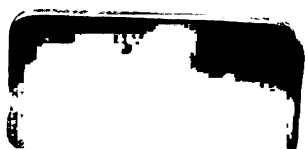

Ms 646

Österreichische Nationalbibliothek

+Z25804890X

390639-D
PERIOD.

Pretplo
Curevi
na
n
n
ran
starsk
Za
Dalm
za f.
sauo
Sv

Br

ten
cial
nate
chè
non
nali
que
I m
tam
son

ieri
fu
da
Spe

Ca
no
dal
can
de

gli
che
mi

cin
ba
da

di
ra
lo
es
ci

de
tr
rò
da
g
tu
s

c
n
k
v
h
u
h

Pretplatu u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji
na godinu . . . f. 10: --
" po godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. --: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi nedjeljom, srijedom i petkom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravnistva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravnistvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarinc. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 1.

Zadar 3 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Parigi, 31 dicembre. Nella conferenza tenuta ieri presso Mac Mahon fu specialmente discussa l'istituzione del Senato. Se ne riconobbe la necessità, nonchè il bisogno che la legge sul Senato non sia separata dalle leggi costituzionali. Nello stesso tempo fu trattata la questione della trasmissione dei poteri. I membri del centro rifiutarono assolutamente di accettare il settenato imperonale.

Parigi, 1 gennaio. Un dispaccio di ieri da Madrid annunzia che Alfonso fu dalla armata del Nord proclamato e da quella del centro riconosciuto re di Spagna.

Parigi, 2 gennaio. Alfonso offrì ai Carlisti piena amnistia. Il nuovo governo spagnuolo fu ancora ieri riconosciuto dal Belgio. Il re del Belgio felicitò telegraficamente don Alfonso. Il nunzio gli diede la benedizione papale.

Roma, 2 gennaio. Il re rispose agli auguri della Camera dei deputati, che in quest'anno alcun pericolo non minaccia la pace europea.

Roma, 2 gennaio. A motivo delle circostanze finanziarie dell'Italia, Garibaldi rifiutò il dono nazionale votatogli dalla Camera.

Berlino, 2 gennaio. Nel discorso di ricevimento pel nuovo anno l'Imperatore esprese la sua soddisfazione per lo stato pacifico delle cose e dichiarò essere il mantenimento della pace primo compito della Germania.

Londra, 2 gennaio. Il corrispondente del „Times“ da Parigi ebbe un'entrevue con don Alfonso, il quale dichiarò che il suo ministero sarà composto da tutte le *nuances* di partito, e che egli sarà costantemente re liberale e costituzionale. Sembra esser già stabilito che sua madre dimorerà a Parigi.

Na mlado ljeto.

Današnjim brojem *Zemljak* stapa u treću godinu svoga života.

Uvjerjenjem da plodovi kojima se narod narodna stranka za zemlju nadali od političkog pravca kojim je 1870 godine saborska većina udarila bila, nisu mogli zemlji uzmanjati, samo ako se na tom pravcu bude uztrajalo, *Zemljak* je zasnovan u ono vreme kad je pogibelj veća bila, da pravac narodne politike zastrani i drugim po našem mnenju ubitačnim kolosekom ide.

Težnja je *Zemljakova* bila da tu pogibelj odvraći u koliko su njegove snage dosizale,

kako ne bi išli izgubljeni plodovi toliko godina rada i požrtvovanja.

Sa uspjehom svoga rada mi možemo biti podpuno zadovoljni.

Da ne govorimo o narodu, o kojemu nismo nikad dvojili da ne bi odobravao pravac saborskom većinom ustanovljen 1870 god., zadovoljstvom bilježimo da oni isti koji su iznenada ustali bili na taj pravac i na ljudi koji su ga se vijerno držali, da oni isti su danas po okolnostima prisiljeni da se vrate na stari put i da naše stope slijede bilo u zakonodavnim tijelovima bilo u novinstvu. U suštini stvar tako stoji, ma da kome pojedincu može još po izvanjskom obliku izgledati da nije tako.

Takogjer možemo biti zadovoljni i što se tiče obistinjenja naših nada. Iz početka izmjenjivani pa i ogovarani što nismo nikad sumnjali da ne bi zemlja uživala plodove miroljubive politike narodnih rodoljuba, danas možemo radostno bilježiti da od toga doba nisu još pune dvije godine prošle, a željeznica se već počela graditi, a Neretva će se ove godine početi sušiti, da i ne govorimo o drugim pomanjim probitcima.

Prigovaralo se nami, što ne kudimo današnju politiku upravu u Dalmaciji i muža koji njom ravna, pa smo doživili da je poštenje te uprave i rodoljubstvo toga muža svečano priznato s one strane s koje su nami prigovori dolazivali, svečano priznato onda kad su na tu upravu i na toga muža ustali Giskra i ostali poznati neprijatelji našega naroda. Mi smo zadovoljni što našim radom nismo ni upravno ni neupravno pomogli Giskrinim napadajima.

Možemo dakle radostno stupiti u novu godinu i nadati se da će se kroz ovu godinu izgladiti i ostale valjda još postojeće neravnosti i da uklonivši svako trnje, narodna će politika bez polipanja ići starim putem, s kojeg nije smjela nikad saći. U to ime sretno svakome rodoljubu osvanulo novo ljeto!

O gajenju narodnjega osijećanja.

Mnogi su izvori ovoga pitanja, jer u koliko se proteže narodni život, u koliko se proteže i gajenje njegova osijećanja. U ovu stranu ne samo spada u grijeh nedovoljno ili suviše malo poznavanje narodnje prošlosti i sadašnjosti, već u grijeh spada i mnogo drugo što-šta. Lakomisljeno srljanje u tugjinštinu, i u njoj nalaziti nešto bolje od svoga; malo ili nimalo poklanjati pažnju i ljubav svojoj knjiži, svome govoru i jeziku; nalaziti da je sve u tugjinca bolje nego svoje; malo mariti za moralne i religiozne istine svoje zemlje i svoga naroda; otvarati vrata tugjinštini, a zatvoriti vrata od svoga, sve su ovo više manje nam neoprostim grijehi. Pod stegom ovoga neoprostim grijeha mi mnogi stenjemo.

Ova mana pod većom je osudom kod pisaca nego kod koga drugoga. Voli se pisati

o Bizmarkovom željeznu nasilju, o visokim evropskim pitanjima, nego gajiti ljubav prema svome. I tako ovo je pravi uzrok zbog koga se danas malo ili nimalo piše o narodnom životu, njegovom preporagaju i napredku. Ono što se danas piše, pa to bio članak ili bio i neki čitav spis, čim nanj baciš prvi pogled, etoti odma na dogledu i pred očima ljudi iz tugjinskih davnašnjih vremena i zemalja, a o svojim piscima nema nigdi ni spomena. Marko Marulić, Jeronim Papalić, Jero Martinić, Nikola Matulić, Fr. Božičević, Špiro Minčetić, Hanibal Lucić, Mavro Vetrančić, Nikola Dimitrić, Stjepan Gučetić, Andrija Čubranović, Dinko Zlatarić, bezmrtni Ivan Gundulić, Dositei, Solarić, Rajić, Karadžić, Mušicki, Jovan St. Popović i ostali naši pisci kod nas se dan danas slabo pominju, što mora biti ružno i za nas stidno. Tugje pisce ponosom pominjati i o njima dikom pisati, nebi bilo osuditi, kad se svoje nebi u zaborav bacilo.

Sa ovoga nevoljnoga pregleda prenijeti se na ma koji drugi po ostalim granama odgoja narodnjega, na prvi pogled, naćićemo ono što smo rekli, t. j. da za svoje nemarimo. Ova nevolja tako duboko zasjeca u koren narodnjeg preporagaja, da je ovim uzrokom dosta svoga unazagjeno. Ruku metnimo na prsi, pa ćemo odma ovu istinu kao i druge naše mane priznati. Što je još gore, koliko pijeska pokraj mora ima, toliko nas ima nejednolikih načela, pojmova i misli, da se jedva koji s kojim susresti može, pa malo ima koga, da nas može ujediniti, združiti i složiti.

Sa ovoga nepravilnoga puta teženja za tugjinštinom baciti pogled na čitanje knjiga i na pisanje materinim i narodnim jezikom, naćićemo da se ništa ni u tome nije učinilo, i da se ni u tome ne napreduje. Naše kuće pusto su ognjište za narodnu knjigu. U našim kućama, ili se neće naći knjigâ, iliti koja se nagje, naćićće se tugjinska; a ovo je teški udarac našem napredku.

Mnogo i mnogo ima jošte mana, o kojima bi se dalo govoriti, no sad ćemo preći na narodne škole. Da narodne škole najjače utiču na gajenje narodnjeg osijećanja i napredka, nije nova stvar. Narodne škole, svakom je dobro poznato, da najživlje uplivaju na razvoj naroda i njegova napredka, jer narodne škole preporagjavaju narod i njegov duh. Duh naroda, ogleda se u duši naučnoj i izobraženoj. Duša narodna nalazi umnu ranu u školama; škole daklen treba da odgovaraju duhu njegovu. Sve ovo što smo izbrojali sveta je istina; ali se školskom sistemom jedva ne možemo zadovoljiti; jer u njoj ne samo da ono što se uči nevalja, već i mnogoga onoga u školama nema, što se nareguje da se učiti mora.

No naši su učitelji narodni ljudi, pa od njih mnogo imamo očekivati.

Da bi naši učitelji što veći dug odažili prema svome narodu i svojoj dužnosti, morali bi što više izučavati narodni život i njegovu istoriju, kako bi imali što više materijala za svoja predavanja, čim bi ono opravdali, našto su pozvati. Naš jenarod kroz mnoge mijene imao prolaziti, njegov je život bogata knjiga, iz koje se bogata nauka može vaditi i predavati. Narodne pjesme, pripovijedke, poslovice, zagonetke i običaji, bogato utiču na što bolje poznavanje ljepote i bogastva narodnjega

jezika, pa bi bilo i to želiti, da bi naši učitelji što više posvetili truda oko ovoga upoznavanja kod naših djaka.

U koliko bude što više školska nastava prilagodbena duhu narodnjem, u toliko će iz škole izlaziti i narodni ljudi.

Ovo kao i sve ostalo ovome pitanju odnoseće se koristno je za opće gajenje našega osijećanja. Ako pobatalimo i zapuštimo jedno jedino od budi koga pomenutog, naš će život visiti na izgorelom koncu, i dok se narodno obrazovanje podpunce neudesi kao što je već jednom kazato, život će narodni dugo ramati i bolovati. No kad se narodnje obrazovanje što bolje i življe razvije u školama potrebitim narodnim knjigama i jezikom, kad se u porodicama razvije duh narodnosti, jezik i govor, biće dobroga izgleda, da ćemo se brzo obogatiti ljudima i narodnim sinovima. J. Š.

Grof Arnim odsugjen.

Arnimova parnica jedinstvena je u povjesti čovječanstva i vrlo poučna za sadanje odnose u Europi, razsvjetljujući najtajnije biće glavnoga i prvoga danas evropskoga državnika, kako je ovaj svojom lukavštinom i nesavjesti opasan svakoj državi, hinio se on njezinim prijateljem, ili ju progonio kano neprijatelj, tako da mora biti bezuman svaki državnik, koji mu isto povjeruje, koji se na njega samo jedan čas osloni.

Arnim, od mladosti prijatelj Bismarkov, stojeći u velikoj milosti kod svoga cara, obnašajući najvažnije diplomatske poslove, imajući najsajnije rodbinske saveze u državi i oko dvora, priznan nesumnjivo za nasljednika Bismarku, mislio je, da nemora biti slijepo orugje državnoga kancelara, i da je zato poslanik, da svojom glavom misli, da bude savjetnik, a ne usta vanjskomu ministarstvu, da svojom inicijativom posluži svojoj otačbini.

Tako je u Rimu za vaticanskoga koncila svjetovao, neka država priteče u pomoć opozicionalnim biskupom proti stvorenju i proglašenju načela i dogme, koji su proizveli današnju, već sada vrlo nepriličnu za buduću razvoj njemačke carevine možda ubitačnu vjeronakonsku borbu. Bismark nehtjede slušati poslanikova svijeta. Posljedice odatle ohrabrile su Arnima na samostalno, na samosvojno mišljenje i djelovanje, kad je u najkobnije doba došao u Pariz, da nekako izgadi odnose među Francuzkom i Njemačkom.

Po njegovu mnenju ovaj se je cilj mogao najprikladnije postići uzpostavom monarhije, koja bi za izkazanu ljubav bila zahvalna, prama jakoj struji republikanskoj slaba i tim prisiljena, da s Njemačkom dobre odnose gaji. Bismark je volio ne republiku, nego kaos u Francuzkoj, očekujući od njega izolirani položaj i slabost, dakle i neopasnost porobljene Francuzke.

Nesložnost dakle i žalac neprijateljstva,

koji je započeo već u Rimu među jednim i drugim prijateljem i državnikom, još se je više pooštrio u Parizu. Depše Bismarkove poslaniku svakim danom reda se žešće, ujedljivije, prirodnije. Vidi se na prvi mah, da je moralo puknuti do konflikta. Bismark je znao cijeniti svoje zasluge i svoju vrijednost. Arnim se je uzdao u svoje saveze i cara, koji samo od nužde sljegjaše svoga ministra na prevratnom trkalištu. Kad je do konflikta sbilja došlo, mislili su ga tako izravnati, da se Arnim premjesti u Carigrad. Arnim je svojim ponašanjem pritekao Bismarku u pomoć, da i to prepriječi.

U posljednje dane njegova boravka u Parizu donasahu javni listovi diplomatske spise pruskoga poslanika o poslovih vaticanskoga koncila. Sav je svijet slutio, da ih Arnim priopćuje. On je hotio i na javno mnenje apelirati. Polazeć pako iz Pariza, pridržuje neke spise, držeći, da su osobno njegovi, a da mu mogu poslužiti za orugje proti Bismarku.

Tu ga ujede guja. Nasljednik mu Hohenzolerna odmah prijavi u Berlin, da nekoji spisi manjkaju. Po nalogu Bismarkovu pusti se Billov s Arnimom u dopisivanje, zatvorom se grozeći, ako se spisi nepovrate. Ponositi Arnim izjavi, da neda spisa.

Na to započne zatvor i parnica i odsuda Arnimova uzprkos sjajnoj obrani njegovih branioca, osobito profesora Holzendorfa. Pred samu odsudu Bismark je uхватиo povod u saboru, da ponudi ostavku. Svi misle, da je ponudio ostavku, ne radi Majunka, ne radi Hoberbekove rezolucije, već što je vidio, da su se jaki življi, među njimi i carevci iz petnih žila napeli, da pritegnu u pomoć Arnimu.

Iz ovoga vjernoga razloženja vidi se, da je Arnimova krivnja potekla iz ogromnih razloga, te bi se on morao ili doživotno baciti u tamnicu, ili nebi smio dopasti u zatvor od tri mjeseca. Na ovakov zatvor dalo bi se odsuditi pisara, koji je nepomnjom izgubio ili zabacio važan koji spis.

No Bismarkova volja morala se je ispuniti. Arnim je uklonjen s puta takmačstva. On Bismarku nije više opasan, al je ova parnica s iznešenim spisi stvorila Bismarku puno opasnije protivnike, pa ne samo Bismarku, nego samoj Njemačkoj. (Obz.)

Politički pregled.

Usljed opetovana opažanja, što se prigodom gragjenja crkava i župnih stanova neuzima obzir na istodobne rasprave o privaljenju ili izlučenju župnih mjesta, odkuda nastaju mnoge prepirke glede prinosa, izdao je cislajtanski ministar bogoštovja i nastave naredbu na sve zemaljske poglavice, kojom se naređuje slijedeći postupak kod gragjenja crkava i župnih stanova: 1. Dok traje rasprava o privaljenju ili izlučenju župnih mjesta, neima se na koliko je to moguće izvoditi gradnja crkva i župnih stanova. 2. Ako se gradnja

nemože odgoditi, ima se obzir uzeti na spomenutu raspravu i gdje je to moguće dobrovoljnim sporazumkom ustanoviti, hoće li za slučaj, da se izvede privaljenje ili izlučenje župnih mjesta, novi župljani imati kod gragjenja kakovih tereta, ili hoće li izstupajući župljani od njih biti prosti. 3. Nemože li se takov sporazumak polučiti, to se kod riješavanja prepornih dužnosti imade unutar katoličke crkve držati pravilom, da se po §. 20. zakona od 7. svibnja 1874. za ustrojenje novih župa, a tako i za promjenu granica postojećih, zahtjeva državna privola, i da se dakle privaljenje ili izlučenje župnih mjesta istom onda ima smatrati obavljenim, ako je za to pravomoćno podijeljena crkvena i državna privola. Jednakim načinom ima se i kod ostalih priznanih crkva i vjerozakonskih družba na to paziti, da li su kod privaljenja ili izlučenja ispunjeni svi zakonom propisani uvjeti, među koje redovito spada i državna privola.

„Egyetertes“ priopćuje neko pismo, o kojem tvrde dobro izvješteni deakovski listovi, da ga je pisao Ljud. Košut. U tom se pismu opozicija upućuje, kako da vojuju proti „pogubnoj nagodbi.“ Sva agitacija, veli Košut, morala bi se prenesti u županije. U kongregacijah imala bi se opet raspravljati politička pitanja. Najvažnijim pitanjem smatra Košut carinski i trgovački ugovor s Austrijom i misli da bi se pučanstvo dalo skloniti na demonstracije proti tomu ugovoru. Pomoću ovoga pitanja dala bi se u županijah najlaglje izazvati buna proti saboru. — Za Košutove listove malo ko god još haje.

U Berlinu govorilo se je posljednjih dana opet o nekakovu atentatu; knez Bismark da je sam kazao zastupniku Miguelu, da je redarstvo opet došlo u trag čovjeku, koji je snovao neko ubojstvo. „Nordd. Allg. Ztg.“ priopćuje ujedno list, koji neki Zelcher iz Prusije na Rajni piše na Kulmanna i u kojem se veli: „tvoja je stvar i moja.“ U koliko ima u tih glasovih istine, do sada se nezna.

Njemački listovi priopćuju poduže članke o Arnimovoj parnici, a ima ih dosta, koji tvrde, da je osuda preblaga.

Bonapartisti agitiraju s podvostručenom revnošću, pošto je obustavljena iztraga proti njihovom centralnomu odboru „de l'appel au peuple“. U Londonu izlazi od 17. o. mj. svaki tjedan „L'appel au peuple“, koji se proglašuje glasilom neograničenoga plebiscita. Ovaj list dokazuje u svojem programu, kako je neobhodno potrebno, da se odlučno postupa proti socijalizmu i natražnjačtvu. Pravo plebiscita da se mora braniti, a maršal Mac Mahonu da se nesmiju do g. 1880. staviti nikakove zapreke. Francuzki narod neka onda bira među carstvom, koje zastupa demokraciju, među monarhijom, koja izbezava u aristokraciji i klerikalizmu, te među republikom, koja ugušuje republiku.

Petrogracka konferencija, u kojoj bi se imalo potvrditi, što je bruseljski kongres za-

zia di una strada — Il meridiano della ricchezza — Passare all'Ovest.

(Continuazione.)

NUOVA YORK, 1874.

Questa persistenza di titoli e la provenienza di alcuni di essi mi sorprese in un paese come questo o meglio come quello che ci hanno dipinto tanti che ci hanno scritto sopra. La mattina fin verso le ore tre, l'ex ambasciatore, che aveva simpatizzato meco, come succede tra latini che s'incontrano in mezzo ad altra razza, mi offerse di condurmi al passeggio di central park, nel suo equipaggio che lo aspettava alla porta. Prima di salirvi ci mi fece osservare i due lampioni a candelabro che guarnivano la porta stessa, dicendomi: „Vedete, questo vuol dire che il defunto padrone della casa fa major, ossia sindaco della città. Questo gentile costume è un omaggio che la città stessa rende per la vita a chi esce da tal carica. Il signor B... morì di colera, vittima del suo dovere dopo quindici giorni di funzioni. Al mio paese anziché avere la casa illuminata, è più frequente

l'uscire di carica rischiariati dalle torce del carnefice.“ Io pensai che se in Europa s'accendessero due fanali alle case, nonchè dei sindaci, dei ministri, molte città ne sarebbero illuminate a giorno. L'equipaggio del diplomatico aveva poco di ufficiale e meno di spagnolo, perchè consisteva in un dog-cart a due ruote tirato da un cavallo; ma bisogna riflettere che il vitto dei cavalli, la pigione delle scuderie ed il mantenimento del cocchiere costano qui enormemente, mentre che d'altra parte il suo governo paga poco ed irregolarissimamente i suoi funzionari, oltre di che il mio antemedonte, che era anche colonnello, nell'atto di prendere le redini del vecchio buccafalo o di congedare il mozzo di stalla, che non aveva nè vesti, nè posto per venire con noi, ebbe cura di dirmi: „Al seguito delle migliori notizie che ho dell'insurrezione nel mio paese e nella speranza di ricevere col prossimo piroscalo la notizia del ritorno al potere del presidente T... ho frattanto rimesso su questo equipaggio, dopo di che lo completerò con un altro cavallo per recarmi in gran forma a

Appendice.

Lettere americane

LETTERA X.

Costumi democratici e sintomi monarchici

Lincoln risuscitato — Un presidente ballerino. — Battesimo nel Pacifico — Titolati di nuovo conio — Ragione e sempiternità dei titoli americani — Un ambasciatore intermittente — Vedove in carica coniugale — I fanali degli ex-sindaci — Applicazione alle repubbliche ispano-americane ed all'Italia — Demi-fortune semi-diplomatiche — Le credenziali ripresentate — Central Park — Equipaggi blasonati — L'aristocrazia sul ghiaccio — La gente che lavora — Domenica nel sabato — Il teatro dell'Accademia di musica — Decorazioni — Palchi e palchi — Dappertutto gli stessi! — Il dollaro o la legge — L'Evening telegram — Gioia universale — Il principe è salvo! — Pluto aristocra-

ključio, nezna se još, kada će se držati. Iz Berlina pišu da ruska vlada u svojoj noti od 26. rujna nije učinila nikakvih pozitivnih predloga, ona da je samo pozvala druge vlade, neka očituju svoje mnijenje o osnovi brusejskoga kongresa, pa da si je pridržala slobodu, da sastavi u posebnu spisnu sve one točke, u pogledu kojih bi se postigao sporazumak. A to da nije laka zadaća, pošto Englezka sasvim drugačije misli.

„Daily Telegraphu“ javljaju, da će Njemačka pristati uz Rusiju, a od Austro-Ugarske da se takogjer nadaju povoljnu odgovoru. Francuzka nije još odgovorila, a nekoje manje države izprosile su si još duži rok, da mogu stvar zrelo uvažiti.

Domaće.

Giusta i giornali di Vienna il viaggio di S. M. in Dalmazia dovrebbe seguire verso la fine di aprile, e S. M. non si fermerebbe soltanto a Zara bensì anche in altri punti della provincia, e fra gli altri a Cattaro.

La prima sessione ordinaria della corte di assise per l'anno 1875 presso l'i. r. tribunale provinciale di Zara verrà aperta il 22 febbraio 1875 alle ore 9 ant. nella sala dei dibattimenti del tribunale, e per la stessa furono destinati a presidente l'i. r. presidente del tribunale provinciale signor Federico de Paitoni ed a sostituti del presidente gli i. r. consiglieri provinciali signori Giovanni Dominis, Michele Kapović e Giuseppe Dr. Marcocchia.

Il giorno 21 corr. verso le ore 6 p. m., mentre i fedeli erano raccolti alla preghiera nella chiesa cattolica di Budua, un fulmine, durante l'aragano che imperversava, scaricossi sul parafulmine del campanile, e, deviandone, venne a colpire con istruordinaria veemenza in una cappella laterale e nel muro della chiesa attiguo al campanile, ferendo 4 persone, cioè un sottoufficiale del battaglione dei cacciatori, due donne ed un fanciullo. Ai feriti fu tosto prodigata la necessaria assistenza, e vennero trasportati il militare all'ospedale e gli altri al rispettivo domicilio. In quanto al primo e ad una delle donne, il medico si è riservato di pronunciare il suo definitivo giudizio, mentre all'incontro l'altra donna ed il fanciullo trovansi già fuori di pericolo. Oltre a questi feriti, altre dodici persone furono gettate a terra, senz'altre conseguenze, però, all'infuori della paura sofferta. (Abb.)

Il ministro della giustizia ha accordato all'aggiunto giudiziario del tribunale circolare di Cattaro, Antonio Gjelić, il chiesto, trasferimento nell'eguale qualità al tribunale provinciale di Zara ed ha trasferito l'aggiunto giudiziario del tribunale provinciale di Zara, Pietro Dudan, in eguale qualità al tribunale circolare di Cattaro.

ripresentare le mie credenziali al presidente Grant. E poteva ben dire ripresentare, perchè eran più le volte ch'egli lo aveva fatto che non anni ch'egli aveva passato in Washington.

Entrati nel Central Park, che rapidamente percorrendo, ne ammirai la vastità e la bellezza; senonchè, quando non fosse stata la mancanza di livree e la scarsezza dei servitori, gli equipaggi, per la loro sontuosità e pretensione, anzichè aver carattere democratico, mi parevano degnissimi di figurare alle Cascine, in mezzo alle carrozze dei più aristocratici frequentatori di esse. Quasi tutti erano muniti di uno stemma allo sportello, talora di assai grandi dimensioni, e non di rado sormontati da corone nobiliari. Io era stupito. Ad un tratto riconosco, in cinque o sei elegantissimi equipaggi formi in un rond-point, alcune signore che a quell'ora istessa negli altri giorni solevano andare bravamente a patinare nel magnifico lago del parco. Il mio ambasciatore, conoscendone alcune, si fermò pure ed attaccò discorso con alcune di essa, alle quali cortesemente volle presentarmi. Domandato loro perchè con quel bel ghiacciato che faceva non fossero al consueto

Književnost.

Marko Antun de Dominis.

X.

Prem se M. Antun u različitim prigodah, kada je scijenio, da mu se krivo čini, sa propovjednice u Spljetu javno očitovao proti prevlasti rimske stolice: to je svoje nazore u tom pogledu još otvorenije iznio prigodom nastaloga sukoba između mletačke republike i pape Pavla V. Mletačka vlada bijaše naime god. 1603. izdala zakon, kojim je zabranila dizati bez njezine dozvole nove crkve i nove samostane. Drugim zakonom zabrani god. 1604. svako otugjivanje dobara na korist crkvenih zavoda. Već ova dva zakona bijahu trn u oku novomu papi, bivšemu kardinalu Kamilu Borghesiu, koji je dne 16. svibnja 1603. izabran za nasljednika Lavu XI. Kada je k tomu stavljen bio kanonik iz Vincenze, imenom Saraceno, pred svječki sud, u čem se u Rimu nazirala povreda crkvenih zakona, tada je tinjajuća vatra javno buknila. Najprije je Pavao V. zahtijevao u prosincu i. g. od dužda Marina Grimanija, da opozove one zakone a onoga svećenika predade nunciju, grozeći se izopćenjem, ako se ne pokori. Onda je rečeni dužda ležao na samrtnoj postelji, iz koje se nije više pridigao. Nasljednik njegov iza 10. siječnja 1606., Leonardo Donato, malo se obazirao na zapovijed i grožnju rimske stolice. Sada papa izreče s privoljom kardinalskoga zbora dne 17. travnja interdikt na mletačku republiku. Ali mletačko vijeće proglasi, da je ova crkvena obustava nepravdna, zato i ništetna, zabrani proglašenje dotičnoga brevea pod najstrožijim kaznama i zapovjedi, da se uzprkos papinoj zabrani imade služba božja svugjer nastaviti. Uz ovu, tako rekući materijalnu borbu, izazvana bi i dušna. Obje stranke nastojahu perom, spisi, opravdati svoje stanovište pred svijetom. Republike bogoslov i branilac bijaše servita Pavao Sarpi, proti kojemu ustali su sa strane rimske učeni kardinali Baronius i Belarmin. Spomena je vrijedno, da je Sarpi svu krivnju bacao ne samo na kuriju rimsku nego navlastito na mlagjan još tada red isusovački, te se u žestini borbe dao zavesti na ove riječi: „Budni Isusoveci najprije srušeni, tada će se i Rim obnoviti; a kada se Rim pogubi, vjera će se po sebi obnoviti“. Mletačka je republika u toj borbi zauzimala stanovište ne ograničene državne vlasti; pa kada bi kogod tražio analogiju između njezina gledišta i onoga, koji sada Pruska zauzima, našao bi je, „mutatis mutandis“, u izobilju.

M. Antun nije oklijevao ni najmanje odlučno pristupiti k strani republike, i to ne samo sa privrženosti prama njoj, koju je toliku puta zasvjedočio, nego posebice sa svojega osvjedočenja. O tom svjedoče nam dva njegova spisa, koji su se u rukopisu sačuvali: *) jedan je napereb proti kard. C. Baroniu i njegovoj obrani sv. stolice; drugi raspravlja o razmirici u obliku razgovora između župnika Timorellia i padovanskoga doktora Martelina. Župnik navagja dokaze za rimsku stolicu a doktor ih pobija, tako da ovaj zastupa našega M. Antuna. Taj drugi spis dovršen je dne 23. svibnja, ali predan u srpnju 1606.

ginnastico esercizio, n'ebbi questa secca risposta che mal si traduce in italiano: „E sabato, e non ci va la fashion (signoria elegante e ricca), ma bensì tutta la gente che lavora fra la settimana.“ Ora bisogna sapere che, attesa il rispetto della domenica in cui qui letteralmente non si fa nulla, tanto in Inghilterra come in America la gente che lavora, se si riposa la domenica, prende lo spasso a cui da noi si destina quel giorno nel pomeriggio del sabato. Non c'è altro che le migliaia di persone dei due sessi che dal mezzogiorno fino alla mezzanotte (con illuminazione e musica) patinano nei due laghi di Central Park; son tutti edneatissimi ed anche facoltosi. Ma gli upper ten thousand, ossia quelli che hanno sopra a diecimila dollari di rendita, patinano negli altri giorni, perchè in minor numero ci si trova la gente che lavora; la quale non si permette di presentarsi sui laghi la sera del giovedì, che per tacita convenzione è riservata agli appartenenti all'high life. La mia meraviglia andava crescendo in un paese repubblicano e democratico. (Continua.)

godine; a sudac po obliku imao biti namijenjen širemu općinstvu, te bila mu svrha opravdati proglas dužda i vijeća proti papinom breveu. Ne smije se preštjeti, da M. Antun, pobijajući valjanost papine odredbe, dovodi u sumnju, jeda li je Pavao V. pravi papa; pošto sumnjiči Camila Borghesia, da je preko svojega brata simonijom unišao u sbor kardinalski, tim pako putem na stolicu sv. Petra. Ali i predpostavivši, da je Pavao V. zakoniti papa, dovodi M. Antun razloge, sbog kojih su njegove odredbe proti formi, u kojoj su ove odredbe izdane, da ih je naime papa izdao „non servato iuris ordine“, dočim nije prije dovoljno saslušao mletačkoga vijeća. Iza toga dokazuje, da je tužba sv. stolice ne osnovana, jer da je državna vlast mletačka bila u pravu izdati one naredbe. Ovdje razgaljuje M. Antun posvema svoje misli o državnoj i crkvenoj vlasti i o njihovu međusobnom odnošaju. On ustanovljuje im ostru među, puštajući prvoj cjelokupno svječko zemljište a stežući drugu na samo duševno polje. „Vladalac je neograničen gospodar u svojoj državi“, to je jedna izreka; druga: „papa kano papa i vrhovni svećenik ne ima druge vlasti osim duhovne nad dušama svojih vjernika, te ne ima nikakove državne vlasti (nessuna giurisdizione temporale) izvan svoje države“. O tom načelu mjeri M. Antun ona prijeporna pitanja t. j. glede pravomoći na svećenike u gragjanskim parbah, glede ostavine pokretnina crkvenim zavodom i glede dizanja novih crkava i samostana. Za sva tri pitanja dokazuje, da imade republika pravo a sv. stolica krivo. U prvom primjećuje: „osobe naših svećenika, glede na tijelo i tjelesne stvari, nisu niti po božjem, niti po sunarodnom, niti po naravnom zakonu, izuzete od posebnih povlasti, koje su vladoci dali svećenstvu, pa koje mogu oni i oduzeti. Zanimivo je, što M. Antun u onom drugom pitanju zastupa sasna absolutistično načelo: „Sukromni podanici, veli on, slobodni su gospodari svojega imetka i posjeda toliko, da im ga vladalac ne može redovito uzeti po svojoj volji; ali, gdje se radi o dobru i interesu općenitom, mogu nastati slučajevi, da oni nisu slobodni i neograničeni gospodari svojega imetka, pa ga vladoci mogu slobodno i uzeti ili povrijediti posvema oli čestimice“. (Sljedi.)

У Београду штампана се прва књига месечног часописа за књижевност, популарну науку и друштвени живот, који ће од нове године почети излазити под именом:

„ОТАЧБИНА.“

У првим књигама тога књижевног органа биће ови чланци:

I. Слике из народне прошлости:

„Стеван Душан“, историјски роман од Владана Ђорђевића.

„Проклети кам“, приповетка на нашег приморја, од Стјепана Љубише.

II. Слике из данашњег народног живота:

„Сељаци“, приповетка из сеоског живота у црнојкој нахији, из године 1857. од Тупе Јакшића.

„Уметникова сиповица“, приповетка Милорада II. Шанчанина.

„Мати г. Пандуровића“, новела из београдског живота, од Владана Ђорђевића.

„Катанска буна“, приповетка из године 1842. од Милорада II. Шанчанина.

„Подерквња“, приповетка из београдског бомбардажа, од Владана Ђорђевића.

III. Лирске, Епске и Драмске песме, у стиховима и у прози:

„Отаџбина“, песма од Б. Јакшића.

„Појезија“, „ „ М. II. Шанчанина.

„Марсељеза“, драма од Готшала, у стиховима Р. Лазаревића.

„Народ и адвокати“, драма у прози (наставак драми „Народ и великаши“) од В. Ђорђевића.

IV. Путониси.

„Швајцарска и Швајцари“, од једног енглеског путника, српски од В. Карића.

„Путничке прте“ (из Аустрије, Немачке и Француске) од Владана Ђорђевића.

V. Етнографско-Статистичке расправе и чланци:

„Јелада и Јелини“, од Стојана Новаковића.

„О Румунима“, од Настаса Петровића.
„О Бугарима“, и њиховој књижевности, од
Ст. Новаковића.
„Статистика школска у Србији“, од Богољуба
Јовановића.
„О Словенцима“ и њиховој књижевности од
Ст. Новаковића.

VI. Науке о природи, са лекарством:
„Борба за опстанак“, од дра Р. Лазаревића.
„Вода“ у хемијско-технолошком погледу од
Снеме Лованића.
„Боловање у Србији“ за потоњих 30 година
по извештајима окружних лекара од дра. Вл. Бор-
ђевића.

VII. Филозофија и филологија:
„Теорија и пракса“, од Мил. Кујунџића.
„Историја романа“ у опште и српске приче
на по се, од Вл. Борђевића.

VIII. Историја, право, и државне науке:
„Бурађ Бранковић“, историска студија од
Чедомира Мијатовића.
„Најновија Богочевићева књига“ и нова епоха
у правној науци, од Г. Гршића.
„Наше економно развиће“, почевши од године
1856 од Стевана Р. Поповића.

IX. Војне науке.
„Град Краљевића Марка“, близу Прилипа, од
пуковника Ф. Заха.

X. Критике, реферати о најновијим појавима
у књижевности.
„Леди Монтетијева о Србији“, од Светомира
Николајевића.
„О старим српским помацима“, од Светомира
Николајевића.

XI. Месечни прегледи (у сваком броју)
а) политички преглед
б) књижевни „
в) позоришни „

XII. Имена свију чланака у последњим бројевима
свију српских и јужно-славенских књижевних
листова.

Исим књижевника којима смо радове по и-
менце споменули, обећали су радити на „Отаџбини“
још и ова господа: Др. Бура Данић, Др. Вал-
тазар Богшић, г. Љубомир Каљевић, Др. Никола
Крстић, Др. Лазар Докић, Др. Сава Петровић, проф.
Св. Вуловић. У осталом овим се уједно умољавају
и сви остали књижевници српски, који се с нама
слажу у томе, да је овакав књижевни орган на-
шем народу потребан, да постану сурадници на
„Отаџбини“. Добру ствар, темељно изражену, не
само да ћемо примити, него ћемо је и новчано до-
бро наградити, па макар је написао и какав наш
начелни противник, јер нам је најважније: народна
просвета, умно ослобођење, тај суштствени и први
услов свију других слобода и благостања.

„Отаџбина“ ће излазити у месечним свескама
од десет табака, у формату мало већем него што
је „Гласник српског ученог друштва“.

Цена је за годину, дакле за 120 великих штамп.
табака, само 80 гроша чарш. или 8 форината у
банкама, за по године или за шест књига 40 гр.
ч. или 4 ф. а. вр. за три месеца 20 гроша чарш.
или 2 ф. а. вр.

Претплата се шаље: Из Србије уредништву
(Кастриотова улица бр. 27) или, коме је удесније,
поткњижарама, по окружним местима и вароши-
цама. Из осталих српских и страних земаља књи-
жари Велимира Валожића у Београду.

Скупљачима претплатника једанаеста књига
на дар.

Прва књига „Отаџбине“ разаслаће се 1-ог
Јануара 1875. године.

У Београду 20 Новембра 1874. год.
Власник и уредник „Отаџбине“
Владан Ђорђевић.

Različite vijesti.

(Švelja uvrijedila Bismarka). Jedva se može
povjerovati, a ipak je prava živa istina, da je nje-
mački kancelar Bismark i proti nekoj švelji iz Dir-
šana digao obitžbu radi uvriede. Kaže se, da se je

dotična negdje poslije Kullmannova atentata uvrijed
ljivo izrazila pred nekim krojačem i njegovim po-
moćnikom proti Bismarku. Akoprem je ona pismeno
molila kneza Bismarka za oprostjenje, nije on ipak
odustao od obitžbe.
(Nečuvjena surovost.) Nekakov tapetar držao je
u Aradu nečije dijete kod sebe od milosti kao svoje.
Neki dan pregriješilo je dijete nešto, o čem razuman
čovjek nebi ni samo riječi rekao, na milostivnu po-
otčimu učinilo se je to tolikom grozotom, da nije

znao naći dovoljene pedepse. Najzad se domislio i
baš paklenski. Ubogo dijete moralo je jednu opeku
žestoko razgrijati, razgrnuti odoricu i sjesti na nju.
Na viku djeteta pritekoše susjedi, te imadoše šta i
vidjeti. Dijete izbaviše odmah i odnesoše sobom, a
nečovječnu pootčimu bilo bi svakojako i maopako, da
ga nebudu nekoliko mirna čovjeka iztrgla iz ruku
razjarenih susjeda. Predan je sudu. Djeteta je vrlo
zlo, na preboljet će.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tianca komada jako skla-
dište najfinijih pravih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom
pismenom jamčevinom uz sljedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od
talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino
emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozla-
ćeni kronometer sat sa jedno-
stavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pi-
smom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata
sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvo-
strukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi
može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim
zaklopcem, savonette, na skok i s
kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i
jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa
kristalnim staklom i najfinijim guil-
loschiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince
of Wales remontoir
sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u ko-
vanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi,
da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako
ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
„ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14
„ „ „ na skok . . . od for. 13—18
„ „ „ za gospogje . . . od for. 15—17
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. od for. 14—17
„ „ „ sa krist. staklima . . . od for. 16—19
„ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 20—23
„ „ finiji sa srebrnim poklop. od for. 18—23
„ „ sa dvostrukim zaklopcem od for. 30—36
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 25—30
„ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 30—36
„ „ emailiran . . . od for. 35—40
„ „ sa zlatnim poklopcem (mantel) . . . od for. 38—48
„ „ email. sa diamantima od for. 36—45
„ „ sa krist. staklom . . . od for. 40—48
„ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . . od for. 50—65
„ „ email. sa diamanti . . . od for. 35—44
„ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60
Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28
„ „ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25
„ „ Anker za vojsku, dvostrukim po-
klopcem . . . od for. 25—36
„ „ Anker remontoirs . . . od for. 28—30
„ „ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40
„ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36
„ „ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45
Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58
„ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120
„ „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75
„ „ za gospogje . . . od for. 40—48
„ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60
„ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56
„ „ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100
„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150
Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100
„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.
Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzvardeke porelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da
dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.
Lančić od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, —
4, 5, 6, 7.
Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nadaje:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo
moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito po-
dali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje mi ja već više putih opreznim
učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevaranjima; dočim stanovnici pokrajina upo-
reni njihovimi bučnima i lažnim oglasima pohagaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre,
to dobiju nevaljale škriļke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija
dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da
risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj ko-
zvoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si
finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz naj-
rijebu, oš za čuječnu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

na godinu . . . f. 10: —
 „ po godine „ 5: —
 „ mjesec „ 1: —
 van Carevine s. poviškom. po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretplata je na godinu
 za f. 2, četvrtina, a na mjesec stoji
 samo f. — 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi nedjeljom, srijedom i petkom.

Pretplata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 2.

Zadar 6 Siječnja 1875.

God. III.

Koje su naše dužnosti?

Čovjek i društvo, društvo i čovjek dalo bi se tvrditi, da je jedno i isto, u koliko bi se zajedničke dužnosti prema općem dobru i sa jedne i sa druge strane imale salivati u jedan izvor. Ova je dužnost zajednička i neodvojna za svakoga rodoljuba; jer znamo, da ono isto veže društvo za pojedinca, kao i njega za društvo, i tako, u koliko je pojedinac tumač i može biti tumačem dobra društvenog, u toliko je i društvo ogledalo pojedinca. Dobro i va-
 ljano razvijena snaga društva, dobro je i valjano razvijena i snaga pojedinca. Napro-
 tiv, nevolja, slabotinja i labavost društva u odnosima općega dobra, nevolja je, slabotinja i labavost prestavnika i najizvrstnijeg člana toga društva; sreća i jednoga i drugoga o jednom klinu visi. Prekršen klin, prekršen je ukupni napredak. Bol, koji bi otuda došao na ma koju stranu, odjeknuo bi kroza sav život.

Ovaj pojam ništa manji nije od pozivi-
 vne istine; ipak, kao da je malo onih, koji se uzdižu nad običnim životom, i koji gledaju unapregjenje i podpomoženje društva i pre-
 porogijaja narodnjeg blagostanja i boljitka; da rodoljubljem svojim i zajedničkom slogom po-
 dignu bedem prema spolnjem nasrtaju na svo-
 ja prava, kakova svaki narod ima u svojoj narodnosti i ostalim narodnim pravima. Ova-
 kovi nas ima dosta, pa, šta još više, i takovi, da se mnogi uklanjamo iz kola bracke sloge, te rado napuštamo i zanemarujemo svaki umni polet svoga napretka, dajući slobodu svakom napadaju na narodnost i njezin napredak. O-
 vakovom nemarnošću žigosani, mučno kad mo-
 žemo biti tumačima narodnih potreba, počem neuslovljavamo u sebi onaj čin, na koji nas duži zajednička veza svoje domovine.

Ova zločudna naša nemarnost prema na-
 šim uzajamnim dužnostima dala bi se uklo-
 niti slogom i šticejem svoje narodnosti, i tad bi se tek dalo istinito istumačiti prestavništvo pravde i pošteuja prema dobru i narodnjem napredku.

Izdavati se za borea narodnjeg bez bor-
 be i oružja, nemože se primijeniti kao isti-
 nito ljubiti domovinu; jer fali stvarnost te po-
 tvrde. Ovakova borba, koliko bi se dala obi-
 lježiti mnogim koječim, toliko spada i u pra-
 znoslovje i šarlatanstvo. Borba punim srcem a čistom dušom za opću korist, kao što je o-
 na narodnosti, koliko je dična i uzvišena, to-
 liko je sveta i plemenita; počem je borba opće a ne lične koristi. Na ove i ovakove borbe za svoj narod i narodnost, svak je bez razlike po-
 zvat, kako bi se podpomoglo dobro narodno, i ovo nam je svijuh zajednička dužnost. Lju-
 biti svoju domovinu i narodnost, ono isto zna-
 či, što i dug oduživati opstanku svoga života. Koliko sopstveni opstanak svega života zavisi od podmirivanja prirodnih potreba, toliko isto zavisi i društveni od posebnog i zajedničkog rada.

Ovo nisu vanprirodne stvari, već su one svakome narodnjaku tako urojene, da bi sva-
 ki morao dobro činiti svoj domovini, samo ako koji nije rad, da se svojevoljno odreče svoje zemlje i svoga naroda. X.

O negovaњу материног језика.

Kako pojedini član društva, tako i cijelo društvo, pozvato je da neguje mate-
 rin jezik; jer je on stožer, oko kog se o-
 kreće snaga i pojedinca i svega društva. Ova snaga društva, pojedinca, pa i čita-
 voga naroda, ako se nepodupre podpornom dijelatnosti, stožer se mora prekršiti, a tim se i sami život narodnoga opstanaka podkopati. Da bi se ovaj stožer narodnoga opstanaka na svojoj visini mogao održati, svaki je domorodaц без разлике вијере и ви-
 јеровања позват, да материн jezik што ви-
 ше подпомаже и neguje, како би се дух по-
 јединца и укупнога народа пробудио, да што живље позна што је своје, а туђинско од свога добро разликује.

Negovaње материног језика још је код нас у повоју, што би требало да није, а о-
 воме су поглавито крива два узрока. Као први узрок отворено можемо испотаћи са-
 ми своју немарност, око неговања језика а као други узрок туђинштина.

Оваково забатањено и потлачено језгро народнџа живота, у опћем интересу на-
 предка, озбиљно на се пажњу привлачи, да се оберучке настане, о добру његовом ради-
 ти. Свак ће се тешко огријешити, ако се не изкаже што живљом радњом.

Неговати материн jezik, није баш тако мучна ствар. Доста је говорити свој говор и своје ријечи, и не дати да се туђинштима одомаћи у нашем језику.

Наш је jezik богат, и нема смисла и мисли, која се не би могла изрећи нашим је-
 виком. Кад ми имамо своје, срамота се ту-
 ђим служити, да нам се други руга. Наш је jezik и снажан, моћан, благородан и богат. Буче нам га називље ораторским и тихим, а тихо богатство народних ријечи извор је нај-
 моћних народних израза и мисли. Ниједна научна расправа у ма каквом јевропском је-
 вику, вели помепути т. Буче, неопомине пас толико на благостројност и лијепу речи-
 тост енглеског говора, као ријечи у српско-
 ме језику, а ми велимо у српско-хрватском, јер ми један jezik од другог неодајамо, као један jezik једног братства.

Кад овако страни писци мисле и суде о нашем језику, није ли стидно да га ми не-
 познајемо. Познавати и неговати свој jezik, морала би бити прва брига наших научења-
 ка; и ово је задаћа тако света, као што су и све народне светиње; јер се дух народни у њему као и у огледалу огледа, а и сви споменици његова живота и образовања висе о богатству, углађености и дотераности језика и говора. Богат, углађен и дотеран jezik јак је тумац народнџа живота и на-
 предка. Да неки писац ма који народ ни-
 кад очима видио није, о њему као да је у ње-
 му по језику суд изрећи може.

Ови су разлози што их наведосмо, и који на путу стоје материном језику тако јак, да би се морала боља пажња покла-
 њати неговању његовом, како хитимице не би

страних писаца од свога језика суд одбили и одбацили.

У колико даклеп будемо настојати да нам jezik буде чист од туђине а од нас на-
 преднији, у толико ће бити напредније и напре знање, а тим и напреднија будућност и на-
 ша и народња. J. III.

Pogled na crkveno-prosvjetni život Srba u Austro-Ugarskoj.

VIII.

U potonjem članku spomenuli smo, da je kr. komesar baron Majthenyi bio od ugarske vlade izaslan navlastito za to, da pregleda u-
 pravu srpskih crkvenih fondova i manastir-
 skih dobara i da ukloni zlorabe, ako ih nagje. Konservativna stranka iznosila je ne-
 prestano, da su narodni članovi kongresa o-
 štetili manastirske blagajne, da su narodni fond i druge javne novce upotrijebili na agi-
 tacije proti državi i vladi. Ove tužbe dale su uprav povoda, da je barun Majthenyi i-
 zaslan.

Došav u Novi Sad, barun Majthenyi razvio je odmah vanrednu energiju. Držao je pred magistratom, koga se izaslanje komesara nije ništa ticalo, fulminantan govor. Neki mana-
 stirski namjestnici s izabranim episkopom An-
 djelićem na čelu pohodishe kr. komesara i poz-
 dravishe ga kao izbavitelja u nuždi.

Odabrav si za tajnika g. Gjorgja Popo-
 vića, bivšega urednika „Srpskoga Naroda“, gorljiva člana konservativne stranke, prvi svoj korak uputi barun Majthenyi proti crkvenoj općini u Novom-Sadu. Dovede vojsku pred općinsku crkvenu sgradu i tu dade prosvjed kongreskih članova spaliti, a u zapisniku iz-
 raženo povjerenje poslanikom od strane op-
 čina zamazati mastilom; napokon raspusti zastupstvo općine i dade od izabranoga e-
 piskopa Andjelića novo zastupstvo naime-
 novati.

Što je u Novom Sadu sam obavio, dao je barun Majthenyi po drugih crkvenih op-
 činah, ako i ne tako svetčanim načinom, ta-
 kogjer izvesti. Patronat novosacke gimnazije skinu, nekolike učitelje i gimnazijske profe-
 sore ukloni, povede iztragu proti općinskim bilježnikom i književnim društvom, te nekoje osobe, koje mu konservativna stranka označi za pogibeljne, dade i zatvoriti.

Podav se skroz uplivu crkveno-narodne reakcije, barun Majthenyi posve je smetnuo s uma pravu svrhu, radi koje je bio izaslan. Program srpske crkvene reakcije podiže on do državne politike u srpskom crkvenom pitanju.

Megjutim pade ministarstvo grofa Lo-
 nyaya, a istim mahom malaksa energija ba-
 runa Majthenyia.

Još neko vreme trajalo je njegovo ko-
 mesarstvo, ali nije ni blizu više bilo onako burno, kao što se u početku svom predstavilo. Može se reći, da je po promjeni ugarske vlade samo vegetiralo, dok ga jednog dana nestade iz Novog-Sada.

Na odlučnom mjestu vidjelo se sada, da se srpsko crkveno pitanje samo zakonitim pu-
 tem može riješiti i da ustavne korektive zbi-
 lja moraju biti ustavne. Ministarstvo gosp. Szlavya, gledajući pred sobom bezuspješnost djelovanja baruna Majthenyia, odlučio udariti u

dobar temelj njemačkoga državnoga jedinstva. Ali nastaje pitanje, dokle će to trajati, da li neće uzdrmati ovaj temelj načela, koja sada izazivlju razdor i mržnju u njemačkom svijetu. Među 40 miliona Njemaca, ima ih petnaest milijuna, koji su neprijatelji države, budući da država po njihovu uvjerenju progoni crkvu.

Rusija mora želiti u interesu mira, da se na bolje okrene ovo stanje u Njemačkoj; jer bi mogla neprestanimi borbama stranaka biti prisiljena, da odahne politikom vanjskom, koja bi mogla biti pogibeljna za evropski mir. U ovom obziru ima kritično stanje, u kojem se Njemačka sada nalazi, za Rusiju mnogo veće znamenovanje, nego li bi ko mislio. Rusija nemože nikako ostati indiferentna napram takovu stanju stvari.

Domaće.

Il giorno 22 p. p., Joso Jurišić q.m. Nikola e Joso Jurišić q.m. Petar, ambidue da Postranje del distretto d'Imoschi, dell'età il primo di 45 e l'altro di 15 anni, rednci da Macarsca con due cavalli carichi di merci, furono sorpresi da una bufera accompagnata da gelo e neve. Lottarono ambidue cogli elementi finchè poterono, e da ultimo, affranti nelle forze, caddero in terra sulla neve non lungi da Lovreč, incapaci a proseguire più oltre il cammino. In tale sito essi rimasero giacenti tutta la notte fino alla mattina del 23 p. p., in cui furono rinvenuti assiderati dalli Luka e Marko Bošnjak da Lovreč, che li trasportarono nella casa più vicina, ponendoli incautamente vicino al fuoco. Avvisatane la i. r. gendarmeria di Lovreč, quel bravo capoposto Namar col gendarme Arbić trasferironsi tosto sopra luogo e fecero trasportare quegli infelici nella caserma, ove, posti in un locale freddo, spogliati dei vestiti ed involti in roba fresca, venne loro dato ogni possibile aiuto, così che dopo 4 ore di continue cure, riuscì di richiamare in vita Joso Jurišić q.m. Nikola, mentre vani rimasero tutti gli sforzi fatti per recuperare anche il giovane Joso Jurišić q.m. Petar. Notiziati sollecitamente dell'infornio i famigliari del Jurišić, giunsero essi il 24 p. p. a Lovreč e trasportarono i due disgraziati alle loro case. I cavalli furono poi rinvenuti in una vallata distante un'ora dal luogo dell'infornio. (Avv.)

Scrivono da Macarsca all'Avv. che nella notte dal 21 al 22 dicembre p. p., lungo il litorale di quel distretto, imperversò un violentissimo uragano da garbino, che cagionò danni rilevanti. Nel porto di Macarsca si sommerse una stella vuota, e in quello di Gradac una barca carica di olio. La violenza delle onde distrusse inoltre interamente il molo a riparo del porto di Gradac, fatto costruire 3 anni or sono dall'i. r. governo marittimo con un dispendio di oltre fior. 6000, e lungo il lido di Gradac sradicò numerose piante di ulivi e di altri frutti, come pure moltissimi capiviti.

re la legge; con qualche migliaio, in caso di crimine, saprà bendare ambo gli occhi alla giustizia.

Ad un tratto, tra un'atto e l'altro, si distribuisce la terza edizione dell'*Evening Telegram* e sul volto di tutti si diffonde una gioia vivissima; molti si stringono la mano tra loro, molti se le stropicciano da solo e qualche lacrima si prova a cadere... Perché? Compro anch'io il giornale e vi leggo stampato a grandi caratteri nella prima linea della prima colonna: „Ringraziamo Dio: è salvo!“ Nella vostra ingenuità voi crederete che si tratti per lo meno del presidente Grant o del generale Sherman. Niente affatto; si tratta solo nè più nè meno del Principe di Galles, che da quindici giorni tiene ansiose queste repubblicane popolazioni non ancora rimesse dalla voluttà d'aver avuto nel loro seno il granduca di Russia ed alle quali da due settimane tutti i periodici d'ogni risma e colore apprestano cinque volte al giorno telegrafici particolari coll'andamento del male e lo stato dell'angusto malato. Tutte le classi, tutti i sessi, tutte le età ci s'interessano e commuovono con comica scietà. Qualche signora, tra quelle ch'ebbero l'invidiato onore di ballare col Principe quando

Il fanale a luce fissa verde che veniva acceso all'estremità della diga in costruzione nel porto di Spalato, venne, col giorno 15 dicembre 1874, trasportato sulla punta opposta di San Stefano, all'imboccatura di quel porto. Il fanale è collocato su di una casetta costruita sulla suddetta punta e dista circa 29 metri dall'estremità della medesima.

Il ministro del culto e della istruzione ha nominato i supplenti ginnasiali Francesco Bulić e Agostino Dobrilović a maestri effettivi, il primo presso il ginnasio dello Stato a Ragusa, il secondo presso il ginnasio reale superiore dello Stato a Cattaro.

La peste bovina è scoppiata nelle località di Ladjevce e Gjeverske nel circondario comunale di Scardona.

Knjževnost.

Marko Antun de Dominis.

XII.

Raspravljajući ova pitanja, koja nisu ni danas prestala zanimati državnika i pravnika, M. Antun otkrio je nagrede i drugih misli, iz kojih se vidi, kako je papinstvo shvaćao. Navedosmo riječi, po kojih nije M. Antun poricao papi vrhovne vlasti u duhovnom svijetu; ali on ne bi je bio htio pripustiti preko tih granica. Nu zanimivo je, da nadbiskup splječki ne bijaše prijatelj tomu, što je papa ujedno svječki vladalac u jednom dijelu Italije: pa je on taj položaj pape držao štetnim po crkvu i njegovu duhovnu vlast. „Otkako su pape — piše on — dobili svječko gospodstvo, mnogo su zapustili duhovno vladanje svete crkve; dočim su više zaokupljeni državom i vladanjem vremenitim nego li duhovnim; i brižljivije primaju governere, odvjetnike, blagajnike, komornike, conservatore itd. nego li biskupe i redovnike, koji se niti ne pripuštaju čim pregjašnji pristupe“.

Razmirica između republike i Rima bi napokon due 21. travnja 1607. poravnana popuštanjem obiju stranaka a posredovanjem francuskoga kralja Hinka IV. Izgnani Kapucini i Theatini smjedoše se u Mletke vratiti, ne pako Isusovci, najljući neprijatelji republike za vreme razmirice. Za mletačku Dalmaciju nije ova razmirica imala pogubnih posljedica u toliko, što je sv. stolica šibeničkoga biskupa Vinka Aragonia ovlastila bila, da smije dalmatinskim biskupom dati dozvolu za vršenje službe božje u crkvah njihovih skupija. Ovoj su iznimci dali povoda s jedne strane katolici u bližjoj Turskoj, koji su dolazili u dalm. crkve, s drugo grčko-istočni kršćani, „kojih je dobar dijel živio po obredu rimske crkve, te bi se bili k svojem obredu povratili, da ne bi bili mogli dolaziti u rimske crkve“.

Svaki će si lano predstaviti, kakav si je M. Antun položaj stvorio stupiv otvoreno proti rimskoj stolici. Vanjski mu položaj ostao je doduše netaknut uslijed one izmirbe pružih se stranaka, kojom su borci jedne i druge ostali pokriveni plaštom, ako

venne qui al festino dell'Accademia di Musica, si dà l'aria di cadere in isterismo quando il telegramma non è rassicurante. Gli uomini dicono gravemente: che disgrazia!

A prova della pluto-aristocraticità di questo paese cito questi due fatti. Il movimento delle ferrovie a cavalli nelle *avenues* è tale che non basta al bisogno; tantochè da tempo si studia il modo di porre uno o due binari in Broadway, cosa difficile, perchè la strada, non essendo relativamente molto larga ed essendo percorsa da miriadi di altri veicoli: questi binari andrebbero collocati o in un tunnel sotterraneo (scavando il quale si teme trovare l'acqua) o sollevati da un'armatura in ferro fuso all'altezza dei primi piani che perderebbero così la loro libertà. Ebbene, a questo sconcio, a questo dispendio potrebbe essere ovviato stabilendo i binari nell'ampia e poco popolata quinta *avenue* che corre quasi parallela al Broadway a pochi metri di distanza; ma ciò non si può fare nè si farà mai, perchè i Cresi proprietari ed abitatori delle eleganti case che fiancheggiano questa aristocratica strada non lo hanno mai consentito. Questa stessa *avenue* è poi il me-

i ne zaboravnosti. Osjećajući nadbiskup taj svoj položaj stao se više zanimati nutrinjimi poslovima. Kuga, koja se i u Spljet due 27. ožujka 1607. nručila i koja je do 29. kolovoza morala i broj gragjanstva od 4227 na 1605 snizila, dala je i M. Antunu dosta brige, da riječi i primjerom pridigne zastrašene duhove i dadne nevoljnikom duševne i tjelesne okrepe. Stao je za tim obilaziti svoju biskupiju, te opaziv mnoge nedostatke pomišljao uređi god. 1609. pokrajinski sabor crkveni. U isto je doba počeo raditi, da se granice biskupije splječke protegnu, osobito u prijedjele, koje su pod Turčinom stenjale: da joj se naime pridruže biskupije makarska, duvnanska i bosanska. Nu proti sdruženju Bosne nložili su starješine redovničkoga zbora bosanskoga iz svoje skupštine od 16. kolovoza 1608. svečan prosvjed na rimsku stolicu; a Dominis mogao se nadati i tuj uspjehu tim manje, što ga nije ni mletačka vlada podpirala.

Ali prem se M. Antun poslije 1607. glede onih velikih pitanja držao ponešto u pristranku, to nije on ni javno pritajivao svojega osvjedočenja. Svoje misli, koje nisu stajale u skladu osobito s onimi u Rimu vladajućimi, složio bi to u javnih spisih službenih to u propovijedih. Prigovaralo se M. Antunu kašnje, da je sa propovijednice u Spljetu branio nauke, podkapajuće sav crkven red, imenito prvenstvo pape, kojem nije priznavao veće vlasti od svoje; nadalje izvor crkvene vlasti, koja da polazi od svjetovne itd. Bješe pače obijedjen, da je u iste članke vjere dirao, krivo učeći o izpovijedi, i da je govorio proti celibatu, te u tom obziru i očima zažmrio. Napokon ne bijaše nikakova tajna, da M. Antun piše djelo, u kojem će svoje nazore o crkvi i državi obširnije razložiti. To je svaki mogao čuti iz ustiju njegova kancelira Dinka Migdolica. A tim putem došlo je to do ušiju takogjer barskomu nadbiskupu i knezu Horaciju Torrianu, koji su se držali u svijesti obvezani, da to pismom od 15. travnja 1612. prijave nunciju u Mletke.

Nuncius, poznavajući dobro narav M. Antuna, gledao ga lijepim načinom skloniti, da ne izda tiskom svojega djela, koje da će glasiti „de auctoritate summi pontificis“. To isto nastojao je nuncius i preko jednoga M. Antunova rojaka (1613). Nadbiskup bio je indistinct strane pušten u miru. Ali on sam nije se upokojio. Ne nalazeći zadovoljstva u svojem zvanju na stolici sv. Dujma, odlučio M. Antun položiti brigu biskupije. Ovu svoju nakanu prijavio on u studenu 1613. god. mletačkomu knezu M. A. Memu; a za razlog navodi „svoju dobu već u sebi težku, a još težu s nemalim nepogoda tjelesnih, koje ju prate“; pa da je inače „potreban pokoja“. Nu M. Antun nije još tada želio odreći se nadbiskupstva; već je iskao pomoćnika s pravom nasljedstva, koji bi mletačkoj vladi pouzdan i povoljan bio, „kano što su to tražili odlični interesi i obziri grada Spljeta i onih prijedjela“. Za pomoćnika preporučao je splječkog arceipopa Vinka de Franceschi, rodom iz Kopra u Istri i rojaka spljeckomu knezu Franji Cambiu. Moli napokon kneza, da u tom posreduje kod rimske stolice, što je on i učinio odpisom od 29. r. m. na svojega poslanika u Rimu, preporučujući mu M. An-

ridiano che divide i poveri dai ricchi, quelli che tentano la fortuna da quelli che l'hanno già sperimentata favorevole. Difatti quella parte di città che sta tra questa avenuta e l'East River, si chiama l'East (levante); e l'altra che dalla avenuta in discesa va al fiume Hudson si chiama l'West (ponente). Ora quel W (West) che precede il nome della strada sulla carta di visita, vi conferisce subito considerazione perchè fa capire subito che siete ricco: ed il dire: è passato all'Ovest, significa che uno è arricchito e che perciò ha abbandonato la primitiva dimora nei quartieri dell'East. Bisogna convenire che nelle capitali della nostra vecchia Europa abbiamo sì delle strade e dei quartieri più o meno aristocratici, ma ci manca assolutamente una così netta e quasi brutale separazione tra i poco abienti ed i favoriti della fortuna.

A concludere e tutto considerato, il titolo apposto a questa lettera non è poi tanto strano quanto a prima vista può sembrare.

tuna, „toga zaslužnoga prelata i ljubljena od nas za dobra svojstva njegova“. U toj je odluci bio nadbiskop podupiran takogjer od spljeckoga grackoga vijeća, koje je iz sjednice od 14. rujna 1614. izaslalo Petra Čipika u Mletke, da preporuči rečenoga Vinka de Franceschi. (Slijedi.)

Različite vijesti.

(Usagijevanje vlasi). Neki brijač u New Orleansu uveo je u svojoj poslovnici obnovu, ljuckih vlasi. On se doduše nekvalita, da može izpaliti kusu nadomjestiti, nu kaže da može drugu usaditi. Budući su vlasi, kako on kaže, bilina, to će kao svaka bilina, ako se na plodno zemljište usadi, bujno rasti. No usagijevanje vlasi malo je osjetljivo, jer se vlasi iglom na glavu presagijaju. Tim sistemom, kako se voli, postizavaju se veliki uspjesi, te se mogu po volji kakovo god boje vlasi usaditi. Onomu, komu su ljucki vlasi za presagijevanje preskupi, nsagijuje taj mudri brijački

profesor konjska dlaku i to vrlo jeftino, a konjska dlaka i bolja je, jer dvršća i dugotrajnija.

(Kralj Halukana.) gospodar Sandvickih otoka, sprema se na posjete u sjedinjene sjevero-amerikanke države. Naravno, da ga svakojako, ponajčešće napopako opisuju; nu čujemo što o njemu vele većina evropskih novina. Halukana živio je vrlo trijezno i uljudno, prije nego li je izabran za kralja. Tako živi i sad, a to značenuje mnogo u njegovu kraljevstvu, jer mu je predšastnik uvijek bio neuredan i od zore do mraka pijan. Kad je bladno, Halukana je odjeven u prtenu progadu, na glavi mu je otocan „cilindar“, a nad glavom sunčanik od pamuka. Plemo Hanaka divi mu se, kako je kao cvijet odjeven, te ga štije kao najprvoga „civilizovanoga gentlemana“. Čim je zasjeo prestolje, mnogo je svašta promijenio. Sve boce za rakiju, iz kojih mu se naslagjavo predšastnik, pobacao je i zamjenio spravami za pražje. Sbog te ljubavi za čistoću dočekat će ga Amerikanci veselo. — Tako o Halukani većina evropskih novina piše, a kada tamo, Halukana dočekuje u fraku inostrane, konversira s njima franczki i englezki, čita francuzke romane i englezke novine itd. Nu čemu

dalje, — ta svako zna, kako Evropejci govore istinu o Neevropejcima.

(Boj u kazalištu.) U kazalištu u Borgii u Calabri prikazivalo je novo nekakovo društvo jednu operetu i općinstvo bilo prilično zadovoljno, kad al na jedan mah došebelja u prizemlje pijan čovjek te udri vič i vič. Nikako se nije dao umiriti te je sve to većna zaglušao, dok ga po zapovijedi sudbenoga presjednika nekakov brigadir carabinieri (strazmaštar od oružništva) nije izveo iz kazališta. Do časa dogje nesretnojak i doveđe sobom nekoliko jednako pijanih al još oporijih, koji povadiše nože te se počеше tući s carabinieriom i s općinstvom. Oružnika odesekose komad usnice, a on u misli, da će izgredniko preplašiti, izpali u zrak revolver. Vinom prerazigrani pomisliše ovi, da je u njih kojega pucao, te njih nekoji povadiše takogjer male puške i počesh ozbilja pucati. Svega skupa izpaljeno je jedanaest naboja, nu srećom nisu iz puške ranjena van samo dva oružnika. Tri oružnika ranjena su noži, a začetnika nereda pogodilo je jedno zrno u prsi. Velikim naporom svladani su nemirnjaci i odvedeni u zatvor.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnačom stekla opće priznanje, od njeke se doba krivotvori po nekoliko tvrdih; s toga znaš p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice same upodpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjege, u opće čuva, ljepša i omiljuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Šee je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuć iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nvc. manja vrst 4 nvc.

Prasak-snjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji podupno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisiivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim pruskoni, pa odmah nasja. Ovak prasak čisti i laži svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvc.

Laštito. Neogjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nvc.

Kruglja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrni trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvc.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke napraviti. 1 kom. fin 25 nvc.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvc., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvc., do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvc.

Izvrstno poštito lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvc.

Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer te prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicaov čini, ni najmanje se neosjećaju mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsti posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olevka); prištedi se dosadno rezanje, a siljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nvc., u kosti 15 nvc., s držalom i nožicom 90 nvc. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvc. 1 komad Union-radingammi za tubu i ornilo 5 nvc.

Prsteni za kurja oku iz angora-vunc. 12 kom. 25 nvc.

Prasak za pranje, da se udriži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvc.

Carobno crvilo prikladao za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvc.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvc.

Najnoviji *prasak za hrđu*, zajamcem, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocailnih predmetih. 1 zamot 35 nvc.

Engleski kožni luk, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nvc., velika 45 nvc.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvc.

Nepromični krevetni ulaznjaci bez vonja, da se ukloni promoci kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvc., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbina.

C. kr. povlašteni saponni eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovak novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvc.

Pariski univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porcelan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nezadrživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porcelanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nvc. Isti lijev kao liječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne anubne kešice, kojim čes sdržati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestije ili drugih lijekova (samo čistom vodom) Radi šta veće prodaje cijena je komadu 60 nvc.

Lisovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grhom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. fr. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vlači očuvaju svjež, a sijedi, ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svjež, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvc., velika 45 nvc.

Nova kacatela buha dobija se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previnje povlasten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkoni i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oku najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja ornike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašite i živce, te tim unapreguje rast vlasu vrlo kratko vreme ča na mjestih pljčivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se na omećine, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepochabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britce, kojim se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusilo, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvc.

Najbolje bečke vode-zatornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrioir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvc.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima večali. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupuju li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nvc. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nišćom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, zoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvc.

Prikladno začepilo pluton. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nvc. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepjene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz seprokisa nepohabljiva i laka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tuženiskimi.

ČUVAJ SE OBMAE!

Među mnogimi oglasima naročito ob urah njekeji su osobito bogato naručeni, samo da zamane pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kapu nepružja dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* samo da bude *veće prodaje*. Nemoj dakle niko da se mineš toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narečenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porcelanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvc. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20
1 ista, fino narečena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omascenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8
Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.20, 4.50.
1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokomi (etidi) f. 5.
Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fašona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakog dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narečenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnima kolesci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovi su najpouzdaniji satovi, koji se dusele proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s ledcovim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim poklopcem, savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50

Americki duplex-sati s dvo-gubimi kolesci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.
Kotvice (Anker), sjajno iz-ragjenim s ledcovim staklom f. 13.50

Englezki umjetni satovi s o-sobito finimi, mučno izve-denimi filigran-kolesci f. 20
1 remontoir bez ključa f. 12.50
1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim ledcovim staklom, da se mogu kolesca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.
Svakostrne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-kanička ura, stoji samo 25 notčića.

Satovne veružice iz talini-zlata;

najnovijega ukusnoga fašona, koje za praviimi zlatnimi veružicama nezastaju u ničem, počem su fašonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žu-tina austraje.

1 komad, kratke po a. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f. 1.90, 2 i 3.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri po-zlaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih, ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medallioni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.20, 2, 3.
Medallioni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.
1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-prod-meta, stoji 60 novč. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Pratersrassc N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s povisikom po
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. postarekih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 3.

Zadar 9 Siječnja 1875.

God. III.

Poziv na Predplatu.

Pozivljući na pretplatu na naš List, oznanjujemo gospodu pretplatnike, da ćemo ukinuti broj koji je izlazio u petak, pokle je malo gdje mogao prispijevati, da ga nebi nedjeljni broj na putu zatekao, te bi s ovim ujedno stigao na mjesto.

O sadržaju našega lista nemamo ništa da proručamo našim štocićima, jer naš pravac, bez vijuganja, bez naginjanja, bez ugibanja igje uprav k iedinom cilju, što smo od postanka uzeli na oko, to je narodna korist.

Uvjeti pretplati ostaju svejednako oni koji su naznačeni na čelu lista; a molimo gospodu, koja nam još za prošlu godinu duguje, da se što prije oduži.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Versailles, 7 genjaio. Nell'assemblea nazionale si lesse il messaggio di Mac Mahon. Questi domanda che la legge sul Senato sia quanto prima messa all'ordine del giorno e dimostra quanto sia necessaria la seconda Camera. Riguardo alla trasmissione dei poteri dice che i corpi rappresentativi avranno nel 1880 piena libertà di stabilire la forma di governo. Dover l'assemblea decidere per il caso cessasse di vivere Mac Mahon, se abbia a conservarsi fino al 1880 l'attuale stato di cose. L'assemblea respinse l'urgenza chiesta dal governo per la legge sul Senato, accettando invece l'urgenza sulla legge riguardo alla trasmissione dei poteri.

Chiusa la seduta, tutti i ministri diedero la loro dimissione, conservarono però provvisoriamente i portafogli.

Ferrata dalmata.

Vienna, 8 genjaio. Il ministero ha deciso di comprendere nel programma delle strade ferrate di prossima costruzione anche i tronchi della ferrovia dalmata Knin-Derniš e Očestovo-Zara. Tale programma sarà presentato dal Governo al riaprirsi delle Camere.

Noi ci affrettiamo a pubblicare questo telegramma che ci giunse da buonissima fonte e porta una notizia la quale sarà con soddisfazione accolta della provincia intera, e specialmente dalla città di Zara.

Saranno quindi costrutti quanto prima anche gli ultimi due rami della ferrovia dalmata ed esaudito così il più ardente desiderio della città di Zara, la quale viveva in apprensione vedendo come all'atto in cui s'incominciavano i lavori ferroviari in Dalmazia, si era abbandonato il principio della contem-

poraneità dei lavori su tutta la rete, che nel 1873 era riescito ai deputati dalmati a Vienna di far comprendere nella legge, e giustamente si doleva di questa preterizione.

Noi abbiamo però sempre sostenuto che la legge ferroviaria del 1873 non era stata creata perchè dovesse rimanere lettera morta, e che soltanto motivi di natura passeggera potevano per qualche tempo ostare alla sua completa esecuzione.

Le nostre parole si avverano; e non è la prima volta che noi proviamo la soddisfazione di poterlo constatare.

„Se i Turchi non vengono a costruirla, altri per certo non costruirà la strada ferrata che ottenne il paese nel 1873 per le premure dei deputati dalmati a Vienna“ — si gridava l'anno scorso in odio a noi. E solo due mesi più tardi, i primi colpi di piccone a Spalato ed a Sebenico davano la più solenne smentita ai calunniatori.

Allora questi si appigliarono ad altro espediente e soggiunsero: sì, è vero, la ferrata si costruisce, ma non è quella contemplata dalla legge del 1873, mancandovi i rami di Knin e di Zara.

Adesso anche questi due rami si costruiranno. Nondimeno noi non nutriamo speranza alcuna che i calunniatori confessino il loro torto; ma siamo fermamente convinti che il paese, su cui le passioni ed i moventi personali di chi vorrebbe dirigerlo, non possono far presa, saprà rendere giustizia a chi si deve; e constatare sulla base dell'esperienza dei due anni trascorsi, come neppur una delle nere profezie di coloro che vogliono imporglisi a tutori, si sia avverata.

Zara e Knin intanto si rallegrino; anche da loro fra brevi farassi intendere il primo colpo di piccone, quel colpo, che i soliti profeti avevano detto sarebbe per trovare una eco dolorosa nel cuore dei dalmati, e che invece fu a Spalato ed a Sebenico accolto con giubilo, ed è a Zara ed a Knin atteso con ansietà.

Nov rat.

Novom godinom, četa koja se okuplja oko *Narodnoga Lista*, pod barjakom nezasite sujete, nemareći za želje najboljih rodoljuba i cijeloga naroda, u mnogobrojnim prigodama jasno očitovane, nov je rat na nas otvorila.

Navalila je osvadama i podmetanjem, mniujući valjda da smo klonuli duhom s toga, što smo ima nekoliko vremena za ljubav narodnog mira tražili da se stare rane zaborave, i ako moguće u narodnom taboru opet sloga obnovi. Mučali smo uprav s toga, što smo se obzirali na one želje naroda, koje vi, gospodo, prezirete; mučali smo, jer smo motrili javni rad vaših vogja, pa nismo htjeli da nam se predbaci da im stavljamo zaprieke na put. Ali danas, izazvani, prisiljeni smo da odgovorimo.

Stare jade prevrćate, povjest ovih zadnjih godina na vaš način ponavljate. Ali, pri tom zaboravljate reći, šta je s onim bučnim riječima kojima ste dvije godine nazad svijetu navijestili, da na ruševinam plemenite stranke, koju rastrovaste, vi stupate na poprište, kojima zavedenome narodu čudesa obećaste? Jeste li jedno jedito vaših obećanja izpunili, jedno jedito slovo tih vaših bučnih riječi u djelo priveli? Gdje vam je politika velikih načela, politika slavenske solidarnosti? Tuskoro kad se na rajsratu radilo o *beneficiatima*, o pitanju načelnom, glede koga su svi zastupnici narodnosti bili složni, glede koga odluka je visila samo o nekoliko glasova, tu su bili i Ljubiša i Pavlinović, ali gdje ste bili vi, vlasnici *Narodnog Lista*; vi, koji u dalmatinskom Saboru branite fratre, zašto ste se u Beču skrili za beneficiate? Gdje su vam velika načela? Svo se razvijanje tih načela svede na to, što tražite 4000 f. za ovo sjeminište, 10.000 za onu crkvu, 15.000 za onaj put; tražite, što niste kadri zadobiti, zadovoljni što možete u velikom parlamentu čitati govorâ, koji su namijenjeni jedino da izlaze po stupcima *Narodnog Lista*, onoga lista koji je od glasila velikih načela spao na prostu ulogu kadionika, gdje ako se gospodar sam ne kadi, neprestance ga kadi sluga. Velika načela svela su se na odista veliku sujetu!

O željeznici buncate neprestance, valjda s toga što vas peče da ju nije dobilo društvo kome ste, usprkos velikim načelima, brže bolje pribjegli bili. O željeznici govorite, ali su prosta laž sva podmetanja koja u tom pogledu našim prijateljima činite, kao što su nedostojna podmetanja što danas šaptate u pogledu na dogagjaje zbivše se u prošlom zasjedanju saborskom, ne spominjući se da je i vaših brižnih prijatelja s našima jednako glasovalo. Nemojte podmetati, već jasno kažite, što imate reći; samo pak da se ne krijete pod udobnom izlikom da upravitelj lista nezna šta unj ulazi. U interesu zemlje mi zaziremo od toga da prvi na taj sklizavi put stupimo, ali ako budete uzhtjeli, i na njem ćete nas gotove naći.

Pripovjedajte na posljedku što ste radili, što ste postigli, čim ste narod usrećili kroz ove dvije godine. A ako nemožete ništa pripovjedati, šta onda u nas dirate. Od naše strane prosto vam da sami sebe dva puta na nedjelju do nebesa hvalite, samo vašim dimom ne trujte narod!

Prekret u Španiji.

Glava španjolske vlade, maršal Serrano, gledajući neuspjeh svoje vojske, uputio se je u tabore, da preuzme glavom zapovjedništvo. Neznatni jedan general, otpušten radi nesposobnosti, Martinez-Campos, postavi se na čelo dvaju bataljona i proglasi kraljem mladoga Alfonza, Izabellina sina. Generali pošalju proti buntovniku čete, a čete se slože s buntovnikom, pozdravljajući izvikana kralja. Po dana

kašnje sve vojske i flota i gradovi izjavljuju se za mladoga kralja. On javi, da će iz prognanstva požuriti svojim dolazkom na prijestol i od pape ište blagoslov. Serrano odstupa i prelazi u priyatan život. Alfonzova vlada ustrojava se.

Takvimi vijestmi na samu novu godinu daruje i začugjava Španija Europu.

U svem tom neima megjutim ni kakva čuda. Već kojih četrdeset, petdeset godina živi Španija od samih izjava i proglašenja kavgog vojaka, koji je smion povjeriti svoju i Španije sudbinu dvama trima bataljonima vojske. Odkada je kralj Ferdinand, neimajuć sina ostavio ragje nasljedstvo svojoj kćeri, nego li bratu, kako je od uvijek valjao državni zakon, od onda Španija neizlazi iz prevratna stanja i vjekovite slabosti.

Prevratom je Izabella izgubila prestol, na koji je prevratom stupila. Voljom generala i vojske pozvani Talijanac Amadeo vladao je dotle, dok nije uvidio, da se u Španiji, vjekovitim prevratima podivljaloj, svih gragjanskih krijeposti lišenoj, ni kakva osjećaja skupnosti nepoznavajućoj, vladati nemože. Potajno ostavi prijestol i Španiju, kano što su nekoč kraljevi ostavljali potajno na propast odsugjenu Poljsku.

Tako je narodu bila povraćena i u ruke položena Španija i njezina sudbina. On izabere zastupstvo, a ovo stvori vladu. Republikanci, na čelu im najvrstniji umnici i značajci, Castelar, Figueras, Salmeron, Martos, zauzeše i sabor i vladavinu. Monarhija se bila sama izcervala, iztočila, najbolje sile naroda stvorile republikansku vladavinu, ko neće vjerovati, da će republika Španiju usrećiti, sebe učvrstiti? Al neprogju ni dvije godine, već se pokaže, da kao što su Izabellini generali jedan drugomu vlast otimali, tako sada republikanci jedan drugoga podkapaju. Uzalud Castelar bugari, da mu glas u samo nebo prodi, i saziva narod u slogu na posljednji pokus, da se poredak i sloboda, a s njimi i domovina spasi. No niko nesluša tužno bugarenje, zlokožno proricanje Castelarovo. Prijatelj ustaje proti prijatelju, grad proti gradu, a svi proti domovini.

Onaj isti Serrano, koji je izvrnuo kraljičin prijestol, videći nesklad, nered republike, raztjera republikanski sabor, obustavi ustav, zauzme diktaturu, kojom se ili nije znao ili nije hotio poslužiti, da uvede u zemlji poredak, da osnuje priznanu i stalnu vlast, te mu sada onim istim putem oduzimaju vladavinu, kojim ju je zadobio — prevratom.

Pošto je republika krivnjom republika-naca postala nemoguća, vraća se monarkija, i s monarkijom izgledi na pobune, prevrate, strahote absolutizma.

Nadajmo se, da Španija neće propasti, da će naći čovjeka umna, a bez milosrgja, koji će umjeti krijepošću i porokom svesti

pod jednu zastavu onaj plemeniti i daroviti narod.

U Francuzkoj monarkiste razapet će još smjelije krila i jadra.

Knez Bismak razpredati će još većom brigom svoje mreže i podvostručiti svoje neprijateljstvo proti katoličkoj crkvi.

Gorčakov će biti zadovoljan, što nije priznao Serranove vlasti, i požurit će valjda prvi, da prizna Don Alfonza.

Don Carlos valjda će polagano ostaviti odorno zemljište, premda je uprav njegov odpor najviše utro put Alfonzu.

Pogji za rukom uzpostava monarkije u Francuzkoj, otvaraju se vrata savezu latin-skomu. (Obz.)

Politički pregled.

Program mladočeske stranke, u kojem se navagja i „valjano nepovredivo državno pravo“, dao je „Politici“ povoda, da upita mladočeske demokrate, u kojoj formi postoji to državno pravo. „Nar. Listy“ odgovoriše već na to pitanje izjavivši, da se pozivlju na ono jedino, za dinastiju i zemlje česke krune potpuno valjano državno pravo, koje nemogu nijekati ni prijatelji ustava.

„Nar. L.“ vele jošte, da nemisle pri državnom pravu na tlaku i podaničstvo ili na prijašnje sabore staleža, već na samostalnu česku državu s demokratskim urednami.

O pokolju u Podgorici pišu „N. f. Pr.“, koja dosljedno brani Turke proti Crnogorcem, da je istraga već dovršena; krivci da su osugjeni, megju njimi nekoliko na smrt. Osuda poslana je sultanu, da ju potvrdi. Povjerenstvo da je dakle savjestno svršilo svoju zadaću, a niko da neće moći tvrditi, da su turske oblasti bile tomu pokolju krive. Ovako, misli carigracki dopisnik bečke „N. f. Pr.“, da će nestati pitanja, koje je zadalo turskoj vladi mnogo nepravilika. Ali će biti da se dopisnik turskofilskoga lista vara.

Skupštini Mladočesa u Pragu prisustvovalaše do 600 osoba, kako čitamo u bečkih listovih. Presjedao je Sladkovski, koji je u svojem govoru branio mladočesku stranku proti prigovorom, kao da goji natražnjačke težnje. Česki narod da se sjeća slavnih svojih pregja i da je pripravan braniti slobodu svojim novcem i životom. Zatim je presjednik nastojao dokazati, da Mladočesi nisu bili nedosljedni; što se je ustrojila mladočeska stranka, tomu da je kriva negativna politika. Dalje je u svojem govoru napao vogje staročeske stranke, prigovarajuć im, da se oslanjaju samo na feudalce i klerikalce.

U Beču da su se spojili sa strankom „prava“, ali ova da ih nije smatrala za svoje saveznike, već za podnožje, hoteći se služiti njimi samo u svoje svrhe. Mladočesi da su radi toga istupili iz kluba zastupnika, budući

da im nije bilo dopušteno govoriti o tom, da se pogje u sabor. Mladi da neće činiti sve, što stari hoće, a od Njemaca da takogjer netrebaju nikakvih svjedočba o dosljednosti.

Iz Beča pišu nekim vanjskim listovom, da je Rumunjska sklopila savez sa Srbijom. O promjeni kabineta u Biogradu piše „Pet. Ztg.“, da se za Austriju o tom radi, da li će novi kabinet nastaviti prije već započeto dogovaranje o trgovačkim odnosajih i da li će nastojati o uzdržanju mira. Mir u Biogradu i u evropskoj Turskoj da je ujedno mir na istoku, a u tom pogledu da ima promjena srpskoga kabineta veće znamenovanje.

U pogledu rumunjske trgovačke konvencije javljaju, da je njemačka vlada učinila porti predlog, neka posebnim fermanom potvrdi predhodne dogovore megju austro-ugarskom i rumunjskom vladom. Prije se je zahtijevalo, neka porta već unapred privoli uz svaki ugovor, što bi ga sklopila Rumunjska, dočim se sada o tom radi, da porta naknadno potvrdi sklopljene ugovore. Da li će porta pristati na ovaj novi predlog, nezna se još za izvjestno.

O ministarskoj krizi u Francuzkoj doznajemo, da je maršal Mac Mahon odlučio pozvati u kabinet nekoje članove desnoga i lijevoga središta. Novi kabinet imao bi odmah 8. siječnja zahtijevati, da se uzmu u pretres ustavni zakoni. Vjerojatno u ostalom nije, da bi Mac Mahon pozvao u kabinet prijatelje g. Thiersa. Kada bi se izključile frakcije desnice na korist ljevice i jedne česti desnoga središta, moglo bi lako doći do raspusta narodne skupštine, kako zahtijevaju radikalci. Decazes i Broglie jesu ona dva čovjeka, kojih bi sada svaki rado održati mejdan. Prvi hoće, da se riješi dosadno već stanje u smislu konservativne republike, a Broglie opet za tim ide, da se obnovi politika od 24. svibnja. U opće se boje, da bi mogao nadvladati Broglie.

„Times“ pripćuje razgovor svoga dopisnika s Gambettom. Gambetta bi želio, da maršal Mac Mahon ostane još duže vremena glavom države, ali pod tim uvjetom, da se konačno proglasi republika. Svako riješenje, koje nebi bilo jasno i izrično na korist republike, odbija Gambetta.

Bivšemu diktatoru nije pravo, što je Thiers 24. svibnja odstupio, on da bi morao ostati na čelu vlade, pa bilo i s natražnjačkim ministarstvom,

Domace.

Con sovrana risoluzione 18 dicembre a. p., venne sanzionata la legge votata dalla dieta provinciale dalmata, colla quale vengono completate alcune disposizioni della legge provinciale 8 febbraio 1866, concernente la sorveglianza scolastica.

La nuova legge autorizza il consiglio scolastico provinciale a sciogliere quei consigli scolastici locali che trascurano i loro doveri, ed a nominare per essi,

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.

(Odlomci iz prvoga dijela),

I.

Na ruševinam.

Gdje su miri, gdje su dvori?
„Nije znamenja od ničesa!“
„Što ognju osta, vrijeme obori
„I pohara, i poplesa!“
Gundulić u Osm. pjev. VII.“

Kad razbiram davna i daleka
Kroz pučinu dvadeset vjekova,
I s prostora tog vremena sjelna
Tek zagledam u davnini davnoj
Nad strahotnim i velikim borbam,
Nad kulištim sahranah gradova,
Nad gomilam divnih vitezova
Šta s otvara u mojoj pameti?!
Štal mi trpkja povjestnica slovi!?!
Pak se krenem i tamo i amo
Gdje mi stopa drevni obris gazi,

I gdje spomen drevne slave liči,
Kad tu padnem, kad tu putnik stanem
Sam se pitam, samac jadikujem,
„Idjel biljeg željnu oku momu
Te velike starodavne dike!?!
Tamo gdje se mirno polje stere,
Tamo gdje mi u miru samote
Pastir bludi, a ratar pripjeva....
Tamo gdje kolibice bjele,
Sad ponikle, pozne se kažu....!
Tu mi danas zadubljeni tavnje
U utrobi hodočici — prolazi,
I stupovi, zgradje i veličja,
Šetališta, drumi, i svodovi,
Perivoji, plokađe, trgovi
Gordi miri ponosnoga grada...!
Sam se pitam, samac jadikujem:
„Nigdjel znamen u tavnilu skruti
Što bi zlobnu izmako vrijeme?!
Bar da pjesma da sada nariče,
Bar da pjesma da živa ovjenča
Častni spomen na grobištu tomu!?!“

Zahman hitam, bižnim okom tražim
U toj skromnoj njevoj prirodi,
U prirodi tavnjoj kajalici
Što je i ljek poprimi'a ini!
Sve je vrijeme pozobalo kruto,
Ko da sjenkom spomen se provlači!!

Al Promono, ti starino dična
Na drevnosti glusijeh vijeková....
Uhar nam je da te spomenemo,
I željni se potomci sijetimo
Dične slave na grobištu tvomu...!
Jest Promona, kolijevko ponosna,
Divni grade Libur-Dalmatina;
Tvoja slava i veličja tvoja
Tvi junaci i vojvode sjelne...
Tvoja sudba, borioče jaki,
I men' kosnu u mom zanešaju,
Da zapjevam i nezgode tvoje,
Nebil segô u nestatku svomu
Kuda volja primašuje me težka...!
„Ovde bijah Promon ponositi,
„Bijah dičan, bijah veličanstven

fino a nuova elezione, degli amministratori provvisori.

Nell'anno 1874, s'insinuaron per ottenere un sussidio dal credito posto a disposizione colla legge finanziaria di detto anno 427 operatori d'anime dalmati, cioè 52 di meno in confronto dell'anno scorso. Di questi concorrenti furono sussidiati 390, nell'importo complessivo di fior. 24, 830. Tutti gli ordinariati vescovi hanno analogamente cooperato in tale trattazione.

Anche da Orebić giungono ragguagli di disastri e considerevoli danneggiamenti cagionati dagli uragani, che, nella seconda metà di dicembre, sembra abbiano imperversato lungo tutta la nostra costa. In particolare modo bersagliato fu il villaggio di Podobučje del comune di Kuna, ove il giorno 22 p. p., il mare infuriato distrusse barche cariche di olio, acquavite, ecc., atterrò muri, inondò magazzini e case, asportandone merci ed oggetti di valore per riflessibili importi. In detto villaggio si ebbe pur troppo a deplorare anche la perdita di una vita umana, quella di Niccolò Jerić, il quale non curante del pericolo, essend'uscito per chiudere le porte del suo magazzino, venne rapito dai cavalloni e più non ricomparve.

Sua Maestà I. e R. Apostolica, con sovrana risoluzione del 27 dicembre a. p., si è graziosissimamente degnata di conferire un posto di consigliere aulico presso la suprema corte di giustizia al consigliere del tribunale d'appello dalmato, Giorgio Kleindl.

Legge dei 17 dicembre 1874.

valevole pel Regno di Dalmazia, sul potere disciplinare della giunta provinciale in confronto a cessati amministratori comunali.

Sopra proposta della dieta del Mio Regno di Dalmazia, ordino quanto segue:

§ 1. La giunta provinciale può infliggere pene disciplinari fino a fior. 20 a quei membri delle cessate amministrazioni comunali, che rifiutano di consegnare atti di ufficio o di produrre i resoconti comunali arretrati riferibili all'epoca di loro gestione.

Le autorità politiche distrettuali devono prestarsi alle requisitorie della giunta per la riscossione nella relativa cassa comunale delle multe inflitte in base alla presente legge.

Restano riservate all'autorità politica le attribuzioni che per le vigenti leggi le competono in argomento.

§ 2. La presente legge entra in attività col giorno della sua pubblicazione.

§ 3. Il Mio ministro dell'interno è incaricato dell'esecuzione della presente legge.

Budapest, 17 dicembre 1874.

Francesco Giuseppe m. p.

Lasser m. p.

„Za šest tvrdih i muških vijekova,
„I narodom i vojvodom jaki!
„Tugjer s davna polja Davorova
„Razgna Libur čelik štitopoše
„Vuhovnoga Gabin-Vetronia!...
„Onom srazi *Bebia**) i Figula
„Da ih mrtve nariječu latinke!
„Tamo razbi Vatin-pukovnika,
„S' trijest biljad ljuta Afrikanca!
„Amo kinu vojsku Cesarova...!
„Ondi skrši koplja oklopnika
„Braneć glavu cara Augusta,
„Što se divi takomu hrabrenstvu,
„Još žešćijim priteći porazom
„Tomu gradu megj sedam glavicom,
„Gdje upinje vladocu svjeta“
I ognjenim latinskim legionom
Kim jarosti sablje nezasiti,
Ohol Šikamber, čeličan Batavac
Gal plahovit i naduti Iapan!

Književnost.

Marko Antun de Dominis.

XIV.

M. Antun uputi se mjeseca ožujka 1614. u Mletke, da osim inih poslova i taj uredi i pospiješi. A kada je opazio, da u Rimu nailazi na zapreke njegova molba o pomoćniku, dade ostavku. Nuncius kod mletačkoga dvora prihvati tu prigodu svjetova, da se u Rimu primi ostavka ne obljubljenoga nadbiskupa. Ali u Rimu htjelo se riješiti ovu stvar sa samim M. Antunom, te je s toga kard. Merlino pisnom od 19. travnja r. g. naložio nunciju, neka nagovori nadbiskupa, da glavom dogje u Rim. Ali M. Antun, ne sluteći ništa dobra, ne dade se na to skloniti; te ostade u Mletcih do konca one godine. Vrativši se u Spljet, zavadi se M. Antun opet s trogirskim biskupom, što mu nemalo položaj ogorča. Napokon prema koncu 1615. godine uputi se iz Spljeta u Mletke, da se više onamo ne vrati. Nu opet ga snagje nevolja; dočim je roba njegova, odpremljena po moru u Mletke, pala u ruke uskoka, koji su M. Antuna jur iz Senja mrzili, pa i sada grozili mu se smrću. I sada ostade kod svoje nakane, da odstupi; ali prije nego li zadobije nasljednika, napisao dne 12 siječnja 1616. god. oprostno pismo na kaptol i općinsko vijeće. Ovo pismo je znamenito i poradi toga, što se M. Antun tuži, kako su u Spljetu gdjekoji riječi njegove izvlačili, bilo to sa zlobe, bilo s tlapoglavosti. „Prestanite dakle jednom — tako uzviknu — grizti me i klevetati moju nauku; ja bo proliti ću rado za katoličku vjeru krv i život svoj. Ako vas je volja, raje me korite, da nisam sposoban za vladanje, da sam nesavršen, da sam grešnik, da sam nemaran u svojoj pastirskoj službi; jer to i ja čutim“. Sada je M. Antun promijenio svoju misao o nasljedniku; te hoteći predati biskupiju u ruke urođenika, preporučao je svoga nećaka Sforzu Ponzana, tada kanonika u Civaldu, u Furlanskoj. I u tom je mletačka vlada podupirala M. Antuna kod rimskoga dvora. Papa Pavao V., kako to izvješćuje mletački poslanik dne 28. svibnja r. g., nije se ovomu predlogu protivio, izjavi se za ostavku M. Antuna, komu bi se imala tisuća dukata na godinu iz nadbiskupskoga prihoda davati za uzdržavanje njegovo, a glede preporučenoga Ponzana obećao potražiti potanju ubavijest.

Nije dugo za tim postojalo, kada je papa u konsistoriju dne 22. kolovoza 1616. proglasio, da je primio ostavku M. Antuna, da mu za nasljednika postavlja Sforzu Ponzana, a da M. Antunu pridržaje 700 dukata mletačkih na godinu.

Sada je moglo za M. Antuna nastati vrijeme počinka. On bi se bio mogao u miru posvetiti nauci, za koju bio bi našao dosta snage u dobi od 56 godina. A mogao je i dosta ponuke naći u slavi, koju mu u učenom svijetu steeće djelo „De radiis visus et lucis in vitris perspectivis et iride“, koje je prijatelj mu Ivan Bartoli prije pet godina (1611.) izdao bio u Mletcih kod Tome Baglionia. Ali M. Antunu bijaše učenjačka sobica pretijesna, noćna svjetiljka kod kćige pretamna. On je upravo sada hlepio za prostranim uzduhom; snovao luč, koja bi imala ne samo njegovo ime razsvijetliti nego i opaliti stolicu, koja je nosila najvišu duhovnu vlast. Sada se tek M. Antun držao riješenim avih onih spونا, koje su ga donle obustavljale u reformatorskome djelu. On htjede biti novim poticateljem velikih reforma u crkvi.

Nije prošao ni mjesec dana, kako je M. Antun riješen nadbiskupske časti, kada je dne 20. rujna 1616. godine ostavio Mletke i uputio se u inostranstvo. Cilj putovanja bješe mu Englezka, gdje je mislio naći i odziva i podpore za svoje namjere i gdje mu bio put pripremljen poslaničtvom ove države kod mletačkoga kneževskoga dvora. Tako pripreve za put kao i svoj odlazak držao je M. Antun tajnim pred mletačkom vladom i pred svojimi prijateljima, te se to znalo u jedinom englezkom poslaničtvu. Član toga poslanništva, plemić imenom Robert, koji je imao dopratiti M. Antuna u Englezku, zaputi se prije, samo da se ne osjeti taj odlazak. Dogovoreno bi, da se onkraj talijanskih granica sustanu u Chiavenni. Sam M. Antun zabašurio je svoje ukučano, da ide u Veronu zabave radi; a povede sa sobom

svoga nećaka Matu Ponzana, nadbiskupova brata, zanimanjem slikara, kojega zamami obećanjem, da će ga iz Verone poslati sa svojim znancom u Flandriju, gdje će se usavršiti u svojoj umjetnosti. U Padovi preobuče se M. Antun u kratko odijelo, promijeni ime dajući se zvati Marinom Lukarićem, trgovcem iz Dubrovnika navedši za razlog, što ne bi htio, da ga mnogi prijatelji upoznaju. Na svojem putu pisa dne 3. listopada iz Brescie svomu rođaku Ivanu Bartoliu prikrivajući pravi razlog svojem odlazku tim, da misli ondje osnovati akademiju. Prešavši granicu mletačke republike, uputi se u Chiavennu u Švajcarskoj, gdje se sastade s Englezom Robertom, koji ga ondje već od 8 dana čekao, i gdje je imao preporučno pismo na viteza Ercola Salici.

(Slijedi.)

PROSVJETA.

U javnoj sjednici filologičko historičkoga razreda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 29. prosinca čitao je pravi član Armin Pavić svoju uvodnu raspravu: „O kompoziciji Gundulićeva Osmana“.

Čitalac po starih vijestima kod samih Dubrovčana, Gradića, Cerve i de Angelisa ubilježenih tvrdi, da je Gundulić bio spjevao dvije epske pjesme: jednu godinu 1621. s naslovom „poema de Vladislavi Polonorum principis in bello Turcico gestis“, drugu poslije s naslovom Osman. Ove dvije Gundulićeve pjesme, mnije čitalac, da je poslije pjesnikove smrti neko, valjda njegov sin Šinško, ali svakako neko iz dobe Palmotićeve hiperomantike, sastavio u našu današnju Osmanidu i to tako, da je među prvo i drugo pjevanje Osmana (današnje I. i XVI. Osmanide) upleo prenačinjenu Gundulićevu Vladislavijadu. Ovo posljednje, molje čitalac, razmatrajući kompoziciju naše Osmanide, u kojoj da prvo i posljednjih šest pjevanja čine sama sobom ničim nesmetanu cjelovitu pjesmu, koju ide po Aristotelovih pravilih svaka hvala i priznanje, kao pjesmu historijsku, o činu kojemu pjesnik bijaše suvremenik. Umetak pjevanja II. do XIII. ne samo da nesmeta razumljivosti posljednjih šest pjevanja, ako se izostavi, nego još gore, on, ako se neizostavi, ruži i kvari cijelo djelo. Ovaj umetak je u opće uzev karaktera skroz protivna onomu, kojim se ističu ona druga pjevanja. U njemu imaju tako grdne kronologičke pogreške, da ih mogao drugi koji pjesnik a ne onaj posljednjih pjevanja propustiti. Pjevanje II. ne da se o prvo tako zgodno kao XVI. pače da se nikako nadovezati, a još manje o XIII pjevanje XVI. Jaz među pjevanjem XIII i XVI. nije uspio da nadopuni ni Soroković ni Mažuranić, a neće u tom niko uspjeti, osim koji i posljednjih 6 pjevanja prema pjevanjem II—XIII prienači. Dijelovi negdašnje Gundulićeve Vladislavijade tako su vidno rasijani u pjevanjima II—XIII, da bi ih čovjek još i danas mogao sastaviti u red u kojem nekoč bijahu. Ko bi poduzeo da iz naše Osmananide izvadi negdašnje Gundulićeve epske pjesme: Vladislavijadu i Osmana, poduzeo bi, mnije čitalac, djelo moguće, a time bi poslom sastavio dvije pjesme, koje bi i danas godile čitateljima. Na kraju spominje čitalac, da se ne čudi što Gundulić u vrijeme hrvackoga narodnjega entuzijazma posta tako slavan, ali veoma se čudi, kako ga držahu još i većim pjesnikom nego što se pokaza Mažuranić u pjevanju XIV. i XV., za kojim po mišljenju čitateljevu Gundulić daleko i daleko zaostaje silom pjesničke invencije i krasotom pjesničkoga stila.

Različite vijesti.

(Kullmanova kubura) sad je u Bismarcka. To samo po sebi neće nikoga zanimati, nu vrijedno je čuti koliko se je pisalo, dok je Bismark došao do nje. Državni kancelar zamolio je u državna odvjetnika baburu, nu državni odvjetnik čovjek je zakona, odgovornosti je tuj odlagiti stvar, koja je propala gospodaru i pripala državi. Prama kancelaru uslušan je ipak te će učiniti sve, što je moguće. Napisao je dakle pismo državnoj finacijalnoj komori u Würzburgu, neka bi izvoljele knezu dati pošku, nu finacijalna komora drži se možda još oštrije zakona i pazi i ta kako na državno dobro, a napokon takova joj slučajja još nikad nije bilo pod rukami. I ona složuo naprama mogućniku načini pokornu predvratku na

*) Mladi vojvoda Bebio, iz reda starovijećnika (senatora) pogibe od ruke Promonske posade na staromu Vrniku ili na Oklaju za vrijeme Vatin-Gabinieva vojevanja u donjoj Dalmaciji. Od njega brdo Diara vodi davno ime mons. *Bebius*.

ministarstvo financija u Monakovu, neka ono blagoizvoli riješiti molbu kneževu. Ministarstvo nije se imalo dalje na koga obratiti te je odlučilo: kubura se ima knezu dati za onoliko, koliko je vrijedna. I tako dogje Bismark za i talir i 20 groših do Kullmanove male puške.

(*Nevolja čini ljude domišljate.*) Kinezi, koji služe po Kaliforniji, ostavljaju sve jedan drugomu biljege i opise po kuhinjskom posudju i kojekud po kući, kakovi su gospodari i kakova služba. Neki gospodin u San Franciscu najmio je nedavno novoga kuhara. Cim je ovaj malo povisio u kuhinju, okrenuo se i pobjegao. Gospodar ga nagje sutradan i upita ga s česa je odšikao. „Me no wantee stop here“, odgovori kubač. „gospogja opaka jezika, cio dan pune ruke posla, plaće nikad — me got“. — Gospodar se začudi odakle bijesa sluga tako pozna kuću, da je ni gospodar bolje nepozna, a kad tamo, nagje za nekoliko dana sve kukinjsko posudje ispisano opisi gospodara i kuće i opomenami Kinezom, koji kašnje dogju u službu.

(*Nametnik na krumpirih.*) Po Americi navalio je bio ljetos na krumpire nekakov gad te obratio ma do dna svu cimu tako, da su gomoljike morale povernuti i sagnjiti. Napast ta pogotovo je naopaka, jer joj se nezna, čim bi ju makar samo odtisnuli. Taj gad zareznik je nekakov, malešan ali mnogobrojan. U Evropi ga sredom još nije, nu mogao bi po brodovih doći, a ako se jako koti, mogao bi se razkoti i zlo učiniti. U Berlinu ima na gospodarskom učilištu nekoliko eksemplara toga gada, da ga gospodari vide i da nanj mogu paziti.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

ZA

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talni-akato), nakućuje pravi nakit, po čemu taj novi fabrikat pravomu i hojom i faconom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam facon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što čaše. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i aliji, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva facon.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjača i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.
Naušnice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medaillon fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češlj s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlještaki fačona, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnički n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulju i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punocrane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotne, pune, duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medaillon, u ognju slačeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najjačnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulju f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijakoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogja garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 naručica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmljiv

est novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama k ne evska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica f. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 naručica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za nečiju. 1 garnitura naprsnjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši facon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 naručica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češalj n. 20, 40, 60, 80.
Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 potetaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblja, itd. n. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za polpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, n. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

N. 51.

Avviso di Concorso.

In seguito ai deliberati del Consiglio Comunale di Zara dd. 1. Aprile e 28 Dicembre a. p. viene aperto il concorso presso quest'Amministrazione Comunale pei sottoindicati posti.

Gli aspiranti dovranno insinuare le loro domande all'Amministrazione Comunale fino al giorno 15 Febbraio p. v. comprovando la necessaria idoneità pel posto optato, la perfetta conoscenza delle lingue italiana ed illirica, ed i servizi eventualmente prestati nella pubblica Amministrazione.

Dall'Amministrazione Comunale

Zara li 10 Gennaio 1875.

Il Podestà
TRIGARI

L'Assessore
Tomšić

N. d'ordine	Categoria di servizio	Emolumenti a titolo di						Altri emolumenti	Classe di Dieta	OSSERVAZIONI
		appanamento		aggiunta di soldo		Totale				
		fior.	s.	fior.	s.	fior.	s.			
a) Impieghi effettivi con diritto a pensione.										
1	Segretario	1000	—	300	—	1300	—	alloggio in natura	VIII	Cauzione di servizio pari ad una annata di soldo.
2	Cassiere	800	—	300	—	1100	—		IX	
3	Direttore degli Uffici d'ordine e Commissario di polizia	800	—	200	—	1000	—		IX	
4	Ufficiale di Cancelleria	600	—	100	—	700	—		XI	
5	Assistente di Cancelleria	400	—	100	—	500	—		XII	
6	Inservienta d'Ufficio	350	—	—	—	350	—			
b) Impieghi provvisori.										
7	Perito tecnico	800	—	—	—	800	—	Vengono assunti per un triennio mediante Contratto. Con una cauzione di fior. 500.		
8	Medico e referente sanitario	800	—	—	—	800	—			
9	Chirurgo	500	—	—	—	500	—			
10	Revidente Contabile	700	—	—	—	700	—			
11	Commissario pel servizio di polizia notturna	500	—	—	—	500	—			
12	Bibliotecario	300	—	—	—	300	—			
13	Inserviente della Biblioteca	250	—	—	—	250	—			
14	Cursore di Campagna	200	—	—	—	200	—			

NB. L'aggiunta di soldo non va computata nel soldo di pensione.

pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ po godine . . . 5: —
„ mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
rskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata pečima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravnitva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravnitvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

br. 4.

Zadar 13 Siječnja 1875.

God. III.

Nuovi sintomi.

Indipendentemente da ogni altro riguardo, à dal' solo punto di vista dell' organismo istituzionale dello Stato e delle istituzioni urlamentari, noi abbiamo sempre disapprovato opposizione passiva, l'opposizione che diserta il mpo della lotta e si trincera sul terreno di ne- zione, terreno sterile assai, su cui se pur poca ba cresce, non arriva mai a sbocciare un fior di imavera.

È da parecchio tempo che fra gli Slavi ill' Austria lotta contro questo principio l' al- o che il terreno costituzionale non abban- na, ma su questo formula i suoi desideri e addisfazione attende ai suoi diritti. È la lotta alla forza di attività contro quella di inerzia, tta che nel mondo fisico stesso è una delle iù accanite.

Noi abbiamo finora sempre annotate le si di questa lotta interessante e prendiamo rgi la penna in mano per fermare l' atten- one dei lettori sopra due momenti di essa, e non sono senza importanza.

In Boemia i giovani Czechi, dei quali no noti i principi generali, e che finora ancavano di organizzazione, si sono raccolti numerosa conferenza, di oltre 600 membri, l' oltre ad aver pensato ad organizzarsi, hanno rtitamente formula il loro programma. Esso inspira a principi schiettamente liberali, e guardo alla Dieta boema respinge ener- camente la politica di astensione. È vero e la stessa teoria non fu abbracciata ri- ardo al *Reichsrath*; la politica di negazione fu però anche in questo riguardo discussa, se questa volta essa si ebbe il sopravvento, er certi riguardi che si possono facilmente tendere quando si rifletta alla lotta accanita e i giovani devono sostenere coi vecchi zecchi, è a prevedersi che il corso fatale lle cose in un prossimo avvenire segnerà sconfitta totale di tale politica

E ne abbiamo un sintomo nella lettera el noto deputato tirolese padre Greuter, il ale protesta solennemente contro le velleità astensione dal prender parte ai lavori nel onsiglio dell' Impero, che avevano in questi timi tempi fatto capolino nel suo paese.

È senza dubbio per scongiurare la di- rzione di coloro su cui essa contava ed il ericolo che minaccia la politica di astensione, e i suoi corifei hanno indetto per la fine l mese una conferenza a Vienna.

Noi speriamo che l' esito di tale confe- nza dimostrerà, come quella politica, la quale ill' interesse stesso degli Slavi non avrebbe ovuto mai prendere consistenza, abbia ora remisibilmente fatto il suo tempo.

Rusija i njezin položaj.

I.

Junjus u svojim znamenitih listovih veli, da propast ili cvjetanje naroda toliko zavisi od njegove vlade, da treba samo, da razmo- trimo stanje naroda, pa da spoznamo zasluge kojega ministarstva. „Nagjemo li, da je po- slušan zakonom, cvatnući u svojoj industriji, složan kod kuće i uvažen s polja, možemo po pameti suditi, da njegovimi poslovi upra- vljaju ljudi iskusni, daroviti i poštenu. Nagje- mo li pak naprotiv opći duh nepovjerenja i nezadovoljstva, brzo opadanje trgovine, stranke u svih dijelovih države i podpuni gubitak po- štovanja u očima stranih sila, možemo bez uz- tezanja reći, da je vlada te zemlje slaba, bez glave i pokvarena“. Za državnike, koji su do sad upravljali velikom državom — Ru- sijom, može se to jedno sa sjegurnošću utvr- diti, da su znali pribaviti sebi u očima stra- nih sila ako ne ljubav i prijateljstvo, a ono potpuno uvažnje i poštovanje.

Svi oni, koji su Rusiji neprijateljevali, nisu nikad bili tako lakoumni, da preziru sje- vernoga evropskoga kolosa. Napoleon i prvi i potonji tražili su saveze i pokretali polovinu Evrope proti ruskoj velevladi. Naravno je, da je taj respekt ulijevala tugjenu svijetu ogrom- nost Rusije: no da je ta država postala tako ogromna, znak je, da je sudbina joj bila u rukama uvigjavnih državnika, naravno uz o- stale bitne uslove, koji su za takvu velevlad nuždni. Vidimo šta više i današnjega Bismarka, koji drma u Njemačkoj, koji je izveo veliko narodno djelo, vidimo, gdje se hvasta prijate- ljevom Rusije i gdje teško umje da sakrije svoj zazor od Rusije i njezina mogućeg ne- prijateljstva u skoroj budućnosti. Po svem ovom mogli bismo tvrditi, da je vanjska po- litika Rusije u dobrim rukama.

Kako je pak u unutrašnjosti, to se teško daje razabrati s toga, što je javno mnijenje ondje bez oduška, što do nas dopiru samo tamni glasovi o nezadovoljstvu društvenom, i državnom, koje svoj izraz nalazi praktično u zavjerah, teoretično u nihilizmu. To su svak- danje posljedice absolutne vladavine i s te strane moglo bi se kazati, da ruski državnici, uzkratjući javnost, moralnomu svijetu čine ono, što bi se učinilo od fizičnog svijeta, kad bi mu se uzkratila svjetlost. Megju tim kakav će biti unutrašnji razvitak u ruskoj državi, to pripada budućnosti i naravno je, da će to imati upliva i na vanjski položaj iste države. No mi ćemo ovdje da se bavimo poglavito sa svjeckim položajem Rusije, sa njezinimi odno- šaji u državnom sustavu evropskom, sa vanj- skom politikom Rusije. Do danas može se u glavnom reći, da nufarnji nedostaci nisu ne- poljno djelovali na razvitak spoljnih odnošaja te države, nego usuprot, da se je ovdje ogle- dala samo dobra strana absolutne vladavine ruske.

S toga svega dakle, što je upliv Rusije svjeckoga zamašaja i što je ta velika slaven- ska država nam po krvi srodna, zaslužuje da ju u tom поближе razmotrimo, tim više, što njezini odnošaji zasjecaju po nekoliko u sud- binu slavenskoga juga.

Poznata je izreka ruskoga državnika, što ju je poslje krimskog rata izustio: „Rusija se prikuplja“. Taj veliki krimski rat, rat evrop- skog zapada proti Rusiji poveden je bio usljed

težnje cara Nikole, da zavlada balkanskim poluotokom i Carigradom. Kaže se, da su u Rimu ključevi od neba. Nikola je rado htjeo, da ostavi zapadu te nebeske ključeve, al sa- mo pod cijenu ključeva zemaljskih, što se u Carigradu nalaze. Uzdao se da će mu poći za rukom to vuliko djelo, što je E- vropa jedva odahnula poslje velikoga narod- njeg komešanja u god. 1848., što je Napoleon III. imao posla u svojoj zemlji sa utvrgjiva- njem svoje dinastije, što se je Nikola nadao potpori od balkanskih naroda, koji su ru- skomu po krvi i vjerozakonu srodni i što je napokon taj rat kod ruskog naroda nalazio odziva, koje što se slagao s tradicionalnom ruskom politikom, koje što je ruski narod težio za Carigradom, kao što je svim sjevernim narodom urogjena čežnja za lijepim jugom, Nikola se ipak prevario u svojih računih.

Napoleon je izveo alianciju zapadnih sila i time je spremio zadovoljstiju uspomeni svo- jega velikoga predhodnika Napoleona I. Inte- gritet je Turske ostao nepovrijeđen i tako je produžen život „bolestnika“ u Carigradu. Narodi su balkanski ostali u miru za vrijeme toga velikoga rata, poglavito s toga, što ru- sko oružje odmah u početku nije pokazivalo onoga uspjeha, koji se je očekivao od sje- vernog kolosa. Ako se je car Nikola uzdao u zahvalnost Austrije, što je Rusija 1847. god. pokorila Ugarsku, na skoro je iskusio, da u politici tih obzira nema. Englezka, čija je povjestnica, kao što Macaulay veli, povjestni- ca napredka, pokazala se u toj prilici po- sve trgovačkom državom. Dokle je u nu- tarnjoj politici svojoj kadra razumjeti duh razvitka, dotle se Englezka u vanjskoj poli- tici vazda pokazivala svijetu kao sitničarska. Trgovački joj interesi priječiše dalje, uzoritije poglede. Lord Palmerston, Napoleonov prija- telj, bijaše tada mjerodavan. Pa i sama ma- lena Sardinija povela se za francuzkom poli- tikom i Cavour je tada osnovao svoj državnički glas. Jedina je još Pruska bila, koja se nije silnima obećanji englezkim dala namamiti, da se okani svoje neutralnosti prema Rusiji. Na taj se način sve splelo, te je Rusija u tome ratu ostala usamljena i nije čudo, da je prema tim okolnostim podlegla. Car je Nikola još u toku toga rata naprasno umro; ali je čast Ru- sije zahtijevala, da se boj jošte produži. Tako se i sbilo. Obećdanje Sebastopolja nastavilo se i cijela vojna bila je slavna kako za jednu, tako i za drugu stranu.

No ako su megju tim saveznicima mislili, da će time Rusiju iztisnuti iz sustava evrop- skih država, tečaj istoga rata i njegov svr- šetak mogao im je pokaziti, da su se badava tomu nadali. Poslje pada Sebastopoljskog još je ruska vojska imponujuću strategičnu pozi- ciju imala, još se ni iz daleka nije moglo pomišljati da je Rusija pokorena; tim manje, što je baš Napoleon II. imao uzroka, da za- zire od unutrašnjosti Rusije i od načina voje- vanja starih Skytha, koji je onoliko kaban bio Napoleona I. Sve to s jedne strane, kao i promjena vladaoa na čelu Rusije s druge strane, doprinijelo je, te se uglavio znameniti parizki mir. Što se je moglo postići, tim se je mirom postiglo.

Turskoj je zajamčen život cjelokupan, Ru- sija bi svezana na crnom moru u svojoj pre- vlasti, podunavske još kneževine dogjoše pod okrilje ugovarajućih vlastih, a ravnopravnost

kršćana sa Mahamedovci bi obećana. Na taj je način Turska primljena u evropsko međunarodno pravo. Napoleon je bio tada na vrhuncu svoje slave. Svi su na njega pogledali kao na suca evropske sudbine. A Rusija, — ona se povukla u sebe samu na neko vrijeme, al je ujedno javila svijetu, da se prikuplja. To već nije značilo rezignovanje za uvijek, no samo za neko vrijeme. Krimski rat pokazao je nedostatke njezine; da se oni popune, bijaše prva briga onih, kojim je bila u rukuh sudbina te države.

Politički pregled.

U Cislajtanijski zanima se sada javno mišljenje reformom politične uprave. Ovo će biti glavno pitanje, što će ga imati raspravljati zemaljski sabori. Kako će se držati vlada u pogledu toga pitanja, nije jošte poznato, ali se čini, da će biti za to, da se pomnoži političko činovničko osoblje i da se točno naznači djelokrug političnih oblasti. U tom će baš sastojati glavna zadaća sabora.

U štajerskom saboru učinjeni su već nekoji predlozi, kako da se reformira općinski red. Mnogo će posla imati sabori s uređenjem mjestnog redarstva, da se može na put stati mnogim nepodobnostima, koje su do sada obstojale. Redarstvo ostaviti će se valjda samo onim političnim oblastim, koje uživaju veći ugled.

O krizi u narodno-liberalnoj stranci njemačkoga sabora pišu „Frankf. Journal“ iz Berlina, da se je ta stranka zbilja razpala, a teško da će opet doći do sporazumka. Lasker nije više vogja stranke. S njim će se Benningsen jedva sporazumjeti i složiti.

O ruskom caru javljaju, da se je u vlastoručnom pismu zahvalio caru Vilelmu, doznajući iz spisa prigodom Arnimove parnice pročitanih, da u njih njemačka državna vlada naglašuje svoju privrženost prema Rusiji.

Bečka gospočka kuća raspravljati će sada najprije zakonsku osnovu o upravnom sudištu. U zastupničkoj kući teško da će doći na dnevni red još i drugi predmeti, kada joj se povрати ova zakonska osnova.

Cislajtanska vlada bi željela, da delegacije započmu mjeseca rujna ustavno svoje djelovanje, da se mjeseca listopada uzmogne raspraviti u rajhsratu proračun. Nu misle, da vlada neće moći izvesti, što je nakanila i to ponajviše radi parlamentarnih odnosa u Ugarskoj. Buduć da će birati ugarsku delegaciju sabor, koji će se tek izabrati, zavisi sve od vremena, u kojem će se dovršiti i verificirati novi izbori.

O pokolju u Podgorici i o povjerenstvu, kojemu je povjerena bila istraga, donáša već duže vremena „N. f. P.“ posve kriva izvješća, u kojih nastoji da dokaže nevinost Turaka, uvjeravajuć, da krvavi pokolj, koji je trajao

dva dana i dvije noći, nezaslužnje one važnosti, što mu se pripisuje.

„P. Lloyd.“ donosi sada dopis iz Skadra, u kojem se razjašnjaju dosadanje djelovanje tursko-crnogorskoga povjerenstva. Kada se je tursko povjerenstvo 15. listopada uputilo u Skadar, zahtjevali su crnogorski izaslanici, da im se predadu iztražni zapisnici, da ih mogu prevesti na srpski jezik i proučiti. Ovaj je posao trajao osam dana. Uzprkos tomu započela je istraga već 18. listopada. Za istrage uvjerali su se crnogorski izaslanici, da tursko povjerenstvo postupa posve nezakonito; još ih je više iznenadilo, kada su uvidjeli, da iztražni zapisnici nijesu nikakovi pravi zapisnici, već da su u njih samo kojekakve neznatne vijesti. Usljed toga zahtjevali su, da im se preda obilježba i svi spisi, koji se odnose na istragu. Na to je tursko povjerenstvo očitovalo, da svega toga nema, jer nije prije u Podgorici ništa iztraživalo. Uz sve to sve niječu oni Turci, koji se saslušavaju, očitujući, da kršćani nesmiju proti njim svjedočiti. Crnogorci tvrde uzalud, da se moraju po carskoj naredbi saslušati i kršćani kao svjedoci. Turci prosvjedovali su i proti carskoj naredbi, a tursko je povjerenstvo šutilo! Crnogorci predložili su zatim, da se pozovu pred povjerenstvo podgoričke gracke oblasti, da se opravdaju, zašto nisu vršile svoju dužnost i zašto nisu posredovale svimi sredstvi. Ovaj je predlog tursko povjerenstvo ipak odbilo. Iz ovoga može već sada svako razabrati, koji će uspjeh imati ova istraga. Crnogorski izaslanici postupaju uzprkos svemu tomu ladanokrvno i razborito, samo da se jedared svrši ta turska istraga.

O politici kneza Bismarka donosi „Pet. Ztg.“ članak, kojemu se nemože odreći neko znamenovanje. Ovaj organ ruske aristokracije kaže među inim, da će vlade onih država, kojim je stalo do općega morala, biti prisiljene pristati uz sustav kneza Bismarka na nezadovoljstvo naroda ili se pako sjediniti proti opasnomu susjedu, da se zaprieči svako prolijevanje krvi. Sve više uvigja se, kako je potrebno, da se ustroji međunarodno sudište. Svaka inicijativa u ovom pogledu, svaki korak napred, biti će velik čin. Prije svega valja skloniti Englezku na ruske predloge. Rusija i Englezka moraju biti na čelu svakoga međunarodnoga poduzeća.

Don Alfonzu predstavilo se 2. o. m. j. u Parizu osoblje španjolskoga poslanništva. Don Alfonzo reče tom sgodom, da si je svijestan teške svoje zadaće, ali da se ufa riješiti ju pomoćju vojske i svih Španjolaca. Njemu je najviše do toga stalo, da se Španjolskoj povrati mir i red.

Domaće.

Il giorno 4 p. p., nella valle di Makarac (isola di Curzola), fu rinvenuto galleggiante sul mare il cadavere d'una donna, dell'apparente età di anni 30

circa, che si ritiene colà trasportato dai venti di sciocco ed ostro in quei giorni predominanti. Il cadavere era della lunghezza di piedi 5 $\frac{1}{2}$, con vestiti laceri della foggia turco-albanese, cioè, calzoni di tessuto di cotone bianco alla orientale, giubba di lana grossa color marrone, seno ornato di fettucce e cordoni di vario colore, pure ad uso orientale. Al collo del cadavere si rinvenne una collana di perle minute di vetro rosso, a forma di grani di corallo, con alcuni pezzi rotondi di agata, nel centro della quale trovavasi un cordoncino bianco, da cui pendeva una medaglia di ottone della grandezza di $\frac{1}{2}$ soldo, portando da un lato l'impressione della cifra grangi-gnorile turca e dall'altro alcune lettere minute turche. All'altro capo della collana era attaccata un'altra medaglia più piccola senza veruna cifra, ma con alcuni punti rilevati, disposti circolarmente. La morte di detta femmina, giusta il parere medico, sarebbe avvenuta, per annegamento, parecchi giorni prima di quello, in cui ne fu rinvenuto il cadavere.

Dal giorno 1. gennaio 1875 viene regolarmente acceso un nuovo fuoco su di un faro recentemente costruito sulla punta Speo dell'isola Brazza, *Porte di Spalato* in Dalmazia. Il fuoco è fisso bianco, elevato 17 metri dal livello del mare e metri 14.5 dal suolo, e visibile, con atmosfera chiara a 9 miglia di distanza; esso illumina 225° dell'orizzonte. L'apparato illuminante è lenticolare di sesto ordine. La torre è di forma ottagonale, costruita in pietra bianca ed attigua alla casa, bianca ad un piano, con persiane verdi, dei guardiani. La punta Speo giace tre gomene circa in M. dalla punta Juja, e precisamente in lat. 43° 19' 7. e long. 16° 24' 30" L. Nota — Ad 86 metri circa in *Pon. Maist.* vel faro si trova una secca sulla quale vi sono metri 2.8 d'acqua colle alte maree. (Avv.)

Sua Maestà ha nominato presso il capitolo metropolitano di Zara, il decano Carlo Federico Bianchi ad arcidiacono, il canonico Pasquale Randi a decano, il canonico onorario e vicario corale Bartolommeo Tamino a canonico, e il parroco-decano di S. Eufemia Simeone Pulisic a canonico onorario; ha poi conferito la croce d'oro del merito al pensionato capo maestro di Lesina Niccolò Kovačević, in riconoscimento della sua efficace operosità nel magistero delle scuole popolari.

Il ministro dell'interno ha nominato gl'ingegneri Francesco Nonveiller e Dr. Filippo Brunatti ad ingegneri superiori e gli aggiunti edili Luca Gaus, Luigi Janković, Dr. Giuseppe Clochiatti, Dr. Simeone Grisogono Bortolazzi e Dr. Niccolò Guina, ad ingegneri per il servizio edile dello Stato in Dalmazia; ed il ministro del culto e dell'istruzione, d'intelligenza col ministro dell'interno, ha nominato il consigliere di luogotenenza Dr. Giuseppe Antonietti ed il segretario della procura di finanza Dr. Antonio Bottura a membri della commissione esaminatrice per gli esami di Stato delle scienze politiche.

Il luogotenente di Sua Maestà I. e R. Apostolica ha nominato praticante di concetto l'assolto legale Giuseppe Tončić.

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.

(Odlomci iz prvoga dijela).

II.

Priča i crte.

Baju, jednoč, ko će vjerovati?
Bez da biš u bajki istine?!
Tad bogovi šećahu po svjetu,
I s divim se nadijecahu jakim
O gospodstvu i vladanju svijeta:
No i divim nešto dojadilo
Jer s bogovim nadmećanja nema!
A divi su jogunice bile,
Pak spasali tvrgje i gradove,
I svojom ih zadahnuli snagom...!
A Bogovim posluh odkazali
Kadmo tako, za njim Kelt i Gallo
Ove naše zemlje obagjoše,
I gradove jake uzdigoše...!

Sjelni Hrelja zagje po svijetu,
Dok je dive nadhrvâ takmace;
Biš slučaj, il volja bogova
Megju dvije dotumaro rijeke;
Ticja bućna. Tilur povodnjicu!!...
Gdje doprao, ko da znađe pravo?
A ja velju kulištu Promone...!
Tu Meletia oprosti se sina
Hreljinoga najmlagjeg Ilira:
Pak kad Ilir ponarasto kraljem,
Na spomene Meletie majke,
Zasnovao, i tu dosnovao,
Melet-Ilia drugčje Jerakliju,
Da ustupi ime vjekovim
Dičnom gradu, jačjem pokolenju...!
S Antenorom ovdâ propotovâ
I Diomed ime ostavio,
Što još žive nad čislom vjekovâ...!
Argoplovce Klinik dočekao
Na obalam pomorac-Liburna.
Htja umaknut Jažon kraljevića,
I njegovu ljubn bjegunica,

Pri potrazi rodnog osvjetnika.
Pak za tijem umuknulo vrijeme,
Mrak ovdana taman je tavnio,
Prazno vrijeme pet cičlib vijekovâ,
Dok nedopri na vidik povijesti,
Za Bradilom s pravice čuvenim.
Agron sjelni zavlada na svjetu
Kralj Ilirske jaki, glasoviti;
Sa stolnoga Skadra pošetao,
Da posjeti Liburne ponosne;
Pak kad dopra polju Davorovu,
Tu Agronu na želju se dalo,
Da oživi ime Ilirovo,
Nebil svoje uzanj ovječio?!
Grad da gradi, da se spomen slavi,
Sve na diku svoje jedinice
Proimane krasne djevojčice,
Od Tritete rogjene mu ljube,
Davno ime odkolem se snuje...!
Grad da gradi da se spomen slavi,
Kod tog krasnog polja Davorova,
Na obrisu Jeraklije darne,

Koristno izdavanje.

Dan današnji nema skoro obitelji gragjanskog staleža koja da ne posjeduje koju vjeresijsku obveznicu na nagrade, i da među svojim nadama ne goji osobito onu na veliki koji sgoditak. Ipak na milione se broje među velikim sgoditcima, koji se svake godine ždriježaju, oni koji ostaju ne naplaćeni, jer posjednici dotičnih listaka neznadu da u im izvešeni. Veliki dio tih svota ide izgubljen, jer nakon nekoliko godina izvučene karte ostaju bez vrijednosti.

Ipak malo zapada predplata na list koji sva razna ždriježanja nosi. Među ovima osobite je preporuke dostojan *Il Mercurio Triestino*, koji osim što nosi sva ždriježanja sgoditaka *austro-ugarskih, talijanskih, njemačkih, svačarskih, ruskih, turskih* i. t. d., savjestno obavještuje svoje predbrojnike o svemu što se tiče njihovih vrijednostnih papira. Ove godine pak svaki predbrojničnik prima na dar izkaz svijih serija i brojeva izvučenih u ždriježanjima austro-ugarskim, talijanskim i inih stranih država. Osim toga badava se predbrojničnicima daje kalendar i plan budućih ždriježanja. Taj list izlazi dva puta na mjesec i zapada za cijelu monarhiju 2 f. na godinu.

Književnost.**Marko Antun de Dominis.**

XV.

U slobodnoj Švajcarskoj, u gradu Churu, glavnom mjestu graubündenskoga (Grisons) kantona, otkrio je M. Antun bar donekle svoju namjeru; a na to bi prinukan, što su ga ondješnji tajnici mletačke republike Ivan Padavin i Augustin Dolci prepoznali, koji su o putovanju nekoga odličnoga mletačkoga plemića jar iz Chiavenno izviješteni bili. Znajući, da će mletačka vlada kroz ove svoje agente doznati za putovanje njegovo, upravi M. Antun dne 8. listopada pismo na dužda Ivana Bemba, u kojem navodi za razlog svomu putovanju iz Italije, što ga rimska stolica mrzi i proganja, od kada je u vrijeme razpre između nje i mlet. vlade pobijao njezinu prevlast; tđ ne budni siguran za svoj život, ide onamo, gdje se bolje spasiti može. U ostalom uvjerava taj bjegunac, da ne samo ostaje vjeran „svetoj, čistoj, nepokvarenoj, katoličkoj i apoštolskoj vjeri“, nego da je pripravan za nju „život i krv“ žrtvovati. I onim mletačkim agentom u Churu potuži se M. Antun na progonaštva sa strane Rima, tđ za uzrok svomu odlasku iz Italije navodi još i taj, što kani izdati djelo „de potestate principum“, kojese ne bi moglo objelodaniti u ni jednoj zemlji katoličkoj. Mletački agenti, kako su svoja vladu izvijestili pismom od 9. listopada, nisu stavili zaprieke odlasku M. Antuna, već ga samo na umjerenost nagovarali; ali su njegovu nećaku i suputniku M. Ponzani uzkratili dozvolu za daljnji put; tđ se ovaj sbilja prijeke Bergama vratio u Mletke.

Iz Chura pregje M. Antun uz Rajnu u Njemačku i poposta malo u Heidelbergu, koji je onda slovio s glasovitoga sveučilišta, jur g. 1386. zasnovana. Ovdje bijaše velika knjižnica s velikom rukopisnom sbirkom, koju je kašnje (1622.) bavorski vojvoda Makso odanle odvezao bio i koja je kašnje došla u

Rim, gdje i sada čini poseban odjel (bibliotheca palatina) velike vatikanske knjižnice. Heidelberg bijaše tada središte njemačkih Kalvina, te s toga primio je rado svakoga, koji je ustao proti katoličkoj crkvi a osobito proti papi. Ovdje je indi M. Antun izdao dne 20. listopada prvo svoje očitovanje u latinskom i talijanskom jeziku*), zašto je otišao iz Italije, i koja je svrha njegovu boravljenju u inozemstvu.

Sada je M. Antun stupio pred svijet kano očit neprijatelj Rima; pak se pobrinuo, da taj manifest bude razpačan ne samo u inozemstvu nego i u Italiji i u Dalmaciji. Dva dana kašnje (22. listopada) razaslaše uz vlastoručna pisma omotke s tim manifestom u Mletke na Ivana Bartolia i Melkiora de Dominis, u Spljet na nadbiskupa Sforza Ponzana, a kroz drugoga u Rab na Galeaza de Dominis itd. Koliko se taj manifest bivšega visokoga katoličkoga dostojanstvenika radostno dojmio protestantskih krugova u Heidelbergu, svaki si može lasno pomisliti, ko uzme na um vjerski fanatizam one dobe u oči velikoga trideset-godišnjega rata. M. Antun bljaše slavljena osoba, počašćen u dvoru izbornoga kneza za ono 15 dana, koje je u Heidelbergu sproveo. Jednaki slavljem bijaše on primljen u Haagu, kamo je po Rajni dne 19 studenoga prispio, odsjednuv tuj kod englezkoga poslanika Charlettona a počašćen knezom Manricijem. „Moj manifest — piše M. Antun iz Haaga svojemu rojaku I. Bartolu dne 23. studenoga — divno je ovdje uspio i počimam biti pročišćen; prvi muževi našega reda dolaze k meni kano proroku i nadam se veoma veliku uspjehu“. Pisati i govoriti proti Rimu u onih krajevih, bijaše stvar obljubljena — M. Antun nije bio štedljiv ni u jednom ni u drugom. Napokon prispije naš bjegunac sa svojim pratiocem Robertom dne 29. prosinca u prestolnicu Englezke, koja bijaše ciljem njegovu putu i gdje je mislio izvoditi svoje osnove.

Ovaj korak M. Antuna nigdje u katoličkom svijetu nije tolike zabune proizveo koliko u Rimu i u Mletib. Rimski sbor „indiciis“ zabrani već proglašom od 12. studenoga M. Antunov manifest od 20. listopada, jer da sadržaje više članaka „krivovjerskih, pogriješnih, razkolničkih, blaznivih i uvredljivih za rimo-katoličku crkvu“; zabrani takogjer u napred oglašenu u onom spisu knjigu „de republica christiana“. Ova zabrana bi priopćena svim crkvenim oblastim s nalogom, da prepriječe razširenje i razopćenje onoga manifesta, a u to ime bade i mletačka vlada pozvana, koje je podanikom pisac bio. Osim toga rimska je kurija nastojala doznati za svaki korak M. Antuna u inozemstvu, te mu osobito preko katoličkih vlasti na put stati. Papa Pavao V. potužio se je dne 2 prosinca mletačkomu poslaniku Šim Contarenu na engleskoga poslanika u Mletib, koji da je M. Antuna zaveo, radeći tim proti sunarodnomu pravu, dočim bi imao zastupati kod kneza svojega kralja a ne pačati se u katoličke poslove. Mletačka vlada uze putem svojega poslanika u obranu englezkoga zastupnika, spomenuv (pismom od 10. prosinca), da on živi „mirno i čedno“; a da

*) Naslov je: „M. A. de Dominis, archiepiscopus spatianus, suae protectionis consilium exponit.“ Bilo je dva puta preštampano u Londonu, na ime još god. 1616. kod Iv. Billia i slijedeće god. 1617.

on za cijelo nije uputio M. Antuna, već da je toga zavela „zla čud“. Ista vlada mletačka, koliko si doslijedna bila u obrani svojih prava državnih naprama rimskoj stolici, u toliko, vjerna svojim katoličkim načelom, nije stajala na putu njezinim crkvenim organom, bilo kod istraga u poslu M. Antuna, bilo u proganjaju njegovih protnerkvenih osnova. Ured mletačke inquisicije zabrani manifest M. Antuna od 20. listopada. Od 17. studenoga stala je „inquisicija“, sastojeca se iz Andrije Baduaria, Jakova Cornelia i Tome Contarena, pred nunciom i inquisitorom ispiti-vati i preslušati sve osobe, koje su od prije stajale u bud kakovu odnošaju s M. Antunom. Tako bješe preslušani redom: novo imenovani splječki nadbiskup Sforza Ponzana, njegov brat i M. Antunov suputnik Mato Ponzana, Ivan Bartoli, Lorenzo Bassi, splječki plemić Mato Alberti, splječki kanonici Jerolim Radošić (Allegreti) i Marin Drvodelić, napokon Splječani Franjo Capogrosso i Ivan Kuparić. Inquisicija protegnula je svoju djelatnost takogjer na Rab i na Spljet. Kada je rabski biskup Paškval prijavio bio pismom od 14. siječnja 1617. nunciu u Mletke, da jedna nećakinja M. Antunova imade u samostanu njegovu sliku, naloženo bi od inquisicije biskupu, da uztraži tu sliku i da ju sakrije. U Spljetu je Ivan Capogrosso, velik prijatelj M. Antuna, dijelio njegov manifest, pa-će razaslao ga i u Bosnu — a to je nadbiskup Ponzana iz Spljeta dne 27. srpnja 1617. prijavio nunciu u Mletke. Drugi Splječanin Capogrosso, imenom Augustin, još je više bio za M. Antuna zanešen, veleći, da ne vjernije ni papi ni nadbiskupom ni biskupom, nego jedinomu M. Antunu, kojega sliku da uvijek uza se nosi. A inquisicija pozva ga dne 10. travnja 1619. na sud u Mletke. (Slijedi.)

Različite vijesti.

(Vrag pred sudom.) Da bi u 19 stoleću i to u prosvetenoj protestantskoj zemlji Englezkoj vrag pred sudom ulogu kakovu igrati mogao, jest malo nevjerovatno, nu ipak prava živa istina. Pred svećeničkom iztražnom komisijom u Bristolu potuži se neki gospodin Jenkins, da mu je svećenik F. S. Cook uzkratio svetu pričest i to s toga, što on (tužitelj) nepriznaje, da sbilja postoji vrag i da ima pakao. Jenkins rekao je najprije svećeniku, da će ga sudbenim putem prisiliti, da mu u buduće bude podijeljivao sv. pričest. Na vikar kršćanske crkve u Cliftonu uzkrati po treći put pričest Jenkinsu, a posljedica toga bijaše, da je ovih dana komisija, od pet svećenika pitanje to raspravljala. Branitelj Jenkinsov razloži komisiji, da je njegov štićenik vrlo pobožan čovjek, čovjek, koji uredovno polazi crkvu to stalno vjernije, da sv. pismo sadržava sve, što je čovjeku za spas potrebuo te da je sv. pismo najbolja molitvena knjižica, pa da ju on s toga i uvijek nosi uza se. A takov čovjek da nemože biti javni i ožigosani zločinac i izkvaritelj molitvenih knjižica. A samo onda, kada bi on takov bio, mogla bi mu se uzkratiti sv. pričest. Po ispovijedi svjedoka bude dokazano, da g. Jenkins polazi svake nedelje i sveca crkvu, da svaki mjesec u svojoj skrušenosti pred žrtvenikom kleči, da primi sv. pričest. U ime obtužena svećenika izjavi dr. Stefens, da je g. Jenkins objelodanio neku knjigu pod naslovom: „izbor iz sv. pisma novoga i staroga zavjeta“, a da ju samo njegova obitelj upotrebljuje. A kakova je to knjiga? Ispustio je cijelih 215 glava iz knjige sv. pisma staroga zavjeta, a među njimi knjige Ruth i Esther

Ilarova u iskonu grada,
Kud se Ilir džilitaše ala,
Sovkrnj na kraj toga polja ravna,
I što priča, pričanja bajka,
Tugjer čudo se Ilira priča,
Netom bi se razsrdio dive,
U junakih kolu igrajući,
Na Prominu percem se hitaše.
A jednom mu na usudbu bilo,
Čim zamlati željez u višinu,
Puče gora na krst četvero,
Gora jeknu a džilit odzveknu,
Samo jednom gori u dubini...!
Živi vratak iz kamena provri,
Od Ilira izvor, vrelo hladno,
Vrilovac se u vremenu zvalo...!
Sve to davna priča zamišiva,
O Iliru i Projman-djevojci,
Ilirskoga mjezimici kralja.
A pak jedno, ili ino valja
Vjerovati, jali odvojiti

Kud pjesmovna zabluguje Ora
A da rečem riječ po istini,
Ja'i priču do istine jednu,
Priča priča kroz premise tajne,
I premisa zavojkom se krije,
Da promine u slovu znamenje,
A sa slova znamenje pretvara:
A vjekova i istine skriva,
I s vjekovim u predavi žive...!
Kad je Agron riječ uzorio,
I s vijeća sva mnenja pobrao
Kud će gradu razširit temelje:
Tu prizivlje okretne Liburne,
I Solince mudre graditelje
I Derbence tvrde saraoce,
I Daorše vište umjetnike,
I Enkelce brze drvodjelce:
Živd narod k poslu prionio,
Kao pčele k košnici mladog,
Svomu kralju na zapovjed stao;

A Agron mu mudro prozborio:
„Ala, djeco, prionite radu,
„Eto blaga i kamena živca,
„Opasujte Promon naokolo
„Za četiri jake hiljadice,
„Oslanjajte na živac temelje,
„Pored sedam od prirode tvrgja
„I te steće živice planine.
„Neka naše neumire ime,
„I nek nam se zemlja nepodlama
„Od gadnoga orla grabežljivca
„Što se libi s Viša na pučini
„Da Ilirstvo u pupu zaduši...!
„Ala, djeco složni i odvažni,
„Sve na slavu Svetovid-Peruna,
„I Davora, ratnog dobitnika
„Što nepili snage i junaštva
„U nesita latinskog kumira!“

cijeli slavopjev Salamunov osim nekoliko stihova. Iz sv. pisma novoga zavjeta ispustio je 8 cijelih glava i 1201 vers. G. Jenkins ispustio je u opće iz sv. pisma sva ona mjesta, gdje se spominje što god o vragu ili njegovih drugovima. Isto tako ispustio je glavu u kojoj apostoli pripovijedaju, kako je spasitelj iztjerivao nečiste duhove. Isto tako ispuštena su mjesta, gdje se spominje, da poslje onoga života ob- stoji pakao za zle. Mjesta, koja su do danas bila najboljimi držana u sv. pismu ispuštena su, jer da vjeru i čudorednost ozleguju. Uzprkos toj izjavi re- če branitelj Jenkinsov, da branjenik njegov nemože se ipak smatrati zločincem. Komisija zaključila na to, da o tom imade izreći sud viša instancija, i to duhovni sud u tu svrhu sastavljen pod presje- dom biskupa Canterbryškoga, te će to visoko su- dište odlučiti, da li vrag postoji ili ne.

(Što neki o obveznoj građanskoj ženitbi misle.) Knez Puttbus imao je na otoku Rugenu vjenčati dvo- je čeljadi. To mu je bilo prvo civilno vjenčanje te je stoga darovao mladencem deset marka. Mlagji je- dan činovnik, videć da ih se nijedno nemisli zahva- liti, namignu im, neka ih se koje zahvali. Na to pra- sno mladoženja naivno: „E ta ja sam mislio, da to mera tako biti. Kad po zakonu moramo pred oblast za vjenčanje, mislio sam, da nam oblast mora za naš put nešto dati.“

Otvoren Dopis „Upraviteljstva“.

G. prota L. — Ercegnovi. — Neka bude kako nam vi predlagate.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenjuje drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom **novi ili talni-zlato**), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabri- kat pravom i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postiza- va, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pra- voga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačujen.

Novi nakiti.

modernoga načina, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna- žutina trajna, pa tim i slici, pravom nakitu na prevaru, s pa- činjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva način.

Naprnsjača, fina, 1 kom. u. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprnsjača i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedeno, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlje- tački način, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.
Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.
Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punciране srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3.50, 4. — 13 lotno punc. dage veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.
I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u- ložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su bri- ljanti iz posve čisto brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.
Vječno mirisavi nakit
iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogji- na garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjača n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.
Elegantan, moderni i dojmljiv
est novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kne- evska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu unjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura naj- finije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogr- licu f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogr- lica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.
Crni kockasti nakit.
Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmlje, te je ipak za nečiju. 1 garnitura naprnsjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,
fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češalj n. 20, 40, 60, 80.
Pomenuta se roba dobira uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladi- štu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa pla- menom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svije- ća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 po- stotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n. 45, 60.
1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n. 85, fr. 1.20, 1.50.
1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, f. 1.20, 1.50, 1.80.
1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n. 90, fr. 1.20.
1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. n. 90, fr. 1.50, 2.
1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, naj- finija fr. 5, 8.
1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štiti na svijetiljku, malen, polufin, n. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

N. 51.

Avviso di Concorso.

In seguito ai deliberati del Consiglio Comunale di Zara dd. 1. Aprile e 28 Dicembre a. p. viene aperto il concorso presso quest'Amministrazione Comunale per sottostudiati posti.

Gli aspiranti dovranno insinuare le loro domande all'Amministrazione Comunale fino al giorno 15 Feb- braio p. v. comprovando la necessaria idoneità pel posto optato, la perfetta conoscenza delle lingue italiana ed illirica, ed i servizi eventualmente prestati nella pubblica Amministrazione.

Dall'Amministrazione Comunale

Zara li 10 Gennaio 1875.

Il Podestà
TRIGARI

L'Assessore
Tomsic

N. d'ordine	Categoria di servizi	Emolumenti a titolo di						Altri emolumenti	Classe di Dicta	OSSERVAZIONI
		appun- tamento		aggiunta di soldo		Totale				
		fior.	s.	fior.	s.	fior.	s.			
a) Impieghi effettivi con diritto a pensione.										
1	Segretario	1000	—	300	—	1300	—	alloggio in natura	VIII	Cauzione di servizio pari ad una annata di soldo.
2	Cassiere	800	—	300	—	1100	—		IX	
3	Direttore degli Uffici d'ordine e Commissario di Polizia	800	—	200	—	1000	—		IX	
4	Ufficiale di Cancelleria	600	—	100	—	700	—		XI	
5	Assistente di Cancelleria	400	—	100	—	500	—		XII	
6	Inserviente d'Ufficio	350	—	—	—	350	—			
b) Impieghi provvisorii.										
7	Perito tecnico	800	—	—	—	800	—	Vengono assunti per un triennio mediante Contratto. Con una cauazione di fior. 500.		
8	Medico e referente sanitario	800	—	—	—	800	—			
9	Chirurgo	500	—	—	—	500	—			
10	Revidente Contabile	700	—	—	—	700	—			
11	Commissario pel servizio di polizia notturna	500	—	—	—	500	—			
12	Bibliotecario	300	—	—	—	300	—			
13	Inserviente della Biblioteca	250	—	—	—	250	—			
14	Cursore di Campagna	200	—	—	—	200	—			

NB. L'aggiunta di soldo non va computata nel soldo di pensione.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 5.

Zadar 16 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 16 gennajo. L' *Allgemeine Zeitung* d' Augusta con suo telegramma privato da Hendaye annunzia che Zaranz fu ieri occupata da Zembach capitano comandante del *Nautilus*, dopo che furono respinti i carlisti.

(Altri telegrammi in 4.a pagina)

Stanje u Dalmaciji.

I.

Pod starim naslovom *Stanje u Dalmaciji* poznati pisac s Krke opet se tuskoro u zagrebačkom *Obzoru* pomolio, pišući o svemu i o svaćemu i napadajući na sve i na svakoga, na našu pokrajinsku upravu, na Sabor, na zemaljski Odbor, na *Narodni List* i na nas.

Što se tiče ličnih napadaja na nas i na naše prijatelje, mi nećemo danas piscu sa Krke ni riječi da odgovorimo, pošto smo prošle godine jednom prigodom iztumačili kako je on obećavajući našim prijateljima svoju potporu njihovom pomoći došao do onog nezavisnog položaja, kojim se danas hvasta i s koga se na njih i na ostale danas kamenjem baca.

Jedino ćemo zabilježiti da je nedostojno podmetanje sve što on kaže u pogledu na preduzeće željezničkih radnja, u koje da bi naši prijatelji ulazili. Društvo, komu pripadaju neki naši prijatelji i koje se prošle godine bilo obrazovalo u cijelji da pita koncensiju željezničke dalmatinske mreže glasovane zakonom 1873 god., to se društvo nije niti prikazalo na natječaj za preduzeće čestimičnih željezničkih radnja, koje se danas u Dalmaciji obavljaju. Ovo smo mi našli za shodno da danas izjavimo jedino u hatar istini, a ne valjda s toga što bi smatrali za nužno da u tom poslu sa političkog gledišta opravdamo naše prijatelje. U svakom slučaju jedino strastveni ili plitkoumni ljudi ne znadu razlikovati politička od čisto financijalna pitanja. Ta ima ljudi iz narodnog tabora koji su ustali na nas pravac i na naše prijatelje, što su ipak ušli u jedno društvo, kojemu je bila ista cijelj da traži koncesiju dalmatinske željezničke mreže.

Pošto smo tako na čisto sa stvarmi koje su se pobleže nas ticale, ajde da ispituјemo ostala razlaganja pisca sa Krke.

Njemu nije pravo te se tuži na Sabor i na zemaljski Odbor, što bolnice ne primaju kužnih bolesnika. To je tužba koja se sa autonomaške strane u prošlom saborskom zasjedanju podigla, te smo mi onda dokazali kako se tome zahtjevu protiv postojećih zakona i kako i kad ne bi bilo tih zakona, njemu ne bi se moglo zadovoljiti, jer obzirom na današnje ustrojstvo bolnica, bolnice bi u tom slučaju postale ognjište s kojeg bi se zaraza raširila po gradovima gdje postoje. Pregradite, razprostranite bolnice! Jest, i mi to

velimo: ali se zato hoće troška i novaca, a pisac sa Krke viče da se danas već preveć troši u tu cijelj. Vikati i prigovarati sasvim je laka stvar; to se može činiti i bez poznavanja sadanjeg stanja i onoga što bi se htjelo pa da se ovo popravi.

Na ostala pišćeva razlaganja u budućim ćemo se člancima povratiti, te s njim prorešetati sve grane javne uprave.

Dvije ćemo same riječi na odgovor *Narodnomu Listu*. Ima dvije godine što *Narodni List* protiv nas i naših prijatelja vojuje jedino podmećanjem i klevetama. To je način kojim na naše razloge i danas odgovara, kojim na naše prigovore i danas odvrća. Nemože da brani sebe i svoje štićenike, te ajde da se kamenjem i blatom na nas baca.

Ovo bi bilo sve što bi imali primjetiti na njegov zadnji članak, da nam nije stalo da još koju progovorimo o glasovanju na carevinskom Vijeću o pitanju nadarbenika. Na obranu svojih prijatelja *Narodni List* kaže da „slučajno nisu se pri tom glasovanju u zastupničkoj kući našli.“ Nek sami branjenici sude da li nije obrana još gora od osvade! Radi se o za njih načelnom pitanju, odluka visi o nekoliko glasova, a oni se slučajno u zastupničkoj kući pri glasovanju ne nalaze!

Naprotiv gosp. Ljubiša bio je tu, a *Narodni List* može svašta podmećati, ali neće moći nikad dokazati, da je Ljubiša čovjek koji svoje osvjedočenje pritajiva.

Rusija i njezin položaj.

II.

Zauzimanje zapadnih sila u toj namjeri, da suzbiju Rusiju iz evropskoga državnog sustava i da ju upute na Aziju, nije bez unutrašnjeg smisla. Rusija ima svoju misiju u Aziji, samo što iz toga još neslijedi, da se ima sasvim iz Evrope iztisluti, da ovdje nikakva posla ni zadatka nema. Rusija na megji Evrope i Azije ima svoj poziv kako na jednoj, tako i na drugoj strani svijeta. Glavno je samo, da taj poziv u istinitom pravcu izvršuje.

Kultura ljuckog roda išla je onako, kako se sunce ragja, t. j. od istoka na zapad. Azija se smatra kolijevkom ljudstva: odatle su narodi polazili put zapada ter isti naselili. Još i danas traje to naginjanje naroda na zapad. Tamo daleko, gdje sunce zalazi, tamo se nalaze zlatne jabuke, za kojima narodi i ljudi toliko teže i nepomišljajuć možda, da tamo sviće novi dan za nov život. Ta je struja otkrila Ameriku, ta ju je naselila i podigla, ta će struja i dalje trajati, običi će cijelu zemlju i možda će opet iznova započeti. U toj struji leži klica svega napredka čovječanskog i ljudi došav iz stara zavičaja svoga u novu zemlju, ostaviše kod kuće stare navike i pomisli i zagradiše u novi život, svom unutrašnjom snagom svojom oni uzeše proizvodjati.

No bilo je megju tim pokreta i kod naroda evropskih u sasama protivnom pravcu, od zapada na istok. Ipak svi ti pokreti, što se u

tom pravcu shivahu, imali su svoj osobiti značaj i zamašaj, koji se je posve razlikovao od onog prvog pravca, od pokreta sa istoka na zapad. Od Aleksandra velikog počam do englezkog i ruskog podizanja, na istok, bili su svi ti pokreti osvajajuće naravi. Stari svijet odupirao se svom snagom svojom proti nava-ljivanju sa zapada, smatrajuć ga obezvećenjem svoga staroga zemljišta. Ali je vazda u toj borbi svojoj podlegao disciplinarnomu novomu svijetu. Može se još reći, da je pri tom osvajanjju vrlo okrutno postupao mlagji svijet sa starim svijetom.

Osjećao se nadmoćnim i po svojem kulturnom razvitku vlastnim, da tako postupa.

Netreba da idemo u staru rimsku povjestnicu primjera radi; dovoljno je, da pogledamo današnje stanje u Indiji, pa da se o tom uvjerimo.

No i ti pohodi zapadni prema istoku imali su i imaju svoju svrhu, koja je promakla opći ljucki napredak. Ma koje pobude bile za te pokrete, vazda je rezultat bio kulturno-historičke naravi. Kao što fizičnim svijetom vladaju nepromjenljivi zakoni, tako isto ima i za moralni svijet zakona, koji ma pod obrazinom osvete ili nizke sebičnosti, djelaju ovdje za usavršivanje ljucko, kao što fizični zakoni za oplemenjivanje prirode rade.

Aleksandro veliki ostavio je po svojem pohodu na istok, koji je bio poduzet kao da osvete stare Grke, mnogo kulturno helensko sjeme, koje je po tome niklo na starom zemljištu i urodilo svojim plodom.

Tako vidimo od starih Rimljana vazda zaostavština na istoku, koje pokazuju, da oni nisu te zemlje samo osvojili, već da su ih takogjer i kultivirali.

Kad se s toga gledišta razmatra položaj Rusije prema istoku, onda dobiva svoj svjecki, opće čovječanski značaj i zamašaj. Rusija je pozvana po svojem položaju, da civilizuje Aziju. Lijepi predjeli od Mangjuraja, južne Sibiriје, samo će doprinijeti, da Rusija voljnije obavlja svoj zadatak na tom kraju svijeta. Granice toj djelatnosti ondje su, gdje će se susresti sa strujom u drugom pravcu, sa strujom iz Amerike. Da može Rusija izvršiti tu svoju zadaću, nužna joj je ogromnost i vevlast, koju sad ima. Za to nijedan prijatelj ljuckoga sveopćega napredovanja nemože željeti, da se vlast Rusije okrnji, da se možda i ponizi i ukoči. No tako isto s druge strane nuždan je za samu Rusiju što veći unutrašnji razvitak, ako hoće, da njezina osvajanja na istoku ne budu puka osvajanja, već da urode blagodatnim plodom.

Onim, koji su za samosvojni razvitak naroda, neće goditi, kad kažemo, da Rusija što više treba da sisa kulturu sa zapada. Može biti, da bi na onaj prvi način bilo usavršivanje čovječanstva svestranije i originalnije, možda bi mnogo što-šta izišlo na vidik svijetu, što se sada duboko pritajiva u duhu naroda; ali bi na svaki način to razvijanje i napredovanje bilo sporije.

No danas, kad svijet tako brzo koraca napred, danas, kad se toliko računa sa vremenom, mi, koji smo na istoku, možemo samo žaliti, što se nemožemo onako razvijati, kako bi najviše našem narodnomu krakteru godilo; ali nesmiјemo časa počasiti i moramo poprimiti onakve oblike za razvitak, kokove je zapad stvorio. Ovdje se neće to da kaže, da nam

valja u svem oponašati zapad, al kad u velikih crtah bilježimo tok kulture, onda nam se nemože na ino, no da i tu žicu tako dodirujemo. U tome baš, što je znao pojmiti taj odnošaj kulture zapadne prema istoku, u tome baš i jest zasluga Petra velikog, osnivača moderne Rusije. Njegova čvrsta volja, njegovo istinoljublje nije se dalo nikojom vjerozakonskom ni političkom predsudom pomutiti. „Njegova energija i djelatnost nije zastrepila ni izpred koje opasnosti, ni izpred koje prepreke, i njegovi slavni uspjesi s polja zagladili su u mnogom ono što je nasilna unutra počinio.“

Petar je veliki shvatio nemirni, radini, snažni karakter zapada. Taj duh, to je duh naselbinskog života, duh tvornici, koji proizvaga; jer je za sobom ostavio sve, što ga je vezalo i sputavalo, ostavio je šta više i slavnu uspomenu svoga pregjašnjega života, te se ciglo posvetio svojim novim potrebama, svomu novomu životu. U toj mjeri razvio se tad duh vrijednoće, čistoće, razvila se tjelesna i duševna zdravstvenost, obrazovanost, obrtnost, politika. Na taj način postala je lozinka svijetu: rad. Samo onaj vrijedi i onoliko, koji i koliko radi. Zapadnjak smatra istočnjaka, da je daleko zaostao za njime, i zbilja je zaostao kako u prostoru, tako i u vremenu. Sva starodrevnost, na koju se može pozivati istok, ništava je prema tomu strahovitom napred jurišecemu duhu, što vlada na zapadu. Zapadnjaci će vazda to pozivanje morati odbiti samo podrugljivim smiješenjem. Petra velikoga ide zasluga, da je razumio taj duh i koliko se dao zanijeti novom zorom novoga života, pokazuje ona izreka, što ju je u Englezkoj izustio: da bi volio biti admiralom englezke flote, da nije car Rusije. Veličanstvo radničkoga života i svijeta zanielo je veličanstvo istočnjačko.

Što se Rusija, kad se nije mogla ukloniti, poklonila svomu caru i nastupila puteve, koje joj je on svojim velikim duhom obilježio, to joj daje sad u naše doba vladu nad istokom i opravdava ju za njena osvajanja u Aziji.

No megju tim, ako se misli, da je tim poziv Rusije izerpljen, što će se uputiti na prosto na Aziju, krivo se misli; i ako je taj zadatak toliko ogroman, ipak nije takav, da Rusiju sa svim odsiječe od Evrope.

Skadarska komisija.

Evo šta ob ovom predmetu piše *Glas Crnogorca*:

Jedva jednom u stanju smo javiti, da je istražna komisija u Skadru zbog podgoričkoga pokolja završila svoj rad. Zapisnik istrage potpisan poslala je turska komisija u Carigrad vladu, i po tome se razila.

Kako je vogjena ta istraga od strane turskih komesara, dovoljno je poznato iz našega lista, a i bez toga zna vas svijet dobro Turke, njihove postupke i sudove. Za to, ovoga puta, nećemo o tome govoriti. Navjestićemo samo rezultat, kako smo ga saznali, te dugotrajne, u obrazovanom svijetu sa svijem neobične istrage. Od svijeh pod istragu stavljenijeh Turaka nagjeni su tridesetorica u zločinstvu, od kojijeh se petorica osugjuju na smrt a 25 od 20 godina tavnice pa na niže. Ova presuda, tako čujemo, očekuje još potvrdu najvišega suda turskog, pa da se izvrši.

No ko poznaje Turke, teško da neće pomisliti: ko zna kad će to biti! I ta sumnja nije neosnovana. Kao po pravu država, koja se nema bojati, da što može izgubiti od svojega ugleda pred svijetom obrazovanijem, Turska sa neobičnom drzkošću u prkos očividnoj pravici u stanju je da iznalazi neprestano najsmješnije uzroke, tek da stvar povlači i, ako je ikako moguće, svoju održi. Za to nas nebi ni malo iznenadilo, kada bi smo još i sada čuli, da Turska iznalazi uzroka, zbog kojijeh i preko svoje istrage i presude, istu odlaže, mjenja, pa čak i uništava.

Naši izaslanici u Skadru i ako nijesu imali tu okolnost pred očima, pobugjeni već silnijem

nepravilnostima pri samoj istrazi, uložili su svoj protest protiv rada turske komisije. A taj protest, sa svijem prirodno, stoji i protiv ove osude, koja je izrečena na osnovu onakve istrage. Naravno, Tursku ne mora to pobuditi, da stvar podvrgne novoj, ozbiljnijoj istrazi. Presudu koju je izrekla, ona će po svoj prilici održati, pa valjda i izvršiti.

Ali onda nastaje pitanje: je li Turska zadovoljila uvrijegjenom osjećanju čovječnosti svega svijeta, koje se jasno i snažno izrazilo protiv onoga varvarstva podgoričkog, je li zadovoljila samu pravičnost zakona, koja bi morala, kao u svakoj državi, i u njoj najuzvišenije stajati, i prije svega, je li zadovoljila samu Crnu Goru, koju je grozno na nečuveni način povrijedila?

Na oba prva slučaja svak će bez sumnje odgovoriti da nije, a još mnogo prije, što se tiče Crne Gore.

Crna Gora ne može biti potpuno zadovoljna s onakvom osudom. I da nije zadovoljna, najbolje svjedoči ovo ogorčenje veliko, koje se na novo i silno pokazalo u narodu crnogorskom, kad se saznalo za spomenutu presudu.

No i ako Crna Gora stavlja u broj potraživanja svojijehu ime satisfakcije za nanešenu joj povriedu i strogo kaznenje podgoričkih zločinaca, ipak slaba i nepravilna osuda njihova pada više samoj Turskoj na teret nego li Crnoj Gori. Nepravilnom osudom Turska pokazuje, da u njoj ne vlada zakon, šta više da samijem zakonom zaštićava i potpomaže zločinstvo. S druge strane ona izazivlje i prisiljava Crnu Goru, da pojača druga svoja potraživanja u ime satisfakcije, i da od njih, ma do čega došlo, nipošto nepopušta, jer je to onda stvar njezine časti, njezine buduće bezbjednosti od sličnog divljačkog nasrtaja.

Ovo govorimo kao „Crnogorac“ i kazujemo mišljenje naroda crnogorskoga. A jer znamo, da našu vladu ništa drugo nego to mišljenje snažno rukovodi, uvjereni smo, da će ona to i činiti.

Kaznenje zločinaca podgoričkih nerješava našu razmiricu s Turskom, ne ni onda, kad bi ono savršeno odgovorilo pravičnosti, jer potpuna satisfakcija, koju nam Turska duguje, nije se u tome ni sastojala.

Svršetak rada komisije u Skadru, tek je početak raspravljanja krvave, velike ove razmirice, a kad će i kakavo će riješenje njezino da bude, to tek idemo da vidimo.

Politički pregled.

Poznato je, da je talijanski parlament glasovao narodan dar Garibaldi u da je stari general radi financialnoga stanja, u kojem se nalazi Italija, taj dar odbio. U jednom pismu očituje Garibaldi, da bi bio primio taj dar, da nije kod te stvari učestvovala vlada, o kojoj drži, da je kriva sadanjemu nepovoljnomu stanju. Usljed toga izjavio je ministar unutarnjih poslova svim prefektom u posebnoj okružnici, da one općine, koje su davale darove generalu Garibaldi-u, prekoračnju svoja prava. Na takova šta da je u smislu zakona jedino država ovlaštena. — Garibaldi dobio je već više takovih darova.

„Zastava mira, slobode i pomirenja, vije se opet u Španjolskoj“. Ovako piše alfonzistični list „Epoca“. Po drugih vijestih nije madridsko pučanstvo baš zadovoljno, ali što može napram vojsci? Republikanci su tako mirni, da se taj njihov mir ni najmanje ne svigja dopisniku „Timesa“. I mnogi Alfonziste boje se, da je taj okret prerano izveden i da bi se moralo još počekati.

„Indipend.“ tvrdi, da je prevrat u Španjolskoj izveden novcem Bonapartista, a Bazaine da je bio posrednik po nalogu razcarice Eugénije. Nekoji tvrde, da ta urota traje već od 23 kolovoza g. 1873!

Novo, alfonzističko ministarstvo u Madridu ovako je sastavljeno: Canovas del Castillo, ministar-presjednik, vogja je alfonzističke stranke i bio je ministar pod O'Donnelom. Markez de Molins, presjednik špa-

njolske akademije, a g. 1868 španjolski poslanik u Londonu, prvi politički odgojitelj princa Alfonza, koji je sastavio i posljednji njegov manifest jest ministar mornarice. Salaverria, ministar financija, imao je i pod O'Donnelom pet godina listnicu financija. Ayala, ministar kolonija, obavljao je istu službu i pod Serranovom vladom. Markez de Orovie, ministar trgovine i javnih radnja, bio je ministar i pod Narvaezom. Ministar rata, Jovellar, jest onaj general, koji je razbio karlističke čete u Valenciji i Aragoniji. Romero Robledo bio je ministar pod Narvaezom. Alexandro Castro, koji će preuzeti ministarstvo vanjskih poslova, bio je prije poslanik u Rimu; o njem kažu, da je liberalac i da nije baš prijatelj vatikana.

Sjeverna je vojska čestitala ministru-presjedniku nadajući se, „da će se sada sigurno svi prijatelji reda i slobode sakupiti oko zastave kralja Alfonza, zastupnika zakonite monarhije.“

Ministarska kriza u Francuzkoj mogla bi trajati duže vremena. Budući da se je Larcy ustručavao preuzeti zadaću, da ustroji kabinet, povjerena je ta velika zadaća Dufauru, kako smo već spomenuli.

Brzjav megjutim javlja, da ni Dufauru nije pošlo za rukom, sastaviti novo ministarstvo, pa da je Mac Mahon povjerio tu zadaću Brogliu, ali i ovaj da je odbio, dok se neriješe ustavni zakoni.

Serrano gradi se kao da nije ni najmanje kriv najnovijemu preketu u Španjolskoj, ali mu niko nevjernje. Kako „Timesu“ javljaju, poslala mu je vlada Alfonza XII. dugačku depešu, u kojoj mu se u ime naroda iskreno zahvaljuje, što je „veleдушnim požrtvovanjem samoga sebe zapriječio dalje prolijevanje krvi“.

Iz Pariza pišu, da je ministar vanjskih poslova, Decazes, svakako imao posla kod najnovijega prevrata u Španjolskoj. Francuzki poslanik u Madridu, grof Chandordy, da bi mogao takogje točno pripovjedati, kako se je sve sbilo.

Royalistom je zao, što je Španjolcem prije pošlo za rukom obnoviti monarhiju. Ali u Francuzkoj su ipak posve drugi odnošaji, a sam maršal Mac Mahon velika je zapreka svakom uspostavljenju, premda nije republikanac. Da se nezamjeri nijednoj monarhičnoj stranci, drži se čvrsto septenata, a uz maršala stoji vojska.

Domaće.

Scrivono da Vienna che S. M. l'Imperatore partirà da colà alla volta della Dalmazia, accompagnato da suo figlio il principe ereditario Rodolfo, dal ministro presidente Auersperg, dal ministro della guerra Koller, e dal comandante della marina vice-ammiraglio de Pück. Gli altri personaggi che comporranno il seguito non sono ancora noti. Il principe Rodolfo però non viene in Dalmazia, egli va soltanto fino a Pola, per assistere alle manovre della flotta.

Di recente si è istituito in questa città un consorzio di provvedimenti per gli ii. rr. funzionari attivi di basso servizio della Dalmazia, colla sede in Zara. Lo scopo di tale consorzio, cui già finora si ascrisero quali membri più di cento individui domiciliati in varii luoghi di questa provincia, si è di sovvenire nei loro urgenti bisogni i membri del consorzio mediante anticipazioni di soldo, mediante mutui, e coll'elargizione di sussidi dal fondo sociale e di venire in aiuto in critiche circostanze anche alle vedove ed ai figli orfani dei soci decessi con sussidi sia fissi, sia per una volta tanto. La rappresentanza di questa società è composta dei signori: Giorgio Hagendorf, qual presidente, Raimondo Raimondi, Francesco Banes, Gian Giacomo Tagliaferro, Giuseppe Valerio, Niccolò Kroniak e Tomaso Nedoma quali assessori, Lodovico Siefert qual segretario, Giuseppe Tanner qual cassiere, mentre poi Tomaso Giurin, Michele Hofmann e Giovanni Bonalumi furono eletti a sostituti degli assessori. Il protettorato della società venne accettato dall' i. r. consigliere d' appello sig. Niccolò Giariceo.

Nell'anno 1873 arrivarono a Trieste dalla Dalmazia bastimenti a carichi 532 con ton. 17.235, e nel 1872, 682 con ton. 21.921. Dal porto di Trieste partirono per la Dalmazia bastimenti a vela carichi, nel 1873, 593 con ton. 20.969, e nel 1872, 602 con ton. 20.851.

Alli 31 dicembre 1874 l'importo versato dagli azionisti della *Prima banca popolare dalmata in Spalato* ascendeva a f. 61,403:— ed i versamenti con libretti a deposito a 82,134:75

Spalato, 1 gennaio 1875.

La Direzione.

Književnost.

Marko Antun de Dominis.

XVI.

Da vidimo sada u kratko, što je bivši splječki nadbiskup radio u Englezkoj.

Ondje je poslije velike kraljice Jelisave (1603) vladao Jakov I. sin nesretne Marije Stuart, koji je sružio Škočku s Englezkom i Irskom. Vjerozakonsko pitanje sveuđil je zanimalo javno mnijenje i sve slojeve naroda. Sve su vjerske stranke iz prva polagale u Jakova svoju nadu: Puritanci, jer bi on megj njimi odgojen; Episkopanci, jer je njihov sustav monarhijskoj vladavini više prijaao; Katolici, jer je bio sin revne katolikinje te im se u Škočkoj prijazan pokazivao. Pa su sbilja Puritanci malo kašnje sumnjičili ga za papistu; a to bijaše tada u Englezkoj velik zločin, od kojega da se opere, izda Jakov već 22. veljače 1606 stroge ukaze proti katolikom. Od sada se Jakov očitova odlučno za episkopalni sustav; pa stade, osobito poslije otkrivene u studenu 1605 urote, žestoko proganjati katolike. Osim toga Jakov se rado bavio bogoslovijom i držao se za vrstna bogoslova. On bi se rado prepirao o vjeri, te se i sam upustio u raspravu s učenim kard. Bellarminom, kada je on (pod imenom Mathias Tortus) izdao spis proti zakletvi, kraljem propisanoj¹⁾.

Prikladnijega zemljišta nije M. Antun mogao u Englezkoj naći nego li je bilo ono pod kraljem Jakovom I., kada je koncem god. 1616 u prestolnici prispio. Državna vlast ogorčena proti „papinstvu“, sam kralj bogoslov! M. Antun odsjede u kući kanterburškoga nadbiskupa; kralj ga „rado vidje“ i uzé ga sobom u crkvu 3. siječnja 1617., što se držalo, da će M. Antun prijeći u anglikansku crkvu. Bilo je dakako ozbiljnih Engleza, koji nisu rado gledali takove svrzkape; pa je i tajnik Vinat svomu drugu, mletačkomu tajoiku Ivanu Lionella posprdo rekao: „vi u Italiji trebate više englezkih vojnika nego li u Englezkoj trebaju talijanskih književnika“.

Megju tim M. Antun probudio je do skora veliku pozornost ne samo u Englezkoj nego i u cijelom svijetu svojim glavnim djelom, koje god. 1617. izdade u Londonu kod I. Billia pod naslovom: „De republica ecclesiastica libri X.“²⁾ To je djelo, koje je stao još u Spljetu pisati i o kojem se od davnog pogovaralo. U ovom djelu, kako se može već iz naslova nagagjati, raspravlja M. Antun o crkvi kano duhovnoj zadruzi, o njezinu ustroju, vlasti, odnosu naprama državi itd. Po njegovu mnenju ustrojstvo se crkve tečajem vjekova promijenilo i odstapilo od onoga, koje joj sam osnivač dade. Crkva mu je prvobitno monarhija sa vladavinom aristokratskom ali s primjesom demokratskom; dočim, imadu ovom monarhijom npravljati biskupi neizključiv ipak donjele nižega svećenstva (sinodalne sinode). S toga megju biskupi ne ima „iure divino“ nikakove razlike; a koja je, ta je crkvom („iura ecclesiastica“) uvedena. Pa rimska crkva ne ima nad drugimi prednosti „niti u sebi, niti u svojem biskupu niti u svojem svećenstvu“; dosljedno „prvenstvo pape protivi se evanđelju i Hristovoj odredbi“; te ako je „rimska crkva imala ili imade pred drugimi kakovu prednost, tu je dobila od svjecke vlasti.“ Vlast crkve je samo duhovna, a ne ima nikakove svjecke; pa dočim kršćanski vladavci imadu dosta veliku vlast u crkvi, ova ne ima nikakove vlasti na državu, osobito na-

prama kraljem. Raspravlja na dalje o untrnjoj upravi crkve, imenito o vlasti papinoj, o crkvenih saborih itd. Ovo su ona glavna načela, koja iztiče M. Antun u tom djelu, a gleda ih poduprti ugledom sv. pisma, sv. otaca, saborskim zaključci. Sve umovanje bijaše u prvom redu napereno proti papinstvu, koje on smatra ne božanstvenom nego ljudskom ustanovom, dočim namjestnikom Krstovim na zemlji smatra on ne papu nego sv. duha, koji kroz crkvene organe djeluje. M. Antun demokratizuje crkvu i tim, što ruši razliku izmegju svećenstva i svjetovnjačstva, te i ovom ustupa prava kod uprave, pače sv. red nije mu nikakovo svetotajstvo, u oba stališa hoće da izjednači i ukidanjem bezženstva. U kratko: M. Antun duboko je zaronio u protestansku struju, zaploviv osobito u episkopalni sustav, koji bi tada u Englezkoj vladajući.

Badava je M. Antun primjetio u tom djelu svojem: „podnipošto se ne dijelim od ljubavi, kojom sam obvezan naprama sv. katoličkoj crkvi i svakomu članu njezinu“ — on se ovim djelom sam izključio iz općinstva njezina. Same pako djelo diglo je veliku vik u Europi. Jedva je izašlo umah se stalo prevoditi u različite jezike. Stranke uhvatile se umah u koštac. U Rimu sbor „iudicis“ zabrani ga naredbom od 25. stud. 1617., naprotiv holandezki stališi poslaše piscu srebrnine u znak priznanja. Bogoslovi stadoše pisati, ovi za, oni proti djelu; od posljednjih napomenut ću Leonarda Maria iz Kolonje, Marka Bekana iz Moguće, Baltasara Nardia iz Arezza, Ambroza Rosconia iz Milana, Filipa Fabra profesora u Padovi, Ivana Janseniusa profesora na lovauskom sveučilištu itd. Bogoslovni sbor sorbonski u Parizu razdvoji se o mnijenju glede M. Antunova djela; dočim ga jedna stranka sasama odsudi, druga je, s glasovitim Edmundom Richerom na čelu, odobrvala neke these njegove. Od katoličkih državnih vlasti ona, koje se najbliže ticalo, na ime mletačka, držala se naprama toj knjizi više neutralno; pa nije ni dozvolila štampanje Fabrova opovrgnuća, kako joj se ne bi prigovorilo, da se miješa „ovamo ili onamo“.

Uspjehom ovoga djela potaknut M. Antun nastavi svoju književnu radnju u istom smjeru. Već slijedeće god. 1618 izdade u Londonu djelo: „Scogli del naufragio christiano, quali va seoprendo la s. Chiesa“, koje prevedeno na francuzki i štampano u Sedanu bješe englezkom vladom razposlano na sva njezina poslanstva u inozemstvu, da razopće taj spis, koji je još žešće napadao na papinstvo. Čak u Carigrad dogjoše sanduci puni te knjige. Opet slijedeće godine 1619 izagje u Londonu djelo: Petri Suavis Polani istoria del concilio di Trento, koje je pomenuti Pavao Sarpi, mletački bogoslov, sastavio bio ponajviše po izvještajih mletačkih zastupnika na tridentskom saboru, i koje je on svojemu prijatelju M. Antunu bio u rukopisu priopćio za čitanje. M. Antun je ovo djelo izdao, kako se čitali bez predbježne dozvole piševe, pod onim naslovom i posvetio ga englezkomu kralju Jakovu I. Poznato je, koliko je uzhitom u taboru, protivnom rimskom dvoru, ova povijest trident. sabora primljena bila; i) te da je izazvala onu Pallavicinia: „Istoria del Concilio di Trento (Roma 1652)“; ali autentično izdanje saborskih rasprava bi pridržano našem vremenu, pače hrvackomu Zagrebu. Čudnovata igra sudbine! Izdavalatelj pristranih akta bijaše Hrvat iz Baba, a glavni grad Hrvacke izda na svjetlo poslije dva i pol stoljeća prave isprave toga znamenitoga sabora. Uz ova veća djela sastavi M. Antun u Englezkoj boraveći manjih spisa polemičke naravi³⁾, od kojih se spominje jedan, u kojem raspravlja o načinu, kako bi se protestanske slijedbe mogle izmiriti s rimskom crkvom. Ova je misao od davnja obuzela bila M. Antuna; ali po njegovu predlogu bilo bi valjalo katoličkoj crkvi napustiti bitne podloge njezina ustroja. (Slijedi).

¹⁾ Adam Newton stao odmah „istoriu“ prevoditi na latinski i preveđe dvije prve knjige; ali prevod nastavi M. Antun, te dovrši slijedeće četiri, napokon Vilim Bedelli preveđe dvije posljednje.

²⁾ Pripisuju mu se ovi: „Sorex“; onda „De potestate regia et usurpatione populi, pro Tortura Torti“ (ovako se zvao spis kralja Jakova I.), koji je izdao pod imenom A. Burchillus.

¹⁾ Izagje Jakovljevi spis u Londonu 1607. pod naslovom: „Triplix nodo triplex cuneus“.

²⁾ Doživio je još tri izdanja: u Heidelbergu 1618. i 1620. godine, onda u Frankfurtu 1658. god.

Književna vest.

Izšla je treća sveska

„SRBADIJE“

sa ovim sadržajem:

Tekst. — „Trpen spasen“. Roman Jase Ignjatovića (prodужење). — „Sirota Banakanka“. Od Bure Jakšića (prodужење). — „Sirotnica“. Priповетка Ivana Turgeņeva (svршетак). — „Mанастири и цркве у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић (prodужење). — „Грађа за биографију Вука Стеф. Караџића“ (prodужење). „Наука и моћ уображења“. — Народне умотворине. Пјеталице. Скупљо их у Херцеговини Вук Врчевић. — Јеврем Грујић. — Црногорка чека драгога. — Сењ и Река. — Развалина двора принца Еужена. — Саборна црква у Фиоренцији. — Разне белешке. — Библиографија.

Слике. — Јеврем Грујић, потпредседник народне скупштине у Београду. — Црногорка чека драгога. Слика Јарослава Чермака. Слике из Приморја. Сењ и Река. — Развалина двора принца Еужена на Дорћолу у Београду. Цртао Ф. Каниц. — Рођење Христово. Слика Корецова. — Саборна црква у Фиоренцији.

Преплату прима администрација „Србадије“. (Administration der „Srbadija“. Wien, III. Ungargasse N.ro 2). Годишња је цена 6 ф. а. вр., или 72 гр. чарш.; за по год. 3 ф. а. вр., или 36 гр. чарш.; за четврт. год. 1 ф. 50 нов. а. вр., или 18 гр. чарш. Сваки преплатник добија премију: Устанак Таковски год. 1815., уз доплату од 1 ф. а. вр., или 12 гр. чарш.

Giuseppe Valentinelli

morto li 17 Dicembre 1874.

S'egli è a buon diritto che si contrae un debito di gratitudine verso chi, straniero, illustrò le cose nostre con amore e con studio, per fermo i Dalmati l'hanno contratto soleune verso Giuseppe Valentinelli e ne devono serbare venerata nel cuore la memoria. Epperò io spero che riusciranno a loro grate le poche parole che mi accingo a dire su questo egregio.

Quando Sir Wilkinson detto già aveva di noi agli Inglesi, e dalla Francia e dalla Germania eravamo già conosciuti mercò gli scritti dei Bretton, dei Petter, dei Monath e di tanti altri, e la medioevale costituzione giuridica delle nostre città era già alla portata degli scienziati per la pregiata opera del Prof. Rentz, Giuseppe Valentinelli aggiunger volle a nostro vantaggio all'opera di questi illustri, anche la propria, e mentre riferì a noi di quanti ci ebbero a cuore fra popoli a quali Dalmazia nostra era fin allora poco conosciuta, „fece sorgere dalla notte dei sepolcri“ e parar dinanzi agli intelligenti „le ombre della maggior parte degli insigni nostri scrittori“, cercando così di torre dall'universale quella storia e funesta opinione che — nostro malgrado — è tuttavia di noi nella mente di qualcuno, o per crassa ignoranza, o per boria tracotante.

E i Dalmati — tra i quali noverò anche degli amici — gli seppero grato per l'assunto per cui durò molte e lunghe fatiche, come ch'egli avessero per avventura potuto agevolare i mezzi che gli offriva la carica di Prefetto della Biblioteca Marciana di Venezia. Accenno alle importanti *Bibliografie della Dalmazia*, il primo saggio delle quali vide la luce nel 1842 sotto il titolo „Specimen de Dalmatia et Agro Labeatium“ (Venetiis. Typ. Caeciricains et. Soc.).

Allievo degli istituti di Padova, conservò sempre grande amore per i classici, lo spirito e le bellezze dei quali furono l'impronta caratteristica della sua vita e delle sue opere. Virgilio, Catullo, Properzio gli furono non meno famigliari dei grandi d'Italia fino all'Anacreonte di Bassano. A questa poi, che è l'unica base d'ogni sapere e d'ogni nobile aspirazione, si accoppiava in lui grande inclinazione a nuovi studi, e l'attività era per lui fonte di piacere: epperò copiosi ed eccellenti sorsero i frutti di questo ingegno forte e comprensivo, di questa vasta dottrina.

Assuntosi il carico di Prefetto di una delle più importanti biblioteche, divise il proprio tempo in modo da potere attendere proporzionalmente a ciascu-

no dei vari rami della letteratura. Quale posto assegnò alla storia, qual tesoro d'intelligenza ed accuratezza disseminò nel vasto campo della storia, lo dicono le tante opere che pubblicò dal 1842 in poi. E Dalmazia fu quella che attirò per la prima la sua attenzione nel vasto labirinto degli studi storici, siccome quella provincia la quale per le sue passate vicende ha in Venezia la maggior parte delle proprie memorie.

Invaghiatosi delle cose nostre nelle sue antiche peregrinazioni per la Dalmazia, ed accoltivi dai più eruditi cultori ¹⁾ di cose patrie, s'accinse a far degli studi, frutto de' quali fu lo „Specimen“ già accennato. Abbattutosi in seguito in molte opere da lui per lo innanzi o non conosciute o non abbastanza analizzate, si affezionò d'avvantaggio all'argomento, e sentì quindi vivamente il desiderio di praticare indagini più accurate e pazienti. Approfittò opportunamente dell'occasione di frugare in alcune Biblioteche, ed ebbe agio di esaminare molti codici importanti, motivo a non ispregevoli studi sugli autografi, sugli inediti e sui non bene collazionati. Versatissimo come era e nella paleografia e nella diplomatica, si vide crescere prodigiosamente il lavoro fra le mani, e comprese la necessità di fare una separazione fra le opere manoscritte e quelle a stampa; e volendo servire alla scienza bibliografica particolare diede alla luce nel 1845 la „Bibliografia Dalmata tratta dai Codici della Marciana,“ ²⁾ a cui dieci anni dopo fece opportunamente seguire una ristampa dello „Specimen“ che frattanto, per le giunte successive, era cresciuto a modo da non ricomparire più condannato agli stretti confini di opuscolo, sebbene non gli fosse stato mutato il modesto titolo di „Saggio.“ ³⁾

Questo Saggio di Bibliografia della Dalmazia a cui è aggiunta in appendice anche quella del Montenegro, è un'opera nella quale l'autore illustra 1916 lavori storici di tutti i tempi, che comprendono tutte le fasi e gli aspetti della vita materiale e morale dei Dalmati, e li espone nell'ordine in cui è politicamente divisa la nostra Provincia.

Questa fu la prima bibliografia storica limitata alla Dalmazia, mercè la quale risultarono d'un tratto è la ricchezza e l'importanza del patrimonio della nostra storia. Nè qui s'arrestò.

Mentre s'occupava „delle Antichità Spagnuole“ (1859), „delle Biblioteche della Spagna“ (1860), della „Bibliografia del Friuli“ (1861) e „delle Biblioteche della Neerlandia“ (1862), la Dalmazia non fu punto trascurata. Nel 1862 videro la luce due „Supplementi bibliografici“ ne' quali diede conto di 816 opere che ci riguardano, e nel 1865, ad inchiesta dell'illustre storico Kukuljević, esibì l'„esposizione di rapporti fra la Repubblica Veneta e gli Slavi meridionali“ tratta dai diari di Marino Sanuto.

Assuntosi un compito per cui natura lo aveva fornito delle migliori prerogative, ed amante del lavoro, profitto assai bene della sua carica per rendere ancora degli altri importantissimi servigi alla scienza con opere delle quali è superfluo ora io rilevi il merito, mentre a noi interessa soprattutto porre in sodo che egli ha contribuito alla perfetta conoscenza della patria nostra, di cui non è per anco compresa appieno l'importanza scientifica e letteraria.

Nell'atto quindi in cui noi pure siamo chiamati a deporre un serto di riconoscenza sul tumulo che di tanto nostro amico, da poco men che un mese, racchiude le mortali spoglie, veneriamo la memoria di colui che operando nel nostro interesse, intese sia l'opera sua „favilla che accenda in alcuno de' begli ingegni, onde si onori Dalmazia, la viva brama di accrescerne il nome coll'apparecchio della storia letteraria.“

Graz 7 Gennaio 1875.

G. G.

¹⁾ Giuseppe Ferrari-Cupilli di Zara, Abb. Francesco Carrara di Spalato, Luca canonico Torre da Lesina, Urbano Raffaelli di Cattaro, i quali concorsero all'effetto con abbonevole numero di schede.

²⁾ Venezia — Tip. Naratović e comp.

³⁾ Zagabria — Lud. Gaj, a spese della Società Slavo-meridionale.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Pest, 16 gennaio. Moricz interpella il ministro presidente sulla questione della banca; vuole una banca di emissione ungarica indipendente, chiede se il governo ancora in questa sessione ne presenterà il progetto e se voglia considerare il quesito della banca come questione di gabinetto.

Berlino, 16 gennaio. La dieta prussiana fu aperta con discorso del trono letto da Camphausen: accentua la favorevole situazione finanziaria, e promette varie proposte di legge d'interesse interno.

Baionna, 16 gennaio. La cannoniera germanica *Nautilus* entrò in questo porto di poggia ai 14 gennaio, è quindi inverisimile lo sbarco di truppe tedesche a Zarauz.

Roma, 16 gennaio. Il conte Barbolani nominato ambasciatore a Pietroburgo.

Costantinopoli, 16 gennaio. Il ministro degli esteri Aarifi pascià diede la sua dimissione, fu sostituito da Safvet pascià ministro dell'istruzione.

N. 51.

Avviso di Concorso.

In seguito ai deliberati del Consiglio Comunale di Zara dd. 1. Aprile e 28 Dicembre a. p. viene aperto il concorso presso quest'Amministrazione Comunale per i sottoindicati posti.

Gli aspiranti dovranno insinuare le loro domande all'Amministrazione Comunale fino al giorno 15 Febbraio p. v. comprovando la necessaria idoneità per il posto optato, la perfetta conoscenza delle lingue italiana ed illirica, ed i servizi eventualmente prestati nella pubblica Amministrazione.

Dall'Amministrazione Comunale

Zara li 10 Gennaio 1875.

Il Podestà
TRIGARI

L'Assessore
Tomsic

N. d'ordine	Categoria di servizio	Emolumenti a titolo di						Altri emolumenti	Classe di Dieta	OSSERVAZIONI
		appun- tamento		aggiunta di soldo		Totale				
		fior.	s.	fior.	s.	fior.	s.			
a) Impieghi effettivi con diritto a pensione.										
1	Segretario	1000	—	300	—	1300	—	VIII	Cauzione di servizio pari ad una annata di soldo.	
2	Cassiere	800	—	300	—	1100	—	IX		
3	Direttore degli Uffici d'ordine e Commissario di Polizia	800	—	200	—	1000	—	IX		
4	Ufficiale di Cancelleria	600	—	100	—	700	—	XI		
5	Assistente di Cancelleria	400	—	100	—	500	—	XII		
6	Inserviente d'Ufficio	350	—	—	—	350	—		alloggio in natura	
b) Impieghi provvisori.										
7	Perito tecnico	800	—	—	—	800	—		Vengono assunti per un triennio mediante Contratto.	
8	Medico e referente sanitario	800	—	—	—	800	—			
9	Chirurgo	500	—	—	—	500	—			
10	Revidente Contabile	700	—	—	—	700	—		Con una cauzione di fior. 500.	
11	Commissario pel servizio di polizia notturna	500	—	—	—	500	—			
12	Bibliotecario	300	—	—	—	300	—			
13	Inserviente della Biblioteca	250	—	—	—	250	—			
14	Cursore di Campagna	200	—	—	—	200	—			

NB. L'aggiunta di soldo non va computata nel soldo di pensione.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevinu stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštariše. Pisma, se
nikakova, ne povraćaju.

Br. 6.

Zadar 20 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cattaro, 19 gennaio. Ieri tutti i Montenegrini atti alle armi si raccolsero per concertarsi sul da farsi in seguito ai fatti di Podgorica. Si dice abbiano decisa la guerra al Turco, ed il Principe non essere in istato di frenare l'esarcebazione nazionale. Son tre giorni che nessuno dal Montenero non giunse alla marina. Si pensa che sieno occupati nel provvedere alle yettovaglie ed alle munizioni.

Bukarest, 19 gennaio. Il principe accettò le dimissioni del ministro delle finanze Mavrogeni, il quale credette di dover uscire dal Gabinetto per poter dire senza alcun riguardo tutta la verità a proposito dello scritto di Herz letto nel processo Ofenheim. A ministro delle finanze fu nominato il ministro dei lavori pubblici Cantacuzeno e Teodoro Rosetti subentra in luogo di questi.

Stanje u Dalmaciji.

II.

Pisac se s Krke žali što još zemljedjel-ske škole nemamo u pokrajini. I pravo ima; ali nema pravo da zato na vladu, bilo po-krajinsku bilo bečku, napada, pošto je sva-komu poznato da je Sabor u zadnjem zasje-danju, na predlog onih s kojim se pisac s Kr-ke najviše slaže, poslao ad acta predmet o poljodjelskoj učionici, dok ima nekoliko godina što u državnom proračunu stoji ubilježena svota, koju je vlada odredila na podpomaganje te učione.

Sabor je pitao da država tu svotu po-krajini pokloni, kako bi se sa kamatama stvo-rilo nekoliko stipendija za mladiće koji bi se htjeli gospodarstvu i poljodjelstvu posvetiti, dok nebude moguće da se poljodjelska škola i kod nas zavede.

Mi se nadamo da će vlada raditi u pri-log želji po Saboru izraženoj; ali se još više nadamo, da će još ovaj Sabor na novo po-krenuti pitanje o poljodjelskoj učionici, te od-važiti se na ono, na što se nije znao odvažiti prošle godine.

Tim bi Sabor okrunio svoju djelatnost kroz ovo šest godina te bi mogao mirne duše predati pokrajinske interese Saboru što će za njim doći.

Na poljodjelstvu počiva naše blagostanje; Dalmacija se hrani poljodjelstvom; Dalmacija ne izvozi no poljodjelskih proizvoda; materijalno nećemo napredovati, bez da razvijemo, da usavršimo naše poljodjelstvo.

Tomu je prvi uslov poljodjelska škola. Nije moguće činiti bolje no što se danas čini, kad nema gdje bi se to učilo, niti ko bi učio.

Valja dakle imati odvažnosti, valja da se Sabor odluči da tu učionu ustanovi. Po-

krajina je uboga: istina; pokrajina je dosta opterećena: istina i to; ali — u tom se mi slažemo sa gosp. Monti-em — što je potrebito, što je pače od preke nužde, na to valja trošiti, a gdje se radi o bitnim uslovima narodnoga blagostanja, tu je zaludu pozivati se na naše loše financijalno stanje, jer za ono što je nužno, zato treba i žrtava podnositi.

Pokrajina nije podlegla pod drugim žrtvama, neće lje-niti pod ovom što bi podnila za poljodjelsku učionu. A kamate, koje bi u nedalekoj budućnosti zemlja iz te glavnice vukla, u izobilju bi nadoknadile današnju žrtvu.

Kad se radi o narodnom blagostanju, valja se više na budućnost no na sadašnjost obzi-rati, biti odvažni a ne malodušni.

To smo našli za dobro da poručimo narodnim zastupnicima prije no što bi se sastali na zadnje saborsko zasjedanje. Ne govorili u vjetar!

Rusija i njezin položaj.

II.

Panslavenstvo, to je bauk, koji plaši Ev-ropu, kao hajduk u noći. Za glavnoga no-sioca te misli smatra se Rusija, kao najveće slavensko pleme i kao jedina samostalna sla-venska država. Pak kako je ideja narodnosti takogjer i na istoku Evrope nalazila izraza, pošto je ostvarena u središtu Evrope ujedi-njenjem kraljevine Italije i carevine Njemačke, naravna je bila stvar, da su tu narodnostnu struju pripisivali panslavenskoj, ili bolje reći, ruskoj propagandi.

Govorilo se i pisalo o ruskih rubljih i ondje, gdje možda toga novca nikad vidjeli nisu. Protivnici te misli predstavljahu pansla-viste organizovanom strankom, koja je mreže razplela nad cijelim slavenskim svijetom. Taj zazor od panslavenstva bio je u nekoliko i o-praydan. Ima istine u ovoj izreci, da se je zapad Evrope preživio, da je nešto trula u Evropi. Slavenstvu se pripisivalo, da će pre-pomladati taj preživjeli i zastarjeli zapad. Naravna je bila stvar, da su zazirali od te mlagjane navale sa istoka, tim više, što se iz povjestnice znađe, da kad su novi i čili na-rodni rušili sgrađe kulturnoga, al preživjeloga svijeta, da je to bivalo sa svom bezočnošću, svom bezobzirnom obješću mlagjahnih naroda. Tako su postupali stari Grci sa istokom, ta-ko Rimljani sa Grci i ostalimi narodima, tako Germani sa Rimljani.

Bilo je razloga pobožati se, da tako ne-postupe i Slaveni, taj narod, koji je inače golubinja naravi.

Megjutim držimo, da je neopravdana ta bojazan, kad se sve okolnosti u obzir uzmu. Samo da napomenemo razliku izmegju staroga i novoga doba, pa da se dovoljno o tome gore rečenom uvjerimo. Danas nema institucije rob-stva, koja je u starom vijeku postojala. Ro-bovanje je dalo maha, pa se je staro društvo u onoj mjeri moglo preživjeti i pokvariti, a opet da se nikad više samo iz sebe nije mo-glo preporoditi. Fizična snaga bila je time odsječena od duhovnoga svijeta, te je tomu

bilo posljedicom, da je u robu čovjek bio po-nižen, a s druge strane, da je duševni dio ljuckoga društva sve više morao usahnjivati. Ljucko društvo nije bilo organski ustrojeno. Danas je to posve drugačije. Danas vidimo, gdje se gornji slojevi društva popunjuju iz nižih slojeva.

Napoleon I. stvarao je sebi odtuda svoje generale. Prvi ljudi poniču danas iz mase na-roda, koja je, nećemo reći nepokvarena, al po-glavito zabavljena fizičnim radom, što prirodu uzdržava i krijepi, i što je vrela svega života. Dokle je dakle rad kao ljucka vrlina iztaknut, dotle i preživjelo društvo, ako se već tako hoće da nazove, nosi u sebi klicu podmlagji-vanja i preporagjanja. Slavenstvo dakle ne-može imati tu misiju u Evropi, koju su mu htjeli neki da pripišu, a ako bi ipak Rusija na čelu Slavenstva poduzela, da vrši tu ulogu, zapad i ostala Evropa vazda bi našli u sebi dovoljno snage, da suzbiju u prirodne granice taj pokušaj, na onu mjeru, koja inače svakako slavenskomu svijetu pristoji.

Dalje, panslavenstvo onako, kako se o-bično uzima, nemože se ni izvesti. Ta ideja, nije ponikla kod Rusa, već kod nesretnoga slovačkoga naroda. Na taj su način mislili razvijeniji ljudi u tom narodu, da će naći spasa za svoju narodnost u velikom slaven-skome svijetu.

Što u Rusiji ima slavenofilske stranke, koja je prihvatila misao, to je s toga, što su držali, da Rusiji u panslavenstvu pristoji ne samo prva uloga, već da će opći slavenski jezik biti ruski jezik, s početka naravno samo kao diplomataki.

Zadnja misao svega toga bila bi ta, da se iz panslavenstva porodi panrusizam. Kako je to posve neostvarivo, svjedoči nam tragična sudbina Poljske. Nije nam ovdje namjera, da razlažemo odnošaj poljskoga naprama ruskomu narodu. Dovoljno je, ako kažemo, da Poljaci, smatrajući Ruse za svoje najveće neprijatelje, nisu simpatizovali ni sa ostalimi Slaveni sa-mo za to, što su ovi prijateljskim okom po-gledali na Rusiju. Poljaci su voljeli svagdje prije tražiti naslona, nago na srodnom slaven-skome svijetu.

I zbilja njihova kobna sudbina pobudila je na zapadu ljubav naprama tomu nesretno-mu narodu. Napoleonide znali su to upotri-jebiti na svoje samožive svrhe, i bilo je vre-mena, kad su Poljaci u patriotskom zanosu klicali francuzkomu imperijalizmu. Mržnja iz-megju ta dva toliko srodna naroda dotle je došla, da su jedan drugomu poricali slaven-sko poreklo. Pretjerivalo se i s jedne i s dru-ga strane. Posljedice svega toga bile su sa-mo zlokočne. Pokušaji Poljaka, da obnove opet svoju „staru republiku“, mogu se smatrati samo trzanjem očajničkoga razdrobljenoga na-rodnog tijela. Zapad ih je napuštao, u toj borbi, te su podilgali, da po tom još sumor-nije dane provagjaju. No megjutim i Rusi od svoje strane mogli su se uvjeriti, da je sva velika moć i prevlast njihova malena, da jedan narod sbrise sa lica svijeta. Što se je postiglo, to je samo duboka ogorčenost i s jedne i s druge strane i moralna pocijepanost megju slavenskim narodima. Poljaci mogu i opet u svojoj svojoj narodnoj nevolji popjevati, da još Poljska nije propala. Koristi od te megju-plemenske borbe mogli su samo protivnici Slavenstva imati.

U najnovije vrijeme počelo se to i uvijati, kako sa ruske, tako i sa poljske strane. Poljake je tomu nevolja naučila. Kakve će posljedice tomu biti, u kome će obliku stara Poljska uzkrnuti, to je u tajnom krilu budućnosti. No Rusi su i inače imali razloga, da okrenu nasilnu politiku prema poljskomu narodu u politiku, ako ne baš bratinsku, ono bar u mnogo čovječniju, snosljiviju, nego ju je car Nikola vodio sa svom okrutnošću vjetrozakonskog i političnog fanatizma. Razlog je bio taj, osim iskustva, da te mjere ne vode k svrsi i taj, što je blizu pameti, da će ostala slavenska plemena, gledajući krvavu Poljsku, imati dovoljno uzroka, da zaziru od svoga sjevernoga brata, i da je dakle neizmirena, nezadovoljna Poljska kadra da bude jazom, koji će razstavljati simpatije slavenskih naroda od velike ruske države. Te simpatije nužne su Rusiji, i ako ne kao most osnivanja kakve panslavenske federacije, ono bar kao zaloga alijancija za slučaj, da se u tom saveznom obliku ostvari panromanstvo i pangermanstvo u Evropi.

Za rusku evropsku politiku iste se mnogo veća genijalnost, nego što se zahtijeva za njezinu politiku u Aziji, a to je s toga, što se ovdje iste i neko savlagjivanje sebe samoga.

Politički pregled.

Kriza u Francuzkoj odgogjena je. Glavni je uzrok, što se do sada nije mogla riješiti, što to nije samo ministarska već ujedno i politička kriza. Namjeru maršala Mac Mahona, da iz legitimista, bonapartista i republikanaca sastavi novi kabinet, smatrali su pukom ironijom. Vogja desnice Larcy nije mogao preuzeti ponugjenu mu zadaću, budući da je njegova stranka odlučila, da će biti protiv ustavnim zakonom. Dufaure je opet očitovao, da bi samo onda sastavio ministarstvo, kada bi maršal Mac Mahon primio proglašenje konačne republike za temelj ustavnih zakona. Na to maršal nije htio pristati, nego je pozvao Broglia.

Pošto se je morao i štićenik bonapartista odreći zadaće, da sastavi novi kabinet nepreostade maršalu Mac Mahonu ništa drugo, nego da odgodi ustroj novoga kabineta, dok narodna skupština o ustavnih zakonih neizrazi svoje mnjenje.

Na taj način mogla bi se kriza riješiti za kojih deset dana.

Castelar sudi nepovoljno o sadanjem položaju Španjolske. Napram dopisniku „Timesa“ očitovao je, da se je varao misleći, da se španjolski narod može prosugjivati, kao drugi narodi evropski. Španjolci su narod semitički, koji neće nikada shvatiti evropske slobode i i razlike; s njim nije moguće dogovarati se.

„Bog je bog, a Muhamed njegov prorok“. — Njegovu politiku nadvladala je lijeva, s kojom se nije mogao postići sporazumak, a politiku sadanjega ministra-presjednika nadvladati će i uništiti reakcija. Ovo da će biti prava španjolska, arapska reakcija, koju će opet kantonaliste nadvladati.

Don Karlos izdao je proglas, u kojem žali, što je njegov rođak Alfonzo privolio, da bude orugje revolucije. On — don Karlos — odbacujući sve revolucionarne težnje, veli, da on jedini zastupa zakonitost. Alfonzov proglas da baš njemu — Karlosu — otvara vrata grada Madrida. Završujući svoj proglas, kaže don Karlos, da će atamaniti revoluciju i uzdržati slavnu zastavu, „koja predstavlja našega spasitelja.“

Kralj Alfonzo ušao je svetčano u glavni grad Španjolske. Za nekoliko dana otići će k sjevernoj vojsci, da njoj na čelu dovrši karlistički rat. Alfonzo će se najprije proglasiti punoljetnim, a zatim će ili potvrditi ili promijeniti sadanje ministarstvo. Canovas del Castillo i dvojica još zahtijevati će valjda, da se sazovu kortesi misleći, da bi se ovim putem najprije sve stranke izmirile s bourbonskom dinastijom. Nema dvojbe, da će u ovom pravcu djelovati na kralja. Najvažnije je sada pitanje za Španjolsku, koja će stranka steći povjerenje kralja.

Kod banketa u Barceloni nazdravio je kralj Alfonzo organizaciji vojske i mornarice, kojoj nije svrha rat, već uzdržanje mira. U miru, reče, počiva sreća naroda. On da je pozvan, da učini Španjolsku sretnom.

Iz Berlina javljaju „Schles. Ztg.“, da su se Njemačka, Rusija i Austrija dogovorile, da će priznati novu španjolsku vladu prije, nego se sazovu kortesi. Vijest da je španjolski kabinet upravio okružnicu na vanjske, vlasti, nepotvrđuje se; samo provizorni ministar vanjskih poslova prijavio je zastupnikom inostranih vlastih promjenu vlade.

Bismarkovu okružnicu u pogledu izbora pape nazivlje organ vatikana „orrida lettera“, te veli, da vladajući papa ili posle njegove smrti kardinali mogu držati se ili nedržati dosadašnjih običaja, i da mogu po svojem osvjedočenju naznačiti način i ustanoviti mjesto, gdje da se papa bira.

U francuzkoj narodnoj skupštini doći će za koji dan na dnevni red ustavni zakoni, a među timi i zakon o prenešenju vlastih, koji u izvadku ovako glasi: „Maršal Mac Mahon, presjednik republike, vrši i u buduću izvršujuću vlast; odgovoran je samo u slučaju veleizdaje. Ministri odgovorni su komoram za opću politiku vlade solidarno, a svaki za se za osobne svoje čine. Zakonodavnu vlast vrše dvije komore; zastupničku kuću može raspustiti maršal, presjednik republike. Kada izteče zakonom ustanovljeni rok, ili kada bi se iz-

praznila presjednička vlast, sazvat će ministarstvo obadvije komore, koje će kao kongres vijećati o tom, što bi se imalo zaključiti.

Domaće.

Si è costituita la nuova rappresentanza comunale di Macarsca col notaio A. Alačević a podestà.

Il ministro della giustizia ha nominato il giudice distrettuale di Ragusavecchia, Niccolò Costa, a segretario di consiglio presso il tribunale circolare di Cattaro.

Sabato ebbe luogo una seduta dell' i. r. consiglio scolastico provinciale, nella quale, oltre a diversi affari personali, vennero evasi i seguenti:

Lettura ed approvazione del protocollo dell' ultima seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; rapporto finale sulle scuole medie; proposte di nomine per le scuole medie; fondazione 2 dicembre 1873 presso la scuola reale di Spalato; stipendi per lo studio nautico; cons. scol. distr. di Lesina sullo stato delle scuole vititate nel 1874 dall'isp. scol. distret; cons. scol. distr. di Cattaro, sullo stesso argomento per il 2 semestre 1874; commissione esaminatrice per scuole popolari e civiche, sulla sua attività nell'anno sc. 1873-74; con s. d. di Macarsca: domanda per aprire una scuola femm. privata; cons. s. d. di Curzola: sulle scuole ausiliari del distretto nell'anno 1874: lo stesso; sullo stato delle scuole popolari visitate da quell'ispettore scol. distr.; nomine presso le scuole popolari di Zara, Macarsca, Curzola e Zernova; sulla mancanza di un testo di religione nella sezione ginnasiale superiore; pareri sull'ammissione di alcuni libri slavi ad uso di testo nelle scuole medie; protocolli conferenziali riguardanti il ginnasio di Spalato: protocollo conferenziale riguardante il ginnasio di Zara; biblioteche nautiche; rapporto finale sulle scuole nautiche; circondario scolastico Potomje-Pjavićino; istituzione di una scuola a Loparo; locali scolastici: Osojnik, Zaravecchia, Perasto (sc. femm.), Risano (sc. femm.), Proložac, Pučišće, Spalato (sc. masch. in città), Salona, Zavojane, Vergada, Bol, Clissa, Ragusa (sc. masch.), Trapano, Dizmo, Otok, Verlika, Muć sup.; mobili scolastici; Grabovac, Pago, Curzola, Lissa, (sc. masch.), Zakotrac, Kučište, Sebenico (sc. femm.)

Il brigantino greco „S. Spiridione“ proveniente da Catacolo con un carico di fichi per Trieste, s'investì, il giorno 20 p. p., nel porto di Traste (bocche di Cattaro). Avendogli una violenta raffica da S. O. squarciato la vela e spezzate le antenne, il capitano cercò di salvarsi dietro la punta di porto Traste. Il bastimento avea intanto cominciato a far acqua, motivo per cui fu issata la bandiera di soccorso. Diversi altri legni, i quali pure s'erano colà rifugiati ed erano riusciti ad ancorarsi, spedirono tosto i loro battelli in aiuto del pericolante brigantino, che, dopo lungo e faticoso lavoro, poté anche essere condotto

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.
(Odlomci iz prvoga dijela).

I.

Priča i orte.

(Nastavak.)

Maleno je dotrajalo vreme,
Podiže se Promon glasoviti,
Puče slava na četiri strane;
Gordu Rimu na žao ne dalo,
Gdje procvjeta dika Ilirije;
Kutri latin nebarnom osvetom,
I sobom se jogun zapituje:
„Što taj Promon — zer adreda zgornja
„Samu Rimu da takmacom bude“?

Al poslušaj Srdlad vojevodu,
Što mu Agron starac proslovio
Pri neg pojde u krilo bogova:
„Ja umirem al ostavljam carstvo,

Koga takog nevidi Ilirstvo, —

„Uzdigoh vam ponosne gradove,

„Djeso moja, moje pokolenje.....

„Još Promona diku u Liburnah

„Al s tim gradom da vam carstvo traje

„Držite se nepomoćni sloge,

„Ravnajte se po volji bogova;

„Pohalite strašnu pocjepanost,

„Netrujite narod u razvaju,

„S prvog skoka ugleda mu dajte;

„Slobodu je teško uzdržati,

„Slobodu je kadar uzdržati,

„Ko je mudro i trizmeno pazi !

Tu mu zape i prikosi slovo.....

Smrt Agrona sav narod nariče,

Smrt kraljevu oplakuje listom.....

Neg na svijetu kako se dogagja,

Pošto vrijeme plaću dokončalo,

Starac Agron u zaborav pao,

Tri stoljeća prisukala brza,

Poniknula druga pokolenja, —

Naraštaji ponarasi mladi, —

Od korjena Delmin-Dalmatinci,

Daoršiji, planinci Japidi,

Šabeli, gusari Naronci¹⁾

Rimu težki, snajedom dosadni;

„Ardiejei, smioni Primorci,

Glasoviti stari Biokovoi.....

I Liburni zavejštili strašni

Zavludali morem i Kotarom,

Zagrozili Rimu na sred mora, —

I njegovim čameim travoznicam;

Enkeli i hitri Derbeneci

Zagorjem se i prigorjem sveli,

Al među dvije povodnjice rijeke

Smjestilo se šesdet tvrgjava,

Podiglo se sedamnest gradova,

Osu li se rijekam i poljanam,

Kao bjele ptice labudovi, —

A među tiem kruna biserova

Povila se pokraj Davorova, —

Krasni Promon da mu para nebi,

Uzgojio u kitu gragjanstva

¹⁾ Od godine 180 prije Krsta, pak unaprid, Neretvani, su se lavski borili proti Rimljanim za obranu svoje skupno-vlade.

in salvo. — Parecchi altri disastri vengono annunziati da diversi punti del litorale austro ugarico, cagionati dai violenti uragani che imperversarono dal 20 novembre in poi, in seguito ai quali anche le costruzioni marittime, specialmente nel circondario del capitanato di porto di Ragusa, soffersero danni non irrilevanti.

Il reddito dei telegrafi dello Stato in Dalmazia, nel mese di novembre p. p., fu fior. 5521, dei quali fior. 152 quali competenze per dispacci di Stato. In detto mese vennero spediti dispacci: di Stato 618, servizio 370, privati 8359, in tutto 9347; arrivarono dispacci: di Stato 588, di servizio 1583, privati 7886, in tutto 10.057; dispacci di transito e di controllo 21.164; numero complessivo dei dispacci trattati 40.568.

L'importo versato alla Banca Popolare Traurina in conto azioni ascendeva al 31 dicembre 1874 a fi. 18881 — e quello in conto corrente con e senza libretto a „ 21296:22.

Književnost.

Marko Antun de Dominis.

XVII.

Osim što je M. Antun perom ustao za ova načela, stao je koncem god. 1617 „pripovijedati u jednoj crkvi londonskoj mnogobrojnomu slušateljstvu, da ovim javnim činom pokaže, koliki je protivnik rimskoj crkvi i njezinoj nauci“. Sve je ovo M. Antunu pripomoglo do većega štovanja u kraljevskom dvoru i u onoj protirimskoj atmosferi. On se je sam u pismih hvalio svojim prijateljem, da „uživa mnoge dohodke i časti i ugled kod kralja, koji ga je svaki dan više ljubio i častio prema tomu, kako su njegova djela izlazila, kojima se kralj naslagjivao.“ Bješe pozivan na sve dvorske i crkvene svečanosti; jednu od ovakvih prigoda spominje mlet. poslanik Jer. Lando u pismu od 17. siječnja 1620, da je naime M. Antun na plesu kod prestolonasljednik sjedio uz kralja, koji je mjesto pod baldakinom zauzeo bio. M. Antun htjeo je svoj ugled kod kralja Jakova upotrijebiti pače i na to, da ga uputi na zavedenje u anglikansku crkvu takovih uredaba, kojimi bi se ona približila kat. crkvi. Tako ga on nagovarao, kako se bar u dvoru govorilo, da usnu isporjest uvede.

Ali uzprkos tomu uglednomu položaju, koji si M. Antun steče u Londonu, uzprkos častim, koje je on obnašao ondje, bivši tajnikom viteškoga reda sv. Gjurge, dekanom u tri sbora itd., svemu tomu uzprkos zaželi on ostaviti Englezku i vratiti se u Italiju. Što je moglo M. Antuna na taj korak potisnuti? Prem bješe on u dvoru Jakova I. dobro vidjen, to ne ima ipak sumnje, da mu je položaj ogorčan, od kako je mletački poslanik Antun Donato proti njemu stao raditi, što je tobož nastojao lojalnost mletačke vlade u razmirici izmegju Španjolske i Savoje dovesti u

sumnju. S druge strane dogodi se u Rimu promjena, kojom bude mu put utrven k povratku. Dne na ime 22. siječnja 1621 prestavi se papa Pavao V. a nasljednikom mu bude milanski nadbiskup Alexandro Ludovisio pod imenom Grgura XV. Nov papa bješe našemu M. Antunu nekakav učiteljem, a kano stožernik prijateljem i štitnikom; pa popevši se na stolicu sv. Petra htjede svojega nekadanjega učenika ukloniti s mjesta, gdje je rimskoj stolici toliko štetio, pa ga umiriti. Obrat djelovati na M. Antuna preko Španjolske, pozvavši po svojem poslaniku u Madridu kralja Filipa IV., da naloži svojem izvanrednomu poslaniku u Londonu, Gondemaru, neka bi M. Antuna nagovorio na izmirenje s rimskom stolicom i na povratak u Italiju. Poslanik poluči svrhu, obećavši M. Antunu uz ostala i takav položaj, s kojim bi skupčan bio godišnji prihod od 12.000 škuda.

Kada se o toj mijeni razsuo glas u krugovih anglikanskih, bilo je uglednika, koji su nastojali odvratiti M. Antuna od te odluke. Sačuvalo se pismo arcipopa Josipa Halla, koji M. Antunu s jedne strane laska, s druge strane plaši ga nevjeroj, koja ga u Rimu čeka. Ali badava — jer M. Antun obznani već 9. listopada 1621. vlastoručnim pismom papi Grguru XV. svoj skori povratak, preporučujući mu svoje drugove fra Michiela iz Siene, i fra Aurela Madara, koji će se s njim vratiti. Papa je preko kard. Mellina pismom od 25. prosinca ovlastio nuncia u Brussellu, da u njegovo ime M. Antuna odriješi od svih crkvenih kazna, u koje je bio prije pao, pokle se odrekne krivovjersva. U Londonu dosta su se ljutili, što se M. Antun odlučio na povratak. Kralj Jakov I. spočitavao mu je lakoumnost i nevjero; pa se osobito razgnijevio čuvši, kako neki govore, da je on M. Antunu savjetovao povratak, kako bi ga upotrijebio za svoga posrednika kod pape. Ovo i koješta drugo navede napokon kralja, da mu preko kanterburškoga nadbiskupa u travnju 1622 zapovjedio, neka u roku od 20 dana ostavi englezko zemljište, na koje nesmi se više nikada vratiti.

Sada je de Dominis bilo još manje obstanka u Londonu. Dne 17. svibnja nalazimo ga u Brussellu, gdje se u kući nuncia conta I. Fr. Guida odriče krivovjersva i opet miri s crkvom rimo-katoličkom. U lipnju bi M. Antun očekivan u Rimu; ali dogje onamo tek 29. listopada 1622. s 14 osoba pratnje. Doček bijaše mu prijazan; papa opredijeli mu 3.000 škuda na godinu, dade mu kuću, podvorbu i kočiju.

Dok mu prijatelj davni, papa Grgur XV. živio, bio je u miru pušten. Ali kada dne 6. kolovoza 1623. bivši kardinal Maffeo Barberini pod imenom Urbana VIII. zasjednu stolicu sv. Petra, tražila se od njega javna zadovoljština, na ime da novim manifestom opozovne, što je prije napisao i učio bio. Ovomu se zahtjevu M. Antun sbilja pokori, izdajući dne 24. studenoga 1623. spis pod sličnim naslovom kano onaj u Heidelbergu prije 7 godina: „*Marcas Antonius de Dominis, archiepiscopus Spalestensis, sui redditus ex Anglia consilium exponit*“. Od svojih pregjašnjih tvrdnja zabaci i odsudi ovu: „papa ne ima vremenite vlasti“; pa osim toga udari silno na Engleze i Nijemce, koje je malo prije u zvijezde kovao. U tom

je spisu M. Antun vlast pape toli uzveličao, da se razopćenje toga spisa mletačkoj vladi činilo opasno po državu. Pao je indi iz jedne krajnosti u drugu.

Ali taj opozov bješe više spoljašan nego li iskren. M. Antun nije ipak svojih načela bitno promijenio, samo što ih sada nije na javnost iznosio. U sukromnih razgovorih i naučnih prepirkah iztaknu bi M. Antun nazore, koji se u Rimu nisu mogli odobravati. To se je da kako doznalo; pa se uzelo, da se on samo licumjerski odreka pregjašnjih načela krivih, dočim iznovice upade u „krivovjersvo, koje nebi nikada iz srca njegova potpunoma izkorjenjeno“. Bješe indi pozvan pred inquisiciju na sud i tude obijegjen krivovjersvom; pa odregjen mu rok od tri mjeseca, da se obrani, ali dotle premješten dne 18. travnja 1614. u kastel s. Angelo (Moles Hadriani) pod stražu. M. Antun sbilja odreče se opet krivih nauka; ali dne 31. kolovoza padè u smrtnu bolest, u opasnu rimsku groznicu, koju nije više mogao preboljeti. Deveti dan, 8. rujna noću, primivši otajstva umirućih i blagoslov papin a držeći u rukub krst, te dajući ine znakove pokore, prestavi se s ovoga svijeta. Kako je ova bolest i smrt dosta nagla bila, da se ne bi na otrovanje pomišljalo, bude odregjeno, da se tijelo otvori u prisutnosti bilježnika sv. inquisicije i drugih. Ali otrovu ne bi ni traga; nego plaća bijahu upaljena, vanjsko lice srca salom obraslo.

M. Antun bio želio naći počinak u crkvi sv. Apostola. Ali taj mu ne bi dosugjen; još ne bi na ime odsuda sv. inquisicije izrečena, tē s toga bi tijelo megu tim o tamošnjem samostanu pohranjeno. Parnica bi indi po propisu nastavljena, kano da je M. Antun živ, tē do 21. prosinca kraju privedena. Na taj dan, kojega se slavi spomen sv. Tome apoštola, sasta se u dominikanskoj crkvi alla Minerva sudište sv. inquisicije, da proglasi obrazloženu odsudu proti M. Antunu. A ta odsuda zaključuje: „Osugujemo nspomenu bivšega M. Antuna de Dominis, nekada nadbiskupa u Spljetu, na vječitu sramotu, lišavamo ga svih časti, služba, blagodati, zaplijenjujemo sav imetak njegov za sv. uficij, izbacujemo njegovu spomen, njegovo ovdje prisutno tijelo, njegovu sliku i njegove spise iz crkve, koje se milosorgja on, dok je živio, učinio nedostojnim; i za to dajemo ga u ruke rimsko ga gubernatora ili njegova namjestnika ovdje nazočnoga, da on postupa s njim po zakonu, i hoćemo da se njegovi spisi javno sažgu. Tako mi sudimo.“

Po obstojalih zakonih rimski gubernator dao je tijelo M. Antuna sa slikom i spisi njegovimi još isti dan na javnom trgu „di flore“, tom rimskom stratištu, javno sažgati.

Позив на предбројбу.

на најновије издање

I. II. и III. књиге

„СРПСКИЈЕХ НАРОДНИЈЕХ ПЈЕСАМА“

скупно их и на свијет издао

ВУК СТЕФ. КАРАЏИЋ.

Јављам овиме свему народу Српскоме и Хрватскоме, а нарочито свијема пријатељима и скупитељима пренумеранта на Вукове књиге, да се I. II. и III. књига Српскијех народнијех пјесама ево прештампави.

Одговарајући општем захтјевању, ја сам јоште приликом издавања „Немачко-Српскога рјечника“ расписала пренумерацију и на ново издање „I. II. и III. књиге Српскијех народнијех пјесама“, која је, хвала врсијем заузимањем, не само многобројнијех пријатеља Вуковијех, него и много, мени лично и не познатијех скупитеља, имала живог и лијепога одзива.

Но како штампарски трошак износи за сваку књигу преко 3000 форинти, те сва брига око тога, за мене грдног трошка, спада на ме саму, то ми за цијело нико замјерити неће, што сам била зауставила посао, тражећи новчане помоћи на ово књижевно предузеће моје, еда би могла бити мирна, што се тиче штампарског трошка барем једне књиге пјесама. Но будући да кораци, које сам ја око тога чинила, нијесу имали успјеха, то се сада овиме позивом мојим обраћам управо на сами, овеколики народ Српски и Хрватски, еда би ми

Do četrest i veće hiljadā,
U bogatstvu i na gospoštini,
U zadrugi mudroj i okretnoj.
A i straga čudorednost bila.
Sve to Rimu do čvenja došlo —
(Rimskom vijeću vještoj varalici.)
Pak na drugu okrenuo ruku,
Dovabio obalam naspije,
Zapremio primorske gradove,
Dotepa se lija udvorica,
Dotura se stara varalica, —
Rozarija raspre i nemire,
Pritrojio na troje Ilirce,
Nametnuo latinske zakone,
Posvojio najtvrgje gradove —
Solin, Jadru, Pretor,
Makir, Norin, Faros i Škardonu,
Te čim svoja raširio krila —
Da se stani i da gospodari,
Sa Solina na Promonu žmiri
I ubrk pogledao:
Sve to Promon čuje i nehaje,
Kratkovidi njegove velmože,
Brakaju se mudru latinu;

Al je bruka kratko u trajanju,
Brzo kaje ludu nesmotrenost!!

Zakliktao oro na zapadu
Novo slavlje svijetu dojavljuje,
Cesar kršne zajarmio Galle,
Trećom svoju ovjenčao glavu
Sa vijencem Tentel-Druida,
I četvrtog zaželio vijenca,
Te omira kršne Dalmatine —
Uz Promonu diku u Liburnah
Bojna truba *Jula poskočnica*
Od zapada s Tijeja vode hiadne, —
Odjeknula Davorovim poljem;
Zatutnjila zemlja i bregovi;
Ala sjelna prosula se vojska.
Nije šala, Julin Cesare,
Nije igre stotinu hiljada
Oklopnika, — ljutih štitonoše
Al što došla, odma brže pošla, —
Na Faršalu zaigral kreševu,
I Faršalski vjenac zadobili —
Caru Jula na čelo junačko. —

озбилном пренумерацијом народ сам припомагао при издавању својих народних pjesama!

Кад је Вук прије шездесет година првом издао малу књигу Српских народних pjesama, којима се сав учени свијет дивио, као примјеру крајне, јединствене народне поезије, онда Српски народ сам још није знао цијенити ни велику вриједност тога свога народнога блага, ни заслугу Вукову што га је он скупљао и од заборавности сачувао, но данас — ја држим да већ нема Србина који не би знао шта му вриједе Српске народне, по Вуку скупљене pjesme; нема Србина, који се њима не би дичио, који их не би уважавао као драгоцену оставштину својих праједова! па се зато и надам, да ће се овоме позиву моме народ достојно и одавати, и да ће се особито млађи нараштај с одушевљењем примити личног задатка да ове, у правоме смислу народне књиге, путем ове пренумерације, што више по народу и распрострањива.

Као што већ у своје вријеме огласих, све ће три књиге по жељи Вуковој бити прештампане без икакве промјене, а што се тиче и величине, и fine хартије, и лијепијех и јаснијех слова, биће у свему једнаке са пошљедњим издањем па и оа IV. и V. књигом, еда би их сваки с овима успоредити, и тако себи читави екземпляр „Вуковијех“, дојак издаванијех „Српских народних pjesama“ набављати могао.

Како сам до сада на „II. књигу“ случајно добила највише пренумеранта, то сам ево почела прештапавати с „II. књигом“, јер се морам прије свега старати, да што брже до новаца дођем, да штампарију, која мени на почек ради, намирим, те да се непрекидно за „II. књигом“, и „I. и III. књига“ прештапавати може.

„Књига II.“, која се дакле сада штампа, и од које је већ и наштампано 20 табака, велика је 42 табака, а садржава 101 јуначку pjesmu о догађајима најстаријих времена.

Цијена јој је она иста, коју јој је Вук још прије 30 година био ставио, т. ј. 2 форин. аустр. вр. или 24 гроша чарш.; а кад се помисли у колико је од оно доба поскупљело не само штампарски трошак, него све и сва, нико неће моћи наћи ову цијену скупу, по којој штампан табак неће стати ни пунјих 5 новчића или 20 пара, а свака pjesma ни 2 новчића или 10 пара; а то у онако великоме, управо красном издању (Pracht-ausgabe), у свему достојно сталној, и класичној вриједности књиге.

„I. књигу“, која ће одмах за II. следовати, и која је такођер велика 42 табака, а која ће садржавати 783 различитих женских pjesama, а у којој ће осим тога бити додат онај знатни предговор Лајпцијског издања, у коме Вук пише о постању, о старости и о различитим правилима „Српских народних pjesama“, и како се оне у различитим крајевима пјевају, биће цијена такођер 2 форинте аустр. вр., или 24 гроша чарш.

„III. књигу“ опет јуначких pjesama о догађајима средњих времена, а 38 табака велику, намјерна сам дати свијема онима, који су се пренумерирани на „I. и на II. књигу“ само по 1 фор. аустр. вр., или 12 гроша чарш. али ћу то моћи само онда, ако будем сретна да добијем на I. и II. књигу свега онолико пренумеранта, да око намиривања штампарског трошка „III. књиге“ никакву бригу водити немам; иначе пак била би и III. књига цијена 2 фор., или 12 гр. чарш., као и I. и II. књизи. Зато умољавам свакога родољуба, коме би овај оглас мој у руке дошао, или би га он у новинама читао, да би својим заузимањем припомагао издавање ових књига, скупљајући сваки у своме кругу колико више узможе пренумеранта.

Ону г. скупитеља пак, који су ми већ у своје вријеме послали својих пренумеранта, молим лијепо, да би ми одмах јавили, ако би се међутим догодила, може бити, каква промјена са неким од својих пренумеранта, а уједно молим их, да би се потрудили, да ми такве пренумеранте, који би због каквога случаја опадали, накнадили новима.

Новци се ни у кога не ишту напријед, него ћу ја свакоме, као и до сада, књиге послати о моме трошку уз поштанско поузеће (Nachnahme), а на свако 10 књига послаћу свакоме, као и дојак, по једну књигу бесплатно.

Писма с именима пренумеранта нека се из царства Аустријског шаљу на мене (Anna Karadschitsch Landstrasse Marokkanergasse Nr. 3, in Wien), а из кнежевине Србије на господина Саву Светеновића, начелника у министарству просвјете и црквенијех дјела у Београд.

Вријеме пренумерације трајаће до 15. фебруарија 1875 године, јер ће донде и књига бити готова; како књига изиђе на свијет, биће јој цијена за свакога који се није пренумерирао 3 фор. Аустр. вр., или 36 гр. чарш.

Оне г. пренумеранте, који су се још прије пренумерирани на „I. II. и III. књигу Српских народних pjesama“ те су ради себи набављати и IV. и V. књ. тих pjesama по попуштеној цијени од 3 фор. аустр. вр., или 36 гр. чарш., умољавам овим, да би ми што прије или послати новце за њих, или јавили ми да ми књиге пошаљем „у поштанско поузеће“ јер како ћу их ја свакоме послати ко се прије јави, то никоме не могу стати добра, хоће ли их доцније моћи добити или не.

Имена ће се пренумеранта на крају сваке књиге и сада наштампати, премда многи држе да је то стари већ, и изливни обичај, и премда је то за мене скопчано са доста великим трошком. Но како сматрам за дужност моју, у свачему, што се тиче прештапавача „Вуковијех“ књига, држати се „Вуковијех“ наредба, као светијех аманета, ја и ово чиним по његовој жељи, а то управо због скупитеља, јер је он често рекао, да су у српскоме народу скупитељи први и најзнатнији меценати, којима припада највећа заслуга, да је српска народна књижевност постојати могла, и да је српски народ до ваљанијех књига дошао, па зато им ваља имена заједно са предбројницама које су својим трудом и заузимањем у своме мјесту скупљали наштампати, еда би и потомство за ту њихову заслугу знало, и њих се са благодарности сјећало!

Молим дакле да би ми сваки скупитељ точан списак својих пренумеранта вријеме послао, еда би се другијем успоредити и наштампати могао.

Сва поштована Уредништва Српских, и сва остала Славенских листова, умољавам, да би у корисет Српске народне књижевности овај оглас мој у поштованим листовима својим прештампали.

У Бечу, у очи Божића 1874.

Ана, удовица

Вука Стеф. Караџића.

Примједба: Осим овјех оглашенијех књига могу се код мене по назначеној цијени у Аус. вр. још следеће књиге Вукове добити: 1) „Српско-Немачко-Латински рјечник“, најновије издање год. 1852, на великој 4-тици, 54 табака велики, ком. по 10 фор.; 2) „Немачко-Српски рјечник“, по 2 фор.; 3) „Примјери Српско-Славенског језика“, ком. по 1 фор.; 50 нов. 4) „Живот и обичаји народа Српског“, комад по 3 фор.; 5) „IV. и V. књига Српских народних pjesama“ (велике су IV. књ. 34 табака, са ликом кнеза Михаила Обреновића III., а V. књ. 35 табака), посебно ком. по 3 фор., а ко се пренумерира на овдје оглашену I. II. и III. књигу тих pjesama, добиће их обје за 3 фор., док траје рок ове пренумерације; 6) „Српске народне припојетке, II. умножено издање“ год. 1870, на великој 8-тини, 23 табака, ком. по 1 фор. 50 нов.; 7) „Приправа за историју свега свијета ради дјеце“ по А. Л. Шлећеру, ком. по 60 нов.

Različite vijesti.

(Parnica zbog mamutove kosti). Na državnom dobru Nagy Margita kopao je najamnik bunar. Njegovi ljudi namjeriše se pri poslu na podupumamutovu lubanju, nu, nevješti, ostaviše ju na mjestu kao svaku drugu košturu. Sutradan nije bilo kosti, a neko je opazio i razglasio kakova je bila. Ugovoru sa najamnikom ima točka, da starice, koje bi na državnom imanju našao, idu državi. Državni fiškalat čuo je što je nagjeno, te udario tužbom na najamnika, neka nagje mamutovu lubanju. Ubog najamnik nebude kosti našao te uslijed toga došlo, da naknadi njezinu vrijednost, ko zna koliko bi bila procijenjena — ko li bi ju cijenio!

(Užitak morfiuma.) Kao što istočni narodi žvaču opij, da si razdraže živce, tako su u Evropi mnogi počeli štrcat u se morfium. U početku počeli su liječnici pod kozu štrcati morfium, da ublaže bol onim, kojim su živci bili izkvareni. Kad se čovjeku pod kozu štrca morfium, padne mu na otrudnjele oči sladak san, u kom i sprava i sanja i drijemlje i nespava. U suprijanom stanju prikazuju se razigranoj mašti bajne i ugodne slike, trudno tijelo počiva lagodno, a kad ga u počinku trgne prebujna koja pri-

kaza, tad se opet prene i nalazi razkoš, što se vidi budua. Vele, da se dosom morfiuma može učiniti, da prikaze i osjećanja ove ili one ruke budu jača. Te vlasti naopako plaća ko ih uživa, oči mu spadnu, tijelo mu se počme tresti, poblijedi sav i propada pri zdravu tobože tijelu. A ipak našlo se je mnogo nesrećjaka, koji su se podali užitku morfiuma. I prije, dok se nije znalo, kako morfium djeluje, kad se štrca pod kozu, jelo ga je mnogo ljudih, nu kasnije ih je i više počelo ga u se štrcati, jer je posljedak hitriji i intenzivniji. Velika je muka odočiti čovjeka od te opasne. Neki njemački liječnik u Kölnu bio joj se je takogjer podao, nu kad je vidio kamo će, odlučio je ostavit je se. Kušao je i simo i tamo, nu nije se mogao napasti ostavit bez tuge pomoći i velike pazke. Da se riješi opasne, otišao je u zavod, gdje su duhobolni blažije vrsti i morao ondje ostati dulje vremena. Osobito s početka trebalo ga je svaki dan pregledavati, nije li si kriomice gdje god pod kozu štrcao otrova, napast bo tolika je kod ljudih, koji se na morfium naviknu, da će sve moguće učiniti, eda ga se dokopaju. U drugom nekom njemačkom gradu preminula je nedavno starija gospođa, koja je u razmjerno kratko vrijeme potrošila preko 90 talira na morfium za podkožne injekcije. Kod nas nemožemo se potužiti, da bi bilo ljudih, koji bi se nadraživali morfiumom, te neznamo van samo za jedan slučaj, gdje je mladić kakovih dvadeset godina, sin ugledna gragjana i posjednika lijekarne, kriomice počeo morfium jesti i malo po malo tako se nanj navikao, da je skroz oslabio i najzad po zlo prošao.

Carteggio aperto della Redazione.

Sig. J. 23 — Gratz. Per isvista del metteur en pages quello scritto non fu stampato ove voi desideravate. Del resto accettiamo ben volentieri la vostra offerta.

IV. Godina

Prvim Siječnja 1875

otvorila se nova predbrojba na List ždrijebanja zajmova

IL MERCURIO TRIESTINO

Ekonomično financijski List

izlazi u Trstu dva puta na mjesec, kad dolaze glavna ždrijebanja.

Nosi:

sva ždrijebanja „zajmova sa lutrijom i inih austro-ugarskih vrijednostih“, ždrijebanja zajmova sa lutrijom javnog duga i željezničkih vrijednosti italijanske kraljevine i Istoka, i takogjer glavna ždrijebanja „ostalnih država“.

Svi će predbrojnici „primiti na dar“ tečajem mjeseca siječnja 1875:

1. „Sveopće Liste serija i odnosno brojeva izvučenih do konca prosinca 1874 zajmova sa lutrijom austrijskih, ugarskih i talijanskih, te drugih država, što su po monarhiji razpostranjeni“.

2. „Kalendar sa priloženim planom ždrijebanja zajmova na nagrade za godinu 1875.“

Cijena Predbrojbe:

Za Trst na godinu f. 1:70 na po godine f. 1.
Za Austro-Ugarsku monarkiju na godinu f. 2, na po god. 1:20.
Za Italiju na god. lira ital. 7.
Za Njemačku, Švajcarsku, Podunavske Kneževine f. 2:80 u srebru ili fr. zl. 7.
Za Englesku, Rusiju i Istok na god. fr. zl. 8.
Preporuča se predbrojnicima, što van Trsta borave, da se za predbrojbu služe poštarske doznake, pošto je to najsigurnije i najekonomično sredstvo.
Mogu se dobiti zaostavše brojeve od 1 broja studenog pr. u naprijed.

Uredništvo Lista se nalazi: „Via delle Beccherie N. 6, II piano, dietro la Portizza a sinistra.“

Opraviteljstvo.

ШРАЈБЕРОВЕ ВЕЛИКЕ ПРИРОДОПИСНЕ СЛИКЕ ЗА ЗИД.

Да бисмо одговорили давно осећаној потреби наочигледне наставе у природопису, постарали смо се да горње слике са српским натписом и тумачењем снабдеване буду, те их сада као српске слике свима школама најтоплије препоручујемо. Ове се слике деле у четири дела а сваки део има 5 таблица. Први део садржава списице, други типе, трећи амфибије, рибе и т. д., четврти растине. Сваки део стаје ф. 7:25. Таблице су прилепљене на платну и имају тврде корице.

Књижара браће Јовановића.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pō godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom poš-
tarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata pečima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. pošarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 7.

Zadar 23 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Belgrado, 21. genjaio. Giusta noti-
zie giunte da Costantinopoli la Porta
avrebbe deciso a cedere nel affare di
Podgorica. Safvet-pascià sarebbe disposto
ad accogliere i consigli delle grandi
Potenze.

Parigi, 21. genjaio. In Baionna si
unirono a Don Alfonso 47 ufficiali car-
listi.

Versailles, 23. genjaio. L'assem-
blea nazionale dopo viva discussione de-
cise con 557 voti contro 146 di passare
alla seconda lettura del progetto Venta-
von sulle leggi costituzionali.

U Zadru, 22. siječnja.

Nedavno smo mi na ovom mjestu go-
vorili o pismu, što ga u jednim tirolskim
novinama bio objeladano glasoviti tirolski
zastupnik pop Greuter protiv pasivnoj politici,
koju su i u Tirolskoj neki bili počeli da za-
govaraju.

To je pismo, kao što je bilo predividjeti,
naišlo na veliki otpor, naročito sa strane sta-
ročeskih novina, te su ove stale navaliti
na Greutera i na politiku koju on zagovara,
navaliti uprav onako, kao što su bile navalile
na naše bivše zastupnike na carevinskom
Vijeću, kad u interesu svoje zemlje nisu htjeli
da se za njima povuku.

Greuter onim novinama odgovori u samoj
pražkoj *Politici*.

No onaj broj „Politike“ što je nosio to pismo
bio je zapljenjen, te je žaliti što se o nje-
govom sadržaju ne zna no ono malo što u
izvadku bečki listovi donasaju.

Po ovima Greuter kaza Česima, da znači
neznati šta se hoće kad se u ime federaliz-
ma napada na politiku pojedinih pokrajina
prama središnjem zakonodastvu, kad se uprav
suština federalizma sastoji u tom da pokrajine
u svojoj politici prama središtu nebudu ve-
zane na kojekakve obzire, već da se jedino
obziraju na svoje vlastite interese; kaza im
nadalje da metu sred svojim vratama, prije
no sto bi čitali lekciju ostalim, da se spo-
razume sa mladim Česima, da se sporazu-
me sa Slovencima, jednom riječju da o soli-
darnosti ne govore, gdje solidarnosti nema.

Naši će se čitatelji sjećati da mi smo,
i ako drugim riječima, isto kazali kad su Česi
ustali na naše bivše zastupnike na carevinskom
Vijeću, i kad, u žao se čas povagaju ci za
Česima i ovima za ljubav, stalo se od nekih
kod nas protiv onim zastupnicima hajku po-
dizati.

Milo na n je danas gdje možemo zabi-
lježiti da iskustvo sve to bolje dokazuje, kako
smo mi bili na pravom putu. Dao Bog da
nauk što ga iz iskustva crpiti imaju, ne bude

nekima uzaludan. A nadati se da neće biti,
jer će se sam narod iz toga iskustva uvijerti,
da nema za nas napredka već na starom
putu.

Montenero e Turchia.

Nell'ultimo numero avevamo pubblicato
un telegramma allarmante giuntoci da Cat-
taro, giusta il quale gli eroi della Nera Mon-
tagna, raccolti in conferenza, avrebbero de-
ciso la guerra al Turco ed il Principe Ni-
kola non sarebbe più in caso di contenere l'e-
sarcabazione nazionale. Già essi starebbero
apparecchiando armi e vettovaglie.

Diciamolo tosto. Lo stato delle cose,
giusta le ultime notizie da Costantinopoli e
quelle che ci vengono dal Montenero, non è
così allarmante, come lo faceva credere quel
telegramma.

Anzitutto rimontiamo alle ragioni della
recrudescenza manifestatasi negli animi nel
Montenero dopo pubblicata la sentenza sui
fatti di Podgorica. Per quanto fosse irregolare,
irregolarissima la procedura che condusse a
quella sentenza, per quanto con questa non si
fosse data piena soddisfazione al Montenero,
offeso nel più sacro de' suoi diritti, in quello
della libertà e sicurezza personale de' suoi
sudditi, nondimeno si può essere sicuri, che la
recrudescenza non avrebbe assunto un carat-
tere tanto allarmante, se nuove circostanze
non fossero sopraggiunte.

Pubblicata la sentenza sui fatti di Pod-
gorica, la Turchia inopinatamente dichiarava
che ella non le avrebbe data esecuzione, fino
a che non fossero stati puniti anche i sudditi
montenegrini che avevano preso parte a quei
fatti, e avendo su territorio turco contravve-
nuto, non fossero, notate bene, su territorio turco
da autorità turche puniti.

Quest'ultima clausola offendeva nel vivo
l'onore nazionale del Montenero. Il principe
Nikola di fronte a questa inaudita pretesa
della Turchia, contraria ad ogni diritto delle
genti, stimò conveniente di convocar l'as-
semblea nazionale. I Montenerini quindi, come
si rileva dall'articolo del *Glas Crnogoraca*
che pubblichiamo più sotto, si raccolsero a
conferenza dietro invito del principe, e non
già per proprio impulso, come invece lo avrebbe
lasciato supporre il nostro telegramma da
Cattaro.

In questa conferenza, che era indetta pei
18 corr., che cosa sia stato deciso, non lo
sappiamo. Ma è evidente che questo passo
del principe ha fatto forte impressione ed a
Costantinopoli e sulle grandi Potenze. Queste,
timorose della pace europea e dell'incendio
che lo zolfanello acceso sui confini del Mon-
tenero avrebbe potuto divampare nell'Oriente,
premetterò sulla sublime Porta. Aarifi-pascià,

il ministro degli esteri che aveva consigliato
di spingere le cose verso il Montenero all'e-
stremo, fu costretto a dimettersi, ed il suo
successore diede a dividere che sarebbe stato
più cedevole. Così almeno suonano le ultime
notizie; e non evvi motivo per credere che
non sieno esatte. Ci vuol poco per capire
che in questo momento a tutte le grandi Po-
tenze, anche a quelle che in altre circostanze
vi sarebbero meno interessate, importa che la
pace in Oriente non sia sturbata. Ciò vuol
dire che esse metteranno in opera ogni mezzo
per indurre la Turchia a non sturbarla. E
che alle esigenze delle grandi Potenze la
Turchia non si trovi al caso di resistere, è
inutile provarlo.

Crnogora.

Iz uvodnoga članka zadnjeg broja *Glasa*
Crnogorca vadimo slijedeće:

Prilike, u kojima se danas Crna Gora
nalazi vrlo su ozbiljne. Dogagjaj podgorički
potresao je duhove u Crnoj Gori strahovito.
Uvrjeda ponosa narednoga, povrjeda časti Crne
Gore i njezinoga državnog prava, varvarski-
jem postupkom turskijem u Podgorici, dovela
je narod naš do takvoga ogorčenja, da bi svom
silom svojom onoga istoga časa bio potražio
sebi zadovoljenje, da se nije uzdržao, budući
vičan redu i u potpunom povjerenju i uzdanju
u vladu svoju da će ona zadovoljenje zado-
biti mu. I ako teškijem srcem i slaboga uzda-
nja, ipak je dostojanstveno čekao svršetak pre-
duzete istrage i povedenijeh pregovora. Sim-
patije, koje sav svijet ukazivaše zbog te uz-
držljivosti Crnoj Gori, koliko su ukrijepljavale
tu strpljivost, u jedno su mu dale još više
duha i odvažnosti za njegovu pravednu stvar.

No od kako postade poznat rezultat ska-
darske komisije, uzrujanost njegova uzela je
na novo i još veći mah. Izjave uzrujanosti
njegove toliko su jake postale, da bi se mo-
gle shvatiti protiv daljijeh pregovora, i on im
daje najslobodnija izraza.

Takvo raspoloženje narodno i usljed tako
ozbiljnih stvari stvorilo je ono stanje, u ko-
jem je nastala potreba, da vlada sazna pravo
i opšte mišljenje narodno, da bi mogla s njime
svoje vladanje u sklad dovesti.

I to je sklonilo našega svijetloga kneza,
da za *Bogojavljenje*, 6. (18.) o. m. sazove veliku
narodnu skupštinu.

Skupština ova prema okolnostima u kojima
se sastaje i stvari, o kojoj će da vijeća, veoma
je velikoga značaja.

Predstavnicima narodnijem mi ne treba
da predstavljamo ozbiljnost njihova zadatka.
Oni su ga svjestni, jer knez, kad se riješio,
da sazove skupštinu, odazvao se samo glasu
njihovu.

Mi je pozdravljamo s ubjegjenjem, da će
ona biti dostojni izraz duha naroda crnogor-
skoga.

Rusija i njezin položaj.

IV.

Danas se mnogo govori i piše o prijateljs-
skom odnošaju trijuh velesila Rusije, Pruske

i Austro-Ugarske. Sastanci careva daju vidljiva izraza tomu prijateljskomu odnošaju. I nehotice ovo stanje stvari opominje na dobu sv. alijancije. Tada je Rusija takogjer igrala ponajvažniju ulogu u toj alijanciji i s početka je car Aleksandro imao i javno mnijenje Evrope i Rusiju sa svoga slobodoumlja za sebe. To se je ipak okrenulo, „kad je knezu Meternihu pošlo za rukom, da privuče cara Aleksandra sasvim na stranu konservatizma, u onom smislu, kako ga je shvatila Austrija“. Tako zvana sveta alijancija dakle postavši uprav usljed Francuzke i njezine ratobornosti, izvršla se pod rukom Meterniha u protivnicu narodnoga duha i pokreta, u zaštitnicu staroga konservativnoga stanja proti navali revolucionarne Evrope. I za današnje sastanke careva evropskih kaže se, da zajamčuju održanje svjeckoga mira u Evropi, a začetnikom te politike smatra se knez Bismark, koji ima uzroka i razloga, da time koči politiku Francuzke. No pored toga se glasa još o tom savezu i to, da je upravljen proti internacionali, tomu podzemnomu, opasnomu neprijatelju današnjega društvenoga poredka. Dakle je i opet načelo konservatizma ono što veže te tri velevladi. Austro-Ugarska ima nešto možda da pripíše tomu savezu, što se na površini javnoga joj života po kadšto prikazuje sjena konservativnog načela. No među tim neka bi i bilo u kojoj državi razloga nekih za konservativniju struju, za Rusiju samu nepriliči taj kruti konservatizam. Ta velika, ali mlagjana država potrebuje što slobodnijega razvitka svih svojih snaga, tim više, što su bure azijskih naroda prešle preko ruske glave i tako ju dugo zadržale u njezinu napredku i razvitku. Bilo je vremena, kad se je to uviđjalo u najmjerodavnijih krugovih ruskih i kad se zbilja išlo tim pravcem, pa se može utvrditi, da je ta okolnost doprinijela, te je ruska država postala modernom državom i zadobila velik upliv u sustavu evropskih država.

Znamo, da je Katarina II. nazivala sebe u prvašnje doba „republikankom u duši“, da je bila zauzeta za tadanju francuzku filosofiju. Ta „Semiramida sa sjevera“ općila je sa Voltairom i Diderotom. Naravno, to je samo kamljenje kulture evropske odozgo i s polja, čime se karakteriše razvitak u Rusiji, ali je svakako i ta okolnost doprinijela, da je tamo u viših krugovih zavladao osvjetloženje, da tajna moći i vlasti državne nije samo u jedinstvu i centralizaciji vladavine.

Po našem mišljenju dakle nije poziv ruske evropske politike, da služi osloncem konservativnih misli i načela, već baš naprotiv. Doći će vrijeme, kada će naprednjačka struja pokuljati baš sa istoka, iz krila same Rusije i to u posve opasnom obliku, ako bi državni ruski ostali pri tome, da ne samo u unutarnjoj

politici zadržavaju i ugušuju duh slobode, već da ga još i u vanjskoj politici kože, sklapajući saveze u svrhu, da ovjekoveče konservativni sustav. U tom slučaju prešla bi ta struja ruskim državnikom preko glave na dnevni red.

Upliv, što ruska država može imati na stanje stvari u Evropi, biti će blagodatna uticaja, ako se ograniči samo na ono, što ruskoj državi po prirodi samoj pripada.

Veličina njezina jamči joj, da neće to biti od malena i Rusiju ponižavajućega zamašaja. Dovoljno joj je, da samo postoji, pa da svojim mirnim držanjem imponuje svijetu. Nećemo time da osudimo Rusiju na puku pasivnost u evropskih pitanjih, al svakako veliki dogagjaji, što su se u potonje naše vreme u Evropi sbili, dovoljno svjedoče istinitost gore rečenoga. Rusija se je za cijelo to vrijeme držala načela neintervencije i zbilja je njezino držanje mnogo doprinijelo, te je manje krvi proliveno pri ostvarivanju talijanskoga i njemačkoga narodnoga jedinstva. Da je Rusija manje pouzdanja u sebe samu pokazivala u tih prilikah, pitanje je, kako bi se stvari u Evropi razvile. To držanje, koliko je inače teško, jer se između ostaloga ište pregorevanja, toliko je po sebi probitačno; jer Rusiju nestoji nikakvih žrtava, a u sgodno doba praktično upotrijebljeno donosi zemlji koristi. Tako je bilo za vreme velikoga francuzko-pruskoga rata. Kada je Francuzka sa Napoleonom pala, onim Napoleonom, koji je ukočio Rusiju krimskim ratom i ponizio ju parižkim mirom, svezavši ju na crnom moru, tad je bilo dovoljno, da Gorčakov jednim potezom pera uništi svu sramotu velike države, kao što je Rusija. To se je sbilo bez kapi krvi, jer je Rusija znala bar za onaj čas uvjeriti Evropu, da nemisli time na nikakova osvajanja, sigurno, što joj je znala pokazati, da njojzi ide u zaslugu, što nije balkanski poluotok to vrijeme evropskoga razdora na svoju korist proti Turskoj upotrebio.

Taj prirodni upliv ima svaka država na svoju okolicu svojim postankom i obstankom, u koliko je dakle sigurniji upliv jedne države kao što je Rusija, koja je toliko prostrana i koja za legji ima Azije svoje. Naravna je stvar, da ta okolnost po ljuckoj prirodi može biti zanosljiva i u toliko opasna po Evropu i njezin državni sustav. Jer je svaka politična vlast od same prirode podarena.

Napoleon I. kad je on kao Prometej bio privezan, da posljednje dane svoga nemirnoga života provede na sv. Heleni, rekao je: da će Evropa biti ili republikanska ili kozačka. No on je to rekao više kao opravdanje za svoje težnje, koje su bile puste, nepoznavajući kraja ni domašaja, nego što je bio uvjeren o dubokoj istinitosti te svoje izreke. Pri tom je zaboravio na ono iskustvo, što ga je sam on u

svom životu imao, a to je, da je vazda postarano, „da drveće nenaraste nebu pod oblake“. I to je takogjer u prirodnom zakonu, u zakonu prirodnih oprjeka; momak je onaj, koji znade pojmiti tajnu istinu prirode svete, te „sjenke božje na zemlji“, te po njojzi znade upravljati i umjeravati. Hanibal je više bio slavan sa svoje obrane, nego sa svojega napadanja, i ako ćemo ga sravniti sa Napoleonom I., bio je durašniji i mnogo veći od njega onda, kad je bio nesretan.

Što važi za pojedinca u ovom slučaju, to važi i za državu. Prava slava i veličina Rusije biti će u njezinu obranbenom odnošaju prema Evropi, a ako bi se po nesreći htjela zanijeti, da pokazači Evropu, to bi joj manje pošlo za rukom, no kad bi pošla sa panslavenskom zastavom da revoltira evropsku kulturu. To bi donijelo samo veliku nesreću po opći razvitak; jer i osnove, koje se nemogu nikad izvesti, mogu velike nesreće nanijet svijetu i biti opće pogibeljne.

Megju tim opravdana je težnja Rusije, da osigura sebi baltično i crno more, ta i geografski toliko slična mora, te da preko Sunda i Bella s jedne i Dardanela s druge strane ima otvorena puta u zapadna mora. Već nam je Strabo kazao, da je Evropa sretna po svojih razvijenih morskih obalah i to s toga najudesnija za razvitak državnoga života. Prirodna je dakle težnja za morem tako ogromne suhozemne sile kao što je Rusija. Htjeti ju odsjeći od vode, značilo bi: htjeti ju žegiu umoriti. To niti će Rusija dopustiti, niti bi po opću kulturu bilo koristno, sve kad bi moglo Evropi i za rukom poći.

Kako je crnomorsko pitanje u svezi takogjer sa tako zvanim istočnim pitanjem, to ćemo se na ovo posljednje još posebice obazrijeti u idućem članku.

Politički pregled.

Polemika među staro-i mladočeskimi listovi traje sveudilj. Prije nekoliko vremena htjela je „Politik“ saznati definiciju valjanoga državnoga prava, a sada odgovara „Nation“, a „Nar. Listy“ priopćuju taj odgovor, da se definicija valjanoga državnoga prava nemože tražiti nigdje, nego u državopravnih spisih prije 23. svibnja 1618; prije svega u krunitbenoj zakletvi od 19. lipnja 1617. i u reverbu kralja Ferdinanda II. kao i u svih temeljenih zakonih kraljevine Česke. Navlastito da se može naći u zemaljskom redu od g. 1564., u saborskom zaključku od 23. svibnja g. 1618., u majestata Rudolfa II. od god. 1689. i u nagodbi među protestantskimi i katoličkim stališi.

Iz Berlina pišu „Schles. Ztg.“, da su

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.

(Odlomci iz prvoga dijela).

III.

Primjetbe.

Strašni gjavo onoga vremena
Dalmatincu u zo čas dorasto
I svoju je osnovao nadu,
Nabrusio sablju smrtonosnu
Rim gospodar svjetom zapasao,
Sve pozoba narod za narodom,
Zavladao sjelan- samovolja,
Već namjere davno ovršio,
I zavjete oba Šipiona,
I bogova svojih početnikā,
Na pristolju svega svijeta carstva
Car August žezlo prihvatio,
Slava mu se do neba popela,
Svak mu dvori, voljan, i zlovoljan.

Al je latin davno osnovao,

Osnovao iz potaje mukle,
Svoje kletu ukopitio leglo
Pak sad o prěvari radi,
Na obalam starodavnog Ticeja,
Latinski se snubuju vragovi:
Vatin, Gabia na glasu vojvode,
Zadjevice kod Promone grade,
Do Promone plačkat i zasjedat,
Al ih sjelan na zasjedam čeka,
Da napušti svoje sokolove,
I prid njimam Wrsna generala:
Tutuji zemlja Prominom planinom,
Rog se bojni raznosi vozduhom,
Na susret se udaraju vojske
Na Oklaju tvrdomu poprištu,
Cika, buke, oklopi se lome,
Junačka se koplja prebacuju,
No Latinu loša sreća prva;
Glej ta tamo u lugu Lukara
Mladi Bebio usijao glavu,
Wrsan mu je vrsno oborio ..
I odijele rimske razprhao!
Na obalam starodavnog Ticeja
Latin snuje, dok dosnuje varku,
Kael taj Gabin, ta uhoda stara,

Sušnetinom podvrgo se goso,
Okupio vješte uhodnike,
Okrenuo od podneva sunca:
U z6 čas je uhodio klance
I Sinoda otajue prolaze,
Jer ga stiže Tutim strahoviti,
Sa izbranom četom Dalmatina,
Stoji jeka polja Davorova,
Od junačkog zora i uzklika,
Davor ječi, svjetlo gvožđe zveči,
Preda Latinu naglu Dalmatinu
Kud ga mlati gvožđem i kadarom,
Neima štita da bi odolio,
Neima strile da bi ustavila,
Gdje dopire srda Tutim mlatom,
Sve se ruši, svakog smrtca stiska,
Tijera vojsku poljem na azdolje,
Biži Gabin, žalostna mu majka,
Jedva duhat ka Solinu dogje;
Tu ostavi četiri pukovnika
Sa trideset četnih stotnika, *)

*) Glasoviti vojvoda Tutim sjedio je u bogatom šinodu, koga se ruševine opazuju po dno Petrova polja oko Balina luga do Kljaka. Grablje rimsko i danas se vidi više Vrbe, gdje je Gabin hametom bio potučen.

mnogi redarstveni agenti stražili sabornicu i stan kneza Bismarka, kada se je pročulo, da će prispjeti u Berlin neki francuzki svećenik, kojemu je nakana, da ubije državnoga kancelara. Zašto nije redarstvo pazilo na toga prijavljenoga razbojnika? Za koji dan poprimilo je redarstvo još obsežnije mjere doznavši, da ima prispjeti u Berlin više ovakvih pogibeljnih ljudi s bombami, s paklenim strojevi i s drugim smrtonosnim stvarmi.

Čim se više ovakve vijesti ponavljaju, će se manje naći ljudi, koji bi im vjerovali, kada bi napokon bile i istinite.

Francuzko ministarstvo ostati će, kako nekoje novine pišu, za rasprave ustavnih zakona posve neutralno. Ako se rečeni zakoni nebi primili, ministrom-presjednikom postao bi Broglie, a mandat da bi mu bio: Organizacija ili raspust narodne skupštine.

Iz Španjolske javljaju neki listovi, da pučanstvo nije previše zauzeto za novu vladu; javljeno oduševljenje da vlada jedino u vojničkim krugovih. Vlada kralja Alfonza da će se razbiti o slobodi bogoštovja. Canovas del Castillo da neće imati toliko snage, da nadvlada škakljivo ovo pitanje.

S priznanjem španjolske vlade čini se, da se neće inostrane vlasti prenamagati. Englezka zauzeti će u tom poslu isto stanovište, koje zauzima Njemačka. Obadvije vlasti čekati će, kako pišu, s priznanjem, dok španjolska vlada neopozove naredbu, kojom je potlačila protestantske listove u Madridu. Austro-Ugarska i Rusija da će tek onda priznati novu španjolsku vladu, kada bude Alfonzo bilo zaključkom kortesa, bilo drugim kojim javnim činom proglašen novim kraljem španjolskim.

Domace.

Col giorno 16 corr. venne attivata l'illuminazione del fanale di Selve. E esso è a luce bianca fissa, collocato all'altezza di 25 piedi sopra l'alta marea, ed illumina un orizzonte di 220 gradi.

Il ministro della giustizia ha trasferito il giudice distrettuale di Vergorac, Gregorio Cantù, dietro sua richiesta, al giudizio distrettuale di Orebić ed il giudice distrettuale di Kistanje, Angelo Mazzuchelli, pure dietro sua richiesta, al giudizio distrettuale di Lissa.

Il ministro della giustizia ha nominato l'aggiunto del giudizio distrettuale di Macarsca, Michele Culic, a giudice distrettuale di Kistanje e l'aggiunto del giudizio distrettuale di Castelnuovo, Francesco Gaus a giudice distrettuale di Vergorac.

Legge del 18 dicembre 1784.

valevole per il Regno di Dalmazia, con cui vengono

I do četiri hiljade vojaka...
Al nut Marka na glasu vojvode
Gdje se hvasta u sred Rima bjela
Prid Vijećem trogospodske vlasti:
„Promon sad ću oboriti tvrdi
„Koji jedan što se Rimu priči,
„Izkapati do zadnjeg temelja
„Nek mu biljeg na svijetu izgine!“
Pak okupi vojsku izvježbanu,
Do trideset hiljada junaka,
A druga mu na dočkeke stala,
Pobočnika Jazin-Polliona
Kod Solina grada velikoga:
Još nebila zora zabjelila
Kliknu vila — u dobar čas bilo —
„Ej Promona, moja djeco draga,
Na noge se i junački odpor
„Eto prot vas vojska ognjevit.....
Još tu pjevku nedopjeva težku,
Kao da si s oblaka pustio
Od zapada i podneva sunca
Rimska se je vojska razprtila.
Kolika je ravna Davorava
Cijela ga je sjela okupila,
Zalaskala u ocellu tvrdu,

completate alcune disposizioni della legge provinciale 8 febbraio 1869 riguardante la sorveglianza scolastica.

Sopra proposta e coll'adesione della Dieta del Mio Regno di Dalmazia, trovo di ordinare quanto segue:

Art. 1.

Se un Consiglio scolastico locale trascura in modo grave l'adempimento dei doveri, che per legge gl'incombono, o l'esecuzione degli ordini delle autorità scolastiche superiori, può lo stesso, sulla proposta dell'autorità scolastica distrettuale, essere sciolto dal Consiglio scolastico provinciale.

Art. 2.

Decretando lo scioglimento di un Consiglio scolastico locale, il Consiglio scolastico provinciale stabilisce contemporaneamente per la gestione provvisoria degli affari del Consiglio locale stesso un amministratore, al quale verrà corrisposto dai mezzi comunali il pauschale commisurato dal Consiglio scolastico provinciale pel Consiglio scolastico locale.

Art. 3.

Alla più lunga entro quattro settimane dopo seguito lo scioglimento d'un Consiglio scolastico locale, dovrà essere ordinata la nuova elezione.

Art. 4.

Questa legge entra in attività col giorno della sua pubblicazione.

Art. 5.

Il Mio Ministro del culto e dell'istruzione è incaricato dell'esecuzione della presente legge.

Gödöllő, 18 dicembre 1874.

Francesco Giuseppe m. p.

Stremayr m. p.

Književnost.

Hrvacka omladino!

Misao, zasnovana lani u hrvackom društvu „Velebita“ postala je tvorom: zabavnik hrvacke omladine darovao hrvackom svijetu! Omladina je zasljedila stavnu volju za ozbiljan rad, a hrvacko općinstvo ljubezno je priznalo naše trude. Podkrijepljeno tim i smatrajuć svetom dužnosti uztrajati na tom putu, društvo je „Velebit“ i ove godine naumilo sa svih krajeva Hrvastva sabrati rad omladine, te od njega saviti vijenac uzdarja hrvackomu narodu.

Stoga danas, hrvacka omladino, odbor za izdavanje almanaka dopisuje tebi s molbom i pozivom da u onako lijepu broju kao lani stupiš u redove radnika hrvackih. Svakoga, koji je voljan rad svoj priposlal, umoljava potpisani odbor, da sam se do 1. p. žujka prijavi zajedno s oznakom, kakve je struke prijavljena radnja. Rok pako, do koga će se prijavljeni rad poslati odboru, ustanovismo na 15. svibnja o. g.

Prijave se upravljaju na „Odbor za izdavanje

Zaljubljal ko morsk talasi.
Al nepreda Wrsan u Promoni
I Tutime vogja Dalmatina
Sjelni vitez, slavni, neumrli.
Promonci se blanše viteški,
Jošter im je snage i mišice,
Jošter im je domorodnog čuvstva
Dobra sklada, još uzalud nije.....
Vatin Marko razreguje vojsku
Na troredno rimskijem zanatom
Naoštrio črbe i džilite,
Ukljunio oštre ustrojače,
Zidolome na prolom bedema
Jake kole u nadbit bedema
I slonove grdne borioce:
Ala strašna zalila se vojska,
Poletila u sreću Davora,
Okrenula strilam i ustrojim
Su dvi strane pedeset hiljada;
Krv polila da pridodji zemlju,
Zidovi se crnom premastiše,
Bisan juriš, a tvrgiji odpor
Sve na mišci i ocellu oštru,
Tu se snage na mišici miro,
Tad junaci na svijetu su bili.“ (Slijedi.)

Velebita“ zabavnika hrvacke omladine, Wien III. Hotel Hungaria.

U Beču dne 19. siječnja 1875.

H. Badalić presjednik. — Mirko Turid tajnik. — V. Nikolić blagajnik.

Odbornici: Tito Babić pravnik, Nikola Fabijanić medicinar, Adolf Todor medicinar, Aurel Kalper pravnik, Ivan Zoković filozof, Vojtjeh Koštjal filozof, Stjepan Senz filozof.

Različite vijesti.

(Varkanje špiritualista.) Kako je špiritualizam već daleko u savršenosti dotjerao, pokazuje slijedeći dogagaj. Amerikanski špiritualisti već više mjeseci veoma su uzrujani radi čudnovatih manifestacija, koje se u Filadelfiji i jednom malenom selu Rutland u Vermontu mogahu viditi. Te manifestacije bijahu nazvane „materializacije“, po kojih duše umrlih ne samo da su se čuti, nego i vidjeti dale. Sjednice bijahu obdržavane u polutamnoj sobi, i to takovoj, koja je bila slična ogradi braće Davenport. U toj sgradi, u kojoj, kako su se gledaoci osvjedočiti mogli, bila je samo jedna osoba medium, dolazahu naprvo u „slici duhova“ ljudi, žene, djeca, indijski vojnici, kozaci, poljski seljaci, Amerikanci, Englezi, Francuzi, mlade lijepe gospođe i stare vještice. Ove uvijek shodno odjevene slike duhova govorahu, pjevahu, plesahu, udarahu na glasoviru, podijeljivahu prijateljem svojim zamotaka vlasi itd. Takova objavljanja, priregjena od medium obitelji Eddy u Rutlandu, prikazivala su se i opisivala na široko i daleko. Ta čuda, u Filadelfiji dogodivša se, pobudiše gospodu Roberta Dela Owen i druge tako zvane velikane znanosti, koji ih i držahu pravimi čudesi. U Filadelfiji bude neka Kati King, u svih špiritualističkih krugovih vrlo dobro poznata osoba, materializirana. Kroz cijelu skoro godinu dala se je King pokazivati, a gledaoca bijaše svaki dan množina. Sam podpresjednik sjedinjenih država, Henry Wilson, posjeti ju jednom, te bude do suza ganjen. King pokaza se u osobi mlade vrlo krasne djevojke, obučena elegantno. Sve darove, koje su joj gledaoci pružali, primaše rado. Ona se izjavi, da je duh neke pred 200 godina umrle gospođe, nu da je još dražest mladosti zadržala. Nedavno posjeti ju neki sceptiker, i kada se je King pokazala, očuti sceptiker vrlo žestoki vonj po luku. U njemu porodi se sumnja, počme iztraživati i pronagje cijelu prevanu. On pronagje, da je King prava živa žena, pogje za njom kući, prisili ju da prizna prevanu, da njemu sve dragocjenosti, koje je dobila dade, te da svim, koji su ju posjećivali, otkrije sama, kako ih je prevarila.

(Pitanje o cijepljenju boginja.) Posljednji međunarodni kongres liječnika vijećao je megin ostalimi predmeti i o cijepljenju boginja. Ogromnom upravu većinom zaključeno je, da je cijepljenje boginja hasnovito i da treba sve vlade zamoliti, neka ga proglase obligatnim i odrede, što je potrebno, da svako bude cijepljen. Dok je tekla rasprava o stvari, bilo je dosta protimba proti cijepljenju i nezna se, nebi li istinu rekao, ko bi rekao da zagovaratelj cijepljenja premda u pretežnoj većini, nisu više razloga za svoje tvrdnje naveli nego li protivnici, pače da je kod ovih posljednjih bilo više razloga. Na koncu odlučio je broj glasova i stvar je završena te mnoge vlade ili zaoštrile od prije postojale ustanove o obveznom cijepljenju boginja ili izdale nove naredbe o obveznom cijepljenju. Otdad nije bilo proti zaključku kongresa znamenitijega pojava do neki dan kad je zaključilo društvo liječnika u dolnjoj Austriji, da se ima točno razviditi, koji je uspjeh imalo cijepljenje boginja kod posljednje epidemije boginja u Beču i po dolnjoj Austriji. Taj zaključak nije neznatan, kako bi se moglo na prvi mah pomisliti, jer sadržava zaista sumnju strukovnjaka proti izreci vještaka, koji su pri raspravi i pri zaključivanju po svom položaju većma se držali teorije nego li prakse. Namjestnik za dolnju Austriju udovoljio je molbi liječnika te uputio sve političke oblasti i sve liječnike neka sve podatke dodadu liječničkomu društvu, nu neka paze, da sbog toga podavanja nebude zaprijetka u običnih poslovi struke.

Otvoreni Dopisi „Upraviteljstva.“

Gosp. J. Š. Kuti. Obećano je da će se vaša stvar što prije riješiti.

TEKE ZA ЦРТАЊЕ

kojima je cena 6 nov. Ove su teke po stigmatografskoj metodi izrađene.

Sve ove stvari preporučujemo pažnji sviiju naših škola da ih prilikom naručbine na školske knjige i učila nabaviti izvole. Naručbine izvršujemo tačno s platom u natch.

Панчево, на крајем септембра 1874.

Књикара браће Јовановића.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама
за 1875 год.
стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати нека се што пре на нас обрате. Код већих наруџбина дајемо 25% а код мањих 10% рабата. Налог извршимо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књиџара браће Јовановића.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I., II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и

свију остали скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николућа) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I., Пјесници хрватски од I. Кулјевића. Вјек од Раџког. Дела П. Милутиновића Сарајлије, Осман Гундулића, Песме Станка Врза I. и II. део, песме Мушичкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књиџара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле, да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 а за ученике пду уз ту „Школу“.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeke se doba krivotvori po nekolicini tvrdkai; s toga znaj p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegje, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuću iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumrak navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prašak-sjajac. nov. lučeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nješto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ova prašak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nov.

Kruglja-čistilnica. izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u jednolično časa, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfona mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov. Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicanom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, to svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); pristedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tuhu i crnilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prašak sa pranje, da se održi lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška pristedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šala i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga srnila 20 nov.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak sa hrgju, zajamčeno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prava. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor velecićenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručebina, mala i velika, u svaku straku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručebinam.

C. kr. povlašteni saponni eter odstranjuje u jednoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ova novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariski univerzalni lijep. da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući ružnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevite subne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vslasi očuvaju svježi, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučene priprave škode. Čast mi je ovim obavjestiti velecićenju p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježja, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasiste i živce, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećene, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa brizve, kojom se pristedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satarnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivitir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnima većali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mlirođije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smart svoj gamadi! novo izumljenom gamad ništećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo sačepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva latka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAE!

Megju mnogimi oglašima naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatnu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tućevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.60

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuca sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobre upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ures svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.
Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s leđevim staklom f. 15.50

1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospogjinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,
najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicami nezaostaju u ničem, počem su načonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mlijetakih, f. 1.80, 2 i 3.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.
Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.
1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novčića do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pò godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod svih c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo „Zemljaka“
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 8.

Zadar 27 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 24 genjaio. Nella Camera dei deputati il co. Bonda interpellò il governo sul rapimento di una cittadina austriaca dal distretto di Ragusa per parte di sudditi turchi.

Maddaloni, 24 genjaio. Garibaldi è oggi partito per Civitavecchia.

Vienna, 26 genjaio. La *Tagespresse* annunzia che ieri è giunta da Madrid la notificazione dell'ascesa al trono di Alfonso, e che oggi fu rimessa al ministero degli esteri dall'ambasciatore spagnuolo Delmoro ancora qui attrovantesi. Il riconoscimento di Alfonso non incontra alcuna difficoltà da parte delle potenze europee, che sembrano concordi nel lasciare su di ciò all'Austria l'iniziativa.

Versailles, 26 genjaio. L'assemblea nazionale con 512 voti contre 188 deliberò di prendere in discussione la legge sul Senato. Giusta notizie da Madrid già nel primo incontro dei parlamentari carlisti ed alfonsisti furono stabilite le basi dell'accordo, l'accettazione delle quali è probabile.

Roma, 26 genjaio. Garibaldi fu salutato nella Camera con vive dimostrazioni e prestò la promessa. La proposta del Cairoli di biasimo al ministero per gli arresti fatti in villa Ruffi dopo lunga discussione fu respinta con 111 voti di maggioranza.

U Zadru, 26 siječnja.

Kao da je dakle već ustanovljeno, da će svome vjernomu dalmatinskomu narodu Car naskoro u pohode doći. Predstojećim Carevim putovanjem bečke novine, zanimave Ofenheimovom parnicom, skoro se nisu ni bavile, dok ih nije iz drijemanja probudio jedan dopis u zagrebačkoj „Agr. Zeit.“ datiran iz Kotora, ali koji u Kotoru ni u Boki za cijelo pisan nije.

U tom se dopisu, prećeranu i netočnu, kao što su u opće prećerani i netočni dopisi što ih iz Dalmacije dobiva „Ag. Z.“, kaže megu ostalim, da narodna stranka neće prigodu Carevog putovanja propustiti a da ne priredi demonstracija u pogledu sjedinjenja sa Trojednom Kraljevinom.

Da su bečke novine bolje ubavješćene o stanju stvari kod nas, no što jesu, one mjesto da se prigodom tog dopisa upušte u svakojaka razlaganja, nebi dopisu niti časka pažnje poklonile.

Narodni je List već kazao kako se dopisnikova tvrgjenja nimalo ne slagaju sa nazorima narodne stranke; a mi u tom pogledu nemožemo no da ponovimo, njegove riječi s kojima se potpuno slažemo. Za dolazak Nj.

Veličanstva narodna stranka ne pripravlja niti misli pripravit drugih demonstracija osim onih počitovanja prama predstojniku države i podaničke privrženosti prama Caru i Kralju. Mi znamo, a i cijela narodna stranka znade, da je Nj. Veličanstvo ustavni vladalac, te da politička pitanja on sam lično ne riješava, pošto je to pridržano onim organima, koji su zakonima na to pozvani. Iznijeti političkih pitanja pred Nj. Vel., bilo bi ne samo nepolitično već i nepristojno.

Politička se pitanja u Saboru i na carevinskom Vijeću raspravljaju; tu je za njih prirodno zemljište.

Car dolazi nama u pohode da se upozna sa našim potrebama, što se u opće javne uprave tiče. Tu narodnim zastupnicima, predstavnicima Općina, u opće osobama koje budu Cara zaokružavale, otvoreno je široko polje. Što će se u tom pogledu one srdačnije zauzeti, tim će ne samo više koristiti zemlji već ugoditi i samome Caru, koji nama u pohode dolazi, da sazna što nam je treba i kako bi vlada tim potrebama zadovoljiti mogla. A političke demonstracije ostati će u usijanoj mašti *Agramerova* dopisnika.

Rusija i njezin položaj.

V.

Istočno pitanje, to je veliko evropsko pitanje. A kad se uzme u obzir, da se tu radi oko izgnanja Turaka i islama iz Evrope, onda se može reći, da je to pitanje svječko-historijskoga značaja. Nije čudo dakle, ako svijet velikom pomnjom razabire za dogagjaje, što se sbivaju u današjoj evropskoj Turskoj, nije čudo, što u opće zazire od rješavanja toga pitanja; jer kako su razni interesi ukrštani, naravna je stvar, da se oprezno izčekuje budućnost, koja će se iz istočnog zapleta razviti, i da se uviđa pogibelj općega evropskog, možda isvjekoga rata pri rješavanju toga pitanja.

Baš u najnovije doba mnogo se po evropskih novinah govori o tom pitanju i ako prilike, što se na političkom obzorju pojavljuju, dobro nagovješćuju, to će pitanje skorim doći na dnevni red. S toga je vrijedno, da se njime ovdje pozabavimo.

Istočno pitanje počelo je onoga dana, kad su Turci s mačem u ruci došli u Evropu kao neprijatelji napredka i kršćanstva. Njih je dovela ovamo ratobornost osmanlijske race i fanatizam muhamedovskoga vjerzakona. U tom njihovu prodiranju bilo im je na ruku gnjilo stanje byzantinskoga carstva i nediscipliran jugo-istok Evrope. Za to je i bio pregažen taj dio od Evrope, a stradanje, što se tada započelo, traje još i danas. Život, što ga narodi, podčinjeni Turkom, od onoga doba vode, tužan je i nevoljan. Cijela njihova patnja za tolike vijekove obilježena je mučeničkom krvlju. Za toga dugoga i nesretnoga vremena nije manjkalo prilika, u kojih su ti narodi pokazivali znakova života i njihova borba „za krst častni i slobodu zlatnu“ bila je jedina svjetlost, koja se vigjala na potamnjelom istoku Evrope. Narodi su se povlačili u krševé, u

visine, tražeći tamo stanka i sjegurnosti: „jer slobode u ravnici nije“ bilo. Ta borba ima i svoju romantičnu stranu, narod ju je opjevao u divnih svojih pjesmah, koje su obratile na se pozornost cijeloga obrazovanoga svijeta. Iz tih su pjesama provirivale tolike vrline podjarmljenoga naroda, koje su mogle prikazati, da je skriveno i sputano grдно vrelo velika i uzvišenijega života.

Posljednja svrha toj očajničkoj borbi bila je i biti će: da Turkom nema stanka u Evropi, baš kao što su i narodi na pirenejskom poluotoku vodili borbu u to ime: da islamu nema mjesta u Evropi, i ako su tamo Mavri bili, koji su držali zastavu islama, koji su bili kulturniji od tadanih naroda, što su ih sebi podčinili, i čiji se je obstanak u toliko opravdan činio. Pa ipak je načelo kršćanstva, načelo evropsko, tamo pobjedu održalo.

Svi su izgledi, da će tako biti i u današnjoj Turskoj. Turci kao rasa izumiru, a i njihov vjerozakonski fanatizam izgubio je svoju pogibeljnu stranu.

Svi priznaju, da je Turska „bolestnik na Bosphoru“. Samo što neki državnici misle, da se taj bolestnik može još podmlagljivati evropskom kulturom i tako u životu održavati, dočim su drugi uvjereni, da je ta bolest smrtonosna, i da kulturno sjeme u Turskoj znači klicu sjegurne smrti za ovu.

Ovako misle ruski državnici i podjarmljeni narodi na Balkanu, dočim je zapadna Evropa po svojih djelih prema Turskoj pokazivala, da vjeruje u mogućnost obstanaka i života njezina. Izgleda, kao da je zapad na štetu svoga lijepog imena htjeo, da pokaže historičnu zahvalnost umirućemu Turstvu za zasluge, što je ovo imalo, nehotice i indirektno, po razvitak kulture na zapadu. Nije li po dolasku Turaka u Evropu sva struja uzvišenijeg života pokuljala na zapad Evrope? Nije li usljed toga, što su Turci pritisnuli cjeo istok, presječena bila karavanska trgovina i tim izazvan onaj duh, koji je tražio druge morske puteve u Indiju, koji je toliko epohalan u historiji čovječanskoga roda; jer je urodio otkrićem ne samo novoga morskoga puta oko Afrike u Indiju, već i otkrićem novoga svijeta?

Pritisnut istok dao je maha duševnomu životu i svestranomu razvitku naroda na zapadu od Evrope. To je bilo po zakonih prirode, a ne po volji Turaka, koji su protivnici svega napredka. Što je zapad uzeo Tursku u koncert evropskih sila i tako joj zajamčio život i obstanak, možda je nehotice ukazao joj onu zahvalnost za njezine usluge, ali je tim okaljao pred povjestnicom svoj glas; jer je pokušao ono, što se protivi napredku ljudskom i što je prirodno nemoguće.

Zapad je više okolnostih navelo na tu akciju. Teritorium Turske u Evropi od svječkoga je značaja i zamašaja. Carigrad je bio i biti će prestolnica velike državne vlasti.

Kako Turska mora propasti, to je naravna briga bila u evropskih silah, ko će biti nasljednikom turske oblasti. Rusija, po svojem pograničnom položaju, po svojem grdnom prostranstvu, po svojoj tradicionalnoj politici prema istoku, naročito prema Carigradu, napokon po svojem vjerozakonskom i narodnostnom odnošaju naprama podjarmljenim narodom na balkanskom poluotoku, bila je vazda opasna evropskomu zapadu i može se reći cijeloj Evropi; jer se nekako smatrala nasljednicom

bolestnika u Carigradu. A Rusija imajući ključeve od Carigrada imala bi ih ne samo od Azije, nego i od cijele Evrope. Taj strah Evrope od Rusije izgledao je u toliko opravdaniji, što među podjarmljenimi narodima nebi se ni jednog, koji bi mogao zastupiti tursko mjesto. Slavni su istina u većini, ali nisu jednostavni sa etnografskoga gledišta i neuzimajuć u obzir, što Evropa nikad nije osobito pažnjom i povjerenjem proučavala i posmatrala slavenski živalj.

Megju tim u naše dane može se reći, da su se misli u evropskih mjerodavnih krugovih glede istočnoga pitanja promijenile. Neznamo, koliko se od strane ruske diplomacije doprinijelo, te je tako, al svakako možemo reći, da od Rusije zavisi, da okret na bolje nije samo u mislih, već da se skorim ogleda u samih činih. I u ovom pitanju iste se od Rusije ona sebe samu savlagjivajuća politika, koju smo u pregajšnjih člancih označili kao karakteristično evropsku politiku Rusije.

Sva briga Rusije u tom pitanju ima se svesti na to, da pazi, da nijedna evropska sila ne prevlada na Balkanu, naročito u Carigradu. Tu joj je brigu olakšao veliki francuzko-pruski rat, koji je otvorio krvav jaz između dva velika kulturna naroda u Evropi, i kako se je Bismark prebacio u toj stvari, to je Rusija postala gospodarom stvaranja alijancija. Od njezina korektnoga držanja zavisi, hoće li evropska pitanja biti svječka pitanja u opće, a u ovom slučaju: hoće li istočno pitanje biti lokalizovano na istoku i dopušteno balkanskim narodom, da dovrše sami bojak za slobodu svoju i da stvore federativni državni sustav na staroj kulturnoj zemlji u novom modernom obliku, koji će biti zaloga općemu evropskomu miru; ili će se to pitanje na bojištih u svih stranah rješavati, na štetu ljudskoga roda i napredka mu, a za nesigurnu i nemirnu budućnost.

Politički pregled.

Iz Trsta donose bečki listovi glas, da su Crnogorci, koji žive u Carigradu, dobili nalog, da se povrate u svoji domovinu. Crnogorska vlada upitala je već austro-ugarski Lloyd, pod kojimi bi uvjeti dovezao iz Carigrada u Kotor dvije tisuće Crnogoraca. Odatle zaključuju, da se Crnogorci ozbiljno sprema na rat sa Turskom.

Iz Beča javljaju „Eaily Telegr.“, da dogovaranje o trgovačkom ugovoru među Austro-Ugarskom i Rumunjskom zapinje, buduće da se nemogu prihvatiti uvjeti, što ih predlaže vlada podunavskih kneževina. Otpor portin u tom pogledu nije takogjer neznatan.

U bečkih diplomatskih krugovih probudile

su posljednje vijesti iz Crnogore neki nemir. Ruski veliki poslanik Novikov, bio je s njemačkim poslanikom, generalom Schveinitzom, u Pešti, da se dogovori s grofom Andrassyem u pogledu zajedničkoga postupka. Crnogorci, živući u Trstu, spremaju se takogjer na put u svoju domovinu.

O podgoričkom pokolju donosi „Ruski mir“ poduži članak, u kojem kaže, da Porta sama nastoj, da pučanstvo u vazalnih kneževinah bude nezadovoljno, a u Bosni i Bugarskoj da svojim postupkom tamošnje pučanstvo uprav draži. Ovakovim načinom daje Porta povoda političkim zamršajem. Katastrofa bi se mogla odvratiti samo onda, kada bi se Turska držala prijašnjih svojih državnika, koji su si znali pribaviti povjerenje pravoslavne crkve i bugarskoga naroda jedino strogom svojom nepristranošću. Ako se Porta još u dobar čas neokani dosadašnjega postupka, mogao bi njezin obstanak zbilja u veliku pogibelj naspjeti.

U Versalju imali su ovih dana nekoji vogje desnoga središta i umjerene desnice skupštinu. Htjeli su se dogovoriti, kako da postupaju kod rasprave ustavnih zakona. Megjutim nije bilo moguće, da se postigne kakav sporazumak, pošto umjerena desnica zahtijeva, da se organiziraju samo osobne vlasti maršala Mac Mahona. Broglie je tvrdio, da se ponajprije o tom radi, da se čim više prikrati rasprava ustavnih zakona. Uspjeh ove skupštine valja da je uvjerio maršala Mac Mahona, da uzprkos svim spletkam vojvodi Broglju neće za rukom poći, da ustroji većinu od 24. svibnja.

Poluslužbeni organ predsjedništva „Moniteur univ.“ piše usljed toga, da nepreostaje narodnoj skupštini drugo, nego da se odluči ili za neosobni septenat, ili za republiku na sedam godina. Ako se ova kombinacija razbije, onda dakako de se može smatrati iscrpljenom konstituirajuća vlast narodne skupštine,

Iz Pariza pišu „Köln. Ztg.“, da su se Audiffret-Pasquier i Segur, pouzdan prijatelj parizkoga grofa, i drugi još zastupnici desnoga i lijevoga središta s Kazimirom Perierom, vogjom lijevoga središta, sporazumjeli, izuzev reviziju ustava. Lijevo središte odustalo je od proglašenja konačne republike. Republika imala bi po izragjenoj osnovi trajati do g. 1880. Ove g. imala bi se preduzeti revizija ustava, ako to bude zahtijevalo sto zastupnika u komori, pa ako na to pristane kongres. Ako se neprihvati revizija, imenovati će se nov predsjednik, a revizija ustava moći će se opet zahtijevati, kada izteče vrijeme njegove punovlasti.

Tako se je stvar osnovala, ali do potpuna sporazumka ili kakova zaključka nije došlo. Nekoji misle još, da će se desno središte složiti s lijevim središtem, a ovomu da će se

pridružiti skoro cijela lijeva, da se mogu glasovati nstavnim zakoni.

Pruski sabor otvoren je 16. o. mj. Prestolni govor nije probudio baš najveće zadovoljstvo. Gospočka kuća bila je još najviše zastupana. Članova napredne stranke nije bilo mnogo prisutnih, a iz središta nije bilo nikoga.

Prestolni govor čitao je ministar financija, Camphausen. Najzanimivije mjesto u cijelom govoru jest ono, gdje se izvješćuje o financijskom stanju Prusije. Jedva što je sabor saznao, da je taj položaj povoljan. Sve te milijarde nisu mogle zapriječiti, da se obrt i trgovina ne potlači.

Napokon će se ipak jedared predložiti saboru zakonska osnova o povišenju učiteljskih plaća.

U prestolnom se govoru obećava takogjer, da će se predložiti nekoje važnije zakonske osnove o provincijalnom redu i o ustrojenju posebne provincije „Berlin.“

Upravno pravosuđe raširiti će se ustrojenjem vrhovnoga upravnoga sudišta. U ostalih čestih monarhije takogjer će se uvesti shodne reforme. Osim toga predložiti će se još nekoje zakonske osnove, koje se ponajviše tiču narodnoga gospodarstva. Katoličkim crkvenim općinama ima se pružiti prilika, da se posebnimi organi osvjedoče, kako se gospodari u pogledu crkvenih imovnih poslova.

Talijanski list „Opinione“ govoreći o proglašenju Alfonza za španjolskoga kralja veli, da je to jedino srestvo, kojim se je moglo doskočiti zamršajem u Španjolskoj. Pokus, da se ustroji republika, nije pošao za rukom a inostrani kralj da se takogjer nije mogao uzdržati. Sto se pako tiče dona Karla, taj nema u zemlji mnogo privrženika. Kod takovih okolnosti moglo se pomisliti samo na dona Alfonza, tim većma, što se je dokazalo, da je većina pučanstva za monarhiju. Premda je vojska pozvala Alfonza na prestol, ipak se je za sigurno nadati, da će Alfonza i kortesi proglasiti kraljem. Novoga kralja čeka teška zadaća, a tu može riješiti samo promicanjem interesa španjolskoga naroda.

Kralj Alfonso prispjev u Madrid dogovorio se je duže vremena poslje predstave u kraljevskoj palači s Canovasom del Castillo. U pogledu glavnih pitanja vlada, kako javljaju, među kraljem i ministrom-presjednikom potpuno sporazumljenje.

Kralj je zatim objedovao s ministri i vojničkim i gragjanskim oblastima. Diplomatični sbor bio je kod ministra unutarnjih poslova. Zastupnik ruski i drugi pozdraviše kralja u ime svojih suverena. Dne 14. o. mj. držalo se ministarsko vijeće; a drugi dan kažu, da je došlo do vrlo važnih odluka. Kralja će provesti k sjevernoj vojsci general Primo Rivero.

Jednom prilikom očitovao je kralj, da

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.

(Odlomci iz prvoga dijela).

No glej sada vrazje poskočnice
Stade jeka polja sa prijeka,
Zamaglilo polje u prašini,
Dalmatinska ratna se zastava
Sa šinoda bijeloga vije,
Udri Tutim, u dobar čas bilo,
Zastrilio na tabore rimske.
Pusta zemlja prolomom se ori
Kliče Tutim iz debela glasa:
„Gdje si Jažo, neznali te bozi,
„Ti mi jedan još umače strili
„Pred Šetonom što ju lani primi!
„Nije taki Promon u Tutima“!
Čorde zveče, Davorovo ječi,
Šiklju koplja, zamaglile strile,
Što izmeću lukovi latinski,
Puste mnoge opadaju glave;
Svak se suhne taj strabotnoj sili
Svrće Marko u tabore zadnje:

Slavni Tutim s Dovorava kliče
Odkazujuć Štotilu Škaura
Što se lovi prismrtnoj jabuci:
„Aja, slava neresi vam slavja,
„Promon jaki past će na garištu
„Ali nikad sužanj pod latine“!
Staru Marku samovolja prede,
Jere mu je do časti imena:
Vijeća Marko starine vojake,
I u trublju porazom naviješća
„Oj Tutime, gorska haramijo,
„U Rimu ću kamen samoviti,
„Ako meni nepokloniš grada“!
Na sredini ravna Davor-polja
Uzdiže se brijeg uzvisiti
Tu na njemu bijeli čadori.
Na čadorim oro rimski vije
Na zastavi zlatom izvezanoj;
Prid čadorim vojevode gordo
Svi posjeli hate vilovite,
Megju njimam mlagjani viteže
Vasu zlatu ko podnevno sunce,
Sve do njega izabrane glave
Ponositi mrki vitezovi, —
I star Marko gorapadna glava.

Zamor stao po taborim listom
Ti se grdni šuljaju tabori
Mišaju se na redove vele,
Tek što zvekn bojna talambasa
Iz svih sedam na polju tabora
Podiže se uzklik gromoviti
Bojna truba Jula — poskočnica —
S Vatinieva odsviri logora;
Kliče 1) Jažon uzgorno latinče
„Udri naprid s pedeset hiljada,
„Pak i da bi ciglog požeio.....!
Čjeda sjela na grad sjedinila

1) Asinius Pollio, odveć mlad doprati Oktaviana, u vojni dalmatinskoj, prija pod Solin i Šetonu, pak zadnji put pod Promonu, osim što je s Vatinijem i Gabiniom vojštio u donjoj Dalmaciji. Kad je August došao pod Promonu, tu je zapovijedao drugim odijelom carene vojske. U velikoj milosti kad cara, jer od plemićke obitelji i u rodstvu sa istim Augustom, sredstvom njega i mecnata, omiljeni pisnik Oracio, stupi pod zaštitu i osobito prijateljstvo Augusta. Na čast njegovu Oracio spjeva više pjesama, između kojih znamenita je četvrti kitica u Pjesmavki „Carmina“ Liber II. uš, gdje ga slavnično uznosi, zbog slavodobića pod Promonom.....

„Insigne moestus, praesidium reis,
„Et consulenti Pollio, curiae,
„Cui laurus; haeternas honores
„Dalmatico peperit triumpho“!

štije svećenstvo i da će ga podupirati; ali u jedno reče, da želi, da se uzdrži sloboda kulta, kakova postoji i u drugih obrazovanih zemljah.

Iz Petrograda pišu, da se u novije doba u mjerodavnih krugovih ozbiljno misli o transakciji s poljskim živilj, a ujedno da se opaža, kao da malo po malo nestaje prijašnjega njemačkoga upliva.

Mnogi uvigjaju, da su bili progonstvu Poljaka više krivi petrogracki Njemci nego li ruska narodna stranka. Ako bi došlo do nekoga pomirenja, mogli bi Poljaci zauzeti mnoga odličnija mjesta u Rusiji. O tom nema dvojbe.

Nekoji tvrde, da se je već našao neki modus vivendi, a poljsko plemstvo da je s mnogimi otmjenijimi osobami prihvatilo već taj način pomirenja megju Poljaci i Rusijom.

U tom pogledu misle, da je vrlo važno, što je imenovano posebno povjerenstvo, koje ima pregledati sve zakone i upravne naredbe tičuće se katoličkoga pučanstva u Rusiji, odnosno u poljskih pokrajinah. Sve te naredbe i zakoni preinačiti će se valjda prama načelom, što su u posljednje doba zavlada u Petrogradu s obzirom na poljsko pučanstvo.

DOPIS „ZEMLJAKU.“

Испод Лашековице, 20 Сiječња.

Прочитав у 5. броју „Далмате“ допис од Ивана из Надина, на први поглед виђо, којим духом диме против Србаља далматинских. У неку би се љутио, а у неку опет више смијао дописничковој несмислености, религиозној занешености и нестрпљивости супрам православних Срба у Далмацији.

У данашњем просвјешћеном вијеку, ако желити будалу, глупака видити, доста ти је фанатика познати. Кад би сви браћа Хрвати западне цркве у Далмацији онако фанатички мислили, као што речени надридописник, лако би с рачунима готови били; али срећа је што виша чест, особито свјетна, сасвим другачије мисли и просвјетом данашњег вјека озорена, духом својим над религиозним фанатизмом узвисила се је, зато остављам Ивана из Надина нека кука као кукавица, колико му драго; опет неће ништа Србима далматинским учинити, нит ће их од племенског дичног имена Србског одвратити и друго им име наметнути моћи.

Они добро знају разликовати име, језик, народност од вјероисповјести, а не као дописник све под истим именом збурљати — и по том начелу, ником својим се именом одазивати незазиру; а вјерозакон слободно је срећом државним прописима сваком свој у ком се ко родно, држати и почитовати.

Прошла су она глупа фанатичка времена експновладе Млетачке, кад су се народи због различ-

ности религије мрзили, прогонили, у ову или ону вјероисповјест прелазити силити. Ово би требало да знадеш, дописниче, који ништа друго незна осим сокачки цесовати, ружити, сарославјански језик — језик праотаца и његових и мојих, Срба и Хрвата изврћати и пемијавати; зато само, што се у православној цркви употребљује, као да није исти некад језик Богослужења и Хрвата био.

Толико за сад, јер потанко у претрес нећу да улазим, јер не толико дописник не заслужује.

Domace.

Na dan 31 prosinca sastavilo se novo općinsko opraviljstvo Teodsko, sastavljeno iz gospode: Jakova Belana, načelnika — Ante Ušanovića, Filipa Krstovića, Šime Odžića i Josipa pok. Trifuna Petkovića, prisidnika.

Le Loro Maestà l'Imperatrice Ferdinando e l'Imperatrice Marianna hanno generosamente donato fio. 150 pell' organo della chiesa parrocchiale di Selve in questa Arcidiocesi: fio. 100 pel compimento delle chiese di Troloque, diocesi di Sebenico, e fio. 100 pella chiesa di Slivno, diocesi di Spalato. Totale fio. 350.

L' Ave. pubblica i seggenti dati snlla gestione postale in Dalmazia nell'anno 1874: Reddito del porto lettere fior. 68.413:17, diligenze fior. 20.054:40, passeggeri fior. 8492:37; movimento nel ramo riverse postali fior. 77.946:32, nel ramo assegni fior. 8.498. 983:30.

Per cura del sig. Giuseppe Dezorzi presidente degli Ispettori industriali contro il vagabondaggio, vennero disposti quattro comitati fra gli Ispettori medesimi, allo scopo di andare in questua fra le famiglie di cittadini, di vestiti usati d'ogui specie per distribuirli a poveri e semi-nudi garzoni della Scuola serale. Il compito caritaterole dei sig. artieri non abbisogna di raccomandazione presso questi generosi cittadini, che, siamo certi con ciò, che loro non serve e sovrabbonda, soccorreranno di buon grado quei bisognosi e derelitti fanciulli.

Različite vijesti.

(Zanimiva oklada.) U kavani Hornik u Seehausu producirao se nadavno neki Englez, poznat pod imenom Natator (plivač). U posudi vodom napunjenoj pušio, jeo, pjevao i skakao više minuta. Svi se čudili čovjeku tomu i djelu njegovu, dok neki gragjanin nerekče sasma mirno, da bi i on to mogao. Kavanar mu na to primjeti da je vrlo znamenitu riječ izustio te mu reče, da će se s njim zašto forinti okladiti, da on toga neće izvesti. Gragjanin pristane na ponudu, te potvrdi djelom što je riječju obećao bio, dapače, još dulje ostane pod vodom, čim je osobito ndiviljenje u gledaoim probudio.

(Boj dvaju društva.) Pensilvanska „Columbia Conduct Company“, amerikansko društvo, koje do-

vodi kroz cijevi ugljevno ulje u Pittsburg, htjelo je kod Millenstowna podložiti cijevi pod željeznicu. U tu svrhu kupi komad zemljišta, na kojem je bio željeznički most iste željeznice, da izpod mosta provede cijevi. Buduć društvo željezničko nehtjede to dozvoliti, tuži ga „Conduct Company“, a megjutim provede cijevi izpod mosta sa 250 oružanih radnika. Od tog časa dovogjaše kroz cijevi ulje iz Millenstowna u Pittsburg i to po 4000 vjedara na dan. Saznav za to željezničko društvo, pošalje 300 ljudi na ono mjesto, no i drugo društvo postavilo je još veću stražu da čuva cijevi. Samo sudbenom zabranom moglo se je prepriječiti, da društvo željeznice neporuši cijevi. Ravnateljstvo opozva svoju momčad i sklopi primirje, dok se sudbenom raspravom potajno polaganje cijevi neriješi. Napokon bude sudbena zabrana opozvana, a društvo „Conduct Company“ stupi u dogovor sa željezničkim društvom. Buduć se nemogahu nagoditi, upotrijebi željezničko društvo silu i pošalje četru radnika, da razori cijevi. A društvo Conduct Company nebijaše lijeno i ono posla svoju vojsku, na ozalud, jer to nemogaše prepriječiti razorenje cijevi. Da se pako te opet silom neuzpostave, postavilo je društvo željezničko jaku stražu, ustrojilo tabor i podiglo tvrgjvice, a stražare obakrbilo zairom i svim potrebitim za obranu. Videć društvo Conduct Company, da nemozže silom ništa učiniti, izjavi, da će samo sudbenim putem stupati, a tim presta i potreba, da vojska društva željeznice i dalje straži na rečenom mjestu. Sud će riješiti stvar.

(Ja prosvijedujem.) Štedljivost ugarskoga zastupnika Tsedenyi-a već je postala posloviceom. „Küzerdek“ pripovijeda o njem slijedeću najnoviju priču: Stari je običaj, da svaki novo izabrani presjednik zastupničke kuće dade svoga predšastnika na vlastiti trošak slikati. Tako je dao naslikati Ghyezy, presjednik sabora od 1861, presjednika od 1848 Pazmandya, Szentivanyi opet Ghyezy-a, Bitto napokon Szentivanyi-a. Njihove slike vise u presjedničkoj pisarni zastupničke kuće. Zastupnici privadili su se tim slikam već tako, da im ni malo u oči nepadaju. Sadanja saborska perioda preblizuje se svomu koncu, i Perczel hoće da izpuni svoju dužnost, a toga je dao naslikati svoga predšastnika Bitto-a. Slika bude dogotovljena i obješena u presjedničkoj pisarni. Koji ju gledaju, hvale ju. Tsedenyi, koji je došao u sobu, opazi ju takogjer, ali nezna običaja, nezna ko ju je i na čiji trošak dao naslikati, pa zavapi glasno: „Dakle i na takove stvari izdajemo novac zemlje — ja prosvijedujem!“

Ringraziamento

Profondamente commossi dalle spontanee ed affettuose manifestazioni di cordoglio fattee in occasione della morte e funerale dell' indimenticabile nostro padre e marito rispettivo **Giovanni Lapenna** e Francesco da ogni oeto di persone senza distinzione di casta o di partito, dobbiamo assecondare un imperioso bisogno degli animi nostri col ringraziare pubblicamente tutti in generale pella stima addimstrata al caro nostro defunto e presentare ad ognuno in particolare i sensi della nostra incancellabile riconoscenza.

Sebenico 24 gennaio 1875

La vedova, figli e figlie.

Poario sile i džebanu,
Izgubio sedam pukovnika
Poželio *Bebio* doglavnika!
Iue vojske petnjest hiljada
Staru Marku pri Promoni težko,
A još gora bruka pri poštenju
„Nije šala *Tutinu* velikano,
„Nisu šala krsni dalmatini
„Taki vila na svijetu nejma“!
Pak kad vidje što je i kako je
Nehti čekat druge pohogjane,
Sa *Promone* i Sinoda tvrda,
Pjeva starac pjesmu bizanicu,
I omični hitro ka Solinu,
Gorko tuži u Rimu glavariu.
A oni mu odpjevaju gore
Kad mu ino pomoći nemogn: ?
„Bog prokleo strašne Dalmatine
„Koji tvoje uništiše sile“!!

2) Ciceron Vatiniu, slično je odgovorio, boreći se protiv Neretvanim.

„Dalmatis dii male faciant!“

„Semper enim bellicosi habiti sunt!“

Pukovnici na odjele stali,
Da se Promon sad osvoji tvrdi.
Ili sada, ili već nikada....
Osmi juriš okrenuo ljuto
Otrov strile sunce zakrilile
S obe strane križaju se puste
Tu je klika slavnih pukovnika
Tu je ogleđ sjelenih junaka
Sablje zveče, vita koplja šiklju,
S jakih kula probiju zidove
Skaču sile i krše se ljute
Sva se vojska na grad naslonila
Sve to vidje Tutim sa Šinoda,
Kud je latin zadnju omjerio;
I on svoju pritroji snagu,
Dovati se mlata gvozdenoga
Kakov junak do takoga mlata,
Gora poduaslika na priliku
Viknu Tutim da se zemlja trese
„Zamnom druzi svi u vatru živu
„Jednim mahom konje potaknite
„Jednim bitom koplja polagajte
„Udarimo 3 boka na redove
„Nebil sreća, i *Južona* šija
„Da našega osladi oćjela!!?
Pak ko ugla iz oluje strila,

Kad zakriža unakrst oblake,
Tako junak kad upade polju,
Tako srda unapun odijeje
Udario naglo i srdito,
Željan jedno da dohvati Marka,
I mladoga Jažin latinčeta!
Vidjel kosn kad klasove sijega,
Tako Tutim unapun odiele
Zahvaćnje tvrde oklopnike,
Proredjuje ljute veterance,
Zakvaćuje jake štitonoše,
Mlatim deru, percim povaljuju,
Sabljam sijeku, kopljim prebacaju!
Tijera vojsku s grada u tabore.
Strepi latin s takoga udara
Staru Marku ljuta muka pade,
On što je prvi na juriš trčao,
Sad je prvi nazad uzmakao
Dok unese u tabore glavu;
Staru Marku samovolja prede
Jere mu je do čast! imena;
Al kad vidi užasno pokolje
I razabra to krvavo polje
Tjelesima mrtvim pokriveno
I proklete krvlju ogreznuto!
Vatin Marku dojadili jadi,

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама
за 1875 год.
стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати пека се што пре на нас обрате. Код већих наруџбина дајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налогe извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књиџара браће Јовановића.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и

свију осталих скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници брвади од I. Кукуљевића. Вијек од Раџког. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Осман Гундулића, Песме Станка Врза I. и II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, куцује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књиџара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредио и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле, да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 а за ученике иду уз ту „Школу“.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po njekojih tvrdkah; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegje, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzavaju iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prašak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivini mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovak prašak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštilo. Neosjenjivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nov.

Kruglja-čistilica. izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebrno trajno svaki kov u sijekoliku časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno *voštito* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov. Svako treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronjavom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina. ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemo. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radingummi za tuhu i crnilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prašak za pranje, da se udriji lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme. posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijiemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktički su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak za hrgju, zajamčeno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željezaih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka kliza. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kliza drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolestnika i rođilja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu poskićuju besplatno. Ujedno vraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglašaj naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili nutrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mi neš toli lijepe sgode dobavit si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.60, 3.20
1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obokrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.
1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, vеоma ukusna fačona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ures svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormariećem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.
Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s leđevim staklom f. 15.50

1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, neotvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30

Gospogjinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje su nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može uređiti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga fačona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su fačonom pacinjene na prevaru, a zlatnim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba. f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih. f. 1.80, 2 i 3.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3. Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.
1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novčića do f. 1.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Z.
i kod sviju c. k. poštarskih

Za priopćena pisma plaća se
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 9.

Zadar 30 Siječnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 27. januara. Da fonte degna di fede si rileva che nel 1874 gl' introiti dello Stato nelle imposte dirette superarono $5\frac{1}{2}$ milioni il preliminare; nelle indirette al contrario rimasero inferiori di $\frac{2}{10}$; in conseguenza di che l' aumento complessivo è di $4\frac{3}{10}$ milioni.

Altro del 28. S. M. l' Imperatore ricevette ieri a mezzodì l' ambasciatore spagnolo, che consegnava alla M. S. uno scritto di Alfonso.

Berlino, 28. januara. Secondo la *Norddeutsche Zeitung*, il console generale germanico Rosen venne chiamato da Belgrado a riferire sopra certi sintomi d' influenza estera, cui si sarebbe mostrato accessibile il nuovo governo della Serbia. Le preferenze da parte della Serbia verso i rappresentanti esteri portanti il titolo di agenti diplomatici starebbero in relazione colle sue aspirazioni d' indipendenza. Tale titolo non è conciliabile colla situazione di stato tributario; per intanto è probabile che a Belgrado non vi sia alcun rappresentante germanico, e gl' interessi germanici vengano tutelati a Costantinopoli.

Il riconoscimento del re di Spagna da parte dell' Imperatore della Germania dopo il ricevimento di Rascon, è da considerarsi come avvenuto: vi seguirà tosto la missione d' un ambasciatore tedesco alla corte di Madrid.

Vienna, 30. januara. Si dà per sicuro che siano già state rimesse a Madrid le credenziali all' ambasciatore austro-ungarico c. Ludolf presso Alfonso; la ricognizione quindi del nuovo re per parte dell' Austria è da ritenersi come avvenuta.

Bruselles, 30. januara. Il *Nord* annunzia da Pietroburgo, che in seguito alle misure prese dal principe del Montenegro l' affare di Podgorica sia da considerarsi come appianato definitivamente. L' Imperatore delle Russie avrebbe felicitato il Principe per il suo contegno conciliativo.

L' Imperatore Alessandro accolse lo scritto di Alfonso con cui gli dava notizia dell' ascesa al trono, e quindi si considera il riconoscimento da parte della Russia come avvenuto.

Stanje u Dalmaciji.

III.

Što se tiče svećenstva, piscu s Krke nije milo što mi imamo toliko biskupa; on se u tom saglašava sa onima koji su na carevinskom Vijeću protiv želji ovoga naroda predlagali

da se u Dalmaciji nekoliko biskupskih stolica ukine. On bi htio da se ukinu i redovine, te kara one „tobož patriotske sveštenike koji pod izlikom da će tim sveštenici biti neodvisniji od vlade, zagovaraju ovaj prekomjerni teret na puku zagorskom.“ Toliko je u ovom pogledu pisano u „Zemljaku“, da ne treba da mi na novo danas o tom svoje mnjenje izjavimo.

Nadalje piscu ima preveć gimnazija u Dalmaciji te bi htio ukinuti i onu na Korčuli, i onu u Sinju i onu u Šibeniku, dve s hrvatskim naukovnim jezikom i jednu sa talijanskim. Za njega ima i preveć kotarskih sudova, te su mu gotovo izlišni oni na Hvaru, u Rabu, u Risnu, u Vrgorcu, u Biogradu. Njemu ne treba niti kotarskih političkih izloženih povjerenika. Za sve se to kaže troši, a to je uzrok što se iz Beča kaže da je Dalmacija pasivna.

Dakako, da, kako on predlaže, u Dalmaciji bi se manje trošilo, te bi ova pokrajina bila razmjerno manje pasivna. Ali pisac nije na to pomislio, da li bi narod bio razmjerno više ili manje zadovoljan, koliko bi mu se više biskupskih stolica, gimnazija, kotarskih sudova i izloženstva ukinulo.

U jednom se mi s njim slažemo, u tome jest da bi se imali umnožati kolonaši i umanjiti žandarmarija. Ali o tom drugi put.

Oggi che ognuno ancora guarda all' Oriente e studia le maggiori o minori probabilità che la pace europea non vi sia turbata, è certo che l' articolo della *Nordd. Zeitung*, l' organo prediletto dal principe Bismarck, annunciatoci in via telegrafica, sembrerà a più di uno come un sintomo allarmante.

Esso però è allarmante in tanto in quanto vi si scorge che il principe di Bismarck vuole sempre più far pesare la sua influenza in Oriente.

Il fatto cui direttamente si riferisce, è più che altro una questione di etichetta e di interpretazione delle norme di diritto internazionale, che si agita fra il gabinetto germanico e quello di Belgrado.

Essendo partito da Belgrado il console inglese, che finora era il decano di quel corpo consolare, il console germanico pretese che questo diritto spettasse a lui, come a quegli che era da più tempo degli altri accreditato presso il governo serbo. Il governo serbo invece sostenne che questo diritto spettava non già al più vecchio dei consoli, ma a chi portava il titolo di agente diplomatico, come è appunto il rappresentante austro-ungarico. Da qui il richiamo del console germanico da Belgrado e l' articolo della *Nordd. Zeitung*, che è importante in tanto in quanto vi si scorge chiaramente una punta diretta contro il governo austro-ungarico.

La pace dell' Oriente non vi entra quindi per nulla.

Ecco il tenore dell' interpellanza che il dep. Bonda e compagni presentarono al governo nella Camera dei deputati il giorno 23 andante:

Al cittadino austriaco Matteo Simunović, nato ad Ošlje nel distretto di Ragusa, cattolico, dimorante a Dubrava nell' Ercegovina fu or sono alcuni mesi rapita da armati Turchi la sedicenne figlia Anna e condotta a Mostar. Rimasero senza successo le rimostranze fatte dall' i. r. consolato austro-ungarico in Mostar alle autorità turche, perchè la rapita minorenni fosse ridata ai suoi genitori e fossero puniti i rapitori; queste rimostranze anzi non arrivarono neanche ad impedire che si effettuassero altre violazioni di diritto. Per opera delle autorità turche di Mostar la minorenni già reclamata Anna Simunović, cittadina austriaca passò all' Islamismo, senza che ne fosse preavvisato l' i. r. Consolato, vale a dire senza che intervenisse alla cerimonia, come i trattati lo esigono, un funzionario di quel Consolato. Quindi questa minorenni cittadina austriaca fu consegnata in moglie ad uno de' suoi rapitori e da questi in modo offensivo ai sentimenti nazionali dei cittadini austriaci là dimoranti, condotta a Dubrava sotto gli occhi stessi dei di lei genitori.

I rappresentanti austro-ungarici a Costantinopoli ed a Mostar non mancarono di reclamare anzi di protestare di nuovo; nondimeno è sicuro che ad onta di tutte le reclamazioni la detta minorenni cittadina austriaca si trova ancora sotto la violenza straniera e non fu ritornata ai suoi genitori.

I sottoscritti, prescindendo dal momento politico ed internazionale di questo fatto, si trovano indotti a chiedere:

1. Ha l' ecc. governo avuto conoscenza di questo fatto in modo sì flagrante offensivo al diritto di famiglia di un cittadino appartenente a questa parte della monarchia?

2. Quali passi l' ecc. Governo ha fatto od intende di fare presso il ministero degli esteri, perchè siano sostenuti i reclami dei rappresentanti austriaci e dei soprasi commessi sia data conveniente soddisfazione?

Crnogorsko-turska razmirica.

Kako najnoviji telegrami iz Carigrada javljaju, nestalo je razloga svakoj bojazni, da bi se Crnogora radi poznatoga podgoričkoga pokolja mogla sa Turskom zaratiti. Što se nas tiče, priznajemo iskreno, da ni jednoga časa nismo na takvu eventualnost pomišljali. No veliki trgovački, a može biti i diplomatski svijet, bio se od vijestih iz Carigrada i sa Cetinja u istinu preplašio. Na bečkoj burzi pali su prošloga tjedna nekoji papiri tako znatno, da je nekoliko burzianaca pogubilo čitav imetak.

Do sada znamo samo po telegramih, što je dalo povoda, te se je politički i trgovački svijet bio pogledom na istok toliko uzbuio. Kako je poznato, na zahtijevanje Crnogore prisilile su velike vlasti Portu, te je ona u Skadru postavila sud, koji je u prisustvu povjerenika crnogorske vlade imao suditi onim podgoričkim Turkom, koji no su 19. listopada pr. g. nedužne crnogorske podanike u Podgorici sasjekli. Ako je samo polovica onih vijestih, što su o raspravah ovoga suda došle u javnost, istinita, taj sud postupao je uprav bezobraznom pristranošću. Članovi turskoga povjerenstva bili su sami, koji su okrivljene Turske na očigled upućivali, da sve nječin, pa su ovi i sve nijekali. Crnogorski povjerenici prosvjedovali su više puta proti načinu turske sudbene rasprave, da su se i više puta bili već spremili, da iz Skadra otigju. Može biti, da bi se te rasprave bile i bez ikakva us-

pjeha dokončale, da zastupnici nekih velevladstih nijesu u interesu povrijegjena međunarodnoga prava posredovali. Tako se je na posljedku skadarski sud sklonuo, da nekoliko obtuženih Turaka, koji su u podgoričkom pokolju počelnici bili, osudi na smrt, a nekoliko na tamnicu.

Ako Crnagora nije mogla biti zadovoljna niti načinom sudbene rasprave, niti samom osudom, još više morala se uzrujati, kad je skadarski paša poslao osudu u Carigrad na potvrdu i kad je odanle dobila poruku, da će se ova osuda potvrditi i izvršiti samo onda, ako crnogorska vlada nekoje Crnogorce, koji su valjda na dan podgoričkoga pokolja ubili tri turska vojnika, izruči turskomu sudu da im sudi. Pristati na ovo drzovito zahtijevanje Porte, značilo bi, priznati portino suverenstvo nad Crnomgorom. Knez Nikola odbio ga je, kako se i samo kaže, svom odlučnosti, te je uztražio, da se osuda skadarskoga suda bezuvjetno izvrši. Jesu li crnogorski podanici počinili na turskih vojnicima kakav zločin, suditi će im domaći, crnogorski sud, a ako je Portu volja, može izaslati svoje povjerenike, da ovom sudu prisustvuju. Tako je knez Nikola na portinu insinuciju odgovorio.

No veliki vezir Husein Avni paša, o kojem kažu, da je fanatican, tvrdoglav Osmanlija, nehtjede od svojih uvjeta za osudu podgoričkih Turaka odustati. Husein misljuje, da je sada uhvatio zgodnu priliku, da porta lukavštinom od Crnogore izmudruje, što od nje silom nikada nije mogla izvojevati. Ali je i knez Nikola vrlo dobro shvatio domašaj portina zahtijevanja, te ga je iznova odrješito odbio.

Ko svijest i ponos sinova Crnogore pozna, taki će dokučiti, da je ova bezobraznost portinih državnikova morala u njih najveće ogorčenje pobuditi. Knez Nikola ipak je kao poslije podgoričkoga pokolja, tako i sada uzdržao svoj narod, da neplane osvetom. Ako i vazda spreman mačem u ruci obraniti državnu neodvisnost svoje zemlje, on je ipak bio uvjeren, da će se pravu Crnogore zadovoljiti, a da se za to ni kap krvi neuzmora proliti. Sazvav na 19. o. m. svoje doglavnike na skupštinu, preko njih on je ovo uvjerenje pribavio i svemu crnogorskomu narodu, te je Crnagora ostala posve mirna, premda je Porta odpremala k njezinim granicama svaki dan novih četa.

Po ovom postupanju portinu čini se, da je ona ovaj put na svaki način hotjela rata sa Crnomgorom. Carigracki državnici osjećaju, da je katastrofa na domaku, pa bi bili spremni, uložiti sve u jednu kartu, eda posljednjim naporom svih uzdrže polumjesec, da nezapadne. U najnovijem postupku portinu proti Crnojgori i neočituje se doista ništa drugo nego sdvojnost.

Može biti, te se u Carigradu mislili, da ostale kršćanske države na istoku nebi ovaj čas bile pripravne, da uz Crnogoru pristanu, pa da s toga nisu ni zazirali, udariti na Crnogoru. I mi sami jako dvojimo o solidarnosti kršćanskih država na balkanskom poluotoku. Nije li tunkidašnja izjava službenoga lista rumunjske vlade može biti kakav manevar, biogracki organi obmanjuju i sebe i žalostnu raju, kada o solidarnosti kršćanskih država govore. No portini državnici izpustili su ovaj put iz računa činbenik, koji je mnogo jači od solidarnosti kršćanskih država, a taj činbenik jesu tri sjeverne evropske vlasti: Anstro-Ugarska, Rusija i Pruska.

Zastupnici ovih triju vlastih zauzeli su se u Carigradu najodlučnijim načinom za prava Crnogore. Što je Porta mislila, da maloj Crnojgori smije uzkratiti, nije se prema ovim velikim vlastim usudila odbiti. Čim su u Carigradu vidjeli, da zastupnici Austro-Ugarske, Rusije i Pruske prema crnogorskoj zadjevici složno postupaju, obustavili su odmah pošiljanje četa na crnogorsku granicu, te su se izjavili takogjer spremnima, izvršiti osudu skadarskoga suda nezahtijevajući više, da knez Nikola izruči svoje podanike turskom sudu.

Tako je porta pretrpjela opet nov poraz, tim veći, čim je nepravednije, čim je drzovitije bilo njezino zahtijevanje. Ovaj, diplomatskim oružjem izvojevani poraz isto će toliko pristase korana u njihovoj samosvijesti potlačiti, koliko će Crnogorce i kršćane na istoku u opće osokoliti. Porazumljenje izmegju triju sjevernih vlastih, o kojem se od berlinskoga sastanka careva toliko govori, ovaj se je put eto činom pokazalo. Bude li se ovo porazumljenje, kao do sada, i nadalje očitovao u složnom radu na korist čovječnosti, civilizacije i napredka, mi se nadamo, da će ono pripravit posve naravnu rješitbu tako zvanoga istočnoga pitanja.

A mi mislimo, da i nemože biti dvojbe, kojim pravcem imaju i mogu sjeverne vlasti rješavanju istočnoga pitanja postupati. Ako je ko-god miru na istoku neprijatelj, nije to ni jedna kršćanska država, već je sama Porta, kako to i ova njezina, objestno izazvana zadjevica sa Crnomgorom dokazuje. Mira na istoku nemože i neće biti dotle, dokle god truli organizam osmanske vladavine neustupi mjesta novim, na život ovlaštenim i sposobnim državnim tvorbam, u kojih se nalazi pouzdan i krjepak elemenat reda, uljudjenosti i napredka.

Crnagora zavrijedila je svojim mirnim, dostojnim držanjem u ovoj razmirici najveće priznanje izobražene Evrope, a to može slobodi naroda na istoku samo u prilog doći. (N. N.)

Politički pregled.

Rajhsrat držao je 20. o. m. prvu sjednicu poslije božićnih blagdana. Zastupnika nije baš bilo mnogo prisutnih. U istoj sjednici čitana su očitovanja staro i mladočeskih zastupnika. Premda se ta očitovanja smatraju vrlo važnim državnim spisom, nije ga ipak zastupnička kuća priznala za dovoljno opravdanje. Česki zastupnici lišeni su svojih mandata uzprkos svim prigovorom zastupnika Pražaka i Lienbahera. Kod rasprave vladinoga predloga o promjeni izbornoga reda za rajhsrat odnosno jednoga izbornoga kotara u Českoj očitovao je grof Hohenwart u ime „stranke prava“, da nemože učestvovati kod te rasprave. Stranka prava izišla je za tim iz sabornice.

Ofenheimova parnica nije ostala bez upliva na parlamentarne krugove u Beču. U nekih se je frakcijah potaknulo već pitanje o inkompatabilitetu.

U naprednom klubu raspravljalo se je već to pitanje te će se valjda iz kluba učiniti shodan predlog u zastupničkoj kući. Ovaj bi se zakon znatno odlikovao od ugarskoga, samo bi u njem megiu inim bila ta ustanova, da se moraju podvrći novu izboru svi zastupnici, koji su za vreme svoga mandata primili kakovu državnu službu ili kakovo mjesto kod kojega komercijalnoga ili obrtničkoga poduzeća, koje se nalazi s vladom posredno u poslovnu odnošaju.

U sjednici pruskoga sabora od 20. o. m. povede se duža debata o predlogu zastupnika Taszanovskog, da se pozove pruska vlada, neka uzdrži u krijeposti prava podijeljena Poljakom u pogledu narodnosti i jezika i neka ukine sve one naredbe, koje su u protuslovju sa spomenutimi pravi. Taczanovski tužio se, da se potlačuje poljska narodnost i pozivljuć se na bečki kongres reče napokon, da će poljski živalj, dosada uzko spojen sa zapadnim tradicijama, morati na istoku tražiti svoja potporu.

U istom je smislu govorio i zastupnik Niegelovski, nu predlog Taczanovskoga ipak je napokon zabačen.

Vijest, da će se vojvoda Audiffret-Pasquier sporazumjeti s Kaz. Perierom o republici na sedam godina, potvrđuje i pariški dopisnik „Ind. belge.“ Grof pariški, vele, da je sam u tom pogledu poprimio neku inicijativu naloživ Pasquieru u sporazumku s drugimi članovi obitelji i s obzirom na pogibelj, koja prijete od Bonapartista, da se ustroji nova većina za prenos vlastih maršala Mac Mahona.

Pošto nije pošlo za rukom, da se sjedine monarhične stranke, sakupiše se mnogi zastupnici obadvajuh središta kod Kaz. Periera, a tom

PODLISTAK.

Promona

GRGURA URLIĆ-IVANOVIĆA.

(Odlomci iz prvoga dijela).

Razjasnenja.

„Promona“ za Solinom slavniji i najratoborniji grad stare Dalmače. U svojoj tvrđi zadrugi prvak je stajao, boreći se za samostalnost i slobodu ilir-dalmatinske domovine. Mala i pocjepkana snaga dakako podlegla strahovitoj rimskoj poplavi, ali slavno i pošteno, jer nakon četveromijesečnoga junačkoga odpora, jedva, i to prevarom, caru Augustu pojde za rukom da osvoji Promon, koga i zemljom sarazi, iz osвете proti velikomu vitezu Tutimu (Theutymius), koga tijelo u zadnjemu jurišu na carski tabor iz turgje Petrona, (pošto je Promon pao) strašno izranjeno, dade zapovjed da se zapali na lomači, na sred ruševina Promone (tako piva prědava). Nagrada doista dostojna junaku, koji padom svoje domovine, na razvalam te, odabira slavnu smrt. Na povratku u Rim razrušiv Sinod, Šetonn i druge gradove, netom pobijedi pri glavini Acja takmaca Antona, daevom 21 rujna 34.e god. prije Krsta, svećani obretom proslavi „sextum triumphum dalmaticum“. U toj prigodi proglašen carem (imperator) na slavluku pri Kam-

pidolju stajase upisano; *Vivat imperator, victor invicti Theutymii, Promonensium, Dalmatorumque celebrim ducis!*..... (iz rukopisa našasta Kad pok. Franjeveca Ota Dobroslava Mlinara).

Mračna nam se predstavlja povijest, niti je moći prouači dovoljna gradiva, da bi se поблиže upoznali o promonskom katastrofom i njezinim posljedicam, kao ti i ob obširnijim okolnostim pojedinih dogagjaja, tekom obsjednuća.

Površni pisaoči starina naših, jedan drugomu pritvrguju, brez i najmanjeg kritičnog pretresa, da pri obsadi grada vojni zapovjednik u njemu bio je *Weršuš*; kamo bi ja smio usuprot pritvrditi, obzirom na tek dogagjaja, da je taj s Tutimom krivo zamjenut. Kačić s Pavlom Vitezićem Tutima zove kraljem dalmatinskim u Promoni. Osvrćući se inače na okorjele prědave, kao i na nadpis na slavluku Augustovu, (kad bi mu kakovu cijenu pripisali) teško mi je odustali od toga mnijenja. Tako znamenito pitanje, kao ti i podalji dogagjaji, tekom obsade, ufam da će oštrije učenjaci starina naših prosuditi, tim i ja za sada, da neporemetim prěvagu historičku odustajem od izdavanja cijele pjesme u osam spjevih priragjene jednostavnijim zamašajem i savršeniom formom. Ovi prvi pokušaji osnovani na tradiciji, uvidio sam da tako nisko nižući pjesmu, podnipošto odgovoriti nebi mogli uzvišenom predmetu o komu pjevam: s druge strane netom sam pjesmu uredio,

pod dostojnijim vidom, prědoči mi se i ta glavna zaprijetka jer *protagonistu* (kakov nam se predstavlja vojvoda *Versus*) u istoj sjelnoga Ilir. Dalmatinca bo-vioća branećeg slobodu i domovinu, nemogu si poništio predstaviti u pomenutomu vojvodi, koji istom što se pokaže, jedno i iznikne u grackoj katastrofi.

Tutim je bio prvi i veliki junak Dalmatinski (nalik *Batonu dežiutu*) preko dalmatinskih ratova s Rimljanima; nije zamierno indje da i slavohlepni August tražio mu se je osvetiti po najgore načine, budući šestokrat bio težko oštećen od napadanja Tutimova, pod Sinodom, Šetonom i Solinom: a dvokrat pod Promonom, preko vojevanja Vatinia i Gabinia.

Još mi je primijetiti, da prem necijenim dostojan ovaj okrajak pjesme, da se na svjetlo tura; no s druge strane pobuguje me želja da se i koješta piše na primjer mlagjim, jer da i naši stariji budu se i jole bavili svojom slavnom i dičnom prošlosti, nebi mi danas, kao sliepac tucajući se po neznatnoj stazi, te nagoviještali, na razrovanomu zemljištu, uz kakvu probranu spomeću, što je izpala iz pera rimskih pisaca.....

Izmegju tolikih prědava, koje sam pomljivo po puku radio razabrati, evo jedne koja dosta sudara s Promonskim dogagjajim, kako mi ju slučajno povijedi jedan starac samouk iz Petrovopolja.

Rimski veliki kralj tri dana, tri noći tamarao je, jer razbijen od zagorskoga junaka „*Tatama*“ dok

su s godom razlagali pitanje, ima li revizija ustava biti obligatorna ili fakultativna.

Na ovaj bi način Thiersova politika slavlila novu pobjedu. Oni isti principi orleanški, koji su mnogo doprinijeli da se sruši Thiers, budući da ih nije htio podupirati pri namjeravanoj obnovi monarhije, oni isti Orleaniste plaše se Bonapartizma, a u svojem strahu udaraju skoro nehotice pravcem, kojega se je držao Thiers prije dvije godine.

Izbor Bonapartiste Cazeauxa u gornjih Pirenejah mnogo je doprinio, da su Orleaniste postali „prijatelj republike na sedam godina.“ Cazeaux ima se najviše svećenstvu zahvaliti na svojoj pobjedi.

Iz Bayonna pišu, da se je kralju Alfonso pridružilo do petdeset časnika, koji su ondje boravili. U sjevernih provincijah uzimlju Karliste u vojsku mladiće, koji su jedva dovršili sedamnajst godina! Španjolski brodovi započeti će za koji dan pucjavu na Zarauz; njemački brod „Nautilus“ biti će prisutan.

Organ vanjskih poslova u Bukureštu donosi važan članak o odnosajih megju Srbijom i Rumunjskom. „Rumunjska i Srbija, veli, imaju vlastitu, megju se posve neodvisnu eksistenciju. Megju ovimi državama uvijek će obstojati najbolji i najprijazniji odnosi. Ali sada nije Rumunjska imala nikakova povoda, da sklopi sa Srbijom kakav ugovor, bio ofenzivan, bio defenzivan. Vijest o obstanku takova ugovora puka je izmišljotina. Jedino zajedništvo simpatija veže Rumunjsku sa Srbijom.

Svaka se ova zemlja svojim putem i načinom razvija. Prijatelji sličnih vijestih mogu biti uvjereni, da Turska neima u Rumunjih nikakvih neprijatelja. Oni nezahtijevaju drugo, nego da se čuvaju prava Rumunjske u njezinu savezu s Turskom. Rumunjska ima na sreću takav zemljopisni položaj, da nemože Turskoj ni škoditi ni koristiti. Po rijeci, koja Rumunjsku dijeli od Turske, baš je Rumunjska bedem za posljednju državu, te joj nikada nemože biti pogibeljna. I istočno pitanje u najstrožem smislu nedira ni najmanje Rumunjsku; istok je na desnoj obali Dunava, a Rumunjska na lijevoj, sačinjavajući početak zapada.“

Dogovaranje u Beču radi rumunjskih carinskih konvencija napreduje povoljno, kako „P. Ll.“ doznaje.

Talijanska druga komora nastavila je takogjer već svoje sjednice. Zastupnik Della Rossa podnio je zakonsku osnovu, po kojoj se ima ukinuti postojeći zakon, kojim se ustanovljuje, da se oni sudbeni činovnici, koji su dovršili sedamdeset i petu godinu, umirove.

Ministar pravosugja izjavio se je protiv ovomu predlogu; jer zadaća sudbenoga činovni-

ka zahtijeva djelatnost, koja obično preporučuje sile stara muža. U ostalom nije ministar prigovarao, da se taj predlog uputi na poseban odbor zrele uvažanja radi. Usljed ove izjave bude zaključeno, da se spomenuti predlog uputi na odbor ad hoc.

U četvrtak započela je u versaljskoj narodnoj skupštini rasprava ustavnih predloga. Još u posljednje vreme nastojala je rojalistična desnica, da se rasprava odgodi. Predlog desnice, da se rasprava odgodi, zabacila je komora.

Po novijih vijestih bila je rasprava o prenosu vlastih odmah prvi dan vrlo živahna. Digla se je prava bura, kada je Carayon-Latour govoreći za monarhiju sa Chambordom zahtijevao, da se čita list kneza Bismarka, poznat iz Arnimove parnice, u kojem se veli, da bi monarhija povećala vjeresiju Francuzke.

Domace.

Ci scrivono da Vienna, che il viaggio di S. M. in Dalmazia è fissato pel primo di Marzo, che furono già impartiti i relativi ordini alla flotta a Pola, e che S. M. in complesso si fermerà in Dalmazia 12 giorni.

Ci scrivono inoltre, che a quanto pare la legge sui componimenti fra frazioni di Comune votata nell'ultima sessione della Dieta, non otterrà la sanzione sovrana.

Pišu nam iz Benkovca, 28 siječnja:

Danas slijedi izbori općinskog Opraviteljstva; ostadoše imenovani jednoglasno za Načelnika Nikola Dapar, bivši Načelnik, za Prisjednike Miović Jovo, Jurković Jovo, Corneretto Ante, Malešević Jovo, Vrsaljko Marko, i Košević Glišo.

Radošću doznajemo, da visoko Presjedništvo c. k. prizivnog Suda, priznav da su odviše tijesne i nedostatne zgrade gdje su sada namješteni uredi pokrajinskog Suda i gracke Preture s obzira poglavito na zahtjeve novoga kaznenog postupnika, zametnulo je dopisivanje sa ovdješnjim općinskim Opraviteljstvom, neka mu ovo na južno krajmore ustupi zemljište na kojem bi, uz privolu visokog Početeljstva, podiglo zgradu, koja bi služila obama uredima i ulazkom s njih u mjestne zločinstvene tamnice.

Važniji kazneni slučajevi dojavljeni u Dalmaciji mjeseca prosinca 1874: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 1 ubojstvo, 1 razbojstvo, 2 silovanja, 6 paleža, 14 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 pokušano umorstvo, 2 ubojstva, 1 čedomorstvo, 2 razbojstva, 1 zloporaba uredovne vlasti, 3 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 2 paleža; okružnomu

mnijenju i ja pristajem, kao najvjerodostojnijemu. Tamo se je sticalo pet rimskih putova, kojim biljega i danas s juga, sa zapada, i podneva, (latinski). Stari pisci nazivlju Promonu *civitas septimolis*; a sedam glavica osnovnim pravcem broje se više Prominskoga pokosa u sjevero-istok prema opredjeljenomu položaju Tepljuha i Siverića, sačinjavajući jedan raztvojen trokut na zjalo Petrovapolja. Ruševine Petrovca na najvišjoj glavičici i sad su na očigled. Tugjer za obstanka Promone dizao se je *castellum Petronum*, taj zadnji pade u ruke Rimljana. Danas ga zovu Petrovac, od bana Petra; koji, rek bi da je savremenik bio Marčinka bana Koinskoga, a suparnik i veliki takmac Zagorskoga bana Neorića. Od Petrovca po bannu Petru, glasi se danas Petrovopolje.

Naš učeni starinar profesor Šime Ljubić, pošto je obašao ruševine Petrovca u rujnu 1872, tvrdi da su to zidoderine iz rimske dobi, a ne iz turske, iliti mletačko-hrvacke, kako nijeki hotjeli.

Treći pak zagovaraju Promonu na Kosovu od Klanca u zapad, izpod sedam poredanih glavica; nego ako se je u zemanu Kosovo strovalilo, kako to zemljoslavci umstvuju, uslijed velikoga potresa, što bi se i s Petrovpoljem dogodilo, uzalud je već samo biljega iztraživati. Mnijenje pak nikojih prêtreži, da se je prostirao na jugozapad planine Promine, od današnjeg Razvogja uzapad prema Supljaji (Burnum, Trojanopolis,) kamo se je dalo opaziti rimskoga zida,

Sudu u Kotoru, 1 razbojstvo sa pokušanim umorstvom, 2 paleža.

(P.)

S. E. il Luogotenente ha nominato il praticante di concetto Antonio Vuković a concepista luogotenenziale.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro effettivo della scuola popolare maschile di Zara l'attuale maestro di Obrovazzo Giuseppe Turbarina; a maestra effettiva della scuola popolare femminile di Curzola l'attuale provvisoria maestra Francesca Zanon, ed a maestro effettivo della scuola popolare di Zernova l'attuale provvisorio maestro Antonio Sulečić.

Izišao 22. broj *Práva*. Evo mu sadržaj:

D. r. K. Vojnović. Nastupni govor (*svršetak*). — A. D. r. Randa. O nastupanju za kim na posjed po austrijskom právu. — A. Vuković. Preustrojstvo političke uprave; njegova potreba. — I. M. O baštinskoj odredbini na imetih povjerbenoj obvezi podložnih. — F. D. r. Gernerth i D. D. r. Krall. O obustavi prediztrage. — Sgogjaji. Gragjanski. Kazneni. — Vijesti.

Različite vijesti.

(*Kratkovidnost učenika.*) Doljno Austrijski namjestnik obilazeć učione opomenuo je opet, da svaki dan raste broj kratkovidnih učenika, koji su prisiljeni nositi naočale. Takogjer učitelji izjaviše, da kratkovidnost sve više i više hara; tako u jednom gimnaziju nagioše u jednom razredu, gdje je 18 učenika, njih 12 koji nose naočale. Namjestnik je naložio zdravstvenomu vijeću zemaljskom, da se po predlogu dra. Reussa nastoji u društvu sa školskim vijećem klope čim prvo prenapraviti, jer da one mnogo doprinášaju kratkovidnosti.

(*Praktično.*) U Bretanji je evo ovaj običaj: Na stanovite blagdane dogju djevojke na ples u crvenih suknjicah, a suknjice su im obtočene ili bijelim ili žutim, to ima veliko znamenovanje. Koliko je god bijelih toka na suknjici, toliko je u djevojke stotina franaka godišnje prihoda, koliko žutih toka, toliko hiljada franaka godišnje pripada. I eto tako je mladi Bretanac odmah na čistu, komu za oko zapne mlada Bretanka. Nekakov kapetan u Brestu našao je da je taj običaj prekrasan, te ga želi prenijeti i u velike gradove, ako bude moguće, i na promenade! Čast mu, pametan je!

(*Kralj Sandwichskih otoka na burzi u Newyorku.*) Sindikatu newyorske burze doglasio je neko, da će na badnjak na burzu doći vladajući kralj Sandwichskih otoka. Vreme bijaše vrlo dobro odabrano, jer na taj se dan neradi mnogo. Što je ljudih bilo na burzi, svaki ih je izvirivao, hoće li neobični gost banuti i zaista nekoliko časa poslije podne eto ga. Desetak dvanaest agenta, i gorjih nametnika nego li su drugdje po svijetu, odmah se je sjatilo oko kralja te ga pratilo poput tjelesne garde. Kralj je slabo prilieio kralju, kako smo navikli po opisu Shakspeareovu misliti si kraljeve; vrlo crnomanjast čovjek, sličan crncu, u otreanoj odjeći, priprosta držanja i hoda uprav kao da je hotice sakrivao onu „božanstvenost“, o kojoj Shakspeare veli, da je ponešto

unaobšet, o komu Valentin Lago u svojoj knjizi „Memorie sulla Dalmazia“ donosi, da je to bio „*murum circumvalationis*“ sagragjen od Rimljana, da se oskrbe proti navali gragjana. Istina je, povrh toga, da čestokrat rovujući zemlju u Promini (sadašnjemu selu) nahodilo se je znamenitih grobnica, raka, i vojničkih odežda pri iztrunutoj truleži, i novaca rimskih, ali o Promoni ni traga ni spomena na tom položaju. Sudeći posvema, nevjerovatno je, da su okretni Liburni odabrali to čak nedolično mjesto da si sagrade tvrđi Promon. Na Puljanim, na Motosim, pri Bogetiću, i na Oklaju, kao i na Mratovu, na širokoj i dalekoj prostorini, nahodi se biljega starina iz rimske dobi; ali kad nam Strabon, i drugi stari pisci, spominju, da se je kod obala Tikja (Krke) prostiralo više znatnih gradova i mjesta, to i nami dakle nevaži stvarati Promonu, na svakomu mjestu gdje se starinskih biljega najde.

Svakako je dakle najprilicnije, bilo sa strategičkoga gledišta, jali sa krasnoga položaja, da današnji Tepljuh skrije ruševine Tutimova grada, gdje nam je i danas opaziti stečaj avih putova rimskih, koje su tamo upirali sa sve četiri strane; a da tugjer ni je bilo jedno ugledno mjesto, kao što je bio Promon, nebi se doista slučajno križali toliki putovi.

se nije približao k' moru; odkolem prišav u svoje kraljestvo, pokupi silnu vojsku, dojde iznenada, i obsjede *Tatama*, u njegovu gradu kod Petrovapolja. *Tatam* se je branio junački, i rugao se svoj sili neprijateljskoj; ali jedne noći, budući mu u zao čas vojska pospala, udari neprijatelj u sréd tavisne noći, zauze grad brez muke i otpora, pogubi dvanaest hiljada samih vojnika. *Tatam* videći osvojen grad, od gujiva i žalosti, nemoga se već uzdržati, neg su nekoliko vjernih junaka, učini juriš na kraljevu gladu, i pogibe sijekući neprijatelja. Njegovo tijelo bje zakopano sedam vatih duboko u sréd Petrovapolja...!?

Važili ova predava, i moželi umjestna biti, toga mi ovdje nije dokazivati, niti se iz toga smjede rabiti povijestno gradivo za pjesmu, jedino i izriječno rećiću, da se predava kroz vijekove provlači, od koljena do koljena, od naraštaja do naraštaja, i da ta svaka, i pojedina nije brez kakove jezgrovite istine, ako i u preinaci.

Kakogod nam je o povijestničkim dogagjajim dosta mračno, tako i o prvobitnomu položaju *Promone* još izvijestno nije dokazano; jer mnijenje potražnika i pisaoca upire na tri mjesta, brez da je konačno riješeno, gdje zakopana leži ta neumrla dika starine dalmatinske.

Bomman i Vinjalić na temelju Appiana i Strabona opredjeljaju mjesto Promoni na Tepljuhu iz megju Promine, Drniškoga Siverića, i Biočića, kojemu

ima u svakoga kralja. Ovratnik bijaše mu neobično zaostren i mučno bi izmudrovali, da li je bijel ili šaren; klobuku se nije znala prava forma, nu vidjelo se je, da se je naslužio. Mnogi burzijanci klimahu glavom nad kraljem, nu svaki ih odmah si je pomislio, ta šta bi mu bolja odjeća, gdje je, i dobra mu je. I tako pozdraviše ga svi složno uzlikom, kakov se samo čuje na burzi u Newyorku, te ni usred Italije onako. Kralj odzdravi u milosti vrlo srdačno i pogje prama staničar presjednikovoj. Podpresjednik ustade velikim počitanjem i pozdravi sniženo kralja, a to ovomu i većma polaska. Da se dostojno zahvali, izvadi iz džepa nekakvu sviralu te počeo življati narodnu svoju himnu, da su svi yankei objijemili i oglušili.

Kad je svršio neobičnu produkciju, prohtjede mu se burzijancem i govoriti, a s toga htjede za presjednikovu stolicu. Podpresjednik počeo dvojiti, da bi to mogao biti kakov pastolov, a ne kralj, te ga nehtjede pustiti za svoje mjesto. Opaziv burzijanci, da bi mogli biti nasamareni, posjedose kralja na nekakov stolič, te se počeo s njim rukovati. Čudnovata ceremonija provrže se u sprudju, u času natuče

netko tobožnjemu kralju klobučinu na glavu, neko ga potegnu s ove neko s one strane za skut i što bi dlanom o dlan; odleti tobožnji kralj sav izdrpan pred burzu. Doznalo se je, da nije bio kralj već nekakov sluga iz krčme: omrleo se je i došao se po nečijem nuputku narugati burzijancem, te dobio za to 15 dolara. Pravi kralj prispio je u Newyork isti dan u 3 sata poslije podne, kad je naj yankee već zaslužio, što se je moglo zaslužiti sbog njegova dolazka. Pravoga kralja dočekaše na burzi velikim odlikovanjem, on halabuka i komešanje slabo mu je bilo po volji te se je za nekoliko časa izgubio s mjesta, kako reče, tobož sreće, al zaista nesreće.

(*Telegrafski koncerti.*) Presjednik kalifornijske akademije znanosti, profesor Davidson, priopćio je na posljednjoj skupštini, da mu je jedan brzoglavnički činovnik pokazao stroj, pomoću kojega se muzikalni glasovi po električkoj žici mogu odpremati, te uvjeravaše, da je on sam jasno slušao muzikalne glasove, koji su 800 milja daleko dolazili. Američki glasbeni listovi rugaju se toj objavi, nu izumitelj sprema se, da uzme patent, i tako bismo mogli doživjeti—telegrafičke koncerte i telegrafičke mačje muzike.

(*Gospoje — odvjetnici.*) Iz Petrograda javljaju, da tamo postoji gospojinsko društvo sa svrhom, da svoje članove podučava u juridičkih znanostih. Do sad dotjerale su te pravuice, na broju ih šestnaest, do toga, da su držale konačnu raspravu za pokus — pri kojoj su svekolike zasebice fungirale kao braniteljice. Uspjeh da je bio veoma povoljan, to je navedeno toga ovo društvo umolilo kod vlade za dozvolu, da njegovi članovi mogu pred sudom braniti, uz megjnsobno jamstvo. Teško da će pristati uz ovaj originalni gospojinski bureau.

(*Račve od papira.*) U Washingtonu došlo je nedavno patent novo iznašanje, po kom se sve bačve, koje služe za spremanje šećera, brašna, voća, vapna itd. čine od slatunatog papira, koji se zalijepi te čvrsto stisne. Ove bačve imaju podobu valjka (cilindra) zauzimlju dakle manje prostora od trbušastih drvenih bačava. što je za prevoz veoma važno. Težke su samo polovicu od drvenih, trajnije su i čvršće od njih, a jeftinije zapadaju za 20 postotaka. Već su se združile Compagnie, da u veliko započnu proizvodnju tih bačava.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; s toga znaj p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki licni osip, tusteke, pjege, u opće čuva, tjepa i omaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhivajuć iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sunraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s nuputkom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nješto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo i kutija s uputom 25 nvč.

Laštilo. Neocjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Kruglja-čistilica. izvrstno srestvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nvč.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrec trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfona mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest urejena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravit. 1 kom. fin 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. sa putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjećaju mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve ma odgovara. 1 boca 60 nvč.

Veliku korist pružaju *novi strojevi tuške* (olovka); pristedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nelomi. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radargummi za tuhu i orailo 5 nvč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vunc. 12 kom. 25 nvč.

Prašak za pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška pristedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Čudobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijem oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktički su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčeno srestvo odstranjujuće svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalsnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zroala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijelo godine a rabi se stučena i boca velika 20 nvč.

Nepronici krevetni uložnjaci bez vanja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1. 20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svraćam pozor velećenju ih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručebina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručebinam.

C. kr. povlađeni saponi eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčistijije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariski univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p. n. da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući i uzdužna srestva tek 10 nvč. Isti lijev kao lijev, vrlo izdasan, 1 boca 30 n.

Munjerite zubne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekartija (samo čistom vodom) Radi što veće p odaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vla- i očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježja, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova heatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdulje crte. 12 komada 24 n.

Previše je porlašten otvar na propast svim mješvom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz nuputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja *arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasticu i živce, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih pljavih, a odstranjuje dolazeće brastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priložena opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n. *Najbolja tjestina za britve*, kojom se pristedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n. *Enervair* odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnini nečali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živnice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupljen li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for. 1. 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharem, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo sačepiti boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva laka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod ne zamjenja s tužemskim.

ČUVAJ SE OBMAE!

Megu mnogimi oglasi naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno urejeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatnu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se minek tili lijepe sgođe dobiti si tili potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamci kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom oboknbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuokanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepo f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje nregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etu) f. 5.
Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom; veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicijama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod a hogato nareženju 30 palca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkjama ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovao (Cylinder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo- gubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz- rađenim a ledeovim staklom f. 15.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim ledeovim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne- otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospojinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro urejena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 noreća.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su načonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba. f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mjetackih. f. 1.80, 2 i 3.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80. f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novč. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10:—
 " po godine . . . 5:—
 " mjesec . . . 1:—
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretpłata je na godinu
 za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
 samo f. —: 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 10.

Zadar 3 Veljače 1875.

God. III.

Zara, 3 febbraio.

Il pericolo che si credeva minacciasse dall'Oriente la pace europea, si è dileguato. La *baisse* degli ultimi giorni scomparisce pur ella alle Borse, ed a quella di Vienna specialmente i valori hanno già raggiunto il loro corso ordinario.

La Turchia ha rimesso delle sue insolenti pretese di fronte al dignitoso ma risoluto contegno del Montenero ed alla concorde azione delle grandi Potenze settentrionali.

Frutto delle *entrevues* di Gastein e di Salisburgo, questa azione concorde nella politica orientale è la migliore garanzia che si possa avere l'Europa per la conservazione della pace.

Questa concordia non si è ancora smentita; le gelosie diplomatiche stesse a cui accenammo nell'ultimo numero e che adesso si agitano a Belgrado, sembra, giusta le ultime notizie, che non riguardassero l'Austria e la Prussia, ma bensì questa e la Francia.

D'altronde sull'orizzonte europeo regna da alcuni giorni la stessa monotonia di colori.

A Vienna continua l'imponente processo Ofenheim, processo che dimostra come l'*auri sacra fames* non è prerogativa di questa o quella classe sociale, ma difetto comune a tutte.

La Spagna, la volubile Spagna che cambia d'idee a seconda che è il gen. Espartero, il gen. Prim oppure Martinez Campos che promuovono un *pronunciamento* militare, è ora in feste per re Alfonso. Però assieme all'eco di queste feste, giungono delle notizie giusta le quali si dovrebbe ritenere che Alfonso non è troppo sicuro all'Escorial.

Don Carlos, questo militare che ha sopra tutti gli altri Spagnuoli una grande virtù, quelle della costanza e della coerenza, è irremissivo, e sembra sia disposto a combattere Alfonso, il cugino, coll'energia con cui ha combattuto la repubblica, e quella di Castelar e quella di Serrano.

I repubblicani poi, che quando giunsero al potere si divisero ed intinsero le mani gli uni nel sangue degli altri, ora che dal potere furono bruscamente sbalzati, si unirono di nuovo, e non certo per appoggiare Alfonso.

Re Alfonso quindi si trova al principio del suo regno fra due fuochi. Arriverà egli a spegnerli entrambi? Od almeno, contornato come è da rigidi conservativi, saprà egli con un governo liberale, paralizzare le agitazioni repubblicane? In Ispagna la repubblica ha un terreno per sé, come lo ha il Carlismo; re Alfonso invece bisogna che ancora se lo apparenchi. Questo è il difficile della sua posizione.

È arduo assai vederci chiaro nelle cose francesi; tanta è la confusione che vi regna! Una sola cosa è certa, e si è che mentre or-

leanisti, moderati, repubblicani radicali, e quanti vi sono che principi liberali rappresentano all'assemblea, si combattono fra loro, il bonapartismo fa rilevanti progressi.

Prusko-Njemačka.

I.

Početkom nove godine vrijedno je da bacimo ma i letimičan pogled na najmlagje carstvo u Evropi, na Prusko-Njemačku. Ta je država u posljednje doba igrala najvažniju ulogu u političnom životu ne samo evropskoga, već cijeloga svijeta, jer se ni na jednom kraju nisu sbili takvi događaji, koji bi svijet toliko zabavili i tolika zamašaja bili, kao što bijahu događaji evropskoga središta, izvedeni od Prusije.

Bismark inaugurirao je politiku „krvi i gvožđa“. On je skroz proniknut od svih posljedica te politike. Posljednja parnica grofa Arnima iznijela je svu mahijavelističnu stranu Bismarkove politike proti Francuzkoj, na koju Bismark vazda motri i koja mu ni u Varzinu neda mira. Bismark uvigja, da oteti velikoj državi, kao što je Francuzka, dvije pokrajine i 5 milijarda, a ipak je ne moći time tako skrusiti, da nema kada da pomišlja na osvetnički rat, da to znači stvoriti sebi neprijatelja nepomirljiva, bezuvjetna. Na visini svoje bezprimjerne sreće, Bismark je zastrepio i počeo je svakojakimi srestvi, da radi oko toga, kako bi Francuzku načinio nesposobnom za kakvu alijanciju; jer je uvjeren, da bi takova alijancija poglavito naperena bila proti interesu Njemačke carevine, a u svrhu francuzke osвете.

Istina Bog, Bismark se nije nikad odlikovao solidnošću političkih nazora. On je poprimio u svojoj politici onu materialističnu struju, što se danas tako svijetom širi i nije zazirao ni od kojega srestva, samo ako je bilo kadro dovesti ga do svrhe. Bismark je megju diplomatami pravi buntovnik. Znamo, da je on pobožnoga legitimnoga kralja Vilhelma doveo u savez sa narodnim i od pape prokletim kraljem Viktorom Emanuelom. Redovnu i disciplinarnu vojsku pruske države doveo je on u savez sa Garibaldovskimi dobrovoljnim četama, sa Klapkinom uvalom u Ugarsku. Njegova ruka tražila je i nije zazirala da se umješa u one življe, koji se danas smatraju najopasnijimi po obstanak i razvitak države i današnjega državnog poredka.

Ali se jedno mora Bismarku nedvojbeno priznati, a to je: da je sav njegov rad, sva ta bezobzirnost upravljena u tu svrhu, da se postigne jedinstvo njemačkoga naroda, da mu je dakle pogled vazda uprt na opće dobro onog naroda, kojemu se odao da služi. Pak i ova njegova mahijavelistična politika proti današnjoj Francuzkoj jedino je osnovana u tu svrhu. Uvigja on da Njemačka mora biti spremna „da na pedeset godina brani ono, što je stekla za pol godine dana“, a toga se i poglavito brine, da prusko-njemačka stečevina od posljednoga rata bude što sigurnija, obrana što lakša i pouzdanija.

Veličina Bismarkova sastoji uprav u tom, što je on znao sve prilike i neprilike upotrijebiti da ostvari svoju ideju.

Ta je ideja, ideja narodnosti. Pregjašnja politika obzirala se samo na zemljišne oblasti i pri ugovaranju i mirenju samo se pazilo na

geografski položaj, a nije se obziralo na poreklo, jezik i narodnostnu razliku. U novije vrijeme pojavila se težnja u narodah, da se odcijepi, što nije jednovrstno, da se osnuju slobodne i samostalne narodnostne države pod vlastitom upravom, koja bi njegovala sve ono, što je osobina narodnostna. Pak u koliko pojedine vlade teže, da od političnoga jedinstva stvaraju jedinstvo narodnostno, u toliko to kod naroda pobugjuje duh otpora i izazivlje borbu, koja se odlikuje svojom žeštinom i strašću, te se u tom pogledu može da sravni sa nekadanjimi vjerozakonskim ratovi.

Na zapadu Evrope nije ta ideja mogla zamašniji prevrat izvesti, a to s toga, što je zapad velikom većinom romanske narodnosti, i većinom u državnom stroju svome uređen prema svojoj narodnostnoj misli. Šta više, Napoleon III. upotrijebio je tu ideju na svoju korist, i sbog Alzačke i Lotaringije, tih njemačkih pokrajina, koje su se odlikovale narodnom strpljivošću i odanošću prema tugjinu, nije se francuzki imperator ustručavao, da razvije zastavu narodnosti kao megjunarodno načelo ne samo u Evropi, već u cijelom svijetu. Njegovo osnovi o svemoćnom imperialističnom uplivu godila je ideja narodnosti. Toliko se je dao zanijeti, da je osnivanjem meksikanske carevine radio proti germanskomu življu, što je u velikoj sjevernoj američkoj uniji. Megjutim taj san o panromanstvu, bio je samo san Napoleonov, iz koga ga je iztrgao njegov učenik, bolji od svojega učitelja — državnik njemački Bismark.

Bismark je okrenuo narodnostnu ideju proti samomu Napoleonu i iznesavši na vidjelo želju Napoleonovu za Rajnom, tjedno je obrukao njegovu politiku kao samoživu i nedosljednu. Ratom izmegju Njemačke i Francuzke pukao je centum od Evrope i počeo se proces nova stvaranja. Pruska se vinula na čelo Njemačke i potisnuvši Austriju, ostvarila je jedinstvo njemačkoga naroda. To jedinstvo nije ipak još osigurano ni s polja ni iznutra. Francuzka mu grozi svojom osvetom, a unutra ima mnogi partikularni duh, koji treba da se suzbije u prirodne granice. Njemačko carstvo imat će da izkusi staro pravilo, da je lakše pobjedu zadobiti, nego održati.

Politički pregled.

Reforma političke uprave zanima mnogo u Cislajtanciji. Zastupnik Gollerich želio bi, da se ograniči djelokrug općina, da se ustroje manji politički kotari, a broj kotarskih predstojnika da se razmjerno poveća. Ovi predstojnici imali bi podučavati pučanstvo o ustavu i liberalnih zakonih, na kojih se osniva sila države i blagostanje puka.

Kaiserfeld bi opet rado, da općine zauzmu stanovište općinskoga reda od g. 1849. i da se podrede pozitivnomu državnomu nadzoru. Kaiserfeld tužio se je u svojem članku, priopćenom u „N. F. Pr.“, da se sve više širi prostota, bezposlica, a tim i zločini proti javnoj čudorednosti. Sigurnost osobe i imetka izčežava, a otpor proti zakonom i organom pojavljuje se sve više. Ovomu anarhičnomu stanju najviše je kriva državopravna zadjevica i politična mržnja, koja se novinami i raznimi društvima u narodu razprostranjuje.

Opozicionai listovi misle dakako posve

drugačije; oni dokazuju, da je toj „moralnoj propasti“ kriva mnogogodišnja gospodarska politika, kojoj je posljedica širenje proletariata. Ovomu zlu neće se moći nipošto doskočiti, ako se broj prestojnika za koliko god povećava.

O tursko-crnogorskoj zadjevci donose sada i englezki listovi uvodne članke. Uzne-mirile su ih brzajavne vijesti, što su prošloga tjedna bile u svih novinah. „Standard“ veli, da je položaj susjednih zemalja turske države takav, da bi bilo teško zadržati koju od rata, kada bi jedan put buknuo. Odnosaji meju Srbijom i Turskom već duže vremena nisu najbolji, a u Rumunjskoj bi takogjer s veseljem pozdravili shodnu priliku, kojom bi mogli odbaciti teret odvisnosti.

„Morning Post“ ima najviše Rusiju pred očima. Ova država, veli, nemože sada izvršiti, što proti Turskoj namjerava, u tu svrhu nebi ju podupirala Njemačka, a Austrija ima dosta drugoga posla; napokon se svako vara ko misli, da bi Englezka mirnim okom gledala, kada bi se dirnulo u njezine interese.

„Daily Telegr.“ dokazuje, da Rusija ima svoje ruke u svih poslovih istočne Evrope i da je uvijek zaštitnica crnogorskoga kneza. Kada bi Rusija privolila na rat s Turskom, morala bi istočno pitanje smatrati zrelim. Austrija će sigurno nastojati, da nedogje do prevrata na istoku. Riješenje istočnoga pitanja mora se tražiti na obalah Neve, a ne na gorah crnogorskoga kneza. Rusiji je stalo do toga, da se uzdrži mnjenje o nesigurnom položaju Turske, a kada se samo ova svrha postigne, nije teško skrpiti nekakav mir meju Turskom i Crnomgorom. U ostalom će se, veli „Daily Telegr.“, prva ozbiljna navala na cjelokupnost turske države svršiti ratom za neodvisnost crnogorskoga naroda.

Biogracki listovi proglašuju neosnovanom vijest berlinskih novina, da srpska vlada zajednički radi s poljskim novinarstvom. Srbija, vele, nesluži ni francuzkomu ni kojemu drugomu uplivu. Francuzka pak takogjer naugagja Poljakom, to da je posvjedočila i u novije vrijeme odpuštit jednoga Poljaka, koji je služio kod francuzkoga konzulata u Biogradu. Isto tako, vele, neosnovana je tvrdnja „N. Allg. Ztg.“, kao da je srpska vlada uzkratila njemačkomu zastupniku mjesto, koje mu pripada. Srpska vlada nemiješa se u čine inostranih konzula i načini meju njimi nikakove razlike.

Njemački konzul, Rosen, ostavio je megjutim Biograd, da izvijesti svoju vladu o stanovitih uplivih, koji sada vladaju u Biogradu.

„Nordd. Ztg.“ donosi nov članak, u kojem tvrdi, da Njemačka nehlepi za prednošću; ali veli, da se tajiti neda, da je njemački konzul u Biogradu bio zapostavljen. Za sada

da neće biti u Biogradu nikakova njemačkoga zastupstva; ono malo njemačkih interesa, što ih ima u Srbiji, da će se moći u Carigradu paziti.

Iz Biograda javljaju „N. F. Pr.“ iz pouzdana izvora, da je onamo prispjela ruska depeša, koja bi bila kadra utaložiti uzburkane misli. Već prije nekoliko dana da je knez Gorčakov predočio srpskomu kabinetu obzirno i dostojno držanje Marinovićeva kabineta. U političkih krugovih biograckih, vele, da su skoro posve uvjereni, da će se Marinoviću opet predati uprava državnih poslova.

Druge novine o svem tom nespominju ništa, a o „N. F. P.“ nemože se baš reći, da su joj vrela na istoku čista.

Istomu listu pišu iz Carigrada, da se u posljednje vrijeme general Ignjatjev mnogo bavi s ruskim trgovačkim poslovima, da je ustrojio u Carigradu bazar, da ovim načinom podupre izvažanje ruske trgovačke i obrtničke robe u turske pokrajine.

General Ignjatjev da je u tom pogledu upravo pismo na trgovačke krugove u Petrogradu, u kojem meju inim kaže, da smatra za svoju dužnost, nastojati kao zastupnik Rusije oko toga, da postigne, čim veći uspjeh ne samo na političnom, već i na važnom polju trgovačkoga prometa.

U političkih krugovih francuzkih vlada uvjerenje, da će se ustavni zakoni napokon ipak zabaciti. Tada, misli „La Presse“, da bi došlo na kormilo Broglievo ministarstvo, kojemu bi bila glavna zadaća, da pripravlja opće izbore za mjesec studeni g. 1875. ili za svibanj g. 1876. Broglieva diktatura bila bi svakako najviše Bonapartistom u prilog.

Povjerenstvo, koje je imalo iztražiti bonapartistične spletke, držalo je opet jednu sjednicu, da sasluša Renaulta, prefekta redarstva. Renault je poznat kao odlučan neprijatelj Bonapartista i kaže se o njem, da ima priličnu sbirku raznih podataka, kojima će moći lako otkriti sve spletke spomenute stranke.

„Ind belge“ pače priopćuje dopis iz Pariza, u kojem se tvrdi, da je Renault priopćio iztražnomu povjerenstvu, da Bonapartisti imaju svoje dobro ustrojeno redarstvo, a ujedno da je Renault dotičnomu povjerenstvu predložio dokaze o djelovanju toga redarstva.

Francuzki se republikanci iskreno raduju, što se je konačno razbilo sruženje obadvajuh središta, kojemu nije bila druga svrha, van da se nekojimi neznatnim koncesijama učvrsti diktatura maršala Mac Mahona. Ovako barem Thiers shvaća stvar; on da je J. Favre-u dao naptak, kako da govori.

„Ind. belge“ donosi vijest, da su Bonapartisti sklopili zajam; pače da je razcarica Eugénija sklopila već dva zajma svaki po 500.000 fntih šterlinga. Za ova dva zajma da nije trebala nikakova posebna jamstva, već

da su izdane lutrijske cedulje, koje se imaju deseterostruko isplatiti.

Iz španjolskih službenih listova doznajemo, da je španjolska vlada svim vlastitim prijavila, da je don Alfonzo zasjeo na prestol. Kako će evropske vlasti postupati, još se nezna; ali se čini, da će neko vrijeme počekati s priznanjem nove španjolske vlade.

O dogovaranju meju Alfonzisti i Karlisti nezna se ništa pouzdanijega; samo se natuca, da bi glavna koncesija Alfonzista u tom sastojala, da se Karlistom dade amnestija, a njihovi vojnički častnici da se uvrste u kraljevsku vojsku.

Kod Castelara držali su ovih dana vogje umjerenih republikanaca skupštinu, da se dogovore, kako bi valjalo preustrojiti republikansku stranku. Skupština zaključila, da se republikanci imaju oslanjati na ustav od g. 1869. i odbijati svako uže prijateljstvo s demagogi i federalisti. Obnova kraljevstva ima se odbijati, ali samo zakonitim srestvi.

Alfonzo XII. prijavio je svim vlastitim, da je zasjeo na španjolski prestol. U dotičnoj prijavi kaže meju inim, da se čvrsto ufa, da će božjom pomoću uvesti mir i red, jer štuje vjeru, slobodu i povlastice naroda. U Parizu uručilo je maršalu Mac Mahonu španjolsko poslaničtvo ručno pismo mladoga kralja. Mac Mahon, vele, da je zajedno i s ministarstvom u neprilici, kako da odgovori na to pismo. S priznanjem nove vlade pričekati će, dok se nebudu očitovale ostale vlasti.

Na francuzko-španjolskoj megi strogo se sada straži; osjećaju to već Karliste, koji se sada koncentriraju u Navari.

Iz Madrida javljaju „Timesu“, da će kraljevska španjolska vlada za koji dan izdati manifest ili svoj program. Glavni mu sadržaj da je već poznat iz odgovora, što ga je Alfonso dao kardinalu Morenu. U tom je odgovoru kralj obećao vladu mira, pravednosti i prave za sve Španjolce, buduć mu nije nakana, da bude kraljem jedne stranke.

Promet u Španjolskoj zapinje sve više. Karliste vrše gdje god mogu nečovječno svoje obećanje, a mnogi činovnik pri željeznici ili brzajavu postao je već njihovom žrtvom. Mnogi željeznički činovnici ostavili su svoju službu, da izbjegnju očividnoj pogibelji.

Iz Rima pišu „Berl. Tabl.“ o novu sastanku nekojih vladara. S više strana se potvrđuje, da će se koncem mjeseca ožujka u Rimu sastati kralj Viktor Emanuel s carem Vilelomom i s carem austrijskim. Njemačko poslaničtvo dobilo je vijestih, po kojih je caru Vilelmu čvrsta nakana odvratiti posjet talijanskomu kralju.

O papi javljaju, da je bolehljiv, a liječnici da mu savjetuju, neka se preseli u Castel Gandolfo, kada to vrijeme dopusti. Odlučeno nije još ništa.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Paškin, prevao s ruskoga M.

I.

Stražmeštar tjelesne straže.

Moj otac Andrija Petrovič Grinjev služao je za mladosti kod grofa Miniha i izigje premier-majorom god. 17⁰⁰. Iza toga življao je na svom sibirskom dobru, gdje se i oženio s djevojkom Avdotjom Vasiljevnom, kćerju siromašna plemića. Bijaše nas devetero djece. Sva mi braća i sestre pomriješe još za malih nogu. Mene zapisalo u semenovski puk za stražmeštra po milosti majora tjelesne straže kneza B., bližnjega nam rođjaka. Dopust mi tražao dok ne dovršim nauke. Ne odgajahu nas u to doba, kako se danas odgaja. U petoj godini predaše me konjahu Saveljiću u ruke, koga mi dadoše za pjestuna, bud bijaše uvijek trijezan. Pod njegovim okom naučih do dvanaeste godine ruski čitati i pisati. Tada mi namaknu otac za učitelja Francuza, mojsje Bopre, koga dobavi iz Moskve. Nikako ne bje po volji Saveljiću, što je onaj došao. „Hvala Bogu“ — mrmljao

bi sam sobom — „ta vidim ga, što je, umiveno, počeošljano i nahranjeno dijete. Kao da je šila bacati novac u vodu i najimati musje-a, kao da nema naših ljudi!“

Bopre bijaše u svojoj domovini friseurom, zatim u Pruskoj vojnikom, a zatim dogje u Rusiju pour etre „outchitel“ ni ne znajući pravo, što to znači. Znao je dobro dvoriti, ali je uza to bio vjetrogonja i razkalašenik do zla boga. Najveća mu slabost bila čeznuće za krasnim spolom, nerijetko znao bi se dobiti batina za svoje usluge, te bi ga svrbjelo po više dana. Kraj toga nije bio (kako bi on govorio) neprijatelj bocam t. j. rad je grenuo preko mjere. Ali bud se u nas pilo vino samo za objedom i to po čašicu, naučio se borme moj Bopre ruskoj mjeri, pače uzio je hvaliti većma nego francuzku, jer da je tobože zdravija za želudac. Mi se s njim pogodišmo, i sve da je bio po ugovoru dužan obučavati me u francuzkom i njemačkom jeziku i u svih znanostih, ma on je radiji bio, učiti se od mene natucati ruski — i tako je od nas dvojice imao svaki svoj posao. Živili smo u najljepšoj slogi. Drugoga Mentora nisam si ni želio. Ali nas do skora sudbina razstavi, pa da čujete kako:

Bjeljarica Palaška, okrupna i kozičava djevojka, i jednooka kravarica Akulina kao iz dogovora bace se skupa jednom pred noge mojoj majci, tužeći se samo, da su sagriješile i plaću izgovarahu se na musje-a, da ih je lude zaveo. Majci se nikako ne svigjeće te šale, pa se potuži otcu. On to za čas raspravi. Odmah pozva holju Francuza. Rekoše, da me baš sada uči. Otac pogje u moju sobu. I imade što vidjeti. Bopre spavaše kao zaklan. A ja bijah u poslu. Valja znati, da su za mene nabavili zemljovid iz Moskve. Visio je na zidu, i nikomu ne rabljaše a meni dano zamica za njim oči, jer je bio od širokoga i krasnoga papira. Odlučih praviti si od njega zmajevu, te videć kako Bopre sladko spava, latih se posla. Batjaška baou baš tada, kada sam primjerivao repu zmajevskomu glavinu Dobre Nade. Videć otac, kako se vježbam u zemljopisu, uhvati me dobro za uho a za tim potrči k Bopre-u, probudi ga vrlo neoprezno, te na njega svakako: ovakviće, onakviće! Bopre, kako ga je to smelo, pokuša ustati, ali hoćeš da, siromah Francuz bio pijan kao čep. Eto sto nevolja. Otac ga uhvati za vrat, pa s njim doli s kreveta, izriva ga iz sobe te još taj isti dan valjalo Francuzu izdirati iz naše kuće, a ništa

Domaće.

Nella commissione per lo studio del progetto di legge sulla regolazione del fiume Narenta, scelta nella seduta dei 23 gennaio della Camera dei deputati riuscirono eletti i dep. conte Bonda, barone de Cuobloch, de Franceschi, D.r Keller, barone de Tacco, Wanka, Wickhoff, Bartoszewski e Pavlinović.

L'esclusione delle capre da determinati fondi boschivi comunali, contemplata dalla legge provinciale 19 febbraio 1873, fu finora completamente attivata in tutto il distretto capitanale di Cattaro, in quello di Ragusa, Carzola, Lesina, sull'isola della Brazza e nel distretto giudiziario di Traù.

Inoltre tale pertrattazione fu condotta a termine nelle comuni politiche di Kistanje, Castel Vitturi, Clissa ed in una parte di quella di Sinj.

Ad eccezione della parte alpestre di Castelnuovo e Risano, ove la popolazione non potrebbe senza pregiudizio della propria esistenza privarsi affatto dei caprini, tutte le altre Comuni del distretto politico di Cattaro, hanno deliberato di allontanare completamente quegli animali dal proprio territorio, dando così un saggio di patriottismo ed intelligenza degno di essere imitato da altre comuni della provincia che si trovano in eguali ed anche migliori condizioni.

Oltre di ciò le frazioni di Zaravechia, Bribir (comune di Scardona) e Ljubitovica (comune di Traù) hanno pure spontaneamente deliberato di allontanare le capre dal loro circondario.

Negli altri distretti le pertrattazioni rispettive sono in corso, e verranno fra breve condotte a fine, mostrandosi, con poche deplorabili eccezioni, le rappresentanze comunali penetrate dalla necessità di tale provvedimento tendente a porre un freno alla devastazione dei boschi. (Avv. Dalm.)

Il *Dalmata* annunzia essere prossima la pubblicazione di un nuovo giornale a Spalato, che sarebbe redatto dal fu redattore del „Dalmata“, sig. E. Matković.

Dal resoconto della seduta tenuta li 14 dicembre p. p. dalla Camera di Commercio ed industria di Ragusa e Cattaro stralciamo i seguenti brani:

„Rapporto del Comitato sul progetto di una nuova legge industriale.“

Esordisce il rapporto dei signori Bošković, Svilocossi e Bačić, coll' accennare alla scarsità industriale di questo circondario, attiva soltanto nella costruzione navale e nel taglio della pietra edilizia, decadente nelle arti che un tempo fiorivano, meschina nelle domestiche. Trova degli appunti su diversi paragrafi, segnatamente sul 38, per cui il Governo potrebbe sospendere l'esercizio di una fabbrica senza sufficiente indennizzazione; sul 52 proponendo che la sua ingerenza nella formazione degli statuti delle unioni industriali sia limitata ai consigli; sul 56 che ammette a danno dello sviluppo fisico 10 ore

egodnijega Saveljiću. To je i konac momu uzgoju. Iza toga življah mlad, lud, raztjerujuć golubove i igrajuć se čeharde*) a kućnom dječurlijom. I tako dogje šestnaesta godina. Tada se promijeni moja sadbina.

Bio jesenski dan, a moja majka kuhaše nešto od meda i ja oblizujuć se, gledah kako pjena kipi. Otac pri oknu, te čita Dvorski Koledar, što ga dobivaše svake godine. Ta ga se knjiga silno dojmaše, nikada je ne bi čitao a da se bi nekako neobično uznemirio. Majka, poznavajuć na vlas sve njegove svike i odlike, uvijek gledaše, kako bi knjigu kamo daleko sakrila i tim načinom ne bi otac vidio Dvorskoga Koledara po više mjeseci. A za to, pošto bi ga slučajno gdje god našao, ne puštaše ga već iz ruku po nekoliko ura. Tako ga dakle i sada čitaše, kadšto sažimajući rameni i šapćući ponavljajući: „General-poručik!.. On bijaše stražmeštom u mojoj satniji!.. Vitez obiju ruskih redova!“... Napokon hiti koledar na mehkušac, duboko se zamisli a to ne slučaje ništa dobra.

*) Čeharda — djetinja igra, gdje djele djetetu na edja skače.

di lavoro per i ragazzi da 14 a 16 anni: sul 59 che ne ammette 14 per i giovani lavoratori; sul 60 per cui l'autorità industriale potrebbe permettere per essi più di 14 ore di lavoro per la durata di un anno, sull'81 che omise di comprendere l'istruzione religiosa fra i doveri del padrone, quando i genitori non siensi riserbato questo dovere, motivando quest'obbligo colla necessità d'inspirare all'operaio la fede in Dio e in una vita futura come compenso dei patimenti di questo; sui 93—97 relativi alle mercedi in generi, che non sono da escludersi assolutamente; sul 100, che restringe la libertà individuale ad ogni operaio di iscriversi a una cassa di mutuo soccorso; sul 105, che impone all'imprenditore la cura dell'ammalato, che non sia iscritto a una di tali casse; raccomandandosi su tale proposito al Governo l'istituzione delle case di risparmio postali necessarissime nella Dalmazia, mancante quasi affatto d'istituti di credito.

Il parere del Comitato che al § 31 si definissero precisamente le ragioni per cui si potessero stabilire calmieri, e le norme della loro misura, dietro mozione del signor Vuletić, fu respinto a maggioranza, votandosi intanto il testo del progetto.

In tutto il resto viene all'unanimità approvato il rapporto da rassegnarsi all'eccelso Ministero del commercio come parere di questa Camera.

„Rapporto del Comitato sulla rinnovazione del trattato coll'Italia.“

Limitano i riferenti signori Vuletić, Pavlović e Bačić il loro compito, in quanto al commercio, alle relazioni fra l'Italia e il territorio doganale dalmato. È aperto questo a tutti i prodotti italiani da tenni dazi, meno che al vino e all'olio. Tacendo del vino, che non viene introdotto in Dalmazia se non quando i prezzi sono assai alti, non vedesi per l'olio, di cui il prezzo è regolato dai mercati esteri, necessità di protezione, e proponesi sia ridotto il dazio a soldi 75, se l'Italia consente anch'essa a disgrepare l'attuale dazio di entrata. Male accolti sono colà alcuni prodotti dalmati. La carne semplicemente salata o affumicata paga l. 20 per 100 k., i bovi 15 le pelli concie di montone 40, le schiavine 100. Nell'interesse dalmato starebbe che su questi articoli il dazio venisse assai diminuito. Reciprocità vorrebbe, che non esistendo in Dalmazia dazi di esportazione, non si percepissero nemmeno dall'Italia per l'esportazione alla Dalmazia.

Per le frequenti epizootie nell'Impero austro-ungarico essendo respinto il bestiame minuto dalmato, di cui le Puglie consumano molti carichi, una convenzione separata potrebbe stabilire, che quando l'autorità austriaca rigorosissima in siffatta materia permette la circolazione da un punto della costa dalmata, e la merce sia munita da ottimi attestati, ne sia libera l'importazione nell'italiana.

In quanto alla navigazione si bramerebbe che fossero abbassate le tasse portuali sui vapori da ambe le parti, perchè si potessero attivare relazioni frequenti e regolari fra le due coste. Si vorrebbe altresì che la navigazione dei sudditi austro-ungarici con legni italiani a lungo corso fosse contata nel

Na jednoč okrene se k. matuški. — Avdotja Vasiljevna, koliko je godina Petruši?

Sada je u sedamnaestoj — odgovori matuška. Petruša se je rodio upravo one godine, kada je oslijepilo oko Nastasji Gerasimovnoj i kada je...

— Dobro — prekine otac — vrijeme je dati ga u službu. Lako je njemu skakati za djevojčicama i penjati se po golubinjacih.

Pomisliiv majka, da će se skoro rastati sa mnom, tako ju to dirnu, da joj je pala ožica u kastroln i da su ju suze oblile. Usuprot ne da se kazati, kolik je bio moj zaos. Mislioć kako ću služiti, misljah o zlatnoj slobodici i o lagodnem petrograckom životu. Pomislijah kako ću biti častnikom u tjelesnoj straži, veće sreće ne mogah ni pomisliti!

Otac mi nije naučio odumljivati svoje naume ni oklijevati, da ih ovrši. Dan, kad mi bude odlaziti, bude odregjen. U oči toga dana izjavi otac, da je naumio pisati momu budućemu poglavaru te zaiska pera i papira.

— Ne zaboravi. Andro Petrović, — reče majka — pozdraviti kneza B.; ta ja se nadam, da će ti biti blag i milostiv.

— Kake su to trice! — odgovori natmureni otac. Misliš li da ću pisati knezu B.?

normale tirocinio, almeno due anni per uno. Avrebbero così i giovani cadetti e tenenti maggiori occasioni di navigare in mari lontani.

Tutti questi punti del rapporto vengono accettati all'unanimità.

„Parere sulla rinnovazione della convenzione commerciale coll'Ungheria.“

Pressata la Camera a produrre questo parere, viene data dal segretario lettura di preparato rapporto. Esprimesi il desiderio che continui l'unità della marina, la quale a più consolidare si bramebbe che invece di due Governi marittimi ve ne fosse uno solo dipendente dal Ministero degli esteri; essere d'inciampo ai di lei progressi la difficoltà dell'accordo fra due pari autorità.

L'interesse agricolo di questa provincia esigerebbe che ai Ministeri delle finanze dei due Stati fosse data facoltà d'intendersi per ammettere prodotti dalmati, come il vino e l'olio, nel territorio austro-ungarico totalmente esenti di dazio di entrata; sopprimere a riguardo della Dalmazia i dazi di entrata sulle granaglie provenienti dall'estero per mare, e concedere il sale al prezzo di favore per la salazione delle carni che vige per la pesca.

Ammesse tutte le proposte di questo rapporto, il sig. Svilocossi propone abbiano i suddetti Ministeri anche la facoltà di abbassare il dazio di entrata sul tabacco da fumo tagliato proveniente dalla Bosnia ed Erzegovina a fiorini uno per kilogrammo, iutili essendosi provate tutte le misure della i. r. Finanza per attennarne il contrabbando. (Accettato all'unanimità.)

„Rapporto sull'istanza del sig. Nicolò Svilocossi all'eccelso Ministero del commercio perchè voglia propugnare l'abolizione del dazio di entrata sulle granaglie provenienti dall'estero per mare.“

Appoggiarsi con voti unanimi il rapporto letto dal segretario, ch'espone come tale misura sia reclamata dall'equità, se non si voglia creare un privilegio a favore dei molini dei porti-franchi che godono dell'esenzione del dazio per le loro farine prodotte da grani esteri, e come il danno per l'erario non sarebbe maggiore di fior. 15,000 annui.

Različite vijesti.

(„Chromatička funkcija“ kod nekih riba i krostaceja.) Francuzki naravoslovac Pouchet dobio je od akademije znanostih u Parizu nagradu za vrlo znamenitu fiziološkičku raspravu o „chromatičkoj funkciji kod nekih riba i krostaceja“. Dok on nije svjetu priopćio, nije se zualo za čudnovat pojav kod nekih riba i krostaceja, da mjenjaju boju svoga tjela prama tomu, kakova im je voda oko njih, pjesak izpod njih itd. On je taj pojav na tanko promatrao, te vrlo točno pobliježio sve, što je neobičnom marljivošću i velikim svojim duhom pronašao. Ako se stanovite vrati riba i korepnjaka, koje mogu mjenjati boju tjela, nalaze na pjesku ili nad pjeskovitim tlom, pobjede, ako dođu na ili nad kamenito tlo ili klisure, tad potamne. To svojstvo, da mogu mjenjati boju, nazvao je Pouchet „chromatičkom funkcijom“. Ono im je vrlo hasnovito kad napadaju, da si nahvataju plijena, a i onda kad se uklanjaju svo-

— Ta zar nisi rekao, da ćeš pisati poglavaru Petrušinu?

— Pa što onda?

— Zar nije poglavar Petrušin — knez B. Ta Petruša je zapisan u semenovski puk.

— Da zapisan! Pa što zato ako je zapisan? Petruša ne ide u Petrograd. Što bi dobra naučio u Petrogradu? Razsipati i bezposličiti? Ne, neka služi u vojsci, neka malo pomiriši puščani prah, pa će biti vojnik, a ne danguba u gardi! Gdje mu je putni list? Ovamo mi ga daj.

Majka potraži moj putni list, što ga čuvaše u kovčežiću s košuljicom, u kojoj su me krstili, i pruži ga otcu drhćuć. Otac ga pozorno pročita, stavi preda se na stol i stane pisati.

Mučila me radoznalost. Kamo li me to šalju, kad već neću u Petrograd? Ne svđoh oka s očina pera, koje se micaše podosta lagano. Pošto dokrajči, smota u isti smotak pismo i putni list te zapečati, skine naočale, pozove me k sebi i počne: — Na ti pismo Andriji Karloviću R., staromu momu dragu i prijatelju. Poći ćeš u Orenburg i tu ćeš služiti, on će ti biti poglavar.

(Sljedi.)

jim neprijateljem. Odkle im to svojstvo. Pouchet zašto nije još našao, nu opazio je, da kad se životinji oči izkopaju, da ova tad više nemjenja boje. To ima veliku znamenitost za dalja promatranja, te je eto dokazao, koliko intenzivno djeluje ono, što životinja vidi na organe, koji nisu u nikakvu tako rekuć savezu sa vidom.

(Dobro se dosjetio.) Pravi korteš iz nekog kotara peštanske županije sastade se neki dan sa deakovskim zastupnikom, komu je on mnogo pomogao do zastupničkoga mjesta. Zastupnik mu reče megju inim: „Prijatelju, sad će se mučno kortešovati gdje se eto porezi povišuju!“ — „A da“, odgovori mu korteš, „sad će tek biti lako. Kad se ja stavim pred moje ljude, pak im rečem: eno Vam ga, jedan Vam je eno samo od ljevice došao u ministarstvo, — pa gledajte što Vam je donio: veće poreze. I taj jedan znate da je najblažiji od svih drugih — pak Vam ga eno čim Vam napija. A šta će tek onda, ako dogje cijela ljevica do većine!“

(Zanimive parnice u Parizu.) Unuci glasovitoga Micheleta digli su proti njegovoj udovici tužbu, neka joj sud zabrani, da nesmije izdati sva dijela

pokojnoga supruga. Sud ih je odbio. — Prošle godine tužio je Guizot caricu Evgeniju da primi 50.000 franaka, što je Napoleon III. negdje dao mladom Guizotu. Guizot je propao a sad se je opet mladi prihvatio posla, eđa se kako riješi neugodna duga. Pisao je carici vrlo uljudno i moli neka primi 96.000 franaka u ime onog duga i kamata nanj.

(O sažiganju mrtvaca.) U zemaljskom zdravstvenom vijeću za donju Austriju izvješćivao je dr. Novak nedavno o sažiganju mrtvaca. Pri svršetku predložio je, neka zdravstveno vijeće izjavi, da je fakultativno sažiganje mrtvaca najsgodnije sredstvo, da se kasnije uvede oblgatno sažiganje i da se sa zdravstvenoga stanovišta ima nastojati o tom, da se mrtvaci budu morali sažigati. Vijeće je prihvatilo predlog.

SPRAJBEROVE VELIKE PRIRODOPISNE SLIKE ZA ZID.

Da bismo odgovorili davno osjećanoj potrebi naocigledne nastave u prirodopisu, postarali smo se da gorje slike sa srpskim natpisom i tuma-

čenjem snabdene budu, te ih sada kao srpske slike svima školama najtočnije preporučujemo. Ove se slike dele u četiri dela a svaki deo ima 5 tablica. Prvi deo sadržava spisače, drugi tiće, treći amfibije, ribe i t. d., četvrti rastinje. Svaki deo staja 7:25. Tablice su prilježne na platnu i imaju tvrde koriće.

TEKE ZA CRTANJE

kojima je cena 6 nov. Ove su teke po stigmatografskoj metodi izrađene.

Sve ove stvari preporučujemo pažnji sviiju naših škola da ih prilikom naručbine na školske knjige i učila nabaviti izvole. Naručbine izvršujuće tačno s platnom u natoc.

Pančevo, na kraju septembra 1874.

Knjikara braće Jovanovića.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekijih tvrdkah; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanom skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustek, pjego, u opće čuva, ljepša i omagluje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrsivajuć iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava čini se naputkom samo 25 avc. manja vrst 4 avc.

Prašak sapunac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisiivim mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prašak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 avc.

Laustilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 avc.

Kruglja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 avc.

Regulator svim uram jest uređena snčana ura s kompasom za svakoga vrlo koristna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mekaničke upravit. 1 kom. 25 avc.

Američke patentirane, sjegurac *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 avc., 1 kom. veće vrsti 70, 90 avc. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. sa putne torbe 25, 40 do 50 avc.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 fanta) 30 avc.

Svako treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjećaju mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tustke* (olovka); pristide se dosadno rezanje, a šiljak se lako nelomi. 1 komad u drvu 10 avc., u kosti 15 avc. s držalom i nozićem 90 avc. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 avc. 1 komad Union-radirgummi za tuhu i crnilo 5 avc.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vane. 12 kom. 25 avc.

Prašak sa pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Por. bom ovoga praška pristide se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 avc.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijiemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 avc.

Praktički su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 avc.

Najnoviji prašak sa hrgju, zajamčeno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i oolalnih predmetih. 1 zamot 35 avc.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 avc., velika 45 avc.

Zidna klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 avc.

Nepromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoč kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 avc., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanom skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam pozor volecienjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. *publaštani saponin eter* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se susi bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 avc.

Pariški univerzalni lijev, da se može nescamo staklo, porculan, kamna; stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga sredstva tek 10 avc. Isti lijev kao lijev, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke zubne kefice, kojim čes si udržati zube čiste, bijele, bez vonja i zdravo bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi šip veće prodaje cijena je komadu 60 avc.

Lisovni pšestiti, koji prednjače oblatak i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahova ulje, da se vasi očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavještiti volecienjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepacijena, svježa, dvojakog čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 avc., velika 45 avc.

Nova hvalata buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje erte. 12 komada 24 n.

Previšnje poblašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krivom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasite i živce, te tim unapreguje rast viasi u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udihi, ščetačav, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britice, kojom se pristide brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 avc.

Najbolje bečke voda-satarnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih latak. 1 boca 25 avc.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnini večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupujuć li brašno, voće, sočivo, miodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. avc. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt kraj gamadi! novo izumljeno gamad nistećom tijeci. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj nedu ni ugujediti se. Rabi se proti stjenioam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 avc.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 avc. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odcepilo s potugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odcepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisana nepohabljiva laka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Među mnogini oglašaj naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupou nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz sljedeću nezamenu cijenu samo da bude veće prodaje Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamci kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emailiranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 avc. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogate izkice i bilom obasrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrozučkanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etni) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz šdnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormaricem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihajlkami ili točnimi kolecici, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se doslele proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s ledcovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcom, savonett f. 13.50
1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-
gubimi kolecici, ovi vrijedili
prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-
rađenim s ledcovim stak-
lom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o-
sobito finimi, mučno izve-
denimi filigran-kolecici f. 20
1 remontoir bez ključa f. 12.50

1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim
ledcovim staklom, da se
mogu kolecica vidjeti, ne-
otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.50.
Gospojinski satovi fini, i e-
legantni, po f. 12, 15, 19.

Svakovrstne ure, pa i one, koje
tu nisu navedene, prodavaju se cij-
nije nego dragdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kom-
pasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-
kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne verzice iz talini-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicami nezamjenja u ničem, počem su načonom pačinjene na prevanu, a zlatna jim žu-
tina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mjetackih, f. 1.80, 2 i 3.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri po-
zlačenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50,
i 6.50.

Medailloni najljepšije vrsti nov. 50, 60, f. 1, 1.50, 2, 3.
Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-
meta, stoji 60 novčića do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ZEMLJAK

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka* ne prima pošiljke, ako nisu oproščene poštarine. Pisma se nikakova ne povraćaju.

God. III.

Na koncu predloži Ghyczy zakonsku osnovu o općoj dohodarini. U njoj nije naznačen postotak, nu pošto obrazložuje porezivu

U Francuzkoj postala je ministarska

„Angsburger Allg. Ztg.“ donosi pod gornjim naslovom ovaj članak, koji po svojoj prilici dolazi od dobro upućene osobe, a izražuje u glavnoj misli stanovište Pruske :

„Bio bi pogriješan postupak, kada bi europska diplomacija nastojala zapriječiti tečaj stvari, kojim su one okrenule na europskom istoku. Nakon iskustva, koje je dalo veličanstveno preobraženje Italije i Njemačke, nemože biti zadaćom europske diplomacije, da ona stvara činjenica, već da ih samo registrira. Sustav europske pentarkije, koji je mislio, da može urediti udes naroda po stanovitom ravnovesju europskih država, davno se razpršio. Naravno, reč bi skoro organsko stvaranje država po narodih samih dobilo je premah.

Veliki predjel, koji je po razvitak europske civilizacije od najveće važnosti, čitavi europski istok, nalazi se u takovom preobražujućem procesu. Najnovija ministarska promjena u Srbiji opet je neobičnim načinom obratila pozornost diplomacije na taj predjel, te široko polje otvorila nagagjanju glede položaja trijuh istočnih vlasti, toli megju sobom kao u opće naprama mogućim dogagjajem na dolnjem Dunavu.

Ali mi mislimo, da je taj položaj već unapred označen, i da upravo u području istočnog pitanja tri istočne vlasti nemože ništa iznenaditi. Na sastanku trijuh careva u Berlinu morala se upravo na tom području označiti crta za sve eventualnosti; pa ako se povodom dogagjaja u Srbiji ovdje i ondje u austrijskoj i francuskoj štampi podižu dvojbe o sprazunom postupku trijuh istočnih vlasti u istočnom pitanju, to nije drugo, nego nepoznavanje položaja, kojim gospoduje nepomućeni odnošaj Njemačke i Rusije i moć obijuh ovih država. Pa taj odnošaj stoji i u području istočnog pitanja „vrlo visoko“ proti ovim napadajem.

Ako se sada u Parizu izkazuje ruskomu poslaniku sva moguća pozornost, te se u opće mnogo radi o „Slavizmu“, to se zaboravlja, da je francuska alianca za Rusiju još za vrlo dugo vrijeme bez vrijednosti, a glede istočnog pitanja da nema predmeta. Ako se opet s druge strane predstavljaju stanovite aneksije za Austriju na dolnjem Dunavu kano u njemačkom interesu postojeće, pa se time nastoji uzbuditi nepovjerenje Rusije, to se sigurno nije na čistom glede čitavog odnošaja Njemačke i Rusije prema Austriji.

Jedva se dade pomisliti što šarenijega, nego što su razne izjave nekih organa o istočnoj politici trijuh istočnih vlasti povodom ministarske promjene u Srbiji. Ako organ austrijskih Slavena, pražka „Politik“, predstavlja svojim običnim, Nijemcem neprijateljinim načinom, da se dogagjaj u Srbiji sbio u interesu „pruskom“, i ako u opće naziva Srbiju „pruskim etape-om na Savi“, to je moglo ovo poteći samo iz slijepe mržnje proti Nijemstvu. Ako opet organ njemačke narodne stranke u Austriji „Deutsche Zeitung“ piše, da je aneksija zemalja na dolnjem Dunavu na Austriju u interesu njemačkom, dočim se njemački demo-

kratički organ „Frankf. Ztg.“ opet u interesu njemačkom zauzimalje za uzdržanje Porte te kršćanskim narodom Turske (slabo demokratskim tonom) poriče svaku kulturnu sposobnost — to se je moći samo zapinjati nad nepoznavanjem položaja u istočnom pitanju u opće, osobito pako nad nepoznavanjem njemačkog interesa, koji tugjer postoji.

Ako se za istočnu politiku trijuh istočnih vlasti polučila čvrsta podloga, to se mogla ona samo tako polučiti, da se svaka od trih vlasti odrekla aktivne politike u istočnih poslovih. Nije se imalo posizati u položaj, imalo se očekivati naravni tečaj stvari. S toga stanovišta mogla je ministarska promjena u Srbiji samo na toliko iznenaditi, što je naravski tečaj stvari bio brzi, nego li se slutiti moglo. Tri istočne vlasti svjetovale su opetovano Porti da bude u svojih odnošajih naprama vazalnim državam popustljivija, da nepostane položaj na dolnjem Dunavu još većma kompliciranim, pa ako je u tom savjetovanju glede zborničkog pitanja i putovanja kneza Milana u Carigrad, jedna od trih vlasti u Carigradu manje iskreno postupala, to je dobilo svoj odraz u padu Marinovićeva ministarstva. Ministarstvo Marinovićeva svakako je odgovaralo položaju, koji su hotjele tri istočne vlasti uzdržati na dolnjem Dunavu. Odnosaj vazalnih država prema Porti nije se imao promijeniti, nu kraj toga nije se imao priječiti naravni tečaj kulturnog razvitka toli kod stanovnika vazalnih država, koli u opće kod kršćanskih naroda Turske. Nu ako se Porta u svojoj zasljepljenosti nije htjela obzirati na tu struju, ako je ona u pitanju zborničkom bila tvrdoglava, ako se ona u pitanju trgovačkih ugovora drži okorjelo svojih suverenskih prava naprama vazalnim državam, ako je ona u opće priječila vazalne države u njihovom naravnom razvitku, s druge strane pako svojom sasvim nevaljalom upravom u neposrednih pokrajinah nezna braniti niti iste sigurnosti osobe i imetka svojih kršćanskih podanika, — tad nije nikakvo čudo, da se u srpskoj narodnoj skupštini stvarala kakova adresa, koja naglašuje oštro ne samo odnošaj Srbije prema Porti, nego i nesnosljivo stanje kršćanskih podložnika, te koja uzbudjuje u čitavoj zemlji ratno mišljenje. Naproti tomu položaju mogoše u istinu tri istočne vlasti u Biogradu pomirljivo djelovati, ali one nemogu zapriječiti, da se u Srbiji nepripravljaju za sve slučaje, koji bi mogli nastati usljed razmirice sa Portom. Mi mislimo da je u tom pogledu položaj posve dobro obilježen riječmi, koje da je rekao grof Andrassy: „Porta neka sama raspravi svoju stvar sa Srbijom.“

U istinu, bile stvari na dolnjem Dunavu kakove mu drago, zadaćom trijuh istočnih vlasti može samo to biti: da nedopuste, da moguća razmirica izagje iz područja neposrednog odnošaja Porte naprama Srbiji. Što ima

Porta sa Srbijom, ili Srbija sa Portom opraviti, to neka one kao affaire domestique megju sobom riješe. Zadaćom trijuh istočnih vlasti može samo to biti: da svimi silami zapriječe svaku konflagraciju, koja bi mogla nastati izvan okvira karte Turske. U opće valja se glede situacije na istoku čvrsto držati ove misli: da ove tri istočne vlasti žele, da se na koliko je moguće uzdrži Turska, ali da to postojanje mora naći svoje granice u snagi i moći portine vlade, kano i u opće u životnoj sposobnosti Turske. Ima li Porta snage i moći da bude gospodarom situacije toli pogledom na vazalne države kao i u opće na kršćanske podložnike, to je njezina stvar. Niko je neće unutar granica dozvoljenih srestva u civiliziranoj državi, u tom namišljaju priječiti. Ali nema li Porta više te snage i moći, nema li Turska u opće one životne sposobnosti, koja je potrebna za njeno postojanje u evropskom koncertu, tad je opet stvar vazalnih država i kršćanskih elemenata, sposobnih za život, da obave s Turskom preobražujući proces, te zadaćom diplomacije može samo to biti: da ograniči vatru na granice Turske. To je, mislimo mi, crta postupka, koji su si tri istočne vlasti u svojoj istočnoj politici za sve eventualnosti označile — ona istočna politika, uz koju je mogla i Austrija pod svimi okolnostmi pristati.

Domace.

Da notizie ricevute da Vienna rileviamo che all'ultimo ballo di Corte S. M. l'Imperatore si avvicinò al co. Begna, domandandolo sulle condizioni della provincia, delle quali S. M. si mostrò perfettamente informato.

S. M. disse che avrebbe quanto prima visitata la provincia, e chiese al co. Begna se il mese di maggio non sarebbe la stagione più opportuna a ciò.

Il co. Begna approfittò della felice circostanza per raccomandare a S. M. gli interessi della città che rappresenta al parlamento.

L'on. comitato centrale per la prima esposizione agricola-industriale di Scardona comunica, che fuora i comizi agrari di Zara e Solta annunziarono che prenderanno parte coi loro prodotti all'esposizione.

Da notizie private poi si rileva che anche gli altri comizi agrari della provincia, nonchè molti privati intendono concorrervi.

Il comitato raccomanda caldamente a tutti d'insinuarsi in tempo, acciò sia in grado di prendere le disposizioni opportune.

Stimiamo utile di pubblicare il seguente movimento della popolazione di Zara negli anni 1872, 73, 74, che ci viene comunicato da buonissima fonte.

Ci riserviamo poi a farlo quanto prima oggetto

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

I.

Stražmeštar tjelesne straže.

Eto ti mojih ajajnih nada, gdje se ruše. Mjesto veseloga petrograckoga života čeka me dosada u dalekoj daljini. Pred dva tri časka koli sam zanosljivo mislio o svojoj službi, a sad mi se eto ista ta služba pričinja bijedom, nesrećom. Ali ko bi se prepirao s otcem. Drugi dan u jutro dogje pred kuću kibitka¹⁾; metnu u nju torbak, kovčežić s čajnom spravom, s kolači, žemljčikami i paštetami, sve to bijahu zadnji znaci domaćega tetošenja. Roditelji me blagoslove. Otac reče: S Bogom, Petre! Čuvaj tvrdu vjeru onomu, komu prisegneš, slušaj poglavare, ne otimaj se za njihovu ljubav, ne nudi se nikomu na usluge; opominji se poslovice: „čuvaj odijelo, dok je novo, a poštenje dok si mlad.“ Majka sva u suzah prikiči mi, da si čuvam zdravlje, a Saveljicu,

¹⁾ Kubitka — nekaka ruska kola.

da pazi na dijete. Obuku me u zečji tulup¹⁾ i lisičju šubu. Sjednem u kibitku sa Saveljicom, kibitka odjuri, a ja plači i nzdži.

Iste još uoči dogjosmo u Simbirsk, tugjer ostadoh cijeli dan, da si nabavim potrebitih stvari, a to ostavih skrbu Saveljicevoj. Odsjedoh u gostionici. Saveljic drugi dan iza jutra zareda po štaćunih. Dosadi mi gviriti s okua u blatnu ulicu, te uzeb bavrljati po svih odajah. Uljezavši u bilardnicu, opazim visoka gospodina od kakovih trideset i pet godina, brei su mu crni, dugački, u košulji je, u ruci mu je bilardna palica, u ustjhu lu'a. Igra se s marqueurom, koji, kad dobije, izpija po čašu rakije, a kad izgubi valja mu paziti pod bilard i to potrupačke. Stanem, pa gledam, kako igraju. Čim duže traje igra, sve se više puže potrupačke, dok marqueur na posljedku ne ostane pod bilardom. Plemić onaj izlaze nad njim nekoliko krupnih, te pozove mene, ne bih li htio igrati partiju. Odgovarah se, da nisam vješt. Moglo se vidjeti, kako mu se to učinilo čudnovatim. Pogleda me, kao da me sažaljuje, al napokon ipak stanemo razgovarati se. Doznah, da se zove Ivan

¹⁾ Tulup — zimsko odijelo.

Ivanović Zurjin, da je satnik husarskoga puka, da je sad u Simbirsku, gdje je novačenje, da stanuje u gostionici. Zurjin me pozove, da s njim objedujem, što je bog dao, na vojničku. Drage volje. Sjedosmo za stol; Zurjin pijaše mnogo pa i mene nukaše govoriti, da mi treba priučiti se službi; pripovijedaše mi vojničke štokakve anekdote, da za malo pisam prsnuo od teškoga smijeha, a kad ustadosmo iza stola, bijasmo jur pravi prijatelji. Tada se ponudi, da će me naučiti igrati bilard. „To je“ — reče — vrlo potrebno za našega brata vojnika. Rat je na primjer, pa dogješ u kakovo mjestance, čim da se tada zabaviš? Ma od nevolje pogješ u gostionicu, pa igraš bilard; za to ti ele treba znati igrati se!“ Tim me posvema osvjeđoči i uvjeri, te se nastavim na učenje. Zurjin me u sav glas obodravaše, divljaše se kako lijepo i brzo napredujem, i poslije malo vježbanja ponudi mi, da se s njim igram na novce, na grošić, ne dobitka radi, nego tek zato, da se ne igra badava, što je, kako on misli, prava ludorija. Pristadoh i na to, a Zurjin zapovjedi donesti punša, nagovori me, da pokušam, i opet veleć kako mi se treba službi priučiti; a bez punša kaka je vojnička služba! Poslušah ga. Produljismo igru. Što više sr-

di alcune osservazioni, con riguardo specialmente all'impressione cagionata dal recente aumentarsi delle morti in questa città.

	1872	1873	1874
Parocchia del Duomo (compreso l'ospedale civile).	nati 248 morti 234 matrimoni 54	258 258 67	263 313 57
Parocchia di S. Simeone.	nati 65 morti 47 matrimoni 24	66 47 16	69 60 23
Paroc. militare (compreso l'ospedale militare).	nati 20 morti 23 matrimoni 3	11 16 3	9 36 3
Parocchia greca di s. Elia.	nati 18 morti 22 matrimoni 3	18 28 4	21 42 6
Totale	nati 315 morti 326 matrimoni 84	353 349 90	362 451 89

Di questi giorni si sono costituite le nuove Amministrazioni Comunali di Spalato e di S. Giorgio: Nella prima fu eletta a podestà il dr. A. Bajamonti, nella seconda il sig. V. Visković.

Lunedì 1. corr. venne formata per mezzo di estrazione a sorte, presso a questa corte di giustizia di prima istanza, in presenza del presidente de Paitoni, dei due giudici sigg. consiglieri de Dominis e Kapović, del procuratore di Stato sig. Willenik e dell'avv. Dr. Ivčević, membro delegato della camera degli avvocati, in seduta pubblica, la seguente lista di servizio di giurati per la sessione della corte di assise che va ad aprirsi il giorno 22. corr.:

Giurati ordinari, signori: Antonio Sambugnak, q.m. Giovanni, industriale, Selve; Antonio Bilic q.m. Tommaso, possidente, Betina; Dr. Cristoforo Kovačević, medico, Sebenico; Simeone Aralica, negoziante, Knin; Giuseppe Gelpi, possidente, Stretto; Antonio Užigović, possidente, Zara; Stefano Rašković, possidente, Knin; Luka Vlatković q.m. Giuseppe, possidente, Smilčić; Glišo Popović, possidente, Knin; Dr. Simeone Bojas, avvocato, Zara; Simeone Zubčić, negoziante, Trebocconi; Tomaso Dobriević, possidente, Oton; Eugenio Simonelli, bettoliere, Obrovazzo; Dr. Vincenzo de Benvenuti, avvocato, Zara; Dr. Melchiorre cav. de Dinić, possidente, Darniš; Giovanni Mestrovic q.m. Sime, possidente, Pago; Antonio Godena, birraio, Zara; Stefano Čorić q.m. Melchiorre, possidente, Vodice; Romano Vlahov, negoziante, Sebenico; Niccolò Giadrileo q.m. Matteo, possidente, Pago; Matteo cav. Lalić, notaio, Knin; Matteo Galzigna q.m. Doimo, possidente, Arbe; Matteo Barić, q.m. Pietro, calzolaio, Zara; Ermenegildo Delschapp, industriale, Zara; Teodoro Sinobad Janković, possidente, Knin; Francesco Jadrov di Agostino, possidente, Sebenico; Domenico Sipčić, industriale, Selve; Giovanni Ivačković q.m. Jadre, possidente, Kistanje; Dr. Eugenio Petris de Herrenstein, notaio, Benkovac; Pietro Marušić q. Paolo, possidente, Zara; Giovanni Jurković, possidente, Benkovac; Francesco Alfrević, possidente, Scardona; Tommaso Stampalia, negoziante, Zara; Antonio Ceolin, industriale, Zara; Simeone

kak iz svoje čaše, bijah sve prenagljiviji. Prugle stano letjeti, ja se uzestih, izrukih maršura, koji se vladaje ko nestašno derište. A vrijeme prouji, ni sam ne znam kako. Zurjin pogleda uru, pasti palicu, te mi reče, da sam zaigrao sto rubalja. To me mrva smete. Novac mi bijaše u Saveljića. Stanem se ispričati, Zurjin ne dade: „Što za to. Ta ne tarsi glave. Mogu ja i pričekati, a sad hajdemo k Arinuški.“

Što ću si? Doprših dan tako bezpuzno, kako ga i odpočeh. Večerasmo kod Arinaške. Zurjin mi svaki čas prilijevaše u čašu ponavljajuć, da se treba službi priučiti. Ustajši iza stola jedva me noge držaše, oko pol noći dade me Zurjin odvesti u gostionicu.

Saveljić me dočeka na predkućnih stubah. Uzda bnu videć jasno znakove, kako ću biti revan u službi. „Što ti se je to udesilo, gospodine?“ — upita žalostno. „Gdje si se to nakitio? Avaj, gospode Bože, tako nisi sgrješio, kako si živ!“ — Štiti stari, grobe! — odgovorih basajuć, ti si valjda pijan... u postelj me metni.

Probudih se drugi dan namuran, glavoboljame sjećaše jučeranjih agoda. Iz promišljanja trže me Saveljić, koji je unišao u sobu s čašom čaja. „Rano, Petre Andrejiću, rano si se naučio pijančevati, — reče

Bomman q.m. Spiridione, negoziante, Sebenico; Matteo Krašić, negoziante, Zara. — *Giurati supplenti*: Raimondo Giaccić, industriale; Pietro Burrattini industriale; Giuseppe Živković, negoziante; Giacomo Bogdanović, industriale; Gio. Antonio de-Benedetti, negoziante; Pietro Paparella, negoziante; Antonio Cosmacendi, caffettiere; Dr. Antonio Torre, professore; Giuseppe de Lantana, possidente, — tutti, naturalmente, domiciliati a Zara.

Sabato scorso, a mezzogiorno, nella sala presidenziale, S. E. il signor Luogotenente consegnò, in modo solenne, al pensionato maestro dirigente la scuola popolare di Lesina, sig. Nicolò Kovačević, la croce d'oro del merito conferitagli da Sua Maestà I. e R. A. in riconoscimento dell'efficace sua operosità nel magistero delle scuole popolari.

Alla cerimonia assistettero, invitati, tutti i membri dei consigli scolastici provinciale, distrettuale e locale coi dipendenti maestri, il direttore e il corpo insegnante del preparandio di Borgo Erizzo col personale dipendente, nonché dodici alunni della scuola magistrale.

Dopo che il sig. consigliere Dr. Danilo ebbe letto il relativo decreto di conferimento, S. E. il luogotenente, rammentando con calde parole in lingua slava le lunghe e proficue prestazioni dell'egregio maestro, accentuò come il meritato guiderdone conferitogli dalla sovrana grazia e ch'egli era lieto di appendere al di lui petto, dovesse servire d'eccitamento ai maestri a prestarsi con ogni zelo ed amore nel disimpegno dell'importantissimo loro compito, sicuri che le loro premure verranno sempre riconosciute e rimeritate dalla paterna clemenza di Sua Maestà l'augustissimo Imperatore e Re, cui innalzò un triplice *živio*, che venne con entusiasmo ripetuto dagli astanti.

Il decorato, dopo che sua Eccellenza gli ebbe appesa sul petto la croce, rivolse in islavo all'E. S. la preghiera di voler aggradire i suoi umili e profondi ringraziamenti per il conferitogli onore e di voler inoltrarli fino ai piedi del trono di Sua Maestà I. e R. A., pella prosperità e conservazione della quale, nonché di tutta l'augustissima casa imperiale, mai si stancherà di innalzare le più fervide preci all'Altissimo.

Prese quindi, pure in islavo, la parola l'i. r. ispettore scol. prov. mons. L. C. Dr. Pavišić e disse fra le altre:

Ecco, dacché Vostra Eccellenza è al governo della Dalmazia, eccone il quarto maestro di scuole popolari, che, dopo aver servito oltre a 40 anni diligentemente, onestamente e vantaggiosamente, attira a sé, per la bontà e giustizia di Vostra Eccellenza, l'attenzione del nostro graziosissimo Imperatore Francesco I.; eccone in breve tempo il quarto maestro popolare, cui chiedente Vostra Eccellenza, Sua Maestà il nostro amatissimo Re e Padre pubblicamente e gloriosamente decora; eccone la quarta occasione, in cui tutti i maestri popolari in Dalmazia proclamano, essere Vostra Eccellenza quella che immensamente gli consola, corrobora e nobilita.

klimajuć glavom — „a koga si se uvrgao? Ni otac ti ni djed ne bijahu popilice, a o materi neću ni da govorim: kako je na svijetu, ne okaši nikakoga pića do kvasa.“ A ko je svemu tomu kriv? ko drugi nego prokleti ovaj mjesec. Ta znao se, je prikrasti ne jedan put k Antipjevnoj: „Mađam, žo' vu pri vodky.“ Eto ti žo' vu pri! Dobro te je doduše naučio taj nikogović. A oću ja baš trebalu najimati ga, kao da ne bijaše dragih ljudi! Zastidih se. Obrnuh se k zidu i rekoh: Odlazi na polje, Saveljiću; ne će mi se piti čaja. Ali muku je bila Saveljića umiriti, kad bi stao komu u brk čitati. „Vidiš li, Petre Andrejiću, što znači opijati se. I glavica ti je teška, ni jesti ti se neće. Pijanica nije ni za što... Da piješ rasola od krastavaca s medom; dobro bi bilo. Hoćeš, da ti donesem?“

U taj čas unigje dječak te mi poda pismo od I. I. Zurjina. Otvorih ga i pročitah ove redke:

„Dragi Petre Andrejiću! budi tako dobar, pa mi pošlji po ovom dječaku sto rubalja, što si jučer zaigrao. Vrlo mi treba novca.“

Na službu pripravn
Ivan Zurjin. (Sljedi.)

1) Kvas — kiseloasto nekakovo piće.

È mio dovere per tutto codesto, ch'io, interprete delle opinioni e dei sentimenti dei maestri delle scuole popolari in Dalmazia, ringrazi dall'anima anco a nome d'essi loro a Vostra Eccellenza per la paterna cura con cui La provvede ai loro bisogni e al loro decoro; gli è giusto ch'io, anco per essi tutti, dall'intimo del cuore esclam: Sua Eccellenza il sig. luogotenente e presidente del consiglio scolastico provinciale in Dalmazia, *Barone Gabriele de Rodić*, Viva per molti anni, sano fortunato e lieto!

Una triplice, unanime salve di *živio* accolse le parole di mons. Pavišić; dopo di che S. E. il sig. luogotenente, ringraziandolo del modo troppo lusinghiero con cui egli avea giudicata l'opera sua, osservò che in essa viene validamente e con ogni zelo ed intelligenza coadiuvato dai sigg. membri del consiglio scolastico provinciale, che pienamente condividono le sue vedute, ed ai quali pure perciò le lodi di monsig. ispettore vanno applicate.

S. E. si rivolse, in fine, alla gioventù studiosa del preparandio, eccitandola a scorgere nella croce d'onore che brillava sul petto del vecchio maestro, il faro luminoso che dovrà dirigerli nella futura, nobile loro carriera e per raggiungere il quale essi dovranno coordinare tutti i loro sforzi e tutte le loro premure.

(Avv. Dal.)

Različite vijesti.

(*Šta su bili glavni francuzki dramatici, novinari i romanopisci?*) Obično misli se da čovjek samo ono biti, samo ono raditi smije, zašto se je u školi pripravo. Učini li drugčije, prigovaraju mu često. Po toj logici nebi moglo biti hrvacko literature, osobito beletrističke, jer se u nas bogataši ne posvećuju lijepoj knjizi, a siromasi o samom beletrističkom pisanju živjeti ne mogu. Časopis „Gaulois“, pripovijeda, kako je to u Francuzkoj. Aleksander Dumas bijaše pisarom kod javnog bilježnika. I. Scribe bio je prepisacem; Delaporte litografom; romanopisac Féval odvjetnikom; dramatik d'Ennery odvjetničkim pisarom; romanopisac Ponson de Terrail pomorskim činovnikom; romanopisac Paul de Kock, činovnikom trgovačkim; Henri Rochefort odpravnik gracke pisarne; E. Cormon knjigarom; dramatik Teophil Gautier pisarom; glasoviti Jules Janin, koga je francuzka akademija na temelju njegovih fenilietona i putopisa imenovala pravim članom, bio je učiteljem latinskoga jezika, a Georges Sand, spisateljica romana, branila se slikajući ružice i ptičice na burmutnicah i lepezah.

(*Na otoku Robinson Crusoa*) u južnom mirnom moru, ima kolonija Nijemaca od kakvih sedamdeset duša. Došli su na otok 1862. godine, te zatekli na otoku dosta koza, kakvih trideset na pol podivljalih konja, od prilike šestdeset magaraca i nešto druge domaće životinje. S obom donesoše doseljenici nešto gospodarskih strojeva, desetak čamaca i što im je trebalo sprave za ribarenje, te po desetak petnaest glava krupna blaga i prasadi i nešto peradi. Vele, da su u zabiti skroz zadovoljni i da im je dobro.

(*Nova mjera.*) Učitelj u Nadnagyu u Ugarskoj rekao je svojoj općini, da mu treba vijedro vina, jer inače nemože djeci protumačiti novu metričku mjeru za tekucine i kakove su nove mjere naprama starim. Općina mu dade vino i on sretno poče al nadoče sretno tumačenja. Mjerio je i mjerio i tumačio te tumačio dok je sve bilo sto pijano što snijano, i učitelj i učenici. Učitelj se je dašto najvećma odronio tumačenjem te se umoren pružio na klupu, i pozadrjema, a objestni djaci dogovoriše se te izlupaše učitelja koji od šale koji zazbilja, da mu je pomučno bilo. Stvar je istinita i kako „Rozsnci Hir.“ javlja, već pred kotarskim sudom u Ternoliji.

(*Kad se šalju pozivnice na plesove, treba paziti.*) Nekakav odbor u Beču nalazio je svomu tajniku, neka razaslaše pozivnice za ples. Gospodin tajnik, da si dugo nerazbija glave koga bi sve pozvao, uzeo je lahjski popis te pozvao svakoga, ko je i lani pozvan. Veći dio pozivnica primljen je prijazno, nu nekoje su vraćene, te je odbor imao što čitati. Na jednoj n. pr. napisao je listonoša: „Pismo na trgovca Leopolda Reima nemože se predati; adresat je sbog razbojstva i umorstva osugjeu na smrt.“ Na dva druga bilo je zabilježeno: „Gospogja, na koju pismo glasi, zatvorena je u Lavovu.“ — „Gosp. X pobjegao je prošle godine u Amerika“ itd. — Lijepa pisma dao je odbor priljepiti na prvu stranu zapisnika, a nad njimi napisati krupnim pismeni: „Neka paze tajnici!“

(*To je nagrada.*) Guicowar de Baroda okrivljen je, da je knšao umoriti britanskoga pukovnika Phayra, te će morati odgovarati pred sudom u Bombayu. Okrivljenik uzeo je iz Londona odvjetnika Serjeanta Ballantina, da ga brani, te mu je u ime nagrade osigurao 70.000 talira. Rasprave će početi u Bombayu dne 15. veljače.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstinoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovne, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štit na svijetiljku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štit na svijetiljku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štit na svijetiljku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo neopne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiljku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 nvč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 fr. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin
u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију остали скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници хрватки од I. Кукуљевића. Вијек од Раčkog. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Osman Gundulića, Песме Stanka Vraza I. и II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јевалђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стакло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле,

да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 а за ученике иду уз ту „Школу“.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova i tornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat sa jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj vidi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za otasposogje od pravoga srebra pravo pozlatita, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevinom pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
„ „ „ sa zlatnim okručen . . .
„ „ „ na skok . . . od for. 13—14
„ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
„ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17
„ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
„ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
„ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
„ „ emailiran . . . od for. 30—36
„ „ sa zlatnim poklopcem . . .
„ „ (mantel) . . . od for. 35—40
„ „ email. sa diamantima . . . od for. 38—48
„ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
„ „ dvostr. zaklopcem 8
„ „ rubina . . . od for. 40—48
„ „ email. sa diamanti . . . od for. 50—65
„ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 veličijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ures za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzvarde poretanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nulaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajem^o moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svijetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje sam ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnima i lažnim oglašima pohagaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriļke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraca Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojećim tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljima bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najrijebu, oš za čušeću cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za ogłase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 12.

Zadar 10 Veljače 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 9 febbraio. La Camera dei deputati accolse la proposta Edelbacher per cui il progetto di legge sul regolamento esecutorio non verrà preso in discussione, ma ritornato per ulteriore esame al comitato.

Tafalla, 9 febbraio. Le operazioni militari furono pel momento sospese, e differito l'attacco a Santa Barbara. Le truppe si vanno fortificando nelle loro posizioni.

Il manicomio.

Rileviamo dal foglio ufficiale, essere già stata rimessa alla Giunta provinciale la somma di fior. 80,000, come risultato dell'ultima lotteria di stato, dedicato da S. M. al manicomio provinciale. Con questo incasso di denaro nel fondo provinciale è congiunto per la rappresentanza del regno il compito di far sorgere un nuovo istituto umanitario, di cui da noi si sente vivamente il difetto.

Il manicomio non è necessario soltanto a procurar la guarigione, se possibile, agli affetti di malattia mentale; ma a preservare i sani, sia dai violenti trasporti di quelli, sia dal pericolo di incorrere nella stessa disgrazia, per la grave commozione, prodotta dalla vista di quelli. Non solo che a questo doppio scopo non bastano le celle dei maniaci, che vi sono presso questo o quel ospedale; ma tali ricettacoli, insufficienti affatto a procurare la guarigione degli ammalati, non bastano neppure a preservare i sani dai loro trappassi.

L'esperienza di più anni attesta, che il numero degli affetti da malattie mentali cresce giornalmente, e per quanto furono da qualche anno moltiplicate le celle presso gli ospitali per riceverli, il numero ne è sempre insufficiente ad accoglierli tutti, e buon numero se ne lascia vagare, altri sono con danno e pericolo malamente custoditi dalle famiglie, altri finalmente con gravissimo dispendio mantenuti nei manicomi fuori di provincia. Il manicomio si presenta quindi come ineluttabile necessità, cui si dovrà, certo con non indifferente dispendio sopperire.

Daltronde è forse bene che finora non lo si abbia fatto. La scienza psichiatrica ha fatto tanto progresso, che gli antichi ospitali de' pazzi sono resi affatto inservibili per la loro cura: essi possono ora al più ricettare gl' inrusabili. Ma quali splendide guarigioni non s'ottengono ora in simili istituti ordinati razionalmente? — E il nostro manicomio potrà essere ordinato alla maniera più perfetta, e quindi ottenere il maggior numero possibile di guarigioni. Imperciocchè non si lasciano più languire gli alienati in

un buio carcere, fino a consumarsi; ma con adatte occupazioni vengono rieducati alla vita sociale.

La rappresentanza del regno è in debito di porre a frutto pei poveri pazzi il generoso dono di S. M. e l'aumento di spesa, che dovrà aggravare il fondo provinciale, dovranno i cittadini sostenerlo a vantaggio dei propri concittadini e di sè. Alla Giunta provinciale poi ad attuazione del nuovo istituto incombe elaborare un piano, che colla massima economia possibile congiunga la sicurezza di ottenere i migliori risultati.

Prusko-Njemačka.

II.

Bilo je vremena, kad je Bismark u Pruskoj bio mrzak čovjek, kako kod parlamenta, tako i kod samog naroda. Čini se, kao da se slutilo, da je to čovjek, koji će njemački narod iz običnog života nasilno iztrći i baciti ga na neznane i nesigurne puteve. Osjećalo se, da politika „kvi i gvoždja“, stvara od kulturnog naroda „narod pod oružjem“, komu će po tom vazda biti sugjeno, da stoji na straži zarad održanja svojih pobjeda i zarad straha od osvete, što nepravdom i nasiljem izaziva.

No Bismark je bio čovjek, koji je sve te neprilike znao savladati, koji se znao uzvisiti nad općim glasom naroda, komu je htio poslužiti po svojem uvjerenju, pa ma to bilo i proti njegovoj volji. Bismark je uspio u svojoj zasnovanoj politici i može se reći, da je u glavnom izveo svoju osnovu. Narod se klanja uspjehu, te se je poklonio i Bismarku, koji je uspjeh skupio uz svoje ime. Bismark je osjetio slast, šta je to biti prvakom naroda, i možda oni atentati, što su naperivani proti Bismarkovu životu, imaju svoj postanak ne samo u njegovoj političnoj zamisli, već takogjer i u slabosti, koja je od toga doba u Bismarkovu srcu zahvatila korjena.

No megju tim nisu izostale ni one zle posljedice, koje su se izprvine slutile. Njemački narod zbilja je potisnut iz svoga običnog kolosjeka i izveden na stazu, koja je mnogo sjajnija od mirna i pouzdana razvitka, al zato i mnogo nesigurnija i klizavija, a povrhu svega prokleta. Narod njemački vazda mora da bude pod oružjem. Državni sabor uvigja tu potrebu, te glasuje svake godine veći proračun. Nebiva to samo od straha radi Francuzke.

Odkako je Prusko-Njemačka toliko odskočila iz svojeg položaja, što ga je u pentarhiji zauzimala, od to je doba poremećena evropska ravnoteža, a Bismark vlada se tako, da se to poremećenje na sve strane živo osjeća.

Bismark se je u svih prilikah trudio, da pokaže svoju prevlast, te se vidi, da traži diktaturu u Evropi. Dotle se došlo, da se već pojavljuju znaci, koji pokazuju, da ono hvaljeno prijateljstvo izmegju Rusije i Prusko-Njemačke postaje svakim danom sve rovitije i nepouzdanije. Bismark može dočekati, da radeći o tom, kako bi onespособio Francuzku za svaki savez, u istinu onespособi sebe i državu, kojoj je na čelu. Može dočekati, da

Prusko-Njemačka bude usamljena u drugom ratu sa Francuzkom.

Ne manje od vanjske, zadaje megjutim Bismarku i nutarnja politika posla. I u nutarnjoj politici traje još na sve strane kolebanje. Istina Bog, Bismark je stekao silnih i bezuvjetnih pristalica, al bezprestanu zatvaranje i proganjanje takogjer svjedoči, da se još neklanja sve ničice njegovoj osobi, da ima ljudi, koji se usugjuju ne samo posumnjati u njegovu nepogrešivost, već posve osugjivati njegovo djelovanje i to na vrlo eklatantan način.

Neka bi se uzelo, da su „junkeri“ pobijegjeni, da je Bismarku pošlo za rukom, da suzbije partikularizam, da Prusku prilije u Njemačku, djelokrug zemaljskog sabora, ma koliko sveden bio na upravne poslove, vazda će opominjati na staro doba one, kojim nikako neće da ide n glavu njemačko jedinstvo pod pruskim klobukom. Poglavito je pak vjerozakonsko pitanje, koje cijelu novu sgradu drži u neizvjestnosti. Vjerozakonsko pitanje naprama državi zanima danas čitav moderni svijet; ono čeka svoje riješenje i u misli i u životu.

Kao što su u Evropi tri velike narodnostne grupe: romanstvo, germanstvo i slavenstvo, tako je i vjerozakon u glavnom prema tim grupama razširen: katolički, protestantski i pravoslavni. Naravno, da to važi samo u glavnom, i da svagdje izuzetaka imade. Osobito su znameniti ti izuzetci baš kod njemačkog naroda, gdje je inače bila koljevka protestantizmu. Katolička crkva ima u Njemačkoj i najinteligentnijih i najrevnijih pristalica. Njemački katolici morali su na novo njemačko carstvo zamrziti, što mu je protestantska vlast na čelu, i što nije bilo kadro, da bude ono staro rimsko carstvo njemačke narodnosti iz srednjega vijeka; a drugo sam postanak i način postanka toga carstva nije mogao katoličkoj crkvi ugoditi; jer je njegov porod označio propast papine svjecke države. Bismark uhvatio se sa katoličkom crkvom baš u koštac. O kakvoj nagodbi s njome neće on da čuje. Gazeći svaki otpor nogama, baca u tamnicu župnika kao i biskupa, koji se njegovim naredbama nepokorava. On se je hvalio, da „njemački carevi neće više u Kanosu“. Zato ipak njemački katolici neklonu srcem. Dapače, čini se, kao da ih bezobzirni postupak njemačkoga državnoga kancelara proti njihovim crkvenim pastirima još više u otporu hrabri. Konačni uspjeh ove borbe, koja je prošle godine imala više vrlo žalostnih prizora, nije nipošto izvjestan. Po svem ovom moramo se uvjeriti, da Prusko-Njemačka nije ni s polja ni iznutra sigurna. Ova pako nesigurnost Njemačke nije samo zlo za nju, nego za čitavu Evropu. Bismark pretvorio je Evropu u oboružan tabor. Njemu ima se zahvaliti, da se sva narodna i državna snaga navraća i izcerpljuje za svrhe vojničke. Teret je to gotovo već nesnosljiv. Dugo nemože potrajati, a da se nepotraži oduška.

Politički pregled.

Srpsko novo ministarstvo uzimlje vanjska štampa kao koncesiju učinjenu Rusiji. U Biogradu da su se nemalo začudili, a imali su potpuno pravo ako je istina, da je Rusija u razpri konsularnoga prvenstva stajala proti srpskoj vladi. Imajući srpska vlada proti sebi

Njemačku i Rusiju, morala je dakako popustiti. To je nevoljna sudba malih država, da im se uvijek priječi samostalno raditi. Za novoga ministra predsjednika Stefanovića, staroga člana državnoga savjeta, kažu, da je prijatelj osobni Marinoviću, i bečka „Presse“ veli da se vani i u Biogradu vjeruje u povratak Marinovićev. Nam se pako to čini nevjerovatno, jer knez neće htjeti tako nepopularna čovjeka u svoj Srbiji pozvati opet na prvo dostojanstvo zemlje, u kom ga svakako mora pratiti povjerenje naroda, ako će, da s uspjehom djeluje u korist naroda. Marinović pako, kako je opće poznato, nije uživao povjerenja ni za svoga minuloga ministrovanja. Njegov iznovični poziv na predsjedništvo ministarstva, nebi se dao opravdati. Ako se za sad već radi okolnosti nemože na to mjesto postaviti pouzdanik većine naroda i nedvojen patriot Gruić, nesmiye se javno mnjenje posve prezrijeti; to znadu vrlo dobro u Srbiji.

Da s novim ministarstvom, koje bi se moglo nazvati bez političke boje, većina naroda u Srbiji neće biti zadovoljna, o tom nema sumnje. Kakovo je razpoloženje u narodu, pokazao je izborom poslanika u narodu skupštinu, poslav većinu opozicionalnu, — uz sav silni pritisak, kako se naknadno vidilo — da sruši vladu s kojom nije bio zadovoljan. Ako Stefanovićovo ministarstvo znači nastavak Marinovićeve politike, onda neznamo, kako će se ova skupština s njim pogagjati. Hoće li se ona pokoriti sili okolnosti ili će uklanjati vlade, o kojih misli da nisu prama želji naroda, i da nesmiye izvoditi narodnoga programa? Ova je alternativa vrlo nepovoljna, u kojoj može svjetovati izbor samo pravo i trijezno prosuđivanje svih okolnosti i onoga što je po zemlju i njezinu budućnost najprobitačnije. Dosadnji razvitak stvari u Srbiji daje u ostalom pravo našimazorom izraženim prigodom pada Marinovićeva, da osnovam narodne skupštine stoje na putu ogromne zaprijeko.

Crnogorsko-turska razmirica nije ni iz daleka još poravnana. Bečke i njemačke neke novine javile su prije nekoliko dana, da je knez Nikola u znak popuštanja od svoje strane, kad je Porta odustala od svog zahtjeva, odrekao se tražiti zadovoljstina i odštetu i da je privolio, da Turska pošalje svoje komisare na Cetinje, da mješovita komisija tursko-crnogorska sudi krivcem crnogorskim. Mi smo u te vijesti toliko vjerovali, da ih ni zabilježili nismo, znajući da su to samo manevri, da se stvar zabašuri. Nu to se nije moglo, i istina je morala na vidilo. Knez prihvaća odstup Porte od njena zahtjeva, ali si pridržaje pravo u svoje vrijeme zahtijevati zadovoljstina i odštetu. Porta pako traži da sudjeluje kod

sugjenja crnogorskih krivaca, s razloga uzajemnosti, te će diplomacija opet imati dosta posla. U ostalom Crnagora postupa možda i prevelikom obzirnosti; stvar se odviše razvlači a diplomacija na to i računa, dok se u Crnogori duhovi umire.

U Francuzkoj uzeše dogogjaji od posljednjih dana nenadani, ali i radostni pravac za sve prijatelje Francuzke. Pošto se sva borba za uzpostavljenje monarkije izjalovila i za budućnost pored trojice pretendenta ostala bez svakog izgleda da uzkrse naravnim razvitkom i zakonitim putem, te samo preostajala još mogućnost, da državni prevrat po primjeru Španije izturi na prestolje Napoleonova sina, osvijestila se napokon većina narodne skupštine i bez velike luke i buke votirala republikansku vladavinu. Svi izpravci, podnesheni Wallonom u ime republikanske stranke, prihvaćeni su velikom većinom. Samo je orleaniskim monarhistom učinjenja koncesija u zadnjem članku, da se revizija ustava može protezati i na formu vlade, i drugi zaključak skupštine, koji je sa 332 proti 337, dakle samo sa 5 glasova većine stvoren, da narodna skupština ostane u Versaillesu. Ustanova da do godine 1880 samo Mac Mahon može učiniti predlog za reviziju samo je uljudnost naprama Mac Mahonu, koji je toliko put založio svoju riječ, da neće ino, van da ustroji svoj septenat.

Uzrok ovoj nenadanoj žurbi narodne skupštine u ustrojavanju republike, očividno nemože biti drugi, van strah od bonapartista, koji su po svoj zemlji dobro ustrojeni i kod naknadnih izbora počeli onako napredovati, da je uvijek pobjeda bila podijeljena samo između njih i republikanaca. I dogogjaj sa Španijom, gdje se povratio sin svrgnute Isabelle, probudio je opravdane bojazni, da bi u Francuzkoj mogao jednog jutra osvanuti Napoleon IV. komu Mac Mahon nebi se u osudnom času valjda protivio kao ni Serrano don Alfonso, jer se je uvijek opazala njegova velika obzirnost naprama bonapartistom. I tako je uzpostavljanje monarhičko u Španji, od koga su se politički krugovi bojali da će silno reagirati proti republici francuzkoj, pospješilo upravo proglašenje republike.

Da je baš strah od Napoleonovaca neposredni uzrok glasovanja za republiku, vidi se najbolje odtuda, što je za izpravak Wallonov glasovao sam inteligentni princ orleaniski Joinville, zatim ministri Decazes, Cisse, Mathieu Bodet, Cailaux, de Cumont i Grivard, zatim šesdeset zastupnika desnoga središta, među njimi Broglie i vogja desnoga središta Audiffret-Pasquier. Ministri Chabaud-Latour, Thailaud i Montaignac nisu glasovali. Za iz-

pravak glasovale su i svekolike frakcije lijevice, a proti umjerena desnica, skrajna desnica i bonapartovci.

Opća je nada, da će ovaj ustrojbeni zakon i u trećem čitanju biti prihvaćen.

Ruski narodni listovi upuštaju se sve to žešće u polemiku s pruskim novinama, a to ponajviše u pogledu one zadaće, što će ju imati u buduću riješiti Rusija i Njemačka, kao dvije susjedne države. Dočim pruski listovi tvrde, da je misija Njemačke u Evropi identična s politikom Rusije, ruski listovi misle posve drugačije. Rusija nema sada poradi svoje razborite i umjerene politike u Evropi nikakvih neprijatelja, barem ne u onih državah, koje bi mogle uz vojne svoje sile pomisliti na rat s Rusijom. Ovo, vele ruski listovi, nemože se reći o Njemačkoj, koja se ima pruskoj hegemoniji zahvaliti, da ima neprijatelja. Ovi jedva izčekuju priliku, da naprave svoj račun s Njemačkom.

Dočim Prusija svimi silami nastoji, da se u svakom slučaju od ovih neprijatelja obrani, može Rusija posve mirno sve svoje sile posvetiti svojem nutarnjem razvoju, u kojem je pogledu posljednjih godina znatno napredovala. Kod ovakvih okolnosti nije ni moguće da bude ruska politika identična s politikom pruskom.

„Birž Vied.“ zastupaju dosta otvoreno ideju rusko-francuzkoga saveza u interesu evropskoga mira.

U Španjolskoj napreduje kraljevska vojska. Karliste ostavili su Oriju i Guetaniju, a blizu Oteje potuče ih general Moriones. O donu Carlu pripovijedaju, da je dobio pismo od sv. oca, u kojem ga papa uvjerava o svojih simpatijah, ali ujedno pita, da li je shodno nastaviti rat, pošto je zadovoljeno povrijeđenom dostojanstvu katoličke crkve. — Alfonso prispio je u Oteju.

Garibaldi je prisutnost u Rimu učvrstila je ponešto položaj sadanjega ministarstva. Mnogi revni privrženici lijevice uznemirili su se nemalo videći, da Garibaldi polaže propisanu zakletvu kao zastupnik bez ikakova prosvjeda; a još više su se začudili, što nije ni riječi progovorio, da brani one, koji su bili zatvoreni u Vili Ruffievoj. U ovom je pogledu ministarstvo Minghettievo slavilo nad opozicijom sjajnu pobjedu. Nemože se doduše tvrditi, da se je Garibaldi razkrstio s republikanci, ali se može ipak reći, da su se mnogi prevarili misleći, da će se valjda dolazkom staroga generala u Rim izazvati kakovi nemiri.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

I.

Strážmeštar tjelesne straže.

(Nastavak.)

Što ću sada? Pokazah se ravnodušan, okrenuh se k Saveljiću, koji bijaše pazitelj i moj i moga rublja i moga novca i zapovjedih mu, da uruči dječaku sto rubalja. „Kako? za što?“ upita Saveljić upropastiv se. — Ja sam mu dužan — odgovorih kao hladan svemogućnik. „Dužan“ kriknu Saveljić, sve se većma panjeć — „a kada si se, gospodine, toliko zadužio? Ne valja ti posao. Kako te volja, gospodine, ali ja ne dam novaca pa ne dam.

Pomislih, ne odgovorim li u taj toli odlučan čas tvrdoglavoga starca, poslije ću se teško i teško moći riješiti njegova upravljanja sa mnom; pogledah ga okolo i rekne! Ja sam tvoj gospodin, a ti si moj sluga. Novac je moj. Ja sam zaigrao, jerbo mi se hćelo. A tebe svjetajem, da ne mudruješ i da činiš, što ti se zapovijeda.

Saveljića se toliko dojmiše moje riječi, da je pljesnuo rukom o ruku i odrvenio se. A što stojiš! — gujeveno se osjekoh. Saveljić zaplaka. „Batjuška

Petre Andrejiću“ — zajeca a glas mu drhtaše — „nemoj da umrem od tuge. Poslušaj me, što ću ti starac kazati, piši toj bulji, da si se šalio, da u nas ne ima novaca od suviška. Sto rubalja! Bože milostivi! Reci mu, da su ti roditelji oštro zaprijetili i grati se, do na orabe“.... Ne brbljaj — prekidoh ga ljutito — daj novac, ili ću te za vrat.

Saveljić me jako žalostno pogleda i pogje, da donese novac. Bijaše mi i samu žao kukava starca, nu hćedoh tada dovinuti se slobode i dokazati mu, da već nisam dijete. Zurjeh primi novac. Saveljić se užurba, da me odvede iz proklete gostionice. Javi mi, da su konji upregnuti. Nemirne savijesti i mučke se kajuć izvezoh se iz Simbirska, ne oprostiv se sa svojim učiteljem i ne misleć, da bi se ikada više mogao s njim sastati.

II.

Vogj.

Što sam putem promišljavao, nije bilo baš najugodnije. Moj gubitak po tadašnjoj vrijednosti nije bio neznatan. Ne bijaše druge, nego priznati u dušu, da sam se ludo vladao u simbirskoj gostionici i čučah se krivcem pred Saveljićem. Sve me to uznemirivaše. Starac sjetno neveselo sjegjaše, okrenuv se od mene mnom mučjaše, te kadkad samo uzdahnu. Hćedoh se s njim na svaki način pomiriti,

ali ne znadoh, kako bi počeo. Napokon mu rečem: — Ele, Saveljiću, pomirimo se. Vidim, da sam krivac. Jučer bijah lud, a danas te nepravedno uvrijedih. Obecajem ti, da ću odoše biti pametniji i da ću te slušati. Ne srdi se daklem: pomirimo se.

— Eh, batjuška Petre Andrejiću! — odvratiti će on, duboko uzdahnuv. Srdim se sam na se; ja sam sâm svemu kriv. Za što te ostavljah sama u gostionici! Djavo me zaveo poći do zvonarice posijetiti kumu. Zagjoh kumi, bolje bi bilo, da sam sio u tamnicu. Al ne dao gjavo mira! Kako ću doći gospodi na oči? Što će mi reći, kad čuju, da se je diete propilo i prokartalo?

Da utješim kukavna Saveljića, zavjerih mu se vjerom, da neću više bez njegove dozvole poharčiti ni jedne kopjeke. On se malo po malo primiri, premda časomice mahaše glavom mrmljajuć sobom: Sto rubalja; malo borme!

Približavah se k odregjenomu mjestu. Oko mene svuda sumorne pustoši, ovdje ondje prerezani brde-ljci i klanjci. Svuda snijeg. Sunce naginjaše. Kibitka ide uzanim putem, hoću da rečem tragom, što ga utrše seljačke saonice. Na jednom nze kočij razgledati okolicu i napokon okrene se k meni, skinu kapu i reče: — Gospodaru, hoćeš li, da se vratimo?

— A za što?

Domace.

Nella seduta serale del giorno 30 p. p. della commissione della camera dei deputati per lo studio del progetto di legge sulla regolazione del fiume Narenta, alla quale intervennero anche i signori ministri del commercio Dr. Baubans e dell'agricoltura cav. de Chlumecki, detto progetto di legge venne accettato, dopo lunga discussione, con lievi cangiamenti ed a relatore del medesimo per la camera fu eletto il dep. conte Bonda.

Dal ricavato netto della 16.a lotteria di Stato per iscopi di beneficenza venne già posto a disposizione della rappresentanza provinciale l'importo di fior. 80.000 per il progettato manicomio dalmato.

Colla legge di finanza 22 dicembre 1874 venne anche per quest'anno posto a disposizione dell'i. r. governo l'importo di fior. 500.000, da devolversi al provvisorio miglioramento degli emolumenti dei curatori d'anime cattolici. La cifra che di detto importo spetta alla Dalmazia è di fior. 25.000 circa. Quei curatori d'anime cattolici, i quali aspirassero ad un sussidio dalla medesima, vengono dall'Avv. invitati a produrre quanto prima le documentate loro istanze, colla solita via dei reverendissimi ordinariati.

Un doloroso fatto avvenne nella miniera di Siveriè la sera del 22 p. p. Essendo per cause fortuite scivolato lungo il piano inclinato, che serve alla discesa del carbone della miniera alla strada regia, un vagonetto carico di pietre, queste, per l'impeto della caduta scagliate ad una considerevole distanza, andarono a colpire due donne addette alla separazione del carbone, certe Anna Zeliè e Kaja Nedoklan. Raccolte immediatamente nell'ospedale di Siveriè e visitate dal medico, non parvero presentare alcun sintomo di qualche gravità. L'una di esse, in fatti, trovavasi pochi giorni dopo quasi completamente guarita; l'altra invece, per complicazioni successivamente avvenute, soccombette la sera del 26 p. p. L'i. giudizio distrettuale di Derniè, avvertito dell'avvenuto, informa in argomento. (Avv.)

Ecco il nono bilancio annuale dell'associazione marittima di Sabioncello: Totale degl'introiti fiorini 248.17:26, da cui detratto l'esito di fior. 14.221:98, rimane l'utile di fior. 220.594:28, ossia, sopra azioni 9200, per ogni azione (di fior. 250) fior. 23:97 ⁷⁰²⁸/₉₂₀₀. Il dividendo netto è di fior. 10 per azione. I minori introiti di quest'anno vanno, come osserva la direzione, attribuiti al commercio marittimo, ad eccezione di pochi momenti isolati, sempre depressi, per cui si dovettero abbracciare noli meschinissimi e mai visti negli annali sociali. Il fondo di riserva ascende alla somma di fiorini 64.034:20. Col 31 agosto 1874 la società possiede 30 navigli, della complessiva portata di ton. 21.330, nonché un edificio e mobili del valore totale di fiorini 2.813.365:31.

Vrijeme je nekako čudnovato; okreće vjetar, eno kako snijeg diže.

— Pa onda?

— Pogledaj der onamo! (Kočiš pokaza bičem na istok).

— Ja ničesa ne vidim, do bijele stepe i vedra neba.

— A onaj oblačak?

Opazih doista siv oblačak, za koji sam prije mislio, da je dalek brdeljak. Kočiš me uputi, da taj oblačak sluti na mečavu.

Služab za tamošnje mečave, da znadu često i kola prevaliti. Saveljić a i kočiš uze syjetovati, da se vratimo. Ali se meni vjetar pričini neznatan; te se nznadah, da ću još za dobe do prve postaje i zapovjedih, da se dalje ide.

Kočiš potjera konje a sve pozirase na istok. Konji bježahu uzgrabce. Vjetar sve jači. Oblačak se premetnu u bijelu oblacinu, koja se uze širiti i zastirati nebo. Krene sitan snijeg — a na jednom se uzeše usovi rušiti. Vjetar zabuči, navali vijavica. Što bi trenuo, tamno nebo bude sniježnim morem. Sve izžeznu. — No gospodaru — kriknuti će kočiš — zlo; mečava!...

Pogledam iz kibitke: svuda mrak, a vjetar urla toli bijesno, kao da hoće sve razkopati; mene i Saveljića zasu snijeg, konji pogju kasom i za koji

Da una relazione dell'i. r. governo marittimo abbiamo i seguenti dati sui risultati approssimativi della pesca di mare in Dalmazia, dall'aprile 1873 fino all'aprile 1874:

Distretti capitanali di porto	Barche peschereccie	Pescatori	Risultati della pesca Centinaia	Valore in fiorini
Zara	828	5.604	23.109	214.570
Spalato	925	4.420	28.248	286.722
Ragusa	557	2.200	11.432	113.473
Meglina	41	256	390	10.799
Somma	2350	12.480	63.179	635.564

Književnost i umjetnost.

Opis jugoslavenskih novaca

od prof. Sime Ljubića,

ravnatelja nar. zem. muzeja itd. Sa 20 u mjeđu nrezanih tabla i dvije slike na drvorezu. — U Zagrebu 1875.

Pod ovim naslovom izašlo je ovih dana na svjetlo novo djelo čuvara zag. muzeja profesora S. Ljubića. Ovo je upravo pojav osobite znamenitosti u našoj književnosti s dvojega razloga navlastito; prvo, jer o ovoj veoma važnoj znanosti skoro se ništa do sada nije u nas pisalo, te se u tom pogledu i razvoju našega jezika mnogo pridodaje i naša se s ove strane književnost popunjava; a drugo, jer je ovo djelo i izvanjske forme tako sjajno izdano, da mu nema para u dosadašnjoj našoj knjizi, te se može u tom pogledu takmačiti s najboljim izdanji najkulturnijega sadašnjega naroda. Srećno je u tom pošao g. Ljubić, što je svoje djelo tijesno spojio s našim mladim svenčihštem, posvetivši ga uspomeni onoga dana, na koji je taj naš najviši zavod svetčano otvoren bio.

Teksta imaju puna 34 tabaka na velikoj četvrtini u dva stupca. Ovaj je tiskan sasvim novim pismom u dobro poznatoj tiskari Albrechtovoj u Zagrebu, ali i u ovom pogledu g. Ljubić mnogo je sam doprinio, da izdanje bude krasno i savršeno, pošto je dao na svoj trošak u ljevaonici c. kr. dvorske tiskare u Beču napraviti takovo gotičko pismo, kakovo se nalazi upravo na jugoslavenskih novcih; a opet u ljevaonici bečkoj A. Mayera i Schleichera isto tako dao je urezati matice i sliti do 600 sasvim osobitih znakova, pišmena i monograma, što se na istih novcih jugoslavenskih večešto prikazuju.

Za razjasnjenje teksta priložio je spisatelj numismatičke table u istoj veličini. Ima ih dvadeset. Tri donose pečate Ivana Šismana cara bugarskoga, Uroša I. kralja srpskoga, i Tvrdka I. kralja bosanskoga, te stoje na čelu dotičnoga numismatičkoga odsjeka; a na koncu knjige poredano je ostalo 17 tabla. Na ovih nalaze se slike od 444 novca (predak i zadak za svakoga), od onih na ime, koji su mu se činili najvažniji i najpotrebitiji za točnu obavjest od svih promjena tipa i modula. Table na mjeđu

čas stanu. — Za što ne ideš? upitah nestrpljivo kočijaša. — Kako ću ići? — odvratil silazeći s kola; — ne znam ni gdje smo; puta nigdje, a svud okolo magla — Stajem ga malo kano koriti. Saveljić ga stao braniti. — Bijaste ti slušati — govoraše gujevano — pa se povratiti u gostionion, srknuti malo čaja, da počinati do jutra; dotle bi bara minula, pa bismo mogli dalje. Pa kamo nagliš? Valjda ne ćeš na pir? — Saveljić je pravo govorio. Snijeg jednako padaše. Oko kibitke pravi se usov. Konji još stoje, glave oboriše, te se česagod uplašiš. Kočiš hodaše oko konja, prigledajući, što im je i slažuć o glavničke. Saveljić mrmlijaše, a ja se ozirah na sve strane, ne bih li gdjeop opazio barem znak kakova sela ili puta, ali od teške mečave ne mogoh ništa razabrati... Kad al na jednom opazim, gdje se nešto crni. — Ej, kočiju! — viknem — gledaj, što se ono tamo crni? Kočiš stane piljiti. — Sam bog neka zna, gospodaru, reče, sjedajući na svoje mjesto; nisu kola, nije drvo a ipak se miče. Valjda da je vuk ili čovjek.

Zapovjedih, da se vozi prema nepoznatomu predmetu, koji nam odmah stane ići u susret. Za dva časa sastadosmo se s čovjekom. — Ej, dobri čovječe, dovikne mu kočiš, — reci, ne znaš li puta? (Slijedi.)

nrezane, izradili su ovomu poslu najvjestiji bečki rezari Ed. Koželuch i Augustin Benedict, a otiskali su ih zavodi u Beču na glasu kao prvi u ovoj struci B. v. Waldheima i Iv. Kargla na finoj a snažnoj hartiji. Točnost u radnji takova je, da se natjecati može sa najboljim plodom ove vrsti. Osim toga dao je g. Ljubić udjelati na drvu pečat kralja Petra Krešimira, kako se nalazi na njegovoj izvornoj povelji od 8. srpnja 1071 sada u Zagrebu kao jedini spomen ove struke iz doba hrvacke državne neodvislosti, te krasni naslovni list. Hrvacki novaca iz toga doba barem do danas nije se nigdje pomolilo. Pridodao je napokon i sliku svenčihšne spomenice na listu posvete.

Na čelu djela stoji podugi uvod u jugoslaven-sku numismatiku, u kom spisatelj na kratko označuje i prosuguje svu dosadašnju literaturu jugosl. numismatike, te razlaže o jugosl. povčanom sustavu i o drugih vrlo zanimivih stvarih, što se predmeta tiču. Prvi jugosl. novac na svjetlo je iznio slavno poznati Karlo du Fresne (god. 1680), a poslije njega su se tim bavili slijedeći uspomene vrijedni: Anselm Bandorić Dubrovčanin, Jerko Fr. Zanetti, Bernard Nani, Ilam. Korner, Fr. J. Joachim, I. Appel, Dimitrije Davidović, Joan Raić, Ivan Luczenbacher i kasnije pod imenom János Erdely, Srbski Ljetopis, Szécheny, Jos. Veszerle, L. Welz v. Welleheim, I. v. Reichel, F. Schweitzer, Dr. Egger; nego je najviše zaslužio bio naš vrli starinar dr. Janko Šafarik, presjednik učenoga društva srpskoga u Biogradu. Upotrebivši, što je vrijednoga našao u tih dosadašnjih opisateljih jugosl. numismatike, g. Ljubić najviše je o tom nastojao, da pronagje nova vrela svomu predmetu, te je u tom poslu veoma srećno uspio. Mnogo si sam nabavi do sada neispitanoga materijala putovanjem i proučavanjem jugosl. novaca nalazećih se u javnih muzejih i u privatnih sbirkah, mnogo mu novaca poslali vanprimjernom dobrohodnosti za porabu u Zagrebu sami njihovi vlasnici kao knez Montenuovo u Beču 374 komada, g. Ignjat Dobóczy iz Pešte 173 kom., g. Stjep. St. Vrković iz Sereza 51 kom. itd., ili mu njihove otiske pravili na stanjolu i odpre-mali, a dosta si i sam matica priskrbio. Iz pogleda u tom pogledu uvodu priloženoga izlazi, da je u Ljubićevo djelo opisano 4.699 jugosl. novaca (224 bugarska, 4.103 srpska i 357 bosanskih), od koji samo 348 po do sada izdanih knjiga, a sve ostalo otprije nepoznato. Među njimi po kovini su dva zlatna, 5.652 srebrna i 45 bakrenih. Dalje se u uvodu razlaže o slijedećih predmetih: o vrstih jugosl. novaca i po kom su sustavu ovi kovani bili, kako se brojilo; kako se mjerilo; tip, pismo i jezik; izvanjsko lice; rude; pravo kovanja; kovnice i smjesa u jugosl. novcih. G. Ljubić dao je pri izpitati kemički sastavinu u 32 novca, i tim je mnogo svjetla doprinio ne samo na korist jugosl. numismatike nego i naše povijesti. (Svršit će se.)

Različite vijesti.

(Tri plesačice izgorile). U velikom kazalištu u Moskvi dogodila se je neki dan pri plesnoj predstavi velika nesreća. Nekakov sluga imao je odujati nekoliko lakih plesaćih odorica u garderobu, gdje se je uprav više gospogja oblačilo. Provlačeći se iza zastora nadnio je jednu odoru nehotice nad plamen svjetiljke, a dok nije ušao u garderobu, nije opazio da se je upalila. Stupiv preko praga opazi da mu odore u rukuh gore, prepade se i baci ih odaleko od sebe. U strahu nije gledao, kamo će ih baciti, a po nesreći padaše upravo na jednu odjevenu plesačicu. Ovoj se u čas upališe lake odorice a od nje i drugoj plesačici, koja je nesretnici htjela pomoći. Ova opazi na pozorištu jednu prijateljicu te poteče u sdvojenju k njoj te se tako i ovoj trećoj upališe sukujice. Posljednja bijaše najodvažnija, ona skoči straga na cestu, uhvati kabanicu jednoga izvođačka, zamota se u nju i ugasi plamen, na ostade ipak vrlo oprljena. One dvije neće proboljeti, ova bi mogla. Osim ovih triju još su nekoliko pomanje nastradale pomažuć nesretnim družicam.

(Pomoćni čamci oko Englezke.) Od nekoliko godina stoje oko englezkih, škotskih i irskih obala čamci, koji paze i idu na pomoć, ako je komu brodu treba. Prošle godine izbavili su ti čamci svega skupa 543 čovjeka i 15 brodova. Osim toga dalo je društvo ribarom nagrade za 170 ljudi, koje su oni spasili. Otkad je društvo ustrojeno, moglo je izbaviti više od 20.000 ljudi, koji su s brodova postradali. Od početka djelovanja do konca prosinca 1874. porazdjelilo je do pol milijona forintih na nagrade za pomoć potopljenikom.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prema svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetliku, male, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetliku, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetliku, ocadne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetliku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetliku 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se **englezka kabanica za kišu** iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su pripremljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију остали скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници хрватки од I. Кукуљевића. Вијек од Раџког. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Осман Гундулића, Песме Станка Врзага I. и II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стакло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле,

да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 а за ученике цду уз ту „Школу“.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Tabostrassee br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorff br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim staklom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonete, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelsirojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu bez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za ota. spogje od pravoga srebra pravo pozlatita, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevnim pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12

„ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14

„ „ „ na skok . . . od for. 13—18

„ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18

„ „ „ sa dvostrukim zaklop. od for. 15—17

„ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17

„ „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19

„ „ „ finiji sa srebrnim poklop. od for. 20—23

„ „ „ sa dvostrukim zaklopcem od for. 18—23

Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36

„ „ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30

„ „ „ emailiran . . . od for. 30—36

„ „ „ sa zlatnim poklopcem (mantel) . . . od for. 35—40

„ „ „ email. sa dijamantima od for. 38—48

„ „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45

„ „ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . . od for. 40—48

„ „ „ email. sa dijamanti . . . od for. 50—65

„ „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 vreljijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ures za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzvarde poredanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60

Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28

„ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25

„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . . od for. 25—36

„ Anker remontoirs . . . od for. 28—30

„ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40

„ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36

„ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45

Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58

„ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120

„ „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75

„ „ „ za gospogje . . . od for. 40—48

„ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60

„ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56

„ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100

„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150

Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100

„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Nada je :

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajem moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje sam ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevaramanjih; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovim bučnima i lažnim oglašima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škrtljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igracaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinu svoga nevaljela postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Tabostrassee br. 10**, koja uz najrijetiju, oš za čujustinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata pečima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 13.

Zadar 13 Veljače 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Pesth, 11 febbraio. Nella camera dei deputati dopo il discorso di chiusa di Tisza, in cui dichiarò che alle recenti sue espressioni nulla ha da togliere e nulla da aggiungere, tutta la maggioranza compatta votò per il *budget* proposto dal comitato. Il presidente dei ministri pregò allora che la discussione si prorogasse, poichè il governo voleva riferire alla Corona sulla situazione cangiata. Oggi il presidente dei ministri è partito per Vienna.

Berlino, 11 febbraio. La *Germania* pubblicò la protesta di 23 vescovi tedeschi, fra i quali quello di Strassburgo, contro la circolare del cancelliere dell'impero sulla futura elezione del papa, in cui essi vedono un'aggressione alla libertà e indipendenza dell'elezione del sommo gerarca della chiesa cattolica.

Versailles, 12 febbraio. Nell'Assemblea nazionale, dopo che fu respinta la legge sul senato, Brisson fece la proposta di votare lo scioglimento dell'assemblea, che fu calorosamente sostenuta da Gambetta e combattuta dal governo. L'urgenza pella proposta fu respinta con 409 voti contro 266.

Pietroburgo, 12 febbraio. Il governo ha dato risposta alla nota dell'Inghilterra rispetto all'astensione dalle conferenze di Bruxelles, che fu comunicata alle altre Potenze.

(Altri telegrammi in 4. pagina)

Stanje u Dalmaciji.

III.

Još jedne pa da se s piscem sa Krke razstavimo.

On pretjerava i onda kad javnu sigurnost u Dalmaciji opisuje. Mi bi mogli protiv njegovim riječima iznijeti svjedočanstvo d. r. Klaića, koji je nedavno na carevinskom Vijeću uznosio javnu sigurnost što od nekog doba vlada u pokrajini.

No zato ne treba ičijeg svjedočanstva, pošto svak vidi koliko li nismo u ovo zadnjih godina u tom pogledu napredovali.

Da ne govorimo o ostalim kotarima, statistika dojavljenih zlobnih šteta i zločin-stava protiv sigurnosti života iz zloglasnog kotara Zadarskog, koju mi skoro svakog mjeseca priopćujemo, najbolje dokazuje da i u ovom kotaru broji zločinaca sve to više pada.

Mi znamo da bi ludo bilo taj pojav pripisati u zaslugu jedino političkoj upravi, ili onim, bili žandari ili kolonaši, koji zločince gonjaju; unj utičaju svakovrstni činbenici, a megju ovima za cijelo ne na zadnjem redu raširenje prosvjete, pa u buduće bez dvojbe i blagodatni upliv porote.

Što se tiče političke uprave, dosta je i njoj služi na čast što se takav pojav dešava, jer to znači da ona svoje sile upravlja na postizavanje toga cilja.

Drugo je pak pitanje, kojim se poslovaciima taj cilj lakše i bolje postići može, da li sa žandarima ili sa kolonašima.

Rekli smo onomad, da se mi u tom pogledu saglašavamo sa spomenutim piscem, koji hoće da se broj žandara umali, i povećaj onaj kolonaša. Istina je, što on kaže, da „ne služi krasti, kad se stvari pronagju“, kao što je istina, da sada pošto smo hajduke utamanili, najglavnije je da kraj učinimo zlobnim štetami, a za to je potrebno stiči zločinu.

Istina je takogjer da su tomu shodniji kolonaši, koji su navikli ljudem, običajem, mjestom, no žandari, i ne govoreći da oni koštaju više državi, pa mnogo i pokrajini, a ovi manje državi, a pokrajini ništa.

Žandari su nuždni kao preventivna i represivna srestva, ali policijsku službu, koje mi trebamo, bolje ju mogu obavljati kolonaši.

Dužnost bi bila naših zastupnika na carevinskom Vijeću, da se u tom pogledu živo zaumu. Radi se o sigurnosti imetka i života građana, koje zastupaju, pa mi držimo da to i ako ne spada u visoku, spada za cijelo u mudru i rodoljubnu politiku.

Sretan okret u Francuzkoj.

Pošteći starina Thiers doživio je prošloga tjedna u francuzkoj narodnoj skupštini ljevu zadovoljstvinu. Biti će skorim dvije godine dana, kako je njega koalicija monarhičnih stranaka srušila. Povod je našim čitaocem može biti još poznat. Bordeaux narodna skupština, dajući zakonsku formu djelu pariške revolucije od 4. rujna 1870., kojim je Napoleon III. sa svojim potomstvom francuzkoga prestola lišen, izabrala je Thiersa za „presjednika izvršujuće vlasti“. Poslje 4. rujna 1870. bijaše u Francuzkoj faktično vlada republikanska. Bordeaux skupština, sastavši se u vrijeme, dok je još neprijatelj bio u zemlji, nije mogla a da postojećega stanja neprihvati, ali u svojoj većini zazirući od republike, pokazala je samim naslovom, koji je vladaocu dala, da republikansku formu vlade drži samo privremenom, i da je voljna, zamijenit ju monarhijom, čim se za to udese sgodne prilike. Thiers, premda je bio ministrom legitimne monarhije, posljednjih godina iskreno je prigrio načelo republikansko. Proučavajući noviju povjest francuzku, on se je uvjerio, da u Francuzkoj nemože narodnim interesom nikoga druga vladavina do konservativno-republikanske biti ovlaštena. Postavši presjednikom „izvršujuće vlasti“, ovo svoje uvjerenje nastojao je on pribaviti i narodnoj skupštini, koja se je poslje mira sa Pruskom preselila u Versailles. Da bi svrhu što sjegurnije postigao, Thiers je postupao vrlo oprezno. Pol-druhu godinu razlagao je on i dokazivao u skupštinskom odboru potrebu, da se konservativna republika konačno proglasi. Kad je

mislio, da mu je uspjeh već osjegan, unigj pred versaljsku gospodu s pozivom, da vijećaju o ustrojstvu republikanskih vlastih. Čestiti starina bio se je ipak u računu prevario. Što nagradami i obećanji, što prijetnjami i prevarami monarhiste na odlučni dan sastaviše u skupštini većinu, koja Thiersov poziv odbi. I Thiers morade pasti, a na njegovo mjesto pozvaše monarhični urotnici magentskoga vojvodu, maršala Mac Mahona. To je bilo 23. svibnja 1873.

Svako je sada pod stalno vjerovao, da su časovi republici izbrojeni. Maršal Mac Mahon, stvor Napoleona III., monarhista od glave do pete, pa presjednik republike! Što su monarhiste Mac Mahona postavili na čelo vlade, učinili su to jamačno s toga, što su njega držali za najsposobnijega, da sačuva mjesto budućemu ili kralju ili caru. Da bi Mac Mahon, oslanjajući se na vojsku, mogao sam na svoju korist izvesti državni prevrat, toga se nisu bojali. Pa su i pravo imali. Magentskomu vojvodu svidjela se čast presjednika malo po malo tako, te nije ništa više želio, nego da se u njoj što duže uzdrži. Može biti, da ni oni nemaju krivo, koji misle, da je ova želja ovladala Mac Mahona radi „carskoga princa“. Niti se je javno mnjenje u Francuzkoj do sada priklonilo sinu Napoleona III., niti je ovaj dorastao do konja i koplja junačkoga. Trebalo je dakle jošte pričekati, ter nedati iz rukuh prilike, da se carskomu princu utire put.

Bilo tomu kako mu drago, pomoću republikanaca i Bonapartista Mac Mahon pronio je lani kroz versaljsku skupštinu zaključak, kojim se njemu daje presjednička vlast na sedam godina. Danas se vidi, da su republikanci vrlo razborito postupali, kad su pripomogli, da se u Francuzkoj proglasi „septenat“. Premda presjednička vlast po tom zaključku ide samo osobi Mac Mahona, to jest, premda bi po smrti današnjega presjednika iznova nastalo pitanje o republici ili monarhiji, republikanci voljeni su prihvatiti i na osobu i na vrijeme ograničenu republiku, nego građanski rat i s njim pogibelj monarhične restauracije. Ima života, ko ima vremena, kaže latinska poslovice, a republikanci imali su pred sobom jošte punih šest godina, da rade za republiku.

Nijesu toliko ni trebali. Ako najnovije prilike u Francuzkoj nevaraju, republika počima se ondje i pod presjedništvom Mac Mahona učvršćivati. To je zasluga isto toliko maršala-presjednika i monarhičnih frakcija, koliko samih republikanaca.

Proglasom republikanskoga „septenata“ stupili su monarhiste na strminu, niz koju se sve to dublje posklizuju. Čim je Mac Mahonu jednom dan naslov presjednika, valjalo je tomu naslovu dati i pravni obseg. Kao pred godinu dana Thiers, bio je sada Mac Mahon, koji je versaljsku skupštinu silio, neka „eksekutivnu vlast ustroji“ i zemlju uređenjem ustavnih zakona uredi. Republikanci podupirali su ovo nastojanje Mac Mahona što su ikad bolje znali, jer su pouzdano očekivali, da se monarhiste, našavši se u tjesnacu, neće moći oteti nuždi, da republiku priznaju i konačno proglase.

Tako se je i dogodilo. Od mjeseca studenoga prošle godine raspravljao je odbor tridesetorice zakon o ustrojstvu vlastih. Pred

deset dana dovršio je on taj posao, te iznio pred skupštinu svoj predlog. Kad se zna, da je većina ovoga odbora monarhična, lasno je pogoditi, na što je taj predlog smjerao. On opredjeljuje vlast presjednika i vlast dviju komora, narodne skupštine i senata. Predlog se čuva, da i samu riječ „republika“ spomene. Republikanci upriješ sve svoje sile, da na ovaj predlog protisnu takove izpravke, po kojih bi se republika ne osobno, već načelno, općenito proglasila. 28. siječnja podnese republikanski zastupnik Laboulaye ispravak, kojim se prosto kaže, da „francuzka vlada sastoji iz dviju komora i presjednika republike.“ Većina skupštine od 23 glasa odbi ovaj ispravak. No republikanci nedadoše se tim ušutkati. U subotu, 30. siječnja, predloži zastupnik Wallon drugi ispravak, koji jošte izrazitije proglašuje načelo republikansko, naime: „Presjednika republike biraju senat i kuća zastupnika, sjedinjeni u narodni kongres, većinom glasova na sedam godina; on se može i po drugi put izabrati.“ I za čudo ovaj ispravak prihvati većina skupštine od jednoga glasa. Ako se već ovim zaključkom republikanska forma vlade u Francuzkoj zakonito odreguje, daljni ispravci Wallonovi, po kojih svaki presjednik republike, ne tek Mac Mahon, kao što je odbor tridesetorice želio, imaju pravo, privolom senata narodnu skupštinu raspustiti — ispravci, koji su golemom većinom od 200 glasova primljeni, proglašuju republiku u Francuzkoj uprav općenito.

Čudni doista dogagjaji u parlamentarnom životu, gdje se pet dana poslje većina od 200 izražuje za ono, proti čemu se je pet dana prije izjavila većina od 23 glasa. Potanji vijestih, kako se je među strankami versalske komore mogao dogoditi tako nagao i tako zamašan prevrat, jošte nema, no po glasovanju znađe se, da su na korist republike odlučili Orleanovci. Bonapartiste i Chambordovci, osokoljeni monarhičnim prevratom u Španiji, uzeli su svoju agitaciju posljednjih dana tjerati uprav do bezobraznosti, pa će biti, da su se Orleanovci njihova uspjeha preplašili, te voljeli, prigrliti i republiku, nego carskoga princa ili grofa Chamborda.

Ustavni zakoni pročitani su i s republikanskim izpravci primljeni već i po drugi put. Moralo bi se nešto neobična dogoditi, da se kod trećega čitanja zabace. I tako bi Francuzka danas, poslje četiri godine provizorija, imala nade, da priđe u konačno stanje, koje znači konservativnu republiku. Čudo, da se pod maršalom Mac Mahonom uvodi u život, česa Thiers nije mogao postići. No čestiti starina, a s njim i čitava Francuzka, nema s toga manje razloga, da se sretnom okretu raduje. Francuzka, nevezana i necijepana više

pitanjem o formi vlade, nepodrivana od dinastičkih agitacija, moći će svom snagom pokročiti u svojem nutarnjem napredku, po kojem do skora mora pribavit si i prijašnji svoj upliv na evropske odnošaje. (N. N.)

Politički pregled.

Rajhsrat neće se valjda ni mjeseca ožujka o. g. zaključiti, već samo odgoditi. Vjerski odbor složio se je u sjednici u tom, da će za koji dan podnijeti zastupničkoj kući zakonsku osnovu o uređenju odnošaja starokatolika. Odbor je prihvatio načelo, da oni katolici, koji priznaju nauk katoličke crkve, izuzev „pastor aeternus“, budu ovlašteni ustrojivati posebne bogoštovne općine i da nebudu tim prisiljeni, prijaviti naročito istup iz katoličke crkve. U razdjeljenje imetka neće se dirati ovim zakonom, a pojedini slučajevi moći će se riješiti gragjansko-pravnim putem.

Carigrad. listovi oštro pišu u posljednje vreme proti protestantskim misionarom u Turskoj. Poluzvanični list „Bassiret“ zahtijeva, da se iztjeraju misionari i jezuite. Evangelička deputacija koja se je htjela pritužiti sultanu, da se kršćanstvo u turskoj državi tlači, nije dobila audienciju. Englezki poslanik uvjerio je megjutim deputaciju u posebnu pismu, da njezin dolazak u Carigrad neće ostati bez ikakova uspjeha, ako sultan i neće da ju primi. Porta da će se morati barem uvjeriti, da proganjanje kršćana Evropu ogorčuje, pa onda da će sigurno poprimiti sva srestva, da se kršćanom pruži sva zakonita zaštita.

Novi kabinet u Francuzkoj, u koji bi stupili Wallon, Germain, Leon Say, Audiffret-Pasquier, Bocher, Cissej i Decazes, ustrojiti će se poslje trećega čitanja ustavnih zakona, a poslje drugoga čitanja zakona o ustroju senata. Glasovanjem o ovom zakonu odlučiti će se glavna stvar. Osnovu senata, kako ju je izradio odbor tridesetorice, nemogu republikanci primiti. „Bien publ.“, organ g. Thiersa, nada se, da će Orleaniste glasovati za Dufaureovu osnovu, po kojoj bi se članovi senata imali birati.

Narodna skupština odgodila je do četvrtka svoje sjednice. — U Parizu pogovara se, da će grof Chambord prosvjedovati proti posljednjim zaključkom narodne skupštine. Ima kada.

Bonapartiste željeli bi oženiti sina Napoleona III. i pripovjedaju u tom pogledu o danskoj kneginji. Danska je kneginja sestra valeske kneginje i ruske cesarevne Dagmarke, a princ valeski i englezka kraljica vele, da nemaju ništa proti takovoj osnovi. Kraljevska danska obitelj da bi takogjer privoljela. Samo

na ruskoj strani da nije još princ Lulu siguran za privolu.

Kod megjunarodnog sastanka u Petrogradu neće Englezka biti zastupana. Austro-ugarska i njemačka vlada, vele, da će na konferenciji po mogućnosti podupirati Rusiju. Englezka misli, da je glavna pogibelj za Evropu u velikih stalnih vojskama, a interes svih država, koje su proti ratu, zahtijeva, da se odustane od načela, kao da se nebi smjela svimi srestvi što ih kršćanstvo dopušta, braniti zemlja, kojoj prijete neprijateljska navala.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Beč, 9 veljače.

Beč je pokrio još nevigjeni snijeg. Četiri dana i četiri noći neprestano snijeg, pak kao da to nije dosta, strašni vjetrovi polijede nesnoanu studen. Hrpe bijele, za čoka visine, prekrile ulice i putove. Kola jedva četiri konja vuku. Hiljade nadničara ne mogu da pročiste i poprte.

Pokladi su pod takvim vremenom bili mrtvi, samo gostilnice i kafane uvijek pune da se od dima duhana i od vrućine kamenaulja nemože ni odisati.

Pod takvim bičem politika muči, novine jedva izlaze da koga pohvale a koga pokude, kako im je ko miliji ili im na račuu bolje spada. I krajno pretresivanje Ofenheimova spora, obustavile poklade i zlo vrijeme, da još nije ministarstva koje se priga u pretresivanju proračuna državnoga, ne bi jadni novinar imao su čim dopuniti praznilo svog lista.

U poslaničkoj kući jednako mrtvilo. Zakon o govegoj kugi dosadio je do zla Boga. Sad se pretrese onaj o gragjanskoj ovrbi protiv dobara pomičljivijeh i ne pomičljivijeh. Kažu da će bit duži no dosadašnji i ako je moguće spori. Tako će se bōniku promijeniti postelja.

Odbor za presušenje Neretvanskoga polja primio je u sve i po sve vladin predlog.

Rek bi da će se dopuniti upražnjene biskupije dalmatinske o čemu rađe i nastoje vaši zastupnici.

Carev puk znamenovan je početkom svibnja.

Bože daj lijepo vrijeme, jer dosta pomaže spo-ljašni utisak kad čovek putuje prvi put po jednoj zemlji.

Prekjuče ukopali su sjajno kod Beča Viteza Eitenhiema, koji je straga 22 godine spasio život našemu Caru. N. V. i sva carska kuća ovom prigodom izjavila je pram pokojniku najvruću harnost.

Domaće.

Nj. je Preuz. Gosp. Namjestnik javio zemalj. Odboru da je usljed želje po Saboru izražene naredio da sve tiskalice koje političke vlasti u Dalmaciji prama strankama upotrebljavaju, budu utiskane i hr-vacko-srpskim jezikom.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

II.

Vogj.

(Nastavak.)

— Put ide ovuda, odvrti putnik.

— Čuješ, čovječe — rekoh mu ja — je li ti poznata ta okolica? Ne biš li me htio dovesti na noćište?

— Okolica mi je poznata — odgovori putnik — hvala bogu, prtlina je pragažena. Ali kakovo je vrijeme: za čas ćeš zalutati s puta. Bolje će biti ovdje popostati i pričekati, dok se ntvremeni i razvedri, tada nećemo zalutati.

Ta me hladnokrvnost osokoli. Odlučio sam već odati se volji božjoj te noćiti usred stepe, kad al putnik gijpi na jednom u kola i reče kočijašu: — Hvala bogu, već nismo daleko od sela, tjeraj desno! A za što desno? — upitati će kočijš nezadovoljno. — Gdje vidiš put? pa kako misliš, da nije selo daleko? — rekne ja. — Tako, vjetar je odtuda pirnuo, a ja očutih dim, za to mislim, da smo selu na domaku. — Njegova opreznost i tančina čutila izne-

buši me. Zapovjedih kočiju, da tjera. Konji teško stupahu cjeleam. Kibitka tek da se micaše, naginjaše sad ovamo, sad onamo. Tako nekako pluta lagja burnim morem. Saveljic jecaše, gurkanje me o bokove. Spustih rogozinu, zamotah se u šubu i zadrijemah uljuljan hoćanjem bare i nihanjem kibitke.

Prisila mi se sanjka, koje neću nikada zaboraviti i koja mi se i dan danas pričinja proročkom, kada s njom prisposobljam neobične sgođe svoga života. Čitalac oprostite mi; ta svakako znađe po iskustvu, da je čovjeku prirođeno, odavati se praznovjerju.

Bilo mi je, ko kada se čutila i duša primire, a istina spline s maštom u tamne prikaze prvosna. Činjaše mi se, bara jednako bjesni, a mi bludimo sniježnom pustinjom... Na jednom spetim vrata i uni-gjem u naš plemićki majur. Prva mi misao bila strah; ne će li se otac razijediti na me, gdje se vraćam pod krov roditeljski i neće li to smatrati neposluhom. Nemiran i uzbunjen skočim sa kibitke, i imam što gledati: majka me susreće na pragu vrlo žalostna.

— Polagano — veli mi — otac ti je na smrt bolestan i želi se s tobom razstati. — Sav n težkom strahu pogjem za njom u spavaonicu. Gledam, odaja slabo razsvijetljena, oko postelje stoje ljudi, svi tužni i neveseli. Tihoma kročim do postelje; matuška diže

veo i govori: — Andro Petroviću, došao je Petroša, doznava, da si bolestan; blagoslovi ga. Kleknem i okomim oči na bōnika. Ali? Mjesto oca vidim na jednom gdje leži ernobrad mužik te veselo pogleduje. To me smete, okrenem se k materi: — Što je to? Ta to nije otac. Kako da molim mužika za blagoslov? — Ništa za to, Petruša — odgovoriti će majka — to je tvoj poodim, poljubi ga u ruku, pa da te blagoslovi... Ne će mi se. Tada mužik skoči s postelje, maši se sjekire, te stane njom na sve strane udarati. Hoću, da bježim... a ne mogu; odaja je puna mrtvačkih lješina, spotaknem se o njih te padnem u krvavu mlaku... Strahoviti mužik ljubko me prizivlje govoreći: — ne boj se, dogji, da te blagoslovim... Osvoji me i užas i zabuna... U taj par se prenuh; konji stoje a Saveljic me uhvati za ruku veleći: — iz'azi, gospodine, stigli smo.

— Gdje smo? — upitam utirući oči. — U svra-tištn. Bože pomoz, trknusmo upravo u stobor. Silazi, gospodine, brzo, pa se ogrij.

Sagjem sa kibitke. Bura još hući ali slabije. Bila tmina kano u rogu. Domašin dočeka nas pri vratih, držeć pod kabanicom svjetiljku, te me uvede u malu, prilično čistu odaju, u njoj svjetlucaše luč. O zidu visila puška i visok kovački klobuk.

Domačinu, rodnom Jaičkomu kazaku, bilo kako-

Takva se naredba očekuje i od ministarstva trgovine.

Sva su pak ministarstva naredila da na pečatima i grbovima javnih ureda u Dalmaciji bude napisano i u hrvatsko-srpskom jeziku.

Ci scrivono dalle Castella che di questi giorni si è costituita la nuova Amministrazione comunale di Leceveica, con G. Gotovac a podestà.

Da un estratto, pubblicato nella *Wiener Zeitung*, dei protocolli delle sedute della seconda sezione dell' i. r. commissione centrale per arti e monumenti storici, le quali tenute vennero a Vienna l'11 dicembre a. p. e 8 gennaio a. c. sotto la presidenza di S. E. il barone Giuseppe Aless. de Helfert, l'Avv. traduce quanto segue: Il signor professore Hauser riferisce sul divisato restauro della chiesa cattedrale di S. Anastasia in Zara e propone che questo argomento sia caldissimamente raccomandato, per sussidio all' ecc. i. r. ministero del culto e della istruzione. La sezione acoglie la proposta all' unanimità di voti. — Il prof. Hauser relaziona sopra parecchie osservazioni da lui fatte durante l'ultimo suo soggiorno a Spalato. Il cosiddetto edificio della guardia principale, nella „piazza dei signori“, formava una volta parte del „palazzo del conte veneto“, e, coll'aperto suo portico di arcate a sesto acuto e colla sua imponente caratteristica, avea finora conser vato alla piazza quell' aspetto, che nel loro genere, hanno quasi tutte le città dalmate, le quali una volta erano soggette al dominio veneto. Pur troppo egli è un fatto che questo edificio fu già esposto a ripetute sconciture, e che, come rilevasi da piani anti chi, le finestre a cupola della loggia del primo piano vennero allontanate e sostituite da finestre semplici, le quali trovavansi in tutt' altra posizione, cioè sopra l'intercolonnio inferiore. Ora poi minaccia all' edificio una nuova deformazione, imperocchè, sotto il pretesto di preservare da lordure il portico aperto del pianterreno, vogliansi semplicemente murare le arcate del medesimo, le quali anzi vennero in parte diggià murate. Essendochè un tale procedere ripugna, tanto al rispetto dovuto all' oggetto d' arte quanto anche ai sentimenti della popolazione, la quale a ragione scorge in esso un monumento della sua storia, e poichè lo scopo che si ha di mira può raggiungersi benissimo, anzi assai più conveniente, coll' adattamento di un cancello, dietro proposta del sig. relatore, viene deliberato che la commissione rivolga in tale proposito un' energica rimostranza alle rispettive autorità centrali.

Izšla je u Zadru knjiga pod naslovom: „Šesdeset učenja iz Primaljstva za primalje napisao Ante Kuzmanić c. k. doslužni profesor primaljstva, „dilo s' jednim malim Ričnikom likarskoga nazivlja „i narodnih ričih, uz prevod na jeziku italijanskome „i nimačkom, i sa 37 slika umetnutih radi boljeg „izjasnjenja. — Špiro Artale tiskar i izdavatelj.“

vih 60 godina, ali bijaše još krepak i čil. Saveljić unese za mnom prtljagu, zamoli vatre, da pripravi čaj, koji mi se nikada ne učini toli potrebnim, kao baš sada. Domaćin pogje za poslom.

— A gdje je kočij? upitah Saveljića.

— Ovdje je, vaša blagorodnosti, oglašio se nešto iz vana. Zirnem vanka i opazim ornu bradu i do dva svijetla oka. — Kako je, brate, nisi li ozebo? — Kako ne bih ozebo u kukavnom armjaku! *) Imao sam tulup — čemu da tajim — založih ga u gostioničara, zima mi se ne činjaše ljutom. U taj čas uni-gje domaćin noseć kipući samovar; pozvali mužika na čašu čaja; mužik ogje. Bio je osobita tijela. Moglo mu je biti četrdeset godina, bio je srednjega stasa, subonjast i oširokih pleća. U crnoj mu bradi skrivaše se ovdje ondje po koja sijeda vlas; šive mu oči samo titrahu. Lice mu odavaše neku znatnost, bijaše blago, ali kao i u drugih hrgjakovića. Kosa mu bila na okrug ostrizena, odjeven bi prostim armjakom i tatarskimi hlačami. Podah mu čašu čaja, poknuša, natmuri se. — Vaša blagorodnosti, učinite mi milost, zapovjedite donesti čašu vina; čaja ne pije. Kozak. Učiniv mu rado po želji. Domaćin donese bocu i čašu, stupi k njemu, pogleda ga u lice:

(*) Armjak — haljetak prostoga Rusa.

Ob ovoj ćemo knjizi drugi put prozboriti; za sada budi dosta priporučiti ju, izim primalja, kojim je namijenjena još i liječnicima, i svim pčenicima, pa onda općinskim starištinama i boničnim upraviteljima, jer svima može biti do potrebe pri ruci.

Umoženi priopćujemo slijedeće pismo:

U broju 5 „Dalmate“ u talijanskom članku autonomne stranke iz Skradina, rukovođene od slavnog viteza Marasovića, posle običnih svojih bofističkih fraza, kojima se poznati članokopisač titra i razmeće, po običaju nemilice grdeći narodnjake Skradinske — neštadeći ni sami jezik ni oželo narodno, najposle dolazi do potpisano. — Ommissis o drugim poštovanim građanima narodnim što тамо злослови, nek oni odgovaraju. — U koliko se pak ličnosti potpisano kosa, zaista bi truda požadio i rječicu koju u vjetar baciti, da nije kako jest i da se sveta i osvjedočena istina ne gazi nogama i ne tlači; zato za ljubav istine, premda ne rado u polemiku se upušta, prisjeh je nekoliko riječi navesti i kao pravi Srbin dalmatinski na uludnom daru — uzdarjem odvratiti i dужan mu ne ostati. — Dne 1 prosinca prot. godine, kad prva općinska sjednica bijaše, kako je narodna stranka općinom rukovoditi i upravljati počela, u toj sjednici, što je potpisani govorio, to je u „Narodnom Listu“ broj 3 čisto i brzo izloženo i dokazano. Fakt je dakle neoborivi, da je sve onako, kako se tvrdi i to samim suštini riječima, samim faktom. Pita se dakle, kad se hoće protivno što da dokaze i potvrdi, ne trebali faktom, dijelom, riječima dokazivati, a ne samo površno reći: tako je bilo? Ali što je bilo? Što je rečeno? Štoli tvoreno? Dokazi, dopisnice, riječima, činom, razlogom, pak ako onako čisto i brzo dokazuješ, kao što ja dokazujem, kladam se; a dok se tako osnovano ne učini, dok se stvarnim dokazima moje tvrdje ne pobiju, kao što ja pobijam, dotle sve vazdušne navode i pobijanja toliko smatram, koliko da vjetar puše i za lažne prelastne i клеветничке проглашujem. Nije dakle što je u sjednici učieno i govoreno заносом неким чињено — koje задржи за себе, dopisnice — nego navišim unutaršim ubježenjem u duhu мирољубивости предлагајући uvjete mira i jednodušja, koje se u Skradinu na opću okolišnu штету пореметило. Čijom pak кривњом и узроком? То нек сваки своју савјест испита, пак ће се лако увјерити, одкуд немири, одкуд толика поцјепаност! — Што се тамо нешто о изкључивости из читаонице пребацује и наводи, као да би сам због неког страха, онај допис објелодањно, Бог му простio. Ја сам још мољен као члан у читаоницу ступити, ја имам читаоницу у мому дому и већ је ни требовало; него из једине љубави напредка народног у друштво народњака ступити, одрећи се нисам хтјео. Од илалтеће пак љубави к мојој милој народности, никакав страх, сви то

— Ehe! reče — ti opet kod naš! Od kuda, boga ti? — Moj kočij migne očima i odejeće u kratko: — Letio sam po vrtu, ključao konoplju; baba se bači kamečkom i — otjera me. A kako vaši?

— Kako naši! — odvratit domaćin u alegoriji. Stali zvoniti na večernju, a popadija viče: pop je u gostiju a gjavli pred crkvom. — Šuti, striko, reći će moja protuha — bit će daždica, biti će i gljiva; a bude li gljiva, bit će i kotarica; a za sada (opet mignu okom) sjekiru na legja. Vaša blagorodnosti! u vaše zdravlje! Izustiv to, oze čašu, prekrsti se i izkapi ju na dušak. Za tim mi se nakloni i izigje na polje.

Ja ni da bi riječce razumio od toga lopovskoga razgovora; nu poslije se dosinuh, da su se razgovarali o Jaičkoj vojni, koju netom omiriše nakon bune od g. 1772. Saveljić slušaše ali nekako nezadovoljno. Čas bi sumnjivo pogledao domaćina, a čas kočija. Svratište, ili kako ondje vele umet, bijaše u zabiti, sred stepe daleko od ljuckih stanova i vrlo naličjaše hajdučkomu gnijezdu. Ali što ćeš? Nisam mogao ni misliti, da pogjem dalje. Nemir me Saveljićev jako snenagjivaše. U to odlučih, gdje sam, da sam, noćiti i legnem na klap. Saveljić smisli sve na jedno, te leže kraj peći: domaćin se izvali na pod. Za sva čas izbja zahrče, a ja upnem kao zaklan.

пови, све митраљезе европске одвратити ме неби могле, био ја члан читаонице или не, то ме се слабо тиче. — Даље питам дописника, како могаše на једанпут једног почети хвалити, ког је заједно с пародњацим без изнимке до оног часа грдио? Гди је ту досљедност? Гди смисао? Ко би такову похвалу јошт на истини основану примио? И што ли се отуд извести могло, него да је од народне странке на другу прешао? На двије се столице сједити не може. О том нек сви мудраци свјецки умствују колико хоће, други се умозакључак по здравом разуму појмити неби могао.

Премда би желно да сам Бог зна каков лингвиста, јер quot linguas cales tot homines vales; али и кад неби у туђем језику толико изкусан био, није се ни чудити, дајаче, чудити се и ругати једном тобоже пореклом рођеном Словену, као што је познати чланкописац, који је у свом рођеном језику чист као јуртет. — Није доста то, него говорећи о укусима језикословним, узвисује туђи језик до небеса, а свој словенски понижује споређујући га блату, смраду, шта више и не удостојава га језиком него диалетком назвати, тек нарјечјем, велим, којим милиони људи зборе и између себе разумјевају се! — Чуј, народе словенски, а на име српско-хрватски како се поштује језик наш!! А од кога? Од рођених синова твојих — Они неће ни да су Срби ни Хрвати, него предјелно Далматинци, као да нису и Чивути, Цигани, Талијани, Њемци и ко се год у Далмацији родио провинцијализмом Далматинци, ал опет сваки своју народност има.

То је толико као кад би Пуљез, Ломбардеж, Шицлианац, или Бавареж, Саксонац, Виртембергежац, противили се они талијанцим а ови њемцим звати, него само по предјелу се одазивати. Та Бог те видио, ко ти ускрађује Далматином се звати, али ко је Далмацију населио изђеравши Обре? Хрвати, а источну Срби, а после бјежећи од зулума турског Бошњаци и Ерцеговци. Погледај у повјестницу пак ћеш се увјерити. Али ко би се понизно загледио у оно што је: фаторе di sego! Повредило би му њежно чувство обојанија, навикан на лепомисавости туђе. Љено је, вели један нашинац, туђе језике знати, ал јошт лепше је свој својим бити. Осим реченог закерају јошт и импонују да смо ми одпадници рода! — Али да ти, чланкопишче красни, или који год дијеле с тобом мњење, извадим трн из ока и скинем завјесу с очију, навест ћу један факт, из ког ће синити као жарко сунце, ко је одпалик, коли издајца рода свога. — Натраг 7-8 година јавно у сједници бивше аутономатке опћине у Skradinu, под пре-сједништвом г. Марасовића, закључено би, да се тек у малим школама учи језиком нашим, а у великим обучавање да остане на туђем језику. — Sic! — Дакле за наш народ нек остану тек мале школе, да останемо за увјек као мала деца-тепавци, а високим наукама гди се развијају силе душевне, човек образује и усавршује, језик наш нек не буде приступачан. Красно? Поступак овај нетребачки

Probudiv se sutradan podosta kasno, opazih, da je bura utolila. Sunce sijalo. Snijeg steraše se kao bijeli plašt nepreglednom stepom. Konji bijahu već upregnuti. Platih domaćinu, što sam bio dužan, a on tražio toli umjerenu plaću, da se ča Saveljić nije htio prepirati i po svojoj navadi cjenkati se, te tako se jučerašnje sumnje posve izpušise Saveljiću iz glave. Pozvah kočija, zahvalih mu, što mi je jučer pomogao, i rekoh Saveljiću, da mu dade napojnice jednu poltinu (pol rublja) Saveljić se namrgodi. — Da treba mu napojnice, pa još poltinu! A da je zašto, ne bi ni žalio; za to valjda, što si ga sinoć dovezao u gostionicu? Kako te volja, gospodine, al u nas nema suviše poltina. Samo daj svakomu napojnicu, pa ćeš do skora sam zube trijebiti. Ne mogah se prepirati sa Saveljićem, jer on bijaše, kako sam mu obrekao, pravi, pravcati gospodar mogao novca. A meni se dade na žao gdje nisam mogao milo za drago vratiti čovjeku, koji ako me i nije trgnuo iz pogibelji, a ono svakako iz neprilike i nelagode. — Pa dobro, rekoh bladnokrvno, kad mu ne ćeš poltinu dati, a ti mu izvadi štogod od mojeg ruka, pa mu podaj. Vrlo je slabo odjeven. Daj mu zečji tulup.

(Slijedi.)

коментара, питам нек ми се одговори: шта би се рекло у Италији или Германији и. т. д. да је која опћина подобна закључак дониела, били га патриотичким назвали или другачије? Зајста неби него лудости, дивљаштвом, моралним убиством, издајством и. т. д. жигосали. — И при свем овом факту опет сањатају да су народњаци, да су бољи од народњак пријатељи народа; али то се може само зиду или гипсовим главама казати а не људима словесним! — Ако сте ви љубимци Данта, и ми смо дивних наших народних пјесама, које је Караџић и други скупио, и које се са самом Илиадом Омировом по суђењу најпрвих просвјекених народа Европе успоређују. Дакле кад је прост народ на славу и дику нашу кадар био онаку дивну виспрену поезију извести, шта би било да је као Данте и други мудраци високе науке прошао? Коликоли ик и данас у сиромашком кутку, или при свирали у пољу као пастири стада ила, који би могли бити подобни Сократу, Аристотелу, Данту, Плинију, Силеру, Гетеу и. т. д. да је среће било; али така судбина задесила је наш народ — ком је немогућно било о другом чем мислити, него на бојном пољу, мачем у руци владати. Лако је било другим Европе народима плановати у минервном храму и музам посвећивати се, кад их је наш бидни народ од навале дивљег звјера азиатског заштићавао и кроз толике вјекове на бранику, мачем у руци, стражу чувао, а већи дио и данас под крутим мусулманским угњетањем жуто цвили; али еда Бога да и он једанпут ускрене, што је славни Соларић, натраг јошт стотину година, подвикивао.

Јошт би имао говорити, али остављам; него питам гос. Марасовића нек ми одговори: Зашто је приликом избора опћинског руку помирења народњацим пружио, и изјавио да жели мир, препоручив, да се неби по новинама бивше разпре напомињале ни писале, а после сасвим противно поступаше? Ко је томе крив? Или је тек привидно тако говорио? На ово чекам одговора, јер ја сам онај који би сваком у брк истину рећи желио, био он народњак или аутономаш. — У закључку пак крашеном чланкописцу, који нам је добро познат још од „светосавске светковине у Рису“ — повраћам натраг уљудни дар на изражају аргумента есс. ког за себе нек задржи, јер је мили његов производ, неби рад лишити га с њим. И кому милији бити може него њему! А за ударје нек му буде над аргументом... а како дар свој тумачи, тако и ударје тумачити нек не пропусти.

У Братишковцих, 31 сiječnja.

Прото Доброта.

Književnost i umjetnost.

Opis jugoslavenskih novaca

od prof. Sime Ljubića,

(Svršetak.)

Djelo je razdjeljeno na tri odsjeka, na ime bugarski, srpski i bosanski. Istina bi imamo u našoj zemlji još dvije poznate kovnice, dubrovačku i kotorsku; nego dubrovačka zavedena je još za mletačkoga vladanja u Dubrovniku, a obje se izkazuju uređjene po stroju zapadnih država. O dubrovačkoj isti g. Ljubić već je u Radu jugosl. akademije potanko razložio, ocjenjujući radnju bečkoga prof. Decanta o toj kovnici. Novci pako kovani u Kotoru, dokle je ovaj grad podložan bio jugosl. vladarom, uvršćeni su na svoje mjesto u ovom djelu.

Najstariji bugarski novci bili bi jedan zlatan Vladimira (885-888) sima i nasljednika kralja Borisa, i dva srebrna njegova brata cara Simeona; ali se po Ljubiću još sada utvrditi nemože, da su upravo njihovi, dokle im se para nenagje. Izvjestni bugarski počimaju sa Arionom I. (1186-96), te ima ih od careva Petra II., Ivana Ariona II., Mihaila II., Asiena, Svetoslava, Mihaila III., Ivana Sracimira i Ivana Šismana, i nekoliko neizvjestnih.

A što se tiče srpskih novaca, g. Ljubić najprije dokazuje, da je Vladislav I. (1234-41) bio pravi načelnik srpske numismatike, te da novci od nekih dopitani Stjepanu Nemađu, Stjepanu Prvovjenčanomu,

Vlku i Radoslavu nisu njihovi. Kovali su dakle svoje novce kraljevi Vladislav I, Uroš I., Veliki, Stjepan Dragutin Srijemski, Stjepan Uroš II., Milutin, Vladislav II., Stjepan Uroš III., dečanski, Stjepan Dušan kao kralj i car, Uroš car, Vukašin, Marko Vukašinović (krajević) Andrija Vukašinović, knez Lazar, despot Stjepan Lazarević, Vuk Branković, Gjorgje Branković, Lazar Gjorgjević i Stjepan Gjorgjević; od srpskih velikaša: Gjorgje II, i Balša III gospodari Zetski, despot Ivan Oliver Konstantin despot i kralj, Nikola Altomanović, Ropa, Rig, Jakov, Dmitar, Branko i Vlatko; od gradova: Prizren, Skoplje i Stozan (Smederevo i Rudnik u ime Gjorgja Brankovića). Uz novce Uroša I. stoji dometak o groših Karla Rolerta ugar-hrv. kralja po liku Uroševih kovanih, te se dokazuje, da su pravi, a da je Karlo kao što i Uroš I. kovao te novce po mletačkom načelu, i to kao ugar-hrv. kralj, a ne po srpskom pravu.

Po Ljubiću načelnik bosanske numismatike bio je ban Stjepan I. Kotromanić (oko 1290-1313); te ima ih zatim od hrv.-dalm. banova Pavla Šubića i sina mu Mladena II., koji su za neko vreme i zajednički u Bosni banovali, od bana Stjepana II. Kothomanića, od Stjepana Tvrdka I. kao bana i kralja, te od kraljeva Stjepana Ostojice, Stjepana Tvrdka II. Tvrdkovića, Stjepana Tomaša, Stjepana Tomaševića i Nikole Uljaka Iločkoga. Ovdje se primećuje još novi vel. vojvode bosanskoga Hrvoja, koje je kovao kao brcg Splječki.

Pošto se ovim djelom smjera na to navlastito, da se književnom svijetu otkrije ogromno numismatičko vrelo do sada mal ne sasvim nepoznato, akoptem po važnosti i krasoti od ne manje cijene, nego je ma koje drugo suvremeno; te pošto je u inozemstvo naša prošlost slabo poznata, pisac vrlo je dobro pogodio, opisući po primjeru najvrstnijih numismatika u kratkih, ali veoma točnih, na sadašnjih svojih i tugjih iztraživanjih osnovanih, povijestnih pregledih svu jugosl. povijest. Nit ove povijesti prolazi neprekidno kroz cijelo djelo, a širi se ondje ponešto, gdje je od potrebe, da se štice upozna nešto obširnije s osobom, koje se novci i pečati opisuju. Ljubić je prvi u narod. jeziku nekoliko godina prije ukupno opisao i političku i književnu povijest jugoslavensku u svom Ogledalu; ovdje je pako tu svoju radnju sve više usavršio, a mnogo novoga svjetla doprinio, navlastito što se tiče rodoslovja jugosl. vladara, do sada veoma zamršena ili tminom pokrta. Ovim djelom dakle ne samo se popunjuje jedna skoro nepoznata struka u našoj narodnoj knjizi, nego se obogaćuje već dosta do sada obragjena i sama naša narodna povijest; te ovim djelom dobivamo uprav dva i oba potpuna.

Razdjelbe i opisi novaca odgovaraju sasvim današnjemu zahtjevu u numismatičkoj znanosti. Novci pojedinoga vladara ili grada, od kojih nam ostaju, razdjeljeni su po razlikostih tipova u vrstih; a pošto se gdje gdje te vrsti nalaze zastupane golemim brojem komada, koji se među sobom, ako li ne po tipu, a ono po osobitih znakovih veoma razlikuju, da se upoznavanje njihovo sve više olakoti, i da se pokaže obilnost i bogastvo numismatičko i u kovovih ili kalupih, pisac dobro je učinio, što je te hrpe kod pojedinih vrstih iznova podijelio na suvrsti te opet i ove kadkada s istoga uzroka po njihovih glavnih razlikostih na manje struke sabrao. — U svakoj vrsti, suvrsti itd. prvi po redu novac potpuno je opisan; ostali se pako novci iste razdiobe odnose na prvi, te se jedino iztiču one stvari, u kojih se s prvim neslažu. Uz svaki opis novca kaže se, gdje se sada matica nalazi; te se u koliko je moguće bilo bilježi stanje sačuvanja, težina i modul novca, bitne stvari, na što se do sada slabo pazilo.

Mi si držimo za dužnost pozvati sve naše imućnije rodoljube, kojim stoji do napredka naše narodne knjige, i sve nastavne zavode, da si čim prije ovo djelo nabave, jer je, izdanje veoma u broju ograničeno. Cijena, kako čujemo, za našince jest odveć malena, 12 for. kod samoga pisca, kod knjižara nešto više. Ovakova djela u stranom svijetu stoje 50 for. najmanje.

„Ili imam mladoga viteza,
Pojmješ mi ga u cvjetu mladosti,
Ili imam čovjeka za čovjstvo,
Svakoga mi uze prije roka.“
(Vladika Crnogorski, u Vijeću).

Crnoj gori neprekidna borba sa Turčinom, a Boki Kotorskoj pučina morskā, megjusobna žalosna kavgā, objema prekomjerni trudovi i napori za napređe potrebe života, grabe nam cvjet mladosti i najljepši dio našeg ljustva prije reda i vremena. Gornje riječi neumrllog vladike pjesnika dolaze mi često put na pamet, pa i jučer kad stavismo u grob našeg brata Rada Subotića Rišujanina, koji preminu ovdje u Kotoru dana 31 siječnja o. g. iza dugog teškog bolovanja a još u jakoj snazi života.

Pokojnik iz djetinstva preselio se iz Risna u Budvu, gdje je neumorno trudio da pred samu smrt svoju za pošteno uzdržavati sebe i svoje tri sestre, koje neimadoše drugog oca do Rada, a brata onako ljuborodnog rijetko je ko imao. Sestre je namjestio i poudao, a njihovu djecu kao da su mu rođena bila ljubio, podizao, vaspitavao i napućivao tako, da su njegovi sestrići u njemu premnogo ili sve izgubili.

Važda zdrav, razbolje se prošlog ljeta, te nemogući se oporaviti, dogje nazad dva mjeseca ovdje, da kod ovih ljekara prepolka potraži, no badava, on morade umrijeti. Bjaše čovjek veoma pošten, razborit, miroljubiv. Poroda nije imao. Nakon sebe ostavio je ljuto uevijeljenu čestitu suprugu, koja ga oplakuje zajedno sa svojom braćom Račetima šurevima pokojnikovim; jer ovi u njemu izgubiše dobrog zeta, vjernu uzdanicu, najboljeg prijatelja doma svog.

Sprovod pokojnikov bio je doista sjajan i veličanstven. Sveštenstvo mjesno i okolno sa Vladikom na čelu, pjevačko društvo „Jedinstvo“, glasba vojnička, Kotorani bez razlike vjere i stranaka, uzprkos žestokoj studeni, pratisu pokojnika i ukazaše mu posljednju počast. Tim su koliko toliko nblažili tugu ožalošćenju udovici i srostvu. Pleme Subotićevo iz Risna i Ledenica dogje mu na pokajanje, te ga ožali kao vrlog i rijetkog brata. Smrt je njegova opekla svakog znanca i prijatelja mu. Bila mu laka zemlja, koga ga pokriva.

U Kotoru, u oči Trifundana 1875.

Jedan prijatelj pokojnikov.

Različite vijesti.

— Kralj neki pohodio je jedan svojih gradova, o kom je čuo da je jako siromašan. Stanovnici su toga grada ipak sjajno dočekali kralja, koji se čudio: kako da su ga mogli tako veličanstveno dočekati? „Svijetli kralju! reče nato jedan gragjanin, mi smo ti učinili sve što bjesmo dužni, a dužni još sve, što smo učinili.

— Neki vrlo zadužen seljak ležao je na smrtnoj postelji. „Ah! reče u prisutstvu liječnikovu, samo da mi je još poziviti dok bi dug izplatio!“ — „Prijatelju! odvrati liječnik, vi biste htio navjeke da živite!

— Jedan oficir zavalio se u silne dugove. Neki njegovih vjerovnika imenom Zukić opomenuo ga da isplati dug. — Prijatelju! upita ga oficir: jeste li vi Zukić il Cukić?“ — „Zukić!“ odgovori vjerovnik. — „E reče dužnik, to vi još dugo morate čekati dok na vas dogje red: jer ja isplaćujem po abecavici svoje vjerovnike!“

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Vienna, 13 febbraio. S. M. l'Imperatore decise di non accettare le dimissioni del ministero ungherese finchè non si sarà chiarito, se e a quali condizioni sarebbe possibile la fusione col centro sinistro, e sulla base di questa la formazione d'un nuovo ministero.

Parigi, 13 febbraio. Iersera il gabinetto restava fermo ancora nel volere la dimissione. Si assicura essere stato chiamato Broglie a formare un nuovo ministero.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godinu . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i puke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата poštima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 14.

Zadar 17 Veljače 1875.

God. III.

U Ugarskoj.

Odkako je Ugarska postala u Carevini samostalnom državom sa svojim zasebnim financijama, od onoga doba ona svejednako boluje uprav na financijskoj strani.

Iz početka, odmah iza pa nju sretno 1867 godine, da svoju sreću proslavi, bacila se u gospočko življenje, u prekomjerne troškove, novce rasipala na svakojake željezničke radnje, sklapala zajam za zajmom.

Dugovi su narasli a u istoj mjeri nisu se umnožili dohodci. Otdada počesćale ministarske krize, a svakoj zametak u financijskoj nevolji.

Kad, nema još tome dvije godine, Ghyczy, koji sve do tada bijaše na čelo umjerene opozicije, privoli da stupi u Bittovo ministarstvo i da preduzme težku listnicu ministarstva financija, svak se nadao da će on urediti tu glavnu struku javne uprave. A za cijelo nije iko drugi bolje od Ghyczy-a bio dorasao tome zadatku.

A Ghyczy se njemu i posvetio svim svojim silama. Ali stvoriti novaca gdje ih nema, to nije kadar ni Ghyczy ni iko drugi. Kad nema drugih dohodaka, a manjak u proračunu je tu, ogromni manjak od preko 25 milijuna, drugo ne preostaje a da se taj manjak pokrije no povišiti poreze, naprtiti zemlji novih tereta. To je i Ghyczy predložio.

Ali to je bio i uzrok nove krize, uskorene izjavom drugog vogja umjerene opozicije Tisze, kojom se on približio vladinoj stranci. No je Ghyczy — kao što dobro kaže *Obzor* — oštrom logikom dokazao da ko mu drago došao na njegovo mjesto, hoće li da mu državna kola neostanu na srijed puta, biti će prisiljen prihvatiti se njegovih predloga, jer država treba novaca, a ovih nemože nigdje uzeti, van povišenjem poreza. Njegovi protivnici su svi donijeli kojekakve predloge, ali ni jedan nije donio praktičnoga, s kojim bi oborio njegove i uvjerio kuću i zemlju, da će on moći upravljati zemljom bez zahtijevanih žrtava. Sennyey i Tisza imaju samo teoretične predloge, koji se tek moraju pokušati da im se dokaže vrijednost i uspjeh.

Nema dvojbe, da je Ghyczy govorio istinu, pa ako se mora osuditi njegov lišalni način postupanja, mora se ipak priznati, da koji mu drago ga zamijeni, morali će zemlji nametnuti žrtava, da uzdrži državnu mašinu u kretanju. Jer kad bi i sam Sennyey došao, nemože naprećac dokinuti honvedstva, ni prodati željeznica, koje same proždiru za jamčevine kamata preko 16 milijuna, te mu treba vremena, da izradi osnove, nagje kupaca, pobrine se za mnogobrojno častništvo u honvedstvu itd., a u to će proletiti ova godina, koja ima u budgetu nešto preko 25 milijuna deficita, koji valja iz oka ili iz boka namaknuti.

Ministarstvo je, kao što je poznato, odslupilo. Novo se nije još obrazovalo. Ali ma ko došao na ministarske stolice, nema za sada Ugarskoj drugog programa no Ghyczyeva: štednja s jedne, povišenje poreza s druge strane.

Promjena ministarstva u Srbiji.

Prošloga tjedna opet se je ministarstvo u Srbiji promijenilo. Ponajprije izstupiše iz kabineta ministar financija Kaljević i ministar vanjskih poslova Piročanac, a malo za tim dađe čitav kabinet ostavku, te knez ustroji novo ministarstvo pod predsjedništvom Stefanovića, a vanjskom svijetiti do sada nepoznata imena. Kako se je ta promjena sbila odmah po utišanju bure, što-no se je radi podgoričkoga pokolja na balkanskom poluotoku dizala, evropski javni listovi misle, da je ta promjena u savezu sa sveršetkom crnogorsko-turske razpre. A kako je opet poznato, da je crnogorsko-turska zadjevica poravnana nastojanjem triuh velevladi, nije čudo, da se i promjena srpskoga ministarstva pripisuje uticaju istoga vanjskoga upliva.

Za ministarstvo Marinovićeva zna se, da je palo usljed nezadovoljstva samoga naroda srpskoga, koje je svoj izraz našlo u adresi većine skupštinskoga odbora. Ova adresa zahtijevala je od kneza aktivnu politiku proti Turskoj. Istina, odborska većina ostala je u samoj narodnoj skupštini u manjini; ali kako je vlada s nategom većinu i to tek od jednog glasa dobila, Marinovićeva ministarstvo postupalo je posve parlamentarno, što je ostavku podnijelo. Ko stanje u Srbiji izblize pozna, naime ko zna, da je parlamentaran život ondje tek u povoju, da je javno mnijenje do sada bivalo svimi zakonitim i nezakonitim srestvi ugušivano, ako se je pojavljivalo proti postojećoj vladi, i da je samo onda nalazilo u zemlji glasna odjeka, ako je to slučajno godilo onoj vladi, koja je krmu držala; ko sve to znade, tomu će posve jasno biti, zašto je i Marinovićeva ministarstvo, koje nije poniklo iz naroda, niti se je moglo kao parlamentarno ministarstvo ma u kojem pogledu smatrati, zašto je, velimo, našlo za uputno, da postupi načinom parlamentarnim. Svojom ostavkom ministarstvo Marinovićeva izgledilo je u nekoliko svoje prijašnje pogreške, te mu se radi dobrovoljna odstupanja mora izreći priznanje, pošto je njim odklonilo vjerojatne veće krize.

Ministarstvo Čumić-Kaljevićeva ustrojilo se prema tadašnjoj struji narodne skupštine. To je bilo ministarstvo koaliciono. Presjednik novoga ministarstva, Čumić, pošto je služio i u Marinovićevu kabinetu, držao se nekom garancijom za konservativni pravac nove vlade kako u vanjskoj, tako i u nutarnjoj politici. Usuprot je Kaljević u tom ministarstvu predstavljao liberalnu stranku u Srbiji. Kao ministar financija zastupao je on sustav tako zvanih „zaštitnih carina“, po kojem se domaća industrija štiti od vanjske konkurencije. Kaljević je označivao samostalnost Srbije naprama tujem uplivu i u pogledu vanjske politike. Megju tim Čumićeva ministarstvo, i koliko su mu nekoji članovi bili mladi, nije ipak bilo ono ministarstvo „omladinsko“, kako su strane novine raznosile. I po sastavu svojim

i po današnjih okolnostih Srbije bilo je to ministarstvo prelazno. Kao takovo nije ni moglo biti duga vijeka.

Ako imože narodno zastupstvo, srpska narodna skupština nije vijerno ogledalo narodnoga mišljenja. Nije ona to s toga, što se javno mnijenja u Srbiji još nije moglo kristalizirati. Javni život u Srbiji još se nije razvio. Stranačstvo bjesni ondje još od onoga vremena, odkako se je zemlja od Turske oslobodila, ono je potamnijelo zrenik srpskoga naroda i ukočilo mu duhove za viši državni život. Istina, položaj se je od novijega vremena razčistio, ali ipak ne tako, da bi se u Srbiji mogla obrazovati velika stranka sa jedinstvenim stalnim ciljem.

Ministarstvo Čumićeva imalo je u sebi i preveć obilježja toga nerazbistrenoga i neustaljenoga položaja, a da bude sposobno za život. Ovo ministarstvo moralo je pasti, premda niko nije mogao pomišljati, da će se tako brzo razpasti. Što se njegov pad pripisuje uplivu diplomacije, to, mislimo, nestoji. Ministarstvo je palo, što je svojim porodom zanjelo klicu svoga razastrojstva.

Čumić, nemogući povoljno odgovoriti na interpelacije, kojima ga u narodnoj skupštini saletišu, iznio je pred skupštinu iznenada i bez predhodnoga dogovora sa svojim drugovi pitanje povjerenja prema vladi. Ova, tako reći, neznajući ni sama za što, glasovala je to povjerenje vladi skoro jednoglasno. Ministarstvo se usljed toga odmah uzmaklo iz skupštine, a ministri Kaljević i Piročanac žestoko su napali na Čumića, što je to pitanje iznio pred skupštinu bez njihova znanja, usljed čega ova dvojica ostavku podnesoše. Kad se sve to u samoj skupštini doznalo, spremalo se, da se Čumiću izjavi nepovjerenje, te je s toga ovaj s ostalimi ministri podijevši ostavku, skupštinu svojom ostavkom pretekao.

Po svem tome, a i po onom, što smo pogledom na karakteristiku toga ministarstva naveli, jasno je, da vanjski upliv nije ministarstva Čumićeva oborio.

Što se novog ministarstva tiče, za njega se može kazati, da nema politične boje, da je dakle ministarstvo za nevolju. Stefanović, presjednik ministarstva, nepoznata je veličina u političnom svijetu; bečko-peštanske novine vele, da je prijatelj Marinovićev; ako je to istina, moglo bi se uzeti, da je vanjski upliv sudjelovao oko ustrojstva ovoga ministarstva, jer se Marinović kod stranih državnika drži za pogodna diplomata. I tako bi to ministarstvo značilo u vanjskoj politici srpskoj jedan korak natrag. Ostali ministri većinom su stručnjaci, nebudući karakteristični u pogledu političnom.

Samo se kaže, da ni ovo ministarstvo nemože biti dugotrajno. Pogledom na važnost položaja, što ga Srbija zauzima u istočnom pitanju, promjene vladu u Srbiji dobivaju značaj općenit. U Srbiji valjalo bi da to na mjerodavnom mjestu vazda imaju na umu. Koliko Srbiji može goditi, što Evropa na njezin državni život toliko pazi, toliko bi trebalo da i ona nastoji, da se promjene u njoj izvode samo po njezinu interesu, a to će biti onda, ako se pounjivo bude pazilo na struju, koja u narodu teče, kao i na opći razvitak tako zvanoga istočnoga pitanja. (N. N.)

Politički pregled.

U zastupničkoj kući čitan je 10 o. mj. dopis ministra-presjednika, kneza Adolfa Auersperga, u kojem se zastupnička kuća poziva, da preduzme izbore zastupnika u austrijsku delegaciju. Izbori doći će za koji dan na dnevni red.

Odbor zastupničke kuće za ustrojenje upravnoga sudišta držao je ovih dana sjednicu i zaključio generalnu raspravu o tom predmetu. Nekoji su govornici dokazivali, da je ta zakonska osnova osobito napram autonomnim organom neobhodno potrebna, a u autonomiju zemalja da se ni najmanje ne dira ustrojenjem upravnoga sudišta. Ovdje se, vele, samo o tom radi, da se nevrijegaju prava poedinaca.

Odbor za proračun raspravljao je austrijski državni zaključni račun za g. 1873., a tom je prigodom zaključio, neka se vlada pozove, da po mogućnosti izbjegava svako prekoračenje u državnom proračunu. Prije toga zaključka opravdali su prisutni ministri svako prekoračenje proračuna u njihovu području. Nekoje su novine javile, da je došlo do sukoba među ministarstvom i odborom za proračun; „Presse“ uvjerava svoje čitatelje, da to nije istina, te osugljuje ujedno postupak onih novina, koje su tu vijest donijele.

Nadvojvoda Ivan Salvator, podpukovnik kod c. kr. topništva, izdao je prije nekoliko dana knjižicu „Misli o ustrojstvu austrijskoga topništva“, u kojoj zagovara stalan savez s Rusijom, budući da je u njem jedino jamstvo za sretniju budućnost austrijske monarhije. Ovakvim savezom, veli nadvojvoda, Austrija bi si svakako osigurala legja. Ekspanzivne težnje susjedne prusko-njemačke države, uzprkos svemu uvjeravanju o iskrenu prijateljstvu, jesu za cjelokupnost monarhije opasne.

Berlinski listovi uvjeravaju, da je ta knjižica učinila u „visokih bečkih krugovih neugodan uti sak“, možda je s tom u savezu vijest „Presse“, da je nadvojvoda Ivan Salvator premješten k pješačkoj pukovniji nadvojvode Vilelma.

Knjižica nadvojvode Ivana Salvatora o ustrojstvu austrijskoga topništva predmet je mnogim člankom i u njemačkih novinah, koje zanima najviše politička čest te knjižice.

„Köl. Ztg.“ pita, gdje je u cijeloj Njemačkoj stranka, kojoj bi se htjelo nasljednih habsburških zemalja? Njemci da su uvijek priznali u teoriji, a g. 1866. da su posvjedočili u praksi, da su Nijemci i Austrijanci zli kućani, ali dobri susjedi prijatelji. Onih osam milijuna Njemaca u Austriji da je tako uzko spojeno sa Slaveni i Magjari i drugimi narodima,

da se nedaju od njih odlučiti. Stara izreka, da bi se Austrija morala stvoriti, kada je nebi bilo, da ima i sada svoju valjanost. Austrija je potrebna za evropski mir, osobito za Njemačku.

O krizi u Ugarskoj nema nikakvih pozitivnih vijestih, niti će ih biti, dok vladar neodluči o glavnom pitanju.

Svi listovi pišu o velikom utisku, što ga je učinio govor Kol. Ghyczy-a u sjednici od 9. o. mj. „P. Naplo“ nada se, da će se kriza svakako provizorno ili definitivno riješiti. Kodog došao na čelo financijalne uprave, taj da će morati ona srestva poprimiti, koja se uztežu sadanjemu ministru financija. Ghyczy nije dođuše postigao cilj, za kojim je težio; ali svoju dužnost izvršio je plemenitim načinom.

„Közérdek“ je uvjeren, da poslje sjajnoga govora ministra financija nije više moguća koalicijska, o kojoj se je do sada radilo. Važni govor ministra Ghyczya imati će svakako velik upliv na dojdneće dogagjaje.

„Reform“ priznaje, da niko nemože Ghyczyu uzkratiti štovanje; jer o tom nema dvojbe, da je u najtežih okolnostih preuzeo uregjenje državnoga gospodarstva. Ghyczy se može slobodno pozvati na žrtvu, što ju je doprineso zemlji, preuzev listnicu financija. Svršetkom svojega govora Ghyczy je ganuo cijelu kuću bez razlike stranke. U istom smislu pišu i druge peštanske novine hvaleći izvanredno mirni i dostojni govor ministra financija.

Sjajni uspjeh novoga zajma grada Pariza smatra „Republ. franc.“ narodnom manifestacijom. To je, veli, dokaz velika povjerenja prema glavnomu gradu Francuzke, koji se u Versalju svejednako sumnjiči. Ovakova uspjeha, veli „R. fr.“, još nikada nije bilo; njim se ujedno posvjedočuje moć radine demokracije.

Maršalu Mac Mahonu savjetuje državni savjetnik Weiss u „Paris. Journ.“, neka se napram ustavnim zakonom posluži pravom, koje mu pripada u smislu zakona od 13. ožujka 1873. Po dotičnom zakonskom članku ovlašten je presjednik republike zahtijevati poslje drugoga čitanja, da se treće čitanje na dva mjeseca odgodi. Samo se pita, da li bi što hasnilo Mac Mahonu, kada bi se treće čitanje ustavnih zakona odgodilo.

Bonapartistom nije po volji, što je kod posljednjih naknadnih izbora izabran republikanac, dočim se na drugom mjestu mora obaviti uži izbor. „Pays“ izčekuje s nekim nemirnom položaj, koji se pripravlja maršalu Mac Mahonu; njegova pasivna zadaća da je slabo jamstvo proti napredku ideja, koje bi morao pobijati. Thiers da je pao, što je hotio uvesti republiku, a maršal Mac Mahon kao da takogjer hoće, da bude kum francuzkoj repu-

blici. Je li može biti maršal uvjeren, pita „Pays“, da će ova republika još šest godina ostati konservativna? Pa ako neostane konservativna, šta onda? Teško će moći izvesti kratki svoj program: „Ovdje sam, ovdje ću ostati.“

Don Karlos izdao je nov proglas na svoje „dobrovoljce“, u kojem veli, da je podpunoma zadovoljan, što je vidio u njihovoj sredini vojevati princa svoje kuće, brata ljubljene kraljice (Parma), koji je prvi unišao u tvrgjavu Lacar, prkoseći neprijateljskoj vatri. Don Karlos nada se, da će pomoću hrabre svoje vojske savladati neprijatelja do onoga dana, kada unigje u Madrid.

Madridske krugove zanimaju sada više kojekakve kombinacije, nego li rat. Serrano, koji hoće, da bude vogja ustavne stranke, dogovara se marljivo sa Sagastom, a u posljednje se vrijeme mnogo govori, da će ustavna stranka izdati manifest na narod.

U modroj knjizi englezkoga parlamenta priopćuju se dopisi vanjskoga ureda s ruskom vladom. Najvažniji spis ove diplomatske pre-piske jest depeša lorda Derbya na britanskoga poslanika u Petrogradu, u kojoj se navagjaju svi razlozi, s kojih Englezka neće da učestvuje kod petrogracke konferencije. Englezka vlada smatra uspjeh bruselske konferencije za dokaz, da nije ni moguće, da se postigne kakav sporazumak o važnih člancih ruskoga predloga. Interesi onih, koji napadaju i onih, na koje se napada, nedaju se nikada izmiriti. — Duvišno bi dakle bilo, — tako se zaključuje, — da englezka vlada učestvuje još kod koje druge konferencije.

Ruski listovi bave se sada najviše s Englezkom, koja neće da učestvuje kod petrogracke konferencije. Njemački „Petersb. Ztg.“ misli, da će se još prije postići praktičan uspjeh bez učestvovanja Englezke. Englezka bi se rado riješila pojma čovječnosti; ona prijanja samo uz ono, što je u savezu s njezinimi materijalnim interesi. Englezka ide samo za „praktičnim“ načelima, neobazirući se ni najmanje na to, da li su ta načela drugim narodom barbarska. Država, koja uvađa tjelesnu kazan, ona neće moći shvatiti humanitarne težnje ruske vlade i ruskoga cara, koji za tim ide, da se i ratovanje čim više humanizira.

Domaće.

Nella Augs. All. Zeit. troviamo smentita la notizia che S. M. l'Imperatore nel suo viaggio in Dalmazia sarà accompagnato dal principe ereditario e dal ministro-presidente. S. M. non sarebbe accompagnata che dal ministro della guerra Koller, dal ministro dell'istruzione Stemayr e dal ministro della

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

II.

Vogj.

(Nastavak.)

— Za boga, batjuška Petre Andrejiču! — uzdahnu Saveljić. — Što će mu tvoj zečji tulup? On će ga koja zapiti u prvoj krčmi.

— To, starčicu, nije tvoja briga — reći će moj potukač, da li će ga zapiti ili ne će. Njegova mi blagorodnost daruje šubu sa svojih legja: to je njegova gospočka volja; a ti, slugo, ne riječkaj se, već slušaj, što ti se veli.

— Bojiš li se boga, lopove! odvrati mu gnjevno Saveljić: — Vidiš, da dijete još ni ne zna, što radi, a ti ga hoćeš, da oplijeniš a sve radi njegove do-brote. Što će tebi gospočki tulup? Ne će ni moći na tvoja prostačka legja.

— Idi ne mudroj — rekoh svomu striki; odmah donesi tulup.

— Gospodi vladika! zajeca Saveljić. — Zečji tulup a skoro nov noveat! Pa da je komu, a ono pijanici, adrapovu!

Ipak je donio tulup. Mužičak ga stade na sebi

ogledati. I doista, tulup, za koji sam već i ja pre-rasao, bijaše mu mrva uzak. Ali ga on na se nekako navuče i umota se unj, samo se na rukavima malo razpori. Saveljić malo da ne svisnu, čujuć, gdje konci pucaju. Protuha bijaše vrlo veseo, gdje sam ga toli lijepo nadario. Sprovede me do kubitke i reče duboko se nakloniv: Velika vam hvala, vaša blagorodnosti! Gospod vam naplatio vaše dobročinstvo. Nikad ne zaboravih vaše milosti. — On krene svojim putem, a ja krenem dalje, ne pazeć, što se Saveljić jedi i skorim zaboravim jučerašnju mečavu, svoga kočija i zečji tulup.

Pristasav u Orenberg, pogjoh ustopice gjeneralu. A kad tamo, vidim visoku ljudesinu, malo pogurenu od starosti. Dugi mu vlasi bijahu sasvim sijedi. Stara izlizana odora opominjaše te vremena Ane Ivanovne; riječi mu zanašahu jako na njemačku. Podam mu otčovo pismo. Kako mu spomenuh ime, pogleda me i reče: Pože moj! čini se, otafna je bio Andro Petrovič tvojih kotina; a gle, kakvog ima sata feć sina! Ah, frijeme, frijeme! — Razpečati list i stade čitati poluglasno, dodavajuć svoje primjetbe: — Milostivi gospodine Ivane Karloviče, nadam se da vaša preuzvišenost... — kakve su to ceremonije? Ej, kako mu se hoće! Takako, disciplina je prvo, nu za se tako piše staromu komrat?... — vaša preuzvišenost nije zaboravila... hm... i... kada... za pokojnoga

feldmaršala Mim... u ratu... takogjer Karoliuku... Ehe, bruder! gle, on se sjeća starih vragolija, — Sada na posao... k vam ga šaljem... hm... držite ga ježevima rukavicama... Što je to ješefima rukavicama? To je valjda ruska rečenica... Što to znači držati ježevima rukavicama? — ponovi, obrnui se k meni.

— To znači — odgovorih mu posve nedužno — ljubko se vladati, ne odviše oštro, davati više slobodice.

— Hm, razumijem... — ne dajte mu slobodice... valjda to znači držati ga ješefima rukavicama... Njegov putni list... A gdje je? A tu je... — Zapišite ga u semenovski... — Dobro, dobro, sve će biti... — Dopusti, da te bez ceremonija ogrlim i... stari prijatelj i drug — a! i ostala i ostala... No, batjuška — reče, pročitav pismo i metnuv na stran moj putni list — sve će biti: ti ćeš biti častnik i premješten ćeš biti u *.* puk i da ne tratiš vremena, poći ćeš odmah sutra u Bjelogorsku tvrgjavu, biti ćeš u komandi kapetana Mirova, dobričine i poštenjaka-vića. Tu ćeš biti u pravoj službi i priučit ćeš se disciplini. U Orenburgu ti se ne treba baviti; zabave su opasne za mladića. A danas izvoli kod mene večerati.

Todore, sve to gore! pomislim u sebi: što mi sada vrijedi, da sam mal ne već u materinoj utrobi

difesa del paese Horst, nonchè dal vice-Ammiraglio Pöckh.

La Camera dei deputati ha accordato 4 mil. per continuare i lavori di costruzione della ferrovia Spalato-Siverić Sebenico.

A Ragusa si è costituita una nuova società letteraria col nome *Sloga*. Ulteriori dettagli al prossimo numero.

Giovedì 11 corr. ebbe luogo una seduta dell' i. r. consiglio scolastico provinciale, nella quale, oltre a parecchi affari d'interesse personale, furono evasi i seguenti:

Lettura ed approvazione del protocollo dell' ultima seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; nomina di un membro mancante presso il consiglio scol. distr. di Lesina; come debbano adempiere il proprio obbligo preparandi maestri che studiarono godendo uno stipendio; proposte per la nomina dei maestri dirigenti di Macarsca e Brusje, del maestro per il corso biennale agrario di Traù, del maestro di Verbagno, del maestro di Lozišće e del sottomaestro di Cittavecchia; cons. scol. distr. di Macarsca, sulla visita fatta dall' ispettore distrett. alle scuole del distretto nel 2. semestre 1874; cons. scol. distr. di Spalato sullo stato delle scuole ausiliarie nel 1873-74 e proposte di rinumerazioni ai docenti relativi; cons. s. d. di Ragusa sullo stesso argomento; locali per la scuola femm. di Lissa e per la scuola di Fortupus; mobili per le scuole di Vrgorac (femm.) e Podgora; protocollo conferenziale n. 3 sull' andamento disciplinare-didattico del ginnasio di Zara.

Il giorno 25 corr. alle ore 6 p. m. il Comizio Agrario di Zara terrà nella loggia municipale una pubblica seduta per discutere sulla convenienza di presentare a S. M. l'Imperatore e Re, in occasione del Suo viaggio in Dalmazia, i voti del possesso fondiario, e, qualora tale proposta fosse accolta, stabilire gli argomenti ai quali dovrebbe accennare il memoriale.

Col principio del p. v. mese di marzo il sig. prof. Vincenzo Lukšić darà principio ad un corso di prelezioni pubbliche sulla viticoltura ed enologia. L' ora ed il locale a ciò destinato sarà fatto noto con apposito avviso.

Nel mentre andiamo lieti di far pubblica tale notizia, caldamente interessiamo tutti coloro ai quali sta a cuore lo sviluppo economico della nostra provincia, e specialmente di questo principalissimo ramo delle sue industrie, ad una assidua frequentazione.

Il locale Comizio Agrario ha stabilito anche quest'anno alcuni premii per quei villici del suo Circondario, i quali nel giorno 26 marzo p. v. (venerdì Santo) presenteranno i più bei esemplari di suini ottenuti dall'incrociamiento dei riproduttori di razza inglese Suffolk con femmine indigine del nostro contado.

bio stražmeštar tjelesne straže! Kuda me šalju? U * * * puk, u pust grad na megji kirgizko-kajzackih stepa!... Odvećerah kod Andrije Karlovića samotreći, on, njegov stari adjutant i ja. Oštra njemačka ekonomija vladaše njegovim stolom i mislim, da je bojazan, da ne bi kadšto vigjevao suvišna gosta za svojim stolom, bila podosta uzrokom, te me tako prešao šalje u garnizon. Drugi se dan rastadoh s gjenralom i uputih se u odregjeno si mjesto.

III.

Tvrgjava.

Bijelogorska tvrgjava bijaše svojih četrdeset vrsta daleko od Orenburga. Put igjaše strmom obalom Jaika. Rijeka još se ne bje smrzнула, srebrni joj valovi sjetno padahu niz jednoličnu obalu pokrivenu snijegom. Iza obale pukoše kirgizke stepe. Uglibih se u misli sjetne, nevesele. Životu u garnizonu radovao sam se slabo ili nikako. Stadoh pomišljati na kapetana Mironova, svoga budućega zapovjednika; to je, mišljah, ljutica, gujevan starac, koji ništa ne zna do svoje službe, te je pripravan turiti me za kakvugod malenkost u zatvor, da ondje živim o kruhu i vodi. U to se stade unoćavati. Vozasmo se hajde de prilično brzo. Je li daleko do tvrgjave? — upitah svoga jamščika (poštarskoga slugu). „Nije“ odgovorno mi. „Ta već se vidi“. — Ogledah se na

Nel mese di dicembre a. p. il reddito dei telegrafi in Dalmazia fu di fior. 5791, dei quali fior. 205 per competenze di dispacci di Stato. In detto mese furono spediti dispacci: di Stato 628, di servizio 870, privati 8995, in tutto 10.013; arrivarono dispacci: di Stato 584, di servizio 1431, privati 8321, in tutto 10.337; dispacci di transito e controllo 23.478; numero complessivo dei dispacci trattati 43.828.

Književnost i umjetnost.

POZIV NA PREDBROJBU

NA

Djelo pod naslovom

Narodni Prijatelj

ili

Mali revizor naših vrha

Dan danju izgleda, kao da se štono riječ i malo i velko dalo u polet političkom nebu, jer vrlo malo vidimo pisaca da rade na polju svoga naroda, nje gova preporogjaja i svoje narodnosti. Danas, pojavili se ma koja mlada snaga, ona se pojavi u sasvim narodn stranom i nepojmljivom pravcu tako, da narod od te suage male ili nikakve ima pomoći.

Naš je narod istina potrebit, ali je i dičan; on je i siromašan, ali i uzoriti, pa nijeli spravedljivo, da se o njemu bolje mora misliti, brinuti i raditi?

Videći da je dan danju mali broj narodnih radnika, nisam požalio truda prednavedena, ako će i malo djelce napisati na korist našu i našega dragog naroda, kako bi narodom mogli proniknuti i saznati za koristi i svoje zajedničke potrebe.

Skroman pak u svemu prema narodnjem glasu i sudu, uzdržavam se od svakog obasipanja hvale dijelceta, ostavljajući sudu braćkom i narodnjem, da takav o mome trudu u svoje vrijeme izreče. U koliko pak svakog pisca dužnost duži dati računa o sadržini ma budi kog svoga djela, bez ikakve svojestrane ocjene, prema toj obvezi, svoga računa tim dajem, što će u mome sačinjenju biti govora: I O tome, koje su naše dužnosti; II. O gajenju narodnjeg osijecanja; III O njegovanju materinog jezika; IV. O slogi i narodnjem jedinstvu; V. O jeziku i narodnosti; VI. O pribiranju naše rasturene narodne suage; VII. O narodu i narodnoj prosvjeti; VIII. Vrline putuju; IX. Naše gusle; X. Naše zlo; XI Jedan pogled na skradinsku izložbu i XII. Jedan pogled na naš narodno-privredni položaj.

Ova navedena sadržina može tek samo dati pojam o važnosti djela, ali djelo će tek biti djelo, kad se vidi i pročita, zato se i opet gornjega pridržavam, da o njemu sad ništa ne govorim, a kad djelo izagje na vidjelo, ovo će samo o sebi govoriti.

Kome se dopadne sadržina ovakvih članaka, tome je sa goiovim novcem u naplaćenom pismu otvorena predbrojba do Uskrea po starom kalendaru; svakome se pak ostavlja na volju ili neposredno

sve strane, ne bi li opazio grozne bedeme, tornjiće i obkop; ali tek da opazih kukavno seoce, obkoljeno drvenom ogradom. Na jednoj strani bijahu tri, četiri plasta sijena, na polak svijegom zasuta; na drugoj rgjav mlin. A gdje je tvrgjava? — upitah čudom se čudeć. — „Ta eto je“ — odgovori jamščik, kaznuć na seoce i pri tih riječih i uljegosmo unj. Pri ulazu smotrih stari lijevani top; ulice bijahu uzke i krivudaste; kućarice onizke i većim djelom pokrivene slamom. Rekoh jamščiku neka tjera do komendanta, i za čas stane kibitka pred drvenom kućaricom, sagragjenom na hamku blizu crkvice takogjer drvene.

Niko me ne srete. Pogjoh u dvorište i otvorih vrata prednje sobe. Starac invalid sjedi na stoleu i krpi lakat svoje već zelenkaste kabanice. Redoh mu, nek me prijavi, da sam došao. „Ugji batjuška“ — odvratil invalid; „naši su kod kuće“. Uljeglih u čistu odajicu, urešenu na starinsku. U nuglu bijaše ormar a posugjem; o zidu visaaše častnička povelja nokvirena u staklu; oko povelje nizahu se crljene sličice i to: „osvojenje Kistrina i Očakova“, takogjer vjerenje mlade i pokop mačka. Do prozora sjegjaše starica u tjelogrejki, na glavi joj rubac. Ona razmataše konce, a držaše ih u razširenih ruku grbav staračko u častničkoj kabanici. „Što je dobra?“ — pita starica jednako u poslu. Odgovorih, da sam došao ovamo služiti i da tražim, kako mi je i dužnost,

poslati prepdlatu meni u Kute, a kome bi bilo na ruku, tu možo poslati i g. Jovanu Sundečiću u Kotor. Koji bi se mislio do toga roka predbrojiti, taj navrijeme neka to učini, kako bi mu moglo ime djelom biti tiskano.

Jošt i to treba znati, da bi djelce prodrlo u što veći čitalački svijet, biće štampano latinicom, a po mogućnosti i ćirilicom — Cijena je djelu za upisnike 30. nov.; a v.; poslje cijena će biti povišena. Predbrojba bez novaca od nikoga se ne prima; skupljači dobijaju jedanajstu knjigu na dar.

Kako g. Sundečić stanuje u Kotoru, to neka se njemu pisma predplatom upućuju u Kotor, a meni pod ovim adresom: Jovanu Šarić u Kute, Erceg-Novu (Boka Kotorska) Austrija.

Primjetba. Više od ovih članaka već je bilo pred javnim sudom u jednom od naših listova; kod javnog mnjenja našli su prijatnog odziva i valjanu ocjenu.

Kuti, 22 siječnja 1875.

Jovan Šarić.

Sva uredništva bracko-srpsko-hrvackih listova najučtivije se umoljavaju, da ovaj poziv blagovole u svojim rodoljubnim listovima preštamovati jedan put u cijelosti, a tri puta u izvodu.

NARODNO GOSPODARSTVO.

Eucalyptus globulus.

Bečki dvorski vrtnjar Maly vidio je u nasadih u Polju mnogo eksemplara Eucalyptusa globusa u najsavršenijem razvitku, pa usljed toga preporuča u austrijskom botaničkom časopisu direktor bečki dvorskih vrtova Antoine, neka bi se kušalo u veliko saditi to drvo u južnom Tirolu ili u Dalmaciji, pa mu se toj čini za taj posao veoma zgodnim predijel na trostrukom ušću Neretve, tim više, što ondje mnogo bijesni groznica. Kolika bi to sreća bila za grozničave krajeve! Dr. Schomburgh, direktor botaničkoga vrta u Adelaidi (u južnoj Australiji) ne može njegova blagotvorna svojstva u listu, sto ga piše pomenutom gospod. Antoine dosta nahvaliti, pa veli izrikom: „Faktum jest, da je u toga drveta čudnovato svojstvo, da čisti kužna mjesta tako, da mogu ljudi u njih stanovati.“ Pa nastavlja: „Po mom sudu, moglo bi ovo drvo uspjevati u toplijih krajevih austrijske monarkije, jer iste umjerenu toplinu i uspijeva ondje, gdje i naranža.“

Kad smo već u riječi o Eucalyptusu, dodat nam je, da ga ima mnogo vrsti. On spada u red myrtha, bilja mirisnoga, u kojem je jošte puno drugoga koristnoga bilja. Tako spada ovamo mirisavi „piment“, drvo u zapadnoj Indiji, s kojega se dobiva tako zvani „najswire“ zatim myrtha, za koje nježnim cvijećem svezanim u vijenac toliko čezne mnogo djevojačko srce; zatim poznata mirodija „klinčić“ itd.

Profesor Wiesner iztražio je sam Eucalyptusa

gospodina kapetana, i dorekav to obrnuh se grbavu starcu, misleć, da je to kapetan, ali domaćica zakrči mi govor, što sam ga na pamet naučio. „Ivana Kuzmića nema kod kuće“ — reče; „otišao je na čast k otcu Gerasimu; nu zato ništa, ja sam mu žena. Sjedi, batjuška“. Za tim viknu djevojku i zapovjedi joj pozvati podčastnika. Jednooki staračko radoznalo me gledaše. „Smijem li pitati“ — reči će; „u kojem puku vi služiti?“ Odazvah se njegovoj radoznalosti. „A smijem li pitati“ — nastavi. „zašto ste izvolili prijeći iz garde u garnizon?“ Odvratih, da je tako htjelo poglavarstvo. „Valjda za nelijepo vladanje u gardi?“ — opet će nentrugjeni izpitavalac. „Deder već umukni“ — reče kapetanovica; — „vidiš, da je mlagjan sustao; briga njega za tebe... (ravno drži ruke...). A ti se, batjuška“ — nastavi, obrnuv se k meni — „ne ljuti, što su te bacili u naš zakutak. Niti si prvi, niti zadnji. Strpljen, spašen. Švabrin Aleksa Ivanić već je eto petu godinu kod nas radi umorstva. Bog sam znađe, koji ga je grijeh zaveo; pošao je iz grada s jednim poručnikom, uzeli su sa sobom mačeve, stali su jedan drugoga krvaviti, a Aleksa Ivanić je zaklao poručnika na očigled dvojice svjedoka! Ele gjavu ne spava.“ (Slijedi.)

16 vrsti, koje su sve ljekovite, no svakako zauzimalje među svimi prvo mjesto „globulus“ i „amygdalinus“ osobito kao lijek od groznice.

No i u nas raste bilina, koja ima dobro svojstvo podobno eucaliptusu, što naimje razkužuje zrak i troši škodljive mu sastavine, a to je obična „sunčanica“, samo je ona toliko manje važna, što nije bilina trajna, već godišnja, poput drugoga poljskoga bilja.

Dokazano je, da je sunčanica u dovoljnoj množivi posijana u kućnih i nezdravih, grozničavih okolica učinila mnogo dobra, jer su groznice u njih prestale, a one postale zdraviju i životu povoljnije. Pa uz to daje sunčanica živadi mnogo dobre hrane, a može joj se sjeme i u trgovini veoma lako i dobro prodati, jer se od nje pravi množina veoma dobra ulja, a stabilje daje, što je slabijega i mekšega, stečja, a što je krupnijega gorivo. S toga čast Eucalyptusu, gdje mu nebo prija, al čast i pomnja čednoj sunčanici, koja neprebira a ipak puno vrijedi!

(G. L.)

Različite vijesti.

— „Majko, ja sam treća u školi!“ reče vesele neka učenica svojoj materi kod kuće. — „Tako valja, moja kćerko! odvrati mati, sad će te i papo bolje voljeti.“ — Kako ju nebi voljeo! povikne otac, kupit ću joj k božiću nove cipele! A koliko vas je svih skupa? — „Nas tri, papo,“ odvrati snuđena djevojčica.

— Premda je Papirija rimskom vjedaiku Pavlu Emiliju lijepa sinčića u Scipiju Emilijanu rodila, to ju je ipak njen muž Pavo od sebe odtjerao. Kad god su ga pitali njegovi prijatelji: zašto je ženu svoju odtjerao? digao je i izprožio nogu uz riječ: nije li moja žena nova i lijepa? Pa ipak ne zna te gdje me žulja!

— Laskavac i pas braća su jednaka.

Za nho grizu jaka i nečaka!

— Dva čupajuća se seljaka hotio je treći razmiriti, te mu jedan onih dvojice prolupa glavu. Liječnik ga zapita: nijeli mu možda provrijegjeu mozak? — „Sahrani Bože! povikne seljak; jer da sam imo mozga nebi bio ni išo među nje!“

(Taj se je učio.) I dan danas nagje se po njemačkih sveučilištih češće djaka, koji po desetak dvanaest godina ostaju na visokoj školi, a ništa ne uče. Nu to nije ništa napram onomu, što je nekad bilo. Ko je u šestnaestom i sedamnaestom stoljeću po Njemačkoj imao o čem živjeti, taj je ostajao obično po desetak petnaest godina tobože kod nauka. Dugo biti na sveučilištu, to bijaše častno, te se je svaki, a mnogi i te kako ponosio naslovom „bemoestes Haupt“. Među svimi jedan si je morao steći najveću slavu dugim naukom, a to je bio Henrich Oel. Umro je 1638. godine kao slušatelj na sveučilištu u Lipskom u dobi od ravno stotinu godina sa sto šestdeset još nekoliko semestra.

(Car kinezki.) Tung-chieh, car svih Kineza, sin božji itd. premuio je dne 12. siječnja. Nije još bio navršio ni 19 godina, a vladao ipak od 21. kolovoza 1861. U listopadu 1872. oženio je ljepotu A-lou-tu, kćer Khong-Khiša, rektora akademije u Pekingu. God. 1873. počeo je vladati ali je s njim kretala mati kao i prije. Mogao je raditi kao autokrat što je god hotio sa 390 milijuna duša, strpanih na 199.000 englezkih milja. Uzanj je doduše nekakovo tajno državno vijeće, u kom je šest vrhovnih mandarina i to tri Kineza, a tri Mandšua, te deset pobočnih mandarina. Osim tajnoga državnoga vijeća postoji i glavno vijeće, koje ponekle prihlči evropskim ministarstvom. U njem su najznamenitiji častnici, a imadu posla tobože i sa zakonarstvom i sa eksekutivom, nu sve se ravna po volji carevoj.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама

за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати нека не што пре на нас обрате. Код већих наруџбина сајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налогe извршujemo тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГ ЦРТАЊА ЗА ПАРОВНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле,

да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 а за ученике иду уз ту „Школу“.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova i tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prikozi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kustom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talni zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talni zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jedno-stavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talni zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talni lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talni zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talni zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guil-lotshiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina	od for. 10—12	Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac	od for. 45—60
„ „ „ sa zlatnim obručem	od for. 13—14	Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop.	od for. 24—28
„ „ „ na skok	od for. 13—14	„ englezki Anker sa kristalnim staklom	od for. 18—25
„ „ „ za gospogje	od for. 13—18	„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem	od for. 25—36
„ „ „ sa dvostrukim zaklop.	od for. 15—17	„ Anker remontoirs	od for. 28—30
„ „ „ sa kristl. staklima	od for. 14—17	„ remontoirs sa dvstr. poklop.	od for. 35—40
„ Anker sati sa 15 rubina	od for. 16—19	„ „ sa krist. stakli	od for. 30—36
„ „ finiji sa srebrnim poklop.	od for. 20—23	„ Anker remontoirs za vojsku	od for. 38—45
„ „ sa dvostrukim zaklopcem	od for. 18—23	Zlatni Anker sa dvostr. poklop.	od for. 55—58
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina	od for. 30—36	„ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120	
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina	od for. 25—30	„ „ sa krist. staklom	od for. 45—75
„ „ emailiran	od for. 30—36	„ „ za gospogje	od for. 40—48
„ „ sa zlatnim poklopcem (mantel)	od for. 35—40	„ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60	
„ „ email. sa dijamantima	od for. 38—48	„ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56	
„ „ sa krist. staklom	od for. 36—45	„ remontoirs	od for. 70, 80, 90—100
„ dvostr. zaklopcem 8 rubina	od for. 40—48	„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150	
„ „ email. sa dijamanti	od for. 50—65	Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100	
„ Anker sat sa 15 rubina	od for. 35—44	„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350	

Samo for. 6 velelijepi parizki sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzvardske porelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančići od talni zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:50 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanči for. 3, 3:50, 4, 5, 6, do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se, svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bućnima i lažnim oglasima pohagjaju njihove ducane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igracaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinu svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavacem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati Taborstrasse br. 10, koja uz najrijebu, oš za čužtinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ po godine . . . 5:—
„ mjesec . . . 1:—
van Carevine s povisokom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 15.

Zadar 20 Veljače 1875.

God. III.

Libri tavolari e danni campestri.

I nostri lettori si ricorderanno che nell'ultima sessione della Dieta provinciale la Giunta aveva presentato la proposta, che la Dieta cedesse al Consiglio dell'Impero il diritto di votare la legge sull'introduzione dei libri tavolari in Dalmazia.

I lettori si ricorderanno ancora, come noi abbiamo energicamente combattuto tale proposta, e come la Giunta difatti poco stante la ritirava.

Veniamo assicurati poi che la Giunta si è quindi tosto rivolta al Governo, interessandolo a presentare nella prossima sessione alla Dieta un progetto di legge su questi libri.

Noi non possiamo che appoggiare la domanda della Giunta, invitando i deputati dalmati al Consiglio dell'Impero a prestarsi affinché tale progetto sia presentato ancora in questa sessione.

Il danno che dalla mancanza di libri tavolari risente la nostra proprietà fondiaria è grave, perchè non si abbia a desiderare che questi libri siano quanto prima introdotti.

Altra piaga che gravita sulla nostra proprietà fondiaria, sono i danni campestri. Le leggi oggi vigenti a repressione di tali danni sono insufficienti allo scopo, specialmente perchè la repressione nella maggior parte dei casi non viene così pronta come sarebbe desiderabile.

Il governo per rimediare a tale difetto aveva approntato un progetto di legge, che fu l'anno scorso esaminato da una commissione *ad hoc*, e di cui anche noi abbiamo parlato a lungo, esponendone i principi sui quali si basava, principi che furono favorevolmente giudicati ed approvati in provincia.

Noi speriamo che il governo vorrà nella imminente sessione presentare tale progetto, ed anche qui invitiamo a spingervelo i deputati dalmati al *Reichsrath*.

Qualora la Dieta avesse in questa sua ultima sessione a discutere tali due progetti, essa chiuderebbe la sua attività, donando alla provincia due leggi pel suo prosperamento materiale di sommu importanza.

Politčki pregled.

Nekoje novine neizključuju mogućnost ministarske krize u Cislajtani, te spominju baruna Kollera kao nasljednika kneza Auerperga. „N. F. P.“ misli, da o krize još nemože biti govora, barem ne o parlamentarnoj krizi. Ako bi vlada postavila pitanje povjerenja, „N. F. P.“ misli, da bi se za nju sigurno izjavila većina zastupničke kuće. Ova većina da je usko spojena s vladom. To da je na novo posvjedočila pokopav zakonsku osnovu o građanskom braku.

Dne 11. držano je ministarsko ug. vijeće u

palači ministra-presjednika, gdje je formalno zaključeno, da ministarstvo podnese svoju ostavku. Drugoga dana podnijeli su i državni tajnici svoje ostavke dotičnim ministrom. Szlavy se je duže vremena dogovarao s ministrom-presjednikom, prije nego je ovaj odputovao u Beč.

Sadanja kriza zapriječiti će znatno djelovanje sabora i mnoge zakonske osnove mogle bi ostati neriješene.

U pogledu položaja grofa Andrassyja prema obstojećoj ugarskoj krizi misli „Ung. Lloyd“, da zajednički ministar vanjskih poslova nemože u smislu ustava nikakova upliva imati na ustrojstvo austrijskoga i ugarskoga ministarstva. Da grof Andrassy svojoj zadaći zadovolji, to zavisi takogjer od toga, koja je vlada na kormilu u Austriji i Ugarskoj. Napram obstojećoj krizi nalazi se grof Andrassy u povoljnu položaju. Bitto, Koloman Tisza, Szlavy i barun P. Sennyey, svi da su zadovoljni s pravcem vanjske politike grofa Andrassyja, svi da su uvjereni, kako bi teško bilo grofa Andrassyja nadomjestiti.

„Ung. Lloyd“ nenalazi u redu, što se u cislajtanskim krugovima s nekom bojazni prati razvitak krize u Ugarskoj. U jednoj samo stvari, veli, mogla bi promjena nutarnje politike ugarske djelovati na Austriju. Kada bi vlada i legislativa poprimile drugu politiku napram konfesijem i narodnostim, onda bi se slična politika morala poprimiti i u Cislajtani — ili bi se pako morao srušiti novi sustav u Ugarskoj. Ovo bi, veli „Ung. Ll.“, bečki listovi morali zrelo uvažiti, kada pišu o ugarskoj krizi.

„P. N.“ veli, da će onaj državnik, kojemu naloži Nj. Veličanstvo, da sastavi novi kabinet, zametnuti dogovaranje s Kol. Tiszom, a dok se nesvrši to dogovaranje, da se položaj neće razbistriti.

Francuzka narodna skupština primila je ispravak Pascala Duprata, člana lijevice, sa 322 glasa, da se senat bira općim pravom glasovanja, da ga biraju isti birači, koji biraju članove zastupničke komore. Za ispravak glasovalo je takogjer do trideset Bonapartista i nekoliko legitimista. Desnomu središtu nije ovaj uspjeh po volji; s toga da su republikanci voljni učiniti mu neke koncesije. Lijevo središte nastoji svimi silami, da se stvori većina od 30. siječnja. Megjutim vlada u Versaillesu nemala smutnja i zabuna.

Kakovo će stanovište zauzeti stranke francuzke narodne skupštine napram zakonskoj osnovi o ustroju senata, nezna se ni sada još izvjestno. Frakcije lijevice složile su se u tom, ako je „Fr. C.“ dobro ubavješćena, da se senatori biraju po departementih, a broj pučanstva odlučuje, koliko senatora da bira svaki departement. Članovi narodne skupštine da se mogu takogjer izabrati u senat. Presjednik republike da nemože imenovati senatore.

Frakcija desnoga središta, koja od 30. siječnja glasa s republikancima, pristaje samo na tu koncesiju, da senatore biraju generalna i općinska vijeća. — Mac Mahon da je sam odustao od imenovanja stanovitoga broja senatora.

Ruski listovi, megju njimi osobito „Nord.“ i „Golos“, počinju bezobzirnije pisati proti Englezkoj, nego li do sada. U podgoričkoj stvari, veli „Nord“, postupale su sjeverne vlasti složno; samo se je Englezka izključila. Ako

bi došlo jedanput do sukoba megju Turci i kršćani, onda, kaže „N.“, biti će odgovorna i ona vlast, koja radi egoizma zaboravlja zadaću i dužnosti, što ih ima kao član velike evropske obitelji. U istom smislu piše i „Golos“ tvrdeći, da su se Crnogorci umirili ponajviše posredovanjem Rusije i obzirnim postupanjem ruskoga punomoćnika, Jonina. Nepravedni postupak turske vlade pripisuje „Golos“ englezkomu uplivu.

Ruski narodni listovi upuštaju se sve to žešće u polemiku s pruskim novinama, a to ponajviše u pogledu one zadaće, što će ju imati u buduće riješiti Rusija i Njemačka, kao dvije susjedne države. Dočim pruski listovi tvrde, da je misija Njemačke u Evropi identična s politikom Rusije, ruski listovi misle posve drugačije. Rusija nema sada poradi svoje razborite i umjerene politike u Evropi nikakvih neprijatelja, barem ne u onih državah, koje bi mogle uz vojne svoje sile pomisliti na rat s Rusijom. Ovo, vele ruski listovi, nemože se reći o Njemačkoj, koja se ima pruskoj hegemoniji zahvaliti, da ima neprijatelja. Ovi jedva izčekuju priliku, da naprave svoj račun s Njemačkom.

Dočim Prusija svimi silami nastoji, da se u svakom slučaju od ovih neprijatelja obrani, može Rusija posve mirno sve svoje sile posvetiti svojem nutarnjemu razvoju, u kojem je pogledu posljednjih godina znatno napredovala. Kod ovakvih okolnosti nije ni moguće da bude ruska politika identična s politikom pruskom.

„Birž Vied.“ zastupaju dosta otvoreno ideju rusko-francuzkoga saveza u interesu evropskoga mira.

Notizie parlamentari.

Nella seduta dei 15 corr. della Camera dei Deputati il ministro dell'interno bar. Lasser rispose all'interpellanza riguardo alla equiparazione delle lingue slava ed italiana presso le autorità politiche in Dalmazia (?), e disse che i due citati casi, nei quali si agì contro questa equiparazione, sono casi singoli e che in tale riguardo non fu più elevato alcun lagnò.

Nella stessa seduta, come già abbiamo annunziato, vennero a discussione le proposte del comitato riguardo ai crediti da assegnarsi per costruzioni ferroviarie, e furono concesi 4,600,000 per la ferrovia Spalato-Siverić-Sebenico.

In tale occasione il deputato Monti propose la seguente risoluzione: 1. Sia invitato il governo ad imprendere degli studi di tracciamento per la congiunzione della linea bosnese colle progettate linee dalmate nella direzione di Banjaluka o di Travnik verso Knin. 2. Sia invitato a trattare energicamente col governo turco perchè costruisca una ferrovia in una di queste due direzioni.

Il comitato per la regolazione del Narenta tenne una seduta ai 16 corr., in cui fu sopra proposta del dep. Bonda accettato il progetto governativo con un'aggiunta nel § 1, con cui vengono riservati allo Stato i diritti scattentigli in base alle vigenti leggi dell'impero e provinciali.

Il deputato Lapenna ottenne dalla Camera un'ulteriore permesso di 6 settimane.

Dubrovnik, 19. Januara (1. februara).

Kao što smo vam već javili, na dan sv. Save, otvorili smo najsvetijim načinom naše društvo „Slogu“, — i evo ću u kratko opisati čitaocima vašega cijenjenog lista, sve redovno, cijelu zabavu.

Po programu na 7 sati u večer imala je početi zabava, ali i prije 7 prostorije društvene bile su već dubkom pune.

Dok je 7 sahat odbio, odmah se društveni učitelj pjevanja g. V. Bizaro latio glasovira i osvirao Dubrovačku „Koračnicu“ vrlo vješto; za tim društveni tajnik brat Miloš Dobrota pročitao brzopjavne pozdrave što su taj dan društvu stigli, koje evo vam ih sve šaljemo s molbom da ih objelodanite; svaki brzopjav bio je popraćen sa gromovitim živio! Ovom pillkom ne možemo učiniti s manje, da najtoplije ne blagodarimo svoj onoj gospodi, koji su se nas i našeg društva pri toj svečanosti sjetili.

Poslje ovoga nastala najviša tišina, jer se diže sa svoga mjesta ona osoba, na koju su oči sviju slušaoca bile nprte; a ta je osoba bila dična srpkinja gospogjica Milka Putica; ona tiho i spokojno sa laganim korakom stupi na govornicu i izgovori ovo slovo „pozdrava“, što vam ga priopćujemo. Cijelo slovo bilo je sa najdubljom tišinom preslušano, samo kad je svršila zaori se neprekidno: „živila!“ Pozdrav ove naše sestre tako je utisak učinio na slušaoca da se ne može nikako opisati, a najbolje će se uvjeriti vaši čitaoci kad ga pročitaju.

Poslje ovog bijaše odmor od po sabata, onda pjevači odpjevaše u horu u pratnji glasovira pjesmu „Molitva i ohrabrenje“, za ovu prigodu spjevanu od našeg vrlor pjesnika g. Sundečića, a uglasbenu od društvenog učitelja g. Bizara, koja je vrlo vješto i marljivo odpevana; za ovjem slijedila je fantazija na glasoviru odsvirana od gorespomenutog učitelja. Iza ovoga odpevani su „Noćni stražari“ zbor od Iv. pl. Zajca četverospjev, koji je na jednoglasno zahtjevanje bio opetovan.

Poslje malog odmora slijedila je šaljiva igra „razgovor od pet zanatlija“ u dubrovačkom nariječju, koga su pet članova društva vrlo vješto izigrali, i na opće zahtjevanje povtorili po drugi put. Sa ovim se je zabava svršila na 10 i po sati, što se tiče pjevanja i predstavljanja.

Na 11 sati bila je sjajna i veličanstvena večera, kojoj su prisustvovali 28 članova sa svojim dičnim predsjednikom N. Boškovićem; večera je trajala sve do 2 i po sata po ponoći. Na ovoj večeri čuli smo mnogobrojnih zdravica i t. d., za tim svi skupa pjevući „Rado ide Srbini“ odpratismo našega dičnog predsjednika do njegova dvora, i svak se mirno svojoj kući radosno razigje.

Ovdje moramo još blagodariti čestitim Srbima, braći Marinovićim koji su sav prostrani svoj stan onu večer na raspoloženje društva stavili, i s tim veliku uslugu društvu učinili.

Govor gospodične Milke Putica.

Gospodo i braćo!

Velika me sreća dopade večeras da otvorim prvi put ovo dično društvo, ja još nevjesta ovakim

zgodama, ali ipak grudi koje dišu i blepe za narodnom našom slavom i slavnim srpskim imenom sokole me i ohrabruju da i ja mojim kratkim slovom pokažem vam kako i naš ženski spol koga slabim zovu, znade se ražeći svetom iskrom rodoljublja: a vi dobri, uljudni i blagi oprostite i zatvorite obje oči, jer nije moguće da ja još nevjesta djevojka ispunim kako bi trebalo težak po me zadatak.

Njekakva neiskazana radost obuhvaća mi srce, a sjajna vedrina obasjava mi čelo kad svrnem pogled na nas ovdje sabrane u ljubavi, složne u skladu namjerom vrlo pohvale dostojnom da otvorimo, začemo ovo dično društvo komu smo slavno ime nadje nuli, ime sveto, ime silno, ime pred kojim i sila vojnika i grom pušaka i oština mačeva i vrisak bojnih konjeva, u jednu riječ pred kojim trepti svak i sve, a to je ime, drhtem pri izgovoru, ato je ime, „Sloga“. Svakako je bio obasjan iskrom svjetlosti gospoda Boga onaj kojem je najprije na um palo da našem društvu ovo sveto ime nadjenemo! A eto tome razloga. Srpski narod, pak za to i svi mi koji smo mu udo i čest, morali bi upisati neizbrisivim slovima to čudotvorno i spasonosno ime u naše grudi, jer koji je to Srbin, koji, ako je i malo zanešen za svojim rodnom i plemenom, ne zna koliko je bijeda pretrpio naš mili narod i koliko dan današnji trpi usljed nesrećne nesloge! Baš na temelju groznih događaja koji u živo nas diraju, sila nam je vapiti s narodom u pjesmu „O neslogo, nigdje te bilo!“ kad uzmeom u ruku crnu knjigu grke naše poviesti. Eto od početka, kad se najprije srpski narod osnovao pod žezlom prvih svojih vladara, nalazimo neslogu i mržnju, koja se je isprva tajala pod blagim vanjskim licem kao ugljen zapretan na ognjištu, pak nakon nekoliko vremena buknuła u kući Lazarevoj i na Kosovu polju. O jadni Srbije što se od tebe onda dogodi! što bi ti sad bio da si ljubio sveto ime slogu, koju smo mi eto obljubili i večeras se zavjerismo da ćemo vaviek ljubiti! Nebi sad naša braća iz rodne naše Hercegovine i Bosne činili pod kopitom turskog konja i pod azijskim živinaskim nasiljem. Kako neće ovjge svaki pravi Srbin proplakati nad sudbom naše bliže braće i kliknut sa crnogorskim velikim pjesnikom u „Gorskom Vijencu“:

„O prokleta kosovska večero!“

pak grditi krivca koji je neslogu ljubio ovim riječima:

Brankoviću, prokleta koljeno!

Tako li se služi otačastvu,

Tako li se cijeni poštenje?“

Svak od nas za cijelo uvjeren je, da je sloga najviše blago koje treba da gojimo, ljubimo i koje nam preporučuju kosti nesrećnih naših pradjedova iz grobova. No kojim načinom da se uzdrži ta svetinja, vaspitani nam svijet nukuje, svjetuje i podučava. To svi vi gospodo i braćo, koju se dičite biti sinovima našeg milog naroda, vrlo dobro znate, i bila bi plahost da ne rečem drzovitost i oholost da vam to ja mladica ponavljam a ne bih doista da nema ovjge djece obojega spola, koja će se i nešto okoristiti da postanu čast i dika domovini, sebi i rodbini. Sloga se stječe i goji brackom ljubavi, da jedan drugoga

volimo srčeno, iskrenošću megjusobnom, da nam je na jeziku što i na duši; srcem opratim ili da se bolje izrazim otrtim od svake gadne i paklene zavisti; udruživanjem kako eto mi što smo se dobrom srećom stupili da se pobliže poznamo i ljubimo; pjevanjem, sviranjem, gugljenjem, udaranjem, igranjem, koje sve stvari uzigravaju srce i pobogjuju čuti; a tako se pobratimstvo izmegju nas snuje, i na tvrdom temelju gradi.

Aii kud sam se ja zanišla! Najprvo sam u more grke naše povjesti zaplivala, pak sam pravila naričala kako da u skladu živimo, te ponješto se i razjadala nad sudbinom našeg naroda, ali sad kao da me obasjao zrak višnje zblje, i kao da čujem medeni glas slavenske vile koja nas sokoli kliče:

„Nebojte se, Srbi, premda ste pretrpili jada svakojakih i većinom ih sad trpíte, nebojte se, budućnost je vaša, jer ste uzdržali i sahranili tri najviša amaneta jezik, vjeru i narodnost. Samo da vam je svegje pod očima užasno ogledalo povjesti naroda vašega a to radi grdne nesloge; za to svaki dan ponavljajte srcem i ustima ove istinite riječi:

Sloga sve umnoži stvari

A nesloga sve pokvari!!

Brzjavu, koji su taj dan društvu stigli:

1. *Erceg-Novu*. — Srcem prateći izgledu i smjeru slogu, želimo da joj procvjeta sreća da se širi raste napredak njezin, i da se druge općine za njom okrenu, kao što se bilje za zracima sunca svoga okreće. — Proto *Lumbardić, Janković*.

2. *Budva*. — Napredovalo društvo „Sloga“, uzvisilo ugled mjesta toga, koristovalo Srpstvu pravoslavju. Budvani čestitaju. — Presjednik tutorstva *Ivo Grivić*.

3. *Kotor*. — Srdačnim blagoslovom pozdravljam začetak društva, koje će harmoničkim crkvenim pojanjem pobugjivati duše na pobožnost, slogom sjedinjavati milu mi crkvenu općinu u duhu pravoslavlja srpeke narodnosti. U tome smislu i pravcu radujem se biti članom društva. Živili! — *Gerasim episkop*.

4. *Kotor*. — Pjevačko društvo „Jedinstvo“, novoj posestrimi kliče: sretno zapjevala, trajala dugo i sretno, ime ti u djelo prišlo, na sreću naroda. Živila „Sloga!“ — Presjednik *Berber*.

5. *Risan*. — O dična mladeži društva, koje slavi u ovoj varoši današnjeg prosvetitelja, raduje se vama i pozdravlja vas današnjom svečanosti! Živili! — Za društvo *Konstantin Ivelić*.

6. *Risan*. — Bili slogom kao umom, dična braćo jednokrva, krasno ime odabraste, društvu svome te ga daste; budi samo dugotrajno, djelom roda ogledano? Srećan napredak! Živila sloga bracka! — *Općinstvo risansko*: Aleksije Čelović, Stefan Perazić, Mihajil Ivelić, Gjorgje Gjorković, Jovo Jovanović, Petar Čelović, Vaso Čatović, Luka Ognjenović.

7. *Kotor*. — Čestitajući današnji dan radujem se otvaranju slavnog vašeg društva, kliče: Živjelo napredovalo pjevačko društvo „Sloga!“ — *Jovanović*.

8. *Kotor*. — Čestit početak, postojanstvo u slogu, sloga u postojanstvu primaju uzor-plodove svakog društvenosti. Živili! — *Sundečić*.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

III.

Tvrgjava.

(Nastavak.)

U taj čas ugje podčastnik, mlad i pristao kozak. „Maksimicu!“ — reče mu kapetanovica. — „Nagji gospodinu častniku stan.“ „Dobro, Vasilisa Jegorovna“ — odvratila podčastnik. — „Da odvedem njegovu blagoroduost k Ivanu Poležajevu?“ — „Zanovijetaš, Maksimicu!“ — reče kapetanovica: „kod Poležajeva i onako je tjesno, a on mi je kum. Odvedi gospodina častnika... kako vam je ime i kako se zovete po otcu, moj batjuška?“ — Petar Andrejić. — „Odvedi Petra Andreića k Semenu Kuzovu. On je hulja pustio konja u moj vrt. A kako je inače, Maksimicu?“

— Sve je, hvala bogu, mirno, — odvratila kozak; samo što se je kapral *Prohorov* malo pokeckao s Justinom Pegulinovom za žbanju tople vode.

— Ivane Ignatijiću! — reče kapetanovica grbavom starcu. „Razaberi, ko je prav, ko li kriv, Pro-

horov ili Justina. Oboje ćemo ih kazniti. A ti, Maksimicu, pogji s bogom. Petro Andreiću, Maksimicu će vas odvesti u vaš stan.“

Otigjoh. Podčastnik me dovede u kućaricu stojeću na obali, baš pri tvrgjavi. Polovicu kuće zapremaše obitelj Semena Kuzova, drugu polovicu odrediše za me. Bijaše to odajica dosta uredna, razdijeljena, na dvoje pregradom. Saveljić stade se u ujoj razpremati; a ja prigjoh k prozoru da se razgledam. Preda mnom pukla sumorna stepa, Poprijeko bijaše nekoliko kućarica; ulicom vrljaše nekoliko kokoši. Baka, stojeći pred kućom i držeći korito u ruku, vikaše svinje, koje joj se odzivahu veselo brokću. Nuto, u kakovu kraju bjeħ osugjen mladost mladovati! Dušu mi obuže neveselje; otigjoh od prozora i legoh spavati i bez večero, ne mareći za Saveljićeve opomene, koji me skrušeno ntkaaše: „Gospodi vladika! zar ne ćeš ništa jesti? A što će kazati gospogja, ako dijete oslabi?“

Sutra dan kako se stanem odijevati, al se vrata otvore i k meni unigje mlad častnik onizak, lica osmagla i nelijepa, ali neobično živa. „Oprostite“ — reče mi francuzki — gdje dolazim bez ceremonija, da se s vami spoznam. Jučer doznah, da ste došli; i tako se uželih vidjeti već jednom čovječje lice, da

nisam mogao jutra dočekati. I vi ćete to razumjeti, pošto proživete ovdje još koje vrijeme.“ — Nago-viještah, da je to častnik, koga izpisaše iz gardo radi dvoboja. Za čas se upoznasmo. Švabrin bijaše bistroum. Govor mu bio zanimiv i sladak. Radostno mi opisa obitelj komendantovu, društvo i okolicu, kuda me zavela sudbina. Nasmijah se baš od sroa, kad dogje k meni upravo onaj invalid, koji jučer čišćaaše kabanicu u prednjoj sobi komendantovoj, i kad me pozva u ime Vasilise Jegorovne k njim na objed. Švabrin se ponudi, da će sa mnom ići.

Silazeći k domu komendantovu, opazismo ne malom pločniku dvadesetak starih invalida s dugom kosom, u trouglih klobucih. Poredaše se u front. Pred njimi stajaše kapetan živ i ovisok starac u kalpaku i haljetku. Kako nas smotri, dogje k nama i reče mi nekoliko ljubkih riječi, a za tim stade opet komandovati. Popostadosmo, da gledamo, gdje se vježbaju; ali on nas umoli, da idemo k Vasilisi Jegorovnoj i obeća, eto ga odmah za nama. „A ovdje“ — primetnu — „ne treba vam gledati.“

Vasilisa Jegorovna primi nas priprosto ali rado- stno, a sa mnom tako razgovaraše, kao da smo stari znanci. Invalid i Palaška prostirali stol. „Što je moj Ivana Kuzmić danas prionuo toliko učiti!“ —

9 Kotor. — Vjekovito uspjela sloga, urodila željenog ploda, uzgojenje srpskoga jedinstva na čast korist južnoga Slavenstva. — *Srdić*.

10 Kotor. — Sa naše svetosavke svečanosti, šilimo vam bracki pozdrav i kličemo, živila „Sloga“! — *Slavjanska Čitaonica*.

11 Kotor. — Sretno bilo ustanovljenje. Sloga uznosila srpski narod, i obezbjedila mu bolju budućnost. — *Brada Ramadanović*.

12 Kotor. — Samo sloga kadra je ujediniti Srbe da svom cilju dopru, u toj želji čestitaju današnju slavu svojoj braći. — *Proto Rucović, J. Tomović, P. Jakšić*.

13 Šibenik. — Prepohvalna cijelja! oblagorodilo nam srce i duh narodni, milozvučnim svojim pjevanjem i svirkom, mnogo ljeta složno i napredno. Šibenički cijenitelji sloge. — *Ilija Škočić, Stefan Širko, Todor Paklar, Viktor Subota, Todor Bašo*.

14 Kotor. — Čestitamo čujuć za društvo „Sloga“, mi se srdačno molimo Bogu, sa oduševljenjem za tu bujnu klicu; prizivamo vam na pomoć Bogorodicu, neka vam mnogo lijeta u prama hrabri srce mile nase srpske uzdanice. — *Milanović, Dobrota*.

15 Šibenik. — Duhovno nčestvjuć vašoj svečanosti sretan početak i dugotrajnost, započetog rada korist i diku našeg slavnog srpskog roda. Živila napredna svijest! Živila vaša sloga! Dao Bog, listom svojim osveštala sav srpski rod! — *Damjan Škočić*.

16 Biograd. — Dično je ime „Sloga“ neka i radnja bude složna i ozbiljna, srećan početak, slava društvu! — *Dučić*.

17 Kotor. — Vašem srpskom poduzeću, radujem se, želeći najbolji uspjeh. Žalim što ne mogoh učestvovati u toj srpskoj svečanosti. — *L. Tomanović*.

18 Kotor. — Prisutan radostnim srcem, pozdravljam „Slogu“ želeći da, izgledna megju vama bude, cvjetala, sugjeni plod rodila. — *Dušan Jovanović*.

19 Knin. — Hvala pozivu, naprijed slogom. Sloga bracka ostvariće želje, nade naše, živili začelnici društva! — *Pop Petranović*.

20 Knin. — Dao Bog skoro zapjevali pjesme pobjede, održane od braće naše, nad srpskim dušmanima. — *Al. Katić*.

21 Knin. — Srbi krajine kninske, sakupljeni na svetkovinu sv. Save, žele najbolji napredak novom društvu. — *Vujatović*.

22 Erceg-Novi. — Čestitam prvu današnju zabavu, s uvjerenjem da će društvo „Sloga“ više potpomagati našu robujuću braću pod turskim gadnim jarmom, no plesanje i pjevanje. — *Jefto Gojković*.

23 Beč. — Ne mogavši prisustvovati, Jedinatvo lijepo zahvaljuje na pozivu, jednoglasno kličući, živio Dubrovnik, živila „Sloga“! — *Kaštrapeli, podprejedićnik*.

Domaće.

Il ministro del culto e dell'istruzione accordò l'erezione di un istituto magistrale femminile dello Stato a Ragusa, del quale andrà ad aprirsi il primo anno scolastico col principio di novembre 1875.

Antorizzò inoltre che dal primo Marzo 1875 si

kaza komendantovica. „Palaška, zovi gospodina, da ide objedovati. A gdje je Maša? — Tada ngje dijeva kakih osamnaest godina, obliha lica, rumena, jasuih plavkastih pramova, lijepo počesljanih, svijetlih poput sunca. Tek ju prvi put pogledah, a već mi se vrlo svikou. A Švabrin mi opisao Mašu, kapetanovu kćerku, nekakovom benom. Marija Ivanovna sjede u nugu i uze šiti. U to donesu šči (juha od kupusa). Vasilisa Jegorovna ne videć još muža, pošlje opet Palašku po nj. „Reci gospodinu: gosti čekaju, šči će ohladiti; a učenje ti ne uteče, još ćeš se, hvala bogu, navikati“. — Za čas dogje kapetan, praćen grbavim starčićem. „Što je to, moj batjuška? — reče mu žena, „od kad je već jestojska na stolu, a tebe nikako dovikati“. — Ej, Vasiliso Jegorovna, — odgovori Ivan Kuzmić — imao sam i te kakova posla: učio sam soldatiće.

— Dobro, dobro! — reče kapetanica; ni vojnikom nije u čud vježbanje a ni ti već ne umiješ pravo vježbati. Da sjediš kod kuće i bogu se moliš, bolje bi bilo. „Mili gosti, izvolite, za stol“.

Sjedismo objedovati. Vasilisa Jegorovna ni da bi časak čutila nego me saletjela pitati: Ko da su mi roditelji, jesu li u životu, gdje stanuju i kako su?

apra a Macarsca un corso preparatorio per le fanciulle le quali desiderano di apparecchiarsi per essere ammesse nell'istituto magistrale.

Finora sono fissati i seguenti dibattimenti per la ventura sessione della Corte d'assise:

22 febbraio — dirigente pres. de Paitoni, contro la redazione del periodico *Il Nazionale*, difesa dell'avv. D.r Ivčević, querela privata per offesa all'onore promossa dal D.r Giovanni cav. Ivanišević di Orebić, patrocinato dall'avv. D.r Borović;

23 febbraio — dirigente cons. de Dominis: a) contro Ante Tusta di Ilija da Velušić, difeso dall'avv. D.r Giljanović, per attentato omicidio; — b) contro Joso Lončar q.m Silvestro da Polesnik, difeso dall'avv. D.r Bujaš, per omicidio;

24 febbraio — dirigente cons. Kapović: a) contro Spiro Jokić di Luca da Lišane di Knin, difeso dall'avv. D.r Bujas, per omicidio; b) contro Josip Grurica detto Beg q.m Ante e Petar Pezza Smorinić q.m Josip da Mondanco di Arbe, difesi dall'avv. D.r Ivčević per furto;

25 e 26 febbraio — dirigente cons. dr. Marcocchia, contro Nikola Ostoić da Bribir, difeso dal D.r Katnić, per omicidio ed estorsioni, Martin Vuković q.m Miško e Mile Vukadin q.m Mile, difesi dall'avv. D.r Bučić, per correatà di estorsione il primo e aiuto prestato a rei di crimine il secondo; Niko e Špiro Dragović q.m Petar, difesi dall'avv. D.r Ivčević, per aiuto prestato a rei di crimine;

27 febbraio — dirigente pres. de Paitoni: a) contro Jovan Kanazir q.m Paval da Mokropolje, difeso dall'avv. D.r Mitis, per truffa; b) contro Paško Ljubić q.m Blaž da Perušić, difeso dall'avv. D.r Pastrović, per attentato furto;

1 marzo — dirigente cons. Kapović, contro Petar Ivančević q.m Grgo e Marco Budiša q.m Juro, da Neveste di Dernis, difesi dall'avv. Dr. de Benvenuti, per furto;

2 marzo — dirigente pres. de Paitoni, contro Miho Mihovilović da Slivnica, difeso dall'avv. D.r Bujas e Dregutin Matiević da Prizne di Otočac, difeso dall'avv. D.r Giljanović, per furto.

Ignoti ladri la notte scorsa penetrarono per un foro praticato nella parete di dietro nel negozio di orologeria di G. Rumpel, asportandone tutti gli orologi di minor mole, nonché parecchie centinaia di fiorini, che si trovavano chiusi in uno scrigno di cui fecero saltare il coperchio. Il danno ascende a parecchie migliaia di fiorini.

L'Avv. ha i seguenti ragguagli sopra un atroce e misterioso fatto testè avvenuto nella campagna di Stretto. Il giorno 6 corr., l'i. r. appostamento di gendarmeria di Stretto venne avvertito che nel bosco Čelička erano stati rinvenuti, crivellati di ferite, i cadaveri di Božo Morić q.m Ive, del di lui figlio Šime e del nipote Filip Morić di Luka, tutti da Putičane. Recatasi tosto sopra luogo una pattuglia di gendarmi, un orribile spettacolo le si presentò dinanzi: stesi

Čuvši, da je u moga otea do tri sto kmetova, „blago njemu“ — reče, „kad je takov bogatun! A u nas, moj batjuška, jedina je Palaška djevojka; a živimo, hvala bogu po malo. Jedina nam nevolja: Maša, dijeva za udaju, a gdje joj je prčija? — uzani ćešalj, vijenac i dvije, tri kopejke (bože mi prosti grijehe). Biti će sreća, nagje li se dobar čovjek; inače će ostati usidjelica“. — Pogledah Mariju Ivanovnu; sva je sirota porumenjela a nekoliko suzica kanu joj u tanjur: Smilila mi se, i za to požurih se, da promijenim razgovor. Čuo sam — rekoh dosta nespretno — da se na vašu tvrgjavu spremaju Baškirci. „Gdje si to čno, batjuška?“ — upita Ivan Kuzmić. — Tako su mi kazivali u Orenburg — odgovorih. „Trice i kučine!“ — kaza komendant. „Mi davna ništa ne čujemo. Baškirci — plašivice, a i Kirgizcem smo osolili pamet. Ne boj se, ne će oni na nas; a ako baš udare, krenuti ću ih, da će ih deset godina svrbjeti“. — Ni vas nije strah — nastavih, okrenuv se kapetanovici — boraviti u tvrgjavi, na koju toliko vrebaju? — „Privika, dragi moj“ — odvrati mi. „Dvadeset je evo godinica, kako su nas ovamo premjestili iz puka i bože moj, koliko sam se bojala tih prokletih nehrišćana! Čim bih ih opazila i vidjela

al suolo, a poca distanza l'uno dall'altro, giacevano tre cadaveri sfigurati, coperto ciascuno d'innomerevoli ferite nel collo, nel petto e nella schiena, inferte per la massima parte con arme da taglio ed alcune con arme da fuoco caricata a pallini. Presso il cadavere di Šime Morić fu trovato il di lui coltello colla lama insanguinata fino a tre pollici dalla punta, del quale probabilmente si sarà servito per difendersi dagli aggressori, mentre Božo Morić aveva alla mano destra, fra il pollice e l'indice, un taglio profondo, cagionato forse da per se stesso coll'aver afferrato nella lotta il coltello dell'assassino. Perlustrate attentamente tutte le adiacenze, in nessun luogo fu dato di scoprire tracce di sangue od altro indizio qualsiasi atto a porre sulle orme degli assassini, talchè è da ritenersi che il misfatto sia stato consumato in altro luogo e che poscia sieno stati colà trasportati i cadaveri. L'i. r. giudizio distrettuale di Sebenico, analogamente prevenuto, delegò l'indomani una commissione sopra luogo, mentre l'i. r. gendarmeria continua a fare le più diligenti indagini per iscoprire gli autori di sì orribile assassinio.

Legge, del 31 gennaio 1875,

valevole pel Regno di Dalmazia, colla quale si abolisce l'allinea d del § 11 del regolamento elettorale dei comuni dalmati, pubblicato colla legge provinciale 30 luglio 1864 (Boll. prov. delle leggi provinciali anno 1865 N. 1).

Sulla proposta e coll'adesione della Dieta del mio Regno di Dalmazia, trovo di ordinare quanto segue:

Art. 1. L'allinea d del § 11 del regolamento elettorale dei comuni dalmati, pubblicato colla legge provinciale 30 luglio 1864 (Boll. delle leggi provinciali 1865 N. 1), è abolito e posto fuori di vigore.

Art. 2. La presente legge entra in attività col di della sua pubblicazione e dell'esecuzione è incaricato il Ministro dell'interno.

Budapest, 21 gennaio 1875.

Francesco Giuseppe m. p.

Lasser m. p.

Različite vijesti.

(Oklopljene sobe.) U Beču bit će na skoro gotova kuća narodne banke na čošku minoriteke i bankovne ulice. U toj kući ima više oklopljenih soba, koje su sigurne i od vatre i da se u nje neće provaliti. Zidovi i podovi su u njih sagrađeni po sustavu Schmidtovu iz gvozdjenih štapa, prepletenih gvozdjem. Vele, da je Schmidtov sustav najsigurniji od svih drugih i najpraktičniji, jer je ujedno najjeftiniji.

(Nesigurnost u Beču.) Neki dan nosio je neki trgovački pomoćnik pismo, u kom je bilo 300 talira, da će ga predati kod glavne pošte u Beču. U hodniku sreće ga mlad dobro odjeven čovjek, sasu mu dobrahno paprike u oči, uze pismo i učini mah, da će pobjeći. Trgovački pomoćnik diže viku, te se poštarski službenici i drugi ljudi odmah ajatiše i potekoše na sve strane po kući za razbojnikom. Do časa ga i uhvatiše, te da mu ne bude odma redarstvenika na obranu, bio bi ga svijet valjda ubio.

na njih risovinu, i čim bih čula, gdje vrište, vjerni mi, dragoviću, kao da mi je srce zamrlo! A sada, gdje sam jar privikla, niti se s mjesta ne ganem, kada nam dogju glasovi, da razbojci obilaze oko tvrgjave.“

— Vasilisa je Jegorovna vrlo srčana dama — pristavi ozbiljno Švabrin. — Ivan Kuzmić može to zasvjedočiti.

— E bože, nije moja baka plašljiva, reče Ivan Kuzmić.

— Marija Ivanovna, da li je i ona tako brabrena kao vi? — upitah.

— Da li je Maša brabrena? — odvrati njezina majka. Nije, Maša je strašljiva. Još ni sada ne može slušati pucnjave pušaka: umah zadrhće. A kad je, ima tomo dvije godine, Ivan Kuzmić na moje godovno uamialio malo pucati iz našega topa, a moja golubica od teškoga straha u malo da nije zamakla na onaj svijet. Od tada i ne palimo više nesretnoga topa.

Ustadosmo od stola. Kapetan i kapetanovica spremiše se na počinak; ja otigjoh k Švabrinu, a kojim proboravim cijeli večer. (Slijedi).

Kod nesretnjaka nagjeno je pismo i po džepovih prikri. Ima mu 22 godine, rodom je iz Beča, izučio zlatariju, a posljednje doba bio je kod nekoga odvjetnika sollicitator.

(Na mjesto tunela most preko kanala.) Francuzki inženjer Boutet digao se je sad opet svojom osnovom, da se preko kanala načini most. Godine 1868. snovao je on već o mostu preko kanala, te je iste godine dobio od maršala Vaillanta i od ravnatelja politehničke škole, Favéa, komad zemlje za pokuse za naumljenu gradnju. Dobro je bio već dotle, da se je za njegovu osnovu već javilo akcijonara, te se je radilo o tom, da se za posao sklopi društvo. Društvo englezkih inženjera u Londonu pohvalilo je takogjer Boutetovu osnovu. Da nije bilo rata, osnova bi bila dalje izragjivana — a nebi bila čekala do sad. Most bi bio uprt o Cap Blancnes u Francuzkoj i o Cap Shakspeare u Englezkoj. Dva deset i devet stupova bi ga nosilo, jedan od drugoga po kilometar daleko. Most bi bio četrdeset metara nad morem. Svaki stupac vagao bi 700 tona, a od jednog do drugog išle bi gvozdenne veze, debele po 16 centimetara. Boutet će svoju osnovu na-

novo predložiti javnoj skupštini, te nastojati, da dođe i pred francuzku narodnu skupštinu.

(Sveučilište za žene.) Čuveni Englez Holl-vay, onaj isti, što gradi i prodaje pozuate pilule za sve bolesti, snuje sad načiniti sveučilište za žene. Pilulami zaslužio si je po svem svijetu milijune, al je zato svojoj Englezkoj barem mnogo dobra učinio. Za jednu bolnicu potrošio je preko poldrug milijun forintih, a sad će graditi sveučilište za žene. Zemljište za zavod stoji ga 250.000 forintih; savt rošak jiznieti će preko dva milijuna forintih.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама

за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комидсонара добити. Господа која га желе имати нека

не што пре па нас обрете. Код већих парубина сајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налоге извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШРАЈБЕРОВЕ ВЕЛИКЕ ПРИРОДОПИСНЕ СЛИКЕ ЗА ЗИД.

Да бисмо одговорили давно осећаној потреби наочигледне наставе у природопису, постарали смо се да горње слике са српским натписом и тумачењем снабдеване буду, те их сада као српске слике свима школама најтоплије препоручујемо. Ове се слике деле у четири дела а сваки део има 5 таблица. Први део садржава сисавце, други птице, трећи амфибије, рибе и т.д., четврти растиње. Сваки део стаје ф. 7.25. Таблице су прилепљене на платну и имају тврде корице.

Књижара браће Јовановића.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vratioćom stekla opće priznanje, od njeke se doba krivotvori po njekoju tvrdku; s toga zna p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki licni osip, tusteke, pjege, u opće čuva, ljepša i omagjuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ake navrzivajuću iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prašak-sjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovak prašak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nov.

Lasilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Kruglja-cistilnica, izvrstno sredstvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov

Regulator svim uram jest uregjena suncana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fla 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr 1 veliki kom. d sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno poštito lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov

Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicaovom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve-ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); prišti se dosadno rezanje, a šiljak se lako nedomi. 1 komad u drva 10 nov., u kosti 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radargummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prašak za pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prišti se svreće, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šala i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak za krgju, zajamčom, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i oalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zroala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svračam posor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. p.vlaštenti saponu eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovak novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariški univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevite zubne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lijekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamčnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vla-i očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit volećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova kralata buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-peta* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Prebivnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasiste i živce, te tim unapregjuje rast vlasu u vrlo kratko vreme da na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećene, izvitke, trganje u udi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za briteve, kojom se prišti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Enervoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima *većali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živnice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujuć li brašno, voće, soćivo, mirdrije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno zaćepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno zaćepiti. 1 kom 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odćepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo zaćepiti bocu odćepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva latka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svračam posor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Megju mnogimi oglasima naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mi neš toli lijepo sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tućevim štitom i emailiranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetalkom od dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkami ili toćnim kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-

gubim kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-

ragjenim s leđevim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje

tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura suncanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-

kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne verzice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem, počem su načonom paćinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih verzica mljetackih, f. 1.80, 2 i 3.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih verzica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 nov. do f. 1.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ po godine „ 5:—
„ mjesec „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 16.

Zadar 24 Veljače 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 23 febbraio. Nella Cam-
dei deputati Fux interpellò il ministro
di giustizia se sia vero che il presidente
d'appello Hein indirizzò al presidente
della Corte d'assise nel processo Of-
fenheim, baron Wittman, una lettera che
non sarebbe stata priva d'influenza sul-
l'interruzione del processo; e se nel caso
fosse ciò vero, il ministro lo ritenga
lecito.

Altro della stessa data. Nella camera
dei deputati è finita la seconda lettura
del progetto del regolamento interno della
Camera. Prima della chiusura della se-
duta il ministro giustizia dichiarò che
in riguardo al processo Offenheim ancora
aperto non è in istato di rispondere al-
l'interpellanza Fux sulla lettera di Hein
a Wittmann.

Hrvati i Česi.

Odkako je hrvacka narodna stranka sklo-
pila novu nagodbu sa Ugarskom, „Politika“,
glavno glasilo staročesko, ne da joj mira, te
ju danas kara, sutra savjetuje, uvijek nago-
vara na novi boj s Ugarskom. „Politika“
nagovaranja počesćala se u ovo zadnje doba,
tako da se na posljedku zagrebački „Obzor“
sklonuo da ju moli neka u jasnu programu
cilj i srestva toga boja označi. Mjesto pro-
grama „Politika“ krupnim riječima stala pri-
povjedati kako magjarstvo izdiše, te kako je
najprikladnije doba da Hrvati razvijū megju
Karpalim i jadranskim morem zastavu sla-
venske opozicije.

Tomu sada odgovara „Obzor“ slijedećim
riječima:

„Da nam česka opozicija nestoji pred o-
čima za jasnu nauku, možda bi se i Hrvacka
ponijela za vatrenimi riječmi, koje sluša. U
praznom listu čita se već koja godina svaki
božji dan, kako je sagnjio ustavovjerni si-
stem, te se za svaki trenutak proriče pokret
ustavnih odnošaja u korist i po želji česke
opozicije. Ona pod svoju zastavu pozivlje
sve življe ne samo slavenske, nego kojim
god je u Cislajtanijski sadanji sistem trn u oku.
Uzprkos svemu tomu česka je opozicija za-
libože uspjela — do koje pobjede? Slaven-
ski i ostali življe idu svojim putem, a česka
opozicija krvari se u najžalostnijem domaćem
ratu. Možemo li iz takva tabora primati savjete,
dok potanko neznamo, da ćemo bolje proći,
nego savjetnik?

Recimo, ima Hrvacka snagu, te bi ju
samo trebala maknuti, da sruši Ugarsku, ko-
joj usrijed najveće nevolje mir puštaju jaki
faktori vojeni monarkije, koje državno sliko-
vje zamijenilo bi Ugarsku? Bi li Hrvati s

Romeni i Slovaci i Srbi uzdržali Ugarsku,
koje uzdržati nemogu Magjari?

Došavši do neke vlasti, hrvacka narodna
stranka je na veliko svoje čudo i na veliku
svoju žalost naučila, da onaj isti crv izjeda
samostalno biće Hrvacke, koji izjeda Ugar-
sku: veliki nedostatak onih elemenata za
upravu, bez kojih ni jedna država napredo-
vali nemože. U tom je obziru podivljalo i
pusto hrvacko polje. Treba ga razčistiti i oplo-
diti novim naraštajem. Mi se nadamo u tom
preteći Ugarsku uza sve neprilike, koje savla-
dati imamo.

Opozicionalni boj opet bi obustavio i
odgodio ovaj prije svega nužni proces naro-
dnjega preporoda. Opozicijom mogli bi možda
uz pomoć nenadane sreće postići samostalnost,
koju je postigla Ugarska; bez većih kultur-
nih sila nego ih ima Ugarska, sigurno bi ju
opet izgubili.

Pražki list navagja odlomak iz jednoga
privatnoga pisma, što je dobio iz Hrvacke.
Taj list imao bi svjedočiti proti narodnoj
stranki. A toliki javni organi u Českoj nemaju
ni kakve vrijednosti proti politici, koju za-
stupaju Palacky, Rieger, i pražki list, s ko-
jim se ovo razgovaramo. Neki dan čitali smo
u „Politici“ gorku tužbu na pradžni fatum
slavenskih naroda, da nepoznaju one krijeposti,
koju su Rimljani poznali; auctoritas, i kojom
su veliki i slavni postali.

Pojedini muševi, veli se u onom članku,
trudili su se sav život, da nešto privrede
svomu narodu. Iz naroda podigla se na njih
bura i poklopila ih, tako da ih je jedva za
koji vijek kašnje izpod razvalina izkopala i-
storija, da im pred potomstvom osvijetla lice
zasluženom hvalom. Tomu udesu neda se oleti
ni hrvacki narod, najbolji dokaz, da se ne-
može zaboraviti slavenskoga svoga porekla.
Al je čudno, kako „Politika“ podupire ono
u Hrvackoj, što oplakuje u Českoj.

Mi smo ove riječi iz „Obzora“ navlaš
prenijeli, jer znamo za cijelo da naši čita-
telji nisu još zaboravili na ono doba, kad
staročeska „Politika“, koja od ostalih Sla-
vena savjetla ni ne trpi ni ne sluša, prtila se
i u naše posle i nas htjela mudru politiku
naučiti te žalibože u prvi mah našla i slu-
šatelj i sljedbenika.

Mi smo onda u ime narodne dalmatinske
stranke Česima odgovorili, što im danas u
ime narodne hrvacke stranke odgovara „Obzor“.

Ko se divi uspjesima što su ih Hrvati
u ovo zadnje vreme svojom toli staro-Če-
sima zazorno politikom postigli, taj mora da
isti pravac i u Dalmaciji odobrava. Ako ga
ko ne odobrava, taj — reci ćemo sa „Obzo-
rom“ — neka u jasnu program označi cilj
i srestva boja.

O važnosti zorne obuke u počec tñih učionah.

Da se pučka učiona otrese negvâ ubitačnoga
mehanizma, a da se u njoj zasadi duševni život,
kojim da se osigura formalna obuka, preporučie već
odavna za boljkom učionu čeznući ljudi zornu obuku.
Zornom obukom ima se djetetecemu duhu pružiti
zdrava i prikladna hrana, njom treba dijeci pomoći,
da si pribave dovoljnu množinu zorova, predstava i
pojnova, njom neka se krug istih raširi, te malo po
malo i toliko znanja dade koliko je od potrebe za
uspješniju buduću obuku u pismenom izrazu mislih.

Sve učenje bez zorova je neplodno i trpanje
bezkorisnih stvari u djetinju glavu; u njoj kao
mrtva glavica samo dotle leže, dok ih dijete ne-
zaboravi.

Nu da nam posao plodonosniji bude zavrismo u
prošlost, jer će nam samo na temelju povjesničkom
biti moguće dokazati u kratko kako se je u pučkih
učiona razvila zorna obuka i kakvu su joj prednost
i važnost podijeljivali gojitelji i učenjaci.

Već u knjigi Genezis Mojses veli da je Bog
stavio sve živine i ptice pred čovjeka da ih nazove.
Nije li ova obuka prvog čovjeka bila zorna obuka?
U opće prva obuka svih onih koji od njega izhode
bila je zorna obuka. Čim duh u djetetu počme dje-
lovati, već ga se tiču vanjske stvari i dijete ih u se
primi; uči dakle pomoću svojih čutila malo po malo
poznati predmete što ga okružuju; uči ih razliko-
vati po svojstvima i po imenu; i čim se više s njim
u tom pogledu bave oni koji su pozvani da dijete
odgoje, tim će ono jasnije, čvršće i temeljitije pred-
stave i pojme dobiti i tim će mu se više njegov vi-
dokrug širiti t. j. tim će si više predstava i pojmo-
va prisvojiti.

Kad je klasička književnost počela vladati i
kad je uz ovu preoteo mah puki formalizam, tada se
je našlo pojedinaca, koji su se toj pretijeranoosti opri-
bili. U tom pogledu vrijedno je da spomenemo Ba-
kona od Verulamia. Ovaj glasoviti muž nehtjede pri-
znati da su stari klasički jezici jedino srestvo nao-
brazbe, pa podijeli zato materinskom jeziku pri zna-
nosti ona prava koja ga igju i preporuča da se po-
najviše pri obuci u jeziku pazi na sadržaj a ne na
formu. On je težio za praktičnom korišću te je s toga
mnogo držao do prirode i prirodnih znanosti, i ma-
nje je ocijenjivao abstraktno znanje.

U stanovitom smjeru možemo kao njegova na-
sljednika nazvati Ivana Amosa Komenskoga. Ovo je
onaj muž, koji je tako rekuć cijelom obukom pokre-
nuo i drugi joj zamašaj i pravac dao. Punim pravom
možemo ga nazvati ocem zorne obuke u školah, a
to radi toga jer je najprije tako jasno shvatio, što
je i što znači zorna obuka, i što je tolikim oduševlje-
njem i tolikom revnošću bio se zauzeo za ovu struku
obuke.

U tu svrhu je on sastavio svoj *orbis pictus*,
koji je prazio izvršno gradivo za zornu obuku. Još
njegovi spisi: *janua reservata* i *opera didactica* osi-
jeguraše mu neporušivi spomenik u lijetopisih škol-
stva. On veli: „nevalja dijeci predočiti sijenu, nego
samo stvar, koja neposredno dijeluje na čutila i uo-
braženje. Obuka mora početi pravim motrenjem a
ne opisivanjem i tumačenjem stvari. Samo će ono
biti stalno i sigurno što se onim načinom nauči.
Svaki se predmet mora znati u svoj svojoj cijelosti,
a tada stopro valja prelaziti na pojedine njegove
čestice.“

Komenski je zahtijevao da obuka za rana poč-
me i da slijedi narav, s toga da se i nepočima s o-
bukom u jezicima nego sa samimi stvarmi. Ponajprije
neka se vježbaju čutila a zatim pamet a najposli
razum i um. Svaka znanost neka se temelji na ču-
tilnih zamjetba.

Prije nego što je Komenski razvio svoja načela, trpale su se u dijecu suboparne riječi, t. j. imena stvari, a stvari nisu dijeca vigjala; on je pako sasna protivno zahtjeva. Što je za vidjeti, to valja dijeci predložiti; a što je za čuti, to treba dijeci dati da čuju; u opće sve što se imaju učiti, moraju svojimi čutiti zrijeti, jer su čutila najvrijernije sluge i poma-gaći pameti.

I vrli spisatelj francuski Rousseau zagovarao je zornu obuku. On kaže u svom Emilu: „što čovi-ječanski um primi, to mu prinose čutila; a ono što je čutilno temeljnicom je intelektualnosti.“ Na dru-gom mjestu veli: „Prve moći što se u nami razviju i usavrše, jesu čustva. Ona su dakle prva na koje osobito paziti valja, a ta se baš ponajviše zanema-ruju. Čustva ne viježbaju se tim, ako se samo rabe, nego tim, ako pomoću njihovom pravo suditi učimo, ili bolje rekuć, ako učimo pravo osijećati; jer u istinu rabimo moć osijećanja vida i sluha onako, kako smo učili.“

Što je Komenski o zornoj obuci mislio i pisao, to je Ivan Hinko Pestalozzi u pučkoj učionici oživo-tvorio, radi česa ga i pučka učiona mjesto Komen-skoga ocem zorne obuke nazivlje. On veli: oznake su najjednostavniji i najčišći izraz jasnih pojmova; nu to će samo onda dijeci hasniti, ako ih budu znala točno spojiti s pravim predmetom; gdje pako to nije, ondje će se naučiti riječmi sama sebe varati i obsi-jeunjivati, a i slijepo vjerovati pukim glasom, kojih zvuk neće probuditi u njih nikakvih pojmova ili kakve druge misli, do spoznanja da su samo nešto izustila.“ S toga i mi je Pestalozzi da se svaka o-buka mora osnivati na zorovih.

Pošto nego smo u kratko nacrtali nešto o va-žnosti zorne obuke i naveli mužve koji ju zagova-raj, vidimo sada kako se dijeli zorna obuka.

Zorna obuka dijeli se na osijetnu i vanjsku. Osijetna zorna obuka predložuje vanjskim sijetlom ili predmet sam ili njegovu sliku. Duševna zorna obuka potiče nutarnja čutila, da govorom, razgovorom, pripovijetkama i primjeri prouzroči u duše predstavu o istom predmetu.

Zornom obukom valja da si dijeca, kako jur napomenamo, posvoje jasne, prave i stalne pred-stave i pojmove ob onih predmeti koje treba da znaju prema svojoj dobi. Ako dijeca budu imala u svojoj duši ovakove predstave i pojmove, tada će i lako i pravo misliti, suditi i zaključke pra-viti, govor će im biti izraz pravih i valjanih misli.

P. V...6.

Politički pregled.

O poljskom klubu u rajhsratu pišu, da bi se mogao lako razbiti. Nekoji misle, da će federalistički članovi iz kluba istupiti i pri-družiti se grofu Hohenwartu. Drugi opet na-gagjaju, da je namjera dotičnim članovom ne-kim načinom izposlovati, da poljski klub pogje opozicionalnim pravcem, pa ako to nebi pošlo

za rukom, da će položiti svoje mandate i izazvati birače, da očituju svoje mnjenje.

„Dziennik polski“ piše oštro proti ovoj nakani poljskih zastupnika savjetujuć im, neka samo polože svoje mandate, jer i tako da ne-zastupaju želje i težnje svojih birača.

Nekoji peštanski listovi tvrdili su, da Kolo-man Tisza teži za presjedničtvom ministarstva. Ova vijest nije, kako iz Beča pišu „P. Corresp.“, ni najmanje bila osnovana. O osobnih pitanjih nije bilo u opće kod bečkih dogovaranja ni spomena.

Dogovarajuć se s Bitto-om očitovao je Tisza, da neće potaknuti državopravnoga pi-tanja, dok bude član ministarstva. U pogledu financijskoga programa izjavio je, da neprihva-ća Ghyczyevih osnova o dohodarini, buduć da su nemoguće. Svotu od osam milijuna, koju je Ghyczy većom dohodarinom nastojao nama-knuti, Tisza bi pokrio stranom prodajom priori-teta istočne željeznice, stranom pako prište-dami u upravi. Kada je Bitto o tom izvijestio Nj. Veličanstvo, bude Tisza pozvan na dvor, gdje je ova svoja očitovanja ponovio.

Sada će se zametnuti u Pešti dogovaranje s vogjama pojedinih stranaka; u pitanje o osobah neće se za sada dirati. Bitto će po-zvati i otmjenije članove stranaka u konferen-ciju, u kojoj će se imat ustanoviti temelj, odnosno program nove većine. Kada se pro-gram ustanovi u pogledu načelnih, političkih i financijskih pitanja i kada se osigura ve-ćina za taj program — onda će se istom rije-šiti ministarska kriza.

Iz Karlovaca javljaju „P. Lloyd“, da se je porodila žestoka zadjevica megju patrijarhom i upravnim odborom, buduć da je ovaj povre-dio postojeća crkvena pravila (kanone). Patri-jarha neprisustvuje više odborskim sjednicam. Kongres, koji će se sastati mjeseca ožujka, da će se po svoj prilici raspustiti.

Proračun kneževine Srbije izkazuje po vladinu predlogu manjak za ovu godinu. Taj manjak ima se, kako se sada iz Biograda javlja, pokriti uvedenjem biljegovine kao i novimi daćami, koje bi plaćale kavane i gostio-nice. Predradnje za ugovor trgovačke konven-cije sa Srbijom dovršiti će se valjda u Beču i Pešti za nekoliko tjedana.

O knjižici nadvojvode Ivana Salvatora pišu i sada još njemački listovi. „Dresdner Nachrichten“ primjećuju, da se je ta knjižica u Berlinu neugodno dojmila. U Prusiji, veli taj list, da sada niko na to nemisli, da se na štetu Austrije nastavi djelo, započeto g. 1866. Njemačka ima dosta posla s mnogimi nutarnjimi stvarmi. Austrija se netreba bojati Prusko-Njemačke. Drugo je dakako pitanje, veli njemački list, da li će moći Njemačka duže vremena podnositi, da se od nje razstavlja osam milijuna Njemaca, s kojima bi onda raz-

polagali Slaveni. To da se neda izvesti. Au-strijski Njemci spadaju k Njemačkoj, koja ne-može bez njih biti. Trst mora biti njemački primorski grad. Ali kada će doći vrijeme, da se četrdeset milijuna Njemaca spoji s osam milijuna austrijskih Njemaca u jedan bratinski narod, o tom si, završuje dražganski list, ne-treba sada razbijati glavu. — Austro-ugarski državnici dobro bi učinili, da iskreno ovu izjavu zapamte.

Iz Versalja javljaju, da se frakcije ljevice dogovaraju s desnim središtem, nebi li se dalo postići sporazumljenje u pogledu zakona o ustroju senata. Mogućnost, da bi moglo doći do sporazumka, nije izključena. Frakcije de-snice predložiti će, da se maršalu Mac Ma-honu dađe pravo „veta“ kao i pravo, da može raspustiti narodnu skupštinu. Napokon će pred-ložiti, da se svake druge godine bira jedna trećina zastupnika.

U parlamentarnih su krugovih vrlo za-dovoljni, što Broglie-u nije pošlo za rukom sastaviti kabinet. Lijevice i krajnja lijevice voljne su učiniti koncesije.

Maršal Mac Mahona obratio se je onda i na Buffeta, nebi li on mogao sastaviti novi kabinet. Ali ni ovaj nije imao volje, da za-grize u trpku jabuku. Presjednik narodne skupštine odbio je sada ponugjenu mu zadaću. Novo ministarstvo neće se dakle moći imeno-vati prije, dok se podpuno neriješe ustavni zakoni. Premda su republikanci kod glasovanja o pojedinih ustavnih zakonih toliko puta pobi-jedili, nije se vidjelo Mac Mahonu shodno, da pozove u ministarstvo, pa bilo i najumjerenije republikance.

Republikanske stranke zaključile su u svojoj skupštini, odbiti svaki pokušaj, koji bi smjerao na to, da se sklopi nagodba, usuprot će nastojati, da se narodna skupština raspusti.

Srpska narodna skupština primila je za-konsku osnovu, kojom se obaljuje služba kod stalne vojske od tri na dvije godine. Vojničkoj su službi podvrženi i najstariji sinovi kao i jedinici.

Posljednja bitka u Španjolskoj svršila se je, kako „Epoca“ piše, na veliku sramotu španjolskih generala. U Lakaru i Lorki — ne-daleko neprijatelja — nebijaše nikakvih pre-dnjih straža, a glasbe su svirale na glavnih trgovih, kao da neima ni spomena o ratu. Kada se je približilo osam karlističkih bataljuna, mislili su, da su to čete generala Morionesa, tek na hiljadu koraka prepoznaše neprijatelja! Kraljevska vojska uzmaknu u Lorku, a od onud na najbliže visine. Pripovijedaju, da su Karliste uhvatili nekoliko častnika i zaplije-nili dosta strijeljiva, novca i drugih stvari.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

(Nastavak.)

IV.

Dvoboј.

Minulo nekoliko nedjelja i moj život u Bjelo-gorskoj tvrgjavi bude mi posve lagodan, te se na nj priučih. U domu komandantovu primahu me kao samim rođakom. Muž i žena bijahu vrli poštenja-kovići. Ivan Kuzmić, bivši od malih noguh vojnikom, postade kašnje častnikom; bijaše doduše ne uglagjen i prost ali dobičina od oka. Žena njim vladaše, a to se slagalo s njegovom bezbrigom. Vasilijna Jegorovna pažaše na službene poslove kao i na svoje kućanske, te upravljalo tvrgjavom, kao svojom kućom. Marija Ivanovna prestade se u brzo mene žacati. Sprijateljismo se. Uvidih, da je umna i čvstvena dje-vojka. Lagano se sljubih dobroj obitelji da i Ivanu Ignatijicu, grbavomu garnizonskomu častniku, o kom bje smielio Švabrin, da žive u nedopuštenoj svezi s Vasilijnom Jegorovnom, a u tom ne bje ni trunka istine; nu Švabrinu to ne uznemirivaše.

Načiniše me častnikom. Služba mi ne dotežćavaše U blaženoj tvrgjavi ne bijaše smotre, ni vježbanja a ni stražarenja. Komandantu probćelo bi se kadšto učiti svoje vojnike; ali zaludan mu trud, kad nikad nisu mogli pogoditi, koje je desna, koje lijeva stra-na. U Švabrinu bijaše nekoliko francuzkih knjiga. Stadoh ih čitati i tako mi omili knjiga. Iza jutra znao bi se vježbati prevodeći, a kadšto i gradeći stihove. Objedovah skoro uvijek kod komandanta, gdje bi za tim proboravljao i ostatak dana, a pred večer dolazio je kadšto otac Gerasim sa ženom Akulinom Pamfiliom, koja bijaše prva lunjalica u cijelom onom kraju. Sa Švabrinom se dakako sasta-jah svaki dan, ali čim sam duže snjim bivao, tim mi manje prijahu njegovi razgovori. Svednevično njegovo podsmjehivanje obitelji komandantove ni-kako mi se liubljalo, osobito uštipljive primjetbe o Mariji Ivanovnoj. Drugoga društva nije bilo u tvrgjavi; a nisam ga ni željan bio. Baškirci ne burkahu se kako se pogovaralo. Mir carevaše u okolici naše tvrgja-vice. Ali nenadana zadjevica poruši naš domaći mir. Već sam pripovijedao, da sam se bavio litera-turom.

Moji pokusi literarni bijahu za to vrijeme upra-vo lijepi, i Aleksander Petrović Sumarokov nekoliko

godina poslije, hvalio ih je vrlo. Jednoč nspjeh napisati pjesmicu baš po mojoj volji. Znamo, da pje-snici kadšto traže, ko će im slušati pjesme, a pod izlikom, kao da pitaju za savjet. Tako i ja. Prepisav svoju pjesmicu, ponesem ju k Švabrinu, koji je je-dini vrstan bio ocjeniti pjesnikov plod. Najprije ma-lo ovo i ono pripomenuh, a za tim izvadih iz žepa papir, te mu pročitah ove stihove:

Iz srca si ljubav budim,
Odnemarit sam ju rad.
Bježeć Mašu, vajmeh sudim,
Foodlanut će mi tad!
Ali oči, oči bajne,
Preda mnom se vrzu vijek;
Od njih patim boli trajne,
Mira nemam ni za lijek.
Patuje mućne, znađeš, da su,
Smiluj mi se, Mašo, oj!
Blaga bud' mi u tom času,
Kad me svlada pogled tvoj.

— No kako ti se vidi? — upitak Švabrinu, a sve čekah, da će me pohvaliti i tim dakako nagra-diti. Ali kako se začudih, kad mi Švabrin, drugda učtiv, odsječe, da pjesma ne valja.

— Zašto ne valja? — upitah.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Beč, 18 veljače.

Koliko god novine izjuđivaju i gonetaju, budete uvjereni da još nije stavno odlučeno putovanje N. V. Cara u vašu pokrajinu. Što je sigurno to je, da je vruća želja N. V. pohoditi svoju kraljevinu Dalmaciju još ove godine i po mogućnosti svršetkom mjeseca Travnja, ako bi mu dopustili drugi državni posli i ustrajao u svijetu mir, kako se je nadati da hoće.

N. V. ne želi doći u Dalmaciju da je progje na brzu ruku, kako su neke novine javile, u desetak dana. On hoće da se izvijesti točno o svemu i svademu, da tu zemlju zapaštenu a vrijednu prouči ne samo sa gledišta vojenoga i upravnoga, no i o izvorima nje stvarnog dobrostanje.

Takvi put iziskuje dosta vremena, mnogo više u jednoj pokrajini kao ta vaša, gdje je saobraštaj težak, radi daljine, rgjavih puteva i slabih sredstva putovanja.

Stati će pak u razboritosti u opće svega naroda, da svome velikome Gostu pristupi otvorito i da svaki osobiti interes spram općeg izostavi. Samo onda pojedinci mogu biti sretni i zadovoljni, kad je svoj zemlji dobro.

U Ugarskoj rek bi da stvari ne idu najbolje. Uzrok je tome kritično financijsko stanje. Neplaćanje poreza i rgjava uprava dovela Magjare na plitki led. Ako se i slija stranke, ako se rana i prividno zatvori, kad li tad li doći će kola k brijegu. Kažu da ime megju boljarima neki što su državi dužni oko po miliona poreza. Ovakvo će stanje otegotiti pregled negodbe koji je za tako reći na kutnjem pragu.

Naravno da ti ugarski odnošaji imaju upliva i na ovu polovinu Carevine, ali kod nas stvari stoje na boljoj nozi. Neki listovi bave se već promjenama u bečkom ministarstvu, ali tomu nema izgleda ni uzroka.

Carevinsko Vijeće pošto glasuje zakon o preustrojenju žandarmerije i nametu na kuće, zatvoriti će svoje sjednice. Dolegacije će se topro jeseni u okupiti, kad se to jest obnovi poslanička kuća u Budim-Peštu.

Posljednih dana okrenulo se na bolje pitanje crnogorsko-tursko. Rek bi da je vlada turska popustila spored dostojanstvenog ponošaja N. S. Kujaza Crnogorskog. Austrijski poslanik u Carigradu živo se zauzeo, da se Crnojgori dade podpuna zadovoljština. I koliko su god vikali i lagali carigracki dopisnici „Nove slobodne štampe i Deutsche Zeitung“ bilo je ozbiljnijih novina, koje su nepristrano o stvari sudile, i na nebo uzdizali razboritost knjaževu u ovome nemilome poslu, razboritost koja bi njega odle sle nemogućim učinila, kad nebi Crnagora dobila cijelu, potpunu i sjajnu zadovoljština.

Novigrad, 19 veljače.

Petnaestog se ovog mjeseca novo naše općinsko Vijeće sabralo da svoje Opraviteljstvo odabere. Za čast načelnika, kao što je očekivati bilo, sve su se oči obratile na čestita dva brata Buzolića Dinku

i Josipa, u priznanje njihovih zasluga za narodnu i općinsku stvar.

Ponugjena je ta čast prije starijemu bratu Dinku, koji se na nju zahvali navagjajući razloge s kojih nemože da se nje primi. Brat Josip nije se protivio narodu, koji mu tako igjaše na susret priznanjem revnog i poštenog njegova dosadanjeg načelnikovanja, te se na novo načelnikove časti primio.

Prisjednicima pak ostaše izabrati: Matašić Glišo iz Slivnice, Ivandić Blaž iz Posedarije, Tebaldi Josip iz Smilčića, Gvardiol Frane iz Novigrada, Oštrić Ante iz Novigrada i Trkulja Ilija iz Islama Grčkoga; pravi rodoljubi, koji će uz Buzolića općinsku stvar promicati i o narodnom boljku raditi.

Ovakvo su se na opće zadovoljstvo svršili ovi izbori, uzprkos spletkama koje su se protiv današnjih opravitelja, da im se zakreći put do opraviteljstva, još iz početka splele iz Zadra od čovjeka tobož narodna, čak zaboravivši našto bi ga harnost prama Buzolićim dužila. Splele su se od čovjekakoji, nadut oz prazan um i srce, misli da se ocrnjivanjem i sumnjičenjem svega što je god poštena u narodnoj stranci, može narodu nametnuti.

Ali narod sve na svoj raboš bilježi i zasluge i nedjela, a dokaz tomu naši općinski izbori.

Boka Kotorska, 19 veljače.

Davno se glasovi raznose da će na proljeće ove godine Njegovo Veličestvo naš premilostivi Car, posjetiti Dalmaciju pa i Boku. Različiti su glasovi što novine donose; neke kažu da će put Carev sljedovati u ožujku, a neke u travnju; ali iz najnovijih glasova čujemo svom prilikom, da neće prije mjeseca svibnja.

Mi se radojemo dolazku u domovinu našu premilostivog našeg vladaoća; radujemo se i sretni nazivljemo, što smo doživjeli vidjeti davno očekivani ovaj trenutak, kog svačije srce s nestrpljenjem očekuje.

Ovom prigodom prečutati ne možemo da na vrijeme ne opomenemo naše Općine da ne dremaju, no da se sastanu u skupni i bracki dogovore, koliko za najsjajni doček našeg Visokog gosta, toliko i za naše velike potrebe i nevolje, koje bi se imale u ime cijele Boke Caru predstaviti.

Naša Boka koja broji oko 36,000 stanovnika, na žalost razdjeljena je na 15 Općina — razdjeljena na banovine, pak i najmanje selo, kao iz nekog ponosa hoće Općinu za sebe, koje nikakve koristi nam ne donose, no razdora i nesloge, jer jedna drugu neće da sasluša; zato naše stvari zlo i naopako idu, kao što smo primjetili u više prigoda. Ali ovom važnom prilikom treba sa strane ostaviti sve strasti, i nesporazumljenja, što je kad jedna Općina s drugom imala; pokažimo se da imamo svijesti, koja ne tali u našem narodu, pak se bracki sastanimo i dogovorimo za sve potrebe i poboljšanje stanja naše sirotne Boke, koja je jako onazadila, i u čemernom se stanju danas nalazi.

No kao najglavniju Općinu našeg okružja opominjemo Općinu Kotorsku, da ona bez odlaganja pozove na skup i dogovor sva predstavništva bokečkih naših Općina — preporučujući pomenutoj da to čim prije izvrši.

— Drage volje, To znači, želiš li, da bi Maša Mironovljeva k tebi u sumračju dolazila, da joj daruješ mjesto nježnih stihova dvoje nanhvice.

Krv mi uzavri. A zašto ti tako misliš o njoj? — upitah jedva jedvice pritomljujuć svoj gnjev.

— Za to — odgovori uz paklenjaški kikut, jer poznam po iskustvu njezinu čud i običaj.

— Lažeš, gnjusniče! — planuh i kriknuh — bezobrazno lažeš!

Švabrinu se promijeni lice. — To te ne će samo tako uminuti — reče stisnuv mi ruku. — Ti ćeš mi zadovoljiti.

— Izvoli, kad te volja! odvratih veselo. U taj par bih ga raztrgao bio.

Odmah pogjoh k Ivanu Ignatijiću i nagjoh ga, igla mu bila u ruci. Komandantica dala mu, da niže vrganje na konac, da se suše za zimu. — A, Petre Andrejiću! — viknu kako me spazi; — pobodiste nas! Što je dobra, ako bog da? smijem li pitati? U nekoliko riječi odriješih mu, da sam se posvadio s Aleksom Ivanićem i njega Ivana Ignatijića molim, da bi mi djeverovao. Ivan Ignatijić pažljivo

Domaće.

Nei primi giorni del corr. febbraio erasi mostrata nelle vicinanze di Castellastua una pericolosa banda di malviventi, composta di sudditi montenegrini e turchi, la quale avea commesso diverse ruberie sul nostro territorio e crimini più gravi nella vicina Turchia. Avutane contezza l'i. r. appostamento di gendarmeria di Castellastua, si pose tosto ad inseguirla, ed il giorno 6 corr. riuscì di fatti ad una pattuglia di arrestare nel bosco di Šaptina il capo della banda, Ilija Pješivac, suddito montenegrino, parecchie volte condannato da quel senato e da ultimo bandito dal principato. L'indomani, la stessa pattuglia arrestò nel bosco medesimo un altro membro della banda, Marko Mašoničić, pure dal Montenegro, che insieme al Pješivac ad alle armi di cui entrambi erano in possesso, venne tosto consegnato all'i. r. commissariato politico di Budua. Gli altri 4 individui della banda, ora dispersa vengono pure alacremenente ricercati dalla gendarmeria.

Un avviso dell'i. r. governo marittimo rende noto ai naviganti, che la parte emersa del segnale marittimo della secca *Macina* nel canale di Solta venne totalmente distrutta dal mare, mentre il vertice della parte subacquea trovasi a soli due piedi sotto il livello del mare, per cui dovrà usarsi la massima circospezione navigando in quella località.

Il Comizio Agrario pubblica il seguente Avviso:

Il giorno 25 corr. alle ore 6 p. m. il Comizio Agrario di Zara terrà nella loggia municipale una pubblica seduta per discutere sulla convenienza di presentare a S. M. l'Imperatore e Re, in occasione del Suo viaggio in Dalmazia, i voti del possesso fondiario, e qualora tale proposta fosse accolta, stabilire gli argomenti ai quali dovrebbe accennare il memoriale.

Il ministro della giustizia ha accordato all'aggiunto del giudizio distrettuale di Verlika, Fausto de *Draganić-Venanzio*, il chiesto trasferimento al giudizio distrettuale di Knin, ed ha nominato l'ascoltante Francesco *Petrić* ad aggiunto presso il giudizio distrettuale di Verlika.

Različite vijesti.

(Muka li je ministar biti.) Gospogja de Gasparin iz Pariza napisala je djelo, u kom megju ostalimi napada na svećenički celibat. Ministar unutarnjih posala, Chabaud-Latour, zabrao je, da se knjiga nesmiye po kolodvorih prodavati. Protestant je; protiv onom sadržaju knjige nema dakle sa svoga vjeroizpovjednoga stanovišta prigovora, nu ujedno i ministar unutarnjih posala; morao je dakle po službenoj dužnosti izdati onu zabranu. U muki, što je izdao zabranu protiv svojoj volji, napisao je gospogji de Gasparin privatno pismo, te joj u njem pohvalio knjigu. Gospogja nije dugo razabirala već to pismo izdala u javnost, naravno, da se Chabaud-Latour nagje i u većem škripecu. A što će sad Latour? Dade javno očitovanje, da je ono pismo na gospogju Gasparin bilo skroz privatno i da nije bilo javnosti

me slušaše, škiljeć na me svojim jednim okom. — Izvolite reći — kaza za tim — da hoćete ubiti Aleksu Ivanića i da želite, da ja svjedočim. Je li tako, smijem li pitati?

— Jest, tako je.

— Oprostite, Petre Andrejiću! što sto to namlilili! Pa se vi posvadili s Aleksom Ivanićem? Velika nesreća! On je vas pokarao, a vi njega izpsujte; on je vas u nos, a vi njega u uho — pa mir, bog; a mi ćemo vas već pomiriti. A zar je dobro djelo ubiti svoga bližnjega? smijem li pitati? Hajde de, da vi njega udavite, ja sam ne volim Alekseju Ivaniću. Ali ako on vas probode? Što će biti onda? Ko će biti lugji, smijem li pitati?

Umlje pametnoga poručnika mene se ne kosnu. Ostadoh pri svom. „Kako vas volja“ — reče Ivan Ignatijić; „radite, kako znate. A zašto da ja tu budem vidokom? Čemu? Ljudi se krvare; pa zar je to rijedkost, smijem li pitati? Hvala bogu, oknsio sam se Šveda i Turčina. Svega sam se nagledao.“

(Sljedi.)

— Za to — odvrati — jer to kan da su stihovi moga učitelja Vasilija Tregjakovskoga, barem me jako sjeća njegovih ljubavnih kitica.

Tada mi uze papir i stade nemilosrdno suditi svakomu stihu i svakoj riječi, veoma ugrizljivo smijući se. To mi bude dosta, trgoh mu iz ruku papir i rekoh, da mu ne će više, dok živ budem, pokazivati svojih dijela. A Švabrin tu prijetnju poprati smijehom. — Vidjeti ćemo — reče — kako ćeš ostati kod svoje riječi: pjesnikom treba slušatelj bas onako, kako treba Ivanu Kuzmiću kondirić rakije prije objeda. A ko je ta Maša, kojoj očituješ ljubovne jade? Valjda Maria Ivanovna?

— To tebe nije briga — odgovorih mu potmuriče — ko je ta Maša. Ne treba mi više ni tvoga mnijenja ni tvojih ocijena.

— Oho! Nuto samoljubiva pjesnika i čedna ljubavnika! — nastavi Švabrin, sve me većma časomice dražeć; — ali čuj, da ti prikričim: želiš li uspjeti, svjetujem te, da ne počinješ pjesmicami.

— Što to znači, gospodine? Izvoli mi to razjasniti.

namijenjeno, te da je poteklo od njega kao čovjeka kroz privatna. Eto koliko mučne protube u čovjeka, kad je ministar i kad bi ipak kao svako želio, koji čas biti privatan čovjek.

(Tjelesna kazna u Englezkoj.) Englezka vlada priprema osnovu zakona, koji će dozvoljavati tjelesnu kaznu za nasilja, ako se počine neobičnom okrutnošću. Osobito po velikih gradovih zavladao je među prostim svijetom običaj, da kod običnih svagja jedno drugo goropadno izprebija, a najzad nogami tuče i gazi. Kad ko koga na taj način nagrdi, kad ga je već oborio, bit će izbativan. Englezi su vrlo praktični te nepitaju mnogo za teorije. Pred kakove dvije godine bilo je otelo mah garotiranje, to jest jak čovjek bacio bi konop čovjeku oko vrata i digao ga na njem, a drugi zločinac porobio bi nevoljnika, koji je oko vrata smrsnut ležao na legjih jačega i većega garotera. Da se uplaše garoteri, odregjeno je, da se imaju tući deveterostrukom kandžijom, a osim toga podnijeti i drugu kaznu, koja zakon stavlja na razbojstvo. Posljedica toj odredbi bijaše vrlo povoljna, jer se sad nigdje nečuje za garotere, a tako se isio vlada nada, da će batinanjem ukrotiti okrutne bojđžije.

(Skupi izbori.) Evo koliko je često potrošiti, ako se komu hoće doći u englezki parlament. U sjevernom okrugu grofije Durham izabrani su Bell i Palmer, a potrošili su na izbore 17.601 šterlin i 1 šelini. To je mala stvar od kakvih 180.000 forinti. Njihova dva protivnika platiše račun od 10.601 šterlin i 1 šelini iliti nešto preko 111.000 forinti. U južnom dijelu grofije potrošili su oni, koji su nadjačali, 11.269 šterlina i 8 šelina, nadjačani 9346 šterlina i 10 sel. Disraelia je stajao izbor 1518 šterlina, Gladstona 1323. Kako se vidi, izbornih računa Englezi nekriju.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама

за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати нека

не што пре на нас обрете. Код већих наруџбина сајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налог извршимо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књижара браће Јовановића.

ПРАЈБЕРОВЕ ВЕЛИКЕ ПРИРОДОНИСНЕ СЛИКЕ ЗА ЗИД.

Да бисмо одговорили давно осећаној потреби наочигледне наставе у природопису, постарали смо се да горње слике са српским натписом и тумачењем снабдеване буду, те их сада као српске слике свима школама најтоплије препоручујемо. Ове се слике деле у четири дела а сваки део има 5 таблица. Први део садржава сисавце, други птице, трећи амфибије, рибе и т.д., четврти растине. Сваки део стаје ф. 7:25. Таблице су прилепљене на платну и имају тврде корнице.

Књижара браће Јовановића.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompej, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; s toga znači p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjege, u opće čuva, ljepša i omaljuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzjerovan, da će se novim izumom očuvati ako navrzavajuću; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumrak navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava s oji s naputkom samo 25 nv. manja vrst 4 nv.

Prasak-sjajac. nov. ičeno sastavljeni kovni prasak, koji podpuno odgovara svojoj imenu. Predmet iz drage ili proste kovine postaje ar i s nebrisivimi mrljama, treba da se njeko namirje omiv prasakom, pa odmah zasja. Ovak prasak čist i lakti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s upotom 25 nv.

Lasitilo. Neocjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lakorajnije olatiti svako ostarielo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nv.

Kruglj-čističica, izvrstno srestvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrne trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su bojupromjenile. Stvari iz pagova mogu se usrebiti 1 zamot 25 nv.

Regulator svim uram jest urejena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. 25 nv.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nv., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nv. do 1 fr 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nv.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s laučukom izmješano, da se koža učvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nv.

Svatko treba da naga čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicavom čini, n najmanje se neosjeća mokrina, ma se ičije gadi u vodi, te svrsi posvoma odgovara. 1 boca 60 nv.

Veliku korist praužu nove strojne tuške (olovka); prišedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nalom. 1 komad u drvu 10 nv., u koži 15 nv. s drzalom i nožićem 90 nv. 1 njunjeri tok dostatan za 3 mjeseca 10 nv. 1 komad Union-radigummi za tuhu i ornilo 5 nv.

Prstni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nv.

Prasak sa pranje, da se udrži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prišedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nv.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga srnila 20 nv.

Praktični su gado-brani, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nv.

Najnoviji prasak sa argju, zajamčom, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrge na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nv.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nv., velika 45 nv.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nv.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promok kod djece, bolesnika i rodilja. 1 komad 90 nv., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračem pozor vecienjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašteni sapont oter odstranjuje u jednoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se susi bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nv.

Pariški univerzalni lijev, da se može nescamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno cijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga srestva tek 10 nv. Isti lijev kao lijev, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke zubne kefice, kojim čes si udrži zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nv.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkom i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlašću očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave skode. Čast mi je ovim ubavjetit vecienjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nv., velika 45 nv.

Nova kratala buha dobiju se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdulje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje posteljen oter na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja i rakia, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašću i živce, te tim unapređuje iast vlasia vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećne, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koza nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britce, kojom se prišedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebitu u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nv.

Najbolje bečke vode-zatornice mrlja stoji. 1 boca 10 n.

Enervator odstranjuje umah svaku svjež mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nv.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima večali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupuš li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nv. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt sroja gam di! novo izumljenom gamad nišćom tiječi. Ova nesa no da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, zoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nv.

Prikladno začeplilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepliti. 1 kom. 50 nv. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva laka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.30, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

prva austro-ugarska naručevna kuća
BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Među mnogimi oglašaj naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se da svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu neprosto dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najistozve solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću neznatnu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mičeš tili lijepe sgođe dobiti si tili potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tućevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nv. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ures svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnim kolesci, uz 5godisnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizveduše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50
1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gabini kolesci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-ragljeni s ledeovim staklom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o-sobito finimi, mučno izve-denimi filigran-kolesci f. 20
1 remontoir bez ključa f. 12.50
1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim ledeovim staklom, da se mogu kolesca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.50
Gospojinski satovi fin. i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa f one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može uređiti svaks me-kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata, najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem, počem su načonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim ža-tina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mlijetčkih, f. 1.80, 2 i 2.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.30, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri po-zlaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica, f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.
Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.
1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-meta, stoji 60 novčića do f. 1.

Dovoljni dokaz osobite spokojnosti mojih p. n. štovanih naručitelja pruža službeni poštanski izkaz f. 1869: 10,000 pošiljka i g. 1870 već 23,000 pošiljka od podpisana raz-a-stanli. Ovomu se broju neprimaknu nijedna ovičjnja trgovina.

Za izdavanje i uregjenje IVAN DANILO Tiskom I. Woditzk-e

IVAN DANILO upravitelj.

16
 Pretplata u Dalmaciji i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10: --
 " po godine . . . 5: --
 " mjesec . . . 1: --
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretplata je na godinu
 za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
 samo f. — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 17.

Zadar 27 Veljače 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 25 febbraio. Uno scritto del presidente d'appello Hein constata che la sua lettera diretta a Wittmann è un atto affatto privato e confidenziale, che aveva per iscopo di difendere l'indipendenza dei giudizi contro le asserzioni della difesa Offenheim, quasi essi si fossero fatti strumenti di un ingiustificabile processo di tendenza. Egli pregò Wittmann di usare di tutto il suo potere discrezionale a protezione dei tribunali, nel che non vi è alcun attacco alla posizione indipendente della magistratura.

Altro della stessa data. La *Presse* è informata che il ministro del commercio Banhans, dietro urgente consiglio dei medici, si reca a curare la salute in un clima meridionale, e che già ha ottenuto un congedo di due mesi, durante i quali assume la direzione del ministero del commercio il ministro d'agricoltura Chlumecky.

Versailles, stessa data. L'Assemblea nazionale con 448 voti contro 241 accolse la legge sul senato. Si andò d'accordo di passare alla discussione della legge sull'organizzazione dei pubblici poteri. La proposta dell'estrema sinistra, che nessun membro di famiglie una volta regnanti in Francia possa diventare presidente della repubblica, fu respinta con 543 voti contro 43.

Altro della stessa data. L'Assemblea nazionale con 436 voti contro 262 accolse l'intero progetto di legge riguardante l'organizzazione dei pubblici poteri. I realisti protestarono contro le istituzioni repubblicane.

(Altri telegrammi in 4. pagina)

Il viaggio di S. M. e l'agricoltura.

Nella seduta del Comizio agrario di Zara, da noi annunciata pel 25 di questo mese, fu conchiuso di presentare a S. M. l'Imperatore all'occasione del suo viaggio in Dalmazia un indirizzo, contenente alcuni voti del Comizio a pro degl'interessi agrari da esso rappresentati. Tali voti si riferiscono ai seguenti punti:

1. *Libri tavolari.* Riguardo a questi il Comizio intende sollecitarne l'istituzione.

Strada ferrata. Promuovere l'esecuzione della legge 1873 riguardante tutta la rete dalmata, con riguardo alla recente proposta Monti per la congiunzione colla rete turca.

3. *Dazio del vino e dell'olio.* A questi prodotti, troppo aggravati di dazio e privi d'un campo più vasto di smercio, si abbia riguardo nella prossima revisione della tariffa, sgravandoli d'ogni dazio.

4. *Divisione dei boschi e pascoli comunali.*

Sollecitare la sanzione della legge relativa votata dalla Dieta e la presentazione delle leggi attinenti d'attribuzione del consiglio dell'impero, e del progetto di legge sull'imbooscamento in Dalmazia, già elaborato.

5. *Aumento di maestri popolari* con accrescere il numero degli stipendi pel Preparandio maschile.

6. *Organizzazione dell'amministrazione agraria* col riformare la commissione relativa presso la Luogotenenza in modo che gl'interessi agricoli del paese vi siano più convenientemente rappresentati.

7. *Legge sulla tutela dei campi.* Sollecitare la presentazione alla Dieta provinciale.

8. *Cattedra d'agricoltura* da istituirsi presso l'istituto teologico.

9. *Aumento delle colonne mobili.* Poichè hanno raggiunto lo scopo di estinguere la malvivenza, conservarle ed accrescerle a guardia della sicurezza pubblica nelle campagne.

10. *Danni campestri e forestali.* Renderne più sollecita la procedura e demandare i primi ad essere giudicati dai Comuni.

Doppia lode merita il Comizio agrario di Zara e per aver preso l'iniziativa nell'argomento trattato e per aver abbracciato col suo progetto d'indirizzo tutti gli elementi atti a promuovere gl'interessi agricoli generali, senza occuparsi di singoli interessi locali o parziali, che in un atto così solenne non devono essere presi in particolare considerazione. Nutriamo lusinga che gli altri Comizi agrari della provincia imiteranno quello di Zara, e per sentimento del dovere di rappresentanti del sommo dei nostri interessi dell'agricoltura, e per dimostrare col fatto al Monarca l'accordo universale sopra questo campo, si fecondo e pur troppo finora trascurato.

A nostro credere l'accordo dei Comizi in questa occasione dovrebbe andare più oltre ancora; essi dovrebbero tutti accordarsi in un unico indirizzo a S. M. Questo atto potrebbe essere ferace di ottimi frutti, specialmente di quello di fondare un corpo compatto di rappresentanza degl'interessi agricoli, dirimpetto al quale non potrebbero che moltiplicarsi le cure del governo per questo ramo d'economia pubblica sì premurosamente coltivato. È certo che il governo di S. M. non desidera nulla di meglio, che trovare un tale solido appoggio nell'attuazione delle sue buone intenzioni; ed è affare dei Comizi agrari il procurarglielo. Possano essi a ciò riuscire nella fausta occasione della visita di S. M. a questa nostra madre terra.

Skrajna prevrtljivost u Versalju.

Parlamentarizam nije kod mnogih ljudi osobito obljubljen, broj njegovih potajnih neprijatelja još je veći, nego li se i misli. Nu dvojimo, da li je u svijetu bilo parlamen-

tarna sбора, koji bi hotice ili nehotice u kratkom vremenu toliko izvrgao parlamentarizam ruglu i njegovih tajnih i očitih protivnika, kao što je versalska narodna skupština. Gledajući djelovanje toga sбора, te lutke u rukuh nekolicine nesavjestnih i slavohlep-nih muževa, moraš reći: to je puka komedija.

Toliko je ogavno vladanje te skupštine, da bi se s prezirom od njega morao čovjek odvratiti, kad nebi morao konstatirati žalostne činjenice, da se taj sbor drži reprezentantom plemenitoga naroda francuzkoga i da se drzovito titra sa njegovom sadašnjošću i budućnošću.

Što se danas zaključa, sutra se obori, a jučerani zabačeni zaključak danas se prihvaća. To je rad versalske narodne skupštine i to žalibože u najvažnijih pitanjih državnoga ustrojstva. Vijećajni o zakonu ob ustrojstvu prve komore narodna je skupština prihvatila poznati ispravak zastupnika Wallona, po kojem se Francuzka smatra republikom i to ne samo za septenata Mac Mahonova nego i poslije toga. Ovaj ispravak prihvaćen je bio 30 siječnja velikom većinom, za nj glasovahu sve republikanske frakcije i velik dio Orleanaca. Iskreni prijatelji francuzkoga naroda radovahu se ovoj većini nadajući se, da će ona, vogjena dosadnjim vrlo nepovoljnim iskustvom, ostati složnom i kod budućih rasprava te dajući napokon Francuzkoj stalnu formu vladanja, riješiti ju vjekovita kolebanja, a narod neizvjestnosti, koja mu olovnom težinom pritišće svaki polet na političkom i gospodarskom polju.

Ali u narodnoj skupštini francuzkoj ne vodi neke stranke patriotizam, nego najružnija sebičnost te podle intrige. Orleanci pomogloše republikancem do pobjede 30. siječnja misleći i nadajući se, da će im ovi u zamjenu u raspravi o zakonu ob ustrojstvu senata biti na ruku, da se stranputice dovinu svoga cilja. Orleancem je zakon ob ustrojstvu senata osobito važan, senat je imao biti orudje u njihovih rukuh, put kojim bi vojvoda d'Anmale došao do vlasti i državnoga kormila. A jer republikanci nehtjedoše na to pristati okrenu im legja Broglie i njegova četa u odlučnom času.

U sjednici od 11. veljače povede se rasprava o spomenutoj zakonskoj osnovi ob ustrojstvu senata. Republikanac Pascal Duprat predloži ispravak: „Senat se bira, a biraju ga isti birači koji i zastupnike komore (dolnje)“ Kad dogje do glasovanja, Orleanci pobjegnu, nu ispravak Dupratov bude prihvaćen, jer su uzanj pristali osim republikanaca i bonapartovci. I tim bijaše konfuzija gotova.

Republikanci uvidiše, da bi ona pobjeda njihova mogla donijeti općoj stvari zlih posljedica, jer u patriotizam desnoga središta nije vjerovati, zato odlučise, da će kod svih ostalih točaka zakona što više popuščati; pače deputacija ljevoga središta ode da Orleancem to javi. Sve uzalud, ovi nehtjedoše ni čuti o nagodi ili izmirenju. Hudi duh Francuzke, Broglie napne sve sile, ne samo da do kraja razori većinu od 30. siječnja nego da osujeiti i prihvati zakonske osnove ob ustrojstvu senata. I to mu pogje za rukom.

U sjednici držanoj 13. o. m. imala se nastaviti rasprava o senatskom zakonu. Pošto je izvjestitelj odbora tridesetorice izjavio, da odbor odstupa i da neće više sudjelovati kod rasprava, pročitao ministar Cissey izjavu, u ministarskom vijeću sastavljenu, u kojoj se veli, da predsjednik republike nemože ovlastiti mi-

nistre da sudjeluju kod te diskusije, pošto, po njegovom mnjenju „nagrguje votum od prijašnjega dana (t. j. od 11. o. m.) konzervativni duh ustavnih zakona.“ Ovo je in optima forma prosvjed prvoga činovnika države proti zaključku „suverene, narodne skupštine! Da je u te skupštine više svijesti, ona bi takova činovnika ozbiljno sjetila njegove dužnosti i njegova položaja, ali većina versailske komore neosjeća tako. Kušali su doduše Laboulaye i Béranger prosvjedovati proti preuzetnosti Mac Mahonovoj, ali većina nehtjede ih ni slušati. I sada istom započe prava komedija.

Rasprava o zakonskoj osnovi upravo je letjela; jedan članak bude prihvaćen za drugimi pače i sam ispravak Bordouxa, da se u svakom departamentu biraju po tri senatora glasovnicami prema uvjetom, što no su ob izberivosti ustanovljeni. Većini nije stalo do ovoga zakona; pošto se već prihvaćeni ispravak Dupratov nije mogao oboriti, odluču većina kod konačnoga glasovanja zabaciti cijelu zakonsku osnovu. Tako se i sbilo. Sa 368 proti 345 glasova zaključu komora, da se zakonska osnova nema čitati i treći put, s čim padne cijeli zakon. Skupština napravi „tabulu rasu“ sa svim što je do sada radila!

U ovakih okolnostih još je najkorektniji bio predlog skrajnoga lijevičara Brissona, da se skupština raspusti, jer nije onoga izvela, što joj bijaše glavnom zadaćom, nije dala zemlji ustava. Da je lijevo središte pristalo uz Brissona, versailska skupština morala bi se razići, nu lijevo središte nadajući se uvijek nekakovu izmirenju, glasovaše proti onomu predlogu, koji je među ostalimi živo zagovarao Gambetta i za koji je dao svoj glas i sam Thiers, te bude sa 405 proti 266 glasova zabačen.

Broglie slavi pobjedu; ali ta nije stalna, kao nije ništa stalno u versailskoj skupštini. Jučer imala je raspravljati o predlozih zastupnikâ Waddingtona i Vautraina. Onaj prvi predlaže, neka polovicu senata biraju generalna i vijeća okružna, a drugu polovicu predsjednik republike, narodna skupština, akademija znanosti i naselbine. Vautraine naprotiv predlaže posredne izbore, u svakoj bi općini stotina birača izabrala jednoga izbornika. Ovi izbornici birali bi senatore, za svaki departement po tri.

Ko bi mogao proroči, hoće li se ikoji od ovih predloga prihvatiti?

Ovo na činjenicah osnovano pripovijeda-nje potpuno potvrguje u početku ovoga članka navedene tvrdnje, da naime francuzka narodna skupština sramoti parlamentarizam, i griješi proti svojoj domovini. Sad je skrajne vrijeme, da se republikanci energično prihvate posla, da zapriječe intriganom i kojekakvim protuham bacati na kocku sreću i razvitak francuzkoga naroda. Radit moraju da se ta skupština razigje, to traži od njih „logika, zdrav razum čovječji, poštenje, Francuzka domovina i njeni najviši interesi.“ (Ob.)

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

IV.

Dvoboj.

(Nastavak.)

Stadoh mu sad ovako tumačiti dužnost djevera, ali Ivan Ignatijić ne mogao me nikako razumjeti. „Volja vas“ — reče. Kad se već i meni treba tudjer mješati, a ja ću poći k Ivanu Kuzmiću i službeno mu javiti, da se u tvrgjavi kuje zločin protivan državnomu interesu; a gospodin komandant učiniti će već što treba.

Uplaših se i uzeh moliti Ivana Ignatijića, da ne bi ništa govorio komandantu: i jedva mu se umolih obeća mi, da ne će, a ja odoh od njega.

Večer boravih, po običaju, kod komandanta. Nastojah pokazati se veselim i ravnodušnim, da ne bude sumnje i dosadga upitkivanja što mi je; ali priznajem da nisam imao one bládnokrvnosti, kojom

Politički pregled.

Rajshsrat ima se 27. ožujka odgoditi, s toga rade odbori prilično revno, da za vremena dovrše svoje poslove. Dne 18. o. mj. imao je gospodarski odbor sjednicu, u kojoj je pododbor podnesao izvješće, kako da se razvide uzroci gospodarske križe. Nema dvojbe, da će se ovaj važni predmet raspraviti u zastupničkoj kući još u ovom zasjedanju.

Odbor za reformu političke uprave imao je 18. o. mj. sjednicu, u kojoj je ministar nutarnjih poslova razvio nazore vlade u pogledu tih reforma. Ministar Lasser priznao je potrebu reforma u političkoj upravi, nu izjavio se proti predlogu zastupnika Göllichera, koji smo u svoje vrijeme spomenuli. Napokon primljen je poslje duže rasprave predlog dra. Herbsta, neka se pozove vlada, da predloži zakonsku osnovu o reformi političke uprave u smislu umnoženja političkih činovnika izvan sjedišta kotarskih predstojništva. Ministar Lasser očitovao je takogjer, da se slaže s Herbstovim predlogom, buduć da se zbilja može na ovom temelju izvesti žugjena reforma političke uprave.

U pogledu konferencija, koje se sada drže u Budimpešti, piše „P. Lloyd“, da ministar-predsjednik Bitto neće zastupati u njih subjektivno svoje mnjenje, niti nazore vlade koja je odstupila. U pogledu pojedinih pitanja, u kojih je dobro nbavješćen, biti će u stanju, da priopći konferenciji nazore krune. U Pešti se nadaju, da bi se ovakvim načinom moglo dogovaranje za dva, tri dana dovršiti. Čim se priopći uspjeh dogovaranja Nj. Veličanstvu, otići će vladar u Budimpeštu te će se odmah sastaviti nov kabinet.

U talijanskom parlamentu pradžvali su se ovih dana još nešto o posljednjih izborih. Članovi opozicije navagjali su svašta dokazajući, koliko su oblasti uticale u te izbore. Ministri odgovorili su na sve prigovore, a mnogi članovi desnice krepko su ih podupirali. Napokon predloži jedan član lijevice, da se ministarstvu izreče negodovanje radi srestva, što ih je upotrijebilo kod posljednjih izbora.

Pošto je ministar predsjednik, Minghetti, braneći postupanje vlade, očitovao, da vlada nije nikada postavljala svojih kandidata, primi komora ovo očitovanje sa zadovoljstvom na znanje.

Knez Gorčakov kaže u svojem odgovoru na depešu Carla Derby-a, u pogledu petrogracke vojne konferencije, da se Englezka može još naknadno pridružiti zaključkom konferencije.

„Vjed.“ neće Englezkoj da prigovaraju, svako je, vele, gospodar svoje; ali uz sve to nemogu odobriti, ako se krivo tumače težnje ruske vlade. U istom smislu pišu i drugi nekoji ruski listovi, neobazirući se na dalju sudbinu petrogracke konferencije.

„Times“ slažu se posve s odlukom en-

se obično i mal ne uvijek hvataju oni, koji su bili došli u škripac, u kojem sam i ja bio. Te večeri, bijah nježan i čitljiv. Marija Ivanovna bijaše mi milija nego obično. Pomišljajući, ne gledam juli i zadnji put, očima ja nekako kosnutoljivo pogledavah. I Švabrin je došao. Pristrančim se za čas s njim i javim mu, što sam govorio s Ivanom Ignatijićem. „Što će nam djeverovi?“ kaza suhoparno: „lako je i bez njih“. Dogovorismo se, da ćemo se ogledati sutra iza plastova, koji bijahu u dnu tvrgjave i da ćemo se sastati o sedmoj uri u jutro. Razgovarismo se, kako se činjaše toli prijateljski, da se je Ivan Ignatijić od veselja razkvocao. „Zao mir“ — reče mi zadovoljno, „ipak je bolji od dobre svagje“.

— Što, što, Ivane Ignatijiću? — upitati će komendantovica, koja u nugu prebiraše karte; nisam pravo razumjela.

Ivan Ignatijić opaziv, da nisam ne zadovoljan i opomenuv se svoga obećanja, smete se i ne znade, što li će odgovoriti. Švabrin ga preteče:

— Ivan Ignatijić — kaza Švabrin — pravi nas, što smo se izmirili.

glezke vlade, veleći, da će svako pristati uz Derbya, koji neće da privoli uz dogovore, koji bi bili na korist samo vojničkim vele-vlastim.

Iz Berlina pišu, da se je knez Bismark prije nekoliko dana duže vremena razgovarao sa carem Vilimom, a tom prilikom da je car spomenuo dužnostikoje nalažu njemu kao i državnomu kancelaru, da ostane na svojem mjestu. Bismark da je obećao caru, da će ostati, ali umoli, neka mu se nekim načinom olakša njegovo poslovanje. Po svoj prilici da će kneza Hohenloha, poslanika u Parizu, pozvati u Berlin kao adlatusa kneza Bismarka i da će Hohenlohe biti na čelu vanjskoga ureda. Prijateljem Bismarkovim nije ova kombinacija po volji.

Iz Carigrada pišu „Golosu“, da podgorička stvar nije jošte posve izravnana. Crnogorci znadu dobro, da konzuli u Skadru pristaju uza nje. Grof Andrassy, vele, da je knezu Nikici dao na znanje, da bi morao sam voditi rat s Turskom bez ikoje potpore, kada bi došlo do sukoba među Turskom i Crnogorom. Uz sve to osvjedočeni su u Carigradu i Skadru, da austro-ugarski konzularni agent podupire zahtjeve kneza Nikice. Konzuli francuzki i talijanski da se dragovoljno pridružuju svojem kolegij. — Crnagora je mirna, čekajući dok valjda tečajem godine bukne buna na kojoj drugoj strani turske države.

U Versalju složile su se ipak stranke u pogledu zakona o ustroju senata. Maršal Mac Mahon odustao je od prava, da sam imenuje senatore. Po svoj prilici prihvatit će se osnova, da komora imenuje sedamdeset i pet senatora, koji se nemogu skinuti, a dvije sto dvadeset i pet senatora da se bira generalnimi vijeći. Da je došlo do sporazumka, razlog je takogjer taj, što se je lijevo središte spojilo s desnim iz same bojazni od bonapartizma

Domaće.

Di questi giorni si è costituita la nuova Amministrazione comunale di Sale con V. Piasevoli a Podestà.

La compagnia drammatica diretta dalla nota attrice Giacinta Pezzana-Gualtieri, di passaggio pel l'Oriente, darà tre rappresentazioni in questa città, delle quali la prima questa sera.

Nella III sessione della commissione provinciale per la regolazione della imposta fondiaria, scrive l'Avv. Dalmato, veniva pertrattata l'importante questione insorta, se nelle operazioni geometriche per gli scopi della regolazione della fondiaria, debba esser fatto calcolo dei coloni. Pronunziatasi la commissione in senso affermativo, Sua Eccellenza il signor presidente della medesima, barone de Rodić, dava tutto il suo appoggio a tale proposta, e la medesima veniva non ha guari anche accolta dall'i. r.

— A s kim si se ti to, moj batjuška, posvadio?
— Okrupno se pokarasmo ja i Petar Andrejić.
— A za što?
— Gotovo za ništa: za pjesmicu, Vasilisa Jegorovna.

— Pa sbog pjesme se svaditi!... a kako se je to slučilo?

Evo kako: Petar Andrejić sastavio je onomadne pjesmicu i danas ju zapjevao kod mene, a ja zapjevao onu svoju obljublenu:

Kapitanskaja doč

Ne hodi guljat' v polnoč.

Rodi se prepirka. Petar Andrejić se malo razljuti: ali poslije uvidi, da je svakomu prosto pjevati, što hoće. I tako se svršio posao.

Bezsravnost Švabrinova mal da me ne uzma-hnita; ali niko do mene ne razumjevaše njegovih surovih izprika ili barem niko za njih ne maraše.

Od pjesama svrati se na pjesnike, i komendant primjeti, da su svi pjesnici bezputnici i pijanice, i prijateljski me svjetovaše, da se kanim pjesništva,

ministero delle finanze, il quale ordinò, che negli operati geometrici relativi alla reambulazione dei fondi per gli scopi della regolazione della fondiaria debbano essere compresi, colle stesse modalità ch'erano state prescritte per la formazione del catasto stabile, oltre i proprietari dei fondi anche quei coloni, che giusta i contratti o le consuetudini del paese sono da considerarsi come possessori permanenti.

Nella 10.a seduta della IV sessione la commissione provinciale votava un ringraziamento a Sua Eccellenza il signor presidente per l'efficace sua cooperazione in argomento di sì vitale interesse per la nostra provincia.

Si porta a pubblica notizia, che nel giorno 8 e 15 marzo rispettivamente p. d. si costituiranno le commissioni elettorali per le elezioni suppletorie delle Camere di commercio ed industria di Zara e Spalato, composte a sensi del § 16 del vigente regolamento elettorale per la Camera stessa (B. P. N. 13, anno 1870.)

Fu fissata la mattina del 7 aprile, alle ore 9 per l'apertura della prima sessione ordinaria della corte di assise per l'anno 1875 presso l'i. r. tribunale di circolo in Cattaro.

I dibattimenti avranno luogo nella sala del tribunale, e furono destinati, in presidente l'i. r. presidente del tribunale sig. Gaetano Frari ed in sostituto del presidente l'i. r. consigliere provinciale signor Edoardo barone de Billeberg.

Dall'Annuario marittimo, compilato dai governi marittimi di Trieste e Fiume rileviamo che la marina mercantile austro-ungarica, alla fine dell'anno 1874, contava 594 navi di lungo corso della portata di 282,860 tonn. e con un equipaggio complessivo di 7,682 persone; 1,985 navi di grande e piccolo cabotaggio di tonnellate 36,278 e con 6,221 uomini d'equipaggio; 1,959 barche da pesca di tonn. 5,688 e con 7,264 persone d'equipaggio; 2,665 barche numerate e d'alibo con 6,214 persone d'equipaggio. Assieme la marina mercantile contava 7,203 navi di 332,000 tonn. e dava lavoro a 27,381 persone d'equipaggio. Tra queste navi si contano 105 piroscafi di 58,704 tonn. e con un equipaggio di 2623 persone.

Delle navi di lungo corso il maggior numero (essendovi compresi 77 piroscafi) appartiene al porto di Trieste, cioè 152 navi di 87,914 tonn., segue Fiume con 122 di 53,141 tonn., Lussinpiccolo con 129 di 55,795 tonn., Ragusa con 75 di 42,202 tonn., Megline con 46 di 19,505 tonn., Pola con 28 di 9,547 tonn., Buccari con 17 di 6,022 tonn., Rovigno con 7 di 2,418 tonn.

Dei bastimenti di grande e piccolo cabotaggio il maggior numero, cioè 500 di 8,314 tonn. appartiene a Spalato, segue poi Trieste con 312 di 5863, Lussino con 232 di 5002, Ragusa con 227 di 3,672, Pola con 102 di 2,928, Megline con 38 di 1,937, Rovigno con 86 di 1,772, Fiume con 30 di 1,429, Segna con 46 di 1,422. Dai cantieri dei porti austriaci si costruirono durante il 1874 34 navi delle

quali 4 a Trieste, 11 a Fiume, 10 a Lussinpiccolo, 2 a Capodistria, 2 a Segna, 1 a Gravosa, 2 a Curzola, 1 a Portorè, 4 a Buccari.

All'estero vennero acquistate 6 navi, tra le quali 3 piroscafi.

La marina conta 1,352 capitani a lungo corso, 700 tenenti, 86 direttori al grande cabotaggio esteso, 109 al grande cabotaggio ristretto, 104 al piccolo cabotaggio, 17,749 marinai, 1,282 fuochisti e carbonisti, 189 macchinisti.

Alla costruzione navale sono addette 3,533 persone, delle quali 1,666 a Trieste.

I naufragi nel 1874 furono 32, si demolirono 82 navi però di sole 1,998 tonn. e se ne vendettero all'estero 48 di 13,973 tonnellate.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Vienna, 27 febbraio. La Camera dei deputati ha votato oggi in seconda e terza lettura f. 4.500,000 per la regolazione e l'asciugamento della Narenta.

Altro della stessa data. Nel processo Offenheim il verdetto dei giurati fu unanime pel non colpevole.

NARODNO GOSPODARSTVO.

Što ima gospodar raditi mjeseca veljače.

Kuća i dvorište. Što nisi dogotovio mjeseca siječnja, to sada sgotavljaš (doragjuj). Pravi i pravilaj razno orudje, na dvorištu ako je snijeg okopnio (raztalio se) prigrinjaš blato na kupove. Pravilaj obore i plotove.

Štala. Stoku marljivo čisti i dobro hrani, navlastito bregje krave. Za sunčana dana neka se blago po dvorištu sprogje, a štala dobro provjetra.

Polje i sjenokoša. Čisti jarke na polju, da se suvišna voda ocijeli. Ako su suhi dani, valjem povaljaj nsjeve, koji su se od smrzlice nadigli. Ako ti se osušila oranica, začmi odmah orati, te sij zob. A na drugih oranicah podaraj izvežen znoj. Na livade napuštaj kalnu muljnu vodu, ako nije to smrznjeno. Sušne pako livade posipaj kokošjim gnojem, a vlažne pospi sadrom (gipsom), vapnom, pepelom i čagjami.

Voćnjak i vrt. Gnoji voćke od stabla poraz daleko, da razvježeno žilje gnoj upiti može. Presagjuj mlade voćke, ako je zemlja sipka, čisti voćke od mašine, i odrezavaj suhotine, na gladko tik stabla ili tik graba. Ako se zemlja osušila, priredi nekoliko gredica, pak posij salatu, mrkvu i grašak, toga ne bi smelo faliti na nijednom selskom vrtu.

Vinograd. Kolje se ima ovoga mjeseca posve prirediti i sveziti u vinograd. Ako je suho, raznosi k trsom priveženu zemlju i od dobrog nasada valjaš

dajte, dajte. Palaško, odnesi te mačeve u komoru, Petre Andrejiću, to mu se lje nijesam od tebe nadala. Zar možeš dušom podnijeti? Aleksa Ivanić je i tako izpisan iz garde radi ubojstva, on ne vjeruje ni u gospoda boga; ali za tebe mi je čudo; zar ćeš i ti biti kakov je on?

Ivan Kuzmić se posve slagao sa svojom ženom i pristavi: „Vasilisa Jegorovna pravo veli. Dvoboji su formalno zabranjeni u vojničkom artikulu“. U to uze Palaška naše mačeve i spravi ih u komoru. Ne mogah zatomiti smijeha. Švabrin ostavi se sbilje. „Koliko vas godj štnjem“ — reče hladno komandantovici — ne mogu da vam ne primetnem; da si vi krvarite svoj mir, gdje vam nije sile, suđedi nama sud. Ostavite to Ivanu Kuzmiću: to je njegov posao“. — Ej, moj batjuška! klikne komandantovica — zar nisu muž i žena jedna duša i jedno tijelo? Ivane Kuzmiću! A što zjevaš? Odmah ih stavi jednoga u jedan kut, a drugoga u drugi, o kruhu i vodi nek budu, da im jenja suludost, a otac Gerasim neka odčati na njih epitemiju, da molo boga, da im oprost i da ne busaju pred svijetom.

trsove i sadi grebenice; koncem mjeseca počmi rezati trsje, te od izabranih felâ pravi ključee.

Pčelinjak. Za toplih dana ne daj pčelcem izljetati, jer je jošte prerano. Kupljene pčelce dopremaj, pak na sгодna mjesta premještaj.

Drva. Zadnje vrijeme, da kuću oskrbiš s drvi, da ljeti ne budeš morao ići u šumu. (S. G.)

Različite vijesti.

(Vještice.) U Rouffachu u Njemačkoj digla se je nedavno na ženu ngledna gragjanina vika, da je vještica. Nerazumni ljudi počeli su joj se uklanjati, a najzad je njezinu suprugu neko u pismu ozbiljno sjetovao, neka si ženu na lomači spali i sebi i općini na spas. To je pismo i u javnost dospjelo te je uvrijegjena obitelj prisiljena zaiskati u suda pomoć, da se lude glave umire. Sud će doduše imati suditi o uvrijedi poštenja, nu u raspravu bit će upleteno i pitanje o vješticih te će evo u naše dane po neki način raspravljana biti parnica proti vještici.

(Uzor kazališni oglas.) Ravnatelj magjarskog kazališnog društva de Nyeky dao je 6. o. m. u Maros-Vasarhely raznositi okolo kazališni oglas, na kojim je megju ostalim bilo čitati: „Kad nebi bio današnji komad još nigdje nikad predstavljao, to bi se danas prvi put ovdje predstavljao. A taj je Don Juan, ljude zderući španski plemić i kamena statua u predsobjni pakla. Romantična, za krvlju vapijuća žalostna vesela igra. Napisao ju iz zdvojnosti Molière, preveo iz srđbe Balog, u prizore stavio u ludosti Stjepan Kovacs“. Lica budu ujedno u osobitih odjelih obučena, tako n. p. chef policije bez policije, koji svoje organe od zada pobugjuje, da red bude što veći nered; u ostalom običaje on svoju lulu uvijek emuljiti itd. itd.

(Ugodna vijest za liječnike.) Kad je nedavno preminuo kineski car, razasana je na sve strane prostranoga carstva slijedeća vijest: „Car je preminuo dne 12. siječnja. Namjesto princea Konga vladat će po svoj prilici regencija. Poglavlaci dvorskih liječnika odrubljena je glava! — Eto sad lijepa mjesta znamenitu liječniku, nu bijes je samo, što su kineskim dvorskim liječnikom glave na tanku koncu, čim se razboli ko od dvora.

(Svakih pet minuta porod.) G. 1874. rodilo se je u Londonu 121.394 djece, pomrlo je pako samo 76.606 čeljadi. Broj puka pomnožio se je dakle za 44788 doša. G. 1874. rodilo se 10207 djece više nego li g. 1864. Ako se ukupni broj poroda podijeli na cijelu godinu, pa dan dolaze 333 poroda, a na sat 14 iliti po jedan svakih 5 minuta.

(Ženitbeno osjeganje vjere.) Nakon reformacije upotrebljavala se velika opreznost kod sklapanja mješovitih ženitba. Rogjaci zaručnice zahtijevahu osobito, da se dadu jamstva za slobodno vjeroispovjedanje. Jedao zanimivi primjer toga postupka daje nam slijedeći dogagjaj: Kad se je Rudolf grof u Sulza 1605 ženio sa groficom Agathom pl. Hanau, izdao je slijedeću čudnovatu sudbenu izjavu: „Ja Rudolf, grof u Sulzu, zadajem riječ mojim grofovskim poštenjem, ili neka me odnese vrag, da ću mojoj budućoj supruzi dopustiti, da izpovijeda Lutrovu vjeru, te da joj neću dati nikakova povoda, da od nje odstapi. Ja imam gori dvije biblije, nije li joj to dosta, kupit ću joj još dvije. Ona samo neka marljivo čita. Osim toga ja uzimam njeno tijelo, a ne njenu dušu. Ja ostajem kod svoje katoličke vjere, u kojoj sam odgojen od mladosti svoje; ja znam, da sam ja na pravnom putu; ako ona neće u nebo, to neka ide u pakao“.

Ivan Kuzmić ne znađe, što bi odlučio. Marija Ivanovna bje vrlo pobijedjela. Malo po malo bura utoli; komandantovica se primiri i pouka nas, da se poljubimo. Palaška nam donese mačeve. Otigjismo od komandanta, kako se činjaše, pomireni. Ivan Ignatijić nas sprovede. — Kako da se niste stidili, rekoh mu srdito, prijavljivati komandantu, pošto ste mi obećali da ne ćete ni pisnuti? — Tako mi svetoga boga, ja nisam ništa govorio Ivanu Kuzmiću — odgovori on — „Vasilisa Jegorovna sve je izpipala od mene. Ona je sve i uređila, a da komandant nije ništa znao. U ostalom, hvala bogu, da je tako prošlo“. Dorekav to, vrati se kući, a Švabrin i ja otađosmo posanke. Naša stvar ne može se tako okončati — rekoh mu. „Dakako“ — odgovori Švabrin; vi ćete mi svojom krvlju odgovarati za vašu drzovitost; ali će po svoj prilici za nama opet zavirkivati. Nekoliko dana valja nam se pritajivati. Do vidjenja! — I mi se razstadosmo, kano da nije ništa bilo.

(Slijedi.)

jer da se to ne slaže sa službom, i da to ne sluti na dobro.

Ne mogah obastati uz Švabrinu. Na skoro se oprostih s komendantom i s njegovom obitelji; došav kući, ogledah sablju i rt joj, te legoh da spavam; zapovjediv Saveljiću, nek me probudi prije sedme ure.

Drugi dan u vrijeme urečeno stojah već za plastovi, čekajuć svoga. suparnika. Za koji čas eto i njega. „Mogli bi nas zateći, — reče mi; „požurimo se“. Skidosmo kabanice, otađosmo u košuljah i povadismo mačeve. Baš u taj čas dogje iznebuške Ivan Ignatijić i do pet invalida. Pozove nas ka komandantu. Teško nam bilo pokoriti se, ele nebi drugo: vojnici nas obkolih i pogjosmo k tvrgjavi ustopce za Ivanom Inatijićem, koji nas vogjaše veličanstveno, koracajuć vrlo dostojanstveno.

Ugjosmo u komendantsku kući. Ivan Ignatijić otvori vrata kliknuv uzvišenim glasom „Evo ih!“, Sastade nas Vasilisa Jegorovna. „Joj, moji batjuške! Što je to? kako, za što? u našoj tvrgjavi gradit ubojstva! Ivane Kuzmiću, odmah s njimi u zatvori Petre Andrejiću! Alekso Ivaniću! dajte ovamo mačeve!

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле,

да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Он има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 о за ученике пду уз ту „Школу“.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbenu najbogatiju skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Elzsdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatru pozlaćeni kronometer sat sa dvoustrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatru pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvoustrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, a talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvoustrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim staklima, nikelstrojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugima, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za ota. spogje od pravoga srebra pravo pozlaćena, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevinom pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
„ „ „ sa zlatnim obručom . . . od for. 13—14
„ „ „ na skok . . . od for. 13—18
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
„ „ „ sa krist. staklima . . . od for. 14—17
„ „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
„ „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
„ „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
„ „ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
„ „ „ emailiran . . . od for. 30—36
„ „ „ sa zlatnim poklopcem . . . od for. 35—40
„ „ „ (mantel) . . . od for. 38—48
„ „ „ email. sa diamantima . . . od for. 36—45
„ „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
„ „ „ dvostr. zaklopcem 8 . . . od for. 40—48
„ „ „ rubina . . . od for. 50—65
„ „ „ email. sa diamanti . . . od for. 35—44
„ „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ures za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzvardeke porcelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, -- 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada e:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje se m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnima i lažnim oglašima pohagjuju njihove ducane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraca Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati Taborstrasse br. 10, koja uz najrijebu, oš za ču jeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za polpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štit na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štit na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štit na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.

1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nvč. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.

1 mehanični čistilac cilandra, nvč. 20.

1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.

1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.

1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 5, 6 novč.

1 taca za svijetiljke 20, 25 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se **englezka kabanica za kišu** iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију остали скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници хрватки од I. Кулјевића. Vijek od Račkog. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Osman Gundulića, Pesme Stanka Vraza I. i II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . " 5:—
" mjesec . . . " 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 18.

Zadar 3 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 2 marzo. Nella Camera dei deputati il sig. presidente dei ministri risponde all'interpellanza relativa al ratto di una ragazza presso Ragusa, che nel processo istituito in proposito la ragazza stessa ebbe a dichiarare di non essere stata rapita, ma aver essa spontaneamente seguito l'attuale suo marito ed abbracciato la sua religione.

Il sig. ministro di giustizia risponde all'interpellanza relativa alla lettera del presidente d'appello Hein al presidente Wittman, che lo scritto era confidenziale, di natura privata, non contenente alcun rimprovero. Il governo è penetrato della necessità di proteggere l'indipendenza del ceto giudiziario. Se in questo caso vi fu trapasso di competenza, deciderà il senato della Suprema Corte, il cui giudizio il governo ha già invocato.

Buda-Pesth, 2 marzo. Domani il foglio ufficiale pubblicherà il sollievo dell'attuale ministero e la nomina del nuovo, con distinta ricognizione dei servizi del precedente.

Neretva.

Napokon će oživiti pusta Neretvanska dolina; prosužit će se smrtonosne močvare, urediti rijeka.

Sve to javlja radosna vijest iz Beča da je zastupnička kuća carevinskoga Vijeća prihvatila vladin predlog o presušenju i uregjenju Neretve, te već ove godine u tu cijel glasovala 4.500.000 f.

Zakon je glasovan; da će ga primiti i gospočka kuća a premilostivi Car odobriti, nema dvojbe.

Mi danas nećemo da na dugo i na široko razlažemo sve koristi što će iz tog ogromnog poduzeća crpiti Neretvanska okolina prije svega pa cijela Dalmacija. Mnogo je godina proteklo što se je o tome svejednako pisalo i to svestrano dokazivalo, pa netreba da mi danas iste stvari ponavljamo.

Dosta nam je reći da od presušenja Neretvanskih blatija u mnogokoječemu zavisi materijalno blagostanje cijele pokrajine, jer budu presušene Neretvanske močvare, Neretvanska će dolina postati što je Sicilja Italiji, žitnicom pokrajine, i da ne spomenemo koliko li se neće pokrajina koristiti dok budu trajale radnje, na koje će se ogroman novac strošili.

Orako jedno za drugim evo ostvarava se sve čemu se saborska narodna većina nadala od pomirljive politike prema vladi i o čemu su neumorno, pregorevajući same

sebe nastojali oni njezini članovi, što su je u Beču na carevinskom Vijeću zastupali.

Za željeznicom već započetom, nastaje Neretva; sve se redom obistinjava, te oporvrgava tvrgjenja onih koji pošto su jednog lijepog dana naprasito pomirljivoj politici htjeli okrenuti legja, ni su se više od ove nadali za pokrajinu onomu dobru, što su ga prije za stalno iščekivali.

A ako se nije postiglo sve u onoj mjeri u kojoj se moralo, to za cijelo svak danas uvigja da uzrok ne leži u tome što su rodoljubi smatrali da se pomirljivim putem ima promicati narodna stvar, već što svi nisu na tom putu do kraja uztrajali.

Svakako narod neće nikad zaboraviti što je sve idući tim pravcem postigao, a uvijek će se harno sijećati uprave bar. Rodića pod kojom se, nastojanjem gosp. Namjestnika, jedna za drugom ostvarivaju njegove davno gojene nade.

Megjutim Neretvani na posao, evo i za vas sunce sviće!

O Bismarkovu odstupu.

Prijatelji pruske Njemačke pokunjili su glavu. Iz Berlina stigle su ovih dana žalostne vijesti. Knez Bismark tvorac njemačkoga političkoga jedinstva, silni borac proti ultramontanizmu, hoće da odstupi. — Glas, da njemački državni kancelar kani odstupiti, pronosi se već duže od po godine dana. Nije on za muknuo ni od onoga vremena, kako-no je car Vilim, zatim i njemački državni sabor u pitanju o zatvoru zastupnika Majunkea, u kojem se je Bismark glavom bio naprijed iztaknuo, izrazio kancelaru svoje povjerenje. Obožavatelji Bismarkovi — a ti nesjede samo u Berlinu — uvjeravali su poslje ove pouzdanice, koliko su god bolje znali, da je „položaj Bismarkov čvrst, kao što je ikada prije bio“, ali novine, koje nijesu stajale u službi njemačkoga kancelara, nijesu se na tu pouzdanicu ni malo osvrtaale, nego su sveudilj još pričale, da će Bismark odstupiti. „Što svijet govori“, a ovdje su svijet novine, „ili je bilo, ili će biti“. Ovoj bi čovjek gotovo morao povjerovati, kada čita, da se sada iz Berlina uprav službeno potvrđuje, što su do sada samo zlobni glasovi pronosili.

Pa koji su to razlozi, što bi Bismarka mogli skloniti, da odstupi? Nikoji drugi, vele službena i druga pruska vrela, nego Bismarkova boležljivost. Bismark se je radnjom duševno i fizično odronio. On je postao tugaljiv, nervozan. Svaka stvarca hvata mu se živaca. Poslovi, koje je njemu kao državnomu kancelaru i ministru obavljati, odveć su mu dotežćali. Težkoga bremena nemože on više podnositi. Da se dragocijeni njegov život sačuva, treba mu breme, barem na neko vrijeme, sasvim skiniti s vrata, ili barem posao razdijeliti i njegovu brigu olakšati.

Pristati na prvo, značilo bi po shvaćanju Bismarkovih štovatelja pristati na zločin proti njemačkoj slavi i veličini. I za to se, kako javljaju iz Berlina, nastoji o tom, kako bi se Bismarku mogla dati pomoć, a da se uzde

državne uprave ipak ostave u njegovih ruku. To bi se pak imalo postići tako, da se poslovi kancelarstva i vanjskoga ureda razluče, za ministra vanjskih poslova da se imenuje poseban čovjek — znadu za to već i kandidata, naime sadašnjega njemačkoga poslanika u Parizu, kneza Hohenlohea — a knez Bismark da ostane samo njemačkim kancelarom, koji bi i kao takav svemu životu i razvitku državnomu davao pravac.

Stvar do sada još nije riješena. Kako će se riješiti, mi nemarimo trti si glavu. Nam je ovdje uočiti samo važni dogogjaj, da se i službeno priznaje pitanje o Bismarkovu odstupu.

Mi smo voljni, vjerovati, da je Bismark zblijla nervozan, bolestan. Dopustit ćemo drage volje, da je i ogromnost posla, koji je njemačkomu državnomu kancelaru na brizi, toj njegovoj bolesti pripomogla. Ali da je Bismark samo s toga, što poslu fizično nebi mogao dulje odoljevat, osjetio želju, da odstupi, to nam se čini vrlo dvojbenim. Samom tehnikom posla, samom administracijom, Bismark se je i do sada jedva imao baviti, a samo ovom može se čovjek prije reda odroniti. Bismarkovoj „boležljivosti“ valjat će dakle razloge svakako drugdje tražiti.

I mi mislimo, da negagjamo krivo, ako u tom pogledu upućujemo na opći politički položaj njemačke carevine. I koliko se je god Bismark do sada naprezao, da njemačko državno jedinstvo po pruskom duhu i liku utvrdi, nije još ni na po puta stigao. Upotrijebljena sredstva neodgovaraju postignutim rezultatima. Ultramontanci nedadu se ni saviti ni satrti. Partikulariste, izprvine zablenuti od sjajnih pobjeda, počimaju sve to jače dizati glavu, odkako su se uvjerili, da Pruska, kao zastupnica njemačkoga državnoga jedinstva, nepušta političko-narodnim osebinam u carevini nikakva izraza. Gledajući opoziciju ultramontanaca i partikularista, ohrabрили su se i „junkeri“, koji Bismarku nemogu zaboraviti, da se je od njih za mlagjih godina odmetnuo i koji na samom pruskom dvoru imaju vrlo jaku stranku.

Vanjski položaj njemačke carevine od godinu dana ovamo još je i gori. Vrijeme, kad su na nekojih dvorovih padali pred Bismarkom na trbuh, to je vrijeme bilo i prošlo. Kako Francuzka proti pruskoj Njemačkoj stoji, o tom netreba ni govoriti. U Rusiji imala je Pruska može biti jedinoga pouzdana prijatelja. Danas može reći, da ga je imala. Uz sve rodbinske sveze pruske i ruske dinastije prusko-njemačko prijateljstvo ohladnilo je posljednjega vremena tako jako, te još malo treba, da se pretvori u mržnju. Pruska je, kako povjest svjedoči, tri puta pala i tri puta dignula se samo pomoću Rusije. Ako ikad, blagostanje i razvitak Pruske jest danas, gdje Francuzka preča na čas odmazde, u ruku Rusije. A Rusija počima eto od nje odmicati svoje ruke; jer počima uvigjat, da se njezini putevi sa putevi Pruske mogu i sukobiti...

Kakav je odnošaj Austro-Ugarske prema Pruskoj, nećemo da raspravljamo. Za Englezku zna se, da njezino sadašnje, toryevačko ministarstvo, Pruskoj nipošto nije prijazno. A napokon, treba li još više što-god za osvjetljenje vanjskih odnošaja Pruske dodati, kad spomenemo, da se i mala Holandija proti njoj utvrgjuje?

Može se dakle razumjeti, ako ovakvim odnošajem ni željezna narav Bismarkova nije kadra odoljeti i ako u Berlinu drže za uputno, potražiti državnomu kancelaru najprije zamjenika, a zatim možda i konačno nasljednika. Hoće li zamjena ili konačna promjena prvih državnika moći oblake, koji se nad njemačkim obzorjem gomilaju, razpršiti, do Njemaca je samih, da to razabiru. Naše bijaše samo pokazati te crne točke, da se glasovi o Bismarkovoj bolesti i njegovu odstupu razjasne. Uzrast Pruske bio je prenagao, nenaravan. Posljedice počimaju se već danas osjećati.

(N. N.)

Nella 112. seduta della Camera dei deputati, del giorno 17 corr., il dep. D. r Mouti e 25 consorti diressero a S. E. il signor ministro delle finanze la seguente interpellanza:

È già noto che in Dalmazia il possesso fondiario è oltremodo frazionato, che si eseguono sempre più incessanti divisioni, e che quivi, più spesso che in qualsiasi altra provincia, il possesso fondiario passa da una mano all'altra. Deve quindi essere assai difficile nella suddetta provincia di tenere in netta ed esatta evidenza lo stato catastale del possesso fondiario; ma appunto perchè è molto frazionato tale possesso e spesso si cambia la proprietà delle particelle catastali, è necessario tanto più di tenere in esatta evidenza tali frazionamenti e volture di proprietà.

Unicamente sulla base dei dati catastali viene commisurata e riscossa l'imposta fondiaria e l'addizionale all'imposta fondiaria, onde non è giusto che il censita paghi più di quanto deve, o che paghi per un altro, o che nel pagamento sia vincolato a qualche altro, mentre se n'è diggià separato legalmente. È gravoso il pagamento delle steure, ma più gravoso riesce ancora di pagare senza sapere nè come, nè perchè, o sapendo addirittura che si paga per altri, senza bisogno.

Havvi tuttora in Dalmazia un'infinità di particelle catastali, registrate a nome di persone già decesse da molto tempo, o che cessarono di esserne proprietarie; ve ne hanno moltissime, diffatti, divise da più anni, ma che tuttora figurano come prima nei registri e nelle mappe catastali; e ve ne sono molte scomparse in seguito ad influenze elementari, ma che tuttodì figurano nel catasto quali fondi di prima qualità, onde come tali vengono assoggettate all'imposta.

Questi sono i motivi, per cui nella tenuta in evidenza del catasto in Dalmazia regna un gran disordine, e per causa di questo disordine soffre la maggior parte del popolo dalmato, che è costituita di possidenti rustici, i quali in tale riguardo ne possono, nè sanno aiutarli. In conseguenza di questo disordine avviene che il popolo basso di frequente adombra, senza ragione, anche i più onesti esattori d'imposte; che molti non sono in grado di pagare l'imposta fondiaria, essendochè da essi viene preteso più di quello che devono; che taluno perde quel di più che ha pagato per un altro; che qualcheuno viene oppignorato, perchè il suo compossessore, dal quale però è infatti diviso, non ha corrisposto la

quota dell'imposta fondiaria spettantegli — ed altri molti inconvenienti di simile natura, che danno motivo alle popolazioni di lagnarsi e di essere malcontente, mentre già soffrono molto per le tante esecuzioni.

S' intende da sè che con simili disordini nemmeno le liste elettorali nelle elezioni politiche non possono essere esatte, in modo da assicurare un conveniente esercizio del diritto elettorale politico.

È bensì vero che colla revisione catastale ora in esecuzione, verranno tolte alcune cause di disordine nell'attuale catasto, ma questo lavoro progredisce sì lentamente, che allorquando sarà condotto a termine, in quelle comuni colle quali si ebbe a principiare, saranno avvenuti tali cambiamenti nel possesso e nello stato delle particelle fondiarie, da lasciare in tutto il disordine di prima. Ed il disordine regnerà fintantochè il governo non avrà cura che in un modo conveniente si ottenga e si converta una migliore e più esatta tenuta in evidenza del catasto.

Per tutto ciò i sottoscritti si onorano di rivolgere al sig. ministro delle finanze la seguente interpellanza:

1. Se gli siano noti i disordini che in Dalmazia regnano riguardo alla tenuta in evidenza del catasto?
2. Che cosa intenda egli di fare, per portarvi un migliore e stabile ordinamento?

Politicki pregled.

U zastupničkoj kući odgovorio je ministar provosugja dr. Glaser na intepelaciju zastupnika Cijenciale i drugova u pogledu uzpostavljenja českoga i poljskoga jezika kod sudova u Šlezkoj. Ministar reče, da vlada nemože dopustiti, da je u Šlezkoj osim njemačkoga jezika priznan takogjer česki i poljski jezik kao jezik zemaljski.

Toga da nije vlada nikada priznala, pače da se je g. 1851. i g. 1871. sudovom i političnim oblastim naznačilo načelo, da se ima u Šlezkoj jedino njemački jezik smatrati jezikom službenim. Na takovu odredbu da je vlada bila ovlaštena, budući da se u Šlezkoj govore dialekti, koji nisu na onom stepenu, da bi se mogli smatrati književnim jezikom.

Dne 23. o. mj. primilo je Nj. Veličanstvo ministra-presjednika Bitto-a, zatim nadvojvodu Josipa, koji se je povratio iz Belgije, a o podne imao je Csengery audijenciju kod Nj. Veličanstva. Dan prije primilo je Nj. Veličanstvo Szlavya i Ghyczya i ministra-presjednika. Ghyczy, vele, da je u svojem izvješću o financijskom položaju iztaknuo, da je povišenje poreza, kako ga je on predložio, minimum; pače, da neće valjda biti ni ta svota dovoljna, da se uzpostavi ravnoteža u državnom gospodarstvu.

O dogovaranju u pogledu fuzije, koje će nastaviti povjerenik Nj. Veličanstva, odnosno presjednik kabineta s Kol. Tiszom, piše „P. N.“, da će se tu raspravljati ponajprije samo pitanje o uređenju državnoga gospodarstva. Glavno je u tom pogledu pitanje, da li će i Tisza napram očitovanju Deakove stranke u

konferenciji kod Szlavya učiniti kakove koncesije. U tom bi slučaju mogao preuzeti listu financijska jedan onih članova sabora, koji su pristali uz politiku dosadanjega ministra financijska. P. Naplo misli, da bi moglo proći još nekoliko dana, dok se situacija razbistri.

U Berlinu govori se sveudilj o odstupu kneza Bismarka. „Köln. Ztg.“ nedvoji ni najmanje, da je državnomu kancelaru ozbiljna volja ostaviti državnu službu; a na to da ga nuka više razloga, a najviše savjet njegovih liječnika. Navedeni list misli, da će se knez Bismark zadovoljiti za sada s dužim dopustom.

Njemački listovi razbijaju si glavu, što je moglo kneza Bismarka prinukati, da pomišlja na počinak. Neki pripisuju njegovu odluku nutarnjim, a drugi opet vanjskim odnošajem. Nu u tom se slažu svi, da još nije vrijeme, gdje bi mogao Bismark ostaviti državnu službu. „Voss. Zeitung“ kaže ovom prilikom, da bi valjalo tražiti jamstvo za budućnost u ured-bah, a ne u osobah.

U Versalju moglo bi doći danas ili sutra do važne odluke. Nema skoro ni dvojbe, da će se primiti Vallonova zakonska osnova o ustroju senata, a tim da će se nakon dužih borba položiti temelji republici.

Bonapartiste i legitimiste jako su nezadovoljni. Vele, da se je vlada vidjela prinu-kanom poprimiti shodna vojnička srestva, da zapriječi kojekakve manifestacije Bonapartista. Najviše se sumnja na generala Ducrota, a s toga da su ga vrgli pod osobitu pazku.

U sjednici desnoga središta dokazivao je Broglije u podužem govoru, da se je svakako nadati raspustu narodne skupštine, ako nepogje za rukom ustrojiti republiku. Od desnoga središta pristalo je već mnogo članova uz Vallonovu osnovu. Veliku umjerenost dokazala je krajnja lijeva.

Iz Vallonove zakonske osnove o ustroju senata u Francuzkoj priopćujemo ovdje važnije ustanove. Po toj osnovi, koja će se jamačno prihvatiti u narodnoj skupštini, sastoji senat iz tri sto članova, dvije sto dvadeset biraju departementi i kolonije, a osamdeset narodna skupština. Član senata može biti samo Francuz rodnom, 40 godina star, koji uživa sva građanska i državljanska prava. Senatori u departementih i kolonijah biraju se na devet godina, a svake treće godine izstupa jedna trećina. Članovi senata, koje bira narodna skupština, nemogu se skinuti. Kada se kojim god slučajem koje mjesto izprazni, preduzima senat nov izbor. Senat ima sa zastupničkom kućom pravo inicijative i stvaranja zakona. Financijski zakoni moraju se prije predložiti zastupničkoj kući, a ta ih mora odobriti.

Senat može fungirati takogjer kao državno sudište, da izreče sud o presjedniku republike, ili o kojem ministru, kao i o atentatih proti javnoj sigurnosti. Senat se bira mjesec dana

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

IV.

Dvoboj.

(Nastavak.)

Vrativ se ka komandantu, sjedoh po običaju do Marije Ivanovne. Ivana Kuzniča ne bijaše kod kuće; Vasilisa Jegorovna zabavila se gospodarstvom. Razgovarasma se poluglasno. Marija Ivanovna nježno me ukoravaše radi nemira, šta su ga svi patili zbog moje svagje sa Švabrinom. „Malo da se ne onesvijestih“ — reče ona — „kad nam dojavite, da ste odlučili biti se na mačeve. Kako su mužkarci objestni! Za jednu riječ koju bi za nedjelju dana za cijelo zaboravili, spremni su se sjeći i žrtvovati ne samo svoj život no i dušu pa i sreću onih, koji... Ali ja sam uvjeren, da vi niste zametnuli svagje. Aleksa Ivanič je jamačno krivac.“

— A po čem vi tako mislite, Marijo Ivanovna?
— Tako... on je prznica! Ne mili mi se taj Aleksa Ivanič. Vrlo mi je dosadao, i ni za što ne bi htela biti mu dragom. To bi me mučilo.

— A što vi mislite, Marijo Ivanovna, da li ste mu u volji ili niste?

Marija Ivanovna zapenta i pomnenje. „Čini mi se — reče, „mislim, da jesam“.

— A za što vam se čini?

— Za to, jer me prosio.

— Prosio vas je! On vas prosio! A kada?

— Lani. Dva mjeseca prije, nego ste vi došao.

— A vi ne pogjeste zanj?

— Ta vidite. Aleksa Ivanič svakako je pametan i iz dobre kuće, pa imade i odknda živjeti; ali kad pomislim, da bi mi se valjalo pred svimi s njim, kad budem pod vijencem, poljubiti... Ni za što! Ni za kakovo blago!

Sad mi puče pred očima i mnogo toga mi se razjasni. Sada razumjeh ono zlobno peckanje, kojim ju Švabrin preda mnom posipavao. On je valjda opazio, da smo se zavoljeli i postara se, kako bi nas

razdijelio. Riječi, iz kojih je proizašla naša svagja učine mi se sada još gadnijim, pošto uvidjeh, da to nije prosto i neprikladno ruganje, nego da je to smišljena kleveta. Uzavrije u meni još više želja, kazniti drzovitoga klevetnika, i teško čekah zgodan čas.

Ne čekah dugo. Sjutra dan, kad sam sjedio pjevajući elegije i grizkao pero domišljajući se slike, Švabrin pokne pod mojim prozorom. Bacim pero, uzmem mač i izagjem. „Za što da oklijevamo?“ — kaza mi Švabrin; ne će nam niko smetati. Hajdemo k potoku. Tamo nas ne će niko vidjeti. Idemo i štitimo. Spustiv se po strmoj stazi, stanemo baš pri potoku i povadimo mačeve. Švabrin bijaše vještiji od mene, a ja bijah jači i smjeliji, i monsieur Bopre, koji je nekoč bio vojničkovao, malo me je poučio mačevanju, što mi je dobro došlo. Švabrin ni ne misljaše, da će mu ja biti pogibeljan. Dugo ne mogasmo ni ja njega, ni on mene raniti; na posljedku, videć, da Švabrin malakše, živo se zaženem na nj i zatjeram ga mal ne upravo u potok. Na jednom čnjem, gdje je zagrmilo moje ime. Ogledam se i opazim Saveljiča, gdje trči stazom nizbrdice... U taj tren silno me

prije roka, ustanovljenoga za raspust narodne skupštine. Čim se narodna skupština raspusti, sastati će se i konstituirati senat.

Proti ovoj osnovi bio je od republikanske strane Jules Grevy, bivši predsjednik komore i prijatelj g. Thiersa. Ovo je dalo povoda glasu, da je Thiers sam proti Vallonovu predlogu. Thiers da bi volio, da se raspusti narodna skupština, nego da se pod maršalom Mac Mahonom ustroji republika. Ovo je valjda bonapartistički manevar.

Bonapartiste i legitimiste ljute se na Mac Mahona, što je popuštao u pogledu zakonske osnove o ustroju senata. Ministar unutarnjih poslova, Chabaud-Latour, očitovao je u ustavnom odboru, kako bi se uznemirila zemlja i kolika bi nesreća mogla nastati, kada bi narodna skupština bila prisiljena, da se raspusti.

O sadanjem stanju turske države donosi „Köln. Ztg.“, kojoj se nemože prigovoriti, da je neprijateljica porte, poduži članak, u kojem tvrdi, da je državna uprava u Turskoj strašno uzdrmana, a financije da su u vrlo nepovoljnu stanju. Gragjenjem velikih sjajnih palača na Bosforu troše se veliki novci, koji se uzajmljuju uz znatne postotke. Dohodak turski iznosi osamnaest milijuna funtih šterlinga a svim tim dohodkom nije moguće namiriti velike troškove. Premda Turska razpolaze velikimi izvorima, nijesu oni razvijeni, a s toga i nemogu izvući portu iz sadanjih neprilika. Rusija pazljivo motri, kako Turska propada, a car Aleksandro II. izjavio se je prije neko vrijeme: „Turska će biti gotova, kada joj više niko novaca neposudi!“

O petrograckoj konferenciji nečuje se ništa. Osim Englezke nije se još nijedna vlast izjavila, da neće kod te konferencije učestvovati. O Francuzkoj misle u ruskih krugovima, da neće odbiti učestvovanja, već da će takogjer nastojati, da sklone na učestvovanje i druge manje države, koje su s njom u prijateljskom odnosu. Ovih dana odputovao je francuzki poslanik, general Leflo, u Pariz, njegov odlazak, vele da je u savezu s petrograckom konferencijom.

O ugarskoj krizi nema ni danas ništa nova. Nj. Veličanstvo, boraveći u Budimu, hoće, kao što „P. Ll.“ piše, da se, saslušav otmjenije članove sabora, točno orientira o položaju. O kakovoj odluci u ovom smislu nema dakle još ni govora.

DOPISI „ZEMLJAKU“

Beč, 24 veljače.

Krajno pretresivanje parnice Ofenheima s jedne strane, a ministarska kriza u Budimu s druge, zanimaju jednako čitaoce novinâ i političare kafana.

Nesvjestica u koju je pao predsjednik Wittmann prekidu naprasno pretresivanje protiv Ofenheima baš onaj dan kad je porotni sud imao izreći jeli kriv ili ne. S prva se reklo da je nesvjesticu prouzrokovao

ubolo u prsa izpod desnoga ramena; i bez sebe padnem na zemlju.

Osvijestiv se, ne mogah se nekoliko časova opomenuti što je sa mnom bilo. Ležah u postelji u nepoznatoj odaji i oćutjeh, da sam vrlo slab. Preda mnom stajao Saveljić držeći svijeću. A neko pomaže razmatat zavoje, kojimi sam bio stegnut oko grudi i oko ramena. Malo po malo razbistrio mi se vid. Sjetih se svoga dvoboja i dovinuh se da sam ranjen. U taj čas škrinuše vrata. „Kako mu je?“ — začujem šapat i uzdrhtah. — Jednako je — odgovori Saveljić uzdahnuv — bez svijesti već evo peti dan. — Htjedoh obrnuti se, ali ne mogoh. Gdje sam? ko je tu? jedva jedvice prozorih. Marija Ivanovna priđe k mojoj postelji i nagnu se k meni. „Kako vam je?“ reče. „Hvala bogu — odgovorih slabim glasom. Da li ste vi to, Marija Ivanovna? Recite mi...“ ne mogoh dalje i umukoh. Saveljić uzdahnu. Radost mu se pokazala na licu. „Osvijestio se, osvijestio!“ — klicaše. „Hvala ti, bože! No, batjuška Petre Andrejiću! ala si me uplašio! već peti dan!“ ... Marija Ivanovna prekida ga. „Ne govori s njim mnogo, Saveljiću. Još je slab.“

veliki trud i nespasica: i mnogi su vjerovali, dok počne glas da nije to pravi uzrok, već jedno pismo koje mu je taj dan poslao predsjednik višeg suda Hein, u kojem ga kori s njegove slabosti u rukovostvu u parnice protiv Ofenheima. Wittmann, čovek mekušast, smuti se na ovo pismo; mjesti da ga prezre i na oganj baci, dadne mu se u keč i panc u nesvjesticu.

Protiv toga umješanja Heinova ustade zastupnik Fuks, koji upita u carevinskome Vijeću ministra pravde D.r Glasera: je li mu poznato biće i sadržaj pisma Heinova?

Ko je tole vješt ustavnome i zbornome životu, priznati će da je upros zastupnika Fuka isto nemjestan kao pismo Heinovo. Dok traje krajno sustveno pretresivanje, niko se ne smije umiješati ni posredno ni neposredno u sustvene posle, jer ne samo što bi takvo miješanje donijeti moglo kakvu predrasudu i navesti kakav upliv na porotu, no bi donekle izložilo na uništenje čitavu parnicu.

Zaliti je dakle umiješanje Heinovo isto kao umiješanje Fuksovo u jednoj kaznenoj parnici, i ministar pravde vrlo je dobro odgovorio, da on ne smije nikakva očitovanja učiniti glede Heinova pisma dok traje parnica protiv Ofenheima.

No se meni čini da su se oba ona dva gospodina pustila zanijeti od novinâ i u svojoj grozničavoj revnosti zaboravili na bladnokrvnost i objektivnost što mora u takvim poslima carevati. Neki su ljudi ostali djeca i pošto su posijedili!

Vlada nije mogla ni pomisliti da će Hein takvo ludo pismo pisati, no ako ga je baš pisao, Vlada nije mogla bez pogibelji čitave parnice očitovati bitnost i sadržaj pisma. Ona može samo onda kad se parnica jeduom riješi pozvati Heina na opravdanje, i protiv njega zavešti stežnu istragu, ali sad mora čutiti da ne izloži čitav posao na opasnost.

Naši mrnari kažu: ko gleda na oblake pomaćita, a ja kažem ko se pušta u životu političnome zanijeti od novinâ luduje.

Što se pak tiče moga mnjenja moram reći s gledišta znanstvenoga da mi se nije dopala ni osvada, ni obrana, ni pregled predsjednikov.

Ti pravdoslovi bolje bi posao vodili, da su imali pred sobom osvagjenika prosta i neznana. Kad je ragjalo žena Napoleona I, reče car ljekaru: molim vas da predstavite sebi, da je carica jedna prosta, roditelja iz varoši, pak će poći dobro. — Jer kad se ljudi natežu da će bolje i ljepše, onda baš izagje im gore i ružnje.

Do danas nije pošlo za rukom izravni krizu ministarsku u Ugarskoj, a sva je prilika da će se teško moći ustanoviti jedna koaliciona vlada. Peta koja smeta ostaju vazda financije, a za ostalo bi lako.

Ovdje je zima, da otpade nokat od mesa.

Boka, 21 veljače.

Sav prosvijećani svijet dan danju je oberučke nastao oko prosvijete, kao jedinog uslova narodnjeg napredka i preporgijaja, kao jedinog pokretača boljoj i naprednijoj budućnosti. Ovo su svi narodi vidili, i oni o tome imaju potpunog razloga: birati i postavljati izvrstne ljude na krunilo dostojanstva pro-

Djevojka izagje i tihoma zatvori vrata. Misli mi se miješahu. Bijah u kući komendantovoj; Marija Ivanovna pohagjaše me. Htjedoh štošta optkivati Saveljića, ali starac kimaše glavom i zatisnu si uši. Od nevolje svedoh oči i sladko usnuh.

Probudiv se, pozvah Saveljića a mjesto njega opazih pred sobom Mariju Ivanovnu; angjeoski joj glasak pozdravi me. Ne mogu izreći čuvstva, koje me tada osvoji. Latih ju za ruku, prilijepih ju uz svoja usta, umivajuć ju toplimi suzami. Maša je ne izvijaše... i na jednom njezine nstnice dotakoše se moga lica i ja počutjeh vruć i nježan cjelov. Kao da je ko u meni oganj zapalio. Mila i ljubezna Marija Ivanovna — rekoh joj — budi mi žena, pa da budemo sretni. — Ona se osjetila. „Za boga umirite se“ — reče, trgnuv svoju ruku. „Još je zlo“, rana vam se može otvoriti. Čuvajte se, barem radi mene“. Rekav to, izagje ostaviv me u milju i zanosu. Sreća mi se nasmiješi. Maša biti će moja! ljudi me! Ta me misao svega obuzimaše.

Od toga časa bijaše mi sve lakše. Vidaše me pukovnijski ranar, jer drugoga liječnika ne bijaše u

svijetnog pokretala, jer od njihova zauzeća i postojanja volje mnogo i premnogo zavisi, da se što bolje u prosvijeti korači i da se mlagji naraštaji onamo krenu, gdi svakoga čeka bolja i naprednija budućnost. Takovim pravcem i korakom i naša visoka zemaljska uprava danas korača; jer vidimo, da nam onakove ljude za pokretače narodnje prosvijete kod nas postavlja, koji su u svima odnosima pedagoškim podpunce izvješteni, koji dobro i vješto poznaju svremenost, naše okolnosti i jezik; koji su revni i pravični u vršenju svojih dužnosti, jednom riječi koji su pravi stožer čestitosti, nosioci prosvijete, škole i narodnjeg školovanja. I tako sa pravom sve ovo možemo reći o čestitom g. Vicku Marojeviću, koji nam se, kao što sa pouzdane strane doznajemo, opet za školskog Nadzornika povraća u sredinu našu.

Ovo što nam se ovakovo lice među nas povraća, jako je obradovalo svo ovostrano učiteljstvo Bokeljsko i sav Bokeljski narod, i ovo jednoglasno dajo svoga jakog izraza svoje najviše blagodarnosti Njegovoj Preuzvišenosti našem dičnom g. Namjestniku Rodiću i slavnom Školskom Pokranjskom Vijeću, te nam se ovakovi zaslužni, i prama narodnim prosvjetnim interesima čovjek kao što je g. Marojević postavlja.

Ovome glasu imamo se potpuno radovati i našoj Visokoj Vladi potpuno biti blagodarni; jer nam je po svojoj Visokoj blagonaklonosti to učinila, da će naša školska nastava pod upravom g. Marojevića kroz kratko vrijeme ondi biti, gdi se može nastavom želiti; jer iz dojakošnje djelatnosti njegove imamo jakog i potpunog uvjerenja da je on jedan od izvrstnijih sučlanova dobra i prosvjetnog unapređenja, što je učinilo, te je stekao ime onakova čovjeka, koje se i koje će se među nama sa poštovanjem pominjati, kao čovjeka skroz čestita, revna i valjana.

Domaće.

Cominciando dal giorno 3 Marzo il prof. Vincenzo Lukšić dà ogni mercoledì e sabato, dalle ore 7 alle 8 p. m., delle prelezioni sulla viticoltura e vinificazione nel locale ginnasio. L'accesso è libero a qualunque.

Martedì 23 corr. arrivarono qui dall' isola di Arbe Josip Grgurić-Smurinić, Pere Pezo di Joso, Marco Španjol da Valle S. Pietro, Jadro Furić e Ante Furić da Mondaneo, per assistere ad un dibattito che il 24 corr. ebbe luogo presso questa corte d' assise. Sbrigati gli affari, nella stessa giornata dei 24 si portarono essi a Brevilacqua, e, giuntivi a notte inoltrata, insisterono presso Šime Begonja perchè quella stessa notte li volesse traggitare fino alla punta di Prutua. Il Begonja rifiutò in vista al tempo cattivo ed al mare burrascoso; il di lui figlio Luca però, preso uno zoppolo di terza persona, s'imbarcò con essi per il desiderato tragitto. La mattina successiva, Šime Begonja, inquieto per non aver ancora veduto ritornare il figlio, si determinò di andarne in traccia, e portatosi allo scoglio Puntadura trovò la barca presso la riva e poco distante da essa due cadaveri, nei quali tosto riconobbe due degli arbesi

tvrgjavi. Mladost i narav pospiješije moj oporavak. Cijela obitelj komendantova pohagjaše me. Marija Ivanovna ni ne odlazaše od mene. Razumije se, da sam uvrebao sgodno vrijeme, te sam joj dalje govorio o ljubavi, a Marija Ivanovna slušaše me strpljivije. Nežapimice priznade, da mi voli i reče da će njezini roditelji svakako biti radi njezinoj srećici. „Ali promisli dobro“ — pristavi — „ne će li prijećiti tvoji roditelji?“

Zamislh se. Da mi je majka nježna, ni dvojio nijesam; ali poznavajuć kakov je otac i kako misli, osjetih se, da ga se moja ljubav baš ne će toliko dojmiti, i da će mu se ta ljubav pričinjati nesmutnoću mladenačkom. Iskreno to priznah Mariji Ivanovnoj i odlučih ipak pisati otcu što mogu ljepše, moleć ga za roditeljski blagoslov. Pokazah pismo Mariji Ivanovnoj, koja reče, da je tako jasno i kositeljivo, da ne treba ni sumnjati, da će uspjeti, te kako je bila mlada i pouzdatljiva dopusti srcu neka osjeća žar ljubavi.

(Slijedi.)

che la sera precedente erano da lui. Furono fatte le più diligenti ricerche per conoscere la sorte degli altri, ma invano; e generale è l'opinione che tutti sieno miseramente periti nelle onde. (Avv.)

Il giorno 13 corr., una gaeta di Arbe equipaggiata da 4 marinai, Francesco Ricetti, Antonio Sokolić, Giovanni Vukuša ed Antonio Japunčić, condusse da Arbe a Segna il fotografo di Lubiana, Giulio Müller, il quale, causa il cattivo tempo, non poté il giorno precedente essere colà sbarcato. Nel viaggio di ritorno, la gaeta dev'essere stata colta da bufera e pur troppo è da temere ch'essa si sia sommersa insieme alle quattro persone che la montavano, poichè a tutto il 24 corr. non se n'ebbe nessuna notizia ed infruttuose rimasero tutte le indagini fatte lungo le rispettive coste. Dei 4 marinai, tre erano ammogliati e due con prole.

Le Loro Maestà l'Imperatore Ferdinando e l'Imperatrice Marianna hanno generosamente accordato fior. 100 per la cappella di Merljane, parrocchia di Nevidjane, Arcidiocesi di Zara; fior. 100 per il convento dei Min. Oss. di Crappano, Diocesi di Sebenico; fior. 100 per la chiesa di Mravince, diocesi di Spalato; fior. 100 per il convento dei Min. Oss. di Pridvorje (Canali) diocesi di Ragusa. Totale fior. 400.

— Važniji kazneni slučaji dojavljeni u Dalmaciji siječnja mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 1 ubojstvo, 1 razbojstvo, 1 uvrijeda Veličanstva, 1 smetanje javnoga mira, 1 otmica, 1 krivotvorje novca, 6 paleža, 18 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 2 ubojstva, 2 razbojstva, 1 otmica, 6 paleža, 3 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 1 uvrijeda Veličanstva, 1 razbojstvo, 1 zlobna ošteta; okružnomu Sudu u Kotoru, 1 umorstvo.

— Kazneno poslovanje pokrajinskog Suda u Zadru tekom godine 1874: Podnesaka 6958; — parnice raspravljene 1374; — parnice riješene bez konačne rasprave 461; uslijed konačne rasprave sa porotom 41, bez porote 625; — osoba stavljenih u obdužno stanje 1489; — osugjenika 709; — prekršajnih utoka 179; — prekršajnih ročišta 110.

— Izmed 249 osugjenika u Koparskoj tamnici, kojim je Nj. Veličanstvo previšnjom odlukom 29 siječnja o. g. prostilo ostatak dotične kazni, nalazimo 9 Dalmatinaca, naime 4 s područja zadarskoga, 4 sa spljeckoga i 1 sa kotorskoga.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato a maestro effettivo della scuola popolare maschile di Lozisce l'attuale provvisorio maestro di colà Luigi Nator, e Giambattista Novak a maestro effettivo della scuola popolare di Verbagno.

Allo scopo d'indicare, che non è praticabile il passaggio fra gli scogli Planjak e Badia, in lev. dell'isola di Curzola, venne costruito un terzo segnale marittimo frammezzo ai due già prima colà esistenti. Il segnale consiste di una costruzione in muratura, di forma cilindrica, sormontata da una colonetta in pietra.

Izšao je 23 broj *Práva*. Evo mu sadržaj: R. D. r Ihering. Borba za právo. — V. M. Predbilježba práva zaloga može se postići i na temelju ovjerenog prepisa isprave. — I. M. Neponzdanje. — V. Vrčević. Seoska osuda na smrt novoga vukodlaka. — *Sgogjaji*. Gragjanski. Općinski. — A. Kuzmanić Sudsko ljekarstvo. — Književnost. — Narodne Poslovice. — Vijesti.

Različite vijesti.

— (Koliko je svijet dužan.) Dvije su godine tomu, piše englezka „Pall Mall Gazette“, da smo proračunali, koliko po prilici iznosi javni dug cijeloga svijeta. Uzeli smo tada, da ukupni dug iznosi 4,200.000.000 sterlina ili 150 milijarda franaka. U ove dvije godine narasao je taj dug za priličnu svotu. Mlade i stare države zaokupile su novčana tržišta Europe, a od nekoliko mjeseci uzajmila je i Kina svotu novaca.

I danas još nije lako dug pojedinih naroda na tanko proračunati. „Economist“ i njegov uputnik u pomoć su nam, da riješimo tu mučnu zadaću.

Evo dakle od prilike, koliko je koja država dužna:

	Dug:	
	1873.	1875.
	šterlina	
Francuzka	748,000.000	900,000.000
Velika Britanija	790,000.000	780,000.000
Sjedinjene države	433,000.000	440,000.000
Italija	360,000.009	390,000.000
Španija	261,000.000	375,000.000
Austro-Ugarska	306,000.000	350,000.000
Rusija	355,000.000	340,000.000
Njemačka	208,000.000	200,000.000
Turska	124,000.000	135,000.000
Indija	108,000.000	130,000.000

Po ovom je francuzki dug narasao od god. 1873. do god. 1875. za 152, 000.000. šterlina, sjedinjenih država za 7,000.000, talijanski za 30,000.000, španjolski za 114,000.000, austro-ungarski za 44, 000.000, turski za 11,000.000, indijanski za 22,000. 000, šterlina. Nasuprot se je englezki umanjio za 10,000.000, ruski za 15,000.000, njemački za 8,000. 000 šterlina.

Ovih deset država imaju ukupno do 4 milijarda duga, a u posljednje dvije godine pomnožile ga ukupno za 10 postotaka. Za ovim dolazi slijedeći deset država: Brazilija sa 82 milijuna šterlina, Nizozemska sa 80 milijuna, Egipat sa 75 milijuna, Portugal sa 69, Meksiko sa 63, australske naselbine sa 46, Peru sa 37, Belgija sa 36, Ugarska sa 32, Kanada sa 30 milijuna šterlina, ukupno dakle 550, milijuna. Ovdje navedeni dugovi iznašaju svotu od 4,560,000. 000 šterlina. Pribrojimo li još 160,000.000 duga ostalih država, dug cijeloga svijeta iznosi 4,750, 000.000 šterlina. Zaista ogromna svota, koja najbolje dokazuje ogroman trošak današnjega državnoga organizma. Bude li ovako nadalje išlo, ko zna neće li zaudariti općenit krach.

— (Bezimenjak na stratištu.) U Nimesu u Francuzkoj osudiše nekoga na smrt, nu oblast nehtjede kazan odmah izvršiti, jer se zločinu nije moglo ime doznati, al kad je vidjela, da se on nikako ne odaje, odlučila, da će osudu ipak izvršiti i proglasi to opusgjenomu. Njega to neuplašilo, pače ni neuzbuni te im mirno odgovori, da je svaki dan smrt izčekivao. Još zadnji čas gledahu na svaki način da im se oda, nu on odvrati, da toga nebi učinio ni za potpunu slobodu. Dodade: Umirem smireno, jer sam spasio poštenje djece i ženi; sve sam jur tako udesio, da se nikad neće doznati, ko sam, što i odkud. Kad su ga brijali i za guillotinu spremali, ostao je postojan, putem bio je skroz veseo, a kad je opazio koban stroj, podsmjehnuo se je i rekao: Nema tu straha ni žalosti kad sam obitelji obćuvao pošteno ime.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама

за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комидеонара добити. Господа која га желе имати нека не што пре на нас обрете. Код већих наруџбина сајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налогe извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле, да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Онима 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 о за ученике пду уз ту „Школу“.

Свијетло Свијетло Свијетло

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štitić na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štitić na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štitić na svijetiliku, velike vrste, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku ocalne n. 25.
- 1 obran za štitić (čuva da štitić neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mekanični čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, repokvarive tvori, koju voda ne probija. — Ove kabanice radmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su pripremljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauć istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију осталих скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића, Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Književnik I., Pjesnici hrvatski od I. Kuljevića. Vijek od Račkog. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Osman Gundulića, Pesme Stanka Vraza I. i II. део, песме Мупшићкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

18
Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . " 5:—
" mjesec . . . " 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 19.

Zadar 6 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 4 marzo. Nella Camera dei deputati continua la discussione sull' im-
posta degli edifizii. Il sig. Ministro delle
finanze in un lungo discorso insiste che
si passi alla discussione speciale del pro-
getto di legge, ribattendo con applauso
tutte le obiezioni sollevate contro di
esso. Dopo che ancora il deputato Wie-
ner fra l' inquietudine generale par-
lò per l' ordine del giorno, questo fu
respinto e quindi anche il voto della
minoranza, e fu con grande maggioranza
deliberato di passare alla discussione
speciale.

Vienna, 5 marzo. Giusta notizia
pubblicata dal nuovo *Fremdenblatt* S. M.
l' Imperatore in compagnia di S. A. il
Principe ereditario si porrebbe in viag-
gio per la Dalmazia immediatamente
dopo Pasqua, giungendo a Trieste ai
31 del mese corrente. In questa occa-
sione avverrebbe l' incontro di S. M.
l' Imperatore con S. M. il Re d' Italia a
Brindisi.

Il *Tagblatt* annunzia che la Came-
ra degli avvocati ha aperto procedura
disciplinare contro il Dr. Neuda per il
suo contegno verso il sig. ministro del
commercio nel processo Offenheim.

Pest, 5 marzo. Con 297 voti di
317 votanti Ghyczy eletto a presidente
della Camera dei deputati. Gli studenti
dell' università e del politecnico prepa-
rano un' imponente luminaria al nuovo
governo e al partito liberale.

Londra, 5 marzo. Smyth propose
nella Camera dei Comuni un bill per
lo scioglimento dell' unione fra l' Inghil-
terra e l' Irlanda.

Vienna 6 marzo. Con sovrana pa-
tente datata 3 marzo S. M. l' Imperatore
convoca tutte le diete dei regni e paesi
pel giorno 6 aprile.

U Zadru, 5 ožujka.

Mi smo do sada u više prilika rekli da
današnje ministarstvo bolje no iko od onih
što su mu predhodili oličava onu opću želju
austrijskih naroda, da središnja vlada ne bude
ni njemačka, ni slavenska, ni ove ni one na-
rodnosti, već da na prosto bude austrijska.

To je ministarstvo do sada često put
dokazalo, ma da se ono mora, jer je to
neodoljivi zahtjev parlamentarnoga života, na-
slanjati u carevinskom Vijeću na jednoj stranci.

Ali je to još bolje ovih dana došlo na
vidjelo, prigodom onog sastanka na koji je
ministarstvo pozvalo do šestdeset članova
zastupničke kuće, i o kojem bečke novine
poduga izvješća donasaju.

Po tim izvješćima ministar je Lasser na
tom sastanku rekao: da je najviši i najpo-
glavitiji dio svog programa današnje mini-
starstvo izvršilo i da bi i ostalo izvršeno
bilo da se nije u posljednje vrijeme uvukao
u ustavnu stranku neki neprijatni duh, koji
stavlja Vladu u neprilike zato što ona kao
specifično austrijska Vlada nemože ni smije
hoditi tako daleko kako bi željela ustavovjerna
stranka. Pošto je pokazao da je teško vladati
megju još mogućom klerikalnom agitacijom
i društvenom demokracijom reče da je došao
do toga uverenja da bez jednog glasa po-
verjenja od strane poslaničke kuće nije mu
moguće naprijed hoditi te da je nužno da se
odgodi pretresivanje Wildauerova predloga,
i da se u odgovorbi toga predloga sastoji za
ministarstvo pitanje povjerenje.

Ogromna se je većina zastupnika poz-
vanih na dogovor izjavila za odgodu toga
predloga, kojom su pretjerani ustavovjerci
s Hrbstom na čelu jurišali na zemaljsku au-
tonomiju Galicije.

Dokle ministarstvo, kao što sada, bude
zastupalo austrijsko načelo, to jest branilo
praviće pojedinih naroda protiv ma čijim
pretjeranim težnjama, dolle će sve to više
kod austrijskih naroda dobivati pouzdanja.

Nisu nam još stigle bečke novine koje
moraju imati izvješće o sjednici zastupničke
kuće carevinskog Vijeća u kojoj je glasovan
zakon o uregjenju Neretve i presušenju Ne-
retvanskih blatija.

Ali po onom što nam današnji naš bečki
dopisnik pripovijeda, cijela je ljevica protiv
zakonu glasovala, te je ovaj prošao s toga
što su ga poduprli Njemci koji u sredini sjede,
to jest, onaj klub carevinskoga Vijeća koji uz
današnju vladu stoji i njezine namjere tumači.

Možemo stoga slobodno reći da je za-
sluga Vlade što smo taj zakon dobili, zasluga
one vlade koja je to preko bivših dalmatinskih
zastupnika u Beču zemlji obećala bila, te
svoje obećanje evo ispunila.

Današnji naš jedan dopisnik tuži se na
neke članke što su u jednim ovdašnjim novi-
nami izišli proti Srbima i srpstvu u Dalmaciji.
Ovakova se tužba i inugje pojavila, navlastito
preko jednog tiskanoga lista s raznim ča-
snim potpisima. Koliko je sramotno da
se nahodi u Dalmaciji ko grdi i smućuje
znatni dio naroda kojim je napućena, toliko
je žalosno, da se ne razabire takovim član-
cima izvor i pravi cilj. Takova što ne može
napisati nego komu je trn u oku narodna
sloga i narodni napredak, što se kaže i po
glasilu u kom se ta pisma po svijetu šire.
Narodnomu prativniku godi potaknuti stare
zadjevice, koje su narod otprije cijepale: ovo
neka bude usvjesno i onim koji na laku ruku
primaju takove nepodobštine i onim, koji ih
uvažuju više nego vrijede. Pravi će rodoljubi
najbolje djelom pokazati, da im je narodna
čast i narodna sloga na srcu, bracki se ruku-

jući Srbin i Hrvat, te adnoskl stojeći, na bra-
niku, sprama svemu, što nije ni srpsko ni
hrvacko.

Offenheim nedužan!

U subotu u večer izrečena je osuda u
konačnoj raspravi, koja je pred bečkim zemalj-
skim sudom već od 4. siječnja o. g. tekla
proti bivšemu ravnatelju lavovsko-ernovičke
željeznice, Viktoru vitezu Offenheimu Ponte-
uxinskomu. U austro-ugarskoj monarhiji mi ne-
pamtimo kazneno-sudbene parnice, koja je
pobugjivala toliku pozornost, koliku ova proti
Offenheimu. Nije ta pozornost išla samo osobu
obtuženoga. Offenheim, bivši još pred nekih
petnaest godina u austrijskom ministarstvu
trgovine siromašnim perovogjom, ostavio je
državnu službu, te se dao na poduzetništvo.
I od uboga perovogje Offenheim je za petnaest
godina postao milijunarom. A taj milijunar
Offenheim stajao je od lanjske godine pod
obtužbom, da je, bivši poduzetnikom i ravn-
teljem lavovsko-ernovičke željeznice, prevario
dioničare te željeznice, odnosno državu, što
na svoju, što na svojih suučestnika korist, za
više od pet milijuna forinta, za svotu, kolikom
se danas cijeni njegov imetak. Kada milijunar
stoji pred sudom pod obtužbom prevare, za-
nimat će se za njegovu parnicu ne samo svi
milijunari, nego, može biti još više, milijuni
onih, koji jedva i stotine mogu nazivati svo-
jimi. No znamenitost Offenheimove parnice pro-
lazila je i preko osobe obtuženika i preko
veličine zločina, kojim je on bio obtužen.

Austrija, a po njoj i čitava monarhija,
boluje jošte dan danas od posljedica narodno-
gospodarstvene krize, koja se je pojavila za
bečke izložbe. Uzroci toj krizi svakomu su
predobro poznati. Potekla je ona od opće pohle-
pe za lasnim dobitkom. Tu pohlepu poticali
su i hranili pojedini primjeri neobične „sreće“,
postignute čarobnom moći udruženja manjih
glavnica. Gledajući dan na dan, kako poje-
dinci, koji su ovom ili onomu dioničarskomu
društvu stajali na čelu, od ubogih ljudih po-
staju milijunari, svjetina počela je već vjero-
vati, da „udruženje manjih glavnica“ može
čudesa tvoriti, da može kamen pretvoriti u
suho zlato, željeznicu sagraditi na sam mjesec.
I svjetina, prezirući pošten rad, ulagala je la-
kovjerno svoje krvave prištade u dionice po-
duzeća, koja su ne rijetko stupila u život,
samo da propanu, ili su živjela samo u mašti
lakovjernih dioničara. Poduzetnici, podijelivši
megju se prinose za lakim dobitkom pohlepne
svjetine, natrpali su svoje žepove, a glupa
svjetina neka tjera, ako što može iztjerati.

Ima ljudih, koji „eru švindla“, što je
preklanjskim kraham završena, i danas očito
zagovaraju. Vele oni, da se svakomu narodno-
gospodarstvenomu razvitku hoće poduzetničke
smijonosti, a ako su milijuni po tih „podu-
zetničkih“ osiromašili, za to da u narodno-go-
spodarstvenom pogledu nije ništa izgubljeno;
jer da su vrjednosti ostale nepromijenjene;
razlika da je samo ta, što su iz tisuća rukuh
prošle u jedne ruke. Ovakovo mnijenje za-
stupa danas jošte glavni bečki list „Neue Fr.
Presse“, bez ikakva zazora, ikakva srama. Kao
da može biti govora o smionosti poduzetništva,
koje nepoduzima ništa na pogibelj vlastita, sve
na pogibelj tugjega imetka, ili kao da je u
narodno-gospodarstvenom pogledu sve jedno,

ako su desetak ljudih milijunari, a deset milijuna prosjaci!

Ne samo dakle etika, nego i najprostija nauka narodnoga gospodarstva mora da osudi one pojave na narodno-gospodarstvenom polju, koji su se sve do najnovijega vremena u Austriji slavili kao nedvojbeni znaci napredujućega ekonomnoga razvitka i narodnoga blagostanja.

Mi govorimo ovgje o stvari samo sa etičnoga i narodno-gospodarstvenoga stanovišta. Presudit ju sa gledišta juridičkoga, imala je porota bečkoga zemaljskoga suda konkretna povoda u parnici Offenheimovoj. Osim onih, koji su posljednjih godina postali milijunari i koji su vitezu Offenheimu crnomorskomu osobni prijatelji, nije valjda niko očekivao, da će svrgnuti ravnatelj lavovsko-crnovičke željeznice biti od porote većinom od tri četvrtine glasova u pogledu svih optužnih točaka proglašen — nekrivim, a po tom od optužbe riješen. To se je ipak dogodilo. Viktor vitez Offenheim nestoji više od subote u večer pod optužbom, da je dioničare lavovsko-crnovičke željeznice, odnosno državu, koja je toj željeznici kamate zajamčila, prevario za svotu do pet milijuna forinta. To je porota izrekla. Porota je zakoniti sud, njezina izreka valjana.

Čitajući megjutim, kako „Neue Freue Presse“ danas bečku „gragjansku svijest“, izraženu u odluci porote, slavi, mislimo, da će nam biti dopušteno, da za razjasnjenje te porotničke odluke barem nešto navedemo. Bio je ministar trgovine, Banhans, koji je parnici proti Offenheimu dao povoda. Lavovsko-crnovička željeznica mogla bi se posve dobro rentirati, da je čestito gragjena. Za solidno gragjenje namaknuli su dioničari dovoljno glavnice. No poduzetnici su ove glavnice posredstvom Offenheima do 6 milijuna na svoju, i kako je optužba rekla, Offenheimovu korist, prištedili. Željeznica, gragjena loše, trebala je vazda popravka. Popravak iskao je novaca dvostruko: s radnje i neredovita prometa. S toga je država morala na kamate glavnice, što je u gragjenju željeznice uložena, svake godine nadoplaćivati; jer je kamate koncesijom zajamčila. Ministru trgovine to dodijalo. A kad je Offenheim kao ravnatelj željeznice u glavnoj skupštini dioničara bezobzirnim načinom udario na ministra, što potporu željeznici uzteže, ministar ravnatelja svrgnuo, željeznicu u ime države zaplijenio i proti Offenheimu kaznenu istragu povesti dao.

Offenheim i njegovi prijatelj predstavili su to činom osobne osvete ministra Banhansa. Koji toga nijesu vjerovali, ipak su držali, da je vitez Offenheim, kao čovjek, koji je u konačnoj raspravi i sam izjavio, da je on bio onaj, koji je u Austriji „pokrenuo duh udruživanja manjih glavnica u dioničarska društva“, — doveden pred sud koliko s toga, što se je u njegovu djelovanju kao ravnatelja lavovsko-crnovičke željeznice pokazalo mnogo pravnih razloga sumnji, da je dioničare i dr-

žavu izvarao, toliko i s toga, da se grijesi narodno-gospodarstvene „švindeler“ na njem, kao na njezinu početniku, okaju. I državni odvjetnik, grof Lamezan, bio je dosta neoprezan, te je u svojem plaidoyeru priznao, da je parnica proti Offenheimu „Tendenzprocess“, izraz, koji je Offenheimov branitelj, dr. Neuda, teško dočekao, da ga zamijeni izrazom „Kabinetstjustiz“. Sjetimo se još uz to, da je presjednik prizivnoga zemaljskoga suda svojim pismom na presjednika sudišta proti Offenheimu, baruna Wittmana, dao, ako i ne razloga, barem povoda misli, kao da se državne strane djeluje na sudište proti optuženiku; da je barun Wittman usljed toga lista obolio, i da se je konačna rasprava radi bolesti presjednika u odlučan čas morala prekinuti; da su porotnici punih 8 dana imali vremena, da kod kuće premišljavaju, onda ćemo izreku porotnika razumjeti možda i da netrebamo vjerovati što „Presse“ priča, naime da su svi oni, koji svoju sreću, kao i Viktor vitez Offenheim, zahvaljuju vremenom izpred kraha, poput željezna lanca sapinjali Offenheimove porotnike.

Parnica je ova bila vrlo zanimiva i vrlo važna, a da bismo ju bili ovim jednim člankom, na brzu ruku, mogli svojim čitaocem pravo predložiti. Za to ćemo gledati prilike da se k njoj povratimo. (N. N.)

Politički pregled.

O novoj fazi u ugarskoj ministarskoj krizi donosi „P. Lloyd“ nekoje potanje vijesti. Ima još, veli, znatnih zaprijetki, koje se moraju svladati. Barun Wenkheim doprinesao je veliku patriotsku žrtvu, primiv nalog krune, da pokuša riješiti veliku i tešku zadaću. Pod njegovim presjedništvom mislio je Tisza, da bi se dao još najlaglje sastaviti kabinet i spojiti stranke, pošto barun Wenkheim nije učestvovao kod parlamentarnih borba i pošto je bio uvijek i kod opozicije persona grata. Primiv na naročitu želju Nj. Veličanstva presjedništvo ministarstva, počeo je bar. Wenkheim odmah dogovarati se sa Szelom, nebi li primio listnicu financija, za tim sa Tiszom.

U Budimpešti izišla je opet nova politička brošura. O piscu kažu, da je poznat konservativac. U uvodu spominje nekoje dosta pikantne dogagjaje iz g. 1848., a zatim navod, što su sve učinili konservativci, da se Ugarskoj ustav opet povratiti. Pisac je, što se sadanje njegove politike tiče, velik prijatelj fuzije i hvali neizmijerno Kol. Tiszu radi njegova postupanja od 4. veljače t. g. Što se reforma tiče, misli, da bi se u proračunu moralo sbrisati sve, što god se samo može, a poreze povisiti, takogjer koliko se god može. Drugim načinom da se nemože uzpostaviti ravnoteža u državnom gospodarstvu ni vjeresija povratiti.

Srpsko-njemačka zadjevica, o kojoj se je prije mjesec dana govorilo, utaložena je.

Vlada kneza Milana očitovale je, da je prpravna pristati na zaključke biograckoga konzularnoga zbora i da nemisli na to, da se zadrži razlika megju činovnici konzulata, kojim pripada naslov diplomatskih agenta, i megju jednostavnimi generalnimi konzuli.

U Berlinu valjda će sa zadovoljstvom poprimiti ovo očitovanje. Listovi, koji zastupaju pruski interes osvjedočeni su, da srpska vlada netreba drugačije konstatirati njemačkoga upliva u Srbiji (?)

Odstupom kneza Bismarka zanimaju se jednako njemački listovi. „Vossische Ztg.“ priznaje, da je Bismark zblijla nakanio da odstupa. Ali pita, koga ide prijetnja, koja spominje impozantni parlamentarni položaj budućega zastupnika, kneza Bismarka. Je li ta prijetnja naperena proti liberalnoj stranci, koja je velikom većinom u važnu pitanju glasovala proti ministarstvu? ili je namjerena, pita „Vossische Zeitung“, proti onomu mužu, koji bi imao toliko odvažnosti, da preuzme baštinu?

Versalska narodna skupština primila je, kako smo već javili, Vallonovu zakonsku osnovu o ustroju senata, izuzev jedan članak, koji je upućen na odbor.

O parižkom grofu pripovijedaju, da se je jednom sgodom izjavio, da voli republiku i pod Gambettom, nego li carstvo. A zašto je to učinio? Neki viši državni činovnik izvijestio ga je o sadanjem položaju, te mu megju inim rekao, da je razcarica Eugenija dobila do trinaest milijuna . . . a radi toga da bi trebalo Francuzkoj stalne vlade. Osim toga saznao je grof pariški i za nekoje druge stvari, koje su ga prinukale na gore spomenuto očitovanje.

Zadjevica megju Španjolskom i Njemačkom, radi njemačkoga broda „Gustava“, nije jošte na čistu. Ministarski list „Epoca“ piše, da kada je ministar vanjskih poslova de Castro, preuzeo listnicu, da je imao odmah posla s dopisi njemačke vlade, koja u pogledu „Gustava“ nije bila dobro izvješćena. Na prijave, da će si njemačka vlada sama pribaviti zadovoljštinu, odgovorio je španjolski ministar posve odlučno, da španjolski narod preuzima odgovornost za svaku štetu počinjenu na njegovu zemljištu. Kada se je stvar bolje razvidjela, opazilo se je, da je pretjeran bio glas o zločinu, koji su počinili Karliste; „Gustav“ da je bio izgubljen još prije, nego što je prispio u Zarauz.

DOPISI „ZEMLJAKU“.

Beč, 28 veljače.

Juče u šesti čas večera bečka porota izreče da Offenheim nije kriv.

Bečka svetinja, koja je zastranilo novinarstvo, obradovala se tomu dogagjaju.

Sreća i ovoga puta pritekla Offenheimu u pomoć. Svi protivnici današnje Vlade branili su ga javno i tajno i svakijem načinom zaveli opće mnenje,

PODLISTAK.

Seoska osuda na smrt novoga vukodlaka.

(Sgovoraj, po narodnome pripovijedanju, okolo polovine osamnaestoga vijeka, u Banjane u Ercegovini).

Lasno li je p'janu zapjevati,
A sirotnoj majci zakukati,
Mladu momku poljubiti djevojku.
(Narod. pjesma).

Naš starina Markiša Gorčinov jedno zimno jutro rano ustade, pomoli se Bogu, zapali dugi čibuk uz golemu vatru, i sa namrgogjenim čelom u nekakve neobične misli zaplovio, pa kadikad kao ranjen lav sa dna džigerica podjeka. Upitao ga žena Kanda: Ma što je to jutros, o Markiša! te si neobična pogleda; to ti nije bez neke; nego kazuj šta ti je, tako ti vjenčane svijede! jer ja izskočih živa iz kože da prije čujem. — Markiša se kao

iza sna prene, pogleda naokolo je li ko kod njih, pa će upitati ženu: Gdje je naša snaja Gjurgja? — Pošla je u djevera Joka na sijelo i na prelo, odgovori mu. — Zlo joj prelo a gore sijelo! što doma ne sjedi i s nama zajedno ne kuka i ne leleče svoga mladoga domaćina a našega jedinka sina Milutina? Kuku mene moj sine, moj očinji vide! (proliše ga suze). — A jadi je znali za nje glavom! ja sam je — veli mu Kanda — više puta korila što doma ne sjedi i da se ne skita po selu dajbudi doklen godina dana progje; ne mogu joj ništa, mlada i zelena, sita i objesna pa digla vile na tovilje. Nama je kuku za onakim sinom a njojzi je lasno, jer se veli: „Ako turčin pogine, buli drugi ne gine“; nego moj Markiša! — i Bog se imenom zove *). Ja bih da mi nju opremimo u rod dok smo

*) Nigdje, po selima, u ove krajeve neće ni muž ženu ni žena muža zovnuti po imenice, nego: gdje si to! — kamo te! — čuješ li, i t. d.; a žena ni po smrti neće muža nego: pokojni on.

na vrijeme a bez manje huke i bruke. Mlada je udovica u tugjoj kući golema briga, a tugju krv na svoj obraz držati najteže je breme u našoj zemlji. — Pošto Markiša podugo promisli, reći će Kandi: Sjutra u jutro hajde kod prijatelja Jakova (otca Gjurgjina), pozdravi ga i reci mu neka brža k mene da se nešto porazgovorimo. — Otide Kanda sjutridan rano, i evo je s Jakovom u sunčani zahod. — Po večeri sjedoše krajem vatre, zapališe čibuke, a pred njima bardak vina spram vatre da se pogrijava.

Markiša. E Jakove! ja izgubih jedinka sina Milutina, i ostadoh sirak bez nigdje nikoga, kao ogorijela glavnja na ugašeno ognjište, a ti, zeta, Gjurgja, moja nesugjena snaja a tvoja kćer, mlada i zelena, ruža tek lani iz tvoga perivoja utrgnuta, dosta je, meni se čini, udovala; za moju kuću već nije no za nečiju drugu gdje joj bude Bog osudio. Po jutros je tvoja, i nemoj reći da mi je teška; nije, Bog mi ne dao! ama nije za čekanja; za nju je Gjurgjevdan, hoće gora da pupča a cvijet da cavi. Što ti govoriš?

jer su mislili tijekom potkopati ministarstvo; pa su djelovali i na porotnike, koji se mogu smatrati na sudu glasilo takova mnenju.

U ovoj ovoj parnici Vlada se pokazala nepristrana, više nego se moglo iziskivati u oči bezobnog novinarstva. Tomu su svjedoci prvo što je Ofenheim bio pušten iz zatvora na slobodnu nogu, drugo što se čekalo osam dana da Wittmann ozdravi. Tako je pušten mah osvagnjeniku da se hvata drvija i kamenja.

Po mome mnenju sa svim objektivnome jedina pravna pogreška, koja bi donekle opravdati mogla porotni sud ta je, što se nije zavela parnica protiv svijih članova upravljačkog Vijeća željeznice Lavovsko-Crnovičke, već samo protiv Ofenheima, koji, ako je i bio glavni upravitelj, nije mogao ništa odlučiti ni riješiti bez vijeća.

Mnogi misle da je dopust ministra trgovine u tijesnoj svezi s parnicom Ofenheimovom i već mu zamjenika naznačuju, ko Pretiša, ko Herbsta, ko Kellersperga. Ne bi se ponijekati moglo da je položaj Banhansov uzdrman s te parnice, ali o njegovu otpustu čini mi se da je barem za sad prerano govoriti. Ne može se ponijekati da je Banhans za vrijeme njegove uprave, vanrednu djelatnost pokazao toliko u trgovačkoj koliko u struci komunikacija. Dosta bi bilo spomenuti vrijeme svjecke izložbe, gdje se on borio svakovrsnim nepovoljnostima. Njegovo se zdravlje pokvarilo i zbilja mu trebue odmora i pokoja.

On je svoju besjedu održao; i kad je zadarski klub opunomoćio petoricu da glasuju za zakon o izborima za nevolju, on je dao petorici svoju besjedu da će Dalmacija dobiti željeznicu, i predusjenje Neretve, tako je i bilo.

Pozvati su za sutra oko četrdeset zastupnika na povjereni razgovor kod Ministra predsjednika u dvorane unutarnjih posala.

Osnova zakonska koja se je imala raspravljati juče u poslaničkoj kući glede nekih sitnih promjena u zakonu školskome 5 svibnja 1868, i koju je jesenas predložio zastupnik Wildauer, bila je zbrisana s dnevnog reda, zato što se je razbolio ministar prosvjete.

Poljaci i klerikalci zaključili su iz Vijeća kad se pregje na posebno raspravljanje toga zakona, jer smatraju da je tim povregjena nadležnost zemaljskih Sabora. No zakon 5 Maja nijesu izdali Sabori već carevinsko Vijeće. Jedina bitna promjena koju Wildauer i Odbor predlažu sastoji u tomu da mjesti popečitelja ravnatelja gimnazija imenuje Car. To biva jednako jer se nije bojati da će ma koji ministar podići pitanje gabinetu za imenovanje jednog gimnazijskog ravnatelja.

No svakako ja mislim da bi bilo umjesnije i uputnije da se Wildauerov predlog pušti spavati.

Prek sutra počinje u carevinskome Vijeću rasprava o promjeni zakona o porezu na kuće.

Ta će rasprava zauzeti čitavu sjednicu u koliko ima dosta popravaka većine i manjine na vladin predlog.

Juče je Vijeće primilo zakon o presušanju Neretve. Ljevica i krajinja ljevica glasovaše protiv. Zakon progje za malo glasova u zdravlje sredine koja se udružila s desnicom i načini većinu za dlaku.

Prvim dojučega mjeseca biti će ustanovljen

brzovoz megju Sinjem i Imoskom, takogje megju Metkovićima i Dubrovnikom. Isto tako ustanovio se diligenza na otocima Brač, Vis i Hvar i pješka pošta krajem kotorskoga zalijeva, koja će hoditi od kuće do kuće.

Из Бобије у Книнској крајини мјесеца Фебруара.

Има неколико времена, да се једна мала, ал ад hoc уређена чета згољних занешењака, очајних глупака и недозрјелих политичара појавила у Далматии да под именом Ивана из Надина растурује чланке, којима у деветнајестом просвјетном вјеку пара доиста нема. У колико смо могли из истил већ изданих чланака, тешким својим напором и муком докучити, рекли би, да се помену та чета није, за какав шални ил од мале важности посао, свог увјекжаног перца латила, него највише с тога, да по могућности занијече одавно утврђену и историјом признану битност народа српског у Далмацији; да га лати оне части и достојанства народног, које га, као право уређеном народу у пуној мјери припада; да га од прастаре прабедовске православне вјере одјени, пак би најносе и то желела, да се Србима далматинским одкажу она права народна, за која су се они свагда јуначки борили те их себи стекли и ујамчили. Према пак таквим застрањеним илузијама својима, иста се чета ни најмање не устручава напасти на најотличније неке особе далматинског Србства и тај јој посао, наравно као сасвим искусној блебетуши, одвећ лако за руком испада.

Да су у колу означене чете ступили нестранствени људи — људи одважног патриотичког духа и правих родољубивих начела, ми би зајста морали од ње зазирати и настојати свакојако, да је са доказима и историчким фактима убједимо и поправимо; али кад на темељу опћег мјенија промислимо, да се иста чета састоји из људих, који никаког сталног начела народног немају нит за чим другим теже, већ само гледају, како ће кога иза бусије ошинути и раздор и неслогу међу браћом посидјати: тад нам не остаје друго, већ се на све гореозначене фаличне и неосноване назоје и лакрдије њихове грохотом насмијати и пустити их нека слободно урличу, као што су научили; нека бају и снују против далматинског Србства што хоће. Срби Далматински остаће ипак Срби, а они кадли тадли застидиће се, што их сад задиркивају и о њима којешта изводе.

Domaće.

Ci è giunto il primo numero del giornale politico l'*Avvenire* che si stampa a Spalato.

Il punto più saliente del suo programma si è quello ove parlando della questione nazionale dice „esistervi in paese due nazionalità ben distinte l'italiana e la slava“ e si professa organo della prima.

La linea di condotta che intende seguire si può arguirli dalle seguenti parole:

„Da lungo tempo i giornali della provincia abusano enormemente del ministero della stampa nell'apprezzare meriti e demeriti, uomini e cose. — A quelli che non conoscono la Dalmazia altrimenti

de tele, onoga je i krava:ja ti je — beli — steonu ne vodim kući.

Markiša (udari se dlanom po čelu). Ma što kažeš, Jakove, Bog ti i veliki Sveti Jovan! A što mi ne kaza . . .

Kanda (umuknuje ih). Lakše, ljudi, zborite, ako Boga znate! Eno je došao u djevera mi Joka naš komšija Milovan sa dvoje troje momčadi na sijelo, a megju nama nema no pletar, pak sve mogu čuti što zborite.

Svi umuknuše i ušaju je li istina, kad začuše momčad gdi pjevaju neke šaljive poskočnice, između kojih i ovu:

Igra bula i kalugjer kolo šareno,
Popadija i kadija još šarenije;
Mlado momče i djevojče aoh da im je
Udovica i novica najšarenije.

Milovan prekide im pjevanje, i zavikati će: daj mi, Mališa, te gusle. Prevuče nekoliko puta preko strunje gudaalom, i spram grla udesi te zapjeva:

che dalla lettura dei periodici nostrani, essa deve sembrare senz'altro un paese di cui una buona metà è oggi ignorante, cattiva, servile; e l'altra metà lo era jeri, e lo ridiventerà forse di bel nuovo domani. — Vi fu un'epoca in cui siffatte polemiche potevano trovare la loro scusa nell'ardente fervore di una lotta accanita; ma oggi, che le passioni tendono a placarsi, ogni intemperanza di linguaggio sarebbe inopportuna ed ingiustificata. Noi però crediamo che il migliore partito sia quello che, sebbene conscio del proprio vigore, e perciò pronto, al bisogno, ad affrontare i più perigliosi cimenti, possiede tuttavia tanto buon senso quanto ne occorre per innalzare il vessillo della conciliazione, anziché quello della guerra; avendo dovuto le esaurienti discussioni scaturite dalle acerbe polemiche quotidiane tra partito e partito, persino gli stessi risultati delle problematiche sconfitte e delle incostanti vittorie, aver convinto gli uomini di senno e di buona fede che, in ultima analisi, tra noi non esistono cause di dissenso vere e profonde, e che — tolti alcuni malintesi, ed eliminate soprattutto alcune questioni d'indole affatto personale — nessun grave ostacolo può frapporsi acché venga inaugurato uno stato di cose più normale e più calmo del presente.

Riguardo alla questione nazionale, non occorre dirlo che noi non conveniamo minimamente coll'*Avvenire*, sebbene non abbiamo negato mai anzi abbiamo sostenuto sempre il bisogno pel nostro paese di studiare e coltivare la lingua d'Italia.

Riguardo alla linea di condotta sarà senza dubbio lodevole, se l'*Avvenire* vi si terrà sempre attaccato.

Il comitato del *Reichsrath* per la riforma delle imposte ha respinto la risoluzione proposta al parlamento dal dep. Klaić per cui le navi di nuova costruzione avrebbero dovuto per certo tempo essere esentate dall'imposta d'industria, ed ha rimesso al comitato pel *budget* l'altra risoluzione riguardo alla diminuzione delle tasse postali.

Jučer je Nj. Pr. gosp. Namjestnik odputovao put Beča. Kažu da je onamo pozvan da se potanje ustanovi o putovanju Cara u Dalmaciji.

Nella sua ultima seduta la Commissione agraria provinciale decise:

a) di devolvere fiorini 1800 all'acquisto di un assortimento di strumenti e macchine enologiche da affidarsi al Comizio agrario di Ragusa fino alla costituzione del progettato consorzio enologico in quella città, colla riserva per parte della Luogotenenza del diritto di libera disposizione.

c) di destinare fiorini 300 per un sussidio a studenti di enologia.

d) di stanziare fiorini 1150 per premi per l'impianto di vigne modello, riservando di fissare il relativo programma di concerto col Comizio agrario e col sig. Lukšić maestro-enologo.

e) di riservare fiorini 600 per l'acquisto di alberi fruttiferi da distribuirsi in provincia.

Sull'insinuato del Comizio agrario di Zara relativamente all'istituzione di una cattedra d'agricoltura in Zara, venne stabilito che prima di deliberare defi-

Gusle moje, ne ostale puste!

Prsti moji, grč vas uhvatio,

Što stojite, što ne popjevate?

Čujte, braćo, što čuli nijeste!

Dirili diplili.

Baba djeda u proljeće zvala

Da se s njime po livadi valja,

A on joj se u jesen odzivilje:

Ko me ono sinoć zovijaše?

Gdje si, vilo? prispjelo je vino.

Dirili diplili.

Kanda (kroz plač na glas). A kakvo je to večeras pjevanje u tvojoj kući, o djevere Joka, crn ti obraz bio — a ne bilo ti od mene rečeno! — Je li pravo da ti samorani brat ovamo kuka i leleče, a ti tamo da pjevaš? jazuk ti bilo! Što ne korotova sinovca dajbudi godinu, dok mu zmije oči izpiju! — Na ove Kandine riječi kao da Joka puška ubi; umuknu momčad i odpravi iz kuće. (Slijedi.)

Jakov (poslje dugog mučanja). Moj Markiša! tvoja žalost ne može biti moja radost, jer nam je još svako dobro i zlo jednako padalo; ali ne znam znaš li ti što ja znam . . . i ako bude istina, zlo i naopako i mene i tebe, a mome obrazu najteže, kojega neću biti kadar ni lugom ni sapunom oprati.

Markiša (u čudu i u mislima). Ne ja ništa, tako mi četvoro posta i ključa crkvenoga! Šta je kazuj, ako Boga znaš!

Jakov. Znaš li, Markiša! da ja tebe spremih moju Gjurgju sa svatovima pod angjelskim djevojačkim vijencem, da se vjenča za tvojim sinom kao svud po zemlji i po svijetu. Sin ti umre, tako je božja volja hćela, ni ja tebe kriv ni ti mene dužan; ali ja čujem da je Gjurgja trudna u šesti mjesec, a Milutin je pokojni umro evo mu na jade deseti mjesec. Ja ti je punanu neću, pridrži je kod tebe dok se obrodi, da vidimo čije je dijete i s kim je zatrudnjela. Ti dobro znaš našu domaću lakrdiju: „gdje god se krava vodi, doma se teli“, pa čije bu-

nitivamente in proposte e di proseguire le relative proposte al Ministero, si vegga, se e come sarebbe possibile di fondere in una sola la cattedra di agraria proposta del Comizio agrario e quella già esistente nell'istituto magistrale di Borgu Erizzo, prendendo a tal fine i necessari concerti col Comizio agrario, colle Direzioni del Ginnasio e dell'istituto Magistrale e cogli Ordinariati Vescovili di questa città.

Nel giorno 20 marzo p. v. avrà luogo l'elezione suppletoria di un deputato alla dieta provinciale della classe elettorale dei maggiori censiti del preesistente circolo di Spalato. L'Avv. pubblica la lista degli elettori del collegio predetto, con avvertimento che eventuali reclami contro la medesima dovranno venire insinuati al capitanato distrettuale di Spalato entro il termine perentorio di giorni 14 dalla data della pubblicazione.

Dibattimenti, che, oltre a quelli da noi già annunciati, avranno luogo durante l'attuale sessione della corte d'assise di Zara:

2 marzo — dirigente cons. de Dominis: contro Šime e Frane Sabalić ed Ante Pogorilić da Pago, difesi dagli avv. D.r Bujas e D.r Ivčević, per furto;

3 marzo — dirigente cons. D.r Marcocchia: contro Božo Župan di Mijat da Krušica, difeso dall'avv. D.r Giljanović, per omicidio;

4 marzo — dirigente pres. de Paitoni: contro Ive Zapunčić da Zlorinac (Croazia), difeso dall'avv. D.r Mitis, per furto;

5 marzo — dirigente cons. Kapović: a) contro Špiro Guljeta da Bilišane, difeso dall'avv. D.r Giljanović, per uccisione; — b) contro Rade e Paval Oluić da Bilišane, difesi dal D.r Katnić, per furto;

6 marzo — dirigente cons. Kapović: contro Špiro Jakić da Lišane, difeso dall'avv. D.r Bučić, per omicidio;

9 marzo — dirigente cons. de Dominis: contro Joso Lončar da Polesnik, difeso dall'avv. D.r Bujas, per omicidio;

10 e 11 marzo — dirigente cons. Kapović: contro Niko, Šime, Jovan, Petar e Todor Veselinović da Zelengrad, difesi dagli avv. D.r Paštović e D.r Bučić, per uccisione, rapina e furto violento.

Venne disposto che la luce dei fari di Prestenice (isola di Cherso) e di quello di Punte Bianche (isola Grossa) sia ridotta a lampi ogni 2 minuti primi anziché ogni 3 minuti come sono al presente; così pure che la luce del faro sullo scoglio Donzella presso Ragusa venga ridotta a lampi ogni 15 secondi, anziché ogni 30 secondi com'è presentemente.

Različite vijesti.

— (Lutrija, sujevjerje i slušaj.) U Trstu bijahu se neki dan živo uzrujali prijatelji i prijateljice lutrije zbog smrti biskupa Legata. Čim se je pročulo, da je biskup preminuo, grnula je samo svjetina u sve kolekture. Brojke, kad se je biskup rodio, kad je počeo služiti i koliko itd. redao je svako i sastavljao po svom sustavu i po svojoj metodi u ambe, terne i ko zna kako. Na pet brojeva stavljeno je toliko, da su već isti dan (dne 12.) ti brojevi završeni. Bijahu to brojevi ure i dana, kad je biskup preminuo, broj njegova imendana, broj uz-biskupa u knjizi sanjari i broj koliko je godina biskup živio. I nije samo prosti puk snasao novce u lutrije, već i izobražena, pače i otmjena gospoda i gospogje. Mnogi stajahu po uru dvije na najvećoj buri, čekajući dok ih red zapane protisnuti se u kolekturu. Upućeni ljudi vele da je dne 12. i 13. o. m. u Trstu nalutrija postavljeno preko 50.000 for. Toj će se svoti uprava lijepo nasumijati i to tim slagje, čim nije ni jedan obljubljenih brojeva izvučen. To bijahu brojevi: 3, 12, 24, 61 i 68, a izvučeni su 6, 2, 22, 25 i 26. Čudnovat je slučaj, što su oko broja 24 tri izišla. te će sujevjeri ljudi i opet odatle zaključivati, da se može proračunati, kad će čovjek iza stanovita dogagjaja ili slučajja na lutriji dobiti, samo treba, reći će, bolje računati nego li ovaj put i više brojeva i više novaca postaviti.

(Nešto o njemačkoj naobraženosti.) Nijemci se rado hvastaju tim, da je naobraženost kod njih prodršla u sve slojeve puka, te ako se drugi narodi mogu ponositi kujiževnošću, industrijom, umjetnošću; starijom i većom i izvornijom, ipak nauka nije nigdje roniknula u prosti puk, kao u njih. Oni se s toga

u svojoj skromnosti nazivlju „das Volk der Denker“ i umišljaju si osobito odkad su izumili Kruppove topove, da „marširaju na čelu civilizacije“. Dne 5. veljače bude u Braunschwigu smaknuta udova Krebs i mesar Brandes, osugjeni zbog otrovanja na smrt. Tom zgodom piše „Braunschweiger Ztg.“: Već odavna ovršuje se kod nas smrtna kazna u zatvorenom mjestu i to s toga, da se odurnim pogledom na krvarenje neuzpaljuju strasti puka. Na kako slaže s tom odredbom da se k stratištu pripuštaju ljudi, koji smaknuće

upotrebljuju za svoje praznovjerje, da naime piju krv smaknutoga kao lijek proti nekim bolestim? Vidjemo jednog momka, gdje krvlju zamrljanim licem leti okolo; jer praznovjerje odreguje, da se iza toga mora brzo trčati. Jednom zgodom dade se takav kanibal privezati uz konja, te trkaše do obližnjeg sela, gdje je malo dana zatim umro od upale pluća. Toli barbarskomu praznovjerju nebi se smjela barem potpora i povlagjivanje oblasti davati.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža besdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilloschiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstrojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za ota. spogje od pravoga srebra pravo pozlatita, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevnim pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
 „ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14
 „ „ „ na skok . . . od for. 13—14
 „ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
 „ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
 „ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17
 „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
 „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
 „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
 Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
 „ „ sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
 „ „ emailiran . . . od for. 30—36
 „ „ sa zlatnim poklopcem (mantel) . . . od for. 35—40
 „ „ email, sa diamantima . . . od for. 38—48
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
 „ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . . od for. 40—48
 „ „ email, sa diamanti . . . od for. 50—65
 „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 volelijepe pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzvardeške porelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančići od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60
 Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28
 „ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25
 „ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . . od for. 25—36
 „ Anker remontoirs . . . od for. 28—30
 „ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40
 „ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36
 „ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45
 Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58
 „ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75
 „ „ za gospogje . . . od for. 40—48
 „ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60
 „ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56
 „ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100
 „ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150

Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100
 „ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje — m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnimi i lažnim oglasima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igracaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinu svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovoreštovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najrijebu, ož za čužestinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 20.

Zadar 10 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 9 marzo. Il comitato finan-
ziario della Camera dei deputati non ac-
colse il progetto di legge relativo al
credito chiesto dal governo per la par-
tecipazione all'Esposizione universale di
Filadelfia.

Berlino, 9 marzo. A causa d'un
raffredore l'imperatore è obbligato alla
riserva della stanza.

Parigi, 9 marzo. La formazione del
nuovo gabinetto avverrà probabilmente
oggi, con Buffet, Audiffret, Dufaure, Say,
Wallon, Decazes, Cisse, Montaignac,
Caillaux.

Madrid, 9 marzo. Serrano ha pre-
stato al re il suo omaggio.

S. M. l'Imperatore

giusta notizie che ci telegrafano da
Vienna giungerà a Zara il 10 Aprile
e si fermerà in Dalmazia sino ai 10
Maggio, visitando tutti i luoghi più ri-
levanti del continente e della marina.

Così S. M. soddisferà al più ardente
voto di questo suo popolo fedele, che
anelava di conoscere e di salutare il suo
monarca.

S. M. troverà nel suo passaggio do-
vunque un' accoglienza cordiale, premu-
rosa, sincera; non troverà le ricchezze
degli altri suoi dominî, perchè noi siamo
poveri; non troverà la coltura di qualche
altra nazione, perchè noi sul cammino
della civiltà siamo rimasti indietro, ma
troverà dei cuori aperti, dei caratteri leali
e franchi, dei sudditi fedeli a tutta prova.

Come le notizie da Vienna ce lo
fanno presentire, S. M. questa prima volta
che si porta in Dalmazia, non si limi-
terà a visitarla di passaggio, ma ha in-
tenzione di prendere cogli occhi propri
minuta conoscenza delle nostre condi-
zioni, dei nostri bisogni, di passare dalle
città, alle borgate, dalle borgate ai vil-
laggi, di visitare le coste ed il montano,
di conoscere e l'agricoltore curvo sul
suo aratro, ed il navigante curvo sul suo
remo. S. M., nell'affetto al nostro Impe-
ratore e Re, ci troverà tutti fratelli, tutti
uniti, tutti concordi dall'alpi alle marine,
da Arbe a Budva.

Mi nečemo da stare rane pozledimo. Ne-
čemo s toga do danas napomenemo kako se
nazad dvije godine *Narodni List* kamenjem
bacao na bivše zastupnike na carevinskom Vi-
jeću te osiguravao da njima obećano pre-
sušenje Neretve i gragjenje željeznice neće
se nikad obistiniti. Nečemo da opažamo kako
Narodni List, koji onda u tobože domoljubnom
zanosu proklinjaše čas kad će prvi udarac

mašklina odjeknuti po našim gorama i prva
motika kopati Neretvanski nasip, docnije pr-
vome se onome udarcu radovao, a danas u
zvijezde uznosi korist što će ju zemlja imati
od presušenja Neretve.

Pače, ma da nije od njegove strane ple-
menito, ipak nečemo da mu zamjeramo, što
gotovo da u zaslugu upiše današnjim našim
zastupnicima u Beču i gragjenje željeznice i
presušenje Neretve. Usljed nastojanja onih
zastupnika, koje su zamijenili, našli su predloge
spravne a vladu gotovu da ih podnese. Ako
su za predloge glasovali, to je njihova dužnost
bila; manje od toga nisu mogli učiniti, a preko
toga da li su još štagod učinili, to niko
nezna.

Ali što je svakako nizko to je što pri
svem tom danas na novo *Narodni List* po-
navlja stara podmetanja o „pazaru svoga glasa
i narodnog poštenja“. Narod, koji se raduje
gragjenju željeznice i presušenju Neretve, nar-
od koji zna pri čem smo bili onda i pričem
smo danas u pogledu na duševni napredak,
narod već zna ko je i kako igrao s njegovim
poštenjem.

A glede glasa, jaoh onomu koji da svoga
občuvu, treba da se u tugju, prije spočitanu
kožu obuče, i da se tugjim zaslugama hvasta!

Koji bi smijer morale imati učione po selih.

Kao što se već od nekoliko godina pokazuje
velika živahnost i radinost na polju duševnoga raz-
vitka; kao što znanosti otkrivaju jednu tajnu za
drugom; kao što se novi spisi, novi obrti i pobolj-
šice megjusobno natječu, kao što se u svih krugovih
čovječanstva za tim teži i bori, kako da se na
vršak vremena dospije; tako je nastalo veliko i silno
gibanje na školskom polju da bi smijelo mogli reći:
i škola krši koplje za bolju budućnost. Uzvišenim i
plemenitim pojavom sadanjega vremena, nastala je
teznja, da se sve ono i puku prestupnim učini, što
se u svetom hramu umjetnosti i znanosti otkriva.
S toga se laćaju mnogi pisci pera da napišu po koju
pučku knjižicu, u kojoj je ono vrlo lakim i shvatljivi-
vim načinom opisano, što su učenjaci svojim duhom
i znatnim trudom pronašli; s toga se podižu učione;
s toga se drže pučka predavanja, da se i megju
naučenjaci prosvjeta i znanost širiti može. — Ako
nam je pako do toga stalo da se prosvjeta i napre-
dak u puku uvriježi, to moramo nastojati da
pučka učiona bude posrednicom izmed puka i u-
čenjaka, te da postane brižnom njegovateljicom sil-
nih klica duševnoga života čovječanskoga. — Nu
pučka učiona nemože podijeliti svestrano naobraznje,
jer bi tada promašila svoj cilj, nego ona mora po-
dati učeniku ono što mu je potrebno za praktični
život; staviti temelj na kojem bi on mogao raširi-
vati i podizati svoje daljne uobraženje. Nu ovi tem-
elj nesmije se obteretiti prekomjernim gradivom,
niti preveć cijepkariti; učiona pučka mora se zado-
voljiti s onim što je bitno i potrebno. Ne mnoga, ali
mnogo, to jest, pučka učiona neka samo ob onom
obučava mladež što joj je za život neobhodno po-
trebito, i to tako, da ovo postane sasvim duševnom
svojinom mladeži.

Seoska učiona, osim predmeta koji se u njoj
predaju, morala bi uzeti velik obzir na stvarne pro-
bitke pučanstva t. j. na gospodarstvene struke. Ništa
narod tako usrećiti i do blagostanja podići može
koli amno i praktično gospodarstvo. O tomu nam
svijedoči nomadski i lovački narodi, koji lativši se
ratarstva dotjeraše da blagostanja; a još bolje čemo

se osvijedočiti, ako bacimo okom po drugim naprednih
i izobraženih država. A kako je kod nas glede go-
spodarstva? Ako pogledamo po našem voćarstvu,
svilarstvu, pčelarstvu i ratarstvu, maldane svagdje
ćemo naći nedostataka, stranom i nemar, a tomu je
temeljni uzrok neznanstvo.

O svilarstvu naš puk nema ni pojma, a ako
koji pojedinac se bavi tim, to su rijetke iznimke. —
Što se tiče pčelarstva, puk se istinabog i kod nas
prilično bavi, ali i tu ima po dosta nedostataka;
manjka može se reći posvuda znanost i vještina.
Pčelinjaci ni iz daleka neodgovaraju onim zahtjevima,
koje sama narav pčelarske gojitbe zahtjeva. Oni su
u takovih mjestih smješteni da svojemu opredjeljenju
nipošto udovoljiti nemogu; n. p. ili su izloženi sva-
koj nepogodi vremena, ili su na nepovoljnih mjestih
rudi nemira neprijatelja pčelarskih izpostavljeni. O-
bično ih vigjamo za stajami blizu gujašta. Što se
tiče samo hrane, poznato je da pčele svoju hranu
po cvijeću sabiru i da voćnjaci, evatuće livade i u-
sjevi takovu ponajbolje pružati mogu; a to možemo
ispovijediti, da su voćnjaci u nas stranom posve manj-
kavi, stranom pako zanemareni i odaljeni leže,
kamo pčele sabirajuće hranu svakojake nevolje pre-
patiti moraju. Treba jošter pripoznati da se postu-
panje gojitbeno vrlo nepraktično čini, s toga i nema
željenog uspjeha i rijetko gdje nalazimo da bi koja
obitelj izercpila odatle veliku korist.

U mnogih krunovinah su voćnjaci i voćarstvo
veoma uvaženi, a to baš s toga, što su ovi pučanstvu
od velike koristi. Ovakovu korist mogao bi naš puk
uživati osobito s toga što klimatični odnošaji pričaju
ugodno svim bilinam, napose voćkam. Za ovaj pučki
promak gospodarstva morao bi uz seosku učionu
biti seoski vrt.

I ovo je jedina prilika s kojom škola može sa-
vijetom i izgledom puku koristiti poučavajuć seosku
našu mladež u nancih voćarstva. Suviše osobito seo-
ska učiona morala bi obzir uzeti na ratarstvo i sto-
čarstvo. Znameniti francuzki državnik Sully reče:
poljsko gospodarstvo jest dojka države: pa zbilja
će to potvrditi koji samo poznaje obrazovanost na-
rodâ. Svi su si narodi otvorili put do više neobrazbe
samo tim što su se ostavili skitaličkog života, te se
poprimili obdijelavanja zemljišta. Što je rečeno o ra-
tarstvu to se može reći i o stočarstvu. I tu bi mo-
rala seoska učiona priteći u pomoć neukom puku,
ucijepljivati u svojih gojencih pravila po kojih bi
mogli uzgajati stoku, čuvati ju od bolesti, pružati
joj shodne lijekove; da se jednoč ukinu ona protu-
razložna srestva odgajanja i da se jednoč konac u-
čini onaj okorijelaj izreći: tako je moj otac činio
pa ću činiti i ja.

Još mi ostaje napomenuti da bi seoska učiona
morala se obazrijeti i na čovjekoslovje, osobito na
tijeloslovje obazriv se na sustav tijela ljuckoga, na
njegove sastajine, na srestva po kojih se ono raz-
vija i koja nanj blagodatno uplivaju — na hranu
zdravu i na štetnu itd., da tako dijete koje će s vre-
menom postati čovjekom, nebude sam sebi tajnum,
da si znade protumačiti kako žive i usljed čega
žive, te po naputeih zdravstvenoslovnih sama sebi brani
od neprilika. Neka jošter seoska učiona usije u djecu
blago sjeme najneobhodnijih prirodoslovnih naputaka,
da ti dijećak znade pojava prirodnih dati razlog itd.

Zaglavimo dakle. Neka seoska učiona poduzme
taj smijer; osim propisanih predmeta podučavati di-
jecu a po mogućnosti i odraslije u stvarih tičućih
se gospodarstvenih struka: čovjekoslovja, osobito ti-
jeloslovja i zdravstvoslovja, pak prirodoslovja. Cije-
nim da ovomu svemu moći će doskočiti vrijedan i
revan učitelj, te na temelju čitauke razvijati, nado-
punjivati, pretresati a po mogućnosti i praktično do-
kazivati štiva odnoseća se na gori rečene struke.

Opetujemo: ne mnoga, nego mnogo. Vreme nauka početnoga neka traje i više ali ono što se uči neka bude stalno, neka bude dobro utavljeno u pameti, i predočeno po putu zorne obuke.

P. V...đ.

Novo ugarsko ministarstvo.

Za čim su neki organi Deakove stranke duže već od godine dana vapili, danas već imaju. Pod predsjedništvom dosadanjega ministra na prev. dvoru ustrojilo se ugarsko ministarstvo koalicijske. Od ministarstva Bittovljeva prelaze u novi kabinet, osim hrvackoga ministra, samo dva člana: August Trefort i Bela Szende, ministri bogoštovlja i obrane. Svi ostali ministri izmijenjeni su. Dočim si je barun Wenkheim uz predsjedništvo pridržao i ministarstvo na prev. dvoru, za ministra unutarnjih poslova imenovan je Koloman Tisza, za ministra financija Koloman Szell, komunikacija Toma Pechy, trgovine i obrta barun Ljudevit Simonyi, a pravosudja dosadašnji predsjednik zastupničke kuće Bela Perczel. Pechy i barun Simonyi članovi su Tiszine stranke, dosadašnjega lijevoga središta. U novom ministarstvu imaju dakle tri člana dosadašnje ljevice, a šest članova dosadašnje desnice ili Deakove stranke. Računajući na glave, novo ministarstvo odgovarati će potpuno brojnomu razmjeru među dosadašnjom desnicom i ljevicom. Da li će razmjer osobnih biti jednak razmjeru dinamičnih sila u novom ministarstvu, to će nam pokazati skora budućnost.

Mi mislimo, da nemaju krivo oni, koji se il nadaju il boje, da će Koloman Tisza biti dušom novoga ministarstva. Ta upliv ljevičina vogje, muža energična karaktera, bio je i pri ustrojenju ovoga ministarstva odlučan. Po njegovoj želji, kako organi Deakove stranke sami priznaju, odabran je ministar-predsjednik; po njegovoj želji izstupila su dva stručna ministra Bittovljeva kabineta, a na njihovo mjesto imenovana dva ljevičara; s njegovom privolom prelaze druga dva stručna člana dosadašnjega ministarstva u ministarstvo novo; a da je Koloman Tisza ne samo pristao, nego dapače nastojao o tom, da listnicu ministra financija primi Koloman Szell, a ministra pravosudja Bela Perczel, i to se nikomu neće činiti nevjerovatnim.

Barun Wenkheim izjavio je, da odmah, čim se novi sabor sastane, kani pustiti čast ministra-predsjednika, te se vratiti na dosadašnje svoje mjesto ministra na prev. dvoru. Svoj novi položaj drži dakle barun Wenkheim samo privremenim, osobnom žrtvom, koju je mislio, da po nalogu svijetle krune i želji stranaka ima domovini prinijeti. Jer da se barun Wenk-

heim kao osoba, koju je g. Tisza označio nekojim načinom neutralnom, nije dao sklonuti, da primi čast ministra-predsjednika, ministarstvo koalicijske jedva bi se bilo moglo sastaviti. Dočim pako ministar-predsjednik nugja zemlji svoje usluge samo na stanovit rok, samo se kaže, da i ministarstvo, koje nosi njegovo ime, može samo privremeno biti.

Ovaj značaj novoga ministarstva dade se megjutim razabrati i po načinu, kojim su pojedine listnice porazdijeljene. Kako barun Wenkheim, tako su i drugi, novo imenovani ministri, morali očitovati, da za pojedine, njim namijenjene struke, nedonose toliko znanja, koliko za domovinu osobna požrtvovanja. Da spomenemo samo novoga ministra pravosudja, g. Belu Perczela. Čast ministra nije ni malo uglednija od časti predsjednika zastupničke kuće, kakva je ugarska; materijalno pako stanje predsjednika zastupničke kuće posve je ravno ministrovu. Bela Perczel, primajući ministarstvo pravosudja, primio je dakle samo veću brigu, veću odgovornost, no on je držao, kao i drugi članovi novoga kabineta, za svoju patriotsku dužnost, stati na ždrijelo, na koje ga je kruna i zemlja pozvala.

Jedini može biti Koloman Szell bijaše, kako od Deakove stranke, tako i od ljevice, već iz prvine u kombinaciji za ministra financija. Koliko god ugarski sabor ima vedrih glava, bilo bi ipak teško utvrditi, je li ko-god mogao od Szella biti dostojniji, da zastupi mjesto trijeznoga i ozbiljnoga Ghyczya. Koloman Szell, Deakov rojak, bio je duša ne samo Deakove stranke, nego svih dosadašnjih ugarskih sabora od nagodbe s Austrijom. Uz neobičan dar spaja Szell i vanrednu marljivost. Za to je on vazda bio stalan izjavitelj svih važnijih odbora zastupničke kuće, navlastito u poslovih financijskih, kojimi se je poglavito bavio. Osim dosadašnjih ministara financija nije u zastupničkoj kući ugarskoj valjda ni jednoga člana, koji bi dosadašnji razvitak ugarskoga državnoga gospodarstva i današnje njegovo stanje poznao tako potanko i temeljito kao Szell. To je doista velika preporuka za novoga ministra financija.

Koloman Tisza može si samo čestitati, da je barunu Wenkheimu pošlo za rukom, za novo ministarstvo pridobiti mlagjahnju ovu silu. Nastojanje baruna Wenkheima bilo bi dakako bezuspješno, da Tisza u posljednje vrijeme nije od svojih nazora u financijskoj politici popustio. Kol. Szell i Tisza stajali su naime još do pred nekoliko dana u glavnom pitanju sadašnjosti, u pitanju o pokritku manjka, na posve protivnih stanovištih. Szell branio je odlučno Ghyczyeve porezne osnove, dočim je Tisza volio, da se uzme i nov zajam, nego

da se porez poveća. Tisza je na posljedku ipak Szellu, da bi njegovu izvrstnu radnu silu za novo ministarstvo pridobio, izišao na susret, a i Szell se je na to dao sklonuti, da odustane barem od nove dohodarine, koju je Ghyczy bio predložio.

Potanje znati ćemo u buduć kako su se Tisza i Szell porazumjeli, na kojem li se je temelju novo ministarstvo sastavilo, kad nam peštanski listovi donesu izvještaje o konferencijah Deakove stranke i ljevice, što su ovih dana države. Mislimo megjutim, da negagjamo krivo, što držimo, da se je to porazumljenje moglo osnovati samo prema proračunu dohoda, koji će ugarskomu saboru valjati jošte ovoga mjeseca riješiti. S ovim proračunom dašto da je i pitanje o unutarnjih reformah u svezi; jer je poznato, da je Tisza i unutarnje reforme uzeo na oko megju srestvi, koja bi valjalo prihvatiti, da se manjku u državnom gospodarstvu doskoči. No mi dvojimo, da je u pitanju o reformah postignuto do sada što-god više od posve općenita dogovara. Više nije se moglo ni tražiti, dok je perioda sabora na izmaku i dok se jedva smije i slutiti, kakva će načela zastupati većina sabora novoga.

Ali tu je uprav razlog, s kojega, ako jučerašnji naš telegram kaže istinu, dosadašnja Lonyayeva i Sennyeyeva frakcija od novoga ministarstva već sada zaziru. Budućimi izbori ravnati će Tisza; jer je Tisza ministar unutarnjih poslova. U pitanju o unutarnjih reformah pako i Lonyayeva i Sennyeyeva stranka razmakle su se daleko od Tisze. Ove dvije frakcije Deakove stranke boje se, da bi Tisza kod budućih izbora mogao svoj položaj u prilog svojim nazorom zlorabiti. Mi držimo, da toj bojazni nemože biti temelja, ne samo s toga, što će Deakovački članovi ministarstva moći ministra unutarnjih poslova kontrolirati, već i s toga, što je Tisza čovjek liberalan, a po tom loyalan. Da se pak ugarsko stranačstvo odsele razvija pravcem liberalnim i konservativnim, nikakva moć nije već kadra toga procesa zaustaviti, pošto sama logika čina i oduošaja pitanje o unutarnjih reformah iztiče naprijed. Kada je već samo pitanje o pokritku manjka, dakle pitanje financijsko, moglo izazvati krizu u Deakovoj stranci, pitanje o unutarnjih reformah mora ovu stranku raztočiti u njezina počela. Mi to nedržimo nikakvom nesrećom po Ugarsku. Dapače, to će biti samo korak k napredku. Gdje je ustavni državni život ustaljen, tu i nemože biti drugih stranaka osim liberalne i konservativne. Ako se do sada stranke ugarskoga sabora nijesu redale po načelih konservativnih i liberalnih, to je uprav dokaz, da ugarski ustavni i parlamentarni život nije bio

PODLISTAK.

Seoska osuda na smrt novoga vukodlaka.

(Svršetak.)

Jakov. Tako ti je na ovome ništavome svijetu, moja Kando! neko pjeva a neko plače, neko umire a neko se ragja, mački je do igre a mišu do života. No bezposlice na stranu, ko nema obraza niko mu ga dati ne može.

Markiša (kao izvan sebe). Kamo te, Kando! Snaju mi Gjurgju odmah dovedi. — Evo Kande i Gjurgje, poljubi stidno otca i svekra u ruku. Markiša će joj reći: Snajo! moja nesretnja vajo! kazuj pred otcem, je si li trudna i s kim zatrudnje? — Gjurgja plače i šuti, a otac joj

Jakov. Kazuj, kućko a ne moja kćeri! dok nisi izkopala i rod i dom, da znamo s kim?

Gjurgja (kroz plač jecajući). Bogme jesam! ali ne smijem kazati s kim sam zatrudnjela, jer bi zlo i naopako i po mene i po vas bilo.

Markiša. Bogme, ti je red kazati ili smjela ili ne htela, pa da će sve dva trećega nositi. Ako sam dužan sa svojim zlo dijeliti, nisam sramotu na obraz niti ću nikad do vijeka. — (Gjurgja jednako plače i šuti.)

Jakov, otac joj, skoči na noge, trgne jatagan iza pása vičući: kazuj, kujo, da ne mrcinim nož o ženskoj krvi; a ako te počeh sjeći, od tebe ću najmanji komad uho učiniti.

Gjurgja. Evo ću kazat kad me silujete, ali o vašoj duši ako se dogodi ono što mi je zapriječeno. Moj pokojni muž Milutin pretvorio se je u vukodlaka, i svaku noć evo ga k mene u bijelo obučena kroz jednu mazgalu od zida; svaki put kad je od mene polazio u zoru kad prvi kokoti zapoju, zaprijetio bi mi: ako ikome kažeš da k tebe dolazim, znači da ću najprije tebe pa sve tvoje, do devete kaplje krvi, smrtnom kosom požnjati. Sad činite od mene sto hoćete (plače¹⁾). — Kad joj svekar i otac čuše ove riječi, ostadoše kao od kamena, a zamrznu im se jezik u vilice, i pošto se nekoliko puta prekrstiše, rekoše jednoglasice: Mini vuče, ne učini nam zla, viječamo ti prvo mokro²⁾ kumstvo što bude u kući!

Jakov (skoči na noge i reče): Ostavaj na zdravlje, prijatelju Markiša. U prvu nedjelju vidjet ćemo es, ako Bog da, pred crkvom.

¹⁾ Trgovac ti laže sa smijehom, žena laže suze prosijajući, niko krupno ka' t. . . n ne laže.

Vlad. Crn. Gorski Vjen.

²⁾ Ovamo u narodu „mokro kumstvo“ znači kršteno, a uho opet „vjenčano ili šišano kumstvo“.

Znao je Markiša onu poslovicu „Zaklela se zemlja raju da se svake tajne znaju“, te on sjutridan u jutro k starome popu Komnenu. Sve mu redimice kaže na izpovijed, i zapita ga: Može li se, pope! mlad čovjek povampiriti i svoju vjenčanu ženu zatrudnjeti? — Pop mu kaže: može, ako se rodio u krvavoj košuljici, ili ako je pro njega, dok je u kući mrtav ležao, kakva četveronožna ili nečista životina prešla; nego u prvu nedjelju po leturgiji svak ko pušku nosi hajdemo da odkopamo Milutinov grob, pa ako ga nagjemo naduta i crvenih očiju, prebosti ćemo ga trnovim kocem, a podkinut mu žile izpod koljena nožem crnih korica, pa više neće nikad dolaziti; a ako se bude razpanuo, tvoja nevjesta nije s Milutinom zatrudnjela, nego — kako se po selu ćuka — s nekim drugim.

U nedjelju pop kaza narodu te svi otidoše noseći trnov kolac; odkopaše grob, kad li se samrtno tijelo na poli razpalo. Sad će pred [narodom] zvikati

Pop Komnen. Braćo! vidite li da se pokojni Milutin razpao i da na njemu nema nikakve slike ni prilike od vukodlaka; Bog mu dušu upokojio a nama živim grijeh oprostio! Bržajte nekolicinja, dovedite udovicu Milutinovu pred crkvom, da nam kaže ko joj ukresa kopile! — Popova se ne poriječe. Potrčase pešestoro momčadi, i vode megju se Gjurg-

zdrav, normalan. Razstrojstvo Deakove stranke krivo se shvaća za posljedak nekih osobnih spleta; ono je samo pojav nutarnje stranačke bolesti, koja si je sama počela tražiti lijeka. Čim se je pokazalo, da ugarska država ima prečih i važnijih zadaća, nego što je rasprava pitanja državopravnih, morale su se same od sebe rasuti stranke, koje su se bile ustrojile samo prema pitanjem državopravnim.

Sadašnje ugarsko ministarstvo može se zvati ministarstvom koalicije samo u toliko, u koliko ono Deakovu stranku i ljevicu sdruguje na, rekli bismo, negativnu svrhu, da se odklone teškoće današnjega položaja i u koliko ono ima da uravna put normalnu razvitku državnoga života. Buduće već ministarstvo, to jest, prvo, koje se sastavi po novih izborih za sabor, neće, nemože više biti „ministarstvo stranačke koalicije“, van ministarstvo ili liberalno, ili konservativno, prema tomu, dobiju li kod izbora prevagu nazori ili Tiszini, ili Sennyeyevi. Za to mi posve dobro možemo razumjeti, što nam telegrami iz Budimpešte, javljaju, da se barun Sennyey sprema da stupi na čelo opozicije. (N. N.)

Politički pregled.

„P. Naplo“ donosi o novom kabinetu članak, u kojem megju inim veli: Deakova stranka priznala je uvijek državnička svojstva Kol. Tisze i njegov sjajni politični i socijalni položaj. Ona ga vidi bez ikakove antipatije na ministarskoj stolici. Dok se bude Tisza držao politike, koju Deakova stranka odobrava, podupirati će ga; u protivnom će slučaju otvoreno očitovati svoje mnjenje.

„Naplo“ žali, što se je Tisza odmah s početka dogovaranja pojavio s takovimi zahtjevi, koji opravdavaju mnjenje, da nije moguće pomisliti na ozbiljnu akciju vlade. Bez razloga i nekorektno radio je Tisza, veleći, da nemože biti u kabinetu ni s jednim članom prijašnje vlade, pošto joj je oponirao.

Po „Naplovu“ mnjenju nevalja ovaj razlog, buduć da Tisza nije oponirao proti osobam prijašnje vlade, već proti političnomu pravcu, kojim je vlada išla. Po ustroju novoga kabineta „Pesti Naplo“ sudi, kao da je Kol. Tisza hotio spojiti u svojoj osobi sva ministarstva. Da li će Tisza poći za rukom, da ustroji jaku vladu, dvojbeno je. To bi moglo biti tek onda, kada bi dokazao, da mu je više stalo do simpatija Deakove stranke, nego što je pokazao kod sastavljanja novoga kabineta.

„P. Ll.“ u opće kao da se sili, da s novom vladom bude zadovoljan, premda je on najviše zagovarao fuziju stranaka! Ovaj se list megju redci takogjer tuži, da je Tisza kod sastavljanja kabineta bezobzirno postupao proti korifejem Deakove stranke; naročito spo-

čituje Tiszi, što dra. Paulera nije preuzeo u novi kabinet. „Ko je prisustvovao konferenciji Deakove stranke, veli „P. Ll.“, taj je morao opaziti, da sdruženje stranaka nema skoro nikakvih protivnika; ali je morao opaziti takogjer i neko nepouzdanje, kojim se neće pospiješiti željno izčekivani okret situacije. Kao prijatelj fuzije želi „P. Ll.“ da se dobro uvaži mujenje, koje sada vlada, i obzir uzme na dosadanje iskustvo kod daljega postupanja s Deakovom strankom.

„Ung. Ll.“ veli: Ministar presjednik upitao je Deakovu stranku, da li će podupirati njegov kabinet? Barun Sennyey odgovori odrješito, da neće; jer vlada hoće da uvede neku prištednju unutar sadanjega ustava, a on teži za reformom uprave. Ovimi je riječmi Sennyey navijestio, da će ustrojiti opozicijsku stranku. Izjava baruna Sennyeya primljena je s velikim, dugotrajnim oduševljenjem. Ovomu je ponajviše uzrok taj, što je Deakova stranka „vrlo nezadovoljna“. To ne znači drugo, nego da će si morati Kolom. Tisza tekar stvoriti vladinu stranku. Tako stoje stvari. — Od Lonyaya nadaju se posebnu pismu. I on si je pridržao neodvisan položaj.

O odnošajih Francuzke napram inozemstvu donosi „La Presse“ poduži članak, u kojem kaže, da se je u posljednje doba znatno poboljšao odnošaj megju Francuzkom, Njemačkom, Italijom i Španjolskom, od kada se vojvoda Decazes nalazi na čelu vanjskih poslova. Francuzka vlada da je brižljivo nastojala, da neučestvuje kod crkvenih zadjevica, koje su Nijemce na toliko uzrujale. Pitanje lotaringijskih dieceza da je riješeno na opće zadovoljstvo. Sukobom, kojim su mogli lako dati povoda pastirski listovi pojedinih biskupa, da se je sretno izbjeglo. Njemačka da je uvažila točnost, kojom je francuzka vlada zadovoljila svim svojim dužnostim: Knez Hohenlohe da je priznao korektno držanje francuzke vlade, a s francuzkim poslanikom u Berlinu, s grofom Goutout-Bironom, da postupaju vrlo udvorno.

Francuzka narodna skupština primila je u posljednjoj sjednici svu zakonsku osnovu o ustrojenju vlastih. Orleaniste nadaju se još uvijek, da će zabaciti predlog, po kojem nebi smio biti ni jedan član prijašnjih vladarskih obitelji presjednik republike; ali legitimiste kao da su izgubili svu nadu.

Raoul de la Rochette očitovao je u ime legitimista, da će narodna skupština upropasti Francuzku, jer neće, da joj bude kralj na čelu, a megju radikalnima i konservativnima republikanci da će doći do strašnih borba. U revolucijah pobjegjuju obično oni, koji se služe najvećim nasiljem. Legitimiste da će uvijek ostati protivnici republike.

Za sve dogagjaje biti će republikanci odgovorni. Stara francuzka monarhija, koja bi sada mogla biti spas zemlje, da će ju ipak

napokon spasiti. U svojem govoru spomenuo je Rochette sve „blagodati“ monarhije, koja je već dva puta spasila Francuzku. Slabost izvršujuće vlasti da je ponajviše kriva, da se je moglo u opće dogoditi u narodnoj skupštini, što se je dogodilo. Monarhija da je čast, život i sreća Francuzke. Republikanci da su jedini krivi, ako zemlja postrada.

U Berlinu nemogu se još nikako umiriti radi glasa o Bismarkovu odstupu. „Voss. Ztg.“ donijela je vijest, da knez Bismark već prije nekoliko dana umolio cara za odpušt; nu megjutim javljaju, da se je u tom pogledu odustalo od svake promjene ustava i da se neće imenovati nikakav podkancelar.

„Köln. Ztg.“ brani svoje mnjenje, da će knez Bismark moći na parlamentarnom polju još više djelovati. Knez Bismark, veli, može imati u buduć istu zadaću, koju je imao posle g. 1846. Sir Robert Peel. — Prije ili kasnije da će se ipak morati pomisliti, ko da bude knezu Bismarku nasljednikom.

Radi petrogracke konferencije vodi se megju ruskimi i englezkimi novinami živahna polemika. „Ruski Inv.“ prigovara Englezom, da nabavljaju oružje za Turkomane, a ovi opet kažu, da je Rusija samo pod tim uvjetom priznala španjolsku vladu, ako bude učestvovala kod petrogracke konferencije.

U Njemačkoj došlo je opet crkveno pitanje na dnevni red. Pruski biskupi nalaze se radi papinske bule u nemaloj neprilici. Ako proglaše papinsku bulu, državna će vlada sigurno posredovati, kako je zaključeno u ministarskom vijeću, kojemu je presjedao knez Bismark. Ako tu bulu neproglase, držati će u Rimu, da popuštaju državnoj vlasti. I svi katolički državni činovnici doći će radi te bule u dosta nepovoljan položaj. Imati će sada odgovoriti, drže li valjanima državne zakone i je su li pripravnici izvagjati ih u svojem djelokrugu.

Ili će morati priznati državne zakone, ni će im biti očitovati, da se kao katolici podvrgavaju rimskoj odluci i da svibanjske crkvene zakone nevaljanima smatraju. Ovo je već pitanje stavio ministar bogoštovja na sve podregjene si činovnike. Valjda će isto pitanje staviti takogjer ministri nutarnjih poslova i pravosugja na podregjene si organe.

Ovim je stupilo crkveno pitanje u Prusiji u novu, posve ozbiljnu fazu. Katolički činovnici biti će sada prisiljeni, da se očituju ili za cara ili za papu. Kakove će tomu biti posljedice?

DOPISI „ZEMLJAKU“.

U Spljetu 3 ožujka.

Pokle smo kroz ove dvije godine nvidjeli pogrešku što je učinjena od onizih, koji su udarili u pravdu proti petorici bivših naših zastupnika u Beču;

varimo. Ako ćeš ti maći na samu tvoju dušu da kršteni kum vjenča svoju nerogjenu kao i rogjenu sestru, vjenčavaj, a liši nas i naše duše, mi svi otre-samo skut.

Pop. Ja sam ne mogu s Bogom i sa Svetim Jovanom ratovati, ali znajte da u jevandjelju piše: „Glas naroda glas sina božjega“. Bez vas neću; i ako sam ja po božjemu daću vama crkovna glava, vi ste moja krila i brćeno perje, pa gdje svi vi tu i ja.

Knez i sav narod jednoglasice: Pod kamenje! Milovan ostade mrtav pod gomilom kamenja; a nesretna Gjurgja poleće i kleknu na koljena pred popom da je od grijeha odriješi, sva u licu premrla a dušom zanijemila. Okupi se narod oko popa da je iztrgnu pa da i nju kamenuju, pop je odpusti, a ona na zemlju pade mrtva! — Kad vidješe da je umrla, svaki ruke k sebi, a pop naredi te joj svaki reče: Bog ti grijeh oprostio! pak je po zakonu pred crkvom ukopaše.

Mnogi li se često kajaju

Što starije ne slušaju. (Nar. poslov.)

Trebinje na Gjurgjevdan 1874.

Vuk Vrčević.

gju Milutinovu, pa će je pop srdito upitati: Kazuj, pasja ogotino! zašto mrtvome mužu nadjede bezakono ime a ocrni mu obraz po smrti, a na naše selo natovari gnjev božji? Ako ne kažeš s kim si zgriješila, ove mi erkeve! sad ćeš pod prokletu gomilu¹⁾ (svak prihvati po kamen u ruku).

Gjurgja (sva se trese od straha i zavikati će): Stan, narode! imat ćete me kad kamenovati, puštite me da se prije moje smrti izgovorim Bogu i narodu. Znaj i čuj, narode! naš komšija Milovan Mr-gjenac — eto ga gdje me sluša — još pri životu pokojnoga mi muža Milutina bijaše obigrao oko mene kao gjava oko krsta, da mi se obraza takne, i ja sam se od njega čuvala i bojala više nego ikakav glavodužnik od svoga krvnika. Pošto mi pok. muž umre, prijenu za mnom jutrom i večerom, u polju i u goru, na vodu i na sijelu, obećajući mi da će me vjenčati. Ja još godinama mlada, a veli se da je svaka žena dugokosa i kratkoumna; a sve za sve, tako mi samrtne ure koja me sad čeka! ni-

sam znala da je moj svekar Markiša držao na krst Milovana pa da me ne može vjenčati. Kad prokletnjak nadvlada pamet, te ne da krštenoj duši da se sjeća duše ni obraza, padosmo u grijeh; a ko grijeh uradi, red mu je i pokoru činiti; svaki se grješnik po jednom ragja a po jednom umire. Evo nas oboje u vašim rukama. (Narod sav gleda Milovana gdje šuti i blijedi od stida i od straha).

Knez seoski. Pod kamenje oboje!

Pop (skoči na noge, skide kapu i razplete sijede kose te zavika): Stan, narode! i kneže! bosom vas glavom molim. Ko nije zgriješio, ko li neće? Piše u sveto jevandjelje, da je Hristos — da mu je za slavu i milost! — rekao čivutima, kad su hćeli jednu grješnicu kamenovati: „ko je od vas bez grijeha neka oni najprvi na ovu ženu baci kam“, pa ne hće niko. Ne nosimo, braćo, njihov samrtni grijeh na našu dušu, nego dajte da megju se razdijelimo njihov grijeh, a to da svi vi i ja svama maknemo na dušu pa da ih vjenčamo, a Bože! ne zapiši mi u grijeh

Knez. Nisi, pope, pogodio! dosta je nama i našega grijeha, a kamo li da tugji na svoju šiju to-

¹⁾ I imaju razlog Crnogorci

Na nas vrći prokletu gomilu. Vlad. Crn. Gorski Vjenac

pokle smo i okušali gorki plod nesmišljenoga prosvjedovanja, te mûkom gledali barem da razladimo narodne rane; rekao bi, da onima, koji su nas na prosvjede pogonili neda se mirovati, te bi opet stali podjarivati bracku mržnju na goru narodnu štetu. To bistro vidim iz dopisa *Nazionali* odovle poslana dne 23 veljače. Kada sam tu grdobu opazio, prem da sam i ja u prvi mah posvjedo pohvalio, a potle mislio mûkom, da ćemo steći lijeka; nemogu s manjim da onomu dopisniku ne rečem koju, radi štete i nepravice, što iz njegova dopisa narodu izvire.

Tomu dopisniku čini se smiješno, što je naregjeno da na pečate i grbove budu nadpisi narodnim jezikom. Ako to nije ludo, onda je zlobno; jer se spominjem, da su narodni poglavitaši za dva zasijedanja na saboru to od vlade zahtijevali, kano vele važnu stvar. Kako je to sada: što je narodu vele važno bilo kada je pitao, da postane smiješno, kada je dostigao? — Tako samo može izvracati smutljivao i nemirnjak, komu nije do pravde i istine, nego do svoje...

Pa onda: lijepa ti mi narodnjaka! Piše *Narodnomu Listu* talijanski, a jada se da ga činovnici ne razumiju, ako svojim jezikom govori. A koji je njegov jezik? Ta bogme, da je hrvacki, bio bi njim se poslužio, a ne tugim. Ali je tako ovde u nas običaj: tužiti se da činovnici neznadu hrvackoga jezika, a neznati ga ni sam, niti se s njim služiti. Pokle nam je naš Vojuović onamo k braći preletio, nema ovdje kod naših poglavitaša, ko bi dva slova napisao ili besjedio na sudu, da ga svak razumije; nego talijanski, pa talijanski, na volju onim činovnicima, koje tuže da neznaju hrvacki ka ni oni. Ovo je prava šteta narodu, da mu tobož njegovi jezik zapuštaju.

Ali je dopisnik žalostan, da to čini učionsko vijeće, koje je naredilo, on kaže, da se u ginaziju ne uči naški, kao prije. Ja bi glavu metnuo, da to nije učionsko vijeće učinilo; jer mi znamo ovdje ko u vijeću sjedi. Nu recimo, da je; onda bi imao biti kogod na vijeću od naroda otpadnuo. Dva naroda zastupnika tu sjede, pa bi oni javno žigosali otpadnika, koji je svojim glasom to odlučio. Bilo kako mu drago: osvada je na učionsko vijeće lažna.

A tako je nepodobno napadanje na Namjesnika i na petoricu bivših naših zastupnika. Svakako osijećamo, da su se stvari promijenile odkad one petorice nije u Beču; ali dok su oni ondje bili, svijetla su imena postavljana i u učionsko vijeće i na učionsku upravu po našoj želji, niti je Caricev upljvak mogao onda tu zaleći. Sve o čem se god imamo tužiti, sve se radilo pokle je petorica išla iz Beča, a ako se imamo o čem hvaliti sve je od njihove dobe poteklo: narodni jezik na sudovima i po uredima, željeznica, Neretvu njima imamo zahvaliti.

Budimo jednom pravedni, ako nismo dosada bili; sami sebe krivimo, ako nam je što krivo; a ne mutimo dalje, jer iz muteža korist lovi protivnik, a mutnjom neće ni sam smutljivac što steći.

Sad dvije novice: jučer je preminula punica našega Kambelovića, a sutra joj je sprovod.

Sutra će ovdje izići novo talijansko glasilo *L'Avvenire*, za koga silu kažu umjerenosti i pomirljivosti: Ajmo da vidimo.

U Kotoru, 28. veljače.

Pravedno se „Narodni List“ u svome uvodnome članku Br. 16. žali, što su izbori zastupnika za carevinsko Vijeće zlo većinom ispali po narodnu stranku, te nam je veoma milo što krivnju tome poglavito nalazi u neslozi narodne stranke. To se neda poreći; samo da bi on čisto i bistro razabrao, koje tu neslogu onako žestoko u tome podpaljivao! Meni je ovdje samo do toga da se obazrem na onu stavku rečenoga članka, gje veli:

„Kotor je volio njemu (Kellera) nego Palića“. Nije, ne volio Kotor, nego oni Kotorani i obližnji im jednomisljoci, koje je taj List za čiste narodnjake hvalio što su protiv izbora Ljubiše radili, dočim je njegove birače u malne za narodne otpadnike smatrao; a ovi su baš, dosljedno narodnome pravcu i koristi, svi kao jedna duša, za dičnoga Palića glasovali, ako i ostaše u manjini. Mišlimo dakle da bi „Nar. List“ imao samo one svoje, tada toli

hvaljene štice, pozivati i nukati da se izjave protiva nepravdom iskranju njihova izabranoga Kellera u pogledu narodnosti. Ovo sam samo za to naveo, da kao što je neko jednom u Vašem Listu već javio, da i ja osnovano opetujem, da se onom prežestokom, strastvenom vikom i podjarivanjem protiva petorice jako potresla solidarnost narodne stranke. Dao Bog te novi izbori i sastav temeljite, dobro uregjene, narodne stranke na našem novome Saboru, to zlo popravi; inače, neka pamti „Nar. List“, barem za ovaj maleni kraj Boke, nema nade, da će igda većina narodnjaka pokloniti posluh i povjerenje kakvom središnjemu odboru, koji bi na svoju ruku htio da narodne posle mota. Ovo je dobro, da već u naprijed kažemo, neka se osvijestimo, dok smo još na vrijeme.

Domaće.

Nj. V. naš milostivi Car, Kralj i Gospodar odlučio je za cio mjesec proputovati Dalmaciju, prispjevši u Zadar dne 10 Travnja. Po naredbama, koje su već stigle za poštarske konje i kočije, neće možda Općine izostati, koju neće N. V. pohoditi. Odavle možemo se radovati, da Nj. V. neće doći k nami da se proletom prošeta, nego da se s nami i s našim nevoljama upozna. Živio!

Općina Biogradska poslala je na preuzv. g. Presjednika Ministarstva slijedeće pismo:

„Zastupnik d.r. Keller tonomadno rekao je u zastupničkoj kući da u Dalmaciji našoj imade, uz srpsko-hrvacku, neka talijanska narodnost.

Preuzvišenosti! Izreka d.ra Kellera ne odgovara stvarnoj istini; jer u Dalmaciji neznamo za drugu narodnost van jedino srpsko-hrvacku. Za to, uz ostale posestrime i ova Općina, njegda krunitbeni grad hrvackih kraljeva, prosvjeduje proti takovoj izreci.“

Књижевна вест.

Изашла је четврта свеска

„СРБАДИЈА“

са овим садржајем:

Текст. — „Трпач спасен“. Роман Јаше Игњатовића (продужење). — Мочанк. XXIX песама. — „Сирота Банаћанка“ од Буре Јакшића (продужење). — Убоги Баво. Слика из руског живота од Б. Хорског. — „Манастири и цркве у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић (продужење). — „Грађа за биографију Вука Стеф. Караџића“ (свршетак). — „Кудурни језици и владавина језика.“ Скица д-ра Брунхофера. — Народне умотворине. Пјеталице. Скупно Вук Врчевић (продужење). — Др Божидар Петрановић. — Љубљана. — Предаја града Сокола. — Пољска пошта. — Слике из Италије. — Тренчин. — Разне белешке. — Статистика. — Библиографија.

Слике. — Др Божидар Петрановић. — Љубљана. — Предаја града Сокола. — Пољска пошта. — Слике из Италије: Вече у Рисну. Маркова пјаца у Млечима. — Тренчин.

Све четири свеске могу се још добити. Преплату прима за Аустро-Угарску администрацију „Србадије“ (Administration der „Srbadija“. Wien, III. Ungargasse N.ro 2) а из Србије књижара Велизир Валожића. Цена је листу на годину 6 фор. а. вр., или 72 гр. чарш.

Različite vijesti.

— (Kralj, kandidat za zastupnika.) U općini Kornjarevi u szörénjskoj županiji u Ugarskoj dosjetiš se prvi mudraci, da bi najbolje bilo kralja izabrati zastupnikom u saboru. Kod popisa birača izjavilo ih se mnogo, da dosadanjega svoga zastupnika generala Dode neće, jer da za nje još nikad nije ništa učinio. „Kralj je“, rekoše, „i onako naš otac, a česa nam dakle nebi bio i zastupnik?“

— (Dobro se domislio.) U Pešti prijavi neko neki dan, da se ondje i ondje dva čovjeka pobiše

u dvoboju. Povjerenik odjuri odmah s nekoliko stražara, kamo mu je rečeno, nu nezatoče već samo liječnika i jednoga sekundanta. Na pitanje, ko se je tukao, reče sekundant ime jednoga, nu drugoga nehtjede nikako odati. Povjerenik ga je pitao i pitao, nu najzad kad je vidio da ovaj muči, navali nanj, posve odrješito: „U ime zakona sad ćete il odati i drugoga il ćete sa mnom.“ — „Hajde, kad nije druge!“ počeo i prišaptu dalje povjereniku: „Protivnik mu je bio preuzvišeni gospodin ministar-presjednik!“ — Povjereniku kao da se nešto u srcu potrese; približedi i odmagli kao da ga vjetar odnese, a sekundant i liječnik nemogoše se dosta nasmijati, kako su se lijepo izmaknuli

— (Žalost za kinezkim carem.) Nije to šala u carstvu nebeskom, svaka je i najjeftinija stvar i to tanko uregjena, kamo li neće žalost za sinom neba, carem svijeta. Zakoni i naredbe donasaju, da za carem svako po svoju pod moraš žali. Čim guverner obznani žalost, mandarin mora se obući u žalobno odijelo, obojadisati žalostnom bojom svoje kuće i crnimi zastrti svoje palankine (nosila). Obični ljudi moraju se obrijati i obaviti još i drugih ceremonija. Kad guverner drugi put žalost oglasi, moraju otmene glave u posebne hramove na žalost. U odregjeno vrijeme al na hip skupe se svi u odregjenoj erkvi i svaki sjedne, gdje mu je po dostojanstvu i časti mjesto. Tiho se koraca i snuždeno gleda, dok nedogje obrednik. I on žalostno gleda te kad je okom mahnuo preko svega poštovanoga skupa, zapovjedi svim glasno al ipak kao da plače: „Na zemlju!“ Koliko ih je god od najmanjega do najvećega, svi se iz cijele pokrajine prostriješe u isti hip. „Glavom o zemlju!“ druga je zapovijed i svi lupaju glavom o zemlju. Kad su devet puta glavnom o zemlju lupnuli, a u to se doba tri puta dignuli i opet prostri, zapovjedi obrednik: „A sad bugarite!“ I sad počne jauk i lelek i urnebes, kao da su svi u jedan mah s pameti stupili. Tuj se jeca i uzdiše i zavijava kao nikad i nigdje drugdje, nu srećom netraje sablazan dugo. Za kakova dva tri časa čuje se zapovijed: „Okante se plača! nastajte! odlazite!“ i svi se nose i to drage volje. Tim je svršen obred „od tri poklona i devet puta glavom o zemlju“.

(Koliko je teško ljucko tijelo.) Po englezkoj medicinskoj jednoj novini važna muška djeca pri porodu popreko nešto više od 6 englezkih funtih, ženska nešto manje od 6 funtih. Do dvanaeste godine podjednako su teški dječaci i djevojčice, nu iznad dvanaeste godine teži su u istoj dobi dječaci. U dvadesetoj godini važna muškarci popreko 143 englezka funta, ženske samo 120 funtih. Muškarci su najteži oko trideset i pete godine, žene se jedre sve do petdesete te imadu u toj dobi popreko po 128 funtih. Odrasli su ljudi od prilike šetnaest puta teži nego li kad su na svijet došli. Muškarci važna izmjeđu 208 do 229 funtih, žene od 88 do 207 funtih. Poprijeko se uzimlje, da čeljade važe 100 englezkih funtih. Što je tuj pobilježeno, to je posljedak razmatranja po Englezkoj, a kod nas će biti bez dvojbe drugačije.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама

за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код поднисуних тако и код познати компеоноара добити. Господа која га желе имати нека не што пре на нас обрате. Код већих наруџбина сајемо 25 %, а код мањих 10 % рабата. Налогe извршјуемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким увидом снабдео Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле, да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Онима 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 о за ученике пду уз ту „Школу“.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 21.

Zadar 13 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 11 marzo. I fogli della mattina annunziano che il bar. Schwarz ha dato la dimissione dal posto di ambasciatore a Washington a cagione della scarsa dotazione di quel posto, e che l'Imperatore avrebbe accettato la dimissione.

Parigi, 11 marzo. Il nuovo gabinetto è costituito: Buffet all'interno, Dufaure alla giustizia, Say alle finanze, Wallon all'istruzione, Meaux (della destra) all'agricoltura; agli altri portafogli rimangono i ministri di prima.

Politički pregled.

O grupiranju ugarskih stranaka piše „Reform“, da je skoro već dovršeno. Krajnja ljevica i krajnja desnica neće se već za mnogo povećati, nijedna ovih stranaka neće imati više od petdeset članova. Iz lijevoga središta istupila su do sada samo tri člana; samo krajnja ljevica ostaje kao državopravna stranka i opozicija kod dosadanih svojih načela. I krajnja desnica da je sama frakcija, a ne stranka. Po svojem aristokratskom značaju ima neku važnost, a među svojim članovi i više govornika, ali nema ni imena ni programa. Ona je više stranka osobna, nego li načelna, a uz to sastoji iz raznih živalja. Novi će izbori morati pokazati, što će biti s krajnjom desnicom.

O putu Nj. Veličanstva u Italiju donosi „Karlsr. Ztg.“ novijih vijestih. Kralj Viktor Emanuel upitan je pouzdanim načinom, gdje bi bio voljan primiti Nj. Veličanstvo, cara Franju Josipa, kada bi ga posijetio, vraćajući se mjeseca travnja ili svibnja iz Dalmacije. Odgovor na ovo pitanje do sada nije stigao.

U ruskoj Poljskoj pojavio se u posljednje vrijeme među katoličkim svećenstvom pokret, koji smjera na to, da se ukine celibat i da se ustroji narodna crkva poput crkava starokatoličkih. Da je tako, potvrđuju i poljski listovi. Konservativnomu listu „Czasu“ pišu u tom pogledu iz Petrograda, da su katolički svećenici već više puta zahtijevali, neka ruska vlada nečini nikakvih zaprjeka ženjenju katoličkih svećenika, ako već neće, da sama odlučno postupa u tom poslu. Vlada ruska nije dosada nikada odgovorila na te zahtjeve, kao da joj ništa nije poznato. Ali sada se sve više pojavljuju slični zahtjevi.

Liberalna stranka u Srbiji izdala je svoj program. Ona hoće samoupravu općina i potpunu slobodu štampe; neodvisnost sudova i ustrojenje okružnih štedionica za polodjelce i zanatnike. Nadalje hoće liberalna stranka, da se neodobre željezničke osnove i da se ukine stalna vojska, a sustav narodne vojske da se preuredi. Oružništvo ima se takogjer ukinuti, jer neodgovara postojećoj autonomiji. Liberalna stranka zahtijeva napokon i promjenu sadašnjega ustava.

Njemačkomu saboru predložena zakonska osnova, po kojoj se imaju obustaviti državne dotacije katoličkih biskupija, ustanovljuje, da se te dotacije obustave u svakoj diecezi, dokle

nebude dotični biskup očitovao, da se podvrgava državnim zakonom. Buduć nema nade, da će biskupi dati zahtijevano očitovanje, može se već danas reći, da se te dotacije posve obustavljaju. Ovim će načinom stradati i praški i olomučki nadbiskup, pošto imaju u Prusiji česti svojih dieceza. Poslje proglašenja stupiti će taj zakon odmah u krijepost. Nadaju se, da će se obadvije komore požuriti s raspravom toga zakona.

Кнежевина Српска.

Неповољни и жалосни гласови што сваки дан долазе из српског Биограда изгледају тако грубо као да ће збиља она мала државица до расула доћи.

Није тамо борбе за опстанак или неодвисност или напредак државни, што би барем изгледала као витешка; нити је тамо борбе за уставност, за праву слободу, за постепени народни развитак, што би барем опћу симпатију на себе обратила; већ је тамо борба личних страстих и малог славољубља.

Данашње жалосно стање српске кнежевине није друго по сљество велике погрешке коју је учинила регенција за вријеме кнежевог младољетства, октроисањем устава. Тај је устав земљи туђ, народу неприступан а интелигенцији усака.

Тај се устав свакако градио у невријеме, под утиском то јест грозне смрти кнеза Михаила и за вријеме Миланова младољетства. Ми незнамо пак јели настављање младог кнеза у државнијем наукама било и стојало узпоређе окројисаног устава, но свакако мислимо да је велико питање јели кнез Милан обвезан тој *Magna Carta*.

Регенти су счепали владу у једном одсудном часу, што се дава оправдати познатом римском пословицом *Salus reipublicae suprema lex esto*, и за ту спасоносну диктатуру Србија мора бити тијем људима благодарна. Регента је била света дужност за вријеме своје управе и одма пошто су осуђени били убице кнежеве, сакупити народне преставнике *ad hoc* да направе регентни закон, крепостан до узраштаја младог кнеза, пак оставити овоме кад настане или да сам октројише устав земљи или да окупи за то једно уставнујуће тијело.

Но свакако они који су тај устав градили живјели су у шкрипцу, бојали се попустати много а бојали се дати мало, а ко зна је ли и међу њима владало поуздање и добра вјера. Да изађу из таквог шкрипца расплету основу од свиле а потку од кострети, и том прећом податкају нови устав. Док су таквом прећом ткале оне руке што су прећу сукале и прећи вјеште, ткање је некако ходило зло добро на пријед. Но кад прећа дође у невјеште руке, паће противне, ткање заприје, јер се нађоше у сукобу два етерогенска елемента, свила и кострет.

Као у кнежевности тако у политици, Срби биограски није су анали до имитације. Но док се имитира Шекспир и Шкрибс ту је друштву и држави мало зла, али кад се почне имитовати Кронвелл и Бурке, то је зло и пропаст.

Каже Макијавели да ништа убитачнијег неможе бити по једној држави, која и

ма своју прошлост и живеће обичаје, ка грађа политичних сустана и у опће закона *a tabula rasa*. Ко има стару кућу може је постепено и поновити по моди, данас прозор, сутра врата, на лето кров, како она неби свој стари облик изгубила док јој трају обичаји и традиције. Али се у Биограду на то мало пази, сваки ради на своју руку и све у име народа и у име слободе. Јадан народ, јадна слобода таквим понашањем! Овђе ми на ум падоше ријечи несретње Ламбалице у Паризу г. 1792: Ох слободо, много ли се злочина у твоје име догађају!

Но, где се сад у Биограду иде? Та господа која тамо кашу мијешају, морали би никад незаборавити да је опстанак српске кнежевине дотле могућан док гарантне силе не дигну руку с ње. А онда? Имали Србија снаге да се опре турској интервенцији? Ми јако двоумимо, паће мислимо да неслога и раздор што данас опстоји парализовао би сваку државну силу, кад би је и било.

Но се је надати бољему, надати се је то јест да ће у последњем часу сваки разборити човјек у Биограду очи отворити и радити да се пријетеча катастрофа одалечи.

Што се пак тиче вањске политике, а највише Срба живећи под Турчином, није ли било жалосно видјети да влада Биограска није ни једне саме ријечи подигла против покоља подгоричког, и да није ни посредно ни непосредно подупрла књаза црногорског на обрану несретње раје!

La progettata linea Venezia-Ancona Zara-Fiume.

Su questo argomento troviamo nel *Tempo* di Venezia un'articolo di cui riportiamo il seguente brano, onde si conoscano anche le ragioni che si oppongono al progetto tanto validamente sostenuto dal nostro cav. Bratanić:

Il cav. Bratanić propone una linea di navigazione Venezia-Ancona-Zara-Fiume e correda il suo progetto con ragionamenti e con prospetti da farlo apparire veramente qualche cosa di grandioso. — Duolmi di non poter condividere le sue opinioni, e credo che la linea progettata avrebbe sempre un'importanza relativa.

Del resto anche l'opinione del cav. Bratanić non mi sembra resista dinanzi alle cifre da esso stesso portate.

Tra gli allegati che egli presenta a sostegno del suo progetto, v'ha il movimento del Lloyd austriaco nell'anno 1871.

Esaminiamolo. Il viaggio per Fiume è compreso nella linea Istria e Croazia, e quello per Zara in quelle di Dalmazia — Dalmata-Albanese ed Istriana Albanese.

Durante il suddetto anno queste quattro linee operarono 357 viaggi trasportando nella totalità la quantità di centinaia 673,799 daziarie, pari a tonnellate 33,690. Per ogni viaggio il Lloyd austriaco ha quindi trasportato scarse tennellate 95 di merce.

Bisogna però notare per ben apprezzare l'importanza della linea progettata dal cav. Bratanić, che questo 95 tonnellate di merci non rappresentano il commercio di Trieste con Fiume, Zara ecc.; ma sono la totalità delle merci, sia caricate a e per Trieste come quelle scambiate tra un porto e l'altro, nei tanti intermedi toccati in quei viaggi, i quali sommano niente meno che a 40 porti.

Le cifre rotonde non m'impongono; amo smi-nuzzarle, cosichè divisa la quantità trasportata dal Lloyd Austriaco per i 40 porti, avremo una cifra minima di merce caricata in ogni porto, notando infine che in quella quantità è compresa anche la parte destinata per Venezia, che arriva qui di tras-bordo da Trieste.

Il cav. Bratanić progetta una linea semplice-mente tra Venezia-Ancona-Zara e Fiume.

Il commercio tra Venezia ed Ancona lo cono-sciamo da un pezzo e sappiamo quanto sia esiguo dalla insignificante quantità di merce che viene spe-dita a mezzo della *Peninsulare*, e della *Peirano Danovaro*.

Il commercio tra Zara e Fiume è naturalmente n' incognita dal momento che non ebbimo mai una linea diretta, ma è forse presumibile che non si pos-sa fare ciocchè non ha fatto Trieste in tanti anni, in quella Trieste dove non mancano certamente mer-catanti, e dove lo spirito commerciale è tanto più avanzato che da noi?

Basato sulla ineluttabile forza delle cifre por-tate dallo stesso cav. Bratanić e dal conseguente ragionamento, domando io se non sia esagerata la quantità di merce che egli destina per la linea ideata?

Esso intenderebbe di fare 52 viaggi di andata e 52 di ritorno. In totale 104 viaggi e suppone di trasportare chil. 12,000,000 di merci, cioè 12000 tonnellate, che equivarrebbero a tonn. 115 per ogni viaggio, quando come ho già dimostrato, il *Lloyd Austriaco* scalando 40 porti, prendendo merci anche per e da Venezia, non ne trasportò che tonn. 95!

E che non vi sia lusinga che codesto commer-cio abbia ad aumentare, ce lo prova il fatto già menzionato, che neppure Trieste in tanti anni di esercizio potè arrivarci.

Vedremo in un prossimo articolo considera-zioni di ordine diverso ma importante, renderci alla stessa conclusione.

Invitata la Camera di Commercio di Spalato dall' Eccelso Ministero del Commercio ad esporre le proprie vedute, ed a formulare i propri desideri at-tesa la imminente revisione del trattato di commer-cio e navigazione austro-italico, del 23 Aprile 1867, osservò nella sua ultima seduta che nel regolare con quel trattato i rapporti fra i due stati contraenti in ordine ai diritti reciproci di importazione ed espor-tazione eransi del tutto preterite le condizioni spe-ciali di questa provincia, nè veniva tenuto in alcun conto il fatto ch'essa costituisce un territorio distinto, soggetto a leggi daziarie sostanzialmente diverse da quelle vigenti nel territorio doganale austro-ungarico. Le conseguenze pratiche di ciò sono ben agevoli a concepirsi, tanto in linea di opportunità economica generale, quanto nei riguardi del commercio dalmato, che nel trattato 23 Aprile 1867 non venne preso in qualsiasi considerazione. Raccomandavasi quindi ur-gentemente che nella prossima revisione del trattato predetto, le condizioni doganali della Dalmazia ven-issero contemplate con quella preferente sollecitu-dine che è richiesta dalle sue scarse risorse, e dal-

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

V.

Ljubav.

(Nastavak.)

Sa Švabrim sam se pomirio prvih dana, kako sam se oporavio. Ivan Kuzmić, prigovarajući mi za dvoboj, rekao bi: „Ej Petre Andrejiću! trebalo bi, da te posadim u zatvor, nu ti si i onako kažnjen. A Aleksa Ivanić sjedi eno u hambaru pod stražom, a njegovi mačevi su u Vasilise Jegerovne. Neka se kaje i razmišlja, što je učinio“. Bijah odviše sretan, a da mi srce moglo kakvu zlobu čutjeti. Stadoh mo-liti za Švabrina i dobričina komendant, dogovoriv se sa svojom ženom, odlučio osloboditi ga. Švabrin dogje k meni; izjavi, da mu je vrlo žao, što se je megu nama dogodilo; priznade, da je bio dosta kriv i zamoli me, da zaboravam, što je prošlo. Bud bijah od naravi bezazlen, iskreno mu oprostih i našn svagju i ranu, koju sam od njega dobio. Njegova klereta pričinjaše mi se kao žalost uvrijedenoga

l'opportunità di rendere più frequenti e più utili i suoi sopra posti coll'Italia.

Ed affinché dalla imminente stipulazione inter-nazionale sia dato anche alla Dalmazia di ritrarre positivi vantaggi, ed un reale incremento di attività commerciale, la Camera, dopo le più accurate in-dagini sulle tariffe del trattato e quelle in vigore in questa provincia, trovava di raccomandare calda-mente alla considerazione dell' Eccelso Ministero le seguenti proposte:

in vista alle speciali condizioni doganali della Dalmazia, e al fatto ch'essa costituisce un territorio daziariamente separato dal resto della monarchia, sia proceduto alla stipulazione di un' apposita tariffa per le importazioni dall'Italia in Dalmazia;

il dazio di uscita per quegli articoli che sono più necessari in Dalmazia, come le frutta, gli agrumi, il canape, e le pelli lavorate ecc. sia tolto, od almeno sensibilmente ridotto:

venga chiesto un ribasso del dazio di entrata in Italia per gli articoli principali dalmati, e segna-tamente pel vino in otri o botti, per le pelli secche e salate, per la carne affumicata, e pel pesce salato;

stabiliscasi che le merci scortate da manifesto vidimato dall'autorità doganale del porto di par-tenza, vengano trattate sul porto di arrivo nello stesso modo come le merci che passano nei confini di terra dall'Italia in Austria, e reciprocamente; quando però la traversata segua senza toccare altri territori come l'Istria, l'Albania, ecc.

Avuto riflesso ai bisogni della classe povera in linea di alimentazione, ed ai vantaggi reali che pro-cedono agli abitanti del nostro litorale dall'industria dei pescatori Chioggiotti, venga ad essi conservato — salva reciprocenza — il diritto di pesca ad un miglio marittimo dalla costa.

Učionički časopis.

Svak koji ima malo mozka u glavi, mora pri-znati koliko je plemenita i uzvišena zadaća pučkog učitelja. On je prvi činbenik prosvjete, nosioci svi-jetla, obučavatelj i gojitelj. Ali koliko je plemenito i uzvišeno njegovo zvanje, toliko je teško i trudno. Njegova staza nije doisto posuta ružami, nego često krat je obrasla trnjem i korovom, koje on mora či-stiti, uklanjati da dostigne žugjeni uspjeh. Da pučki učitelj može sdušno i svijesno vršiti svoju zadaću, da može uspješno odgajati i obučavati mladež njemu povjerenu, treba da si prisvaja danomice novog zna-nja, da prončava načine obučavanja, da si pribavi spisâ sadržaja pedagogično-didaktična itd. U tomu igraju veliku ulogu školski časopisi, iz kojih pučki učitelj može prisvojiti si dosta znanja i vještine; iz njih crpi obilna gradiva pedagogično-didaktična. Tu je otvoreno polje pučkom učitelju da piše, da iznosi na vidjelo svoja mnjenja glede obuke i gojitbe; usljed njih upoznaje se bolje školstvom svoje po-krajine i stupa u užji savez sa ostalim učiteljstvom. S toga ostali narodi snuju časopise školske, i žrtvuju dosta za njihovo uzdržanje, da se poluči bolji i u-spješniji cilj obučavanja i odgajanja.

samoljublja i neuslišane ljubavi, te velikodušno iz-pričah svoga nesretnoga suparnika.

Do skora posve ozdraviv te se preselih u svoj stan. Nestrpljivo očekivah odgovor na poslano pismo, ne nadajući se mnogo, i sileći se prigušiti kobne slutnje. Vasilisi Jegerovnoj i njezinu mužu nisam još ništa kazivao; ali moj naumljaj ne bi ih izne-nadio. Ni ja ni Marija Ivanovna ne skrivamo od njih svojih čuvstva i bijasmo u naprijed uvjereni, da će im po volji biti.

Napokon jedno jutro, donese mi Savoljić pismo. Mašim se bojazljivo za njim. Adresa bijaše napisana rukom batjuškinom. To me pripravi, da će nešto biti osobita, jerbo obično pišaše mi majka pisma, a on bi samo dodao nekoliko redaka. Dugo ne otvarah zamotka i čitah veličanstveni natpis: „Sinu mojemu Petru Andrejeviću Grinjevu, u Orenburžkoj guberniji, u Bjelogorskoj turgjavi“. Starah se, ne bi li po certah pogodio, kake je volje bio otac, kada mi je pisao; napokon sumah otvoriti pismo i pročitav prve redke, opazih, da je sve bijes odnio. U listu je ovo bilo:

„Moj sinko Petre! tvoj list, kojim nas moliš za naš roditeljski blagoslov i privolu na brak s Marijom Ivanovnom kćerju kapetana Mironova, primili smo

Vidimo da svaki stališ društva čovječanskog ima svoje glasilo, a eto i u nas štagod počelo se je raditi u njekim strukam, ali još nam preostaje da stečemo jedan časopis za pučke učitelje. Ovo je že-lja sveg učiteljstva pokrajine i ono bi doisto dopri-nilo dosta žrtava za uzdržanje takovog lista. Mo-gao bi nam kogod primjetiti da imamo „Lista za-konâ i naredaba“. Ali taj list nema nikakve važno-sti gojitbeno-didaktične, budući da on sadržaje samo zakone školske.

Cijenimo da će se i u nas početi ozbiljno mi-sliti o ovom važnom predmetu i da će se temeljiti toliko žugjen časopis školski, iz kog bi učiteljstvo moglo crpiti gradiva obilna, poznavati bolje školstvo Dalmacije, vježbati svoje mlagjane sile itd. Njem bi se mlohavi poticali na rad, marljivi hvaliti, nemar-nici korili.

Ostajemo nadom da će komu nadležni i ko ima dobre volje potaknuti i poduprijeti ispunjenje ove iskrene, vruće želje učitelja pučkih.

P. V...6.

Domaće.

Da momento in momento si attende la pubblicazione ufficiale dell'itinerario che terra S. M. l'Imperatore nel suo viaggio in Dal-mazia. Per ora è certo che, meno alcune po-chissime, tutte le Comuni politiche del Regno saranno visitate dal Monarca.

Dalla provincia ci giungono notizie del-l'entusiasmo con cui fu accolta la lieta novella dell'alta Visita, e dei preparativi che si fanno dovunque per ricevere degnamente l'amato Sovrano.

La Comune di Zara pubblicò il seguente appello:

Cittadini!

Sua Sacra Maestà l'Amatissimo Impe-ratore ha deciso di grazia di una sua visita que-sta Provincia; e questa Città sarà la prima terra in cui l'Augustissimo Monarca porrà piede sul suolo Dalmata.

Zara, i cui abitanti sempre si distinsero per i loro sentimenti di fedeltà e soddita devozione, in tanto fausta circostanza non può restare indietro a sè stessa. L'accoglimento dell'Augusto e desiderato Sovrano sia l'espressione di tali sentimenti non solo, ma degno e dell'Alta Visita, e di questa storica città.

Il Comune impiegherà tutti i mezzi, dei quali può disporre, per degnamente ricevere l'Augustissimo Monarca, ma i soli suoi sforzi non possono bastare, senza il generale concorso, e per averlo, l'Ammini-strazione Comunale fa appello a tutti i cittadini.

Con apposito programma, saranno rese note le pubbliche dimostrazioni, che la città farà al Dilet-tissimo suo Sire, ed il Municipio è certo, che tutti vi concorreranno con amore e con entusiasmo a ren-derle più solenni.

15. t. m. i ne samo da ti ne dam svoga blagoslova ni privole, nego sam naumio k tebi doći i svojim ti načinom izbiti iz glave nevaljanštine; kazniti ću te kao kakovo derište, sve da si već častnik; jerbo si dokazao, da još nisi vrijedan mač pasati, koji ti da-doše za obranu domovine, a ne da dijeliš dvoboje s takimi bitangami, kakav si sam. Odmah ću pisati Andriji Karloviću i moliti ga, da te premjesti iz Bijelogorske turgjave kamo dalje, gdje će te minuti ludovet. Tvoja matuška čuvši za tvoj dvoboj i za to, da si ranjen, od tuge obnemože i sad leži logom u postelji. Što će biti od tebe? Molim boga, da se popraviš, premda se ne smijem nadati njegovoj ve-likoj milosti. Tvoj otac A. G.

Pročitav to pismo, svakojaka čuvstva osvoje mi dušu. Oštre riječi, kojima batjuška nije tvrdovao, kako me ozlovoljiše! Kako nemarno spominjaše Ma-riju Ivanovnu, pričinu mi se koliko neučtivo toliko i nepravdno. Misao, da će me premjestiti iz Bijelo-gorske turgjave, punila me strahom i užasom, ali najvećma me raztuži vijest da je majka bolestna. Razjedih se na Savoljića, ne sumnjajući, da je on javno roditeljem sve o mom dvoboju izvijestio. Ko-racajući gore i doli uzahnom odajom, stanem preda-

Cittadini!

Mostriamo al Nostro Amatissimo Monarca che Zara a niuna Città è seconda pella sua fedeltà e devozione, che essa apprezza tutta la grandezza della grazia che le vien concessa, e mostriamo insieme che essa meritamente è la capitale del Regno, e giustamente va superba della civiltà e coltura.

Zara, 10 Marzo 1875.

Il Podestà

N. Trigari.

Assessori:

N. Luxardo — P. Abelić — P. Tomić — A. Tamino — P. C. Bianchi.

Ci scrivono da Vienna, che col primo d'Aprile sarà attivata una corsa di malle-poste fra Sinj ed Imoschi e fra Metković e Ragusa. Così pure sarà attivata una corsa di diligenza sulle isole Liessa, Lesina e Brazza nonchè dei pedoni postali lunghezzo il canale di Cattaro.

Le Diete provinciali sono convocate pei 6 aprile. Stante la visita Sovrana è certo che la nostra Dieta o sarà prorogata o si prorogherà da sè.

Zadnji broji „Srbadije“ nosi dobro pogoggenu sliku pok. d.r Petranovića sa životopisom.

U zadnjem broju „Vijenca“ ima uz dotičnu sliku grada poduži opis Dubrovnika.

Avendo il convento dei francescani di Badia presso Carzola rimostrato all'i. r. commissione centrale per la conservazione dei monumenti artistici e storici, che quel chiostro, antichissimo e nel suo genere assai interessante, avea bisogno di alcune riparazioni, la commissione medesima, nella sua seduta del 22 gennaio p. p., deliberò di far esaminare detto monumento da persona esperta, allo scopo di constatarne l'eventuale pregio e lo stato in cui effettivamente si trova.

Nella seduta poi del 4 febbraio p. p., il sig. prof. Luigi Hauser partecipò, che, secondo un telegramma pervenuto il giorno 18 dicembre p. p. dal conservatore sig. prof. Glavinic, l'autorità competente ebbe ad accettare la proposta, che la arcate del cosiddetto edificio della guardia principale di Spalato venissero chiuse con un cancello, invece che murate, e che in seguito a ciò erasi anche cominciato a demolire la parte di dette arcate ch'era stata diggià immurata. Il sig. prof. Glavinic — aggiunse il prof. Hauser — si è pur troppo poco dopo ammalato, per cui è da attendersi un ulteriore rapporto in proposito.

Coi tipi di A. Zannoni di Spalato, è uscito alla luce e ci fu gentilmente favorito il volume II (lettere B e C) della „Raccolta di tutte le leggi e norme politico-amministrative, con particolare riguardo al Regno di Dalmazia, compilata da Alessandro Nalini, i. r. commissario distrettuale.“ Anche in questa

seconda parte riscontrammo la stessa diligente accuratezza che il solerte compilatore ha posto nel vol. I di questa sua commendevolissima raccolta, la quale, siccome esauriente ed assai utile, va caldamente raccomandata a tutti. Il prezzo del volume è di fiorini 2:25.

NARODNO GOSPODARSTVO.

Što ima gospodar raditi mjeseca ožujka?

Kuća i dvorište. Pogrni i premiješaj žito u žitnicah. Prireguj razno sjeme za jari usjev. Obtrgaj klice od krumpira opredijeljena za sadbu, te ga spremi na suho mjesto. Prigrnjaj po dvorištu raztepenu balega i razno smjeće za mješanać gnoj.

Podrum. Za čista bistra dana pretoči po drugi put vino prije nego počme drugo vrienje.

Staja. Snaži i marljivo provjetruj za sunčana dana staje. Brijuća se stoku obilnije hrani i snaži. Ovce možeš na suhe livade izgoniti na pašu. Odojke za odgoj odluči (odaberi.) Nasaguj perad: kokoši i guske.

Voćnjak i vrt. Zadnje je vrijeme, da početkom ovoga mjeseca narežeš zdrave mladice za pitomljenje (cijepjenje). Doba je da spajaš i cijepiš voćke. Nove cijepilnjake zamiči i prireguj. Nastavi snaženje voćaka od maha i gusjenica. Obrezavaj voćke dok još ne mezgaju. Sij na priregjene gredice zdravo sačuvano voćno sjeme: pećke i koštice, zatim orahe i kostanje; a starije divljake presaguj. Okopaj voćke, te oko njih zaokruži zemlju poput tepsije. Sad je glavna hora, da presagijnješ cijepove, navlaštito da sadiš što moguće više šljivā, i to ako je sasvim okopnulo, te se ocijedila zemlja, da je sipka kod sadbe.

U vrtu privedi gredice, sij kupus za razsad, pršun, salatu, špinac, razne vrste luk, mrkvu, burak. Okopaj špargu i jagode. Posadi rani krumpir. Presad za sjeme kroz zimu spremljen, kao što je: kupus (zelje), burak, mrkva, koloraba i kel na zgodno mjesto usadi, te čuvaj nadkrivanjem od pozebe.

Vinograd. Sada je nastalo najveće djelo u vinogradu. Do Josipova treba vinograde obrezati. Do konca mjeseca nakoliti i ako je moguće privezati. Navlastito ako je suho vrijeme marljivo valjaj izabrane trsove, i grebenice sadi. Ključice (golicu) prireguj, i ukopaj je zgodno, dok prispje vrijeme sadbe. Zrelim gnojem krčljavi čokot gnoj. Ako dospiješ valja ti i okopati vinograd.

Polje i livada. Glavno je nastalo poljsko djelo. Sij zob, jaru raž i pšenicu, grahoricu, djetelinu, razno travno sjeme, a koncem mjeseca jari ječam. Djetelišta očisti i podraži, isto tako pšenicu, ozimicu pako na pjeskovitom tlu povaljaj. — Izvezen gnoj na polje, na kojem će se okopavine sijati ili saditi, ima se na jednako razastri, te podorati.

Na travnicah, to jest, livadah ima sasvim prestatu pašu. Obraščeno livade mahovinom imadu se marljivo dražiti (drljati), u opće sve livade snažiti, krtovine i mravljinjaci poravnati, pak za vlažna vremena zasijati sva plješiva mjesta. Nastavljaš navod-

njivanje (t. j. napuštaj vodu na livade, a gdje to izvesti ne možeš, gnoji livadu mješancem gnojem, rasipavaj i trusi po njoj pepel ma bio i izlužen, što ga imaš doma.

Pčelinjak. Čisti i prigledavaj pčele o toplu vremenu. Ako su medeni sati plijesnivi, treba sate podrezati dokud su god plijesnivi. Slabe pčelce hrani. Počima prvi izlet pčelā. Leto (t. j. školjica za izlet) imade se još uzko pridržavati; jer se sada često otmica meda dogagja, te treba paziti navlastito na slabe pčelce, — a jake zaustavljati, kad bi se opazilo, da izlaze na otmicu.

Šuma. Sij žir, bukvicu, kostanj. Lov ostavi lovcem, mogu se još samo strijeljati patke i šljuke. (S. G.)

Različite vijesti.

(Dobro je biti domišljat.) Najzadnja kriza u Ugarskoj nije samo velikim glavam zadala mnogo brige, već kako ćemo čuti, i manjoj, al jur prepređenoj glavici. Odvjetnik X. u gradu, koji nam takogjer netreba spominjati, počeo je mjesto javnoga bilježnika negdje u blizini. Da mu molba bude bolje primljena, potpisao je pod molbu: „i predsjednik Deakove stranke u X-u“. Molba ode u glavni grad, i gospodin „predsjednik“ čekao je posve sigurno povoljnu rješitbu. U to eto ti krize. Iza opaka dolazio je dan na dan i gorji glas, a gospodin predsjednik počeo nagagjati, da mu s molbom nebude dobro. Na koncu eto ti glasa, da Pauler odlazi i da će ljevičar primiti ministarstvo pravosugja. Naopako! pomisli gospodin predsjednik, propadoh! un domišljat će si jur pomoći. Istu noć sjedio je već na željeznici i sutradan bio u Pešti lijepo kod ministarstva. Došao je posve ozbiljno, neka mu vrata molbu; jer da mu se je u uju potkrala krupna pogriješka. Oni mu ja dadoše, i on ju poslije podne donese od riječi do riječi prepisan — al je ispušio „krupnu pogriješku“ — „i predsjednik Deakove stranke.“

(Vape za batinami Njemački liberalci.) Njemački tako zvani branitelji slobode, narodni liberalci, zahtijevaju euergično, da se u zemlje „božjeg straha i pobožnih običaja“ uvede batinanje. Tako piše „Dresdener Ztg.“, organ saskih narodnih liberalaca. Ona veli: „To je strašno, kako su, odkad nema batina, svuda umnožali brutalni izgredi. U Englezkoj tako je mah preotelo napadanje osoba, da javno mnijenje euergično zahtijeva, da se opet uvede batinanje. (Zakonska osnova već je predložena parlamentu.) Pa žalibože i mi u Njemačkoj moramo nenaztrpljivo želiti, da se vratimo na staro. Dokaza imamo u našoj najbližoj blizini, u našem vlastitom gradu Drazgjanib, u kom poprijeko računajuć, zaista jedva da jedna noć mine, u kojoj se nedogode kojekakvi surovi izgredi. Iz mnogo strana naše užije i širje domovine u posljednje smo doba morali opetovano javljati slične događaje. Zatvor, kojim se kazni surova momčad, koja noću pa naših ulicah nereda sbija, neprima se ljudih ove vrsti. Naprotiv mnogi su od njih bezposleni kradljivci, kojim jako dobro dogje, da se nekoliko dana prehrane na gracki trošak, — ali ne tako dobro nekoliko tuceta batina, kojih se barem neko vrijeme sjećaju. Tim načinom nagnali bi se najlaglje na štovanje zakona. Dužnost je štampe, da o tom nastoji, da se u interesu javne sigurnosti mašimo opet štapa, i to čim prije.“ — Divno! i ništa više.

je krenulo na bolje; i u koje mjesto ranjen i da li su ga dobro izliječili?“

Bilo je kao na dlanu, da je Saveljić nedužan, da kako pri meni, da sam ga navalice uvrijedio koreć ga i sumnjajuć na nj. Umolim ga, da mi oprost; na starca ne mogaše to utješiti. „Eto, česa sam se dočekao“ — ponavljaše; „eto, što sam zaslužio od svojih gospodara! Ja sam i stara psina i svinjar i uzrok, da si ranjen! Nisam, batjuška Petre Andrejiću, nisam! prokleti musjé svenu je kriv: on te je naučio metati se kopljem, a ipak se nisi mogao ugnuti šakom onoga zlikovca! Trebalo je najimati musjé i zaludu novac trošiti!“

Ali ko se je postarao, da moga otea izvijesti o mom vladanju? General? On si nije mnogo glavni trô za mene; a Ivan Kuzmić ne smatraše potrebnim otea doglasiti za moj dvoboj. Mišljah, ko bi mogao biti. Stanem sumnjati na Švabrinu. Njemu bi jedinom koristilo to doglašenje, koje bi moglo učiniti, te bi me premjestili iz tvrgjave i tim bi se odijelio od komendantove obitelji. Pogjem, da sve kažem Marije Ivanovnoj. Susrete me pred kućom. „Što vam je?“ — upita me, čim me smotri. Kako ste poblijedili! — Svemu je kraj! — odvrati joj i dadem očino

nj, mrko ga okom omjerim i rekne: Kako mi se vidi, tebi nije dosta, da sam ja tvojom krivnjom bio ranjen i da sam cijeli mjesec dana bio više mrtav nego živ, nego još hoćeš i majku da mi umoriš. Saveljića to potrese kao grom. „Avaj, gospodine“ — reče mal ne plaćuć — „što to govoriš? Jesam li ja kriv, da si ranjen! Bog je svjedok, da sam pohitio, da te svojom grudim zaklonim od mača Alekse Ivanića! Prokleta starost ne daće. A što sam ja učinio tvojim matuški?“ — Što si učinio? — odgovrnem. Ko te je molio, da me prijavljuješ? zar te je ko učinio špionom? — „Ja sam te tužio!“ — odi govori Saveljić u suzab. „Gospodi Car nebesni! Deder izvoli pročitati, što mi piše gospodin; vidjeti ćeš kako sam te tužio“. Tada izvadi iz žepa pismo i ja pročitam ovo:

„Stid da te je, stara psino; nisam li ti oštro zapovjedio, da mi pišeš za moga sina Petra Andrejevića kakov je? a ti ni ne mariš za to, te su drugi ljudi prinugjeni javiti mi njegove lopovštine. Tako li se vrši dužnost i gospodareva volja? Poslati ću te, stara psino, pa ćeš svinje pasti, kad istinu tajiš i odviše maziš mladica. Čim primiš ovo, odmah da si mi pisao, kakova je zdravlja, za koje mi pišu, da

pismo. Pobljegje i ona. Pošto pročita, vrati mi drhtuć pismo i reče, a glas joj drhtaše: „Vidjeti je, da mi sudbina uije... Vaši roditelji ne žele me kod sebe udomiti. Budi volja gospodnja! Bog bolje znade od nas, što nam treba. Što ćemo si, vi barem Petre Andrejiću, budite sretan...“ Ne će lje tako biti! — kliknem, lativ ju za ruku; ti me ljubiš; gotov sam sve učiniti. Poći ćemo i baciti se pred noge tvojim roditeljem; oni su priprosti a nisu tvrde oholice... Oni će nas blagosloviti i mi ćemo se vjenčati... a doći će vrijeme, dobro znam, te ćemo se umoliti i momu otea; mati će uz nas pristati i otea će mi oprostiti... „Ne ću, Petre Andrejiću“ — odvrati Maša — „ne ću poći za te, dok nas ne blagoslove i tvoji roditelji. Bez njihova blagoslova ne ćeš biti sretan. Pokorimo se volji božjoj. Nagješ li si sugjenicu, nzljubiš li drugu — prosto ti bilo, Petre Andrejiću; ja ću za vas oboje...“ Tada zaplače i ostavi me; hoću za njom da pogjem u odaju, ali počutim, da nisam kadar ni sam sobom vladati i vratim se kući. (Slijedi)

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prema svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene **jako** jeftino. Za najbolja vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90 fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štit na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štit na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štit na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se **englezka kabanica za kišu** iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljenе. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapane istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију осталих скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Данчића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници хрватки од I. Кукуљевића. Вијек од Раџког. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Осман Гундулића, Песме Станка Врзага I. и II. део, песме Мушичкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле,

да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Он има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 о за ученике пду уз ту „Школу“.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jedinstavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za otas pogje od pravoga srebra pravo pozlatita, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevinom pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
 „ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14
 „ „ „ na skok . . . od for. 13—14
 „ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
 „ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
 „ „ „ sa krist. staklima . . . od for. 14—17
 „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
 „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
 „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
 Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
 „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
 „ „ emailiran . . . od for. 30—36
 „ „ sa zlatnim poklopcem (mantel) . . . od for. 35—40
 „ „ email. sa dijamantima . . . od for. 38—48
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
 „ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . . od for. 40—48
 „ „ email. sa dijamanti . . . od for. 50—65
 „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzvarde porelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine d dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60
 Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28
 „ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25
 „ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . . od for. 25—36
 „ Anker remontoirs . . . od for. 28—30
 „ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40
 „ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36
 „ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45
 Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58
 „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120
 „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75
 „ „ za gospogje . . . od for. 40—48
 „ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60
 „ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56
 „ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100
 „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150
 Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100
 „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamjeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje sam ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dođim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bačnima i lažnim oglasima pohagjuju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škričke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije glotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da risti većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kovorešтованого p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si finiju istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najijobu, oš za čujeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ po godine . . . 5: —
„ mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 22.

Zadar 17 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 16 marzo Nella Camera dei deputati oggi il Co. Begna interpellò il ministero in quale stadio si attrovino le trattative coll'Ungheria per la congiunzione della ferrovia dalmata colle ungheresi,

Ems, 16 marzo. L'Imperatore delle Russie per motivi di salute verrà qui ai 18. maggio.

U Zadru, 16 ožujka.

Pije nekoliko dana imali smo priliku da navedemo kako glasilo narodne hrvacke stranke odgovara pražkim novinama, koje, kao što prije kod nas, tako sada u Hrvackoj hoće da zagovaraju otpornu politiku.

Braneći se od navalâ pražke „Politike“, sada *Obzor* još ovo kaže:

„Jedno vrijeme trebalo je silnoga napora od urednika *Obzorova*, koji je uregijvao dosadanje organe narodne stranke, da u Hrvackoj uživa simpatije za česki narod. I danas u *Obzorovih* kruzih goji se duševno zajedništvo s Českom i ostalimi slavenskim zemljama. „Mladim“ Hrvatom „pemac“ nije najmilija biljka. No pražka „Politika“, kanda ju zli demon svjetuje, kanda ju furije gone, kano što podjaruje razdor u svojoj otačbini, gleda klevetom da Českoj odtugji jedini elemenat u Hrvackoj, koji je vrstan i voljan pojmiti uzajamnost megju zemljama.“

„Pravo rekuć nam je vrlo malo stalo do toga, što pražki list govori o nas i o odnošajih naše zemlje. Štjuć njegovu uztrajnost i dosljednost, mi imamo pravo zahtijevati, da nam prizna sgodu i mogućnost bolje poznavati, što Hrvackoj treba, što ona može, nego li poznaje on. Mi bar uvigjamo, da često put junačke role, vrlo divne u knjigi i na pozorištu, u praktičnom životu mogu biti blizu nalične donquixotskoj lakrdiji. Pojedini ljudi smiju sobom početi, što im na um pane, no naroda nesmiju zatjerati na junačku klaonicu. A prije nego bi se Hrvati odvažili za druge vući kestene, treba im skovati bar kliješte od željeza.“

Mi smo ovo prinijeli, jer svak može uvijeti da to i još više može i morala bi narodna stranka dalmatinska odgovoriti svima koji bi ju hćeli tjerati na skrajan, ničim neopravdan otpor protiv vlade.

Mi smo ovo prenijeli tim ragje danas, kad se sa neke strane drži kao veliko junaštvo, pače kao uzor-domoljublja, ako se napada bar na pokrajinsku vladu, pa bilo i bez uzroka, bilo i protivusloveć sami sebi.

Ima — pravo kaže *Obzor* — junačkih rolâ, vrlo divnih u knjigi i na pozorištu, koje su ipak u praktičnom životu veoma nalične donquixotskoj lakrdiji.

O Istoku.

Ponašanje trijuh sjevernih velevlasti naprama Turskoj, odkad su se sporazumjele glede postupanja u istočnih stvarih, često dolazi u čudno upravo protuslovje, a to se može samo tako tumačiti, što interesi ovih trijuh vlasti naprama Turskoj nisu istovjetni, pa je i taj savez nenaravan. Svrha je toga saveza po izjavi saveznika bila ta, da se održi teritorijalna cjelokupnost Turske, a uz to da se pomože vasalnim kneževinam do državne neodvisnosti. Taj smjer saveza pokazao se u naumljenom sklapanju samostalnih trgovačkih ugovora s Rumunjskom i Srbijom, nu čim je Porta digla graju, uzmaoše odmah vlasti i požuriše se očitovati, da nisu tim namjeravale vrijetjati suverenstvo Porte. Trgovački ugovori nisu do danas sklopljeni. — Don Alfonso španjolski objavljuje knezu Karlu posebnim poslanikom kao i drugim suverenom, da je nastupio prestolj, a Porta na to uzkráuje njegovo priznanje i okružnicom na velevlasti tuži Don Alfonza, da je povrijedio njezino suverenstvo i priznao neodvisnost Romanije. Tri velevlasti žure se brže bolje umiriti Portu izpričavajuć Španiju, da je to nezualice učinila i da se skrušeno kaje, a da o iskrenosti toga kajanja nebude sumnje, mora španjolski ministar vanjskih posala De Castro odstupiti i tako Porti dati zadovoljštinu, i oporeći, da je onomu diplomatskomu koraku naprama knezu Karlu bilo i najmanje namjere priznati njegovo suverenstvo, kako ga je tumačila rumunjska štampa.

Nije li takov postupak trijuh velevlasti u očevidnom protuslovju sa njihovim programom? Jer kojim načinom će podupirati razvitak državne neodvisnosti vasalnih država, ako desavouiraju svaki vlastiti korak, koji misle da su prenatlo učinile ili tugji čin, koji bi im tu neodvisnost priznavao. Sva dosadanja praktika posvjedočava, da tri sjeverne vlasti neznadu se otresti svoje stare tradicije i da u prvom redu revnuju za uzdržanje potpunoga „status quo-a“ u istoku, jer im je tako svim trima za sad najbolje u prilog, dok si koja neuzmogne stvoriti bolji, prirodni savez, kojim bi se mogla obilno koristiti. Nenaravnost toga „saveza do sgođe“ pokazala se najbolje u još nesvršenoj crnogorsko-turskoj razmirici, u kojoj je Prusko-Njemačka tjerala na skrajnost i u Cetinju i u Biogradu, ali je u oba mjesta podlegla jačemu uplivu rusko-austrijskomu, te je svoj fiasco izkalila na nedužnoj Srbiji onim nediplomatičkim opozivom konsula Rozena, koji se megjutim nakon malo dana povratio, jerbo su u Brlinu brzo uvidili, da su se onim prenatgljenim korakom odviše odali, a Austro-Ugarska odlikovala je u isti mah velekrstom Leopoldova reda svoga skadarskoga konsula Vasića, što je u Cetinju nadlhitio njemačkoga svoga kolegu baruna Lichtenberga, koji je sam tri dana boravio na Cetinju.

Nisu se francuzke stranke u narodnoj skupštini, baš kad je bilo najmanje izgleda za pomirenje, dozvale tek čudom kakvim pameti, nego su opazile, da Njemačka kani riješiti istočno pitanje, dok je u Francuzkoj me-tež, pa je francuzko rodoljublje nadvladalo stranačke strasti, da se zemlja u oči opasnosti oboruža stalnom nutarnjom politikom. I ona nakana, kupiti konje baš u Njemačkoj za vojničke potrebe, može se uzeti kao sondiranje,

da li se Njemačka sprema na rat, pak je sbi-lja ova francuzka dosjetka pogodila; Njemačka je odmah u cijeloj carevini zabranila izvoz konja, dokazav tim prvo, da se sama sprema na rat, a drugo u kakvom je groznom strahu od francuzke osvete.

Kako se Francuzka brzo oporavlja, a interes je svih ostalih, da se pruska svemoć neširi u Europi, vjerojatno je, da će se taj hvaljeni tvrdi savez trijuh sjevernih vlasti razpasti najprije na vlastitom temelju, na istočnom pitanju, gdje se interesi austro-ugarski i ruski najviše sukobe s prusko-njemačkim. (Obz.)

Politički pregled.

U Českoj birati će opet zastupnike u sabor. Na ime Staročeha upravio je dr. Ladislav Rieger proglas na birače, u kojem megju inim kaže, da česki narod već četrnaest godina brani tisućgodišnji bedem svojega samostalnoga, državopravnoga obstanka, pravo slobodne samouprave; četrnaest godina da vojuje već za jednako pravo u pogledu narodnosti i izbornoga reda. Velika politička važnost toga obrazovanoga i produktivnoga naroda, koji nosi toliku čest državnoga tereta, bez čijega učestvovanja nije ni moguće, da se država stalno ustroji, dala je više puta povoda pokusu, nebi li moguće bilo nagoditi se s njim.

Što se je do sada — kaže su u proglasu dalje — zapriječilo javnim i tajnim djelovanjem neprijatelja, a što je ujamčeno prev. otpisom, to mora ipak jedan put poći za rukom. Austrija nemože uvijek odbijati, što joj je na korist. S toga je česki narod osvjedočen, da će se ipak jedared priznati njegovo pravo, ako bude samo složan. Austrijska dinastija i česki narod da će se već naći, pošto jedan drugoga trebaju. Svaki neka bude samo osvjedočen, da može samo sloga i jedinstvo spasiti česki narod.

Bečki listovi kažu o ovom proglasu, da je više naperen proti Mladočehom i njegovim težnjam, nego li proti ustavovjernoj stranci.

Mladočesi priopćili su takogjer proglas na birače, u kojem postavljaju svoje kandidate u četrnaest grackih i dvadeset i osam seoskih izbornih kotara.

O crkvenom konfliktu u Prusiji donose englezki listovi poduže članke. „Daily Telegraph“ misli, da bi englezki liberalci mogli bezuvjetno prihvatiti srestva, što ih je pruska vlada poprimila. U Englezkoj da bi oni, koji podupiru anglikansku državnu crkvu, bili sigurno zato, da joj se oduzme državna potpora, kada bi se ustručavala podvrći se parlamentu. Najnovija zakonska osnova da je u suglasju s gragjanskim brakom; obadvama srestvima ukida se savez megju državom i crkvom. Ako koja crkva hoće, da bude neodvisna, neka se sama uzdržava.

„Daily N“ misli, da je nova crkveno-politička zakonska osnova morala mnoge iznenaditi, kada se je po prvi put doznalo za njezine ustanove; ali one su samo posljedak politike, koju je knez Bismark uveo. Ako se papa i njegovi savjetnici nadaju, da bi se mogli dočekati kakova okreta Bismarkove politike, za sada ove uade mogle bi se položiti ad acta.

„Times“ misli, da si vatican sam ima pripisati stroga crkvena srestva pruske vlade, dočim se „Standard“ neslaže s tom osnovom; jer neda se tajiti, da je religiozno čuvstvo jače od domoljublja. Nu uz to se nada, da Bismark neće porušiti vlastito svoje djelo.

Da se je maršal Serano poklonio kralju Alfonzu, javili smo već. Ova vijest nije mogla posve iznenaditi, pošto je poznato, da se je Serano već duže vremena, vrativ se u Madrid, dogovarao s vogjama ustavne stranke. Njegov najnoviji čin posljedak je tih dogovora. Za monarhiju kralja Alfonza vrlo je važno, što mu se je pridružila ustavna stranka. Moguće je, da će se sada ministarstvo promijeniti na korist liberalne unije.

O Seranu je poznato, da je bio u načelu za to, da Alfonso zasjedne na španjolski prestol, samo je hotio, da se čeka, dok se nesvrši karlistički rat i dok kortesi sami nepozovu Alfonza na prestol. U tom se je pogledu maršal Serano uvijek slagao i sa Sagastom.

O zabrani prodavanja konja u Njemačkoj pise „Nat. Ztg.“: „Kada bi se kupilo deset tisuća konja, ojačala bi francuzka obranbena sila u istom razmjerju, u kojem bi njemačka oslabila. Takova šta nemože Njemačka nikada dopustiti. Francuzka vlada mogla si je prištediti ovu nepriliku; nu neka barem za budućnost šta nauči. Koga nije rat od g 1870. ništa naučio, tomu neće ni ova carska naredba moći oči otvoriti.“

Riguardo alla revisione del trattato di commercio e di navigazione austro-italico del 23 Aprile 1867, la Camera di Commercio di Spalato (v. nostro ultimo numero) formula così ulteriormente i suoi desideri:

Onde favorire altro dei nostri articoli, ottengasi l'introduzione in Italia di animali vivi, anche in tempi anormali, quando sieno scortati da certificato consolare di sanità;

venga in ogni caso parificata l'uscita per mare all'uscita dei confini di terra, estendendo così anche alla prima il beneficio delle esenzioni che attualmente sono stabilite per la seconda;

nel caso una Società italiana di navigazione a vapore fosse per imprendere delle corse periodiche regolari fra le due coste, venga ad essa assicurato nei nostri porti lo stesso trattamento del Lloyd austro-ungarico, col solo vincolo del trasporto delle corrispondenze postali;

venga soppressa la restrizione del commercio girovago vietato agli esteri, e tolta del pari la restrizione del certificato di origine richiesto per tessuti e lavori a maglia;

la procedura doganale riguardo agli agrumi, piena di perdittempi e di oziose controllerie che equivalgono bene spesso a vessazioni, venga semplificata;

quando non fosse possibile di conseguire la soppressione del dazio sulle granaglie, sarebbe al-

meno da provvedere affinché le Dogane austriache stessero paghe al manifesto italiano vistato dalla dogana di partenza. Una tale disposizione riuscirebbe della massima utilità, mentre la procedura doganale vigente in Austria, paralizza quasi ogni attività in questo importante ramo di commercio;

importerebbe egualmente di rendere più spedita la manipolazione doganale circa le restituzioni delle addizionali comunali di consumo, e di adottare una pratica che non rendesse illusorio per i naviganti il beneficio della compensazione; beneficio che in oggi non viene conseguito che in seguito a gravi dispendi dopo vari mesi di attesa, e prelievi istanze soggette a bollo. — Le Dogane che in base alla dichiarazione di entrata percepiscono lo stabilito adizionale del comune nel porto di arrivo, dovrebbero egualmente essere autorizzate a restituirlo per i generi non portati in consumo, e ciò all'atto stesso della partenza, in base alla dichiarazione d'uscita ed al rispettivo scarico che viene segnato nel manifesto;

vengano attivati gli assegni postali fra i due paesi, e ridotte le eccessive tasse postali e telegrafiche;

finalmente, i dazi di entrata da fissarsi nel nuovo trattato, nonché quelli di uscita, pel caso non venissero soppressi in Italia, sieno regolati in guisa da non gravitare sulla merce oltre il 5 % del suo valore.

L'Eccelso Ministero del Commercio invitava la Camera a proporre modificazioni ed esprimere voti in vista alla imminente revisione degli accordi doganali e commerciali coi Paesi del Regno di Ungheria statuiti nella legge 24 Dicembre 1867.

Senonchè, dopo presa in esame la legge predetta, ed in seguito all'esperienza della sua applicazione durante l'ultimo settennio, la Camera non trovò di formulare alcuna proposta tendente ad innovare i principi direttivi e le norme speciali a cui s'informa il trattato oggi vigente. E tale astensione della Camera fu soprattutto motivata dal riflesso che, nei riguardi doganali e commerciali, le due parti dell'impero soggiacciono ad un trattamento reciproco uniforme, e costituiscono un unico territorio esento da ogni restrizione daziaria. Notavasi unicamente che nella redazione della Legge 24 Dicembre 1867, non si è fatto verun accenno alle condizioni speciali della Dalmazia né alla sua segregazione di fatto dal nesso doganale austro-ungarico. E ciò apparisce tanto maggiormente osservabile, in quantochè la legge precitata doveva esser valevole ed obbligatoria per tutti i Regni e paesi rappresentati dal Consiglio dell'Impero.

In vigenza degli attuali rapporti doganali fra la lega austro-ungarica e la Dalmazia, è evidente che una eventuale modificazione della convenzione di cui si tratta non potrebbe avere alcuna influenza diretta sulla nostra economia provinciale, a meno che non si intendesse di espressamente derogare alla massima per cui la Dalmazia deve considerarsi come un territorio separato. Ed è appunto in tale ipotesi, il cui avveramento corrisponderebbe alla più stretta giustizia, che la Camera trovò opportuno di

rappresentare ancora una volta la necessità urgentissima di venire in soccorso a questo povero paese sopprimendo quelle infauste barriere che rendono sommamente svantaggiosa e difficile l'introduzione nel territorio doganale austro-ungarico del più importante fra i nostri articoli di esportazione. Il vino, dal cui smercio sieno ed utile dipende in gran parte la prosperità economica dei dalmati, ha perduto, colla cessione della Venezia all'Italia, l'unico mercato su cui poteva smaltirsi vantaggiosamente; ed oggi, per essere introdotto nei paesi della lega austro-ungarica, deve soggiacere ad un dazio di entrata che equivale per poco ad una proibizione, e che ad ogni modo assoggetta i produttori ad un onere rilevante. Anche la piazza di Trieste che dava accesso ai vini dalmati assoggettandoli ad un trattamento di favore riguardo ai civici dazi, sopprese anche quest'ultimo privilegio e con esso ogni ulteriore possibilità di concorrenza, parificando ai dalmati i vini italiani.*)

In tal stato di cose la Camera richiamava l'attenzione dell'Eccelso Ministero sulla convenienza di ammettere i vini dalmati in piena franchigia nel territorio della lega doganale austro-ungarica.

Considerazioni.

Sulla pesca lungo la costa dalmata, e le naturali ricchezze dei mari di Novegradi e Karin.

Ostriche.

I risultati di un artificiale allevamento delle ostriche sono ormai troppo positivi per poterne dubitare. I noti ragguagli pervenuti dalla Francia su tale materia, vennero bensì ridotti a ben più modeste proporzioni, motivo per cui si ritenne di poi, doversi persino rinunciare ad ogni prospettiva di risultato, ad ogni ulteriore tentativo; ma noi non possiamo ciò non pertanto condividere quest'estrema opinione, avendo sottocchio nei nostri paesi molteplici prove in contrario, e ciò anche prescindendo dall'Estero (America, Inghilterra, Germania del Nord).

Le ostriche allevate in valle di Muggia e presso Stagno piccolo sopra artificiali letti, prosperano a meraviglia. Lo stesso vale relativamente a quelle dell'arsenale marittimo di Pola; e ciò tanto per le ostriche formantisi sopra letti artificialmente deposti nel fondo, quanto per quelle che si attaccano ai navigli, alle catene, ai fabbricati di Santorino ecc.

L'artificiale allevamento di queste ultime deriva dalla pratica attivata, di attendere per la loro raccolta un determinato termine di rispetto. Questi vari risultati addimostrano ad evidenza che la causa di un eventuale insuccesso non deve attribuirsi all'impossibilità dell'allevamento artificiale, ma bensì ad altre circostanze.

Da alcuni esperimenti fatti, con deposizione di cassoni costruiti giusta il sistema francese, nella valle di Veruda presso Pola, sembra potersi dedurre, che le ostriche trasportate si moltiplichino soltanto allora

*) Dalle notizie che noi abbiamo, risulta che il trattamento di favore per i vini dalmati non fu tolto (Red. Zemlj.).

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, prevedio s ruskoga M.

V.

Ljubav.

(Nastavak.)

Sjednem i uglibim se u misli, ali eto Saveljića, koji me trguu iz zamišljenosti. — „Na, gospodine“ — reče, dajući mi izpisan papir — „vidj, da li sam ja tužakalo svoga gospodina i da li ja hoću omraziti sina s otcem“. Uzmeh list iz ruku: bio je to odgovor Saveljićev na primljeno pismo. Evo ga od riječi do riječi:

„Gospodaru, Andro Petroviću, naš milostivi otče!

Primih vaš milostivi list, u kom se izvoliste na mene razgnjeviti, da me stid bude, što ne vršim gospoćkih naredba; a ja, ne stara psima, nego vijerni vaš sluga, slušam, što mi gospoda zapovijedaju, uvijek sam vam vijerno služio i služeć vam posjedio sam. A za ranu Petra Andrejića ne pisah vam ništa,

da vas navalice ne bih uplašio i kako čujem, gospogja, majka naša Avdotja Vasiljevna i onako poboljškuje, kako se je preplašila, a za njezino zdravlje moliti ću boga. A Petar Andrejić ranjen je bio pod desno rame u prsa baš pod rebro i ležao u kući komandantovoj, kamo ga donesmo s obale, a liječio ga je ovdješni ranar Stjepan Paramonov; sad je Petar Andrejić, hvala bogu, zdrav, te vam ne mogu o njem nego dobro pisati. Zapovjednici, kako čujem, svi su njim zadovoljni; a Vasilisa Jegorovna voli mu kao mezimcu. A što mu se je udesila ta okazija, nije mu se mlagjano ni čuditi: u konja su četiri noge, pa se ipak spotakne. A što mi pišete, da ćete me poslat svinje pasti, vaša je gospoćka volja. Klanjam vam se kmečki. Vaš vijerni sluga

Arhip Saveljev“.

Ne mogah, a da se nekoliko puta sladko ne nasmijem, čitajući pisanje dobroga starine. Nikako mi se ne dade, da oću pišem; a da bi se majka umirila, mišljah, da će zato dosta biti Saveljićev list.

Od toga časa promijeni se moje živovanje. Marija Ivanovna gotovo i ne govoraše sa mnom, uvijek gledajući, kako da mi se ukloni. Dom koman-

dantov dotraži mi. Malo po malo priviknuh sjediti sam samcat kod kuće. Vasilisa Jegorovna s prvine karaše me za to: ele vidjeć poslije da me se to ne dojmije, ostavi me u miru. S Ivanom Kuzmićem vidjevao bih se tek onda, kada bi to zahtijevala služba. Sa Švabrinom se sastajah rijetko kada, ali uvijek ne rado, bud sam zamijetio, da je zlobna podmuklica i to me od njega odvrćalo. Život mi počeo dijavati. Uglibih se u zamišljenost, a tomu prijaše samoća i neradinost. Ljubav još tinjaše u meni, ali i ona mi sve više dotečćavaše. Razbi mi se volja za čitanje i za kujiževnost. Duh mi klona. Pribojavah se, ili ću umom šenuti, ili ogreznuti u bezpće. Nenadane sgode, za cijeli moj život znamenite, dadoše momu duhu silan i blag pravac.

VI.

Pugačev.

Prije nego stanem opisivati čudnovate sgode, koje sam sâm vidio, treba mi nešto reći, kakova je bila orenburška gubernija na izmaku 1773 godine.

U toj širokoj i bogatoj guberniji stanovahu. muoga poludivlja plemena, koja od nedavna prizna-

quando tale trasporto si effettua assieme col loro letto naturale (pietre ecc.), e quando, nel caso si adoperino i cassoni, sia provveduto affinché questi non vengano riempiti dalla melma, ciò che venne pure constatato a Veruda. Questi metodi non vennero osservati in Francia.

Nello stabilimento d'ostrie attivato nell'arsenale di Pola, si fece l'esperienza che gli apparati più artificiosi (cassoni di raccolta) riuscirono meno efficaci dei semplici (pali, rami d'alberi, catene, lamerino di ferro etc). Si rilevò, cioè, che le ostriche anziché propagarsi nell'interno degli apparati, più o meno chiusi, nei cassoni, nel vacuo dei cilindri di ferro o nei rastelli interni, preferivano di attaccarsi alle pareti esterne più favorite dalla luce e dal calorico.

Questa esperienza è pure confermata a Muglia ed a Stagno, ove si adoperano semplici pali e rami d'alberi.

L'insuccesso degli esperimenti fatti negli anni addietro alle foci della Zermanja, oltre alle preavvertite, va attribuito alle seguenti cause:

Gli apparati di varie forme furono deposti allo sbocco della Zermanja, senza che si avesse fatto calcolo dell'ingombro di poltiglia. Col progresso del tempo furono, non solo gli apparati e le ostriche ricoperte di fango, e quindi uccise quest'ultime, ma si radunò tanta melma nelle rispettive poste, che le ostriche non possono in quei siti più prosperare.

La soluzione di questo problema non è difficile. Si scelgano tali apparati, che in base all'esperienza sono riconosciuti i più addatti; apparati qualificati per le correnti, i quali, cioè, non facilitino l'agglomeramento della melma, come sarebbero p. e. pali, catene tenute a festoni, rami d'alberi, lamerini di ferro ecc.

Ogni ostrica matura produce annualmente da 1 a due milioni di giovani ostriche, e quantunque una buona parte ne vada perduta per consumazione da parte dei pesci, dei gamberi ecc. e per perdita nel fango, pure, esistendovi posti di fermata, si arriva a conservarne una buona parte.

L'importanza dell'allevamento delle ostriche in Dalmazia e specialmente a Novegradi venne ormai da gran lunga riconosciuta.

Nell'anno 1863 scrisse in proposito il professore Molin quanto appresso:

„In verun paese del mondo potrebbe l'allevamento delle ostriche raggiungere così favorevoli risultati quanto in Austria.

La grande estensione delle coste austriache, coll'immensa quantità di seni, offre la più sicura garanzia pel conseguimento di incalcolabili risultati. Accennerò soltanto due regioni della costa dalmata, che mi sono note, e che propongo vengano prescelte per i primi esperimenti.

Queste regioni sono il seno di Novegradi, poco distante da Zara, ed il seno di Sabbioncello.

L'industria dell'allevamento di ostriche sarebbe poi attivabile anche in Dalmazia e lungo le rimanenti coste dell'Austria? Ancora nell'introduzione ebbi ad accennare che tale industria ha avuto prin-

cipio non solo nel lago Fusaro, ma anche in Dalmazia; che la medesima viene oggigiorno esercitata nella mia patria in uno stato primitivo embrionale. E come si potrebbe ragionevolmente supporre che quest'industria, la quale pure esiste, non sia suscettibile a perfezionamento?....

Il tragitto sino a Trieste è breve, e da quel punto potrebbe questo prodotto a mezzo delle nostre reti ferroviarie essere facilmente introdotto sino nelle regioni più interne della Monarchia.

Andando oltre, riporteremo un brano dall'opera del professore Molin, relativo all'acclimatizzazione di molluschi stranieri:

„L'industria nazionale austriaca è forse chiamata a rappresentare una delle prime parti in questo ramo. Molti riterranno una tale opinione esagerata; non posso però a meno di confessare essere questo il mio più intimo convincimento.

Nel 1870 sarà compiuto, giusta il rapporto letto nel consiglio comunale di Trieste, il taglio dell'istmo di Suez. Tra breve comparirà nel seno di mare della Persia la bandiera austriaca della Dalmazia. A quella parte si trova le conchiglie della perla. Il problema dell'acclimatizzazione dei bivalvi è già risolto.

Nel seno di Novegradi rinviensi il *Pinna nobilis*, in cui non di rado si trovano perle.

E perchè non potrebbe acclimatizzarsi in questo seno il genuino bivalve di perla? perchè una volta acclimatizzato, non potrebbe contenere madreperla e perle?

La teoria non ha argomenti per controporre, porge anzi al contrario garanzie di probabilità. L'avvenire risolverà questa questione.

Aggiungeremo ancora che nel golfo della Persia, e nel mare Rosso ecc. oltre alla pesca della perla, si esercita un allevamento artificiale di perle.

Ma perle, formate da calce e da sostanze organiche, non sono che secrezioni del bivalve, che si agglomerano intorno a corpi eterogenei, penetrati nel medesimo (come p. e. sabbia, parassiti ecc).

L'allevamento artificiale delle perle non consiste in altro se non nel versamento per opera di palombari di simili corpi estranei nei bivalvi trovatisi aperti. Anche col perforare le croste di tali bivalvi si consegue uguale risultato. (Continua.)

DOPISI „ZEMLJAKU“

Iz Kotora, 11 Ožujka.

G. Neopisana je radost te obuzimlje svako pošteno srce oyde i kroz svu Boknu, razumivši da će nas a istini udostojiti skoro njegovim dolazkom Premilostivi naš Cesar i Gospodar Frano Josip I. On će se uvjeriti iz bliže tom sretnom za nas prilikom s kakvom ga izkrenošću Bokeski narod ljubi a tako i o njegovoj podaničkoj vjernosti, o kojoj su mu naši poznati neprijatelji sve protivno dokazivali i Njega iznevjerivali, jer kad čovjek svome Vladaocu ili kojemu od svojih starešina nedostavlja pravo onako kako je, on mu sljedovateljno nije ni u drugome vjeran. Bez da ovde potanko navagjam, mislim

sjegjah sam kod kuće slušajući ujanje jesenskoga vjetrova i gledajući kroz okno oblake, gdje prolaze mimo mjeseca. Pozovu me u ime komendanta. Pogibj odmah. Pri komendanta vijegla Švabrinu Ivana Ignatijicu i kosačkoga podčastnika. U odaji ne bijaše ni Vasilise Jegorovne, ni Marije Ivanovne. Komendant mi odzdravi, ali nekako zabrinuto. On zatvori vrata, posadi nas sve osim podčastnika, koji stajaše pri vratih, izvadi iz šepa papir i reče nam: „Gospodo častnici, znamenita novina! Čujte, što piše general.“ Natače očale i stade čitati:

„Gospodinu komendantu Bijelogorske tvrgjave, kapetanu Mironovu.

„Javljam vam ovim, da je prebjeglica iz straže, doneki kozak i odpadnik, Jemelijan Pugačev, drzovito se prozvav imenom pokojnoga cara Petra III. sakupio oko sebe razbojničke čete, pobunio Jaičke stanovnike i već osvojio i razorio nekoliko tvrgjava, harajući svuda i ubijajući. Radi toga, čim primite ovo, gospodine kapetane, odmah se latite posla te potražite spomenutoga zlikovca i usurpatora te ga, bude li moguće, i obezstrvite, ako navali na tvrgjavu, povjerenu vašoj skrbi.“

da je to već svakome poznato kakove su laži neki naš narod podizali i potvarali ga, sve s namjerom da bi nas ma bilo kako satrli, pa ako nijesu do toga uspjeli, opet su nam ipak dosta zla i štete učinili. No neću da dalje ob ovome danas pišem, već prelazim o čemu sam namislio.

Evo se dakle primiče nam sretna prilika da dokažemo našem Premilostivom Monarku kako ga ljubimo, i treba je dakle da se za tu svrhu u brackoj slogi sve Bokeske Općine čas pre dogovore i da priuđese sve moguće umjerene svečanosti, kako bi što bolje mogle zadovoljiti Premilostivog Gospodara. Što se pak odnosi ovdje u mjestu treba poglavito paziti da se mnogo nepretjerava s kakvim djetinjskim stvarima, najpače treba preporučiti ovdašnjim društvama tako nazvane Mornarice, i Pravoslavne Garde da nebi bili od smetnje kao što su bili prilikom dolazka megu nama Njegova Visočestva Slavnog Velikog Vojvode Alberta; i zato mislim da bi najljepše i najbolje bilo da se prvi okoliše samo pred crkvom Sv. Trifuna a drugi pred crkvom Sv. Nikole, budući da su oba ova društva više crkovna neg' li narodna, i zato nebi bilo dobro ni lijepo da se upleću u drugom čemu.

A da bi pak svaka od obližnjih Općina mogla imati veliku čast i sreću sudjelovati barem u ono vreme kad se bude Premilostivi Car na ovdašnje zemljište izkrcio, mislim da bi zato najudešnije bilo da svaka od rečenih Općina odabere između sebe po nekoliko lijepa odjevena momka pa da svi ovi skupa prave zaslon desnog i lijevog krila od mjesta gdje se bude Njegovo Veličanstvo na zemlji izkrcio pa sve do pred jednom i drugom crkvom tako da se sudjedini sa društvom Mornarice i sa društvom Garde.

Kada se bude svršilo ovo pri Njegovom dolasku, tader bi trebalo da se iz sviju ovih društava odabere nekoliko mirna i ugledna lica koja bi stražarili pred Dvorani u kojoj bi Njegovo Veličanstvo stanovalo.

Između svega pak trebalo bi strogo zabraniti da se, u sve vreme dok megu nama bude Premilostivi Gospodar, nebi nigdje izvan svojih običnih obitališta puštavali ovdašnji poznati skitači, koji su se u mnoge druge prilike nepodobno ponašali i mnogo nemira mjestu prinosili, zato da se nebi od njihove strane kakva i najmanja nepodobnost dogodila trebalo bi ih ma kako odaljiti, a to će se moć najlakše postići ako ovdašnje vlasti budu naklone podupirati i podpomaći općinske namjere, i dotičnog Odbora koji je već za ovu svrhu izabran.

Domace.

Sul programma del viaggio di Sua Maestà i. e. r. Apostolica nella nostra provincia, abbiamo finora le seguenti notizie: il 10 aprile, arrivo a Zara; il 13, escursione a Pago ed Arbe; il 14, per Benkovac, a Obrovazzo e ritorno a Zara; il 15, per mare, a Sebenico; il 17, a Scardoua e da colà, per Kistanje, a Knin; il 18, da Knin, per Verlika, a Sinj; il 19, da Sinj, per Maù e Darni a Sebenico; il 20, da Se-

— Latite se posla! — reče komendant, skidajući očale i smatajući papir. Lako je kazali. Zlikovac je svakako jak a u nas je jedva trista vojnika ne brojć kozaka, koji su slabe uzdanice, ne budi ti ga nkor rečeno, Maksimicu (kozak se nasmiješ). Ništa zato, gospodo častnici! Budite točni, uredite straže i noćne dozore; *) navale li, zatvorite vrata i izvedite vojnike. Ti, Maksimicu, dobro pazi na svoje kozake. Top treba pregledati i dobro ga izčistiti. A što je prvo, sve naka, bade tajna da ne bi niko u tvrgjavi mogao doznati prije vremena.

Iznati ove zapovijedi Ivan Kuzmić, razpusti nas. Izagjem sa Švabrinom, razgovarajući ob onom, što smo čuli. Što misliš, kako će se to dokončati? — upitam ga. „Bog zna“ — odgovori „vidjeti ćemo. Za sada još ne vidim, da je šta osobita. Ako li“.... Tada se zamisli i stane pjevucati francuzki napjev. (Sljedi).

*) dozor — la patrouille; u krajini se zvale te patrole obhogjami.

vahu vladu ruskih careva. Njihovi česti nemiri, nepriviklost zakonom i gragjanskomu životu, lakomost i surovost prikričivahu vladi, da na njih pomno pazi i drži u pokornosti. Tvrgjave bijahu sagrađene na zgodnih mjestih, a življahu u njih većinom Kozaci, koji vladahu od vajakada Jaičkimi obalama. Ali Jaički kozaci, kojim bijaše dužnost, da čuvaju ovu okolicu od pogibelji od nekoga vremena budu sami vladi pogibeljni. Godine 1772. rodi se buna u glavnom im gradiću. Uzrokom joj bijahu oštre naredbe generalnoga majora Traubenerga, da u vojsci bude nuždan red i pokornost. Posljedicom bijaše, da su Traubenerga varvarski umorili, svojevoljna promjena uprave a na posljedu utišaj bune kartaćom i okrutnimi kaznami.

To se je dogodilo malo prije moga dolazka u Bijelogorsku tvrgjavu. Tad se je sve umirilo ili se je bar činilo, da je tako; vlada je brzo povjerovala lukavim buntovnikom, kada se počeo kajati što su učinili; ali su potajice kovali i rovali čekajući samo zgodan čas, da se pobune.

Vraćam se k svojoj pripovijedci.

Jedne večeri (početkom listopada 1773. god.)

benico, per mare, a Traù, proseguendo poi, in carrozza, per Spalato; il 23, a S. Pietro, Almissa e Macarsca; il 24, da Spalato a Imoschi; il 25, da Imoschi, per Zagvozd, a Vergorac; il 26, da Vergorac a Metković; il 27, da Metković a Slano; il 28, per mare, a Stagno e Ragusa; il 1. maggio, a Cattaro; il 4, a Castellastua e Budua; il 5, ritorno a Cattaro e da colà a Risano; il 6, a Megline; il 7, a Castelluovo; l'8, a cavallo, a Ragusavecchia e da colà, toccando Orebić, a Curzola; il 9, a Lesina, toccando Trapano, Gelsa e Cittavecchia; il 10, a Lissa, e di là viaggio di ritorno per Finme.

Richiamiamo l'attenzione dei nostri lettori sul bilancio, scrive l'Avv. della „Prima banca popolare dalmata in Spalato“, che pubblichiamo nell'ultima pagina del numero odierno. Mercè le intelligenti e premurose prestazioni della direzione ed un'amministrazione esemplare per la sua regolarità, la banca di Spalato offre quest'anno a' suoi azionisti un utile del 15 1/2 %: risultato brillante, che torna di decoro a questo patrio istituto e concorre a sempre più consolidare quella riputazione, ch'esso, sin dai primordi, si è in ogni dove meritamente acquistato.

Il valore complessivo del movimento merci in Dalmazia ammontò, nell'anno 1874, a fl. 16,184.420 e fu di 580.128 fl. superiore a quello dell'anno 1873. Di detto importo spettano all'importazione fior. 9,592.720, e fior. 6,591.700 all'esportazione.

L'aumento del valore delle merci importate deriva dalla maggiore importazione di medicinali e drogherie ordinarie, granaglie, legna da ardere, bestiame da macello e da tiro, aceto, acquavite, lanerie, cottoni, canape, vestiti, ferramenta, metalli, vetrame, amido e colla.

Diminui all'incontro l'importazione di medicinali e drogherie fine, oatrame, fabbricati di tabacco, legumi, macinati, frutta fine, fresche e preparate, ortaglie fresche, carbone minerale, vino, merci grasse e saponi, tela bambagina imbiancata, filo di ferro, acciaio, carta non incollata e lavori in carta, macchine in ferro fuso, e di tutti i prodotti chimici e colori, ad eccezione dell'amido.

L'aumento del valore delle merci esportate dipende in principalità dalla maggiore esportazione di grani, legna d'ardere, carbone minerale, pesce preparato, sanguisughe, buoi, pecore, cavalli, carne fresca e salata, cera, olio d'oliva, lana, pelli, tartaro greggio ed ossa; diminui, all'opposto, l'esportazione di drogherie e medicinali fini e mezzo-fini, legni da tingere, catrame, trementina, farina, frutta, formaggio, acquavite, vino, ferro greggio, rame, lavori massivi in pietra, barche e sale da cucina.

I dazii d'entrata computati su dette merci importarono fior. 248.191, cioè fior. 12.254 meno dell'anno 1873. Influiro su ciò in modo speciale la minore importazione di medicinali e drogherie fine, frutta fine, vino, sapone, bambagina imbiancata, filo di ferro, acciaio, lavori in carta, ed inoltre l'esenzione dal dazio che per le granaglie importate per la via di mare, era in vigore fino alla fine di settembre del 1874.

Il reddito daziario effettivo di tutte le merci importate in Dalmazia fu di fior. 258.646, cioè f. 3783 meno che nell'anno 1873.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro effettivo della scuola popolare maschile di Pago l'attuale provvisorio maestro Luciano Nani.

Različite vijesti.

(Veliko društvo tata.) U Beču pohvatano je dvadeset i šest osoba, koje su u društvu provaljivale u kuće i krale. Poglavlja im je bio nekakov zidar, Rudolf Schmidt. Gdjekeje noći znali su provaliti u desetak petnajst mjesta. Išli su za vrijednijim stvarima, nu nisu praštali ni sitnižu. Po dogovoru i osnovi radeć dugo su se krili te im se nije mogao trag uhvatiti. Razumije se, da su imali mnogo jataka, koji su sakrivali i vješto preprodavali. Što se dosad zna, nakrali su lupeži preražne robe preko 50.000 forin-tih vrijednosti.

(Udario se kobasicom.) Neki seljanin u sv. Mar-

tinu u Tirolskoj izgubio je neki dan glavnu, čim se niko nebi ni nadao. Bio se je u seoskoj krčmi ponapio, te mu se je prohtjelo jesti kobasice. Post je, ljudi ga gledaju, pobožni su, mogli bi mu zamjeriti i ženi mu kazati — a opet mu se je vrlo razračilo na lijepe kobasice. Dosjeti se; ode u kuhinju te drž brže bolje smazati dvije tri, a onda da će se vratiti u sobu kao da se nije ni samo oblaznuo. Nu gle nesreće il pedepse božje — lapsajuć kobasien zaletu mu se obilat zalagaj u grlo; ljudi il neumjedoše il nehtjedoše pomoći i tako se ubog za nekoliko časa udavi.

Otvoreni dopisi Uredništvo.

Gosp. P. V. — Sinj. Prevod je lijep, ali ste izabrali veoma urobon predmet. Nemojte dalje.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom **ново или талми-злато**), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što čičće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pacinjen.

Novi nakiti.

modernoga načina, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pacinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva način.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.50, 2.50, 3.50. Najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50. Cijela garnitura, naprsnjace i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1. Najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50. Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1. 1.50.

Ženski čeljusti s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevrtljivi s različitim pacinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetčki način, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narukke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narukke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punocrane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3.50, 4. — 13 lotne puno. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pacinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pacinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogina garnitura ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50. 1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50. 1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmljiv

est novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama knevska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaca i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3. 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se osobito dojmljivo, te je ipak za nečienju. 1 garnitura naprsnjaca i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

bio izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, laye, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 60, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narukke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski čeljust n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimir.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90 fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsobje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štit na svijetliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štit na svijetliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štit na svijetliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.

1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nvč. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.

1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.

1 taca za svijetliku, najljepša 20, 40 nvč.

1 pokloptić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.

1 pomicalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 5, 6 novč.

1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča se **englezka kabanica za kišu** iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauć istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију осталих скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I, Пјесници хрватки од I. Кулјевића. Вјек од Раčkog. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Osman Gundulića, Pesme Stanka Vraza I. i II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godinu . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod svih c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštariue. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 24.

Zadar 24 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 24 marzo. La *Wiener Zeitung* di oggi porta la patente sovrana del 19 corr. con cui viene ordinato che la Dieta dalmata convocata pel 6 d' aprile abbia a tenere le sue sedute dal 19 maggio in poi.

Viaggio di S. M. l'Imperatore.

Facciamo senza dubbio cosa grata ai nostri lettori pubblicando per intero l'itinerario che terrà S. M. nel suo viaggio in Dalmazia.

S. M. arriverà a Zara ai 10 aprile alle 10 di mattina.

Partirà alle 4 ant. del 13 per Arbe e Pago, donde sarà di ritorno a Zara la sera istessa alle 7.

Alle ore 5 ant. del 15 partirà per Sebenico, toccando Zadar, Zlarin ed il forte S. Niccolò, arrivando a Sebenico alle 2 pom.

Alle 5 ant. del 17 partirà da Sebenico per Scardona, donde alle 10 attraverso Kistanje andrà a Knin, arrivando qui alle 7 di sera.

Alle 5 ant. del 18 partirà da Knin per Verlika a Sinj, ove arriverà alle 3 pom.

La mattina del 19 si porta da Sinj attraverso Mnč e Darni a Sebenico, ove arriva alle 7 pom.

Alle 6 ant. del 20 parte da Sebenico per Traù o da qui lunghezzo le Castella si porta a Spalato ove arriva alle 4 pom.

Alle 5 ant. del 23 fa un'escursione a S. Pietro, Postire, Pučišće, Almissa, Macarsca, Bol, Milna, ritornando per le 6 di sera a Spalato.

Alle 3 ant. del 24 si porta da Spalato attraverso Clesna, Trilj, Uljane, Lovreč ad Imoschi, ove arriva alle 8 di sera.

Alle 6 ant. del 25 da Imoschi si porta a Zagorac e da qui a Vrgorac ove giunge alle 6 di sera.

Alle 5 ant. del 26 si porta a Metković, ove arriva alle 11, e donde con barca viaggia la Narenta sino a Fort Opuz, ritornando a Metković alle 5 di sera.

La mattina del 27 da Metković attraverso l'encave di Klek si porta a Slano, ove giunge alle 5 pom.

Alle 5 ant. del 28 si porta per mare a Stagno, ove arriva alle 8, ed indi attraverso Gravosa arriva alle 4 pom. a Ragusa.

Alle 7 ant. del 1 maggio parte da Gravosa per Cattaro, ove arriva alle 11 ant.

La sera dei 3 si porta a Meljine.

La mattina del 4 da Meljine a Castellavtra, ove arriva alle 5 ant., attraversando poi i forti di confine Presieka, Kopač, Spiridione e Kosmač arriva a Budua alle 7 pom.

Alle 5 ant. del 5 riparte per Cattaro, ove arriva alle 10 ant., e donde si porta a Risano arrivando alle 4 pom.

Alle 5 ant. del 6 da Risano per Ledenice si porta a Dragalj, ove arriva alle 10 ant., ritornando alle 6 pom. per Cirkvice a Risano e partendo tosto per Castelnuovo ove arriva alle 7.

Alle 5 ant. dell'8 attraverso la Sutorina si porta a Ragusavecchia, quindi per Orebič, a Carzola, arrivando quivi alle 7 di sera.

Alle 5 ant. del 9 da Carzola attraverso Trapano, Gelsa, Cittavecchia si porta a Lesina, ove arriva alle 4 pom.

Alle 5 ant. del 10 da Lesina attraverso Milna,

Comisa si porta a Lissa, ove arriva alle 10 ant. e donde abbandona la Dalmazia per portarsi a Veglia.

Durante questo viaggio le seguenti persone costituiranno il seguito di S. M.: L' aiutante-generale, maresciallo di campo bar. de Mondel, l' aiutante-generale cav. de Beck, gli aiutanti d'ala: maggiore co. Grilne, maggiore bar. de Löhneysen, maggiore Nemethy, bar. de Wersebe; della cancelleria militare: il colonnello cav. d.r. de Krans, maggiore bar. de Teuffenbach di Tiefenbach e Maszweg, l' ufficiale Sweboda; del gabinetto di S. M.: il direttore del gabinetto cons. di Stato bar. de Braun, il cons. di governo cav. Hofmann de Marathal, il segr. amico Sawicki; dalla soprintendenza di corte: il protocollista alle ceremonie segr. amico Rauch, il cassiere di Corte Schueer, l' aggiunto controllore di Corte Linger, il foriere di Camera Vukobranković de Vukoet Branko come quartiermastro, il medico di corte d.r. Laury; inoltre: il vice-ammiraglio bar. de Pückh, il ten. mares. bar. de Rodić, il capo dello stato maggiore Dabič, l' aiutante Steidl, il cap. distret. bar. de Pascotini, il ministro della difesa del paese colonnello Horst, l' aiutante cap. de Müller-Wandau, il prof. d.r. Coglievina. Il capo del bureau presidiale del ministero del commercio Arnt si porterà in alcuni punti della provincia. Durante il viaggio nell' interno il seguito sarà composto; dal bar. Mondel, cav. de Beck, due aiutanti d'ala, cav. de Krans o il bar. de Teuffenbach, il bar. de Wersebe, il bar. de Rodić, il magg. Dabič, il bar. de Pascotini, il ministro Horst, il cap. de Müller-Wandau, il prof. d.r. Coglievina, il cass. Schueer, l' aggiunto Linger ed il d.r. Lanyi.

Prigodom Careva putovanja u Dalmaciju *Obzor* piše slijedeće:

Nj. Veličanstvo zateći će vjernu si kraljevinu Dalmaciju radostnu, jer se zadovoljilo jednoj od davnih i toli gorko osjećanih potreba. Zastupnička kuća carevinskoga vijeća zaključivši onomadno, da se imadu četiri i po miliona for. upotrijebiti na izsušenje močvara, što ih čini Neretva, odnosno i na uregjenje same te rijeke.

Podhvat taj smatraju prijatelji materijalnoga napredka u Dalmaciji jednim od najvažnijih i za dalnji razvitak zemlje od silna zaumašaja. Dalmaciji će upravo odlanuti, kad se izvede ovo izsušenje, jer će tada biti sva dovoljno obskrbljena žitom. Znade se pako, da se je Nj. Veličanstvo samo živo zanimalo za ovaj predmet, koji su u samom carevinskom vijeću opet toplo zagovarali poglavito zastupnici narodne stranke.

Osim te izpunjuje se i druga vruća želja hrvackoga naroda u Dalmaciji. Željeznica se gradi.

Početak je učinjen, pa se pri tom samom neće ostarati. Vladaočeva brižljivost neće skinuti s Dalmacije svoga oka, a pravi prijatelji naroda, sa svoje će strane činiti koliko budu najviše mogli, da se nestane na po puta.

Dalmacija obiluje osim gore navedene, još i mnošinom inih prijekih potreba. Nj. Veličanstvo kralj kud god prolazi, rado motri život i odnošaje vlastitim očima, rado priklanja kraljevsko uho molbam vjernih podanika i mudromu razlaganju umnih muževa. Ovako će putovanje Nj. Veličanstva uroditi blagoslovnimi posljedicami za posestrimu nam Dalmaciju. Neposrednim općenjem megju narodom i vladaoem, neposrednim razmatranjem

ljutih i odnošaja, iskrenim susretanjem mogle bi se tu mnoge nejednakosti izravnati, mnoge predsude ukloniti.

Novo francuzko ministarstvo.

Težak li je to bio porod, to novo francuzko ministarstvo; borba sa svakovrstnim teškoćami trajala je puna dva mjeseca i osam dana. Za svako ime, koje se na listinu stavilo, vodila se bezkrajna borba, sve bo stranke dobro su shvaćale silni domašaj, koji će imati ovaj ili onaj izlazak krize nakon glasovanih ustavnih zakona, pa je svaka htjela osigurati si što veće koristi, svaka je htjela u sastavu ministarstva spasiti barem za budućnost svoj program. Maršal Mac Mahon stajao je proti svima sa svojom uzdanicom, vrstnim spletkarem Brogliem, snujući sebi vladu prama uništenoj koristi zemlje ili prama osobnim svojim ambicijam. Teško deista bijaše svladati tolike silne i raznovratne teškoće, pa je ipak većini od 25. veljače, koja je slogom stvorila republiku, pošlo za rukom sklopiti ministarstvo, koje prilično odgovara današnjemu položaju stvari i odnošajem stranaka.

Narodna skupština naličila je ovo posljednje vrijeme svojim intrigami i svojom javnom borbom mal ne nekadanjemu poljskomu saboru, te su iskreni prijatelji Francuzke bili u strahu, neće li u tom metežu stranaka Mac Mahon vojničkom diktaturom riješiti pitanje ustava, a valjda bi to bio i pokušao, da nije francuzki narod svojim mirnim, uzorno rodoljubnim držanjem suzbijao njegove hiri i nalagao mu razboritost i opreznost. I tako se napokon mogao uzpostaviti javni red u zemlji sa ustavnom vladavinom, koja ako i ne pruža najbolja jamstva za svoju stabilnost, jer ima u njoj mnogo nesrodnoga življa, ipak obećaje, da će se moći dulje vremena držati, uztraje li sloga u onih strankah, koje su ju svojom slogom onogućile.

Poslje pada Thiersova, nije imala nijedna vlada tako jake većine, kao kabinet Buffetov; sve frakcije lijevice, oba središta pa i jedan dio desnice izjaviše, da će podupirati njegov kabinet, a ovaj obećaje, da će sav svoj postupak ravnati uvijek po pravilih strogo ustavnih, i uvijek raditi sporazumno sa većinom. Ako ova dobra odluka ostane na obje strane, a nadati se da hoće, onda je opravdana nada, da će nova vlada postati i stabilnom, što svi poštenu prijatelji Francuzkoj žele.

Trajni provizorij vladu, podhranjivao je u zemlji rovarstva i legitimista i bonapartista, podkapao je nutrnji mir i sigurnost, a prama vanjskomu svijetu probugjivao je nepovjerenje, te nijedna vlast nije se pouzdavala stupiti u intimne odnošaje s Francuzkom a još manje misliti na kakov savez. Sada su legitimiste ostavljeni od svih umjerenijih i boljih življa i s bonapartovci stjerani u prikrajak, u bezmoćnu opoziciju, a proglašenjem zakonite državne forme, zadobila je Francuzka naprama inozemstvu sav ugled i svojstva uregjene u svih odnošajih države, te će joj se povratiti i sve pouzdanje inozemstva.

Svojim odviše konzervativnim značajem neodgovara današnja republika doduše niti idealu umjerenih republikanaca, ali je njom stvorena podloga za konsolidiranje nutrnjega

reda za kojim je toliko žudio sav narod osobito trgovački i prometni dio pučanstva, a njezin konzervativizam čini ju manje zazornom monarhičnim vladavinam drugih evropskih sila, te će tim prije u njihovu kolu zauzeti onaj položaj, koji će povratiti Evropi ravno-vjesje poremećeno prusko-njemačkim pobjedami i zadobljenom usljed njih hegemonijom.

Potpuni povratak Francuzke u koncert evropskih sila, biti će od velike političke važnosti i za njezinu nutrnju politiku, jer će vanjskomu djelovanju vlade posvetiti pozornost sve stranke, i tako će nutrnja borba gubiti oštrinu, a dobri odnosi vanjski po sebi će suzbijati u pristojne granice domaće protivnike republike. Za opću evropsku politiku biti će Francuzka tako važan faktor u svih kombinacijah, da će se za njezin savez otimati. Njemačka već strepi, da je njezinoj supremaciji odzvonilo. (Obzor.)

Politički pregled.

Stranka narodnostih na ugarskom saboru držala je ovih dana takogjer konferenciju u kojoj je zaključila, da će zauzeti napram težnjam vlade u poslovih financijskih i administrativnih posve lojalno stanovište i da neće ništa preduzeti, čim bi se u tom pogledu priječilo djelovanje vlade. Klub ovaj podupirajući pače vladu kod svih predloga, koji bi odgovarali svrsi. Uz ovu odluku ostaje klub vijeran svomu programu, na koliko se tiče narodnih težnja. Nekojim zastupnikom, koji su bili odsutni, javljeno je, neka dogju radi dogovora u Peštu. Nu svi se nisu odazvali pozivu. Miletić će po svoj prilici istupiti iz kluba i tjerati svoju politiku.

O odnošaju hrvackih zastupnika na ugarskom saboru veli „P. Lloyd“, da nema nikakova razloga, s kojega bi se mogli hrvacki zastupnici pridružiti kojoj opoziciji ili s kojega bi mogli muževi, stojeći na čelu hrvacke vlade, uzkratiti Venkheimovu ministarstvu „svoju potporu“. Hrvacko-ugarski odnošaj nemože se, kako navedeni list misli, nikakvim okretom u parlamentarnoj konstelaciji promijeniti; jer nestoji u nikakovu savezu s promjenami osoba i stranaka, pošto je samostalan, dovršen čin. Pojedina pitanja unutar ovoga odnošaja mogu se samo onda uspješno riješiti, ako vlada potpun sklad megju ugarskom i hrvackom zemaljskom vladom. S kojega dakle razloga, pita „P. L.“, da ostave hrvacki političari naravno i logičnu svoju poziciju?

O budućem sastanku Nj. Veličanstva s kraljem talijanskim pišu sada i njemački listovi. „Nat. Ztg.“ veli, da se nemože više ni dvojiti o istinitosti te vijesti, a usljed toga da je vjerojatno, da će i njemački kralj posije-

titi kralja Viktora Emanuela. „Schles. Ztg.“ iztječe političku važnost toga posjeta i misli, da znači potpuno izmirenje megju kućom habskuržkom i savojsko-karinjanskom; što je car Franjo Josip baš grad Mljetke izabrao za mjesto sastanka, dokazao je, da nema u njem nikakove neugodne uspomene na prošlost. Protivnici Njemačke u ostalom će drugačije tumačiti ovo demonstrativno prijateljstvo Austrije napram Italiji. Tumačiti će ovo prijateljstvo tako, kao da ima biti most do prijateljstva sa zapadnim vlastima. Ko se raduje prijateljstvu njemačke države, taj da ga neće ostaviti radi neizvjestne budućnosti. Čim će veće biti prijateljstvo Austrije prama Italiji, tim uži da će postati odnošaji posljednje države prema miroljubivomu savezu triuh careva, od kojih je država cara Franje Josipa toli važan član. Car austrijski prinosi veliku osobnu žrtvu interesom svoje države, kada je spreman slušati na mljetačkom trgu uzklrike: Evviva Vittorio Emanuele!

Iz programa francuzke vlade, što ga je Buffet pročitao u sjednici narodne skupštine od 12. o. mj., navagjamo ovo: Pučanstvo, privrženo miru, redu i radu, može biti osvjeđeno, da će ga vlada štiti protiv svim narsrtajem i prevratnim strastim. Vlada će stalno podupirati upravu, koja je znala i kod težkih okolnostih uzdržati mir i red. Buffet poziva republikance, neka se pridruže politici, koja je jedino kadra umiriti zemlju, a tim neka dokažu, da se sadanji red dade složiti s javnom sigurnošću. Koji su želili, da se ustavno pitanje drugačije riješi, neka se iz domoljublja spoje sa sadanjom vladom za obranu načela reda. Dopršiv, umoli narodnu skupštinu, neka odmah očituje, je li s tim programom zadovoljna.

Ovaj program nehvale baš glasila republikanske stranke. Vele, da bi bilo puno bolje, da novi kabinet nije ništa kazao. „XIX. Siècle“ žali, što Buffet nije upravio svojih riječi na parlamentarnu većinu, već na manjinu. Cijela frazeologija toga programa da je izvagjena iz Broglieva programa, a natrašnjaci da imaju posve pravo, tvrdeći, da se u Francuzkoj nije ništa promijenilo. Navedeni list tješi se u ostalom time, da ustav ostaje, dočim se ministri mijenjaju.

„Republ. française“, izrazuje se proti programu novoga kabineta umjerenije, nego li organi lijevoga središta. „Journal des Debats“ priznaje, da je taj program mnoge vrlo neugodno iznenadio i nečudi se ni najmanje, što je s njim manjina zadovoljna i što ga isti bonapartistični listovi s veseljem pozdravljaju. Sami „Pays“ kaže, da se nemože Buffet nadati potpori umjerenih, premda se slaže s njegovim programom.

„Volksf.“, doznaje, da će crnogorski knez

Nikica dočekati i pozdraviti Nj. Veličanstvo u jednoj tvrgjavici blizu Kotora. „Volksf.“ misli, da je knezu Nikici ovaj sastanak svakako više, nego li čin puke udvornosti, pošto je odgogjen sastanak kneza s turskim guvernerom u Arbanaskoj i s posebnim izaslanikom sultana, koji su imali zadaću, da posve izravnanju podgoričku razmiricu.

U srpskoj skupštini podnijela su šestdeset i dva zastupnika k osnovi o revizije ustava ispravak, koji glasi, da knez u sporazumku sa skupštinom ima odabrat nasljednika prestolja. Ako bi knez umro, da može narod birati kneza izključiv obitelj Karagjorgjevića. Predlog je proglašen silnim.

Ovih dana javili su nekoji listovi, da se radi o tom, da se Nj. Veličanstva, carevi austrijski, ruski i pruski opet sastanu. „Köln. Ztg.“ misli, da bi se lako našao predmet za zajedničku raspravu. Ovim trima vlastima, veli, stalo je do toga, da se uzdrži evropski mir, kojemu prijeti za sada pogibelj jedino od rimske kurije. Njemačka država nenalazi se sama u boju s vatikanom. Kao što je sada papa proglasio pruske zakone nevaljanima, tako da su nevaljanima proglašeni austrijski crkveni zakoni. Još starija i žešća da je razmirica megju rimskom kurijom i Rusijom, koja postupa puno bezobzirnije nego li Prusija (?) i Austrija proti katoličkoj crkvi.

Što vatican obzirnije postupa proti Rusiji, nego li proti Njemačkoj, za to da ima dobrih razloga. „Köln. Ztg.“ misli, da nebi bilo nemoguće, kada bi se poznate tri vlasti dogovorile o tom, kako da se zapriječi, da se podanici nemogu pozivati na neposlušnost napram državi.

Alcuni cenni sui metodi d'istruzione.

Ognuno cui sta a cuore di adempiere condegnamente al proprio mandato ed alle incombenze nell'umano consorzio, deve per bene conoscere i mezzi che ve lo conducono e saperli adattare bene, onde conseguire lo scopo prefissosi. Così un maestro popolare, ch'è chiamato dalla sua nobile e sublime missione a spezzare il pane dell'educazione e dell'istruzione alla crescente generazione, cui incombe il sacro dovere di infondere santi principi di virtù nel vergine cuore dei fanciulli affidati alle sue cure; da cui dipende il fare di essi uomini probi e morigerati, valenti cittadini, utili a sé e decoro della patria; ch'è chiamato ad istillare nelle menti dei fanciulli le più necessarie cognizioni utili per la vita pratica, deve conoscere profondamente i vari metodi dell'istruzione ed adattarli secondo le materie che impartisce e secondo il livello delle cognizioni degli scolari, onde la sua opera non resti infruttuosa.

L'insigne Tommaseo dice a proposito dei metodi dell'istruzione: „il metodo raddoppia le forze dell'anima e i frutti della fatica. — Altro è metodo

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

VI.

Pugačev.

(Nastavak.)

Tortura se je nekoč toliko uvriježila u poslovih sudačkih, da joj dugo vremena nije ništa mogao nauditi blagotvorni ukaz, kojim bje dokinuta. Mišljahu, da je svakako potrebita priznaja okrivljenika, da ga osude — misao ne samo netemljita, nego i posve protivna zdravomu pravničkomu smislu: jerbo, ako se nijekanje krivčevu ne prima kao dokaz da je nedužan, tim se manje može primiti priznanje kao dokaz, da je kriv. U naše vrijeme niko ne dvoumljaše, da nije tortura potrebita, ni suci ni krivci. Te tako, zapovijed komendantova nikoga od nas ne iznebuši ni ne preplasi. Ivan Ignatijić pogje po Baškirca, koji bijaše pod ključem u podrumu komendantovu, i za nekoliko časova dopratiše nesretnika u prednju sobu. Komendant zapovjedi, da ga upravo preda nj dovedu.

Baškirac jedva jedvice kroči preko praga (bio je u gvožđu) i, skinuv svoju visoku kapu, stade pri vratih. Pogledah ga i začuh se. Nikada ne ću zaboraviti toga čovjeka. Bijaše mu do sedamdeset godina. Ne imagaše ni nosa ni ušiju. Glava mu bijaše obrijana, mjesto brade provirivaše nekoliko sijedih dlaka; bijaše malen, suhunjav i sguren; no sitne oči svjetlomrcahu mu poput vatre. „Ehe!“ reče komendant, razaznav iz strašnih tih znakova, da je to jedan buntovnika, kažnjenih god. 1741. „Stari je to vrijio, koji je već bio u naših zamkahi. Nisi ti prvi put, znam, buntovnik, kad ti je tikva tako ostrugana. Dogji der bliže, pa reci, ko te je poslao?“

Stari Baškirac mučашe i nijemo gledaše komedanta. „Ti mučiš?“ pristavi Ivan Kuzmič; „ili ne razumiješ ruski baš ni riječi? Julaju, pitaj ga po vašem, ko ga je poslao u našu tvrgjavu?“

Julaj ponovi u tatarskom jeziku upit Ivana Kuzmića. Ali Baškirac opet nijem, te ne odgovori ni crne ni bijele.

— Sad ćeš mi govoriti. Momci, skinite mu taj haljetak i namjestite mu legja. A ti Julaju: ne žali!

Dva invalida stanu razodijevati Baškirca. Na licu nestretnikovu pojavi se nepokoji i strah. Ogledaše

se na sve strane poput zvijerke, što ju uloviše djeca. A pošto ga jedan invalid sgrabi za ruku i digne na legja, a Julaj uzeo bič i zamahnuo njim, zastanja Baškirac muklo, moleć tim milost, i kimajuć glavom otvori usta, u kojih se micaše samo komadić jezika.

Kada se sjetim, da je to bilo za moga vijeka, i kad se sjetim blagoga vladanja cara Aleksandra I., ne da mi se na ino, nego diviti se brzim uspjehom prosvjete i širenju uljudnosti. Mladiću! dogju li ti moje napiske u ruke opomeni se, da su one promjene najbolje i najtrajnije, koje ragja uglagjena čud, a ipak silomice ne ruše, što im je na putu.

Sve nas trnci progjoše. „No“ — kaza komedant; od toga ništa lje ne doznasmo. Julaju, odvedi Baškirca u podrum. A mi, gospodo, vijećajmo.

Stadosmo rasugjivati, kako da stojimo, kad al na jednom banu u sobu Vasilisa Jegorovna, sva se usopila i preplasila.

— Što ti je? upita iznenagjeni komedant.

— Zlo, batjuška! — odgovori Vasilisa Jegorovna. Jutros osvojiše Nižnezernuju. Poslovač otea Gerasima baš je sada došao odanle. Vidio je, kako su ju pljačkali. Komedant i svi častnici obješeni su. Sve vojnike zasažnjiše. Bojnjisc, doći će i k nam ti bajduci.

altro è ordine: può esserci un metodo impacciato o che impaccia, un ordine intrinseco che guida senza lo spago del metodo. L'ordine ha in sé la ragione di sé, il metodo può non la avere. — I metodi cattivi rendono sovente inutili i libri e i maestri buoni. Il metodo sia mezzo non fine. Secondo le materie insegnate deve sovente il metodo variare. Nè solamente secondo le materie, ma secondo i luoghi e i tempi e gli ingegni. — Un felice accorgimento di variare l'istruzione e i metodi dell'istruzione, d'aprire la mente e di emanciparla, sarebbe procedere di cosa in cosa per analogie, sicché le nuove idee del fanciullo si trovino quasi da sé in bell'accordo colle antiche; e le nuove e le vecchie, unite insieme, facciano via ad altre ignote. Anche Komeneki presentava questa necessità d'un buon metodo dell'istruzione, per cui nella sua didattica ci dice: che una buona divisione del tempo ed un buon metodo d'istruzione sono le basi per conseguire feraci risultati nell'istruzione.

Non è mio compito di raccomandare qui un metodo o l'altro, mi limiterò in breve ad annoverarne i principali ed i più importanti.

1o *Metodo tipico.* Questo metodo si adopera con quei fanciulli i quali, per la mancanza di previe cognizioni non hanno un'idea chiara degli oggetti che il maestro vorrebbe far loro apprendere o non li sanno per bene nominare come succede presso gli elementi di lettura, di aritmetica e calligrafia. Il maestro primieramente nomina una lettera dell'alfabeto p. e. ed il fanciullo la ripete; oppure il maestro la scrive sulla tavola nera onde fargliela comprendere col mezzo istruttivo. Con questo metodo il maestro si serve quando vuole far comprendere ai ragazzi qualche oggetto altro come p. e. un cane od altra qualsiasi cosa. Se egli non può far vedere ed osservare agli stessi gli oggetti nello stato naturale, li dipingerà sulla tavola nera onde li conoscano.

2o *Metodo euristico.* Col metodo tipico i ragazzi acquistano le nozioni elementari degli oggetti, ma in esse non sono approfonditi, per cui dietro le loro previe cognizioni e dietro l'invito e la guida del maestro essi sono costretti a completare la parte mancante di questa o di quella cosa, di questa o di quella descrizione, di un tema di aritmetica, di comporre, ecc. A questo genere appartiene anche il metodo *simbolico* e consiste in ciò quando lo scolare dietro alcuni segni o cifre del maestro deve indicare ciò che con queste si vuol trovare, oppure a che si alludono.

3o *Metodo acromatico* ossia *ascoltatorio*. Con questo metodo il maestro insegna le cose sempre concatenatamente e senza esser mai interrotto dallo scolare, il quale in allora fa la parte di semplice uditore. Questo metodo è proficuo soltanto per quei ragazzi i quali sono dotati d'intelletto formato e maturo, e sono capaci di stare attenti da sé medesimi e di concepire ciò che loro il maestro va esponendo e di meditarlo ed applicarlo da sé stessi. Non conviene poi con quei fanciulli i quali sono ai primi elementi, le cui facoltà mentali non sono sviluppate

da tener dietro ad una non interrotta esposizione di cose e di concatenare un'idea coll'altra.

4o *Metodo erotematico.* Questo metodo si adopera con quei ragazzi le cui facoltà mentali sono per benino sviluppate, che hanno una sufficiente cognizioni di oggetti che il maestro va insegnando; che hanno un sufficiente possesso di lingua per esprimersi circa gli stessi; ma non sono in istato di tener dietro alla concatenazione di fatti e di idee. Questo metodo ha il vantaggio di sviluppare vieppiù le facoltà mentali ed intellettuali dei ragazzi e di conciliare la loro attenzione. Esso consiste in adatte domande fatte ai fanciulli per capacitarli delle loro cognizioni. Alcuni lo chiamano anche metodo catechistico.

5o *Metodo dialogico o socratico.* Con questo metodo il maestro guida lo scolare per mezzo di ben adatte domande a considerare, paragonare, giudicare e concludere; tiene in continua attività le facoltà pensative dello scolare e fa dell'istruzione un fondo che altri acquista per sé medesimo. Questo metodo si può usare in due modi, analiticamente, cioè, quando il maestro fa analizzare e sinuizzare le cose che insegna, guidando lo scolare dal generale al particolare, dall'intero alle parti, dallo scopo ai mezzi, dall'effetto alla causa; sinteticamente, cioè, quando dalle singole parti fa comporre l'intero della cosa che insegna, guidando lo scolare dal particolare al generale, dalle parti all'intero, dal mezzo allo scopo, dalla causa all'effetto. Il primo di questi metodi, cioè l'*analitico* è detto da molti *risolutivo* ed il secondo cioè, il *sintetico*, *compositivo*.

6o *Metodo genetico.* Consiste nel rappresentare agli scolari gli oggetti secondo lo svolgimento graduato delle loro singole parti.

Mi resta ancora di far menzione del metodo di Bell e Lancaster. Questo metodo d'istruzione ebbe così il nome da due inglesi chiamati Bell e Lancaster, sebbene il viaggiatore Della Valle l'abbia trovato nell'India o fioriva colà nel secolo decimosesto. Con questo metodo si ha il vantaggio d'istruire un gran numero di scolari in un stesso tempo ed in una stessa scuola. Tutti i fanciulli vengono divisi in gruppi secondo le loro cognizioni, ad ogni gruppo è preposto uno scolare più capace che sentite le istruzioni del maestro le impartisce al relativo gruppo, questi scolari vengono detti *monitori*. Il maestro poi invigila, dirige, sorveglia, aiuta.

Questo metodo d'istruzione era adottato nella seconda decina del nostro secolo nella Francia e nell'Inghilterra.

P. V... 6.

Domaće.

Da parte dei deputati dalmati furono per quest'anno eletti nelle delegazioni: il co. Begna a delegato, il d.r. Klaić a sostituto.

S. E. Il sig. Luogotenente è lunedì ritornato da Vienna.

— Pa dobro, matuška, reče Kuzmić, a ti o stani, kad se uzdaš u našu tvrgjavu. A kako ćemo s Mašom? Kamo sreće, ako se obranimo ili ako dobijemo pomoći; ali ako zlotvori osvoje tvrgjavu?

— E, tada... Pri tom uzdahnu Vasilisa Jegorovna i učuti; vidjesmo da je vrlo uznemirena.

— Ne, Vasilisa Jegorovna, nastavi komendant, opaziv, kako su je se dojmile njegove riječi, može biti, prvi put u njegovu vijeku. — Maša ovdje ne će ostati. Odpraviti ćemo ju u Orenburg k njezinoj kumi: tamo je dosta i vojnika, i topova, a zid je od živca kamena. A i tebe svjetujem, da s njom pogješ, već si starica, pa promisli, što će biti od tebe, navale li na tvrgjavu i osvoje li ju?

— Dobro — odvrati komendantovica — Maša neka otigje. A mene ni u san ne nagovaraj, ja ne idem. Zar pod staru glavu, da se s tobom rastavljam, pa da me u tugini smrt u grob povali? Skupa smo živjeli, skupa ćemo i umrijeti.

— Pravo veliš, reče komendant. — Ali ne treba doceniti. Odmah spremaj Mašu na put. Čim sutra zabijeli, odmah ćemo ju odpraviti, dati ćemo joj pratinju, sve ako i nemamo odviše ljudi. A gdje je Maša?

Il cons. antico Klapečka, da noi annunziato nell'ultimo numero, è già giunto a Zara, come pure è arrivato per approntare gli alloggi il foriere di Corte Vukobranković de Vuko et Branko.

La legge concernente la partecipazione dello Stato alle spese per la regolazione della Narenta, nonché quella relativa alla regolazione della valle della Narenta vennero accettate in seconda e terza lettura anche dalla Camera dei signori.

Ci è grato l'annunziare, scrive l'Avv., che progetto di questa direzione delle poste per l'attivazione del trasporto di passeggeri fra Sinj ed Imoschi, mediante corse celeri di nuovo sistema, ottiene la superiore approvazione. Secondo il medesimo, vi saranno triplici congiunzioni settimanali fra Sinj ed Imoschi ed il prezzo di passaggio per una persona fra Sinj ed Ugliane si limita all'importo di fiorini uno, quello fra Ugliane ed Imoschi a fiorini 2 soldi 60. Contemporaneamente verrà eretto un ufficio postale in Lovreč.

Il reddito netto dei telegrafi in Dalmazia, nel mese di gennaio a. c., fu di fl. 5750, dei quali fl. 139 quali competenze per dispacci di Stato. In detto mese furono spediti dispacci: di Stato 669, di servizio 330, privati 9240, in tutto 10.239; arrivarono dispacci: di Stato 604, di servizio 1274, privati 8686, in tutto 10.564; dispacci di transito e di controllo 24.481; numero complessivo dei dispacci trattati 45.284.

Nel mese di gennaio a. c. vennero esportati dalla Dalmazia 447 buoi e tori, 205 capi tra pecore, capre montoni, castrati e 24 majali.

Con Patente sovrana dei 19 corr. la convocazione della Dieta dalmata venne differita sino ai 19 di maggio.

La spett. Amm. del Lloyd mise a disposizione delle Comuni litorane dalmate un vapore per il tempo in cui S. M. l'Imperatore si tratterà in Dalmazia.

Grobote di Solta 23 marzo. Oggi compionsi le elezioni comunali con perfetta regolarità e tranquillità. Il popolo unanime accorre all'urna, ginelivo del sicuro risultato.

La Wiener Zeitung reca le nomine a maestri effettivi dei supplenti signori Emilio Schatzmayer per il ginnasio di Zara, Riccardo Gasperini e Antonio Nisiteo per la scuola reale sup. di Spalato.

Različite vijesti.

(Slog srede izgubio pokoj.) Neki dan dobio je u Beču neki kolarski radoik 100 dukata na lutriji. Kad mu je blagajnik odbrojio novce, upitao ga mladić: „A što će sad s tolikim novcem?“ — „Pro-

— Kod Akuline Pamfilovne — odgovori komendantovica. Pozlilo joj se, kad je čula, da je Nižnezernaja predobljena; bojim, se, da ne obnemogne. Gospodi vladika, što smo dočekali!

Vasilisa Jegorovna pogje spremati stvari za kćerin put. Vijećanje se kod komendanta nastavi; no ja nit sam se u što miješao, nit sam što slušao. Marija Ivanovna dogje na večeru, blijeda i zaplakana. Odvečerismo mačec i ustadosmo iza stola prije nego obično; nazvav svim laku noć, pogjosmo svojim kućam. Ali ja sam navalice zaboravio svoj mač vratih se ponj; slutio sam, da će tako zateći Mariju Ivanovnu samu. Pa doista, ona me sastade pri vratih i oruč mi mač. „S bogom. Petre Andrejiću!“ reče mi plačnu; „mene šilju u Orenburg. Da mi budete živ i zdrav, može biti, da će nam dati gospod, te ćemo se vidjeti, ako ne“... Tada zarida. Ja ju ogrlih. — S bogom, moj anđele — rekoh — s bogom moja miljenice, moja željenice! Bilo s mene što mu drago; vjeruj mi, da će posljednja moja misao biti na te i posljednja molitva za te! Maša jecaše, vinuv mi se uz grud. Vručio ju poljubih i odjurih iz sobe.

(sljedi.)

Ne nadani glas vrlo me uzplahiri. Komendant nižnezerske tvrgjave, mirna i skromna duša, bijaše mi poznat; pred dva mjeseca vozio se iz Orenburga sa svojom mladom ženicom i odsio kod Ivana Kuzmića. Nižnezernaja bijaše od naše tvrgjave kakovih dvadeset i pet vrsta. Svaki čas mogasmo se nadati Pugačevu. Živo si uzeh na um, što će biti od Marije Ivanovne, i sree kao da mi zamrije.

Čujte, Ivane Kuzmiću! — rekoh komendantu. Dužnost nam je braniti tvrgjavu do zadnjega kucaja srca, toga ne treba ni spominjati. Ali pobrinimo se, da ženskinje ne postradaju. Da ih odpremimo u Orenburg, ako je drum još slobodan ili u koju podalju ali uzdanu tvrgjavu, kamo ne bi mogli doprijeti razbojnici.

Ivan se Kuzmić obrnu k ženi i reče joj: „Čuješ, matuška, bilo bi šilja dobro, da vas odpremimo kamo, dok mi ne svršimo s buntovnicima“.

— Nikako! kaza komendantovica. Gdje je tvrgjava, kamo kuglje ne bi prodrele? A zar nije Bijelo gorska tvrgjava uzdana? Hvala bogu, živimo u njoj dvadeset i drugo jar ljeto. Vidjesmo i Baškirci i Kirgize; dati će bog, obraniti ćemo se i od Pugačeva!

mijenite ih u banke, a banke nložite u kojn štedionicu.“ — „E“, odgovori radnik posve zabrinut, „al u koju, gdje kod nijedne neznas hoćeš li ikad isto il ništa izvaditi!“

(*Pučanstvo u Austriji.*) Dne 31. prosinca 1869 nabrojeno je u Austriji 20,394,980 stanovnika. Od tad brojenja nije bilo, već je na temelju podataka onog brojenja iz izkaza o pomorih i porodih i o odseljivanju i useljivanju izračunavan ukupni broj puka. Na taj način izračunano je koncem god. 1870. — 20,385,498 duša (dakle manje), koncem 1871. g. 20,555,370 duša, koncem 1872. — 20,727,164 d., koncem 1873. — 20,974,645 d., a koncem 1874. g. 21,169,341 duša.

(*Na smrt izmučen.*) U Mediaschu počiniło je više Rumunja opetovano kod jednog financijsalnog povjerenika veću kragju. Dne 2. o. m. provalio je opet u njegovu pivnicu, ali opaženi, pobjegoše. Ukućani pogju za njimi u potjeru pa jednoga i ulove. Slijedeći dan bude prvi put preslušavan u policijskom uredu, pa budući da nije hotio izdati svojih sukrivaca, to su ga, kako javlja ugarski list „Kelct“ na sav mogući način mučili, tako da je nesretnik uslijed tih

muka drugo jutro izdahnuo. Ali to još nebijaše dosta iztražiteljem; da se uvjere, je li sblila mrtav, izpa liše mu geručimi smotkami obadva oka. Što se dalje dogodilo, toga pomenuti list nezna.

(*Proti trsovu ušencu.*) Neki pariški list javlja, da trsov ušencac nije nov gost u Evropi, jer je već pred sto godina haračio po Champagni. Nu onda se brzo domisliše lijeku proti ovom haračini, zasijaše najmoć oko bolestne loze konopljinu sjemeni, i odmah nestade ovog užasnog hvaročinje. Nemeže se dakako dokazati, da je pomenuti zareznik isti, koj sadanji ušencac, nu svakako bi bilo vrijedno buduću godinu ovo srestvo pokušati u onih predjelih, gdje je već ušencac počeo harati; jer je poznato, da konoplja tjera i iz hambara svakojaku gamad, koja ondje štetu čini.

(*To su novine.*) Od 17. veljače o. g. odlazi iz Londona u Birmingham i u Liverpool svako jutro u 5 sati poseban vlak, koji nevozi ni poštu ni ništa drugo van samo novine „Times“. Taj vlak dogje u Birmingham i u Liverpool dvije ure prije od vlaka, koji poštu vozi. Na cijeloj pruzi dolazi „Times“ dvije ure prije od ijednih londonskih novina, a to će „Ti-

mesi“ nositi toliko, da nezazire plaćati sav trošak na ovaj vlak.

ПАНЧЕВАЦ

Календар за народ са сликама
за 1875 год.

стаје само 30 нов.

Овај календар изашао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комп-деонара добити. Господа која га желе имати нека не што пре на нас обрете. Код већих наруџбина сајемо 25 % а код мањих 10 % рабата. Налогe извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о уесковању 1874.

Књижара браће Јовановића.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskičena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po njezinih tvrdkah; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omagluje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzavajuću iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nčv. manja vrst 4 nčv.

Prasak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nješto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nčv.

Laštilo. Neočienijo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nčv.

Kruglja-čistilnica. izvrstno srestvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nčv.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nčv.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. 25 nčv.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nčv., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nčv. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nčv.

Izvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nčv. Svakom treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepropicavom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve ma odgovara. 1 boca 60 nčv.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); pristedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako ncloni. 1 komad u drvu 10 nčv., u kosti 15 nčv. s držalom i nožićem 90 nčv. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nčv. 1 komad Union-radirgumski za tuhu i ornilo 5 nčv.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vuna. 12 kom. 25 nčv.

Prasak na pranje, da se udraži lijepo bijelo rublje. Por.bom ovoga prasaka pristedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obicnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nčv.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijem oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nčv.

Praktični *gado-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrhanja. Dvoje 5 nčv.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčeno, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocainih predmetih. 1 zamot 35 nčv.

Engleski kućni lak, kojim se svake vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nčv., velika 45 nčv.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nčv.

Nepromični krevetni ulučnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nčv., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam, pozor velečienjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten i saponim eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nčv.

Pariški univerzalni lijep, da se može nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga srestva tek 10 nčv. Isti lijep kao tijec, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevite zubne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nčv.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlas i očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavijestit velečienjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nčv., velika 45 nčv.

Nova hatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Prečišćenje povlašten otrov na propast svim miševom, staklorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja* arnike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasie i živce, te tim unapreguje rast vlasia u vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećen, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro, za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britvo, kojom se pristedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nčv.

Najbolja bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca, 10 n.

Enervoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nčv.

Sve nevidljivo bude vidivo!

novimi žepnim većali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živine u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupuju li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nčv. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom liječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već jo neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nčv.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom. 50 nčv. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez make i tvrdo sačepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l-tka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena, tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglasima naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mi neš toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nčv. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkičena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 3.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fačona, ujedao s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakog dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo- gubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), najno iz- ragljenim s leđevim staklom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o- linder-činimi, mučno izve- denimi šliigran-kolešci f. 20

1 remontoir bez ključa f. 12.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne- otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospojinski satovi fini, i e- ragljeni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cij- nije nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kom- pasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me- kanička ura, stoji samo 25 nčvica.

Satovne verzice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga fačona.

koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem, počem su fačonom pačinjene na prevaru, a zlatnaim žu- tina ustraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih verzica mljetackih, f. 1.80, 2 i 3.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih verzica, u vatri po- zlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred- meta, stoji 60 nčv. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji, i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10: —
 „ po godine . . . 5: —
 „ mjesec . . . 1: —
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretplata je na godinu
 za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
 samo 1: — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oproštene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 25.

Zadar 27 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 26 marzo. Notizie da Co-
 stantinopoli annunziano, che una squa-
 dra ottomana si porta nell' Adriatico
 per salutarvi l' Imperatore d' Austria du-
 rante il suo viaggio in Dalmazia.

Belgrado, 26 marzo. La skupština
 fu sciolta. Entro quattro mesi seguiran-
 no le nuove elezioni.

Zara, 27 marzo.

Si avvicina il tempo in cui Sua Maestà
 l' Imperatore onorerà della Sua augusta vi-
 sita la nostra provincia. Già da tutte parti
 riceviamo notizie del giubilo con cui è at-
 teso il fausto avvenimento e dei preparativi,
 che ovunque si fanno per ricevere degna-
 mente l' Augusto Ospite.

Questo avvenimento, che è per noi della
 più alta importanza e da cui il paese si ri-
 promette tutti quei vantaggi che scaturiranno
 dalla conoscenza oculare che il Monarca farà
 del nostro stato e dei nostri bisogni, cede
 nelle considerazioni della restante stampa
 dell' impero e della stampa estera il posto
 al fatto che S. M. l' Imperatore si porta a
 Venezia per incontrarvi il re d' Italia.

Dimenticando le reminiscenze del pas-
 sato, senza ombra di risentimento, Sua Maestà
 si porta nella già sua Venezia ad abbrac-
 ciare Vittorio Emanuele!

Questo atto cavalleresco è degnamente
 valutato ed ammirato dalla stampa di tutta
 Europa.

Dopo le feste e gli applausi d' ammira-
 zione che questo atto provocherà nei Vene-
 ziani, Sua Maestà si porterà nei nostri lidi,
 ove lo attendono sudditi fedeli, ansiosi di
 riverire il proprio Monarca.

Se la nostra miseria non permetterà che
 Sua Maestà trovi presso di noi l' accoglienza
 che troverà altrove, Sua Maestà rinvenire da
 Arbe a Budva l' espansione di tutti i cuori,
 la gioia su tutti i volti.

Dalji razvitak krize u Srbiji.

Kriza se pokreće ne prenačljeno ali ne-
 umoljivo unaprijed u istih pravcih, koje si je
 prokrčila već: u pribiranj u vlasti u dijelokrug
 skupštine, u izticanju nezavisna razpoložaja
 prema vanjskom svijetu, u čestu stavljanju
 mladoga kneza na nakovanj svojih debata te
 u ozbiljnu izticanju skupštinske moći prema
 njemu, — i u proturivanju predloga, koji šire
 opće slobode u zemlji, ali koji za sad samo
 brže ruše postojavše dosad stanje, te tim širja
 vrata otvaraju bućućemu već obrtaju stvari.

Tako je primljen predlog Vic. Popovića,
 polag kojega vlada svaki svoj zakonski predlog
 ima na mjesec dana prije skupštinske rasprave
 dotičnoga razdati skupštinom na proučenje.

Megjutim došao je i predlog, da se stran-
 nim podanikom u Srbiji naloži plaćati općin-
 ski danak. Ovaj predlog mora u zao čas doći
 naročito Austro-Ugarskoj, što su stranci u Srbiji
 najvećom stranom njezini podanici, — i polag
 pregjašnje žestoke interpelacije zbog dozvole
 učinjene lani nekim austro-ngarskim častnikom,
 da proputuju Srbiju i da popune svoje mape,
 uzeti će se od mnogih kao neki vid odsudnog
 izjavljenja.

Uz to je bilo predmet rasprave i pitanje
 o naslijedstvu prestola, te je riješeno da knez
 može sebi naslijednika izabrati, ali u spora-
 zumku sa narodnom skupštinom; u slučaju pako
 smrti njegove, a izbor se nije ovršio, da na-
 rodna skupština bira sama svoga kneza, sa
 izključenjem Karagjorgjevićeve dinastije. Da-
 kle nije bilo govora o izvjestnom fermanu,
 koji Blaznavac bijaše iznudio od Porte o pre-
 našanju viadalačkih prava na žensku lozu u
 slučaju izumrća mužke, i koji bijaše potvrdila
 jedna narodna skupština (od 1869 g.). Po ovome
 se vidi, da su Obrenonovićeveci pomagali pri
 raspravljaju ovoga pitanja, kako bi utukli
 Karagjorgjevićance i Blaznačetoce negledeći
 na to, da su se s njim najviše radikalcu ko-
 ristili.

Megjutim predlozi o „izmjenah i dopunah
 zakona o ustrojstvu općinskih vlasti“, pokraj
 toga „o izmjeni zakona o slobodi štampe“
 primljeni su općim klicanjem i upućeni kao
 vrlo hitni. Jedva valja spominjati, da su oba
 zakona sastavljena u radikalnom duhu.

Dok ovako biva u skupštini, izvana u
 narodu duh se budi i ori sve jače i jače.
 Biogradske novine priopćuju bezbrojne izjave
 povjerenja se strane varoških ili seoskih op-
 ćina, upravljene na znatnije liberalce i radi-
 kalce (na Gruića, Kujungića, Glišića, Nesto-
 rovića, Ad. Bogosavljevića, Uroša Kneževića
 i td.) u kojih se ovim zahvaljuje i obodravaju
 se na što energičniji nastavak svoga poduzeća.

Socialiste — koje u ostalom smrt njihova
 prvaka Svetozara Markovića kao da je još
 više obodрила — koriste se položajem, što više
 mogu, i važnost njihova glasila „Oslobogjenja“
 narasla je do toga, da je „Zastava“ priopćila
 u svojem 26. br. članak, u kojem raspravljajuć
 o načinu, kako u praktici postupaju neki evrop-
 ski socialiste, trudi se skloniti ove u Srbiji,
 da nevide borbu proti liberalcem, jer da sa
 uspjehom liberalaca šire se slobode, te po
 ovome da i socialiste prilaze bliže svojem
 cilju, — kad već nemogu odmah preko libe-
 ralaca k svojim idealom.

Tako u Srbiji. A šta vidimo van nje o
 njoj? Reć bi grobno mučanje, a osobito u
 bečkom i peštanskom novinstvu. Tek sad na
 posljedak prosbora „Közerdek“ i to veoma
 kobnim glasom. Pominjući o fulminantnoj a-
 dresi, o odriješitom i bezobzirnom u opće zna-
 čaju sadanje skupštine, o interpelaciji za austrij-
 ske gjenaral-štabne oficire, koji su popunjivali
 mape, o neprijateljskom tobož izticanju proti
 strancem u Srbiji, zaključuje da se Europa
 mora pobrinuti, kako bi se riješila ovog postoj-
 nog izvora smutnja i nemira, koji može od
 jedan put potresti na istoku, te uzeti neke mjere,
 koje će sigurno jamčiti, da će se na donjem
 Dunavu mir i red održavati.

Ali i u Srbiji nemanjka ljudi, koji shva-
 ćaju izuzetnu kritičnost svoga položaja i oni
 nemogu za dosta nasvjetovati vladi, da se po-
 primi energičnih mjera. Evo kakvimi riječmi

završuje „Vidovdan“ svoj članak od 4/16 o-
 žujka, u kojem kritizira težnju skupštine k
 prekoračivanju dijelokruga svojih vlasti i k
 zahvaćivanju svega u svoje ruke: „Prema
 ovom zaista zlokobnom ali ipak neospornom
 faktu kneževskoj su vladi propisani putovi,
 kojima ona jedino može ići. Nepogje li ona
 ovimi putovi, onda izčezava jedina točka, koja
 izgleda kao čvrsta, i onda neka Bog zaštiti
 Srbiju! . . .“ Ove je riječi napisalo svakako
 srce, koje osijeća, i one su možebiti veoma
 mudre i spasonosne, ali kako su se razvili
 odnošaji u Srbiji, gotovo sve ondješnje stranke
 drže, da podnipošto nesmiju vjerovati ovom
 listu, i da imaju pravo nepoštovati ga. Ova
 nam okolnost može još jasnije predstaviti
 zamršenost nutrnjega stanja. (Obz.)

Politički pregled.

U zastupničkoj kući primljen je 17. o.
 mj. velikom većinom zakon o staro-katolicih.
 Naravno je, da bečki listovi taj zakon hvale.
 Zastupstvo, veli „N. F. Pr.“, učinilo je sve,
 što mu je nalagala dužnost, da se jedared
 učini konac stanju, u kojem se nalaze staro-
 katoličke općine. „Ako se ipak u tom stanju
 ništa nepromjeni, tomu neće biti kriva zastup-
 nička kuća. Starokatolici neka budu na sve
 pripravljeni, pošto ona ista vlada, koja je pod-
 nijela vjerske zakone, ni jednom riječi za de-
 bate nije izjavila, pristaje li uz taj zakon ili
 ne. U parlamentu nije se čulo nikakovo oči-
 tovanje, da li je vlada voljna podastri pri-
 mljenu osnovu Nj. Veličanstvu poradi previšnje
 potvrde. Ovaj zakon stići će, kako se „Neue
 Freue Presse“ boji, ista sudbina, koja je sti-
 gla zakon o građanskom braku.

Naknadni izbori u Českoj dovršeni su.
 S uspjehom zadovoljne su gotovo sve stranke.
 Staročesi su zadovoljni, jer su pobijedili skoro
 u svih grackih i seoskih općinah; a Mlado-
 čehom i ustavovjercem mlo je, što su prodrli
 skupa barem s dvojicom kandidata. Osim toga
 radaju se obadrije stranke svojim manjinam
 u nekojih kotarih. Ovakova se radost nemože
 zamjeriti nikomu. — Ali se je ovaj put do-
 godilo kod izbora u Českoj nešto nova, ne-
 obična; bijaše tu i krvavih glava. Kada su
 se naime staročeski birači na svojih saonicah
 vozili kući, navalise na nje kod Vrhlabja mla-
 dočeski birači, te bi tu i ranjenih glava.
 Ovako barem pišu „Prag. Abendblattu“.

O sastanku Nj. Veličanstva našega vla-
 dara sa talijanskim kraljem piše „Berl. Na-
 tional-Ztg.“: Talijanom je ovaj sastanak si-
 gurno jamstvo mira megju obadvima susjednim
 državama, te će oni radostno i simpatično
 pozdraviti gosta svoga vladara. Austrijanci
 pratiti će svojega cara s čuvstvi najiskreni-
 jega učešća, pa i izvan Italije i Austrije sma-
 tra se ovaj sastanak znakom iskrena izmire-
 nja. Mi Njemci — ovako nastavlja „Berl.
 Nat.-Ztg.“ — gledamo sa zadovoljstvom prija-
 teljski sporazumak obadvije monarha, jer
 našu vladu ide nemala zasluga, ako se je Au-
 strija i Italija odrekla stranputica nezrela dr-
 žavnictva.

Vijest o sastanku trijuh careva ograni-
 čuje se na mogućnost, da bi se ruski car
 mogao u Emsu sastati s carem austrijskim.

Izbor Audifreta-Pasquiera za presjednika,
 a republikanca Duclerca za podpresjednika na-

rodne skupštine, pozdravili su francuzki republikanci s potpunim zadovoljstvom.

Ljevica namjerava predložiti narodnoj skupštini, da se Buffetovo očitovanje i Pasquierov govor proglase u svih francuzkih općinama.

U sjednici versajlske narodne skupštine od 16. o. mj. zahvalio se novo izabrani predsjednik Audiffret-Pasquier na povjerenju komore, hvaleći u svojem govore parlamentarnu vladu, kojoj se ima Francuzka zahvaliti na sretnih i slavnih danih i kojom su svladane posljednje teške napasti. U svojem govoru spomenu takogjer, kako je pogibeljno za zemlju, ako se samo za jedan dan ukinu javne slobode. Ovoj narodnoj skupštini da će služiti na čast, što je opet uzpostavila ove slobode.

Za podpredsjednika izabran je Duclerc, član ljevice. I ovim se je izborom dokazalo, da nije lako razbiti republikansku većinu od 25. veljače!

Presjednikov govor dirnuo je vrlo neugodno protivnike republike, kosnuo se pače i maršala Mac Mahona i Buffeta. Naznačiv učvršćenje javnih sloboda svrhom narodne skupštine, a sloboda zaštitnicom konservativnih načela, otkrio je Audiffret-Pasquier pravi program većine od 25. veljače, a tim ujedno pobio Buffetovo poznato očitovanje.

Novi ministar pravosugđa Dufaure priopćiti će sve spise, koji se tiču bonapartističnih agitacija u nijevreskom departementu. Prijašnji mistar Tailhaud uvijek se je ustručavao, da proglasi te spise.

Španjolski general Cabrera sastavio je u društvu s poslanikom kralja Alfonza u Parizu neki ugovor, iz kojega „Univers“ priopćuje kratak izvadak. Po tom ugovoru imale bi biskajske provincije zadržati stare svoje pravice, kada bi se pokorile kralju Alfonzu. Častnici karlističke vojske mogli bi pridržati svoju službu i plaću u španjolskoj vojsci; ali prije morali bi dokazati, da su njihovi podatci istiniti, koje ima raspitati general Cabrera. Na isti će se način postupati s gragjanskimi činovnici. Nu jedni i drugi dobivaju tek onda pravo na takav postupak, ako se za jedan mjesec pokore španjolskoj vladi.

Cabrera dobio je pravo da može predlagati redove i nagrade za one častnike, koji bi stekli osobitih zasluga kod sadanjih okolnosti. Posljednjim člankom obvezuje se vlada, da će u savezu s kortesi nadoknaditi općinama i privatnim osobam svu štetu, počinjenu im u sadanjem ratu.

Uz ovu osnovu priopćuje se i proglas generala Cabrere na Karliste, u kojem veli, da priznaje Alfonza XII. za kralja i da k njegovim nogama polaže zastavu, koju je uvijek branio. Uzalud da se je prolijevala krv karlističkih vojnika; njihove vogje da sigurno neće promijeniti svoje politike, a sva liberalna Evropa da je proti Karlistom.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

VII.

Navala.

(Nastavak.)

Te noći ne spavah, niti se ne razodjeh. Sumih o osvitku odputiti se k vratam tvrgjave, kojima je trebalo Mariji Ivanovnoj proći, da joj nazovem zadnji: s bogom. Počutjeh u sebi, da sam se vrlo promijenio; nemir duše ne bijaše ni s daleka tolik, kolika bijaše sumornost, koja me do nedavna osvajaše. Bijah doduše žalostan sa razstanka, ali se nečemu dobru nadah i nestrpljivo očekivah pogibelji, pun plemenite slavičnosti. Noć minu kao da je ni ne bje. Upravo htjedoh da izagjem iz kuće, al moja se vrata otvoriše, i pred menom se obrete kapral javljajuć, da su naši Kozaci noćas svi poizšli iz tvrgjave i povelj sa sobom silomice Julaja, a da oko tvrgjave obilaze ne-

Od karlističke stranke prosvjeduju živahno proti Cabrerinoj osnovi. Parižkim i londonskim listovom pišu, da karlistički častnici nemaju nikakove volje ostaviti svoju zastavu, stranom da stavljaju takove uvjete, kakovih nemože poprimiti madridska vlada.

„New. Herald“, koji prilično prija Karlistom, pripovjeda, da je Cabrera već od davnina organizirao formalnu urotu, ali njegov nećak da ga je odao. Ako se potvrdi vijest, da su Karliste održali novu pobjedu, onda je stari general Cabrera uzalud sastavljao svoj „convenio“, jer će Karliste imati još manje volje, da ga prihvate.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Дубровник, 23 Фебруара. — Радујемо се да српско друштво „Слога“ љешо напредује и одговара потпуно своме задатку, и ево се опет лахам пера да вам у кратко опишемо забаву, коју је друштво на месне покладе 16. тек. о. г. приредило; па по том нек суди читаоц овог цијењеног листа, да ли је нужно подобне забаве држати — у доста погледа, особито за неговање младежи и т. д.

Најприје је забава почела са игранком с даровима, иза овога одијевана је друштвена химна, за тим неке српске pjesme одијеване у кору, од којих неке уз пратњу гласовира. Иза овог сједила је престава „Школски надзорник“ од Косте Трифковића. Већ на публици примјетисмо весело одушевљење и задовољство како преставу изиграше браћа и не можемо пропустити да њихова имена неприопћимо: Петровић сеоски учитељ бјеше Ђ. Комненовић; а Ката, жена му, М. Бјелановичева; Савета, кћи им М. Поповичева; Станко, свршен приправник Г. Тошевић; Писаревић, нотарошев писар К. Матијашевић; школски надзорник М. Доброта. Живили!

Господине Бјелановичева и Поповичева, ово су двије праве и лепе Српкиње, ученице при заводу „препарандијума“ у овоме граду, и ми се од свег срца радујемо оној господи и браћи где њима мјеста буду одређена, што ће оваковим Српкињама повјерити васпитавање своје дјеце. То је особито важно, јер неће за цијело бити принуђени слати свој пород у туђинске школе.

Посље овога опет наста велика тишина, јер брат Коста Матијашевић члан друштвени изиђе „са друштвене позорнице“ декламирати pjesму „Кара-Борђе“ од нашег pjesника врлог Ј. Сундечића. — Нашем брату не можемо него срдачно се радовати, јер је тако красно декламовао, да се српски дух у публици подиже с ускликом: Живно! Угледала се и остала браћа на њега. Не пропуштамо још благодарити нашем равнатељству на ревност коју указује у свакој пригоди, а особито при забавама. Слава му! — Друштво „Слога“ не броји на стотине чланова, али ипак има све што је за друштвени рад потребито, међу својим члановима; у напријед биће и боље, ако Бог да!

kakvi ljudi. Pomisliv, da Marija Ivanovna ne će moći uteći, sgrozih se; na brzu ruku zapovjedih štošta kapralu i odmah poletjeh komendantu.

Svitaše. Više letim nego hodim, al na jednom čujem, gdje me viču. Stanem. „Kamo ćete?“ reče Ivan Ignatijić stigav me. „Ivan Kuzmić je na bedemu, šalje me po vas.“ — Je li se otisnula Marija Ivanovna? — upitam, a srce me zazebe. — „Nije mogla“ odgovori Ivan Ignatijić. „Pugačev je obsio put u Orenburg, tvrgjavu je opkolio. Zlo, Petre Andrejiću!“

Pogjemo na bedem, od naravi čvrst i dobro ogragjen: a vrve stanovnici tvrgjave. Garnizon bje naoružan. Juče još bješe namjestili amo top. Komendant hodao oko malene svoje čete. Stepom ne daleko od nas jaše do dvadeset ljudi. Rekao bi, da su svi Kozaci, ali opazismo među njimi i dva tri Baškirci, a lako ih bje razpoznati po risjih kapah i po tobolcu. Komendant obišav vojsku, reče: „No, junaci, postojmo danas na strašnom mjestu za caricu, našu majku, neka vidi cio svijet, da smo ljudine od oka i da smo vijerni svojoj zakletvi.“ Vojnici urnebeske izjave svoju odanost. Švabrin stojaše do mene i gvirale u nepri-

Domace.

Sua Maestà l'Imperatore si degnerà di concedere udienza, durante il suo viaggio in Dalmazia, in quelle stazioni, ove ha luogo una sosta di notte, vale a dire a Zara, Sebenico, Knin, Sinj, Spalato, Imoschi, Vergorac, Metković, Slano, Ragusa, Cattaro, Castelnovo, Budua, Risano, Curzola e Lesina. Gli abitanti degli altri paesi, quindi, noi crediamo, che dovrebbero allo scopo di ottenere udienza, portarsi in uno di questi luoghi che loro fosse il più vicino.

Se siamo bene informati per Zara come giorno di udienza sarebbe stato fissato il 12 aprile, e dal 7 aprile in poi un segretario di Corte riceverà a Zara le relative domande.

Pišu nam iz Beča:

Kao što ste već po svojoj prilici brzojavom doznali, u zadnjoj je sjednici prije odgoda carevinsko Vijeće izabralo članove cislajtanske delegacije. Sa strane dalmatinskih zastupnika Bonde, Kellera, Klaića, Begne i Pavlinović izabran je kao član Begna i kao zamjenik d.r. Klaić. Monti i Ljubiša nisu u glasovanju učestvovali.

Čudnovato je što zastupnici narodne stranke, koji su bili četiri (Ljubiša, Pavlinović, Monti i Klaić) protiv trijuh autonomaša (Begna, Bonda, Keller) nisu se složili te svoga članom delegacije izabrali; a još čudnovatije da su volili sdružiti se sa Kellerom, na koga je *Narodni List* navalio najvećom žestinom, što je izušaio talijansku narodnost u Dalmaciji, sa Bondom, koga je *Narodni List* stavljao u svezi sa bokežkim vješalima, te izabrali Begnu valjda za nagradu što je u prošla kobna vremena pomagao proganjaju narodne stranke i što je o vama, gosp. u-redniče, dao ona plemenita obavještenja sudu, kad ste kao vlastnik *Narodnog Lista* u tamnici i pod parnicom bili.

La squadra che accompagnerà S. M. l'Imperatore in Dalmazia si compone della fregata *Radetzki*, della casamatta *Lissa*, della corvetta *Fruntsberg* e del schooner *Nautilus*, nonchè dell'yacht *Miramar*, quale nave imperiale, e del piroscalo *Gargnano* e dell'yacht *Fantasie*, i quali sono destinati pel seguito.

U Dubrovniku, dok bude tu Nj. Vel. Car talijansko će jedno društvo predstavljati operu. Za šest predstava Općina će trošiti 12.000 f. Tako bar razne novine javljaju.

La notte fra il mercoledì ed il giovedì scorso qui e nei dintorni è caduta abbondante neve.

S. M. ha accordato nell'anno 1875 la riscossione di un'addizionale pel 70 o/0 alle imposte dirette, compresavi l'addizionale di guerra pella frazione comunale di Mrčevo (Comune di Malfi) e la riscossione, di un'addizionale alle dirette del 60,100 e rispettivamente del 150 o/0 pel comune di Bol e rispettivamente pelle frazioni comunali di Gjurić e Kostanjica (Comune di Perasto).

jateljja. Ljudi, što vrvljahu stepom, opaziv, da se nešto u tvrgjavi kreće i diže, skupe se u hrpu i stanu razgovarati. Komendant zapovjedi Ivanu Ignatijiću da naperi top u tu hrpu i sam zapali fitilj. Kuglja zazui i preleće nad njimi, ne nahdiv nikomu. Konjanici se raztrkaju kud koji, izgube nam se iz očija, i stepa ostane prazna.

Tada dogje među nas na bedeme Vasilisa Jegorovna i s njom Maša, koja ne htjede biti bez majke. „Što je?“ upita komendantovica. Služi li vam sreća? Gdje je neprijatelj? — Nije daleko — odvrati Ivan Kuzmić. Dat će bog, sve će dobro biti. A ti se, Mašo, bojiš? — „Ne bojim, se otče,“ — odgovori Marija Ivanovna; „ne će mi se biti samoj kod kuće.“ U taj par me pogleda i silomice mi se nasmiješ. A ja stisnem držak svoga mača, sjetiv se, da sam ga sinoć od nje primio, kao da njim obranim svoju ljubeznicu. Srce mi se razpali. Pomišljah, da sam njezin vitez. Željovah, da joj dokažem, da sam vrijedan njezina pouzdanja i nestrpljivo čekah odlučan čas.

Tad se pokaza iza brdeljka, koji bijaše od tvr-

Kako čujemo, piše *Obzor*, opitali su se neki dalmatinski gradovi brzojavno kod naše vlade, bili hrvacko glumište i pod koju cijenu moglo za vrijeme careva boravka u Dalmaciji doći onamo gostovati. Mi smo uvjereni, da naša vlada neće ni časka oklijevati, da se ovoj plemenitoj želji neodazove. A i zagrebačka će se publika rado za tri nedjelje odreći dramskih predstava, za volju prekovalebitske braće, koja i onako već odavna čeznu za hrvackom predstavom. Nebi li ovo časovito gostovanje povoda dalo, da se svake godine na koji tjedan odputi jedan dio društva po Dalmaciji i Hrvackoj. Ovaj važni kulturni motor moramo po magučtvu podupirati.

Alli 28 febbrajo 1875 l'importo versato dagli azionisti della *Prima banca popolare dalmata in Spalato* ascendeva a fior. 65,711:— ed i versamenti con libretti a deposito a „ 79,069:48.

Ci viene riferito, scrive l'*Avvenire*, che l'Eccelso Ministero di Giustizia abbia incaricato l'i. r. Appello Dalmato di convocare una Commissione di persone pratiche all'effetto di esaminare l'opportunità di affidare a persone private, ovvero a pubblici funzionari l'istituto degli uscieri, che sarà una parte integrante della procedura orale in materia civile, e ciò è un nuovo sintomo che con tutta premura viene elaborata tale riforma giudiziaria, per cui devesi sperare che presto sarà portata alle Camere.

Gli uscieri assumerebbero a sé tutto il movimento degli atti preparatori alla produzione di una lite, pronta per la finale discussione orale in presenza ai giudici, e tutto il processo esecutivo, a meno che non vi occorresse l'intervento del giudice, giacché allo stesso in tale nuovo procedimento resterebbero soltanto quegli affari, ove occorra emettere una decisione in merito a discussione di parti, ed il rimanente all'istituto degli uscieri, che si presterebbero verso compensi tariffati.

Da ciò emerge che gli uscieri devono essere non solo in sufficiente quantità dispersi per il distretto giudiziario, ma anche di una probità ed attività esemplare, e non alieni di cognizioni legali, affinché con tale istituzione non siano accresciute le già di troppo gravose spese per gli affari del foro e non si urti nella prevedibile possibilità di non trovare privati qualificati sotto ogni aspetto all'incarico d'uscieri, e quindi incontrare conseguenze pregiudizievoli. Viene raccomandato che quell'incarico sia demandato a funzionari dello stato diretti e sorvegliati dal giudice del circondario rispettivo; che il numero sia proporzionato al bisogno; che la tariffa delle loro competenze per i singoli incarichi sia modica e per loro esclusivo vantaggio; che la loro sede sia nei più opportuni luoghi del distretto, e che siano assoggettati ad una cauzione di servizio.

Presso l'i. r. tribunale di circolo in Spalato verrà aperta la prima sessione ordinaria della corte di assise per l'anno 1875 la mattina del 10 maggio p. v., alle ore 9, nella sala dei dibattimenti del tri-

bunale. Vengono destinati a presidente della corte di assise l'i. r. presidente del tribunale signor Natale Paladino, ed a di lui sostituti gl'ii. rr. consiglieri provinciale signori Antonio Berčić e Giuseppe Alačević.

Sua Maestà I. e R. Apostolica, con sovrano diploma sottoscritto di Sua mano, si è graziosissimamente degnata di conferire il rango di cavaliere al notaio, presidente della dieta dalmata e deputato al consiglio dell'impero Stefano *Ljubiša*, quale cavaliere dell'ordine della corona ferrea di terza classe, in conformità agli statuti dell'ordine.

Il ministro del culto e della istruzione ha nominato maestri effettivi i supplenti Emilio *Schaztmayer*, presso il ginnasio dello Stato in Zara, Riccardo *Gasperini* e Antonio *Nisetao* presso la scuola reale dello Stato in Spalato.

Različite vijesti.

(U kazalištu u *Temišvaru*), dogodio se prošli petak čudan prizor. Prikazivala se Mosenthalova Sirena. Na jednom odjeku iz jedne lože u prvom katu strahoviti uzvik straha. Svi se okrenuše prema lozi, odkud je glas došlo, te u kojoj se je moralo nešto strahovito dogoditi. I sbljla ugledaše u loži kao smrt blijedu gospoju i jednoga gospodina, koji je rukama upravo kuriozno po zraku kao nešto hvatao. Još su svi u ložu gledali, nebi li doznali što god, kad opet odjeknu iz neke lože u parteru, u kojoj su dvje gospoje sjedile, užasan glas, a obije gospoje pobje-goše iz lože. Pučanstvo bijaše neizmjereno uzrujano, na niko nije znao, što je uzrok strahu bio. Tad na jednom opaziše, kako se na pozorištu predstavljala neka obima rukama uhvati za glavu te počme po pozorištu simo tamo letati. Na jednom i ona zajauknu: Jesuz! hoće mi se u vlasi zaplesti. Oštre oči gledalaca opaziše u isti tren „nešto“ nad glavom predstavljalice, koje se zatim uznese nad parter i počme trepetati, a zatim strijelovito strmoglavi se u jednu ložu u drugom katu, gdje takogjer nasta užasan strah. „Šišmiš, šišmiš!“ čulo se je sada sa svih strana. Gospoje zamotaše glave, a gospoda, oboružana batinami, kišobranima i t. d. poletiše u potjeru za strahovitim neprijateljem. Nu neprijatelj, videć kako su se proti njemu digli, počme im se rugati letajući okolo. Nasta krika i vika gospoja i metež među gospodom. Nauživ se tako šišmiš zabave, zavuče se negdje u rupu u zidu.

— (Pitanje o klanju telica.) Po nalogu ministarstva za poljodielstvo, vijećalo je ove dane u Beču povjerenstvo, od koje se dobe smije telad klati. Izjavilo je, neka se odredi, da se izpod stanovine dobe, od prilike izpod četiri nedjelje, telad nesmije klati. Osim stanovite dobe mora tele biti izgojeno i do stanovite minimalne težine. Povjerenstvo je i dalje poslalo, te reklo, neka se ni volovi netuku izpod treće godine i izpod stanovite minimalne težine. — U Parizu vrijede slične ustanove još od prošloga vijeka, nesmije se klati telad izpod šest nedjelja, ni tući goveda izpod tri godine.

(Djevojka pred novačelim povjerenstvom.) U gradu Cs. u Ugarskoj upisao je rabin u popis mladića, koji se imadu staviti, i jednu djevojku. Ime joj je slično muškom imenu, a on nerazabiruć mnogo te revan u svom poslu, upisa ju među mladiće. Ona dobi pozivnicu te il znajući il neznajući s česa, dogje pred poglavarstvo i povjerenstvo. Unovačena nije — nu šale bijaše više nego li pri svem ostalom poslu,

razdere na sto komada. U to se spremahu, kako vigjesmo, buntovnici na posao. Na skoro stanu zujati kuglje oko ušiju, i nekoliko strijela zatače se oko nas u zemlju. „Vasiliso Jegorovna!“ — reče komendant. — Ovdje nije ženam posla; odvedi Mašu, vidiš, da nije sirota ni živa ni mrtva.

Vasilisa Jegorovna, koja do sada mučala, pogleda u stepu, gdje se primicahu buntovnici tvrgjavi, zatim se obrne k mužu te mu reče: „Ivane Kuzmiću, život i smrt je u ruci božjoj. Blagoslovi Mašu. Mašo, pogji k otcu.“

Maša, blijeda ispreplašena, stupa k Ivanu Kuzmiću, pokleče i savi mu se pod noge. Stari ju komendant triput prekrsti; zatim ju pridigne i poljubi i reče joj promijenjenim glasom: „No, Mašo, budi sretna! Moli se bogu. Bog te ne će ostaviti. Nagje li se dobar čovjek, bog vam nadobio ljubavi i slope. Živite, kako sam ja živio s Vasilisom Jegorovnom. S bogom, Mašo! Vasilisa Jegorovna, odvedi ju brzo“ (Maša mu se ovih oko vrata i zarida). — Poljubimo se i mi, reče komendantica plačuć. S bogom, moj Ivane Kuzmiću. Oprosti, ako sam te kadgogj uvrijedila; — „S

a buduć je djevojka vrlo lijepa i duhovita, ko zna nije li očarala koga iz povjerenstva te se unovači u brak.

Otvoren Dopis „Upraviteljstva“.

G. K. *Castelvachio*. — Ci fu consegnato a dovere e vi ringraziamo.

A. F. *Castelnuovo*. — L'importo spedito, l'abbiamo ricevuto a dovere.

СТАРЕ КЊИГЕ

Народне песме I, II. и III. од Караџића, Петрановића, Стојанковића, Милосављевића, Поповића, и свију остали скупљача, за том народне приповетке, (нарочито: од А. Николића) пословице, све језикословне ствари од Караџића, Даничића, Хаџића-Светића и т. д. Старе листове, Гласних ученог друштва 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12 и 18. Летописе српске, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 32, 36, 38, 39, 40, 50, 65, 80, 81, 82, 88, 83, 97, 101. Књижевник I., Пјесници хрватки од I. Кукуљевића. Вјек од Раčkog. Дела II. Милутиновића Сарајлије, Осман Гундулића, Песме Станка Врза I. и II. део, песме Мушицкога I. део и све остале књиге што се на језик живот и обичаје нашег народа односе; затим Земља и природни појави на њој од Бекетова, Јеванђеље I. део и све друге књиге од важности, купује наш антикваријат.

У Панчеву 1874.

Књижара браће Јовановића.

ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАРОДНЕ ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратким уводом снабдео
Петар Мужак.

Ово дело изашло је поодавно на чешком језику и стекло је веома леп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да оно угле, да света и у српском преводу, који је из пера једног од наших знатнијих млађих педагога потекао. Српске школе јамачно ће поздравити ово дело, које је за науку о цртању добро дошло. Он има 12 стр. текста а 96 слика и стоји ф. 1:80 о за ученике иду уз ту „Школу“.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospođe.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talni-slato), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

gjave kakove pō vrste, drugi okup konjanika i za čas navrije u stepu sila ljudi, oružanih kopljem i lukov. Megju njimi jahaše na bjelcu čovjek u erljenom kaftanu i s golom sabljom u ruci: to je bio Pugačev. Popostane, svi se oko njega sjatiše i četiri čovjeka, kako se mogaše razaznati na njegovu zapovijed, odijeliše se od drugih, i uzgrabce dojašiše pod našu tvrgjavu. Razabراسmo svoje izdajice. Jedan od njih držaše nad klobukom list; drugi imagjaše na kocu nataknutu glavu Julaja, koju nam baci preko ograde. Glava kukavnoga Kalmika pade komendantu pred noge. Izdajice vikahu, što ih grlo nosi: ne pucajte u ludo, izagijte van k caru. Car je ovge!“

„Dat ću ja vam!“ zakriči Ivan Kuzmić. „Junaci, pucajte! Naši ih vojnici pozdraviše puškami Kozak, a koga bijaše list, strese se i stropošta s konja, a drugi bježi. Pogledah Mariju Ivanovnu. Upropastila se videć krvavu glavu Julajevu, oglušila je od pucnjave. Komendant zapovjedi kapralu, da donese list iz ruku ubijenoga kozaka. Kapral izagje i vrati se vodeć u povodu konja Kozakova. Preda komendantu list. Ivan Kuzmić pročita ga, a zatim ga

bogom, s bogom matuška!“ reče komendant, ogrliv svoju stariću. Ali dosta je! Žurite se kući; ako budeš mogla, preruši Mašu u safaran“. *) Komendantovica otigje se kćerju. Gledah za Marijom Ivanovnom; ona se obazre i kimnu mi glavom. Tada se Ivan Kuzmić obrnu k nam i ni na što drugo ne gledaše do na neprijatelja. Buntovnici se sabraše oko svoga vogje i na jednom poskidaše se sa svojih konja. „Sada junaci, smjelo i krepo!“ kaza komendant; „navaliti će“. . . U taj par stade krika i vika; buntovnici tvrgjavi, komendant ih pusti posve blizu a na jednom izpali top. Kartač zabvati baš u sredinu okupa. Buntovnici uzmaoše s obiju strana. Njihov vogja ostade samcat naprijed. . . Mahaaše mačem i vigjesmo da ih vatreno sokoli. . . Kaika i vika, utišav za čas, opet nastala. „No, djeco“ reče komendant; „sada otvoriti vrata lupajte p bubanj. Djeco! naprijed, za mno!“ (Slijedi.)

*) Safaran — dugačko odijelo seljakinja ruskih sprijeda ima niz putaca.

Novi nakiti,

modernoga načina, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični pravom nakitu na prevaru, s pacinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva način.

Napravnica, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
Najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjica i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
Najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medallioni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevrtljivi s različitim pacinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije verzice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije verzice ovratnice, fini mlještaci način, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinčica za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci sa narukke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narukke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne verzice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotne punc. duge verzice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medallioni, u ognju zlaćeni i ocačeni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevratiti. Ovaj je nakit prav, uložena u srebru, sa zlatnim podlogama i iglom, pacinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i dragi su dragulji pacinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjica f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospođina garnituru ovoga nakita, pa dogle li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjica n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 80, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 verzica k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

est novi rokokoo-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kne

evska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjica i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medallion f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji,

par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se osobito dojmilje, to je ipak za nećijenu. 1 garnitura naprsnjica i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjica n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 60, 80, f. 1. — 1 kratke verzice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narukke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimio.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vršila se stekla opće priznanje, od njeko se doba krivovali po nekolicini tvrdkai; s toga znoj p. n. 80, općinsvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki čeni osi, tusteko, pjega, u opće čuva, ljepša i omiljaće brs. 1 lončić fr. 1.50

See je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivač igla; jednostavno, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najjanju igla bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. marja vrst 4 nov.

Provak-ajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kožine nečist, star i s nebrisivimi prljama, treba da se nješto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prašak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštlo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Kruglja-cistilica, izvrstno sredstvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su koju promjenile. Stvar iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za patre torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da *noge čuva od vinge*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronica ovom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku koris. pružaju *noze strojne tuške* (olovka); prišti se dosadno crtanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov. u kosti 15 nov. s držalom i nošićem 90 nov. 1 napravljeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vance. 12 kom. 25 nov.

Prašak sa pranje, da se održi lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prišti se svremu. posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carovno crnilo prikladno za šaku i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktički su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak sa hrgju, sajamčem, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ovalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zroala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Npromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam pozor velicjenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecaćuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. porlašteti i seponm eter odstranjuje u nekoliko hi. za svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ove novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčulitljivije boje neosteti i odmah i suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pav. i ur. versalni lijep, da se može nesamo staklo, porcelan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljeđiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao tijec, vrlo izdašan, 1 boca 30 nov.

Munjevite zubne kešice, kojim ćeš si udružiti zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne stine ili drugih ljeckarija (samo čistom volom) Radi što veće p. odoje cijena je komadu 60 nov.

Listovi pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamčnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. ir. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orohoro ulje, da se vlašci očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit velecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepacinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hrata u buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti majtanje krasopisne, kao što i najdulje erte. 12 komada 24 nov.

Previsenje povlasten otvor na prop st svim miševom, štakorom, hrekom i kitovom. Tada se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadanjia te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 nov.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja crnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašite i živce, te tim unapreguje rast vlasia vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prišti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje berke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima *večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupuješ li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, fr. 1, 1.20, 1.30.

Smart svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tjeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti sljenicam, žoharom, moljoem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boca odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l. tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Megju mnogimi oglaš naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo ča zamare pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neonatu cijenu* samo da bude veće *prodaje*. Nemoj dakle niko da se mi neš toli lijepo sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tućevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obokrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuća sa staklnim poklopcem i stalkom, jako lijepo f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 6.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načina, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkami ili točnim kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne verzice iz talni-zlata, najnovijega ukusnoga načina.

koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem, počem su fazonom pacinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraže.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih verzica mljetackih, f. 1.80, 2 i 3.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot srebrnih verzica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot, dugih ovratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medallioni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.
Medallioni iz 13 lot srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 nov. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pò godine . . . 5:—
„ mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 26.

Zadar 31 Ožujka 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 30 marzo, La Luogotenenza ha disciolto l'associazione non politica di studenti, intitolata, la *Giovane Dalmazia*, per trapasso dello scopo esclusivamente scientifico e letterario stabilito dagli statuti, all'occasione del telegramma di felicitazione mandato a Venezia pel discoprimento del monumento a Manin.

U Zadru, 30 ožujka.

Niže priobćujemo članak što ga „Dalmazia Cattolica“ piše o predavanju gosp. Lukšića.

Predevanja gosp. Lukšića svak hvali; ta su se predavanja očekivala sa velikom neuztrpljivošću. A sada kad smo ih dočekali, sada kad se nauke o vinogojstvu i o vinarstvu do mile volje naužiti možemo, sada slabo koji da na ta predavanja ide.

Tako smo mi. Dok nemamo, vičemo da nam treba, da vlada ne mari za narodne potrebe. A kad smo stekli, tada mi nemamo da se sa stečevinom koristimo.

Gospodinu Lukšiću želimo da njegova predavanja budu posjećena; ali se slabo nadamo.

Na temelju pak ovoga izkustva mi hoćemo jednu da kažemo vladi ob onom predlogu, o kojem se sada mnogi vruće zauzimaju, o predlogu, to jest, da se na zadarskoj gimnaziji zavede katedra poljodjelstva.

Mi nećemo da danas govorimo o nuždnosti te katedre; hoćemo samo da vladu upozorimo, da prvi uslov, da ta stolica bude korisna, taj je da nauka što se s nje bude predavala, bude obvezatna, obvezatna za gimnazijske učenike, obvezatna za djake bogoslovnih sjemeništa. Bez toga uslova i predavanja sa te stolice pohagjala bi se, kao što se danas pohagjaju predavanja gosp. Lukšića.

Nije lje za nas laskavo; ali je istina da se u tom obziru uspjehu možemo nadati, jedino ako se ono pod moraš postizava.

La società di studenti dalmati, la *giovane Dalmazia* deve ad un atto di leggerezza — chè altrimenti non sapremmo qualificarlo — il suo scioglimento.

Sarebbe sommamente desiderabile, che i nostri giovani che studiano alle Università, si occupassero un po' più dello studio ed un po' meno di politica. Così oltre a guadagnarci, risparmierebbero al paese ed a se stessi quei rimproveri, che si fecero udire persino nel Parlamento, sul poco progresso dei Dalmati, e che oggi sono in molta parte giustificati.

La Dalmazia.

Sotto questo titolo leggiamo nella *Reform*

di Schuselka il seguente articolo, che merita di essere rilevato:

La Dalmazia, finora tanto poco considerata, da molti anzi sprezzata, viene, causa l'imminente visita di S. M. l'Imperatore Francesco Giuseppe, ad occupare uno dei primi posti nella politica interna. I Dalmati possono allegramente festeggiare la Pasqua, giacchè essi sperano che la visita dell'Imperatore farà risorgere nel loro paese molte cose che finora giacevano sepolte.

S. M. l'Imperatore non visiterà il regno di Dalmazia a volo d'uccello; S. M. vi si fermerà alcune settimane per poter a fondo conoscere il paese e gli abitanti, il loro stato, le loro condizioni ed i loro bisogni. Noi di ciò felicitiamo i Dalmati. Dal tempo dell'imperatore romano Diocleziano, nativo di Dalmazia, che in Salona venne a passare gli ultimi anni di sua vita, nessun Imperatore si fermò in Dalmazia tanto tempo, quanto adesso vi si fermerà l'Imperatore d'Austria.

L'Imperatore Francesco Giuseppe dà colla sua visita del regno di Dalmazia, destinata a scopi pratici, un esempio degno d'imitazione ai pubblicisti austriaci, agli uomini politici ed agli uomini di Stato. I grandi giornali, i giornali che danno l'intonazione, che vogliono passare per rappresentanti dell'Austria complessiva, hanno finora ben poca attenzione rivolto al regno di Dalmazia; bisognava che vi succedesse qualche avvenimento straordinario, qualche avvenimento sanguinoso; ma in tal caso di regola si trattava delle condizioni della Dalmazia con disprezzo, con odio, con livore. Per gli uomini politici del partito ora dominante la Dalmazia giaceva fuori del raggio della loro visuale. Financo degli uomini di Stato austriaci hanno considerato la Dalmazia come una dipendenza dell'Impero onerosa anzichè utile; se ne sono quindi occupati il meno possibile, a segno di non darsi nemmeno la pena di studiarne le condizioni. Manifestamente in tutti questi riguardi succederà un mutamento in meglio in seguito alla visita Sovrana, ispirata alla alta idea degli interessi austriaci.

Per quanto però si possano sicuramente prevedere molti benefici effetti dalla visita Sovrana, si deve e nell'interesse della persona e nell'interesse della cosa porsi di fronte alle esagerate speranze, che in alcuni giornali già cominciano a manifestarsi. Miracoli nemmeno Sua Maestà potrà farne in Dalmazia. E sarebbero necessari dei miracoli, perchè in breve ora potesse togliersi questo paese alla infelice condizione in cui cadde causa il lungo malgoverno della repubblica veneta e la trascuranza finora dimostrata dalla dominazione austriaca. È un'utopia il fantasticare di rapido risorgimento della Dalmazia, in principalità delle sue città marittime e nominatamente di Ragusa, una volta, come repubblica, gloriosa. Quando la Dalmazia fioriva, anche tutte le sue condizioni interne ed esterne erano più favorevoli di quello che non lo sieno adesso. Sotto la dominazione romana la Dalmazia assomigliava ad un fiorente e fertile giardino; era bene popolata e possedeva un alta cultura. Perciò un imperatore romano ha potuto trovarsi spinto di scegliere la Dalmazia quale sua residenza di riposo. Oggi questo paese tanto poco attira, che quando anni sono il Lloyd austriaco voleva intraprendere dei viaggi di

piacere alle coste romantiche ed istoriche della Dalmazia, non si trovò chi volesse far parte di questa impresa. Al tempo dei romani fiorivano le piazze di commercio dalmate, perchè anche i paesi che stanno alle spalle del territorio della costa erano bene popolati e coltivati. Ciò durò, se anche in grado minore in seguito all'irruzione dei popoli, anche nel medio evo sino all'invasione dei Turchi. Da allora i surricordati paesi caddero in sempre più profonda ruina sotto il dominio turco; mentre l'avidità repubblica di Venezia sfruttava e devastava la Dalmazia come fosse una colonia.

Le conseguenze delle colpe che nel loro lungo dominio i Veneziani commisero in danno della Dalmazia e della trascuranza dimostrata dai precedenti governi austriaci, non possono essere tolte con un colpo di bacchetta magica. Sicuramente molti benefici effetti avrà la visita di S. M. l'Imperatore; ma giusta il vecchio cattivo costume austriaco anche qui si illude se stessi, se si nutrono esagerate speranze, per ricadere poi nell'estremo contrario, se motivi del tutto naturali ostano che esse si compiano.

Sotto queste titolo la *Dalmazia Cattolica* porta il seguente articolo:

Lezioni di enologia nel ginnasio di Zara.

Come venne annunciato dai patrî giornali, il sig. prof. *Vincenzo Lukšić*, allievo del rinomato Istituto di Klosterneuburg, tiene due volte per settimana lezioni di enologia nelle sale di questo i. r. Ginnasio superiore. Prescindendo che si tratti di un argomento, al quale così intimamente si lega il progresso materiale ed economico della nostra Dalmazia, e che perciò dovrebbe efficacemente impegnare le sollecitudini del Governo, l'attività dei consorzi che quà e là vanno istituendosi, e le premure de' più forti possidenti; egli è certo che le prelezioni destano particolare interesse sott'ogni riguardo. Ci duole però il dirlo, la frequenza lascia molto a desiderare; e non potendo certamente ciò attribuire al poco bisogno d'istruzione in questa materia, imperocchè senza tema di offendere chissia, possiamo affermare che chiunque v'intervenga deve riconoscersi umile scolare in questa scienza, che fra noi emette appena i primi vagiti, dobbiamo piuttosto ritenere, che questa marcata noncuranza dipenda parte da un certo malore cronico ereditario, che ci va consumando e che finalmente dovrebbe con ogni energia essere combattuto, parte da una certa prevenzione contro questo sistema di pubbliche lezioni. E questa prevenzione potrebbe forse trovare un pretesto in ciò che, specialmente in alcuni paesi, sono all'ordine del giorno pubbliche prelezioni scientifiche, in cui la mente degli uditori resta confusa da ciarlatanesche astruserie, come la vista viene abbagliata da lussureggianti avvisi che l'annunziano, prelezioni, dalle quali spesso vi allontanate sdegnati per l'impudenza, con cui un qualunque mercenario insulta al buon senso del pubblico, e profana la vera scienza. Convien però distinguere cosa da cosa, e a chi potesse avere qualche prevenzione, diciamo *venite e vedrete*.

Il prof. Lukšić, come con intelligente entusiasmo ama la scienza cui si è dedicato, così dimostra di amare ancora di potente affetto il

paese al quale appartiene, ed a cui vorrebbe rendersi utile con le sue nobili forze. Gli stessi sentimenti egli eccita in chi assiste alle sue lezioni: non vi s'impone coll'autorità delle cognizioni acquisite, non vuole gli crediate perchè autorevolmente egli, studioso ed esperto, ve lo dice; ma vi persuade con oggettivi e validi argomenti, con dimostrazioni di fatto, con esaurienti esperienze, in modo che lo prevenite nelle sue conclusioni, ed accettandole, vivamente ne desiderate l'applicazione. La conoscenza delle nostre condizioni enologiche, naturalmente vi porta a fare dei confronti, che riuscendo sconsolanti vi destano un senso di compassione e di dolorosa tristezza, nel vedere e sapere per la sola ignoranza sprecati i frutti delle fatiche dei laboriosi figli di questo paese, e miseramente perciò aggravata l'infelice loro posizione. Nelle prelezioni del sig. Lukšić, inoltre, spicca un nesso razionale e conseguente, che s'impugna di seguirle attentamente e ve ne facilita l'intelligenza, ed un'esposizione che all'esattezza scientifica del metodo tedesco accoppia il modo popolare dei francesi, per cui le cose che dice, sono accessibili anche ai più profani. Ai più restii ed agl'indifferenti diremo che le prelezioni enologiche del sig. Lukšić sono un piacevole trattenimento, il quale ricreando, vi avvantaggia. Ed è quindi che per noi è uno strano, quando non sia doloroso, fenomeno il vedere che, basti si aprano le porte del nostro Teatro a qualunque spettacolo, (e sappiamo tutti quali con preferenza vi si rappresentino), perchè desso sia abbondantemente frequentato, che i ridotti delle città nelle ore di sera sono ripieni di assidui frequentatori; mentre assai facilmente si numerano gli uditori delle lezioni del Signor Lukšić; eppure ci sembra che per motivi di economia, di convenienza, di più dignitosa ricreazione e di progresso veramente civile, i termini dei suaccennati rapporti dovrebbero essere invertiti. Fra gli uditori non dovrebbero almeno mancare *alcuni*, e i si passi l'espressione, per *onore di firma* e per un poco di buon esempio di cui tutti, ma specialmente essi, sono debitori al nostro contadino, che molte volte con parzialità e tenendo conto soltanto di esterne circostanze giudicano e quindi condannano, esponendosi al pericolo ch'egli, guidato del buon senso, di cui in generale non manca, si difenda col rimproverarli ragionevolmente: *medice cura te ipsum*.

Noi desideriamo una maggior frequenza di questa classe di persone perchè ci rincrescerebbe, che reclamando provvedimenti ed istituzioni necessarie al ben'essere del nostro paese, ci si potesse con ragione rispondere: e poi quando conseguite, come ne approfittate? Vogliamo lusingarci che il Signor Professore Lukšić dopo le ferie pasquali, in un più numeroso uditorio, troverà quell'incoraggiamento che merita l'utile sua missione.

Nova kriza u Srbiji.

Poslje svih vijesti, što su dolazile iz Biograda, razsvijetluči rad narodne skupštine i

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

VII.

Navala.

(Nastavak.)

Komendant, Ivan Ignatijč i ja, što bi trenuo, obretosmo se za bedemom; a preplašen garnizon ni makae. „Djeco, za što stojite?“ kriknu Ivan Kuzmič. „Umrijeti ovako ili onako, zahtijeva služba!“ Za čas ndare na nas buntovnici i povrve u trgjavu. Bujanj učiti, garnizonci bace puške; i kleknuse mi noge, ali se brzo sjunačim i uput pogjem za buntovnici u trgjavu. Komendant, već ranjen u glavu, stoji megju zlikovci, koji zahtijevaju, da im preda ključe. Pohitim mu u pomoć, ali nekoliko snažnih

razvoj javnih posala Srbije, neće nikoga začudi posljednja vijest o ministarskoj i dapače saborskoj krizi. Vlada se opet mijenja, skupština će se po svoj prilici raspustiti, raspustila se (*Uz. Zemlj.*) umjereni zastupnici polažu mandate.

Teško zemlji, gdje se često vlade mijenjaju, pa nije čudo, što se raspušta sabor, koji tu promjenu proizvaja.

No mi nemožemo kriviti skupštine za njezina djela niti za onaj primitivni način saborovanja, kojemu se kadšto radi naivnosti nasmiješnuti moradosmo. Prvi put je Srbija bila slobodne izbore i kad se je skupština sakupila, našla je u nutarnjoj i vanskoj politici toliku gomilu električna goriva, da su sada posve naravne one guste iskre, koje iz nje vrcaju, prijetec spaliti možda prerani parlamentarizam, izvrnuti možda kneževsku stolicu i samu samostalnost kneževine.

Dopustit ćemo, da ima osobnih ambicija, koje njezin rad smućuju i nagrčuju; ali ćemo morati priznati, da velika načela i posvećene težnje, kojim žalibože ni njihovi zastupnici ni nosioci neshvaćaju pravoga izvora ni skrajnoga domašaja, ponajviše potiču i podžiju strasti.

Obrenovičevci, Karagjorgjevci, liberalci, republikanci, socialisti, pregaleci za Bosnom, protivnici tugjinskoga upliva, — sve to ima svoj koren i neko opravdanje bilo u historiji, bilo u strmljenju današnjega vremena, pa kad se tolike oprjčke na uzanom ognjištu skupštine sudare i uzkomješaju, a nemogu radi slabljine naroda naći propulsi u velikih činih, onda se proderu u razne strasti megjusobna sumnjičenja i pogrgjivanja.

No životan narod sve te mal ne smrtonosne rane preboliti može, ako neizgubije iz očiju zvijezdu, koja ga sieća i opominje na najviši megju svimi težnjama, interes ukupnosti i domovine. Ovaj interes napokon pokaže se jači od svih osobnih strasti, i nadvlada sve udarce, koje strasti zadaju.

Mi bi se nadali, da će i Srbija ove udarce i rane savladati, ako joj možda vanski uplivi, kojim stoji do propasti njezine, nestanu na put. Srbija je slobodna država i njoj mora se dopustiti sloboda, da namjesti i podnosi vladu, koju sama shodnom i potrebnom smatra. Imaju li susjedne vlasti interes, da na istoku sačuvaju mir, njihovo je bditi, da srpska vlada nenaruši mira, al nemaju prava, pa ni nerade mudro, da zapovjedaju, koja vlada da u Biogradu vlada. Jer upravo tim proizvadjaju najveću uzrujanost u narodu i megju strankami, onu uzrujanost, koja je najopasnija miru, osim ako leži komu u interesu, da u Srbiji nedogje do spokojnosti i konsolidiranja.

Ako bi ova naša sumnja bila iole opravdana, pače ako i nije opravdana, nego bi iz same naravi stvari moglo do toga doći, da se Srbija radi mira evropskoga okupacijom učini neškodljivom, onda je to vrlo stroga opomena rodoljubom i državnikom Srbije, da čim prije obustave megjusobnu svagju, užasno hu-

Kozaka sgrabi me i sveže, govoreć: Znati ćete vi već, carevi nepokornici! Potezahu nas po ulici a stanovnici izlazahu iz kuća noseć hljeb i sô. Crkveno zvono muklo zvonjaše. Na jednom zagrmu u hrpi, da car čeka na trgu ulovljenike i da prima prisegu vjernosti. Narod se užurba na trg, a i nas povuku.

Pugačev sjegjaše u naslonjaču pred komendantovom kućom. Bijaše u lijepu kozačkom kaftanu. Ovisok sobolji klobuk sa zlatnom perjanicom nadnosjaše se nad njegovim blistajućim očima. Lice mi se njegovo pričinu poznato. Kozačke staresine bijahu oko njega. Otac Gerasim bljedeć i drhćuć, stajaše pred kućom s krstom u ruku i, kako se činjaše, moljaše za nesretnike. Na trgu za čas osove vješala. Pošto se približismo, Baškirci raztjeraju narod, i nas dovedu k Pugačevu. Crkveno zvono umukne i svje tina umukne, nastane tišina. „Koji je komendant?“ upita usurpator. Naš podčastnik izagje iz hrpe i pokazava Ivana Kuzmiča. Pugačev izklijesthi oči na starca

ljenje, ružnu borbu, te se u posljednji još čas slože oko spasa domovine.

Je li ta sloga nemoguća, je su li strasti zatrpale svaki razbor i razum, te se nemože opaziti ponor, nad kojim Srbija trepti, onda je po našom mnenju patriotska dužnost kneževa, da vlada bez skupštine, koja nije shvatila svoje zadaće, da bude kontrola, savjetnica i pomoćnica vladanja, nego je postala strastveni mravinjak, koji je podrovaio sam postanak zemlje.

U tom slučaju stojati će uz svoga kneza i narod, koji je u skupštini očekivao faktora svoga razvitka i sloboda, a našao je faktora rasula i propasti. (Obz.)

Politički pregled.

Gospocka kuća u Beču držala je 23. o. mj. zadnju sjednicu. Na dnevnom redu bili su predmeti, koje je već riješila zastupnička kuća. Svi odbori izjavili su se već unapred, da nema nikakvih razloga, zašto nebi gospocka kuća pristala na sve zaključke zastupničke kuće.

Dne 24. o. mj. stigli su u Beč svi ugarski ministri, da učestvuju kod zajedničkoga ministarskoga vijeća, kojemu je presjedao sam car. U društvu poljskih zastupnika tvrdi se, da će Nj. Veličanstvo u prvoj polovici mjeseca kolovoza svakako posijetiti Galiciju. Ministar-presjednik knez Auersperg pratiti će Nj. Veličanstvo.

Srpski crkveni kongres nastaviti će, ako je „Magyar politika“ dobro obavještena, mjeseca svibnja svoje sjednice. Kraljevski povjerenik biti će opet dvorski savjetnik Hueber, koji je do sada u tom poslu s uspjehom radio. Kongresu će biti prva zadaća, da konačno ustanovi ustroj crkvene uprave, koji je izragnjen u biskupskoj sinodi. Glavna stvar autonomne organizacije jest ustroj i djelokrug eparhialnih skupština. Baš ovomu posvetila je vlada najveću pažnju, te će odlučno braniti pravo vrhovnoga nadzora države u pogledu sazivanja i razpuštanja kongresa itd.

U srpskoj skupštini bio je, kako smo već javili, učinjen predlog, da skupština može porazumno s knezom imenovati vladara, izključiv obitelj Karagjorgjevića. Nu ovaj je pasus kasnije izpušten. Kako „Schles. Ztg-u“ pišu, voljni su Srbi proglasiti crnogorskoga kneza Nikicu srpskim vladarom, kada bi do toga došlo, da bi knez Milan prestol ostavio. Crnogorski knez u istinu uživa mnoge simpatije u Srbiji. Navedeni list, izviješten po svojem dopisniku misli, da je mnogim u Biogradu žao, što nisu odmah izabrali Nikicu za srpskoga kneza. Ovim načinom da bi se bila riješila sva otvorena pitanja.

U odboru francuzke narodne skupštine za predlog Meauxov, da se naime obustave naknadni izbori, očitovao je ministar unutarnjih poslova, da vlada drži ovo pitanje u nekom smislu pitanjem kabinetskog. Kad bi odbor zaključio, da se ima taj predlog odgoditi,

i reče: „Kako si se usudio opirati se meni, svojem caru?“ Komendant, koji je od rane oslabio, sjekne posljednjim silami i odgovori oporno: „Ti nijesi moj car, ti si lupež i nasilnik, čuješ li!“ Pugačev se namršti i mahnu bijelim rubcem. Nekoliko Kozaka ščepa staroga kapetana i potegnu ga k vješalom. Tik do vješala stajaše osakaćeni Baškirci, koga juče izpitivasmo. U ruku mu bijaše konopao i za čas opazim bijednoga Ivana Kuzmiča viseć. Tada privedu Ivana Ignatijč k Pugačevu. „Prisegni“, reče Pugačev, „caru Petru Feodoroviču!“ — Ti nijesi car — odvrti Ivan Ignatijč, ponavljajuć riječi svoga kapetana. — Ti si, strikane, lupež i nasilnik — Pugačev mahnu opet rubcem i dobri poručnik obrete se na vješalih kraj svoga staroga poglavara.

Dogje red na mene. Oštro gledah Pugačeva gotov ponoviti riječi svojih hrabrih drugova. Al na svoje veliko čudo opazim usred buntovničkih starješina — Švabrina, oblo ošišana i u kozačkom kafta-

imalo bi to, misli Buffet, isto znamenovanje, kao da se je taj predlog zabacio. Tada bi se morala svakako raspisati dva izbora još za vrijeme praznika. S toga predloži odluku, kojom se vlada ovlašćuje, da do 1. lipnja ne raspisuje nikakvih izbora. Što se tiče raspusta narodne skupštine, reče ministar, da o tom ima odlučiti sama narodna skupština.

Narodna skupština izvršila je po ministrovu mnjenju veći dio svoje zadaće, vreme nije dakle daleko, gdje bi se mogla raspustiti. U ostalom, reče ministar, nevalja spajati ova dva pitanja; o raspustu moglo bi se govoriti tek onda, kada se ustanovi rok, u kojem se skupština ima raspustiti.

Nagodba među španjolskom vladom i donom Karlom imala bi se, kako „Frankf. Ztg.“ pišu, sklopiti pod sljedećimi uvjeti: Karlos priznaje se za španjolskoga infanta i zauzeti će važno mjesto pri vladi. Ako bi kralj Alfonso umru, nasljedio bi ga koji sin dona Karla. Vojnički častnici, koji bi stupili u kraljevsku vojsku, pridržali bi svoja mjesta; napokon priznao bi se stari i novi dug Karlista t. j. svi dugovi Karla V., djela sadanjega Karla, kao i sve obveznosti španjolskoga pretendenta. — Ugovorom, koji je već sklopljen o zamjeni vojnih sužanja, priznaju se Karlite za ratujuću stranku.

O putu Nj. Veličanstva u Dalmaciju, odnosno o sastanku s kraljem talijanskim, piše „Journ. des Debats“: „Nemožemo nego da se radujemo ovomu sastanku, jer je u interesu Evrope. Austrija stupajuć u uže odnošaje s jedne strane s Rusijom, a s druge s Italijom, drži se posve dobre politike. Ojačana prijateljstvom onih država, čini se da neće biti više ostavljena samovolji Prusije, a njezin prisiljeni savez s novom njemačkom državom izgubiti će prividnu svoju odvisnost i podvrženost.“

Megju Anstrijom i Turskom došlo je posljednjih dana do male zadjevice. Austrijski poslanik, grof Zichy, razjasnio je sultanu u posebnoj audienciji pitanje rumeljskih željeznica s obzirom na njihov priključak na austrijske i srpske željeznice. Sultan pristane na sve, a poslanik javi uspjeh audiencije u Beč. Ali nepostoja dugo, a grof Zichy dobi pismo od velikoga vezira, Avni paše, u kojem mu javlja, da sultan nije sklon riješiti to željezničko pitanje u smislu, kako ga je razložio austro-ugarski poslanik. Na to je grof Zichy prestao dolaziti k velikomu veziru. U drugoj audienciji opozvao je sultan, što je u prvoj obećao. Ovu naglu promjenu pripisuju najviše francuzkomu uplivu.

Megjutim javljaju „Montags-Revue“ iz Carigrada, da će sultan u interesu dobrih i prijateljskih odnošaja prema Austro-Ugarskoj poslati vlastoručan list caru Franji Josipu. Porta naime misli, da će se ovim načinom najlaglje riješiti nekoja diplomatska osobna pitanja, s kojima je u užem savezu i sultanova osoba. A u čem sastoje ta osobna pitanja? U ničem drugom, nego da grof Zichy ostavi svoje poslaničko mjesto, ili da Mahmud

paša zamijeni sadanjega velikoga vezira. — Novijih vijestih o toj zadjevici nema.

U srpskoj knjezovini nisu još odnošaji okrenuli na bolje. Skupština ostaje vijerna svojim težnjama, te napada svejednako na ministarstvo, obaljujuć skoro sve stavke proraduna. Nije joj pače dosta, da napada sadanje ministarstvo, već bi i sve javne vlasti hotjela prevrnuti. Ovakovoj se težnji ima pripisati i zaključak, po kojem bi se imalo pet srpskih biskupija spojiti u jednu jedinu biskupiju. Konservativna vlada nalazi bo u višem svećenstvu uvijek svoju potporu, pa ne samo vlada već i knez i dinastija Obrenovića. Sadanjemu kabinetu manjka potrebna energija, i tako se nemože znati, kako će se stvari u Srbiji svršiti.

„Ung. Lloyd“, koji češće piše o Srbiji, boji se, da bi ondje opet moglo doći do dinastičkoga prevrata. Tom sgodom pita magjarski list, kakav položaj zauzima austro-ugarski vanjski ured napram dogagjajem na jugu i što se namjerava učiniti, ako bi zbilja došlo do kakova prevrata? Valjalo bi, veli, praprimiti shodna sredstva, da se takav prevrat zapriječi, a ako se katastrofa nebi dala odvratiti, valjalo bi se pobrinuti, da se istočni poslovi riješe na korist austro-ugarske države i evropskoga mira. Istočno pitanje da je osobito za našu monarhiju od velike važnosti.

Megjutim kao što znamo, skupština je raspuštena.

Domace.

In luogo del rinunziatorio d.r Bersa, fu ieri eletto a deputato della Camera di Commercio di Zara alla Dieta provinciale il d.r Cristoforo Kovačević, medico distrettuale di Sebenico.

Ci scrivono da Sebenico, che fra la altre feste che si apparecchiano per S. M. l'Imperatore, si ha intenzione di far assistere S. M. ad una regata di donne in costume nazionale nel porto di Sebenico, nonchè ad un matrimonio di contadini.

Col vapore di oggi giunsero sei furgoni di Corte, destinati per trasportare i bagagli nel viaggio di Sua Maestà.

Primili smo slijedeće pismo:

Časni gospodine uredniče,

U ime dalmatinsko-akademičkog društva „Jedinstva“ koje imam čast zastupati kao predsjednik, lijepo Vas molim da uvrstite u Vaš štovani list slijedeće:

U broju 53 zagrebačkog „Obzora“ čitam dopis iz Beča u kojemu se opisuje desetogodišnja svečana skupština, koju je hrvacko društvo „Večbit“ držalo dne 2. marta. Izmegju ostalih vijesti, koje ovdje ne spadaju, kaže dopisnik da su Hrvati iz Dalmacije zastupali svoje društvo „Jedinstvo.“ Na te dopisničke riječi uredništvo je slijedeću opasku učinilo: „A čemu Hrvatima dalmatinskim treba posebnoga

bio volio ne znam kakvu kaznu, nego li se tako podlo poniziti. „Batjuška, Petre Andreiću!“ šapnu mi Saveljić, stojeć iza mene i gurajući me. „Ne jogni! Što ti je za to? pljuni i poljubi lup...“, poljubi ga u ruku.“ Niti se ne gannh. Pugačev reče smiješće se: „Njegova je blagorodnost od radosti umom šenula. I gajte ga!“ Dignu me i ostave prosta. Stanem pa gledam, gdje još traje užasna komedija.

Stanovnici odpočeše prisizati. Stupahu jedan po jedan, poljubiv propelo i pokloniv se za tim silniku. Garnizonci bijahu takogjer tugjer. Vojnički krojač podrezaše im tapimi škarami vlasi, a oni, stresav se, stupahu k Pugačevu, koji im svim oprostio te ih primi u svoju četu. Sve to trajalo kakove tri ure. Na posljedku nastane Pugačev sa stolice i pogje praćen svojimi doglavnici. Dovedu mu bjelca, a na njem bodate uzdo. Dva Kozaka uhvate ga izpod ruke i posade na sedlo. Pugačev kaza zatim oću Gerasimu, da će kod njega objedovati. U taj čas

„društva u Beču. Zašto se nesdruže bracki s braćom, ili ako oni neće, onda bi morali Hrvati iz Hrvacke u njihovo društvo. Da li ćemo cijepajući se na čestice doći laglje do zajedničke budućnosti.“

Pošto ovo nije mjesto da izjavim program društva „Jedinstva“, baš zato što je taj program svakome poznat, ako i nije žalibože gosp. dopisniku, dužnost je moja izjaviti samo to da društvo „Jedinstvo“ sačinjavaju dalmatinski Hrvati i Srbi, da se je već iz početka ustanovilo kao dalmatinsko društvo, i da ga je pod tim imenom i vlada pripoznala. Da se pak postigne cijel k kojoj društvo teži, trebalo je uzeti opće ime i Srba i Hrvata u Dalmaciji, jer je samo tako moguće bilo da i jedni i drugi stupaju u društvo i rade složno kao braća. Imam napokon opaziti da nama nije stalo toliko do imena koliko do sloge, a da se sloga ne može postići kada se ide za kojekakvijom pretjeranijem idejama. —

Izvolite, gosp. uredniče itd.

Beč, 23. marta 1875.

Vaš

Stj. Castropelli
presjednik „Jedinstva.“

Različite vijesti.

(Amerikanac o njemačkom jeziku.) Amerikanski list „Commercial Advertiser“ ovako se je narugao njemačkomu jeziku: „Ako Vam se zamrznu i popucaju cijevi od vodovoda, nemojte kleti. Gnjev ćete si najbolje razgaliti, ako kušate izgovoriti njemačku riječ, koja označuje Vašu nepogodu. Čim ju brže izvorite, tim će Vam bolje odlabnati. Evo Vam te čarobne riječi: „Hochquellenwasserleitungs-röhrenfaltafalten.“ Dosta ju je jedanput izgovoriti, jer kad ju drugi put počmete izgovarati, bit ćete ili dobre volje ili izmoreni, da Vam neće na um padati sreća.

(To je glava.) List „Troy Times“ u državi newyorskoj javlja, da je nedavno premio glasoviti crnac Abram Parsons iz Williamstowna u Massachusettsu, poznat na daleko i široko po njizi pod imenom „Abe Bunter“. Crnci imaju svi debele lubanje, nu u Buntera bijaše glava deblja valjda nego li u ikojega. Od šale, i da si novaca zasluži znao je glavom razbiti debelu dasku. Kad nije imao whiskeya (rakije), ko mu je god platio nekoliko čaša, mogao se je osvjedočiti, koliko je tikva u Buntera čvrsta. Kad bi se s kim zavadio, zaletio bi se unj poput ovna čelom o želudac ili o rebra i protivnik je pao. Lubanja će na svaki način doći u muzej.

(Iz Petrograda u Beč.) Otkad je ono Zubović odjašio iz Beča u Pariz, nemaju jašioci mira. Nekoliko ruskih časnika od gvarnije zamislilo je, da će u društvu iz Petrograda u Beč i to čim bude toplije. Dosad se vježbaju uskupa i napose. Nedavno je odjašio jedan iz društva, kapetan Medvijedovski, sa slugom iz Petrograda u Moskvu. Put od 700 versta provališe za devet dana. Ni jašioci ni konji nebijahu od puta mnogo izmučeni, prem im je sbog stadeni bilo dosta neprimika.

Što neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talni-zlato), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

stane krika žene. Nekoliko razbojnika izvuče Vasilisa Jegorovnu izbijenu i razodjevenu. Jedan od njih obuko se već u ujezinu dušogrejk *) Drugi razmetahu perine, kovčege, posugje za čaj, rublje i svo ruho. „Moji batjuške!“ kukavna starica. „Oci nerogjeni kao i rojeni, odvedite me k Ivanu Kuzmiću.“ Na jednom pogledala na vješala i prepoznala svoga muža. „Lupeži!“ viknu kao mahni. „Što ste učinili od njega? Blago moje, Ivane Kuzmiću, hrabra vojnička glavice; ne dirnuše te ni pruski bajoneti ni turske kuglje; nisi umro u častnom boju, nego to je dao objesiti kmet, prebjeglica!“ Držite staru vješticu! — reče Pugačev. Tada ju mladi Kozak udari sahljom po glavi i ona pade mrtva na predkućne stube. Pugačev objezdi; narod nagru za njim.

(Dalje slijedi.)

*) Dušogrejka — prsluk Ruskinja, bez rukava.

nu. On stupi k Pugačevu i šapne mu u uho nekoliko riječi. „Vješajte ga!“ rekne Pugačev ni ne pogledav me. Bace mi konopac na vrat. Stanem šapnati molitvu, iskreno se bogu kajuć za sve grijehe i moleć ga za spasenje svih mojih milih i dragih. Pritisnu me uz vješala. „Ne boj se, ne boj“ govorahu mi krvnici kao da me hoće obodriti. Iznebuha čujem krik: „Stan' te, nesreće, čekajte!“... Krvnici stanu. Pogledam, a Saveljić leži Pugačevu pred nogama. „Rogjeni oče!“ kaza kukavni staraćac. „Zar ti se hoće pogubiti dijete? Pusti ga, dobit ćeš zauj učenju; a za primjer i straha radi, objesi mene starca!“ Pugačev migne, a mene razvežu i puste. „Naš ti batjuška voli“ govorahu mi. Ne mogu reći, da sam se u taj čas veselio svomu izbavljanju; nu ne ću reći, ni da mi je bio nepovoljan. Čuvstva se u meni silno uzbune. — Opet me dovedu k nasilniku i prisile me kleknuti. Pugačev mi poda žilavu svoju ruku. „Ljub ruku, ljubi ruku!“ govorahu oko mene. Nu ja bih

Novi nakiti.

modernoga načina, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatne žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevanu, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva način.

Napravnica, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, napravnica i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.

najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljevački način, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narukke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narukke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne pune, duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložan u srebru, sa zlatnim podlogom i iglom, pačinjen su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 napravnica f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriljiv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospođina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

1 napravnica n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

ost novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama knevska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura napravnica i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji,

par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se osobito dojmilje, te je ipak za nečiju. 1 garnitura napravnica i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 napravnica n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulje n. 4. — Dvoje putaca za narukke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. časalj n. 20, 40, 60, 80

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekoliko tvrdih; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstraňuje brzo svaki lični osip, tustoke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhavajuću iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 novč. manja vrst 4 novč.

Prasak-gajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 novč.

Laštilo. Neocenevno kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 novč.

Kruglja-čistilnica, izvrstno srestvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobno potrebno zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 novč.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su joju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 novč.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovo, stavnoj uri sve druge mehaničke upravit. 1 kom. fin 25 novč.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 novč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 novč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 novč.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 novč

Svako treba da uže čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve ma odgovara. 1 boca 60 novč.

Veliku korist pružaju nove strojne tuške (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 novč., u kosti 15 novč. s držalom i nožićem 90 novč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 novč. 1 komad Union-radingummi za tuhu i crnilo 5 novč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 novč.

Prasak sa pranje, da se udriji lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 novč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 novč.

Praktični su gao-bravi, koji čuvaju gao u nenogodi od zamrljanja. Dvoje 5 novč.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčom, srestvo ostarjujuće svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocaklenih predmetih. 1 zamot 35 novč.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 novč., velika 45 novč.

Židka kliza. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kliza drži po cijele godine a rabi se studena, kao što i na željeznih i ocaklenih predmetih. 1 zamot 35 novč.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 novč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorjem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cijenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svačam pozor velećenjenih vanjskih štitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Megu mnogimi oglasi naročito ob urah mjekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu ne pruža dovoljna jamstva. Uro kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću nesnatu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mineš toli lijepe sgode dobavit si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 novč. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakov dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnim kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti poslaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti poslaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo- gubimi kolešci: ovi vrijedili prije f. 40. sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz- ragjenim s leđevim staklom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o- linder-Chronometer f. 9.50

1 isti finimi, mučno izve- denimi šiligran-kolešci f. 20

1 remontoir bez ključa f. 12.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne- otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospođinski satovi fini, i e- legantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kom- pasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me- kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata, najnovijega ukusnoga načona,

koje za pravimi zlatnim veružicama nezaostaju u ničem, počem su načinom pačinjene na prevanu, a zlatna jim žu- tina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljevačkih, f. 1.80, 2 i 3.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri po- zlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred- meta, stoji 60 novč. do f. 1.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" pò godine . . . f. 5: —
" mjesec . . . f. 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 27.

Zadar 3 Travnja 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 1 aprile (3 ore pom.) La *Wiener Abendpost* d'oggi scrivendo sulla partenza di S. M. per Trieste, Venezia e Dalmazia, che deve avvenire questa sera, rileva le calde espressioni dei giornali della mattina, i quali accompagnano coi più vivi augurî la M. S., sempre disposta a qualsiasi sacrificio a vantaggio dell'impero. Le magnifiche feste, il giubilo e l'allegria, con cui S. M. sarà ricevuto a Venezia, guadagnano significanza dall'incontro dell'Imperatore d'Austria col Re d'Italia, incontro, che manifesterà il suo carattere politico nel rinforzare l'alleanza dei tre Imperatori, da cui l'Italia non sta lontana, a cui anzi sarà attratta più fortemente. Lo scopo del viaggio di S. M. in Dalmazia è di prender conoscenza coi propri occhi delle misure finora prese pel miglioramento materiale del paese, e scoprire e ordinare ciò che ancora a tal uopo è necessario.

Beč, 1 travnja (7 u. več.) Ovi čas na odlasku N. V. našega milostivoga Cara, narodna mladež dalmatinska pozdravlja N. V. gromovitim, dugotrajnim: **Živio!**

(Altro telegramma in 4.a pagina.)

Polazak Nj. Vel. iz Beča.

Mi nemožemo biti nego odjek onomu srdačnomu **Živio!**, kojim je naša narodna mladež pozdravila prekiučer svoga Cara i Kralja, kada je krenuo da nam milu domovinu posjeti.

Ne zadubljujuci se u političko znamenovanje Careva putovanja u Mletke, nam je o putovanju N. V. u Dalmaciji nadometnuti dvije riječi onomu, što bečke novine slute.

Znade N. V. u visokoj Svojoj mudrosti, da materijalnoga napretka nema, ako nauka i prosvjeta ne napreduju. S toga se mi stanovito nadamo, da će nam na ovoj grani najprvim plodom uroditi posijet N. Veličanstva.

Prirodne vrline našega naroda svemu su svijetu poznate; samo razvoj narodnih vzllna može oploditi materijalna srestva i materijalne poboljšice.

Ovo je što će narod jednim glasom zavapiti pred N. Veličanstvo: razvoj narodne prosvjete pod narodnom upravom; ovomu se mi i nadamo od previsoke mudrosti našega Cara i Kralja.

I naša je mladež ovo zavapila, kada je Nj. V. na polasku uskliknula: **Živio!**

La stampa dell'impero continua occuparsi del viaggio di S. M. l'Imperatore nella nostra provincia.

Ci piace constatare che essa unanime riconosce, come la Dalmazia fino agli ultimi tempi fosse stata molto trascurata, e come sia necessario che il governo attuale rimedi ai torti ed alle mancanze dei governi precedenti. Il divisato viaggio di S. M. ha in tale riguardo esercitato una benefica influenza sulla stampa austriaca e specialmente su quella della residenza.

Noi vorremmo soltanto che questa stampa negli attuali momenti non si fosse occupata od almeno cessasse di occuparsi di una questione, che è atta ad eccitare parte degli animi in Dalmazia, della questione, vale a dire, relativa alla capitale della provincia.

È questione questa che non era per certo opportuno di sollevare in questi momenti; ed i nostri giornali faranno opera saggia e patriotica col non afferrarla.

Viaggio di Sua Maestà l'Imperatore.

Sulle modalità da osservarsi nel ricevimento di Sua Maestà, siamo in grado di offrire i seguenti cenni:

A Sua Maestà è d'apprestarsi in ogni dove il ricevimento conforme alle prescrizioni, e, rispettivamente, ai regolamenti.

Al confine di ogni distretto politico (quando l'arrivo ha luogo per mare, alla riva rispettiva), il Sovrano viene atteso dal Capitano distrettuale insieme al Podestà di quel Comune, nel cui territorio s'attrova il rispettivo punto di strada (d'approdo).

Quindi ambidue i funzionari hanno l'onore di precedere, a conveniente distanza, il corteo imperiale.

A questo primo devotissimo saluto non può trovarsi presente nessun'altra persona ufficiale.

Quando l'arrivo segue per mare — nel qual caso l'ingresso in città, e, rispettivamente, alla residenza sovrana, ha luogo a piedi — il solo podestà precede, mentre il Capitano distrettuale si unisce al corteo.

Tutte le ii. rr. autorità e gli uffici del luogo, le rappresentanze comunali e commerciali, il clero, ed il corpo insegnante, si raccolgono a tempo debito dinanzi alla residenza imperiale, per attendere quivi la venuta di S. M. Breve tempo dopo, S. M. si degnierà di ricevere, negli appartamenti, l'omaggio di tutte le suddette autorità e corporazioni, nell'ordine corrispondente.

In tale occasione, i discorsi ufficiali verranno tenuti dalle persone a ciò chiamate.

Una eccezione rispettivamente all'omaggio da presentarsi negli appartamenti da parte della rappresentanza comunale in *corpore* col podestà alla testa, può aver luogo quando all'ingresso della stessa località venga divisato un ricevimento solenne, colla costruzione di un arco trionfale od altro, nel qual caso anche l'omaggio verrà là presentato e così pure tenuto il discorso ufficiale. Anche in tal caso però il solo podestà aprirà il corteo, immediatamente avanti S. M. mentre i consiglieri comunali si uniscono di dietro al seguito.

Alla partenza di S. M. verrà osservato un analogo procedimento.

Le suddette autorità e corporazioni si schierano dinanzi la residenza imperiale; il capitano distrettuale e il podestà precedono fino al confine.

In quanto a Zara ecco il cerimoniale ufficiale di ricevimento:

Cerimoniale

per l'arrivo e per il ricevimento di Sua Maestà I. e R. Apostolica a Zara e per il solenne Te Deum nella Basilica Metropolitana di Santa Anastasia, il 10 aprile 1875.

Sua Maestà I. e R. Apostolica arriverà a Zara, coll'i r. yacht a vapore *Miramar*, sabato 10 aprile 1875 verso le 10 antim. e si degnierà di portarsi tosto a terra.

Alla riva „Francesco Giuseppe“, presso la grande scala di approdo, sarà eretto un padiglione, dinanzi al quale attendono il sovrano arrivo: l'i. r. luogotenente, l'i. r. capitano distrettuale di Zara, e il podestà di Zara alla testa del consiglio comunale *in corpore*.

Una compagnia d'onore, con bandiera e musica, sta schierata a qualche distanza.

Dopo il primo devotissimo ossequio, S. M. I. e R. A. passa nel padiglione, dove ha luogo l'omaggio da parte della rappresentanza comunale.

Dal detto padiglione segue poscia l'ingresso nella città.

A Sua Maestà I. e R. A. precede il podestà, vengono dietro il seguito sovrano, l'i. r. luogotenente e l'i. r. capitano distrettuale; i consiglieri comunali si uniscono al corteo.

Per la „piazza dell'erbe“ e per la „via s. Elia“, il corteo si reca verso la Basilica metropolitana.

Sua Maestà I. e R. A. viene attesa, alla porta principale, dall'arcivescovo, il quale presenta alla Maestà Sua l'aspersorio.

Sua Maestà si reca indi nella chiesa, preceduta dal clero assistente, dal capitolo metropolitano colla croce, e dall'arcivescovo pontificante. Vien dietro il seguito.

Le autorità e gli uffici hanno infrattanto occupato i posti preparati nelle navate principali e laterali della Basilica, ed il consiglio comunale va ad occupare il proprio.

Dall'ingresso fino al presbiterio, il militare forma spalliera marcata.

Sua Maestà prende posto nel presbiterio, dalla parte dell'evangelo, su di un trono coperto di baldachino e con un inginocchiatoio con cuscini al dinanzi, collocato sopra un rialzo di tre gradini.

Per il seguito di S. M. è destinata la panca dinanzi agli stalli corali dalla parte dell'evangelo.

Terminata la cerimonia ecclesiastica, Sua Maestà lascia la chiesa, preceduta nuovamente dal clero e dal pontificante, i quali accompagnano la Maestà Sua fino alla porta della chiesa.

Il corteo, nello stesso ordine come nel venire, e preceduto dal podestà di Zara s'incammina, per la „via del duomo“, „via larga“, „via S. Caterina“, „piazza dei signori“, „via carriera“, verso il palazzo luogotenenziale, dove S. M. si compiacerà di prendere residenza.

Dinanzi al medesimo sta schierata una compagnia d'onore.

Mentre S. M. si avvia alla luogotenenza, le ii. rr. autorità, il consiglio comunale di Zara, le corporazioni ecc. lasciano la chiesa e si recano per la „via s. Elia“, „piazza dell'erbe“, „via del tribunale“, „via s. Domenico“, „via dell'arsenale“, alla luogotenenza, dove ha luogo la presentazione dell'omaggio, in modo che la giunta provinciale, il rev. clero, le ii. rr. autorità vi si presentano tosto, ed una mezz'ora appresso i signori funzionari consulari esteri, le corporazioni e deputazioni.

Lungo tutta la via presa dal corteo viene formata spalliera militare.

Pei distretti di Koin, Sinj, Imoschi e Macarsca i rispettivi capitani distrettuali sono incaricati di ricevere le domande d'udienza.

La giunta provinciale ha diritto alle Comuni dalmate il seguente scritto:

S. M. l'augustissimo nostro imperatore e re si propone di visitare la Dalmazia nel mese venturo, ed il programma conosciuto del suo viaggio abbraccia si può dire, ogni distretto, ogni città, e fino ogni borgata di qualche importanza.

Questa particolare premura, questo vivissimo interesse della M. S. di voler personalmente conoscere ne più minuti dettagli le nostre condizioni ed i nostri bisogni, come lusinga il nostro amor proprio nazionale, ci impone l'obbligo di mostrargli nella loro espressione più completa quei sentimenti di fedeltà, di devozione, di affetto, che furono in tutti i tempi la più preziosa, e la più caratteristica distintiva del popolo nostro.

Nè che tale manifestazione possa riescire, secondo il desiderio, ci spaventi la povertà nostra. Il linguaggio del cuore, non sempre si misura alla grandezza dei mezzi. L'imperatore sa che siamo poveri; o quello che può riescirci più gradito, e quello che noi gli offriremo è la gioia schietta e sincera di tutto il paese, a questo più intimo e più diretto contatto col suo popolo fedele.

Ogni comune faccia adunque il suo meglio per ricevere il suo imperatore. E se le feste non possono essere corrispondenti alla altezza dell'ospite augusto, S. M. riporti la convinzione che in Dalmazia da per tutto, anche nelle Comuni le più povere, vive un popolo a nessuno secondo nella fedeltà, nell'affetto, nella gratitudine verso un sovrano che sa apprezzare queste nobili qualità, e che per la nostra provincia ha sempre mostrato la più cordiale affezione e l'interesse il più vivo.

Zara, 16 marzo 1875.

Pel presidente Vranković

Smutnja u srpskoj narodnoj skupštini.

Naši telegrami iz Biograda javili su, da je knez Milan 25. o. m. raspustio srpsku narodnu skupštinu. Po istih telegramih poznat je našim čitaocem i neposredni povod ovom kneževu ukazu. Biogracki listovi donose nam sada potanjih vijestih o smutnji i svršetku biogracke skupštine.

Kao u svakoj gotovo, tako se je i u sjednici od 23. p. m. bavila skupština poglavito raspravom interpelacija, predloga od pojedinih skupštinaru, žalba i molba. Taj dan izvješćivao je zastupnik Aksentije Kovačević u ime odbora za žalbe i molbe. Među ostalini izvijesti Kovačević o žalbi udove pok. Grkovića iz Milanovaca, koja se skupštini tuži, da joj je bivši ministar Čumić ubio supruga. Kovačević reče, da odbor predlaže, da se ova žalba „preda vladi na ocjenu“. Na to ustane član odbora Aleksa Popović, pa izjavi, da nije istina, da je odbor o rečenoj žalbi takova što-god riješio, dapače, da odbor nije te žalbe još ni raspravljao, a po tom da o njoj nije ništa ni zaključio. Na ovu izjavu diže se u skupštini strašna graja. I ostali članovi potvrđiše izjavu Popovića. Ovako obtoženi izjavitelj odbora Kovačević diže se, da se opravda. Reče, da nema zakona, da

bi u odboru morali vijećati svi članovi i da je on s predsjednikom odbora, Markom Lazarevićem, dokunčao, da se žalba udove Grkovića, „preda vladi na ocjenu“.

Skupština na to zaključí, da se redom svi članovi odbora izjave, što je i kako je u stvari. Njih šestorica izjave, da je onako, kako je Aleksa Popović očitovao, pridodavši, da su oni doduše zasebice čitali žalbu, ali da o žalbi nije u odborskoj sjednici niti vijećano, niti zaključeno. U skupštini ne bijaše predsjednika odbora Marka Lazarevića, na kojega se je izjavitelj pozvao, ni odborova člana Arona Ninčića. S toga se zaključí, da se ova dvojica dozovu. Arona Ninčića nemogóše naći, ali Marko Lazarević dogje pa izjavi suglasno s onom šestoricom odborovih članova, da o žalbi nije u odboru raspravljano, da nema nikakva odborskoga izvještaja, pa da se on s izjaviteljem nije sporazumio.

Na ovo se diže još veća vika u skupštini. Jedni predlagahu, da se izjavitelj Kovačević, budući da je lažnim i spotvorenim izvještajem hotio skupštinu odmahnuti, te je tim njezinu čast i njezino dostojanstvo povrijedio, s mjesta izključi iz skupštine. Drugi zahtijevahu, da se Kovačević odmah preda sudu. Treći opet mišljahu, da u ljutini nebi trebalo ništa odregjivati, van neka se stvar ostavi za sutra, da se o njoj riješi. Na posljedku bi zaključeno, da se glasovanjem odluči, hoće li se stvar odmah svršiti. Pri običnom glasanju bijaše većina dvojbená, a toga se odluči, da se glasuje poimence. No u taj čas digóše se svi, koji su bili za to, da se stvar odloži do sutradan — a to bijaše članovi opozicionalne ili liberalne stranke — te izigjóše iz skupštine. U skupštini ostade 75 članova, a ovi nemajnu dvije trećine glasova, kojih se za valjan zaključak ište, nemogóše ništa zaključiti, te se stvar morade za sutradan odgoditi.

O ovoj drugoj sjednici, naimo od 24 ožujka, imamo do sada samo izvješće konservativnoga „Vidovdana“, koje glasi ovako:

„Tri predloga biše iznešena, po kojima bi se imalo pribaviti zadovoljenje: jedan od više poslanika u smislu tome, da se Aksentije Kovačević, s kojim poslije onakva postupka poslanička čast nedopušta na jednoj stolici sjediti, sasvim izključi iz skupštine. Drugi od kneževa poslanika Jovana Marinovića, koji je ovako glasio: „Skupština, sažaljevajući i najživlje pokugjavajući postupak poslanika Aksentija Kovačevića, što je pokušao da svoje sopstveno mišljenje proturi pred skupštinu, kao mišljenje skupštinskog odbora, ostavlja mu da rasudi, je li mogućno prema njegovoj zakletvi i slaže li se s dostojanstvom skupštine i sa svetinjom državnih interesa, da i dalje zadrži svoje mjesto kao poslanik u skupštini, a među tim oglašava njegovo mjesto kao člana u odboru za molbe i žalbe upražnjeno“. I treći užičkog poslanika Ljubomira Kaljevića (opozicije), koji izražavaše prosto samo „negodovanje“ i mjesto u odboru proglašavaše upražnjenim.

Dugo se vodila riječ, koji od ova tri predloga da se uzme na glasanje. Sa strane hvaljene „narodno opozicije“ iskahu da se o posljednja dva predloga zajedno glasa, pa koji dobije većinu glasova, taj da ostane kao odluka skupštinska. To bi odbačeno i zaključí se, da se o svakom predlogu za se glasa. Prvi je predlog pri glasanju poimence odbacen sa 63 glasa proti 44, a tako isto i drugi s 58 proti 47. Na ovo svi, koji su za posljednji predlog glasali,

jedino osta čitavo... A gdje je gospodarica te mirne djevojačke odajice? Užasna misao muna mi u mom: nije li u šakah razbojničkih... uhvatih se za srce... Čemerno zaplakah i viknuh svoju ljubeznicu. U taj čas čuknuh lagan šum, a iza ormara pomoli se Palaša, sva blijeda.

— Ah, Petre Andrejić! reče, pljesnuc rukama. — Što smo doživljeli, kakvih muka i nevolja!

— A Marija Ivanovna? upitah nestrpljivo. — Gdje je Marija Ivanovna?

— Gospodična je u životu, odvrati Palaša. Sakrili smo ju kod Akuline Pamfilovne.

— Kod popadije! — kriknuh i protrnuh. — Sveti bože! ta ondje je Pogačev.

Izletih umah iz sobe, eto me u tren na ulici, pa tréi u kuću svećenikovu, ništa ne gledeći i ne čuteći. A tu imagjah i šta čuti: viču, grohoča se i pjevaju... Pugačev se častio sa svojim društvom. Palaša se takogjer nagje uza me. Poslah ju, da tiho

dignu se i razigju, čime skupština ostane malobrojna i po zakonu nesposobna za dalnjí rad. Kneževi poslanici Jovan Marinović i Gjuro Daničić ujedno su i pismeno svoje mandate položili.

Postupak Aksentija Kovačevića sbilja je neobičan u parlamentarnoj praksi. No u srpskoj skupštini raspravljaju se i riješavaju stvari tako familijarno, da mi taj postupak, ako i ne izpričati ipak razumjeti možemo. Listovi srpski u opće kada izvješćuju o skupštinskoj raspravi; prezimena govornika obično i nespominju, nego navode prosto, da je ovako govorio „Veljko“, onako „pop Pavle“. Kod tolike familijarnosti u parlamentarizmu mi se i nećudimo, ako je žalba udove pokoj. Pavla Grkovića, koja se tuži, „da joj je supruga ministar ubio!“ među izvjestiocem i članovi odbora bila naustice raspravljena i riješena, pa da je izjavitelj imao neko običajno pravo, u ime odbora predložiti skupštini, da se pomenuta žalba „preda vladi na ocjenu“. Jer to nije ni malo čudnovatije od toga, kako u opće može skupština ovakove „žalbe“ primati, i vladi na ocjenu predavati.

Pančevac pak ob istoj stari piše ovo:

Ovde nam valja u kratko — jer nam prostor lista ne dopušta drukčije — objasniti stvar. Po ustavu srpskom odbor za molbe i žalbe može ustmeno izvješće podneti skupštini, a to zato, što je zakonodavac imao seljake na umu, koju se najviše u ovaj odbor biraju, kako su stvari u njemu obično neznatne. Odbor današnji pak imajući pismenih ljudi, uveo je pismena izvješća, ali nije taj red do krajnosti sproveo, t. j. nije vodio odborski zapisnik niti je potpisivao izvješća. Kako je pak izvješće o Grkoviću čitano u odboru, to je u gomili akata odborskih — više stotina na broju — koju nisu potpisani, dakle nikakva znaka na sebi nosili nisu, sa čega bi ih izjavitelj mogao podeliti u raspravljene i neraspavljene, mogao i akt taj pročitati ali nereseni doći među riješne aktove. O „prevari“, „kaišu“, „podmetanju“ ne može ni govora biti, jer Aks. Kovačević čovjek, koji znađe zakona, pri tom bistre pameti znao je, da on ne može obmanuti skupštinu, jer u njojzi sjede svi odbornici pa i lični njegovi protivnici kao Jakovljević i drugi. Osim tog, izvještaj odbora nije zaključak, koji se skupštini na znanje, neć kao predlog podnosi. Naposjedku i taj predlog sam, tako je nevin, da i tu ne može ni pošten protivnik nazirati drugo što, do pogrešku u opravljaju dužnosti izveštača. No kajmakamovci nazirali su u tome osvetu Ristićevaca za onu interpelaciju M. Lazarevića protiv R. Milojkovića, oni držaše da je to smišljen plan liberalaca. S toga načiniše huky i buku, da su oni uprav vešajući ovu stvar na veliko zvonu i iznoseći, da je ovo „kaiš“ povredili dostojanstvo skupštine, obrukali je pred obrazovanom Evropom. Njima je to trebalo, da tim uplivišu na dvor, da uspu u onome, za čim su žudeći, za raspustom skupštinskim.

Politički pregled.

Ugarski sabor raspustiti će se do konca lipnja. Novi izbori nebi se mogli obaviti prije rujna, kada bi vlada čekala, dok se nesastave svi popisi birača. Nu budući da je opća želja, da delegacije u mjesecu rujnu započnu svoje djelovanje i budući da je lako moguće, da bi

pozove Akulinu Pamfilovnu. Za čas dogje k meni popadija u dvorište, u rukuh joj prazna boca.

— Za ime božje! — Gdje Marija Ivanovna? upitah uplašen.

— Leži golubica kod mene u postelji, ondje za pregradom, odgovori popadija. — Ali Petre Andrejiću! u malo, da ne bude zla, a hvala bogu, sve je dobro. Tek se sio lopov objedovati, a ona se sirota prenu i zajeca. A ja kao mrtva! On je čuo: — „Ko to kod tebe stenje, starice?“ A ja lopovu u brk: moja sinovica, care; leži bolestna već eto drugu nedjelju. — A je li mlada tvoja sinovica? — Jest, care. — Ded mi pokaži, bako, svoju sinovicu! Srce me zazebe, ali što ću da učinim? — Izvoli, care; djevojče ne može ustati i doći k tvojoj milosti. — Ništa zato, bako, ja idem sam, da ju vidim. — I pogje lopov za pregradak i odvratu zastor, te ju pogleda kragujskima očima — i sam bog ga iznese... A vjerni mi, ja i moj čovjek mišljamo,

PODLISTAK.

(Nastavak.)

Nazvanica.

VIII.

Trg opražnje. Ja ostadoh na istom mjestu, a glavom vrzahu mi se misli vrlo uzburane i neuregjene sa toli užasnih sgoda.

Najviše me mučáše, što nisam znao što je od Marije Ivanovne. Gdje je ona? je li mogla uteći? Je li joj sbjeg siguran?... Pun žalosti, uputih se u komendantovu kuću... Sve bijaše pusto; stolice, stolovi, kovčezi, sve to bijaše razlupano; posugje razbijeno; sve razbataljeno. Stadoh ljestati malom ljestvom, kojom se ulazilo u sobu, i prvi put, kako sam živ, stupih u odajicu Marije Ivanovne. Vidjeh joj postelju razlupanu; ormar bijaše razsječen i oplijenjen; žižka još tinjaše pred svetiteljji. Ogledalce

članovi austrijske delegacije izgubili svoje mandate, dok bi trajalo zasjedanje delegacije, i buduć da ugarski sabor ima mnoge vrlo važne stvari u budućem svojem zasjedanju riješiti, misli „P. Ll.“, da će se novi izbori raspisati već početkom mjeseca kolovoza. Ako ne bude odmah s početka zastupani u saboru svi izborni kotari, imati će to pripisati nehajstvu autonomnih organa.

Francuzko ministarstvo kao da je već uvidjelo, da mu nije moguće razbiti sadanju većinu i ustrojiti većinu novu, koja bi više odgovarala težnjama ministarstva, i da se može jedino općenitimi izbori stvoriti konservativna većina vladi. Ovo potvrđuje i poluslužbeni list, veleći, da se je znatno pomaknuo rok za raspust narodne skupštine. Vlada, veli, nije nikada ni pomislila, da bi se novi ustav dao spojiti s obstanom sadanje komore za jedno ili dva zasjedanja. Vladin program da nije nejasan i nesiguran. Ovaj program i njegovo izvedenje odgovara naravi stvari, a iskustvo će dokazati, da i očitovanje od 12. o. odgovara svim interesima.

Pitanje o odnošaju talijanske vlade prema papi zanima ne malo talijanske krugove političke. Kao što je poznato, izdan je, čim je nestalo crkvene države, zakon o garanciji, kojim se papinskoj stolici zajamčuje potpuna neodvisnost. Ovaj zakon nije ni najmanje po volji knezu Bismarku, a s toga je upitao u Rimu, nebi li se dali odnošaji urediti tako, da papa bude talijanskim podanikom. Ovim bi dakako načinom Bismark mogao lako zapriječiti djelovanje kurije na otpor njemačkoga biskupstva, a njemačka raspra s papinstvom prenijela bi se na polje međunarodne politike bez obzira na kobne posljedice. Ali u Francuskoj shvatili su odmah dobro situaciju, te su vladine novine donijele očitovanje talijanske vlade, da niko ni nemisli na to, da se dira u zakon o garanciji. Francuzka se raduje tomu očitovanju, a nekoji katolički listovi naglašuju pače, kako je to probitačno za kršćanski svijet, što nema prijašnje papinske države. Papa Pio IX. da je sada obranjen proti svim navalama. Uništenjem crkvene države da je sretno zajamčena neodvisnost papinske stolice. Francuzka da je jednog osvojila Jakin, budući u razmirici s papom; takova šta da nemože sada knez Bismark učiniti. — A to je zbilja istina.

O posljednjoj sjednici versalske narodne skupštine imamo potanjih vijestih. Kada je dnevni red bio izcerpljen, dogovarali su se odsjeci ljevice, što bi se imalo učiniti u pogledu naknadnih izbora. Buduć da ministar unutarnjih poslova, Buffet, nije imao volje, da se očituje napram republikancem, kada će se narodna skupština raspustiti, bilo je zaključeno, neka se o toj stvari izjavi predsjednik desnoga središta porazumno s Buffetom. Već su mislili, da bi moglo u tom pogledu doći do sporazumka; ali Audiffret-Pasquier zaključio iznenada sjednicu, a ujedno i odgodi sjednice narodne skupštine.

Nekoji pariški listovi uvjeravaju, da je Buffet jedino toga radi hotio obustaviti naknadne

izbore, što se je pobojavao, da bi mogli biti izabrani u nekih departementih bonapartistički kandidati. A zašto je Audiffret-Pasquier, koji je poznat kao odlučan protivnik bonapartizma, odgodio sjednicu baš onda, kada su se već nadali da bi se mogao u pogledu naknadnih izbora postići kakav sporazumak? Valjda je Pasquier hotio, da u oči novih izbora prisili ministra unutarnjih poslova, da zauzme napram bonapartizmu određen položaj. Mjeseca svibnja obaviti će se valjda naknadni izbori; a megjutim će se valjda i stvar razjasniti.

Domace.

Del contingente, militare di quest' anno toccano al Regno di Dalmazia 1045 uomini per l'esercito stanziale (marina di guerra) e 104 uomini per la riserva suppletoria.

A fornire il detto contingente sono chiamati i giovani appartenenti alle tre classi di età costituite dai nati negli anni 1855, 1854, e 1853.

Per quest' anno sono poi stati fissati i seguenti distretti di estrazione a sorte e di leva:

1. Zara — pel circondario giurisdizionale dell' i. r. pretura urbana di Zara; 2. Arbe — pel circondario giudiziario d' Arbe; 3. Pago — pel circondario giudiziario di Pago; 4. Benkovac — pel circondario giudiziario di Benkovac e Kistanje; 5. Obrovazzo — pel circondario giudiziario d' Obrovazzo; 6. Sebenico — pel circondario giudiziario di Sebenico; 7. Scardona — pel circondario giudiziario di Scardona; 8. Knin — pel circondario giudiziario di Knin; 9. Dornis — pel circondario giudiziario di Dornis; 10. Sign — pel circondario giudiziario di Sign; 11. Verlicca — pel circondario giurisdizionale dell' i. r. pretura di Spalato, e pel circondario giudiziario di Almissa; 13. Traù — pel circondario giudiziario di Traù; 14. Brazza — pel circondario giudiziario di S. Pietro della Brazza; 15. Imoschi — pel circondario giudiziario d' Imoschi; 16. Metković — pel circondario giudiziario di Metković; 17. Macarsca — pel circondario giudiziario di Macarsca; 19. Vergorac — pel circondario giudiziario di Vergorac; 19. Lesina — pel circondario giudiziario di Lesina; 20. Cittavecchia — pel circondario giudiziario di Cittavecchia; 21. Lissa — pel circondario giudiziario di Lissa; 22. Curzola — pel circondario giudiziario di Curzola; 23. Ragusa — per la parte insulare del rispettivo distretto capitanale.

Le Loro Maestà l'Imperatore Ferdinando e l'Imperatrice Marianna nella inesauribile Loro generosità e beneficenza, hanno elargito in data 14 Marzo i seguenti sussidi: Alla chiesa parrocchiale di Ulbo nell' Arcidiocesi di Zara pella costruzione del campanile fior. 150. Pell' ingrandimento della chiesa Rogotia nella cappellania di Komin nel Vice-decanato di For'Opus diocesi di Spalato fior. 150. Pegli arredi sacri della chiesa di Caldezza, nella diocesi di Ragusa fior. 100. Totale fior. 400.

Sabato 27 marzo l' i. r. consiglio scolastico provinciale tenne una seduta col seguente ordine del giorno:

1. Lettura ed approvazione del protocollo della precedente seduta;
2. Comunicazione di dispacci ministeriali;
3. Proposta per lo scioglimento di due consigli scolastici locali;
4. Consiglio scolastico distrettuale di Cattaro prosegue due manoscritti per le opportune deliberazioni;
5. Aggiunte quinquennali *pro praeterito* ai maestri delle scuole popolari;
6. Indennità delle spese di viaggio per maestri delle scuole popolari;
7. Misura della remunerazione al catechista della scuola popolare e civica di Ragusa;
8. Scuola da istituirsi a Padjene Očestovo;
9. Locali scolastici per Zaton di Nona, scuola popolare di Traù ed annesso corso agrario, Castelnuovo di Traù, Kcara di Curzola e Puntebianche, nonchè mobili scolastici per Vergada e Smokvice;
10. Sussidi a' maestri di scuole popolari;
11. § 22 della legge 29 dicembre 1871, sui rapporti di diritto dei maestri;
12. Riduzione della sala di disegno per la scuola reale di Zara;
13. Completamento del gabinetto di fisica pei ginnasi di Sinj, Zara e pel ginnasio reale di Sebenico.

Il segnale marittimo ancorato sulla secca in O. S. della punta Ploc, isola di Ulbo in Dalmazia venne asportato dal mare. Si darà avviso sul ricollocamento del segnale.

Col giorno 1. aprile avranno luogo i progettati cambiamenti di luce nei fuochi di *Puntebianche* e *Donzella*.

A partire dalla suddetta epoca il fuoco di *Puntebianche* sarà a luce fissa bianca con lampi bianchi ogni 2 minuti primi, ed il fuoco di *Donzella* (*San Andrea*) sarà a luce fissa bianca con lampi rossi ogni 15 secondi, anzichè ogni 3 minuti e rispettivamente ogni 30 secondi come per lo innanzi.

In seguito al primo capoverso del § 12 della legge dell' Impero 30 aprile 1870 Boll. gen. N.ro 68, vennero con decreto di S. E. il sig. Ministro dell' interno nominati a membri ordinari del consiglio sanitario provinciale per un triennio i signori: Francesco D.r Danilo, i. r. consigliere di luogotenenza, referente presso il consiglio scolastico provinciale,

Ignazio D.r Schmid, i. r. medico distrettuale, Domenico D.r Marcocchia, professore d' ostetricia presso l' i. r. scuola delle alunne levatrici, e Gustavo D.r Ivanics, i. r. concepista medico presso la luogotenenza.

Da parte della giunta provinciale poi furono delegati i signori:

Giovanni D.r Missaglia, direttore dello spedale civile, e

Vincenzo D.r Ergovac, medico primario nell' istituto stesso.

Prenziato Popeciteljstvo pravosugja, u dogovoru sa finacijalnim Popeciteljstvom i vrhovnim računarskim Sudom naredilo je odlukom 26 veljače o.

da nam je već odzvonjelo. Na svu sreću ne upozna ga moja golubica. Gospodi vladika, što smo dočekali! Kukavni Ivan Kuzmić! ko bi mislio!... Pa Vasilisa Jegorovna, pa Ivan Ignatijić?... Pa kako su vas ominuli? A Švabrin, Aleksa Ivanić? Ostri-goše ga oblo, i sad se s njimi časti! Prevrtljiv je i šaren. Čim spomenuh bolnu sinovicu, a on kao da me htjede pogledom probosti, no ipak nije izdao, hvala mu i zato. — U taj čas razliježe se buka pijanica, i glas oca Gerasima. Gosti, zahtijevahu vina; domaćina viknu ženu si! Popadija se zabrinu „Idite kući, Petre Andrejiću!“ kaza mi — ovdje vas ne treba, — lupeži pjevaju. Teško vam, ako im pijaoim dopanete šaka. S bogom, Petre Andrejiću. Što bilo, bog nas ne ostavi.

Popadija ode. Malo umiren, vraćah se u stan. Prolazeć trgov, opazih nekoliko Baškiraca, gdje se guraju oko vješala i svlače obučen s obješenih; mal da ne uzkipljeh, al pomislih, da bi zaludno bilo, da

ih zapriječim od toga posla. Tvrgjavom se skitahu razbojnici, plijeneć častničke stanove. Svuda bijaše čuti bucanje pijanih buntovnika! Dogjoh kući. Saveljić me sreće pred pragom. „Hvala bogu!“ poviče, kako me opazi. Mišljah, da su te opet šćepali razbojnici. — Ali batjuška, Petra Andrejiću! sve su nam lupeži porazgrabili; odijelo, rublje, posugje — ništa nisu ostavili. Hvala bogu, kad su te samo živa pustili. A jesi li prepoznao, gospodine, njihova atamana?“

— Nisam; a ko je on?

— Zar se ne opominješ, batjuška, onoga popilice, koji ti je izmamio tulup u gostionici? Novoveat zečji tulup; pa kako ga je, marše, razporio, natežuć ga na se!“

Presenetih se. U istinu Pugačev bijaše, sličan onomu momu kočiju kao jaje jajetu. Dovinu se, on i Pugačev da su jedno to isto lice, i tada razumljeh, za što me je pomilovao. Ne mogah ino, nego

se čuditi, kako se s gode čudno vežu jedna uz drugu djetinji tulup oslobodilo me konopca, i pijanica, koji se valjaše pijan po gostionicah, osvajaše poslije tvrgjave i potresaše carstvom!

„Ne će li ti se jesti?“ upita Saveljić po svojoj navadi. „Kod kuće ništa ne imamo; idem potražiti štogodj, da ti priredim.“

Ostavio me Saveljić sama, uglibih se u misli. Što da činim? Ostati u tvrgjavi, koja je sad razbojnikova ili stupiti u njegova četu, to ne bi bilo pošteno. Dužnost zahtijevaše, da budem ondje, gdje bi moja služba mogla domovini koristiti u tako kobilih dnevih... A ljubav me živo poticaše, da ostanem pri Mariji Ivanovnoj te da ju štitim i zakriljujem. Sve ako sam i vidio, da će se jamačno i to skorim stvari promijeniti, nehotice bi ipak uzdrhtao, pomisliv, u koji je opasnom položaju. (sljedeći.)

g. Br. 2568, da imetak štice i skrbljenika i ostave uopće, kojimi su dosle upravljali kotarski Sudovi u Dalmaciji, budu 1. im dojučeršnjeg srpnja predani Poreznicima, neka ih one blagaju rukovode.

Važnji kazneni slučaj dojavljeni u Dalmaciji mjeseca veljače o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 3 umorstva, 1 ubojstvo, 2 razbojstva, 1 uvrijeđa Velikanstva, 17 paleža, 25 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 ubojstvo, 1 čedomorstvo, 2 razbojstva, 1 zloporaba uredovne vlasti, 6 paleža, 7 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Kotoru, 1 ubojstvo, 1 javno nasilje po § 81 k. z.; okružnomu Sudu u Dubrovniku, nijedan.

Il capitano distrettuale di Benkovac ha nominato farmacista in quella borgata il signor Simeone Tironi.

BRZOJAV „ZEMLJAKU“.

Trieste, 3 aprile. Alla solenne inaugurazione del monumento all'Imperatore Massimiliano era presente S. M. l'Imperatore, coi signori Arciduchi, coi ministri, coi generali e dignitari, ed innumerevole moltitudine di popolo. Il presidente del comitato promotore Porenta, tenne un'allocuzione a S. M. in italiano, nella quale dopo aver rilevato gli alti meriti dell'Imperatore Massimiliano, espresse il desiderio che la sua statua nel presente e nell'avvenire abbia a dimostrare il fedele attaccamento dei Triestini alla gloriosa Casa regnante, colla quale hanno diviso i favorevoli e gli avversi eventi. S. M. l'Imperatore rispose ringraziando per la pictosa onoranza dimostrata a Suo fratello. Dopo di ciò cadde la copertura del monumento fra i concenti dell'inno nazionale e gli strepitosi evviva della folla, e S. M. si ritirò alla residenza fra la fitta moltitudine che lo salutava giubilante.

Različite vijesti.

(*Persijanski fanatici.*) U utorak, 30. siječnja, na večer najveći persijanski karavanserail u Carigradu, Valide han, predstavljao je izgled od najzanimivijih. Bila je deseta noć Moharrema ili velika žalobna noć sljedbenika Alije u spomen smrti Huseina, koga je bio ubio na Kerbellahskoj poljani Jezid, sin halifa Muaviša.

Bijaše sedam sati u večer kad stigismo u karavanserail, i njegov prostrani dvor bijaše već izpunjen gustim znatiželjnim mnoštvom od svih narodnosti prostrane stolice. U okol dvora, po naredbah persijanskoga poslanika, bijahu podignute lijepe tribune velikolijepno ukrašene prekrasnim pokućtvom, zreali i visećim svetionici.

Ceremonia poče s pratnjom od najfantastičnijih. Najprije jahaše jedno momče sasvim u crno obučeno ono i konj mu; ono pjevaše žalovitim glasom i bacaše pepeo na svoju glavu. Kako se svrši njegovo kukanje, stotina pokajnika, koji igjahu u dva reda za njim, noseći u jednoj ruci baklje, počеше vikati strašno prizivajući imena Mustafe, Hasana i Huseina, i udarajući se s drugom rukom silno u prsa.

Jašuće momče predstavljao je jednog mladog rođjaka Museinova, kojega Jezidovi vojvodi bijahu zarobili. Za ovom pratnjom progjaoše mnoge drage slične prvoj, dok se ne začuše užasna lekekanja i šum „tumbleka“ (primitivnih bubnjeva na Istoku). Bijaše stigla pratnja „neutješnih“. Velike baklje nošene ljudmi u zeleno obučeni bacije novu svijetlost na prizor, koji se razvijao pred očima gledalaca.

Bijeli konj sa velikim istočnim sedlom na legjih, poliven krvlju i okružen deseticom njih, koji su držali zelene barjake, otvaraše put. To bijaše Huseinov konj, koji je bio izgubio svoga gospodara. Za njim igjahu druga dva konja, tako isto krvlju polivena: ona su pripadala dvojici rođjaka Huseinovi, koji s njim pogiboše na bojnopolju. Izza ovih konja dolazahu „neutješni“ stotinu njih, golih glava i odkritih prsiju. S lijevom rukom držahu oni jedan drugoga za pas, a s desnom mahahu velikim jataganom, sjekuć se s njim po glavi i prsijuh. Krv je

sukljala iz stotina rana pridavajući im užasan izgled. Ali da nebi u zanosu svoga užbija ko zadio sebi smrtnu udarac, iza svakoga od ovih vampira bijaše postavljen čovjek, koji s palicom sadržavaše odveć silne zamahe jatagana.

Kod fantastičnoga svijetljenja baklja i usrijed divlje i očajničke vike ovih fanatika, ovaj prizor proizvode tako strašan utisak, da se jedan stari oficir među gledaoci onesvijestio. „Neutješni“ stadoše pred tribnom, u kojoj sjegjaše Huse-paše, ministar policije, i objaviše, da se neće maći s mjesta, i da će najkasnije razkomadati svoja tijela na komade, ako im neubeća, da će pustiti trojicu od njihovih sunarodnika, koji se nalazahu u tamnici za lake prestupe. Ministar se policije uigje prinugjenim obećati im ovo.

Ova žalobna svečanost potraje do dvije ure, jer su se čete „neutješnih“, koje su hrlile iz drugih karavanseraila carigrackih, umnožavale neprestance. U devet sati bijaše sve svršeno, i još jedan dan iz dubljine groznoga ponora istoka uginu na lijepu brijegu Zlatnoga roga.

(*Jedna partija biljara.*) Igrači na biljaru nisu po svoj prilici slutili, da može igra na biljaru odpućiti američanski dvoboj. O sličnom jednom slučaju pišu „Ref.“: Dva mlada čovjeka u Budimpešti povadiše se radi jedne lijepe djevojke, pa kad se nemogoše sporazumjeti, odrediše neka njihovu raspru odluči američanski dvoboj. Jedan od protivnika predloži, neka djevojka pripadne onomu, koji u jednopolju partiji biljara odigra 200 pomta; ovaj drugi pako neka se ubije za onoliko sati, za koliko načini manje pointa. Oba privoliše na te uvjete. Jedan i drugi igrao je s izvanrednom vještinom i jedno vrijeme prilično jednako; napokon pobijedi stariji sa 10 pointa. Pobijedjeni izdao je zatim ispravu, u koju konstatira, da se on, ako se neubije, nemože više smatrati poštenim čovjekom. Poslje 10 sati izpruži si sbilja pištolju u glavu, ali se neral do smrti. Protivnik nvidio je sada, da ipak nije siobodno takovim načinom uništiti čovjeka, te mu je povratio ispravu. Ima nade, da će nesretnik ranu preboljeti.

Otvorena Dopl. „Upraviteljstva“.

Gosp. P. V. Sinj. I ono nije stvar tako zanimjiva da bi se mogla tiskati.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiljku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiljku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiljku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 nvč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča

se englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigrotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc stoji 1 fr.

Glavno skladište Corvin & sin u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u
Bazar Friedmann,
Beč, Praterstrasse 26.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talant-adato), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

- Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
- najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
- Cijela garnitura, naprnsjače i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
- Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
- najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
- Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
- Medaillon fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
- Ženski češalj s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k u ram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50. 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetčki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punčirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne pune, duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medaillon, u ognju zlaćeni i ocaljeni f. 2.50, 3.

Najjačajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjenim briljant iz posve fino brušenoga ledca, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duže jako obiljubljen; nosi li koja gospogja na garnituru ovoga nakita, pa dogie li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

- 1 naprnsjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
- 1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
- 1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
- 1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
- 1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1.3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se osobito dojmije, te je ipak za nečiju. 1 garnitura naprnsjača i naušnica nč. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kancuka.

- 1 naprnsjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1 — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta dorničuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10 : —
" po godine . . . 5 : —
" mjesec . . . 1 : —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 28.

Zadar 7 Travnja 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Venezia 6 aprile. Ieri appena ar-
rivata S. M. l'Imperatore, S. M. il re si portò
a visitarla, visita che fu tosto dall'Impera-
tore ricambiata. S. M. l'Imperatore visitò poi
S. A. la Principessa reale, e più tardi rice-
vette i ministri, il presidente del senato e il
presidente della camera dei deputati del Re-
gno d'Italia, indi le magistrature di Venezia,
il corpo consolare, l'ambasciatore Wimpfen e
il console generale Pilat, i quali due presen-
tarono i sudditi austriaci. Alle cinque del po-
meriggio il Patriarca visitò prima il Re, po-
scia l'Imperatore. I due Monarchi sono visi-
bilmente rallegrati di rivedersi.

Iersera la città e i navigli ancorati nel
porto erano splendidamente illuminati. Le LL.
MM. i due Sovrani, comparsi al balcone del
Palazzo di residenza furono salutati dal po-
polo con esuberante entusiasmo.

La festa di ballo è stata brillante. S. M.
l'Imperatore condusse a braccio la Principessa
reale Margherita, la quale ballò la prima qua-
driglia con Andrassy. Ambedue i Sovrani ten-
nero cerchio, ed alle 11½ abbandonarono la
sala.

(Altri telegrammi in 4.a pagina.)

Put Nj. Veličanstva u Dal- maciju.

Naša braća — ovako pišu *Narodne za-
grebačke Novine* — preko Velebita spremaju
se da Nj. Veličanstvo dostojno dočekaju. Nji-
hov doček biti će od Mletaka manje sjajan,
ali više svetčan, manje bučan, ali više srda-
čan. Prvi put stupiti će vladar na njihovo ze-
mljište, prvi put pogledati će oni u vedro
lice svijetle svoje krune, te će i prvi put imati
prilike, da svomu kralju i gospodaru pokažu,
kako na svom domu životare, kako se hrane
i oda zla brane, da mu naustice izpričaju
svoje potrebe i preporuče svoje želje.

Dalmacija je najmlagja i najsiriomšnija
pokrajina austro-ngarske monarhije. Tek na
ljetu navršit će se ravnih 60 godina, odkako
je Dalmacija pripala žezlu sjajne naše vla-
darske kuće. Dalmacija ima veliku, ne skroz
i lijepu povjest. Malo je koja zemlja toliko
gospodara promijenila, kao Dalmacija. Vladali
su njome i Grei i Rimljani, i Bizantinci i
Hrvati, i Mletčići i Ugri, i Turci i opet Mlet-
čići, zatim Francuzi, dok najzad nije propašću
mletačke republike g. 1714. privremeno, god.
1816. konačno pripala austrijskoj monarhiji.
Slavne bijahu epohe dalmatinske povjesti je-
dino za vlade rimske i za vlade hrvacke. Po-
vjest nam priča, da su Dalmatinci znali Ce-
zarove legije do noge potući, da je Dalmacija,
ako i pod rimsku oblast pokorena, Rimu davala
careve. Od Rimljana, velikih osvojača i organi-
zatora, primila je Dalmacija prvu kulturu; ona
je za rimske vlade bila zemlja tako napredna i
ubava, da ju je car Dioklecijan volio od same

Italije. Propašću rimskoga carstva počela je i
Dalmacija propadati. Bijaše ona jabukom, za
koju se je zapad i istok bez prestanka otimao.
Tek pod vladom hrvackoga kralja Petra Kreši-
mira, koji ju sdruži sa Hrvackom, Dalmacija se
opet oporavi, ter staru svoju slavu ne samo po-
vrati, nego i prestiže. To bijaše najljepše, zlatno
doba povjesti dalmatinske, kao i povjesti hr-
vacke. Kraljevina hrvacko-dalmatinska gospo-
darila je jadranskim morem.

Po ženitbi ugarskoga kralja Ladislava
sa sestrom posljednjega hrvackoga kralja Stje-
pana dogje sa Hrvackom i Dalmacija pod
krunu ugarsku. No Ugarska nemogaše dugo
svoga gospodstva nad Dalmacijom uzdržati.
Mletčići, kojim je sdružena kraljevina Hrvacka
i Dalmacija uspješno prkosila, poslje dugih
borba iztisnuše ugarsku vladu iz Dalmacije,
te ovu spraviše pod svoju oblast. Otdada bi-
jaše Dalmacija izvorom i stupom slave i ve-
ličine mletačke. Mala republika mletačka po-
stala je silnom državom samo po Dalmaciji.
Strah i trepet od mletačkoga lava raznosile
sur dalmatinske mišice, bogastvo mletačkoj dr-
žavi priskrbliivali su dalmatinski brodovi. Pa
što su Mletci, vladajući Dalmacijom kroz čitav
red stoljeća, ovoj za uzdarje dali? Gole hridi,
grozne močvare, provaljene puteve, zatrpane
luke, siromaštvo i ubožtvo. Slika bijede i če-
mera, koju danas Dalmacija prikazuje djelo
je samoživih Mletčića, koji su za svoju slavu
i veličinu narod izcijedili i zemlju opustošili.
Dalmatinski krši i stijene nisu uvijek bili krši
i stijene; oni su se pomolili istom onda, kad
su pohlepni Mletčići lijepi njihov nakit, bogatu
šumu, sasjekli i u svoje brodove pogradili.
Nije dalmatinski ratar uvijek, kao danas, patio
glad i žegju; jer dok Mletčići dalmatinskih
planina neogoliše, imao je on dosta i kruha
i vode.

Poharanu i orobljenu, kršovitu i neplodnu
pred šestdeset godina primi Austrija Dalma-
ciju. Zemlji, onako upropaštenoj, trebalo bi
više od šestdeset godina namicati sva srestva
kulture, da ona uzmogne svojim stanovnikom
i koliko prijaznom postojbinom postati, a kako
da se iz Dalmacije nečuje danas vapaj za
vapajem, dočim je šestdeset godina prošlo, a
da za razvitak njezina blagostanja nije go-
tovo ništa učinjeno! Dalmacija je Austriji s ne-
ruke, ona je od ove geografično gotovo odi-
jeljena. S toga i nije čudo, da su austrijski
državnici do danas poznavali i najmanju po-
krajinu u Njemačkoj bolje, nego svoju vla-
stitu zemlju. Istom od onoga vremena, od
kako je narodna stranka u Dalmaciji počela
davati znaka o svom životu, uzeli su i au-
strijski državnici ovoj kraljevini poklanjati
nešto više pažnje. Istom viška bitka i poslje
ustanak u kotorskoj Boki predstavi austriji-
skim državnikom svu važnost Dalmacije.

Danas već uvigjaju u Beču, da monarhija
nemože biti velevlad, ako bolje neprigrli i
sdušnije neupazi Dalmacije; jer uz hrvacko pri-
morje samo Dalmacija može dati mornaricu i
mornare. Već ovaj jedini interes, koji Dalma-
cija monarhiji namiruje, bio bi kadar, oprav-
dati i najveće žrtve za siromašnu ovu zemlju.
No Dalmacija mora se i radi istočnoga pita-
nja, kojega se riješitba svakim danom to bliže
primiče, najozbiljnije uzeti na oko, jer ona
graniči s Bosnom i Hercegovinom; jer je ona,
čovjek bi rekao, i neki ključ za riješenje toga
pitanja.

Na ovih obzirih i razlozih sazorila je ta-
kogjer sretna odluka svijetle krune, da Dal-
maciju glavom obigje.

Program puta Nj. Veličanstva po Dal-
maciji najbolj je svjedok, da svijetla kruna
neobilazi Dalmaciju radi zvedljivosti i za-
bave, nego u ozbiljnoj vladarskoj brizi, da
glavom izpita stanje zemlje i spozna potrebe
naroda. Kakvo je ono stanje, Nj. Veličanstvo
osvjedočit će se na Svoje oči, a kakve su po-
trebe naroda, narod će svijetloj kruni, kako
ga znamo svijestna i prostodušna, smijerno,
ali i iskreno očitovati. Tako će svijetla kruna
imati prilike, da se glavom uvjeri, kolika je
narodu do sada činjena nepravda, dok mu je
na vlastitom domu nametavano gospodstvo tu-
gjeg življa, dok je proglašivan narodom su-
rovim i kulturi neprijateljskim od istih onih,
koji su mu kratili sva srestva, da goli svoj
krš oplodi i bistri svoj um razvije. Sva oda-
ljenost Dalmacije, sve njezino nepravedno za-
postavljanje nije svijesti suvislosti sa mo-
narhijom, kao ni čuvstva odanosti, vjernosti
i privrženosti naroda prema vladarskoj kući
moglo pomutiti, a uzvišeni vladar, obišavši
zemlju od Zadra do Kotora, ponijeti će sa
sobom uvjerenje, da Dalmaciji treba samo
svoje, skrbne uprave, pa da postane najsja-
nijim biserom u vladarskoj kruni.

Viaggio di Sua Maestà l'Imperatore.

Programma

del soggiorno di Sua Maestà l'Imperatore nella
città e nel distretto di Zara.

Il programma del soggiorno di Sua Maestà
l'Imperatore nella città e nel distretto di Zara resta
definitivamente fissato come segue:

Sabato, 10 aprile.

Arrivo di Sua Maestà l'Imperatore a Zara, dopo
le ore 10 a. m.

La squadra di Sua Maestà attende il sovrano
arrivo presso a Zara.

Immediatamente dopo la venuta di Sua Maestà
nella residenza sovrana, ha luogo il ricevimento.

Nel pomeriggio, ispezione di singoli stabilimenti
civili, istituti ecc.

La sera, teatro parè.

Domenica, 11 aprile.

La mattina, ispezione di singoli stabilimenti mi-
litari, e, alle 10, udienze.

Nel pomeriggio, festa popolare e quindi gita
nel canale di Mezzo.

Lunedì, 12 aprile.

La mattina, rassegna dell'intera guarnigione.

Nel pomeriggio ispezione dell'arsenale e degli
altri oggetti più rimarchevoli.

Frescata in mare.

Pernottamento a bordo.

Martedì, 13 aprile.

Gita in Arbe e Pago, e ritorno a Zara.

Immediatamente dopo l'arrivo in Arbe ed a
Pago, ricevimento a bordo.

La sera, verso le 7, arrivo a Zara.

Mercoledì, 14 aprile.

Viaggio, per Benkovac, ad Obrovazzo e ritorno
a Zara.

Partenza da Zara alle 3 a. m.

Immediatamente dopo l'arrivo a Benkovac ed
Obrovazzo, ricevimento.

Nella prima località, rassegna del 79. battaglione di cacciatori della Landwehr.

Giovedì, 15 aprile.

Alle 5 a. m., partenza, per mare, da Zara per Sebenico.

Immediatamente dopo l'arrivo a Zaravecchia, ricevimento.

Sulle varie dimostrazioni con cui i Comuni della provincia intendono festeggiare l'angusta visita sovrana, abbiamo finora le seguenti notizie:

Zara. Oltre a quanto è contenuto nel cerimoniale ultimamente pubblicato, alla sfarzosa decorazione e rispettivamente illuminazione della città e dei luoghi circconvicini disposte dall'on. municipio e dal comitato per tutte le tre giornate e rispettivamente le cinque sere, in cui Sua Maestà onorerà di Sua augusta presenza questa capitale, il 10 aprile, alle 7 1/2 della sera, vi sarà teatro-paré con concerto, di musica e canto eseguito dalla società filarmonica.

Nel pomeriggio dell'11, vi sarebbe una festa popolare sulla spianata fuori della città, e, la sera, una grandiosa illuminazione del giardino pubblico.

La sera del 12 Sua Maestà verrà accompagnata a bordo dell'imp. yacht „Miramar“ con barche sfarzosamente illuminate e decorate, musica e grande illuminazione del porto.

Sebenico. Il giorno 15 alle ore 2 p. m., avrebbe luogo il solenne ricevimento di Sua Maestà alla scalinata appositamente costruita sulla riva presso l'ufficio di porto, e l'ingresso, attraverso l'arco trionfale poco più innanzi elevato, nel palazzo vescovile. La sera avrebbe luogo una grande luminaria, e, colla cooperazione delle due comuni di Zlarin e Stretto, una regata nel porto, dapprima con donne, poi con uomini, alla quale Sua Maestà si degnerebbe di assistere da bordo dell'imp. yacht.

Nel pomeriggio del 16, verrebbe data sulla poljana una festa popolare con ballo nazionale e la rappresentazione di un episodio dei costumi nazionali concernente le nozze slave. Sua Maestà degnerebbe di osservare la festa da una tribuna appositamente costruita nel centro della poljana. La sera, grande illuminazione della città e teatro-paré con concerto di musica e canto, pel quale sarebbe assicurata la cooperazione dell'insigne tenore Francesco Mazzoleni, sibenicense.

La sera del 19, grande luminaria nella città e luoghi circconvicini.

Pago. Tutte le barche disponibili muoveranno, imbandierate, all'incontro di Sua Maestà; lo sbarco avrà luogo ad una scalinata appositamente costruita e l'ingresso in città attraverso un arco trionfale. Le vie saranno decorate con arazzi, bandiere ed archi. Fanno spalliera le ronde cittadine e villiche ed in piazza starà sfilata la scolaresca; spari di mortaretto a Golia ed ai „Magazzini“.

Arbe. Sessanta zoppoli imbandierati muoveranno incontro a S. M. Lo sbarco avrà luogo ad un ponte con scalinata appositamente costruito, e l'ingresso

in città attraverso un arco trionfale. Le vie saranno decorate con arazzi, bandiere ed archi. Spari di mortaretti annunzieranno l'arrivo, la presenza e la partenza di S. M.

Benkovac. Tutta la borgata sarà decorata a festa con bandiere, tappeti e diversi archi trionfali. Verranno erette inoltre due piramidi con analoghe iscrizioni commemorative l'angusta sovrana visita. Le ronde villiche coi rispettivi capivilla formeranno spalliera lungo la strada, dal bosco fino alla borgata. A Kličevica, vicino le case Miović, Sua Maestà sarà attesa da due file di persone a cavallo con bandiera. Sulla piazza della chiesa verrà ballato il kolo nazionale.

Kistanje. Sua Maestà sarà attesa al confine del comune di Scardona ed accompagnata fino a quello del comune di Knin da numerosa popolazione in abiti da festa. L'ingresso nella borgata seguirà attraverso un arco trionfale e tutte le case saranno in vari modi addobbate e decorate. Musica, canto e ballo nazionali e musica civile s'alterneranno a vicenda.

Obrovazzo. Lungo lo stradale in prossimità alla borgata, fiancheggiato di arcate di verdura, faranno spalliera le ronde villiche. All'ingresso della borgata sarà eretto un arco trionfale, sotto cui avrà luogo l'omaggio della rappresentanza comunale e l'allocuzione del podestà. Nell'atto che il corteo s'allontanerà dall'arco, la banda croata intonerà l'inno dell'Impero. Dinanzi l'abitazione del podestà verrà danzato il kolo nazionale alternato da concerti musicali. Le case tutte saranno addobbate a festa con tappeti, bandiere ecc.

Stretto. Tutta la popolazione dei contorni attenderà Sua Maestà e da circa 200 barche, pavesate a festa, che saranno disposte nel porto, partiranno salve di moschetteria. La borgata sarà addobbata con bandiere, tappeti, archi ecc., faranno spalliera le ronde villiche coi capivilla. Alla partenza di Sua Maestà, tutte le barche seguiranno la flottiglia imperiale fino ai confini del comune, e 6 od 8 di esse, remigate da donne abbigliate a festa, nonchè altre coll'amministrazione comunale, accompagneranno Sua Maestà fino a Sebenico.

Zlarin. Barche da Sepurine e Luka, nel maggior numero possibile e tutte pavesate a festa, muoveranno incontro a Sua Maestà e l'accompagneranno fino a Zlarin. Alla riva verrà eretto un arco trionfale e tutte le vie e le case della borgata saranno convenientemente addobbate e decorate. Tutte le barche del porto, appartenenti alla borgata, accompagneranno, pavesate a festa, la Maestà Sua fino a Sebenico, ove donzelle di Zlarin prenderanno parte alla regata. Egnali dimostrazioni avranno luogo al passaggio di Sua Maestà per Traù.

Scardona. Una apposita gradinata per lo sbarco verrà costruita alla riva, e, attraverso un grande arco trionfale ed altri minori, Sua Maestà farà l'ingresso nella città tutta decorata a festa. Le ronde villiche con bandiere faranno spalliera, e continui spari di mortaretto ed il suono a distesa delle campane saluteranno l'arrivo dell'Ospite angusto. La gita al Krka avrà luogo con accompagnamento di barche pavesate,

te, mentre lungo la strada dalla città alla cascata staranno sfilate le ronde; al punto dello sbarco al Krka, sarà costruito un ponte con un padiglione prospettante la cascata.

Come risulta dal programma, è seguito un cambiamento nel giorno fissato per le udienze private presso Sua Maestà nella città di Zara. Esse verranno impartite, non già il 12 corr., ma bensì, domenica 11 corr. alle ore 10 a. m.

Sono giunte le carrozze di Corte per Sua Maestà nonchè quelle pel seguito.

È arrivato il segretario di Corte sig. G. Sawicki e da domani in poi nel già annunziato luogo riceverà le domande di udienza.

Il Capitano distrettuale ha pubblicato un avviso sulle modalità che accompagneranno l'arrivo di S. M. a Zara. Non siamo in tempo di pubblicarlo per questo numero; ne stralciamo però la notizia, che 33 colpi di cannone annunzieranno l'avvicinarsi dell'Augusto Ospite, che altri 33 colpi annunzieranno il momento in cui degnerà mettere piede a terra su questa sponda, e 35 l'istante in cui entrerà nel palazzo di residenza.

In tutte quelle stazioni telegrafiche della provincia, in cui secondo l'attuale sistemazione non esiste un servizio di notte, verrà esso attivato durante il soggiorno di Sua Maestà nel rispettivo luogo, come pure per alcuni giorni prima e dopo il medesimo. Per la detta occasione verranno istituite inoltre delle stazioni telegrafiche straordinarie in Uljane, Zagvozd, Osjelje e Meljine.

Iz Kotora 29 Marta

Kao što vam dostavih u predidućem mome dopisu, svaki ovamo u Boki očekuje neopisivom radošću dolozak Njegova Veličanstva Našeg Premilostivog Gospodara. Danas pak nađohim vrijedno dostaviti Vam, kako su se, na ponudu ovdašnje Općine, Bokeskih 15 Općina skupile za dogovoriti se skupa o glavnom potrebama, i prositi za te milost u Njegova Veličanstva. Na ovi skup bili su došli kao povjerenici svi načelnici sa po jednim sadrugom, pa se svak od nas nadao da će zaključiti na onome što bi bilo moguće i održati od milosti Njegova Veličanstva. Ali na žalost njihov zaključak malo je kome povoljan, niti je stvar koja se lako može održati, jer prvo što misle tražiti da Boka postane slobodna luka, a drugo da bi se pospješilo ograditi željeznicu od Skadra, Turske Albanije do Spljeta; mislim da prvo traženje nema mjesta sbog toga što je Boka i tako davno proglašena kao vojna luka, pa se dandanašnji slobodne luke od drugog naroda nedaju ni trpjeti, i već viču da se i Trstu oduzme davna povlastica slobodne luke. A tako isto i što se tice željeznice, mislim da nebi ni to moglo Njegovo Veličanstvo samo po sebi riješiti i dati, budući da to spada sve drugo

vitost do duše, ali u malo da nisu uspjeli. Navala bje odregjena na sutra dan. „Bračo“ reče Pugačev, „zapjevajmo za uspavanku onu moja obljublenu pjesmicu. Čamakove počni!“ Moj susjed zapjeva tanko glasovito tugaljivu pjesmu, a svi prihvatise za njim:

Ne šumori, dubravice majko,
Ne kidaj me u mišljenju mlada.
Sutra mi je mlada na sud ići
Pred krvnika, pred samoga cara.
Pitaj će me car gospodin mrko:
„Reci, dijete, reci, kmetov sine,
Da li imadeš mnogo još drugova.
S kojima si vjeru uhvatio,
S kojima si po razbojih hodo?“ —
Kad me pitaš, da ti pravo kažem
Sve po redu, care pravoslavni.
Imao sam tek četiri druga:
Prvi drug mi noćnja pomrčina,
Drugi mi je bodež ubojiti,
Treći drug mi viteški je konjić.
A četvrti napeti je luk mi;
Poslanici ljute su mi strijele. —
Tad će reći care pravoslavni:
„Mudro shoriš, dijete, kmetov sine,
Znađeš lagat, znađeš odgovarati!

PODLISTAK.

(Nastavak.)

Nevanica.

VIII.

(Nastavak.)

Misli mi prekinu iz nenada nadošli Kozak, koji mi prijavi, da me veliki car k sebi zove. — A gdje je on? upitah spreman, da pogijem.

„U komendantovoj kući“ odgovori Kozak. Poslije objeda otišao je naš batjuška u kupcu, a sada počiva: Po svem je vidjeti, da je pristao čovjek; kupao se je u hladnoj vodi... Kažu, da je pokazivao svoje carske znakove na grudih: jedno je bio dvoglav orao, a drugo njegov obraz.“

Misljah, da nije baš potrebno riječkati se s Kozakom, te se s njim ustopice uputim u komendantovu kuću, misleć putem, kako ću se vidjeti s Pugačevim i pogagjah, za što me zove. Čitalac će se lako dovinuti, da nisam tada bio baš posve hladnokrvan.

Stade se unočavati, kada se obretoh koh kuće komendantove. Vješala sa svojim žrtvama grozno se crnjahu. Lješina kukavne komendantovice još ležase pred kućom, gdje stražahu dva Kozaka. Kozak, koji

me je doveo, otigje, da me javi, i odmah se vrativ, uvede me u sobu, gdje sam se sinoć tako nježno oprostio s Marijom Ivanovnom.

Neobičnu sliku uzrije mi oko. Za stolom, pokrivenim stolnjakom i punim boca i čaša sjedi Pugačev sa svojih deset kozačkih doglavnika, svi pod kapom i u šarenih košuljah; vince ih ugrijalo, obrazi im se crljene, oči blistaju. Među njimi ne bje ni Švabrina, ni našega podčastnika, naših izdajica. „A, vaša blagorodnosti!“ kaza Pugačev, opaziv me. „Dobro došao, molim, samo, k stolu.“ Drugovi mu se pomakoše. Sjednem u zastavu i mučim. Moj susjed Kozak, mlado i glavito momče, nali mi čašu prosta vina, a ja ni da bi okusio. Stanem radoznalo pregledati društvo. Pugačev sjedi u pročelju, upro se o lakat te si gladi crnu bradu. Crte njegova lica, pravilne i prilično blage, ničesa divljega ne odaju. Često se osvrće k čovjeku od kakovih pedeset godina, nazivajuć ga sad grofom, sad Timofejićem a kadšto i djedjuškom. Svi se paze kao drugovi i ne počitaju baš osobito svoga vogju. Govore o jutrošnjoj navali, ob uspjehu bune i o budućih poslovih. Svaki se hvališe, izjavljaje svoje mnijenje i nezapimice prigovara Pugačevu. Pa u tom čudnom vojnom vijeću bje naumijeno početi na Orenburg: drzo-

gomu, i ta bi se mogla svremenom od kakva društva postrojiti. No nadati se je da će isti povjerenici uvidjeti neumjestno njihovo zaključanje, i da će do dolazka Njegova Veličanstva, popraviti drugčije traženje obšte potrebe. Ma i da nebi oni to učinili, narod se Bokeski ipak nada da će Milost Njegova Veličanstva sama po sebi usrećiti ovdašnji narod onim umjetnim načinom, kako najbolje bude znati, i nadamo se toliko više toj velikoj Milosti Njegovoj, pošto je On jedan od najprvih Vladajućih Careva koji će Boku polaziti, i zato nije ni sumnjati da neće kao prvi Vladatelj ostaviti megju nama sretnu i vječnu uspomenu.

S radošću pak dostavljam, da u ovom sastanku isti Bokeski povjerenici nijesu ništa govorili za upitati tobož oproštenje namijenjenog nam laudvera, i već je Boka sklona da ga primi, samo će se toliko zamoliti za neke olakšice, ako to bude moguće održati.

Ima bih vam javiti štogod o ovdašnjim društvama tako zvane Mornarice i Garde, kojima crkvene zadjevice nedadu da se ovom prilikom dolaska Njegova Veličanstva u nekoj slozi i prividnoj ljubavi slože. Zato misle neki da bi pametno bilo ne dati ni jednome ni drugome društvu djeistvovati u vrijeme dok Njegovo Veličanstvo u Boki bude.

I giornali di Trieste descrivono le feste e l'accoglienza entusiastica da S. M. ricevuta a Trieste. Lo spazio ci fa difetto a riportare queste descrizioni. Rileviamo soltanto la circostanza, che quando S. M. si portava in carrozza dalla stazione alla residenza, fra mezzo alla folla plaudente si spinse verso la carrozza imperiale una donna del popolo con una supplica in mano. Ma prima che potesse consegnarla, la supplica le cadde di mano e la carrozza andò avanti.

S. M. però ordinò che quella supplica fosse recuperata e fosse tosto consegnata alla M. S. Il che fu fatto, ancor prima che S. M. fosse giunta al palazzo di residenza.

Politički pregled.

Saborom predložiti će vlada jednu jedinu osnovu, buduć da mnogi nisu raspravili predložene im osnove od lanjske godine. Ova se osnova tiče preinaka dosadanih zakonskih ustanova o mjerah i utezih povodom uvedenja metričke mjere.

Njeg. Veličanstvo, car Franjo Josip, prisjeti će u Mljetke u ponedjeljak u 11 sati prije podne, a kralj talijanski u 5 sati u jutro. Cara dočekati će na kolodvoru kralj s kraljevskim princima i s višim oblastima. Na večer će biti sjajna razsvjeta i dvorski ples; a drugi dan velika vojnička smotra nedaleko od Padve. U srijedu ostaviti će Njeg. Vel. Mljetke.

Evropske novine pišu i sada još o ovom sastanku vladara. „Mem diplomat“ misli da ko hoće, da uvaži važnost toga sastanka, ne-

smije zaboraviti, da je vjerozakonsko pitanje glavni predmet saveza triju careva i da nesmiju vladari pustiti s vida najnovlja očitovanja vaticana.

„Gazzeta di Venezia“ opovrgava mnjenje francuzkih listova, koji su na jedanput izjavili, da se radi, kao što spomenuti list tvrdi, jedino o udvornosti, kojom se ima potvrditi izmirenje obadvijuh država. Što se tiče puta njemačkoga cara, misle, da se car Vilim neće sastati s Viktorom Emanuelom u Milanu već u Firenci.

Iz Carigrada dolaze razne vijesti o dogovaranju s Rumunjskom kao i zadjevici, što se je sbila s austrijskim poslanikom u Carigradu, velikim vezirom i sultanom. Megju inim govorilo se je, da je od austrijskoga ureda vanjskih poslova bio učinjen predlog, da se drži megjunarodna konferencija, koja bi imala odlučiti, je li Rumunjska ovlaštena, da sklapa trgovačke ugovore.

Megjutim razjasnio je u englezkom parlamentu Bourke cijelu tu stvar, očitovavši u svojem odgovoru na jednu interpelaciju, da je to bila porta, koja je predložila takovu konferenciju, ali vlasti da nisu predlog uvažile.

U Francuzkoj nisu zadovoljni sa sadašnjim kabinetom. „Bien public“ pita, živi li francuzki narod pod vladom moralnoga reda ili vladom ustavnih zakona, koji su ustrojili republiku. Ima ih, koji tvrde, da 24 dan mjeseca svibnja još traje; obsadno stanje obstoje u više nego četrdeset departementa, stari su prefekti još na svojim mjestih, kao i bonapartistični gracki i općinski načelnici, namješteni od vojvode broglieskoga. Nekoji pače misle, da su neprijatelji republike, osobito pako Bonapartiste, mnogo drzovitiji, nego li prije. Uz to dogodi se i to da Buffetovo ministarstvo nije zastupniku Nagretu, članu ljevice, dozvolilo, da drži znanstvena predavanja.

U Francuzkoj postali su Bonapartiste opet živahniji u oči naknadnih izbora, koji se imaju za koje vrijeme obaviti. Republikanski listovi upozoruju s toga ministarstvo, da u Francuzkoj ima prevratna stranka, koja nogama gazi zaključke narodne skupštine. Kroz više mjeseci, vele, proganjali su činovnici sve, što im je bilo samo prividno republikansko, podupirući uz to sve bonapartistične manifestacije. Bonapartiste da su slobodno hodočastili u Chislehurst, dočim republikancem nije bilo dopušteno, da proslave 24 veljače i 4 dan mjeseca rujna. Ovakovo stanje da nemože poslje 25 veljače obstojati.

Buduć da Bonapartiste navješćuju žestoke borbe kod dojučih izbora, zahtjeva Gambetin organ, neka se jedared ukine iznimno stanje, što su ga Broglie i Fourton nametnuli prijašnjoj većini u svrhu, koja se sada nemože više realizirati. Obstanak iznimnoga stanja nema baš nikakova razloga osobito u oči pred-

stojećih izbora. Mi nećemo nikakvih hekatomba, ni sadanji mairesa; mi hoćemo samo, da se vrši općenito pravo i da se rabe načela, koja su nam usadili branitelji decentralizacije i liberalci parlamentarne škole. Ovim riječmi završuje „Rep. française“ dotični svoj članak.

Iz Turske pišu „Schles, Ztg.“, da je u Hercegovini i drugdje proganjanje kršćanskoga pučanstva opet na dnevnom redu. Bez ikakova razloga napadaju se imućniji stanovnici i lišavanju njihova imetka. To sve biva pod izlikom, da su neprijatelji turske države. Prosti je puk odmah pri ruci, kada turske oblasti draže proti kršćanom. Bez umorstva nebiva ništa u takovih slučajevih. U posljednje vreme bilo je opet mnogo kršćanskih obitelji prisiljeno, da traže svoj spas na dalmatinskom i crnogorskom zemljištu. U Hercegovini, veli dopisnik, vlada velika uzrujanost, a Crnogorci jedva čekaju boja. Po dosadanjem iskustvu moglo bi svašta biti.

U karlističkom taboru nije ipak ostao bez uspjeha Cabrerin proglas. Nekoje su se kraljevske i karlističke čete sprijateljile, a mnogi častnici nalazeći se na francuzkom zemljištu, priznali su kralja Alfonza. Blagajna dona Karla nenalazi se takogjer u najpovoljnijem stanju, a s toga savjetovala su ga, kako pišu, nekoje otmjene osobe, neka se okani daljega otpora i otigje u inozemstvo za svojim bratom Alfonzom, koji će otići iz Frohsdorfa u Gradac, pošto je saznao, da je madridska vlada odustala od zahtjeva, da bude predan.

Domace.

La legge sulla regolazione del Narenta e sul bonificazione di quella valle ottenne la sanzione sovrana.

I giornali di Vienna annunziano essere probabile che l'attuale console russo a Ragusa sig. Jonin, sia trasferito in qualità di console generale a Belgrado.

Per dare alloggio al seguito di Sua Maestà I. e R. Apostolica durante la sovrana fermata a Zara, col giorno di oggi tutti gli uffici residenti nel palazzo luogotenenziale verranno trasferiti parte al primo piano dell'edifizio dell' i. r. direzione prov. delle finanze e parte in quello in cui risiede la i. r. commissione provinciale per la regolazione dell'imposta fondiaria. Rimangono soltanto negli attuali locali d'ufficio il protocollo degli esibiti della luogotenenza e quello del consiglio scolastico provinciale: all'uno e all'altro però le parti potranno accedere unicamente per la porta situata in via S. Domenico. L'archivio del catasto rimane chiuso.

Čudnim ću te ja darivat darom
Posred polja dašćarom visokom
Na dva stupa na balvanu tankom.“ —

Ne mogu reći, kako me se je dojmila ta prostonarodna pjesma, koju pjevali ljudi, kojim je bilo sugjeno prije ili poslije na vješala. Grozoviti njihovi obrazi, krepi glasovi, sjetno pjevanje, a riječi i bez toga pune značenja — sve me to potresase nekim po-
božnim strahom.

Gosti izkapiše svaki još po čašu, ustadoše iza stola te se oprostiše s Pugačevim. Ja htjedoh za njimi, al mi Pugačev reče: „Sjedi, želim s tobom govoriti.“ Ostadosmo sami samcati.

Nekoliko časaka mučasmo obojica. Pugačev me motraše postrance; kadkad bi mignuo lijevim okom, a u tom migu mogao si vidjeti nevaljanštinu i porugljivost. Na posljedku nasmija se toli srdačno, da sam se stao i ja sladko smijati, gledač ga, ni sam ne znajući, za što se smijem.

— Što je, vaša blagorodnosti? kaza mi. — Jesi li se uplašio, kada su ti moji momci bacili konopac na vrat? A visio bi na balvanu, da ne bude troga sluga. Prepoznah odmah staroga sjedoglavca. A jesi li mislio, blagorodni gospodine, da je onaj čovjek, koji te je nekoč izveo na drum, bio sam car?

(Tada se načini ozbiljan i miran). Ti si mi mnogo natrunio, pristavi, ele ja sam te pomilovao, što si bio onako dobar, te si me obdario, kada sam bio prisiljen skrivati se od svojih neprijatelja. Bit ću ti milostiv i onda, kad se dokopam svoje carevine. Hoćeš li mi služiti, je li vjera tvrda?

Pitanje i drzovitost lopova tako mi se učini zanimiva, da mi se je nādalo i nehotice nasmijati se. — Čemu se smiješ? upita me, namršiv obraz. Zar ti ne vjeruš, da sam ja car? Odgovaraj.

Zabunih se. Da klateža priznam carem, nikako ne mogah: to mi se činjaše neoprostivim malodušjem. A da mu u brk rečem, da je varalica, — to bijaše opasno; i ono, što sam bio gotov odajeći pre cijelim narodom, kad sam bio pod vješali, sad mi se pričinu nekorisnim hvastanjem. Kolebah se. Pugačev namrščen čekaše odgovor. Napokon (i sada se još rado stao opominjem toga časa) čuvstvo dužnosti svlada u meni čovječju slabost. Odvratih Pugačevu: Čuj, da ti kažem istinu. Sudi, mogu li te ja priznati carem? Pametan si, pa biš vidio, da se prečinjam.

— Pa ko sam, ja, što misliš?

— Bog neka znađe, nu bio ti ko mu drago glavu nosiš u torbi.

Pugačev me oštro pogleda. „Ti daklem ne vjera-

još“ kaza, „da sam ja car Petar Fedorovič? Pa dobro. A zar ne prati smjelicu sreća? Zar nije nekoč carevao Griška Otrepjev?*) Misli za mene, što te volja, samo da me nisi ostavio. Što se hrineš za drugoga? Ko je pop, taj popuje. Ako ti je vjera tvrda, učiniti ću te feldmaršalom ili knezom. Što misliš?“

— Ne mogu — odriješih mu. Ja sam plemić; prisegao sam carici; tebi ne mogu služiti. Želiš li mi sbilja dobra, a ti me pusti u Orenburg.

Pugačev se zamisli. „Pustim li te“, reče, „obećaješ li, da ne ćeš proti meni vojevati?“

— Kako bih ti mogao to obećati? — odgovorih. Sam znađeš, da to ne stoji do mene; zapovjedi li mi ići na te — ići ću, da kako ću drugčije? Ti si sada sam zapovjednik, tražiš od svojih, da te slušaju. A kako bih ja mogao ostaviti službu, gdje me traže. Moja je glava u tvojoj vlasti: pustiš li me — hvala ti; kazniš li me — bog će ti suditi; a ja ti rekoah istinu.

(sljedi.)

*) Griška Otrepjev ili prvi lažni Dmitar; vladaše 1604. da 1606.

Mercoledì scorso è giunta fra noi la compagnia d'opera e ballo, che col giorno 11 corr. inizierà un corso di 24 rappresentazioni al nostro teatro nuovo. Le opere prescelte sono il *Ballo in maschera* e *Fausto*. Ecco la lista degli artisti:

Artisti di Canto: Prima donna Soprano assoluta *Carolina Soverni* — Altra Prima donna Soprano *Ida Nicolini* — Prima donna Contralto assoluta *Giulia Consolani-Piazza* — Primo Tenore assoluto *Tommaso Villa* — Primo Baritono assoluto *Giovanni Valle* — Primo Basso assoluto *Isilio Sbordoni* — Parti comprimarie *Roberto Schianta* — *Luigia Masotto* — *Egisto Mostardini* — Maestro concertatore e Direttore d'orchestra *Antonio Ravasio* — Maestro istruttore dei Cori *Valentino Pressan* — Suggeritore *Ercolano Orlić*. Con numero 20 coristi d'ambo i sessi e numero 32 Professori d'orchestra.

Corpo di Ballo: Prima ballerina di rango francese *Lucia Zuliani* — Prime ballerine distinte *Luigia Zuliani* — *Carolina Lanes* — *Maria Vianello* — Seconde ballerine *Amalia Markić* — *Maria Delalle* — *Natalia Brunni* — *Emilia Schiavolini* — *Antonia Bichenherg* — *Carolina Ilinskić* — *Giovanna Smiz* — *Maria Cagnoli*.

Durante la stagione verranno eseguiti dal corpo di ballo variati ballabili, passi seri in carattere

Lo scoglio Vacca situato all'imboccatura del porto S. Giorgio e gli scogli Vitelli all'imboccatura del porto Carober dell'isola di Liassa vennero imbianchiti con latte di calce, allo scopo di renderli meglio visibili durante la notte.

Scrivono alla *Bilancia* di Fiume:

Queenstown, 20 Marzo. Approdava in questo porto di poggiate il brik-scooner *Sloga* ca. A. Krčić, proveniente da New-York diretto per Dundalk carico granone, con seri danni in coperta e velatura e la perdita di due uomini e due altri gravemente feriti.

Racconta il cap. Krčić che durante la traversata dell'Oceano ebbe a lottare con mai più visti fortunati, e che se non fosse stata la valentia del suo legno ed il buon apparato del carico, era più volte a disperare della comune salvezza; specialmente il giorno 5 marzo, quando il naviglio fu colpito da un tremendo cavallone di mare, che empi la coperta e trascinò seco fra altri oggetti i marinai Teodoro Polovineo da Risano e Giovanni Filinić da Cherso che perirono. Il dispensiere Antonio Adrario di Lorrana riportò gravi contusioni ed il camerotto Dionisio Simotić di Volasca la rottura d'una gamba, ambidue per miracolo salvati.

Ridotto con sole quattro persone. col bastimento malconcio, colla cabina dei marinai piena d'acqua, pure si fece coraggio e portò in salvo lo *Sloga*.

Izašao je 24 broj *Prava*. Evo mu sadržaj:

Uredništvo. Na Carev pohod u Dalmaciju. — *R. Dr. Ihering.* Borba za pravo (nastavak). — *T. Prirodno pravo i povjestno pravo.* — *V. Vrčević.* Svatovska i bracka pogibija. — *Sgogjaji.* Gragjanski. — *Sucko* ljekarstvo. — *Vijesti.*

S ovim brojem iziće druga godina ovome važnomu listu. Mi ga preporučujemo živo svim čitate ljima a osobito pravnicima, kojima je etalo do narodne knjige i narodnog jezika.

Il ministro della giustizia ha nominato l'agguanto del giudizio distrettuale di Sebenico, Girolamo de Zamagna, a giudice distrettuale di Traù.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro effettivo della scuola popolare di Malfi l'attuale provvisorio maestro Melchior de Gozze.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Venezia, 6 aprile. Andrassy ebbe ieri un'udienza quasi d'un'ora presso il Re d'Italia. Oggi alle 9 1/2 del mattino le LL. MM. accompagnate dai Principi, dalla Principessa Reale e dal seguito, si portarono a Vicenza alle manovre. Tanto nell'andata che

nel ritorno alle 2 1/2 p. m. numeroso popolo salutò ovunque con entusiasmo. Alla rivista comparvero 12,000 uomini sotto il comando di Pianelli. Le LL. MM. cavalcarono lungo la fronte delle truppe, dopo di che queste difilarono alla loro presenza. S. M. l'Imperatore era visibilmente soddisfatta e ringraziò il comandante.

All'odierna tavola di Corte vi furono invitate 80 persone, fra le quali tutti i ministri, le persone del seguito d'ambi i Sovrani e le principali autorità. Alla terza portata s'alza S. M. il Re con questo toast: Io bevo alla salute di S. M. l'Imperatore d'Austria, Re d'Ungheria, mio serenissimo ospite, fratello ed amico; alla fortuna e perpetua unione dei due Stati. S. M. l'Imperatore rispose: Coi sensi della mia più viva gratitudine pel cordiale ricevimento, che ho qui trovato, io bevo alla salute del Re d'Italia, mio fratello e caro amico, e della reale famiglia, al benessere ed alla prosperità d'Italia!

Vienna, 6 aprile. Oggi furono aperte le Diete. A Innsbruck comparvero tutti i deputati del Tirolo meridionale. A Praga il maresciallo del regno salutò tutti i deputati specialmente i deputati cecchi di nuovo entrati, la cui politica indipendente è dedicata agli interessi del paese. A Černovitz il capitano provinciale accennò al fortunato evento della visita imperiale, presa in prospettiva.

Berlino, 6 aprile. La Camera dei deputati votò in terza lettura la privazione della dotazione dei vescovi cattolici.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanični čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 fant petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča

se engleška kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ali se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talum-zlato), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i faconom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam facon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

modernoga facona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatno žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva facon.

- Napravnjaca, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
- najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
- Cijela garnitura, napravnjaca i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
- Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
- najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
- Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
- Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
- Zenski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3.
- Prsteni prevrtljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k aram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlještaci facon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapijnjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3.50, 4. — 13 lotne pune, duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložan u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 napravnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizić i sruca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

- 1 napravnjaca n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
- 1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
- 1 narukvica n. 50, 60, 80, f. 1, 1.50.
- 1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
- 1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno pronačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura napravnjaca i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6, 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za neotijenu. 1 garnitura napravnjaca i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši facon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 napravnjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvojce putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: --
" po godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jertinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 30.

Zadar 14 Travnja 1875.

God. I

Sua Maestà a Zara.

Sabbato. 10 corr.

Ecco il discorso con cui S. M. fu arrin-
gata alla riva dal Podestà di Zara:

Sacra Imperiale e Reale Apostolica Maestà!

In nome dell'intera popolazione di Zara e suo
territorio, di questa antica capitale del Vostro Regno
di Dalmazia, nel primo momento che Voi, Augu-
stissimo Imperatore e Re, Vi degnate di por piede
sul suolo dalmato, sulla riva che Voi, Augusto Im-
peratore, acconsentiste sia del Vostro Augusto Nome
fregiata, ho l'altissimo onore di porgere, colla più
profonda suddita devozione, i sentimenti di generale
esultanza per la Vostra Augusta presenza.

In questo momento la città tutta esulta, perchè
oggi si compie il più ardente dei suoi leali voti, da
tanti anni nutriti.

DegnateVi, o Augustissimo Imperatore e Re,
di accettare coll'alta Vostra Grazia, per bocca di
me, fedelissimo Vostro suddito Podestà della città
di Zara, l'espressione della più viva gratitudine, in-
sieme all'omaggio più profondo ed alle proteste della
fedeltà e devozione più sincere di questi cittadini.

Sua Maestà degnavasi di rispondere:

Aggradisco particolarmente, Signor Po-
destà, i sentimenti di lealtà ed attaccamento
a Me ed alla Mia casa, che Ella Mi porge
in nome della Città e Comune di Zara. Go-
do di poter dedicare un breve soggiorno in-
nanzi tutto a questa a Me sempre cara città,
al di cui prosperamento sono rivolte le pa-
terne Mie cure.

Ella, Signor Podestà, ed i Signori Con-
siglieri comunali, sieno sicuri della Mia gra-
zia e benevolenza.

Alle porte della metropolitana Mons. Ar-
civescovo rivolse a S. M. le seguenti parole:

Maestà!

Questa sacra soglia fu altra volta calcata dal-
l'Augusto Vostro Avo, come lo ricorda la lapide
posta alla destra esterna di questa porta. Oggi è la
Maestà Vostra, che, quale angelo consolatore, viene
a visitare questo vetusto tempio. Oh! noi felici, i
quali abbiamo il grande bene di vedere Vostra Mae-
stà prendere le mosse dall'Altare per intraprendere
la visita di questa nostra città e provincia. La bene-
dizione dall'Altissimo accompagnerà i Vostri passi;
e noi ministri di Dio che quinci a poco ci faremo
un sacro dovere di rendere a Lui le nostre umili
grazie, perchè Si degnò di condurre incolume la Mae-
stà Vostra in questa nostre terre, aggiungeremo an-
cora le fervide, sommesse nostre preci, affinchè Gli
piaccia di proteggere e conservare la Maestà Vostra
in tutto questo viaggio e per tutto il lungo corso
d'una vita, che, eguale a quella da Voi percorsa,
seminerà beneficenze e favori pei propri figli e sud-
diti fedelissimi.

Iddio esaudisca i nostri voti e protegga Vostra
Sacra Maestà!

S. M. l'Imperatore rispose:

Col cuore commosso varco le soglie di
questo sacro tempio, splendido monumento
della pietà avita di questa popolazione.

Alle Loro preghiere s'uniranno i Mie
fervidi voti pel benessere di questa Mia di-
letta Provincia di Dalmazia, che l'Altissimo
voglia ricolmare delle celesti Sue bene-
dizioni.

Appena ebbe S. M. preso stanza negli
appartamenti cominciò il ricevimento delle
autorità, corporazioni e deputazioni nell'ordine
seguente:

Il presidente della Dieta colla Giunta
provinciale;

il Clero cattolico con alla testa S. E.
monsignor Arcivescovo Maupas;

il Clero greco-or. condotto da Sua Si-
gnoria Monsignor Vescovo cav. Knežević;

i signori generali e ufficiali di stato mag-
giore di terra e di mare;

la luogotenenza, il consiglio scolastico
provinciale, la commissione provinciale per
la regolazione dell'imposta fondiaria, il capi-
tano distrettuale di Zara;

il tribunale d'appello, la procura supe-
riore di Stato, il tribunale provinciale, la pro-
cura di Stato;

la direzione provinciale delle finanze, la
procura di finanza, l'intendenza di finanza;

la direzione dalle poste, la direzione dei
telegrafi, il capitano di porto e sanità ma-
rittima;

i funzionari consolari esteri:

il consiglio comunale;

la camera di commercio e industria;

la camera degli avvocati;

la presidenza della *Matica dalmatinska*;

il rappresentante del *Lloyd austro-unga-
rico* sig. Bertoli;

le deputazioni dei comuni di Nona, No-
vegradi, Sale e Selve.

Il sig. presidente della Dieta rivolse a
Sua Maestà le seguenti parole in lingua
slava:

Sacra Maestà! Graziosissimo Imperatore Re e Signore!

La storia del Vostro Regno di Dalmazia non
rammenta giorno più lieto di questo, in cui alla Mae-
stà Vostra piacque di visitare per la prima volta
questa Sua terra.

Migliaia di cuori palpitano oggi d'esultanza:
dal Velebić alla *Čmiljeva Ulica*, dal palazzo del ricco
cittadino alla capanna del povero campagnuolo, dal
montanaro al marinaio, tutti trasporta lo stesso slan-
cio di gioia.

La Dalmazia non può pareggiare in ricchezza
e coltura gli altri paesi del vasto Vostro Impero;
ma a nessuno è essa seconda nell'attaccamento e
nella lealtà verso il proprio Imperatore e l'Augusta
Sua Dinastia.

Il viaggio di Vostra Maestà in Dalmazia im-
primerà l'ultimo suggello a questa tradizionale fe-
deltà, suggello, che fino a che vi sarà Austria e Dal-
mazia, manterrasi sempre inviolato.

Piaccia al Signore, che la Maestà Vostra fac-
cia soddisfatta ritorno alla Sua Capitale e che il Suo
viaggio sia per la Dalmazia simbolo di nuova età
di prosperità e di progresso!

Sua Maestà degnossi di rispondere:

L'omaggio, che Ella Mi porge a nome
del Mio Regno di Dalmazia, lo l'accolgo
con particolare compiacenza.

Godo di cuore di trovarMi frammezzo
questo bravo popolo, che tanto ne' momenti
felici che di sventura fu sempre fedele alla
Mia Casa ed all'Impero ed alio ed onorato
portò il nome Austriaco fin nelle più remote
regioni del globo.

Le mie cure saranno sempre rivolte allo
sviluppo di questo Paese, cui, per la sua

posizione e l'eccellenti doti de' suoi abitanti,
è serbato d'occupare un posto ragguardevole
fra le provincie del Mio Impero.
Porti, *Signori*, il Mio saluto
e l'assicurazione della Mia continuata bene-
volenza.

Sua Eccellenza Monsignor Arcivescovo
così si esprime:

Maestà!

Nel deporre ai Vostri piedi l'omaggio del più
profondo ossequio e dell'inconcussa fedeltà del Ca-
pitolo e di tutto il Clero secolare e regolare di que-
sta mia diocesi, permetta la Maestà Vostra, ch'io
mi faccia interprete dei sentimenti di ogni singolo
del mio Clero, e Vi assicuri, che fu sempre costante
il sentimento di leale e suddito attaccamento d'o-
gnuno di loro alla Sacra e Augusta Vostra Persona,
come esso lo sarà anche in avvenire incrollabile.

Noi tutti sentiamo essere questo un sacro no-
stro dovere; ma l'esimia bontà del Vostro animo e
i Vostri sentimenti religiosi sono per noi altrettanti
motivi i quali c'impegnano vieppiù a compierlo, e
ce ne rendono più gradito l'adempimento.

Consapevoli del medesimo, noi continueremo
ad ispirarlo in tutti i fedeli alle nostre cure affidati,
i quali sanno che noi, dopo aver dato a Dio ciò ch'è
di Dio, dobbiamo eziandio dare a Cesare ciò ch'è
di Cesare.

Si degni quindi Vostra Maestà di accogliere
benignamente queste leali e umilissime nostre dichia-
razioni; alle quali siamo obbligati di aggiungere i
più devoti sensi della nostra riconoscenza e gratitu-
dine pegl'innumerabili atti di beneficenza, con cui
Vostra Maestà si compiace di soccorrere le povere
nostre Chiese, e con cui Vi piacque di esprimere il
Sovrano Vostro volere per un sollecito e migliore
provvedimento del nostro Clero curato.

Questi atti, Sacra Maestà, dimostrano che Voi
siete un Padre provvidentissimo; e noi ci gloriamo
di chiamarVi con questo nome, mentre ci protestiamo
insieme Vostri devotissimi e fedelissimi servi.

Sua Maestà rispose:

Con vera compiacenza accolgo l'espres-
sione di leale e suddito attaccamento, che
Ella Mi porge a nome del clero secolare e
regolare di questa diocesi.

I miei più vivi desidert sono rivolti a
ciò che le benedizioni del Cielo sieno larghe
sulla pastorale operosità del Clero, che col-
l'innestare e rinforzare nel cuore delle po-
polazione i sentimenti di pace e concordia,
compie uno de' più sublimi doveri del suo
ministero.

Non dubito che anche in seguito, il Clero
di questa diocesi s'uniformerà a questi prin-
cipi di carità cristiana.

Sua Signoria Monsignor vescovo greco-or.
parlò prima in slavo poi in tedesco nei seguenti
termini:

DegniSi Vostra Maestà Augustissimo nostro
Imperatore e Signore, accogliere graziosissimamente
l'umilissimo omaggio del Clero greco-orientale della
diocesi da Vostra Maestà affidata alle mie cure.

Mi permetta la Maestà Vostra che in questa
fortunatissima occasione, deponga a' piedi del Sovrano
Trono i più sentiti ringraziamenti per gl'innume-
voli, inestimabili benefici, onde e il clero della Chiesa
greco-orientale ed in generale l'intera provincia fu-
rono graziosissimamente ricolmati.

L'Imperatore si compiacque di rispondere in tedesco:

Accolgo con soddisfazione le porteMi espressioni di attaccamento alla Mia Casa ed all'Impero.

Possa l'attività conforme alla sua vocazione del Clero affidato alla di Lei direzione essere informata come finora, così anche per l'avvenire, a tali sentimenti e dominare dappertutto lo spirito di moderazione e di concordia, per il non turbato raggiungimento dello scopo alla vita prefisso.

L'Omnipotente L'assisterà nella Sua benefica attività.

Il presidente della Camera di Commercio, sig. Cav. Abelić, disse a Sua Maestà il seguente discorso:

Sua Maestà!

La rappresentanza della Camera di commercio e d'industria del circondario di Zara è grandemente commossa ed orgogliosa dell'onore, che ad essa la Maestà Vostra si è degnata accordare, di umiliarLe i suoi sentimenti di sincera fedeltà, profonda devozione e vivo attaccamento.

La Maestà Vostra, felicitando il nostro paese di Sua Augusta presenza, ha soddisfatto ad un luogo ed ardente voto di questa fedele popolazione: quest'atto, ch'è un nuovo segnalato beneficio, aumenta di pari misura le ragioni della nostra gratitudine e stringe vieppiù quei vincoli di affetto, che perennemente ci uniscono al Glorioso Trono della Maestà Vostra. Le acclamazioni di gioia, che la Vostra venuta spinge da cuori leali sulle nostre labbra, vanno accompagnate a molte speranze.

La Vostra determinazione di non lasciare quasi angolo della Dalmazia senza il conforto della Vostra Augusta presenza, andando incontro a non tenui disagi e fatiche, ci svela i Vostri paterni intendimenti. All'alta sapienza della Maestà Vostra non sfuggiranno i nostri grandi bisogni e quanto ancora rimane a fare per mettere questo paese in linea eguale di progresso agli altri più fortunati del Vostro esteso Impero, e rendere più fruttiferi i doni, dei quali la Provvidenza gli fu larga.

Noi nutriamo la più ferma speranza, che da questo giorno daterà per noi un'epoca di rigenerazione anche pel commercio e l'industria, e che noi saremo uniti agli altri paesi, nei quali il progresso ha spinto a larga mano i benefici della civiltà con vie più celeri e sicure. La venuta della Maestà Vostra rimarrà così impressa nei nostri cuori, come ne, nostri monumenti a caratteri indelebili, e la memoria di questo fausto giorno sarà dalla nostra riconoscenza tramandata, assieme col nostro affetto, ai nostri più tardi nepoti.

Dio protegga, conservi e benedica la Maestà Vostra Imperiale e Reale!

Alle quali parole, Sua Maestà così rispose:

Oltremodo gradite Mi riescono le assicurazioni di lealtà e fedele attaccamento che Ella Mi porge in nome della Camera di commercio ed industria di Zara.

Le Mie cure sono continuamente rivolte allo sviluppo del commercio e delle industrie di queste contrade, che mercè le sempre crescenti comunicazioni di terra e di mare vanno incontro a più florido avvenire.

A Loro, Signori, ed a' Loro commitenti non mancherà, certo, lo zelo ed il fermo volere, di approfittare delle circostanze e di contribuire indefessamente a quel benessere materiale, che non può essere raggiunto che colla cooperazione di tutti.

Io Li assicuro, Signori, della Mia Sovrana Grazia.

Il presidente della *Matica*, sig. Dr. Michele Klaić, disse in islavico:

La *Matica dalmatinska*, di cui è scopo di propagare la coltura nel popolo, si rallegra in ispecial modo della Vostra venuta, giacchè da essa spera un nuovo impulso alla coltura nazionale.

In nome di ciò la Presidenza della *Matica* umilmente saluta la Maestà Vostra, ed approfitta di questa fausta occasione per esprimere a V. M. i sentimenti della sua gratitudine pel grazioso dono che V. M. si è degnata di elargire alla società al momento della sua fondazione.

Si degni la M. S. di accettare l'omaggio di suddita devozione e di irremovibile fedeltà della *Matica* e di conservarla anche per l'avvenire nella Sua alta Grazia.

Sua Maestà rispose assai benevoli parole.

Nell'ultimo numero abbiamo troncato la relazione al punto in cui alle 3 ore pom. S. M. si portava a visitare gli stabilimenti pubblici civili. Numerosissimo popolo seguiva dovunque S. M. entusiasticamente di continuo acclamandola.

Nell'ufficio comunale S. M. si degnò informarsi del modo con cui erano distribuiti gli affari fra i singoli assessori e di intrattenersi con quasi tutti i consiglieri. Nella sala della Dieta si intrattenne S. M. con ogni singolo assessore della Giunta informandosi minutamente delle cose provinciali. Nel Tribunale visitò minutamente tutte le stanze, e così pure tutte le celle delle annesse carceri, rivolgendo la parola a singoli detenuti. Visitò S. M. quindi le scuole, ove fece esaminare parecchi scolari. Nell'Ospitale civile volle S. M. visitare tutto con cura, ed espresse quindi la Sua alta soddisfazione per l'ordine e la regolarità con cui l'Ospitale era tenuto.

Alle 6 ore ci fu *diner*, a cui vennero invitate oltre a 40 persone, delle quali daremo i nomi nel prossimo numero.

Alle 8 ore volle S. M., anzichè in carrozza attraverso le mura, recarsi per la *Calle larga* a piedi al Teatro, per assistere alla Accademia, che la Comune aveva apprestato in Suo onore. Per la *Calle larga*, splendidamente illuminata, S. M. fu da masse di popolo entusiasticamente salutata. Nel Teatro, sfarzosamente addobbato ed illuminato, fu dai signori vestiti in abito di gala e dalle signore abbigliate delle più fine *toilettes* accolto con una ovazione indescrivibile. I dilettanti della Filarmonica dovettero ripetere l'inno dell'Impero, che fu ambo le volte entusiasticamente accolto. S. M. si degnò rimanere in Teatro finchè l'Accademia ebbe fine. Di ritorno al palazzo fu dal popolo che Lo attendeva di nuovo entusiasticamente salutato.

Domenica, 11 corr.

La mattina della Domenica S. M. diede più di 200 udienze private.

Verso un ora pom. S. M. si portò a vedere in Spianata la festa popolare. Dopo aver per un quarto d'ora ammirato quell'incantevole spettacolo, ove immenso numero di gente abbigliata in vario costume nazionale era insieme frammista, e chi ballava il *kolo*, chi intendeva ad altri giuochi e chi ad apprestare le vivande, S. M. degnossi scendere dal padiglione, che era stato apparecchiato per la S. M., e far un giro fra il popolo. Noi rinunziamo a descrivere l'entusiasmo di questa scena; la nostra penna non potrebbe che debolmente riprodurlo.

Dalla festa S. M. si portò al *Miramar* per far un'escursione nel canale di mezzo, escursione in cui fu seguita da eletta schiera di cittadini imbarcatisi sull'*Adria*, vapore messo gentilmente dal Lloyd a disposizione del Comune.

Alle 6 ci fu *diner* a cui vennero invitate oltre a 40 persone.

La sera S. M. fece un giro per la città per vedere la veramente brillante illuminazione; quindi si portò, sempre entusiasticamente acclamato da immensa folla di popolo, al Teatro, ove si cantava il *Ballo in Maschera*, e dove assistito ad un atto, ritornava quindi alla residenza.

Lunedì 12 corr.

Alle 6 di mattina S. M. passò sulla spianata in rivista, le truppe di guarnigione, quindi si portò nel vicino Preparandio, ove visitò tutte le stanze con cura, fece esaminare alcuni candidati, ed infine espresse la Sua alta soddisfazione, dichiarando che quello era uno dei migliori istituti del Suo Impero.

Si recò poi a visitare gli stabilimenti civili da numeroso popolo continuamente acclamato. Con speciale interesse si informò della fabbricazione di rosoli e del vino, gustandone dei primi nelle fabbriche dei signori Luxardo e Salghetti e del vino bianco nella cantina della Società enologica. Nella fabbrica del sig. Luxardo, addobbata con lusso ed eleganza, era eretto per S. M. un bellissimo padiglione, donde S. M. si degnò di assistere al processo della fabbrica rosoli, esternando poscia al sig. Luxardo la sua soddisfazione.

S. M. assistette quindi ad una breve cerimonia ecclesiastica che aveva luogo nella chiesa greco orientale di S. Elia.

Alle 6 ci fu *diner*, al quale, oltre al seguito, furono invitate 35 persone, di cui daremo altra volta i nomi.

Alle 8 della sera S. M. si recò a bordo del *Miramar*, ancorato presso la riva „Francesco Giuseppe“. E qui ebbe luogo la frescata sul mare, immensa, indescrivibile e di un magico effetto. S. M. fu attesa alla riva con entusiastiche acclamazioni, e con simili acclamazioni salutata a bordo dalle barchette disseminate pel porto, le quali facevano corona alla galleggiante, ove la banda cittadina suonava scelti pezzi ed i nostri bravi dilettanti facevano risuonare l'aere del simpatico inno dell'Impero e della cantata apparecchiata per l'occasione dell'Augusta Visita.

Martedì alle 4 di mattina S. M. partì per Arbe e Pago, donde fece ritorno verso le 6 di sera accolto ed accompagnato alla residenza da immenso popolo acclamante.

Stamane alle 3 S. M. partì per Obbrovazzo e Benkovac, donde riederà questa sera.

Domenica al momento dell'udienza presso S. M. una signora dalla commozione cadde in svenimento. S. M. la sollevò, l'adagiò sul canapè e quindi chiamò la gente del seguito a prestarle le debite cure.

Il giorno stesso mentre S. M. traversava la Piazza dei Signori, venne a S. M. incontro una ragazzina vestita a bruno, la quale inginocchiatasi porse a S. M. una supplica. S. M. anzitutto alzò la ragazzina a presa la supplica, la confortò con affabili parole.

Alla festa popolare un contadino di età avanzata fattosi presso a S. M. e levatosi la berretta disse: *Ivala Bogu što prije smrti moga sam vidjeti mogu Cara. Bog mi dan zdravlje*. S. M. gli rispose sorridendo: *i tebi*.

Rileviamo che Sua Altezza il Principe del Montenegro, accompagnato da numeroso seguito, nel quale si troveranno, fra gli altri, i senatori signori Vukotić, Plamenac e Stanko Radonić, si recherà a Cattaro per complimentare Sua Maestà I. e R. Apostolica al Suo arrivo in quella città.

A Ragusa poi, Sua Maestà verrà ossequiata da una imp. deputazione turca, della quale fu già annunciata la venuta. Secondo notizie pervenute al signor console turco di Ragusa, detta deputazione sarà composta di Derviş-pascià, governatore della Bosnia, con sei ufficiali superiori, un dragomano, un segretario, e due aiutanti di campo, ed inoltre Azis-Bey, colonello maestro delle cerimonie, e primo aiutante di campo di Derviş-pascià, che verrà da Costantinopoli. (Avv.)

Sulle dimostrazioni con cui i Comuni della provincia intendono festeggiare l'Augusta visita sovrana abbiamo le seguenti ulteriori notizie:

Ragusavecchia. Incontro e spalliera di 760 terrieri canalesi con bandiere, preceduti da tre giovani a cavallo, di cui uno porterà il vessillo imperiale. Arco trionfale all'ingresso della borgata. Dodici fanciulle spargenti fiori. La borgata e le barche addobbate con bandiere, tappeti, fiori ecc. Apposita scalinata per l'imbarco.

Trappano. Decorazione con bandiere del porto, degli scogli, dei monti e della scogliera. Spalliera di barche peschereccie. Scala apposita per lo sbarco con padiglione attiguo, ed altro padiglione a mezza

strada tra la riva e la borgata. Addobbo con archi, festoni, bandiere, iscrizioni ecc. Arco trionfale presso l'edificio del comune.

Orebič. Incontro con fanciulle spargenti fiori. Dopo il primo arco eretto alla radice del molo grande, spalliera di 30 ragazze in costume nazionale e di 24 capitani e tenenti mercantili. Inaugurazione del nuovo cantiere dell'associazione marittima a *Šuplji Kamen* ed impianto delle aste del primo bark *Ruben*. Accompagnamento fino a Carzola col vaporetto *Concordia*, avente a bordo il consiglio comunale, e con due file di barche. Decorazione della borgata, e, la sera, illuminazione di tutta la riviera del comune di Sabioncello, con fuochi artificiali in Orebič e Kučište.

Comisa. Apposito ponte decorato per lo sbarco. Addobbo della borgata. Incontro con guete pavesate a festa.

Ombia. Ponte d'approdo decorato. Spalliera di gioventù del paese e dei villaggi. Dodici fanciulle alla nazionale spargeranno fiori. Corpi d'onore con bandiere. Addobbi.

Kotor, 1. travnja.

Svakome je ovdje za čuditi se gdje se još do danas nesabraše Bokeški pomorski kapetani koji se kod svoje kuće nahodn, najpače Prčanjani i Dobročani, da čas prije nastave megju sobom i priprave podobnu lagju sa kojom će Njegovo Veličanstvo Premilostivog našeg Monarhu, kad stigne sa parobrodom pod Kotor, izvesti iz ovoga do na obali. Mislim da veću čast nebi mogli sebi steći isti kapetani, no kad bi oni isti, kao što su u prošlo vreme i u Trstu, od parobroda do kraja dovezli premilostivog svog Cara i Gospodara. Poznato mi je da je ovdašnji kapetan Tomo Lipovac ob ovome već govorio nekim svojim sadruzima, i izjavio se da je spravan priteći u trošak bilo za podobnu lagju ili za drugu pripravu, samo ako će to i drugi učinjeti; sad neznam što će da bude, ali znam samo toliko da će veliki priekor steći svi oni kapetani, koji se kod kuće nalaze i koji bi mogli da to najlakše učine, pa bi im u najzadnje to i dužnost bila pošto se i sami na sve strane proglašaju da su u Boki najviši dio pomorci i da Boka broji, više no ma koji drugi predjel pomorskih kapetana.

Razumjeh baš sada, da je ovdašnja politična Vlast usljed naloga dobivenog iz Zadra, javila ovdašnjem gragjanskom društvu „Gardi“, da joj nije dozvoljeno prisustvovati kao takovo društvo u dočeku Njegova Veličanstva, a to zbog toga što nije od starije Vlasti odobren njezin unutrašnji Pravilnik, po kojemu evo puue 15 godina da sušestvuju, i vazda su se njezini članovi uljudno i pohvalno ponašali, tako da im nije u sve ovo prošlo vreme nigda na pripreki bivala niti ovdašnja politična vlast niti ma koja druga, i kao što je svakome poznato, učestvovalo je ovo društvo pri svakoj svečanosti kad su velika lica posećivala ovo mjesto, neizostavljajući ni priliku kad je nas posetio Veliki Nadvojvoda Albert. Razumjeh i to da je ovoj pripreki najviše krivo ovdašnje društvo „Mornarice“, koje je podnio utok starijoj Vlasti dostavljajući joj nezakonito sušestvovanje ovog izbranog i uglednog u sva kom gledištu učtivosti društva *).

No ipak ovo se društvo Garde nada da će dok megju nas prisprije Njegovo Veličanstvo, dobiti od starije Vlasti dozvoljenje, i ima na to svako pravo, pošto je ono sastavljeno od samih ovdašnjih gragjana a nije smiješano kao što je društvo Mornarice, koje bi se po pravu imalo zabraniti, i ima pravo na tome ovdašnji Načelnik da prosvjeduje, jer po kakvom razlogu to nemože biti da iz drugih Općina dogđu oružani u ovo mjesto, već neka svaka Općina u svojem krugu pravi svečanosti kako bolje nzmogne, i nek tako svaka na sebe prima odgovornost posljedica.

Sastanak mljetački.

Sve vijesti, što dolaze iz Mljeta, slažu se u tom, da se neda opisati sjajnost, kojom su ondje dočekali i ugostili austrijskoga cara. No od sjajnosti još je veća i važnija srdačnost, kojom su ga nekadanji mu podanici, još

*) Ko je god učinio utok, imao je pravo, jer zakon se mora osluživati. Mi smo u opće protivni svakome naoružanome društvu. Običajno pak starih vremena treba u gradovima barem preobraziti.

i danas u svojoj starosti krasna Venecija, nekoč gospodarica mora, pozdravila. Takva dočeka nijedan car austrijski i kralj lombardijski i mletački nije u Mletcih doživio.

Franjo Josip i Viktor Emanuel, kanda nikada nisu bili neprijatelji; grle se i cijelivaju kano braća na očigled množine ljstva, koje se tomu prizoru raduje, kanda se od njega nada vjekovitu miru sreće. Kroz mnoge i duge vjekove Italija i Njemačka vodile su ratove, sad u obranu pape, sad na skrušenje njegovo. Cari austrijski, predstavši njemačkimi carevi, baštinili su vjekovnu opreku megju Italijom i Njemačkom. Na oštrb njihov svršila se ona opreka postignutim u isti par jedinstvom i Njemačke i Italije. Ovaj sastanak u Mljecih kanda ntvrgjuje i posvećuje jedinstvo jedne i druge, kanda konačno usvoja gotove čine. A talijanski narod danas je sav u Mletcih, sav se raduje s Mljetačici svomu jedinstvu, svomu gostu, ovomu živomu dokazu, da je vjekovni rat dovršen, a započela vjekovita sreća mira.

Koliko bi se i trudilo ovomu dogagjaju oduzeti politični značaj, ipak on nemože ostati bez političkih posljedica. Poslje rata od godine 1866, u kojom su Italija i Pruska složno udarile na Austriju, car je austrijski prije praštao Italiji nego Pruskoj. Razlozi su tomu poglavito psihologični. Nad Italijom pokazalo se je austrijsko oružje slavodobitno, a čestit triumfator uvijek je velikodušan. Oprjeka megju Italijom i Austrijom vukla je izvor u načelu narodnosti. Talijan je radio zadobiti svoju slobodu izpod tujega gospodstva. Razlog je to, kojemu i protivnik mora priznati valjanost i štovanje. Prus je pako udario Nijemac na Nijemca, ne da zadobije slobodu već da obkorači gospodstvo. Onaj prvi bio je očiti protivnik, ovaj drugi lukavi potmajnik.

Dodajmo k tomu, da je Viktor Emanuel katolik kano i Franjo Josip, da je viteški karakter kano i Franjo Josip, da je vazda očit izpovijedao svoj revolucionarni karakter, kano što Franjo Josip očit izpovijeda svoje legitimno načelo, pa će se i odatle dokučiti, što ih obojicu megju sobom više privlači, nego li prama starcu Vilhelmu, koji svoju krunu podiže na glavu s oltara gospodnjega, da ju iskiti s biseri, otetimi u prevratnom ratu.

Mi odatle nebi rad izvodili nestalnih kombinacija političkih. No možemo vjerovati glasovom, da u Berlinu nisu zadovoljni s ovim sastankom, a još će manje biti zadovoljni velikim sjajem i srdačnošću, koja se je razvila u Mljecih.

Dobro je Moltke govorio, da je u Europi poskočilo štovanje, al nije poskočila ljubav prama Njemačkoj. Talijan je neljubi, kao što je nije nikada ljubio. Njezina premoć svuda dodijava, svuda zadaje brigu. Odatle se odnošaji sami po sebi razvijaju. (Obz.)

Politički pregled.

Staročeski klub držao je dne 4. o. m. skupštinu, u kojoj se je, kako „Pr.“ javljaju, s veće strane zahtjevalo, da se odustane od pasivne politike. Rieger odgovori, da to nemože biti tako naglo i umoli, neka se s odlukom počeka barem do careva dolazka. Sada da se nemože još znati, što bi se megjutim moglo u Beču dogoditi. Napokon bude zaključeno, da Staročesi ni ovaj put neće poći u sabor, već da će sastaviti spomenicu i odaslati ju po dvojici zastupnika vrhovnomu zemaljskomu maršalu.

O carevu put u Mletke pišu iz Berlina, da mu austrijski opozicionalni listovi pripisuju značaj, koji se ni najmanje neslaže s nazori austrijskih državnika. „General Schweinitz, njemački poslanik kod bečkoga dvora, boraveći u Berlinu, imao je prilike očitovati na pravom mjestu čnstva cara Franje Josipa i njegovih savjetnika. Sve vijesti opozicionálnih novina, kao da je sastanak austrijskoga cara s kraljem talijanskim naperen proti njemačkoj vladi, vrlo su tendenciozne. O tom

putu davno je već izvestio austrijski poslanik u Berlinu“. U ostalom su u Berlinu uvjereni, da će ovaj sastanak samo učvrstiti evropski mir.

Neda se ipak tajiti, da nekim njemačkim krugovom nije sastanak austrijskoga cara s kraljem talijanskim sasvim u volji. „Berliner Volk Ztg.“ potuživ se najprije, što je kralj Viktor Emanuele poslao u Mljette k svetčanomu otkriću Maninova spomenika ministra nastave Bonghia, poznatoga neprijatelja Njemačke, i što nije ovaj zastupnik talijanskoga kralja ni jednom riječi spomenuo krvave pobjede njemačkih sinova, kojima je dobila Italija svoju slobodu i neodvisnost, konstatira demonstrativni značaj spomenutoga sastanka. „Izmirena s Francuzkom i Austrijom, veli, netreba više Italija njemačkoga prijateljstva.

U članku, u kojem govori o sastanku austrijskoga cara s talijanskim kraljem u Mljecih, veli „Neue Fr. Presse“: Svi sadanji politički dogagjaji osnivaju se na berlinskom sastanku austrijskoga, njemačkoga i ruskoga cara. Onda su se već ova trojica careva dogovorila, da će u buduće u svih pitanjih postupati solidarno i da će se kod svakoga novoga dogagjaja sporazumjeti. Od to si doba austrijski, njemački i ruski car pišu privatne listove o političkih poslovih. Kod istočnoga se je pitanja dokazalo, da dobri sporazumak trijuh careva nije ostao bez povoljna uspjeha. Sigurno je, da ovim načinom raspravljaju i druga važnija pitanja, megju koje spada takogjer odnošaji megju crkvom i državom.

Kako istomu listu iz „pouzdana izvora“ javljaju, složili su se spomenuti vladari u tom, da se prizna nepogrješivost pape u vjerskih stvarih, ali osobna nepogrješivost pape, kako ju je proglasio Pio IX., da se ni najmanje neslaže s ugledom države i zakona. S odlučnima će se srestvi počekati, dok se neizprazni papinska stolica. Kod budućega izbora pape nastojati će vladari zajednički, da konklave izabere za nasljednika „pape Pia IX. samo čovjeka, koji bi opozvao dogmu o nepogrješivosti papinoj. Ako bi bio izabran za papina nasljednika čovjek protivna mnjenja, onda da će mu očitovati, neka se nastani, gdje mu drago, u Rimu da mu više nema mjesta.

Važnost careva puta u Mljette ocjenjuju i englezki listovi. „Times“ vele, da velika pomirljivost sadanje politike austrijske i talijanske daleko presiže djelovanje diplomacije. Narod se nikada ne žalosti ni neveseli samo prividno, ovo dokazuje na novo oduševljenje u Mljecih.

Domaće.

Questa mattina col vapore del Lloyd si attende S. E. il ministro dell'agricoltura Chlumetzki.

Monsignor Silvestro D.r Guina, preposito del capitolo di Spalato, ha rimesso a quell' i. r. capitano distrettuale l'importo di fior. 200, affinché dal medesimo sieno distribuiti, all'arrivo di Sua Maestà l'Imperatore a Spalato, fior. 100 all' i. r. truppe di guarnigione dal sergente in giù e gli altri fior. 100 fra le povere famiglie vergognose della parrocchia.

Con sovrana risoluzione 30 marzo a. e., al D.r Cosimo de Begna-Possedaria ed ai suoi parenti in linea collaterale fu concesso di portare il titolo di „conte“ conferito alla loro famiglia dalla fu repubblica veneta, col predicato „del Castello di Benković.“

Il personale geometrico addetto alla commissione provinciale per la regolazione dell'imposta fondiaria darà principio quest'anno ai lavori di campagna col 15 aprile a. e.

Constandoci — scrive l'Avv. Dalm. — che in generale i proprietari dei fondi non si danno premura di offrire ai geometri od in persona od a mezzo di un idoneo rappresentante le indicazioni necessarie per rilevare gli avvenuti cambiamenti, ma che anzi da molti viene ritenuto esser dovere del geometro di procurarsi a proprie spese un indicatore, stimiamo

opportuno di richiamare su di ciò l'attenzione di tutti i proprietari dei fondi, avvertendoli, che i geometri ne sono tenuti, ne devono procurarsi da sé un simile indicatore, poiché i dati che questi potrebbero offrire non avrebbero qualsiasi base di autenticità.

In mancanza di dati positivi, i geometri devono riportare nei nuovi operati i dati risultanti dagli elaborati del catasto stabile.

Quanto sia pericoloso siffatto procedimento per ottenere esatte intestazioni censuarie, ognuno potrà facilmente accorgersene, se considera le non poche inesatte intestazioni che sussistono negli atti dello stabile catasto, parte a motivo di erronee indicazioni durante i lavori relativi, e parte a motivo dell'ommissione da parte dei proprietari di denunziare all'evidenza del catasto i successivi cambiamenti.

Colle succitate operazioni di misurazione per gli scopi della regolazione dell'imposta fondiaria i possidenti dei fondi possono depurare la loro proprietà senza incontrare spesa qualsiasi per periti, ed è perciò che anche da questo lato sta nel loro interesse di non trascurare siffatta propizia occasione onde evitare i danni che ad essi deriverebbero da indebiti pagamenti di imposta in conseguenza di erronee indicazioni negli atti catastali.

Le operazioni saranno anche quest'anno intraprese in tutti i 13 distretti d'estimo della provincia, e nei piani di operazione furono compresi i seguenti comuni censuari:

Nel distretto di Zara: Zara, Nona, Verkè, Sdrelac, Bagno, Dobropoljana, Neviane, Pasman, Dignisca, Puvljana e Kolane.

Nel distretto di Benkovac: Benkovac, Buković, Lisčić, Bergud, Bilišane e Zelengrad.

Nel distretto di Knin: Kninskopolje, Polača, Badanj, Siverić e Dernaš.

Nel distretto di Sebenico: Boraja, Crappano, Castel-Andreis, Scardona, Dubravica e Velikaglava.

Nel distretto di Spalato I.: Sevid, Mravince, Kućine, Clissa, Žrnovica, Mnč inferiore, Sutina, Neorić, Dubrava, Gata e Cista.

Spalato II.: (isola Brazza e Solta) Villanuova, Povig e Pecišće.

Nel distretto di Sign: Bitelić inferiore, Bitelić superiore e Bajagić.

Nel distretto di Imoschi: Runović, Postranje e Riciće.

Nel distretto di Macarsca: Džasnice, Igrane e Živogošće.

Nel distretto di Lesina: Vrbagno, Vrbošca, Sfirze e Vršnik.

Nel distretto di Curzola: Kcarra, Smoquica, Blatta.

Nel distretto di Ragusa: Ljubac, Osolinik, Malfi, Petrovoselo, Mokošica, Obuljeno, Prievor, Rošgiatto, Jesenica, Sratnjice, Siljeski, Stravca, Duba, Kroma e Dunare.

Nel distretto di Cattaro: Podi, Kati, Kombar, Jonović, Baosić, Bianca, Iuračević, Bogisić, Radović, Gosić, Krasić, Zuhergje, Portorose e Merkovi.

Različite vijesti.

(*Valjan liječnik*). Dva prijatelja razgovarahu se, koji je najbolji liječnik u gradu. Jedan je hvalio dva tri, a drugi uporio samo jednoga. Najzad, kad prijatelj nije nikako hotio priznati najboljim hvaljenoga liječnika, razpali se zagovaratelj toga jednoga te ozbiljno: „Ta nemojte, molim vas, — ta on je liječio i pokojnu moju maćuhu, i pokojnu moju punicu, i pokojnu moju ženu — bog im duši dao lako.“

(*Dvije osude i što reče nepravnik*). Strukovnjački list „La Gazette des tribunaux“ u Parizu donese neki dan dvije osude. Neko okrađe 1.500 franka i dobi 10 godina teška posla. Drugi pokrade 900.000 i ode na 2 godine u zatvor. Po tih mudrolijah, reče nepravnik, ko u Francuzkoj okrađe milijon, bit će mu i kazna i krivnja oproštena, dosegne li pako kogod pribrati tugjih 10 milijuna, taj će morat biti i te kako odlikovan. — Ko zna, nije li nepravnik pravo rekao!

(*Ne na vodi*). U njemačkoj vojničkoj prisegi sadržane su riječi: „služit ću vjerno cara i na kopnu i na vodi.“ Neki dan nagje se u Drazgjanah oštrouman mladić, kojemu nebijahu u volju te riječi. Kad dogje do riječi: „i na vodi“ nehtjede ih izustiti, sudac, da s vodom nije šale. Na nagovor častnika

poče opet s početka, nu kad dogje do kobnih riječi, spusti opet ruku i reče: „Ne, na vodi neću; bit ću dobar vojnik na kopnu, nu na vodi neću.“ Istom kad mu je desetak puta protumačeno, da ga shog one dvije riječi neće niko na vodu goniti, već da je ista prisega za vojnika na kopnu i na vodi, te da se zanj neće sad sastavljati nova prisega, izusti strahovite riječi, al mu nemogoše iz grla, a da glavom nezaklima, da mu nikako nisu po volji.

(*Darwin o ženitbi u rodbini*). Dne 16. o. m.

čitao je Darwin u statističkom društvu u Londonu o ženitbi u rodbini. Naveo je strahovite istine. Polovice svih lugjaka i tupoglavaca po englezkih i škotskih ludnicah potječe iz braka bliže rodbine. Darwin nije taj možda samo umovao već je imao pri ruci brojeve. Od 8170 lugjaka u Englezkoj, potječe ih iz braka iz bliza roda 4380, u Škotskoj od 1179—514. — Doista dosta razloga, da svako nastoj, neka se čeljad iste krvi i žice neženi megu se.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10

pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50

pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50

pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14

pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14

sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17

pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18

pravi englezki Prince of Wales remontoir

sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstrojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18

čisto mala urica za ota-

spogje od pravoga srebra pravo pozlatita, s lančićem preko vrata od talmi gaz-i jam. pismom.

Samo fr. 13

pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22

najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24

srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lančićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36

zlatni cilindar sat br. 3 s lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 45—70

zlatni Anker sat lančićem i medaillonom od talmizlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 24, 26, 28

mala zlatna urica za gospogje uz lančić, medaillon od talmizlata i jamčevnim pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12

„ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14

„ „ „ na skok . . . od for. 13—18

„ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18

„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17

„ „ „ sa krist. staklima . . . od for. 14—17

„ „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19

„ „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23

„ „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23

Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36

„ „ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30

„ „ „ emailiran . . . od for. 30—36

„ „ „ sa zlatnim poklopcem . . . od for. 35—40

„ „ „ (mantel) . . . od for. 38—48

„ „ „ email. sa diamantima . . . od for. 38—48

„ „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45

„ „ „ dvostr. zaklopcem 8 . . . od for. 40—48

„ „ „ rubina . . . od for. 40—48

„ „ „ email. sa diamanti . . . od for. 50—65

„ „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tući sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:30 ili 2 fr. najfinije švarzvarde poredanske: email. zidne ure, jamči se na tri godine d dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60

Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28

„ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25

„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . . od for. 25—36

„ Anker remontoirs . . . od for. 28—30

„ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40

„ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36

„ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45

Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58

„ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120

„ „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75

„ „ „ za gospogje . . . od for. 40—48

„ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60

„ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56

„ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100

„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150

Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100

„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnini i lažnim oglasima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igracaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koristi štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svjetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftiniju cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj

Caršinski stoji:

na godinu f. 10.
" po godine f. 5.
" mjesec " 1.

van Caršine s poviškom po
Starakoga troška.

Za paroke li pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.

Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima
Upravištva i Uredništva
i kod svijet. e. k. poštarskih

Za priopćena pisma plaća
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 31.

Zadar 17 Travnja 1875.

God. I

U Zadru, 17 travnja.

Presjednik je zemeljskoga Sabora u ime
cijeloga naroda, u ime cijele zemlje u Zadru
pozdravio Cara, a Car odvratio na pozdrav
cijelomu narodu, cijeloj zemlji:

Sreću Mi godi da se nalazim među
ovim junačkim narodom, koji kako u sretnim
tako u nesretnim danima uvijek je vjeran bio
Mojoj kući i Oesarevini te visoko i ponosito
čak u daleke krajeve svijeta nosio austrijsko
ime. Moje će brige biti uvijek obraćene na
razvitak ove zemlje, koju, radi njezina polo-
zaja i izvrstnih svojstava njezinih stanovnika,
čeka da zapremi važno mjesto među po-
krajinama Moga Carstva.

Kako će naša najnovija povjest har-
moniču spomenuti dan u kojem se Nj. Veli-
čanstvo udostojilo, da na naše zemljište stupi,
u kojem se kralj odlučio na put da svojim
očima vidi vjernoga mu naroda i da mu ra-
zabere potrebe, tako će ona zlatnim slovima
zabilježiti riječi koje je Car Presjedniku i
kroz njega narodu odvratio.

Narode! Pred cijelim svijetom, sa naj-
višeg mjesta, od tvoga Cara i Kralja tvoje
ti je junaštvo zasvjedočeno. Pred cijelim te
svijetom kralj sam hvali sa tvoje nepokole-
bive vjernosti; pred cijelim ti svijetom kralj
svjedokom da je čak u dalekim krajevima
svijeta kroz tebe austrijsko ime štovanja stekao,
da si njemu svedjatelj od ponosa bio.

Ubog si, narode, svakojake te potrebe
i nevolje tištu, ali Tvoj te Kralj uvjerava,
da će On svoje brige obratiti na razvitak
ove zemlje. Tvoj te Kralj uvjerava da si ti
pozvan da zapremiš važno mjesto među po-
krajinama Njegova Carstva.

Carška se riječ ne periče. Zlatnim će
se slovima ona u našoj povjestnici zabilje-
žiti, jer nam je ona navjestila bolju bu-
dućnost.

Sada Car pokrajinu pohagja. Svuda ga
ista narodna srdačnost i privrženost sreća,
ali ga svuda sretaju iste potrebe i iste
nevolje. Car se veseli narodnoj ljubavi i
privrženosti; a narodne će nevolje ukloniti,
narodna će potreba zadovoljiti.

La città di Zara può andar superba
dell'accoglienza fatta a Sua Maestà l'Impe-
ratore.

Il Comune, validamente assecondato dai
comitati e dai privati, ha apparecchiato delle
feste, di cui nulla di meglio si avrebbe po-
tuto desiderare. Sia onore a Zara!

La Sovrana soddisfazione, in mille modi
espressa durante l'Alto soggiorno in questa
città e rinnovata al momento della partenza
con parole le più lusinghiere rivolte al Po-
destà, è meritata ricompensa a tante premere.

Anche i giornali di Vienna, tanto verso
di noi finora parchi di lode, non hanno che
parole di encomio e di ammirazione per l'ac-
coglienza che Zara ha fatto al Monarca. Essi
fanno confronti con città ben più di Zara po-

polate e ricche, ed i confronti sono per Zara
lusinghieri.

Zara ha fatto il dover suo. Noi non du-
bitiamo che anche le altre città e borgate
della provincia faranno il loro.

E siamo sicuri poi che S. M. troverà
ovunque quell'elemento principale di ogni fe-
sta, la cordialità, senza di cui le più sontuose
apparizioni sbiadite, e con cui le più umili
riescono splendide.

Viaggio di S. M. l'Imperatore.

Ritornata da Benkovac, S. M. partì la
mattina seguente per Sebenico. La riva Fran-
cesco Giuseppe era già alle 5 del mattino
gremita di gente. Dall'arco trionfale alla spon-
da facevano spalliera signore e damigelle, che
ad onta della fredda brezza mattutina, tanto
di buon ora avevano abbandonate le molli
coltri, per salutare ancora una volta l'amato
Monarca.

Giunto alla riva, S. M. fu accolto da
immensa ovazione, che lasciò visibilmente
commossa la M. S. Prima di montare lo scal-
le, l'Imperatore diresse affabili parole al Po-
destà, ringraziandolo per la cordiale accoglienza
avuta ed assicurandolo che l'avvenire di que-
sta città capitale Gli stava a cuore.

Quindi il *Miramor* si mise in moto ed
a lui tennero dietro la *Fantasia*, il *Gargnano*,
l'*Andreas Hoffer* e l'*Adria*, il quale ultimo
conduceva a Sebenico circa 300 cittadini di
Zara.

Ed ora diamo luogo ai telegrammi e
corrispondenze che sul viaggio dell'Impera-
tore ci vengono dagli altri luoghi.

Arbe, 13 aprile.

L'Imperatore giunse alle 7 $\frac{1}{2}$ del mat-
tino. Ottanta zoppoli imbandierati gli mossero
incontro. L'isola tutta si era riversata in cit-
tà, ove venne accolto con interminabili *zivio*
ed indescrivibile ovazione. La città era be-
nissimo addobbata con archi, bandiere, arazzi.
Poco lungi dal luogo dello sbarco si ergeva
un magnifico arco trionfale alto 36 piedi,
sulla cui fronte scorgevasi una superba aquila
imperiale lavorata di erba, la coda e le ali
di aloe. Visitata la Chiesa, le scuole e l'Uf-
ficio comunale, S. M. partì fra entusiastici *zivio*.

Di ritorno da Pago S. M. fu dinuovo
salutato dai nostri zoppoli postatisi colla banda
cittadina presso i Loni.

Il paese continua ad essere in festa. Que-
sta sera ci è grandioso ballo. *)

Pago, 13 aprile.

Qui S. M. l'Imperatore fu accolto con
indescrivibile entusiasmo. La città era benis-
simo decorata con bandiere e tappeti; ar-
co trionfale al luogo dello sbarco, e lun-
ghesso il cammino spalliera di ronde villiche.
S. M. visitò le scuole, la chiesa, le saline e
l'ufficio Comunale, ove venne ossequiata dal
governatore di Fiume, che era giunto col *La-
cifer*. Quindi S. M. partì entusiasticamente sa-
lutato da una folla di popolo.

Tardi per poter esser stampata in questo numero,
abbiamo ricevuta una lunga descrizione delle feste di Arbe.
Ne pubblicheremo nel numero venturo alcuni interessanti
particolari. N. d. R.

Benkovac, 14 aprile.

La borgata è tutta pavesata a festa. Im-
mensa quantità di popolo attende l'arrivo del
Monarca, che poco stante comparisce col bril-
lante suo seguito e viene salutato da inter-
minabili *zivio*. All'allocuzione slava del Po-
destà il Monarca rispose benevoli parole in
tedesco.

Appena giunta S. M., passò in rivista la
Landwehr, quindi visitò la chiesa gli uffizi
pubblici e la scuola, sempre entusiasticamente
salutata da immenso popolo esultante. Verso
le 9 S. M. partì per Obrovazzo.

Obrovazzo, 14 aprile.

A Karin, ove venne accolta da clamo-
rosi *zivio*, S. M. visitò anzitutto la chiesa,
quindi assistette alla pesca delle ostriche me-
diante palombaro, degnandosi di gustarne al-
quante. Quindi nel cortile della casa contadi-
na di Gliso Susa ebbe luogo il *dejeuner* im-
periale. S. M. contornato da villici e dai mem-
bri del Consiglio comunale di Obrovazzo si
mostrò affabilissima.

In Obrovazzo S. M. giunse verso le 12,
salutata entusiasticamente da una immensa folla
di gente. Rispose in tedesco alla arringa del
Podestà tenuta in slavo. Quantunque il borea
avesse distrutto molti dei preparativi fatti, la
città era benissimo decorata. Visitati i pub-
blici stabilimenti, S. M. ripartì per alla volta
di Smilčić.

Sebenico, 16 aprile.

L'arrivo di S. M. fra noi avvenne ieri alle
2 pom. secondo lo stabilito programma. Non vi
descriverò l'entusiasmo, con cui fu salutata la
M. S. da questo popolo, che fin dalle 10 del
mattino prese posto in bell'ordine sulla riva per
attendere, nè vi descriverò la scena pitto-
resca, che offriva questo porto seminato di
mille barchette imbandierate, che bordeggiavano
fra i piroscafi ancorati, i quali avevano preceduto
S. M. di più d'un'ora. Sono cose a immagi-
narsi difficili, a descriversi ancor più. Dirovi
piuttosto dell'ordine dal comune stabilito pel ri-
ceivimento. Sulla parte più ampia della marina
presso la riva era eretto un magnifico padiglione
ottagono di squisito lavoro con drapperia a co-
lori nazionali e con rilievi dorati. Tutto lo spazio
circostante era tenuto sgombro con una spalliera
di ronde villiche di tutto il comune, e l'unica
uscita che vi rimaneva era un bell'arco trion-
fale a mezza via fra il padiglione e il palazzo
vecevile, destinato a residenza imperiale. La via
dal padiglione sotto l'arco trionfale fino alla re-
sidenza era coperta di tappeto e tenuta sgom-
bra da spalliera di rondari, non altrimenti che il
grande quadrilatero su cui era il padiglione. Un
lato del quadrilatero, segnato tutt'all'intorno di
stendardi imbandierati e di festoni pendenti di
verdura e fiori, era con grande eleganza ornato e
segnava la parte ov'era la tribuna per acco-
gliere le signore. Oltre la spalliera delle ronde
villiche tutto all'intorno, ai due lati del padiglione
era sfilata in due squadre a destra ed a sinistra
una specie di guardia d'onore di borghigiani,
non armata di fucili come le ronde, ma di pi-
stole e angiarro alla cintura. La bellezza della
gioventù che formava questa guardia, il loro ab-
bigliamento, lo splendore delle loro armi, attrae-
vano gli occhi di tutti gli spettatori, non meno
che le ventiquattro giovanette del borgo in ric-

chissimo costume nazionale, che dovevano precedere S. M. spargendo fiori dal padiglione alla residenza. È inutile che vi dica, come tutta la città è imbandierata, come tutte le finestre sono adorne, come ogni punto rilevante della città ha un suo particolare addobbo; ma non posso tacere, come l'atrio del palazzo vescovile col cortile per cui si passa alla scala fu ridotto con gusto assai squisito ad un incantevole giardino, zeppo di piante, per lo più esotiche, disposte in ordine sì naturale da non lasciar neppur pensare che sia cosa recente e improvvisata. Devo rilevare egualmente il colonnato dinanzi al teatro, formato di due specie di piante, che sembrano meno prestarsi all'uso di agave (aloe) e di cactus (fico d'India). Le colonne coi loro capitelli sono formate di foglie della prima, il rimanente del pezzo architettonico ornato delle foglie spinose della seconda. È questo un pezzo che fu ammirato dai forestieri!

Alle 2 ore p. m. arrivava S. M. Devo io descrivervi l'ansietà con cui veniva atteso che ponesse il piede a terra, ed a segnargli il sempre di nuovo prorompente tuono del *Zivio*? Devo esporvi l'ordine con cui S. M. fu in prima salutata dal podestà sotto il padiglione, indi accompagnata alla residenza, o descrivervi la ressa con cui il popolo dalla piazza di ricevimento si trasportava alla più ampia dinanzi al palazzo? Appena salita nelle sale, S. M. comparve al balcone a salutare il popolo raccolto, nel qual momento l'entusiasmo potenziato proruppe in nuove più fragorose acclamazioni, l'unica espressione delle quali era *Zivio!* mille volte ripetuto. Delle consuete presentazioni devo dirvi come S. M. degnandosi di trattenerli singolarmente coi membri della rappresentanza comunale, toccò di tutti i principali bisogni del paese, infondendo la più fondata fiducia nella paterna sua cura di soddisfarli, coll'aver mostrato d'esserne precisamente informata.

Ritirati dopo le presentazioni a bordo, dopo il pranzo a cui vi furono parecchi inviti, la M. S. discese di nuovo a terra per vedere l'illuminazione, sturbata purtroppo dal vento, che impedì l'accensione dei 10,000 lumi disposti sul duomo a segnare le bellissime linee architettoniche dalla cima della cupola fino alle fondamenta. Che la M. S. venisse nel giro della città ovunque acclamata dal popolo è cosa che s'intende da sé: com'è cosa affatto naturale a S. M. il salutare a destra e a sinistra con quell'affabilità che attrae e rapisce. Peccato che la regala di donne così ben preparata, non ebbe lo splendido effetto, che avrebbe dovuto produrre, e ciò parte pel vento piuttosto forte che dominava, parte per la debolezza della luce elettrica, che artisti scarsi d'abilità e di mezzi s'erano impegnati di produrre. In più luoghi forse le nostre comuni avranno fatto meglio festeggiare S. M. coi mezzi propri, che affidarsi a promesse di speculatori forestieri. I due punti d'illuminazione completamente riusciti furono il casino, posto a riparo del vento, e la marina, illuminata con fiacole che vi resistevano e con variopinti palloncini.

Prima di chiudere la giornata del 16, vi aggiungerò le notizie ricevute da Stretto e da Zlarin. Nel primo dei due comuni S. M. si degnò di discendere a terra e prender residenza nella casa del comune. L'ingresso di questa fu decorato con un semplice rivestimento delle pareti con ellera, ma in forma sì naturale da ingannare l'occhio più penetrante. Ciò è tanto vero, che S. M. in passando si fermò a tastare colla mano per scoprire se in fatti fosse un fenomeno naturale od un artificio, ed ebbe a manifestare la sua sorpresa nell'accorgersi dei semplici mezzi con cui l'industrioso villico decoratore seppe così bene imitare la natura. Sul piazzale dinanzi al Comune si ballava doppio *kolo*, che S. M. si affacciò ad osservare: uno di 24 contadine vestite a nero, che avevano preceduto S. M. spargendo fiori; e l'altro di 36 altre vestite di scarlatto colle treccie sparse per le spalle. S. M. visitò la scuola, assistette all'esame, indicando le materie nelle quali voleva udire gli scolari ed espresse al maestro la sua soddisfazione per le

risposte. Alla partenza dal porto il numero delle barchette imbandierate che accompagnava a vela il piroscalo di S. M. era così grande, che questo dovette fermarsi finché quelle si allontanassero alquanto.

A Zlarin S. M. fu aspettata dai pescatori di corallo con le loro barche armate di attrezzi e fornite di corbe di corallo recentemente pescato, che S. M. si degnò di osservare informandosi minutamente del modo con cui viene estratto dalle oscure profondità del mare.

In questo momento S. M. pone piede a terra per visitare gli istituti e per ricevere le udienze. A domani.

Knin, 17 travnja.

Načelnik i poglavar kotarski, otidoše na susret Kralju. Glasba po varošu otvori današnju svečanost. Narod vrvu u grad. Grad je urešen zastavama carskim i trebojnicam. *Zivio* nas premilostivi Kralj Frane Josip I.

Ecco il nome dei signori, che oltre al seguito ed ai militari, furono durante il soggiorno di S. M. a Zara invitati alla mensa imperiale. Il primo giorno:

I signori: Abelić, presidente della Camera di commercio; Böhmer, direttore prov. delle finanze; de Borelli conte Andrea, capitano di porto; Bratanić, agente consolare italiano; de Fanfogna conte Gio. R., membro della Camera dei Signori; Fortis, consigliere di luogotenenza, capitano distrett. di Zara; Glišić, agente consolare ellenico; Knežević mons. Stefano, vescovo gr. or.; Ljubiša cav. S., preside della Dieta; S. E. Maupas, arcivescovo metropolitano; D. r. Pozzi consigliere aulico; de Paitoni, presidente del tribunale; D. r. Pavišić, ispettore scol. prov.; Rossi-Sabatini, presidente d'appello; D. r. Smirić, procuratore di finanza; de Stermić-Valerociata cav. F., vice-consule ottomano; Trigari, podestà di Zara; S. E. Fontana, consigliere intimo; Bianchi, decano capitolare; de Borelli conte M., presidente del comizio agrario; D. r. Giljanović, presidente della Camera degli avvocati; D. r. Klaić, deputato al Consiglio dell'Impero; de Zamaña, ciambellano.

Il secondo giorno:

I signori: Albori, cons. d'appello; D. r. de Begna-Possedaria conte Cos., deputato al Consiglio dell'Impero; Buzolić D. r. S., direttore del preparandio; D. r. Cerrone, cons. sup. di finanza; D. r. Danilo, cons. luog.; Degiovanni, cons. d'appello; Franz, cons. d'appello; Giuriceo, cons. d'appello; de Grisogono, commissario sup. di polizia; Ivčević M., direttore del ginnasio; Ivanić, cons. montanistico; Kurlić, archimandrita greco-orientale; de Krekić, cons. luog. in pens.; Luxardo, vice-pres. della Camera di commercio; D. r. Mery, cons. luog. in pens.; Nikolajević, protopresb. greco-orientale; Nani, cons. sup. di finanza; Petricoli, poss.; Piperata, cons. del tribunale prov.; cav. de Seifert, cons. di luog.; Salghetti-Drioli, poss.; de Tomašić, cons. del tribunale prov.; Vanmüller, cons. d'appello; de Vergerio, cons. di luog.; Vranković, assessore della Giunta; Zarić, ispett. scol. prov.

Il terzo giorno:

I signori: D. r. Antonietti, cons. di luog.; Bianchi, assessore comunale; Bertoli, ispettore del Lloyd; Curinaldi, direttore delle poste; Danilo G., deputato alla Dieta; Filippi presidente; Gligo cons. d'appello; Guglielmi preposito; Ivello agg. giud.; Iljić, onorario della Metropoli; Koch, cons. sup. di finanza; Koporić, cons. luog.; Lalić, pres. d'appello in pens.; de Lantana, poss., Ljubić, assessore della Giunta; D. r. Milković, cons. luog.; Milković, cons. del trib. prov.; D. r. Missaglia, direttore dell'ospedale; Nakić, poss.; D. r. Nikolić, procuratore sup. di Stato; de Ponte, poss.; Rossi, direttore della scuola reale inf.; Sabalić, cons. luog.; de Stermić-Valerociata cav. N., possidente; Tomšić, capitano di porto in pens. e assessore com.; Willenik, procuratore di Stato; Wisgril, direttore dei telegrafi.

Ecco i menus delle mense imperiali nei giorni 10, 11 e 12 aprile:

Diner du 10 April 1875.

Potage. — Potage à la Colbert.
Hors d'Oeuvre. — Petits croustades à la Périgord.
Relevés. — Branzino à la Bearnaise. Pièce et filet de boeuf à la flamande.
Entrées. — Supreme de becasses à la Talleyrand. Hare de sanglier à la gélée. Sorbet.
Rots. — Chapons de Vienne.
Entremets. — Artichauts à la Lyonnaise. Savarin à la St. Honoré.
Fromage. — Fromage de Roquefort.
Glaces. — Glaces aux abricots et au chocolat.
Dessert.

Diner du 11 April 1875.

Potage. — Potage à la Gredap.
Hors d'Oeuvre. — Magonaise à la bonarda.
Relevés. — Pièce de boeuf et jambon à la jardinière.
Entrées. — Poulardes à la Monglas. Sorbet.
Rots. — Aloyau de veau, Salade.
Entremets. — Asperges en branches. Riz à l'Impératrice.
Fromage. — Fromage de Chabert.
Glaces. — Glaces aux groseilles et au café.
Dessert.

Diner du 12 April 1875.

Potage. — Potage à la Clairmont.
Hors d'Oeuvre. — Foies gras en belle vue.
Relevés. — Boeuf et rosbacef à l'anglaise.
Entrées. — Turban de veau à la Toulouse. Sorbet.
Rots. — Poulardes hordées, Salade.
Entremets. — Petits pois aux herbes. Flan aux fenta à la Marquise.
Fromage. — Fromage d'Eidam.
Glaces. — Glaces aux griottes et au caramel.
Dessert.

A completamento della nostra narrazione, pubblichiamo la seguente dettagliata descrizione della visita fatta da S. M. alla fabbrica rosoli del sig. Girolamo Luxardo:

Sua Maestà, esaminate attentamente ed in dettaglio tutte le sette sezioni della fabbrica che erano in pieno movimento, degnossi di assaggiare il frutto marasca conservato fresco con apposita preparazione ed odorò l'estratto che usciva dalle quattro grandi macchine Mavigliesi.

Entrò nell'elegante padiglione eretto in memoria dell'Augusto Visitatore, ammirò la ricca collezione delle medaglie e dei diplomi d'onore riportati dalla fabbrica nelle differenti esposizioni, e degnossi di assaggiare il liquore e di lodarne la perfezione.

Sua Maestà, abbandonato il padiglione ed allontanatosi più di 30. passi, ritornò una seconda volta soggiungendo di voler nuovamente vedere la bella esposizione.

Esaminatala e rivoltosi al proprietario Cav. Nicolò Luxardo, soggiunse:

„Mi consolo. Questo suo bellissimo stabilimento fa onore alla Capitale ed a tutta la Dalmazia.“

S. M. degnò trattenerli nella fabbrica più di mezz'ora.

Dai lavoranti raccolti all'uscita veniva salutato con ripetuti entusiastici *evviva*.

Dom i ušiona gladi odgajanja

I.

Dijete stupa na pozorište ovog svijeta, u posve nevoljnom i kukavnom stanju, neznajući ni ni malo pomoći. S njim se ragaju sve tjelesne sile i moći duševne, koje su mu potražile da poludi svoj cilj; ali je sve to nekako sakriveno, kao u sijemenu i kliči; ote sile drijemaju i poživaju u njemu; dok ih neka vanjska djelujuća moć i shodan postupak ne potakne da se probude i podma djelovati. Nu sve to se uoda postidi bez togie pomoći i dvorbe. Boz ovoga tijelo bi okrijavilo, a umu bi sile gualo u ubitaknom drijemaju, da se koje umu bide nepotara, kako bi moći duševne postupno razvijale, te shodnim postupkom do znanja privagjalo, što no ja potrebito svakomu čovjeku koji hoće magju ljudai vršiti, ovaj zadatak na opće i posebne blagostanje. Sve to jedino se dade postidi odgajanjem.

Treba dijete još od malenih nogu odgajati, i nije dosta samo uzbujivati u njemu još u duboku

snu njujano sposobnosti i moći, nego moramo pu-
poljku slično dijete iz sna trgnuti, i tako ga naobra-
ziti da bude kadro, kakog reko, postići svoje opredi-
jelenje. Ako nam je do tog stalo da nam uzgoj
ožugjenim plodoni urodi, to nemiemo promašiti
dobe, koja je na odgoj najshodnija. Doraste li di-
jete i postigne li zreliju dobu, a nisu mu duševne
moći za rana shodnim načinom pobjugjene i razvijene,
nisu li klice, iz kojih se zlo ragja, te najpogibelnije
posljedice već za rana otkrivene i malo po malo
oslabljene, tad će se s odgojem slabije dapače zlo sta-
jati. Kao što poljodjelcu ne može valja dobro op-
dijelavati, te ju dobrim sijemenjem zasijati, tako se
mora i čovječansko srce odmah iz početka marljivo
obdijelavati i dobrim sijemenjem zasijati, ako že-
limo da nam dijete postane valjanom i dobrom
vjeekom. Nećini li se to, zanemari li se i zapusti di-
jete; naraste li bez odgoja ili zasade li mu se klica
pojmovi i načela; dopustimo li, da se iz početka i
njegovu srcu uvriježe zle pohote i navade; tad je
pripravljena za njega njegova propast i nesreća za
cijeli buduću život.

Zanemareno odgajanje od malenih nogu rođa-
kuckoga dokazom nam je tolikih opasnih i zločin-
stava i imadema pojedinih slučajeva, kako je dijete iz-
trgnuto iz kruga ljuckog i društvenoga života, po-
tli yljalo hraneći se korejem, travom, prijesnim me-
som itd., hodajući četveronoške, oružane i zatijajući
poput njeme životinje. To dovoljno dokazuje kako
čovjek spomenjkanja odgoja ston se odgojenja
posve otuđiti može. A povijest nam je u tomu naj-
vjerulija učiteljica i svjedoči nam kako ljudi bez
odgajanja srca bili su najkrutiji zalumčari i zlovo-
ri. Svijedokom su nam jošter divlji puci, i ako svr-
mo na nje okom, naiđemo na golemu nevolju, na nepo-
dobštine, na moralne izrode itd. a to sve jer svijetlo
odgoja i obuke nije razpršilo tmine, koje prikrivaju
one narode. Statistika brtji svake godine toliko zlo-
činstva te nam i ona svjedoči, kako je neoplene-
njeno srce čovječje kadro svega. U istinu niti Ner-
niti Kaligula, niti Julijan odmetnik, nebi bili toliko
nevolja nanili na čovječanstvo; niti Ario i Lu-
thr enanili toliko zala crkvi, da jim srce trebalo
bilo lišeno valjana odgajanja, a čud prave bratinske
ljubavi.

P. V. ...

Politički pregled.

Srpski crkveni kongres sazvan je, kao
što smo već javili, na 30. svibnja. Ako šta-

zakon povjesti, koji je najviše probugjen u
Njemačkoj, opojenoj velikom njezinom sre-
ćom.

Liberalni englezki list „Daily News“ dr-
ži taj sastanak susjednih vladara činom umi-
renja za čitavu Evropu. Ima u Italiji, veli,
raznih nezadovoljnih živalja, koji se nedadu
popraviti.

Obadva vladara htjela su dokazati, da
mogu zaboraviti, što je bilo, na korist sada-
šnjosti i budućnosti. Italija i Austrija treba
mir, a što se ova potreba posvjedočuje, u
tom je baš najveća važnost toga sastanka.
U istom skoro smislu piše konservativni „Stan-
dard“.

Pruski listovi raspravljaju opet sadanje
odnošaje Njemačke napram Francuzkoj; povod
im je dala prisutnost triju poslanika njema-
čkih u Berlinu. „National Ztg.“ nećdi se,
što se s francuzke strane prigovara njemačkim
novinam, da poremećuju mir. Pita se samo,
veli „Nat. Ztg.“, nisu li za opći mir pogibe-
linja najnovija vojnička srestva u Francuzkoj,
svakako se njimi kriza samo pspješuje. Fran-
cuzka neće moći duže vremena uzdržavati
vojsku od 600.000 momaka.

Ali i svakomu drugomu slučaju, veli pru-
ski list, gleda Njemačka mirno u susret.

Osim toga zanimaju se njemački listovi
notom, što ju je upravlja njemačka vlada na
belgijski kabinet. Kako „Courier de Bruxel-
les“ javlja, nije ta nota ostala bez uspjeha.
Povedena je naime na novo istraga proti Du-
chesne-u, koji je okrivljen, da je pisao list
nekomu francuzkomu nadbiskupu, u kojem
se je nudio, da će ubiti kneza Bismarka. Kod
prve istrage pustili su Duchesna na slobodu
radi pomanjkanja dokaza. Usljed spomenute
note ima već belgiskih listova, koji odlučno
pišu proti Njemačkoj.

Ova nota učinila je u Belgiji vrlo neu-
godan utisak. „Independance“ zahtjeva neka
vlada cijelu stvar razjasni. Ovom notom, veli
„Indep“, pokušala je Njemačka, nebi li pri-
silila belgijsku vladu na neke promjene u
zakonodavstvu. Ali Belgija neodustaje tako lako
od svojih prava.

O novu „atentatu“ proti knezu Bismarku
pripovjeda „Voss. Ztg.“: Nekomu svećeniku u
Poznanjskoj dogje prije nekoliko dana čovjek,
ponešto uzrujana lica, i ponudi mu se, da će

tanti della Giunta, del municipio, del Comizio agra-
rio, della Società enologica e di altre società nonchè
da molti cittadini discese alla casa del Podestà sig.
Trigari, ove si compiacque di ricevere i suddetti rap-
presentati.

I cittadini di Zara presentarono più di 300
viglietti di visita a S. E., che il giorno addietro par-
ti col seguito imperiale.

Alli 31 marzo 1875 l'importo versato dagli
azionisti della „Prima banca popolare dalmata in
Spalato ascendeva a fior. 68,103:—
ed i versamenti con libretti a depo-
sito a „ 84,557:96.

Književnost.

po narodnom pripovijedanju dogodivšu se pri svršet-
ku sedamnaestoga vijeka u Paštroviće

(Svršetak.)

Ostavi brata a biraj svata.

Nar. Posl.

Evo svatovâ. Posjedoše za gotovom trpezom;
sjedoše dva stara svata (svatovski i kutnji) jedan
do drugoga u čelo trpeze, a dvije vojvode u zasjedu
(u dno trpeze). Svak muči, niko ni unes.

Stari svat od svatovâ gleda, je li svak sio
gdje je kojemu mjesto, a stari svat od doma broji
svatove, da nije došao koji više nego što su bili ugo-
vorili. Sve u redu. Prije nego su počeli piti rakiju
zovnut će vojvode: O poštena zasjedo! dobre vi sje-
de. — Oni obojica skoče na noge: Čujemo, poštene
stari svate! — Je li svaki naš sio gdje mu je mje-
sto? — Svak je na svome mjestu i na broj, osim
dva djevera te su uz djevojku, a sad će i oni
doći dok je vide i daruju. — Popiše rakiju.

Stari svat od doma. Gdje si, domaćine Vukče,
sretni i čestiti prijatelju! Okićena ti je trpeza sa
izabranom gospodom, dičnom oružanom kitom naše
braće svatova, nego iznosi što je za gospodu sva-
tove. — Vukac prebroji očima svatove i nagje 35,
pa odtrča i nose monci gologlavi šest pečenih brava
s glavom (po narodnom običaju na svako šest sva-
tova po jedno pecivo). — Svatovi povadiše noževe
iza pasa i izkomadiše peciva na svatovsku. — Evo
nečuvene pogibije: Da bi višu čast nanio starome
svatu od svatova, prihvati rukama glavu od peciva,
pak je metnu pred svatovskim starosvatom veleći
mu: Na, poštene stari svate, da ti je čast! Glava
glavi ide*).

Kad ovi višu čast svatovi pogledaše se među

ahu, jer sva kome svoja bracka krv još pred očima dimjaše*).

Bankada Paštrovska (ondašnji narodni sud o vako se zvalo) sastade se i ngovoriše, da ovu bracku pogibiju na domaći način umire. Poručise za sve kaludjere od 4 manastira (Duljevo, Praskvica, Režević i Nadling) i za sve starešine od svakoje braštvu, da se sastanu u prvu nedjelju na Reževiću rijeku gdje se dijeli općina na dvije jednake polovine. — Dogje nedjelja, a okupi se svak ko je od posla; posjedaše na jednoj livadi, i poslje dugog razgovoru, pregovora, dogovora i nagagjanja, svi jednodušno i jednokupno napisashe slijedeći:

Bracki mir.

U ime Boga i Svete Trojice, odkuda proizide svaka pravda i istina, a za slavu Hrista i Bogorodice i svih božjih ugodnika koji sjede na okolo prestolja Božjega, sastadosmo se danas na Reževiću rijeku sva bankada naše komunitadi, bracki suci, pa svi glavari i starešine, i od sva četiri manastira igumani i kaludjeri, naši duhovni otc i mirotvorci; i pošto razabراسmo od koje se ruke dogodilo megjusobno bracko poklanje u kući Vukca Šćepčeva iz desne i svačova Šćepca Vukčeva iz lijeve bande Paštrovića, vidjesmo i razumjesmo da je panulo s obe bande 58 mrtvih glava; nabrojismo, poimenice sve pogibše i niko megju njima se ne desi iz tugje krajine, nego sve naša žalostna braća izginuše u nemiloi zavagji i osveti junačkoj; promislismo: ko pogibe? — brat Paštrović; — a ko ga ubi? ubi ga brat Paštrović! — Sudimo danas za uvijek: Prvo: prebismo krv za krv a glavu za glavu, i od sudismo, da niko nikome nije ni krnje pare dužan, no kam tamo a kam ovamo; a u drugu: sudimo, da po danas nikad nijedan domaćin od Paštrovske komunitadi nema izpeći u svojoj kući pecivo s glavom kao dosad, nego bez glave. — Ovo pismo bi podpisano od sviju nas koji se danas namjerismo, i potvrgjeno od mohurova (pečatā) sva četiri manastira i od bankade za znak vječnoga brackog mira i buduće megjusobne sloge i ljubavi. A u najpotonju svi jednoglasice rekosmo: Upokoji, Bože, duše našoj pogibšoj braći, a poživi ostavše u pravoj brackoj ljubavi, sreći i napredku. Amin.

Trebinje na Spasovdan 1874. (Pr.)

Vuk Vrčević.

Različite vijesti.

(Kapetan Boyton) izumio je osobitu spravu za plivanje. Poslužiti će dobro, kako veli, pomorcem, kad im se brod potopi. Na toj spravi ili bolje reknē u Boytonoj plivačoj odjeći može i nevjest dugo ostati nad vodom, a vješt nekoliko dana. Uza se može imati hrane i pića, koje se od mora neće pokvariti. Plivač nemora se samo rukami odtiskivati već ima lagano vesalice na dvje lopate, te može plivati kao kad srednji čamac najbrže plovi. Izumitelj odplivao nekij dan na svojoj plivačoj spravi, iz Dovera u Boulognu. U Boulognu dočekashe ga maire i gracko zastupstvo.

(Balon od željezne lime.) U Lilla grade sad balon od gvozdenē lime. L mu su raztegli da nije deblja od obične artije za pisanje. U balon stati će 2000 kubičnih metara plina, na njem biti će ventil i zaklopci od bakrene lime. Ako pokus pogje za rukom, onda je nastala za plovitbu po zraku nova doba. Krōz balon od kovi nebi plin probijao, a to je dosad bila najveća neprihika i zaprijetka.

(Pešepšana božica.) „Shanghai-Gazette“ piše slijedeće. Kad je caru počelo sve gore i gore biti, sjetishe se, da bi mu pomoći mogla nekakova grdna ikona božice ospica, samo ako joj se bude htjelo. Da ju namole, izvukoše ju ko zna iz koje ropotarнице, pronesoše ju vrlo svetčano u obhodu po svem gradu, te najzad s njom u sobu, gdje je u bolesti ležao otac i sin gospodar neba. Natreba ni spominjati, da je molitvo bilo dosta, žrtava i više — nu božica je tvrda srca, te se neće nikako da smiluje. Siti molenja i mitenja, odlaciše prevjerni sinovi nebeskoga cara silom kušati, na što se nije dala namoliti. Božicu izbičevaše najprvo kao kakovu zloćinku, zatim ju nagrdiše na razne načine, a najzad i spalise. Pravovjerni viču, da je careva smrt osveta

*) Zale majke jedine sinove.
A srodnici srodnike njihove;
Zaručnica zaručnika svoga.
A sestrice brata jedinoga.

Pjesma „Boj na Kosovu“.

uvrijejene božice, nu ima gdješto i usijanih glava, koje im se usred Kine na sav mah smiju.

(Lijepi dohodci.) Najjači vjerovnik Francuzke bio je neko doba poznati učenjak Sir Richard Wallace. On je svake godine narezao sa svojih francuzkih obveznica za 1.100.000 franaca kupona, nu to je mala stvar naprama dohodku neke gospogje Furtado. Nju netreba glava zaboljeti, da neće svake godine dobiti 4.400.000 franaka. Jedno i drugo ako je bogato, al je i dobrotvorno; i englezki hatonel i

bogata gospogja siplju objeručke u pomoć nevolji i ubogim nu nauk.

Otvoreni Dopisi „Upraviteljstva“.

G. K. — Castelvecchio. Abbiamo ricevuto a dovere il vostro importo.

I. L. — Ragusa vecchia. Non mancheremo di pubblicare quanto prima.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod prana) ili u Floristort br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako sklađiste najfinijih pravih englezkih, kao i švicarskih sati točao regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za tuđo jeftine cene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lancic i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, kao emailiran uz lancic i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jedinstavnim zaklopcem, lancicem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lancicem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lancic i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lancicem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi su prednost imadu pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako lancic i medaillon i jamčevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 čisto mala urica za oči spogje od pravoga Araba pravo pozlatita, s lancicem preko vrata od talmi gaz i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lancicem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 rubina s najfinijim lancicem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lancicem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat br. 3 s lancicem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lancicem i medaillonom od talmizlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lancic, medaillon od talmizlata i jamčevinom pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina	od for. 10—12
„ „ „ sa zlatnim obručem	od for. 13—14
„ „ „ na skok	od for. 13—14
„ „ „ za gospogje	od for. 13—14
„ „ „ sa dvostrukim zaklop.	od for. 15—17
„ „ „ sa kristl. staklima	od for. 14—17
„ Anker sati sa 15 rubina	od for. 16—19
„ „ finiji sa srebrnim poklop.	od for. 20—23
„ „ sa dvostrukim zaklopcem	od for. 18—23
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina	od for. 30—36
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina	od for. 25—30
„ „ emailiran	od for. 30—36
„ „ sa zlatnim poklopcem (mantel)	od for. 35—40
„ „ email sa diamantima	od for. 38—48
„ „ sa krist. staklom	od for. 36—45
„ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina	od for. 40—48
„ „ email sa diamanti	od for. 50—65
„ Anker sat sa 15 rubina	od for. 35—44

Samo for. 6 vreljijepi parizki sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:40 ili 2 fr. najfinije švarzjardsko porcelanske email, zidne ure, jamci se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamjenjivati sa falsifikat.

Lancici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi L 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lancic for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je;

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — Neregularni satovi 2 for. jeftinije. — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamjeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno, samo mnogo prodajamo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svijetaka izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sadu varanje sa satovi, i na koje se ja već više puta upozorjavao p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevaranjima; dotim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnini i lažnim oglasima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale skriljke, i tako hudu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u lih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postopanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopodjele tvornice sati (u Perju). U vlastitoj koristi štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetake izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori uaznačenu tvornicu sati Taborstrasse br. 10, koja uz najjeftiniju cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: --
" pò godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 32.

Zadar 21 Travnja 1875.

God. . I

Zara, 20 aprile.

La stampa intera della monarchia è una-
nime nel constatare l'entusiastica accoglienza
che S. M. l'Imperatore Si ebbe finora in Dal-
mazia. E diffatti è un vero trionfo il viaggio
di S. M., uno di quei trionfi che devono rie-
scire i più cari al cuore di un Sovrano; uno
di quei trionfi, che più di qualsiasi altro ri-
dondano a vantaggio del popolo che li procura.

L'importanza della Dalmazia per l'Im-
pero oggi non evvi più chi la disconosca. Il
viaggio dell'Imperatore e l'accoglienza da Esso
avuta, la misero in chiara luce, talchè i gior-
nali di Vienna, che finora erano il meno ver-
so di noi propensi, ora parlano ben altro lin-
guaggio.

Il *N. Frdnblatt* p. e., dopo aver accennato
che il presidente della Camera di Commercio
di Zara, cav. Abelić interpretò i sentimenti del-
l'intero paese, quando espresse la speranza,
che il viaggio del Monarca segnerà una nuova
epoca per il commercio e per l'industria di
questo paese, rileva tutta l'importanza che ha
la Dalmazia per l'avvenire dell'Austria-Un-
gheria, e poi continua: Se d'ora innanzi l'Au-
stria-Ungheria aspira ad avere fama e merito
di grande potenza, una flotta le è altrettanto
indispensabile quanto le coste stesse dell'A-
driatico. Ciò che viene riguardato da un gran
numero di austriaci d'idioma tedesco come un
peso grave ed importuno, è un ponte naturale
gettato tra noi e l'Oriente. Ora, il nome stesso
del nostro impero indica a sufficienza che in
Oriente sta l'avvenire dell'Austria-Ungheria.
Se l'Austria ha una missione qualsiasi de-
compiere in Europa, gli è certamente quella
di propagare la civilizzazione nell'Oriente.

Noi l'abbiamo rotta per sempre col pas-
sato. E quanto più i nostri sguardi si dipar-
tono dal Nord e dal Sud per rivolgersi verso
l'Oriente, tanto più la Dalmazia, del pari che
la questione orientale, desta le nostre più le-
gittime preoccupazioni e diviene l'oggetto del
più vivo interesse. Dacchè l'Austria, negli
ultimi nove anni, ha rinunciato alle sue tra-
dizionali politiche tedesche ed italiane, nessuna
provincia della monarchia ha tanto acquistato
in importanza per l'Impero quanto la Dalma-
zia. La sollecitudine con cui da alcuni anni
a questa parte si attende con più zelo che
mai agli interessi economici di questo paese,
dimostra che in alte sfere si seppe ben ap-
prezzarla secondo il suo giusto e reale valo-
re. Si dotò la Dalmazia di nuove strade, vi
si costruiscono ferrovie, si sono cominciati
acquedotti, mentre si cerca contemporanea-
mente di creare un nuovo letto al suo più
importante corso d'acqua. E per chi avesse
tuttavia dubitato dell'alta importanza che ha
preso quella provincia agli occhi delle sfere
dirigenti, basta la visita Imperiale per far-
glielo ben comprendere. Sarebbe stato poco
verosimile che il nostro Monarca si fosse de-

terminato ad imprendere un viaggio sì disa-
giato, e che durerà più settimane, senza la
convinzione che in Dalmazia appunto dovrà
decidersi, almeno in principio, una questione
vitale per l'Austria.

E senza dubbio le cure che d'ora innan-
zi si prodigheranno alla Dalmazia, dovranno
essere corrispondenti all'importanza che a-
desso le si riconosce.

Putovanje Nj. Veličanstva.

Knin, 18 travnja. Nj. je Veličanstvo jučer
u 5 sati u jutro krenulo na parobrodu *Fan-
tasie* iz Šibenika u Skradin, gdje je uzhićeno
pozdravljeno od mnozine naroda, koji se sa
svijuh strana u varoš sticao. U općinskoj
sgradi Nj. se Veličanstvo udostojilo primiti
priklonost c. k. Vlastih i društva. Zatim po-
hodilo je crkve, tamnicu i uxor-polje gospo-
darskog društva, hvaleći djelatnost ovoga. Pak
Nj. je Veličanstvo otišlo da vidi vodopad, koji
je brižljivo u svim njegovim djelovima posma-
tralo. Povrativši se u Skradin, odmah je Nj.
Vel. odputovalo u Kistanje.

U Kistanju Nj. je Vel. uzhićeno pozdrav-
ljeno. Primljenje se obavilo u državnoj sgradi.
Zatim Car je obašao tamnicu, učionu i starine
u mjestu. Kočijom se pak vozilo do *rimskih
svodova*, te odatle do vodopada kod Manojlovca.

U Knin Nj. je Veličanstvo stiglo u 4 sati
p. p., te bi primljeno s neopisivim uzhićenjem.
Pošto je Nj. Vel. obašlo tvrgjavu, učionu i
tamnicu, u 7 sati bijaše carski sobet, na ko-
jem biše pozvani predstojnici kotarskih vlastih
i važnije osobe, i pri kojem sviraše gragjan-
ska glasba. U večer bijaše divno razsvjetljenje
grada.

Danas u 5 sati u jutro Nj. je Vel. slu-
šalo malu misu, pa dalje odputovalo.

Sinj, 18 travnja. Pošav na 5 1/2 iz Knina,
Nj. Vel. udostojilo se prije svega postati u Vrliki.
Na pozdrav načelnika Vrličkog Nj. Vel.
udostojilo se odvratiti:

„Ja sam osvjedočen o iskrenosti Vaših
čustava.

„Ovi hrabri narod vavjek se je uzdržao
vjeran Mojoj kući i Carstvu.

„Ta izvrsnost, skupa sa nastojanjem, da
u granicah zakonitosti napredujete, donit će
Vam bolju budućnost.

„Ja Vas uvjeravam o Mojoj vladalačkoj
milosti“.

Primiv u parohialnome domu poklon c.
k. vlastih i sborova i pohodiv crkve, učione
i c. k. kotarski sud, Nj. Vel. nastavi putovanje
u Sinj.

Uz put mnozina naroda dotrča i uzhi-
ćenjem klikovaše vladac.

Kod Karakašice čekaše Cara prelijepa
četa Sinjana s barjaktarom, koji Ga pratiše
do varoši.

Doček, pripravljen Cesaru u Sinju, bi ve-
ličanstven, što radi silne gomile naroda, sku-
pivšeg se sa svih strana, što radi neopisiva
oduševljenja, vladavša toli u Sinju koliko u
Vrlici.

Na govor načelnikov Nj. Vel. udostojilo se
odvratiti:

„Ja Vam zahvaljujem na srdačnu dočeku,
što Mi ga pripraviste.

„Vavjek sam bio osvjedočen o prikazatoj
Mi vjernosti ovoga hlabroga naroda.

„Moje najživlje želje prate ga u vidljivi-
vom njegovu nastojanju, da se što više oko-
risti shodnim zemaljskim položajem ovih strana.

„Ja Vas uvjeravam sve o mojoj carskoj
milosti“.

Domobranstvo bijaše uzporegjeno obostrano
i davaše počastnu satniju pred carskim stanom.

Posli *smotre* bi primanje pak onda Nj.
Vel. pregleda vojarnu *domobranstva*, odsjek
streljača, c. k. kotarski sud, gimnazij, pučku
učionu i crkvu.

Zatim Nj. Vel. prisustvovala alki. Zavodu
alke Nj. Vel. odredi znatan dar; pobjednik
pak gosp. Bonić dobi takogjer carski dar. Pri
svršetku alke taborski vogja Petar Tripalo
izusti krasni govor, pun domoljubnih riječih,
koji uzhitu mnozinu prisutnu, silnu i rek bi
nepregledivu mnozinu, i koji bi primljen ne-
svršivim: *živio* vladac i carska kuća. Nj. Vel.
udostojilo se čestitati govorniku sa ljubeznim
riječima.

Na 6 u. bi carski *sobet*, na koji su bili
pozvati predstojnici vlastih i izvrstnici mjesta.

Megjutim preurediše plokatu u neku vrst
plesачke dvorane sve na okolo izkićene vijen-
cima i svjetnjacima. Tu igraše sila naroda,
klićući neprestano *živio*.

Glasba još više razveseli taj divni prizor
a za tim počese umjetne vatre, kojima Nj.
Vel. takogjer prisustvovala.

U opće u oba mjesta, Sinju i Verlici, do-
ček bi, toli odušelj, koli dostojanstven. Na-
rod nemogaše se nasititi, da se cara nagleda,
i neprestano klikovaše *živio*.

Nj. Vel., mnogo je ganuto o dočeku, što
je dosada svuda našao.

Drniš, 19 travnja.

Ovdje je Car prispio u 10 sati u jutro,
te je od velike mnozine naroda gromovitim
živio pozdravljen. Pred Carem su nekoliko dje-
vojaka u bogatoj narodnoj nošnji sipale cvije-
ća. Pošto je obašao crkve, učionu i sud, Car
odputova put Siverića.

Šibenik, 19 travnja.

U 5 sati p. p. Car se povratio u Šibe-
nik, urnebeskim *živio* pozdravljen od silnog
naroda. Na večer bio je grad divno raz-
svjetljen.

Arbe 15 aprile.

Partito S. M. da qui, più di 50 barchette
andarono per 4 miglia distante dalla città ad
attendere il ritorno del *Miramar*, da Pago. Ri-
masero in alto mare, ad onta del borea che co-
minciava a soffiare, e ritornato il *Miramar* al
suono dell'inno dell'impero, acclamarono per
l'ultima volta il Monarca, che dalla tolda del
bastimento affabilmente ringraziava. *)

Dopo molti stenti, a motivo del vento che
incalzava, arrivati a terra si ammainò la ban-
diera giallo-nera che sventolava sull'arco trionfale
e fra spari di cannoncini e mortaretti al suono dell'in-
no dell'impero, uno dei possidenti la prese e seguito

I giornali di Vienna rilevano questo incidente, ammi-
rano il sangue freddo degli Arbesi, e raccontano che S. M.
fu piacevolmente commossa di questa ovazione in mezzo al
mare agitato ed al soffiar del borea. (Red.)

dal Podestà, dagli impiegati e da tutti i cittadini la portò in giro pel paese. Ritornati sotto il Comune, tutti si scopersero il capo, la musica intonò di nuovo l'inno dell'impero, e fra *živio* continui, la bandiera venne consegnata al Comune a memoria eterna della fausta giornata.

La sera nella sala del Comune ci fu festa di ballo, ove allato alle più nobili del paese ballavano anche le figlie delle più povere famiglie. indossata la miglior veste che avessero. Così tutti concordi, tutti giulivi si finì di festeggiare questa memoranda giornata.

Alla allocuzione del Podestà di Arbe, Sua Maestà si degnò di rispondere:

Accolgo con aggradimento le leali espressioni di suddito attaccamento che Ella mi porge a nome degli abitanti di Arbe.

Con piacere vengo visitare quest'estrema isola del Mio Regno di Dalmazia, che non fu mai seconda alle altre in fedeltà alla Mia Casa ed all'Impero.

Sieno sicuri della Mia Sovrana Grazia.

Alla allocuzione del Podestà di Pago S. M. degnossi di rispondere:

Accolgo con aggradimento le leali espressioni di suddita fedeltà ed attaccamento che Ella mi porge a nome de' Suoi committenti.

Godo di vedere anche questa isola, che, combattuta dagli elementi, mercè l'operosità de' suoi abitanti tende con lodevole zelo ad un miglioramento delle sue economie.

Io Li assicuro, Signori, della mia Sovrana Grazia.

All'allocuzione del Podestà di Sebenico, S. M. Si degnò di rispondere:

Mi è grato di accogliere le manifestazioni di lealtà di questa memorabile città, il cui benessere Mi sta a cuore.

Coll'attivazione di nuove comunicazioni vengono Loro offerti ulteriori mezzi di sviluppo, poichè io sono convinto, che da parte Loro non farà difetto un'attiva cooperazione.

Io Li assicuro della mia Sovrana Grazia.

Razmirica izmegju Njemačke i Belgije.

Od nekoliko dana bave se sve evropske novine zadjevicom izmegju Njemačke i Belgije. Stvar zaslužuje posve pazku, što joj se sa svih strana obilato posvećuje, jer je načelne vrijednosti, zaudara sjemenom čitavu sistemu.

Kad se imena čuju, Njemačka i Belgija, čudnovato je svakomu, ko zna položaj velike, možda iznad velevlastna položaja, nabujale Nje-

mačke, i malene, pod zaštitom velevlastih u neutralnosti čedno al sretno živuće Belgije, da je moglo izmegju njih do kakove razmirice doći. Svaka ih ima po svojih nazorih svoju misiju, svaka ide za njom, a iduće za njom, nekrižaju se jednoj ni drugoj puti, — al se je ipak čudo dogodilo, i nagje se uzrok zadjevici.

Belgija je uzor države, što se ustavnosti tiče. Ona je država suverena. Ona si je dala sama ustav, kao suverena mogla si ga dati, i o njezinu ustavu nema niko suda, do li nje same. Njezin ustav, osim što su s njim zadovoljni njezini državljani, priznaju znanost i najnapredniji državnici megju takmaci za savršenstvom, megju prvimi po svem svijetu. Gragjanski i kazneni i policajni su u nje zakoni u skladu sa temeljnim zakonom, ustavom, onakovi, kakovi mora da budu, grane i ogranci iz stožerna debla, oko koga se vrti sve, što je u državi i živa i koristna.

U toj državi dogodi se, da su katolički biskupi izjavili simpatije katoličkim biskupom pruskim. U istoj državi dogodi se i drugi čin, klerikalno dobrotvorno društvo posla adresu biskupu padernborskomu, koji je imao nepogoda od svoje državne vlasti pruske. Još nadogje i treća stvar. Nekakav belgijski kotlokrpa, po imenu Duchesne, ponudio se nadbiskupu parižkomu, da će za stanovit novac ubiti kneza Bismarka.

Ta tri čina dadoše povod diplomatskoj razmirici izmegju Njemačke i Belgije, a zapodjela je raspru Njemačka. Ni prvi, ni drugi, pogotovo pako treći čin nemogaše Njemačkoj biti ugodan; ni gdje ni pojedinac nemože odklanjeti sve, što mu je neugodno, tako je i državam još većma razabirati, može li se u nepogodu dirnuti; a ako, kako i dokle.

Poslanici imagjahu s belgijskom vladom razgovora o sva tri čina i vlada je sva tri razvidila, o trećem i istragu po svom zakonu provela i poslijedak poslanikom dojavila. U tom stupnju nema proti raspravljanju s jedne ni s druge strane nikakova prigovora. Nu Njemačka nebijaše s uspjehom zadovoljna, i mogaaše baš biti nezadovoljna, te će u nezadovoljstvu stvar zaoštriti kao što jaki i osjetljivi čine.

Prem je prvi čin izmegju njemačkoga poslanstva i izmegju belgijske vlade do kraja raspravljen, prem je i o drugom činu iznagjeno, da niti nije izveden po kakovu društvu, već po pojedincih, a po belgijskom im zakonu bio čin slobodan, te prem je najvažniji treći čin svom pomnjom iztražen, al se kazneni postupak po pozitivnom kaznenom zakonu morao obustaviti, jer nije bilo kaznijva učinka, čim se je radilo tek o namjeri na namjeru, te tako rasprava o sva tri čina konačno dovršena. Njemačka dogje pred Belgiju doduše uljudno, al s nečuvenom insinucijom, neka Belgija uslijed molbe Njemačke promijeni nekoje ustanove u kaznenom svom pravu, koje je skladno s ustavom i samo komentar ustavu, neka dakle promijeni svoj ustav.

Dogjoh u svoj stan i nagjoh Saveljića, gdje je sjetan, neveseo, što me nema. Rekav mu, da sam slobodan, vrlo ga obradovah. „Hvala ti, bože!“ reče, pa se prekrsti. „Čim se poodjutri, ostavit ćemo trgjavu i poći, kud nas oči vode. Pripravio sam ti nešto, ako hoćeš jesti, jedi, batjuška, pa poćini dojutra bez brige kao u krila Hristovu“. Poslašah njegov savjet i odvećerah vrlo tečno, što je bilo, za tim se izvalih na goli pōd, trudan i duševno i fizično.

IX.

Oproštaj.

U cik zore probudi me bubanj. Pogjoh na sborno mjesto. Tagjer se redahu čete Pugačevljeve oko vješala, na kojih još višahu jućeranje žrtve. Kozaci bijahu na konjih, vojnici pod oružjem. Vjorahu zastave. Nekoliko topova, megju kojima razabrah i naš, zijevahu jurve. Svi se stanovnici obretoše tuj čekajuć silnika. Pred komendantovom kućom držaše Kozak u povodu prekrasna

Što je Belgija mogla na tu insinuciju odgovoriti, ko ikoju ikoliko ustavnu državu pozna, može znati, a da i nezna Belgije. Kazala je, da je sve uradila, što megjunarodni obziri i obziri dobra odnošaja i pozitivne ustanove domaćege zakona u savezu sa ustanovami megjunarodnoga prava traže, ozbiljno uprla prstom u svoje državno severenstvo i stala tu, jer još jedan korak, pak je nje, kao što bi svake ustavne države, kao suverene države nestalo.

Naopak početak kviri cio posao. Tako je u ovoj stvari i Njemačkoj morao odgovor Belgije biti neugodniji, nego sve, što se je dogodilo do odgovora. Njemačkoj, kako je svoje zahtjeve stavila, nije samo posla s Belgijom, već sa cijelom Evropom; jer je Belgija pozitivnim ustanovami megjunarodnoga prava pod jamstvom nvršćena u red neutralnih država. Ako se stvar neuravna izmegju njih dvije, a tomu nije minula prilična vjerojatnost, morat će svakako pred cijelu Evropu.

Dosad je samo u publicistici na situ i rešet, nu javno mnijenje prevažno nagiblje Belgiji. Neodlučuje tuj nipošto čustvo, što je Belgija malušna, a protivnik joj orijaš, već pravna ideja, a što je još vrijednije, pozitivno pravo. Javnomu mnijenju u naše pako dane nema junaka, koji će se oteti, prem složnu javnomu mnijenju i uprtu o čvrst temelj, priznan po svih državah. I tako, prem je ta stvar navukla na političko obzorje nekoliko namrgogjenih oblaka, razplinut će se oni pred neodoljivom snagom uzakonjenoga prava, te će opet po cijelom obzorju puknuti vedrina, na kojoj se griju i velike i male države.

(N. N.)

Politički pregled.

Proti članku časopisa „Post“ „Jeli rat na domaku?“ veli „Nation. Ztg.“, da sve ono, što „Post“ navagja, spada u područje neizvjestne konjunkturalne politike. „Post“ se gradi, kao da je dobila uznemirujuću vijest iz državne pisarne, a to ipak, veli „Nat. Ztg.“, neće biti.

„Voss. Ztg.“ konstatira, da je halabuki, koju je „Post“ podigla, kriva vijest, po kojoj bi francuzka vlada namjeravala sklopiti nov zajam od 300 milijuna franaka. Svakako je to frivolna igra, kada zvanični listovi ovakvim lakoumnim načinom uznemiruju javno mnjenje.

Po „Kreuz. Ztgu.“ dvorski i vojnički krugovi u Berlinu takogjer nemisle, da je francuzko ustrojstvo vojske neposredno pogibeljno za evropski mir. Otmjena osoba, vješta političkim i vojničkim odnošajem, proglašila je sve te hipoteze poluzvaničnih listova ludošću. A ta osoba, vele nije niko drugi, nego sam maršal Manteuffel!

U Madridu zanimaju se sada više s obukom, nego li s oslobogjenjem zemlje od gragjanskoga rata. Vlada je izdala neke zakone,

bjelca kirgizke pasmine. Tražah očima truplo komendantičino. Malo su ga pristranili i pokrili basurom. Napokon izagje Pugačev iz dvorišta. Narod poskida kape. Pugačev stane pred kućom, pa se sa svimi pozdravi. Neki mu starešina pruži mošnju punu bakrenjaka, i on stane pregršću sipati. Svjetina viče navali kupiti novac, te je tom sgodom bilo i krvavih glava. Pugačeva obkoliše doglavnici. Megju njimi bijaše i Švabrin. Pogledi nam se sukobiše; u mom pogledu mogaaše čitati prijezor te se odvru zlobno i porugljivo. Opazio me Pugačev megju svjetinom, kimnu mi glavom i pozva k sebi. „Čuj“, reče mi. „Pogji odmah u Orenburg i u moje ime objavi gubernatoru i svim generalom, neka me izgledaju za nedjelju dana. Svjetuj ih, neka me dočekaju u ljubavi i pokornosti; inače ne izmakoše ljutoj kazni. Sretno putovao, vaša blagorodnosti!“ Za tim se obrne k narod, pokaza Švabrinu i reče: „Evo vam, djeco, novi komandir. U svem da ga slušate, a on će mi odgovarati za vas i za trgjavu“. Čuvši te riječi,

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

(Nastavak.)

VIII.

Nezvanica.

Moja iskrenost zabuši Pugačeva. „Budi tako“ reče, potreptav me po ramenu. „Kada hoću da kaznim, kaznit ću; a kada hoću da milujem, milovati ću. Otvoreno su ti četiri strane svijeta, idi, kud te volja; radi, što hoćeš. Sutra dogji oprostiti se sa mnom, a sada pogji spavati; meni se već drijema“.

Ostavib Pugačeva i pogjoh na ulicu. Noć bijaše mirna i bladvita. Mjesec i zvijezde lijepo razsvjetljavaju trg i vješala. U trgjavu sve se je pomirilo. Samo u krčmi još sjaaše oganj i ozvučaaše žamor pijanica. Pogledah kuću svećenikovu. Kapke i vrata bijahu zatvorene. Činjaše se, da i u njoj sve počiva.

koji nisu urodili dobrim plodom. Uslijed tih zakona odpušteni su neki profesori na madridskoga sveučilištu, a neki su i zatvoreni. Nadaju se, da će se zatvoriti većina profesora, budući da su se svi izjavili proti novim prilično natražnjačkim školskim zakonom. U drugih gradovima, gdje imaju sveučilišta, postupati će po svoj prilici profesori po primjeru madridskih svojih kolega. Vlada je pak očitovala, da će prognati sve profesore, koji bi prosvjedovali ili koji bi ostavili svoju službu.

O općem političkom položaju donosi „Allg. Ztg.“ obširniji članak, kojim se osugnjuju svi oni, koji šire vijesti, kao „Post“, a za njom i drugi listovi. Sadašnji položaj, veli „Allg. Ztg.“, nije ni najmanje opasan. S pokusom, da se sastanak u Mljeteih tumači kao neka demonstracija proti Njemačkoj, nije se uspjelo. Savez triju careva postoji i jamči za mir, s toga misli „Allg. Ztg.“, da ni zadjevica među Njemačkom i Belgijom nema nikakove pogibelji.

Iz Berlina dobivaju vratislavske novine vijesti, koje zaslužuje, da ih zabilježimo. Tako „Schles. Ztg.“ ima dopis, u kojem navagja, kako se različito tumači, što je pruski kraljević odustao od „službenoga“ puta u Italiju. Kad se je odlučilo, da car Vilelmo neide u Milan, prijavio je kraljević kralju Viktoru Emanuelu, da će ga pohoditi zastupajući cara, a ujedno umolio, neka mu se naznači mjesto sastanka. Kralj talijanski nije baš prijazno odgovorio; rekao je, da očekuje kraljevića u glavnom svojem gradu, ali je ujedno dao na znanje, da posjet kraljevića nesmatra naknadom careva posjeta. Uslijed toga odustao je kraljević od službenoga puta.

S druge pako strane tvrde, da je sve puka izmišljotina, što god se navagjelo kao neki nesporazumak među Bečom, Rimom i Berlinom, a to već s toga razloga, što pruski kraljević ni privatno nebi putovao u Italiju, kad bi u istinu obstojao kakav nesporazumak među Rimom i Berlinom.

Domace.

N. V. odpremilo je put Beča tjelesne stražare, pošto je nvidilo kakvim ga je srcem susretio naš narod u Dalmaciji.

Il Sig. Podestà di Zara ha pubblicato il seguente proclama:

Cittadini!

Sua Sacra Maestà l'Augustissimo Nostro Imperatore nell'allontanarsi da questa città, con particolare degnazione dirigendomi le più lusinghiere parole, ebbe a manifestarmi l'alta Sua soddisfazione pell'affettuosissima accoglienza avuta in questa città, incaricandomi espressamente, a manifestare i Suoi ringraziamenti a tutti i cittadini ed in specialità al al Comune, ai comitati, alla società filarmonica ed alla banda cittadina pelle speciali loro prestazioni; e l'assicurazione della Sovrana Sua Benevolenza

protrnuh: Švabrin poglavar tvrgjavi; Marija Ivanovna u njegovoj vlasti! Pugačev se mače izpred kuće. Dovedoše mu konja. Hitro skoči na sedlo, ne čekajući Kozakā, koji ga htjedoše na nj posaditi.

U taj čas vidjeh Saveljića, gdje stupa iz rulje opravo k Pugačevu, te mu prazna nekakvi papir. Ne mogah se dovinuti, što bi to bilo. „Što je to?“, npita ozbiljno Pugačev. — Pročitaj, pa ćeš vidjeti — odgovori Saveljić. Pugačev primi papir te ga pomno razgleda. „Što mi tako mudra pišeš?“ reče napokon. „Naše svijetle oči ne mogu tugjer ništa razabrati. Gdje je moj prvi tajnik?“

Mlad mlajlo u kapralskom odijelu stvori se za čas kod Pugačeva. „Glasno čitaj“, reče mu silnik, uručiv mu papir. Bijah vrlo radoznao, što je to smislio moj staračac pisati Pugačevu. Tajnik stade gromovito čitati:

„Dva haljetka, prostiji i svileni sprngasti, vrijedi šest rubalja.“

— Što to znači? — reče Pugačev namrgodiv se.

per questa città, il cui avvenire si degnava di prendere a cuore.

Tanto lusinghiere espressioni della Sovrana Grazia mi complaccio a rendere di pubblica ragione.

Nel tempo stesso trovo mio debito di porgere i più caldi e sentiti ringraziamenti a tutte le classi della popolazione che con tanto slancio, affetto e devozione cooperarono e concorsero a rendere le dimostrazioni all'Augustissimo Monarca così solenni, da meritarsi la Graziosissima Sovrana Soddisfazione.

Zara, 18 Aprile 1875.

Il Podestà N. Trigari.

Sua Maestà Imperiale e Reale con Veneratissimo Sovrano Autografo del 14 corrente si è degnata di graziosamente condonare il resto della pena inflitta a dieci condannati criminali detenuti nelle carceri di Zara. Ne segni l'immediata pubblicazione ed esecuzione.

Sua Maestà l'Imperatore nell'occasione del Suo Sovrano soggiorno in questa città si è graziosamente degnata di fare le seguenti elargizioni: pei poveri della città e comune politico di Zara fio. 1200; per l'asilo infantile di Zara f. 200; all'istituto magistrale di Borgo Erizzo f. 300, e ciò per sussidio ad allievi sprovvisi di mezzi; a favore della Società filarmonica di Zara per agevolare il raggiungimento de'suoi scopi f. 500; pei poveri del distretto politico di Benkovac, rispettivamente dei comuni di Benkovac Obbrovazzo e Kistanje f. 1000; pei poveri delle comuni di Pago, Arbe e Zaravecchia f. 200 per ogni comune, e pei poveri delle comuni di Novegradi, Nona, Selve e Sale f. 100 per ogni comune.

Sua Maestà si degnò poi di accettare due copie del *Manuale* pell'anno 1875 del cons. imp. Luigi Maschek, due componimenti scientifici dell'emérito prof. Dr. Antonio Kuzmanić ed una composizione musicale del giovane violinista sig. Giuseppe Zinck, facendo tenere in segno del Sovrano aggradimento al sig. Maschek una magnifica spilla in brillanti e perle, al sig. Kuzmanić un'elegante tabacchiera d'oro ed al sig. Zinck 10 zecchini imperiali.

S. M. infine si degnò di far esprimere il Suo Sovrano aggradimento a tutti coloro che ebbero l'onore di umiliare alla M. S. delle produzioni letterarie e componimenti poetici.

Sua Eccellenza il Signor Ministro del Culto e dell'istruzione ponendo in istato di permanente riposo il Sig. *Giacomo Rossi*, Direttore dell'i. r. Scuola Reale inferiore di Zara, si compiacque di ordinare che gli venga espresso il di lui grato riconoscimento pel servizio fedele ai propri doveri e zelante, prestato pel corso di oltre a 50 anni.

Annunziamo con viva compiacenza, scrive l'Avv. che nella fausta occasione del viaggio di S. M. l'Imperatore in Dalmazia, il sig. Teodoro Lec, vicesegretario nell'i. r. ministero pel la difesa del paese ed i. r. primo tenente del Reg. di Landwehr Trieste n.º 72, depositò presso l'i. r. Tesoreria

— Zapovjedi, da se dalje čita — kaza mirno Saveljić.

Tajnik nastavi:

„Kabanica od tankoga zelenoga sukna, vrijedi sedam rubalja.“

„Bijele srukene hlače, vrijede pet rubalja.

„Dvadeset košulja od holandezkoga platna, vrijede deset rubalja.“

„Boca s čajnim posugjem, vrijedi dva rublja i po...“

— A kakve su to trice? — prekinu Pugačev. Što je mene briga za bocu, hlače i za košulje? Saveljić nzdahnu i stade tumačiti.

— To je, batjuška, popis kako vidiš gospočkih stvari, što ih raznesoše lupeži...

— Kakvi lupeži? — upita grozotno Pugačev.

— Oprosti, zarekoh se, — odvrat Saveljić. Ne lupeži nego tvoji sinovi sve porazbacaše i povaljaše. Ne jedi se, ta u konja su četiri noge, pa se ipak spotakne. Zapovjedi, da se do konca pročita.

— Čitaj — kaza Pugačev. Tajnik nastavi:

provinciale in Zara un' obbligazione di Stato del valore nominale di fior. 1000, da lui destinata a costituire una fondazione a favore dei militi della *Landwehr* in Dalmazia.

Ci venne gentilmente favorito il rapporto della Direzione dell'Associazione marittima di Ragusa sul bilancio 31 Dicembre 1874 di detta Società, che si chiude coll'utile netto di 50,000 f. da ripartirsi su 5000 azioni da f. 200. Dividendo non indifferente e che è prova della operosità di quella Direzione, se si riflette che l'anno scorso era uno dei più sfavorevoli alla navigazione.

Sulla facciata esterna del lazzeretto di *Megline* venne stabilito un fanale di porto lenticolare a luce *fissa verde*, perchè serva di direzione per accedere a quell'aucoraggio.

A cominciare dal 16 aprile a. e. verrà acceso sulla riva di *Spalato* un nuovo fanale a luce *fissa verde*, il quale infilato col fanale a luce rossa sulla testa del molo grande, servirà ad indicare la direzione della punta foranea della diga colà in costruzione.

NARODNO GOSPODARSTVO.

Što ima seljak raditi mjeseca travnja?

U kući i dvoristu. Žito u žitnicah pregrni i premješaj. Platno bijeli. Čisti štaglje. Priregjnj burakovo sjeme za sjetvu. Klice na krumpiru opredijeljenu za sadbu ne smija se sad više odkidati. Po dvorištu kupi izmetine (lajno), da ti bude čisto.

U štali. Počmi marhu hraniti zelenom hranom, ali pridajući joj i miješajući suhu krmu. Ne puštaj ovce na mokru pašu. Pripuštaju se ovnovi i škope janjci. Odojki (prašćići) odabrani za odgoj imadu se dobro hraniti.

U pivnici. Pretoči drugi put mlado vino. Drožgje procijedi za napitak težakom ili ocat. Na vino, što si ga opredijelio za prodaju, marljivo pazi, jer se sada rado prehitava.

Na vrtu. Sij rotkvicu (povrticu), ciklu, poriluk, grašak, rani pasulj. Presagjnj salatu, korabu i rano zelje (kupuš) te sij repu ranu. U priregjene gredo sadi špargu.

U voćnjaku. Okopaj i izplijevi voćna rastila (cijepilnjake). Oplemenijaj (cijepi) osobito jabuke i kruške. Cjepove od prošle godine očisti od mlazova (divjih mladica) mladim i slabim voćkam, koje su se jako razpupile, snimi jedan dijel nepotrebnih pupoljaka. Zaklanjaj breskve i mandalice hasurami, da ti od mraza ne pozebu. Tamani gusjenice.

U vinogradu. Pašti se kolitbom, vezanjem i prašitbom (prvim okapanjem), krajno je tomu vreme. Presagjnj ključice (golicu) u loznik, a korijenjake u nove vinograde.

Na njivi i livadi. Sij ječam, jaru pšenicu, kukuruz, leću, ljetnu repicu, djetelju, razno travno sjeme, konoplju, lan i mak. Sadi sočivo, krumpir i burak, broč i sač. Djeteljišta sadrom (gipsom) pospi. Zimski usjev navlastito pšenicu povlači (podrljaj).

„Pokrivač od sitca jedan, a drugi lijepi, vrijedi četiri rublja.“

„Šuba od lisje kože, četrdeset rubalja.“

„I napokon zečji tulup, darovan tvojoj milosti u gostionici, 15 rubalja.“

— Što još! — kriknu Pugačev, a oči mu se zakrijesiše.

Priznajem, da sam se uzbojao za svoga bijednoga starca. Heće još tumačiti, ali mu Pugačev ne dade: „Kako si se usudio k meni dolaziti s takvim tričama?“ viknu i sgrabi papir tajnika iz ruku, te ga baci u lice Saveljiću. „Stara bono! Ako su vas oplijenili, što za to! Moli ragje boga, stari grobe, dan i noć za me i za moje sinove, što ne visi ti i tvoj gospodin ovdje na vješalib, gdje i drugi nepokornici... Zečji tulup! Hećeš li da dadem s tebe živa kožu oguliti i od nje načiniti tulupe?“

— Kako te volja — odgovori Saveljić; — ja sam fluga, pa sam dužan odgovarati za gospodinove stvari.

(Slijedi).

Na livade možeš još napustiti vodu, nu da na njoj ne ostane duže od dva tri dana.

Sad se mogu i umjetna gojiva upotrijebiti na polju i livadi, ko ima dosta novaca, da si ih nabavi.

U *pčelinjaku*. Očisti i hrani pčelce. Slabim pčelcem po nešto prikrati, prireži sati, navlastito ako su pljesnivi. Leto na košnici posve otvori.

U *šumi*. Šumski se usjevi dovršuju. Liko se gnli od lipa, vezovine u vinogradu, i brijestová (S. G.)

Različite vijesti.

(Sad mogu petdeset godina igrati i nikad neće izići). Veronika Rosek, žena nekakova radnika u Beču, nosila je marljivo nedjelju na nedjelju u lutriju što je god mogla kod kuće od ono nešto gospodarstva odkinuti. Kako reče, imala je „dobre brojove“. I zbilja, čim lagji tim sretniji, — tako i njoj izigloše dobri brojevi upravo u oči božića i ona dobi 250 fr. U veljači imala je odseliti u novi stan; dobitak će

dobro doći da preseneti supruga novim pukućtvom. Odlučila je nikomu ništa ne kazivati, ni suprugu, nu muka je o sreći mućati, prem ženi lutrijašici. Kad je već od tajne htjela prasnuti, povjeri ju nekakvoj Josipi Maulerovoj, sirotinji, koja je k njoj dolazila noćivati. Nije ju povjerila posve već samo da je dobila 50 for., oprezno odala dakle samo onoliko, koliko je trebalo, da joj teška bol mućanja odumne. Al, to malo bijaše prijateljici dosta. Za nekoliko dana opazi, gdje su ti novci; dojdube jutro ode kao i obično, al se već nepovrati, a šnjom odseliše i novci. Žalost, tuga, lelek, i suprugu se odaje tajna i bježi k redarstvu i k sudu. Prijateljicu nagloše nakon dulje vremena u zavičaju kod Olmucca i doveđe u Beč pred sud, al bez novčića. Posljedak: prijateljica obsojgjena dvije godine u tamnicu i da mora naknaditi kvar. Ostećena prijateljica čuši dio osude o odšteti kvara reći, će: „Lijepo riječi, al malo hasne, a sad slavni sude, tako me žive, mogu petdeset godina redom igrati i nikad mi više neće izići!“

(Monako u pogibelji bombardementa). Hermano Holm, bogataš i vlastnik brodova, hotio je posjetiti

Casino Monte Carlo u Monaku, al nije hotio kazati ime i što je te zamoliti ulaznicu, kako je u pravilih modernoga gusarskoga zavoda propisano. Pazitelji nedadoše mu unići, a najzad, riječ po riječ, odvedoše ga i u zatvor. U buturnici ostao je 28 dana, premda je ponudio jamčevinu od 500.000 franaka u talijanskoj renti, da ga puste iz zatvora. Kad je pušten, zahtijevao je u kneza kneževine Monako zadovoljstina i to: neka mu se plati 100.000 franaka oštete za kvar, neka se ukine osuda, što je protiv njemu izrečena i treće, neka se povjerenik, koji ga je uapsio, obsudi na robiju. Odšteta neće sebi pridržat već ja darovati na dobrotvorne stvari. Ako mu knez neda zaiskane zadovoljstine, zagrozio mu se je, da će po noći doći pred Monako i da će pucati u Casino Monte Carlo i u knežev dvor granatami i bombami, napunjenimi petrolejem. Tako pripovijedaju „Nouveliste des Alpes maritimes“ i lyonski „Salut public“. Čini se, da se šale, nu Holm je vrlo gord čovjek, te bi moglo i do zbilje doći.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćem stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdkah; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuću iglu; jednostavno, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova spravica stoji s napukom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prašak-ajajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prašak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Lasitilo. Neosjenjeno kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjele pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Kruglja-čistilnica, izvrstno srestvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeni kovni predmet neobhodno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi. srebreći trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravit. 1 kom. 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč. Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicaom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Velika korist praužu *noće strojne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nalom. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radigummi za tuhu i ornilo 5 nvč.

Proteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nvč.

Prašak sa pranje, da se udri lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šala i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistriji oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga srnjila 20 nvč.

Praktični su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prašak sa hrđu, zajamčeno, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocaltih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena. 1 boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolestnika i rodilja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedeno stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor volecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten *apontin eter* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariški univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga srestva tek 10 nvč. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim čišći i održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vlašću očuvaju svježi, a sijeđi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit volecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje erte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište *kurja oka* najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce. te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč

Sve nevidljivo bude vidljivo!

novimi *šepnima većali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupjuš li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva laka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Mo li se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglašaj naročito ob urah njekoji su osobito bogato narečeni, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz sljedeću *nesnatu cifenu* samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mineš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.

1 ura velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.50, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, svo s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna šačona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevi hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godisnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savoneti f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-ragjenim s leđevim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje su navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga šačona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su šačonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina ustraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mlijetčkih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novč. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: -
" po godine . . . 5: -
" mjesec . . . 1: -
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jertinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravnništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravnništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 33.

Zadar 24 Travnja 1875.

God. .I

Putovanje Nj. Veličanstva.

S. Ivan 23 travnja.

Naš Car i Kralj dostojao se danas po-
sjetiti ovu varoš, dočekan od obćeljubljenoga
načelnika Andrije Lukšića-Nižetića. Na glavi
svoga puka načelnik ganutim srcem pozdravi
svoga vladaoću narodnim jezikom uz urnebe-
sko klicanje puka: živio naš premilostivi Car
i Kralj. Nj. Vel. udostojilo se odgovoriti na-
čelniku izražujući svoju Kraljsku milost i har-
nost ovom puku. U općinskom uredu primi
poklon svega vijeća, te je svim vijećnicima
riječ obratilo, a osobito i na dugo dostojalo
se upitati gosp. Nikola Lukšića-Nižetića o pol-
jodjelstvu i o plodovima ovih zemalja. N. V.
bi u crkvi i u učionu, u kojoj upita više dje-
čaka u našem jeziku te osta zadovoljnim.

Vas puk od velike radosti ne dade se
umiriti, nazdravljajući i blagoslivajući svoga
Cesara i Kralja.

Iz Sinja na 19 travnja.

Jučer smo se nauživali sreće imati me-
gju nami N. V. našega premiloga Kralja,
Cara i Gospodara. Bili vam sada ja pripovi-
jedao kako smo ga dočekali, kada se to i sa-
mo kaže najvrucim željom našega srca, naj-
sjajnijim uresom našega varoša. Želja je opća
izgledala u veselom licu, a sjajni ures u na-
rodnim trobojnicam. Kada se vrijeme pribli-
žalo te će N. V. hrupiti iz Vrlike, izjahaše
Cetinjani pod svojim trobojnim zastavama, preko
trista na broju, s Načelnikom na glavi u susret.
Oko dva sata poslije podne zazvoniše zvona,
zaoriše mužari, N. V. silazi s kočije, načelnik
ga pozdravlja i uvodi u nakićen varoš. Na
tržišću izredani domobranci, pješaci i konjici
dočekaše N. V., prikazaše oružje, te do dva
puta N. V. udostojilo se činiti da pred Njim
progju na ogled. Ponašanje vojačko naših do-
mobranaca tako je bilo izvršno, da se N. V.
s najtoplijim riječima radovalo zapovjedniku
Bizaru, kako su lijepo naučeni. Nj. je Vel.
po običaju primilo poklon od svih zastupstva
i služba, te pohodilo najprije gimnaziju i crkvu,
pa redom sva ostala javna mjesta i zavode.
Megjutim su alkaši naši počeli trkati alku i
otkali prvi i drugi put, čekajući trećim dok
N. V. pristupi i zasjedne na pripravljeni Nje-
mu mjesto. Onda poče treća trka, na kojoj su
se svi odlikovali, što malo da nisu svi svatili
u alkačko kolo, čim u prva dva trka nije ih
svatilo nego dalje polovica. Vidi se da ih je
prisustvo N. V. ohrabrilo. Ni ovdje vam neću
opisivati konje i konjanike, narodnom dolamom
odjevene pod čelencatim kalpakom. To je bilo
milinje gledati ono 25 cetinskih junaka, kojima
bi se mogao svaki narod podičiti. Kada je
trka dospjela, okupili se alkaši na konjima
pred ložu gdje je stalo N. V. i položivši ko-
plja Njemu na čast, saslušao besjedu, koja
je pred N. V. izrekao poglavica alkačkoga
društva, upravivši govor prije Cetinjanima i
alkašima, pa snimivši kalpak s glave N. V.
Kada je poglavica svršio, sagje s lože N. V.
te mu se na lijepoj, junačkoj igri zahvali,
izjavivši Svoju zadovoljnost i nadostavivši po-
nutkovanje, da slijede gojiti takovo lijepo na-
rodno vježbanje. Ovo je toliko N. V. ugodilo,
da je želju izjavilo hrvacku poglavičinu be-
sjedu imati na njemački prevedenu, da je so-

bom ponese, što je namah i ispunjeno. Iza
objeda pri kom su bili načelnik Vrlički, koji
je N. V. dopratio, i Sinjski, koji je Njega do-
čeka, bilo je rasvjetljenje varoša i vatromet.
Lijepim umjetom vatromet je svršio s krupnim
natpisom „Živio“, koji se zapalio i gorio u
trobojnom plamenu, te prije nego će uzoriti
obratio se u dvije carske boje. Koliko je pri-
bivanje u Sinju i Sinjski doček ugodio N. V.
iz toga se vidi, što je N. V. susretivši se al-
kaškim poglavicom na tržištu, njemu se pri-
bližilo i po drugi mu put zahvalilo, a ostavilo
dobitniku jabuku 40 zlatnih dukata, a 40 ci-
jelomu društvu, te opet 800 f. siromašima. Je-
li trijeba da vam nadostavim, da je neizbrojno
pučanstvo i dočekalo i svuda pratilo N. V.
gromovitim „Živio“ i da je N. V. srdačno
pozdravljalo i zahvaljivalo: to se i po sebi
znade. Jutros Cetinjani otpratiše pod barija-
cima na konjima N. V. put Muća, sve isto
kako su Ga bili i dočekali.

Iz Kaštela, 20 travnja.

Dočekali smo jutros N. V. našega Cara
i Kralja. Banuo nam je iz Trogira oko podne.
Tri kašteljanske općine, a i pojedina sela bila
su okitila zelenilom i zastavama put kojim je
N. V. prolazilo, nad glavnim mjestom svake
općine priredivši šator gdje bi se Nj. V. za-
ustavilo, a slavlucima označilo prolazak iz
jedne općine u drugu. Iz Trogira najprva je
na redu općina Novska. Tu je nakit slijedom
zaokupio sva tri sela. Malo iza ulaznoga sla-
voluka nad Stašilićem N. V. zaustavivši ko-
čije sagje, te popraćen Načelnikom ulježe
u šator napravljeni nad Novim. Vrijedno je da
vam pripovjedim, kako je šator bio zastrt bi-
jelim platnom te zelenilom i trobojnim tra-
cima napisan. Na olegjanici žuto-crnim velen-
cijama načinjene su zavjese ispod velike car-
ske krune, pod kojom su izgledale dvije lijepe
slike Cara i Carice, a pred njima stolak sa
gomilom svakovrsna cvijeća. Nad šatorom vi-
jale su se same tri zastave: na pročelju s de-
sna carska dvobojnica a s lijeva narodna tro-
bojnica, tako goleme da su se s vrha doli vu-
kle još po tlehu; a na vrh šatora carska o-
rugva s orlom carskim na srijedi, a u sred
pročelja grb trojedne kraljevine. Oko šatora
carskoga s jedne i s druge strane teste po-
dignuti su bili podaci, jedan za glazbu u dva
za gospogje. Pred šatorom je bila izregjena
začasna straža, a suprot šatoru šest momaka
i šest djevojaka, koji su svojim narodnim odi-
jelom imali predstavljati ubogu i bogatu ka-
šteljansku nošnju. Začasna straža, općinski
stražari i svirači, oko dvjesto ljudi, odlikovali
su se od pučanstva širokom trobojnom mahra-
mom preko ramena i perjanicom trobojnom
za kapom. Kada je N. V. stupilo na zemlju
gromoviti živio zaorio je od pučanstva, a glazba
zasvirala carevku, te je urnebes i sviranje
trajalo dok je N. V. stupilo pod šator, a
preda Njega načelnik da izreče pozdrav. Kao
na čudo u ti čas nastade tišina, tako da je
svak mogao slušati i načelnikov pozdrav i
odzdrav N. V., komu je opet urnebesnim živio
narod odvratio. Pokle se N. V. od načelnika
puštilo predstaviti općinsko upraviteljstvo i
vijeće i ostale ondašnje časnike, činovnike i
prestavnike, onda na molbu načelnikovu ud-
stojalo se pješke se uputiti do Staroga, gdje
je obnovljeno veliko točilo, namijenjeno da

ovjekovječi uspomenu sretnoga dana. Nije mi
vam kazati kako je narod putem pratio N.
V. neprestanim usklikom, čim je načelnik i-
skazivao Njemu, kako je to točilo sagrađeno
od Francuza, kako su ga oni bili namijenili
Napolijunu na slavu, kako je narod utamario
taj francuski natpis, te ostalo do ovoga dana
točilo porušeno. Kada je N. V. stupilo pred
novi spomenik, stalo se naslagjivati nad obil-
nom vodom, koja iz njega štropece, i zahva-
lilo načelniku, što su Mu tu uspomenu pri-
pravili, dopustivši da se točilo Njegovim Ime-
nom prozove: odsele je „Kraljeva Voda“ što
je dosada neznatnim i nenarodnim imenom
Fuležina zvata. Kako no je na uzhićeni poz-
drav naroda N. V. pod šatorom izgledalo tro-
nuta lica, tako je pred vodom radosnim pro-
sjalo i uvjerilo načelnika, da neće nigda za-
boraviti Njegov prolaz kroz Kaštela. Malo dalje
sve pješke doprlo je N. V. do izlaznoga slavo-
luka, gdje Ga je opet glasba carevkom do-
čekala; pa na megju je uz gromovite usklike pu-
čanstva posjelo kočiju do Lukšića.

Nad Lukšićem se opet zaustavilo N. V.,
primilo pozdrav od onoga načelnika i mило-
stivo mu odgovorilo; pa tako opet pred Su-
ćurcem, dužom pet milja popraćeno svegjer
neprestanim „živio.“ Načelnici su kašteljanski
u kočijama otpratili N. V. do Spljeckoga me-
gjaša kraj Solina, te pokle je tu od Splječana
dočekan, sve do Spljeta grada. Kraj granice
splječke općine na Solinu N. V. sašlo je iz
kočije da vidi kapelu svetoga Kaja, u kojoj
se nahodi starinska grobnica najukusnije radnje,
pa onda tek put grada se zaputilo, gdje je
priispjelo oko 2 sata poslije podne.

Spalato, 21 aprile.

Sempre seguito da folla di popolo con-
tinuamente acclamante e dovunque ossequiato
con giubilo, S. M. l'Imperatore visitò stamane
il forte Grippi, la torre S. Rainerio, l'ospedale
civile e militare, la porta Aurea, le scuole
popolari, maschile e femminile, il museo, il
duomo e le annesses grotte, la porta ferrea,
la caserma S. Maria, l'asilo infantile e le car-
ceri. Preceduto in carrozza dal capitano di-
strettuale e dal Podesta, traversò indi in car-
rozza la marina superbamente decorata, gremi-
tissima di popolo, che innalzava interminabili
entusiastici *evviva, živio*. Si recò poi alla re-
sidenza, ove alle ore 11 ebbero luogo le
udienze; poscia *dejeuner* e quindi gita a
Salona.

Spalato, 22 aprile. Jeri, alle 2 pom. S. M.,
si portò in carrozza a Salona, visitando per
via la casa di ricovero. Ritornò alle ore 4 e
mezza, accolta con entusiastiche ovazioni.

La sera ci fu una grandiosa, generale
illuminazione della città, della marina, della
diga e della punta S. Stefano ed una fre-
scata in mare. Il complesso era di un effetto
magico e la notte deliziosa. S. M. l'Imperatore,
venendo alle ore 8 a piedi dal palazzo di re-
sidenza, traversò la piazza dell'armi, splendi-
damente illuminata, passò le grotte, artistica-
mente decorate e rischiarate con palloncini e
luce elettrica, venne quindi alla marina, ed
imbarcatosi al molo della Sanità sopra una
superba galleggiante con trono, osservò per
mezz'ora il magnifico spettacolo. Sbarcatasi,
S. M. ritornò alla residenza traversando l'altra
parte della marina.

La banda comunale di Spalato suonava in magnifica galleggiante circondata da centinaia di barchette illuminate, mentre la banda comunale di Traù suonava alla marina.

Numerosi i fuochi artificiali bengalici, i razzi, i trasparenti, i giuochi di fiammelle di gas, infiniti i palloncini. Specialmente spiccava l'illuminazione dell'ufficio comunale, del Teatro, delle procurative, della *Cittionica*, delle sale della Società operaia e della piazza dell'armi.

Stamane S. M. passò in rivista la guarnigione, quindi visitò il ginnasio, la scuola reale, la stazione della ferrovia, la diga, lo stabilimento della società enologica. Stasera teatro *parè*.

L'Imperatore venne seguito dovunque e sempre da numerosa folla entusiasticamente acclamante.

All'allocuzione del Podestà di Scardona S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con compiacenza le assicurazioni di fedele attaccamento, che Ella mi porge a nome di questa città.

Mi è grato di poter dedicare una visita a questo laborioso Comune, che sul terreno della produzione agricola è in caso di poter già presentare degli ottimi successi.

Loro, Signori, possono essere sicuri della Mia Grazia Sovrana.

All'allocuzione del Podestà di Kistanje S. M. rispose:

Mi è grato di aver veduto anche questo Comune.

Continue nella già dimostrata fedeltà ed attaccamento all'Imperatore ed all'Impero e siate sicuri della Mia Grazia Sovrana.

Alla allocuzione del Podestà di Knin S. M. rispose:

Io accolgo con soddisfazione le espressioni di leale fedeltà e di attaccamento, che Ella mi porge.

Io destino volentieri una visita a questo Comune, la di cui popolazione si è sempre dimostrata brava e fedele.

Loro Signori ed i Loro committenti sieno sicuri della Mia Sovrana Grazia

Alla allocuzione del Podestà di Verlika S. M. si degnò di rispondere:

Io sono convinto della sincerità dei loro sentimenti.

Questo bravo popolo si è sempre mantenuto fedele alla mia Casa ed all'Impero.

Questa virtù, accompagnata alla tendenza di progredire nei limiti della legalità, apporgerà Loro un miglior avvenire.

Io Li assicuro della mia Sovrana Grazia.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

IX.

Oproštaj.

(Nastavak.)

Pugačev se očividno načini velikodušan. Obrne se i odjaši, ne rekav više ni riječi. Švabrin i doglavnici pogju za njim. Četa krenu u redu iz tvrgjave. Narod pogje odpratiti Pugačeva. Ostadoh na trgu sam sa Saveljićem. Moj staračko držaše u ruku svoj račun i pregledaše ga vrlo turobno. Videć on, gdje se dobro slažem s Pugačevom, namisli dobro to upotrijebiti; ali mu se dobra nakana izjalovi. Stadoh ga malo koriti, što je bio tako nespretno revan i ne mogoh se uzdržati od smijeha. „Smij se, gospodine“, odvratí Saveljić; „smij se; samo kad dogje vrijeme, da iznovice odpočnemo gospodariti, vidjet ću, da li će ti onda biti do smijeha“.

Alla allocuzione del Podestà di Sinj S. M. rispose:

Io Li ringrazio per la cordiale accoglienza che Mi venne apparecchiata.

Io era sempre convinto della dimostrata fedeltà di questo bravo popolo.

I Miei più ardenti voti lo accompagnano nei suoi visibili sforzi, di approfittare sempre più delle favorevoli condizioni agrarie di questa regione.

Io Li assicuro tutti della Mia Sovrana Grazia.

All'allocuzione del Podestà di Benkovac S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con speciale compiacenza le espressioni di leale fedeltà e di attaccamento che Ella mi porge.

Mi è grato di poter vedere i progressi, che questo attivo Comune può dimostrare.

Sieno Lor Signori sicuri della Mia Sovrana Grazia.

Al Podestà di Obbrovazzo S. M. rispose:

Prendo con soddisfazione a notizia l'espressioni di fedeltà e di attaccamento che Ella mi porge.

Mi è grato di visitare questo attivo ed industrie Comune, e sono convinto, che Loro come sinora così in seguito si manterranno fedeli alla Mia Casa ed all'Impero.

Sieno Lor Signori tutti sicuri della Mia Sovrana Grazia.

All'allocuzione del podestà di Zlarin S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con soddisfazione i sentimenti da Lei portati di fedele attaccamento.

Godo nel vedere intorno a Me questi bravi Zlariniani, che colla loro operosità ed intrepidezza sul mare contribuiscono a quella onorevole fama, in cui sta ovunque la popolazione marittima della Provincia.

Loro tutti assicuro della Mia Sovrana benevolenza.

Alla allocuzione del vicario generale della diocesi di Sebenico can. Carminati, S. M. rispose:

Con vera compiacenza aggradisco l'omaggio di suddita devozione, che Ella Mi presenta in nome del Clero di questa diocesi.

Le Mie cure sono rivolte al Suo benessere; io sono persuaso che col tener fermo a questi sentimenti di fedele attaccamento, anche il Clero se ne mostrerà sempre egualmente degno.

A loro tutti rimane inalterata la Mia Grazia Sovrana.

Pospiješih u kuću svećenikovu, da vidim Mariju Ivanovnu. Popadija me iznenadi žalostnom vijesti. Noćas se pojavi kod Marije Ivanovne jaka groznica. Ležala je u obeznanici i snatrla je. Popadija me uvede u njezinu sobu. Tihoma stupim k njezinoj postelji. Upropastih se, kako joj se je lice promijenilo. Bolestnica me ne prepozna. Dugo stajah pri njoj, ne slušajući ni oca Gerasima ni njegove žene, koji me, čini mi se, tješahu. Crne me misli obuzeše. Misleć na bijednu, samohranu sirotu, ostavlenu usred zloradih buntovnika i na svoju osobnu slabost — to me žaćaše. Švabrin, onaj Švabrin najvećma me uznemirivao. Dokopao se je od silnika vlasti, te zapovijedao tvrgjavom, u kojoj stanovaše nesretna djevojka — nedužni predmet njegove mržnje; mogao je daklem tri sta jada počinuti. Što sam mogao ja činiti? Kako bih joj pomogao? Kako bih je izbavio šaka hajdučkih?

Preticaše mi samo jedno: sve misli smislih na jednu, ustopice poći u Orenburg, ne bih li opriličio, da se što prije oslobodi Bjelogorska tvrgjava, pa da

All'allocuzione del Podestà di Spalato S. M. si degnò di rispondere:

Con particolare soddisfazione accolgo l'omaggio di fedeltà e devozione, onde mai sempre si distinse questa popolazione.

Al prosperamento e sviluppo di questa città sono rivolte le Mie cure; sta ora in Loro tutti di assicurare alle premure del Mio Governo con un concorde ed unanime procedere nella via del progresso il desiderato effetto.

Io li assicuro, Signori, della Mia Sovrana grazia e benevolenza.

All'Allocuzione del presidente della Camera di commercio di Spalato l'Imperatore rispose:

L'espressioni ch'Ella or ora Mi porse in nome della Camera di commercio ed industria, Mi riescono molto gradite.

All'operosità del ceto da Lor, Signori, rappresentato si apre un campo sempre più vasto; non dubito che da parte loro nulla verrà ommesso per trar profitto dalle condizioni favorevoli e che verranno in tal guisa incontro alle solerti premure del Mio Governo, sempre rivolte al miglioramento e prosperamento de' commerci e delle industrie di queste contrade.

Sieno sicuri della Mia Sovrana benevolenza.

Evo riječih kojim je načelnik Sibički pozdravio Cara:

Načelnik i općinske poglavice grada Šibenika i njegove okolice, na ime svega puka, kojega po zakonu zastupaju, prepokorno poklanjaju se svojem Gospodaru, Caru i Kralju, s veseljem i radošću Njega pozdravljaju i zahvaljuju Mu od srca što se je udostojio da ga milostivo pohodi, te mu potrebe zagleda i izliči.

Svjeta Kruno! Mi se vrlo radujemo ovom pre-sretnomu danu. Radujemo se poglavito za to, što nam je donio odavna žugjenu prigodu, da staru hrvacku vjernost djelom zasvjedočimo svojem Caru i Kralju.

Bog blagoslovio primilostivog našega Cara i Kralja i Njegovu Čestitu obitelj! Živio!

Al *diner* a bordo del *Miramar*, il giorno di giovedì 25 corr. erano invitati da Sebenico:

i signori: Bolis, cap. in pensione; Carminati, vicario generale; Dalle Foste, agente consolare ellenico; de Draganić Fr., vice-consolare pontificio; Fenzi F., presidente della società enologica; S. E. de Fontana, cons. intimo; Dr. de Fontana, agente consolare ital.; Fosco, decano capitolare; Dr. Frari, poss.; Lanneve, cap. distr.; Smolčić, giudice distrett.; Šupuk, podestà; Šušić, parroco grecorientale; Dr. Zuliani, avvocato; Gwinner, ten. di vasc. com. di piazza; Grossinger, cap. del 32 regg. fanti; 2 ufficiali subalterni.

i sam pomažem pri tom, koliko se bude dalo. Oprostih se sa svećenikom i Akulinom Pamfilovnom, živo joj preporučujući onu, koja već smatrah svojom ženicom. Stisnuh ruku bijednoj djevojci, i orosih je suzami. „S bogom“ govoraše popadija, sprovodeć me, „s bogom Petre Andrejiću. Dati će bog, te ćemo se vidjeti, kad nam svanu ljepši dani. Ne zaboravljajte i češće nam pišite. Sirota Marija Ivanovna nema ni koga do vas, ko bi je tješio i štitio“.

Izašav na trg, stadoh časak, pogledah na vješala, oprostih se i s lješinama te krenuh iz tvrgjave prema Orenburgu; pratio me Saveljić, koji ne izbi-vaše kod mene.

Koracah zamišljen, kad na jednom čuknuh, gdje konji topću. Ogledah se i spazih Kozaka gdje jaši na konju, a drugi mu konj u povodu te ide za njim; Kozak mi maše, da stanem. Popostanem i koga vidim? — našega podčastnika. Kako me stiže, skide se sa svoga konja, pruži mi povod i onoga drugoga konja te mi reče: „Vaša blagorodnosti! Naš vam otac daruje evo konja i šubu sa svojih legja (uza

Narodne zagrebačke Novine pišu o putovanju Nj. Vel. po Dalmaciji:

Što smo god do sada donijeli vijestih o putu Njeg. Veličanstva po Dalmaciji, sve nam ih je priopćio brzjav. Prizori na ovom putu Nj. Veličanstva tako se živo mijenjaju, dogadjaji jedan za drugim tako brzo teku, da ih samo munjevna žica može vjerno dostizati i bilježiti. Ona je ovaj put puno rječitija nego obično, jer nam pripovijeda i najmanjih potankostih. Ako u nju i neudara ruka, kojom teče slavenska krv, glasi, što nam je ona do sada donijela, mogu ipak svakoga rodoljuba obuzeti radošću i najboljom nadom.

Nije dvojbe, Njeg. Veličanstvo vidjelo je već puno sjajnijih svetčanosti od onih, što mu sada pripravlja naša dalmatinska braća. Ali uzvišeni naš vladar jedva je ikada i igdje bio tako iskrenoodano, tako srdačno dočekivan, kao sada u Dalmaciji. Da mu nekrati veličanstvo krune, narod bi svoga ljubljenoga vladara u slavlju na rukuh nosio. Prizora odanosti i privrženosti, ter ljubavi podaničke, kakvim je Nj. Veličanstvo bilo svjedokom u svih, do sada pohogjenih mjestih naše posestrime kraljevine, tako u Zadru, kao na Pagu i Rabu, tako u Benkovcu i Obrovcu, kao u Tijesnu i u Skradinu, u Šibeniku i Kninu — malo je kada koji vladar doživio.

No ovako srdačan, ovako zanosljiv doček i može svomu vladaru pripravititi samo narod, koji svojim čuvstvom i osjećajem nepazari, pa ga s toga i neiznosi na vidjelo za proračunanu svrhu, nego jer mu srce prekipljuje. Njemački novinari, kojim se do sada nikakva poruga nije činila toliko podlom, da se nebi usudili, baciti ju na sve, što je naše — ti ljudi, bivši svjedoci onoga oduševljenja, kojim je Nj. Veličanstvo dosele na svom putu po Dalmaciji susretano, nemogu se više oteti moralnoj sili, da narod, koji su do jučer još učili mrziti i prezirati, počmu cijeniti i poštovati; jer su imali prilike, na svoje oči uvjeriti se, da je to narod, kojemu u plemenštinu srca i vedrini duha valja takmaca tražiti.

Kada put Nj. Veličanstva po Dalmaciji nebi imao nikakve ine posljedice, već ova jedina, da će on narodu pripomoći do prava, da bude svoj u svojoj kući, bit će tako važna, da moramo zajedno s našom dalmatinskom braćom blagosivljati sreću onoga časa, koji je uzvišenomu vladaru nadahnio odluku, da pogje u našu posestrimu kraljevinu.

Politički pregled.

U carevini rade sada da ustroje „katoličku stranku prava“, koja bi se posve odijelila od dosadašnje stranke istoga imena. Organ kardinala nadbiskupa Rauschera priopćio je nekoliko članaka o programu „katoličke stranke prava“, iz kojih prenosimo najvažnija mjesta, kako ih navagjaju ministarski listovi: „Austrija je bitno katolička država po svojoj

tradiciji i povjesti, ona može i sada biti bedem katolicizma, ako se ograniči liberalizam, koji nalazi svoju potporu u ustavu i u državnih temeljnih zakonih. Mnogi su se varali misleći, da se liberalizam može oboriti, ako se sruši ustav, ako se katolicizam bude identificirao s federalizmom. Iskustvo uči, da to neide, da bi se tim načinom uzdrnali uvjeti obstanka austrijske države, a crkveni interesi da se ovako nebi ni najmanje pospiješili. Ko hoće, da Austrija bude mogućna i samostalna, da sama odlučuje svoju politiku, taj mora prihvatiti centralističnu formu njezinih državnih uređaba, mora ju danas prihvatiti, kako jest. Katolički interesi mogu se, ako zauzme katolička stranka ovo stanovište, pomoću liberalne vladavine i u parlamentu posve dobro braniti; pa se je u tom pogledu nadati toploj potpori vlade.“

Kao primjer, kako bi se imali braniti u parlamentu katolički interesi, navagja „Volkfreund“, frakciju središta u njemačkom saboru.

„Presse“ se raduje, što se ovako „mogućna stranka“, kao što je katolička, stavlja na temelj ustava, budući da se tim učvršćuju državne uredbе, a podkapa federalizam u Austriji; ali uz svu radost pozivlje ipak liberalnu ustavnu stranku, neka bude na oprezu, nepuštajući s vida pogibelj, koja prijete liberalnomu sadržaju ustava, ako parlamentarizam prije ili kasnije ovakovimi privrženici ojača. Njim da je stalo jedino do svoje pobjede, do svojega gospodstva.

Vijesti o novom progibanju kršćana daju ruskim listovom povoda da iznova pišu o istočnom pitanju. „Golos“ misli, da se za koje vrijeme mora odlučiti položaj na balkanskom poluotoku. Turska je dokazala, veli „Gol.“, svoju nesposobnost, da još i na dalje postoji kao država. Rusija nemože se oglušiti zahtjevom kršćanske slavenske svoje braće. Naravno baštinik Turske jesu slavenski narodi balkanskoga poluotoka, a Rusija nemože dopustiti, da koja jaka država postane vlasnik Bospora, ovoga ključa crnoga mora. Srpska vojska u savezu s crnogorskom kadra je odoljeti turskoj vojsci. Rusija će mirno gledati razvoj krize, dok se druge države neumiješaju.“

Žalostni dogadjaji u Hercegovini, koje smo već prije nekoliko dana spomenuli, imali su prigodom boravljenja Nj. Veličanstva, našega cara i kralje, na turskoj megji posebnom spomenicom kršćanskoga pučanstva doći do znanja Nj. Veličanstva. Ako to i nije učinjeno, onaj nesretni narod ipak se nada, da će se njegova sudbina pomoću Austrije na bolje okrenuti. Nada se tomu tim više što se je tvrdilo, da se je i kod sastanka austrijskoga cara i kralja talijanskoga u Mletcih poveo govor o pitanju turskom. Austrija ima zaista najveći interes, da si pribavi simpatiju tih naroda.

Rusija već duže vremena radi neumorno u tom pogledu. Misle u opće, da će se austrijska politika napram turskomu pitanju svakako promijeniti.

onoga, što su nam lupeži poodnesli i onoga, što si mu u gostionici ono dao; ipak će nam i to trebati; a zločest pas daje barem malo kakve takve vane.

X.

Obsjedanje grada.

Približujući se k Orenburgu spazismo silu tamničara, glave im bijahu obrijane, a lica su im nakazila krvnička kliješta. Ragjahu oko tvrgjave, pod okom garnizonskih invalida. Jedni razvožahu u tačkah smet, drugi kopahu lopatami zemlju, a na bledemu popravljahu zidari zid. Pri vratih ustaviše nas stražari i potražiše od nas putne listove. Al čim rekoh stražmeštru, da idem iz Bjelogorske tvrgjave, povode me umah u kuću generalovu.

Nagjoh ga u vrtu. Pregledaše jabuke, kojim je bio vjetar malo naudio, te ih brižno zavijaše toplom slamom; pomagao mu stari vrtlar. Na licu si mu vidio, da je miran, zdrav i blaga srca. Poveseli mi se, te me stade pitati za strašne sgode, koje

Iz španjolske nema važnijih vijestih. Obadva sina infanta Henrika ostavila su dona Karla i pridružila se kralju Alfonzu. Ovu svoju odluku prijavili su donu Karlu u posebnu listu, u kojem kažu, da su došli, da potlače revoluciju. Nu pošto je Španjolskoj povraćen zakoniti kralj, morali su ovako raditi. Oni će i u buduće ljubiti dona Karla, ali prije svega moraju imati pred očima svete interese španjolskoga naroda i načela svojih otaca.

Kod Estele ustrijelili su Karliste osam sužanja, kažu iz osvete, budući da su Alfonziste ustrijelili osam Karlista poslje bitke u Sam Martin-de Aur.

Domaće.

Noi crederemmo di mancar di rispetto al Monarca, a Cui può essere risparmiato lo spettacolo delle nostre diatribe, ed al paese, che in questi giorni ha diritto di non essere turbato nella sua gioia, se rilevassimo l'articolo che l'*Avvenire* ha stimato consulto di pubblicare la vigilia dell'arrivo a Spalato di S. M. l'Imperatore.

Alle vaporose accuse contro il governo, l'*Avvenire* troverà una risposta significantissima nelle parole che S. M. si degnò di dire al Podestà di Spalato ed al presidente di quella Camera di Commercio, ed una confutazione nel proclama del d.r. Bajamonti ai cittadini di Spalato, ove sono enumerati i benefizi che Spalato in specialità si ebbe, grazie all'attuale governo. Noi lasciamo poi che altri giudichi se specialmente in questa fausta occasione, sia cosa, non diremo patriottica, ma almeno nobile, l'accenno ai fatti di Cattaro e la maligna insinazione contro propri fratelli.

Rileviamo che S. M. prolungherà di un giorno il suo soggiorno a Ragusa.

Dramatičko društvo zagrebačkoga kazališta, koje je rodoljubni Dubrovnik zaiskao, da ondje u proslavu kraljeva dolazka dade nekoliko predstava, odputovao je, u ponedjeljak iz Zagreba put Dubrovnika. Dubrovački rodoljubi pristali su na uvjete pojedinih članova društva, prvi imati će uz putni trošak 5 for., drugi 4 for. dnevniće. Društvo odputova brojem 24 sa potrebnom garderobom.

I tako će — kličemo i mi s „Vijencem“ — poslje nekoliko stotina godina oriti se opet domaći glasovi sa pozorišta slavnoga grada, gdje je kolijevka stare narodne knjige, stare narodne drame, gdje no družine domaće prikazivaše „pred dvorom“ drame Lučićeve, Čubranovićeve, Palmotićeve itd. Nenalazimo riječi svojoj radosti, koja nam je s toga dogogjaja razigrala srce. Te predstave biti će u našoj kulturnoj povijesti znamenite, biti će spona staroga i novoga vijeka.

Društvo, kako čujemo, prikazalo bi 6 drama i 9 komedija. Na povratku moglo bi, bilo i na svoj risiko dati barem dvije predstave u zadarskom kazalištu, gdje je lani gostovalo putujuće društvo Iličićevo, po kojem si ovo općinstvo nije moglo stvoriti pravoga suda o napredku naše drame. U Zadru vladaju muoge predaude glede sposobnosti

sedlo bje privezan ovčji tulup). I još — pristavi mcajuć Kozak — daruje vam... poltina (pó rublja)... a ja sam izgubio putem; oprostite milostivo“.

Saveljić ga mrko pogleda i pomrmlja: Da izgubio si putem? A što ti zvekeće na njedrih? Bezdušniče! — Ne brini se — reče podčastnik, — za to, što mi zvekeće pri njedrih. Bog s tobom, starče. Ta to zvekeće uzda a ne poltina. — Dobro — rekoh, prekinuv riječkanje. Zahvali se u moje ime onomu, koji te je poslao, pa gledaj, da nagješ putem izgublenu poltina, neka ti bude na čašu rakije. — Lijepo blagodarim, vaša blagorodnosti — odgovori Kozak skačući na konja; — uvijek ću se za vas bogu moliti. Rekav to, okrenu konja, držeć jednu ruku pri njedrih i za čas izčeznu nam iz očiju.

Ograuh se tulupom i sjedoh na konja, posadiv uza se Saveljića. — Eto vidiš, gospodino — reče starac, — nisam ga zaludu lupeža pecnuo onim računom; spomenuo se duše. Sve ako i ne vrijedi to neagrapno baškirsko kljuse i ovčji tulup ni polovice

sam bio vidio. Pripovjedih mu sve. Starac me slušao pomno i odrezivao megjutim suhe grančice. „Siromah Mironov!“ reče, pošto sam dovršio svoju kobnu pripovijest. „Žao mi ga je; bijaše dobar častnik, a madame Mironov, dobra dama, kako je vješto zuala gljive nasoliti! A kako Maša, kapetanova kći?“ Odgovorih, da je ostala u tvrgjavi kod popadije. „Joj, joj!“ primetnu general. „Zlo je to, zlo. Ko će se pouzdati u disciplinu tih razbojnika? Što će biti od sirote djevojke?“ Odgovorih, da Bjelogorska tvrgjava nije daleko, a da njegova preuzvišenost ne će po svoj prilici oklijevati, te će poslati vojsku, da oslobodi bijedne stanovnike. General kimnu glavom nekako nepovjerice. „Vidjeti ćemo, vidjeti“, reče. „Biti će vremena i o tom se porazgovoriti. Izvoli doći k meni na čašu čaja, danas ćemo mi častnici vijedači. Moći ćeš nas dobro obavijestiti o tom nikogoviću Pugačevu i o njegovoj vojsci. A sada idi, pa poćini.“ (Slijedi).

narodne kulture, pa se ova sгода, kakova će se kasno druga pomoliti, nebi smjela nikako propustiti.

Društvo ponijelo je slijedeće komade: „Školski nadzornik“, „Marquis Villmer“, „Zapisnici vraga“, „Bogomoljci“, „Lokot“, „Gja. Saint-Tropejska“, „Rukavica i lepeza“, „Zlo čuvane djevojke“, „Brzjav“, „Dona Dijana“, „Cvrčak“, „Milion“, „Ljudevit XI.“, „Muž u stupici“, „Tvorničar“, „Nećak Amerikanac“, „Čuška u kazalištu“, „Recept proti punicam“, „Dobri prijatelji“, „Mati i sin“, „Englezki“, „Pariški potepuh“, „Velikašica gragjanskoga roda“, „Otelo“, „Ružno vrijeme“, „Spupac“, „Lijepa mlinarica“, „Divljan“, „Djevojački zavjet“, „Čestitam“ i „Mejrima“.

Za svetčane predstave, kojim će Nj. Veličanstvo prisustvovati, opredijeljeni su komadi: „Rukavica i lepeza“, „Milion“ i „Velikašica gragjanskoga roda“.

Društvo ima se u Zagreb vratiti do 15. svibnja.

Giusta notizie arrivate dalla Bosnia, la peste bovina inferisce nel sangiacato e nella città di Serajevo, nei distretti di Banjaluka, Gradiška e Tešanj del sangiacato di Banjaluka, nei distretti di Maglaj e Gračanica del sangiacato di Zvornik, nonché nei distretti di Livno e Glamoč del sangiacato di Travnik.

L'Avv. dalm. rende di ciò avvertiti i nostri negozianti di bestiame.

I luoghi e giorni destinati pella presentazione dei cavalli innanz' alla commissione sono: a Sinj, nel giorno 17 agosto p. v. a Knin il giorno 14 agosto. La distribuzione dei premi poi avrà luogo il giorno susseguente, cioè: a Sinj, il giorno 18, a Knin il giorno 15.

Nel giorno 15 maggio p. v. avrà luogo l'elezione suppletoria di un deputato alla dieta provinciale della classe elettorale dei maggiori ceusiti del preesistente circolo di Spalato in luogo del rinunziatario dr. E. Tacconi.

POUKA.

Sinjska alka.

Piše u „Vijencu“ Š. Milinović.

Sredovječnim vitežkim obduljam ili turnirom ima još tragova po svoj Evropi, te se na stanovite dane takve obdulje još i danas udešuju.

U našem narodu nije se viteštvo nikad razvilo do posebna stališa, kako to bijaše u zemljah zapadne Evrope, ipak je ono postojalo. Četovanje i hajdnkovanje na Turke, počam od 15. vijeka pa do dana današnjega, može se slobodno u svaku ruku sporediti s junakovanjem Španjolca Cida Campeadora, i sa vitezovanjem križara. Naše vitezove i narodne junake nije ujedinjavala stališka posebnost i vitežki porod, nego plemenita misao pobratimstva, pobratim je pobratimu prvi pomoćnik u svakoj nevolji, nerazdružni drug u svetoj narodnoj borbi. Najdivnije, najznosnije pjesme izavroše iz toga mednoga vrutka. Dok su vitezovi srednje Evrope nosili na grudih lik svoje „gospogje“, i gledajuć u taj lik bodrili se i sokolili u boju, — koli je uzvišenija bodrilica bila našim junakom posestrima vila! Ona ih svjetovala prije odlučna boja, a u čas borbe ona im bitronmna domišljanka odavala slabosti protivnikove.

Da budeš vitezom, da postaneš junakom, valjalo je mnogu kušnju preboriti. Najprije trebalo je službovati i vježbati se kod kojega poznatoga junaka, a tad je valjalo izvesti kakovo junačtvo u boju ili puko u obduljah, gdje se junaci nadmetahu. U naših narodnih pjesmah ima sila božja primjera kako se junaci natjecahu, sad gagjajuć kopljem ili strijelom u jabuku, sad nadmećuć se buzdovanom, sad utrkjuć se konjih preko brdina i dolova. Pobjednika dopade velika slava i napokon ruku ljubove, kojoj je svojim junačtvom sree predbio. U narodnoj pjesmi: „Svatovi Jure Crnojevića“, opisuju se obdulja u Mletcih, a o svatovih Sibirjanin-Janka pjeva Kačić:

Kada li se vinca ponapiše,
Sure zetu igru zametnuše,
Iznesoše na koplju jabuku,
Ter su njemu tiho besjedili:
Striljaj Janko na koplju jabuku,

Ako li je ustrilit ne moreš,
Nit ćeš otić, ni odniti glavu,
Nit odvesti ljepotu djevojku...
Pak se skoči na konja viteza
Ter poleti kano soko sivi
I ustrili na koplju jabuku,
Oslobodi od napasti Janka.

Onaj ratoborni pregalački i vitežki duh obvladao je svimi slojevima života, izveo je nečuvana junačtva a narod ga ovjekovječio svojim pjesmami, koje još i sad isti duh u njem podjaruju i budan drže — i dokle god bude Turaka, biti će i toga budnoga duha!

Sredovječnih obdulja održalo se bilo u Dalmaciji do nedavno više, tako naročito utrkivanje i gagjanje kopljem u Zadru, Makarskoj i Imotskom. Nu dokidoše ove igre, jamačno zato, što su obnavljale razne narodne nspomene, a jedina se je uzdržala još alka u Sinju. Cetinjani bili su od vajkada na glasu junaci, pa još i sad ne ima u svoj Dalmaciji toli odvažna, bistra, junačkoga naroda, kakvi su cetinski Hrvati.

Cetinjani jesu svi junaci
I na boju slični i jednaci,
Vitežki su vazda vojevali
Težke jade Turkom zadavali.

Narodna pjesma uzčuvala nam je imena nekih cetinskih junaka: Vučković-Bože, Surić-Frana, barambaše Jauković-Nikole, Grabovca Antuna, Gulić-Ivana, Ugričić-fra Stipana i Vučković-fra Pavla, kakova već ničija ne ragja majka, jer kud mu je besjeda ili oko dopiralo, tada živi ogranj srea obimaše.

Najprije ću razložiti povijest i spomen sinjske alke, a tad ću ju potanko opisati.

II.

Povijest sinjske alke.

U rukopisu arkiva sinjskoga samostana stoji upisano: „Turci poslije kako obaviše obsjednuće, bijući bez prestanka grad (Sinj) sedam dana, to jest od 8. kolovoza po vas dan do 14. istoga po vas dan, udesiše najstrahovitiji juriš na post Velike Gospojine. I buduće je sva sila na grad navalila a bilo ih je osamdeset i veće hiljada vojnika a bez božje pomoći spasa ne bijaše, to fratri, djeca, žene i ostala čeljad, koja za boj ne bijaše, u crkvi pred onom prilikom kroz plač i suze prošahu milost, da ih ne pusti u ruke neprijatelja. I Bog po milosti naše prevelike pomoćnice smilova se i toliku krijepost i jakost braniteljem dade, da u tri obilate ure najžešćega juriša živim ognjem Turkom odolješe i junački svu tursku silu otiskoše, a bile su ih samo četiri stotine! Pa kadno sutra dan turski zapovjednik zapovijedi žešće na grad jurišati, ne bi li branitelj osjetio sav njegov gujev, snagu i hitrinu, onda ova naša odvjetnica postavi u njihovo sree toliki strah, nesklad i neposluh, da udilj, na buljake vraćajući se s juriša, počeoše tako bježati, da ih niko nije mogao ustaviti. I tako na dan njezina slavnog užasašća na nebesa osta taj grad oslobogjen od tolike sile i općenitoga neprijatelje sveto vjere“.

Taj je rat bio g. 1715, a u arkivu zabilježio je gori navedeni učeni fratar Petar Filipović, koji je sve svojim očima, kako sam veli, čuo i vidio. Kad su sinjski fratri g. 1678. iz Rame u Sinj pobjegli, sve im bogastvo i baština, što su sobom poneseše, bijaše čudnovata prilika Gospina, koja se velikom pobožnošću i sada u sinjskoj crkvi štije. Na uspomenu pomenuta sinjskoga slavodobića, običavali su sve do nazad malo godina dolaziti u Sinj iz svih zadarskih i cetinskih sela i župnici i glavari, a uz njih velika množina naroda pod vlastitom zastavom na dan 15. kolovoza ili Gospojinu, da na općenitoj toj posvema narodnoj svetkovini najprije molitvom i pjesmom hvalu prinesu Gospi na čudnovatom izbavljanju. Prije podne sva ta daga povorka zastava i naroda kreće se u obhodu, te tuj i u crkvi klanja se svetoj prilici i zasnjeđuje i dan danas toliku čast i pobožnost, da je onomu odveć mučno vjerovati, ko nije sâm vidio. Budući prilika iz Bosne donesena, a slavodobiće onda nad Turci stečeno na daleko na glas izašlo, te se to i prozvao sinjski rat, to Bošnjaci i sada u velikom broju čak iz najdaljih mjesta na Gospojinu dohode na hodočašće, i onu priliku svojom zovu, a stavno se na-

daju, da će ih od Turaka izbaviti i slika se onda opet u Ramu prenijeti. I naš Kačić opjevao je ovaj sinjski rat.

(Slijedi).

Različite vijesti.

(I Englezi snuju Afriku podvodniti.) Englezi snuju prokopati spored kanarskim otokom 740 engleskih milja dugačak kanal od mora prema nutarnjem dijelu Afrike do u Tombuktu. Nutarnji dio zemlje leži 250 stopa izpod razine atlantičkoga mora i bio bi pod morem, da nije zarubljen višim logom zemlje. Naravno taj sip misle sad prokopati, a onda će se more saliti u neplodne dosad nizine. Gdje je sad pustoš, ondje će biti zaljev. Po obalah dignut će se gospodarstvo, a zaljevom puknuti trgovina. U blizini je rijeka Belta, na ona teče s druge strane. Nju misle izčistiti i takogjer prirediti trgovini. Ako se obe osnove izvedu, moglo bi Englezkoj biti mnogo koristi. Kako su Englezi žilavi i praktični, ta se osnova možda još prije izvede nego li starija francuzka namjera načiniti s istočne strane Algira tangerski zaliv.

(Žene kod pošta i brzjava u Englezkoj.) Kod pošta i brzjava po Englezkoj rade većinom žene i svako je s njihovim poslom zadovoljan. Vlada je sad naumila namještat ih i kod poštarskih štedionia. Koje misle doći k poštarskoj štedioniji, moraju iz englezke slovnic, iz aritmetike i geografije dobro odgovoriti, te pravilno pisati. Neće se primati izpod 16. ni preko 30. godine. Plaća će im bolje biti nego li kod pošte, u najnižem razredu imat će 40 do 75 šterlina, u srednjem 80 do 100 šterlina, a u prvom razredu 110 do 150 šterlina na godinu.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijetla), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prema svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiliku, polavelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocaltne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepakne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 nvč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča e englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su pripremljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

I komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapauć istoji 1 fr.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: --
" po godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 34.

Zadar 28 Travnja 1875.

God. I

U Zadru, 27 travnja.

Pred sastanak austrijskih sabora i po-
lazak Nj. Veličanstva u našu zemlju donijela
je pražka „Politik“ čitav niz članaka o po-
ložaju i o težnjah svoje stranke u zapadno-
državnoj polovici. Ovi su članci ne bez raz-
loga potaknuli veliku pozornost. Česka stran-
ka, kojoj je organ „Politik“, do nedavna
jošte nije htjela da znade za državopravni
sklop, kakav je u Austriji sastavljen tako
zvanim prosinačkim ustavom. Ona se je po-
stojano držala svojih zahtijeva, formulovanih
u člancih fundamentalnih. Ili dajte Českoj
državnu samostalnost, kakvu su ti članci opi-
sali, ili se okanite nade, da ćete nas narod-
nim dualizmom ikada sprijateljiti. Tako je
stranka starih Čeha poručivala vladajućoj
stranci u Austriji.

Pomenuti članci „Politikini“ daju ipak
slutiti, da je staročeska stranka u novije
vrijeme odlučila ostaviti dosadašnje svoje
stanovište negacije. Istina, i ovi članci puni
su rekriminacija proti vladajućoj njemačkoj
stranci, i oni obiluju navalama proti prosinač-
komu ustavu. Ali i iz onih rekriminacija i
iz ovih navala proviruje dosta jasno želja za
„nagodbom“. Dapače, „Politik“ očituje izri-
čno, da je dosadašnja pasivnost Čehom do-
težćala, i da su oni spremni, stupiti u usta-
vnu „akciju“, samo ako im vladajuća njema-
čka stranka izigje na susret.

Cva izjava staročeske stranke doista je
važan pojav u ustavnom životu austrijske
državne polovice. Do sada nije ta izjava do-
duše našla nikakva odziva, ali ako Česi uz-
traju na putu, kojim su, sudeć po ovoj izjavi,
zakrenuli, netreba dvojiti, da im nastojanje
neće biti bez uspjeha.

Sada samo treba, vele N. N., da česki narod
dokaže, da je „Politik“ njemu iz duše govorila;
da je on zbilja spreman, okaniti se dosada-
šnje svoje negacije, ako mu se u državi dade
položaj, koji ga po njegovoj duševnoj i ma-
terijalnoj snazi ide. Mi držimo, da će česki
narod to i učiniti. On je do sada morao uvi-
djati, da nije kadar, dati državi onoga ustroj-
stva, kakvo bi njegovu historičkomu pravu i
njegovim osebinam odgovaralo, ustrojstva,
kakvo je zamišljeno u fundamentalnih člancih.
„Cislajtanija“ postala je činom, kojega nika-
kvi protesti nemogu više opravdati i uklo-
niti. S tim činom, sa cislajtanskim državnim
parlamentom, mora dakle česki narod raču-
nati. Zahtijevaju to od njega važni, dapače,
životni njegovi interesi.

„Matica srpska“ držala je prošloga tjedna
izvanrednu glavnu skupštinu usljed ministar-
ske naredbe, po kojoj bi se „Matica“ imala
preseliti iz Novoga sada u Peštu. Skupština
zaključivši, da u smislu pravilah može o tom
odlučiti jedino redovita glavna skupština, ko-
ja će se držati mjeseca kolovoza, a napokon
zaključivši, da se umoli ministar, neka uzme

dotičnu naredbu natrag. Da se „Matica“ u
Peštu preseli, morala bi posve propasti, jer
nema ondje nikakova općinstva. Ministar Tre-
fort, vele, bio bi samo onda voljan obustaviti
svoju naredbu, kada bi društvo pružilo „dovolj-
na jamstva u pogledu uprave.“

O „južno-tirolskom pitanju“ izišla je ovih
dana knjižica, kojoj se nemože odreći neko
znamenovanje. Poznato je naime, da se je u
bečkom rajhsratu potaknulo pitanje, nebi li
bilo shodno, da se južna Tirolska odcijepi od
sjeverne Tirolske. Pisac spomenute knjižice
dokazuje, da južni Tirolci nemaju nikakova
prava zahtijevati, da se odcijepi od Tirolske;
ovakovu molbu da nepodpiru nikakovi nutar-
nji razlozi, a vanjski državni odnošaji da ab-
solutno zahtijevaju, da se na svaki način uz-
drži jedinstvo Tirolske. Vigjeti ćemo za koje
vrijeme, da li će rajhsrat u ovom smislu
riješiti to važno pitanje.

O belgijsko-njemačkoj zadjevici raspra-
vljaju i pišu sada jošte, gdje se već misli, da
je stvar posve riješena. U gornjoj kući englez-
koga parlamenta prijavio je Russell, da će
interpelirati grofa Derby-a, pa i u dolnjoj kući
upitao je Oreilly vladu, je li istina, da je g.
1874. njemačka vlada pozvala vladu britansku,
da učini kod belgijske vlade shodne korake
radi ondašnjih ultramontanskih agitacija u Bel-
giji; da li se je ta stvar ustmeno ili pismeno
raspravljala, a napokon je li vlada voljna
priopćiti kući dotični njezin odgovor. Pripo-
vijedalo se je u tom pogledu, da je Austrija
i Rusija podupirala njemačke odnosno pruske
reklamacije.

Ovu vijest oprovrgava odlučno „Ind. bel-
ge“. U mjerodavnih krugovih ruskih nastoje
pače da konstatiraju, da si Rusija mora pridr-
žati priznanje oportuniteta njemačkih meju-
narodnih poslova, premda odobrava postupanje
njemačke državne vlade u crkveno-političnom
pitanju.

Viaggio di S. M. l'Imperatore.

Spalato, 20 aprile.

Oggi S. M. anticipando di due ore sul
programma giunse nella nostra città. L'anti-
cipazione era affatto naturale, poichè sia una
svista od altro, al viaggio da Traù a Spalato
erano assegnate ore cinque, mentre bastavano
tre con tutte le brevi fermate alle Castella.
Credò, però che quest'alterazione di prográm-
ma non abbia minimamente influito sugli ap-
parecchi d'accoglienza, poichè era stata quì
notificata per telegrafo da Traù prima di
mezzogiorno, e Spalato non è città, di cui
una notizia non possa far il giro in due ore.
Infatti al piazzale ove era eretto il padiglione
e l'arco trionfale d'ingresso, S. M. ha tro-
vato gran moltitudine di popolo, che aspettava
ansioso il suo Monarca per salutarlo. L'as-
senza di parecchi membri del consiglio comu-
nale e di alcuni assessori non ha per nulla
diminuito l'entusiastica ovazione con cui S. M.
veniva salutata dal popolo festante. Dopo il
saluto del podestà e la risposta datagli, S.
M. muoveva colla carrozza fra la folla accla-
mante, schierata lungo la via fino alla resi-
denza, ove giunta, fu di nuovo salutata dalla
popolazione, accalcata sulla prossima piazza.
Tosto dopo l'arrivo seguirono le solite pre-
sentazioni, più tardi il pranzo e l'ovazione
con musica e fiaccolé della società operaia.

Non occorre nemmeno ricordare l'addobbo
festoso delle finestre con mille arazzi e ban-
diere; ma merita particolare rilievo l'orna-
mento delle piazze con piramidi di vasi di
fiori, statue, stendardi, ecc. La riva poi è
fiancheggiata di festoni sostenuti da colonne
inghirlandate, fornite di becchetti di gas per
l'illuminazione di domani. Sullo spazio di-
nanzi al teatro, che attende la costruzione del
secondo porticato, fu improvvisato un ele-
gante giardinetto, che è proprio peccato non
sia piantato stabilmente a rompere colla sua
verdura l'aridità dominante in quella parte
della città. Il sotterraneo finalmente, ché dalla
marina conduce alla piazza del tempio, è ri-
dotto ad un tunnel illuminato ed elegante-
mente decorato con bandiere e festoni.

L'arrivo di S. M. ha attirato a Spalato
a migliaia i forestieri da Zara, da Sebenico,
da Traù, dalle isole vicine e lontane non meno
che dall'interno della provincia. Ovunque si
volga il passo, strade e piazze, tutto è affol-
lato; i caffè, le trattorie, gli alberghi non
hanno posto sufficiente ad accogliere l'ac-
cresciuta popolazione, che si calcola di 20.000
persone, quasi doppia della quì stanziata a
domicilio. Tanto concorso, la mitezza della
stagione, l'occasione festiva tengono vive le
piazze e le vie a notte inoltrata e il difetto
d'alloggio farà sì, che molti passeranno la
notte allo scoperto o pei caffè. A dimani.

Spalato, 21 aprile.

La mattina di quest'oggi fu divisa da
S. M. fra la visita di luoghi pubblici e le
udienze private. Dopo gl'istituti militari e
l'ospedale provinciale S. M. visitò il museo di
antichità, la cattedrale, il battistero di Dio-
cleziano, che attrassero vivamente la sovrana
attenzione. Nel ritorno alla residenza per rice-
vere le udienze, la carrozza di S. M. per la
riva s'incontrò in una folla sì stipata, che
appena si poteva muovere per aprirsi la via.
La M. S. era visibilmente commossa dall'en-
tusiasmo delle acclamazioni con cui era con-
tinuamente salutata. Non pareva più che il
cocchio fosse tirato da cavalli, ma pareva
trasportato dall'onda del popolo, con cui si
moveva di pari passo.

Dopo le udienze S. M. si recava con
tutto il suo seguito a visitare le antichità
di Salona e a vedere i lavori ferroviari colà
iniziati. Al ritorno fuvvi pranzo e poi l'illu-
minazione della città. Questa riuscì a mera-
viglia, imperciocchè vi contribuirono due forze
potenti, la bella notte e le fiammelle del gas.
Il sito più attraente era il porto tutto circon-
dato di fuochi e seminato di palloncini, parte
fissi sulle rive, parte moventisi sopra innume-
revoli barchette. Sua Maestà salutata da in-
cessanti acclamazioni giunse allo scalo, co-
perto da elegante padiglione, per ascendere
sopra la peatta ornata a festa, ove si assise
sotto il baldacchino, decorato di drappi e di
dorature. La galleggiante imperiale era cir-
condata da battelli, che collo splendore bengalico
ravvivavano l'opaca luce dei palloncini. Vi
vorrei quasi tacere del nostro Vesuvio, se non
fosse per deplorare, che Spalato non ha il
suo Struwe come Zara. Fra i molti traspa-
renti si distinsero quelli della *Citronica*, la
quale come coi festosi ornamenti del giorno,
coi suoi tricolori ondeggianti per l'aere, at-

traeva di preferenza l'occhio degli spettatori. Due piccoli punti illuminati superarono tutti gli altri: i due cimieri a fiammelle di gas sopra la porta dell'ufficio comunale e sopra quella del teatro. La luce elettrica, che illuminò per qualche tempo la piazza del tempio, dimostrò esser troppo piccolo l'apparato per un buon effetto all'aperto; non ostante, quelle masse architettoniche nel momento dell'illuminazione apparivano più gigantesche, che di giorno. Il fresco della riva era rallegrato da due bande musicali, una a terra e l'altra sopra una galleggiante ben illuminata, che trasportava anche un coro di cantori. La luna, che è andata sorgendo, si mostrò a sminuire l'effetto delle migliaia di lumi ben combinati. Anche questa serata, dopo che S. M. si era ritirata fra le grida esultanti del popolo, finì con una notte bellissima, ravvivata dalla moltitudine di forestieri e cittadini girovaganti per la città o conversanti nei caffè. Una cosa si sente mancare in questa festosa occasione a Spalato ed è la gran massa dei borghigiani, che col loro bel costume, coronato dalla berrettina rossa, avrebbero espresso il vero carattere della città.

Mi raccontano che per l'arrivo di S. M. a Sinj vi siano giunti più di trecento bosnesi, cristiani e maomettani, desiderosi di vedere il nostro Imperatore e potendo, presentargli: i primi per affettuoso rispetto, i secondi per paura; essendo generale fra di essi l'opinione, essere la mezzaluna mussulmana prossima al tramonto.*)

Из Дриниша, 7/19 Априла. Цар нам дође и пође. Данас у 10 сахата прије подне наш витешки цар и краљ Фране Јосиф I. дође нам овђе са својом свјетлом свитом. Са неописаним одушевљењем и усхићењем неизбројни народ дочекао је свога Цара и Краља, грађани и грађанке, сељани и сељанке, све што је могло доћи, скупило се и веселим лицем и срцем свога милостивог Цара предсредло и дочекало, без обзира ко каква начела изповједа и којој странци припада. — Како је народ био весео и одушевљен, тако је и варош величајно била окићена и украшена разним заставама, ћилимима, грбовима и красно изцртаним надписима. У Кричкама под св. Ђурђем преко пута био је подигнут један леп зелени славолук окићен великом царском заставом црно-жутом и са црнобјелим заставама. На славолук бијаше велики надпис са ћирилицом:

„Добро нам дошо, свјетли Царе!

„Кад год оћеш јуначке даре,

„Даће ти Срби и крв своју,

„Све за очинску љубав твоју.“

Код тога славолука наш свештеник Драголовић окупио је свој поносити народ да се Цару поклони у пролазку, као што се и поклонио и узкликнуо Цару: Живио.

*) Abbiamo ricevuto una terza corrispondenza da Spalato, che ci giunse, però, tardi per poter essere stampata in questo numero. (Red.)

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

X.

Oproštaj.

(Nastavak).

Pogjoh u stan, što mi ga naznačiše, gdje je Saveljić već stao gospodariti, te nestrpljivo čekah odregjeno vrijeme. Lako će se čitalac dovinuti, da nisam ominus doći na vijećanje, gdje su se imale raspravljati stvari, koje su se mnogo dojimala moje sudbine. U odregjenoj čaš nagjoh se kod generala.

Zatekoh kod oijega nekoga crackoga činovnika, mislim ravnatelja poreznoga ureda; bijaše to trun-teljast starac u skupu kaftanu. I on me uze pitati za sudbinu Ivana Kuzmića, koga nazivaše kumom, te bi mi svaki čas prekidao riječ dopunjujuć svojimi primjetbama, koje ako ga i ne odavahu za vještaka u vojničkim stvarih, ali odavahu bistroumlje.

На св. Аранђелу изпред вароши виле су се многе црвенобјеле заставе, а врата од гробља била окићена двоструким ступовима и сводовима зеленим од лаворике, бршљана, маслине и мрдве, с надписом:

„Царе! Бјечна ти слава! Срби ти кличу.“

На разкршћу пред опћином бијаше огромни славолук, ваљда један од највећих што ће их бити у Далмацији, окићен са разнобојним заставама, царевим, тробојним, црвенобјелим и плаветнобјелим, са љепим царским грбом и надписом: Орѣнство дрнѣшко веселим срцем срећном долазку кличе: живио цар краљ Франко Јос. I.

Пред опћином бијаху подигнута преко пута два троката славолука, а у обору разметнуто неколико зелених пирамида, које нам шћумски изглед представљаху. Сала је љепо намјестена и украшена била, а царев лик у лаврову вјенцу. Како је Цар ушо унутра, одма је почео примати посјете, најприје римокатоличко свештенство, па православно, које је представио о. Богољуб Петрановић овако: „Православни свештеници из овога краја и на име свога подручног народа смјерно подносе вашем царском величанству прастаре својствене Србима даре: изкрену поданичку љубав, оданост и вјерност, са којом смо вазда готови сваку помоћ и жртву учинити за ваше Царско Величанство и вашу славу породицу.“

Цар је милостиво и благонаклоно одговорно и са сваки прозборио. За тим представио се чиновништво. — Послије посјетка Цар је на брзу руку доручковао, па је пошо даље. Кад је ушо и изишо ђевојке су изпред њега цвјеће просицале. Цар праћен са мноштвом народа и бурним непрестаним узклицима: живио, оде да походи судницу и тавницу, у којој је помилово и опростио једну жену. Мост пред судницом дивно и укусно био је окићен. Из суднице пошо је Цар у православну еписку цркву, њући народно му је коло с десне на пољани играло и народне пјесме цјевало, а динчи динчио. Кад је Цар приступио к цркви љепо су му се представила обоја врата и зид од гробља са красним накитом својим, обоја врата са зеленим сводовима, а по зиду змијовидни накит од бршљана. На крсту лавров вјенац. На првим вратима подпис ови: „Царе! Кад ти узтреба крв и свака жртва, вјерни твоји Срби све ће дати за те“. На другим вратима: Живио наш цар, краљ и војвода вјерних својих Срба!“ На улазним црквеним вратима дивно окићеним надпис разнобојан на позлаћену пољу: „Царе! уђи у храм вјерних твојих Срба“. На стожеру виле су се три заставе царска, црквена и црвено-бјела, мале такве заставе леишале су се по сводовима и зидовима. Кад је Цар улазио у цркву, или да се боље изјасним, пред црквом, десно и лијево упоредано је било дванест примјерних ђевојака српкиња, које су разнобојно мирсово цвјеће изпред Цара просицале. Кад је цар ушо у цркву о. Амвросије Колунџић спровео га је на царске увери у жртвеник, за тим у новоподигнути му тростепени престо са позлаћеном круном. Пред њим се поклонио и поздравио га овако: „В. В. Проникнути као што јесмо осјећајем најдубље благодарности за премнога добротинства,

која је ваше царско, краљевско и апостолско величанство најмилијивије указало нашој правос. цркви и која не престаје највеликодушно и данас указивати; ја у име српског православног општества дрнѣшког за свету дужност своју сматрам изјавити пред престолом вашег царског, краљевског и апостолског величанства у најдубљој својој поданичкој оданости осјећаје најтоплијих нашег признања, са увјерењем да ћемо пред олтарем свемогућег Бога непрестано највруће молитве узидати за ваше царско и апостолско величанство и за сву вашу славу породицу.

Премилостивом нашем цару, краљу и господару из дубљине срца нашег трипуста кликавмо: Живио!

За тим је наш Цар походно мјестну школу, римокатоличку цркву, турску градину и мунару и сиверичку руду, па у 1 1/2 сахат по подне одјездио у Шибеник изпраћен непрекидним узклицима: Живио!

Од свију српских надписа најљепше бијаше окићен на кући Симе Петричевића, накутила га његова сеја Јелка Ђевојка, гласио је овако: Слави Царе! — И ови српски дом — Слави долазак твој, — Срцем и душом свом — Даје ти поздрав свој.

Дочек је био сјајан, одушевљен и миран.

Прије него је Цар у варош ушо топови овђе и прангије у Кричкама код православне еписке цркве дуго су оглашавале и оглашавале сретни долазак царев. Такође по долазку цареву топови и пушке до мркле ноћи громовито су одјекивале.

Ипћири на жељезници развили су 150 застава црвенобјелих и честито прославили долазак цара свога. Они су и нами у свачему на руци били. Живили!

Imoschi, 24 aprile.

S. M. partì questa mattina alle 4 ore da Spalato, le di cui vie e case erano splendidamente illuminate. Il Consiglio comunale di Spalato accompagnò S. M. fino a Clissa.

A Clissa S. M. visitò la fortezza, e quindi proseguì il viaggio per Imoschi, fermandosi soltanto brevemente per far colazione alla scuola di Ugljane.

Da Ugljane si proseguì il viaggio sotto un continuo acquazzone, ad onta del quale S. M. viaggiava in carrozza del tutto scoperta.

S. M. arrivò a Imoschi alle 3 pom., accolta da massa di popolo giubilante per questa visita Sovrana, la prima che sia stata fatta ad Imoschi da un Imperatore austriaco.

Alla allocuzione del Podestà S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con compiacenza le assicurazioni di fedeltà che Ella Mi porge a nome del Comune d'Imoschi.

Mi è grato di poter dimorare per alcuni istanti su questo estremo punto di confine dell'Impero, frammezzo ad un bravo

glasove. Gospodine savjetniče, recite nam svoje mnijenje!.

Starčić u dragocjenu kaftanu brzo izpi svoju treću čašu dobrano rumom oslagjenu i odgovori gjeneralu: Mislim, vaša preuzvišenosti, da ne treba ni navaljivati ni braniti se.

— Kako to, gospodine savjetniče? — upita gjeneral u čudu. — Drugih nam načina taktika ne daje do obranu ili navału...

— Preuzvišeni gospodine, a mi ćemo mitom.

— Ehe, vi vrlo mudro mislite, i mi ćemo upotrijebiti vaš savjet. Možemo obećati za glavu nikogovičevu... sedamdeset — dapače što rubalja... iz sekretne blagajnice...

— A tada, prekinu ga porezni ravnatelj, ne bio ja, koji sam, nego biđ kirgizki krmak, ako nam te hrgje ne predadu svoga atamana u lisičinah i u okovih.

— Mi ćemo se o tom još porazgovoriti, odvrati gjeneral. — Ali svakako valja da radimo kao vojuici. Gospodo, glasujte, kako je zakoniti red.

Sva mnijenja protivljahu se momemu. Svi či-

Megjutim sakupiše se i ostali zvanici. Pošto su svi posjedali, i pošto je svaki dobio čašu čaja, stade general jasno i na široko razlagati, čemu ih je pozvao. „Sada nam je, gospodo“, reče, „riješiti, kako ćemo se boriti s buntovnikom, da li ćemo navaliti na njih ili se samo braniti od njih? Jedno i drugo može biti dobro, a može biti i zlo. Navalimo li, imamo više nade, da ćemo iztrijebiti neprijatelja; budemo li se samo branili, biti ćemo sigurniji... S toga ćemo pobirati glasove, kako zakon donosi t. j. počamši od mlagjih poslužbi. Gospodine zastavniče!“ pristavi, obrativ se k meni, „izvolite nam razjasniti svoje mnijenje.“

Ustadoh i opisav u kratko Pugačeva i njegovu četu, zajedničih im, da usurpator ne može nikako odoljeti pravilnomu oružju.

Moje mnijenje prihvatit će činovnici neblagoumiće. Mišljahu, da sam smion i preagao mladić. Nastade roptanje i ja ćuh, gdje neko reče poluglasno: još mliječko sisa. General se obrnu k meni i reče nasmjehit: Prvi su glasovi u vojnih savjetih obično za navału, takov je red. A sada dalje da kupimo

popolo, che sempre si distinse pel suo attaccamento alla Mia Casa ed all'Impero.

Porti Ella a' Suoi committenti il Mio Sovrano saluto.

La borgata era festevolmente decorata. Dall'ingresso alla residenza imperiale si ergevano 24 archi trionfali.

Subito dopo l'arrivo ebbe luogo il ricevimento, quindi le udienze; dopodichè sotto torrenti di pioggia S. M. visitò l'i. r. giudizio distrettuale, le carceri, la chiesa e le scuole, maschile e femminile, ove fece esaminare alcune allieve.

Alle 6 ore *diner* imperiale, a cui vennero invitate le persone notabili del luogo, fra le quali il Provinciale del convento dei PP. Francescani di Visoki Brig nell'Ercegovina, che qui si trovava con una deputazione di monaci. Durante il pranzo ebbero luogo imponenti, patriottiche dimostrazioni da parte del popolo. L'inno dell'Impero, suonato dalla banda cittadina, dovette essere ripetuto innumerevoli volte. S. M. era visibilmente soddisfatta.

Questa sera, cessata la pioggia, ebbe luogo una generale illuminazione della città con fuochi d'artificio sotto la residenza imperiale e fuochi sulle cime dei circostanti monti.

La popolazione è esultante.

Vergorac, 25 aprile.

Ascoltata una messa bassa nella chiesa parrocchiale, che è in via di ricostruzione, e visitate le ruine, S. M. partì a cavallo alle 6 ore ant. da Imoschi, e attraverso la Skobaljuša si portò a Zagvozd sotto un continuo torrente di pioggia accompagnato con vento. Da Zagvozd in poi S. M. viaggiò in carrozza scoperta. La pioggia cessò di cadere appena passata Župa. Archi di trionfo e bandiere lungo tutta la strada; e lungo tutta la strada S. M. continuamente acclamata da masse di popolo.

S. M. arrivò a Vergorac alle 3 pom., salutata da entusiastiche ovazioni. Subito dopo l'arrivo ebbero luogo il ricevimento e le udienze; quindi S. M. visitò l'i. r. giudizio distrettuale, le carceri, la chiesa e la scuola. Alle 6 ore *diner* imperiale, a cui vennero invitate le persone notabili del luogo.

Sul Biokovo nevica. *Avv. D.*

All'allocuzione del Podestà di Traù S. M. si degnò di rispondere:

Con compiacenza accolgo l'espressione di suddita devozione, che Ella Mi porge a nome del Comune di Traù.

Io sono persuaso della sincerità di questi sentimenti; sieno sicuri della Mia Sovrana Grazia.

novnici govorahu, da se u vojsku ne mogu ponzdati, da je uspjeh nesiguran, da treba biti na oprezu i o tomu sličnom. Svi miujahu, da je pametnije biti s topovi iza čvrstih kamenih zidova, nego li na prostom polju ogledati se. Na posljedku general, saslušav sva mnijenja, strese pepeo iz lule i reče ovako:

— Moja gospodo! dužan sam vam izjaviti, da se ja posvema slažem s mnijenjem gospodina zastavnika: jerbo je to mnijenje osnovano na pravilih zdrave taktike, koja uvijek voli navalu nego obranu.

Tada stade i aze puniti lulu. Moje samoljublje slavljase sada slavlje. Strijeljah očima po činovnicib, koji megju sobom nezadovoljno i uzbuđeno šurovahu ovo i ono.

— No, moja gospodo! opet će general, pustiv gust dim iz lule i podjednako duboko nzdahnuv, ne mogu na se naprtiti toliku odgovornost, kada se govori, kako bi trebalo obćuvati pokrajine, koji mi je povjerilo njezino carsko veličanstvo, premilostiva moja carica. S toga pristajem uz većinu glasova, koja drži, da je pametnije i sigurnije čekati u gra-

All'allocuzione di Mons. Vescovo di Spalato S. M. rispose:

Le espressioni di devozione e leale suditanza ch' Ella Mi porge a nome del Clero secolare e regolare di questa diocesi, Mi riescono sommamente gradite.

Col perseverare in questi sentimenti e col coltivarli nei cuori delle popolazioni, il Clero fa opera meritevolissima; la Mia Sovrana grazia e benevolenza l'accompagnerà nel suo pastorale operare.

Бока, 3/15 травња.

[]. У броју 28 цијењеног нашег листа од 7 т. упадоше ми у око приговори которског дописника од 29 марта, и као на такове немогу да моје примјетбе на јавност не изнесем у хатор истини и правичности.

Кад је Г. дописник толико приговорно скупштини Бокејској, која је у дворани которске Опћине дана 23 марта п. р. вијекла о што дјештем пријеку Њ. Величанства и о потребама што се Њему приказати имају, и кад Г. дописник омаловажава скупштинске закључке односно жељезничке пруге од Скадра преко Боке на Силјет, с разлога што владар сам по себи таква шта није кадар ријешити, и додаје да је питање слободне луке неумјестно, јер дан данашњи и оне те постоје други народи немогу трпјети, зашто није Г. дописник и своје особне предлоге скупштини на претрес поднео?

Што Г. дописник примјећује да таква питања владар сам по себи није кадар ријешити, то и дјеча знаду, вако би из свог цѣпа, јер за што би онда парламенат био, али се је Г. дописник имао осврнути и на то да гдје се владар собственим очима увјери о потреби једног народа као што ће у Боки которској, па кад се предлози об овим потребама са жељом владалачком слажу те се у парламенту на претрес и потврду поднесу, за што би парламенат и тада служио кад такове неби усвојио, као што су усвојени и предлози о далматинској жељезници и неретванској ријеци *).

Од кад је год пак Бока которска Славној Хабзбурској династији подложена била, свагда су Бокези без изнимке као Ландвер или домаћа обрмбена стража Свјетлој Круни и на копну и на мору служили, и при свакој потреби за обрану државе и своје домовине као соколови устајали и овај крајак Аустријске Царевине јуначки бранили и штитили. Ако се Свјетлој Круни узтребује по-

*) Што се тиче слободне луке и ми цијенимо да Бока због свог положаја морала би се као таква прогласити, и о томе се већ ради, јер је недостатно свако назоричтво на тако пространој међи. Сувише пошто се укинула прелазна царина у Боки је погинула трговина с пограничним земљама. Питање је дакле умјесно. Што се тиче жељезнице тешко би се нашло ко би у њу новац уложио за 99 година, а и осим тога требало би не само да се с којом веже него и да такве трговине буде да се трошкови барем изваде. (Уред.)

ду обједанје и непријатеља стreljivom odbijati i (ako se bude moglo) јуначки провалати.

Sada činovnici mene nastmješljivo pogledaše. Vijeće se razigje. Upravo sažalih slaboga poštenjaka, gdje je poslušao proti svojoj vlastitoj uvjeri savjet nevježa i nezalica.

Nekoliko dana nakon toga znamenitoga vijecanja doznadosmo, da Pugačev ide na Orenburg, kako je bio obećao. Vidjeh vojsku buntovničku sa vrh grackoga zida. Činjaše mi se, da se je podseterostručila od zadnjega obsjedanja, komu sam bio vidikom. Imagjahu sobom i streljiva, što ga je pobrao Pugačev u pokorenih mu jur turgjavica. Opomenuv se, što se je u vijeću odredilo, predvidjeh, da ću dugo biti u Orenburgu zatvoren i u malo da ne zaplakah od sjete.

Ne ću opisivati orenburškoga obsjedanja, to spada u historiju, a ne u obiteljske zapiske. Reći ću u kratko, da je to obsjedanje bilo žalostno po bijedno stanovništvo, koje je imalo trpljeti jad i svakojake nevolje, a sve radi nepameti mjestnoga poglavarstva. Lako se daje misliti, kako je bilo

stojeћи овај ред измјенити, то јест, ново оружје дати, систему у вјежбању војничком у народној ношњи научити, реду и поредној служби подврћи, за уздржање домаћег мира и сигурност пограничну, Бокези ће се и овоме покорити.

Домаће.

S. M. l'Imperatore durante il Suo Sovrano soggiorno in questa provincia si è graziosissimamente degnata di fare nei distretti politici di Sebenico e di Knin le seguenti elargizioni:

per i poveri del Comune di Sebenico colle frazioni di Boraja, Konjevrate e Dubrava . . . f. 1000
per i poveri del Comune di Scardona
colle frazioni Djeverske e Cieta . . . " 300
per i poveri di Stretto . . . " 100
per i poveri di Zlarin . . . " 100
per gli istituti di beneficenza in Sebenico . . . " 300
per la casa dei poveri in Sebenico . . . " 100
per l'asilo infantile in Sebenico . . . " 200
per gli istituti di beneficenza in Zlarin . . . " 100
per la banda cittadina di Sebenico . . . " 100
per il Comizio agrario di Scardona . . . " 200
per l'istituto di beneficenza in Knin . . . " 300
per l'istituto di beneficenza in Dernaš . . . " 300
per il chiostro delle Benedettine di S.
in Lucia Sebenico . . . " 400
pel villaggio di Crappano . . . " 80
pel convento dei PP. Domenicani in Sebenico . . . " 100
pella frazione comunale di Maddalena . . . " 150
alla fabbriceria della chiesa in Rogosnica . . . " 100

Oltre poi alla già annunziate elargizioni nel Comune di Zura, S. M. si è degnata di elargire ulteriormente in detto Comune f. 1545, fra i quali f. 60 per la chiesa di Slivnica, f. 100 come sussidio alla chiesa di Bibinje per la costruzione di un campanile, f. 60 per la chiesa di Diclo, f. 100 alla fabbriceria della chiesa sull'isola di Melada, f. 100 alla frazione comunale di Kale, f. 100 al convento di S. Michele in Zura.

Parimenti S. M. si è degnata di elargire ulteriormente nei Comuni di Arbe e Pago in complesso f. 615, fra i quali f. 100 pel chiostro di S. Margherita in Pago, f. 50 per la chiesa di Kolane e f. 100 pel convento di S. Bernardino in Campora sull'isola di Arbe.

Giusta recentissime notizie, la deputazione otamana che verrà ossequiare S. M. l'imperatore a Ragusa, componesi di Derviš pascià, di due colonnelli fra i quali Azis Bey, di un tenente colonello, di tre maggiori di prima ed uno di seconda classe, di un ajutante di campo del pascià e del dragomandella Bosnia.

Scrivono da Obrovazzo, all'Avvisatore:

Il giorno successivo alla Visita Sovrana, i cittadini di questa borgata, nell'intento di eternare con qualche istituzione la memoria del fausto avvenimento, si raccolsero all'ufficio comunale, ove sotto la presidenza del podestà, dopo mature riflessioni, conchiusero di creare una scuola di musica nella bor-

življati u Orenburgu. Svi tužno čekahu konac svoje sudbine, svi kukahu od skupoće, koja bijaše užasna. Stanovnici se već priučise kugljam, koje se sipahu na njihove kuće, pače ih ni navale Pugačevljeve ne zaniwahu uploške. Umirah od dosade. Vrijeme prolazaše. Ne dobivah pisama iz Bjelogorske turgjave. Svi putevi bijahu zaprijeđeni. Razata-nak s Marijom Ivanovnom sve mi većma dotešćavaše. Mučаше me i to, što nisam znao, što je od nje. Jedinom mi zabavom bijaše jašenje. Dobrotom Pugačeva imagjah dobro konjče, koje sam slabo branio i na njem bi svednevice izlazio izvan grada, da se nadstreljujem s Pugačevljevim dobrovoljcib. Obično bi me nadstrelili siti i pijani lupeži. Mršavo gracko konjaničtvo ne mogаше im odoljeti. Kadkada bi izlazili na bojištu naši gladni pješaci, ali kako bijaše dubok snijeg ne mogahu mnogo nauditi raztrkanim dobrovoljcem. Badava gugjahu topovi na bedemih. Eto takovo bijaše naše ratovanje! I to nazivahu orenburški častnici opreznošću i razborom! (sljedi.)

gata col nome *Frane Josipa obćinska glasba*. Sicecme tale istituzione va congiunta a non lieve dispendio, così si è pensato tosto alla formazione del relativo fondo ed in meno ch'io ve lo possa riferire, fra gli astanti venne esteso un protocollo ed assunto delle obbligazioni in complesso per oltre 500 fior. annui; per di più da alcuni generosi venne consegnato a mani del podestà l'importo di fior. 200 a titolo di regalo per le spese di primo impianto. Indi venne eletto un comitato coll'incarico di elaborare un progetto di statuto, e chiedere a S. M. il permesso di fregiare con l'Augusto Suo nome la nuova istituzione. Ottenuto ciò, verranno iniziate le pratiche necessarie per attivare senza indugio la scuola di musica, alla cui frequentazione fino ad oggi si offeressero ben trenta allievi.

Il nuovo fanale a luce verde attivato a Megli-ne è situato in quel lazzaretto sul mare di separazione fra il recinto contumaciale e quello della pratica, e trovasi elevato metri 6.3 sopra il livello del mare. La luce è visibile tosto che si entra a Punta d'Ostro ed illumina un arco di 9 rombi di Lib. a Scir. 1.0.

Legge del 28 marzo 1875,

valevole pel Regno di Dalmazia, colla quale viene stabilita la costruzione di una strada nuova regionale sull'isola di Curzola a sensi del §. 19 della legge 7 aprile 1873 (Bollettino Provinciale N.° XI).

Sopra proposta della dieta del Mio Regno di Dalmazia ordino quanto segue:

§ 1. Sarà costruita una strada nuova regionale sull'isola di Curzola, per Žernova, Pupnata, Smokvica e Blata fino Luka, (miglia it. 23).

§ 2. La concorrenza comunale nella costruzione e manutenzione di tale strada viene determinata in proporzione del tratto di linea stradale attraversante i rispettivi Comuni di Curzola e Blata.

§ 3. Incarico il Mio Ministro dell'Interno dell'esecuzione della presente legge.

Vienna li 28 marzo 1875.

Francesco Giuseppe m. p.

Lasser m. p.

L'i. r. commissione centrale per la conservazione dei monumenti artistici ed storici ha nominato a suoi corrispondenti l'i. r. capitano distrettuale di Benkovac *Stefano Barbieri* ed il segretario comunale di Kistanje *Giorgio Sundecic*.

POUKA.

Sinjska alka.

Pisac u „Vijencu“ S. Milinović.

(Nastavak.)

Koliko je taj rat bio znamenit, vidi se iz mnogih ondašnjih opisivanja, a najbolje iz raznih slika, koje nam taj boj predočavaju. U Spljetu namjeri se u nek. kući o. Ante Zorica na jednu takvu u kraj vrženu sliku, te budući čovjek učen i razuman, poznao, što predočava pak ju kupi i sinjskoj gimnaziji darova. Slika je do šest stopa duga i do tri visoka. Naslikan je vas ondašnji grad Sinj sa tvrdim mrtv (zičovi), poviš njega slika gospina u velikom sjaju, gdje sina si Isusa moli za obranu grada. Oda-avud naokolo živi oganj iz topova i lumbarada na grad siplje, i nebrojena turska vojska sa svimi tajnim spravama na grad juriša. Na bedemih grada gledaš uz malo posade mletačke zanosite junake Cetinjane, gdje mačevi i drugim bojnim oružjem dočikaju Turke i niz bedeme ih sanovratice poturuju. Prve mire već osvojili Turci i zastave na njih posadili, te ih preveliko mnoštvo grne naprijed s golimi čordami. U susret najvećoj navali, kojoj rek bi nije moguće odoljeti, vidiš, kako naprijed stupa najznamenitiji čovjek, što ga je igda Cetina imala, fra Pava Vučković; u lijevoj nosi uzdignuto svetotajstvo, a u desnoj goli mač, te zamahuje kanda viče: Za mnom, hrabri Cetinjani, gledajte, kako će moj mač kositi Turad! i svak unj upro oči i za njim potekoše hrabri Cetinjani, ne bi li izagnali iz grada Turke. Oko njega se kupe njegovi, drugi već udaraju i Turčin toj i tamo uzmiče, a on je duša svemu. To toliko, što mu glasa ne čuješ, a ostalo sve dobro pojmiš. Izim gospine

slike ništa nije ljepše naslikano do toga pregnuća Vučkovičeva.

Naprema gradu kraj jedne glavice, kud se ne može topovim zrnima dobaciti, na prebogatih sagovih sjedi oholo zapovijedajući paša paleć lulu te nadzire jurišanje. Oko njega pobočnici očekivaju zapovijedi, drugi na čilih konjih trču, nove čete na juriš prevodeći. Arapi drže za uzde djikajuće i propinjuće se pastube, a onamo dalje nekoliko zaslužjenih Cetinjana gledaju snuženo na grad. Nije mogao slikar živahnije i točnije naslikati vas taj dogagjaj, nego li je učinio, te ničije pero ne može bolje opisati dogagjaja, nego li ga slika samo predočava. Osim ove napomenute ina u manjem obsegu napenjanega slika predočavajuća tursko jurišanje na Sinj i pojavljaj majke božje nad Sinjem u župničkoj crkvi u Omišu nad vrati u sakrestiji, a druga u Filipinskoj crkvi u Breljih. Svakako ova pobjeda pod Sinjem obradovala je cijelu Dalmaciju, kao što je opsada svuda veliki strah zadavala. Da bude onda Turčin prodro ovim klancem, možda bi još i sada po gradovih nad sinjim morem stolovali turski paše.

Na uspomenu pak toli znamenita dogagjaja osim što se obvezaše svi glavari cetinski i zagorski na veliku gospojinu sa izabranimi četami i pod barjaci dohoditi u Sinj na obhod, ustanoviše jošter svake godine isti dan potla podne trčati junačku alku, ne bi li se tako Cetinjani veselo spominjali staroga junačtva i k jednu budan i živ ostajao ponos junakovanja od pokolenja do pokolenja.

Mletačkoj se vladi ova igra milila rad političnih smjerova, za to je nagonila providura, častnike i srdare cetinske, neka svakiput nazočni budu pri igri i neka alkarom dijele nagrade. Providur je davao četiri aršina finoga grimiza i podvorbu u svojoj palači svim alkarom. Okružni kolonel (pukovnik), srdari i srdarski namjestnici poklanjahu takogjer iste vrsti grimiza za nagradu, dva aršina prvi, ostali svaki po jedan aršin.

Spomenuti kolonel, koji je stalno prebivao u gradu u vrijeme mletačke i prve austrijske vlade, bijaše takogjer alkarski vojvoda. Kadno prestade mletačko a nastupi austrijsko vladanje, onda mjesto spomenutih darova i podvorbe bude doznačeno osam stotina lira dalmatinskih iz zemaljske zaklade. Od one svote kupovali četiri aršina crljenoga grimiza osim onih običnih darova okolišnih častnika, a onomu, što bi poostalo, nadodavali bi alkari jošter što-gogj, te bi se tako podvorba i užina priugotavljala, da se ne pometne stari običaj.

God. 1805. zauzevši Francuzi Dalmaciju, te mrzeći naše narodne običaje, zabraniše izabiranje kralja, gdje se je to uobičajilo, obustaviše takogjer isplatu nagrade, opredijeljene za alku, dapače ju prezirice i zabraniše, jer opaziše u njoj duh narodnje samosvijesti. S toga se Sinjani jako zlozdnuše, tim više, što i okolišni častnici nešto s bojazni, a nešto da ngode vladi, prestadoše davati obične darove tugječ se od narodna običaja. Vlada odstrani takogjer i kolonela, po čem prestade biti i naravni vojvoda alrâ. S toga Sinjani stvorise običaj, koga se i danas drže, te si uzeše svake godine izabirati izmegju najodličnijih i najuglednijih Sinjana starješinu ili vojvodu. — God. 1813. Austrijanci opet zauzeše Dalmaciju, a Sinjani obnoviše stari običaj trčati alku, i to ponajviše nastojanjem velikoga rodoljuba Križana Buljana, koga je ime častno i slavno i sada u ustih svakoga Cetinjana. Sva je cetinska krajina njega nprav obožavala, te što bi on rekao, svak je njega kao oca slušao. Njegova je dakle najviše za-sluga, ako je opet alka oživila, jer ne samo, što je imućnije Sinjane i Cetinjane uzbudio, nego je sâm, rodoljubljem nadahnut, nadomirivao troškove, kojih ne bi mogli od drugud smoći. (Sljedi).

Različite vijesti.

(Zanimiva parnica.) Starica H. S. imala je Budima kuću, procijenjenu na 8000 for. Da bude bez brige i obskrbljena do smrti, ugovorila je s nekim B., da će joj davati dok god bude živa svaki mjesec po 20 for., a kad umre, da će ju pristojno zakopati, a za to sve da će mu ostati kuća. B. dao je svoje pravo iz tog ugovora u gruntućnici predbilježiti i plaćao pet godina starici svaki mjesec točno ugovorenu rentu. Nu starica bijaše vrlo mudra, sličan u-

govor sklopila je bez znanja B-a i još s jednim. Ovaj se je u kuću staričina doselio i brinuo se za sve staričine potrebe, te je i on imao nakon njezine smrti dobiti kuću. I taj se je dao u gruntućnici predbilježiti. Nedavno preminu starica. Ona ugovaratelja pobitiše ispuniti dužnost, koji ima ispuniti posljednju dužnost i tad istom saznadoše, da su po himbi starice takmaci. Njih jedan zamoli pače u političke oblasti policajnu pomoć proti protivniku, koji se nati-skuje ispuniti dužnost, koju ima ispuniti prijavitelj. Politička oblasti uzkrati sudjelovanje, nu buduće su oba takmaca u župnika zaiskala crkvenu ceremoniju, uputilaje ona župnika, neka ceremoniju obavi za onoga, koji donese smrtovnicu. B-u posluži sreća i on donese smrtovnicu, to je župnik zakopao staricu uslijed njegove molbe, nu sad ima na tužbu drugoga ugovornika F-a sud dosuditi, koji je ugovor pravno valjan i komu će kuća.

(Naivan odgovor.) Na svom putovanju dobilo je Nj. Veličanstvo u Trstu više naivnih odgovora. „Hon“ se ja sjetio uslijed nekih takvih odgovora na stariju sličnu anekdotu. Grof S.-r., čovjek kadšto ekcentričan, postao je major te se je došao zahvaliti caru na milosti. Car mu prijazno reče: „Osobito me veseli, što sam Vas mogao načiniti za majora“, a novi će major odgovoriti: „Bez toga veselja nije Vaše Veličanstvo marilo tako dugo biti.“

(Izložba peradi.) Due 29. travnja otvorit će se u Beču u prateru u Lachmeyerovoj kući kod Kaisergartena izložba peradi. Dosad je najavljeno do 400 kokuših i toliko golubova. Iz inozemstva javilo se je više izložitelja nego li iz Austrije. Neki gojitelj pismonoša golubova iz Bruselja pustit će ih u Beču nekoliko sa rotunde. On se nada, da će za dvanaest sati biti već u Bruselju. Pri odlasku dat će se svakom golubu biljega, austrijsko poslanstvo u Bruselju podpatit će, kad će se vratiti te javiti, kad su se vratili.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstinoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsobje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocadne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 nvč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča e englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotavljen, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapauc istoji 1 fr.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj

Caravini stoji

na godinu f. 10:

po godinu f. 5:

mjesec f. 1:

vau Caravini s poviskom po

štarskoga troška.

Za paroke i puke učitelje u

Dalmaciji pretpłata je na godinu

za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji

vau f. — 75 novč.

Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Zemljaka ne prima pošiljke, ako nisu oprošćene poštarine. Pisma se nikakova ne povraćaju.

Br. 35.

Zadar 2 Travnja 1875.

God. .I

Viaggio di S. M. l'Imperatore.

Spalato, 23 aprile.

Ieri S. M. ha continuato la visita dei pubblici istituti, fra quali devo nominare in ispecial modo il ginnasio. Qui la M. S. si degnò di far esaminare per ogni classe più ragazzi e si degnò di rivolgere la parola ad alcuni, che si mostrarono scarsi in lingua italiana, chiedendo loro se avessero conosciuto detta lingua prima di entrare nell'istituto. Dopo finito il giro delle classi e dei gabinetti, gli scolari licenziati attesero S. M. formando spalliera all'uscita e alla Sua comparsa intonarono spontaneamente „Bože živi Našeg Cara“. Di questo tratto di giovanile entusiasmo S. M. fu visibilmente toccata, e risaputo dal Direttore che non c'era scuola di musica, ma che il canto dell'inno è risultato della privata diligenza dei cantori, ringraziò gli scolari, i quali acclamarono la M. S. con strepitoso *živio*. Eguale saluto si ebbe la M. S. dai chierici del seminario diocesano e dalla casa di ricovero, che si degnò di visitare. Delle tre scuole elementari non fu fatta vedere a S. M. che la scuola italiana della città, e alle due slave dei sobborghi non fu condotta. Dopo le scuole visitò S. M. lo stabilimento della Società enologica, le cui cantine erano sfarzosamente illuminate. Eransi raccolte nel cortile dell'edificio molte dame, che desideravano salutare da vicino il Monarca e che al suo giungere, infatti salutarono con un festoso *živio*, ripetutogli mentre si portava a vedere i lavori della diga. La società enologica fu da S. M. onorata col l'assaggio dei suoi vini e col permesso di offrirne parecchie bottiglie di diverse qualità per la tavola imperiale.

Finite le visite ed impartite parecchie udienze, nel pomeriggio S. M. si recò a Salona a visitare gli avanzi dell'antica città. Per tutto si accalcavano sui passi dell'Imperatore gli abitanti di Salona e dei villaggi circonvicini, salutandolo con entusiastici *živio*. Quando una volta il podestà credette di dover pregare S. M. a voler compatire il popolo, che con queste incessanti grida avrebbe potuto disturbarla, S. M. graziosamente rispose, essere stata rallegrata da tale saluto dal primo momento che pose piede sulla terra dalmata, e farle molto piacere di udirlo per tutto.

Dopo le antichità visitò S. M. i lavori ferroviari e specialmente il sito ove la ferrovia deve traversare il fiume. Là si degnò S. M. d'informarsi delle condizioni locali del paese e dell'influenza che può avere su di esse il nuovo ponte, ascoltando benignamente il capovilla, che esponeva i danni che potrebbero derivare ai molini.

Dopo l'escursione a Salona, vi fu tavola imperiale, a cui furono invitati i podestà delle Castella e di Traù e poi teatro illuminato, a cui assistette Sua Maestà. Non potrei dire di chi fosse la trascuranza, ma quando la M. S. s'affacciava alla loggia salutata da *evviva* e da *živio*, si accendevano gli ultimi lumi e l'orchestra appena parecchi minuti dopo si è posta in assetto per intonare l'inno. Si rappresentava il *Faust* e S. M. assistette a due atti, dopo i quali si è ritirata.

Il giornale politico di qui, nel numero ieri uscito, incolpa il barone Rodić dell'anti-

cipazione dell'arrivo di S. M. e l'ab. Danilo del turbamento dell'ordine colle acclamazioni di *živio*. Dal mio primo scritto avrete rilevato che l'anticipazione non era ignorata, e dall'esposizione successiva vi sarete accorto, che un uomo si potrebbe chiamar fortunato, se fossero opera sua gli entusiastici *živio* che accompagnarono S. M. ovunque moveva per Spalato.

Oggi S. M. è ripartita per l'escursione fino a Macarsca e il giro dell'isola Brazza, ma il tempo sciroccale non so se permetterà di compiere la giornata secondo il programma.

P. S. In questo momento arriva S. M. di ritorno. La visita di Milnà non avvenne per l'ora tarda. L'illuminazione è turbata dal cattivo tempo.

Sinj, 25 travnja.

Od znatne množine naroda s mnogimi trobojnicami, od općinara, od učauka gimnazijalnih i početnih učionica s dotičnim učiteljima, od nekoliko gospođa i gospojica, od glasbe udarajuće carevku, jučer u osam sati bijah kod razputice u Bračih, daleko pol sata od varoša, dočekano Njihovo Veličanstvo na povratku iz Splijeta urnebesnim, odusevljenim, neprestanim *živio*. Tu bijah privilegju priprost ali nikusan slavluk ovijenčan bršljanom; na njemu se vijah četiri trobojnice; na gornjem stupu u svijedi bijah pripet okvir u kome se je čitalo a bogom. Na stupovi sa stranah bijahu pripete slike Cara i Carice. Njihovo Veličanstvo zadržalo je se do desetak časa i dojezdilo je se put Imocke, među gromoglasnim *živio* okolostojecih. Takogjer Njihovo Veličanstvo bijah sjajno, oduševljeno, dočekano na Trilju; na Diemu, u Dugopoljih i na Ugljanih.

Na Ugljanih bijah privilegjen krasan slavluk; seljanke i seljani zametnuše pod trobojnicami narodno kolo. Tu je Njihovo Veličanstvo imalo priprost i kratkotrajni sobor; i udostajalo se je pohoditi onu učionu, gdje je ostalo zadovoljno odgovorom dvojice učenika te ih je lijepo obdarilo. Njihovo Veličanstvo obdarilo je takogjer znatnim darom dvoga učitelja.

Metković, 26 aprile.

Da Vergorac S. M. è partito alle 5 antm. Lungo tutta la strada S. M. venne entusiasticamente salutata dalla popolazione dei dintorni, accorsa al passaggio del Monarca. Il territorio di ogni villaggio era segnato da un speciale arco di trionfo.

Presso la cappella della B. Vergine S. M. smontò da carrozza per visitare lo Jezero; prese poi il *dejeuner* nella casa postale di Novasela e montata presso la torre di Norino sopra un'imbarcazione dell'i. r. marina, S. M. proseguì il viaggio per Fort Opus. Sul Narenta vennero incontro a S. M. più di 200 barchette tutte imbandierate.

Giunta a Fort Opus, ove fu entusiasticamente accolta, S. M. visitò tosto la chiesa, la scuola e le basse piazze circostanti, quindi rimontò la corrente sino alla sponda sinistra della torre di Norino. Qui S. M. saltò in carrozza ed arrivò, festevolmente accolta, a Metković all'1 pom.

Alla casa Dominiković, ove dicese, S. M. venne sul limitare accolta dal padrone di casa con un figlio e quattro leggiadre figlie bianco-vestite. Una di esse tenne all'Imperatore un discorso e gli consegnò un magnifico bouquet, del che S. M. si mostrò molto soddisfatta.

Dopo il ricevimento e lo adunzio, e dopo visitato la chiesa, le scuole e gli arresti, S. M. fece una passeggiata sino a Gabella.

Alle 6 ore, *dejeuner*, a cui furono invitate le pen-

sone notabili del luogo. Questa sera poi grande illuminazione della borgata.

Oggi il cielo era annuvolato e soffiava fresco borea.

Noviput, 27 aprile.

S. M. partì da Metković alle ore 6 fra entusiastiche acclamazioni della folla. Al momento del congedo, il sig. Dominiković domandò ed ottenne la grazia di poter nella sua casa collocare una lapide commemorativa dell'Augusta dimora.

Lungo tutta la strada fino all'enclave di Klek vennero incontro a S. M. masse di popolo, agitando bandiere ed acclamando entusiasticamente il Monarca. Ogni villaggio aveva archi di trionfo.

Presso Neudi S. M. venne salutata da una compagnia turca con musica, la quale all'arrivo di S. M. intonò l'inno nazionale, dopodichè fece il *defilé*.

A Noviput, ove nella casa del maestro stradale prese il *dejeuner*, S. M. venne ossequiata dal Capitano distrettuale di Ragusa e dal Podestà di Stagno, quindi S. M. frammezzo ad interminabili acclamazioni di un popolo esultante proseguì il viaggio per Slano.

Stagno, 28. aprile.

S. M. l'Imperatore arrivò qui alle 7 ant. preceduto da innumerevoli barchette pavesate a festa, che nel canale eran gli andate incontro. Alla riva, elegantemente addobbata e gremita di popolo esultante, il Podestà a capo del Consiglio comunale presentò a S. M. l'omaggio di suddita devozione e fedele attaccamento di questo Comune.

S. M. si degnò di rispondere benevoli parole, e quindi allo sparo dei mortaretti, in mezzo ad acclamazioni entusiastiche della folla, fra una spalliera di ragazze spargenti fiori, recossi al Comune, ove ebbe luogo il ricevimento. Indi S. M. visitò la chiesa, l'i. r. giudizio distrettuale, le carceri e la scuola. Sulla piazza era eretto un bellissimo albero di ostriche, le quali poscia vennero rimesse a bordo del „Miramar“.

S. M. quindi fece a piedi una gita sino a Stagno piccolo fra commoventi ovazioni della folla, e visitate le saline, fece ritorno al „Miramar“.

Ragusa, 28 aprile.

Questa mattina un'eletta schiera di cittadini mosse col *Lucifer* incontro a S. M. sino presso a Stagno.

S. M. anzitutto sbarcò a Cannosa, ove ossequiata dal Podestà di Mafli, visitò il giardino del conte Gozze ed i platani, cui lungamente contemplò assieme alla magnifica, ricchissima vegetazione di quel luogo pittoresco. Quindi S. M. visitò la chiesa. Dinanzi a questa venne pel *dejeuner* imperiale imbandita la tavola con bottiglie di squisita, vecchissima malvasia della tenuta Gozze, delle quali S. M. degnossi di assaggiare. Quindi S. M. ritornò a bordo fra commoventi ed entusiastiche ovazioni della folla.

L'approssimarsi dell'*yacht* imperiale a Gravosa venne salutato da salve di artiglierie dai forti, dall'i. r. squadra, che il giorno innanzi era giunta da Zara, nonché dalla corvetta russa „Bayan“.

Gravosa, ove S. M. arrivò alle 2 pom., era tutta imbandierata e decorata festevolmente, la riva e le case gremitissime di po-

polo plaudente. Frammezzo al tuonare delle artiglierie e ad acclamazioni entusiastiche della folla, S. M. sbarcò su apposita scalinata, presso alla quale era costruito un ricco, elegantissimo padiglione, laccato in bianco, con superbe drapperie.

Ricevuto quivi il primo omaggio dal Podestà di Ragusa, conte Pozza, al suono dell'inno dell'Impero S. M. passò in rivista la compagnia di onore e quindi montò in carrozza recandosi di passo a Ragusa.

La strada era tutta addobbata magnificamente con antenne bandiere e fiori. Presso il campo di Gravosa erano eretti in muschio due superbi obelischi commemorativi di finissimo lavoro. Alle *Pile*, presso il pubblico giardino, si ergeva un veramente superbo arco trionfale di muschio e di aloè, decorato con trofei, orifiamme ed iscrizioni.

Quivi, smontata, S. M. accolse l'omaggio del Podestà e del Consiglio comunale fra onde di fiori sparsi da numerosissime dame, che nelle vicinanze dell'arco occupavano le finestre, le terrazze ed i muri del giardino, e frammezzo incessanti acclamazioni di fittissima folla.

Alla allocuzione del Podestà S. M. si degnò di rispondere:

Con speciale compiacenza accolgo le espressioni di fedeltà e di attaccamento della rappresentanza comunale di Ragusa.

Mi è assai grato di poter destinare una visita di più giorni a questa cospicua città, che sa unire ad un glorioso passato un degno presente.

Io sono convinto della sincerità dei loro leali sentimenti verso la Mia Casa e l'Impero.

Accolgano Loro tutti, miei Signori, ed i loro committenti l'assicurazione della Mia speciale Sovrana benevolenza.

La decorazione del borgo *Pile* era veramente stupenda. Ogni casa era riccamente e con eleganza decorata ed imbandierata. Dall'arco lungo tutta la strada fino all'ingresso in città e poi da qui lungo lo stradone e la città fino alla Sovrana residenza correivano doppi filari di smisurate antenne, adorne di trofei, di verdura, di stemmi, di bandiere e sormontati da orifiamme.

Presso all'arco facevano spalliera le due società operaie con musica e molti Brennesi in ricchissimi costumi nazionali, e dietro a questi una fittissima folla, fra cui il gentil sesso era specialmente rappresentato. Dall'arco sino alla residenza era collocata una spalliera militare.

L'Imperatore, dopo risposto all'omaggio del Podestà, recossi a piedi in città frammezzo entusiastica, commoventissima ovazio-

ne. Le dame cospargevano a S. M. il cammino con vera pioggia di fiori ed agitavano i loro fazzoletti, le artiglierie tuonavano, *živio* ed *evviva* interminabili echeggiavano nell'aire. La scena era veramente imponente, specialmente indescrivibile il colpo d'occhio che offriva lo stradone. Dappertutto iscrizioni, bandiere, tappeti, fiori.

Dinanzi alla residenza l'Imperatore, atteso dal Clero e dalle i. r. Autorità, prima di salire al palazzo, passò in rivista la compagnia d'onore frammezzo ad interminabili ovazioni, che cessarono appena quando S. M. comparve per la seconda volta al verone ringraziando.

Subito dopo ebbe luogo il ricevimento dei dignitari di corte, del corpo consolare, del clero, delle i. r. autorità e delle corporazioni. Alle ore 5 in ricevimento speciale venne accolta l'ufficialità della corvetta russa, ed alle 5 e mezza Derviş-pascià col suo seguito.

La giornata è deliziosissima.

Ragusa, 29 aprile.

Jersera, favorita da placidissimo tempo, ebbe luogo una generale, immensa illuminazione della città e del borgo *Pile* con effetto insuperabile. Tutti indistintamente gli edifici pubblici e privati erano architettonicamente illuminati a vari disegni; le finestre con un infinità di candele e di trasparenti presentavano dei giuochi di luce vaghissimi. In città erano d'insuperabile effetto specialmente lo stradone, le piazze del duomo e dell'erbe, la calle larga, che nuotavano in un vero mare di luce. In particolar modo si distingueva l'illuminazione della chiesa dei Francescani, della fontana, dell'edificio della società operaia e del progresso, dell'i. r. intendenza, del Comune, del teatro, della cattedrale, della chiesa di S. Biagio, del vescovato, del Comando di piazza, della *Citaonica*, della chiesa greca, del *dubrovačko radničko društvo*, che nell'armonia dei colori e nella ricchezza della luce offrivano un complesso di vero incanto.

Altro diverso magnifico spettacolo offriva il borgo *Pile*, pure splendidamente illuminato, e che da lontano, specialmente coi suoi giardini, presentava un aspetto indescrivibile. Particolare spicco facevano le ricche e graziose illuminazioni del Casino, del Caffè, dei consolati inglese, turco e russo, delle case e dei giardini Bošković e Rubricius e di altre ancora. Il forte imperiale, splendidamente illuminato, completava il superbo ed impareggiabile quadro.

L'Imperatore percorse alle ore 8 le vie principali della città e del borgo *Pile*, preceduto da una guardia d'onore di 24 Brennesi in superbi costumi e dal Podestà, ed ovunque seguito ed accolto da folla innumerevole, sem-

pre entusiasticamente acclamante. L'Imperatore degnossi di esprimere ripetutamente al Podestà il pieno Suo Sovrano aggradimento per la bellezza della città, pella commovente accoglienza e pella stupenda illuminazione.

Stamane di buon'ora ebbe luogo la parata militare al campo di Gravosa, ed alle ore 10 le udienze.

All'omaggio della Camera di Commercio di Ragusa S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con particolare compiacenza le leali espressioni di questa Camera di Commercio, la di cui proficua operosità apprezzo pienamente. Col venir incontro alle premure del mio governo Loro, Signori, raggiungeranno certamente quella meta cui sono rivolti i loro lodevoli sforzi. Sieno sicuri della Mia Sovrana benevolenza.

Ragusa, 29 aprile.

Nel pomeriggio l'Imperatore, sempre entusiasticamente acclamato, fece una gita in carrozza al forte Žarkovica proseguendo quindi a cavallo sino al forte Imperiale, donde venne salutato con salve di artiglieria. Ritornata a piedi, S. M. portossi tosto alla residenza fra interminabili acclamazioni.

Alle 6 ore ci fu *diner* imperiale, al quale ricorrendo oggi l'onomastico di S. M. l'Imperatore delle Russie venne invitata, oltre alle altre notabilità, tutta l'ufficialità della corvetta russa „Bayan“ con a capo il comandante Bojly, che occupava il posto d'onore a destra dell'Imperatore.

Alla quarta portata l'Imperatore si levò in piedi e portò il seguente *toast*: A la santé de mon frère et ami Sa Majesté l'Empereur de Russie dont nous célébrons aujourd'hui la fête (Alla salute del mio fratello ed amico, Sua Maestà l'Imperatore delle Russie, di cui noi oggi celebriamo la festa).

Avendo la banda militare, che suonava sulla piazza, a questo momento intonato l'inno russo, S. M. ed i invitati si levarono in piedi ed in piedi lo ascoltarono.

Stasera ha luogo una luminaria con serenata musicale.

Ragusa, 30 aprile.

L'Imperatore fece stamane di buon'ora una gita a Lacroma, visitò quindi gli istituti e stabilimenti pubblici.

Poscia si recò a Gravosa, ove alle 3 doveva aver luogo il varimento della nave dell'Associazione marittima ragusea il *Dvanaesti Dubrovački*, il più grande fra i bastimenti costruiti nei cantieri austriaci nonchè fra quelli dell'intera marina mercantile austriaca.

Le rive di Gravosa e di Lapad, le case,

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisa A. Puškin, preveo s ruskoja M.

X.

Obsjedanje grada.

(Nastavak).

Jednô mi pogje za rukom raztjerati nekako ogustu hrpu i nagazih na Kozaka, koji je znao iza svojih dragova; htjedoh ga posjedi svojom turskom sabljom, al on skide kapu i povika: „Zdravo, Petre Andrejiću! Kako je?“

Pogledah bolje i upoznah našega podčastnika. Ne moga reći koliko mu se povesele. Zdravo, Maksimiću! — rekoh mu. Jesi li davno pošao iz Bjelogorske?

— Onomadne, batjuška Petre Andrejiću; tek se jučer vratih. Imam listić za vas.

— Gdje je? — Viknuh i sav uzplamtjeh.

— U mene je, odgovori Maksimić, staviv ruku na njedra. Obecaš Palaši, da će vam ga, bilo kako

mu drago uračiti. On mi predade smotan papirić i odmah odleti. Otvorih pisance i dubuč pročitah ove redke:

„Bogu se je svjdjelo, da me u jedan mah liši oca i matere: sad ne imam na svijetu ni rojaka ni zakrilnika. Utičem se k Vam, znajući, kako mi vazda željaste dobra i kako ste gotov pomoći svakomu. Molim se Bogu, da bi Vam ovo pismo u ruke došlo. Maksimić obreče, da će Vam ga svakako predati. Palaši reče Maksimić, da Vas često vidi izlaziti iz grada, i da se baš ništa ne čuvate, te da ne mislite na one, koji za Vaš plaću Boga mole. Dugo logom ležah bolestna, a čim se oporavih, Aleksa Ivanović, koji sada kod nas zapovijeda mjesto pokojnoga batjuške, prisli oca Gerasima, da me njemu preda, grozeć mu se inače Pugačevim. Živem u našoj kući, pod stražom. Aleksa Ivanović sili me, da za nj pogjem. Govori mi, da mi je on spasio život, jer da je zabašurio prevaru Akuline Pamfilovne, koja je rekla, da sam ja njezina sinovica. A ja bih voljela umrijeti, nego biti ženom takovu čovjeku, kakav je Aleksa Ivanović. Jako mi je surov, i grozi mi se, ako ne promišlim i ne pristanem, da će me

odvesti u tabor k lupežu, a od Vas da će ono biti, što s Lizavetom Harlovljevom. Umolih se Aleksu Ivanoviću, da mi dozvoli razmisli se. Pristade, da će me čekati još tri dana, a ne pogjem li tada za nj, reče, da me više ne će štediti. Batjuška, Petre Andrejiću, vi ste mi jedini zakrilnik; pobrinite se za mene sirotu. Molite generala i sve zapovjednike, da bi nam što prije poslali pomoći, pa dogjite i sam, ako možete.

Ostajem Vam pokorna bijedna sirota

MARIJA MIROVA.

Pročitav to pismo, u malo da umom ne šenuh. Poletjeh u grad, nemilosrdno bodući kukavno konjče. Putem promišljavah, kako bih izbavio sirotu djevojku, ele ničemu ne mogah se domisliti. Pristašav u grad, krenuh ustopice k generalu i u tinji čas eto me kod njega.

General šetaše sobom, pijuć lula. Opaziv me, popostade. Sva je prihka, da ga moje je lice uzplahirilo. Zabrinuto me gledaše, čemu li sam došao. — Vaša preuzvišenosti, rekoh — dolazim k vam, kao k svomu rojjenomu otcu; za ime božje ne

i bastimenti che si trovavano nel porto erano stipati di gente, specialmente di dame. Il tempo era bellissimo, sebbene soffiava vento fresco.

L'arrivo dell'Imperatore venne salutato da entusiastiche acclamazioni della folla. Le dame agitavano i fazzoletti e spargevano fiori, mentre a bordo della cannoniera „Möve“ la banda militare suonava l'inno nazionale.

S. M. prese posto nel padiglione appositamente eretto sullo squero per cura della Associazione marittima. La nave venne poco dopo varata con splendido successo al suono dell'inno nazionale frammezzo a vivo interminabile.

L'Imperatore soddisfatto lodò il proto Bradičić e permise che il cantiere portasse d'ora innanzi il nome di cantiere Francesco Giuseppe; quindi imbarcatosi sulla lancia imperiale, rimorchiata da una barcaccia a vapore si diresse alla valle d'Ombra fra gli entusiastici vivo ed evviva della folla.

Ritornato a Gravosa, fra eguali entusiastiche ovazioni S. M. recossi alle 5½ a Ragusa, ove alle 6 ci fu *dîner* imperiale, a cui vennero invitati Derviš-pascià colla deputazione turca e diverse persone notabili del paese.

Stasera alle ore 8 teatro *paré*.

All'allocuzione del podestà di Macarsca S. M. si degnò di rispondere;

Accolgo con compiacenza i sentimenti di suddito attaccamento che Ella Mi porge a nome del Comune di Macarsca.

Io assicuro Loro tutti, o Signori, come pure tutti gli abitanti del Comune della Mia sovrana grazia e benevolenza.

Alla allocuzione del vescovo di Macarsca S. M. si degnò di rispondere:

La ringrazio per i sentimenti di devozione e suddito attaccamento, che Mi porge in nome del Clero regolare e secolare.

L'animo Mio va lieto nel vedere come anche in questa diocesi il Clero è compreso dell'altezza del suo compito, e sono persuaso che non verrà mai meno nell'innestare nel cuore delle popolazioni i principii di vera carità cristiana.

I Mieî fervidi voti Li accompagneranno nella Loro pastorale operosità.

Politicki pregled.

U sjednici českoga sabora od 23. o. zaključeno je, da se ima u budućem zasjedanju predložiti saboru osnova revizije izbornoga reda: Sladkovsky, govoreći proti obstojećemu

odbijajte mi prošnje. Radi se o sreći cijeloga moga života.

— Što dobra, batjuška? upita u čudu starac. — Što ti mogu učiniti? govori!

— Vaša preuzvišenosti! Dozvolite mi uzeti sa sobom satniju vojnika i po stotine kozaka, te me pošljite, da obranim Bjelogorsku tvrgjavu.

Gjeneral me omjeri okom i pomisli, da sam poludio. (Pa se nije mnogo prevario.)

— Kako to? Obraniti Bjelogorsku tvrgjavu? reče napokon.

— Jamčim vam, da ću uspjeti, odgovorih nplamtjev. Samo me pustite.

— Ne pustim te, dječče, — reče mašuo glavom. Pošto biste se odaljili od glavne vojske, neprijatelj zapriječio bi vam dovoz živeža, te bi vas na posljedku do noge potukao. Zapriječio bi vam živež.

Prepadoh se, čujuć, gdje raspravlja, i odmah ga prekidoh. — Kći kapetana Mironova, kazah mu, piše mi i moli pomoći; Švabrin ju sili, da za nj pogje.

— O, taj Švabrin je veliki Schelm, a dogje li meni u šake, za 24 sata ćemo ga strijeljati! A za sada valja se strpiti...

izbornomu redu, zahtijevao je da se jednodušno prihvati odnosi predlog odbora, neka narod vidi, kako je saboru do toga stalo, da se odstrani svaka nepravda, pa da se mogu nadati boljoj budućnosti i oni zastupnici, koji dosada nisu pošli u sabor. „Pr.“ misli, da je ovaj govor Sladkovskoga bio više namijenjen biračem, nego li saborskim zastupnikom. Sladkovsky je hotio dokazati, kako je potrebno, da svi česki zastupnici pogju u sabor.

„Nar Listy“ sinatraju već zaslugom Mladočeha, što je ustavovjerna stranka bila prisiljena da učini u saboru predlog, kojemu je svrha, da se revidira izborni red. Promjena izbornoga reda da će biti posve drugačija od one, na koju se je mislilo g. 1872.

„Presse“ se boji već unapred, da će opet doći do parlamentarnih sukoba meju ustanovjernimi Njemci i Česi u saboru, jer „ustavovjerni“ članovi sabora da neće pristati na zahtjev, da se izborni red preinači.

Berlinska „Post“ donosi opet članak, kojim bi se mogli mnogi uznemiriti. Prije svega tuži se „Post“, što su joj neke novine prigovarale, da je ozbiljno shvatila sadašnji položaj. Novinam, veli „Post“, važnija je zadaća, nego da služe potrebam dotičnih vlastih; one moraju vršiti svoju dužnost napram svojoj domovini. Ova je dužnost tim važnija, što bi neke stranke u susjednih državah rado došle na kormilo. Ovim načinom mogli bi mnogi dosadašnji prijatelji njemačke države postati njezini neprijatelji. Novine, zaključuje „Post“, nisu samo izvjestitelj, već faktor u dnevnoj politici.

Belgisko-njemačka zadjevica nije još na čisto izravvana. Berlinski listovi zagovaraju posljednju njemačku notu od 16. o. Iz Pariza pišu „Frankfurt. Ztg.“, da francuzki ministar vanjskih poslova, vojvoda Decazes, nebi bio proti predlogu njemačkoga državnoga kancelara, da poseban kongres odluči o svih prijepornih pitanjih. U tom kongresu da bi se mogla osim mejunarodne reforme zakonodavstva raspravljati još i mnoga druga pitanja. Meju inim imao bi se povesti govor o odnosajih pape i postupanju vlade, kada umre sadanjih papa Pio IX.

U Grčkoj spremaju se opet ozbiljni događaji. Ministarstvo Bulgarisovo nije uspjelo sastaviti parlament po svoju. Zastupnici njegove stranke nisu u toliku broju, da bi mogli stvarati valjane zaključke. Opozicija tvrdi sada, da komora neće više ni sazvati se, jer kralju da je namjera, da ignorira ustav, i da se oslanjajući se na vojnu silu, posluži obsadnim stanjem. U glavnom je gradu koncentrirano već do 6000 vojnika; vlada hoće, da bude za svaki slučaj pripravljena. Osim toga učinjene su takove odredbe, da može u kratak čas sva vojska biti spremna. Ministarsvo rata nastoji takogjer, da bude tabor nedaleko gla-

— Strpiti se! — kriknuh, te se zabezeknuh. — A on će se dotle vjenčati s Marijom Ivanovnom!

O! kaza gjeneral. — To nije nesreća; bolje joj je, da bude dan, dva, Švabrinovom ženom, barem će ju moći braniti; a kada ga ustrijelimo, dati će bog, biti će i mladoženja. Umiljate udovice ne ostaju usidjelice; to jest, hćedoh reći, da si mlada udovica prije nagje muža, nega djevojka.

— Radiji sam umrijeti — rekoh mahnitajne — nego ju ustupiti Švabrinu!

— No, no, no! — reče starac — Sada mi puče pred očima, ta ti si se zaljubio u Mariju Ivanovnu. To je drugi Tuzni mladić! Ali ti ne mogu dati satnije vojnika i po stotine Kozaka. Ta bi ekspedicija bila bezumna; a ja ne bi mogao za nju odgovarati.

Klonu mi glava; advajah. Iznebnha mnuu mi glavom misao. Što sam bio napislio, vidjet će čitalac u slijedećoj glavi, kako vele, stari romaniste.

(sljedeći.)

vnoga grada Atene; obadvije se stranke pripravljaju žurno na juriš. Moguće je još, da će se boj morati na neko vrijeme odgoditi, dok se nesazna, namjerava li vlada i kralj raspisati za komoru nove izbore. Ako se ne razpišu izbiri, onda nema ni najmanje dvojbe, da će opozicija započeti svoju akciju; ako se razpišu izbori i ako bude u nje odlučnije uticala vlada, teško će opet biti, da se zapriječe kojekakvi nemili sukobi.

Usljed interpelacije u englezkoj gornjoj kući o trgovačkih ugovorih sa Srbijom i Rumunjskom donosi „Daily News“ poduži članak, koji preravnim prijateljem turske države ne može ugoditi. Englezki list veli, neka se Turska sama tuži, ako se ograničuje u svojih pravih. Cijelo to pitanje nije tako jasno, kao što bi moralo biti. Navedeni list neuvigja, zašto da se Englezka i sada bavi s istočnim pitanjem. Turskoj je bilo, kako su očitovali mnogi englezki diplomate, ostavljeno dosta vremena, da razvije sve svoje sile i da bude samostalna meju ostalimi evropskim državami. Turska je sama izjavila, da potreba tugje pomoći. Ako bi ko prigovarao, da Turska nije u stanju, da se sama štiti, onda bi morao „D. N.“ upitati kamo su dospjeli svi ti u Parizu i Londonu sabrani miljuni, ako se nije postigla svrha i nije podigla obrambena sila turske države. U ostalom može porta sama riješiti pitanje o trgovačkih ugovorih, kao što je riješila mnogo drugih pitanja, koja su se dojavila od krimskoga rata. Koji misle da su trgovački ugovori sa Srbijom i Rumunjskom pogibeljni za neodvisnost porte, ovi da nisu nipošto njezini najbolji prijatelji.

Domaće.

Risaputasi la notizia del felice parto di S. A. l'Arciduchessa Gisella, la Giunta provinciale inviò i seguenti telegrammi, ai quali ottenne le sottoposte risposte:

Sua Maestà Imperatore

Ragusa.

Per il fausto avvenimento del felice parto di Sua Altezza Vostra figlia Serenissima Arciduchessa Gisella, accolga Vostra Maestà le sincere felicitazioni e nuova assicurazione di leale suddito attaccamento dalla

devotissima

Giunta provinciale dalmata.

Risposta.

Alla Giunta provinciale — Zara.

Per ordine Sovrano ho il pregio di partecipare avere Sua Maestà graziosissimamente aggradito le felicitazioni pel felice parto di Sua Altezza l'Arciduchessa Gisella per le quali la Maestà Sua ringrazia.

Luogotenente Rodić

F. Z. M.

Sua Maestà Imperatrice

Vienna.

Per il fausto avvenimento del felice parto di Sua Altezza Vostra figlia la Serenissima Arciduchessa Gisella, accolga Vostra Maestà le sincere felicitazioni, e nuova assicurazione di leale suddito attaccamento dalla

devotissima

Giunta provinciale dalmata.

Risposta.

Alla Giunta provinciale dalmata — Zara.

In seguito all'altissimo ordine di Sua Maestà l'Imperatrice ho l'onore di trasmettere alla Giunta provinciale dalmata

i graziosissimi ringraziamenti di Sua Maestà.

Il gran maggiordomo di Sua Maestà
Barone Nopcsa.

Il programma di viaggio di S. M. l'Imperatore venne mutato come segue:

9 maggio, domenica: alle 5 a. m. cavalcata da Castelnuovo per l'enclave di Satorina, a Ragusavecchia. Da Ragusavecchia S. M. prosegue soltanto sino a Porto Palazzo, ove pernotta.

10 maggio, lunedì: alle 9 ant. da Porto Palazzo ad Orebič, donde verso mezzogiorno a Curzola, ove si pernotta all'ancora.

11 maggio, martedì: alle 4 ant. da Curzola, per mare, a Trapano, donde alle 7 ant. a Gelsa e quindi a Cittavecchia; arrivo a Cittavecchia verso mezzodì; quindi per mare a Milna sull'isola Brazza; arrivo a Milna alle 3 pom., poi da Milna a Lesina; arrivo a Lesina alle 5 pom. Si pernotta all'ancora.

12 maggio, mercoledì: alle 8 ant. per mare a Comisa e da Comisa a Porto Manego. A Porto Manego visita della grotta. Alle 2 pom. arrivo a Lissa, donde alle 7 ore pom. partenza per Lussinpiccolo.

S. M. l'Imperatore durante il Suo Sovrano soggiorno in questa provincia si è graziosissimamente degnata di elargire ulteriormente f. 500 nel distretto politico di Sebenico, fra i quali f. 100 al parroco di Konjevrate per compiere la costruzione della casa parrocchiale, f. 80 per la riparazione della chiesa di Kremčina, f. 100 al convento dei P.P. Francescani di S. Lorenzo in Sebenico e f. 100 alla fabbrica della chiesa di Zlarin.

S. M. I. e R. Ap. si è graziosissimamente degnata di aggradire un componimento poetico da Mons. Antonio Fosco, parroco-decano urbano di Sebenico, composto in occasione della venuta della M. S. a Sebenico, nonché la di lui opera su quella cattedrale, ordinando che gli venga espresso in iscritto il Suo Sovrano aggradimento.

S. M. si è pure degnata di aggradire le poesie dei sigg. Don Giovanni Matiazza, parroco di Castel Vitturi, e Luca Svilović, i. r. direttore ginnasiale in pensione a Spalato, composte nell'occasione della Sovrana dimora a Spalato, nonché l'illustrazione del Palazzo di Doleziano dal prof. d. r. Francesco Lanza di Casalanza umiliata a S. M. ordinando che loro sia espresso il Suo Sovrano ringraziamento.

Središnji odbor za izložbu težačkih proizvoda u Skradinu javlja toliko onima koji se dosad prijavili da sudjeluju za javnu izložbu, koliko onima koji naprijed hoće da učine to, nek izvole naznačiti broj izložitelja, te da središnji odbor može na vrijeme nastojati da nagje potrebite stanove, te da tim ukloni moguće smetnje zbog izvanrednog broja tugićaca, koji će ono dan dolaziti u Skradin. Inače središnji odbor ne uzima na sebe nijednu odgovornost za one, koji bez predjave došli bi, ili od odbora nebi pozvani bili.

Iz Dubrovnika brzojavljaju *Obzoru*: Dubrovčani, obično studene krvi, fanatizirali se prvom predstavom dramatičkog društva. Mnogim ronijahu suze. Svaki čas neprestano pleskanje ruku. Pozdrav Senoe primjen najvećim oduševljenjem. Isti protivnici narodnoga napredka pripoznaju vrstnoću društva. Malo najžešćih protivnika neuspjelo se niti pisanati.

Col giorno 3 maggio il Prof. Lukšić riprenderà le sue lezioni sulla viticoltura e vinificazione, che verranno impartite ogni lunedì e giovedì dalle ore 12 alle 1 nel locale ginnasio.

POUKA.

Sinjska alka.

Član u „Vijencu“ S. Milinović.
(Nastavak.)

Godine 1818., kadno car i kralj Franjo I. posjetiti Dalmaciju sa cesaricom Karolinom i velikom pratnjom od 72 osobe, boravljao u Sinju u dva

tri navratka do pet šest dana. Sinjani ga prevelikim veseljem dočekao i rek bi, da se je malo gdje zadovoljniji činio, nego li upravo u Sinju. On je i svu okolicu, što na konju što u kočijah, jedino u društvu Sinjana, obišao, kojih mu iskrenost i oditost vrlo prijaše, te ih je s toga najljubaznije primao. Isto se hvalilo na carici. Pak i sada žive Sinjkinje, koje povijedaju, kako ih je posvema na prsto primala i s njima se o svačem razgovarala i za sve propitkivala, kako je narodnu njihovu odjeću puno hvalila i vrlo im preporučivala, da ju nigda ne pobe, jer da im je to najljepši i najpristojniji ares. Pred dvorom njihovih Veličanstva najodličniji Cetinjani i Sinjani i najljepše Sinjkinje i Cetinjanke igrahu narodno kolo i pjevahu narodne pjesme, što je vrlo po volji bilo i caru i carici, te su neke djevojke k sebi prizvali i carski ih nadarili.

Onda bijaše načelnikom sinjakim spomenuti Beljan, uz njegovo nastojanje prikazaše Sinjani caru i carici najsajniju alku, koju su oba Veličanstva milo gledala i taj običaj lijepo pohvalila. A dobitniku Frani Tripalu darova njegovo Veličanstvo prelijepi i dragocjeni prsten s dragim kamenjem. Taj prsten je sada u vlasti njegova vrloga, rodoljubnoga sina, Petra viteza Tripala, koji ga najvećom svetinjom smatra i čuva. Kad se je slavni car Franjo povratio u Beč, naredio je, neka se u prilog obostanju alke svake godine iz zemaljske zaklade dobitniku isplaćuje po sto florina (stotinjaka). Cijeneći visoko carsko odobravanje narodnoga običaja i na ustanovi svakogodišnjega dara harni Sinjani prenosio g. 1820. trkanje alke na rogjeni dan njegova Veličanstva. Po nastojanju nezaboravnoga namjestnika Mamule nadodade njegovo Veličanstvo naš sadašnji kralj na prvašnju jednu i drugu stotinu florina, neka se iz iste zaklade dobitniku svake godine na dar daje.

Od nekoliko godina pako opredijelila je Općina u polju golem cijepac općinskoga pašnika (muše) u korist uzgoja dobrih konja. Sinjani su više puta drugim odličnijim prihodnikom alku prikazivali, tako g. 1838. kralju saksonskom, koji dobitnika Ivana Lovrića obdaru zlatnim dobnjakom (satom) i skupljenim lančićem, a g. 1872. Nadvojvodi Albrechtu. Pak se nadamo, da će Sinjani i za vojvodovanja mladog rodoljuba Petra Tripala tomu narodnomu običaju uzvisiti, vrednoću i dično obnoviti te tako potomstvu uživati slavnu uspomenu junačstva starih Cetinjana.

III.

Opis Alke.

Alka se trči na široku putu, što vodi iz Sinja niz polje cetinsko. S desna i s lijeva skrošnjio se bujni drvoređ, odakle prelijepi pogled puknuo na ravno polje cetinsko, i gdje se slegne na veliku gospu dne 15. kolovoza silna svjetina s bliza i s daleka. Dogje tu svijeta od Vrljke i Kdina, te ča izpod Velebita, trgovaca iz Šibenika i Spljeta, sve je tu polje Cetinsko, a ponajviše junačkih Imočana, desi se tuj i sve polje Livanjsko i Banjalučko, Travničko i Duvanjsko, da s braćom veselo obnove slavu poraza turskoga i da si okrijepe srce skorij borbi za slobodu. Preko puta, do dva hvata visoko, prevučeno je s jedne strane na drugu uže, a o tom užetu visi alka, al tako, da je nije teško skinuti. Alka jest gvozdeni kolobar (obručić, kolce, prsten) od 5 palaca u promjeru, a u tom kolobaru drugi kolobarčić, koji je trima kracima spojen s većim.

Alkari obuku se u prastaro hrvacko odijelo, dolame od modre kadije a srebrenimi sponami okovano, što se igda sjajnije, gizdavije i bogatije može. Na glavi im samur-kalpak sa gizdaviimi bijelim perjanicami, čizme i manuze, o bedru britka čorda, u ruci im dugačko koplje, a dvije kubure o hunkošnu obješene. Konj što bolji i ljepši, to veća slava junaku, a oprava mu bogata, sputna i uredna po starom hrvackom običaju. Svaki alkar ima uza se gizdava momka, koji će ga služiti, i koji treba da je na narodnu cetinsku obučan što ponosnije i gizdavije može, sa narodnim pusatom i svećanim nakitom; ako li je trca vanredno sjajna, tad ima alkar uza se kuma, obučena sjajno i bogato, koji jezdi uza nj i u svem ga zastupa.

Svaki, koji se je rodio u općini cetinskoj, bio seljak ili varošanin, može trčati alku, ako je nepo-

ročna života, a izključani su svi dñi, koji su se okaljali kakovim sramotnim činom ili se bave kakovim niskim i kaljužnim zanatom.

Na uređeni sat i u svoj spravi i nakitu, skupljaju se svi alkari, njihovi kumovi i kumci, najprije u dvor Alaj-Čauša. Zatim u lijepu red, jezdeći dogju pred dvor „vojvode“ ili upravitelja alke, kod koga se imaju naći njegovi pobočnici, barjaktar, svirka, jedek, to jest konj pratnje, koji je najdivnije prešao i od dva gizdava momka čuvan, buzdohanari, koji nose dva buzdohana, i štitonoša, kuma je štit u ruci.

Vojvoda najprije sve alkare i njihove kumove prima u svoj dvor na podvorbu, a sluge iznose podvorbu momkom čuvajućim konje. Zatim svi hzjašu na dobre konje, a vojvoda sa svojimi pobočnicima pregleda alkare i njihove konje, je li sve u redu i u najboljoj opravi, te nagje li alkara, ili mu konna, kuma ili momka, da nije u najboljoj odori i ponosu, onaj čas ga uemilice i bez prigovora izturuje, niti bi mu se za put ikakovi utok primio.

Po tom se lijepim redom upute na mjesto trkanja; najprije barambaša pred momci, za tim glaseba, pak štitonoša i buzdohanari i jedek, onda barjaktar i čuvari mu, pak dva a dva alkara a uza nje njihovi kumovi, u srijedi vojvoda sa pobočnicima, a najposljednji Alaj Čauš.

Megjutim se na posebna sjedala sakupili svi poglavari i uglednici pak i sudije i bilježnici, koji će suditi, ko je dobitnikom ostao. S desna i s lijeva od puta sleglo se mnoštvo domaće i stranog svijeta, pogdjekud pjevajući i igrajuć.

Alkari ponajprije projezde kraj poglavara te ih kopljem pozdravljaju, a tad se upute svikolici na mjesto do tri stotine koračaja daleko od alke, odakle trka započinje. Tu se posedaju po dobi ili po dogovoru, pak tad redom, razigrav konje, lete trkimice prema alki, te ju gaggaju kopljem. Ko pogodi u srijedi obručića, te ga ponesu na koplju, to ga kliče svjetina pozdravlja i računaju mu se tri broja. Ko pogodi izmed nutrošnjeg i vanjskog obručića odozgor, broje mu se dva broja, a ko odozdo samo jedan. Tako trče redom izmjenice po tri puta i ko u ta tri puta najveći broj pogogjaja (shvaćaja) privrijedi, taj je ostao dobitnikom. Imadu li dvojica jednak broj, tad ona dvojica dotle trče, dokle jedan svlada.

Zatim prate dobitnika u provodu uza svirku, a pred njim se uosi narodna zastava, a puk ga veselo pozdravlja. Tada svi na konjih pred sudci i oblaštini položiv koplja stanu, a vojvoda svesrdice pozdravi i nagradi dobitnika, te u kratko progovori o postanku igre, i o junačtvu starih Sinjana i Cetinjana, koji su se hrabro s neprijateljem borili, nečuvanim junačtvom svu tursku silu iz Cetine izagnali. Pak napomenuv tako, dogje li vrijeme, da treba svakomu istim junačtvom potrcati u pomoć cvijećoj braći u Bosni, i njih iz teškog sužanjstva izbaviti, završi govor kliče: „Živio naš viteški kralj!“ na što se vas puk istim klikovanjem odazove.

Zatim se istim redom, kojim su i došli, povraćaju, samo što dobitnika do dvora doprate, kojemu se potla svi na podvorbu sakupe. Sutra dan je iza toga običaja gostba, na koju se osim alkara pozivaju i poglavari vojnički, gragjanski i duhovni. (Slijedi).

Različite vijesti.

(Stroj za sigurnost.) Amerikanci su u svačem čudne glave. Jedan ih smislio je stroj, kako bi sav grad bio spojen s redarstvom, te samo u času nužde kućno i već se pomoć odazvala. Iz svake kuće ili iz nekoliko kuća išle bi žiće u središnji redarstveni ured. Jedna žica, iz svake kuće ili iz nekoliko kuća donášala bi vijest, da se je koje zlo dogodilo, il vatra il tati. Kako se na stroju u kući naravna stanovita kazaljka, tako bi u redarstvenom uredu pokazivala druga kazaljka, što se je dogodilo, dali vatra il kragja. Treća žica brenčala bi na stroju kod redarstva, dok se redarstvo neoglasilo. Treći stroj pokazivao bi nekako sam o sebi, odakle glas dolazi te doglasujuća stranka nebi morala ni samo spominjati gdje je, jer bi to treći stroj sam naznačivao. Ideja je dakle jasna i strojevi, ako su kakovi se opisuju, tako jednostavni, da bi ih svako brzo mogao rabiti. Zamisao je malo vilovita, nu sva je prilika, da u stvari nije šale. Ako se prouče i počme rabiti, može se usavršiti, a tad bi bila zaista od velike koristi.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10: —
 „ po godine . . . 5: —
 „ mjesec . . . 1: —
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretplata je na godinu
 za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
 samo f. —: 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod svija c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
 ne prima pošiljke, ako ni-
 su oproščene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 36.

Zadar 5 Svibnja 1875.

God. .III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Berlino, 4 maggio. Nei circoli par-
 lamentari si attende una legge sui con-
 venti di completamento alla legge del-
 l'impero, la quale limiterebbe il libero
 trasporto di domicilio dei membri di
 ordini religiosi soppressi.

Brusselles, 5 maggio. Nella seduta
 della Camera il ministro degli esteri
 lesse la risposta del Belgio alla nota
 germanica del 15 aprile e disse che
 nell'affare Duchesne fu avviata l'istru-
 zione, ma che ancora non è condotta a
 termine. La nota dichiara che il Belgio
 è pronto di esaminare la questione pro-
 posta da Bismack, che non riguarda sol-
 tanto la Germania ed il Belgio, vale a
 dire, come si abbia mediante la legisla-
 zione ad impedire il turbamento della pace
 interna dello Stato vicino e delle reci-
 proche relazioni internazionali, tostochè
 si osservano dei difetti nella legislazione
 sia della Germania sia d'altro Stato,
 prendendo in tale riguardo delle dispo-
 sizioni atte a cansare il pericolo. La
 nota esprime inoltre il fermo proposito
 del Belgio di adempiere fedelmente i
 doveri di Stato neutrale, accentuando ri-
 petutamente la grande importanza che
 il Belgio non cessò mai di scorgere nelle
 migliori relazioni colla Germania. Dopo
 tale lettura il ministro degli esteri di-
 chiarò che nell'affare Duchesne prima
 della chiusura dell'inchiesta il governo
 non pubblicherà nulla, qualunque ne ab-
 bia ad essere il risultato, procedendo
 conscienziosamente secondo le dichiara-
 zioni date a Berlino. La discussione è
 aggiornata a venerdì.

Gratz, 4 maggio. Il luogotenente
 sciolse tutte le associazioni di studenti,
 eccettuate quelle di scopo umanitario e
 scientifico.

Roma, 4 maggio. Nella Camera dei
 deputati il ministro di giustizia risponde al-
 l'interpellanza Mancini riguardo al contegno
 del governo di fronte al clero. Confutando
 le accuseategli, dichiara il ministro che il
 governo segue una politica moderata, equa
 ed aliena da conflitti, e che non è avvenuta
 alcuna lesione sia della legge sulle guarentigie
 che dei diritti dello Stato. Mancini, in rela-
 zione alle dichiarazioni del ministro, propone
 di chiamar il governo a tutelare la dignità
 nazionale, le leggi ed i diritti dello Stato e
 di proporre immediatamente delle misure a
 regolare i beni della Chiesa.

Putovanje Nj. Veličanstva.

Cattaro, 4 maggio. S. M. l'Imperatore
 s'imbarcò alle 3 1/2 p. m. sul *Miramar* per

Meljine, dopo di aver ricevuto prima della
 partenza S. A. il principe del Montenero. Il
 congedo di S. M. da Cattaro fu solennissimo;
 l'arrivo a Meljine ebbe luogo alle 5 1/2, indi
diner a bordo. Domani mattina partenza per
 Budua.

Turanj 3 svibnja.

Očekavajući Bog zna od koga, žao mi je
 da vam niko do sada nije opisao veselje s koj-
 im je bilo dočekano u Biogradu na 15 prošlog
 mjeseca N. V. naš blagodarni Cesar i
 Kralj Frane Josip I. Ja vam neću sve po-
 tanko opisati ures i ostalo od onoga sretnoga
 dana dali u malo besida rećiću vam da naš
 stari Biograd nije bio zadnji u razmjeranju
 ostalih Općina dočekati velikom svečanosti
 svoga premiloga Kralja.

Svi stojnici onoga milovidna varoša po-
 briniše se da nakite, kô što bolje mogao, svoje
 kuće i prozore da izkažu svomu Gospodaru
 preveliku čast i nepomičnu vjernost. Na svim
 prozorim prama obali visjela su prelipa rakna
 i vijale trobojnice i ostale carske zastave. A
 za pravo reći megju svimam odlikovala se
 kuća gosp. Špire Bilbije, koji neuštedi ni novca
 ni truda da svoj dom u onoj sretnoj prigodi
 lijepo uresi.

Od strane se općinske pak učini sve što je
 bilo moguće.

Koliko je dug sav varoš s kraja na kraj bili
 su sagrađeni veliki svodovi zelenim kićem odije-
 veni, a nad njimam popet veliki broj austrijskih
 zastava. Slavoluk sasvim da nije imao nika-
 kova bogastva ni zlatna ni svilena, bio je
 ogroman i u isto vrijeme krasan i lijepo o-
 vjenčan.

Općinari od otoka i kopna svetačno odi-
 veni i oboružani, svi velikom radošću dojdôše
 počastiti svoga Cara kličajući mu bez pristanka
Živio. A iz puno odlomaka doleteli veliki broj
 mladih žena i djevojaka i dodar sitne diječice
 da se naslade videći našu prisvitu krunu.

Dok N. V. stupi na obalu odma uide u
 slavoluk, gdi mu gosp. načelnik pročita gano-
 viti govor, na koji N. V. odvrati prijatnim i
 laskavim riječimam. Potlem toga N. V. ode u
 crkvu, i vrativši se u općinski ured gdi primi
 najprvo sveštenike pak gospoda vijećnike s koj-
 ima je slatkim riječimam govorio o pitkim vo-
 dami, o poljodjelstvu i ob ostalim našim potri-
 bam. Za tim pojde u učionu gdi bi dočekan od ka-
 nonika Pelicarića, koji teke smeten radi nedate
 mu predjave i radi svagdašnje odijeće šta je
 onaj dan na sebi imao, dočeka Cara na stubam
 i reče mu kakô tako nešto besida.

Odotud N. V. vrati se natrag kroz ve-
 liki tabor ljudih koji vrućim oduševljenjem klik-
 taše — *Živio* naš premilostivi Cesar i Kralj
 — *Živila* njegova čestita Supruga naša slavna
 Kraljica — *Živila* starinska knća Absburgova.
 Napokon N. V. uzradova se gosp. načelniku
 na veliki broj puka i zahvali mu na lijepomu
 dočeku i svojom lagjom ode put parobroda
 uz čast i veselje naših općinara, koji se svi do-
 bro ponesoše bez ikakova odlikovanja Pako-
 štanaca i Vrgadinaca, kako se malo dana na-
 trag u *Narodnom Listu* čitalo.

Ragusa, 1 maggio.

Al *diner* di ieri, Derviš-pascià, che se-
 deva alla destra dell'Imperatore, comparve

decorato del cordone della gran croce dell'or-
 dine di Leopoldo, che l'Imperatore gli aveva
 conferito ieri l'altro.

Tutto il seguito venne pure decorato, fra
 cui il colonello Asis-Bey ottenne la corona
 ferrea di seconda classe.

Al teatro parè l'Imperatore diede posto
 a Derviš-pascià nella loggia imperiale.

Oggi alle 5 3/4 pom. l'ambasciata sarà
 accolta in udienza di congedo, e quindi di
 nuovo farà parte alla tavola imperiale.

Ragusa, 1. maggio.

Jersera alle 8 ore teatro parè. La com-
 pagnia drammatica slava del teatro di Zaga-
 bria rappresentava la commedia „Milion“. Il
 teatro, sfarzosamente illuminato e gremito di
 scelto pubblico, fra cui le dame in brillanti
toilettes e molta ufficialità turca e russa in
 smaglianti uniformi, presentava un magnifico
 aspetto. L'atrio e la loggia imperiale erano
 decorati con squisito buon gusto.

Dalla residenza al teatro facevano spal-
 liera lungo il cammino di S. M. i membri
 della Società operaia e di quella del progresso
 con torcie. In teatro S. M. venne accolta da
 clamorosa ovazione, cui rispose ringraziando.
 L'inno imperiale venne ripetuto.

Alle 9 ore S. M. abbandonò il teatro fra
 nuovi, interminabili *živio*. Le vie per cui pas-
 sava S. M., erano sfarzosamente illuminate.

Questa sera avrà luogo una luminaria
 con fiaccole ed i Brennesi danzeranno il ballo
 nazionale dinanzi alla residenza.

Domattina alle 6 ore partenza per Cattaro.

Ragusa, 2 maggio.

La giornata di ieri S. M. l'Imperatore la
 passò occupato negli affari di Stato.

Alla sera ebbe luogo una grandiosa illu-
 minazione generale della città e dei borghi,
 nonchè una fiaccolata da parte della Società
dubrovačko radničko društvo con ballo brennese
 dinanzi alla residenza. Una folla imponente
 acclamava di continuo clamorosamente il Mo-
 narca, che dal verone della residenza per quasi
 mezz'ora osservò con visibile interesse il ballo.

Chiuse la festa una serenata con banda
 militare, a cui tutta Ragusa prese parte.

Stamane poi l'Imperatore, ascoltata nella
 chiesa del Duomo una messa bassa, celebrata
 da mons. vescovo, accommiatosi nella vicina
 piazza dalle autorità e dal corpo consolare ivi
 raccolti, salutando cordialissimamente tutti.

Passata poi in rivista la compagnia di
 onore lì schierata con musica, dal borgo *Pile*
 S. M. recossi in carrozza a Gravosa, donde,
 accolto sotto al padiglione l'ultimo omaggio
 da parte della deputazione turca, fra salve
 d'artiglieria dei forti e della corvetta „Bayan“
 e fra acclamazioni interminabili della folla,
 imbarcossi alle ore 7 sul „Miramar“.

Il tempo era deliziosissimo.

Cattaro, 2 maggio.

Nelle Bocche ogni singolo gruppo di case,
 ogni chiesa era festevolmente imbandierata e
 decorata. Da ogni dove si salutava il passaggio
 imperiale con tiri, scampanio, ed entusiastiche
 acclamazioni. Da parecchi luoghi barche pa-
 vesate e da Perasto una vera flottiglia venne
 incontro allo *yacht* imperiale, salutando il Mo-

marca con ogni sorta di giulive, entusiastiche dimostrazioni.

Alla 12¹/₂ S. M. arrivò a Cattaro, annunciato da salve di artiglieria dai forti, nonché da 101 tiro di cannone della batteria montenegrina piantata sul Kerstac.

S. M. fu accolta con indescrivibile entusiasmo. Appena apparve il „Miramar“ una folla immensa, che si era stipata alla riva, proruppe in un unanime, commovente *živio*. S. M. sbarcossi, al suono dell'inno nazionale intonato dalla banda militare, fra salve di artiglieria, *hurra* dei marinai e giubilo generale, ad una magnifica scala di approdo appositamente costruita, presso la quale si ergevano due bellissime piramidi in verdura imbandierate. Passata in rivista la compagnia d'onore, S. M. ricevette l'omaggio del Podestà, alla cui allocuzione si degnò di rispondere:

Mi sono specialmente graditi i sentimenti di fedeltà e di attaccamento, che Ella mi professa a nome di questa città.

Io ho già ricevuto tante prove di attaccamento a Me ed alla Mia Casa da questa sempre fedele città di Cattaro, che sono convinto che essa anche nell'avvenire si ispirerà sempre ad eguali sentimenti di lealtà.

Portino Lor, Signori, ai propri committenti il Mio saluto e l'assicurazione della Mia immutabile Sovrana grazia.

Quindi S. M. s'avviò alla città attraverso un bellissimo arco trionfale di squisito lavoro architettonico. Presso all'arco faceva spalliera la società della *Garda* con bandiera. Dall'arco alle porte della città erano stesi lunghissimi, sontuosi tappeti di stoffa, circondati da magnifici tappeti di verdura con fiori a disegno di un effetto stupendo. Tutto intorno a questo immenso tappeto, chiuso da una ringhiera di verdura, s'accalcava una folla imponente, entusiasticamente acclamando il Monarca. Presso alle porte della città facevano spalliera molte fanciulle vestite a bianco e spargenti fiori. Tutta la marina era sontuosamente imbandierata e decorata con festoni di verdura e con fiori.

Dalla porta della città alla residenza S. M. fu accompagnata da altra indescrivibile ovazione. La città tutta era splendidamente addobbata; le finestre gremite di dame agitate i fazzoletti e spargenti fiori, mentre una moltitudine di popolo, che faceva ressa dietro alla spalliera militare, acclamava continuamente il Monarca. Sotto alla residenza erano senza fine i *živio*, che raggiunsero il più alto grado del-

l'entusiasmo quando S. M. comparve al verone ringraziando.

Subito dopo ebbe luogo il ricevimento del clero, dell'i. r. Autorità, delle corporazioni, delle deputazioni dei Comuni di Stolivo, Dobrota, Teodo, Kartole, Perzagno, Perasto, Mula, Lastua e Luštica, nonché della *Garda*.

Alla allocuzione di Monsignor Petranović S. M. si degnò di rispondere:

Io La ringrazio, Sig. Vescovo, per gli espressi sentimenti.

Io sono convinto che il clero di questa diocesi sotto la Sua illuminata direzione continuerà a distinguersi per fedeltà ed attaccamento alla Mia Casa e per puntuale adempimento dei sacri doveri del suo magistero.

Essò può essere sicuro che gli sarà conservata la Mia Sovrana grazia e benevolenza.

Alle 3 pom. S. M. si portò a piedi a visitare il forte S. Giovanni, donde fece ritorno frammezzo ad un'ovazione mai veduta. Sotto alla residenza i *živio*, clamorosissimi, imponenti, durarono più di mezz'ora. S. M. comparve parecchie volte al verone ringraziando.

In città regna un giubilo generale, indescrivibile.

Cattaro, 3 maggio.

Ieri nel pomeriggio ci fu ballo nazionale dinanzi alla residenza, cui l'Imperatore osservò dal verone con vivo interesse.

Alle 5 e mezza poi l'Imperatore ricevette l'omaggio del rappresentante rumeno alla corte di Cetinje, principe Stourdza.

Alle 6 ci fu *diner* imperiale, a cui vennero invitate le persone notabili della città, nonché i podestà dei Comuni del distretto. La sera ci fu una generale brillantissima illuminazione della città, della riva e dei forti; specialmente la marina, benissimo decorata con infinità di palloncini, ed i forti, ove venivano accesi degli immensi fuochi, presentavano un aspetto d'incanto. L'Imperatore percorse la città e la riva fra giubilo ed acclamazioni indescrivibili di imponenti masse di popolo.

Questa mane, alle ore 8, S. M. passò in rivista la truppa e quindi visitò gli stabilimenti militari. Alle ore 10 ebbero luogo le udienze.

Alle 10¹/₂ arrivò a cavallo il principe del Montenegro con numeroso seguito.

Presso all'ingresso in città lo attendevano il generale Jovanović e una compagnia d'onore con bandiere e musica, nonché moltissimi

Montenegrini e numerosissima folla di cittadini, fra i quali molte dame.

Arrivato il principe e complimentato dal gen. Jovanović, la banda intuonò l'inno montenegrino. Il principe passò a cavallo in rivista la compagnia, che poscia sfilò, quindi smontato, entrò in città, ove nella sua abitazione ricevette il seguito imperiale, presentato da S. E. il barone Rodić, e l'i. r. ufficialità di marina, presentata dal viceammiraglio Pöckh.

Alle una pomeridiane il principe si portò alla residenza imperiale ad ossequiare S. M. l'Imperatore.

Dal protocollo dell'ultima seduta della Commissione agraria provinciale stralciamo i seguenti brani;

L'Ecc. Ministero, visto il conchiuso presenell'ultima sessione dietale, dichiara di non stabilire per l'anno 1875 alcun importo per le spese d'impianto della scuola agraria. Nell'interesse, però che sia istituita una scuola di economia rurale, abbia essa ad essere una scuola media di economia rurale od una scuola agraria, il Ministero già sin d'ora prenota a tale scopo per 1876 un importo da 10,000 a 20,000 fiorini.

Il Ministero accorda fi. 300 per distribuzione di piccole biblioteche di economia rurale in lingua italiana e delle tabelle di Hartinger: fi. 1300 per tre stipendi presso scuole medie di economia rurale e per due presso la scuola agraria di Križevac, nonché fi. 1800 per quattro stipendi presso l'istituto enologico e pomologico di Klosterneuburg; accorda inoltre uno stipendio presso l'i. r. scuola superiore di agricoltura in Vienna.

Per sussidiare la tenuta-modello di Sinj accorda fi. 2000, da prelevarsi a seconda del bisogno: accorda inoltre fi. 2610 per la frutta e viticoltura; fi. 800 per la coltura dell'olivo; fi. 500 per acquisto di sementi, escluse le patate; fi. 3000 per l'allevamento del bestiame bovino e pel lattificio, riservando fi. 700 per abbeveratoi e f. 1000 per promuovere l'allevamento dei somari. Accorda inoltre f. 1049 per l'allevamento delle pecore e f. 300 per quello delle api, nonché fi. 1000 per la sericoltura.

Prese a notizia le altre comunicazioni, riguardo a quella relativa alla scuola agraria, la Commissione decise di appoggiare presso il Ministero il voto della Dieta provinciale nell'ultima sessione sull'impiego dei censi del capitale a tale scopo destinato.

Riguardo al modo di realizzare i sussidi ancora disponibili nelle rubriche Istruzione

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, pr. v. ruskoga M.

XI.

Burne doba.

Ostavih gjenerala i odbrzah u svoj stan. Saveljic me dočeka avojim obicnim: Zar ti se hoće, gospodine, pazariti s pijanimi razbojnici? Doliči li to plemiću? Nemaš pravo; obeztrviti ćeš se. Da ideš na Tarčina ili Šveda, hajde de, ali na koga ideš — bože mi oprosti grijehe!

Prekidoh ga, upitav, koliko još imam novca? — Ne brini se — odgovori on nekako zadovoljno. Razbojnici razbatalili su sve kano bijesni, ali sam ja dobro sakrio novac. Dorekav to, izvadi iz žepa odugu mošnjicu, punu srebra. — Megjer Saveljicu, rekoh mu, daj mi sada polovicu, a ostalo čuvaj. Idem u Bjelogorsku trgjavu.

— Batjuška, Petre Andrejiću — kaza dobriči na drhtimice. Za volju božju kako ćeš sada na put, a razbojnici su ga zakrčili. Kamo ćeš? Zašto? Pričekaj malo; doći će vojska pa će poloviti lopove; a tada idi slobodno širom bijeloga svijeta.

No što naumih, naumih. — Sada je kasno mudrovati, odvratih starcu. Drugčije nije, nego idem. Ne žalosti se, Saveljicu; dati će bog, te ćemo se

vidjeti! A sada ne tvrdnj. Kupnj, što bude trebalo. Imas novca. Ne vratim li se za tri dana...

— Što misliš, gospodine, preklide me Saveljic — da ću ja tebe sama pustiti? O tom ni ne sanjam. Kad si već sumao poći, a ja ću makar i pješke za tobom; ostavit te ne ću. Da ja bez tebe ovdje sam budem? Ta nisam poludio. Kako te volja, gospodine, ali ja te ne ostavim.

Znao sam, da se sa Saveljicem ne da prepirati, te mu dozvolih, da se sprema na put. Za pō sata sjedoh na svoga dobroga konja, a Saveljic na mšavo i tromo kljuse, koje ma je poklonio neki gragjanin, ne mogav ga više braniti. Dojašiv do grackih vrata, stražari nas pustiše i mi izagjosmo iz Orenburga.

Stade se unočavati. Put me nosio mimo sela. Brgjanskoga, stana Pugačevljeva. Pravi put bio snijegom zameten; ali oijelom stepom bijaše vidjeti konjskih tragova. Jašah uzgrabce. Saveljic mogaše jedva iz daleka za mnom pristajati, te mi časomice dovikivaše: — Polakše, gospodine, za boga, polakše. Prokleto kljuse ne može za tvojim konjem vitezom. Kamo hitiš? Kao da ćeš na pir... Petre Andrejiću, batjuška Petre Andrejiću!... Gospodi Vladika! u propast hrli plemić.

Na skoro zasjaše nam ognji. Dobvatismo se dubodolina, pravih trgjava sela. Saveljic jednako pristajao uzamom viču. Ponadah se, da ću sretno

obići selo, kad al opazih u sumraku blizu pred sobom pet seljaka s kukami: bijaše to prednja straža Pugačevljeva tabora. Povikaše, da staoem. Kako nisam znao lozinke, hēdoh im lukavo umaći, ele jedan od njih uhvati konja za o glavnik. Trgoah sa blju, te njom mužika po glavi; klobuk ga spasi, nu ipak pusti o glavnik iz ruku. Drugi se poplaše, te se razlete kud koji; okoristih se tim časom, podbodem konja pa bješe.

Kako se stalo unočavati mogao bih izmaknuti svakoj opasnosti, al kad se ogledam, nema Saveljica za mnom. Bijedni starac ne mogaše na svom šepavom konju uteći lupežem. Što da činim? Pričekam ga nekoliko časaka te se zbilja uvjerih, da su ga uhvili, obrnem konja, pa pogjem, ne bi li ga izbavio.

Dojašiv do dubodoline, čujem još iz daleka lelek staroga Saveljica. Potjeram konja i za čas obretem se opet megju seljaci, koji su me bili ustavili pred nekoliko časova. Saveljic bijaše megju njimi. Bacali starca s kljusea i hoće da ga svežu. Poraduju se, čim me opaze. Viču nasrnu na me i što bi trenuo, sruše me s konja. Jedan, po svoj prilici glavari te straže, obznani nam, da nas vodi k caru. „A naš batjuška“ pristavi, „zapovjedit će ili da vas objesimo ili bacimo u uzo, od kud ne vidjeste više sunca“. Ne opirah se ni ja ni Saveljic i stražari nas povedu klikući od veselja.

agrar, *Produzione vegetale ed animale* ex-1874, la Commissione delibera di stanziare:

alla rubrica *Istruzione agraria*, ove sono disponibili f. 887:93 $\frac{1}{2}$, f. 350 per l'acquisto di biblioteche agrarie, da distribuirsi ai Comizi agrari di Imoschi, Perzagno e Solta, di alcuni libri d'istruzione da darsi al maestro di Verbagno G. B. Novak, nonchè di una collezione di Tabelle Hartinger pel Comizio agrario di Arbe, mentre il referente ispettore agricolo si riserva di proporre il modo d'impiego della rimanenza nella prossima seduta;

alla rubrica *Produzione vegetale*, ove sono disponibili f. 970, di stanziare f. 100 pel Comizio agrario di Perzagno, riservando la rimanenza pell'acquisto di attrezzi e macchine agrarie;

alla rubrica *Produzione animale*, ove sono disponibili f. 1573:45, di stanziare f. 800 per l'acquisto di 16 porchetti; inoltre f. 300 per premj all'Esposizione di Scardona, riservando la rimanenza per l'acquisto di animali lanuti.

Essendo al titolo *Apicoltura* disponibili f. 170, vengono stanziati f. 150 da accordarsi al Comizio agrario di Solta per uno stipendio apistico.

Il preliminare delle sovvenzioni pell'anno 1874 da rassegnarsi all'Ecc. Ministero, venne fissato come segue:

1. *Scuole agrarie provinciali* — da f. 10,000 a 20,000, per l'istituzione di una scuola agraria;

2. f. 1000 pel corso di agraria alla scuola popolare di Traù;

3. *Stipendi* — f. 450 per uno stipendio alla scuola superiore di apicoltura in Vienna.

4. f. 900 per tre stipendi per scuole medie di economia rurale;

5. f. 1800 per quattro stipendi all'istituto pomologico di Klosterneuburg.

6. f. 400 per due stipendi alla scuola agraria di Križevac;

7. *Scuole agrarie di completamento e maestri ambulanti* — f. 2000 pel maestro enologo ambulante V. Lukšić;

8. f. 800 pel giardiniere-istruttore alla scuola di completamento in Ragusa;

9. f. 1000 per istruzione agraria ambulante in generale;

10. *Bollettino agrario* — f. 600 pel „Bollettino agrario“ di Zara ed eventualmente pel *Calendario agrario*;

11. *Biblioteche e tabelle di Hartinger* — f. 300 per distribuzione di biblioteche e tabelle di Hartinger;

12. *Altri mezzi d'istruzione* — f. 300 per mezzi d'istruzione da distribuirsi all'istituto magistrale di Borgo-Erizzo;

Prijegismo dubodolinu i eto nas u selu. U svih izbah plantahu ognji. Krika i vika svuda. Na ulici susretosmo silu naroda, ele niko nas u tmini ne spazi i ne prepozna u meni orenburškoga častnika. Dovedoše nas do izbe, koja bijaše u ugla razakrstice. Pri vratih bijaše nekoliko lagava i dva topa. „Eto dvor“, reče neki mužik, „idem, da vas najavim“. Ugje u izbu. Pogledah Saveljića, starac se krtio i čatio u sebi molitvu. Dugo čekah napokon se vrati mužik i kaza mi: „Ulazi; batjuška je rekao, da častnik k njemu dogje“.

Ugloh u izbu ili u dvor, kako ja nazivaju seljaci. Razsvjetljavahu ju dvje svijetle lojanice; stijene bijaše prevučene zlatnim papiróm; u ostalom klopa, stol, umivaonica, ručnik na čavlu, vilice u nuglu i široko zjalo puno lonaca — sve to bijaše kao u drugoj izbi. Pugačev se posadio pod slike, u erljenu kaftanu i ovisoku klobuku, ozbiljno se podbočio. Oko njega bijaše nekoliko mu doglavnika, koji su se načinili kao i on. Bilo je vidjeti, da je vijest o dolazku orenburškoga častnika u njih uzročila radoznalost i da su se navalice pripravili, kako će me veličanstveno dočekati. Pugačev me prepozna, čim me pogleda. Pritvorena mu ozbiljnost izčeznu. „A, vaša blagorodnosti!“ reče mi živo ozkliknuv. „Kako živeš? ako bog da!“ Odgovorih, da sam pošao za svojim poslom, a njegovi ljudi da su me postavili. „A za kakvim poslom?“ upita. Ne znajući,

13. *Esposizioni* — f. 1000 per una esposizione di uve e di vini;

14. *Migliorie agrarie* — f. 8513 per un nuovo canale d'irrigazione al Rastok;

15. *Poderi-modello* — f. 3000 quale sussidio pel podere modello del Comizio agrario di Scardona;

16. *Macchine ed attrezzi* — f. 500 quale sussidio al Comizio agrario di Sinj per l'acquisto di una mietitrice a vantaggio di quel podere modello;

17. *Acquisto di sementi* — f. 6000 per distribuzione di sementi;

18. f. 2000 per patate ad uso di semina;

19. *Frutti-viti ed orticoltura* — f. 1000 per orticoltura;

20. f. 3000 per frutti e viticoltura.

21. *Prodotti commerciabili* — f. 1000 quale sussidio per l'acquisto di un apparato di distillazione per l'olio di rosmarino sull'isola di Lesina e pell'incremento della coltura di piante odorifere;

22. *Coltura del bestiame bovino* — f. 4000 per acquisto di tori da monta ed aumento delle rispettive stazioni.

23. f. 1000 per abbeveratoj.

24. *Coltura del bestiame minuto* — f. 2000 per acquisto di Merinos Negretti;

25. f. 300 per acquisto di Merinos incrociate.

26. f. 500 per sussidio ad ovili-modello per pecore;

27. f. 500 per acquisto di majali Suffolk;

28. f. 300 quale sussidio ad un consorzio per la coltura delle api da istituirsi a Solta ed eventualmente per l'acquisto di attrezzi apistici.

29. *Sericoltura* — f. 2000 per distribuzione di gelsi e di seme-bachi.

Politički pregled.

Sjednica moravskoga sabora od 27. pr. mj. bila je vrlo živahna. Radilo se je o potpori srednjih škola u opće, a napose o tom, da se njemačka realka u Kromjerizu metne pod zemaljsku upravu. Zastupnik Janku iztaknuo je preveliku revnost zemaljskoga odbora pri podupiranju njemačkih općina u školskih poslovih, dočim se za slavenske škole nečini baš ništa. Zast. dr. Kusy prigovarao je zemaljskomu odboru kao i školskomu vijeću, da je pristrano i da ponjemčuje, gdje može. Većina satorska tlači svaki duševni napredak naroda češkoga, a tim načinom učestvuje u njemačkom kulturnom boju, naperenom proti obstanu Austrije. Češki narod nebori se samo za svoj obstanak

što bih mu odgovorio. Misljeć Pugačev, da mi se ne će govoriti, gdje toliki slušaju, obrnu se k svojim drugovima i reče im, neka izagju. Svi ga poslušaoše do dvojice koji se ni ne ganoše s mjestu. „Govori slobodno i pred njima“ kaza Pugačev; njim ja ništa ne tajim. Okomih oči na silničke ljubimce. Jedan njih, slab i glav starac, sjedobrad, ne imagjaše na sebi ništa znamenita do modre vrpce preko legja na sivom armjaku. Ali nikada ne ću zaboraviti njegovu drugu. Taj bijaše visok, jedar i širokih pleća, od kakovih četrdeset i pet godina. Gusta crljena brada, blistajuće oči, nos bez nozdrva i erljenkasto pjego po obrazu, sve to činjaše ga nekako neobična. Bijaše u crvenoj košulji, u kirgizkom haljetku i kozackih hlačah. Prvi (tako doznah kasnje), bijaše kapral prebjeglica, Bjeloborodov; drugi Atanasij Sokolov (nazvan Hlopuša), prognanik, a tri put je već pobjegao iz sibirskih radnika. Čustva me silno uznemirivahu, a još više društvo, u kom se tako iznebuha obretoh. Pugačev me osokoli svojim pitanjem, da kažem, za što sam krenuo iz Orenburga.

Čudna mi niso u glavi muna; pričinu mi se, da mi providnost, privedši me opet k Pugačevu, daje sgodu, da svoju namjeru istinom učinim. Ne promisliv, još pravo odgovorim Pugačevu:

¹⁾ Armjak — odijelo prostoga Russa.

već i za uzdržanje najčvršćega bedema Austrije. Ako taj padne, nestalo je zapreka daljemu širenju prusko-njemačkoga gospodstva. Ove su riječi probudile velik nemir megju članovi ustavovjerne stranke.

O demonstraciji proti donu Alfonzu javljaju iz Graca 28. o. m.: „Djaci, sakupivši se na stanovitu mjestu, krenuše pred vilu dona Alfonza. Moglo je biti više od tisuće osoba. Rektor magnificus nastojao je, da umiri djake, ali uzalud. „Razbojnik, palikuća!“ vikalo se je sa svih strana. Pred vilom zaustavi redarstvo cijelu povorku. Sada pogje i rektoru za rukom, o čem je prije badava nastojao, naime privoljeti djake, da se povrate. Djaci se okrenu vičući i žviždeći. Mnogi su nagovarali na povratak k vili, a radi toga su nekoji zatvoreni. Sad nekoji djaci priskočiše, da pohvataše oslobode i nasta prava gungula. Redarstvenik zagrozi se, da će se stražari služiti oružjem, a to pomože. Pred grackom kućom, kamo su uhvaćeni djaci odvedeni, opet je nekoliko osoba zatvoreno. Istraga se je odmah povel. Nekoji tvrde, da je don Alfonso sam izazivao pučanstvo neprestanim „porugljivim“ pozdravljanjem. Ova se tvrdnja čini svakako sumnjivom.

U Rumunjskoj razvija se velika agitacija u oči novih izbora. Javna glasila napadaju se megjusobno, kako rijetko kada. „Romanul“ iztiče na novo pitanje o trgovačkih ugovorih, samo da uvede vladu u nepriliku. Timi se ugovori, veli, podjarmljuje zemlja, ter u gospodarskom pogledu žrtvuje Austriji; osim toga ima se židovom podijeliti pravo, da mogu steći dobra u Rumunjskoj i t. d. Trgovački ugovori, kaže, mogu se sklopiti samo onda, ako se zemlji zajamčuje kakova korist, ako se unapreguju gospodarski njezini interesi.

Gambettin govor o ustrojenju senata probudio je u Francuskoj opću pozornost. „Journal des Debats“ pretresa pitanje, imaju li senatori dobivati plaću ili ne. Koji su prvoga mnjenja, hoće da budu senatori „dostojanstvenici“, dočim bi u drugom slučaju bili samo „činovnici“. „Journ. d. D.“ pita, što se za republikanske vlade ima razumjeti pod „dostojanstvenici“. Jedni hoće da bude senatori onakovi muževi, koji su si nakon dužega uspjeha službovanja stekli znatan imetak i koji mogu onda ovako nastaviti neporočno svoje djelovanje. Drugi pak misle, da stečeni imetak nije dovoljno jamstvo, ovim da se načinom nemože ocijeniti inteligentna vrijednost.

Castelar upravio je na rektora madridskoga sveučilišta pismo, čim je saznao za naredbe, kojima se okrnjuju prava španjolskih sveučilišta. U tom pismu kaže megju inim,

— Pošao sam u Bjelogorsku tvrgjavu osloboditi sirotu, koja ondje muko muči.

Oči Pugačevljeve sijevnuše. — Ko od mojih ljudi smije mučiti sirotu? kriknu. Pa da je do neba, momu sudu taj ne uteče. Govori, ko je krivac?

— Švabrin — odgovorih. On je osuđeno djevojku, koju si ti vidio bolestanu kod popadije; hoće silom, da se njom oženi.

— Naučiti ću ja Švabrinu! kaza srdito Pugačev. Znači će, kako treba mučiti i vrijogjati narod. Objesiti ću ga.

— Dozvoli mi nekoliko riječi — reče Hlopuša promaklo. — Ti si načinio Švabrinu komendantom u tvrgjavi, a sad hoćeš, da ga objesiš. Uvrijedio si Kozake, što si pokapetanio plemića, sada bar ne plaši plemiće, te ih ne kazni od prve prituzbe.

— Ni oprostiti, ni pomilovati! kaza starac s modrom vrpcom. Nije sila kazniti Švabrinu; a ne bi bilo s gorega upitati gospodina častnika, za što je izvolio potuziti se. Ako te ne pripoznaje carem, zašto te moli za pravicu: ako te pripoznaje, zašto je sve do dana današnjega sjedio u Orenburgu s tvojimi neprijateljima? Zapovjedi, da ga odvedemo u sudište i da zapalimo oganj isprovjediti će njegova milost, da su ga poslali k nam Orenburški zapovjednici.

(Dalje sljedi.)

da nije na katedri nikada govorio o političnih dnevnih događajima, niti da je kada dirao u vladu, budući da mu se je to činilo nedostojnim. Kao profesor povjesti nije ipak pri velikim sukobima mogao dati pravo crkvi protiv znanostima. Zapovjed čovječjega uma i razuma nije mogao nikada podrediti zaključkom tridentskoga koncila; tim manje, što je privrženik slobode i prava. Bez te slobode, reče, da mu nije moguće zasjesti na učiteljsku stolicu.

Dom i učiona glede odgajanja.

II.

Glavni čimbenici koji igraju preveliku ulogu u odgajanju djeteta jesu dom i učiona; to jest roditelji i učitelj.

Roditelji su najprije odgojitelji svojega čeda; njima je povijeren težak ali važan zadatak da odgoje ovu nježnu biljku; njihova je nasvetija dužnost da slab i nejačak stvor dovedu doraslosti i uzvišenom njegovom cilju. Kakovo iz mekana komada voska možeš napraviti po volji kakav hoćeš oblik, tako roditelji iz svojega čeda mogu odgojiti čovjeka zlo-tvora, koji će biti na užrb sebi i rodu ljuckomu ili vrijedna i dobra građanina; muža bogoljubna, dična po se i po državu. Prvi utisci koje dijete u se prima, pratiti će ga kroz sav život i ostat će u njemu neizbrisivi do smrti, koji će zasjecati u svakom njegovom djelu. Zato prava bogoljubna majka, svjesna svoje svete i plemenite zadaće, odgaja si čedo činom i životom, i svaki njezin uticaj u odgajanju olako-čuje joj megjusobno čustvo ljubavi, koji se već u djeteta pokazuje tim što si je svjesno svoje odvisnosti od majke. Također otac pospiješuje razvijanje djeteta prije svega prijaznom ozbiljnošću, koja zahtjeva poslnu i bezuvjetnu pokornost; on nastoji da mu dijete dobra privikne, da se imenito za njegovim dobrim primjerom povede. Radi toga svi veliki muževi priznaju skoro jednodušno, da jedino utiskom za djetinstva, to će reći, dobrim i nabožnim roditeljem zahvaliti imadu što su došli u posjed najplemenitijega blaga — dobroćudnosti, vrlih mišljenja, straha božjega i jakosti u vjeri.

Da roditelji uzmognu vršiti svjesno i odušno ovu svoju svetu dužnost, da odgoje dijete iz kojega će s vremenom postati valjan i dobar muž, treba da ucipljuju u njegovo srce plemenita i uzvišena čustva; da odstrane od njega sve ono što bi moglo na užrb djelovati odgajanju; da činom oni isti neporiču ono što riječmi govore; da među njima u tom pogledu vlada dobar sporazumak; da oni isti budu dobri, valjani i bogobojazni. — Neka nemisle roditelji da su svojoj roditeljskoj dužnosti udovoljili glede odgojavanja svoje djece već tim, što ne samo kad-kada, dali i često svoju djecu opomenu, ponukaju, pokaraju, a ono nasuprot vide da roditeljevi čini riječmi protuslove. Opće je poznato i iskusan da više vrijedi dobar primjer, negoli opomene, nagovaranja, pouke i savjeti.

U djetetu je kano prirođen mu nagon da čini ono što od drugih vidi, zato jedino dobrim primjerom može se najlaglje postići dobar uspjeh u odgajanju. Zato kaže neki spisatelj: „što se pred djetecom čini, više hasni i mnogo je važnije, nego ono što im se kaže; ono će u djeteci postati oživljujućom, u srce dirajućom, jednom riječju, kriepko djelujućom obukom; ovo pako ostaje, ma se još tako izvrsno i jezgrovitom riječitošću dalo, puko mrtvo slovo!“ Drugi spisatelj kaže: ništa neodgaja bolje, nego li nazočnost ili prisutnost dobra čovjeka; nije mu od potrebe, da podučava, da neprestance prodikuje; tiho i skromno njegovo bistvo je sunašće, koje razsvjetljuje i ogrijeva“. D. r. Stefani veli: „domaći život najkrasnija i najbolja je podloga svim ostalim društvenim odnošajem, pa i red u državi zavisi samo od nutarnjega stanja pojedinih obitelji.“

Kada su roditelji sdušno i svjesno odazvali se svojoj svetoj dužnosti glede odgajanja njihova čeda, kada su u njemu zasadili krjeposna i dobra načela; uciplili u njegovo srce plemenitu biljku čustva religiozno-moralnih; tada mogu biti stavnici da će ono vazda odoljeti navalama zla, da neće podleći oluji strastih, i da će njihovo čedo postati čovjekom koji će znati krieposno i valjano vršiti svoju zadaću u krugu ljuckomu.

P. V. m.

Domaće.

Sua Maestà i. r. Apostolica, in occasione della visita degli arresti del giudizio distrettuale di Drniš, avvenuta nel giorno 19 aprile, per atto di speciale grazia si è degnata di condonare il resto della pena ad una femmina condannata per contravvenzione e di ordinare che sia immediatamente posta in libertà.

Egualemente Sua Maestà i. r. Apostolica con veneratissimo Sovrano autografo datato Slano 27 aprile 1875 per atto di speciale grazia si è degnata di condonare ad altri quattro individui la pena loro inflitta per crimine dall' i. r. tribunale provinciale di Zara.

Nella fausta occasione del felice arrivo e soggiorno in Spalato di Sua Sacra Apostolica Maestà il graziosissimo nostro Imperatore e Re Francesco I, il calamito, del quale durante i giorni 20, 21, 22, 23 aprile a. c. faceva uso l'Augustissimo Ospite nell'allegato Gli gabinetto, venne bentosto, per ispirazione del suo proprietario il cav. Giuseppe de Marchi, consegnato in dono, come si trovava, a questo i. r. Museo, onde ne faccia conserva, a perenne memoria di aver servito all'altissimo Monarca nell'auspicata circostanza di tant'alto onore renduto all'incrollabile fedeltà e devozione di questi abitanti.

Izšao je broj 25 Prava. Evomu sadržaj:

R. D. r. Ihering. Borba za pravo (nastavak). — D. Brčić. O. §. u 27 zakona 27 travnja 1873. — B. Pravilo pri ovlasti podlogovnim Uredim na predbilježbu ili uknjižbu prava zaloga. — A. Kuzmanić. Pravda salaminskoga kralja Nikoklesa. — Sgogjaji. Građanski. Kazneni. — Književnost. — Narodne poslovice. — Vijesti.

— Važniji kazneni slučajevi dojavljeni u Dalmaciji mjeseca ožujka o. g. pokrajinskomu Sudu u Zadru, 3 ubojstva, 1 razbojstvo, 2 uvrijede Veličanstva, 2 silovanja, 5 paleža, 28 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 čedomorstvo, 1 zloporaba uredovne vlasti, 2 paleža, 6 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 1 pokušano umorstvo, 1 zlobna ošteta; okružnomu Sudu u Kotoru, nijedan.

Coi tipi di Gio. Woditzka, è uscito testè alla luce il „Manuale del regno di Dalmazia per l'anno 1875 compilato da Luigi Maschek Consigliere Imperiale“. Anno V.

L'instancabile ed affettuoso cultore della storiografia dalmatica, consig. Maschek, insieme all'accurato Scematismo del personale, delle località, e delle varie Istituzioni del paese, ha potuto anche quest'anno ornare il volume, con lavori di speciale interesse patrio, quali sono: Cenno sugli studi naturali in Dalmazia seguito dalla descrizione di alcuni fossili terziari per S. Brusina — degli onori dovuti ai Provveditori Generali lavoro estratto degli atti dell' i. r. Archivio antico di Zara — Nummografia cattarese lavoro del sig. Maschek — Analisi di cinque principali asfalti dalmati di G. Dražević Jelić — Agricoltura, osservazioni sulla Dalmazia di un amico dei campi —; ed egualmente nella parte dei singoli Comuni, raccolse delle memorie e documenti che riguardano alcuni Comuni p. e. (Comune di Almissa) „La contea di Radobolje ed i conte Ivaniš Nenadić“ — (Comune di Cattaro) „I privilegi di Cattaro“ — (Comune di Ragusa) I Sindaci Diedo e Giustinian a Ragusa) ecc.

Il giorno 25 aprile a. c. venne attivato un nuovo fuoco lenticolare di porto a luce fissa verde all'entrata del porto di Slano, canale di Calamota.

Il fanale a luce bianca e rossa esistente sul moletto Caotafico, nel porto di Gravosa venne col giorno 21 corrente ridotto a luce verde.

Različite vijesti.

(Čudnovat zapis.) Temišvarski građanin H. ima izpod veće šume lijep vinograd, a u vinogradu stranu prešnicu. Pod krčvom prešnice udomile su se dvije rode, te dolaze već nekoliko godina. Gospodar

je uvijek ta dva gosta pazio, al je star, te je počeo smišljati, što će od njih biti, ako on umre. Našao je pomoć; k svojoj oporuci načinio je kodici, gdje ostavlja 2000 for. kao glavnice, da se kamate od nje daju slugi, koji će paziti, da nebi niko dirnuo u gnjeздо roda. Ako rode same i gujeздо zapuste i ako se druge na mjesto njih u stanovito doba nensele naj, tad nek bude cijela glavnica posljednjemu pazitelju. Ova posljednja odredba nije baš premudra, jer isto sebičau čuvar načinit će i da se stare rode ostave pristaništa i da druge njoj nedogju. Znamenito je, što dobričina prijatelj roda ima ubogu sestru, nu je se nije već desetak godina nikad sjetio a ni u oporuci.

(Nov stroj za razsvjetljivanje.) Profesor Balestrieri u Napulju izumio je nov stroj za razsvjetljivanje te mu nadio ime Photo Termico-Armillare. Taj stroj skuplja svako svjetlo i od sunca, nu ne samo svjetlo već i toplotu. Njim se dakle može i velika svjetlost i velika toplota proizvesti, bit će dakle vrlo hasnovit i za svjetionike na moru i zpanosti i gospodarstvu je koristan. Frésnelov stroj, koji skuplja svjetlo, nemože skupiti van samo trećinu koliko Balestrierov. Time je mnogo rečeno. Na trgu „piazza del popolo“ knšan je nedavno stroj. U večer oko 8 sati skupljano je svjetlo uljanice svjetiljke, kojoj je plamen imao 7 centimetara u promjeru. To je slab plamenak, nu na hiljadu metara od njega mogao je svako pri njegovoj skupljenoj svjetlosti bez muke čitati obične tiskane stvari. Vještaci pohvališe izum veoma, te se je već našlo društvo, koje će nastojati, da se izum praktično upotrijebi.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijetla), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 pototaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 avijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanični čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča ke englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljen. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

• Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ pò godine . . . 5: —
„ mjesec . . . „ 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 37.

Zadar 8 Svibnja 1875.

God. .III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Berlino, 6 maggio. Schouwaloff, am-
basciatore russo a Londra, qui di pas-
saggio, fu ieri ricevuto dall'Imperatore
e pranzò solo con lui. Avanti pranzo
conferì con Bismark e con Oubril, e la
sera di nuovo con Bismark.

Milano, 6. Il principe ereditario di
Germania giunse ieri a sera qui incognito,
e parte venerdì per Verona.

Parigi, 6. Il radicale Flouquet fu
eletto presidente del Consiglio municipale
di Parigi.

L'„Agence Havas“ dichiara non es-
sere fondate le voci sui rapporti esterni
della Francia, che ieri si erano sparse
alla Borsa.

Londra, 6. È infondata la notizia
della „Pall Mall Gazette“ circa una
nuova nota germanica.

Il „Times“ pubblicando un'inquiete
corrispondenza da Parigi, in cui si
assicura che il partito militare germanico
vuole la guerra colla Francia troppo pre-
sto rigenerata, la spiega in un senso del
tutto pacifico.

Putovanje Nj. Velikanstva.

Castelnuovo, 8 corr. Ieri sull'altipiano
di Dragalj tutta la popolazione di Dra-
galj e dei contorni attese l'arrivo di S. M.
e salutò il Monarca con unanime *živio*.
Quindi un vecchiardo del paese arringò
l'Imperatore con un commovente discorso,
che finiva con queste parole: stimiamo
di non essere secondi a nessuno de' Tuoi
sudditi in coraggio ed in valore e siamo
in ogni istante pronti a spargere il no-
stro sangue pel Tuo glorioso impero. Non
temiamo nemici, armaci e siamo sempre
pronti ad ogni Tuo cenno.

Per incarico Sovrano rispose S. E. il
barone Rodić, che S. M. aveva perdonato
i momentanei travimenti del passato e
che nutriva speranza che essi in avve-
nire rimarranno sudditi devoti e fedeli.

La risposta venne accolta con inter-
minabili *živio*.

Dopo di ciò ebbe luogo nel forte
Dragalj il *dejeuner* imperiale, a cui vennero
invitati assieme al vecchiardo che aveva
arringato l'Imperatore, altri due vecchiardi
del paese. Quindi S. M. proseguì la ca-
valcata e ritornò a Risano e da lì a Meljine
la sera.

Cattaro, 4 maggio.

Jeri il principe Niccolò si portò ad os-
sequiare l'Imperatore accompagnato dai vo-
vode Vukotić, Plamenac, Čerović, dal senatore

Radonić e dall'ajutante Petrović e seguito
da 12 guardie d'onore col capitano Petrović.

Immediatamente dopo, alle 1 1/2 pom.,
l'Imperatore in tenuta di gala da maresciallo
ed accompagnato da due aiutanti generali
restituit al principe la visita nella sua abita-
zione.

Alle 2 pom. S. M. visitò il duomo, le
carceri, la caserma d'artiglieria, l'ospitale
militare, il Comune, il ginnasio, le scuole,
maschile e femminile, e la chiesa vescovile
greca, sempre seguito da numerosa folla ac-
clamante.

Alle ore 5 ebbe luogo dinanzi alla resi-
denza il ballo della *marinerezza*, cui S. M.,
salutata da unanimi, interminabili *živio*, os-
servò dal verone a lungo e con compiacenza.

Alle 6 ebbe luogo il *diner* imperiale, a
cui, fra altre persone notabili, vennero invi-
tati il principe del Montenero col suo seguito
ed il principe Stourdza. Il seguito del prin-
cipe Niccolò comparve al *diner* cogli ordini
austriaci, ch'esso aveva poc' anzi ricevuti.

La sera ci fu una generale illuminazione
del canale sino a Risano. Su tutte le vette più
alte delle montagne montenerine e delle no-
stre ardevano imponenti fuochi a petrolio,
moltissimi dei quali colorati. Alle falde dei
monti spiccavano in parecchi luoghi smisurate
iscrizioni di *viva l'Imperatore* di parecchi
klafter in lettere di fuoco di un effetto inde-
scrivibile. Fra di esse era veramente porten-
tosa la nettissima iscrizione in lettere di fuoco
živio Franjo Josip sopra Stolivo superiore,
occupante uno spazio smisurato che in altezza
superava i 500 piedi. Eguale magnifica iscri-
zione *Z. F. J. I.* sormontata da una superba
stella si ergeva a mezza strada dal forte Ver-
mac. Tutti i porti erano magnificamente illu-
minati.

La luminaria poi nel canale, da Cattaro
fino a Risano, presentava uno spettacolo unico,
quì solo possibile. Scagliari, Mula, Perzagno,
Stolivo da una parte e dall'altra Dobrota
e Perasto presentavano per oltre a 6 mi-
glia in lunghezza una non interrotta ma-
gica linea di fuoco di ogni colore, di ogni
forma con mille giuochi di luce e fiam-
me bengaliche e razzi e fuochi artificiali
innumerevoli. Belle erano specialmente l'illu-
minazione a disegno della chiesa di Dobrota
e l'illuminazione della casa Visković e del
campanile di Perasto.

Presso Cattaro, seguita da centinaia di
barchette illuminate, vi era una magnifica gal-
leggiante, ove suonava la musica. Illuminati
erano pure la squadra, i piroscafi ed i basti-
menti tutti.

Presso Mula una quantità di barche con
fuochi di zappino e presso le *Verige* altre
barche facevano spalliera.

Il complesso insomma era una cosa d'in-
canto, impossibile a descriversi.

Alle ore 8 l'Imperatore s'imbarcò sul
Fantasia e seguito dall'*Adria* e dal *Lucifer*
con oltre a 600 cittadini percorse il canale
sino presso a Risano.

Le popolazioni stipate alle rive, saluta-
vano con tiri, razzi, fuochi artificiali ed ac-
clamazioni interminabili il Sovrano passaggio.

A bordo del *Fantasia* erano invitati il
principe del Montenero, il principe Stourdza
ed il Podestà di Cattaro, cui il Monarca es-
spresse l'alto Suo Sovrano aggradimento, di-

chiarando che uno spettacolo simile nemmeno
sul Bosforo non potrebbe essere offerto.

Verso le 10 pom. S. M. ritornò a Cat-
taro, ove venne accolto con nuove entusiasti-
che ovazioni.

Budua, 5 maggio.

Jeri, alle 3 1/2 pom., S. A. il principe del
Montenero fece a Cattaro a S. M. l'Impera-
tore la visita di congedo. Quindi S. M. partì
per Meljine frammezzo salve di artiglieria dai
forti e dalla squadra ed interminabili accla-
mazioni di numerosa folla, che si era accal-
cata alla riva. La traversata del canale fu
un vero trionfo; le case tutte erano imban-
dierate; continue spalliere di barche pave-
sate si drizzavano lungo il passaggio dello
yacht imperiale e da ogni dove prorompevano
nell'aere clamorose acclamazioni di festanti
moltitudini, commiste allo scampanio dei sacri
bronzi ed al tuonar dei mortaretti e dei fucili.

Dopo le 5 S. M. arrivò alla rada di Me-
ljine, salutata da salve di artiglieria dai forti
di Castelnuovo, da tiri e da *živio* intermina-
bili della folla, di cui era gremita tutta la
spiaggia. Durante e dopo il *diner* imperiale,
kolo, canti nazionali, tiri continui.

La sera ci fu una generale illuminazione
della rada di Meljine, dei monti e della città
di Castelnuovo.

Stamane, verso le 2 ore, S. M. partì per
Castellastua, ove pure si ebbe un'accoglienza
entusiastica e commovente. Quindi S. M. si
recò, con pioggia dirottissima, a cavallo verso
Budua, toccando i forti. Nullostante la piog-
gia, dappertutto numeroso popolo mosse fe-
stante incontro al Monarca, salutandolo con
ogni sorta di commoventi dimostrazioni di
giubilo. In un forte fu acceso un gran fuoco,
a cui l'Imperatore, completamente bagnato,
asciugossi.

A Budua S. M. arrivò alle ore 6 pom.
Numerosa folla, il podestà, e fanciulle popo-
lane spargenti fiori erano mossi incontro al
Monarca, che rimase commosso dalle impo-
nenti dimostrazioni di affetto e di attacca-
mento.

A qualche distanza dalla città si ergeva
un arco trionfale di verdura, presso al quale
si era stipata una folla innumerevole e fan-
ciulle cittadine spargevano fiori, mentre S. M.
vi accoglieva l'omaggio della rappresentanza
comunale. Dall'arco fino alla residenza (casa
Madžarević) correva un doppio filare di an-
tenne imbandierate, congiunte con festoni di
verdura. Sul cammino di S. M. erano stesi
lungheissimi tappeti di verdura e di fiori sino
all'ingresso in città, e dall'ingresso alla re-
sidenza tappeti di stoffa. Tutte le case erano
festevolmente imbandierate e decorate.

L'arrivo di S. M. venne salutato dal
tuonar delle artiglierie dai forti, dallo scam-
panio dei sacri bronzi e da *živio* unanimi, in-
terminabili, che continuarono dopo entrata S.
M. in città, ove le dame dalle finestre co-
spargevano a S. M. di fiori il cammino.

Nella residenza ebbe tosto luogo il rice-
vimento, quindi il *diner* imperiale. Questa sera
poi ci fu una brillante illuminazione della
città e delle adiacenze, per fortuna non stur-
bata dalla pioggia, la quale era cessata nel
pomeriggio. S. M. alle ore 8, fece un giro
della città per osservare l'illuminazione, che

riesci veramente splendidissima e di effetto sorprendente. Frammezzo ad una spalliera di signori in *frac* con torcie, e seguito da immensa folla incessantemente acclamante, S. M. traversò le vie illuminate con infinità di candele, fiamme bengaliche e trasparenti, nonchè la riva ove ardevano degli enormi fuochi e fiaccole numerosissime. Tutte le cime delle montagne erano rischiarate da fuochi di gioia. Finito il giro, S. M. ritornò alla residenza, sotto alla quale venne salutata da indescrivibili acclamazioni.

Risano, 6 maggio.

Stamane, alle ore 7, S. M. partì con tempo piovigginoso a cavallo da Budua per Cattaro, fra ovazioni entusiastiche. La cavalcata fu un continuo trionfo. Da ogni dove veniva incontro al Monarca numeroso popolo e lo salutava con tiri e *živio* interminabili. Nella Župa circa 600 armati in ricchissimi costumi accolsero il Monarca, commosso, con indicibili trasporti di giubilo.

Presso Gorazda, cui visitò, S. M. venne salutata con 101 tiro di cannone dalle batterie montenegrine e quindi passò in rivista una brigata montenegrina, che poi sfilò.

A Scagliari ballo nazionale.

Il ritorno a Cattaro seguì alle 1 pom., salutato da salve di artiglierie dai forti, da *hurra* dei marinai, dai concerti della banda e da acclamazioni infinite. Era andato incontro al Monarca numerosissimo popolo con bandiere e con tiri continui. Presso alla riva faceva spalliera la *marinerezza*.

S. M. imbarcossi tosto sul *Miramar*, donde fra ovazioni clamorose, interminabili, montato sopra una lancia, rimorchiata da una barcaccia a vapore, recossi fra una spalliera di barche pavesate, a Dobrota, ove venne accolto al suono dell'inno nazionale con vivissime dimostrazioni di giubilo, spari di mortaretti, scampanio, *živio* unanimi entusiastici.

Presso alla riva si ergeva un arco trionfale, dal quale sino alla chiesa era steso un tappeto di fiori e facevano spalliera delle fanciulle spargenti fiori.

Con eguali entusiastiche dimostrazioni di giubilo S. M. venne accolta a Perzagno ed a Perasto, ove smontò, nonchè lungo tutto il canale.

A Perzagno ed a Perasto S. M. visitò gli uffizi comunali, le chiese e le scuole.

A Risano S. M. arrivò alle ore 3. La città tutta era festevolmente decorata ed imbandierata. Alla riva si ergeva un arco trionfale, presso al quale facevano spalliera degli armati in splendidi, ricchissimi costumi.

S. M. sbarcò fra *živio* e giubilo indescrivibile, e si recò tosto alla residenza, (l'i.

r. giudizio distrettuale), ove ebbe luogo il ricevimento. Quindi visitò le chiese, la cattolica e la greca-orientale, la scuola e la caserma. Ritornata alla riva, S. M. fermossi sulla strada ad osservare il *kolo*, quindi, fra spari di mortaretti ed acclamazioni indescrivibili, recossi al *Miramar*, ove ebbe luogo il *diner*.

Finora in tutti i luoghi delle Bocche le festività seguirono con perfettissimo ordine, non turbato dal minimo incidente, e con entusiasmo indescrivibile. La Sovrana affabilità e degnazione vennero entusiasticamente ammirate dovunque.

S. M. malgrado gli strapazzi del faticoso viaggio, è in floridissimo stato di salute.

(Avv.)

Dalmazia naprama Austriji i istočnom pitanju.

Pod ovim naslovom čitao se u *Augsb. Allg. Ztg.* sljedeći članak, datiran iz Zagreba, koji se mnogo dojmio javnoga mnijenja. Za sada mi ga u glavno preštampano:

„Carsko putovanje po Dalmaciji moglo bi zadobiti važnost, koju bi sam posjet ove male siromašne zemlje jedva mogao zahtijevati. Je li već u odluci taj put bilo nešto nenadana, to je obširni program puta i razmjerno dugo boravljenje cara u toj udaljenoj krunovini, moralo u većoj mjeri uzbuditi pozornost štampe. Osebniji položaj Dalmacije naprama obim polovinom monarkije, i to što je pograničnom zemljom onih područja, koja spadaju u problem velikog istočnog pitanja, davaju toj malenoj zemlji znamenovanje po ukupnu monarkiju, koje se nemože dovoljno naglasiti. Može biti malo pretjerano u izreci, da odnošaj Dalmacije prema monarkiji može služiti nekim načinom, za mjerilo budućeg lica ukupne Austrije. Nije nikakvo pitanje, da Dalmacija spada još k neriješenomu problemu između Cis i Translitave i da bi se prema tomu kako bi bilo težište monarkije u Beču ili Budimpešti, i pripravnost Dalmacije odlučila prema jednoj ili drugoj strani. Ali još više moći će Dalmacija biti mjerilom budućemu obrazovanju monarkije, kad se bude imao riješiti veliki problem istočnog pitanja. I baš za to što istočno pitanje već toli moćno kuca na vratih Austrije, od najprešnije su potrebe sve priprave za položaj monarkije, i nijedno drugo područje, kano upravo Dalmacija, ako se i čini ponajprije izloženom najvećoj pogibelji, nije toli prikladno, da se razboritom politikom ukloni svaka opasnost.

„Ustanak u Boki i mir knezlački dovoljno su dokazali, da za Dalmaciju maljušna srestva nedostaju, već da je tu treba veće politike i od viših ciljeva. Knezlački mir nalagale ga

okolnosti, da se samo izagje iz škripeca, u koji je dospjela bečka vlada radi posvemašnjeg neznanja odnošaja i radi posvema promašene politike. U tih predjelih nema nikakova srestva, da se što opravi žandarmerijom i činovništvom, nego se mora u narodnom životu samom uzbudjivati pripadnost k monarkiji. I nebude li se to srestvo rabilo, to Dalmacija prigodom približavajuće se oluje u istoku nemože ostati Austrije baš radi svog osebnog položaja.

Nu na svu sreću to srestvo postoji, te bi dapače moglo biti izhodištem kombinaciji, da državna misao ob ukupnosti Austrije dogje više do izraza, i da se težište monarkije posvema nepremjesti u Budimpeštu, nego da ostane na dalje u Beču.

Nije nikakvo pitanje, da li Ugarska, kad bi se Dalmacija usljed stanovitih historičkih prava prisvojila Ugarskoj i kad bi time čitavo primorje monarhije pripalo Translitavi, da bi Ugarska već usljed toga samo mogla zadobiti prevagu nad polovinom monarkije. S toga se dađe lako pojmiti, da se uzprkos prijateljstvu između njemačkog i ugarskog elementa u Cis- i Translitavi s njemačke strane nebi moglo nikada dozvoliti, da se Dalmacija žrtvuje u prilog Ugarskoj. Ali s druge strane običaju u Ugarskoj posljednjih osam godina izvojsiti od Austrije sve, što je samo na pō moguće i zašto misle, da se osniva na „historičko-državopravnom temelju“. Nije s toga nimalo dvojbeno, da će Ugarska prije ili kasnije iztaknuti svoje zahtjeve naproti Cislitavi.

Toj eventualnosti moglo bi se doskočiti samo jednim srestvom, a to srestvo je Hrvacka.

Ugarska nema nikakvih neposrednih, nego samo posrednih prava na Dalmaciju, na koliko bi Dalmacija pripadala Ugarskoj samo srestvom Hrvacke. Ali Hrvacka, kako je poznato, nije bila nikada utijelovljena Ugarskoj, nego je bila kano „regnum Croatiae Slavoniae et Dalmatiae“ naprama Ugarskoj regnum socium, koje je osobito svakom sgodom Magjare sjećalo na izreku: regnum regno non praescribit leges.

Sreća, što stvari barem sada tako stoje, da se u Cislitavi još dovoljno jakim osjećaju, da odlučno odbiju svaki zahtjev Ugarske na Dalmaciju. Pitanje glede Dalmacije prema tomu nije sada ovo: Ima li Dalmacija spadati k Cis ili Translitavi, nego ovo: Kojim bi se načinom Dalmacija čvršće i sigurnije pripojila Cislitavi.

Već je odavno opetovana i postojana želja hrvackoga sabora, da se Dalmacija utijelovi Hrvackoj i Slavoniji i tako popuni historička „trojedna“ kraljevina. A isto je tako želja dalmatinskoga sabora, odkad su tu Slaveni zadobili većinu, da se Dalmacija utjelovi

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

XI.

Burno doba.

(Nastavak.)

Logika staroga lupeža čini mi se osvjedočivom. Progjoše me trni cijelim tijelom, čim pomislih, u čijih sam šakah. Pugačev zamijeti, koli sam se uzplahirio.

— Ehe, vaša blagorodnost! reče mi namignuće, čini mi se, da moj felmaršal ima pravo. Što misliš?

Obodrih se iznovice, pošto se Pugačev nasmiješio. Mirno odvratih, da sam u njegovoj vlasti i da može od mene činiti, što ga je volja.

— Dobro, kaza Pugačev. Sada nam reci, kako vaš grad stoji.

— Hvala bogu — odvratih, nikad bolje.

— Nikad bolje? Ponovi Pugačev. — A narod umire od gladi!

Silnik je rekao istinu, ele mene vezaše prise-ga, te ga stadoh uvjeravati, da su sve to samo pu-sti glasovi, i da je u Orenburgu dosta živeža.

— Zar ne vidiš, reče starac, da ti u oči laže?

Svi prebjeglice jednoglasno dokazuju, da je u Orenburgu glad i kuga, i da jedu već lješine, a njegova milost uvjerava, da je svega dosta. Ako već hoćeš Švabrinu da obješiš, a ti objesi s njim i ovoga mladica, pa ne će biti ni jednomu krivo.

Riječi zloknobnoga starca, kao da se dojmise abilja Pugačeva. Al sreća i bog, te Hlopuša stane protusloviti svomu drugu. „Ej Naumiču,“ reče mu. „Ti bi samo klao i davio. Kakvi si ti junak? Gledaj, kakva ti je duša. Već si jednom nogom u grobu, pa još želiš druge ubijati. Zar je još malo krvi na tvojoj duši?“

— Gle, gle, kako si ti pravedan! klikne Bjeloborodov. I ti si tobože sada srca žalostiva!

— Dakako odgovori, Hlopuša, i ja sam grešnik i ovo je ruka (tada stisne šaku i zasukav rukav, razgali rutavu ruku) okrvavljena hrišćanskom krvlju. Nu ja ubijah neprijatelja, a ne gosta; na široku polju i osojšnji, a ne kod kuće u zapečku; sjekinom i sabljom a ne babjim brbljanjem.

Starac se odvrnu i pronjuni: „odrpni nos!..“

— Što šapćeš, sijedi grobe? — zakreči Hlopuša. Dati će ti tebi odrpani nos; čekaj samo, doći će i na tebe red; dati će bog i ti ćeš onjašiti kliješta... A dotle pazi, da ti ne počupam to brade!

— Gospodo generali! — ozbiljno će Pugačev; zar se hoćete prepirati? Ne bi bilo zlo, da svi orenburški psi drijemaju; ali je zlo, da naši vižli jedan drugoga grizu. Pomirite se.

Hlopuša i Bjeloborodov ni da bi pisnuli, nego se mrko pogledaju. Uvidjev potrebu, da bi se razgovor promijenio, koji bi se mogao po mene svršiti neugodno; obrnuh se k Pugačevu i rekoh mu vesela lica: Ah, gotovo sam zaboravio zahvaliti ti za konja i za tulup. Bez toga ne bih mogao do grada doći i na putu bih se smrznuo.

Lukavost moja uspije. Pugačev se udobrio. „Dug je ugodan, pošto se isplati,“ reče mi namignuće. „Reci mi sada, što ti imaš s tom djevojkom, koju Švabrin vrijegja? Nije li ona tvoja draga? a?“

— Ona je moja zaručnica — odvratih Pugačevu, opaziv na njem prijaznu promjenu i ne misleć, da je nužno u bah udariti.

Tvoja zaručnica! kliknu Pugačev. Čemu mi nije si prije rekao? Oženio bih te njom, pa bi pirovali kod tebe! Zatim se obrne k Bjeloborodovu: — Čuj feldmaršale! Mi smo prijatelji s njegovom blagorodnosti; nego sad da sjednemo, pa da večeramo; jutro je pametnije od večera. Sjutra ćemo vidjeti, što ćemo od njega.

Hrvackoj. Nu toj želji je naravski najveća zaprijetka to, što dokle pripada Hrvacka Transilvani, nemože Dalmacija pripadati Hrvackoj. Posvema bi bila druga stvar, da je Hrvacka za vrijeme Schmerlingovo bila zastupana u bečkom rajhsratu i da se je u opće pridružila zapadnoj polovini monarkije. U takovom slučaju nebi sdrženju Dalmacije s Hrvackom bilo nikakvih poteškoća na putu, te bi upravo k tomu služilo, da se još većma utvrdi pripravnost sa Austrijom. Ali naravski, kad je Schmerling hotio provesti austrijsku državnu misao, posve su inače o budućnosti Ugarske mislili i Hrvati i ugarske narodnost. Oni nisu ni sanjali, da će im pod gospodstvom Magjara biti mnogo gore, nego li u opće pod vladom njemačkom.

U opće ono dobro što sada ima Hrvacka, datira od vremena Bachova i Schmerlingova. Hrvati bili su tako pametni, da nisu austrijske zakone, kao Magjari, bacili u koš, nego su ih zadržali, kao što u opće u svih stvarih, na koliko im to gospoda u Pešti dopuštaju, oponašaju institucije Cislajtanijske.

I ovo naginjanje Hrvacke k zapadnoj poli monarkije imalo bi biti kaži-prstom austrijskim državnikom, da pronagju kombinaciju za riješenje dalmatinskoga pitanja.

Sadnji ustroj Austro-Ugarske nije doduše za stoljeća stvoren, ali dok Austrija postoji, mogu u njoj držati vodstvo samo Nijemci i bila bi najveća sramota, da bi kulturni narod, kao što je njemački, dao si iztrgnuti ovu ulogu od plemena, koje je nesavrnjivo na nižem stepenu kulture, kao što je magjarsko. Njemački živalj ima još snage, da ravna udesom ukupne Austrije. Ali tomu se zahtjeva nešto drugo, nego li sadašnja čednost Austrijanaca naprama Magjarom. Ne da bi mi zagovarali povratak k vremenu Schmerlingovu naprama Ugarskoj — ali u stvarih, koje strogo nespadaју na pravu Ugarsku, kao što je položaj Hrvatske i s njim u savezu stojeće pitanje dalmatinsko, morali bi u Beču manje čedni biti.

Dok Dalmacija ostaje u sadanjem položaju, ona je kod prve oluje u istoku, za Austriju zemlja izgubljena. Dogje li u savez s Hrvackom, tad bi se učvrstio njezin narodni elemenat, te može postati pravim bedemom za Austriju. Ako jednoč Dalmatinci budu raspravljali sa Hrvatima svoje autonomne poslove na saboru u Zagrebu, a zajedničke poslove u bečkom carevinskom vijeću, tad bi i njihova zajednica s Austrijom bila bolje zajamčena.

Politički pregled.

Gungule u Gradcu proti Don Alfonzu prestale su. Dne 1. svibnja sakupila se doduše u grackom perivoju povelika sila svijeta, ali takova, od koje se netreba Don Alfonzo bojati nikakvih demonstracija. Bijaše tu doduše i radnika, ali ti su se vladali posve

mirno. Gracki načelnik dogovarao se je s vogjama radnika, usljed čega je od radnika imenovan odbor dvadesetpetorice, kojemu je povjerena zadaća, da zapriječi svako nagonilanje radnika. Pred vilom Dona Alfonza kampirale su ipak vojničke čete.

Don Alfonzo i supruga mu neće da ostave Gradac.

Pruski zakon o samostanah nekako je zapeo; za njegovu se sudbinu nezna ništa, premda je već prije duže vremena imao doći na dnevni red u saboru. Kod kneza Bismarka držana je koncem prošloga mjeseca konferencija, gdje se je radilo ponajviše o osnovi toga zakona. U ostalom se čuje, da će se ta zakonska osnova ponešto ublažiti osobito na koliko se tiče opatičkih samostana. Osim pruskoga zakona pripravlja se i nov zakon o duhovnih redovih, koji su srodni s redom Jezuita. Ali i ovaj državni zakon da će biti s mnogih obzira dosta blag.

Vogje raznih stranaka većine francuzke narodne skupštine dogovaraju se sada o novu programu za zadnje zasjedanje. Svim je do toga, da se postigne čim bolji sporazumak. Po tom bi se programu imala narodna skupština mjeseca studenoga raspustiti, a u posljednjem bi se zasjedanju glasovao izborni i tiskovni zakon, zakonska osnova o ukinuću obzadnoga stanja i proračun za g. 1876.

Republikanski zastupnici Gironde izdali su manifest na svoje birače, u kojem razlažu svoj postupak u posljednjem zasjedanju, i rasuguju prva djela novoga ministarstva savjetujući ujedno biračem, kako da postupaju kod predstojećih izbora za senat. Buffetovu ministarstvu zamjeravaju najviše, što nije odstranilo monarhičnih živalja iz više uprave, pa zahtjevaju, da općine mogu opet birati svoje načelnike, obzadno stanje da se ukine, a sloboda štampe raširi. Najveću važnost prilažu izborom sa senat, te za to pozivlju svoje birače, neka se u dobar čas stave u savez s općinskim vijećima i neka po mogućnosti biraju republikance u novu komoru, koja će valjda revidirati ustav.

Kralj Alfonzo pokušati će, kako iz Pariza javljaju, još jedan put svoju sreću na bojnopolju. Za koji dan kani poći u glavni stan sjeverne vojske. Sve da je pripravljeno, pa i Cabrera radi o tom, da pospješi rasulo u karlističkoj vojsci. Među častnici imao je do sada dosta sreće.

Iz Beča pišu „Post-u“, da se marljivo pobiru prinesci za vojsku španjolskoga pretendenta, a sve to pod zaštitom nekoga kneza, koji živi u prognanstvu. Vojnici da se kupe takogjer u Svajcarskoj i južnoj Francuzkoj. U opće da ima u vojsci mnogo inostranaca, koji nedopuštaju, da dogje do kakova ugovora. Dona Karla da podupiru legitimiste svih zemalja koji novcem toli momčadi.

gačev se veselo sa mnoom pozdravi i reče mi, da sjednem s njim u kubitku.

Posjedasmo. „U Bjelogorsku tvrgjavu!“ reče Pugačev široku Tatarinu, što ravnaše konji. Srce se uzgucalo u meni. Konji krenu, zvonice zvekne, kubitka poleće...

— Stoj! stoj! — zaori meni vrlo poznat glas — i opazih Saveljića, gdje trči za nas. Pugačev zapovjedi stati. — Batjuška, Petre Andrejič! kričашe starac. Ne ostavljaj me starca megju tim razbojnicima... — A, sjedoglavče! reče Pugačev. Opet dao bog, te se vidimo. Sjedaj u kola.

— Hvala, care, hvala otče rojjeni! govoraše Saveljić posagjujuć se, Bog ti dao zdrava biti sto godina, gdje si se na mene stara ogledao i upokojio me. Uvijek ću za te boga moliti, a više ne ću spominjati zečjega tulopa.

Taj zečji talup mogao bi napokon do krvi razjediti Pugačeva. Na svu sreću silnik preču starčevu mrmljanje. Konji poletu; svjetina vrvljaše ulicom i duboko se klanjaše. Pugačev kimaše glavom na jednu i na drugu stranu. Za koji časak izvezosmo se iz sela, a konji kasahu gladkom cestom. (Slijedi).

Domaće.

S. M. l'Imperatore durante il Suo Sovrano soggiorno in questa provincia si è graziosissimamente degnata di elargire ulteriormente f. 9860, fra i quali: alla chiesa di Grab f. 200, alla chiesa dei PP. Francescani di Sinj f. 100, alla chiesa di Caporice f. 50, pei poveri di Spalato f. 1200, per l'asilo infantile di Spalato 400, per la casa di ricovero in Spalato f. 300, pei poveri di Traù f. 400, per i poveri di Almissa f. 300, per i poveri delle Comuni sull'isola Brazza visitate da S. M. f. 200, per i poveri di Muć f. 300, per i poveri della città di Macarsca f. 400, per i poveri di Gorni, Brele, Baškavoda, Velikoberdo e Tučepi nel Comune di Macarsca f. 400, al consorzio oleario nella città di Macarsca f. 1000, per regolare la piazza del mercato a Metković f. 200, per i poveri dei Comuni di Metković f. 200, per i poveri del Comune di Fortopus f. 400, per i poveri del Comune di Vergorac f. 500, per i poveri del Comune di Dervenik f. 300, per i poveri di Lovreć f. 70, per i poveri di Poljica f. 70, per i poveri di Zagvozd f. 80, per i poveri di Župa f. 70, per i poveri di Rašćane f. 70, per i poveri di Podbabje f. 80, per i poveri di Vinice f. 80, all'istituto dei poveri di Imoschi per i poveri di Imoschi e Glavinia f. 300, per acquisto di vestiti ai poveri di Gralovac f. 80, per acquisto di vestiti ai poveri di Krstovice f. 80, per acquisto di vestiti per i poveri di Slivno f. 30, alla fabbriceria della chiesa di Zvečanje, Comune di Almissa, per l'istaurazione di due altari e di un tabernacolo f. 100, alla fabbriceria della chiesa di Orle di Žeževica superiore per la riparazione di un altare f. 100, perchè sia ristaurata la chiesa di Splisca sull'isola Brazza f. 100, all'amministratore ecclesiastico di Muć superiore per la riparazione di una cappella e di un altare f. 80, alla fabbriceria della chiesa di C. Vitturi f. 50, al capovilla di Bročanac per la riparazione di quella chiesa f. 50, alla fabbriceria della chiesa di Humazzo superiore f. 100, ai direttori della cappella della B. Vergine di Poisan per ristaurarla f. 200, alla direzione delle scuole reali di Spalato per la società di soccorso dei studenti, permettendo nello stesso tempo che questa società porti l'Augusto Suo nome, f. 100, alla fabbriceria della chiesa del borgo Lučac di Spalato f. 100. Alla società dei bersaglieri in Podgora S. M. ha poi donato quattro fucili per tirare al bersaglio. (A. D.)

La Giunta provinciale si reca in corpore a Lissa a complimentare l'Imperatore prima della Sua partenza dalla Dalmazia.

Vi si porta pure una deputazione del locale Comune per presentare a S. M. un album.

Rileviamo che a Pučišće durante le feste per l'arrivo dell'Imperatore un individuo rimase vittima dello scoppio di un mortaretto.

Ai di lui superstiti S. M. l'Imperatore elargì fiorini 300.

Nemili ndes ngrobi nam još jednoga rodoljubu. Šibenik plače Ljubu Kovačevića, žarka narodnjaka, čestita gragjanina. Laka mu crna zemljica.

POUKA.

IV.

Piše u „Vijencu“ Š. Milinović.

(Nastavak.)

Zadarska i Makarska alka.

Vrijedno je još spomenuti, kako su se do nedavno obdržavale alke i u drugih mjestih u Dalmaciji.

Tri vrste obdulja ili alka bijahu u Dalmaciji u običaju, koje su sada osim sinjske sve zanemarene ili zabranjene. Prva se je trkala na konjih i ova je uvijek najsajnija bivala, jer bi vitez na konju trčać najviše slobode i okretnosti na vidik iznosio, te koji bi ponajviše puti kopljem u alku pogodio, taj bi dakako dobitnikom bio. Takve su junačke igre u običaju bile u Zadru, Makarskoj, Imotskom

Rad sam bio, da se zahvalim za ponugjenu počast, nu nisam mogao. Dvije mlade kozakinje, kćeri gospodarove, pokriju stol bijelim stolnjakom, donesu kruha, ribje juhe, nekoliko boca s vinom i za čas sjednem za stol s Pugačevim i s njegovimi strašnim drugovi.

Pijanka, kojoj bijah nesretnim vidokom, potraja do neko doba noći. Napokon svlada ih sve vino. Pugačev zadrijema na svom mjestu, njegovi drugovi pounstana i mignu mi, da ga ostavim. Izagjem skupa s njimi. Hlopuša zapovjedi stražaru, da me odvede u drugu izbu, gdje nagjoh Saveljića; tudier me s njim pritvoriše. Starac se je tako bio čudio svemu, što se sbivaše, da me nije ništa pitao. On leže te dugo uzdisaše; na posljedku zahrka; ja se nglibih u razmišljanja, koja mi cijele noći ne dadoše spavati.

U jutro pozvaše me u ime Pugačeva. Pogjoh k njemu. Tik do vrata bijaše kubitka a pod nju upreženo šest tatarskih konja. Narod grnjaše na ulicu. U dvorištu sretoh Pugačeva: bio je odjoven na putničku, u šubi i kirgizkoj kapi. Jučerani drugovi okružišu ga vladajuć se osbiljno, a to se silno protivljaše svemu onomu, što sam sinoć bio vidio. Pa-

i Sinju a svim je povodom bila kakva narodna uspomena. Druga se je trčala pješice i bješe nšla u običaj u Spljetu, Šibeniku i Skradinu, i njoj bijaše povod naroda a trkaocem narodna odjeća poglavitim uvjetom. Treća je bila „moreska“, na kojoj je mnoštvo mladića u narodnoj odjeći prikazivalo mačem u ruci rat na isto toliku vojsku crnaca ili Turaka, koji bi dakako gubili. Ta se bitka izvodila umjetno i po mjeri (taktu), i to ponajviše u Spljetu, Zadru, Šibeniku i Korčuli. Još su mnogi živi u Spljetu i Šibeniku, koji su ju igrali, jer nema tomu triest godina, što je prestala. Čujmo najprije, kako je alka u Zadru započela.

Po smrti Ljudevita I. 1382. prionuše Zadrani dušom i tijelom uz Hrvate i hrvacku bunu, na čelu joj bijaše isti biskup zadarski Petar Matafaris sa Ivanom od Paližne i Ivanom banom. Kraljice Jelene i Marija udušile u krvi buni u Zadru. Po izdajničkoj smrti Karla Dračkoga sin mu Ladislav Napuljski bje pozvan na prestolje hrvacko. On dogje g. 1403. u Zadar, držeći ga gradom, koji je sasvim hrvacki čutio i na čelo hrvackoga pokreta stupio.

U Zadru dočekashe Ladislava s velikim veseljem Zadrani isti i hrvacke velmože; s toga se on u Zadru u crkvi sv. Krševana, uz najveći užit „kraljem hrvackim“ okruni. Nego Ladislav ne znađe se tim prilaganjem i hrvackim zanosom okoristiti. Poče sa svojim puljizi kruto, opako i mrzko vladati, što je najprije Zadranom a onda svim Hrvatima do zla boga dodijalo. Po tom Sigismundova stranka rastle i Hrvati se počeli s njim izmirivati. Videći Ladislav, da mu stranka rad njegove bezumnosti slabi, nanese najveću sramotu Zadrani i inim Dalmatincem, jer ih proda Mletačkoj. Zadrani, nešto mrzije rad postupanja Ladislavljeva, a nešto uzprkos Sigismundu, koga su iz sve duše mrzili, hineći volju za nevolju, ukazaše se radostni, što opet dolaze pod vlast mletačku, jer bi se oni raje makar komu bili predali nego li Sigismundu, koji je toliko zla počinio Hrvatima i Zadrani rad njihovih čuvstva hrvackih. U uspomeni dakle toga pripadaja pod vlast mletačku g. 1409. ustanoviše igru alke. Kadno pako Mletčani počeshe Zadru obećane i zajamčene slobodine krnjiti i uztežati, onda Zadrani g. 1458. preustrojše alku sasvim na narodnu ili hrvacku.

Zadrani dakle od to doba izticanjem hrvackoga osjećanja i narodnoga ponosa uzeše trčati alku po načinu, koji je sada Sinjanom u običaju, te su toliku zanositost na vidik iznosili, i toliko na sprave i odijela trošili, da je g. 1770. trebalo zakonom opredijeliti te troškove. Alku su trčali u „calle Carriera ili Carriera“, od „correre“ trčati *) te se i sada istim imenom zove. Zametnuv taj običaj po koji put samo za malo izvodili su Zadrani tu junačku igru sve do godine 1820.

Kao što se je alka ustanovila u zasvjedočaj radosti, što je Zadar g. 1409. Mletačkoj pripao, tako se je g. 1818. trčala pred carem i kraljem Franjom I. u dokaz još većeg veselja, što je Zadar izpao iz lavskih čeljusti, i opet nakon tolikoga vremena došao pod vlast hrvackog kralja. Onda se je dakako sasvim scijenilo i radostno očekivalo, da će se Dalmacija što prije sa Hrvakom sdružiti; zato su Zadrani onda pred carem toliko izticali svoje Hrvastvo. Zadrani su u svojoj narodnoj odjeći, kaže nam Talianac Lago (Mem. sulla Dalm. V. I. pag. 350) — in nazional costume — alku trčali, te caru tim očito izjavili da su Hrvati. Nesretna nastupivša politička spljetkarenja pomutishe bistro pojmove, po tom od najnarodnijega grada postade Zadar igračka kocka političkih hitrolija. Ali sve, što se čini i što se je postiglo, nenarav je i plod pomrkivanja i zatrašivanja u doba nesvijesti. Duh hrvacki bješe u Zadru osobito od vremena Krešimirova zavladao i sve drugo uadmašio, te ga može samo hitrolija za koje vrijeme užutkati, ali nikako udušiti, dične uspomena, sveto pravo i avestrano shvaćanje prave koristi moraja ga opet uzbuditi. (sljedi.)

Različite vijesti.

(Pred nekoliko dana napali vukovi čovjeka.) Neki dan vraćao se pod večer neki seljak iz Vel.

*) Lago. Mem. sulla Dalmazia. V. I. pag. 272.

Bečkereta kući u Ernesthazu. Kad je bio na pol puta, izigloše predanj na cestu dva velika kurjaka i počeshe nanj navaljivati. Sirotu seljak nije imao uza se ništa van nekakovu štapinu, al se ipak nije preplašio. Domisliv se, da vukovi bježe od vatre, izvadi brže bolje kresivo i gubu te udri kreši i pripaljuj. To mu pomože. Čitav sat stajao je na istom mjestu i kresao te iskrami odbijao kurjake, da ga nerazderu. U to dogje desetak seljana iz obližnjega sela, odtjera vukove i izbavi uboga čovjeka.

(Kako su nekad novine uređivane). Danas je po svih novinah stalna fraza kad što zakasni: Zakasnilo, jer neimadosmo prostora. Od prije nije novinarom tako bilo, te su se i te kako znojili, čim će list ispuniti. U Englezkoj izlazio je 1695. godine i dalje list „Brza pošta“ na finom papiru i samo s jedne strane natiskan, „da na drugoj strani mogu predbrojci pisati privatne listove i tako upotrijebiti list, a ujedno i svojim prijateljem saopćiti bez truda mnoge novice“. Drugi novinar dosjetio se je još ljepše. Kad god nije imao šta metnuti u list, dao je unj složiti koješta iz svetog pisma, nek se ljudi uče. I tako pretiskao je cio novi savjet i sve Davidove pobožne pjesni, prem mu je list bio politički.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесама

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овиме на знање да је II. књига, садржавајућа „јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге овиме пјесама услијед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА УДОВИЦА

Бука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.º 3 in Wien.

Sto neuspokajuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospođe.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talami-slatko), naknađuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je slatno žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na provanu, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1. najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50. Cijela garnitura, naprnsjače i naušnice n. 80, fr. 1.20. 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5. Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 60, f. 1. najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50. Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50. Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50. Ženski česli s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevrtljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mletački fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narukke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narukke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punčirano srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotne punč. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocačleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u ložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Križi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duha jako obiljubljen; nosi li koja gospođina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50. 1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50. 1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50. 1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50. 1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, na takov je nakit, moderno prenačinjen, a istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3. 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 križić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmlje, te je ipak sa necijenom. 1 garnitura naprnsjača i naušnica nč. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 80, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino isveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narukke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga sanimio.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo

dobro

jeftino

Najnovije petrolejke najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa čak 50 postoćaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljen su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60. 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50. 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80. 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10. 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20. 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2. 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50. 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8. 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15. 1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20. 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45. 1 rif stija za svijetiljke, n. 4, 6, 8. 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25. 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5. 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10. 1 mehanički čistilac cilindara, nvč. 20. 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč. 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35. 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20. 1 cilindar 4, 5, 6 nvč. 1. 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n. 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča ke englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" po godine " 5:
" mjesec " 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za parke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 8 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprećene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 38.

Zadar 12 Svibnja 1875.

God. III.

Putovanje Nj. Veličanstva.

Sutra Nj. se Veličanstvo naš premilostivi
Car i Kralj, nakon punih trideset dana bo-
ravljenja u Dalmaciji, razstavlja od ove
zemlje, koja ga je srčeno i uzhićeno primila
i pozdravila, kao ikoja druga. Mogu nas u
bogastvu mnogi nadkriliti, ali u ljubavi i pri-
vrženosti prema svome Kralju nemože lje niko.

Pri razstanku zemaljski Odbor i načel-
nici koji su na Vis pohitili, nazdravili će u
ime cijele zemlje Caru sretan put.

Sretan ti put, Care, sutra će sva sreća
želiti, kucala u gragjanskoj palati ili u selja-
čkoj kolibi, na obali morskoj ili na podnožju
gora, na otoci ili na kopnu.

Sretan ti put, Kralju, želi ovaj narod,
koga si Svojim posjetom usrećio, kojemu si
Svojim prisustvom i boravljenjem u njegovoj
sredini sve najvrucije nade oživio, kojemu si
ulio uvjerenje u skorbu bolju budućnost.

Meljine, 8 maggio.

A Risano ci fu ieri sera una brillante
generale illuminazione della borgata e dei
monti circonvicini con serenata della banda
militare. Una folla numerosissima di continuo
acclamava il Monarca.

Stamane, alle ore 5, S. M. partì a cavallo
per Ledenice, Dragalj, Krivošije, e Cerkvice,
ove dappertutto fu accolta con vivissime di-
mostrazioni di giubilo.

Sull'altipiano di Dragalj la popolazione
di Dragalj nonché di tutti i dintorni, che vi
si era raccolta, salutò l'arrivo del Monarca
con entusiastico giubilo e con *zivio* intermi-
nabili. Un vecchiardo del paese di 80 anni
arringò S. M. presso a poco nei termini se-
guenti: Coll'odierno giorno spuntò il nostro
sole. Noi bacciamo il terreno calcato dalla
Maestà Tua, terreno che veneriamo siccome
sacro e che lasceremo in sacro retaggio ai
nostri figli. È terreno che col sangue abbia-
mo conquistato ai Turchi e che ci stimiamo
felici essere stato preso sotto la Tua benefi-
ca, gloriosa, protezione. Crediamo di non es-
sere secondi a nessuno de' Tuoi sudditi in
coraggio ed in valore, e siamo ogni momento
pronti a spargere il nostro sangue pel Tuo
grande impero. Non temiamo nessun nemico,
armaci e siamo ogni ora pronti a seguire
i Tuoi ordini. Viva il nostro Augusto, ama-
tissimo Imperatore Francesco Giuseppe I. —
La popolazione ripeté il *zivio* con frenetico
giubilo, cui S. M. graziosissimamente accolse.

Quindi S. E. il Luogotenente bar. Rodić,
rispondendo al vecchiardo per incarico Sovra-
no disse: godere S. M. nel veder intorno a
Sè raccolta l'intera popolazione, aver inteso
per sua bocca le pòrtogli espressioni di de-
vozione e di attaccamento, aver S. M. per-
donato i momentanei travimenti del passato
ed esprimere la speranza che essi in avve-
nire rimarranno fedeli, devoti, attaccati sudditi,
memori delle assicurazioni oggi fatte. — En-
tusiastici, interminabili *zivio* accolsero la ri-
sposta.

Quindi ebbe luogo il *dejeuner* imperiale
nel forte di Dragalj, a cui oltre al vecchiar-

do succitato, che fece un brindisi patriotico,
furono invitati altri due vecchiardi del paese.

Dopo di ciò S. M. proseguì la cavalcata,
dappertutto accolta entusiasticamente. Duran-
te la cavalcata, il podestà di Risano fece a
S. M. un'esposizione storica sul modo come
i Krivošiani vennero alla casa d'Austria,
mediante i propri coraggiosi sforzi della po-
polazione, che estese il territorio del Comune
di Risano fino agli odierni confini. Ringraziò
poscia il Sovrano caldissimamente per i molti
benefici che sotto la gloriosa protezione del
governo si ebbe la popolazione parte mediante
sussidi, parte mediante costruzioni stradali e
conservazione loro e dei porti.

Alle ore 11 S. M. ritornò pel difilè di
Han, Cerkvice, Zagvozd, Napoda, Unjirina,
ove visitò la scuola ed osservò il ballo del
kolo, poscia per Knežlac e S. Petka, sempre
salutata da *zivio* continui e dallo sparo di
fucili e di mortaretti.

Sulle alture del monte Sella la popola-
zione di Ubli attendeva l'arrivo del Sovrano
e più in là, a Smokovac, attendevano altri
armati, che offesero a S. M. ed al corteo
dell'acqua.

La cavalcata imperiale, cui si erano u-
nite le popolazioni tutte, arrivò in numero
grossissimo alle ore 4 di ritorno a Risano.

Appena ritornata, S. M. s'imbarcò tosto
per Meljine, frammezzo a nuove dimostrazioni
ed a *zivio* interminabili.

Alle 5 S. M. arrivò nel porto di Meljine,
salutata dalla riva con indescrivibile giubilo
da una folla di armati in splendidi costumi.

Jeri a sera poi ci fu una magnifica
generale illuminazione di Meljine, di Castel-
nuovo e delle cime dei monti. I canti nazio-
nali ed il *kolo* si protrassero sino a tarda ora.

S. M. sbarcò appena questa mattina alle
8 e si recò, fra indescrivibili ovazioni, a
piedi a Castelnovo, toccando il forte Spa-
gnuolo.

Dappertutto ordine mirabile e grande
entusiasmo.

Castelnovo, 8 maggio.

L'Imperatore, ovunque entusiasticamente
accolto, prima di giungere a Castelnovo
visitò le chiese di S. Savina e S. Anna.

Presso alla città, al punto denominato
Jokmegdan, era eretto un arco trionfale, ove
S. M. accolse l'omaggio del Podestà a capo
della rappresentanza comunale; quindi l'Im-
peratore recossi a visitare il forte Spagnuolo
e la scuola fondatazione di Serbina. Discese
in città fra incessanti *zivio*, seguito da nume-
rosissimi armati con bandiere e splendidi
costumi nazionali, recossi al Comune, ove
ebbe luogo il ricevimento. La città e i luoghi
vicini erano tutti splendidamente imbandierati
e decorati, le finestre gremite di dame che
spargevano fiori.

Dopo il ricevimento, S. M. visitò la ca-
serma, la chiesa, l'i. r. giudizio distettuale,
le carceri e le scuole, maschile e femminile.
Indi frammezzo a salve d'artiglieria del forte
Spagnuolo, tiri e *zivio* unanimi e sotto una
vera pioggia di fiori, a cui le dame aggiun-
gevano l'agitar dei fazzolletti, S. M. discese
alla marina ed imbarcossi sul "Miramar"
che nel frattempo, era giunto nel porto di
Castelnovo.

Preso il *dejeuner*, S. M., alle ore 12,
s'imbarcò sul "Fantasia" con cui partì per
visitare i forti Mamula e Punta d'ostro.

Alle 6 ore ci fu *diner*, a cui vennero
invitate le persone notabili del paese.

Stasera illuminazione, per cui si fanno
grandi preparativi.

Brzjavljaju nam iz Orebića, iz Korčule,
iz Hvara da je svuda onamo Car uzhićeno
dočekan od mnogobrojnog naroda.

Na Visu se pak skupilo, osim zemaljskog
Odbora, preko 50 načelnika općinskih, da
se Caru prije Njegova razstanka od Dalma-
cije zadnji putu ime naroda poklone.

U Francuskoj.

Govor što ga je Gambetta držao u Bel-
levillu, prbugjuje veliku pozornost po Fran-
cuzkoj i daleko preko njezinih granica. Pro-
bugjuje pozornost nekakvim izvanrednim sa-
držajem, da mu se i druge glave nebi mogle
domisliti, već samo tim, što ga je Gambetta
izrekao.

Svaka demokracija, mlada, čila, uvjerena
o svojoj dobroj stvari, nesumnjajuć nit naj-
manje o uspjehu, osobitom žestinom ide ravno
bez okolišanja prama svomu cilju, negledajuć
na zapreke, neslušajuć na savjete opreznosti.
No nada svimi najžešća je Francuzka, kano
što francuzki narod u opće strogom logikom
i doktrinom tjera dogagjaje do skrajnosti bilo
u despotizmu, bilo u raspuštenoj slobodi, te
je samo u Francuzkoj mogla zamračiti barto-
lomejska noć i zakrvaviti se dnevi konventa
i terorizma.

Na čelu te francuzke demokracije stoji
Gambetta tvrda i opora duha, očelićena mli-
kom, što ga od mladosti sasne iz nauke o
velikom prevratu pod konac prošloga vijeka,
i mržnjom, koju mu je udahnuo carstvo dru-
goga, ogavnoga izdanja, i čemer, koji mu u
dnu zalijevaju porazi Francuzke i slavje
Bismarkovo.

Takav karakter pao je prijemom sudbi-
nom u narodnu skupštinu, megu ljude Thier-
se, Dufaure, Mac-Mahone, Buffet, Audiffret-
Pasquiere, koji su ostarili u štovanju monar-
kije, u strahu od republike, no koji su došli
u sgodu, da ili republiku zasnuju, ili Fran-
cuzku svim nesigurnim vjetrovom izlože. Ima-
jući oni većinu, oni su stvarali temelj repu-
bliki, koji su od nužde prihvatili. Njihova re-
publika daleka je kao nebo od zemlje od re-
publike po idealih Gambettinih. Njihovo ra-
vnanje republike, sporo, oprezno, bojazljivo,
jedan korak naprijed, a dva natrag, razapinje
žestoku dušu Gambettinu. Izza Gambette reži
i nogama tapše od nestrpljivosti demokratska
vojska, koja je druge sanjke o republici, o
ustroju ljuckoga društva snivala, pa samo če-
ka mig oka, na jednu riječ svoga vogje, u
koga se jedinoga još uzdala, da srne na ju-
riš, da preuzme pobjedu i uzdu, da odpuhne
Buffete i Wallone.

Pred nestrpljivu vojsku izalazi Gambetta
i dovikuje: Stoj! Ljucko društvo neskaće
jednim skokom u perivoj ideala. Strpen, spa-
šen. Razvoj polagano, uz veliku mudrost na-
preduje. Ustav republikanski, koji smo stvo-
rili, i koji više naliči monarkiji nego republici,
i kojim sada vladaju monarkiste, a ne repu-

blikanci, taj ustav nije vaš, nije ni moj ideal, ali ga prihvatimo za temelj, na kojem ćemo s vremenom bolji razviti. U politici nedadu se ukloniti kompromisi i obaći koncesije.

Ova umjerenost, ova trijeznost, ova popustljivost Gambettina, idući dalje od samoga starca Thiersa, probugjuju pozornost Francuzke i Europe i izaziva hvale nekadanjemu tribunu, a danas državniku, koji je pozvan, da bude kašnje ili ranije glavom Francuzke, pošto je iskustvom i nesrećom svoje otadžbine naučio najprije disciplinirati sebe, svoj poletni duh, svoju žestoku dušu, a za tim na ekstremne sklonu masnu.

Francuzka će bez sumnje ubrati plod Thiersova oštra, bistra uma i Gambettine trijeznosti. K jednomu cilju došla su dva ova muža i rodoljuba s protivnih krajeva, onaj prvi iz monarhičkoga načela, ovaj drugi iz radikalizma pod krov umjerene republike, da složnim djelovanjem, onaj vodeći monarkiste, ovaj radikalce, dovrše prevrat od sto godina, koji je Francuzka prevaljivao iz jedne skrajnosti u drugu, prijećeć kontinuitet u historičkom razvitku naroda.

Posljedice za Europu, ako se republika ustali i Francuzku povrati na prijašnje dostojanstvo među narodi Europe, nedadu se opisati. (Obz.)

Politički pregled.

Carevo putovanje po našoj zemlji daje englezkim listovom povoda, da opet pišu o istočnom pitanju u njegovu najnovijem razvitku. Svi odobravaju držanje Austrije. Zastupanje rumunjskih i srpskih zahtjeva u pogledu trgovačkih ugovora, koji bi se imali sklopiti s Rumunjskom i Srbijom, kao i zahtjev Austrije, da se željeznicom spoji Carigrad sa zapadom, smatra se plodom potpuna osvjedočenja, da je došlo vrijeme, u kojem se Austro-Ugarska neće zadovoljiti s tim, da uzdrži status quo na Dunavu. Ako je Turska pametna, veli među inim „Daily Telegr.“, onda će podupirati Austriju u namjeri, da se zapadne provincije otvore evropskomu uplivu. Porta neka se neprotivi onomu, što biti mora.

Službena „Gazeta Lavovska“ donosi članak iz Beča, u kojem se razlaže stanovište vlade prema pitanju o saborskih interpelacijah. U tom se članku veli: Vlada nema ni iz daleka na umu, da uzkrati saborom pravo interpelacije, premda nema o tom pravu govora u nijednom zemaljskom redu. Ovo se pravo nije nikojemu saboru ni nijekalo. Dogadjaji u gradačkom saboru nisu u tom pogledu mjerodavni. Ovaj si je sabor prisvajao u poslovnom svojem redu pravo, po kojem bi se mogla povesti rasprava o odgovorih na pojedine interpelacije. Da je i sabor stvorio takav zakon, nebi bio nikada dobio prev.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisa A. Puškin. prevedo s ruskoga M.

XI.

Burno doba.

(Nastavak.)

Lako je pogoditi, što sam tada čutio. Za uru, dvije sastati mi se je s onom, za koju sam jur mislio, da je za me izgubljena. Pomišljah na časak našega sastanka... Mišljah i ob onom čovjeku, u čijih šakah bijaše moja sudbina, i koji bijaše sa mnom spojen tajnovitim nekim vezom s goda. Opomenuh se naglosti i krvavih dijela onoga, koji se je bio nastavio biti izbaviteljem moje ljubeznice! Pugačev ne znajao, da je ona kći kapetana Mironova; zloradi Švabrin bi mu mogao sve pokazati: Pugačev bi mogao naluhati istinu i drugčije... Što će tada Marija Ivanovna? Progju me truci, kosa mi se naježi...

Na jednom prekinu Pugačev moja razmišljanja, obrativ se k meni te me upitav:

— Na što se je izvoljela zamisliti vaša blagorodnost?

potvrde. Drugačije je sa zaključci u pogledu poslovnoga reda; jer izvedenje tih zaključaka ne pripada vladi.

U slučaju takova zaključka nebi namjestnik odgovorio na nijednu interpelaciju, dok nebi sabor promijenio poslovni red; budući da bi se morala u protivnom slučaju uvijek povesti debata o njegovu odgovoru. Ali toga se mora namjestnik kloniti; jer je odgovoran samu ministru, a ne saboru. Osim toga upitati mu se je često za naputak u Beču, što bi kadkada bilo s nemalimi neprilikami spojeno. U drugih provincijah, veli pisac, nenailazi pravo interpelacije pojedinih sabora na nikakov otpor.

O političnoj misiji njemačkoga kraljevića neču se ništa nova. Megjutim pripovijeda „Nordd. Allg. Ztg.“ barem to, što Njemačka nije zahtjevala od Italije. Njemačka vlada nije zahtjevala, kako spomenuti list uvjerava, da se ukine zakon o garanciji, niti se ona tomu nenada. Nevjerojatno je takogjer, da bi joj do toga stalo, do Njemac zasjedne na papinsku stolicu, kada bi i imala dovoljnih srestava, da postigne svoju svrhu. Po naravi papinstva nije bilo ono malo netalijanskih papa na nikakovu radost svojim zemljakom. Odnosaji u Njemačkoj da bi se sigurno još više zamrsili, kada bi bio koji njemačkih biskupa izabran za papu.

U Bosni i Hercegovini biva stanje svaki dan nepovoljnije. Ko ima još nešto imetka, taj gleda, da umakne u koji dalmatinski grad. Najviše uskoka ima u Dubrovniku i Kotoru. Koji ništa više ne posjeduju — a takovih je veći dio — ti traže u susjednoj Crnojgori sigurno utočište. Pučanstvo prima ih s velikim gostoljubjem. Najviše uskoka nastanilo se u Danilovgradu. Ali nesele se samo kršćani već i sami Muhamedanci. Mnogi neće da plaćaju porez, jer nije pri najboljoj volji moguće, da namire sve tražbine turske države. Borba za život, a ne ideja jugoslavenske države, ovako piše „Schlesische Ztg.“, mora izazvati ustanak u onih krasnih, ali Turčinom upropašćenih pokrajinah!

Pruskomu saboru podnešen je konačno zakon o samostanah. Po §. 1. izključuju se iz pruske zemlje svi redovi i slične im kongregacije katoličke crkve; sve se naselbine zabranjuju. Dosadanje naselbine nesmiju primati novih članova, a u šest će se mjeseci raspustiti. Naselbinam bavećim se obukom, može se rok raspusta na četiri godine produžiti. Po §. 2 mogu i u buduću obstojati redovi, kojim je izključiva zadaća dvoriti bolesnike; ali i ti se mogu svaki čas ukinuti posebnom naredbom. §. 3. ustanovljuje, da su svi podvrženi državnomu nadzoru. Imetkom svih raspuštenih redova upravljati će za sada državne oblasti. Uopće su pruski „liberalci“ zadovoljni s ovim zakonom o samostanah.

— Kako se ne bih zamislio — odgovorih mu. Ja sam častnik i plemić; jučer se borah s tvojimi, a danas sam s tobom u istoj kibitki i sreća cijeloga moga života u tvojih je ruku.

— Pa što za to? upita Pugačev. Bojiš li se?

Odgovorih, da se ne samo nadam, da će me obraniti, nego da će mi i pomoći, gdje bude trebalo, pošto me je već jednom bio pomilovao.

— Pravo veliš! kaza silnik. Vidio si, kako su te moji sinci mrko gledali, a starac ne odustao od svoga, da ti nisi na ime uhoda, pa da te treba mučiti i za tim objesiti, ali ja nisam dao, pristavi tišim glasom, da Saveljić i Tatarin ne bi mogli čuti — sjeti se svoje čaše vina i zečjega tulupa. Vidiš dakle, da nisam takov krvopija, kako govore za me tvoja braća.

Na um mi dogje osvojenje Bjelogorske tvrđave; nu ne mišljah, da je nužno protusloviti mu, te ne odvratih ni riječi.

— Što kazuju za me u Orenburgu? upita Pugačev poslije kratke stanke.

— Govore, da je teško s tobom; ta pokazao si, ko si.

Na licu silnikovu zamijetih zadovoljnost i sa-

O Njemačkoj, piše „Liberté“, da se od neko doba mnogo zanima s istokom. Ona hoće, da s one strane Dunava stvori konfederaciju njemačkih kneževina, od kojih je već Rumunjska povjerena njegi Hohenzollera. Da izvede svoju nakanu, gleda da sruši dinastiju dansku, koju je bila g. 1866., da nadomjesti bavarskoga Otu. Sada bi imao njegovo mjesto zauzeti pravi njemački princ, vojvoda nasovski, koji bi Rusiji, Austriji, Francuzkoj i Italiji nemogućim učinio, kretati se, kako bi zahtjevala njihova politika. Kralju grčkomu sada se već prave kojekakve neprilike, samo da se prije postigne svrha. — „Liberté“ nada se, da Njemačka neće uspjeti s ovom svojom osnovom.

U Francuzkoj nisu zadovoljni s promjenami u pogledu prefekta, budući da ministar Buffet postupa posve pasivno. Ako nebude još u posljednji čas odlučnije radio, teško će se moći za duže vremena održati. „Republique franc.“ dokazuje sada već, da ministar-presjednik nije dorasao zadaći, koja mu je bila povjerena proti njegovu očekivanju. Uz to oprovrgava „Agence Havas“ vijest, da će se na skoro raspustiti narodna skupština. Ovo pitanje, veli, nije se još ni raspravljalo u ministarskom vijeću. Ovo nemože u ostalom u tom pogledu ništa odlučiti, pošto narodna skupština sama ima ustanoviti, kada će se raspustiti.

Domace.

Sua Maestà l'Imperatore si è graziosissimamente degnato di elargire l'importo di fior. 1500 per i poveri della città e borghi di Ragusa, nonché per l'opportuna ripartizione fra quelli che hanno presentato supplicazioni per sussidii.

Sua Maestà si degnò inoltre di elargire i seguenti ulteriori sussidii: 1. per i poveri mendicanti della città e borghi di Ragusa f. 250 2. per i poveri delle altre vicine località del Comune di Ragusa f. 250 3. per l'istituto di pubblica beneficenza di Ragusa f. 3000 4. per i poveri delle seguenti Comuni: a) Ragusavecchia f. 300 b) Stagno f. 200 c) Giuppana f. 200 d) Malfi f. 200 e) Meleda f. 200 f) Mezzo f. 150 g) Ombla f. 100 h) Slano f. 100 5. per la fondazione Gandulić a favore di studenti poveri e diligenti del ginnasio superiore, in obbligatione della rendita austriaca in argento f. 500 6. al patrio Museo di Ragusa, per aumento e completamento delle sue collezioni, la rimessa di doppietti dell'i. r. museo di corte di storia naturale in Vienna. Finalmente Sua Maestà si è degnata di accordare, per la opportuna ripartizione fra quei supplicanti che hanno presentato domande di sussidii in Knin, l'importo f. 450 e di elargire ulteriormente negli altri distretti f. 1175 dei quali f. 100 per ristaurare la chiesa di Zavojane.

moljblje. „E nego!“ odgovorna veselo: „Vojujem, kud me volja. Znađu li u Orenburgu za poraz pod Juzejevom? Četrdeset gjenerala poubijano, četiri čete ulovljene. Što misliš, bi li se sa mnom mogao ogleđati pruski kralj?

Činjaše mi se zanimivo, kako se lupež hvasta. — E ja ne znam, valjda sam znaš, da li bi uspio s Fridrikom.

— A kako ne bi? Vaši su mi generali već u ruku, koji su njega znali potući. Da sada je moje oružje bilo sretno. Počekaj malo, to ćeš vidjeti kako ću na Moskva.

— Ti dakle misliš na Moskvu?

Silnik se malo zamisli i odgovori pologlasno:

— Bog zna. Kolotečina je moja uzka; slobode imam malo. Moji sinci šaraju i pletu. Oni su tat. Valja mi na oprezu biti; kod prve nesreće mogli bi mi glave doći.

— To, to! — kazah Pugačevu. Ne bi li bolje bilo ostaviti ih za vremena i uteći se milosrgju carice?

Pugačev se trpkio nasmije. „Ne“, odgovori; „kako mi se je kajati. Meni nema pomilovanja. Kako sam počeo, raditi ću dalje. Ko zna, ne ću li uspjeti? Zar se nije Griška Otrepjev zacario u Moskvu?“

Sua Maestà I. R. Apostolica con Sovrano rescritto Megline 8 corrente per atto di speciale grazia si è degnata di condonare il resto della pena a 16 condannati criminali e ad uno contravvenzionale atrovantisi 9 nelle carceri del Tribunale di Spalato, 3 in quelle di Ragusa e 4 in quelle di Cattaro.

Dietro preghiera della Camera di commercio ed industria di Ragusa, S. M. si è graziosissimamente degnata di permettere che possa portare il Suo Augusto nome la fondazione per premi agli artisti, che la Camera intende istituire in memoria della Sovrana dimora in Ragusa.

A Trilj na villico, nell'occasione del passaggio di S. M., ebbe abbruciati ambo gli occhi dall'esplosione di un mortaretto, a cui s'era incantamente di troppo accostato. S. M., risaputa la disgrazia toccatagli, si degnò di elargirgli fiorini 300.

Ci scrivono da Arbe, 9 maggio:

Anche il nostro Podestà si portò a Lissa per unirsi agli altri e salutare l'Augusto Nostro Imperatore quando sarà per abbandonare la Dalmazia. Il podestà fu accompagnato al vapore, si può dire dall'intera popolazione, fra continui *živio* diretti all'amatissimo Monarca.

Pel felice parto di S. A. l'Arciduchessa Gisella anche questo Comune non mancò di inviare telegrammi di felicitazione alle I. L. M. M. l'Imperatore e l'Imperatrice, e ne ebbe compiacenti telegrammi di ringraziamento.

POUKA.

IV.

Piše u „Vijencu“ Š. Milinović.

(Nastavak.)

Zadarska i Makarska alka.

U Imotskom trčala se alka velikom zanesenosti sve do okolo g. 1840. Imočanin je po naravi svojoj živ kremen, okretan, čvrst, bitar, hrabren, ponosit hrvackim plemenom i tolikim pobjedama, zato mu i alka bijaše mila, a on srećan, kad ju je trčao. Još mnogi žive, koji su posljednju alku u Imotskom trčali. Pak imadu pravo stariji Imočani koreć mlađji naraštaj, što su povedši se za nazovi prosvjetom zasemarili stari narodni običaj, a privoljeli nekim lakrdijam, kojih ne ćemo, da se zovu naše.

I u Makarskoj se je najsajjnije alka trčala. Makarsko primorje spada među najznamenitije prijedjele naše hrvacke domovine. Tu žive narod, komu na prikladnosti i junačtvu, na razboritosti i poštenju, pa ni na hrvackom ponosu ne ćeš naći vrstnika. A i kako ćeš, kad ga krepki biokovski i čisti zrak sinjega mora budna i čvrsta odgaja? U Makarskom primorju rodilo se je mnoštvo nčenih i vrljih muževa, a da se ne bude rodio niko drugi već samo naš neumrlji Kačić, dosta bi mu bilo slave. Dobro se zna, da je makarsko svećenstvo prošlih vremena bilo najizručnije u svoj Dalmaciji.

— A ne znaš li, kako je svršio? Baciše ga s prozora, sasjekoše ga i sažegoše, njegovim pepelom napuniše top i izpališe!

— Čuj, — reče Pugačev nekako divlje oduševljen. — Da ti kažem priču, koju mi djetetu pričao stari Kalmička. Upitao jednom orao vran gavran: reci, vran gavran, kako to, da ti živeš na bijelom svijetu do tri sto godina, a ja jedva trideset i tri? — E, batjuška, reći će gavran; ti srčeš živu krv, a ja se pitam strvinom. Oraz pomisli: hajde de, da pokušamo, i ja ću se tim braniti. Dobro. Poletite suri oro i vran gavran. Čim opaziše lipsala konja, spustiše se nanj. Gavran uze kljunati i hvaliti. Suri oro kljane jednom, kljane drugom, zalepeta krili i reče gavran: ne ćemo, brate, bolje je jedanput nasrkati se žive krvi, nego tri sto godina braniti se strvinom; a onda što bog da! — Jesi li čuo?

— Lijepa je priča — odvratih. Ali živjeti od ubojstva i deračine znači meni kljunati strvinu.

Pugačev me zašugljen pogleda i ne kaza ni crne ni bijele. Obojica umukosmo, i stadosmo koješta razmišljati. Tatarin zapjeva sjetnu pjesmu; Saveljić drijeinaše. Kibitka lećaoše sniježnom prtinom... Na jednom spetih seoce na obali Jaika s drve-

I primorkinje su onoga kraja svakom ljepotom i dobrotom na glas. A ljube pjesmu i u pjesmi slavu junačtvu.

Ne ima dakle biti nikomu za čudo, što se je odavna u Makarskoj junačka alka započela trčati, i to toliko svečanim načinom kao nigdje. Makarska je alka i stoga najznamenitija, jer je jedina bila, koju su vitezovi iz sve Dalmacije mogli trčati, što se drugdje nije dopuštalo. Kako je primorac prijatelj slogi i dočekljiv, razturile bi se knjige pozivnice po svoj zemlji, te su dolazili Spljećani, Kašteljani, Omišani, Imočani, Sinjani, Vrgorčani, Neretvani i drugi Dalmatinci, da se na junačkoj borbi složno ogledaju, i nadmeću. Ta je alka i s narodnoga gledišta bila najznamenitija, jer se u Makarskoj sakupljahu najugledniji muževi iz sve srednje Dalmacije, te si poverahu tuđe i jade, i sve boli srca svjetujuć se, kako bi se moglo pomoći. Tu se dogovaralo i odlučivalo, kako će najbolje odbijati tadašnje turske nartaje i vijećalo se i uglavljivalo, kako se valja braniti od zavidne mletačke vlade, koja je na svaki duševni pokret našega naroda vrebala te ga u začetku radila ugušiti. Na tih je sastancih i dogovorih često puta iskra narodna vrenula i svom Dalmacijom sijevnula. Oj! koliko je puta na tih sborovih pjesnik Kačić svojim umom budio narodnu samosvijest, iz sve duše preporučujući bratinsku slogu a u svojih pjesmah ovjekovijećio dičnost junačkog srca i pregnuća. U Makarskoj je i prva buna zasnovana i buknula proti Francuzom.

Svaki će ti Makarinin s osobitim ponosom pokazati prstom u tri visoka, debela i za čudo razgranjena brijesta uz grad kraj mora, uzrastla na fratarskom mandraču, pod osinj kojih često i često puta skupljahu se na sbor stari primorci. Oj koliko puta sačuvao pod tim povjestničkim bristima vjeru i narodnost od himbe i lukavštine tugijske? Po staroj se navadi i sada primorci tuj u sbor sakupljaju, a znamenit je bio sbor g. 1848. Po tajnom nagovoru nekih pridošlih prekomoraca počeo se neki za njimi povoditi i na bana Jelačića himbene laži pronositi. To se poput munje po primorju razglasilo, pak iznenada, u tili čas, kao iz oblaka padoše oružani primorci pod briste. Tuj na sav glas uglasiše vijernost svomu kralju i hrvacko dalmatinskom banu Jelačiću; ko god uz tu odluku ne pristane, imade mu se onoga časa glava odrubiti bez razlike osobe ili stališa. Takovi se onda prikazaše ti primorci.

Najznamenitija se alka trčala g. 1781, a najposljednja g. 1832, u čast domorodnomu sinu Pavlu Miošiću, kad je prvi put biskupom splječko-makarskim u Makarsku prispio.

Alke su bile povodom i gdje kadašnjemu prenuću naših vila. Na sinjskih se je alkah više lijepih pjesama izpjevalo, koje sam čuo, gdje ih Sinjani pjevaju po ulicah, ali mi nijedna ne dogje ruke, da ju mogu ohjelodaniti. Ali se namjerih na jednu kužicu, koja opisuje makarsku alku a ovaj joj je naslov: „Striljanje alke. Dvi pisme složene i prikazane na čast i poštenje gospode makarske, u Mleticah g. 1782.“ *)

*) Jednu ćemo u dođućem broju donijeti.

nom ogradom i zvonikom — i za četvrt ure ugjosmo u Bjelogorsku tvrgjavu.

XII.

Sirotica djevojka.

Kibitka kreću prama kući komendantskoj. Narod prepozna Pugačeva i nagna za nama. Švabrin sreće silnika pred kućom. Bijaše odjeven na kozačku i pustio bradu. Izdajica pomože Pugačevu iz kibitke izjavljujuć podlo svoju radost i odanost. Opaziv mene, nagje se u zapari, pruži mi ruku govoreć: I ti si naš? Jesi li od davna? — Odvrnuh se od njega i ne odvrativ mu ništa.

Sree me zazebe, kad stupismo u dobro poznatu mi sobu, u kojoj još visao je na stijeni diploma pokojnoga komendanta, kao žalostna nadgrobница prošlosti. Pugačev se posadi na sjedalo, na kom bi često drijeinao Ivan Kuzmić, uspavkavan tepanjem svoje žene. Švabrin mu donese rakije, Pugačev izpi čašicu i reče mu, pokazav na mene: — Ponudi i njegovoj blagorodnosti. Švabrin pristupi i k meni s tanjurićem, na ja se i opet od njega odvnuh. On bijaše kao na iglah. Nagoviještaše, da Pugačev nije njim zadovoljan. Njega se začaše, mene pogledaše

Što neki odnemariše te narodne zabave, običaje, igre, i nošnju te isti jezik hrvacki, gdje se nije do nazad dvaestak godina talijanski ni pisnuto znalo, to su dakako najkriviji nčenici povraćajući se sa stranih sveučilišta a opojiv se tugijskim duhom i zamrziv na sve, što nije talijansko ili velikogragjansko, kanda će mnogobrojini puk naš i isto srednje gragjanstvo ikada pokrenuti napried na bečku ili padovansku!

(Slijedi).

Različite vijesti.

(Rijedko djelo prirode). Nedavno donio je jedan seljak iz Zsitvo na tamošnji trg jedno samo nekoliko dana staro, ali erknto tele, koje je imalo dvije glave, sa dvojakimi moždani, dvojia usta, četiri oka, i jedno nšće od želudca. Ono nekoliko dana što je živilo, sisalo je sad jednima, sad drugima ustima.

(Put pješke oko zemlje). „Philadelphia Ledger“ pripovjeda, da je Mark Grayson, koji je odlučio pješke obići zemlju, imao poći 3 travnja iz Newyorka. Povratiti bi se imao 23 studena 1876. Čitavi put dug je 19,220 englezkih milja; dolazi dakle na dan više nego 32 milje. Velik dio puta morati će naravski na brodovih prevaliti, ali on ipak hoće da svaki dan 32 milje maršira, baš kano onda, kad bi se nalazio na kopnu.

(Eugenija da se misli udati). „N. Wien. Tgbl.“ javlja iz Pariza glas, da se je carica Eugenija naumila udati za englezkog nekog lorda. Dopisnik nejamči dalje, van da se po Parizu samo tako govorka, i da je mladoženja bogastvom treći u Englezkoj.

(Propovijed da se porezi plaćaju). Turski listovi javljaju, da su prošli tjedan po Carigradu imani vrlo rječito propovijedali puka po džamijah, da je bogu povoljno i dobro djelo, ako se porezi osobito izravni redovito plaćaju, jer se time vrši božji zakon i nenagone se na neugodne čine vrijedni činovnici padišihni. Vele, da je pobožno općinstvo ostalo vrlo tronuto nad lijepom propovijedi.

(Surovost u vojski). U Hon-u opisuje neki očevidac sarovost, koja da se 24. p. m. dogodila u dvoru peštanske Dragutinove vojarne. Jedan podčastnik vježbao je ondje poljske novake pakovnije Salvatora. Tom se sgodom slučajilo, da su dva novaka na zapovjed: „Okreni lijevo!“ udarila jedau drugoga u lice. Radi toga pograbi podčastnika prava bijesnoća; jednomu naloži, neka otvori usta, a drugi morao mu je tri put pljunuti u usta, i tako izmjene. Gragjane, koji su se polag nalazili, raztjerao je podčastnik kundaci.

Ringraziamento.

Sentomi in dovere di porgere grazie a tutti quei gentili Signori, che in qualsiasi guisa vollero lenire il mio dolore nella toccatami sventura della morte dell'amata mia consorte **Anna**, e che degnaronsi di accompagnarne la salma all'ultima dimora.

Arbe, 5 maggio 1875.

Antonio Pesel.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svije

nepouzdatljivo. On izvijesti Pugačeva, kako stoji tvrgjava, obznani mu, što se govori za neprijateljaku vojsku i o tomu sličnom; na jednom upitat će ga silnik: — Reci, brate, kakvu ti djevojku imaš pod stražom? Pokaži mi ja.

Švabrin pobiljegje kao mrtvac. Care, reče drhtimice... Care, nije ona pod stražom... bolestna je... leži u sobici.

— K njoj me vodi, kaza Pugačev ustavši sa sjedala. A Švabrin ne mogaše nikud ni kamo već ga odvede u sobicu Marije Ivanovne. Pogjoh za njima.

Švabrin se ustavi na stabah. — Care! reče. — Vi ste vlastni zahtjevati od mene, što vas volja, ali ne dozvolite tagjincu ulaziti u ložnicu moje žene.

Uzdrtah. — Zar si se oženio? rekoh Švabrinu, gotov da ga raztrgam.

— Samo mir! pretrže me Pugačev. To je moj posao. A ti pristavi, okrenuv se k Švabrinu — ne lisiči i ne ubijaj se: bila ona tvoja žena ili ne bila, ja ću k njoj povesti, koga hoću. Vaša blagorodnosti, hajde za menom.

(Slijedi).

ća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 pototaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljeno sa cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1.1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predložila itd. n. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsobje, itd. n. 90, fr. 1.50, 2.

1 visoka svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomislimi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfiniju vrst, tuč pozlaćen fr. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štiti na svijetiljku, malen, polufin, n. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin n. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štiti na svijetiljku, velike vrste, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocadne n. 25.

1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) n. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo ne pukne) n. 10.

1 mehanički čistilac cilindra, n. 20.

1 taca za svijetiljku, najljepša 20, 40 n. 25, 35.

1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme n. 15, 25, 35.

1 pomičalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 6, 8 n. 20.

1 kruglja za svijetiljke 20, 25, 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja, 30 n. 2, za 2 funta 50 n.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kišu izvrženi, preporuča se englezka kabanica za kišu, iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda ne probija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise, bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapato istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin
u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u
Bazar Friedmann.
Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskladena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnošću stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; s toga znaš p. n. štov, općinstvo, da se može dobiti prava izvorn pasta za lice naop u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjge, u opće čuva, ljepša i omilajuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhivajuć iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slaba oko ma i u gumraku navratu u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 n. manja vrst 4 n.

Prasak-sjajac, nov, lučeno sastavljeni kovni prasak, koji podijuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nečistivimi mrljama, treba ga se nješto namazati ovim prasakom, pa odmah zasje. Ovaj prasak čisti i luči svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 n.

Laštilo. Neodjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije oblaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom; dovoljna za cijelu garnituru, 60 n.

Kruglja-cistilnica, izvrstno srestvo za olastiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito klatarom i srebrnarom. 1 komad 5 n.

Srebreći prasak često vrlo dobru služu; srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti 1 zamot 25 n.

Regulator svjetla: uram jeat utrojena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. fr. 25 n.

Američke patentirane, sjegurno brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 n. 1 kom. veće vrsti 70, 90 n. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 n.

Izvrstno poštalo lakova sjaja, s kagučkom izmjenano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 n.

Svatko treba da noge čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicaom čini, ni najmanje se ne osjeća mokrića. nta se idulje gazilo u vodi, te sveti posvećma očuvava. 1 bočica 60 n.

Većiku korist pružaju nove strojne buške (olovka); prišti se dječim, rezanje, a šiljak se jako ne lom. 1 komad u drvu 10 n, u kosti 15 n. s drzalom i nožićem 90 n. 1 napunjeni tek dostatan za 3 mjeseca 10 n. 1 komad, Union-radirgummi za tuču i crnilo 5 n.

Čistilac za kurja-oka iz engova-vruci 40 kom. 25 n.

Prasak za pranje, da se udži ljepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prišti se vreme, posao, i aovac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obično pranjem 1 zamot, 1 funta, 20 n.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 n.

Praktički su gao-brani, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrhljanja. Dvije 5 n.

Najnoviji prasak za halju, zamjećem, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocadnih predmetih. 1 zamot 35 n.

Englezki kožni lak, kojim se svaka vrst kože u mekša i poput zrcala uhašti. 1 boca mala 25 n. velika 45 n.

Zidka kliza. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kliza drži po cijele godine a rabi se studena, 1 boca velika 20 n.

Nepronici krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolestnika i rođilja. 1 komad 90 n. fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvoro, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih posklajuje bezplatno. Ujedno svračam pozor vecicjenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. k. povlasteni saponu eter odstranjuje u nekoliko lipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer mti najučljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenju rukavica. 1 boca s uputom 40 n.

Pariški univerzalni lijep, da se može nesamo staklu, porcelan, kamen, stikal, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razpo spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p. da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga srestva tek 10 n. Isti lijep kao lijep, vrlo izdajan, 1 boca 30 n.

Munjevite zubne kešice, kojim čes si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekartija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 n.

Istovrni pereti, koji prodaju oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinošću i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grubom, imenom ili monogramom 500 kom. for. 1.30, 1000 kom. for. 1.80.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlašci očuvaju svjež, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučene priprave škode. Čast mi je ovim obavijestit velenjenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepacijjena, svježeg, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 n. velika 45 n.

Nova hvalata buha dobiju se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje erte. 12 komada 24 n.

Previsje povlasten ulov na propast svim mješvom, staklorom, hrckom i kriovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja-oka, najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputak 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja arnike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce; te tim anapreguje rast vlasu vrlo kratko vreme da na nještih pljebivih, a odstranjuje doplaće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omecine, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kagučkom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britie, kojom se prišti hrcanje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 n.

Najbolje beike vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encirvir odstranjuje umah svaku svježnu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 n.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi čepnimi becali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živnice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, soćivo, mirdrije, tkanine, kod razglaba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. n. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nještom, ljepi, ona nesamo da gamad brzo zatire, već nj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti ktenicam, zoharom, moljcem, baham itd. 1 boca velika 80 n.

Prikladno, očepilo platnom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 n.

Najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englezko očepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepiti boce odcepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišna kabanica, naprokična nepohabljiva l. tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta nalici najljepšem kaputu gornjaka. 1 komad 42 palca dug, stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglaš narocito ob urah njekoji su osobito bogato ureženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstne uregjen satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću nezatu cijenu, samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgode dobiti si foli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tućevim štitiom i emaliranim kazalom, fr. 1.30

1 isti s finim emaliranim porculanovim štitiom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 n. više.

1 ura velika l. tka, jako ljepo izvedena, s porcul. štitiom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkičena i bilom obokobljena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe fr. 2, 2.60.

1 ura velika vrsti f. 3.30, 4.40.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobre upravljeni švicarski čepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicijama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetalkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palca dugim ormarieđem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki čepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami i točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosle proizvodeše.

1 časomjer valjkovac (Cy-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubim kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

1 isti najfini, vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim ledovim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kolovica f. 13.30.

1 isti, najfinija kolovica f. 13.30.

1 isti, najfinija kolovica f. 13.30.

Kotvice (Anker) sjajno iz-
raggjenim s ledovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje su nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga l. tka, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 n. n. 25.

Satovne verzice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi verzicijama nezaostaju u ničem, počem su načonom pacinjene na prevanu, a zlatna jim zutina uztraje.

1 komad, kratko po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih verzica mljetčkih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021, 5, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih verzica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 5 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 n. do f. 1.

prva austro-ugarska haručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ po godine . . . 5: —
„ mjesec . . . 1: —
vau Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 39.

Zadar 15 Svibnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Fiume, 14 maggio. S. M. l'Impe-
ratore visitò oggi la fabbrica dei ta-
bacchi, il molino a vapore, la fabbrica
delle torpedini i quindi dal yacht impe-
riale la „Fantasia“ assistette ad uno
spettacolo interessante, allo scoppio d'una
torpedine e di grandiose mine nelle cave
di Žurkovo; ispezionò poi i lavori del por-
to. Dopo il „diner“ S. M. tenne circolo,
dopodichè attraverso le contrade illumi-
nate e l'incessanti acclamazioni del po-
polo si portò alla stazione ferroviaria
splendidamente decorata, ove dopo il
più cordiale congedo con S. A. l'Arci-
duca Giuseppe, coi ministri, coi gene-
rali, colle autorità e coi notabili del
paese, partì per Vienna alle 8½ p. m.

Vienna, 15 maggio. S. M. l'Im-
peratore giunse a Vienna alle 11 a. m.
aspettato e salutato alla stazione da S.
M. l'Imperatrice, dal Principe ereditario,
da tutti i signori Arciduchi, dai Ministri,
dal cardinale arcivescovo, dal borgoma-
stro alla testa del consiglio comunale,
dalla Camera di commercio e da gran
numero di notabili. Al discorso di sa-
luto del borgomastro S. M. rispose: „Ri-
tornato molto soddisfatto dal mio viag-
gio, che era congiunto con qualche dif-
ficoltà, mi rallegro di essere di nuovo
in mezzo a loro. Li ringrazio per il
loro benvenuto.“

La massa del popolo, stipata testa
a testa alla comparsa dell'Imperatore,
proruppe in fragorose acclamazioni, che
si prolungarono lungo la via fino alla
Corte. Le case nelle vie per cui passava
l'Imperatore erano decorate. I veterani
colla loro banda musicale e i pompieri
di Vienna e dalle altre città della bassa
Austria facevano spalliera.

Njegovo je C. i K. Apoštolsko Veličan-
stvo u času kad se dijelilo od ove naše zemlje
slijedeće svojeručno pismo upravilo na Na-
mjestnika bar. Rodića:

Dragi Barune Rodiću! Na Mom pu-
tovanju po Mojoj premiloi Kraljevini Dalma-
ciji pratili su Mene svuda i svagda najsja-
jniji i najganutniji izkazi vjerne privrženosti
i zdravo čistih čuvstva cijeloga pučanstva.

Ovaj čas, kad se Ja tronutim srcem pod
takvim utiskom od ovoga kraja dijelim, s je-
dnog mjesta uz čije su ime privezane us-
pomene s kojima se svaki Dalmatinac ima
pravo dičiti, godi Mi srcu još jednom po-
menuti osobitim načinom te žarke rodoljubne
iskaze, sve skupa i svaki napose, nalagajući
Vam u isto doba da zato izjavite cijelome
pučanstvu Moju podpunu zahvalu i Moje za-
dovoljstvo, a uz to da ga uvjerite da će
Meni Moje boravljenje u ovoj zemlji biti ne-

zaboravno i da će njoj i njezinu pučanstvu
ostati nepokolebiva Moja očinska skrb i Moja
Carska milost.

Na Visu, dne 12 Svibnja 1875.

Frane Josip s. r.

Nakon Careva Putovanja.

I.

Pokle smo, što se moglo bolje, opisali
sve najmanje potankosti careva putovanja po
Dalmaciji i sabrali sve izjave i izkaze N. V.
na putu učinjene, pa i prijazne načine koji-
ma se V. N. udostojilo odvratiti, sad nam
ostaje, da pogled bacimo na sve ukupno bo-
ravljenje N. V. među nama.

Glavna točka na koju je naš premilo-
stivi Vladalac i Gospodar obraćao oko, kud
je god dolazio, to je bila učiona. Dostojnim
ponosom možemo napomenuti neizbrojive
pute i načine, kojima je N. V. izjavilo svoje
zadovoljstvo nad učevnim zavodima. U je-
dnom je kazalo, da je u svojoj vrsti najured-
niji u cijeloj Carevini; u drugom da je zna-
menit napredak, koji opaža; u trećem, da
može biti izgledom ostalima; u četvrtom . . .
nu što bi naprijed nabrajali, kad je sve u-
kupno N. V. izjavilo, da su pučke učione
nadišle svako ožidanje, bilo urednošću mje-
stija, bilo napunošću učevnih srestava, bilo
nastojanjem i načinom predavanja njihovih
učitelja, bilo mnogobrojnim pohagjanjem u-
čenika, bilo uspijehom u dječici opaženim!

K ovakomu je uspijehu doisto doprinijela
u opće vlada N. V. znamenitim novčanim
potporama; ali prva hvala igje učionsko po-
krajinsko vijeće, koje je tako sjajno znalo pri-
vrijediti državne potpore i domaće sile. Nu
je u ovom bio osobiti čimbenik narodni je-
zik, na kom je pučka pouka kod nas osnovana.

Nije tajiti, da ima nešto malo i talijan-
skih učiona, ali je i to zabilježiti, da se te
nisu ničim odlikovale nad narodnim; dapače
kada bi preišli na srednje učione, onda bi
mogli reći uprav, ako gdje N. V. nije za-
dovoljno bilo, to je uprav u nekim talijan-
skim učilištima. To je naravno da bude tako
gdje se god hoće da se skrši priroda, si-
lujuć tok prosvjete i napretka u ne svoje
korito. Od pohoda i ličnoga osvjedočenja N.
V. nadamo se da će ta grdoba kod nas je-
dnom prestati, te da će jednom mlijeko zna-
nosti podojavati cijelu našu omladinu kroz
materinske a ne kroz dojiljinske grudi.

Što je ovdje u opće izrečeno nećemo
propustiti, da i potanko ne zasnjeđimo. Uz-
mimo najprije Spljesko gimnazije. Kakav može
tuna uspjeh biti velikoj množini hrvackih u-
čenika, koji iz hrvackih pučkih učiona izla-
ze, kada ih se sili na talijanski jezik? —
Zaludu je u onom zavodu zamjerni red i
uprava, kojoj primjene nema, kada je u njoj
priroda pritisnuta. A da je doisto tako, za-
svjedočila je cjelokupna mladež onoga za-

voda, kada je tankoglasnim žirio N. V. po-
zdravila i carevku Njeinu na narodnom jeziku
ispjevala. To možemo isto reći o Dubrova-
čkoj moreplovnoj učioni i o Korčulanskom
gimnaziju, gdje pristupaju dječica hrvackoga
i srpskoga naroda, da talijanski uče.

Može i pred Vladom donekle ostati o-
bujmena istina protunarodnim nastojanjima,
nu Vladi N. V. nemože ostati pritažano o
čem se N. V. licem osvjedočilo. Ovo je prvi
plod komu se nadamo iz sretnoga putova-
nja N. V., da opća želja N. V. izjavljena za
narodnim jezikom u nauku bude zadovoljena.

Evo govor kojim je Predsjednik zemaljs-
skog Odbora pozdravio Cara pri razstanku na
Visu:

*Svijetla Kruno! Najmilostiviji Care Kralju
i Gospodaru!*

Sad kad se Tvoje Veličanstvo, poslije dugog i
trudnog putovanja po Dalmaciji, vraća k Svojoj Pre-
stolnici, vjerno i odano zemaljsko Zastupništvo po-
hitalo je na ovo more, oglašeno sjajnom pobjedom,
kojom se je nedavno ovjenčalo Tvoje Pomorsko Voj-
ništvo, da pri rastanku prinese još jednom Tvojemu
Veličanstvu poklon i najdublja čuvstva vjernosti i
pokornosti, i da Ti, Gospodaru, donese najvruciju i
najblagodarniju zahvalnost na ime cjelokupne Dal-
macije jedno s toga što si se smilovao posijetiti ovu
Tvoju kraljevinu u sav njeni prostor, a drugo s ve-
likodušne i očinske dobrohotnosti, snishodnosti i lju-
bavnosti, kojom si se udostojilo primiti srdačne i po-
korne izjave odanosti podaničke gradova, varosa,
sela, pak općina, predstavništva, zavoda i pojedinih
osoba.

Svijetla kruno! istina je da su dalmatinske po-
treboće velike, ali najviša je bila ta, da nam se da-
dne prilika da lično uvjerimo svog zakonitog kralja
i najmilostivijeg Cara o svojoj vjernosti i privrže-
nosti i o pravičnosti svojih već izraženih želja. Ako
budemo u tomu uspjeli, mi ćemo se nazvati najsre-
tniji među Tvojim podanicima, jer će to Tvoje uve-
renje nam služiti kao jamstvo bolje sreće i napretka.

Bože sahrani, zaštiti i blagoslovi Tvoje Sveto
Veličanstvo i Njegovu Svijetlu Lozu.

Putovanje Nj. Veličanstva.

Castelnuovo, 9 maggio.

La illuminazione di ieri a sera riesci
brillantissima. Splendidamente erano illumi-
nate la città e la marina; sulle cime poi delle
vicine montagne ardevano degli enormi fuochi
di gioia, e fiaccole e fuochi e lumi erano ac-
cesi sul territorio turco della Sutorina. L'as-
petto della città dalla marina era magnifico,
e molti e bellissimi erano i trasparenti, i fuo-
chi artificiali bengalici, i razzi ed i palloncini
aereostatici.

Alla serenata militare assistette numero-
sissima folla, che, con immenso entusiasmo e
frammezzo al più perfetto ordine, continua-
mente acclamava il Monarca.

Ragusavecchia, 9 maggio.

Questa mattina, alle ore 4, S. M., ascol-
tata una messa bassa, partì a cavallo da Ca-
stelnuovo. Arrivato nella Sutorina, le truppe
turchie prestarono gli onori militari.

Presso Nagumanac S. M. venne festevolmente salutata da una imponente moltitudine di Canalesi, accorsi con bandiere da tutte le parti, i quali servirono da guardia di onore sino a Ragusavecchia.

A Grudda ebbe luogo una breve sosta e S. M. prese il *dejeuner* nella casa parrocchiale.

Dopo le 11 S. M. arrivò a Ragusavecchia, che era tutta festevolmente decorata. Ricevute le autorità locali e visitata la chiesa, S. M. si portò tosto a bordo, e quindi partì per porto Palazzo, ove pernottò.

Dinanzi a Ragusavecchia si trovava il piroscalo del Lloyd „Adria“, con molti Ragusei, che entusiasticamente salutarono il Monarca.

Il passaggio poi dello *Yacht* imperiale dinanzi a Ragusa fu da tutti i forti salutato con salve di artiglieria.

Curzola, 10 maggio.

Questa mattina, alle ore 7, S. M. fu nel porto Palazzo ossequiata dalla rappresentanza comunale di Meleda, dal clero e dagli impiegati forestali, quindi si portò a visitare il chiostro, e ritornò poscia a bordo, ove si degnò permettere che fosse recato il prodotto di una pesca allora fatta.

Alle ore 11 S. M., entusiasticamente accolta, arrivò ad Orebić. Orebić era tutta splendidamente decorata e delle ragazze in magnifici abbigliamenti facevano spalliera al passaggio del Monarca.

Alla allocuzione del podestà, tenuta presso al padiglione eretto sulla riva dello sbarco, S. M. si degnò di rispondere:

Aggradisco pienamente l'omaggio che Ella Mi offre a nome di questa popolazione.

Con piacere visitò questo Comune, dal quale è sortito un potente impulso allo sviluppo della marina mercantile nazionale.

Perseverino nel loro intento e sieno sicuri della Mia Sovrana grazia e benevolenza.

Quindi nella casa dell'„Associazione marittima“ ebbe luogo il ricevimento, dopo del quale S. M. visitò la chiesa, le scuole e le carceri.

S. M. poi si portò in barchetta al nuovo cantiere dell'„Associazione“, ove assistette all'impianto delle aste per un nuovo bark, e permise che il cantiere possa portare il nome di S. A. il principe ereditario Rodolfo.

All'imbarco a bordo del *Miramar* S. M. venne accompagnata da numerose barchette decorate, mentre incessanti salve d'artiglieria partivano dal bark Adam della Associazione.

Ad un'ora S. M. arrivò a Curzola, ove si ebbe entusiastica accoglienza. La città era tutta imbandierata.

Sotto un elegante padiglione, eretto non lungi dal luogo dello sbarco, S. M. si degnò di rispondere alla allocuzione del Podestà:

Accolgo con soddisfazione le assicurazioni di lealtà da parte della rappresentanza comunale di Curzola.

Io sono convinto della fedeltà e dell'attaccamento di questi bravi isolani, e Mi è quindi maggiormente grato, di poter dimorare per alcuni istanti fra di loro.

Sieno Lor, Signori, tutti sicuri della Mia Sovrana benevolenza.

Quindi nell'edificio del Capitanato ebbe luogo il ricevimento, dopo del quale S. M. concesse oltre a 50 udienze e quindi visitò la chiesa collegiale, le scuole, maschile e femminile, il ginnasio reale e le carceri giudiziarie.

S. M., a cui faceva scorta una guardia d'onore composta di marinai permessanti, venne dovunque entusiasticamente salutata dalla folla, mentre le dame dalle finestre

gettavano fiori sul Suo passaggio. Le vie erano splendidamente decorate con festoni, archi e bandiere.

Alle 6 ore ci fu *dîner* imperiale, a cui vennero invitate le persone notabili del distretto.

Curzola, 11° maggio.

Jeri a sera ci fu una grandiosa illuminazione del canale di Curzola da ambe le parti, così pure del porto di Curzola e di tutte le alture da Orebić a Kučiste.

Alle 8 ore S. M. da terra assistette alla *Moresca*, quindi, sempre seguito da numerosa folla acclamante, visitò le vie principali della città e l'ufficio comunale, splendidamente illuminato.

Al momento dell'imbarco venne nel porto acceso un grandioso fuoco di artificio.

Gelsa, 11 maggio.

Stamane, alle 3, S. M. partì da Curzola per Trapano, ove giunse alle 5. La borgata era festevolmente decorata; la popolazione in giubilo. Al molo era eretto un superbo padiglione, ove il Podestà salutò l'Imperatore. Quindi S. M. visitò la chiesa ed il Comune, ove ricevette il clero e le rappresentanze comunali di Trapano, Kunà e Janjina, e poi la scuola. Dopodichè, traversata per intero la borgata, fece ritorno a bordo. È indescrivibile il giubilo, a cui era in preda la popolazione.

A Gelsa S. M. giunse alle 9 ore, accolta entusiasticamente da questa popolazione e dagli accorsi comunisti di Verboasca e di S. Giorgio con a capo le rispettive rappresentanze comunali.

Presso il luogo dello sbarco era eretto un padiglione, sotto a cui il podestà ossequiò l'Imperatore.

Quindi, S. M. attraverso un superbo arco trionfale in pietra si portò al Comune, ove ebbe luogo il ricevimento, finito il quale, S. M. visitò la chiesa, la scuola, maschile e femminile, e poi fra interminabili *zivio* ritornò a bordo.

Cittavecchia, 11 maggio.

Verso mezzogiorno S. M. arrivò a Cittavecchia. Alla riva venne entusiasticamente salutata dalla rappresentanza comunale e da masse di popolo. Alla allocuzione del podestà, tenuta sotto un elegante padiglione, S. M. si degnò di rispondere:

Accolgo con compiacenza i sentimenti di fedeltà e suddita devozione che Mi porge a nome del comune da Lei rappresentato.

Sono persuaso che immutabili sono ne' cuori di questa brava popolazione i sentimenti mai sempre nutriti di fedele attaccamento, pronto ad ogni sacrificio, alla Mia casa ed all'impero.

Vadino sicuri della Mia imperiale benevolenza.

Dal padiglione, attraverso un magnifico arco trionfale di piante esotiche artisticamente combinate, S. M. si portò anzitutto al Comune, ove ebbe luogo il ricevimento. Quindi S. M. visitò la scuola maschile e la femminile nonché la chiesa. Indescrivibile il giubilo della popolazione.

Dalle finestre le dame versavan lungo il cammino percorso da S. M. una vera pioggia di fiori e di ghirlande.

Ad un'ora S. M. ritornò a bordo e proseguì il viaggio.

Lesina, 12 maggio.

Alle 5 pom. di ieri il „Miramar“ entrò nel porto di Lesina fra *zivio* entusiastici della popolazione stipata alla riva e le melodie dell'inno nazionale. Sua Maestà, sbarcatasi

su apposita scala, ricevette, nello splendido padiglione più innanzi eretto, l'omaggio del Podestà.

Traversando quindi fra musicali concetti e l'agitar dei cappelli, dei beretti, dei fazzoletti, un tratto di via seminato di fiori, passò sotto un superbo arco trionfale di elegantissimo disegno architettonico tutto costruito in aloè, palme, cactus ed altre piante meridionali, le cui gradazioni di verde erano di effetto sorprendente, ammirato anche da Sua Maestà.

Presso all'arco facevano spalliera 48 marinai permessanti riservisti e dodici fanciulle cittadine spargenti fiori; più innanzi il gruppo dei cinque assessori della Giunta e dei Podestà della provincia, che domani presenteranno a Lissa a S. M. l'omaggio di congedo.

L'ingresso nella città splendidamente decorata ed imbandierata ebbe luogo fra giubilo entusiastico e *zivio* clamorosi, interminabili; le dame agitavano i fazzoletti e spargevano fiori dalle finestre. Mentre S. M. passava presso l'edificio del Comune, fu scoperta una lapide commemorativa la Sovrana venuta, cui S. M. degnossi di leggere.

Giunto alla residenza e continuando la clamorosa ovazione della folla, il Monarca affacciò al verone ringraziando. Ricevuto quindi l'omaggio del clero e delle autorità, visitò la cattedrale e poi il Comune, ove ispezionò la collezione di monete farie e le antichità, aggradendo l'omaggio fattogli dal Comune del volume dei studi storici sull'isola di Lesina del professore Boglić. Visitò poscia le scuole, maschile e femminile, il Cursalon e la mostra di spugne della società di Zara.

La sera ci fu una brillantissima luminaria con fuochi bengalici, artificiali, razzi e trasparenti bellissimi.

S. M. osservò l'illuminazione da bordo, esprimendo al Podestà il Suo Sovrano aggradimento.

Stamane, alle ore 7 $\frac{1}{2}$, S. M. visitò a Lesina la casa Vučetić, ove ispezionò una magnifica collezione giapponese, aggradendo l'omaggio di tre superbi vasi fattogli dal proprietario. Visitato poscia il convento, imbarcossi sul „Miramar“ fra ovazioni clamorose, *zivio* interminabili, agitar dei fazzoletti della popolazione tutta.

Lissa, 12 maggio.

S. M. sbarcò fra salve di artiglieria ed entusiastiche acclamazioni presso un magnifico arco trionfale a foggia di padiglione, tutto in cactus, palme, aloè, datteri e fiori, e coperto di stoffa rossa con frangie e fiocchi d'oro. Quindi accolse l'omaggio del Podestà, a cui si degnò di rispondere benevoli parole.

Poscia preceduto da una spalliera di permessanti e da fanciulle con bandiere e sciarpe bianco-rosse e giallo-nere, camminando sopra un tappeto di fiori, sparsi dalle finestre dalle dame, fra *zivio* ed *eviva* clamorosi, entrò nella residenza, ove ebbe tosto luogo il ricevimento del clero e delle autorità. Quindi fu ricevuta la deputazione del Comune di Zara, che presentò un *Album* a S. M., cui S. M. accolse esprimendo assai lusinghiere parole di ringraziamento.

Poscia presentarono l'omaggio di congedo i seguenti 48 Podestà delle Comuni di Almissa, Arbe, Benkovac, Budua, Cartole, Castelnuovo di Cattaro, Castelnuovo di Traù, Castel Vitturi, Castel Sućurac, Cattaro, Curzola, Darniš, Dobrota, Dervenik, Fort'Opus, Gelsa, Knin, Lagosta, Lastua, Lečevica, Lesina, Macarsca, Metković, Muć, Mula, Novegradi, Obrovazzo, Ombla, Paštrović, Perasto, Perzagno, Pucisće, Ragusa, Risano, Sebenico, S. Giorgio, S. Giovanni, Scardona, Sinj, Slano, Stagno, Stolivo, Stretto, Verboasca, Trapano, Vergorac, Verlika e Župa. Altri 11 Podestà erano rappresentati con procure e precisamente i Podestà di Kuna, Giuppana,

Imoschi, Janjina, Kistanje, Luštica, Malfi, Nona, Sale, Teodo e Zaravecchia.

A nome di tutti il conte Pozza, podestà di Ragusa, disse rinnovare quì 59 Comuni dalmate i loro devotissimi omaggi di ringraziamento per la Sovrana dettagliata visita al fedele regno di Dalmazia, esprimendo la sommessata speranza, che convinta S. M. del suddito amore ed attaccamento, come pure dei desideri e bisogni di questa terra slava, l'Imperiale clemenza schiuderà un miglior avvenire al paese, alla nazione ed alla nazionalità.

Il Monarca con somma affabilità rispose ringraziando per questo nuovo tratto di cordialità dei Comuni dalmati, cui incaricò di far conoscere il pieno Suo Sovrano aggraziamento e la promessa che farà il possibile per venir incontro ai loro bisogni ed alle loro brame. Disse infine che non disperava di ritornar altra volta a visitare questa provincia, le cui piacevoli impressioni mai potrà dimenticare.

S. M. visitò poscia, dovunque accompagnato con entusiastiche acclamazioni, la chiesa, le scuole, l'i. r. giudizio distrettuale, le carceri ed il monumento ai caduti nella battaglia di Lissa, su cui degnò deporre una corona di cipresso ed alloro con nastri bianconeri, offerta gli dal Podestà. S. M. assistette al *requiem* pronunziato dal rev. Siminiatti, fece il giro del monumento contemplandolo a lungo visibilmente commossa, e lesse tutti i nomi dei caduti.

Alle 3 1/2 pom. S. M. ricevette a bordo del „Miramar“ la Giunta provinciale. Al discorso che pubblichiamo più sopra tenuto dal cav. Ljubiša, S. M. si degnò di rispondere:

Mi è grato di vedere intorno a Me raccolta su questo memorando punto la rappresentanza del Mio caro Regno di Dalmazia.

Io Li ringrazio, miei Signori, di questo atto leale, e portino ai loro committenti il Mio Sovrano saluto e l'assicurazione che io conferirò la dimora in questo paese fra le Mie più gradite memorie.

Sieno sicuri della Mia Sovrana grazia.

Alle ore 4 ci fu *diner*, a cui vennero invitati il presidente della Giunta cav. Ljubiša, l'assessore Dr. Klaić, tutti i Podestà, i quali non avevano avuto occasione di essere invitati prima, nonchè il conte Pozza ed il capo della deputazione zaratina, Podestà Trigari.

Alla tavola imperiale S. E. il signor luogotenente barone de Rodić comparve fregiato della gran croce dell'ordine di Leopoldo, di cui la Sovrana grazia avealo poc' anzi insignito.

Alle ore 6 seguì la partenza di Sua Maestà, fra dimostrazioni che rimarranno indelebilmemente impresse nel cuore di quanti assisterono alla commovente scena. La popolazione tutta di Lissa, parte affollata sulla riva e parte imbarcata su battelli, la Giunta provinciale, i Podestà ed i numerosi forestieri trovantisi a bordo del *Lucifer*, proruppero, al primo muoversi del *Miramar*, in un acclamazione unanime, clamorosa, imponente, cui univansi gli *hurra* dei marinai, lo scampanio di tutte le chiese, spari continui ed i concerti dell'inno dell'Impero. Da ogni parte un agitar di bandiere, di fazzoletti, di cappelli, e la commozione impressa sul volto di tutti.

Sua Maestà, ritta in piedi sul ponte dello *Yacht*, degnavasi di ringraziare, salutando affabilissimamente da ogni parte.

L'imponente dimostrazione continuò sempre entusiastica, per circa un quarto d'ora e non terminò che appena quando il *Miramar* fu completamente perduto di vista.

Poco dopo, S. E. il signor luogotenente, che da una imbarcazione avea assistito alla Sovrana partenza, si portò a bordo del *Lu-*

cifer, per comunicare alla Giunta ed ai Podestà del Regno il graziosissimo Sovrano autografo direttogli da Sua Maestà. S. E., accolta con ripetuti fragorosi *živio*, si fermò sul cassero, e scopertosi il capo, comunicò ai suddetti rappresentanti, che pure a capo scoperto aveangli fatto circolo dintorno, le graziosissime parole di Sua Maestà nelle tre lingue tedesca, slava ed italiana.

Triplici salve di unanimi entusiastici *živio*, accolsero ogni lettura.

S. E. comunicò quindi, come l'angustissimo Imperatore, poco prima della partenza, avealo degnato di una speciale udienza, nella quale crasi devotissimamente congedato dalla Maestà Sua colle seguenti parole:

Giunto al termine dei più felici giorni della mia vita, di quelli, cioè, che mi fu graziosamente concesso di passare a fianco della Sacra Persona della Maestà Vostra, permettete Maestà, che a piedi della Sovrana Vostra Grazia io deponga l'assicurazione della mia più profonda ed incrollabile devozione, nonchè i miei ringraziamenti per le fatiche piene di sacrifici, cui la Maestà Vostra degnossi di sobbarcarsi nella visita di questo popolo povero sì di beni materiali, ma tanto più ricco di nobili, cordiali e sinceri sentimenti di fedeltà ed attaccamento a Vostra Maestà ed all'Augustissima Casa regnante.

La clemenza e la degnazione della Maestà Vostra, di cui specialmente ridonda il graziosissimo magnanimo autografo oggi a me diretto, sono un monumento imperituro, che celebrerà e manterrà vivo ne' più tardi nepoti del popolo dalmato il glorioso nome del suo adorato Imperatore e Re Francesco Giuseppe I.

Un'altra triplice entusiastica salva di *živio* scoppiò dopo queste parole. S. E., rivoltosi quindi ai signori Podestà, li ringraziò caldamente anche a proprio nome, per le imponenti e veramente cordiali e patriottiche dimostrazioni dovunque apprestate a Sua Maestà e per l'ordine perfetto in cui trascorsero: esternò la ferma fiducia che colla venuta di Sua Maestà un nuovo sole irraderà quest'o paese e ch'esso non farderà a risentire i benefici della Sovrana grazia; disse che alle graziosissime parole del Sovrano autografo nulla era in caso d'aggiungere e ch'egli soltanto va giustamente orgoglioso per essersi il memorando avvenimento della imperiale visita compiuto sotto la sua luogotenenza; accomiatandosi, in fine, dai signori Podestà li eccitò alla concordia e a non dimenticare di essere tutti figli di uno stesso popolo, i cui bisogni egli non mancherà mai di patrocinare a' piedi del Trono, con quel sincero e vivissimo affetto che nutre ed ha sempre nutrito per la Dalmazia, nelle quali premure egli era certo di riuscire, coadiuvato dalla loro cooperazione e fiducia.

Živio generali ed entusiastici risposero a queste parole e continuarono clamorosi finchè S. E. ebbe raggiunto l'i. r. piroscafo *Andreas Hoffer*, col quale un'ora circa dopo partì alla volta di Zara.

Risani, 7 Maja.

Jучер по подис у 4. сата стиже и здраво на нашем земљишту ступи Његово Величанство Цар и Краљ Франц Јосиф I, дочекан са многобројним народом овога котара и других.

При самом изласку из чамца на крај, гђе му обични пристојни славољук подигнут бијаше, низ дуж кога с једне и друге стране поређени стајаху по 12. оружаних момака Рисанских у народном одјелу, дочека Га Начелник Рисански А. Беловић са цијелим вијећем обшнским, и поздрави овим говором:

Царско Величанство!

Милуше пет вјекова од када Царева стопа неступи на овом земљишту. Вјекови тамни и пуни свакојаких догађаја.

Данас ову Твоју земљу обасја ново сунце. Данас се испуни највиша жеља овога Теби вјернога народа.

Величанство!

Добро нам дошо. С Тобом нам долази свака срећа и напредак.

Ми смо сиромаси кодом, ал' смо пребогати чув-

ством дубоког осјећаја вјерности прам Теби и Твом Дому.

Ми живимо далеко од Тебе животима, ал' смо са срцем понајближи.

Ми смо стража на Истоку и мору, и готови вагда наше главе и имање за Тебе, Твој Дом и Твоју славу заставу жртвовати.

Боже Те сахрани на дуго и на много на славу и дику Твога Дома, и за срећу овога и васцјелога народа Твога.

На овај говор Начелник Његово Величанство радостно се одазвало са Превисњом захвалом; ал' урнебесни „живио Цар и Краљ Франц Јосиф“ које се из гомиле грла заори, недаде схватити одговор.

При Обијеству бијаху поређене и друге корпорације као: свештенство, чиповници и т. г. а међу овима обасипаху цвијећем Његово Величанство ученице србске школе у бијело обучене. На мјестној риви бијаху у два реда постављени царски војници из Рисна и Пераста, а пред овима покрај самога жала стајаху у најљепшем одјелу народном и под оружјем старци и момци из Рисна и свију околних села. И пошто је Његово Величанство марљиво са усхићењем појничке сатније и све друго уз непрестано свирање војничке гласбе, пуцање топова и звонење звона прегледало, упути се са Намјестником Родичем и осталом свитом у парочитом дворцу ради примања посјета, праћено непрекидним узклицима живио.

Одма иза примања удостоји се Његово Величанство посјетити мјестну цркву православну, у којој при самом улазку поздрави Га мјестни парох Перасић са овим рјечима:

Посвећено Цесаро-Краљевско Апостолско Величанство, Премилостиви Царе и Господару.

Превисње добројетели као побожност, мудрост, правда и милост, којима се Аузбурски дом као ријетком својном свагда и свуда пресејајно крсти, дично и поносно, у срцу Цркве и свију њених и Ваших синова, дубоко су засађене.

Ми као пастири духовни Бога благодаримо, што нам у срећи паде данас, изаћи на суерет првом и највишем члану Те свете породице, у Превидрој и Превисњој Особи Величанства Вашег.

Недвојећи о Вашем блатом покровитељству попраћамо укупно са црквом и стадом ову прерадосну епоху, са овом црквеном пјесмом „Спаси Христа Боже и помилуј свепресвјетлејшега и државнога Императора и Краља нашега Франца Јосифа I.

Затим је следовао обични церемонијал и многољетствије царско, иза кога Цар пун задовољства изађе из православне цркве и упути се католичкој мјестној капели, коју такође праћен неизбројним народом и узклицима живио, милостиво посјети.

Пошто је Његово Величанство из католичке капеле изашло, упути се одма прегледати мушку и женску учioniцу; пред вратима којих окупљени вјешници школски чекаху Га. Том приликом док наиђе поздрави Га пресједник вијећа Константин Ивелић кратким говором:

Свијетла Круно!

Премилостиви Царе, Краљу и Господару!

Као што и сав поданички народ Ваш, тако и ова вјерно-поданичка Ваша србска младеж пламте радешћу за Вашим царским долазком и милостивом посјетом, којом пригодном биљеже себе најбољу будућност, које ја као пресјелик вијећа, клањајући се Вашој Царској Милости, најпокорније изјављујем.

Његово Величанство захвали се, и запита са радешћу Ивелића дали је он пресједник вијећа. Уђе одма у мушку школу гђе се умилно од дјечице „Царска Химна“ пјевати поче. Тек Његово Величанство на среди учione стаде изађе пред Њега мали ученик Милан Милетић и поздрави га у име дружине своје овим речима:

Франц Јосифе мили Царе

нам Пресејајни Господаре!

Ми свичићи србских мајка

што имамо све је жарка

Милост Твоја даровала
од туђинства сачувала;
Те у школи и у суду
слободно нам као свуду,
Мајчин језик његовати
њим говорит и писати;
Коме дакле на дар хвала,
него Теби Круно сјајна.
Кличемо Ти срећно дошо
здроаво натраг опет пошо,
Те нам сјао Твојим Троном
као досад цијелим Домом.

Пошто је овај млади ученик изговорио ове ријечи у стиховима, заори се од све дјечице једногласно три пут „живио Франц Јосиф I.“ После је сам Цар преслушао њеке ученике, који су врло добро и умно читали, и са неописаним задовољством праћен из мушке у женску школу уђе, где Га такође узклик дјевојчица са „живио“ радостно дочека. Овдје као и у мушкој школи изађе пред Њега мала у бјело обучена дјевојчица Босилка Јововић и поздрави Његово Величанство овим ријечима:

Добро дошо Царе мили!
Кличемо Ти чистом душом,
Ми Рисанске дјевојнице,
Твоје вјерне поданице.
Поздрављамо Твој долазак
Са узкликом „Живио“!

Његово Величанство смисловало се, на оваковом врлом успјеху младежи једног и другог пола, као год вијећу, тако и учитељском особљу своје задовољство устмено изјавити.

Повраћајући се из школа Његово Величанство сађе на риви, где га опет народно коло у народном одјелу вођено сусрете; и пошто је прегледало то народно старинско весеље, које му је као и све друго најпријатнији утисак учинило, укрца се у чамац и оде на обичном свом пароброду „Мирамар“ одпочинути; којом приликом као и дотле пратише Га громовни узлици неизбројног народа обојег пола са „живио“!

Приликом царског угошћења (ужине) позвати су били из мјеста: Начелник Ђеловић, парох Перазић, Петар Ђеловић, католички свештеник Ђорђи и парох Берберовић из Мориња са мјестним судцем Новомом и Повјереником Бабићем.

Исту вечер била је варош најљепше освјетљена; јер осим обичног по свима домовима уреса и освјетљења, биле су велике ватре по свим брдима на околу Рисна у великом броју запаљене.

Јутрос пак у 3 1/2 сата бијаше све као и јучер мало и велико на ногама. Све се слегло на мору, улицама и прозорима, да чека извоз Његовог Величанства, које на Кривошијама пут у пет сати предузимље.

Прије 5. сати извезе се Његово Величанство на крај, и одма се попне на коњу и упуту са осталом пратњом и многобројним народом пут Кривошија преко Леденица. Док је ступило Његово Величанство на Леденице дочекају Га и приме Леденичани са највишим ухићењем, и ту обилавши цркву св. Николе и малу војничку тврђавицу, крене преко Лупоглава на Драгаљ.

На Драгаљу дочекају Га витешки Кривошијана на својим невјестама и дјечицом са највишим и неописаним весељем и узклицима радости. Неимајући они других танета и завјеса, побацаше своје црне и бијеле мужке и женске струке, да блага стопа омиљеног владара и њих као и богате грацке тапете милостивим корацима освети. (Слиједи.)

Из Котора 20 Априла.

(Ф. Р.) О дочеку Његова Величанства Цара Франца Јосифа I., најјеран сам јавити са каквијем се одушевљеном и свечаношћу збио.

Чланови обичне Которске, са грацким управитељем и остали родољуби којима народни понос на срцу лежи заузели су се да што бољи и

сјајнији дочек учине, услед чега су приредили били „славољук“ на риви Которској који се као први у Далмацији сматрати може не по својој богатости радњи, већ по дивном уресеу, који је цио са зеленилом патосан био, окићен тробојним заставама и царском црно-жутом и бјелом заставом, који је у простору своје са свију страна обмотан био са разним цвјећем и лавором. На средини славољук бијаху подигнута триуфанална врата у вјештачком мраморном изгледу, са двоје других вратих на којима бијаху подигнуте двадесет и четири заставе, а на великим вратим орао монархије са разширеним крилима, испод којег у оквиру стојаше надпис: „Viteškome i plemenitome Caru Gospodaru Frani Josifu Prvome“, а на једној колони више вратих деснијех „pokorno“ а на другој више вратих лијевијех „posvećuje“ на десно испод „град“ на лијевој „Котор“. На истоме славољук било је подигнуто 280 застава, које већих које мањих, од мора до вратах града Котора преко сред којег бијаше прострт разноцвјетни ћилим до вратих града, а при славољук Которском код мора гдје се Цар извести мора, патосано је било даскама и обложено са свилом урешено са златним накитима, састављено при двије величанствене пирамиде, које кићашу разноцвјетни вијенци и заставе.

Истог дана у 11 сатих пекупљен је био многобројни народ из Боке, Приморја и Црногоре без разлике вјероисповједи, који су велику Которску риву до Шурања и Бененов равницу заузели били очекивајући Његово Величанство, које тек се указао на заливу Которском код Верига према Рисну, почели су пуцати сто и један топ, са бедема града Которскога са Врмца, Горажде, Доброте, Прчања и све околине залива Которскога, шта више на Црногорској граници испод Ловћена на једној равници поздрављали су долазак царев са сто и један метак, које је у највеличанственијем изгледу славио дочек Цара Аустриског.

Занста дивни и величанствени појав!!

Кад се пароброд његов „Мирамар“ и још три пароброда попримицали граду Котору, почео је народ викати живио! живио! живио! које је непристано трајало док је Цар к риву приступио и ногом на суво пристао. Овдје је банда при славољук изнутра свирала, гдје га је начелник Ш. Ђеладновић на вратима триуфаналним са бесједем поздравно, на које му је Цар одговорио. Испред Цара стојала је гарда у народном одијелу, под оружјем коју је имала свога војводу С. Ђеладновића и подвојводу Ш. Огњеновића. Испред Цара бацале су дјевојчице из својих крошњица цвијеће, које су све у бијело обучене биле, и Цара са цвјећем поздрављале, идући кроз славољук испред Цара, у град, гдје га је народ са прозора са живио поздрављао, орећи се читави град Котор и околина са неприкидним усклицима. Кроз град је било на свима зданијама и кућама изкићено са заставама и ћилимима, којијех је на свакој кући по неколике стотине било, док је у своји двор одејео.

После су ишли на поздрав Његовог Величанству Цару, сви већи чиновници и обћинске старјешине, а такођер и православни епископ преосвећени Г. Берасима Петрановић, и бискуп Маркић.

Истог дана кад се Цар одмарао, народ је завео коло пред двором гдје су приморци и Црногорци цјевали у највећем одушевљењу, а после истог кола икупило се грађанство већег и мањег реда и сви гости који су викали живио! живио! за читав сат, док је најпосле Цар на балкону узншао, и народ поздравно са поклоном.

Истог дана на 2 сата после подне, пишао је Цар на смотру, да прегледа тврђаве града Которскога, који тек је изншао, народ је викао живио, које се непрестано орило док је у тврђаве ушао, а Црногорци су на равници пред град коло заступили и по два и два цјевали и играли.

У веће била је величанствена плуминација у самом граду, и то са различним надписима већих и мањих зданијах, који поздрављаху дочек Цара Аустриског.

Бокешки је народ доживио после толиких мукка реално признање, које га Цар са поштом уважава, а народ га са одушевљењем прима, и утврђује у узајмној љубави између Цара и народа.

Domace.

A Lissa, dopo la risposta ufficiale, S. M. s'intrattenne alcuni momenti coi membri della Giunta provinciale ed in tale occasione disse loro, che si pentiva di non aver prima visitata questa provincia, come avrebbe dovuto. Disse di averla trovata povera di mezzi materiali, ma ricca di mezzi morali, e che si era ancora in tempo di farle del bene.

Jeri l'amministrazione comunale di Zara presentò a S. E. il bar. de Rodić le felicitazioni del Comune per l'alta distinzione di cui testè venne insignito dall'Imperatore. La sera poi dinanzi al palazzo di S. E. ci fu per cura del Comune una serenata con fiaccole, che terminò fra le più vive acclamazioni al bar. de Rodić. Zara, sempre gentile, ha saputo cogliere anche questa occasione per manifestare i suoi sentimenti di riconoscenza e di stima verso S. E. il sig. Luogotenente.

S. M. l'Imperatore durante il Suo Sovrano soggiorno in questa provincia si è graziosissimamente degnato di elargire ancora f. 5860, dei quali:

Per la chiesa cattolica di Obrovazzo f. 150, per la costruzione di una cisterna in Obrovazzo f. 100, alla Società di S. Giorgio a Cattaro f. 100, per la ristaurazione del chiostro e della chiesa dei PP. Francescani in Karin f. 300, per la ricostruzione della chiesa di Salona abbruciata nella notte dal 21 al 22 aprile d. u. f. 1000, per i poveri del comune di Cattaro f. 600, di Molla f. 100, di Perzagno f. 100, di Perasto f. 100, di Dobrota f. 100, di Teodo f. 100, di Lastva f. 100, di Kartole f. 100, di Lustica f. 100, di Pastrovicchio f. 100, di Budua f. 100, di Zupa f. 100, di Castelnuovo f. 100, di Risano f. 100, di Stalivo f. 100, alla società della Marinezza in Cattaro f. 300, alla società operaia in Cattaro f. 300, per sussidio al villaggio di Zagvozd di Imoschi f. 100, al villaggio di Medovdolac in sussidio per la costruzione di un campanile f. 50, alla società di mutuo soccorso fra gli operai „La Speranza“ a Marcarsca f. 100.

Giusta notizie giunte da Cardiff, scrive l'A. D., il bark austro-ungarico „Andielike“ naufragò il 18 gennaio a. c. nella baia di Carmathen, nel canale di Bristol colla perdita di tutto l'equipaggio, compreso il capitano.

Alla partenza da Bordeaux, seguita li 31 dicembre a. d., trovavansi a bordo i seguenti individui oriundi dalla Dalmazia: Trifone Radimiri di Cristoforo da Dobrota, pilota d'altura, Vuko Mendegaia fu Trifone da Zaberdje, dispensiere, Milan Sablić di Giovanni da Topla e Gasparo Marović di Diodato da Dobrota timonieri, nonchè i giovani Alessandro Mendegaia di Pietro da Zaberdje e Drago Rapovac di Paolo da Sasović. Tutti questi, pur troppo, devono senz'altro ritenersi annegati, non essendosene mai più intesa alcuna novella.

Sua Maestà si è graziosissimamente degnata di permettere pell'anno 1875 la riscossione delle seguenti addizionali alle imposte dirette, comprese le addizionali di guerra, cioè: del 56% a Viganj, 90% a Podgorje e 87% a Stanković, frazioni comunali di Sabioncello, del 70% nella comune di Teodo, del 68 3/4% nella comune di Mula, e del 150% sul dazio consumo nella frazione comunale di Metković, con ciò, però, che pel tempo trascorso prima della pubblicazione di questa Sovrana risoluzione quest'ultima non abbia a riscuotersi; inoltre di una addizionale del 60% allo imposte dirette a favore della frazione di Vrisnik del comune di Gelsa, e del 57 1/2% a favore della frazione di Bobovšće del comune di Milna.

Sua Maestà i. e r. Apostolica con Sovrana risoluzione del 20 aprile a. c. si è graziosissimamente degnata di permettere che l'i. r. aggiunto di concetto luogotenenziale Giovanni Demattei in Zara possa accettare e portare la croce di cavaliere dell'ordine pontificio di S. Gregorio.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 40.

Zadar 19 Svibnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Parigi, 18 maggio. È imminente un manifesto del principe Napoleone in senso repubblicano e anti-bonapartista.

Bukarest, 18 maggio. È morto il Primate metropolita, presidente del senato, Nifone.

Costantinopoli, 18 maggio. Due sentenze di morte, pronunciate a Scutari nell'affare di Podgorica, furono eseguite; sei condannati ai lavori forzati furono già deportati a scontare la pena.

(Altri telegrammi in 4.a pagina.)

Nakon Careva Putovanja.

II.

Petnajsta godina teče od kada se naš narod razbudio na javni život po Dalmaciji. Kako smo to često rekli, najprvo je bilo narodu pritvrditi svoje biće, što je on sjajno i učinio, razvivši svojom orugvom svoj mili jezik. Priprosljega čina do toga nedade se pomisliti u narodnom životu; a nije bilo što bi narodu našem po Dalmaciji više smetnje, više protivštine pobudilo do toga. Samo da bi mu se jezik zaturio i zatrošio, pa je sve prosto bilo proti njemu.

Megju svakojakim mračnim srestvima, koja su upotrebljena proti narodu u ovom poslu, glavno je bilo sumnjičenje o njegovoj vijernosti i odanosti prema Svijetloj Kruni N. V. Nije se tu ništa zaštedilo od potajne osvade u skrovitoj pisarnici, do javnoga napadanja s parlamentarne govornice, samo što je slavensko da bi se ocrnilo. A pokle sve to nije moglo slomiti narod i njegova ču-stva, te je ostao tvrdo uza svoje, onda se namislilo sve sile usredotočiti u Bokeške zablude; pa onda sve što je srpsko i hrvacko u Dalmaciji izložiti pod buntovnim imenom.

Milomu Bogu hvala, sve su jednim ma- hom te himbene hitrine uništene prigodom putovanja N. V. našega Milostivoga Cara, Kralja i Gospodara. Svakim korakom dobivalo je N. V. na svom putu sjajna dokaza o dvo- jem: o slavenskom značaju naše zemlje i o srdačnom, nepokolebivom čustvu vijerne odanosti naroda u njoj živućega. To su do- kazivale narodne trobojnice, to pozdravi na- rodnim jezikom izrečeni, to visoki usklici, to zanešena srca, maloga i velikoga, ko je imao sreću iz blizega i iz daljega susretiti uzvi- šenoga Monarhu. Veličanstvo Svijetle Krune dobilo je nepokolebivo osvjedočenje vijerno- sti i odanosti svoga hrvackoga i srpskoga naroda u Dalmaciji; a tomu je osvjedočenju postavio pečat posjet N. V. u Krivošije.

Što bi već ponavljali, što je onako sjajno dokazano; samo nam ostaje zabilježiti, da je ostalo otupljeno svako podlo oružje, kojim je do sada vojevano proti narodnosti našoj u

ovoj zemlji. Za ništa je sumnjičenje, za ništa potvora, za ništa osvada: isticali narodnu tro- bojnicu, vapili svoj jezik, zahtijevali svoje pravo, otim zasvjedočujemo svoju vijernost Svijetloj Kruni našega Cara i Kralja, bez bojazni, da nas V. N. ne razumije.

Na ovom najvećma je narod dužan c. k. Namjesniku baronu Rodiću, koji, kao na- rodni sin, narodno čustvo razumije i zakoniti mu je tumač pred Svijetlom Krunom i pred carskom Vladom. Sjene, koje su se do Beča prodirale, da omrače narodu glas i ugled sve su već iščeznule, pa će i protivština nestati, koje su narodni naš razvoj i napredak pre- kraćivale.

Dom i učiona glede odgajanja.

III.

Pošto su roditelji udovoljiti svojoj dužnosti glede odgajanja njihove djece, nastaje vrijeme da ja povjere drugomu glavnomu čimbeniku odgoja, da nastavlja dalje dijelo od njih začeto, a taj zavod jest učiona.

Najuzvišenija je svrha pučke učione da valja- no odgoji svoju gojenčad, da ucijepi u njoj to- liko moralne jakosti, koliko treba, da dijete istapiv iz praga školskog u javni život bude kadro obra- žati se proti poteškoćama, nevoljama, strastima, koji- ni se mora boriti. Osim toga zadaća je pučke učio- ne da izobrazi djecu njoj povjerenu, u toliko, koliko joj treba za praktični život. Uzgoj i obuka tako su uske spojene da nije moguće ni pomisliti da bi se jedan od druge ocijepiti mogao. Jer što vrije- di da je čovjek izobražen, pun svakovrstna znanja, kada mu sree nije oplemenjeno dobrim i valjanim ču- stvi, kod mu je ono hladno, kad nediše pravim uzvišenim odgojem? Iz dogodovštine su nam pozna- ti pojedini slučajevi da ljudi izobraženi, naučeni, ali bez odgoja sree više su bili na šteto rodu ljuckome nego li na korist, sijač megju njem pogubna, ne- zuočna, razvraćena načela.

Često krat pučka učiona neshvaća toli uzvi- šenu svoju zadaću, te nepromiče blagostanje čovje- čanstva onako kako bi joj se pristajalo, budući da se bezobzirec samo bavi pukom obukom a malo koja za pravim odgojem sree svoje gojenčadi. Što će nam hasniti obuka, pri kojoj se njeđuo i sree mladeži neoplemenjuje, volja djece na pravi put ne- vodi, jednom riječju, pri kojoj se cijeli čovjek sa- svimi svojimi silami neodgajava tako da postane krijeposnim, čudorednim? Neka dakle pučka učiona nepromaši u tom smjeru svoj cilj, neka nastoji da spaja obuku odgojem, neka ucijepjava bogoljubna i plemenita čustva u sree mladeži njoj povjerene, i tako će pripraviti rodu ljuckomu ljudih valjanih, kri- jeposnih građana; koji će biti na diku sebi i domo- vini, i po tom će dokazati da je ona prava namjesnica roditelja glede odgajanja mladeži; dapače smijemo reći da je ona važniji čimbenik u tom pogledu, bu- dući da roditelji u opće zanemaruju odgajanje svoje djece, radi čega učiona se mora trsiti da ih dove- de na pravi put.

P. V... č.

Politički pregled.

Kod dogovaranja megju državnimi kan- celari Bismarkom i Gorčakovom u Berlinu prisustvuje na naročitu želju njemačkoga ka- bineta i grof Al. Karolyi, austro-ugarski po-

slanik. Ove gođ , misle, da će teško doći do osobnoga sa- žetka austrijskoga, ruskoga i njemačkoga cara.

Iz Beograda zanimiva je vijest, da se je Kristić uz kneževu privoljenje podhvatio posla, nebi li se vogje sadanjih stranaka slo- žili oko zajedničkoga programa na kom bi se ustrojila vlada. Fuzioniranoj vladi bio bi zadatak, da umjerenim i dinastičkim strankam domogne do većine u skupštini, koja će se nanovo izabirati. Gruić i Ristić, kako se čuje, odstupiše sbog te svrhe od srpske omladine. Dosad se ovoj akciji privrženi ciomladine zna- menito odapiru.

U Grčkoj vrlo je nepovoljno stanje. Kruna nema nikakove moći na razpolaganje. U vojsku, kojoj manjka zapt, nemože se kralj ni najmanje pouzdati. U takovih okolnostih nije čudo, ako je kralj želio zahvaliti se. Ve- levlasti, a megju njimi ponajvećma Englezka, nastoje ozbiljno, da odvrte kralja od njego- ve nakane, jer im sad nebi po volji bilo, da na istoku bukne revolucija.

Da je kralj ozbiljno odlučio ostaviti Grč- ku, dokazuje i njegova naredba, po kojoj se fregata-oklopica „Georgios“ ima naoružati i krenuti u Pirej. Čini se, kao da je kralj na- mjerio povesti se za prijašnjim španjolskim kraljem. Ako tako, što onda? Republikom di- gao bi se još veći metež u neuregjenih od- nošajih.

Novo grčko ministarstvo proglasilo je već svoj program. Ustav vrijedit će opet pod- puno, izbori bit će opet slobodni a ministar- skih kandidata nebude. Ustavne odredbe imadu se učestvovanjem naroda pri zakonodavstvu učvrstiti slobodno izabranimi zastupnici, a tim će nestati svake pogibelji. Zakoni, primljeni u posljednje vrijeme, obustavljaju se dok se nesastane nova komora.

U oči nesigurnoga položaja u Grčkoj poslala je ruska vlada jednoga diplomata u Atinu, da brani interese i prava kraljevske obitelji. — Sveučilište u Atini opet je otvo- reno; svi su poslanici odazvani.

Iz Berlina oprovrgavaju vijest, da je knez Hohenlohe prije svoga odlazka iz Pa- riza očitovao ministru Decazesu, da izvede- nje novoga vojničkoga zakona prijeti pogi- belj evropejskomu miru. „Schles. Ztg.u“ pišu o tom: Moguće je, da se je vojvoda Decazes začudio, što su se njemački listovi toliko uzne- mirili, a Hohenlohe mu odgovorio, da je tomu valjda povod vojnički zakon. Da bi njemački poslanik sam bio poprimio inicijativu u tom predmetu, nije vjerojatno. Sastankom careva da će se na novo konstatirati pomirljive tež- nje kao i izoliranje Francuzke.

U karlističkom taborn nema po madrid- skih vijestih ni novca ni živeža. Dobrovoljcem manjka negdašnja ratobornost a zapta nema skoro nikakova. Don Karlos nenada se ni sam već ničemu od svoje vojske; pripovijeda se barem, da je rekao pred jednim svojih ge- nerala, da je sve izgubljeno, ako sam Bog nepomogne. Nu o tih je riječih veoma teme- ljita sumnja, jer Don Karlos, kakav je da je, nebi ni u drugih okolnostih pregorio izraziti svoje očajavanje. Madridsku vijest slabo po- tvrgjuje što su se i u Valenciji nanovo po- javili Karliste, premda se veli, da ih je tri- deset pohvatano.

Ruskog cara pozdravio je car Vilim pri- dolazku u Berlinu vrlo srdačno. Grad bijaše

izkićen njemačkimi, ruskimi i pruskimi zastavami. Mnogobrojno općinstvo pozdravljaše vrlo simpatično obadva vladara. U carskoj palači dočeka njemačka carica cara Aleksandra, koji je poslije podne posjetio državnoga kancelara u uredu vanjskih poslova.

„Nordd. Allg. Ztg.“ slavi u posebnu članku dolazak ruskoga cara „Car“, piše spomenuti list, „vraća se opet k nam kao najbolji prijatelj Njemačke. Vijerno, u sreći i u nesreći, u radosti i u žalosti dokazano prijateljstvo čini nam vrlo dragim cara Aleksandra. Mi ga štujemo kao i svi drugi, ali ipak imamo pravo, da baš njega najvećma štujemo. Nezahvalnost nije bila nikada pogreška našega naroda.“

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Boka, 2 Maja.

Danas je prvi dan svečane, sjajne i bezsmrtno epoke za Boku i narod Bokeljski; jer evo je taman dan razvio svoja krila, svoga dara, parabrodi jure razbijajući talase morske, a na svojim laganim legjima nose našeg dičnog, milog, junačkog i najmilostivijeg oca i Gospodara, oca i najizvrstnijeg ljubitelja prosvjete, nauke znanja i narodnjeg svakoga napredka, sreće i blagostanja. — Taman je trenutak ovoga razmišljenja, a eto su zaista parabrodi pred našim očima, te parna svoja struju malko izdušuju, da zaustegne silu brzine svoje, kako bi visoki Vladao i Gospodar naš mogao lakše razgledati dično i veličanstveno okićeni zaliv svakad vijernih sinova i podanika svojih, a odasvud se pucnjava prangija i pušaka ori; dim se od pucnjave u nebesa podigao: zastave po svuda lepršaju u radosti; urube su nigdi kraja nema; živo i radostno oduševljenje nikada neprestaje. K ovoj borbi radostnoga zanosa, nisu samo trenuteći prošli, već ovo traje dugo i predugo u tnutjavi, kao da se zemlja i nebo u radosti zaigralo, pa da se prijatnim i umilnim poljubeima sudara jedno sa drugim. Ovo ovako traje, a zvonidba zvona sprovodi ovu radost ljubavi sa milozvukom svojim tako, da bi živi čovjek pomislio, samo još te tili časak ovakovoga veselja, pa će i sami anđeli nebesa rastvoriti, i oni se ovoj svečanosti pridružiti. Pero bi više nego čelično morali biti, pamet bi viša morala biti od više pameti, a sposobnost od više sposobnosti, pa tek onda da se opiše uzvišeno slavlje ulazka dičnoga Vladaoca našeg kod Porte — Roze. Rekao bi čovjek: taman evo nas na vratima raja i veselja, na vratima hrma uzvišenog ushićenja radosti i slave neumrle. Na *Porti Rosi* tnutjava se ori, a sa fortice „Španjole“ ubojni topovi još žestće i nebo i zemlju potresaju, da i brda i doline odjekuju. Pod ovakovim ushićenjem slave i svečanosti narodnje, ako bacimo oko na jednu i na drugu stranu, etoti nam na dohledu dičnoga i gorostasnog manastira Savine, jednog od najdičnijih manastira Boke i njenoga ponosa, jednog od manastira, koji se diči zvati se mjesto bogomolje svoga dičnog, uzoritog i plemenitog gospodara ove zemlje i ovoga naroda. Pod ovakim umilnim potresom i neba i zemlje, skini oko sa Savine, eto ti nove slave i veselja na Zeleniki, sela Kuta, gdi se slavom pucnjave i urnebesom

dostojno odazivlje dičnom manastiru Savini; jer se na morskoj obali iskupila dična kita knćanskijeh vitezoa i junaka, pa junački i sinovno — podanički pozdravlja dragog gospodara svoga. Kutima — tim zlatnim skutima slave i veselja, dostojno se odazivljaju Kumbur, Gjenovići i Bašići, a selo Bijela ovu slavu pričekuje; braća Kruševljani, Jasićani, Kamenjani i ostali neizostaju od braće svoje, već i oni ono čine što i ostala braća, a Lepetanci dično pričekuju slavu i svetkovinu braće svoje.

Od Lepetana eto slave Perasta grada, koji ništa manje od ostale braće ne pozdravlja Vladaoca svoga, a Morin i Risan u pucnjavi i slavi dostojno njesto zapremaju i u slavi i veselju ovome. A sad, da nas ko pita gdi smo sad, mi nebi znali kazati gdi smo; jer smo sad pred Stolivom, Dražin-Vrtlom, Orahovcem, Prčnjom i Kotorom, u kojima nikad kraja veselja, slavi i svečanosti nema, kad sve u radosti pliva.

Oravko je slavan i svečan ulazak bio dičnog i uzoritog Vladaoca našeg, i mi bi se jako ogriješili o dužnost našu, kad ga nebi u onoj slici iznijeli, u kojoj je on njesto svoje zauzimao u sredini našoj, kao svakad vijernim i odanim sinovima dičnog, žarkog, rodoljubnog i plemenitog oca i gospodara našeg, *Frane Josifa I.*, za koga je Bokeljski narod svakad spemao sve pa i junačku svoju krv žrtvovati, za snagu cijelokupne krunovine njegove, i za dični i sretni hazburški dom i porodicu Njegovu. Živio nam On?

Budva, 7 Svibnja.

Ovogodišnji Gjorgjevdan spominjaće se u okolini budvanskoj i paštrovskoj do dalekih vremena. Taj dan naš dobri premilostivi Car i Kralj prispje do „Trojegora, na megju, koja dijeli njegovu Carevinu od Crne Gore i Turske. Prošavši zorom ispod Budve, čim se pomoliše brodovi iza ostrova sv. Nikole, oglašise radosni dolazak, „Sušćepan“, stolica općine paštrovske, crkva sv. Jovana pod Blizikuće, Reževići i cijelo žalo primorsko, gromovitom pucnjavom podkopa iz kamena, prangija, slavljenjem zvona i vijucim se barjacima uzduž svega kraja. U lijepoj varošici paštrovskoj Kastelastvi bi dočekano Nj. Veličanstvo sjajno i srdačno, pozdravljeno od načelnika Kažanegre govorom, a od svega općinstva najvećim oduševljenjem. Ljubav i želja, da sve obagje, da sve vidi, ovde se najočividnije pokazase, jer ni more jugovinom uzkočebano, ni najplavovitija kiša što naši ljudi pamte, ne mogase vratiti ga od zamišljenog putovanja. Žaliti je veoma, što mu je takvo zlo vrijeme smetalo, da sa Trojegora izpod turgjave Presjeke lijepo ne razgleda pitomu Zetu i veliki dio Albanije do Šar planine. Putovanje gorom paštrovskom, koje bi inače u ovo doba godine kad se sve zazelenilo, najprijetnije bilo, ispade nezgodno, zbog pljušteće kiše. Uz prkos tome, ljudi doviše koljena u glibu gazeći, svog ljubljenog vladaoa dragovoljno praćahu; ali se izpod turgjave „Kopea“, na neporječitu carsku zapovjed, moradoše vratiti. Vidjaše viteški vladao, da se pješke baš nemože dalje, pa mu žao bijaše da strada. No željni Cara svoga narod nemoga sren odoljet, da ga još ne gleda, te koga noge služahu, opet ga kod turgjave „Špiridijona“ pretekoše, gdje slavoluk takogjer uzdignut bijaše. Tu ga i djeca iz škole pra-

drhta i ciknu. Što je tad od mene bivalo — ne sjećam se.

Pugačev pogleda Švabrinu, nasmiješi se trpkio i reče mu! — Valjan je tvoj lazar! Za tim stupi k Mariji Ivanovnoj: — Reci mi, golubice, za što te kazni tvoj muž? što si mu skrivila?

— Moj muž! — ponovi ona. Nije ono moj muž. Nikada ja njegova žena! Volila bih umrijeti, pa ću i umrijeti, ako me ne izbave.

Pugačev izklijesti oči na Švabrinu. — Pa ti si se usudio mene varati! Znaš li, hrgjo, što si zaslužio?

Švabrin se baci na koljena... U taj čas prijezor zatie u meni svako činstvo mržnje i srdžbe. Grustimica gledah plemića, gdje se valja pod nogama kozaka prebjeglicu. Pugačev se udobri. — Neka ti bude za sada — reče Švabrinu, — ali znaj, čini prvi put što skriviš, i ovo će ti se nračunati. Za ti a se obrati k Mariji Ivanovnoj i kaza joj blago: — Izlazi, ljepoto djevojko; slobodna si. Ja sam car.

skvičke pjevanjem narodne himne pozdravi, što pri onakom vremenu još u pustoj planini, ljepše odzive davaše, nego u primorju pred bogato urešenim gradovima.

Tako ga Paštrovići sa urnebesnim uzklieima pratiše, a Braići, Maini i Pohori sa na čelu g. načelnikom Račetom, na svojoj granici kod Kosmača sa jednakima dočekaše. Ohišavši ovu gorostasnu turgjavu, sa koje gromoviti topovi tako grmljahu, da sve okolne planine ječahu, nputi se Budvi. Dan majski od jednom se obuču u svoju prirodnu svjetlost, nebo iza kiše vedrije postade, te mihi vladaoe lagano slazeći niz stramenitu „Ogju Braićsku“, mogase najljepše posmatrati sav kraj budvanski i paštrovski. Prolazak kroz sela Mainska slavljen je svakovrsnim znacima veselja: slavljenjem crkvenih zvona, pucnjavom prangija, podkopa iz stana kamena, koji kao topovi grmljahu; seljske djevojke cijeli put cvijećem zastirahu, carske i trobojne zastave podobno oblaci- ma vijahu; junaci iz triju vanjskih sela ove općine neprekidnim dugotrajnim „živio“, uzkliekovahu.

Prispjevši pred Budvom kod veličanstvenog bogato nakićenog slavoluka, koji se na prvima za čast carevu u pokrajini uzdignutima slobodno usporediti može, susrete ga gracki načelnik sa općinskim vijećem i pozdravi kratkim važnim govorom iza kog uzkliekovše hiljade grla iskreno „živio!“ Predhogjen načelnikom, kotarskim poglavarom g. Rendićem, i od šest malih u jednakoj najljepšoj odijeci obučenih grackih djevojčica, koje mu cvijeće sa pjesničkim pozdravima izpred koraka stavljahu, između mnogobrojnog ljudstva s jedne, a s druge strane, putićem svježim zelenilom zastitim, pri grmljavini topova i vazda trajućem klikovanju, gdje Nj. Vel. u grad Budva mačena u ovom srećnom trenutku, veličajna bijaše. Odbor, koji je doček priregjivao svaku pohvalu zaslužuje. Općina, tutorstva crkvena, jednom riječi svaki se bio zauzeo, sa svima silama, da izkaže svoju neograničenu privrženost dičnom ogranku sjajne lože Habsburške. Svaki gragjanin svoju kuću veselom bojom omastio, svi prozori i doksati, carskim i trobojnim barjacima, sagovima, vjenecima, najdivnijim urešeni, sa kojih plemenite gospoje i gospodične gracku olicu svu sagovima pokriveni od „Velikih Vrata“ do Carevog stana, posipanjem cvijeća, mahanjem marama i anđelskim „živio“ pozdravljahu Nj. Veličanstvo, koji svojim junačkim korakom i ponositim stasom svakog čarase. Kad se približi za njega odregjenom dvoru, kući našeg vrlkog viteza poštenog starine g. Gjorgije Madžarevića, pred kojom ga sa jednoglasnim nsklikom pozdraviše svi službovnici sa klirom obiju crkava, tad je ushićenje naroda svaku mjernu prevazišlo, koje ga izazva, da se na prozoru pojavi radosno uzkliekujući u vjernim svojim podanicima.

Odma sljedova primanje klira, općine, zvaničnika, deputacija; te povedši sa svakim pojedinim najljubezni razgovor, ostavi kod sviju neizgladimu uspomenu svoga viteštva i blagorodstva. U sedam sati bi carski sobet. Pozvani, biše nasićeni najplemenitijim milostivim vladaočevim općenjem, koje će spominjati dokle uzžive. Iza objeda pred dvorom sakupljeno odabrano gragjanstvo sa okranjenim dublijerima pobudi Nj. V. da izagje i sav veličajno osvjetljeni gradić obagje. Ljudi, koji su svijet proputovali, rekoše, da onaj čas kad se Car na žalu

Marija Ivanovna ziru na nj i sjeti se, da je ubojica njezinih roditelja. Sakri si lice objema rukama i pade, a ja dopadoh k njoj. Baš tada uljeze u sobu vrlo smjelo stara moja poznanica Palaša i nje tetošiti oko svoje gospodariće. Pugačev izagje iz sobe, i nas troje uljegosmo u gostinsku sobu.

— No, vaša blagorodnosti! — reče smiješeć se Pugačev. — Evo ti lijepe djevojke! Što misliš, kako bi bilo, da pošljemo po popa, da te vjenča sa svojom sinovicom? Mene kuni, a Švabrinu djeveri; da pjevamo i da se veselimo!

Eto jada, komu sam se nadao. Čuvši Švabrin ponudu Pugačeva, viknu kao da je pomahnitao. — Care, ja sam kriv, gdje sam vas prevario, ali i Gri-njev laže. Ta djevojka nije svećenikova sinovica; ona je kći kapetana Mironova, kojega kazniste, o svojiv ovu turgjavu.

Pugačev me cmjeri vatrenim očima. — Zar tako?

— Švabrin je rekao istinu — odgovorih oporo

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, prijevo s ruskoga M.

XII.

Sirota djevojka.

(Nastavak.)

Pri vratih sobice stade opet Švabrin i reče šušljetajuć: — Care, uvjeravam vas, da je u velikoj vroćici i eto već treći dan, kako snatri.

— Otvaraj — kaza Pugačev.

Švabrin stade tražiti ključ po žepovih te reče, da ga nije našao. Pugačev lupi nogom o vrata; ključanica pade, vrata se otvore i mi uljegosmo.

Kako pogledah, tako zamrjeh. Na podu, u seljačkom podrapanom odijelu sjegjaše Marija Ivanovna, blijeda, boležljiva s raztekanom kosom. Pred njom bijaše vre vode i bokunić kruha. Čim me opazi, za-

morem pokazao, sa vatrometima, svakovrsnim neizbrojnim ognjevima na suhu i u moru, na okolnim brdašcima sve do pravoslavnog manastira Praskvice, svud dokle oko dopirao, nije se mogao stvoriti ljepši. Doprtačeno Nj. Vel. do knje, nastade savršena tišina, jer svak zaželj, da mu se mili vladao trudan odmor.

Sjutra dan rano odstoja sv. misa u katoličkoj crkvi, zatim pohodi bolnicu, crkvu pravoslavnu, u kojoj ga služeći sveštenik samošesti u sjajnoj crkvenoj odori obučeni, dočeka govorom, za kojim slijedi pjevanje himne, a iza ove jektenija i mnogo-ljestivje.

Oblisavši javne urede i tavnice, dogje Nj. Vel. u školu, dočekano pred njom od mj. školskog vijeća. Tu po dobivenom noblaćenju, jedan od učenika izreče mu pozdrav vješto i slobodno. Po zapovjedi Carevoj biše ispitani učenici u slavskom, talijanskom i njemačkom. Nj. Veličanstvo udostojilo se javno izreći, da je najzadovoljnije sa osvjedočenim uspjehom, pohvalivši dotičnog učitelja. U nižem razredu našao je takogjer dobar uspjeh, te rekavši „mnogo dobro“, milostivo raspita stanje učionice, broj djece, razreda itd.; izkazujući svoje visoko zadovoljstvo, što njeke djeca iz obližnjih sela Majinskih i Grbaljskih ovu učionu polaze. Ostavivši učionu krenu iz grada, i pred ovim razgleda svu zidajuću se novu bolnicu; pa zatim najmilostivije pozdravivši pratećega uzklicama građanstvo i zvaničnike, ode suhim preko Grblja put Kotora. Budva ga i dalje prati sa željom najiskrenijom, da zdrav i srećno Svom Domu i prestolnici stigne!

Radost je obšta, što je Nj. Veličanstvo ovdešnjeg c. k. političnog povjerenika g. Vjekoslava Luetića obdarilo briljantnim prstenom. On je taj dragocijeni carski dar svojim mudrim, poštenim poštanjem i najtočnim vršenjem predpostavljenih mu dužnosti, pravedno zaslužio.

Budva 6. Maja.

Savoh su carski brodi sургали pod Mešine. Uzdуж obale koja se prostire sa Zelenike do Savine, bjaču razrešeni Ercegovečki oružani oficiri, koji su svu poć pjevali, kola vodili i palili iz pušaka. Pod Kutima nekoliko sveštenika i glavičara večeralo je na pjesku. Tu su se među ostalima gostima nalazili načelnik Ercegovečki knez Vojnovič i zastupnik narodni Vitez Ljubina. Društvo je bilo oduševljeno najboljom radošću. Kućnik Šarić nazdravio je gostima.

Pred zoru carski brodi krenu put juga. Sve ne im na Lestvi, gde se Car sa svojom svitom iskrcava. Tu ga erete pod visokim slavo lukom načelnik paštrovečki g. Mirosлав Kажањера, koji ga pozdravi lijenom besjedom.

Пошто се Н. В. Цар удостојио одговорити начелнику, да му је премило што се налази међу Пашировићима, који су му вазда били вјерни, обађе школу и цркву и похвали учитеља и пароха Владимира Грегорића, пак усаха и продужи путовање преко границе. Пратило је Његово Величество око тридесетина Пашировића лијено ођевених и наоружаних, које је предводио вриједни и жарки родољуб Јово Митров Грегорић. Шта да је кпша лијева као из мјешине. У прикос рђавог времена, које се није очекивати могло на Бур-

јевдан, Цар је хтио на поге поћи на врх Тројегоре, гђе је граница турека-црногорска и аустријска, да види по собом Скадарско језеро и сву Црмичку нахију, по су му магла и дажд бранили да види онај чарован простор. Пошто је обашао тврђице Пресејку и Копац, гђе су се Н. В. и свита му малашно одморили и уз простој ватри омарили, око подна приспије на тврђу Шипрдоц, гђе га дочекају око тридесет дјевојкица ођевених у лијеној народној пошњи, које су синале цвијеће пред Царем и пјевале народну химну. Ту је Цар својом свитом ручао и наставио путовање преко пашировске планине пут Браћи.

Свуда је Цар био примљен највишом радошћу и ускликом живно. Уздух приморја пашировскога цукло је око триста миља што су опшари у љути кам издубили, а на Ластви грмљава пушак и топчиња.

На граници дочекају Н. В. три комуна. Било је вријеме блеснуло и киша није већ падала. Тек Цар помоли, окупили опшари Махине, Побори и Браћи проломе огромним живно, која је непрекидно трајао док је Н. В. ушла у тврђу Комач.

Пред комуњанима налазио се начелник г. Рачета, који је у прикос велике кише дошао из Будве да дочека и поздрав Цара на границу. Око пет урих по подне Н. В. приспије у Будву, праћено од тридесетине оружаных комуњаних који су га с најбољим редом вазда међу се држали ускликом дуготрајним Живно. Цар! Пред Будву осим војене посаде своје грађанство дочекало Н. В., које се удостојило примити под високим лијеним славо lukом начелника поздрав. Сто и један топ с града и звонот звона навјесто граду дошаће највишег Гоета. Међу огромним и непрекидним живно ступи Цар у стору Будву. Од вратих града до куће старине витеза Мацаревића, гђе је био царев стан, сва је улица била престрпа ћилимима, све куће и прозори наредени баријадима, а госпође синале из прозора сваковреног мирисов цвијећа. Н. В. удостојило се примити пред собом опшинеко заступство, пак црквене и свјетовне власти. На царевј соври били су позвани начелници Будве и Пашировића, оба пароха грацка, заступник Љубина, и гг. Јово Грегорић, витез Мацаревић, Иван Перазић, судињ и повјереник мјесни. У вече било је красно освјетљење града. Н. В. предвођено од начелника, међу честим свијетљацима удостојило се обаћи град и своје задовољство изрећи г. Начелнику.

У јутру Н. В. изволило је походити обе цркве, школу, тамницу, болницу и друга јавна мјеста, пак је у 8 сатих продужио путовање к Грбљу, праћено од Будвана и Комуњана до границе свакад под громким ускликом Живно! На врх Топлиша дочекају Цара Грбљани наоружани и ођевени, који тек угледају Цара проломе у непрекидни живно. И ту је био подигнут славо luk и начелник г. Вучетић на челу опшинеког вјећа поздравно Н. В. врућим и ердачним ријечима. Кад Н. В. приспије у Сутвари, ту га дочека грбљеско свештенство, сав окупили народ, и око десет од најљених жена ођевених у пошњи народној, које су синале пред Царем цвијеће. Дочек је био ердачан и достојанствен. Н. В. походи опшинеки стан

и школу, и изрече своје задовољство г. попу и учитељу Зецу, који се одљаквао. Поподне Н. В. продужи путовање пут тврђаве Горажде. Близу трђаве, на црногорског земљишту бијаше изређен један дно црногорског војничтва под команду витеза Божа Петровић пресејника сената. Тек што Цар ступи на земљу црногорску, бранда црногорска зачне аустријску народну химну. Н. В. удостојило се прегледати војску са свом пошњом, и примити дефиле што му је она учинила. Н. В. изразило се господињу команданту најљепшим ријечима о вјеспини и о реду војске и захвалило му за тако красна дочек.

Предвече Н. В. поврати се у Котору праћено од сељана Богданића, Тивта, Кавча и Ластве, који су га пратили до града највишим оduшевљењем и поносом.

Чујем да се је Његово Велич. удостојило рећи заступнику Љубини: Ја се с Вама радујем зато што су ме ваши земљаци дочекали начином који је превасходно свако моје очекивање. Достојанствени ред и понос овога народа заслужује могу признаост.

Но колико је гођ био сјајан у Боки дочек Н. В., ипак Бока мора бити вјечито благодарна Витешкоме Роду, који је доста муке видео док је распрша сумње и потворе што су злотвори навукли били на сиромашину али дичну Боку.

Боже дај да се она слога која је царевала међу Бокезима за вријеме борављења Царева међу њима, никад не заборави ни поремети, и да изчезну царевим дошаћем међусобне мржње и вјерске зајевнице, које народни злотвори сјеју и подмећу с пакости и зависти.

Рисан, 7. Маја.

(Свршетак.)

При самом изласку на Драгаљу, Начелник Ђеловић у име Кривошијана и Леденачана изговори Цару ове ријечи:

Величанство!

По трактату Пожаровачком године 1714. уреди се граница међу Турском и Венецијом, и засађена би на Црквице. Но по том Кривошијани без Венецијанске помоћи ди у фишеку ни у војнику, непрестано клаше се са турцима, те проширише дапању Твоју границу од „Црквице до Плоче“, у ширину леге немачке 1 $\frac{3}{4}$, а у дужину од „Вучијег зуба“ до „Пиптета“ леге немачке 2 $\frac{1}{2}$.

Они су и пре и после тога војевали противу Турака, и сваки свој камен крвљу окупали.

Као Представник истога народа умилно просим Милостиво Величанство Ваше, да овај сиромашни народ у отишској успомени придржати благо изволите; јер ни трећи дно живити неби могао, да није државних радња.

Пошто је ово изговорио Ђеловић, одма почне говорити гласити старина knez М. Радовичић, поздрављајући Цара добродошлицом:

Наш Славни и Велики Императоре!

Кад је Бог подарио, те сте Ви наступили да окренете Ваше Очи и превидите наше јадно стање, да прегледате ове наше крваве главице и до-

vim. Како вас није смакнуо? Hvala lupežu i na tom. — Dosta, bako — prekina otac Gerasim, ne brbljaj toliko. Ne valja, gdje se mnogo govori. Batjuška, Petre Andrejiću! izvolite uljesti. Davno se, davno ne vidjesmo.

Popadija me ngosti, što je bog dao i govoraše bez pretrga. Pripovijedaše mi, kako ih je Švabrin prisilio, da mu predadu Mariju Ivanovnu; kako je Marija Ivanovna plakala, ne htjevši se s njimi razstati; kako je s Marijom Ivanovnom opčila preko Palaše (djevojka okretna, koja i podčastnika sili plesati, kako ona svira); kako je svjetovala Mariju Ivanovnu, da mi piše pismo itd. Za tim pripovjedih ja njoj svoju historiju. Pop i popadija križahu se, čuvši, da Pugačev zna za njihovu prevanu. — Bog budi s nama! govoraše Akulina Pamišlovna. — Odkloni od nas, bože, oblačinu gromonosnu. Aleka Ivanici prava je guška!

(Slijedi).

— Pa zašto mi toga ne каза? primetnu Pugačev, a lice mu se natmuri.

— Sam sudi — odvratih mu, — da li sam mogao pri tvojih ljudih izustiti da je kći Mironovljeva u životu. Ta raztrgali bi ju. Ništa je nebi spasilo!

— Pravo si rekao, reče smiješe se Pugačev. — One moje popilice ne bi poštedjele bijedne djevojke. Dobro je učinila kumica popadija, te ih je prevarila.

— Čuj — opet ću ja, videć ga udobrovoljena. Kako da te nazivljem, ne znam, a i ne želim znati... Ali bog vidi, da bih ti se i životom rado odužio, za to, što si mi učinio. Ti si mi dobročinitelj. Dokrajči svoje dobročinstvo, te me pušti sa sirotom, kuda nam bog put pokaže. A mi ćemo, bio ti, gdje mu drago, duevice moliti boga za spasenje tvoje griješne duše...

To se kosnulo Pugačeva. — Pa neka ti bude! Kad kaznim, kazniti ću; kad milujem, milovati ću:

to mi je običaj. Povedi sa sobom svoja ljepoticu, kamo te volja, a bog vam nadobio ljubavi i sreće!

Tada se obrnu Švabrinu i zapovjedi mu, da mi napiše putovnicu u sve gradiće i trgjave njemu pokorne. Švabrin, sasvim poražen, panji se. Pugačev pogje razgledati trgjavu. Švabrin ga sprova-gjaše, a ja ostadoh, da se spremim tobože na put.

Dotrčah k sobici. Vrata bijahu zatvorena. Pukucab. — Ko je? — upita Palaša. Oglasih se. Ljubki glasić Marije Ivanovne ozva se iz nutra. — Pričekajte, Andro Petroviću, dok se preodjenem. Idite k Akulini Pamišlovnoj, eto me odmah za vami.

Poslušah ju i pogjoh u dom oca Gerasima. I on i popadija doletiše mi u susret. Saveljić ih već o svem izvijestio. — Zdravo, Petre Andrejiću, reče popadija. — Dao bog, te se eto opet vidimo. Kako je? Mi vas se sjećasmo svaki dan. A što sve nije pretrpjela bez vas Marija Ivanovna, moja golubica!... Recite mi, brate, kako ste se sprijateljili s Pugačev-

мине, око којих су сиротни Бокељи своју крв про-
љевали, борећи се са опћим крвницима турцима, који
су нам додијали били, ми себе за срећне држимо.

Бокељи су вазда бољи и узданији били од ма
које друге војске, а Вама вазда вјерни; те бранили
Ваше границе и своја огњишта.

Имамо доста наше браће у Босни и Ерцего-
вини, пак их немило бију и даве Турци као што
су и нас давали, докле се нијесмо силом оружја
и јуначким мишицама отели и Ваш св. Престол
пригрлили.

Просим Милостиви Царе! Ви сте могући и
јаки, помозите им и нама допуштите Бокељима, да
им у помоћ притечемо. Дај нам добра оружја, а
наше су мишице увјек справне, за славу Твоје Круне
а за избављење наше страдајуће браће, јуначку
борбу изтрајати.

Живио и добро нам дошо!

Посље овог говора кнеза Милана, Цар
са задовољством упуту се прегледати цркву,
школу и тврђаву Драгаљ, праћен неописа-
ним узкликом неизбројног народа „Шивио
наш Цар Франц Јосиф“.

Кроз то време што Цар међу Криво-
шијанима и Леденичанима у радости на Дра-
гаљу пливао, и наслађивао се гледањем
кола Кривошинских невеста и дјевојака, од-
правише Кривошински Кнежеви Царици Ели-
савети у Беч овај брзојав:

Премилостивој Царици Елисавети

Беч.

Од данас биће нам милији кршеви Криво-
шински, подносићемо лакше нашу сиротињу, када
срећни дочекасмо међу нама видети нашега пре-
добра Цара и Отца, да Му и овом срећном при-
годом покажемо нашу вјерност и оданост, коју,
молимо, премила наша Краљице и Мати, изволи и
Ти од нас са цијелом поносношћу Обитељи мило-
стиво примити.

Са Драгаља у Кривошијама:

Кнез Митар Самарцић.
„ Милан Радовић.
„ Томо Одановић.
„ Зето Самарцић.
„ Јован Суботић.
„ Тодор Лазовић.
„ Томо Самарцић.
„ Илија Вучуровић.
Суђа Петар Самарцић.

На овај брзојав удостојало се Њено
Величанство Царица најмилостивије одгово-
риги брзојавом следеће:

Њено Величанство Царица удостојила се
изразе вјерности и оданости вјерних Кне-
зова Кривошинских са особитим задовољством
примити.

По највишем налогу Њеног Величанства

Њени Велики Надворник

Барон Нопска.

Пре него је Његово Величанство са Дра-
гаља отишло, са својом свитом осталом на-
реди позвати на доручак и старог Кнез
Милана Радовића и кап. М. Ђурковића; а
затим одма упуту се преко Црквице у Ри-
сан, праћен цијелим народом Кривошинским
и Леденичким, којима док на „Гребен“ са-
ђоше, иридружише се Убљани; те тако пра-
ћен читавом гомилом прерадостних и вјерних
синова, најсрећније обави овај подуги пут
у Кривошије, повраћен у Рису истина тру-
дан ал' зајта врло весео и задовољан.

Из Рисна пак исту вечер после три
сата одвезе се на „Пароброду Мирамар“
изјавивши при расанку Начелнику и Вас-
цјелом народу Своје Високо задовољство и
благоволење.

Пуцање топова, звоњење звона и усклик
народни „живио“ праћу Га је као и при
долазку сваку докле је год у Луку Мељи-
ну стигао.

Domace.

Alle dimostrazioni onorifiche verso S. E.
il sig. Luogotenente da parte del Comune di
Zara, accennate nel precedente numero, dobbia-
mo aggiungere la serata a teatro illuminato,
data dal Comune stesso domenica scorsa 16
corr. S. E. vi venne accompagnata dal sig.
Podestà e dai sig. assessori fino nella sua
loggia, ove durante la rappresentazione rice-
vette gli ossequi dei principali cittadini.

A maggior risalto poi del gentile e de-
licato procedere della rappresentanza comu-
nale di Zara dobbiamo rilevare, cosa omme-
sa la passata volta, che nell'ossequiare S. E.
il sig. Luogotenente il sig. Podestà gli tenne
una breve parlata in lingua slava, rammen-
tando le prove d'affetto da Lui date alla
città e i vincoli che Lo legavano ad essa,
per essere il luogo natale di alcuni de' suoi
figli. S. E. da parte sua prometteva, che non
avrebbe mai cessato nutrire verso la città a
Lui si cara quei sentimenti che ha cercato
di dimostrarle finora in ogni circostanza coi
fatti. La sera poi durante la serenata con
fiaccole tutto lo spettabile consiglio comunale
con alla testa il sig. Podestà rinnovava l'os-
sequio espresso la mattina e si trattenne in
conversazione con S. E., che affacciata al
balcone circondata dai rappresentanti comunali,
venne ripetutamente acclamata.

A queste notizie, noi siamo sicuri, godrà
ogni animo patriottico nel vedere, come la
rappresentanza comunale della città di Zara
abbia saputo tener conto della di lei posi-
zione di capitale del regno, col riverberare sì
splendidamente i sensi che vede nutrire per
S. E. tutto il paese, e posposta ogni discre-
panza di opinioni politiche, coll'onorare la lin-
gua della sua popolazione.

Questa mattina si apre la Dieta dalmata. Al-
cuni dei deputati sono già giunti ed altri si atten-
dono col prossimo vapore.

A deputato alla Dieta provinciale pel collegio
dei maggiori censiti di Spalato fu il 15 corr. eletto
il d.r. Andrea Krušević, avvocato a Spalato, in luogo
del rinunziatorio d.r. E. Tacconi.

Il Signor Nicolò Amerling di Ragusa diede in
amministrazione a quella Camera di Commercio 7
azioni dell'Associazione Marittima di Ragusa, affinché
dal frutto di esse sieno dati f. 50 annui alla Società
Operaia del Progresso, ed altrettanti all'Associazione
Operaia Ragusea pella migliore istruzione degli al-
lievi operai in quanto riguarda il perfezionamento del-
l'arte. Ove ona cessasse, l'altra erediti; superando
la rendita i f. 100, il di più vada in aumento del
capitale.

Alli 30 aprile 1875 l'importo versato dagli a-
zionisti della *Prima banca popolare dalmata in Spa-*
lato ascendeva a fior. 68,616;—
ed i versamenti co li-
bretti a deposito a „ 85,939:81.
Spalato, 1 maggio 1875.

Sua Maestà l'Imperatore durante il Suo So-
vrano soggiorno in questa provincia si è ulteriormente
degnato di elargire f. 5075 dei quali:

Per la casa di ricovero in Curzola f. 100, per
la cassa di mutuo soccorso in Curzola f. 100, pel
fondo pensioni dello squero f. 100, al ginnasio reale
di Curzola per acquisto di mezzi d'istruzione f. 200,
per i poveri di Curzola f. 100, all'istituto di pubblica
beneficenza in Orebić f. 100, alla cassa di mutuo soccor-
so per i marini dalmati in Orebić f. 200, per i poveri
di Orebić f. 100, di Blatta 200, di Trappano f. 100,
di Kuna f. 100, di Janjina f. 100, di Lagosta f. 100,
di Lesina, Brušje e Grablje f. 150, di Cittavecchia,
Rodine e Selza 150, Lissa e Campogrande f. 100, Co-
misa e Podspilje f. 150, di Verbosca Verbagno, Sfir-
ze, S. Domenica f. 100, di Gelsa, Pitve, Vrisnik,
Zastrazišće e Ivandolac f. 100, per la casa dei po-
veri in Lesina f. 500, in Cittavecchia f. 500, perchè

sieno distribuiti fra coloro che presentarono delle do-
mande di sussidi nei distretti di Lesina e Curzola,
per ogni distretto f. 500; al villaggio di Kotle-
nice presso Clissa per la costruzione di un cam-
panile f. 100.

La Direzione provinciale di finanza in Zara
ha conferito il posto di ufficiale contabile presso il
suo dipartimento contabile all'assistente contabile
Benedetto Bartulović ed il posto di assistente con-
tabile al praticante contabile *Anacleto Buzolić*.

Il ministro delle finanze ha nominato tesoriere
presso la tesoreria provinciale in Zara il controllore del-
la medesima *Vincenzo Defranceschi*.

Sua Maestà I. R. Apostolica con rescritto di
gabinetto Curzola 10 maggio 1875 si è graziosissi-
mamente degnata di condonare il resto della pena
ad un individuo detenuto negli arresti del Giudizio
di Curzola e condannato per contravvenzione penale.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Vienna, 18 maggio. La gazzetta
ufficiale di domani pubblica la conces-
sione della grancroce dell'ordine di Leo-
poldo con la decorazione di guerra del-
la croce di cavaliere a S. E. il sig. Luo-
gotenente della Dalmazia barone de
Rodić; inoltre l'innalzamento al grado
di barone del general maggiore Jova-
nović.

Berlino, 18 maggio. La „Germania“
pubblica la risposta dell'episcopato prus-
siano al rescritto ministeriale del 9 apri-
le in cui i vescovi giustificano il loro
contegno relativamente al dogma dell'in-
fallibilità. In fine dichiarano che la santa
Sede non sarà mai aliena dal corri-
spondere a tutte le giuste richieste dei
governi.

Roma, 18 maggio. La camera dei
deputati accettò il *budget* definitivo del
ministero degli esteri pel 1875. Visconti
dichiarò che gl'interessi dell'Italia sono
collegati cogli interessi della pace, e che
le assicurazioni dei governi stranieri gli
permettono di andar con fiducia incon-
tro all'avvenire.

Naznanje.

Svoj g. g. predbrojnicima i skupljačima pred-
brojbe, ovim se do znanja dostavlja, da se predbrojba
jošt produžava do Spasovadne t. j., do 22 Maja po-
starom, a 3 Junija po novom kalendaru na „Narodni
Priatelj“, i to prvo iz toga razloga, što se do sad
malo predbrojnika javilo: a drugo i zato, što djelo
nije moglo pregje sa svojim prvim tabacima ući u
štampanicu zbog svečanog putovanja Njegovog Impera-
torskog Veličestva po Dalmaciji i Boki, no sad, po-
što je svečanost dovršena, prvi će listovi do koji dan
doći pod tisak.

Da nebi bio pokraj truda novčano štetan, pre-
poručjem se braći i rodoljubima, da mi predbroj-
bom u pomoć priteku; predbrojba bez novaca unapri-
jed nemože važiti radi toga, što se štampa mora od-
ma platiti, kako djelo bude dogotovljeno, i to je onaj
nizrok, zbog koga se novci unaprijed traže.

J. Šarić

Sveštenik Vi narodni učitelj.

Različite vijesti.

(I slova ubijaju.) Nad nekom trgovinom u Po-
žunu uzidan je velik nadpis: „A feketé kutyahoz“
(k crnom psu). Neki dan prolazio je izpod toga du-
čana opće štovani gragjanin Wittmann. Kad dogje
do pod sredinu nadpisa, odpade drugo „k“ i po-
godi Wittmana u tjeme, da je na mjestu mrtav
ostao.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 41.

Zadar 22 Svibnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 20 maggio. La gazzeta ufficiale d'oggi pubblica gli autografi sovrani di nomina del ministro Chlumechy a ministro del commercio e del conte Mansfeld a ministro dell'agricoltura, e di sollievo del ministro Banhans sopra sua ricerca per riguardi di salute. Questi è sollevato coll'espressione del sovrano gradimento dei fedeli e distinti servizi e posto in temporario riposo con riserva di reimpiego.

Monaco, 20 maggio. La regina vedova Amalia di Grecia è morta oggi a Bamberga.

Berlino, 20 maggio. La Camera dei signori prese oggi in prima lettura il progetto di legge, riguardante l'abolizione degli articoli 15, 16 e 18 della costituzione. La *Norddeutsche Zeitung* dichiara formalmente priva di fondamento la notizia dei giornali, che Bismark avesse rilasciato una nota circolare circa alla legge francese sui quadri dell'esercito.

Liegi, 22 maggio. Il giudizio di prima istanza nel processo contro Duchesne per preparativi di attentato omicidio su Bismark sulla proposta del procuratore di Stato pronunciò la desistenza dall'inquisizione.

Gand, 22 maggio. Corrono voci, che la posizione del gabinetto è scossa, che visibilmente una crisi del ministero è imminente.

Roma, 22 maggio. La voce della convocazione d'una seconda sessione del concilio è un'invenzione.

(Altri telegrammi in 4.a pagina.)

Nakon Careva Putovanja.

III.

Dvoje smo vidjeli, što je sretno Carevo putovanje djelovalo na vanjskom svijetu, dvoje što se sve u ovom zaklapa: prosjalo je istina nad narodom u Dalmaciji. Veličanstvo Svijetle krune osvjedočilo se o slavenskoj narodnosti dalmatinskoga pučanstva, osvjedočilo se vjernosti i odanosti našega naroda u Dalmaciji, što je sve otprije do pred N. V. tajeno ili nijekano.

Ostaje još treće, da vidimo što je nama samim dokazalo putovanje našega Cara i Kralja. Ko je, ako i ne kipom, nego samo preko novina pratio N. V. na Njegovu putu po Dalmaciji, taj se mogao sjetiti, da je svaki kret, svaki narodni glas jednim jedincatim potikom proizveden; sve je i svuda na Carevu putovanju po narodu bilo kao dogovorno. Svaka općina, svaki grad, svako selo, svako je čeljade pred čestitim Carem pokazalo se doisto u svom osobitom biću, ali je svuda izgledao

jedan jedini narodni duh, koji je sve kretao, koji se iz svega slovio.

Mogao bi kogod pomisliti, da to ino nije, nego pojav one jedine narodnosti, koja cijelo pučanstvo zaokuplja. Ali kad čujemo, kako se svijetloj kruni svuda iste želje, iste mōbe prikazuju; kad vidimo, kako oda svuda narodne poglavice ujedno se kupe, te kroz jedna jedina usta svi progovaraju: onda nije tu samo da djeluje nagon narodnoga duha, tu složna volja narodna pristaje. Jeste; — sloga je u narodu živa, u prkos svakomu naporu, da slogu utamani.

Evo nas na Visu! — Tu je frak i klubuk, tu kapa i gunjac, tu dolama i kalpak; tu je Hrvat i Srbin, tu sveštenik i svjetovnjak, tu katolik i pravoslavni, tu vlastelin i sebar, tu zagorac i primorac, tu gragjanin i seljak; ali je sve jedna braća: na Visu je složan narod. — Ovi prizor na onom pozorištu mnogo koješta daje svakomu da nauči, ali poglavito samomu narodu.

Ostavimo, što značenjuje Vis svakom strancu: ostavimo što značenjuje šesdeset sakupljenih načelnika svakomu domaćemu zablatnjaku; i jedna je i druga to najljepše mogao svak razumjeti iz ustiju N. V. Svijetle Krune našega Cara i Kralja. Ali je narodni sin svaki na Visu naučio, da se samo slogom izravnavaju svake nejednakosti, da se samo slogom svake strasti utišavaju; da se samo slogom sve želje staplju, sve volje ujedinjuju; — da samo slogom narod biva narodom. — Na Visu je prosjalo narodna sloga u Dalmaciji!

Ovo je treće nadā svim inim, što nam je donilo Carevo putovanje po Dalmaciji; jer kroz ovo treće sve ostalo narod dobiva. Što je ukrijepilo našu narodnost, da se sjajno pokaže pred N. V. ako nije sloga? — Što je uzgojilo i proslavilo naša žarka čuvstva prama Svijetloj Kruni, ako nije sloga? — A samu nam je slogu Carevo putovanje pritvrdilo: slogu sprama stranca; slogu sprama zablugjena našinca; slogu megju braćom bez razlike vjere i stališa; slogu pred vladom, slogu pred Veličanstvom našega Cara i Kralja.

Da nam Cara i Kralja Bog požive, da Bog požive narodnu slogu, smoždenu pred Njegovim licem na Visu!

Osvrćajući se na Carevo putovanje po Dalmaciji, *Narodne* su zagrebačke *Novine* pisale članak, u kojemu se izražavala želja da bi se stara sloga u narodnoj stranci povratila, te da bi se složno uklonili uzroci s kojih ta stranka kroz dva je različita glašila danas zastupana.

Mi neznamo da li može biti i koje od ove plemenitije i rodoljubnije želje. Ipak odmah je u *Obzoru* jedno poznato dalmatinsko pero s toga na *Narodne Novine* napalo te im zamjerilo što su nas spomenule, koji da smo jedino glasila dalmatinskih Srba.

Mi nećemo da odgovorimo; ali imamo

pravo da se čudimo *Obzoru*, što on dopušta da se kroz njegove stupce podpiriva na novo vatra koja u Dalmaciji još jedva da tinja, i da se izlijevaju nerodoljubne strasti koje, hvala Bogu, u Dalmaciji već odziva ne nalaze.

Otvorenje Sabora.

U srijedi s običnom svečanošću otvorio se pokrajinski Sabor. Predsjednik vit. Ljubiša pozdravio zastupnike slijedećim govorom:

Visoki Sabore! Čestita Gospodo! Po carekoj najvišoj naredbi čast mi je otvoriti četrnaesto zasjedanje Sabora dalmatinskoga.

Iz izvješća zemaljskog Odbora nvidjeti će Visoki Sabor koje su zakonske osnove, predložene u lanjskom zasjedanju, dobile carsku potvrdu, koje li ne.

Promjene što su se slučajile u ličnome stanju Sabora od posljednjeg zasjedanja ove su: odrekli se zastupništva gospoda odvjetnici d.r Bersa i d.r Takoni, a preselio se u vječnost zastupnik Josip Mladinec, za kojim gubitkom molim Visoki Sabor da izjavi svoje sažaljenje ustajući na noge. (*Učinjeno*).

Ljetošnja godina ostati će nezaboravna u povjesnici naše domovine! N. V. Car i Kralj udostojio se ispuniti Svoju i našu davnu želju pohodeći ovu pokrajinu u sav njeni prostor, i uz prkos teškog putovanja morem i suhom, ne vade prijetnim vremena, kroz trideset i šest dana izvolio je o svemu i svačemu obavjestiti se. Riječi koje se N. V. udostojilo izreći zemaljskomu Odboru pri dolasku i polasku, pitaju nas nadom sretnije budućnosti. Za taj veliki dogagjaj, kojim se vežu mnoga pravedna očekivanja, naša se blagodarnost pram svijetloj Kruni ndvostručila. Mi smo bili sretni vidjeti Cesara oči u oči i nasladiti se očinskom i milostivom Njegovom besjedom. Ako i naša siromašna zemlja nije bila vrijedna sjajnije proslaviti njegovo došašće, a no je naknadila čuvstvom iskrenosti i srdačnim ganućem.

Preuzvišenomu Gospodinu Namjesniku, koji je bez sumnje pospješio Carev dolazak i imao priliku obavjesti Ga o našem čuvstvu i o našim potrebama, dužni smo najvručiju blagodarnost.

Sad vas pozivam, Gospodo, da askliknete N. V. Caru i Kralju trokratnim *Živio*.

Zastupnici kliču: *Živio, živio, živio*.

Zatim Nj. Pr. g. Namjestnik bar. Rodić pozdravi zastupnike ovako:

Častna Gospodo Zastupnici! Osobito mi sreću godi što Vas mogu u ime Vlade pozdraviti i ove godine, koja će ostati znamenita u slavnjoj povjesti ove zemlje s presrećnog posjeta Njegova Veličanstva našeg premilostivog Cara i apoštolskog Kralja, suproč kojemu je plemeniti i junački narod, koga Vi ovgdje zastupate, znao da, iskrenim uzhićenjem, zasvjedoči nepromijenjiva svoja čuvstva vjernosti i privrženosti prema Kruni i vladajućoj Kući.

Ova će godina označiti razdoblje preporogjaja ove pokrajine, na koju je vladina skrb obraćena, kako to dokazuju, megju ostalom, željezničke radnje, što se žurno nastavljaju, i svote namjenjene uredenju Neretve i presušanju neretvanske doline, ovome ogromnomu poduzeću, od koga prostran predjel čeka svoje plodonosno uzkrnuće, a trgovina se dalmatinska nada većemu poletu.

Vlada se sada osobito zanima s dvama predmetima od kojih mnogo zavisi poljodjelski napredak u ovoj pokrajini, to jest, s uvedenjem zemljišnih knjiga i s obranom poljskih dobara, te dotične zakonske osnove, i ako ne već u ovom zasjedanju, neće mnogo zadocniti a da Vašem mudrom raspravljanju ne budu podnešene.

Megjutim, povrh predloga što će vam ih Vaš Odbor prikazati, biti ćete pozvani da vijećate i odlučite o vladinoj zakonskoj osnovi glede preobraćanja u mjeru i težu metričnu mjernih i težnih stavaka što dolaze u sada postojećim pokrajinskim zakonima, te i o točkama glede uzimanja na se sa strane države robijašnica i popravnica, što ću imati čast da Vašem Predsjedniku dostavim.

Vaša izkušena djelatnost namijenjena blagostanju ovoga naroda naći će svegjer kod Vlade najbrižljivu podršku, kojoj se uzdam da ćete Vi odvratiti Vašim povjerenjem.

Čast mi je prikazati Visokom Saboru kao Vladina povjerenika za ovog zasjedanja namjestničkog savjetnika i saborskog zastupnika D.r. Antonietta.

Evo dnevni red za prvu saborsku sjednicu:

Izvešće zemaljskog Odbora o ovjerovljenju izbora zastupnika trgovačko obrtno Komare zadarske D.r. Krsta Kovačevića, zastupnika veleposrednika bivšeg okružja splječkog D.r. Luja Nutrizio i D.r. Andrije Kruševića.

Izbor odbora finazialnoga, molbeničnoga i o pregledu rada zemaljskog Odbora.

Prvo čitanje vladine osnove zakonske o preobraćanju metrična sustava u mjeram i tegljini naznačenim u pokrajinskim zakonima.

Prvo čitanje računa godine 1874 sljedećih zaklada i uprava: a). zemljodjelne b). Mamuline c). iznemoglih vojaka d). gluho — njemih e). Mirovine činovnika pokrajinskih.

Prvo čitanje računa godine 1874 pokrajinske zaklade, školske pokrajinske zaklade, zaklade o mirovini učiteljskoj.

Prvo čitanje proračuna godine 1876 pokrajinske zaklade, školske pokrajinske zaklade i o mirovini učiteljskoj, o poljodjelnoj zakladi pokrajinskoj.

Izvešće zemaljskog Odbora da se izrazi želja č. k. Vladi o izvršenju zakona 30 Travnja 1823 o željeznica dalmatinskih.

Utoci protiv odluka zemaljskog Odbora: a). Simuna Lokaša za da se povrati na službu općinsku; b) Ivana Karara da mu doprivedu zavod Trogirski isplati zapis t. 1000 ostavštine viteza Ante Mauretića.

Izvešće zemaljskog Odbora o predloženoj promjeni sjela Orebičkog kotarskog suda.

U četvrtak bila je urečena prva Saborska sjednica, ali nije se mogla držati s nedostatka zakonitog broja članova. Ne govoreći o mnogim članovima manjine, kojih nije bilo, na poimeničnom pozivu po gosp. Predsjedniku učinjenom od 27 članova većine odgovoriše samo 14. Njih 13 još nije došlo u Zadar.

Mi se nadamo da će se popaštiti; jer je osobito dužnost zastupnika većine da se na svojem mjestu na vrijeme nagje. Manjini odsutnost može služiti kao stranačko srestvo; u zastupniku većine odsutnost se ne može opravdati niti sa stranačkog obzira. Ko nije voljan da svoju zastupničku dužnost potpuno ispuni, taj neka se zastupničke časti odrekne. U Sabor, gospodo!

Politički pregled.

„Prov. Corresp.“ donosi članak pod naslovom: „Carski posjet i mir“, koji smo već u kratko spomenuli. Prije svega konstatira se u tom članku, da Njemačka, kao i prije tri godine, hoće mir, a svaku tugju težnju za poremećenjem mira, da će osujetiti oslanjajući se na vlastitu svoju često dokazanu silu i na zajedništvo politične volje i težnje sa svojimi najmoćnijim susjedi.

Prigodom posjeta ruskoga cara donosi „Vos. Ztg.“ poduži članak, u kojem veli, da si neželji rata ni Francuzka, ni Italija, a od strane Rusije i Austrije da se takogjer ne treba niko bojati poromećenju mira. Njemačkoj nemože doći na um, da sada navali na Francuzku, jer bi se ovakovom politikom lišila svojih dosadanih saveznika. U položaju samom nema dakle povoda kakovu uznemirenju, ali u osobah. Megju ovimi, da se najviše plaše Bismarka, koji da zauzmiđe isto

stanovište kao prije Napoleon III. Njega smatraju najvećim neprijateljem mira i neda se tajiti, da se u istinu čini, da je ono, čim ga mnogi drže.

Njegov upliv na novine poznat je a one su baš počele uznemirivati javno mnijenje svojimi članci proti francuzkom vojničkom zakonu i proti Belgiji. Do sada nije bilo još ništa učinjeno, da se javno mnijenje, na toliko uzrujano, opet umiri. Tomu bi se pružila državnomu kancelaru najbolja prilika u saboru, premda nije saboru zadaća, da se neposredno bavi s vanjskom politikom. Megjutim knez je Bismark koješta govorio, što je još više uznemirilo svijet. Sastanak ruskoga cara s carem njemačkim nije, kako „Voss. Ztg.“ misli, dovoljno srestvo, da se uzmogne povratiti prijašnje povjerenje. To da dokazuju i prijašnji sastanci careva.

Povodom pobjede talijanskoga ministarstva kod rasprave o crkvenoj politici vlade, piše „Opinione“, da nije nikada dvojila o pobjedi vlade, ali da će ljevica sve svoje sile napeti, samo da opravda pred zemljom i pred Evropom politiku ministarstva, tomu se nadala nije. Tako temeljito da nije mogla ni desničica braniti ministarstvo. Ljevica je prigovarala ministarstvu, da vregja zakon o garanciji i da bi se rado pomirilo s vatikanom, a uz to da goji takogjer natražnjačke težnje, ali svojim držanjem tečajem rasprave kompromitirala se je pred javnim mnijenjem Italije kao i inozemstva.

„Gazzetta d' Italia“ pripisuje veliku važnost ovoj pobjedi sadanjega ministarstva. Opozicija nije sama znala, što hoće. Jedni su zahtijevali, da se strogo vrši zakon o garanciji, a drugi, da se promjeni ili posve ukine. Ali vlada dokazala je opet poslije četiri godine, da se hoće strogo držati zakona o garanciji od 13. svibnja 1871., ona je potvrdila onu talijansku politiku, kojoj je svrha, da se država posve odcijepi od crkve. Nekoji časopisi tvrde, da su mnogi članovi ljevice ostavili sabornicu prije glasovanja, samo da ne trebaju glasovati sa svojimi sudrugovi.

„Presse“ piše, ali nejamči za istinitost vijesti, da se je sultan posebnom brzopjavkom zahvalio Nj. Veličanstvu, austrijskomu caru, na „odličnom“ dočeku, što je u dio pao bosanskomu guverneru pri njegovu dolasku u Dubrovnik. Sultan da je ujedno očitovao nadu, da se neće u ničem poremetiti odnošaji mimogrednima zadjevicami. Sultanu je mnogo stalo do dobrih odnošaja megju Austrijom i Turskom, a vladi njegovoj naloženo je, da i u buduće goji prijateljske odnošaje megju obadvima državama. Bosanski guverner, Der-viš paša, javio je sam sultanu, kako ga je Franjo Josip i pratnju mu u Dubrovniku ljubezno primio.

O odnošaju megju Njemačkom i Francuzkom izjavio se državni kancelar, knez Bismark, toli jasno i odlučno, da se tom izjavom oprovrjavaju sve agresivne težnje vanjskoga ureda proti Francuzkoj. Kako smo već javili, upotrijebio je Bismark u tu svrhu prispodobu s Kulmanom, koji je, kao što je poznato, zatvoren radi atentata na državnoga kancelara. Nu knez Bismark htio je valjda tom prispodobom samo kazati, da Njemačka može čekati i da joj ne treba prenalagati se.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Iz Grblja, 13/1 Maja.

Čitao sam u Vašem Listu br. 36 gdje megju ostalim kotarski dopisnik kaže kako je trudno opisati priček kotarski uz uzhićenje narodu ali se ovome može pridodati i to: da ne samo kotarski, nego i sviju općina koje su sreću imale vidjeti i pratiti Velikog Svoga Cara i Gospodara kroz svoje središte. Sjajnosti svećane koje su se Nj. V. odavale u svakoj Općini kao i u mnogim općinskim odlomcima moguće je, ali čućenja i ono što oči pokazivahu da bi srce rado izreči nemoguće je opisati; a o tom se je najbolje uvjerilo N. V.

No kad svaki po štogod predstavlja i dopisuje o svom ponaosobnom pričeku, daj da i ja koju prošlovinu, i priček ove općine koliko toliko opišem.

Kad je N. V. pri povratku iz Budve dana 6 Maja po r. u 8½ sati iz jutra stupilo na megju ove općine t. j. na mjesto zvano Prijedor, tu ga je dočekao gospodin Načelnik Vučetić pod zelenim slavlukom, a sa jedne i druge strane carskog puta u dužini od ½ milje naoružanih 750 momaka u struci vojenog reda sa zastavama carskim i trobojnim. Dočim je N. V. stupilo kod slavluka gosp. Načelnik izgovori mu ove riječi:

Svjetla kruno! Najviša radost koju u mom životu doživjeh jest današnja, a to što toliko bih srećan, da sa narodom ovim koga zastupam mome Caru i Gospodaru mogu uzkliknuti: „Živio Frane Josip I.“

Za tim uz trikratni živio počeoše gruvati prangije sa obližnjih mjesta Prijedora i Gnjilišta. N. V. izmegju postavljene dvije narodne oružane glide lagano je išlo motreći na red i nošnju oružanika čak do izlaska na drugom kraju; a onda kotarski Poglavar Vitez Rendić uskupa sa gosp. Načelnikom na nekoliko koračaja pred N. V. uz neprestani tutanj prangija produljiti dalje putovanje k općinskoj dvorani, koja se nalazi pokraj istog puta vodećeg od Budve do Kotora. Općinska dvorana i tu nalazeće se kuće izkičene su bile do najboljeg reda, a pred dvoranom bio je drugi krasni veliki zelenovrstni slavluk po kom su se vijale zastave carske i trobojne. A spred i straga slavluka u dužini od 60 koračaja mjesti zlatotkani i svileni čilimi u razlučnim bojama prostrog cvijeća. Napred od slavluka u dva reda stajale su 36 malih djevojčica u narodnoj nošnji sa malim kotarčićima u ruci punim cvijeća, i dočim je N. V. blizu doprio, odjahalo sa svoga konja, i netom je megju djevojčice stupilo, počelo je po Njemu sa obje strane, kao mana s neba u pustinji na Mojseja, padati cvijeće uz gromoviti narodni uzklik živio sa pratnjom Carske himne školskih učenika „Bože Živi“. Pri slavluku pričekalo ga je općinsko Vijeće i svećenstvo, a gospodin Načelnik pod slavlukom pričekao ga sa ovim riječima:

Vaše Veličanstvo, premilostivi naš Gospodaru! Pri naiznamentitijoj ovoj epohi, u kojoj pučanstvo Boke-Kotarske bi sretno po svojem tijesnim i krševitim predjelima gledati, predusretati i pratiti preželjenoga svoga Cara i Gospodara i narod ove općine pri radosnom ovom pričeku postade srećan da u sredini svojoj kroz prestavnitvo svog općinskog Vijeća i Svećenstva najpokornije izrazi i ukaže Vašemu Carskomu Veličanstvu svoj podanički poklon, svoju podaničku vjernost i svoju gotovost svagda i u svako vreme kada bi potreba V. V. bila za obranu Presvjetlog Vašeg Prestola, Vašeg Sjajnog Habzburskog Dvora i Vašeg Carskog Velikog Imena, i krv svoju proliti. Pri čem za dokaz takova čućenja kliče Vam malo i veliko: Živio Frane Josip I Naš Premilostivi Car i Gospodar, Živio Nj. V. nasljednik Rudolf.

Na ove riječi N. V. sa kratkim govorom udostojilo izraziti svoje uvjerenje i blagonaklonost spram naroda ovog a za tim sa nekoliko osoba po nekoliko riječi progovoriti.

Pri ovim trenucima mojim sam očima u velikoj onoj masi naroda koliko muškog toliko i ženskog primjetio, gdje muogim od radosti suze niz obraze lete. Zatim je N. V. stupilo u učionu gdje ga jedan osmogodišnji učenik predusrete sa ovim pozdravom:

Svjetla Kruno

Brda se lome, igraju gore
Pjesne se po svuda milinom hore;
Prsa nam buhte s odzivom što ste,
Sretno nam došli Veliki Goste;
Uzklici naši nose Vam dare
Živio nama premili Care.

Iza toga sljedovao je izpit na kom je N. V. izjavilo svoje zadovoljstvo. Po tom uz silnu tresku prangija sa stiju obližnjih mjesta, uz djačko pjevanje Bože Živi, uz neprestani narodni uzklik Živio krenu nam Veliki naš Gost i Gospodar na dalje putovanje trgjavu Trojici, ostavljajući za sobom divne i velike nade i uspomene kod naroda ovog. Kod trgjave Trojice pratnja našijeh oružanika uz veliku pučjavu pušćanu pozdravi svoga Cara i Gospodara, koji se već bijaše uputio trgjavu Gorazdi; a malo

dalje od te tvrđave na granici Austrinsko-Crnogorskoj uz vojničko defiliranje od tri bataljona priče-kaše ga Crnogorski vojnici pod upravom predsjednika Senata gosp. Boža Petranovića.

Kuti, 4 Maja.

Bivalo je trenutaka u životu našem, ali trenutka ovakova, kao što je večeri četvrtoga ovoga mjeseca, nikad doživili nismo. Ovoga dana u 5. sati po podne, stiže nam dični vladalac naš u naš najbliži komšiluk na Meljine, i mi u prolazku vladaoца našeg, kao svakad vijerni i odani podanici, pozdravimo ga pucnjavom prangija i pušaka do doba osvetljenja, a kad je došlo doba osvetljenja, na obali morskoj priugotavljeni slavoluk, oko 8 sati, sav je u osvetljenju plamtio, da je bila milina gledati. Ognjevi i buktinje narodnje od tako zvanih „zubalja“ sprovodile su veličanstveno osvetljenje tako, da se mnogi divio uzoru svečanosti naše.

Koliko se spremalo da osvjetljenje bude što sjajnije, toliko se nije zaboravilo ni na razdraganost drugu, koja će u sebi nositi i druge pojmove o epoki i svečanosti našoj. Ovaj dični pojam dao je povoda našem rodoljubnom g. paroku Jovanu Šariću, da po povratku svojom seosko-općinskom braćom kao deputacija od Njegova Veličanstva, pozovu na večeru, u počast spremijenu ocu i gospodaru našem pozovu na istu dičnog i rodoljubivog našeg narodnjaka i brata, g. Stefana Ljubišu, koji se rodoljubno i odzva, sa svojim prisustvom na pomenuta večeru. Na pomenutu večeru bio pozvat i dični naš rodoljub g. načelnik Gjorgje Vojnović, i on nas je kao i g. Ljubiša udostojao svoga prisustva, sa svojim g. tajnikom Jovom Nakičenićem, općinskim lječnikom, vojničkim lječnikom sa lazareta, g. profesorom škole nautičke, gospodinom činovnikom porezkog ureda, jedinim činovnikom suckim, g. apotekarom Erceg-Novskim i t. d.

U ovako brackom društvu, provelo se do blizu pola noći, pjevajući i zdravice nazdravljajući. Prvu zdravicu nazdravio je naš čestiti rodoljub g. Ljubiša Njegovom Imperatorskom Veličestvu, a naš sveštenik J. Šarić nazdravio je dičnom našem rodoljubu g. Ljubišu; još je bilo rodoljubnih mnogo zdravica, sve u smislu rodoljubja, sreće i narodnjeg dobra i napredka njegova.

Ova svečanost, što je bila ovakova i ovako sjajna, mi smo dužni upisati u zaslugu g. Jovana Šarića, i to ne samo kao narodnjem žarkom patriotu, već kao i jednom od izvrstnih narodnih spisatelja; jer koliko se i koji rodoljub zauzima za dobro narodnje i narodni napredak, toliko ni on u tome ne izostaje. Škole naše je Šarić g. obogatio sa svojim umotvorom, i on će ih trudom svojim u mnogome unaprediti. O ovome ima se uvjerenja riješenjem pokrajinskog školskog vijeća zadarskog, koje je sa visokom pohvalom ocijenilo g. Šarića dva djela tako važna za školsku sistemu i nastavu, da važnija biti nemogu, i to po glasu navedenog pokrajinskog zadarskog školskog vijeća, kome neka je vijećita slava i priznanje, kad umije cijeliti djela valjavih ljudi za sreću i napredak naše mladeži i prosvetnog napredka, o čemu žudi i dično srce našeg previsokog vladaoца, samo nek je naš narod sretan, a budućnost njegova što naprednija, na čemu nek mu je vijećita naša blagodarnost i sinovno priznanje.

Dosta je bilo vremena, te smo bili robovi ne prirodnih naših gospodara; sad neka je Bogu i našem dičnom vladaoцу hvala, da ćemo biti slobodni sinovi zemlje i našega gospodara, za koga smo svakad spremni sve, samu našu krv žrtvovati.

Bilo je vremena, kad se nešto ovako onako govorilo za braćom našom, ali od sad Rodić nam je sa ocem našim i dičnim našim gospodarom sve i sva, (nikoga drugog ne vregajući); Ljubiša, on nam je i brat i prijatelj naš, pa uzanj svakad stojimo, pa a ma ko šta zborio i govorio, ovo je naše svakad bilo uvjerenje ovakovo, i ovo svakad ostaje, kao i to, da i srcem i dušom ljubimo svoga vladaoца i našega namj. Rodića, koji je u mnogim i premnogim prilikama zasvjedočio, da nam hoće dobro.

Naši su neprijatelji mnogo koješta onamo zborili, ali se sad jasno pokazalo, ko najviše ljubi dobrotvora svoga, kao što je vladalac naš, neka bi ga Bog duga i premnoga ljeta poživio, za sreću našu i cijelokupnog naroda njegova. Živio nam duga i premnoga ljeta!

Erceg-Nov, 7 Maja.

Njegovo Veličestvo, naš premilostivi Car i gospodar iskreao se na Meljini jutros, koja u osvetljenju ništa manje nije pokazala uzora i ushićenja od drugih mjesta, a tako i manastir Savina kao i selo Kuti, pokazale sve troje svoje žarke oduševljenje. Meljina, Savina učiniše osvetljenje, kome se ima svak diviti. Kuti kao i Savina razne sa imali pripravnosti za uveličati svečanost. Narod oduševljen svečanošću, u počast visokog gosta, davao je sijajnu večeru od više rečenih jaguica; na večeri je bilo više odlične gospode; neki su bili na večeri od svite Njegova Veličestva. Meljina je bila za tri večeri sijajno osvjetljena, kao što je bio i manastir Savina okičen mnoštvom osvjetljenja i transparenta. Erceg-Nov bio je najsvečanije osvjetljen, divno iskičen, da nije ni samom Kotoru mjesto ustupao. Dični naš g. načelnik Vojnović podpuno je u svemu opravdao narodnje prestavnništvo; na obijedu kod Njegova Veličestva bio je on i dva brata manastira Savine i to: g. Joanikije Avramović i g. Miron Petranović i t. d.

Čujemo da je Njegovo Veličestvo bilo u svemu zadovoljno dočekom, što nas pobuđuje tome se radovati. K mnogome zaslužuju Novljani dične pohvale u dočeku previsokog našeg gosta, oca i gospodara.

Sretni smo pak, što je u svoj Boki kao i kod nas bio u svemu dični poredak. Koliko smo bili prisutni u mnogim prilikama, imamo uvjerenja, da nam je g. Vojnović u svem dično prednjačio, a svojom besjedom osvjetljao obraz, na čemu, nek mu je naša hvala i duboko bracko priznanje.

Radovali bi se, kad bi nam se i još kakva ovakova prilika ukazala, pa da uvjerno i još koji put nekoga i neke, da smo mi oni, koji neznamo lažljivo laškati, već srcem samo ljubiti onoga, koji je dostojan ljubavi, a ne da govorimo „mile lale“, a ovamo otrov u sreću da nosimo kao neko dragi.

Bokeški je narod do sad bio svakojak, a sad je on dijelom pokazao, da vladaoца svoga koliko i koji narod krunovine Njegove on ga zna ljubiti i poštovati, pri čemu je svakad bio, pri tome i vijećito ostaje, u slavu i zdravlje gospodara njegova.

Из Котора, 21 Априла.

(Ф. Р.) Његово Величанство желећи учинити смотру на Беново, гди је маневра солдата била, дигло се у шест сатих, те је на седам, праћен многобројним народом, бароном Родићем, генералом Јовановићем, изишло и прегледао војнике, а после се у двор вратило.

У 10 сатих очекивао се са Цетиња Књаз Никола I. са својом свитом, који је намјерио поздравити сусједнога Цара Франца Јосифа I., услед чега је на црногорски пазар изишла војена банда, и трупа солдата са аустријском заставом, на челу које је био Генерал Јовановић, са своја два ађутанта, гди је све житељство града изашло, и сви гости из приморја и других околина да виде Књазу Црногорског, и толико се слегло народа да је читави равница пред градом Котором до Каница пут Црне горе испуњена била. Књазу предсрешу генерал Јовановић, црногорски чиновници, свештеници, професори, богослови и многа отмјена лица са жпвио Књаз! а даље читави народ поздрављаше Књазу са бурно живно са којима је уклесима праћен био, бандом војеном, групом солдата до његова палата гди је са својом свитом у 12 сати и одејео. После пол сата учинио посјету Његову Величанству Фрању Јосифу са својом свитом, а на један сат после подне одвратио је Цар посјету му те се пол сата код кнеза Николе задржао.

На три сата ишао је у римску-цркву С. Трифона, гди га је марица дочекала, а после је дошао у православну цркву С. Николе, гди га је пред црквом српска гарда у величанственом поздраву дочекала и цркви спровела, која поздрављаше Цара са надписом величанственога изгледа окићеним бршљаном и лаворовим вјенцима са 24 велика торца испред цркве, на којој више вратих стојаше у оквиру изрезано:

„Спомен овај православне катедралне цркве слави милост и великодушје Цара и Краља Фрања Јосифа првога.“

Унутра у цркви стојаше дивни и величанствени богато израђени царски трон, у кујелу два анђела држаху круну поред порфире, испод но-

гу застрта кадифа, на крајевима које стојаху бокећи цвијећа, а по средини цркве стојаху у два реда 20 тораца великих, обмотаних са тробојним пантљикама по средини којих стојаше разасрт богато израђени ћилим, куда ће Цар к трону на своје мјесто доћи. На вратима га дочека Епископ преосвећени Г. Герасим су 8 свештеника и дјаконом, који га поздраве са српском бесједом:

Ваше Величанство пресвијетли владаче!

Видећи вашу велику милост коју сте указали према Бокезком народу са вашим долазком, немогу пропустити да вашем Величанству, пресвијетла круно, у име свега народа као пастир својега стада не благодарим; зато ваше Величанство будите увјерени о нашој искреној оданости, који се особито радујемо долазку Вашему, и будите благословени од преблаготворца, што нас са долазком обрадоваште, те Вас народ са уклесима искрених осјећаја предусрета, и света православна матер црква вапије: „осана во вишњих, бдагословен буди во име господње.“

На бесједи овој Цар се поклати, и са Г. Петрановићем спроведен у олтару уђе, гди се пред светим престолом поклати, и прекрсти пољубивши пријестол, и врати се на царском трону, а цјевачко друштво Јединства под управом Г. Шпира Огњеновића цјевало му је у дивној хармонији „химну царску“ на узвишеном баладуру у цркви, после чега је учињено молебствије које се са многаја лета окончало. При трону га је предсурео епископ Ђерасим а допратио га до вратих цркве спровођен свештенством и великашима своје свите, гди га је српска гарда поздравила и народ са живно орећи се кроз читави град Котор. После је ишао у Гимназију и у друге мање заводе, а на пет сати био је сјајни ручак, на којему је била Његова Свјетлост Књаз Никола I. и његова свита великодостојници црногорски, којима је пред дворцем банди свирала.

На шест сати приређивала се величанствена илуминација, у Котору, на бродовима, врховима залива Которског, на бедемима, и свијема крајевима који су подигнути у заливу Которском, што више и на граници Црногорској било је по врховима освјетљење.

Са овим је Котор највише показао се, као и са славолуком, који бијаше окићен са три хпљаде свијећа у разноцвијетним висећим луминима. На сред пута к тврђави Врмца бијаше вјештачки израђено од дасака у дужини 24 стопе Ф. Ј. I. више којега надписа свијетлијаше се звијезда, која означаваше долазак царев, који се у Боки појавио као сјајна звијезда.

Кнеза Николе I. пароброд, које га је даровао Цар руски, држао је величанствену илуминацију, а тако исто и сви вапори који у заливу стојаху, по свијема конопима, и од једног краја преко два велика арбула до другог краја вапора свијетлили су разноцвијетни фериали, а народ је почео са биљетима у пароброде улазити да кроз которски залив, са Царем и Кнезом освјетљење гледа.

Народ је био у „Адрији“ и „Луциферу“, а Цар са Кнезом и њиховима пратњама у „Мирамару“, који је у седам сати кренуо на прошетњи, којега је пратило которско грађанско до пароброда поред „дивног рајског славолука“, при којему је свирала банда, а друга је уз пароброд царски у дивном горећем накиту пловила и свирала, одоклен је са риве которске на хиљаде разнобојних ракета паљено било. Читави град Котор горијаше у разнобојним огњевима, тако исто бедеми града, околина црногорска, која наквечено лежи више града до Ораховца, са које су паљене ракетле и огњеве, које се показиваше „чудесни појав у небу“, на високој даљини, а у разним бојама, и пловили смо кроз которски залив, гди се на простору морског залива показиваху разнобојни огњеве, кроз које пароброди пловијаху а народ непрестано са свију крајева поздрављаше са живно.

У Доброти црква Света Матије особито се диковала са накитима освјетљена, гди се различне боје показиваху, тако исто, Муо, Прчан, Доброта, Ораховац, Столив, Цераст до Верига и Рисна, све је у разноцвијетном освјетљењу пламћено, које у крашаваху огњеве по свијема врховима залива которскога.

На према Рисну, идући натраг граду Котору;

najviše je zanimalo osvjetljenje u Stodivu, koje je bilo izraženo na sred brda sa velikim gorećim писменима Ž. F. J. Живно Франц Јосиф, koje je и Његово Величанство занимало.

Партикуларно понашање могло се виђети, не само од которских чиновника, него и од стране царских великаша, при поздраву Кнеза Николе Петровића и његових војвода који га окружаваху, из чега се увиђају тврди одношаји између Аустрије и Цригоре, који је један доказ лијене будућности овога народа.

Котор, 22 Априла.

Пошто се Цар увјерно о оданости овога народа, и прегледао његово стање, у трећи дан на четири сата после кад се Кнезом Николом поздравно, пошао је из Котора, праћен многобројним народом, војницима и бандом, те кад је у пароброд ушао, почели су пуцати топови са бедема града, и са војених бродова сто и један метак, и тако се војници и банда врати пред двор Кнеза Николе, који је на пет сати са великом свечаношћу отишао био и на пут се за Цетинје кренуо.

Domaće.

Sua Maestà l'Imperatore si è graziosissimamente degnata di accordare agli abitanti dell'isola Vergada per la costruzione di una cisterna fior. 150; alla fabbrica della chiesa di Selve per l'acquisto di alcuni oggetti necessari alla chiesa, f. 100; ad una petente una sovvenzione di f. 200.

Per tutti gli scritti di saluto e di omaggio, nonchè per le altre produzioni letterarie rassegnate a Sua Maestà l'Imperatore, durante il Suo soggiorno a Ragusa, viene per ordine della Maestà Sua espresso il sovrano ringraziamento.

„Glas Crnogorca“ piše o putu Njeg. Veličanstva po Dalmaciji i kao sjajan dokaz, koliko je bilo Nj. Veličanstvo prijatno dirnuto počašću ukazanom mu od crnogorske vojske, navagja brzojavku, što ju je sam car, došav u Kotor, odpravio crnogorskomu knezu, Nikoli.

U toj brzojavki zahvaljuje knezu, što mu je dao priliku, da pozna valjanu vojsku crnogorsku, i što ga je počastio knez svojim posjetom u Kotoru. Car uvjerava kneza o svojem prijateljstvu i privrženosti.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“.

Buda-Pest, 22 maggio. Gliery comunica alla Camera aver l'Imperatore stabilito la chiusura della sessione pel 24 di questo mese, ed all'uopo aver delegato il presidente dei ministri come suo Commissario. L'affare della Ostbahn fu demandato al governo coll'incarico di prendere le necessarie misure ed apparecchiare le proposte relative per la riapertura della Dieta.

Berlino, 22 maggio. La Camera dei signori prese in seconda lettura la legge sugli articoli 15, 16 e 18 della costituzione e l'approvò con 68 voti contro 25, e prese in prima lettura la legge sui conventi come fu formulata nella Camera dei deputati.

Brusselles, 22 maggio. La notizia d'una imminente crisi ministeriale nei circoli governativi è posta in dubbio. La notizia del „Dailytelegraph“ che l'ambasciatore germanico a Brusselles avesse chiesto dal governo belgico la proibizione delle processioni è priva di fondamento.

Književnost i umjetnost.

U sjednici filologično-historičkoga razreda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, držanoj dne 5. svibnja, čitao je pravi član Armin Pavić raspravu: „Ivan Tomić Mrnavić te Antun i Faustiu Vrančić“. Spomenuši literaturu, što je imao o Mrnaviću, reče akademik, da mu najvećma poslužiše velikom pripravnosti na porabu ustupljeni istodobni spomenici Ljubićem sabrani, kojimi bi mogao, te je o Mrnaviću mogao dodati novih vijesti, a i u dosadašnju građu u tom predmetu uvesti sistematičan red i pregled. Mrnavić rodi se g. 1579. u Šibeniku od siromašnih i preziranih roditelja. Rad svoje marljivosti i darovitosti bude g. 1602. primljen kao alumnus u sv. Nazarensku kuću u Rimu. Brigom ježuvita posta Mrnavić u velikom boju među katoličkim i protestanskim svijetom i u oštrom sukobu među Pavlom V. i Mlečani gorljiv pristaša Rimski, pak s toga i bijaše s one strane obsipavan velikim odlikovanjem a s ove susretahu ga isto takim preziranjem. Živuo u Italiji za ono vrijeme stagnacije svakoga duševnoga napredka, nije u Mrnaviću bilo toliko genija, da bi se bio vinuo iznad kruga oko sebe, ali u ovom krugu prigrio je zadaću književnika tolikom revnošću, da ga s te strane ide velika hvala. Poslenost Mrnavića tolika je, da mu život njegov možemo podijeliti u četiri dobe: 1. Mrnavić u Šibeniku, 2. Mrnavić u Rimu, 3. Mrnavić kanonik u Šibeniku, 4. Mrnavić opet u Rimu. U drugu dobu padaju Mrnavićeve radnje: De Illyrico Caesaribusque illyrieis (1603); u treću: Život blažene divice kćeri Bele kralja Ugarskoga i Hrvackoga (1612), Žalosnoskazje Krispa cesara (1614), Oratio habita in funere Fausti Verantii (1617), Vita Berislavi (1620); u četvrtu: Oratio in adventu F. Molini (1623.), Život Magdalene Budrišića (1626.), Iztumačenje nauka kršćanskoga i protuženje pokornika radi smrti Isusove (1627), Unica gentis Aureliae Valeriae Nobilitas (1628), Sacra columba capituli Romanicensis ab imposturis vindicata (1629), Regiae Sanctitatis Illyricanae fecunditas (1630). Osmanščica (1631), Indicia vetustatis et nobilitatis familiae Marciae vulgo Mrnavitiae (1632) S. Felix episcopus Spalatensi urbi vindicatus (1634), Della venerabile serva di dio Magdalena Badrisich (1635), Pro sacris ecclesiarum ornamentis et donariis (1635). Vita beati Augustini (1637), Za rukopisno djelo: Discorso sopra il priorato della Vrana ne zna se kada bi sastavljeno. Spominju se još dva djela Mrnavićeva: „Vinea Domini in Illyrico“ i „Acta Marcelli pontificis“. Svim ovim djelom jest svrha; slava asketičnoga života, pri čem je hvale dostojno, što pisac svojim načinom slavi svetce i mučenike rodom Ilire i Hrvate. Jedina „vita Berislavi“ izlazi iz toga kruga, nu radi toga djela pada na pisača sumnja, da je u njem okrao spise Vrančićeve. (Tu akademik u kratko radi saveza spominje život i djela Antuna Vrančića, koji je takogjer pisao „vita Berislavi“ tako i život i djela Antunova sinovca Faustina, koji je g. 1517 uzeo Mrnavića u svoju službu.) Sadržaj, te mnogo elegantnija latiniština vitae Berislavi nego što je u ostalih Mrnavićevih spisih govore mnogo u prilog one tvrdnje, nu ima opet razloga uzimati, da Mrnavić nije barem onako bezstidno uzeo Vrančićevo djelo pod svoje ime, kao što o njem Fortis tvrdi.

Jedan taki razlog jest osobitost piščeva, s kojim se u tom djelu sretamo, što želi, da bude rogjak Berislavića. Ta osobitost slavohlepna muža postaje u kasnijih njegovih djelih mahnita, a u „Osmanščici“ i u „Indicia vetustatis gentis Marciae“ prava bjesnoća: pisac hoće da u njegovih žilah teče krv Nemanjića, Matije Korvina, Jurja Skenderberga, čak i Rimskih Marcia! I u Osmanščici lebdi pjesniku svrha vjerska a ne umjetnička. U toj tragediji nema od dramatičnosti ništa drugo nego forma dialožka, nu napram suvremenim Dubrovačkim dramam, odlikuje se ljepšim predmetom, koji je sadržajem. Taj predmet je onaj isti, koji je sadržajem Gundulićeva Osmanu. Za čudo je, što Gundulića epos i ta drama Mrnavićeva ne padaju iste godine, a vidjeti je, da jedan pjesnik nije za drugoga znao. Osobito nam je žaliti, što nam se od Mrnavićevih radnja oko štampanja glagolskih knjiga u Rimu nije ništa sačuvalo; njegovo nastojanje u tom poslu bijaše veoma znamenito! Umro je Mr-

navić u Rimu g. 1639. Gdje je zakopan, to se ne zna. Za čudo je, što se to ne zna, kada znamo, kako ga za života odlikovahu: bijaše kanonik Šibenički, rimski protonotar, papinski legat, zagrebački kanonik, reformator ilirskih knjiga, rimski počastni gragjanin, biskup basanski.

Po predlogu filogičko-historičkoga razreda zaključila je jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti sakupljati gragju za sbornik grčkih nadpisa, koji se nalaze i nagju u našoj domovini. Ona će ove nadpise najprije u svojim spisih priopćivati, te onda pristupiti s vremenom k uregivanju njihovu u pomenutom sborniku.

Ali da ova akademija uzmogne taj mučan i dugotrajan posao čim uspješnije obaviti, nuždu joj je potpora kako oblastih tako i pojedinih rodoljuba. A ta se podpora sastoji poglavito u tom, da se ovoj akademiji nepočasiv časa prijavi, čim se onakav spomenik ili starina ove vrsti nage, i da joj se ide na ruku, kad bi ih ona dala bud animiti, bud dovesti u zemaljski narodni muzej.

Kako bi svaki pojedinac znao, na koga se imade obratiti, ako mu je neposredno općenje s ovom akademijom ili s narodnim zemaljskim muzejem tegotpije, drži akademije za shodno, da ovom prilikom priopći častna imena gg. povjerenika narodnoga zemaljskoga muzeja u Dalmaciji:

U Blatu: Ostoić Franjo; Budvi: Derocco Nikola; Cavtatu: Vragolov Gjuro; Drnišu: Milić Vinko; Dubrovniku: knez Pučić Rafo i prof. Budmani Petar; Kninu: dr. Monti Lovro; Korčuli: dr. Arneri Rafo; Kotoru: Zore Luka; Metkoviću: Gabrić Josip; Mljetu: Peš Luka; Muću: Granić M. J.; Rabu: (†) Gurato Ivan; Risnu: Czerwenka Vjekoslav; Sinju: Matas A. K.; Skradinu: Šimonić Šime; Spljetu: prof. Glavinčić Mijo, Alačević Josip i Bigoni Julio; Starom gradu na Hvaru: Ljubić Ivan, Ijekarnik; Trogiru: Skačerna Niko; Visu: Zanella Apollonio; Zadru: dr. Danilo Fr. i Šimonić Ante; Zavojanah: Kadčić Peko Petar.

Književna vest.

Изашла је из штампе шеста свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст. — „Трпеп спасен“. Роман у три књиге од Јане Игњатовића (друга књига, продужење). — „Сирота Бапаћанка“ од Буре Јакшића. (Продужење). — „Вереница.“ Црта из народног живота од Мила. (Свршетак). — „Манастири и цркве у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић (продужење). — „Нови српски сребрни новци“. — „Микл Анђело Буонаротта“. (Свршетак). — „Карловац“. — „Серешански обербапа“. — „Руска сељачка кућа и мисирска зграда на светској изложби у Бечу.“ — „Слике из Италије.“ — „На Дунаву од Пасаве до Беча.“ — „Библиографија“.

Слике. — Карловац. — Серешански обербапа. — Руска сељачка кућа на светској изложби у Бечу. — Мисирска зграда на светској изложби у Бечу. — Слике из Италије: Улазак у плаву пенину на острву Капри. — Петрова црква у Риму. — Нови српски сребрни новци. — На Дунаву од Пасаве до Беча.

Свеске које су до сад изашле, могу се још добити. Цена је листу на годину 6 фор. а. вр., или 72 гр. чарш.; на по године 3 фор. или 36 гр. чар. а на четврт године 1 фор. 50 новч. или 18 гр. ч.

Претплату за Аустро-Угарске прима администрација „Србадије“ (Administration der „Srba-dija“). Wien, III. Ungargasse N.ro 2) а из Србије књишара Велимира Валожића. претплатници на по године добивају одмах премију: „Устанак Таковски“ год. 1815“, чим пошљу претплату за друго по године и 1 фор. или 12 гр. ч. за слику.

Različite vijesti.

(Četvorci.) U Cittadelli kod Padove rodila je nedavno nboga žena četvorke, tri dječaka i jednu djevojčicu. Svih je četvero zdravo. U siječnju rodila je jedna žena u Correzolli takogjer četvorke, dva dječaka i dvije djevojčice, te se ni njoj ni porodu nije ništa dogodilo. To je dakle u Mletačkoj u četiri mjeseca drugi slučaj.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pò godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod svije c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštane poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 42.

Zadar 26 Svibnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Londra, 25 maggio. Dalla radu-
nanza annua della società geografica S.
E. l'ambasciatore Beust ricevette le me-
daglie pei navigatori della spedizione
polare austriaca.

Nella camera dei comuni Disraeli
confermò che il governo della Gran-
brettagna ebbe trattative con quello
della Germania riguardo alle sue rela-
zioni colla Francia, soltanto però per
ovviare false interpretazioni e per assi-
curare la conservazione della pace.

Brusselles, 25 maggio. Secondo
annunzia l'*Echo*, il governo belgico pre-
senterà presto alle camere un progetto
di legge sulla punizione d'intenzioni
indeterminate a commettere un delitto,
se anche non vi sia alcun principio di
esecuzione.

Copenhagen, 25 maggio. Il re e
la regina di Svezia arrivarono qui e fu-
rono ricevuti e salutati dal re, dalla fa-
miglia reale, dal ministero e dalla rap-
presentanza della città.

Brusselles, 25 maggio. Il ministro
Majon annunciò nel senato il progetto
di legge sulla punibilità dell'offerta o
della proposta d'un grave attentato. Re-
lativamente allo scambio di note colla
Germania il senato passò all'ordine del
giorno approvando pienamente le vedute
del governo.

Nakon Careva Putovanja.

IV.

Na jednom mjestu u ovim člancima nije
moglo s manjim, da nam iz pera ne uteče
ime preuzv. Namjesnika bar. Rodića. Inače
smo mi o njem naročito premučali, jer smo
njemu u osnovi ovih razmatranja namijenili
osobiti članak.

Komu milo, komu nemilo Carevo puto-
vanje po Dalmaciji, svak jednim glasom spo-
vijeda, da je bar. Rodić to putovanje svojim
nastojanjem pospješio. Izjave iz samih ustiju
N. V. dokazuju, koliku je uslugu Svijetloj
Kruni on učinio, kada je djelovao da se Ona
na put odluči. Ali zasluge koje je bar. Ro-
dić za narod stekao, tek što su Carevim pu-
tovanjem nadopunjene.

Evo pet godina da bar. Rodić sjedi
Namjesnikom u Dalmaciji. On je postavio
osnovu svojoj upravi pomirenjem Boke, pa
onda sve svoje sile obratio da narodne rane
cijeli po svoj Dalmaciji. Za pet ovih godina
zauzdano je progonstvo narodnih sinova, haj-
dučija i razbojstvo utamanjeni, narodni jezik
podignut na čast, nauka raširena, poljodjel-
stvo potpomognuto, nove crste prokrcene, javne
radnje u velike pomnožene.

Ovakovi uspjeh njegove uprave omo-
gućio je narodu da pred Veličanstvom svoga
Cara i Kralja osvjetla lice. To je narod spo-
znao, pa to po ustima svojih glavara na Visu
bar. Rodiću i zasnjeđoćio, kada je njemu
javno, glasno očitovao svoje pouzdanje.

Nakon Careva putovanja, Carevim dičnim
darom ohrabren, narodnim iskrenim povje-
renjem pokrijepljen, stupa bar. Rodić u novo
doba svoje uprave u ovoj zemlji. Što je do
sada on narodnoga boljka promakao, mogao
je kadgod po svojoj uvjagjavnosti iz samoga
svoga ličnoga uvjerenja djelovati; odsada je
to postalo pravcem zdrave politike državne,
na kom se sretaju Svijetla Kruna i narod.

Ima političkih mušica, koje oblitaju, jedu
bi zavele za sobom bečku vladu s toga pravca.
Svijet najvoli suditi po uspjehu, a uspjeh je
dokazao za ovo pet godina, ako to svakomu
i ne prija, da je kolna cesta državnomu i
narodnomu napretku u Dalmaciji ona, koju
je utrō bar. Rodić. Ko bi nakon Careva pu-
tovanja svratio državna kola sa te ceste, ili
bi ih s jedne strane u ponor rinuo ili bi ih
s druge u blato zavalio. Od svjesne vlade,
neka se niko tomu ne nada.

Ci rincresce che il *Dalmata* abbia frain-
teso il senso di quelle poche linee, con cui
noi giorni sono annunziavamo le dimostra-
zioni che il Comune di Zara apprestò in onore
di S. E. il sig. Luogotenente, nell'occasione
in cui il Monarca lo onorava di un nuovo
segno della Sua Sovrana benevolenza.

Nè insinuazioni malevole verso i membri
dell'amministrazione comunale, la di cui at-
tiva operosità addimostrata a vantaggio del
paese nei pochi mesi della loro gestione fu
da noi i primi constatata, nè l'intenzione di attri-
buir loro un cangiamento politico, possono
riscontrarsi in quelle nostre parole.

Noi soltanto constataavamo con piacere che
anche l'amministrazione comunale della capi-
tale del Regno si era messa su quella via
moderata e conciliativa, che oggimai s'impone
a chiunque voglia trattare la pubblica cosa
nell'interesse del paese e non a sfogo di ri-
sentimenti personali.

Ci compiacevamo nel vedere come le e-
sagerazioni partigiane, che un tempo funesta-
rono questa provincia e questa città, vadano
sempre più scomparendo, e come si faccia
viepiù manifesta la tendenza a trasportare
le lotte di una volta sopra un campo più
pratico e più ferace di utili risultati, ove ne-
mici non s'incontrano e gli avversari non sono
che emuli.

Non ci erano quindi nè insinuazioni nè
rimproveri in quelle nostre parole. Ed oggi
stesso se dovessimo rimproverare qualche
cosa agli onorevoli amministratori del nostro
Comune, sarebbe che essi non trovano in sè
il coraggio di battere con risolutezza quella
via moderata e conciliativa che mostrarono
di prescegliere, e che un sarcasmo di un gior-
nale basti a renderli dubbiosi di sè ed a farli
volgere a metà lo sguardo indietro.

Di questa politica moderata noi, giudi-
cando dal suo programma, credevamo che an-

che l'*Avvenire* di Spalato si sarebbe fatto
campione, quantunque si fosse messo nella
questione nazionale su di un terreno esclu-
sivo. Il suo contegno di fronte all'Amministra-
zione provinciale dimostra pur troppo che ci
siamo ingannati.

Nè l'*Avvenire* però nè alcun altro potrà per
certo negare il progresso morale e materiale
della provincia sotto la saggia ed imparziale
amministrazione del bar. de Rodić, chè i fatti
sono troppo evidenti, a cominciare dalla sicu-
rezza pubblica ristabilita ed a finire colla fer-
rovìa che si lavora a Spalato e colle paludi
che si è in procinto di prosciugare alla Na-
renta.

In tale riguardo parlano chiaro le so-
lenni recepti manifestazioni di cui l'eco an-
cora dura nel paese, ed è di eloquente signi-
ficato il fatto che l'*Avvenire* stesso, quantun-
que voglia far opposizione ad ogni costo, sia
costretto ad andar in cerca di appigli, attri-
buendo ieri a colpa del bar. Rodić il caso
fortuito per cui l'Imperatore anticipò di qual-
che ora l'arrivo a Spalato e sforzandosi oggi
di far credere precaria la posizione del
bar. Rodić, quando appunto si festeggia la
recente alta soddisfazione dall'Imperatore di-
mostrata verso S. E.

In questo modo, però, non si fa politica
seria ed efficace; e solo nei risentimenti per-
sonali può forse trovare la sua scusa una
tale opposizione.

Ciò ci fa sperare che l'*Avvenire* vorrà
a tempo ricredersene, e che troverà anzichè
parole di biasimo parole di elogio per la cit-
tadinanza di Zara, che senza badare a par-
titi mostra di voler seguire quell'indirizzo
che viene imposto dal buon senso e dall'in-
teresse del paese.

Dieta dalmata

I Seduta dri 24 maggio

Il Presidente invita i dep. Ivelio e Milković a
fungere da segretari provvisori.

Vengono poi convalidati senza discussione le
elezioni del dep. Kovačević C., Nutrizio e Krušević.
Passano al relativo Comitato parecchie petizioni.
A segretari vengono eletti: Ivelio, Milković, Nu-
trizio, Tripalo, Bndmani, ed Alesani.

Nel comitato finanziario: Trigari, Arneri, Šu-
puk, Vojnović C. e Ristović.

Nel comitato alle petizioni: Kovačević G, Vu-
letić, Ristović, Paštrović e Ljubid.

Nel comitato per l'esame della gestione della
Giunta: G. Vojnović, Raimondi, Gligo, Fontana e
Monti.

Il progetto di legge governativo sulla conver-
sione in misura e peso metrico delle poste di misura
e di peso che figurano nelle leggi provinciali viene
rimesso ad un comitato di 5 membri, in cui riescono
eletti: Ivelio, Fontana, Tripalo Ponte e Cingria.

Vengono rimessi al comitato finanziario i con-
sultivi e preventivi provinciali.

Si accetta senza discussione la proposta della
Giunta che sia espresso al governo voto, perchè a
spese dello Stato sia eseguita l'intera rete ferrovia-
ria dalmata votata colla legge del 1873.

Alcuni ricorsi contro deliberati della Giunta
provinciale vengono rimessi per esame al relativo
comitato.

La Giunta propone che la proposta per cangiare
la residenza del giudizio distrettuale di Orebić, sia

passata ad un comitato di tre membri, in cui riescono eletti: Mery, Ivilio e Luković.

La prossima seduta mercoledì 26 corr.

Politički pregled.

Povodom gradačkih izgređa upravio je Don Karlos pismo na svoga brata, u kojem njemu i supruzi prije svega čestita, što ih revolucija vrijednima smatra svoje mržnje i što ih počastila barbarskim progonstvom. Ovo je, veli Don Karlos, najdragocijenija slava i najkrasnija vrhna stvar, koju braniti. „Kosmopolitična revolucija ostaje vijerna svojoj logici, kada se nas boji i kada nas mrzi. Mi smo njezini nepomirljivi neprijatelji. Tebi, bourbonskomu Alfonzu, neće nikada oprostiti, što si nosio čedno odijelo papinskoga zuava i što si vojevao u Španjolskoj kao general u službi zakonitoga kralja — svuda kao vojnik prava i vjere.

Don Karlos završuje svoju poslanicu s izjavom, da će na gradačke proste pogrde odgovoriti s pobjednosnim uzvikom, kojim će u Madridu proglasiti konačnu svoju pobjedu.

„Nordd. Allg. Ztg.“ vidi se prinukanom oprovreći vijest, da je car Aleksandro samo za to došao u Berlin, da ondje utaloži pohlepu za ratom. Ruski monarka očitovao je jednoč, piše „Nordd. Allg. Ztg.“, da bi samo od Francuzke mogla groziti pogibelj evropskomu miru. Ova se je izjava na novo potvrdila. Oprovrjavajuć polisluzbeni list glasove, kao da je ruska diplomacija imala u Berlinu pōvoda djelovati u smislu mira, neće sigurno postići svoju svrhu, koji je postići namjeravala. Proti uvjeravanju rečenoga lista govore depeše kneza Gorčakova.

S druge je strane konstatirano, da se je Englezka umiješala u njemačko-francuzku diskusiju o vojničkom zakonu, odnosno o pitanju oružanja, a lord Derby obratio se je u tom poslu prije svega u Berlin. Francuzka vlada zahvalila se još englezkomu kabinetu na tom posredovanju. Položaj morao je u istini neko vrijeme biti kritičan. „Times“ kažu, da je englezka vlada ovaj put morala odustatu od načela, po kojem se posljednjih godina nije miješala u druge poslove. Njemački kancelar nije se dakako mogao oglasiti predstavkama ruske i englezke vlade.

Zasjedanje francuzke narodne skupštine svršiti će se valjda u najboljem redu i miru. Kako svi listovi uvjeravaju, francuzka će republika imati svoj senat i zastupničku kuću već prije nove godine, pa ako bude republikanska stranka postupala tako patriotično i

umjereno, neće joj uzmanjkati stalna pobjeda. „Le Français“ opet drži, da još nije riješena parlamentarna kriza; ali ministarskoj krizi da se je za sada izbjeglo. Vladi da je jasno naznačen pravac, kojega se mora držati. Ona se nesmiye pridružiti ni jednoj ni drugoj stranci, već čvrsto nastojati, da izvede svoj konservativni program, što ga je sama sastavila, a za vrijeme praznika i rabila. La volontè, nat., organ princa Napoleona, tvrdi, da princ nebi nikada težio za tim, da uzpostavi carstvo na svoji korist. O nasljedstvu da nemože biti u Francuzkoj više govora. Trećim carstvom da bi sigurno propala i Francuzka, koja je bez dvojbe za republikansku vladavinu, jer je zbilja najbolja.

Njemački listovi zanimaju se sada, pošto su gotovi s Belgijom i Francuzkom, iznova s Austrijom. „Köln. Ztg.“ donosi članak, u kojem upozoruje austrijsku vladu na „ultramontanske spletke“, koje se u novije doba u Austriji pletu. Glavni agitator da je stožernik Rauscher, koji je ujedno velik neprijatelj Prusije. Njemu da je zadaća sklopiti ofenzivan savez proti Njemačkoj megu ultramontanskom strankom u Austriji i ultramontanci svih zemalja. Ako ova sjedinjena četa bude po svojoj volji smjela gospodariti, vidjeti će se na skoro posljedice. Iz Rimu glasi lozinka, da se izolira Njemačka, a u tom smislu rade svi skupi. Ako pogje za rukom, svesti Austriju na politiku, koja bi bila neprijateljska njemačkoj državi, razriješiti će se nagodba s Ugarskom(!), a težište u Ugarskoj prenijeti će se megu Slavene. Čim dogje do te koalicije, pribaviti će si većinu u saborih slavenski narodi u Cislajtani. S toga je „Köln. Ztg.“ uvjerena, da će austrijski Nijemci oteći pobjedu pravcu, koji vodi do propasti. — O čita je njemačkomu listu namjera, da draži.

U sjednici versalske narodne skupštine od 19. o. predložio je ministar pravosugja, Dufaure ustavne naknadne zakone i zahtjeva, da se upute na odbor tridesetorice, o kojem se dobro zna, da se baš neprenagljuje u svojem radu.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Kuti, 7 svibnja,

I nama je data prilika, da se i ove večeri kao i prve nauživamo svečanosti kućanske, prirježene za doček previsokog našega gosta i putnika. Svečanost kućanska slobodno se može mjeriti sa prvim svečanostima Boka, i ka nije vidio kućansku svetkovinu, taj nemože vjerovati, što su Kućani učinili, za slavu i doček svoga dragog gospodara. Potanko opisivati svečanost pomeću, nebi dostalo dugo i predugo

to ju začaše. Umirih ju. Znao sam, da će otac moj smatrati dužnošću i časću, primiti pod svoj krov kćer zaslužnoga vojnika, koji je umro za domovinu. Draga Marijo Ivanovna, ja te već smatram svojom ženom. Čudne su nas sgođe svezale vezom nerazdruživim. Ništa na svijetu ne može nas rastaviti. Marija Ivanovna poslaša me blagomice, bez usiljena žapanja i bez dosadnih prigovara. Čutjela je i sama, da joj je udes s mojim spojen. Ali mi ponovi, da ne će biti mojom ženom, ne privole li i moji roditelji. Ne prigovorih joj ništa. Poljubismo se vruće, iskreno i tako se sve megu nama uredi.

Za čas mi donese podčastnik putovnicu, potpisanu Pugačevim i pozva me k njemu u njegovo ime. Zatekoh ga gotova na put. Ne mogu reći, što li sam čutio, razatajuć se s tim strašnim čovjekom, izrodom i zlikovcem svemu svijetu, samo ne meni. Nu zašto da ne kažem istine? U taj me čas nešto silovito k njemu privlačilo. Živo poželjeh, trgnuti ga iz sredine lupeža, kojim on starješevaše, i glavu mu spasiti, dok je još vremena. Švabrin a i narod, koji se tiskao oko nas, zaprijeti me, te mu ne izrekoh svega, česa mi srce bijaše puno.

Razatadosmo se prijateljski. Opaziv Pugačev Akulina Pamfilovna, zagrozi joj se prstom i mignu; za tim sjede u kibitku, zapovjedi voziti k Brdu; pošto se konji maknuše, još mi jednom povika iz

vrijeme; jer je ona zamašna i po značajnosti sjajne večere, davate u počast previsokog Vladavčeva putovanja, na kojoj su prisutne bile i neke visoke osobe i druge Erceg Novske rodoljubne ličnosti. Ova sjajna večera bila je a gorostasnom slavlolu, iskličenom zastavama i stotinama plamena svijeća, naroda, pucnjave, gorenja vatara i buktinja. Večera je trajala sa gostima do pola noći, a kad je jedan od visokih gostiju otišao na ratni parobrod kao na mjesto svoga konakovanja pod Meljinu, praćen buktinjama i bengalskom vatrou, g. načelnik Vojnović, sa gospodom i braćom Novljanima, barkom je odplavio put svoga doma, i tako se rastadosmo visokom braćom ove večeri. Da je bilo pri večeri i dičnijeh zdravica, o tome nije ni riječi voditi, kad se samo po sebi razumi, da svečanost sama sobom to donosi.

Naravna stvar, da je zdravica na prvom redu bilo onome, koji je dao povod večeri i ovoj svečanosti, i tako, a obično doba zdravice, ustane se uš dični rodoljub i žarki prijatelj svoga naroda i domovine g. Stefan Ljubiša, te nazdravi na zdravlje Njegova Veličstva, našeg dičnog, viteškog i plemenitog vladaoa, naglasivši vrline i plemenitosti njegova srca, viteške i plemenite duše, prema sinovima carstva i krunovine Njegove i t. d. Po ovoj užutoj zdravici, prosula se dugotrajno mnogoja ljeta i živio. Za ovom zdravicom, prosulo se i više drugih u smislu ove svečanosti, megu kojima je dikom pomenuti zdravice g. Ljubiši, Vojnoviću, Nakičeniću, kao i zdravicu jednog od visokih ličnosti g. Jovanu Šariću i t. d. Sve ove zdravice, sprovedjene su gromovitim živio, naš dičai i plemeniti vladao. Po odlasku visokih naših gostiju, narod je cijelu noć igrao i pijevao pred slavlolu, podigantim na samoj morskoi obali.

U kratko, kad bi savnili druge svečanosti sa svečanosti Kuta, slobodno bi nam pred oči izašla takova slika, da se slobodno Kuti mogu sporediti sa prvim svečanostima u Boki, što na čast spada i svešteniku Šariću i njegovim svim parokijanima te je svečanost bilo onakova, kakova se samo mogla želiti.

Erceg-Novu, 8 Svibnja.

Naš premilostivi Vladalac, pošto je blagovolio pregledati Lazaret, jednu i drugu bolnicu i svratiti se u Manastir Savina, a odatlen pregledati jednu malu pokraj puta vodećeg Erceg-Novom orkvicu, uputilo se Njegovo Veličanstvo put tvrgjavi „Spanjoli.“ Kad je ovu pregledalo u 11 sati pri podne, Njegovo je Veličstvo bilo u varoši u općinskom uredu. Pošto se udostojalo primiti općinsko predstavništvo, bilo je predstavljeno sveštenstvo obiju crkava.

Prilikom predstavništva sveštenstva pravoslavne srpske crkve, Njegovo je Veličstvo blagovolilo istome sveštenstvu reći ove riječi: „narod siromašan?“ — „ave je kamen!“ Prve riječi „narod siromašan“ dale su se opaziti u značenju pitanja, a riječi „ave je

kibitke: — S bogom vaša blagorodnosti! Dati će bog, te ćemo se vidjeti. — Da, vidjemo se, ali su se vremena vrlo promijenila!...

Pugačev se odvez. Dugo gledah u bijelu stepu, kojom plutaše njegova kibitka. Narod se razigje. Švabrin se sakri. Vratih se u kuću svećinikovu. Sve bijaše spremjeno za put, a ja ne hćedoh duže otezi. Sve naše blago bijaše u komendantskih kolib. Za čas upregoše jamšćiki konje. Marija Ivanovna pogje oprostiti se s grobovi svojih roditelja, sahranjenih iza crkve. Hćedoh ju odpratiti, ali me zamoli, da ju pustim samu. Za nekoliko časova vrati se, roseć liq tihimi suzami. Kola nas već čekaha. Otac Gerasim i njegova žena izagjoše pred kuću. U kibitku sjede nas troje: Marija Ivanovna, Palaša i ja. Saveljic sjede uz kočija. — S bogom, Marijo Ivanovna, moja golubice, a bogom, Petre Andrejiću, naš sokole sivi! — dovikivaše popadija — Sretno putovali, dao vam bog sreću! Odvezosmo se. Kod prozora komendantske kuće pripazih Švabrinu. Na licu mu ne vidjeh ništa do crne zlobe. Ne hćedoh triumfirati nad skršenim neprijateljem, te okrenah se licem na drugu stranu. Na posljedku ostavismo iza sebe vrata tvrgjave i Bjelogorsku tvrgjavu za uvijek... (Slijedi)

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, prevod s ruskoga M.

III.

Sirotu djevojka.

(Nastavak.)

U taj čas otvoriše se vrata, a u sobu ugje Marija Ivanovna, blago se smiješeć. Prerušila se iz seljačkoga odijela u svoje jednostavno i lijepo.

Stisnuh joj ruku, i dugo ne smogoh ni riječce, oboje mučismo. Domaćin i domaćica opaze, da nam nije do njih, te nas ostave same. Sve jade zaboravimo. Govorismo, a ne mogosmo se nagovoriti. Marija Ivanovna pripovidi mi sve, što joj se je prikojalo, odkako je tvrgjava osvojena; opisa mi svu strahotu svoga stanja i sve muke, na koje ju metao onaj ogavni Švabrin. Sjetismo se i pregjašnjih, sretnih dueva... Oboje zaplakasmo... Na posljedku stadoh joj razjasnjivati svoje namjere. Ne bijaše joj moguće ostati više u tvrgjavi pokorenoj Pugačevu i upravljenoj Švabrinom. Na Orenburg, koji trpljaše sve nevolje obsjedanja, ne bijaše ni pomisliti. Na svijetu ne imagjaše sirotu rogjaka. Ponudih joj, da pogje u selo k mojim roditeljem. S prvine se ustručavaše, poznavala je od prije osornost moga oca i

kamen“ u dubokom sažaljenju Njegova otačanskog srca, prema ovome zaista nedoglednom božijem kamenu.

Pošto su se sva predstavništva predstavila kao i deputacije i t. d., Njegovo je Veličanstvo blagovolilo pregledati razne urede, škole i t. d. Svim putem, narod ga je sa uzhićenjem i neopisanim oduševljenjem svuda pratio. U 6 sati po podne, bio je objed na paobrodu; u večer, varoš je bila sjajno osvijetljena tako, da nimalo Kotoru u tome nije mjesta ustupila; ures i nakit sve varoši vrlo je sjajan i veličanstven. Jutros u 4 sata, Njegovo je Veličanstvo bilo na svetoj misi; a zatim u pravoslavnoj crkvi i školi. Po izlasku iz pravoslavne crkve na Toploj, Njegovo se Veličanstvo krenulo na konju put Konavalja. Hiljadama duša pratilo je Njegovo Veličanstvo sve do Sutorine.

U Sutorini Njegovo je Veličanstvo blagovolilo sići sa konja i pregledati jednu četu Turske vojske, koja je bila došla da pozdravi našeg Vladaoca. Koliko smo bili gledaoci manevriranja Turske vojske, dosta bi se istoj imali smijati na njezinoj labavosti i upravo nikakvoj okretivosti, prama našoj i drugim vojskama, a jako bi imali zamjeriti komandnućem poglavici, te je za doček Njegova Veličanstva izabrao blatu poziciju tako, da su morale noge zebsti na onoj vlagi i onoj blatušini.

Po pregledu turske čete, Njegovo se Veličanstvo uputilo u put u punom zdravlju, zadovoljstvu i dobro raspoloženju put Konavalja, a mi opet svojim kućama, sobom noseći zadovoljstvo i radost, te smo doživili svojim očima viditi ovako dičnog, junačnog, blagorodnog i plemenitog Vladaoca, kao što je naš Vladaoc i viteški naš Gospodar.

Kotor, 15. Maja.

Pošto nevidjeh da danas u vašem cijenjenom listu nikakvi točan dopis iz ovog mjesta o sjajnom dočeku i svečanostima prilikom dolazka među nama Njegova Veličanstva našeg primilostivog Gospodara Franu Josipa Prvoga, evo ću da vam ja dostavim barem neku čast, jer bi odveć predrugo bilo kad bih vam svaku i najmanju stvar opisao. Pa nebih ni bio u stanju ne samo ja ma ni ničije drugo pero da opiše oduševljenje našeg naroda i svečanosti pravljene u vreme te se premilostivi naš Gospodar među nama nahodio. Neću dakle da opisujem sve ono te se je zbilom od kako je Njegovo Veličanstvo u kotorski zaliv prispio, a to su već mnoge druge novine opisale i ako nisam baš u cijeloj istini s kojom bi još više naš narod počastile i uzvišile. Dakle ja ću samo da kažem da kad je Njegovo Veličanstvo na ovdašnjoj obali prispio, zaori se iz iljadu grla gromoviti živio, i odma stupi pred Njegovo Veličanstvo ovdašnji narodni Načelnik Gosp. Špiro Bjeladinović i pokorno nekoliko koraka unapred stupi dok dovede Njegovo Veličanstvo pred veličanstvenim slavlukom — po kaživanju ostalih putnika jedan od najviših i najkudusnijih od sve Dalmacije. — Na istom slavluku u našem jeziku izrezane su bile ove riječi: „Primilostivome Viteskomu, Caru i Gospodaru Franu Josipu Prvom, 2. Maja 1875, Grad Kotor Pokorno Posvećuje.“

Govor pak te mu ga je u našem jeziku izrekao isti Načelnik u prisustviu sviju občinskih Vijećnika, a tako i odgovor te mu ga je Njegovo Veličanstvo izreklo, ti su vam već poznati.

Pri istome slavluku s desne i s lije strane uporegjeno je bilo društvo ovdašnje građanske Garde, i kad je između njih Njegovo Veličanstvo prošlo, oni su orožje pred prsi podnijeli. —

Društvo pak Mornarice ono se je bilo usporedilo u gradu pred Katedralnu Crkvu, i neću vam danas ništa o njemu opisati.

Dakle sve do residencije pratili su ga gromoviti živio, a na trgu pred gimnazijalnim zdanjem, tu su ga dočekali preko stotinu gimnazijalnih učenika svaki sa lavor vjencem u ruci, i vikali neprestano živio.

Tu istu večer udostojilo se Njegovo Veličanstvo obići sve ulice ovog siromaškog grada da pregleda ukrašeno osvetljenje, i tom prilikom pratili su ga svi općinski Vijećnici i mnogo drugih izbranih građana noseći svaki u ruke veliku voštanu buktinju, i s oji- ma igjaše cijela vojnička banda, sve dok su Njegovo Veličanstvo do residencije dopratili i pozdravili ga sa dugotrajnim živio!

Šjutridan za rana pregledalo je Njegovo Veličanstvo vojničku smotru, koju je predvodio general Jovanović. — Zatim je Njegovo Veličanstvo ušlo u grad i počeo je primati mnoštvo privatnih sasluha, a u toliko prispije ovde Njegova Svjetlost Knjaz Crnogorski, koji je bio dočekan kao poprav nezavisni Knjaz sa svim počastima, i odprao je bio do svog kvartira a taj mu je bio kod istog Načelnika gosp. Špira Bjeladinovića.

Što brže Knjaz sa svojom svitom dogje i učini posetu Njegovom Veličanstvu u Residenciji; pa nije prošlo ni četvrt sata, Njegovo Veličanstvo odvratio mu je posetu.

U večer pak bilo je osvetljenje svega unutrašnjeg kotarskog zaliva, ali se nikako ne da opisati krasota i veličestvenost jednog takova osvetljenja, i mogu slobodno kazati, kao što to svi prisutni kažu, da se ni u samom Bosforu ljepše krasote nebi moglo vidjeti.

No kao što kazah dugo bi bilo kad bih jedno po jedno opisivao, i zato ovde ću za danas prekinuti, samo ću toliko da pridodam da su sve puke i zlobne laži ono te neki ovdašnji nitkovci u Zadar dostaviše. Ali nek im bude, skoro će i od takovih nepodobnosti prestati, jere će nviditi da im više lažno potvaranje neće moći pomoći, niti će se unaprijed tako lako usuglavit da naš nevini narod opadaju. Nijesmo zaista mogli dočekati višu sreću od ove te smo među nama vidili Našeg Premilostivog i Viteškog Cara i Gospodara, koji se je smilovao veliki trud preduzeti da upozna lično ovaj narod i uvidi njegovo bjedno stanje, i zato mu svi iz sveg srca želimo da ga Svemoguću Tvorac poživi i sačuva Njega i Njegovu Porodicu da duboke starosti, vazda zdrava i u najvišoj kreposti.

Pa želimo i našem slavnome Namjestniku Baronu Rodiću, da takogjer poživi u zdravlju i Slavu dugo godina, budući se je postarao i umolio Njegovo Veličanstvo da nas čas pre udostoji Svojim sretnim dolazkom, i da se tom prilikom lično uvjeri o iskrenom odanošću i vjernosti ovog siromaškog naroda.

U Beču, 15. svibnja.

Sve da i nije grad Beč svoga cara pri njegovu dolazku svečano dočekaio i pozdravio, bili bi ga mi hrvacki i dalmatinski djaci na kolodvoru dočekali i sa srdačnim „Živio“ pozdravili, al znajući, da i Beč smijera svoga gospodara na povratku sa njegova duga putovanja pristojno dočekati, poticalo nas još više, da svoju osnovu izvršimo. Dogovorismo se najprije, a u sjednici „Jedinstva“ i „Velebita“ bude na predlog presjednika obijuh društva jednoglasno odlučeno, da će članovi obijuh ovih društva Njegovo Veličanstvo na kolodvoru pozdraviti u znak zahvalnosti od strane ovdašnje hrvacke mladeži svomu kralju, što se je udostojao pohoditi njezinu domovinu. Tako jutros već u 9 sati bijasmo na istočnoj strani južnoga kolodvora svi na okupu, što Velebitani, što članovi Jedinstva, svih skupa do 150 momaka. Policija nam bješe obećala opredijeliti mjesto, gdje nam neće trebati tiskati se i turati, al kao što jedan Velebitanin reče: „mi smo u Beču djeca od treće žene“ tako nam nebi bilo druge, nego da sami prilično mjesto tražimo izvan sgrade kolodvora, jer u samoj agrađi bijahu već drugi uzeli mjesto. Sreća naša, što bijasmo uranili i tako uhvatismo mjesto napram kolodvoru, baš pram vratima, na koja je imalo Nj. Veličanstvo izaći i kuda se moralo provesti u grad. Čekasmo dugo, tiska nastajalo sve to veća, al nekoliko poslje 11 sati čujemo fićuk vlaka i postavimo se u red. U to se dovezla i carska kočija pred portal, a za malo eto cara na vratih. Živio! zaorismo, što nas grlo nosilo, te opet i opet. Al šta, zar mi sami pozdravljamo svoga kralja!? Da, da, sami mi kličemo bez prestanka „živio“, gledamo gdje car sa caricom u kočiju sjeda, a vidimo, da se niko oko nas našem pozdravu nije nadao, vidimo, kako mnogobrojno općinstvo valjda s našega srdačna pozdrava osupnuto stoji, te da bi se ma jedan „Hoch“ čuo! Nas ta šutnja i čngjenje nesmeta, već mi neprestajemo klicati „živio“ i sa klobuci mahati. U to se okrenula dvorska kočija, u kojoj su kralj i kraljica i eto je prama nami, — jer će Veličanstva mimo nas u grad. — Kočija nam se približala, a kralj se posvud obazire, da vidi odkud mu taj dragi i poznati pozdrav do-

pire, pa kad dogje do nas, opazismo, gdje kraljica mило se smijuć rukom nas pokazuje, — svedilj kličemo „živio“ a oko nas sve muči i gleda, šta je to? — tad kralj donese ruku do kape i klanjajući nam se odzdravljaše nam milostivo; isto tako i kraljica mило se smijuć i klanjajući nam odzdravljaše naš srdačni pozdrav. Progjaše mimo nas, al „živio“ se još uvijek ori, jer eto odmah za Veličanstvom i carevića Rudolfa, koji nam jednako naš srdačni pozdrav odzdravljaše.

Kad nam Veličanstva nestade iz vidika pre-stade „Živio“, a mi svi skupa vesela srca u grad. Vesela srca, jer, nam se ljepše naša vruća želja ispuniti nije mogla. Bojali smo se, da se naš „Živio“ neće čuti, da nas kralj neće viditi, al evo bolje nismo ni želiti mogli. Mi smo upravo triumfirali; ko je igda u Beču čuo „Živio“ na tako javnu mjestu, kao što je kolodvor, pa med tolikim svijetom, nas šaka ljudi, rekao bih skoro, da smo s našim „Živio“ cijeloma općinstvu usta zašepili! Drugačije se neda raztumačiti ono začngjeno njegovo mučanje, nego da smo ga mi upravo pritekli i zatekli našim pozdravom, pa od čuda nije znalo viknut „Hoch.“ Sad smo zadovoljni, kad nam je ova lojalna manifestacija toli ljepo za rukom pošla. Društvo dalmatinskih djaka „Jedinstvo“ odlučilo je umolit u Njegova Veličanstva audienciju, da mu se od strane dalmatinske ovdašnje mladeži zahvali, što je izvolilo pohoditi Dalmaciju. (Obz.)

Kotor, 20. Maja.

Nije istina da se u Kotoru i kroz Boču čulo E viva, kao što neke tamoshnjemu glasilu pisame, no jednoglasno Živio; bijasme neka mala četiца фукаре неких придошлица талијанских, као и неких чиновника, који се надимаху викајући Е viva, али громовито Жivio цијелог народа гушаше њихове гласове, тако да се нијесу могли чути.

Друштво Морнарица одликовало се пак викајући Е viva и Ура; не чудимо се томе јер у том друштву има сваке смјеше, а највише придошлица талијанских! Но чудимо се једноме од главних заповједника те морнарице; који је бајаги проглашен као ватрени родољуб, како је он то могао допустити! а онамо се то друштво називаје Бокешком морнарицом; пак и заповјед води на српски језик. Питамо дакле, одкуд и како се поменуто друштво може звати морнарица Бокешка; јели се оно сложило цијелом Боком да се тим именом зове. Питамо присуствујући и спадали томе друштву Грбаљ, Будва, Паштровић, Рисан, Кривошије, Кртоле, Луштица, и сва Ерцег-новска крајина? Како се дакле може звати Бокешка морнарица!

Што се пак тиче Гарде, Н. В. Цар све је видно и увјерно се, ко сачињава Гарду, коли морнарицу. Цар је непристрасан. Њему је све једно, вјерни поданици једни као и други; зато међу даровима што се Н. В. удостојало подарити, једнаку своту даде Гарди као и морнарици по ф. 300.

Гарда је имала високу част, при доласку и поласку Царевом стојати на одлично мјесто код славољук; што напротив морнарица није. Ако је заповједник морнарице позват био на ручак царски, то није позват био као заповједник исте, но као стари грађанин, као што су и друге неке особе присуствовале.

Зв време Царевог бављења колико у Котору, толико у цијелој Боки, никаква нередица није било, но владао је точан ред и мир; дочим у нека мјеста Далмације бивало је поштогђ погрњаво, у Боки са поносом можемо казати, да је све лијено и мирно испало, као што су се Н. В. Цар и сва пратица очигледно увјерили.

Лажи данас ништа више не помажу. Цар је био међу нама, пак се о свему увјерио; нека лаже ко што оће, ми зато немаримо.

Domaće.

Alla parte meridionale del porto di Zara, di nanzi alla riva nuova, venne collocata una seconda boa d'ormeggio. — Il fanale portuale di Cantafico presso Gravosa fu provveduto di luce verde. — Nel porto di Jablanac vennero poste in attività due nuove

lanterne. — Presso il fanale marittimo di Jadria, all'ingresso del porto di Sebenico, viene eretta una muratura per segnare la secca Ročni (Kobila) che colà si attrova. — All'ingresso del porto di Slano nel canale di Calamotta venne attivato un fanale portuale, con apparato lenticolare, a luce fissa verde. — Nel porto di Castelnuovo di Cattaro viene costruito un piccolo molo di difesa contro il torrente Ponikvica, ed in connessione al medesimo un tratto di spouda. — Essendo già stato ultimato l'escavo progettato per il porto di Stagno, dietro richiesta di quel Comune viene ora eseguito un altro escavo di 500 piedi cub.

Il ministro della giustizia ha nominato a consiglieri provinciali presso il tribunale di circolo in Spalato i giudici distrettuali Giuseppe Barbieri di Verlika e Francesco Pešić di Pago.

Il ministro del commercio ha nominato l'i. r. praticante di concetto presso la direzione delle poste dalmate, Germano Dominiković, in concepista della direzione medesima, colla X classe di rango.

La direzione provinciale di finanza ha nominato il cassiere della tesoreria provinciale, Giuseppe Ciulić, a controllore della tesoreria medesima colla IX classe di rango, e l'attuale ricevitore daziario ed ispettore delle saline di Stagno, Rodolfo Lederer, in amministratore del riunito ufficio di deposito e vendita sali, daziario ed agenzia p. e. m. in Pago.

POUKA.

Pjesma o alki.

Na hiljadu i sedam stotina,
Osamdeset i jedna godina,
Na dvadeset još i pet Aprila,
Uranila prije zore vila.
Podviknuć zvaše s Biokove
Od Makarske mlade vitezove:
Na noge se, sivi sokolovi,
Eto k vami po moru brodovi.
Dojedrit će tute do dvi ure
Knez od Hvara, Balbi Providure.
A od Splita velika vlastela,
I junaci od bijelih Kastela.
Svak svog konja iz podruma vadi,
Eto k vami Omišani mladi;
A po kopnu, oto vam Sinjana;
Na noge se, eto Imočana.
Svi ti idja, da očima vide,
Istinite jesu li beside;
Jer su čuli, da jeste junaci
Na oražju, kano i Poljaci.
Njim junačtva naša pokažite,
Pred fratarski manastir hodite,
Alku će te ondekar smirati,
I ko Sekul jabuku striljati.
Pak kad vide, neka nas pozcađu
I pohvala dostojnu nam dadu.
Neka kažu, neka nas proglase,
Da pred vami svi odstupe na se.
Kad to začu Tomičiću Fraue,
I viteže mlade Kojiću Zane,
Dugaš Ante, i s njim Marko Tuta,
I Trziću Rade, zmiija ljuta,
Majstorović Mate, Kačić Kleme,
Kojeg' no je od starine pleme,
Ivičević, Ivanišev Grgo,
Svih ih devet sve po redu vrgo;
Svoje brze konje posidoše
Pred fratarski manastir odoše,
Slidjahu ih izvanjska vlastela
I glavari od primorskih sela.
Klemente je Ivaniševiću
Medju svima kô ruža u cvieću,
On je glavari i vodjak za diku,
S golom sabljom na konju veliku,
A drugog mu držahu kô lava,
Do četiri sluga, nek je slava,
Na kom čultan sa zlatom bijaše,
A odora sva kô sunce sjaše.
Vodjahu ga gole držže mače,
A on zviždi od sile i skače.
Alessandro pak prid njim idjaše,
Trubljom trubi, a na konju jaše.
Tamburlu im dade knez od Hvara,
Da prid svima zvoni i udara.
Kad prid bili monastir pridjoše,
Namišćen u alku nadjoše.
Svijuh glavari tada se obraća,
Družbi reče: hod te do mandrača;
Nek vam sluga kopja nose s prida
Krajem doca i fratarskog zida.

Od mandrača i prastarog brista
Drčat čet do ovoga mista.
Neka zemlja strese se i sjéči,
Kad tamburin udre i zazveči.
Konjima vašim razljutite zube,
Onda trčite kad trublje zatrube;
Svak po redu kako se pristoji,
Slišajte me, vitezovi moji.
Zatim sgléda tri silna junaka,
Do dva naša, jedan od Mletaka,
Pak zavonu onda Piera Titu,
Nek prostire velud, svilu, svitu.
Prid plemiće i prid vitezove,
Prid gospodu i mlade knezove,
Kolubela Niku Nonkovića
I prid Balbu mletačkog plemića.
I prid Petra Nikolića kneza,
Od starine silnoga viteza.
Pak ih počeo ponizno moliti
I ovako njima govoriti:
Kolunele, Nonkoviću Niko,
Sve krajine poštenje i diko!
S knezom hvarskim, svitlim gospodinom,
Sidi s desne s Balbi vlastelinom;
A s live će knez Nikolić sisti,
Poznajem vas da ste ljudi čisti,
I glavari sva tri izvrstiti,
Vi imate danas sudci biti.
Što prid vami razastrto stoji
Znam: dat ćete, komu se pristoji,
Buduć da sam vas, obra i naša,
Oprostit će, znam, dobrota vaša.
Stani i ti Jakove Marini,
Piši punte, ko veće učini;
Svakom pravo neka nije škoda,
Jer si i ti gospodskoga roda.
Mili Bože, velikoga čuda,
Gdi svak gleda naokolo svuda;
Markjo Balbi providur od mista
S live strane, s njim gospode trista.
Kad sidoše na pristolju sudci,
Trknu s kopljem Tomičić n raci,
Prvi snimi svim alku za diku
Na djogotu konju priveliku.
Za njim leti Kojić kano srna,
Ol kakono iz lumbarda zrna,
Vranac mu je dobar, trče ljuto,
Alku smiri junački i kruto.
A za njim se Dugašu otišće,
I on smiri usred alke višće:
Pobvališe njega usta svaka,
I gospoda ista od Mletaka.
Pak poleti za njim onog puta
Na zelenku konju Marko Tuta,
Strilja, sasvim da je ruka liva,
Jer junacim ka i desna biva.
Rade Trzić za Tutom je peti,
Na gizdavu na konju poleti,
Stisnuo se biše kono soko,
Alku smiri, gdi mu sgléda oko.
Majstorović Mate ter se trže,
Sasvim da mu konj i pini i hrže,
Kopljem alku smiri tako čisto,
Gdi se hoće, i gdi joj je misto.
Sedmi trknu Klemente Kačiću,
Leti junak na konju vrančiću,
I ustrili alku u srid sride,
Ter je nosi da je sudci vide.
Ivičević na konju zaigra,
Alku smiri, leteći ko tigra.
A djoginu na nos pina skače
Kô dupinu iz mora kad izskače.
A deveti Ivaniševiću
Grgo leti kô vrlu plemiću,
Sinu, sgrmi, a zemlja se strese,
Alku smiri, na koplju odnese.
Imadiše konja kô labuta.
Trčali su po redu tri puta:
Veselje je, ne može se više,
Jer svi alku dobro pogodiše.
To gledajuć izvanjska vlastela
Zavapiše: pamet nam se smela,
Ne umimo hvalit vas zadosti
Ni izkazat vaše hrabrenosti.
Bolje nam je mućat neg reć mao,
Oj Makarska, diko i pohvalo,
Kad porodi take vitezove
I junake prave sokolove.
A Josafat niki Franka-Vila,
To gledajuć proplaka od mila,
Zareče se: pisat ću do Pulje,
Makarani, ko vrh vode ulje.
Svi junaci po svitu su voda
Ovi ulje vrhu svi naroda,
Kad s Mardolje voziše Splitani
Tko uveze nego Makarani?
Tko uteče, tko li im odskoči?
Neka dojde, neka zasvidoči.
Tko odvrže kamenom s ramena?
Slavnijega tko li je imena?
To izreče; a sudci pozvaše,
Ter Kačiće Klemi velud daše,

Kojić-Zani svilu plemenitu,
A Trziću Radi lipu svitu.
Da bijaše još obdile više,
Svim bi dali, jer dostojni biše,
Buduć da su vitežki smirali,
Svak ih slavi, uzdiže i hvati.
Vratise se k Makarskoj na zada,
Razjašiše konje po srid grada,
Pak se časte i čine šemluke,
Svi prid njima skidaju klobuke.
Što ja vidih, to sam vam i kaza:
Makarani svitlog su obraza.
Oprostite ne umidem bolje,
Ko zna lipše, široko mu polje.
Skazalo je moje slabo znanje
Sve istinu, ni više ni manje,
Ne bojim se s tog prikoren biti
Od onizih, koji budu štiti.
S čim ostajem na zapovih vašu,
Niti pitam, kano niki, čašu,
Nego da mi svi dobro želite,
I što rekoh malo: oprostite.

Različite vijesti.

(Preveliku revnost). Iz českog nekog sela imalo se je veselo društvanje vratiti na saonah preko medje kući u saksonski gradić. Preko se namjeriše na dobro vino, te bi ga rado ponijeli nekoliko boca gući, da nije zanj plaćati carine. Jedan se domisli, kako će ga pronijeti, a neplatiti. Limennu posudu, što se nalije toplom vodom i pod noge zimi meće, da se čovjek na putu grije, dadeše oprati i napuniše ju vinom, te hajde kući. Na megji nije nikakova ni na kraj pameti bilo, da bi u ovoj posudi moglo drugo biti, nego li topla voda i tako progjuše veseljaci smijuć se, kako su carinare prevarili. Uzput navratise se još u krčmu, da se provede, a kad izigjuše, da će na kola, viknu prvi: „Zalostni, ta evo posuda je skroz topla!“ U to doleti sluga pred odlazeće goste, te će im vrlo uljudno javiti i pohvalit svoju uslužnost: „Gospodo, posuda bijaše mrzla, s toga sam iz nje izlio mrzlu vodu i nadio ju vrućom!“

(Zanimiva osuda.) Louis Veuillot napisao je u svom Universu, da neki trgovac platna, u parižkom predgrađu Saint-Germain, nesvetkuje nedjelja ni blagdana, te je svjetovao vrijednim gospodaricam, neka kod neznabožnjaka ništa nekupeju. Trgovac je shvatio stvar skroz na trgovačku, te digao, da pobožnoga novinara tužbu, da mu naknadi kvar, što mu je učinio onom vijesti i savjetom. I zbilja trgovac održa pravdu. Sud mu dosudio, da mu Veuillot ima platiti 4000 franaka odštete, a osuda se ima objaviti po svih parižkih listovih, koji pišu dahom kao i Univers.

Књижевна вест.

Изашла је из штампе шеста свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст. — „Трпачи спасен“. Роман у три књиге од Јаше Игњатовића (друга књига, продужење). — „Сирота Банаханка“ од Буре Јакшића. (Продужење). — „Вереница“. Црта из народног живота од Мила. (Свршетак). — „Манастири и цркве у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић (продужење). — „Нови српски сребрни новци“. — „Микл Анђело Буонаротти“. (Свршетак). — „Карловац“. — „Серешански обербапа“. — „Руска селячка кућа и мисирска зграда на светској изложби у Бечу.“ — „Слике из Италије.“ — „На Дунаву од Пасаве до Беча.“ — „Библиографија“.

Слике. — Карловац. — Серешански обербапа. — Руска селячка кућа на светској изложби у Бечу. — Мисирска зграда на светској изложби у Бечу. — Слике из Италије: Улазак у плаву пећину на острву Капри. — Петрова црква у Риму. — Нови српски сребрни новци. — На Дунаву од Пасаве до Беча.

Свеске које су до сад изашле, могу се још добити. Цена је листу на годину 6 фор. а. вр., или 72 гр. чарш.; на по године 3 фор. или 36 гр. чар. а на четврт године 1 фор. 50 новч. или 18 гр. ч.

Претплату за Аустро-Угарске прима администрација „Србадије“ (Administration der „Srba-dija“. Wien, III. Ungargasse N.ro 2) а из Србије књижара Велимира Валожића. претплатници на по године добивају одмах премију: „Устанак Таковски“ год. 1815“, чим пошљу претплату за друго по године и 1 фор. или 12 гр. ч. за слику.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pò godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 43.

Zadar 29 Svibnja 1875.

God. III.

(Telegrammi in 4.a pagina.)

ZARA, 28 maggio.

Ecco il telegramma che il *bureau* della presidenza dietale per incarico della Dieta ha umiliato a S. M. l'Imperatore:

„La Dieta dalmata umilia a V. M. i più sentiti ossequiosissimi ringraziamenti per la degnazione avuta di visitare questa Provincia percorrendola nell'intera sua estensione e prendendo minuta cognizione de' suoi materiali e morali bisogni, quanto pell'atto magnanimo di esternare alla popolazione il Sovrano Suo aggradimento per la fatta Le accoglienza e di assicurarla che resteranno inalterate per essa le Sue paterne cure e la Sua particolare benevolenza.“

A questo telegramma S. M. si degnò telegraficamente di rispondere:

L'Imperatore al Presidente della Dieta Stefano Ljubiša.

Ho preso a grata conoscenza il contenuto del telegramma della Presidenza della Dieta del giorno 26 m. corr. e La invito di esternare alla Dieta raccolta il mio ringraziamento per la sua leale manifestazione.

Vienna, 28 maggio 1875.

FRANCESCO GIUSEPPE.

Questo è nella storia parlamentare cisleithana il primo caso che S. M. si rivolge direttamente alla Dieta.

I Dalmati tutti e la Dieta devono andare superbi di questo alto onore loro toccato.

Dieta dalmata.

II. Seduta dei 26 maggio.

Il dep. Nutrizio presta la solenne promessa. Alcune petizioni passano al relativo comitato.

Fontana dopo aver con calde ed affettuose parole ricordato la visita Sovrana ed i disagi a cui S. M. si sottopose per un mese intero, propone che si invii un telegramma a S. M. firmato da tutti i deputati, ringraziando il Monarca per la visita Sovrana e per le benevoli parole indirizzate alla partenza pei Dalmati al sig. Luogotenente.

Piperata. Accetta la proposta, ma vorrebbe si attendesse finchè giungano i deputati ancora assenti od almeno per telegrafo si ripetessero anche le loro firme.

Klaić. Accoglie la proposta Fontana, però dice bastare che il telegramma sia sottoscritto dal *bureau* presidenziale.

Fontana accede all'emendamento Klaić, e Piperata ritira il proprio.

La proposta Fontana coll'emendamento Klaić viene accolta ad unanimità.

Monti interpella la Giunta provinciale come sia stato provveduto per raccogliere i discorsi che si pronunziano in slavo, non vedendo il relativo stenografo, e perchè gli atti dietali della sessione dell'anno scorso non siano stati ancora pubblicati.

Le puntazioni sull'assunzione da parte dello Stato delle case di lavoro forzato e di correzione passano al comitato che esamina il progetto di legge sulla conversione in misura e peso metrico delle indicazioni di misura e di peso che figurano nelle leggi provinciali.

Sopra rapporto della Giunta — relatore Danilo — si rimettono al comitato finanziario le di lei propo-

ste sulla concorrenza alle spese di estirpazione della *filoxera vastatrix*.

Il progetto di legge sulle pubbliche beneficenze passa parimenti al comitato legale.

L'evasione delle petizioni viene rimessa ad altra seduta, in seguito all'osservazione del dep. Ponte, che i deputati non avevano avuto occasione di prendere conoscenza dei rispettivi rapporti.

III. Seduta dei 28 corr.

Il presidente annunzia di aver accordato 8 giorni di permesso al deputato C. Vojnović.

È all'ordine del giorno l'evasione delle petizioni. Le proposte del comitato — rel. Ljubić — vengono tutte accolte senza discussione, tranne riguardo alla petizione del fu segretario del Comune di Macarsca M. Paško, ove ha luogo una breve discussione, a cui prendono parte Ponte, Mery ed il relatore. Paško domandava gli fosse assicurata una pensione. La Dieta sulla domanda passa all'ordine del giorno.

Il Presidente quindi dà lettura del telegramma imperiale da noi riportato più in su. I deputati accolgono in piedi la lettura del telegramma, che poi salutano con triplice *živio*.

La proposta della Giunta, perchè l'attuale Comune di Knin sia diviso in due Comuni, viene passato per esame al Comitato che esamina la proposta sul trasferimento della sede del giudizio distrettuale di Orebić.

Nadvojvoda publicist.

Prije nekoliko mjeseci probudila je po svoj Europi veliku senzaciju malena knjižica, koju je o topničtvu napisao nadvojvoda Salvator, ali je u nju utisnuo neke nazore političke, naročito o tom, kako austro-ugarska monarkija treba svoju budućnost zajamčiti proti Prusko-Njemačkoj, a to u savezu s Rusijom. Nadvojvoda je odmah za tim premješten od topništva k infanteriji, iz Beča u Lavov.

No kazna premještajem možda i može odvrnuti sumnju od vlade, da nije sporazumna s nadvojvodom, al nemože razbiti njegovih nazora i dokaza. Zato su iz Berlina napustili cijelu četu pisaca i novina na nadvojvodinu knjižicu. Napokon je neko sve ono, što su različiti listovi napisali, u jednu brošuru sveo, da bude uztuk brošuri nadvojvode Salvatora. Pisac se nije potpisao, nu bečki listovi izrekoše, da je pisac jedan od austrijskih boljih generala. Tobožnji austrijski general nastoji dokazati, da nadvojvoda nema zdravih pojmova o topničtvu, ali je svu svoju silu u dokaz upro, da je Austriji sav spas u njemačkom savezu, a Rusija da mora ostati protivnik do vijeka.

Nadvojvoda nije odgovorom ostao dužan. Bar se veli, da je on pisao one članke, koji iza- gjoše u tri broja bečkoga „*Militär Ztg.*“, i u kojih se dokazuje, da je onu brošuru proti njemu napisao berlinski štamparski ured, i u kojih se osobito to dokazuje, da njemačka štampa u Austriji i izvan Austrije sterc put osvojenju Austrije od strane Njemačke, koje vlada hini savez s Austrijom sve dotle, dok neuravna protivštine, koje joj u samoj Njemačkoj za sada još na putu stoje i dok Francuzku u konačnom odsudnom boju nesa- vlada. Zato i opet svjetuje prijateljstvo s Rusijom i pomirbu različitih interesa, koji se posredstvom različitih naroda u monarkiji za svoje opravdanje bore.

Za podrjepu svojega mnjenja navodi pi- sac ovih članaka nekoje novinske glase iz Njemačke, u kojih se izrično kaže, da onih osam miliona Niemaca, što u Austriji živi, mora prije ili kasnije doći u materinsko krilo Njemačke, pa buduće je to osam miliona raz- sijano od českih gora do Trsta, naravna je stvar, da sav ovaj veliki i krasni prostor Austrije mora unići u krilo Njemačke. Trst mora postati njemačka luka, veli se u Nje- mačkoj.

Ovako pišu samo njemačke novine, piše samo njemačka knjiga. Vlada svakom prilikom protivno uvjerava i obećava savez i prijatelj- stvo do vijeka. No svakomu je poznato, da je jedinstvo Njemačke stvorila njemačka knjiga, koja je narod i vlade pripravlila na ovaj svje- skoga znamenovanja dogagjaj. Brat sadanjega cara odbio je krunu, koju mu je iz Frank- furta nudio sabor njemačkoga cara. Wilhelm samo je oklijevajući slijedio za poletom Bismar- kovim, koji je našao njemačku krunu u Ver- saaju.

Sa svojom dakle bojazni neće nadvojvo- da Salvator osamljen biti. Da slavenski or- gani ovu opasnost najviše iztjču, razlog je u tomu, što je opasnost njim najbliža i najocu- tnija. Česka, Moravska i slovenski kraji pra- ma jadranskomu moru prvi bi morali zasititi pohlepu Njemačke. Njemačke pokrajine brzo bi se primirile s njemačkim gospodstvom.

(Obz.)

Politički pregled.

Imenovanje grofa Mansfelda za austrij- skoga ministra poljodjelstva nije svim bečkim listovom po volji, a najmanje „*N. F. Pressi.*“ Grof Mansfeld nije si, veli „*N. F. Pr.*“, do sada steko nikakova pouzdanja. Javno ga mnijenje nije poznavalo. Ako ovo nema nika- kove važnosti, ako ni parlament nije imao posla s tim imenovanjem, pa ako novo ime- novani ministar nespada k parlamentarnim krugovom — kako se to onda slaže s ustav- nom sviješću parlamentarnoga Auespergova ministarstva? Mimoići se takogjer nemože, da je grof Mansfeld član visoke aristokracije. Tim se ojačuje konservativni značaj Auer- spergova ministarstva, koje neće više da na- mješčuje gragjanskih sinova. Ono pozivlje sada u pojedina ministarstva samo grofove i barune države. Ministarstvo može ojačati u svakom drugom pravcu, samo ne u pogledu odanosti i privrženosti pučanstva. Uzimljući u svoju sredinu muževe iz visokih aristokra- tičkih krugova, zaboravilo je, da mu je po- četak i vrelo u gragjanstvu.“ — Ovako *N. F. Pr.* Nu mogla bi se sama varati; jer je Bečanom i svim drugim ne baš u najboljoj uspomeni Pressino „gragjansko ministarstvo“.

„*Bohemia*“ hvali usuprot novoga mini- stra kao čovjeka znanstveno obrazovana, kao muža čvrste volje, puna snage i energije. In- teresi polodjelstva, veli, u najboljih su rukuh.

U Gradcu poprimiti će po svoj prilici ministarstvo odlučne mjere, kojim su se mno- gi odmah nadali, čim je nestalo posljednjih izgreda. Neki poluzvanični list javlja naime, da će se ustrojiti u Gradcu redarstveno ra- vnateljstvo; dotično dogovaranje da je valjda već započelo. Gradsko poglavarstvo smatra se ovim načinom nesposobnim za uzdržanje mi-

ra, pošto se ta zadaća ima drugim, carskim organom povjeriti. O namjestniku, barunu Kūbeku, tvrde još uvijek, da neće ostati na svojem mjestu, a nekoji nagagjaju, da bi ga mogao zamijeniti dr. Banhans, bivši ministar trgovine. To su puke kombinacije.

„Gaz. Narodova“ donijela je ovih dana vijest, da je grof Potocki, zemaljski maršal u Galiciji, pozvan na dvor radi careva puta u Galiciju, i da će odmah krenuti u Beč, čim se zaključi sabor. Nu „Bohemia“ javlja sada, da će se odustati od toga puta „s razloga, koji nisu s političkom i nikakovu savezu.“ Kako „Pr.“ doznaje, ova je vijest posve osnovana. Uzrok tomu nije politične naravi, a sve kombinacije, koje se iz toga izvagjaju, nemaju nikakova temelja. Jedan poljski list misli, da se mora Njeg. Veličanstvo car oporaviti od teškoga dalmatinskoga puta, a s druge strane, da valja uvažiti, s kojimi troškovi je skopčano ovakovo putovanje.

O ruskom posredovanju u smislu mira prigodom careva boravljenja u Berlinu pišu ruski i engleski listovi. „Journal de St. Petersburg“ izrazio se je dosta oštro proti njemačkim listovima, koji su svojimi članci neko vrijeme uznemirivali općinstvo. Da to mnogim krugovima nećudi, dokazuje već članak „Weser Stg.“, koja nešto porugljivo pita, je li već Rusija preuzela zadaću evropskoga obranbenoga suca. — Grožnje njemačkoga novinarstva proti Francuzkoj, koja se sada preustrojava i preporagja, smatraju nekoji ruski listovi povredom političkoga morala, koja nije postala činom samo za to, što je car Aleksandro s knezom Gorčakovom došao u Berlin.

Zanimivo je, što tvrdi „Köln Ztg.“, pišući o rusko-engleskom posredovanju za uzdržanje evropskoga mira. Megju Rusijom i Englezkom, veli, došlo je povodom toga posredovanja i do sporazumjenja obadviju država u srednjo-azijatskom pitanju.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Kотор, 10/22 Маја.

Пошто смо вам писали царев долазак у Котор, вриједно је да читајућем српству доставимо и посјету што се Њ. В. удостојило учинити у православној катедралној цркви св. Николе.

Други дан царевог бављења у Котору у 4 сата после подне дошао је Цар са цијелом свитом у нашу цркву. Лице с двора цркве било је окићено зеленилом, цвјећем и различитим заставама. На звезду више дрвених врата стојаше лијепо бојадисани епархијални грб, који сву звезду покриваше; — испод грба, у великим словима, прозачни слободни натпис: „Споменик овај православне катедралне цркве слави милост и великодушје Цара и Краља Франа Јосифа првог.“

Црква из нутра најсвечаније окићена — на десној страни цркве, стојаше приправљен величанствени стол, узвишен на три степена, окићен сви-

лом и кадифом, златом извезеним — одозго царски стол покриваше небо. Улазак у цркву бијаше уређен свиленим и златом везаним завјесама.

Два сата прије него је Цар у цркву дошао, почео се народ у цркви окупијати, да мјесто заузме. Црква бијаше дубоком пуна мушког и женског сна, мјесто по среједи цркве, куда је Цар имао проћи, бијаше драго, су два реда великих тораца, пак од једнога до другога пантљикама везано и окићено; народ стојаше с једне и друге стране — бијаше прострт ћилим од свете трапезе, пак у дужини до пред црквом.

Кад се Њ. В. Цар упутио к нашој цркви, почеше звона звонити, и прапуге пуцати. Српска народна Гарда стојаше оружана са заставама пред црквом, приказаше оружја и заставе до земље, мимо које Цар је прошао. Осим Гарде пред црквом је било велико мноштво народа сакупљеног, који при улазку и излазку царевом одушевљењем клицаше живо прељубљени наш Владаоц.

На врата цркве чекаше Цара Његово Високопреосвештенство г. Епископ Герасим, у архијерејском одјелу, су шест свештеника и дјаконом сви у златотканним одеждама. Кад се Цар приближио вратима и ушао преко прага, г. Епископ поздравно је Цара овим ријечма:

„На прагу цркве, која сваки дан топле молитве Богу уздиже за здравље и спасење Твога Величанства и пресвјетлога Царскога Дома; на прагу и светим Христовим олтарем цркве која синовима својима вјерност и оданост према царском престолу Твоме проповједа и у срце улива; и коју неописана милост Твоја уздиже на част и славу цркве епископске, — при побожном улазку Твоме, поздрављам Те, Пресвјетла Круно, Помазаниче Божиј, добри Царе, Краљу и Господару наш, у име свега клира и народа Епархије моје, ријечима невине и чистојерачне Еванђелске дјецe у Јерусалиму: Осанна да си благословен, који долазиш у име Господње! — Да Ти доиста долазиш у име Господње, којима свету вољу испуњаваш крај премнога добротинства на утјеху, срећу и радост свију без разлике Твојих вјерних поданика! С тога Ти опет кличем: Осанна да си благословен.“

По свршетку поздрава г. Епископа, одма певачко друштво „Јединство“, започе нотално царску химну пјевати; у толико Цар се упутио к олтару, и кроз царске двери ушао, прегледао је олтар који лијепо намјештен бијаше; у олтару Цар је проговорио неколико ријечи са г. Епископом, и похвалио да је лијепа црква; затим узишао је Цар из олтара и ушао у величанствени приправљени стол. У толико г. Епископ возгласи „Благословен Бог наш“, Дјакон започе јектенија, пак многољествије за здравље Царево, и свег Царског дома; на које певачко Друштво одговорах, после многољествија би продужена царска химна, и Њ. В. изиде из цркве, праћен од г. Епископа до самих врата; пред црквом народ поздрављаше Њ. В. урнебесним живо.

Обије вечери царевог бављења, било је сјајно расвјетљена катедрална наша црква, која се особито отликовала, пак и мала црква св. Луке и звоник дјепим вкусом.

Овом приликом доставићемо и то, да је вој-

вода Гарде г. Стеван витез Бјеладновић, са частницима исте био на подворење Цару, и поздравно Га овим ријечма:

„Ваше Царско Величество — Православна Гарда радује се да изрази своју непоколебиму вјерност, неограничену послушност Вашем Величеству Милостивом Императору Краљу и Господару нашем, желећи Вама милом Насљединку и свој Царској породици дугољетни живот, на радост и спасење овом вјерном народу Вашег Царскога Величества.“

Цар је са задовољством примио поздрав Гарде и зафалио — упитао је од кад је друштво установљено, колико особа броји; на која питања Војвода је одговорно, и изразио да је ово друштво састављено, од самих вјерних и Цару оданих грађана.

Evo govora kojim je načelnik Biogracki, vrijedni gosp. Pelicarić bio pozdravio Cara:

Prisvjetla Kruno! Nakon 770 godina povratio se dan da ovi Biograd svoga Kralja svečano dočeka.

Uz spomenu prošle slave goji ovi narod tvrdu vjeru prema svomu Caru i Kralju

Općinski Načelnik ovoga kraja sretan je što može danas Vašemu Veličanstvu pred noge prostrijeti. poklone vjernosti i privrženosti ovoga naroda.

On se nada Milošću Vasega Veličanstva preko svoga miloga jezika dobiti se do one prosvjete, koja dolikuje njegovim uspomenam.

Ovo je glas naroda.

Bog poživio, Bog očuvao Vaše Carsko i Kraljevsko Apostolsko Veličanstvo i Svijetli Mu Dom na vijeke!

Говор којим је свештеник Петар Миџор поздравно Његово Величанство Цара у православној цркви будванској св. Тројци:

Свијетла Круно! Витешки, Веледушни Царе, Краљу и Господару! — Ова црква, у којој се сваки дан призива свеблаг Бог за здравље, срећу дуго живовање и мирно царевање Вашег Пресвјетлог Императорског Величества; овај клир који при сваком богослужењу на светом олтару подиже небу најтоплије молитве за уздржање Вашег Сјајног по божјој вољи срећно владајућег Царског Дома; овај народ, који неограничено привржен и непоколебиво вјеран Свијетлој Лози Хабсбуршкој, којој је Ваше Величество дични красни огранак, сви скупа сви усхићени правим чистим душевним весељем гледајући у средини својој витешког веледушног владоца и оца, који по примјеру свога славног предшественика блажене успомене Јосифа II ступа и до селских колиба својих љубљених поданика, те их високом милошћу обасипа, сви са најдубљим страхопоштовањем и неограничном вјерношћу, клањамо се Вашем светом царском и апостолском Величанству као првом Господару, који се удостоји посјетити нашу малу спромашну, али за обраду Вашег царског престола, на сваку жртву готову и вазда вјерну отачину Боку Которску.

Господ Сила нека покровитељствује Ваше Царско Величество и цјели славно владајући Дом Хабсбуршки. Амин.

— Što? — kriknuh kao bijesan. Zar je poludio?

— Ne znam, vaša blagorodnosti — odgovoravogja konjanički. Samo je njegova visoka blagorodnost zapovjedila odvesti vas u zatvor, a njezinu blagorodnost k sebi pustiti. Tako je, vaša blagorodnosti.

Pobrzah u kuću. Stražari me ne bičedoše u-stavljati i ja banuh u sobu, gdje je do šest častnika igralo bank. Major bacao karte. Ali kako se začudih, pošto ga dobro pogledah i prepoznah Ivana Ivano-vića Zarjina, koji me je nekoč bez britve obrijao u sim-birskoj gostionici!

— Je li moguće — viknuh. Ivane Ivaniću, jesi li ti to?

— O, o, o, Petre Andrejiću! Što te je doneslo? Od kuda? Zdravo, brate! Hajde, ako hoćeš, kar-tati se.

— Hvala. Odredi mi raje stan.

— Kakov stan? Ostanu kod mene.

— Ne mogu, nisam sâm.

— Pa dovedi i druga.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisa A. Puškin, preveo s ruskoga M.

XIII.

Tamnica.

(Nastavak.)

Pošto se tako iznebuške obretoh s milom mi djevojkom, rad koje me još jutros misli uznemirivahu, ne vjerovah sam sebi, i misljah, nije li sve to, što mi se je dogodilo, pusti sanak. Marija Ivanovna gledaše zamišljeno sad na me, sad na cestu; ni ona, kako se činjaše, ne mogaše se pravo osvijestiti. Mučasma. Srca nam odveć bijahu izmučena. Za kratko vrijeme eto nas u bližnjoj tvrđavi, takogjer pokornoj Puščevoj. Ovdje promijenismo konje. Kako ih brzo zapregahu i kako me učtivo srećaše bradati Kozak, odregjen komendantom od Puščevoj, uvidjeh, da me primaju kao dvorskoga ljubimca, što sam imao takogjer zahvaliti Govorljivu jačščiku, koji nas je vozio.

Odpravismo se dalje. Unočavaše se. Približismo se gradiću, u kom bijaše velik odio vojake, koji igjaše spojiti se sa silnikom, tako nam je barem rekao bradati komendant. Ustaviše nas stražari. Viknuše; ko je? a ja mšćik zagrm: „carev kum sa svojom ženom“. Kad al na jednom obkoli nas sila konjanika vičuć, što ih grlo nosi. — Izlazi kum! — reče mi brkati njihov vogja. — Već ćeš dobiti svoje, ti i tvoja žena!

Izagjoh iz kibitke i zaktjehah, da me odvedu k svomu načelniku. Vojnici prestadoše vikati, čim opaziše, da sam častnik. Vogja konjanički odvede me k majoru. Savejčić pristajao je za menom, govoreći tihiom: — Eto ti careva kuma! Iz vatre u ogañj... Gospodi vladika! kako će se to svršiti? Kibitka pogje polako za nami.

Za pet časova dogjosmo do kuće sjajno razsvijetljene. Vogja konjanički ostavi me pri straži i pogje, da me najavi. Odmah se vrati, javiv mi, da se ne će njegovoj visokoj blagorodnosti mene primiti, i da je zapovjedio, da me u zatvor odvedu, a ženu k njemu da puste.

Književnost.

Njegovom C. K. Apostol. Veličanstvu — Caru Franz-Josifu I. — prilikom srećnog dolazka u Budvu — Pozdrav.

Potomak dični Habsburške kuće
 Pun Blagorodstva ljubavi vruće,
 Hoće da vidi svoj narod dragi,
 Okreće svud Carski pogled blagi.
 Ruča pred kolibom svog seljaka,
 Njem pristupajuć djeca nejaka:
 Otac ubožnom ka bogatašu,
 Prima ljubezno svu vjernost našu.
 Čim stupi nogom u pokrajinu,
 Sjajnije sunce Dalmaciji sinu,
 Te od Raba do kraja Paštrovskog
 Ori se uzklik naroda slavskog:
 Srećno nam došo Svijetli Care!
 Svoje države Mudri Vladare!
 U milom krilu svog vjernog puka,
 Dovala Te je Božija ruka:
 Da očima vidiš gdje on živi
 Kroz mjesta letiš sokole sivi
 Ta evo hitro doliče kod nas,
 Viteški Kralju u dobar čas!
 Boka srdačno Tebe dočeka,
 U sve planine gromovna jeka;
 Mili Vladaoc trudi putuje,
 Naše potrebe svudj ispituje.
 Hvala vječita na tom Mu budi,
 Uzdarje čisto srce u grudi,
 Koje zanj diše i silno bije
 Gdjegod se Njegov barjak vije.
 Gradić krajišni Budva malena
 Najvjernim čustvom sva ushićena,
 Daje sad žrtvu čistu iskrenu,
 S oltara srca duše smirenu,
 Nebu Prestolu Svdržca Boga
 Za posjetu mila Cara svoga.
 Svijetli dane Maju mjeseče!
 Grme topovi brdašca ječe;
 Crkvena zvana svečane glase
 Te toržestvuje vesele čase:
 Cesar Franz Josif Budvu polazi,
 Malo veliko susrest izlazi,
 Da vidi svaki što je želio
 Da mu iskreno rekne „živio“!

Svećenik Petar Midžor.

Čestitom prigodom — Posjeta Boki Kotorskoj —
 N. C. K. A. V. — Frane Josipa Prvoga — Sonet.

Blago nama puknula je hora,
 Rumene se vrlju nas oblaci,
 Danak bijeli i nam svanut mora,
 Da sunčani nas ogriju zraci.
 Od Žajnice do grada Kotora,
 Na noge se Bokeški junaci,
 Nek se pletu vijenci od lovora,
 Nek se viju narodni barjaci.
 Svojom glavom Car naš milostivi
 Ide našu zemlju da pregleda,
 Da usreći i da naš oživi.

— Nemam druga, nego svoju... gospogju.
 — Gospogju! A gdje si se na nju namjerio?
 Ebe, brate! (Doustiv to Zurjin, tako zvizuu, da su
 svi stali grohotati se, a ja se zabezeknuh.)

— No — pristavi Zurjin, neka bude. Imat ćeš
 stan. Žali bože... Proveselili bi se po staroj navadi...
 Ej, mališu! Za što ne vode ovamo kumicu Puga-
 čevljevu? zar se ne da? Reci joj, neka se ne žape,
 ima lijepoga gospodina.

— Što ti to veliš? — upitah Zurjina. Kakova
 kumica Pugačevljeva? To je kći pokojnoga kape-
 tana Mironova. Oslobodih ju iz sužanjstva, pa ju
 sada vodim u očin dom, gdje će i ostaviti.

— Kako! Bože moj, što je to? A što su
 mi za te javili?

— Sve ću ti poslije kazivati. A sada, boga ti,
 umiri sirotu djevojku, koju su preplašili tvoji ko-
 njanici.

Zurjin se namah dignu. Sam izagje na nlicu,
 da se izpriča Mariji Ivanovnoj radi zlosretnoga ne-
 sporazumka, i zapovjedi stražaru, da joj nagje dobar
 i lijep stan u gradu. Ja ostadoh kod njega na no-
 čistu.

Carskog lica kad nam sunce grane
 Srca vjerna kad nam kralj ugleda,
 Ko tad nama da na putu stane?

Pri Čestitom Dolazku — N. C. K. A. V. —
 Frana Josipa I. — u Kotor.

I Katorska Mornarica ova
 Koja stare uspomene budi
 Da na izgled slave pradjedova
 Unucim se oplemene grudi,
 Mornarica koju sreća nova
 Danas sreća što odavna žudi,
 Uz zvon zvona, pucanje topova,
 I radosni uzklik oda svudi.
 Milom Caru na poklon izhodi
 Sa oružjem, iz rodnoga grada
 Zlamenti stijegom Vjere i časti,
 I narodnim kolom koji se vodi
 I svečano igra samo kada
 Bog se slavi, ili kruna časti.

N. C. K. A. V. — Franu Jozipu I. — Cesaru
 Kralju i Gospodaru — u Kotoru — 2 Svibnja 1875.

Kolika je Boka od Kotora
 Glas se diže do miloga Boga,
 Od čarobna zaliva kraj mora,
 Do vrhunca kruga planinskoga;
 Glas radosni jere dogje hora
 Da i Boka vidi Cara svoga,
 Da uz gusle pojeć od javora,
 Bokelj moli Kralja milosnoga:
 „Gospodaru, otčinsko obrati
 Carsko oko na nas, ter pogleda
 Naše nužde i položaj hudi,
 Vjernoj Tvojoj Boki ne uzkrati
 Što nam otci u Tvog slavnog Djeda
 Izprosiše; milostiv nam budi!“

Pavo Kamenarović
 Major Mornarice.

O odgajanju.

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini, ponašio
 P. V....ć).

Glasoviti blagovijesnik američanski, riječiti E.
 Channing, pravo je rekao: da velik um postaje iz
 malog broja velikih pojmova, a ne iz neizmjernosti
 pojmova raztrkanih¹⁾. Ovač uzvišeni nauk podan
 je za spasenosnu napatbu roditeljem i onim koji se
 posvećuju nježnom i teškom zvanju da odgajaju još
 od malenih uogu rod ljucki. U jednom skorašnjem
 prigodnom člančiću, pod naslovom *odgajanje i ljubav*
 nastojali smo dokazati, da ako baš potpuno neodgo-
 vara istini što je naviještivao Elvezio, da *čovjek, nije*
*drugo nego plod odgajanja*²⁾, prevelika je pak ona

¹⁾ Lectures on the elevation of the labouring portion
 of the community.

²⁾ De l'homme, des ses facultés intellectuelles et de
 son éducation, svezak I., glava II.

Odvečerasmo, i pošto ostadosmo šamke ja i
 Zurjin, stadoh mu pripovjedati svoje sgođe. Zu-
 rjin me slušaše vrlo pažljivo. Kada dokrajčih, kimnu
 glavom i reče: — Sve je, brate, lijepo, samo je jedno
 nelijepo; koji te bijes naveo te si se oženio? Ja,
 častnik od oka, ne ću da te varam; vjeruj mi, že-
 nitba je ludost. Vozakat ćeš se sa ženom a dječici
 tašunati? Ej, triće i kućine! Nego da čuješ, što ću
 ti reći: razkristi se s kapetanovom kćeri. Očistio sam
 i osigrao put u Simbirek. Sutra žena odpravi k tvo-
 jim roditeljima; a ti ostani kod mene u mojoj četi.
 Ne treba ti se vraćati u Orenburg. Pasti ćeš u šake
 buntovničke opet, a jedva si ih se riješio. Tako će
 te minati ljubovna ludovet sama po sebi; i sve će
 biti dobro.

Premda mi njegova ponuda nije bila baš posve
 po volji, čutio sam ipak, da poštenje i dužnost od
 mene traži biti u vojsci caričinoj. Sve misli smislih
 na posljedku na jednu: odpraviti Mariju Ivanovnu
 u selo, i ostati u Zurjinovoj četi.

Saveljić dogje, da me razodjene, i ja ga uputib,
 da se sutra spremi na put s Marijom Ivanovnom. Mrva
 se suprotnu. — Što, gospodine? Kako bih ja tebe

pogriješka u kojoj su se nabolili i nabolde se dan-
 daušnji mnogi, što drže da su i sposobnosti i krije-
 posti koje uzdižu čovjeka do velikog štovanja, kao
 jedina posljedica izvornog ustrojnog sustava s kojim
 narav obdaruje svakog pojedinca. Bijaše rečeno:
čovjek poragja se nezalica, ne u pogriješki; i da
 znanje i krijeposti, zablude i izkrivljene navade, koje
 vrijede kao opaka ili dobra svojstva njegova srca,
 nisu drugo nego plod smijera podijeljena mu od od-
 goja, kojeg je uzvišeno zvanje promicati u svako vri-
 jeme dobrostanje roda ljuckog. Jer ako sveti krst,
 polag nauka božanskog Odkupitelja, izbavlja čovjeka
 od istočnog grijeha, odgajanje nije drugo nego mo-
 ralno kršćenje, koje ga izbavlja iz kala istočnoga
 neznanstva i podiže ga do onog stepena časti koja
 ga čini milim božanskom njegovom Tvoreu, društvu
 i sebi istomu³⁾.

Jer ako se čovjek ragja nezalica, donša ipak
 sa sobom dva preplodna pripoljka: um i djelatnost,
 koji, da dade dobre plodove, moraju biti skladno od-
 gajani; jer ako um nalazi u sebi živalj vlastito uzvi-
 šenosti, ako ju znade spojiti sa promatranjem, dije-
 latnost stoji u razumu. Promatranje i razum moraju
 neodstupivo slijediti vijećiti i neprominjivi red stva-
 rih, niti mogu se od ovog ikad adaljiti. Od svih bića
 svemira, sam čovjek može slobodno razpolagati svo-
 jom srećom, kakono onaj koji može izpitivati priro-
 du, slijediti njezine zakone ili od njih adaljiti se; i
 zato je jedini koji je kadar shvatiti istinu koja iz
 tih zakona proiztiče.

Gori se je reklo: da je uzvišena zadaća opre-
 dijeljena odgojnom sustavu, to jest ocijepiti veći raz-
 voj onim dvama velikim činbenicim (um i djelatnost),
 da novi gragjanja izstupi iz tmina neznanstva, blat-
 nog i neizcrpivog izvora mahna i opaćina. Znanje
 privagja čovjeka do istine, do najjalnije čestitosti, i
 pozivlje za brižljivo na odkriće „del bello che dif-
 fuso e nel gran tutto“ i koje „passa di meraviglia
 in meraviglia“.

Prezirno ono zaneženja onog gujnog izroda,
 samo odgajana u gnjasobi avakog nečistog kala, drži
 se vazda onog

„Piacer che informasi al vero“

jer znade da je krijepost kao plemenita kraljica, koja
 je tim lijepša koliko se više nalazi med ubožnima;
 ona je nagrada, koja božija Providnost podijeljuje
 dušam krepkim, koje su same vrijedne, da zametnu
 najspasenosniji rat crnomu lionmjerstvu, podmićenoj
 i podloj kleveti, koja se česće skriva u gnjesu oku-
 žena odijela ili pod preširljivom, ali ipak povjero-
 vanom krinkom bezimenjaka. Ko zna reći istinu, ne
 krije se od nikoga, i ovomu se može za čas vijero-
 vati, pridržavši odluku o istini čina, kadno bude sa-

³⁾ Ko traje dandanašnji jošter u krivom mnenju, da
 je odgajanje puka više za zlo nego za dobro, nek izvoli,
 otvoriti svete knjige povijesnice, i uvjeriti će se o svojoj
 pogriješki, jer će poznati da je odgajanje plodonosno bilo
 kod Grka i Špartanaca. Likurg samu odgajanjem preo-
 brio je svu Špartu u četu zaneženih vojnika, nenačelivih
 u okretnosti, u snagi, u hrabrosti, i ako hoćemo, i u naj-
 smotrenijoj opreznosti.

ostavio? Ko će s tobom biti? Što će reći tvoji ro-
 ditelji?

Poznavajuć opornost moga starčića, htjedoh ga
 predobiti nlijudnošću i iskrenošću. — Prijatelju, Ar-
 hips Saveljić! rekoh mu. Ne odbijaj mi prošnje,
 budi mi dobroćincem, ovdje mi ne će trebati dvorbe,
 a nešto bi me avedj uznemirivalo, da Marija Ivanovna
 odputaje bez tebe. Služec nju, služit ćeš i mene, jer
 sam tvrdo naumio njom se ženiti, čim samo vrijeme
 dozvoli.

Tada Saveljić pljesnu rukama, začudo se u
 velike. — Ženiti se? — ponovi. Dijete hoće da se
 ženi! A što će reći batjuška i matuška?

— Pristati će, pristati jamačno, odgovorih, čim
 upoznade Mariju Ivanovnu. I a tebe te uzdam. Ba-
 tjuška i matuška tebi će vjerovati; ti ćeš biti naš
 hodataj, je l' de?

Starca se to kosnu. — Oh, batjuška, Petre An-
 drejić! Ako si i malo rano pomislio na ženitbu, ali
 je Marija Ivanovna toli dobra gospodična, da bi gri-
 jeh bio zanemariti sgođu. Neke ti bude! Odprati
 ću ju, angelka božjega, i prikrićati ću tvojim ro-
 diteljima, da takvoj mladoj ne treba ni prijeje.

(Slijedi)

kupljeni najobširniji i najshodniji podatci glede toga; jer i poštenjak lako može pogriješiti. Roditelji dakle, koji su najprije gojitelji novog naraštaja, neka brižljivo nastoje da njihovi sinovi neodstupe od one uzvišene misli, koja ima svoj temelj u istini, jer postoji priopak onaj u kojem se je ukorjenila laž. Neka ga odgoje dakle na pametnu spmnju osobito kada se radi, da bude na koga naprčena kakva krivnja. Društvo je doisto više naklono da prima zlobne riječi, nego one koje mogu biti komu na čast: a kad je jednom čije ime okaljano premda nepravdno, mučno je oprati onu ljagu, kojoj svegjer ostane spominjak. (Slijedi)

BRZOJAV „ZEMLJAKU“.

Vienna, 29 maggio.*) „La Gazz. ufficiale“ di domani pubblica le seguenti distinzioni conferite da S. M. all'occasione del viaggio in Dalmazia:

Il membro della Camera dei signori conte *Giorgi* di Ragusa ottenne la dignità di consigliere intimo.

S. E. l'Arcivescovo di Zara *Maupas*, ebbe l'ordine della corona di ferro di I. classe e S. R. il Vescovo di Spalato *Calogera* la commenda dell'ordine di Leopoldo.

Il presidente del tribunale d'Appello in Zara *Rossi-Sabbatini* ottenne l'ordine della corona di ferro di II classe.

Ottennero la croce di commendatore dell'ordine di Francesco-Giuseppe il presidente della Dieta *Ljubiša*, i vescovi di Cattaro *Markić* e *Petranović*, e il capitano provinciale dell'Istria *Vidulić*.

Ricevettero la croce di cavaliere dell'ordine di Leopoldo il presidente del tribunale provinciale di Zara *Paitoni* e il podestà di Ragusa conte *Pozza*.

Ebbero l'ordine della corona di ferro di III classe il podestà di Spalato *Bajamonti*, il podestà di Cattaro *Bjeladinović*, il podestà di Muć *Cambi*, il consigliere superiore di finanza a Zara *Cerrone*, il consigliere di luogotenenza a Zara *Daniilo*, il possidente a Ragusa baron *Ghetuldi*, il capitano distrettuale a Zara baron *Pascollini*, il canonico onorario a Zara *Pavišić*, il consigliere luogotenenziale a Cattaro *Rendić*, il possidente a Zara *Stermić*, il podestà di Zara *Triyari*.

Furono elevati alla nobiltà il possidente di Metković *Dominiković*, il fu podestà di Montona in Istria *Flego*, il direttore delle poste *Curinaldi*, il possidente di Scardona *Marasović*, il professore *Marcocchia*, il consigliere imperiale *Tomić*.

Ottenne il titolo di consigliere aulico il consigliere superiore di finanza *Smirić*, e il titolo e carattere di consigliere luogotenenziale il capitano distrettuale di Sebenico *La-neve*.

Ricevettero la croce di cavaliere dell'ordine di Francesco-Giuseppe il podestà di Solta *Alberti*, il capitano distrettuale di Sinj *Arcon*, il direttore del ginnasio di Spalato *Bakotić*, il possidente di Zara *Bratanić*, il segretario luogotenenziale *Budišavljević*, l'archimandrita *Curlić*, il sacerdote secolare *Daniilo*, il negoziante di Ragusa *Degjuli*, i podestà di Gelsa *Duboković* e di Trappano

*) In alcune copie di questo numero, distribuite qui a Zara, incorsero nei nomi delle persone parecchi errori, che colla presente edizione, vengono rettificati.

(Red. Zemlj.)

D. r. *Ferri*, il possidente di Paštrović *Gregović*, il canonico di Ragusa *Kopanica*, il possidente di Spalato *Casalanza*, il capitano mercantile di Cattaro *Lipovac*, il podestà di Lesina *Machiedo*, il capocommissario di finanza a Spalato *Messmer*, il direttore del ginnasio di Ragusa *Perićić*, il possidente di Zara *Petricioli*, il podestà di Sesana nel litorale *Pollej*, il podestà di Obbrevazzo *Simić*, il podestà di Sebenico *Šupuk*, il podestà di Zavodnje in Istria *Tosi*, l'avvocato di Sinj *Tripalo*, il canonico onorario parroco di Gravosa *Vodopić*, il podestà di Castelnuovo conte *Vojnović*, il direttore dei telegrafi *Wissgrill* e il commerciante di Spalato *Zlodre*.

Ricevettero la croce d'oro del merito colla corona i podestà *Braiković*, *Buzolić*, *Cega*, *Čelović*, *Colombani*, *Cornereto*, *Dapar*, *Gabrić*, *Jasprica*, *Ivanišević*, *Ivulić*, *Kamenarović*, *Luxić*, *Oman*, *Omašić*, *Pelicarić*, *Ristović*, *Tripalo*, i parrochi *Babić*, *Diana*, *Dobrota*, *Milin*, *Perišić*, *Žeželj*, *Zuliani*; inoltre il protopresbitero *Dobrijević*, il prof. ginnasiale *Glavinić*, il medico distrettuale *Inghini*, il candidato d'avvocatura *Katnić*, il ricevitore doganale *Lederer*, il commissario distrettuale *Ljubibratić*, il medico comunale *Mirošević*, il farmacista *Popović*, il possidente *Štrkalj*, il parroco decano *Tomić*, il proto costruttore *Vilović*, il possidente *Vujatović*, il medico distrettuale *Zovetti*.

Ebbero la croce d'oro del merito: il direttore della scuola civica *Adamović*, il proto costruttore *Bratičić*, il segretario circolare *Grisogono*, il possidente *Ivanković*, il curato *Kružičević*, il tipografo *Martechini*, il guardiano *Mlinar*, il possidente *Šarić*, i podestà *Jerić*, *Macale*, *Marinović*, *Pervan*.

La gazzetta di Vienna pubblica inoltre nell'occasione del viaggio di S. M. altre distinzioni di croci del merito d'argento con e senza corona, come pure espressioni di Sovrana soddisfazione.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natrag ili se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom *ново или талми-алато*), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetčki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3, 50, 4. — 13 lotne pune, duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medaillon, u ognju zlaćeni i ocačleni f. 2.50, 3.

Najjačajnje izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlica fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogjina garnitura ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnati će ova za čas.

1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

Jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmije, te je ipak za necijenu. 1 garnitura naprsnjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štit na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štit na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štit na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.

1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nvč. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.

1 mekanični čistilac cilindra, nvč. 20.

1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.

1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.

1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 5, 6 novč.

1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča ke englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapane istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretpata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravnitva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 44.

Zadar 2 Lipnja 1875.

God. III.

(Telegrammi in 3.a pagina.)

Dieta dalmata.

IV. Seduta dei 31 maggio.

L'Amministrazione comunale di Zara annunzia che quel Consiglio comunale ha deciso di cedere gratis un fondo alla riva Francesco Giuseppe per l'erezione di un edificio dietale.

Ivelio e comp. Interpellano il governo se sia intenzionato di presentare al Consiglio dell'impero il progetto di legge votato dalla Dieta nella sessione del 1873 sulla colonia e contadinaggio nel Raguseo.

Mery propone un progetto di legge per un nuovo regolamento edile.

Sono accettati senza discussione: il preventivo del fondo provinciale di agricoltura, il preventivo del fondo pensioni pei maestri, il consuntivo di questo fondo pel 1874 nonché il consuntivo provinciale pel 1874.

Viene riprodotto dal governo, non avendo quello votato l'anno scorso ottenuto la sanzione sovrana, il progetto di legge sulla divisione dei beni comunali, e passa per esame al comitato legale.

Passano pure a questo comitato i progetti di legge sull'opera pia e sulle pubbliche beneficenze.

Su tutti i ricorsi presentati alla Dieta contro deliberazioni della Giunta, la Dieta passa all'ordine del giorno.

Ljubić a nome della Giunta risponde all'interpellanza Monti, che fu provveduto perchè i discorsi slavi vengano raccolti da un tachigrafo e spiega le ragioni per cui gli atti della sessione passata non siano stati prima d'ora stampati.

Nella seduta di ieri, Mery presentò un progetto di legge per l'erezione del palazzo dietale.

Antonietti (comiss. gov.) rispose all'interpellanza Ivelio, che sarà portata a conoscenza del Ministero, essendochè essa sarebbe a suo luogo se al Ministero diretto e ciò nel Reichsrath.

Il progetto di legge governativo sulla conversione in misura e peso metrico delle indicazioni di misura e di peso che figurano nelle leggi provinciali, venne accolto con una lieve modificazione al § 2 e dopo breve discussione a cui presero parte Ponte, Klaić ed il comm. governativo.

Sopra proposta del comitato finanziario — relatore Trigari — si decise di non concorrere alle spese per l'estirpazione della *filoxera vastatrix*.

Vennero quindi evase diverse petizioni ed accettate le relative proposte del comitato.

Infine dopo lunga discussione a cui presero parte Ponte, Monti, Paulinović, Čingrija ed il relatore Ivelio, vennero accettati i primi paragrafi del progetto di legge sulle beneficenze.

La continuazione della discussione venne rimessa ad oggi.

Alcuni giornali di Vienna continuano a parlare di una recrudescenza che fra i partiti in Dalmazia si sarebbe manifestata dopo il viaggio di S. M. l'Imperatore.

Di tale recrudescenza non ci è, però, presso di noi seguò nè in Dieta nè in piazza. E per non parlare che della Dieta, la quale era finora di solito il campo ove i partiti si misuravano, quest'anno le discussioni vi procedono pacate e tranquille. Persino il numero dei deputati che prendono parte ai lavori parlamentari è quest'anno abbondante. Jeri i deputati presenti in Dieta erano 34, cifra cui noi non ci ricordiamo che la dieta dalmata abbia di spesso raggiunto.

I fogli di Vienna quindi faranno bene a non giudicare delle condizioni generali del paese dal contegno forse di un giornale e dei rappresentanti della città ove esso vede la luce. Questi camminano a ritroso della corrente che domina nel paese.

Ecco le puntazioni presentate dal Governo alla Dieta riguardo all'assunzione da parte dello Stato delle case di lavoro forzoso e di correzione:

L'amministrazione dello Stato è disposta di alleviare alle Provincie sotto le seguenti condizioni gli obblighi che loro incombono riguardo alle case di lavoro forzoso e di correzione, e rispettivamente di presentare alla Rappresentanza dell'Impero le corrispondenti proposte:

1. Lo Stato assume l'amministrazione delle esistenti case di lavoro forzoso e di correzione.

2. Lo stesso si cura della erezione e manutenzione di case di lavoro forzoso nonché di case di correzione per corrigendi giovanili a tenore del § 17 della legge 10 maggio 1873 (B. L. I. N.º 108).

3. I beni stabili e gli oggetti d'inventario appartenenti alle esistenti case provinciali di lavoro forzoso passano gratuitamente in proprietà dello Stato.

4. Riguardo alle case di correzione per corrigendi, che sono affidate alle cure di congregazioni ecclesiastiche, l'amministrazione dello Stato assume le esistenti relazioni contrattuali colla riserva di poter, cessato il rapporto contrattuale, liberamente disporre circa alla detenzione delle corrigende.

5. Lo Stato assume il personale in servizio attivo delle esistenti case di lavoro forzoso garantendo i diritti derivantigli dal servizio fino ad ora prestato.

6. Le spese delle case di lavoro forzoso e di correzione saranno sostenute dallo Stato. I fondi provinciali, però, di quei paesi ai quali appartengono i detenuti, abboneranno allo Stato le spese di mantenimento per i detenuti adulti nonché quelle per i corrigendi giovanili, eccettuato il caso del § 18 della legge 10 maggio 1873 (B. L. I. N.º 108).

Alla legislazione provinciale rimane riservato di stabilire, se ed in quanto queste spese abbiano ad essere risarcite dai distretti nativi o dai Comuni.

7. Le spese di manutenzione comprendono in sé le spese per vitto, giaciglio, riscaldamento, illuminazione, biancherie, vestito, malattia, tumulazione ed eventualmente parto.

Queste spese saranno conteggiate giusta la media delle spese di mantenimento, che per tutti gli stabilimenti della stessa categoria e per ogni singolo detenuto (corrigendo) emergerà nell'anno ultimo decorso, detraendone l'importo ricavato dal lavoro ad esclusione della eccedenza di mercede che giusta le relative norme va a vantaggio dei detenuti.

Se negli stabilimenti accennati al 4.º punto vengono giusta contratto fatti alle rispettive congregazioni ecclesiastiche degli abboni avversali per giorno o per capo, questi abboni devono essere compresi nel computo medio dell'importare delle spese.

8. Le spese di mantenimento che dai fondi provinciali devono essere bonificate, saranno da sei in sei mesi dimostrate alle Giunte provinciali dalle Autorità politiche provinciali, e negli stessi periodi di tempo dovranno essere rifuse dai fondi provinciali.

9. I fondi delle case di lavoro forzoso che sono amministrati dalle Provincie, rimangono alle rispettive Provincie, con ciò che debbano anzitutto servire a coprir gli abboni delle spese di mantenimento che loro incombono.

10. La relativa legge dell'impero stabilirà il tempo in cui principieranno ad entrare in attività queste disposizioni e da cui specialmente daterà l'as-

sunzione da parte dello Stato degli esistenti stabilimenti.

Obblighi i quali si riferissero all'amministrazione precedente a questo tempo, dovranno essere sopportati dallo rispettive Provincie.

Ecco il progetto di legge governativo riguardante la conversione in misura e peso metrico delle poste di misura e di peso che figurano nelle leggi provinciali attualmente sussistenti.

Coll'adesione della Dieta del Mio Regno di Dalmazia, trovo di ordinare quanto segue:

§ 1. Il Governo è autorizzato nel mettere in esecuzione il regolamento delle misure o dei pesi del 23 luglio 1871 (B. L. I. N.º 16, Punt. VI, dell'anno 1872, di praticare in via di ordinanza il ragguaglio in misura e peso metrico delle indicazioni di misura e di peso finora legali, che figurano nelle leggi provinciali sussistenti, e di effettuare in ciò quegli arrotondamenti che appariscono reclamati con riguardo alla natura delle relative determinazioni di legge ed ai bisogni del commercio.

§ 2. Il Governo è inoltre autorizzato, nel caso una unità di misura o di peso del sistema finora sussistito viene stabilita come unità d'imposizione, vale a dire, come base di una determinata posta steurale o di contribuzione, di determinare, in luogo di questa unità, una corrispondente unità, una suddivisione od un multiplo del regolamento sulle misure e sui pesi metrici, e di stabilire quindi in via di ragguaglio la corrispondente posta steurale.

Nel praticare un tale ragguaglio, che dovrà entrare in attività decorribilmente da un termine da fissarsi a seconda della natura della rispettiva contribuzione, può aver luogo un arrotondamento della posta steurale in più, colla limitazione soltanto, che frazioni sorpassanti mezzo soldo vengono ammesse per un soldo intero, frazioni invece che non arrivano a mezzo soldo, ma che importano un quarto di soldo o più, vengano ammesse per mezzo soldo.

§ 3. Della esecuzione delle presente legge sono incaricati il Ministro del commercio ed il Ministro di finanza di concerto cogli altri Ministri interessati.

Eccone poi la motivazione:

Dalla introduzione della misura e del peso metrico, ordinata colla legge 23 luglio 1871 (B. L. I. N.º 16 dell'anno 1872) deriva la necessità di esprimere, a cominciare dal 1 gennaio 1875, soltanto in misura ed in peso metrico le indicazioni di misura e di peso contenute in tutte leggi e prescrizioni legali, che, giusta il § 12 della legge fondamentale dello Stato del 21 dicembre 1867 (B. L. I. N.º 141) appartengono alla sfera di attribuzione delle Diete provinciali.

Nelle leggi e prescrizioni legali di tal fatta fin qui emanate queste indicazioni sono, però, espresse nelle misure o nei pesi presentemente ancora validi.

Rispetto a molte prescrizioni legali si tratta soltanto di un semplice ragguaglio con una inconcludente conversione e arrotondamento delle poste di misura e di peso, ed in tal caso, sarebbe senz'altro superfluo di compilare di nuovo il testo completo della legge e di ripetere all'uopo l'approvazione legislativa.

A mettere quindi il Governo per tali casi in condizione di disporre la necessaria conversione in via di ordinanza, venne compilato il presente progetto, che riflette all'autorizzazione da impartirsi all'uopo al Governo.

Questa autorizzazione viene pronunziata nei §§ 1 e 2.

Siccome la conversione non farà risultare nu-

meri interi, che in casi assai rari, così apparisce necessario di praticare in proposito quegli arrotondamenti che si presentano reclamati con riguardo alla natura delle rispettive determinazioni di legge ed alle esigenze del commercio.

L'autorizzazione contenuta nel § 2 del progetto ha il suo motivo in ciò, che oltre alle conversioni preavvertite, sarà necessario, riguardo a singole contribuzioni, di prendere per base nuove unità, corrispondenti al sistema metrico, in luogo delle unità d'imposta stabilite secondo il sistema delle misure e dei pesi finora vigenti.

In tali casi si dovrà ragguagliare la sussistente posta attuale nella proporzione fra la nuova (metrica) e l'unità d'imposta finora vigente, nel che sarà libero al Governo di arrotondare in più od in meno piccole frazioni di denaro entro un limite determinato.

Il principio dell'attività di questi arrotondamenti si regolerà secondo i periodi speciali di riscossione, p. e. negli appalti, però in modo, che alla più lunga al 1 gennaio 1876 sarà posto in esecuzione il nuovo regolamento delle misure e dei pesi anche su questo campo.

Il § 3 contiene la clausola di esecuzione, nella quale è garantita l'ingerenza conforme alle attribuzioni dei Ministri del commercio e di finanza, e quella dei Ministri d'altronde anche interessati in casi singoli.

Politički pregled.

Već prije nekoliko mjeseci pisale su nekoje novine, da će se još ove godine sastati car austrijski s carem ruskim i njemačkim, ali se je obično odmah drugi dan ta vijest opovrgavala. Sada tvrdi „N. F. Pr.“ posve odlučno, da će se tri cara svakako sastati i to valjda u Emsu. O političkom znamenovanju toga sastanka nećuje se još ništa.

Rajhsrat će se sastati mjeseca listopada i zasjedati će ujedno s delegacijama, koje će se ove godine sazvati u Beč. Praznici parlamentarni trajati će dakle duže vremena; za to odlaze ministri Lasser, Glaser i Stremayr na dopust.

Iz Pešte navješćuju važne promjene u najviših krugovih vojničkih. Barun Koller ministar rata, vele, da će postati zemaljskim zapovjednikom u Gracu, a na njegovo mjesto da bi za ministra rata došao general Vlasie. Dosadnjemu zapovjedniku u Gracu, barunu Kuhn, povjerila bi se važnija diplomatska misija. Ujedno imaju se mjesta zapovjednika u Beču i Pešti popuniti drugim osobama. Zemaljskim zapovjednikom u Pešti da će se imenovati barun Mollinary. „N. F. Pr.“ priopćuje ove vijesti, moli svoje čitatelje, neka ih prime s rezervom. A i posve pravo čini. Već od pol godine dana raznose se takvi glasovi, pa se do sada još nisu potvrdili.

U Švajcarskoj glasovao je 23. o. sav narod o građanskom braku i o pravu glasovanja. O uspjehu glasovanja nema još potonjih vijestih. Duže vremena mislilo se je, da će se obadva zakona, pa bilo neznatnom većinom, prihvatiti. Ali buduć da je i jedna

frakcija radikalca glasovala s opozicijom, nema već te sigurnosti, da su spomenuti zakoni sretno prošli. Iz nekoliko kantona nezna se još za uspjeh glasovanja. Nu pošto je posve vjerojatno, da je većina u tih kantonalnih glasovala proti zakonom, očekivali su da će obadva zakona pasti. Po najnovijih vijestih primljen je prvi zakon većinom od 7000 glasova, a drugi je zabačen većinom od 5000 glasova.

U talijanskoj zastupničkoj kući primljena je poslije duže rasprave zakonska osnova o ustrojenju narodne vojske. Ova je vojska Italiji, što je drugim zemljama narodni ustanak i sastoji iz izsluženih vojnika stalne ili mobilne vojske i zemaljske obrane. Uvršćeni su također u narodnu vojsku svi muževi do četrdesete godine, koji su sposobni za službu. U svakoj općini sačinjavaju članovi teritorialne vojske ujedno vojsku komunalnu, kojom se nadoknađuje dosadanja narodna obrana, koja je u ostalom obstojala do sada samo u gradovima. Komunalna vojska mora se brinuti za uzdržanje javnoga reda i sigurnosti.

Proti ukinuću narodne obrane bili su mnogi zastupnici; ali ministar rata i unutarnjih poslova očitovali su odrješito, da se narodna obrana neda u sadanjem ustrojstvu više uzdržati. Ministar unutarnjih poslova uvjeravao je zastupstvo, da će se kod raspusta narodne obrane sav obzir uzeti na one koji imaju za domovinu osobitih zasluga. Zastave predati će se općinskim oblastim, a koji su obnašali kakovu službu, biti će na drugi način namješteni. — Teritorialna vojska sačinjava cijelokupni dio vojske, pa je posljednja njezina pričuva. Samo u slučaju rata može biti pozvana na oružje i to jedino kraljevskom odlukom.

U francuzkoj komori birali su 24. o. m. odbor za proračun. Od tridesetorice članova spada ih sedamnaest k lijevi, odnosno k većini od 25. veljače. — Izbor odbora tridesetorice bio je valjda takogjer za republikance povoljan, premda protivna stranka nije štedila truda, da svakako osužeti pobjedu republikanaca. — Na koliko je do sada poznato, nisu se mogle stranke nikako služiti u pogledu kandidata, a s toga nije nevjerojatno, da se izbor neće moći naznačenoga dana obaviti.

Neki pariški bonapartistički list pripovijedao je, kako se je ruski car Aleksandro dogovarao s knezom Bismarkom o budućnosti Francuzke. Car da je savjetovao njemačkoga državnoga kancelara, neka se drži pomirljive politike, jer predstojeći izbori da će pospješiti uzpostavljenje carstva. Uslijed toga priopćuje „Journal de Debats“ pismo nekoga Rusa iz Emsa, u kojem se odlučno opovrgava, što je priopćio onaj bonapartistički list. Rusija, veli se u tom pismu, nema nikakova razloga, da ljubi Bonapartiste. Simpatije Rusije prema Francuzkoj da se ni najmanje netiču Napoleonove dinastije.

Cabrera očitovao je u posebnu pismu, da pristaje uz kralja Alfonza, a kralj kaže u svojem odgovoru, da su ustavnoj monarhiji, koju on zastupa, tri načela: „Bog, domovina

i kralj“ — Tugji princ, koji je krvlju natopio Španjolsku, da je oteo Cabreri sve časti i dostojanstva, nu kralj Alfonzo da mu ih opet vraća.

Stvari u Španjolskoj okreću se u istinu na bolje. Sloboda štampe i udruživanja opet je zakonito uvedena i španjolski narod može se poslije dužeg vremena nadati zakonitom parlamentarnom zastupstvu. Liberalna vladina stranka nastojati će sada ozbiljno, da se učvrsti monarhija kralja Alfonza. Španjolski ministar vanjskih poslova razložiti će vlastim veliku važnost toga događaja. Tako zvani Moderadoz trsiti će se i sada, da steku neki upliv na dvoru kralja Alfonza; ali nemaju mnogo izgleda, da bi mogli uspjeti sa svojim natražnjačkim težnjama. Republikanci biti će po svoj prilici kod sadanjih okolnostih pasivni.

Domaće.

Anche il Podestà di Scardona *Dudan*, non ricordato nel nostro telegramma da Vienna dell'ultimo numero ottenne la croce d'oro del merito.

Sua Maestà l'Imperatore si è graziosissimamente degnata di raccomandare al Suo primo grandmaggioromo principe Holenlohe, per l'opportuna considerazione, la domanda del sig. Antonio Drobač, direttore del patrio museo di Ragusa, colla quale implorava, che nell'occasione del trasporto delle collezioni degl'ii. rr. gabinetti e musei di corte nei nuovi edifici per essi destinati, fossero al detto museo di Ragusa devoluti gli oggetti superflui od almeno una parte aliquota dei medesimi.

Izašao je 26 Broj *Práva*. Evo mu sadržaj: —

A. D. r. Monti. Izjasnenje §a 808 austr. građanskog zakonika. — B. Vrhovno i uvidno Sudište u Beču j njegove kaznene rasprave. — A. Kuzmanić. Mudroslovac Izokrat uči salaminskoga kralja Nikoklesa vladanju. — V. Vrčević. Seljani oženili kalngjera. — Sgogjaji. Građanski. Kazneni. — Književnost. — Vijesti.

Važni kazneni slučajii dojavljeni u Dalmaciji travnja mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru 1 ubojstvo, 1 čedomorstvo, 1 krivotvorje, novca, 2 izvršena i 1 pokušano silovanje, 5 paleža, 5 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 izvršeno i 2 pokušana umorstva, 1 čedomorstvo, 1 razbojstvo, 2 uvrijede veličanstva, 2 paleža, 6 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 2 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Kotoru, nijedan.

Različite vijesti.

(Doktorice u načelu.) Na filozofičkom fakultetu u Budimpešti mogu gospogje dobiti grad doktora, ako polože propisani ispit zrelosti i podnesu stroge izpite. Načelna ta odluka izdana je uslijed molbe gospogje Rose Kaloca.

(I to je „nota“!) Nedavno otkrilo se u Nantesu u Francuzkoj strahovito zločinstvo, za koje se 30

Na skoro kucz Golieyn pod trgvjavom Tatišeevom potuče Pugačeva, razagua njegove čete, oslobodi Orenburg i to bijaše smrtni udarac cijeloj buntovničkoj vojsci. Zurjina odrediše, da pazi na čopore nemirnih Baškirača, koji bi se rastrkali prije, nego bi ih mi vidjeli. Proljeće nas uagje u tatarskom seocu. Rijeke nabužale a putevi se ne mogaše ići. Tješila nas u dosadi misao, kako ćemo skoro biti gotovi s nepriličnom vojuom, s razbojnicima i lpežima.

No Pugačeva ne ubitiše. Pokaza se u sibirskih krajevii; tudier sakupi nove čete i poče opet svoj posao. U brzo se razširi glas o njegovu uspjehu. Doznasmo, da je razorio sibirskoga trgjavu. Nu vijest, da je i Kazanj osvojen, i da silnik ide i na Moskvu, uplašii poglavare trgjava, koji do sada lagodice bezposličahu misleć, da su skršili prezrena buntovnika. Zurjinu zapovjediše prijeći Volgu.

Ne ću opisivati našega puta i svršetka vojne. Reći ću u kratko, da je nevolja dosegla do vrha.

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, preveo s ruskoga M.

XIII.

Tamnica.

(Nastavak.)

Zahvalih Saveljiću i legoh spavati u istoj sobi sa Zurjinim. Kako sam bio uznemiren i razdragan, razkvocah se, te stadoh razgovarati se sa Zurjinim, koji me s početka slušaše; ali malo po malo riječi mu budu sve rjeđe i narazumljivije; napokon, mjesto da mi odgovori na pitanje, zabrka i zviznu. Zamukoh i ja, te zaspim kao i on.

Drugi dan u jutro dogjoh k Mariji Ivanovnoj. Priopćih joj svoj namljaj. Právila ga i pristala uz nj. Četi Zurjinovoj bijaše već taj dan stupati iz grada. Nije se dalo otežati. Razstadoh se s Marijom

Ivanovnom, preporučiv ju Saveljiću, i predav joj pismo za moje roditelje. Marija Ivanovna zaplače: — S bogom, Petre Andrejiću; da li ćemo se vidjeti ili ne ćemo, to bog zna; ele ja vas ne ću nikada zaboraviti; ti jedini do moga groba prebivat ćeš u mom srcu. Ništa joj ne mogah odgovoriti. Ljudi se načičkaše oko nas. Ne htjedoh, da vide čuvstva, koja me mučahu. Napokon se ona odveze. Povratih se k Zurjinu, sjetan i mučaljiv. Htjede me udobrovoljiti; mišljah kako ću se razvaganiti: proboravismo dan šumno i veselo; pred večer izagjosmo u boj.

Bijaše to koncem veljače. Zima, koja je priječila vojnu, jenjavaše, a naši se gjenearali spremahu na složan posao. Pugačev jednako bijaše pod Orenburgom. Među tim udružavahu se četo i sa svih strana primicahu na razbojnike. Pobunjena sela, kako bi opazila naše vojske, namah bi se pokoravala; lpežki čopori uzmicahu. Sve to slučale, da će se vojna brzo i sretno svršiti.

godina nije znalo. Tada umrla je ondje jedna djevojka, Marija Guerni, malo prije vjenčanja na znakovih bolestima, s kojih se dalo zaključiti, da je otrovana. Stvar dogje u ruke sudu, sumnja pade na vlastitu sestru otrovane, te ona bude i zatvorena. Povedši protiv njoj paricu, bude osuđena na smrt i smaknuta. Nedavno otac ovih dviju nesretnih sestara, videći da mu se približava konac života, dade si dozvati ispovjednika, komu očitova, da je on sam otrovao svoju kćer, pa je onda prosno glas, da ju je ubila njezina vlastita sestra. Oba zločinstva počinio je iz pohlepe za imetkom. Dogagjaj je tim užasniji, što je kćeri obtuženoj radi umorstva sestre, bilo poznato da ju je otrovao otac. Ali ona radi ljubavi prema otcu nije se mogla odlučiti na to, da okriivi oca. Ispovjednik je sada, dobivši punomoć umirajućeg, prijavio taj dogagjaj ministru pravosudja.

(Grozoviti dogagjaj.) Supruga bravarskog kalfa, Dorotea Markwarth išla je 29. pr. m. sa svoje troje vjere (dva dječaka, Franjom i Ivanom, u dobi od 8 i 7 godina, i dvogodišnjom djevojčicom Lavoslavom) u Dornbach na jedan bržljak. Tu omota starijemu dječaku Franji konopac oko vrata te ga objesi o drvo. Obojici ostale djece dala je zatim otrova, koji je napokon i sama popila. Kad su ljudi nadošli, obješeni dječak bio je već mrtav, a oboje ostale djece i mati bili su onesviješćeni. Ohadvoje djece i mati možda će se još moći spasiti. Radi toga grozovitoga dogagjaja vlada opća uzrujanost.

(Liječenje očnu i njegove posljedice.) Kako duboko u praznovjerju čami seosko pučanstvo u Ugarskoj, dokazuje među drugima i slijedeći slučaj, koji pripovijeda „Pressburger Ztg.“: „Jedna ovdješnja seljakinja putovala je nedavno u Beč, da si posjeti kćer, nalazeći se na tamošnjoj klinici radi liječenja očnu. Na putu pridružiše joj se dvije ciganke, nagajajući joj se, da će mnogo brže izliječiti njeu kćer, nego li bečki liječnici. Lakovjerna seljakinja dade se zavesti, doveze si kćer kući, pa malo zatim na dogju i obje ciganke. Operacija započmo tim, da su zahtijevale 10 fr. i vina. Novce metnuše dakako u džep, nad vinom bajahu nešto, a zatim bolestnici namazaše s njim oči. Po tom odoše, obećav, da će opet do skora doći. Za nekoliko dana dogjoše ciganke sibilja opet k seljakinji, zahtijevajući sada tri staro kokoši, jednu novu plahut i jednu novu progajnu, metnuv u nju kokoši i plahut, odnosuše na jedno križanje. Tu se operacija svršila kao obično sve takove komedije tim, da je ciganka s plijenom nestala, a oglobljenoj seljakinji ostao prazan vidik. Nu ipak čini se, da je liječenje barem njezine oči razbistriilo, jerbo je danas na prvi pogled prepoznala obije ciganke, koje su namah uhvaćene i zatvorene.“

(Milostivan otac.) U Pernegu na Muri, u Štajerskoj, pripovijedahu u krčmi ljudi o nekakovu ljucnom trupu, što je pred nekoliko nedjelja iz vode izvučeno, a imalo konop oko vrata. Nekakova starčina iz okolice desio se je slučajno ondje, te će posve flegmatično: „Gle gle, to je zbilja bio moj sin. Lupež krao je opet meso, te su ga ukočili i bacili u vodu“. Ljudem oko starčine nečinise se njegove riječi u redu, te ga prijavise sudu.

(Učinak munje.) Iz Velike Kikinde pišu „U. L.“: „Prigodom oluje, koja je ovih dana u našem kraju bijesnila, ošinu munja jednog petnaestogodišnjeg seljačkog dječaka, koji je polazio u grad. Dječak srušio se na zemlju, gdje je do pol sata onesviješćen ležao. Kad su ga našli i donijeli u selo, u brzo se oporavio, ali ostao je sve do danas potpuno nijem.“

BRZOJAV „ZEMLJAKU“.

Pest, 1. juna. È convocata la nuova Dieta ungherese pel 28 agosto, e le elezioni sono indette pel 1.º fino al 10 luglio.

Uprava bijaše svuda zapriječena. Čete Pugačevljeve harahu svuda; načelnici pojedinih četa samovoljno kažnjahu i milovahu; stanje cijele okolice, u kojoj bjesnjaše požar, bijaše grozovito... Ne daj, bože, nikomu vidjeti rusku bunu bez smisla i milosrđa!

Pugačeva prizajmio Ivan Ivanović Miheljsen. Ne bilo dugo i mi doznasmo, da je Pugačev do noge potačen. Napokon dogje Zurjinu vijest, da je silnik uhićen, a k jednu i zapovijed, da stane. Vojna se je svršila. Na posljednu mogah poći k svojim roditeljima! Misao, kako ću ogrliti i vidjeti Mariju Ivanovnu, o kojoj ne imagjah glasa ni poglasja, punjaše me zanosom. Skakah kao dijete; Zurjin se smijaše i šazimaše ramenima: — I tebe ne uputih! Ženiš se — a ludo ćeš propasti.

Megju tim žalostno čustvo mučaje mi radost; misao na zlikovca, oškropljena krvlju toliko nedažnih žrtava, i na kazao, koja ga čeka, nekako me uznemirivaše: Jemelja, Jemelja! mišljah sam sobom, za

Lo statuto organico del congresso greco-orientale serbo è stato sanzionato con alcune modificazioni.

Londra, 1. juna. Nella Camera dei signori sulla proposta di Russel che sia comunicata la corrispondenza diplomatica colle grandi potenze circa la conservazione della pace europea, Derby rispose, non essere la pubblicazione desiderabile a cagione del timore espresso da ragguardevolissime persone della Germania sullo sproporzionato accrescimento dell'armata francese, che dalla Francia fu considerato come un pretesto di guerra della Germania, il quale malinteso l'Inghilterra credette di dover cercare di chiarire. Dopo di ciò la proposta Russel fu respinta.

Berlino, 1. juna. Il „Reichsanzeiger“ sul discorso di Derby nella Camera dei signori osserva, che è vero aver l'aumento dei quadri dell'esercito francese prodotto qualche inquietudine a Berlino, che esso peraltro fu ben lontano dal condurre a decidersi e neppur a pensare ad una guerra, nè che il governo ha mai avuto l'intenzione di chiedere una riduzione dell'armata francese.

Atene, 1. juna. Un decreto del re scioglie la camera, ordina le elezioni pel 30 luglio e convoca la nuova camera pel 23 agosto.

In continuazione delle distinzioni già annunciate, ebbe la croce d'argento del merito colla corona: l'inserviente presso la luogotenenza a *Zara Kulina*, e la croce d'argento del merito: il capo-colonna a *Smilčić Bandalo*, i capi locali a *Kruševo Berkić*, a *Koljane Gutić*, a *Slivno Jukić*, a *Radonić Nakić*, a *Čitluk Sotina*.

Sua Maestà I. e R. A. si è inoltre graziosissimamente degnata di ordinare, che venga esternata l'espressione della sovrana soddisfazione ai seguenti: ai podestà a *Curzola Arneri*, a *Macarsca Alačević*, a *S. Pietro Ballarin*, a *Lissa Pietro cav. Dojmi de Delupis*, in *Arbe Dominis*, a *Traù conte Fanfogna*, in *Ombla Gargurević*, a *Comisa Giacconi*, a *Slano Glunčić*, al preposito capitulare a *Spalato Dr. Silvestro de Guina*, ai podestà a *Stolivo Hervatić*, a *Castel Sutorac Jerčić*, a *Pučišće Kovačić*, a *Postire Lazzaneo*, all'ispettore scolastico distrettuale a *Cattaro Maroević*, al gerente comunale a *Dernis Nakić*, al podestà a *Pago Palčić*, al

što se nijesi nabó na mač ili se bacio pod kartaču? Ništa boljega ne bi bio mogao smisliti! Misao nanj bijaše u meni nerazlučivo spojena s uspomenom, da mi je poklonio život, i da je izbavio moju dragu iz šaka ogavnoga Švabrina.

Zurjin mi podijelio odpust. Za nekoliko dana bijaše mi sastati se sa svojim roditeljima i vidjeti svoju Mariju Ivanovnu... Ali iznebuške dogjo nesgoda, kojoj se ni u snu ne nadah.

Onoga dana, koji bijaše odregjen, da odputujem, marljivo se spremah, kad upravo htjedoh sjesti na kola, dogje Zurjin k meni u sobu neobično zabrinut, s pismom u ruku. Nešto me pece u sree. Prestraših se, ni sam ne znajući za što. Odpravi na polje moga poslužnika, te mi reče, da ima sa mnom posla. Što? — upitah bojazljivo. — Mala neprilika, odgovori, pružajući mi pismo. — Čitaj, što sam baš sada primio. — Stadoh čitati u sebi: bila je to potajna zapovijed svim pojedinim načelnikom, da me uhvate,

consigliere aulico in pens. a Trieste Carlo barone de *Pascolini*, a Mula *Pasković*, a Budua *Račeta*, a Malfi *Rogir*, al possidente a Spalato Pietro de *Tartaglia*, al commerciante a Cattaro *Tomorić* e al podestà a Knin *Vujatović*.

Ringraziamento.

Straziati dal più crudele dolore pella morte del nostro amabilissimo **Andrea Zarević** non potendo singolarmente ringraziare uno ad uno tutti i gentili i. r. Impiegati, sacerdoti, amici e conoscenti che con cordiale affetto vollero tributargli l'ultimo onore accompagnando la sua salma all'estrema dimora e cercando in altre maniere di lenire il nostro acerbo dolore, mediante quest'atto pubblico, con eterna riconoscenza porgiamo le più sentite grazie.

Sebenico, 24 maggio 1875.

Le desolate Vedova e Suocera.

Поэзия на претплату

на

„А Л Б У М“

Светковина при путовању Његова Величества, нашег дичног Цара, Краља и Господара

ФРАНЦ ЈОСИФА I.

по Боко-Которском заливу од 20 до 27 Априла 1875 год.

Као год што има у животу појединог човјека сваким и свакојаким тренутака, таквих има и у животу појединих и читавих народа. У нашем народу и у његовом животу, више је до јуче било таквих мучних тренутака, него онога, чим би се наш народ могао фалити; јер нас непријатељи наши непрестајаше казати и срамотно цинити, да смо са њиховим неваљалим подметањем више изгледали на црне Аргутане и друге дивље људождере, пежели на мирне, честите, и поштене људе, вијерне и одане поданике свога Цара и владоца.

Ово и оваково цинило наших злотвора дуго нас је каљало; али никад није окаљало и могло окаљати образ и поштење наше; јер је Божељ по парави својој само вичан високоцијенити, поштовати и ватрено љубити оно и онога, који је достојан такве љубави и свакијех врлина, а од свега се онога гнушати, што је гнушења и одврата достојно.

Овај карактер поноса нашег јасно је дирао у немирну душу наших злотвора, те су уз инат и подпоро најплеменитијех човјека, најзгоритијег оца и владоца својих дучних народа, витезова и синова бацали камен спотницаља, једна икад неби на ово стране дошао, да се упозна вијерношћу свакад вијернога и оданог високој круповини народа овога. Владалац, овај племенити и жарки отац и добротвор свију без разлике својих вијерних поданика, својом царском и превисоком милости, а дубоким отачаским проицањем и увиђањом, рекао је да оно мора бити што је било; био је и све је код нас видно, здраво и весело се од нас пут

gdjegodj me nagju, i da me neokljervece pod stražom odprate u kazanj u iztražnu komisiju, koja se je sastala radi Pugačeva.

U malo da mi list ne pade iz ruku. — Što ćemo? reče Zurjin. — Dužnost mi je pokoriti se zapovijedi. Sva je prilika, da je glas o tvom druženju s Pugačevim došao kako vladi do nšiju. Nadam se, da to ne će imati zlih posljedica, i da ćeš se oprati pred komisijom. Ne kloni duhom, te se odmah odpravljaj. Savijest mi bijaše čista, sada se ne bojah; nu misao, kako mi sada treba odgagjati čas milomu sastanku, može biti na više mjeseci — ta me misao uznemirivaše. Kola već čekahu. Zurjin se sa mnom prijateljski oprosti. Posade me u kola. Uza me sjednu dva husara s golimi sabljama i ja se odvezem širokom cestom. (Slijedi).

престола свога повратио, а тиме многу образину не истине туђе подвоге бацно, давши петицијот полета новом добу новог живота у Боки; давши нови живот народу својим владачким задовољством, са сјајним Његовим и код нас дочеком.

Овај поход нашег владарца, поход је велике, неумрле и знамените епохе за Боку и Бокељски народ; а да би ова епоха још сјајнији блесак из достојне своје славе издавала, наумишмо све податке светковина на нашем само материном језику у једну руковед прикупити и у „Албуму“ на видјело изнијети, како би кољено на кољено у једној кити могло пред очима имати ону славу и успомену, која ће сваком Бокељу образ сунјетљати, а поштење му и његову вијерност и по најудаљеним свијетовима проносити, као људих и народа части, и своје свакад вијерности поданичке према Цару и своме господару, ког ћемо се сваког дана сијећати, као дичног и узорног владарца свога.

Оваковим дјелом изаћи пред браћу нашу, а тим што сјајнији значај дати братским нашим све Бокељским свечаностима, дужност нас је дужила колико према браћи, толико и према великој важности ствари, па зато гледаћемо да дјело буде што дичније урешено, а готово до Петровдана; предбројба ће трајати до 31 Маја по старом календару; цијена је дјелу 40 нов.; новци се шаљу у наплаћеном износу мени у Куте — Ерцег-Нови (Бока Которека).

Кутин, 1 Маја 1875.

ЈОВАН ШАРИЋ

свештеник.

Сва братско-ерцего-хрватска се уредиштва најучетије умољавају, да овај позив благовоље у својим родољубним листовима прештампати.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесама

које је скупно и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овдје на знање да је II. књига, садржавајућа „јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге овдјех пјесама услјед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. врједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Вука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.º 3 in Wien.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdkai; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustek, pjegu, u opće čuva, ljepša i omilajuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhivajućiglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nješto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovak prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nov.

Lastilo. Neocjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Kruglja-čistilnica. izvrstno srestvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrč trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfona mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicanom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne taske* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u koži 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radingummi za tuhu i crnilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vunc. 12 kom. 25 nov.

Prasak sa pranje, da se održi lijepo bijelo rublje. Por-bom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obionim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijiemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga srnila 20 nov.

Praktički su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak sa hrđu, zajamčeno, srestvo odstranjuje hrđu mrlju od hrđe na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući. jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. *poslaštani saponi eter* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovak novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariški univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući uždnoaga srestva tek 10 nov. Isti lijep kao tijec, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevite subne kefe, kojim čes si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblakam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vla-i očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavjestiti velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepočinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdulje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje posteljen otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapređuje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omecine, izvitke, trganje u udihi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojim se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježnu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnima večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupuju li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrti stroj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijediti se. Rabi se proti štjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l-tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o-krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Megju mnogimi oglašima naročito ob urah njekeji su osobito bogato narečeni, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *nesnatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mineš toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obaskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etu) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, vcoma ukusna fačona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetalkom uz dvodnevni hod f. 11.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledeovim staklom f. 15.50

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijeđili prije f. 40, sada f. 18.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" po godine . . . 5:
" mjesec . . . 1:
van Carevine s poviškom po
starekogu troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod svih c. k. poštarskih ureda.
Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.
Upravištvo, i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 45.

Zadar 5 Lipnja 1875.

God. III.

U Zadru 5 lipnja.

Današnja saborska sjednica, o kojoj će-
mo donijeti potanko izvješće u dojučem bro-
ju, bila je dosta važna i zanimiva.

Medju ostalim predmetima bio je na dne-
vnom redu i školski predrazbroj za godinu
1876.

Prigodom vijećanja o tomu predrazbroju
sa svijih strana saborske kuće, a osobito kroz
usta zastupnika Ljubiše, Danila, Ljubića, Pa-
vlinovića, Piperate i prabiskopa Maupas-a,
bilo je dosta živo naertano sadašnje stanje
našega naroda u pogledu na pučku naobrazbu
i naglašena potreba da se u opće u Dal-
maciji a osobito u Občinama Trogirskoj i Le-
čevičkoj, pak u zadarskom i imotskom kotar-
u, te u Mainin, Poborim i Bračim pučkih
učionu zavede.

A pošto uzalud je novih pučkih učionu
zavesti ako nema potrebitih učitelja, a pošto
je uprav u učiteljima da mi najviše oskudje-
vamo, to je jednoglasno primljen Vrankovićev-
Ljubićev predlog, da se pozove vlada neka
ustanovi za učiteljiste više podporina i neka
gojencima daje odmah prve godine cijelu
podporinu.

U ovoj se važnoj raspravi često Carsko
ime spomenulo, da se zabilježi ono što smo
mi već jednom napomenuli, kako se Nj. Ve-
ličanstvo u skorašnjoj posjeti ovoj kraljevini
osobito zadovoljno pokazalo sa pučkom u-
čionom.

Rasprava je tekla mirno i dostojanstve-
no, te je ona novim dokazom, da su pre-
stale strasti koje su do nedavno svakom pri-
likom stranke razpajivale.

Očividno je da ono što smo želili i o
čemu smo neprestano radili, da se ono sta-
kim danom sve to bolje obistijava. Stranke
sve to više težu da sigju na praktično po-
lje i da se tu ne bore kao neprijatelji jedna
protiv drugoj već, svi kao sinovi iste zemlje
takme, da joj budu budućnost pripreve.

Pri takvim okolnostima ko da mari za
napore kojim se neko glasio, čiji se upliv
proteže do granica jednog jeditog grada,
trudi da stare strasti oživi? Ono nema od-
ziva u zemlji, a van grada u kojem izlazi,
nema ni ko bi mu povlagjivao.

II Seduta dei 2 giugno.

VI Seduta dei 2 giugno.

Simone Lazzarini domanda un sussidio a fa-
vore di suo figlio studente a Gatz. Passa al comi-
tato per le petizioni.

Il dep. Trigari domanda che sia incaricata la
Giunta di presentare la sua proposta per l'accea-
zione dei vajuolosi negli ospedali, che l'anno scorso
non venne evasa. Passa alla Giunta pel trattamento
costituzionale.

Sono quindi senza discussione accolti in terza
lettura il progetto di legge sulle pubbliche benedi-
cenze e l'altro sulla conversione in misura e peso

metrico delle poste di misura e di peso che figurano
nelle leggi provinciali.

II Seduta dei 4 giugno.

Monti e compagni interpellano, il Governo in-
torno alla ripartizione del numero dei coscritti e
perchè non vengano dalle liste depennati quei co-
scritti che sono già morti.

Vojnović G. e comp. interpellano il governo se
sia pronto il progetto della strada da Castelnuovo
a Cattaro e se la relativa spesa sarà compresa nel
preventivo del 1876. (Stampiamo più sotto per in-
tero l'interpellanza).

È all'ordine del giorno il rapporto della Giunta
sulla proposta del dep. Trigari e comp. perchè si
inviti la Giunta ad accettare u gli ospedali provin-
ciali i vajuolosi.

La Giunta (rel. Danilo) propone che sulla pro-
posta si passi all'ordine del giorno.

Trigari sostiene la sua proposta dimostrando
come gli ospedali dovrebbero essere obbligati ad ac-
cogliere i vajuolosi.

Piperate e Ponte lo appoggiano.

Monti sostiene la proposta della Giunta. L'in-
terno del paese dice deve curare a casa non solo i
vajuolosi ma anche gl'intetti di altre malattie con-
tagiose, e voi vi lamentate perchè i vajuolosi non vi
si ammettono! Gli ospedali sono istituiti per le malat-
tie ordinarie, se si accettassero i contagiosi, potreb-
be venir il giorno, in cui si dovessero mettere alle
porte tutti i malati ordinari.

Danilo (rel.) risponde agli oppositori dimo-
strando come l'oro proposta non sia nè fondata in
legge nè attuabile. In riflesso che gli ospedati non
hanno locali per accogliere gli affetti di malattie
contagiose.

La Dieta sulla proposta passa all'ordine del
giorno.

Quindi vengono accettate senza discussione le
puntazioni proposte dal governo sulla assunzione da
parte dello Stato delle case di lavoro forzato e di
correzione.

Evo apit častu. J. Vojnovića i drugova:

U 16 sjednici dneva 13 listopada 1871 (X zasje-
danja) doljepodpisani upitali sa Carskog povjere-
nika jeli Vlada N. V. voljna, pošto je ubjegjena o
potrebi da se produži vojni put iz Ercegovoga do
Kotora, da naredi istraživanje tehničko za prvi ko-
mad istog puta, koji vodi od Ercegovoga do Ka-
merara, te da učini potrebite predloge da se jedna
čast odnoshnog troška uvrsti u proračun 1872 godine.

U dojučem sjednici 14. listopada 1871 carski
povjerenik odgovorio je na upit da zemaljska Vlada
pripoznava da je neizbjegljivo potrebno građenje vo-
znog puta iz Ercegovoga do Kotora, i da je dala
nalog da se što prije učini tehničko istraživanje.

Balcer da proglose 13 mjeseci od kad je car-
ski povjerenik dao spomenuti odgovor bez da su
podložne Vlasti izvršile primljeni nalog, dolje pod-
pisani zastupnici u 10 sjednici dneva 26
studenoga 1872 (XI zasjedanje) upitali carskog po-
vjerenika što je prepričelo da tehničko istraživanje
gledje voznog puta megja Ercegovoga i Kotora nije
dovršeno, i jeli Carska Vlada naklona narediti da
rečeni nalog bude bez ikakve daljue daugube odma
izvršen.

U 12 sjednici 30 studenoga 1873 Carski po-
vjerenik odgovorio je na upit javljajući da je ze-
maljska Vlada naklona bila da još u ovaj godi-
nada izvesti iznaj ranije upitane ceste i da je u tom
pogledu javno i adrebit izlala, ali da usljed nepo-
stavnog zadržanja u kotaru Kotorskom upitrij bi-
je-

nih mjernika kod drugih u izvršivanju nalazećih se
prešnih radnja, kao i porazi pomanjkanja jedne na-
vlastite svote morao se je taj posao predbežno za-
postiti. Na da je zemaljska Vlada uvrstila u nje-
zine predloge za državni proračun godine 1873 je-
dan posebni iznosak navlastito za posle izmjerenja,
te u slučaju kad bi taj iznos finacijalnim zakonom
odobren bio, nada se, da će moći zbilja izvesti sa-
stavljenje dotičnog gragjevnog naerta.

Od tadar gotovo su minile tri godine bez da
je ista učinjeno ili početo, a stanje puta sve to gr-
gje biva i na mnoga mjesta postaje pogibeljnim i ne-
prohodnim.

To predpostavljeno dolje podpisani pitaju Car-
skog povjerenika:

1. Jeli već gotov gragjevni naert voznog puta
megja Ercegovoga i Kotora;

2. Jeli naklona zemaljska Vlada uvrstiti u nje-
zine predloge za državni proračun godine 1876 od-
nosnu svotu glede gragjenja rečenog puta, te, u slu-
čaju kad bi ta svota ustavnim zakonom odobrena
bila, da se u dojučem godini započne gragjenje
voznog puta iz Ercegovoga put Kotora.

U Zadru dne 4 lipnja 1875.

G. Vojnović i drugovi.

Ecco il nuovo progetto di legge presentato dal
Governo alla Dieta

sulla divisione dei fondi comunali suscettibili
di coltura in Dalmazia.

Coll'adesione della Dieta del Mio Regno di Dal-
mazia, trovo di ordinare quanto segue:

§. 1. Tutti i fondi suscettibili di coltura di un
Comune o di una frazione comunale, i quali ne co-
stituiscono un bene comunale e gli utili dei quali a
senso del §. 72 del regolamento comunale 30 luglio
1874 (Boll. delle leggi prov. N. 1) vengono a mezzo
di uso promiscuo goduti dai membri del Comune o
della frazione comunale, devono a tenore della pre-
sente legge ripartirsi fra coloro cui fuora spettava
l'uso, rispettivamente devolversi in patrimonio al Co-
mune o alla frazione comunale, tosto che il Consiglio
comunale avrà deciso e la Giunta provinciale appro-
vato che nel relativo Comune debba procedersi alla
divisione di questo bene comunale.

§. 2. La divisione dei fondi del Comune o della
frazione comunale a cui si riferisce il §. 1, segue
in modo che ogni membro del Comune, il quale a
senso del §. 72 del regolamento comunale 30 luglio
1864 è autorizzato a ritrarre un utile da questi beni
comunal, riceva una parte, la quale eguagli il valore
degli utili che egli fuora era in diritto di ritrarre da
questi fondi.

L'assogno dei fondi divisi può anche essere
condizionato al pagamento di un annua contribuzione
fissa redimibile, da stabilirsi al momento in cui viene
deliberata la divisione.

Ciò che di questi fondi comunali sopravanzasse
dopo tale divisione, spetta in patrimonio al Comune
o alla frazione comunale.

A seconda del bisogno possono parti di questi
fondi devolversi in patrimonio ad istituti comunali
esistenti o da erigersi (§. 70 del regolamento co-
munale).

§. 3. Riguardo al diritto dei singoli membri del
Comune di partecipare ai fondi e riguardo alla misura
di questa partecipazione serve di norma quella rela-
zione di fatto la quale rispetto al diritto di parteci-
pazione agli utili dei beni da dividersi del Comune
o della frazione comunale esisteva nel senso del §. 72
del regolamento comunale 30 luglio 1864 nell'anno
anteriore alla deliberazione di procedere alla di-
visione (§. 1).

Se in questo modo non si può indubbiamente determinare il diritto di partecipazione agli utili, la Commissione locale stabilita per attuare la divisione, rispettivamente la Commissione provinciale determina la proporzione di codesto diritto giusta il principio contenuto nel §. 72 del regolamento comunale 30 luglio 1864, e questa proporzione così stabilita serve anche nel senso del §. 2 come misura per la ripartizione dei fondi fra i membri del Comune.

§. 4. In ogni Comune riguardo a cui fu concluso di venire alla ripartizione dei beni comunali (§. 1) viene istituita per effettuare la divisione una Commissione locale presieduta dal Capo politico del distretto o da un suo delegato, e composta da due delegati scelti nel proprio gremio dal Consiglio comunale, nonché da due membri del Comune, dei quali uno viene nominato dalla Luogotenenza e l'altro dalla Giunta provinciale.

Se fra i fondi da ripartirsi si trova anche dell'area boschiva, in tal caso deve far parte della Commissione anche un tecnico forestale dello Stato.

Del resto è in generale permesso alla Commissione locale di giovare a seconda del bisogno del consiglio e della cooperazione di periti pratici.

§. 5. Presso la Luogotenenza viene istituita una Commissione provinciale, presieduta dal Luogotenente o dal suo rappresentante e composta da un impiegato destinato dal Luogotenente, da un membro della Giunta provinciale, dall'ispettore forestale e dall'ispettore agricolo provinciale.

Anche alla Commissione provinciale è permesso di giovare, a seconda del bisogno, del consiglio e della cooperazione di periti pratici.

§. 6. L'Amministrazione comunale compila il piano di divisione dopo aver sentite le parti interessate; con riguardo a tutte le relazioni influenti e prendendo nella maggior possibile considerazione i voti della rappresentanza comunale e del convocato, che entrambi devono essere intesi.

Seguita la compilazione del piano di divisione, la Commissione locale lo approva e ne dà pubblico avviso, nel modo usitato nel paese, nella sede della rappresentanza comunale e nelle frazioni interessate, coll'avvertenza che il piano è tenuto a generale ispezione fino ad un termine stabilito, da determinarsi almeno a 30 giorni decorribili dalla pubblicazione, e che resta libero ad ognuno di produrre a voce od in iscritto le sue obiezioni contro il piano entro questo termine ed un ulteriore termine di 30 giorni per reclami.

§. 7. La Commissione provinciale decide inappellabilmente e senza che occorra una legge speciale (§. 70 del reg. com.) sul piano di divisione e sulle obiezioni fattevi, e comunica la sua decisione alla rappresentanza comunale ed ai convocati delle frazioni interessate, nonché alla Commissione locale.

Spetta alla Commissione locale di pubblicare nel modo conveniente il piano di divisione definitivamente stabilito, come pure di porre ulteriormente in esecuzione il piano concluso. Essa deve anche curare che gli appezzamenti siano demarcati da stabili meti.

§. 8. Le spese in generale congiunte all'impiego di periti pratici da parte della Commissione locale e colla formazione ed attuazione del piano di divisione devono essere sopportate dal rispettivo Comune o frazione comunale.

Queste devono anche anticipare le spese per la fissazione di meti verso rifusione da parte dei rispettivi proprietari dei fondi.

§. 9. In via di ordinanza verrà stabilito sino a qual punto la presente legge sia applicabile ai fondi comunali nella valle Narentana.

§. 10. La presente legge entra in attività contemporaneamente alla legge dell'Impero che si ha da emanare riguardo a questo oggetto.

§. 11. Il Ministro dell'Agricoltura ed il Ministro dell'Interno sono incaricati di far eseguire la presente legge e di emanare le necessarie ordinanze per attuarla.

Ecco il progetto di legge dalla Giunta presentata alla Dieta, col quale nove frazioni del Promina si staccano dal Comune di Kuin e di esse si costituisce la separata Comune del Promina.

Sopra proposta coll'adesione della Dieta del Mio Regno di Dalmazia ordina quanto segue:

Art. I. Le frazioni (comuni censuarie) di Bogeti, Čitluk, Lukar, Matase, Mratovo, Oklaj, Paljane, Razvage e Saknovei, nell'attuale loro estensione, si staccano dal Comune di Kuin, e di esse si forma separata Comune, denominata del Promina.

Art. II. Il Mio Ministro dell'Interno è incaricato dell'esecuzione della presente legge.

Francuzka republika.

Istom u ono vrijeme, kad je ruski car boravio u Berlinu, a osobito kad je odanle otišao, otkrila se je u Europi sva opasnost, kojom je bio nagnuo Bismark, da do kraja obori Francuzku, te se u povjesti nikada nesmije zaboraviti usluga, koju je svojom zbranom ukazao Francuzkoj i Europi ruski car.

Sva pako odluka Bismarkova rodila se je u očevidnosti, da se Francuzka poslje bezprimjerno nesretna rata bezprimjernom brzinom i snagom oporavlja.

Uči se od neprijatelja, veli se od starih vremena. Ako se Bismark boji svomu jadu od oporave Francuzke, na toliko, da ju je odlučio prekinuti ratom, to se ima Francuzka odatle sama naučiti, da republikanska vladavina, trajući već u četvrtu godinu, nije zaprijetila državnomu poredku, građanskoj slogi, procvatu trgovine i bogastva i razvitku svih narodnih sila.

Priestol, koji mu se drago sada uzdignuo u Francuzkoj, bio bi uzburkao proti sebi sve strasti i opasao se od navale absolutizmom i korupcijom, sijući u narod zarodak konačne propasti. Republika umiruje i zadovoljava sve i tako je jaka, tako je nuždna

stavljao Pagačev! Dovez-še me u trgovinu, koja je ostala čitava sred pogrjebla grada. Husari predadoše me častniku straže. Ovaj zapovjedi dozvati kovača. Okovaše mi noge u gvozdje. Za tim me odvedoše u tamnicu i ostaviše me sama suncata u tiješnoj i tamnoj komorici s golemi zidovi i okancem, prepletenim željeznom rešetkom.

Takav početak ne slučaje ništa dobar. Na ne izgubih ni hrabrosti ni nade. Utoč-še bijaše mi ona otjeha svih nesretnika: i oćativ u prvotac sladost molitve, izlivše se iz čistoga no uzbuđenoga srea, mirno usnuh, ne brineć se, što li će me zadesiti.

Dragi dan probudi me tamnički stražar, javiv mi, da me zovu u komisiju. Dva vojnika povedoše me preko dvorišta u komendantovu kuću, stadoše prednjom s bion i pustiše me u ućtar.

Uzjah u široku dvoranu. Za stolom, pokrivenim papiri sjegjahu dva čovjeka: vran-šim gjeenal, oštra i hladna lica i mladi kapetan garde, ot kakih dvadeset i osam godina, veoma olijan i govornik. Pri prozoru za svojim stolom sjegjahu tajnik s perom za uhom, da bilježi moje izjave. Ispit, odp-še, Upitaju me, kako se zovem i čim se bavim. Gjeenal se daviha, n-šam li sia Anđrije Petrovića

zemlji, da ju moraju čuvati presjednik joj, vlada joj i sabor, premda ni jedan od ovih faktora nije prijatelj republikanskoj vladavini.

Naravno, ko je motrio gradnju republike kamečak po kamečak, dan na dan lukavije spletke njezinih protivnika, žestoki često uzavritak ogorčenih, izmučenih, megju zanošom i trijeznosti. megju željom i razumom kolebajućih se njezinih prijatelja, morao je često put sdvojiti o poslu, koji se je tuj izvanrednom strpljivosti, obzirnosti, požrtvovnosti i mučnosti obavljao. Tante molis erat romanam condere urbem. Uza sve to sgrada se učvršćuje i zadaje strah Bismarku.

Zato i jesmo uvjereni, da će prije nego se sgrada dogradi biti još mnogo smetnja i smutnja megju njezinimi naimari, ali da će se ipak dograditi.

I opet su o izbornom redu nastale razmirice i nesporazumci megju samimi ministri, megju narodnimi zastupnici. Kano što su do sada sve zapreke svladane, svladat će se jamačno i ove uzajamnim popuštanjem, svladati će se tim lašnje, što je Francuzka i opet iskusila, da ima jakih prijatelja i zagovornika u Europi, premda je republika, da se samodržac Sverusije neustručava izjavljati svakom prilikom svoje simpatije za francusku republiku.

Ako je dakle Francuzka vrstna megju građani držati poredak, a megju evropskim potentati naći jakih saveznika i prijatelja, koji francuzki patriot, da se neprimiri s njezinom republikanskom vladavinom, koji njemački tupoglavac od filozofa smije govoriti, da se je taj narod već izrodio i sam svojom presitosti dosudio propadanju i propasti?

Mi se obratuo nadamo, da će Francuzka, kano što je danas predmetom krasne želje svih naroda Europe, za koju godinu biti opet uzor junačstva, slave i slobodne zemlje.

(Obzor.)

Politički pregled.

Da će ministar rata, barun Koller, odstupiti, tvrde još sveudilj nekoje novine, premda se je ta vijest već više puta demantirala. Megju drugim listovi uztvrgujuje „Wehr. Ztg.“, da su se u odsutnosti državnoga ministra rata raspravljala dva najvažnija predmeta, statut o ustroju glavnoga štopa i propis o promaku.

„Presse“ usuprot uvjerava na novo, da se u vrhovnom ravnanju vojničke uprave nije nadati nikakvoj promjeni; ako bi već došlo do kakove promjene, da se nebi ticala osoba, koje su na čelu, već kojega savjetnika. — Prijatelji „Wehr. Ztg.“ želiti bi, kao što se vidi, da barun Kuhn opet zauzme prijašnje svoje mjesto.

Grinjeva? Pošto odgovorih, da je tako, pristavi gjeenal sarovo: — Žali bože, te takov poštenjak ima sina bregjakovića! Rekoh za tim, da se nadam, te ću iskrenim pripovijedanjem istine, razpršiti sve osvade, bile kake mi drago. Moja mu se odrješitost ne svigje. — Ne žesit se, brate — reče mi natmure, — ta vidjesmo mi i dragojih!

Tada me upita mladi kapetan: kakva me je namjera namjerila i kaka, te sam stapio u službu Pagačevljevu i za kakve me je poslove upotrebljavao?

Otvratih neveselo, da ja, častnik i plenić, nisam mogio stapiti ni u kakvu službu Pagačevljevu, i da nisam od njega primao poraka.

— Pa kako to — reći će izpitivalac, — da ga je silnik pšedilo jednoga plenića i častnika, a sve da mu je drug-ve razbojnički poubijao? Kako to, da jedini taj plenić i častnik prijateljski gostaje s bionovici, prima od glavnoga razbojnika darove, šuba, konja i poltina? Od kuda polazi tako čudnovato šarova-je, i na čem se osniva, ako nena izdaji li barem na rožnoj i prestopnoj kukavštini?

Duboko me zecnuše riječi kapetanove, te se stadih vatreno opravdavati. Pripovijedih, kaka je

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. P. K. in, pravo i ruskoj H

XIV.

(Nastavak.)

Sud.

Bio sam uvjeren, da je sveanu uzrokom to, što sam navale otišao iz Orenburga. Lako bi se mogao opravdati; čarkuje naime ne samo da nije bilo zabranjeno, nego ga i polpomagahu. Okriviti bi me mogli radi preneglosti a ne radi nepokornosti. Na da sam prijateljeva s Pagačevim, to može dokazati više vidoka; i takova prijateljstva moglo se je pričiniti ako ne inče, a ono svakako vrlo sumnjivo. Cijeim putem mozogah i mozogah o pitanjih, koja me čekahu: mislih, kako ću odgovarati i pregnut sudu reći prava pšesta istina, smatrah ovaj način opravdanja najpšestavijim a i najpšedatljivijim.

Sigah u Kazanj, epastošen i pogrjo. Mjesto kuća bijahu na nleah hrpa kamena, i ugljena, i zidevi bez krova i bez prozora. Takov je trag o-

U pruskim poluzvaničkim listovih nestaje sve više onih ratobornih vijesti, koje su prije nekoga vremena uznemirivale čitavu Evropu. Ko da u ostalom podpuno shvati tu čudnovatu taktiku? Glavni su listovi šutili, dočim su ostali u Berlinu i provinciji pripravljeni silom svekoliko pučanstvo na predstojeći rat.

Grčko ministarstvo odaslalo je diplomatskim zastupnikom u inozemstvu program svoje politike, u kojem se najviše naglašuju slobodni izbori, da se može spoznati volja naroda i zadovoljiti joj. Trikupi nakanio je valjda vladati dok se otvori nova zastupnička kuća, a onda položiti vladu u kraljeve ruke. Do to doba vladati će dakako naredbami, za koje će naknadno potražiti indennitet. Da se mogu izbori posve slobodno obaviti, biti će mnogih promjena u višem činovništvu. Kod imenovanja novih prefekta nastojaše Trikupi, da po mogućnosti zadovolji obadvima glavnim strankama.

Odbor tridesetorice versalske narodne skupštine sastoji iz dvadeset i pet republikanaca i pet monarhista. Odbor se je već konstituirao i izabrao Lavergne-a za predsjednika. U svojem govoru naglasio je predsjednik, da se svi čestiti građani moraju kupiti oko vlade, koju je komora postavila. Republikanci odazvali su se već ovomu pozivu zaključivši, da će bezikakove promjene prihvatiti Dufaure-ove zakonske osnove. Ovim zaključkom oduzet je svaki temelj onim monarhičnim strankama, koje se po Broglievim vodstvom svimi mogućimi sredstvi protive utvrgjenju republike.

Izbori u odbor tridesetorice dokazali su sjajno, da je u republikanskoj stranci najbolji zapt, a orleanističko desno središte da je posve osamljeno. Nije moglo prodrijeti ni s jednim kandidatom.

Većina je odbora za skrutinij listina, a vlada je za izbor po okružjih. Stoga su nekoji mislili, da bi povodom toga pitanja moglo doći do ministarske krize. Ali „Indep. belge“ misli protivno, da Dufaure neće radi ovoga pitanja dati ostavku. U istom se je smislu izjavio u posebnu pisma i Kazimir Périer, bivši ministar gospodina Thiersa. U najgorem bi slučaju valjda Buffet odstupio.

U ruskih se novina tvrdi, da je ruska politika oslobodila Evropu od nova rata. „Birž. Vied.“ pišu: Njemačka je bez dvojbe mislila, da će Rusija bezuvjetno podupirati njezine namjere prema Francuzkoj, i da će predložiti: Uzmi si iztok, a meni ostavi zapad. Dolazku Radovitza, viješta diplomata u istočnih poslovih, u Petrograd, bijaše svrha, da pripravi ovu diobu. S druge strane mislio je maršal Mac Mahon, da će Rusija, potaknuta mržnjom proti slavodobitnoj Njemačkoj, na predlog Francuzke s veseljem sklopiti s

njom savez proti njemačkoj vojničkoj vladi. Ali su se prevarili u Parizu i Berlinu.

Kada je Francuzka uvidjela svoju obmanu i pošto je ruski poslanik, Orlov, u dužih razgovorih s Decazesom i Thiersom dosta jasno kazao, da Francuzka nema razloga nadati se ruskoj podpori u slučaju rata, umirile su se opet misli na Sejni i Sprevi.

U istom, ali puno čednijem smislu piše i „Journal de St. Petersburg.“ Nespominjuć, da je sada Rusija jedini zaštitnik evropskoga mira, kaže taj list megju inim, da oni kojim je već neko vrijeme situacija u pogibelji, posve zaboravljaju, kako je mir neprekidnim sporazumkom trih sjevernih vlastih sigurno zajamčen.

Domaće.

Trascriviamo dalla *N. R. Presse* del 2 corr: „il governo è ora occupato nel far maturare successivamente i frutti del viaggio di Sua Maestà l'Imperatore in Dalmazia. In una delle ultime sedute plenarie del ministero, che ora rimangono, a causa dei ministri assenti in permesso, per qualche tempo interrotte, fu conclusa d'insediare un'apposita commissione d'impiegati del ministero dell'interno, la quale dovrebbe riferire sulle riforme da introdursi in Dalmazia sul campo dell'istruzione, delle comunicazioni, della coltura del paese, del ramo sanitario ecc. Le osservazioni fatte dal Monarca durante il suo viaggio devono essere il substrato delle discussioni di questa commissione speciale, la quale sulla base di quelle deve fare delle proposte concrete, che eventualmente sarebbero presentate al *Reichsrath* nella prossima sua sessione.“

La mattina del 12 luglio p. v., alle ore 9 verrà presso l' r. tribunale provinciale di Zara, nella sala dei dibattimenti dello stesso tribunale, aperta la seconda sessione ordinaria delle assise per l'anno 1875.

Furono destinati a presidente della corte di assise l' r. presidente del tribunale provinciale signor Federico de' Pantoni e a di lui sostituti gli r. consiglieri provinciali signori Giovanni Domisles, Michele Kapović e Dr. Giuseppe Marecchia.

S. M. ha approvato nell'anno 1875 la riscossione dell'addizionale del 56% alle imposte dirette nella frazione di Melada, 76% nella frazione di Isto, 67% nella frazione di Ulbo, 94% nella frazione di Premoda, 33% nella frazione di Zaputello e 85% nella frazione di Selve, tutte frazioni del Comune di Selve; quindi del 73% alle imposte dirette nella frazione di Obrovazzo del comune dello stesso nome; poi del 55% alle imposte dirette compreso l'addizionale di guerra nella frazione comunale di Dočane, e del 70 % nella frazione di Abbadesa; nonché del

kao i drugo. Al na jednom muna ni nešto u paceti, da toga ne govorim za živu glavu. Sjetih se, imenjem h uju, da će ju komisija pozvati na odgovor, i mislio, uplesti njezino ime megju gujusne izjave zlotvara, te ju s njini dovesti na sud — ta strašna misao tako me sat'e, da sam se smeo i zabavio.

Moji sudije, činilo se, p ćeli su slušati moje odgovore blago, a ta im moja zabava sada svrati pozornost izanovce na me. Kapetan zalitjevaše, da odgovaram sulu pred svojim glavim obtažteljem. General zapovjedi dozvati jučerašnjega bopova. Gornah se hitro k vratim, čekajući svoga obtažitelja. Za nekoliko časova zazvekaše okovi, vrata se otvorise i uljeze — Švabrin. Zapanjih se, vidjevši, kako se je promijenio... Bijaše strahovito mršav i bijel. Ko a, prije erna kao ugljen, sasvim mu posljednji; događka brada bila mu sunjskana. On ponori svoje osvate slabin a i smjelim glasom. Reče, da me je Pugačev naslao uhodom u Orenburg; da sam svaki dan izlazio tubože na paškaranje, a samo za to, da bih ga mogao pisмено izvjestiti o svem, što se je radilo u gradu; da sam se na posljednja javno predao u službu Pugačevu, s njim glavijao iz tvrdjave u tvrgjavu, nastojeći ponajviše o tom, kako

79% alle imposte dirette nella frazione di Poljica del Comune di Imoski.

NARODNE PRIPOVJEKE.

Seljani oženili kaludjera.

(Po narodnom pripovjedanju dogodivši se okolo polovice osamnaestoga stoljeća u Hercegovini).

Kaludjere, da te oženimo. —
Da je prosto, kad ste navalili.
Narod. a poslo ica *).

Starinska i oglašena porodica Zotović iz Ljubomira, Trebinjskog kadiluka, bila je vazda odabrana kolijevka, koja je od koljena do koljena odnjivala odlične popove, kalugjere, pa kao što se zna i dvije vladike, koji su sidjeli u prastarom i nekad oglašenom a danas opustošenom manastiru *Terdoš* (jedan sat daleko od Trebinja k zapadu), kojemu je sva Hercegovina u eparchiji pripadala.

U kneza Miloša Zotovića rodiše se zaosob pet djevojaka bez nijedne mužke glave. Čovjek razuman i bogobojazljiv, hvajjase neprestano Boga i moljase mu se dan i noć, a mnoge milostinje manastirima i crkvama pa i sirotinji davaše, s tom namjerom i uhvañjem spram Boga, da će i njega obeseliti kad tad jednom dajbuli mužkom glavom. Najposlje obeseli ga Bog s porogjenjem dva blizanca sina. Stara mu ih majka Ješna obabi, pa da bi djeca živijela, držeći se starinskog običaja, prije nego ih povi, izidje na jedan davar pred oborom pa će zavikati što joj grlo dava: „Čuj, puče i narode! rodi vaćica dva vuka, svemu svijetu na znanje a vućicama na zdravlje“. A Miloš sa obornih vrata iz velike puške: dan, pa iz male: taam! Glas pušaka obeseli cijeli komšuluk i svak od račesti izmetnu po jednu pušku, a u samu zoru evo ti ženā i djevojaka na babine i na veselje s maslom i jajima, s rakijom i sa šipcima, pak će djevojke sad zapjevati u kolo običnu pjesmu:

Što u dvoru žubor stoji, što ono vele?
U Stanka se sin roćio te se vesele:
Majka mu se obradova, sestre raduju,
A babajko braću prima, čaše dijeli;
Sretna majko i babajko, živio vi sin!

Prvo krštenje mužke glave, prvo veselje u kući od svoga sreća našem Milošu. Kad ih je krstio, sazove mnoštvo svoje i prijatelja na pir, i nadjede imena jednome Dmitar a drugome Jovan. Kad su ih u crkvu poslali, obojicu djece omrčise izpod desnoga rha garevinom zemljanoga lonca i po čelu izmegju obrva, da ih ne bi ko na krštenju urekao; a da bi živijeli, zakleše popa i kuma najstrašnjom kletvom, da nikome ne kazuju ni da je obrje mužke ni kako im je ime, nego da je jedno mužko i da mu je ime Živko, a drugo da je žensko, ime joj Jokna. Ovim su ih imenima zvali za pananu godinu, i

*) Evo kako narodne poslovice iz istinog događaja postaju. A kad u Hercegovini pa ipo Crnoj Gori i Boki Kotorskoj ima mnoštvo porodice „*Kaludjerović*“, nema sumnje da su se i onamo — naravno od nevolje — nekad kaludjeri ženili.

bili obestrućili svoje drugove — izdajice, da bi se tako dočepao njihovih imanja i pobirao nagrade, što ih je sinik podjeljivao. Do kraja slušah ga muče i jedao mi bijaše po volji: ime Marije Ivanovne nije izastio gujusni zlotvar, ili za to, da se ne osramoti odavom, koja ga je prezirice odnećarda; ili za to, što ga skleo momu čustvo nukaše, da šuti o njoj — ele ime kćeri Bjelogorskoga kapetana nije bilo izušćeno pred komisijom. Tim se još boljima ukrijepih u svojoj namjeri i kad me sadije upitaše: čim mogu opravdati Švabrinove izjave, odgovorih, da ostajem pri svom prvom očitovanju i da ne znam ništa više spomenuti za svoje opravdanje. General zapovjedi, da nas izvedu. Izagjesmo skupa ja i Švabrin. Mirno pogledah Švabrinu, ali mu ni riječee ne rekoh. On se zlobno nasnija, i pridigav svoje okove, požuri se i stigla me. Mene opet odvodoše u tamnicu, i od toga časa više me ni ne pozivahu na sasluh.

Nit sam bio sjedokom n t vidokom svemu, čim mi je valja opoznat čitaoac; on tako često o tom mi pripovijedahu, da su mi se i najsitnije malice u pamet upilile, te mi se činilo, kao da sam svemu tomu nepazice prisustvovao. (Sljede)

počelo moje prijateljstvo s Pugačevim u stepi, za ljute mećave; kako me je, osvojiv Bjelogorsku tvrgjavu, prepoznao i pomilavao. Rekoh, istina je, da sam zlo učinio što sam od njega primio tadaj konja; n da sam branio Bjelogorsku tvrgjavu od zlotkova do zadnjega časka. Na posljednju prizvah se na svoga generala, koji bi mogao posvjedočiti za moju srećnost, kad su obsjedali Orenburg.

Oštri starac uze sa stola otvoreno pismo i stade ga na glas čitati:

— Na upit vaše preuzvišenosti, kako se je namiješao Grinjev u sadašnju banu i udružio se sa silnikom proti svojoj službi vojničkoj i proti zakletvi, imam čast ovo obznaniti: isti taj zastavnik Grinjev služao je u Orenburgu od početka listopada prošle t. j. 1773. do 24. veljače ove godine, i taj dan nestade ga iz grada i više ga ne bje u mojoj komandi. A čuo sam od prebjeglica, da je bio kod Pugačeva slobodan, i da je s njim otišao u Bjelogorsku tvrgjavu, gdje je prije služio. Što se tiče njegova vladanja mogu... tada prekiše čitaoac i reče mi grubo: Što ćeš sad reći na to, kako ćeš se opravdati? Ilijedoh nastaviti, kako sam počeo i razložiti svoju svezu s Marijom Ivanovnom onako iskreno

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2. jeftinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 46.

Zadar 9 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU“

Versailles, 8 giugno. L'Assemblea nazionale discutendo la legge sull'insegnamento superiore accettò con 339 voti contro 300 l'emendamento Chesnelong, che permette alle diocesi, ai dipartimenti ed ai comuni di aprire istituti superiori d'insegnamento.

Londra, 8 giugno. Nella Camera dei comuni Whalley annunciò un'interpellanza, se al ministero consti che un vistoso numero di Gesuiti in onta alla legge siasi stabilito in Inghilterra; e in caso affermativo se e come il governo pensa di procedere contro di essi.

Dieta dalmata.

IX. Seduta del 7 giugno.

Klaić e comp. propongono voto al Governo perché a Benkovac resti la prima istanza per gli affari delle imposte dirette.

Vranković e comp. propongono altro voto riguardo alla migliore regolazione della questione riguardante l'esigibilità delle quote coloniche.

Antonietti (comm. gov.) risponde all'interpellanza del dep. G. Vojnović circa alla strada da Castelnuovo e Cattaro, che il relativo progetto è già pronto e che se saranno approvate le somme preventivate, la strada potrà andare in costruzione già col nuovo anno.

All'interpellanza Monti risponde, che successe che nelle liste coscrizionali figurassero come coscritti delle persone già morte, e che può darsi che figurino ancora, che ciò dipende dalla imprecisione dei registri parrocchiali e dalla poca cura di alcuni Podestà nel formare le liste; che il governo non trascurerà di esercitare influenza sopra i podestà ed i parroci onde non si verificano tali inconvenienti, e che in ogni caso essi non possono sensibilmente danneggiare questo o quel distretto, dal momento che si verificano in quasi tutti e ciò in insignificanti proporzioni.

È all'ordine del giorno la seconda lettura del progetto di legge sul Opera Pia di Ragusa.

Vranković, a nome della Giunta, ripresenta la proposta, scartata dal Comitato, che ammetteva il principio dello scioglimento dell'Opera Pia e della distribuzione dei relativi beni fra i comproprietari.

Cingrija, a nome del comitato, vi si oppone; ed alla votazione cade la proposta Vranković.

Antonietti (comm. gov.) annunzia che il governo non ha nulla da osservare contro il principio e la tendenza di questa legge; espone soltanto come alcuni §§ avrebbero bisogno di essere modificati.

Vojnović K. Al § 7 propone alcuni emendamenti per assicurare la presidenza nella Commissione dell'Opera Pia al Vescovo di Ragusa e la prevalenza dell'elemento raguseo nella Commissione.

Klaić vi si oppone dimostrando, come la prevalenza di questo elemento sia già assicurata e come, anche colla proposta del Comitato, il Vescovo può essere preside della Commissione, purché ne sia degno.

Dunilo vi si oppone pur anco nell'interesse della dignità stessa del Vescovo, la quale potrebbe essere compromessa in qualche caso essendo che la Giunta ha il diritto di punir disciplinamente i membri della Commissione.

Cingrija sostiene la proposta del Comitato, ed alla votazione cadono gli emendamenti Vojnović.

Nell'ulteriore discussione speciale, dietro analoghe proposte dei deputati *Klaić* ed *Antonietti*, vengono modificati alcuni paragrafi della legge nel senso voluto dal Governo, e quindi la legge viene così accolta in terza lettura.

È all'ordine del giorno la seconda lettura del progetto di legge governativo sulla divisione dei beni comunali suscettibili di coltura.

Il comitato (rel. *Tripalo*) ne propone l'accettazione.

Monti in un lungo discorso combatte l'intera legge pel motivo specialmente che la divisione è facoltativa, che dovrebbe seguir gratis, che non è giusta la base su cui deve seguire, e che vengono divisi i beni suscettibili di coltura anziché i beni incolti.

Ponte si associa ad alcune delle osservazioni fatte dall'on. Monti.

Antonietti (comm. gov.) non trova necessario di combattere le ragioni svolte dall'on. Monti, essendo esse già state esposte e combattute l'anno scorso e non essendo presumibile che la Dieta vorrà riederarsi del concluso dell'anno passato. Invita la Dieta a votare la legge affinché il Governo possa presentare al Reichsrath quella accennata al §. 10 ed alla Dieta stessa nella prossima sessione una legge sull'imbosecamento.

Il relatore *d.r. Tripalo* combatte pure le osservazioni dell'on. Monti; dopodiché la proposta Monti di invitare la Giunta a presentare un nuovo progetto viene respinta e la legge viene accettata anche in terza lettura.

È all'ordine del giorno la seconda lettura sulla legge proposta dalla Giunta per la separazione di alcuni villaggi dal Comune di Knin e formazione del Comune del Promina.

Ivelin, relatore, ne propone l'accettazione.

Vranković e *Kovčević J.* per motivi finanziari e morali vi si oppongono.

Ljubić sostiene la proposta, che alla votazione viene anche accettata. (Continua.)

Esauriti gli affari che erano all'ordine del giorno, oggi il presidente cav. *Ljubiša* dichiarò chiusa l'attuale sessione della Dieta dalmata. Porteremo nel prossimo numero la relazione della seduta odierna.

Evo govor što ga je zastupnik *Ljubiša* držao u VIII.oj Saborskoj sjednici:

Ljubiša. Imaju neka sela na kraju ove pokrajine, što se zovu Mašini, Pobori i Braići, da ih nevoljnijeh nema koliko je cesarovine. Kakao bi čovjek, kojemu je njihova nevolja poznata, da su se zavjerali protiv njih nebo i zemlja!

Što se tiče njihova moralnog i materialnog stanja, oni se nalaze danas onako, kao što su se nalazili dvije stotine godina na se, sad su pali pod mletačku vladu: bez puta, bez mosta, bez vodenice, bez mlina, bez učione, lišeni najnužnijeh dobara ovog svijeta.

Prinudjeni hladom sudbom živjeti na goloj stijeni, gori ih ljetno sunce a dere zimna kiša. Kad im se najbolje rodi, nemaju svoje brane ni za po godine. Čudo je kako ih takva nevolja još do danas nije mogla poniziti ni lišiti ih rza i ponosa. Ljuckoga.

Dok im je priroda maćuha, nije im niko kriv do zle sreće. Ali što su izostali na polju umnome i prosvjetnome, to im priroda nije čisto kriva.

Danas u njemu selima na 1700 duša nahode se jedva trojica što nešto u knjizi oaucaju, ostali su slijepi. Kad im dogje od suda ili kakve druge vla-

sti koje pismo, treba im gubiti cijeli dan da slaze u grad da im ko pismo pročita i to ne vazda muke; sretniji ako ne napanu na kakvog milobrukovića ili neznaicu da im pročita jedno za drugo. Kad pogju u svijet da traže radnje, kao neuki ne mogu da dobiju više no što im treba životu hrane; težačka ih muka prati na dom i na put.

Kad sam lani bio dolje, upitah jednog starca kako im je, a on mi odgovori: naopako i nevoljno kao što nam je pradjedovima bivalo, Bog visoko a Car daleko, izostadosmo od svakojega naroda na svijetu!

No danas kad je dao Bog da su pučke učione zapale u ruke ovog Visokog Sabora, ja se nadam da ćete vi toj žalosoj nepristojnosti, što nije našem vijeku časna, naći lijeka i učiniti da i tome zabašenome pučanstvu sine zora prosvjete. Gospodo! uklonite iz Evrope, iz svoje pokrajine, s obale austrijskog mora takvu nesklad i pomozite tome puku.

Predlažem dakle:

da se početkom nove školske godine ustanovi jedna redovita pučka učiona u Mahinama, a u Poborima i Braićima po jedna spomagajuća.

Pa odgovarajući onima koji govoraše protiv toga da se župnicima daju spomagajuće učione reče:

Bilo je jedno vrijeme kad sam i ja mislio da nije pristojno povjeriti župnicima pučku nauku, a to s uzroka da se njim ne ometaju u svoje dužobrižne dužnosti. Ali sam se u potonje vrijeme uvjerio da su po selima najbolje one učione koje su župnicima povjerene, a mislim da se je o tome uvjerila i Velika Osoba koja se udostojila tu skoro ovu zemlju polaziti. Pri takvim učionama spomagajućim, na primjer u Sutvari, na ispit austrijske povjesnice, djaci su odgovorili tako da je željeti jednaki uspjeh u kojoj povišoj učioni.

No baš da je i istina da župnici predaju slabije od priznatih učitelja, ja mislim da kad zbog oskudice takvih učitelja, ili kakve druge zaproke novčane ne može se ustanoviti jedna redovita učiona, ja mislim velja da za sad ne ostaje drugo već predati djecu župnika da ih on uči dok se nabavi učena za tu osobu, jer je bez sumnje bolja i slabija nanka nego li nikakva. Ali zapušiti djecu bez nauke dok narestu novi učitelji bilo bi od opravdane štote.

Što je rekao moj predgovornik da je slabšan uspjeh u spomagajućim školama, ja ne znam od kud je on tu vijest izerpio, jer sam ja sve drugčije o svjedočen. U našem školskom sustavu ima toliko nazornika, vjeđa i nagledajućih vlasti, da nije moguće vjerovati da bi mogli plaće i nagrade primati iz pokrajinske zaklade oni župnici koji ne bi svojoj zadaći saodgovorili, za to sam ja i uvjeren da je kod takvih škola uspjeh pohvalan, pak ću glasovati ne samo da se i u naprijed nzdrže one koje postoje, nego da se namjeste gdje ih nema i gdje nije moguće za sad ustanoviti redovitu škole, jer je svakako bolje ista nego ništa.

Englezka vlada tužuje Njemačku.

Od krimskoga rata Englezka se slabo miješa u poslove Europe, vrlo čednu igra ulogu. Već u oči onoga rata našla se je dosta jaka stranka u Englezkoj protivna ratu, učeći, da je samo na štetu onoj državi, kada se upliće u tugje poslove. Slabi rezultati rata, dokazana slabina Englezke umnožiše i ojačiše onu stranku na toliko, da su njezini korifeji, Gladston na primjer, došli do same vlade i gledali na rat talijanski, danski austrijski i francuzki, nemiješajući se u njih. Iz Europe

zovu to kramarskom, Englezi sami mudrom politikom.

No, kao što nije dobro u svaki kar se uplitati, tako bi još gore bilo, da se englezki indiferentizam do krajnosti tjera. Ni jedan Englez nebi smio mirno gledati i dopustiti, da Bismark posve zatre Francuzku. Tako je u posljednje dane mislila i englezka vlada, kad se je ono svijet počeo uzrujavati s namjera njemačkih naprama Francuzkoj. Englezki su listovi prvi u sva zvona na vatru zveknuli; englezka vlada prva je poletila, da vatru gasi.

U Berlinu naravno, znajući, da neodlučuje London već Petrograd, malko su se izpod brka smiješili na dosadljive korake englezke vlade. Bismarkovi organi pisali su o Englezkoj, gledajući na nju onako preko ramena. Što se pleće onaj, koji ništa nemože.

No za mala dogje red na Bismarka, da mu se Europa ne baš smije, nego nazloraduje radi vrlo osjetljiva uzmarka pred odvažnom intervencijom Rusije i Europe. Koji su organi prikoravali Francuzku, da sprema na vrat na nos osvetni rat, koji su pače već izravno grozili ratom, sada, gdje je berlinska vlada morala odustati od svoje nakane, oni isti organi na široko dokazuju i uvjeravaju, da su svi glasovi o ratu bili pusta fantazija.

Jedva će se biti kogod našao, da povjeruje ovomu naknadnomu smirivanju, tim manje, što je dokazano i poznato, da je knez Gorčakov iz Berlina, poslije nekoliko konferencija s Bismarkom, oglasio po žici svojim poslanikom, da od sada netreba straha glede rata. Ako ga od sada netreba, valjda ga je do sada trebalo, tako su zaključivali.

Osobito ostentativno oglasio se je brzojavnički ured Wolffov nekakvom vijesti iz Petrograda, da Rusija i car Alessandro nisu ništa zaslužni za uzdržanje mira, pošto niko ni sa njom nije o tom, da mir poremeti.

Tolike lagarije razsrdile su vrlo u Englezkoj, pa kano što je uvijek Englezka dizala koprene s diplomatskih tajna, tako se je i ovaj put njezina vlada osvetila podsmjehljivošću Bismarkovih organa očitim otkrićem cijeloga kovarstva njemačke vlade.

Postupalo se je običnim u Englezkoj načinom. Opozicija pita, vlada odgovara, naravno s dogovorno: Lord Russel zaiskao je od vlade one spise, koji su se u posljednje vrijeme izmijenili među njom i evropskim vlastmi. Lord Derby odgovori, da nipošto nije još sgodno ni vrijeme, da se ovi spisi oglase; al na to nadoveže pripovijedku, koja sve izkazuje, štogod oni spisi sadržaju, kako su najuglednije osobe u Berlinu izjavljivale, da ih smeta i smućuje organizacija francuske vojske; pa bi ju trebalo obustaviti, te su morale Englezka i Rusija uprijeti sile, da sačuvaju mir, nalazeći se u velikoj opasnosti.

U Berlinu će ovaj vrlo službeni i vrlo javni žalac u samo srce pogoditi. Niko neće

vjerovati, da poštovani lord Derby u parlamentu i pred svim svijetom govori neistinu. Što se je Timesu pisalo iz Pariza o ratu, to lord Derby potvrđuje svojom riječi i svojim ugledom. Sad znamo pozitivno, da je Bismark hotio zaskočiti na nepripravljenu Francuzku, i znamo, da ga je obustavila Rusija. Bismark je otkriven i okrivljen kano zločinac, koji je hotio, a nije smio počiniti zločina. Od svih situacija ova je najviše ružna i smiješna.

Englezka i Njemačka nisu se ni do sada osobito pazile. Ovaj slučaj još više će ogorčiti germanske fetere. U to pogodniju poziciju dolazi Rusija i prama Njemačkoj i prama Englezkoj. (Obz.)

Politički pregled.

U Tirolskoj nisu se još složile stranke u tom, imaju li poći u rajhsrat ili ne. Dogovaranja bilo je već o tom predmetu, ali se čini iz svega da još nije odlučeno. Petnaest zastupnika je za to, da se pogje, a petnaest da se nepogje u rajhsrat. Među prvimi su plemići i njihovi pristaše, a k drugim spadaju svi zastupnici seljačkoga stališa.

Srpskoga kneza Milana prate po zemlji posvuda najvećim oduševljenjem Prispjev u Kruševac; popeo se je knez na 6000 stopa visoki brijeg Kopaonik, koji je odmah narod s kneževom dozvolom prozvao „Milanovim brijegom“. U Kruševcu počastili su kneza bakljadom i razsvjetom grada. Dne 31. svibnja prispio je knez u Aleksinac, gdje je primio sultanovu deputaciju, koja je došla da ga pozdravi. Deputacija uvjerila je kneza o iskrenom prijateljstvu porte.

Iz Skadra pišu „P. Lloyd“, da su pogubljena dva Turčina, koje je osudio sud radi podgoričkoga pokolja. Ovrha izvedena je „noću i tajno“, može biti samo na papiru. Megjutim moglo bi doći među Turskom i Crnomgorom do nove zadjevice. Kao što je poznato, darovao je ruski car crnogorskomu knezu malu parnjaču, a porta je dozvolila, da se odpremi iz Skadra u Crnu gorn. Kapetan broda, spremiv se na put iztaknuo je odmah crnogorsku zastavu, ali valija nije htio to dopustiti, te su s ratnoga broda u luci htjeli već pucati na parnjaču, kada kapetan nije htio, da zadovolji turskomu zahtjevu. Poslije nekoga vremena stigla je zapovjed, da može parnjača samo onda odjedriti, ako neiztakne zastave ni na Rijeci dakle na crnogorskom zemljištu. Kapetan obratio se je na kneza, a njedno na ruskoga konzula.

Iz Pariza doznajemo, da podpresjednik ministarskoga vijeća, Buffet, želi imati nekakova sukoba; ali republikanci vrlo su opreznici, te nema mnogo prilike, da bi Buffet mogao uspjeti sa svojim najnovijimi manevri. Republikancem se nikako neće, da ustroje monarhiju, kojoj bi se svake sedme godine birala vrhovna glava.

Orleanističko desno središte nalazi se uslijed posljednjih izbora za odbor tridesetorice u podpunu razsulu. Liberalni članovi te stranke pridružili se se Valonistom i ustrojili posebnu frakciju pod imenom „ustavno središte“. Ostali su članovi bonapartisti s neznatnim iznimkama.

U Bukareštu otvorio je 31. svibnja knez glavom vanredno zasjedanje komore. U svojem govoru iztaknuo je knez povoljni uspjeh, koji se je kroz četiri godine postigao. Vanjska politika Rumunjske, reče, mora biti politika ravnoteže i štovanja ostalih zemalja, te se oslanja na postojeće ugovore. Svrha joj mora biti braniti zakonita zemaljska prava i uzdržavati najbolje odnose s onimi vlastmi, koje su zajamčile stanje podunavskih kneževina. U ovom će se zasjedanju izabrati metropolita, podijeliti će se nekoje koncesije za gragjenje željeznica, a napokon će se riješiti još nekoji važniji gospodarski i financijski predmeti.

Srpski crkveni kongres otvoren je 31. svibnja od kr. povjerenika Hubera. Prisutno nije baš bilo mnogo članova. Prva je zadaća kongresu, da izabere u smislu novoga štatuta upravljajući odbor. Ovaj je odbor stalni eksekutivni organ kongresa, a kao takov ima dosta veliku važnost. Njemu se povjerava, da provede odobrene zaključke kongresa i da skrbi za sve tekuće administrativne crkvene poslove. Od vrline članova ovoga odbora zavisi mnogo, a stoga žele, da se u odbor izaberu moževi čestiti, razboriti i neporočni. Njihovim je rukama najviše povjerena crkvena autonomija.

Kongresu priopćiti će se zatim, da prev. štatut za izbor metropolitice nije potvrđen. Nezna se još, da li će ovaj kongres izraditi nov štatut, ili će se pako taj posao povjeriti posebnu odboru. Predložiti će se takogjer ovomu kongresu izradak biskupske sinode o budućih eparhijalnih skupština, o administrativnih i duhovnih diecezanskih odborih i o metropolitanskom crkvenom vijeću. Nu misle, da ovaj kongres neće moći ovoga predmeta riješiti, pošto je vrlo obsežan. Valjda će se taj posao takogjer povjeriti posebnu odboru, koji bi imao u budućem zasjedanju podnijeti obrazloženo svoje mnijenje. Kongres će zasjedati kojih četrnaest dana.

U Carigradu govori se o novoj promjeni ministarstva. Te su već u Turskoj na dnevnom redu, budući da svaka promjena zavisi jedino od osobne volje i želje sultana. Ako je danas uzdrman položaj Essada paše, moglo bi se već sutra dogoditi, da će biti više učvršćen nego li ikada. Nekoji misle, da sultan baš u tom nalazi neku razkoš, kada javno mnijenje promjenami čim više iznenadi.

Povjerenstvo za uređenje granice među Turskom i Crnomgorom već je otišlo na mjesto svoga opredjeljenja; knez Nikola pozvan je, da imenuje svoje povjerenstvo i ustanovi

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisa A. Puškin, prevedo s ruskoga M.

XIV.

Sud.

(Nastavak.)

Moji roditelji primise Mariju Ivanovnu onom iskrenom dočekljivošću, kojom se odlikovahu ljudi staroga kova. Oni vidješe u tom božju blagodat, gdje su mogli pod svoj krov primiti i zakriljivati sirotu. Do skora iskreno se uz nju pribiše, jer nisi mogao poznavati Mariju Ivanovnu, a da ju ne bi bio ljubio. Moja ljubav ne činjaše se više oten pustom ludoveti, a majka samo željkovaše, da bi se njezin Petruša vjenčao s nulom kapetanovom kćerkom.

Glas, da su me zatvorili, ošina ućmilice cijelu obitelj. Marija Ivanovna pripovijedaše mojim roditeljima tako odrješito o mome neobičnom poznanstvu s Pugačevim, da ih je to ne samo uznemirivalo, nego često i sililo nasmejati se baš od srea. Batjuška ne

htjedo nikako vjerovati, da bih i ja bio umiješan u gadnoj buni, kojoj bijaše cijelj snrvati prijesto i iztrijebiti plemstvo. Stado oštro pitati Saveljića. Starac ne tajaše, da je gospodičić gostovao kod Jemeljke Pugačeva i da ga je zlikovac ljubio, nu kunijaše se, da nije nikad ni posaojao o kakvoj izdaji. Stari se roditelji umiriše i stadoše čekati prijatnije glasove. Marija Ivanovna bijaše tim jako preplašena, no mučeše; bila je obdarena rijedkom čednošću i opreuzošću.

Minu nekoliko tjedana... Na jednom dobi batjuška list iz Petrograda od našega rođjaka, kneza **. Knez mi pisao o meni. Poslije običnoga uvoda objavio mi je, da su se sumnje o mojem sudjelovanju pri buntovničkim namjerama pokazale na moju nesreću posve osnovane; da bi me imala stići zaslužena kazna, no da se je carica, imajući na mnu zasluge i vremenčnost oca, premislila, te pomilova odmetnika sina, te oslobodiv ga smrti, dala ga poslati daleko u Sibiriju na dosmrtno stanovanje.

Ta ne nadana vijest gotovo da ne ubi moga oca. Ostavila ga pregjašnja žilavost, a žalost (obično do

sada nijema) izlijevaše se u grketožnjave. — Kako! Sin moj sudjelovao u namjerah zlikovčevih! Jaki bože, što sam dočekao! Carica ga oslobodila smrti! Pa zar mi je tim lakše? Nije smrt strašna: šukengjed moj prestavio se na sudačkoj stolici, ostajuć kod onoga, što bijaše svetinjom njegove savijesti; otac je moj zaglavio na strašnom mjestu s Volynskim i Hraščevim. Al plemić, pa zakletvom krenuti, udružiti se s razbojnic, potukači!... Sramota i bruka našem rodu!... Od njega zdvajanja prestravljena majka ne smjede mu naočice plakati, te gledaše, da mu vrati pregjašnju bodrost, govoreći, kako su glasovi nepouzdatljivi i kako je ljucko mnijenje nesigurno. Otac bijaše neutješljiv.

Najveće muke mučila je Marija Ivanovna. Buduć uvjerenja, da bih se bio mogao oprati, da sam samo htio, nagoviještaše istinu i sebe smatraše krivcem moje nesreće. Nikomu ne dade vidjeti svojih suza i muka, te neprestance samo smišljaše načine, kako bi me izbavila.

Jedne večeri sjegjaše otac u naslonjaču listajuć „Dvorski koledar“ ali misli vrzahu mu se daleko,

mjesto, gdje bi se obadva povjerenstva imala sastati.

O govoru grofa Derby-a piše „Journal des Debats“: Njemački listovi neprestano govore o sjedinjenju triju sjevernih vlasti u svrhu, da se uzdrži evropski mir. Novo jedinstvo čini se spomenutomu listu puno ozbiljnijim. „Journal d. D.“ nada se u ostalom, da Englezka i Rusija ni u buduću neće dopustiti, da se poremeti mir. U ovom smislu pišu skoro svi francuski listovi, zahvaljujući se Englezkoj i Ruskoj na njihovu posredovanju.

Narodna skupština izabrala je za predsjednika Andiffret-Pasquiera sa 431 glasom. Prije izbora dogovarale su se pojedine stranke. Legitimiste nastojali su, koliko su mogli, da prodru sa svojim kandidatom, ali uzalud.

Domace.

Sua Maestà ha approvato la riscossione per l'anno 1875 di un'addizionale del 83 per cento alle imposte dirette nella frazione comunale di Zlariu, del 85 per cento nella frazione comunale di Provicchio (Luka e Sepurine) e del 73 per cento nella frazione comunale di Zuri e Capri, tutte del Comune di Zlaria del distretto di Sebenico.

Sua Maestà I. e R. Apostolica, durante il soggiorno in questa provincia, si è graziosamente degnata di elargire un ulteriore importo di fior. 2566, dei quali:

all'ammin. della chiesa greco-or. di Budua	f. 100
all'ospizio dei francescani a Perasto	n 100
alla rappresentanza comunale di Risano	
per l'impianto di un acquedotto	n 150
per i poveri di Pastrovicchio altri	n 100
per i poveri del comune di Budua (rispettivamente Maini, Pobori, Brač)	n 300
per i poveri della Župa	n 300
per i poveri del comune di Risano (rispettivamente Morigno f. 50, Ubli f. 100, Krivosije f. 100, Ledenice f. 50)	n 300
agli abitanti di Budua, Maini, Pobori e Brač, nonché a quelli di Pastrovicchio, che accompagnarono Sua Maestà nell'escursione del 5 maggio, un regalo di	n 500
per l'accompagnamento dal comune di Župa del 6 maggio	n 250
per quello da Ledenice, Dragalj e Crkvice	n 300
per le scuole di questi luoghi	n 150
per l'accompagnamento fino Nagumanac (terrieri delle Bocche) del 9 maggio	n 250
per quello da Nagumanac a Ragusanovechia (terrieri canalesi)	n 300

Sua Maestà I. e R. A. si è degnata di elargire l'importo di fl. 50 al consorzio di provvedimento per gli ll. rr. funzionari di basso servizio in Zara, e ciò in seguito ad analoga supplicazione prodotta a Sua Altezza imp. il serenissimo signor Arciduca principe ereditario Rodolfo.

i koledar ga se ne dojimaše, kao obično. Zvijuckaše starinski marš. Majka muče vezijaše fufajku *) a suze se kradijahu na njezin posao. Kad na jednom Marija Ivanovna, koja je sjela uz nju, reče, da imado prešna posla u Petrogradu i moli ju, da joj dade pomoći za put. Majku to vrlo raztuži. — A što ćeš u Petrogradu? upita ju. — Zar ćeš nas i ti, Marijo Ivanovna, ostaviti? Marija Ivanovna odgovori, da sreća ili nesreća njezina budućega života stoji u tom putu, gdje ide pitati zakrila i pomoći mogućih ljudi, kao kod čovjeka, koji je umro radi svoje vjernosti.

Otac moj obori glavu; svaka riječ, koja mu napominjaše tobožnji prestopak sina, bijaše mu zohka i činjaše mu se jednim prijekorom. — Pa idi, matjaška! reče joj, uzdahnuv. — Ne ćemo prijeći tvojoj sreći. Bože ti da! za vojna dobra čovjeka, a ne hulju, izdajicu. Bačjuška se dignu i izagje iz sobe.

Marija Ivanovna ostavi osamke s matuškom, razjasni joj dijelomice svoje namjaje. Matuška ju

O odgajanju.

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini, ponasio P. V. 6).

(Nastavak.)

Spartanci, Greci i Lacedemonci dotijeraše do visokih građanskih krijeposti, jer u njih bijaše brižljivo podpirivan i gojen vazda živi plam znanja: i doisto, velika štovanje do kojeg dopriješe one zuriškinje koje da stave u bijeg cara Albrekta

Il bal via di ferro cingono,
E di ferro il molle tergo.
Ed il colmo sen costringono
Sotto il ferro dell' unbergo:
Al fanciulli che rimangono
Danno un bacio, e pur non piangono.
Anzi van tanto men tiepide
A sddar i bei perigli,
Quanto più quell' alma intrepide
Sua che bello è il nodrir figli
Ove patria è vera, e stabili
Leggi sacre e inviolabili.

ona Porcia, ona Kornelija, ona Isotta iz Rimina, i mnoge drage glasovite žene, mora se jedino odnositi na ono čvrsto znanje, koje u njih još za djetinstva bijaše, pojepljeno. I u Rimu tako se je živo osjećala nužda odgajanja sinova, da roditelji koji su zanemarivali odgoj svojeg poroda bili bi pozvani na sud i osuđivani kao državni krivci. Zelte i potrebe skupnovlade zahtijevahu građana naučnih i odgojenih na najveće krijeposti, bez kojih, punim pravom su cijeniti, neuspješni bijaše svaki društveni red. Čestitost i veličina jednog puka temelji se na krijeposti, u kojoj se sadržaje čudoredna čistoća, najugodniji plod mudra odgajanja i koji ima najsvetiju zadaću, osposbiti sa strane krasnog spola, da svezu bračnu spoji sa najčvršćijimi svezami prave čestitosti¹⁾. Jer ako odgajanje znači obučavanje, ako ovo privagja čovjeka do krijeposti i do otkrića istine, kakvog i kolikom brižljivošću moraju biti obuzeti roditelji da se ozovu ovoj svetoj i uzvišenoj dužnosti, naloženoj od istog Boga i visoko zahtijevanoj od društva i od dobrotanja novog naraštaja! I uslijed takog odazivanja društvo i pojedinač erpe najveće blagodati, kojimi se ista obitelj znade okoristiti, jer, kako mudro kaže neki vrijedni spisatelj: „sinovi dobro odgojeni pravo su bogastvo i najljepši ured doma“²⁾. Naučan čovjek nikad nije siromah, jer posjeduje glavniu koju nikad nedobodi na manjak, dapače uznača se sve to većma u razmjeru kako no je stavljena u tek (kolanje); uslijed obuke on biva podignut do onog stepena dostojanstva po kojem prežire plemenitim ponosom licumjerce, potištenjake, zlotvore, i mjesto da puži po zemlji i da se snizi kao plazavac da uzigje na ne dobro zaslužena kadifa, nestidi se, dapače ponosi se, što može otrti vlastitim rukama znoj što mu teče s lica, jer zna da je plod njegovih poštenih truda. Hliljeb koji se takovim načinom stiče nezaudara otrovnim vonjom podlosti, niti je okaljani drugimi društvenim gujasobami.

Da li odgajanje samo je sredstvo najkрупčije, dapače jedino koje pozovuati može sve narode na za-

¹⁾ Izvršna čudorednost spaja pak s najmilijimi svezami prijateljstva, joliao arestvo za polučanje onog cilja tolike od svih željena.

²⁾ Rrambilla Josip, *Elogio di Giuseppe Prayer*.

plaćuć ogrli, i moljaše boga, da joj namišljeno uspije. Marija Ivanovnoj spremiše poputninu i za nekoliko dana uputi se s vjernom Palashin i starim Savellijem, koji, kako je od mene bio silomice razstavljen, barem se tim tješaše, što dvori, moju nazivnu nevjestu.

Marija Ivanovna prispije u Sofiju i doznava, da cijeli dvor boravi u Carskom Selu, stma tđdier stat. Žena sinotritelja odmah poče s njom razgovarati; obznani joj, da je kod dvorskoga ložipeče, te joj razgali sve tajue dvorskoga života. Pripovjedi joj, u koja uru občno carica ustaje, pije kafu i ide na šetnju; koji su tada velikaši bili pri njoj, što je izvoljela jučer govoriti za svojim stolom, koga je večeras primila; — riječu, razgovor Ane Vasiljevne imao nekoliko strana povijestnih zapisa. te bi bio dragocjen za potomstvo, Marija Ivanovna slpšaše ju pomno. Pogjoše njih dvije u vrt. Ana Vasiljevna pripovjedi joj povijest svakoga drvorela i svakoga mostića, te pošto su se našetale, vratitše se iz vrta po svo zadovoljna jedna s drugom. (Slijedi)

jedničku veselu gostbu; ono samo može izčupati one pogubne trave (štetonošne kaste, sramotne ortakluke) koji žalibože uznemiruju društvo ljucko, i priječe da se vaga Astrejina može slobodno okrećati oko svoje osi. (Slijedi.)

NARODNE PRIPOVJETKE.

Seljani oženili kaludjera.

(Po narodnom pripovjedanju dogodivši se oko polovice osamnaestoga stoljeća u Hercegovini).

(Svršetak.)

Kad Dimitrije podrašte, posla ga otac u manastir na nauku, a kad uzraste do 22 godine svojih dana, zakalugjeri se pod ime „Dionisije“. Miloš sad nakani Jovana ženiti; izprosi mu djevojku, ugovori svadbu, okupi svatove i dovedoše mu je. Ko je mogao opisati radost oca mu Miloša kad je dočekao da vidi prvo i posljednje veselje od svoga srca? a k tomu, da mu drugi sin kalugjer Dionisije pod odeždom i kamilavkom svog brata vjenčava? No kaže se: „gdje je sreće tu ima i nesreće, a gdje je radosti može biti i žalosti“, kao što se ovo oboje u Miloševoj kući dogodilo. Evo šta i na koji zlokobni način.

Taman svatovi doveli pred crkvom djevojku, i poslaše dvije muštulukčije da dovedu Jovana da se vjenčava, pa kad ga otac i majka sa običnim blagoslovima spremiše na vjenčanje, mlada, gojna, pod oružjem i u naljepšem vjenčanom nakitu, on pri polasku pozdravi oca i rodbinu iz velike puške, a ovo isto učiniše i dvije muštulukčije. Nesrećom, omakne se nekako jednome od ove dvojice mala puška iza pasa, te Jovana zgodi izpod lijeve sise i pade na oborna vrata izustivši cigle slijedeće tri riječi:

Prvom reče: Aoh moja majko!

Drugu riječ: Krv moju alajim (praštam)!

Trećom, jedva: primi, Bože, dušu!

Lelek i kukanje oca i majke, sestara i sve kutnje čeljadi, pa i sabranih na pir prijatelja nad mrtvim Jovanom, prodrije do crkve i do sviju svatova. Kad svatovi razabrase što se je dogodilo, svi kao od ka mena ostadoše, a stari svat, udarivši se rukom po koljenu, zapliva u duboke nekakve misli. Kalugjer Dionisije svlači sa sebe odeždu i petrahilj pa ščase da odleti k mrtvome, bratu kao izvan sebe, ali

Stari svat uhvati ga za ruku pitajući ga: Kuda ćeš sad, Dionisije?

Kaludjer. Kako gdje! da li mi nije brat jedini što sam imao poginuo?

Stari svat zavičat će: O svatovi, o braćo, zaklinjem vas današnjom Miloševom nesrećom a našom nenadnom brukom i sramotom! ne pustimo ga! (Škočiše svi i ne dadoše mu poći, a stari svat dalje): Dovedosmo djevojku; kud bi nama svim duša pred Bogom a obraz pred svijetom, da ovoliko biranih svatova pustimo ovaku mladu vilu, pa da sama danas vrati se otcu i majci, ni žena ni vjenčana, niti udovica obljubljen; a sve za sve, braćo! promislite da se danas za uvijek izkopala kuća našem knezu Milošu. Svak neka stavi ruku na prsi pa neka na sebe promisli, kako bi mu bile da mu se — Bože, učuvaj — dogodilo što i Milošu. Nego hajte, braćo, da ja sam polovicu maknem grijeha na moju dušu¹⁾ a vi svi polovicu (svak upre oči i sluša); hajte, velim, da vjenčamo kalugjera Dionisiju s ovom nesugjenom Jovanovom zaručnicom. Zar je tako višnji Bog naredio da bude. Što vi, braćo, govorite?

Svi svatovi jednoglasice povikaše: Tebi, stari svate, iz usta u najsvretniji čas, a Gospodu Bogu u uši narodni glas! Tako neka bude a grijeh na našu dušu.

Kaludjer. Ma jeste li pri sebi, ljudi? Bog vi i veliki Sveti Jovan! ko može osveštati lik oskvrniti? ko može vijenac sveštenički pogaziti, i ko se smije moje kamilavke i brade dotaknuti osim jednog vladike? Ni on, po crkvenome pravilu, ne može me lišiti sveštenstva bez zakonitog uzroka. Progijte me se, ljudi; ja vas crkvom, koju služim, zaklinjem! nemojte na sebe gnjev Božji; kalamki a od mene bruku i grdilo graditi, nego.....

¹⁾ Pristupajte te se pričesajte

Bez priprave i bez ispovjesti,

A ja: nečem qve na moju dušu.

Izum. Stevan. — Gorski Vlasen.

*) Fufajka — oplećak.

Stari svat (presječe mu riječ, i jedko reče): Ne znamo mi, Dionisije, što vaše knjige pišu, nego u muči i nevolji da biramo od dva zla jedno manje. Otcu ti se jutros kuća, onako oglašena, izkopala od mužkih glava; tugja djevojka, na naš obraz data, ne može u tugjoj kući nevjenčana, a još manje sama se povratiti svome rodu bez svatova. Što smo naučili, ono valja i da bude, ne protivu Božje volje — Bog ne dao! — nego od ljute i viteške nevolje, a znaš da se davno reklo: nuđai zakon iznjenjuje; nego svlači te kaludjerske haljine, a vi dva djevera i ti vojvodo i kume, hajte, donesite pred crkvu mrtvog Jovana, da ga po Božjemu zakonu sahranimo u kaludjerske haljine, a kaludjera vjenčajmo u nove Jovanove. Je li ovako, o braćo svatovi?

Svi svatovi. Tako, tako, stari svate! Što se jednom u selu ugovaralo, nije se do danas nikad pogovaralo.

Otidose ona četvorica da donesu mrtvog Jovana, a druga dvojica svatova po popa, koji će vjenčavati.

Kaludjer. Znađite, braćo! da me živa nikad vjenčati nećete prije nego mi od vladike dogje dopuštenje i blagoslov, a kad.....

Stari svat (naljuten). Ma ti zborio ili ne zborio, sve ti isto biva; mi smo ti jutros i vladika i patrijar! mi ćemo te jutros po Božjemu redu razkaludjeriti pa vjenčati na našu odgovornost pred Bogom, sudom i ljudima; a posljē, eto tebe a eto vladike, pa kako se načinite. Što jedan ljudi uradi, stotina vladika izlječiti nisu kadri.

Donijese Jovana, oplakaše ga, ukopaše u kaludjerske haljine; a u Jovanove obukoše silom kaludjera. Dobaviše brijaca i ode brijaca britva svud po svatovima od ruke do ruke u naokolo, kako bi grijeh bracki podijelili; obrivaše Dionisiju, kojemu će sad reći.

Stari svat. Krstio si se imenom „Dimitrije“ a poslje nadjenuse ti ime „Dionisije“. Kad ti je vladika ovo ime nadjenuo, nikoga od nas nije pitao koje će ime staviti; pa kad njega danas ovdje nije, mi te povraćamo u kršteno ime „Dimitrije“. Tako je od Boga bilo sugjeno.

Evo prispije i pop. Stotinu je krsta na sebo od čuda stavio kad vidje Dionisiju obučena u nove haljine, obrijana i spravna za vjenčanje; no pošto mu sehani kazaše što se je dogodilo i kako su od nevolje grijeh na sebe i na svoj vrat primili, pripravi se u crkvi i počme vjenčavati.

Pripovjeda se, kad je pop došao na pitanje Dimitrija:

Pop. Uzimlješ li, Dimitrije, za tvoju zakonitu suprugu ovu djevojku Milicu, koja uza te stoji? — odgovorit će mu

Dimitrije. Uzimljem, ako mi nije ni drago; ama svaka sila prokleta a ova današnja blagoslovljena bila, da Bog da! Nego, moj popo, ne dangubi, da čas prije obeselimo ožalošćenoga oca i majku.

Pop. A ti, djevojko, uzimaš li za svojega vjenčanog drugu mladića Dimitriju, kojega uz desno rame vidiš?

Milica. Red mi ga je, moj popo, uzeti; zato su me djeveri među svatovima i doveli bez ikakve sile nego od moje dobre volje; nego bržaj, ako Boga znaš, dok nije čuo vladika, pa da mi on opet ovoga drugoga ne ugrabi.

Po vjenčanju odvedoše svatovi djevojku vjenčanu, pjevajući i puške mećući, a pop i Dimitrije prije njih otidoše na radostni mustuluk otcu i majci. Preokrenu se žalost na radost i s vremenom doživje naš knez Miloš vidjeti četvero unučadi, tri sina i jednu kćer, i doklen je živio, šiljaio je svake godine obilatne milostinje manastiru Duži pred dušom mrtvog Jovana; a za zdravlje živih.

Trebinje na Trojičindan 1874.

Vuk Vrčević.

(Pr.)

1) Iza imine i sunca ogrije,
Iza tuča vedrije je nebo,
Iza plača veselije pojše.

Vlad. Crn. — Gorski Vjenac.

Različite vijesti.

Interesantna knjiga. Neki pariški financier zaljubio se bio u jednu predstavljaticu, pa joj k ro

gjedanu poslao na dar jednu lijepu vezanu knjigu. Na prvoj strani nalazila se nota od pet sto franaka; radošću preseuećena predstavljatica prevrnu list, pa nagje još slijedećih dvadeset listova napunjenih jednakiim sadržajem. Na pitanje njezina obožavatelja, da li joj poslana knjiga omilila, odgovori: „Odviše, nestrpljivo očekujem nastavak i riješenje romana“. Financier razumiv dohro kuda ona šiba, posla joj slijedećeg dana sličnu knjigu s opazkom na posljednjem listu; „Konac drugog i posljednog svezka“.

Otrovao se pušenjem cigara. Nije tomu mnogo, što se je u Francuskoj neki mladić bio okladio, da će popuhati 12 cigara jednoga za drugim. Al kad bijaše propuho osmoga, počme mu slabo, a nakon devetnoga obuzau ga srbi i maglina. Sve to hugje mu bijaše, kad popuši desetoga, nu da neizgubi okladu, napredova pušiti, akoprem radi velike slabine moradoše ga dva njegova druga kući odvesti. Još nije bio prispio svojem stanu, da ga počese strašno mučiti bol u trbuhu i bljivanje. Pozova odmah liječnika, koji očitova, da se bolnik pušenjem otrovao i da mu već nije pomoći. I doista malo sati zatim preminje. Pušaći, pamet u glavu!

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 posto lakše pristupačne prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsobla itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsobjie, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene sa potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa tor. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Patnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča ke englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobia. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljenec. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Sto neuspokojuje, prima se od p. n. naručitelja natragli se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom *moivo ili talami-mlito*), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vjestaka može, ovaj proizvod prevariti, iako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni u novoga zlata, kojemu je zlatne žutina trajna, pa tim i slič, pravomu nakitu na prevaru, a pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon, Naprsnjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1. najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50. Cijela garnitura, naprsnjača i naušnice n. 80, fr. 1.20. 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5. Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1. najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50. Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50. Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1. 1.50. Zenski česli s novozlatnim ukrasom n. 80, fr 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različitim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1. Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetčki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Napinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedene, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepa sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u ložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga ledca, kojim neća sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Križi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako oblubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u drorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.2, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

Jest novi rokokoo-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1.3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 križić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kokcasi nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljive, te je ipak za nečijenu. 1 garnitura naprsnjača i naušnica nč. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 80, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobira uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisano skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimir.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесама

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овим на знање да је II. књига, садржавајућа „Јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампе на свијет изашла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових пјесама услијед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантеку цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Вука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.о 3 in Wien.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" pò godine . . . 5:--
" mjesec . . . 1:--
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod avija c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 47.

Zadar 12 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 12 giugno. La corvetta au-
striaca *Federico* è arrivata a Singapore.
Ai 7 di anaggio ebbe nel fiume Simboku
uno scontro coi pirati di Dajak, in cui
rimasero 2 marinai morti e uno grave-
mente ferito.

Zara, 11 giugno.

La sessione dietale, che si chiuse ieri
l'altro, fu, ancora più che per gli argomenti
i quali vi vennero trattati, importante pel fatto,
che le discussioni vi furono improntate ad un
raro spirito di moderazione e che ad esse
prese parte la minoranza dietale.

Noi lo annotiamo con vera soddisfazione,
vedendo così iniziarsi quell'epoca da noi tanto
desiderata, in cui le funeste lotte partigiane
di una volta avessero a rimettere della loro
acredine ed i partiti sul terreno pratico degli
interessi del paese avessero ad incontrarsi
emuli e non nemici.

Però, quando dicemmo la minoranza die-
tale, avremmo dovuto dire la maggior parte
di essa, giacchè i deputati Rossignoli e Kru-
šević appena sul finir della sessione si fe-
cero vedere in Dieta, l'on. Bajamonti giunse a
Zara ai 6 corr. e Radman non si presentò
nemmeno. Al momento poi in cui la sessio-
ne stava per chiudersi, nell'ultima seduta i
deputati Milković, Gligo, Piperata, Nutrizio,
Rossignoli, Krušević e Bajamonti, accennando
alle dimostrazioni ostili patite dall'on. Bajamonti
nel suo passaggio per Sebenico, in uno scritto
spedito al Presidente dichiararono, che si sa-
rebbero astenuti dal prender parte alle di-
scussioni dietali, onde non provocare la rin-
novazione dei disordini coscienziosamente a-
dempiendo ai propri doveri.

Il motivo da cui trae le mosse siffatta
dichiarazione non può per certo dirsi serio,
nè se si bada che essa fu fatta all'ultima
seduta, poche ore prima della chiusura della
Dieta, nè se si riflette che i disordini non
si sarebbero per certo rinnovati e che in
ogni caso i deputati di Spalato potevano non
sbarcarsi a Sebenico, mentre quelli domiciliati
a Zara non si capisce qual pericolo potessero
correre.

A questo modo quindi non si fa che
alimentare una sterile agitazione che è di no-
cumento agli interesse del paese ed indizio
sicuro di un poco serio indirizzo politico.

Il fatto di Sebenico è senza altro de-
plorabile e noi lo disapproviamo altamente.
Esso, però, quantunque abbia colpito una
persona che come podestà di Spalato, depu-
tato alla Dieta ed al Consiglio dell'Impero
occupa un posto rilevante in provincia, non
ha quella importanza che gli viene attribuita.

Esso non è nuovo. Negli anni passati
simili dimostrazioni contro deputati che si
portavano in Dieta e tutto di recente contro

i podestà che ritornavano dall'aver prestato
omaggio a S. M. a Lissa, seguivano, senzache
alcuno le calcolasse altro che momentanei
sorpessi causati dalle esagerazioni partigiane.

Questa considerazione ci esime dall'ob-
bligo di rispondere all'„Avvenire“, al quale
i fatti di Sebenico danno motivo a nuove
accuse ed a nuove recriminazioni.

D'altronde la dichiarazione non produsse
alcuna commozione in Dieta, se non ha forse
provocata l'interpellanza Monti, che chiamò
reazione i fatti di Sebenico, la dichiarazione
del dep. Pavlinović che fece la storia dei
disordini di Spalato e l'altra dell'on. Ponte,
che caratterizzò i lamentati disordini come
bugiarde esagerazioni di partiti vicini a soc-
combere.

Noi poi vediamo quanto il governo ha
fatto e faccia per togliere tali disordini, che,
come in Dieta ebbe a dirlo il commissario
governativo, sono dovuti principalmente a
difetto della polizia locale affidata ai Co-
muni. In questo riguardo anzi, se si con-
fronta il presente col passato, noi non ab-
biamo che a rallegrarci, come essi diven-
gano sempre più rari. L'avversione che il
paese ogni giorno più dimostra per le o-
pinioni esagerate e per le violente lotte par-
tigiane congiunta all'energia del governo, ci
fa sperare che anche questo morbo scom-
parirà dal nostro paese.

Questo incidente, però, non valse a tur-
bare l'attività della Dieta, che in 11 se-
dute e 20 giorni, oltre a tutti i preventivi
e consuntivi provinciali, discusse e votò le
leggi: sulla divisione dei beni comunali, sulle
pubbliche beneficenze, sull'Opera Pia, sulla
conversione in misura e peso metrico delle
indicazioni di misura e di peso che figurano
nelle leggi provinciali, sulla costituzione del
comune del Promina, sulla riforma ed aboli-
zione di alcuni §§ del reg. elett. dietale,
nonchè le puntazioni sull'assunzione da par-
te dello Stato delle case di correzione ed
oltre ad altre di minore importanza, le pro-
poste riguardo al trasferimento del giudi-
zio distrettuale da Orebić e alla concorrenza
del fondo provinciale alle spese della estir-
pazione della *filoxera vastatrix*.

Come abbiamo detto, le discussioni cor-
sero moderate e tranquille e vi presero par-
te molti deputati della minoranza. Questo
fatto dovrebbe persuadere anche gli altri,
che mostrano di voler continuare la sterile
agitazione di una volta, come il paese non
voglia più saperne, e come attorno ad essi
si allargherà sempre più il vuoto, se tarde-
ranno a batter la strada su cui li hanno
prevenuti gli altri loro consenzienti politici.

Dieta dalmata.

IX Sjednica dana 9 Lipnja.

(Svršetak.)

Na dnevnom redu stoji izvješće odborovo o
premjestaju su da iz Orebića.

Ivelio čita dugo izvješće i predlaže da se sud
iz Orebića prenese u Trpanj ili u Kunu.

Mery, član odbora, čita protipredlog, da ostane
sud gdje je, jer da je u Trpanju nezdravo, Kuna
neznatno mjesto, a Orebić s potporstva na glas.

Luković, kò član odbora, i poznavao onih pre-
djela ne može mućati, jer da bi povrijedio pravicu
koja mora svakomu biti pred očima. Razlaže kako
se je pitanje o prenosu suda Orebičkoga razvilo, i
kako po strogj pravici morao bi biti prenešen u
Kunu, jer je tu pravo središte. Ako nema tu kuća,
da će se nagraditi, kò što se vidilo u Benkovcu.
Čudi se da čast. *Mery* ne uporabi svoja načela glede
suda u Stonu, kad se tu premjestilo ga iz Slanoga.
Predlaže, napokon, da sud iz Orebića progje u Kunu.
a kad bi sabor zaključio u Trpanj, i on bi tad bio
s većinom. Ako se premjesti u Kunu, Orebić tad neka
onom sudu pripada; ako pak u Trpanj, onda neka
pripada Korčulanskomu.

Mery da poznaje Ston, Orebić i Slano. — U
Slanomu da nema kuća, ni puta k njemu.

Luković da je to jednom bilo i bitisalo. Sama
polaća Smrdelja da bi mogla ugostiti zadarsko namje-
stništvo.

Ponte pripovjeda neku priču o bogatašu i siro-
mahu, pa kaže kako bi bilo Orebiću teško izgubit
sud, a Kuna da ga ne može imati, jer nema ni kuće
prikladne.

Vojnović K. pošto je u poslu radio kò odvjetnik
neće glasovati.

Vranković javlja da je Kuna ponudila kuću
za sud.

Danilo na dugo dokazuje kako je Trpanj naj-
prikladnije mjesto za sud u Pelješcu.

Ponte da nije nego Orebić.

Klaid veli da malo što može nadodati razlozim
Danilovim za sud u Trpanju. — Trpanj je ži-
vot i naravno središte svega poluotoka, pak je tu
puka najkorisnije da bude sud. Glede Orebića, on
misi, pošto se ono općinsko upraviteljstvo nije izja-
vilo, da bi imao pripadati Trpanju.

Ivelio misli da bi bolje bilo pridružiti Orebić
Korčuli.

Mery opet preporučuje da ostanu stvari kako
su, jer da bi svaka preinaka mogla imati težkih po-
sljedica.

Predsjednik, pošto je već kasno, prekida ras-
pravu i navješćuje za sutra dojdnuću sjednicu. Dana-
šnja je zatvorena u 3½ po podna.

X. Seduta dan 8 giugno.

Si legge uno scritto dei deputati *Milković, Pi-
perata, Rossignoli, Krušević, Gligo, Nutrizio e Ba-
jamonti*, i quali dichiarano di non voler prender
parte alle discussioni dietali per il motivo che le di-
mostrazioni di cui a Sebenico fu fatto segno il dep.
Bajamonti fanno loro temere di poter coscienziosa-
mente adempiere ai propri doveri. Passa agli atti.

Monti e comp. interPELLA il governo sulle mi-
sure che intende di adottare perchè l'ordine sia do-
vunque mantenuto.

Pavlinović dichiara di convenire coll'interpel-
lanza ma non colla motivazione di essa, nella quale
vorrebbe sia fatta la storia dei disordini di Spalato.

Ponte abbiamo i disordini bugiarde esagerazioni
di partiti in procinto di soccombere.

Mery conviene che si chieda l'ordine dap-
pertutto.

Alla discussione pel trasferimento del giudizio
distrettuale da Orebić prendono parte *Ponte, Mery,
Luković* ed *Ivelio*, dopochè la Dieta per appello no-
minale con 20 contro 5 voti si pronunzia pel trasfe-
rimento a Trapano.

Sulla proposta Mery perchè sia eretto un palazzo dietale, il comitato, relatore Vojnović C., propone che fino a tanto che durano le attuali condizioni finanziarie della provincia si passi all'ordine del giorno.

Vojnović G. propone che la proposta sia rimessa alla Giunta perchè la studi e riferisca nella prossima sessione.

Trigari, Ponte, Mery e Luković sostengono questa proposta.

Payković sostiene la proposta del comitato, da cui, però, vuole ommesse le parole „finchè durano le attuali condizioni.“

Alla votazione viene accettata la proposta del dep. Vojnović G.

Quindi la Dieta passa a discutere il rapporto sulla gestione della Giunta. Ne porteremo la relazione nel prossimo numero. (Segue).

Novi znaci na političkom obzuru.

Pruski poluzvanični listovi, koji su do druge polovice prošloga mjeseca bez prestanka trubili u ratnu trublju, od onoga vremena pjevaju složno pjesmu mira i pomirljivosti. Za prusku „svijest“ ovaj tako nagli okret u „nadahnutom“ javnom mnijenju tako je sramotan, da ga i sami njemački, dašto od Bismarkova ureda nazavisni organi, sarkastičnom porugom presugnuju.

Da berlinska „Post“ svoga famoznoga članka nije tek od objesti samo turila u javnost, da je položaj megju Pruskom i Francuzkom zbilja bio opasan, poslije onoga, što je 29. svibnja lord Derby u gorujoj kući englezkoga parlamenta o tom očitovao, nemože nikakve dvojbe biti. Izkrivljivali sada službeni organi Bismarkovi odnošaj stvari koliko im drago, nijesu ipak kadri odpravdati istine, da je Pruska u najnovije vrijeme pretrpjela diplomatski poraz, koji svjedoči, da ona sa zenita svoje moći i svoga ugleda počima padati.

Odgovarajući na Russelovu interpelaciju, lord Derby rekao je, da je opasnost rata izmegju Francuzke i Njemačke zbilja obstojala, jer su se odlični njemački državnici izrazili, da reorganizacija francuzka vojske obuhvaća u sebi zadnju misao osvetničkog rata proti Njemačkoj, da se Njemačka neće dati u tom poslu preteći, već da će morati sama rat zametnuti. Za to bila bi Pruska lasno našla povoda. Ona je bila na skoku, uztražiti od Francuzke, da oboružavanje svoje vojske obustavi. Samo se kaže, da Francuzka tomu zahtijevanju nebi magla bila zadovoljiti i povoda za rat eto gotova.

Englezka i Rusija dobro su to predviđjale, pa su stoga i obadvije zajednički u Ber-

linu uznastojale, da se mir uzdrži. Naročito je u tom pogledu djelovao knez Gorčakov, boraveći sredinom prošloga mjeseca uz svoga cara u Berlinu. Hvala posredovanju englezke i ruske vlade, opasnost rata ovaj je put odkinjena, ali valjda samo na neko vrijeme; jer nepovjerenje i dalje postoji izmegju Francuzke i Njemačke. Tako se od prilike izrazio Derby u englezkom parlamentu. Nema sumnje, da će ta izjava imati svojih posljedica u diplomatskom, kao i nediplomatičnom svijetu. Za sada je toliko jasno, da je Englezka pod vladom stranke Toryevske pustila politiku apatične neutralnosti glede pitanja na evropskom kontinentu, bilo sad to usljed nutarnjih svojih stranačkih okolnosti, bilo usljed kakvih ustupaka ruskih. Svakako je to znamenit pojav na političnom nebu, koji navješćuje, da Bismarkova zvijezda počima tamniti.

Bismarku je dosele u tri rata, što je vidio, pošlo za rukom, da s jedne strane izolira svojeg protivnika, a sebi saveznika nagje bilo aktivnog, bilo pasivnog, s druge strane da rat lokalizira. Tako je to bilo u danskom ratu, gdje je s Austrijom vojevao, tako u prusko-austrijskom, gdje je za saveznika imao Italiju, tako napokon u prusko-francuzkom ratu, gdje je južna Njemačka bila pod komandom Pruske, dočim je Rusija štitila legia. U svih tih slučajevih bio je neprijatelj pruski usamljen, a u toliko osjegan donekle povoljan rezultat po prusku državu.

Sva Bismarkova dalja radnja u vanjskoj politici bila je poglavito smjerena na to, da francuzku republiku učini nesposobnom za savezničtvo, što se donekle vidjelo iz Arnimove parnice, i da ju po tom u doba njezine nepodpune sprema za rat zaskoči strategičnom inicijativom, bilo i proti svakomu međunarodnomu pravu. U to se ime inaugurirala politika trijuh careva, u to su ime udešavani toliki vladarski sastanci u Berlinu, u to se ime takogjer odpočela i tako zvana „kulturna“ vojna proti katoličkoj crkvi; jer se time mislila povući velika Britanija kao skutoñoša u vanjskoj politici protestantske Pruske.

Može se pomisliti, kakav je jed morao napasti Bismarka u onom času, kad je vidio, da se je oružje, što je kovao proti Francuzkoj, proti njemu okrenulo, kad je vidio mogućnost protupruske alijancije. Nije šala, drzovita državnika, kao što Bismark, poslije tolikih lovorika, u onom času zadržati od akcije, kad su njegovi listovi dali na sve četiri strane znak, da je rat „u izgledu“, i kad je Bismark bio već izmahnuo, da svojega opasnoga neprijatelja za navjek bezopasnim učini. Takovu čovjeku mogla je nazad turiti mač u korice samo ta okolnost, što je uvidio, da bi se alijancija mogla proti Pruskoj sklopiti.

Svijetu je dodijala diktatura Bismarkova i kolo se već počinje naokolo okretati. Pruski listovi, spominjuć Austro-Ugarsku, govore već, kako može onaj mrzki im Beust na tom točku sudbine gore iztaknuti se. Svakako je toliko istina, da se pojavljuju novi znaci na političnom obzoru i Bismark dalje tjerajući može lasno dočekati, da ga Evropa, kao nekad Napoleona I., oglasi neprijateljem ljuckoga mira, pored svega njegova miroljubivoga uvjeravanja, pored svega udešavanja saveza, koji idu tobož na osiguranje mira u Europi.

(N. N.)

Politički pregled.

Iz česa da se prave topovi u Austriji? Ovim pitanjem zanimaju se već duže vremena u Austriji. „Wiener Abendpost“, navagjajući izjave raznih novina, primjećuje, kako jedni prigovaraju vojnoj upravi, da se prenaljuje uvagjanjem topova iz ocelja, pošto svi vještaci nisu još u tom pogledu na čistu, kako drugi opet tvrde baš protivno, prigovarajući vojnoj upravi, da preveć oklijeva izvagjanjem svoje osnove. S toga misli „W. Ab.“, da će biti najbolje, ako se ministarstvo rata bude ravnalo po svojem osvjedočenju neosvrćuć se na nikakove obzire.

Ministarske konferencije o zajedničkom proračunu započeti će, kako „Bohemiji“ iz Beča javljaju, 8. lipnja, kada se car povraća iz Išla. Ugarski ministar financija doći će takogjer u Beč, da učestvuje kod tih konferencija.

U pogledu trgovačkoga ugovora s Rumunjskom doznaje „P. Lloyd“, da je vlada podunavskih kneževina sklona u načelu učiniti neke polakšice austro-ugarskoj industriji. Usljed toga popustila je i ugarska vlada u pitanju o carini na žito.

Da li će Nj. Veličanstvo car poći u Bukovinu, nije još definitivno odlučeno. „Czerinov. Ztg.“ priopćuje, da je Nj. Veličanstvo prev. odlukom od 26. svibnja dopustilo, da može doći na kraljevski dvor deputacija, izabrana po saboru, koja će umoliti Njeg. Veličanstvo, da posjeti Bukovinu. Iz ove se službene vijesti vidi, da o carevu putu nije još ništa odlučeno.

O Tiszinu govoru u Debrecinu pišu svi organi ugarske liberalne strane vrlo povoljno. Bivši deakovski listovi hvale osobito takt i prostodušje, kojim je ministar nutarnjih poslova razvio povjest fuzije, a najviše odobravaju ona mjesta njegova govora, u kojim razlaže gospodarski odnošaj megju Austrijom i Ugarskom. „P. Naplo“ misli, da Tisza stoji na temelju ideje zajedničkoga cariništa, a u

PODLISTAK.

Kapetanova kći.

Napisao A. Puškin, prevao s ruskoga M.

XV.

Sud.

(Nastavak.)

Drugi dan u rano jutro probudi se Marija Ivanovna, obuče se i tiho se ukrade u vrt. Jutro bijaše da ne može ljepše, sunce obasjavalo vrhunce lipa, požutelih jur od svježega povjetarca jesenskoga. Široko jezero mirovaše. Probude se i labudi te izplivaju svečano izpod grmačaka oko obale. Marija Ivanovna popošeća oko nabava gaja, u kom su ne davno dignuli spomenik u slavu pobjeda kneza Petra Aleksandroviča Rumjanjeva. Iznebuške bijelo psetance englezke pasmine lanu, i skoči pred nju; Marija se Ivanovna malo ustraši i stane. U taj par čuje ženski umiljati glas: „Ne bojte se, ne će ugrizti“, i opazi damu, gdje sjedi na klupčići spram spomenika. Marija Ivanovna sjede na drugi kraj klupi. Dama ju postrance gledaše, a i Mariji Ivanovnoj ote se takogjer nekoliko pogleda na nju, te ju je mogla razgledati od pete do glave. Dama bijaše u bijelom jutrnjem odijelu, u noćnoj kapi i u daše-

grejki. Mogaše joj biti kakvih četrdeset godina. Njezino lice pupano i rumeno odavaše dostojanstvo i mirnoću, a plave oči i lagan smiješak bijahu ne izrečene dražesti. Dama prva prekide mučanje.

— Vi po svoj prilici nijeste odavde? kazat će dama.

— Dakako da nijesam; jučer sam istom došla iz provincije.

— Došli ste sa svojim rođjaci?

— Nisam. Sama sam došla.

— Sama! Pa tako mlada!

— Ne imam ni ota, ni matere.

— Vi ste dakle sirota, valjda imate ovjge posla.

— Dakako. Došla sam moliti milosti u carice.

— Po svoj prilici potnžiti ćete se na nepravdu ili uvredu?

— Ne ču. Milost sam došla moliti, a ne pravicu.

— Dozvolite mi pitati, ko ste vi?

— Ja sam kći kapetana Mironova.

— Kapetana Mironova! Dakle onoga, koji kapetanovao u jednoj od orenburških tvrgjava?

— Baš onoga.

Marija Ivanovna vidje, da se je to kosnulo dame.

— Oprostite, reče ova još umiljatije — što se

miješam u vaše poslove; ja sam dvorska gospogja, razjasnite, u čem stoji vaša molba; može biti, te bili vam mogla pomoći.

Marija Ivanovna ustade i uljudno joj zahvali na dohoti. No ne znanoj dami sve prijaše srcu svačijemu i odavaše pouzdatljivost. Marija Ivanovna izvadi iz žepa smotan papir i pruži ga ne znanoj zakrilnici, koja ga stade u sebi čitati.

S prvine čitaše pozorno i blago, na iznebuške se njezino lice promijenilo — i Marija Ivanovna koja ne svede oka s nje, prestraši se, gdje joj je lice najednoč toli oštro, a pred čas bijaše toli milo i mirno.

— Vi molite za Grinjeva — reče dama mrtvo-srdice. — Carica mu ne može oprostiti. On se je pribio uz usurpatora ne radi neznanja i lakoumlja, nego jer je nikov i nevaljanac.

— Ah, krivica! kriknu Marija Ivanovna.

— Kakova krivica? reče dama ljutito.

Krivica, do boga krivica! Ja znam sve, pa ču vam kazati. On se je radi mene predao svemu onomu, što sad pati. I što se nije opravdao na sudu, to je samo zato, jer ne hće mene uplitati. — Ta da ona sve živimi bojami izpriopovidje, što već zna-de moj čitalac.

— Dama ju sasluša pazljivo. — Gdje stann-

tom pravcu da kani zadovoljiti svim narodnim interesom. S ovom se idejom slaže i „Hon“, dočim opozicionalni listovi jednako još dokažu, da vlada „sružene liberalne stranke“ nema još nikakova programa.

U talijanskom parlamentu ima se sada raspravljati zakon o sigurnosti. Većina odbora, koji je imao vijećati o tom zakonu, predložila je, da se zakon zabaci. Zakonita srestva, što ih ima vlada, dovoljna su, po mnjenju odbora, da se doskoči ozbiljnom stanju javne sigurnosti u nekojih provincijah. Ovimi srestvi nije se vlada u Siciliji potpuno ni poslužila. Oružane sile nema ondje toliko, koliko bi trebalo, pa nije shodno ni razregjena. Odbor predlaže, da se imenuje posebno parlamentarno povjerenstvo za sicilijanske provincije. Manjina odbora prima vladin predlog s nekojimi promjenami. Vlada bi ih prihvatila, da ju nepriječiti kratčina vremena.

U sjednici od 3. o. dokazivao je Minghetti kako je neobhodno potrebno, da se popravi vladin predlog u interesu javne sigurnosti. Nu da se rasprava preveć nerazvuče, predložio je ministar-presjednik jedan jedini članak, koji obuhvaća najvažnije ustanove zakonske osnove. Dotični je članak upućen na odbor.

U posljednjih sjednicah bavila se francuzka skupština najviše s financijskim i gospodarskim pitanji. U odboru za proračun izvijestio je Leon Say o povoljnom uspjehu neizravnih poreza, a njegovo je izvješće u zemlji vrlo dobro primljeno. Uzprkos svoj nevolji, što ju je ova zemlja kroz četiri godine pretrpila, napreduje znatno u gospodarstvu i može se svim pravom ponositi svojim napredkom. Monarhične će se stranke morati same uvjeriti, da je k tomu mnogo doprinijelo učvršćenje republikanske vladavine.

Broglie i Buffet snuje još uvijek razne spletke; sada opet hoće, da se najprije raspravlja izborni zakon, proti čemu se odlučno opire republikanska stranka.

Očitovanja lorda Derby-a probudila su opću pozornost, a evropski će se listovi sigurno još duže vremena s njimi baviti. Kako o tih očitovanjih sude francuzki listovi, spomenuli smo već. U Beču nisu takogjer nikoga iznenadila, budući da se ne nerazlikuju mnogo od toga, što su ruski listovi već prije navedjali. Nekoje se bečke novine jedino čude, što se u Derbyevu odgovoru na Russellovu interpelaciju ni jednom riječi nespominje Austrija.

Berlinski „Reichsanzeiger“ oprovrgava odlučno glavni sadržaj Derbyeva govora; pitanje je samo, može li očitovanje berlinskoga lista uzdrmati autoritet englezkoga ministra vanjskih poslova?

Zašto nije Derby u svojem govoru spome-

jete? upita za tim, te čuvši, da stanuje kod Ane Vlasjevine, pristavi smiješeci se: — A znam. S bogom, ne govorite nikomu, da smo se sastale. Nadam se, da ne ćete dugo čekati odgovora na svoje pismo.

Dorekav to, ustade, i zamače u tajnovitu aleju, a Marija Ivanovna vrati se k Ani Vlasjevnoj, puna lijepih nada.

Domaćica ju prekori, što je otišla toli rano na šetnju, škodljivu tobože zdravlju mlade djevojke. Za tim donese samovar, i za čašom čaja stade na široko razpredati govor o dvoru, kad al najjednoč dvorska kočija stane pred kućom i izagje lakaj javljajući, da carica zove k sebi kćer Mironovljevu.

Ana se Vlasjevna prepade i zabrinu. — Joj, gospodi — kriknu. Carica vas zove u dvor. Kako je ona za vas doznala? A kako ćete vi pred caricu? Vi, kako mi se čini, ne znate ni hoditi na dvorsku... Ne bih li vas ja vodila? Nu mogu vam ipak nešto prikriti. Pa u putnom odijelu ćete pred nju? Da pošaljem k babici po njezin žuti nakit? Lakaj kaza, da bi carici drago bilo, da Marija Ivanovna dogje sama i onako, kako ju on nagje. Ne bilo druge, te Marija Ivanovna slijede u kočiju i poveze se u dvorac, praćena savijeti i blagoslovi Ane Vlasjevine.

nuo Austriju, zna se po najnovijih vijestih. Učinio je to za to, jerbo je grof Andrassy odlučno odbio poziv, da se pridruži englezkomu posredovanju. Prije još, nego je car Aleksandro posjetio njemačkoga cara, uvjeravao je knez Bismark grofa Karolij-a da nema nikakova razloga pobožati se, da bi se mogao kojim načinom poremetiti mir. Grof Andrassy nije dvojio o istinitosti ovoga uvjeravanja kao i o važnosti saveza triuh carevina. A u tom je imao, kako „P. Ll.“ piše, posve pravo. O reklamacijah Njemačke radi ustrojstva francuzke vojske nije bilo nikada govora.

Domaće.

Sua Maestà ha accordato la riscossione per l'anno 1875 delle seguenti addizionali comunali alle imposte dirette, comprese le addizionali di guerra a favore delle qui indicate frazioni del Comune di Muć: 59 percento pella frazione di Ogorje, 76 percento pella frazione di Broćanac, 55 percento pella frazione di Postinje superiore, e 56 percento pella frazione di Pribude; ha permesso inoltre nella frazione comunale di Novegradi pell'anno 1875 la riscossione dell'addizionale del 75 percento alle imposte dirette, compresa l'addizionale di guerra, ed ha infine accordato per l'anno 1875 la riscossione delle seguenti addizionali comunali: del 70 percento alle imposte dirette, compresa l'addizionale di guerra e del 200 percento sul dazio consumo pella carne nella Comune di Comisa, nonché del 200 percento sul dazio consumo pella birra, e del 125 percento sul dazio consumo negli articoli assoggettati al dazio consumo nella frazione comunale di Zara, del 65 percento alle imposte dirette, compreso l'addizionale di guerra, nella frazione comunale di Calle, ed infine del 75 percento alle imposte dirette compreso l'addizionale di guerra nella frazione comunale di Kukljica, pella addizionali sul dazio consumo però colla condizione che non vengano riscosse per l'epoca trascorsa prima della pubblicazione della presente risoluzione.

Cdll'ultimo piroscapo, proseguit da Zara per la provincia il consigliere ministeriale presso il ministero del commercio, sig. Carlo Haarlt de Hartentharn, referente in affari di navigazione marittima e fluviale e di istruzione nautica, il quale da S. E. il signor ministro del commercio ebbe lo speciale incarico, d'informarsi esattamente sopra luogo di tutto ciò che concerne questi rami, di prendere in considerazione i desideri espressi relativamente all'impulso da darsi ai medesimi e di avanzare, sulla base delle sue osservazioni, le opportune proposte. Fra breve poi attendesi l'arrivo del signor consigliere di sezione presso il ministero dell'agricoltura, sig. Antonio de Pretis-Cagnodo, incaricato da S. E. il signor ministro di studiare le condizioni agrarie della Dalmazia, in quanto appartengono all'azienda del ministero dell'agricoltura, e di proporre le misure atte

Marija Ivanovna počutje u naprijed riješenje naše sudbine; srce joj silno kucalo i tiskalo se. Za nekoliko časova stade kočija pred dvorcem. Marija Ivanovna drhtimice uze lijestati stubami. Vrata se otvoriše pred njom širom. Pogje dugačkim redom praznih, prekrasnih soba; lakej pokazivaše put. Dosavši napokon i do zatvorenih vrata reče, da ju ide najaviti, te ju ostavi samu.

Misao, da će vidjeti caricu licem u lice tako ju prestravi, da su joj gotovo klecnule noge. Za čas se otvoriše vrata; ona uljeze u caričinu toalettnu sobu.

Carica sjegjaše za svojom toalettom. Nekoliko dvorkinica bijaše oko nje i učtivo pustiše Mariju Ivanovnu. Carica se umiljato k njoj obrnu i Marija Ivanovna vidje, da je to ona dama, s kojom je tako prostoumce razgovarala pred nekoliko časova. Carica ju pozove k sebi i reče joj smiješeci se: — Drago mi je, te mogu učiniti, što sam obećala, i molbu vam izvršiti. Vaš je posao riješen. Uvjerena sam, da vam je ženik nedužan. Evo pismo, izvoljite ga odnesti svomu budućemu svezru.

Marija Ivanovna primi pismo; ruka joj drhtaše, zaplaka, pade nogam caričinim, koja ju pridigne i poljubi. Carica se s njom porazgovori. — Znam — reče da niste bogata, no ja sam dužnica kćeri

ad influire nel modo più efficace sul loro miglioramento.

Nell'ultima seduta la Dieta ha nominato ad assessore della Giunta il dep. Ivelio, ed a membro della commissione provinciale di estimo il sig. Niccolò Bjelovučić q.m Stefano

Ci scrivono da Zaravecchia:

Qui e nel prossimo SS. Filippo e Giacomo i bachi da seta fecero quest'anno un ammirabile riuscita, specialmente presso le famiglie Pelicarić e Santini.

Alli 31 maggio 1875 l'importo versato dagli azionisti della *Prima banca popolare dalmata in Spalato* ascendeva a fior. 70,660:— ed i versamenti con libretti a deposito a „ 89,335:72.

Il ministro del commercio, dietro proposta della camera di commercio e industria di Spalato, ha nominato l'armatore di Trieste Tommaso Macale ad assessore presso l'i. r. governo marittimo di Trieste.

Na dan 15 Junija sva slavenska djačka društva u Beču drže opći svećani sastanak, da se svi slavenski učenici bracki pozdrave prije svoga rastanka.

Ovu vrlo znamenitu svećanost, na kojoj će biti sakupljena omladina sa svih krajeva velikog slavenskog svijeta, daje na znanje dotični odbor, koji će na toj svećanosti zastupati dalmatinsko društvo „Jedinstvo“, svijem rodoljubima i prijateljima svojijem u Dalmaciji.

Мољени саопћавамо ово писмо:

Драги пријатељу и куме!

На одговор твог писма 7 т. м. давам ти на знање да ја нијесам имао, нити по моме положају имати могао, никаква уплива ни посредна ни непосредна у дарове и одликовања што се је Њ. В. наш премили Цар у својој милости удостојно удјелити у овој покрајини.

Ако би ко другчије рекао или посумњао, молим те да му од моје стране речеш да лаже.

Буди здрав и весео

Задар 11. Јунија 1875

Твој пријан.

С. Љубиша.

Поздрав Њ. Величанству Цару од начелника паштровског Мира Кажанегре:

Премилостиви Царе Краљу и Господару!

Помто се Твоје Величанство смилувало Твојњем срећнијем доликом и ову најкрајњу опшину Твога пространог царства полазити, нека ми допуштено буде, да ја као начелник општине Паштровића на име моје и свију општинара најпокорније издубине мога срца зафалим на Твој срећни за нас долазак.

kapetana Mironova. Neka vas ne žaca budućnost. Ja ću se pobrinuti, te ne ćete stradati.

Pomilovav bijednu sirotu, lijepo ju odpravi. Marija Ivanovna odveze se u istoj kočiji, u kojoj je bila došla. Ana Vlasjevna, koja nestrpljivo čekala, da se vrati, saletje ju koješta pitati, a Marija Ivanovna tek da odgovaraše. Ako i nije bila Ana Vlasjevna zadovoljna njezinim vladanjem, nu ne mogav se boljemu nadati od provincijalne tobože žapavosti, velikodušno joj oprost. U taj isti dan spremi se Marija Ivanovna opet u selo, ne bijaše radoznala, da bi se ogledala po Petrogradu...

Zaglavak.

Ovdje prestaju zapisi Petra Andrejića Grinjeva. Iz obiteljskih pripovijedanja znade se, da su ga oslobodili koncem god. 1774. poznatom poveljom; da je vidio, gdje su smaknuli Pugačeva, koji ga je prepoznao i glavom mu kimnuo, koju za čas mrtvu i krvavu pokazao narodu. U brzo poslije toga ožen se Petar Andrejević s Marijom Ivanovnom. Podmladeći mu živu u Simairskoj guberniji. Trideset vrsta od * * * ima selo, kojim vlada desetero vlastele. U jednom plemićkom domu pokazuju pismo carice Katarine II., što ga je sama napisala, u staklu i okviriću. Napisano je oću Petru Andrejiću; u njem piše opravdanje njegovu sinu i hvali mu i srce kćeri kapetana Mironova.

Ho sama naša zahvala odveć je mala žrtva Tvoje Veličanstvu, nego me daje dužnost poziva, da u ime sviју Паштровића изразим Теби, Премилостиви Царе, Краљу и Господару најоданију вјерност и поданство царујућој Твојој Кући. Изказујући са овиме наша најтоплија чувства благодарности и вјерности, подижемо преблагом Богу наше радосне гласове кличући: Бог наш живно нашег премилостивог Цара, Краља и Господара Франц Јосифа I.

Живно! Живно! Живно!

На овај поздрав удостојало се Њ. В. милостиво одговорити, да му је особито мило што види опћину паштровску, која му је вазда освједочила своју вјерност, увјеравајући свију о Његовом Царском благоволењу.

Različite vijesti.

Sardanapalova knjižnica. Po „Daily Telegraphu“ piše Franjo Pulszky u „Arch. Ertesítő-u“:

Megju znamenite predmete, koje je glasoviti Layard izkopao iz ruševina kraljevske palače u Ninivi, spada jedan dio knjižnice kralja Sardanapala. Taj dio, kad je dospio u britički muzej, probudio je pozornost učenjaka, koji su, proučiv klinovito pismo, u njem otkrili najznamenitijih podataka. Megju ostalimi otkrio je Gjurо Smith na jednom glinastom komadu kaldejsko ili bolje rekuć akadičko razlaganje o potopu; to otkriće uzбудilo je toliku pozornost, da je uredništvo „Daily Telegrapha“ mladog učenjaka poslalo u Mesopotamiju, da ondje nastavi izkopanja Layardova. Smith našao je još više klinovitog pisma, iz kojega je proizlazilo, da je Sardanapal za svoju palaču dao prepisati prastare dokumente, koji su se čuvali u bramu grada Enoch. Pisani su ti dokumene jezikom asirskim; učenjaci zovu ga akadičkim; nje, govim najboljim tumačem jest Gjurо Smith u Londonu, a Oppert u Parizu. One opeke od pečene glinat koje su najnovije vrime stigle u London, nadopunjuju vijesti prijašnjih; na njih pronašao se obširan opis tradicije o graduji babilonskog tornja; na jednoj drugoj ploči nagjena so priopćenja, koja odgovaraju prvim poglavljem Geneze, te koja govore o st ranju svijeta i čovjeka, ob odporu angjela, ob istočnom grijehu i protjeranju ljudi iz raja. Sve se to pripovijeda obširno imenito odpor sotone, stvorenje čovjeka itd. To našašće uzбудilo je veliku senzaciju u Englezkoj, gdje s velikim interesom očekaju na podpuno razriješenje. Do sada se znade za to veliko otkriće samo iz pisma Gjuro Smitha, koje je upravio na „Daily Telegraphu“.

(Grozna služba). U četvrtak upalila se je u Pešti u podrumu Hinka Žigmondovića vinovica. Gospodar radio je s jednim dječakom, kad u jedan mah počeo vatra suklijati iz jedne bačve. Kušao je trnuti na bez koristi, jer je plamen sve dalje obuhvaćao bačvu za bačvom. Dječak se preplasi od vatre i dima i pobježe, a gospodar još ostade neopako po se. Do čase vidio je, da nemože ništa obraniti on da nemože niti iz podruma. Iz podruma čuo se je jank i pomaganja nesretna čovjeka, koji se je gušio od dima i obgarao u plamenu. Ljudi kušahu, da će ući u podrum, al nemogahu od velikog dima. Domislise se i spustiše mu na okno debeo konop, eda ga na njem izbave. On ga se sretno domaši i ukoči zanj kao potopljenik. Ljudi iz vana počеше ga vući i dovukoše već blizu do okna, kad al konop puče i nesretnjak pade natrag u vatru. Četvrt sata kašnje nagjose ga vatrobanci svaga opaljena. Odjeće nije na njem ni truna bilo, koža je visjela na ude, kako je od žestoke vatre opala stijela, a golo meso bijaše ogorjelo, modro i crveno. Pomoći mu naravno nebi jaše. Kad je pao s konopa, nije već valjda znao za se, nu prije morao je pretrpiti strahovitu muku. Vatrobranci nagjose ga istom kad su ga po dragi put tražili. Zapao je megju brvna iza bačava, te se i padajući grdno ozledio. Kad ga knči donesoše, nastajank i lelek žene, koja je već prije bila gotova poluditi od žalosti čuvši, da joj je suprug u podrumu u vatru.

(Pravi igrač.) Neki list iz Ohia pripovijeda sljedeći dogogjaj. Vlak je jurio od grada na slanom jezeru prema Omahi. Lijepo odjeven čovjek nu lupčkoga lica upitao je spored sobom priprosta rudara, nebi li se od daga časa malo poigrali karte na tako zvani „poker“, igrу veoma zanimivu i estetičnu. Rudar bijaše u otrocanoj odjeći nu vedra lica, a iz džepa čuo mu se je zveket zlata. Gzidava gospodičića sprijateljio je valjda baš taj zveket sa priprostim radnikom. Igra počе, finiji je igrač veoma sretan. Suputnici počеše rameni stiskavati i šaptati, da gospodičić vara rudara, nu pravilo je, da se kod igre negovori. Megjutim ni rudar nije dijete, pazi gospodičiću no نکته. Na stoln je vrlo velika svota, ko izgubi stigao ga je krach. Rudar će tuj znakom zaiskati, neka sretni gospodičić pokaže listove. Ovak baciti tri keca i dvije kraljice i posegnu za novcem. I sti mah baci i rudar karto, dva keca i tri druga li-

sta. Pet keca u jednoj igri, to je preobilatо. Gospodičić protgnu i problijedi al nepisnu. Nepisnu ni rudar već uhvati protivnika za ruku, a drugom rukom izvadi velik revolver i naperi mu ga u čelo. Ni sad neprogovori nijedan već gledaju jedan drugoga oštro u oči. Suputnici posakriše se izpod klupa da nesmetaju zrnja. Ukusno o čjeveni gospodičić ostavi novce, ustade od stola i pogje k vratim. Rudar nakreće revolver kamo mu snigrač ide, a kad ovaj zamaknu iz kola i zatvori vrata, metne mirno revolver u džep, pobra novce i napali lulu duhana. Suputnici izigjose izpod stolaca, te će ih svaki pohvaliti rudara, da se je vjerno držao pravila i zaslužio natrag, što mu je himbeno bilo oduzeto. Nepohvališe ga sbog čiste igre već sbog mućanja, jer je kod „pokera“ prvi uvjet tišina.

Comunicato.

I. R. Priv. Fabbrica Maraschino
Francesco Drioli
Fornitrice delle corti sovrane
D'Inghilterra, Austria ed Italia
in Zara.

Il sottoscritto certifica, che fatto assaggio del rosolio Curacau fabbricato dal signor Antonio Cosmacendi di Zara lo trovò assai buono, e tanto da approssimarsi a quello rinomatissimo della casa J. P. Laroze di Parigi, col quale lo confrontava; gli è quindi, che spontaneamente ad onore del vero gli rilascia codesto certificato, autorizzandolo di valersene nel modo che a lui, e al decoro dell'industria di Zara potesse riescire più giovevole.

Zara li 18 maggio 1875.

F. Drioli.

Otvoren Dopis „Urednistvu“.

Госп. II. К. Леденце. — Превећ сте закасни-ли, те данас оној допис неби имао никакве вредности.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 pototaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanični čistilac cilindara, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim činovnikom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preporuča

ke englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Glavno skladište
Corvin & sin
u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u
Bazar Friedmann,
Beč, Praterstrasse 26.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talmi-zlato), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što čecaće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, jako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

modernoga načona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva način.

- Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjača i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Zenski česli s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlještaki način, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svežak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotno, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotno punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocačleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obljubljen; nosi li koja gospogjina garnitura ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

- 1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 80, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmliv

jest novi rokokó-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlastnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić sa ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za necijenu. 1 garnitura naprsnjača i naušnica nč. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlastnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turopa roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 40, fr. 1 — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 zensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju č. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 48.

Zadar 16 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAV „ZEMLJAKU.“

Vienna, 15 giugno. Nella seduta oggi tenuta dalla Camera di consiglio del Tribunale provinciale il preteso attentante alla vita di Bismark, Wiesinger, fu proscioltto dall'accusa di truffa.

Berlino, 15 giugno. Il dibattimento in seconda istanza del processo d'Arnim è oggi incominciato, e sarà continuato in assenza dell'accusato, che trovasi ammalato.

Zagabria, 15 giugno. Con rescritto reale fu oggi chiusa la Dieta.

Jungenheim, 15 giugno. Oggi è arrivato l'Arciduca Alberto e fu ricevuto dall'Imperatore delle Russie, e dal Gran-duca d'Assia.

Berlino, 15 giugno. La corte di giustizia deliberò sulla proposta del procurator generale di ripetere l'assunzione delle prove colla lettura degli scritti; quei già noti furono letti in seduta pubblica; quelli poi che si riferiscono alla politica chiesastica in seduta segreta. La sessione della dieta prussiana fu chiusa per incarico del re dal vice-presidente del governo.

Roma, 15 giugno. La camera dei deputati con 220 contro 203 voti nella discussione sulla legge di sicurezza passa all'ordine del giorno puro e semplice, accettato anche dal governo, sulla proposta di aggiornamento e domani incomincia la discussione della legge.

Brusselles, 15 giugno. Thonissen presenta la proposta del governo che modifica il rapporto della commissione sulla legge Duchesne.

U Zadru 15 lipnja.

Imali smo prilike da već više puta spomenemo, kako se od nekog doba bečki listovi češće sa Dalmacijom bave.

Našim je čitateljima poznato da ti listovi u opće nisu prijatelji Slavenima, pa im neće biti na čudo ako im kažemo da ti listovi svaku izmišljavaju koja bi mogla biti na štetu dalmatinskim Slavenima.

Tako sada trube da je narodni jezik svojstven stanovnicima unutrašnjosti naše pokrajine, ali da je stanovnicima pri moru svojstven talijanski jezik.

Takvo je mnijenje sada preduzelo da zastupa i jedno glasilo, koje ovdje u Zadru izlazi, dok drugo, njemu u narodnom smjeru slično glasilo, koje izlazi u Spljetu, ide još dalje, te čisto i bistro tvrdi da u Dalmaciji ima talijanske narodnosti. To i ono samo ne vjeruje, jer kaže da je Talijanac samo po

izboru, a nije mogao nikad reći da je i po rodu.

Što se tiče prvog tvrgjenja, nami ne treba dugog razlaganja a da ga pobijemo. Dosta nam je ovaj jedini čin navesti, a to na temelju statističnih podataka, da osim jedne u Trogiru, jedne u Pagu a nekoliko na otoku Braču, gotovo sve su pučke učione pri moru na narodnom jeziku. Čak u Spljetu, koji bi reć da se smatra središtem te tobožnje talijanske narodnosti, dvije su pučke učione u narodnomu a samo jedna u talijanskom jeziku.

Je li to valjda dokazom da je stanovnicima pri moru svojstven talijanski jezik?

Mi smo više puta rekli, a i sada ponavljamo da nami treba da njegujemo talijanski jezik. Ali uprav s toga što smo svjedjer bili prama talijanskomu jeziku nepristani, uprav s toga pravo imamo a dužnost čulimo da visoko izjavimo, kako u Dalmaciji nema talijanske narodnosti, i kako nema kraja u Dalmaciji, ako valjda uzuzmeš činovnički Zadar, u kojem da bi dotičnomu narodu bio svojstveni talijanski jezik.

U sjednici 10 lipnja hrvackoga Sabora zastup. Makanec su drugovima učinio je predlog da se Nj. Veličanstvu podnese adresa, u kojoj da se pita da u budućem zasjedanju toga Sabora sudjeluju zastupnici Krajine i Dalmacije. O tome predlogu *Obzor* napisao slijedeći članak:

Raspravljajući u ono doba reviziju nagodbe navodio je zastupnik dr. Makanec protiv njoj i taj razlog, da hrvacki sabor, dok u njem nesudjeluju zastupnici iz krajine i Dalmacije nema pravo sklapati ugovor s Ugarskom. Zastupnik dr. Makanec ponovio je ovim teoriju, koju je narodna stranka postavila god. 1861. Kad bi se ova teorija bila uvažila, Hrvacka bi imala dvoje korist: postala bi cjelokupna i smjeliše bi ugovarala bilo s Austrijom bilo s Ugarskom. No drugi faktori, do kojih ova stvar stoji, nehtjedoše uvažiti teorije. Iz krajine i Dalmacije nemogaše biti izdašne pomoći. Hrvacka nije mogla održati politiku pasivnosti, da rekne, radite od mene što vas volja, ja se nepačam. Dalmacija i krajina od vjekova odtrgnute su od Hrvacke. Hrvacka je bez njih od vjekova zakone i ugovore stvarala. Toj se nuždi nije mogla oteti ni godina posljednje ustavne borbe.

Imajući stranku, koja je silila na savez s Ugarskom; imajući dovoljno ljudi, koji su sve oblasti, stvorene usljed saveza, popunili i ukupnu mašinu javne uprave kretali i ravnali, a nemajni snage, koja bi svemu tomu na put stala, nebi saveza srušila, a zaostala bi u svojem razvitku i napredku. To će reći, udes domovine razplitao bi se onako, kako je najpočudnije njezinim protivnikom.

Strogoj dakle pravnoj teoriji oduprla se je brutalna logika odnošaja i dogagjaja, kojoj nisu samo podlegle teorije, nego kraljevine i carevine.

Zato i narodna stranka nije smjela dr-

žati vlastite svoje teorije, kad ju je dr. Makanec ponovio.

Njegov predlog, što ga je podnio saboru, nešto u drugom obliku no u jezgri istu onu teoriju uskrisuje. Po njegovu predlogu sabor ima adresom pozvati krunu, da pozove krajiške zastupnike u buduću sabor, da raloži dalmatinskomu saboru, neka preko poslanstva stupi u dogovor s hrvackim saborom, kako da bude zastupan u njem; ovako ujedinjen hrvacki sabor ima prvu zadaću, da sud kroji nagodbi, to će reći, da zapodjene državno-pravno pitanje u monarkiji. Za gospodina predlagatelja biti će po svoj prilici ova zadnja točka poglaviti cilj.

Što je u sebi istinito i koristno, pak se je radi nepovoljnih okolnosti propustilo, može se ponoviti i uskrisiti, kad nastanu povoljnije okolnosti. Jesu li danas okolnosti povoljnije, da uzmogne sabor govoriti, koji nebi smio nikada u tutanj govoriti, da uzmogne govoriti, nagodba, temeljni zakon zemlje, nestoji, jer u stvaranju toga zakona nije sudjelevala krajina i Dalmacija?

Odgovor na ovo pitanje, odgovor jasan i točan, riješava predlog zastupnika dra. Makanca.

Nema sumnje, da zemlja ima pravo na cjelokupnost; nema sumnje, da želi cjelokupnost; nema sumnje, da je cjelokupnost ne samo korisna već i prijeko nuždna. No od kada je bila željena, korisna i nuždna cjelokupnost Italiji i Njemačkoj? U kojem su ono vijeku živili Dante i Machiavelli, a kojemu njemački humaniste, od kojih su prvi vapili za cjelokupnost Italije, drugi za cjelokupnost Njemačke? Ima tomu četiri vijeka, a cjelokupnost izvedena je prije četiri godine. Tako dugo razapinjahu se oni veliki, bogati i kulturni narodi megju željom i nemoći. Na izvedbu želje pristupili su istom onda, kada su sakupljenom snagom osigurali uspjeh.

I naš sabor smije s dostojanstvom samo ono poduzeti, o čem je uvjeren, da će u interesu zemlje uspješno poduzeti. Adrese nešiljaju se kralju za paradu. Kad ih sabor u ime zemlje i naroda šilje, mora jedno od dvoje držati na umu: ili da će kralj poslušati, što mu adresa veli; ili ako kralj neposluša, da će narod opozicijom postići ono, što adresa ište. Može li predlagatelj vjerovati, da će kralj krajinu i Dalmaciju pozvati već u prvi sabor hrvacki? Ako toga ni sam predlagatelj nevjerovali, može li sabor vjerovati, da će narod prije prkosom nego li opreznom politikom do cjelokupnosti dotjerati?

Hrvacka ima pouzdanu nadu, da će joj nova organizacija, sveučilište, školski zakon za kratko vrijeme znamenito pokrenuti napredak; ona se pouzdano nada, da će joj buduću sabor darovati shodne zakone, koji zasjecaju u materijalni razvitak.

Dalmacija pako nada se, da će joj kraljev put uroditi velikim moralnim i materijalnim blagospojom. Za kratko vrijeme oba će zemlje biti napredne, pune snage.

Prihvati sabor predlog zastupnika dra. Makanca i radi narod dosljedno prama njemu do zadnje skrajnosti, zatvorit će se napredak obiju posetrima, odgodit će se vrijeme njihova jedinstva.

Predlog dr. Makanca primiti se nemože.

Dalmatinski Sabor.

X Sjednica dana 9 Lipnja.
(Svršetak.)

Danilo štije predlog Klaičev da se Benkovao ne podvrgne u poreznih parnicah kotarskomu poglavarstvu Kninskome, kô što je u zadnje doba odregjeno (Primljeno).

Ljubić štije drugi predlog Klaičev, da sabor izjavi želju, da njemački jezik, ne bude kako smijeraju zaduje naredbe ministarske obvezni predmet na učitaljišta pučkome; pa na ime odbora zemaljskoga podupire tu razložitu želju, da se ukloni muka učenja triju jezika, i tim da se napredak ne ométe. (Primljeno).

Ljubić na ime zemaljskog odbora podupire Vrankovićev predlog da porezni uredi pobiraju od kmetâ kô što od gospodarâ porez, bez da gospodari budu prinugjeni kô dosad za kmete sve predplaćati. (Primljeno).

Za tim iznosi imeua više učenikâ, koji proše podpore za više nauke, te predlaže, da se, uz naše siromaštvo, pregje na dnevni red. Toliko više, kad bi se u to ime što djelilo, valjalo bi na vrijeme redovite natječaje razpisivati, i pravedno dostojnijim dijeliti; a ne, dosadljivijim i okretnijim prosjakom. Na predlog Vodičana, da se dijeli komad općinskoga zemljišta, predlaže, da se pošalje na odbor, da izvidi stvar, pa da razsudi. Preko molbe Romana Cipika, koji pita službu mjernika, prelazi se na dnevni red. — Spominje se još snop prošnja i Tomicâ i Anticâ, da im se dade pučkoga novca na podporine, i na poputbine. Sve se to slaga u koš. Neki glavari Sinjski pitaju novi predijelni put. Obzirom na zakon, i na dva predjelua puta za onu krajinn jur odregjena, ne dozvoljava se. Općina Vrgorska pita više učionâ. Dostavlja se pokrajinskomu vijeću, da se pašti. — Trpanj pita, da pri spuštanju c. k. poreza radi zle godine, ne budu spuštenu općinski prirezi.

Klaić kaže da je ovo pitanje načelno. Navodi razne naredbe financijskih vlasti na uštrb općina i njihova prava, o povišenju i suženju prireza; te pita da se ovaj posao odpremi ne Odbor, da slijedi dogovaranja u tom pogledu jur zametnuta sa popečiteljstvom.

Ljubić brani predlog odborov..

Klaić ostaje na svojoj, jer da bi bilo pravedno načelo, da kad spuat država mora spastiti i pokrajina i općina.

Pavlinović misli da izvagjanje toga načela moglo bi dovesti do krupnih neprilika općine, što nije lasno da se državi dogodi; jer država ima svakoja-kih dohodaka, a općina višekrat same prireze. Pa nestani prireza, odakle joj novca?

Klaić potira svoj predlog — i prima se predlog dnevnog reda.

Sučurani kod Splita pitaju razterećenje zemljišta.

Ljubić, izvjestitelj, predlaže da se prošnja pošalje na vladu, da ju ispita.

Ponte se tomu protivi, jer da sabor o tom ne-

ma šta da kaže. Tužitelji imadu vladu naporuč, pa tamo neka traže što imadu.

Danilo brani Sućuransku prošaju, da ju sabor odpremi na vladu.

Pavlinović misli da u ovaka pitanja, koja do sad vidismo i po drugih krajinah potaknuta od političkih strasti, nije razborno da sabor ni iz daleka utiče. Ovi posli spadaju na redoviti sud. Pravica se ne smi nikomu uzkratiti. Taj sud nije nikomu daleko. Nedostojao je da sabor bude knjigonošom ovakih prošnja, i da on azbuguje naše neizvedive, ili bar težnje nejasne. On će s Pontom glasovati za dnevni red.

Ljubić brani odborov predlog.

Sabor velikom većinom prima dnevni red.

Raimondi štije izvješće o pregledu rada zemaljskoga odbora. Hvali i poviagjuje nkupni rad zemaljskoga odbora u svih granah, i nabraja sve što je odbor dobra uradio kroz prošlu godinu.

Kosto Vojnović predlaže zaključak: da odbor zemaljski svakako predrazbroj i pazbroj unaprijed uregjuje jezikom hrvackim.

Ljubiš vidi proti sebi u izvješću neka nabacivanja. Brani se pravilnikom unutrenjim, što je odboru zemaljskomu sabor odredio. Kaže da odbor nema činovnika koji bi naški razumio.

Ponte žali da je Raimondi spomenuo i nekako ukorio pravečnost kotarskoga poglavara Avoskani-a; jer da on ima svoje starestine, koji će ga do potrebe popravljati i ukore mu davati.

Pavlinović. I on žali na onu medenu izreku: *lo spinto zelo*, kad se spominju nedjela kotarskoga poglavara Korčulanskoga Avoskani-a. Kad c. k. činovnik, zaboraviv svoje dužnosti i svoj položaj, prometne svoj ured u kotilo potvore, nesklada, mržnje, osvete; kad taj uznemiruje cijele općine, taj se zločin ne žiguje blagom besjedom, nego imenom pravim. Reci *popu pop, a bobu bob!*

Trigari predlaže želju, da se zaključiti, da se ospičavi primaju u bolnicu.

Klaić izvinjava odbor o školskih stvarih. Kaže da nema šta važna da ovoga puta izvijesti u tih poslovih.

Pavlinović mislim da nije opravdano piskaranje talijansko u Odboru tim što je Presjednik kazao, da sn dani činovnici nevješti hrvackom jeziku. Sabor je imenovao samo jednoga pisarskoga poslovača; a i taj perovodni činovnik nije nego pûki prepisač. Troši se toliko novca za ostale dnevne potrebe; pa nek se štogod potroši za održanje i oživotvorenje narodnoga prava: neće se s toga niko zlosrditi. Odgovori pak Klaiću glede učiona te živim bojami nacrta rad školskog nadzornika Carića. Pa predlaže slijedeći zaključak: „sabor nalaga odboru, da nastoji na odstranjenju sadašnjega nadzornika srednjih učiona, kao nesposobaa i narodu neprijateljnâ“.

Iza različitih naloga odboru zemaljskomu, pri-nosi se ualog Montiev, da se dijele sela.

Klaić i Ljubić dokazuju nemogućnost, po dosadanjih nazorih vladinih, da se što ntvrđi. Većina ipak prima nalog Montiev.

napast, pak i kad mi ne bi bilo višega zla, dosta mi je štete, da izgubim ovako vedri dan, kad svak sije, a ja se sudim. —

Na to će ti Novak: — Domišljaš li se, raštu ti je zvaće? —

— Ne, odista ništa, no se sve omišljam kao da je to knežovo maslo. U zao nam čas knežuju i banuju! Da mu je prosto, što nas kmetiče guli i timari u gospodarevo ime, ali mu ne bilo prosto ni od Boga ni od naroda, što prisugjuje i što se Mlečićima udvara, da nas bolje kuju i stežu. —

— A što ti je knezom! pripita Novak. —

— Evo, čoeče, progjoše o megjudnice¹⁾ tri godine, da sam se, da oprostiš, oženio. A nijesu tri, no po jadima tridest i tri! Pridali se po grehoti tri sinčića, svaki zaludu bijesan i napredan kao što ne će biti, pak jedno jutro na priječac dvoje zakovrče, zdrava i čitava kao puce. Izdahnuše isti dan, bez bola i muke, ka' da bijahu usnuli. Bješe ih trostruko žalostnije onako nepretvorene staviti pod zemlju; svaki rumen ka' jabuka. Nas dvoje poraženo i tužno, na lik obezgranjena hrasta, zabavi se i oprijemi oko onog kamenog ostatka, dok i on poče da kljeca. Hćaše reći da se vrh njega neko kunijaše. Cijedi

¹⁾ Dnevi od velike do male Gospe.

Presjednik neće da meće na glasovanje nalog Pavlinovića, jer da je proti ustava.

Vladin povjerenik — na upite o neredih u Splitu i indi, izjavljuje da je kriv nedostatak općinskih organa: — da je svakako sad bolje nego prošlih godina; ipak da će se gledati stati neredim na kraj.

Na izbornu člana zemaljskog odbora, ostaje izabran Ivelio.

Za člana u pokrajinsko povjerenstvo zemljarsko, imenovan je Niko Bjelovučić pok. Štjepana iz Janjine.

Opreziv sve poslove, i ovjeriv današnji zapisnik, sabor se razigje, kličuće kralju trokratno: živio! živio! živio!

Razmirica njemačko-francuzka**1 Austrija.**

Na poziv englezke vlade, da pomogne kod Njemačke osigurati uzljuljani mir Europe, nije se hotio grof Andrassy odazvati, izgovarajući se tim, da on nevidi opasnosti miru. Zato mu osobito iz Berlina vrlo hvale bistri državnički vid i ono srdačno prijateljstvo, koje mu nije dozvolilo posumnjati o korektnom ponašanju Njemačke. Drugi mu opet kude veliku odvislost o Bismarku i nemark za ugled monarkije. Oni pretjeruju hvallu, ovi ukore.

Grof Andrassy, znajući što misli Rusija i Englezka, mogao je biti podpuno umiren o stanju Europe. Čemu bi se bez potrebe pleo u buru, koja nije bila ozbiljna, a svojim upletom isto bi onako ozlovoljio Njemačku, kako ju je ozlovoljio lord Derby. Svako će pako priznati, da Englezka lašnje podnosi njemačku zlovolju nego Austrija.

Sloga megju carevi Europe zajamčnje njezin mir. Bismark je slogu tražio, da izolira Francuzku i njezinu osvetnu pohotu. Slogu je Austrija prihvatila, da se sama izvuče iz izolirana položaja. Slogu je Rusija prihvatila, da u slogi suzdržava Bismarka od novih navala. Drugih pozitivnih ciljeva ona sloga neće imati.

Čim bi se išlo na to, da se savezu stave pozitivni ciljevi, po svoj prilici sam bi se savez razbio. U čem da se pogode i sporazumiju saveznici? Što bi Njemačka mogla dati Rusiji, to neide u korist Austriji i obratno; a ni jednomu neide u prilog, što bi još Njemačka hotijela zadobiti.

No jer mir sva trojica trebaju i žele, u tom su se sva trojica i složila, da mir uživaju.

Tim upravo koristi se Francuzka. Znajući se sigurnom od susjedne navale, organizira svoju vladavinu, organizira vojsku, organizira svoje financije, organizira svoju snagu.

danas, cijedi sntra, ka voštani dublijer uz plam, dok promoli atijenj. Topac se hvata za svašto, pa i za pjenu, tako i ja čini što mi gogj ko kaza: vodi ga na liječnike naše i latinske, otvoraj mu knjigu u proroka, sveti masla a čitaj bdenja, zapreštaj i vodi ga pod jevangjelje, bolje ništa već što uz glavu propade i muka.¹⁾ Proljetos donese grijah jednog Brgjanina u selo, da vresija šumadijske svinje do ulja.²⁾ Večera i prenci kod nas, pa kad mu kazasmo čemu smo uciviljeni i obataljeni, reći će: „Tu vi je djeca izjela nespomenica,³⁾ i dok joj ne dogjete u stope, ne ćete podići za vašeg vijeka od srca poroda, no se zaludu mučite i rasipate.“

— A kako će je, nevoljnik, uloviti? pitaj ja. „Okupaj, reče Brgjanin, to dijete u oči subote vodom s vréla, pa prelij vodu u jednu žgjelu da ni kâpi ne pogine, i hajde onako panom žgjelom od kuće do kuće, gdje je gogj babe, i pomoli svaku od njih, da umoči obje ruke u tu vodu, pa kad se sve izrede, opet preokupaj njom sina u sunčani zahod, već mu zle duše nahnudi ne će. Ako li po čem koja baba ne će omočiti ruke, ta ti je krvnica i iskopanica.“

¹⁾ Imovina.

²⁾ Da plate kad skupe i prodaju ulje.

³⁾ Vještica.

PODLISTAK.**Prokleti kam.**

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.
(Napisao Stj. Ljubiša).

I.

Vještica i poklon.

Jesenj godišta 1874 podrane u Kotor na pazar dva težaka grbaljska, oba sjetna i nevesela. Svane im na vrh Trojice, te prozoricom sljegu niz onaj strmeni put, što je u to vrijeme bio gori i stropotniji nego li je danas. Uz takvi put malo su razgovora vodili, no kad prispiju na Mokru Ploču iznad Škaljarâ, gdje im razdani, počne jedan drugoga zapitivati, kojijem poslom slazi u grad.

Mijat, po godinama mlagji, poče da priča prvi: — Brate, dogje mi sinoć zvaće od suda, donese mi ga knežev ulak, da sam danas po svaki način predanj, da me o debelu poslu raspitiva; ako li po čem ne poslušam, naredio je knezu, da mi selo izjede oračega vola u globu. Dobri knez pridrži sudski pozov tri dni, pak sinoć, taman kad se izvuh da legnem, posla mi pozilvača s pismom i s prijetnjom, da danas podranim bez čuda! Razbije mi se san misleći što će sudu? Vidim lijepo da mi je od nekud

Niko nesumnja o tom, kamo ona smijera napertiti svoju organiziranu snagu. Kad bude gotova, u onaj će mah zavapiti: u Elsas! na Rajpu!

Istom onda sudit ćemo o tom, što vrijedi današnje prijateljstvo među carevi, koji će od njih stojati uz Njemačku, koji će biti neutralan, koji će pristati uz protivnika. Događaj pako može grof Andrassy bez brige ljetovati u Terebesu. Ako Rusija hoće da bude rat, uzalud bi on govorio protivno. Ako ga neće Rusija, onda se grofu Andrassyu netreba pletiti u tuge poslove.

Jedna bi samo utvora mogla strašiti austrijskoga ministra vanskih posala. Kad Francuzka bude gotova, nebi li mogao lukavi Prus ovako šaptati: u čemu da krv prolijevamo? U Elsas i Lotringu ne čeniko Njemačke, u Austriji toliki ju žele. Najbolje će biti, da se mirno pogodimo: Francuzkoj Elsas i Lotring, a nam što zagrabimo u Austriji. Rusiji se može nadoknaditi na istoku.

To je samo san; no koliko se toga nije ispunilo, što je i od sama sna bilo nevjerovatnije? (Obz.)

Politički pregled.

Njeg. Veličanstvo Car imao je 10. o. m., povratiti se iz Isla. Uslijed toga držati će se po svoj prilici za nekoliko dana kasnije ministarske konferencije, koje su imale započeti već 8. o. m. Osim zajedničkoga proračuna raspravljati će se takogjer pitanje o topovih, koje je u najužem savezu sa zahtjevi ministra rata. Poslje svoga dolazka primiti će car deputaciju bukovinskoga sabora, koja će doći, da pozove Nj. Veličanstvo, neka bi prisustvovalo stogodišnjici sdruženja Bukovine s Austrijom, koja će se držati do jidnće jeseni. Deputacija krenula je već u Beč. Pitanje, da li će car odputovati u Galiciju i Bukovinu, nije dakle još riješeno.

Iz Beča pišu „Köln. Ztg-u“, da se je grof Andrassy u svojem dogovaranju s Buharianom o pridruženju Austrije nazorom Englezke pozvao u načelu na savez triju careva, koji je dovoljno jamstvo za evropski mir, a napokon na izvješće austrijskoga zastupnika u Berlinu, baruna Karoly-a, kojemu je očitovao Bismark, da ni iz daleka nemisli na rat s Francuzkom. Grof Andrassy reče tom sgodom, ako je dopisnik dobro obavješćen, da nemože učestvovati pri činu, gdje bi se vidjelo, kao da mu nije dovoljno jamstvo riječ kneza Bismarka.

Ovo se je sbilo prije dolazka ruskoga cara u Berlin, a malo prije toga dobio je englezki poslanik depešu iz Londona, u kojoj

ma je Odo Russel javio, da nezna nikakova uzroka bojati se rata.

Uslijed svega toga biti će valjda ipak nekakvih promjena u ravnanju vanskijh poslova u njemačkoj državi. Kod saveznih vlada očitovale se je želja, da bi diplomatski odbor primio samo one spise od kneza Bismarka, koje mu je baš htio priopćiti; sada bi savezne vlade željele, da se uvede bolja kontrola vanskoga ureda.

Kneza Milana pozdravlja pučanstvo na njegovu putu po Srbiji svuda s velikim oduševljenjem. Od Radujeva pratili su ga na posebnih brodovih gragjani iz Kladove i Negotina. Na obali u Turnu-Severinu pozdravi kneza u ime kneza Karla rumunjska deputacija s generalom Lupu-om na čelu. Uzduž obale čekao je mnogobrojan narod, pozdravljajući srdačno srpskoga kneza.

U talijanskom parlamentu nastavlja se zanimiva rasprava zakona o sigurnosti. Prvi govornik u sjednici od 7. o. m., Ciava, pobijao je srestva, što ih je vlada predložila, budući da ih netreba, niti se mogu izvesti. Po njegovu mnjenju morala bi se u Siciliji prije svega reformirati uprava i redarstvo, a novce, koji se troše u redarstvene svrhe, da bi valjalo upotrijebiti za javne građnje. Ponositi i patriotska Sicilija nebi se smijela nikada pokoriti vanrednim srestvom. — Spisi, odnosno izvješća o stanju u Siciliji nebi se po mnjenju ovoga zastupnika takogje pod nikakvu cijenu smijala obnarodovati.

Ministar unutarnjih poslova odgovori Ciavi, da je te spise mjeseca siječnja predložio odboru, a budući da mu se je činilo, kao da odbor nema volje proglasiti ih, predložio ih je mjeseca svibnja komori, samo da svakako dogđu u javnost. Kod druge sgode navesti će razloge, s kojih je to želio.

Za vladin predlog govorio je prvi Codronchi. Uzdržati javnu sigurnost, reče prva je dužnost vlade, a saboru je opet prva dužnost, da dozvoli potrebna srestva i punomoćja. Kao dokaz naveo je, da se je g. 1871. i ministarstvo Lanzino služilo u rimskoj provinciji s vanrednim srestvi, a sada se ondje s poštanjem spominje njegovo ime.

U Njemačkoj radi se, da se savezni odbor za vanske poslove preustroji. Narodno-liberalnim krugovom nije to po volji. „Schles. Ztg.“ opaža, da je ovaj odbor, sastojeci iz Bavorske, Saske i Virtemberške i druga dva člana, koja se biraju, uvršten u versalske ugovore kao koncesija partikularizmu s tim uvjerenjem, da nikada neće imati kakove fiktivne važnosti. A zbilja nije do sada imao skoro nikakova posla. Ako bi mu se sada dalo veće znamenovanje, priječila bi se tim

znatno vanska politika. Ovako barem sudi spomenuti list, pa ne bez razloga.

Buffetu nemogu francuzki listovi zaboraviti, što je umješao presjednika republike u pitanje o skrutinju listina. „La France“ kaže, da ovo pitanje spada jedino na zakonodavno tijelo, a svakim umješanjem da se vrijegja zakon od 13. ožujka 1873. kao i ustav od 25. veljače 1875. „Opinion Nat.“ uvjerena je o narodnoj skupštini, da će čim prije svršiti svoju zadaću. Rasprava ustavnih zakona neće se razvlačiti; ljevica i krajnja ljevica neće predlagati nikakovi izpravaka, samo da se čim prije riješi i primi predlog odbora. Desnica sama uvigja, da neće moći na parlamentarnom polju proti republici ništa učiniti, već da će o njezinoj sudbini odlučiti birališta.

Remusatova smrt dala je u narodnoj skupštini povoda demonstraciji, koja je bila ponajviše naperena proti bonapartistom i natražnjačkim težnjam. Kada je presjednik prijavljajući smrt bivšega ministra narodnoj skupštini i navagjajući pokojnikove zasluge, rekao, da je Remusat uvijek bio branitelj slobodnih ideja, a carstvo da ga je zato prognao, povlađivala je kuća živahno ove riječi.

O posljednjoj uroti u Španjolskoj imamo potanjih vijestih. Začetnici su joj nekoji članovi Zorilline frakcije, a svrha joj bijaše ta, da se ukine monarhija Alfonza XII. i uzpostavi konservativna republika. Zatvoreno je među inimi šest generala i više gragjanskih osoba, a među ovimi nekoliko bivših zastupnika. Vlada je najprije doznala za urotu iz raznih listova pisanih Zorilli, koji sada boravi u Parizu. Neki njemački policista steče si u Madridu povjerenje urotnika, a saznava za stvar, prijavi sve vladi.

Domaće.

Sua Maestà si è degnata di permettere la riscossione pell'anno 1875 delle seguenti addizionali alle imposte dirette nel comune di Makarska:

Pella frazione comunale di Makarska 87 percento, di Brele 60 percento, di Bast-Baskavoda 102 percento, di Velikobrd 96 percento, di Tačepi 61½ percento, di Podgora 60½ percento, di Dražnice 63 percento, di Igrane 107 percento, di Živogošće 58 percento; inoltre la riscossione pell'anno 1875 d'una addizionale del 200 per 100 sul dazio consumo, eccettuato quello sul bestiame da macello, in tutte le frazioni del comune di Castelnuovo presso Traù e colla condizione, che tale addizionale non venga richiesta pel periodo di tempo trascorso prima della pubblicazione di questa risoluzione.

Sua Maestà l'Imperatore si è graziosissima-

ostatku na zdravlje.“ A potomji: „A da nego tako, svakako su ostarile, i muke hljeba troše.“ —

— Prizva li zbor babe na ispovijest? — upita Novak.

— Kako ne, odgovijeda Mijat, Cvijetu i taštu mi. —

— Opravdaju li se, ka' što umiju? —

— Opravda se punica i zakle vrhu oba sina, da se tomu liku nije obeštala. —

— A Cvijeta? —

— A Cvijeta ka Cvijeta, da ne će nikad ni do vijeka priseći dušom, do: joj ne platin najprije oklevštinu. Uz to jedan seljanin kaza, kako ga nauči proročica iz Bara, da okadi sinovlju kolijevku suhom košuljom poganice. 1) Kak se probudi u prve kokote, da prida slame volovima u jaslji, ugleda nad kolijevkom šenično sito. Dovati ga i objesi o klin pod kutnji trijem. Podrani na oranje, pogje da uzme pod trijem ralo i jaram, kad vidje nevigieno čudo, gdje baba Cvijeta visi o klinu, obješena za gjerdan. On joj se primače da vidi, je li otegla. Česa?! Pomoli obješenica domaćina da je slimi s čuklja za mito, i pogode otkupa tri dukata, da mu ih tobož plati kad proda sukno sa stativá. Slakomi se ček na dukate u priček, ter je slimi i pusti, po što mu se zakune, da mu već ne će zla ni pomisliti. —

1) Zmija.

(Sljedi.)

Ja se toj basni od jada nasmi. No tek Brgjanin iz kuće, spópane žena da me proždre, da idem po babama i da im slimam kapu da peru ruke. Ne bi kud-kamo ne okupah sina i pòh vaganom po selu, gdje je gogj babe da se mije. Kad doprem Kovačvoju kući u kraj sela izagje mu mati; srdita i krvomutna žena, da te Bog ukloni, smutila bi za čas barjak vojske, i ako mi je nešto podaleko u svojti. „A gdje si krenuo s tom bljudom, reče kao s šale, ali te je pop poslao, da dijeliš vodicu po domovima?“ Ja je zaludu nazovi tetkom i lijepo pomoli da pristupi kao ostale seoske starice, da opere ruke; a ona puče na mene svake jade, pak po što me obruči, umače u kuću, a pritvori vrata. —

— A rašta te obruči, pripita Novak, gdje je tobož bijediš, ili što ne vjeruje u maštu? —

— Ko? Ona! vikne Mijat, vjeruje, sveca mi, više nego li oni Brgjanin. Puče na me kao bjesomučena: „Vući se otrole, bruko i sramoto, navede te ženina pamet da udaraš po selu, da se tobom púk ruga. Bolje da si rekao domaćici, da najprije obište svoja njedra, pak bi našla krvnicu na očinu priekladu. Ponesi žgjelu u tazbinu, neka ti se najprije punica ispere, a za mene je lako. Vještica ne hudi do milome.“ —

— A gmiš ti se punica? — prekine Novak.

— Ne ni peru, odgovijeda Mijat, jer je tresijaše groznica u postelji, pak mi reče šura: nemoj se, boga ti, s bonicom griješiti. —

— Te ti? —

— Te ja onako pokunjen i podvitijeh ušiju na ugasni dom. —

— Kaza li ženi, kako te osedla baba Cvijeta? —

— Kazah, na moj zli put. —

— A ona? —

— A ona ni pet ni devet, no dovati žgjelu, te s njom u bezrod materi nad postelju, da je kumi i preklinje, da smoči ruke. Dogje joj u to brat s tora, izaždene je iz kuće, sklonije žgjelu a prospe vodu. Ona stane da se grebe i da kuka u vas glas, a ja se pomami, sčepaj pušku i pogji da se ubijem sa šurom. Skoči selo u razvagu, ne daj da se pokoljemo, no razagnaj oba kući, a uroči za sutradan seoski zbor, da sudi i trijebi zle duše. Doći će ti u to knez iz Mlina i reći će, da se ta stvar ne smije suditi već u Kotoru. Dok jedan zlosretnjik, kao što sam sâm, progovori: „Gospoda mletačka ne vjeruju u vještice, pak će zlarad pustiti da nam trag iskopaju.“ A jedan drugi: „Gospoda će ih još darovati, da nas prije iskorijene!“ A treći: „I u Mlečića ima vještica, pak ćemo Kotorom lako, nego hajte da ih spržimo,

mente degnata di elargire in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 5415, dei quali:

alle rr. mm. Benedettine di S. Andrea in Arbe fior. 200; agli abitanti di Gorica danneggiati dalla peste bovina fi. 400; agli abitanti di Campogrande di Lissa per il ristaurato di un pozzo fi. 100; agli stessi per la costruzione di un cimitero fi. 100; al convento dei rr. pp. domenicani di S. Niccolò a Curia fi. 300; al comune di Nakovan (Sabioncello) per la costruzione di due serbatoi d'acqua fi. 200; alla fabbrica di Giuliana di Sabioncello fi. 50; agli abitanti di Krnševica (Castelnuovo) fi. 80; al convento dei rr. pp. francescani di Ragusavecchia fi. 100; alla fabbrica di Plat presso Ragusa fi. 100; alla chiesa gr.-or. di Suscepan (Castelnuovo) fi. 50; per l'addobbo della chiesa di Satorina fi. 100; alla fabbrica di Crnova (Curzola) fi. 100; al parroco di Novaglia di Pago, per la costruzione di una nuova cappella fi. 150; alla priora delle terziarie di Sebenico per l'ampliamento del loro ospizio fi. 200; alla chiesa di S. Antonio a Perasto fi. 100; all'istituto di beneficenza a Cattaro fi. 200; alla chiesa parrocchiale di Arbe fi. 100.

Il ministro della giustizia ha nominato l'aggiunto del giudizio distrettuale di Knin Giacomo Nikolić a giudice distrettuale d'Imoski, l'aggiunto del giudizio distrettuale di Curzola Pietro Zuliani a giudice distrettuale di Vergorad e l'aggiunto del giudizio distrettuale di Pago Giacomo Jurčev a giudice distrettuale di Ragusavecchia, di più ha accordato il chiesto trasferimento agli aggiunti di giudizio distrettuale Vincenzo de Medici da Darniš a Macarsca, Edoardo cavaliere de Jurišević da Benkovac a Castelnuovo e Andrea Carli da Imoschi in Almissa, ed ha nominato aggiunti di giudizio distrettuale gli ascoltanti Niccolò Kalinić per Imoschi, Giovanni Vuletić per Sebenico, Giovanni Gjurić per Darniš e Venanzio Cippico per Benkovac.

O. odgajanju.

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini, ponašio P. V. é).

(Nastavak).

Neka odgajanje smijera prije svega da ucijepi veći razvoj i jakost novomu tjelesnom sustavu i da u isti mah ucijepi u mladenačko srce najplemenitija čuvstva, da u napred neodstupi od one uzvišene misli koja postaje iz istine. Opak je razda onaj, kako se ja reklo, u kojemu se ukorjenila laž. Ko je odgojen još od poviša na krepost, čvrsto uzdrži se na onom stepenu dostojanstva, koje u njegovu siromaštvu čini ga većim od svakog obologa vlastelina. Sjetme, svake mane kao i svake krjeposti, nalazi u dijetinstvu najpogodnije zemljište da se primi; i kad su jednove njegove žile uvriježene, teško ih je iztrgnuti. Čovjek krjepostan nastoji da u krjeposti napreduje, jer zna da samo u krjeposti može naći istinu, korist, ljepotu. Ko smijera na tjelesnu jakost, na zdravlje, na obučavanje, njegove skrbi neostaju u istinu bez zaslužene nagrade; on obdijelava preplošno polje i erpi onaj najugodniji plod, koji postoje takovim, jer bijaše zaliven onom ljubavi koja iztiče iz prečistog vrela krjeposti.

Bje rečeno, i ne krivo, da je čovjek sin navede, koja sastoji u nekom neprestanom i postepnom opetovanju čina, i koja se česće prisvaja oponašanjem, hotnjom ili drugčije. Dijete, netom se rodi, začimlje prisvajati si takove čine, koje koliko više optuže, toliko čvršće u njem se uvriježuju, tako da ga mučno ili oikad neostavljaju. S čega nemamo se čuditi što je dijetinstvo smatrano dobom navade, i što roditelji pošve osijećaju skrb da bdiju brižljivo nad vrstom i silom njezinom*). Treba paziti da ako se moraju brižljivo njegovati i promicati one navade koje smijeraju na korist dobrostanja tjelesnoga, čudorednoga i umnoga novog čovjeka, ne manje nastojanja mora se ulagati pako da si ne prisvoji one koje mu mogu biti štetne, budi po njihovoj vrsti, budi

*) Beavre Božo u svojem spisu pod naslovom *Jeunes délinquants de Manchester*, dokazuje kako dijetinstvo čovjeka zahtijeva najveće skrbi, budući da pruža veće poteškoće glade odgoja, nego li odojčad svoju ostalih živina.

po suazi, budi napokon po njegovim osobnim okolnostima. S toga treba bdjeti najvećim oprezom, da dijete privikne za rana onim, a uživa se od ovih. Ta se potreba još više osijeća s toga, što je većim dijelom po nesreći zanemarena; i zato je žalost vidjeti često djecu zapuštenu u zle čine, kojima priviknu uslijed nehaja njihovih roditelja, a potla su prisiljeni iz njih iskorenjivati ih, da bi i škodom njihova zdravlja. Mnogim dokazima može se poduprijeti ova tvrdnja, ali ćemo samo spomenuti nikoje, med kojimi *propuštanje molerače, težnja za sisanjem* itd. Razne zle navade zahtijevaju, da se što brže uklone, ali takovom vještinom da se tomu se mladić ne sjeti. Prijetnje, pedepse, nesmišljeno plašenje, itd. u nekim slučajima neodgovaraju namljena cilju, dapače vode na protivni uspjeh: po njima se krči put zlim izumim, kako da se zadovolji nekim strastima, koje to više rastu što su strožije zabranjene, ozbiljnije zapriječene. Neke takove strasti dijeluju po nesreći kao neko sladko pitalo, da, ali ipak kao neki tibi otrov, i kvare ustroj najnježnjega tjelesnoga sustava, i podkopaju iz temelja najzdravije čudoredje.

(Slijedi).

Različite vijesti.

(*Neprilika kod vjenčavanja.*) Prošle nedjelje sadade se vrlo mnogo ljudi u predvorju židovske bogomolje u Košiću; imalo se dvoje vjenčati. Mlada dogje sa svojom pratnjom u bram, nu koga nije — to je gospodin vjerenik. Vrijedan je čovjek, pogibljive za dragom, čudo je dakle nad sva čudesa, što ga nema. U kasno doba dogje al izgubljene odjeće. Kakov je, da je, obavise ceremoniju. Kad iz crkve, pripovjedit će, s česa ga morahu čekati. Ima brata, neizmjerno pravovjerna židova. I stariji je, misli dakle, da je vlastan i protući mlagjeg. Pravovjeren žid mora se po starom običaju vjenčati pod vedrim nebom, u mladić eto nauuri u crkvi svezat se u brak. Mlagji nije starijega hotio nekako poslušati i tako dogje do protezanja, a najzad i do šaka. Da nebude megu nje nekako došao općinski načelnik i zagrozio se pravovjernjaku, da u gradu ima još i pandura, moguće da mlagjeg nebi ni bilo u crkvu.

(*Neprijatelj žentbe.*) „Lokal - Korespondenz“ priopćuje: Više ugarskih mladih državnih činovnika zadalo si je megjusobno pred svjedoci riječ, da se neće nikada svojevoljno ženiti; u slučaju da budu koji odnosaji prisiljeni oženiti se, moraju se svi zaviti u crno, oni pak, koji prekrše zadanu riječ, imadu honvedskomu fondu platiti tisuću forinti.

(*Čudnovata molba.*) Nevaljanu staricu dovedoše neki dan pred suca u Bow-Streetu Londonu. Prem stara, nečudoredno se je ponašala, pijančevala i razbila u nekojoj pivari staklo vrijedno 30 forinti. Sadac odsudi, da ima stvar platiti i podnijeti globu u novcu, a ako globe nepoloži, odajediti šest nedjelja u zatvoru. Kad joj proglasi osudu, počeo slijedeći dialog. „Bili mi gospodine učinili ljubav?“ upita odsugjena. Sadac će: „Kuju?“ — Zatvorite me dulje; zatvorite me dok god možete! Ja ovako već nemogu živiti; — raditi neću ni nemogu, trijezna nemogu biti, a pijanjoj mi se svašta dogagja. — „Dobro!“ — dohvati sudac, „uboga ste, platiti nemůžete, zatvorit ću vas dva mjeseca.“ — „Pokorno zahvaljujem i vrijedan ste čovjek te ću odmah u zatvor,“ i nevoljnicu ode veselim licem u zatvor.

(*Društvo za razprostanjivanje indijanskoga načina živovanja.*) U Grlitzu nestao je bogataš K. 19 godišnji sin Alfred i 17 godišnji nećak Ewald. Starac imao je mnogo razloga naslnećivati, da su pobjegli u Ameriku. Doznalo se je, da su oba dječaka spadala čudnovatu tajnom savezu megu pitomci grličke tvornice makina. U brzo ušlo se je u trag i trećemu članu saveza. Taj uplašen zatvorom, priznao je sve o društvu. Već više godina postoji megu starijimi učenici grličkih i chemičkih viših učenih zavoda tajni savez „Walla-Walla“, prozvan tako po divljem indijanskom plemenu u Americi. Glavna je svrha članovom nastojati, da se liše sporna evropske kulture i da se kao slobodni ljudi megu divljaci bave lovom i ribarstvom. Obdržavaju kadšto čitave indijanske igre i plesove. Obično bi se svukli budni Indijanci, skakali, vikali i kupali se u tekućoj vodi. Na svaki način nastojahu nasljedovati život Indijanaca. O savezu nije ih nijedan smio ni samo pisnuti. Izdajici prijetilo se je teškimi kaznama. O poslovihi saveza tekla je korespondencija u englezkom jeziku. Svaki član imao je posebno ime, pečat, tomahawk i lula sa raznim pismeni. Članovi saveza nesmjedoše megu sobom imati nikakvih tajna. Alfred K. bio je u savezu već 5 do 6 godina, a Ewald K. nešto manje. Obojica snovala su već odavna kako će u Ameriku. Bijahu daroviti, marljivi mladići. Alfred K. vrlo je marljivo učio engleski i francuzki. Najrevnije učio je poznavati ži-

vot Indijanaca. Roditelji nisu se nikad nanj marili tužiti osim što je već više godina bio ozbiljan i tih. Za put spremio se oba dobro i uzeše sobom pištolje i bodeže. Vele da su čvrsto odlučili nedati se nikako više pod jarom evropske kulture, nu sva je prilika, da će se morati povratiti prije, nego li praktično izkuse dražesti „slobodnog indijanskog saveza“, koje im valjda omiliše iz Cooperovih indijanskih romana.

Otvoren Dopis „Urednistvu“.

G. B. Castelvitturi. Abbiamo ricevuto a dovere e vi ringraziamo.

A. I. Castelvechio. L'importo speditoci l'abbiamo ricevuto.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom *novi* ili *talmi-stato*), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa az to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, jako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slici, pravomu nakitu na prevanu, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtijeva fačon.

Naprsnjaca, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1. najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50. Cijela garnitura, naprsnjaca i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5. Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1. najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50. Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50. Medallioni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50. Zenski češaji s novozlatnim ukrasom. n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevrtljivi s različinim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1. Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetacki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapiojaca za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medallioni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjačajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, ulož u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve čisto brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospođa na garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20 2.50. 1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50. 1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50. 1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50. 1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama kuczevska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaca i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6. 1 medallion f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrusen poput kocke, pa tim se i osobito dojmije, te je ipak za necijenu. 1 garnitura naprsnjaca i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 40, 60, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

Ono izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1 — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10: —
 „ pò godine . . . 5: —
 „ mjesec . . . 1: —
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretpłata je na godinu
 za f. 2, jertinja, a na mjesec stoji
 samo f. — 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod svija c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za ogłase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 49.

Zadar 19 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 17 giugno. S. M. l'Impe-
 ratore ricevette ieri le credenziali del-
 l'ambasciatore francese Vogue.

Altro del 19. Si dice che al ritorno
 dell'Imperatore Alessandro in Russia se-
 guirà l'incontro dello Czar coll'Impera-
 tore Francesco Giuseppe probabilmente
 in Boemia, come si conghiettura nella
 città di Eger.

Versailles, 17 giugno. Nella seduta
 dell'Assemblea di mercoledì fu accolto
 l'emendamento Prax, per cui vi dovrebbe
 essere a Parigi un giurì misto per l'e-
 same degli allievi delle facoltà libere.

Strassburgo, 17 giugno. Fu aperta
 la giunta provinciale dell'Alsazia e Lo-
 rena dal presidente in capo e scelse
 a primo presidente Jean Schlumberger
 Gebweiler.

Ingenheim, 17 giugno. S. A. l'Ar-
 ciduca Alberto parte ai 19 per Ems in
 visita all'imperatore della Germania, indi
 per Coblenza.

Roma, 17 giugno. La Camera fu
 aggiornata.

Parigi, 19 giugno. Un comunicato
 ufficiale a tutti i giornali dice, che il
 governo userà di tutti i suoi poteri per
 mantenere il rispetto dovuto a istituzioni
 legittimamente esistenti.

Londra, 19 giugno. Whalley an-
 nunzia nella Camera dei comuni che ai
 6 (?) di giugno farà la proposta di no-
 minare una commissione riguardo al-
 l'illegale presenza dei gesuiti in In-
 ghilterra.

U Zadru, 18 lipnja.

U našem smo prošlom broju spomenuli
 kako je na hrvackomu Saboru zastup. Maka-
 nec bio učinio predlog da se Nj. Veličanstvu
 podnese adresa, u kojoj da se pita da u bu-
 dućem zasjedanju toga Sabora sudjeluju za-
 stupnici Krajinie i Dalmacije, i donijeli članak
 zagrebačkog *Obzora* u kojem se dokazivalo
 kako se taj predlog primiti nemože.

I doista Sabor ga primio nije, već na pred-
 log svoga Odbora prešao preko njega na dne-
 vni red, što se tiče Dalmacije

s razloga, što se u §. 66. nagod. zakona Dal-
 macija priznaje kao k. teritorijumu kraljevine ove
 spadajuća;

s razloga, što se §. 65. gorehvaljenoga zakona
 ustanovljuje, da se ob uvjetih inkorporacije Dalma-
 cijie imade ista saslušati;

s razloga, što se uvjeti, s kojih treba Dalma-
 cijia saslušati, tiču poslova, koji prekoračuju nadle-
 žnost ovoga sabora;

s razloga, što se pitanje o utjelovljenju Dal-
 macije nemože riješiti ni sanim dogovorom izmegju
 Dalmacije s jedne, a zemalja ugarske krune s dru-
 ge strane, već takogjer radi obstojećih odnošaja,
 saslušanjem druge polovice monarhije, na koju sada
 Dalmacija faktično spada;

s razloga, što predlog g. dra. Makanca i dru-
 gova ignojuje faktore, koji su zakonom pa i fakti-
 čnim duže vremena obstojećimi odnošaji pozvani
 da se o načinu reinkorporacije Dalmacije izjave.

U dotičnoj raspravi odborov je izvjesti-
 telj d.r. Derenčin, pobijajući Makančev pred-
 log, megju ostalom rekao:

Gosp. Makanec jasno je izrekao, da se sla-
 venska plemena u Austriji morajm koalirati, da sru-
 še državnu zgradu, koja se osniva na hegemoniji
 dvijuh plemena.

To je krasna zamamljiva riječ, na dr. Makanec
 nije se valjda samo zaljubio u krasotu njezinu, već
 je on valjda svijestan i načina, kojom će tu koali-
 ciju slavensku stvoriti.

Neka nam dr. Makanec kaze, kako će on ovu
 misao izvesti, da li on hoće da naš sabor po sta-
 rom običaju razvije i opet barjak austrijskoga
 slavenstva samo za to, da ga nekoliko slavenskih
 listova pisanih u njemačkom jeziku pohvale i da
 doživi primjer, da se nijedan slavenski sabor u Au-
 striji njegovoj inicijativi neodazove? (*Odobranje.*)

Jeli je Česka, kad je ngovarala fundamentalne
 članke, razvila barjak austrijske slavenske zaje-
 dnice, je li ona istom prigodom očitovala, da će o-
 boriti dualističku državnu sgradu, je li je jedan sla-
 venski sabor u Austriji tu koaliciju najvestio, nesje-
 de li njihovi zastupnici u bečkom rajbsratu? (*Živio.*)

Ako trijeznim okom motrimo djelovanje sla-
 venskih sabora u Austriji, možemo doći do uvje-
 renja, da su se slavenska plemena odrekla ideje
 direktne koalicije i da nastojanje njihovo ide na to,
 da se svako pleme ojača, da napreduje, da svoje
 sile na što moguće širjem temelju razvija.

U tom pravcu i mi djelujemo, te ovako djelu-
 jući neđjelimo bojazni dra. Makanca, da ćemo iz-
 gubiti simpatije slavenskih plemena.

Mi rado slušamo ove riječi, jer su nam
 one novim dokazom trijezmenog političkog
 pravca, kojim hrvacki Sabor ide i jer one po-
 navljaju one iste razloge s kojih smo mi taj
 pravac kod svoje kuće zagovarali i još ne-
 prestance zagovaramo.

Il generale Rodić.

Sotto questo titolo la *Sonn-und Mon-
 tagszeitung*, giornale indipendente ed uno fra
 i più riputati della capitale, pubblica a pro-
 posito dei recenti attacchi contro il bar. Ro-
 dić un importante articolo, che noi qui ripor-
 tiamo tradotto:

Il Luogotenente della Dalmazia, bar. Ro-
 dić appartiene a quel non piccolo numero di
 alti funzionari pubblici, che alla *clique* del
Reichsrath furono sempre uno spino nell'oc-
 chio. Il generale Rodić è un soldato di gran-
 de bravura e di una abilità, che non ha nulla
 di comune colla mancanza di carattere. Rodić
 fu dopo l'infelice guerra civile alle Bocche
 chiamato ad uno de' più difficili posti di Luo-
 gotenente, e si è sottoposto con altrettanta a-
 bnegazione quanta fortuna ad un compito spi-
 noso e pieno di responsabilità. Che l'aver
 stabile dimora in Dalmazia non fosse una
 delle più grandi delizie della vita, ciò era
 sempre generalmente noto, ed il viaggio del-
 l'Imperatore venne a rammentarlo a chi
 l'avesse dimenticato.

Il monarca si è personalmente convinto
 che dagli abitanti della Dalmazia non si può
 domandare quanto si domanda da quelli della

bassa Austria, e che infatti hanvi delle par-
 ticularità di stirpe in Austria, che non sono
 invenzioni della politica federalistica. L'Im-
 peratore, accompagnato dal gen. Rodić, ha
 fatto un viaggio faticosissimo per quella pro-
 vincia ricca di roccie, egli ha imparato a co-
 noscere gli Scozzesi austriaci nei loro monti
 ed in riva al loro mare, egli ebbe mille oc-
 casioni di veder scintillare per fedeltà e per
 devozione il fuoco di questi diamanti non pu-
 litati. E se prima il generale Rodić osava agli
 ordini del ministero di Vienna far delle ri-
 mostranze e delle osservazioni, che di spesso
 una decisione sovrana mostrava giustificate,
 ora durante questo memorando viaggio in Dal-
 mazia le idee e le proposte del Luogotenente
 giunsero direttamente all'orecchio del monar-
 ca e molte osservazioni che il perapicace prin-
 cipe ha fatto riguardo agli uomini ed alle
 cose, diedero motivo a pronti accordi sopra
 questioni che un monte di atti non avrebbe
 fatto avanzare di un passo. Naturalmente
 queste son cose delle quali ogni buon patrio-
 ta deve rallegrarsi. Se un capace ed onesto
 funzionario dello Stato cresce nell'estimazione
 del suo Signore, ciò è un bene per tutti. Il
 crescente credito del bar. Rodić, però, è per
 una certa *clique* quanto di più disaggrade-
 vole essa possa provare. Essa odia il Luogo-
 tenente della Dalmazia, perchè egli più che
 della rutina burocratica si cura del benessere
 della provincia che gli venne affidata, perchè
 egli nella sua semplice logica militare ritiene che
 le costituzioni sono fatte per popoli e non i po-
 poli per le costituzioni, perchè pensa, che
 molte cose a Vienna si presentano ben diver-
 samente che alle Bocche di Cattaro, e perchè
 osa dar espressione a queste sue vedute.

Il Luogotenente della Dalmazia ha din-
 nanzi agli occhi della detta *clique* ancora un
 altro peccato capitale. Il generale Rodić non
 ha saputo essere da tanto da fare che gli
 Slavi della Dalmazia sieno artificialmente in
 minoranza in Dieta, agli esemphi della Boe-
 mia e della Moravia non ha saputo ispirarsi,
 ed ha sofferto che la grandissima maggioranza
 del paese abbia anche la maggioranza nella
 rappresentanza provinciale, mentre prima de-
 gli interessi del paese disponeva in modo o-
 stile alla massa del popolo un audace mino-
 ranza italianizzante. Dinanzi agli occhi di in-
 felici politicastri, la cui intera saggezza con-
 siste nella parola „costituzionale“, non ba-
 sta a giustificare il Luogotenente che il suo
 procedere corrisponde al chiaro tenore della
 legge, alle esigenze dell'equità, all'interesse
 della Dalmazia, ad una sana politica diretta
 alla conservazione dello stato complessivo, e
 con inaudito accanimento essi si aggrappano
 ad un piccolo parapiglia in Sebenico, per sca-
 gliare le più gravi accuse contro l'uomo, che
 ha ripristinata la quiete in Dalmazia e che
 con perseveranza piena di abnegazione e con
 straordinario talento tende a rialzare quel
 paese per tanto tempo trascurato.

Noi racconteremo in brevi parole l'av-
 venuto. Il podestà di Spalato d.r. Bajamonti,
 che si portava alla Dieta a Zara, sbarcò a
 Sebenico, per accompagnare a casa una si-
 gnora giunta collo stesso vapore, e col ritorno
 verso il piroscalo fu insultato da un piccolo
 gruppo di popolo. Noi non sappiamo il mo-
 tivo particolare, per cui il costituzionale d.r.
 Bajamonti sia maleviso agli abitanti di Sebe-

nico, e se anche lo conoscessimo, non cercheremmo perciò di scusare il contegno della plebe. Ma noi vorremmo ricordare ai nostri colleghi di Vienna, i quali ora chiamano responsabili le autorità dalmate e in prima linea il luogotenente pel piccolo schiamazzo di Sebenico, e lamentano che con un passo energico (forse con spargimento di sangue) non abbiano impedito al costituzionale Bajamonti l'ingrato accompagnamento fino all'imbarco; noi vorremmo ricordare ai pubblicisti di Vienna, che essi non trovano abbastanza scuse per gli eccedenti di Gratz, che pure avrebbero dovuto essere misurati a stregua più rigorosa che i Dalmati di Sebenico. Le autorità di Sebenico non poterono fare più di quello che hanno fatto coll'aprire una rigorosa inchiesta sull'avvenuto. Il gettar pietre in questa occasione contro il luogotenente baron Rodić è atto di un'immensa inettitudine dello pubblicista costituzionale, per disgrazia sì spesso poco fedele alla verità.

La dimostrazione di Sebenico, rinforzata di frutta fracide, non dimostra nulla contro il generale Rodić, che anzi molto per lui. Essa mostra l'estrema difficoltà di conservare un tollerabile rapporto fra l'elemento slavo prevalente per numero e l'elemento italiano predominante per possesso. Gli italiani che dal tempo della signoria veneta si consideravano i padroni del paese, è ben naturale che si abituino difficilmente a doversi comportare semplicemente da minoranza eguale di diritti; e la maggioranza slava, per secoli oppressa e sfruttata, si sente ora certamente assai forte nella posizione di maggioranza finalmente emancipata. Antichi e nuovi risentimenti qua e là possono prorompere talvolta in qualche maniera meno conveniente. Noi siamo ben lontani dallo scusare qualunque simile eccesso, e come per la sommossa di Graz, staremo sempre per un rigoroso procedere contro tali trapassi; ma è ben ridicolo, se si pretende dal luogotenente della Dalmazia, che egli per ogni dove piaccia ad un costituzionale Bajamonti smontare a terra, abbia a piantare una stazione di forza armata, per risparmiare all'arrivo un ingrato grido od un'imprecazione nella lingua della costa meridionale della Dalmazia, ricca di simili espressioni!

Se in certi circoli di qui viene creduto, che le bombe ora lanciate contro il generale Rodić, possano nuocere al luogotenente della Dalmazia, in codesti circoli si vive in profonda illusione. Il generale nella ben meritata grazia dell'imperatore e nella stima di tutti, che l'hanno potuto osservare nel suo difficile posto, è troppo fermo, perchè ogni tentativo di nuocerli non riesca a vergogna ed umiliazione de' suoi avversari. Quando il generale Rodić verrà richiamato dalla Dalmazia, allora avverrà ciò soltanto per aprire una più

alta e più brillante cerchia di attività a questa forza sperimentata e distinta.

Del resto anche molti di quegli altri giornali di Vienna, contro i quali si rivolge la *Sonn-und Montags-Zeitung* ed i quali, sotto l'impressione degli allarmanti telegrammi che si erano spediti dalla Dalmazia, si erano scagliati contro il governo provinciale, ora cominciano a ricredersi ed a confessare di essere stati tratti in inganno.

La *Tagespresse*, p. e., di cui il *Nazionale* l'altr'ieri segnalava un virulento articolo, ora, invece, scrive, che gli avvenimenti della Dalmazia non hanno quelle dimensioni inquietanti che loro erano state attribuite. „Lo *charivari* — continua — che berecchini di piazza apparecchiavano al Bajamonti a Sebenico fu tanto breve che probabilmente il partito del Bajamonti rimpiange che con ciò gli venne impedito di poter telegrafare a Vienna che i clericali-federalisti avevano rizzata la ghigliottina e che i capi mozzati per soprabbondanza di offerta erano decaduti di prezzo. Bajamonti sta benissimo, e le autorità non avevano ad impedire tumulti, inquantochè di tumulti non ci fu ombra e tutto si ridusse a qualche fischio e parola indecente di berecchini da piazza. Con motivi politici non può essere spiegato questo eccesso, che dalla gente civile è generalmente disapprovato, quantunque Bajamonti non sia certo che popolare ed abbia del tutto perduta la sua influenza politica. Dei podestà slavi furono fischiate a Spalato, a Sebenico si diede la *revanche* al podestà di Spalato Bajamonti: ecco la faccenda a cosa si riduce.

I deputati che dichiararono di non prender parte alle discussioni dietali per non essere impediti da simili dimostrazioni nell'esercizio del loro mandato, appartengono agli intimi amici del Bajamonti e con questi fanno politica di scioperi, che è da tutti i liberali condannata. Gli altri deputati della minoranza si rifiutarono di battere tale strada e rimasero in Dieta, e se la Dieta si chiuse per tempo, è merito del presidente Ljubiša, il quale è uso ad affrettare gli affari. Non ci fu sessione dietale più tranquilla di questa; la Dieta evase tutti gli affari e la maggioranza si astenne da qualunque manifestazione anti-costituzionale. Ombra di attriti non ci fu nè in Dieta nè fuori, e l'astio partigiano sembra acquietato.

Così la *Tagespresse*; il *Neues Fremden-Blatt* poi scrive: „Se eccettui l'accaduto in Sebenico, in alcun luogo della Dalmazia non vennero per un momento solo turbati l'ordine e la quiete. Il telegramma, dietro consiglio venuto da Spalato, spedito da alcuni Sinjani a Vienna, giusta il quale i costituzionali sarebbero stati a Sinj minacciati, la loro bandiera insultata, e la proprietà e la vita degli

abitanti in pericolo, è semplicemente un telegramma — bomba. La Comune, la Gendarmeria, il Capitanato ed i più noti autonomi di Sinj assicurano, che non è nulla nato che abbia potuto scusare quel telegramma allarmante. Si aggiunge il giudizio distrettuale, presso il quale dal gennajo di quest'anno vennero a trattazione due soli casi penali e questi per piccoli furti. Ecco come la proprietà e la vita sono minacciate a Sinj!

Della minoranza autonoma soltanto sette deputati escirono dalla Dieta dalmata; gli altri vi rimasero, anzi uno di questi espressamente dichiarò che i suoi consenzienti non annuivano alla dichiarazione firmata dal Bajamonti e comp. È un fatto poi che in nessuna sessione della Dieta dalmata si mostrò un così pronunziato progresso nel buon accordo fra la maggioranza e la minoranza come in questa, che si chiuse or ora, e che questa sessione è da molto lungo tempo la prima in cui la minoranza non fece sciopero.

Alcuni giornali ancora adesso rimproverano che non si sono impediti gli eccessi della plebe a Sebenico. Dimostrazioni si possono apparecchiare, ma come si possano impedire dimostrazioni, quale quella improvvisata a Sebenico, ciò non è facile comprendere. Ci pare che le autorità abbiano fatto il loro dovere coll'aver avviata l'inquisizione penale nel momento stesso in cui il tumulto di Sebenico venne a loro conoscenza. Ai 6 nacque l'eccesso e già ai 12 sette degli eccedenti erano condannati a 14 ed a 10 giorni di arresto.

Srpski crkveno-narodni kongres.

Boraveći na Rijeci, Nj. Veličanstvo potvrdilo je statut, koji je srpski crkveno narodni kongres o svojem ustrojstvu stvorio, te je statut s prev. sankcijom proglašen već u kongresu, koji se je 30. pr. m. sastao u Karlovcih.

Ovim činom postala je autonomija grčko-istočne crkve srpske narodnosti istinom. Kongreskim statutom zajamčen je opstanak samoga kongresa, pa je i točno opredijeljen djelokrug ovoga tijela, koje ima da raspravlja crkvene, školske i fundacionalne poslove grčko-istočne crkve srpske narodnosti.

I koliko je god. zak. čl. 9 ugarskoga sabora g. 1867., urediv načelno poslove grčko-istočne crkve, vijernim ove crkve bio dragocijen, autonomija njihova ipak je po tom članku visjela još u zraku, dokle je god pogledom na kongresko ustrojstvo valjao tako nazvani declaratorium illyricum, oktroisan u drugoj polovici prošloga stoljeća od absolute bečke vlade. Po tom, ponajviše nekadašnjoj Krajini namijenjenom deklaratoriju, mogao se je kongres sazvati i nesazvati, kada je i kako je vladu bila volja. Uz deklarato-

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

II.

Vještica i poklon.

(Nastavak).

— Plati li baba otkup? pripita Novak.

— Jaki je crni znali, ka su je i znali, liše nas! — nastavi Mijat: Drugi seljani kaza, da je i on s nevolje hodio na proroka čak u Mostar, i po njegovu svjetu dovati lepericu, koja mu je u oči subote obletivala oko svijede, kad je s kutnjom čeljagju večerivao. Opali joj krioca na plam, pak, je baci u smetište. Kad sutra u jutru evo baba Cvijeta, rukama o vratu, gdje mu traži soli da vida pekotine. I tu joj vrag pomoga! Zgami se domaćin na žut dukat; mjesti da je svijetu oblič, dade roguši šaku soli iz slanika, po što joj okline kraj od opute s lijeve noge, da mu već po kući ne obigraje. —

— Te su dvije debele! — opazi Novak.

— Čuj da znaš! produlji Mijat: Pače baba

Cvijeta na njih dvojicu svake pregrgjene jade. „Navaliste, reče, na mene ka'na meki prijelaz, ali nije ste pogodili. Objema su vi matere mōre i vještice, pa ste naumili da ih mojom strukom zastupite. Svakoj su od njih dvije iznikli veprovi broi. Činješe da presuši živi izvor pod jasenom i da nas pobije tuča lani tri pat u tri subote; navukoše pulješke vjedogouje da razure crkovni zvonik ošmrkom, a prekogorne vukodlake, da nam rod sjeverom preotmu. Izjedoše od mrčanoga uštapa do prepulovne srijede trinaestero djece od sise, a udaviše rusane negjelje tri mladoženje, da im se nevjestu u crno omotaju pod vijencem. Obje se pretvaraju sinjastijem jarcem, da dave stoku gdje je spaze napredno; sivijem sokolom, da grabe kokoši s ložnika i lijega; šarenijem čelozopcem da iskopaju čele u roju; crnijem gavranom zlokobnikom, da preskazuju pogibije. A ta dva laživa svjedoka, što me pravu bijede i potvaraju, tako im dočekalo Uskrsa što im je od mene milije, ako su istinu kazala.“ A mnozi reku: „Ako laže koza, ne laže rog. Ta su se zla zbilja slučila, pak ti znaš, ko ih je uradio, jer si mu ortak.“ Dovate seljani babu Cvijetu, ko za ruku ko za nogu, ter je posmucaju put pasje jame iznad sela, gdje

su, pričaju ljudi, u staro doba bijesovi ukovali cara Dukljana, da ne može ni živjeti ni umrijeti; a za njima malo i veliko sustopice ka za mrcem. Kad ova gungula dopre na raskršće, arete kalugjera prevlačkoga, koji je dohodio da kupi ujam uljanoga mlina: „A gdje ćete s tom babom?“ upita kalugjer. A množina mu odgovori: „Da zlu dušu sunovratimo u bezdanju, da joj se za kost ne zna.“ Na to četi kalugjer izvaditi momku iz torbe svoje oružje, krst i petrahilj, pa stati kleti da se zemlja trese, da je ne porinu u ponor, dok je on ne ispovjedi i pričestiti: „Ko će od vas, reče, primiti na svoju dušu njezine grehote?“ Seljani se snebe i skamene od onoga božega straha, paste babu kalugjera da je vodi u manastir, i tamo da je sredi ka' da od svoje umire. Čeka selo babu, a ni babe ni od babe glasa. —

— A vucijaše li je i ti na jamu, da joj se za kost ne zna? zapita Novak naperenijeh ušiju. A Mijat: „Gdje svi Turci, tu i Uso mali!“

— Bojim se, dodade Novak, da će se to obiti o Jau. —

— Te da znaš, rekne Mijat. —

— A imaš li prijatelja u sudu?

rij prolazili su i deseci godina, a da srpski kongres ni jedan put nije bio sazvan. Povrh toga deklaratorijski kongres bio je, ili se je bar smatrao samo tijekom savjetujućim, nipošto raspravljajućim i zaključujućim.

Po novom statutu sastoji kongres iz 75 biranih članova i vladika kao virilista. Od izabranih članova mora ih 25 biti svećenika. Po deklaratoriju bilo je uz 25 svećenika 25 krajiških častnika i samo 25 civilista. Presjednikom kongresa jest patrijarh, podpresjednikom svjetovnjak, od kongresa izabran. Posebnim izbornim redom ustanovljuje se način, kojim se kako svjetovni tako i građanski članovi kongresa imaju birati. Perioda kongresa traje tri godine, pojedine sjednice nemogu se ipak preko šest nedjelja produžiti. Kongres je vlastan raspravljati sve crkvene, školske i fundacionalne poslove. Dogmatični, obredni i disciplinarni poslovi pridržani su episkopskoj sinodi. Kongres odreguje ustroj crkvenih općina, eparhijalnih i metropolitanskih vijeća. On ustanovljuje dotaciju parohijalnoga svećenstva, prota i episkopa, uređuje upravu samostanskih dobara i narodnih fondova.

Kongreski odbor, koji si kongres po statutu bira, jest izvršni organ kongresa, kao što je kod nas od prilike zemaljski odbor izvršni organ sabora. Ovaj odbor kontrolira upravu manastirskih dobara i narodnih fondova, a njegovi činovnici namještaju se natječajem. U odboru ima 9 članova. Presjednik mu je patrijarh, a članovi: 1 vladika, 2 svećenika i 5 svjetovnjaka. U godini mora se odbor četiri puta sastati: u ožujku, lipnju, rujnu i studenom. Patrijarh može ga sazvati i na vanrednu sjednicu.

Ako bi Nj. Veličanstvo kongres raspustilo ili odgodilo, dužnost je patrijarha, predložiti kruni u roku od tri mjeseca, da se novi kongres sazove. Ovo je u statutu jedna od najvažnijih ustanova, kojom se redovitost zasjedanja kongresa zajamčuje.

Do sada bio je na svakom kongresu kr. povjerenik prisutan. Ovaj je odlučno uticao u kongreske rasprave. Po statutu može Veličanstvo takogjer, kad mu se sviđi, izaslati svoga povjerenika ali ovaj nema nikakva upliva na rasprave i zaključke kongresa, te nemože njegova zakonitoga djelovanja zapriječiti.

Što se u opće tiče odnošaja svjetovnjactva prema crkvi i školi, može se reći, da je hijerarhija podrognjena kongresu u svih strukah crkvene uprave i svega školstva. Grčko-istočna srpska crkva u Ugarskoj, Ervackoj i Krajini bila je do sada značaja poglavito episkopalnoga; od sada je njezina uprava ustrojena na temelju reprezentativnom.

Statut o ustroju srpskoga kongresa plod je sedamgodišnje, mučne, mnogimi neugodni-

mi dogagjaji izprekidane radnje. Što je pokojni barun Eötvös zasnovao, moglo se je evo tek pod Trefortom kraju privesti. Ministar Trefort ima takogjer velikih zasluga za to, da su srpski crkvenonarodni poslovi konačno izvedeni na put zakona. Najveće priznanje za to zaslužuje ipak kalj. povjerenik Hueber, koji je svojim razboritim djelovanjem umirio uzrujane duhove, ter u opće stvorio mogućnost, da se rasprave srpskoga kongresa odsele kreću mirnim i redovitim putem.

Upotrijebiv odmah pravo, koje mu statut daje, kongres je ovoga tjedna izabrao izvršni odbor. Izbor ovoga odbora, koji nam je brzojavno priopćen, mora se nazvati vrlo povoljnim. U odbor došli su većim djelom muževi umjereni i razboriti. Dr. Miletić nije izabran. S ugarske strane voljni su otuda zaključiti, da je vogja srpske omladine svoje popularnosti mnogo izgubio i da su njegovi privrženici na kongresu u manjini. Mi toga ne bismo htjeli utvrditi. Nam se u suprot čini, da će biti ovaj razlog, zašto dr. Miletić nije u važni ovaj odbor izabran. Dr. Miletić vrlo je zazoran ugarskoj vladi. To zna on, kao što znaju i članovi kongresa. Biti će, da su dra. Miletića uprav stoga njegovi prijatelji molili, neka netraži, da u odbor bude izabran, i da se je dr. Miletić, podregujući svoju osobnu taštinu koristi naroda, dao nagovoriti, te se izbora odrekao. No ako je i ova druga verzija istinita, i ona je kadra, pogledom na budući razvitak tako zvanoga srpskoga crkveno-narodnoga pitanja najbolje nade pobuditi.

Kongres, koji se je 30. svibnja sastao, odgodit će se po svoj prilici za koji dan. Pošto je statut o njegovu ustroju proglašen, bio mu je glavni posao u ovoj sjednici, da izabere izvršni odbor. Obaviv taj izbor, mogao bi kongres jošte vijećati samo o preinakah, koje se u povraćenom statutu o izboru patrijarha zahtjevaju. Na poziv vlade izradila je doduše episkopska sinoda osnovu o eparhijalnih ili dijecezanskih oblastih, o kojoj kongres ima dati svoje mnijenje, ali će se kongres sada jedva na raspravu te osnove odvažiti, nego je sva prilika, da će ju uputiti na svoj odbor, da ju pretrese i da o njoj do buduće sjednice izvijesti.

Ko je prijatelj ugarskoj državi i srpskomu narodu, mora se od arca radovati povoljnomu pravcu, kojim su srpski crkvenonarodni poslovi od najnovijega vremena okrenuli. (N. N.)

Politički pregled.

U talijanskoj zastupničkoj kući biva rasprava zakona o sigurnosti sve strastvenija. Među ministrom za gragjevine, Spaventom, i

zastupnikom La Portom došlo je u posljednjoj sjednici do osobna sukoba, a tom sgodom porodila se takova halabuka, da se nisu čule ni opomene presjednika ni riječi zastupnika. Napokon je ipak mogao presjednik pozvati na red ministra Spaventa.

Poslje toga odgovori ministar-presjednik Minghetti protivnikom predloženoga zakona, da nebi smijeli neprestano tvrditi, kao da je taj zakon jedino za Siciliju i da se njim probugjuje samo mržnja proti tomu otoku.

Ministar-presjednik izjavio je, da se taj zakon netiče samo Sicilije, kojoj rado priznaje velike zasluge za sjedinjenje Italije; već kao ministar za polodjelstvo da je svim silami promicao razvoj te provincije. Zakon, koji se baš raspravlja, ustanovljen je za one provincije, gdje se ozbiljno poremećuje javna sigurnost. Ovgje, reče Minghetti, nema ni tužitelja, ni optuženika; optuženici su samo razbojnici i drugi zločinci, a vlada nema druge svrhe, nego da uzpostavi javnu sigurnost, a za to predlaže izvanredna srestva, što nisu dovoljni postojeći zakoni. Vladi se bez razloga prigovara, da radi proti slobodi. — Desnica sa središtem povlađivala je ministrove riječi.

Po privatnih vijestih iz Carigrada uregjen je ponešto vasalski odnošaj kašgara napram Turskoj. Sultan je sklopio svetčani ugovor s emirom Zakovom Bejom, kašgarskim gospodarom, u kojem se za vjekovita vremena obvezuje, da će svom svojom vlašću štiti kašgajsku državu i da će nastojati oko njezina razvitka, kao da je cijelokupni dio turske države. Na emirovu dvoru biti će od sele stalno tursko poslanništvo. Buduć da je namjera ruske vlade, da si osigura spomenutu državu, ležeću usred centralne Azije, dobiva ova težnja turskoga sultana znamenovanje, kojega drugačije nebi imala.

Francuzke se stranke revno pripravljaaju na dođuće izbore, premda nije još odlučeno, kada će se raspustiti narodna skupština. Skoro svaka stranka imenovala je odbor, koji ima stajati u neprestanu doticaju s mjestnim odborima u pojedinim departementih. Posljednje glasovanje o zakonu za novu obuku nije dobro poslužilo republikancem, jer se opet s protivnih strana nastoji, da se većina od 24. svibnja obnovi.

U Madridu zanimaju se sada s raznim otkrićima. Među inim priopćuju novine list generala Zabale, što ga je pisao maršalu Conchi dva dana prije njegove smrti. Iz toga se lista vidi jasno, da su se alfonsističke spletke snovale kroz cijelo ljeto prošle godine i da je generale više zanimala reštauracija Borbona, nego li rat s Karlisti. O Serranu piše, da je na sve pripravan; za kortese da se netreba bojati, a gdje su takovi muževi na čelu vlade, ondje da se netreba brinuti za

Imam jednoga kuma, što je sa sudom u dobru, no se sve bojim, da će biti inokosan. —

— A držiš li ga kolačem? —

— Navrćem se češće. Evo mu i danas nosim glavu i zadnji čerak pekne¹⁾, što sam odvojio od svojijeh ustiju. —

— Sve se bojim, prida Novak, da ćeš ti poginut²⁾ s kolačem a ja bez njega.

— Kako to? — upita Mijat? istreštanih očiju.

— Lako, odgovori Novak. Užirio sam zaladu i ja jednu peknu, ne bješe je takve u svoj knežini; izjela mi sedam koša žita a deset želuda. Dogje pred Božić knez u nas, da mi načne bačvu vina, jer se prosuo glas, da koju on načne ne će se naostiti. Tom srećom, od božitnjeh poklada do Vasiljevdnevi, ne ruča nikad doma. Kad ugleda peknu reče: „Alah si je gospodski užirio!“ A ja njemu: „Zaludu, kneže, kad se od nje ne će omrsiti. A on začugjen; „Nijeku kama! što govoriš čoeče!“ A ja: „Gospodaru ide glava i zadnji čerak u poklon, popu drugi, uz bir; dva sam prva izio još ljeti kad mi nestade do-

mačega žita³⁾, a mene će ostati ono drobno⁴⁾ i omrsku. Nekomu na glas a nekomu na čast.“ Na to će ti knez: „A da bih te ja naučio, kako ćeš dati svakomu od šake do lakta.“ A kako? pripitam ja: „Ti je, reče, ubij, osmudi i ostruži, pak je objesi o šohu pred kuću, kao da joj se krv cijedi, neka je svako gleda i neka se divi, pa kad primrači, unesi je u kuću kradimice, a kad je uneseš i spremiš izagji opet na dvor i stani u vas glas da kukaš: Ukrade mi neko peknu sa sohe. Tako ti ne će niko zazirati da mu od nje pošalješ.“ Hoću li, neću li, prelasti me grijeh da poslušam kneza. Objesim peknu sregjenu o šohu, pak uljegnem u podrum da pretočim čabrič vina. Kad se vratim pred kuću, kad li pekne nije, nego je neko ponio prije mene. Stani ti ja zbilja da kukam, a knez od nekud dogje i reče mi: „Vikaj i kukaj bolje, da ti prije selo vjeruje!“ Ja mu se kuni i prekinij, da je istina i da se ne šalim. A on opet: „Tako, kume, tako, sad si podmrio poklon, bir i dng, nego mi plati svijet.“

— To ti je on isti očistilo! — prekine Mijat.

¹⁾ Zadužio se.

²⁾ Od droba.

— A da ko, do njega? povrne Novak: ko će knezom da rati? Ter se ja nastavi jednoga kalngjera prevlačkoga, da ga pomoli na duhovnu, da mi plati peknu, ili da mi se za nju opravi kletvom. Knez se njim izrugao i izasmije, kao ko je obješan. Teža mi je njegova sila nego svoja nevolja! Teže mi je, što se samnom bruka, nego što mi izjede božitnji ručak! Dok ja učinim njemu pozov, da se se sudimo danas u Kotoru, dopade me zvače od gospodara da mu nosim poklon, ili da s njegova idem preko granice, a u postoj kući, jer su tobož mesojegje, nema mraa ni mišu. Nego znaš što čemo? Ti mi zajmi ta tvoj kolač, da ga ponesem pronjaru u poklon, a ja ću mu tvoj razlog preporučiti bolje nego da je moj. On sjedi u sudu i može čoeča s vješala dići. Da znaš ti, koliko je on krivijeh ispravio, a pravijeh iskrivio?!

— I siromaške muke proždere! — pridade Mijat. —

— E ja! — potvrdi Novak, ali da je prosto, kad ti je od uzdanice. —

U to prispiju na pazar i pogode meso u tri perpere, da ih Novak plati Mijatu od prvijeh trojila što usiri. (Sljedi.)

³⁾ Pečenica.

uspjeh. Serano je bio dakle s početka s uro-
tom u sporazumljenju. Svakako se ima kralj
Alfonzo mnogo zahvaliti staromu prijatelju
svoje matere. — Možda je Serrano sam ot-
krio posljednju republikansku urotu.

O Cabreri pišu „Diar. d. Reus“, da neće
primiti podjeljeni mu naslov generala dok ne
svrši karlički rat. Cabrera hoće da general
bude u miru. Njemu je žao, što nema još kraja
ratu radi tvrdokornosti njegovih prijašnjih
pristaša. Cabrera neće se povratiti ni u En-
glezku ni u Španjolsku, dok nebude mogao
reći, da je mir uzpostavljen. — Cabrera mo-
že još dosta dugo čekati; nu ovaj mu posao
nije u Biaricu ni težak. Tu može barem mir-
no razmišljati o budućoj svojoj osnovi.

Domace

Programma dei premi

per la prima esposizione agricola-industriale dalmata
che avrà luogo in Scardona nei giorni 8 e 9 settem-
bre 1875, a tenore dell' anteriore programma 10. no-
vembre 1874.

Gruppo	Oggetto di premiazione	Premi in denaro fior.	Medaglie sole in arg. bronz.
A	Pella miglior collezione di prodotti agr. veget. I Premio	50	
Prodotti agrari vegetali	II „	30	
	III „	20	3 3
	Per la miglior collezione di piante di commercio.	20	
B	Per la miglior collezione di farine e paste	—	1 1
dell' industria agraria	Per la miglior collezione di prodotti tessili	20	1 1
	Per la miglior collezione di vini	100	
	Per il miglior vino da pasto I Premio	30	
	II „	20	
	„ da lusso	20	
	Per il miglior aceto	—	1 1
	„ olio raffinato	—	
	I Premio	50	
	II „	20	
	Per spiriti, liquori ed essenze aromatiche	—	3 3
C	Per la miglior collezione di bozzoli di seta	30	
Prodotti animali	Per la miglior collezione di bozzoli di seta greggia	30	
	Per miele e cera	20	1 2
	Per la miglior collezione di formaggio	20	1 2
	Per lane	—	1 2
	Per carni conservate	10	
D	Per la miglior collezione di piante alimentari	50	
Prodotti dell'orti- frutti-e vini	Per la miglior collezione di piante di frutta	30	
coltura	Per la miglior collezione di singoli generi di frutta e precisamente di sole pera	10	
	„ pesche	10	6 4
	„ mele	10	
	Per la miglior collezione di uva da vino	50	
	Per la miglior collezione di uva da tavola	20	
	Per la miglior collezione di frutta seche	20	
E	Per la miglior collezione di attrezzi e macchine agrarie	—	1 1
Attrezzi, macchine agrarie	Per i migliori attrezzi di fabbriche nazionali	30	
F	Per la miglior collezione di prodotti forestali I Premio	30	
Prodotti forestali	II „	20	2 1
	III „	10	
G	Per collezioni di prodotti montanistici	—	1 1
Prodotti montani- stici			
H	Per spugne e coralli	—	1 1
Prodotti di mare	Per pesci conservati	—	1 4

Gruppo	Oggetto di premiazione	Premi in denaro fior.	Medaglie sole in arg. bronz.
I	Cavalli		
Animalia	per stalloni privati	50	
	per cavalle con o senza pu- ledro I Premio	30	4
	II „	20	
	Per puledri I Premio	20	
	II „	10	
	III „	10	2
	Bovini		
	per tori I Premio	50	
	II „	30	2 2
	III „	20	
	per vacche I Premio	30	2 1
	II „	20	
	per giovenche I Premio	20	1 2
	per vitelli I Premio	20	1 1
	II „	10	
	III „	10	
	Per bovi da lavoro I Premio	50	2 3
	„ „ ingrasso	30	
	Pecorini		
	Per la miglior mostra di ani- mali in genere I Premio	50	2 1
	II „	30	
	per montoni di razza I „	30	1 2
	II „	10	
	III „	10	
	Swini		
	per la miglior mostra e bella copia I Premio	20	1
	II „	10	
	Mule ed asini		
	per asini riproduttori	20	
	per muli	10	
	Pollame		
	Per la miglior collezione o per singoli capi I Premio	10	1 1
	II „	2	
	III „	2	
	Totale	414	50 50

Sua Maestà il e. r. Apostolica con veneratis-
sima risoluzione 28 maggio a. c. si è graziosissima-
mente degnata di approvare la riscossione pell' anno
1875 dei seguenti addizionali alle imposte, cioè,
del 150 % sul dazio consumo e 57 % alla im-
poste dirette senza l'addizionale di guerra nella fra-
zione comunale di Zaravichia e del 68 % alle im-
poste dirette senza l'addizionale di guerra nella fra-
zione comunale di Vergada, con ciò, però, che l'addi-
zionale sul dazio consumo non si possa posterior-
mente esigere per l'epoca trascorsa prima dell' ema-
nazione di questa sovrana risoluzione.

Sua Maestà l'Imperatore si è graziosissimamente
degnata di elargire in Dalmazia un ulteriore importo
di fior. 1075, dei quali:
agli abitanti di Dubravica (Ragusa), e pel
ristauro di quella chiesa fior. 350
pel ristauro della chiesa di Slivno (Imoschi) „ 100
per la chiesa di Proložac Prostanje
(Imoschi) „ 100

Ai 14 corr. verso sera arrivarono a Ragusa,
gettando l'ancora nel canale di Lacroma, i basti-
menti da guerra inglesi *Devastion, Hercules e Helicon*,
sotto il comando del viceammiraglio Dgommond, pro-
venienti da Cattaro.

Sul fatto avvenuto giorni sono a SS. Filippo e
Giacomo fra alcuni quei di villici e marinai di un tra-
baccolo italiano, l' *Avvisatore* ha i seguenti raggu-
gli. Dovendo il padrone del trabaccolo pugliese „Ma-
ria Vergine“ far provvista d'acqua per dei cavalli
che stava per imbarcare, il capo locale gli dichiarò
che non avrebbe potuto attingere i 48 emeri che gli
erano necessari dal pozzo del luogo, perchè altri-
menti gli abitanti sarebbero rimasti senz'acqua, e
lo rimise ad approvvigionarsi alla sorgente Božana
distante circa un miglio. In onta però a questo av-
vertimento, il padrone del trabaccolo mandò al pozzo
del luogo tre dei suoi marinai, i quali ne avevano già
anche asportato circa 6 emeri di acqua, quando fu-
rono sorpresi da alcuni operai che lavoravano poco
più innanzi. Questi cominciarono dapprima ad in-
veire con parole contro i tre marinai e poscia con

sassi, cagionando ad uno di essi una ferita signifi-
cante e delle leggere agli altri, e ponendoli tutti e
tre in fuga. La gendarmeria erui tosto i colpevoli e
denunziò il fatto all' i. r. procura di Stato.

Un orribile fatto avvenne di questi giorni a Va-
rivode di Scardona: Gjurgja figlia di Todor Dunkić,
dell'età di 10 settimane, ebbe divorate le due mani,
un orecchio ed il naso ad opera d' un majale, e ciò
in seguito a trascuranza della madre. Venne tosto
avviato il procedimento penale in confronto alla col-
pevole.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Српско академичко друштво „ЗОРА“ у Бечу
у намери је издати дело под насловом:

„З О Р А“

Књизевни рад српског Бачког друштва у Бечу.

То дело садржаваће двогодишњи друштвени
рад, у низу разноврстних, корисних, саставака,
који су у појединим друштвеним седницама пред-
мет нашег разговора били.

Да изађемо на јавност поглавито нас је по-
будила она сумња о раду друштвеном, која се у
нашем народу ширити почела. Облик књиге је
мала оемина, fina хартија и лепа штампа. Књига
износи преко десет штампаних табака, а цена јој
је за Аустро-угарску 60 новчића, за Србију 7 гро-
ша царшијских а за Црну Гору 70 новчића, и шам-
паће се кад се довољно уписника јави.

Претплата се шаље у плаћеном писму, из Ау-
стро-угарске и Црне Горе на благајника: Wien, Neu-
bau, Burgasse N.o 24 Hochparterre Thüre N.o 19-20,
а из Србије на књижару г. Велимира Валожића у
Београд. Скупљачима претплате дајемо за десет
скупљених уписника, једанајсту књигу или новац
за њу, које ће нам г. скупљач јавити.

Половину чиста прихода у новцу, определи-
„ли смо на подпомагање сиромашних чланова Зоре,
„а другу половину у књигама на књижнице срп-
„ских основних школа“.

Умољавамо како наше личне пријатеље, тако
и пријатеље друштва да се скупљања претплате
својеки заузму.

Жела нам је да се наш свет овом Зорином
првенцу срдечно одазове, јер ће нам пробудити
младу снагу на бољу и обилатија рад, те неће да-
ти да овај први зрак „Зоре“ наново густо о-
блак покрије.

У Бечу, 1 Јуна 1875.

У име књижевног одбора:
Андрија М. Матин
преседник.
Тодор Стефановић Вуловски
благајник.

Јован Симеоновић Чокић
перођа.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесам

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овием на знање да је II. књига, садр-
жавајућа „јуначке пјесме најстаријех времена“ из
штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок преумерације на
све три књиге овиејех пјесам услијед многоброј-
ног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“,
тако да сваки може себи још до тога рока наба-
вити II. књигу по преумерантску цијену од 2 фор.
а уз то и преумерати се на I. и III. књигу, обје
заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2
фор. авет. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Вука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.o 3 in Wien.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ pò godine . . . „ 5: —
„ mjesec . . . „ 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravnitva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 50.

Zadar 23 Lipnja 1875.

God. III.

U Zadru, 22 lipnja.

Mnogo nam prostora zapremaju članci
koje danas iz „Obzora“ u naš list prenaša-
mo; ali je nužno da ih sva tri u isti mah
našim čitaocima predložimo.

„Obzor“ s njima pobjedonosno opovr-
gava poglavite prigovore što je poznati za-
stupnik Makanec u zagrebačkom Saboru učinio
političkom pravcu, kojim sada ide narodna
hrvacka stranka.

— Vi niste dosljedni u politici, viste se
iznevjerili slavenskoj solidarnosti, vaš je rad
prouzročio mrtvilo, apatiju u narodu: to pred-
bacivaše Makanec narodnim hrvackim prva-
cima, a ta predbacivanja „Obzor“ u niže
priopćenim člancima potpuno opovrgava.

Naši čitaoci znadu kako se to isto pred-
bacivalo onim narodnim ljudima koji su 1873
godine zastupali Dalmaciju na carevinskom
Vijeću, kako su u ono po narodnu stvar kob-
no vreme na žalost bili i kod nas preuzeli
mah Makančevi nazori, i kako smo mi protiv
ovih iste razloge navagjali, koje danas *Ob-
zor* navagja.

Tada je i sam *Obzor* bio protiv nas,
te ma da još tada tvrdijaše da se Hr-
vati nesmjedu držati politike tobožnje sla-
venske solidarnosti, ipak nastojavaše dokazati
da su dalmatinski zastupnici imali voditi tu
politiku i njoj žrtvovati interes i budućnost
svoga naroda. Danas kad je Makanec još bo-
lje navalio na „Obzore“ jednomišljenike,
danas i sam „Obzor“ ispovjeda da Dalma-
cija *nesmje* tjerati politiku slavenske solidar-
nosti i da ko narodno poštenje hoće da izta-
kne protiv onima koji o narodnoj koristi rade,
taj smjera da se jevtino dočepa slave i ba-
kljadā, ali taj na narodne okolnosti i na narodne
interese ne gleda.

Hvala Bogu kod nas ta je vrtoglavica
malo trajala, a danas se oni isti kaje, koji
su prvi u Dalmaciji na Makančev put stupili
i napali na ljude koji ovamo nazore ispovje-
daju što ih onamo „Obzor“ zastupa a naj-
slavniji hrvacki muževi u djelo privagjaju. Kaje
se, jer uvigjaju koliko li nije ta nesretna vr-
toglavica narodnomu napredku smetala i u
duševnom i u stvarnom pogledu.

Mi želimo da Makančevi nazori ne budu
ni za čas, ni usljed časovite vrtoglavice Hr-
vackom zavlada, da se u svomu napredku
ona ne zaustavi, da svoje dosadanje steče-
vine pogibelji ne izloži. Govorimo iz vlastita
iskustva, pa nam Hrvati vjerovati mogu.

L'Esposizione agricola provinciale di Scardona.

Il comizio agrario di Scardona, ch'ebbe
per vari titoli a distinguersi colla sua opero-
sità, voll'essere il primo a tentare da noi
un'esposizione agricola provinciale agli 8 e
9 del venturo settembre. Noi lodiamo l'ardi-
mento ed auguriamo all'impresa buona riu-

scita, la quale dipende, non dal comizio di
Scardona, bensì dagli altri comizi agrari del
regno e dai cultori ed amatori dell'arte nu-
trice del mondo. Gli è per questo che pren-
diamo oggi la penna a manifestare le nostre
vedute sull'esposizione, che siamo sicuri ri-
sveglierà in ogn'interessato la più viva coope-
razione.

Ogni esposizione, e l'agricola special-
mente, ha il doppio carattere di scuola e di
mercato. È noto che la migliore scuola in a-
gricoltura è l'esempio. Insegnate all'agricol-
tore tutto quel che volete, vi ascolterà sì
e no; porrà forse in pratica e malamente un
centesimo del vostro insegnamento, e non ve-
dendo da un giorno all'altro almeno raddop-
piato il prodotto della piccola cura, presasi a
seguire il vostro insegnamento, lo rigetta. Ma
coltivate bene il vostro campo senza dir ad
alcuno una parola, introducendovi pratiche
razionali, che poi vi producano il corrispon-
dente effetto, e gli agricoltori, che hanno vi-
sto il fatto, vi verranno soli ad istruirsi delle
pratiche, o cercheranno di rubarvele cogli occhi.

Che cos' altro è l'esposizione agricola,
che la raccolta in un gruppo dei buoni esem-
pi dispersi in tutto il paese? — Sia pure un
semplice curioso, od un negligente agricoltore,
che vede la bella raccolta dei prodotti, ei va
certamente a ricercare della maniera di otte-
nerli. E poi non di una specie sola di pro-
dotti, ma di tutti in una volta, all'esposizione
trova l'agricoltore il suo maestro, apprende
qualche lezione, che si reca seco, per stu-
diarsi da sè a porla in esecuzione.

Ma all'esposizione non è il solo piacere
di vedere ed apprendere ad ottenere dei bei
prodotti, che eserciti i suoi benefici effetti sul
progresso dell'agricoltura. All'esposizione av-
vengono transazioni, vendite e compere dalle
quali spunta il desiderio del maggiore gua-
dagno. È questo che si associa come fattore
dei vantaggi dell'esposizione, e realmente l'e-
sposizione diventa un mercato fra paesi i più
lontani. A chi occorre questo, a chi quello
degli oggetti esposti, ed è certo che là trova
i migliori campioni, e li paga quindi anche
di preferenza.

Da quì risulta chiaro che l'esposizione
è uno dei modi migliori per apprendere le
migliori pratiche e i loro effetti; è uno dei
mezzi più facili per far conoscere in paesi più
lontani i propri prodotti e venderli con fa-
cilità. Questo doppio interesse, morale e ma-
teriale, che presentano le esposizioni, deve
servir di sprone a tutti i benvolenti a con-
correvvi meglio che per loro si possa. Se poi
la concorrenza riesce difficile ai privati, siano
essi colti proprietari, per le spese indispensa-
bili, siano essi semplici agricoltori, per l'igno-
ranza dei buoni effetti della concorrenza; i
comizi agrari tutti devono accingersi a supe-
rare simili difficoltà. A nostro credere, la ri-
uscita dell'esposizione agricola di Scardona,
sarà la pietra del tocco del buon volere e
dell'operosità, più che dei privati, dei comizi
agrari del regno.

Suvvia! — Comizi e privati, in buon ac-
cordo e con nobile gara facciano onore a sè,
onorando la prima nostra esposizione provin-
ciale. È questo un appello, a cui ogni dal-
mata non può non rispondere: si tratta del-
l'onore del suo paese!

Evo gorispomenute *Obzoreve* članke:

Dosljednost u politici.

U povjesti se ništa neponavlja. Države, kakva
je bila Davidova Judea, ili Darijeva Perzija, ili Pe-
riklesova Atina, ili Scipionov Rim, nećemo naći ni u
srednjem ni u novom vijeku. Neki su košali prispod-
bljavati Aleksandra s Cezarom, Hanibala i Cromwella
s Napoleonom, Filipa s Nikolom, pa sav ovaj njihov
pokus raspleo se je u nabiranje razlika među nji-
mi. Ljudi, narodi i države povagjaju se vazda za jedna-
kimi pobudami i ida vazda za jednakimi ciljevi, no
prama posebnomu svomu karakteru i vremenu, u ko-
jem žive, izbiraju svako posebna sredstva i načine.

Ko sve ovo dobro prosudi i pronikne u dub-
linu ove istine, neće, svjetujući svomu narodu poli-
tički smjer, svjetovati ga zato, jer je tako u onom
vijeku radio ovaj ili onaj narod, ili da obire sredstva,
kakva su u drugom vremenu i u drugom narodu oda-
birali poznati ljudi, posve drugčiji nego smo mi.

Posljednjih dana u našem saboru samo su se
sipala imena Mazzini, Garibaldi, Gambetta itd., pri-
dodajući opomenu, budimo ljudine, kakvi su oni bili,
odvažni, postojani, do zadnjega trenutka dosljedni.
Ko manje misli, divi se na ovakve apostrofe i plamti
u kratkom plamenu, ni nemisleć, da sbilja bude Maz-
zini, Garibaldi i Gambetta. Pa kad bi i hotio da bu-
de, nebi ipak mogao biti. Mazzini nije jednak Gari-
baldin, još manje Gambetta obojici, a najmanje mogu
biti Hrvati ravni sve trojici.

Talijanski narod, brojeć do 25 milijuna duša,
imajući od najdavnije dobe bogatu književnost i u-
mjetaost, živeć visoko razvijenom kulturom, plivajuć
u bogastvu, pretvorivši Italiju u perivoj, sjećajuć se
na velike uspomene Rima, iz temelja uzburkan na-
poleonskim gospodstvom po Italiji i Europi, zamislio
je izvojevati svoje jedinstvo proti četi malenih, tu-
đih dinastija i jednoj izvanskoj državi. U nijednom kutu
Italije nije bilo ustava, nije bilo sabora, nije bilo
slobodne štampe. Rodoljubi hoteći vijećati o domo-
vini i njezinu dobru, moradoše se skrivati u šume i
duplja, moradoše hjezati u Švajcu i Englezku.

Jedni su mislili postići jeinstvo pomoću Au-
strije, drugi pomoću pape, Mazzini i Garibaldi po-
moću republike. No svi su znali, da im drugoga puta
nema osim prevrata.

Za ideom republikauskom, kano najzamamnijom
zapliva sva mladež Italije. Cavour, Lamarmora, La-
farina, Ratazzi, Minghetti, Visconti-Venosta, još mladi
ljudi, obožavali su Mazzinija i republiku. Dugi vijek
njihova života protekao je u snovanju urote i pre-
vrata. Prekrat je sbilja nadošao i pokopao Italiju u
groh naljućega absolutizma.

Samo se je od općega potopa spasio nstav ma-
lene Sardinije. Nekadnji Mazzinievac i Garibaldo-
vac, nu iskusi i praktični um, Cavour, mjesto da s
Garibaldim i Mazzinim pobjegne u Englezku i A-
meriku, noseći u svojim njedrih republikansku zasta-
vu, pod prokletstvom nekadanjih svojih drugova, pri-
vije se sardinskoj monarkiji, uzagje na čelo ustav-
noga ministarstva, uzme razvijati moralne i materi-
jalne sile one malene kraljevine i razapinjati mrežu
po Europi, kojim bi izvojevao jedinstvo Italije.

Uz njega pristano, Ratazzi, Lamarmora, Mena-
brea, Lafarina, Visconti-Venosta, Minghetti, te s Na-
oleonom, koga su republikanci više nego ikoga mr-
zili i proklinjali, potajno skuhaju talijanski rat, komu
je bila zadaća, da se Italija oslobodi do jadranskoga
mora i postane jedna.

Solferinska bitka i villafranački mir ostave Mle-
tačku pod Austrijom, Napulj burbonecm, Rim papin-
skoj vlasti, male kneževine narodu. Republikanci dignu
graju na proketo izdajstvo, na sramotni krompromis.
Cavour se nepoplaši ove graje. Za dvije godine do-

gje Napulj u jedinstvo Italije, a savojska dinastija u Firencu. Sad je bila graja na izdajstvo radi Rima. Garibaldi htjede dignuti prevrat proti Rimu. Ratazzi pošalje proti njemu talijanske čete. Garibaldi dokopa se rana od talijanskoga zrna i sužanjstva talijanskoga. No za kratko vrijeme Rim postane stolicom Italije. Pa i danas viču nekoji republikanci na vladu Italije, da izdaje narod i sramoti Italiju, jer neće, da papu zatvori u samostan i papiustvo dokine.

Moral je odavle jasan. Hrvacka nije Italija. U Hrvackoj ima sanjara i vikača, al nema nijednoga Mazzinija ni Garibaldia. Nigdje nije vidjeti hrvackih emigranta, tamnice nisu prepunjene hrvackimi političkim mučenicima.

To je jedno. A drugo: dosljedni Mazzini nije oslobodio i stvorio Italije, kamo li republiku. Oslobodili su ju i stvorili, koji su, poslije mnogo iskustva, iznevjerili svoj program *držeti Italiju više vrijednom nego svoj mladenački program*. Cavour nije u sardinjskom parlamentu deklamirao o čisti i poštenju naroda, nije spominjao prokletstva proti Austriji, papi i Napulju, nije podvikivao narodu, da se popne na Apenine i zaplovi u prekrasni zrak plavetnoga neba talijanskoga. Evo ti Sardiniojo, reforme, evo ti zakoni, štiti i radi, organiziraj svoje sile, izliječi rane, koje ti je prevratni rat zadao, a u noćnoj tajnosti kucao na vratima sada Pariza, sada Berlina, sada Petrograda. *Republikanci zvali su ga sramotnim izdajicom, pa nije Mazzini, poštenu i sanjarski brbljavac, osloboditelj i stvoritelj Italije, nego je to izdajica i nedosljedni državnik Cavour.*

Ko je u Hrvackoj Cavour? Nema ga po sredstvih i geniju; no po dobroj volji, patriotizmu, po brigi za domovinu, po biranju praktičnih puteva ima ih mnogo. Njim će poći za rukom cjelokupnost Hrvacke, ako hrvackomu narodu bude draža riječ razbora, nego deklamacija pošteno mišljenih, ali ni malo nesmišljenih fraza.

Solidarnost slavenskih plemena.

Ako se pozivom na Mazzinija i Garibaldia nemogu ništa dokazati proti narodnoj stranki, po gotovo je netemeljito i nepolitичno koriti ju, što neradi solidarno i u koaliciji sa slavenskim plemenima.

Gdje su ta slavenska plemena u monarkiji? Za Rusiju nije vrijedno pitati; jer koja nam korist s njom biti solidarno, kad ona neće da ide solidarno s nami? Slavenska plemena stanuju Poljaci i Rusini u Galiciji, Česi u Českoj i Moravskoj, Hrvati u Dalmaciji i Istri, Slovenci na Istri, u Krajskoj i Štajerskoj, Slovaci, Hrvati i Srbi u Ugarskoj.

Posilje uvedena dualizma Poljaci i Rusini iz Galicije, Hrvati iz Dalmacije, Česi iz Moravske, Slovenci iz Istre, Kranjske i Štajerske priznavajuć dualizam, nepitajući za narodnu stranku u Hrvackoj, slali su svoje zastupnike u carev. vijeće. Slovaci pako, Hrvati i Srbi ugarski birali su svoje ili ragje magjarske zastupnike na ugarski sabor. Gdje je tu moglo biti govora o koaliciji i solidarnosti slavenskih plemena?

Ostali su sami Česi u Českoj i narodna stranka u Hrvackoj. Solidarnost među njimi trajala je dotle, dok nepoznaše Česku, da sklupa nagodbu s Cislajtanjem. Česka trebajuć u to ime Ugarsku, svjetovala je Hrvackoj, neka se pogodi s Ugarskom. Pače prije

i poslije te znamenite dobe javljali su se glasovi u českom novinstvu, da Česka neudara na dualizam, u koliko on priznaje teritorijalna i državna prava Ugarske, samo da uz Ugarsku, u kojoj magjarski narod vodi hegemoniju nad Hrvackom, nad Slovaci, Hrvati i Srbi, dogje do svojega državnoga prava Česka.

Uza sve to, kamo li sreće, da je Česka zadovoljila Hohenwarthovu nagodbu. Mjesto nagodbe i svoga dvorskoga kancelara zadobila je Česka najružniji razdor u narodnoj stranki. Pa sada pozivaju hrvacku narodnu stranku, da bude solidarna ne s simpatijah i željah, nego u politici sa slavenskim narodima, da iz- ~~teži Hrvacku svakom vjetru i buri radi solidarnosti,~~ koje politično Galicija neće, Dalmacija nesmije, Česka, Slovaci, Slovenci i Srbi nemogu ostvariti.

Ko hoće političku solidarnost među slavenskim plemenima, nije mu dosta, da po maglovitu zraku plovi, kako je to bilo zadnjih četrdeset godina, u kojih se je rodilo mnogo krasnih i za narodnost korisnih pjesama, al nijednoga valjanoga političkoga programa. On mora jasno znati, što hoće i sredstva, kojima svoju volju u čin pretvara.

Gdje je cilj, gdje li meta, koja će biti posljedica agitaciji, da Hrvacka svoj sadanji položaj žrtvuje, da se upusti u sumnjivu i vrlo opasnu borbu, za volju slavenske solidarnosti, za koju slavenska plemena nekoja neće da znadu, druga joj se nemogu odazvati, treća ju žele od Hrvacke, da u nevolji imadu druga?

Pustimo se u tu borbu i uzmimo, da će kruna i Ugarska na nju ravnodušno gledati, da će nas godinu dana ostaviti samim sebi, ko je siguran, kakva će težnja i struja nadvladati, da li struja solidarnosti slavenske i centralnoga parlamenta, ili protivna težnja velikoga hrvastva, ili struja potpuna stopljenja u ugarsku državu?

Koji bi se borili za solidarnost slavensku i centralni parlament, stekli bi nekoliko pohvalnih članaka u pražkoj „Politici“, nekoliko pogrdnih u bečkoj i peštanskoj štampi. Koji bi se borili za veliko hrvastvo, dotjerali bi do prolijevanja krvi u zemlji, do gragjanskoga rata, koji bi Hrvasku izbrisao iz broja političkih naroda i zemalja. Puk svega toga nebi razumio, gledao bi začugljeno na podivljalu gospodu; o zakonskom radu, o pravu i sudstvu, o trgovini i obrtu, o poboljšanju moralnoga i materijalnoga stanja nebi niko ni sanjati mogao.

To bi bila neukloniva posljedica agitacije, ako bi se uzela voditi osbiljno, a ne za puku šalu, za slušanje nekoliko govora, i ako bi je kruna i Ugarska dopustile.

Mi držimo, da taj put vodi u nesreću zemlje. Mi držimo, da se u ovom položaju daće stvoriti narod i pripravit njegova bolja budućnost. Mi želimo, da Galicija, Česka i Moravska i Slovenija izvojuju sebi položaj, koji ima Hrvacka. Mi želimo, da Slovaci i Srbi toliko zastupnika pošalju na ugarski sabor, koliko odgovara broju onoga pučanstva. Nisu li oni vrstni toga izvesti, naša borba mogla bi škoditi Hrvackoj, njim neće pomoći. Kad oni svi izvojuju, što ima Hrvacka, onda je vrijeme pitati ih, hoće li kakvu političku solidarnost s nami. Dotle da se radi njih bacimo u vatru, imali bi solidarnost jada i nevolje, političke solidarnosti i koristi imali nebi.

Apatija, mrtvilo u narodu.

Narodnoj stranki neprigovara se samo, da ne zna biti dosljedna kano Mazzini i Garibaldi; da ne ide za solidarnom politikom među slavenskim plemenima, te je njihove simpatije Hrvackoj otugjila. Na nju se bacaju još veći grijesi, tako malo opravdani, kano i oni prvi. Njoj se veli, da je, prihvativ nagodbu, narod u apatiju, u mrtvilo zatjerala i uspa-vala. Gledajte samo na Česku, veli nam se, ona dosljedno ~~uztrajava u opoziciji,~~ pa kako je budan onaj narod, kakva društva za moralni i materijalni razvitak sklupa. Tako bi u Hrvackoj bilo, da je narodna stranka uztrajala u opoziciji, i narod bez prestanka uzdržala u vrućici agitacije.

Ovim prigovorom moramo se uprav diviti, koliko dokazuju malo poznavanja stvari, koliko se pače bez i kakva razmišljanja onako u vjetar bacaju. U svojoj osnovnoj misli znače toliko kano da bi se reklo: pravo veleć, čovjek je samo u groznici zdrav i samo u groznici može jačiti svoju snagu. Nebi li se sladko nasmijsali čovjeku, koji bi tako govorio? Ipak nije manje smiješno govoriti, da budete uzdržali groznicu u narodu, podigli bi snagu njegovu. Po tomu narodi nebi ni kada smijeli iz grozničave agitacije dospjeti.

Al ko je samo malo mislio o povjesti ljudstva, znati će, da agitacija ima samo pripravljati zemljište, koje se poslije obrađuje i oplodjuje pod zaštitom mirna vremena. Pa ako i ima veličanstvenih pojava u doba agitacije i prevrata, stečevine kulture, moralnoga i materijalnoga napredka postale su u vrijeme najdublje mira, kada ništa nemogaše smetati poslujućemu umu i trudu ljudskom. Naravno, Mirabeau je puno zanimiviji od Liebiga, žirondci puno tragičniji od putujućih oko svijeta mornara, Danton i Robespierre puno demoničniji od Newtona i Araga. Površan i žestok čovjek poludit će za Mirabeauom, žirondci, Dantonom i Robespierrom; no kamo bi dospjelo ljudstvo, da se sami ovakvi muževi izmjenjuju na pozorištu svijeta?

Posebice da se vratimo na Česku, koja nam seazorom pokazuje, što biva tamo? Narod po svih uvjetih svoga razvitka ravan svomu protivniku, bori se ustrajno za sveto svoje pravo, bori se za onakav od prilike položaj u habsburškoj dinastiji, koji je Hrvacka izvojevala. Tomu narodu, pripravila je davna valjana uprava, škola i doticaj sa srednjom Europom visok stepen moralnoga i materijalnoga razvitka. On ima najviše plemstvo bogato, ugledno i prosvijetljeno; ima veliku četu inteligencije, koja netreba vlade; ima avataće gradove i gragjanstvo; ima seljačstvo imućno, knjižiti i pismu viješto. Ima zakone, koje mu morade radi sebi dati njegov protivnik o slobodi štampe, o slobodi, da se smije skupljati i udružiti. Imajući sve to ima nbojito, neobičnom lakoćom i brzinom kretano oružje, da borbu vodi do skrajnosti.

Pak ju vodi taj, toli visoko stojeći nad hrvackim, česki narod u to ime, da bar izvojuje za Česku položaj Hrvacke. Pak upitajmo muževe, koji stoje na čelu českoga pokreta, žele li produženje ljute agitacije; je li ona narodu korisna; nebi li ju narod rado čim prije na klin objesio; ne bi li bogu zahvalio, da je se oslobodi dobitkom hrvacke autonomije?

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiaša).

(Nastavak).

III.

Kotorski sud sredovječni

Po što meso promijeni torbu, uljegu putnici u Druškov dućan, da popiju, kao što su navikli, po kupien rakije. Nagju Druška gdje se riječa s onijem kalugjerom, o kojemu su se putom razgovarali. Pri-
stupu pokorno i poljube redovniku ruku. Zavadio se Druško kalugjerima oko materine zadužbine. Ova starica ostavila manastiru Prevlaci, pri smrtnom času, sto dukata od svoga materinstva: „da pogju u dva „zvona, veličine onijeh što slave nad svetijem Tripunom u Kotoru; a to ostavljam pred dušom mrtvijenih „a za zdravlje živijenih, da mi sveti Arandio Mihail „priteče duši u pomoć kad se htjela dijeliti s ovijem

„svijetom — da je primi i prenese gdje se prave-
„dnici radnju — a gljavo neka utone u vječnu muku,
„gdje kokota ne poje, gdje zvona ne zvonu, gdje ih
„je od isbona trusa i trepeta. Ako li mi počem sin
„Druško (ne bilo mu sugjen) ne ispuni ovaj moj
„zavjet, ne bio oprost ni blagosloven pred Bogom
„ni pred ljudima.“

No Druško pokleknuo imućem, a ostao suhotan od novaca, trošeći u dobru čoestvu i zajmljući gospodi kotorskoj tek da s njim družu, nije imao da kupi crkvi zvona, no je prebacivao dugom od dan na dan, kriveći čas Petra čas Pavla: zanatliju u Mlecima, što zvona sporo slijevā; mrnara, koji ih je pod zimu ukrea; napokon jug, što brani brodu da u krmu jedri. — To su kuke za muke! reče kalugjer Drušku. — Evo treća godina da motaš brastvo začepicama; nije kud kamo no zvona na sri-jedi, il ćemo te sudom goniti. —

Izagju iz dućana kalugjer i Mijat, a Novak o-
stane s Druškom, pak počne da mu svoje bole žtkri-
jeva. — Daj ti meni to meso, reče mu Druško, po-

što ždjipi torbu, ja ću ga s prijateljima izjesti, pak ćemo lako doći knezu glave. —

Novak daruje Drušku kupovno meso, a Druško ga ponese doma da se njim počasti. Po što naredi domaćici kako da ga zgotovi u lopiži i na ražnju, trkne praznoruk do susjeda Vračena, koji je bio Novaku pronjar. Nagje ga u postelji gdje ječi, jer ga je bio vućac spopao u sve žglobove. — Koja te je nesreća pogodila? upita ga Druško.

— Zlā, Druško, da gora bit ne može, odgovori Vračen. Odmetuili mi se kmeti, ne davaju uvjeta ni carine, to li će poklona i peškeša. A ja ostario godinama a osiromašio na djeci i na gospostvu, oboljeh i evo se s dušom dijelim. Pri tisću rala oraće zemlje po Dolima i Mrčevu polju, jedem arbanaško brašno; pri deset hiljadā motika vinograda, pijem dalmatinsko vino; a pri dvanaest dubravā maslinā, davim se neosmoćanijem branjem, a o svecu sladim dubrovačkim uljem. Od mletačke vlade, mjesti pomoći i zaštite, dočekah odmoć i odliku; ohvećala i preživjela, i svoje se sjene boji. Ivanbegu pruža povla-

Zapitani oni će nam gorkim sreem nabrajati teške gubitke, žalostne žrtve, uzaludne napore, potopljene nade, što no ih je porodila nužna, neželjena, no primorana opozicija i agitacija. Da, ustrojili smo mnogo tih podhvat, reći će nam, jedno vrijeme bijaše dobro; no mnogo se toga svrnulo u prah, drugo jedva životari. Sve bi pako istom onda oživilo, procvatilo, razvilo se u prekrasno stablo široko razgranato, da imamo vladu česku i sabor česki, kako ih ima Hrvacka. Za jednu godinu skočili bi u svemu skok, koji danas jedva u deset godina propuzamo.

Izvrnimo sada sliku, da gledamo hrvacki narod. Za njega do sada uprava i zakonarstvo nisu ništa učinili. On je u najbližem doticaju s jedne strane s Ugarskom, s druge Turskom, — doticaj to u gđjekom obziru povoljan, za kulturu je upravo ubitačan. On je još do iznad pasa zatrpan kršom feudalnim. Visoko plemstvo što tugjinsko, što siromašno, koje pako ima imetka i smisla za Hrvacku, ili će proći u protivni tabor, ili će sjediti skromno u svojih ladanjskih dvorovih, ako agitacija uzvrije u zemlji; gragjanstva imamo malo, pa i ovo velikim dijelom samo mirni razvoj naroda može u hrvacko pretočiti i preliti. A seljak? Oh seljaku treba istom dati sve i nesetno uvjete, bez kojih državljanina nema. Ove pako uvjete može vlast i zakonarstvo dati, ne agitacija.

Kada je sve ovako, kada se za svaku borbu priugotavljeni, za svaku navalu i obranu sposobni narod česki ovo tolike godine uzalud bori, pak je dospio do toga, da se danas u dva tabora krvavi moralno, kako su se nekoč megju sobom krvavili sabljom Žižkini nasljednici, dok nisu uprav slavenkom dosljednosti i uztrajnosti pokopali Česku, neće li samo bezumje svijetovati hrvackom narodu, kojemu još treba cijelo oružje skovati, neka se pomamljuje u vjekovitoj gorućici i agitaciji, neka smrtnoj opasnosti izloži svoju vlast i svoje zakonarstvo, koje ga istom u junaka, boju dorasla, pretvoriti može?

No razborit patriot, koji nesvjetuje narodu, da srnja u nepotrebnu, sadanjemu vremenu neshodnu, u svojih posljedicah izvjestno škodljivu, vjerojatno ubitačnu agitaciju, nesvjetuje tim, da narod padne u mrtvilo i u apatiju i glede onih stečevina, koje bi morao grozničavim i neumornim trudom promicati. Mrtvilo je zavladao u zemlji, veli nam se. Ima u tom puno žalostne istine. No istiniti patriot buditi će iz toga mrtvila na sva zopna, al ne političkom agitacijom, koja je svaku čut, svaki smisao za druga čovječja dobra usparala, nego pozivajući ga na manje bučni, no tim korisniji rad oko županije, oko općine, oko sustava u kotaru, u mjestnom sudištu, itd. itd. Što će vjekoviti politička agitacija narodu, kojega seljaci još nerado šalju djecu u školu; koga škole možda još nisu ni vrijedne, da se djeca u njih šalju; koji se boji, da neće naći sposobnih ljudi, koji bi razumno i bez plaće sudili u mjestnih sudovih; koji još nema najpotrebitijih zakona; koji mora zabrinuto i sa strahom pitati, kakvi li će nam biti novi od uprave i suda činovnici, a koji ipak nema u pripravi drugih i boljih; koji još ore i sije i žanje i kosi, kako su mu praotci pred tisuću godina radili; kojemu žene dave, neće da ragnaju djecu; kojemu močvare zatvaraju putere i provoze i ragnaju smrtonosne miazme?

stice i poslastice, a nas stare prijatelje odbija i zaboravlja. Moji su djedovi zadobili krvlju pronje i vlasteostvo, sudili kmetičima kao pravi gospodari, zlice stezali i nakaživali, a dobre tješili i pitomili. A danas? —

— Svaki dan će gore! odvratí Druško, preoteli kalugjeri mah! Do sad su u potaji uekali i nagovarali kmetiče da vas ne priznaju za gospodare, a sad očigledice i otvorito sude i jedu vaše plodove i poklone, a na sva usta viču: zemlja božja, a muka težačka! Izjedoše Novaku, tvome kmetiču prijevarke i kradom prasicu, u dogovor sa knezom, da ti nema od kud donijeti poklona ni peškeša. Spališe babu Cvijetu u manastirskoj peći, po što je pronesu vješticom, da ih ne preži i ne nadvara što zvore i sanju kad u selo dogđu. Obnoć udjelju dlijetom na jednu ploču starinska slova, kako ste vi vlastela podjarmila pük i silom mu se nametnula gospodarom, pak ploču zakopaju dva šežuja po zemlju, a prospu glas da je dolazio sveti Srgj igumnu na san, i rekao mu da kopa iza svete trpeze. Tu otkriju i otkopaju

Evo široka polja žarkomu rodoljubju. Podignimo, razljuljajmo agitaciju, da skršimo seljačku indolenciju prama najbližim i svakdanjim potrebam njegova života. Naučimo ga čitati i pisati, usadimo u njega moralnu čut prama bogu i čovjeku; učimo ga mlijeko i sir proizvodjati; učimo ga vrt nasaditi; učimo ga, da bude trijezan i onda, kad mu nije nužno žednu biti; učimo ga poznavati, što je općina i autonomija njezina, što je županija, što je župlja; što je sud, da ga nemiti; što je odvjetnik, da se nedaje u ruke nadripišarom.

Razljuljajmo ovakvu agitaciju, blagosivat će nas bog i narod. Pak samo deset godina ovakve neumorne nauke i opomene, postati će narod sokol, s kojim možeš poći u svaki gospodski lov.

Naravno ovakvom se agitacijom nezanje budna slava, nedobivaju se bakljade; a stoji puno više truda. No stižu se njom neumrle zasluge i ona ponosna svijest, da smo narodu sbilja pripravili stalnu podlogu njegova obstanka i budućnosti.

Politički pregled.

Položaj u Grčkoj jošte je neizvjestan. Što su nekoji brodovi inih vlastih unišili u Pirej, to situacije ništa nemijenja. Ovo se dogagja pravilno skoro svake godine, a svrha sastanku nije druga, nego da izvrše propisane si vježbe. Da grčki kralj kani odreći se prestolja, tomu nema do sada nikakova povoda; jer program sadanjega ministarstva nije ni najmanje naperen proti dinastiji. Ovo dokazuje takogjer dosta jasno i zdravica, što ju je napio Trikupis prigodom svetkovine imendana kraljevića Konstantina, kojoj su prisustvovali zastupnici drugih vlastih, častnici prisutnih inostranih brodova i t. d. Trikupis nazdravi kraljevića, kraljevsku obitelj i blagostanje Grčke.

Povodom Bismarkova dopusta piše „Frankf. Ztg.“, da je prispjelo vrijeme, gdje se misli neće više uzalud uznemirivati. Pisalo se s neke strane, koliko mu drago, neda se tajiti da bi mjeseca travnja bio mogao buknuti rat. Težnja njemačke politike, da se protivnik i svaki sukob s njim izolira, naišla je na odlučan otpor. Neka se vidaju rane, što ih je zadao zemlji posljednji „mirni rat“. Zavisiti će od okolnostih, da li će biti moguće povratiti uzdrmano povjerenje. Inače, obistinit će se riječi, što ih je izustio sam knez Bismark dne 29. siječnja g. 1869. u zastupničkoj kući, rekavši: Mir, koji je izvršen bojazni, da bi se mogao svaki dan, svaki tjedan poremetiti, nema vrijednost mira; često rat sam nije toliko škodljiv općemu blagostanju, kao takav nesiguran mir.“

O posljednjoj uroti u Španjolskoj pišu iz Madrida: Ruiz Zorila smatra se od ministarske strane glavom federalistične urote, kojoj su bili učestnici i nekoji radikalni generali. Ova urota nema ni iz daleka onoga znamenovanja, koje joj se pripisuje. Pripovjedaju, da je došao vladi u ruke Zorilin list, koji je dao povoda, da se generalu del Amo pošalje

neki agent, koji je znao svašta kazati, kako se misli o sadanjoj situaciji. Osim toga dokazivalo se je i u nekom drugom listu, da sadanja vladavina nema trajna obstanka. O kakovoj praktičnoj osnovi nema nigdje ni govora. Ali sve to nije vladu smetalo, da progoni nekoje generale, megju njimi Sociasa i Ripola.

O odnošaju megju Englezkom i Rusijom donosi „Golos“ zanimiv članak, koji će sigurno dati povoda raznim kombinacijam. Kazali smo drugom prilikom, piše „Gol.“, da savez triuh careva zajamčuje evropski mir. Ovo jamstvo valja samo proti onim vlastim, koje nisu u tom savezu. Ali da li štiti ovaj savez evropski mir proti ratobornim težnjam, koje bi se pojavile unutar saveza? Rusija nema nikakova razloga želiti si rat, a ne manje i Austro-Ugarska. Ali se takove težnje goje u nekih njemačkih krugovih. Da li će njemačka vlada i u buduću biti kadra da odoli takovim težnjam? da li će rusko-njemačko-austrijski savez obastati kušnju, na koju bi ga mogle navesti okolnosti?

Javno mnjenje u Evropi simpatično je pozdravilo nastojanje Rusije i Englezke oko uzdržanja mira. U interesu Rusije i Englezke nije ni najmanje, da neprestano postoji ono nesigurno stanje, ona bojazan rata, a ujedno nada, da će se se mir ipak uzdržati. Nijedna ova država nemisli ni iz daleka na to, da izazove u Evropi rat ili da podupire takove težnje. S toga je prije svega Rusija i Englezka po naravnom i političnom svojem položaju pozvana, da štiti interese evropskoga mira. Ruski je narod s oduševljenjem pozdravio stanovište, što ga je u posljednje doba zauzela ruska diplomacija. Kao miroljubiv narod može samo s jednako miroljubivim narodom živjeti u tijesnu savez.

O odnošaju megju Rusijom i Englezkom pišu i „Mosk. Vjedomosti“, ali drugačije, nego li „Golos“. Rečeni list neuvigja, zašto englezki političari hoće da se ograniči akcija Rusije u centralnoj Aziji. Dosta je, veli, ako se je radi Afganistana postigao sporazumak, premda ova zemlja nije pod englezkim gospodstvom. Ostale zemlje u srednjoj Aziji nestoje nikako pod englezkim uplivom; što da bude dakle predmetom nova dogovaranja? Savez megju Rusijom i Englezkom? Svrha saveza triuh careva jest evropski mir; neka se i Englezka pridruži tomu savezu. Ovaj savez neprijeći ni najmanje slobodu akcije pojedinim vlastim, na koliko se netiče općenitoga mira, a to je baš najbolje jamstvo za ustrajnost toga saveza.

Domaće.

Sua Maestà l'Imperatore si è degnata di far pervenire all'orologio di Cattaro Francesco Homen un anello in brillanti colla cifra imperiale, per un orologio con ingegnoso meccanismo offerto alla Maestà Sua in quella città.

lugjeri i slijepci diči narod i izagnati svetoga Marka iz Boke, tad bi nas prije poslušali. Pak znaš li, Druško, kakav nam odgovor dogje? „Gospoština mni da je bolje iskopati masline nego li kalugjere i slijepce, slabu čeljad, jer težaci nlijem bogate, pa kad obogate stanu vragovati, a u nevolji, izgube čestvo i junaštvo“. Kad čula gospoda da će joj masline iskorijeniti, i ako ne primamo s njih ulja ni što je dosta svijetiti, prepani se, podvi rep, a jezikom za zube. No ako je istina što sam skoro čuo, da crna kapa priča puku, kako je Stefan Crnojević založio kotorskoj vlasteli Grbalji što je u Grblju, za tisuću dukata veresije, i da mu je vlasat sin da ga otkupi i pobije granice s Žute grede, kamivalom, do dno Solioskoga polja, to bi bio neisposni grijeh, koji bi podbó tromu vladu da ih prežene preko vrha, da već megju nama ne pire. —

(Slijedi.)

Sono state approvate le poste rurali per i tratti Cattaro-Perzagno-Stolivo, Cattaro-Dobrota-Ljuta e Zaravecchia-S. Filippo-Torette.

Sulla ferrovia Siverić-Spalato colla diramazione Perković-Sebenico (lunghezza 13.989 leghe = 106.120 chilometri), a tutto marzo a. c. erano stati eseguiti metri c. 143.873 di lavoro in terra (esclusivamente da m. c. 5147 di muro a secco). Il lavoro compiuto in aprile è rappresentato da m. c. 52.946 di sterrato, laonde al fine di detto mese il lavoro totale comprendeva m. c. 196.819 di sterrato, cioè il 10.5 per cento del complessivo corpo stradale. S'impiegarono giornalmente in termine medio 2104 lavoratori.

L'Avvisatore porta i seguenti interessanti dati: Nei mesi di gennaio, febbraio e marzo a. c. vennero esportati dalla Dalmazia 1245 capi di buoi e tori, 262 capi tra pecore, capre, montoni, castrati e 24 maiali. Nei mesi da gennaio a tutto aprile a. c. aumentò l'importazione in Dalmazia delle seguenti merci: caffè, zucchero, farina, arringhe, baccalà, buoi, canape, merci di cotone, lana, lino e ferro, vetro, pellame, merci di legno ordinarissime e prodotti chimici non nominati a parte; diminuì all'incanto l'importazione dei medicinali e delle drogherie ordinarie, dei legni da tingere, del catrame, delle granaglie, del carbone minerale, delle pelli gregge, del grasso di maiale e del sale da cucina.

L'esportazione aumentò nelle merci seguenti: medicinali e drogherie ordinarie, pesce preparato, carne salata, pelli gregge, vino, sevo, olio d'oliva, seta greggia non filata e cenci; diminuì invece nei legni e nelle radici da tingere, nella trementina, nella legna da fuoco, nei buoi, nel formaggio, nella cera, nell'acquavite, nelle merci di legno ordinarissime, nei lavori massici in pietra, nel tartaro greggio e nel sale da cucina.

A titolo di dazi per tutte le merci introdotte in Dalmazia vennero introitati nei mesi di gennaio a tutto aprile 1875 . . . f. 105.568
1874 . . . „ 80.301

perciò nei primi 4 mesi del 1875 in più f. 25.267

Questo maggiore introito dipende dall'aumentata importazione di caffè, zucchero, arringhe, merci di cotone, lana e ferro e prodotti chimici, nonché dalla riattivazione del dazio sulle granaglie.

Movimento postale in Dalmazia nell'anno 1874: Postale lettere — lettere affrancate 1.720.134, non affrancate 276.930; carte postali 56.430; stampati 23.364; campioni di merci 78.210; lettere esenti da porto 513.522; insieme 2.668.590, di cui con raccomandazione 272.358. — *Ramo diligenze*: pacchetti ordinari pezzi 37.818 e fusti 179.010; spedizioni di denaro e valori, pezzi 127.170 e valore f. 22.088.070.

Il reddito complessivo dei telegrafi in Dalmazia, nell'anno 1874, fu di fior. 61.858, dei quali fior. 2267 per dispacci di Stato. In detto anno vennero spediti dispacci di Stato 7544, di servizio 4649, privati 93.409 — in tutto 105.602; arrivarono dispacci di Stato 6982, di servizio 17.840, privati 88.347 — in tutto 113.160; dispacci doppi 236.676; numero complessivo dei dispacci trattati 455.447.

La stazione telegrafica di Zara, nell'anno 1874, spedì dispacci privati: per l'interno 13.710, per l'estero 494, insieme 14.204; ricevette dispacci privati: dall'interno 14.340, dall'estero 431, insieme 14.771; dispacci doppi 78.302; numero complessivo dei dispacci trattati 114.066.

Il reddito dei telegrafi in Dalmazia, nel mese di febbraio a. c., fu di fior. 4781, dei quali fior. 126 quali competenze per dispacci di Stato. In detto mese furono spediti dispacci: di Stato 484, di servizio 274, privati 7374 — in tutto 8132; arrivarono dispacci: di Stato 439, di servizio 1285, privati 7065 — in tutto 8789; dispacci di transito e di controllo 19.359; numero complessivo dei dispacci trattati 36.280. — Nel mese di marzo a. c. il reddito fu di fior. 6661, dei quali fior. 188 per competenze di dispacci di Stato; furono spediti dispacci: di Stato 1164, di servizio 332, privati 9.886 — in tutto

11.382; arrivarono dispacci: di Stato 1066, di servizio 1353, privati 9139 — in tutto 11.557; di transito e di controllo 23.434; numero complessivo dei dispacci trattati 46.373. — Nel mese di aprile: reddito fior. 9617, di cui fior. 646 per dispacci di Stato; dispacci spediti: di Stato 1970, di servizio 441, privati 12.345 in tutto 14.756; arrivati: di Stato 1639, di servizio 1536, privati 10.926 — in tutto 14.201; dispacci di transito e di controllo 25.368; numero complessiva dei dispacci trattati 54.325.

Nell'anno 1874, vennero esitate in Dalmazia dai magazzini erariali, *marche da bollo*: 136 da fio. 20, 64 da f. 16, 42 da 12, 58 da 10, 53 da 7, 52 da 6, 863 da 5, 144 da 4, 788 da 3, 1341 da 2 1/2, 1775 da 2, 17.208 da 1, 1810 da soldi 90, 2404 da s. 75, 6698 da 60, 88.842 da 50, 60.612 da 36, 34.639 da 25, 63.092 da 15, 90.783 da 12, 41.741 da 10, 82.705 da 7, 37.624 da 5, 30.148 da 4, 32.603 da 3, 30.448 da 2, 41.092 da 1 e 686 da mezzo soldo; — *bianchette bollate da cambiali*: 2 da fior. 10, 1 da f. 7, 3 da 6, 3 da 5, 4 da 4, 14 da 3, 32 da 2, 59 da 1, 38 da soldi 90, 16 da s. 80, 23 da 70, 55 da 60, 95 da 50, 72 da 40, 158 da 30, 226 da 20, 412 da 10, 411 da 5. Nello stesso anno furono bollati: 80 promesse (a soldi 50), 4050 calendari (a s. 6), 198.410 giornali (a s. 1), 5000 annunci a s. 2 e 450 a soldi 1.

Risultati della vendita generale del tabacco e del ricavato ritrattone in Dalmazia nell'anno 1874: sigari di fabbriche indigene pezzi 11.706.650 per fiorini 245.796; sigari esteri pezzi 2600 per fior. 276; tabacco da naso fusti 36.720 per fior. 30.819; tabacco da fumo: in cassette, pacchi e non impaccato fusti 56.747, in carte pezzi 7.807.658, per fior. 164.812. Il reddito complessivo fu dunque di fior. 442.703, mentre nell'anno 1873 era di fiorini 409.485. Il reddito della vendita di specialità nel 1874 non fu che di f. 156.

Različite vijesti.

(*Stalna ljubav.*) U Budimu vjenčat će se ove dane dvoje čeljadi, kojih oboje čeka trideset i pet godina na ženitbu. Vjerenici ima 55, a mladoženji 60 godina. Dogovoriše se, da će se vjenčati, kad steku 10.000 for. Neki dan priloži mladoženja zadnjih 16 for. do 10.000, te će im sad obama biti sreća ispunjena. On je, od kad se je s dragom dogovorio o ženitbi, nekoliko godina po svijetu išao za poslom, a ona ga u službi čekala.

(*Skupe i pogibeljne olovke.*) U Calaisu ustaviše francuzki carinari neki dan desetak manjih škrinja, koje dogoše in Englezke s oznakom, da su u njih olovke. U škrinjah bijahu doista olovke, al šuplje, a gdje bi imao biti grafit, ondje je u svakoj smotana bila po jedna ili po dvije banke od dvadeset franaka i to spotvorene. Nekoliko škrinja prokralo se je preko Calaisa u Pariz, te je u Parizu razpačano mnogo spotvoraka.

(*Plovitba po zraku.*) U Sorbonni u Parizu odpečaćeni su dne 23. o. barometri, što ih je „Zenith“ na nesretnoj ekspediciji sobom imao. Prisutni bijahu od Sorbonne Jamen i Herve-Mangon a od aeronautičkoga društva tajnik Hureau de Villeneuve. Gaston Tissandier i njegov brat dogoše takogjer. Iztraživanja nisu još dovršena, dokle je balon dospio, al je ustanovljeno, da je prešao visinu od 8500 metara. U velikoj operi bit će ovaj koji dan izvanredna predstava za obitelji Sivala i Croce-Spinellia. Odlučeno bijaše, da će dne 24. o. Durnof, Fonvielle i dopisnik lista „Times“, Mariotté, otići na balonu u zrak i sobom ponijeti nekoliko životinja te razmatrati, kako će na nje djelovati tanji zrak, nu dosad se nećuje, da li su otišli i kako su posao obavili.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Српско академичко друштво „ЗОРА“ у Бечу у намери је издати дело под насловом:

„З О Р А“

Књижевни рад српског Бачког друштва у Бечу.

То дело садржаваће двогодишњи друштвени рад, у низу разноврстних, користних саставака, који су у појединим друштвеним седницама предмет нашег разговора били.

Да изађемо на јавност поглавито нас је по-

будила она сумња о раду друштвеном, која се у нашем народу ширити почела. Облик књиге је мала осмина, фина хартија и лепа штампа. Књига износи преко десет штампаних табака, а цена јој је за Аустро-угарску 60 новчића, за Србију 7 гроша чаршијских а за Црну Гору 70 новчића, и штампаче се кад се довољно уписника јави.

Претплата се шаље у плаћеном писму, из Аустро-угарске и Црне Горе на благајника: Wien, Neubau, Burgasse N.о 24 Hochparterre Thüre N.о 19-20, а из Србије на књижуру г. Велимира Валожића у Београд. Скупљачима претплате дајемо за десет скупљених уписника, једанајесту књигу или новац за њу, које ће нам г. скупљач јавити.

„Половину чиста прихода у новцу, определили смо на подпомагање сиромашних чланова Зоре, а другу половину у књигама на књижице српских основних школа“.

Умољавамо како наше личне пријатеље, тако и пријатеље друштва да се скупљања претплате својски заузму.

Жеља нам је да се наш свет овом Зорином првенцу срдечно одазове, јер ће нам пробудити младу снагу на бољи и обилатији рад, те неће дати да овај први зрчак „Зоре“ наново густи облак покрије.

У Бечу, 1 Јуна 1875.

У име књижевног одбора:

Андрија М. Матић
преседник.

Тодор Стефановић Вилевски
благајник.

Јован Симсоновић Чокић
перовођа.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talmit-slat), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i modernije nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinenje.

Novi nakiti,

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevanu, s pačinenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprsnjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

Cijela garnitura, naprsnjaci i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 80, f. 1.20, 1.50.

Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.

Zenski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 20, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mještaci fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocačleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačineni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačineni nepoznatljivo.

1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obljubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ po godine . . . 5: —
„ mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 51.

Zadar 26 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 24 giugno. Giusta più re-
centi accordi il convegno dell'Impera-
tore d'Austria con quello di Russia non
ha luogo a Komotau, ma a Weipert.
L'Imperatore Alessandro durante il viag-
gio per l'Austria e forse anche più in-
là farà uso dei vagoni di Corte offertigli
dall'Imperatore Francesco Giuseppe, il-
quale parte all'incontro da Vienna do-
menica 27 corr. alle 5³/₄ a. m.

Altro dello stesso giorno. Giusta la
Presse, l'ambasciatore d'Italia avrebbe
ai 22 corr. consegnato al ministro An-
drassy la disdetta del trattato di com-
mercio che va a spirare colla fine di
giugno del 1876, esprimendo contempo-
raneamente il desiderio del governo ita-
liano d'intraprendere tosto le trattative
per concludere un nuovo trattato.

Berlino, 24 giugno. Il tribunale
condannò il conte Arnim per malizioso
trafugamento di documenti ufficialmente
affidatigli a nove mesi di carcere.

Svijestimo se!

Već smo predbježno i u opće procije-
nili u pregjašnjem broju navedene „Obzoreve
članke“ i namijenili ih na politički naš po-
ložaj. Ali treći među rečenim člancima za-
služuje, da ga dublje proučimo i zacrpimo
nauka za svagdanje naše ponašanje.

I dosada smo mi to isticali, koliko je
u Hrvackoj i Slavoniji narodna korist na-
prednija, bilo u stvarnoj bilo u duševnoj
struci. Rodna polja, pitne paše, bujne liva-
de, gojne šume, pri našoj rudini, pri našem
vrletu; onamo narod ne skapa godimice s
glada kao što u nas. Kod njih plovne rije-
ke, vode po jarugam razvedene natapaju zem-
lju ili strojeve okreću; — kod nas ili mrtve
jezerine ili odorne potočine. U njih željezni-
ce, teste, kolovozi na sve strane; — u nas
dragom i strminom za cijela dana noge lo-
mi, dok igdje na put izagješ. Onamo pučke
učiope još davno na gusto rasijane po se-
lima, narodnim jezikom uregjene srednje do
najviše, narodni jezik na stocu, bilo na vladi,
bilo na sudu, bilo na nauku; a kod nas tek
što se počele učione pučke zasnivati, a na-
rodni jezik u javni život uvagjati. Pa za sve
to svjesni Hrvati ne misle, da su dorasli ko-
mešanju političke borbe, kojoj kod nas kao
da kraja i konca nema.

Ovim ne savjetujemo mi Hrvatim i Sr-
bima po Dalmaciji, da ostupe od branika
sprama svojih narodnih protivnika; ali ih po-
zivljemo, da za svakim mušicama ne lete, u
potrage morama i vješlicama, o kojima se
na javi snijeva, kada se svoj svagdanji po-

sao zapusti. — Jeste; zapuštena su kod nas
dječica, da se na nauk ne šalju ni gdje ima
učione, a kamo da se narod teže optereti
na nove učione. — Tuzba je neprestana kod
nas na vladine činovnike i sudije, da se le-
caju narodnoga jezika; a općine nemaju pi-
sara da ga znade, a ne moš odvjetnika naći
da te njim na sudu zastupa!

Spovjedimo jednom: i u nas je veća
potreba lomljenja i komešanja sami sobom,
nego li s vladom i bogzna s kojim politič-
kim strankama. Pravo smo imali otprije tu-
žiti se na razne vlade, što je Dalmacija za-
puštena; imali smo zašto naprezati sve na-
rodne sile, da protunarodne stranke svlada-
mo. A sada, pokle je nastala vlada, koja je
uzela, da napravi, što je dosada po nas pogri-
ješeno; pokle su narodni protivnici klonuli i
malaksali, jesmo li mi stali na posao, da
još bolje stvarnu korist promaknemo; jesmo
li se sjatili, da živim bedemom ogradimo na-
rod od protivna nasrtaja?

Na odgovor ovom upitu, dvje ćemo
same stvarce navesti, pa po tom da se sami
u ostalim sudimo. Kada se na Odboru na-
šem radilo oko zakonske osnove o diobi op-
ćinskih muša i pašnjaka, od osamdeset op-
ćina na odborov upit, odgovorile su tri, če-
tiri li cigle! — Kada smo protunarodne stranku
svladali na izborima, na mjesto da narod svoj
liječimo, stali smo među sobom graditi sva-
kake stranke, da narod u novu groznicu
oborimo, kada mu je moglo biti mira do že-
ljenoga zdravlja!

Ovo nam kaže, da je mrtvila u narodu,
i da su mu za to poglavice krive; ovo nam
kaže, da je potreba kod nas, veće nego po-
litičkoga komešanja, svjesnoga i neprestanoga
rada, te narod od mrtvila otresemo, a od
grozničava kršenja obranimo.

Puno većim pravom, no što je „Obzor“ u
Hrvackoj, mi ćemo u Dalmaciji podviknuti
svakomu svjesnom rodoljubi: Neuznemirujmo
narod nepotrebnom, neshodnom, škodljivom,
možda ubitačnom agitacijom, nego ga učimo
štititi i pisati; učimo ga vršiti svoje dužnosti
prama Bogu i čovjeku; učimo ga dobivati i
štediti; učimo ga poznavati što je općina,
što je sud, što je zakon, što je odvjetnik.

Ovakom agitacijom sokolimo narod, pa
će nas nakon desetak godina i sam blago-
slivljati, ako nam za sada i zamukne slava,
ako će nam se ko i nadutim preziranjem po-
drugivati. Da kako, da ovo stoji veće truda,
nego muliti i opadati; ali se ovim promiče
narodni napredak i stvara negibiva narodna
korist.

Il *Neues Fremdenblatt* di Vienna porta
in occasione del fatto di Sebenico un nuovo
articolo, di cui riportiamo la chiusa:

„Non siamo da nulla più lontani che dall'of-
fendere il partito autonomo della Dalmazia, che è un
membro del grande partito costituzionale, o di ab-

bandonarlo indifeso alla oppressione slava. Se questo
partito eleverà giuste e vere accuse contro a chi si
sia, se esso dimostrerà, che il Luogotenente nuoce o
pregiudica al diritto costituzionale, noi saremo i pri-
mi ad appoggiare queste accuse. Il sig. Bajamonti
per gli insulti toccatigli a Sebenico si è lagnato, noi
li abbiamo subito dichiarati eccessi della plebe e chie-
sta la punizione dei colpevoli. L'inquisizione fu av-
viata con sorprendente celerità ed i colpevoli furono
puniti. Che cosa vogliono i signori ancora? Si deve
forse perchè per avventura a Zaravecchia un mari-
naio estero fu dagli abitanti accolto in modo brusco,
o perchè un negoziante di un piccolo luogo ha fatto
venire da Vienna 15 *revolvers*, vedere in ciò un' a-
zione di Stato e scorgere offesa la costituzione emi-
nacciata un partito per ogni ingiuria pronunziata
contro un marinaio estero? Noi lasciamo volentieri
a certi nostri colleghi di batter l'allarme per simili
fanciullaggini“.

U produženju već po nami priopćenih
članaka *Obzor* piše i slijedeći:

Apoštol i politik.

Običaje nam se prigovarati: stvorili ste
stranku, zaveli ste disciplinu, gojite politiku,
spali ste na diplomaciju — same stvari, koje
ubijaju, a ja hoću da budem apoštol u naro-
du, i rado bi, da hrvacki narod bude apoštol
među narodi. U njegovoj ruci treba da vaz-
da bude gorući mač; štogod ima u svijetu
nepravde, sramote, prevare, nasilja, bilo bi
zanj sramotno, da to trpi, da to svojim ma-
čem neiztrijebi; oni sinovi, koji ga nezanose
za toli uzvišenim zvanjem, sramotu sebi i
njemu nanose.

U kakve se sablasti ne prelijeva fanta-
zija, koju neobuzdava mlađeci razum!

Bilo je i sbilja naroda, koji su se rav-
nali sličnim utvorami. Izraelski još i danas
obećaje ljstvu mesiju. Mahomed je arabskom
narodu naprtio zadaću spasenja svijeta. Neki
Towianski zaveo je slavnoga Mickievića, da
pod staru glavu nauča narod poljski o mesi-
janstvu. Laménais, Viktor Hugo, Lamartine
razglasili su francuzki narod spasiteljem svi-
jeta. U doba reformacije uicali su kao gljive
proroci iz zemlje. Vijek ovaj, pripravljen fran-
cuzkom revolucijom i Napoleonom, bio je do
svoje polovice vijek apostolata i mesijanstva.

No što je postalo od izraelskoga i arab-
skoga naroda? Kakva sudbina pritišta Polj-
sku? U što se je vrgla Francuzka? Je li da-
našnji vijek poslje godine 1850 ravan svom
početku.

Kada se potresu i razigraju sve sile
ljucke, kada se iz temelja uzuljaju narodi i
države, kad se sudare u gromovnom bijesu,
što onda običaje smiriti razdražene protivni-
ke, ko obuzda bijes strasti i pomame, ko
razbacano gradivo slaže u nove sgrade, ako
toga neradi organizirana stranka, ako ju u
tom nepomaže patriotizmom i ljuckom naravi
diktirana disciplina, ako toga neradi jednom
riječi politika?

Danas, gdje nad Enropom gospoduju ta-
ko realne države s realnim državnicima, kano
što je Rusija i Pruska, danas ni Poljska, ni
Italija, ni Francuzka negovore o svojem me-
sijanstvu, o svojem apostolatu, a tuj se sve-
tuje Hrvackoj, neka se upušta u pustolovja
apoštolstva, s kojega Poljska postala smije-
šna, a Francuzka nesretna.

Žegja za apoštolstvom stvorila je u Francuzkoj dvije ružne karikature, dvije grдне nakaze: Napoleona III. sa Sedanom i komunu s paležom Pariza. No Francuzka je tako snažna zemlja, da može prekukati ove vulkaničke provale. U Hrvackoj apoštolstvo urodilo bi vrlo prozaično i jednostavno lancem i okovi oko nogu njezinoj slobodi.

Ko je danas spao na rolu apoštolstva? Henrik burbonac, Košut i bivši kralj hano-veranski. Za njih je politika i oportunitet strahota i nož u srce. To su ljudi radi svojih načela svakoga štovanja dostojni; no što bi bilo od Francuzke, od Ugarske, od Njemačke, da srne za njimi u neprolazivi klanac?

Lasno je dokučiti, da ogromni pojavi, kano što su toliki francuzki prevrati i ratovi, koji su stvorili Njemačku i Italiju, još i sada podrhtavaju u Hrvackoj, o kojoj bi mogao reći hrvacki Szechenyi, da još nije bila, nego ima tek postati. Ona se je posljednja trgnula iz sna, zato će se posljednja i razabrati u novoj svjetlosti. Ona nam se ukazuje kano svaka mlada i čila snaga, neumjetna, odvažna, sad bi mislio, propeti će se u nebo, strovalit će se bez straha u ponor, sad opet poplaši se od vlastite svoje sjene. Malo po malo iskustvom i spoznajom počme ona snaga proučavati sebe i sile, koje ju okružavaju i pomažu joj opredijeliti korito i cilj. Bez toga istrošila bi se snaga, neostavivši za sobom traga i ploda.

Jedan znanac na Rijeci pripovijedao nam je ovu sgodu: imao sam kćer od jedanaest godina, živu, darovitu, krasnu; često put je s nasladom gledala za letom ptica. Jednoč stupim u sobu i opazim kćer na prozoru. Otče, ja letim, vikne mi, i zapliva u zrak s prozora u drugom katu. Možemo si misliti, kamo je doletila. Smrvivši si sve kosti, trebalo je desetak godina, dok se je nešto oporavila.

Ko kod nas hoće za pticama letiti, neka leti sam, al nek nepoziva naroda na vrh Velebita, da odatle poleti u valove jadranskoga mora.

Narodi su postali veliki ne zračnim letom, nego sigurnim hodom po tvrdoj zemlji, morajući se vrlo prozaično verati kroz dračje, kroz klisure, kroz močvare i teškoće svake vrsti. Treba vrlo hladan um, da ga sretno kroz njih provede.

Al ako i nije apoštolstvo glavni cilj ni jednomu narodu, zato Hrvackoj treba mnogo apoštola, da u narodu šire društvene, gragjanske i državne krijeposti. Još ima dosta pusta polja, koje čeka na obragjivanje. Čim

je manje ljudi, koji su voljni na ovaj ugar pristupiti s rukom pomoćnikom, tim je veća potrebna apoštolska revnost onih, koji su pravo shvatili zadaću hrvackoga rodoljuba. Sagjimo u naš puk, podučavajmo ga u svemu, što mu valja znati i djelovati. Ovako su radili prvi uzor-apoštoli Hristove vjere. Oni su počeli reforme od osobe najprije svoje. Kad su ovaj najteži posao obavili, našli su se drugi muževi, veleumni organizatori, koji su organizirali crkvu, još i danas prkoseći svakoj buri uz kolebana svijeta, uzrujanih vremena. Organizma divnijega nije bilo na svijetu. nego je katolička crkva. Odakle to? Stojeći na čelu toj crkvi muževi, znali su apoštole šiljati po Europi, u svih pet strana svijeta, oni sami bili su i ostali politici i diplomate.

Mi svjetujemo narodu, neka mu se duh zaletava kano lastavica za svim, što je krasno i plemenito. No u svojoj politici ima se ugledati u zmiju. Onda će postići svaki cilj svoj. (Obz.)

Politički pregled.

Uregjenje granica među Crnomgorom i Turskom napreduje dobro. Porta je u tom pogledu poprimila inicijativu, a knez crnogorski nije se protivio njezinim predlogom. Povjerenstvo moglo bi za koje vrijeme riješiti svoju zadaću, pošto se nije bojati, da bi se knez Nikola ustručavao imenovati članove povjerenstva. Megju Srbijom i portom traje još dogovaranje radi kovanja novoga srpskoga novca te se i u tom pogledu nadaju dobru uspjehu. U Carigradu nastoje sada revno oko toga, da se preustroji poštarska služba, jer je vlada uvidjela, da je bernski poštarski ugovor za Tursku od velike koristi. Inostrani poštarski uredi ukinuti će se; s generalom Ignatjevom već se je porta u tom pogledu dogovorila.

Srpski knez Milan primio je 18. o. u svečanoj audienciji zastupnike Englezke i Njemačke, koji su mu predali svoje vjerodajnice. Englezki je zastupnik uvjeravao kneza, kako vlada Njez. Veličanstva dobro hoće srpskoj kneževini. Knez Milan zahvaljujuć se reče, da će njegova vlada uvijek nastojati, da zasluži ovu dobrostivost englezke kraljice.

U versalskoj narodnoj skupštini propali su republikanci pri izboru predsjednika pojedinih odsjeka. Desnica ima ih deset, a lijeвица samo pet, među njimi i Gambetu. Tomu je uzrok, što je mnogo republikanaca bilo odsutnih, dočim su monarhisti u potpunom broju učestvovali kod izbora. Iz istoga razlo-

ga izabrano je u odbor parlamentarne inicijative osamnaest članova lijevice. Nu ipak se mogu republikanci za sigurno nadati, da neće doći do fuzije među monarhisti i legitimisti. Liberalni orleaniste odbili su dogovaranje sa strankami, koje nepriznaju votum ustava kao gotov čin.

S otoka Krete pišu nekim grčkim listovom: G. 1868. dozvolila je porta, kada je bio potlačen ustanak na Kreti, da ondješnje pučanstvo ima parlamentarno svoje zastupstvo. Ovo se je imalo sastati svake godine, da razpita upravu zemlje, raspravlja nove zakone, a napokon da odredi što treba o utjerivanju poreza. Ujedno bude odregjeno, da Grci i Turci biraju napose svoje zastupnike. U posljednje je doba porta dopustila, da mogu i židovi u Kaneji poslati u parlament svojega zastupnika. Čim se je židovski zastupnik pokazao u sabornici, očitovali su grčki muhamedanski zastupnici, da neće u svojoj sredini trpiti nijednoga židova. Buduć da guverner nije uvažio ovoga očitovanja, položili su svi mandat i ostavili sabornicu.

Megju Rusijom i papinskom stolicom imao se je sklopiti konkordat, kako francuzki i talijanski listovi pišu. Što se sadržaja tiče, doznaje „Univers“ ovo: Svaki biskup u Poljskoj upravljati će posve samostalno svojom diecezom, općiti će neposredno s Rimom, a ukaz od g. 1868. ukida se. Pozivi proti biskupskim odlukam neupravljaju se na sinodu, već na nadbiskupa varšavskoga, koji će ih javiti u Rim. Papa će od svoje strane dozvoliti, da i u buduće postoji sinoda, ali na drugom temelju. Neće više biti vrhovna inšancija za biskupe, već će to biti društvo sastavljeno od punomoćnika biskupa. „Journal. d. St. Petersb.“ proglašuje megjutim ove vijesti neosnovanimi.

„Times“ su donesle vijest, da je kralj Alfonzo pozvao španjolsku razkraljicu, da se povрати u Španjolsku. Sada se ova vijest oprovrgava, a ujedno tvrde, da kralj Alfonzo nije nikada imao na umu položiti vladu ili zahvaliti se, a njegova mati da takogjer nekani povratiti se. Da se baskijske provincije odstupe donu Karlu, na to da neće španjolski narod nikada privoljeti. Megjutim sazvao je don Karlos biskajske generalne junte, a svojem sinu dao je naslov princa austurijskoga, dočim sam sebe podpisuje uvijek „Ja kralj.“

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Knin, 15 Srpnja

(t) Odluka našega Sabora da se odcijepi Pro-

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

IV.

Kotorski sud sredovječni

(Nastavak).

— Ta je stara, reče Druško, no je novije i gore.

— A koja bi spored te mogla bit gora? upita Vraćen žurno, kao da je bio najzdraviji.

A Druško: — Od kad vladika diže sa stolom s Prevlake a sjede na Vraćini u sred Blata, svaki dan se dogovara i dopisiva s brastvom prevlačkijem, i već se po puku javno zbori: crn mu obraz bio, Ivanbegu, što ne otkupi Grbalj, ja li ga ne primi. —

— A ima li o tome svjedoka ili barem sroka? — pripita Vraćen.

— Svjedok sam ja, a srok ti, koji ne primaš ni uvjeta ni poklona, od kad se vladika preseli — odvratí Druško.

— A bi li to rekao kalugjerima u brk i ako dogje do muke kleo se? — dodá Vraćen.

— Hoćn, ako Bog da, danas kad se pred sudom noćimo, odpovijeda Druško. — Zovu me da im platim, ili predam zvona, što mi je tobož mati crkvi

zavještala, a oni su isti u nje ime napisali potonje pismo, kad joj se bio jezik zavezao a vratne i petne žile ispresijecale, kad je bila više toga no ovoga svijeta, pak pročitali pismo pri pogrebu, kao da je napisano iz nje glave i čiste pameti. Svako reče, kad ču: pokoj joj Bog da, starici, pošteno li je umrla! Tom majstorijom mame siromaha da se prijelozima prosipaju i zadužuju. Sad me gone sudom da im dam zvona, pak ako me sud ne hćene pritćeti, prijete da će dići na mene kletvena bdenja, u ernijem odeždama a svijećama naopako, da se Bog rasrči; a ko čuje, da mu se dlake ježe a srce protre. No se ja svakako više plašim vašega suda, no kalugjerskih kletava, jer se vi sugje pojunačite na prijatelja, a od zlotvora se prepanete. —

— Kad je tako, zaključí Vraćen, i kad te Bog i naša pravica uče, da nas vlastelu od propasti sačuvaš, hajde se ispovijedaj sudu i providuru: sve kaži pod kletvom. Ja tamo danas ne mogu od života. Ako prije ne umrem, tvoja zasluga ne će utonuti. Evo ti zgode da od potištenjaka postaneš čoeom i kotorskim plemićem, što ti ne bi pranuće dočekalo, pak da je kao Kraljević Marko. —

— Ne šali se, gospodaru, siromašima, pridado Druško. Što mi hoće gola gospoština, kad rakiju preprodajem na razmjerke, da djecu preranim. Znaš li dubrovačku riječ: *Regja se od gvožđja nikad ne odvaje, tu nije gospoštva gdje ga loza ne daje.* —

Na to se Vraćen sitan nasmije i zamoli Druška da mu opet tu poslovice izusti, da je bolje u pameti pritvrdi. — Nije to tako, moj Druško, moj sinko; jer mi po godinama možeš sin biti. Svaka je loza jednom nikla, pak se vremenom razgranala i žilama učvrstila. I Pačkvali je pretrgario sirom i oputom, pak mu srećom jedan prevlački kalugjer ostavi na sahrani prošitu torbu, da mu je čuva dok se povрати iz svete zemlje, gdje je hodio da cjeliva božji grob. Tamo ga omete čuma, a Pačkvali, kad mu ču pusti glas, otvori torbu i među prujama i rutinama, nagje dragi kam od jasofige, iz kojega sijevaju varovnice kao iz užarene mazije gvožđja kad je kovač mlati, iz kojega se može večerati kao uza zublju. Daruje kam blagu svetoga Marka, a dobije u uzdar mletačko plemstvo i mnoge druge povlastice; to li ne bi ti kad sačuvaš duždu Boku i u njoj vlastelu. Daćemo ti mi gospoda četvrtinu prevlačke crkovine, stolac u crkvi, i mjesto u sudu, spored najstarijih kuća. Takve sreće, ako uzimaš pameti, ne ćete zapasti u tvom vijeku. —

Tu utvrde ruku na ruku božju vjeru. Druško izazge veseo, a Vraćen napiše i opremi list sudnicima, da postupaju s Druškom na lijepe.

Druško nagje Mijata, odvoji ga od kalugjera i p.vede doma. Kad ngju u jednu klijet, Druško preobide po k ijeti, da se nije ko zabio da uša, pak zatvori vrata iznutra.

mina od općine Kninske, ovdje je, a kako čujem i u samoj Promini sa velikim negodovanjem primljena. I zaista, uzeti stvar ma sa koje strane dolazi se do toga zaključka da je rečenomu odcijepljenju uzrok ili ludorija ili kakova strast; hvale nezaslužna ni jedna ni druga.

Za da se jedna općina može uzdržati, razvijati i napredovati, treba da u sebi imade sva srestva umna i materialna bez kojih to joj nikako nije moguće, a vara se većina našega zemaljskoga odbora dokazujući kroz gosp. zastupnika Ljubića da Promina u sebi ta srestva ima.

Da Promina nema umnih srestava dosta je navesti to da nova općina neće moći u sebi naći onoliko osoba koliki je potrebit broj za općinsko upraviteljstvo, koje znadu ne drugo nego potpisati svoje ime; pak kad je tako moželi se sa takim srestvima zadovoljiti zahtjevima današnjega ustrojstva našijeh općina, to mislim da nije nužno dokazivati.

Da Promina pak sa materijalnim srestvima sa kojima raspolaže neće se moći uzdržati bez udvostručenja sadašnjih danjaka koje plaća u općini Kninskoj, to ću ovdje u kratko dokazati.

Devet Prominskih sela, koja bi imala sačinjavati novu općinu, plaća u ime općinijih a to poglavitijskih potrošača, bez koji ni nova općina nikako nemože biti, flor. 865 a sad da vidimo koliko bi imala plaćati da postane samostalna općina.

Kao što malo prije rekoh, u Promini nema sposobne osobe za odpravljjanje općinskijskih posala, dakle tu treba naći jednoga tajnika, koji treba da nešto znade, a megju tim da je iskušan poštenjak, inače kukn po novu općinu; a da će takovi čovjek ići stati u Prominu treba mu dati plaće barem f. 600

Hoće se jedan pisar. Dajmo mu jesti suha kruha i piti ladne vode, dajmo mu plaće „ 200

Hoće se jedan stražar ili poslužitelj. Platimo i njega dobro kao i pisara i dajmo mu „ 200

Po zakonu svaka općina mora, ili sama po sebi ili u društvu sa drugim općinama imati lječnika. Recimo da bi nova općina odabrala ovo posljednje, računajmo da se jedan lječnik može naći sa plaćom od flor. 800, što je vrlo nevjerojatno, to bi na Prominu palo opet „ 400

Stan za općinski ured, ako bi se još mogao naći „ 100

Uredovni strošci. Držmo se najniže. „ 50

Danjka na općinska dobra „ 290

Ukupno mala svotica od „ f. 1840

Odbimo koliko danas plaća „ 865

Od kuda namiriti manjak od „ f. 975

Veselite se članovi nove općine kada vam vaša samostalnost ovaku blagodat donosi.

Ovdje sam napomenuo samo poglavitijske potroške, koje Promina danas plaća, i koje bi, il

— A Mijate zla ti sreća, čemu pogibe ludo? —

— Nijesam ni dao Bog, reče Mijat, a rašta? —

— Kako rašta, vikne Druško, što osudi babu Cvijetu na pasju smrt? —

A Mijat: — Ja nijesam no selo. Ali joj ne mogasmo svi ništa, jer je izbavi kalugjer iz našijeh ruka. —

A Druško: — A znaš li što se od nje dogodi? —

A Mijat: — Sad sam baš pitao kalugjera, pak mi reče, da je oni nijesu mogli odriješiti, nego da su je opremili vladici na Vranjinu da je on driješa. —

— Ona je sregjena i oproštena, moj Mijate, tako ne bio ko ti je mio, pak ćeš je danas ti platiti, no bježi dok te žbiri ne optaju, jer si poginuo sramotno. —

— Ja? —

— Ti, duše mi, pak da si deset puta viši nego si. —

— A ima li lijeka da prav ne ginem? —

— Ima, vaistinu, ako kažeš sudu kako je bilo: da su te nančili kalugjeri provlački da pred puk obijediš babu Cvijetu, pak da su je oni isti povelili u manastir i obnoć spalili u užikanoj peći. —

— Ja voli pogionti na pravu Boga, reče Mijat otnesno, nego li maći na dušu prave kalugjere. —

htjela il nehtjela, morala plaćati da se odcijepi a kada bi pomanje potroške pretresao i ovi nebi ispali na korist nove općine. Dakle i s materijalne strane Promina bi vrlo štetovala sa odcijepljenjem. Ma da koji je to blaženi uzrok odcijepljenju? ja opet kažem: ludorija ili strast a ovo će nam oboje najpotle zavrnuti vratom.

Općinu Kuinsku sačinjava većina pravoslavniha Srba, te naravno njih većina sjedi u općinskome vjeću, njih većina riješava i izbor narodnih poslanika za sabor dalmatinski, i to poslanika kao što su Monti, Vranković i Ristović. To svakomu nije išlo po čudi navlastito onim koji preže kako bi se ovim kotarima nametli kao nesugjeni zastupnici. Ti su stali već ovo dvije godine živo raditi da se cilj postigne, te su i naveli žarkoga rodoljuba da nepoznavajući na što se cilja, oblaćiva narodne poslanike dok je sklonio mnoge, da glasuju za odcijepljenje.

Sjeme razdora, koje se počelo sijati od više vremena eto počelo je davati svoj plod. Ali je još vrijeme da mu se klca iščupa, te oni koji imadu za to i želje i sposobnosti neka o tome rade; još je vrijeme da se i Promina od velike štete spasi.

Domaće.

Il consiglio scolastico provinciale ha accordato al maestro effettivo presso la scuola reale inferiore di Zara Dr. Antonio Petrić ed al maestro effettivo presso la scuola reale superiore di Spalato Dr. Antonio Zlendić la conferma stabile nel magistero, riconoscendo loro in pari tempo il titolo di professore.

O odgajanju.

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini pomašio P. V...ć).

(Nastavak v. b. 43, 46, 48.)

Prvi koraci odgojnog sustava, ponavljamo, moraju težiti na dva visoka cilja: učvrstiti tjelesni ustroj i ucijepiti najkorisnije znanje. Da se polnči ovaj zadnji uspjeh, treba iz početka postupati zorno, s načinom prostim i ljubezno, izbjegavajuć svako razloženje, jer nebuduće ovo shvaćeno od dječaka, postaje zaludnim, i nepospješnoje poznavanje predmeta, koje hoćemo da on pozna. Neka se pozorno izabere oni čini koji mogu napućivati pamet i srce još nejakom na najmilija i najplemenitija čustva poštenja, ljubavi, čovjekoljubja, najtoplije ljubavi prema otačbini. Najglavnija svojstva koja treba ucijepljivati u srce djetinjje neka budu: posluš, ljubav za istinom, čednost, i neka se odstrane one pogubne čudoredne pogriješke kao: oholost, prposnost, srdžba, osveta, nenavist itd. koje ne pokazuju drugo nego neznanstva.

— Eto vidiš, prihvati Druško, kako ne ćeš istinu, no se uzdaš u laži —

— Ja se ne uzdam u laži, povrne Mijat, no hoćeš ti da mi je silimice nametneš. —

Tad Druško jetko: — Ja ne bih na tebe ni glave obratio, da mi se nije Novak o vratu objesio da ti pomognem. Nego bježi, jer si poginuo! —

— Ne ću prav, boga mi, zaključio Mijat, no ću raditi da se zamijenim, da barem imam s čega mrijeti. —

A Druško: — Pazi šta radiš, ne kaj se u nevrijeme. —

A Mijat: Hvala da je Bogu, neka je više mučenika! —

Mijat izagje, a Novak uljagne u klijet kod Druška.

— Novače veselo! reče mu Druško, nagne sud da je kalugjer knezu ortak, i da su ti oba prasicu opalili. —

— Ne će bit kalugjer ni dao Bog, primijeti Novak, redovnici nijesu još u takva djela broždili. —

A Druško: — A no su sad počeli; svjedok kazuje kao da si sve očima gledao. —

A Novak: — Bog i moja pravica! dobro se reklo: „Zaklela se zemlja roju da se tajne obaznaju.“

A Druško: — Sad gospodar vidi da si prav, pak si mu dražji no ikad. Grebota da ta svjedok ne će da se obliči, i da lupeže dohvati za ruku, jer ih se boji, ali se je sudu zakleo vrh dva sina i trećega

Ko je pun bezsvjesne preuzetnosti, kako dobro opaža veliki Plutark, nesposoban je da primi kakav dobar nauk. U istinu znak je ludosti, i ako se hoće, i opaka srca, kad jedni strogo napadaju na dječake.

Dok dijete nedotijera do onog stepena razvoja uslijed kojeg može razlučiti dobro od zla, pravo od neprava, sve su pedipse i kazni nekorisne, dapače su i štetne; jer ove ogorčuju srce i odvraćaju ga od najuzvišenijih od najljepših čustva. U svakom slučaju treba kazniti posve rijetko, i to za djela dobro poznata i proizlazeća od prave zlobe, jer u ovoj stoji prava krivnja. Ludost je hotjeti da dijete može dokućiti da djelo od njega počinjeno može prouzrokovati zlo i nengodne posljedice, i da se dopada ili ne vrhovnomu tvorecu, neimaduć ono nikakova prava pojma krivnje i pravice. Ono je još u tmni namna neznanstva; a pogriješke, koje dijete i mladić počinje češće, nisu drugo nego naravna posljedica tog neznanstva. Nečovječnost je i okrutost kazniti neznanica, a osobito ako kazna stavlja na pogibelj ustroj tjelesni, ako ugušuje onu podijeljenu mu božansku iskru, razam.

Sveto zvanje roditelja je, kako se je opazilo na drugom mjestu, da promakne sa svakim mogućim srestvom veće usavršenje tjelesno, čudoredno i umno u svom čedu da postane jednom dobrim građaninom. Ovom uzvišenom cilju jedino može se doprijeti blagimi i ljubeznim načinima, a ne prekomjernom popustljivošću, niti velikom arogancijom. Jedno i drugo škodljivo je za svaki dobar odgojni sustav.

Dijete koje je odgajano još od povijsa blagošću, stavnom odlukom i gorućom ljubavlju, postaje poslušno i ljubezno, ali ako je uzgajano strogošću, istina je, poslušno je, ali mrzi. Pedepše i kazni prouzrokuju hrgjave pojme, i tim više ako su podijeljene krivo i često. Pedepse i kazni moraju se pričuvati do najtežih čina, i ne smjedu prekoraciti mjeru, koja nebi moglo dijete podniti. One bi imale, bar po našem mnenju, imati više značaj neke ljubezne opomene, nego li okrutne osvete. I po taj način srce mladenačko sačuvano je od pogubnog upliva onih najgorih strasti, osvete, himbe, nenavidnosti, laži itd. dočim pako lako priginje se na ona čuslva najzdravije čudorednosti, na koja bi imalo vazda jedino oslanjati se svako dobro uregjeno društvo.

(Slijedi).

Različite vijesti.

(O ornogorskom školstvu.) Glasoviti njemački torista G. Ruseh opisnje apravo sada u listu „Ueber Kand und Meer“ svoj drugi put po Crnojgori, pa izmegju ostalih veoma zanimivih crtica, piše tu i o ornogorskom školstvu. U 26. br. toga lista piše Ra-

simovca, da je istinu kazao. Sad ako ti pritvrdiš kletvom, da je svjedok pravo kazao, lupeži će sramotno platiti kragju i prijevaru. —

A kako, u zao čas, da se ja kunem kad od ista ne znam, no samo što sumnjam i nagagjem. — Dodade Novak.

A Druško ga nauči: — Lako ti se kleti vrhu tuge ispovijesti. O duši svjedokovoj grijeh i čudo, ako se bude krivo uskleo. —

A Novak: — Ne ću se ja u neznanja kleti, ni sudio Bog. To bi bilo što se priča: dva bez duše a treći bez glave. No znaš kako bih se kleo, kad bi ti prije mene prisegnuo da je svjedok istinu kazao. —

A Druško: — Bi li se ti zbilja kleo vrhu moje kletve? —

A Novak: — Bih, da se znam razgubati i pomamiti. —

A Druško: — A ti me dakle kuni, da prisegnom kako je svjedok bezimeni sve pravo kazao. —

A Novak: Ne ću ja ovjge, no hajdemo u crkvu, pak se kuni pod predstolnijem ikonama, da se zemlja trese. —

Po što se Druško zakle na volju Novakovu pred carskijem dverima, pogje u sud i u providnika, pak tamo izlaže sve što je Vračena obećao, i tu se zakune pred raspetčom, da je kazao istinsku istinu.

(Slijedi.)

sch ovako: „Dik sgrade glavnog poštarskog ureda na drugom velikom trgu prestolnice nalazale se u gledna velika sgrada, koja mi je još nepoznata bila. Sastojala se je od prizemlja i od jednoga kata, imajše petnaest prozora u pročelju, a s krilima svojima zauzimala više dvorišta i vrtova. U dvoranah i sobah te nove kuće nalazila se već preko godinu dana gospođica Nadežda Pačevićeva sa višim djevojačkim učevnim zavodom, koji je prije bio u prostorijah stare kneževske palače. Crnogorska viša djevojačka škola mogla bi se sa svojim uređenjem i svojom naukovnom osnovom dovoljno mjeriti sa svakim sličnim obrazovalištem u drugih evropskih glavnih gradovah. Našao sam u zavodu dvadeset i osam djevojčica od osam do šestnaest godina sa dvije učiteljice osim ravnateljice, naima gospođice Španičeve i Stanojevičeve iz Biograda, koje sve u zavodu stanuju i svu obskrbu tu uživaju. U tom zavodu uči se ženski ručni posao i kućanstvo. Uzdržavanje toga višega ženskoga obrazovališta stoji na godinu 5500 rubalja. Pod predavanjem sjede na istih klupah uz kneginjicu Zorku i Milicu takogjer i kćeri, siromašnih zanatlika.

Učiteljsko sjemenište bilo je skupa sa učitelji i pitomci iz prostorija stare kneževske palače premješteno u samostan, nekadašnje sjedište vladika de Petra II., državnika, junaka i pjesnika, a normalna škola glavnoga grada nalazale se u prizemlju palače. Druga jedna djevojačka škola bila je na boulevardu. Ovo tri godine, što me nije bilo u Crnojgori, knez Nikica osnovao je dvadeset i sedam novih škola. Crnagora ima sada osim učiteljskih i viših djevojačkih škole još i šestdeset i sedam škola, normalna, seoskih i djevojačkih škola. Svuda je obuka sasvim besplatna i obvezna. Knjige i učila, sve se djeci besplatno daje, a plaće su učitelja i učiteljica uz slobodan stan i ogrijev posve dostatne. Pitomci učiteljske akademije, iz koje izlaze i učitelji i činovnici, dobivaju takogjer sve badava od države, obuku, knjige, učila, potpunu obskrbu, odijelo i oružje. Svaki, koji se u normalnoj školi odlikuje darom i znanjem, ima pravo, da u akademiji bude. Moj prijatelj Stanko Radonić, crnogorski senator, pukovnik u vojsci, prije poručnik knežev, sad je ministar prosvjete. On je zajedno s knezom i znanstveno i vojnički naobražen u Parizu.

(Užasno samoubojstvo.) U Rimu na užasao se načini 30. p. m. namrtio glasoviti mjedorezac, profesor Tomo Juvara, ravnatelj kraljevske kalkografije. Našli su ga u njegovoj sobi, gdje je mrtav sjedio na jednom stolcu i na ustima držao jednu još nabijenu pištolju. Čini se, da se na to grozno djelo odlučio istom oko 8 sati u jutro, jerbo je na stijeni bio krvju napisao: „Pol devet sati. Ja sam jako vesele čudi i šalim se čekajući na smrt.“ Nešto niže bilo je napisano: „Svemožni bože! oprost mi, kao što ja oprašćam svojim neprijateljima.“ Na jednoj drugoj strani stijene stajalo je: „Razum mi se povraća, — moj bože, spasi moju dušu!“ Da se dugo morao boriti sa smrću, dokazuje jedan napis u jednom kutu: „Već je podne, a ja još nisam mrtav.“ Prerezao si je žile na obijeh rukah, krv pokupio u jednoj šalici, u krv namočio je kist i njime na stijeni napisao ove kobne stavke. Nesretniku bilo je 67 godina, živio je u posve uređenih odnošajih, pa se čini, da je uzrok ovom užasnomu djelu iznepada porodivša se misao, da ga neko progoni.

(Izseljivanje zbog vijere.) Iz Rusije seli sekta Meponita i to većim dijelom o Ameriku. Vjerskimi njihovim načelom pretjesno je u Rusiji, prem jim je ponekle popustila, što se tiče vojničke službe, to odlaze jatovice. Neki dan prošlo ih je kroz Lavov posebnim vlakom 600. Svi su imućni ljudi, kao što se to samim razumijeva, pošto se daju iz Rusije na put u Ameriku. Marljivi su trijezni i čestiti ljudi. Menovite, to je velika šteta svakoj državi, iz koje pogju.

Književna vest.

Izšla je iz štampe sedma sveska

„SRBA DIJE“

sa ovim sadržajem:

Текст: — „Трпеп спасен“. Роман у три књиге од Јаме Игњатовића (продужење). — „Сирота Банаханка“ од Буре Јакшића (продужење). — „Удбала“, приповетка из Калмучког живота од Јелене Ханове, превео Сава Петровић. — „Цинцари“ етнографска студија Жр. Каница. — „Манастири и цркве у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић (свршетак). — „О постанку човичијег рода Хекел“ (прво предавање). — „Вук Врчевић“. — „Мехадија“. — „Козаци“.

Слике. — Вук Врчевић. — Цетиње. — Мехадија. — Курсалон у Мехадији. — Бошњак. — Дјевојачка ношња у Београдском округу. — Козаци.

Седма је свеска само онима послата, који су се на лист и даље претплатили.

Претплату из Аустро-Угарске шаље се на администрацију „Срба дије“ (Administration der „Srba dija“. Wien, III. Ungargasse N.ro 2) а из Србије књиžари Велимира Валожића у Београду. — Годишња је цена листу 6 фор. а. вр., или 72 гр. чарш.; на по године 3 фор. или 36 гр. чар. Ко се претплати на друго по године добија одмах премију: „Устанак Таковски“ год. 1815“, уз до-

плату од 1 фор. или 12 гр. ч. — Све свеске, које су до сад изашле, могу се још добити.

Otvoren Dopis „Urednistvu“.

Sig. G. G. Graz. — Giornale e copia, promessi colla sua del 6 giugno, mai ricevuti.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbenu najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat sa jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guil-lotshiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . .	od for. 10—12	Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . .	od for. 45—60
„ „ „ sa zlatnim obručem . . .	od for. 13—14	Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . .	od for. 24—28
„ „ „ na skok . . .	od for. 13—18	„ englezki Anker sa kristalnim staklom . . .	od for. 18—25
„ „ „ za gospogje . . .	od for. 15—17	„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . .	od for. 25—36
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . .	od for. 14—17	„ Anker remontoirs . . .	od for. 28—30
„ „ „ sa kristl. staklima . . .	od for. 16—19	„ remontoirs sa dvstr. poklop. . .	od for. 35—40
„ Anker sati sa 15 rubina . . .	od for. 20—23	„ „ sa krist. stakli . . .	od for. 30—36
„ „ finiji sa srebrnim poklop. . .	od for. 18—23	„ Anker remontoirs za vojsku . . .	od for. 38—45
„ „ sa dvostrukim zaklopcem . . .	od for. 30—36	Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . .	od for. 55—58
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . .	od for. 25—30	„ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120	
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . .	od for. 30—36	„ „ sa krist. staklom . . .	od for. 45—75
„ „ emailiran . . .	od for. 35—40	„ „ za gospogje . . .	od for. 40—48
„ „ sa zlatnim poklopcem (mantel) . . .	od for. 38—48	„ „ „ sa krist. staklom . . .	od for. 45—60
„ „ email. sa diamantima . . .	od for. 36—45	„ „ „ sa dvostr. poklop. . .	od for. 50—56
„ „ sa krist. staklom . . .	od for. 40—48	„ remontoirs . . .	od for. 70, 80, 90—100
„ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . .	od for. 50—65	„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150	
„ „ email. sa diamanti . . .	od for. 35—44	Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100	
„ Anker sat sa 15 rubina . . .	od for. 35—44	„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350	

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bičom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzvarde poretanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančići od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka paručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajem moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnima i lažnim oglasima pohagaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraca Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kolisti štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem hečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizabernu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretplata u Dalmaciji i po svo,
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproščene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 52.

Zadar 30 Lipnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Eger, 28 giugno. S. M. l'Impera-
tore Francesco Giuseppe è qui giunto
alle 6 $\frac{1}{2}$ del mattino e fu salutato al-
l'arrivo dal sig. luogotenente, dal mare-
sciallo provinciale, e dal comandante mi-
litare del regno. All'avvicinarsi del tren-
no, che conduceva S. M. l'imperatore
delle Russie, il Monarca comparve sul
perrone, ove le LL. MM. i due Impera-
tori si abbracciarono e baciaron ripetu-
tamente di cuore. Dopo la reciproca
presentazione del seguito, i due Monar-
chi entrarono nella sala d'aspetto, e
poi alle 9 $\frac{1}{2}$, montando insieme nello
stesso vagone del treno di corte russo,
partirono per Komotau.

Praga, 29 giugno. S. M. l'Impera-
tore Ferdinando oggi alle ore 3 $\frac{3}{4}$ pom.
cessò di vivere da paralisi polmonare.

Zara, 29 giugno.

Noi non intendiamo di far polemica col-
l'„Avvenire“ di Spalato. Sarebbe dar esca ad
una agitazione ch'ei vuol ad ogni costo man-
tener viva.

Essendochè, però, ei nelle sue polemiche
si richiama all'appoggio dei grandi giornali
di Vienna e fra gli altri della „Tagespresse“
e del „Neues Fremdenblatt“, stimiamo conve-
niente di riportare i seguenti brani di due re-
centi articoli di detti giornali in aggiunta a
quelli già da noi riportati nel n.ro 47, ove si
giudica del contegno dell'„Avvenire“ e degli
amici suoi in modo ben diverso da quello che
egli vorrebbe dar ad intendere.

La „Tagespresse“ scrive:

„Le scipite notizie che alcuni giornali di
Vienna si fanno venire da Spalato potrebbero
ascriversi alla dominante canicola, se non si
sapesse, che si tratta d'una ben combinata
manovra. L'ammonizione data dal ministro
Stremayer ai maestri di Olmütz, che essi de-
vono nei loro scolari educare buoni austriaci,
ha fatto, come sembra, montar sulle furie
certi signori, che non vollero lasciare senza
risposta tanto ardimento del ministro. Essi
cercano di prender ancor maggior vendetta
delle parole del ministro, poichè non possono
attaccarle direttamente. Si studia un istante
ove si potrebbe trovare il motivo di far mag-
gior dispetto al governo, nel seno del quale
si coltiva così sincera la tendenza austriaca, e si
fa fabbricare a Spalato un telegramma, il
quale se annunziasse la verità, dovrebbe get-
tare sul governo l'anatema del ridicolo. La
notizia suona assurda, ma la Dalmazia è
sì lontana e il possibile non esclude nulla.
Il dispaccio di Spalato imbandisce la novità,
che il bar. Rodić abbia conchiuso un patto
con quei di Krivosije sulle seguenti pun-
tazioni riguardo alla Landwehr: 1. Servizio
a casa propria colle proprie armi; 2. Liber-
tà quanto al vestito; 3. Esenzione da qual-
siasi visita; 4. Esenzione dalla prestazione

del giuramento. Perchè no a bella prima
esenzione da qualsiasi servizio, esenzione
dalle imposte, esenzione dalla cittadinanza
austriaca? — Perchè non tutto in una volta?

Al partito del dr. Bajamonti può tornar
conto certamente, che il luogotenente, le cui
simpatie non stanno con lui, con tali notizie
venga discreditato. Ma tali notizie tendenziose
non sono un onesto mezzo di difesa. Se il
partito costituzionale in Dalmazia si pono su
questo terreno e colle sue macchinazioni pre-
sta mano a coloro, che cercano di minare il
decoro delle autorità austriache, esso farà
un cattivo servizio alla costituzione. Quei
giornali poi i quali visibilmente trovano di-
letto nel promulgare tali notizie compromet-
tenti, avranno anche la soddisfazione che a
Berlino si soffregolino le mani ripetendo: La
va bene in Austria!“

Così la „Tagespresse“, il „Neues Frem-
blatt“ poi, dopo aver accennato alle nuove
notizie allarmani che la „Neue-Freie-Presse“
si fa telegrafare da Spalato, continua così:

„L'intero racconto è tanto comico che
merita la pena di prenderne notizia. Un uo-
mo solo — certo Ozurović Moro — com-
pare li 6 di sera del mese corrente con due
donne e revolver e stiletto nella parte più
frequentata di Milnà, ove abitano dei costi-
tuzionali non falsificati, ed azzarda con can-
zoni ingiuriose di offendere i loro sentimenti
e l'onore delle loro donne e delle loro figlie.
Un revolver viene esploso e la gendarmeria ar-
resta il contravventore ed altre persone.

Ecco letteralmente quanto, sotto il titolo
di eccessi a Milnà, viene presentato come una
nuova prova che in Dalmazia il partito auto-
nomo costituzionale è minacciato. Si ode e si
resta sbalorditi. Un ubbriaccone, un individuo
di mala fama, riguardo al quale il surriferito
rapporto allarmanente non nega che ebbe già
molte volte a rispondere dinanzi al giudice,
un tale individuo in compagnia di due donne
compare nella parte prediletta di Milnà, az-
zarda di cantare delle canzoni offensive —
la gendarmeria si inframette e lo arresta as-
sieme ad altre persone. Quantunque si con-
fessi che il Moro, pei suoi eccessi precedenti,
era stato parecchie volte chiamato in giudi-
zio, nondimeno i costituzionali di Milnà che
si trovano in maggioranza, spediscono a S.
E. il ministro dell'interno il seguente furioso
telegramma:

„Furienti annessionisti acquistarono in-
gente quantità di revolvers, armarono i despe-
rados della plebe, che insultano, provocano
e tirano contro i quieti costituzionali. Uno
degli aggressori fu arrestato, perchè colto sul
fatto, gli altri, però, si lasciano in pace, ed an-
zichè procedere contro di essi, si procede ar-
bitrariamente contro i provocati, facendo ar-
restare dalla gendarmeria durante la notte
nelle loro abitazione quiete ed onorate per-
sone. Perciò è somma l'esasperazione nel
popolo.“

E poi si si meraviglia se i giornali of-
ficiosi tacciono! Dinanzi a tale contegno dei
fabbricanti dalmati di telegrammi allarmani
gli officiosi devono essere impotenti; a nulla
giungerebbe ogni loro narrazione obbiettiva.
E diffatti si dichiarò che alla prima notizia
degli eccessi in Sebenico il comando di gen-
darmeria aveva spedito sopralluogo una pattu-

glia ed il Capitano distrettuale un commis-
sario. Ma il sig. Bajamonti telegrafa semple-
mente: non è vero. Si dichiarò, che degli ec-
cedenti in Sebenico già 7 erano stati con-
dannati all'arresto di più giorni, ed il sig.
Bajamonti telegrafa ancora, che alcuno non
fu arrestato. Si assicurò che tranne a Sebenico
in alcun altro luogo della Dalmazia l'ordine
e la pubblica tranquillità non erano sturbati.
Ma il sig. Bajamonti ed i suoi amici a tele-
grafare di rimando, che l'anarchia regnava
dappertutto e che il partito autonomo era mi-
nacciato di aggressioni. Noi stessi avevamo as-
sicurato sulla base di autentiche relazioni, che
dei 14 autonomi della Dieta dalmata soli set-
te si erano consociati alla dichiarazione ed
alla fuga del Bajamonti mentre gli altri erano
rimasti in Dieta. Gli amici del Bajamonti, però,
tennero fermo alla loro dichiarazione che l'in-
tero partito autonomo era uscito dalla Dieta.
Di fronte a tale ostinazione nella bugia non è e-
gli forse superflua ogni ulteriore polemica?

Oggi stesso ci giunge il rapporto ufficiale
sulla seduta della Dieta dalmata dei 8 giugno,
dal quale risulta che la ricordata protesta
della minoranza venne firmata da 7 autonomi
soltanto, da Milković, cioè, Piperata, Rossignoli,
Krušević, Gligo, Nutrizio e Bajamonti, mentre
altri sette, vale a dire, Mery, Ponte, Vuletić,
Trigari, Alesani, Maupas e Knežević non solo
rimasero in Dieta, ma per bocca del dep. Pon-
te espressamente dichiararono che essi non
hanno motivo per associarsi alla manifesta-
zione del Bajamonti, ispirata da violenta pas-
sione politica.

Oggi si sa dovunque in Dalmazia che
immediatamente dopo la partenza di S. M.
l'Imperatore da Spalato, quegli *esaltadosi* rac-
colsero, per organizzare un movimento che
paralizzasse il viaggio del Monarca, e che
anzitutto stabilirono, di indurre a qualche
passo le Eccellenze di Vienna mediante tele-
grammi allarmani. La manovra non riescì
presso i ministri, bensì soltanto presso una
parte della stampa.

Noi saremo gli ultimi a scusare gli arti-
coli provocanti od offensivi dei fogli nazionali
della Dalmazia, anzi noi li condanniamo de-
cisamente, ma gli amici del dr. Bajamonti
dovrebbero guardarsi dal mostar la strada ai
loro avversari con *pamphlets* ed altri scritti
insultanti. Un giorno si potrebbe suonare altra
musica e rammentare certi articoli del gior-
nale del dr. Bajamonti nei quali il viaggio
di S. M. l'Imperatore veniva designato quale
un inutile sperpero di entusiasmo e di finan-
ze, ed i cittadini di Sebenico venivano onorati
del titolo di *pelli rosse*. Come fu detto, è per
lo meno imprudente parlare della pagliuccia
dell'occhio del vicino, quando non si è an-
cora dal proprio rimossa la trave.

Englezka politika.

O englezkoj politici obično se čini, kao
kao da nema nikakva sustava, dapače, englezki
političari smiju se osnovam, što ih drugi na-
rodi kuju za daleku budućnost. Englezka se
u političkih pitanjih ponaša kao špekulativan
trgovac u svojih poduzećih, po trenutnih okol-
nostih. To je rekao i lord Derby odgovarajuć
na interpelaciju Russela, gdje je među osta-
lim izjavio, da se nemože unaprijed označiti
savkoliki pravac englezke politike, već da će

on zavisi od pojedinih slučajeva, prema kojim će se englezki državici vladati. Megjutim u toj englezkoj nelogičnosti ima više sustava i metode, no što se to na prvi mah i površno gledajući misliti može.

Englezka je po položaju svojem velik posrednik evropskog i vanevropskog života putem brodarenja. Englezka ima monopol na moru, kojega joj druge države nemogu otići, ona je glavni poslovođa svijeta. Da se održi u tom svom položaju, da odkloni konkurenciju, da potrebe svjecke povisi i da te veće potrebe podmiri, — to je njezin cilj, to glodište, sa kojega polaze svi pravi englezki državici u velikoj svjeckoj politici.

S toga stanovišta dakle moraju se shvaćati sva prijateljstva i neprijateljstva Englezke. Englezka je metoda pri tome u opće ta, da se posluži tugjom vlasti, al uz to, da vazda tu stranu vlast pri svakom pokretu prati i nadzire. Jer opći moralni karakter englezke politike jest: revnovanje, čime se Englezi i u svom privatnom životu odlikuju naprama osobam i činitbam ostalih naroda.

Taj je duh vladao englezkom politikom prema Francuzkoj pod Napoleonom III. Englezka je bila saveznica Napoleonova u krimskom ratu, al i bodri stražar i pratilac mu u Italiji, Poljskoj, Africi i Americi. To naticanje lažnog prijateljstva poznato je pod imenom „entente cordiale“.

Padom Napoleona III. i porazom francuzke vlemoći pomaknuto je težište evropske politike na istok i našlo je izraza svojeg u tako zvanom savezu trijuh careva. Englezka je ovaj put ostala usamljena i na prvi mah činilo se je, kao da se već i nepita ona u stvarih, koje se odnose na političke odnose evropskoga kontinenta. Ako se kad i govorilo o Englezkoj, to je bivalo ponajviše glede njezinih odnosa u Aziji. Među tim Englezka zadovoljila se time, da razmatra taj savez sjevernih vele vlastih, da mu uhvati slabu stranu i sgodnim trenutkom da pokuša taj savez razvrći.

To joj je donekle u posljednjoj političkoj akciji pošlo za rukom. Savez, o kojem se je izdavalo, da mu je svrha, održati mir u Evropi, udesio je najratoborniji suvremeni državnik — Bismark. Kad se Bismark nije mogao odreći svoje ratoborne naravi, u trenutku, kad se je spremao, da nepravедno napadne Francuzku, državni tajnik vanjskih poslova u Englezkoj upotrijebio je tu priliku, da prstom pokaze seveznikom Bismarkovim i cijelomu svijetu: pogibelj za evropski mir nije izvan saveza za osiguranje mira, već baš u njem. Tom se je prilikom Englezka ponašala kao pogodna francuzkoj državi i povjerljiva u njezino miroljublje.

Da je taj englezki udarac bio promišljen i sgodan, vidi se po posljedica. Bismark je dobio dopust na „neizvjestno vrijeme“. Po evropskih novinah govori se o alianciji Rusije i Englezke, koja još i „Francuzku na umu

ima“. „Golos“, ruski list, koji velika upliva ima u inteligentnih krugovih ruskih, veli, da bi ruska inteligencija primila tu alianciju s oduševljenjem. A poznavajući Englezku i njezin karakter u politici, razlaže ujedno u tom svom članku, da bi taj savez bio osnovan na zajedničkih interesih.

Englezka u savezu sa Rusijom, ako bi ovoj posljednjoj podpuno vjerovala, nebi imala više, da zazire u Aziji, i nebi se trebala bojati za ustanke naroda u tih zemlja. Glede istočnog pitanja veli „Golos“, da bi se Rusija i Englezka mogle pogoditi na osnovu podpomaganja istočnih naroda, koji imaju i od Rusije i od Englezke viša prava na balkanski poluotok. Jedini bi im zadatak bio u tom, da se ruskim i englezkim lagjam osigura prolaz kroz Dardanele.

Koliko će od svega toga biti istine, to će pokazati skora budućnost. Toliko stoji, da je Englezka svojom politikom, ako ne razturila savez sjevernih velesila, ono ga bar razklimala; pa i ako nije sposobna po svojoj tradicijonalnoj politici da sklupa trajne saveze, već si za svake eventualnosti ostavlja politiku „odriješenih rukuh“, interes Englezke zahtijeva, da okret, koji je pokrenula u vanjskoj politici, neostane samo u prvom pokušaju. A opće je poznato, da je Englezka bila do sad vijerna čuvarica — svoga vlastitoga interesa.

(N. N.)

Politički pregled.

„P. Ll.“ potvrđuje vijest, da će njemački car i ljetos posijetiti Gastein. Nije još izvjestno, da li će Njeg. Veličanstvo, car Franjo Josip pozdraviti cara Vilelma u Salzburgu ili u Islu. Ovaj put neće nijedan ministar ni austrijskoga ni ruskoga cara pratiti.

Iz Rima javljaju talijanskim listovom, da iz Sicilije dolaze vrlo povoljne vijesti. Bojali su se naime, da bi ondje moglo doći do izgreda, pošto je primljen zakon o sigurnosti. U Palermu bilo je do duše gungule, ali ova je bila posve neznatna. Do tri sto mladića, ponajviše djaka, prolazilo je ulicama i vikalo: Živila opozicija u Siciliji. Pučanstvo ostalo je posve mirno, a mladići se razišli. Daljih izgreda nije bilo.

O bivšem ministru-presjedniku Lanzi pisali su nekoji listovi, da kani položiti svoj mandat; ovu vijest oprovrgava odlučno „Opinione“, koja veli, da Lanza na to nije nikada ni pomislio. Talijanski senat drži opet redovito svoje sjednice.

U grčkih se listovih službeno oprovrgava vijest, kao da je kralj nakanio zahvaliti se. Politična razboritost grčkoga kralja, vele, oslobodila je baš zemlju od velike krize, koja u parlamentarnih država nije neobična. Trikupisova vlada neće dopustiti, da se kojim god načinom djeluje na dođuće izbore, već hoće, da se stvari razvijaju normalnim putem.

Bukureštska komora primila je velikom većinom osnovu adrese, a vlada je predložila komori zakon, u kojem se dozvoljuje građu Bukureštu, da si uzajmi osam miliuna forinti. Ministar rata, Floresku, prispio je ovih dana u Roman, da pregleda mjesta, koja se sada na novo utvrguju kao i vojarne i da se u tom pogledu dogovori s dotičnim osobami.

Odnosaji ruske vlade prema vatikanu postali su, kako iz Rima pišu, ipak mnogo prijazniji i to najviše nastojanjem ruskoga zastupnika Kapuiste. Ovaj mladi diplomat uživa u vatikanu, osobito pako kod pape i kardinala Antonelli-a, nedvojbeni simpatiju. Nu uzprkos tomu nemisle, da će papinska stolica odobriti reforme i druga srestva, što ih je poprimila carska vlada u katoličkih rusinskih i poljskih provincijah. Vatikan uvažit će valjda ruske želje, ali samo u diplomatskih spisih, a ne u enciklikah, kako biva u takovih slučajevih. U tom bi se dakle sastojao sav taj sporazumak među ruskom vladom i papinskom stolicom.

U Francuzkoj vlada svendilj ista neizvjetnost, pa se neda nikako utvrditi, ko će napokon održati pobjedu. Poluzvanični „Francis“ misli, da se u mjerodavnih krugovih neradi o tom, da se narodna skupština odgodi ili raspusti. Prije svega čekači će vlada, kako će se svršiti rasprava ustavnih zakona. Prva tri zakona, o javnih vlasti, o izboru senata i zastupnika morati će se sada riješiti po redu, ako nenadogju nove kakove zaprjeke.

U englezkoj doljnoj kući bavili su se ovih dana opet jedan put visokom politikom. Gosp. Gorke upozorio je kuću na propast Turske i opisao baš bez obzira njezine financije i njezinu upravu. Reče: sve, što se je obećalo, nije se držalo, a u zemlji vladalo je zlo gospodarstvo i najveća korupcija. U smislu §. 9. pariškoga ugovora ima Englezka pravo, da posreduje prijateljskim remonstracijami. Da još bolje obrazloži svoje mnjenje, naveo je nekoje pikantne podatke iz privatnoga sultanova života. Napokon predloži, neka se predadu kući diplomatski spisi, a među timi i okružnica Fuada-paše na turske zastupnike kod raznih dvorova evropskih, koja se tiče nevršenja hat humayma od g. 1856.

Lord. Congugham, koji je prije neko vrijeme bio u Carigradu kao član evangeličkoga saveza, potvrdio je mnjenje svojega pregovornika o stanju turske države. Bakster, koji se je prije nekoliko dana povratio iz Male Azije, proricao je, da će se u Turskoj na skoro sve porušiti i očitovao se je proti svakomu srestvu, kojim bi se imalo pomoći narodu, kao što je turski. Volff je branio Turke proti svim prigovorom, jer oni da zadovoljuju svim financijskim dužnostim. „Zemlji, gdje ima tolikih plemena i vjerozakonskih sekta, mora se već nešto oprostiti“. Vladin zastupnik izjavi, da su sadanjemu stanju u Turskoj krivi više počinjeni činovnici, nego li turski državici. Englezka želi, da Turska

PODLISTAK.

Prokleti kam.

... pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

V.

Kotorski sud sredovječni

(Nastavak).

Sjegjelo u kotorskomu sudu dvanaest vlastela, a na čelu im providnikova zamjenica. Svake je godine trećina otpadala na sreću, pak se dopunjala općijem izborom vlasteoćijem. Sudili bi zborni i u glavi i u imuću, bez obrane i priziva, po grackome starostavniku, kako su ga sami razumijevali, i nedostatke mu samovoljno dopunjali.

Pismo Vraćenovo uzruja sudnike, i onako plagiše i sumnjičave. Zakunu Novaka da je neznani svjedok sve pravo sudu ispričao.

Za Novakom dogje red Mijata. Iskušavaju ga

s daleka i majstorijom o babi Cvijeti i o kalugjerima. Mijat kaza pravo sve redimice, kao što je Novaku putom pripovjedao. Kad sudnici vide da Mijat ne kazuje kako je njima milo i ne ugagja u Draškove riječi, naredi mučiteljima da ga prenesu u jednu mračnu izbu; tu mu vežu ruke i noge užem u četvorak opletenijem, a progjeditijem kroz dvije gvozdene brnjice što se okreću na čekrk, pak raspnu među dvijema zasagijenijima gredama, i stanu da ga protežu, dok mu se presumite rebra, a odvoji žglob od žgloba.

Na takvijem mukama vikne Mijat stravično: — A ljudi, za veliko ime božje, što od mene siraka činite, što me od jednom ne smaknete, no mi takve muke zadavate, kao da nijesam krštena duša!

A krvnik mu reče: — Ako istinu ne kažeš, ovako ću te mučiti, dok ti duša kroz nozdra ispane!

A Mijat pothvati: — Nemam, za Boga, da kažem ništa više od onoga što ste čuli, tako me Bog izbavio iz vašijeh ruka. —

Onda mučitelji okupe nža i smotaju mučenika

kao u klopko. Previnu mu ruke i noge tako da mu pte taknu šiju a dlani lopatice. Stane nevoljnik da jauče da se sve razlijege, pa kad mu bolovi dotuže, bobaćeći rekne: — Pustite me davam se ispovijedam. —

Tad ga slime na tle i dadnu mu da pije rakije, da se tobož mlašno potkrijepi.

Po što odahne i po što mu se povratio išno duha, pothvati i počue da se knne, da ništa ne zna više od onoga što je kazao.

Kad vigje da će ga opet mučiti, rekne: — Sve je istina što je ta bezimeni svjedok kazao, kalugjeri spališe babu a nas kmetiče uče da ustanemo protiv gospodarâ i da idemo pod Ivanbega. — Te riječi Mijatove primi sud pod pero, pak mu praže raspěće da se knne kako je istinu kazao. Dohvati Mijat raspěće, prekrsti se, čeli ga i reče: — Bože i časni krste, oprost mi grešnome, što sam pod teškijem mukama lagao i prave ljudi potvorio. —

Onda sudnici naredi da mu na poplate prilijepe užareno gvozdje. I krvniku se razali, pak mu pomu-

bude jaka, ali to se neda postići upletanjem u nutarnje poslove.

O odnošaju megju Englezkom i Rusijom piše „Journal de St. Petersburg“, te veli na odgovor, što su ga „Times“ dale ruskomu listu „Golosu“: „Spomenutomu ruskomu listu mora mnogo laskati, što ga njegov englezki kolega nazivlje „vlašću“. „Golos“ je jedini list, koji je htio zamijeniti savez Njemačke savezom englezkim. Ovako su barem „Times“ svatile, a s njimi i drugi listovi poznati članak „Golosa“, koji je samo uvjeravao, da bi se evropski mir u slučaju nužde mogao osigurati pomoću Englezke, kada bi mu od Njemačke grozila kakova pogibelj. U ostalom imaju „Times“ pravo, Rusija netreba novih aliancija, pošto je dovoljan savez sklopljen g. 1872. U ovaj savez može stupiti svaka vlast, koja za tim ide, da se uzdrži evropski mir.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Kотор, 9/21 Јуна.

Kao što se сваке године кодовашњих православних Срба сјајно врши црквена и народна Тројчинска светковина, тако је и ове торжествено прослављена била.

Наоружана српска народна Гарда парадирала је оба дана — за време службе божије палила је из пушака, и за литијом ишла, која се обносила око града. У понедеоник други дан светковине, народа је доста сакупљеног било пак и из пјеле наше околине. Обије вечери било је расвјетљење цркава и свију околостојећих домова, а војничка музика свираше до 10 часова вечер, за тим са бакљама Гарда с музиком иђаше око града, свирајући народне мелодије.

Жао нам је што ове године при поменутој светковини не имасмо присутна г. Епископа, који се на путу налази; али пак и од духовне стране лијеп је и точан ред био, са умјестном уредбом и парадирanjem епископског намјестника, и консисторijалног проте г. Константина Јовановића, који је са мјестним свештенством и дјаконом, оба дана литургију служио, и за литијом испод неба ишао.

Јуче као на дан оданија овог празника по обичају, такође Гарда присуствује уз пренос иконе, и предаје барјака, завршујући светковину. Пре њега ће се служба започети у 9 часова из јутра Војвода Гарде г. Стеван Витез Бјеладиновић, позвао је на састанак цијелу Гарду, а то у дворани Читаонице.

Сврха овог састанка бијаше та: као што је познато читатељима нашег листа, да је Њ. В. премилостиви наш Цар, приликом сретног Његовог доласка у Котору, међу осталим даровима удостојио се и нашу Гарду обдарити су ф. 300 коју своту одбор Гарде примио је преко ереског Поглавар г. Рендића. Поменути састанак отворио је гос. Војвода, следећим говором.

„Љубезна брако! Његово Величанство премилостиви наш Император Франо Јосиф Први, при сретном доласку у нашу домовину, благоизволио

је и нашу српску православну народну Гарду обдарити су ф. 300. — Овим царским даром ради вјечног спомена предлажем: да се узму двије облигације царског зајма од године 1860, које играју лотрију два пута сваке године, и на исте вуче се интерес од 5 на сто сваке године; — с тим условима да ове двије облигације остану у црквеној благајници за вазда, као имовина Гарде; пак да ако би срећа послужила, да би која добит изишла да се има раздјелити на три дијела, један на корист Гарде, други православној нашој цркви у Котору, а трећи дио на припомоћ једног сиротног и потребног нашег мјестног младина србина, православне вјере који добро учи, да с тим може науку следовати. У случају кад би само Серија изишла без добитка, да се има одма купити друга облигација.

Пошто се купе вишеречене двије облигације, оно што претече од поменутог царског дара да се на остатак нашој цркви покљони, за тај разлог што црква има и сувише трошкова сваке године у свечаностима црквеним — годишња добит од двије облигације да иде на корист Гарде.

Да би се пак поменути спомен точан и сигуран вршио, Титорство цркве дужно ће бити сахранити ове облигације у црквеној благајници, и чувати као сва остала црквена добра.

Предлажем пак именовати нашег гд. Епископа Герасима Петрановића за пресједника, којему ће у исто врјеме црквено Титорство писмено јавити и препис нашег записника доставити; — молећи га да буде врх овога нагледати и у случају којег сретног добитка, буде заједно са Титорима цркве и часницима Гарде који буду, аа три части расположити као горе речено.“

Саслушани предлог г. Војводе био је од свих присутних одобрен и потврђен, са трократним ускликом живој прамилостиви наш Цар и Господар Франц Јосиф Први.

По свршетку тога цијела Гарда била је у цркву на божију службу, затим следовало је пренешње иконе из цркве С. Николе у С. Луке са дијетом, коју оружана Гарда праћаше; после тога са музиком Гарда је обила града, пак се вратила пред црквом, и предала барјаке у Храму С. Николе; тако овим чином би завршена овогодишња Тројчинска светковина.

Domace.

La Presse di Vienna rileva che presso il ministero della difesa del paese si sta preparando la iscrizione dei distretti di Ragusa e Cattaro nei quadri stabiliti dalla legge sulla difesa del paese.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è graziosamente degnata di elargire in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 3190, dei quali:

Per la chiesa di Dube (distretto di Curzola)	f. 100
per la chiesa di Vrudice sup. idem	„ 100
per il restauro del convento delle benedictine a Lesina	„ 300

— Ne presjecaj! opomene ga sugja. —

A kalugjer kao da nije ni čuo, nastavi: — Evo tri godine da se predstavila Druškova mati, dobra i pobožna starica, Bog da je prosti, pak na samrtnu času zavještala dva zvona svetome Arhangelu, kao što izgovara potonje pismo...

A Druško: — Koje ste vi sami pisali i naređivali, kad je ona bila zanijemila i zakovčila. —

A sudija: — Opet ti velju da ne presiječeš redovnika. —

Kalugjer produži: — Sin joj Druško, evo ga ovgje, nijecka se da ispuni materinu zadužbinu, nego prebacuje i odmiče, kao da će za snom proći. On živi s toga pod roditeljevim proklestvom, pak bi mi duhovnici bili dužni da mu dom ne polazimo ni o bogojavljeuju ni o krsnici, da mu odpojamo ni prekagjujemo, no se sve nadali da će doći pri sebi i na pravi put, pak ga ne hćesmo odbijati od crkve, ni pred pukom obličiti...

A Druško: — Jer su vi bile milije proskure i birovi, no crkovni zakoni...

A sudija: — I trećem ti velim da mačiš! —

agli abitanti di Stravča (Ragnavecchia)	
per la loro chiesa e cappella	150
per la chiesa di S. Martino della Brazza. „ . . .	100
per la chiesa parrocchiale di Glavatičić (Cattaro)	300
per la chiesa di Žedno (Traù)	50
al comune di Birbigno (Zara) per la costruzione di una cisterna	100

Per la sessione straordinaria della corte d'assise di Zara, che si apre il giorno 12 luglio venne estratta la seguente lista di servizio di giurati: ordinari — Adam Matteo, Zlarin; Anzulović Matteo, Novegradi; Bakmac Pasquale di Giorgio, Zara; Dr. de Begna conte Cosimo, Zara; Bianchi Antonio, Zara; Bučić Dr. Antonio, Zara; Dobrovodica Saverio, Zara; Dominis Giuseppe, Arbe; Dudan Andrea, Scardona; Dundović Niccolò, Knin; Ergovac Dr. Vincenzo, Zara; Fabrović Francesco, Zara; Fumia Giovanni, Knin; Knežević Antonio, Castelvener; Knežević, Giovanni, Castelvener; Lomas Dr. Matteo, Scardona; Lukačić Antonio, Zavarvecchia; Magaš Matteo, Castelvener; Nardini Gio. Battista, Knin; Pato Francesco, Pago; Paštrović Dr. Giuseppe, Zara; Petranović Giovanni, Sebenico; Radošević Vincenzo, Novegradi; Rossini Vincenzo di Pasquale, Sebenico; Rozza Antonio, Vodice; Šimić Pietro, Knin; Sinobad Giorgio, Knin; Sladić Stefano, Knin; Sprljan Giuseppe, Vodice; Stipanović Giuseppe, Zara; Toljan Marco, Scardona; Urakalo Marco, Obrovazzo; Usmani Giovanni, Pago; Vidović Simeone, Scardona; Vidalić Giuseppe, Pago; Vujatović Andrea, Knin; — supplenti: Luxardo Niccolò, Manzin Dr. Giuseppe, Medović Dr. Giovanni, Pavan Gaspero, Petricoli Giovanni, Rocco Domenico, Salvagno Michele, Trigari Niccolò, Valles Spiridione.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato sottomaestro effettivo della scuola popolare di Risano l'attuale provvisorio sottomaestro Stanislao Margetić.

La presidenza della direzione provinciale di finanza ha nominato presso la tesoreria provinciale, a cassiere colla IX classe di rango l'ufficiale di cassa Pietro Bina, ad ufficiale nella X classe di rango l'assistente di cassa Pietro Cassani, e in assistente nell'XI classe di rango l'assistente doganale Teodoro Nakić, quest'ultimo in via provvisoria.

Različite vijesti.

(Zdravica novinam.) Na godišnjem banketu za podpora siromašnih novinara, koji se 12. t. m. obdržava u Londonu, prosborio je grof Benst slijedeći govor:

Mylordi i gentlemen! Nema tomu dugo, što je štampa proglašena šestom velevlasti. Za onda bilo je samo pet velevlasti, sad ih imade više, pa ja neznam pravo, da li je štampa postala sedmom ili osmom. — Pitanja precedencije toli su nježna — (Smjeh), ali toliko mogu reći, da je štampa vlast prvoga reda. Za što? Jerbo njenog saveza žele sve ostale. (Čujte! Čujte!) Davaju joj to priznanje, me ne vode za cijelo sebični razlog. Ja sam nekoč imao mnogo prijatelja u štampi, ali ja sam iskusiо, kako je pravo imao stari pjesnik, veleć: „Donec

Kalugjer zaključ: — Postalo me brastvo k vami, koji zemlji audite...

A Druško ga opet prekide: — I kalugjerima, ako će da im gospodstvo ustraje. —

Sudija se nadme i vikne: — Druško, jezikom za zube! —

Kalugjer nastavi: — Da vi svedete rukom od suda ovoga Druška, da preda manastiru zvona, e da bi mu materi bilo lakše duši, i da slimi sa sebe kletvu roditeljsku, u koju je upao. —

A Druško smijući se: — Ako li ga zemaljski sud ne načera da predā zvona silimice, mi ćemo ga kalugjeri po našijema zakonima spržiti živa, kao dušu izgubljeuu i neznabožuu, a mater mu ispisati iz čitulje mrtvačke, kao da nije ni bila krštena...

A sudja: — Muči, umukao! (pak u sebi) Ako ću ti ja! Ne šali se barem pred sudom, no kažaj pravo, rašta nijesi izvršio u tri ljeta materinu zadužbinu, no znaveš i odmičeš, kao da će te snom proći. (Slijedi.)

kle prišapti: — Kuni se, nesretniče božji, to je svakako latinsko raspěće. — A Mijat: — Ako je i latinsko, Bog je jedan, pak bi me krivokletnika stigao gorijema mukama, nego su ove vaše. —

Kad mu puče kuža na poplatima a meso se rastoči, stade opet da leleče na vas glas, pa na novo prevjeri od muke i reče da je sve istina što je svjedok kazao, i da nije kalugjerima ništa predigao. Kad na kletvi, opet stade da mucka i da izmiče, dok ga jedan od onijeh obješenjaka udari zaušnicom po obrazu tako da mu puče krv grlom i nosom. Zakune se kako mu rekno, podpiše krstom lažljivu svjedočbu, pak što od straha što od bola, obumre i pane u nesvjesticu. Potajom i u mrtvačkom odru prenesu ga u tamnicu, i svale na tle na jednu rasrtu bijeljinnu.

Dogje red kalugjera i Druška da se sude oko zvonā. Kalugjer potraži da sud prinudi Druška da preda manastiru materinu zadužbinu; Gospodo sugje! naši su manastiri postali i obdržaju se zavjetima i zadužbinama...

— I kragjom! dodade Druško. —

eris felix, multos numerabis amicos". Vaš dobrostivi doček dajo mi nadu, da sam neke zadržao u ovoj zemlji. To bi za mene bila tim veća zadovoljština, što sam uvijek razumio i uvažavao veliku vrijednost englezke štampe. Englezka štampa jest najstarijom sestrom svih europskih štampa; ali dočim redovito mlađe sestre potamnjuju stariju, ostaje u ovom slučaju najstarija najjasnija u klijeposti i dražesti. (Čujte! Čujte!) To megjutim nemože prijeći mlađim, da i one budu ljubezne, pri čem nije nužno sjetiti vas napose ljepota bečkih. (Odobranje.) Govornik spomenu po tom, da je englezka štampa bila uzorom inozemnim, a zatim nastavi: Samo je jedna točka, u kojoj dajem prednost kontinentalnoj štampi. Kada sprovedem jutro čitanjem velikih londonskih novina, moji su duševni naponi o dogadjajih bistri, ali pošto ja cijenim sve što je englezko, to ja nalazim i ovjje prednost. Laganost, kojom čita Englez svoje novine, dokazuje, koji su mu bistré oči, a to je velikom utjehom u pogledu njegovog prosugivanja poslova inozemnih država, na koje se ja nisam imao nikada potužiti. Dopustite mi dakle, da završim riječi: „Sraka čest englezkoj štampi“. (Odobranje.)

(Skup konop.) Krvnik Samson, koji je smaknuo Ljudevita XIV., brižno je spravio konop, kojim su nesretnomu kralju bile svezane ruke. Taj konop, koji je on deset godina kasnije darovao jednemu sabiratelju takovih stvari, prodao je 13. lipnja na jednoj dražbi mladomu lordu Erfordu za 8000 franka. (Izkušano srestvo proti samoubojstvu.) Iz Graca od 15. t. m. pišu „Pressi“: „Jučer po podne, kad je već počelo smrkivati se, pozvana bi na našem glavnom trgu neobičnim načinom u pomoć straža sigurnosti. Usrijed trga stajao je naime jedan mladi čovjek, koji se oševitno jako bojao samoga sebe i svoji nakana. Mahajući nožem, zvao je i molio stražu sigurnosti, neka ga nama zatvori, jer inače da će se ubiti. I sbilja straža zadovolji mu molbi. Vi ćete sigurno misliti, da je to bio kakov lugjak, ali istragom se dokazalo, da je bio potpuno pаметan. Kod kuće se bio zavadio, te je otišao s očitovanjem, da će se ubiti; ali na putu počeo inače misliti, pa da se osjigura, pozvao je u pomoć zakon. To je bilo sve.

Ново издање
I. II. и III. књиге
Српскијех народнијех пјесама
које је скупио и на свијет издао
Вук Стеф. Караџић.

Дајем овиме на знање да је II. књига, садржавајућа „јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових пјесама услијед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица
Вука Стеф. Караџића
Landstrasse Marokanergasse N.о 3 in Wien.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskičena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od nekoga se doba krivotvori po nekih tvrdnjah; s toga ovaj p. n. stov, općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustake, pjegice, u opće čuva, ljepša i omagluje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajući iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivim mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Lastilo. Neocenjeno kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nov.

Kruglja-čistilnica, izvrstno srestvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neophodno potrebno alatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreći trajao svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno poštito lakova sjaja, s kaučukom izmješano; da se može utvrditi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svatko treba da nože čuva od rlage, jer to prija zdraviju. Uporabom Metzgerovo kožno prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju nove strojne tuške (olovka); prišti se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u koži 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni su kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prasak sa pranje, da se održi lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prišti se vrijeme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistriji oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su gado-brani, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčeno, sr stvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Englezki košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala olašiti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka klijja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klijja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični brečvni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoć kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor velecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručevina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten saponi eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariski univerzalni ljepe, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p. da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga srestva tek 10 nov. Isti ljepe kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim čiš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vla-i očuvaju svježiji, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavijestiti velecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova kvatula buha dobiju se po 20 n. komad. Regulator-pera priredila za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previšnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja arnike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasite i živce, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vrijeme ča na mjestih plicavih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udihi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koza nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britice, kojom se prišti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brušila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-saturnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidljivo bude vidljivo!

novimi šepnima večali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živine u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupjuš li brašno, voće, sočivo, mironje, tkanine, kod razgloba, prirodni iztraživanja itd. 1 kom. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nišćom tiče. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englezko odčepila s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo sačepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l-tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu-gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor velecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručevina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.о 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglaš naročito ob urah nje koji su osobito bogato narečeni, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljeno od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz sljedeću nesnatu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 ura velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkičena i bilom obkrbljena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fagona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ures svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormaricem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovao (Cy-linder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izraženim s leđovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata, najnovijega ukusnoga fagona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su fagonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraja.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 50, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novčića. do f. 1.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pō. godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine a poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
z. f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 53.

Zadar 3 Srpnja 1875.

God. III.

FERDINANDO I. kao car austrijski, V. kao kralj česki i ugarski, rodio se dne 10 travnja 1793, najstariji sin cara Franje I. i Marije Teresije napuljske kneginje. Nije bio velika kipa, ni snažna tijela, ni čestita zdravlja, stoga se i vježbao zarana rukodjelom, da bi se ukrijepio, i rukodjestvu je priljubio, što mu je bila uz haraldiku najmilija zabava. Zanimali su ga poljodjestvo i svaki obrt i zanat, što podiže tvarne državne sile. Godine 1829 počeo se baviti državnim poslom a g. 1830 bi okrunjen neobičnim sjajom ugarskim kraljem. Od onda se počelo u njemu pokazivati ono milostivo i dobrostivo srce, koje svegjer upravljalo njegovim djelima, kada je darovao na dobrotvorne svrhe ono 50,000 dukata, što su mu pri krunenju stališ poklonili.

Dne 2 ožujka 1835, nakon smrti svoga oca, stupio je na carstvo, namjestivši državni zbor na bolje vladanje i na bolju financionu upravu. Na 7 rujna 1836 okrunjen je kraljem českim, na 8 rujna 1838 kraljem lombardo-vnetačkim, kojom je prigodom pomilovao sve političke uznike i prognanike one kraljevine. Godina je 1848 njegovim imenom znamenita, on bo je namjestio u Austriji prvo odgovorno ministarstvo i proglasio ustavna načela. Bune su ga ondašnje primudile, da ustupi carstvo svomu sinuven Franji Josipu, a da se nastani u Prag, gdje je prosljedovao ona blagotvorna djela, što su mu stekla pridjevak *Dobroslivi*.

U pobožnosti sproveo je svoje zadnje dane, te svetotajstvinu pokrijepljena ma duša preselila se u vjeko-
vičnost tmonadne na petrovdan oko 4 sata pred večer.

Pokoj mu duši i vječna spomena!

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Buda-Pest, 1 lugalio. Oggi incominciarono qui le elezioni per la Dieta; furono eletti finora: a Pest, Deak per acclamazione; nei sobborghi, Wahrmann, M. Jokai; a Buda Pauler e Hlazmann. Fino alle sei ore Czernatony aveva nel sobborgo Franzenstadt la maggioranza di 8 voti.

Berlino, 3 lugalio. Giusta il „Reichsanzeiger“ il principe ereditario si reca con seguito a Vienna per assistere ai funerali dell'Imperatore Ferdinando.

Roma, 3 lugalio. Il principe Umberto si reca a Vienna, a prender parte all'esequie, e lo attenderà ai confini un treno di corte con un generale ed un colonello.

Zara, 2 lugalio.

Nel *Mährischer Correspondent* troviamo una importante corrispondenza da Vienna, in cui dopo aver accennato al parlare che si fa degli immaginari avvenimenti della Dalmazia, il corrispondente osserva, che „l'unico avvenimento in Dalmazia, il quale offra stoffa bastante a commenti e riflessioni, consiste in ciò che nel paese vi è un partito, il quale sostiene di stare sul terreno della costituzione, ma che si profisse anche come speciale compito di scalzare dal suo posto il bar. Rodić — un luogotenente, che, militare di alto grado

e di nascita slavo, da quattro anni ottiene che la dieta dalmata, la quale nella sua maggioranza è slava, non dia al costituzionale ministero Auersperg il minimo imbarazzo“; quindi continua così:

Il mezzo onde si serve questo partito, a cui sta a capo Bajamonti, uomo cui la passione e la vanagloria consumano, e dal quale mezzo, dopochè fallirono tutti gli altri, tale partito spera ogni aiuto, consiste nell'abuso che esso fa della stampa costituzionale di Vienna, nella quale esso sistematicamente presenta la Dalmazia, le cui condizioni sono tanto poco note nella capitale, come in preda all'anarchia, i costituzionali dalmati come esposti alle più odiose aggressioni, connivente il governo provinciale, ed insignificanti eccessi di natura locale dipinge alla fantasia come addentellati di una grande rivoluzione jugoslava, evocando così presso la gente credula lo spettro di condizioni anarchiche. E ciò tutto per indisporre il ministero contro il bar. Rodić, il quale non saprebbe impedire questi allarmi della pubblica opinione, e forse anche per paralizzare presso S. M. le favorevoli impressioni ritratte dal vedere l'ordine che regna nel paese, la lealtà de' suoi abitanti e la stima di cui gode il luogotenente presso la maggioranza di essi.

È affatto incomprensibile, come il partito costituzionale possa continuamente misconoscere i successi che il ministero Auersperg ha ottenuto colla attiva cooperazione del bar. Rodić. Senza dubbio poi non è politica saggia, il respingere e l'offendere un partito, che nello stesso tempo costituisce la grandissima maggioranza del paese, nel momento che esso cessa dall'opporli alla costituzione. Che gli Slavi della Dalmazia sieno oggi anche entusiastici partigiani della costituzione, non si può

asserirlo. Se poi la strada che verso di essi ha battuto e batte la stampa costituzionale sia la vera per svegliare in loro tale entusiasmo, lo dicano i difensori dell'indirizzo di Bajamonti.

Presso di voi in Moravia ed anche altrove si vede con certo timore essere al potere in Dalmazia il partito nazionale slavo e quasi involontariamente si pensa alle condizioni del proprio paese. In ciò, però, si dimentica, che i fattori importanti in Dalmazia sono del tutto diversi da quelli, p. e. della Moravia; si dimentica, che, giusta i computi i più ottimistici, gli Italiani in Dalmazia costituiscono $\frac{1}{3}$ appena della popolazione e che essi non vivono in nessun luogo in masse compatte, ma sparsi in diverse città e borgate, e che è rara la località ove sieno in assoluta maggioranza; si dimentica, che in Dalmazia non sta di fronte all'elemento slavo, come invece in Boemia ed in Moravia, l'elemento tedesco, che da secoli costituisce il perno della monarchia, bensì l'elemento italiano, il di cui passato politico in Austria — specialmente dall'anno 1848 in poi — non può offrir motivo a respingere per far favore a lui un altro elemento che è devoto all'Imperatore ed all'Impero.

Lo *species facti* dello sviluppo delle cose in Dalmazia durante gli ultimi anni è il seguente: Fino all'anno 1870 vi comandavano gli Italiani ed i Slavi erano floti; gli Italiani erano costituzionali, gli Slavi si trovavano nell'opposizione, pronti di associarsi a quel partito che avesse messo in sicura prospettiva la loro emancipazione.

Dal 1870 gli Slavi della Dalmazia acquistarono di fatto quella eguaglianza di diritti, che loro assicuravano le leggi fondamentali del 1867; essi si videro protetti sul terreno

loro assegnato dalla natura e dalle circostanze individuali — e da allora essi cessarono dall'opporli alla costituzione e, per lo meno di fatto, divennero costituzionali. È vero poi che gli Italiani della Dalmazia, i quali agognano la ristaurazione del dominio di una Italia, rimasero costituzionali. Essi, però, devono rimanervi anche in seguito, essendochè il giorno in cui cessassero di essere costituzionali, cesserebbero anche di essere un partito politico austriaco.

La questione colonica.

Un giornale, che vuol farsi strumento di agitazione a qualunque costo, non forse per tenerla viva al nobile scopo di provocare coll'attrito delle idee quel calore e quella luce, che sono necessari alla vita pubblica, come ad ogni vita, per prosperare e conservarsi produttiva; ma allo scopo di abbuiare la verità e di paralizzare il progresso, ha toccato a modo suo nell'ultimo suo numero una vecchia questione, che disgraziatamente venne sempre trattata in modo da ritardarne o sviarne la soluzione a danno della quiete di tutti, e degli interessi del maggior numero degli abitanti del paese*). È codesta la cosiddetta questione colonica, la quale da secoli si strascina per varie fasi, prorompendo talora in manifestazioni violente, riuscite finora quasi sempre a danno di coloro che le commettevano.

Era ben naturale che ciò avvenisse. Coloro ai quali più brucia lo stato in cui viene mantenuta la questione, sono i cosiddetti coloni, gente fino a ieri abbandonata in una deplorabile ignoranza, che confina collo stato di natura. Cotai gente, ignara di lettere e molto più di leggi, si lascia guidare soltanto dall'istintivo sentimento del diritto, che può essere talvolta traviato e che mai non calcola coi dettami positivi. I tutori dell'ordine pubblico hanno fatto il loro dovere, ogni volta repressero i trapassi delle illegali manifestazioni. Ma quelli a danno dei quali le manifestazioni erano commesse, disgraziatamente si accontentarono quasi sempre della quiete esternamente ristabilita, e mentre potevano e dovevano aggredire la questione di fronte per scioglierla una volta per sempre, fecero tutti gli sforzi possibili per trasportarla sopra un campo diverso dal suo, o, non potendolo, per ritardarne la soluzione.

Diciamolo pur apertamente: a tale scopo lavorarono i cosiddetti padroni, non meno che qualche magistrato, i primi temendo grave

*) Non esiste alcun scritto dell'ab. Danilo con cui dica di aver trovato negli archivi di Zara un documento di sette secoli addietro col quale poteansi sostenere le ragioni dei coloni, come viene accennato nel detto giornale; egli però conosce documenti ancora più vecchi, che chiariscono la relazione colonica.

danno dalla soluzione della questione colonica; i secondi, forse per ovviare ai danni immaginari dei primi, forse per una malaugurata pedanteria, che le relazioni sociali non vuol considerare quali sono, ma quali le si rappresentano.

L'unico serio tentativo di sciogliere la questione colonica fu fatto nel 1866, quando si volle presentare alla discussione della rappresentanza politica del regno un regolamento colonico. Ma quale tentativo! — Onore e rispetto alla scienza dei giurisperiti, che l'avevano compilato; esso, però, non era che un infelice portato della pedanteria più sopra stimmatizzata. Com'era naturale, esso non ha accontentato né padroni, né coloni, e la Dieta non ha potuto far atto più sapiente, che mandarlo a dormire negli scaffali. In quel torno venne in luce anche uno studio privato sull'argomento, studio da far onore al valente giurisperito, che l'ha fatto; ma difettoso, perchè l'autore non spinse l'acuto suo ingegno fino all'origine della relazione pertrattata, forse per iscarchezza di tempo, forse per peritanza di non aggredire pregiudizi troppo generalizzati.

Noi non dividiamo il pregiudizio generale, dover la discussione della questione colonica porre a soqquadro il paese. Non dividiamo neppure l'opinione doverla si abbandonare alla soluzione di dettaglio dei casi singoli, mano a mano si presentano. L'ignoranza, alla quale rimasero per secoli abbandonati i nostri agricoltori non ha in essi né estinto, né oscurato il lume del criterio naturale; gli è perciò che intendono facilmente le cose ed afferrano prontamente le idee esposte loro chiaramente. Allo scrittore di queste linee bastò l'anno scorso esporre genuinamente la questione colonica di Ragusa ai contadini d'un distretto molto da quello lontano, per trattenerli da una delle accennate manifestazioni, che si disponevano a fare, in via però del tutto legale, per essere compresi anch'essi sotto la legge allora presentata al Reichsrath, che colle loro relazioni nulla aveva a fare. Dalla discussione quindi di tal questione, anzichè disordini, si può con sicurezza prevedere nei nostri contadini, l'abbandono della guida d'un sentimento istintivo, molte volte traviato, causa dei disordini finora avvenuti, e la sequela invece dei principi positivi, che alla soluzione del quesito devono presiedere.

Erronea non meno del combattuto pregiudizio è l'opinione che sta per la soluzione di dettaglio. Di quello che produca la discussione di casi singoli noi abbiamo avuto un saggio nel testè accennato effetto della pertrattazione dell'argomento rispetto a Ragusa. Per mala ventura il nome di colono ha voluto per dritto o a torto applicarsi da noi a tutti indistintamente gli agricoltori, che dei

prodotti della terra danno una quota ad altri, cui non più felicemente si designa col nome generale di padrone. La generalizzazione di nomi, sia causa, sia effetto della confusione dei diritti, fa sì, che ogni caso singolo, secondo la sua natura, possa negli altri provocare vani timori, o svegliare infondate speranze, fattori dei temuti disordini.

Quando si vuol parlare o scrivere della questione colonica, conviene prima di tutto risalire alla sua origine, e si troverà sempre che essa è sorta dal turbamento delle relazioni preesistenti. Lo studio di queste può soltanto offrire il substrato razionale e legittimo alla soluzione della questione. La brevità d'un articolo di giornale non permette di sviluppare più oltre l'argomento; è necessario, però, un piccolo accenno per rintuzzare un'agitazione, che vive pescando nel torbido.

Proprietari di determinati pezzi di terreno diedero questi a coltivare ad agricoltori verso retribuzione d'una parte dei frutti ed altre condizioni fra loro convenute. — Antichi re e governi più recenti cedettero a corporazioni od a privati il tributo, da essi percepito dai prodotti delle terre. — Comuni permisero a comunisti lavorare delle terre d'uso comune, verso un'annua retribuzione di parte dei frutti. — Rappresentanti di comune si divisero ed appropriarono la contribuzione, che il comune percepiva dagli agricoltori, dividendo fra sé le terre coltivate. — Governi, comuni e privati accolsero famiglie venute d'altrove, assegnando loro terre deserte ed incolte per abitarvi e coltivare, e riservandosi contribuzioni d'una parte dei frutti, di capi di bestiame, di danaro ecc. Questa ed altre ancora furono le origini di varie relazioni, che oggi tutte si vogliono ingiustamente e imprudentemente confondere sotto l'unico nome di colonia.

Anzichè trinciare senza cognizione di causa sul mio e sul tuo, si studino queste origini. Tale studio, siamo sicuri, presso tutti i sensati ed onesti darà ragione, di quanto qui abbiamo tentato di dimostrare; persuaderà certi deputati, che si farebbe molto bene ritornare indietro sopra certe infondate risoluzioni dietali; distoglierà certi altri dal riguardare con disdegno certe petizioni, come mezzo d'agitazione partigiana; ma soprattutto avvierà alla sua vera soluzione una questione secolare, che indebiti riguardi tengono ancora accesa, e che i pedanti non scioglieranno mai.

Оцјенљење Промине.

Оцјенљење Промине од брацке општине Кничке јели користно или је штетно за исте Проминане са погледа моралног и материјалног? И јесули Проминанци из сопствене побуде и убјеђења радили о установи

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripodjest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisaó Stj. Ljubisa).

VI.

Kotorski sud sredovječni

(Nastavak).

Na to će Druško ozbiljno: — Moja je kuća od pamti vijeka pobožna i bogobojazna, o tomu su živi svjedoci mnogi prijeloz i što vise i danas o svetijem prilikama u kotorskoj crkvi. Ja se nijesam od njih izrodio, no krasio i podomagao svoju crkvu, u kojoj sam kršten i vjenčan, i gje će mi kosti opočinuti, ako mi bude od Boga sugjeno. No od kad kalugjeri udariše u mahnuti vjetar, omrznu mi s njih sveti Mihail (Bože mi ne upiši u grijeh), pak rekoh u sebe: ako im ne ću zljie raditi, ono im barem ne ću dobre misliti. U staro doba kalugjeri osnovaše manastire i podigoše hramove prošnjom i postom, a danas puně svoju torbu, pa kad im prelijeva, odlija je bratanićima i sestrićinama, a puku pripovijedaju mjeti slova božjega, navjete gjavolje, dok ga smamiše i obezu-

miše, da udari u nesvjesni vrtolac, a uz to manastiri propadaju, crkve ginu a vjera tone. No i ako mi nije mati ostavila ta zvona svetome Mihailu, jer je smrt izubaha ukrade, ja bih ih isto priložio manastiru na slavu Arangjelovu, koji će mi mjeriti dušu na tereziji kad gogj bude i suditi potanje no vi. Ali kad promislim komu ću ih dati i ko će s njima vladati, udare mi plamovi uz pleća, pak zadrhtim kao list na gori kad ga sjever ošine. Nema već redovnikâ staroga kova, posnikâ, trudoljubacâ i štednikâ, da sade i grade, svjetnikâ, mirotvoracâ, da tješe i tute, no ih ima samoživacâ, da požižu, drže, i na svako zlo navedaju. Ja se danimice pûkom miješam, pak ćujem i vidim što ma ti sveti oci u uho udijevaju. Ako smo i jedne vjere, nijesmo jedne ćudi; ako smo i braća, nijesmo družina. Ko gjavolom tikve sadi, o glavu mu se lome! Ne dâm zvonâ bez muke! —

Na to će kalugjer tiho: — Ja nijesam došao pred ove obraze da se psujem i brukam, nego da se sudim i razlogu podam. Druško skače jelenovijem skokom u lisicijoj koži, kao ko je sudu i zakućicama vješt, a meni slane kite po obrazu biju od njegova stida. Ako propadaju crkve i manastiri, nije kriv ko ih nadvâra i njihovo traži, no ko im imanje pritiska,

zadužbine usteže, rukodavanje potom. Ne žali se Druško na kalugjere, što manastirskijem napunaju svoju torbu, no žali što je ne izruče u njegovu. Ne laja kûco sela radi, no sebe radi! Takvu je soju ljudi Hristos gudio bićem iz svetog Siona! —

Sudija osudi dogovorno s družinom:

— Ti Druško ne ćeš dati zvona popu ni gjaku, no Bogu i crkvi, ma ih sutradan kalugjeri prodali. U tri godine od kad ti je mati preminula, nijesi se sudu požalio, da ti je napast, i da su kalugjeri prijevarku zapisali tu zadužbinu u nje ime, no si sad udario da se otimaš, pak si to začeo s debljega kraja. Valja da daš zvona do Mitrovađne, kad što pristapi, iz oka il iz boka ili će ti sud lićbom prodavati dobra da crkvu namiri. —

Druško izagje nezremice, povikjući: — Kako pravo tako zdravo; a kalugjer po za njim tiho smireno.

Kad izagje njih dvojica iz suda, uljegn u knez i Novak. Ispriča Novak sudu, kako mu je knez izio prasicu majeterski, tek da ga omrazi gospodarom da mu nema odšta ponijeti poklona.

A knez živahno: — Teško onome, koji se uzda u laži i u šupljoj tikvi. Gospodo! dogovorili se neki

voje nove opštine, ili su bili potaknuti od nekih ljudi, koji teže za prevlastu i sebičnošću? To ćemo da razгледамо бистрим очима тјелесним и умним без дурбина и страсти.

Прије него се упуштим у разматрање тих питања, хоћу да кажем да книнска општина ништа није изгубила нити ће изгубити тијем оцјепљењем, већ да не смела бити свјесна свога положаја.

Са моралног погледа Промисљани неће имати већих користи него што их сад имају, док немају услови средства да са својим недоносчетом, новом опшном ностигу већи ступањ образовања, изражања и просвјете, већ оцјепљени од умних и разоритијих од себе, прије ће назадовати него напредовати. Ђе се мора материјално опада, не може се морално ни умно напредовати; новач је први услов сваком напредку.

Заступник Љубић у Сабору рече: „За добро управљати општином доста је поштење и добродоља.“ — Ја му одговарам: за, установу нове општине ваља најприје наћи и нове изворе за подмирење безкористних нових трошкова, ако се мора чувати народ да не пропадне материјално; а за моћи добро управљати општином поред добре воље и поштења треба и основног знања, ако не желимо и у општину увести тежак рад у мјесто дужности писмене.

Простанко, незналичко и себично особље из кога ће бити уздурисано заступништво промислске општине не може дати издржаног и повољног јамства незнају самосталном општанку.

Љубопитно је, за што се искључио у питању промислском дотични кнински заступник г. Ловро Мунти, коме су околности промислске понајбоље познате. Ако је то оцјепљење корисно и брацкој слози цјелиској, дужан је био по своме освајачењу и даном програму устменом и јавном објаснити, подупријети и гласати за оцјепљење; ако ли је штетно, одбацити га. Избрати посредан положај у важном питању за свој народ и су тијем повладити цјепљење народа, којег се интересе свечано обећао овуда и вагда заступати и бранити, код нас кажу, да је то малодушје, којег посљедица није ништа боља од страначке намјере и тежње, којој Промисла мораде бити жртва... Кад дотични заступник без невоље уклања се из саборне куће, није чудо да се ту и што непрактичног усвоји и ријеша. У кучевнијем питањима више зна један старјешина него сво село.

Са стварног погледа не само што Промисљани неће бити корисни, већ бити ће до вијека свога грдно штетни са неодвисном општином својом.

До сад уплаћивали су у општину книнску 800 фор., а осле мораће трошити редовно до 2000 фор. сваке године, а сви су али изгледали да ће и ванредном трошку од које стотине подлећи, које због незнања свога, које пак злоупотребом неких лукавих и себичних људи, који су фактично радили на оцјепљењу, само да се општинске управе дочепају да могу лакше живити о сиротињској муци.

Промисљани из сопствене побуде и убјеђења нису радили на оцјепљењу од општине книнске, за то је највјернији доказ: већина промислског народа, који се јавно жали да га себични бегови упрежу под дес, кога он вући неможе. Па како се то могло учинити? Лако. Лукави занос и себично родољубље обратили се на обманули народ за час. Један који је два пута покуцао да испане заступником, па му се жеља најавила, разгласио се па најревностија оруђа са најосјетљивијим средствима употребио и тренутно један дјео народа завео и прегнуо на оцјепљење. Собом избрани кандидат радио је за се, да у саборној дворани диплому добије, а његове шуре радећи посредно заш непосредно радили су бајаги за своје узвишене тежње; други су пак обманљивали и обманули један дјео народа с рачуном, да дограбе општинску управу за своју корист. Ми смо амо тврдо увјерени да би и сад Промисљани одбацили нову општину у могућем општем неодвисном гласању, наравно са предходним објаснењем рачуна, који ће их тежко оптеретити. Ово је опће мњење у свој нашој крајини.

Сабор је одлучио оцјепљење. Ко погрјешно да погрјешно у том момену, ми нећемо погрјешити, ако још сад кажемо да ни година проћи неће, а Промисљани ће изкати сједињење са Књином. Сиротиња је до незадне потребе, особито две године, а не до себичних намјера и тежња појединих људи.

Оцјепљење Промислске биће повод још којој новој општини. Тепљун, Биодол, Миочин, Кањане и Баљке истим правом хоће своју општину. Чланови су већ нађени, ма да ниједан за то способности нема, али доста ће бити ако умједу доказати да имаду добре воље и т. д. — О промислској и сличним будућим општинама народ је већ своју пресуду изреко овом побљовицом: „Сад је дошло да свака парохија има своју општину.“ Чујте, нишњи заступници!

У почетном народном покрету у Далмацији бијаше нам опћи поздрав: „Брат је мио: које вјере био.“ А сада се то заборавило. Ала то је чудан појав у нашем једноплеменом српско-хрватском народу у вјеку остваравајућем начела народца. Ми у мјесто да корак по корак идемо напријед,

А knez pomaklo: — „Ne, boga mi, kokote, no ljudi!“

Novak nastavi: — „Kad ne znate, ja ću vi kazati.“

Režu mu uhor da zaboravi donju ranu pri gor-njoj, pa da se zabavi pri glavobolji, kako ne će pro-ključivati i pozlijegjeti donju ranu. —

А судија: — „Пак?“

Novak zaključio: — „Tako i mene ubi knez u glavu da pri njoj zaboravi prasiću, po što se njom gostio i božić oslavio. I vrgu lijepo da bih poginuo, no mi je volja božja pritekla u pomoć, i proputila soka da se pravo suda ispovijeda.“

— „Kažu, kneže, reče sudija, jesi li se zbilja zarekli kmeti na kakvom skupu ili zboru, da ne da-vaju gospodarima ni poklona ni uvjeta?“

А knez: — „Ne ući se skup od skupa, nego drug o druga. Kad počne jedan da ne daje a pro-bije mu drugi činja sutra; a deset ih prekосуtra. Za davanje treba skupa i zboru a za nedavanje svak je ma koji čas gotov.“

Heće knez da još drobi, no mu sudija na datnu nego osude da plati prasiću samosedom i da već ne knezuje.

a mi u jedan mah skочимо у сред средњих вјекова.

Из Дрнша.

Slijedimo priopćivanjem *Obzorovih* člana-ka, a svak ih čitalac može lako na naše okolnosti primijeniti:

Svako je sebi prvi brat.

Moramo priznati, da jedan dio slavenske štampo u monarkiji, naročito česke, slovenske i srpske osu-guje hrvacku narodnu stranku, radi politike, koju od dvije godine vodi. Nam se čini, da to biva s ve-likom nepravdom.

Ajle da prigovore svedemo na konkretne točke. Valja meglatim priznati, da se oni i nebave mnogo kon-kretnim točkama. Konkretne točke iziskuju konkretno mišljenje, a brat Slaven po svom običaju nije na to rođen. Puno je udobnije općenitim plugom zorati. Tako možeš svemu svijetu najljepše ustrojstvo da-rovati, sav svijet neizkazanom srećom darovati. Što ovako noseć glavu u zraku potpiješ se i nos razbi-jaš, ko će vrag na prozaični nos misliti, kada je ti je-po o usređenju cijeloga svijeta snivati.

Po tom slavenskom običaju prigovara općenito slavenska štampa narodnoj hrvackoj stranki koji grijech? Što nije u opoziciji. Koji je cilj, koja su sredstva, opoziciji, za ovakve sitnice čisti slavenski porod nepita. Oponita, najjače svomu. Tako su ra-dila braća Rusi svojim knezovom, Poljaci svojim kraljevom, polabci i pomorci svojim vladikam. Što zato, što je Mongol podavio Rusiju, savez susjeda potrgao Poljsku, Nijemac odsлавенио polabje i po-morje.

Slovenac stiskujući se što niže više, samo da mu se dozvoli slovenski govoriti, srdit je na narodnu stranku, što nije Ugarske u zrak digla. Brat Srbin sagno se do zemlje, da se izpod jarma provuče u svoj kongres a zamjera narodnoj stranki, da je spa-sila hrvacki sabor. Čeh je objeručke pograbiо Ho-benwarthovu nagodbu, koja česka kancelara nebi bila spasila od opliva bečke vlade; al je hrvacka narodna stranka izgubila svu svoju krjepčinu, ako odmah nelupi toljagom po glavi onoga ug. ministra, koji se usudi upitati: da li vaši predlozi neprelaze preko moga plota.

Dva put smo pitali organ g. Skrejšovskoga, neka nam kaže, što da započmemo, navješćujući opo-ziciju, i čim bi ju vodili. List g. Skrejšovskoga, šot-ec na ovo pitanje, bramabazira neprestano, da bi se imali staviti na čelo južno-slovenskim narodom. Samo budi u opoziciji, pak ćeš biti na čelu. Narodna jo stranka bila u opoziciji, no za njom nisu išli južno-slovenski narodi. Svaki je išao svojim putem, za svojim poslom, a narodna stranka, vodeći težku borbu, gledala je, kako se lome svi temelji narod-njega napredka. No Česka je u opoziciji, pa ko ide za njom? Komu stoji na čelu? Ko priznanje njezino vodstvo? Obratno počela se je i ona sama trgati razdorom.

Što mu drago pisala štampa naše braće u okolo,

U sami mrak nlegne Druško u Vračena. Upi-ta ga bōnik: što bi? —

— Boga mi lijepo, kaza Druško, dok dobijem temelj, plemstvo i stolicu u crkve, osudi me ta vaš sad da dam zvona, ako će mi toč prsnuti. Rekoh li ti ja, gospodaru, što će mi se dogoditi i kakve su te vaše sudije! Povjeruju kalagjera, a moj razlog pod noge!

Vračen se posmijehne, i dovati roku Druškovu, pak ma je stane mazati svojijom dlanom: Tako tre-ba da bude, moj siako (jer bih te mogao roditi); to se zove mudrost. Mi ćemo ti dobiti zvona kak-vijeh u Boki nema, pak ih orkvi daj, a kalugjerima na miru, tako ćeš ih bolje musti i nadvarati što mi-sle i snuju. Već smo zvona naručili, pa kad stignu, ponesi ih u manastir, ta se ispovijedaj i pričesti po važu; pani kalugjerima pod noge, ljubi im skate i rukavce, primi pokoru i oprijatelji se, tako ćeš ih nagnati da ti povjeruju i da te opet priljube. Danas ne smijem da ti više kažem, jer su stvari skrovite, za koje smo uhvatili vjeru da ćemo ih pritajiti. Imaj pamet, otvorila ti se sreća, nemoj da izvjetri!

Druško se stisao u ramena, nazove Vračenu dubru noć, pak pogje doma, gdje ga je meso vareno i pečemo od podne čakalo. (Slijedi.)

kmetići da ne daju gospodarima ni uvjeta ni poklo-na, pa kad dogđu kola k briježu, stadoše da lažu i da potvaraju. Nijesam ja ućio Novaka da vješa peknu o sobu, niti sam se ućen šaliti s takvom sojom lju-dih, nego sam tu nevolju svjetovao da nosi gospo-daru poklon da uzaživi na njegovo, jer koju ruku nije sjeći, valja ljubiti. No je Novaku bilo draže da ono meso zdrobi svojom žvakalicom, i da počasti dvije tri skorovečernje delije, što digoše svijet na toljagu, i s kojijema se udružio da nagovaraju kme-tiće da se odmeću gospodarima. Dok je pečenice trajalo, a kobasice vrga ognja vješe, nije se u No-vakovo kući lijegalo prije po noći, no do kokota uz gosle, u igri, u gonetalicama, da se susjeatvo razlijege a selo proglaš.

Nas oba ne možemo kneževati, jer su jasli tiješne. No, gospodo, birajte megju mnom koji sam na devet čuda s pukom da ga svēdam na dužnost; i njim, koji ga ući da se odmeće i ustaje.

Novak se zabuni, pak poslije podružeg mučaja: propri: Znae li vi, gospodo, čemu kokotu režu a hor kad ga škope? —

A jedan sudija smijući se: — Ne mi vaistinu ništa, jer nijesmo navikli kokote škopiti. —

poreći nemogu, da se hrvacka najbolje nalazi od svih zemalja slavenskih u monarkiji. Nam je drago, što ona želi vidjeti Hrvacku još bolju, samostaliju i slaviju; no pravo na pripremanje steći će istom onda, kad Češka, Moravska, Galicija i druge slavenske zemlje dostignu ili dapače prestignu Hrvacku. Mi ćemo vjerovati, da je njihova politika bolja i mudrija, kada veće ili bar tolike rezultate postigne, kolike je postigla Hrvacka. Kad dalje dođu od nas, pa nam reknu: *stidimo se, zašto zaostajete za nama*; onda ćemo se postidjeti i uprijeti se, da nebudemo posljednji.

No ko je svojom politikom dokucio manje, da nerekne, nikakve rezultate, pa tu politiku preporučuje Hrvackoj, preporučuje uz državite napadaje, neka nam oprosti, on ili ništa nemisli, ili misli, da bi Hrvacka, pod cijenu vlastita napredka, možda svoje glave, imala za druge vući iz vatre kestene. Mi smo doduše braća, al takav je zahtjev i od brata nepravedan i nedopušten. Svako je sebi najbliži.

Jest malo trivialna, no puna znamenovanja riječ u narodu: Bog je sebi prvomu bradu stvorio.

Dostignite ostali Hrvacku; onda ćemo se dogovarati o daljem koraku. No ako i smatramo potrebnom solidarnost, tako je neshvaćamo, da bi onaj, koji nešto ima, to malo zahitio za volju onomu, koji ništa nema.

Na jednu ili drugu stranu, no promišljeno i odlučno.

Obično imamo prilike slušati ovakve govore: da, da, znam ja i priznajem, da je utopija, da se neda izvesti sve ono, što se sa skrajnjega stolca na lijevoj strani sabornice zahtijeva; no to se nemora ozbiljno uzimati; dobro je naprama vladi i Ugarskoj, da ima opozicija, osobito kada se s talentom tjera; malo života, malo burkanja, neškodli.

Ovi govori po našem mnijenju dokazuju plitko i lakoumno shvaćanje javnih posala. Borba stranaka u saboru uzima se kao kazališna predstava. Jedni igraju ove, drugi one karaktere i role, da se gledaoci zabave. Sabor nije kazalište, zastupnici nisu igrači. Zastupnici u saboru odlučuju sudbinu zemlje i naroda. Tom se sgodom nepredstavljaju zanimive uloge; sve što se poduzme, poduzeti se ima ozbiljno i promišljeno, kako bi zemlja od toga korist imala.

Patriotičan zastupnik, na kojoj mu drago strani sabora sjedio, kada dogđu u raspravu predmeti koje te volja važnosti, prigovarati će, oponirati će, ne da bude opozicije, već da popravi ono, o čem misli, da bi zemlji bilo štetno, kad bi u zakon prešlo. Ko bi samo zato prigovarao i oponirao, da bude opozicije, od zakonske rasprave načinio bi retorski dyoboj, koji nije vrijedan, da ga narod svojim željavi plaća.

Razborit čovjek neće ni u privatnom životu igrati ovim, o čem je uvjeren, da se izvesti i postići neda. Zahese li ga želja za nečim velikim, što mu se u daljini ukazuje poželjno, on će, je li tvrde i odlučne volje, skalini po skalini dizati, da se do one daljine popne. Niko ga nebi nagovorio, da onamo jednim skokom skoči. Ko bi ga nagovarao, čuo bi od njega valjda ove riječi: čovječe, ne drži me za luda.

Još će oprezniji biti, ako je rodoljub, kad u ovakvih okolnostih zastapa narod, kad narod nagovara, da postigne ono, što je pravo, krasno, korisno, ali se istom u daljini ukazuje. Ne da bude opozicija, to jest saborska igra, on će o tom govoriti. Nego će pitati svoju pamet i svoju svijest, na čemu smo s ovim predmetom? Pa kad je sam sobom o njemu na čisto, onda se neće igrati ni opozicije, ni protivno od opozicije. Može li zemlja odmah postići, što je korisno i po pravu traži; on će onda ne slaviti željenu stvar, jer je o njezinoj ljepoti već svako tvrdo uvjeren; nit će razlagati na široko kako bi ju svaki zastupnik imao želiti, jer ja i onako svaki zastupnik želi; već reći će: vi mislite, da se to neda odmah izvesti; vi ste na krivoj stazi; ako odaborete ova sreatva i ove puteve, bez i kakve opasnosti doći ćemo do cilja.

Ako li mu pamet i svijest rekne, da se to odmah postići neda, onda će mu patriotizam svjetovati, da se ne igra opozicije; jer igrati se opozicije, toliko je opasno, koliko igrati se vatre. Vatra je, kad ju za

potrebu naložiš, stvar vrlo korisna, kad se s njom igraš, može strašnim požarom prodirati. Tako i politička opozicija. Uzima li se ozbiljno i u horu, biti će blagotvorna; ako je za igru, ne samo da se oskvrnjuje i u prah povlači, nego može postati požar, za domovinu ništožan.

U poželjivanju i sticanju kojega mu drago dobra za Hrvacku suvišna je svaka opozicija proti saborskoj većini. Ni koga nema u zemlji, ali upravo ni koga, ko bi Hrvacku više nego saborska većina hotio učiniti slavnu, veliku, sretnu i naprednu. Različna mnijenja može biti u izboru sreatva. U izboru sreatva može biti prepirke i raspre. No ko bi rad saborsku većinu odlučio na ovaj ili onaj korak, nije ozbiljan, negovori dosta, ako bude govorio: vi ste prije drugčije mislili i učinili, morate biti dosljedni. Nego će govoriti: s ovih razloga vi držite ovo neizvedivim; vaši razlozi zato i zato nemaju temelja; moji su razlozi bolji, čujte ih, pa sudite, a onda neka napravi narod.

Narod će suditi i moći će ovako pravilno suditi, te neće slušati onakve riječi: istina, opozicija ima krivo, al je dobro, da bude opozicija. Ovim načinom ili će opozicija sama glede sebe narod u apatiju uspavati, ili će se narod neozbiljnom riječi opozicija zanijeti na podhvate, koji mu mogu više škoditi, nego koristiti.

Narod je gospodar svoje glave i svoga života. On može ostati na stečenom temelju svoga razvitka, dok prisakupi dovoljnu snagu i uvidi veće svoje potrebe; ili može, tim nezadovoljan, odabrati politiku opozicije.

No odabrao hrvacki narod jedno i drugo u svom interesu nesmiye odabrati ni jedno ni drugo s navadnim lakoumjem. Ili mirni razvoj, ali onda cijelim tijelom i dušom; ili opozicija cijelim tijelom i dušom. Za puku igru ni jedno ni drugo. Koji se narod igra i šali svojim javnim poslovima, ili je nedozreo ili je prezorio, igra se i šali svojom glavom.

Odabere li mirni razvoj, zna dobro, koliko se mrti, truditi i napijati ima, da mu ovaj razvoj urodi dobrim plodom, da mu utre put za budućnost.

Odabere li opoziciju, mora znati, da je odabrao rat i smrt ili život.

Politički pregled.

Iz Emsa pišu „Elberfelder Ztg-u“, da je nadvojvoda Albrecht u Ingenheimu izručio ruskomu caru najtopliji pozdrav i želje cara Franje Josipa te opetovano naglasio, kako se njegov suveren iskreno raduje srdačnim odnošajem među ruskom i njemačkom dinastijom. U istom smislu glasio je telegram Njeg. Veličanstva, cara Franje Josipa, kojim se je potvrdila misija nadvojvode Albrehta. — Ovo je valjda dalo „poluslužbenomu pruskomu listu „Prov. Coresp.“ povoda, da očituje, kako je ovim prijateljskim odnosajima među ruskim, austrijskim i njemačkim carem na novo zajamčen savez, koji neće dopustiti, da se poremeti evropski mir.“

Buffetov govor u sjednici versalske narodne skupštine od 22. o., u kojem je pohvalio upravu prefekta, iztaknuv ujedno, da za Francuzku nevalja sve što joj ugagja, probudio je u republikanskih krugovih veliko ogorčenje. O Buffetovu očitovanju dva puta su vijećali u ministarskom vijeću, a premda je Buffet branio ustavne zakone od 25. veljače, misle ipak njegovi kolege Dufaure, Leon Say, Decazes i Vallon, da Buffet hoće, da se na svaki način prilagodi desnici. Je li što u stvari, moglo bi lako doći do ministarske krize.

Posljednjih dana nastale su za republikance opet malo povoljnije okolnosti. Vlada je u svojem službenom listu sama očitovala, da bi joj bilo ugodno, kada bi se odgodilo treće čitanje zakona o obuki do onoga vremena, kada budu fungirale obadvije komore. Na drugoj se opet strani neprotive težnjama republikanaca, koji hoće, da se pospiješi votiranje ustavnih zakona, pa ustanovi rok, kada bi se imala raspustiti narodna skupština. I desno je središte na jedan put drugoga mi-

jenja; u posljednjoj skupštini svoje stranke zaključilo je naime, da će glasovati za prešnost zakona o javnih vlastih, te je zbilja većina narodne skupštine zaključila, da se dotični zakon po drugi put čita.

Buffetovo očitovanje kao i nasrtaji zastupnika du Temple na osobu maršala Mac Mahona, pružaju neprestano dosta gradiva parizkim listovom. Republikanci svi su skoro mnijenja, da je govor podpredsjednika ministarskoga vijeća jedna čest „tajne osnove“, ugovorene s vogjama desnice. Po toj osnovi imali su se lijevičari izazvati na interpelaciju — a tomu bio bi posljedak obnova većije od 24. svibnja. Umjerenosću i tišinom republikanskih zastupnika ostale su sve te spletke bez uspjeha. Nezna se do sada još posve izvjestno, je li radio Buffet u sporazumku s ostalimi ministri, ili ne. Valjda su znali ministri već prije za očitovanje, što će ga učiniti, ali možda je Buffet na svoju ruku nešto dodao.

Što se tiče nasrtaja zastupnika du Temple, navagjamo ovdje samo jedno mjesto iz njegova govora. „Radi se o tom, reče, pod kojimi se uvjeti konstituiraju oblasti jednoga čovjeka; za tim bas idem. U ostalom nije gospodin maršal na našu i njegovu sreću uvijek vjeran svojoj lozinki. „J'y suis et j'y reste.“ Bayard, kojemu ga je prisposobila neka velika duša, ovaj Bayard, bio je također ranjen, ostao je i umro usred svojih poraženih vojnika. Ja držim, ako je bio vredan kazni suveren kod Sedana, da je to bio još više general. Kada padne komu u dio čast zapovjedati 80.000. momaka, tomu je sigurno i dužnost ostati — pa ako je ranjen odnešen, dati se natrag donesti i amrijeti.“

Domaće.

La direzione della prima società enologica dalmata da Spalato venne notiziata, essersi Sua Maestà I. e R. A. graziosissimamente degnata di prender notizia, ringraziando, dell'offerta scritta relativa all'invio alla Maestà Sua dei campioni dei principali vini della Società.

Dietro domanda del conservatore prof. Glavinic di Spalato, S. E. il sig. ministro del culto e della istruzione ha accordato una somma per riparazione di strade e costruzioni presso le antichità di Salona.

Il sig. Luigi Maschek, essendosi proposto di raccogliere e pubblicare nel „Manuale del Regno di Dalmazia“ per l'anno 1876 una descrizione geografico-storico-statistica di tutte le città e borgate visitate da Sua Maestà I. e R. Apostolica nel recente Suo Viaggio nella nostra provincia, pubblicò di questi giorni una circolare con cui invita i dalmati tutti a volergli essere larghi di consiglio ed aiuto per porlo in grado di degualmente riuscire in questo suo compito. Il libro dovrebbe essere umiliato a Sua Maestà il giorno 10 aprile 1876, anniversario di quello, in cui l'augusto Monarca pose il piede sul suolo dalmatico. Siamo certi, che con riguardo al nobile scopo propostosi dal sig. Maschek, i dalmati risponderanno colla più volenterosa sollecitudine al di lui invito, cooperando con tutte le loro forze alla patriottica impresa.

Il tribunale di appello ha trasferito, dietro loro domanda, i cancellisti di giudizio distrettuale Marco Rigati da Verlika a Lesina, Augusto Valeri da Benkovac a Macarsca, e Francesco Cassio da Obrovazzo a Benkovac, ed ha nominato in cancellisti di giudizio distrettuale Giovanni-Francesco Dančević per Verlika ed Antonio Nikolić per Obrovazzo.

Književni Oglas.

Izišla je knjiga pod dvostrukim naslovom: *Guida alla conversazione italiana ed illirica; Uputa k srpsko-hrvatskom i talijanskom razgovaranju*, napisao dr. Ljudevit Cezar Pavisić itd. U Zadru tiskom Icanu Woditzke. Knjiga se može dobiti kod gosp. Josipa Ribola, gimnazijalnoga učitelja u Zadru, za fl. 2:50 gotova novca, prosta poštarskoga troška. Knjižarima koji bi u mah naredili bar 10 istisaka, cijena je obaljena na fl. 2:20, bez poštarskih troška, ali uz predplatu.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
na pol godine . . . 5: —
mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1-i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka* ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 54.

Zadar 7 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 6 giugno. Oggi ebbero luogo l'esequie di S. M. l'imperatore Ferdinando, a cui prese parte tutta la città, l'intera corte imperiale, i principi ereditari di Germania ed Italia, il gran principe ereditario di Russia e molti altri principi stranieri e rappresentanti speciali, l'intero corpo diplomatico, tutti i ministeri ed altri dignitari, inoltre Cardinali, Vescovi e prelati con clero assai numeroso. Il convoglio funebre moveva fra una stipata folla di popolo commosso.

Pest, 6 giugno. Dei 196 deputati, finora eletti, appartengono: 161 al partito liberale, 13 all'opposizione di destra e 22 all'estrema sinistra.

U Beču, 1 srpnja.

Vi mene poznate čovjekom tihim i ne-strastvenim, koga, ma da vašu domovinu lju-bi, nisu se nikad dojmila vaša stranačka ko-mešanja, te ćete se za cijelo čuditi, što ovo moje pismo primite i što u njemu naročito o vašim stvarima pišem.

Ali nisam mogao srcu odoljeti a da vam radostnu vijest ne javim. Vas je bez dvojbe presenetila halabuka, što su na narodnu stranku i na pokrajinsku vašu Vladu u prvi mah po-digle bečke novine, kad iz Splječke kovnice počese stignuti svi oni brzojavi o „užasnim“ dogagjajima u Dalmaciji. Sada vam mogu sa radošću javiti, da se ta hajka i vika stišale te da su skoro sve ovdešnje novine priznale da su ljuto obmanjene bile, sve osim „slobodne Presse“, te stare griješnice, koja ide za svo-jim osobitim ciljevima te nije nikad interese monarhije ljubila pa kamo bi vaše dalmatinske.

Veseliti se je što narodni protivnici u Dalmaciji u onaj čas kad su držali da su pos-ljednji smrtonosni udarac pokrajinskoj vladi i narodnoj stranci zadali, u onaj čas jedino sebe pred svijetom obrukali i nemogućim učinili za sva vremena.

Rekoh nemogućim, ali pod jednim uslo-vom, a taj zavisi od narodne stranke.

Narodna je stranka u više prilika poku-šala da se s tim ljudima sporazumi, da se nagodi. Lijepi sanjak; ali dogagjaji koji se je-dan iza drugoga sukaju, ti moraju da naro-dnu stranku iz toga sanjka probude. Vjerujte čovjeku koji vaše ljude skroz poznaje a iz daleka vaše stvari bez strasti motri: s onim ljudima nema nagode, nemože biti pomirenja. Kad se u škripcu nalaze, ti se ljudi pričinjaju pomirljivim, nagodljivim, samo da bi se bo-ljeg položaja dočepati mogli, kako bi drzovi-tije pak stare svoje namjere udjelotvorili. Mi-sao da se povrate na staro gospodstvo, ti ljudi nikad ne zabacuju, a s takvim imalo bi se postupati kao što se poslje 1849 godine po-

stupalo u Hrvackoj, kad je onamo nemoguće bilo ma igdje magjaronska častva na vidjelo iznijeti.

Narodna dalmatinska stranka treba s toga da u svakoj prigodi, ma i u najneznatnijem općinskom izboru svu moguću djelatnost raz-vije, kako bi vlastitu narodnost obranila i osi-gurala, jer protivnici svugdje će i moraju da upotrebe najveća nasilja da si, pošto su u ne-znatnoj manjini, gospodstvo nad zemljom za-dobiju.

Nepopustljivost, najveća odlučnost treba da se njima sa narodne strane suprotstavi.

Ali da narodna stranka bude ruždnu energiju u sebi imala, najprvi joj je uslov da bude složna u ciljevima i u srestvima, sloga koja se onda postizava najlakše i uzdrži najcvršće kad je jasan temelj na kojem se postavlja.

Sada u svojem političkom programu na-rodna stranka ima bučnih riječi, koje istim djelima te stranke ne odgovaraju i koje dok nisu njoj od ikakve koristi, služe protivnicima kao srestvo agitacije protiv njoj, agitacije naročito kod vlade, koju bi svaka stranka morala težiti da uza se uvijek ima, i koja nije uvijek dokona da riječi za riječi uzima i da raz-a-bere koje vrijede a koje ne vrijede.

A da su kad kad riječi velika poluga, vaši ljudi imaju dokaza u tom, što su nemarno puštali da se protivnici kao monopolom poli-tičke boje služe naslovom *ustavovjeraca*. Taj je naslov danas njihova jedina snaga, dok nema u Dalmaciji stranke koja bi ustavu vije-rnija bila od narodne, koja bi sve svoje zah-tjeve na ustavu oslanjala, pa zašto tu povla-sticu protivnicima iz ruku ne iztrgne?

Okret većeg djela bečke štampe u po-gledu vaše pokrajine, što sam vam ga gore navijestio, taj je okret dokazom koliko li se nisu ovdje promijenili nazori glede vaših stvari. Neka narodna stranka sgodnu priliku upotrebi, neka se sada pokaže mudrom, raz-boritom, odlučnom, jer na političkom kao na nebeskom obzorju vremena se mijenjaju, pa ko nije u sgodan čas odplatio, taj će luku poslje želiti, a ko nije mudrim ponašanjem protivnika nemogućim učinio, toga će pro-tivnik poslje mudrosti naučiti.

Kad sam već tu da vam o vašim stva-rima pišem, evo vam još najnovijih vijesti koje se i Dalmacije tiču.

Grčko-istočna sinoda za Bukovinu i Dalmaciju držala je u Beču svega skupa šest sjednica te izradila sinodalni statut i regulativ za duhovno sinodalno sudište grčko-istočnih crkvenih općina. Po izragjenom statutu spada k metropoli bukovinska i dalmatinska epar-hija, te je uzporegjena drugim grčko-istočnim metropolam, srpskoj naime i rumenjskoj, pa ima u savezu s njima sačinjati glavnu sinodu sve grčko-istočne crkve u austro-ngarskoj mo-narhiji. Redovite sinode imaju se držati u

Beču i raspravljati će stvari, koje se tiču dogme, bogoštovja i kršćanske čudorednosti, odnosno duhovne discipline. Zaključci sinode dobivaju valjanost prev. potvrdom.

Sinodalni je sud duhovno sudište druge molbe i odlučuje po zaključci sinode u par-benih stvarih duhovne naravi, zatim o tužbah proti duhovnim oblastim, kadkada proti odlu-kam biskupskih sudova. Sinodalni sud sasta-vljen je iz članova sinode, nu u njem su još dva dostojanstvenika, jedan iz Bukovine a drugi iz Dalmacije. I sinodalni sud sastaje se redovito svake godine jedan put. Ako uz-treba zasjedati će i vanredno; nu u tom slu-čaju sastoji sudište samo iz četiri člana. — Sinoda prihvati u posljednjoj svojoj sjednici rezoluciju, kojoj sa strahopočitanjem pozdravlja prev. odluku od dne 8. kolovoza 1871. po kojoj se odobrava saziv crkvenoga kon-gresa za grčko-istočnu eparhiju u Bukovini.

Neka su se sela na ercegovačkoj granici oružja latila, a tome čini se da je neposredni uzrok taj što neće više da podnesu preku-mijerne namete i turska nasilja.

Sukobiše se već i sa turskom vojskom, a kažu povoljnim uspjehom. Dao Bog!

Znamo da naša vlada, da čuva na gra-nici red i da štiti neutralnost, poslala je u Metković dvije satnije vojnika.

Neuztrpljivo čekamo dalnje vijesti, kako se otpor razvija.

Slijedimo preštampanjem *Obzorovih* čla-naka, ma da *Obzoru* nije pravo što mi „nje-govu vođu na naš mlin napuštamo“. Si duo faciunt idem non est idem: reče on. Ali to su riječi, gole riječi, a mi bi htjeli da nam *Obzor* kaže, dali načela koja on spasonosnim u Hrvackoj nazivlje, prestaju biti i načelima i spasonosnim, ako se u Dalmaciji ispovje-daju. Ili zar on misli da bi Dalmacija smjela, što Hrvacka nesmje, za druge kestene iz va-tre vući. Molimo *Obzor*, da kad o Dalmaciji piše, ne zaboravi na Mjepe članke koje priop-ćuje na obranu vlastite politike a megju osta-lima i na ovaj:

Duži život, veće znanje.

„Vele nam, da nekoji od nas sada drugčije govorimo, nego smo prije govorili. A čemu bi duže živili, da se nebi više iskustvom naučili? No svaki od nas nosi tvrdu vjeru u srcu svomu.“

Ovoga nije rekao nijedan hrvacki govornik, niti napisao hrvacki organ. Ovo mi iznijesmo iz po-sljednjega govora Leona Gambette. Jer valja znati, da bezmislica u Franchzkoj prigovara ono isto Gam-betti, što se u Hrvackoj prigovara ljudem narodne stranke, da su sašli s prijašnjega puta i ostepili od prijašnjega govora. A čemu bi nam duži život bio, da nas neobogati većim iskustvom?

Dok je još carevao Napoleon III., Gambetta je imao srca, da snigje u lavje leglo, da se s lavom ogleda, ne samo u sabornici, gdje ga štiti zakon, nego na žalostnom groblju, kad su zakapali repu-blikance, ili na sadištih, kad je trebalo braniti ve-li izdajnike, ili u klubovih, kad je trebalo gromkom

riječ napalivati omladinu, ili na ulici, kad je trebalo ravnati naružane, nuzaljane mase.

Dok je Moltke, posljednjov pol Francuzke, nemajuće ni jedne vojske, skoro ni jednoga topa, zauzimao Pariz, Gambetta je sjednuo u vratolomji balon, te preko gora i njemački nebrojenih četa sašao u Tours, da iz zemlje izbucne vojske i pojuri tagjinca preko Rajne. Njegovu su pamet ljudi kudili; njegovoj energiji divio se je svijet.

Zar ovakvoj čeladini može smekšati, oslabiti čući i spasti? Zar su Mac Mahon, Broglie i Buffet veći junaci od Napoleona ili Moltkea, zar se od njih ima više bojati, nego od ovih?

Pa ipak neće Gambetta da se sudari s Mac Mahonom i Buffetom. Mac Mahon je bio Napoleonov maršal, Buffet ministar. Mac Mahon bio je svojom ljubavi legitimist, Buffet orleanac. Oba su u monarkiji, u najvećoj eregi slobode nalazili spas Francuzke i njezina društva.

Iz Gambetta je kano iz vulkana sukljala republikanska lava. U najslobodnijoj i najrazvezanijoj demokraciji, u proletarstvu, vidio je jedinoga faktora, koji će spasiti Francuzku i osigurati republiku.

Danas Mac Mahon, Buffet i Gambetta složno stvaraju zakone, dižu složne senat, hvale složno bonapartizam, zidaju vladavinu, u kojoj veli Louis Blanc, da je sljeparija, a Gambetta nada se da će biti republika.

Čemu nam duže živiti, ako se nećemo iskustvom više naučiti?

Ali dakako, došli su i taj tako zvani dosljedni ljudi, koji su godine 1848 svojom čeličnom nepopustljivošću upropastili republiku, koji su poslije odlazka Prusa dosljednom svojom komanom opet republiku u najveću opasnost doveli, te kažu, da je Gambetta slab čovjek, reneget, izdajica, valjda na sve zaboravljajući, što je ikad učio i propovjeda; samo da dogje do presjedničke slave. No Gambetta duže živi, da više nauči, te zna da bi s Louis Blancem idući, izbjerao građanski rat, uzpostavio po treći put carstvo, obradovao kneza Bismarka i upropastio Francuzku. Njemu je jasna ogromna korist odatle, da se ljudi kao što je Mac Mahon, Thiers, Dufaure, Buffet, prinčavaju republiku, te tim ide više od pol puta na susret.

Možda će ovako Gambetta uzaći na presjedništvo republike. Dosljedni borci kažu: o tom je Gambetta i radio, bio je reneget da bude presjednik. No povjest će pripovijedati, da je Gambetta utemeljio francuzku republiku, da je riješio problem, koga riješiti nemoguše ni Mirabeau, ni Vergnaud, ni Danton, ni Syeyes, ni Moreau, ni Malet, ni Lamar-tine, ni Favre itd.

U to ime duže živimo, da se više naučimo.

Neko se odlučio na put, sve je priugotovio, sutra rano je polazak. Znaju zato njegovi susjedi, znaju i oni, kamo će putnik dospjeti. Ali po noći uzviha se bura, oblaci se prolome, bujica podere puteve, odjuri mostove. Što će uraditi putnik? Ako je dosljedan lugjak, on će ići na put, da polomi kola, konje i svoj vrat. Ako je pametan čovjek, on će pozvati općinu, da mu pomogne izravnati puteve i pogradi mostove. Istom onda ići će na put.

I narodi su putnici. Prati ih lijepo vrijeme, su-

stiže ih bura i bujica, kvari im puteve i mostove. Onda moraju stati i popravljati si puteve i mostove. A onda opet dalje.

Zato živimo duže, da se više naučimo, a nismo u sreću tvrdih vjeru u budućnost zemlje i naroda. Njemu je bura i bujica pokvarila puteve i mostove; mi smo stali, da ih popravimo.

Ko bi narod vodio preko jaraka i oderina, slomio bi mu vrat.

Politički pregled.

Dne 28. o. m. sastao se je kralj Franjo Josip s carem ruskim u Hebu (Eger), odkuda su u društvu odputovali u Podmokli (Bodenbach), gdje se je Njeg. Veličanstvu rastalo s carem Aleksandrom, koji je opet ostavio austrijsko zemljište. Za sada spomenuti nam je samo da je s ovim sastankom dvaju susjednih vladara skopčano mnogo kombinacija, koje se u ostalom sve u tom slažu, da će se sastankom na svaki način učvrstiti evropejski mir. Bečki listovi pripovijedaju tom sgodom ostentativno o bitci kod Hluma, gdje je prije šestdeset i dvije godine nadvladala sjedinjena austrijska i ruska vojska Napoleonove čete pod Vandame-om, a u kojoj su se bitci osobito odlikovali Rusi.

O sastanku cara Vilelma s carem ruskim piše Nordd. Allg. Ztg. od 28. lipnja, „Car Vilelmo i car Aleksander potvrdili su starodavnim srdačnim općenjem na novo neuzko-lebivost svojega međusobnoga sporazumka. Car Franjo Josip dokazao je posjetom visoko štovanoga vogje austrijske vojske, nadvojvode Albrechta, da je Austrija sada kao i prije treća u savezu Njemačke i Rusije. Danas sastade se car austrijski s carem ruskim neda-leko od bojišta Hluma, za tri tjedna sastat će se s carem Vilelmom u Ištu. Ako privikne evropejsko općinstvo držati čvrstim i neuzko-lebivim savez trijuh careva, onda neće tražiti više novih dokaza i neće si svaki put drugačije tumačiti sastanak spomenutih vladara.“

Pošto se je prigovaralo njemačkim novina-m, da ih nezanima dosta put nadvojvode Albrechta i sastanak ruskoga cara s carem austrijskim, tvrdi „National Ztg.“, da je u tom pogledu rezerva posve umjestna, jer nisu oni baš prijatelji savezu trijuh careva, koji nastavljaju raspravu toga predmeta i koji ne-prestano fraže novih dokaza o trajnosti toga saveza, pa ipak nedopuščaju, da ih ko o tom osvjedoči. Onim, koji smatraju stvari baš kao što jesu, dovoljni su čini, a šta drugoga ne-trebaju. Čim je srdačniji savez trijuh susjednih careva, tim više utvrđuje se evropejski mir. Osobno općenje austrijskoga, njemačkoga i ruskoga cara temelj je novom evropejskom areopagu.

Položaj u Francuskoj bio je dulje vre-mena vrlo kritičan i izazvao u republikanskim

krugovih opravdanu bojazan. Novi odbor tri-desetorice ispunio je doduše u vrlo kratko vrijeme važnu svoju zadaću nu činilo se već, da će nestati većine od 25 veljače ili da iz-vještaj o naknadnih zakonih neće naći nika-kove narodne skupštine. Broglie nije štedio ni truda ni vremena, da pribavi pobjedu svojim spletkam; megu inim mislio je, da će se na-rodna skupština već radi velike sparine odgo-diti do dođuće jeseni, a naknadni zakoni da će se votirati istom u zimskom zasjedanju. Megjutim imao se je učvrstiti monarhični savez. Da je mogao Broglie uspjeti sa svojom osnovom kojih odatle posljedica?

Republikanci baš najvećma žele, da se čim prije raspusti narodna skupština, koja za-sjeda već od mjeseca veljače g. 1871. i koja je već proživila tolikih faza, te u koju pu-čanstvo nema već nikakova povjerenja. A da je prodro Broglie s novim odgogjenjem, ka-kovoj bi neizvjestnosti bila izvržena Fran-cuzka.

Broglie je na sreću francuzkoga naroda posve propao sa svojom osnovom i morao još gledati kako se je u tri frakcije raspalo desno središte. Samo je jedna frakcija glasovala s de-snicom i sa bonapartisti proti prvomu čitanju naknadnih ustavnih zakona. Većina od 25. veljače ostade kakova je i bila, te je teme-ljite nade, da će se svi ustavni zakoni čim prije raspraviti.

Kako republikanci obzirno i umjereno postupaju, dokazao je na novo Gambetta. Ni-šta ga nije moglo smesti u pravcu, kojim je udario te u svih slučajevih umio sama sebe nadvladati, samo da neolakša posao protivni-kom republike. Buffet i Broglie kazao je, da neće moći nikakovim načinom razbiti sa-danju većinu, umjerenimi riječmi: Sloga, ko-joj se zahvaljuje republika na svojem postan-ku, trajati će i u buduću. I zaista, samo u-mjerenost republikanaca može osujetiti sve ne-prijateljske spletke.

Parizki listovi priopćuju: Presjednici tri-juh frakcija lijevice dogovorili su se, kako da se pospješi rad narodne skupštine, da se može čim prije raspustiti. Ovakova se dužnost nalaže svakomu; dužnost je, da se rasprave bezprekidno nastave i da se nepodnašaju ni-kakovi izpravci, kojima bi se riješenje samo otežalo. Potrebno je, da se u ime velikih po-litičkih interesa, svi opomenu na ovu dužnost. Predstojnici pojedinih frakcija misle, da je sada nadošlo najshodnije vrijeme, gdje bi se moglo konačno riješiti pitanje o raspustu na-rodne skupštine. Ovomu se interesu mora podvrći sve drugo; s toga očituju, da će biti oni članovi, koji bi drugačije postupali, od-govorni, ako bi se proti njihovoj volji odgodio raspust narodne skupštine.

Ovo su očitovanje potpisali Laboulaye, presjednik lijevoga središta, Jules Ferry, pre-sjednik republikanske lijevice i L. Pichat pre-

što već zna, ako je ko pročitao i upamtio ovu pri-povijest do ovgje. —

— Zlo si uradio da se priča, vikne pop, da pod krstom i kletvom potvoriš te kalugjere, ako su zbilja pravi. Tebe ne bi odriješila, da ih na jedno sastaviš, sva četiri vaserenska patrijara, to li ja naj-mlagji megu braćom. Utopio si dušu a okaljao obraz. No ćeš naći pokoja na tome svijetu, ni će ti se truplje raspasti na ovome, no će se tvoj grob pro-sjesti devet šeznanja duboko, da se tobom mrtvijem puk uklinja. —

A Mijat razabran: — Ne će biti sve to tako, o pope! Nije Bog naše čudi opake, no milostiv i pravedan. Ja nijesam kriv što sam se ragjao, i što su mi muko dovrele, kad su me na riganj rastezali, da mi se hubrezi odvajaju. Da ko tebe i te vaseren-ske patrijare stavi za očni tren na onu protezavicu, i vas malo izgruha, odricali bi ste se i Boga i za-kona, a i majčina mlijeka. No nemoj mudrovati, ne-go drijesaj i praštaj, pa kako mi tamo bađe, tot ga meni! —

— Ja ne znam ni sam, poverne duhovnik, što bi mi sveštenici radili na takvoj mucu, i bi li bili

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.

(Napisa Stj. Ljubisa).

(Nastavak).

VII.

Ispovijest

— Po što je nesretniji Mijat nešto izbolio i živo-tom objačao, pošalju ga kotorski sudnici u Mletke, da tamo pritvrdi svjedočbu, koju su mu pod mukama iz natiju izvukli.

Kad dogje Mijat u Mletke, mjesti da pritvrdi svjedočbu, poča da izmiče: — Sve što sam, reče, a Kotoru kazao, gola je laža, na koju me naćeraše oni bezakoni sudnici; Bog im sudio, kao oni meni!

Tad ga Mlečići bace u svoje tamne izbe, da ne vidi, bijela dana, ni ko mu danimice pruža koru sjerčana hljeba; gdje bi od smrada i vlage psoto crklo.

Osmi dan dogje i sjedne kod sužoj jedan da-

hovnik, koji ima žalosnijem glasom rekne: — Mija-te! došao sam da vršim što me crkva duži. Osudio te pravedni mletački sud na vješala i u velikoj svo-joj milosti i dobroti darovao ti života do sutra u podne, da se od grijeha kaješ. —

— Ja se veseljah, odgovori Mijat, da me je Bog doveo gdje se pravo sudi, pak se nadah i sebe varah da će me tobož ovi starokučici osloboditi da doma idem. Kad heh da zapojem: blago meni evo me: a ja zakukaj: lele meni nije me! Ali svakako da im je prosta krv moja, kad me ne će mučiti, no od jednom smaći. —

Duhovnik objesi petrahilj o vrat, pročita Mijatu prošenu molitvu vrh glave, pak mu rekne: — Pri-stupi i ispovjedaj grebove, koje si učinio ili smi-slio, od kad sebe znaš do jutros.

Povrne Mijat: — Ne bih ti ja, pope, ispričao za godinu ni one krupnije, koje sam upamtio, to li sijaset dróbnijeh, koje sam sam zaboravio. No da ne težam ni sebi ni tibi, prekinimo na to, da ti povije-dam, ako ćeš me čuti, a čega su me tieli u ovu jamu, i rašta ću sutra sramotno mrijeti. —

Tad Mijat ispriča duhovniku rodimice sve ono

sjednik republikanske unije. Dočim „Temps“ i drugi liberalni listovi odobravaju ovo očitovanje, veli „Journal de Paris“, da lijevica postupa kao bojazljivci; buduće se boji raspusta, hoće, da se sama uvjeri, da raspust želi. Da joj je toliko stalo do raspusta narodne skupštine, koliko tvrdi, onda sigurno nebi bila dala povoda, da se o izboru u sjevernom departementu povede bezuspješna i bezkonačna rasprava. U ovom slučaju da je imala lijevica najbolju priliku da šuti i nezateže stvar.

Nesreća, što je stigla glavni grad Ugarske, mnogo je veća, nego se je prvi mah mislilo. U Budimu vlada najveća tuga i nevola. Dosada neznata se za dvije stotine osoba, a sto dvanaest ih je nagjeno mrtvih. Iz više nego sto kuća morali su se stanari izseliti, a nema dvojbe, da će se mnogo kuća za koji dan porušiti.

„Indep. belge“ donosi zanimiv članak, iz kojega bi se moglo zaključiti, da liberalno desno središte naginje k republici. U orleanističkih se krugovih boje, da bi moglo doći na kormilo klerikalno-bonapartističko ministarstvo Depeyre Fourton-ovo. U slučaju, da bi maršal Mac Mahon pristao na takovu kombinaciju, nakanili su liberalni članovi desnoga središta pridružiti se republikancem. S druge pako strane tvrde nekoji, koji su bili u Frohsdorfu, da nije dao grof Chambord svojim prijateljem i privrženikom nikakva naputka, već da im je ostavio na volji, neka si sami biraju nove saveze, nije im dakle stavio zapreka savezu s legitimisti i s bonapartisti.

Članak „Mosk. Nov.“, iz kojega se je vidjelo, da staroruska stranka neodobrava savez Englezke i Rusije i da brani uzdržanje saveza trijuh careva, dao je „Morning Postu“ povod, da o toj stvari još progovori. Naveštavajući riječi „Golosa“, da bi se bila Njemačka sigurno već sada spremila proti Francuzkoj, da je ruska vlada odobrila nazore, koji su vladali u berlinskih krugovih, primjećuje „Post“: Ovi već razlozi potvrguju dovoljno, kako je potreban savez među Englezkom i Rusijom. Njemačka si je sama kriva, što joj svijet u opće mnogo nevjerojuje i što je izgubila povjerenje i svojih najboljih prijatelja. S ratom u srcu i oružjem u ruci, a s mirom na ustima probudila je bojazan, koja se nemože ukloniti jednostavnim očitovanjem poznate ratoborne stranke.

Potrebno je, da se još drugim načinom zajamči evropejski mir. Kad već i redarstvo pristaje uz razbojništvo, tad treba posebnih konstablera. „M. P.“ piše tom prilikom i proti staroruskoj stranci, te veli, da je ta stranke još uvijek staroruska, koja se drži neprestano agresivne a Englezkoj neprijateljske politike. Ona da bi raširila tja do Indije rusko zemljište i ruski upliv, a s vremenom gledala osvojiti

i Carigrad. Careve riječi i želje, da nemaju za nju valjanosti.

Domaće.

Sua Maestà I. o R. Apostolica si è graziosissimamente degnata di elargire, per sussidi a privati in Dalmazia, un ulteriore importo di fior. 790 in carta e di 20 zecchini in oro. Di detto importo, fior. 200 vennero assegnati per i bisogni della chiesa di Vrisnik (Lesina).

— Važniji kazneni slučajevi dojavljeni u Dalmaciji svibnja mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 1 ubojstvo, 1 čedomorstvo, 2 razbojstva, 1 silovanje, 1 otmica, 8 paleža, 15 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 4 uvrijede Veličanstva, 1 uzrokovano pomatnuće, 1 krivotvorje novca, 3 paleža, 8 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 1 ubojstvo, 2 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Kotoru, nijedan.

Izišao je 27 broj *Práva*. Evo mu sadržaj: *R. D. r. Ihering*. Borba za pravo (nastavak). — *D. B.* Može li se zaiskati ovrha na utjerbu parničnih troškova prije nego je iztekao rok prijavi utoka, ili dok visi utok proti presudi u preprijetkoj parnici izrečenoj? — *A. Kuzmanić*. O zločinstvenim slučajima prema nauku. — *V. Vrčević*. Sud dobrih ljudi. — *Sgogjaji*. Grgjanski. Kazneni. — Književnost. — Vijesti.

Književnost.

O odgajanju.

(Utomak iz djela Ferdinanda Tonini ponaošio P. V....c).

(Nastavak v. br. 51).

Preporučujuć mladiću pokornost zapovjedi pravog vjerezakona, bez svakog bodastog licemjerstva, ucijeljujvamo u njegovo srce temelj najzdravije čudorednosti. Čovjek bez vjerezakona:

„Sarà, Proteo novello, or tigre, or drago,
Or serpe, ora leon, ma un mostro sempre“.

Neka se djetetu predstave ragje posljedice onih djela, koja se sgagaju pod njegovim očima, nego li djela iscrpljenih iz povjesti, da uzmogne dobiti pravi pojam o pravoj cijeni, koju društvo podjeljuje zlim i dobrim djelima. Po taj će način izbjegavati i prezirati ona, a častiti će i slijediti ova; po taj će način čuvati se od opakih, budući da se duboko zagrežli u pogriješnja a pridružiti će se i spojiti svezami najiskrenijeg i nerazdruživoga prijateljstva s onima koje samo njeguju krijepost.

Neka dakle odgajanje bude ravnanje s najvećom mudrošću i neka se bdi da u djelu i u riječi dijete bude umjereno i da se ponaša učtivo, da ne bude sklon na brbljivost, klevetu, izpraznost, oholost, nego tek da se privikne da bude prijatan, uljudno sa svakom vrstom ljudi, osobito s onima koji spadaju najnižemu

štu u Kotoru, pak će se oprostiti tamnice i zle srede. —

A Mijat istreštenijema očima: — Šališ li se, pope, amanet ti božji? —

— Ne ja, vaistinu, odgovori pop ozbiljno, no si me ubolio pak te zaludu učim i upućujem da ne pogineš do kraja, da ne izgubiš oba svijeta; jer dok si živ životom, možeš se pokajati i — ko zna? Bog je milostiv — oprošten biti; a po smrti nije kajanja, no se opet sastavi duša s tijelom da oboje strada, kao slijepac i hromac, kad su krali smokve krkočke, jedan očima a drugi nogama, pak ih na ta svijet onako i združili da se muče i da primaju za svaku smokvu oku meda. —

Pomami se Mijat na takvi svjet, skopa objeručke strževi stolac na kojemu sjedijaše, pak sa svom snagom okroji ga popu sjepački po vrh glave. Pane duhovnik u nesvijest, svojom krvlju oblit, a Mijat stocem pritakuje, dokle ga s dušom rastavi.

Svuče Mijat sebe i popa, obuče njegove aljine, a njega ostavi gola naga, kao što se od majke rodio, pak izagje lagano iz tamnice s kstom u ruci a s petrailjom o vratu. Srećom Mijatovom bili oba jednoga stasa i jednih godina, a jedan drugome dosta

društvenomu stepenu i koji se nabode u nboštvo. U jednu riječ neka bude odgojeno tako da se priuči živjeti krijeposno i čudoredno, da se u njemu razviju ona uzvišena čudoredna načela koja

„A egregie cose il forte animo accendono

e bella

E santa fanno al peregrin la terra“.

Predmetom najnežnijeg i posve teška propiranja bijaše vazda osnova koja bi se pristojala od gojnog sustava. Zamašitost i važnost njegova i po teškoće koje se daomice pomaljavu, jesa i biti će vazda najglavnijim uzrokom, koje će razdvajati učeljnake glede istoga, koji je toliko zadao posla i malih mnogim javnim ratnateljima, ne samo sadašnjih doli i najstarodavnijih vremena, I da malkom miamo, gremo mnoge druge koje bi mogli navesti, spomenućemo samo cara Adrijana, koji je na svoje troške, dao obučiti u krasnih umjetnostih i u vojscištu pet sto hiljada sinova plemićkoga roda ogromnoga rimskog carstva. U istinu Plato nije pogrijesio kod je svečano naviješćivao: da se prije svega mora paziti na dobar tjelesni sustav da obuka i znanje svriježe svoje žile u tvrdo zemljište; i zato je nastojao da se vjerenici nikad nespremaju na ispunjenje bračnih dužnosti srdem obuzetimi kakvom žalosnom mišlju, osobito kakvom domaćom neslogom, nezalazedi takolako za općenitim mišljenjem, da mir bračni čestoonastaje pod krovotom: pokrivačem. Savjetuje, kako se je na drugom mjestu opazilo, da noseća žena stoji mirno i veselo, da ne bude trojna ni odveć čuljiva, da radi krivoga svađanja vjerezakonskih načela odveć strogo ne posti, da zlo ne rabi nasladbe života, nego neka bude što više umjerena; i preporučuje pako da dijete bude odgojeno od iste majke jer kad ono:

„Sfambò sue veglie, un tenero favella
Riso alla madre, o l'acquarena e sente
Ch'egli è parte di lei, gli occhi amorosi
Affiggendogli in volto, e provocando
Dal materno gioir la mufia gara“.

Samo hoće da mati bude oslobodjena od te svete dužnosti, u koliko su dobro poznati uzroci koji se tomu opiru; i hoće pako da se dijete kroz prva tri godine jedino viježba u hodanju.

Njegovo je mnenje da treba nastojati da dijete u ovo doba shvati čudorednu vrijednost opomene i pedipse, pohvale i nagrade, budući da su kao najkrepčija srestva koja ga mogu osvjedočiti o onom, čega se treba čuvati ili što treba njegovati. Pametno je, jer posve čudoredno, njegovo mnenje, da se djeca obajega spola razluče u šestoj godini, a mi cijenimo da je bolje kad bi se razlučili još prije da nenzmognu prije vremena zorno se upoznati likovnim raznicama. Hotio je takogjer da u dobi od šest godina budu uzgajana u tjelovježbi, zatim u skakanju, u plesu, u bitanju strijela, u jahanju, i da se upoznadu sa svakom vrstom oružja, sa mahanjem štopa i drugoga oružja, koliko desnom, toliko livom rukom u jednu riječ, on je osijecao svu važnu da u prvoj dobi, u djetinstvu, to jest, više se pazi na krepak i jaki tjelesni sustav, nego li na znanje.

(Slijedi).

blizu halicali, pak mu se straže pomizno uklone a vrata, da Mijat u popovo ime slobodnije imagje, i da mu poštu učine.*)

Na Boga nagje Mijat jedan grčki brod, koji se ta isti dan spremao na put k istoku. Mijat mu se kaže adžijom, koji će da polazi sveta mjesta. Brod ga za dušu prihvati i bez brodarine i drugog troška preveze u Carigrad.

Dvadeset i pet dana hodio je Mijat iz Carigrada preko Rumelije i gornje Arbanije, konačeći po hanovima i kolibama, proseći hljeba za ljubav božju, dok prispje gđ i bos u Crnu Goru. Tu se stani kod jednog pobratima u selo Dupilo podnu Crmnice, i treći dan po uzdanu prijatelju poruči ženi u primorje: „da se je po božjoj volji izbavio iz mletačkih ruka“, ali joj sto puta preporuča i u glavu zaprijeti, da to ne prosoči živu duhu.

(Slijedi).

*) Kad sam ovu pripovjest prvom čuo od kalugjera Mojsija Vukčića Grbljanina, pomijem se da je ovjje primjetio, kako su po tada Mlečići razdvajali sužnje od ispovjednika jednjem prijebom, na sred kojega je okno s rešetkom, da jedan drugoga ne vidi; jer, reče starac, što i nesreća uče čoeaka pameti.

dostojni da nas Bog ohrabri, da zaboravimo i pregorimo ovo umilo tijelo pri duši, no znam čisto, da ko prava čoeaka kletvom potvori, topi dušu u bezdanju, gdje će se oko nje grabiti i pregoniti rogati bjesovi, ko da je prije raskube i na ražanj natakne. Druge su to muke, moj Mijate, nego li te kotorske; to ti ne dao Bog ni u snu snjeti.

A Mijat hladnokrvno: — Ja se božje ne bojim, jer sam se ovjje u Mlecima odrekao u današnji dan lažne i napasne kotorske ispovijesti, pak i ako je bilo raspeće latinsko na komu sam prisegnuo, daću sutra glavu za dušu; ja mrim da može poći jedna za drugu na koji mu drago sud ili pazar. Za to idem sutra na smrt ka na svadbu, i kao da će se prek-sutra roditi carev sin! —

Na to će duhovnik: — Dušinu si već otopio, o njoj nije zboru, koliko li ni o onoj Arije bezumuoga, ako si sluša; nego sad poradi da barem spasiš to telesine. —

— A kako? pripipla Mijat hitno, kad si rekao da sam na smrt osngjen, i da će me sutra daviti. —

— Lako, ako si u svijesti, nastavi pop. Ti potvrdi kad da je istina, ono s čim si već započeo du-

Sud dobrih ljudi

o rijedkom zločinu izmegju jednog momčića i jedne djevojčice.

(Iz istinog događaja lanjske godine u Boki Kotorskoj).

Slava Gospodu Bogu u vijek. Neka se zna, kako se danas pred crkvom Svet. Gjorgije sastado-smo 24 čovjeka kao sudci kmetovi i bracki mirotvorci, dvanaest iz Boke Kotorske odabranih od Laka. Popovića iz O...vca, a dvanaest iz Crnogore od Periša Kezanova iz Z...za, a to da nagjemo na-čin i lijev učinjanomj sramoti Perišinoj kćeri od sina Lakova. Tako mi u najprvu prizvasmo ime Božje, od kuda iziđe svaka pravda i istina, a u druga sa-stavismo pred nama Laka i Perišu i rekosmo im, da nam kažu po njihovoj duši, sreći i napredku sve pravo i čisto, što se i kako se dogodilo. Sad se pred nama istače i nama pričati Periša Kezanov a Lako sluša.

Periša: Vi, gospodo izbrana, a po krvi dična braćo! znate kad čovjek izgubi pred ljudma obraz, izgubi i pamet; pa i da bi htio da izkaže pred to-liko obrazu sve pravo i po redu svoju nečuvenu sra-motu i grdnu bruku, zamrzne mu se jezik u vilice. Ovo se je jutros oboje na mene natovarilo, a ma nije kud kamo, red mi je kazivati grijeh i grešnika, da čujete što još do sad niste čuli. Lako Popović — ovo ga ovdje pa neka me sluša — Bog mu su-dio! zapita me proljetos bih li mu mogao dati u na-jam jednu od mojih kćeri. Ja, čovjek siromah, pro-misliv kuda ću i šta ću ove gladne godine sa mnogo kutnje željati a u praznu i gladnu kuću, te mu do-vedoh jednu najmlagju djevojku, Stanu, koja ne bijaše ni još navršila devetu godinu. Lako joj dade da čuva jarad a sin mu Luka od 15 godina koze i ovce, gdje su svaki dan uspored pasli ajvan. O maloj Gospođi evo ti mi u sumrak kćere Stane ni žive ni mrtve, pa pade nesretnoj majci u krilo i ciknu kao ljuta guja, da bi se stanac kam od žalosti raztopio. Upitasmu je ja i crna joj vajka *): kazuj, žalostnice moja, šta ti se dogodilo?; a ona jeca-jući kroz plač jedva nam moga izustiti: Bogue, majko, bnomadne Lakov sin Luka sjede kod mene, i sve od jednom obori me na zemlju u šumi gdje nas nije niko mogao ni čuti a kamo li vidjeti, i na zor me nagrdi, da ni sama ne znam šta je, osim znam to, da mi se duh iz života krade. Pogleda-smo je, kad li se ima što vidjeti (plače, pokrivši objema rukama obraz)!

Kmet Crnogorac. Kazuj, što prekidaš? žene plaču a ljudi trpe! red je grešniku kazivati izpovjedniku grijehove, a bonik ljekaru bolest, ako želiš da liječimo, porad šta smo i došli.

Periša. Nagrdio mi je dijete, da u njoj nemože nikad više biti ni djevojke a kamo li žene. Sad go-spodo! vidite da na moju kuću pade težka bruka i crn obraz do devete kapi krvi; znate da čovjek dava sve za obraz a obraz ni zašto; i prije bih La-ku oprostio da mi je zaklao dvije mužke glave no ovu sramotu, koja se mojemu djetetu u njegovoj kući dogodila. Sad vješam moj obraz o vašoj duši i grlu, ali me liječite ali me sad ovdje zakoljite, pro-sta vam moja krv ovoga i onoga svijeta!

Kmet Bokelj. Ču li, Lako, Perišino kazivanje? Kazuj i ti što imaš, neka i tebe svi čujemo, ali pra-vo, tako ti duša ne patila!

Lako. Šta ću vam, gospodo, krivo kazivati, ili vam zamotavati kuće u kućine, nego se je zlo do-godilo kao što ste čuli; a ma ciglu jednu riječ Pe-rišinu pobijam. (Okrene se Periši): Ti znaš, moj ne-sretni — i samnom zajedno — Periša! da smo ja i ti dosta soli i hljeba poharčili u tvojoj i mojoj kući, i ljubili se kao da smo na jedno srce spavali. Zlo se dogodi i za obojicu nas krupna sramota, ali ne, kako ti sad reče, u mojoj kući, nego u planini. Djavo — naletos ga bilo! — ni ore ni kopa, no dan i noć misli kako će krštenoj duši zlo uraditi, te i našoj ludoj i bezgrješnoj dječici učera pomamni vjetar u krv i poloka im mozak, te izkopa i moju i tvoju kuću, a ni ti meni kriv, ni ja tebe dužan, kako Bog zna i ovi poštenu obrazi koji nas slušaju. Ti veliš — a i nevolja ti je — da na tvoju kuću pade bruka i crn obraz; a zar nije na mene i bru-

ka i šteta? Opet ti velim, da ni ja ni ti nismo kri-vi, osim što smo ih za naše zlo rodili. Završujem sa jednom riječi (okrene se k ljudma): Evo me u ru-kama Bogu i vama, gospodo! u rukama vi je aršin i nožice, pa omjerajte i okrajajte kako vas naj-bolje Bog uč; gasite plamen, koji bi lasno moju i Perišinu kuću u pepeo preobratio, i dva plemena zakrvavio.

Kmet Bokelj. Sve smo razumjeli. Izidite sad na polje, doklen vas opet prizovemo (izidoše Periša i Lako).

(Sljedi.)

Različite vijesti.

(Skakavci.) Iz Horgoša tuže se, da su na sta-ro-becejski i zentski kotar u Ugarskoj navalili ska-kavci. Milijoni i milijoni gadne nemani prekrili su polja i livade te obrstise, kamo god se upuste. Puk je u cijeloj okolici sdvojen i neznat što bi učinio.

(Zanimiva predstava.) Englezka tragedkinja gdje. Rousby imala je nedavno kao gost stopiti na pozorište u Cincinnati u Taylerovoj drami „Izmegju sje-kire i krune“. Stalni članovi kazališnoga društva pomagahu glasovitoj umjetnici, kao da joj se rugaju i kao da nisu pred općinstvom. Poslije prvoga čina izagje gdja. Rousby sama na pozorište, te reče općinstvu: „Gospodje i gospodo! Sa mnom se u ovom kazalištu postupa, da je upravo sablazan. Sramota je, kako predstavljaju ostali predstavljači. Volila bi, da sam mrtva, nego li ovako biti obuzena. Da mi nije zbog općinstva, otišla bih odmah, nu ovako ku-šat ću još dalje, al ako i dalje bude, kako je po-čelo, nestat će me u času“. — Tužba je koristila, koliko je mogla naprama pijanim ljudem. Koliko i-kad mogloš napregnute svu snagu, da priličnije i-graju, te je predstava dovršena, a gdja. Rousby oso-bito odlikovana. Samo jedan, najpijaniji, koji je pred-stavljao dvorsku ludu, morao je biti silom protjeran, jer se je posve nedostojno počeo ponašati.

(Mikluš Maklaj i narod Orang Utanga.) Petro-gracke novine priopćuju sljedeće pismo gore nave-denog i glasovitog iztražitelja koje on pisao iz Sin-gapore 31. ožujka t.g.: „Početkom ove godine pre-duzeo sam izlet na poluotok Malakku, da se uvjerim, da li se ondje u istinu nalazi pleme slično plemenu Papua, ili da pronagjem barem tragove pomješanju takovog plemena sa sadanjim pučanstvom. Glede tih pitanja jako se razilaze nazori europskih čenijaka. Na poluotoku Malakki pruža osobito zanimivu razliku u čovječanstvu narod Szemang; megju mnozinom inih imena, s kojima još zovu taj narod, iztičem samo ova: Orang-Jakung, Orang-Utang (šumski ljudi), O-rang-Vukat (ljudi brijegova), Orang-Uniar (divlji lju-di). Moj je izlet trajao skoro dva mjeseca; ja sam pošao na put prije konca kišovitog vremena, te sam na mnogo mjesta morao prolaziti poplavljenimi šu-mami.

„Da prosječem poluotok od ušća rijeke Muar do ušća rijeke Indau, trebao sam 30 dana. Uzprkos svim nepogodam puta, ja sam polučio svoj svrhu, te na mnogo mjesta zasreo Orang-Utange. Tako mi se pruži mogućnost, da se upoznam s tim zanimivim narodom, koji neće već dugo voditi svoj primitivni život. Radi malena broja i radi toga, što se odlučno protivio tomu, da promijeni način života, ili će ga posve naneštati ili će pako u pogledu etnoličnom izčeznuti megja Malayi. Najglavniji rezultati mojih promatranja jest moje uvjerenje, da megju Orang Utangi imade još tragova pomiješanja sa jednim drugim narodom, valja sa narodom Papuni. Kad se povratim u Rusiju, ja ću izdati djelo o tih proma-tranjih.“

(116 god. star.) U Ričanu u Českoj živi starac od 116 godina. Ime mu je Mato Sahi i suh je al nije nikad bio bolestan. U mlade dane bio je imu-ćas posjednik. U francuzkom ratu odveden je u su-žanjstvo, a kad se je vratio našao svoj posjed u tugjih rukuh. Stvar se nije nikako dala na čisto izve-sti te je Sahi otišao megju učitelje. Ni taj mu se nije dugo svigjalo te je sio na postolarski stolčić i sjedi na njem spokojno i danas i puši jednu lalicu za drugom. To mu je strast.

Ringraziamenti.

I sottoscritti ringraziano vivamente tutti quei pietosi che presero parte al recente loro lutto famigliare.

Zara 30 Giugno 1875

Pietro Abelić

Dr. Casimiro Abelić

Chiara Abelić-Gosetti.

Cordiali grazie a tutti quei gentili Signori che in qualsiasi modo cercarono di lenirci il dolore sof-

ferto pella perdita di **Battista Ferrari de. Latus** i. r. notajo.

Arbe 29 Giugno 1875.

La vedova ed i parenti.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo

dobro

jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa pla-menom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6. svije-ća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 po-stotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n.č. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n.č. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sa svim pospuna, 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staj, predaoblja itd. n.č. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staj, predaoblja, itd. n.č. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, naj-finija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za polpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štitić na svijetiliku, malen, polufin, n.č. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štitić na svijetiliku, poluvelik, polufin n.č. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štitić na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocaine n. 25.
- 1 obran za štitić (čuva da štitić neizgori) n.č. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) n.č. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, n.č. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 n.č.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme n.č. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 n.č.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 n.č., za 2 funta 50 n.č.

Kabanice za kišu.

Potnikom, gospodarom ili željezničkim čapono- kom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, neprocijni- ke englezka kabanica za kišu iz novopo- pravljene, nepokvarive tvari, koju voda neprobi- ja. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka; a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lije-ju vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 fr. više 1 kapare istoji 1 fr.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесама

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овием на знање да је II. књига, садр- жавајућа „јуначке пјесме најотаријех времена“ из штампе на свијет изишла.

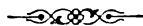
Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге овиех пјесама услијед многоброј- ног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока наба- вити II. књигу по пренумерантоку цијену од 2 ф. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 ф. а на сваку књигу посебно са 2 ф. авст. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Бука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse No 3 in Wien.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pō godinu . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jertinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Za-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 55.

Zadar 10 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 8 luglio. Secondo il „N. Fremdenblatt“ S. A. il Principe ereditario Rodolfo sarebbe assalito dal va-
iuolo, il male sarebbe però leggiero e
per nulla affatto pericoloso, in modo che
entro pochi giorni dovrebbe essere su-
perato.

Versailles, 8 luglio. L'Assemblea
deliberò di passare alla terza lettura
della legge sui poteri pubblici.

Linz, 8 luglio. Il treno ferroviario
che conduceva il Principe ereditario di
Germania per falsa posizione d'un scam-
bio presso Haag non lungi da S. Va-
lentin ebbe un piccolo scontro col tre-
no delle merci. Il principe ne uscì ille-
so; parecchi passeggeri ebbero delle
lesioni, fra i quali il cacciatore del prin-
cipe una leggiera contusione.

Parigi, 10 luglio. È morto il car-
dinale arcivescovo di Besanzone.

Madrid, 10 luglio. Le truppe del
governo dopo ostinata resistenza presero
le posizioni dei Carlisti presso Trevino;
i Carlisti ritiraronsi verso il nord di
Alavas. Le truppe del governo entrarono
a Vittoria.

Buda-Pest, 10 luglio. Un secondo
nembo si rovesciò sopra la città. La
pioggia e l'uragano fecero ancora mag-
giori danni di prima, specialmente a
Buda.

Domebranstvo (Landwehr) u Boki-Kotorskoj.

Nakon Careva putovanja Splječki splet-
kaši poplavili neka bečka glasila brzojavima
o kojekakvim događajima, što bi se svaki
dan u Dalmaciji zbivali. Njihovim namjerami
nijedan ne pomogne, ama ni toliko da bi mu
se bar trošak isplatio. Stoga stali da smiš-
ljaju kako bi se zadnjim udarcem osvetili za
pregjašnje neuspjehe, te ajde da se gromo-
vitu vijest Beču javi, kako su Krivošijani
postavili kojekakve nemoguće uslove uvedenju
landwehra u Boki-Kotorskoj.

Ali se i sada izjeloviše nade. Grom nije
nikoga u Beču uplašio; javna glasila nisu
stala da navaljuju na ministarstvo zašto vra-
tom ne zakrene tomu opakomu dalmatinsko-
mu narodu, a ministarstvo ni sada ne posla
bar. Rodiću željeni pasos za tugje krajeve.

Konec te budalaste spletke nisu bili dobro
skriveni. Vidjelo se na prvi mah kako joj
smijer s jedne strane podštrekavati javno
bečko mnijenje a krozanj ministarstvo protiv
pokrajinskoj vladi i našem narodu, a s druge
narod a naročito bokeški poticati kako bi
s pravog puta sašao.

Sama bečka glasila otkriše spletku, te

osim „slobodne Presse“, koja, nevjerna in-
teresima monarhije i neprijateljska našem na-
rodu, osta spletkarima vijerna prijateljica, sva
im ostala na njihovo mile lale odvratise: aša,
pače sama strukovnjačka Wehr-Zeitung
poče razlagati, kako ništa ne smela da se u
granicama zakona učine glede uvedenja land-
wehra one polakšice, što ih posebne zem-
ljišne i narodne okolnosti zahtijevaju.

Mi smo se na ovo osvrnuli jedino s toga
da upozorimo Boku, kako oni kojima se Boka
najviše zahvaliti ima za kobne događaje 1869
godine i koji su tada na cijelu Dalmaciju htjeli
obsadno stanje da protežu, kako sada nastoje
eda bi Boku s vladom omrazili te se s njom
kao oružjem služili za postignuće svojih se-
bičnih svrha.

No mi smo uvjereni da Boka, prepuna
mudrih i razboritih rodoljuba, neće na taj
mamak zagristi. Bokeški rodoljubi znadu da
nema načina kako bi se oni oprostili zakona,
koji je za svu carevinu izdan i kojemu se
svi ostali podanici podvrgavaju. Oni znadu
da se landwehr mora uvesti u Boki-Kotor-
skoj, naravno da to ne izključuje da se uvede
obzirom na bokeške okolnosti sa svim onim
polakšicama koje se duhu zakona protivile
nebi i nebi granice zakona prevazilazile, s
onim polakšicama po prilici što ih je Boka
od godine 1869-70 do sada tražila.

Bokeška uvigjavnost, koju neće s pravog
puta krenuti ičije nagovaranje a još manje
poznatih bokeških neprijatelja, ta će uvigja-
vnost razabrati kolike li ne bi gorke poslje-
dice Boka izkušala, kad bi se domobranstvo si-
lom uvesti imalo, dok od mirnog rješenja
toga pitanja, kojim bi posljednje oružje iz
rukoh bokeških neprijatelja iztrgnuto bilo, sa-
mo se Boka najvećim blagodatim nadati može.

No o tome i ne treba dalje govoriti, jer
bokeško na glasu poštenje ne dopušta niti
opravdava sumnju da bi Boka pogazila svoju
u više prilika zadatu riječ i iznevjerila se svo-
jim pregjašnjim i skorašnjim svećanim oči-
tovanjima.

Boka će preziranjem odbiti lukava na-
govaranja svojih i opće narodnih dušmanina,
a slušajući savjete muža, koji je dokazao
koliko li mu na srcu leže interesi Boke,
slušajući savjete bar. Rodića, od kojega nema
niti će imati Boka moćnijega i iskrenijega
prijatelja, Boka će pred svijetom pokazati,
kako su se ludo u nju nadali spletkaši, što
joj i ovom narodu dobra ne žele, te će
obraniti svoju čast, koju bi ti spletkaši i o-
vom prigodom htjeli da okaljaju.

Prominska općina.

Pokle je poznato, da ste vi sam u Sa-
boru glasovali za zakon o prominskoj općini;
i pokle ste primili već dva dopis protivna
tomu glasovanju, nema sumnje da ćete i ovi

moj o istom predmetu primiti*). Ona dva do-
pisnika istakla su dva poglavita uzroka, s kojih
cijene da bi bilo po Prominu štetno ocijeplje-
nje od Kninske općine:

Dopisnik iz Knina kao glavni uzrok na-
vagja novčanu korist. Ja se neću upuštati u
nikakove brojeve, pokle je to jasno razložio
pokrajinski Odbor još prije nego kninski do-
pisnik. Samo ću ovoga pitati: cijenili on da
nema mnogo prilika u kojima je narodu ko-
risnije trošiti veće nego manje? — I ustavna
vlada opteretila je narod novim trošcima, a
narod ih veselo smaže, jer mu je uza nje i
narodna korist narasla. Ova se opaska meni
čini tako važna, da neću dalje ni razlagati
pojedince napose svaki naslov troška i koristi
što u sebi zaklapa općinska samostalnost;
nego prelazim na drugoga dopisnika iz Drniša.

Ovi polaže najveću mušnoću i pogibiju
nove općine u tom, što u njoj nema knjizi
vještih ljudi. Nepobitna istina stoji, da je
knjiga mač i melem, otvor i lijek. Ima općina,
u kojima su na glavi ljudi knjizi vještiji, nego
kninsko općinsko vijeće, nego i kninsko op-
ćinsko upraviteljstvo, pa jesu li zato one op-
ćine bolje upravljane, nego li kninska? —
Na to će mi doisto drniški dopisnik odgovo-
riti, da nisu. Ja otole neću zaključiti, da je
uprava u općini bolja, što je manje knjiga
poznata; ali hoću, da se poznavanju knjize
u ovom poslu pripisuje veće vrijednosti, nego
je zaslužuje. — A još i ovo. Ima u Kninu
ljudi vještijih knjizi nego je gdje koji, što na
upravi općine sjedi, a te ljude vještije narod
nebira, nego voli one nevještije ili posve ne-
vješte. Zašto se to u Kninu događa? — Ja
znam da će Drniški dopisnik odgovoriti da
narod negleda pri izboru toliko na poznavan-
je knjige izabranika, koliko na svoje povje-
renje, komu će ga iskazati. Ako je tako onda
bi u upravi općinskoj poštenje vrijedilo kad-
god više nego knjiga.

Ja se ovdje neću više osvrćati ni na
jednog ni na drugoga, u onom, što mi jedan
hvali neke zastupnike kojima se svačije mne-
nje s njegovim ne slaže; a što mi drugi na-
mignje na neke nepodobne igre u izborima, i
na neka zastranjivanja u narodnom programu,
jer tima ne smijedu Prominjani dati ruku,
ako neće da izlože pogibelji sve koristi, koje
misle steći svojom samostalnom općinom. Nego
ću ja pokušati primjerom pokazati koliko se
hoće poznanstvo knjige u općinskoj upravi.

Ne samo što je opseg općinske uprave
obilježen zakonima, nego opstojе zakoni oso-
biti, kako se ima upravljati svaka struka javne
vlasti. U ovom općina nije samostalna, nego
zakonu podvržena. Nije samostalna općina ni
u tom, što vlada ili druge vlasti od nje pi-
taju izvještaje o stvarima, koje javni red za-
nimaju. U tim prigodam nije upraviteljstvu
općinskom nego istinu iznjeti na svjetlo. U
čem je dakle općina samostalna? — Evo u
čem, da može zgodu i korist općinarima stvo-
riti i u onim poslima, u kojima je zakon po-
ništa ne duži, i da na te koristi može opre-
dijeliti srestva onako, kako se njoj bolje vidi,
ali i to ne proti zakonu.

*) To se i samo kaže; jer je listu zadaću u svim
pojedinih poslih, koji mu u pravac ne zasjecaju, dati
mjesta pretresivanju, koga ne može biti, ako se protivna
mnjenja sa svih strana ne izjave. (Ured.)

Kada smo ovako nacrtali djelovanje općinskoga upraviteljstva, metnimo da ni načelnik ni prisjednik nijedan nezna pisati. Kako je u svim općinama, tako će biti i u ovoj, tajnik znađe pisati i poznaje zakone, koji se tiču općinskih posala. Došao je dopis od suda, od političkoga poglavarstva, od druge općine, ili naredba od zemaljskoga Odbora ili od vlade. Što će načelnik? — „Tajniče, štij!“ — Kada je tajnik prošio, ako je stvar od zakona zavisna, načelnik će tajniku: „Što u ovom poslu zakon naređuje?“ — Tajnik će otvoriti zakonske knjige pa načelniku kazati, a ovi će se s prisjedama dogovoriti, preko tajnika do potrebe i njima zakon predočiti, pa će narediti tajniku: „Odgovori ovako i ovako; — ili će zapovjediti, da se to i to učini, kako je po zakonu viša vlast naredila. — Je li posao koji potpuno na samostalnu upravu spada, onda će se načelnik posavjetovati s prisjednicima prije nego stvar na vijeće iznese, pa onda i s vijećnicima, koji svi, ako i neznadu knjige, ako i nisu zakonu vješti, svi će dobro znati zgodu i korist onoga puta, ili one jaruge, ili one prodaje ili kupovine o kojoj se radi; — znati će način, kojim će se laglje uraditi ili pribaviti novca na radnju, što je megju njima utvrgjena. — Znađu li zakone načelnici i prisjede po općinama, ako i znadu štiti i pisati? Ili tajnik valja, da stoji svegjer zakonom pri ruci, da ih uporavi, da im napomene, da ih do prigode svrati s onoga što su bili naumjeli?

Lako se domisliti, kojim se može izaći proti ovom razloženju: „Daj mi tajnika vješta i poštena!“ — Tajnik vješt i pošten hoće se svakoj općini; inače sa svom književnom vještinom upravitelja, zaboliti će glava i njih i općinu; samo se pita, kojoj će se općini lakše takova naći; gdje su ljudi knjizi vješti, ili gdje su nevješti? — Općinski upravitelji knjizi vješti pouzdaju se nešto i na se, te će u izboru tajnika štogod i kroz prste pogledati. Upravitelji knjizi nevješti, kada tajnika biraju, postupaju većim oprezom, da ne zabasaju na hrgju. A samomu izabranomu tajniku tvrgja je uzda kod ljudih knjizi nevještih, jer je on za sve odgovoran, što se pisma tiče, pa može lakše do suda i tamnice doći, ako se pošteno ne vlada, nego kada su mu starešine knjizi vješte.

Kako vidite s ovim sam odgovorio na sve što se dosada pisalo o prominskoj općini. Ja neću ovim, da sam dokazao, da će Prominjanim biti bolje odcijepljenim, nego u zadruzi kninske općine; ali svakako nije dosada ni protivno dokazano. Meni se čini, da se u ovom poslu za sada troše zaludu riječi; a da bi korisnije bilo o nečem drugom raditi. — Zakon odlučan u Saboru može biti potvrđen; a može ostati nepotvrđen. Dok se to dozna nastojati je, da kad bi potvrda odcijepila Prominjanu upravom, ne odcijepi ih duhom; ili kada bi ih nepotvrda uzdržala u zadruzi s Kninom, da ostanu i u narodnom duhu

zadruženi. Ovo nastojanje postavljam na srce svakomu iskrenomu rodoljubi.

Šibenik, 7 Srpnja

Fiat applicatio!

Što više vijesti dolazi s ugarskih birališta, to se više objavljuje sjajnih pobjeda ugarske vlade. Od dobre trećine izabranih zastupnika osam ih pripada desnoj, deset lijevoj opoziciji. Svi su drugi, preko stotina, izabrani kandidati i privrženici vlade. Još ni jedan nije do sada izabran zastupnik koje nemagjarske narodnosti, premda su mnogi izbori obavljani u slovačkom kraju.

Lijeva opozicija poziva narod za potpunom samostalnosti magjarske države. Niko nemože rijeći, da Magjar nema osjećaja za potpunom samostalnost Ugarske; niko nemože reći, da on nema srca vojevati za ono, što mu je najdavnija, najmilija želja, za što je god. 1848. rijeke krvi prolio.

Tisza pako i Ghyczy, stojeći danas magjarskomu pokretu na čelu, bili su g. 1861. začetnici zaključka, koji nehtjede poznavati i priznavati austrijskoga cara; godine pako 1867 stvorio opoziciju proti nagodbi megju Austrijom i Ugarskom.

Danas pako odriču se i opozicije i proti nagodbi, a kamo li da se neodreknu svoga zaključka, te pozivlju birače pod zastavu fuzije, sklopljene na temelju nagodbe, promjenljive u onaj čas, kad ju bude sgoda promijeniti. Pa sav narod hrli pod tu zastavu.

On nepita Tiszu i Ghyczya, zašto ste se iznevjerili zaključku, zašto ostaviste opoziciju proti nagodbi, zašto danas drugo učite, nego ste učili prije više godina, pače pred godinu dana?

A zašto nepita? Zato, što Tisza i Ghyczy, držeći za danas državopravnu borbu bezuspješnom pače štetnom, pozivlju ukupni narod u slogu na praktični, reformatorski rad, koji bi izcijelio rane prošlosti, dignuo nedostatke sadašnjosti i stvorio uvjete budućnosti.

Ghyczy i Tisza, rodoljubi od pete do glave, nisu se bojali ukora nedosljednosti i kukavštine, ako priznađu i javno izpovjedu, da će Ugarska i ono samostalnosti izgubiti, što je ima, oстане li narod nesložan, pravdajući se za zlatne kule u oblacih, dok se amo do grla duši u močvari financijske, sudstvene, upravničke i kulturne nevolje i manjkavosti; ako li se pako složnim radom izvuče iz ove močvare, ako si sagradi slogom tvrdu i ravnu stazu svomu napredku, da može doprijeti i do onih zlatnih kula.

Sretni politički nagon magjarskoga naroda shvatio je, oćutio je u prvi mah ovu istinu. Sva zemlja, malo prije sumorna od brige i straha, nagibljuje već malo na absolutizmu, da po njem spasi biće svoje, koje no je u opasnost dospjelo putem ustavnosti, od-

jeknu velikom radosti i nadom, kada se je nad njom razastrla zastava fuzije.

Samo ovako dađe se protumačiti sjajna pobjeda fuzionalne stranke.

Hoće li Tisza i Ghyczy reformatorsko dijelo bolje razumjeti i obaviti, nego su učinile dosadanje deakovske vlade, hoće li izliječiti financijske rane, hoće li upravu, sustvo i nastavu podići na evropski, na napredni stupanj, o tom se svemu još neznaju ništa. No narod je svomu biću, svomu životu dužan, da u slogu o tom pokuša svoje sile. Neuzmogne složan stvoriti uvjete kulturne države, onda će mu uzalud biti svi naperi za potpunom državnom samostalnosti. I da ju kojim čudom zadobije, morao bi je u kratko u azijski odnošaji utopiti. (Obz.)

Politički pregled.

Francuzki bonapartisti uvjerali su se konačno, da im nije moguće uzpostaviti većinu od 24. svibnja, pa zato sada o tom rađe, da kojim god načinom razbiju većinu od 25. veljače. Bonapartiste i njihovi saveznici nadaju se, da bi mogao Fourton opet doći u ministarstvo. Pošto nemogu zapriječiti, da republikanska većina votira ustavne zakone, hoće sada i oni da zauzmu ustavno stanovište te misle, da bi im se u tom slučaju pridružila Lavergne-ova frakcija.

Narodna skupština neće se moći raspustiti već u drugoj polovici mjeseca kolovoza, kao što su republikanci mislili, ima bo još mnogo predmeta, koji će se morati riješiti. Osim toga moralo bi se takogjer odgoditi zasjedanje generalnih vijeća, što takogjer nije moguće.

Vjerojatno je, da će se komora mjeseca kolovoza na neko vrijeme odgoditi. Do konca rujna dovršila bi svoj rad, a mjeseca studenoga obavili bi se općeniti izbori.

Pod naslovom: „Je li vrijedno uzdržati englezku državnu crkvu?“ donosi „Contemporary Review“ raspravu od Gladstone-a, u kojoj se pozivlju sve stranke u anglikanskoj crkvi, neka se ostave svih svagja radi neznatnih predmeta i nestave u pogibelj opstanka crkve. Gladstone tvrdi u ovoj svojoj raspravi, da je zbilja potrebno uzdržati ju, ali dodaje, da je državna crkva samo onda moguća, ako ostanu nepromijenjena njezina pravila i ako se nepolaže velika važnost vanjskoj formi. U opće valja izbjegavati sve sudbene raspre u crkvenih poslovih a učiniti tek onda sudbene korake, kada bi se kojim načinom širila nevjera u granicah crkve.

U englezkom parlamentu odgovorio je na spomenutu već interpelaciju Bourke, da kraljevska vlada nema nikakova razloga predpostavljati, da bi bio položaj u Grčkoj neobičan. Vlada nema povoda, da o tom predmetu kući šta priopći.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

prispovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

VIII.

Ispovijest

(Nastavak).

Nakon nekoliko dana dogje u Dupilo, manastirskijem poslom, stari prevlački kalugjer. Mijat pogje k njemu i pomoli mu se da ga primi na ispovijest i pričesće. Tu upoznade oca Maksima, onoga istoga koji mu je preotao babu Cvijetu, da je u jamu ne svali, i s kojim je pio rakiju u Druškovu dućanu. Kad bili pri ispovijesti, Mijat izrnu cijelu vreću, i povijeda kalugjeru u redu sve što mu se desilo od njihova rastanka u Kotoru. Na to mu kalugjer otpovijeda: — Za sve bih te lako odriješio i pokora dao, ali što ubi svog ispovidnika, tome nema proštenja

na ovome svijetu, a teško i na drugome; ti si duša izgubljena i prokleta! —

— Što kažeš, oče, za veliko ime božje?! Ja mojah da je to dobro djelo i da ću s njega s opancima polećeti u raj. Jedan bezbradi raskolnik, koji nije znao što je Bog ni božja vjera, i kojega su Mletke žirile da pri ispovijesti vara i na zlo naveda nevoljne sužoj, zaslužio je da mu krv popijem, a neka što sam tijekom spasio sebe od nepravde i sramotne smrti.

A kalugjer oštro: — Ti se, Mijate, varaš ljuto. Nije mogao duhovnik tebe silimice natjerati na laž, no si ti bio dužan, kao brišćanin ostaviti u Mlecima glavu na otkup zarobljene duše. A tako što si radio, jedna ti majka?! Zlo vrh zla, grijeh vrh grijeha! Pa kao što bezdna bezdna priziva, tako ti, da opravdaš bijedu i krivokleštinu, a da učuvaš još koji dan, zar gorijema mukama, to trulo i smrdljivo tijelo, postade razbojnikom svog ispovijednika; pa još krvavijema rukama pristupaš da primiš strah božju u svoje prsi, ne misleći da bi ti se ognjem živijm

pretvorio. Nijesi li čuo, nesretniče, da ko nožem siječa, od noža i gine! —

A Mijat kao izvan sebe: — U razlog, se pope, tako te pod starost moje muke ne dopale! Ja sam čovek prostak i neuk, vi me redovnici za mlada ne učili, a otac mi je žlje bolje od mene znao; pak u svojoj nevolji i tugi razabirah se i tješah, da su tobož Boga razalile moje muke i bijede, i da me je za njegovu višu slavu, i da mi se čudesa bolje po zemlji šire, naveo da ubijem onoga bezakonika, koji me je nagovarao, u njegovo sveto ime, da do kraja utopim dušu i tijelo. On, Savahot, a da ko? učini da raspop zamre pod prvijem udarcem, i da meni pane na um, u onoj zabuni i strahu, da ga svačim i da u njegovim aljinama izbjegnem iz pasijeh ruku. Oče, ili je to božja, ili božje nema! —

— Ili vrazja! dodade kalugjer namrgogjen. Ne budali, Mijate, zla ti sreća kao ti jest! Da je Bog htio da ti život spasi, ne bi mu bilo od potrebe da te ubicom načini, no bi se lomila gvozdena vrata, rušili kameni zidovi, a straže zamirale jal bježale

Grčki ministar vanjskih poslova, Trikupis, upravo je posljednjih dana okružnicu na sve grčke legacije, da opovrgne sve vijesti o grčkom kralju i ministarstvu, koje su duže vremena kolale po evropskih novinah. Ministar kaže megju inim, da kralj ima u ovo ministarstvo potpuno pouzdanje, u zemlji da vlada najbolji mir i red, a nikomu da nedolazi na um poremetiti ga. U buduće izbore vlada neće nikako uticati. Vijest o dolazku ruskih brodova takogjer je neistinita, kralj i njegova obitelj da netrebaju inostrane zaštite.

O odnošajih austro-ugarske države prema Turskoj ima „Karlsr. Ztg.“ dopis, da je iscrpljena strpljivost Austrije radi postupka Turske u pogledu priključka turskih i austrijskih željeznica. Opetovano prijateljske opomene nisu ništa hasnile, a stoga je austro-ugarska vlada upravela notu u Carigrad, u kojoj kategorički zahtijeva, da porta svijestno zadovolji dotičnim svojim dužnostim. — Austro-ugarski poslanik, grof Zichy, nastupio je dne 2. o. svoj dvomjesečni dopust. Sultan primio je poslanika vrlo prijazno i podijelio mu veliki kordon osmanlijskoga reda. I ruski poslanik Igumatiev ostavio je Carigrad i odputovao u Njemačku.

Domaće.

Čim je službena vijest prispjela o smrti N. V. Cara i Kralja Ferdinanda, u znak nu lovanja istaknuta je na Namjesničkom stažarska zastava snizena na po štaku s crnom koprenom o vrhu, a tako isto na vojenom parobrodu usidrenu u ovoj luci. Svi vojeni časnici i svi državni i pokrajinski činovnici u službenoj opravi postavili su na se crninu koju će nositi najvišu za osam nedjelja pa onda postepeno srednju za četiri a malu za četiri nedjelje.

Danas su pak opjevane svečano zadušnice za Visokoga pokojnika. Od jutrašnjega jutra vijale su žabene zastave sa crnom koprenom na svim carskim i pokrajinskim uredima i zavodima, na Sabornici i na općinskom domu, na kom su i prozori prostrti bili crnim sagovima. Prvostona crkva zastrta je bila crninom, a na srednje podignut je bio visoki mrtvački odar, uresen svakovrsnim oružjem, znakovim carske i kraljevske vlasti i carskim zastavama, a vas voštanim svjećama od vrhu do dna nazodijetani i bakljama opkoljeni. I crkva je sva na okolo naregjena bila voštanim svjećama, kojih je nekoliko stotina gorjelo. U 10 sati prispje u crkvu u svečanom službovnom odijelu s crninom N. P. g. Namjesnik sa sviju ureda činovnicima i svakoga stepena vojenim časnicima; svi nčevni zavodi prisustvovali su sa nčedom se mladeži; bili su tu i pokrajinski Odbor, općinsko vijeće i trgovačka komora. Služio je božju službu preuzv. g. Prabiskup sa svojim zborom i popovstvom. Nakon službe božje pjevali su kod mrtvačkoga odra obična odrešenja u petero, četiri dostojanstvenika naj-

na glas groma njegova. On te je bio naveo da otupiš glavom dušu i da primiš pakao na ovome svijetu, kako bi čist i procijeljen uljega u carstvo nebesno; a ti mjesti da mreš, ubi onoga, koji je u crkovno ime dolazio da te sa svijetom prašta a s Bogom miri; pak još maiš u tvojoj praznoj šiški, da si junaštvo stvorio, i da te Bog naveo da rastvoriš svog bližnjega, kojega je on stvorio po svojoj slici i prilici. Bježi, sotonu, s kraj mene, da se poda nama zemlja ne prosjede. Dva put si se obuo u vrazju košu, pak iz tebe rogati laje! —

A Mijat očajano: — E dao Bog i sila Hristova, da se prije svoje samrti namjerim na duhovnika bolčca i milostiva, koji će moje muke i nevolje povjerovati i naći im lijeka i razloga! —

— Ako im ne nage? upita kalugjer. —

— Ako im ne nage, pitaš li? A ja ću se sam po naški zavjetovati pod kovčegom svetoga Vasilije u Ostrogu: da ne ću mrsiti dok sam živ životom, da ću jednoličiti petkom i srijedom, a da ću pri stražnjem času ostaviti u svetoga Mine u selu cijelu

prije pa napokon g. Prabiskup, uz petero okropjenje i okagjenje. Pribivali su zadušnicam i strani konsuli, koji su i oni svoje zastave istakli na po štaku. Crkva je bila dupkom puna žalujućega naroda.

Il comitato per l'Esposizione di Scardona avvisa:

Le insinuazioni per gli oggetti da inviarsi a questa esposizione devono essere fatte al più tardi sino il giorno 20 agosto.

Tutti gli oggetti insinuati, tranne gli animali i quali non potranno essere presentati sul luogo dell'esposizione che la mattina del giorno 8 settembre, verranno ricevuti in qualunque momento, non più tardi però del giorno 6 settembre.

1. Le insinuazioni da dirigersi al comitato centrale per l'esposizione agricolo-industriale di Scardona.

2. Le insinuazioni in iscritto dovranno contenere:

- a) il nome, cognome nonché il luogo di dimora dell'espositore;
- b) la descrizione dell'oggetto da esporre;
- c) il numero dei pezzi, l'approssimativo peso e volume;
- d) lo spazio che viene richiesto;
- e) altri eventuali desideri dell'espositore.

Si avverte che il nolo venne ridotto dall'onorevole amministrazione del Lloyd al 50 per cento di ribasso.

Il nuovo fanale lenticolare a luce fissa verde all'entrata del porto di Slano è situato sulla punta di maestro nominata Dognan ed è assicurato provvisoriamente, a 5 metri fra terra dalla punta stessa, sopra un palo di legno ed all'altezza di 15 metri sopra il livello del mare. La luce è visibile a 5 miglia con atmosfera chiara.

Lunedì 5 corr. ebbe luogo una seduta dell'ist. consiglio scolastico provinciale nella quale, oltre a parecchi argomenti d'interesse personale, furono evasi i seguenti: lettura ed approvazione del protocollo dell'ultima seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; sull'incompatibilità dell'ufficio di podestà con quello di maestro; quarto maestro della scuola di Traù; mobili scolastici per Pasman, Lissa (sc. femm.), Pago (id.), Dragalj, Benkovac; aumento di pigione per le scuole di Dornis e Knin; assegno della pigione sul locale scolastico di Jagodnje; locali scolastici di Slivno e Pučišće; imprenditore per lavori della scuola maschile di Cattaro; conferma stabile nel magistero ginnasiale; nomina del dirigente della scuola popolare di Sebenico; apertura di concorso ai vacanti posti di maestri della scuola popolare di Macarsca.

Domani alle ore 9 pom. nel Teatro nuovo avrà luogo una straordinaria serata di taumaturgia umoristica e di prestidigitazione del prof. Curti.

okrnuto, kalez, darce i kadionicu, ako će, ostane, prodavati potkutnjicu u boscjenu, koja mi čeljad bljebom živa drži. —

Tu se rastave skoro bez pozdrava.

U te davei kopali jednoga gjeda u donjoj strani Grblja, pa se na pokajanje skupilo mnogo svijeta. Megju pokajnicama nalazile se žena i sestra Mijatova. Malo pred tjem Druško uprospe glas u puk, da su Mijata u Mlecima odrli živa na mijeh, jer je htio lažima i krivokleštinom da obijedi prevlačke kalugjere; pak neko kune, neko ne vjeruje, neko se ruga, a nego priča i primeće deset puta više neg je čuo.

Nevjesta nije ni zaovi kazala (čuda vaistinu!) da je Mijat živ i zdrav u Crnici. No kad sestra Mijatova, čuvši bratu pusti glas i da su mu na obojže kožu smicali, stade da ga tūži i da mu narijeca: kako pogibe ni kriv ni dužan, na velikoj božjoj pravdi, jer ga je knez su nekoliko seljana snda oblagao i na dušu potegnulo, — puče Mijatovici srce, videći gdje se neki smiju i rugaju; zaboravi jedanak mu-

Književnost.

Matica dalmatinska raspisuje natječaj na slije-deće književne ragje:

I. Na jednu *Pripovjedku*, koja bi se tiskala u Koledaru god. 1876.

Neka je prosto pisana, čisto pučki, predmet joj iz narodnoga života, — a obseg ne preko tri tabaka koledareva.

Nek se dostave Matici najdalje do dneva 20 kolovoza 1875.

Koju književni odsjek prosudi dobra, nagradit će se sa fior. 70.

II. Na kakvu mu drago ragju priličnu za Koledar, bila izvorna ili prerad ili prevod, a tiskala bi se u Koledaru god. 1876 onim slovima kojimi bude napisana.

Koju ragju književni odsjek prosudi zaslužnu, nagradit će se sa fior. 60 iz zaklade d. ra Božidara Petranovića. Osobiti će se obzir imati na mlade natjecatelje.

I za ovu nagradu natječaj ostaje otvoren do dneva 20 kolovoza 1875.

III. Na *Poljodjelsku knjigu puku i učioni*. Osnova ovoj knjizi bila bi od prilike ova:

Dio prvi. — Poljodjelstvo pravo. Pogl. I. Poduebo — II. Zemlja — III. Popravljanje zemlje — IV. Težastvo. — Dio drugi. — Razne gojitbe. Pogl. I. Pića — II. Hrana — III. Zelje — IV. Loza — V. Maslina — VI. Vočarstvo — VII. Različna. — Dio Treći. — Stočarstvo. Pogl. I. Konji tovari — II. Veliki zub — III. Mali zub — IV. Svinje — V. Perad. — Dio četvrti. — Proizvodi. A. Životinjski: Pogl. I. Mlijekarstvo — II. Vunarstvo — III. Svlarstvo — IV. Pčelarstvo. — B. Bilinjski: V. Vinarstvo — VI. Uljarstvo — VII. Predivne rastline — Šumarstvo.

Kutnji obrt A. Muški: *Brati, Sječi*, kamenje i ploča, *Zidati, Pločiti Kriti*, pločom i ševaram. *Paliti*, japno i sedru. *Kopati i kupiti*, pržinu. *Zametati* japno, gnjilo, sedru i. ti d. *Oblijepiti, Zamazati*, japnom, gnjilom, sedrom. *Obiljeti* japnom: *Siječi, Pilati, Djelati, Blanjati*, drvo. *Cijepati* drva, obruče, v-zove. *Graditi* stolice, stole, bukare, kable, nočve i t. d. *Veživati* žicom željeznom, mjedenom, tačenom, zdjele i drugo posudje. *Zabijati* drvene zavore, željezne čavle. *Taliti* olovo, sumpor, kositer. *Zalivati* olovom, sumporom i t. d. *Rustapati* loj. *Slivati* u lojenice. *Brijati* kože i mješine. *Krojiti i načinjati* opute, opanke, i t. d. *Brijati i šišati* čeljad. *Urediti* kuću, a u njoj ognjište, izbu, krevet, policul skrinju, peć i t. d. *Razrediti* oko kuće dvor, obor, jara, staju, pojata, brljog, gnjojiste i t. d. *B. Ženski*. *Čeljati, vlačiti, presti, motati, sukati, prepredati* vun, lan, konoplje, pamuk, svilu, brnistru, kostret, i t. d. *Mastiti* u crveno, žuto, modro, zeleno, naročato, crno i t. d. *Tkati* postav, sukno, pregače, kanice, torbe, vreće i t. d. *Bijeliti, prati, lužiti* postav i drugu prteninu. *Krojiti, šiti, vsti* razne haljine. *Plasti*, gajtane, bječve, navlakače, rukavice i t. d.

Kutnja štednja *Kuhati* kruh i tarano u kvas i bez kvasa od raznoga brašna. *Zamesti* iz raznoga brašna kašu. *Stupati* opuh od ječma. *Žrvnjati* pir na krupicu (far). *Ožimati* iz pšenice škrob. *Paliti*

ževlju zaprijeku, pak se primače zaovi i vikne joj iza svega glasa: — Muči, umukla kao stanac kami, što kobiš živa brata, i zoveš na pod slo bez zla. Nije Mijat poginuo, ni dao Bog, no eto ga u Dupila, bijesna kao vuk; našle ga Mletke prava kao dublijer, pak mu dale obilježe da mu na psima aja i namirile sve štete, a Ivanbeg će mu pokloniti Crnien da je nad njom gospodar. No sam, kukavica na zelenoj granici, to krila, da mu gospoda kotorska ne dogju u trag!

Svako stade da se čudi i divi vražijemu poslu, dok glas preko Druška dopade gospodu kotorsku, da Mijat zbilja čami u Dupila, a pripovjedač priča: da se posvetio živ, da su ga kalugjeri stavili u kovčeg, i da puk vrvi i rijeve oda svud, da ga celiva i preda nj metaniše.

Gospoda se uzrujaju pak nagovore providnika da pošalje k Ivanbegu svog uzdanog i u takvijem poslima vještog prijatelja Beskuću, kako bi ga na lijepe sklonio da preda Mijata u mletačke ruke.

(*Slijedi*).

rakiju iz kinoa droga i drugoga voća. Variti varonik, slačicu, muselez, mantalu iz masta. Načinjati kvasinu, medovinu, jabukovaču. Razmutiti rasolje. Kiseliti kupus, repu, krastavce i t. d. Soliti meso, ribni i drugu hranu. Spremiti preko zime zelje, repu, krumpir i t. d. Metnuti u kvasinu papričice, krastavce, ljutiku, rogatac i t. d. Metnuti u rakiju tresnje, višnje, kajšije, praške, grožđe i drugo voće. Metnuti u razolje sir, masline, rajevke, (pomi d'oro), jeja i t. d. Sašiti smokve, okoruše, višnje, šljive, kruške, grožđe, masline i drugo voće. Pričuvati i uzdržavati kutnje posudje.

Da se natjecatelji obavijesti bolje o smjeru Matičina u uređenju i izvođenju knjige, pa i o načinu kako da se napiše, upućuju se na zapisnik književnog odsjeka, proglašena u br. 52 „Nar. Lista“ god. 1875.

Natječaj se raspisuje na pojedina poglavja, jer bi ih Matice napose nagradila pa i tiskala kako buda dogotovljana.

Nagrade je odredjeno fior. 30 za svaki tabak, veličina i oblika Matičina Koledara.

Spisatelji moraju ostaviti književnomu odsjeku Matice da razne ragje svede na jednak pravopis i na sličnost po mogućnosti jezika.

Upraviteljstvo Matice dalmatinske

U Zadru na 4 srpnja 1875.

Sud dobrih ljudi

o rijedkom zločinu izmeggju jednog momčića i jedne djevočice.

(Iz istinog dogagaja lanijske godine u Boki Kotorskoj). (Svršetak).

Kmet Crnog. Sve smo razumjeli kako je. Dajte, ljudi, da tražimo kakav način ovoj mučnoj raboti; no da čujemo prvo vas Bokelje, na koju bismo ruku, čda bi smo ih kako umirili, da svu goru ne posjećemo nići da bez drva doma dogjemo.

Kmet Bokelj. Mi čisto vidimo, da je naš vašemu kriv ako mu se i neće, jer je i u vašoj i u našoj zemlji dužan otac za sina a muž za ženu odgovarati; zato vaša je, braćo, da prvi zborite, pak ćemo i mi, čda bi Bog dao i njegova pravda da se mislima susretnemo i na bracku nekako prebijemo zlo za grdilo.

Kmet Crnog. Kad je tako, a no dajte da po jednu čašu rakije popijemo i da po jednu lulu duhana zapalimo, jer se onda bolje sabira pamet (dadoše svakome po čašu, i pošto zapališe čibuke nastavi): E Bože pomoz i namjeri dobar čas! Evo nas 24, kao da je krvno kolo o mrtvoj glavi, ali je Perišinu rabotu mnogo mučnije suditi nego li mrtvu glavu, jer čušte što reče: „prije bih Laku oprostio da mi je dvije knužke glave posjekao, nego što mi se u njegovoj kući dogodilo“. Neka svaki od nas stavi ruku na prsi a dušu pred Bogom, pa neka reče šta bi prije pregorio. Sad, ako vi, braćo, velite, da ucjenimo Perišinu šramotu taman dvije mužke mrtve glave, elajmo; a ako ja ljudi rekoh, eto vas mudrijih od mene: nikakvo drvo od prvog udarca ne pada.

Kmet Bokelj. Vaša je bolja i starija, ama dopustite mi, braćo, da na ove riječi nešto odgovorim. Dobro i pravo kažete, pa i ja velim, da se Perišina šramota ne može novcem platiti; ali se nijedno zlo bez zla ne može liječiti; a od dva zla birajmo manje; no od kuda nesretnjome Laku tolike pare ni krivu ni dužnu? Što znadu ono dvoje lude djece, šta je zlo šta li dobro, šta li pošteno a šta šramotno? Koji od nas može na svoju dušu maći, da su oni to uradili iz kakva naravskoga znanja? Niko nije toma prikojasan do prokletoga i nečastivoga djavola — daleko mu od nas kuća! — koji ih je u planini bio obigrao. Luki nema ni punanih 15 a djevojci 10 godina, pa djeca kao djeca u pasju i vrazju igru zagazili. Perišina kei nije od učinjena monka oskvrnjena nego od djeteta djetetu, pa ako je i stidno čuti, neće joj — meni se čini — sreću do uzrasta izgubiti; zato ja velim, da Lako plati Periši cijenu jedne mrtve glave (124 zlatna cekina). Znam da je Periši premalo, ali je Laku premnogo, jer da proda sve suvo i sirovo ne može platiti. Što znadoh to rekoh, ali nije dnoga od vas ne posjekoh.

Sad, čda ovoga upitati

Kmet Crnog. Oprosti mi, divno protečoš osnovu! ali, kako mi je ridjeti, na potku se ne obziroš

nego si sašao puta! (Svini kmetovima) Ako smo, braćo, naumili da mi Crnogorci navrćemo vodu na Perišin mlin, a Bokelji na Lakov, niti će Periša ni Lako od našega skroba srkati, nego će se poklati dva plemena dok jednoga traje; jer je svakome svoj obraz mio kao caru carev, pa na dušu onoga ko radi o višemu zlu, a ne o brakom miru, nego.....

Bokelji kmetovi svi. Oprostite ti presijecamo riječ! Daj neka i tvoju čujemo, pak ćemo otežati konac za dva prava kraja vi jedan a mi drugi, pak će negdje s Božjom pomoći prekinuti.

Kmet Crnog. Evo braćo, što sam ja u glavi okrojio. Nemojmo zlo cijeniti spram dvije mužke mrtve glave, niti pak spram jedne, nego udrimo za jednu glavu i po, t. j. 184 cekina. Ne hčeste li na ovu pristati, poštenije nam je da svaki ide od kuda je i došao, pa ni što zborili ni što tvorili. Hoćete li vi, braćo Crnogorci, na ovu moju pristati?

Crnog. kmetovi svi. I do sad su te ljudi slusali, pak ćemo i mi i nećemo te po jeziku udarati, ali drugčije ni turske pare manje.

Kmet Bokelj (svojim). Sta ćemo sad, braćo? ne možemo se ni pravdati a kamo li inaditi. Ja pristajem; nego što vi velite?

Bok. kmetovi. Ni mi tebe nećemo po ruci udariti, nego potvrgujemo.

Poslje podugog razgovora i razlaganja kako bi se najbolje mogao upotrebiti osudjeni novac, narediše da se zapiše slijedeća.

Presuda.

Saslušasmo sve potanko pravdanje i po čisto razabramo zlo koje se nesrećom dogodilo djevojci Stani Periši Kezunova od djetićka Luke sina Laka Popovića, i svi jednodušno osudismo, da Periša primi i hrani Stanu kao svoje dijete; da Lako Popović plati za sina mu 184 zlatna cekina, ali da se ove pare ne davaju Periši, nego da stoje na dobit u treće ruke sigurne, doklen bi Stana za udaju prispjela; pa onda ako bi Lako htio vjenčati ju za svoga sina, neka vodi djevojku i primi ove višenaznačene novce, a ako ne bi htio Lako ni njegov sin vjenčati je, onda noka se dadu Stani pare i dobit kao njezina prćija kad se za drugoga, koji joj bude sudjen, vjenča. — Ovo im bi od nas proučeno i podpisano za znak vječnoga megjusobnoga mira, i Bog dao dobar čas! Trebinje na Blagoviest 1875.

Vuk Vrčević.

Različite vijesti.

(Najveći brijeg na zemlji.) Kako javlja Kanadski list „Ottawa Weekly Citizen“, otkriven je na otoku Nove Guineje, na visočini australske obale, jedan novi brijeg, koji zovu Herkules. On je visok 62.786 stopa, dočim Everest na Himalaji, koji se do sada smatrao najvećim brijegom, visok samo 29.002 stopa. Herkules nalazi se u sredini otoka. Kapetan J. A. Lawson, koji je pronašao taj brijeg, pripovijeda, da je njemu i njegovu pratocu, kad su se popeli do visine od 25.313 stopa, počela teći krv iz nosa i uši, i da su jako teško disali.

(Izumi.) U kristalnoj palači u Londonu izloženo je kakovi šestdeset modela raznih izuma, kako bi se umanjila pogibelnost na željeznici. Najznamenitiji je model sprave, da se barut na vožnji nikako neupali, jer se Englezi još uvijek sjećaju velike nesreće, što se je lani dogodila od baruta u Regents-Canalu. Bačve, u koji je barut, dogju u čvrste drvene, bakrenom limom obite sanduke, a ovi sanduci, kroz koje nemože voda, dogju u bačve, pune vode. Oko sanduka ima svagdje vode na palac debljine, a sanduk je još ototan putenim zavojem, koji dugo drži vlagu kad se sanduk iz vode izvadi. Aparat je tako uređen, da se lako može da baruta nu bez pogibelji.

(Konac jednoga vračara.) Seljaci i danas još, kad im boluje marva, vole se obraćati na kojekakove žene i vračare, nego li na živinare. Koliko praznovjerje vlada u tom pogledu i u samih naprednih zemljah, dokazuje slijedeći slučaj, koji se nedavno sbio u jednom selu na saskoj granici. Jednomu bogatom seljaku počela je marva donositi mnogo manje koristi nego prije; da tomu doskoči, pošalje on kola po vračara. Ovaj nadošav izjavi, da je marva začarana; tomu da je moći samo tim doskočiti, ako on slijedeće noći u 12 sati nahrani marvu. Dakako, da je taj čin bio skorčan sa kojekakvim obredi. U 12 sati započeo vračar svoj posao. Kod krava obavio ga sretno, ali kad se približio k jednomu biku, pobijesni ovaj i baciv vračara tolikom silom na stijenu, da mu je slomio legja. Vračara, koji je bio smrtno ranjen, odvezoše u Ullersdorf; ali on umre već na putu. Malo za tim bilo je službeno

javljeno, da se na dobru gorepisanutoga seljaka pojavila pošast.

(Srestvo, da se jegulje lasno ubiju.) Uzmi 1—2 kasike octa i isto toliko soli pa izlij i jedno i drugo u jednu čašu. Čim se sol razmoči, početi glavnu jegulju u tu tekucinu i ona će do skora skapati. Time mogla bi se doskočiti onomu nečovječnomu postupku, da se živoj životinji pribiju na dasku glava i rep i onda izvlači koža.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijetla), neporecivo najljepše razsvjetljenje, pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojašnije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolja vrstoda jamči se:

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n. 85, fr. 1,20, 1,50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1,20, 1,50, 1,80.
- 1 salonsvijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n. 90, fr. 1,20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblja, itd. n. 90, fr. 1,50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2,50, 3,50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, toč pozlačen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiljku, malen, polufin, n. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin n. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiljku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocadne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) n. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) n. 10.
- 1 mehanični čistilac cilindara, n. 20.
- 1 taca za svijetiljku, najljepša n. 40 n. 45.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme n. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampi for. 1,40, 1,80, 2, 2,20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 n. 45, za 2 funta 50 n. 45.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čapono kom i u opće svim, koji se kiši izvrženi, pratećivni ke englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neproblja. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su one bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca dužine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 fr. više i kapauc istoji 1 fr.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесам

које је скупно и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дajem овим на знање да је II. књига, садржавајућа „јуначке пјесме најстаријих времена“ из штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових пјесам услијед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. врједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНЛ удовица

Вук Стеф. Караџић

Landstrasse Marokanergasse N.о 3 in Wien.

Preplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . T. 10:—
po godine . . . 5:—
mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji preplata je na godinu
za f. 2, javlinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Preplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 56.

Zadar 14 Srpnja 1875.

God. III.

U Zadru, 31 srpnja.

Vijesti, koje nam dohode o Hercegovac-
kim okršajima sve jednako su takove, da
polvruguju, što smo već naslutili. Neredi su
to izazvani prekomjernim zulumom turskim;
ali su sve još mjesni neredi, u koje se nije
niti cijela raja umješala, niti turska vojska
uplakala.

Ako nije još u Hercegovini buna buknu-
la, ako se nije podizao ustanak, ali se sve
jednako lijeva od nekrsta. Pri takvom prizoru
nije moguće da srodna braća ostanu prekr-
šćenih ruku, te da stradajuće ne pomognu.

Ta je zadaća zapala najprve naše plaž-
benike na granici, nu njima ne može doteci
snage, da bijednim pruže sve što im se hoće.
Stoga mi pozivljemo svakoga na sveto djelo,
napitati gladne, zadržati gole, a u Melko-
vićima tma ko će se postarati milostinju pri-
miti i porazdijeliti.

Čim ovim susrećemo opću želju, da kr-
šćenoj braći svak po svojim silam pomože,
ne smijemo ni javno mnjenje proglasiti, da
naša vlada neće ostati svjedokom nesmiljena
progonstva, a da ne uloži državnu silu, te
jednom kraj učini bezdušnomu postupanju
prava kršćenoj nam braći. To od nje izi-
skuje ne samo osobita naša narodna korist,
nego i korist državna cijele carevine.

Svaki su načini dosada pokušani s tur-
skom vladom, da bi se opametila i svojom
nesvjesljivošću ne uznemirivala pogranične dr-
žave; sada ne ostaje nego sila. Mi ne su-
mijamo, da će naša vlada i silu državnu ulo-
žiti, ako ustraju takovi neredi, kakovi se u
turskim pokrajinama pojavljuju, pa i nebitno
ni općenite bune, ni osnovana ustanka.

Dapače uprav iz toga, što ustanka nemo,
a velika se krv proljeva, pokazuje se ras-
prostrta u Turskoj anarhija, koja sve to više
mah olumlje. Takovo stanje ako se brzo ne
promijeni, od naše vlade zahtijeva, da mu
ona učini kraj.

Iz Dalmacije priopćuje i „Presse“ dopis,
u kojem se na novo konstatira ništetnost onih
vijesti, koje kroz nekoliko dana nisu znale
javiti drugo, van o izgredih i o neprestanti
neprijateljstvu proti ustavovjernoj strani. —
Nemoguće dosta načuditi, — ovako piše dopis
iz Sibonika, koji zaslužuje svu vjeru, — čita-
jući u nekojih bečkih novinah skoro svaki dan
vijesti o tobožnjih izgredih u Dalmaciji. Da
nam to nekažu ti listovi (osobito „N. F. Pr.“),
mi ovdje ne bismo ništa znali za sve te izgrede
i sve te počinjene zločine. Fantazija takovih
dopisnika svakako je preveć ugrijana, a uz
to idu ti ljudi za stanovitim svrhom. Pisali
su nam, da su napadnuti nekoji mjernici pri
željeznici i t. d. Nastojali smo, da doznamo
imena „tih žrtva slavenskoga patriotizma“, ali
uzalud. Napokon osvjedočismo se, da je neki
pijan radnik izazvao kavgu; drugi put se je
opet pisalo, da je neka fanatizirana Dalma-
tinka, zlostavila ustavovjerna mladića, a kad
tamo, što je bilo? Cijelomu tomu smiješnomu

prizoru bila je kriva ljubomornost, a ne po-
litika!

Dopisnik dobio je sam list od svojih ro-
djaka, iz kojega je čitao, koliko se brinu za
njegovu osobnu sigurnost. Čitajući tenden-
ciozne laži u „N. F. P.“ i drugih listovih,
pobojali su mu se roditelji, da je valjda već
dovršio zemaljsko svoje djelovanje. A dopisnik
je više dana odsutan na pruži, koja se gradi
i tako siguran, da mu nikada netreba oružja.

Pod naslovom „Rusija i Austrija“ pri-
općuje „Times“ je dno drugo pismo svog ber-
linskog dopisnika. Dopisnik se u svom pismu
osvrće na vrijeme neposredno iza rata u U-
garske i na kasniju napetost, koja je zavl-
dala između Beča i Petrograda, kad su na
posljednjem mjestu, buduću Austrija za krim-
skoga rata nije podupirala ruske politike,
mišlili, da su zlo naplaćeni za svoje posredo-
vanje u Ugarskoj. Na varšavskoj konferenciji
godine 1860 da je pruski kraljević uzalud
nastojao o tom, da se ukloni taj nesklad
između Austrije i Rusije. Držanje Austrije
za poljskog ustanka godine 1863 Rusiji da
nije takogjer bilo po volji, pa ondje da su
kano represalije među ostalim priredili je-
dnoj velikoj deputaciji panslavistički agitatora
iz Austrije i Turske, vrlo prijazan doček. Au-
strija, pripovijeda dopisnik, da je godine 1868
s Napoleonom snovala o vojni, koja je bila
poglavitito napravana proti Rusiji. Dočim se u
Bugarskoj poticalo na bnuu, postade Galicija
ročištem bjegunaca, pripravnih navaliti na Ru-
siju. U isto vrijeme bude obećan poseban a-
stav, pa grof Goluchowski službeno je Po-
ljake obodravao u nadi, da će do skora sla-
viti narodnu uskrnuće. Kad je sve bilo pri-
pravljeno, bude naviješteno carsko putovanje
u Galiciju. Straže bile su već u Krakovu,
kad no jedan nenadani dogagjaj poremeti čit-
tavu osnovu. Kraljica Isabella bude protjera-
na iz Španije, a cara Napoleona uznemiri u-
strojstvo republike na granici toli jako, da se
dotle, dok se nije osigurao u pogledu djelo-
vanja španjolskoga prevrata na Francuze,
odrekao svakog znamenitog podhvata. Radi
toga bude čitava osnovu odgogjena. Bugarska
buna ugašnu poput svijeće. Rusko-poljski bi-
gunci, veli se dalje, morahu u tugjinu. Car
austrijski okanio se puta u Galiciju. To da
je nakon krimskoga rata bio prvi znak sbli-
ženja obiju carstva. Dopisnik datira promje-
nu u odnosajih od 25. rujna iste godine, pa
zatim nastavlja: „U listopadu posjetio je ru-
ski car Varšavu. Tom sgodom pozdravio ga
je u ime Austrije knez Thurn-Taxis. Car re-
če začugljenomu generalu: „Ja se radujem,
sto je izostalo carevo putovanje u Galiciju.
Razumije se samo po sebi, da nemam pravo
izjaviti mišljenje o nutrinjoj politici Austrije,
ali da je to putovanje bilo poduzeto ne obzi-
rom na domaće interese, nego u svrhu poli-
tičke demonstracije proti meni samomu, teško
da bi ja to gledao ravnodušno“. Posljednje
riječi da je car izgovorio krijepečijim glasom.
General Thurn-Taxis da je upitao, smije li
te riječi priopćiti svomu suverenu. „Comme
il plaira à Monsieur“, bijaše mu kratak od-
govor.

Sto je Napoleon godine 1868 odgodio,
to da je opet preduzeo godine 1870. naime
pokus, da Austriju predobije za saveznika

proti Pruskoj. Ruski poslanik u Beču da je
megjutim odvrćao od prenagle akcije. Dopis-
nik spominje s nekoliko riječi vrijeme do
godine 1872, kada je sklopljen savez tripih
careva koji da ima svoj postanak zahvaliti
dogovorom između Beča i Berlina, dočim da
je Rusija u njih nalazila razlog, da ponudi
svoj pristup. U najnovije vrijeme da se učvr-
stio sporazumak između Beča i Petrograda.
Najnovije držanje Njemačke, kad su izišli
članci govoreći o ratu, da nije niti u Beču
niti u Petrogradu nikad ništa tražilo. Ako-
prem Rusija voli jaku Prusku, nego li jaku
Austriju, to ipak nikako nebi rado vidjeli,
gdje se njezin glavni prijatelj popeo do moći,
koja ako i odvrća permanentnu pogibelj
od zapada, mogla bi ipak približiti mogućno-
st akcije u kom mu drago pravcu. Dopisnik
nagagja, da u Berlinu negledaju lijepim okom
razvitak prijateljstva između Austrije i Ru-
ske, pak tvrdi, da je pogriješno najnovijemu
srdačnomu i iskrenomu sastanku između au-
strijskoga i ruskoga cara odricati političko
znamenovanje radi toga, što nije bio prisutan
nijedan ministar.

Politički pregled.

U Tirolskoj nisu još posve odustali od
nakane, da se ustroji katolička državna stranka.
Posljednji dogagjaji u društvu „Innsbrucks Um-
gebung“, vele, da su za čas načinili neku
smutnju, usljed koje je znatno omalaksalo po-
vjerjenje među članovi nove stranke. Ali sada
odlučiše na novo izvesti svoju nakanu, a u
tu svrhu da neće štediti ni vremena, ni truda.
Po svoj prilici čekaju još privrženici buduće
nove stranke na povratak Greutera, koji već
duže vremena putuje po nekojih tirolskih pre-
djelih. Od njegova izvještaja najviše će sada
zavisiti mogućnost, da se ustroji nova kato-
lička stranka.

Carinski i trgovački ugovor, sklopljen
između Rumunjske i Austro-Ugarske, predlo-
žen je rumunjskoj komori. Ovaj je ugovor za
Ugarsku od velike važnosti, jer će se njim
ukloniti mnoge zapreke u prometu i olakšati
uvoz ugarskih i erdeljskih uvoznika. U južnoj
Ugarskoj razvio se je posljednjih godina znatno
promet među Erdeljem i Rumunjskom i do-
siže do tri milijuna. Izvoz na istok tim je
važniji, što je unutar monarhije posve ne-
znatan. Izvoz i uvoz na ugarskoj megji mo-
narhije neiznosi više od 9%, dočim na su-
sjedne države 85%, ukupnoga prometa. Ovim
ugovorom ukida se po želji ugarske vlade
posve žitna carina, što je vrlo važno. Izraeli-
danom u Rumunjskoj dopušta se takogjer tje-
rati trgovinu.

I drugo dogovaranje vogja francuzkoga
parlamenta ostalo je bez uspjeha, jer deano
središte, za kojim je Buffet, čini pitanje ra-
spusta narodne skupštine ovisnim od votira-
nja izbora po okružjih. Takova uvjeta nemogu
poprimiti republikanci. Ako se nepostigne spo-
razumak o razdjeljenju departementa u izborne
kotare, onda će ljevica sama morati nastojati,
da izvojuje raspust komore i proti volji vlade
i monarhista. Buduć da uz republikance pri-
staje zemlja, a Lavergneva frakcija nije još
odlučila, što da učini, mogli bi republikanci
uspjeti sa svojom nakanom.

Poluslužbeni „Moniteur univ.“ piše po-

gledom na prvu konferenciju presjednika republikanskih frakcija. Nije nevjerovatno, da bi se morao imenovati odbor iz svih parlamentarnih stranaka, koji bi u sporazumku s vladom ustanovio posljednji dnevni red narodne skupštine. Ovaj je postupak tim praktičniji, što nema u komori nijednoga člana, koji nebi bio uvjeren, da će se morati u relativno kratko vrijeme svakako raspustiti. Uvjeti moraju biti takovi, da im se nemože protiviti nijedna stranka. Uzprkos svoj polemiki među prijatelji i neprijatelji raspusta uvigjaju oni, da se nemože s raspustom prenatagiti i da se moraju odreći državnoga prevrata, naperenoga proti desnici. Ali i protivnici ustava od 25. veljače nemaju razloga, da se suprotstave raspustu narodne skupštine. Vlada neće takogjer činiti nikakvih zapreka.

O revolucionarnoj propagandi među ruskom mladeži izdao je ruski ministar pučke prosvjete okružnicu na kuratore školskih kotara, u kojoj im priopćuje, da mu je ministar pravosugja predao spomenicu o zločinskoj propagandi, kojoj su došli u trag u nekim stranim državama. Revolucionari izabraše si mladež i školu za oruđe propagande jer nemogu sa svojim komunističnim naukom, kojemu je svrha, da se poruši postojeći red, prodrijeti van kod djece i nezrele mladeži. Nu na veliku se je žalost opazilo, da takova djeca često nalaze potpore u svojim obiteljima. Ovako se jedino može razumjeti zašto su se socijalističke teorije rasirile u dvadeset i sedam gubernija. Kako se vidi iz sudbene istrage, zaveli su na gdje kojih mjestih isti roditelji svoju djecu. Ovakovi su pojavi bez dvojbe mnogo žalostniji, nego li ista propaganda.

Ministar za pučku prosvjetu došao je do toga uvjerenja, da obitelj nepodupire školu, već da mora u Rusiji u mnogih slučajevih škola odgojivati obitelji, čega nema u drugim državama evropskih. — Uspjeh propagande mora se takogjer pripisati toj okolnosti, što tu društvu nenalazi dovoljna otpora i što ni mladež u svojoj okolini nenalazi otpora proti novomu pogubnomu nauku. U ovom slučaju, misli ministar, da imaju učitelji nadoknaditi roditelje; neka dokazuju nezreloj i nesmotrenoj mladeži, za čim teži ta propaganda, koja se, idući za svojom svrhom, neplaši kragje ni razbojstva ili umorstva. Istina neplaši se svjetla, a s toga nenalazi ministar pučke prosvjete nikakova razloga, zašto bi odgojiteljem mladeži zatajio ovaj žalostni pojav u društvenom životu.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubisa).

IX.

Ispovijest

(Nastavak).

Dočeka Ivan Beskuću kao da mu je Dužde u gosti došao. Beskuća mu izruči pozdrav providnikov i sve gospode kotorske, pa poče iz daleka da mu otkriva s čega je pod onijem godinama preduzeo tako teški put: — Ima neko doba, čestiti beže, da se je puk listom obezvjerio. Pominjem se u svojoj mladosti kad ljudi govorahu: da nije bogomolstva latinskoga i posta hrisćanskoga, ne bi ni sunca sjalo! Nedjeljom i praznikom bijahu crkve pune udušene naroda; muško i žensko, staro i mlado vrvjalo da se Bogu moli. Dizahu se od po noći, da prije prispiju na uskršnu jutruju. Četvero posta, srijedu i petak, ne premršahu ni bōnik. Dva put na godinu pristupaše svako ispovijesti i pričesću. A jutros? Crkve puste, večernje nije, a jutnje po jednom na godinu; kumstvo i bralimstvo šala i sprdoja; milostinja razmet; praštanje slabost. Tome je kriva neka nova škola, koja je naumila da pretvori ljstvo u skostvo, kako će ga lakše navesti da potkopa temelj crkvi i državi. Tesko onda onome koji što ima, ili valja da gine braneći svoje, ili da ga pusti bezmisljima i praznovima, da mu ga dijele na oruže

U Španjolskoj nisu još stvari okrenule na bolje. Dosada se nepotvrguje vijest, da je Sagasta sa svojom strankom sklon podpirati novo kraljevstvo. Ministar unutarnjih poslova Robledo sakupio je takogjer oko sebe raznih frakcija ustavne stranke misleći, da će ovim načinom steći sigurnih privrženika. Ali sve uzalud; nedvojbeno je, da Sagasta neće imati s vladom posla, dok ostaje u službi ministar unutarnjih poslova, koji je poznat kao odlučan protivnik svakoga moralnoga i političkoga napredka. A tajiti se neda, da budućnost pripada Sagasti, vještumu i revnomu pouzdaniku Seranovu, a ujedno uztrajnomu vogji starih progresista. Njegova opozicija mogla bi biti za Alfonzovu vladu vrlo pogibeljna.

Kortesi imaju se sazvati do konca ove godine, ali što će vlada početi, ako ne bude na čistu sa Sagastom i njegovom strankom, ako ne bude sigurna, da će ju Sagasta podpirati? Ovo se pitanje mora u Španjolskoj najprvo riješiti; važnije je, svakako, nego izbori provincijalnih deputacija i općinskih vijeća, koji su sada na dnevnom redu u španjolskih listovih.

Vrijeme je, da se sazovu kortesi, da ne bude kralj Alfonso za sve odgovoran, pošto se je građanski rat u posljednje vrijeme provagao u najveće okrutnosti. Don Karlos dao je zaplijeniti sav pokretni i nepokretni imetak liberalaca, a madridska se je vlada poslužila istim srestvi proti svojim protivnikom.

Dorregaray krenuo je skoro svimi karlističkim četama, čim je brže mogao, u gornju Aragoniju. Kažu, da ga je uzmanjkanje konjaničva prisililo, da uzmakne. Tim su četiri provincije oslobodjene od Karlista.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

S Kostelice nad Kaštelima,

7. srpnja.

Svega se i svašta iz ovih strana brzojavlja i piše u novine, po najviše laži, o neredima, koji bi se događali na željezničkoj radnji u ovoj okolini. Videći da ima što niko ne javlja, a može služiti istini na uhar, a gdje koju laž obezročiti, evo čn ja vam jednu sitnicu sa željeznice pripovijediti. Onomadne na jednom osjeku u Labinskoj općini, gdje se jedan nasip nasiplje, stalo ispod nasute zemlje nešto neugodno bđaration nos. Daj danas, daj sutra, svakomu se gadilo ta blizu pristupiti; svak pita ra-

pod njegove oči. Ko je na upravi i gospodstvu, valja da zarana otvori oči i da se od te bolešćine vida. Ako ona (Bože sačuvaj!) oprijene i ako se udomi, po što prevale oltare i čivot, dogje red na prijestolja i dvorave. Opća pogibija, koja prijeti, opominje gospodu da se posavjetuju i udruže da toj azdaji satru glavu, dok ne objača i cio svijet ne proguta. U to ime ja sam ovde poslan od prevedre vlade mletačke. Ona je gotova da te potpomože novcem, pa i svjetom i džebanom, samo da mi obečaš da ćeš joj biti na ruci da trijebite guba iz forine. Ti si jutros mletački zet i prijatelj, ne smiješ se oglašiti razlogu gospoštine, koja za tebe, kao za sebe, bdi i prati svaki pogibeljni pokret praznovā i skitača.

Na to će Ivanbeg: — Ja sam gotov pristati na svaku pravednu želju, i pružiti vam po svojoj vrijednosti u svaku pristojnu zgodu ruku pomoći. No Bogu hvala to zlo o kojemu besjediš, od mene je daleko; ako je kod vas proniklo, to je od više znanja i nauke. Moj narod svaki dan gine i zlo pati, boreći se za krst časni i svoj opstanak. On je bogobojazan i vjeran koliko ikakav narod na svijetu. Gladuje, a ne će da radi sto dana na godini kad se sveci slave. Jedan je perjanik dosta da red obdrži u cijeloj nahiji, a dva tri starca iz sela da sude i mire. Jeftinijega a urednijega vladanja, ja mrim, da nikugi nema kao u nas; i da nije turskoga bje snila ja bih naj sretniji gospodar. —

— I ja mrim, pogovori Beskuća, da se ta koga nije još dotakla ovijeh brda, ali se je dosta dobro primakla, prvom južinom nadaj joj se doma; jer znaš, čestiti beže, da u primorju vjera i strah

denike, što je taj smrad, a radenici, da ne znanju za ništa. Njihovo nijekanje učinilo se nekome sumnjivo, te i sumnja javljena vlasti, da se obavjesti, što to kao grebom zadiše. I zbilja dogje činovnik sa žandarima, da hoće da se osvjedoči o istini. — Smrdi, kao smrdi, a smrdi mrcinom. — Naredi onda činovnik, da se kopa tu okle je zadisalo. Nije šala bila raskopavati i razmećati zemlju i kamenje što se toliko dana navaljivalo. Zbilja se kopalo četiri dana dok se na mrcinu nađoše. U nasipa zakopana ležase mrtva tjelesina... domislite se čigova's. gola ma praseta! — Svakomu je sad paklo pred očima, gdje je dospjelo prase, što nekoliko dana prije poginulo u selu. Na tom osjeku radili Talijanci; možete se domisliti, je li na njih sumnja pala, ne sumnja ubojstva, kako se bila počela pojavljivati, nego sumnja kragje, našašdem prasetje hestbe obistinjeba. Moogi se na taj prizor nasmejao, možda sam činovnik sa žandarima; ali nije bilo do smijeha onomu, komu je prase poginulo. Ob ovom poslu nije trijeba daljega razgovora, nego ču vam nešto uopće o željezničkoj gragji.

Radenici na željeznici dobivaju nadnice 80—90 novčića, ako su prosti argatini; te prenoše gradivo ili dubu zemlja; a majstorima pđaju po fl. 1:20 do 1:30 na dan, ako se bave kamencarskim zanatom. Sa ovako niskim cjenami, to se zna, potpuno zadovoljnosti u radenicima ne može biti, jer im je jedva da se prehrane. S druge strane pripovijedaju, da je radnja najmljeđa podzakupnicima odveć jeftino, te da ne vide nikakova dobitka. U takvim okolostinama nije čudo, ako podzakupnici gledaju, da im ne ide s radenicima, ni novčića na stranu, i u onda česta trvenja i rastuće nezadovoljstvo sa obe strane. Je li u ovom klica gdje komu neredu, koji se svudje dogagja, gdje nevolja nagomilava raznarodnu čeljad da se kupi, to nije meni propitivati. Ja sam svoju ispunit, kada sam vam istinitu stvar javio.

Domace.

Po nalogu zemaljskoga odbora njegov presjednik v. Ljubiša prikazao je lično N. V. Caru i Kralju žalovanje kraljevine Dalmatinske na smrti Cara i Kralja Ferdinanda, ovim riječima:

Svijetla Kruno, najmilostiviji Care, Kralju i Gospodaru! — Na ime vijernoga i pokornoga zastupstva Tvoje kraljevine Dalmacije, prepokorno podnosim Tvome Veličanstvu čuvstva živoga požalovanja, koja osijeca svaki dalmatinac zbog smrti Tvog predobrog Strica Cara Ferdinanda I koji u Bogu počiva!

božji išeznaše, a preotemah krivoklevština, vjerolomstvo, preljava i suevjera. Lažni proroci te nove škole već su počeli prelaziti granicu i kradom se provukivati na tvoju zemlju, gdje nabode utoka i gozbije. Imamo mi, beže, dobre prijatelje, koji nas o svačem obavješuju, svašto dokazuju. Ti si opit borbom za krst i opstanak, sa srećom. No iza tvojijeh legja, neko sije razdor i mržnju kako će ti djecu zavaditi, da zavidi jedno na drugo, a tebi vrat sloniti u najvišoj tvojoj pobjedi! Jedan od tujeh laživijeh proroka, prisegao je, tu skoro, pod čivotom svetoga Marka (svetac što nam je tobož zajedno) da su prevlački kalugjeri prevjerili vladu, i da si ih ti, beže, na to podbō. Sad mletački, kojemu je poznato tvoje prijateljstvo i pobožnost prevlačkih redovnika, nije mogao nikako da toga prokletova ne nakaže, da se drugi pameti neće. Po što ga osudi na smrt, kao što je obično u prosvijećenijem državama, pošalje sud zlikovcu mudra i osviješana dubovnika, da ga nagovara da se kaje i Bogu preporuči. Pak, bi li vjerovao? Dlake mi se ježe, jezik trne, usta ka meue! Taj pas (liše one vode koju su mu na glavu sipali i imena kojega su, skotu, nagjeli) ubije stržvom gredom jednoga popa, i s njegovijem aljinama pobježe u Crnu Goru, i evo ga u Dupilu, gdje se svecem proglasi, a čori puk svašto goneta i vjeruje. Dubrovčani pak, da iskopaju tebe i nas, šalju mu srebreni kovčeg, da mu dijelo brani, kad se tobož prestavi.

No ako želiš da ti gospodarstvo ustraje, predaš toga sveca nama, da ga mi po naški proslavimo i u svaku od četiri knežine grbaljske po jedan čerek

Dalmacija, koja je svakad učestvovala u radostima i žalostima Tvoje Sjajne Kuće, nije ni pri sadanjem pokajanju izostala, drugim pokrajinama Tvojem moćnomu Štitu Bogom povjerenim!

Udostoji se, Gospodaru, primiti ove po- božne i pokorne izražaje onom očinskom lju- bezljivošću, što ti je urogjena i kojom si sva- kad obilato Dalmaciju darivao.

Il reddito dei telegrafi in Dalmazia, nel mese di maggio a. c., fu di fiorini 7318, dei quali fior. 449 per competenze di dispaoci di Stato. In detto mese furono spediti dispaoci di Stato 1067, di servizio 380, privati 10.155, insieme 11.602; arrivarono dispaoci di Stato 940, di servizio 1535, privati 9291, in tutto 11.766; dispaoci di transito e di con- trollo 22.889; numero complessivo dei dispaoci trat- tati 46.257.

Essendo incompiuti i lavori per sostituire all'apparato lenticolare di primo ordine del faro di Lissa un apparato lenticolare a lampi di quarto ordine, viene accesa, sino dal 26 giugno 1875 sulla galleria superiore della torre un fanale lenticolare di porto a luce rossa bianca, della portata di circa 8 miglia. Questo fanale provvisorio verrà acceso sino a tanto che potrà essere regolarmente attivato l'illu- minazione del nuovo apparato.

Nel porto d'Isola vennero costruite sulle rocce, che si affiorano alla radice del molo di difesa, due colonne in pietra per l'ornamento dei bastimenti.

Sua Maestà I. e R. Apostolica ha nominato a professore presso l'istituto teologico greco-orientale di Zara, il maestro supplente di detto istituto, Gio- vanni Borota.

Književnost.

O odgajanju.

(Ulemak iz djela Ferdinanda Tonini ponasio P. V....6.)

(Nastavak s br. 54.)

Načela Platonova nisu se ni malo udaljila od onoga, za čim su bili pošli njegovi predstavnici. U istinu velika je budalaština zahtijevati da kakvo sta- blo dade dobra učila, a prije još malo na to; ili htjeti da kremen rastaljen to izrigan iz zdrijela ka-

obesimio, neka se plik stravi i u sebe dogje, pak čes, brzo čuti, da je svak opijenom crkvi, strahu božjemu i svojijem starešinama.

Ivanbeg se zglozi, pak, poslije podnjež mliha, progovori: — Ako je ta bezakonik unio glavu u moju zemlju, davam ti jomca Boga, da ču ga vezana opremiti u Kotor. Nego pogji, zbogom, pozdravi mi prijodura i uvjeri starca, da sam na drug i poma- gam, da plijevem troškot iz ožive i kukolj iz se- nice!

Pe, što namijene darove i kolaše, Beskućerka po- pot Kotora, a Ivanbeg pošlje ulaka, po pobratima Mijatova, i po Mijatu, ako se su namjerio.

Kad dogje pobratim Gjiko pred Ivanbega — Je li istina, optima ga beč, da si ugostio Mijata Grdja- nina, koji je utekao s konopca?

— Jesam, gospodaru, odgovori Gjiko, to mi je priča o pobratim, izjelismo zajedno, od kad se pozna- jemo, tri peći hljeba!

— A kavaj, je, zbilja, ta, čock? pripita l- vapbeg.

— Vapbeg je bio miran, miravi i pošena ot- raz, doda Gjiko. To je knđa od starine janačka i čazbna.

— A je li ti kazivao, rašta su ga Mlečići na- dili na vješala? opet prihvatiti Ivanbeg.

Tad Gjiko kaza redom, kao pjesmu, na izust, sve što mu je Mijat uz vatru pričao od svojega ži- vota: Na to ču ti Ivanbeg: — Dakle je istina i sam Mijat potvrguje, da je krivokletno objedio prave ljude, pak i mene upleo u tu mrežu.

At Gjiko: — Lest pod takvim mukama ka- ljere na dušu uzeo; ali o tebi, gospodaru, nije tu govora bilo, to je neko pridao.

kve sopke, dade žugjenj isku, kada ga kresivom ku- cneš. Treba da stablo prije prgovata, te da svijet za- veže i otrese se, sta roče smišla i dozori; kakono i bijelutkova tvar mora da dobije neki stupanj tvr- dipe, ako će moći od kresala odojipiti varnicu ko- jom će se guba nažgati.

Da se ucijepi u devinu pamet dječaka prvi te- melj znanja od velike su koristi igracke, oni zorni predmeti, one slike, koje ga više primamljuju, jer igrajući se uči i u njemu se pobaguje neprestana želja da se svijet čudo zabavlja. Poljvala je vrijedno obučavati mladež takovim načinom, jer se tako u njoj potiče više znatizelnost i naslagjivanje u nau- ku, a nikakvim trudom prisiljena je da sve shvati. Evo radi čega dječaci običavaju neprestano o sva- čemu upitivati, ako im se i nemože vazda na svaku potpuno odgovoriti: oni nas čestokrat dovedu do po- nizenja, da moramo ispovijediti da mi nismo nauče- niji od njih. Dječak je čovjek u zametku; kakono je čovjek čest, odrasli ili stariji dječak. Ima se pa- ziti na pametni izbor predmeta, i ragje izabrati one, koji su prirodi a savršeni. Trijeba je izbje- givati vježbanje, koje odveć traže tijelenu snagu osobito umne sile, jer inače dolazi u pogibelj tjele- sui, čudoredni i umni život dječaka. Zboriti je pa- meti i sreću dječakovu o krasotama svemira i pri- zivati ga da pazi na veličanstveni prizor prirode, da okom slijedi nježne sjemenja, rasteenje bilja, pupanje cvijeca, zrijevanje voća, vijugasti let raznobojnih lep- tirida, skakutanje pica, pljeva, pliskanje riba itd. Perivoji, koje on pobagja, poljane po kojim se šee nepozhati, ču ga vanjskih pojavima života svijeta. Ako se nebudu mogla rabiti takova prirodna krestra, neka se to nadomjesti uzorima, risanjem, slikami. Njihovo prisposobljivanje s pravim predmetima, već prije opaženim, pripomoći će njemu do temeljita su- da, do čvrsta pametara i do agodne zabave.

Nauk koji se ima podavati obojemu spolu, kadno su ova došla do nlike dobe, trijeba je znatno prei- načiti zbog raznoga društvenoga zvanja, muškaraca i ženskih. Dosljedno, radi ovog uzroka i radi na- značenih čudorednih nazora, obučavanje muškoga spola mora sasvim biti razlučeno od ženskoga. Nema dvojbe, da obojica moraju biti uzgojeni na naj- zdravija čudoredna načela, na ljubav punu štovanja prema Božanstvu, svojim roditeljima, otačbini i iskr- njemu. Dobar izgled kunoje čeljadi i onih koji ra- tujaju ljucko društvo, vrijedi više nego syako znan- stveno obučavanje. Dobro ponašanje, dobar sporazu- mak s roditeljima, mudrost zakona, poragajaj u ula- danj naraštaja onaj pealob puna poštovanja i pripra- vnosti prema onim, koji se pokazuju svojom krepo- Ńu dostojni sveopćega štovanja. (Slijedi.)

— Tu ti, Gjikanu, nješi bio, da gledaš i vi- diš kako su ga mučili i što je drobio.

— Na ja, vaistino, ali, bih se svakako poduh- vatio sasvijem svojijem sahtjem i sirovijem, što je u tvojoj oblasti, da mi nije pobratim ni jedne izvratio ni- izastao, otpovijeda Gjiko.

— Ne čemo te na te muke metali, o Gjikanu, reče mu gospodaru, nego mi dovedi ovjgje toga u- skoka, da ga ja malo prorešetam i ovlijem, pak ako ga nagjem prava knđa mu i pravo, ne li, meka plati poganstvo što je uradio.

Gjiko je mislio svojem putom na povratku, što će da radi. Da ga dovedem, razgovara se sam so- bom, pak da mu po glavoli što zašna bude, reči će svijet, da sam izdao pričasnoga pobratima na sč i ljebe i urbašjega primio mliha, a neka što bi me sveti Jovan razgubio. A da ga po čem i nagje go- spodaru prava knđa? Za hator mlatečki da ga na preda latinima, na ja stidan i bručan. Vahar je taz- bina od rodbine mlija. Da sam ja pohjegao od za- loma gospodareva u primorje i našao zaklonista u Mijatui, ne bi memo pobratim izdao dok mu šljema ne pregori. Ako ga ne predam, ko će gospodaru ratiti? A svakako me dnekle hrata razlogom, kad kaže da se je Mijat krivokleo, a da za muke nema svjedoka. Pa, kad ljepe čock razmisli, i jest pogano činio, ako mi je i pobratim: mači dušem prave reddvničke, koji za nas trešne Boga tlođjase mofeti po zraku i smraku, još pridodati da ni naš got spodar neka, kako ču ga tasto omraziti, stvar je de- belat! Bješe umrijeti u potokju, pak bi mu svaki rekao: pokoj mu duši. Da ga neznam kakav je pod kožom, rekao bih da je mjesti muka primio blago

Različite vijesti.

(Taj se kubi sa generala.) Dne 31. svibnja držano je na čast švedskom kralju velike vojničke vježbanje kod Potzdama. Po običaju sazvao je za- povjedajući gene-al poslije vježbanja sve častnike, da čuju sud o čvlnisjah. Skopljenim častnikom ni- je odma progovorio, jer je imao nešto kazati višjem jednom častniku. Stanku, dok je general s višjim častnikom govorio, upotrijebi nekakov šegrt, skoči pred častnike, ta ču im akroz čestojanstveno i gla- sno: „Vaš posao, gospodo, obaviste, da moram po- sve biti zadovoljan, te Vam zahvaljujem na vrijednu sudjelovanju“. Reče i pobježe u mahu. Isti čas stupi general na mjesto čudnovata predgovornika, ta ču nadovezati: „Gospodo, nakon ovako istinita suda i lijepa govora nemam Vam, ništa dodati!

(Neslužbeno pitanje aliskren odgovor.) Neko je upitao slaba čista profesora: „Molim Vas, gospodine profesore, a ko nosi Vaše čiste košulje?“ a profe- sor ču prostodušno: „Ljubovnik moje prajje“.

(Veliki dobrotvor pod laku cijenu.) Gradu El- bertfeldu darovao je anđeo dobrotvor 1000 pod- uvjet, da se novi imadu ostavili pod kamatami dok ukupna svoja penaraste na 20 milijuna. U grackoj skupštini bijaše dosta smijeha, kad je načelnik ču- novatu novicu priopćio, nu zastupstvo primilo je dar i zahvalilo se darovatelju u zapisniku. Za 250 godi na mogla bi glavica da odregiene ogromne svote narasti, a tak, tačaka napređi grad učiniti, što ga volja.

Otvoren Dneje „Uredništva“.

G. V. Castellastua. — Il giornale vi è stato spedito regolarmente.

Z. K. Castellastua. — Il vostro scritto lo inse- nremo quanto prima.

A. D. Ragusa. — Abbiamo ricevuto a favore.

Što neuspokojuje, prima li se od p. n. saručetlja natrag se zamjenja drugomrobom na dokas stroge točnosti.

Jeftin nakit

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talmit-zlato), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabri- kat pravom i bojom i fačonom odgovara, pa us lo se postiza- va, da sáv predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pra- voga za sam fačon platiti. Um se može sve najnovie i moderno nabavljati što češće. I jestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pažljive.

Novi nakiti.

modernoga fačona, agotovljeni s novega zlata, kojemu je zlatna zutina trajna, pa tim i stik pravom nakitu na privara, a pa- činjenim kamenjem i eakliom, kako to zahtijeva fačon. Naprsnjača, fina, 1 kom. u 40, 60, 80, 90, fr. 1. najlajja, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

da iskopa Prevlaku, što se još nalazi arpske zadrž- bine, i gospodara, što se još pomiče od arpske ruke. To je svakako tra u oči Mlečić i bez Mijatove pri- kojase. — Da mu rečem da bježi u Tarako, stice ga jako mlatečko mto! Da mu stvar zakajim, pro- pasti ču i njemu ne pmoć. Što ču prestak? ... Idem, doma, a nemam ga, boga mi! Najbolje da na- ženem prijatelja da se zabije u spilu na planini; tu ga ga pitati bolje no na kući, dok izduši svi prvi oganj a stvar se zaboravi i oćetka.

Kad bio doma, kaže Gjiko Mijatui za što ga je gospodaru zvao i što mu je rekao, pa ga prihodi da se za neko kratko vrijeme izmakne, i sakopa živ u spilu, a poradi gospodaru da je Mijat pobjegao pre- ko granice prije nego se je on, Gjiko, vratio kući.

Pobratim je zvao Mijatu a epiti častijeh po- unda kao: mlijeke, skorupa, soruške, jampza, ribe i po komad mrsa.

Nakon mjeseca dana oboli Mijat u onoj vlažnoj i vaojnoj apki, pak zamoli pobratima da mu pošalje po ženu, i ako me, reče, na nju drob boli, da me je proočila gospodi, opet se bez nje ne mogu proći orako bñ i suzanj.

Treći dan dogje Mijatovica tujarom hraps i nagje Mijatu u zloj kući; izašao mu osinjak pod li- javo pazuo, a osale ga kraste kao kora dubova, pa na ngojono tjele pata muha i svaki gad i jad. Ležao je skoro gñ na jednoj tralji spletenoj jasno- tjem prućem, a po njoj prosuta do dva naruča rzeve elame, i već nije ohačao ništa do po kap mlijeke, što mu je jedva slazilo niz zujazeni tješnjak.

(Slijedi.)

Cijela garnitura, naprsnjaci i naušnice n. 80, fr. 1.20, najfinije izvedene, f. 2.50, 3.50, 4.50.
Narukvice, line, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 80, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češaji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50.
2. 3. — Prsteni prevratljivi s različitim pacinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovrtačice, fini mljetčki facon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapijnaca za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci sa naruške 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovrtačkom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca sa košulje i naruške, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punocrane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne puno. duge veružice ovrtačice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju slašeni i ocašeni f. 2.50, 3.

Najsjačajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevratiti. Ovaj je nakit prav, u ložen u srebro, sa slatim podlogami i iglom, pacinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga ledca, kojim neć sja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pacinjeni nepoznatljivo.
1 naprsnjaka f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6.

— 1 par putaca sa košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Križi i srca sa ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mladolik nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriljiv, a radi duha jako obiljubljen; nosi li koja gospođica garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuće se ova za čas.

1 naprsnjaka n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmljiv

Jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, modernu prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaka i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnihi igala f. 3, 4, 5, 6. 1 križić sa ogrlicom f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Črni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa on se i osobito dojmljivo, tu je ipak za nevjenu. 1 garnitura naprsnjaka

i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica a 1.2 i 3 n. 4, 1.50, 2. 1 par vlasnihi igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni črni nakit.

Ono izveden, najljepši facon, i jako trajan od stakla, jeta, laye, turva toga i kancuka.

1 naprsnjaka n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 150, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovrtačice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac sa košulju n. 4. — Dveje putaca sa naruške, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češaji n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijeniti se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustljine u

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od nje se doba krivotvori pa njakajih tudekaj, a toga zna p. n. otov. općenito, da se može dobiti prava izvorna pasta sa lica samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lica osip, tusteke, pjegle, u opće čuva, ljepša i omiljagija brat. I tončić fr. 1.50

Što je moguće! Ko bi prije uvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhivajuć iglu, jednostavnost, vrlo majetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova spravica stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Pravak-efekt, nov. tučbene sastavljeni kovni pravak, koji podupno odgovara svomu imenu. Predmet iz druge li pruste kovine nečist, star i s nečistivim mljama, treba da se nešto namaze ovim pravkom, pa odmah nabija. Ovaj pravak čisti i lica svaku stvar neobio-ao, brzo i kula se uputom 25 nov.

Lasilo. Neočeno kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjele pokućstvo, itd. 1 bočica, s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Krugla-cistilica, izvrstno sredstvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeni kovni predmet nepophodno potrebno zlatom i srebrom. 1 komad 5 nov.

Srebrni pravak često vrlo dobro služi, srebred trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfona mogu se usrebiti 1 samot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregicna spužnava ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mekaničke upravititi. 1 kom. fin 25 nov.

Američke potkilače, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne protiv razbojstva. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. sa putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstna, voštilo lakova sjaja, s kuglicom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da se čuva od vage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kod mekha i nepromičnom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se iduće gasilo u vodi, te svrši pome- ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliki kurtis pražnjač vode strojne tuške (olovke), pristidi se doznaju, razanje, a slijak se lake nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u koži 15 nov. s dršalom i nožicom 150 nov. 1 najpukšiji tok dobitak sa 3 mijesaca 10 nov. 1 komad, Unica-radigamoni za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni od kurja oka iz angora-tuše. 12 kom. 25 nov.

Pravak za pranje, da se adriji lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga pravka pristidi se vreme, poslo i novac, najviše pako kojim tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 samot, 1 funta, 20 nov.

Čarobno orlovo prikada za šahu i štrifu. Pismo napisano ovim orlom ostaje tajnom i neproizvoljnom; samo onaj ga može citati, ko je upućen, 1 bočica ovoga orlova 20 nov.

Praktični svjetlo-trani, koji čuvaju gaće u napogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji pravak za brigu, zajedno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrge na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na žilicznih i ocašnih predmetih. 1 samot 36 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože, p-mekša i poput orala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Alfa-Alfa. Najpukšiji, n. svaki kod, jer si može sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a radi se studeha i boca velika 20 nov.

Napredni kuglica, ali kuglica, da se ukloni promok kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Što se navrhivale stvari krivotvore, to bpoznajem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cijeniti se o svih na skladištu, predmetih poskićuju besplatno. Ujedno vraćam po- kor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasigurno, osvaje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća
BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse Nro 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Megju mnogimi oglaš naručilo ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da sezmame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po četji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću nematu cijenu samo da bude veće, prodaje Nemoj dakle niko da se mi- nea toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emiliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emiliranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.50

1 ura velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obokrljena f. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrežena, s razbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 1.50.

1 najbolje uregjena engleska putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (otni) f. 6.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna facona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ures svakoj dvorani jesu glaseriti bečki satovi sa štitom od dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Engleski žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnim kolešci, uz dvogodišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se došle proizvedeše.

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledovim staklom f. 12.50

1 isti poklačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem, f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50.

Američki duplex-sati s dvo- gubim kolešci ovi vrtejdili poje f. 10.50, 12.50.

Kotvice (Anker), sjajno iz- raženim s ledovim sta- klom f. 15.50

1 časomjer valjkovač (Cy- slider-Chronometer) f. 9.50

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ po godine . . . „ 5:—
„ mjesec . . . „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke čitatelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 57.

Zadar 17 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

S Ercegovačke granice, 17 srpnja. Nakon zadnjega krvavoga sukoba kod Krekova blizu Nevesinja, vlada je pokušala pomirenje, naredivši ustašam da kroz tri dana polože oružje. Rok je istekao na 15 o. m., ali se još nezna za nikakav mir. Što se čuje, vlada je zabunjena, te nezna što će, a tako i vojska. Jučer su stigla iz Sarajeva u Mostar dva tabora vojske. Na desnoj strani Neretve izim četiri sela u Ljubuškoj kazi (kotaru), ostalo je još mirno; ali je svuda zavladao opća ogorčenost.

Ischl, 15 luglio. Alle 2½ pom. sono giunti l'Imperatore della Germania e l'Imperatore Guglielmo a Strobl. I monarchi si abbracciarono e si baciaron due volte cordialmente e ripetute volte si strinsero la mano, e dopo aver conversato parecchi minuti, proseguirono assieme il viaggio alla volta di qui. Dopo l'arrivo il nostro Imperatore rimase presso l'Imperatore di Germania circa 10 minuti; più tardi lo andò a prendere a pranzo. L'Imperatrice attendeva l'alto ospite sul terrazzo salutandolo con espansione. La sera le LL. MM. fecero insieme una passeggiata in carrozza.

Londra, 17 luglio. Nella Camera dei comuni Dilke propone un'inchiesta sulla riforma parlamentare. Disraeli dice che la proposta di riforma Dilke ha per iscopo il diritto elettorale del Clero, un nuovo scompartimento dei collegi elettorali e la rappresentanza delle minoranze. Il governo non lascerà fare della costituzione oggetto di fantasie filosofiche. La proposta Dilke è respinta con 190 contro 120 voti.

Berlino, 17 luglio. Il „Reichsanzeiger“ dice, che l'incontro dell'Imperatore col Re di Baviera non era da alcuna parte preso in prospettiva; l'Imperatore anzi desiderava conservare il più stretto incognito.

(Altri telegrammi in 4. a pagina.)

Poljske štete.

Prošle godine, kad je ono osobito povjerenstvo kod Namjestništva pretresivalo novu zakonsku osnovu o obrani poljskih dobara, mi smo njegov rad pozorno pratili i povoljno ocijenili po njemu predloženu osnovu.

Ta osnova ipak nije ove godine došla u Saboru na pretresivanje. A razlog tomu to, što, kako smo izvješćeni, ministarstvo ju poslalo Namjestništvu natrag nalagom da na novo sazove povjerenstvo, koje da uzme u

razmatranje neke prigovore, što je jedan član prošle godine učinio bio ustanovi po kojoj selo bi odgovaralo za naknadu štete, kad se nebi znalo čije ju je blago ili ko počinio.

Povjerenstvo se ovih dana sastalo i, kao što nam kažu, riješilo, da ostane pri staroj, to jest, da uzdrži za gorinaznačeni slučaj odgovornost sela.

A i pravo ima. Mi neznamo razloga s kojeg bi ta ustanova imala prestati. Zemlja to zaista ne traži, u tom smislu nije se, što je nami poznato, nikad glas podigao u domaćim novinama, a u Saboru još su se strožije mjere zahtjevale.

Ali prigovara se da se taj propis ne slaže s duhom općeg zakonarstva.

Ako nam se reče da se ne slaže sa gragjanskim zakonom, po kojem ko je u krivnji taj je dužan da naknadi štetu, tad i mi smo tu. Ali opći duh zakonarstva! Kad uprav po tom zakonarstvu privatno dobro valja da ustupa mjesto javnomu dobru, a država u ime javnih obzira pravo ima da posegne čak za imovinom pojedinca pa da ju razvlasti, na primjer za željezničke radnje.

No ima prigovor, koji se u prvi mah čini nepobjedljiv, a taj se oslanja na onom propisu po kojem bi od sele o poljskim štetama u prvoj molbi sudile Općine. Kako to, selo da bude odgovorno, a da sudi Općina, koja ipak selo predstavlja? Nije li osnovana sumnja da će općinsko Opraviteljstvo biti pristrano te osuditi nedužna, samo da selo od naknade oslobodi?

Da vidimo. A o zlobnim štetama ne treba ni govoriti, jer tu prije treba sud svoju da izrekne, a kad ju je izrekao, drugo ne preostaje no da se na molbi oštećenika, pri nepoznatim zlotvorima, osudi selo u kojem se šteta dogodila na naknadu. Tu pristranosti ikakve nemože biti.

Kad ipak blago štetu počinio, rijedko je kad gdje se nebi znalo čije ju blago počinilo. I o selima svačije se blago pozna. Gdje blago nije u šteti bilo zatečeno, kako će Opraviteljstvo moći bez svjedočanstva da kaže Petru ili Pavlu: tvoje je blago štetu počinilo, samo da oslobodi selo. Pa kad bi i reklo, nema li zar druge i treće molbe? A gdje je blago zatečeno, zar će Opraviteljstvo Pavlu pripisati vlasništvo blaga, ako Pavel to vlasništvo poriče te kaže da blago njegovo nije. A to da bude pristrano u korist sela, kad u tom slučaju, selo bi u samom blagu, čiji se gospodar ne bi poznavao, imalo ne samo naknadu već i preko naknade!

Ne, taj prigovor ne valja; pače taj prigovor najbolji je dokaz da bi Opraviteljstva, e da se dužnost naknade ne bi svalila na selo, što revnije nastojala da pronagju u svakom slučaju krivca. A to nije pristranost, već je to dužnost.

Mi se nadamo da će ovoga mnijenja

biti i Ministarstvo i Sabor, a željno izčekujemo da taj zakon dogje jednom na raspravljanje, jer su nam postojeći, što se tiče obrane poljskih dobara, veoma manjkavi, pak je preka potreba da ustupe mjesto boljemu.

Ercegovina.

Pokle se oko dvije nedjelje dana često o Ercegovini piše, neće biti zaludu, ako koju crticu iznesemo na bolje upoznavanje te krajin. Izim dva, tri li kotara stare Ercegovine, ostalih trinaest stoji pod vlašću Mostarskoga Kaimakama, koji zavisi od Bosanskoga Valije u Sarajevu.

Ercegovina u sadašnjem obsegu Mostarskoga kaimakamluka ima od prilike 208,000 duša na prostoru, koji se uz dalmatinsku granicu duljinom proteže po prilici od Imocke do Crnogore, a širinom za dvije tretine dužine, od Dalmatinske granice do nešto preko planine Koma, iz koje izvire na južnoj strani Neretva a na sjevernoj Drina. Na sjevernoj strani planine Drina teče kroz dva ercegovačka kotara: Bilek i Foča; ti niti su u dotiku s Dalmacijom niti ih trgovina vodi k našem moru, nego k Savi i Dunaju.

Na južnoj strani Koma Neretva teče najprije s jugoistoka na sjeverozapad od nad Gackoga do u Konjički kotar, pa onda okreće uprav na jugo preko Mostarskoga i Počiteljskoga i Ljubuškoga kotara, dok uteče više Metkovića na našu granicu. Poglavitna mjesta ercegovačkih kotara ovo su: s desne strane Neretve na jugo Ljubuški; s lijeve strane Počitelj, Ljubinje i Trebinje, što su kotari uz dalmatinsku granicu; a nad ovim sve dalje od granice: Mostar i Stolac; pa onda još dalje k planini Komu: Konjica, Nevesinje, Gacko i Nikšić kod crnogorske granice; a najzad preko Koma: Foča i Bilek.

Brdine što se od Koma planine pružaju preko Ercegovine upored leže sa pograničnim brdinama dalmatinskim, s jedne i s druge strane Neretve, u koju se otoču vode iz poljija, među jednom brdinom i drugom: Mostarsko blato i Trebišat s desna, Buna i Brigava s lijeve. Ali po najviše visočine tizih brdina sama su prostrana polja, iz kojih vode nemaju otoka, nego kroza jame i ponore. Gacki kotar, Ljubinski, Trebinjski i Nikšićki, takove su visočine iz kojih vode nemaju otoka; pa su tako dijelom i kotari Konjički, Nevesinjski i Bilečki, pa i Ljubuški u zapadnoj strani od Neretve udaljenoj. Iz Fočkoga kotara vode teku u Drinu. Sela su po najviše poregjena oko poljija, a glavna mjesta gdje na iznositu, pri kraju polja.

Tle je po Ercegovini od prilike kano i po Dalmaciji: krš ljuti, izim dolaca, dolina i poljija uzduž rijeka i oko jezera; a i rijeke teku kao u Dalmaciji, po najviše uvaljene među visoke brdine. Polja su i doline plodni, i ragjaju svakim rodnom što se i u Dalmaciji goji. I podnežje nalik je našem: žestoke bure, mijenjaju se s južinama; lijeti suša i pripeka. Na jesen i proljeće za jutra prikriju mogle polja i doline. (Slijedi).

Buna u Hercegovini.

Čitamo u *Glasu Crnogorca*:

Ovo dana stigoše nam iz Hercegovine vrlo ozbiljni glasovi. Bezožna svirepost turska naguala je narod da traži sebi zaštitu u samoobrani. Narod se pobunio i više stotina ljudi s oružjem u ruci zauzeli su važne položaje od Trebinja do Mostara, i prekinuli svezu svaku izmegju ovijeh i Biljeća, Stoca i Nevesinja.

Ovakve pojave sa svijem su obične u Turskoj. Neprestane pobune narodnje sad na jednoj sad na drugoj strani sa svijem su prirodne posljedice stanja države turske i varvarstva vladajućega elementa turskog. Naš narod u Hercegovini vjekovima trpi muke svakojake. Ne može nikoga iznenaditi, ako taj narod, koji je pun zdravoga života, pokušava da silu silom suzbije i sa svijem će prirodno biti, kad se on jedan put digne na odlučnu borbu na život ili smrt.

Je li takvoj borbi začetak u ovoj pobuni, je li ova buna vjesnik one velike borbe? To se ne može znati. Veliki dogagjaji ragjali su se i iz manjega uzroka, nego je ovaj ove bune.

Bunu ovu porodilo je, kao što rekosmo, samo stanje hrišćanskih naroda u Turskoj, stanje, koje je u Hercegovini postalo nesnosimo i koje je zimus, u najnepovoljnijem vremenu, nagualo narod s glave da bježi i traži zaklona sebi u Crnoj Gori i u Austriji. A neposredni povod ovoj buni to su, kao što nam iz Hercegovine javljaju, oni pojavi.

Od kako se zimušnji uskoci povratili na svoja ognjišta, vlada turska nije po svome obećanju pohlatala, da izvidi zloupotrebe i nasilja vlasti i pojedinijeh zulumčara i da po tome koliko toliko osigura život i imanje njihovo. Naprotiv vlasti su i dalje ostale nepravedne i neobuzdane prema Hrišćanima, a Turci još pomamniji postali. Naročito su nasrtali na one glavare narodne, koji su bili u Crnu Goru uskočili.

Prvi takav sukob bio je sa jednim od nevesinjskih glavara, Tripkom Grubačićem, koji je bio došao u kasabu. Susretne ga više Turaka i stanu ga pitati, gdje je bio i šta je tražio u Crnu Goru. On im odgovori, da je išao da traži pravde i zaklona od nasilja njihova. Turci ga stanu svakojako sramotiti i jedan mu reče: „Daću ti ja, vlaš, pravdu ovom kuburom“. Da ne dogje do krvi, Gjuro Simović, kodžobaša i medžlis nevesinjski, koji se tu namjerio učutka Tripka i očera ga. Iza toga počne u medžlisu Simović govoriti Turcima, da im ne valja posao, što tako postu-

paju s ljudima, jer na taj način, reče im, nećete narod umiriti po želji carevoj, nego ga opet nagnati da bježi, pa i on isti da će morati bježati, jer vidi da nije siguran od njihove napasti. Za ove riječi, kad je izlazio iz medžlisa, ubiše Gjura Simovića Turci Redžepašići.

Drugo ubistvo dogodilo se opet u kasabi nevesinjskoj. Njeki Salko Forti sa još četiri Turčina ubiše mehandžiju Jola Gudelju. Njega napadoše Turci prigovorima, da on dočekuje i hrani one Hercegovce, koji su bježali u Crnu Goru. Jole im je lijepo odgovorio, da je on mehandžija, da on ne pita nikoga, ko je ni što je, nego za pare svakome daje jesti i piti. No Turci izvršiše na njemu svoj prijevrat; ubiše ga na njegovu ognjištu.

Iza onoga dogodilo se još više ubijstva. Na Čemernu (planina) ubiše šestorica Turaka Jova Radmilovića iz Oputne Rudine i zajmiše mu stoku i uzeše mu oružje. Turci nevesinjski ubiše opet Iliju Banjca nevesinjanina, koji je bio na svoju njivu i orao. U isto vrijeme digao se zloglasni zulumčar Adem Zukov sa svojom četom, da ubija i hara, gdje što stigne.

No Turcima ne bjehu dosta ova pojedina ubistva i nasilja. Turci nevesinjski i stolački juriše na državne džebane i pošto ih vlast nimalo sprečavala nije, razbiše ih i uzeše džebanu.

Već ona ubistva, koliko uznemiriše srpski narod u Hercegovini, ovaj posljednji dogagjaj sada ga potpuno uvjeri, da Turci veliko zlo smišljaju i da se spremaju da napadnu narod. Za to i Srbi ustadoše isti čas na oružje, njih do dvije hiljade, i presjekosmo putove izmegju Trebinja i Bileća, Bileća i Stoca, Stoca i Nevesinja, Nevesinja i Mostara, i nepuštaju nikoga in tih gradova.

To je pravi povod ovoj buni i stanje stvari u Hercegovini do sada. Do ovoga časa nemamo još izvještaja, da li je bilo kakvog sukoba izmegju Turaka i naroda oružanog, što naposljedku ni malo nemoguće nije.

Bilo bi prerano, da se već sada puštamo u nagagjanje, kako, u kome pravcu i u koliko zamašaju bi se ovaj pokret našega naroda u Hercegovini razviti mogao. Važan je i ozbiljan bez svake sumnje, i možda će nam već prvi dani otvoriti pogled u značaj i zamašaj njegov. Izčekujući to, prat ćemo svaki pojav u njemu pažljivo i ozbiljno.

U vrijeme ovijeh dogagjaja u Hercegovini, sukobili su se Srbi s Turcima još na dva mjesta, na granici našoj, u Vasojevićima i u Kućima.

Iz Vasojevića javljaju nam o tome ovo: Turci su počeli da grade kulu prema Andrijevići. Turski činovnik, koji je upravljao ovom gradnjom, užasno je kinjio raju svakojakim načinom goneći je na rad. Njegovo nasilje ne mogahu već podnositi, te ga jedan od istijeh kulukdžija htjede ubiti, ali ga neusmrti, no ga teško rani. Usljed toga vlast turska pogje da hvata krivca, pa s njime da poapsi i mnoge druge. No ovi se razbjekaše, i do sad ih je više od 40 pobjeglo u šumu. Vidjećemo što će dalje biti.

Iz Podgorice pišu nam o dogagjaju u Kućima ovo: Tri Medunjana dogjoše na Moraču, otovariše svoje konje i pogjoše, da se kupaju. Spaze ih zaptije, te stanu pucati na njih. Ovi iskoče, prihvate svoje oružje, opale na zaptije i dvojicu ubiju, i jednoga rane. Za tjem uzjaše na konje, a ostave toware i pobjegnu Kućima.

Glasovi o savezu trijuh careva.

O savezu trijuh sjevernih velevlasti toliko se po evropskoj štampi raspravlja, da se sad već smatra nekom činjenicom, i koliko se god znade, da nema pozitivna ugovora izmegju te tri carevine, koji bi točno označivao cilj tomu savezu i način, kako će se do tog cilja doći. Vanjsko obilježje tomu savezu dano je u sastancih trijuh careva, pa se je reklo i u sva zvona oglasilo, da je poglavito u tu svrhu, da se uzdrži mir u Evropi. U posljednje doba malko se poremetio taj odnošaj baš time, što je u savezu bio član, koji nije htjeo mira, te je nužno bilo posredovanje i same Englezke, da se mir u Evropi održi. Od toga se doba počelo po evropskih novinah govoriti o rusko-englezkoj alijanciji, pa su se odtuda prosule i razne kombinacije. No megjutim dogodio se sastanak ruskoga i austro-ugarskoga monarha na českoj zemlji, te se sad organi, pogodni savezu trijuh careva, upinju, da uklone gornju temu sa dnevnoga reda, predstavljajući sastanak vladara Austro-Ugarske i Njemačke novim pečatom saveza sjevernog.

Osobito su bečke novine odale se tomu poslu. Nekoje su upotrijebile i priliku samog ukopa pokojnoga cara Ferdinanda, te su odtuda, što su na sprovod pok. Veličanstva došli isti prestolonasljednici ruski i pruski, izvodili posljedice u prilog tomu savezu. Osobito se tu bacilo oko na ruskoga prestolonasljednika, i da će opće veli, da je protivnik njemštine, i da će on obrnuti vanjsku politiku Rusije onda, kad car Aleksandro umre. Pak sada iz toga, što je nasljednik ruskoga pre-

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbalijska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

X.

Ispovijest

(Nastavak).

Kad ga žena onakva vigje, stade da kuka i da se pod grlo zamiče: — A ko te zabi u ovu jamu, lele meni, kao mi jest, kukavici na suhoj granici?! — Vaistinu ti, progovori nategom Mijat, koja si me prosočila gospodi. Dok ja tismem, po tvojemu nagovoru, babu Cvijetu u jamu, ovo je treća u koju mene živa zabijaju, a neka ona što me čeka kad ispijem. Dobro se reklo, moja, da ko drugome jamu kopā, sam u njoj strmoglavi. —

— Ja te nijesam prosočila ni sestri, to li gospodi, no kad se prošu glas da su te u Mlecima na mijeh drli, stade Gorde da te živa plače i kobi, pak mi prevre sree, gledajući gdje ti se zlotvori naslagjuju.... Za dlaku se ne dohvatih knezu nosa! —

Mijata obuzme trostruki oganj, kao da pod njim ko pliri, pak poče da klapinja i da svašto zbori; a kad se pred zoru malašno razabere i okarija, reče ženi: Ja sam svoju čašu dopio no šljegni u selo i

reci bogobratu Gjiku, da sam dokončao, pak ga molim da mi dobavi popa iz Spića, i preporuč mi da mi, za svetoga Jovana što je megju nama, u vodi duhovnika koji zna duboko knjige, da mi tu zapreda i u božje ime zakućice nahodi, kao da svaki dan s Bogom ruča; no neka mi dovede popa od naravske, koji je učan našoj seockoj nevolji, a vik da svašto slaša i prašta.

Dogje sutra dan zbilja pop Arso iz Spića, odriješi i pričesti Mijata od prve u manji čas, po što mu dadue posou pokoru ako preboli, a napiše na koljenu prijeloge i salandare u svetoga Mine, ako po čem umre.

Mijatovica zaustavi popa pri kretanju: — Kaza li ti Mijat ko mu je krvnik, i napisa li ga u tu knjigu, da se obliči pred pukom prve subote, kad mu grob prekade? —

— Ne ja, niti je meni Mijat kazivao o kakvome krvniku. U umire evo od svoje a ne od tugje, već ako ćeš da zapišem da ga je požnjio stari srp, koji će, kad gogj bude, i mene i tebe i svaki stvor pokositi! —

— Nemoj tako, pope, za rane božje! vikne Mijatovica da spila odjekne, no sam pripiši po dnu te knjige, da Mijat liči svoju pravu krv i ranu smrt na kneza Miloša i na dvanaest seljana, koje će ti ja nareći, ter su ga obijedili da je tobož jednu zlu dušu, koja mu je djecu jela, u jamu turio; a evo ti tri perpere truda, preko petriljske i putbene.

— Miči se otele, zla stvari, vikne na nju pop. Ne bih ja pripisao iz tugje glave, što ne čujem od Mijata, da mi gospodar pokloni Crnicu, to li za te tvoje šuplje perpere. Ostavio sam volove na baštini pod teljigom, da prije dogjem u ovu pustinu, da ti domaćina živa zatečem i da ga srđim; pak jedva čekam da se iza dnevi vratim, da mi ko one ranjenike ne zajni; a ti mi zagovaraš i nagovaraš. Ne ćeš da kriviš kraste i zlu sreću; jer im ne možeš ništa, već trpjeti i razabirati se; pak bi sad hćela da ti ja pomagam potvarati prave ljude, da iskališ to tvoje pogano i otrovno sree, ženo bogomrska da te anatema! — Kad to izreče, obrati joj pleći, pa okrenu k Spiću, a Mijatovica za njim: — Čuj, pope, ostalo mi je jedno čame iza babe Cvijete, (u kam se stanila!) koje ni piri ni viri, ¹⁾ ni raste ni prede; ²⁾ no ako dočeka oružje kao što ne će, nagaću ga kletvom i ukorbom da osveti oca, ako će me na ta svijet mlini mljeti.

Onu istu noć počne Mijata ropnja. Žena mu je vrh glave držala zublju povikujući: Kuvi kneza i seljane, koji su to snda oblagali i gospodi omrazili; ko zna da im jedna od st-tine no prione! —

— Vući se s kraj mene, zli jeziče, pušti me da s mirom umrem! Dosta ste opanaka razdrli, gjavo

¹⁾ Svijeća.

²⁾ Kukuruzov struk.

stolja glavom došao u Beč, da učini posljednju počast pokojnomu austrijskomu caru, hoće neki bečki list da izvede, da se taj princ poklonio politici svoga oca, i da je savez trijuh careva osiguran za duga, možda vječita vremena.

No pored svega toga neće veliki svijet da vjeruje u toliku trajnost toga saveza, pa se s druge strane iznose opet kombinacije, koje su ovomu savezu protivne. Tako se na glas o rusko-englezkoj alijanci raznio glas takogjer o potpunom sporazumku Englezke i Rusije glede najškakljivijeg pitanja, glede evropskoga istoka. Pronosi se naime, kako su se Rusija i Englezka sporazumjele, da se na mjesto Turske podigne savez hrišćanskih država. Englezki princ Edinburgh, zet ruskog cara, zasjeo bi u Carigradu kao vladar svih Grka. Sada bi kralj odstupio. Iz Bugarske stvorila bi se zasebna kraljevina, a tako isto iz srpskih pokrajina u Turskoj, iz Srbije i Crne gore, kraljevina, kojoj bi bio na čelu sadašnji knez Srbije, a ako bi Milan ostao bez poroda, to bi ga u prestolu naslijedila loza Petrovića. Kombinacija ide još i dalje, pa veli: Vlaška i Moldavija imale bi pripasti sadašnjoj austro-ugarskoj monarhiji, al to bi bilo kao naknada za njemačke provincije austrijske, koje bi odpale prusko-njemačkomu carstvu.

Kao što se iz ovoga posljednjega može vidjeti, Prusko-Njemačka nebi bila izključena iz toga rusko-englezkoga saveza. Prema tomu najgore bi prošla Turska i Austro-Ugarska, koje se proti sporazumku takvih velevlasti nebi smjele ni maknuti.

Megju tim kao god što se ovdje iznosi Rusija i Prusko-Njemačka kao da rade za legjih Austro-Ugarske, tako isto nemanjka glasova, koji dovode Austro-Ugarsku s Rusijom u savez proti Bismarku i prusko-njemačkomu carstvu, naročito odkad se Nj. Veličanstvo austrijski car sastao s ruskim carem, a nije ujedno i s prusko-njemačkim.

Svi ovi glasovi nijesu ništa drugo nego dokone kombinacije publicista, koji u ovo vrijeme, gdje su parlamenti odgogjeni, a državnici u kupeljima ili na svojih imanjima, nemaju nikakove teme. Mjeseci srpnja i kolovoza ovakve su glasine stalan pojav u „velikih novinah“. Ozbiljno ih oprovrgavat, bilo bi posve suvišno, dok se svojim protuslovljima same obaraju. Značajno je samo, da naši južno-slavenski a naročito srpski „publiciste“ ovakove kombinacije rado i primaju i goje. Nekoju južno-slavensku ljudu, koji u javnosti rade, našli su pristupa u nekojih njemačkih listovima, u kojih iz dana u dan stvaraju i obaraju dr-

i ti, dok ste me ovgje autorisali. Nija meni kriv ni knez ni seljani, nego ti koja me omrazi sa svijetom. Svakomu oprašćem, i onijema što su me na muke metali u Kotoru, samo ti ne prosta ako mi ono dijete zloćom otruješ. — To govoreći uzdahnu pak reče: „Bože primi i ove muke za moju pokornu!“ pak se pregne i otegne.

Mijatovica je željela da prenese muževlje tijelo u Grbalj, i da ga tamo ukopa u domaću grobnicu, kako bi lakše tičila krv na kneza, no joj ga bogobrat Gjiko ne daše, od straha gospodareva, već naredi svome momku Mrgjenu, da iskopa rupu pri samoj spili, pod jednjem osušenijem brijestom. Bila zemlja tvrda gjer, pak se Mrgjen oznojio i umorio dok iskopa lakat dubine, odvajajući motikom plasu po plasu.

Pred samu noć dogje Gjiko da zakopa pobratimovo truplje. Kad vigje grob, počeo na Mrgjena sva-ke jade:

— Gdje ti se gjela svijest? Ovo je plitko! no za Boga u dublje! pak ćemo vrh njega red ploča, gomila kamenja i navilje drača, da ga po smraku ne optaju i ne raznesu zvjerad i psi, kao što su mn popovi za života slutili; ili ako bi se po čem tencem pretvorio, kao što se dogagja krivokletniku i krivomjerniku, da mu bude teže iz groba izlaziti i djeću obnoć plašiti. —

Mrgjen dovati opet motiku i stade da lomi gjer:

žave na evropskom jugu. Drugi, ili može biti i isti opet kod kuće prenose pohlepno, što je „Allg. Augsb. Ztg.“ ili „Schles. Ztg.“ s istoka promijela, te se tako snuje i kombinuje bez kraja i konca. Čovjek se pri svem tome može čuditi samo živahnosti mašte, koja si sama stvara obmanu za to, da se u njoj može naučiti.

Toliko je istina, da su Austro-Ugarska, Pruska i Rusija našle u međusobnih kao i u općih evropskih odnosajih dodirnih točaka, te se megju se približile do najboljega prijateljstva. Pod suncem je sve nestalno i promjenljivo, pa bi bio odveć naivan, ko bi i u stalnost ovoga prijateljstva vjerovao. No da bi se ono u kraćem vremenu moglo porušiti, nema nikakova razloga. Nutarnji su odnosaji u sve tri carevine takovi, da svim jednako treba mira, da se mogu urediti, učvrstiti i razviti. Dokle pak ove tri carevine megju se skapča potreba mira, dotle će mira i biti; jer ostale države odveć su nemoćne, a da bi proti ovomu savezu mogle što god poduzeti. Po civilizaciju pak i napredak čovječanstva bila bi samo sreća, kad bi ove tri velevlasti sadašnji mir upotrijebile na to, da se iskreno dogovore o tom, kako bi se takogjer mirnim načinom mogla riješiti pitanja, koja sada još kao daleki doduše oblaci vise na političkom obzorju.

(N. N.)

Politički pregled.

O reviziji carinskoga i trgovačkoga saveza javljaju ugarski listovi: Punomoćnici ugarski zahtjevali su u Beču, da se moraju ponajprije revidirati i preinačiti ustanove općega carinskoga saveza, koje su za Ugarsku nepovoljne, a onda stopram da se ima revidirati carinska tarifa. Austrijska vlada bila je posve protivna mjenja i uztrajala je kod svojega zahtjeva, neka se revidira samo oje-nik carine. Ugarski punomoćnici obratiše se na ministarstvo trgovine radi nova naputka, pa im je odgovoreno, neka ostanu na dosadanjem stanovištu. U dogovaranje da se mogu u ostalom npustiti, ako austrijska vlada obeća, da će kasnije pristati na preinaku ustanova općega carinskoga i trgovačkoga saveza.

Na ovaj su uvjet konačno pristali austrijski punomoćnici, što je odmah i prijavljeno ugarskomu ministru trgovine. Ušljed toga odputovao je ministar financija Széll odmah u Beč, te će započeti bezodvlačno dogovaranje s austrijskim ministri. Načelnim ovim sporazumkom misle, da su odstranjene najbitnije zapreke; s toga se nadaju, da će se za ugar-

— Gdje ga gjavo i moj grijeh nagna na mene si-raka! Živ iskopa kalugjere, a mrtav evo sad mene! Da se vrag rodi ili umre na kraju svijeta, mene do-pane da mu napravljam kolijevku i dubem rupu. Prije Mrgjena zakopali do godine, no već jio Gjikova hljeba. — Ovako je Mrgjen narica, dok izdube rupu do pása. Zakopaju u nju Mijata i natovare vrh njega kamenje i trnje, da bi na čudo bio i živi da iz nutra prokopa i izagje.

Kad Gjiko i Mrgjen pogju knoi, Mijatovica počne da kuka muža i da kune i u kam zatoca kneza i seljanu, što joj na pravnboga dom zatvoriše.¹⁾

Treći dan dogje noću mōba iz Grblja pak prenese kradom Mijatovo tijelo doma, gdje ga svedčano ukopaju u sjen crkovni.

To se bilo gotovo i zaboravilo, dok Druško pronese da je iznikao u sred zime bosijok kao čudeg na Mijatovu ploču, i da vrvi staro i mlado da gleda to znamenje i da grob celiva. Vlastela se od straha smame, i nagnaju providnika ter pošalje četv vojske da mreca otkopa i da mu truplje sažeže.

Namjeri se u selu onaj isti kalugjer, koji je godinu prije izbavio babu Cvijetu od pasje smrti, i što nije bitio Mijata odriješiti i pričestiti. Ne pusti kalugjer vojsci da mreca otkopaje, no skoči na grob,

¹⁾ U Crnoj gori i obližnjijem zemljama, zazorno je ženi plakati muža gdje ko čuje.

sku povoljno riješiti dogovaranje o reviziji carinskoga i trgovačkoga saveza. U tom bi slučaju slavio ministar Tisza sjajnu pobjedu, koja nebi ostala bez važnih posljedica. Kao prvu svoju pobjedu može smatrati uspjeh saborskih izbora, a kao drugu preinaku trgovačkoga i carinskoga ugovora.

O knezu Nikoli Vrede-u, koji je na mjesto Kallaya imenovan diplomatskom agentom i glavim konzulom u Biogradu, piše dopisnik poluzvanične „Bohemie“: Ovo imenovanje nedokazuje drugo, nego da će se Austrija i Rusija držati zajedničke politike na istoku, kao što se slažu u svojih težnjah za uzdržanjem evropskoga mira. Knez Vrede bio je tajnik poslanništva u Petrogradu, a na ruskom dvoru persona gratissima. Otac mu bijaše pukovnik u ruskoj službi, a mati mu unuka kneza Sebatova. Zavičaj je knezu Vrede-u Petrograd. Stupiv kasnije u austrijsku vojničku službu, bijaše kapetan kod glavnoga štopa, učestvo-vao kod rata g. 1866. i posta podpukovnikom u ulanskoj pukovniji grofa Vallmodena. U diplomatskoj se službi nalazi tek nekoliko godina.

Odnosaje slavenskih država pozna temeljito. Ruskomu i srpskomu jeziku posve je vješt i bavio se podosta takogjer s književnošću obadvajuh naroda. Savez trijuh careva nema vjernijega privrženika od njega. Premda posve odan ruskoj državi, ipak nezaboravlja nikada njemački svoj rod; mlagji mu brat služi kao časnik u pruskoj vojsci.

Njegovo imenovanje glavim konzulom u Srbiji dovoljna je jamstvo, da se netreba bo-jati poremećenja mira na istoku. Ako se Austrija slaže s Rusijom u pitanjih, koja se tiču turske države, onda to pitanje nemože tako lako postati pogibelnim. Grof Andrassy posvjedočio je na novo svoj diplomatski takt, što nije imenovao Magjara Kallayevim nasljednikom.

Narodna skupština francuska riješila je zakon o javnih vlastih u drugom čitanju. Predlog radikalnoga zastupnika Marcou-a, da se komora proglasi permanentnom, zabačen je nakon dulje rasprave. Ispravak legitimiste Laroche-foucaulda, da se maršalu Ma-Mahonu podijele suverena prava, zabačen je takogjer.

Proti sadašnjoj su vladi samo legitimiste i bonapartiste; ustavni zakoni, koji se sada raspravljaju, imaju svega skupa 75 protivnika.

Parizke republikanske novine vrlo su zadovoljne s uspjehom rasprave zakona o državnih vlastih; pače ni neprigovaraju držanju ministra Buffeta. „Rep. francais“ veli u tom pogledu: Imamo državnika, koji se ima 29. danu veljače zahvaliti na tom, što je; on ne-

stani u dubak i počni kleti krstom u ruci, ko bi se mašio da zemlju prevrće; dok jedan od aida, što je vojskom upravljao, reče: — Jadan kalugjere, ta je psina, kao živ, digao na dušu tebe i sve prevlać-ke kalugjere, pak ga valja mrtva spaliti živijem kladom da se svijet pameti uči! —

— A ko je vas postavio, vikne kalugjer, da mrtvijema sudite? Ako je istina što kažete, Bog će biti već za to osudio ili pomilovao Mijatovu dušu. Pustite mu tijelo da miruje do stražnjega suda; ne srdite Boga i ne dirajte se u njegovu vječnu pravdu. Ne puštajte groba otvarati, ako će se meni na ovo mjesto danas svoj otvoriti. —

Tek vojnici da dohvate i vežu kalugjera, skoči pūk, koji se bio na pobuku okupio, i razazdene onu četv plaćene kupljavine, i stomi je drvljem i kamenjem.

Promisli kako su providnik i gospoda to našarali u Mletke: Posvetili kalugjeri Mijata i podigli pūk protivu duždeve sile. Koji čas će Boka udariti na tvrde gradove i oboriti krilatoga lava. Ivanbeg im je drug i postrekač, koji je obećao da će Mijata živa predati a hranio ga je u potaji medom i pogodom za živa, a sad ga proglašuje mučenikom i svecem. Nije niko skuplje laži plaćao od Mletića; no je bilo teško onome na koga su se pridizale.

(Sljedi.)

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini, stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 58.

Zadar 21 Srpnja 1875.

God. III.

Ercegovina.

II.

Pučanstvo ercegovačko po vjeri dijeli se
ovako: 102.000 kršćana (dva dijela pravos-
lavnih treći dio katolika); 26.000 turaka,
1.300 cigana, 65 židova. U Mostaru je sto-
lica, obaju biskupa, katoličkoga i pravoslav-
noga. Prvi ima 20 parokija, pod sobom, a 5
parokija u trebinskoj kazi stoji pod biskupom
dubrovačkim; tako sve skupa ima 25 katoličkih
parokija, a uz to jedan franjevački namastir,
Široki brijeg, i 5 crkava su 56 svećenika.
Pravoslavna eparhija ima 75 parohija, 6 na-
mastira i 15 crkava su 100 svećenika.

Po narodnosti cijelo je ercegovačko pu-
čanstvo srpskoga roda, izim cigana i židova.
Ako se ercegovački turci od kršćana po ne-
što jezikom razlikuju, to je samo po izgovoru,
nešto iz razmazivosti gospočke, jer su oni za
vijeku gospoda u zemlji, nešto iz ono nekoliko
turskih i arapskih riječi, što su naučili, ako
prem malo koji da turski zbori, a arapski
nijedan, ako nije išao na više koje učilište,
da hodžom postane. Pravih turaka nema u
Ercegovini, izim činovnika i vojnika, nego sve
od starine Srbi, pa se poturčili, da zadrže ili
pribave imanja, kada su Turci zemljom za-
vladali.

Turci pribivaju po najviše u gradovima
i varošima. Oni su po cijeloj zemlji, malne
sami, zemlje gospodari; koji su svoju baštinu
isprodavali, postali su zanatlije ili trgovci;
posve ih malo zemlju obragjiva. Katolici su
velikom većinom poljodjoci, samo ih je malo
zanatlija, a još manje trgovaca. Trgovina je
najvećim dijelom pravoslavnim u rukama, na-
vlastito velika trgovina. Ali se u opće pra-
voslavno pučanstvo poljodjelstvom bavi, kao
i katoličko.

Ono nekoliko židova, što je u Mostaru,
to su pridošlice još od Španjolskoga prognan-
stva, te među sobom španjolski govore; žive
na kamati i trgovini.

Cigani su, kao po svuda, skitalice, ko-
vači, prosjaci i lupeži. Po vjeri ih broje da
su muhamedovci ali ne idu s turcima u me-
čite, nego se mole na svoj način. Izim obič-
noga ciganskoga jezika, govore svi srpski.

U domaćem životu vlada po Ercegovini
čisti starinski narodni običaj, dijelom i kod
samih turaka. Ovi ne samo u domaćem življe-
nju pokazuju svoj narodni istočaj, nego i svoje
su stare vjere nešto zadržali. Slave mnogi
krsno ime, kao i kršćani, pa i kršćanskim
svećenicima obraćaju se po molitvu.

Nauk je, to se samo kaže, u Ercegovini
na najnižem stepenu kod cijeloga pučanstvu,
i kod sami gospodujućih turaka, koji imaju
najveće učiona. Izim poviših učilišta u pogla-
vitim varošima, gdje se uče, koji će da budu
hodže ili da drugu koju čast dobiju, ima uza
svaki mečit (bogomolja) mala učiona, kojoj
djeca pristupaju, da se nauče tursku molitvu

i turska slova. U ovim učionama, rijetko da
koji dječak nauči štiti a pisati nijedan, jer
turskoga jezika ne nauče, nego samo na pa-
met blebetati tursku molitvu, pa onda klanjati
i ostale bogoštovne obrede vršiti.

(Sljedi).

Politički pregled.

Da je ministar rata u proračunu, pre-
dloženom zajedničkomu ministarskomu vijeću,
zahtjeva dvadeset i jedan milijun više, nego
li prošle godine, potvrđuju i s više strana.
Ugarski ministar financija da je pristao samo
na osam milijuna za nabavu novih topova. U
pogledu ostalih trinaest milijuna izjavilo je
ministarsko vijeće, da se nesmije prekoračiti
svota dozvoljena za tekuću godinu. Uvažilo
se, da živež nije tako skup, osobito da je
pala cijena žitu napram prošloj godini. Do-
zvola ordinarija, ustanovljenoga po posljednjoj
delegaciji, mora se već smatrati povišenjem
proračuna, kojim se može poboljšati opskrba
vojske. Definitivno nije u ostalom još ništa
zaključeno.

„P. Lloyd“ tvrdi pako posve pozitivno,
da se je u sjednici ministarskoga vijeća, dr-
žanoj dne 10. o. pod predsjedništvom Nj. Ve-
ličanstva, postigao potpun sporazumak. Do
ovoga uspjeha dogje nakon trih konferencija.
S početka pojavile su se znatne diferencije,
ali u posljednjoj sjednici primljena je druga
osnova mjesto osnove ministarstva rata za
podlogu rasprave. Dalje nekaže „P. Lloyd“
ništa.

O uspjehu izbora u Ugarskoj priopćuje
„Ellenör“ ovo: Ukupno izabrana su 382 za-
stupnika; od ovih spada ih 311 liberalnoj
stranci, 29 krajnjoj ljevici, 19 opoziciji des-
nice, a 23 zastupnika spadaju k raznim frak-
cijam narodne stranke. Od izabranih bilo je
185 zastupnika u prijašnjem saboru, 21 bio
je prije član legislative, a 176 ima ih „čisto
novih“. U 22 kotara nije još ustanovljen rok
izbora. Novih će izbora biti 18 i to 9 radi
razcijepkanja glasova, 2 radi nezakonita gla-
sovanja, a 7 radi toga, što su nekoje osobe
na više mjesta izabrane.

Bavarski kralj Ljudevit imao se je 13.
o. m. u Monakovu sastati s njemačkim carem
Vilelmom. „Nord. Allg. Ztg.“ prihvatila je tu
sgodu, te sjetila na srpanjske dane od g. 1870.,
„u kojih se u ozbiljnu uru pokazala krijepest
saveza među spomenuta dva vladara“. „Na-
stojanju sadanjih neprijatelja države, reče Bi-
smarkov organ dalje, neće poći za rukom, da
razore utemeljeno veliko djelo. Sastanku ba-
varskoga kralja i njemačkoga cara mora se
sada u oči izbora pripisati politična važnost,
ako se i nemože smatrati demonstracijom
proti klerikalnim izbornikom Bavorske. Njiho-
ve vogje sigurno neće u posljednje vrijeme
navijestiti rat državnim institucijam i nazvati
se strankom izključivo bavarskom.“

Megjutim je „Nord. Allg. Ztg.“ sve ovo
zahman napisala; jer joj je kralj Ljudevit
pomeo račune. On se je naime izmaknuo sa-
stanku sa carem Vilelmom, odputovav u Ho-
henschvangu.

Iz Savaryeva izvješća o bonapartističnih
spletkah vidi se jasno, da je u Francuzkoj
obstojala vrlo opasna stranka, ne manje opa-
sna od internacionale. Ova je stranka najviše

težila za tim, da sistematično otruje sva vre-
la države, samio da laglje poluču svoju svrhu.
Bonapartistični agenti neštete ni obećanja ni
novca. U vojarnah podkapaju vojnički zapt i
prave propagandu za budući državni prevrat,
buneći vojnike, da nije prava ona vlada, ko-
joj sada služe. U ministarstvih podmićuju ni-
že činovnike, da dobiju od njih kojekakve
važnije spise, a pouzdanici redarstva podmi-
ćuju se takogjer, da budu ujedno i bonapar-
tistom na službu.

Isti tamničari dobivaju plaću od Rouhe-
rova računovodskoga odbora. Od bonaparti-
stičnih špiona nije slobodan ni presjednik re-
publike, ni prvi državnici. U svem naliči bo-
napartizam komuni. Rouher predsjedja svaki
dan u centralnom odboru, a Pietri je glava
centralne policije. Ipak je duša svim onaj
Amigues, koji je nagovarao komunare, da idu
k svečanosti u Chiselhurst, onaj drzoviti de-
magog, koji je neprestano govorio, kako je
car jedina prava vlada, pod kojom se čovjek
može do sita najesti. Radi ovakovih vrlo va-
žnih otkrića dobiva Savaryevo izvješće još
puno veće znamenovanje, nego li mu se je s
početka pripisivalo.

To znadu Orleaniste najbolje. Ovim se
izvještajem mogu lako opravdati, zašto su u
mnogih stvarih glasovali s republikanci. Ko
bi im zamjeravao, kada umjerenu republiku
predpostavljaju demagogičkomu carstvu?

Lijevičari nastoje svakako, da u narodnoj
skupštini prodru sa zaključkom, kojim bi se
osudile bonapartistične spletke i uništio izbor
bonapartiste Bourgoinga; a bonapartiste hoće
opet silom, da spase svoga kandidata. Kako
bi im bilo milo dokazati, da njihovi protivni-
ci uzprkos svemu progonstvu nisu u stanju
uništiti izbor bonapartističnoga kandidata! U
oči novih izbora bilo bi im to tim milije. Na-
daju se, da će ih desnica u tom poduprijeti.

Osnova novega španjolskoga ustava ima
ove bitne ustanove. Domaćim i inostrancem
dozvoljuje se vršiti obrt. Svaki obtuženik pu-
stiti će se u 72 ure na slobodu ili predati
sudu. Vjerozakonsko pitanje riješiti će se u
liberalnom smislu. Svaki Španjolac moći će
u smislu posebnih zakona utemeljiti kakovo
učilište. Cortesi ili vlada mogu obustaviti o-
sobnu slobodu, ali prognati iz Španjolske ne-
smiju nikoga. Senatsastojati će iz tri sto čla-
nova; sto ih je nasljednih, sto imenuje kruna,
a sto biraju razne korporacije. Svaki senator
mora da je prekoračio tridesetu godinu. Sva-
kih 50.000. stanovnika bira 1. zastupnika na
pet godina. Kralj može raspustiti komoru,
ali u tri mjeseca moraju se raspisati novi
izbori. Kralj imenuje presjednika i podpresje-
dnika senata, odobrava zakone ili im uzkra-
ćuje odobrenje. Nasljednici prestolja mogu
biti takogjer kraljeva sestra, tetka i sestra
kraljeve majke ili njihovo zakonito potomstvo,
a napokon stricevi i ujaci kraljevi. — Javni
se dug stavlja pod zaštitu naroda. Odnosaji
u kolonijah urediti će se posebnimi zakoni.

U Španjolskoj okrenule su svari konačno,
kao što se čini, ipak na bolje. Odlučnosti i
sporazumku generala Jovellara i Camposa
pošlo je za rukom, kako smo već javili, osvo-
jiti Cantavieju, gdje se je predala i aragon-
ska junta. Martinez Campos povratio se u
Kataloniju. Vladinoj je vojsci stalo sada naj-
više do toga, da glavnoj karlističnoj vojsci
zapriječi prolaz u Kataloniju i Navaru. Boj

bi mogao na skoro započeti na svih stranah. Sva Španjolska do Alpa oslobodjena je od Karlista, ako je dobro izvješten jedan dopisnik pariški. Mnoge karlistične junte pokorile su se već kralju Alfonzu XII.

Iz Carigrada javljaju, da se je novi francezki poslanik kod porte, barun Bourgoing, vrlo sjajno pokazao pri službenom svojem dolazku. Predstavio je sultanu svekoliko osoblje poslanictva, a zatim i admirala sa šestdeset časnika francuzkih vojnih brodova, koji se sada nalaze u carigrackoj luci. Svi su bili u najsajnijoj odjeći.

Sultanu godio je ovaj sjajni prizor; nu buduć da ga je radi njegove boležljivosti nemalo uzrujao, odredio je, da se novi ministri i turski dostojanstvenici imaju u buduć kao i poslanici inostranih vlasti predstaviti njegovu sinu Jusufu Izzedinu, kojemu se ima izkazati ista čast kao samomu padišahu.

Girolamo conte Mannsfeld.

Il 19 maggio 1875 segnò una nuova era nella coltura agricola dello Stato. Con ragione l'Austria si compiace di possedere già da molti anni un Ministero speciale per l'Agricoltura; noi abbiamo bensì a capo di questo Ministero due uomini, che erano possidenti ed un altro che per molti anni condusse l'amministrazione di estesissimi poderi; nessuno però ancora che fosse possidente e agricoltore; agricoltore per genio, diremmo quasi, agricoltore nato. — Questa è ragione bastante per rallegrarci del nuovo Ministro dell'Agricoltura, e salutare in lui l'uomo, dal quale noi ci attendiamo ben più che vaghi esperimenti da dilettante, più che deboli provvedimenti sopra un campo, dove soltanto le grandi idee, e gli energici concetti possono condurre alla meta.

Girolamo conte Mannsfeld nacque il dì 20 luglio 1842. Suo padre, il principe Giuseppe de Colloredo Mannsfeld, sua madre Maria Teresa Baronessa de Lebzelter, condussero colla massima cura la sua educazione nella casa paterna. La vita domestica di genitori eccellenti sotto ogni riguardo, sicchè appena può trovare confronto, non poteva che influire favorevolmente sullo sviluppo morale del figlio. Il padre, conosciuto e stimato come patriota, soldato, uomo di stato, ed agricoltore, gli fu d'esempio con una vita coniugale illibata; la principessa,

il modello di una buona madre di famiglia, donna educatissima, affabile, e religiosa nel più nobile senso della parola, — ambidue non potevano che agire favorevolissimamente sullo sviluppo ed educazione del figlio. Passando la maggior parte del tempo in campagna, lo ponevano prima ancor fanciullo e quindi adolescente in istato di abituarsi al movimento vitale della natura, ad imparare a conoscere per così dire giocando il governo del campo e del prato, del bosco e dello stagno. La guerra del 1859 portò un cambiamento al metodo di vita del conte ed interruppe l'educazione che il padre intendeva dare al figliuolo. La chiamata del Monarca alla difesa della patria trovò eco vivissimo nel suo cuore. Egli non soffrì più a lungo di restare a casa. Il padre dovette accondiscendere al desiderio del figlio, e questi entrò nell'armata. Il reggimento de' corazzieri nel quale entrò non venne alle prese coll'inimico, tuttavia egli divenne capitano immediatamente avanti la conclusione della pace di Villafranca, e precisamente in un reggimento di Usseri nel quale servì in Boemia fino al Febbraio 1863. Questo tempo di servizio fu interrotto da un viaggio in Inghilterra all'Esposizione mondiale. Nell'anno 1863 fece un'assenza più lunga; nel febbraio intraprese un viaggio nella Scozia passando per Monaco, Parigi e Londra, dove egli si fece pratica e famigliare la locale amministrazione agraria in una grande tenuta, dal principio dei lavori primaverili fino al termine del raccolto. Dopo un viaggio circolare attraverso l'Inghilterra, che gli valse a confrontare collo studio le condizioni agricole, fece ritorno passando pel Portogallo, la Spagna, la Francia, la Svizzera e la Germania meridionale. L'intenzione già ferma di rinunciare al servizio militare fu turbata dallo scoppio della guerra nello Schleswig-Holstein. Il suo reggimento ricevette l'ordine di partire, ed egli si mise in marcia collo stesso per lo Schleswig nel gennaio 1864, dove prese parte alla campagna, e ritornò dopo terminata la guerra, nella state del medesimo anno. Poco tempo dopo si ritirò dal servizio attivo, condusse moglie nell'Aprile 1865, e si occupò d'allora in poi dell'agricoltura.

Nel primo anno della sua attività agricola, interrotta solo dall'intervento alla Dieta, egli assunse soltanto la direzione di una fattoria degli estesissimi possedimenti di suo padre. Passato questo tempo, egli ebbe già influenza sull'ammi-

nistrazione complessiva dei domini di Dobriš e Opocno. I suoi ordini avevano là lo stesso valore di quelli del padre, del possessore medesimo. Da quel tempo in poi il Conte Mannsfeld passava la maggior parte dell'anno in Dobriš, e questo sistema di vita non veniva interrotto che da un soggiorno passato nel castello di Opocno nei mesi d'estate. Nel 1867 visitò l'esposizione universale di Parigi ed intraprese più tardi due viaggi in Italia.

Rimesso in vita il consiglio di coltura provinciale per la Boemia, egli fu chiamato a farne parte. Fino al momento in cui fu nominato Ministro dell'Agricoltura egli si occupò assai attivamente nei lavori dello stesso, avanzando cioè un progetto di legge sulla tutela dei boschi assieme ad un rapporto motivato.

Da due anni il conte Mannsfeld è membro della Dieta Boema e partecipa con influenza ai suoi lavori, in quanto, cioè, questi riguardano la coltura del paese.

Il conte Mannsfeld fu una volta Podestà di Dobriš; ultimamente fu scelto nella commissione di censimento. Egli non poté tuttavia cominciare la sua attività in quest'ultima a cagione della sua chiamata al Ministero.

Il conte Mannsfeld ha per moglie già fino dall'Aprile 1865 la contessa Aglaia Festetic, ed è padre di cinque figliuoli. La madre chiamata in famiglia scherzosamente „la Dea della Sanità“ è una eccellente moglie, una donna di una vivacità meridionale, ardita cavalcatrice, ed appassionata ammiratrice della natura. Quanta è la gioia colla quale gli agricoltori salutano la nomina del Conte a Ministro dell'agricoltura, altrettanto dolente ne è dessa, che sparso già qualche lagrima sullo sconcerto che soffre con ciò la sua attuale felice vita campestre.

Il conte Girolamo Mannsfeld fa l'impressione di un agricoltore per vocazione. A ciò egli unisce un carattere deciso con ferma volontà e quand'egli avrà una volta conosciuta la situazione, e prese le redini del governo con mano forte, sgombrerà per sempre tutti gli ostacoli che si frappongono ancora allo sviluppo dell'agricoltura in Austria, poichè conosce i bisogni dell'agricoltore e dell'economia agraria, come pure i difetti della nostra legislatura agricola, ed avrà la volontà di aiutarla.

Il conte Girolamo Mannsfeld seguendo la chiamata del Monarca, che vuole avere attorno di sé delle persone colte ed attive si sacrifica

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubisa).

(Nastavak).

XI.

Tenao

Mrtvi Mijat razbijao je san kotorskoj gospodini. Stari Vračen pošalje po Druška, kao tobož da mu navijesti da su zvana krenula iz Mletaka, i da će koji čas doći pod Kotor. Gdje zaboli tu i jezik tiče! S riječi na riječ dovede ih razgovor na Mijata: — Ja sam čuo sinoć, kaza Druško, da će ga kalugjeri otkopati i prenijeti krstima u manastir, pak ga uspeti na oltar da mu se puk moli i zavijete noši; a doći će na to veselje puka kao tušta čak s Dunava. Ovome je poslu kriv vaš sud, koji je poslao vojsku u sred podna da Mijata raskopava, a preporučio joj da miruje, da ne bi koga drača ogrebla ni glava zaboljela, ter skoče žene iz sela kugeljama i vilama, vojsku slome a djecu nauče da pjevaju kako je duždeva sila strugala niz one doline, ka' ovce kad ih zvijere goni! Da sam se ja čuo, kojega često pitate a rijetko slušate, ne bi slali vojsku da raskopava onu mrcinu, no čak ja navesti isto selo da Mijatovu lješinu raspori i da joj grob grohotom naspe.

— Je li moguće?! upita začugljeni Vračen.

— Jest, bogme, onome ko umije, i koji je našemu puku vješt. — Odpovijeda Druško.

— A je li se taj lijek opoznio? — pripita nestrpljivo Vračen.

A Druško uzdišuci: — Ne zaluda da mi je što pri ruci, barem od onoga svojega davanja! Ja bih Mijata tencem pronio, podmitio soko i svjedoke, da kažu i da se kuna gdje su ga gledali; a solo bi živo umrlo i od strahne grob napalo.

Onda Vračen dā Mijatu s ruke u ruku zamotljak perpera i preporuča ma da to izradi pominjivo i skrovito, kako ne bi bila gora posljednja laž od prvašnje.

Primi Druško mito i nješto malo od njega odvoji prijateljima i pristašama, učiniem u takve posle rukovati.

Treći dan prospe se po selu glas, da je neko vidio Mijata u samoj zori gdje se mije i kuplje na Marovoj vodi. Drugi kažu da je čuo od jednog šegca bugara, što je ranio poslom preko Župe, kako je gledao Mijata gdje jezdi krilata konja, koji, kad igra u sve četiri, ne tiče kopitom tle, a iz nozdara mu suče krvavi plam; i da nije, srećom njegovom, pri sebi imao nož crnokorac, čisto bi poginuo od tencjeva zora. Treći povijeda da su seoske drvare kaživale nekome na tajno, kako su našle Mijata gdje pred samu noć kupi u grmu planikove magioje. Niko ne reče da ga je vidio, a stotina ih da su čuli. Selo se stravi do zla Boga, i svak se u kuću zabije tek izleti iz pukotine slijepi miš; pak ne dosta što su iza dnevi zatvarali vratnice, no su ih iz nutra tvrdili mandalima i klinima, a zatvarali potpiraćama u prijekrst, i zabijali trnove drače pod kotaji prag. Obliznja sela počnu izvoditi strašivica pjesmice i napijati im podrugljive zdravice. Spopanu Mijatove susjede strah, sptaka, stid i zloba, od kojih jedno bi bilo dosta da ljude uznemiri, kamo li sve četvero.

Sutra dan crkovno zvono okupi selo na zbor, tek je rekla zora: evome. Začne da govori knez: — Od kad se je ovo selo naselilo nije još padalo pol ovu maramu! Dekle and bti na jade živjem Mijatom proste muke, puta i sud pa leglo! No kad kad bijasmo bez njega proživjeli, a mi sapani na gore zlo! Ko će boja s mrtvijem?! Izagjosmo iz čiste pameti mi, tobož junaci, to li ne će žene i djeca, što im se Mijat po svu noć sujeva. Ne mili mi se doma poći, jer kad kucnem na vrata kutnja, svako mi čeljade dohvati trostraka grezuloa. Izveli okolni zborovi pjesmice i podrugše, pa mi tane obraz pod oči, kao da sam pripasao kugjelju. No hajte da se vidamo dok smo još živi. Molimo aud da oprostite što smo ludovali, a providura bogoradimo da pošlje opet vojsku da spali Mijatovu lješinu, i obećamo ma da ćemo joj biti pri ruci, da se oslobodimo od ove nove kletve.

A kovač seoski: — Tebe je, kaze, nešto iz daleka obolo, pak si udario stranputicom. Pretvorio se Bezmijat tencem, prokleo ga sveti arangjeo, jer je diga na dušu manastir i kalugjere, pak ne hoće zemlja da ga primi, no mlita obnoć ka' jeina, dokle nas podavi i selo iskopa. Ostavimo mi sud i providura neka se priga živijema, tu mu je dosta posla, a mi se vidamo od mrtvijeh po starinsku. Pojecimo devet trnovijeh kolaca gdje o taložini; pak izbo-dimo Mijatu drobšinu a grob naspimo bobicom *) i spravimo ga spored zemlje, da se ne zna gdje su ga začepili.

Neki Radun od stotine ljetā, što je bio nekad

*) Gdje sunce ne grije.
*) Obli kamički na lik boba, što se nalazi pokraj mora.

per l'amore ad un principio (al progresso agricolo), poichè egli cambia una vita felice ed invidiabile, con una posizione piena di cure; ma appunto per questo noi possiamo sperare, che egli farà il possibile per adempiere al suo mandato, e speriamo che nel consiglio della corona conseguirà quello, che egli reputa necessario pel bene dell'agricoltura, poichè egli non è un Ministro ad ogni costo.

(Wiener Landwirthschaftliche Zeitung.)

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Iz Bukovice, 5 srpnja.

Od nekoliko vremena, bila se je opet na novo počela sastavljati hajdučka četa oko nas; ali hvala Bogu! posve joj kratak obstanak bijaše, jer sva tri bjegunca, koja su se bila sjaranila, na veliku našu radost i opće zadovoljstvo uništena su i pohvatana. Čim su se pojavili, za njima je stala kolona pod zapovijedi g. Ante Križanca. I c. k. žandari više su puta na noge ostajali, da bjeguncima na trag idu, pače jednom se s njima i nočiše, ali žali Bože bez ikakvog uspjeha. Sretniji budu kolonaši. Neumorno dan i noć za njima pristajući, dogje željni dan, kad su ih sastigli i s njima se kod Žegara ogledali. Tu pade na čas mrtav hajdučki vođa Šarić Filip iz Medvigje.

Ostavši mu dragovi Šarić Stjepan iz Medvigje i Grubić Glišo iz Ervenjaka, videći da im živa mira nema, jer ih neprestano kolonaši gonjahu razdvojiše se: prvi od dvojice t. j. Šarić odlučio i otigje sam u Zadar, te se preda u ruke sudu i pravdi. Grubić pako hotio je da i nadalje pokuša sreću, nebi li još za koje vrijeme po kršnoj Bukovici jaganje gudio i mirno stanovništvo uznemirivao. Namjera mu je to bilo, ali se ljuto u računu prevari, jer ga kolonaši potle malo dana na prvom susretu rane i živa thvate.

S Grubićem bi dakle ukinuta novostavljena hajdučka četa, zaslugom Benkovačke kolone i njezina upravitelja g. Križanca.

Domaće.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è degnata d'incaricare S. E. il sig. Luogotenente di esprimere il sovrano ringraziamento alle rappresentanze comunali di Zara, Ragusa, Sebenico, Traù, Lesina, Macarsca, Scardopola, S. Pietro o S. Giovanni della Brazza, Gelsa, Comisa, Stretto e Postire, nonché al

monastirski kuhar, krvavijema očima od ogaja i dima, reče: — Nije Mijata, vaistinu, prokleb arandio, no nas. On jeziti mrtav vilovita konja, a mi živi umiremo na noge; a neka što nas ljudi po prstu kažu. Ne hoće niko ni u mlin ni na vodu bez pratioca, a u dva, se zadigne četa, kao na vojsku. Kojijem čemo obrazom u Kotor? No hajte dok ste još živi, po kôce, da od nas sutra ne bude otpatka! —

U to dogje od nekud Mijatovica raspletena i u crnu, i pnuče na kneza svake jade: — Nije ti dosta, krvo, da si ga u grob složio prije reda i vremena, prava kad angjela božijega, no mu mrtvu nadijelaš sramotna imena...

A kasa kroza zube: — Prava ka' uže u vrtu! —

Mijatovica sljeduje kao trlica: — Nije u Mijatov rod nikad bivalo tenca ni vukodlaka od kad ljudi pamte, već ako se po glavola umetnuo u prababu, što je bila tvoja kost! A evo mi živa u Čimpići bogobrata Gjika Kojičina, pak ga kanite na srebrnu ikonu neka kaže pravo kako je mrtva Mijata zabio u paklo pod nokat, da obje noge, trhovu draču, pak ga potbuško svalio u grob, a vrh njega gomila za čoeke visine, da ne bi počem izlazio ako se bude naturio na gjedovnu ničevinu. A ja, kukavica u plotini, liše onoga crva, ²⁾ ja bih jedva dočekala da se pretvori i glavom iz pakla, tek da ti glave dogje, a svoju zamijeni! — Pak se obrati k seljanima i reče im: — A od vas, koji se prvi maši motikom da Mijata otkopava, prostrijelila ga suha munja iz vedra neba, mrtvu mu zemlja kosti izmećala, vrana mu ih u peštere prenijela! —

Svakome se gadi sramota prepirati se sa ženskom glavom, dok jedan, nampak slomije muk: —

clero capitolare di Sebenico, per le espressioni di condoglianza unilatele nell'occasione del decesso di Sua Maestà il defunto Imperatore Ferdinando.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è graziosissimamente degnata di elargire un ulteriore importo di fior. 455 per sussidi a privati in Dalmazia.

Sua Maestà I. e R. Apostolica, con sovrana risoluzione 23 giugno a. c., si è graziosissimamente degnata di permettere, che dal ricavato della lotteria di Stato per iscopi di beneficenza, che avrà luogo nel secondo semestre 1877, sia devoluto l'importo di fior. 6000 a vantaggio della „Società igienica in Lesina.“

Sua Maestà, con sovrano autograto dell'8 luglio a. c., si è graziosissimamente degnata di conferire a Niccolò Vucatic di Lesina la croce d'oro del merito colla corona.

La deputazione di borsa di Trieste assegnò fior. 200 alla camera di commercio di Zara per formare un fondo di soccorso per giovani dalmati che si dedicano a studii tecnici.

Ci scrivono da Zaravecchia in data 16 luglio:

Il giorno 13 corr. col concorso delle autorità locali e di moltissima popolazione, in questa Chiesa parrocchiale venne cantata una messa di requie a suffragio dell'anima di Sua Maestà il defunto Imperatore Ferdinando I. e l'amministrazione comunale, fedele interprete dei sentimenti della popolazione da lei amministrata, ha rivolto a Sua Eccellenza il Barone de Rodić la preghiera di umiliare ai piedi del trono i sensi della più viva e sentita partecipazione al lutto dell'Augusta Imperiale Famiglia.

Dalla relazione del presidente agli azionisti della „Società agricola-industriale della Dalmazia in Traù“ fatta nell'adunanza generale ordinaria del 30 maggio p. p. rileviamo che il capitale sociale realmente incassato ascende a fiorini 9800, mentre doveva raggiungere la cifra di fiorini 15.900, valore delle 318 azioni vendute. Il movimento delle operazioni eseguite in acquisti di olio e di altri generi superò di molto la cifra dell'anno decorso, avendo dato un totale di fior. 49.691:71; del pari quello di cassa che ascende a fior. 51.265:45, con un saldo alla fine dell'anno di fior. 2793:78. L'attivo sociale

Hvala, zbilja Boga! Ima li, na svijetu tenaca, i mogu li nampa živijema pakostiti? —

A stari se Radun podbočio na držalo od škljakure, pak mu odgovori, po što se posagne i udari tri put zaosopke o kam srednjem prstom, kao da se o kamenu obje zlo: — Bog ti, sinko, ne dao da obideš ima li ih, ni u stopu da im staneš, ni da te njihova apa ošine. Bilo je u Spiču, za moje mlado doba, sedam brata u jednoj istoj kući, svi na, zor kao javi, dok jedan od njih premine na priječac, od pokošljice na same Petrove poklade, a roditelj mu se posmrće negdje oko svijetne negjelje. Vješte žene matore ²⁾ broje na prste i nahođe da je rođilja zahytila nošnjom komad desetoga mjeseca, Pogja u popa da zaviri u knjizi, i nagje pop da se ta godine Petrove zauze pregrgle lje četiri negjelje a Cvijeti podvrgli barem pet, pak reče, da dijete nije ni donosće kamo li prenosće! Stričevi pinje, ⁴⁾ tek da ne odvoje sinovčić dijelak očevine, skoče na nevjestu da je proždru, a ona se, na nje zli put od straha izaje i kaže: da joj je dolazio mrtvi domaćin obnoć, petnaesti dan po ukopu. Kad to čuše gjeveri puknu na nju: — Gje mrtvi muž? Što lažeš, tamo ona koga nije ovjge, ⁵⁾ i zloglasih mrtva druga? — Dohvate je da je u vredi od kostreti utope u more, no na Boga skoči selo i osudi da pogju na proročicu da udovici na dlanu pročita staro i novo žitije, da vide je li zagazila. Proročica kaza iz pera petoprstice ⁶⁾ ka' iz kojige, da se mrtvačko truplje, kad krene da se vukodlači, ⁷⁾ iza hoda ⁸⁾ saviye u kožuricu, kao buba kad svila, pak se začne u smotki lepir, a kad lepiru petnaesti dan promole rogčici a izniknu kričica, izleti i ide po ženu, ⁹⁾ gdje lepir po ženu, je li

in detto anno si elevò a fior. 30.346:84, laddove nell'anno decorso non ascese che a fior. 27.666:33, per cui si aumentò di fior. 2680:51. L'utile presentato agli azionisti è di fior. 717:68, che va diviso a favore del fondo di riserva con fior. 147:68, e fra gli azionisti con fior. 570, ch'equivala ad un reddito di circa 7½ %^o, calcolando come capitale produttivo tutto l'importo finora incassato. Ma quando si dovesse dedurre il capitale impiegato in opere che appena nel corrente anno incominciano ad essere produttive, la proporzione della rendita rispetto al capitale che realmente circolava sorpasserebbe il 35 %^o. Ciò spiega che la causa efficiente della rendita è il nuovo impulso dato agli affari mercè la fiducia ed il credito che seppero ispirare la società. Il presidente partecipa, in fine, le disposizioni prese per migliorare sempre più le condizioni della società, riferisce che la Luogotenenza si compiacque favorirla di un sussidio di fior. 500, che fu passato al fondo di riserva, ed esterna la fondata fiducia che anche in seguito non verrà a mancare il suo appoggio.

U jednom bečkom lista čitamo o našoj željeznici:

„Gragjenje željeznice uspijeva sada tako povoljno, da ima osnovane nade, da će se pruga dogotoviti u odregjenom roku. Prema koncesionalnoj ispravi ima se pruga Siverić-Perković-Sibenik dovršiti mjeseca prosinca 1876, a pruga Perković-Spljet do 1. lipnja 1877. Da će se željeznica u opredjeljeno vrijeme dovršiti, ima tomu tim više nade, što se mora po najnovijem nalogu gradjevnoga nadzorničtva gradnja što jednostavnije izvesti. Sve, što nije upravo nužno ima izostat, postaja ustanovit će se što manje, vrlo malo stražarna podići. Velikih poteškoća zadaje odkup zemljišta radi vrlo zamršenih pravnih odnosa. Ovdje stečeno iskustvo jamačno će opametiti ljude te će dati povoda, da se u buduće odkup zemljišta izvede prije nego li se počme praga graditi.“

Il consiglio scolastico provinciale ha accordato al maestro presso il ginnasio di Spalato, abate Girolamo Moscovita, la conferma stabile nel magistero, riconoscendogli in pari tempo il titolo di professore.

Il tribunale d'appello dalmato ha nominato ascoltanti gratuiti nel suo raggio giurisdizionale i praticanti giudizjari Cosimo Nicoletti e Francesco Rossi-Sabbatini.

Boga pod nebom! — reku zla ²⁾ bruća. A proročica: — A vi ga razčepljate da vidite jesani li pogodila. — Pogju svo šest s trnovijem kôcima na grob i angju zbilja brata gdje se nađno kao kožurica; skopaj kôce i tihodi ona mješinu nabreknutu. Na njihove nesreću bilo im drvlje kratašuo, pak se pregnjali u grob da im prutovi dosegnu, ter u onoj hitnji i navali ostrkni i okropi ih po koja kâp one pogane krkušine, i nestanu sva šest a kratak rok, a pretvore se zaseebice ¹⁰⁾ tencima, da je bila na čudu sva barska država dok je glavola istrijelila. —

A jedno momče sa šale: — A da za to Mijatovica ne da muža hosti, jer se lepiru nada! —

A brat Mijatovica: — Ne nada se ona tome, niti je ko polazi, no, tamo sjam muš, kad ne umiješ zboriti! Mijatovica se razvila kao livada, da na nju breculja pane bi se moljak ¹¹⁾ učinio! —

(Sljedi.)

- 1) Svođa ženska.
- 2) Djeteta.
- 3) Koje već ne ragju.
- 4) Tvrdica, proizlazi zar od pinjeza, novca.
- 5) Iz stovanjâ k zboru riječ lažeš odbija na udovicu, koja tu nije.
- 6) Trava na lik ruke, što joj list proročica raste na dlanu onomu o kojemu čita proročje.
- 7) Vukodlak skoro što i tenac.
- 8) Postepeno.
- 9) Ovjge znači neroljna.
- 10) Jedan za drugim.
- 11) Muha breculja, koja na meso pada i poprli brv.

Književnost.**O odgajanju.**

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini ponužio
P. V....ć).

(Nastavak v. br. 57).

Neka roditelji i učitelji ne gube s vida zla nagađu nježnih dječaka i neka ih odijelju stanu na put; neka strogo postupaju sa lažljivim i nenavidnim, sa srditim i zlobnim itd., da ove mane ne rašire svoje otrovne žile, koje prije nego se misli tako se čvrsto ukorijene da ih se više nemože izdopati, i poragaju u mnogim slučajima zlobnu čud. Lako se može doskočiti laganim pogrješkama, koje se pokažu u djetinstvu, i zatim lako je uputiti dječaka na stazu čednosti, dostojanstvenoga poniženja, koja sa činjaju najlijepši i najugodniji cvjet, kojim se mogu rešiti dječaci, ako još nisu pokvareni zlim navadama. I ako tako velika i oprezna mora biti skrb da se ovako lijepe krjeposti ukorijene u pamet i srce muškaraca, mnogo veća mora biti glede djevojčica, jer u njima brzo nestaje krasota i bogastvo, ako njihovo ponašanje ne ide pravcem najstrožije čudorednosti. Punim pravom u velike se cijeni djevojačka sramežljivost, brojeći se ona kod djevojčica, kako pametno opaža glasoviti Chateaubriand, odmah iza straha božijega. Treba nadzirati Argovim očima da srce dječakovo ne bude sklono na himbu; ova zla mana vodi na nevjernost, na lupeštvo. Svaka ma i najmanja ljaga takove vrsti neka se čisti najvećim nastojanjem i ustrajnošću, da nepostane neizlječivom. Ta se mana najbolje liječi uskraćenjem pouzdanja, što je po dječaka uvredljivo, i osamljenjem što je po njega pred družinom sramotno; ali nije družini mu kazati njegovu pogrješku da se ne obezochi, nego se ima nastojati kako se može bolje povratiti zabljudjeloga na stazu krjeposti. Komu počima uzmanjkavati javno štovanje gubi čednost i stid, te se lako podade na veću razuzdanost. Pedepse, koje, kako je rečeno, moraju imati više značaj opomene negoli kazni, i sljepice i okrutne osvete, neka budu pričuvane za slučajeve ozbiljnije i javne i neka ne budu odveć stroge i česte. Takogjer neka budu i nagrade rijetke, kojima se imaju nagraditi dijela dostojna pohvale, da se mladić upozna čudorednom cijenom jednih i drugih. U ovom je trijeba čuvati se naopaka običaja nekih vlada, koje da okupe oko sebe četice spletkaša, prosipaju časna odlikovanja, tako da ova izgube kod puka čudorednu cijenu, pa i kod onih koji su uvjereni da su ih zaslužili, radi čega onda punim pravom neće da se njima rese, da se nemiješaju sa podlim mnoštvom onizih koji radi smiješna častohlepnja priginjaju se, prostiru se, lizu i puzu trbušice po zemlji, je da bi se pak popeli za stepenice više, na velikoj društvenoj ljestvi koja bi imala biti postupna samo pravoj zaslugi. Nisu krive ove kukavice, nego oni, koji, stojeći na kormilu javne uprave, neznadu prociijeniti čine zaslužne javnih nagrada. Istina je da se u ljudsko srce zarana usadi i čvrsto uvriježuje želja za slavom.

Voltaire o tom stavlja u usta Ciceronu ove

"Romani, amo la gloria o non mi taccio,
Dell'opre umano è questo unico premio.
Si acquista a te servendo alto senato,
E chi non l'usa, non non la merta punto."
(Sljedi.)

Različite vijesti.

(Don Juan.) Vojnik na dopustu, Lipe Kariton, krasan čovjek od 30 godina, ima drugu i dijete. Odnosaj ne bijaše poznat kuharici Faniki Waldmann, inače nebi krasnomu vojniku svoga nagađu izkazala, koje je on opet vrlo nježno odvrćao. Već 6 mjeseci obadvojica su vrlo intimno prijateljili, a buduć je Kariton Faniki obećao, da će ju ženiti, to mu pogje za rukom, domoći se njezinih novaca, što ih je prištedila, po prilici 500 fr. No te novce neupotrebi on, kako je obećao, za ženitbene svrhe, nego potroši ih na svoju ruku. Nedavno odputovahu obojica u Arad, da tamo od nekoga rogjaka Fanikina dignu od po prilici 200 fr. Rogjak Fanikin doduše želio je mladencem svaku sreću i podijelio im svoj blagoslov, ali novcem nehtjede ih usrećiti. Usprkos tomu neugodnomu dogogjaju odlučio se Kariton, kao kavalir da održi svoju Faniki zadanu riječ, da će ju oženiti. Naumi dakle sa svojom dragom sklopiti brak

na poljsku. Kada je već za to sve pripravljeno bilo i gosti pozvani bili, otigje Karitan rekav, da se ide dati obrijati. Zaručnica i gosti čekahu, ali zaručnik nedogje natrag, ne bijaše već u Aradu. Ovih dana dobi Fanika, koja još uvijek u Aradu čekaše, brzojav, da joj je zaručnik u Pešti, potri odmah tamo, nagje nevjeruika u uaručju prve mu drage, te dade ga policijom od nje odvesti. Karitan predan je radi prevare kriminalnomu sudu.

(Jedna audiencija kod Viktora Emanuela.) Alphonso Karr, koji je nedavno boravio u Rimu, donosi izvješće o audienciji, koju je on imao ovdje kod kralja Viktora Emanuela. Ispričavajuć se, što je došao kralju u putničkom odijelu, odgovori mu kralj: "Vi ste imali posve pravo; ako me opet posjetite, možete, doći u rukavih od košulje, ako vam je to prikladnije." Zatim pitao ga Viktor Emanuel, koji ga godine 1850 vidio u Nizzi, kako je od onda živio. Karr odgovori: "Ja sam tjerao moj obrt kano pisac, kao što vi vaš kano kralj, samo što ste vi od onda silno napredovali. Vi ste megjutim postali kraljem taljanskim i kapralom francuzkih Zuava." — "O", odvrati kralj, "koli sam često od onoga vremena mislio, da je bolje biti kapralom: Zuava, nego taljanskim kraljem. Ja sam imao strašnih briga i žalosti. Megjutim sada nam ide dobro, sve ide na bolje, dapače i naše finacije." Zatim uvjeravao ga je Viktor Emanuel, da je on ipak i da će ostati prijateljem Francuzke, akoprem nije mogao biti njenim saveznikom. On da je često Napoleona III. odvrćao od najbezumnijega i najkaznivijega rata, a koji je ikada jedan suveren snovratio svoj narod; car da mu je i obećao, da neće ništa poduzeti, prije nego si osigura njegovo odobrenje, pa ipak da je on, Viktor Emanuel, istom iznenada, kad je bio na lovu; doznao, da je francuzki car navijestio rat pruskomu kralju. Po tom doda, da mora priznati, da se Francuzka opet dično oporavlja, te zaključi: "Francuzi i Taljani, mi ćemo ostati uvijek prijatelji."

(Stroj za pisanje). Poodavna već izumio je Hansen stroj za pisanje, ali taj stroj malo je do sada rabljen i malo poznat, jer je preskup. Sada "Welthandel" priopćuje, da je Amerikanac Latham-Sholes izumio stroj, koji se u sjedinjenih državah mnogo traži. Taj stroj priliči stroju sivačemu, ima tipke poput glasovira, pa čovjek, pisući strojem, udara samo prsti u tipke, kojih svaka piše koje slovo, broj ili interpunkcija. Strojem se može pisati po papiru 3—8 palaca široku, a od 1—100 palaca dugu. Stroj se može rabiti i za adrese, za pisanje na omotcih itd. I prostor megju redci lako ćeš njim promijeniti. Pismo stroja čita se tako dobro kao i tisak, a gotovo je istovrstno, kao i tiskano. Ako si pisanju najvještiji, u minuti jedva ćeš napisati 30 riječi, dočim stroj u minuti napiše i dva puta toliko. Strojem kre-tati, naučit će se najviše za 14 dana. U sjedinjenih državah upotrebljuje ovaj stroj već više brzajavnih društva, trgovaca i odvjetnika. Brzajavno društvo "Western Union" i "Illionis Central-Railroad-Company", koji u svojih redih imaju više stotina pomoćnika, tvrde, da ovim strojem prištede na godinu po 200.000 dolara. Stroj stoji dosta skupo, 125 dolara. — Samo ako nije obični američanski humbug.

Književna vest.

Izšla je iz štampe osma svеска

"СРБАДИЈЕ"

са овим садржајем:

Текст. — "Трпеп спасен". Роман у три књиге од Јаше Игњатовића (друга књига, продужење). — "Ларабијата" од Павла Хајзеа. — "Крома" песма од Осипана превео Мита Поповић. — "Удбала" приповетка из калмучког живота од Јелене Хајнове превео Сава Петровић (свршетак). — "О постанку човечијег рода Хекел, (прво предавање) превео Станиша. — "Јован Грчић-Миленко. — "Саборна црква у Пизи и водопад реке Лириса." — "Бледско језеро у Краљској". — "Цар Фердинанд I. — "Гуслар на путу у цркву." — "Беле-ске." — "Библиографија".

Слика: Јован Грчић-Миленко. — Мирамаре. — Саборна црква у Пизи. — Бледско језеро у Краљској. — Цар Фердинанд I. — Водопад реке Лириса. — Гуслар на путу у цркву.

У деветој свесци "Србадије" отвара се нова рубрика: "Књижеван преглед", која ће доносити праведну оцену српских, а по каткад и других словенских и страних књига. — "Србадија" ће од сад неговати и "музику", јер се одавно већ појавила та потреба код наших музикалних Срба и Српкиња, и већ у деветој свесци донеће "коло", које је за гласовир сложено чувени млади компониста Др Јован Пачу.

У забавном делу донеће скорим "Србадија"

новелу "Пунина и Бабурина" од Ивана Тургењева, за коју је критика рекла, да је најлепша и најсавршенија новела Тургењевљева, и чувену новелу "Пик дам" (зелени горњак) од Александра Пушкина.

У деветој свесци почиње "Србадија" доносити веома занимљиве приповетке од Вука Врчевића.

Све свеске, које су до сад ишле, могу се још добити; претплатници се уљудно умољавају, да што скорије обнове претплату.

НА ЗНАЊЕ.

На основу решења књижевног одбора српског академичког друштво "Зоре", част нам је свима скупљачима и претплатницима за књигу "Зору" ово јавити.

1. Књига ће у штампу ући, чим се довољан број претплатника јави.

2. Књига ће изаћи концем друштвене године, а то је концем септембра.

3. У своје ће се време дати о свему јаван рачун.

4. Кома је од претплатника удесије, нека се изволн обратити у Новом Саду на браћу М. Таповића, а на Цетињу на уредништво "Глас Црногорца." Скупљачи пак нека изволе непосредно се обратити на благајника.

Беч, 1. Јула 1875.

Андреја М. Матић,
преседник.

Јован Симсоновић Токић,
перовођа.

Т. Стефановић Вилевски,
благајник.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n.č. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n.č. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polupna fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n.č. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. n.č. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polufin, n.č. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetiliku, polavelik, polufin n.č. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetiliku, velike vrste, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocadne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) n.č. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) n.č. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, n.č. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 n.č.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme n.č. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 n.č.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 font petroleja 80 n.č., za 2 funta 50 n.č.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" po godine . . . 5:
" mjesec . . . 1:
van Carevine s poviskom po
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 59.

Zadar 24 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

S Ercegovačke granice na 20 srpnja. Turci ustali u četvrti da udare na Drnečane; ali ih dočeka do 200 kršćana ispred kojih pobjegoše u Ljubušku.

Na 22 srpnja. Krupljani prebrodili Neretvu, združili se s Gabeljanima i prognali Turke iz Gabele.

Na 23 srpnja. Krupljani i Gabeljani udariše na Struge, gdje je bio krvavi okršaj.

Hassan paša opet pokušao da pomiri Nevesinje, ali zaludu.

Ragusa, 24 luglio. Vi è grande fermento in tutta l'Ercegovina, ma non vi fu ancora combattimento. Le notizie finora corse nei giornali sono esagerate. I capi dell'insurrezione non trovando appoggio nel nostro governo, si rivolsero al Montenegro.

(Altro telegramma in 3.a pagina.)

U Zadru, 23 srpnja.

Sa sasvim pouzdane strane dobijemo iz Beča vijest da će po nalogu Ministra trgovine dojučega mjeseca jedan veletržac i obrtnik njemački dugom i širom propulovati Dalmaciju da prouči kako bi se njezina proizvodna snaga pomnožila, njezina obrtnička djelatnost povećati, njezini trgovački odnosi razvijati mogli.

Mi se toj vijesti od srca radujemo. Ona nam je novim dokazom da vlada ozbiljno nastoji, kako bi ovu zemlju iz starog mrtvila i drijemeža podigla, kako bi joj sa svake strane u pomoć pritekla, kako bi njezine uspane snage na život probudila.

Ma da siromašna i od svake nevolje pritisnuta, Dalmacija u svome poljodjelstvu i u svome pomorstvu ima neizmjerne bage, koje će stotrukim plodom uroditi, no što sada rodi, pošto ga vlada pod svoje moćno zakrilje uzme.

Mi smo uvjereni da Ministarstvo je toli važnu zadaću, kao što je ona koja nam se nagovješća, povjerilo čovjeku i u strukovnjačkomu i u moralnomu smislu svakoga povjerenja dostojnim.

Taj poštenu Nijemac naći će kod nas, uz krasne vinograde i oranice, uz prostrane livade i pašnjake, gladna težaka, jer je poljodjelstvo kod nas još u povoju, naći će uz mnogovrsne sirove proizvode, uz tolike vode tekućice, a ma ni začelka kakvom obrtničkom poduzeću, jer za takva poduzeća treba glavnice, a kod nas te nema, naći će uz toli krasno more i tolike glasovite mornare naše pomorstvo na stepenu koji ni izdaleka ne odgovara naravnomu u tom pogledu položaju Dalmacije, a to jer snage pojedinaca preko toga ne dosižu.

Vidit će i proučit sve to i još koješta, pa će uvidjeti koliko li nije od potrebe, da država takvomu stanju u pomoć priteče.

A vlada koja ga ovamo naročito šalje, vlada se već time sklonom pokaže da i u tom pogledu na Dalmaciju svu svoju pažnju obrati.

Ovoliko za danas; a kad se po našem dopisniku javljena nam vijest bude obistinila, mi ćemo se još na ovaj predmet povratiti.

Ercegovina.

III.

Kršćanskih učionâ ima nekoliko po parokija, kojim pristupa po 20 – 40 djece, koja se ne štiti i pisati. Svega se broji da polazi učionu jedno dijete na 1000 duša pučanstva, te bi tako bilo oko 150 djece na nauku.

Izim ovih nižih neuređenih učionâ imaju u Mostaru tri po primjeru naših pučkih učionâ osnovane: dvje za dječake, jedna kat. druga prav. a jedna za djevojčice pravosl. U ove učione pristupa djeca većim brojem nego u seoske, te se može brojiti, da u samome Mostaru pohodi učionu preko 200 djece.

Življenje je u Ercegovini priprosto; u sirotinji umjerenost i štednja čuvalice su javnoga čudoregja: razbojstvo, ubistvo, grabež, lupeštvo po sve se rijetko dogadjaju, izim kadgod iz osvete. Umjereno i štedno žive i sami imućniji među kršćanima, što su trgovci.

Ali kakvo je življenje ercegovačkoga pučanstva! — Još do polovine prošastoga vijeka seljak je poznačao u spahijam i begovima svoje gospodare, kojima je podavao $\frac{1}{10}$ i $\frac{1}{5}$ zemaljskoga ploda; ali mu je bio dvor i njiva njegova vlastita baština. Od onda mala malo tursko plemstvo posvojilo livade i šume, njive i vrtline, do sami dvor i kuću, te izgulilo kmetu $\frac{1}{3}$ i $\frac{1}{4}$ svakoga prihoda, i još uz to druge pridavke i robote.

Po dva puta se turska vlada zarekla, da će nevoljno stanje raji poboljšati, g. 1840, pa onda 1849; ali nije do ničega došlo do potle podušena g. 1850 astanka. Onda su se nevoljni kmeti nadali, da će se njihovo stanje povratiti na staru; kad tamo gore nego prije. Robote su doisto ukinute; ali je ostalo sve rajino imanje u turskim rukama, pa daji $\frac{1}{2}$ i $\frac{1}{3}$ kano prije, a još begu na volju prognati kmeta, kad mu drago. Sviše od onda desetinu plaća državi u novcu. Svi skupa državni danjci po glavama razdjeljeni iznose f. 7 na glavu. A od ukupnoga državnoga danjka ne troši se u Ercegovini ni novčića izim plate osmanlinskim činovnicima, koji opet gdje mitom raju. (Sljedi će.)

Домобранство у Боки Которској.

У Ресну 8/20 Јулија.

Тамаи ми сада стиже у руке најновији Број „Гласа Црногорца“ са једним дописом из Херцеговога, који се о уведењу домобранства у Боки Которској бави.

Донисник је — види се одмах — родољуб, један од оних, којима сте ви туско-ро казали да је Бока препуна, те жељом да своме народу помогне, да од њега сваку непогоду уклони, савјетује и разлаже како би се с уведењем домобранства поступати имало.

Гдје он доказива да народу, ма колико био вичан оружју, више вреди уредва и вјештина војничка него број и јунаштво, те да му је од потребе научити уредно војничко вјежбање, ту му сваки мора дати право, и сваки му овде и право даде.

Но мени се чини да нису толико бистри његови назови и онђе гђе говори о корацима што би влада предузети имала прије уведена домобранства. Ја неznam, на пр. зашто би било од потребе да влада народу објави да ће се домобранство завести у Боки, кад то већ закон приписује а сви знамо да се закон вршити има. Дакако да дан у који ће за Боку у кријепост ступити тај закон, тај ће дан, по владином обичају и у другим стварима, без сумње бити објављен. А какво предходно објављивање ја га не smатрам нужним ни обзиром на оно што он вели да се народу пружи прилика да се на састанке сабере и да своје боле најави, ни обзиром на по њему жељеном споразумљењу међу народом и владом. Што се тиче сабирања и договарања томе дакако нико не стоји на пут, па за то неби ни од потребе било знати дан кад ће се управ домобранство завести; но жеље и потребе бокешке у том погледу толико су пута и тако јасно од 69 год. на овамо најављене, да без двојбе како их ми знамо тако их и влада позна. А гледи споразумљења очевидно је да се у овом послу споразумљење састоји у том, што је дужност владина да закон изврши а дужност Боке да се закону покорава.

И ја пак са вриједним Црногорским дописником држим да пошто се на то смера да се обзиром на њезине особите одношаје и околности у погледу домобранства учине Боки неких полакшица, да се то мора урадити особитом наредбом. Али тај корак што га влада предузети има, тај корак не треба да га царевинско Бијеће одобри, јер се ту не ради да се закон промијени, што влада неби нити могла учинити, но да се управним путе Боки учине оне полакшице, које се у границама закона учинити могу.

Наравно пак да тај закон неће шкодити нити поморству, нити трговини нити женитбеним обзиром у Боки; он томе не шкоди ни другде, а толи мање у Боки према чијим околностима биће као што рекох особито удешен.

Просто је пак цепидлачење чинити разлике међу домобранством и ландвером кад домобранство у језикословном смислу није по превод немачке ријечи ландвер, а шта је пак у ствари домобранство то закон учи.

А сада ћу завршити ономеом Бокешким родољубима да об овом послу треба веома обзирно говорити, како против својој жељи неби се распаљиле страсти, којима није могуће задовољити.

Buna u Hercegovini.

Digli su se kršćani od Trebinja do Mostara, te posjeli predjel kojih osam milja dužine i četiri milje širine. Što ih je privoljelo, da Bog zna već po koji put spodbija oružje, to bi svako pogodio, kad mu dopisi iz Hercegovine i nebi potanko pripovijedali. Uzprkos hathumajom, uzprkos prijateljskim naukam evropske diplomacije, Turska je danas

ni više ni manje barbarska država, kakva je bila pred trista godina. Kano što onda kršćaninu nije „u sjeni“ svijetloga padišaha bio sjeguran ni život ni imetak, tako nije ni danas. Stanje kršćanstva bilo je dapače onda i povoljnije danas. Turskoj susjedne države bijahu iznutra demoralizovane, razcijepkane, te je osmanlijsvo, u naponu svoje snage, prelijevalo svoj obijest preko granica balkanskoga poluotoka. Nedotjerav jošte užitka do današnje rafinerije, nalazilo mu je u bogatu plijen, što je s pobjedonosnih vojna dovlačilo kući, kao i u privredi, što je robinja raja prinostila, dovoljno hrane. Danas ipak upućeno je osmanlijsvo samo na područje svoje države. Ako mu je bojna krijepost u demoralizaciji sagnjila, za to mu obijest nije malaksala. Nema juć nad kim drugim, izkihava ju ono tim okrutnije na siroti raji. Rasipnošću državnoga gospodarstva narastle su državne potrebe u toliko, da se više ni podmirivat nemogu. Što raji ostane preko namirenja državnih daća, to poberu, ili pravije, sderu s njezinih legja begovi, spahije. I tako se sirota raja zalud muči; od njezine zarađnje nikad joj nepreosta toliko, da se može kukavno prehraniti i zaodjeti.

Ali ni ono, što joj od države i spahije preostane, nemože raja smatrati svojim vlastništvom; jer svaki čas mora biti spremna, da će joj po bijelu danu banuti u kuću turski razbojnik i povikati: Daj krste, ili umri! Je li po tom čudo, da i narod angjeoske čudi, narod potlačen i potišten, u državi privilegirane razbojništva pokadšto plane i u sdvojnosti na noge skoči, da silu silom suzbije? Ako se je čemu čuditi, to je ravnodušnosti Evrope, koja, hvaleći se svojom civilizacijom, može u svojoj sredini da gleda i trpi državu, koja je živo ruglo na prosvjetu, na uljudnost, na napredak današnjega vijeka.

Žalibog, nije nade, da bi ovaj najnoviji ustanak hercegovački iole sretnije mogao proći, nego što progjoše svi dosadašnji. On se proteže samo na jedan dio Hercegovine, pa i koliko je god položaj ustaša, zaštićenih s legja od Crne Gore, a s lijevoga boka od Dalmacije, povoljan, koliko je god njihovo junaštvo veliko, oni će prije il poslje morat oružje položiti; jer sami nemogu da odole turskoj sili. Niti imaju dovoljno praha i olova, niti hrane. Nebude li nam skore pomoći izvana — tako se glasi u jednom ustaškom dopisu — mi izgibosmo, propadosmo. Odtuda se vidi, da su se Hercegovci ovaj put digli na oružje bez ikakva dogovora sa svojom jednaka udesa braćom, bez ikakove osnove,

od puke sdvojnosti. Oni se ipak nadaju pomoći. Koliko se pomoći od naše monarhije mogu nadat, mi neznamo; no list, koji stoji blizu vlade, „Pester Lloyd“ govoreći o buni u Hercegovini, razlaže današnji odnošaj Austro-Ugarske prema istočnim poslovom polemizujući kako proti onim, koji hoće, da Austro-Ugarska, danas, kao što je pred desetak godina, nastoji uzdržati stanje u Turskoj, kao i proti onim, koji bi željeli, da ona pokuša riješiti istočno pitanje na korist kršćanskih naroda. Austro-Ugarska, veli „Pester Lloyd“, izgubila je vjeru, da se osmansko carstvo u Evropi može uzdržati; ali za to neće ona sa svoje strane ništa učiniti, da se katastrofa pospiješ. Austro-Ugarska neteži, jer joj njezin interes krati, težiti za tim, de se stanovništvom i zemljištem na istoku poveća; ali ona neće kršćanskim narodom stajati na put, da se razviju i da sami svojom snagom do sgođe stresu sa sebe turski jaram. Samo im nesmije u tom pomagat ni Srbija, ni Crna Gora, ni Rumunjska. Drugimi riječmi, „Pester Lloyd“ hoće da kaže, da bi Austro-Ugarska željela i povoljno dočekala samo takovo riješenje istočnoga pitanja, koje bi od današnjih zemalja Hercegovine, Bosne i Bugarske stvorilo nove države načinom, kojim je postala Srbija ili Grčka.

Jesu li ovim izraženi nazori našega ministarstva vanjskih poslova o pitanju istočnom, dopušteno je misliti, da od njih nestoje daleko ni Rusija ni Njemačka. A ako su se već ove tri vlasti sporazumjele, da se Turska i njezini kršćanski narodi prepuste sami sebi, onda je jasno, da se Srbija i Crnagora nesmiju ni maknuti. Pa i zbilja, Srbija i Crnagora nećine se ni žive prema ustanku u Hercegovini. O Crnoj gori raznijeli su dapače bečki listovi glas, da je njezin knez naročito zabranio svojim podanikom pod najveću kaznu, prijeći preko granice i nevoljno braći priskočiti u pomoć.

Po ovom može se buni u Hercegovini već danas kraj dogledati. Jadnici izkrvit će se, pa će svoj vrat opet morati pod okrutni jaram pognuti. No ako ovaj ustanak i nebude imao uspjeha, kršćanska krv neće biti u njem, kao što ni u prijaznjih nije bila zalud prolivena. Mi smo uvjereni, da će iz nje prije il poslje ponići oslobogjenje evropskih mučenika. Jer nemože biti, a da se prije il poslje nedigne u Bosni, Hercegovini i Bugarskoj novi Karagjorgje, koji će braću zle sudbine k složnu i uspješnu ustanku privesti. Sloboda, izvojevana vlastitom snagom, puno je dragocijenija od slobode darovane. A da stresu sa

sebe silnički jaram, kršćani netrebaju ničije pomoći, kad ih misao slobode na složan rad ujedini. (N. N.)

Politički pregled.

Srpska nar. skupština sazvana je na 27. srpnja i to ne u Biograd, nego u Kragujevac. „Vidov dan“ veli, da ministar unutrašnjih poslova kani ostaviti potpunu slobodu narodu, da bira po svojoj volji, što mu drugi nevjerruju. Megjutim iz jednog kraja Srbije diže se oblak odsudne oporbe vladi u Biogradu. To je, kako veli biogracki dopisnik *Politike*, „burna peticija“ u korist Adama Bogosavljevića, zastupnika Jagodinskoga. Ovaj je knezu prilikom njegova putovanja kroz Srbiju bio pripremio neku peticiju u smislu radikalnom, ali budući ga vlasti nehtjedoše pustiti pred kneza, dogje s njimi u sukob. Uslijed toga bio je Adam stavljen u zatvor, odkuda ga njegovi seljaci oružani silom oslobodiše. Sad Adam pripravlja impozantnu peticiju megju seljačtvom, koja bi ga imala zakriliti proti zlovolji vlasti. Nemože ipak čovjek, da se nepita: nije li bilo shodnije dopustiti Bogosavljeviću, da preda knezu peticiju, nego li izazivati silovito posredovanje seljaka. Ili zar političke oblasti nisu znale za razpoloženje seljaka? U tom slučaju dokazuju nesposobnost za službu.

Iz Biograda pišu, da je knez Milan bio naumio učiniti neke koncesije opoziciji, odnosno srpskoj omladini i to u pogledu predstojećih izbora za narodnu skupštinu. Imao se je imenovati takogjer nov kabinet za znak izmirenja. Ali čim su u Biograd stigle vijesti o nemirih u Hercegovini, odustao je knez od svoje nakane dogovarati se s omladinom. — Knezu je iz Sarajeva službeno javljeno, što biva u Hercegovini, a to smatraju dokazom vrlo prijateljskih odnošaja megju portom i Srbijom. — Srpski ministar rata dobio je na to odmah nalog, da pošalje jedan vojnički sbor na rijeku Drinu, koji bi stražio na megji, te do potrebe obustavio svaki promet sa Srbijom. Svi iz Hercegovine dolazeći bjegunci imali bi se odpraviti.

U Berlinu jedva iščekuju uspjeh izbora u bavarski sabor. Državna je vlada očitovala već prije u svojim organih, kako ju izbori u Bavarskoj zanimaju. U posljednje vrijeme zavlada bojazan, da bi „Bavarci“ mogli steći većinu, pa da bi uzprkos odanosti i vijernosti kralja Ljudevita moglo doći do sukoba megju Bavarskom i carevinom. Berlinski do-

PODLISTAK.

Prokleti kam.

prilopjesť grbaljaku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubisa).

XII.

Tenac

(Nastavak).

U to dogju u pazara dva seljanina i kažu: da su čuli u Kotoru kako je pop Kreo Bjeloš hodio nekog pred zoru da ispovijeda bdnika. Kad dogje na jednu raskrsnicu, napane na magare natovareno na utroš mijehom punanijem ulja. Po što vigje da je ščar pusti, reče gjaku, što za njim igjaše: — Dohvati mijeh za grlić, stisni ga dobro i dobro da ti ne popluzne da ne prospeš ulje, pak ga pripni na rame i nosi u selo, a ja ću uzjahat na magare, da me iznese na tu glavicu, jer su me noge izdale. Ka dogju u selo jedan s bremenom na rame, a drugi magarcu na hrbatu tu im svane a mijeh progovori: Gdje me, more, nosiš? Pape gjak od straha i zamre, a pop se obrati s magarca da vidi što bi, kad li je mijeh odskočke zasjo za njim na kljuse, a iz mijeha promalja Mijatova glava. Da ne bi pop hitar da zaprešta, pogibe kao gjak, no je pop znao dublju! Izčezne Mijat, mijeh i kljuse, a pop ostane na noge u dubak, lak kao pero! A mnogi reku: — Kao ko u mijeh! —

Kad seljani čuju što se dogodilo popu i gjaku, skoče i pogju jedanak po kōee, a Mijatovica trkne do onoga kalugjera koji joj je spasio muževnji grob od vojske. Seljani odozgo s kukama, s motikama i s prutovima, a kalugjer odozdo s petrailjom i krstom, dok se suteku kod Mijatova groba. — Gdje si krenuo, o narode? — vikne kalugjer. A stari Radun: — Vaistinu da izbodem Mijata, što se u zao čas pretvorio tencem; da nas mrtav ne raseli, kao što je živ htio da vas kalugjere raskući! — Kakvi tenac, jeste li zdravi? — vikne opet kalugjer iza svega grla. Nema toga na svijetu no ćete jutros od božje poginuti, prije neg Mijatu mrtvu nahudite. Progji se bezakonja, o narode čori i glupi, da te ne prokunem, jer se moja kletva svaka stijeca kao u amin. —

A stotina grla, da se jedva od treske i buke razumije: — Ako si, kalugjere, izbavio babu Cvijetn, pravu kao krivo držalo, ne ćeš barem Mijatovu trbušinu, no se miči bez tvoje pogibije, a mi s njim kako učinimo. —

Kalugjer skoči na grob i s njega reče krstom u vis: — O, bože i silo božja, koji prvi udari motikom na grob udarilo ga gdje najviše boli bez prijebola!

Seljani razjareni i ne osvrnu se na te kletve, koliko li ni prije na onu Mijatovicu, no nasrnu rpom na grob i udare su sto motikâ i kukâ da ga razdvoje od zemlje, kako će lakše po sobom tencea bosti da ih ne ockvrni koja kaplja njegove krvušine.

Sluči se da jednome od njih ostrkne pod motiku jedna grabova ljuska i da mu se zasadi u sred očne zenice. Ranjenik stane da kuka i leleće a ostali se začude što mu bi, dok mu vigješe grabovu ljusku i oko otečeno kao u vola, a bijelu nasjelu krv načrna. Pobacaju gvezdiva i kōee a umuknu i ruke podaviju.

Kalugjer upotrebi prigodu, i reče: — A sad skinite kape i molite Boga za ovoga nesretnjika, što je za sve vas platio! Ja ću očitati molitvu a vi aminišite: — Bože veliki i pravedni, dlvna su djela tvoja i nijedna besjeda nije dovoljna da iskaže tvoja čudes! Smiluj se na nas grešne, poštedi nas od više pogibije i ozdravi ovoga, što si nakazao, za veću slavu tvoju! A sto grla u tri put viknu: Amin! A kalugjer, kao dobri vojskovogja, pobjedom naprijed: — Ko bi po danas, mimo bože, vjerovao u tence, u vjedogonje, u vještice, ujmōre i u svu gjavolju silu, da je proklet i prodevećen!

Na to će stari Radun reći: — Ja ne bih, oče da hitamo i da se danas kunemo, no ćemo se razabrati i vladiku pitati, ima li zlijeh duša i vražije sile, jer ne bih rad doma ponijeti pod ove godine kakvi blagoslov. Ja sam slušo od duhovnika koji je premeta te iste tvoje knjige, da mu ima ko otkriti tigli na crkvi kad preko leturgije reče „oglašeni izidite“, poznao bi s oltara svaku vješticu; a da mu ko ta isti čas stane desnom na lijevu nogu, pogodio bi ko je vjedogonja. —

pisnik „N. Fr. Presse“ raduje se neizmjereno, što pruski listovi neizazivlju Bavarce i što ih nisu ni sjetili na 15. dan mjeseca lipnja, kojega je Francuzka navijestila rat, te na vijernost i odlučnost, što ju je toli sjajno posvjedočio bavorski kralj. — O uspjehu bavarških izbora zna se za sada toliko, da bi od svake stranke moglo biti jednako zastupnika. Onda bi se sabor po svoj prilici raspustio.

O njemačkih se je biskupih pisalo prije nekoga vremena, da su postali popustljiviji napram crkvenim zakonom. Nu čini se, da stvar nije tako ozbiljna. Tvrde barem, da je Martin, biskup paderbornski, za svojega zaptora izradio katekizam rimsko-katoličkoga crkvenoga prava, koji dokazuje nešto posve drugoga. Po ovom katekizmu nebi roditelji smjeli šiljati svoju djecu u državne škole, a biskupi nesmiju se ograničivati u naredbah, koje se tiču javnih obhoda i drugih crkvenih svečanostih. Državi nepripada kontrola crkvenih društva niti imetka mrtve ruke, niti nesmije od svećenstva pobirati porez. Bez dozvole papinske stolice nesmiju se svećenici staviti pred građanski sud. Dašto, da se ovaj nauk neće nikada izvesti, on ipak svjedoči o trajnom otporu njemačkih biskupa.

Sjednica francuzke narodne skupštine od 15. o. bila je u svakom obziru znamenita. Strasti, koje su duže vremena držane na uzdi, razuzdale su se; prijašnjega sporazumka među vladom i republikanci više neima. Mnogi krive Gambettu premda znaju, da je Buffet bio prvi, koji je republikance izazvao. Već rasprava o Bourgoingevu izboru uzdrmla je dosta misli zastupnika. Rouher je prigovarao parlamentarnomu povjerenstvu, koje je imalo iztražiti bonapartističke spletke, da je prekoračilo svoj mandat i da se je neovlašteno umiješalo u pravo sudova. Ministri su šutili; ali već treći dan opomenuo je Buffet vladu, neka bude na oprezu, jer od republikanaca da grozi veća pogibelj, nego li od bonapartista.

Ovaj je prigovor morao svakoga iznenaditi, budući da nije poznato, da bi se vodila kakova istraga proti republikancem iliti radikalcem, dočim je komora baš sada imala tri dana posla s bonapartističkim spletkami. Republikanci postupaju sada u istinu vrlo umjerenom izbjegavajući svaku priliku gdje bi se moglo činiti, da su se ostavili zakonitoga temelja. Njim je najviše do mira i reda, da se može zakonitim putem uvesti i učvrstiti republikanski ustav; ali drugo si žele bonapartiste, znajući dobro, da im je takovim načinom vrlo teško polučiti davno žudjenu svrhu. — Za sada vlada razdor na obadvije strane,

a vlada sama nije složna. Položaj je opet neizvjestan.

Kako je uspjeh posljednjega glasovanja iznenadio sve stranke, vidi se najbolje iz uvođenih članaka, što ih donose neki listovi. „Journal der Deb.“ misli, da njegova stranka može mirno čekati konac rasprave, koja može biti na sramotu samo bonapartistom. Većemu uspjehu nemaju se nadati. Komora, koja je proglasila navaljanim izbor bonapartiste Bourgoinga, izjavila je, da će podupirati vladu; jer se nesmiju u buduće trpiti spletke stranke, koja nemože nikada zaboraviti, da je Napoleonova dinastija skinuta sa carskoga prestolja. I ova se stranka mora jedared podvrći radu i štovati zakon.

Narodna skupština valjda će se ipak do 30. studenoga odgoditi.

Domaće.

Sua Maestà I. R. Apostolica si è graziosissimamente degnata d'incaricare S. E. il signor Luogotenente, di esprimere il sovrano ringraziamento all' Arciprete ed al Clero di Arbe per le manifestazioni di condoglianza umiliateLe nell' occasione del decesso di S. M. l'imperatore Ferdinando.

La Società enologica di Zara si propone durante le prossime vendemmie di aprire un corso di istruzione pratica nella facitura del vino, sotto la direzione dell'enologo sig. Vincenzo Lukšić con sei allievi del circondario di Zara. Quelli che volessero concorrere a tale istruzione, insinueranno a voce, od in iscritto le loro domande alla Direzione della Società, che nella scelta preferirà i giovani appartenenti alla classe dei piccoli possidenti.

Scrivono da Torrette 22 luglio:

La notte tra i 18 e 19 di questo mese scoppiò un forte temporale da ponente con pioggia e grandine, la quale distrusse la metà del frutto dei nostri vigneti. Alcuni villici vollero reclamare per far venire la commissione steurale onde essere sollevati in proporzione dal pagamento delle imposte, ma furono distolti da alcuni altri che li sfiduciarono dicendo che altre volte furono fatti inutilmente simili reclami. Ciò è tanto più a deplorarsi, che fallirono anche gli altri raccolti di quest'anno a motivo della straordinaria siccità.

Eguale sventura toccò anche al vicino villaggio di S. Filippo e Giacomo, e speriamo che il comune vorrà invocare tosto un rilievo generale dei danni per ottenere, se questi sono considerevoli, il conseguente rilascio d'imposta, e sgravare almeno da questa parte i danneggiati.

ploča ploči na Mijatovu grobu priljubljuje; ako ti niko na plati, ja ću dati osmanik žita. Jer, moj sinko, dobre su kletve a još ljepše posti i molitve, ali ko se čuva on se i učuva! Ako je gjavola u paklu, ne može biti da nema i on svoje vojske ovgje dolje.

— Idem s ove stope u uviganj da kujem sponse, reče kovač, pak ću poći da ih noćas po noći zalijem na ploču Mijatovu, a procijepi ću zaklačiti da ne može ni lepir iz nutra izlećeti.

Radun zaključio: — Viš, Krcune, onu Mijatovicu čudne ongje pasjake! Žalije joj što nije kneza Mijat ubio, nego što je ostala samohrana. Ovakva je bila jedna u našem selu u mome djetinstvu, Bog je prostio! Zvali je baba Stana, na nju se svako zlo ostanilo, kao ne će! I tamo ona, bila samohrana i, kao živa, krvomutnica. Žnjela podnu polja nešto še-nice, što su joj tugje ruke za dušu usijale i opljele. Zovne je čeljade s toga brda: Hitaj, kukavice crna, doma, a nemaš ga, izgore ti kuća! A baba pripta: Izgore li uz svoju i ona susjeda Panta? Dok čoeok povikne: Ne ona, jer su seljani vatru pregasili. Tad će ti Stana baciti srp iz ruke i stati da se bije pe-stima u glavu: lele njojzi ugasnoj, gdje pogibe do kraja sama! — Da je knez poginuo, lakše bi Mijatovica muža pregorela! Žalije je nekijema tvoje dobro no njihovo zlo!

Kad se i ova majstorija izjalovi, Druško prognagje treću i smiješniju da se progje Mijata mrtva. Nagnao se u Budvi i tamo u onoj luči upozna jedno-

BRZOJAV „ZEMLJAKU“.

Vienna, 24 luglio. La Wiener Abendpost confermando gl'importi stabiliti per i più urgenti bisogni nel budget del prossimo anno enumera, motivandoli brevemente, i seguenti compiti, come esigenze indispensabili: l'acquisto per l'armata di cannoni di bronzo acciaiato, il materiale brutto dei quali non costa che un quarto del prezzo dell'acciaio fuso; l'educazione di allievi ufficiali con riforma dei relativi istituti; l'applicazione di ufficiali pensionati a posti amministrativi con aumento di pensione; la provvista di cavalli pei comandanti di compagnia; il miglioramento della situazione materiale dei soldati, sebbene per questa volta si dovette aggiornare per difficoltà insormontabili la riforma dell'approvvigionamento; la manutenzione delle caserme, degli ospitali, dei magazzini; l'organizzazione dello stato maggiore; finalmente il completamento delle fortificazioni dell'Impero, non meno importante dell'armamento. Le poste numeriche occorrenti a tutto questo non si possono ancora determinare, ma la pubblicazione del budget della guerra dimostrerà che si richiede il puro necessario nella più stretta misura possibile, e che le diminuzioni possibili furono già fatte.

Različite vijesti.

(Pomućena očinska radost.) Nedavno sbio se u Novom Kottovicu, u sjevero zapadnoj Českoj upravo zanimivi slučaj. Vijerna supruga jednoga radnika usreći si jednoga liepoga dana muža izjavom, da joj je nadošao dan, da porodi dijete. I sbilja mila supruga porodi na brzo jaku djevojčicu, na kojoj se moglo vidjeti, da je već stara osam do devet dana. Radostni suprug pogje namah tražiti kumove; međutim bude mu veselje na brzo pomućeno. Primalja dozva liječnika, koji je konstatirao, da se dijete moralo na svaki način roditi prije onoga dana, koji je vierna supruga označila svomu mužu. Tamna stvar bila je do skora razbistrena. Na brzo dokazalo se, da je rođenom djetetu mati jedna djevojka iz Röhrsdorfa, koja je, hotać svoju sramotu sakriti pred svijetom, vijernu suprugu uz dobru nagradu nagovorila, neka se pretvori da je noseća i nakon poroda uzme njezino dijete za svoje. Kad se taj zanimivi i prevarni slučaj konstatirao, ostavila je supruga svoga

ga Ucinjanina, koji je od zla vremena tu brodom svrnuo. O svačemu se razgovarali a najviše o blagu i trgovini. Reče Ucinjanin: — Od nas živi bolje svako! Izdao rođ, trgovine nije, more izjele ako je ko imao brodića, stoka polipeala, ostali na ništa i bez ništa. Svi oko nas žive kao buhreg u loju; grnu blago kao lopatom, svaka im para rodi deset, sto je puta godinom premetno, a nama pusta a ruke linja i biježi ka' da je skovana od živoga srebra; a da joj nijesmo krvnici, no je zaladu stiskamo i pred njom gladni zjamo. Radimo u tomak danju ralom i motikom, a noću veslom i mrežom da izbijemo iz zemlje i iz mora koru bljeba. Kad ni dotuži, a mi na knjige starostavne da vidimo što ni pišu, pak u njih nagjemo: teško mjestu koji nema svoga sveca, no se tugju moli i zavjetuje. Kad od nas ne će vraži da se sveti, evo treća godina da obijamo, da ga gdje kupimo i ako je trgovina mimo ikakve grešna i prijevarena. Negdje naći sveca, koji još nije počeo da čuda gradi, negje napani na cijenu za oči, a negdje ti donesu kakvu mrcinu da je kupiš kradimice pod rukom. Da je svetac pravi ne bi se pušta krasti? Pak smo čuli, gdje se ljudi razgovaraju da ih je dosta u ove kraje, gdje je, bogu hvala, crkava i manastira ka' u jednoj carevini. Ali ne znamo na koga bismo se nastavili, i ko je tijema poslima glavadžija. Ne bi gledali za cijenu, ako smo i siromasi, tek da je ejelokup, da miriše i da mu riječ kod starijih valja. — (Stijed.)

Seljani ne dadu Radunu da svrši, no vrh njega da ga udave, dok se i on od straha s njima zakle na voljn kalngjerovu.

Mijatovica donese koljivo i svijeću voštanu, a kalugjer prekadi grob i očita Mijatnu prošennu molitvu. Tako se narod skroti i dade u razmet, kalugjer povjeri ranjenoga Mijatovici da ga doprati za ruku do manastira, da mu tamo vari i privija trave oku.

Kad bili putom reče Mijatovica kalugjeru: — Ja se, oče, sve bojim da mi se počem nije muž posvetio, jer sam čula od sekrve, da se ta kuća iskopa od koje se čeljade posveti, pak se tresem vrh onoga siraka što mi na oči linja! —

A kalugjer: — Moli se Bogu, moja, za sebe i za njega, i ja ću ga, grešan, moliti; a progji se zlo-misonstva i sutuke, tako ti Bog sačuva to siročće, da ne ugasiš kuću do kraja. Ne kopaju domove sveci, no zloća i snevjera! —

Hodili doma Radun i kovač seoski. Putom pita kovač Raduna, što mu se čini, ko ukle Vojina, ter mu oko ispade, kalugjer ja li Mijatovica? A Radun: — Zlosretnjega lumbarda? — bije! Nego ti Krcune, tako živ bio, skuj do sutra četiri gvozdene sponse, pak im glave olovom zalij preko procijepi, gdje se

¹⁾ Tani, gine, otpada.

²⁾ Top novu lumbardom a pušku brečkom, jer su iz Italije dolazili.

prevarenoga i takovijernoga supruga, to će mu po svoj prilici biti dobrom utjehom.

(Trošak cislajtnske zastupničke kuće za najnovijeg zasjedanja.) Prema računu blagajnika zastupničke kuće iznosio je trošak zastupničke kuće od 1. rujna 1872 do 31. svibnja 1875 3,440.557 fr. 69 nč. Od toga otpada na pristojbe službenika zastupničke kuće 80.931 fr. 53²/₃ nč., na dnevnice zastupnika 1,984.334 fr. 93²/₃ nč., — na stanarinu zastupnika 1,051.832 fr. 5¹/₂ nč., — na pristojbe kućnih činovnika 82.512 fr. 81¹/₂ nč., — na pristojbe poslužništva 27.072 fr., — na stenografe, pisara i tiskovne troškove 133.581 fr. 41 nč., na uzdržavanje sgrade i ine izdatke 80.312 fr. 94 nč.

(Nezdravi stanovi u Beču.) Sbog prevelikoga pomora u Beču išla su povjerenstva pregledavati stanove i našla 3500 stanova, u kojih se nikako ne može stanovati, a da se zdravlje nepokvari. Nagjeno je sirotinje, nagnjetene u loših prostorijah, kao što se u štaglje trpa sijeno. Poslenici kod mnogih obrtnika bijahu gore nastanjeni nego li kod ikoliko važnana gospodara nijom blago. Povjerenstvo je našlo, da su radnici zlo nastanjeni kod 512 cipelara, kod 232 stolara, kod 128 bravara, kod 119 tokara, kod

64 pekara, kod 48 gostioničara, kod 48 kavanara, kod 40 mesara i kobasičara, kod 39 krojača, 27 kovača, 23 vozara, 20 limara, 17 klobučara, 15 kolara, 14 bačvara, kod 34 posjednika tako zvanih herberga i kod 202 druga obrtnika. — Od onih 3500 nezdravih stanova 2201 je vlažan, 357 ih je prenapunjeno, a 205 u koje nedopire ni zrak ni svjetlo. Ostalo i uisu prostorije stanovanju namijenjene, ali u njih ubogi ljudi moradu od nužde stanovati.

(Vlastoručno pismo kralja Matije.) Magjarski list „Veszprem“ donio je neki dan opis staroga grada „Varpalota“, u kom je dulje vremena stolovao kralj Matija. Megju ostalimi navagja Veszprem, da je u tom gradu, koji je sad vlasništvo grofa Waldsteina, jedno vlastoručno pismo kralja Matije. Maleno je to pisamce od ruke kraljeve, al je i sbog sadržaja zanimivo. Kralj piše svomu kubaču: „Pripravi mi za šest osoba kraljevski objed makar došao na dvanaest rajniških.“ Kako se vidi, u ono doba bijaše u Ugarskoj i kralju lako živjeti!

Otvoren Dopis „Uredništva“.

V. B. — Obrovac. Predbrojba počimlje sa 1 i 16 svakoga mjeseca.

par f. 1 3. 4. 5 vlasnih igala f. 3. 4. 5. 6. 1 križić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5. 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrusen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za nečiju. 1 garnitura naprsnjaca i naušnica nč. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1. 2 i 3 niza f. 1. 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši facon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica. n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putao za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga sanimir.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijetla), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugomu gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nč. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štit na svijetiliku, malen, polufin, nč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štit na svijetiljku, poluvelik, polufin nč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štit na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.

1 obran za štit (čuva da štit neizgori) nč. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nč. 10.

1 mehanički čistilac cilindra, nč. 20.

1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nč.

1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nč. 15, 25, 35.

1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 5, 6 nč.

1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nč., za 2 funta 50 nč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čiacono kom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preručivni ke englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljen. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapaue istoji 1 fr.

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

1875

ANNO V.

PRIMA BANCA POPOLARE DALMATA

IN SPALATO

Situazione generale al 30 giugno 1875.

A T T I V O

Cassa, numerario esistente in cassa . . . f.	3096,47
Valute, valore dell'esistenza	4439,38
Sovvenzioni verso pegno	53034,—
Effetti a Cambiali f. 67377,50	86785,65
Esigere Convenzioni 19408,15	
Azioni e Valori	930,46
Azioni di II seconda serie da collocarsi 407 a 60	24420,—
Azionisti, loro dare a saldo azioni	24122,—
Crediti diversi e Conti correnti	19022,75
Spese di primo stabilimento	628,34
Mobiglie	477,18
Effetti per incasso	2751,10

Totale dell'Attivo f. 229708,32

Spese del corrente esercizio:

Ordinaria amministrazione . . . f.	842,12
Imposte e Tasse pagate	231,54
Censo depositi pagato nel semest.	751,13 f. 1824,79

Totale f. 221533,11

Spalato, 1 luglio 1875.

La Direzione

Dr. G. F. Bulat — V. Morpurgo — P. Katalinić — F. Bollani — F. Karaman.

Verificato e trovato conforme ai registri .

I censori

A. Granić — Dr. A. Kamber — A. Teslić.

P A S S I V O

Capitale sociale diviso in 2000 azioni da f. 60 l'una	f. 120000,—
Tassa depositi	86,58
Debiti diversi e Conti correnti	6973,65
Depositi verso libretto	82869,89
Dividendo 1874 non ancora ritirato dagli Azionisti	181,70
Fondo di riserva. Suo avere dalla gestione generale	3591,68

Totale del Passivo f. 213703,50

Rendita del corrente esercizio:

Sconti, interessi e provvigioni f.	7567,87
Utili diversi	261,74 f. 7829,61

Totale f. 221533,11

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talini-zlato), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i faconom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam facon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što česće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga facona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slič, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtijeva facon.

Naprsnjaca, suva, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.

najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

Cijela garnitura, naprsnjace i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.

najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.

Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1. 1.50.

Ženski česli s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3.

— Preteti prevarljiv s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 60, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini, mlje-tacki facon, fr. 1.40, 1.80, 2. Napinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše zivenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3.50, 4. — 13 lotne punc. duga veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav. u-ložen u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Križi i srca, na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmliv

jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istina umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaca i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji,

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj

Carevini stoji:

na godinu . . . f. 10: —

„ po godine . . . 5: —

„ mjesec . . . 1: —

van Carevine a povisikom po-
štarskoga troška.

Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplatu je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.

Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 60.

Zadar 28 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vergorac, 27 luglio. I Turchi di Ljubuški sorsero in aiuto a quelli di Gabella, devastarono il villaggio di Gorica, uccidendo il knez, due bambini ed un vecchio centenne.

Un cordone di armati sta in osservazione lungo il nostro confine.

Imoski, 27 luglio. I Turchi, incendiarono Gorica presso Gabella, ed uccisero vecchi e ragazzi.

Ieri vi fu uno scontro non lungi da Stolac sulla pianura del Dabar presso Drenovci. Dopo scaricate le armi da fuoco i cristiani diedero di piglio all'arma bianca e si dice siano rimasti uccisi più di 200 Turchi.

Ragusa, 27 luglio. Confermasi l'uccisione del frate francescano Karaula a Livno. A Gorica i Turchi commisero atti di carnificina. Popovo e Šuma si sollevarono, seguirono vari scontri, di cui ancora non si conosce l'esito. Il vice-console austriaco di Trebinje, ricoveratosi qui, ricevette l'ordine di ritornare al suo posto.

Politički pregled.

U našoj carevini porodilo se u novije doba opet jedno pitajbe, koje pruža listovom raznih stranaka dovoljna materijala. Radi se tu i o ureduku bavarskoga „Vaterlanda“, dru. Siglu, koji je bio radi uvrede Veličanstva u Salzburgu zatvoren, ali od tamošnjega zemaljskoga suda riješen od optužbe. Uzprkos tomu zadržali su ga u zatvoru, budući da je u Bavarškoj bio osuđen radi uvrede kneza Bismarka. Bavarške su ga oblasti reklamirale, a nadležni vrhovni zemljski sud u Beču zadovoljio je ovoj reklamaciji.

Proti ovoj odluci pišu sada i nekoji austrijski i njemački listovi; prvi navagjaju, da je dr. Sigl zastupao interese austrijske zahtjeva, da se Bavarska emancipira od Prusije i pridruži Austriji, dočim drugi dokazuju, da je zločin, počinjen od dra. Sigla, političan, a s toga dotična odluka neumjestna i nepravdna.

U Štajerskoj utemeljilo se prije nekoliko godina više seljačkih društva, u kojih su se imala širiti socijalistička načela, koja prije već u gradovih nisu imala nikakova uspjeha. Duže se je vremena u tom smislu agitiralo, govorilo, a ponešto i pisalo; ali napokon su ipak omalaksali negdašnji dosta revni vogje te se je već činilo, da će cijela ta agitacija mirno zaspiti. Mnogih tih seljačkih društava već je ponestajalo. Jedno je uvidjelo, da nemoraju svi saborski zastupnici pače i ministri izključivo biti seljaci i da društvo ima drugu, mnogo važniju zadaću, riješavati gospodarska pitanja, poboljšavati seljačke odnose i t. d. S ovakovimi pitanji i bavilo se je posljednjih danak spomenuto društvo, okaniv se svih skrajnostih.

Pruski biskupi dogovali su se, kako je

„Franf. Journal“ prije nekoliko dana javio, nebi li se složili o postupku prema zakonu u pogledu uprave katoličkoga crkvenoga imetka. Vratislavski nadbiskup dr. Förster prijavio je službeno, da je voljan sudjelovati kod izvršbe spomenutoga zakona. Ako se ova vijest obistini, nadati se je sličnim prijavam i od ostalih biskupa. Budući da se je proti tomu zakonu odlučno prosvjedovalo, bila bi ova popustljivost od nemale važnosti za uređenje crkveno-državnih odnosa u Prusiji. Uzprkos tomu nije pruska vlada do sada ni najmanje popustila u strogom postupanju s biskupima koji neće da priznaju novih crkvenih zakona.

Iztražujuće povjerenstvo za Siciliju razstati će se valjda prije, nego li se je sastalo. Senator di Giovanni nije se odazvao pozivu, a senator Borsani izpričava se, da bi kao državni činovnik poremetio ravnotežu, koja mora obstojati među parlamentarnim življem i vladom. Zastupnik Varè, član ljevice, zahvalio se je takogjer presjedniku komore na ponuđenoj mu službi. Ovo su stvari vrlo neugodne. Kada će se novo povjerenstvo imenovati i kada će započeti svoj posao? Za Siciliju, pače za čitavu Italiju, ovo je povjerenstvo vrlo važno, pa neće zemlji sigurno biti na korist, ako se ni nesastane.

O sjednici francuzke komore, u kojoj je Buffet lukavim načinom izazvao Gambettu i napao republikance, veli „Journal des Debats“:

„Buffet je preuzeo zadaću, da opravda Bonapartiste; on je učinio još više, radeći po Rouherovoj želji. Da odvrati narodnu skupštinu od bonapartističnih spleta, zagrožio joj se je radikalci; ali o bonapartizmu, o njegovih spletkah, o pogibelji, koja od te strane grozi republici, nije ni jedne riječi spomenuo u svojem govoru. Buffet je dobro znao, da će ngoditi skupštini, ako navali na radikalce. Na nebi bio smio zaboraviti, da mu je sada štiti zemlju proti bonapartizmu, toli proti radikalizmu.“

O prominskoj općini. 1)

Dopisnik iz Šibenika pod naslovom „Prominska općina“ upiše se da pobije istinske i pravilne razloge moje i dopisnika knjiškog o opjepljenju Promine od općine knjiške. Dopisnik pita: „Zar nema mnogo prilika u kojima je narodu koristnije trošiti više nego manje“. A ja nega pitam prema mom i knjiškom dopisu: je li ta prilika na Promini, gdje planini će nema izgleda za trgovinu, obrtnost, kao ni za naselbinu većer broja naroda, a poznato je da Promina nije zlatna planina. Take prilike imadu mjesto onđe će se kuće gradu odozdo, a ne odozgo, kao prominska općina, na što sabora za nju pristalo.

Može se je kad potrefiti za prva općina dopane ruku sebičnih obrazovanih xitrika, ali pojedini slučajni nemogu se primjeniti na sve u opće, kao što se nemogu dokazati da je nauka na veću štetu svjetu nego li na korist. Od osnovnog vaspitavanja i nauke najviše zavisi moralni i politički život ljudi, općina i država. Ljudi obrazovani i svijestniji obično biraју na upravu općinsku bolje od sebe, izuzimajući kad kad stranačke strasti i osobite težnje.

Nije istina da Knin ne bira sposobnije ljude na općinsku upravu; znao je izabrati odvijetnika Monta, J. Fumiša, A. Vučetića, A. Katića i sve bolje od boljih. Ja hu pristati uz pišbenkog dopisnika da pošteće vrijeđi više od knjige u politici, ali nikad da prostachko pošteće u kakvoj mu dragoj upravi vrijeđi koliko pošteće i djelatnost obrazovana čovjeka.

Ми, који изближе познајемо проминске околности и умни развитак Проминана, знамо да они најлакше застранили могу и на изборном пољу. Зато имамо пред очима много примјера. Као што су државице играчка већих држава, тако је и опћиницама са већим опћинама. А ето и „Avvenire“ честита себи добитак у опјеpljenju Promine. Подкупи, подмијти себи чна тајника, простака начелника и његове присташе, па је ствар готова.

Općina je svaka samostalna u tom, što sa materijalnim i moralnim sredstvima slobodno располагати може; u zvaničnom djelokrugu zakonu je podložna, ali taj zakon nemogu je sачувати od злоупотребе u oba смисла. Ја сам у моме животу запамтио чиновника, који су и под ратном управом огромне своје покраје, а тавнице нијесу допали. И скоро сам запамтио једног великог службеника, који је за милионе окривљен био, па шта му је било? Некмоли да прости људи контролишу рачуне и друге послове тајникове. Ја сам и у предходном допису о Promini казао па и сад кажем, да проминску ствар не сматрам дурбином ни узпаљеном страшћу. Ако ко други ту тражи што за се, ја ништа не тражим нити hu икада тражити. Народна потреба и моја савјест дује ме, да проговорим ће је нужно говорити, да запегљани узо покушам размрсити свјету на видик.

Што се тиче званичног djelokruga, незнатичка управа опћинска зависиће од тајника; шта да му она наређује кад нема ни појма о законима, а још предпоставимо случај да ту опћину допане тајник, који непознаје законе, нити имаде вјештине у званичном послу, што би се лако догодити могло, па каква би то била опћина? Незналице начелник, пресједница и вијећници односно опређеленим законима шта друго знаду казати тајнику, већ што обично кажу: „Ради, брате, како те Бог и твоја памет учи“. Бе од тајника зависи извршивање закона, опћинска управа и рачуни су без прегледа; ако је тајник не погрешив добро је, у његовој особи оличена је опћинска управа, ма да тајник у ту не спада. Ако ли тајник није поштен онда тешко народу с таким опћинском, са којом њен најменик влада. Код нас кажу: „Тешко кући у којој је слуга мудрији од свог господара“. Једна опћина имала је нешто bolje особље него што га може имати кршовита Prominska općina, па је при Цареву доласку тајник наговорио простака начелника да за тај дан позајми у Бечу баварске заставе, као што је и било. За то што се опћина послужила тијем заставима платила је 300 фл. а заставе новратила, а могла је ту своту уштедети, позајмивши народне или бијело-црвене заставе у које друге опћине? Иста опћина шћела је одкупити од државе једну кућу за свој уред, па се изтакнуо њен начелник: „Браћо! немојте се наметати, ја hu кућу јеvtиније купити за

1) Види „Zemljak“ бр. 53 и 55.

опћину. Кућу је купио па за себе задржао, а у своју тјескобну уред смјестио са повишицом двоструке кирије? Ту скоро исти је начелник својом мајсторијом и пресијом све своје присталице незналице за вјећнике изабрао, а свјестне људе искључио како ће опет остати за начелника за недогледну корист народну?

Тајник друге опћине до лане показиво се узором поштења и тачности, па те године образована управа пронађе да је нестало 3000 фи., које је тајник повратио. Под простачком управом та би обилата свота пропала била. Говори се јавно да истог тајника Промињани желе, њега или још једнога непузданијега од њега. Зар више образовани људи могли и помислити да таким своје повјерење поклоне? Кад би могао имати више простора у листу имао бих нацртати још доста сличних несрећа опћинских под управом простих људи, са којима се највише користе себични хитраци тајници и њихови помагачи. Камо та љена срећа да је наш народ онако дозрео за опћинску управу какру хоће бајаги мој сусјед дописник шибенски. Ја се надам да ће то бити доцније, а сада није. Ја не знам, осим дописника, ко то казати може, да незналице боље тајнике бирају од образованих људи? Ја знам противно. У нас код дростих сељана прије би добио тајништво гори, за барило вина, него бољи са докторском дипломом?

Дописник шибенски ма да је за оцјељење Промине, ипак није могао доказати какве ће користи Промињани имати према годишњем трошку од 3000 фи., а тај трошак сам собом штету доказује свакоме који истину љуби?

Ја се опет морам повратити по други пут с доказима, да проминска опћина није поникла из народних жеља и потреба, већ из високе преревностне и страначке тежње. Промињани јавно кажу у Книну, Дрнишу и Кистањма: „Тај и тај нам је река, ако смо давали два виорина комуни књинском да у свој нећемо давати виорин, а да смо знали да ћемо давати три за један, нико не би га послуша ни подписа се за то“. „Два господина из Дрниша говорили су нам исто, и да ћемо добити свога депутата, који ће се старати за свако наше добро код нашег краља“.

Дописник напоскон препоручује, да Промињани и Книњани остану и даље у јединству духовном. То је тако, као запалити чију кућу, па се продрјети: дајте воду да кућа не узгори! Ко ради на цјепкању народа, нема права ни свјетовати му за никакво јединство. Да је опћина проминска за корист ње-

ног народа не би јамачно та млада нашла толико сватова колико их око ње коло воде. Нека се сватови користе на рачун њен, а то је све ништарица, што ће 4000 сиротног планинског народа у сто година штетовати 300.000 фи., нерачунајући добитка још два пута толико.

Благо теби, мој народе, са твојим сгратељима. Ти си сретан, с каменом богат, без науке развијен, без вјежбања вјешт, без снаге јак, у положају твоје невиности, можеш се успоредити чак с америчким народом; кад ти зашто, или га се боље изразим, кад за те други има воље и жеље, ти си за све способан, јер си озрачен и задахнут силним духом велике и особите тежње твојих старатеља, спокојно почивај и уживај, они су вазда готови жртвовати за те ако хоћеш на вреће нустог блага, празних ријечи.

Народна странка, а на име засгупништво њено нека поправи што је лабаво, нека од себе одвали што је труло, па ће одма престати потреба од незнатних пових опћина, а завладати ће искрена брацка љубав и слога, иначе узалудно ћете се напрезати да са умовањем нашим наше освједочење предобијете. Знамо и ми из каква млијека може бити добар сир. Лијепо говорити, а противно радити то се незове искрено ни брацки у браћом. С таким мишљењем и радом немогуће је свладати незгоде и доћи до праве цијели. У чему је опћина књинска и коме згрјешила те заслужила да са страначким упливом на двоје раздире, а можда и још ће се која раздријети под видом народних начела и потреба, а на име потреба себичних и страстних људи. Хоће ли тијем право бити ако створе нову опћину и на Петрову пољу?

Одговорно бих био дописнику одмах, али сам био на путу, па нисам имао при руци листа

Из Дрниша.

La Porta Terraferma.

Алтра volta, ragionando dei monumenti storici ed artistici di Zara, ho avuto occasione di occuparmi della porta Terraferma, che fu di questi giorni argomento di due articoli di giornale. Quei due articoli accusano il lavoro del nuovo ponte dinanzi a porta Terraferma di celare alla vista dello spettatore il grandioso imbasamento e persino lo zoccolo di detta porta, e di attentare alla maestà artistica del monumento storico. Prendo anch'io ora di nuovo la penna, non a di-

fesa dell'accusato, ma a rilievo degli errori dell'accusatore.

Sul significato storico della porta Terraferma qualche cosa ho scritto altra volta, e qui ripeto con altre parole: nelle sue decorazioni è emblemata l'umiliazione di Zara per opera di Venezia, ed aggiungo: nelle appostevi iscrizioni l'umiliatore adula l'umiliato per esaltare sè stesso. Io non sono Zarantino, bensì Dalmata, ed osservo e leggo coll'amore e col rispetto che porto alla città capitale del Regno di Dalmazia, amore e rispetto che non posso tributare all'umiliatore adulante. Se poi vi sono Zarantini che nella porta Terraferma vedono, come dice uno di quegli articoli, un avanzo di antica loro grandezza e una loro cara memoria, non so; ma se ve ne sono, o ignorano la patria storia, o l'hanno appresa falsata.

Dal lato artistico, per la porta Terraferma io divido con tutti gl'intelligenti d'arte l'ammirazione di quel maestoso ingresso e deploro gl'inevitabili guasti operativi dal tempo, che però non sono molti, e dall'ostruzioni più antiche; ma non posso accorgermi che il lavoro d'un più comodo accesso ve n'abbia fatto. Per me l'interramento dell'imbasamento non può esser considerato come guasto, poichè questo non fu un ornamento ma un ripiego artistico provocato dalla necessità del sito. Se quella porta fosse stata costruita ov'è la porta Marina, l'imbasamento non ci sarebbe stato. Se l'imbasamento è dello stesso stile della porta, non ha perciò alcun merito speciale; dovendo esservi, non poteva essere altrimenti in quel sito. Dico in quel sito, imperciocchè se la mura della città, sulla quale la porta è applicata, fosse stata, non inclinata com'è, ma perpendicolare, il basamento consistente in quattro piloni a barbacane, sarebbe stato di quattro pilastri a piedritto, senza alterare minimamente il valore artistico della porta. Codesto valore sarebbe rimasto identico, se quell'imbasamento fosse stato necessario in dimensioni maggiori o minori per la maggior o minor profondità della fossa, come se, per l'assenza di questa, non fosse occorso affatto.

Ma poichè c'è l'imbasamento, può chiedersi, perchè seppellirlo? — Nell'arte, oltre il modulo delle proporzioni, la distribuzione delle linee ed il gusto dell'ornato, che tutt'insieme formano lo stile, viene ancora in considerazione la convenienza. Sonvi porte di città costruite a semplice ornamento od a commemorazione di un fatto, alla foggia degli archi trionfali; e sonvi porte di città che riflettono soltanto alla difesa dal nemico. La porta Terraferma di Zara raccoglieva in sè entrambi

PODLISTAK.

Prokleti kam.

prispovjest grbaljsku krajem XV. vijeka.
(Napisao Stj. Ljubisa).

XIII.

Tenao

(Nastavak).

Druško odgovori: A da si srećan da na mene napaneš! Ja sam tamau tomu poslu vješt i trećak! Rad bih samo znati tražiš li sveca na glasu, koji je odavna sebe proglasio i što se sad obretko čuje da je živ, ili jednoga koji je još pod zemljom, a već počeo od ozdo znamenja činjeti. — Onda ispriča Ucinjaninu kako je činio Vojinu da mu oko ispaue, jer je htio da ga raskopava i mrtva rasmari. — Njega bi narod odavna otkrio i u crkvu prenio, no ne smije od Latina, a do, duše nije mu ni bitnje, jer kad mu gogj dažda trebujc, dosta mu je ponijeti grančicu cvijeća na grob, evo u čas kiše da sve ponese; ako udari crkavica u stoku ili pomor u čeljad, on to prekine kao nožem tek mu se obeća zavjet ili namijeni svijeća. Ko se njim zakune krivo, zgrči se kao zaba gubavica prije neg se sunce na istok povraiti.

A Ucinjanin: Je li putnik? To mi ti kaži, jer

nama mrnarima, ako nije putnik, za sve drugo malo bi smo mu težali.

A Druško: Jest! od kad se, hvala mu i slava, objavio, pak do danas, više je no sto topca spasio od morske pućine. —

— Volio bih da mu nije naško ime i da je bio sveštenik. Je li mlad? —

— Prosijed. —

— Zna li mu se žitije? —

— Lijepo! Mitili ga Mlečići, da obijedi lažima sedamdeset i dva kalugjera prevlačka, a kad im mito ne pomoga, udare da ga na ogañ peku, a u to dogji andio s neba, dohvatiti ga za perčin i prenesi iz Mletaka u jednu spilnu, gdje je posteći i sebe pelješuci preminuo. A nije preminuo, blago njemu, ne je vazda živ. —

— Dakle mučenik? —

— Petožarni! —

— Je li mu ko od roda živ? —

— Niko, no se ugasilo cijelo pleme! —

— A kako se p. javio svecem? —

— Došao je popu u san; iznikao mu bosioak na голу ploču u sred zime, a vojska, što je htela da ga otkopa i sažeže, očori listom i obezumi.

Ucinjanin zaključiti: — To su dobri sroci! A koja mu je cijena?

A Druško: — Ne mogu ti ja danas nareći ci-

jenu, dok ne najjem ko će ga ukrasti i do dole prenijeti, jer ga narod ne bi prodao da mu dāš za nj ovi brod pun udušen žutijeh dukata. No ču se ja nastaviti prijatelja vješta, pak ako se svetac puati otkriti i nositi, lako ćemo se pogoditi; mi, Bogu hvala, nijesmo na njega samoga pali! Ako li se ne pušta, mi ćemo raspazariti. —

— No ako kome oko ispane kad ga otkriju ter ne bude rad seliti, ja za to ne ču da znam; takva je trgovina, zdravo za gotovo! —

— Ne, bogme, nego kad bi te duša boljela da čoru što baciš! —

— Ludi se daru nada! — To je kolo šareho! Ja hoću da znam cijenu na ovi čas, meni svetac u brodu, a tebi pare u kesi! Ovako se poslnje. Više valja jedan držiti, no stotina uzmi.

— A da dobro, reče Druško a mi se pogodimo ovako, bez prijevare i grehote. Vi donesite na kraj mora onu veliku vāgu, na kojoj duždevi ljudi prodaju puku sō. Ja ču na jednu stranu staviti sveca, a ti na drugu primeći parā, dok brēme ne krivi ni tamo ni amo.

— Mijera nije dobra, primjeti Ucinjanin. Ako svecu nije ugodno seliti i otačbinu, ostaviti, ne će vāga u krst doći da stavim Lovćen spored njega, ako je pravi svetac.

— Dobra ti je, pogovori Druško. Ako svecu

gli scopi, dei quali il secondo, quando la città ha cessato di essere fortezza, è sparito. Ora se l'imbasamento nè da nè toglie nulla al valore artistico del monumento, cangiate le circostanze, era dovere sacrificare l'imbasamento alle nuove convenienze che ne risultavano. Chi si ostinasse ad insistere sulla necessità di mantenere l'imbasamento esposto alla vista, non dei passanti per la porta che non lo potevano vedere, ma dei naviganti per la fossa, dovrebbe per essere conseguente con eguale ostinazione pretendere, che si rifacesse sui bastioni i cavalieri, le banchine, le piattaforme e i parapetti a terrapieno, levativi via quando la città cessava d'essere fortezza.

Lo zoccolo poi, che è per sé la parte più debole della porta di Terraferma, è pure il debole dei rimarchi che si fecero al nuovo. Che cos'è lo zoccolo d'un edificio? — È la prima fila, il primo corso di pietre, che sopra le fondamenta emerge dal terreno. Siccome ordinariamente il suolo nell'interno dell'edificio è all'altezza dello zoccolo, se la porta ne deve essere praticata da persone soltanto, lo zoccolo viene ridotto a soglia, o secondo la sua altezza, ad uno o più gradini, attaccati allo zoccolo, talvolta intagliati in esso. Ma se la porta dev'essere praticata da animali e carri, com'è il caso d'una porta di città, lo zoccolo viene ordinariamente interrato all'apertura della porta e il suolo interno presso la porta abbassato. Ciò sulla porta Terraferma non fu fatto, indi la sproporzione de' suoi fori, specialmente dell'ingresso maggiore, più tozzo di quello che il modulo artistico avrebbe richiesto. Indi anche la necessità, per dar passaggio agli animali, di nascondere col ponte lo zoccolo, che non fu oggi appena nascosto, ma al tempo dell'esecuzione del disegno di Sammichieli. Questo difetto, ora anzi, come s'assicura, dev'essere levato, ma non lo può essere, prima che non venga regolato in relazione il suolo interno della città.

Sul merito artistico del vecchio ponte di legno sopra piloni di pietra, non è a parlare, perchè esso non ne aveva. Avrà avuto del merito tecnico per la solidità dei sostegni; ma per la sua strettezza, la sua pendenza e la sua direzione spezzata ed obliqua alla porta, che formavano forse il suo merito strategico, riusciva incomodo e pericoloso ai passanti, e nuoceva al bello artistico della porta. Oltre che nasconderne lo zoccolo, non lasciava vederla di fronte che nella prossima vicinanza, ove non v'era il necessario punto di vista complessivo. Non voglio dir nulla neppure sul nuovo ponte ed argine che gli viene sostituito, con direzione più opportuna ed ampiezza più conveniente; aggiungerò soltanto che il risul-

tato di quel lavoro, oltre ad offrire un accesso più comodo alla porta, offrirà un più ampio ricettacolo al barcolame, che prende terra nella fossa, la quale diventerà così un bacino che non andrà più interrandosi sugli orli e sotto il ponte come finora, producendo esalazioni malsane.

Chi per altro voglia occuparsi con amore della Porta Terraferma e dell'ornamento che ne risulta alla città, ha, piuttosto che all'imbasamento ed allo zoccolo, da rivolgere la sua attenzione ad altra parte. Pochi, è vero, sono i guasti causati dal tempo a quel monumento, ma converrebbe ristaurarli, affinché non procedano oltre; converrebbe estirpare la parietaria che vi si è radicata, e che accresce i guasti giornalmente. A maggior comodo del pubblico passante, ora che lo scopo della difesa è cessato, dovrebbero demolire il prolungamento delle spalle della porta, che per oggetto di fortificazione furono prolungate in tre piccoli tunnel, i quali nella loro ristrettezza ed oscurità danno facilmente accoglienza a schifose immondezze. L'ornato poi della città guadagnerebbe di molto, se fosse demolita la loggia che s'attacca all'interno della porta a mano dritta di chi esce dalla città, sulla quale il Comune, come si dice, vanta un diritto.

In questi desideri credo s'uniranno meco tutti gli abitanti di Zara, meglio che nelle declamazioni di accuse infondate, colle quali non è a cavare, come si suol dire, un ragno dal muro.

D.

Domaće.

Neumorni naš g. Namjesnik na trudu vojačke službe i na žegi ljetnje pripreke u subotu 24 o. m. obolio je reumatičkom ognjicom. Njegova čelična narav u brzo se otresla: treći je dan već prebolio, te se još od jučer podigao i počeo oporavljati.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è graziosamente degnata di elargire per sussidi a privati in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 640, dei quali fior. 200 alla comunità israelitica di Ragusa, per la costruzione di un nuovo cimitero e per l'affrancazione dal livello cui sono soggetti i fondi all'uopo acquistati.

Sua Maestà ha approvato la riscossione nella frazione comunale di Pago per l'anno 1875 dell'addizionale del 200 %, sul dazio consumo per tutti i generi soggetti a consumo, con ciò peraltro che questa non debba riscuotersi pel tempo trascorso prima della pubblicazione della presente sovrana risoluzione.

Mercoledì ebbe luogo una seduta dell'i. r. consiglio scolastico provinciale, nella quale, oltre a parecchi argomenti d'interesse personale, vennero pertrattati i seguenti: lettura ed approvazione del protocollo della precedente seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; proposta per la redazione del bollettino del consiglio scol. prov.; ricorso d'alcuni membri del consiglio scol. loc. di Comisa contro un deliberato del consiglio stesso; ricorso contro un deliberato del consiglio scol. distr. di Spalato; ricorso contro multe per negletta frequentazione; domanda d'esenzione dal pagamento della tassa scolastica; acquisto d'orologi per le scuole popolari; carte geografiche per la scuola nautica di Ragusa; locali scolastici per Cittavecchia (sc. masch.), Lastva inf., Zavoiane, Brist; mobili scolastici per Pago (sc. femm.), Igrane, Verbagnu; nomina del maestro della scuola pop. di Ugliano.

La Camera di commercio di Zara fece pervenire al comitato centrale per l'esposizione di Scardona f. 50, qual sussidio per iscopi di questa esposizione.

All'insinuazione prodotta dall'i. r. privilegiata e premiata fabbrica di maraschino del sig. Girolamo Luxardo venne unita una generosa oblazione per il collocamento della mostra da esporsi.

Il giorno 24 luglio corr. le Direzioni delle due Società Enologica e Comizio Agrario si radunarono insieme per eleggere un comitato, al quale affidare l'incarico di ricevere le insinuazioni degli espositori di questo circondario e trasmetterle al Comitato centrale per l'Esposizione a Scardona, nonché prestarsi alla meglio per una più splendida riuscita di questa prima mostra agricola della provincia. Venero eletti i Signori; Pietro Cav. Abelić, G. Maria Graovac-Brunelli, Giacomo Giuppani. Chianque avesse bisogno di schiarimenti o istruzioni in argomento dell'Esposizione o volesse insinuare oggetti per Scardona, si rivolga a questi Signori.

Pišu nam iz Kotora, 22 Srpnja:

Redovitim parobrodom, danas nam stiže Preosveštteni i rodoljubivi g. Episkop Petarović iz manastira Savine, gdi je boravio po potrebi zdravstvenoj. U koliko si pouzdane strane doznajemo, ovo je izlet zato učinio, što se sutra ovdje imaju obaviti svečane zadušnice posljednim ostacima dobrog vladara Ferdinanda I. Kako se čuje, Njegovo će Preosveštenstvo učiniti povratak u manastir Savinu prekosutra, gdi će produžiti prekinuto upotrebljenje mineralne vode sobom iz Beča donešene.

U koliko je g. Petarović jedan od odličnih i rodoljubivih ličnosti crkve i naroda, n. toliko bi mu želili svakog dobro zdravstveno, pa neka bi mu sa uspjehom upotreba za rukom pošla; jer je on zajista takova ličnost i blagorodna duša, da mu svak od prvog do najsiromašnijeg hoće dobra i ljubavi.

— odgovijeda iguman, začugjen nenadnomu i neumjesnomu pitanju,

— Je li vam poznato njegovo žitije? — pripita Beskuća.

— Lijepo! ponovi iguman, ono to jest od kad je postrignut, a za prvašnje mi se kalugjeri i ne pitamo niti istražujemo, u koliko se smatramo, onaj dan u koji se ovom liku obećamo, novorogjeni reda a mrtvi svijetu. —

A Beskuća dovativši igumnu roku desnu megju obje svoje, pa gladeći je i posmjehivajući se, kao u šali reče mu: — Za to i mijenjate imeom, da kad umrete ne nagju vas pod starijem. No ime i haljina ne mijenjaju što je pod kožom. Pučka poslovice kaže: ako lisica i mijenja dlaku ne mijenja čud! A naši su stari kovali poslovice sto godina, dok se u puk stanila. Znate da ja ja počitujem mimo čoeke redovnike krotke i bogobojazne, koji su ogledalo svijetu. O krsnici, o božiću, a opće pri svakoj svjetkovini domačoj, moje trpeze nije bez redovnika vaše i naše ruke. Ali mi dopustite, kao stari i iskusi opaziti, da šenice bez kukolja nema, ni velika brstva bez akora. Otac Maksim, liše sveštenstva što je na njega, ostao je ono što je i bio kad se zvao Markom, bratovbica i razbojnik! Pak da ga nijesu srećom godine stigle, brzo bi vidjeli, oče igumne, plam na vrh manastira!

(Sljedi.)

bude dosadilo pod zemljom, te bi bio na narod jednak što ga ne otkrijevamo, olakšaće kao maslinovo perce, pak poći u dvije pare, tamo u vas gdje će mu pred njim svijetla goreti, tamijan blagounati a prsi zayjetima sjati! —

A Ucinjanin: — Najbolja je cijena osijekom. Ja kupujem mačku u vreću, jer ako bude svetac i cjelokup, ja ti ne bih za nj para dao, ako nije čudotvorac. Dakle znaš koja je, prekinimo na sto cekina na sreću božju. Ako li učini svetac da pristane jažina, koja me ovjge usidrila već dvadeset dana, i dovedem ga vjetrom u krmu sutradan, po što ga ukream, doma, pridaću ti pića i bakšiša deset dukata. —

Na tu stanu i razdvoje se puni vina, da bi ga prstom u grlo dotakli.

Nagje Druško dva hercegovačka uskoka, koji mu se poduhvate da će trnplje Mijatovo kradom iznijeti iz groba i prenijeti u Budvu prvijem mrakom. Nakon petnaest dana oba se povrate k Drušku nevjeseli. Reče mu stariji: — Mi zaludu odbismo sponu i otvorismo grob. Od smrada i hale imasmo oba pauti na vrh glave, no bijasmo ponijeli po sreći smrekovijeh zr'ana, pak ujima okadili grobnicu. Nagji Mijata raspadena i ugnjela, gdje su ga crvi rastočili. Opet pokrijemo pločama grob, pak da nas narod ne kaue zakovasmo ih opet sponama. Ti si

nas prevario, ali što je još gore, s nami rogao, so daj ni dva dukata, da se sad oko nas ne kupi veliko i malo.

Druško plati dukate, a Ucinjanin je čekao zaludu mrea pod Budvom mjesec dana.

Napokon gospoda kotorska proume se da na svaki način proženu oca Maksima s duždeve zemlje, jer im je on bio peta koja smeta, bojali se, da nastoji oko toga kako bi Mijata proglasio mletačkim i njihovijem mučenikom.

Jedno veće pane u prevlački manastir knjigonoša i donese igumnu Rahvinu pismo providnikove, kojijem ga moli lijepijem načinom da ga dogje koliko prije pohoditi: — „Ja bih lično, piše providnik, kod vašega prepodobija prestao, no mi se godi sramota putovati subijem, od kad ja nesreća hćela da se gospoštini odmetne jedan dijelak Grblja; a mo rem ne smijem sa slaba želudca.“ —

Sutradan pohita iguman u Kotor. Uljagne iza dnevi pred providnika u najveću sobu. Tu nagje staroga Beskuća i uza nj sjedne. Beskuća je prenašao igumnu riječi providnikove, a providniku igumne. Kako? Čučes, ako ti se ne dosadi čitati!

— Je li poznat vašemu prepodobiju otac Maksim iz Popova, hercegovački uskok? Uplta Beskuća igumna u ime providnikovo.

— Kako mi ne bi bio poznat najvrjedniji brat!?

Na našim stranama drugih novosti nema; od dva tri dana, dvije su tri blagodetne kišice pale. Radi toga, narod je vesel koliko ikad; jer je pouzdan izgled, da će biti u kukuruza i krumpirima bogat i plodovit rod; grožnja ima dosta, a i maslina ima prilično; gladi se više nije bojati.

Književnost.

O odgajanju.

(Ulomak iz djela Ferdinanda Tonini ponasio

P. V....e).

(Svrsetak.)

Kriva su i pretjerana spomenuta dva stavka, kakono je očevitno dokuzao glasoviti spisatelj o *zslugam i nagradama*. — Nagrade koje se opredijeljuju dječakom neka ciljaju na ovo dvoje: da im se podijeli svjedočba pohvale, i da im se pruže srestva obširnije obuke; nastojeći vazda prilagoditi se dobi i spolu obdarenoga. Izbirajući nagrade, koje moraju služiti za djevojčice, treba odstranjivati one predmete koji bi mogli u njima uzbuditi neko oholo, benasto i valjda pogubno častohlepje. Igračke, koje dajemo dječakom neka budu takove da im mogu služiti za nauk; da, zabavljajući se s njima, mogu vazda štogod naučiti, a roditelji neka se s njima pridruže u njihovim zabavama, jer u tom imadu prigode da obogate pamet svoje djece kakvom novošću ciljajući vazda na ono što je istinito i korisno.

Opominjući i nagragjujući dječake treba da postupamo ljubezljivo i krepko, a ne oštro i mlohavo, da u njima ne dogje na manje štovanje i ljubav. Pretjerana strogoš otupljuje čuvstvo pravičnosti u dječakovu sreću; prokomjerna mlohavost čini ga neposlušnim i usionim.

Treba nastojati do se uzdržati vazda živ na ravni plam djelatnosti kojim gori mladenačko sree; i neka se neugasi u njemu ono prirođeno čuvstvo ljubavi koje mu je Bog udahnuo, jer:

„Cu' doni che Dio
Gli diè generoso,
Un cuor amoroso
Ei possa mostrar.“

Drugamo bje rečeno kakvu svetu dožnost imadu roditelji da bdiju nad čudorednim značajem onih drugova s kojima se družu njihova djeca. Doticaj s općima nije nego posve opaka učiona nečudorednosti, svake nevolje, koje vode na pogubljenje i najboljeg čovjeka. Neka nedogje na manje pako dobar izgled roditelja ili onih koji zastupaju njihovo mjesto. Izgled, kako je rečeno, rječitije je od svakog znanstvenog obučavanja; po njemu se uobrazivnu čudoredno, a u više slučajeva tijesno; radi čega ćešće se priučavaju na one izraze, i na one misli iste, koje su vlastite onim s kojim neprestano živi. Jao

„Se calcan da folli
La via del peccato;
Di scherno malnato
Seguasi el fin.“

Treba pako opetovati još jedan put da je dvostruko zvanje roditelja na prama njihovu porodu: pribaviti mu što veću tjelesnu jakost, djelatnost i zdravlje, i ucijepiti u njegovo sree i pamet ono što je pravo i pošteno. Zdravlje, tjelesno, jakost i djelatnost; zavise od pametna načina življenja, koji se ne sastoji u vrsti jela i pića, nego u dišljivu zraku, u stano, u urednoj izmjeni probitačne radnje i počinka, u pristalosti i čistoći tijela i odijela, i napokon u istim čuvstvom sreću; ovi uzroci zasijecaju mnogo u stvarno dobrostanje čovjeka u svakoj dobi života, a jesu najmoćniji glade dječaka, jer se stopro dovršuju njegov tjelesni sastav i nije dobio još onaj stupanj jakosti, koji se Kasnije dobiva; tako da se lasuo prigibljje na željene preinake. Jedino srestvo nsljedi koga novi gragjanin postane krijepostnim, jest pametna obuka, koja, kako se je opazilo, treba da bude ravnaana polag dobe spola i društvenoga zvanja. U istinu muijemo i mi, da se obuka mora razdijeliti u tri dijela; prva, sasvim početna, koja se ima dati svakom gragjaninu, mora ciljati da ovaj postane krijepostnim i djelatnim, i da poznaje sve ono što mu može koristiti u životu, kakvogod mjesto zauzeo pri velikom piru društvene obitelji; druga ima ciljati, da razširi polje znanja,

onomu koji mora zauzeti kakvo osobito mjesto sred velikog društva; treća pako cilja na to da pribavi Državi baš izvršnih ljudi u raznim strukama ljekoga znanja, da djeluju govorom i tvorom tako, kako bi osvjetlali lice otačbini i sebi. Hotjeti da siromak čami u tminama neznanstva, jer se je siromah rodio, čuvstvo je tako nesmiljeno, da se više može držati da je plod lude pameti nego li opaka sreća. Neka ovi znadu, da kako dobro opaža Dege-rando, obstoje neko nboštvo uzašnije od istog glada; ono sastoji u podivljanju duše i razuma. Da se podignu ove božanske moći, vlastite jedino čovjeku, sama milostinja nije dostatna, dapače čestokrat ih umlohavi i ugašuje; njima je na korist riječiti glas utjebe, ljubezljiva nprava, čvrsta potpora; ova utjeha, uprava i potpora jest odgajanje, jer neznajući drugo, nego obučavanje. Krivo imaju i oni, koji prekaraju svakoga koji kaoi za obširnijom obukom, kao da nemože dati obilnijega ploda njiva izumjevice obgrajivana. Od zemljišta nezavisi što nije obilatiiji plod, nego od neznanstva, od neposobnosti poljodijca. Oh pameti zaslijepjene ljudim načelima!

Priroda je knjiga svakoga ljekoga znanja, jer je neizmjerna; njezini zakoni proizlaju od Boga, i čovjek je dužan da ih proučava i da ih ozbiljno promatra. Ko se bavi hladno samo jednim od takovih zakona, nemože pružiti krila svoga uma nego u prostorima, gdje se nigda nepomulja toplo pramalice niti oživljujuće svjetlo pravoga znanja, ali nikako u zraku veće topline. Onaj koji hoće da to pokuša stignuti će ga udes Ikarov. Neka nam bude pri pameti onaj uzvišeni nauk velikog Romagnosa: izobraženje je kao neka umjetnost, koja se pripoeuje od jednog puka drugomu, kakono sve druge umjetnosti; a izobraženje je i u isti mali uzrok i učinak odgajanja.

Različite vijesti.

(Crno-žuta zastava kano *corpus delicti*). Ugarski ministar trgovine poveo je proti požunjskomu poštaru istragu radi toga, što je prigodom smrti cara Ferdinanda izvjesio crnožutu zastavu.

(Zanzibarski sultan u Carigradu). Iz Carigrada pišu: „Ovdje smatraju gotovom stvari, da će zanzibarski sultan vraćajući se kući putovati preko Beča, Carigrada i Kaira. U ovdašnjoj carskoj palači u Dolmabahatsche čine se s toga priprave, da se dostojno dočeka afrikanski gost, koji će za svoga boravljenja stanovati u toj palači. Za njegova boravljenja u Carigradu doći će simo i kedi, jerbo se nada, da će zanzibarski sultan i njega na nekoliko dana posjetiti. U ostaiom zanzibarski će sultan padiša dovesti po svojoj prilici u gdjekoju nepriliku. Kako je poznato, namjerava onaj prvi vraćajući se u svoje države, poći i u Meku, da posjeti ondje Kaaba i svoje mnogobrojne rogjake. Ali Said Borgosch pripada sektu Wachabita, koji u Muhamedu neštoju kano proroka, nego samo kano jednostavnog učitelja, te su s toga u Mekki omrznuti. Abdul Azis, koji je zaštitnikom svetoga grada Mekke i ondje drži veliku posadu, hiti će sada prisiljen, da svojim vojnikom naloži, da izkažu počasti preziratelju Muhamedovu i dati mu možda jedan dio posade za pratnju.“

(To će biti brak). U Beču malo je ko, koji nebi znao za nekakovu „Mundkünstlerin“. Ime joj je Katarina Pulvermacher, rodila se je bez rukuh i noguh i pokazuje, kako vješto umije svašto ustnami i zubi raditi. Muogo mašte netreba, da si čovjek predstavi nesretnu nakazu, o kojoj treba odmah do-dati, da je u veoma zreloj dobi. Nu ona najje ipak čovjeka, koji joj pokloni sree i koji će s njom u braku živjeti. Ime mu je Eduard Gutta, u najboljoj je dobi i strojar, te se je sa „Mundkünstlericom“ tuncikidan vjenčao. Netreba ni spominjati, da se je Bečana navrila sila bužja, na vjerenici ih nadmudriše, jer se daloše vjenčati u sakristiji. Zaručnicu je djever digao iz kočije i odnio u sakristiju, a nakon obreda nzeo ju je njezin suprug, te postavio u svoja kola.

(Progovorio od grma). U Wittelu kod Epinala u Francuskoj ndario je grm u jednu kuću i pogodio čovjeka od četrdeset godina, koji je od poroda bio nijem. Došav k sebi, progovorio je; riječ je dobio, jer mu je silno uzdrman sav život!

Otvoren Dopis „Urednistvu“.

G. P. Bescanovna. L'importe a saldo l'abbiamo ricevuto a dovere.

A. S. Ragusa. Inseriremo quanto prima.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plameu svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n.č. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n.č. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n.č. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. n.č. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tne pozlačen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

1 štiti na svijetiljku, malen, polufin, n.č. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.

1 štiti na svijetiljku, poluvelik, polufin n.č. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.

1 štiti na svijetiljku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.

1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.

1 škare za svijetiljku, ocadne n. 25.

1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) n.č. 5.

1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) n.č. 10.

1 mekaničeni čistilac cilindra, n.č. 20.

1 taca za svijetiljku, najljepša 20, 40 n.č.

1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme n.č. 15, 25, 35.

1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

1 cilindar 4, 5, 6 n.č.

1 kraglja za svijetiljku 20, 25, 30 n.

1 limena boca za 1 funt petroleja 30 n.č., za 2 funta 50 n.č.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čapono kom i u opće svim, koji su kiši izvršeni, preračivni ke *englezka kabanice za kišu* iz novopopravljen, nepokvarivo tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po ljeperu vreminu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obično veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svađa dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapauc istoji 1 fr.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех пјесама.

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дajem овим на знање да је II. књига, садржавајућа „Јупачке пјесме најстаријех времена“ из штампане на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових пјесама услијед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авст. приједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Вук Стеф. Караџић

Landstrasse Marokanergasse No 3 in Wien

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 61.

Zadar 31 Srpnja 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 29 luglio. La pacificazione è abortita. I Turchi ripresero Gabella, perdettero però Dabar-Dol. I nostri Brenesi e Canalesi ritengonsi minacciati e mal sicuri dal lato del territorio turco. I cristiani di Šuma portano i loro averi in salvo a Breno.

Altro del 31. — Jeri gl'insorti di Nevesinje s'impadronirono di tre cannoni; oggi bruciarono Ljubovica e Ogrov e rapirono Bula (?) A Dabar s'impadronirono di circa 80 fucili. Il combattimento ferve, ardono Dračevo e Doljane. I Turchi circondarono Krupa passando per Blata.

Vienna, 31 luglio. Secondo la *N. F. Presse* tutta l'occorrenza del budget della guerra, senza la marina, importa fior. 103,430,000 dei quali f. 92,230,000 di ordinario e fior. 11,200,000 di straordinario. Con riguardo all'introito, pel 1876 preventivato minore, l'occorrenza del venturo anno supera quella del corrente di fior. 7,173,572.

Se si astrae dall'occorrenza maggiore di sei milioni per nuove artiglierie la somma richiesta pel 1876 è di fiorini 18,7 2,484 minore di quella del 1875. Lo stesso giornale riconosce che il budget fu elaborato con ragionevole riguardo alla situazione finanziaria e che ulteriori risparmi sarebbero soltanto possibili nel distribuire la spesa pei cannoni sopra più anni.

Rileva inoltre la *N. F. Presse* e riconosce che il governo ha mantenuto la promessa data nel 1872, e non sorpassò la cifra allora indicata come budget normale, che anzi richiede un milione di meno.

U Zadru, 30 srpnja.

Niže priopćujemo članke što ih dva glavnija hrvacka glasila o hercegovačkoj buni donose.

Dok jedan taj buni pripisuje političku važnost, dotle je drugi nastoji da svede na obični u turskoj carevini sukob megju spahijama i kmetovima.

Bez dvojbe da kako se ta buna pojavila, nosila je na sebi ovi zadnji značaj. Političko-buntovničkog načela nije tu bilo.

Ali danas druga je stvar. Spahije nisu mogle da svoje kmetove savladaju, te se sada uplela turska vojska.

Odkako se vojska susrela sa buntovnicima, nije moguće više hercegovačkoj buni svaku političku važnost zaniijekati, jer tu već sada ima mnogo sela, čitavih predjela, koji se turskoj vlasti opiru.

Po zadnjim vijestima bi reć da se turska vojska do sada s ustašima sukobila lošim uspjehom.

To buni podaje još važniji značaj, te se lako danas razumiti može, zašto zastupnici raznih vlastih u Carigradu i u drugim mjestima, u najbližem državnom dotičaju sa istokom, zašto, kažemo, ti se zastupnici, koji su pri ovoj sparini po kupalištima plandovali, brže bolje na svoja mjesta povraćaju.

Nije više da se u Hercegovini bije turski age protiv srpskoj ili hrvackoj raji, već se slavenski mučenik tuče sa turskom državom.

Hoćeli mučenik uspjeti? Teško je danas predskazati. Od njega sama to nezavis. On sam nije kadar da odoli turskoj sili, ma koliko ova neznatna i nejaka bila.

Ali odolio ili ne, Evropa će novi dokaz imati, da nema njoj mira, dok na njenom zemljištu bude gospodovao narod, koji nije stvoren da u Evropi gospoduje, dok na njenom zemljištu bude protiv svakog zakona nenasnog jarma i potištenih robova.

Ercegovina.

IV.

Ako prem oko Neretve ima nasagjenih vinograda, i oko Ljubuškoga nešto se pirniča sije, a po Trebinjskom polju izvršnoga se duhana goji, sitna marva ostaje Ercegovcu jedino blago, kojim se dade voditi trgovina. Svi ostali raznovrsni zemlje proizvodi, toliko da sirotinju brižno prehrane; što je preko hrane trijeba, to se na marvi pribavlja. Ercegovacka trgovina igje k moru preko Neretve i Dubrovnika na Trst; ali ercegovacki trgovci igju i do Nemačke zemlje, da robu dobavljaju, što će kod kuće prodavati.

Zanatlije su po Ercegovini najviše Turci i Cigani, ako izuzmeš krznara, što je Kršćanin. Po planinama dosta divlje zvijeri, da se kožuci grade; ali raja nesmiće oružja imati da zvijere lovi, a turski strojevi izim medvjegje, vučje i lisičije kože, finije neznadu strojiti. Stoga razne vrste kunetina i mačetina igju na stroj u Nemačku, pa se otuda ustrojene dobivaju i na finije krzno upotrebljavaju. Stolar, kolara, tesara, kamenara i zidara u Ercegovini nema, nego *dungjer* sve te zanate pomalo znade i radi, pa je on i mjernik i najmar. Ove zanate tjeraju po nešto Bugari.

Državna uprava u Ercegovini od g. 1865 sjedinjena je sa bosanskom pod jednim Valipašom u Sarajevu. Ercegovina je kajmakamija Bosna-Vilajeta. Uprava je ovako razdijeljena. Vali-paša u Sarajevu ima uza se pet carskih činovnika, koji upravljaju raznim strukama državne uprave, pa još i Medžliz (zbor) u kom sjedi izim ono pet činovnika, veliki muftija (sudovni poglavica), i 6 izabranih prisjednika. Sudovnu višju vlast u vilajetu imaju

tri suda: gragjanski prizivni sud, kazneni sud i trgovački sud. Prvim dvama je presjednik veliki muftija, a ima u svakom po šest izabranih prisjednika; trgovačkom sudu Valija namješća presjednika i prisjednike.

Kajmakamiji je na glavi kaimakam, koga namješća, sultan i podvržen je Valiji u državnoj upravi. Uz kajmakama stoje dva činovnika i medžliz, u kom sjede izim dvaju činovnika, kadija, muftija i šest izabranih prisjednika. Glavni sud sastoji iz kadije sa medžlizom od šest izabranih prisjednika. Ovi sud sudi gragjanske i kaznene parnice, a za trgovačke je osobiti sud. U kazama (kotarima) na upravi je mudir sa jednim činovnikom i medžlizom od četiri prisjednika; a za sudovne posle kadija i sudovni medžliz su četiri prisjednika. U svim medžlizima prisjednici su polovina turci a polovina kršćani.

(Slijedi).

Ragusa, 28 luglio.

Il moto ercegovese, che ebbe il suo primordio nei villaggi di Nevesinje, attira a sé già a quest'ora gli sguardi di tutta l'Europa ed occupa forse i gabinetti di Vienna, Berlino e Pietroburgo, per deliberare se sia da considerarsi matura la questione orientale. I Turchi, affievoliti dal tempo, cercarono ogni via e mezzo per scongiurare il moto. Mandarono su bel principio sacerdoti di Stolac influenti a trattare coi rivoltosi; ma non riuscito il colpo, incarcerarono uno dei preti, mentre l'altro, Don Lazzaro Lazarević, arrivò a sottrarsi alla barbarie turca rifugiandosi a Ragusa. Dalla sua bocca ebbero occasione di sentire lo stato miserando di quelle popolazioni. Si cercò dipoi un altro mezzo per far deporre le armi agli insorti. S'insediò a Stolac una commissione, ordinata da Costantinopoli, che regolasse le fila dell'intricata matassa. Uditi i duri patti, il povero rajà persistette nel suo proposito di voler piuttosto finire i rei giorni, che servire di sgabello agli abominevoli tirannetti. Da Stambul si ordina al valija di Serajevo di durare nella pace quanto più può. Derviš paša sciorina allora un proclama, che avrete già letto, e dà tre giorni di tempo ai rivoltosi di rientrare in sé e deporre le armi. Scorso il termine senza risultato, dispone la marcia di due tabor da Serajevo e li spedisce contro Nevesinje e Raso. Intanto i rivoltosi, come poterono più efficacemente, raccolsero armi e munizioni; quelli a cui non fu dato di brandire il ferro, strinsero con robuste braccia rami di nodosa quercia e risoluti e disciplinati si accomodarono ai cenni dei più sagaci come condottieri.

Due o tre giorni trascorsero in risse interne tra turchi e cristiani, e vittime non vi mancarono da ambe le parti, anzi la sevizie turca lordò le mani nel sangue innocente d'imbelle donne e teneri pargoletti nel villaggio di Gorica. Finalmente jeri nel pomeriggio il filo ci annunziò che in tre punti scorre il sangue a rivi. Gabella presso Metković ricadde nelle mani dei Turchi. A Dabar poi e a Dol, che sono punti più interni, l'accecato asker, rassegnato ai decreti del destino, diè l'assalto

agli insorti, cui la disperazione aggiunse forza nel braccio e coraggio nel cuore. Il furioso cozzo durò più di due ore e finì col totale estermio dei Turchi. Tale successo infuse nel rajà nuova fiducia del buon esito della sua causa. A Popovo e Šuma i cristiani tengono convegni, e jeri fuvvi uno a Grebei, non lungi da Osojnik di Ragusa, per deliberare sul come accogliere i Turchi. Presero parte più di 700 atti a portar le armi. Il cieco furore dei Turchi è sì potenziato che neppure il vice-console Vrčević si credeva più sicuro a Trebinje, e si era ricoverato a Ragusa; ma per ordine superiore ritornò al suo posto.

Uno dei più odiati strumenti dell'oppressione turca, un certo Brav, con tutta la sua compagnia rimase ucciso dai cristiani. Costui era cristiano e rinnegò la fede per ottenere dai Turchi gli appalti delle imposte, coi quali e colla mercatura si era accumulato grandi ricchezze.

Mentre il venerando padre Karaula cade a Livno vittima della ferocia turca, qualche altro prelato si dice minacciato dai cristiani per sostener troppo attivamente le parti dei Turchi. Questo è quanto finora ho potuto scervere di positivo fra le varie voci allarmanti che crea in simili casi la fervida fantasia.

Buna u Hercegovini.

O toj buni evo šta pišu *Narodne Novine*:

Biti će skoro mjesec dana, kako se je digla buna u kutu Hercegovine, što se je utiskao megju Dalmacijom i Crnomgorom, pak je za čudo, da je turska vlada istom prošloga tjedna izaslala proti ustašam redovite svoje čete. Oružani sukobi, o kojih su do sada javljali dalmatinski listovi, nijesu se, kako se je moglo misliti, dogagjali megju ustašami i turskom vojskom, nego megju ustašami i turskimi agami i begovi, turskom vlastelom, koju su branili zaptije, oružnici. Raja digla se je uprav na noge, što guljačine i nasilja svoje vlastele nije više mogla podnositi. Turska vlast, držeći, da će vlastela pobunjene svoje kmetove sama savladati, osim zaptija nije joj dala druge pomoći. Videći ipak, da se age i begovi ni pomoćju zaptija nemogu ustašam dohrvati i da se je ustanak počeo širiti, poslala je prama ustašam nekoliko bataljuna redovite vojske iz Rumelije.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

XIV.

Tenao

(Nastavak).

A Iguman tiho: Ne znam, gospodo, opet vam pogovaram, šta je bio i činio taj duhovnik prije neg je kamilavku stavio, no da je počem i istina što vi sad o njemu kažete, bila bi ta najejajunija pobjeda našega reda, koji pretvara najgoru zlicu u krotka čoeaka, a najbjesnijeg vuka u blago jagoje. Znam za živog oca Maskima to: da su mu sedamdeset godina a da ih je prošlo pedeset od kad je monah. U to vrijeme nije premrsio nikad ni ribom ni mesom; petnaest godina proveo u prošnji, tri put polazio grob božji a šest svetu goru. Dva put je prekužio čumu, jednom kraste, žuticu, srabi, zliča i petiče, bolijesti koje su mu oprijenule dvoreći Hrista u svom bližnjemu. Dva put se topio, tri padao u razbojničke ruke, šest izbjegao kao po čudu turskom kocu, propovijedajući riječ spasiteljsku, mireći osvagnene, braneći slabašne, pitajući gladne, razabirajući potištene, tiješeći tužne i prezrene! On je laulj spasio jednu babu, da je sutka vašijeh kmetića u jamu ne svali, niti je mirovao dok je ne smjesti u Hercegovinu na erkovnomu. Pod onijema godinama udara i mlita od

Što je porta mjesec dana pustila svoje spalije, da se rajom sami bore, što je sada, pošav da ustanak uguši, odpremila proti ustašam samo nekoliko bataljuna, očiti je dokaz, da ona ovomu hercegovačkomu ustanku nedaje nikakove važnosti. Govori se o njem i piše toliko samo s toga, što na istoku nemijske nijedna puška planuti, a da „Evropa“ nepomislila na „istočno pitanje“, koje kano da ju poput aveti ili zle savjesti muči. Porta ima pravo, da na svoj ustanak ravnodušno gleda; jer to je ustanak više agrarni, nego politički, pa ako i traje već mjesec dana, on je još jednako stegnut u posve uzke granice. Pobunio se tek predjel, a ustaša ukupno nije više od tri stotine. Proti ovoj šaki ljudih razviti veću vojničku silu, nema turska vlast doista nikakva razloga.

U petak sukobile su se turske čete prvi put s ustašami. Navalile su na nje sa tri strane, kod Nevesinja, Dobre i Gabele. Kod Nevesinja bilo je žestoke borbe, ali dubrovački telegram, koji je o tom javio, nezna kako se je svršila. Kod Dobre hotjele su turske čete ustašam od gore Bijelasice začeti za legja, ali im ustaše, obaviješteni za dobe o namjeri neprijatelja, pokvariše osnovu. I o tom šuti brzoglav, kako je kreševu kod Gabele prošlo. U opće od subote ovamo nema o ustanku nikakvih novijih vijestih.

Zemljište, na kojem se je ovaj digao, kršovito je i gudurasto. I jedino zemljište imat će ustaše zahvaliti, ako neko vrijeme budu turskim četam mogli prkositi. Duže održat se nemogu već stoga, što nemaju dovoljno ni oružja ni hrane. A da bi ustanak čak mogao uspjeti, za to, kako pred deset dana već rekomo, nema absolutno nikakve nade. Braća ustaša nad Neretvom kao i u Bosni nečine se ni živi, baš kao da se njih ovaj ustanak ni najmanje netiče. Obistinjuje se dakle, da se je ovaj ustanak digao bez ikakva dogovora, jedino od nevolje. U Srbiji i Crnoj gori nit se miču, nit pomiču. Megjutim, da im od „evropske“ diplomacije i nijesu ruke svezane, Srbija i Crna gora nebi ništa mogle, niti bi bilo razborito, da ista poduzmu, dokle ustanak ima samo značaj mjestni, značaj kmetijske bune proti spalijam.

Nego „Evropa“ mogla bi ovaj put za kukavnu raju, na pravdi Boga zlostavljenu, ipak nešto učiniti, makar da je ona slavenškoga koljena i plemena. Naročito bila bi na

sela, od kolibe do kolibe, da traži gdje bi Hristu poslužio. Mnoge dane provagja gladan, okisnut, ozebao; mnoge noći visi i klima nad posteljom bonika, bjesomučena, ranjena, trudne rodilje! Za sve ovo što rekoh, i što je bljedi opis njegova neumorna truda, on ne zaslužuje pohvale, jer je prosto vršio svoju dužnost. No sam vam htio nabrojiti neke od mnogijeh njegovijeh vrliina, jedno za to da se sam u njih ogledam i, ako mi milost božja udijeli toliko krijeposti, da im barem donekle podražim; a drugo da dokažem vašoj razboritosti, da svako njegovo djelo, prije neg se je Maskimom prozvao, pak bilo gore i bezakonije od tjeih što mu se prišijevaju, stoji na to višu diku i ponos onoga reda, kojemu smo se oba obrekli, i na utjehu one naše braće koji, pošto ostave svjeske slasti i razvaranja, uzmu krst svoj i shjede Hristu! —

Providnik upita Beskuću što je iguman rekao, a Beskuća izvrće talijanski ovako: — Pas ne jedne od psa, a svi gjaci jednaci. Kaže iguman, čestiti providniče, da mu se je brat Marko posvetio živ: ruke mu već požučele kao žukov cvijet, živi o mani božjoj, tragovi mu vonjaju, a iz njega sveti duh prozire i (čuj!) čini sedam čudesna na dan, kao oni naš, ne bilo promjenjeno. — No je Beskuću svakako ubila živa i iskrena besjeda igumnova, pak stade da uvija i previja i poče da mu odgovara: — Jedan domaćin koji misli na diku i napredak svoga doma, valja da sebi stegom počini svako kutnje čeljade, ako će da

*) Sporegjeno.

to pozvana tri sjeverna carstva, koja danas „Evropom“ vladaju. Ona su sklopila savez mira, da mir sama drže, ter da i druge sile mira neruše. Može li pak mira biti, dok u Evropi ima država, kojoj podanici nikada nijesu niti za život, niti za imetak, niti za poštenje sigurni? Može li se vjerovati, da je ovim trojim carstvom ozbiljno do toga, da se mir svuda uzdrži, dok azijska samovolja raju do očajanja tjera, dok brutalni osmanlija i krvoločni poturica svaki čas smije da nadnese žigicu nad bure praha, od kojega bi se Evropi mogao krov nad glavom upaliti? Ili tri carstva nemaju druge uloge, van da budu vatrogasci u portinoj službi?

Obzor naprotiv piše ovako:

Dok turska vlada iz dalekih krajeva pribira vojsku i pošilja u Hercegovinu, dotle po svih vijestih, što odanle dolaze, hercegovački ustanak sve to šire obuhvaća kolobare. Dapače i u Bosnoj opaža se neko trzanje. Strašno ubojstvo počinjeno na vrijednom starcu, fratru Karauli, može plamen ustanka prenijeti i u Bosnu. Na svaki način stoji to, da danas, što već davno nebijaše u Bosnoj i Hercegovini, katolički i pravoslavni puk sudjeluje na ustanku. Tim današnja pobuna nosi općeniti značaj i dokazuje povrhu toga, da su nade onoga puka uprte na našu monarkiju.

Zato se je vrijedno razgledati po onih listovih ove monarkije, koji su u prilici, da doznadu ili se bar domisle, što mjerodavni kruzi o hercegovačkom ustanku sude. Peštanski organi vrlo se suzprežu, pišući o dogagajjih u Hercegovini. Najobičniji obziri prama Turskoj, s kojom monarkija u mirnom susjedstvu živi, nalazu im dužnost, da odsude ustanak, tim više, što je već davno, osobito pako od carskoga puta po Dalmaciji, probugjena sumnja u turske vlade, da je monarkija bacila oko na susjedne pokrajine. Jedna riječ, neoprezno napisana, stvorila bi od ove sumnje potpuno uvjerenje, da je iz monarkije buna podžezena. No ako i odsuguju peštanski organi ustanak hercegovački, nema više one graje na kršćanske narode, na spletke i podraživanja panslavistička, što smo ih sličnima sgodami morali u tih listovih prije čitati.

Dapače i bečki organi, koliko god su frivolni i naduti svojom njemačkom brutalnom silom, nerogobore danas onim bijesom uabogu raju, kano što je nekoč bivalo. I sad

mu je na domu sreće i mira. Njegova je riječ zakon što se ne poriče, ko mu prestupi nije njegov. Tako isto radite vi u manastiru, tako i providnik u zemlju. Ko tlači zapovjedi starijega, treba da seli, pa bio on vojvoda ili vojnik, gospodar ili kmet, vladika ili gjak, pravda svakomu! —

A iguman: — Pa dobro! —

Beskuća sljedeće: — Pošla jedna četa javne sile da spali neku nakazu koja se u grubu očajala, razbojnika koji je makao o dušu sve vas prevlačke kalagjere i ubio svog ispovjednika. E dobro, kako svak ljubi svoju soju, tako i otac Maskim razvratnom besjedom uzruja svjetinu sjevernu i raspušteno, kao da su došli tobož Latini da joj sveca ugrabe, diku i poštenje narodno! Skoči neobuzdana svjetina, ko šilom ko ognijlom, slomije javnu silu niz one strmene bregove, da je jedva živa Kotoru doprla. Preko toga otac Maksim siplje po puku neke Indorije i sanjarije, da bi se čovek sitan izasmijao, komu do plača nije. Mi od vas ne tražimo ni da toga kalugjera spalite ni drugom mukom mučite; mi ga ne ćemo ni svijeskijem sudom goniti, da se više dim ne diže, no vas svjetujemo da ga uklonite s naše zemlje i vaše trpeze, da ne kvari gjakove, koje nastavlja i sinovima zove, jer sve što mačka koti to miše lovi! Neka ide u tursko da teče dušu i proštenje što je rasporio onoga koji je na istu grud počevao! Spasitelj je rekao: — Ako te oko tvoje sablažnjava, izbodi ga; ako li ruka, osjeci je! Mi ne tražimo toliku žrtvu, tu ne treba ni čestiti ni kljastiti, nego s Maksimom preko vrha a mi prijatelji kao do danas,

oni drže strane Turskoj, i sad porugljivo govore o raji i izvoru ustanka, i sada vjeruju, da će Krupovi topovi i puške, što no ih turska vojska vuče i nosi proti kršćanom, pokositi bosu i goloruku raju; al neuče više, da se Turska pošto po to održati mora; neuče više, da je na raji do vijeka robovati; neuče više, da ju treba samim makar iztrebljenjem u pokornosti uzdržati. O pacifikaciji, o umirenju vele, da se ni Krupovimi topovi postići neda; o turskih pašah, vele, da su neuki divljaci, o kojih vladavinskoj sposobnosti sumnjati valja.

Mi u ovom vidimo vrata, na koja uljesti kani diplomacija monarkije, da posreduje u svakom slučaju, bilo da se ustanak uzdržati uspije, bilo da ga vojnička snaga uduši. U onom prvom slučaju posljedice su posve neizvjestne; u ovom drugom slučaju zadobila bi raja kakvu takvu zaštitu od užasna turskoga divljačtva i progona.

Upravo to, što prva susjedna velika vlast prvi put od dugih vremena odlučuje čuvati neutralnost među Turskom i rajom, može poticati Crnogoru i Srbiju, da izjave žive svoje simpatije za ustanak, da ga s početka podupru potajno, a poslje se i javno zanj zanzmu. Jer valja znati, da će se vrlo kasno nov ustanak pojaviti, ako ovaj, od svih strana na cjedilu ostavljen, Turci u samu zmetku uduše.

U Crnoj Gori i Srbiji mogu pomisliti, da Austrija neće dopustiti, da se Hercegovina i Bosna utjelove bilo jednoj bilo drugoj od njih. Mi pod taj uvjet, da se Bosna i Hercegovina izvuku barbarskomu jarmu Turske i predadu kulturnomu napredku, nebi nit najmanje žalili, nego bi obratno blagosivali onaj čas, kad bi Bosna i Hercegovina pale pod monarkiju, donoseći slavenskomu življu novu pokrjepu, a sebi zarodak prekrasne budućnosti. I pisali ljudi što ih volja u svojih redakcijah, ovako mnije i ona uboga raja, dižući nad svojim ustankom austrijsku zastavu. Bio bi ljuti neprijatelj raji, bio bi neprijatelj uljudbi i kulturi, ko bi samo zato Bosnu i Hercegovinu volio viditi i uzdržati u jarmu turskom, da neoživi članom one monarkije, u kojoj su toliki milioni srodna naroda, kojemu kanda je sugjeno oživotvoriti pravu istočnu slavensku državu.

tako po danas! Drugčije, Bog uklonio... dolje u Mlecima, gdje se iz daleka gleda a bliže vidi, moglo bi se posumnjati da... da... Bog zna što! da ste svi vi u tome kolu! —

Iguman se zažari pak reče živahno: — Gospodo u razlog ako ste i jači! Groblje pada bez spora pod crkovnu vlast. Napadati na raspalu telesinu, koju je mati zemlja primila u svoja vječita njedra, djelo je što se vašoj razboritosti ne pristoji. Bila je sveta dužnost oca Maksima braniti grob, čiji bio, — cara ili vojnika, bogata ili uboga, pravedna ili grešna! Da se on nije tu namjerio isto bi kamenje progovorilo! Nije otac Maksim pronio da se je Mijat posvetio, no vi, kad ga mučenikom gradite u oči lakovjerna puka. Ja, koji i onako nedostojno nosim ovo teško breme manastirske starešine, kojijem bi obrazom i dužom obličio onoga, koji, vršeći Hristove zapovjedi i nanku, zaslužuje pohvalu? Kakav bi to bio s moje strane zlokobni primjer?! Nijesu riječi oca Maksima uzrujale narod, ni činile da javnoj sili popada oružje iz ruka, no je to božja volja, pred kojom su nedostašne sve ljucke javne i tajne sile! Prijetite i vršite! Mi smo znali, kad smo se ovomu liku odali, da ćemo se izložiti srbi pučkih kneževa, i da će lakomci vukovi zjati nad stadom gospodinovijem, no ko izgubi dušu svoju Hrista radi i jevangjelja radi ta je i spasi! —

Opet pripita providnik, čemu se kalugjer zgrija? a Beskuća prevagje: — Iguman kaže, da je Mlečić oteo ove kraje lukavstvom pak da su kalugjeri

Politički pregled.

Porta je upravila okružnicu na velevlasti, u kojoj po svoju navagja uzroke ustanka u Hercegovini. Po nazoru turske vlade jesu uzroci ustanka mjestne naravi i u nikakvu savezu s političkim i narodnim težnjama. Porta očituje, da će odlučno na put stati ovim nemirima i svom silom ih potlačiti.

Crnogorski senator, Ilija Plamenac, odputovao je u Beč; misija mu je očitovati, da je knezu Nikoli nemoguće, uzdržati narod od učešća kod svetoga boja. Megjutim narode ustanka izragjuju spomenicu o žalostnom položaju kršćana u Hercegovini. Spomenica će se predati austro-ugarskoj, ruskoj i njemačkoj vladi, koje će se njedno umoliti, da posreduju na korist hercegovačkih ustaša.

Ruski poslanik, general Ignjatiev, koji je neko vrijeme bio na dopustu, vraća se preko Beča u Carigrad, gdje su dogagjaji u Hercegovini prilično potresli diplomacijom.

Njemačke listove zanima u punoj mjeri druga vijest, da će ruski državni kancelar, knez Gorčakov, odstupiti, a da će ga zamijeniti grof Šuvalov, sadanji poslanik kod englezkoga dvora. Ova promjena bila bi tim ugodnija njemačkim listovima, jer drže, da je Šuvalov ne samo kod cara persona grata, nego i „odlučan protivnik koli panslavističke toli francuzke stranke.“ U dobrim odnosajih među Rusijom i Njemačkom nebi se po mnjenju tih listova ništa promijenilo, kada bi grof Šuvalov postao državnim ruskim kancelarom. Megjutim čini se, da im se želja ni ovaj put neće ispuniti.

Ustavni odbor francuzke komore imao je ovih dana raspravljati novi zakon, po kojem će se birati narodni zastupnici. Kao što „Rap-pel“ doznaje, pridržao je odbor u opće skrutinij listina; samo oni departementi razdijelili bi se u odsjeke, koji biraju više od devet zastupnika. Ovaj bi slučaj bio u šest departementa; pa bi se na taj način i grad Pariz razdijelio u odsjeke, jer bira trideset zastupnika.

Boherova i Laverigne-ova frakcija valjda će se sdružiti na naročito zahtjevanje orlean-skoga princa. Ako se megjutim ništa nedogodi, onda će ova ustavna većina moći podpuno razpolagati o izboru senatora i dovoljno se štititi proti ofenzivnomu pokretu frakcija desnice.

dužni otvarati oči slijepu puku, i učiti ga da mu je red gospodariti a ne robovati! —

— Je li moguće, dostavi providnik talijanski, da je smionstvo kalugjersko doprlo toliko daleko?! — pak skoči na noge kao da prekida svaki dalji razgovor.

I Beskuća nastane i zaključ: — Oče, pošli zbogom? Mi se nadali da ćemo lijepijem načinom odbiti oluju, a javnoj sili povratiti obraz na mjesto. *) No vidimo da ste se vi išno ngrijali. Kad budete sami u vašoj čeliji, prizovite duha svetoga da vi pamet prosvjetli, kako će vas ovo zlo o najmanjoj minutu! Bacite Jouu u burno more, da spasite brod i vojsku! —

Iguman se digne dostojanstveno, i pri polasku zaključ: — Moliću se, i prinijeti Spasitelju svijeta molitvu vjere i uhvanja, da nas sviju spodobu vršiti njegovu svetu nanku: Ljubiti Boga i bližnjega! Vjetrušina o kojoj natucate, ne duha s neba, da joj treba žrtve; ona je plod sumnje, a sumnja slabosti. Blažen oni koji je ozloglašen i progonjen Hrista radi, on se raduje i veseli, jer je velika nagrada njegova na nebesima! —

Početkom jeseni prispiju zvona iz Mletaka, veličinom, opravom i zvukom, da ih se takvijen još nije dovožilo u Boku. Druško se zanzme da ih nategom i mōbom iskrea iz broda pred Kotor, svijetu na ugled. Malo i veliko hodilo s pazara na more

*) Ovako se srpski kaže ono što danas pišu zadovoljstina.

Iz Bruselja pišu „Germaniji“, da se ondje nadaju novoj noti njemačke vlade, koja hoće, da se u Belgiju nepuštaju svećenici i opatice, koji nesmiju boraviti u Njemačkoj. Belgijska vlada, upozorena već prije na takovu notu, obratila se je odmah na papinskoga poslanika s molbom, neka skloni na odlazak one njemačke svećenike, koji se nalaze na belgijskoj megji; inače da bi ih morala internirati. Papinski poslanik zadovoljio je, ako je „Germania“ dobro obavještena ovoj želji belgijske vlade, a reklamaciji njemačke vlade nebi više bilo nikakova povoda.

„Presse“ uvjerava, da austrijska vlada neće ništa prigovarati, ako se ustanak čim prije potlači; nu bojati se, veli, da će se buna još više razširiti, ako porta bude energično postupala. „Austrija nije poprimila nikakvih vanrednih srestva; ona će samo zapriječiti, da ustaše neprekorače austrijsku megju.“

„Neue Freie Presse“ poziva portu, neka ustanak nastoji što prije ugušiti, ako neće, da uzmore proti njemu kašnje pol vojske dignuti; jer kako se Arbanasi kostriješe, „Neue Fr. Presse“ boji se, da bi oni Hercegovcem mogli ruku pružiti. Onim, koji bi željeli, da Austrija na korist kršćana posreduje, pa da Hercegovinu sebi pribavi, odgovora ovaj list: „Baš nam treba ljudih, koji košnju nose nad gaćami (to jest, ne u gaćah), koji se useknjuju u ruke i kojim nije ništa milije, nego neprijatelju odrezati nos.“ I ovako piše bečko-njemački list, koji se hlvališe, da stupa na čelu civilizacije. Pa još se tuže, da Slaveni Nijemce mrze!

Najvažniji francuzki poluzvanični listovi tvrde opetovano, da među Buffetom i Dufaure-om vlada najbolje sporazumljenje u pogledu načina biranja. Spomenuta dva člana ministarstva odlučno su za to, da se bira po okružjih. — Osim toga nastoji „Moniteur“, da utješi pučanstvo u pogledu posljednjega očitovanja podpresjednika ministarskoga vijeća. Raznim frakcijam desnice, veli, nije bilo stalo do toga, da podupiru ili opravdaju spletke bonapartistične stranke, one su jedino nastojale, da zapriječe ministarsku krizu.

Liberalno desno središte, koje se nemože nikako smatrati zaštitnikom bonapartista, glasovati će u buduću s ustavnom većinom, kojoj se je, kao što je dovoljno poznato, pridružilo dne 25. veljače. Ovako bi svibanjska t. j. monarhična većina ostala na svaki način na cjedilu.

da gleda i da se divi onijem grudama tuča glagljenijem i narešenijem slikama i nadpisima. Megju pažljivijem motriocima bio i jedan gjak prevlački od postarijeh, koji donese glas igumnu da je Druškov prijelog prispio. Kaza da su zvona visoka najvišemu čoku do grla; da ih on nije mogao obnhvatiti po srijedi; da je na oba slika, s jedne strane Arhangjeo Gavril gdje naviješta Bogorodici začecje, a s druge Mihail gdje sječeji guječi Vrzenla i Sata-naila. Podnu, oko prvaza, sliveno je velikijem slovina ime matere Druškove i Druškovo. — No, reče gjak stisnuvši usnicama, ja ne znam, dopušta li naša crkva da se sveci slijevaju i gjelju, jer sam čuo od starijeh redovnika da se ne smije Boga moliti, no pri pisatijema prilikama! —

A iguman njemu: — Moj sinko, od zla dužnika i kozu bez kozleta! Mi se svakako ne ćemo zvoni-ma klanjati ni pred njima Bogu moliti. Naša zvona slijevaju Latini, pa ko kuje lonac on mu meće ručicu gdje sam hoće! Da bi čekali da Srbi nauče taj zanat, ne bi za skoro zvona propojalo na našoj crkvi, no bi klepali o uskršu kao velike negjelje. Znanje i umjetnost napreduje gdje je mira i sloge, a toga kod nas nema, no smo vazda na poharici. Neko ljušti a neko priljušti! *) (Slijedi)

*) Govori se o klasu kukuruza, kad mu jedan smiče slamu a drugi ga koruba.

Nema više dvojbe, da se je orleanistička frakcija zastupnika Bochera razkrstila s podpresjednikom ministarskoga vijeća Buffetom. Vogja liberalnih orleanista i pouzdanik aumaleskoga vojvode, Bocher, ispravio je dosta demonstrativnim načinom svoje očitovanje u pogledu bonapartističnih spleta. Sadržaj dotičnoga lista, što ga je Bocher priopćio u „Journal officiel“, nije doduše još potpuno poznat, ali iz toga, što je poznato, moglo bi se zaključiti, da se je liberalno desno središte odreklo Buffeta. Ovomu okretu mnogo su krivi chiselhurstski organi svojim načinom pisanja. Republika bi se ovim okretom na novo učvrstila, a tim i većina od 25. veljače, koju je Buffet želio razbiti.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Котор, 12/24 Јула.

Јуче у православној катедралној цркви С. Николе, држан је свечани парастос, за упокој душе Његовог Величанства блаженопочившег Цара и Краља Фердинанда.

На сред цркве стојаше узвишен величанствени катафалк; на врху царска круна, коју црно небо покриваше — мноштво запаљених тораца и свјећа горијаху на околу истога, који оквишен бијаше заставама, војничким оружјем, сабљама, топовима и зриума — шпалир ц. к. војника стојаше изређан с једне и друге стране цркве.

При парастосу чинодјејствовало је његово високопреосвештенство господин Епископ Герасим су шест свештеника и дјаконом. Црквено пјевачко друштво нотално одговарало је црквене цјесме. При овој тужној свечаности присуствовале су све ц. к. војничке и грађанске Власти; општинско представништво и реална гимназија.

Овом пригодом неможемо пропустити да јавно не захвалимо ц. к. војничким властима, које су се брижљиво постарале, за удесити што сјајније ову тужну свечаност, са љепим накитом и уредбом војничког оружја.

Црква је дубоком пуна била, мушког и женског спола, који су смирено у цркви дошли да се Богу помоле, за упокој душе високог покојника — Тужна ова светковина би завршена са благословом кољива, и вјечнаја памјат.

Domaće.

Sua Maestà ha approvato la riscossione per l'anno 1874 delle seguenti addizionali nelle frazioni comunali appartenenti al comune di Cattaro, e ciò dell'addizionale su tutte le imposte dirette

del 76%	nella frazione di Bogdašić
„ 55%	„ „ „ Kavač
„ 131%	„ „ „ Lepetane
„ 170%	„ „ „ Scagliari
„ 100%	„ „ „ Spiljari

nonchè dell'addizionale del 250% sul dazio consumo della birra e del 200% su quello negli altri generi ad esso soggetti nella frazione di Cattaro, con ciò peraltro che queste due ultime addizionali non possano riscuotersi posticipatamente pel tempo trascorso prima della pubblicazione della presente risoluzione sovrana.

Sua Maestà ha approvato la riscossione per l'anno 1875 nelle frazioni di Nunić ed Ervenik superiore, appartenenti al comune di Kistanje, delle seguenti addizionali alle imposte dirette assieme all'addizionale di guerra: del 53% nella frazione di Nunić, e del 51% in quella d'Ervenik superiore.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è graziosissimamente degnata di elargire per sussidi privati in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 125, dei quali fior. 100 alle suore terziarie domenicane di Sebenico.

Il signor ministro del commercio, d'accordo coll'i. r. ministero delle finanze, ha trovato di ap-

provare le seguenti modificazioni nello stato sistematico degli uffici portuali e sanitari del litorale dalmato:

1. L'istituzione provvisoria di una riunita agenzia daziaria e portuale-sanitaria a Cattaro;
2. la conversione provvisoria della riunita agenzia daziaria e portuale-sanitaria di Kučište (Rosario) in una espositura portuale di sanità marittima, colla dipendenza dalla deputazione di porto e sanità marittima di Curzola;
3. la conversione della deputazione di porto e sanità marittima di S. Pietro della Brazza in una riunita agenzia daziaria e portuale-sanitaria, coll'autorizzazione a rilasciare i libri di servizio marittimo per tutto il distretto politico dell'isola Brazza.

Venne approvato inoltre il trasferimento dell'espositura portuale-sanitaria di Zapuntello a Isto e di quella di Ulbo a Premuda.

Različite vijesti.

(Tunel izmegju Španije i Afrike.) U Parizu ustrojilo se englezko španjolsko društvo, koje namjerava Europu i Afriku spojiti tunelom izpod gibraltarske priječbe. Veli se, da su već započele predradnje i da su postignuti najpovoljniji rezultati. Tunel imao bi se ravnim pravcem razprostirati od jedne točke izmegju Tarife i Algeziras-a do točke izmegju Cente i Taugera na marokanskoj obali; dužina tunela iznosila bi u tom slučaju 44.139 pariških stopa; veli se takogjer, da će se radnja moći mnogo laklje izvesti, nego li gragja tunela izpod prokopa la Manche. Ništa se neveli, odkuda će se namaknuti troškovi gradnje i kako će se kapital okamatiti na obalah, na kojih je promet vrlo slab.

(Velocipedi u ratu.) „Italia Militare“ pišu iz vojničkog logora u Sommi: Naš general-major Braca došao je na misao, da bi vrhovno zapovjedništvo i zapovjednici sborava mogli u ratu za izmjenu svojih dopisa upotrijebjavati velocipede. Sada već bježe velocipedi izmegju Gallarate, Somme i Golasca, onose listove i zapovjedi, u kratko obavljaju čitavu službu dopisivanja, za koja bi inače svaki dan bilo jedva dovoljno deset konjanika. Velocipediste provale u jednom satu 20 kilometara; put izmegju Gallarate i Somme provale, neumoriv se, u dvadeset časa. Momčad, koja se upotrijebljuje za službu, nalazi u tom mnogo veselja, jedno što je ta stvar nova, drugo što je ova služba prilično jednaka sa gimnastičkim vježbanjem. Za dalje puteve morali bi se dakako upotrebiti konjanici. Po jednoj odredbi zapovjedajućeg generala dobiti će svaki bataljun jedan velociped. Mjesec dana prije, nego je započeo logor, vježbala se momčad u porabi velocipeda, a zatim bili su najvještiji odabrani za službe. Prema dosadanjem iskustvu može se reći, da je pokus uspio.

ERRATA-CORRIGE.

Nel numero precedente sotto il titolo *Porta Terraferma*, nel quinto capoverso al terzo punto invece di: „lo zoccolo viene ordinariamente interrato, si legga *interrotto*“.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrobom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za
gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom *novo ili talni-alato*), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravom i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i modernije nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični, pravom nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i oaklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprnsjače i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski češlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlječački fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narukke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narukke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 3.50, 4. — 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i oakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjen i su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krži i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriljiv, a radi duha jako objavljen; nosi li koja gospoginja garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmljiv

Jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 kržić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moćni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za nečijenu. 1 garnitura naprnsjača i naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

sino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narukke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štít na svijetiliku, malen, polafin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štít na svijetiliku, poluvelik, polafin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štít na svijetiliku, velike vrsti, polafin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štít (čuva da štít neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mehanički čistilac cilindra, nvč. 20.
- 1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —:75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 62.

Zadar 4 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vrgorac, 3 agosto. I Turchi in-
cendiarono i villaggi di Doljane e Dra-
čevo. Vi fu un terribile scontro a Krupa;
donne, vecchi e fanciulli si rifugiarono
al di qua del confine. Questa notte tutte
le famiglie cristiane del distretto di Lju-
buški abbandonarono le case loro per
cercare rifugio sul nostro territorio.

Vienna, 2 agosto. Qualche gior-
nale del mattino attribuisce al viag-
gio del principe Milan della Serbia, che
è ieri qui giunto, l'intenzione nel prin-
cipe di informarsi come a Vienna si
pensi degli avvenimenti dell'Ercegovina.

Il principe si fermerà qui qualche
giorno e poi ritornerà direttamente a
Belgrado.

Questi giornali ora cominciano a dar
maggior peso agli avvenimenti dell'Er-
cegovina e dichiarano che se perduras-
sero, potrebbero mettere definitivamente
all'ordine del giorno la questione d'O-
riente, e ciò in modo che riescirebbe im-
possibile di prorogarne lo scioglimento.

(Altro telegramma in 8.a pagina.)

U Zadru, 2 kolovoza.

Bečke i ostale svjecke novine, koje su
do sada malo pažnje poklanjale dogagajima
u Ercegovini, sada su o tim dogagajima do-
pisima i uvodnim člancima prepune.

Nije šale, te se neda omalovažavati ot-
por koji već evo mjesec dana da traje. I
ako Turska iz petnih žila nastoji da svijet
uvjeri, kako se radi o neznatnoj stvari, ipak
postoji da taj neznatni tobože otpor svakim
danom to više raste, i da turska vlada nije
još kadra da mu se domogne. U takvim o-
kolnostima koliko ga više ona omalovažava,
toliko više sebi škodi pred javnim mnenjem.

Ako je vjerovati bečkim novinama, i srp-
skog kneza, ma da u Srbiji predstoje opći
izbori za skupštinu, odvažiše na put u Beč
Ercegovski dogagaji. Znak da se tu neradi
o neznatnoj stvari.

Ima dva dana što nismo sa naših gra-
nica prema Ercegovini dobili nikakvih vijesti.
Moguće da nam prispiju prije no što list bude
tiskan. Svakako pak turska vlada, koja na
svoje razpolaganje ima brzoglav, razglasila bi
na četiri strane svijeta, da se što po njoj u
ovo dana povoljno dogodilo.

Predpostavivši to, milo nam je da ne-
kim srpskim listovima u monarhiji, koji se,
protiv dojakošnoj navadi, prema ovomu u-
stanku hladnim prikazuju, jer da se tu za
Beč i Peštu kestene vuku, da njima pred-
čimo slijedeće „Pest. Lloydove“ riječi, or-
gana, to jest, peštanske vlade:

Mi odbijamo odlučno zadatak, koji se u
slavenskih listovih monarkiji namiče (da za-
uzme Bosnu i Hercegovinu), jer se on ne-
pomirljivo protivi cijelomu bivstvu naših nu-
tarnjih odnošaja. Štogod bi monarkija zado-
bila zemlje i ljstva, sve bi se na njoj osve-
tilo, na njezinu veliku nesreću pomrsujući
težkom mukom uzdržavan ravnojves meju
plemeni i narodi njezinini.

Što ovim peštanski organ veli, — kaže
„Obzor“: — bili će i djetetu jasno. Zado-
bivši Bosnu i Hercegovinu, slavenski živalj
u monarkiji, osobito na jugu, toliko bi se
okrijepio, da bi udahnuo politiku monar-
kije i vanjskoj i nutarnjoj značaj slavenski.

To u očima nekih znači kestenje vaditi
za Beč i Peštu.

Ercegovina.

V.

Što smo do sada nabrojili, to su carske
oblasti u Bosanskom vilajetu, od kojih u er-
cegovackom sandžaku ili kajmakamiji glave
sjede u Mostaru, a jedanaest mudirā i kadija
u ostalih jedanaest ercegovackih kaza ili ko-
tara. Izim ovih vlasti ostaju još općinske vla-
sti i vilajetsko zastupstvo.

U svakoj općini, u kojoj je manje od 20
kuća, namješćen je po jedan a u većim po
dva kneza, turski nazvana *muhtar*; a uzanje
općinsko izabrano vijeće od 3—12 staraca.
Ovi učestvuju i pomažu kod porezivanja i utje-
rivanja raznoga danjka i obavljaju druga u-
pravna djela, pa i pomirljivim putem kmetuju
u manjim rasprama. Ako je raspra meju
dvjema općinama, onda se ustanovi naročito
povjerenstvo, kao pomirni sud. Cijela općina
u tvrdo odgovara za svoga muhtara.

Izim ovoga zastupstva svake općine jedno
je opće vilajetsko vijeće koje zastupa, tobož,
cio vilajet. To opće vijeće valija ima pozvati
svake godine, da se sakupi i da sjedi i vi-
jeća na 40 dana. Opće vijeće sastoji iz či-
novnika vilajetske vlade i iz 28 izabranih pri-
sjednika, a valija mu je presjednik. Predmeti
njegova vijećanja jesu: javna sigurnost, javne
gradnje, poljodjestvo, trgovina i razporeziva-
nje danjka. Svaki član ovoga vijeća ima pravo
kupiti i prikazati valiji prošnje pojedinaca i
općina o rečenim predmetima po sandžaku
koji on zastupa, a valija o tim prošnjama da-
lje rješava. Ovo vijeće suženo je na to, da o
predmetima o kojim je pitano izreče svoje
mnenje: odluka i ovrha spada na valiju.

Sada da kažemo kako se biraju medžlizi
i vijeća u kojima već rekosmo sjedi polovina
Turaka a polovina kršćana. Pri izboru muhtara
ima pravo učestvovati svaki turski podanik
bez razlike vjere, čim je navršio 18 godina,
ako što ima u općini plaća najmanjom 50 pi-
jastara (5 fr.) danjka. Muhtar se u općini svake
godine na novo bira, i može biti izabran tur-

ski podanik ako je nadživio 30 godina i plaća
godišnjega danjka 100 pijastara, pa izbor ide
na potvrdu mudiru. Svake dvje godine sakupi
se u svakoj kazi izbornu povjerenstvo, u kom
sjede mudir, kadija, muftija i sveštenici raznih
vjeroispovijedanja, te i mudirov tajnik. Ovo
povjerenstvo sastavi najprije izborne listi-
ne svijuh onih koji u kazi plaćaju preko
150 pijastara danjka; pa iz te listine izabere
za svaki medžliz u kazi trostruki broj članova,
nego ih u medžlizu ima sjediti, koji su doži-
vjeli 30 godina, i ako je uzmožno, znađu štiti
i pisati; dakle za svaki medžliz po 12 imena.
Sada ove čitulje od 12 imena za svaki med-
žliz pošlju se po svim općinama u kazi, a op-
ćine glasuju za četiri od ono dvapnaest, pa
onda pošlju svoje glasovanje na izbornu po-
vjerensvo. Sad ovo izmegju 12 predloženima
za svaki medžliz izluči onu četvoricu što su
dobili najmanje glasova, a ostali osam imena
pošalje na kajmakamiju, koja onda iz ono osam
bira 4 prisjednika za svaki medžliz, poslavši
im napisanu svakomu svoju bujajultiju, kojom
pogje zauzeti u medžlizu svoje mjesto.

Ovim redom biraju se i prisjednici med-
žliza svake kajmakamije; samo što izabrani
mogu biti samo koji plaćaju 300 pijastara
danjka, upravlja biranjem povjerenstvo cijele
kajmakamije, glasuje se u svakoj kazi, pa
iz one dvje tretine što su dobile veće glas-
va, bira valija s njegovom vladom. Sve isto
ovako se biraju i prisjednici vilajetski med-
žliza za cijelu Bosnu, samo što vilajetska vlada
upravlja izbor, izabranici su meju onim koji
plaćaju 500 pijastara danjka, i burujultija im
dolazi iz Carigrada od sultana. Prisjednici u
svim medžlizima mijenjaju se za polovinu
svake godine, tako da svaki dvje godine sjedi
i poteže od vlade platu.

Članovi općega vilajetskoga vijeća biraju
se pod cijelo svake godine ovako. U sedam
kajmakamija Bosna-vilajeta, dakle i ercego-
vačkoj sakupe se svake godine razni med-
žlizi, te iz imenice podanika, koji plaćaju
preko 500 pijastara danjka izaberu po četiri
člana, dva turčina, a dva kršćanina, te su ovo
tobožnji zastupnici cijeloga vilajeta. Ovi se
svake godine na novo biraju, kad valija pozove
opće vijeće na zbor.

(Slijedi.)

Glas Crnogorca piše ovako o Ercego-
vačkoj buni:

Prvi glasovi o krvavim sukobima svode se
na mnogo manji značaj. Samo pojedini Turci
nasrtali su na pojedine Hrišćane. Glas o jednom
velikom boju, u kojem da je do 300 mrtvih
bilo, nije se obistinio. Na jednoj livadi napali
su neki Turci kosače i u tome okršaju raniše
se sedmorica, četiri Turčina i tri Srbina. Može
biti da je taj sukob dao povoda glasu o onom
velikom boju. Tako isto imamo siguran izvještaj,
da i onaj pljen od 50 konja sa trgovačkom ro-
bom, a ne tajinom, nije ustanicima pao u ruke,

nego da je poznati četnik Petar Tunguz, koji od više godina neprestano četuje, isti karavan dočekao i zajmio. U većoj masi još nikako nije bilo sukoba, a vojska turska do sada se još kretala nije.

Megjutijem vlada turska izaslala je u Nevesinje komisiju, u kojoj je Asap paša i Kostaci-efendija, koja je imala, da ispita uzroke pobuni i ustanike šta hoće i šta traže. Ustanici bili su se odmah upustili u pregovor sa carskim komesarima i tražili: da ni jedna kuća više od dukata ne plaća i osim toga da nikakvih drugih davanja nema, da narod ne ide na kulčenje, da ima svoj medžliz prema stanovnicima, t. j. gdje su, u mjestu sami Srbi, tu da budu i u medžlizu sami Srbi, gdje su Srbi u većini, da i u medžlizu imaju većinu i t. d.

Turski komesari bili su saglasili se sa svijem zahtjevima i obećali narodu da će ih vlada uvažiti i potvrditi. Imali smo dakle uzroka misliti po tome, što su ustanici odmah pristali na dogovore sa vladinom komisijom, da je ustanak buknuo ne smišljeno i bez odregjenoga smjera, i po tome, što su se ustanici pogodili sa komisijom, da će se ustanak može biti svršiti na ovome.

Tek sad kao da nastupa važnija mjena u ovom pokretu. Ovoga časa dobili smo iz Hercegovine glas, da su pregovori megju ustanicima i komisijom poprskani i prekinuti, premda je komisija i dalje ostala u Nevesinju, da nastoji o sporazumljenju. Megjutim Derviš paša dolazi s vojskom da mir povraća.

Stanje stvari u Hercegovini moglo bi dakle dobiti ozbiljniji vid usljed ovoga, ako se t. j. pregovori ne nastave i pokret ne stiša, nego se sudari sa Derviš pašinom vojskom, što bi lasno imalo krupnijih posljedica, koje se sada već nikako nebi mogle označiti ni ograničiti.

Politički pregled.

Megju Italijom i Francuskom bivaju odnošaji sve bolji. Njemačka, Austrija i Rusija mijenjale su svoje poslanike u Parizu, odkada je pao Napoleon. Italija je pridržala svojega poslanika Nigru, premda je bio prijatelj bivšega cara. Granice izpravljene su takogjer, kako su obadvije države željele. Pod carskom vladom ostale su talijanske reklamacije bez ikakova uspjeha, pod maršalom Mac Mahonom mnogo se je od toga uredilo, što bi bilo moglo dati povoda makar i manje znatnim razmiricama. Postavljen je takogjer već temelj

za novi trgovački ugovor megju Francuskom i Italijom; specijalno dogovaranje započeti će koncem ovoga ili početkom dojduega mjeseca. Dotično povjerenstvo već je imenovano.

Kao što se tvrdi u dobro obavještenih krugovih, učinila je Francuzka talijanskoj vladi razne koncesije, kakovih je Italija badava tražila od carske vlade.

Od odgogjenja versalske narodne skupštine do 4. studenoga nadaju se nečemu svč stranke. Desnica se raduje, što se neće još raspustiti, dočim ljevici nije oteta sva nada, da bi se narodna skupština mogla do početka buduće godina raspustiti. Za vladu nije rok, do kojega je odgogjena narodna skupština, takogjer nepovoljan, jer će moći lagje odlučiti, na koju stranku da pristane u pogledu raspusta. Prije nego što se odgodi, morati će vlada na svaki način očitovati, što hoće i kamo smijera.

Pod naslovom „Englezka i Rusija na istoku“ donesao je „Edinburgh Review“ obširni članak, kojemu je prva svrha, da pobije sve uznemirujuće teorije, što su u nekojili časopisih preuzele mah. Dotični članak nezna za nikakove razloge, s kojih bi se mogle pripisati Rusiji kakove neprijateljske namjere. „Times“, pišući o tom članku, vele, da je prava pogibelj razne naravi. Englezka evrop-ska politika nije uzporedna s ruskom. Ova dva naroda sada su dođuše najbolji prijatelji, ali u pogledu Turske obično su ipak različita mnjenja, te bi megju njimi moglo lako doći do kakove razmirice radi te države. Rusija će do Afganistana raširiti svoju vlast, te će joj željeznička mreža olakšati prevažanje vojske. Ovako može biti neprijatelj Englezkoj, a uz to još podražiti proti njoj istočno pučanstvo.

Ovakova kombinacija nije dakako posve vjerojatna, ali ju ipak mora uvažiti svaki indijski državnik. Kada bi se Rusija zavadila s Englezkom radi kojega grada ili zemljišta u Aziji, došlo bi u Evropi do boja megju njimi, a tu bi se moralo nastojati, da Rusiji, bude nemoguće, navaliti na englezku indijsku državu. Englezka bi se mogla napokon takogjer osvetiti Rusiji, kada bi htjela, da probudi fanatizam englezko-muhamedanskih podanika na istoku. Pomoću sultana, kao duhovne glave muhamedanskoga pučanstva, mogla bi uzpiriti sve strasti u onih divljih četah, koje bi istočni Turkestan željele učiniti posljednjim utočištem muslemanskoga oduševljenja. Naša sadanja granica, kažu „Times“, posve je si-

gurna, a Englezka može mirno gledati rusko napredovanje na istoku, jer može biti samo na korist englezkoj misiji na istoku.

„Republique francaise“, Gambettin organ, tuži se na njemačke listove, što si čudnovato predstavljaju javno mnjenje u Francuzkoj. Kada je nadvojvoda Albrecht odlučio, da će rabiti morske kupelji u Trouville-u, odmah su berlinski listovi podigli graju veleći, da će sada Francuzi smatrati ovaj posjet austrijskoga nadvojvode znakom saveza megju Francuzkom i Austro-Ugarskom; a uz to su primijetili, da se Francuzka nemože na nikoga u Evropi osloniti, a kada bi šta namjeravala, zapriječiti će ju savez trijuh careva. Ovomu dodaje „Rep. Fr.“: „Savez zajamčuje mir, a budući da si Francuzka ništa toliko neželj, koliko mir, mora se iskreno radovati tomu savezu trijuh sjevernih careva.“

Dogovaranje megju Petrogradom i vaticanom stupilo je sada u novu fazu. Prije su tvrdili, da je papa priznao katolički kolegij u Petrogradu vrhovnom erkvenom oblasti za sve katolike u Rusiji, a Rusija da će uzpostaviti staro razdjeljenje dieceza i namjestiti sve prognane biskupe. Budući da je ruski zastupnik kod papinske stolice, Kapuista, odputovao, mislili su, da su te stvari na dobro riješene i da će biti čim prije imenovan papinski poslanik za Petrograd. Taj je imao biti kardinal Berardi, kojemu je bila već g. 1861. povjerena jedna misija u Petrograd. Megjutim doznaje „Pr.“ iz vjerodostojna izvora, da se je za sada prekinulo svako dogovaranje megju Petrogradom i vaticanom.

Pretendent Don Karlos upravio je pismo na kralja Alfonza istoga dana, kada je prije dvije godine stupio na španjolsko zemljište, da izazove najžalostniji i najokrutniji gragjanski rat. U tom pismo čini Karlos Alfonza odgovornim za sve represalije, što ih je španjolska vlada poprimila proti Karlistom. Ovakovimi represalijama, veli Karlos, obezbećuje kralj svoje ime i Španjolsku. Alfonza nazivlje Karlos kraljem jedne stranke, a sebe kraljem sve Španjolske, uz to opominje Alfonza, neka nezaboravi, da je Španjolac i da je odredio, neka se krade, pali i plijeni u dragoj domovini. Don Karlos pozivlje napokon kralja Alfonza, neka misli na Boga, koji svim pravedno sudi, na svoje ime i na sreću domovine. — Da je Don Karlos ovako sebi pisao, nestalo bi gragjanskoga rata!

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubisa.)

(Nastavak.)

XV.

Prevlake

Ravan soliočkoga polja pruža se sa sred grbaljske župe čak do kotorskoga zalijeva. Pri obali podno polja leži blato i močvara, negdašnji ribnjaci manastira Prevlake a poslije njega solila, gdje su Mlečići u plitkijem polkopima miješali slatku sa slanom vodom, da od njih slegjenijeh načine bjelu i tmaštu so. Sa sred te obale spušta se u zaljev niski brežoljasti rat, zvani Prevlake, koji obala dijeli a luku predvaje. Sjeverna strana ostaje pri Tivtu, pitomo i ribljivo pristanište, ljetica i raskoš kotorske gospode. Južna stranu zapućaju zelena brda a po brdima sela luštička i krtoljska, gdje su bivali kmečki stanovi prevlačkog manastira, koja sela i dan-današnji zovu miholjskijem zborom.

Na sred toga rata nasagjena lozom i maslinom, bjelio se za vremena naše povjesnice pravoslavni manastir prevlački, namijenjen Saboru Arhangjela Mihaila. Kažu da ga je gradió pri kraju dvanaestoga vijeka prvovjenčani kralj Nemanja prvi, i da mu je zvonik bio takve visine, da kad su ga Mlečići pra-

hom oborili, podigao je svojijem padom u more tako strašni vodeni slap, da je oskočke oškropio obližnje krtoljske kuće. No da svu istinu rečem, ja se nijesam toliko potežio da obaznam ko je tomu manastiru temelj udario, ni količak mu je zvonik bio, no sam se bavio najviše da znam i iznagjem ko ga je i s čega u gomilu pretvorio.

Što se čisto i bistro zna to je — jer se po divnome čudu u tome slažu svi pišci i povjedači — da je za vrijeme svoje užasne pogibije prevlački manastir gostio sedamdeset i dva kalugjera, starosjedioca i pridošlice, koji su došljaci selili s turskoga zulumata iz opustošenijeh manastira gornje zemlje i donošenijem blagom povećavali prevlački samostan, nadajući se (a ko se nadao ne bi?) da su pribjegli pod zakrilje čovječne i prosviještene vlade, pod kojom bi proživjeli i vršili dužnosti svog reda.

Jedne jutro po časovima, izigje iguman manastirski da se prošeta niz poljanu, gdje je prosuto mrtvačko groblje. Kad bio kod ulaska, megju dva visoka čeperiza, zazrije čoečka gdje pram njega a-pravo konja jezdi. Povigje pod rukom, da mu sunce oči ne zablješti, upoznade Druška, pak se povraća u ćeliju, da se s njim ne srete na put. Do malo uljagne i Druško za igumnom u ćeliju, povučeno i kao pretvoren. Meteniše tri put dok se približi igumnu i svakom udari čelom o pod. — Oče igumane! — vikne Druško žalostijem glasom — Sagriješih Boga i tebi i nijesam dostojan nazvati se tvoijem sinom! Navede me ljuta nevolja da se svagjam s

ovijem hramom, da ga sebi zatvorim, i da nemam u nj pristapišta, ni svratišta, ni utočišta kao ostali brišćanin. Od straha i zulumata gospode kotorske pro-suh očinstvo i materinstvo, ostadoh da branim sed-mero grla na kupici i mreži, uajedih vas, zatvorih crkvu a na sebe navukoh božju srčbu, a oni da ikako mogu objesili bi me sutra pred Kotorom, tek da me nije, da je jedan manje! Božja volja, ne po mojoj zasluži no po svojoj milosti, namjeri me na prijatelja tugjina, koji mi zvona poveresija, da mu ih platim kad mi Bog promisli. Ovako ću jednom ispuniti materinu zadužbinu, da me iz groba ne kune ona koja me podujvila i čoečkom učinila. Zvona dōše, kasno, al časno, da ih takvijeh nema megju Zadrom i Skadrom, ni megju narodima koji se krste sa tri prsta. — Došao sam, znam lijepo, bezočno, kao ko je kriv, i dužan. Pouzdah se u vaše meko srce e da se sklonite: ako ne ćete praštati vi, a da ko će? Rekoh sam sebe: što je viši grijeh, dičnije je oprostjenje. Nijesmo na svijetu za jedan dan. Mogu naknaditi, mogu još crkvi koristan biti! — Da me žena ne zameće (huda zamećica!) došao bih pri crkvi. No žena na krdu djece traži da joj donosim dānimice po tri put hljeba, a uz hljeb svilene odore da se u crkvi gizda spored prvijeh gradkinja, a ne zna sirota, da gdje veliki konji igraju tu malijema trbasi pucaju. Tako i mene, troši a duži se, dok propam sa svijetu halkom! Ta me je nesreća načerala da ljudima ne prispjevam na rokove i da se svagjam s rukodavnicima a vami mrazim! Otvorim jednom oči i rečem,

Domaće.

Per la sessione della Corte d' assise che si apre il giorno 16 corr., venne estratta la seguente lista di giurati:

Ordinari. — Perić Damiano q.m Stefano, Kistanje; Boncio Carlo, Sebenico; Jaramas Simeone, Zara; Tadorin Giuseppe, Arbe; Šupuk Matteo q.m Stefano, Sebenico; Cornicetto Antonio, Benkovac; Fersopp Gregorio q.m Stefano, Vodice; Marčić Vincenzo, Arbe; Vujnić Spiridione q.m Niccolò, Darniš; Paštrović Antonio q.m Giorgio, Arbe; Fogagnolo Angelo, Zara; Marasović Antonio q.m Giuseppe, Scardona; Mirković Giovanni q.m Giuseppe, Pago; Zuliani d.r Luigi, Sebenico; Prebenda Giovanni q.m Matteo, Sebenico; Bulat Giovanni q.m Vincenzo, Sebenico; Matulina Antonio q.m Antonio, Selve; Ljubića cav. Stefano, Zara; Miletić Nicolò q.m Ante, Ražance; Nakić Giovanni, Scardona; Živković Vincenzo, Sebenico; Buzolić Giuseppe q.m Ante, Novigrad; Galzigna Cristoforo q.m Giacomo, Arbe; Nani Vincenzo, Zara; Vršić Gregorio q.m Vid, Castelvener; Buzolić Domenico, Obrovazzo; Dulibić Lorenzo, Sebenico; Crivelli Giovanni, Zara; Spalatin Cristoforo q.m Girolamo, Arbe; Inchiostri Vincenzo q.m Francesco, Sebenico; Spalatin Simeone Leonardo, Arbe; Kolanović Spiridione, Bevilacqua; Zlatović Pasquale, Sebenico; Damjanović Giovanni q.m Vid, Kistanje; Sapičić Domenico q.m Giuseppe, Selve; Bolković Gasparo, Arbe.

Supplenti: Borović d.r Demetrio, Fatović Giovanni, Bakmaz Pasquale, Gilardi Domenico, Abelić cav. Pietro, Tomšić cav. Pietro, Baldo Vigilio, Glišić Giovanni, Tamino Carlo.

Sua Maestà I. e R. Apostolica si è graziosamente degnata di elargire per sussidi privati in Dalmazia un ulteriore importo di fl. 630, fra i quali fl. 500 al comune di Pago a soccorso di quei miseri abitanti.

Oggi alle ore 10 a. m. si terrà nella loggia municipale una seduta del *Comizio Agrario di Zara* allo scopo di scambiare le proprie vedute sulla nuova tariffa di classificazione per l'imposta fondiaria in Dalmazia.

Poslovanje grčkih Pretura i kotarskih Sudova u Dalmaciji u postupku o sitnicah za drugo polugodište 1874: parnica raspravljenih ukupno 13850, dovršenih nagodbama 3444, oglašnim odsudami 1526, konačnim odsudami 625, na ini način 4855, neriješenih 3400. Ništovnih se žalba prijavilo 32, kojih 1 bude prihvaćena i 31 odbijena.

idem najprije da se crkvom mirim, ostalo će doći za tjem! — Opet pane na koljena, plače, uzdiše, udara čelom o tle, da bi kašn omečio. — Primi me, oče, kao zadnjega od tvojih najemjenika! —

Igumna se zblijla razali, povjeri mu i reče: — Druško! pristupi, sjedi i čuj što ću ti reći. Tvoje blage riječi i iskrena pokora, meni su prijekor i sramota. Bila je moja sveta dužnost hoditi danju i noću u trag izgubljenog ovčici, koju mi je zavidljiva lisica oplijenila i od divnoga stada odvojila. Bog mi je svjedok, koliko sam se putâ kanio doći da te zastranjena pohodim, no videći te smotana u gnusnu toku gracke razblude, smalaksala mi uzdanica u samog sebe, i ogriješih se misleći da ja i moja riječ nešto vrijedimo, mjesti onoga, koji hčaše kroz moja usta besjediti i tvoje uho i srce skloniti i nadahnuti da ih čuješ i očutiš. Sad je višnji promisao htio da me ti pretečeš i otmeš najdičniju zaslugu; pa kao da me prekori s moje ljenosti i taštine, spodobio me ovome duhovnome piro, za pokazati mi svoja veličastvenu silu i svu nagotu mog ništavila. Ti Druško, kojega sam toliko ljubio, za kojijem sam toliko suzâ prolio, o kom sam, moleći, Bogu dosadio; ti si od mene sretniji, ti dobi milost kajanja bez ičijeg nagovora i truda! — Kad mi na um pane tvoja negdašnja privrženost k ovomu hramu: kad te gledah na strani pjevati, milostinju po crkvi kupiti, čuvati kao svoje vlastito gdje je god crkvnoga; pak sve od jednom postati pizmatorom ove starinske zadužbine naših pobožnijih pretkova, ogriješih se misleći koliko još

Važniji kazneni slučajevi dojavljeni u Dalmaciji lipnja mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 2 ubojstva, 2 silovanja, 1 pokušano silovanje sa krugom, 2 krivotvorja novca, 1 palež, 18 zlobnih oštećenja; okružnomu Sudu u Spljetu, 2 razbojstva, 1 otrovanje, 1 ustanak, 3 zloporabe uredovne vlasti, 1 krivotvorje novca, 1 palež, 3 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Kotoru, 1 ubojstvo; okružnomu Sudu u Dubrovniku, nijedan.

Izašao je 28 broji *Práva*. Evomu sadržaj: *R. D.r Ihering*. Borba za právo (*svršetak*). — *V. M. U* kom rokn ima se nastupiti dokaz kroz svjedoke i vještake u parnicam redovitog postupka? — *A. Kuzmanić*. Razdila zločinstva. — *Sgogaj*. Gragjanski. Kazneni. — Književnost. — Vijesti.

Gospodin Nikola D.r Katnić nvršćen je u imenik odvjetnika zadarske Kombe, sa sjedištem u Drnišu.

„BRZOJAV ZEMLJAKU“.

Vienna, 3 agosto. Il principe di Serbia ebbe oggi da S. M. l'Imperatore un'udienza che durò mezz'ora. Sebbene finora sull'udienza nulla si può sapere di preciso, la „Presse“ dichiara di poter ripetutamente affermare, che da parte dell'Austria, in pieno accordo colla Russia e colla Germania, verrà fatto chiaramente comprendere al principe di Serbia, dover esser mantenuta la pace, e il contegno della Serbia rimanere rigorosamente corretto. Sopra questo punto il governo della Turchia è pienamente assicurato e vede con soddisfazione da parte dell'Austria potersi aspettare che i confini siano guardati con rinforzo di truppe. Del resto nei circoli ufficiali di Vienna l'insurrezione dell'Ereegovina si considera essere in declino.

Il principe della Serbia ricevette visite dall'ambasciatore della Germania Schweinitz e da Novikoff, ambasciatore della Russia.

na svijetu može vražje iskušanje i navjet! — Pak dovativši Drnškovu desnu ruku nastavi: — Daj da pomilujem ovu desnicu, koja će stokratno namiriti ovoj svetoj obitelji svaku štetu! Po što to izusti, skoči na noge i reče mu: Dasi prost i blagosloven! — Povede ga u crkvu i pred vratima zapjeva: *Vuđi v radost gospoda tvojago!* Po ispovjesti i pričošću, iguman zaustavi Druška na objed, da ga покаže brastvu pokorna i pretvorena.

U tomu dogje jedno gjače u crkvu i navijesti igumnu, da ga čeka na poljani okupljena množ naroda, da im sjemena blagoslovi. A iguman gjaku: — Pusti devedeset i devet neka mirno pasu po livadi Hristovoj, ja ću se baviti sad ovom, koja mi se je bila završla i odvojila. Uzdah se da im čekanje ne će dodijati, jer će sila Hristova usijati u srca njihova radost i strpeljivost za ovaku stečenu! —

Kad bili pri objedu reče iguman namjernomu brastvu: — Pristupite, blagajmo ngojena junca, jer ovaj naš sin bjaše mrtav pa oživje, izgubljen pa ga nagjismo! —

Gjakovi, nastojnici oko trpeze, trknu u kuhinu da i nižijem slugama navijeste radosno Druškovo kakanje. Starina Radun, koji se u kuhini namjerio, kad ču opću radost, upita jedno gjače: — Što je to veselje, i ako ja već s njega nijesam! — A gjače mu kaže da se je Druško crkvi pokorio, zvonu donio a proštenje dobio.

Na to će ti Radun: — U stara zlotvora nikad nova prijatelja!

Književna Vijest.

Tiskom Vodičkijskim izišla je najvišestruka knjižica „Narodni Prijatelj“ svetštenika Jovana Šariha. Knjižica cijela, kako i sam spisatelj kaže, nije nego dvanaest, dijelom već prije tiskanih članaka, ali je u njoj sakupljeno toliko rodoljubnoga jara, da bi bio vrijedan cno narod preporoditi, kad bi se samo na široko kroz narod rasplatio. U tim člancima dvije ove riječi caruju: radinost i sloga.

Gospodin je pisac ovim dvjema riječima pokazao da je u srce svatio svojim malim književnim dnoćem narodnoga vraća. Ako mu mi i nepohvalimo svaku sitnicu na pose, možemo do duše kazati, da kad bi svak sebi primijeniio svjeta i ponutkovašta što u knjižici ima, te svak u svomu zvanju i izvršavao, narodni bi napredak dobio poleta, ko ga je željeti, ali ga još, žalibože, neopazamo. Ako bi ko r. piscu prigovorio, da nije sa praktične strane cele šta ponudio, mi bi mu odvratili, da izložene jeze i načela sam praktično udese, na sam sebe djelom osvijetla, kako je pisac sebe svojim jakim rodoljubnim čuvstvom.

Različite vijesti.

(*Padanje pepela na Islandiji*). Od božića do konca travnja osam je puta na Islandiji bilo vulkaničkih erupcija. Posljednja je trajala od 20. do 29. travnja na visokoj ravnici između Mirata i Jökulaa u brdih, što se zovu Oesteri. Po svih opisih bila je izvanredna. Veliko kamenje bacano je u zrak takovom silom, da je istom za 45 sekunda padalo na zemlju. Lave je toliko poskakalo iz nekoliko zjatlja, da je u dublini od tri milje, a u širini od 800 do 2000 metara prekrila zemlju. Veći dio zasute zemlje nije bio od nikakove koristi, al je ipak gdješto i dobra paša zagrnuta.

Mnogo više kvara učinio je pepeo u istočnom dijelu zemlje. Dne 29. ožujka padao je pepeo na prostor veći od 100 četvornih milja. Koliko je daleko nad morem padao, ne zna se, nu vjetar ga je našao čak do Norveške, pače i do Švedske. Po točnu računu napalo je u jednom jutru na ono 100 milja 3840 milijuna tona (tona je 20 centih) luga. O tom čudnovatom pojavu sude u Islandiji, da je sličan padanja luga, pod kojim su zasuti Herculani i Pompeji. U islandskom listu „Nordanfari“ piše znameniti svećenik Sigurt Gunnarsson o pojavu među ostalimi sljedeće:

„Na uzkrani ponedjeljak, dne 29. ožujka, počeo se je raao iz jutra k nam sa zapada čuti velik tutanj i štopot. Gubio se je prema sjeveroistoku, a to valjda s toga, jer je vjetar s južno zapadne strane vulkana prema sjeveroistočnoj puhao. Zrak bijaše gust, a sa sjevera i sa sjevero-istoka smrklo se je posve. Oko 9 sati u jutro počeo kod nas propadati

A gjače: — Draže je nagjeno no negubljeno! —

A Radun: — Ko me je lanih bio, letos mi nije mio; da mi se priga i vari na vatri, ne bih mu vjerovao! —

A gjak: — Ako te ko ošine po obrazu, obrati mu i drugi neka bolje prišukne! —

A stari: — Kami, da mu se u sred srca uvali! Ako te ko zaljepi ti ga oblijepi, samo ako možeš! —

A gjače: — Ko tebe kamenom ti njega hljebom! —

A Radun: — Ko tebe kamenom ti njega mandalom! —

— Dakle ti, gjede, ne bi nikad nikoga oprostio ni na pokoru primio? — reče gjak.

— Ne ja ni dao Bog, odgovori starina, no i kad bih ja htio, Bog mi ne da! Kad' mu ne mogu ništa za života, barem bih pamtio, a kad vigju da ću umrijeti i da već ni pamtit i ne mogu, oprostio bih i zmiju ljuticu pod kamenom! Ja sam, sinko bio na situ i pod sitom, svake sam muke obišao, osim što me još nijesu mlina mljeli. Opareni kašu hladi! —

A gjače opet: — A da mi učinio svijet da se zlotvorima prašta, da im se u zamjenu dobra čini i za njih Bog moli da ih obrati na pravi put i da se dobrotvorima preokrene! —

(*Sljedi*)

) Velika gvozdena ključanica.

suro zrnjice lave. Gdje koje bijaše krupno kao proso, nu svako dugoljasto. Crni oblak primicao se je sve to većma sa sjevera, bivalo sve to tamnije i sve je to većma padao lug. Oko jedanaest sati (do podne) nije se već ništa vidjelo, te su po kućah svijeeće gorjele. O podne smrlo se je i vani kao najtamnija noć, te cio sat nisi vidio ni ruke pred nosom. Gdje su u kućah svijeeće gorjele, iznutra su okna priličila zrcalom, takova bijaše vana tmina. Po kućah moradoše ljudi svijetliti četave četiri ure, a cijelo vrijeme sipao je pepeo, kao kad zimi burom udari snijeg. Kroz tmina sijevalo je od časa do časa i udarao grom za gromom. Zrak bijaše munjine tako pun, da su se vršci od zvonika sjali. Grom se nije čuo kao obično, jer je zrak bio pun luga, te otpor mnogo veći; pucalo je, kao da se izpaljuje čitav red najvećih topova. Kad je velika tmina prestala, popustilo je padanje luga i oblak se je odvuкао nad zapadnu dolinu. Tuj je malo kao stala, nu lagan vjetar potjerao ga je opet prema istoku. Sad je opet nešto luga palo, nu brzo se je opet razvedrilo.

Gdje sam ja bio, napadalo je lave na palac i pol debljine, po istočnoj dolini Flyots dobra dva palca. U župah Fellnahrep i Vallanes palo je još više. Svagdje su nizine većma zasute, jer je vjetar brda omeo. U gornjem dijelu doline Jökul nastro je lave izmegju 4 i 8 palaca debljine; zrnje bijaše veće, gdje-što kolik šaka, a gdje-koje i kolik djetinja glava. U toj dolini bijaše lug vruć kao krop, kod nas pako samo mlačan. Kod nas malo je koje zrno bilo veće od zrna kave.

Kad se je oborio lug, zaudaralo je s početka jako po sumporu, nu kasnije je nestalo vonja. Nemmože se reći, da je lug imao kakov tek, nu najsitniji, što se je priljepio za kamenje i drvlje, čini se, da je bio okusit poput željeza i soli. Tri dana nebi jaše vjetra i lug je ležao, kako je i zapao. Blago je morale ostati po stanovih; gdje su god ovice pušteno, počele su bježati, kao pomamne. Četvrti dan puhnuo je jaki vjetar s jugo-zapada i smeo na mnogo mjesta lug u hrpe, visoke metar do pol-drug metar, nu sutradan diže se sjevero-zapadnjak i pokvari mu sav posao. U gornjem predjelu Jökela moradoše se ljudi sa dvadeset gospodarstva odseliti, jer im ljetos neće biti stadu paše. Strahoviti pojav uništio je veći dio gospodara u istočnom dijelu zemlje. Nevolja je na pragu. Gdje je prije bilo najveće obilje, ondje je sad najveća čemer, a gdje se je i prije narod borio sa siromaštvom, premda sad nije postradao, kako će moći sad podnijeti sve terete, za se i za imućne?

(Odvajnost često hasni). Nekakov pitomac berlinskoga vojničkoga zavoda otišao je u krčmu, da se lijepo najede i napije. Kad se diže, da će otići, opazi svoga pukovnika u restauraciji i na veselo srce pade mu tuga, jer će sutra 24 sata u zatvor. Srećom ide jedan gospodin u civilnoj odjeći takogjer prama izlasku, te će takogjer mimo pukovnika. Mladić pristupi odvažno k njemu, uze ga pod ruku i zamoli, neka ga pusti sobom samo dotle, dok neprogju mimo pukovnika. Gospodin ispuni mladiću drage volje želju, a pukovnik odzdravi mladiću neobično uljudno. Veseo, pripovijedi kadeti drugu, da se u zavodu jede, kako nije navikao, te da je s toga otišao u krčmu, da se jedan put sit najede. U zao čas banu pukovnik, kad se je već kući spremao i nefali dan zatvora. E da se zatvoru izmakne uzeo je malo drzovito gospodina pod ruku i sad ga moli za oprostjenje, te mu zahvaljuje na uljudnosti. Sutradan zove pukovnik kadeta iz reda. „Ko je onaj gospodin, s kojim ste jučer otišli iz gostionice? — „Moj ujak“. — „Tako! Lijepo! Nu odkad je Njeg. kralj. visost princ Friedrich Karl Vaš ujak? — „Njegova kralj. Visost zapovjedila je, da Vam se nesmiju oprostiti ona 24 sata zatvora, što Vas ide zbog povrede reglementa. Nu buduće ste odvažnost pokazali, naložio mi je, da Vam kažem, da će za Vas plaćati sav trošak u zavodu, dok god budete kadet, jer se nada, da ćete kasnije pred neprijateljem biti jednako domišljati i srdčani“.

Ringraziamento.

A tutti quei generosi, i quali, sia per assistenza prestata durante la lunga e penosa malattia, sia pel loro intervento alle funebri esequie ed accompagnamento all'ultima dimora, od in altra guisa andarono a gara con dimostrazioni di benevolenza e vollero onorare la memoria dell'indimenticabile nostro rispettivamente fratello e cognato **Giuliano Celotta** I. R. Consigliere Provinciale e Procuratore di Stato in Cattaro, ivi decesso nel 27 corrente; in specialità poi all'I. R. Consigliere Provinciale Signor Giuseppe Matković, al M. R. Padre Angelico Martinelli, all'Avvocato Signor Conte Trifone Dr.

Za izdavanje i uregjenje IVAN DANILO.

Smeccia ed alla rispettabile Sua famiglia, tributiamo dal cuore, i sensi della più viva riconoscenza.

Spalato 31. Luglio 1875

Vincenzo e Giulia coniugi Rosa

Francesco e Carlotta coniugi de Zanchi.

Javna Blagodarnost.

Neke meni nepoznat prijatelj, pređe dobro

niza dana, udostojao me iz Zadra darom desetor broja „Снона“. Премда ми је непознат дародавац, ипак ме дужност веже овим му јавно благодарити.

Кути, 16 јула 1875.

Јован Шарић,
свештеник.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbenu najbogatiju skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču. Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih engleskih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi engleski srebrni cilindar sat sa kristalnim kazalom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi engleski najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopom, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi engleski u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopom, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi engleski od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopom, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi engleski srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi engleski Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, niklostrojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina	od for. 10—12	Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac	od for. 45—60
„ „ „ sa zlatnim obručem	od for. 13—14	Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop.	od for. 24—28
„ „ „ na skok	od for. 13—14	„ engleski Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25	
„ „ „ sa gospogje	od for. 13—18	„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopem	od for. 25—36
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. od for. 15—17		„ Anker remontoirs	od for. 28—30
„ „ „ sa kristl. staklima	od for. 14—17	„ remontoirs sa dvstr. poklop.	od for. 35—40
„ Anker sati sa 15 rubina	od for. 16—19	„ sa krist. stakli	od for. 30—36
„ „ finiji sa srebrnim poklop. od for. 20—23		„ Anker remontoirs za vojsku	od for. 38—45
„ „ sa dvostrukim zaklopem od for. 18—23		Zlatni Anker sa dvostr. poklop.	od for. 55—58
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina	od for. 30—36	„ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120	
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina	od for. 25—30	„ sa krist. staklom	od for. 45—75
„ „ emailiran	od for. 30—36	„ sa gospogje	od for. 40—48
„ „ sa zlatnim poklopem (mantel)	od for. 35—40	„ „ sa krist. staklom od for. 45—60	
„ „ email sa diamantima od for. 38—48		„ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56	
„ „ sa krist. staklom	od for. 36—45	„ remontoirs	od for. 70, 80, 90—100
„ „ dvostr. zaklopem 8 rubina	od for. 40—48	„ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150	
„ „ email sa diamanti	od for. 50—65	Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100	
„ Anker sat sa 15 rubina	od for. 35—44	„ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350	

Samo for. 6 velelijepi parizki sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzvardeke porcelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančić od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare! Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnima i lažnim oglesima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na obično dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u ih varancija dućan igracaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljela postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koristi štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftiniju cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Tiskom I. Woditzk-e

IVAN DANILO upravitelj.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviskom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 63.

Zadar 7 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vrgorac, 7 agosto. Mercoledì 4 corr.
i Turchi a Nevesinje assalirono gl' in-
sorgenti; la lotta continuò anche il giorno
seguente. Dicesi che siano rimasti uccisi
700 Turchi e 300 Cristiani. Gl' insor-
genti s' impadronirono di Nikšić, Stolac
e Krupa, conquistando due cannoni. Alla
sponda destra del Narenta i Turchi vanno
ad ogni tratto incendiando dei villaggi.
I Cristiani, risoluti a sostenere la lotta,
vanno fortificando le posizioni più op-
portune.

Ragusa, 7 agosto. Gl' insorti di Kru-
ševice attaccarono a Gonjevo una truppa
di Turchi conducenti a Trebinje in salvo
i loro armenti. Dopo ostinata resistenza,
i Turchi si ritirarono conducendo seco
70 animali minuti e lasciando il resto
in mano dei Cristiani, i quali dipoi in-
cendiarono le case turche di Gonjevo.
Trebinje è cernita dagl' insorgenti.

Vienna, 6 agosto. Notizie ufficiali
da Costantinopoli annunziano che gli in-
sorti dell' Erzegovina furono in diversi
luoghi battuti dalle truppe. Sarebbero
stati uccisi alcuni capi degli insorti.

I giornali di qui vogliono sapere
che il principe della Serbia si è ieri a
Vienna promesso con una nipote del
principe moldavo Mouroussy.

U **Zadru, 6 kolovoza.**

Vijesti što smo dobili iz Beča i one
koje po novinama kolaju, nisu Ercegovackim
ustašama povoljne.

I ako nije ni desetu vjerovati od ono-
ga što se iz Stambula u svijet tura, ipak iz
svega se naslutiti daje, da se Ercegovacki
ustaše nenalaze u najboljim okolnostima.

Dok su se protiv zaptija i njihovih tur-
skih komšija borili, dotle uspjeh je krunisao
njihov junačvo; ali moglo se slutiti i uvidjeti
da neće redovnoj vojsci, pa bilo i bašibo-
zukim i nizamim turskim moći odoljeti, oni,
mali na broju, bez džebane i zaire, pače
gotovo bez pušaka i bez zapovjednika.

Na žalost dakle, sva je prilika da će i
taj ustanak proći kao što su mnogi ostali
prošli.

No Evropa će bar uvidjeti da nema joj
mira, dok na Istoku bude trajalo današnje
gospodstvo. To će uvjerenje kadli tadli svo-
jim plodom uroditi, te mučenička krv neće
biti uzalud prolivena.

Ragusa, 4 agosto.

Mal non mi apposi, quando nell' ultima mia
vi dissi che il vescovo Kraljević di Mostar non
sarebbe riuscito nella sua missione di pacificare

gli insorti. Egli se n'è levato fuori a mala pe-
na salvando la pelle.

Giorni sono si ritrasse qui, non si sa per
qual motivo, uno dei duci degli insorti il vete-
rano Ljubibratić, già segretario del duce di Zubci.

Intanto dove sono gli insorti? Eccone a
Nevesinje un grosso corpo che ascende a 2000
e più. Essi arsero i castelli dei signorotti Lju-
bović, e sorpresero una *bula*, una venere orien-
tale che ricamando e cantando le gesta del suo
Ljubović, già cristiano, non si sognava di ca-
dere nell' insidia.

A Dabar e Dol il sangue scorre a rivi, e
dopo viva battaglia, i Turchi si ritirano, la-
sciando in possesso degli insorti ed armi e ba-
gagli. E a Krupa? A Krupa un piccolo drap-
pello, capitanato dall' ardente Stazić di Spalato,
difendeva il ponte sullo stesso, quando in un at-
timo, e ciò di notte, i Turchi passando la pa-
lude li circondarono. Stazić coi suoi seppe però
svincolarsi e fuggir al nostro confine, dove fu-
rono disarmati. I Turchi rabbiosi appiccarono
fuoco ai villaggi Dračevo e Doljane. Stolac, as-
sediato dagli insorti, ricevè dalla parte di Mo-
star, di notte tempo, munizione e viveri.

Tariffe di classificazione.

Sotto questo titolo compariva alla metà
del passato mese affissa per le cantonate e
riprodotta nell' *Avvisatore Dalmato* una tabel-
la, contenente i nomi dei distretti politici dal-
mati e di fronte una serie di numeri romani
ed arabici, distribuiti per rubriche, sotto-rubri-
che ecc. Ognuna delle poste di quella tabella
indica in fiorini e soldi il prodotto netto d' un
jugero di terreno secondo la coltura e la classe
di maggiore o minore bontà, come le ha sta-
bilite la Commissione d' imposta provinciale
per il nuovo censimento delle terre.

Quelle cifre dunque, secondo il parere
della nostra Commissione provinciale, dovreb-
bero servire di base pel compartimento della
nuova imposta fondiaria.

Ciò premesso, non vi sarà alcuno, che
non comprenderà l' importanza di esaminare
da ogni lato quei prezzi, per depurarli, qua-
lora non fossero esatti, e per produrre i re-
clami, a cui invita la notificazione che accom-
pagna quella tabella.

Come da quella si rileva, sono chiamati
a reclamare le commissioni d' estimo censua-
rio distrettuali, le Comuni censuarie e per esse
i comuni politici a cui appartengono, ed uniti
insieme i possidenti, che pagano una sesta
parte dell' imposta fondiaria d' ogni rispettiva
Comune censuaria. Non v' è dubbio, che tutte
queste rappresentanze degl' interessati e gl' in-
teressati stessi esamineranno ben bene quelle
cifre, e in tempo utile, vale a dire, entro sei
settimane dalla pubblicazione, produrranno alla
commissione provinciale i loro reclami, e già
ci consta, che i membri della commissione di-
strettuale di Zara stanno studiando a questo
scopo la tariffa pubblicata.

Una critica speciale d' ogni posta della
tariffa non è argomento d' un articolo di gior-
nale; ma il giornalismo non può rimanersi
muto dinanzi a quella pubblicazione, che deve
tanto influire sullo stato economico del paese.

Gli è quindi in primo luogo, che osser-
veremo alla Commissione provinciale, che la
tabella doveva essere compilata in forma da

rendere più facilmente comprensibile la divi-
sione dei distretti censuari e classificatori. Senza
una spiegazione particolare, nessun può com-
prendere, che cosa significhi *Benkovac I*, che
cosa *Benkovac II* e molto meno *Spalato I* —
I, II e III e *Spalato II unico*.

Per poter giovare all' intelligenza di que-
ste formole, ci siamo procurati una breve de-
scrizione di quelle indicazioni. Ove sta scritto
il nome del distretto d' estimo e di fronte ad
esso la parola *unico*, là il distretto politico
di quel nome tutto intero forma un solo di-
stretto di classificazione; altrove il distretto
politico formante un distretto d' estimo fu di-
viso in più distretti di classificazione; e il di-
stretto politico di Spalato in due distretti d' e-
stimo, e poi di nuovo il primo dei due suddi-
viso in più distretti classificatori.

Ecco come sono suddivisi a un dipresso
i distretti d' estimo che non formano un di-
stretto unico di classificazione:

Benkovac I abbraccia il Comune di Ben-
kovac, meno tre Comuni censuarie più pros-
sime al Comune di Obrovazzo, il quale con
esse e col Comune di Kistanje forma il di-
stretto Benkovac II;

Knin I comprende la parte piana del Co-
mune di Knin e Knin II la parte piana del
Comune di Drniš, mentre Knin III abbraccia
la parte montana d' entrambi quei Comuni;

Lesina I indica l' isola d' egual nome e
Lesina II l' isola di Lissa;

Makarska I, II e III coincidono coi tre
distretti giudiziari di Makarska, Metković e
Vrgorac;

Ragusa I abbraccia le isole e il litorale
del distretto politico d' ugual nome, compresa
la parte piana di Canali; e Ragusa II le parti
montane dei tre distretti giudiziari di Stagno,
Ragusa e Ragusavecchia;

Sebenico I è il distretto giudiziario d' u-
gual nome, e Sebenico II quello di Scardona;

Spalato I — I abbraccia il litorale dei
tre distretti giudiziari di Spalato, Traù e Al-
missa, comprese le isole di Zirona e Bua e la
parte del Comune di Clissa, che prospetta il
mare; — Spalato I — II abbraccia la Po-
ljica mediterranea con Dugopolje; e — Spa-
lato I — III il montano di Traù, i Comuni
di Lečevica e di Muć e la parte oltramontana
di Clissa; — Spalato II *unico* poi abbraccia
le due isole di Brazza e Solta;

Zara I corrisponde ai Comuni di Arbe,
Selve, Pago e Nona meno uno o due villaggi
di quest' ultimo; — Zara II agli scogli dei
Comuni di Zara, Sale e Zaravecchia, e —
Zara III alla parte continentale del distretto
di Zara.

Offerto questo schiarimento sulla tabella
e lasciata la cura d' una critica di dettaglio
a chi questa è possibile, noi ne faremo una
sola, risultante dal parallelo della tabella ela-
borata dalla nostra Commissione per la Dal-
mazia con quella dell' Istria, elaborata dalla
Commissione di quella provincia, e questo per
sommi capi.

Ommettendo i pascoli, i boschi e i pa-
ludi, come di minor rilievo, il prodotto netto
medio degli arativi è stabilito per l' Istria in
f. 3:68 $\frac{1}{2}$, per jugero; per la Dalmazia viene
proposto invece in f. 4:09; — per i prati in
Istria di f. 4:61, in Dalmazia invece di fior.
5:58; — per gli orti (orti propriamente detti

broli, oliveti ecc.) in Istria f. 5:43, in Dalmazia f. 5:11 $\frac{2}{3}$; — per le vigne in Istria f. 5:94 $\frac{3}{4}$, in Dalmazia f. 5:19 $\frac{2}{3}$.

Chi conosce le condizioni delle due provincie e considera le qualità e il facile smercio dei vini d'Istria in confronto dei dalmati, s'accorgerà, che la nostra Commissione provinciale non ha tenuto certo conto delle difficoltà con cui hanno a lottare i nostri vignicultori.

Ma se poi si considera, che i campi e i prati dalmati furono stimati migliori degli istriani, allora dobbiamo dubitare, se la nostra Commissione provinciale abbia compreso il suo compito, o saputo prendere a calcolo tutti gli elementi necessari alla depurazione del prodotto netto dei campi. In Istria e strumenti più perfezionati di lavoro e rotazione agraria più razionale sui campi, e coltura artificiale di prati, che offrono più tagli all'anno; — da noi i campi mal lavorati, esauriti, e i prati, dopo un taglio unico, sono semplici pascoli.

A dir il vero, quand'anche la valutazione degli elementi fondamentali non fosse riuscita esatta nel seno della nostra commissione, almeno il confronto coi prezzi dell'Istria avrebbe dovuto consigliar loro una tariffa più bassa. Durante il lungo lavoro, che ha prodotto la tariffa pubblicata, abbiamo udito parecchie volte incolpare gli organi del governo che vi prendevano parte di troppa fiscalità. Però, neanche i nostri eletti fra i possidenti ed intelligenti del paese possono andar superbi dell'opera loro. Non è diffatti gli organi del governo che possiamo incolpare, se la tariffa non corrisponde alle condizioni del paese, poichè essi alla fin fine non hanno nella commissione che un paio di voti, mentre i rappresentanti degli interessi del paese ne hanno otto.

Per oggi faremo punto qui, raccomandando a tutti di cribrare le cifre della tariffa e reclamare sopra quelle, che trovassero troppo alte. Dai rappresentanti del paese nella commissione dobbiamo attenderci che riconosceranno il proprio errore, e ciò avrà bastato; poichè pel governo è soprattutto ed unicamente desiderabile, non che i prezzi siano alti, ma giustamente proporzionati, e i suoi organi non potranno impedire che gli altri membri della Commissione pongano in chiaro il vero stato dell'economia del paese.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

XVI.

Prevlaka

(Nastavak.)

A Radun: — I vi, moja gječo, tom pameću brzo raskućite; upamtite što vi ovi starac govori, a ja, Bože, to ne dočekao! —

A gjak: — A ti, gjedo, čisto zlu smrt imati i dušu utopiti, tom tvojom pameću! —

Radun zaključio: — Branite i praštajte vještice, tečce i zle ljude, da vidite što ćete dobiti! Ja vam od te stečevine dijela neću! Pokrij sirotu za svoju sramotu! —

— Više ti, gjedo, možeš za dan pokvariti puka, no kalugjeri poučiti za godinu! — nadoda gjak po što starcu okrene legja, koji osta mahajuć glavom.

Pri objedu uglave iguman i Druško da zvona dogju u oči Arhangjelovadneva, kako će se okupljati puk oko njih, diviti im se i reći starcici, koja ih je priložila: „Pokoj joj Bog dā! —

Malo za tjem umru na priječac Beskuća i Vračen (isti dan ka' da su glavidi) od godinā i zastarale bolesti. Kao što se obično ponavlja kad napra-

Knez Milan u Beču.

Iz Beča pišu *Narodnim Novinam*:

Jučer po podne stigao je ovamo knez Milan preko Pešte i nastanio se se u gostionici kod „zlatnoga jagnjeta“ u Leopoldovu gradu. Dokle telegram iz Biograda nije javio, da se je mladi vladar Srbije u Beč već krenuo, o tom putu kneza nijesu ovdje ništa znali. Da su se javni listovi pohlepno dočepali ove teme, imaju tomu dva razloga. Prvi je, što u ovo vrijeme nema žurnalistika nikakvih „zahvalnih“ predmeta, te je prisiljena, prežimati starine. Drugi je ustanak u Hercegovini.

Ima li u opće ovaj put kneza Milana kakovu političku svrhu, ovdješnji listovi nagagaju, da ona mora biti u svezi s hercegovačkim ustankom. U ovom pogledu pako pronose dvije verzije. Ili je knez Milan, vele, u Beč došao, da od austro-ugarske monarhije dobije „dozvolu“, da ustašam može priskočiti u pomoć, ili pak da se ovdje sam glavom uvjeri, koliko može biti istine u glasovih, da Austro-Ugarska „ima svoj prst u tom ustanku“; jer da tobože hoće sebi da pribavi Bosnu i Hercegovinu.

„Veliki žurnali“ upotrijebili su dašto odmah svoj način, da stvari dogju na kraj. Njihovi urednici uputili su se danas ka knezevim pobočnikom, da od njih saznadu, što je kneza Milana ovamo dovelo. Obavijesti, koje su od pobočnika dobili, naći ćete valjda već u današnjih večernjih listovih. Knezu Milanu — tako su bečki listovi upućeni — nije nikada ni na umu bilo, da pogje u Beč radi hercegovačkoga ustanka. On je došao ovamo po sasvim privatnu poslu. „Hoće da popuni svoje pukućvo i da liječnike konsultira radi svoje bolesti u grlu.“ Uz to sastati će se ovdje sa svojom majkom, koju je dozvao iz Pariza. Probaviv u Beču tri ili četiri dana, naputit će se dalje u Berlin, takogjer samo radi zabave.

U onom, što su knezevi pobočnici bečkim urednikom kazali o namjeri knezeva puta, po mojem mnijenju moglo bi biti više istine, nego diplomatisanja. Ako doduše i nije vjerovati, da je knez Milan došao ovamo po sasvim privatnih poslovi, nije takogjer vjerojatno, da bi knežev dolazak u Beč stajao u izravnu savezu sa hercegovačkim ustankom. Stvar je poznata, da u Srbiji Bosnu i Hercegovinu svojataju i da bi Srbija priskočila Turskoj u pomoć, kad bi Austrija za ovim dvjema pokrajinama segnula. No osim „omladine“ ni živa duša nevjeruje, da je Austrija Hercegovce pobunila. Ali kano god što knez Milan nije došao ovamo od straha, da će

sno premine koji pribraniji čovek, i o njima se reče da su ih zlotvori otrovali kako će obezglaviti kotorsku gospodu. Bilo je mita i istraživanja, imale su nade dosta posla i prostora da rade i da lažu, dok se sve od jednom prospe glas, kako je hodio pred zoru jedan mrtar po vodu na Peljuzicu, pak srio putom jednu veliku ženetinu golu i bosu, crnu ka' arapku, sisetinama preko ramena a rudijama kosminama do više koljena, i da mu je ona rekla: Idem u Kotor da pročistim grad i oplijevim gragjanstvo! Sud proglasi da je ta žena kuga saraevska, i nagje svjedoke da pričaju i da se kunu: kako su Vračenu prije neg je izdahnuo, izašli kužni petiđi po životu, crni kao zrno zmiočice, i napupuljila na dimnjama podkožna čovilja; a Beskući otekla kila pod pazuo kao najviša dinja, modra i nabreknuta. Sažegn im pukućstvo, postelje, platna i aljine; dvorove začavle da im nije pristupašta, a truplje im izgore u živom klaku. Ovom lažom i majstorijom novi je providnik zatvorio putove i postopice, zabranio pazare i okupe i prekinuo megju ljudima svaki doticaj, misleći da će tako najbolje sa sebe odbiti svaku sumnju za opako djelo što je naumio uraditi, i pokriti ga za dovijeka koprenom skrovitosti i zaborava.

Na miješuje Arhangjelovadneva zovne novi providnik Druška u sami mrak. Začudi se Druško nenadnome zvaću u ono doba opće strahе, a još se više udivi gdje mu providnik pruža dečnicu da se s njim ruči i dogoni mu stōčić da uza nj sjedne, što

Austro-Ugarska Bosnu i Hercegovinu anektirati, isto tako nije mario truditi se do Beča ni radi „dozvole“, da zametne rat sa Turskom. Jer koliko su gud biogracki oficijozni organi bojnomo spremnošću Srbije razmetali, ipak možete uzeti pod stalno, da je Srbija na sve drugo prije nego na rat sa Turskom spremna.

Rekoh, da nevjerujem, da je knežev dolazak u Beč u izravnu savezu s hercegovačkim ustankom. No za to je sva prilika, da on stoji s tim savezom u posrednoj svezi. Prekosavska „omladina“, koja više govori, nego što radi za oslobogjenje braće izpod turskoga jarma, prem je sama uvjerena, da danas nijesu najbolje prilike za oslobogjenje raje, upotrijebit će pasivnost biogracke vlade prema ovom ustanku kao srestvo agitacije proti obständu kako današnje vlade, tako i dinastije. Neće joj biti teško, da „javno mnijenje“ uzruja. Ta znate, kakvih je prizora bilo u posljednjoj narodnoj skupštini, koja je birana i koja se je sastala u vrijeme najvećega mira na polju vanjskom, a možete si predstaviti, kakvo će lice imati skupština, birana za ustanka u Hercegovini!

Koliko je god mladi knez srčan i odvažan, ja sam ipak sklon, vjerovati onim, koji nagagaju, nije li on došao ovamo potražiti pomoći proti neprilikam, koje njegovoj vladi i njemu samu u Srbiji samoj groze, neprilikam, koje mogu postati tim ozbiljnije, čim se duže budu ustaše držali. No neću da se upuštam u nagagjanje, koje bi sami dogogjaji mogli preteći. Svršujući list, dodajem, da knez danas jošte nije bio u audienciji kod Nj. Veličanstva i da grofa Andrassya, koji boravi u Terebešu, očekuju ovdje sutra.

Politički pregled.

Nekoje su novine pronijele glas, da je prvi tajnik turskoga poslanictva u Beču Falcon Efendi, prosvjedovao proti tomu, što se po Hrvackoj i Dalmaciji kupe dobrovoljni prinesci i tobože i oružje za hercegovačke ustaše. „Presse“ proglašuje ovu vijest posve neosnovanom.

U Biogradu, nadaju se dolazku turskoga poslanika, koji će zahtjevati, da očituje Srbija svoju neutralnost napram dogagjajem u Hercegovini. Takovi zahtjevi misle da će se odlučno odbiti? Dne 30. srpnja bilo je biogracko pučanstvo prilično uzrujano Krugovi privrženi dinastiji sad kao da su vladi baš neprilični,

bi mnogo bilo da je vladika. Reče mu providnik: — Druško, do danas, a po danas gospodin Druško! Ja se radujem s vami i s vašijem porodom iz svega srca. Prek juče sam ovgje stigao iz Mletaka i sto je reč nijesam se još ni sitan napio kotorske vode, a evo me da ispunim prvu poruku za koju me je ovgje poslala gospoština, mjesti onoga starca, koji što s godina, što s kratke pameti, nije znao s ovom zemljom upravljati, ni ejeniti one ljudi koji su čestimice pregorjevali živote i imuce na slavu i diku svetok Marka. Vi, gospodine, kao čovek razborit i iskren, znate dobro da mi Mlečići držimo ove nevoljne krajeve za dušu, da ovu prepuklu sirotinju ne poplešu Turci! Ali su svi naši trošci i naponi u zalud, jer je turska sila već odasvud obahvatila. Bože daj da ja budem rgjavi prorok, ali budite zdravo vidjećete: Ivanbeg će dočekati što i Skenderbeg, a sinovi hercega Šćepana što i Stefan Lazarevi! Ali dok prevlački kalugjeri drže ključ Boki, a Verigā na Bigovu, mi smo, Mlečići, ovgje gosti, a nezvanijema gostima, mjesto za vratima! — Pozdravio vas dužde i po meni poslao vam knjigu gramatu, zlatnijema slovima napisanu, kojom je obdario vas i vaš posljedak, do najpotonje kapi krvi, mlētačkim i kotorskim plemstvom, da ste gospodin za dovijeka, a poklonio vam četvrti dio prevlačke erkovine, da ga sami birate, ako pregnete otrovati prevlačke kalugjere i tako osloboditi ovu vašu otažbinu od turskog jarma, što oni rade da joj ga naprte. —

jer da žele takovo držanje kneževine, o kom je mučno reći, nebi li bilo preopasno.

Posednim proglasom priopćeno je istoga dana stanovništvu, da knez Milan na nekoliko dana odlazi u inozemstvo. Noću pred 31. srpnja odputovao je kuz praćen trojicom pobočnika u Beč. Nema dvojbe, da je knežev odlazak u savez s hercegovačkim ustankom.

„Schles. Ztg.“ neće da vjeruje popustljivosti njemačkih biskupa napram crkvenim zakonom. Da bi se namjeravali okaniti svakoga odpora proti svibanjskim zakonom, tomu da neima nikakova razloga. U logične posljedke da tu nevalja polagati vjeru. Mir je samo onda moguć, ako popuste biskupi u onih stvarih, koje su dvadeset i tri godine ravnane po državi. Od zakona, koji se tiču uprave crkvenoga imetka, nisu bili nikada oslobođeni. Ako se dakle sada podvrgavaju novim strožijim zakonom, neda se još nikako zaključiti, da bi promijenili svoje mnjenje. Ako su poprimiti zakoni o upravi crkvenoga imetka, to je samo epizoda u drami; trajnu se miru nije još nadati.

Buffetovo očitovanje o obsadnom stanju, odobravaju jedino njegovi organi, svi ostali ga osugunju. Nekoje novine pišu posve otvoreno, da se nesjećaju, da bi bio u Francuzkoj koji ministar tako cinički govorio o interesih novinarstva. Obsadno stanje, reče, da je potrebno za novine. Nove časopise netreba utemeljivati, jer je vlada vlastna potlačiti ih odmah, ako uztreba. „France“ priopćuje govor, što ga je držao Buffet kao član zakonodavnoga tijela za rasprava zakona o sdruživanju. Onda je još zagovarao, da bude svaki zastupnik odgovoran svojim biračem, a svaki novi kandidat da mora jasno razviti svoj program. Ovo da već dovoljno opravdava slobodu skupština birača.

O predlogu lorda Strathedena, kojim je kuduo Austriju, što je sklopila trgovačku konvenciju s Rumunjskom bez privole porte, piše „Daily Telegr.“ posve s turskoga gledišta. Pravedno je, veli, ako porta zahtjeva, da se ovakovi ugovori, sklapaju neposredno s njom. Postupak Rumunjske morao je tim više pobuditi sumnju visoke porte, pošto je našao potporu kod ruske, austrijske i njemačke vlade. Ali politika, kojoj je svrha, da se razkomada Turska, mora naići na otpor kod vlade englezke, a lord Derby dobro je shvatio položaj, odbijajući svaki pokušaj, da se Srbija i podunavske kneževine odcijepi od turske države. — Ako Austrija ipak sklopi taj ugovor s Ru-

munjskom, onda oeka nvaži, da je radila proti savjetu sdojega najstarijega i najpouzdanijega saveznika. Ovako „D. Telegr.“

Iz Carigrada doznaje „Kelet Népe“, da je crnogorski knez Nikola na novo naglasio porti strogu svoju neutralnost napram hercegovačkomu ustanku, a ujedno upitao, nebi li porta bila sklona, da se u sporazumku s njim riješe nekoji manji poslovi. Među inim zahtjeva knez Nikola, da se crnogorskim brodovima dozvoli slobodni promet prama Skadru do mora, da se u Skadru ili Sarajevu konačno namjesti politički agent crnogorski, a porta da ima stalna svoga agenta u Cetinju. — Prvom koncesijom otvorio bi se Crnojgori put u vanjski svijet, a drugom bi se nekim načinom priznala potpuna suverenost Crnogore. Od toga, veli dopisnik, kako će porta primiti ove uvjete, zavisiti će dalja neutralnost Crnogore.

U Versalju zanima najviše pitanje, je li bi moglo ipak do nove godine doći do općih izbora. Ljevičari s članovi lijevoga središta nadaju se, da će se moći obaviti izbori mjeseca prosinca. Drugoga su mnjenja članovi desnice, koji misle, da se nikako neće birati prije ljeta dođućeg godine. Ovaj im se još rok čini prekratak. S njimi se po svoj prilici slaže i podpredsjednik ministarstva, dočim se ljevičari nadaju podpori od Dufaure-a i Saya. Po očitovanju poluslužbenoga „Moniteura univ.“ nemaju ni jedni ni drugi pravo. Ministarstvo nije još o izborih ništa odlučilo. To zavisi sve od okolnosti, da li će se općeniti izbori pospješiti ili pako odgoditi. Vlada će raditi, kako za shodno pronagje. Ovo pitanje ostaje dakle otvoreno.

„Union“ je vrlo nezadovoljna, što su se odpremili španjolski topovi preko francuzkoga zemljišta. „Moniteur“ kaže u tom pogledu, da Francuzka čuva svoju neutralnost nepružajući nijednoj stranci u Španjolskoj vojničku svoju pomoć. Nu priznav kralja Alfonza dogovara se s njim o stvarih, koje se tiču obadvojih susjednih zemalja i dužnost joj je, da mu bude na običnu uslugu. Što su se odpremili francuzkim zemljištem španjolski topovi, tim se nije povredio zakon, a stvar je posve u redu.

„Univers“ smatra uzprkos tomu ovakov postupak povredom svih ustanova narodnoga prava i pozivlje usljed toga sve članove desnice, neka proti tomu odlučno prosvjeduju. Decazes da je svemu kriv, jer mu nije po volji karlistični ustanak.

re: — Ne ćeš ga već izjesti gjavolji zalogaj što ti ga ja zgotovim. Pomamio si se oko zvonâ i zadužbinâ, kao da si samoran i istražnik, a ne na krdu djece i u dugu do ušija! Bolje da krasiš i pokrijevaš svoju crkvu a ne da ti žena i gjeća puklopeti skaču. Evo zla zima na kutnjem pragu, a ja vlačim ljetne aljine ka da je Petrovdan. Ne idem ni u kume ni u drugo nego sam se, kakavica za tobom, usjela na pepeljaku, da te odrepana pred pukom ne stidim. Ostarah prije reda i vremena od truda što mi život lomi, od jadâ što na srce slijevam od zraka do mraka. Odvalih lopatice po svu božju noć na stativama, da tkam platno svoje i tugje, tek da ti platnom djecu odijevam a užinom ¹⁾ hranim. Proljećem sjejem dan, kosaplje i sebica; ljeti trlim i predom; jeseni sukam i u niti udijevam; a zimi po svu noć brdom udaram, cijevnjake motam, vratilom okrećem, a nogama u podnožje npiem, dok mi za lopatice zapre prijet a na noge i na ruke nabreknu žulji i mozulji; a ti, jado, jade ti Bog dâ! manastire krasiš! —

— I ja, bogme, — odvrati joj Druško — no vas bijeli dan točim rakiju, o obnoć lovim ribu; popunjom skakve mrazice, prostricom palomnice, skuševu i širune; ričkom sape, udicom zubace, nkljate, vukove i kance; vršom murinje; omećem grnje i

¹⁾ Ko donese tkalji pregju da mu tka, donese joj u brašna užini.

Domaće.

L' *Avvisatore Dalmato* conferma la notizia, già da alquanti giorni da noi portata, aver S. E. l' i. r. Ministro del commercio incaricato l' industriale e negoziante in Aussig, Leopoldo Stockhammer ad intraprendere un viaggio in Dalmazia per studiarvi accuratamente, se ed in qual modo, mediante impulso da parte del governo o col mezzo di un' indiretta azione sussidiaria, sarebbero da aumentarsi e da rendersi più proficue in generale la capacità produttiva di questo paese ed in speciale la sua attività industriale e le sue relazioni commerciali.

Il sig. Stockhammer dovrebbe essere a Zara verso i primi del p. v. settembre.

Sua Maestà I. e R. Ap. con veneratissima sovrana risoluzione 18 luglio 1875 si è graziosissimamente degnata d' accordare il condono delle conseguenze di legge della refrattarietà ai coscritti dalmati i quali mancarono di presentarsi alle leve a cui erano chiamati, e ciò sino inclusivamente a quelli della leva 1871; fermo, però, l' obbligo d' adempiere ai rispettivi doveri coscrizionali, e ritenuto che abbiano a rimpatriare e presentarsi non più tardi della fine di dicembre 1877.

Il tribunale d' appello dalmato ha nominato il controllore dell' ufficio ipotecario di Zara Giacomo *Alborghetti* in conservatore dell' ufficio ipotecario di Ragusa.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro effettivo della scuola popolare d' Ugliano l' attuale provvisorio maestro Padre *Bouaventura Sokolić*.

Različite vijesti.

(*Izložba koza*). Englezi nemogu živjeti bez izložba. U kristalnoj palači u Londonu obreda se svake godine barem pet šest izložba. Svašta se izlaže; izlagana su već i djeca. No neki dan domisliše se nečemu novom; prirediše izložbu koza. Dobaviše preko stotinu glava s raznih strana svijeta, a među njimi i jednu kozu iz sjeverne Afrike, veliku kao tele. Ta bijaše toli nemirne čudi, da su ju morali spremati u čvrstu gajbu. Naravno, da su nju najviše gledali i da je odlikovana.

(*Jedan luđi mornar.*) Brod „*Glauc*“ iz Londona, koji je 15. t. m. doplovio iz Adelaide u Thembu, donosi vijest o grozovitom dogodjaju, koji se nedavno sbio na otvorenom moru, 27. p. m. „*Glauc*“ susrev brod „*Tessin Osborne*“ bude zaustavljen kapetanom ovog posljednjega broda, koji stade pripovijedati, da mu je jedan momak poludio, da već više

krnje; žegom ljubljaje; ostima sipe i obotnice! No će brzo propojati druge tice, zabijeljati bolja zora, da ćeš se sama začuditi!

A žena nadirući se da se smije: — Ali si gdje snio zakopana blago? orna ti pamet za povijeka! —

Druško koraćeci po sobi kao izvan sebe: — Plemić, vlastelin, crkovni domaćin, ovo me sve čeka prije Božića! a temelj suviše; pak ćemo baciti k vragu mreže i stative; tebi će žene ruku celivati a meni ljudi kapu slimati. Sutra će krojiti kod šavca crvenu dolamu od najekuplje čohu, a tebi zeleni korsetac od kadife! Nego se smiluj i isprigaj mi koje jaje, ako su i posti, ja sam trudan i gladan! Dosta smo postili, preživali i zaživali, po sad ćemo u bogastvu plivati kao žmira u ulje! —

A žena: — Prosta loza koja je dala tu rakiju što si večeras slio niz krivi potok ¹⁾, i para što se za ti mučenicu prebrojila! —

— Blebeći ti i sluti ka' što si navikla — reče joj Druško — a ja ti kažem: vjerovala, nevjerovala, sve mi jedno; da mi je došla u providura knjiga gramata, zlatnijema slovima svako ka' orah, i piše po njoj da sam plemić za do vijeka i da primim četvrtinu prevlačke crkovine u dar a zvona u većinu, ako poslušam dužda, koji je prstom knjigu pritisnuo tek da je jača, i kojemu sam mio kao da sam mu kroz pupak ispao! —

(*Sljedi*)

¹⁾ Grlu.

A kako? — upita Druško, kojemu su se već bila počela grijati uha.

— Evo kako, — odgovori mu providnik, učan tući gvozdje dok je vruće. — Sad kad ste se tobož pomirili s kalugjerima, pogjite sutra kod njih i predate im zvonu, pa pomnjivo uhagjite gdje kuhaju jelo svecu. Na sami praznik pred objed izručite kradimice u lonac ovaj prašak, što je u ovoj mjedenoj kutiji; otrov je tako silna da mora na priječac umrijeti ko gogj okusi iz toga lonca. Kad budete pri objedu, vi posrkajte od čorbe i očebnsite draču od ribe, da se ne bi kalugjeri po čem sjetili da se vi toga jela libite. A kad oni počnu oko trpeze zmirati, a vi bježite s kraj njih, proždrite, ukljuvak praška, što je u ovoj maloj drvenoj kutijci, da vam rizičan ublaži, a viknite u vas glas: Kuga! kako će se skupština smesti i svako bestrva pobjeći. Kad se vi (ako Bog da) povratite zdravo i veselo u Kotor mi ćemo vas okupati i pod zatvorom držati cijelo negjelju dana kao, da se tobož bojimo da nam kugu ne unesete u grad, a poslaćemo brode da obore manastir, da se kuga zakopa pod one razvale. Kad izagjete iz zatvora predaću vam, pred okupljenim zborom vlasteoskijem, knjigu, prsten i primiti svečano vašu zakletvu! —

Druško blagadari, primi obje kutije, prenese ih u dućan i zatvori ih pod ključem.

Kad dogje doma da večera, sreće ga žena namrgogjena i napućena, pak skoči na nj da ga prožde-

dana leži na gumini i da se nikako neda odonud odstraniti. Kapetan priopćio je nadalje, da poludjeli reže brodsku opremu i da je jednoga brodaru, koji ga je u tom htjeo preprečiti tako napao da se na tlo srušio i slomio rame i kosti. Kapetan reče da drži u interesu sigurnosti svoga broda i svoje momčadi za nužno, da ga dade ustrijeliti; nakon kratkog vijećanja bude zaključeno izvesti taj užasni čin. U prisutnosti častnika momčadi broda „Glance“ bude nesretnik po tom ustrijeljen iz revolvera i bačen u more.

(Veleđuše turskoga cara). „Pressi“ od 14. t. m. pišu iz Carigrada: „Uzprkos velikih nepravilnosti u kojima se sada nalazi turska državna blagajna i koje štetno djeluju i na samu privatnu blagajnu sultanovu, neprestaje sultan Abdul-Azis još sveudilj pokazivati upravo carsko veleđuše. Evo tomu jedan primjer. Već odavno zavjetovao se Abdul-Azis, da će na obalnih Bospora sagraditi džamiju, koja bi imala svojim sjajem i dopunjavanjem nadkriliti sve slične sgrade muhamedanskoga svijeta. Za gradnju te džamije bilo je doznačeno po prilici osam milijuna austrijskih forinti, a za njeno doticanje dao je sultan sagraditi

novu ulicu sa osamdeset kuća. Ali prije nekoliko dana morala se gradnja džamije iznenada prekinuti, jerbo u carskoj palači nije bilo potrebitih novaca, kojih nije mogao nabaviti niti sam turski ministar financija. Sad se počelo općenito govoriti da će pa- diša gradnju džamije posvema obustaviti. Na to nadogje k njemu mati Valida i obeća si sinu, da će mu ona dati novaca, samo ako se gradnja dovrši. Abdul-Azis zahvalio se svojoj materi na toj ponudi, koju je odlučno odbio, ali je ujedno zaključio, da će gradnju dovršiti, pa makas za nju trebalo najvećih novčanih žrtva. Serkisbey, graditelj sultanov, dobio je nalog, da gradnju opet započne i da ju dovrši za tri godine. Kod te gradnje radi četiri tisuće radnika, a da se uzmogne što brzo dopremiti gragja, kupio je sultan pred nekoliko dana od društva „Messageries Maritimes“ parobrod „Chalif“, koji je ustupio na raspolaganje svomu graditelju.

(To je kratak vid). Newyorkski neki list pripovijeda slijedeće: U Manayunku opazio je suprug na stolu lijepu veliku kitu cvijeća. Zabrinut, da krasno cvijeće nepovehne, uze ga i metnu u vodu. Za pol sata dogje gospogja u sobu, prepado se, viknu i pa-

de u nesvijest. S česa? Suprug je skupi njezin novi šešir metnuo u vodu, misleć, da je kita cvijeća.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim diapono kom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preručivni ke englezka kabanica za kišu iz novopopravljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjeg, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhavajuć iglu, jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisičim mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Laštilo. Neopćenito kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštit svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Krugljač-cistilnica. izvrstno sredstvo za olaštit i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nvč.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrni trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno *ostilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *naga čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posvećma odgovara. 1 boca 60 nvč.

Veliku korist pružaju *nove strajne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nečlom. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s drzalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radingummi za tuhu i ornilo 5 nvč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nvč.

Prasak za pranje, da se udrži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo enaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa hrčju, zajamčeno, srstvo odstranjuje svaku mrlju od hrčju na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Englezki košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zroala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka klijia. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klijia drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno vraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašteni saponi eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariski univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nvč. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke zubne kefice, kojim čes si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće p. odaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblakam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. fr. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlašću očuvaju svježi, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprepe škode. Čast mi je ovim obavještiti velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kvo što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previšnje porlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasiste i živce, te tim unapređuje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udihi, šetavae, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britee, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, šakare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Enorivair odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi žepnim većali. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mironidje, tkanine, kod razglaba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrti svoj gamadi! novo izumljenom gamad nišćenom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ognjjezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l. tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o-krenuta naliči najljepšem kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno vraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglasima naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *nesnatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emiliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emiliranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5.-6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetalkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubim kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno uregjenim s leđevim staklom f. 15.50

1 Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti najfin. vrati f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, neotvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospojinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 83, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 60, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novč. do f. 1.

Pretpłata u Dalmaciji i u voj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pò godine . . . „ 5:—
„ mjesec . . . „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproščene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 64.

Zadar 11 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 10 agosto. Duecento Cri-
stiani insorgenti sotto il comando di
Radan Miljanov sbaragliarono ottocento
Turchi condotti da Selim paša a Muhač
presso Stolac e s'impadronirono delle
loro armi e munizioni. Il Montenegro
annunzia ufficialmente aver passato il
confine duecento Montenegrini senza per-
messo del Principe.

La Dalmazia ed il ministero Auersperg.

L' *Avvenire* di Spalato, in uno di quegli
articoli ch'ei pubblica sotto la forma di cor-
rispondenze da Vienna, scrive nel suo nu-
mero 45, che „il gabinetto Auersperg-Lasser
ha avuto il torto di sopravvivere alla propria
decadenza e che ormai bisogna trattarlo come
i cavalli bolsi e attrapiti, i quali non si ri-
alzano che sotto lo scudiscio“, predicendo
inevitabile la sua caduta „al più tardi per
la riapertura del *Reichsrath*.“

Prescindendo dalla predizione, fatta tan-
to per dar coraggio ai timidi o per mante-
nere nell'illusione i gonzi, gli attacchi del-
l' *Avvenire* non sono giustificati nè dall'in-
dirizzo generale della politica del ministero
nè dal contegno di questi riguardo alla Dal-
mazia.

Venuto al potere in momenti difficili, in
cui la tensione fra i vari partiti dell'impero
era somma ed acute le lotte nazionali, il mi-
nistero Auersperg ha saputo mantenere co-
stantemente un indirizzo mite e conciliativo,
senza mai lasciarsi trascinare dalle violenze
e dalle smodate pretese delle frazioni estreme,
talchè la monarchia, dall'epoca in cui esso
assunse le redini del governo, gode di una
pace dal 1860 mai prima goduta.

Delle questioni più acute, di quelle che
tenevano l'impero in continua agitazione, al-
cune il ministero ne sciolse; di altre col non
averle prese a strapelo, ne smussò gli an-
goli, affrettandone così una pacifica soluzione.

La Dalmazia poi dall'attuale ministero
e sul campo economico e sul campo mo-
rale ha veduto compiersi la maggior parte dei
suoi voti da lungo tempo nutriti.

Il desiderio dell'intero paese, lo scopo
di tante discussioni, di tante deputazioni, la
condizione essenziale del prosperamento ma-
teriale di questa provincia, la strada ferrata
è finalmente per opera dell'attuale ministero
un fatto compiuto.

Ed un fatto compiuto si può dire pa-
rimenti la regolazione del Narenta, questo
sogno di tante generazioni, questa preoccupa-
zione di tanti governi, quest'opera colos-
sale, da cui una vasta regione attende il suo
rigeneramento, e la Dalmazia si ripromette i

vantaggi che in linea economica la Sicilia un
tempo apportava all'Italia.

La diga di Spalato, la regolazione del
Ljuta nel piano di Canali, il prosciugamento
delle paludi di Ostrovica e di Morpolaca, i
lavori idraulici a Scardona, nelle campagne
di Benkovac e sul Lago piccolo dell'isola di
Pago, le somme vistose erogate in molte altre
migliorie agrarie, i sussidi accordati ai co-
mizi agrari ed alle società enologiche, le
sovvenzioni concesse alle Comuni per scopi
forestali: questo impulso dato su diversi punti,
questo complesso di attività sparsa su larga
scala, onde rialzare economicamente il paese
e sollevarlo dalle tristi condizioni in cui pochi
anni or sono ancor si attrovava, tutto questo
si deve in principalità all'attuale ministero.

Oltreacciò noi abbiamo veduto dall'at-
tuale ministero potentemente promossa l'istru-
zione e la coltura intellettuale del paese coi
sussidi accordati alle scuole e colla destina-
zione di molti stipendi tecnici; noi abbiamo
veduto migliorata la condizione del clero, di
questo principale fattore di civiltà nelle no-
stre campagne.

Coll'ordinanza 20 aprile 1872 sull'uso
delle due lingue del paese nel servizio es-
terno delle autorità politico-amministrative,
dei giudizi e delle Procure di Stato in Dal-
mazia, il ministero ha regolato questa que-
stione, che era da tanti anni oggetto di vio-
lenti lotte fra i partiti, di accuse e di reci-
minazioni continue, e l'ha regolata in modo da
rispettare per quanto possibile i diritti di tutti,
rimuovendo il principale ostacolo al buon an-
damento della pubblica amministrazione in
Dalmazia.

Ricorderemo in fine il fausto avveni-
mento del viaggio di Sua Maestà l'Impera-
tore, che resterà perenne nella memoria e
nel cuore dei Dalmati, e all'effettuazione del
quale ha senza dubbio almeno in parte coo-
perato il ministero coi suoi consigli.

Per dimostrare la sua costante ten-
denza a condur a fine l'opera di rigenera-
zione cominciata e ad elevare la Dalmazia al
grado di civiltà e di progresso delle altre provin-
cie dell'Impero, il ministero, che già al viaggio
del Monarca aveva associati due dei suoi mem-
bri, ora spedisce dei speciali alti funzionari,
incaricati di studiare sopralluogo i nostri bi-
sogni e le nostre condizioni, di avvisare alla
maniera con cui promuovere la capacità pro-
duttiva di questo paese e rendere più pro-
ficue la sua attività industriale e le sue re-
lazioni commerciali.

Se quindi di questo ministero l' *Avve-
nire* desidera la caduta, il movente de' suoi
desideri non si può cercarlo nè nell'indirizzo
generale della politica ministeriale nè nel con-
tegno del ministero riguardo alla Dalmazia.

L' *Avvenire* combatte il Ministero, perchè
questi non vuol prestarsi al trionfo delle sue

pazze agitazioni, perchè non vuol dar ma-
no alle sue esagerazioni partigiane, per-
chè non presta ascolto alle sue calunnie, e
pretenderebbe che il titolo di *costituzionale*
(*verfassungsfreund*) di cui, come di un bre-
vetto di privativa, si ammantava, gli dovesse dar
diritto a speciali favori.

Costituzionale, però, è l'intero paese,
che sempre si mosse nei limiti dello statuto
e che cooperò di continuo allo scopo della
costituzione col prender parte ai lavori le-
gislativi ed al *Reichsrath* ed alla Dieta. E
se di alcuno in Dalmazia si può dire che
costituzionale non sia, questi sono gli amici
dell' *Avvenire*, i quali, dal 1869 in poi, as-
sai di spesso disertarono il terreno della co-
stituzione col tentar di impedire l'attività
parlamentare della Dieta dalmata.

Però, sembra che per questi signori la
costituzione non valga se non se quando co-
mandano, e che ridotti in minoranza non ne
possano subire il freno nè sopportare le con-
seguenze. Buona quando loro offre i mezzi
per poter dominare, la ripudiano adesso,
quando non è più per essi sinonimo di pri-
vilegio, e rimpiangono i tempi di Bach, il
regime assoluto (vedi N. 44 dell' *Avvenire*).

Noi, però, e con noi la maggioranza del
paese abbiamo fede nella costituzione e nella
libertà; abbiamo fede nei benefici che questi
conquisti dell'era moderna apporteranno an-
che alla nostra provincia, nel progresso che
già vi si manifesta, nei lumi che si spargono
nel popolo, il quale domani meno di oggi si la-
scierà fuorviare dalle intemperanze di una
stampa che abusa della libertà per maledirla,
che costituzionale a parole, evoca le delizie
del regime assoluto.

E mentre l' *Avvenire* continua nelle sue
esagerazioni sino a dar a divedere colle no-
tizie tendenziose che pubblica sulle Bocche
il desiderio che si rinnovino i luttuosi av-
venimenti del 1869, perchè questi servireb-
bero forse ai suoi, scopi noi assistiamo indif-
ferenti alla sua agitazione, certi, che se non can-
gia indirizzo, le file dei suoi seguaci andran-
no sempre più diradandosi ed il vuoto si
farà d'intorno a lui, e sicuri, che essa non
giungerà a rimuovere il ministero dalla strada
che mostra di voler battere riguardo alla
Dalmazia, perchè è troppo evidente che
solo su di questa strada l'interesse dello
Stato collina coi vantaggi del paese.

Tariffe di classificazione.

II.

Prima di continuare nell'esame delle ta-
riffe, ci corre l'obbligo di correggere un er-
rore incorso nella dichiarazione dei distretti:
non è Lesina I l'isola di Lesina e Lesina II
l'isola di Lissa, ma viceversa. Ora esaminando
le tariffe alla stregua dei dettati elementari
della scienza agronomica, non è difficile ac-

corgersi ch'esse sono spropositate. La feracità assoluta del suolo si riconosce a colpo d'occhio dalla vegetazione spontanea e poi dal prodotto delle granaglie, che sono fra le piante coltivate quelle che traggono dal terreno maggior copia di nutrizione. Questi due segni di feracità sono ad ogni altro preferibili, perchè il primo, offerto dalla natura, si adatta a qualsiasi clima, ed il secondo è il più generale dopo di quello nel clima temperato come il nostro. La maggiore o minore, la migliore o peggiore produzione dell'olivo e della vite non possono servire di regola per giudicare sulla bontà del terreno, poichè quelle due piante esigono condizioni speciali.

Ammesse queste massime inconcusse, le nostre tariffe col prodotto dei pascoli (vegetazione spontanea) e col prodotto degli arativi, dovrebbero offrirci uno specchio, che rifletta la feracità del suolo nei 25 distretti di classificazione. Interroghiamo quelle tariffe e vi troveremo i 25 distretti secondo la bontà dei pascoli ordinarsi decrescendo così: Sinj, Zara III, Sebenico II, Benkovac I, Knin I, Benkovac II, Makarska I, Makarska II, Knin II, Zara I, Imoski, Knin III, Spalato I.o III, Lesina II, Zara II, Curzola, Makarska III, Spalato I.o II, Sebenico I, Spalato I.o, Ragusa I, Spalato I.o I, Cattaro, Lesina I, Ragusa II.

Noi vogliamo ritenere per un istante esatta la precedente coordinazione desunta dalle tariffe dei pascoli, ma se la confrontiamo coll'analogia coordinazione dei distretti secondo la produzione delle granaglie (arativi), non troveremo, che s'incontrano insieme che in soli 5 distretti; divergono per 5—17 gradi di distanza in 14 distretti e nei rimanenti 6 vi è una distanza forse ammissibile di 1—3 gradi. Di qui si deve inferire, che la valutazione del prodotto delle granaglie, o di quello dei pascoli d'ambidue, nella maggior parte dei distretti, è erronea. Se a indebolire questo appunto si portasse qualche prova di produzione sì abnorme, siccome i metodi di coltura delle granaglie sono in Dalmazia per tutto uguali, dove il prodotto supera la naturale fecondità del suolo, diremmo che devono essere state impiegate spese straordinarie nella bonificazione del terreno, spese che non furono poi prese a debito calcolo nella formazione delle tariffe. Così soltanto può spiegarsi come il distretto quartultimo nella bontà

dei pascoli figuri il 5 nella produzione delle granaglie, e così pure si comprende come nella valutazione del prodotto degli arativi il territorio montano di Spalato e Traù si trovi superiore al piano di Petrovopolje di Derniš.

Simili abnormità delle tariffe non sono per altro isolate. Gli orti, prescindendo dagli oliveti e dai broli in generale, gli orti quindi rurali, i verzieri propriamente detti, che servono a coltivare erbaggi per l'uso domestico, o per vendita come si vuole, danno un prodotto che deve stare in rapporto diretto colla quantità di letame e di acqua che vi s'impiega. Ebbene, nelle tariffe degli orti il territorio montano di Spalato e Traù, privo assolutamente di acque perenni, sta al disopra dei distretti Benkovac I, Benkovac II, Zara III, Spalato I-II vantaggiosamente forniti d'acqua e tutti, eccetto quest'ultimo, in migliore condizione di pascoli e quindi più abbondanti di concime. Ma alla rubrica orti, non si può far a meno di non rimanere colla bocca aperta dinanzi ai 18 fiorini per jugero nel distretto Spalato I.o I. Nel fissare quella posta, sembra non s'abbia avuto dinanzi agli occhi, che i bei cavoli fiori dai borghigiani di Spalato portati sul mercato di Zara ed altrove. È certo per altro che se si fossero veduti quegli industriosi ortolani raccogliere di giorno le spazzature, vuotare di notte i pozzi neri della città, pagandone caro il contenuto, traggere tutta l'estate per la strada di Salona coi somarelli carichi d'acqua, allora, fatto calcolo di questi loro sforzi, non si sarebbero trovati i loro orti più produttivi, e di lunga mano, di quelli di Knin, di Sinj, di Scardona, della Narenta, ove il terreno alluvionale ha una profondità non facilmente misurabile e l'acqua vi scorre abbondante dappresso.

Prima di raccogliere ulteriori osservazioni sulle tariffe classificatorie, veniamo incontro al dubbio che le nostre osservazioni potessero essere favorevoli a qualche distretto e dannose a qualche altro. I confronti qui fatti non possono esser presi come se noi considerassimo le tariffe esatte per una parte e ingiuste per l'altra; tutt'altro, noi riteniamo che tutte le tariffe in generale siano tenute troppo alte; ma ci fermiamo principalmente sulle sproporzioni, le quali mentre non giovano ad alcuno, sono nocive per quei distretti che ne sono colpiti. Gli è perciò, che abbiamo ripetutamente citato alcuni distretti nominati da

Spalato, come quelli che furono tassati incompetentemente di troppo. A proposito dei quali distretti, alle osservazioni già fatte aggiungeremo ancora, che l'aver posto Spalato I-I al primo posto rispetto al prodotto delle vigne, significa non aver fatto alcun calcolo delle circostanze straordinarie, dominate durante gli anni normali, per la devastazione delle viti prodotta dalla crittogama per tutto, in Italia e in Dalmazia, mentre quel solo distretto ne era esente. Parimenti la preferenza di quel distretto nella produzione dell'olio a quei di Sebenico II, Lesina II, Cattaro ed altri, e l'equiparazione a quello di Zara III, e quasi a quello di Sebenico I, equivalgono all'ommissione d'una valutazione esatta delle circostanze di fatto. Gli olivi di quel distretto vanno soggetti a devastazioni causate da due specie d'insetti, che altrove, o sono rari, o non vi compariscono affatto; e per questo i raccolti abbondanti vi sono rarissimi, e molto spesso le annate, talvolta succedentisi ripetutamente, che vi si colga un solo frutto dagli alberi numerosi.

A toglier quel dubbio e a confermare viemmeglio l'inesattezza delle tariffe nelle reciproche proporzioni valgano ancora le osservazioni seguenti: Spalato I-I e Ragusa I al primo posto fra i prati; — Lesina II negli arativi immediatamente dopo Benkovac II; — Makarska I negli orti di molto precedente a Zara III; — Lesina I e Makarska I al secondo e terzo posto fra le vigne; — Makarska I nei pascoli precedente a Knin II ed Imoski; — Spalato I-I al settimo posto dei boschi, mentre è il distretto intero, forse l'unico in Dalmazia, che compera la legna dai distretti circconvicini!

Chiuderemo per oggi le nostre osservazioni sulle tariffe coll'espore in via di confronto quella di Ragusa I. Questo distretto negli arativi si trova al n.ro 16, nei prati al n.o 2, negli orti in generale al n. 2, negli oliveti al n. 1, nelle vigne al n. 20, nei pascoli al n. 21, nei boschi al n. 3. Per noi questa classificazione è un enigma di cui ci manca la chiave. Se alcuno l'avrà trovata, egli sarà al caso di spiegarci fors'anche altre delle sproporzioni notate; ma siamo sicuri confermerà ancora meglio l'inesattezza delle tariffe elaborate dalla nostra commissione provinciale.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovjest grbatijaku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

XVII.

Prevlaka

(Nastavak.)

A žena: — Hajde spavaj, šupljoglavče, pa ćemo se sutra našte srca razgovoriti. Da ti vjernješ mletačkijema ljudima? A svaki od njih bi te sedam puta žedna preko vode preveo! —

Podrani Druško da krea zvona i da ih preveze pod Prevlaku; kad lagja u Verige, skoči istočnjak da sve ponese, a more uzavri kao ključ u lopiži. Mrnari, videći smrt pred očima, htjeli bi da utope zvona da olakšaju lagji breme, a sebi da spase živote; no i to nije bilo lako, jer se lagja mogla baš onda izvrnuti kad se zvona prenesu sa sredine na stranu. U takvoj pogibiji reče stariji vozac: — Već voda rijeva oda svudkud u lagju da je nijesu vrijedni trojica crpiti a dva voziti, pak će se koji čas podušiti, no bacimo sa sebe aljine, zašimo s očima i preplivajmo Verige, prije neg se lagja poduši i nas sva pet ponor, koji će ziunti, ne povuče na dno. U Boga su pune ruke, ko zna da svi ne izginemo, zamijenio družinu najgriješniji! Neka se lagja i zvona tope, sve zlo s njima! ako koji od nas mrnara preplovi, mi ćemo pomoću božjom i na-

šom pravostečenom mukom, dobaviti drugi brodić, ako li ti Druško preplivaš, dobavi druge božije glasove, ovi nijesu čisti tek ih crkva odbija, a arandio poslao iz ubaha silu nebesnu da poduši nas i njih. Ko se zlijem druži da uvijek kuka i toži! —

No, ili Druško nije umio plivati, ili se od zapjenušenijs valova prepao, ili ga je grizla savjest a mučila misao da su lagji teže kutije no zvona, stane da plače i da se moli mrnarima da bolje zavezu, dok barem uminu Verige i zatvore Lepetane, a u tome se prospe u lagju jedan val, kao oiz žlijeb kad mlinar pusti skupljenu vodu s jaže. Stane Druško da se kaje i zavjete dava: svetome Nikoli putniku, gromovnome Iliji i ognjenoj Mariji, koje svetitelje topci u nevolji, prizivaju i zavjetima mite, a kad stave nogu na suho zaborave, ako još i ne pohule. Pruži Druško ruku put podnice da iz nje izvadi kutije i da ih utopi u morsku pučinu, no se prepade da će to vozci vidjeti, posumnjati i pričati, pak sukrati ruku. Sve od jednom, kao po čudu, zapljunši kiša, kao iz mjehova, more pane a vjetar udubne, po svoj prilici s žirega žaplja, što se rastvara s onu stranu Veriga.

Oko podne prisprije lagja pod Prevlaku. Skoči puk prenese i uspne zvona na zvonik, koja svojijem gromovitijem zvukom navjeste Boei prvom i posljednjom svjetkovinu osmog novembra na Prevlaci!

Iguman kaže Drušku da mu je došlo pismo iz Kotora od novog providnika, gdje ga svjetuje da preglavi svjetkovinu Arhangjelovu a puk da raspusti, da se ne bi u toliko mnoštvo prosula bolijest koja se i

onako gdjegdje povukuje. Druško se na to nasmije i reče igumnu: — Niko se više od smrti ne boji što gospoda kotorska, učna ležati u pamuku i vuni, da kojega dračica ne zagjedne. I meni su svjetovali da amo ne idem, i prijetili da ako se zdrav povratim, da će me držati pod zatvorom cijelu negjelju, knpati u ocat, kaditi smrekovijema zrnima, da im tobož kugu ne unesem, a gore kuge i srdobolje od njih nema! —

A iguman otpovijeda: — Moj sinko, bolje je i njih snositi no turski bič. Zlo se trpi od straha gorega! —

A jedan mladi kalugjer: — Gospoda žale mrijeti, jer im je na ovome svijetu dobro, a tamo na drugome Bog zna kako će im biti! —

A stari Radun, što se primakao da upozna Druška lično, reče mladome kalugjeru: — Kome je dobro amo, njemu će biti tamo još bolje, a kome je žlje amo, kao meni, njemu će biti tamo zlosret-nije! —

A iguman njemu: — Šuti, stari zloslutniče i zlovarniče, vazda li žlje misliš a goremu se nadaš! —

— A Radun: — Koga je njela zmija, taj se i gušterice boji. Nebojišu izjede vuk! —

Poslije bdenja i večere svak polijega da spava.

Dali kalugjeri Drušku lijepu čeliju prozorom pram istoku. Kažu da Vukašin nije mogao cijelu noć oka zatvoriti, prešto je nbio mlada Uroša. Druško legne da spava. No mjesti sna osijeni ga mrtva straha, uzdrkti mu srce, zatrepću živci, a po svem

Politički pregled.

Grof Agenor Goluhovski, namjestnik u Galiciji, preminuo je 3. o. m. poslije duge, teške bolesti i duga uspješna djelovanja za narod, iz kojega je niko. Goluhovski je u svakom obziru važna historična osoba; na prvoj listini novijega doba, na diplomu od 20. listopada, kojom se opet uvagja ustavni život u Austriji, stoji njegovo ime. Ustavovjerni listovi opominju već sada vladu, neka bude oprezna kod namješćivanja novoga namjestnika i govore o ministru Ziemialkovskom. „koji je megju Poljaci najviše još privržen ustavnoj vladi.“

Povodom hercegovačkoga ustanka donosi „National Ztg.“, glavni list pruski, poduži članak, u kojem veli, da valjda svako mora željeti, da se kršćansko pučanstvo oslobodi od turskoga jarma. „Ali ko je pozorno proučio sadanji politični položaj u Evropi, taj mora priznati, da nema za sada nikakova izgleda, da bi se mogle ispuniti nade i želje južnih Slavena. Istočna politika trih careva takova je, da nemože biti o tom ni govora, da bi valjda te tri vlade podupirale pojedine ustanke u turskih provincijah. Turska vlada nastoji, da zadovolji svim zahtjevom, na koje se je napram rečenim vlastim obvezala.“

U petrogradskih krugovih mnogo se govori, ovako barem čitamo u bečkih novinah — o novoj osnovi, učinjenoj za boravljenja bivšega srpskoga ministra-presjednika Marinovića u Petrogradu. Knez Milan morao bi dati povoda kakovoj razmirici s portom, iz koje bi nastao rat. U tom slučaju pristala bi Crnagora uz Srbiju, a u susjednih zemljah Bosni i Hercegovini ustrojio bi se ustanak, Austrija bi ostala neutralna i postavila jedino vojsku na tursku megju; isto učinila bi i Rumunjska. Za nagradu proglasila bi se Rumunjska samostalnom, dočim bi se Bosna i Hercegovina razdijelile megju Austriju, Srbiju i Crnogoru. Austriji pripala bi ona čest, koja megjaši s Hrvackom i Dalmacijom i gdje je s veće strane pučanstvo narodnosti hrvacke i rimo-katoličkoga vjeroispovjedanja.

Nekoji francuzki listovi javili su, da je Buffet pisao list Decazesu, da umiri politične svoje prijatelje, odnosno orleanske prince i njegove privrženike, da nije naime posljednim svojim očitovanjem pristao uz bonapartiste, već da se je samo riješio neugodnoga

saveza s radikalci. On da će i u buduće ostati vjieran desnomu središtu i svojem programu. — Sada očituju poluslužbeni listovi, da ministar Buffet nije nikada pisao lista takova ili slična sadržaja vojvodi Decazesu.

Lijevo središte zaključilo je, kao što je poznato, da se prije praznika neraspravlja pitanje o obsadnom stanju i da skupština sastavši se na novo imenuje u pet dana 75 senatora.

O boravljenju kneza Milana u Beču donosi „Pr.“ nekoje novije vijesti. Srpski knez postigao je jednu svrhu svojega puta pozdraviv si mater, koja je prispjela iz Svajcarske, da kratko vrijeme, kao svake godine, probavi sa svojim sinom. Milan je tim više želio sastati se sa svojom majkom, jer kani oženiti se.

Ako se je knez grofu Andrassy-u pritužio, što porta zateže s dogragljenjem priključnih željeznica, to, veli „Presse“, neće ostati bez uspjeha. Što se tiče hercegovačkoga ustanka, knezu nalaže već njegov položaj, umoliti austrijsku vladu, da skloni portu na blag postupak s ustašami, jer bi inače opozicija u Srbiji i Crnojgori samo ojačala. Knez Milan, veli „Presse“ dalje, mogao je naglasiti, da je njegova vlada sve moguće učinila, da narod zaustavi od učestvovanja kod hercegovačkoga ustanka. U Biogradu bili su odmah s početka kao i u Beču uvjereni, da hercegovački ustanak nema nikakova izgleda.

Grof Andrassy imao je 3. o. m. najprije audijenciju kod Nj. Veličanstva, a zatim se je razgovarao s knezom Milanom. Ujedno s grofom Andrassyem prispjeli su u Beč ruski i englezki poslanik. Njemački poslanik nalezio se je već u Beču. Premda su se uzprkos mrtvoj sezoni sastali u Beču skoro svi diplomate evropskih veleavlastih, ipak su u službenih krugovih uvjereni, „da sadanjoj situaciji negrozi nikakova pogibelj.“

DOPIS „ZEMLJAKU“.

U Kaštelima, 5 augusta.

Danas u 4 sata po. p. podiže se strašna oluja. Na moru prama Slatinama zasuče se strašna pijavica, koja je više no za milju daleko zavijala morskom pučinom, dok se sastavi sa oblacima. Taka se činila na moru, kao ognjeno brdo, da je strašno bilo gledati.

niz prozor, no mu opet preovlada strah da će ih naći pod njegovijem prozorom: — O, Bože i presveta majko bogorodice! — vikne — daj da čas prije svane, da prije pogjem kod igumna, da mu se čisto ispovijedim, da mu predam proklete kutije, da mi sve redom kažem! Kučki bezdušni na što su me naveli, da prodam vjeru, da pljunem u žgijelu iz koje sam ručao; da pohulim na pričešće, da izgubim razlueki, da mi je ime proklete i anatemnisato dok je god na svijetu srpekoga nba. Iskupati ovakvi hram, gdje se Bog slavi a mrtvi apominju; razoriti ovakvi odžak, što je sirotinsko zaklonište; otrovati ovakvo bratstvo, koje bi podiđilo jednu kraljevinu! Pa kad? Sutra, baš sutra, na sami praznik, kad tri put kolo nebesko igra, kad se i baba sirota raduje! Smesti ovaki skup, ovakvo veselje, da me proklinju hiljade grla i prauucima po grdlu kazuju! Kakvi Iskarriot, kakvi Branković, je sam odvojio, ja sam ih počastio! —

Ovakvo narijecajuć kao pokajnica, trene, ni na tome ni na ovome svijetu no u nekakvom mrtvom drijemežu, dok se opet razabere, napije vode i obrati gudalom naopako: — Haalah sam strašiviji od svakoje djevojke! Od čega sam se prepao? Šta me je osijenilo, da ludujem kao djete jučeraanje! Dobro mi reče sinoć žena: crna ti pamet za dovjeka! Pogodila tako ja zdravo! Da ja žalim i branim kalugjere i skopanike, koji su krenuli da mi posunete otačbinu! Da ja za njih pregorim temelj i plemstvo? Da za njih ostanem spregnut pod turskom teljigom? Bogme neću, ako će me gjavoli peći i variti! a može bit

Krenu pijavica od jugo - zapada prama sjevero - istoku prevaliv za nekoliko sekunada nešto 6 milja. Dok je odaljena bila od našega kraja oseknu more na našoj obali za više nego jedan metar; pa mahom, kako se je nama približila, uspregnuto more skoči za više nego dva metra preko obične površine. Takoga čuda nije čovjek naš vidio do danas.

Strašna pijavica bi sama prehodnica jada i nevolja.

Strahoviti vihuri, koje je pijavica podigla poljem, ne ostaviše za sobom nego голу ledinu. Nije masline koja im odoli, sve leži pomlaćeno i pogaženo, kako da je silna vojska preko polja prošla. Od Divulja pa do Novskoga prosjeka, za širinu od 300 metara, mješte gojna polja ne ostade do gola panja, i ojače masline, koje izguliti nije moglo. Vinogradi pobranani granjem maslinovim crne se danas kao po sred zime. Tu žalost nije moguće opisati! U Kambelovcu, od mora pa do Gospe, za širinu od 1/2 milje, sve pri zemlji porubi. Taka je sila bila, da je čovjeka sa željeznice diglo nešto 10 metara pa ga srećom na brdo iskrenulo. Poljske kućice odnijelo je u komadu, do najzad jedan vagon pun materijala dignu vihar i odnese s puta preko brijega u dragu. Ali ko bi potanko iskazao štetu koju je vihar nanio našem polju? Istina pojedinci su najgore uciviljeni, koji imadoše onom prugom zemalja, što je dotole žalost povisilo, da megju ostalijem jednome Stafličaninu porubilo je na jedinjoj — za njegu jednoj — zemlji 860 stabala masline, a od vinograda ne ostade nego golo zrnje na ledini.

Ovo nam se dogodi uprav kada smo se paštali da pomoći zakupimo nevoljnjacim hercegovačkim; pa se nadamo, da će se naša braća, navlastito po Dalmaciji, postarati, da i našim nevoljncim pomognu.

Из Дрниша, 26 јула.

„Il Dalmata“ Бр. 62 доноси допис одавде, у коме дописник њешто булазни о проминској општини и шћео би побити мој допис у „Земљаку“ Бр. 55. Тијем поводом позивам дописника нека прочита у „Земљаку“ дописе из Книна Бр. 51, из Дрниша Бр. 53, из Шибеника Бр. 55 и 60, пак кад све помњиво проучи, наћи ће и оно што он мисли да је заборављено. Кад се о чему оће да пише, треба најпре проштати све што је писано о предмету, пак онда успоредити, просудити и пресудити цијелу

да ме је Бог навлаш odabrao da istrijebim ovakve gade iz ove zemlje, prije neg je zarobe u Turčina! —

U tomu zaspi kao zaklan; kad bilo pred zorom, snijeva mu se gdje vidi pred očima Arhangjelovu sliku, onu istu što je gledao silu na zvonima, a kojoj se je zavjetovao kada se u Verigama topio; i gdje ona sve viša i viša približava se k postelji. Hćio bi da joj kakogogj umakne, da se trgne od nje, da dohvati nož bjelokorac s čaklja, no ga Arhangjeo sposobi, pritise mu desnijem koljenom dimnja, zagrljuši ga lijevom rukom da mu ne dā oduška, a desnom mahne sa svom snagom da ga mačem posječe. Druško postavi lijevu ruku da dočeka mač, a desnom dohvati Arhangjelu bedro da ga tobož odbije od trbuha. U toj strahi i muci oblije ga mrtvački znoj, skoči s postelje, vikne: „davi me Mijatova krv!“, dohvati nož, dožene mu tilut do grkljana, taman da se zakolje, kad ču zvona gdje slave prazničku jutrju. Baci nož, opaše drob što ga još jednako bolijaše, otvori mahom prozor i pogleda put istoka. Bjaše nebo pokrio tanki plavi oblak, na istoku crvenjast, a vrh polja panno čaj nad slegjenu slanu. Druško pogleda uz polje i vidi gdje odasvud okolo hmiti puk k Prevlaci. Ko nosi prilog, ko zavjet, ko punje i svijeeće, ko trgovinu i sjemena, svak po nešto, a pred svakijem buljukom krst sja, barijak vije a pop pjeva. Dan, javlje i onoliko hmiteta rasprše Drušku noćnu strahu, pojunači se, posokoli, stane da sebe kori, da se sobom podruguje o pretrpljenoj notnoj strasi.

(Sljedi.)

životu pohmili srbež, ka' da je legao na mravinjak. Skupi koljena do zubā, skući se životom ka' povjesmo vune, pokrije glavu bjeljinom, podvije ruke u prijekrat, no česa? svako oko ka' u volu. Opet se pruži, okreće s lijeve na desnu stranu, s desne na lijevu, potrbuške, na uznač, u pokos; otežao mu pokrijevač ka' planina; utonale uzglavnice do najdonje postavre. Utuli kangjeoce, koje skilijaše pred prilikom bogorodičinom, kao da mu je ono krivo nepsašici. No po što uduhne sviječnu, zatvori mahom oči, ali mu ostade u njima neka stravična svjetlost, što se mijenja i pretvara: čas crvena kao krv, čas žuta kao vosak, čas zelena ka' gušterica, čas sve tri boje u jedno kao u dugi, a po njoj alike grube i nakazne, što se megju se bore, sukobe, mimolaze kao munje nebeske; dok se sve od jednom prelju i pretvore u kalugjere sa sijedom bradom do pojasa, s kamilavkom i sa sinovnikom svaki. Prizire mu se kroz one tmuše da ih gleda gdje redimice zaviru i umiru, ko na vrat ko na nos, čuje im lelek i gdje ga pod teškijem mukama kunu i preklinju. Trlja oči predvoještrenijem prstima obojih ruku, tek da one slike sa zenice skine i rasprši, no sve što više tare, one se bolje tiče i preboražuju u stravičnijema stvarovima, kao po bijelcu od jajeta kad ga žene izručue u čašu i mute da vrh njega gataju. Skoči s postelje, grozučavom prinaglicom traži ognjilo, krem, usjeku, sumpor, cijeli alat da začne vatru i uždi sviječnu. Po što se dobro i dobro izmuči, upali kangjelu stijeun, klekne pred ikonom, stane da bije prsi pesnicama, da se kaje i plače. Dohvati ngasne kutije da ih baci

stvar, a ne površno i nesmišleno. S neba, pa u rebra: to je najlakši posao po čuvstvenom razpoloženju što god oćijeniti, ali to nema smisla ni značaja, pa slijedstveno nemoguće naći ni poželjenu odziva kod ne pristrane svijesti.

Javno nepristrasno mišljenje odobrava moje račune i razloge o oćijeljenju Promine. To je za mene dosta. Račune pak Dalmatina dopisnika ne pojmim ni svjestni ljudi njegova političkog načela. Ja sam ga toliko razumio, da mu treba materijala iz Promine za grafičnu neakva uobraženog velikog mosta?!

Općina, koja hoće da ima priličnog ugleda, mora imati što joj je нужно, ako joj je stalo do reda i porodka, do umnožavanja naroda, do čuvanja njegova zdravlja, do umnog i moralnog napredka, jednom riječi do svega onoga što od nje zahtjeva vrijeme i duh napredni; kad nemoguće odgovoriti sama, tijem zahtjevima, bolje joj je biti u zajednici nego li na pose.

Dopisnik podmeće, da ja bažagi napadam na neakve moje neгдашње једномисленко. Taj zavat nije meni svojstven, ako nije njemu i коме drugome. Niti sam koга напао у приватном животу, нити га злонамјерно оптужио код које власти, или у коме гласилу. Грјешнике народне жигосати жигом вјечне срамоте, то је света дужност сваком поштену родољубу и човјеку. А шта паклени дужови овдашњим Србима нису подмјетали, шта ли не подмјетну?

Искрени и поштени писац давао израза у коме му драго листу непотављује свога значаја.

Нечудим се толико несмислену дописнику, колико уредништву „Dalmate“, како може онако што и примити некто ли препоручити високом Намјестништву? — То је баш нешто слично ономе допису о случају да Турци нијесу удавили Фратра Караулу, супрот очевидцима чобанима, који су извише гледали, кад су му Турци превргли уже око врата и грозно удавили га. Ови је глас у свој Леванској крајини!

Поред оваквих макинација позивам се на искрену свјест опћу: може ли се одговарати на дописе оваке чудновате природе, гђе се бијело оће да претвори у црно, свијетло у тавно, истина у лаж?

Domace.

Scrivono da Traù all' Avvisatore:

Li 27 del mese scorso certo Daniele Gujatović dalla Croazia, lavorante sulla linea ferroviaria Drenič-Spalato, nel saltare a terra da un carro che era in moto, essendogli appigliati i vestiti, cadde in modo tale che il carro gli passò sopra alla gamba sinistra.

La ferita è grave tanto che esso si attrova in pericolo di vita.

Il 2 corr. poi, presso la baracca N. 2, una mina, che si credeva fosse già scoppiata, esplose improvvisamente uccidendo l'operaio Giuseppe Jadrić da Seghetto e ferendo gravemente l'altro operaio Matteo Klarić da Cernice.

Il giorno 15 luglio p. p. si è costituita la nuova amministrazione comunale di Ragusa, composta dei signori: Raffaele conte Pozza, podestà, — Uzović Michele, Antonio Drobac, Eugenio d.r. Saracca, Pietro d.r. Cingria, Niccolò Bošković a Matteo Pavlović, assessori.

Različite vijesti.

(Zahman muka). U manjem nekom gradiću u Banatu razžeglo se je bilo veliko neprijateljstvo između dvije gospodje, udate za dva dosta bliza rođjaka. Jedna i druga mlade i lijepe i bogate, gospodarice svojim suprugom, te objestne zamrzile zbog nekakvih trica sve većma jedna na drugu. Njih će jedna nedavno reći u društvu, da nemože nikako pregovjati, što ima isto prezime, koje i neprijateljica. Našao se tuj mlad čovjek, Magjar, te će svjetovati gospodji, neka si ime pomagjari i stvar je u redu. I zbija, da udovolji, svojoj kivanosti, natezala je nekoliko dana supruga, dok se nije sklonio, da će od otaca primijeno častno „Deutsch“ promijeniti u slično magjarsko. Molba ode i gospodja nestrpljivo čeka svaki dan u „Közlöny“ odgo-

vor. Nije dugo čekala i radost bijaše velika, kad je prvi put izšetala po dvojbenom domaćem korusu, pod novim imenom. Sad je i imenom razlučena od neprijateljice. Nu jao i pomagaj, onomu mladom Magjari ne bijaše dosta upotrijebiti sgodu, da jednu obitelj imenom pomagjari, odao je gospodju njezinoj protivnici, a i ova pokazala, da gospodari suprugu, jer se je za nekoliko dana u „Közlöny“ čitalo, da se ni on već ne zove Deutsch nego Németh.

(U parnicu upleteno četrnaest osoba kneževsko-

ga roda). U Berlinu raspravljat će se ovaj koji dan pred gracki sud parnica proti 18 osoba kneževskoga roda. Tuženo je osam knezova Radživila i šest kneginja iste obitelji. Radi se za sad samo o 1600 marka, a kasnije će se raditi o 44.000 marka mešetarine za zemlju, što su Radživili prodali u Berlinu pruskoj državi za 2.000.000 talira ili 6 milijuna marka. Sadržano će biti više najotmijenijih lica i pročitat se pismeno svjedočanstvo kneza Bismarka.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailliran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat sa jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kovanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugima, da se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako ančić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
 „ „ „ sa zlatnim obručem . . .
 „ „ „ na skok . . . od for. 13—14
 „ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
 „ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
 „ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17
 „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
 „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
 „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
 Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
 „ sa gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
 „ „ emailliran . . . od for. 30—36
 „ „ sa zlatnim poklopcem . . .
 „ (mantel) . . . od for. 35—40
 „ „ email. sa dijamantima . . . od for. 38—48
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
 „ „ dvostr. zaklopcem 8 . . .
 „ rubina . . . od for. 40—48
 „ „ email. sa dijamanti . . . od for. 50—65
 „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:50 ili 2 fr. najfinije švarzbarske porcelanske emaill. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančić od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . . od for. 45—60
 Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . . od for. 24—28
 „ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25
 „ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . . od for. 25—36
 „ Anker remontoirs . . . od for. 28—30
 „ remontoirs sa dvstr. poklop. . . od for. 35—40
 „ „ sa krist. stakli . . . od for. 30—36
 „ Anker remontoirs za vojsku . . . od for. 38—45
 Zlatni Anker sa dvostr. poklop. . . od for. 55—58
 „ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 45—75
 „ „ za gospogje . . . od for. 40—48
 „ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60
 „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56
 „ remontoirs . . . od for. 70, 80, 90—100
 „ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150
 Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100
 „ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svijetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarencijah; dočim članovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnima i lažnim oglasima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriļjke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljela postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojećim tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj kopriski štovanova p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljima bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmac i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . 10 : —
 „ pò godine . . . 5 : —
 „ mjesec . . . 1 : —
 van Carevine s poviškom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pñcke učitelje u
 Dalmaciji pretpłata je na godinu
 za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
 samo f. — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Ze-
 mljaka* ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 65.

Zadar 14 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 14 agosto. Nella sortita
 de' Turchi da Trebinje gl' insorgenti per-
 dettero otto morti e undici prigionieri.

Vengono segnalate due scaramucce.
 da Ljubinje e da Bileč, ove sarebbero sta-
 ti vittoriosi gl' insorgenti. Oggi passarono
 il nostro confine a Breno molti volon-
 tarii giunti da varie parti. L' Autorità
 vieta severamente di varcare armati il
 confine.

Costantinopoli, 14 agosto. Il Sul-
 tano ricevette oggi dai Principi di Ser-
 bia e Montenegro la formale assicura-
 zione di neutralità rispetto all' Ercego-
 vina.

U Zadru, 14 kolovoza.

Današnja naša brzojavka bilježi u Erce-
 govini dva omanja sukoba, samo plaćkanje,
 kod Ljubinja i Bileča, gdje bi bili Turci ostali
 razbiveno glave. Mi se možemo pouzdano oslo-
 niti na naše vijesti, u koliko ih nahodimo sve
 potvrđene u bečkim službenim i poluslužben-
 nim novinama, a svak se može lako domi-
 sliti, da u Beču imaju kraja kako doznati
 istinu.

Ostavljajući, da štociu bern vijesti iz du-
 brovačkoga našega brzojava i dopisa, ovdje
 ćemo sakupiti, što se šije o ercegovačkom
 ustanku u pouzdanijim bečkim novinama.

Derviš paša u Bosni ima malo vojske,
 malo oružja i žebane u još manje novca. Za-
 ludu piše u Carigrad da mu svega toga ša-
 lju; iz Carigrada mu ni odgovora nema. Stoga
 je on na svoja ruku uredio tursku domo-
 bransku četu od 2 do 3000 turaka, i od
 bogatije turske gospode digao predujam na
 godišnji danjak a od Sarajevskih novčara
 uzajmio noveca, ne uzdajući se pomoći iz Ca-
 rigrada.

Bečkim novinama pišu, da je kod Ne-
 vesinja bilo u vatri preko 1000 turaka i
 preko 1200 kršćana. Nije sami Selim paša
 ondje ranjen, nego i drugi još glavni turski
 časnici. Krvi je bilo i s jedne i s druge
 strane, ali su Turci posvema predobiveni ostali.
 Ustaše da su ostragušom oružani i da imaju
 dobra vogju. Po istim novinama pri izletu iz
 Trebinja bilo je 600 turskih pješaka i 70
 konjanika; ali bi kršćana bilo do 30 mrtvih,
 a još veće ranjenih. Nu ni Nevesinjski su-
 kob ni Trebinski izlet nebi imali nikakove
 važne posljedice.

Zanimivo je što bečke novine pišu o
 austrinskoj politici prama ercegovačkomu u-
 stanku.

Presse kaže, da je grof Andrassy izja-
 vio knjazu Milanu, da će Austrija sprama er-
 cegovačkoga ustanka ostati pasivna, ali da
 nebi mogla dopustiti, da se tom prigodom

srpska kneževina raširi. Isti list ne nahodi
 potrebito, da bi Austrija svoje vojske šiljala
 na dalmatinsko-ercegovačku granicu; jer da
 je to sultanov posao da uzdrži mir u svomu
 carstvu.

Ovomu odgovara i ono što stari i mladi
Fremdenblatt pišu. Prvi veli da, kako mu
 drago sreća poslužila Turske ili Kršćane, sami
 ustanak zasvjedočnje, da istočno pitanje nije
 još riješeno. A drugi kaže da Austrija ne-
 smije ići na ruku namjerom srpske knježe-
 vine. Andrassy koliko i želi da se Turska
 održi dok može, nebi mogao prekršćenih ruku
 gledati, da bi se koja druga vlast posadila
 u Bosnu za legjim Dalmacije.

U koliko se vidi, ovim umijenjima je
 slično i ponašanje naših vlastiju na granici.
 Sa svakim parobrodom prolazi raznoga roda
 Slavena, koji igju ustašam na pomoć, pa kako
 naš dopisnik brzojavlja, niko im ne smeta
 preko granice u Ercegovinu, samo im se neda
 oružanim ići.

Quando, or sono cinque mesi, *l'Avvenire*
 di Spalato vidde la luce, noi fummo fra colo-
 ro dei giornali provinciali che al suo pro-
 gramma non fecero il viso dell' arme.

C'erano diffatti in quelle parole colle
 quali ci si presentava e raccomandava al pub-
 blico dei pensieri, che dovevano essere ap-
 provati anche da chi non condivideva tutti i
 di lui principi politici; c'era tracciata una li-
 nea di condotta, che noi e tutta la parte mo-
 derata del paese, a qualsiasi partito apparte-
 tenesse, da lungo tempo desiderava alla stam-
 pa provinciale.

Ei parlava della sua missione quale di
 un *sacerdozio affettuoso*. Prometteva di non
avversare le giuste aspirazioni degli Slavi, di
coadiuvarli nell' opera della loro riscossa in-
tellettuale; ricordava la *comunanza delle anti-*
che memorie, *l' identità delle reciproche aspi-*
razioni, la *solidarietà dei mutui interessi* fra co-
 loro che sono Slavi in Dalmazia e quelli che
 vogliono essere Italiani; domandava la *parità*
delle due lingue e s' *impegnava a vegliare af-*
finchè le due parti vivessero fra loro in buon
accordo. Prometteva che nelle sue polemiche
 sarebbe *calmo e sereno, pacato e dignitoso*, che
plaudirebbe con soddisfazione ai buoni provve-
dimenti delle autorità e censurerebbe senza con-
tumelie quelli che gli sembrassero inopportuni.
 Stigmatizzava infine come ingiustificata ogni
intemperanza di linguaggio, attribuendo alle
 virulenti polemiche dei giornali nostrani, *se la*
Dalmazia, a chi non la conosce altrimenti che
dalla lettura di essi, deve sembrare senz' altro
un paese, di cui una buona metà è oggi igno-
rante, cattiva, servile, e l' altra metà lo era
jeri e lo ridiventerà forse di bel nuovo do-
mani.

A questo programma, però, *l'Avvenire*
 non si attenne in alcuna parte. Esso non si

era ancora cancellato dalla memoria di coloro
 che lo avevano letto, e già *l'Avvenire* pren-
 dendo per obbiettivo delle sue esagerazioni il
 governo provinciale e gli Slavi della Dalma-
 zia, assumeva un contegno di gran lunga peg-
 giore di quello della stampa nostrana di una
 volta da esso stigmatizzato.

In pochi mesi di suo apostolato, anzichè
 vegliare al buon accordo in provincia, egli
 suscitava gli odi di razza, travisando ed esa-
 gerando l'importanza di qualche disordine di
 natura locale successo e creandone là ove
 nulla era accaduto.

La solidarietà dei mutui interessi e delle
 reciproche aspirazioni cogli Slavi della Dal-
 mazia si ridusse nel denigrarli in ogni modo,
 sino a provocare sul proprio paese le più
 sanguinose contumelie di gente che non ci
 conosce se non attraverso il prisma delle
 sue mistificazioni, talchè se prima, a merito dei
 periodici nostrani, i forastieri ritenevano la
 Dalmazia, come ei disse, popolata da „gente
 ignorante e cattiva“, ora, se la maggior parte
 della stampa tedesca e della italiana non a-
 vesse per fortuna aperti gli occhi, ora, a me-
 rito dell' *Avvenire*, essa sarebbe riguardata co-
 me in dominio di *cannibali* e di *PELLI-ROSSE*.

La promessa che sarebbe restato lontano
 da utopie negative ed inaccessibile ad idee
 preconcepite ed avrebbe sindacato unicamente
 gli atti dell' autorità, si ridusse in un' ostinata
 e sistematica opposizione al governo provin-
 ciale, anzi alla persona del bar. Rodić, oppo-
 sizione, in cui non un fatto venne mai citato
 in appoggio alle tante recriminazioni, non una
 violazione della legge, non un sopruso, non
 un arbitrio venne, non diremo dimostrato, ma
 neanche denunziato; opposizione diretta contro
 un uomo, di cui non si è potuto citare un atto
 pubblico che non fosse rivolto alla prosperità
 della provincia, contro un uomo che si impo-
 ne al rispetto ed alla gratitudine del paese e
 che è da tutto il paese amato e rispettato; op-
 posizione, infine, che, come ebbe a dirlo l'uf-
 ficiosa *politische Correspondenz* di Vienna, si
 riduce a *stucchevoli geremiadi*, ad indecorose
 personalità.

Dopo ciò, noi non ci stupiamo che *l'Av-*
venire, messosi su questa strada, ove si può
 essere il „portavoce di un arruffapopoli, il se-
 gretario di una chiesuola,“ ma non si è nè
 rappresentante degli interessi del paese, nè ban-
 ditore della pubblica opinione, ci consideri
 come principali suoi avversari e nel suo nu-
 mero 44 contro di noi direttamente rivolga i
 suoi strali.

Diffatti, il nostro programma è dal suo
 contegno le mille miglia distante.

Sorti in un tempo in cui la passione po-
 litica aveva in Dalmazia raggiunto il suo
 punto più culminante e le personalità so-
 stituito i principii, noi ci eravamo proposti
 con un indirizzo moderato e conciliativo, a

cui potessero sottoscrivere tutti coloro che alle gare personali ed ad idee preconcepite antepongono gli interessi del paese, ci eravamo proposti di ridurre sul terreno pratico, sul terreno dei vantaggi morali e materiali della provincia le lotte, che, qualche volta per parole senza senso, qualche altra per persone senza assoluta importanza funestavano la provincia.

Una sola era la seria questione che divideva e poteva per la sua natura dividere gli animi, quella delle lingue. Noi la abbiamo fatta oggetto speciale dei nostri studi, e sulla base delle circostanze di fatto, che da questo o da quel partito possono essere misconosciute, ma che per ciò non cessano di esistere e di pesare sulla bilancia degli interessi del paese, noi abbiamo proposta e propugnata l'unica soluzione che si presenta possibile, l'utraqismo nelle scuole medie, utraqismo il quale solo può corrispondere a quella solidarietà di mutui interessi e di reciproche aspirazioni una volta accentuata dall'*Avvenire*, e solo cementare quel buon accordo, che l'*Avvenire* per raccomandarsi al pubblico aveva dovuto ricordare nel suo programma.

Dopo questa, la questione più interessante era quella di rialzare questo paese, ad onta delle sue ricchezze naturali, costantemente negletto da tutti i governi, che fino al presente, si susseguirono in Austria.

Noi l'abbiamo assunta nel nostro programma e propugnata quanto nessun mai la propugnò in provincia. Incontratici con un governo, che a questi interessi dimostrava di voler specialmente intendere, noi lo abbiamo e a Vienna e a Zara nel miglior modo possibile appoggiato e lo appoggeremo sino a che egli batterà la strada sinora battuta, poco curando le ingenerose insinuazioni dell'*Avvenire* o di chi si sia e confortandoci degli ostacoli che l'esagerazione di partito ci muove colla convinzione, che questa politica ha apportato dei reali vantaggi al paese, vantaggi che non si possono con frasi equivoche mettere in dubbio.

Sicuro, in tale nostra linea di condotta non ci siamo occupati di combattere contro i molini a vento. Non abbiamo mai voluto toccare questioni, le quali senza costrutto potessero riaccendere le passioni nel paese e le quali, come quella dell'annessione, erano in generale dalla stampa nostrana tolte dall'ordine del giorno, dopo che ognuno si convinse che non stava in poter dei Dalmati di risolverla, o come quella del federalismo, diventava questione di parole, dal momento che

un partito il quale la propugnasse non era mai in Austria realmente esistito, non essendosi mai concertato in un determinato programma.

A tale linea di condotta ci atterremo anche in seguito; e fino a che l'*Avvenire* continuerà nelle sue esagerazioni, l'opposizione che egli ci muove e gli ostacoli che qual sia si intemperanza potesse frapporci, saranno per noi la miglior prova che battiamo la sola via la quale coi bisogni e cogli interessi del paese si accordi, quella di una politica moderata e conciliativa, che non corre dietro ad utopie e non perseguita personalità, che ha il bene del paese in mira, ed è felice quando può conseguirlo d'accordo col governo.

Disposti poi a rispondere a qualsiasi polemica civile ed obbiettiva che riguardasse gli interessi del paese, noi, fedeli al nostro programma, nè siamo scesi questa volta nè scenderemo mai a rispondere ad indecorose personalità od a basse insinuazioni.

Ragusa, 10 agosto.

Il moto in Ercegovina va diventando generale; gl'interi kadiluk di Trebinje e Bileč sono all'armi. Sembra che ad ingrossare gli insorgenti giungano alla spicciolata connazionali da varie provincie circonvicine, specialmente dalla parte del Montenegro. Ad una mano di ausiliari devono i Cristiani il fatto di Gonjevo, segnalatovi per telegrafo. Un'orda di Turchi in numero di 300 bruciava alcune case cristiane a Kremen dô e a Gonjevo, spingendo verso Trebinje una numerosissima mandria per provvedere la città, ove i Turchi andavano a concentrarsi. Sorpresi nel cammino ed assaliti, perdettero tutta la mandria ad eccezione di 70 capi che arrivarono a gettar in città.

Innumerevoli famiglie degli insorti si mettono in salvo da noi a Brgato, Bosanka, Postranje, Zavrelje, Čepikuće, Trnova ed altrove.

L'igumeno Melentije, che pareva volesse porsi sotto la protezione dei Turchi, si è unito ai Cristiani, ed il monastero Duze, una specie di castello medioevale, è divenuto il quartier generale degli insorti. Trebinje è ben osservata e custodita, non può entrarvi nessuno. Il telegrafo è rotto, la posta intercettata, meno quella del vice-consolato austriaco, che gl'insorgenti, constatata come tale, la lasciano passare. Fra i Turchi regna massima costernazione, specialmente dopo che Trebinje è bloccata. Ad onta della più rigorosa neutralità osservata da parte del nostro governo, i Turchi si sono fitti in capo, che i Cristiani siano aiutati dall'Austria. Tale opinione viene forse nutrita da quelle semplici previdenze prudentziali che deve prendere un governo limitrofo, quando scoppiano simili di-

sordini negli stati vicini; e i nostri agenti consolari sono perciò guardati di mal'occhio, ed hanno forse motivo di trepidare per le proprie famiglie in mezzo ad un'orda di barbari.

Gli insorgenti sabato hanno abbruciato la dogana di Obergje, e domenica sorpresero un corriere turco che portava la posta del console Peržić a Trebinje. Il pacchetto contenente sei lettere era nascosto in un sacchetto di riso; gli insorgenti visitarono il portatore ed il suo cavallo, e non avendo trovato nulla di sospetto lo lasciarono andare trattenendosi il riso. Nel momento di porre a bollire la minestra, si trovarono nel pacchetto le lettere, il contenuto delle quali, se avrà qualche importanza, non dubito che sarà fatto noto.

Vi confermo la notizia annunziatavi per telegrafo che 800 turchi sotto il comando di Selim pascià furono completamente sconfitti da un drappello di appena 200 uomini condotti da Radan Miljanov a Muhač presso Stolac, dove i turchi lasciarono armi, munizioni, proviande e bagagli sul campo.

Inostrani listovi o hercegovackoj buni.

Dogagjaji u Hercegovini probugjuju u inozemstvu sve veću pozornost. Osim „Birž. Vijedom.“ pišu sada i „St. Petjerb. Vijedom.“ o hercegovackom ustanku. „Moramo izčekati“, vele. „što će poduzeti države, koje su najviše interesirane u tom pokretu, a te su države Turska i Austrija. Jedna i druga država poslužiti će se valjda raznim srestvi, da ustanak izoliraju. Ako se ustanak raširi, Turska će se bojati, da neizazove strogimi srestvi opću revoluciju. Što se tiče Austrije, njezin položaj biva sve to teži. Megjunarodni odnošaji nukaju Austriju, da se stavi ustašam na otpor, ali tim načinom gubi simpatije domaćih i turskih Slavena, a tim se lišava vrlo važnoga faktora političnoga u istočnom pitanju.

Sve to dokazuje, da je svaki i najmanji kršćanski pokret u Turskoj stvar vrlo pogibeljna i da nema nade, da bude trajna mira i reda u tih zemljah, dok nebudu politični uvijeti života naroda slavenskih u Turskoj osnovani na razboritih i pravednih načelih, dok se nezadovolji pravnim njihovim i životnim potrebam. Ova zadaća nije laka, ali od njezina riješenja zavisi mir na balkanskom poluotoku, a tim i mir Evrope.“

Čujmo, što piše talijanski službeni list „Opinione“ o tom ustanku. „Porta je već kroz nekoliko godina potlačila svaki pokret kršćanskih naroda. Može biti da će ugušiti i hercegovacki ustanak. A što onda? Na kakovu će to biti korist turskoj državi? Onomu zlu, koje upropašćuje tursku državu, nemože se izbjeći drugačije, van ako porta učini koncesija u smislu autonomne samo-uprave, ako prizna prava naroda, da uzmognu svojim

lijevoj ruci, znamenuje pravdu. Teško onome komu na mjeri pretegnu grijesi, za takvoga nije budućnost! — Izdajstvo je upropastilo mnoge narode i moć, zavist im brani da se razabere i rasvijeste, očajanje dovelo ih do toga da zaborave na prošlost, da se brukaju sa sadanost, da gledaju ravnodušno na budućnost! Mač Arhangjelov priugotavlja narode prazniku mira, paski vaskrsenja! — Danas žnješ što si juče posjećao, a pripravljaj hljebac za sutra! Teško onome koji ne sjeje, ni žnje ni pripravlja, za takvoga nije budućnost, on je osugljen za dovijska plaću i škrutanju zubova! *)

Tek iguman svrši besjedu i blagoslovi slušaoce, dignu se krsti. Prvjenčio je kao domaćin miholjski barijak s krstom a vrh njega pozlaćena jabuka, pak za njim u poregje sustopce jedan po jedan: gr-

*) Pitam proštenje što sam se usudio iz duge i preduge besjede svog povjedača probati ovu rukovet obračljica. Ako sam kome dosadio, vjera mu je da nijesam na vlaš.

PODLISTAK.

Prokleti kam.

pripovijest grbaljsku krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubiša).

XVII.

Prevlača

(Nastavak.)

No je bio u manastiru još neko, što nije svu noć ni lijegao. Stari Rudan, bojeći se da će Druško upaliti manastir, jer o otrovi starac nije imao mnogo pojma, svu je noć klima pred Druškovom ćelijom, šišem za pasom. Kako što je činio sponama ukovati Mijatu grob, tako je isto stražio Druška živa, a još strožije od kad će u ćeliji neki pokret i žamor.

Odma za jutrnjom uljagne liturgija. Služio je iguman samo sedmi, a pjevalo trideset gjakona i

čteca. Crkva prevlačka prilično prostrana; gragjena na podobijske krsta su četiri mramorna stupea po srijedi, na kojijema je počevao svod; nije mogla primiti ono mnoštvo okupljena puka, već su devet dijelova stajali gologlavi na poljani. Po liturgiji izagje iguman krstom u ruci i popne se na uznosito mjesto pri poljani, a pram njega obrati se skup da vidi i čuje. Iguman pozdravi narod praznikom, pripovjeda mu ko je manastir ogradio, ko ga je dokrasio i danas obdržaje; priča čemu je posvećen Arhangjelu Mihajlu, onome radosnome danu kad je krepost pobijedila nad porok. — Arhangjeo je, reče iguman, obraz dobra, kao što je vrag obraz zla. Arhangjelov zlatokrug znamenuje vjern, ljubav i nadanje, a vrazji rozi znače izdajništvo, mrzost i očajanje. Mač Arhangjelov znamenuje slogu, bratinstvo, milost i krotost, kao oštro oružje protiv vrazije čeljusti, koja bljuje raspru, zlobu i sujetu. Ko takvijem mačem vojuje, pobjeda mu je gotova. Vaga, koja Arhangjeo drži u

zastupnici odlučivati o porezu i nadzirati trošak. Ovo je neizbježiva posljedica turskih odnošaja, ovo je jedino, što vlasti mogu Turskoj savjetovati.“

Englezke novine takogjer se u novije vrijeme ozbiljno bave s ustankom hercegovačkim. „Daily Telegraph“ misli, da sve od toga zavisi, kako će se držati Rusija i Austrija. Ako ove vlasti ništa nenčine, onda će ustanka nestati; ako je ovim vlastim stalo do toga, da se ustanak uzdrži, onda bi se za koje vrijeme mogao užasno raširiti.

Mi mislimo, — nastavlja „D. Tel.“, da si Rusija nije izabrala baš ustanak u Hercegovini, da sruši tursko gospodstvo. Kada bi već htijela obnoviti Menčikovu taktiku, onda bi sigurno odabrala onu čest turskoga zemljišta, gdje bi mogla po kopnu i moru razviti vojnu svoju silu. Ima li se ovaj ustanak smatrati prvim korakom proti cijelokupnosti turske države, onda bi bila zadaća Austrije, da se postavi na čelo hercegovačkoga pokreta. U ostalom misli „D. Tel.“, da Austrija nebi istočnoga pitanja potaknula, van ako je uvjerena, da mora to pitanje, bilo i kasnije, svakako doći na dnevni red, pa ako je u njezinu interesu, da crpi čim veću korist od toga, što biti mora. — U ovom smislu pišu i nekoji drugi englezki listovi.

Politički pregled.

Rajhsrat ima se sazvati mjeseca listopada; jer je ministarstvu stalo do toga, da se za vremena primi državni proračun. Moguće da će rajhsrat i delegacije zasjedati ujedno, budući da nije vjerojatno, da bi se delegacije sastale još prije mjeseca listopada. Zastupničkoj će se kući odmah predložiti proračun za g. 1876. izuzev one stavke, o kojih imaju odlučiti delegacije.

Ako delegacije svoga posla skorih dana nedovrše, onda bi u isto vrijeme zasjedali i nekoji odbori ugarskoga sabora, poimence odbor financijski. Sredinom mjeseca listopada sastao bi se po drugi put ugarski sabor, pa bi mu pojedina ministarstva predložila svoje zakonske osnove: o raširenju djelokruga kotarskih sudova, o državnom ustrojstvu, redarstvu, o reformi porezne manipulacije i t. d.

Pariz je sada tih i miran. Svi ga ostavljaju, ministri, diplomati i zastupnici. Velika politika počiva sada, al mala, najopasnija, započeti će svoje djelovanje. Reakcija poslužiti će se sigurno, na koliko bude mogla, tromjesečnim praznicima. Stoga je Thiers opominjao sve prijatelje, neka se okane svake akcije prije praznika. Štititi i organizirati glavne izbore u provinciji, to će biti sada najvažnija zadaća. Poslje tri mjeseca navaliti će opozicija svom silom na sadanje ministarstvo. Thiers se nada, da neće srušiti samo Buffeta, već sav kabinet. Jer nije zaboravio, što je Dufaure laskao desnici, nije mu to o-

prostio ni onda, kada je bio predsjednikom republike, a Dufaure njegov veliki počatnik.

Iz govora Laboulaye-a, predsjednika lijevoga središta francuzke narodne skupštine, izvaditi nam je nekoja važnija mjesta. „Što nam je činiti“, reče, „kada se opet povratimo? Moramo gledati, da pospješimo raspust narodne skupštine i da se valjano pripravimo na slobodne izbore. Ovdje nam se nameće jedno nježno pitanje. Obećavaju nam, da će ukinuti opsadno stanje, čim prihvatimo nov zakon o štampi. Neshvaćam, kako može biti jedna sloboda odkupninom druge slobode. Ovakov zahtjev nema u republici mjesta. U ostalom neočekujem mnogo od toga novoga zakona. Javno je mnjenje prava sudbena oblast za štampu. Od umjerenih se listova nema vlada ničega bojati; a koji listovi sami sebe neštiju, njih neštije ni pučanstvo, pa moraju propasti.“

Ako nećemo da se obave izbori s opsadnim stanjem, onda moramo takogjer zahtijevati, da republiku štiju vlastiti njezini činovnici, a ne da budu njezine izdajice. Niko se nesili, da služi republici, ali ko joj već služi, neka bude barem pošten i neradi u potaji proti njoj.

Laboulaye pozva zatim članove lijevoga središta, neka u svakom obziru pomnjivo prouče položaj vrativši se u departemente, a uspjeh neka priopće. Mi nećemo, primetnu, da budemo opozicija, pače hoćemo drage volje podupirati vladu, ali samo pod tim uvjetom, da ostane vijerna svojem načelu i da neobdruva stranke, koje neprijaju ustavu. Vlada neka kod izbora štiti zakon i red, kao što je običaj u svih slobodnih državah.

Ovaj govor zastupnika Laboulaya smatraju važnom manifestacijom svi organi njegove stranke, pače isti listovi skrajnje lijevice veleći, da se njim na novo potvrđuje savez trijuh republikanskih stranaka.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Kotor, 9 avgusta.

Ako vam nijesam od nekog vremena ništa iz ovih strana dostavljao to je zbog toga da se nije među nama nikakva važna stvar zbivala, niti sam htio zabavljati se pobijajući tolike grdne laži te su ih neke neprijateljske nam novine kroz svijet zlobnom umjercem razturivale, poglavito pak skoranostanovljeno Spljesko glasilo, iliti da bolje kažem glasilo onoga općinskog poglavara i sličnih mu drugova. Opet kažem da su sve puke izmišljene laži ono te sa neki od ovdšnjih nitkova po svojem nepoštenom običaju dostavljali takovim nam neprijateljskim novinama; no pošto one nemaju povjerenja kod poštenih osoba, malo nam se i brinuti što u njima ma bto ko dostavlja. I to je baš uzrok što nijesam našao za vrijedno zabavljati se pobijajući njihove laži.

Neću da vam danas ništa javljam, kako se o vama misli o hercegovačkoj pobuni, jer do danas nijesmo ovamo o tom još na neku čistinu. Ima ovdje raznih misli, a poglavito je to, da na ove stra-

da preži i ubagje u kabinu. Nagje je pustu bez nikoga, jer su i kuhari i momci pošli da gledaju krste, ko s poljane, ko s gornjih prozora, ko s vrh zvonika da ljepše vidi a bolje priča. Pogleda Druško na ogujište: Na vatri kljuka veliki mjedeni kotao od četiri vijedra, i u njega se vari riba, što se valja i skakne po površini čorbe, kako je kad ključ goni ili smota. Obide Druško cijelu kuhinu, gleda vidi li ko, sluša plešuli čije stope, primakne kotlu prokletu ruku. Hoće, ne će, zaže s očima, stisne srcem i izruči ngasni prašak iz mjedene kutije u sred kotla, pak bojeći se da to nije dosta, skopa mećavicu, užene je u kotao, takne mu njom dno, pak o-beručke stane da miješa čorbu, kako bi se prije svaki grunčić rastopio i otrov oprijenula do jednomo komadu ribe. Povrati mećavicu gdje je i bila, pak da se niko ne sjoti gdje je i što radi, trkne u crkvu i umiješa se među pukom koji se s krstima vraćao.

Po svršetku litije, razdijeli se skup na boljake

ne najviše se ovom prigodom izgleda na susjednu Crnu-goru, te pokle se ona ne upušta u kakvom djelovanju, nema ni među nama nekog višeg oduševljenja. No ipak, ono što možemo pripomažemo sirotinji koja ovamo pribježežava. O.

Domaće.

Da una lettera delle Castella di Traù del 12 corr. rileviamo alcuni dettagli sul disastro avvenuto nella Riviera:

Non so come incominciare a descrivere i danni che abbiamo avuto qui ai 5 del corrente. Al dopopranzo verso le 5 incominciò un temporale con pioggia e grandine così grossa che ci ruppe due vetri di finestra. Contemporaneamente svilupparono trombe in canale, una si distaccò da Slatine sul mare, la quale si alzò da noi tanto da inondare mezzo paese ma si ritirò presto senza far danni. Prese dipoi la diversione di Castel Cambio, ove trovò un trabaccolo ancorato, lo levò per aria, e lo gettò in terra. Se lo levava un po' più in alto avrebbe rovinato molte case, ma veniva un po' più basso della casa Grisogono, ha battuto in essa, e così le cadde vicino. Furono intanto scoperte molte case, e alzatosi il mare inondò il paese fino ai primi piani, non solo nelle case vicine al mare, ma fino in piazza, rovesciò le botti piene di vino; e portò via l'olio dalle pile fino all'ultima goccia; rovinò i giardini Cambio e Dudan e tutta la campagna fino alla Madonna di Krug, portò via il tetto di questa, e con questo finì il suo furore. La campagna è rimasta rasata come la strada postale, senza un albero, senza un grano d'uva, e senza una foglia verde.

La seconda tromba si distaccò dai molini di Traù, devastò tutta la campagna vicina alla strada postale fino Divulje, attraversò poi tutta la campagna fino all'ovile del Santić, distruggendo tutto dove passò. Le vigne di Božjakovina, nelle quali c'era un prodotto immenso, furono distrutte. In quel sito un solo proprietario perdetto 200 olivi: dell'uva; neppur si pensa non rimase nemmeno una foglia sulle viti, nè un ramoscello sugli olivi. Si calcola che i tronchi d'olivo per formare di nuovo piante da frutto abbisogneranno almeno d'una ventina d'anni. Molte sono le famiglie totalmente rovinate. Si può comprendere da questo che tempo era: molti rami d'olivo si trovarono a Petrovo polje vicino a Dernis e molti ad Ogorje vicino Vrba, a Radasić poi quantità di rami, dei quali in un'ograde sola si raccolsero più di 100 cavalli di legna. A Muć poi, oltre dei rami d'olivo, si trovarono pesci ed altri animali acquatici.

La terza tromba distaccatasi presso Traù, prese la direzione delle baracche ove si lavorano i tunnel per la ferrovia. Un vagone pieno di materiali del peso di 200 centinaia fu levato in aria e trasportato alla montagna;

da blagnju, da trgnju, da se prijatelj s prijateljem a znanac sa znancom poceliva i za zdravlje upita. Iguman sa sveštenicima, s kneževima i s Druškom sjedne oko velike trpeze, očita pjesmu prazniku, blagoslovi postavu i nazdravi gostima. Gjaci prinesu ribu u velikijem kositerijem žgjelama; svak stane da jede dragovoljno iza onoliko buta. Druško posrka i on dvije tri ožice čorbe i očebarsne dračicu ribe kao mačka.

Otac Maksim zavrata *) najprvi, pane glavom u bljudo i izdahne mirno kao tić. Ostali pomisle da mu je u grlo zapala drača od ribe, no u toliko zamre drugi i treći, pa deseti i dvadeseti da nije bilo od-maka da se pita ni što im bi? Padaju i premeću se svi redimice kako je ko više založio, ili slabijega željnica bio, ili se raspoloženi nalazio.

(Slijedi.)

*) Zavrata ko jede hljeba čeničnoga, u kojemu je mnogo vrata.

baljski, risanski, novski, katunski, i ermički; ter gjakoni i pjevači, a posrijedi iguman pred sveštenicima; pak ženske glave, i one na buljake: starice, mu-žatice, udadbenice i djevojke. Gdjegdje koja bosonoga, zavjeta radi; napokon kljasti, bromi, sakati, slijepi i mnogovrsne iznemoglice zapučale su dugu prugu, koja se protezala čak de careve livade u sred polja. Gjaci pjevaju hvale angelske, kalogjeri pjesmu prazniku, a žene narodnu popjevku, koja se i danas pomiče a počinje ovako:

„Krsti nose, Boga mole,

„A od Boga milost prose!“

Kao pred čudom, od kad su se u Boku Srbi stanili, višeg oduševljenja a boljeg poretka nije se moglo željkovati.

Stari Radan, gronuo i ohvećao, u tolikom svijetu izgubi s očiju Druška. Tiska, moli, provukuje se da ga gdje zazri, da mu u stope stane, no se je Druško nkrasno krstima, omakao skupštini, a pošao

un'altro vuoto corse avanti e indietro sulle rotaie finchè andò in pezzi. Fortuna che la gente per paura della pioggia si era a tempo ricoverata, altrimenti vi sarebbero state molte vittime. Soli due uomini che tardarono a cercar ricovero furono portati in aria: uno di questi cadde dall'alto morto, e l'altro dappresso delle baracche fu trasportato in cima della montagna sano e salvo. Presso l'ovile del Santić si trovò un albero, che mai non si è veduto crescere nei nostri paesi. Viaggiatori raccontano che molti rami d'ulivo furono ritrovati presso Ervace sopra Sinj e perfino a Livno in Bosnia. Una tromba vuotò il mare portato seco sul comune di Muć, specialmente a Vrba in tale quantità, da coprire i formentoni alti circa tre metri. Quando l'acqua scolerà Dio sa se si troverà alcun che da raccogliere. Le vigne anche là sono distrutte e vi è qualche casa danneggiata.

Col giorno 31 agosto corrente va a cessare l'attività dell'ufficio daziario inferiore ed unitavi agenzia p. s. m. in Kučište. — Le relative aziende col 1.º del successivo settembre restano devolute in linea doganale all'i. r. ufficio steurale in Orebić, collo attribuzioni di un ufficio daziario inferiore, ed in linea p. s. m. alla neo-istituita espositura sanitaria in Kučište.

Mercoledì 11 corr. ebbe luogo una seduta dell'i. r. consiglio scolastico provinciale, nella quale, oltre a parecchi argomenti di interesse personale, vennero pertrattati i seguenti: lettura ed approvazione del protocollo dell'ultima seduta; comunicazione di dispacci ministeriali: legato Giorgio Radović per l'istituzione d'una scuola popolare a Kamen; rinuncia del consiglio scol. locale di Gelsa; nomine di maestri di scuole popolari; permessi d'assenza a maestri di scuole popolari; sussidii a maestri di scuole popolari; istituzione di scuole popolari regolari a Benkovac (sc. femm.), a Kistanje (sc. femm.), a Poljica, a Praskvica e a Gradišća (sc. masch.); istituzione, d'una scuola ausiliaria in Orak; locali scolastici per Neresi, Vručica, Clissa, Pučišće, Vallegrande, Komin; mobili scolastici per Lastva superiore ed inferiore; utensili per l'istituto magistrale in Borgo Erizzo; lavori di ristanro nell'edificio dell'istituto magistrale di Borgo Erizzo; ferie principali per le scuole nautiche, l'istituto magistrale di Borgo Erizzo e le scuole popolari; acquisto di mobili per la scuola popolare di Benkovac.

Pouka.

Gospodine Uredniče!

Onomadue sam čitao u vašem velecičenjuom listu prenešeno iz Vijenca nješto o sinjskoj alki što je napisao g. Šimun Milinović.

G. Milinović izostavio je (a nije ni mogao drugčije) progovoriti i navesti još nješto važna o sinjskoj alki, a to je o jednoj knjigi koja se nahodi kod mene. G. Milinović nije znao, cijenim, ništa o njoj. S toga ja ću Vam prosboriti dvi tri i prepisati njezin sadržaj da ako nzhjedete objelodanite ga u Vašem Zemljaku.

Usljed pada mletačke republike Dalmacija je došla na novo k svomu kralju. Godine 1797 car Franjo I posla nekog Maria de Steffaneo da nvede novo vladanje austrijansko u Dalmaciju, i isti taj poslanik dogje u Sinj g. 1798. Sinjani trčāše mu alku, dobitnik koje bijaše g. Ivan Vuletić. Taj Vuletić dobio je dar od slijedeće knjige. Ova knjiga imade okvire od kadife crnjelkaste; na jednoj strani vanjskoj okvira u srijedi je orao carski od srebra; pod njim je kao pločica od srebra gdje urizano ovako: *Imp. Caes. Franciscus II. Dalmatarum rex.* Na četiri ugla istog okvira nahode se četiri komada srebra na način trokuta, u sred njih komad srebra vješto urezani. Na drugoj strani vanjskog okvira (ili na drugom okviru) takogje u srijedi je upečatljen grb Steffanea od srebra a pod njim na komadu srebra ucijepljeno je u ovećim slovima ovako: *Dalmatis. D. D.* Na četiri ugla takogjer su četiri komada srebra trouglasta itd. Ovo vam je opis vanjskog lika knjige, koja je duga obilnat podalj a široka malo manje od pedlja.

Prigjemo sada na sadržaj. Evo ga. Unutra u knjizi nahode se osam listova papira t. j. 16 strana koliko zahtjeva dužina i širina okvira. Na prvoj strani rukopisom napisano je ovako:

„Buon popolo di Signi!

Inviato per annunziare li principj e le forme del nuovo Governo presso di Voi, le dimostrazioni del vostro affetto verso di me hanno prevenuto il mio ingresso nel territorio del vostro distretto. Appena installato li 8 corrente il nuovo Tribunale, che deve giudicarvi, Voi avete voluto rinnovarle. — Nel giorno seguente Voi m'avete festeggiato facendo straordinariamente correre in giostra li vostri belli e veloci cavalli bardati con li ornamenti eleganti delle vostre arti. Questo spettacolo brillante, che rinnovate ogni anno in memoria degli eroi, che avanti 83 anni, salvarono la vostra Patria, mi piacque molto e mi ricordò nella Dalmacia quello degli ippodromi della Grecia.

Tante riprove del vostro affetto chiedono un contrassegno della mia gratitudine. Io vi lascio una carta, ch'è molto cara, al mio cuore, e che lo sarà egualmente ancora al vostro. È il ritratto caratteristico dell'Imperatore vostro Rè che io presento al Vincitore dello stadio illirico.

Bravo Vuletić! conservatelo gelosamente, e fatelo leggere alla vostra nazione, giacchè io l'ho fatto tradurre nella sua lingua. — Che la Dalmazia leggendo questo quadro sappia apprezzare l'avvantaggio eminente di possedere nel suo nuovo Rè un principe che li rassomiglia: che Essa impari a conoscere l'anima che onora il Trono e l'Umanità: ch'Essa veda finalmente nelli principj del nuovo Governo, che va renderla felice, il ritratto della virtù, che fa impallidire li tiranni. Domani io mi separo da Voi: vado a Imoschi a proseguire li doveri della mia missione. Nè la lontananza, nè il tempo potranno giammai cancellare dal mio cuore il sentimento dell'eterna riconoscenza che vi appartiene.

Francesco Maria de Steffaneo.

Sign, 14 maggio 1798.

Na alijedećem arku napisano je rukopisom u velika slova:

AVVISO.

„Questo ritratto caratteristico di S. M. il Regnante Imperatore e Rè fu pubblicato avanti un'anno nella lingua tedesca e latina in Vienna con le stampe della Tipografia Alberti.

Nell'occasione, che il Nobile Signor Barone Francesco Maria de Steffaneo Consigliere della C. R. A. Aulica Commissione per l'Istria, Dalmazia ed Albania, nell'Agosto del 1797 venne in Zara, lo portò seco, e desideroso di far conoscere alla Nazione Dalmata il Ritratto del nuovo Sovrano, che la governa, ha incaricato nel principio del corrente anno il Rev. P. Andrea Dorotić Lettore Generale di Sacra Teologia ne' Minori Osservanti, a farne un' esatta traduzione dal latino nella lingua illirica.

Partito da Zara nell'Aprile prossimo passato per portarsi in qualità di Commissario delegato allo stabilimento della nova organizzazione nelli Distretti della Dalmazia limitrofi con la frontiera Ottomana, Egli prese seco fra le altre carte ancora la traduzione illirica del Ritratto del nostro Sovrano.

Giunto in Sign nel dì 6 Maggio gli abitanti di questo luogo promossi di dare un pubblico contrassegno della loro stima e rispetto inverso un soggetto, per le sue distinte qualità, degno dell'universale affetto della nostra Nazione, hanno creduto conveniente di eseguire in suo riflesso la festa d'una giostra solita a farsi ogni anno nel Carnevale in memoria della liberazione di Sign operata nel 1715 dal valore delli Signani, ed a rinnovarsi qualche volta straordinariamente sotto il passato Governo nel passaggio delli Proconsoli della Dalmazia. Il Commissario delegato in attestato del suo aggradimento ha voluto proporre un premio al Vincitore nella corsa della giostra. Il premio fu la traduzione illirica del Ritratto caratteristico di S. M. l'Augusto nostro Sovrano. Egli ha incaricato me fra Carlo Matić Lettore Provinciale di Sacra Teologia, a farne la qui annessa copia, che fu scritta di mio pugno. Per suo ordine non solo fu questa copia ligata in libro vestito di velluto cremisi, con li nastri austriaci bianchi e rossi, ma fu ornato ancora, il libro medesimo alli quattro lati d'ambidue li coperti con ornamenti triangolari d'argento con un Aquila Imperiale nel mezzo alla parte destra con il motto *Imp. Caes. Franciscus II Dalmatarum rex*, cui corrisponde l'altro alla parte opposta: *Dalmatis D. D.* ove l'artefice vi collocò le insegne dello Stemma Steffaneo.

Questo premio il più caro e gradito che mai ricever potesse la Dalmata nazione, fu consegnato dal Commissario delegato nel dì 14 Maggio alle mani proprie del Signor Giovanni Vuletić vincitore della corsa, il quale lo conserverà certamente come il più prezioso tesoro della sua famiglia.

Sign li 16 Maggio 1798.

(Slijedi).

Comunicato.

Il giorno 8 agosto 1875 è stato giorno di lutto in Arbe. **Elena Galzigna** nata **Predolin** spirò nel Signore nell'età di 38 anni; crudele morbo lento, vorace, inesorabile la trasse alla tomba. Tale fatalità non potè essere scongiurata nè dalle cure e lacrime della ormai orfata madre, nè da quelle dell'affettuosissimo marito, nè dalle affezioni di cinque cari figliuoli, nè dalla valentia dei medeci.

Tale sventura portò l'afflizione all'intero paese; ed in molte località della Provincia e fuori famiglie congiunte ed amiche ricorderanno con affanno l'amarezza toccata alla nobile e gentile famiglia, di cui Elena era preziosa gemma.

Molti ricorderanno la festosa accoglienza, con cui affettuosamente andava incontro ai forestieri.

I poveri del paese la ricorderanno nella carità larga e modesta.

Il cuore faceva ornamento all'intelletto e l'intelletto al cuore, per cui ne veniva decoro alla casa, beneficio ai poveri, lustro al paese.

Tutta Arbe faceva parte al funerale: pompa questa superiore a qualunque altra. Lacrime sincere e stima generale: queste due gemme ne adornavano il feretro.

Sia paco all'anima benedetta.

Gli amici.

Ringraziamento.

A tutti quei pietosi e generosi, i quali sia per assistenza prestata durante la penosa malattia, sia pel loro intervento alla funebre esequie ed accompagnamento all'ultima dimora, vollero lenire il nostro dolore ed onorare la memoria dell'indimenticabile nostra rispettivamente figlia moglie e madre **Elena Galzigna** nata **Predolin**, spirata nel Signore il giorno 8 corrente, nonchè alle Autorità locali, al Rev. Clero, ed in ispezia'ità poi al molto Rev. Dn. Ignazio Murvar ed alla Spettabile Amministrazione Comunale, rendiamo commossi, di tutto cuore i sensi della più sentita gratitudine e riconoscenza.

Arbe 9 Agosto 1875

Anna ved. Predolin

Pietro Galzigna fu Doionio e figli.

ОГЛАС.

Част ми је овим поштованој публици до знања ставити, да приликом јучерашњег заручивања његове свијетлости

Кнеза Милана Обреновића IV.

са

Госпођицом Наталијом плем. Кечко,

издајем „једну велику бојадисану слику његове свијетлости кнеза и будуће кнегиње српске“.

Слика ће бити по „најновијим фотографијама“ од познатог бечког умијетника г. В. Кацлера нацртана и на „финој хартији“ наштампана.

Цијена је слике 1 фор. и биће најдуже до Преображења т. г. готова.

„Половина прихода намењена је сиротињи херцеговачкој“.

Паруџбине на слику примају: књижара г. В. Валожића, у Београду; књижара г. Браће Јовановића, у Панчеву; књижара г. Браће М. Поповића, у Новом Саду; г. Павле Панаотовић, трговац у Митровици; г. Петар Узелац, трговац у Трсту и потписани у Бечу.

У Бечу, 25 јула 1875.

С поштовањем

Коста Мандровић

III. Gärtnergasse N.ro 24.

1. Stiege, Thür N.ro 32.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pō godinu . . . 5:—
„ mjesec . . . „ 1:—
van Carevine s povisikom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini. stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 66.

Zadar 18 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 17 agosto. Ad ingrossare le file degl'insorgenti finora passarono per quì 60 Serbi. Gl'insorgenti assaltarono Goracko presso Piva uccidendo 50 soldati turchi di linea, ed incendiarono il villaggio turco di Jasen. Jeri sbarcarono a Klek due battaglioni turchi. Prende consistenza la voce che i Zubci siano insorti.

Gradiška Vecchia, 16 agosto. L'insurrezione è scoppiata in Bosnia. Sull'altipiano di Kozar, lungo la Sava e l'Unna, la popolazione cristiana insorta dei distretti di Kostajnica, Dubica e Priedor incendiò i corpi di guardia del confine e i casini dei beg; circa 30 turchi furono uccisi. Il telegrafo fra Gradiška e Banjaluka è interrotto. In Gradiška turca vi è grande fermento ed è imminente l'urto. Le donne coi fanciulli passano oltre la Sava e l'Unna a cercare rifugio sul territorio austriaco. Gl'insorgenti sono male provvisti di armi, di munizioni e di condottieri.

Gradiška Vecchia, 17 agosto. La scorsa notte gl'insorgenti incendiarono gli ancora rimasti caselli dei beg. I Turchi di Gradiška si apparecchiano ad inseguire gl'insorti e si dice che abbiano intenzione di condur seco anche i cristiani, obbligandoli a combattere nelle prime file contro i propri correligionari.

Vienna, 16 agosto. La rivoluzione è scoppiata anche in Bosnia fra Dubica e Kostanjica, ove gli insorti attaccarono un corpo di guardia, uccisero alcuni soldati e si impossessarono dell'armi.

Belgrado 16 agosto. In seguito al risultato delle elezioni per la *skupština*, il ministero diede oggi le sue dimissioni che furono anche accettate. Con grande ansia si attende la costituzione del nuovo gabinetto.

U Zadru, 17 kolovoza.

Sa raznih strana dolazi nam vijest da je ustanak buknuo i u Bosni, a upravna desnoj obali Une, na granici bosansko-hrvackoj.

Evo dakle da dok na našoj granici ustanak sve jednako traje, pače sve se to viši širi, na protivpoloženoj se točki raja odvažno oružja laća.

Nepogledne, ne dosižne mogu biti posljedice ove druge pobune.

Turska koja nije mogla jednoj odoljeti, ježko će obima.

A još zamašniji značaj može da ima vijest koja nam iz Biograda dolazi.

Ercegovacki je ustanak zatekao Srbiju kad se spremala na izbore za skupštinu.

Opozicija protiv dosadašnjoj vladi išla je na birališta pod ovu zastavu, pod ovo geslo: birajte ma koga, samo da bude htio rat s Turcima.

Sudeći po tomu, što se usljed izpadka izborâ Stefanovićevo ministarstvo odreklo vlasti, bi reć da je opozicija svojim geslom prodrila.

Kakvo će se ministarstvo sada obrazovati? Hoće li ono odgovarati sadašnjim težnjama zemlje? A ako ne bude odgovaralo, kako će se skupštini prikazati?

Po svemu je očevidno da se istočno pitanje primiće svomu riješenju, da važni dogadjaji predstoje, koje lje Turska neće ukloniti, niti će njima izbjeci tim što, kao što po novinama čitamo, zabranjuje „Zemljaku“ i nekim drugim slavenskim novinama ulaz u turske pokrajine.

Nismo lje mi naveli raju na oćajanje.

Tariffe di classificazione.

III.

Se da quello, che offre, per dir così, la superficie delle tariffe, si entra più a dentro a ricercare gli elementi onde furono dedotte, vi troveremo una superficialità di calcolo, imperdonabile alla commissione, specialmente per quanto riguarda le vigne. Faremo a questo proposito due soli rimarchi, quelli che colpiscono a prima vista, chiunque sappia, che cosa voglia dire coltivare la vigna.

In primo luogo fu assunto a termine di riposo da darsi al terreno di vigna estirpata l'epoca di tre anni! — Noi crediamo che cotale riposo, vale a dire tralascio di qualsiasi coltura, in alcuni pochi però e privilegiati terreni, non occorre neppur un anno, essendo possibile in quelli che sono addatti alla semina delle granaglie, far succedere questa immediatamente alla vigna. Ma la massima parte delle vigne in Dalmazia, è terreno con ingente fatica ridotto per piantarvi la vite; ove non è il lavoro di piantagione un profondo scasso e ingrasso del suolo, se non frattura ed estrazione delle rupi, raccolta di terra talvolta da lontano e costruzione di muricciuoli che la sostengano. In tali terreni, dopo che la vite vi ha vissuto per una trentina d'anni, il terreno è mezzo scomparso fra le fessure delle macerie, e sono rimasti scoperti nuovi macigni più profondi. In tali siti, non tre anni, ma appena tre generazioni bastano a rendere possibile una nuova coltura. Imperciocchè è necessario lasciarvi crescere arbusti e cespugli, che riparinò il terreno da ulteriori dilavamenti, e colle loro foglie preparino uno strato di terricio, che è affatto esaurito

colla coltura precedente. È esatto, dimandiamo noi, in tal caso tassare come prodotto permanente del suolo il vino di quaranta anni, distribuendolo sopra quarantatre, e intendendo di valutare così il riposo necessario alla vigna? — Sopra simili vigne a riposo almeno due generazioni pagheranno l'imposta della vigna, non ritraendo il prodotto che al più d'un mezzo pascolo. Era necessario adunque stabilire vari periodi di riposo per le vigne ed applicarli secondo la natura del terreno in cui sono piantate.

Un secondo difetto del calcolo delle tariffe delle vigne, è la totale ommissione delle spese d'impianto. Si credono forse queste abbonate coi tre anni di riposo? — Ripeteremo anche qui: in quei terreni ove per la piantagione della vigna occorre appena una profonda aratura ed un paletto da far i buchi pei vitigni, come si fanno nell'orto pei cavoli, coi tre anni di riposo sono le spese d'impianto coperte. Ma quanti sono in Dalmazia i siti ove si possa a qual modo piantare una vigna? — O non sono forse la maggior parte delle nostre vigne piantate con quel lavoro che più su abbiamo designato?

Sia pure che per tutto ove esiste la vigna non è terreno alpestre; ma ov'anche non lo è, il lavoro d'impianto è una spesa ben più grave che non è la rendita di tre anni. Scassare, come abbiamo detto, profondamente il terreno, romperne le zolle, appianarlo, rimiscolarlo col letame piantandovi i vitigni: è spesa ben superiore a quello che la vite può dare in un anno; un tale lavoro equivale alla compera del terreno. E poi piantata la vigna, quando se n'ha un frutto? — Appena dopo tre, quattro o cinque anni. E questi anni son forse essi pure compresi nei tre di riposo? — La parebbe incredibile, se non stasse bianco sul nero, che con tre soli anni di prodotto si abbia voluto compensare tante spese e tanta pazienza, quante occorrono al vinicoltore per godere del frutto delle sue fatiche?

La conclusione naturale di questi accenni, è che le tariffe delle vigne devono essere di molto ribassate per avvicinarsi alla verità dei fatti. Abbiamo detto avvicinarsi alla verità, imperciocchè in certi casi il prodotto netto vero sta al disotto dello zero, o come volgarmente si dice le spese superano l'entrata. Questa obiezione alle nostre osservazioni noi ci attendevamo, da chi volesse sostenere quelle tariffe, e perciò l'abbiamo posta in campo per dimostrare colle cifre, che le spese calcolate in medio all'80 % della rendita brutta, sono state non solo per le vigne ma in generale calcolate molto basso.

Secondo le tariffe pubblicate, la rendita netta complessiva della Dalmazia, calcolata in termine medio pei 13 distretti, darebbe f. 2:79 soldi per ogni abitante. Questa cifra è tut-

t' altro che bassa; imperciocchè essendo la popolazione intera di 443,000 abitanti, il paese dovrebbe avere dall'agricoltura una rendita netta di f. 1,237,970. Questa somma rappresenterebbe quello, che la nostra popolazione agricola, non esclusi i proprietari, può porsi da parte ogni anno, come sopravvanzo del proprio mantenimento in aumento di ricchezza. Ora chi può valutare sì alto i risparmi dei nostri agricoltori? — E se il loro mantenimento, vale a dire la parte brutta del prodotto del loro lavoro, non è che il quadruplo della rendita netta, — lo che significa l'80 % dedotto per ispeze, — vorrebbe dire che il mantenimento annuo d'ogni abitante, valutato in danaro, importa soli f. 11:16 soldi. A nostro credere questa cifra rappresenta un fatto impossibile; ma la cifra della rendita netta è calcolata troppo alta, quindi ne viene di conseguenza, che il brutto della rendita è ben maggiore di 80 per %.

Noi non ci dissimuliamo le ulteriori obiezioni speciose che potrebbbero provocare queste nostre osservazioni; ma non dubitiamo di esporre queste al giudizio del pubblico, perchè siamo sicuri di poter ribattere quelle, quando ci venissero mosse. D'altra parte non possiamo estenderci di più in articoli di giornale, che interessa giungano ai nostri lettori finchè dura il tempo utile pei reclami.

Politički pregled.

Ko da bude namjestnikom u Galiciji? Ovo je sada pitanje glavni predmet rasprava u poljskih listovih. „Czas“ kaže, da Galicija treba namjestnika, koji bi imao druga svojstva i zauzimao drugi položaj, nego li ostali namjestnici. Ovo da najbolje dokazuje službovanje grofa Goluhovskoga. Čim je viši položaj namjestnika prama kruni, čim je bliži kruni, tim laglja će mu biti zadaća napram zemlji i laglji odnošaj prama zajedničkim interesom i politici države. Namjestik mora biti posrednik među zemljom i prestolom, mora biti zastupnik vladara, a ujedno pouzdanik svojih zemljaka.

„Gazeta Narodova“ imenuje grofa Alfred Potockoga kao kandidata namjestništva u Galiciji. Namjestnik, veli, mora biti muž, koji uživa podpuno povjerenje krune, a ujedno štiti zemlju proti težnjam centralista. Za pokojnoga namjestnika privikla je zemlja načelu, da mora unutar obstojećih okolnosti težiti za razvojem svojega blagostanja i svoje narodnosti. Njegov nasljednik mogao bi pridržati zemlju, da bude kao do sada privržena kruni i da radi zajednički za zemlju i cijelokupnu državu. Na čelu

zemaljskoga odbora i sabora, veli „G. N.“, stoji takav muž, kojega bi mogao u saboru i zemaljskom odborn lako drugi zastupati. Za namjestničko mjesto da neima u cijeloj zemlji drugog kandidata, koji bi spajao u sebi sva svojstva, kakova mora bezuvjetno imati svaki namjestnik u Galiciji. Potocki da uživa pouzdanje krune kao i štovanje svih stranaka u Galiciji.

Hercegovački ustanak uzrujao je misli rumunjskoga pučanstva. Ministarska „Pressa“ piše s oduševljenjem: „Vijek, u kojem živimo, vijek je narodnostih. Valjda će se već skorih dana riješiti ono pitanje, koje već duže vremena izčekuje svoje riješenje. Mi moramo biti na svaki slučaj pripravljeni; u svako nas doba moraju naći na našem častnom mjestu. Zatim pozivlje „Pressa“ sve političke stranke, neka se okane svih razmirica i neka neslušaju drugo šta van rumunjsku svoju svijest i rumunjsko svoje srce. Svi ljubimo, veli, svoju zemlju i želimo, da bude velika i slavna; branimo svi jednakom snagom interese naše domovine i okanimo se svih osobnih strastih.

U Njemačkoj zanima sada najviše politične krugove, što su prošloga tjedna zatvorena sva tri urednika „Frankfurter Ztg.“. Jedan je već doduše pušten na slobodu, i to dr. Stern, dočim ostala dvojica još uvijek čame u tamnici. „Frankf. Ztg.“ upitala je, što je s onimi milijuni, koji su bili na raspolaganje knezu Bismarku; u jednom dopisu iztaknuto je bilo pitanje, što je sa svimi onimi milijardama, što ih je morala platiti Francuzka. Megjutim nastavlja „Kreuz. Ztg.“ svoje študije o tih milijardah, te spominje meguj inim, da je državni kancelar valjda tim načinom platio svoje dugove. Uredništvo „Kreuz. Ztg.-a nije još radi toga imalo posla s kaznenim zakonom. Baš ova „jednakost pred zakonom“ probudila je u Njemačkoj opću pozornost.

Sa španjolskoga bojišta javlja „Avenir mil.“ neke vijesti o uspjehu vladinih četa. General Quesada oteo je Karlismom njihova utvrjena mjesta kod Villareala i Alave, dobio je zatim sam grad Vilereal, a Karlisme prisilio na uzmak. Ova je pobjeda dobro došla španjolskoj vladi i može služiti donu Karlu kao odgovor na njegovo otvoreno pismo. Svakako ima ova pobjeda veću važnost nego li ona kod Trevina. I general Martinez postigao je neki uspjeh dobiv Seo de Urgel bez ikakova odpora. U opće se opaža, da pri operaciji kraljevskih četa vlada veći sklad, nego li dosada i da je španjolska vlada tvrdo odlučila učiniti jedared konac tomu gragjanskom ratu. Čini se, da joj više nemanjka potrebnih u tu svrhu sredstva.

O hercegovačkom ustanku piše „N. F. Pr.“, koja je poznata prijateljica Turaka, da su izvještaji poslanika uvijek u protuslovju. Depše, što ih dobiva porta, netaje, da je već došlo do ozbiljnih okršaja, ali uvijek naglašuju, da će ustanak na skoro biti savladan. Ne-

koliko sela da se je već pokorilo, a to da će učiniti i ustaše. Drugačije glase vijesti poslanika. Ustaše su pripralni na krajnji otpor, imaju dosta oružja i strijeljiva, a uz to su u neprestanu savezu s Arbanasi, koji čekaju samo sgodno vrijeme, da se dignu na oružje. Crnagora je još mirna, ali u Srbiji ima jaka stranka, koja zahtjeva pomoć za ustaše i koja bi rado srušila kneza Milana, što neće da se stavi na čelu ovomu slavenskomu pokretu.

Porta je uvjerena, da će se ustanak svakako skorih dana potlačiti, ali u diplomatskih krugovih toga nevjeruju, već se boje vrlo ozbiljnih zamršaja.

Knez Nikola nalazi se, kako iz Petrograda pišu, u vrlo nepovoljan položaj. U Petrogradu i u Beču osvjedočeni su o dobroj volji kneza Nikole i nedvoje ni najmanje, da bi on u istinu želio uzdržati neutralnost u smislu triuh sjevernih vlastih, ali nije izključena pogibelj, da bi crnogorski knez mogao postati žrtvom „vijernoga izvršivanja svojih dužnostih.“ Već pokolj u Podgorici znatno je podkopao njegovu prijašnju popularnost. S toga razloga vidjelo se je petrograckomu kabinetu nužnim raširiti knezu djelokrug s obzirom na njegov odnošaj prama ratobornoj stranci. Ako bi knez Nikola bio prisiljen, da prekrši neutralnost Crnegore, sudila bi Rusija što blažije o toj stvari već radi izvanrednih okolnostih, koje sada obstoje. Po najnovijih vijestih boje se sve više, da će buna buknući i u Arbanaskoj.

„Opinione nat.“ opominje francuzke republikance, neka za vrijeme parlamentarnih praznika rade onako, da narodna skupština pri njihovu povratku nagje zemlju spremnu za uporabu ustava. Ovo neka bude republikanskoj stranci glavna zadaća.

Orleaniste bi opet rado sklonuti vojvodu Chamborda da se zahvali na korist parizkoga grofa. S toga će jedan član narodne skupštine još s nekom otmjenijom osobom otići u Frohsdorf, gdje će se „Henriku V.“ na novo dokazivati, da se u Francuzkoj može samo onda uzpostaviti monarhija, ako se Henrik V. zahvali; inače da će biti ili carstvo ili republika. — To je dakle uzrok bio, što su nekoji listovi uzeli opetovano tvrditi, da još postoji i živi orleanistička stranka.

Domaće.

Domenica giunse un corriere di Corte, che si portò tosto da S. E. il bar. Rodić.

Domenica fu qui di passaggio diretto per Serajevo il figlio di Derviš-pascià governatore della Bosnia.

In seguito ad autorizzazione Sovrana, il tutto di corte che attualmente dura per S. M. il defunto Imperatore Ferdinando, dovrà essere smesso durante

PODLISTAK.

Prokleti kam.

prapovjest grbaljska krajem XV. vijeka.

(Napisao Stj. Ljubisa).

XVII.

Prevlaka

(Svršetak.)

Ko ječi, ko riga, ko pothvaća, ko se od bola za bradu skube, ili po podu valja, ili glavom o zad udara; ko priziva oca, ko mater, ko Boga, ko sveca. Mnogi biježe k vratima ili još zdravi ili toprv smučeni, no ih bol i smrt stignu baš pri izlasku, gdje ih hrpa leži, jedan vrh drugoga kao klade na poeječenu lazu. Druško skoči preko te hrpe vičući: — Kuga! Čuma! Bjež' ko može! I on se nateže da riga da se tobož ko ne sjeti, ali se je na to malo pazilo, jer se svak zabavio o svom jadu. Dogje na poljanu

bez kape, raščupan, kao da je sumao; *) uzjaše tngja konja, zaigra ga u sve četiri, dobjegne put Kotora povikujući: Kuga! Čuma! Bjež' ko može! —

Narod se s početka osudi, skameni. Niko ne zna da kaže, a stotina zaludu pitaju: Što bi, što je za Boga?! No kad čuše od Druška da je kuga, stade jedno od drugoga bježati, kriti, se, lučiti, prati ruke, moliti Boga, obećavati zavjete i zadužbine, praštati. U onoj trlabuci i smješi, strasi i prinaglici, jedno drugo tura, kumi, bruči, kune i preklinje. Neko traži ženu; neko djecu; neko pita u to mah gdje je preči put; nekome se čini da su ga bolovi spopali, nekome se od straha taži; stotina ih osta potrljano, a stotina pod nogama i kopitama; dok sve od jednom zagruha top s mletačkog brodovlja, prospu se na manastir gvozdena zrna kao najviša tikva vode-njača: užikane kubare kao rakinski kotli, i mnogo druge paklene sprave, što im se Bogu hvala u srp-

*) Saći s uma.

skom jeziku, za ime ne zna. Pane zvonik, crkva porine, razore se i povaljaju ćelije, stanovi, trijemovi i pojate; a sva se zgrada u manji čas pretvori u gomilu krpataka, ogorelina i razvalina, kao zeleno borje pod sjekiru. Puk zaboravi kugu pri topu, čudo pri grdlu: od čume mogu bolovati i preboljeti, a topu nema lijeka! Stade bježati u bespuće ka' da mu je za vrat mač, bez reda, bez da zna gdje ide, jedno na drugo ka' ovce kad ih zvijere goni, ne obaziru se ni na godine, ni na zdravlje, ni na ženske glave. Teško slabijemu, kao Raduuu, što osta zgnječen tražeći Druška šišem u ruci. Ako kumu noga popluzne, ili zagjedne, ili se spotakne, il prenemogne, stotina ih viknu: — Ubi ga top! Kukala mu majka! Pridaj nogama! Bjež, ako Boga znaš! —

Ili Drušku u onoj zabuni nije na um palo da okusi od onoga praška iz drvene kutije što bi mu otrov utrnuo, ili mu je u ono kotrljanje kutijica drvena iz džepa ispala, ili što je najprikladnije: dao mu providnik neprobitačni lijek — rog za svijeću — tek

il 18 corr., giorno natalizio di S. M. I. e R. Apostolica.

Sua Maestà I. e R. Apostolica e gli altri Serenissimi membri della Imperiale famiglia, in seguito a supplica del comitato di fabbrica della chiesa di Perzago, si compiacquero di munificentemente elargire l'importo di fior. 8000 a vantaggio del fondo per l'ultimazione di quella fabbrica.

L'ecc. ministero del commercio ebbe ad accordare otto medaglie di oro per l'esposizione agricola-industriale dalmata, e precisamente per premi nei gruppi: prodotti di mare e prodotti distillati (spiriti, rosoli ecc.)

S. E. il sig. Luogotenente, come annunzia l'Avvisatore, ha ordinato alle autorità politiche dei distretti confinanti coll'Ercegovina di impedire che persone armate passino il confine e di rendere nei loro distretti nota tale proibizione.

Il numero degli individui, nella maggior parte vecchi, donne e fanciulli, che nell'occasione della rivolta nell'Ercegovina hanno cercato rifugio sul nostro territorio, ascende al presente a 2200 nel distretto politico di Ragusa ed a circa 1000 nel distretto giudiziario di Metković.

Čitamo u Objavitelju:

Po nekim je bečkim glasilima ovih dana kolala vijest da predstoji izkrcanje turskih vojnika na Klek. Obzirom na tu vijest držimo za shodno da spomenemo da, kao što je poznato, već odavna među austro-ugarskom vladom i Visokom Kapijom postoji ugovor, po kojem dozvoljeno je turskim brodovima da u enclavi Kleka izkrcaju vojsku, koja da se služi turskom cestom ondje postojećom, samo da turska vlada to predtečno javi i da se dotični brodovi podvrgnu austrijskim pomorskim i zdravstvenim propisima.

Puka.

(Sporazetak.)

Zatim slijedi karakteristična slika Frane II u unutarnjim listovima rukopisom oponašajućim velika slova štampana. Prepisat će redke kako su u knjizi i novim pravopisom:

Ako posebna gledaš?

Čudi prinostitje, življenja trizmen:

Dobrostitv:

Razkošan brez mekoputnosti srca:

Nije bezvisno blagodaran:

Bogoštovan brez čitanja:

Domaća zabavljenja pridstavlja svetačnim pripravam:

Uživa u selu:

Poznao je sama zakonite družbe veselja.

Nenavidi blazniuke:

Milostivije ako što sagrišise nesvidno,

da s Druškom umre i uspomena sramotnoga izdajništva; kad dogje Druško na mjesto što se od toga zloga dneva zove Odoljen, baš niže Trojice, zavrti mu se svijest naopako, odeblja jezik, a usta osuše, pak stane zbilja da riga i pothvaća. Nadao se svakako doprijeti Kotoru da se liječi, pak je konja podbadao svom snagom. No mu muke odole, konj zapre, ruka s uzdom klone, jedva sjaše i nakloni se na jedan kam, crn kao zvrst. Tu ga spopanu muka iza muke kao roditelju: grči, protezavica i ropnja. Premeće se kao brav od crkavice, kao riba u prolulji, dok spašiti pogannu dušu proklinjajuć se i korijen, čas koji ga je na svijet dao, i sisu što ga je prokletova dojila! Dogju iz Kotora ljudi od suda, iskopaje rupu, slože u nju Druška mrtva i konja živa, pošto ih gančima i kukama posmucaju, pak ih oba spale emolom, smuđom i paklom, da kome tobož kuga ne prione. Nad tom rupom iznikla je zlojesina i šmrlička, ona vrst drveta o kojemu se je, kažu, Juda objesio.

Zove se i danas *Prokleti kam* onaj krš na komu je Druško papke otegnuo. Malo ko u Boci da ne zna

Drugčije ako voljom opakom:

Predstavlja germansku dobrotu

Načinom govorenjem, dillm.

I jest

Svijuh dužnostih

Čovika, muža, roditelja, brata, čovika poštena

Naizvršeniji

Kakva svaki sebi hotio bi prijatelja.

Ako poglavicu?

Lašniji s dostojanstvom,

Opazan brez privare,

Stanovit brez tvrdoglavstva,

Trud veće ljubi nego hoće da se vidi,

Pravedan lipo do najmanje tenčine

Mudroznan ljudih procinjivaoc,

Virnosti skrovito razbire

Riči prilikuje dillm.

Hoće da pozna glas puka,

Cilovitost za veće drži

Nego sjajne pameti nanke,

Misao npravnu većma nego razum,

Zato čovika k dillu

A ne dillu čoviku prilaze,

U malim koje poznao je

U ni komu samu

Ufanje stavlja:

U najžešćih vrimenah protivstinam

On isti, i sam

Vladanje

Čvrstom drži rukom;

Niti drkeo

Uzmnožajući se pogibelji

Spravlja jakosti

Dokle dobitnik

Saranjenje otačbini

Mir vrati svitu:

Mnoštvo misli

Nezauzbiha zaprikom

Dali razborit dokučiti nastoji;

Ubistren jest

Da različiti u gradu redovi biti imadu;

Za mnogo drži svakoga

Nikoga nepridstavlja:

Prostnost gragjanah brani

Štitom zaklonah:

Bisnoglavno i nezauzdanu mišljenja razpnštenje

Tamnicam pedipsaje,

Ništa neprominjuje nesvisno

Niti samovoljno:

Sgodpe svito

Opazno i brez buke stavlja na izvršenje;

Doklegod pohvalnost nedostigne

Svegjer ono čini

Što najveće stvari općenju poznaje korisno,

Vesela virnoga puka vapljenja

Dragovoljan sluša;

Ništa nemanje u njima neuzdrži se.

Vladanja Josipa i Leopolda

Izbistrio je okom madrim,

Sridnji sebi put zabiližio je,

Koga tako počeo jest

Kao najbolji vavik poglavice

odkud kamenu taj zlokočni pridjevak. No ako zbilja ko ne zna, a on neka pita svog konjadžiju, prvom što progje preko Trojei, on će mu povijedati.

Ovgje zaključio moj stari povijedač ovijema riječima: — Spomenici dobra kao spomenici zla čine da narod pamti prošlost i pobugjuju ga da se dobri jema divi i klanja, a zle da prezire i proklinje! —

Druškovića s porodom, ako i ne dobije plemstvo, a no primi na dar četvrtinu manastirakoga i dosta novca tek da muči.

Trista je ljetá kakavica vila, jeina gugučala a pauk svoje mreže pleo na pustoš prevlačkoga manastira, dok početkom ovoga vijeka neka pobožna udovica, Kata Lumbardićeva Kotorkinja, prigradi nešto crkvice da tu kangjelo gori, i da se po jednom na godini čnje božja služba.

Druško je bio sebi zli prorok, kad je rekao ocu Maksimu u kotorskom sudu: „Ko gjavolom tikve sadi, o glavu mu se lome!“

U Beču, zime 1874.

(Slijedi.)

Dovršio.

Evo vam opis i popis knjige, koja se nahodi kod Petra Vuletića učitelja u Sinju.

Književnost.

(Djetinji vrtić.) Zabavne pripovjesti dobroj djeci. Napisao ih i sabrao Ljudevit Tomšić, učitelj doljno-gracke učione u Zagrebu. — Pod ovim naslovom izašla je ovih dana knjižica sa vrlo ukusno priređenom popranom slikom slavnoga biskupa Strossmajara, te imade na 126 strana lako razumljivim jezikom sastavljenih 50 pripovjestih raznolika sadržaja. Spisatelj knjižice obećava, da će pod ovim naslovom nastaviti slične pripovjesti, ako budu omiljele našoj mladeži onako, kako slične djela omile mladeži drugih naroda, pa ujedno obećava, da će svakomu svezku dodati sliku kojega glasovitoga hrvackoga rodoljuba s dotičnim životopisom njegovim. — Knjižica mogla bi se preporučiti za nagrade. Cijena je mekano vezanoj 30 novč., tvrdo vezanoj 36 novč., a zlatorezom 45 novč., te se dobiva u knjižari Lav. Hartmana u Zagrebu.

Različite vijesti.

(Boj sa gusari.) U zaljevu Sv. Lucije na čuhrijeke Siboku na sjeveroistočnoj obali otoka Boušai stajala je s početka mjeseca svibnja austro-ugarske korveta „Friedrich“. Dne 7. otišlo je preko 30 lsa dih na otok, da nasjeku drva. Mjesto, kamo su oju šli, bijaše obalom i šumom zaklonjeno, te se nik, vidjelo s velikog broda. Za mornari natičnulo se je u potjeru pet gusarskih čamaca i navalilo na njih kad se bijahu porazili za poslom. Gusari počeoše pucati na mornare, koji su ostali kod svoga čamca, iz lukova i iz pušaka, nbiše dvojicu dva raniše. Ispred 50 gusara morade ono desetak mornarah, što je bilo kod čamca, pobjeći. Lupeži odnesoše sve, što je bilo za korist i odrubiše te odnesoše s obom glave dvojice ubivenih.

Pod večer dogje do nesretnog mjesta barkasa na paru s velikog broda i pobra mornare, koji ostadoše bez čamca. Nije se mogla za razbojnicu dati u potjeru, jer nesluteći zla, nije imala sobom nikakova oružja. Glave pogubiše mornari Ilija Delconte iz Kopra i Mato Čirar iz Medulina; ranjeni su Mijo Horvat i Mato Čar. Horvatu je razmrskana desna ruka u ramenu, al mu je nije trebalo odrezati; Čaru je prostrijeljen listanjak. Gusari pogubiše takogjer dva tri čovjeka, jer su mornari s početka odvrćali iz pušaka, dok nisu vidjeli, da su preslabi.

(Ljetni snijegio led dva čovjeka.) Zimus bijaše po planinah zbog velike studeni neobično mnogo leda i lavina te po dolinah i dragah u Alpah ima još dosta snijega i leda. Korito malena potoka na brdu Fiszlader-Schafalpe u kaunerskoj dolini u Tirolu zagnula je negdje proljetos na jednom mjestu velika lavina. Nešto voda, a nešto topliji zrak projedose u njoj na najdolnijem kraju prolaz sličan tunelu. U tom prolazu, gdje je oko njega na sve strane ležao led na hvate debljine, bijaše vrlo hladno i s toga je neki gospodar Kseyrer unj spremio jednu ovcu, koja se je u lavini ugušila i svaki dan odrezavao od nje toliko mesa koliko mu je trebalo.

Prošlu nedjelju dogje opet s jednim čobanom, da će odnijeti mesa, no dok oni bijahu u prolazu puče svod i sav se led prolomi te zagnu nesretnu dvojicu, koji ostadoše onaj čas mrtvi.

(Parobrod i kit.) Parobrod „Triumph“ iz Pločtona udario je blizu hebridskoga otoka Lewisa o kita, koji je popreko izpred broda hotio preplivati. Lagja se je stresla kao da je udarila o potonuli brod. Za malo vremena iznese more na površinu kita, al se odmak nije znalo, da li je mrtav ili samo onesvešćen. Nu ni „Triumph“ nije najbolje prošao, jer je morao u bližnju luku u Stornoway i ondje raztovariti te na popravak. Za nekoliko dana dovukao je drugi brod 40 stopa dugačkoga mrtva kita. Našao ga je blizu mjesta, gdje se je „Triumph“ dogodila nesreća.

(Nesreća u obitelji.) U Sigetvaru dogodila se grdna nesreća u obitelji imućna nekoga gragjaina. Kei je ljubovala s nekim i rodila. Mati dogje na misao, da će dijete udaviti i počela ga je već za vrat stiskivati. U to banu neko i uze nesretnici dijete iz ruku. Do časa dogjoše stražari i odvedoše ju u zatvor. U zatvoru objesila se je nevoljnica istu noć, a kei joj je, čuvši za sve, poludila.

(Ekspedicija „New-York Herald“ na pol.) Ima već dulje vremena, što se je pronosio glas, da će newyorški najjači list „New-York Herald“ na svoj trošak poslati na sjeverni stožer znanstvenu ekspediciju. Glasu se je vjerovalo i nevjerovalo, jer je list doista veoma bogat, no opet je i grdan trošak

ekspediciji a korist neizvjestna. Sad se je vijest posve obistinila. Sve je za ekspediciju pripravljeno, samo se čeka na g. Mc. Gabana, koji će ju voditi. Gaban je putovao iza ruske vojske u Kivu i boravio više godina po raznih izvanvropskih zemaljah. Srčan je to čovjek i nekako osobite sreće. Da čuveni Stanley nije sad u centralnoj Africi, vodio bi on ekspediciju.

БЛАГОДАРНОСТ

Свима онима мојима пријатељима, сродницима и познаницима, који имаће доброту, уз дуготрајну болест, посјетити и утјехе духовне дати мојој доброј жени **Марији**, коју немила смрт уграби, у 52 години свог живота, дне 26. Јулија (7. Авг.) т. г.; такођер клиру црквном, који не пожали труда из подмних парохија, по жестокој сунчаној припеки аме доћи и екупа са Поштова-

ним г. каноником Дероко, чиновницима и многобројним грађанством будванским, маниским и брацким, присутствовати, како спроводу тако и отеслу.

У Будни 27. Јулија 1875.

Петар Божовић
посиједник.

Објава продаје.

Посље изложбе 9. и 10. Рујна, 5 мисирски коза продаваће се у Скрадину. Ко би имао вољу исте козе купити, нека се тамо пријавити изволи.

Ф. Т.

Кабанице за кишу.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čapano kom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preručivni ke englezka kabаница za kišu iz novopravljene, nepokvarive tvari, koju voda ne probija. — Ove kabаницe nadmašuju, u pogledu elegancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su pripremljene, da se mogu obrnuti, te po ljeperu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više i kapauc istoji 1 fr.

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskičena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratke vrijeme vrstomom atekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdkaj; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omiljanije brst. 1 lončić fr. 1.50

See je moguće! Ko bi prije uvjeravao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivaju iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumrak navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s napukom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prašak-ajfac. nov. lučeno sastavljeni kovni prašak, koji podpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prašak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Latilo. Neocenevo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjele pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Kravlja-čistilnica. Izvrstno sredstvo za olatiti i obnoviti svaki potamnjeni kovni predmet neobno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prašak često vrlo dobro služi, srebreći trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boja promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno *voštila* lakova sjaja, s kapoukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov. Svakom treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, na se, idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strajne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nelomi. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s dršalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tuhu i crnilo 5 nov.

Prsteni za kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prašak za pranje, da se udri lijepe bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su *gao-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak za brgu, zajamčom, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrge na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka kliza. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kliza drži po cijele godine a rabi se studena. i boca velika 20 nov.

Napromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni premoć kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskičuju besplatno. Ujedno svračam pozor vellećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručebina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručebinam.

C. kr. povlašten sapun eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariški univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tok 10 nov. Isti lijev kao liječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefe, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lekarija (samo čistom vodom) Radi što veće p odaye cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinošću i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grubom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlašci očuvaju svjež, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučene priprave škode. Čast mi je ovim obavijestit vellećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svjež, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje erte. 12 komada 24 n.

Previšnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja *araike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapređuje rast vlasu vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesnivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u dihi, šetavao, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britve, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš o čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svjež mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima *većali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujuć li brašno, voće, sočivo, mirođije, tkanine, kod razgloba, prirodnih izstrajivanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Šmrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ništedom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijediti se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno mačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvoraice for. 1.20.

Englesko odčepilo s petugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabаницe iz neprokisna nepohabljiva laka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabаница napravljena tako, da se može nositi i po ljeperu vremenu. Jer otkrenuta nalio najljepšemu kaputu gorajaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.30, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Dovoljni dokaz osobite spokojnosti mojih p. n. štovanih naručitelja pruža službeni poštanski izkaz g. 1869: 10,000 pošiljka i g. 1870 već 23,000 pošiljka od podpisana razaslanih. Ovomu se broju neprimamku nijedna ovješnja trgovina.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglašaj naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamane pokrajinake stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz sljedeću *nednatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mi neš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emiliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 ura velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkičena i bilom obokrbijena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravu pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa šaklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etu) f. 6.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fašona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi urez svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šaklenim us dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedose.

1 časomjer valjkovao (Cy-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri glačen f. 10.50

1 isti s ledcovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolešci, ovi vriedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-ragjenim s ledcovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može uređiti svaka me-kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talmi-zlata,

najnovijega ukusnoga fašona.

koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem, počem su fašonom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 83, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 nov. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine a poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod svija c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 67.

Zadar 21 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradiška Vecchia, 20 agosto.
All'entusiastico grido di *morte o libertà!* continuano a sollevarsi i Cristiani per tutto. Fino al Vrbas e più in là tutti sono in piedi, per difetto d'armi, brandendo qualsiasi strumento micidiale. I Turchi con perdita si ritirano alla sinistra sponda della Jablanica verso la Bistrica. A Maršić oggi furono circondati dai Cristiani 90 Turchi a cavallo. Lungo la Sava, da Svinjar a Mačkovac e da Jablanica ad Orahovo e più in su fino a Jasenovac, non vi sono più Turchi. Donne e fanciulli a migliaia passano la Sava; minacciati dalla fame, implorano soccorso dai fratelli.

Ragusa, 21 agosto. Le truppe sbarcate a Klek passarono oltre il Krupa perdendo 11 uomini. Gl'insorti di Zubci assalirono il villaggio turco di Čičevo e lo abbruciarono. Molti dei Turchi perirono, altri furono fatti prigionieri dai Cristiani; i quali poi li offesero in cambio dei prigionieri cristiani caduti in mano dei Turchi nella sortita da Trebinje.

Vienna, 21 agosto. La *Wiener Abendpost* constata che il giorno natalizio di S. M. diede occasione anche quest'anno ai principi regnanti amici di esprimere i loro amichevoli sentimenti per l'Imperatore d'Austria. Al *diner* in Babelsberg, ov'erano invitati dei membri dell'ambasciata austro-ungarica, l'imperatore Guglielmo s'alzò a portare un *toast* alla salute dell'Imperatore Francesco Giuseppe. Dopo il pranzo il vecchio imperatore espresse ripetutamente al rappresentante dell'ambasciata i suoi più vivi sentimenti per la fausta occasione. Alla corte di Russia fu questo giorno festeggiato non meno cordialmente. L'imperatore Alessandro si alzò con questo *toast*: „Io bevo alla salute del mio caro amico ed alleato, l'Imperatore Francesco Giuseppe.“

Il principe del Montenegro diresse al conte Andrassy un telegramma, pregandolo di porgere a S. M. le sue più sincere congratulazioni. Il principe dice di cogliere con piacere questa occasione per esprimere vivamente all'Imperatore il suo inalterabile attaccamento, e rinnovargli la dichiarazione di profonda gratitudine per le tante prove di benevolenza ch'egli costantemente riceve. Il conte Andrassy, per incarico dell'Imperatore, rispose al Principe, che S. M. è vivamente tocca delle espressioni de' suoi sentimenti. Il principe può star sicuro

della sincerità dei desideri che l'Imperatore nutre per la durevole di lui prosperità.

Altro della stessa data. Il nuovo *Fremdenblatt* ha da Costantinopoli, che la Porta ha accettato la mediazione pacificatrice delle potenze del nord.

Navala na bar. Rodića.

Našim je čitateljima poznato šta li nije, u suglasju s jednim pokrajinskim glasilom, poznata bečka *Neue-Freie-Presse* pisala protiv našeg naroda i protiv bar. Rodića prigodom nekih neznatnih izgređa zbivših se u Šibeniku.

Pošto se joj onda izjaloviše naponi, sada se ona još većom žestinom povraća na napadaj prilikom hercegovačkih dogagajaja.

Njoj pod gornjim naslovom u svomu 70 broju odgovara *Sonn-und-Montags-Zeitung*, te mi smatramo za shodno da glavne crte odgovora ovdje prenesemo:

U času, kaže spomenuti list, kad se veliki pokret opaža po balkanskom poluotoku, kad se znameniti dogagajaji pripravlja, kad je sasvim prirodno da dalmatinski puk razdražen i uzbuđen gleda na strašne hercegovačke bojeve, govoriti u tom času o potrebi da se iz Dalmacije ukloni zaslužni, od dalmatinskog naroda obljubljeni namjestnik, to je lje nešto više no stranačka pretjeranost, to je političko biesnilo.

Upisuju se bar. Rodiću u grijeh, što on nije ugušio izjave naklonosti Dalmatinaca prema ustašami u Hercegovini i što nije preprečio da nekoliko ratobornih Dalmatinaca ne pređu granice. Njega osvaguju, što ne postigne što se postidi ne da, dok svaki razborit čovjek priznati mora, da on u ovom trenutku Dalmacijom upravlja megju takvim težkoćami, koje bi svakoga drugoga izmučile.

Zar je to povrijeda svoje dužnosti što gen. Rodić nemože da okameni kucajuće srce Dalmatinaca, što on nemože da prisili ovaj odvažni i ratoborni narod neka željeznom nepomičnošću gleda na očajničku borbu hercegovačkih suplemenika sa Turcima? Moraš da očajaš o čovječijoj prirodi, kad se sretneš sa takvim izjavami brutalnosti i nepravde. Oni isti ljudi koji nimalo ne tajе svoje sućuti prema Pruskoj, obtužuju svako drugo pleme u Austriji, samo da iole svoje simpatije izjavi suplemenicima preko granice. Dalmatinac mora dakle da se veseli, ako mu suplemenika hercegovca Turčin gojavi i pritiskuje, a kad se ratna igra zametne megju gudurami onkraj granice, kad puška puca a top grmi, kod starci, žene i djeca na hiljade tražeći utočišta i pomoći u Dalmaciju pribjegavaju, tad će dakle Dalmatinac morati da nekoj gospodi u Beču pita, da li smije nevoljnicima da pomogne?

Služi na čast gen. Rodiću kao čovjeku a od koristi mu je kao državniku što on čovječija čuvstva svojih upravljenika ne pritiskaju birokratičnom ledenom rukom. S toga što poznaje i poštuje narod u Dalmaciji, on podpuna vlast ima nad zemljom a može u ovim težkim okolnostima Caru i carstvu velikih usluga učiniti. Ako je Dalmacija danas mirna, ako saučeeće Dalmatinaca hercegovačkom ustanku toliko je malo do sada prešlo granice zakona, zasluga je namjestnika, koji neopisivim naporom i uz velike težkoće u Dalmaciji visoko drži ugled zakona i čuva mir. Mi nepoznamo čovjeka u Austriji koji bi takovoj zadaći bio jednako dorasao. Drugdje sve bi stranke izkazale čast i priznanje gen. Rodiću. Samo se kod nas nalazi stranka koja na njega navaljuje bukom i

osvadami svake vrsti. Ali ima napadaja, koji služe na čast, a mi smo uvjereni, da će dalmatinski namjestnik, koga car ljubi, izaići iz časovitog teškog položaja još većom nz interes Austrije slavom.

Cijelo novinstvo sa velikom nape-tošću čeka na obrazovanje novog srpskog ministarstva.

Svak uigija važnost ove ministarske promijene u Beogradu obzirom na dogagjaje u Bosni i Ercegovini.

Dobro obavješćene novine javljaju, da je knez, iz inostranstva gdje se sada nalazi, pozvao poznatog državnika Ristića, da novo ministarstvo sastavi.

Ragusa, 17 agosto.

Il giorno 10 c. m. quelli che giungevano di mattina dal confine ottomano, ci raccontavano che il kadiluk di Trebinje è tutto in fiamme, e che senza posa si odono fucilate ed anche qualche cannonata. Ad un ora poi dopo mezzodì arrivava un messo dal teatro dei fatti e raccontava che il giorno innanzi gl'insorti dei due circondari di Trebinje e Bileč avevano divisato di assaltare Trebinje da quattro parti e che a tal fine si erano divisi in quattro corpi. Non v'era più dubbio, tra le varie voci che correivano, essere Trebinje la meta degli insorti. A sera finalmente arrivò un kalugjero dal convento Duže che raccontò il fatto come segue. Gli insorgenti si preparavano a tentare fra qualche giorno l'assalto di Trebinje; ma vi fu chi fece consapevoli i Turchi dei preparativi, ed essi prevennero il colpo, facendo oggi per tempissimo una sortita con circa 100 cavalli e 300 pedoni. Inconsci del tradimento, prosegue il frate, dormivamo sonno tranquillo nel monastero con soli 20 combattenti, ch'è il grosso erasi deleguato per i villaggi ad allestirsi per l'assalto. Non appena eravamo desti ai primi albori, cominciarono le fucilate contro il convento. All'armi! fu il grido di tutti noi ed avvicinati ai pertugi delle feritoie ci vedemmo attornati dai Turchi. Con ardore e la frenesia con cui si suole combattere nell'estremo periglio, brandimmo le armi e ci difendemmo per due ore, dopo le quali, i Turchi temendo di non esser attornati, si allontanarono. Ritirandosi s'incontrarono con un piccolo drappello di cristiani di Boban, che sostennero la lotta da valorosi per un ora intiera uccidendo parecchi Turchi. Questi poi uccisero 8 insorgenti ed altri 11 condussero legati a Trebinje in trionfo dopo d'aver di passaggio abbruciato quattro villaggi cristiani. Dopo il fatto i Turchi fecero festa a Carina con bandiere e trofei gavazzando nell'ebrietà della vittoria fino a tarda notte.

Nell'istesso giorno vi fu uno scontro a Lubinje ed uno a Bileč dove gli insorgenti sconfissero i Turchi e li ricacciarono nelle loro cittadelle spogliando ed abbruciando tutto ciò che ai Turchi apparteneva. Il circondario di Trebinje è ora alquanto scoraggiato sì per l'assalto abortito e sì anche per la voce corsa con tanta persistenza che le truppe turche approdano a Klek, cosa oramai già avvenuta.

Una quarantina di volontari serbi arriva-

rono a Ragusa e loro fù tosto imposto dall'Autorità di deporre le armi e di partir dove mai vogliono, ma senz'armi. Essi infatti il giorno dopo, li 14 c. m., si dileguarono per i fatti loro. Sono tutti dal principato serbo e con essi un dalmatino.

Al Montenegro qualche migliaio di lavoratori lavorano in tutta fretta una strada da Cetinje a Grahovo, e gente venuta da quelle parti racconta che colà tutto ferve. Così parimenti udimmo dai serbi raccontare dell'esaltamento che regna presso di loro.

I movimenti delle nostre truppe segnalati dai giornali di Vienna si avverano. Il reggimento stazionato a Cattaro si divide fra Ragusa e Castelnuovo, e il reggimento Ramming che viene da Presburgo prende guarnigione a Cattaro. Il reggimento poi che è presentemente di guarnigione a Ragusa si trova disposto in osservazione lungo i confini a Metković, Čepkine, Trnova e Topolo.

Altri diciotto serbi arrivarono quì li 14 c. m., ma non si sbarcarono stante il divieto d'andar armati, e il giorno dopo partirono per Cattaro. Ogni vapore che porta qualche volontario, vien sorvegliato dalla gendarmeria. Dal teatro della guerra oggi 16 c. m. si seppe che Goraško presso Piva, dove i Turchi avevano una cittadella, venne assaltato dagli insorgenti, i quali s'impadronirono del castello ed uccisero 50 Turchi li di guarnigione.

Da fonte autentica rilevai, che ieri a Klek si sono sbarcati circa 2000 asker. Il vapore che ve li ha portati è passato jeri di ritorno, rasentando Ragusa. Uno dei traditori nel fatto del 10 c. m. rifugiatosi quì, fu alloggiato dal console Turco presso di sè e l'altro jeri fu oggetto d'una dimostrazione popolare, quando passava per piazza, portandosi all'ufficio del Capitanato distrettuale, accompagnato dai kavas del consolato.

Mentre scrivo, mi si annunzia l'incenerimento del villaggio turco Jasen all'Est di Trebinje da parte degli insorgenti.

Un corrispondente della *Schlesische Zeitung* dal campo degli insorti descrive la loro posizione come segue:

In tutto sonvi sotto le armi quattro corpi di Erecgovesi. Il primo, che sta sotto il comando di Stazić, sostenne i fatti sulla Narenta, sulla Bregava e sulla Krupa. Questo corpo è rinforzato da insorgenti di Popovopolje e da alcuni dalmati. Dall'1 al 5 agosto s'aggrò nel territorio della Trebišnica e s'accampò di fronte a Trebinje, la quale città è da ogni parte cernita. La guarnigione turca è di 4000 uomini, mentre gli insorgenti in questa regione ne contano circa 8000 sotto le armi. A questo corpo s'aggregò come comandante dell'artiglieria il compositore di stamperia Miroslavo Hubmayer da Lubiana, una volta sottoufficiale d'artiglieria austriaco, il quale dopo un viaggio avventuroso dalla sua patria, con 20 volontari passò il confine.

Un secondo corpo si trova presso il confine del Montenegro a Gačko, nel quale si trova il maggior numero di montenegrini, sotto il comando di Simonić, Aleksić e Petrović. Il quartier generale è in un convento. Il terzo corpo si trova ancora sempre presso Nevesinje sotto il comando del Ljubibratić, già noto fin dall'insurrezione 1862, e che viveva in Serbia.

Il quarto corpo è distribuito fra Ljubuška, Krusovac e Stolac, e tiene cernito quest'ultimo luogo, che non fu ancora preso. Contemporaneamente questo corpo domina la Narenta, ivi navigabile. Tutti i quattro corpi devono essere riuniti in un esercito, per fare un colpo decisivo, al quale però deve precedere la presa di Trebinje.

L'equipaggiamento degli insorgenti è molto vario; dagli antichi fucili a pietra fino ai retrocarica di nuovissima costruzione, tutti i sistemi vi sono rappresentati, e si procura in ogni scontro di portar via ai Turchi nuove armi, per cambiare le vecchie inservibili. L'artiglieria degli insorgenti consiste in alcuni pezzi di montagna ed in sei cannoni a retrocarica Krupp, conquistati ai Turchi. Si sono però compe-

rati degli altri cannoni, che si trovano in viaggio per l'Erzegovina.

Questi cenni alquanto vecchi e forse anche un po' esagerati, mostrano che lo spirito d'organizzazione domina fra gl'insorgenti.

O ustanku u Hercegovini

„Polit. Corr.“, novi oficiozni organ središnje vlade, donijela je dne 14. o. mj. slijedeće vijesti: Premda se do danas nije ništa znamenitijega dogodilo, što bi trebalo zabilježiti, mora se ipak naglasiti, da po posljednjih izvješćih, što nam o ukupnom položaju stvari u Hercegovini i u Bosni prispješe, okolnosti svaki dan sve to ozbiljnije postaju. Očito je, da se nerabi prava oznaka, kad se govori samo o ustaškom kretanju, o revolti ili o insurekciji raje. Oboružani i odavno već uznapredovali otpor kršćanskih podanika porte proti njezinu autoritetu i gospodstvu nezdaje samo bojazni za tamošje stanje. Pristupio je nov živalj veće pogibelji i uništjućega razstroja.

S raznih strana već izražena nagovještaja, da se dogogjaji u turskom području, koje graniči na Austro-Ugarsku, zaoštruju u borbu o pleme i o vjeru, potvrguju na žalost podatci, što ih mi imamo i koji su veoma vjerodostojni. Muhamedansko pučanstvo u Hercegovini, prem je skoro skroz poreklom slavensko i isti jezik govori, laća se oružja, ne da radi sa kršćanskom braćom po plemenu proti vladi, već da proti ustašam brani gospodstvo islama i da očuva svoje vlastništvo.

Dosadanji posljedak kršćana ustaša i očito dokazana nemoć turske vlade trgoše naglo iz mira i bezbrižnosti muhamedance, koji su dotle prilično mirno i reć bi skoro dobrohotnije nego li ravnodušno gledali kršćanske težnje za ustankom. Poprijeko skoro najbogatiji dio hercegovačkoga puka, prepadoše se u jedan mah muhamedanci svoje bliže budućnosti, koja im se čini, da će sastojati u vjerezakonskom proganjanju i u namjeri, da budu dignuti i protjerani od svoga posjeda.

Obladala ih je vrst vjersko-političke strave. Pred nekoliko nedjelja sastajase se posjedujući muhamedanski stanovnici raztrešenih sela i gospodarstva, da se na tajinstven način posavjetuju, kako da postupaju proti raji. Bukne li pako zaista pravi plemenski i vjerezakonski rat, — a da je to moguće, mora se i priznati i ozbiljno razmisliti — tad pako stupa pitanje i za najbliže interesovanu susjednu državu u drugu fazu. *Tad se već neradi samo o tom, može li Turska svoj posjed uzdržati*, tad nastaje Austro-Ugarskoj izravna opomena, da zapriječi širenje požara. U takovu slučaju jedva da bi zadovoljilo, ako se ukloni povod buknulu pokretu, žalostni materijalni položaj raje. Za umirenjem moralo bi se tad nastojati uz mnogo veću cijenu.

Neutralnost.

Pod ovim naslovom *Glas Crnogorca* donosi slijedeći članak:

Današnji ustanak u Hercegovini dao je povoda ili prilike vrlo interesantnijem pojavama u našem i u stranom svijetu, koji su u novinarstvu dosta jasno pokazani. Oni se odnose s jedne strane na duh srpskoga i svega jugoslavenskoga naroda prema njemu i na njegov megjusobni odnošaj i, s druge, na mišljene i raspoloženje stranoga svijeta ili bolje reći velikijeh država prema istome ustanku kao mogućnom izvoru našega narodnoga jedinstva. No to je predmet, koji zaslužuje prostrano razmatranje, za to ga moramo ostaviti za dokolnije vrijeme. Danas hoćemo da svrnemo pogled na jednu drugu, uzgrednu pojavu.

Crna Gora, od kako je buknuo ustanak hercegovački, postala je ne samo tačka, u koju

su želje i težnje ustaša i svega naroda našega uprli oči, nego i predmet različenijeh nagagjanja i kombinacija stranijem političarima. Megjutijem to je stvar po svemu razumljiva. Hercegovina je prilubljena uz Crnu Goru. U Hercegovini je isti narod koji i u Crnoj Gori. Najveća i jedina težnja Hercegovine, to je i Crne Gore poziv. Kod takvoga odnošaja Crne Gore i Hercegovine nije ni malo čudno, što srpski narod vjeruje, da Crna Gora neće ravnodušno gledati borbu svoje hercegovačke braće i što strani političari čine značajna otkrivenja, da Hercegovce potpomažu Crnogorci. No baš prema tome već mora izgledati čudno i sa svijem neosnovano posljednjih dana rasturen glas — a to je ona pojava, na koju se danas uzgredno osvrnismo, — da je vlada crnogorska obećala porti potpunu neutralnost i to za ove ustupke od strane porte: „da crnogorski brodovi imaju slobodnu plovidbu Bojanom i da Crna Gora ima svoje diplomatske agente u Skadru ili Sarajevu“.

Očevidno je, da je ovo rgjavo smišljeno podmetanje Crnoj Gori. I to, bez sumnje, u toj cijelji, da se duh ustaša oslabi i sumnja i odvratnost u narodu našem prema Crnoj Gori izazove. Cijelj je ta, premda je odlučno nepostiziva, kao što je odmah i predusretnuta u jugoslavenskim listovima sa sumnjom a od nekijeh i sa uvjerenjem, da je to nemoguće.

I jeste nemoguće. Nema te cijene, niti porta sa ikakvom ponudom raspolaže, za koju bi Crna Gora njoj obvezala „potpunu neutralnost“. I samoj pomisli takvoj protivi se sva prošlost Crne Gore, protivi se patriotičnost vlade kneza Nikole. Crna Gora, sa svijem prirodno, ne može biti neutralna prema sudbini braće svoje, jer je to bol na udu tjela narodnoga, kojem i ona pripada, i mora načinom, koji je kad mogućan, tražiti melema tome bolu!

Može nastupiti prilika, kad ona nije u stanju u tome času pomoći, ali ni u tome slučaju nebi izostala njezina pomoć zbog obveze neutralnosti porti, *nego što bi ta prilika tolika neprilika bila da preko nje ona nebi mogla nikako braći pomoć pružiti*.

Može biti, da je glasu ovome dala zgodu, da izleti, ta okolnost, što su možda neki nerazložno očekivali, da će Crna Gora na prvu pušku u Nevesinju zagaziti u rat s Turskom. No Crna Gora je samostalna država, i kao takva zauzima položaj i ima dužnosti, koje joj opredjeljuju izvjesne obzire, i koje se teško obići mogu. A granice tjeih dužnosti jedine su granice i neutralnosti Crne Gore prema hercegovačkom ustanku odnosno porte.

Ovo smo našli za nužno reći, da odbijemo i prekinemo glasove, koji se još pronose po novinama, o obećanju neutralnosti porti od strane Crne Gore.

Usavršenje pučkih učitelja.

Sadašnji je vijek, kako se obično reće, vijek prosvjete, novih obreta i izuma. Svaki čovjek i pribu naobražen mora pozorno pratiti okom nove pojave da nezaostane za strujom vremena, da si steče koliko je moguće više znanja i vještine, da uzmogne valjano odgovoriti svojem znanju i vršiti pošteno svoju dužnost u krugu svoga roda. U kojemu drago stališu bio i kojegod struku čovjek njegovao mora nastojati da si pribavi potrebna srestva koja bi ga mogla dovesti do polučjenja cilja, koji je sebi predstavio. Ako toliko svaki pojedinac nastoji da postane savršenijim, još više o tom ima nastojati pučki učitelj. On je glavni činbenik prosvjete i naobrazbe i njemu je povjerena teška, ali uzvišena zadaća da odgaja i obučava mladi naraštaj, da uijepi u nj toliko moralne snage da uzmogne odoljeti navalama i nepogodama u borbi života; da ga obkribi potrebitim znanjem da jednoč postane vrijedan gragjanin, koristan po se a dičan po domovinu. Ako je tako težak i uzvišen zadatak pučkog učitelja, od neohodne mu je potrebe da on isti bude izobražen, jer inače nebi mogao izobražavati druge; a izobraženje

jedino može se postići usavršujući sama sebe. Teško bi se prevario onaj učitelj koji bi cijenio da je završen, kada je istupio iz učiteljskoga; kad bi ustrajao u toj bludnji, na skoro bi se našao u ponoru neznanja. Neka pozornim okom prati svako iznašanje na umjetnom i znanstvenom polju; neka ga se dojmljvu promjene u društvenom i političnom životu; neka shvaća potreboće koje dub vremena od njega sahtjeva; neka bude svjestan uzvišenog i plemenitog svoga znanja i u istini niko mu neće zaniijekati da nije izobražen i dosljedno pravi odgojitelj i učitelj. Ako rukotvorci i tvorničari naobrazbom uspješnije djelovati mogu u svom znanju, nije li tako i s učiteljem? Mi ćemo ovgje u kratko nacrtati poglavita srestva kojima bi se moglo pospješiti usavršenje pučkih učitelja:

1.o Pučki učitelj treba da se što bolje pripravi na svaki učevni sat, da pregleda red nauka, da vidi što će predavati, da u učionici nebi morao pred djetecom kod predavanja u knjigu zavirivati ili možda na prosto iz nje čitati; jer samo onda može se uspješnu predavanju nadati, ako se valjano bude kod kuće priprazio i predmet skroz shvatio i proniknuo; tako da djeca vide da iz srea i iz glave govori a ne iz knjige. O tom piše vrijedni Tommaseo: „Giovrebbe che tutti i maestri, anche dopo i trent'anni di scuola, ancorchè insegnino l'alfabeto, o le maestre il canto, innanzi la lezione si raccogliessero un poco, pensando a ciò che debbono insegnare in quel giorno, ed al come. Il modo deve variare secondo le persone e secondo i tempi, e chi sempre insegna alla maniera medesima, insegna malamente. Giovrebbe e che si raccogliessero non foss'altro per esaminare sè stessi, le proprie negligenze e difetti, il buono o il mal esito delle cure prese e il perchè; si raccogliessero per chiedere a Dio pazienza, intelligenza, affetto, chiedere autorità ed amabilità; due parole che dicono insieme una stessa cosa.“*)

2.o Usavršenje se pučki učitelj čitanjem učioniskih časopisa iz kojih može crpiti preobilita učevna i gojitbena gradiva; proučavanjem knjiga učevno gojitbena sadržaja, povjestno-zemljopisnog, prirodoslovnog i prirodopisnog, dušoslovnog itd. Takogjer morao bi se zabavljati narodnom književnošću čitajući stare i novije spisatelje. Istina je da učitelji škroto plaćen, nemože po sebi nabaviti sve potrebite knjige; na u tomu će mu dati dobru pomoć školske knjižnice, koje se svukuda zavagjaju: ili ih može dobiti u zajam.

3.o Mjesne i kotarske učiteljske skupštine podpiru amno usavršenje pučkih učitelja, ako se u njih razpravljaju važna gojitbeno-učevna pitanja. Takogjer pohagjanje drugih učionica i slušanje predavanja vrstnijih učitelja znatno unapregjinu usavršenje učitelja. Zato bi vlada imala svake godine izašiljati u inozemstvo po dva, tri li učitelja, da pohagjaju glavnija i bolje uregjena učiteljska.

4.o Usavršenje se učitelji i pohagjanjem odličnih društva i doticajem s naobraženimi ljudima.

P. V.

Politički pregled.

Izbori za ugarski sabor obavljani su sada svi; imaju se samo još dne 16. o. birati dva zastupnika. Svih zastupnika ugarske zastupničke kuće ima 447. U 408 izbornih kotara izabran je 399 zastupnika, buduć da su nekoji na više mjesta izabrani. Liberalna stranka imati će u saboru impozantnu većinu. Od navedenoga broja spada ih 329 k liberalnoj stranci; opozicija desnice broji ukupno 18 članova, stranka neodvisnosti 37, a stranka narodnostih imati će po dosadanjem uspjehu 24 člana. Ukupna opozicija razpolagati će dakle sa 79 glasova. Liberalna stranka izgubila je 24 izborna kotara; opozicija desnice izgubila ih je 29, stranka neodvisnosti 24, stranka narodnostih ukupno 9 izbornih kotara.

Grof Franjo Zichy, austro-ugarski poslanik kod porte, vratio se je 13. o. m. iz

*) Sull'educazione, pensieri di Niccolò Tommaseo.

Beča u Carigrad. Grof Zichy dobio je naputak, kako da se drži napram porti u pogledu hercegovačkih dogagjaja, a sličan naputak dobili su takogjer poslanik ruski i njemački. Za koji dan, piše „Pr.“, čuti ćemo, kakovu je akciju započeo grof Zichy u sporazumku sa zastupnici drugih velevlastih. S druge strane posve je sigurno da niko ni iz daleka na to nemisli, da vrijegja suverenost porte ili da se kako god mijesha u nutarnje njezine odnošaje.

Napram dogogjajem u Hercegovini žele englezki listovi, da ostanu vlasti neutralne. Megju inim veli „Hour“, list konservativan, da si je Austrija najbolju čest odabrala, odlučiv se za strogu neutralnost. Sadržaj svih bečkih depeša dokazuje dovoljno, da je austrijska vlada govorila knezu Milanu riječi mudrosti i umjerenosti. Ako bi kod srpskih izbora nadvladala stranka radikalna, trebalo bi da kneza Milana podpomognu svi prijatelji mira u Srbiji i u inozemstvu. Niko si neželj, da sada bukne istočno pitanje. Nema dvojbe, piše „Hour“, kako će se svršiti sadašnji boj u Hercegovini, ako se velevlasti neumijeshaju.

Iz Bukurešta pišu „A. A. Ztg-u“: „Naše ministarstvo vanjskih poslova uvjerilo se je, da nemože ni Austrija ni Rusija podupirati hercegovački ustanak, da nije dakle još došlo vrijeme, gdje bi se mogla Turska razdijeliti. Kod ovakovih okolnostih simpatiziraju dakako još uvijek s ustankom, ali prijašnji interes ipak je znatno oslabio. Ako se još neriješi istočno pitanje, to će se ipak neprestanimi nemiri i bojevi u turskih provincijah pospiješiti. Ako i pogje porti za rukom, uzpostaviti mir, ipak će joj biti velika šteta nanešena u pogledu njezinih financija i njezine vjeresije. A od toga baš nadaju se u Rumunskoj već od davna najboljemu uspjehu. Turska neće nikako imati srestva ni vremena, da se mijesha u poslove država plaćajućih danak.“

Stranke francuzke narodne skupštine dogovaraju se, kako parizki listovi pišu, nebi li se sporazumjele radi zajedničke listine sedamdeset i petorice senatora, što ih ima komora imenovati. „Mon. universel“ pisao je, da je ljevica nudila desnomu središtu i Lavergneovoj frakciji 35—40 mjesta, ako pristanu na to, da se izbrišu iz listine svi Bonapartiste. Nu „Temps“ misli, da stvar nije još dotle dospjela. Ljevica da neće dotičnoj stranci ostaviti više od dvadeset i pet mjesta. Ipak je sva prilika, da će se stranke dogovoriti izključiv iz listine sve bonapartiste.

Iz Španjolske nikakva izvjestna glasa. Jedva se je sa službene strane javilo, da general Martinez-Campos namjerava obsjednuti Seo de-Urgel, već je došla druga vijest, po kojoj je na njega navalio Dorregaray sa šest tisuća momaka. Pa ipak se je tvrdilo, da je general Jovellar uništio Dorregarayevu četu! Megjutim je Martinez-Campos sretno odbio tu navalu, pa nastavio svoj posao. Vlada je opet naredila, da se unovači sto tisuća mladića. To je kroz nekoliko godina već više puta učinjeno.

Domaće.

Il giorno natalizio di S. M. I. e R. A. il nostro augusto Monarca si celebrò il 18. corr. colla consueta solennità. Fin dal mattino per la città erano addobbate con arazzi e bandiere le finestre delle case; a 10 ore a. m. vi fu ufficio divino con *Tedeum* nella Basilica Metropolitana col concorso di tutte l'autorità in gala e di molto popolo devoto. Il reggimento di guarnigione fece le solite salve e sfilò poi dinanzi a S. E. il sig. Luogotenente, salve che erano accompagnate dal saluto del cannone della Cittadella. Alla sera poi ci fu illuminazione delle principali contrade della città o nel Teatro nuovo per cura della Società filarmonica un variato trattamento di musica e recitazione.

S. E. il sig. Luogotenente per l'occasione del natalizio di S. M. l'Imperatore ha fatto distribuire fiorini 300 alle Castella fra coloro che maggiormente vennero colpiti dal recente disastro, e fior. 50 ai poveri della città di Zara.

Lunedì 16 corr. l'i. r. consiglio scolastico provinciale tenne una seduta, in cui vennero trattati i seguenti argomenti: lettura ed approvazione del protocollo dell'ultima seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; regolamento interno; parere per l'istituzione d'una scuola nautica a Bol; ordinamento del ginnasio-reale di Sebenico, proposta per la nomina del direttore della scuola reale inferiore di Zara; proposta per la destinazione d'un direttore interinale pel ginnasio di Cattaro; dialoghi di monsignor Pavišić.

Alli 31 luglio 1876 l'importo versato dagli azionisti della prima banca popolare dalmata in Spalato ascendeva a fior. 72,836: — ed i versamenti con libretto a deposito a fior. 94,357:21.

Različite vijesti.

(*Bijes je hypochondrija*). U temišvarskom predgragju Fabriki upilio si je nekakov hypochonder, da mu ja koža odviše suba i da će sbog toga umrijeti. Stoga se je spuštao svaku noć u bunar i ostajao ondje nad vodom il se možda tja i kupao, dok je dnu noć nije sluga morao na bunar i našao čudnovata svata. Gospodaru reče smetenjak, da je nad vodom u pripremljenoj nekakovoj spravi ostajao, jer da mu tijelo mora vode upijati na pore. Taj način liječenja gospodaru nebijashe po volji i bolesnik morade iz kuće. Možda ubog još umre, ako se nena-mjeri stan, gdje mu dozvole odabrano liječenje.

(*Velika prevara*). Amerikanci namjenishe grdne prevare na kvar englezke banke. Načinishe nekoliko milijona spotvorenih banki englezke banke i gledaju ih razprostraniti. Spotvorishe i veću kolikoću nota francuzke banke, al ni s daleka, koliko englezkih. Englezke banke na dlaku su kao i prave, te ih niko živ nemože od pravih razpoznati. Stoga i jest pogibelj velika, osobito u inozemstvu, gdje se po jedinjoj biljegi, po broju naime, nemogu kontrolirati. Državni odsjek u Washingtonu doznao je nekako za stvar i izdao dosta rano proglas, kojim se može prevari na put stati. U Englezkoj neboje se toliko falsifikata, koliko da bi mogla nastati makar i malena dvojba o istinitosti englezkih banka. Da se tako dogodi, vrvilo bi ljstvo, neka mu se banke mijenjaju u zlato, a time bi nastala strahovita novčana kriza. Pogovara se, da su spotvorci gragjeni u Barceloni. Spotvorene francuzke banke, kako se čuje, razdavaju se i po Londonu i po Frankfurtu na Majni.

(*Šaren crnac*). U Melbournu pokazuju crnca dječacića, koji je sav šaren. Bijele pjege bijele su kao u Evropejca, a crne kao u crnca. Kose su mu takogjer bijele i crne na uzmys, pače su mu i oči šarene, al dobro vidi. Ima mu kakovih 13 godina. Čuveni Barnum pokazivao ga je već u Americi te bi moglo biti, da je dječak umjetno izšaran.

(*Križ od 300 centih*). Za Oberammergau u Bavarskoj načinjeno je razpelo, težko 300 centih. Škrinja, u kojoj je spremljeno u tvornici, vagnula je 150 centih. Za taj teret načinjena su posebna kola, težka 100 centih. Oberammergau je na glasu sbog prikazivanja muke Isusove živimi osobami.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijetla), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje praina svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predaoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsobje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetiliku, malen, polnfin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
1 štiti na svijetiliku, poluvolik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
1 štiti na svijetiliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
1 obran za cilindar (čuva da staklo ne pukne) nvč. 10.
1 mehanični čistilac cilindra, nvč. 20.
1 taca za svijetiliku, najljepša 20, 40 nvč.
1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
1 pomicalo visećih lampi for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.

- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
1 krnglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čiapono kom i u opće svim, koji su kiši izvršeni, preručivni ke englezka kabanica za kišu iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljene. Primjećuje se, da su tise bez šava, te ne trebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauč istoji 1 fr.

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

Ново издање
I. II. и III. књиге
Српскијех народнијех пјесама
које је скупно и на свијет издао
Вук Стеф. Караџић.

Дајем овиме на знање да је II. књига, садржавајућа „Јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампе на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових пјесама усљед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 ф. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 ф. а на сваку књигу посебно са 2 ф. авст. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Бука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.о 3 in Wien

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekojih tvrdkaj; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjege, u opće čuva, ljepša i omagluje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuć iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s napukom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-sjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji podpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lasti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Lasitilo. Neopjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olastiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Kruglja-čistilica, izvrstno srestvo za olastiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uregljena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stajnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučkom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjećaju mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radargummi za tuhu i crnilo 5 nvč.

Prsteni sa kurja oku iz angora-vune. 12 kom. 25 nvč.

Prasak sa pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrije mu; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčeno, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zreala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoć kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručobina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručobinam.

Opomena

C. kr. povlaštena sapunna eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje ne osteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariški univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdraživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga srestva tek 10 nvč. Isti lijev kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke zubne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vlasici očuvaju svjež, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbeno pripreve škodo. Čast mi je ovim obavijestiti velicijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježja, dvojako dišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova heatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se uništi kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja ermkje*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapreguje rast vlasu i vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udi, četavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučkom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebni u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlju stoji 1 boca 10 n.

Enervoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih latak. 1 boca 25 nvč.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnini večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt stroj gamadi! novo izumljenom gamad nišćom tječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s potugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva latica bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručobina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručobinam.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Megju mnogimi oglaš naročito ob urah nje koji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatnu cijenu* samo da bude veće *prodaje*. Nemoj dakle niko da se mišes toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

- 1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štittom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.
1 ura velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štittom fr. 2.80, 3.20
1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obaskrbljena f. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.
Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.
1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.
Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fačona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bočki satovi sa šetalkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se doslele proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cy-Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s leđevim staklom f. 10.50
1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovceom, savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50
Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolešci, ovi vriedili f. 40, sada f. 18.
Kotvice (Anker), sjajno iz-ragjenim s leđevim staklom f. 15.50

1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

1 isti najfiniji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
Gospodjinski satovi fini, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: --
" po godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s poviškom po-
starskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Ze-
mljaka* ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 69.

Zadar 28 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradisca vecchia, (Tardi giunto
pel ur. prec.) I Turchi ricuperarono alcuni
luoghi lungo la Sava e vi massacrano
crudelmente le donne e i fanciulli. Gl'in-
sorgenti si ritirarono nei monti; diffet-
tano di condottieri, d'armi e di muni-
zioni.

Gradisca vecchia, 28 agosto. Gli
insorgenti mantengono le loro posizioni.
A Stapar non lungi dal Vrbas e a Drak-
šenice tra l'Unna e la Sava ieri vi fu
scontro coi Turchi, i quali in ambi i
luoghi ebbero la peggio. Le autorità au-
striache disarmano gl'insorgenti, che ac-
compagnano in salvo oltre il confine le
donne e i fanciulli. Gl'insorgenti sem-
pre ancora patiscono difetto d'ogni co-
sa necessaria a continuare la guerra.

Ragusa, 28 agosto. Gl'insorgenti
presero Vojnica. I 400 bašibozuk che
ne tenevano guarnigione, furono disarmati
e lasciati andare. Impadronivansi
pure della fortezza di Goranjsko, ove
conquistarono quattro cannoni. Fu pure
espugnata la fortezza di Plava, dopo il
qual fatto si unirono agl'insorgenti Cri-
stiani 150 Turchi.

Passò per Klek il vapore che porta
a bordo Mithad paša con un battaglione
di cacciatori. È arrivato a Ragusa Meh-
med-Ali di Janjina comandante in capo
per le operazioni militari in Bosnia ed
Ercegovina.

Sette insorgenti uccisero un nostro
gendarme a Breno, e furono arrestati.

Costantinopoli, 26 agosto. Il gran-
visir Essad paša ha dato le sue dimis-
sioni; come suo successore viene designa-
to positivamente Mahmud paša; Mehmed
Ruchdi-paša dovrebbe divenire presidente
del consiglio di stato, Sadik Effendi mi-
nistro delle finanze e Essad paša degli
esteri.

Altro della stessa data di sera. In
questo momento viene installato Mahmud
paša a granvizir. Server paša fu nomi-
nato presidente del consiglio di stato.

(Altri telegrammi in 4.a pagina.)

U Zadru, 28 kolovoza.

Cio se svijet sada zanima sa bosanskim
i hercegovackim ustankom, a naročito naga-
gja kakvo će to biti posredovanje evropskih
vlasti i do koga će uspjeha doći.

U pogledu na to što će to posredova-
nje da znači imamo sada vijesti koje razjaš-
njavaju pregjašnje skoro nerazumljive i sasvim
nevjerovatne brzojave. Doista ne bi se više
radilo o tom da bi konsuli velikih sila išli
k ustašima da im kažu: bacite koplje u tr-
nje, predajte se Turčinu pa mu svoje želje

izjavite. Za to nije trebalo ikakva posre-
dovanja, jer je to sama Turska mogla reći
ustašima, da bi ju htjeli slušati.

Naprotiv konsuli bi pozvali ustaše da
svoje želje i svoje tegobe izjave, te bi že-
lje i tegobe konsuli dojavili turskim kome-
sarima, a obvezali bi se da će pravedne zah-
tjeve kršćana velike sile kod Porte zastupati.

Krparija i ovo, ali ovo bar ima smisla;
a kad bi Turska bila kadra da zadovolji kr-
šćanskim željama pa da svoje obećanje ispu-
ni, tim bi se bar za sada velesile mogle na-
dati da su riješenje istočnog pitanje odnake.

No iskustvo što evo je više godina E-
vropa na trošak svoga mira iz Istoka crpi, to
iskustvo uči, da je stvar već do toga došla,
da podržavajući tursko gospodstvo i tursku
upravu nad kršćanskim pokrajinami evropski
mir neće iz sadanjug škripca izći.

To su već danas uvidjeli Englezi, koji
su vrlo praktični ljudi, te ma da su do sada
najače podržavali Tursku i njezino gospod-
stvo, sada prvi priznaju da se tako napri-
jed ići nemože.

Times, najvažnije englezko i evropsko
glasilo, koje se uprav silom smatrati može,
Times naglašuje da se pitanje može uspije-
šno riješiti samo onda, ako se Bosna i Her-
cegovina pretvore u vasaunu državu. „Dotle,
vele *Times*, i onako mora jednom doći. Čim
prije se to postigne, tim bolje za Portu. Naj-
bolji način za riješenje istočnoga pitanja jest
taj, da se jedna pokrajina za drugom mrtvoj
ruci u Carigradu izvine.“

Kada već englezke novine ovako pišu,
tad lje da se može za stalno držati da je
Turskoj u Evropi odzvonilo.

Najglavnije pak je da se istočne pokra-
ne hrišćanima napućene oslobode turskog jar-
ma, ma pod koji se način to postiglo.

Ragusa, 24 agosto.

I 1030 asker arrivati col vapore a Klek
aspettavano la sortita di 1000 uomini da Mo-
star con 100 cavalli e due pezzi da campo,
che li accompagnassero con sicurezza alla de-
stinazione; ma, come si dice, i Turchi non si
mossero da Mostar, perchè temettero l'agguato
fra le gole che dovevano passare. In questo
stato d'aspettativa e di timore giunse ai Tur-
chi la novella che anche in Bosnia fa capo-
lino la rivolta e che vi fu già un parapiglia
a Kostajnica e dappertutto lungo il confine
croato. Ad onta di tutti gl'imbarazzi in cui
si trova la Porta, Derviš-pašić telegrafava
a Ragusa al fornitore di vettovaglie, che era
deciso a reprimere l'insurrezione in sette soli
giorni, e che perciò le proviande fossero pronte
ad esser importate quanto prima.

Appena ai 20 corr. i Turchi che si sbar-
carono a Klek, come il telegrafo vi ha annun-
ziato, sforzarono il passo fino a Krupa, evi-
tando i transiti più scabrosi, e perdendo soli
11 uomini, ma chi sa quanti ne avranno per-
duti, finchè saranno arrivati alla meta. Essi

temporeggiarono a Klek 6 pieni giorni, finchè
si determinarono di arrischiarsi al passaggio.

Gli Zubci, dei quali i Turchi speravano
che non si sarebbero mossi, si scossero final-
mente, e, cacciati i quattro primari del luogo
rifugiatisi poi a Trebinje, alzarono la bandie-
ra della rivolta, coll'incendio del villaggio di
Čičevo. Il Ljubibratić, anch'egli si è portato
l'altro giorno al quartier generale, nel mo-
nastero di Duzi, ove sono raccolte parecchie
centinaia d'insorti.

Nel monastero il Ljubibratić organizza
gl'insorgenti, i quali insieme a quelli di Bi-
leć e Ljubomir fra breve imprenderanno qual-
che azione combinata, di cui la tranquillità
presente, non è che tempo d'apparecchio. Si
dice che all'impresе future si associeranno an-
che Serbia e Montenegro, che si preparano
all'azione, e i di cui principi hanno già di-
chiarato alle potenze che essi non possono
rattenere le popolazioni dalla guerra contro
la Turchia.

Dal Montenegro si ode che il Principe
abbia raccolto a Cetinje tutti i capi e che ab-
bia ordinato a tutti d'esser pronti per la mar-
cia al primo cenno.

Nel fatto d'armi del 20 c. m., che ebbe
luogo presso Trebinje nei villaggi Volujac e
Podglivlje, il Ljubibratić con soli 150 uomini
tenne fronte ad un numero stragrande di Tur-
chi, che ascendeva al numero di 800 presi as-
sieme i bašibozuk e gli asker. Se gli Zubci
non si fossero occupati col dividere la preda
che rapirono a Volujac, consistente in bovi,
cavalli, capre etc., i Turchi, abbenchè superio-
ri di numero, sarebbero stati completamente
disfatti. Con tutto ciò il piccolo drappello del
Ljubibratić, resistendo ai Turchi per ben 6
ore, finalmente li respinse indietro verso Tre-
binje, dove i Turchi si ricoverarono lasciando
sul campo 17 morti. Dei cristiani vi furono
2 morti e 3 feriti.

Fra le notabili autorità della Turchia
si aspettano radicali cambiamenti, tanto in Er-
cegovina che in Bosnia.

Si parla con insistenza che Derviš paša
è dimesso e che in suo luogo viene Server-
paša.

Fece quì grande sensazione la notizia,
che i Turchi abbiano decapitato un giovane
cristiano a Trebinje e che abbiano fatto giuo-
co della deformata testa, gettandola e calpe-
standola, ed abbiano desistito dall'inumano
trastullo soltanto dopo la comparsa al luogo
del vice console nostro in uniforme, che do-
vette essere per qualche minuto testimone del-
l'orrido spettacolo, finchè la sua presenza lo
fece cessare. Gli undici prigionieri del 10 corr.
non furono decapitati, perchè la fortuna favorì
gl'insorgenti d'impadronirsi di 8 turchi a Po-
povo, fra i quali un Beg rinomatissimo, de-
nominato Kadribeg. Questi, sulla proposta de-
gli insorgenti, scrisse all'autorità di Trebinje
di far lo scambio dei prigionieri, perchè la sua
testa e quelle di altri sette credenti continua-
mente si trovano sotto la minaccia del handžar,
che deve reciderle al primo sentore della fine
dei prigionieri gjauri. L'autorità di Trebinje,
non credendosi competente, si rivolse a Mo-
star per la decisione.

Il capitano garibaldino Meneschi è arri-
vato a Ragusa per portarsi nell'Ercegovina.

Primismo od podpisanoga odbora gospogia dnbrovačkih slijedeći proglas, nalogom da ga objavimo i potpomožemo kupljačinu, o kojoj one nastoje. Čim drage volje primamo nalog, priporučamo našim gospogijama u Zadru i po ostalim gradovima, da se k dubrovačkim udruže na pomoć jadnoj sirotinji; a mi se izjavljamo svima gotovi na službu, da, što možemo, sveto djelo podupremo.

Proglas.

Buna u susjednoj Hercegovini usilova preveliki broj nesrećnika da istu utočište kod nas. — Iznemogli starci, slabe žene, nevina djeca na jata svaki dan bježe da se izmaknu ratnijem strahocama. — Svenuti, odrpani, očajani, skitaju se po našijem ulicama proseći pogledom ljubav ljucku, smilovanje braće, milosrgje Božije. — Njihovo tužno biće otešćaje se čim se primiće zimsko doba, jer od nezgodâ zime ne brani koji mu drago krov, ne zagreće koja mu drago krpinina, ne krijeji koja mu drago hrana. — Ostavimo oblasti, mudrosti i savjesti ljudi kušati sve moguće načine da postojano na bolje okrenu njihovu buduću sudbinu, složimo se mi žene da u pomoć priskočimo sadanjoj njihovoj tuži. Naši glasovi neće se izjaloviti, nego će odjeknut u srce svake majke, svake zaručnice, svake kćeri. Ako providnost nas nije odredila da upravljamo ljuckijem sudbinama, nadarila nas je obilno udijelivši nam slatki posao da oblaškavamo na silu ljubavi, smilovanja, žrtava sve ljucke patnje.

I za tu svrhu potpisane promisliše da su držane proglasiti se provodičima udruženju koje bi sve moguće načine gledalo da malo ublaži nevoljni položaj ovijeh tužnijeh bjegunača.

Svaka god pripomoć u novcu ili da se izruči za jedan put samo ili na rokove, dok nebude im dopušteno vratiti se domaćijem ognjištima, koja mu drago odjeća ili platno za skrojiti je da se pokriju, koje mu drago jelo da ih može nasititi, koje mu drago pokujstvo ili posuda koja bi mogla služiti materam jadne dječice, biće sve primljeno od potpisanih s jednakom harnosti, i pospješno i brižno razdijeljeno.

Privoljenje dotičnijeh Vlasti ino neće moći nego potvrditi poduzeće koje će svoje uzdarje imati u zadovoljstvu svoje duševno-

sti, u harnoj suzi onijeh koji primaju dobroćinstva, u blagosovu onog Boga koji proglasi ljubav iskrnjega kao poglaviti temelj kršćanske vjere.

U Dubrovniku dne 20 augusta 1875.

Ane Banac — Jozef pl. Bersa — Tode Bošković — Dragoila DeGiulli — File Fabrović — Ane grofica Pucić za Gjorgjica — Mile Grkavac — Dragoila Kaznačić — Ivanka baronica Lichtenberg — Matilda pl. Saraka — Ore Šarić — Križe Serragli — Luce Zore.

Po novinami pronosi se slijedeća:

Objava ustaškog odbora za oslobogjenje.

Kome nijesu poznati zulumi turski, ko nije vidio stradanja i muke hristijana u Turskoj, taj ne može ni da pojmi šta je to raja, da li je to kakvo životno beslovesno, ili neki rod ljucki, koji je stvoren samo da robuje, da raja bude.

Na sramotu ovog prosvjetnog vijeka i na ljutu žalost vascijelog slavenstva današnja raja turska nije niko drugi, nego srpsko-bugarski narod, ogranak velikog stabla slavenskog.

Pa dođim ostali narodi napreduju u prosvjeti, jezgra srpskog naroda propada u tami, gubi se u robstvu. Ta čudna je ova kob što srpski narod goni, kad i braća po krvi i vjeri neće da mu pruže moćnu ruku, a strani narodi nahode štedre zaštite kod njih. Reklo bi se kao da naše muke i stradanja ne dopiru do ušiju srećnije naše braće te neznajući za zla, koja nas gnjave, i nevide brige o nami. No toliko se do sada govorilo i pisalo, toliko se mučeničke krvi lilo, da bi bilo uzaludno više i riječi trošiti na dokazivanje muka i stradanja žalosnijeh hristijana u Turskoj. Za to ovaj put jednom za svagda pregnula je hercegovačka raja, ili da junački na bojnom polju sva izgine, ili da zadobije slobodu svoju, bez koje dalje ne može živjeti. Oviem dakle dole potpisani glavari ustaški pozivlju najprije svoju braću, koji su u turskom robstvu, da ustanu i oružje late, pa što bog da i sreća junačka! Svakako nam je bolje pošteno umrijeti, nego sramno životariti, kao do sada.

Dalje pozivljemo braću svoju u Crnoj Gori i kneževini Srbiji da nam dadu bracku ruku pomoći, da se oslobodimo iga turskog, te time da osnaže sebe i nas.

Molimo sve ostale Slavene po cijelome svijetu da bi nam pružili pomoći kako bi lakše skinuli ljađu sa svoga naroda, što moćni Slaven pušta da mu brat do sade robuje, da turska raja bude.

Prosimo pomoći od svakog, bez razlike vjere i narodnosti, poštenog čovjeka, koji cijeni sloboda i poštuje pravo.

Pa kad se malo onako kmetski nakašljao a on produži:

— Pobratime! A znaš li ti onu moju debelu krmaču? ha pobre?... Baš ni popa Sovrina ne beše bolje ngojena... Čuvao sam je, hranio sam je, ko velim da je sad o letnjem sv. Nikoli zakoljem... Slava mi je, gosti su... Zvanice su... Te popa, ta ti, te druga braća, dobri ljudi i kmetovi... I njega sam hteo nesrećnika da pozovem, nebi li se kako okanno pakosti i opačine... Ali gle hulja šta uradi?... Ma slušajte ljudi! Celo uvo u moje debele krmače i polovinu slanine joj je sa sikirom odvalio.

Htede kmet i dalje govoriti, ali se izdiže Stojan i sa svojim velikim crnim očima pogledavši ga reče, prezrivo:

— Lažeš kneže Jovo?... A evo znam te kud si naumio!... Tek ajd! duboka je voda, nećeš isplivati. Ja sam vidiš, čiča Ilija, oko moje kućice zasadio malo šljiva, malo krušaka i raznoga voća, pa sam braćo posejao malo kukuraza, krompira, pasulja i drugoga zelja... Njegov plot odgragjen: pa ti brate i njegovo pile, čurka, kokoška, goveće, svinjče i sve to po vazda oko moje kuće i po mojoj bašti, izterujemo i ja i seška i onaj šarov što mi ga pokloni

Na posljedku držimo da imamo i razloga tražiti pomoći i saučesća od sviju naroda evropskih, jer da nije bilo srpske mišice, koja je suzila tursku silu da se ne širi dalje i ne poplavi cijelu Evropu, nebi danas u prosvjeti i blagostanju toliko izmakli. Duguju nam dakle svi narodi Evrope, te s pravom očekujemo da nam zajam vrata. Pri tom gdje god se do danas krvca za slobodu lila, svada je Srbin, ili drugi brat Slavljanin učestvovao i nije štedio život za izvor opšteg dobra, slobodu.

Neka predstavi svak sebi kakvo je to čemerno življenje, kad će mu Turčin doći, ili da ga ubije, ili da mu imanje odnese, ili da mu kćerku, ženu, nekako dijete ugrabi, osramoti, poturči, ili naposljetku iz osвете na komade isječe. O, žalosnog uživljenja! o teškog zuluma! — Pa se još nahodi ljudi, koji Turčina brane, koji mu podržavaju istrošeno zdravlje? Ta, takove bi imali svi narodi sa svijeta zbrisati, da im traga u rodu ljuckom ne ostane.

Čovječanstvo, tebe zovemo u pomoć, ti nam pri-teći i pomozu skinuti teške okove, što čovjeka do skota ponizuje; Ti probudi uspavano čuystvo braćkog osećanja i ljubavi hrišćanske; ti raspali mržnju i gnusjenje spram tiranstva!

U nadi da će ove naše molbe odziva naći kod svakog poštenog čovjeka ostajemo u krvavoj borbi očekivajući moćne i brze pomoći.

U Hercegovini 31. (19) jula 1875.

U ime ustaškog odbora za oslobogjenje: Sofronije Spremo iguman manastira Zavale; Gjorgje Radulović mostarac; Vučko Vuletić, Gjoko Čurtović iz šume trebinjske; Mihajlo Gutić, Tripko Grubatić iz Nevesioja, Mijo Brstina iz okruga stolačkog.

P. D. Molimo sve urednike slobodnjačkih listova da bi ovu objavu u svoje listove prepećatali.

Novine o ustanku u turskim pokrajinam.

O naputku, što ga je dobio grof Zichy, austro-ugarski poslanik u Carigradu, donosi „Voss Ztg.“ nekoje potanje vijesti, po kojih bi se diplomatski položaj malko razjasnio, ako su te vijesti u opće istinite. Neradi se po tih vijestih samo o tom, da se uzpostavi mir u Hercegovini, već da se ova provincija u stanovit rok „pacificira“. Zahtjeva se dokaz, da neće ići onda sve dosadanjim putem, čim bi bilo svako i najbolje srestvo iluzorno. Od Turske kao velevlasti, može se zahtijevati, da uvede mir u maloj svojoj provinciji, a s toga joj je naznačen rok, u kojem bi morala činom dokazati, da ima još u sebi životne snage. Što će biti u protivnom slučaju, to je još tajna trijuh sjevernih vlastih.

U istom smislu piše i „Schles. Ztg.“ veleći, da je u diplomatskih krugovih u istinu zavladała bojazan, da neće moći Porta svladati sadanji ustanak, a to da će dati Austro-

jedan Vla iz Podgorca, pa sve badava!... Jače tako oko male večere, imam što i videti; njegova ta krmača, na kojoj nema ni dve litre slanine, sav mi je pasulj izrila, ja pojurim za njom, a šarov je nekako stiže te joj okrvavi levo uvo, krmača naže onako poplašena te se sklješti u neke vrljike, pa kako je mršava to je sav deani kuk oderala...

Kmet Jova je od jeda i pakosti sav pozelenio: — E gle ti pasije koleno, gde baš htede da da me utera u laž!... Ali će te skupo stati! čekaj se ti malo!... Ti brate Avrame i ti deda Milo, bili ste još od jutros kod moje kuće, videste sirotu krmaču kako je lopov osakat?.. Pa jel onaka kao što ja kažem?

— Jeste, kneže Jovo, rekoše oba u jedan glas. Brat Avram je imao nekū parnicu kod opštinskog suda, a deda Milo beše birovo...

— Dakle braćo, šta će mo sad? reče kmet Jova... Ja braćo neću da sudim, evo neka sude moji pomoćnici... Kako oni kažu, meni će biti pravo...

— Mi ka velimo da će biti pravo i po zakonu da plati krmaču, a za ona druga zla što ti je počinio da mu odvalimo desetinu, dvajest — pa drugi put da nedira što je tugje, pa ma čije bilo, a toli kmetovo!... Oće li biti tako pravo, braćo?..

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Stojana su svi seljaci rado imali, pa baš i starci, koji su običao zavidljivo gledali na mlađji svet... Al Stole beše izuzetak, njega skoro svi voleše, pa zato baš da kmet Jova ne bi dalje terao sa tužbom diže se jedan od postarijih seljaka, neki čiča Ilija, pa onako sa svim očinski lupkajući drenovačkom o zemlju reče:

— Stojane, sinko, ovo nije lepo od tebe. — Tvoj otac, moj pokojni imenjak, lepo se sa svakim slagao, pa baš i sa mnom, a ja sam bio u ono vreme kmet, baš kao sada ovaj brat Jovo; a s njivama besmo i komšije, isto ka i vi s' kućama... No Stole brajko, skini kapu, mlađji si, te poljubi kmeta u ruku.

Stojan skide kapu i gotov bijaše poljubiti kmeta u ruku, ali ga kmet sa jednim pogledom odbi, pa onda se okrete malo ka i nabusito čiča Iliji:

— Hei, pobratime! Nije ta čizma na tu nogu...

Ugarskoj povoda, da energičnim srestvi zapriječi širenje ustanka. Ako se Porta ne odazove predstavkama sjevernih vlastih ili ako posvjedoči svoju nemoć, onda će sjeverne vlasti morati nešto učiniti za izmirenje onih provincija, u kojih je ustanak buknuo. Što i kako će raditi, nisu valjda ni same još konačno odlučile. S druge su pako strane uvjereni, da bi opći ustanak slavenskih naroda u Turskoj bio pogibeljan za evropski mir, kao i za mir susjednih država, a to da se mora na svaki način zapriječiti. Kada se svlada ustanak, onda bi vlasti štatile potlačene narode i osigurale njihov položaj u Turskoj.

Bruseljski list „Le Nord“ piše o posredovanju sjevernih vlastih: „Trima velevladima svrha je, da se uzdrži evropski mir, a s toga nemogu dopustiti da se nasilnom revolucijom riješi istočno pitanje. Dužnost je vlastima ograničiti ustanak i zapriječiti, da se širi preko granica turske države. U ovom pravcu mora postupati Austrija kao susjedna država, a s obzirom na velik broj turskih podanika slavenske narodnosti; to je naravni postupak i Rusije i Njemačke. Ako velevladine nemogu dopustiti, da istočno pitanje u pogibelj stavi evropski mir, nemogu takogjer dopustiti, da u kršćanskim provincijah turske države vlada nasilje, kojim bi se i u buduće izazivali neprestano novi nemiri.

Ima li se uzdržati dosadanje tursko gospodstvo, onda nesmije biti turska država zatvorena napredku i potrebnim reformam.

O istočnom pitanju donosi „Opinione“ članak, u kojem konstatira, da ima ustanak u Hercegovini značaj narodne revolucije, koja se je razširila i preko Bosne našav potporu u Srbiji i Crnojgori. Ipak misli ovaj poslužbeni list talijanske vlade, da Turska nije tako slaba, da nebi mogla svladati ustanak. Narodi od Turske podjarmljeni podizali su se do sada još uvijek bez uspjeha, ako se nije inozemstvo za nje zauzelo, kao što je bilo u pogledu Turske. Sada se samo pita, da li će se moći ustanak za duže vremena lokalizirati.

Što se tiče sporazumljenja triju careva, ono je u pogledu istočnoga pitanja vrlo teško, pače nemoguće. Austro-Ugarska ima druge interese nego li Rusija, a Njemačkoj neće takogjer biti svejedno, da se hercegovačkim ustankom poveća Austrija ili Rusija.

Vijesti o ustanku.

Polit. Corresp. javlja, da je 20. o. mj. više dobivoljačkih četa pod vodstvom Žarka Leševića, Goluba Kobića, Gjoke Vlajkovića i gener. Gjorgja Stratimirovića prešlo stranom u Bosnu, stranom u Hercegovinu, te da su odmah poručili ustašem, da se prije

Ljudi koji nisu imali nikakva posla sa kmetovima, zgleđase se i čutaše, a oni koji su svaki dan i čas oko kmetovskih vrata čepali, oni odobravahu...

— Pa lepo Stole sinko!... reče brat Avram: Ono znaš i sam kako ide po zakonu, nisi više dete, učinio si štetu, bogue je moraš i platiti — a batine ti služe za pamet! Ta zar bi evo, baš ovaj naš kmet Jova bio kadgod čovek da ga nisu bili ko vola u kupusu... Pa ja, pa drugi dobri i poštenu ljudi...

Brat Avram je razvezao, a imao je volju još malo prodivaniti, ali se ljudi učutaše i baš nika od starijih i valjanijih ljudi ne odobravaše mu govora — a u tome ga i Stojan pogleda malo ispod obrva — pa onda okrenuvši se kmetu Jovi reče ljutito:

— Kneže Jovo! Tvoja je stoka upropastila celu moju baštu, a onde je Jovo ceo moj zimovnik... Ti si prvi gazda u našem selu, lepo! Od oca ti je ostalo, niko ti ne zavidi; ali moje nećeš gaziti ni otimati pa da si baš i kapetan... A što mi pretite batinama? He he! moj brat Avrame, i vi sukmetice! Ako ste mi videli pokojnog oca na mackama to će to i mene!...

Oči mu sevahu od jarosti, a obrazi mu pobleđiše kao ranjeniku kome je odlomljeno parče noža

njihova dolazka neupustaju u nikakav boj sa Turci. Druge vijesti pak javljaju da su Kršćaci i druge tvrgjice na crnogorskoj granici uzele uprav čete gen. Stratimirovića.

Starogradiška, 24 kolovoza.

Danas na čitavoj obali Save od Staregradiške do Jasenovca prevoze tisuće stoke u Austriju. Kršćani odlučili sve okretno imanje prenijeti u Austriju, pa što je sposobno u boj. To neće biti gragjanski rat nego rat izkorenuća, jer su Turci podivljali, pa ubijaju kršćanske žene i djecu gdje god nagju. Kod Jablanca razsjekli su prekjučer djete materi na prsima, bacili u Savu, a mati da spasi djete strmoglavica se i utopila. U Savi kod Struge leži pod obalom hrišćanin razporeni prsima i odsječene glave. U Kostajnici nabađaju Turci rajne glave na kolac. Naši neki rodoljubivi trgovci pljačkaju nemilosrdno raju, ovamo prebjeglu, otimljne volove po dva dukata, ovice po forintu. Proti njima veliko ogorčenje. Straže financijske uzimlju puške raji, koja ovamo prati obitetji. U Kostarici financijski Kusanović oduzeo jučer stotinu ljudim puške i grdio raju.

Jučer bio okršaj u Podgradcima u Karaizovici i Martinici. Uspjeh još nepoznat. Ustaše neimaju vogja ni džebane. Bez vogja neće napredovati uz svu hrabrost i oduševljenje. Očekaju vogje, puške i džebanu od okolne braće. (Obz.)

Novogradiška 25 kolovoza.

Bitka u Podgradci nije se po nijednu stranu uspješno svršila. Turaka palo 50, kršćana 23 i više ranjenih. Turci jučer sjekli uz Vrbas sve starce, žene i djecu, koja je ostala kod kuće. Kod Svinjara i Kobasa posjekli Turci sve što je bježalo u Austriju. Lješine leže po obali, da je nčas gledati. Oko Staregradiške, najvažnijoj točki bosanskoga ustanka, kupe se Turci sa svih strana. Ustaše do pet hiljada povukli se u gore čekajući pomoć u oružju, džebani i vogjah. Bez vogja sve će propasti. Brza pomoć iz vana od silne nužde. Na Srbiju velika ogorčenost u svoj Bosni, da ostavlja braću na cjedilu. Novogradišćani opoštenili se. Do danas primili u svoju bolnicu petnaest kršćana ranjenih i dva Turčina. Turci ubijaju kršćanske ranjenike. (Obz.)

Ustanak u Bugarskoj.

Čitamo u *Obzoru*: Jučer dobismo slijedeće važne vijesti iz Rumunije, koje javljaju, da su Bugari već zaigrali krvavo kolo na Balkanu.

Bukarešt, 7/19. kolovoza.

Pomozi nam Bog! Stvar se započela. Bugarske čete ponikoše na Balkanu, jedna u slivnenskih planinah, druga u gabrovskih a treća u trojanskih gudurah. Prva se je četa, kao što čete i iz današnjega broja našega „Znamena“ uvidjeti, već sukobila s Turci i nekoliko Turaka poslala već Muhamedu u raj.

u grudima zaostalo... A posle, kad mu se reč povratila, jasnim glasom pitaše zablenu gomilu, koja ga samo kao krotkog i poslušnoga mladića poznavalaše.

— Mene da bija!... Ko će da me bije?... Ko su ti što će da biju sina poštenoga starca Ilije?... I stisnuvši pesnicu podiže je više glave, a protećim glasom koji se daleko razlegao, na strog odgovor pozivaše i kmeta i sukmetice:

— Jeste li vi to, vas troje četvoro? Ili ti kmeto Jovo misliš da me biješ?...

Kmetovi učutaše, niko nesmeđe jedne progovorit, videli su pred sobom razljućenoga tigra; a kad je Stojan otišao, onda se kmet Jova malo šeretaki nasmejao:

— E, jeste li ga čuli šta reče! Baš da si i kapetan! da da! to je kao malo i gospodinu kapetanu pod nos... Al neka, neka! Vi ste sve čuli!... Krmaču neće da plati... Batine neće da izdrži, a čuli ste ja nisam sudio!... Dobro, dobro, kapetan će kroz koji dan doći... A sugjen je baš po zakonu!... E, zlo se pas osilio!

Seljaci se razigjoše čateći...

(Slijedi).

Usljed toga je među Turci zavladao takav isti strah i trepet, kao ono 1867 i 1868 godine. Oni svi služe, da nastaje čas fatalnoga sudara u Bugarskoj. Što se tiče naroda bugarskoga, on je duhom sav spreman na veliku borbu, koja je nastala. Kao što sam se mogao sam uvjeriti, izaslanici ovdašnjih buntovnih odbora, koji su svu zimu krstarili bugarskim narodom, postigli su dobar uspjeh, te je evo nastalo vrijeme, da revolucionarna organizacija, koju su oni stvorili, pokaže svoje plodove. Megjutim Turci kao da uvigaju svu opasnost svoga položaja, te se u Carigradu spema koaliciono ministarstvo, u koje bi stupio Mahmud-paša, glava mlade turske stranke (Jenne Turquie) i Husein-Avni-paša, glava vojničke stranke. A vlasti su se turske u Bugarskoj strašno razgoropadile, i mladiće bugarske, koji se vraćaju iz raznih učiona u Europi, snabdjevene sa urednim putnim listovima, zaustavljaju na Dunavu i bacaju ih u tamnicu.

Čete, o kojih vam pišem, nisu prešle odavle. Na mnogih je mjestih narod očajan očekivao, neradeći ništa, na prvi mig, koji bi mu došao iz Rumunije, te se je ponajprije digao u pojedine čete u planine. Naša je ovdje emigracija strašno uzrujana. Na sve strane spremaju se na položak. Dao Bog bio nam sretan, te nam sa strane rumunskih vlasti ne bilo velikih zaprijeke!

U Carigradu su morali najprije znati, da je već bilo sukoba među bugarskim četom u slivnenskom Balkanu i Turci, — ali nedržaše za nužno ikomu ista javljati. Naravno, mi bi i sa ustanak u Bugarskoj imali čekati mjesec dana, dok bi iz Carigrada što, i to u okrenutom smislu čuli, kao što i za hercegovački ustanak. Ali čemo mi poprimiti mjere, da nam iz sigurnih vrela i na vrijeme stižu vijesti sa bugarskoga bojišta.

Politički pregled.

Iz Lavova pišu, da se je pojavio nov kandidat za namjestnika u Galiciji, i to u osobi zastupnika na rajhsratu grofa Mieroszewskoga. Što se tiče administrativnih sposobnosti grof Mieroszewski nije posve nepoznat, ali u političnom pogledu, kažu bečki listovi, da je „liberalac“. To da je dokazao u rajhsratu, gdje si je svojim „otvorenim i samostalnim“ postupkom u jedan mah stekao mnogo prijatelja u taboru ustavovjerne stranke. Poljaci nemaju razloga, da budu zadovoljni s njegovim djelovanjem u rajhsratu.

Da se ukine jedared gospodstvo paša u zapadnih provincijah turske države, — ova je želja izražena u nekojih poimence ruskih novina. Sada priopćuje i „National Ztung“ dopis iz Pešte, u kojem dopisnik tvrdi, da grof Andrassy želi diplomatskim putem skloniti tursku vladu, da podijeli jugoslavenskim svojim provincijam neku autonomiju, kojom bi se među inim imalo postići i to, da nedogju turske vlasti u neposredni doticaj s kršćanskim pučanstvom. Na ovaj način da bi se najlaglje mogli ukloniti glavni uzroci neprestanih sukoba među Turci i kršćani.

Proti rumunjskoj trgovačkoj konvenciji s Austrijom na novo je porta prosvjedovala u Beču navagjajući, da se ta konvencija netiče samo trgovačkih pitanja, već da ima veliko političko znamenovanje za položaj vazalnih država.

Kod posljednjih izbora u Grčkoj, koji su ovaj put obavljeni u najboljem redu, izabrani su s veće strane privrženici sjedinjenih opozicionalnih stranaka, kojim su na čelu Komunduros, Zaimis i Deligiorgis. Ove tri stranke — njihove vogje dogovorili su se već prije o zajedničkom programu — imati će u budućoj komori odlučnu većinu, a po svoj prilici povjeriti će kralj kojemu od ovih vogja zadaću, da sastavi novo ministarstvo. Komunduros bio bi tada presjednik ministarstva. Evo programa sjedinjene opozicije: Ustav se ima vijerno i točno izvesti, a kumulativni izbori kao neshodni ukinuti. Narodna obrana ima se preustrojiti na taj način, da

može biti zemlji koristna. Činovništvo ima se takogjer zakonito urediti, a vojska preustrojiti, dokinuv sve mane, koje su dale više puta povoda raznim zloporabam osobito pri pomaknuću vojničkih častnika. Financijalna struka morati će se takogjer podvrći shodnim preinakam.

U Atini su uvjereni, da će sada u Grčkoj započeti nov politički život. Ministarstvo Trikupisovo uklonilo je posljednjimi saborskim izbori svaku bojazan, da bi se moglo uzdržati grčko narodno prestolje.

Madridska vlada umolila je u istinu Francuzku, da smije odpremiti preko francuzkoga zemljišta jedan vojnički sbor u Seo de Urgel. Stalo joj je do toga, da za vremena stigne, pomoć generalu Martinezu, koji bi se rado riješio karlističnih generala Doregaraya i Sabale. Francuzka nije pristala na zahtjev Španjolske očitovav, da nemože na nikakav način dopustiti, da španjolske čete prolaze Francuzkom.

Španjolska vlada zahtijevala je zatim, da Francuzka obsjedne republiku Andoru, koja je nedaleko mjesta Seo de Urgel; jer po ugovoru, sklopljenom g. 1841., obadvije države imaju pravo obsjesti rečenu republiku, ako podupire koje ustaše. Na ovaj zahtjev nije francuzka vlada još ništa odgovorila; nu nenadaju se da će mu zadovoljiti.

U ostalom javljaju, da je španjolska vojska dne 20. o. imala unići u Seo de Urgel.

O Ristiću pisale su nekoje novine, da je sam svoje volje pošao u Biograd; ali „polit. Coresp.“ tvrdi na novo, da se je povratio na naročiti poziv kneza Milana. Po izjavah njegovih u Beču sude, da neće biti onako, kako su nekoji mislili, kada bi Ristić poprimio presjedništvo ministarstva. Kažu naima, da je Ristić rekao: „Ja neću biti tako nesvijestan, da bi na kocku bacio obstanak Srbije, kojoj je zemljopisni položaj mnogo nepovoljniji nego li Hercegovini i Crnojgori, gdje je moguće s uspjehom se oprijeti i većoj sili. Ako dogjem na kormilo, ja ću uzdržati mir dok mi bude iole moguće.“ — Kao drugoga kandidata za presjedništvo spominju Mijatovića, bivšega ministra financija.

Domace.

In un articolo sulla regolazione dell'imposta fondiaria della N. f. Presse si legge il seguente passo:

„A buon diritto si attendeva finora che le tariffe della Dalmazia, come di paese d'infima produttività, siano le più basse. Ma quanto queste sono più alte delle tariffe pubblicate a Lemberg ed a Cracovia!“ — Queste parole, che volevano essere forse un rimprovero, se meritato o no poco importa, alle commissioni polacche, diventano una solenne condanna dell'operato della nostra commissione, che ha tassato la Dalmazia più alto anche dell'Istria e della Bukovina. O tutte queste commissioni in errore pel ribasso, o la nostra pel rialzo.

Mercoledì il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ammontava, giusta l'Avvisatore, a 3783 nel distretto politico di Ragusa ed a 1219 nel distretto giudiziario di Metković.

Il giorno 11 corr. si è costituita la nuova amministrazione comunale di Paštrović, composta dei signori: Ivan Stjepov Perazić podestà — Miro Markov Kšanegra, Todor Stjepov Mitrović, Vaso Mitrov Medin e Jovo Mitrov Gregović, assessori.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro dirigente della scuola popolare maschile d'Almissa il maestro della scuola popolare di Gradac Domenico Ljubie e sottomaestro effettivo della scuola popolare di Selve l'attuale provvisorio sottomaestro Zaccaria Lovrović.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Kragujevac, 28 agosto. Raccoltasi la Skupština, salutata dai ministri, elesse il comitato per la verifica dei poteri. L'apertura solenne dovrebbe avvenire appena più tardi.

Zagabria, 28 agosto. Nell'odierna seduta della Dieta fu presentato il progetto d'indirizzo in risposta al rescritto reale d'apertura. L'indirizzo in otto punti parafrasa il rescritto del re, ripete il petito dell'unione della Dalmazia ed esprime il timore che l'attività della Dieta potrebbe essere turbata dai luttuosi avvenimenti del vicinato e delle loro già prevedibili conseguenze. Codesto timore viene scemato soltanto dalla fiducia nella cavalleresca magnanimità del Monarca e dalla speranza che il governo imperiale con mano forte e coll'assistenza dei potenti alleati guarentirà i sommi interessi dell'umanità ed assicurerà lo sviluppo nazionale ai nostri fratelli ridotti alla disperazione dal capitale nemico d'Europa. La discussione è all'ordine del giorno per dimani. Il bano risponde all'interpellanza Makanec riguardo ai sussidi per gl'insorgenti rifugiati colle famiglie, che l'affare non appartiene alla sua competenza; e ammonisce l'opposizione di non porre a rischio gl'interessi del paese con proposte inopportune. La risposta è presa a notizia con tutti i voti meno tre.

Različite vijesti.

(Vijeran suprug). U Chicagu zatvorili su nedavno nekog Davida W. Bucka, koji je bio okrivljen radi dvoženstva. Megjutim iztragom se pronašlo, da on nije bio oženjen sa dvije gospoje, nego sa osam. Najprije oženio se sa Jelisavom Blaine u Greenfieldu, s kojom je imao četvero djece. Kasnije ostavio je tu obitelj i ženio se sa Anom Kerr iz Darville, ali i ovu je, morajući b rat, ostavio već za nekoliko nedjelja. Prije nego se rat završio, oženio se nedeje na put s jednom drugom ženom, od koje se do skora rastavio i zaboravio joj da pače i na ime. Poslje rata došao je Buck u Cincinnati i oženio se s jednom djevojkom. Da si kano slikar nagje posla, odputovao je u Chicagu, odkud je ipak češće pobagjao svoju suprugu u Cincinnati. Prigodom jednoga takovog posjeta upoznao se s jednom mladom gospojom iz Lawrenceburga, s kojom se dao do skora vijenčati. Taj veliki broj žena počeo mu do skora mučiti dušu i on krizna svojoj gospođi u Cincinnati svoje grijehe, te joj izpovjedi, da će se sam radi višezženstva prijaviti sudu. Njegova supruga nije htjele ništa čuti o tome i on ode opet na svoj posao u Chicagu. Megjutim njegova supruga iz Cincinnati sastala se s onom iz Lawrenceburga, te zaključio prijaviti ga policiji. Uslijed te prijave bude sbljla i zatvoren. Kad su ga tjerali u Cincinnati, izpovjedio je straži, da mu je vrlo drago, što ostavlja Chicagu, jerbo da ima ondje još pet supruge i da se odavna već boja obiteljskih razmirica.

(Nesreća u obitelji.) Neki dan osvanuše u jutro tri kćeri nekoga crackoga poreznoga činovnika u Trstn mrtve. Najstarijoj bijaše osamnaest, a najmlađoj petnaest godina. U jutro neizgloše i sobe te im je mati počela zlo slutiti. Neki mesar iz susjedstva razbio je vrata i nesretna se je slutnja obistinila, — sve tri bijahu mrtve. Liječnici nagjoše, da su se za gušile od ugljika. Sad netreba grijati; nema dakle dvojbe, da je jedna ugljeve unijela u sobu i upalila, da sebe i sestre uguši.

Zahvala.

Neizbrojni dokazi živog saučesća, što nam bješe sa svijuh strana prikazani, prigodom skorašnje smrti naše prepoljbljene kćeri **Aleksandre**, obvezuju nas na vječnu blagodarnost, koju ovim se častimo izraziti.

U Zadru, 28 Kolovoza 1875.

Gavril bar. Rodić F. Z. M.

Agata bar. Rodić.

Ново издање

I. II. и III. књиге

Српскијех народнијех цјесама

које је скупио и на свијет издао

Вук Стеф. Караџић.

Дајем овим на знање да је II. књига, садржавајућа „јуначке пјесме најстаријех времена“ из штампане на свијет изишла.

Уједно јављам да је рок пренумерације на све три књиге ових цјесама усљед многобројног захтјевања продужен „до 1. Августа т. г.“, тако да сваки може себи још до тога рока набавити II. књигу по пренумерантску цијену од 2 фор. а уз то и пренумерати се на I. и III. књигу, обје заједно са 3 фор. а на сваку књигу посебно са 2 фор. авет. вриједности.

У Бечу 16 Априла 1875.

АНА удовица

Вука Стеф. Караџића

Landstrasse Marokanergasse N.о 3 in Wien.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo

dobro

jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Razumije, se da su cijene za potpune lampe sa stinjem i staklom.

- 1 štiti na svijetliku, malen, polufin, nvč. 5, fin n. 10, najfiniji n. 15.
- 1 štiti na svijetliku, poluvelik, polufin nvč. 10, fin n. 15, najfiniji n. 20.
- 1 štiti na svijetliku, velike vrsti, polufin, n. 25, fin n. 35, najfiniji n. 45.
- 1 rif stinja za svijetiljke, n. 4, 6, 8.
- 1 škare za svijetiljku, ocalne n. 25.
- 1 obran za štiti (čuva da štiti neizgori) nvč. 5.
- 1 obran za cilindar (čuva da staklo nepukne) nvč. 10.
- 1 mekanični čistilac cilindara, nvč. 20.
- 1 taca za svijetliku, najljepša 20, 40 nvč.
- 1 poklopčić za svijetiljku, najljepše forme nvč. 15, 25, 35.
- 1 pomicalo visećih lampa for. 1.40, 1.80, 2, 2.20.
- 1 cilindar 4, 5, 6 novč.
- 1 kruglja za svijetiljke 20, 25 30 n.
- 1 limena boca za 1 funt petroleja 30 nvč., za 2 funta 50 nvč.

Kabanice za kišu.

Putnikom, gospodarom ili željezničkim čiaponom i u opće svim, koji su kiši izvrženi, preručivni ke **englezka kabanica za kišu** iz novopraavljen, nepokvarive tvari, koju voda neprobija. — Ove kabanice nadmašuju, u pogledu elengancije i čvrstoće, sve do sada pravljenе. Primjećuje se, da su tise bez šava, te netrebaju nikada popravka, a tako su prigotovljene, da se mogu obrnuti, te po lijepu vremenu kao elegantna haljina nositi.

1 komad obične veličine, 42 palca duljine, stoji 10 fr., svaka dalja 2 palca stoji 1 f. više 1 kapauc istoji 1 fr.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji: #
na godinu . . . f. 10: —
" pò godine . . . 5: —
" mjesec . . . " 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 65.

Zadar 28 Kolovoza 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 24 agosto. I Cristiani in-
sorgenti di Volujak in numero di 150
a Podglivlje, dopo lungo combattimento
dispersero 800 Turchi, impadronendosi
del bestiame.

Il forte Krstac ed altri sei fortini
intorno a Gacko furono dai Cristiani
costretti ad arrendersi. La guarnigione,
disarmata, fu lasciata in libertà.

Arrivò a Klek un vapore con altra
truppa regolare e proviande.

Costantinopoli, 24 agosto. Una
comunicazione ufficiale annunzia, che
gli ambasciatori d'Austria, di Germania,
di Russia, d'Italia, d'Inghilterra e di
Francia fecero presso la Porta un passo
cumulativo per consigliarle la missione
d'un commissario munito di pieni poteri,
il quale esamini le lagnanze degl'insor-
genti, e, occorrendo, vi ponga riparo.
Gli ambasciatori contemporaneamente
resero avvertita la Porta, che i loro ri-
spettivi consoli generali riceverebbero istru-
zione, di adoperare tutti i mezzi possi-
bili per far intendere agl'insorti, non a-
ver essi da attendersi nè aiuto, nè in-
tervenzione da parte delle loro potenze.
Il granvizir rispose che egli già era de-
terminato di mandar commissari, e fu
a ciò prescelto Server-pascià ministro dei
lavori pubblici. Ringraziò contempora-
neamente il granvizir per l'amichevole
contegno delle potenze, che non ha per
nulla affatto il carattere d'un interven-
zione.

Il governo del sultano desidera di-
mostrare quanto esso apprezzi tali con-
sigli, col seguirli in quanto non ne è
intaccata la sua dignità. Il divano ado-
prerà tutti i mezzi per sedare la rivolu-
zione col minor possibile spargimento
di sangue.

Belgrado, 24 agosto. Poichè la co-
stituzione di un ministero Stevca, Gruic,
Ristic incontra gravi difficoltà, il principe
dispose la continuazione nell'ufficio del
vecchio governo, il quale deve aprire la
skupština ai 28 corr. Il principe intanto
rimane a Belgrado.

Ercegovacki ustanak.

Današnji brzójav iz Dubrovnika navje-
šćuje nove turske poraze. Je li Volujak što
brzójav pomjnjje, selo megju našom granicom
i Trebinjom, ili je Volujak planina nada Gac-
kim poljem, jednako su Krščani Turad po-
bjedili.

Kad bi Volujak bio selo kod Trebinja,

pobjeda bi značila, da je u Trebinjam Tur-
cim škroto hranom, te da su izletili pribaviti
sebi govedine i ovnovine, ali je se nisu do-
jali. Onda bi se moglo da mala čuti, da je
Turcim u Trebinju dozlogrtilo, te da su se
predali, navlastito pokle su Krščani brojem
narasli, i sve naokolo Trebinja preobladali.
Na to bi Turke naveli i glasovi, što im iz
okolice dohode o njihovoj vojsci, koja je pri-
siljena pred ustašam položiti oružje.

I Krstac i ostalih šest tvrgjavica iz kojih
je turska posada bezoružana izišla, važne su
točke, koje ustašam daju Nikšić u ruke, te
tako im utvrgjuju legja sa strane Crnogorske
granice, s koje im ne može ino no pomoći
pristupiti. Ovo su tvrgjavice, što su Turci
sagradili g. 1863, kada su Crnogorci bili
Nikšić zaokupili, te Turci morali pod krupom
olovna zrnja kroz Dugu prodrijeti, da Nikšić
oslobode.

Nu ako je Volujak planina, onda bi že-
stoka borba Volujačkih ustaša značila, da se
ustanak širi prama staroj Srbiji. Iza Volujaka,
na istok podiže se Dormitor, s koga se salazi
u oni rukav, što se od Bosne i Ercegovine
pružio megju Crnogoru i Srpsku kneževinu,
a Starom se Srbijom naziva. Glasovi su još
otprije, da je tu ustanak buknuo, ali se ne
čuje o tom ništa potanjega.

A na bosanskoj strani, na Savi i na Uni
ustanak se širi, gradovi gore, Turci ili pri-
bjegavaju ili traže meterize. Do ovoga časa,
što pišemo, još nam s ote strane nije prispjelo
brzójava; ali prijašnje vijesti to daju na-
slutiti.

U ovakom položaju hoće li uspjeha i
kakova imati korak učinjen kod Porte od
ukupne diplomatije? — Trudno je na to
već danas odgovoriti. Samo što se može za-
stalno ustvrditi jest ovo, da Krščani i Turci
sve jednako ostaju na staroj posloviči: —
uzdaj se u se i u svoje kljuse. — O tom
dakle visi sada ishod sadašnje borbe, ko će
prije dokljusati.

„Upravna autonomija“ i hercego- vački ustanak.

Pod ovim naslovom pišu *Narodne No-
vine*:

Sa hercegovackoga bojišta već od neko-
lika dana neima nikakvih važnijih vijestih.
Turske čete, što ih je Derviš paša proti u-
stašam poslao, izkusivši na veliku svoju štetu,
da ustašam nijesu kadre nahuditi, uzmakle su
se na čvrsta mjesta, te čekaju naviještena
„dva bataljuna“ iz Carigrada i domobranstvo
iz Bosne. Ustaše pak, o kojih se čini, da su
glavnu svoju snagu oko Trebinja prikupili,
spremaju se, da pomoć, što se turskim četam
šalje, dočekaju kako valja.

Porta i evropske vlajiti očito su slabo
ocienili važnost ovoga ustanka. Izprvine i zbi-
lja se je činilo, da dogagjaji u Gabeli i na
Krupi neće ništa više značiti od obične agrarne
pobune. Ako oni, koji su zastavu bune prvi

podigli, i jesu zlo prošli, buna se je ipak malo
po malo razvila do ustanka, od kojega se sada
kako portinim državnikom, tako i evropskoj
diplomaciji glava puši. Od Turaka malo ne
oborenu već zastavu ustanka pridigli su Ne-
vesinjeci, od vajakada na glasu junaci, te ju
razavili tako ponosito i odvažno, da su se
poda-nju na skoro počela i okolišna plemena
hercegovacka prikupljati. Broj ustaša, umnožan
dobrovoljci, koji su od sada već svaki dan k
njim pritjecali, narastao je tako za nekoliko
tjedana od koje 3—400 na svojih 10.000. Bo-
jevi pak, koji se od sada megju ustašami i
turskim četami dogodiše, pokazao jasno, da
ustaše imaju takogjer vrlo vještih vogja.

Ustaški vogje spoznaše, da im ponajprije
valja nastojati o tom, da osvoje tvrgjicu Tre-
binje. Imajući ovu tvrgjicu u rukuh, imali bi
legja zaklonjena, te bi tada uspješno mogli
operirati naprijed proti sjeveroistoku. I stoga
opasaše Trebinje čvrstim pojasom. No Tre-
binje, kako se je do sada pokazalo, bolje je
hranom, vojskom i oružjem opskrbljeno, nego
što se je mislilo. Sa dva tri li topa, što su u-
staše turskim četam, ako je istina, kod Neve-
sinja oteli, nemogu oni Trebinja osvojiti. Mogli
bi ga na predaju samo gladom prisiliti. Da
li će se pak ustaše moći toga izčekati, to je
pitanje, na koje se danas može jedva povoljno
odgovoriti. Turska vlada, koja je do sada u-
stanak čudnim načinom prezirala, opominjana
sveudilj od evropske diplomatije na veliku
opasnost, što joj prijeti, po najnovijih vijestih
iz Carigrada odlučila je čitav sbor vojske iz
Rumelije i Bugarske baciti u Hercegovinu.

Kad bi se obistinio glas, da se je usta-
nak digao u Višegradu i odatle pružio do bie-
lopoljske nahije u Crnoj Gori, rumeljsko-bu-
garska vojska mogla bi samo težkom mukom
i najvećimi žrtvami prodrijeti kroz uzinu, što
dijeli Crnogoru od Srbije. No ovaj glas ima
jošte da se obistini.

Megjutim od prekjueer kano da će nov
faktor da zahvati u hercegovacki ustanak. Po-
bunila se naime raja u Posavini i Pounju, od
stare Gradiške ovamo preko Kostajnice do
Prijedora i Banjaluke. Vijesti, koje do sada
o ovom bosanskom ustanku imamo, vrlo su
ozbiljne, ako baš i neovlašćuju, očekivati po-
voljan uspjeh očajnomu poduzetku nesretnih
krščana. Što je posavsku i pounsku raju uprav
prinudilo, da spodbije oružje, do ovoga časa
jošte neznamo. Manje razloga od hercegovacke
svoje braće za cijelo nema. Posavski i poun-
ski Muslomani, čujuću o porazih turskih u
Hercegovini, jamačno su hotjeli, da ih na svo-
joj raji odmazde. A može biti, da je i sirota
raja, ohrabrena radostnimi glasovi, da se Her-
cegovci najboljim uspjehom biju, digla se na
oružje u nakani, da Hercegovcem načini odu-
ška, da im pomogne.

Pogje li bosanskim ustašam za rukom,
razviti se u toliko, da barem privuku na se
domobranstvo i ono redovite vojske, što je u
Bosni jošte ima, oni će u istinu biti hercego-
vačkim ustašam od ne male pomoći. Većemu
uspjehu, ofensivnomu napredovanju bosanskoga
ustanka jedva se može nadati, ko znađe, ko-
lika je sirotinja bosanska raja i u materijalnom
i u duševnom pogledu.

No ako bosanski ustanak u vojničkom
obziru i nedopušta očekivati znamenitijih re-
zultata, za to je on s moralne i opće poli-
tičke strane ipak vrlo važan; jer dokazuje,

da je raji posvuda već dotežćao jaram turskoga gospodstva i da se ona laća očajnih srestava, da taj jaram sa sebe strese.

Ako se ustanak u Bosni raširi, mi dvojimo jako, da će porta imati dovoljno snage, da ustaše pokori i da će sjeverne vlasti moći prekrštenih rukuh čekati, dok porta svoje obećanje izpuni. Kako se iz svih inostranih listova vidi, velike vlasti, premda stvar kršćana drže posve pravednom, ipak nedadu, „da im Hercegovci i Bošnjaci oktroiraju riješenje istočnoga pitanja“; jer misle, da tomu „jošte nije hora“. No upravo zato, što se velike vlasti nijesu o riješenju toga pitanja sporazumjele, one će morati posredovati, ako neće, da im raja riješenje toga istočnoga pitanja u „negodu nenametne“. Jer čim duže ustanak potraje — a nema dvojbe, da su već sami Hercegovci kadri, produžiti ga na više mjeseci — tim opasniji postaje položaj po one vlasti, koje su u riješenju ovoga pitanja ma kako interesovane. Ako velike vlasti zaista neće, „da im se riješenje istočnoga pitanja nenametne“, one će morat posredovati već s toga, što svakim danom raste pogibelj, da će narod u Srbiji i Crnoj gori svoje knezove na rat natjerati.

Velike vlasti drže, da iste ne samo interes civilizacije i čovječnosti, nego njihov vlastiti, da na korist raje zaista posreduju, ali istom onda, „kada porta ustanak savlada“, Zele li velike vlasti nevoljnomu kršćanstvu svojim posredovanjem zaista pomoći, to posredovanje neće se smjeti tek na diplomatska srestva ograničiti. Porta će im koješta obećati, ona će dapače za kršćanske svoje provincije i formalan „ustav“ izdati, pa se udes nevoljne raje sa svim tim ni najmanje neće popraviti, jer će i taj novi ustav ostati mrtvo slovo na papiru, kao što je god ostao i hatihumajum od g. 1856. Po svršetku krimskoga rata prinudile su zapadne vlasti sultana, da kršćanskim svojim podanikom osigura vjersku, gragjansku i političku slobodu. Sultan u svojoj zahvalnosti, što ga je Evropa oslobodila od Rusa, te ga primila u svoj „koncert“, nije oklijevao, pod imenom „hatihumajuma“ izdati ustav, koji je kršćanskim provincijam „jamčio“ najšire slobodine.

Pa ipak „uzprkos „hatihumajumu“ ostalo je u Turskoj do današnjega dana sve pri starom. Od „hatihumajuma“ nije nijedna ustanova izvedena, nije izvedena s toga što se u Turskoj, uz gospodstvo koran izpovjedajućega muslomanstva, absolutno neda izvesti. Biti će takogjer ovo uvjerenje, što je Hercegovce sada opet na očajnu borbu privoljelo. I upravo historija „hatihumajuma“ kadra je velike vlasti uputiti, da diplomatsko posredovanje na korist raje mora ostati iluzorno. Ako velike vlasti doista hoće, da Bosna i Hercegovina dobiju neku „administrativnu pokra-

jinsku autonomiju“, ta autonomija može postati istinom samo onda, ako ju — ne porta, nego velike vlasti same dadu i zajamče.

Pester-Lloyd, o kom se drži da zastupa politiku sadašnjega ministra izvanskih posala, o turskim stvarima piše:

„Ozbiljnost današnjega položaja najznamenitije se očituje u tom, da je Porta opet došla, dapače da je nagnata do pitanja, je li Turska ima u sebi uslove svoga opstanka, da je ta zgrada tako u sebi trula i sagnijala, ili je nije moguće nikakvom izvanjskom potporom uzdržati.

Ovo je pitanje vanredne važnosti za dalji razvoj istočnih odnosa pa je tako prisnim postalo, da nije kudkamo ispred njega. Moglo je ovo pitanje ostati zanemareno, dokle je Turska kako tako na svoju ruku životarila, a njezino životarenje nije se dodiralo bitnih interesa ostalih evropejskih država. Nu je sada do toga došlo, da samo slijepac ne vidi, da je stanje u Turskoj tako te je u njoj svegjerni izvor nemira i pogibelji za Evropu.

Ovo sada peštanske novine dokazuju nabrajući sve nepodobštine u turskim odnosajima, bilo vanjske, bilo unutrašnje politike pa ovako prosljeđuju:

„Zato je jasno, što je sumnja o životnosti osmanskoga carstva postala nasilnim pitanjem i što vevlasti čekaju djelatni odgovor ovomu pitanju. Porta je dužna dokazati da tursko carstvo ima u sebi uslove opstanka i da može zadovoljiti uzdržavanju mira, te taj dokaz imala bi Porta odlučitim preinakam iznijeti na vidik. Današnje stanje sa svagdanjom pogibelju općega mira ima prestati: to zahtijeva korist cijele Evrope, koja ne može ostati podložna pre-rasudam jedne cigle države.

Odnosaji u Turskoj zaklapaju u sebi u svim prilikam svegjernu pogibelj za opći mir, jer je u njoj mnogo koješto oslonjeno više na slijepu sreću nego na redovitu upravu. Ovo gospodavanje slijepa sreće najprvo je, što se ima ukloniti, pripravivši stanovito trajno stanje.

To neznači ni malo zabaciti načelo konservativno u istočnoj politici; dapače u tom bi se to načelo najjasnije pokazalo. Samo o tom visi, zna li Porta sama po sebi ocijeniti i vršiti dužnosti svoga vlastitoga uzdržavanja. Ni jednoj inoj evropejskoj državi ne može na sreću stali opstanak Turske što Turskoj samoj; nu ne haje li ona ispuniti uslove svoga opstanka, onda bi ludo bilo da ostale vevlasti još više turske budu, nego sami Turci, te da bi one pod kojumudragu cijenu umjetno uzdržale odnosaje, koji su svegjerni izvor smutnje u Evropi.“

lja da ga obragjuju? S jedne strane kamen, s druge kamen, golo sve! — Strah te obuzme kad u to suro stenje korakneš, tvoje te sopstveno micanje plaši: uzdahneš li, čini ti se da kamen uzdiše; spotakneš li se, kamen se odroni, a u ponorima ječi i grmi, rekao bi planine se ruše. Kad dublje zagaziš u tu pustošnu samoću, čuješ kako čovek jauče, činiti se da u pomoć priziva... Noć je... Tebi se kosa diže na glavi, slušaš bolje, šta je?... A to buljina, vešto podražava glas čovečiji... Posle čuješ gde keveće kao lovački ker, i tebi se čini da već gledaš iz daleka vatru oko koje su se lovci skupili, radoješ se dobroj večeri i mirnom poćivanju... Ali je sve to prevara... Vidiš da si u sred pustoši, a oko tebe noć....

Siroti Kamenčani imaju samo toliko polja koliko bi jedan dobar momak za sabat mogao obigrati izgleda kao ako šareno korito; onde malo zasagje na vinograda, tamo je ječam i ovas. Pa tu sa toga maloga prostora šabira sebi hranu više od dve hiljade duša...

Pa i opet — samo da znate kako je i kod njih

Ustanak u Bosni.

U Kostajnici 16. kolovoza.

Jamačno ste primili moju jučerašnju brzozjavku. Danas ju dopunjujem ovim dopisom. Bog zna, šta će se za koji čas dogoditi. Čujem, da je dan za ustanak u Bosni opredijeljen na pravoslavno preobraženje dne 18. o. m., dakle na sam rođen dan austrijskoga cara i hrvackoga kralja. Nu kršćani pribjegli su već danas i noćas u gore i šume, pa se očekuje možda već noćas navala ustaša kod Kostajnice. Čujem iz samoga turskoga vrela, iz konaka kostajničkoga kajmakama, poznatoga i zloglasnoga Dmin efendije, da su ustaše, njih do 500 na broju, naumiti udariti na tursku Kostajnicu.

Ustaše su sakupljeni u „Balju“, planini i šumi naprama Kostajnici, a daleko od Kostajnice naše jedva dobar puškomet. Možete si ind misliti, kakova uzrujanost vlada danas kod nas. Sijaset kršćanskih podanika prešlo je danas u Kostajnicu, tako da na trgu večeras ni nevidim drugoga svijeta, do li kukavue raje. Naš načelnik bio je kod kajmakama i ovaj ga molio, da ako udare ustaše, neka primi turske žene i djecu ovamo. Neutralnost stroga austro-ugarske države, pa čovstvo čovječnosti prinukalo je načelnika toj molbi zadovoljiti, u našem bo gradu već je mnogo kršćanskih porodica i silu kršćana pribjeglih iz prijeka, i koji nesmija natrag, a sastanak njihov s turskimi ženami i bjegunci bit će neugodan. Grad je učinio sve što je moguće, da se uzdrži mir i poredak.

Turci su se prestrašili vrlo, a nemaju ni jednoga redovita vojnika. Nu zato su se svi oružali, pa i djeca idu po čaršiji kubrom i noževi o pasu. Svaki je navukao lagane opanke, da lako pozi po planini.

Na jutrašnju brzozjavku primjetiti mi je, da su ustaše dvije karaule niže Kostajnice posijeli, Turkom oružje oteli, i u svaku metnuli 30 dobro oružanih ljudi. I karaulu na Jehovu zanzeli su ustaše. Kod Vojškova sela čujem da su sasjekli 13 Turaka i poštu tursku porobili. Vogja kostajničkih ustaša neki je Jovan Zec, a Brgjana sa Pounja neki Marko Kukrica. Tako se pripovijeda da je i Krk-Serdac beg izsječen. Nu zato su opet Turci noćas pravoslavnoga popa a turskoj Kostajnici do zla Boga osakatili i još tomu u aps bacili. Nekoliko obitelji, koje htjede prebjeći pozatvaraše u buturnice. Pače u svojoj bezobraznosti i tako daleko pogjoše, da su danas popodne dvije dobro naoružane zaptije pod kostajničkim gradom pred mostom na austrijskom zemljištu i na moje oči stali naganjati kršćane prebjegle amo, te sam ja sam proti takovoj silnoj povrijedi našega zemljišta intervenirao, dok mi nedogje u pomoć finacijalni jedan stražar, te neprotjera zaptije. Ja rekoh da odmah taj slučaj prijavi inspektoru, nu neznam je li to učinio. Da se takovi slučajevi neponove, koji bi mogli imati vrlo nemile posljedice, dobro bi učinila vojnička oblast da ovamo pošalje posadu, jer u gradu nema nego 4 šerezana i dva linijaša. Faktum je megjutim to, da su kršćani svi skoro prebjegli u gore, odakle će se braniti na život

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

U Crnoj rijeci podižu se gorostasne planine, koje još nisu vešti mjernici premerili — ima u tim planinama borova, pod kojima se još nije odmarao pastir, nit je ikakav lovac naslonio dugu pušku, da onde u njegovoj tamnoj senci prička bitru srnu ili pažljivu divokozu; kad kada samo orao sleti, da onde svoja široka krila odmori; odande posle gleda kroz sivu maglu, i meri putove po kojima će ga golemo krila nositi... Pod njegovim nogama prostire se suro stenje, nad njime oblaci; tek gdegde, gdegde u dolini, vide se kao bele pegice domovi sirotih seljaka.

Tu, na podnožju tih planina, zauzima vrlo malo prostora selo Kamenac.

Stanovnici su mu sami Srbi. Vredni ratari, dobri ljudi — ali šta je vajde, kad im nema dosta po-

po nekada veselo, veselije nego ma u kojoj varoši; dogje proleće: i ljudi i voće i lug i planina, sve je dobilo veselije izgled, sve lepšu svećaniju odeću... Onamo miriše planina od zdravca, a dolinu opet lipovo cveće sa svojim divnim mirosom napaja; u planini peva pastir, a uz njegov muški glas odjekuje gora i lužina; a u polju s umiljatim varijacijama veselo se nadpevaju ševa i — devojka...

Kad kada se iza nekog žbuna ukaže i mlado ratarče, al onda devojče porumeni i očuti; a momak izvadivši iza pojasa dugu vrućicu, izvija melodije kakovih nije slušao za svojom tezgom zgureni čivitar.

Zimi je opet tužno: putove zaveje sneg, planine se umotaju u tamnu maglu gustih oblaka; nigde zelene travke, nigde vesela lica.

Dogje noć... U selu čuješ lavež pasa, u planini viju kurjaci... Na polju mraz, u kolebici dim... U tome dimu najrumenije lice pobledi, a najdelje suko potamni...

Priroda očuti, i sa crnim plaštom sakriva namrgogjeno čelo, pa i stanovnik sumornih planina ostaje veran sinu prirode, i on je u to doba sumoran

i smrt. No zato jao si ga njihovim ženama i dječici. Koliko je meni poznato bukula je ta vatra od Dubice do Prijedora u duljini kakvih 15—20 milja. Bihački paša sad je baš u Prijedoru kako znate, i čujem da su se svi age i begovi tamo naoruzali i bacili na konje, pa da čekaju što će biti. Pred nekoliko sati dobismo privatnu depešu, kojom se javlja, da je Prijedor u plamenu, zapaljen dakle. Jutros pako nadošli putnici austrijski sa željeznicom turskom iz Prijedora i Novoga isto skoro potvrguju, veleć da je tamo gori metež nego u Kostajnici. A bome već u Kostajnici strašan je metež. U „Balju“ kod Kostajnice da je glavnim vogjom ustaša glasoviti hajduk i vogja ustanka kostajničkoga god. 1858. neki Pecija, koj je bio u samom Stambulu zatvoren, nu sretuo umakav, bavio je cijelo vrijeme u Srbiji u vojničkoj nekoj službi. On je zakleo strašnu osvetu Turkom i on će ju držim i izvesti.

Nesreća je megjutim velika, što kršćani nemo gu do baruta i oružja, jer inače nebi ni živa muška glava kod kuće ostala. Danas hodaju na stotine kršćana po Kostajnici i nude cekin za funtu baruta, nu kuja fajda, kad dobiti nemogu. — Oni se svi nadaju u stanu pomoć, a uapose u pomoć austrijsku. A Bog zna kakva će im s te strane biti! — Nu oni kažu, da se nevrataju iz brda, dok se neizbave i vole svi izgiunti. Glasa se da i oko Banjaluke sve vri, jer mnoge obitelji odanle bježe o vamo.

Svijet je opće strašno amo nagnuo, a mi se već bojimo, što ćemo sa sirotinjom. Odbor za podporu pribjeglih kršćana u Zagrebu morao bi rezervirati nešto novaca za sirotinju ovu amo, jer dužnost kršćanska i čuvstvo bratstva i čovječnosti nalažu, da ih nepustimo propasti. — Toliko za sad, a poslije više i obširnije.

Dubica, 17. kolovoza.

(Dopis). (Buna u Bosnoj) jest sinoć u istinu bukula i proteže se amo s turskih strana od Gradiskoga do Kostajnice. Raja je sva na okupu, pojedini čopori vide se, ozbiljna okršaja još nebijaše. U nedjelju spremilo se bilo nekoliko Turaka iz Dubice, te uza se povedoše i neke odličnije kršćane, pak se upute po monastira pod Kozarom; ali se bezuspješno povratili natrag. i od to doba zatvoriše dućane, i nema im ni traga ni glasa.

Samo pojedini službenici i to u pratnji askera svoga dolaze amo na naš brzojavni ured. Sažaljivamo g. činovnika na brzojavnim uredu, ako li bude morao sam više noći preuoditi kako i ovu prošlu zbog turskih brzojavka! Kogogj od kršćana amo pregje, više se nevrata, — u Jasenovcu, Dubici, Bučini i Slabinji prošle su mnoge obitelji, ujedno vuku iz Turske što mogu; goveda, krmke itd. — Sve Turske straže ostale su prazne, osim Dubičke, — pošta Johovo u istinu napadnuta i 3 vojnika su su ranjena, a nisu poginula, kako je to iz Kostajnice brzojavljeno. Takogjer naši zanatlije, što su u Bosnoj radili, došli su svi k nama, te nam kazuju, kako su Turci vrlo smeten, a to im je čitati i u lice, dočim je raja odvažna, pak ili propasti ili se

i natušten, baš kao i oblak što mu ljubimce: Hrtanj i Malinik pokriva... Biva, te se tako ponekad, naravno praznikom, iskupe pred sudnicom. Svagaju se, tuže se i mire se; a ko ne će da se miri brzo mu presude:

— Metite ga u apsi!

Vikne kmet, a kad kad i sami seljaci baš i kao nezvanični viknu:

U apsi!

Ili ako se desi neki koji je malo špekulativnija duha, a on će klimnuti glavom i sa svim ozbiljski, okrenuvši se kmetu, reći:

— Jes' čuo kmete Jovo! Što jes, jes! ali ne valja ti posao, za što momak da dangubi u apsu?... Odvali ti njemu desetinu dvajest, pa nek ide na posao; ostali starci bi takogje klimali glavom odobravajući:

— Tako Jovo! Treba decu pokarati, pa neka znaju da imaju i starijega!.. Zakon je ovde, he deco! kud ste nagli? Šta mislite vi?

I tako bi siroti mladići odužili ili apsom ili batinama — tek je svakojako bolelo.

Jedan put tako pozvaše nekoga Stojana Ilića

osloboditi. Ustaše poručuju Turkom, samo neka ne šalju desetara k njima, jer koga pošalju, da se više žive glave povratiti neće, a Turci im opet prijete, da će ih sve sasjeci, a neusuguju se ni približiti. Da je već više Turaka i kršćana mrtvih i to je istina, ali koliko, — nezna se. Noćas odlučioše ustaše navaliti na tursku Dubicu i upaliti ju, ali evo je 11 sati noći, — nečuje se nigdje ni živa duša; — valjda nisu pripravn, a što će do dana biti, to ćemo viditi, i o tom ću vas, kao takogjer o drugih stvarih, — bade li što važna drugi put izvijetiti.

Politički pregled.

Ugarsko ministarstvo pripravlja mnoge reforme, koje se u ostalom neosnivaju na radikalnoj kakvoj promjeni sadasnjega sustava. Obstojeće institucije imaju se samo shodnije razdijeliti i u sklad dovesti. Ministar pravosugja prenijeti će neku čest pravosugja na upravu; ministar financija raširiti će djelokrug svojih ekspozitura, koje će raširiti, a s druge strane prinukati će autonomiju na veću odgovornost financijskoj upravi. Ministar unutarnjih poslova polaže najveću važnost u županije u modernom smislu; a ministar bogoštovja nastoji takogjer o mnogih reformah, koje su s autonomijom u najužem savezu. Sve ove reforme jesu takogjer u savezu sa zaokruženjem županija.

„Petrogr-Vjed“, donose poduži članak „Austrija, Srbija i istok“, u kojem piše takogjer o putu kneza Milana u Beč. U Biogradu, vele „P. V.“, predstavljali su si svojim načinom politiku, koje će se držati Austro-Ugarska napram porti u oči hercegovačkoga ustanka. Lako pobudljiva fantazija jugoslavenskih naroda stavila je u savez i puta cara Franje Josipa u Dalmacija sa sadanjim ustankom u Hercegovini. Mislili su, da će odgovarati austrijskim interesom, ako pridruži Bosnu i Hercegovinu svojem dalmatinskomu posjedu. Nije se pomislilo na razloge, s kojih Austriji ni nebi na kraj pameti došlo da anektira te pokrajine. Zaboravili su, da mjerodavne sada narodnosti u Austriji, Nijemci i Magjari, nemaju nikakova interesa, s kojega bi željeli, da ojača slavenski živalj u Austriji.

Krivoj njihovoj predmnevi bio je povodom manje prijateljski odnos megju portom i bečkim habinetom, koji se osniva na pitanju rumunjske konvencije i priključka rumunjskih željeznica. S toga su se nadali, da Austrija pomišlja na razkomadanje Turske. Kad bi slavenska stranka u turskoj državi bila još jača, nego li je sada, nebi bila austro-ugarska diplomacija takova šta mogla pomisliti, jer bi joj to zabranio sporazumak trijuh vlastih. Ako li je knez Milan s takovom namjerom došao u Beč, sigurno se je prevario. Au-

— visoka i snažna momka kakav se u celoj okolini nije vijgao, lice mu beše lepo, a oko kao u sokola — još ga ni jedna devotka nije dobro pogledala, no sve nekako krišom, ispod trepavica — i opet se svaka rado do njega hvatala.

— A nu Stole, reče kmet sa svim ozbiljno — kažider ti meni pred ovim dobrim i poštenim ljudima, što da se mi, nas dva komšije mrazimo?... Evo Stole ovo su ljudi, sve stari i dobri ljudi!... Pa što oni dosude neka onako bude... Znaš Stole, nisam ka rad da posle kažeš: moj parnik me je osudio, bože sačuvaj i sabrani!... Neka oni govore, a ja pristajem... Evo braćo! deset put ga do sada i kao komšija i kao kmet opominjah, da mi nebi je stoku; jednomo, baš ne imadoh kada ni kamo, nego ga turib u apsu... Od onda se pašće i izpiznio, te malo koji dan a da mi neučini pakost i štetu, ne mož piletu sačudati!... Pile ka pile, pregje preko plota — prrr! pa n avlija njegovu, ali se više ne vraća, ovaj ugrusnj je umlati pa je posle mrtvu prebaci natrag u svoju avliju. Jel tako Stole?... A ovo su sve dobri ljudi, pa neka kažu koje kriv? Ja neću da sudim!...

(Sljedi.)

strijia neće prekršiti mira, ako je i porta protiv njoj dosta sagriješila. Grof Andassy za stalno će se držati lojalne neutralnosti, a tim je uzet svaki tedlj svim sanjarijam, na koliko su se osnivale na sumejelovanju Austrije.

Pariški listovi razglasili su, da je predsjednik ministarskoga vijeća, Buffet, obznanio prefektom, neka ništa neprigovaraju, ako bi htjela glavna vijeća izjaviti svoje želje u pogledu novoga izbornoga zakona. „Mon. Universell“ dopušta, da je Buffet dao prefektom nalog, neka saslašaju mnijenje glavnih vijeća o novom izbornom zakonu, ali samo putem „poluslužbene konverzacije.“ Glavna vijeća mogu dakle i smiju očitovati političko svoje mnijenje. Ujedno dementira „Mon. univ.“ vijest, da ministarstvo unutarnjih poslova namjerava sastaviti listinu kandidata za izbor sedamdeset i petorice senatora, koje bi imala izabrati narodna skupština. — Banapartistična stranka opet se je dne 15. o. poslužila dobrom prilikom, da demonstrira za Napoleona sina.

Prodavali su i njegove fotografije, na kojih se ujedno nalazi i princevo pismo, u kojem očituje, da ljubi Francuzku, ali da je stupio u englezku vojsku, samo da se spozna s oružjem, da uzmogne, ako zasjedne na prestol, savladati zle strasti u zemlji i oprijeti se neprijateljem Francuzke.

„Times“ donose obširan članak o hercegovačkom ustanku. Premda, vele, mora svako mrziti turski jaram, ipak nije još došlo vrijeme, da se potišteni narodi toga jarma otresu. Ni Austrija ni Rusija nije spremna, da preuzme strašnu odgovornost za rat, u kojem bi se odlučilo o obstanu otomanskoga autoriteta.

Što se tiče Englezke, ona nemože unapred ništa učiniti. Englezka simpatizira više nego i koja vlast s kršćani, koji osjećaju u punoj mjeri teret turskoga gospodstva; a da bi se Turci ikada poboljšali, u to već niko nevjernuje. Ali mir na istoku Evrope ima ipak veću vrednost, nego li blagostanje Hercegovine, stoga se mora još strpiti ova zemlja. To je baš po trgovačku! Ako se i mora žaliti, što se turski kršćani tlače, ipak bi gorje bilo, kada bi se zametnuo rat u kojem bi se radilo o obstanu turske države i koji bi lako mogao dati povoda razmiricam megju evropskim državama. Ustaše bi dakle učinili najbolje, kada bi položili oružje i predali se Turkom, jer posredovanjem kršćanskih država ublažila bi se svakako strogost turske vlade. (Zar ništa više!) — Gospodstvo Turske potrebno je, jer ono jedino stoji megju istokom i kaosom. Tako misle Englezi.

U Pragu proslavili su ovih dana dvadesetpetgodišnjicu kardinala Schwarzenberga. Njeg. Veličanstvo, car Franjo Josip i sveti otac papa, čestitali su nadbiskupu brzojavno. Pri javnoj svetčanosti učestvovali su ponajviše privrženici Staročeha i klera. Nijemci i Mladočesi nisu došli u bliži doticaj s tom svetkovinom. „Presse se čudi, što pri crkvenoj svetčanosti nije bilo ustavovijernoga i njemačkoga plemstva. Feudalno plemstvo predalo je kardinalu adresu, koju je sastavio grof Clam-Martinic. Vogje staročeske stranke nisu takogjer osobno prisustvovali kod dvadesetpetgodišnjice i to „od samoga straha pred Mladočesi.“ Nije li to više, nego li naivno?

Iz Pariza pišu „Köln. Zeitgu.“, da su legitimiste naumili u sjednici stalnog odbora interpelirati vladu radi prevažanja španjolskih topova i drugih vojnih sprava u Seo-de-Urgel. Buduć da je Decazes odsutan, morati će na interpelaciju odgovoriti podpredsjednik ministarskoga vijeća Buffet. Kako poluslužbeni „Moniteur univ.“ doznaje, izjaviti će podpredsjednik, „da vlada postupa napram Španjolskoj posve korektno, i da nema položaj dona Alfonza, kojega je sva Evropa priznala, nikakove sličnosti s položajem dona Karla, kojega nije nijedna vlast priznala kao ratujuću stranku. Kada bi francuzka vlada shvaćala neutralnost

onako, kao što desnica narodne skupštine, onda bi se moglo svim pravom o njoj reći, da je sukrivac dona Karla“.

Englezki parlament zaključen je 14. o. m. prestolnim govorom. „Times“ veli, da ministri imaju na svršetku parlamenta razloga čestitati si. Ovoga zasjedanja, vele, „nije nikakova veća šteta nanešena“. Mnogi važniji zakoni prihvaćeni su, pa ima članova vlade, koji su stekli priznanje i popularnost. Što se mlitavosti tiče, koja je zavládala u ovom zasjedanju, tako, da zastupnička kuća više puta nije imala nikakova posla, tomu nije vlada kriva. Manjka pravo oduševljenje za svako politično pitanje. „Tim.“ savjetuje Disraeliu, neka se neda zaplašiti nehajstvom pučanstva i neka samo s jednakom revnošću nastavi svoj započeti rad.

Što se opozicije tiče, dopušta „Daily Tel.“, da je ponesto popravila svoj položaj, ali ne svojom vrlinom, već pogriješkom vlade. Ipak se ovom listu čini, da se liberalna stranka neće g. 1876. na toliko u svojim nazorih složiti, da bi mogla sistematično kontrolirati politiku i čine vlade.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Котор, 7/19 Августа.

(?) Дан рођења Његова Величанства премилостивог нашега Цара и господара јуче свечано и сјајно проводимо.

Весели ови дан за рана огласише топови с града, слављење црквених звона и свирање војничке гласбе.

У 10 часова започеле су службе божије и благодарење, современо у обије цркве.

Колико пред католичком, толико и пред православном црквом за врјеме богослужбна стојала је упарађена по једна сатнија војника, и палила по три рута из пушака.

Сав град био је свечано окићен многобројним царским и тробојним заставама, такође и морска обала. — На вечер сјајно расвјетљење града риве и перивоја. Војничка гласба свираше, а прангије пуцаху, које је Обћина приредила. Народа мноштво најсвечаније одјевоног, мушког и женског спола, по риви и граду шеташе, и тако сјајно завршисмо весели овај дан са усликом живно премилостиви наш Цар и Господар Франо Јосиф Први.

Домаче.

N. P. našega opće štovanoga i ljubljenoga g. Namjesnika, bar. Rodića, zatekla je gorka domaća žalost. Nakon tri dana žestoke bolesti u grlu, preminula mu je ćerka Aleksandra, milo dijete od nepunih osam ljetâ. Ako se dade tugjim sažaljenjem ucvijeljeno roditeljsko srce osladiti, to znamo za cijelo da će tužni slučaj susretiti opće žalovanje po narodu.

Sua Maestà l'Imperatore ha approvato per l'anno 1876, conformemente al conchiuso della Dieta provinciale dalmata, la riscossione di una sovraimposta provinciale in ragione del 25 % alle imposte dirette, compresavi l'addizionale di guerra, nonchè la riscossione d'un addizionale provinciale del 100 % al dazio consumo sulla birra, sugli spiriti e sui vini e dell'80 % al dazio consumo sugli altri oggetti a tale imposta soggetti.

Il numero dei rifuggiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ammontava sabato, giusta l'Avvisatore, nel distretto politico di Ragusa a 3420 e nel distretto giudiziario di Metković a 1400.

Il Nazionale mette in avvertenza che certo Marcocchia da Spalato si spaccia per emissario degli insorti e chiede aiuto per essi, intasandosi poi il danaro eventualmente scroccato. Dovrebbe essere passato per Zara recandosi per Trieste e l'Italia.

Le insinuazioni per l'esposizione di Scardona furono dilazionate a tutto il corrente mese.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro dirigente della scuola popolare maschile di Sebenico l'attuale maestro Giacomo Granić, e sotto-maestro effettivo della scuola popolare maschile di Traù l'attuale provvisorio sottomaestro Antonio Righi.

Dal 1. settembre venturo gli affari relativi alle imposte dirette riferibilmente ai distretti steurali di Benkovac ed Obrovazzo verranno trattati dall'i. r. capitano distrettuale di Zara quale I istanza per le imposte, rimanendo all'opposto devoluta al capitano distrettuale di Knin la predetta gestione riguardante il distretto steurale di Kistanje.

Različite vijesti.

(Zubi u starosti). U pariškoj bolnici za neizlječive uzrasao je nekakvoj opatici u 90. njezinoj godini zub. U 47. i u 63. godini narasao joj je takogjer po jedan zub. Ravnatelj zaroda motrio je pojav, te je vijest skroz istinita. Predao je izvješće akademiji, te rekao u njem, da su Hunter, Jober de Lamballe i Pettequin vidjeli i pobilježili slične slučajeve, al nijednoga, gdje bi čeljadetu od 90 godina uzrasao zub.

(Slika od munje). Za jedne bure, koja je nedavno bijesnila u Americi, uteklo se troje djece pod jedno drvo. Grom udario je u to drvo, a na tijela svakoga od troje djece, koja su bila za čas onesviješćena, nalazila se više ili manje jasna slika drveta.

(Naplava Sahare.) Henry Kinahan, član geološkičkoga zavoda u Irskoj piše „Times-u“: „Predlozi koji su u najnovije vrijeme učinjeni u pogledu naplave jednoga dijela Sahare, shvaćaju to pitanje sa afrikanškog stanovišta, a ni malo nenvažuju posljedice, koje bi takova naplava morala imati po Europu. Poznato je, da su vrući juži vjetrovi, koji dolaze u Europu preko afrikanške pustare, povodom da se na jugu Europe odmiče linija snijega i lednjaka. Ti vrući vjetrovi tečajem vijekova promijenili su europsku klimu i učinili ju blažijom. Naplava Sahare nebi dakle štetna bila samo po Afriku, nego i po Europu. Bojati se, da bi linija snijega onda opet doprla do svoje stare granice, da bi dakle znameniti dijelovi Italije, Španije, Francuzke, Njemačke itd. bili opet pokriveni vjekovitim snijegom, a Rajna, Danav i druge rijeke lednjaci; u kratko da bi se opet povratilo staro ledeno doba. Kad bi to u istinu bili rezultati naplave Sahare, bili vrijedno bilo jedan dio Afrike pretvoriti u kulturno zemljište?“

(Praznovjerje). Pred nekoliko dana umrla je u Rue Blanche u Parizu jedna krasna djevojka, koja je prije dvije godine među parizkim lijepim svijetom uživala veliki renommée. Zvala se je Mariethe Remy, nu u javnih zabavnih mjestih poznavali su ju pod imenom „Opal“. Nazvaše ju tako, što je oko vrata uvijek nosila ogrlice od malenih blistajućih se opala. Te ogrlice darovao joj bio njezin prvi ljubovnik, koji joj tom sgodom smijuć se bio rekao: „Ti znaš, da su opali kameni, koji — živu, — moja sudbina skopčana je s timi, koje ti ja darujem. Opažiš li jednoga dana, da počimaju crniti i izumirati, znaj, da će i ja umrijeti“. Jednog dana razstadoše se ljubovnici. Mlada djevojka dala se na parizke zabave i ngodnosti, da zaboravi na svog ljubovnika. Ona je šala mladog čovjeka glede opala uzela podpuno ozbiljno, te je uvijek govorila s nekim praznovjermim uvjerenjem: „Moji opali živi; i on dakle još živi, možda ćemo se opet vidjeti.“ Pred jednim mjesecom počеше opali crniti, zatim izumrše jedan za drugim. „On umire!“ mišljaše Marietha. Ona postade melankolična i napokon si reče: „Sada moram i ja umrijeti!“ I zbilja još istoga dana popije otrov. Dao zatim stize iz kupelji Sueho slijeđea depeša u Pariz: „A. V. Grand-Hotel, Pariz. Pavao Barday obolio je ovdje nedavno, te je jučer preminuo.“ Pavao Barday bio je prvini ljubovnikom Mariethinim. Pripovijest je istinita.

AVVISO.

Sta per uscire una carta del teatro della guerra d'insurrezione della Bosnia ed Ercegovina, in formato di 22 sopra 27 pollici, coll'indicazione completa dei luoghi principali, monti, fiumi, laghi, minutamente dettagliata. La carta contiene le suddette due provincie colle adiacenti regioni di confine della Dalmazia, Croazia, Slavonia, Serbia e del

Montenegro; e costa in carta forte 20 soldi, coi confini colorati e con elegante copertina 25 soldi. I nomi sono scritti in tedesco ed in slavo. Per avere la carta per posta franca di spese, mandarne l'importo all'indirizzo: Dr. Jordan, Meidling bei Wien.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talni-zlato), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravom i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod prvoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovie i moderno nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevartiti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjaca, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprnsjace i naušnice n. 80, fr. 1.20.
1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Zenski česlji s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevartljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2 — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljetčki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Napinjac za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.
Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše izvedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.
Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 l. srebr. medailloni, u ognju zlaćeni i ocakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevartiti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.
1 naprnsjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv. a radi dahe jako objubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjaca n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmliv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, a istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjaca i naušnica fr. 2.50, 3, 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.90, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmlje, te je ipak za nečijenu. 1 garnitura naprnsjaca i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit,

fino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Glavno skladište Corvin & sin u Manchesteru.

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pò godine . . . „ 5:—
„ mjesec . . . „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 70.

Zadar 1 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 31 agosto. Due battaglio-
ni di asker partendo da Klek per la via
di Ljubinje giunsero ieri a Trebinje ed
entrarono in città senza colpo ferire. Oggi
i Turchi occuparono il monastero di
Duzi, abbandonato dagl' insorgenti, nella
qual occasione fu scambiata qualche fu-
cilata. Anche Drijen venne sbloccato.
Gl' insorgenti si ritirarono a Zubci.

Buda-Pest, 31 agosto. Il discorso
del trono per l'apertura della Dieta ac-
centua la necessità di profonde riforme
nella legislazione quasi d'ogni ramo del-
l'amministrazione dello Stato. In parti-
colare si mostra indispensabile la rego-
lazione delle finanze del regno, poichè
la sicurezza dell'esistenza politica del-
l'Ungheria esige l'equilibrio del bilan-
cio. La corona spera che con tali riforme
riuscirà di superare felicemente le
difficoltà della situazione, ed accenna alle
proposte di legge sull'amministrazione
della giustizia, sul completamento della
rete ferroviaria, sulla riforma della Ca-
mera alta, sulla questione religiosa e ma-
trimoniale e sullo scioglimento della que-
stione bancaria. Le trattative per la ri-
novazione dell'accordo decennale fra le
due parti della monarchia, e i rapporti
amichevoli colle potenze estere raffer-
mano la continuazione della pace ad
onta dei recenti avvenimenti, e le Ca-
mere potranno consacrarsi senza pericolo
d'essere sturbate alla loro opera legisla-
tiva. Il discorso fu accolto con prolun-
gati eljen!

Belgrado, 31 agosto. Si è costitui-
to il nuovo gabinetto: ministro presi-
dente Stevča, per l'interno Gruć, per gli
esteri Ristić.

Zara, 31 agosto.

Sino al momento di prendere la penna
in mano, non abbiamo ancora ricevuta alcuna
notizia dal campo dell'insurrezione nell'Er-
cegovina.

Lo stato delle cose può il mutarsi da
un momento all'altro. Noi stimiamo, però,
conveniente di far conoscere quale esso si
presenta in questo momento sulla base di
autentiche notizie.

Gli insorti presso Trebinje sono co-
mandati da Ljubibratić e da Luka Petković,
quelli presso Nevesinje da Peko Pavlović,
quelli fra Gacko e Bilek dal pop Simonović.

Forti schiere di insorti osservano da vi-
cino Stolac e Ljubinje, però, la strada di
congiunzione fra queste due località è libera.

Il distretto di Nevesinje, nonchè i di-
stretti di Zubci, Banjevi, Rudine, Drobnjak,

Piva, Saranći e Vasojević sono completamente
nelle mani degli insorti; talchè nel sud e
nell'oriente dell'Ercegovina in possesso dei
Turchi sono soltanto le località di Bilek, Nik-
šić, Metokia ed il passo di Duga. Bilek e
Nikšić, oltre a Trebinje, sono, però, stretta-
mente circondate dagli insorti, i quali ritengono
che Nikšić almeno dovrà quanto prima ca-
pitolare.

Fra Piva e Gacko 12 blockkaus cad-
dero nelle mani degli insorti; a Krstac 200
nizam turchi (truppa regolare) hanno depo-
sto le armi e consegnato il forte, così pure
a Vojnica capitolarono 400 bašibozuk.

Giusta le ultime notizie, quella legione
di volontari che dalla Serbia sotto il coman-
do del pop Žarko si era diretta nell'Erze-
govina ed aveva presso Višegrad sostenuto
con esito favorevole un combattimento coi
Turchi, sembra sia stata più tardi assalita da
più grosso nerbo di truppe turche e costret-
ta a raggiungere di nuovo il confine serbo. La
notizia però non è ancora confermata.

Dalla Bosnia mancano positive notizie e
quelle vaghe che circolano nei giornali, non
accennano a progressi della rivolta in quella
regione.

Lo scoppio dell'insurrezione nella Bul-
garia non si conferma.

Dvadesetog teknućeg mjeseca bi otvoren
hrvacki Sabor kraljevskim odpisom, kojega
ovo su najvažnije crte:

„Ako se tečajem počinajućega sada za-
konotvornoga perioda vremenu shodno ukaže,
da se definitivno urede autonomni odnošaji
grada i kotara Rijeke, bit će zadaća Vaša i-
zaslati iz sred sebe deputaciju, koja bi u smi-
slu § 66. nagode, odstojeće megju Ugarskom
e jedne i kraljevinami Našimi Hrvackom i
Slavonijom e druge strane, bila pozvana s de-
putacijami ugarskoga sabora i grada Rijeke o
tom raspravljati.

U pogledu utijelovljenja negdašnje hrvac-
ko-slavonske vojene krajine, koje jedan dio
prigje već pod upravu gragjansku Hrvacke
i Slavonije, bit će briga vlade Naše, da bude
izveden članak 14. zakona od 19. lipnja 1872.,
po Nami za teritorij prijašnje krajine posvećen.

A bit će po mogućnosti izvedeno i ko-
načno utijelovljenje svega kolikoga još preo-
stavšega negdašnjega područja vojene krajine
materijalnoj zemlji, u koliko bi se okolnosti tomu
shodne ukazale.“

Zatim hrvacki je Sabor do sada držao
tri sjednice, u kojima nije se ništa važnijega
desilo osim upita zast. Mankanca o tom ka-
ko vlada misli priskočiti u pomoć priblijelim
Bošnjacima.

U zadnjoj sjednici podnešena je adresa na
odgovor kraljevskom odpisu, čiji sadržaj već
nam je brzojav dojavio, a takogjer ban je Ma-
žuranić po brzojavu već poznati odgovor dao
na Mukančev upit.

Dal primo giorno che abbiamo scritto
sulle tariffe di classificazione, non abbiamo
mancato di notare, essere al giornalismo im-
possibile una critica esauriente e pel difetto
di dati e per la ristrettezza del tempo; av-
vegnachè importava soltanto risvegliare la pub-
blica opinione, per spingere poi ai reclami chi
ne aveva il diritto, dal momento che si poteva
constatare che di reclami vi era bisogno. Lo scopo
dei nostri articoli fu raggiunto, giacchè ci con-
sta che dei reclami si vanno presentando. Qui
noi avremmo finito il nostro primo compito,
e assunto più tardi un secondo, quello di esa-
minare i reclami che già si pubblicano, per
avviarne un conveniente esaurimento presso
la commissione. Se non che è stata felice l'i-
dea del Nazionale di pubblicare alla nostra
critica una controcritica di persona della pro-
vincia versata nell'argomento. Questo ci spinge
ad una replica, che speriamo non sarà meno
feconda di effetto delle prime nostre osserva-
zioni.

L'unica cosa che in quella critica ci rin-
crebbe, ma non per noi, si è che il nostro
controcritico, evidentemente membro della com-
missione provinciale, abbia preso troppo agro
le nostre parole. A noi non rincresce ch'egli
ci appunti di errori economici, censuari e per-
fino aritmetici, per altro non constatati; —
non ci rincresce ch'egli ne tenga per mono-
coli; poichè ad onta dei nostri errori, ad onta
della nostra poca luce, egli, veggente, trova
giustificati molti dei nostri appunti alle tariffe
e precisamente i più salienti, quelli di spro-
porzione fra i distretti: egli, uomo versato, sa
rilevarne a fasci, mentre noi ne raccogliemmo
appena qualche manata.

Anche quando il nostro critico ci vuol
sbugiardare, notando per due volte con ca-
ratteri marcati non esser vero quanto asserivamo,
noi gli passiamo il non meritato rimbroto,
che volentieri dimentichiamo nel piacere di
valer qualche cosa, se anche monocoli, valere
almeno a far parlare i veggenti. Se noi non
avessimo scritto cose, sia pure da lui dette
non vere, nè egli, nè altro veggente ancora
non si sarebbe mosso a scrivere la verità, o
forse l'avrebbe fatto quando il termine dei
ricorsi fosse passato, e nessuno più potesse
valersi de' suoi lumi. Con tutto ciò per altro
non possiamo lasciarci credere mentitori, e
notiamo quindi che abbiamo avuto conoscenza
di un distretto, e precisamente del Zara I., in
cui a tutte le cinque classi delle vigne sono
assegnati tre anni di riposo e un altro, Zara
II., in cui, ad eccezione dell'ultima classe,
alla quale è assegnato un riposo indetermi-
nato, le altre non hanno che tre anni. Se quindi
noi abbiamo detto che al riposo furono as-
segnati tre soli anni, ciò per quelle tariffe
è vero: e a noi ciò bastava per porre sulle altre
in avvertenza i reclamanti. Quanto poi alle
spese d'impianto, dobbiamo confessare d'es-
serci male espressi nel notare l'ingiustizia
che ad esse si riferisce. Invece che esse fos-
sero state calcolate maggiori nei terreni delle
ultime classi, come sono di fatto, furono cal-
colate per questi di gran lunga inferiori in
confronto alle prime classi, lo che in alcuni
casi è peggio di quello che se fossero state
ommesse.

Tutto questo, lo ripetiamo, non ci rin-
cresce; poichè lo scopo nostro è il discopri-
mento della verità a vantaggio generale, ed

a questo scopo ci accorgiamo di aver già cooperato efficacemente. Perciò tralasciamo anche una dettagliata confutazione dei punti della controcritica sopra i quali ci troviamo in dissenso; ma ci rincresce, e non può non rincrescerci, che la constatazione di un fatto semplicissimo sia stata presa per insinuazione maligna o malignamente valutata. L'avvertire, come abbiamo fatto, che nella commissione gli organi governativi hanno due soli voti, mentre i rappresentanti degli interessi del paese ne hanno otto, non era per noi se non esprimere il convincimento, che i rappresentanti dei nostri interessi sono gli autori di quelle tariffe, e che se esse non sono consentanee all'interesse del paese, i suoi rappresentanti le riformeranno. L'espressione di questo convincimento a noi sembra più acconcia a promuovere l'utile generale, che non le doglianze contro gli organi del governo; il nostro convincimento l'abbiamo espresso, senza perciò prender punto la difesa di questi.

Quanto ci rincresce che siano state fraintese le nostre intenzioni, altrettanto ci duole di scoprire che forse c'era ragione di fraintenderle. Ci sembra di poter ciò rilevare da quello che noi non sappiamo, e che sa e non vuol dire il membro della commissione provinciale, che ci ha fatto l'onore della sua critica. Apprendiamo da lui che, e convenienze, e circostanze ed influenze abbiano operato ad ottenere la maggioranza alle tariffe pubblicate. Se così è, non è a stupirsi che le nostre parole possano essere prese da alcuno e per tendenziose e per maligne; ma soltanto da chi nel trattare i pubblici interessi si lascia guidare da questi.

Qui facciamo punto, attendendo che la discussione dei reclami tolga dalla commissione provinciale quell'ombra che noi non abbiamo gettato, ma le parole del nostro critico fanno sorgere su di essa. L'evasione dei reclami e le tariffe definitive usciranno, speriamo, da una maggioranza guidata dal solo interesse generale, e noi ci stimeremo fortunati se vi avremo anche in minima parte contribuito.

Grčka i istočno pitanje.

Ponajprije razgledajmo, kako se u ovaj čas ponaša prema hercegovačkomu ustanku i prema istočnomu pitanju novinstvo grčko, koje je polag poznatih ustanova grčkih sasvim vjeran odziv bitnoga razpoložaja grčkih politizirajućih krugova a po tom i grčke vlade.

Poluslužbeni organ „Palingenezija“ (preporogij) piše slijedeće: „Interes je Grčke, da oстане neutralnom. Nijedan nam Grk (tu se naročito misli na carigracke Grke, kojih je upliv u velikoj vanjskoj politici Grka prete-

žan i u samoj Elladi. Ur.) nebi svjetovao sudioničtvo u ratu, koji je našim idejama i našim interesom sasvim tugj. Politika neutralnosti čini nam se sada najboljom i najkorisnijom. Ako mi zadržimo, lijepo odnjegujemo i dalje izvedemo već sad postojeće prijateljske odnose prema Turskoj, slijediti ćemo najbolju politiku. Ovo je javno mnjenje Grčke. Velikim su iskustvom i Grci i Turci naučili, da uz sudjelovanje mira i prijateljstva može se najbolje odgovoriti duševnom i materijalnom blagostanju istočnih naroda.“

Ovaj je mir, uz postojeće stanje služio dosele, da Slovjene na balk. poluotoku, a naročito Bugare, utuče osobito u materijalnom pogledu, i da ih otme pravilnomu moćnomu razvitku, za koji bi oni sposobni bili, kad bi postojeće robstvo zamijenila sloboda. I „Palingenezija“ neveli krivo, kad u tom miru nazire najbolje uslove za grčke interese. Nego čujmo što govori drugi važni grčki list „Klio“ (slava), koji izlazi u Trstu:

„Prošlo je ono vrijeme“, veli „Klio“, „kad je Grčka išla više za glasom srca, nego li za glasom razumnoga premišljanja. Grčka može samo žaliti, što je ustanak buknuo i pomoć, koju mu druga plemena pružaju ili obećavaju, tim više, što je u interesu Grčke, da oстане u prijateljstvu s Turskom, i što ona mora smatrati mirni razvitak stvari na istoku, kao bitan uvjet za napredak grčkoga naroda. Da se sada stavi Grčka kao štitom južnim Slovjenom, značilo bi, veli „Klio“, samoubojstvo. Ako opet bude, da se grčka krv mora prolijevati, to mora biti samo za Grčku a ne za slovenske interese“. Budi nam slobodno primjetiti, da se savez izmegju Grčke i Srbije, o kojem govori „Klio“, kao o postojalom faktu, nije mogao sklopiti ni g. 1867. Na predlog grčkoga izaslanika, da si Grčka i Srbija podijele poluotok, zapita knez Mihajlo: „A Bugari?“ I na ovom se kamenu već onda razbiše svi pregovori.

Iz navedenih primjera vidi se, kakovim je duhom zadahnuto grčko novinstvo. A i ocijene europejskih listova tumače razpoložaj Grka posvema u istom smislu.

Tako bečka stara „Presse“, govoreći o sadanjem odnosu Grčke prema istočnomu pitanju, piše: „Ništa nije manje vjerojatno, nego da bi Turska i od strane Grka bila napadnuta. Zavađa je grčke narodnosti sa slovjenkim plemenom tako ozbiljna, da nije ni misliti na grčke simpatije za ustanak, koji je poduzeo jedan dio Slovjena, makar kakova god vlada stajala na čelu Grčkoj. Borba je proti duhovnomu suzerenstvu fanariotstva od strane Slovjena tako ozbiljno poduzeta, kao i ona druga proti svjeckom suzerenstvu Porte; a i u stvari feudalski tereti raje nisu manje teški od glo-

ba, koje ona podnosi od strane grčkoga svećenstva.

Zato mi shvaćamo podpuno, što se grčko novinstvo tako hladno ponaša prema ustanku Hercegovaca i Bošnjaka, kao što to prvi grčki listovi pokazuju; kad bi taj ustanak srećno uspio, te se prelio na Bugarsku sa gospodstvom Osmanlija bio bi konac i gospodstvu grčkoga episkopata.“

Na posljednju pojavu se i prvi diplomatski korak grčke vlade u hercegovačkom pitanju, koji konačno opredijeljuje faktični položaj koji je sada zauzela Grčka napram istočnomu pitanju. Bečka „Politische Korrespondenz“ donosi slijedeću vijest: „Kao što nam dojavljaju iz Atine, u ovih je posljednjih dana predsjednik ministarskoga savjeta Trikupis imao razgovor sa turskim poslanikom Essad-begom, u kojem je imao povoda taknuti se i hercegovačkih stvari. Gospodiu Trikupis upotrijebi priliku, da zastupnika Porte obavijesti, da je kraljevsko-grčka vlada odlučila ne samo uzdržati svoju dosadanju politiku mira i ovoj odgovarajuće dobre odnose k Porti, koji se sad kao prijateljski označiti mogu, nego da će i u svih slučajevih, koji iz hercegovačkih nemira proisteci mogu, najstrožiju neutralnost čuvati.“

Na tu su se dakle nogu stavili Grci. Kako oni zamišljaju svoju budućnost, njihova je politika prilično logična i odgovara njihovoj „velikoj ideji“. Oni neće podništvo doprinositi ojačanju Slovjena na balkanskom poluotoku, i za sada ostaju neutralni i na strani. Time otvaraju megdan i Turkom i južnim Slovjenom, da se uhvate u koštac, i čekati će moment, kad bi Turci potučeni i otriježnjeni pristali na dualizam, kojim bi Grke imao zapasti europejski dio Turke, te onda u savezu s Turci smrville Slovjene. A ako Turska pobijedi Slovjene, tim bolje po Grke, misle carigracki i atinski diplomate; onda je otvoreno široko polje nutrnjemu političkomu djelovanju Grka.

Ali nam se čini da se Grci ipak strašno varaju. I onda kad bi Slovjeni zbilja bili potučeni, Europa — to je sad jasno za svakako — neće dopustiti, da se tursko pa i grčko barbarstvo nanovo razlije po poluotoku, nego će u najmanju ruku prinuditi Tursku, da ustupi Slovjenom nutrinju samoupravu. A ako Turci budu potučeni, onda lje neće ni Grci moći zaustaviti oduševljenje Slovjena, koje se onda može razliti tja do Atine... I nebi li najpametnije bilo da se i Grci sada pridruže Slovjenom, videć kao izvjestno, da mogu zadobiti ono što im po pravu pripada, t. j. Epir, Thesaliju i južnu Albaniju, koje su naseljene Grci, nego li da lete za chimarami, uslijed kojih mogu ispustiti ono, što im sigurno

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života iz godine 1857.

(Nastavak).

U ono vreme ne beše u celoj Srbiji mehane „po planu“, a u malenome siromašnome Kamencu, baš preko puta od sudnice, podizala se jedna zgradica od pletara, koja vrlo žalosno izgledaše: s polja neokrečena, i sa krovinom pokrivena, iz nutra puna dima i čagji; kad ugješ, a ono te zadahne dim od krdže i ognjišta koje je na sred te čagjave zgrade udešeno; nad ognjištem na verigama visi bakrača u kome stari čiča Marinko kuva kačamak, a pored vatre u jednom povećem loncu kuva se pasulj. Čiča Marinko dogje, promeša ga drvenom kašikom, zapali svoju lulu i nosi gostima rakije; kadikad ga nateraju te mora siromah i kava da im kuva, naročito kad se desi da je i sam gospodiu popa u mehani... Ali na taj posao strašno mrzi, nego šta će siromah, zasuče rukave, zaiti sa malom džezvom iz bakračeta vrole vode, uspe unutra kašičicu kave i toliko šećera, pa

opsovavši onome koga će počastiti, i onoga koji je prvi izumeo kavu, sedne na neki mali panjić i kuva mirno kavu, a kad se dogodi da mu i prekupi, e onda ne oštane ni popa, ni sva bogoslovija na miru:

— Kako ovi drugi poštteni ljudi piju lepo rakije, samo ovaj čupavi pop Sovra i kmet Jova... Njima mora biti i kava! ko da su mi kapetani!... Pa još popa koje kako, čovek ima česti i kod prote i kod gjakova i kod druge gospode, al odkud se namami na nju ovaj naš guravi Jova? A znam ga čiji je i kakvi je... Do juče je gulio kačamak baš kao najstariji Vlah, a sad mu treba i somun, pa i kava!... Tako ne bio Marinko, ako mu jedan put ne pomešam paprike u kavu.

I tako gungjajući, namesti na služavnik jednu litru rakije i dva fildžana sa kavom, skine mastan fes sa glave, i ugje u drugu još mračniju i čagjaviju zgradicu, koju on zove: trgovačka soba.

U toj sobi nigde ništa nema do jedan drven, neofarban astal, dve klope i jedna stolica; a druga polovina trgovačke sobe, zapremljena je sa jednim krevetom na nogarima, a zastrta je sa dve tri asure.

Tu za astalom ukipio se popa i kmet, a ostali seljaci prekrstili noge pa sede na prostrtim asurama.

Čiča Marinko ugje gologláv u sobu, mete poslužavnik na astal, pa onako kao preko ramena ponudi svoje goste sa donešenim pićem.

— Evo vam kava! A danas vam baš neću više kuvati, pa makar se ne zvao Marinko! Eno ti popadije pa nek spremi kave, ako će i čitav bakrač, pa se nalipajte jedan put!... A ne svaki čas: čiča Marinko, daj kavu! Ko da sam vaš ja cincarin: Bre popo i ti kmete Jovo, neće te je majci više okusiti u mojoj kući ne!

Tako baš jedne nedjelje sedi popa, kmet Jova i drugi seljaci i koškaju se oko te nearečne kave, a na polju pored vatre sedi stari čiča Ilija a do Ilije Stojan; stari Ilija nešto govori, a Stojan ga pažljivo sluša, a kad je istresao i poslednji pepeo iz lule, dodade malo glasnije:

— Bogme sinko, pričuvaj se! ovaj naš kmet Jova ne misli s tobom dobro, kad tad osveti će ti se!... Najbolje bi bilo da se kako god pomirite... Al i ti Stole brajka, malo si ka i jogunast, a imaš i na koga; otac ti beše krute naravi čovek... Posle te i panjikaju mnogo, eno onaj Avram, jednako čepa oko njega i sve nešto šurjuje... Jedan put baš sam čuo gde ti i imo spomenuše... Opaki su to ljudi!...

može dopasti šaka? — Ali mi nepisismo ovo s namjerom da učimo Grke pameti. Mi znamo da je to bez koristi. (Obz.).

Politički pregled.

O diplomatskom dogovoranju u Carigradu piše službeni list „Dresdener Ztg.“: Sjeverne vlasti ponudile su turskoj vladi svoje usluge za umirenje provincija, u kojih je buknuo ustanak. Veliki Vezir odbio je u prvoj konferenciji od 18. o. ovu ponudu, ali ju je prihvatio u drugoj konferenciji od 20. o. na naročitu zapovjed sultana. Zastupnici francuzki i talijanski podupirali su predlog sjevernih vlastih. Francuzka dakle i Italija odobravaju diplomatsku akciju sjevernih vlastih. Dogovoreno je, da vlasti i porta imenuju povjerenike, koji će razpitati položaj. Pučanstvo u Hercegovini pozvati će se, da izabere punomoćnike, koji bi učestvovali kod dogovaranja spomenutih povjerenika.

Konferencija sastati će se čim prije. Sada se ponajprije o tom radi, da se nagje temelj za posredovanje i da se ustanovi naputak za povjerenike sporazumkom iznegju portom i ostalih vlastih.

Iz Biograda pišu „Kelet Népe-u“, da ministarstvo nije odstupilo usljed izbora u narodnu skupštinu, kako se je tvrdilo u inostranih listovih, već da je odstupilo usljed dogagjaja u Hercegovini. Ratoborni duh pojavio se u Srbiji tek u novije doba, a ministarstvo Stefanovićevo mislilo je, da će biti najprobitačnije, ako se proglasi za akciju. Ali ministar rata bio je drugoga mnijenja, te se izjavio za mir. Uz njega je pristao i knez Milan iz raznih razloga, a ministarstvo dalo je po tom svoju ostavku. Uzprkos sveinu tomu izdala je vlada ipak zapovjed, da bade čim prije spreman prvi i drugi dobni red narodne obrane. Glavna je svrha ovoj zapovjedi, da se uzrujane misli po nešto umire. — U Biogradu imaju dva odbora, koja kupe novce i dobrovoljce, koji da je već više od tisuće krenulo k ustašam.

Ministarska križa u Srbiji nije još riješena, knez Milan nalazi se u nemaloj neprilici. On bi svakako želio, da Marinović stupi u ministarstvo, jer njega da ide najveća zasluga, što je knez našao bogatu rusku nevjestu, a osim toga reprezentira Marinović nekim načinom konservativni živalj u Srbiji. Ristića pako treba radi javnoga mnjenja, koje sada vlada. Buduć da nije tako lako sklonuti na kakav kompromis spomenuta dva kandidata, neće knezu preostati drugo, nego da se odluči budi za konservativan, budi za liberalan kabinet.

Englezki list „Times“ donosi drugi članak o hercegovačkom ustanku, u kojem veli: „Najozbiljniji dogagjaj u hercegovačkom ustanku jest taj, što je u Bosni buknuo bun. Sultanov mi-

nistar morao bi prije svega nastojati, da se neširi ustanak iz jedne provincije u drugu. Buna bi se mogla ugušiti, prije još nego postane vrlo opasnom, kada bi se turska vojska vodila onom vještinom i energijom, kojom se je Omer paša kod sličnih ustanaka odlikovao. Dočim u ostalom mislimo, da bi bio uspjeh ovoga ustanka velika nesreća u sadanje vrijeme, jer bi popisjeio rasulo otomanske države i izazvao evropski rat, ipak se nečudimo, što se je kršćansko pučanstvo podiglo proti svojim tlačiteljima i nemože im niko zamjeriti, kada hoće, da se liše teškoga jarma.

„Istim vladam, koje žele pobjedu Turskoj, biti će dužnost, da brane ustaše proti posebnom načinu osvete; pa im je još dužnost, zahlijevati od porte, da reformira upravu tih provincija. Svaka promjena naići će sigurno na mnoge i velike zapreke, ali bojeći se strašna rata, moraju i oni želiti, da se ustanak čim prije potlači, koji nisu baš najveći prijatelji turske države. — U ostalom najlaglje bi se riješilo istočno pitanje, kada bi se jedna provincija za drugom odcijepila od mrtve ruke u Carigradu. „Ovim izrekami dokazuje najznamenitiji ovaj englezki list, da je englezka vlada znatno promijenila svoju dosadašnju politiku u pogledu istočnoga pitanja. U istom smislu piše sada i „Economist.“

Francuzki listovi mnogo se zanimaju za dogagjaje u Hercegovini. U ministarskom vijeću, držanom ovih dana, priopćio je Decazes, što su tri sjeverne vlasti učinile u Carigradu. Kako iz Pariza pišu, njihovi predlozi idu na to, da manje države na Dunavu dobiju skoro neodvisan položaj.

26 pr. mj. se je u samostanu Dužu imala sastati konferencija ustaških vogja, da se dogovore, što imaju izjaviti na diplomatsko posredovanje. Cetinski dopisnik „A. A. Ztg-a.“ misli, da će ustaški vogje uztraziti, da se Hercegovina sjedini sa Crnomgorom. Bilo bi u interesu porte i vevlastih, piše taj dopisnik, — da se u Hercegovini i Bosni povrati mir, da se mogućim učini uregjeno državno stanje, a narod da se konačno umiri. Prvo bi moglo biti samo načinom, koji odgovara naravskim odnošajem. Da spomenuta zemljišta kojagod vevlast posjedne, to bi bilo prije pogibeljno, nego probitačno, te bi ujedno bilo u opreci s megjusobnim interesima vevlastih. Ali kada bi se kršćanske provincije pridružile manjim državama, moglo bi to biti vevlastim samo ugodno.

Ovak o bi im se prazilo i jamstvo, kakova im nemože dati nijedna provizorna okupacija, a još manje porta. Očevidno je, da bi crnogorski vladar, koji je u toli kritično doba znao uzdržati neutralnost svoja zemlje i postupati toli lojalno napram vevlastim nepovrijedilo ni najmanje svoje dostojanstvo, u mirno doba mogao

ja njih! Al šta ćeš brate, ko će sačuvati toliko polje?...

— Da, da kneže Jovo dobri bi bili da nema ove Marinkove prepoćenice — reče čiča Ilija — al ovako gde su? nego u mehani! Tu danju, tu noću... Eno onaj tvoj Disa presedio je svu dragu noć u mehani... Jel tako čiča Marinko?...

— Jest brate, jedva sam ga pred zoru isterao; mislim da je još tu na batlukani te spava...

— Ja se čudim, reče kmet Jova, kome Radišav beše malo nešto svoj — a Disa beše svaki put na svome mestu momak... A noćas šta je to od njega bilo, ne znam?... Al evo i gospodina uče, šta li će to biti te i on dogje ovamo, a već odavno ga nisam u mehani vidio?... Mora nešto da ima?...

Kad je učitelj stupio u mehanu svi su se seljaci digli i pozdravili se s njime, jer ga svi poštovali; a čiča Marinko i ako je mrzio na kavu, odma izigje na polje da gospodinu učitelju jednu spremi.

— Šteta samo što se ne ženi reče Marinko, a valjan je momak, svaka bi pošla za njega, pa baš i popina Nedica...

(Sljedi).

još laglje onako postupati, tim više, što bi se mogao u svako doba nadati potpori vevlastih. Ovakov položaj odgovarao bi najviše intencijam vevlastih i vjerojatno je, da su dotični kabineti, osobito petrogradski, na čistu s ovim pitanjem, a možda je već Ignjatiev u tom smislu dobio svoj naputak. — Ovakova kombinacija nebi bila loša, samo da kod vevlastih nagje uvažena.

„Ruski mir“ nijeće, da je Srbija kadra preuzeti na istoku ulogu Piemonta. Ustrojenje srpskoga kraljevstva, kako ga želi omladina, nije drugo, veli taj ruski lisi, vam sanjarija. Kada bi već južni Slaveni mogli birati vladara, onda bi sigurno izabrali crnogorskoga kneza Nikolu, koji bi prije bio pozvan, da preuzme veću zadaću kod riješenja istočnoga pitanja.

U berlinskih vladinih krugovih pripisuju u posljednje vrijeme hercegovačkom ustanku veću važnost, nego do sada, nu ipak nemisle, da je položaj jako pogibeljan. „Magdeb. Ztg.“ tvrdi u svojoj vijesti iz Beča, da je englezki poslanik u Beču u razgovoru natuknuo, da se hercegovački ustanak nebi nikada toliko raširio „bez simpatije Austro-Ugarske.“ Ovo da je poslanik Buhanan usljed višega naloga rekao.

Domaće.

Čujemo da Nj. Veličanstvo Car, netom je doznalo za domaću nesreću koja je tuskoro stigla našega Namjestnika, naredilo je da se Gosp. Namjestniku brzoputnim putem dojavu Carsko žalovanje.

Nei giorni 6, 7, 8 d'ottobre a. c. si terrà la prima conferenza provinciale dei maestri delle scuole popolari.

Ecco il programma delle festività nei giorni dell'esposizione dalmata in Scardona:

8 Settembre.

1. Addobbo generale della città.
2. All'alba musica per la città e spari di mortaretti.
3. Alle ore 9 ant. apertura solenne dell'esposizione.
4. Alle ore 1 pom. distribuzione solenne dei premi per animali.
5. Alle 5 ore pom. ballo e giuochi popolari.
6. Alle ore 8 pom. luminaria generale della città, campo dell'esposizione e stradone dietro gli orti.
7. Musica per la città e serenata al campo.

9 Settembre.

1. All'alba musica per la città.
2. Alle ore 1 pom. distribuzione solenne dei premi.
3. Alle ore 4 pom. esperimenti delle macchine e strumenti agrari.
4. Alle ore 5 e mezza pom. gita alla cascata col vapore.
5. Alle ore 8 e mezza luminaria, serenata al campo e fuochi artificiali.

Il comitato centrale per l'esposizione annunzia quanto segue:

L'eccelsa direzione delle finanze dalmate in seguito alla domanda di questo comitato centrale si è degnata di accordare che i prodotti dalmati soggetti per loro natura al dazio consumo i quali perverranno allo scopo soltanto di essere esposti, non vengano assoggettati al pagamento del dazio e sue addizionali, che nel solo caso in cui venissero colà anche effettivamente consumati, e sieno da trattarsi in analogia alle disposizioni pel commercio di ventura.

L'eccelso ministero di agricoltura in vista all'enormi spese che il comitato centrale deve incontrare per l'esposizione dalmata ebbe ad accordargli un ulteriore sussidio di fior. 600.

La spettabile camera di commercio e industria di Zara pure un secondo sussidio di fior. 50.

L'onorevole comizio agrario di Zara fior. 50 e quello di Gelsa fior. 20.

Vidiš tog Avrama, on oće na tebi da se sveti, što je još u tvojim pokojnim očem imao parbu oko nekakva branika.... No opet ti velim sinko: priduvaj se!

Čiča Ilija se diže i ode u drugu preoradnicu da i on koja megju starelma progavori, a Stojan ostade sam pored vatre zamišljen i neveseo; nije se on bojao nikoga i opet mu se nešto grudi ategoše, beše mu teško.

— Dader mi jedna grku rakije čiča Marinko. Stari mehandžija donese mu iskann rakiju, pogleda ga malo ka i začugjeno.

— Ma Stole brajko, ja od kako te znam, ti nisi okusio rakije, šta je to? da nije kaka maku i nevolja?... Nešto si mi neveseo?

Stojan ne odgovori ništa, naže čašicu, iskapi je i ode.... Čiča Marinko gledaše zabrinuto za njim. klimnu glavom i ugje u trgovačku sobu.

Tu se megju kmetovima i ostalim seljacima vodiše razni razgovori, naročito o šteti koja je posljednjih dana učinjena, jedni kriviše gazde što napuštaju svoja govoda a drugi poljake što ne čuvaju dobro polja.

— Dobri su poljaci, reći će kmet Jova — znam

Različite vijesti.

(Blizu poldrugo stoljeće pod morom.) Godine 1745. propao je „Göteborg“, brod istočno-indijansko-ga društva. Kapetan Lamberger podhvatio se je povaditi iz broda, što je u njem vrijedna, i posao mu za čudo ideo dobro za rukom. Povadio je veoma mnogo robe od najfinijega porcelana, koja je sva čitava skroz lijepa. Među tanjuri ima ih mnogo, na kojih su prva pismena kralja Friedricha I.; bijahu dakle valjda odregjeni za dvor.

(Promjena kalendara.) Po dekretu egipatskoga podkralja brojiti će se od 1. rujna 1875. po Egiptu vrijeme po gregorijanskom kalendaru, kao i kod nas. Kolika je domašaja ta odredba khedive, kaže se samo sobom, a za Egiptom povest će se valjda malo po malo i drugo istočno zemlje. Najmoćnije je početak učiniti, ta početnaku khedivi mora sav svijet priznati veliku zaslugu, što si je i tim ukazom stekao. Dosad je po Egiptu vrijedio Omarev muhamedanski kalendar, koji broji dobu od hedžire, to jest od dana, kad je Muhamed pobjegao u Medinu, 15.

srpnja 622. poslje Isusa. Godine su mjesečne godine po tom kalendaru i opetuju se u cijelih od 33 godine. Imadu po 354, a prestupne po 355 dana, dijele se u 12 mjeseci, a mjeseci imadu izmjenice po 20 i po 30 dana. Te su godine kraće od sunčanih za 10 ili 11 dana, a kad je sunčana godina prestupna, za 12 dana, stoga se početak godine svake godine pomiče prema našoj godini za onoliko dana.

(Kako će puže pohvatati.) Englezki neki vrtlar tamari puže u vrtu na sljedeći način. Poslije kiše, od prilike jedan sat pred čim će sunce opočinati, pospe gredice zobenim brašnom. Na brašno navrve puže, gdje jih je god, te ih je skupljene lako pobrati i utamaniti.

(Kobasice od ribijega mesa.) Po Schleswiga i u Holsteinu prave kobasice i od ribijega mesa, na miješaju u nje i nešto krmetine. Vele, da su veoma tečne i da se dugo drže, a nisu ni skupe, jer se funt prodaje po 7 srebrnih groših.

(Kako se u Aradu hvataju razbojnik.) U bekeškoj županiji — kako javlja jedan tamošnji list — bila su, na glas da je iz Karczaga pobjeglo šest kažnjnika, poprimita energična sretva, da se oni

ohvate. Imenito je satništvo u Aradu bilo umoljeno, da pazi na gracke dućane, u kojih se prodava oružje. Svi županijski povjerenici pogloše u potjeru za lopovi, pa kad je jedan od njih došao u Arad, dočnje kod tamošnjega satništva, da molba bekeške županije još nije „uknjižena“ i da se radi toga nisu mogle poprimiti nikakove mjere, da se ugie u trag pohjeglih razbojnika. Megjutim su razbojnici sbilja prošli preko Arada i ondje si nabavili oružja.

(Novi radnici zlata.) Nedavno javio je profesor Janney, chef znanstvene ekspedicije, iz Black Hillsa u Newyork vijest, kojim se potvrguju prvi glasovi, da oni predjeli obiluju zlatom.

Po prilici dvadeset do trideset milja od Karney Poaka, leži ova, kako se čini, vrlo prostrana zlatna zemlja. Iz jedne lopate pijeska izpralo se 3 do 8 centisa zlata, dočim se u predjelih, koji su bih dosad iztraženi, dobiva jedva 1/4 cent. Kraj toga nalazi se zlata i u većih komadima u vrijednosti od jednog dolara. Rudnici zlata dugi su do 20 englezkih milja. Naravski, da svijetina tako rekuć vrvi u ove predjele. Na pojedinim mjestih našao je profesor Janney 300, 800 i 1000 osoba, koje se bave iskapanjem zlata.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnošću stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; a toga znaš p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstraňuje brzo svaki lični osip, tustek, pjege, a opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Še je moguće! Ko bi prije usvjerošao, da će se novim izumom očuvati ako navrhavajuću iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrhiti u najtanjiju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac. nov. lučeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisičim, mrljama, treba da se nješt namaze ovim prasakom, pa odmah nasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar, neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nov.

Lastilo. Neocenjeno kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrajnje olakšati svako ostarjelo i potamnjele pokutvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nov.

Krugla-čistilnica, izvrstno srestvo za olakšati i obnoviti svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz paglonka mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Srebrni ptačak često vrlo dobro služi, srebrom trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz paglonka mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svini uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve drago mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjgurne brave, izvrstno napravljene, sjgurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov. 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Ivrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da naga čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrića, ma se i dugo gazilo u vodi, te svrati posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliki koriat pružaju nove strojne turske (olovka); prišti se do zadnjeg rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s dršalom i nožicom 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radlgrummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsten na kurja oka iz angora-vuna. 12 kom. 25 nov.

Prasak sa pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prišti se sv vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su gazo-bravi, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak za brzu, zajamčen, srestvo odstraňuje svaku mrlju od hrđjane platu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kovni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se student i boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijedajuća, izvršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlasteni saponi eter odstraňuje u nekoliko hipova svaku mrlju koju mrlja sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se sudi bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariški univerzalni lijev, da se može nesamostalno, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga srestva tek 10 nov. Isti lijev kao lijev, vrlo izdašan, 1 boca 30 nov.

Munjevitne zubne kečice, kojim će si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne čestine ili drugih lijekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblakom i vosku svojom udobom, jeftinošću i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grubom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlasici očuvaju svježi, a slijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave akde. Čast mi je ovim obavijestiti velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepacinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova kvatala buha dobiu se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previnje povlasten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krčkom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica. 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sve dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja amika, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasiste i živce, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme da na mjestih plješivih, a odstraňuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omeđine, izvitke, trganje u udihi, otavac, osipe itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna čestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjaku oprava i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja čestina za brtve, kojom se prišti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova poteni-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satarnice urlija stoji 1 boca 10 n.

Enotivir odstraňuje umah svaka svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepniti vedali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova vedala upotrebiti na pr. kupljeni li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgleda, prirodnih izstrajivanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 90, for. 1.20, 1.30.

Smart svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistedom tijeli. Ova nassamo da gamad brzo satire, već joj neda ni ugnijediti se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladna macepilo-plutum. Ovom se spravom može svaka bopa brzo i neprodušno zapečiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko adcepilo s polagom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo zapepljene beče odcepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kise kabasice s neprokienja nepohabljiva l-tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabasica napravljena tako, da se može nositi i po ljeplju vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaka. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.30, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglašaj naručite ob urah nekoli su osobito bogato narečeni, samo da samame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takovo ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti su dobivaju uzaljeđuću novnatu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle, niko da se mi neš toli lijepe sgode dobavit si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narečenim tučevim štitom i emailiranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narečena, bogato izključena i bilom obaskrljena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim procetjem i pravo poslačenim okvirom ili fino narečenim avičarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etuf) f. 6.
Dobro upravljani avičarski šepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi urez svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetalkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narečenim 30 palaca dugim ormaricem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki šepni satovi.

s najfinijimi plhaljkami ili točnim kolešci, uz 5godinje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomer valjkovao (Oy-linder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledčevim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledčevim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje nisu navedene, prodavaju se cijenije nego drugdje. Dobro uređena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne verzice iz tajni-zlata.

najnovijega ukusnoga načona, koje za pravimi zlatnimi verzicami nezaostaju u ničem. posem su ličnjem pacijense na pravatu, a zlatnaja za tipa uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih verzica mjetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021, 85, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih verzica, u vatri pozlačenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 nov. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
vau Carevine s poviškom po-
starskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćeno poštarije. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 71.

Zadar 4 Rujna 1875.

God. III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Belgrado, 2. settembre. La notte scorsa i Turchi entrarono sul nostro ter-
ritorio dalla parte sud-ovest presso il
monte Stolac, assassinarono parecchi abi-
tanti del villaggio Javor, e condussero
via i loro armenti.

Ragusa, 4. settembre. Gli insorgenti
di Nevesinje presero d'assalto la citta-
della e l'abbruciarono. In questo in-
contro 500 Turchi, parte uccisi parte fe-
riti, furono posti fuori di combattimento.
Quei di Vasojević presero tre fortini in
quella regione, respingendo 1500 Turchi
di truppe regolari, che tentavano d'im-
pedirneli. I Turchi perdettero 50 morti
e 80 prigionieri; i Cristiani s'impadro-
nirono di 10 cavalli di munizioni e di 100
fucili.

(Altri telegrammi in 3.a pagina.)

Zara, 4. settembre.

La notizia che i Turchi avevano sbloc-
cata Trebinje e costretto gli insorti a riti-
rarsi, aveva fatto un po' di sensazione e più
di uno credeva che quello fosse un colpo
fatale portato alla insurrezione.

Forse si pensava così giudicando dalla
perseveranza con cui gli insorti tenevano bloc-
cata quella piazza.

Non si rifletteva, però, che l'interesse
per cui nei primordi dell'insurrezione agli
insorti premere di tener in mano proprie la
strada Ragusa-Trebinje, diminuiva mano a
mano che la rivolta andava estendendosi e
dilatandosi e che anche dal punto di vista
strategico Trebinje non poteva più per essi
aver alcun valore, dal momento che, effet-
tuato lo sbarco delle truppe turche a Klek,
essi potevano essere ad ogni ora presi fra
due fuochi e ciò in pianura, alle sponde di
un fiume.

Noi propendiamo quindi a credere che
queste e simili considerazioni abbiano spinti
gli insorti a non oppor certa resistenza alle
truppe dinanzi Trebinje; e gli ulteriori suc-
cessi da essi ottenuti, di cui ci informò il
telegrafo, ci confermano nell'idea, che l'ab-
bandono di Trebinje, anziché essere una di-
sfatta, sia stata una mossa strategica, che
trova forse la sua spiegazione nella sconfitta
dei Turchi presso Nevesinje.

Comunque sia di ciò, è evidente che il
terreno dell'insurrezione non può essere Tre-
binje, bensì gli altipiani di Nevesinje, di Gacko
e di Stolac, ove gli insorgenti non solo si
mantengono nelle loro posizioni, ma tuttogiorno
ne conquistano di nuove.

Dall'altra parte la legione di volontari,
che sotto il comando del pop Žarko, era loro
mossa in aiuto dall'estremo confine della
Serbia, quantunque fosse stata una volta,

come già avevamo annunziato, respinta dai
Turchi, ritornò, nel frattempo ingrossatasi,
alla carica, e procede per la sua strada,
dopo aver incendiato alcuni villaggi turchi e
fatto molto bottino di vettovaglie e di mu-
nizioni nonché un numero non bene stabi-
lito di prigionieri che si trascina dietro.

Nella Serbia intanto si è costituito il
nuovo ministero, il ministero così detto *del-
l'azione*. Il suo primo passo, che venne an-
nunziato dal telegrafo, si fu che concentrò
gran numero di truppe al confine serbo-turco,
allo scopo, vien detto, di tutelare l'integrità
del paese, già violata in questi ultimi giorni
dai Turchi, che di sorpresa irrupero nel
villaggio serbo di Javor, uccidendo parec-
chi individui ed asportando molto bestiame.

Dell'azione mediatrice delle Potenze non
si sa nulla, come pure non si ha notizia la
quale accenni ad un progresso della rivolta
in Bosnia. Sembra anzi che lì essa sia in
dechino.

Iz Cetinja pišu „A. Allg. Ztg-n“, da ni-
je već daleko vrijeme, gdje će Srbija i Cr-
nogora morati na bojište. Od diplomatičnoga
posredovanja nenadaju se nikakovu uspehu;
jer će se pobjedonosni ustaše teško zadovoljiti
s kakovim novim hatom, koji bi im pružao
toliko jamstva, koliko i prijašnji. U Cetinju
su pače uvjereni, da se iste velevlasti neva-
raju, da će njihovo posredovanje ostati bezu-
spješno. S toga se netaji više napram nikomu,
da je sada došlo vrijeme rada. Sve je već
pripravljeno; samo se još izčekuje razvitak
stvarih u Srbiji, pa će se učiniti, što narod
zahtjeva. Ustanak tako se je već razgranio,
da je po mnijenju dopisnika skoro nemoguće
svako diplomatično posredovanje.

На темељу једног брзојава Политичне
Кориспонденце, јучерањи Осерваторе
Триестино доводи у сумњу искреност цр-
ногорску у послу херцеговачког устанка, и
напада на владу црногорску потварајући њени
пошајај. Преко тога додају речене новине,
да је Црногора захтевала од Турчина по-
вишање свог земљишта, као плату своје неут-
ралности.

Колико смо се ми могли изјавити на
добрим изворима, пука је измишљотина све-
што је о том послу донијела Политична
Кориспонденца, такође сва нараћања и
умствовања Осерваторова. Та је вијест иза-
шла из оне исте ковнице, из које се про-
шлог мјесеца рекло, да је Црногора обећала
Порти своју неутралност.

Понашање Црногоре прам усташима не
може бити коректније. Она није до данас ни
свом положају као држава неодвисна, ни сво-
јој дужности као држава погранична, ни у
длаку заблудила, паче мудро и човјечно по-
ступала.

У осталом, пошто смо ово писали, стиже
нам најновији број Кориспонденце, у
којем тај лист сам себе пориче те очито ис-
повједа да што је о Црнојгори навео не од-
говара оному што се о Црнојгори мисли у

мјеродавним политичким и дипломатичним
бечким круговима.

Ragusa, 31 agosto.

Si conferma il fatto di Vojnica, di cui
già vi parlai. Ma uno più meraviglioso ci sba-
lordì quando udimmo per mezzo del telegrafo sa-
bato scorso che il forte Goranjsko fu espu-
gnato d'assalto e che fu presa Plava; quello
poi che eccitò sensazione si fu che 150 tur-
chi si unirono agli insorti. Non c'è da dubi-
tare su queste notizie; i turchi si vede che
sono disperati, e fatalisti come sono, vanno
strombazzando che l'ora è scoccata per la
dominazione turca in Europa e quindi che è
inutile ogni sforzo per scongiurare la cata-
strofe. Ma intanto si raccolgono gli asker a
Klek.

Venerdì passò un vapore che potrà aver
avuto a bordo un battaglione di uomini. Un
lancione del bastimento approdò nel nostro
porto conducendovi il comandante del battello
e due ufficiali. Arrivati alla scala del capita-
nato di porto, il comandante esprime il de-
siderio al capitano di poter sbarcarsi ed ab-
boccarsi col console turco, soggiungendo es-
ser questa esplicita domanda del Mithad-paša
che conduce il drappello e che si trova a bor-
do. In una parola domandava la pratica! Ma
questa fu negata stante la mancanza a bordo
d'un certificato di sanità da parte di qualche
consolato europeo. Io era presente quando i
turchi malcontenti si ritirarono. In sostanza
essi volevano la pratica per riposare e quindi
domandare il permesso di sbarcare a Ragusa.
Dovettero però loro malgrado proseguire per
Klek.

Il giorno stesso poi col vapore del Lloyd
dall'Albania arrivò Memed-Ali paša genera-
lissimo delle truppe Bosniache ed Ercegovesi.
Egli è un prussiano rinnegato, uomo di ener-
gia e senno. Finora fungeva da comandante
militare in Albania. Continuamente arrivano
volontarii. La sera dell'istesso di un capitano
garibaldino con 6 volontarii serbi partiva alla
volta del quartier generale a Monastir. Incon-
tratisi a Dubac con una pattuglia di gendar-
mi, dovettero fermarsi. Erano tutti i volontarii
senz'armi. I gendarmi però nel buio credendo
che fossero armati puntarono gli schioppi ed
arcarono i capezzoli accingendosi a far fuoco
se gli insorgenti avessero a resistere. Pare
che uno dei volontarii avesse avuto un revol-
ver e che in difesa propria avesse ucciso un
gendarme. Il fatto sta che il gendarme cadde
morto. Altra versione che vola di bocca in
bocca si è che uno dei gendarmi avesse in-
volontariamente ucciso il proprio compagno.
Intanto tutti i sette viandanti furono arrestati
e legati, indi tradotti nelle locali carceri e
consegnati al tribunale. A suo tempo vi rela-
zionerò l'esito.

Da tre giorni il fortino Drien che è alla
frontiera di Breno è bloccato dagli insorgenti.
La guarnigione, composto di soli 25 uomini
con un ufficiale, non vuol rendersi se non
quando saranno forzati dalla fame.

Domenica mattina Memed-Ali doveva par-
tire per la sua destinazione, ma un contror-
dine lo richiamò in Albania; ed infatti egli
partì domenica mattina col vapore delle merci
per Antivari. Dicesi che i Miriditi ed altre
schiatte colà si muovano.

Intanto annunziarsi con sicurezza che gli insorti possedano gran quantità di dinamite per minar occorrendo i forti e le città. Ma da quanto apparisce di realtà, Trebinje è provvisoriamente la meta degl'insorgenti, e corrieri che giungono da quella parte confermano che il monastero Duzi è nullo punto strategico, e che bisognerà fra breve abbandonare le posizioni prese. Di tutto questo mi sono persuaso allorchè ieri 30 corr. seppi che due battaglioni di asker, partiti l'altro ieri da Klek, marciarono sopra Lubinje ed entrarono in Trebinje senza colpo ferire. Fosse tattica o prudenza da parte degli insorti, non vi so spiegare. Il fatto compiuto però apparve meraviglioso a tutti, e nessuno sa sbrigare il bandolo dell'intricata matassa.

Infine vorrei esprimere un voto al governo ed è di invigilare perchè nostri confinari approfittando della rivoluzione non derubino cose presso di loro deposte dagli insorgenti e non iscorazzino oltre il confine portando detrimento agli averi degli insorti.

U oči odluke na istoku.

Portin povjerenik Server paša, koji ima da ispita želje i tegobe hercegovačko-bosanskih ustaša, krenuo je već pred pet dana iz Carigrada, a i šestorica konsula, kojim je zadaća, da megju ustaškimi vogjami i portinim povjerenikom posreduju, nalaze se takogjeo već na putu u Mostar. Sva je prilika, da će ovo povjerenstvo već ovoga tjedna u glavnom gradu Hercegovine sastati se i svoj posao započeti. Bilo se javilo, da će se u oči dogovaranja „obustaviti neprijateljstvo“, kao što u ratovih obično biva; megjutim nema o tom ni govora.

To je najbolji dokaz, da ni porta ni ustaše do „mediacije“ velikih vlastih sasvim ništa ne drže. Ako je zbilja istina, što neki listovi uvjeravaju, da konsuli evropskih vlastih nemaju druge zadaće, van ustaše uvjeriti, da će porta dati Hercegovini reforme, pa ih stoga pozvati, da polože oružje, onda je izvjestno, da „mediacija“ nemože baš nikakva uspjeha imati. Obecala porta što joj drago, neće ustaša na mir skloniti; jer oni nikakvu obećanju portinu više ne vjeruju. Pa kako i mogu vjerovati, kada znadu, da su svi došadnji portini hatišerifi, hatihumaji i tanzimati ostali mrtvo slovo na papiru, kada i sami turkofili priznaju, da porta nije vrstna uvesti u svojih pokrajinah civilizatornih reforma, a da neprestane biti onim, što jest.

Da ustaše obećanja portina povjerenika i evropskih konsula bezuvjetno odklone, za to takogjer iz Biograda i Cetinja svom silom rade, a pravo imaju turkofilski listovi, što se boje, da će ustaše savjet iz Biograda i Ce-

tinja poslušati prije nego savjet evropskih konsula. Ali, što je još znamenitije, biogracki organi, o kojih se znade, da s vladom stoje u svezi, naglašuju, da ustaše nebi mogli pristati ni na državnu autonomiju, kad bi se velikim vlastim svidjelo, da za Bosnu i Hercegovinu po ideji „Timesa“ ovakovu autonomiju od porte zatraže. „Tursko vazalstvo“, veli „Vidovdan“, nije ona blagodat, koja bi narode mogla primamiti. Rumunija i Srbija izkusile su tu blagodat. Njihovo vazalstvo njih je spriječilo, da nemogu da se razvijaju ni da postanu ono, na što su ih priroda i drugi uslovi opredijelili. No kad bi to „vazalstvo“ i bilo blagodat, kao što nije, „Vidovdan“ nevjeroj, da bi n. pr. Srbi htjeli, da se konačno pocijepaju na više državnih stvorova, koji svi nebi imali dovoljno uvjeta za moć i moćni obstanak, te bi po tom morali u neku ruku vavjek biti zavisni od drugih sila. „A da ovakvi slabački stvorovi, nemajući u sebi središta svojih pokreta, i mogu živjeti, opet je fakt, da narodi neće učiniti nad sobom samo ubojstvo“. „Vidovdan“ megjutim drži i za suvišno govoriti o vazalstvu Bosne i Hercegovine. Porta nedaje tako lako autonomija. I sami dvorovi dobro znaju, da od turskih obećanjih u samoj stvari, kao ono na Kreti, nebi ništa ostalo. Po mnijenju oficiznoga biograckoga lista „parnica treba da teče i teći će svojim prirodnim tokom. Sloboda narodna nedobija se riječima i parlamentima, već sabljom i puškom. Samo oni putevi, koji su Srbiju i Grčku doveli slobodi, moći će da i našu braću dovedu onoj slobodi, za kojom kroz pet stoljeća uzdišu. O takovih malenkostih, kao što su nevini pregovori diplomatski, nije sada vrijeme ni govoriti. Za diplomate možda će cvjetati ruže slave onda, kad — mač svoj zadatak svrši!“

To su znamenite riječi. Jednakom odlučnošću piše i „Glas Crnogorca“ u posljednjem svojem broju. Cetinjski list misli, da je došlo vrijeme, da se kršćani oslobode od turskoga jarma, te uvjerava ustaše pouzdano, da će Srbija i Crnogora njihovu stvar poprimiti. U toj nadi ustaše i živu i bore se. Hoće li ih nada iznevjeriti? Crnogora stoji kao napeta puška, te, kako se čini, čeka samo glasa, da se je srpska vojska krenula. No u Biogradu, uz svu ratobornost „Vidovdana“, jednako se još premišljaju. Narod hoće, zahtijeva rata, ali knez Milan stoji neodlučan, bi li narodu ili diplomatom učinio po volji. Za to se još nije odvažio, da progovori narodnoj skupštini, koja se je u petak sastala u Kragujevcu. Gotovo bismo posumnjali, da tomu oklijevanju nijesu razlozi samo u bojnoj spremnosti srpske vojske. Da se Srbija od Austro-Ugarske nemože nadati podporu nijesu ondje nikada ni računali. Nego što kneza Milana i njegovu vladu smućuje, to je ponašanje Rusi-

je. Ruski listovi, o kojih se zna, da od vlade primaju inspiracija, odriču Srbiji sposobnost za ulogu srpskoga Piemonta, a naročito knezu Milanu svojstva čovjeka, pod kojim bi se srpski narod osloboditi i ujediniti mogao. Megjutim pak ruski listovi očito iztiču naprijed crnogorskoga kneza Nikolu. To su znaci, koji imaju nešto značiti, po srpski narod megjutim jedva što-god povoljna.

Natuknusmo tamnu ovu točku samo stoga, da se oprezno postupanje kneza Milana i njegove vlade može lakše razjasniti. Bila bi sreća po srpski narod, kao i po sve kršćane pod turskim gospodstvom, kad se slutnja nebi obistinila. Knezovi Crnogore i Srbije valjda nijesu toliko slavični, da bi se jedan proti drugomu, na štetu zajedničke im stvari, dali izigrati.

Odnosaj Srbije i Crnogore prema ustanaku, a tim i sama sudbina ovoga ustanka mora se već ovoga tjedna odlučiti. Jamačno je, da i Srbija i Crnogora čekaju, dok se diplomatska „mediacija“ u Mostaru nesvrši. Prije i nemogu one zahvatiti u dogogjaje, a da nenavuku na se odgovornost pred Evropom, da su račune njezinih diplomata pomrsile. Ako se i kad se dokaže, da su ovi računi bili, kako „Vidovdan“ kaže, učinjeni bez krčmara, onda će nastupiti čas, da se ustanak okrene odlučnim pravcem. (N. N.)

Politički pregled.

Za presjedništvo ugarske zastupničke kuće spominjalo se je posljednjih dana više kandidata. Na molbu vlade očitovao je sada Koloman Ghyczy, da je pripravan primiti kandidaciju saborskog presjedništva. Odlučio je ovako s obzirom na to, što nijedan kandidat neuziva općega povjerenja toliko, da mu bi bio osiguran jednodušni izbor.

Presjednik velikaške kuće biti će po svoj prilici Juraj Majlath.

Mjesto galičkoga namjestnika neće se tako brzo popuniti. Sada se najviše agitira za grofa Potockoga. U tu svrhu nastoje veleposjednici, da se drže skupštine birača, u kojih bi se zahtjevalo od galičkih zastupnika, neka sklone grofa Potockoga, da primi dostojanstvo namjestnika u Galiciji.

Ovih dana držali su Rusini u Haliči glavnu skupštinu narodnoga društva za naobraženje seoskoga puka. Iz svih rusinskih općina prispele su deputacije. Zaključeno je, da se imaju svake godine prirediti gospodarske izložbe i ustrojavati podružnice društva Kaczkovskoga.

Prije nekoliko dana donijela je „Bien public“ vijest o austrijskoj okružnici, po kojoj bi u skrajnjem slučaju Austrija faktično posredovala u Bosni i Hercegovini. „Polit. Coresp.“ tvrdi sada, da u opće nikakove austrijske okružnice nema koja bi se ticala Hercegovine.

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Kmet Jova se takogjer diže, rukova se, i pozdravi s njime:

— A od kud ti da se nakaneš u mehanu? He, he?... Učo, to retko biva.... Al kad si tu, sad se nema kud... Čiča Marinko, dede zdravlja ti napuni onu zavijaču!).

Očeš li slatke ili grke?..

— Ja baš nemarim ni za jednu al da te ne odbijem mogu baš jednu šljivovu.

— E pa dobro, daj šljivovice Marinko!... Pa šta je novo u Zaječaru? Sinoć si odopuda?...

— Pozdravlje vam od gospodin načelnika i ka-

1) Zavijača zovu seljaci one stakliće od litre što su malo uvijene, od likera.

petana, a i gazda Jota te je pozdravio, da mu kupiš ono malo veresije, što ima po selu primati.

— Hvala!... A baš me ta veresija ubi... U ljudih nema novaca, za svinje što se po neka parica dobila, to ode koje za porezu, koje pak na drugu stranu... A za vunu još ni jedan trgovac ne pita!... Al već gazda Joti moram učiniti, pa makar im i bakračiće isprodavao...

— A evo ti kneže Jovo i jedno pismo od g. kapetana.

Učitelj izvadi iz nedara jedno pismo i predade ga kmet Jovi. Kmet Jova nije znao čitati, al zato ga je opet tako pažljivo pregledao, kao da iz njega nešto čita.

— Pa dede učo, vere ti, pročitaj mi ovo pismo, da vigju što mi gospodin kapetan poručuje.

Učitelj uze pismo, najpre ga prouči za sebe, posle se okrete kmetu.

Kneže Jovo, ja velim mogli bi ga i poslo pročitati.

— Sad učo, sad dok su ljudi na okupu čitaj pa neka svaki čuje.

Učitelj pregje preko lica la osmejak, otvori pismo i stade čitati:

Kneže Jovo!

„Ona dva lopova što teraju parnicu sa g. Tripkovićem, posavetuj neka se okanu čoravih poslova, dok im se nisam ja popeo na vrat, a ako te ne htediti poslušati pusti ih nek idu... do...“

Učitelj zastade na tome mjestu i nchite dalje da čita; ali kad Jova navali on pročitaj i tu jednu reč — beše to grub izraz kakvim se ni seljak u mehani ne služi. Kmet Jova je poervenio, i voleo bi da nije nagonio uču da i to pročitaj, a čiča Ilija s' puno podsmeha dodade:

— E lepo li nas gospodin kapetan posavetova! E baš mudro razgovara, mora da se u Beogradu učio!

— E! e!... reče kmet Jova... pa učo šta ima još u pismu?

— Učitelj je čitao dalje. — U ostalome Jovo, budi spreman, a ja ću sam tamo oko utornika doći, jer imam i onako posla u Zlotu.

U Zaječaru 25. Maja 1857

Major
Raja St...ić,
načel. sv. Vras.

Po mnijenju francuzkih diplomata nema bojazni, da bi hercegovački ustanak mogao dati povoda evropskomu sukobu. Ovako je barem Buffet izjavio ministarskomu vijeću.

Hodočašće njemačkih katolika u Lourdes osugljuje njemačke novine, „Kreutz Ztg.“ smatra ga povredom narodne i politične pristojnosti. Najviše napada ovaj list grofa Stolberga, kao glavnoga začetnika toga poduzeća. Nekoji misle, da će se od toga hodočašća još odustati, nu to će teško biti, pošto mu je papa već unapred podijelio svoj blagoslov. — U liberalnih berlinskih krugovih uvjereni su već sada, da će se pri reviziji kaznenoga zakona morat promijeniti nekoje ustanove, kojima se zakonita zaštita pruža katoličkoj crkvi i njezinim uredbam.

U Francuzkoj nisu takogjer ni najmanje zadovoljni s tim njemačkim hodočašćem. „Courier de Gironde“ donosi tim povodom vrlo oštar članak proti Njemcem; neka hodočasnici, veli, ostanu, gdje su. Francuzka vlada neće zabraniti ovoga hodočašća, ali neće takogjer ništa učiniti, što bi moglo u njemačke vlade probuditi prigovor, da podupire težnje grofa Stolberga. Ona će poprimiti jedino sva shodna srestva, da se uzdrži red i mir.

Što se francuzki republikanci sprijateljuju s liberalnim orleanistima, tomu su uzrok ustavni zakoni i politika podpresjednika Buffeta. Njegov postupak napram Bonapartistom, njegovi nazori kada se o tom radi, da se izvedu liberalna načela, njegovo nastojanje, da se javni interesi podrede interesom rimske crkve, sve to da probuđuje nepovjerenje kod članova desnoga središta. Ako još duže ostane ovaj položaj, moglo bi doći do novih sukoba. Buffet će svakako gledati, da se sprijatelji s desnicom, a Dufaure i Leon Say postaviti će se tada bez dvojbe na čelo protivne stranke. U mnogih krugovih uvjeravaju, da će to biti najveća borba među prošlostu i budućnošću Francuzke.

„Pester Lloyd“ vrlo se je razgnjevio nad onom točkom u adresi hrvackoga sabora, koja govori o dogogjajih u Bosni i Hercegovini. Naziva „držovitošću bez primjera, što se gospoda u zagrebačkom spravišću pačaju u pitanja visoke politike“, i što Bosance i Hercegovce nazivlju svojom „braćom“. Ispravkom baruna Ožegovića, veli „Pester Lloyd“, ublažen je doduše „famozni pasus“, ali nije ni pošto popravljen.

Diplomatični agenti u Biogradu neprestano nagovaraju kneza Milana, neka se okani svega, čim bi se podupirao ustanak. Okolnosti su za kneza Milana vrlo nepovoljne. Narod hoće svom silom rat s Turci, a diplomacija mu toga neda. Nije ni čudo, što se je već pogovaralo, da će se knez zahvaliti, jer ne zna, kojim bi drugim načinom mogao izbjeći neugodnoj dilemi, u kojoj se nalazi.

Kmet Jovi sinu lice od radosti, milo mu beše što će kapetan doći, pored njega će se lepo o opštinskom trošku proćastiti i veseliti, a bilo je mnogih stvari koje se bez kapetana nisu mogle po volji ni izvršiti; naročito što se Stojana ticalo, to je bio čvor koga on nije umeo razmisliti; a ovamo se zaverio sa svetom.

— E baš ti hvala uče!... Uzmi ispi još jednu, baš valjana rakija... Ali za gospodina kapetana moraš drugu nabaviti, čiča Marinko, bolju iz varoši, ti već znaš kakvu on vole?... De uče još po jednu... Pa i ti bogme spremi dečicu, ako dogje u školu znaš da se ne osramotimo.

Učitelj ostavi podignutu čašu, pogleda ga ozbiljno, i rukovavši se sa čiča Ilijom i ostalim seljacima ode iz mehane.

— E, baš mu ne sme ništa čovek reći, odmah se naljuti: reče kmet Jova, a čiča Ilija dodade:

— A što se ti kneže, opet mešaš u njegovu decu, kad znaš kako lepo i blago s njima postupa?

— Istina je — tvrdi čiča Marinko, ni kod svoje kuće nisu deca slobodnija nego kod njega, retko da

U Bugarskoj vlada takogjer velika uzrujanost među ondješnjim pučanstvom; to priznaju i svi turkofilski listovi, ali tješe se i pak time, da se Bugarska još nije digla na oružje. U novije doba probudila je veliku ogorčenost naredba, kojom se obustavljaju svi bugarski časopisi, koji izlaze u Rumeliji. Iz Tulče imaju tri turska broda krenuti u Rušćuk, da odpreme vojsku u Klek.

Englezki list „Times“ brani opet ideju, da se turske provincije, u kojih je buknuo ustanak, proglase vasaalnim državama; neće biti, veli, ni najmanje opasno, ako se turskim provincijam podijeli autonomija, koja bi olakšala njihov položaj.

Domaće.

S. E. il sig. Luogotenente è partito mercoledì per un viaggio d'ispezione in provincia.

Altr'ieri erano qui di passaggio dirette per Pietroburgo le principesse del Montenegro, Zorka e Milica.

Il ministero dell'istruzione ha accordato al maestro presso la scuola reale superiore di Spalato, Giorgio Dražević-Jelić la conferma stabile nel magistero riconoscendogli in pari tempo il titolo di professore.

Al traghetto postale fra Curzola ed Orebić trasportante finora la sola portalettere, verrà dal 1 settembre p. v. anito anche il trasporto dei gruppi ed articoli di diligenza.

Sua Maestà I. e R. Ap. si è graziosissimamente degnata di elargire per sussidi in Dalmazia un ulteriore importo di flor. 1590:81 dei quali:

per la costruzione di un nuovo cimitero a Smokvica	f. 300:—
per la ristaurazione della cappella cattolica di S. Giovanni a Glagovac	„ 100:—
per riparazione ed ampliamento della cappella di Potomnje	„ 300:—
per ristaurazione della chiesa e del monastero dei PP. Minoriti in Lissa	„ 200:—
per ristaurazione della chiesa dei PP. Domenicani in Spalato	„ 300:—
al museo patrio di Ragusa per abbuono delle spese di trasporto degli oggetti da S. M. donati al museo	„ 20:81.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina nel distretto giudiziario di Metković ascendeva mercoledì, giusta l'Avvisatore, a 1018.

Il giorno 8 agosto p. d. mese si è costituita la nuova amministrazione comunale di Castelnuovo di Cattaro, composta dei signori: Giorgio conte Vojnović, podestà — Jesto Gojković, Giuro Stanišić,

koje pokara... No sve nekako lepo s njima, i sam mu se čudim kako može.

U tome se seljaci obredišu još s po jednom prepečenicom, rukovaše se s popom i kmetom pa odoše svaki svojoj kući.

U trgovačkoj sobi ostade samo dim od krdžaka, a kroz dim jedva si mogao još nazirati popu, kmeta, brat Avrama, i deda Mila birova.

— Ti popo ćeš dati tvoja dva jastuka, dušek i jorgan, znaš za ljubav gospodina kapetana neka i gospogja popadija jedan put bez dušeka spava — dodade Jova smejući se — iskao bih i od uče neku stolicu ali u napred znam da mi ne će dati... Čudan čovek!... Sa svakim lepo, i opet mu ne možeš blizu doći!... A ti deda Milo, u jutra ćeš pre zore, dok još nisu ljudi otišli na rad, po selu vikati neka se svi skupe utorak pred opštinsku kuću — kapetan dolazi!...

— A kneže Jovo šta će biti sa onim mojim poslom?... Pitaše brat Avram... Sad je prilika da se i ta rabota svrši.

— Brat Avrame, reče Jovo, ti si parnicu do-

Mičo Gudelj, Jovo Vuković, Mate Zanetović e Stevo Vujnović, assessori.

Kazneno poslovanje u Dalmaciji kroz godinu 1874: kod pokrajinskog i okružnih Sudišta raspravljeno je ukupno 3254 istraga radi zločina i prestupka, i riješeno ih 2182, a to 1376 bez konačno rasprave, 76 uslijed rasprave pred porotom, 721 uslijed rasprave pred sudbenim Dvorom, i 9 ustupom drugim vlastim, sa 1108 osuđenika; — kod grackih Pretura i kotarskih Sudova raspravljeno je svega 15248 istraga radi prekršaja i riješeno ih 12287, a to 6047 bez konačno rasprave, 5983 uslijed rasprave, i 257 ustupom drugim vlastim.

Važniji kazneni slučajii dojavljeni u Dalmaciji srpnja mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 1 umorstvo, 2 ubojstva, 2 čedomorstva, 1 teška tjelesna ozleda s javnim nasiljem, 1 razbojstvo, 2 pokušana silovanja, 1 krivotvorje novca, 5 paleža, 11 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 ubojstvo, 1 razbojstvo, 1 uvrijeda Veličanstva, 4 zloporebe uredovne vlasti, 1 silovanje, 2 krivotvorja novca, 1 palež, 6 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 1 pokušano umorstvo, 2 paleža, 2 zlobne oštete; okružnomu Sudu u Kotoru, 2 paleža.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Gradiška vecchia, 4 settembre. Ad onta di tutte le difficoltà e privazioni, ad onta delle incessanti piogge, gl'insorti scaramucciano continuamente coi Turchi dai monti di Prozor e Kozar alla riva destra e dalla Motajica alla sinistra del Vrbas. Il movimento insurrezionale si è manifestato anche presso Bihać; e qui nel nostro prossimo vicinato, fu ucciso il famigerato Fairbeg Kulinović. Per quanto alcuni giornali sostengano il contrario, l'insurrezione si va estendendo.

Vienna, 4 settembre. L'agenzia Havas e Reuter annunzia da Costantinopoli essere giunte alla Porta ed alle ambasciate notizie tali dalla Serbia, da non lasciar temere da questa parte alcuna complicazione nella questione dell'Ercegovina.

Dal Comitato delle dame di Ragusa, di cui abbiamo pubblicato nel penultimo nostro numero il proclama, riceviamo la seguente

Dichiarazione.

Constando essersi da taluno ad altro scopo abusato del nome e del manifesto del Comitato

bio — ali moraš biti čovek na svome mestu!... Jesil me razumeo... Stojan mi se mlogo osilio...

— I pronevaljalo se, dodade g. popa — Eno, baš iza moje kuće, ta značeš ti nju, onu devojku Smilju, što joj je mati udovica... E kod nje je okukao, ta dan tu noć... Ja pa znam šta da se sa ovim mlagjim svetom čini? Sve me je strah doći će strašan sud... Baš se ovi ljudi ne boje boga!... Eto pre svetio sam mu vodicu, ama bar tursku paru da je spustio u bakrač, ama baš ha!... ni crno pod noktom!... zla vremena kneže Jovo, i ti brat Avrame, nastadoše, stariji se ne poštuju, niti ko popa ljubi u ruku... Sve to treba kapetanu kazati, nema ti bez batina ništa!...

Sad ngje i čiča Marinko koji se već naručao:

— Vreme je već i kući da idete, jes čuo popo, popadija te odavno čeka... Ha, ha!... smejaše se starac... A ti brat Avrame kao da si naučio svu rakiju da mi potrošiš... Treba i sutra sinovče...

I tako se i poslednji gosti iz mehane razigroše. (Slijedi.)

di signore costituitosi in questa città onde soccorrere le donne, i vecchi ed i fanciulli ricoveratisi dall'Erzegovina su questo territorio, s'invitano le signore ed i signori i quali a questo scopo volessero rimettere un qualche importo, nonchè le spettabili redazioni dei giornali che si compiaccessero radunar tali importi a volerli spedire direttamente ed esclusivamente o al Comitato delle signore o ad una qualunque delle signore firmate nel manifesto.

Ragusa, 31 agosto 1875.

Il Comitato.

Al penultimo capoverso dell'articolo, che nel numero precedente finisce sulla prima colonna della seconda pagina incorse un'ommissione di parole che ne turba il senso. Quel capoverso deve chiudere così: „nel trattare pubblici interessi si lascia guidare da altro, e non da questi“.

Različite vijesti.

(*To je bujna mašta.*) Talijanski list „Fanfulla“ javlja, da je pokojni car i kralj Ferdinando ostavio svetom otcu 10 milijona forinti i sve crkvene sprave iz njegove crkvice. U dodatku k svojoj oporuci pridao je jošte svetom otcu sve staklene posude i sve posude od porcelana. Ovršitelji oporuke požuriše se i poslaše već oko 10 milijona i crkvene sprave. Ove posljednje, veli „Fanfulla“, vrijede po procjeni strukovnjaka više milijona lira. Savršeno su izrađene i veoma elegantne forme. Sveti otac da je odredio, neka se najdragocijenije i najljepše spremu u muzeju kršćanske umjetnosti u vatikanskoj knjižnici. Staklo i porcelan doći će koncem ovoga mjeseca. Tako „Fanfulla“, a niko osim nje ne zna o tom ništa.

(*Porod u grobu.*) List „Dritto“ pripovijeda slijedeći strahoviti slučaj: U mjestu Campobasso u dolnoj Italiji umrla je žena nekoga radnika u porodu. Liječnik ju je pregledao i potvrdio, da je mrtva, a oblast izdala dozvolu, da se može sahraniti. Iza dvadeset i četiri sata zakopaše ju i to po običaju u onom predjelu, svezanih rukuh i noguh. Došla je u zajednički grob, u koji je slučajno za dva dana opet trebalo zakopati jedno čeljade. Grobar imade šta i vidjeti, kad je jamu otvorio. Nesretna žena bila je samo zamrla i u grobu dogje k sebi i trudi ju snagjoše. Silno se je morala napirati i mučiti, jer je izkidala sapone na rukuh i noguh i užasno izkrivila lice. U rukuh držala je ljepušno muško mrtvo djetesce. Slijeci iz okolice rekoše, da su čuli kao da nešto iz groblja jauče, nu jedni su se bojali dohovah, a drugi sudili, da mače mrnjauče.

(*Kobilice obustavile željeznički vlak.*) Iz Braile pišu „Novoj Pressi“: Ovih dana noću morao je jedan željeznički vlak stati na prugu između Galca i Barboša i zamoliti od prve postaje brzopetom makinu, kojom bi se pročitila pruga. Na prugu bila se naime smjestila tolika množina kobilica (akakavaca), da su se kotači od makine i kola mogli samo smicati. Uslijed toga nadošao je vlak sino za 22 časa kasnije. Kobilice pustoše neprestance, imenito kod Galca i Tekuća strahovitim načinom poljane posijane kukuruzom. Raž je na sreću već odpremljena kući i tako oteta pustošenju te navale kobilica.

(*Rijetki slučaj smrti.*) Dogodio se, kako javlja „Rozsny Hirado“, u Vigteleku. Jedna djevojka nosila je jednu vreću žita u mlin. Došav do jednog mosta, htjede odpočinuti i nasloni vreću, koju je na legjih nosila, na mostnu ogradu. Iznenada oskliznu se vreća, a konopac, kojim je bila svezana vreća, omota joj se oko vrata i djevojka se zadavi. Ljudi, koji su ju našli, upotrebiše sva srestva, da ju oživu, ali svi im naponi ostaše bez uspjeha.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

Ilijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prema svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvr. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvr. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvr. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvr. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrat, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Bazar Friedmann,

Beč, Praterstrasse 26.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorff br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, finio emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat sa jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kodanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, na se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako vačić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . .	od for. 10—12	Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac . . .	od for. 45—60
„ „ „ sa zlatnim obručem . . .	od for. 13—14	Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop. . .	od for. 24—28
„ „ „ na skok . . .	od for. 13—18	„ englezki Anker sa kristalnim staklom od for. 18—25	
„ „ „ za gospogje . . .	od for. 13—18	„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem . . .	od for. 25—36
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . .	od for. 15—17	„ Anker remontoirs . . .	od for. 28—30
„ „ „ sa kristl. staklima . . .	od for. 14—17	„ remontoirs sa dvstr. poklop. . .	od for. 35—40
„ Anker sati sa 15 rubina . . .	od for. 16—19	„ „ sa krist. stakli . . .	od for. 30—36
„ „ finiji sa srebrnim poklop. . .	od for. 20—23	„ Anker remontoirs za vojsku . . .	od for. 38—45
„ „ sa dvostrukim zaklopcem . . .	od for. 18—23	Zlatni Anker sa dvstr. poklop. . .	od for. 55—58
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . .	od for. 30—36	„ „ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120	
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . .	od for. 25—30	„ „ sa krist. staklom . . .	od for. 45—75
„ emailiran . . .	od for. 30—36	„ „ za gospogje . . .	od for. 40—48
„ sa zlatnim poklopcem . . .	od for. 35—40	„ „ „ sa krist. staklom od for. 45—60	
(mantel) . . .	od for. 38—48	„ „ „ sa dvostr. poklop. od for. 50—56	
„ email. sa diamantima . . .	od for. 36—45	„ remontoirs . . .	od for. 70, 80, 90—100
„ sa krist. staklom . . .	od for. 40—48	„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150	
„ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . .	od for. 50—65	Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100	
„ email. sa diamanti . . .	od for. 35—44	„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350	
„ Anker sat sa 15 rubina . . .	od for. 35—44		

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:30 ili 2 fr. najfinije švarzvardeke porcelanske email. sidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa ne treba zamjenjivati sa falsifikati.

Lančić od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nadaje se,

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzete

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamjenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih ne treba zamjeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svijetska izložba pruža svim onim trgovcem i gradjani priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i enako izkazanijh prevaramacijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnim i lažnim oglesima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škrliljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavaocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koristi štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizabernu, pa im preporučam sloga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine, s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2; jertinja, a na mjesec stoji
samo f. — 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma se
nikakova ne povraćaju.

Br. 72.

Zadar 8 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 7 settembre. Presso Ljubinje vi fu uno scontro dei Turchi coi Cristiani; questi non furono smossi dalle loro posizioni.

I capi degli insorgenti si rifiutano d'intervenire a Mostar alle trattative diplomatiche; intanto si va organizzando la banda a Zübel.

Gradiška vecchia, 7 settembre. Jeri nelle vicinanze di Dubica vi fu forte scontro fra Turchi e Cristiani; rimasero morti 15 dei primi due dei secondi; la cavalleria turca si diresse in fuga verso Gradiška, dove cadde nell'imboscata di altra colonna di Cristiani presso Ogrlica ed altri 23 Turchi furono morti. Gli insorgenti crescono di numero nelle montagne di Kozar, e i Turchi si rifugiano nelle città, ove esigono un'imposta straordinaria da 10 a 500 zecchini per casa, ed arrestano i Cristiani per estorcere da essi la confessione che i mercadanti hanno eccitato la rivolta.

(Altri telegrammi in 3.a pagina.)

Zara, 7 settembre.

Scarse e poche sono le notizie che abbiamo dal campo dell'insurrezione. Dal momento che la truppa regolare è entrata in azione, è del tutto naturale che gli insorti non si siano più a quelle piccole imprese, a quelle escursioni e scorrerie che contrassegnarono il primo periodo dell'insurrezione. Ora devono essere più cauti e più circospetti.

Nondimeno le notizie che abbiamo ne confermano le voci che corrono, che la causa dell'insurrezione volga a male, avendo gli insorti anche altri fieri scontri presso Lubinje l'urto delle truppe senza ceder terreno, nè danno motivo a prestar fede ai telegrammi giunti da Costantinopoli che i rivoltosi si siano sottomessi. Anzi un nostro telegramma ci annunzia che essi formalmente rifiutarono di venir a patti.

Se ciò è vero, come non abbiamo motivo a dubitare che non sia, che cosa faranno adesso le Potenze mediatrici, che cosa in specialità faranno Serbia e Montenegro? Permetteranno quelle che il massacro e tanta iattura continui, quando già l'impotenza della Turchia a ben governare è abbastanza dimostrata, e staranno ancora Serbia e Montenegro colle mani alla cintola? Sono questioni a cui nei prossimi giorni seguirà la risposta. Conghiaturare non varrebbe a nulla, e val meglio attendere.

O Miroslavu Hubmayeru, o kojem je jedan telegram javio, da je valjda poginuo, imaju ove najnovije vijesti: Ustašem bilo je svakako stalo do toga, da osvoje tursku kulu Drijen,

koja je pol ure hoda od austrijske granice, te čuva cestu od Duža i Monastira u Dubrovnik. Noću od 29. na 30. kolovoza pripe se dobrovoljac Miroslav Hubmayer sa trideset funtih velikom praskavicom od dinamita do jednog od viših pušanih okana na tturnju i upali vitilj. No opreznost turske posade prepriječi mu namjeru. Hubmayer morade skočiti u ponor, da se spasi, ostaviv praskavicu, koja se ugasi Sada Turci oboriše žestoku vatru iz pušaka na Hubmayera, koji ipak kao nekim čudom zdrav umaknu. Poslje ga ipak više nevigiješe, te se ne zna, kamo se je pristranio. (Kažu da je u Dubrovniku Ured.)

La libera piantagione del tabacco.

Di questi giorni venne a nostra conoscenza un memoriale presentato a S. E. il sig. ministro Chlumetzky, quando s'attrovava in Dalmazia, da un impiegato di finanza sulla libera piantagione del tabacco. I fatti esposti dall'uomo pratico, a dimostrare l'impossibilità di reprimere il contrabbando sono troppo parlanti, per non accorgersi, che per quanto il contrabbando sia diminuito ed accresciuto il consumo della merce di regia, esso mantiene però sempre dimensioni tali, da porre in dubbio se gl'introiti aumentati possano mai bilanciare le spese di sorveglianza accresciute.

Questo peraltro non è l'unico argomento a persuadere, che la piantagione del tabacco s'abbia a porre in libertà. Il memoriale ne adduce altri ben più calzanti, specialmente quello del progresso agronomico e dell'estensione del commercio. Noi non ci faremo a precisare statisticamente il valore di tali argomenti, ma ne aggianteremo uno, quello cioè della posizione eccezionale, in cui giova alle finanze dell'impero di mantenere la Dalmazia rispetto al territorio doganale. I dazi di favore per alcuni prodotti dalmati nel territorio doganale dell'impero non sono un compenso dell'esclusione, ma una reciprocità dei dazi di favore che da noi godono le manifatture provenienti da quel territorio in confronto alle estere. Eppure la compensazione ci dovrebbe essere, non rimanendo dubbio che l'esclusione della Dalmazia dal territorio doganale dell'impero è a questo economicamente utile e alla Dalmazia dannosa.

Raccomandiamo perciò e al governo ed ai patrioti, all'occasione delle imminenti spedizioni ufficiali per istudi economici sulla Dalmazia, di non dimenticare l'argomento della libera piantagione del tabacco. Noi dobbiamo continuamente cercare d'essere sgravati di questo monopolio dello Stato, perchè da noi e questo è il monopolio del sale, non gravano semplicemente la popolazione dal punto di vista della compera limitata, ma dall'altro ben più importante della produzione repressa. Invero da noi e di tabacco e di sale potrebbe essere produttrice quas'intera la popolazione; cosa che in altre provincie dell'impero non è possibile neppure per uno dei due monopoli, molto meno per ambedue. Colla libera piantagione del tabacco in Dalmazia non sarebbe beneficato questo o quel distretto, ma ne risentirebbe vantaggio tutto il paese, atto ovunque alla produzione e popolato tutto di agricoltori.

Mahmud-paša veliki vezir.

Pošto se je intervencijom europejskih vevlasti u hercegovačkom pitanju znatno preokrenula politička situacija, ministarstvo Essad-paše, i onako slabo, moralo se zaljuljati i prouzročiti ministarsku krizu u Carigradu. Tad poniknu misao megju Turci, da bi najbolje odgovorili i nutrnjim neprilikam i vanjskoj koaliciji vevlasti, ako se i njihove stranke koaliraju i sastave zajedničko ministarstvo.

I za jedan časak mnijaše svijet, da su privrženici ove misli uspjeli u svojoj nakani, te da ćemo dočekati vladu Mahmud-Husein-Midhad-paše.

Pri svem tom, što bi takova koalicija stranaka najbolje odgovarala vanjskoj koaliciji vevlasti, — pošto je Mahmud na dobru glasu u Petrogradu, Midhad u Beču i Londonu, a Husein u Berlinu, — to ipak iz toga pokušaja nerodi se ništa. Stranački su odnošaji u Turskoj veoma oštro razvijeni, i takav korak protivio bi se silno dosadanjemu toku tih odnošaja.

Ali čini se da i general Ignjatijev prilikom ove ministarske krize nije ostao skštenih ruku, te da je izsred razklimanih odnošaja umio pocrpiti za se najbolje koristi, pošto je padišahu s takovim uspjehom preporučio svoga štićenika Mahmud pašu za neodvisnoga velikoga vezira. Čini se da ga prijateljski i saveznički odnošaji k drugim vevlastim u predstojećem riješavanju istočnoga pitanja nisu smetali, da u Carigradu ne vodi politiku na svoju ruku. To barem daje slatiti ona žestina i sržba, kojom su peštanska i bečka glasila dočekala imenovanje Mahmud-paše za velikoga vezira.

Mahmud-paša nije dosele, u koliko se zna, ničim drugim skrivio, van što je osobitom blagohotnošću slušao savjete generala Ignjatijeva. Čemu se dakle ljute toliko nanj austro-ugarski političari, kad neprestaju uvjeravati, da su glede velike krize na Istoku u podpunom sporazumu s Rusijom?

Bečki i peštanski listovi osvajaju Mahmuda raznimi krivnjami, a osobito tvrde, da će on kao glava staro-turske stranke protiviti se savjetom vevlasti, da se kršćanskim narodom dadu neka prava u samoupravi. Koji poznaju odnošaje u Turskoj, misle obratno, da ti listovi ili nepoznaju Mahmud-pašu, ili pako kušaju, bilo i prostimi frazami pokriti poraz svoje posebne politike na Istoku.

Koji su pozorno pratili razvitak nutrnjih odnošaja u Turskoj, mniju da je nutrnjim pokretom naroda u Turskoj pod njegovim veziranjem bilo slobodnije polje, nego pod prijašnjimi veziri s razlega, što je njegova vladavina bila slaba i nadzor površan. U Bosni ta slabost vladavine djelovala je protivno nego u drugih pokrajinah, jer su u Bosni Muhamedanci brojniji nego u ikojoj drugoj pokrajini europske Turske, i jer ih tada nije tako jako kao prije obuzdavala centralna vlast iz Carigrada.

Za Mahmud-pašina vezirovanja dobili su Bngari faktično svoja crkveno-narodna prava, koja im bijaše teoretično zajamčio predhodnik njegov Aali-paša. Onda bi dozvoljen izbor ekzarha i bugarska ekzarhija ustanovljena u Carigradu, onda poče ona raditi pravilno, kao priznata institucija.

Za kratko vrijeme vezirovanja Mahmud-

paše, Bugari su se bili tako osmjelili, da su u srpnju g. 1872 bugarski prvaci u Rusčuku na jednom skupu odlučili poslati Mahmud-paši predstavku, u kojoj razlažu štetnost i neshodnost nutrjne uprave zahtijevahu, da se samemu narodu ustupi sudstvo i policija, kao i sudjelovanje u svoj administraciji.

Ali umjereno držanje Mahmud-paše nije bilo takovo samo prema bugarskomu narodu. I Jermeni se bijahu pokrenuli u tom istom smislu, te je njihov patrijarh bio spremio obširnu spomenicu o nesnosnom stanju jermenskoga naroda navodeć mnogobrojne grozne primjere o neurednosti uprave i o zulumih Kjorda na Pontu. Na to iznenada pade Mahmud i naslijedi ga Mithad. Bugari su predobro poznavali svoga krvnika, nego da bi išli lupati mu glavu svojom pomenutom predstavkom. Nu jermenski patrijarh po moralnoj dužnosti prema svomu narodu pomisli, da je dužan predstaviti se Mithadu svojom predstavkom.

Ali kakovo bi njegovo iznenagjenje! Mithad ga dočeka osornošću dostojnom kjurdskega divljačtva, kazav mu, da nikomu nije dozvoljeno kritizirati upravu sultanovu, a najmanje da to spada u kompetenciju jermenskoga patriarhata.

I to je taj Mithad, koga bečke novine uznose do nebesa kao izobražena i vrijedna državnika, pače kao mesiju turskoga. No savijest naroda osudila je već te političare kao neljude, a povijestica će ih žigosati kao krvoločne divljake.

Politički pregled.

O dogovaranju sjevernih vlasti s portom pišu iz Pariza „Köln. Ztg.“: Tri vlasti, Njemačka, Rusija i Austrija predložile su najprvo porti neka obustavi neprijateljstvo, da se može dogovarati s ustašama. Porta nije htjela, da na to pristane; za to je Rusija pridložila, neka prisustvuju dogovaranju sve vlasti, koje su podpisale ugovor od g. 1856. Petrogradski kabinet sklonulo je na taj predlog, što Austrija nije htjela pristati na želju Rusije, da se Bosna i Hercegovina proglase neodvisnom od porte. Austrija vidjela je u tom pogibelj za se i očitovala je, da bi bila prisiljena anektirati te provincije, kada bi se proglasile neodvisnim od porte. Tada Njemačka posredovao među obadvama državama, pa se složise sve tri u tom, da se uzdrži cjelokupnost turske države.

Ujedno je zaključeno, da Turska ima rečenim provincijam dati neke koncesije. Na

predlog, da učestvuju kod dogovaranja i ostale vlasti, koje su podpisale ugovor od g. 1856., pristala je najprije Italija, a onda Francuzka. Englezka je tek onda prihvatila taj predlog, kada je turska vlada očitovala, da će se upustiti u dogovaranje. Uvjeti sporazumka među velevladama i Turskom bili su ovi: Porta će obustaviti neprijateljstvo, pa će uputiti ustaše, što žele. Vlasti će se obvezati, da će dati ustašam na znanje, da će uvažiti njihove mjestne interese i zadovoljiti pravednim njihovim željam, nu nikada da neće dopustiti, da bude Bosna i Hercegovina neodvisna od porte. Sada nastaje pitanje, koje da se koncesije pruže ustašam.

U tom je zaključeno, da se ograniče povlastice begova, napram kojim se je do sada nalazila raja u feudalnom odnošaju, da se uvede nov porezni sustav, a u obadvije provincije neki način samostalne uprave. Ovim se je htjelo zapriječiti, da te provincije nebudu više izvršene samovolji turskih oblasti. Porta je pristala na ove uvjete, ali je nastalo samo pitanje, da li će uz nje pristati i ustaše, kojim je čvrsta nakana, odcijepiti se od turske države. Od ustaša, veli dopisnik, zavišiti će, ima li se mirnim načinom dovršiti boj u Bosni i Hercegovini. Ako se nedogodi što god vanredna, ustanak neće, ako bi i duže vremena trajao, imati većega zamenovanja, jer Srbija i Crnogora moraju ostati neutralne.

Tako dopisnik njemačkoga lista.

U Rimu je iznenadio dolazak generala Casanove iz Sicilije. General učestvovao je već u više konferencija u ministarstvu unutarnjih poslova. Kao što misle, namjerava vlada da uvede veće jedinstvo u srestvih, kojimi se ima ugušiti razbojništvo u Siciliji. U tu svrhu ima se uvesti zajednički postupak među vojnim sudbenim i redarstvenim oblastmi. U tom je smislu što imenovano što premješteno već više činovnika u Siciliju.

Iz Madrida javljaju, da su Castro, Cardenas i Grevio, tri umjerena člana sadanjskoga ministarstva, umolila za otpust i da će ih valjda zamijeniti liberalci. Kao što se čini, učvrstio je posljednji uspjeh kraljevskih četa ne malo upliv Canovasa de Castila, tako, da će valjda već sada biti u stanju izvesti promjenu kabineta.

Karlistički tabor ne malo je izbunila vijest, da se je njihova tvrgjava Seo de Urgel predala. „Voce della verita“ misli, da bi mogao sada don Karlos raspustiti svoju vojsku, te u sgodnije doba nastaviti rat. U oči općega položaja u Evropi, veli, morala bi se odobriti ovakova odluka. Ovo bi bilo samo primirje; jer karlizam nije dinastično pitanje u Španjol-

skoj, već boj među katolicizmom i revolucijom, među pravom slobodom i slobodnim tiranstvom.

Tvrgjava Seo de Urgel predala se je konačno kraljevskoj vosci. Ovim je učinjen velik okret u španjolskom građanskom ratu. Premda nije Seo de Urgel tvrgjava prvoga reda, to je ipak znamenita radi svojega položaja. Najvažnija pirenejska dolina zatvorena je ovom tvrgjavom, a naslanjaju se takogjer na nju sve vojničke operacije u sjevernoj Kataloniji i Aragoniji. Sjeverna vojska imati će odsele svakako laglje posao; ali da li će na skoro posve uspjeti, zavisi mnogo od njezinih generala.

Iz Madrida pišu o novih republikanskih agitacija. U vojarnah nailaze svaki dan na anonimne proglase, koji su svi napereni proti obstojećemu redu. U svih se zahtjeva opće naoružanje puka kao jedino srestvo, kojim bi se mogao učiniti konac karlističnomu ratu. Sadanjoj vojsci da je samo nečastna zadaća, štiti reakciju, slavohlepje i lakomost neznatne manjine i kralja, njezina orugja. Svaki domorodac valja da se pridruži ovomu pokretu, jer samo onda da će se vojnici moći opet povratiti u svoje zavičaje. — Agitatori oslanjaju se mnogo na pomoć onih vojničkih častnika, koji su otpušteni radi svojih republikanskih nazora. Osim toga ima zbilja u vojsci i drugih nezadovoljnih častnika. — Vlada je vrlo oprezna, da predusretne svakomu prevratu.

Pišući o mogućnosti rata među Englezkom i Kinom dopušta „Times“, da bi Englezka morala izgubiti mnogo ljudi i novca, kada bi do toga rata došlo. Kako bi se svršio, veli, o tom nema dvojbe. Mi moramo biti pobjeditelji, premda se nebi moglo pobjediti bez velikih udaraca na one česti kinezke države, koje su vrlo važne za našu trgovinu. Ali posljedak, kojega nam se je najviše bojati, bio bi tomu ratu taj, što bi usljed poraza pekijske vlade nastala reakcija. Dinastija, koja neuziva više skoro nikakova povjerenja, koja se je već preživjela, nebi nikako mogla novoj katastrofi odoljeti. Carska bi obitelj pala, a s njom i svi mandaringi. Dosadani velikom pomnjom izragjeni sustav, kojim se spajaju sve provincije, kao i ustrojstvo vojske, sve bi se ujedno arušilo. Kina razpala bi se u dvadeset ili više manjih kneževina, a od socijalnoga rasula mogla bi ju spasiti jedino krepka ruka kojega naobražena dobitnika. Ali koji narod da se odvaži na takovu zadaću?

Premda nedvojimo ni najmanje, da je Englezka sposobna za vladu, ipak bi se po-

PODLISTAK.

Seljaci.

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Stojan iz mehanje ode pravo kući svojoj, posle ugje u kuću, pomilova svoju malu sešku — tako je on zvao sestricu — pa onda skide sa čiviluka dugu pušku, obrisa je tek onako dlanom, potiraši je i ode; majka gledaše za njim, mislila je da će joj ein u lov...

— Baš i taj lov, već mi se došadio! Malo, malo, pa hajd opet u lov... Donese ponekog zeca, po neku lisicu, dobije po neki groš za prodatu kožu, i to je sve!... A što ja umirem od straha, što se on umori kao da je čitav dan klade valjao, što podere par opanaka... To on i negleda... Al hajd! prestaće i to, znam ja, i otac mu pokojni beše lovac, te još kakvi! al od kako je uzeo mene, retko mu padaše na um da ide u lov!... Sve dolazi i prolazi vremenom... Da! da!...

Tako se sirota majka tešila. Al ovaj mah, Stojan ne ode pravo u lov, nego se lepo, sve porad brda čisto kradimice, dovukao do popovoga plota,

privatio se s levom rukom za najgornju onu vrhliku i kao srna preskočio, tako vešto i tako brzo, da ga ni sam popin pas nije osetio; tek kad je prešao u Smiljinu avliju onda je popin garov zalajao — al onda već beše dočue... I popa i popadija istrčaše ali nikoga nisu mogli vidjeti.

— Mora da je on, reče popa.

— Niko drugi nego on, dodade popadija, — onaki momak bolan pa u šta se zagledao?... Općinila ga je večica, nije drugče! Ta samo da zaprosi, ja bi mu dala moju Nedicu... Ali on zanesen, što mu se ona više približuje, on se sve više kloni od nje. —

U Smiljinoj maloj kućici pored vatre sedela je Smilja i njena majka s preslicom u ruci, prela je vunu za čarape, a pored prozora za razbojem tkala je mlada Smilja. Prozori behu sa pečđerlijom izlepljeni, pa je svetlost bila dosta tamna, od prilike kao na Rembrandtovim slikama; al opet si jasno mogao u toj polusenoj razlikovati životu ortica sirote devojke: visoko čelo okruženo sa gustim crnim viticama, izgledalo je kao od kararskoga mermera, od gustih trepavića padala je tamna senka na ružičasto okruglo lice, rumene usne izgledade su kao da se smeše, kao da snivaju o lepšim danima, koji tek mogu

doći, a pod belim zubnom razvijahu se dva sunevim zracima ne dodirnuti pupoljka, a ovamo mali prstići igrahu se po belome platnu, čas po čas sveznjući izprekidane žice.

Majka je sa zadovoljstvom gledala u divnu jedinicu, pa je smešeći korila:

— Smiljo dušo! mnogo ti se žice kidaju? šta je to dete moje?

A to je značilo: Smiljo, ti na nešto drugo misliš!

Možda je majka imala i pravo, jer im Stojan već dva tri dana nije bio da ih pohodi, pa i sama majka i ako se smešila opet je bila brižna: šta li to mora biti te mi Stojana nema?... I ona ga je rado imala... A Smilja?... Ona je sirota amirala za Stojanom, volela ga je svim srcem i dušom, pa mu i opet nikad ne reče: ja te ljubim Stole moj!... To nebi ona za živu glavu kazala, to bi bila sramota!... E tako ti misle naši seljaci; taki su njihovi pojmovi o ljubavi.

Kad je Stojan stupio u kuću, stara majka Smiljina radosno skoči sa tronoge stoličice, i pogje mu veselo na susret:

— Dobro došao sinko! O od kad te nismo videli!... Ti si na našu sirotinju i zaboravio. Da, da!...

bojali, kada bi nam bilo još dvije Indije pridružiti onoj, u kojoj vladamo.

Do ovakove katastrofe neće u Kini tako lako doći, niti bi se možda stvari onako razvijale, kao što „Times“ misli; nu ipak je zanimivo, što u Englezkoj već sada pomišljaju na takove slučajeve.

Megju Egiptom i Abisinijom moglo bi takogjer doći do sukoba. Egipatska vlada dobila je prijavu od sudanskoga guvernera o povredi egipatske granice. Abisinski kralj namjerava naime u Advu, prvi mu vogja Dogag-Cabron krenuo je s četami u Hamasin, a drugi, Dogag-Maron, u Kedah. Plemena, naseljena u Hamasinu, pobjegla su i zamolila za utočište na egipatskom zemljištu. Usljed toga zapovjedio je kedive, da se vojska koncentrira na granici, da bude pripravljena na sve moguće dogagjaje. I nekoliko ratnih brodova krenulo je već s vojskom, topovi i municijom u Masan na crvenom moru. Ako dogje do rata, odlučio je kediv, nepoložiti oružja prije, dok se neosigura stalan i uztrajah mir.

Domaće.

L'Avvisatore dalmato pubblica la seguente Notificazione luogotenenziale:

In seguito a rinunzia del deputato al consiglio dell'impero per la classe elettorale dei maggiori censiti della Dalmazia, dovendo seguire la relativa elezione suppletoria a tenore del § 18 della legge 2 aprile 1873 (B. L. I. n.ro 41), trovo a tale scopo di fissare il giorno 20 ottobre 1875, invitando colla presente tutti gli elettori maggiori censiti di questa provincia a procedere, giusta le prescrizioni del regolamento elettorale sancito colla succitata legge, alla detta elezione nei luoghi elettorali:

Zara, per i distretti giudiziari di Zara, Arbe, Pago, Benkovac, Obbrovazzo, Kistanje, Knin, Darniš, Sebenico, Scardona;

Spalato, per i distretti giudiziari di Spalato, Traù, Almissa, Brazza, Sinj, Verlika, Imoski, Makarska, Metković, Vrgorac, Lesina, Cittavecchia, Lissa;

Ragusa, per i distretti giudiziari di Ragusa, Ragnasvecchia, Stagno, Curzola, Sabbioncello;

Cattaro, per i distretti giudiziari di Cattaro, Risano, Budua, Castelnuovo.

La presente notificazione sarà pubblicata nella gazzetta ufficiale.

Sua Maestà I. e R. Ap. si è graziosissimamente degnata di elargire per sussidi in Dalmazia un ulteriore importo di fiorini 3800, dei quali;

per gli abitanti della regione fra Traù e Spalato che ebbero recentemente a soffrire dei danni e-

A sirota Smiljana je sva pretnula, jedva se držala na nogama; kad ga je videla pobledele je kao list hartije — a posle postepeno osu se po njenom lepom licu ramen, kakvu ni jedan živopisac nije na svojim uzorima naslikao... A kad joj je Stojan stisnuo mala ručicu, promuća sa svojim uzbudjenim glasom:

— Stole!...

To beše sve što je smela progovoriti...

Al često jedna jedina reč, možda i nehotice izgovorena, izdajnik je najdubljih tajna, što ih srce u svojoj dubini prikriva.

Ta reč, Stole! beše tako nežno, s takom strepnjom i milinom izgovorena, da se Smiljanina majka na te trepeće zvukove trglu. Poznavala je ona glas ljubavi, nekad se možda i iz njenih grudi izvijao?..

— Smiljo, kćeri moja, radoješ li se što je Stole došao?.. Ti si valjda mislila da više neće doći?..

— Oh majko!

Protepa zastigjeno devojčice, pa onda pogje kao da nešto traži po kući, a Stojan je pratio svako njeno micanje sa tužnim osmejkom; činilo mu se da je nikada tako divnu nije video, nikada tako umiljatu, nikad tako sjajnu kao baš sada... Pa je došao još ozbiljniji još neveseliji, ko zna šta je mislio?.. Zgurio se pored vatre, pa je sa svim udubljen u mi-

lementari, f. 2000; alla comune di Pastrovicchio per riparare la strada cavalcabile esistente nel circondario comunale, f. 1500; per gli abitanti di Loparo danneggiati dalla grandine, f. 300.

Leggiamo nell'Avvisatore dalmato:

Qualche foglio della provincia nel riportare la notificazione della presidenza della commissione provinciale per la regolazione dell'imposta fondaria, colla quale venivano pubblicate le tariffe di classificazione e si indicavano gli aventi diritto ad insinuare reclamo contro le tariffe stesse, interpretava il § 31 della legge 24 marzo 1869 nel senso che fra gli aventi diritto a reclamo siano compresi singoli ovvero più possidenti la cui imposta sommata insieme costituisca un sesto dell'intera imposta fondaria pagata dal Comune e che per comune non si debba intendere il Comune politico, ma bensì il Comune censuario.

A rettifica di tale erronea interpretazione della legge, siamo in grado di far conoscere che in seguito a precise istruzioni emesse dall' i. r. Ministero delle finanze, sotto la parola Comune nel senso della legge 24 maggio 1869 deve sempre intendersi il Comune politico e non il censuario e che quindi hanno diritto ad insinuare reclamo contro le tariffe di classificazione quei singoli possidenti che pagano almeno il sesto dell'intera imposta fondiaria di un Comune politico, e non quelli che pagano assieme tale sesto.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina nel distretto politico di Ragusa ascendeva sabato, giusta l'Avvisatore, a 4149.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Budapest, 7 settembre. Il Pester-Lloyd smentisce la notizia delle trattative del governo ungherese per la contrazione d'un prestito di 90 milioni.

Berlino, 7 settembre. Gli ambasciatori germanici di Pietroburgo e Parigi, principe Reuss e principe Hohenzollern sono giunti qui e furono ricevuti dall'imperatore.

Costantinopoli, 7 settembre. Un telegramma del 3 corr. di Hussein pašā al ministro della guerra annunzia la resa del monastero Šuma, e che gl'insorgenti rifugitisi nei monti continuano a sottomettersi. Altro telegramma uff-

slima gledao u vreo žar što se sa svojim podrikastim plamenom sevkajući po njegovome bledome licu igrao.

— Stole sinko, ti si zamišljen, zabrinut?... Tebe je neko ozlojedio? o znam ja ljude, pakosni su i nevaljali...

Stojan ćutaše zamišljeno, a kad je stara majka izišla u avliju, da još koju sušku na vatru donese, da se bolje raspali, on se primače blizu razboju:

— Smiljana sunce! pogledaj me tvojim crnim očima, voleo bih u njima nešto videti, čini mi se da je u njima zapisama moja sreća.

Smiljana ga pogleda začugjeno. Te crne oči behu zaista knjiga, koja je o bezgraničnoj ljubavi pripovedala... Blago onome, koji je iz njih svoju budućnost čitao! Neće poželeći raja, jer ga u jednom trenutku uživao.

Stojan je u svome neprotumačenome zanosu pretište na svoje široke grudi:

— Oh Smiljo, Smiljo nikada nećeš biti moja! Na trepavicama njegovim sijuna kao kaplja rose jedna krupna suzica...

Stojanov glas, izraz lica, ta sjajna kapljica što se na njegovim trepavicama zablistala — sve je to jednu devojku iznenadilo, sve joj to beše strano, nepoznato.

— Stole, ah moj Stole!... jecalo je ushićeno

ciale da Sarajevo annunzia che la banda dei Serbi forte di circa 1000 uomini, passando la Drina presso Ozenica fu dalle truppe turche totalmente distrutta. Sei cannoni e 500 fucili ad ago provenienti dalla Serbia e destinati per gl'insorgenti furono sbarcati presso Gradiška e dalle autorità turche confiscati.

Različite vijesti.

(Amerikanska goveda u Londonu.) Do neki dan nebijaše nikad još u Evropi američkih goveda na prodaju. Neki trgovac iz Newyorka kušao je dovesti 38 glava u London, da vidi, bili se isplaćivalo prevažati goveda i prodavati u Evropi. Ako mu pogje pokus za rukom, moglo bi s vremenom evropskim trgovcem biti velike konkurencije od Amerikanaca, jer su ovi poduzetni i žilavi.

(Prvi i jedini glas.) Na svršetku izbora zastupnika u Mühlbachu sbio se jedan smiješan slučaj; pred izborno povjerenstvo stupi naime jedan birač i izjavi, da i on želi glasovati; na to nastade između njega i predsjednika komisije sljedeći razgovor: „Dakle za kog ćete glasovati?“ — „No, što još pitate; za onoga, za koga su već svi drugi glasovali.“ — „Vi mi morate kazati jedno ime.“ — „To sam zaboravio; ali vi dobro znadete, kako se on zove, ta mi smo se svi dogovorili, da ćemo samo njega izabrati.“ — „Kandidati su gospodin Trausch i gospodin Zay; za kojega dakle glasujete?“ — „Ja u istinu neznam više, kako se on zove, ali drugi su njegovo ime već toliko put izrekli.“ — „Dakle brzo! Birate li gospodina Trauscha ili gospodina Zaya?“ — „Neka dakle bude, gospodina Trauscha, on će biti sigurno pravi!“ — Tako je dobio Trausch njegov prvi i jedini glas, jerbo drugi su svi glasovali ba Zaya.

(Vapno i sol za golubove.) Ko drži golubove, morao bi im uvijek pripremiti nešto vapna, jer jim ga treba za ljupine jaja. Ako im se nametne vapna, ključu po krovovih i čine dosta štete. I soli im treba, te se uprvav otuđuju za njom, ako je gdje god zrnece ugledaju.

(Posljedice rata.) Prije krinskog rata stanovalo je u Sevastopolju 45.000 duša, a od ta nije se nikad dosad mogao dignuti iznad 13.000. Zaljev Sevastopoljski dugačak je 6 vrsta i vrstu širok, te veoma prikladan za usidriavanje brodova, nu brodove nemoguše nikakova srećta natrag unj navrnuti i oživiti prvašnju trgovinu. Istina je, da nije samo rat kriv nazadku njegovu na najteži mu je uzrok. Balaklava bijaše srednji gradić pun bujna prometnoga života, a sad ima u njem jedva 800 dšha.

(Iz kamenite dobe.) Britanski muzej popunit će se glasovitom sbirkom Sir Antona Bradya iz Stratford-e-Potuta. U toj sbirci ima ostanaka od slonova, prsoroga, bizanaj jelena i volova, lavijih zubih, hipotamovih zubih itd. Sve su te stvari iz kamenite dobe i povagjone posljednjih 30 godina u Beragu kod Ilforda.

devojčice; a bele ručice i nebotice ohvila je oko njegovoga pasa, sva je drktala, a zbunjena glava pade mu baš na ono mesto gde mu srce kucā... On je zagrlao, s' takom žestinom kao da je više nikad iz zagrljaja ne misli puštati, pa ni onda kad je majka stupila u kuću, ne puštaše sa svojim nedara ljubljenu glavu:

— Oh majko! majko, nemoj je oteti, ona je moja! Ja je više nikome na svetu nedam!...

Posle toga klonu, i čisto mehanički uze ruku stare majke pa je poljubu.

— Badi i moja majka, reče uzdrktalim glasom. Taka prošovina ne beše u seoskome običaju, ali ljubav traži kraće putove, to je i stara majka znala, a radije je imala Stojana nego da sa joj provodadžijo svu bogosloviju doveli... Tek malo kao običaja radi, klimnu sumnjivo glavom, pa onda sa onim blagim staračkim glasom reče.

— E, pa deco videćemo, ima još dana, porazmislićemo malo... Niti si ti sinko prestario, niti je Smilja u godinama...

Stojan obrn oči, uze pušku i spremaše se da ide... Rukova se sa Smiljanom, al ne više sa onom žestinom, nego mirno kao što uljudnome moniku priliču; kad je izišao na polje, ispratila ga je Smiljanina majka.

(Slijedi.)

*Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag
se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.*

Jeftin nakit

za
gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom **ново ili talmi-zlato**), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa se to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i modernije nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na provara, s pačinjenim kamenjem i otklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjaka, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

Cijela garnitura, naprnsjaka i naušnica n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedeno, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, fr. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.

Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.

Ženski češći s novozlatnim ukrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3.

Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2.

Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljotacki fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapijnica za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i naručke, najljepše zivedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, zavjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1.

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punciране srebne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 1.50, 2.

— 13 lotne punc. duge veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 li sreb. medailloni, u ognju zlaćeni i oosakleni f. 2.50, 3.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjaka f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Križi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je medi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogjina garnitura ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjaka n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmljiv

Jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, na takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjaka i naušnica f. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 križić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrusen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za nečijenu. 1 garnitura naprnsjaka i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjaka n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putao za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski češalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimir.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 pototaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstuoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem n. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna n. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, f. 1.20, 1.50, 1.80.

Za izdavanje i uređenje IVAN DANILO.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. n. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. n. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

Bazar Friedmanu.

Beč, Praterstrasse 26.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbenu najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorff br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prkosi svako konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazulom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometar sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailirau uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometar sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir

sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kodanom talmizlatu; ti satovi su prednost imaju pred drugimi, na se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako vatić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sat sa 4 rubina . . . od for. 10—12

„ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14

„ „ „ na skok . . . od for. 13—18

„ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18

„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17

„ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17

„ „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19

„ „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23

„ „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23

Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36

„ „ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30

„ „ „ emailiran . . . od for. 30—36

„ „ „ sa zlatnim poklopcem . . . od for. 35—40

„ „ „ (mantel) . . . od for. 35—40

„ „ „ email, sa diamantima . . . od for. 38—48

„ „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45

„ „ „ dvostr. zaklopcem . . . od for. 40—48

„ „ „ rubina . . . od for. 40—48

„ „ „ email, sa diamanti . . . od for. 50—65

„ „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi parizki sat od luči sa bilom pod staklom, ured za syaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzjardske porcelanske email. zidne ure, jumbi se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančić od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:50, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nadate:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregularni satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodaje moćuće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svijetska izložba pruža svim onim trgovcem igrariju priliku, koji su se naročito dali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještina u njihovih i onako izkazanih prevaramacijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bućnima i lažnim oglasima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škričke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Nujznamenitiji je u lih varancija dućan igraca Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koricisti štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istih poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftiniju cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Tiskom I. Woditzk-e

IVAN DANILO upravitelj.

Pretpłata u Dalmaciji i po svo-
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10 : —
 „ po godine . . . 5 : —
 „ mjesec . . . 1 : —
 van Carevine s poviškom po-
 stanskoga troška.
 Za paroke i pučke načelnike u
 Dalmaciji pretpłata je na godinu
 za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
 samo f. — 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8. novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravnistva i Urednistva u Zadru
 i kod svih e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravnistvo i Urednistvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 73.

Zadar 11. Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Budapest, 9. settembre. Nella Ca-
 mera alta fu letto il rescritto reale, che
 chiama ad eleggere i membri della De-
 legazione che deve raccogliersi adì 21
 corr. Dopo di ciò fu accolto il progetto
 d'indirizzo tal quale era proposto.

Gradiška vecchia, 9. settembre. Ie-
 ri e questa notte, senza interruzione, ve-
 nivano traghettati a questa parte i Tur-
 chi morti e feriti nello scontro avuto
 cogli insorgenti, che in numero di 800
 sotto il comando del famoso Pecija li ave-
 vano disfatti presso Ogorelice. L'insur-
 rezione progredisce in forza ed esten-
 sione.

Belgrado, 10. settembre. Ecco il
 passo del discorso del trono riguardo agli
 avvenimenti della Bosnia e dell'Ercego-
 vina: il nostro popolo è ai confini del
 paese sturbato nel suo sviluppo. Parte
 di esso deve abbandonare le sue case
 per tutelare colle armi in mano all'est
 ed all'ovest la sicurezza del paese. Gli
 avvenimenti della Bosnia e dell'Ercego-
 vina ci creano una difficile posizione.
 Senza speranza di vedere migliorate le
 sue sorti, quel popolo dà di piglio alle
 armi per liberarsi dalle torture. Il go-
 verno del Sultano ammassa truppe ai
 nostri confini. Ciò complica la nostra
 situazione. Il popolo nostro domanda che
 si prendano misure difensive, mentre
 quello della Bosnia si rifugia presso di
 noi. Tutto ciò rende sempre più difficile
 la nostra posizione. E da sperarsi che
 riescirà alla saggezza del Sultano e delle
 Potenze garanti, di trovare il modo di
 tranquillare quelle regioni e di farle con-
 tente. Come immediati vicini noi soffria-
 mo più di qualunque altro da queste
 lotte periodiche. Perciò io, per quanto
 lo consentono le mie forze, tenderò a
 procurare uno stato di cose che alla
 Bosnia ed all'Ercegovina ritorni la pace.

Ragusa, 11. settembre. Un corpo di
 700 insorgenti di Dabar presso il fu-
 micello Cepelica non lungi da Bileč at-
 taccò quattro battaglioni di truppa re-
 golare ed una batteria di campagna. Le
 perdite furono grandi da ambe le parti,
 ma i battaglioni turchi possono dirsi di-
 sfatti. Due di essi nella fuga disordina-
 ta piegarono sopra Trebinje. Ieri i Tur-
 chi rinforzarono la guarnigione dei for-
 tini di Zubci con perdita di alcuni uo-
 mini.

Gradiška vecchia, 11. settembre.
 Ai 9 le bande riunite di Pecija e Ostoja
 presso Jablanac respingendo i Turchi
 occuparono il territorio fino alla Sava.
 Ai 10 i Turchi in numero di 1500 li cir-

condarono. Pecija ed Ostoja perirono con
 altri 80 compagni, gli altri rifugiaronsi
 nei monti. I turchi perdettero 220 uo-
 mini.

Budapest, 11. settembre. Camera
 dei deputati. Nella seduta d'oggi fu pre-
 sentato il progetto d'indirizzo, che in
 sostanza è la parafrasi del discorso del
 trono; la discussione mercoledì, e mar-
 tedì, elezioni per la delegazione.

Kragujevac, 11. settembre. La skup-
 ština passò all'ordine del giorno senza
 discussione sulla dimanda d'aiuto della
 deputazione bosnese.

Il comitato dell'indirizzo in risposta
 al discorso del trono è per la massima
 parte formato di partigiani del governo
 e dell'omladina. Il governo s'interessa
 per un indirizzo moderato, la cui di-
 scussione dovrebbe durare parecchi giorni.

Skradinska Izložba.

Kroz grad sagovima i zastavama uresen-
 trvi mnoštvo domaćega i stranoga naroda: s
 jedna strane s mora, što se parobrodom do-
 vezlo, s druge strane s kopna iz bližega su-
 sjestva i daljnih kotara.

Što u grad pristupa, to se redom sliže
 na poljanu iza grada. Divna je to Skradinska
 poljana! — Kao dlan ravna, zelenom travi-
 com zarasla, jarugom sa tri strane od teste i
 od zagradskih vrtala odijeljena, gojnim duba-
 vima svilonosnoga, laštivoga lista murvanja
 okružena; bila tržište, bila šetalište, Skradin-
 ska je poljana ugodno boravište. Ali kakvim
 je sjajom dne 8. rujna prosjala!

Izmegju kitnih dudova nasagjene visoke
 štake na okolo, a na njima trobojnice se za-
 stave vijn. Pri ulazištu crven — bijeli šator
 na četiri stupa podignut; a nad njim žuto —
 crna carska zastava; a prama šatoru s dru-
 goga kraja veličanstveni trijem na visokim
 stupovima skuplja izložene poljodijone i obrtne
 proizvode. S jedne strane trjema poredana ži-
 votina na izložbi, s druge strane strojevi i pru-
 gla i šumarsko drvlje.

Trijem je s vani najukusnije okičen: stu-
 povi medrinom obavijeni, glavići jim pozla-
 čeni, i po glavićima teče na okolo glavna
 greda pozlatami otočena, a s nje bijele i cr-
 vene zavjese zlatnim resicama, obrubljene. Iz-
 nutri je trijem na tri dijela razdijeljen. Ulaz
 mu je sa zapada u srednji hodnik, sa istočne
 strane sagovima zastrt, a veličanstvenim pri-
 jestoljem završen, pod kojim slika N. V. na-
 šega Cara i Kralja. Iz hodnika se na obe strane
 ulazi u pokrajna dva potremka, u kojima je
 na stolovima lijepim redom izloženo, što je iz
 bližnjih i daljnih kotara na ogled poslano.

Na odregjeni dan, 8. rujna, u 9 sati ju-
 tra prispio je čas da se izložba otvori. Izlož-
 beni odbor sa sakupljenim mnoštvom naroda
 pod razvijenim zastavama išao je ususret N. P.
 g. Namjesniku, koji je sa svoga parobroda
 sašao na kraj, da izložbu svečano otvori. Rod-
 svirbom carevke i pucnjavom mužara i topova,
 otvorio je izložbu N. P. gosp. Namjesnik govorom

u našem jeziku, i zaključio ga usklikom N. V.
 Caru i Kralju, na kom se orio od svud knd
 gromoviti i dugotrajni živio. Presjednik zema-
 ljskog Odbora pozdravio je ovaj dogagaj i
 čestitovao ga gradu Skradinu kao prvenu
 naših pokrajinski izložba. Svi su gosti za-
 rili u trokratni živio izložbi. Najposlije go-
 vorio je Presjednik izložbenog Odbora i na-
 zdravio svojim gostima. Pucnjava topčica i
 aviranje gracke glasbe trajali su neprekidno.
 Mnogobrojni gosti pohodili su sav dan izložbu,
 a veselje i oduševljenje trajalo do pred sa-
 mu noć.

Na 1 sat poslije podne razdjeljivala su
 se nadarja za izložbu životinju. Razdjeljivao
 je preuzvišeni g. Namjesnik potkrepljujući iz-
 ložitelje sve na veću revnost u uzgojavanju
 svake vrste blaga, što je najača podloga poljo-
 djelstva. U četiri sata bio je objed kod gosp.
 Namjesnika, na komu je bilo pozvato trideset
 najodličnijih osoba. U toliko na poljanu trajali su
 sve jednako kola, igre i glasba, dok se je po-
 četkom noći grad rasvijetlio. U ovom rasvi-
 jetlenju odlikovala se je narodna čitaonica,
 koja je tu veče bila puna gostiju oba pola.

Danas su se svečano dijelili izložiteljima
 darovi, po sudu dotičnih Odbora: medalje
 zlatne, srebrne i mjedene takogje i novci. Su-
 revnjivost što je dioba pobudila megu izla-
 gaočima, jamči domovini našoj bolji napredak
 i napor u poljodjelskom obrtu.

Velika je zasluga Skradina i čast onijeh
 njegovijeh građana koji su se trudili za ovako
 važni dogagaji, što je, rek bi, iznenadio istoga
 viteza Pretiša, koji je pri izložbi zastupao po-
 početelja zemljodjelstva.

I drugi je dan veselo završen umjetnim
 vatrometom, sviranjem i pucnjavom, pa naj-
 zad iznenada uregjenim plesom u Čitaonici,
 gdje su se gosti sve do 2 sata pa ponoći
 zabavljali. Ovim ćemo za danas završiti pri-
 državši se potanje prožboriti o izloženim pred-
 metima i o razdijeljenim nagradama. Megju-
 tim se Skradinu radujemo, što je smiono stu-
 pio, da prvi megu našim građovima pokaže,
 kako se može složnim i revnim radom, ne
 samo narodu osvjetlati lice pred stranim svi-
 jetom, nego i sam narod naputiti na slogu i
 na revnost, koje ga same mogu pridignuti iz
 nevolje i podignuti do višega stepena, dokle
 su sretniji narodi već dopri. *Živio Skradin!*

Sreća nam je poslužila da našim štociem
 možemo doslovno priopćiti riječi, koje je pri
 otvoru skradinske izložbe govorio preuzvišeni
 g. Namjesnik, a za njim g. presjednik zema-
 ljskoga Odbora vit. Ljubiša i presjednik izlož-
 benoga Odbora g. Ivan Nakić-Vojnović. Evo
 ih redom kako su govorili:

Gospodin Namjesnik reče:

Ugledni častni Zbore! Zadovoljstvom ži-
 valne čuti gledam zastupnike poljodjelstva ove
 pokrajine ovdje sakupljene, da s plemenitim
 natjecanjem općem sudu i uočenju predstave
 plod svoga truda i svoje radinosti.

Bez pogleda još na krasne proizvode,
 koje ćemo tom prigodom cijeniti i zabilježiti,
 čestitam ti, krasni zbore i s tobom domovini
 našoj taj prvi pokus napredovne kretnje, koja
 je i poljodjelsku struku u Dalmaciji oživila,
 da više nenazaduje iza drugih pokrajina pro-
 stranoga Carstva, — da osvjeđoči težnju sob-
 stvenog plemenitog napora, — blagodarnost

čestim i obilatim potporam Vlade Njegova Veličanstva, koji se drže u cilji za napredkom ekonomičkog boljka ove pokrajine.

Hvala budi odvažnim začetnicim ove prve izložbe na dalmatinskom zemljištu, koji s preziranjem mnogih tegoba i zaprieka ne uztezaše se, dokazati, da marljiv rad, umno privaćanje indi postignutog teoretičkog i praktičkog iskustva, najveće zaprijeke zemljišne i vazduha svladati, i uspjeh postignuti mogu, kojim se drugdje proizvodni krugovi već odavna ponose.

Nedvojim, da je narod ove pokrajine opazio dosadašnju brižljivost visoke vlade Njegova Veličanstva o poljodjelskoj struci, i da će ovi častni Zbor samnom radovati se, što Njegova Preuzvišenost počećitelj poljodjelstva, — nemoguć lično prisustvovali ovoj prvoj dalmatinskoj izložbi, — nju uvažuje zamjenom svoga povjerenika, što nam pruža izgled njegove blagonaklonosti u buduću.

Današnji dan bilježiti će povjestnica dalmatinska okretom gospodarskog života ove pokrajine, kakvoga se nebi niko usudio nazad malo ljeta predvigjeti, a voćjom i pomoći svemogućega biti će temeljem ponove takovih dana, u kojih sinovi ove pokrajine, u bratinskoj slogi natjecati će se o plodu radinosti — o sve prostranijom umnoživosti, — razvitku i savršenosti raznih proizvoda, na čast domovine i na sobstveno svoje zadovoljstvo.

I s tim izjavljujem prvu dalmatinsku Izložbu u gradu Skradinu otvorenom, — usklikom, — kojim srce svakog pojedinca dalmatinca kipi puno, čisto, i bistro:

Da Bog poživi Njegovo Veličanstvo našeg premilostivog Cesara i apoštolskog Kralja *Franjo Josip I. Živio!*

Gospodin Ljubiša reče:

Ovo je prvom što se u Dalmaciju uvodi običaj izlagati svijetu na vidik trgovačko-obrtne proizvode ove pokrajine, znameniti dogagaj kojeg pozdraviti možemo kao sjajnu pobjedu na polju razvika stvarnog napretka.

Čast ovog dogagaja pripada Skradinu. Tu mu zaslugu pokrajina naša ne će nikad zaboraviti, a još manje seljani naši, koji slaveći u narodnim pjesmama svoje junake i domoljube, pamte i na one koji su se starali za težačko dobrostanje. Kod naših seljana i dan današnji otac povijeda sinu, a djed unuku, ko je prvom unio kod nas krumpir, ko li kukuruz, ko li svilenu bubu.

Skradinu je zapalo u sreću da malašnim srestvama, i pravo da kažem nategom i žrtvom, bude zvijezdom predhodnicom naših pokrajinskih izložba, važnost kojih ne bi se mogla ozbiljno ponijekati, jer su one izložbe, koje pobugjujuć natijecaj i surevnjivost megju težacima, megju gospodarima, megju poljodjel-

nim Odborima i općinama, davaju obrtnome napretku najpotonji nagon.

Položaj Dalmacije na najpitomijem predjelu Evrope, okrenutu pram jugu, uz duž njegov mora, uz vječiti pripek žarkog sunca, svojim zrakom, svojim otocima, obodima, brdima i poljima, jamči težaku svoj rad, a gospodaru ulogu svojih glavnica.

No ako je uz prkos takve pitomine Dalmacija ipak izostala u zemljodjelstvu spored drugih pokrajina kojim je priroda maćuha, to se može pripisati zlokobnim vremenima, koja su čestimice ovu zemlju kućila: rati, navale, ajdučina, a dodaj, prokleta osveta i ugasna ljenost. A i vlade, koje su se pregonile u prošlim vremenima, oko njenog posjeda, upravljale su je bez srca i bez savjesti.

No sad, Bogu hvala, ta su vremena utonula u ponor prošlosti! Danas je nastalo doba blaženog mira, opće sigurnosti, bracke zajamnice. Mnogi naših sinova uče u inozemstvu poljodjelne nauke; ustanovila se društva na poboljšanje našeg vina; poljodjelni Odbori skrbe se da uvedu svud-kuć uzor njive, nova sjemena stabla, voćke, ratarska orugja. Da kako da nam treba krvava znoja da dogradimo ono što su pet vjekova nemilo oborili! Sadanja vlada ne krati svoje obilate pomoći; ona nas nagoni, potpomaga i rukovodi u umni preporogaj poljodjelski. Ona će nam biti još bolja ako mi s naše strane učinimo sve što je nam moguće da ugjemo i u ovoj struci javne ekonomije u kolo drugih prosvijećenih naroda.

U to ime ja pozdravljam današnji dan i čestitam ga sretnja starome Skradinu, kao prvemu naših pokrajinskih izložba.

Gospodin Nakić, predsjednik odbora, reče napokon:

Štovana Gospodo! U ovom starodavnom gradu Liburnije, na ovom kutu Jadranskog mora, pomješanog sa pitkom Krkom, prema divnom i veličanstvenom vodopadu, tome predmetu općeg udivljenja, naši se praotci jednom sabirahu da vječaju o svojih političkih sudbinah.

Mi pak ovdje se danas sastajemo da pokušamo naše gospodarske sile; svrha to čedna dakako, ali s toga ne manje plemenita i važna.

Gospodarstvo je, gospodo, ono što u žilam protiče i hrani krv društvenog tjela. Krv je zametak ljubavnoj svezi izmegj obitelji i naroda.

Budemo li ovim srestvom dostigli te ovu ljubavnu svezu megju Dalmatincem oživimo, bud samo s toga bit ćemo nešto zavrijedili prema otaćbini.

Ovoj prvoj živoj želji pridružujem i drugu, naime da svjetlo, na koje mi bojažljivo po prvi put izlagamo naše dobrovoljne i zamućene poljodjelske i obrtne napore, bude se dobrotvorno razlijegalo na cijelu Dalmaciju.

Ako ona nije bila zadnja na svjećkom natjecanju nazad dvi godine otvorenom u Beču e da barem ne ostane svegjer zadnjom ko uboga pepeljuša na stolu naroda!

Da Bog ove naše prve pokušaje blagoslovi!

Punim srcem s takovim željam, ja svakomu od vas, Gospodo izložitelji i gosti, Skradinjani, dalmatinci, austrianci i inozemci čestitam dobrodošlicu! Izmegju ovih gostiuh rado mi je vidjeti Gospodina Povjerenika njegove Preuzvišenosti Počećitelja ratarstva u Beču, koji je hotio s otim počastit nas u ovoj znamenitoj prigodi.

Takogjer Gosp. Presjednik Odbora dalmatinskoga.

No najprije u osobi hrabrog vojnika, umnog npravitelja, koji nas danas svojom pribitnosti počašćuje i tješi, priklonito pozdravljamo premilostivog Cara i Otca, kličući iz dna srca *Živio Franje Josip I. Ž. Ž.*

Bosansko-ercegovački ustanak.

Glas Crnogorca piše:

Sinoć smo dobili od prijateljske strane dva telegrama, jedan iz Zemuna, drugi iz Šida. U oba javljaju nam prijatelji, da su se prosuli mutni glasovi, da je Crna Gora napustila boreću se braću hercegovačku, i da propušta hranu i vojku tursku u tvrgjave turske. Telegram šidski javlja nam još grozniju vjest, da zagrebački listovi (to ne možemo vjerovati!) predstavljaju Crnu Goru kao izdajicu ustanka i da nju čine odgovornom što su Turci uzeli manastir Duži i što su dva tabora nizama uljegli u Trebinje, da potkrijepe iznemoglu posadu. Glasovi ovi, tako nam oba telegrama govore, porazili su tamošnji narod naš.

Ljudi, koji su nam ove glasove dostavili, naši su lični prijatelji i pouzdani rodoljubi, za to moramo vjerovati, da su doista onako glasovi prosuti. Da umirimo narod, izjavljujemo najodlučnije, da su oni glasovi lažni. Nikšići su opsjednuti od ustaša ima već više od deset dana, i sva je prilika, da će se morati brzo predati. Od to doba niti je što uneseno, niti je ko uljegao u Nikšić, a juče na tri strane oko Nikšića bili su žestoki bojevi megju ustašima i Nikšićkim Turcima. Da je Crna Gora kriva, što su Turci uzeli Duži i što su dva tabora nizama uljegli u Trebinje, to je savršeno bez smisla. Kod Duži bila je turska sila jača i uzeli su taj mali manastir, i to je jedino usvojenje tursko od početka ustanka. Naposljedku kakav je to gubitak? I može li u ratu vavjek samo jedna strana dobiti? Oni su zapalili i manastir Gjurgjeve-Stubove, pa su tu platili sa preko 400 glava mrtvih i ranjenih. U Trebinje su ušli nizami potajno, bez ikakvoga boja, krivicom ustaša, a go-

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

— Pa dogji opet Stole sinko! mi viš' nikoga nemamo, nikoga koji nam je tako mio kao ti; samo čuvaj obraz, sinko, da nam se ne podsmehnu i bolji i gori.

Stole je razumeo šta misli sirota majka, pa zaatigjeno oborivši oči dole, poljubi je ponovo u ruku, pa ode pravo u planinu, ali nije imao strpenja da po zasedama čeka lova; ode pravo u ždrele, gde su se stene do u nebo dizale; punio je pušku i pucao tek onako u vetar, a golo stenje mu je stokratno odjekivalo; ta lomljava mu je godila uzbudjenom raspoloženju; iz jedne pećine u taj mah izleteo je orao, tako blizu njega šibajući krim, tek što ga nije sa tvrdim peretom ošinuo.

— Nek leti stari orao! možda i on ima koju ljubn?... A orao se laganim letom dizao sve na više.

Stojan sa nekom milinom posmatraše, kako orao sa širokim krilim proseca sivu daljinu; u jedanput promenu stari vitez svoj let, i kao strela jurnu na niže. — Baš u podnožju same planine opazio je jednu grlicu.

— A, ne ćeš tamo divlja haramio!... Nisam ti za to život oprostio, da mi lepoj grlici meso razdireš...

Naslani pušku na obraz, sastavi nišan sa njegovim ogromnim krilim — planu... A orao još samo triput mahnu krili i premoćući se po plavome zraku pade na jednu klisuru; grlica prnu i odlete vesela.

Tako je Stojan vas dan lutao po planinu, a kad se umorio i kad je već sunce na zahodu bilo, ode umoran kući.

Pred kućom ga je čekala zabrinuta majka sa malom seškom. — Kad je ušao u kuća i okačio pušku na njeno mesto, majka mu svoju staru suvu ruku nasloni na snažno rame, pa ga je sa brižnim pogledom gledala.

— Stole sine, šta je to? šta si učinio?... Deda Mila te je dvaput danas tražio i to žurno, kao da si neko zločinstvo učinio?...

Sirota sešca je plakala.

Stojan je omilova po orošenim obraščićima, pa mirnim glasom odgovori zabrinutoj majci:

A ko će to znati, što me je tražio?... Ja majko, nikom ništa zlo učinio nisam... Ne znam, majko, za što me prizivlju?... Tako mi vere ne znam!... Tek ako ne će bit' zbog kuluka? Sad se baš gradi put od Zaječara do Brestovačke banje?... Ako to ne bude, ne znam šta će drngo biti?

— Stole sine, ne će biti najbolje. Noćas sam zlo snila, kao da te troj pokojni otac pojište a ti se otimaš — ja na njega, ka velim: nemoj Ilija, nemoj Ika, šta ti je? ta dete je čisto? i u tom se trgoh. — Posle se dadoh u misli... Bože moj, na šta ti nisam pomislila?... Pa i na tvoju Smilju?... Ne! ne, dete je dobro!... I pokajah se, kako sam i mogla zlo pomisliti o ojoj! Za tim puče jedno grne na polici, a kad sam izišla na polje prvo sam sukobila popa!... Veruj, Stole, da ti neko o glavi radi!...

— Gatalice majko! reče Stole, no majko spremi što za večern, gladan sam ti i umoran, majko!

Na tome se razgovor i svršio. Stojan sede da se malo poodmori a majka se žurila da ma umor-

vori se i izdajstvom. No ni to nije nikakvo zlo, jer sva vojska nije ni zalagaja hrane sobom unijela, a u Trebinju je već nestalo hrane i što je sad posada veća, tijekom je samo nevolja veća, i varoš će se morati prije predati.

Ova fakta izložismo, da vide naši čitaoci pravo stanje stvari, a nikako da obaramo one lažne glasove ili da razgonimo sumnju u narodu, jer ne možemo ni pomisliti, da im je i ko ozbilno vjerovati mogao. Mjesto povjerenja, oni moraju svakome da uliju uvjerenje, da je to pakosno, zlonamjerno, premda i glupo smišljena manevra neprijatelja ustanka i oslobodjenja Bosne i Hercegovine. Bez sumnje išlo se sa rasturivanjem onih glasova na to, da se osuđuju Crna Gora, da se ubije uzdanje narodno u nju, da se zastraši, obori i umrtvi duh i narodno oduševljenje za pomoć ustašima, pa na taj način da i ovi lakše klonu i podlegnu.

No zaludu svaki trud neprijateljima Crne Gore i neprijateljima naroda srpskoga. Crna je Gora bila vazda, jeste i danas i neće nikada prestati biti, oličena misao slobode narodne, a knez Nikola nosioc njezin. Neprijatelji oslobodjenja naroda našega neće nikada od kneza Nikole i njegova junakog naroda dočekati zgođe, da mogu izvršiti svoje ubitačne namjere, jer im on vazda strah i poraz na susret nosi. To su oni i sada osjetili već hercegovačkim ustankom, i ako Bog da, poznaće još silnije misao i desnicu našu.

Dne 4. o. započelo je u Mostaru dogovaranje konzula šest vlastih, kojemu neće prisustvovati nijedan izaslanik ustaša. Ovi se nenadaju od toga sastanka i dogovaranja nikakovu uspješnu za svoje stvar, pa stoga nijesu nikoga poslali u Mostar. „National Zeitung“ ne drži takogjer mnogo do diplomatske akcije u hercegovačkom ustanku. Diplomacija nedjeluje više onako, kao prije dvijesta godina, napredkom političkog života postalo je to djelovanje skoro negativno. Ona može doduše kod političkih razmirica zapriječiti kad kada rat, ali velika se pitanja riješavaju uvijek velikim bojama, istočno pitanje, kod kojega ima svaka vlast svoje, drugim baš protivne interese, neće moći riješiti diplomacija, budući da ona brani samo interese i zahtjeve sadašnjosti bez dovoljnoga obzira na budućnost.

Po novinama kola ovaj proglas što bi ga ustaše s kosierovske skupštine izdali bili:

„1. Radije ćemo svoje dobro i svoj život, svoje žene i djecu, rijeđu, sve žrtvovati, nego da nas turska vladavina i dalje gore od marhe tlači, izjedjuje i u našem ljuckom razvitku priječi.

„2. Hoćemo podpunu autonomiju Hercegovine i Bosne sa pridruženim dijelovi.

„3. Hoćemo u ovih zemljah, u jednako-

nome što za večernj spremi. Mala seška je kupila po polju suške i jednako ih trpala na vatru samo da što skorije bude braći Stoletu večera gotova... A možda je i sama seška bila gladna?... Ko će to znati, tek svi se žuriše, samo Stojan je sedio pored vatre setan, neveseo, ali mala seška to nije premetila, a majka je mislila da je to od umora.

U bakračetu je već vrila voda, Stojanova majka zahvati iz obešene jareče mešine dve, tri pregršti projina brašna, sasulo ih u vreću vodu. Stojan uze mirno jedno parče čisto ostrugana drveta, promeša ga svojim snažnim rukama, skide sa veriga bakračce, i izručio kačamak na sovu, na kojoj već beše postavljeno nešto malo suva mesa, obarenih jaja, luka, paprike i soli... I tako ta mala porodica sede za sovu da večera; seška je čeretala, mazila se, pripovedala a Stojan i njegova majka udubiše se u čudne misli... Majka je mislila o svojim privrženjima, o sanovima, a Stojan o ljubavi... A zar ljubav nije san?... *

U piamu je pisano da će gospodin kapetan tek

sti i slogi s našom braćom muhamedanske vjere da si zakone sami dajemo, da se sami upravljamo, pod vladarom, — ne iz naše sredine — nego pod vladarom, sve jedno, bio on njemačke, ruske ili austrijske vladarske kuće, ili koje mu drago kršćanske dynastije.

„4. Priznati ćemo suverenstvo porte, te mu se pokoravat isto onako, kao Crna gora(?), Srbija, Rumunjska ili Egipat, te smo pripravi davati porti i danak, koji se ima ustanoviti.

„5. Napokon primit ćemo razmjern dio turskoga državnoga duga s odplaćivanjem kamata i sa mortizacijom.“

Proglas završuje riječmi: „Četiri stotine godina bijasmo raja, bijasmo stado marhe, od sada hoćemo da budemo ljudi, tako nam Bog pomogao! Amen!“

„Times“, pišući opet o hercegovačkom ustanku, govore o položaju Austrije i Rusije napram ustanku, kojim vlastim pripada, po sudu toga englezkoga lista, najveća zadaća. Ako se već mora razpasti, ili ako mora posve propasti turska država, ovako zaključuje „Times“ — onda mora imati kakova nasljednika. Ko bi to mogao biti na korist Evrope? Komu bi se najprije mogle povjeriti ove provincije, kada bi ostale bez vladara? Svako će, veli „Times“, priznati da bi bilo u tom pogledu najbolje, kada bi Austrija bila baštinik bolesnika. Austrija je dosta jaka, da radi i zna, da bi Evropa simpatizirala s njom u svakom prijepornom pitanju među njom i ruskim takmacem. U tom slučaju misli „Times“, da bi i njemačka država podupirala težnje Austrije.

U francuzkih novinah opaža se dvoji pravac, kada se govori o istočnom pitanju i odnošaju prema Rusiji. Starofrancuzi, mrzeći „kozake“ i nastojeći, da bude Francuzka zaštitnicom porte radi „evropske ravnoteže“, kao i s drugih razloga, bore se s realnim političari Gambetine škole, koji bi rado osvjedočiti svoje zemljake, da se nepristojni Francuzom, uzrujavati se radi dogogjaja na istoku i biti na putu misiji Rusije. Francuzka, vele ovi, neka pušta Rusiji slobodnu ruku, nagrada neće izostati.

Kada je buknuo ustanak u Hercegovini, smatrali su ga Francuzi nutarnjom stvari Turske, kršćanska raja borila se je protiv turskim tlačiteljem. Od kada se je evropska diplomacija umiješala, rasugjuju stvar posve s drugoga gledišta.

Sada, od kada se takogjer Austriji pripisuje stanovit zadaća, pišu bez okolišanja o protektoratu ruskoga cara nad podunavskim državama, koje bi se imale proglasiti samostalnim. Ova agitacija na korist Rusije proteže se od novinarstva i u vanjski ured fran-

u utorak doći, ali jedva je onoga dana prevalilo podne, a ono stiže pandur iz Zaječara, i viknu kao što već naši panduri znaju:

— Ha bre mehandžija, a gde ti je kmet?... Ana sana!... A gde ti je rakija bre!... Kapetan dolazi, hej pezevenk!...

Čiča Marinko izigje pred mehanu prihvati po običaju konja, dade ga nekome dečku koji se tu našao da ga provoda, pa onda lepo nvede svoga goropadnoga gosta u mehanu:

— E baš si me uplašio brat Milisave; boga mi sam mislio neki trgovac ide, a gle ono kakva lola dogje da me oglobi!

Umeo je čiča Marinko da odšali šalu.

— Nu brate evo ti tvoja turska ožgjelidija, a naša dobrodošlica, pa pij dok ti creva ne izgore... De! de!... A gde je gospodin kapetan, je l' blizu tu?... Šta veliš, oće li ova prepečenica biti dobra, ha Milisave?...

Milisav je dvo tri čašice već popio, rakija mu se dopadala ali opet reče:

— Jes' čuo, čiča Marinko, rakiji ti ne znam

čuzke vlade. Ministar vanjskih poslova, Decazes, poznat je već od davna kao odlučan privrženik stare politike, koja je prijala Turkom, nu misle, da bi ga dogagjaji i obstojeće okolnosti lako mogle okrenuti. — Prijatelji Turaka tvrde neprestano, da se agitacija protiv njim naperena osniva ponajviše na financijskih i željezničkih razlozih. Nu mogli bi se i varati; Francuzi će sigurno imati i drugih uzroka, s kojih simpatizuju s kršćanskim pučanstvom u Turskoj.

O četi popa Žarka, koji nije svećenik, nego bogat i ugledan trgovac, kojemu je bosanski neki vladika samo na počast dao naslov „papa“, javlja „Polit. Corr.“, da se pojačala na 1200 momaka. Potukavši nekoliko manjih odjela turskoga domobranstva, posjeo je pop Žarko sva sela s onu stranu Lim-rijeke između Nove-Varoši i Mokre-gore, te je obkolio samu Novu Varoš. Nastoji sada da sdrži pod svojom zastavom sve manje srpske dobrovoljačke čete, što četuju između srpske granice i Nove Varoši. Prikupiv do 2000 momaka, nekani pop Žarko spustit se u Hercegovinu nego u Arbanasku cestom u Prizren, da onuda podigne ustanak.

Pored popa Žarka pojavile su se nove ustaške čete na majevičkoj visocini, koje na svoju ruku rade. 3. o. m. osvojile su ove čete tabor redifa u Majevecu. S onu stranu Loznice nalazi se do pet milja zemljišta u rukuh ustaških.

U Srbiji se po zadnjim vijestima žurno oboružavaju, odkako je novo ministarstvo imenovano. U Kragujevcu bila je ovih dana ustaška deputacija, koja je došla moliti narodnu skupštinu za pomoć. Ratni ministar dao je deputaciji oružja. U topčiderskom arsenalu montiraju baterije. Narod plamti od želje, da se Srbija zarati sa Turskom.

Ragusa, 7. settembre.

Nell' ultima mia vi registrai il fatto che i Turchi all' insaputa degli insorgenti, acquartierati nel chiostro Duži, strisciarono i fianchi dei colli ed entrarono in numero di 2000 a Trebinje. Il giorno appresso poi, raddoppiati di forze con quattro cannoni e racchette, vennero contro il monastero. Gli insorti vedendo un numero stragrande di Turchi, scambiata qualche schioppettata e lasciata gran parte di viveri e munizioni nel convento, si ritirarono in buon ordine e si fermarono dapprima in Gliva e dappoi decisero di trincerarsi a Zubci, ove trapiantarono il centro d' azione.

I consoli Lichtenberg, Vasić e Jastrebow partirono di qui al 1. o corr. per Klek dove si univano con Server-Paša che martedì passò con apposito yacht. Mostar sarà la meta del

mane, al' tek mislim: da bi bolje bilo da se za g. kapetana kol' ko toliko sa lepšom spremiš... Pošli momka u Zlot. E! što ti je šljivovica u Crnoga Veljka!... Baš u celom Zaječaru nema take!... Ako ćeš baš da ti pravo kažem g. kapetan i nema toliko u srezn posla, no tek pogje malo da vidi popa Živana u Brestovcu i da se napije Veljkove rakije, nego šalji po nju što pre...

Čiča Marinko nagje neko momče, uprti mu u ruke jedno bardače, pa ga onda malo posavetova:

— Čuvaj, sinko, da ga ne razbiješ putem, i pozdravi mi gazda Veljka crnoga — zaš' za onog belog iz Planinice slabo i marim; kad dogje više mi napravi kalabaluka nego svo selo... Poljubi ga u ruku i pozdravi, da ti natoči od one rakije što je gospodin kapetan pije! Jes' čuo, što je gospodin kapetan pije! Momče ode, a čiča Marinko počeo nanovo šalu sa pandurom; najpre ga malo posmatraše, zagledajući u lepe srebrnjake, koji su zaista sjajni bili, a zacelo i skuplji nego tepeluk gospogje kapetanice. (Sljedi.)

loro viaggio, li convergeranno da Serajevo anche i rappresentanti d'Inghilterra, Francia ed Italia. Qual sarà il risultato della loro azione non si può per ora prevedere. Quel che si può dire si è che gli insorti non vogliono inviare alcun rappresentante dinanzi alla commissione, dichiarando che, stanchi d'attendere i miglioramenti tante volte dalla Porta promessi, vogliono liberarsi del tutto dal giogo turchesco.

I Turchi hanno guernito la strada che mena a Trebinje con un grosso corpo di *zaptie* e *baschibozuk* per poter trasportare i viveri da Ragusa. Ed infatti giovedì p. p. più di 400 cavalli da soma approviandarono Trebinje per lungo tempo. I nostri gendarmi intanto custodiscono il passaggio del confine respingendo armi ed armati che via Breno tentano di passare agl'insorti. Dei volontari finora catturati due, a motivo dell'omicidio del gendarme di cui già vi feci parola, restarono in prigione, e gli altri furono lasciati liberi. Non perciò di volontari arrivano continuamente. Venerdì p. p. giunse una ventina di tutte le nazionalità che proseguì per Castelnuovo, donde probabilmente passeranno a Zubci per unirsi al grosso corpo ritiratosi dalle vicinanze di Trebinje.

Non vanno però dappertutto le cose pei Turchi come presso Trebinje. A Nevesinje, culla dell'insurrezione, 1200 insorgenti espugnarono e distrussero la Kasaba turca, trucidando più di 500 Turchi. Anche gl'insorgenti perdettero un ottantina tra morti e feriti. Kasaba, unico luogo in mani turche a Nevesinje, è una grossa borgata esclusivamente turca, emporio di tutto. Colà tutte le famiglie turche si rifugiarono sotto la protezione delle caserme e dei cannoni tenendosi al sicuro; ma mal s'apposero, perchè caddero tutti nelle mani degli insorti i quali s'impossessarono di armi, munizioni e viveri.

Un altro fatto strepitoso a favore degli insorti si compiva nell'Albania superiore o Raša la settimana scorsa. I Vasojevići sudditi turchi (una parte è soggetta al Montenegro) assaltarono tre fortini chiamati kule. Al primo allarme 1500 asker e *baschibozuk* vennero in aiuto dei fortini. Allora i Vasojevići rivoltaronsi contro l'armata turca che in poco d'ora si mise a fuggire. Gli insorgenti li inseguirono fino al forte Beran uccidendo e ferendo almeno un centinaio. Di lì ritornarono alle fortezze e le presero. In quest'occasione caddero nelle mani degli insorti 80 Turchi, 30 cavalli carichi di munizioni e 100 schioppi. Si vede che in quei luoghi la rivolta è in crescere. Di più si annunzia che Nikšići, città non mai presa dagli insorti in tutte le guerre che vi furono, è rigorosamente assediata.

Circa il contegno del Montenegro varie sono le voci che circolano. Quella che merita più riflesso si è che giusta un conchiuso del Senato, si deve entrar in azione, ma soltanto allora se la Serbia farà altrettanto. Siccome poi jeri, lunedì 6 c. m. arrivò quì un telegramma da Belgrado in cui viene assicurato che la Serbia inevitabilmente entrerà in azione quanto prima, così si ritiene che il primo atto della rivoluzione finisce coll'intervento diplomatico ed il secondo incomincerà colla guerra generale.

Domaće.

Domenica è arrivato a Zara il cons. di sezione Antonio de Pretis-Cagnodo, incaricato dal ministro dell'agricoltura d'imprendere un viaggio in Dalmazia alla scopo di studiare le condizioni agrarie di questo paese. Il sig. de Pretis è partito tosto per la provincia ed assistette all'esposizione di Scardona.

Različite vijesti.

(*Rijedki naravni pojavi*). Iz Hohenmačetha piša: 8 t. m. okotila je šestogodišaja krava posjedoika

i gragjana gospodina Josipa Horsky a petero telica. Prva dva teleta okotila su se u četiri sata u jutro, treće okotilo se u šest sati u jutro, četvrto u osam sati u jutro a peto u 11 sati prije podne. Telici zali bože nisu bili živi, jerbo je krava otelila se šest nedjelja prije vremena. Toma će biti po svoj prilici razlog taj, što su kravu upotrebljavali za poljsku radnju. Čudnovato je to, da svako tele, prema tomu kako se okotilo, važe jedan funt manje, tako da prvo važe 20 funti, a posljednje samo 16 funti. Krava okotila je prvo tele u trećoj godini, u četvrtoj bila je jalova, u petoj godini okotila je dvoje telica, a sada petero. Krava je zdrava.

(*Ugodna ženitba*). U Carnarvonu u Škotskoj oženi se nedavno dvoje na čudnovat način. Vjerenik je nedavno pušten iz tamnice nu pod stragom je zbog kragje. Vjerenica mu je pomagala te je takogjer zatvorena. Pod stražom dogoše jedan i drugo u crkvu, a poslije obreda odoše lijepo ravno pred porotu i dobiše lijepe darove, on pet godina tamnice, ona šest mjeseci.

(*Pčele poznadu boje*). Učenjak John Lubbock kušao je na razne načine saznati, poznadu li pčele boje i našao je da poznadu. Na staklenu ploču naliječio je meda i ploču metao sad na bijel papir, sad na žut, modar, itd. Kad je pčela pala na omegjenu, na žutu papiru ležeću ploču, vraćala se je uvijek na žutu ploču, prem na njoj kašnje nije bilo meda. Isto tako je činila, kad je medena ploča bila na drugačije obojadasanu papiru. To je dokaz, da pčele razpoznavaju boje i da si ih pamte. Lubbock kušao je naći, da li pčele čuju. Trudio se je mnogo, ali nije mogao doći do ikoliko povoljna posljedica. On nagagja, da pčele, ako nisu gluhe, ipak vrlo slabo čuju.

(*Asentiranje djevojke*). U Lippi, u temišvarskoj županiji, vodi se parnica proti jednomu ramunjskomu sudcu, koja imade i sroju zanimivu stranu. Pred nekoliko dana bilo je iz sela Belotinga pozvano pet ramunjskih momaka, od kojih je svakomu 26 godina, pred povjerenstvo za stavljanje u vojsku akoprem su u krstnoj matici bili unešeni kano djevojke. Stvar se ima ovako. Odmah čim se rodilo ovo petero djece, poskrbili su se njihovi roditelji za to, da ja oslobode od vojništva. Sudac i pop složise se u tom, da će biti najbolje, da mlade gragjane unesu u maticu kano djevojke. Tako sbilja i učinise. Danas, nakon 26 godina, gdje su već svi oženjeni, došla je stvar na vidjelo. Djevojčice razviše se do kriepkih mladića. Povjerenstvo pronašlo je, da su svi sposobni za vojništvo.

(*Učiteljske plaće u Franczkoj*). Nar. skupština odobrila je zakon o plaćah učiteljskih. Učitelji su razdijeljeni na 4 razreda, s plaćom od 1200, 1100, 1000 i 900 franaka. Učiteljice se dijele na 3 razreda s plaćom 900, 800 i 700 franaka. Podučitelji dobiju 800 i 650 franaka, a podučiteljice 650 i 600 franaka. Prama tomu su plaće našega pučkoga učiteljstva u opće bolje.

Ringraziamento.

A tutti quei generosi che vollero lenire il nostro dolore nella circostanza della perdita dell'indimenticabile nostra madre **Domenica Dorkić** Ved. fu *Doimo Galzigna*, spirata nel Signore il giorno 2 corrente, sia per prestata assistenza, sia per averne accompagnata la salma all'estrema dimora, rendiamo di cuore i più sentiti ringraziamenti.

Arbe, 5 settembre 1875

Matteo, Pietro, Antonio, Lucia, Teresa
figli e figlie.

Књижевна вест.

Изашла је из штампе девета свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст. — Триен спасен. Роман Јане Игњатовића. (Продужење). — Пунин и Бубурин. Од Ивана Тургенјева. — Две три речи о музици. — О посланку човечијег рода. Хекел. (Друго предавање). — Књижевне приповетке. Скупно Вук Врчевић. — Народне умотворине. Италијане. Скупно их у Херцеговини Вук Врчевић. — Књижеван преглед. Критика на дела о војеној организацији Грујићевој и Путинковој и на чланке Чолак-Антићеве. Од Синише. — Лука Вукаловић. — Др. Франца Палацки — Наше слике. — Коло. За гласовир написао Др. Јован Паши. (Музикалија).

Слике: Лука Вукаловић. — Предео из кроњешких брда. — Женска народна пошња у Ришњу. — Паудур из Кинна. — Др. Франца Палацки.

— Курселон у бечком варошком врту. — На Комену. Слика Ђорђа Кретића.

У десетој свесци изаће друга група Мозаика од Јована Грчића Миленка.

По што ће десета свеска што пре изаћи, за то се претплатници на четврт године умољавају, да претплату што пре обнове.

Србин и Српкиња

КАЛЕНДАРИ ЗА НАРОД

за преступцу годину

1876.

Изилазе из штампе о крстову-днс.

Који желе оба Календара имати: било за свој рачун било у комисију, нека се „што пре“ обрати на потписаног.

Цена је: „Србину“ 25 новч. или 3 гроша, а „Српкињи“ 10 новч. или 2 гроша. Ко поручи 100 ком. за готов новац добија 30 %.

Без поручбине не пише се више никоме.

У Земуну, у августу 1875.

Србин—Милен Грабовачки.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. narucitelja natrag se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imeom novo ili talmi-zlato), naknaguje pravi nakit, pocem (aj novi fabrikat pravomu i bojom i faconom odgovara, pa uz to se posizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam facon platiti; tim se može sve najnovie i modernd nabavljati što češće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernoga facona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatno žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva facon.

Naprsnjaca, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjaca i naušnice n. 50, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, fr. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailoni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 50, f. 1, 1.50.
Ženski češlji s novozlatnim akrasom, n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim pačinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, fr. 1.
Najkrasnije veružice k aram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlijetacki facon, fr. 1.40, 1.80, 2. Sapinjaca za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narucke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Cijela garnitura putaca za košulje i narucke, najljepše zivedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, navjesaka k uri, vrlo lijepo sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, puncirane srebrne veružice u ognju pozlaćene, kratke, f. 0.50, 4. — 13 lotne punc. dugo veružice ovratnice fr. 6, 7. — 13 li srebr. medailoni, u ognju zlaćeni i ocačleni f. 2.50, 3.

Najjačnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u ložen u srebru, sa zlatnimi podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leđa, kojim nešto sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3. 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Kviži i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obljubljen; nosi li koja gospogina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama knjevska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaca i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6. 1 medailon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 križić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmije, te je ipak za nečiju. 1 garnitura naprsnjaca i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.20.

Bazar Friedman.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10: —
 „ po godinu . . . f. 5: —
 „ mjesec . . . f. 1: —
 van Carevine a povikom po-
 starskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretpлата je na godinu
 za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
 samo f. — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 16
 svakoga mjeseca i prima se kod
 Upravištva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Zem-
 ljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine, Pisma se
 nikakova ne povraćaju.

Br. 74.

Zadar 15 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradiška vecchia, 13 settembre. Jer sera gl' insorgenti del Prozor diedero una nuova disfatta ai Turchi, i quali ritirarono dal campo molti carri di morti e feriti portandoli parte a Gradiška, parte a Banjaluka.

Costantinopoli, 13 settembre. In conseguenza di forti combattimenti, avuti lungo lunedì, martedì e mercoledì, nei quali le truppe turche furono sconfitte, Trebinje fu di nuovo assediata dagli insorgenti, i quali presero un convoglio di 25 muli sulla strada di Ragusa. Server paša telegrafa qui la sottomissione di 64 famiglie del distretto di Stolac.

Ragusa, 14 settembre. Gli insorgenti s'impadronirono di 80 cavalli di proviande nella gola di Boritović presso Bilek. Jeri discesero da Zupci 300 insorgenti a Glavaski Dol presso Breno, intenti a rivendicare il monastero.

Zara, 14 settembre.

I telegrammi che pubblichiamo in testa al giornale, sono la miglior prova quanto veritiera fosse quella notizia che il commissario straordinario turco spediva giorni sono da Mostar al suo governo, e secondo la quale gli insorti non avevano altro pensiero che quello di sottomettersi e l'insurrezione sarebbe stata sedata ancor prima che i consoli delle grandi Potenze avessero iniziato la loro missione.

I consoli la loro missione l'hanno bella e finita. Hanno fatto una passeggiata pei stretti insorti e si sono persuasi — che avrebbero potuto risparmiarsi la noia di farla.

La tanto vantata sottomissione si ridusse alla sottomissione di 64 famiglie, vale a dire di un piccolo villaggio, che probabilmente giacerà nel raggio di Stolac o di qualche altro luogo fortificato.

Ed intanto? Intanto le stesse notizie ufficiali di Costantinopoli, che ci vengono comunicate dal *Correspondenz-bureau* di Vienna, constataano che per tre giorni consecutivi le truppe turche furono battute dagli insorti, e che questi ritornarono all'assedio di Trebinje. E se i Turchi sono costretti a confessare di essere stati battuti, ciò vuol che le sconfitte devono essere state ben gravi. Aggiungi poi che altre ne subirono nella Bosnia, delle quali non disperiamo di ricevere la conferma ufficiale.

In tale stato di cose gli occhi di tutti sono più di prima rivolti alla *skupština* di Kragujevac, tanto più ora che sembra positivo, che il Montenero attende che la Serbia dimostri di volersi muovere per entrare anche lui in azione.

L'indirizzo in risposta al discorso del

principe Milan dovrebbe essere portato in discussione nei prossimi giorni. Allora la situazione si farà pienamente chiara.

Има неколико дана да се виче кроз неке новине на неумјешавање црногорско у бојевима за слободу херцеговачку. Ми не ћемо да те пријекоре припишемо каквој злој намери, паће цијенимо да та вика проистиче из необузданог родољубља; али ипак налазимо сходно показати да те новине немају право. Већ сами извор нашег листа побуђује нас на то, јер смо вазда били увјерени да политичку не омије руководити слијепо чувство, но бистри разум.

По нашем мњењу Црногорске сопствене силе и оглашено јуначтво њезинијех витезова, обезбјеђује јој без сумње самостални опстанак. Повјесне битке на Царевој лази, у Крусама и на Граховцу, а да неспомемо стотину помањих, јамче да турска сила није била кадра никад раскрхати то гнијездо соколово, пак ни онда кад је Турска била снажнија него ли је данас, а Црнагора слабија и бројем и ратним справама и унутрашњом уредбом. Но наш отимизам не иде тако далеко да би могли појамчити да је Црнагора кадра својим сопственијем силама ослободити или себи придружити Херцеговину. Шта би се дакле догодило да се Црнагора умјеша у посао херцеговачки? Она би изгубила коју стотину својих синова, упропастила своје ратно и финансијално стање, ослабила сама себе, а усташем не помогла.

Повјесница показује да се Црнагора спасила ради свог обрамбеног састава. Два пута што се мијешала у херцеговачке буне (1854 и 1863) скупо је платила, без да јој помоћу ни Срби ни Славени. Нападни састав могао би само онда оправдан бити, кад би Црнагора била у савезу другим силама, кад би имала могућство да прима и довози цebaну, кад би била од свудкуд обезбјеђена њезина будућност као неодвисне државе.

Истина је да несретње стање Херцеговине од велике је штете материјалне и моралне по Црнојгори. Неволни сусјед а брат од велике је њкоде. Али све то по нашем мњењу не би могло оправдати умјешање црногорско у херцеговачку буну, јер се зло трпи од горега страха. Због чега ми смо увјерени да узроке црногорског немијешања требало би тражити прије у Београду него ни на Цетињу.

Skradinska Izložba.

II.

Има гдјекоји нашини, који је у Skradinu тражио стаклену полаћу, гдје би сеivio богатији и извршним производима, какви су у Londonu, у Parizu, у Beču izlagivani. Tizim i takovim doisto naša je izložba bila nešto manje nego djetinja šuškarija. Ima ih, koji do duše znadu razabrati, što se od jedne svijeeke ili državne izložbe može očekivati, a što od jedne pokrajinske ili kotarske, a opet smatraju da je posve malo u Skradinu izloženo, što bi Dalmacija mogla izložiti.

Onim prvim mi ćemo se samo nasmjehnuti, kano lulavcima, kojima se mozak mota po zraku, a ne zna oko sebe pogledati, ne može na prosto svatiti, što ih u oči bode. Ili,

ljudi, neznate što je izložba, ili ne poznajate zemlju u kojoj ste se rodili, koja vas hrani! — Onim drugim pak sila nam je dati im pravo u tom, što bi Dalmacija mogla mnogo više, mnogo u nekim strukam izvrsnije izložiti, nego što je to bilo u Skradinu. Ali nam je opaziti i njima, da im praktičnoga pojma ne dostaje, jer u svojoj rasudi ne obziru se na okolovštine Skradinske izložbe.

Gdje se god koja poveća, sjajnija izložba svijetu pokazala, tu su omanje izložbe bile prehodnice i pripravljateljice onoga sjaja i veličanstva, komu se svijet uzdivio. I same svijeeke izložbe jedna drugoj širi put i razmiče vrata. Prije nego se u Beču g. 1857 otvorila doisto veličanstvena poljodionna izložba austrinska, nije kotara ostalo u nadvojvodini gornje i donje Austrije, u Českoj, u Moravskoj i u drugim naprednijim pokrajinama, gdje se nebi za godinu držale godišnje, kotarske izložbe. — A što je bila, na svoje vrijeme do zvijezda uzveličavana Lóndonska svijeecka izložba pri Pariskoj? — A što Pariska pri Bečkoj? — A koliko će ova izostati iza Philadevske? — Ovo će biti dosta, da odmjermimo mjeru po kojoj ima biti proslavljavana Skradinska izložba. Ona je prva kotarska izložba u Dalmaciji; a što je iz drugih kotara, izim Skradinskoga, na izložbu pristupilo, to pokazuje, što bi mogla dalmatinska izložba biti, kad bi njoj pretekale izložbe u pojedinim kotarima, koje bi narod na izlaganje namećile. To držmo tvrdo pred očima, da svaki novi zamišljaj od jutra do večera ne može prodrjeti kroz cio narod.

Pokle smo ovako postavili pravo mjerilo, kojim se ima prosuditi skradinska izložba, onda će nas svijet razumjeti i vjerovati će nam, kad rećemo, da je skradinska izložba sjajno ispala. Nećemo se povraćati o priredbi, koju je poljodiono društvo skradinsko pripravilo, da bude na izložbi zgođe izložiteljima i ugodne zabave posjetnicima. Poljodiono društvo, općina, svi skupa Skradinjani naprili su svojim malim silama na to, i išlo im je za rukom, da dostignu, što su željeli.

Prelazeći na izložene proizvode, ti su bili na devet odsjeka podijeljeni, svaki odsjek na kupove. Da nas ko pita jeli ta dioba bila podobna, rekli bi, da nije; ali pogreška nije pripisati Skradinskomu poljodionomu društvu, nego krivomu nekomu svaćanju, koje se skradinskomu društvu nametlo krivim naputkom, zacrpjenim bilo u knjigama, bilo u nepodobnom običaju drugih izložaba, bilo u svijetu nevještih ljudi, na koje je bilo društvo oslonjeno. — Doistine, što imaju posla s poljodjelstvom razeljkovice (rozulini) i vosak preragjen u svijeece? — Možda jer višnje rastu na stablu, a vosak se vadi iz ulišta. — Ali onda i crevlje, čizme, rukavice itd. postaju iz kože goveje, bravlje, janjeće itd. gospočki klobučići, velencije, kitice, resice itd. postaju iz svionc kožurice, iz pamučnoga božurka, iz lanenoga prediva itd. Na poljodionu izložbu patre samo oni proizvodi živinskoga, biljinskoga, i rudinskoga carstva, koje poljodjelac sam po sebi obragjuje, i oni proizvodi drugih zanata, koji poljodiocu služe u obragjivanju svojih proizvoda.

Moglo bi se primijetiti, da na poljodionu izložbu ne spadaju ni šumarski, ni rudarski, ni morski proizvodi, koje opet mi ne izključujemo. Ne doisto; u nas bo je poljodjelac

skupa i šumar, i rudar, i ribar itd. nešto jer tim zanatima nadoknaguje često oškrti plod svoga poljodjества; nešto jer mu ti zanati pružaju svoje proizvode na pomoć poljodjelstvu; kano sô, japno, kameno uglje, itd.; ali naš poljodjelac nijedan niti je ujedno vošćar, niti likerar, niti rabi u svom poljodjеству vošćenice ili rašeljkovicé i miomirisne iscjedine. Poljodjelac znade peći žganice, znade rastapati vosak i slediti ga na sirce; ali niti znade, niti mu je trijeba znati, kako se žganice počinju i cijede, dok postanu rašeljkovicama, niti kako se vosak čupa, bijeli i u svijeće salije; zato proste žganice i vošćeni sirci spadaju na poljodionu izložbu, ali dalje preragjene ni žganice ni vosak ne. Ovo je bilo potreba da predpostavimo, jer će nam biti sila povratiti se na ove primjetbe, kad bude riječ o nagradama.

Kako nam se čini, da je bilo odviše pod poljodionu struku uzeto u razne izložbene odsjeke i kupove; tako mislimo da je nešto, i odveć važno izostavljeno, ako je ipak na izložbu pristupilo i izloženo: to su proizvodi kutnjega obrta, muškoga i ženskoga, i domaće štednje. Ima kutnjih potrebština, koje su opće poljodionu sa svim ostalim svijetom; ali opet poljodjelac sam ih sebi pripravlja, ili jer mu je gradivo pri ruci, ili jer mu vremena od svoga zanata pretječe, ili jer mu je mučno te potrebtine od inuda dobiti. Ovim dvima strukama imao bi biti opredijeljen osobiti odsjek na svim poljodionim izložbama. I u Skradinu je doisto bilo izloženo seljačkih odijeca i kutnjega posugja, ako im ipak u programu nije mjesto bilo, izim nešto po šumarskim odsjekom. Ali koliko je toga izostalo, uprav jer u programu nije bilo naviješteno? Gdje su bile sušice kože, obrivene i raskrojene; gdje kopita, opute i opanci; gdje mutapi, vreće, uža i uzice iz kostrijeti, što, se sve u seljačkom dvoru gradi? — Uz to je imalo biti i brošenice, i kukuruzovnice, i mantale, i kolači, i uštipaka, i uljenakâ, i paprenjakâ, i prisnaca, i cievare, i kobasicâ itd. Svega bi toga poštogod bilo, da je odsjek odregjen za kutnji obrt i domaću štednju. Budi ovo opaženo za drugu izložbu, koja dogje nakon Skradinske.

Ajmo sada redom da malko pregledamo što je izloženo bilo. To ćemo došastim brojem razlagati našim štociama.

Из Бокe, 12 Рujна 1875.

(II.) У свом 55. броју дана 9. Рujна сплeцки „Авенире“ денунцира турским властима Спича-

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

— Ala si se nakitio, Mile, da te ne poznajem, bih rekao da si glavom gospodin kapetan!

— Pa zar ne ličim?... lupkajući se ponosito prstom u grudi reče Milisav... Zar ne bih mogao biti kapetan, ha?

— Po meni, Mile, avakada, samo ako te gospogja kapetanica prizna za gospodara.

— Jami, čiko!... U kapetanicu ne diraj!... A posle znaš, megju nama neka je rečeno, ona ti baš slabo i verma kapetana, i da bog da me najstarija veštica uzjašila, baš kao ja moga dorata, ako on nju više ne sluša neg ona njega... Moj brato! kad ti ona razglavi vilice!... Šta je tvoj birov Mila? ništa! Na njegov glas jedva se skupe dva tri seljaka... Al kad ti ona vikne, sav Zaječar poleti baš kao na vatru; a kapetan siromah, gleda na koju će stranu... U taj mah ne dao bog da ti sudi! ocepio bi ti dvajest i pet samo za to, što si lane o uskrsu razbio šareno jaje... Da, odista, čiča Marinko, a gde ti je čila Mila? Gledaj vere ti te mi ga dobavi, treba to spremati; ne će se dobro ni smrci a gospodin je ovde...

Ali deda Mila je i bez poruke došao, omirisao

ne, nišuhi da he oni ustati koji čas, i da su u to ime veći pripijeli u Crnu goru sve svoje živu i pokućstvo. Ovo je isto kao izložiti one bi-jedne Srbe na osvetu skadarskoga naše, prije neg bi oni glavu digli ispod teškog stonpuza. Spičanici su od starije jуваци, ho ih je turski zulum satrio i ugušio. Nam nije poznato da su se oni spremali na ustanak, jer da je to istina, prije bi čuo kotorski dopisnik da su uzeli Bar, nego da su prepijeli svoj pokretni pmetak u Crnogorici. Spičanici, Tužemilci, Šestanci, i drugih stanovnika na desnoj obali jezera Skadarskoga ima oko dvije хиљаде пушака, који кад би сложили устали, било би у Скадру мука. Но они на то не мисле, али Турци могу лако на њих посумњати пошто чују из „Авенира“ да се спремају на устанак, пак их обезоружање и мирне попатити и до краја згњечити, много више кадишти „Авенире“ прича да су припијели под Бар пет пароброда турске војске, а три друга су педесет чуњева да су већ и ушла у блато скадарско да тобож прецану Црногору.

Другу денунцијацију чини „Авенире“ у истом броју против једног тајног одбора усташког, који се састоји из два бокеза и једног учитеља црногорског. Дописник будвански прича, да је тај одбор распроео око тристотине прогласа без потписа, којим се зову бокези да на јата притеку у у помоћ усташима хрцеговачким. „Но, додава дописник, ме смијем назначити имена одборових чланова из узрока, којег ће лако погодити читаоци. Могао је додати и ово: али се спрема њих тајно јавити политичној власти, као што сам јавно године 1863 да Јово Митров Грегорић и Алексије Ђеловић куле по Боци војеку да иду на помоћ Црногори против Османлије.

Овакве денунцијације о којима живе наше кукавице, означају част и правда „Авенира“, који их је донио обије у оному истому листу у којему се правда венецијанскијем „Темпом“, што га је ту скоро прекорнио за нечовечни и подли његов начин писања, што куки свету и поштону задићу новинарства. Но да је почем истина (што ипак је) да је пукло срце бокешкој омладини чујући глас турског топа против своје једнородне браће хрцеговаца с којима их веже племе, повјесница и вјера, пак да је који и ускочио да своју крв прелије за тако праведну и човечну ствар, јели право да један туђин, који је бокешки гост, денунцира свијету такве јунаке, да они пострадају од свог суда и кад би турскоме зрну избјели?

Зар треба позива и одбора да поудкају ону момчад која својим оком види а својим ухом чује, да сваки дан прелазе границу подлажи Срби, Беси,

је он да је та pandur kapetanov, da će tu biti i hleba i vina.

— E, pa dobro došao Milisave! Ma čoveče, od kad te nismo videli!... E! e!... Pa kakvim poslom, Mile, ha?...

— Kapetan dolazi, jes' čuo! No pritegni malo opanak, pa što brže možeš žuri po kmeta Jovu! Svrati se uz put Petru Šandiću i onome drugome, znaš onome što vodi sa Tripkovićem parnicu?... I kaži im da ne vrdaju nikuda od kuće, a i ostali dobri ljudi i gazde, neka se skupe oko sudnice... Posle nemoj zaboraviti da doneseš dve tri čurke i nekoliko pilica... Kapetan dolazi, hek!... A treba i ti što da okusiš!...

Nije dugo trajalo a seljaci već počеше jedan po jedan dolaziti — popa sa brat Avramom dojurіше zaduvani, kao da su klade cepali.

A nu, čoveče! reče popa, pa zar nisi imao koga mlagjega te da nam poručiš, pa da se ljueki spremimo!... E gle ti njega!... Pa jesi li što srknuo? Dede čiča Marinko! daj donesi, pa i kavu... Čiča Marinko ode gungajući:

— Sad mi i kava treba: kao senčim on ih časti, a sve će to pasti na opštinski teret; sve što polju i požderu... Grom ih i s gladnicama!... pa onda ta kava, baš mi već dodja!... kao da je to tako lako napraviti kavu!... E popo, popo! čekaj se ti malo! zna čiča Marinko i gde banika raste!... Milisav zevnu, i pogleda malo kao u nebo:

— Bogme izgleda kao da ćemo dobiti kiše; šta voliš, Avrame?

i Taliјанци, које последње води само чувство поштења?

Но нешто од страха а нешто да какагод о-прим бокезе, дописник додаје и то: „да се народ „бокешки показује хладан прам родољубноме по-шту, и да није нико, барем што он зна, узео о-ружје да пређе границу.“

Кад се овакве подле денунцијације пишу не-казнено од гостију Бокешких, немају право ње-мачки листови да их не посрежђима називају.

Politički pregled.

U južnoj Rusiji ustrojila se je bugarska četa te je, kako javljaju, provalila u Bugarsku pod vojvodom Filipom. Iz Odeze krenuo je sin Luke Vukalovića, Bogdan, u Hercegovinu na čelu dosta znatne čete. Iz Arbanaske dolaze opet vijesti, da su se Miriditi digli na oružje, a na crnogorskoj megji da se sakuplja redovita turska vojska. Vijest, da je Turska poslala Srbiji i Crnojgori neki ultimatum, biti će kao i mnoge druge puka izmišljotina, kakovih ima dan danas dosta.

„Augs. Allg. Ztg.“ pisala je, da bi Austro-Ugarska obsjela Srbiju, kada bi se Srbija umiješala u ustanak. Nu to se nepotvrguje. Austro-Ugarska i Rusija očitovale su samo, da bi radila Srbija na svoju pogibelj i svoju odgovornost, kada nebi slušala njihova savjeta. Nije pak ugovoreno, da Austrija eventualno posreduje u Srbiji kao mandatar ostalih vlastih.

Kongres učenjaka u Palermu daje talijanskim listovom dosta gradiva. „Opinione“ piše o tom kongresu, da je „lijepa domonstracija.“ Znanosti neće biti od velike hasne, ali za to se ima politika i civilizacija u opće od njega svačemu nadati. Kongresi učenjaka u Italiji prokrešili su put političkomu sjedinjenju. Premda je svaki učenjak bio uvjeren, da se timi kongresi neće pospiješiti znanost, ipak je svaki bio takogjer uvjeren, da domovini može biti samo na korist, ako se sastanu i megjusobno uzpoznaју učeni i obrazovani ljudi. Ovako je sada u Palermu, gdje su se sastali zastupnici znanosti iz čitave Italije; ima megju njimi i Sicilija, svojih sinova, koji su si stekli vrlo dobar glas na polju znanosti.

Francuzki ministar trgovine upravio je prije nekoliko mjeseci okružnicu na sve trgovačke komore, u kojoj ih je pozvao, da

Avram pogleda u Hrtanj pa onda potvrgjujući reče:

— Biće, Milisave, eno hrt od planine slabq se i vidi, svega ga je magla opasala.

— Teško da će biti kiše, ja sam jutros baš gledao u večiti kalendar; onde veli: dne dvadeset patago Maja solice i prekrasnoj vremja.

— Batali, pope, knjigu, kad eno živ Hrtanj govor!... reče Milisav.

— A i mene boli levo rame, a to biva avakad pred kišu...

— Bogme ti je lep spomen ostavio pokojni Ilija Grbić! dodade smejući se Milisav.

Brat Avram se učeta kao hladnom vodom poliven.

Megju tim sunce se sve više klonilo zapadu, a tamo opet sa severne strane gomilaše se gusti oblaci; veličanstveni Hrtanj koji pri zalasku sunca na svojim matorim grudima pokazuje nikad nevigjene divote sad se namrgogjeo zamotao u gustu maglu... Sve se učetalo samo čas po čas čuo si Milisava gde viče na ljude koji su se oko ognjišta skupili.

— Pazi ti da ne pregori pečenje, jes' čuo! A čorbu će ja uđurisati; sam gospodin veli; da ja u mom bolje gotoviti nego i gospogja kapetanica... A dogje li i ono momče s rakijom, ha čiča Marinko?...

— Dogje, reče Marinko bojažljivo, jer je znao da ako se Milisav na nju nakani, da će malo što preteći za kapetana.

vijećaju o obnovi trgovačkih ugovora. Dotično povjerenstvo imalo je prije svega razpraviti pitanje, ima li si Francuzka opet osigurati slobodne carinske cijene, ili bi bolje bilo, da posklapa nove ugovore. Osim toga imalo se je razvidjeti, nebi li bilo moguće, da se povišenjem carine postignu srestva, koja bi dopuštala, da se obale nekoji porezi, kojimi porezi su obrt i trgovina opterećeni.

Sve skoro komore odazvale su se pozivu ministra trgovine, pa su se, izuzev jednu jedinu, izjavile za slobodu trgovine. Sve su za to, da se obnove postojeći ugovori i da se nemijenjaju cijene.

Odnosaji među Buffetom i Dufaureom sve su nepovoljniji. Dufaureu nije po volji, da čovjek, kao što je Ducros može ostati prefektom lyonskim. Sveučilišta zadaju vladi takogjer dosta brige. Redarstveni prefekt Leon Renault izvijestio ju je, da bi moglo doći do razpre i ozbiljne kavgge među katoličkim djaci i slušatelji na „francuzkom sveučilištu“, ako se dojučer školske godine otvori novo katoličko sveučilište. Ovaj je izvještaj maršala Mac Mahona ne malo uzbunio. Buffeta ipak nije uznemirio, on je poslao prepis toga izvještaja parižkomu kardinalu-nadbiskupu, a taj je dao odgovoriti, da će vlada valjda znati pribaviti zakonu potrebito štovanje.

Njemački hodočasnici, na čelu im grof Stolberg, prispijeli su 4. o. u Pariz. Stolberg nastoji da dobije od francuzkih oblastih dozvolu izložiti zastavu, što je opredjeljena za svetu djevicu u Lourdesu. Njemačkih hodočasnika, koji su se u Monsu pridružili hodočastnikom belgijskim, nema ni pedeset! Od njihovih vogja naloženo im je, da se umiješaju u belgijske hodočastnike i da negovore u javnih mjestih njemački. Dne 10. o. imali su stići u Lourdes. Pariški redarstveni prefekt namjeravao je uzeti na nekoliko dana dopust, nu radi ovoga posjeta, proti kojemu je bila velika većina francuzkih novina, morati će ostati u Parizu, dok njemački gosti neostave Francuzku.

Pariški listovi pišu o. 4. rujnu kao o rođendanu treće republike. „Rep. francais“ navaljuje oštro na carstvo, koje je Francuzku učinilo nesretnom. Sa zalosću, piše taj list, slavimo 4. rujnu. Carstvo se je srušilo pod teretom svojih zločina, a ostavilo nam invaziju, propast, nesreću i sramotu; to je bila zadnja osveta proti plemenitomu narodu, koji

je toliko vremena tlačilo. „Opin. nat.“ misli, da Francuzka, zauzev prijašnji svoj položaj, može u buduće 4. rujnu slaviti kao rođendan republike. Bonapartistični listovi dokazuju opet, da Francuzka bez prevrata od 4. rujna nebi nijedne svoje pokrajine bila izgubila.

U Španjolskoj razvija se po kapitulaciji trgovačev Seo de Urgel nov život, koji na bojištu toli u nutarnjoj politici. Doregarayu i Sabalu neće preostati drugo, nego da ostave Kataloniju. Don Karlos biti će sa svojom vojskom ograničen na Navaru i baskijske provincije, gdje će se duže vremena moći opirati kraljevskoj vojsci. Ali da bi mu sada moglo poći za rukom, vladati u Španjolskoj, tomu se nemože nadati. Navara sama neće mu moći više pomoći, jer je do sada žrtvovala sve, što je samo mogla.

U vojsci kralja Alfonza probudile su nasuprot pobjede generala Martinezza Camposa i Jovelara novu nadu, jer se ufa pouzdano, da će se zemlji opet povratiti davno izgubjeni mir. U tom se pogledu slaže s vojnicima i javno mnijenje u Španjolskoj.

Ovo sve je povod, da u Madridu počimlju opet više nego prije baviti se s nutarnjim poslovima, a u tom se pogledu često spominje ime generala Martinezza Camposa. Njega smatraju svi nošiocem natražnjačke politike, te misle, da ozbiljno o tom radi, da se kraljica Izabela povrati u Španjolsku.

Domace.

Leggiamo nell' *Avvisatore dalmato*:

S. E. il sig. Luogotenente, partito, come già annunziammo, da qui il primo corr. per un viaggio d'ispezione in provincia, arrivò ai 2 a Ragusa, ove conferì lo stesso giorno con alcuni funzionari consolari austriaci ed esteri. La mattina addietro S. E. assistette ad una manovra militare, e la sera partì per Spalato.

La mattina del 4 S. E. assistette a Spalato a gli esercizi militari dei riservisti; il dopopranzo visitò i lavori al forte Grippe, i locali della società enologica ed i lavori alla stazione ferroviaria.

Ai 5 S. E. accolto con indescribibile entusiasmo, ispezionò l'inghesso le Castella i danni arrecati dalla recente bufera, nonché i lavori ferroviari alle baracche di Labin.

Ai 6 il sig. Luogotenente partiva per Scardona, ove appena giunto si recò ad esaminare i preparati-

vi per l'esposizione. Quindi ai 7 fece una gita ad Otres per ispezionarvi la nuova strada. A Bribir s'incontrò col consigliere di sezione al ministero dell'agricoltura Antonio de Pretis-Cagnodo, assieme al quale visitò i lavori di presciugamento e di regolazione delle acque alla palude di Ostrovica.

Quindi S. E. assistette alla esposizione agricola-industriale di Scardona, e fece ritorno a Zara giovedì a sera.

Venerdì mattina S. E. presiedette ad una seduta del Consiglio scolastico provinciale, e dopo mezzogiorno ripartì coll' *Andreas Hoffer* per la provincia, dirigendosi per Sebenico.

Venerdì, 10 corr., ebbe luogo una seduta del consiglio scolastico provinciale, in cui, oltre a parecchi argomenti di interesse personale, vennero pertrattati i seguenti: lettura ed approvazione del protocollo dell'ultima seduta; comunicazione del dispacci ministeriali pervenuti; scuola popolare tedesca; corso preparatorio femminile; proposta per la nomina degli ispettori scolastici distrettuali; riordinamento dell'istituto magistrale in senso del nuovo statuto; proposta per l'istituto magistrale femminile; ordinamento del corso di perfezionamento; commissione esaminatrice; parere su diverse istanze; locali scolastici per Bianca, Sebenico e Slivno; mobili scolastici per Padjene-Očestovo e Lagosta; nuove scuole da istituirsi a S. Cassiano, a Diklo e a Marvica; diritto di pubblicità per la scuola delle monache benedettine di Traù; multe per negletta frequentazione; acquisto di tabelle per computo pesi e misure metriche; occorrenze per la biblioteca ginnasiale di Zara; proposta di remunerazione ai maestri che si occuparono d'agricoltura.

Il numero dei rifugiati dall'Ereegovina sul suolo dalmato ascendeva sabato, giusta l' *Avvisatore*, a 5180 nel distretto politico di Ragusa ed a 900 nel distretto giudiziario di Metković.

Različite vijesti.

(*Trgovina s djevojkama*). U najnovije vrijeme pogovara se, da je iz Rio de Janeiro odputovalo opet više agenta u Europu, da kojekakvimi zavabljivimi obećanjima snube mlade djevojke, da ih zatim u Brazilu izručio najslabotnijemu obrtu, a još prije da se njimi po mogućnosti okoriste. Ovi agenti svratili su osobitu pozornost na Rusiju, Švicarsku, Austro-Ugarsku, Njemačku, Rumunjsku i jugoslavenske države. Neda se izreći, kakovoj su bijedi izvrnute mlade djevojke, kada stignu na brod, koji će ih

— Pravo je, gospodine, da nam plati. U najgore doba smo mi morili našu stoku, vukući preko ovih provalija za njegovu kulu kamen i pesak. Nego lepo neka on nam plati što je naše... A ako ne će, tužićemo se vere mi i samome knjaz.

— Ha, ha ha! knjaz!... Ta knjaz mu je pašenog, bre pezevenk!...

Tripković i Aleksandro Kara-Gjorgjević behu pašenozi.

— Ako je, gospodine! rekoše oba parničara — ne smeđu oni naše otimati...

— Seljak mora kulačiti...

— Jest, gospodine, da mora, ali ne Tripkoviću.

— Ču' bre! dok nisi izvukao batine!... No evo vam posle put rekoh; odustajte od parnice, dok ste čitavi. Ne učinite li to za nedelju dana, i unuci će vam se kajati, vere mi!

— Hvala ti, gospodine, na lepom razgovoru, ali smo bogme duboko zagazili, napred se još može, a natrag nikako!... Izginućemo, ali ustupiti nikad!

Oni se pokloniše lepo i odoše... A kapetan klimaše glavom.

— E jogunasti psi, ništa im se učiniti ne može!

— Mora, gospodine da i neko podbada — reče popa, kršeći prste. Eto ih pre neki dan su bili u Zaječaru, a tamo ima kodba pismenih ljudi... Bolje znaju nego i dakovati...

Kapetan učuta, i samo debele dimove puštaše iz čibuka; sad mu se kmet Jova približi, i stade mu nešto na uvo šapatati. (Sljedi.)

— Pa dede vere ti, da je okušamo.

Taman je Milisav odvojio nsta od bardaka, a kapetanovo kočije zazvrjaše. — Deda Mila pojuri gologlav napolje, za njime popa gladeći čupave kesus, malo nije skrhaio nogu preko nekoga panja, što se tu pred mehanom desio, a kmet Jova koji je sa brda vidio kapetanovo kočije, tako se siromah žurio, da kad je stigao pred sudniciu jedva je promucuo:

— Dobro došao, gospodine!

Kapetan, debeo čovek, od svojih četrdeset i pet i šest godipa, jedva se skinuo s kola, a čim je sišao, kmet Jova ga nanovo pozdravi, upita ga za povoljno, pa ga ponudi sa stolicom.

— Sedj gospodine!... Pa kako gospogja? Kako dečica?

Kapetan ga i ne pogleda, nego kao da se tek sada nečem dosetio reče;

— Kmet Jovo, skin' der mi onaj čibuk s kola!... A ti, Milisave, uzmi one hamove i ozdice pa ih skloni u kancelariju, jes čuo, jutros su mazani pa ih mogu psi pojesti... Ne znaš kakvi su ovi seljački rundovi, ostavi na polju opanak, pa do u jutro, no češ ni ozice od njega naći...

Posle toga pogleda pažljivo gomilu seljaka, koja se tu gologlava oko njega nparadila pa onda se okrete Jovi:

— A gde ti je taj tvoj drljavi Marinko? gde je meni dobrodošlica?... he!...

Siroma čiča Marinko kaskuljajući sa služavnikom u ruci, gologlav dotrča preko sokaka.

— A kakvo ti je to slatko? U deset oka ne verujem da ima tri višnje... A odkuda ti je opet ta rakija?...

— Od Crnoga Veljka, gospodine! reče čiča Marinko macajući.

— Dobro! dobro, odgovori kapetan zadovoljno... Nego čujem da ti je eksik mara, ha? Matori agursze!... Srećan si što si ostario, a sad bi izvukao dvajest i pet.

A kad je popio rakiju seti se opet nečega:

— A gde su ti, Jovo, ona dva lopova?

Jova se okrete deda Mili pa ga zapita: da li je ko otišao po Petra Šundića i Stevana Jončića?

— Ja sam ih sam zvao još pro dva sahata reče deda Mila; al eno ih gde idu.

Petar Šundić i Stevan Jončić dogoše, pa kad su bili pred gosp. kapetanom skidoše svoje debele šabare, pokloniše se i stadoše pred njega.

On ih gledaše malo poduže i pakljivije, posle sa svim mehanički nze čašu s rakijom, iskapi je, obrisa brkove — pa ih opet posmatraše.

— Dakle, vi ste ti junaci što se sa gospodinom načelnikom parničite?... Reče kapetan porugljivo. Ti Stevane i ti Petre!... Da! da!... Petar Šundić i Stevan Jončić teraju parnicu s načelnikom!... A znate li vi, more, da su sve opštine: Valakonje, Podgorac, Šerbanovac, pa i sam vas Hamenac odustale od te nesrećne parnice; samo vas dvoje očete s njime megdan da delite!...

— Nije to megdan, gospodine, reče Šundić, nego mi tražimo što je naše.

odvesti. Kako se čuje, upotrebiti će austrijska vlada srestva, da zapriječi ovaj bezsramni posao agenta.

(Harem emira kašgarskoga.) Emir kašgarski poslat će kroz Rusiju u Carigrad prijatelju padiši čitav harem za dar. Rusko poklissarstvo pisalo je iz Carigrada grackomu poglavarstvu u Odesi, neka taj harem lijepo primi i podvori. Kad su se djevojke u dar sastavljale, morao je doći u Kašgar i vidjeti jednu po jednu kašgarski poklissar u Carigradu, jer on pozna ukus padišin. Veli se, da je taj isti diplomomat, zabrinut što iz Kašgara odlazi mnogo ljepote, zamislio iz Turske svomu vladaru poslati dostojnu zamjenu, a ako bude mogao i iz zapada.

(Kako svi ljudi bogate.) Neki trgovac moderne robe u Baltimoru izvežbao je prije deset godina papigu, da je svakoj gospodji, koja je u dućan stupila, rekla: „Oh dražestni stvore!“ i za deset godina eno ga milijunara.

(Stare osobe.) „The Newyork Med. Record izračunao je, koliko je osoba u Newyorku u posljednjih deset godina preminulo u dobi preko stotinu godina. Svih je staraca u deset godina bilo 98 i to 34 muškarca i 64 žene, 75 i to 29 muškaraca i 46 žena

bijaše bijele pasmine, 23 crne i to 5 muškaraca i 18 žena. Najveću dobu, 133 godine, doživio je jedan crnac; poslije njega jedna crna žena dobu od 118 godina, a iza nje jedna bijela žena 113 godina. Zanimivo je čuti, da je najstariji muškarac bio težak, a najstarija žena služkinja.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakomu drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem ntvč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna ntvč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, f. 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polafina fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staju, predsoblja itd. ntvč. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staju, predsoblje, itd. ntvč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tnc pozlaćen f. 15, 20, 25.

Glavno skladište

Corvin & sin

u Manchesteru,

Ko kupuje u veliko dobije popustbine u

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; a toga zna p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjge, u opće čuva, ljepša i omilajuje brst. 1 lončić fr. 1.50

See je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzavajuću iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 ntvč. manja vrst 4 ntvč.

Prasak-ujac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečisti, star i s nebrisivim mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lušti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 ntvč.

Laštio. Neočekivano kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrajnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 ntvč.

Kruglja-čistilnica, izvrstno srestvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebiti zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrec trajao svaki kov u jednolično časova, pa valja osobito za srebrnom poplošene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 ntvč.

Regulator svim uram jest urejena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mekaničke upravit. 1 kom. fin 25 ntvč.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad. manje vrsti 30, 40, 50 ntvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 ntvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 ntvč.

Izvrstno voštito lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 ntvč. Svatko treba da noga čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožno prirednje, koja kožu mekša i nepronicanom čini, ni najmanje se neosjeđa mokrima, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliki korist pružaju nove strojne tuske (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 ntvč., u koži 15 ntvč. a drzalom i nečičem 90 ntvč. 1 napunjoni tok dostatan za 3 mjeseca 10 ntvč. 1 komad Union-radigummi za tuhu i crnilo 5 ntvč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vapne. 12 kom. 25 ntvč.

Prasak sa pranje, da se udri lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obionim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 ntvč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 ntvč.

Praktični su gao-brani, koji čuvaju gađe u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 ntvč.

Najnoviji prasak sa hrgju, zamjećem. srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, sviili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 ntvč.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zreala ulašti. 1 boca mala 25 ntvč., velika 45 ntvč.

Zidka kliza. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kliza drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 ntvč.

Nepromični kreveti uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoč kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 ntvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno vraćam pozor velenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuju odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlaštani saponi eter odstranjuje u jednoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje nečisti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 ntvč.

Pariski univerzalni lijep. da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga srestva tek 10 ntvč. Isti lijep kao tijec, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kešce, kojim ćeš si udružiti zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 ntvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vla i očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavjestiti volecijeneno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 ntvč., velika 45 ntvč.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previšnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja arnike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapređuje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećenje, izvitke, trganje u udi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjeku pravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britve, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojima možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 85 ntvč.

Najbolje bečke vode-satarnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila, s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 ntvč.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi žepnini večali, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupujući ti brašno, ynce, sočivo, mironije, tkanine, kod razglobe, prirodni izraživanja itd. 1 kom. ntvč. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smart svoj gamadi i novo izumljenom gamad nistećem tijeci. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 ntvč.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 ntvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokišna nepohabljiva laka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskim.

ČUVAJ SE OBMAME!

Megju mnogimi oglasima naročito ob urah njekoj su osobito bogato nareženi, samo da zamjame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takovo ure, gdje se kupou nepraža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili antrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno urejeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću neznatnu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mineš toli lijepo sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.80

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 ntvč. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obokrljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrozučkanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i staklom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje urejena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (eter) f. 6.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finim verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bački satovi sa šetaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 50 palca dugim ormaricem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnim kolesci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpoznatiji satovi, koji se dosle proizvodeše.

1 časomjer valjkovao (Cy-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti poslačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, satonett f. 13.50

1 isti poslačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolesci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-ragjenim s leđevim staklom f. 15.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolesca vidjeti, s-atoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.00

Gospogjinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18, 20

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veruzica mljetackih, f. 2.50, 3.50, 4.50, 5.50, 6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 10.50, 11.50, 12.50, 13.50, 14.50, 15.50, 16.50, 17.50, 18.50, 19.50, 20.50, 21.50, 22.50, 23.50, 24.50, 25.50, 26.50, 27.50, 28.50, 29.50, 30.50, 31.50, 32.50, 33.50, 34.50, 35.50, 36.50, 37.50, 38.50, 39.50, 40.50, 41.50, 42.50, 43.50, 44.50, 45.50, 46.50, 47.50, 48.50, 49.50, 50.50, 51.50, 52.50, 53.50, 54.50, 55.50, 56.50, 57.50, 58.50, 59.50, 60.50, 61.50, 62.50, 63.50, 64.50, 65.50, 66.50, 67.50, 68.50, 69.50, 70.50, 71.50, 72.50, 73.50, 74.50, 75.50, 76.50, 77.50, 78.50, 79.50, 80.50, 81.50, 82.50, 83.50, 84.50, 85.50, 86.50, 87.50, 88.50, 89.50, 90.50, 91.50, 92.50, 93.50, 94.50, 95.50, 96.50, 97.50, 98.50, 99.50, 100.50

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50, 4.50, 5.50, 6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 10.50, 11.50, 12.50, 13.50, 14.50, 15.50, 16.50, 17.50, 18.50, 19.50, 20.50, 21.50, 22.50, 23.50, 24.50, 25.50, 26.50, 27.50, 28.50, 29.50, 30.50, 31.50, 32.50, 33.50, 34.50, 35.50, 36.50, 37.50, 38.50, 39.50, 40.50, 41.50, 42.50, 43.50, 44.50, 45.50, 46.50, 47.50, 48.50, 49.50, 50.50, 51.50, 52.50, 53.50, 54.50, 55.50, 56.50, 57.50, 58.50, 59.50, 60.50, 61.50, 62.50, 63.50, 64.50, 65.50, 66.50, 67.50, 68.50, 69.50, 70.50, 71.50, 72.50, 73.50, 74.50, 75.50, 76.50, 77.50, 78.50, 79.50, 80.50, 81.50, 82.50, 83.50, 84.50, 85.50, 86.50, 87.50, 88.50, 89.50, 90.50, 91.50, 92.50, 93.50, 94.50, 95.50, 96.50, 97.50, 98.50, 99.50, 100.50

1 komad pravih 13 lot srebrnih veruzica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veruzica f. 5.50, 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novč. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ po godine . . . 5:—
„ mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod svih e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprećene poštarije. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 75.

Zadar 18 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradiška vecchia, 15 settembre. Jerlaltro sul monte Prozor, non lungi da Orahovac, gli insorti sconfissero un corpo di 500 Turchi, facendone sei prigionieri. A Orahovac i Turchi tagliarono la testa a due negozianti cristiani e due altri *impalano* vivi.

Altro del 16 settembre. Nel villaggio Voskavoj, fra i monti Prozor e Kozar, non lungi da Dubica si trinciarono 600 Cristiani con tre cannoni di legno. Questi e le bande del monte Kozar al di qua e del Motajica al di là del Verbas, scaramucciano continuamente coi Turchi, i quali marciano contro di essi a interi battaglioni. Gli occhi dei Cristiani stanno rivolti verso la Serbia.

Altro del 18. Sul monte Pastjerovo non lungi da Novi i Cristiani insorti assalirono i Turchi recando loro gravi danni. L'insurrezione si va estendendo verso il sud lungo l'Unna fino a Grachovopolje.

Ragusa, 18 sett. Il nostro Governo ordinò che anche i Turchi vengano disarmati al confine. Qui si ha notizia dalla Serbia, che vi regna grande agitazione, perchè ieri i Turchi passarono il confine e furono presso Užica respinti dalla truppa serba.

Altro della stessa data. Giungono notizie da Cetinje di un forte scontro dei Cristiani coi Turchi fra Gacko e Piva; i Turchi furono sbaragliati con perdita di 200 uomini e i Cristiani fecero grande bottino di vettovaglie.

Knin, 16 settembre. La rivoluzione è scoppiata anche a Tiskovac, poco lungi dal nostro confine.

Vienna, 16 settembre. La *politische Correspondenz* ha da Costantinopoli, che Savlet-paşa, ministro della guerra è in procinto di ritirarsi e che in luogo suo subentra Raschid-paşa, ora ambasciatore a Vienna.

Altro del 18. Giusta informazioni della *politische Correspondenz* da Belgrado, la riuscita del governo nel comitato dell'indirizzo sarebbe molto dubbia, e si manifesterebbero segni d'una crisi ministeriale.

Kragujevac, 16 sett. Con tutto che l'opposizione è cresciuta fino a 42 deputati, il Governo spera che nella Skupština passerà il progetto d'indirizzo della maggioranza del comitato.

Bukarest, 16 sett. Il ministro degli esteri Boaresco andò in permesso ed è sostituito da quel delle finanze, Cantacuzeno.

Buda-Pest, 18 settembre. La camera dei deputati accolse con grande maggioranza il progetto d'indirizzo del comitato; vi votò contro soltanto l'estrema sinistra. Il ministro delle finanze presenterà domani il bilancio del 1876.

U oči izbora.

Dva dalmatinska zastupnika na carevinskome Vijeću položise svoje punomoće: d.r Keller iz izborništva veleposrednika sve pokrajine, i d.r Lapenna iz izborništva vanskih općina Hvara, Visa i Braća.

Već da se namjesti prvoga raspisani su izbori dojidućeg mjeseca.

Svak zna u kojim neprijatnim okolnostima izagje izabran d.r Keller, odvjetnik u Trstu, starinom njemac, uzgojenjem taljanac, i kako se je on borio protiv uvođenja našeg jezika u osrednje učionice.

Sad je vrijeme da birači narodni razborito pomisle komu da dadu svoj glas.

Mi nijesmo nagnuti na na kakvu pogodbu s biračima protivne stranke, jedno zato što mislimo da u političkim izborima svak je dužan dati glas kandidatu svoje boje; drugčije ne bi u tom biralištu bivalo ni znaka da ima birača narodnih. Drugo zato što od ovih izbora zavisi to, hoćeli ili ne narodna stranka imali u carevinskome Vijeću većinu; a treće što bi narodna stranka izabrala autonomas, dok bi mogla sa svojim da prođe.

Nek svaki narodni birač učini svoju dužnost, pak i kad ne bi uspjela naša stranka, sačuvala bi barem čast svoje zastave.

Nek svaki narodnjak dobro pamti da od sadanjih naknadnih izbora zavisi najviše pitanje o uvođenju našeg jezika kao naukovnoga u osrednjim učionama, pak ko hoće cilj treba da hoće i srestiva što k tomu cilju vode, a mi smo uvjereni da protivnici su svi u tom složni da se oporu sa svom snagom protiv našeg jezika.

Ako u ovom veleposredničkom izboru narodni birači glasuju složno, pak kad bi i propali, pokazati će barem to da megju njima nema raskola, i da su jedini u obrani svoga jezika.

Ragusa, 14 Settembre.

Come ben vi accennai nell'ultima mia, il primo atto del dramma nell'Ercegovina finì colla commissione pacificatrice che, detto fra parentesi, non potè far nulla, perchè i Cristiani si rifiutarono di venire a trattative. Anzi sono in grado di riferirvi la risposta del capo insorgente Peko Pavlović da Nevesinje. Presentatogli il messo della commissione invitandolo a comparire a Mostar per le trattative, rispose: „Io non vengo in una città turca per esporre le nostre miserie a una commissione presieduta da un pascià turco. Noi dai Turchi non attendiamo nulla, nè vogliamo sperare chechesia; noi siamo decisi di morire

o liberarci dal giogo turco, e da questa risoluzione non ci smoveranno tutte le potenze, anzi non dovrebbero queste impacciarsi nell'affare, quando credono o fingono di credere al turco.“ Con ciò il messo fu licenziato. I consoli allora credettero opportuno di andar in persona a Nevesinje, come infatti andarono, per abboccarsi personalmente coi Cristiani insorti. È presumibile che le trattative dirette saranno coronate dal medesimo esito, ma con tutto ciò a suo tempo vi relazionerò dei genuini risultati. — Intanto l'idea del Turco era di attirare i capi insorti a Mostar e contemporaneamente di far marciar la truppa e sedare la rivolta per poter con più baldanza distruggere la faccenda. Ma i Cristiani capirono che ora è il momento di mostrarsi prodi e di cancellare il vituperio contro di loro lanciato dalla pubblica opinione per lo sgombero dalle vicinanze di Trebinje e dal monastero Duži. A Zubci una numerosa banda ricevette la sortita da Trebinje li 9 del c. m. di oltre 2000 uomini, che andavano a gettare rinforzi e viveri nei fortini di Zubci. Lo scontro, non fu indifferente, e a dir dei corrieri, i turchi a mala pena ottennero l'intento perdendo una ventina d'uomini. — A Dabar poi li 6 corr. l'affare fu più serio. Quella borgata è in mano degli insorti Cristiani. I Turchi volevano cacciarli e perciò fu ordinato che due battaglioni da Stolac e due da Bileć marciassero da due diverse parti sopra Dabar. Gligor Milčević comandava la banda dei Cristiani a Dabar ed ebbe la fortuna che arrivassero prima i due battaglioni da Stolac, i quali furono distrutti e le reliquie messe in fuga; indi che sopravvenissero quei due da Bileć che con gravi perdite dovettero ritirarsi. Milčević avea 700 uomini i quali quella mattina furono rinforzati da oltre 300 Montenegrini. — Mercoledì poi 8 corr. il console nostro di Trebinje riferiva ufficialmente, che due battaglioni di Trebinje partivano di buon'ora ai 7 corr., per sgomberare le vicinanze di Bileć dagli insorti, ma che dopo 4 ore ritornarono fuggiti e disordinati a Trebinje, avendo incontrato a Čepelica una forte banda di Cristiani che loro chiuse il passo e cagionò non lievi perdite. — Della banda di Zubci vi posso dire che è tutto altro che organizzata. Alcuni forestieri, italiani e d'altre nazionalità, ritornano alle loro case e raccontano che nel campo di Ljubibratić non v'è acqua nè viveri e quello che fa più impressione, che il dace manca di tatto e d'energia. Che più, raccontano alcuni di essi d'esser stati maltrattati e respinti per diffidenza. Anche qui vi è chi dubita della valentia di Ljubibratić come guerriero e stratega, e se lo stima piuttosto abile agitatore*). Comunque sia la cosa, il primo atto, come dissi, è terminato dimostrando: 1. Che i Cristiani sono insorti nel paese intero, e che i Turchi dappertutto dovettero ritirarsi dinanzi a loro nei siti fortificati. 2. Che neppure le fortezze turche possono resistere agli insorti, sebbene questi non siano ancora esercito regolare, ma bande disordinate. 3. Che la sublime Porta si è dimostrata finora impotente ad ottenere qualsiasi successo con tutte le spedizioni di forze armate fatte a queste parti. 4. Che l'azione diplomatica, come venne av-

*) Vedi più sotto la relazione di un corrispondente tedesco. (Ted.)

viata dalle grandi potenze, non conduce ad alcun effetto.

Mi chiederete quale sia, a mio parere, il secondo atto del dramma. Vi dirò apertamente: esso incomincerà quando qualche stato, o piccolo o grande, sia pure Montenero o Serbia, si dichiarerà per i Cristiani contro i Turchi. Capisco di non poter determinare quando avrà principio questo secondo atto; ma lo dovrà avere, se anche per ora interceda un tempo di riposo, come avviene fra un atto e l'altro di ogni dramma. Mi spiego. Dopo le rotte avute dai Turchi, quando avranno nuovi rinforzi, essi riprenderanno l'offensiva. Ma intanto spraggiunge la stagione piovosa, indi la freddezza; in questo clima le truppe asiatiche, se fecero poco durante la state, potranno far meno durante l'autunno e l'inverno, e così la difesa dei Cristiani rimane facile ed intanto possono sostenersi più a lungo e rinforzarsi per l'apertura della stagione migliore. Questo è il caso, che tempo guadagnato, tutto è guadagnato, e gli insorti Cristiani, a quanto vengo assicurato, la pensano precisamente così. È vero che al secondo atto di questo dramma potrebbe servire di prologo il discorso del trono del principe di Serbia; ma comunque sia di ciò, la diplomazia non potrà restare a lungo spettatrice sonnacchiosa, specialmente dinanzi ai fatti brillanti, di cui si mostrarono capaci gli insorti Cristiani, come quello di sabato scorso 11 corr. Una carovana di 80 cavalli, carichi di proviande si diresse da Trebinje a Bileć, accompagnata da oltre due battaglioni di truppa. I Cristiani in numero di circa 700 aspettarono il convoglio in un'imboscata presso il fiumicello Cepulice, sbaragliarono le truppe, che dovettero in gran disordine ritirarsi a Trebinje, e gli 80 cavalli col loro carico furono presi.

Ieri una divisione d'insorti da Zubci di più di 300 uomini calò a Glavski do, un'ora distante da Plat di Breno. Si credette che si dirigessero a ricuperare il monastero di Duže, ma invece le loro intenzioni non sono ancora manifeste, e quando si saranno mossi, vi darò refazione del loro operato.

Scutari, 13 settembre.

Derviş pascià, che deve la sua dimissione dal posto di governatore della Bosnia al coraggio di aver proposto che l'Ercegovina sia resa autonoma, partì alla volta di Elbasan, ove pare assumerà il comando di un corpo di osservazione contro il Vojvoda Biba capo dei Miriditi, che minacciano d'insorgere al primo muoversi del Montenero. Anche le popolazioni di Spizza e della Krajina sono frementi e sarebbero insorte, se gli Otti ed i Klimenti avessero dato segno di vita.

Qui siamo in istato di disarmo. La truppa

che era preannunziata, giunse finalmente: un battaglione di *redif*, lacero, affamato, con circa mille uomini magri ed estenuati. Gli altri quindici battaglioni, che si vorrebbero porre a scaglioni tra Spuz e Podgorica, non si sa ancora dove sieno; alcuni dicono a Bagdad altri a Trebizonda.

Intanto l'insurrezione scoppiata a Vasojević inferiore si dilata e dalle ultime notizie consta essere giunta sino al fiume Tara, in modo da minacciare Kolašin.

I Turchi distrussero gli antichi archi romani sotto Vasojević, per cancellare anche questo ultimo vestigio di una prisca civiltà. Gli insorgenti si vendicarono prendendo e distruggendo uno per uno i *blokhaus* di *Trepča*, *Sudjenska*, *Srdareva*, *Nova* e *Lukin Vir*. Il comandante, *juzbaša-kadrì*, si è reso a discrezione con 74 soldati turchi, che furono liberati dopo di aver promesso di non combattere più in questa guerra.

Il villaggio di *Ržanica*, abitato da turchi, per paura di essere arso, espose quindici bambini maschi in culla, offrendoli con ciò agli insorgenti in pegno di amistà e sommissione. Questo bastò a preservare il villaggio dalle fiamme. I bambini furono restituiti alle madri, e gli abitanti ritornarono alle loro case, promettendo soggezione agli insorti.

Dalla parte occidentale, verso le alpi *Sinjave*, un malinteso per poco non espose un distaccamento degli insorti ad una catastrofe. Si voleva espugnare il punto *Štitarica*, che ha un'importanza strategica. A tal effetto si procurò un concentramento delle forze degli insorti. Esso avrebbe dovuto constare di 3000 uomini. Però non giunse al luogo convenuto che circa una metà. Spedirono un drappello dei propri a riconoscere la situazione. Duecento Turchi accerchiarono il drappello e lo avrebbero tagliato a pezzi, se nel frattempo non giungeva un altro corpo d'insorgenti capitanati dal famoso vojvoda di *Saranzi*, *Tripho*. Un tale accidente, che costò agli insorti alcuni morti e feriti, fece andar deserta la spedizione contro *Štitarica*, la quale se fosse caduta in mano degli insorti, i Turchi avrebbero dovuto sgombrare Kolašin.

In questa ultima città è giunto un commissario turco per nome *Tufic-bey*, accompagnato da un ufficiale del genio, certo greco *Kostaci Effendi*. Dessi si prestano ai lavori di difesa di quel diroccato paese.

Il corrispondente del *Tagblatt* di Vienna, trattenutosi per una settimana al campo degli insorti, fra le altre notizie, manda al suo giornale le seguenti caratteristiche sulle persone dei capi e sulla loro gente:

“*Ljubibratić*, il cui nome s'intese finora più degli altri, ha una figura erculee; è alto sei pie-

di e di proporzionate forme atletiche. La sua fisionomia ed il suo occhio al primo incontro eccitano simpatia; il suo sguardo è penetrante, tuttavia mite; la voce sonora e dolce; il suo discorso mostra forza appaiata a bontà di cuore. Nella conversazione *Ljubibratić* si mostra senza affettazione assennato, dignitoso, nobile; il suo contegno è quello d'un figlio della montagna, libero e virile, i suoi movimenti gravi e misurati, non però senza elasticità. Egli parla serbo, francese ed italiano, e la bonomia slava sembra prevalere in lui all'energia. Il suo vero cognome è *Bolardić*; *Ljubibratić* è il soprannome, datogli durante gli apparecchi alla riscossa per la liberazione del giogo dei Turchi, che gli fu ripetuto con tanta insistenza, da sostituire il suo vero nome. *Ljubibratić* sta fra i 30 e i 40; la sua serietà lo fa apparire più vecchio, ma l'elasticità dei suoi movimenti persuade che sia più vicino ai 30. Le persone più importanti fra gli insorti parlano con fiducia della sua valentia militare.

Petković, nativo di Trebinje, è il personaggio principale dopo *Ljubibratić*. Senza avere l'esteriore imponente di questo, *Petković* si fa riconoscere facilmente per uno dei capi dal portamento, dall'esperienza e dalle disposizioni naturali. Il suo volto, abbronzito e corrugato, impone rispetto; dal suo sguardo, da principio indifferente, più a lungo che si ferma sopra alcuno, traspira una penetrante intelligenza. Io lo vidi nel più caldo della mischia conservare quel sangue freddo, che negli affari giornalieri lo caratterizza per capo. Egli deve avere circa 60 anni. Nella conversazione si mostra pieno di senno, e sebbene figlio delle montagne, coi suoi eguali, come coi cosiddetti civilizzati, tratta egualmente con ammirabile urbanità. Durante i sei di del mio soggiorno al campo io notava in lui una veramente nobile temperanza; sulla sua beretta ad uso montenegrino egli porta un aquila a due teste di metallo, ed è il comandante dei Cristiani della vallata del Trebišnica. In assenza di *Ljubibratić* egli tiene il comando supremo del campo.

Vukalović, nipote del defunto Luca, è il condottiere di quei di Šuma. Egli potrebbe servire di modello per una statua di Marte. Il suo profilo è classico; però il suo portamento o il suo movimento hanno qualche cosa di pesante, tuttavia le sue belle proporzioni e la sua robustezza danno al *Vukalović* un aspetto oltremondo imponente. Nel trattare coi suoi pari tuona la sua voce gutturalmente profonda e passionata dal petto.

Tomašević, il condottiere di quei di Zubci, è una persona, direi quasi elegante, di media statura. Di forma proporzionale, quasi fine, si muove con svelta pieghevolezza. Il suo volto, ben modellato, è sorprendentemente espressivo e l'occhio vivace, scrutatore e critico. Quantunque nell'esteriore meno imponente di *Petković* e *Vukalović*, col suo assieme domina chiunque l'avvicina. Nel consiglio di guerra diceasi che il suo voto prevaleva.

Devo ancora ricordare lo sloveno *Huhmajer* di Lubiana. Egli era capo squadra nell'artiglieria

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

— Pa dobro, dobro Jovo! Pošli Milu birava po njega.

— Šiljo sam dva puta po njega pa neće.

— Kaži mu: kapetan te zove!

Kmet Jovi sijhu lice od radosti, izvede deda Milu na stranu, nešto mu je šaptao i pretio prstom. Mila uze svoj dugački štap, natače šubaru na glavu, pa se uputi upravo uz brdo.

Megju tim se sve više smrkavalo, oblaci se gomilasse a iz daleka se čula grmljavina.

— Je l' spremljena kancelarija? pitaše kapetan; ako je sve u redu, kaži Milisavu neka unosi večeru, pa i ti kneze Jovo i ti gospodin popo, ostante da zajedno večeramo; kaži i onom filozofu, neč, neka i on dogje da koju časticu iskapimo.

Na okrugloj sovri pušila se čerba, kapetan uze čašu s rakijom, pa i ako je bila možda dyanajesta, on opet po staroj navici nazdravljaše:

— Hajd i ovu treću za dobru sreću, pij popo, uzmi i ti ućo!... Šta jednako študiraš?... Sipajte, večerajte, nemojte da ostanete gladni.

Već je Milisav i doneo pečenje, a u tom se na vratima pomoli i deda Milina glava. Kmet Jova izađe brzo na polje, pa se posle nekoliko trenutaka vrati natrag.

— E gle ti nesrećna čoveka! reče, gle ti bezakonika!...

— Šta je opet, kmet Jovo? Šta se tu dogodilo?...

Šta se dogodila?... Da onaj nesrećnik oteo se i od boga i od ljudi, niti, on hoće da zna šta su to vlasti. — Deda Mila je bio tamo kod onoga ngursuza.

— Pa šta bi?

— Neće da dogje! nego psuje mater i meni i kapetanu, i onome koji te je postavio za kapetana! E grdna zlikovca!... Pijan li je, besan li je? Ne znam, al vidim da ide na to da neku nesreću učini.

— Mrtav a živ... Jes čuo, Jovo! Mora na moju zapovest doći... Nagji deset, dvadeset momaka, ako treba, opkolite mu kuću, vezite ga pa ga tako vezana dovedite... Gle buntovnika ti! E tako da ih čovek napusti, pa onda s bogom Srbijo!... Al ne ćeš tamo ne!... Naredi kmet Jovo sve tako kao što sam ti kazao... A Milovanu Magdinom kaži da ostane orde, imam s njime nešto da progovorim.

Kmet Jova ode, a naskoro za tim ode i popa sa pčom.

Kad je kapetan ostao sam on zovnu svoga pandura.

— A dogje li Milovan.

— Čeka, gospodine, da ga pustim.

— Pusti ga nek ugje, a ti Milisave idi te i ti što povečeraš, pa vidi i za konje.

Milisav ode, a ugje Milovan; mali jedan čovečuljak, zbrčkanih obraza, snv i poguren; to beše pomoćnik Jovin, sukmetica, kao što ih seljaci zovu... Iz lica mu se videlo da je prepreden šeret: oči su mu jednako žmirkale, a zbrčkani obrazi se rastegoše na usiljeno šmešanje.

austriaca; ora si associò come volontario agl'insorgenti e in otto settimane che si trova qui, è divenuto famoso in tutta l'Ercegovina collo straordinario suo coraggio. I Cristiani parlano sempre con entusiastica ammirazione della sua bravura. L'assalto dei Cristiani alla kula turca di Drienò sotto il suo comando è la migliore caratteristica di questo capo degli insorgenti.

Ad eccezione di Ljubibratić e Hubmajer, io sono stato cogli altri capi per sei giorni in continuo contatto personale, come avviene di necessità nella vita del campo. Devo confessare ch'io non poteva mai ammirare abbastanza le qualità intellettuali e morali di questi uomini. Nessuno avrebbe potuto scorgere su di essi la lunga servitù turca. Di puerile bonarietà cogli amici, ospitali, amorevoli, e sorprendentemente gentili si mostrarono a me e fra loro questi barbari. Per tutto il tempo ch'io rimasi a Džepče, ad onta dell'agglomeramento di tanta gente, non fui al caso di notare neppur un solo atto di vera rozzezza. Io conosceva già dapprima la vita del campo delle truppe regolari; fra gl'insorti Cristiani qui appresi qualche cosa di nuovo. Per quanto fossimo abbondantemente forniti di rakija (acquavite), in tutti i sei giorni io non ho veduto mai uno dei Cristiani ubbriaco, ma neppur brillo, né mai mi sono accorto di alcun altro eccesso.

O politici i namjerama Austro-Ugarske u zabetu bosansko-hercegovačkome, čitamo u italijanskoj *Opinione* slijedeći dopis, koji je bez sumnje protekao iz pera dobro obavještena. Mi ga prevodimo na tu svrhu, da bi naši čitaoci znali nagagjati šta se u mjerodavnim bečkim krugovima misli o pokretu bosansko-hercegovačkome:

„Hercegovačka buna podigla je mnoštvo nagađanja i tumačenja o namjerama i povedenju države austro-ugarske pram pitanju slaveno-turskome, a najveće o političkoj djelatnosti grata Andrassy. Ali svako sumnjičanje o tom, da je tobož država austro-ugarska tajao potpirila tu bunu, ili da radi sebi prisvojiti te zemlje, nije ni najmanje osnovana.

„Prije svega drži stavno da mjerodavni krugovi carstva austro-ugarskoga, a u prvom redu graf Andrassy, bili su potpuno obavješteni o zamašaju i vrijednosti hercegovačke bune, i poznavši od glave do pete položaj politični i društveni onog preanstva, kao i srećta stvarna i naravna kojima raspolaže, ta panslavistična buna (?) nije u Beču donijela onu zebnju, koja je spavala neke domaće i inozemne novine, koje u svom oćaranju već se nalaze u oči istočnog rata i diobe turskih zemalja.

„Leži u prirodi slavenskog naroda oholost i hvaličnost (?) i kako što su obikli svašto prećeravati (?) tako i u ovome hercegovačkome pokretu znali su prevariti svojim rastrubljenim novostima sve one koji neznaju da su gorstaci životvreskitanjem (?) — čeljad siromašna i glupa, osim nešto malo popa i nadriknjižara te kao proroci živukaju o trošku svo-

jih sunarodnika —; ali je prava istina da se nije nijedan državnik austro-ugarski dao začariti o važnosti i potonjoj končini toga pokreta.

„Česti su pokušaji prevrata i bune slavenskih naroda u Turskoj, navlastito onih što žive uzduž istočne megje austro-ugarskog zemljišta, i već od mnoga vijeka u kratkim rokovima zaplaute ili s fanatizma i nestrijivosti religiozne, ili s globa i nesnosnih poreza što u onim krajevima nameću pomjesne vlasti. I u našem vijeku najmanje sto puta bilo je prisiljeno carstvo austro-ugarsko, pritrčati oružjem na obranu svoje granice protiv ratojaćim četama slaveno-turskima. Ali Austrija nije nikad ni pomislila podražiti ili na koji mu drago način potpomoći pokret slavenskih kršćana protiv Kapije, ili kušala da sebi prisvoji ni jedikti podalj turskog zemljišta tiju pokrajina. A kad govorim o Austriji, to se razumijeva da govorim o staroj a ne o novoj Austriji. Stara se Austrija svakad ograničavala na sveto poštovanje postojećih ugovora sklopljenih s turskim carstvom, i premda od godine 1809 do 1852 desilo se dosta prilika njenim državicima, a navlastito knezu Meterniku god. 1821, 1827, 1831, 1843 da sebi pridruži Hercegovinu, Crnogoru, Bosnu pak i samu Srbiju, ona nije ni pokušala da s te strane proširi svoje granice.

„A danas posljedovateli te stare politike austrinske, učenici kneza Meternika, klerikalno-feudalni državnici, rječiti generali i politični centraliste, koji su se ngrejali glavu, radi bi se umješati u buntu turskih pokrajina i istaći pridruženje Bosne i Hercegovine Dalmaciji. Ali graf Andrassy i s njim svaki razboriti čovjek u državi austro-ugarskoj ne može da se ne posmijehne o toj budalasnoj političnoj namjeri, kad pomisli na sadanji položaj unutrašnji i vanjski države austro-ugarske. Njezine unutrašnje okolnosti ne dopuštaju ni pošto za sad jednu odlučnu politiku, a svako prisvojenje koje bi ta država učiniti mogla kod svojih istočnih granica, ne bi očevidno na drugo služilo no na zbrku njenog sadanjeg političnog sustava, a suviše bi oslabilo njenu silu pram inozemstvu.

„Prisvojidba Hercegovine i Bosne od strane Austrije, bez da se i pazi na spoljašnje zamršaje što bi prije ili poslije od tud proizašle, ne samo što bi osnažila onaj slavenski živalj koji nema nikakve privrženosti k carstvu (?) i težnje kojega su protivne uzdržavanju sadanjeg sustava u državi austro-ugarskoj, no bi preko toga bilo to prisvojeno zemljište vječito ognjište uroti i mutnjā panslavističnih (?) protiv sigurnosti te države. I za to što se te prisvojidbe tiče ja te uvjeriti mogu, da graf Andrassy neće nikad biti takvih državnika, koji bi za ništavu korist proširenja dalmatinske zemlje, izložio sigurnost i budućnost čitavog carstva. Takovu politiku braniti mogu Leo Thun i njegove pristaše, a ne oni koji je odgovoran za budućnost i učvršćenje carstva austro-ugarskoga.

„Drži dakle za stalno da hercegovačka buna, ograničena kako se danas nalazi, branjena jedino od Crnogore i Srbije (?) ne će donijeti nikakve promjene n današnjem stanju turskoga zemljišta, jer su

je uzdisao, čas opet metao ruku na srce, kao da je zaljubljen — što je naravno sve bilo smešno prema izgledu i prema njegovim godinama.

— To mora biti — dodade kapetan glasno.

Milovanu se skupiše obrazi, kao da je oskorušu progutao...

— Zalogaj je sladak, reče Milovan, ma teško ga je sažvakati.

— Teško?... Za što, stari ngursuze, što da je teško?... Lepa reč gvozdena vrata otvara; a zlatot?... Nema toga kud ono ne će stazu napraviti.

— Al mati, gospodine?...

Sad opet nastade na novo šaputanje, i kapetan se maši u džep i onde brkaše po srebnim i zlatnim novcima, lukavo posmatrajući grabljive poglede Milovanove.

— Posle ima još jedna muka gospodine reče Milovan.

— Sad to je i druga muka našla, reče kapetan nestrljivo.

— Stojan... Znaš gospodine, da ne progje ni jedne noći, a da se on kod njih ne nagje.

sve velevlasti potpuno složne, a najviše carevi Njemački, Ruski i Austro-ugarski, da kad bi se Crnogora i Srbija usudile umješati uz prkos strogih savjeta ovih triju sila, poznato mi je da bi vlada austro-ugarska odma zauzela oružjem Srbiju, a to usljed ugovorenih nagodba“.

Mi se ne bi smjeli spustiti u polemiku sa bečkim dopisnikom, što se tiče prisvojenja Bosne i Hercegovine, jer bi nam trebalo znati prije svega kakvi tajni ugovori o istočnom pitanju postoje megju velevlastima. Nama je samo za čudo kako dobro obavješteni dopisnik nezna da osim Bosne i Hercegovine ima još ne samo Zeta i stara Srbija no i hrvacka Turska, takogje i to da niko više od jadne Dalmacije ne trpi moralnu i materialnu štetu od skockog stanja u komu se nalaze njene susjedne zemlje pod turskim bičem.

Od dva uzroka što dopisnik navagja da bi bilo štetno po novoj Austriji prisvojiti Bosnu i Hercegovinu, prvi, što bi te pokrajine postale ognjištem panslavističnih spleta, ne obstoje, jer je vjeovatnije, kao i sam tvrdi da će one biti takvo ognjište dok budu stenjale pod turskim topuzom; a drugi, što bi se tobož Austrija zamotala u kakvi rat, nema smisla, jer je ova država od posljednog mira (1815) mnogo zemljišta izgubila, a sve se druge znatno proširile i obogatile, što je uzdrmalo evropsko ravnovjesije.

Ali što je nas najviše zgadilo u tomu dopisu, jest prebacivanje ludo i neosnovano, da tobož slavenski živalj u Austriji nije privržen državi, pak da bi ga bilo zlo osnažiti. Sedmogodišnji rat i godina 1848 pokazali su jasno tu privrženost, kad su Njemci i Mađžari doveli državu na plitki led. Povjesnik Palacki, kojeg Njemci nazivlju vögjom panslavističnim, rekao je, da nije Austrije trebalo bi je stvoriti. Potonji plot takovih prebacivanjā jest državna šteta u oči inozemstva, jer je žalosno kad se svijetu denuncira da polovina državljana nije državi privržen. Takvu denuncijaciju svaki Slavenin odbija kao podlu i pakosnu potvoru.

Srpski prijestolni govor glasi doslovno ovako:

Štovana gospodo zastupnici! Uvijek me je veselilo nalaziti se u vašoj sredini. Sada pako imam više nego ikada prije uzrok, da se s vami sastanem. Već odavna nije bila u Srbiji narodna skupština sazvana pod ozbiljnim okolnostmi, kano sada. Ako sam i prije potrebovao vaše rodoljubive podpore, da zadovoljim svojoj težkoj zadaći, to sada bez nje nemogu da budem.

Štovana gospodo! Naš narod na granicam domovine uzdrman je iz svojeg kućnog mira. Ostavljajući svoja polja, mora jedan dio naše braće na granici oružjem u ruci paziti na sigurnost naše zemlje

— Stojan! Stojan!... Ne brini se za Stojana, večeras ga zacelo ne će videti!...

Kapetan mu uklopi u ruku tri četiri dukata, dade mu još jednu čašicu rakije, pa ga guraše na vrata smejući se.

— Idem, gospodine! Al sve mi je strah ne ću ništa moći učiniti.

— Idi, idi stari si ti ngursuz, možeš ti samo kad očeš?... He he poznajemo se mi!

Milovan ode vrteći glavom; a kapetan osmejkujući se gledaše za njim.

— E, gle ti stara ngursuza, kako se snebiva! kao da ništa ne za zna; a od gjavola bi izlagao noć!... Podaj mu dukat, pa da ti baš ispod krila Arhangela Mijajla život donese... Tako mi slave: još nisam veštijeg ngursuza poznavao.

Posle toga napuni čibuk, uze zvonce i zazvoni. Milisav ugje, donosi mu vatru, a kad je kapetan malo raspalio, on ga onako bezbrižno zapita;

— Šta bi, Milisave, uhvatiše li onoga nitkova?

— Sad baš odoše njih jedno dvajestinu...

— Pa to je, Milisave, čitava hajka, ni na medveda se više pušaka ne diže... (Slijedi.)

— Sedi, Milovane, reče kapetan, pij vinu, ako si večerao?

— Hvala, gospodine, a baš ti slabo marim za vino, vino je za gospodu; a ja ti volem čašicu rakije nego celu vučiju vina.

Kapetan mu proži čašu rakije, pa osmehnuvši se, zapita ga povrljivo.

— Oće li biti sto, ha Milovane? Mislim da se mogu na tebe pouzdati? Do sada me nisi prevario.

— N ću ni sad, gospodine, samo ako se može što učiniti?... Pitaše ga Milovan gjavolskim smejanjem.

Za tim nastade tišina, kapetan je zamišljeno gledao preda se, mora da je nešto zanimljivo bilo o čemu u tišini razmišljaše, obrazi mu se čas smešiše, a časom opet natuštiše; u jedan put pocrvene sav do usiju, a oči mu sevaše živom vatrom, pesle uze Milovana za rukav i silom ga dovuče do sebe.

— Sedi dragi Milovane! sedi bliže!

Milovan sede i posmatraše gospodina, onako kradimice, strašljivim pogledom... Posle se naže Milovanu na uvo, i šaputaše mu nešto, propraćajući svaki zvuk glasa čudnim mimičnim pokretom; čas

i to koli na njezinoj istočnoj, toli na zapadnoj granici. Kako će vam biti poznato, dogogjaji, koji su nastali u Bosni i Hercegovini pripravili su Srbiji težak položaj. Neznajući za svršetak svojih muka, podignuo se narod u onih pokrajinah oružjem u ruci, da se obrani od zloraba, koje je morao podnositi uzprkos blagohotnim i velikodušnim namjeram Nj. Veličanstva Sultana.

Poprimajući carska vlada mjere, da umiri ove pokrajine, usredotočuje ona istodobno velike čete na našoj granici. Time položaj Srbije, sam po sebi dosta težak, postaje još težim. Dočim od nas zahtijeva naš narod, da poprimimo mjere za njegovu obranu, jerbo nazire u sakupljanju turske vojske prijetnju proti Srbiji, napunjuju naše pogranične predjele nesretnici, kršćani i Turci, bježeći pred uništavajućom silom vatre i mača. Time se nameću našoj zemlji neizmjerne žrtve.

Ovaj položaj, da potraje dugo, morao bi postati nesnosljiv. Nu pošto je visoka Porta u sporazumku sa garantnim vlasti započela djelo pomirenja, to možemo očekivati od mudrosti Nj. Veličanstva sultana i velevladi, da će poći za rukom pronaći način, da se predjeli, kojih nam sudbina nemože biti ravnodušna, podpuno umiru; jerbo je očividno, da Srbija kao neposredni susjed tih pokrajina mora uslijed periodično opetujućih se ustanaka više nego li ikoja druga zemlja trpiti moralno i gospodarsveno.

Zato ima i Srbija interes u tom, da se takovomu položaju stvari učini jednom za svagda konac. Ja ću dakle prema svojim slabim silam nastojati, da se poluči rezultat, koji bi mogao one zemlje zadovoljiti.

Štovana gospodo zastupnici! Akoprem su ministri, koje sam pod sadanjimi znamenitim okolnostmi oko sebe sakupio, imenovani istom pred malo dana, oni će vam ipak predložiti nekoliko osnova, kojim je svrha, da se bolje urede naše zemaljske institucije, da se otvore uspješnija sredstva za ujamčenje osobne sigurnosti, šira autonomija općina i veća sloboda štampe.

Pošto su prijašnje skupštine priznale shodnost ovih zakona, to nedvojim, da ćete ih vi ostvariti, tim više, što vlada njimi dolazi u susret željam naroda.

Ja se radujem, što vam mogu priopćiti jedan dogagjaj, koji pruža jednako zadovoljstvo momu srcu i mojoj vladalačkoj dužnosti. Kao potomak ove dinastije, kojoj je narod izjavljao uvijek svoju odanost, mislim, da sam svoju želju sjedinio sa željom naroda, izabrav si drugaricom moga života i dionikom moga prijestola Nataliju Petrownu, koja potiče od suplemenog naroda Rusa, s kojim nas sjedinjuju sveze krvnog srodstva, vjere i mnogih dragocjenih uspomena iz prošlosti.

Skupština je otvorena. Razsvijetlio Bog narodno zastupstvo, da ono svojoj zadaći dostojno zadovolji. Vladala i sada megju nami sloga, koja nam u ozbiljnih vremenih nije nikada manjkala. To je prvobitni početak, to je najjači temelj našoj moći, našoj budućnosti.

Politički pregled.

Iz Beča piše poluzvanični izjavitelj pruske vlade „Kreuzzeitung“, da povratak mirna i uregjena stanja u ustalim provincijah turskih neće još biti osiguran, ako se ustanak potlači; u tom pogledu nesmije se Porta varati. „Njoj je pače dužnost, da shodnimi sredstvi pribavi pokorenim provincijam stalan mir. Na to je moralno obvezana napram kabinetom, koji su nastojali, da se ustanak ograniči u pogledu mjesta i vremena. — Što taj čovjek sve nebunca? — U istom smislu piše „A. A. Z.“. Sada će se, veli, raditi o tom, da se Porta skloni na stalno umirenje slavenskih provincija i da ga takogjer zajamči. Zamršaji u istočnoj Evropi nisu još dovršeni, uzprkos tomu, što su ustaše poraženi kod Duža, što je Server-paša unišao u Mostar i što je Srbija i Crnagora ostala neutralna. Posljednji čin drame nije se još odigrao!

Cetinjski dopisnik „A. A. Z.“ tvrdi, da

Turci nikako nemogu smatrati pobjedom svoj ulaz u Trebinje i ustaši da su uzmaknuli sa strateških obzira. Glavna sila ustaša nalazi se sada na crnogorskoj granici, odkuda će opet započeti dalje svoje operacije.

Za koje vrijeme moglo bi se, kako dopisnik misli, opet čuti (čulo se. Ured.) o novih činih hercegovačkih ustaša, kojim je sada prvi cilj, da dobiju Nikšić i Kolašin, budući da su to dva važna strateška mjesta. — Da ustanak nije još potlačen, dokazuju mnoge brojne vijesti, koje nepotječu iz „slavenskih“ vrela.

„Nord. Allg. Ztg.“, organ njemačke državne kancelarije, odbija nazore londonskih listova, da bi vlasti imale radi ustaša držati kakove konferencije. „N. A. Ztg.“ čudi se, što si je baš Englezka izabrala istočne poslove za predmet konferencije. Ovakovoj konferenciji mogao bi samo položaj Bosne i Hercegovine biti predmet, a to je stvar, koju carigradski listovi smatraju uvijek stvari nutarnjom. Prijava Server-paše dokazuje takogjer dovoljno, da netreba Turska nikakova inostrana posredovanja (Kao da Server-paša nezna lagati! Ur) Porta mora konačno odstraniti sve uzroke, koji su neprestano pogibeljni evropskomu miru, ali o samostalnosti Bosne i Hercegovine da nema ni govora. Za to nije pučanstvo spomenutih zemalja ni zrelo. (Po njemačku. Ur.) U ostalom je cjelokupnost Turske izvan pitanja.

„Ruski mir“ razjašnjuje najnoviju fazu ruske politike na istoku i tuži se, da svako zahtjeva samo mir, a radi mira da se uzdrži tursko gospodstvo na balkanskom poluotoku, dočim su prije poduzimali krvavih bojeva, da oslobode kršćanstvo od jarma Muhamedanaca. Onda nije još nikomu na um palo, da propovjeda, kako je potrebno, da Turska u Evropi postoji već radi „općega dobra“ naroda. Austrijanci i Rusi zadali su Turskoj teški udarac. A sada? Sada smo, veli „Mir“, prinuđeni, da pomirimo onu raju, za koju smo nekada prolijevali krv i trošili novac. Ovo je velika ironija sudbine. — Što je do sada učinjeno, učinjeno je na korist turske države; glavne vlasti južnih Slavena izključene su nastojanjem diplomacije od svake akcije; te se čini, kano da se je neplodno dogovaranje zametnulo jedino s toga razloga, da Turska dobije dovoljno vremena, da ustanak potlači.

Na kosierovskoj skupštini primljeni su ovi zaključci, kako iz Biograda javljaju: S izborom vojvode ima se još počekati, jer će se vrhovno zapovjedništvo morati za koje vrijeme predati knezu Nikoli. Provizorna se vlada ima za sada povjeriti osmorici predstojnika, a kasnije mora se ustrojiti posebna vlada za Hercegovinu i Bosnu. Punomoćnik provizorne vlade kod rasprava s konzuli ima biti Vukotić, koji nema učestvovati kod dogovaranja već mu je zadaća jedino ta, da uruči diplomatom spomenicu i očituje, da narod nema prema porti nikakova povjerenja, jer nevjeroj njezinim obećanjem. Provizorna vlada ima odmah sve odrediti, da se nabavi oružje. Napokon je zaključeno, očitovati Srbiji i Crnogori, da ustaši vojuju za sjedinjenje Bosne i Hercegovine s timi kneževinami.

Francuzki listovi priopćuju pismo zastupnika Cypriena Girarda na ministra nutarnjih poslova. To je onaj Girard, koji je g. 1874. predložio narodnoj skupštini spis, koji je dao povoda iztrazi, povedenoj proti bonapartističnomu centralnomu odboru. U sjednici stalnoga odbora, u kojoj je Buffet branio prefekta Ducrosa, spomenuo je takogjer Girardov spis i rekao, da nije istinit. Kada mu je zastupnik Lepère u tom pogledu prigovarao, odgovori mu Buffet, da je neistinost spomenutoga spisa sudbeno dokazana. Girard prigovara sada ministru nutarnjih poslova, da je lakoumno kazao laž; da se je upitao kod parizkoga prefekta, nebi mogao uztvrditi, da je neistinost toga spisa sudbeno dokazana.

Bonapartistični organi raširili su tu laž, a ministar je javno uz nju pristao!

Pismo podadmirala de la Ronciere le Noury zanima sveudilj parizke listove. „Rep. francais“ kaže, da je to pismo više nego javna sablazan, da je to velika povreda pravila vojničkoga zapta. Ovakav govor da neznajući ništa drugo, nego da mora pasti republika, kojoj je na čelu maršal Mac Mahon i kojoj služi la Ronciere le Noury. Niko nemože dopustiti, da viši častnik takova šta javno očituje. U ovom smislu pišu i drugi listovi, samo još dodaju, da bi se podadmiral morao bio svake službe lišiti.

Drugačije sudi o stvari bonapartistični „Pays“. Njemu je samoznak slabosti i popustljivosti, što je vlada skinula Ronciere-a s njegove časti; ovakovim načinom da se povećava drzovitost revolucionarne stranke. Ronciere da nije prekoračio svoje pravo ni kao zastupnik.

Domaće.

Il 4 corrente si è costituita la nuova amministrazione comunale di Kistanje, composta dei signori: Simeone Janković, podestà — Simeone Lalić, Giovanni Cvietković, Paolo Kerneta e Paolo Tisma, assessori.

Come rileviamo dai giornali di Vienna, anche il dr. Lapenna ha deponato il mandato di deputato al Consiglio dell'Impero.

Giusta quanto rileva l'Avvisatore, quest'anno il concorso alla premiazione dei cavalli a Sinj superò di molto quello degli anni passati, ed anche gli animali presentati apparirono meglio nutriti.

Različite vijesti.

(Brdo se miče). Kod Clermont-sur-Lanqueta u Francuskoj miče se od konca lipnja cijelo brdo. Dne 25. lipnja čuo je neki čobanin, kako u zemlji u predjelu Chenaie pucaju žile drvija, koje se kidaju, te je pobjegao sa svojim stadom. Odat puzi polagano cijela strana brda sa svim, što je na njoj. Put se je odmakao već za 15 do 20 metara od mjesta, gdje je prije bio. Brdo nije vrlo koso, jer se je od prevelikih kiša previše razkvasilo. Odkle je zemlja odpuzla, pomoljuju se hridi litice, na gdje-što i sitno kameuje, koje se kotrlja u dolinu i mnogo kvara čini.

(O radnicima u Englezkoj). U Englezkoj ima kraljevske povjerenstvo, koje pazi, kako djeluju zakon o tvornicah. Neki dan držalo je to povjerenstvo sjednicu u Manchesteru, saslušalo izvješće dra. Fergussona, liječnika, koji ima nadzirati tvornice u Boltonu. Fergusson liječi i motri radnike četrdeset godine te se je izrazio, da radnici po tvornicah od godina do godine sve to većma fizično degeniraju. Od godine do godine sve je to manje djece od preko trinaest godina, koja su za posao prikladna. On sudi, da uzrok nije posao po tvornicah, koliko loš način življenja. Radnici premnogo piju žestokih stvari i premnogo puše. Djeca se daju mjesto mlijeka samo čaj ili kava, a dječaci od 12. do 20. godine, koji rade po tvornicah, puše i žvaću duhan, te zbog toga nemogu razvijati se kako bi trebalo.

(Opomena proti punicom.) U Carlsu objesio se pred nekoliko dana jedan tridesetgodišnji željeznički radnik na jednom koleu. Prije nego se objesio, napisao je na jedan zid kredom slijedeće riječi: „Ja pišem ovo malo redaka sa zadovoljstvom, ako se ukaže, da su oni bili opomenom za sve mlade ljude, da nikada neživu sa svojom punicom. Sada završujem moj kukavan život.“

Zahvalnica.

Štovanim općinam, draštvam i osebnikom, koji izvoliše ovomu općinskomu opravateljstvu odpraviti svoja čestitanja prilikom kad je Skradin svetkovao prvu poljodjelstvu-obrtnu dalmatinsku izložbu, kao što visokoj i uglednoj gospodi, koja počastiše Skradin svojim posjetom i sudjelovaše te ova čisto narodna svetčanost izpane sjajnijom, ja se smatram dužnim, da u ime cijele poimeni zastupane općine najsrdačniju zahvalnost i uvjerenje svegjerne blagodarnosti izjavim.

Skradin, 10 rujna 1875.

Nikolu Dudan načelnik.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: --
" po godine . . . 5: --
" mjesec . . . 1: --
van Carevine s povisikom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. 1: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 76.

Zadar 22 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 20 settembre. Gli insorti Cristiani in numero di 800, capitanati da Peko Pavlović, venerdì 17 corr., incendiata Žabica, scesero in Popovopolje, dove predarono 1500 teste d'animali minuti. Sabbato poi ai 18 sulla strada di Trebinje sequestrarono 52 cavalli di provvigioni, dirette alla città; i Turchi in numero di 1200 fecero una sortita per riconquistare le provvigioni, ma furono dai Cristiani rotti e fuggiti. Gli insorti conquistarono in questo scontro 30 cavalli da maneggio, 150 fucili, dei revolver e molte munizioni; 20 Turchi fatti prigionieri furono posti in libertà. Gli insorti di Zubci si unirono sotto la condotta di Pavlović.

Risan, 18 rujna. Broj pribjegavajuće sirotinje ercegovačke u ovoj općini danom na dan raste, te odsjedava obično u Krivošije, u Ledenice, a i u Risan. Možete se smisliti, koliko im je pomoći trijeba! — Da im se po mogućnosti pomože, ovdje se okupio odbor na tu svrhu, te kupi priloge i dijeli kako što dobije. Posao je odveć težak, jer je ovi predio i sam siromašan; ali se s braćom dijeli ono malo što se može. Nego bi bilo željeti, da našoj općini dogju i druge u pomoć, koje mogu, i sama vlada, jer je glad zali kmet.

Jučer progjoše ovuda put granice, da se s Ercegovcima združe i proti Turčinu pomognu, talijanski časnici, gospoda: Carlo Pizzaferrì, Luciano Montalto, Giuseppe Joni, Andrea Fraccaroli. O zgodama po Ercegovini odovle vam nejavljam, jer će vam vijesti zauhvano od inuda brže dolaziti.

(Altri telegrammi in 3.a pagina.)

Zara, 21 settembre.

L'insurrezione si mantiene, ed anziché spegnersi, come vorrebbero far crederlo i Turchi ed i giornali ad essi amici, si estende e si rafforza sempre più.

Il telegramma da Knin nell'ultimo nostro numero ci ha annunziato che essa scoppiò anche su quell'estremità della Bosnia, mentre i telegrammi ricevuti da Ragusa ci annunziarono continue vittorie degli insorti dell'Ercegovina sulle truppe turche.

Ad onta delle migliaia di soldati che il governo di Costantinopoli loro mandò contro, è evidente che oggi gli insorti si trovano a miglior partito di quello che non si trovassero quando quelle truppe erano ancora lontane dal teatro dell'insurrezione. Allora essi non si erano ancora provati coi soldati di linea; la Turchia dava a credere, e molti credevano e fors'anche speravano che al fuoco di questi

gli insorti non avrebbero resistito; ma gli ultimi fatti risposero eloquentemente. I bollettini che il governo di Costantinopoli aveva promesso di pubblicare quotidianamente, sono rari come le mosche bianche; giacché le sconfitte quel governo dimentica di renderle note, e quei pochi che pubblica, anche essi sono tutt'altro che veritieri.

Comunque abbia a finire l'insurrezione, oggimai essa è durata tanto, che la posizione della Bosnia e dell'Ercegovina in seguito ad essa dovrà essere radicalmente mutata. Ciò viene imposto dai fatti, contro i quali impotenti si dimostrano anche — le grandi potenze.

Skradinska izložba.

III.

Mi smo već iz počela odbili prigovore skradinskoj izložbi, koje ako se prigovaraci i nisu usudili na javnost dati, opet nisu ih zaštedili, da ih niko ne čuje. Što se priredbe od strane Skradinske tiče, ta nije mogla biti nego onakova; što se množine izložitelja i izloženih stvari tiče, ako ih je moglo veće biti, opet ih je kao za prvu izložbu dovoljno bilo; a o vrsnosti u opće izloženih predmeta svak se mogao svojim očima osvjedočiti. Pokle smo mi ovako sud o skradinskoj izložbi izrekli, mi smo se smatrali ovlašćeni i zamjeriti štogod pa smo i to učinili, samo na bolju uporavu u budućnost, a ne da što pohulimo i prekorimo.

Ovo smo smatrali na kratko iz već rečenoga ponoviti, da ko nebi mogao ozlobiti naše dalje zamjerke i prigovore. Mi ih zaštediti nećemo, niti ćemo što kroz prste komu gledati samo zato, da nam nastajuće izložbe mogu postati punije i savršenije.

Velike je hvale vrijedno što se izložbeni odbor postarao, da bude dosta nadarja, i da nadarja budu raznovrsna. Svakako je od nekoliko godina naše poljodjelstvo napredovalo, napredovalo je nešto prirodnim nagonom, nešto potjeranjem, potpomaganjem, nadarivanjem od vladine strane. Izložbe su na to, da prirodni nagon ujačaju surevnjivanjem i primjerenjem izložilaca i izloženih predmeta; a na izložbam nadarja nešto zasvjedočuju napredak, a nešto ga i potiču, te tako surevnjivanje nadarju i krijepe. Dobro je zato, kako smo rekli, da je mnogo nadarja bilo, i da su nadarja mnogovrsna bila; jer je tako bilo moguće pripoznati svaki i najmanji napredni stepen, i zadovoljiti svakoj čutivljijoj i tupljoj čudi. Nekomu mjedena kolajna vrijedi više no stotina dukata, a nekoga će 20 fl. pokrijepiti jače, no zlatna kolajna pa i više valjala.

No sravnimo li broj izložilaca sa brojem udjeljenih nadarja naći ćemo, da je onih bilo 135, a ovih do 147. Istina da je bilo izložitelja, koji su dobili po veće od jednoga nadarja budući izložili više od jednoga predmeta, te da će biti ostao možda, koji izložitelj bez nadarja ikakvoga. Ali ako dublje zavirimo, naći ćemo da ima nadarenih imena, kojih nije naći među izložiteljima. Ovo nam otkriva jednu nerednost, koja bi mogla dati povoda mnogomu prigovoru, od strane izložitelja, od strane nadarbenika, od strane javnoga mnjenja. Mi ćemo tu nerednost smatrati

nehtimičnom pogreškom, koje će se doisto izložbeni odbor drugim putem dobro čuvati.

Procijenimo li razmjer kojim su razne vrste nadarja po raznim predmetima razdijeljene, čini nam se i tu, da je moglo nešto urednije ispasti. Zlatni kolajana ima svega osam: sedam ih pada na kup B. *Proizvodi poljodjelske obrnosti*; a jedna na kup H. *Proizvodi morski*; čim ostalih devet kupova nije nijedne zlatne kolajne dopalo. Ovo nerazmjere čuli smo tim opravdati, da je vlada kolajne darovala i opredijelila kupove, koji se imaju njima nadariti. Ako je uprav i tako, moglo se vladi predočiti, da bi bilo inače bolje, te bi vlada za uhvano bila pristala; ili se moglo u samom onom kupu nekoliko kolajna zaštediti.

Niko ne misli u ovim zadnjim riječima protuslovje s onim, što smo množinu nadarja i njihovu raznovrsnost pohvalili. Spominjati će se dobro naši štoci, da smo rekli, kako neki izloženi predmeti ne spadaju na poljodionu izložbu, poimence rašeljkovice i prekopane sućine. Ali budi, da im se mjesta dađe, što te obrtnine primaju od poljodjelstva prvotno gradivo svoje radnje; nu nikako na poljodionu izložbi ne mogu zauzeti odlično, po vlašće, uzvišeno mjesto. Od 14 nadarenih za vino, dva su sama zlatnom kolajnom; od devet nagragnjenih za rašeljkovice i prekopane sućine zlatnom kolajnom nagragnjenih ima pet, dakle veće od polovine!

Ovo što se mi ovjge zamijeramo ide uprav na porotu, koja je nadarja dosugjivala. Mi znamo, da su stvari nadarene zlatnom kolajnom bile najizvrsnije svoje struke na izložbi; ali ako su po svojoj vrijednosti nadarene, nisu surazmjerno sa izložcima drugih struka. Kao što smo se svojim očima mogli osvjedočiti i to možemo izložbenim porotama priporučiti, da se čuvaju nadarivati izložene stvari iz jednoga ili drugoga obzira, kada stvar u sebi nema nadarive vrijednosti. Ima sto obzira iz kojih se može biti u nadarivanju blagije ili oškrtijje ruke, ali se iz nikakova obzira ne smije nagragnjivati, što nesamo nije nadarja vrijedno, nego nije bilo vrijedno ni da se izloži, kao što je bilo s mutnim nekim vinom, punim taloga, komu je dosugjena srebrna kolajna. Istina je moglo vino takovo doći bez krivnje izložitelja; istina, da isti izložitelj može imati i boljega vina, nadarja vrijedna; ali na to ne pazi, ko izložene stvari gleda, i znaće što nadarje znači; taj će reći: porota je krivo sudila; a toga se porota ima najviše čuvati.

Mi ćemo ovdje završiti naša razmatranja, koja bi bili mogli još i na dalje tjerati, da nam je poznat broj izložitelja ne samo ukupno, nego i pod svakim kupom napose, a tako i broj u svakom kupu izloženih stvari. Ovi će nedostatak dopuniti drugi izložbeni odbor, i sve jednako gledati, da iskustvo prve izložbe učini drugu to sjajniju i uredniju. Već mi o drugoj izložbi pišemo; jer se za cijelo nadamo, da ju nećemo dugo očekati, pokle je pokušaj prvi učinjen; dapače se nadamo, da će postati godišnjim kotarske izložbe, te tako pospješiti opću izložbu cijele pokrajine.

Koliko god se mi ovom nadamo, opet nam ne može iz pameti odati Skradinska izložba, koja će svakako ostati svim ostalim kolovogja. Našli smo ondje čemu se zamjeriti, šta prigovoriti; ali je bilo tu čemu se i

diviti. Stoga ostaje tvrdo zapečaćena hvala skradinskomu društvu i odboru i cijelomu gradu Skradinu, što je prvi poziv poljodionoga napretka na svijetloj stazi u Dalmaciji odonle potekao. — Slava Skradinu na prvoj našoj izložbi!

Katoličtvo i pravoslavlje u ustanku.

Umirući u Nizzi, glasoviti državnik turski Fuad paša napisao je političku oporuku, u kojoj je porti najživlje preporučio, neka težnje bugarskoga naroda za emancipacijom od grčke hierarhije što krepčije podupire. O-sjegurav Bugarom narodnu crkvu i hierarhiju, porta će, rekao je Fuad paša, dvojicu svrhu postignuti; ona će, prvo, veliki narod bugarski zadovoljiti, a drugo, izmegju njega i Grka potrgati sveze političke solidarnosti, te će, kako joj već bude potrebito, moći upotrijebiti čas Bugare proti Grkom, čas Grke proti Bugarom. Porta je u ovoj točki zbilja vijerno izvela Fuad pašinu oporuku. Ona je svom pripravnosti izišla bugarskim zahtjevom na susret, te je Bugarom pripomogla, da se od grčkoga fanara odcijepe i da vlastitu narodnu hierarhiju utemelje.

Posljedice, koje je Fuad paša navijestio, nijesu izostale. Megju Bugari i Grci pukao je jaz, koji je ustankom u Hercegovini zapodjenuo pitanje istočno užasno osvjetlilo. Grci, koji su do sada stupali na čelu revolucionarnih težnja proti osmanskoj carevini, izjavljuju sada, da za Hercegovce i Bošnjake nemogu imati nikakve simpatije; jer su Hercegovci i Bošnjaci braća Bugara po jeziku i krvi; Grci da će se, bude li nužno, s Turci zajedno boriti proti slavenskim ustašem. Da ovo nijesu bile samo fraze grčkih listova, dokazala je od-tada posredno carigradska vijest, po kojoj je porta grčkoj vladi dojavila, da je svoje posade na grčkih granicah krenula u Bugarsku i Hercegovinu, pa grčku vladu ujedno umolila, neka ona te granice svojim četami čuva...

Prijatelji portini u Pešti i Beču govoreći o ustanku u Bosni i Hercegovini, daju dakle porti posve suvišan nauk, sjećajući ju na staru poslovicu vladavinske umjetnosti: *divide et impera*. Na porti su tu poslovicu odavna već poznavali i prakticirali. Porta je takogjer u Hercegovini i Bosni uzela vjerski momenat megju srestva svoje obrane prije još, nego što su se bečki i peštanski njezini prijatelji dosjetili svjetovat joj, da izigra katolike proti pravoslavnim.

No ovaj put mora porta na svoju žalost izkusiti, da je pokretanje katoličtva proti pra-

voslavljju posve zastarjelo i zahrgjalo oružje, koje se razbija o živoj narodnoj svijesti katolika i pravoslavni. Bosanski i hercegovački katolik došao je do uvjerenja, da Turčin, bi-jući njegova pravoslavnoga brata, nije njega samoga, sramoteći i progoneći pravoslavnu crkvu, sramoti i progoni takogjer crkvu katoličku. Katolici i pravoslavni sinovi su jedne majke, jednoga naroda, a neprijatelj jednih i neprijatelj je drugih. Katolici i pravoslavni dvije su ruke narodnoga tijela, kojih jednu nemožeš ni raniti ni odsjeći, a da druga boli neosjeti. Ta je svijest, hvala Bogu, megju našim narodom u Bosni i Hercegovini uhvatila tim čvršćega korjena, čim su dosadašnje težke zablude skuplje bile plaćene i rodoljub nemože u današnjem ustanku bosansko-hercegovačkom ničemu toliku srdačno radovati se, koliko uprav sretnomu pojavu, da katolici drže sa pravoslavnim, da se jedni s drugimi zajednički bore proti zajedničkomu svomu krvnomu neprijatelju.

Upravo je ova sloga katolika i pravoslavni, što Turke čini, da oni od današnjega ustanka u Bosni i Hercegovini strepe više nego od ikogjega prijašnjega. Poznata je turska molitva: „Nesjedini Bože kaurina, inače propadosmo“. Ovaj put nije Bog poslušao opake te molitve i zato Osmanlija u strahu vidi konac svojih dana. Zato on i upinje sve sile, nebi li lijepu slogu izmegju katolika i pravoslavni porušio, za to on i njegovi prijatelji turaju takogjer u svijet glase, da su katolici Turkom prijazni, a ovi da ih stoga neprogone, nego da im pače daju oružja u ruke, da se s njimi zajedno mogu od „ljute vlašadi“ braniti.

Zalud im muka oko opake namjere. Niti će oni katolika zvesti, da spodbiju oružje proti pravoslavnim, niti će ovih zaslijepiti, da u katolicah naziru neprijatelje. Katolici su bili, koji su ovaj ustanak pokrenuli, a pravoslavni, koji su ga dalje povelili i raširili. Katolici bore se i danas sa pravoslavnim u istih redovih, pa i Osmanlija jednakim načinom stavlja na muke i ubija danas katoličkoga fratra, kao i pravoslavnoga popa, pogrguje i sažiže crkvu katoličku, kao god i crkvu pravoslavnu. Ako se katolici mjestimice, navlastito u Bosni, Turkom i pokazuju prijazni, nesmije to nikoga zavarati; jer to biva samo ondje, gdje su Turci u velikoj većini, gdje dakle katolici nesmiju ni dušom dahnuti. Može megjutim biti, da se pojedini katolici, kako se Turci i njihovi prijatelji hvale, zajednički bore proti pravoslavnim, ali bi se o narod ogriješio ljuto, ko bi dopustio i misao, da je tu vijera ili narodnost u igri. Takvi katolici među krinku vijere na obraz samo

za to, da pod njom sačuvaju ili postignu svoje sebične, gadne interese. Ko bi vjerovao, da takovi pojedinci katolici postupaju po motivih vjerskih ili narodnostnih, čim bi mogao razjasniti pojav, da se pojedini Srbi u Novoj varoši bore sa Turci zajedno proti srpskim dobrovoljcem, koje vodi pop Žarko, ili da pojedini Srbi berbirski primaju na se ulogu turskih agenta i uhoda?

Ne, ne, radili Osmanlije i njihovi prijatelji što im drago, neće ovaj put katoličtva izigrati proti pravoslavljju. Za to jamči, hvala Bogu, živa svijest našega naroda u Bosni i Hercegovini. Sloga megju katolici i pravoslavnim ovaj je put postala istinom, koje sve makinacije Osmanlija i njihovih prijatelja nemogu prevrnuti. A sloga megju katolici i pravoslavnim, to je znak, pod kojim žalostna raja jedino može i hoće svoga neprijatelja pobijediti. (N. N.)

Politički pregled.

Srpska narodna vojska krenula je u tabore svojih okružja, „da u većem razmjerju obavi jesenske svoje viježbe“. Dvije brigade, sastojeće iz osam batalijuna i nekoliko baterija, utaboriti će se kod Aleksinca radi toga, što Turci kod Niša sakupljaju svoju vojsku. Porta kao da hoće da provocira Srbiju, a ova mora biti za svaki slučaj pripravljen, da nebude iznenagjena kakovim dogagjajem, koji bi mogao imati odlučan upliv na razvitak stvari na istoku.

U Bukureštu ustrojilo se je novo bugarsko društvo pod imenom „slovenska družina“. Rumunjska vlada nemože zapriječiti, da se ustrojavaju takova društva, kojim je svrha posve humanitarna. I ovo je društvo naznačilo glavnim svojim ciljem sakupljati novce i hranu za ranjenike u Bosni i Hercegovini. Megjutim tvrdi „Polit. Corresp“, da nije društvu druga svrha, nego da se ustanak raširi u Bugarsku. Da je sada Bratiano na čelu vlade, onda misle, da bi se na skoro čulo o novih ustaških četah, koje su se ustrojile u Rumunjskoj. Nu od sadanjega ministra-presjednika Catargiu-a nadaju se, da će strogo bditi nad „bugarskimi spletkami“. Kažu o njemu da će članove toga društva odmah odpraviti preko granice, ako šta poduzmu, „što bi kompromitiralo Rumunjsku“.

O hercegovačkom ustanku donosi „Golos“ vrlo zanimiv članak. Ustanak hercegovačkih kršćana, veli „Go.“, postao je megjunarodnim evropskim pitanjem, iz kojega se sve više razvija pitanje istočno. Nije ni čudo, što je hercegovačko pitanje uzrujalo Evropu

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

— Boje ga se. Vele da je opake naravi... Čiča Marinko siromah, kad ga je kmet Jova nagonio da s njima ide, sav je drktao; ja ne verujem da će se vratiti otuda bez groznice... A i oni drugi nisu baš tako veselo gledali u pomrčinu... Ala je tama, gospodine!... Stari sam hajduk, noć mi je sestrima... Al u ovakoj noći složio bih se s medvedom u jednu pećinu... Čuješ li kako grmi?

Napolju je ječao vazduh od grmljave, a kapetan puštaše guste dimove iz čibuka, nešto se zamislilo, čelo mu se nabralo, i tako četaš, a posle se zadovoljio osmehnu... Setio se uživanja koje ga još te tavisne noći očekuju.

— Baš mi je dobro došla ova tama, ljucke strasti i ne traže svetlosti sunčeve...

Milisav je poznavao sve tajne kapetanove, a i kapetan slabo se trudio da mu što sakrije, govorio je pred njime o najglednijim svojim strastima, tako

iskreno i otvoreno, da je često pandur mesto kapetana od stida poervenio,

— Šta veliš, Milisave, za onu što smo je pre u Zaječaru gledali?

— Divna je, gospodine!

— Divna, ja!... I kapetan se na novo ndubi u čudne misli... Šta li je mislio siromah, te mu obrazi onako goriše, a posle uzdahnu i manu rukom na pandura za znak da odlazi.

Milisav četaše i izigjo na polje, a kapetan se izvalio na prostrto sedžade i sa pogledom, punim strasnog uživanja pratio je oblake mirisavoga dima što ih je sam u gustim kolutinama puštao.

Oblaci se sve više gomilaše; beše tama da nisi na tri koraka pred sobom vidio. Siromah čiča Marinko se dvaputa o neko kamenje spotaknuo, jednako stenjući:

— Bog s vama ljudi! Ma imaju li ti naši kmetovi za dram pameti? Dete im ništa ne čini, a oni digli hajku, rekao bi besan kurjak u selu. Vele: bezakonik, buntovnik, hajduk i šta ti ja znam? Pa koga će, nego mene da nateraju da im ja hvatam hajduke!... Vere mi pametniji je dorat ovoga kapetanovog pandura nego sva tri kmeta u Kamenju.

Tako razlagajući i ljuteći se nagazi onako u pomrčinu na neku jarugu, stropošta se u nju koliki je dug; zlo da beše na pušci kremena a kako se okinula, bi nekoga grdno osakatila... Al ovako sve je išlo u redu: Kmet Jova sa brat Avramom koračaše napred, a za njima čiča Marinko koga je deda Mila izvukao iz blata, grdeći sve kmetove na svetu, igjaše sa deda Milom za njima.

Čiča Marinko daj rakije! Čiča Marinko kuvaj kavu!... A sad hajde čiča Marinko da vataš hajduke!... pa da su bar ostavili dok se ne svane, nego sad po ovakove noći — psa da ne pustiš iz avlije.

Stojanova kućica beše odmah iza kmet Jovine, a u podnožju samih planina.

— Mi ćemo u moju avliju, reče Jova — a vi pazite dobro da vas ne bi osetio pas, opak je, te vas može nagrditi... Ti Gjole, sa Jovicom i sa Milicem zagjite mu za kuću, jer može biti da će nesretnik nagnuti u planinu, a vi ostali oko kuće, nisam ka' rad da neki pogine.

Kad je to sve uredio, onda uzo deda Milu na stranu, i nešto mu prišapnu a posle glasno dodade:

— Sad idi, deda Milo, ali pazi dobro šta sam ti kazao: Kapetanova je zapovest! tako mu reci: ili živ ili mrtav mora pred gospodina kapetana.

i svu diplomaciju. Porta je prihvatila posredovanje evropskih vlastih, a tim dopustila, da diplomacija posreduje u nutarnjih njezinih poslovih t. j. priznala je, da nemože biti bez inostrane pomoći gospodar u vlastitoj kući. Porti je kao i ostalom svijetu poznato, da si sjeverne tri vlasti neže, da se baš sada pospiješi propast moslemanskoga gospodstva na balkanskom poluotoku. A tomu je valjda glavni uzrok, što nije još gotova osnova, što bi imalo zamijeniti tursko gospodstvo u Evropi.

Vjerojatno je, da će dogagjaji, razvijajući se velikom silom, daleko preteći sve osnove i namjere diplomata, pa udariti pravcem, kakav im propisuje logika nužde. Dvadesetgodišnji pokušaji turskih reforma dokazali su, da moslemska vlada nije kadra uvesti takav red, kojim bi se zadovoljilo i najčednijim zahtjevom kršćanskoga pučanstva; porta nemože učiniti kršćanina ravnopravnim s Muslomanom, i za to nema više za tursku vladu mjesta u Evropi. Ako Srbija i Crnagora budu prisiljene, da zagaze u boj, onda je teško i naslutiti, kakova će značaja biti taj rat. Lako bi se moglo dogoditi, da se pred nami odigra početak konca.

Ovak o odlučno nije još ni jedan ruski list pisao o sadanjih dogagjajih na istoku.

O Petru Karagjorgjeviću javlja „Kelet Népe“ da je ustrojio legiju i da se preko Hercegovine i Bosne primiče srpskim granicam. Porta da ga podupire, jer Karagjorgjević da dobiva novca jedino od Derviš paše. Iz Srbije da mu se je pridružilo više privrženika. Ovak o su javili i nekomu listu u Biogradu. „Ung. Lloyd“ nevjeruje, da je ta „zanimiva“ vijest istinita. Porta sama nema novca, a kada bi ga imala, pridržala bi ga prije za se. Mora se takogjer dvojiti, bi li se porta u svoju svrhu poslužila baš Karagjorgjevićem. Po svoj je prilici čitava ta pripovijest o Karagjorgjeviću puka izmišljotina.

Položaj francuzkih stranaka valjda će se znatno promijeniti prije još, nego se sastane narodna skupština. Čini se sve to više, da će se orleanisti pridružiti republikancem. Ovomu okretu, veli „France“, nije dala možda povod koja otmjenija osoba rojalistično-ustavne stranke, već volja samih princa orleanških, koji su se do sada smatrali za pretendente krune, ali koji su sada ipak odlučili odreći se posve takovih pretenzija i pridružiti se republikancem. Ovom odlukom da će skorih dana ojačati ustavovjerna većina i izbavit se kolebanja usljed dvoumnoga postupka Buffetova ministarstva.

O londonskom meetingu za hercegovačke ustaše donose „Times“ poduži članak u ko-

jem vele, da se odluka o istočnom pitanju nalazi u rukuh susjednih vlastih. Englezka nemože imati u pogledu turskih Slavena istu politiku koju Austrija i Rusija; za Austriju je to životno pitanje, a Rusija teži za tim, da se te provincije spoje pod njezinim protektoratom. Nazori o intervenciji Englezke u poslovi Hercegovine neće se, vele „Times“, pospiješiti, što bivši premijer i ministar zahtjeva, da se Tesalija i Arbanaska pridruži kraljevini Grčkoj ili što nekoji misle, da će na skoro nestati Turaka u Evropi. S vremenom može biti, da će Moslemi ostaviti Arbanasku i obale Bospora; ali za sada valja š njimi računati. Englezko pučanstvo neka samo gleda, kako se stvari u Turskoj razvijaju.

O ministarskoj krizi u Španjolskoj, koja se je dovršila imenovanjem nova ministarstva, javljaju naknadno, da su ministri, koji su prije reprezentirali umjerenu stranku, dali svoju ostavku, jer nisu htjeli, da se kortesi biraju općenitim pravom glasovanja. Canova je imao sastaviti nov kabinet, ali se je zahvalio na toj misiji. Kralj je na to povjerio Jovelaru, najpouzdanijemu i najiskrenijemu prijatelju Canove, da ustroji nov kabinet, koji sastoji iz odlučno liberalnih življa.

Ministar-presjednik, general Jovelar, očitovao je najvažnijim pitanjem, da se jedared dokonča gragjanski rat, a ministarstvo nastojati će svimi silami, da se čim prije povrati Španjolskoj red i mir. Jovelar sazvat će kortese, koji će biti vrhovni sudci u poslovi nutarnjega ustava. Nema sada dvojbe, da će novo ministarstvo stvoriti španjolskomu kraljevstvu, koje je bilo do sada diktatura, zakoniti temelj, saznav kortese na temelju općega prava glasovanja. Jovelarova je sada zadaća, da nastavi nutarnju politiku svoga prijatelja i druga Canove i da nešteti nikakvih državnih sila, samo da spasi domovinu od pogubnoga gragjanskoga rata.

Domaće.

Sua Maestà ha elargito dalla sua cassetta privata per sussidi in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 750, dei quali per la chiesa di Podace fior. 100, ai P.P. Minoriti di Skalice per la riparazione della loro chiesa f. 100.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ascendeva sabbato, giusta l'Avvisatore, a 6474 nel distretto politico di Ragusa e ad 970 del distretto giudiziario di Metković.

S. M. i. e r. Apostolica ha conferito la dignità di ciambellano all' giudice distrettuale in Traù, Ge-

U taj mah je deda Mila kuenuo na vrata.

Ko je to? pitaše sa krpnim glasom Stojan.

— Ja sam, Stole! ja deda Mila birov, odgovorao je spolja mucajući deda Mila.

— Pa što ne ulaziš unutra, stara klepetušo, nego se šunjaš tudo oko vrata kao pas? — otvarajući kućna vrata, reče Stojan: a kad Mila ugje u kuću, sa puškom i s velikim nožem o pojasu, Stojan se grohotom nasmejao.

— Ma ko te tako ujdurisa, stara birovčino? Ko ti je taj jatagan privezao za pojas? No jes' čuo, deda Milo, sad mi je žao što nije dan, pa da te odvedem ovde iza kuće na potok, da vidiš kakvi si momak! Baš ni onaj stari Kursula nije bio bolji od tebe... Pa dede kaznj, kakva te je sad opet nevolja ovamo dognala?... Da te nije opet tvoj kmet Jova pratio?... E baš me se siromah zaželio! Od nekoga vremena ne može da zaspi, a da me najpre ne vidi!... Al za večeras slobodno nek zna da me ne će videti... dodade Stojan porugljivo... Jesi li večerao, deda Milo? Uzmi vina, napij se starče! A Jovu se ovako pozdravi: Večeras ti Stole ne će doć, n-moran je pa je rad da se malo poodmori, pa da veseo izigje pred gospodu, kao što su kamenački kmetovi...

Deda Mili ne verujem da je taki razgovor go-

rolamo de Zamagna, ed ha nominato a consigliere superiore edile in Zara il consigliere edile Michele Gillhuber.

L' i. r. commissione centrale per la ricerca o conservazione dei monumenti storici ed artistici ha nominato a suo corrispondente l' i. r. direttore degli uffizi d'ordine luogotenenziali in Zara, cons. imperiale Luigi Maschek.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Kragujevac, 20 settembre. La skupština accolse a porte chiuse con 71 contro 44 voti l'indirizzo proposto dalla maggioranza del comitato, che è una parafrasi del discorso del trono.

Vienna, 21 settembre. Stamattina fu aperta la delegazione austriaca, furono eletti Schmerling a presidente, Rechbauer a vicepresidente. Il ministro presidente Andrassy depone il bilancio del 1876 e il conto finale 1873, ed una separata proposta del ministero della guerra per l'acquisto di nuovi cannoni. Gli estremi del bilancio 1876 sono: Occorrenza generale f. 114,727.484, per f. 1,903.161 più che nel 1875; detratto l'attivo, rimane a coprirsi f. 95,253.780, dei quali f. 65,344.093 dall'Austria e f. 29,909.687 dall'Ungheria; la prima rata per acquisto d'artiglieria importa 8¹/₂ milioni.

Giusta telegramma da Sassetot, S. M. l'Imperatrice si trova in piena convalescenza della sua caduta di cavallo.

Stassera fu aperta la delegazione ungherese, Szögyenyi presidente, Szlavay vicepresidente. Il presidente espresse l'aspettativa, che la delegazione saprà trovare la vera via di combinare una posizione rispettabile della Monarchia e l'indipendenza dell'Ungheria, con un indirizzo corretto e felice della politica estera, il quale si manifesta nella conservazione della pace universale e nella premura di disperdere le nubi che s'innalzano da sud-est.

Različite vijesti.

(Velika starost.) Nedavno umrla je u Niebonyu nedaleko Ustrona u Šlezkoj gospođa Veronika Lau-

dio, ali se opet za to prihvati čaše, nije imao kuraži da tu ljubav Stoleu odreče; za Stojanom dogje stara majka, ona ga čisto moleći ponudi da sedne:

— Sedi deda Milo! sedi!... A kmetu kaži sutra će Stole doć... Ta sve je jedno danas a sutra!... O, deda Milo, da znaš šta je to mati! Ja ne bih trenula da mi Stole sada otide!... No lepo, starče, uzmi pa pij i posedi da se malo prorazgovaramo.

Vidila je Stojanova majka u samome ponašanju deda Milinom nečega neobičnoga, pa se sirota trngjaše da mu se kako tako nmili.

— Mi smo, deda Milo, kao i neki kumovi, moga pokojnoga svekra mati kstila je pobratima tvoga oca dete, — reče Stojanova majka umiljavajući se.

— Jeste, Maro — reče deda Mila — i hvala ti al ti nemam vremena za sedenje... A posle okrenuvši se Stojanu reče kao malo i zapovedajući: Stole, vreme je da idemo.

— Sutra, deda Milo! reče kratko Stojan.

— I sutra je dan, dodade sirota Mara, jedva suze uzdržavajući — Sutra, kuma Mile, sutra!

— Sad mora biti! kapetan je zapovedio, jesto li me razumeli?

Stojanova majka vrisnu užasnuta; nije to mali strah kad u to doba nekoga kapetan priziva; mala je seška pokrila oči ručicama samo da ne vidi strogo lice deda Milino.

(Slijedi.)

— A vi ostali, reče kmet Jova, pazite, ako bi slučajno na nekoga kidisao, ili ako bi pokušao da uteče — slobodno pali!

— Od moje puške znam da ne će poginuti, reče diča Marinko, a baš ako nagne u beg, ja ga ni stići ne mogu... A želio bih da ga niko i ne stigne, nek ide svaki svojim putem.

Deda Mila lagano skoro na prstima dovuče se baš do Stojanovih vrata; tu se uza sam dovratik prišunja, pa vesto kao stara lisica prisluškivaše najpre, šta se u siromašnoj kolebici razgovaraju.

Al onde je Stojan mirno sedio za sovrnom, nije se on siromah nadao šta se tamo u sudnici i ovde oko njegove kuće a o njegovoj glavi radi; pa kad se još malo i navečerao, popivši uz to i neku čašu krajinska vina, nestade i najmanje senke od njegova neraspoloženja; uzeo je malu sešku na krilo pa je njome o koječemu čeretao.

U tom se mati Stojanova trže, čula je gde je pas u avliji zalajao.

— Šta će to biti te pas laje, Stole?..

— Laje da ne zaboravi, majko!

— Čini mi se da sam čula i korak neki?

— Pa valjda neko prolazi sokakom, reče Stojan.

— Aja Stole! u ovo doba noći i po ovakom vremenu niko se od svoje kuće ne miče.

kojoj ja bilo 106 godina. Imala je pet sinova, od kojih je jedan nekoliko dana prije nje umro u 76 godini, zatim 26 unuka i 36 prauunaka.

(Premalen za biskupa). Neki dan morao je msgr. Apolloni, kanonik kod sv. Petra u Rimu, čuti neugodnu po se novicu. Msgr. Vitelleschi, tajnik kongregacije biskupa, postao je nedavno stožernik i za tajništvo predložen je msgr. Apolloni. Tajnik te kongregacije postaje, ujedno biskup, a stoga se tajništvo i izmaknu Apolloniu. Kad naime dogje predlog pred svetog oca, reče on: „Nema ništa od predloga, Apolloniu čast, al što bi onako malešan čovječac s upitrom na glavi!“ I zbilja Apolloni nema van samo metar i 30 centimetara, a ko nema nešto više, može se dakle uzeti, da nije za biskupa.

(Vijerau suprug). Neki suprug iz Marylanda, koji je pbio svoju suprugu, izjavio je pred sudom, da je to za to učinio, što je već nije mogao trpiti. Kad ga je sudac upitao, pa što se nije ragje od nje rastavio? odgovorio je: „Kad smo se vijećali, ja sam obećao, da ću s njom živjeti, dok nas nerastavi smrt, pa nisam hotio, da prekršim zadanu riječ“.

(Kineško zalovanje). U Chinu umro je nedavno

princ Tang-Che. Povodom tim izašle su kineške novine na modrom papiru. Prigodom svečanih i veselih dogogjaja izlaze kinezki listovi na crvenkastom papiru.

(Električni poljubci). Jedan newjorški list pripovijeda: Jedne novine utvrdiše nedavno, da će dvije ulade gospoje, ako prihvato rukom stožere galvaničke baterije i onda poljubcem uzpostave svezu između pozitivne i negativne munjine, imati sasvim onakovo osjećanje, kano da ih je poljubio vatreni mladić sa brkovi. Toj tvrdnji bijaše posljedica, da su u malo dana bili u gradu razprodani svi munjevni aparati.

(Sultanov dvor). U sultanovom saraju (dvoru turskoga cara) ima 6000 mužkih i ženskih sluga; isti se dijele u dvije vrste, u lakove, koji dobivaju samo hranu. U prvoj vrsti ima 350, koji vare čaj i kafu, 400 kuhara; 300 baštovana, 600 crnih evnuha, 600 običnih sluga. Liferanti daju dnevno u dvor 2200 ovnova, 2000 kokoši itd.; račun za meso iznosi mjesečno 60,000 franaka. Osim toga ima mnoštvo svirača, igrača (ženskoga spola), komedijaša, umjetnika

itd. Godišnja civil-lista sultanova iznosi preko 30 milijuna franaka.

Србин и Српкиња

КАЛЕНДАРИ ЗА НАРОД

за преступну годину

1876.

Издазе из штампе о крстоу-дне.

Који желе оба Календара платити: било за свој рачун било у комисију, нека се „што пре“ обрете на потписаног.

Цена је: „Србину“ 25 новч. или 3 гропа, а „Српкињи“ 10 новч. или 2 гропа. Ко поручи 100 ком. за готов новац добија 30 %.

Без поруџбине не пише се ниште никоме.

У Земуну, у августу 1875.

Србин—Милош Грабовачки.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekojih tvrdjah; a toga znaj p. n. šov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za uice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegje, u opće čava. Ijepša i omaguje brst. 1 lencić fr. 1.50

Šee je maguča! Ko bi prije usvjeroval, da će se novim izumom očuvati ako navrivajuć iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanjiju iglu bez napora, a ova spravica stoji s napukom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prajak-snjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prajak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovnice nečist, star i s nebrisivimi mr-ljama, treba da se nješto namaže ovim praskom, pa odmah masja. Ovaj prajak čisti i laeti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nvč.

Lasitko. Neosjenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nvč.

Kruglica-čistilnica, izvrstno srestvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prajak česte vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari. Koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usvesti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest urejena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mekaničke upravititi. 1 kom. 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurno brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 20, 30 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 20, 30 do 50 nvč.

Izvrstno roštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *uoge čuva od vlage*, jer to prija zdravlja. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu čeka i nepronicanom čini, ni najmanje se neosjeća upokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve una odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *novi strojne luske* (olovka), pristedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako ne-loni. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč., s dr-žalom i, nožićem 90 nvč., 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radingummi za tulu i črniko 5 nvč.

Pratepi na kurja oka ja angora-yune, 12 kom. 25 nvč.

Prajak sa pranje, da se ndrži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška pristedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva ugo o-bienim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Čarobno crnilo prikladno za šala i zbilja. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; kamo onaj ga može citati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepo-godi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prajak sa hrđu, zajamćem, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svili i dru-gih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože u-mekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Zidka klja. Najpotrebitiju u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepročnični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoć kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., 1. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam po-zor velenjenih vanjskih žitelja na moj naročevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. hr. *privatni saponi* eter odstranjuje u nje-koliko hipova, svaka bud koja mrlija sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelova-njem sve slično stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariški univerzalni kjeep, da se može nesamo stak-lo, porculan, kamom, stiva, drvo itd. brzo i nerazdrugo slijepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga srestva tek 10 nvč. Isti kjeep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke subne kefice, kojim čes ni održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake subne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblakam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamaćnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili mono-gramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. fr. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vla-i očuvaju svje-ži, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene pripreve škode. Čast mi je ovim obavjestiti velenijeneno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova kavalita buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtane krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlašten otrov na propast svim miše-vom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jam-stvo. 1 velika limerica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka naj-dulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkriljuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 ku-tija uz naputa 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja *arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasite i živce, te tim unapreguje rast vlasia vrlo kratko vre-me ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazete hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećene, izvitke, trganje u udih, četavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohahi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limerica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se pristedi bru-šenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brusila, ko-jimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabruniti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 bo-ca 10 n.

Encerivoir odstranjuje umah svaku svježu mrliju od črnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč

Sve nevidljivo bude vidljivo!

novimi šepnima većali, koja 10, 20, 30 do 100 puta po-većavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živi-nice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upo-trebiti na pr. kupanje li brašno, voće, soćivo, mironije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, 120, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ni-stećem tijeći. Ova nesamo da gamad brzo satire, već joj neda ni ugnjezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom mo-že svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s potugom. Ovom spravom mo-že svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l. tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravlje-na tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o-krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.30, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužem-skimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimj oglašj naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajnske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili za-mjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno usjegjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *reparaturcijenu*, sa-mo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mi-neš toli lijepo ngode dobiti si toli potrebit i nuždan sa svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepa nareženim tućevim štitom i e-mailiranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80
Svaki s budnikom za 20 nvč. više.
1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20
1 ista, fino narežena, bogato izkićena, i bilom obakrljena fr. 3.20, 4.50
1 uru s najfinije omaćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim avicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.
Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.
1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.
1 najbolje urejena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 6.
Dobro upravljeni avicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna faćona, ujedno s finimi veru-žicama od novoga zlata f. 4.50.
Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dne-vni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili toćnima kolcesci, uz 5godianje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele prizvedoše,

1 časomjer valjkovao (Cy-linder-Chronometer) f. 9.50 1 isti u vatri zlaćen f. 10.80 1 isti s lećevim staklom f. 10.50 1 isti pozlaćen f. 11. 1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50 1 isti pozlaćen f. 14.50 Američki duplex-sat s dvo-gubimi kolcesci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18. Kotvice (Anker) sjajno iz-većenim s lećevim sta-klom f. 15.50	1 Englezki umjetni satovi s o-sobito finimi, mućno izve-ćenimi šiligran-kolekt f. 20 1 ranoputni bez ključa f. 12.50 1 isti najfin. vrsti f. 14 1 isti najnoviji s dvostrukim lećevim staklom, da se mogu kolcesca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50 1 isti, najfinija kotvica f. 13.30. Gospoginjski satovi fidi, i e-legantni, po f. 12, 15, 18.
---	--

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cije-nije nego drugdje. Dobro urejena ura sunčanica s kom-pasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata, najnovijega ukusnoga faćona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, pocem su faćonom paćinjene na prevaru, a zlatna jim žu-tina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mljetčkih, f.
1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021, 80, 3.
1 komad pravih 13 lot srebrnih veružica, u vatri po-zaćenih f. 3.50, 4, 5.
1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80. f. 1, 1.50, 2, 3.
Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.
1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-meta, stoji 60 novč. do f. 1.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godinu . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s povisikom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 77.

Zadar 25 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 25 settembre. Jeri vi fu
ua piccolo scontro presso Trebinje, tre
Cristiani feriti e dieci Turchi posti fuor
di combattimento.

La banda degl' insorti per Popovo-
vopolje direttasi verso Klek respinse i
Turchi sbarcatasi, costringendoli a rim-
barcarsi.

Pop Žarko riunì due divisioni sotto
il proprio comando e tra Novivaros e
Višegrad sbaragliò ripetutamente le trup-
pe turchi. Il combattimento fu accanito
presso il forte Beran, ove 50 Turchi
sono caduti e pochissimi dei Cristiani.

Budapest, 23 settembre. Deak fu
eletto nel collegio della città interna.

Berlino, 23 settembre. L'ufficiale
Reichsanzeiger dichiara che il ministero
degli esteri dell'impero germanico è af-
fatto alieno alle opinioni dei giornali
tedeschi sulla nuova fase della questione
d'Oriente, accentuando che la politica
germanica non è impegnata in prima li-
nea negli avvenimenti che si compiono
in Turchia; la posizione geografica della
Germania consiglia anzi ad un contegno
riservato nel sostenere i desiderî delle
potenze direttamente interessate.

Belgrado, 23 settembre. Ieri fu con-
segnato l'indirizzo al principe Milan. La
Skupština vi constata la difficile situa-
zione della Serbia, e si dichiara solen-
nemente disposta ad ogni sacrificio, po-
nendo a disposizione del principe tutti i
mezzi necessari per migliorare la sorte
dei fratelli oppressi e far ritornare la pace.

Belgrado, 25 settembre. Furono
sospese le manovre autunnali al campo;
però a nessuno è permesso di allonta-
narsi dal suo posto, nemmeno se si tro-
va in possesso d'un passaporto.

Costantinopoli, 23 settembre. Il
governo serbo fece i suoi lagni alla
Porta, che una banda di predoni passò
il confine del principato rapinando ani-
mali ed altre piovvigioni. La Porta non
ha dato ancora alcuna risposta.

Vienna, 25 settembre. Il comitato
finanziario pel ministero degli esteri del-
la delegazione ungherese, dopo che il
ministro dichiarò impossibile ogni ri-
sparmio nel fondo di disposizione, ma
che avrebbe d'altronde coperto l'aumen-
to di paga agl'impiegati e all'amba-
sciatore di Pietroburgo, votò tutte le
partite proposte, prenotando però come
poste di risparmio le promesse del mi-
nistro. Dal ministro degl'esteri fu pre-
sentata la richiesta d'un credito supple-
torio nell'anno venturo per sussidi a più

di cento mila rifugiati dalla Bosnia ed
Ercegovina.

Zara, 24 settembre.

Sino al momento di prendere la penna
in mano non abbiamo ancora ricevuto alcuna
notizia dal campo dell'insurrezione.

Dopo gli ultimi splendidi successi otte-
nuti dagli insorti sulle truppe turchi, sembra
che queste abbiano del tutto sospeso la loro
„marcia trionfale“, talchè ora, con più ragione
di quanto non lo dicesse inversamente il com-
missario turco Server-pascià, potrebbe dirsi:
gli insorti percorrono l'Ercegovina senza in-
contrare un soldato.

Noi non sappiamo quale impressione farà
su di essi la notizia dell'indirizzo votato dalla
skupština serba in risposta al discorso del
Trono. In noi esso ha rafforzato la convin-
zione che ci cravamo formati appena letto il
discorso del principe, convinzione che si rias-
sume in queste poche parole: la Serbia vuol
guadagnar tempo; essa non è ancora pronta
per l'azione.

Mantenendo vivo il fuoco della rivolta da
una parte ed armandosi dall'altra, la Serbia
va in cerca dell'occasione propizia, occasione
che domani potrebbe essere offerta da un qua-
lunque motivo, dall'irruzione p. e. di una banda
di predatori turchi sul suo territorio.

Entrata in azione la Serbia, vi entrerà
anche il Montenero. Altri pretendono che ci
entrerà anche prima, e quasi quasi giorni sono
ci accusarono di poco patriottismo perchè ave-
vamo manifestata una contraria opinione. Gli
articoli del *Glas Crnogorca* danno finora ra-
gione a noi; vedremo se ce la daranno anche
i fatti.

Ragusa li 21 settembre.

Nell'ultima mia vi accennai al fatto d'ar-
me avvenuto sabato li 11 c. m. nella gola
Borilović presso Bileć, o come altri chiamano
passo Skrobot. Eccone qualche particolare.
Quella mattina al primo albore Ferik-paša
con tre battaglioni si dipartiva verso Bileć,
accompagnando più di 200 cavalli carichi di
proviande e munizioni. Non appena giunse la
caravana nella gola suddetta, i cristiani in-
sorti, capitanati da Gligor Miličević, fecero
fuoco contro i Turchi e tosto diedero di piglio
al jatagan. Il paša costernato mandò un cor-
riere a Trebinje chiedendo rinforzi. Infatti di
lì a qualche ora marciò in aiuto un altro bat-
taglione con grande massa di bašibozuk e 4
pezzi da campo. Ma arrivati al luogo nel po-
meriggio verso le 5 ore, non trovarono nè i
battaglioni nè i muli, ma una quantità di asker
morti, qualche sacco di proviande e varie
struke nazionali. Che cosa successe della spe-
dizione, è chiaro. Gli insorgenti s'impadroni-
rono di quasi tutto, lasciando quel poco che
non poterono portare. I rimasugli dei batta-
glioni saranno passati a Bileć, ma ancora non
si sa qui a Ragusa se in realtà si salvò al-

cuno. Questo ho udito da due soldati turchi
che giorni sono incontrai alle Ploče.

L'altro fatto che è la spedizione di Husein-
paša contro Zubci, si può chiamare una rico-
gnizione del terreno, perchè i Cristiani rima-
nendo nelle loro posizioni opposero ostinata
resistenza all'avanzarsi della truppa, la quale
lasciato nei fortini di Zubci un piccolo nu-
mero d'asker, non osò di marciare più oltre,
ma si pose alla ritirata.

Dai confini serbi il giorno 16 c. m. u-
dimmo che i Turchi passarono il confine, ma
che furono battuti e respinti dalla truppa ser-
ba, e che questo diede occasione ad una grande
agitazione in quel principato. Udiamo eziandio,
via Cetinje, d'un fatto d'armi presso Orahovo,
in Bosnia, dove gl'insorgenti avrebbero avuto
la meglio contro un corpo di 500 turchi che
fu sbaragliato. Una ventina di turchi sareb-
bero caduti nelle mani degl'insorti. D'altronde
raccontasi di due negozianti serbi tagliati
a pezzi dai Turchi e di altri due impalati.
Ma di tutto questo voi avrete d'altra parte
notizie più positive.

Intanto i consoli pacificatori prendendo
per stanza Trebinje e Nevesinje si sono di-
visi l'ardua impresa. Il tedesco, l'austriaco e
l'italiano sono a Trebinje, e il francese, il
russo e l'inglese a Nevesinje; a questi ultimi
si unì Server-paša. Ma gl'insorti non vogliono
sapere di componimenti. I commissari di pace
destinati per Trebinje erano discesi a Metko-
vić e consigliavano i rifugiati di ripatriare,
ma indarno, perchè tutti risposero che non
vogliono più sapere del Turco. A Slano ca-
lano poi continuamente le famiglie degl'insorti
cristiani, perchè in Popovo si forma una nuova
banda che dovrà molestare le adiacenze di
Trebinje. In Zubci si organizza poi una forte
e numerosa brigata sotto un capo montene-
grino, in cui Ljubibratić avrà una parte del
comando. Così almeno sono le voci che cor-
rono. Ma il fatto dell'inazione di Zubci non
trova altra spiegazione che nel parziale con-
senso all'insurrezione di quegli eroi del Vu-
kalović.

Da ultimo qualche cosa dei fatti d'armi
successi dal 17—19 c. m. Peko Pavlović,
Maksim e Pop Milo urtarono colla loro bri-
gata contro Žabica, presso Lubinje; lì distrus-
sero i Turchi e presero una grossa mandria
di oltre 1500 teste, che cacciarono attraverso
Popovopolje, sollevando di nuovo chi si era
arreso o altrimenti bruciando. Arrivati alla
strada di Trebinje, s'incontrarono in una ca-
ravana di 100 asinelli brenesi che trasporta-
vano viveri a Trebinje. Questo trasporto fu
tosto preda del Pavlović, anzi le Brenesi che
conducevano le vettovaglie furono costrette a
cacciare tutto nelle gole verso Zubci. Arri-
vata la scorta a Glavski dol, ricevette rin-
forzo di altri insorgenti e lì si accampò a ri-
poso. Saputosi il fatto a Trebinje, il paša
Husein tosto allestì due battaglioni di asker
e molti bašibozuk, indi mosse contro i Cri-
stiani. Questi li attesero a piè fermo e come
al solito, sparati i primi colpi, brandirono gli
handžar e diedero l'assalto. La mischia durò
dalle 2 p. m. alle 8 di sera del 18 c. m. A
ora tarda i Turchi si diedero a fuga precipi-
tosa, e gli insorgenti li inseguirono facen-
done strage. Sono morti alcuni aga qui co-
nosciuti come avdaga Dizdarević, i due aga
Brašković ed altri. Questa volta si dice che

gl'insorgenti abbiano tagliato qualche naso ai turchi uccisi, forse per incutere più timore ai rimasti. In somma una strage generale: armi, bagagli, munizioni, tutto rimase nelle mani degl'insorti. Le Brenesi, che erano spettatrici, raccontano il fatto in proporzioni molto più vaste.

A tarda notte gl'insorti lasciarono a casa loro le Brenesi, avendole trattate prima con una cena, allestita con castrato arrosto sul campo. Dopo cena fecero le loro scuse colle donne di non poter tosto rendere loro i somieri, avendone bisogno per trasportare in serbo le robe, e le accomiatarono. Esse infatti giunsero incolumi alle case loro fra la gioia universale.

Ieri poi due Serbi del campo Ljubibratić scesero a Ragusa e raccontarono che la banda di Zubci si unì a quella di Pavlović e che tentano ora un colpo con forze riunite. I consoli pacificatori di Trebinje si portarono a Zubci, ma non troveranno nessuno, e da quello che mi pare, gli insorgenti sfuggono di abboccarsi con essi.

Una decina di volontari italiani, che volevano passare il confine a Castelnuovo, furono presi dai nostri gendarmi, perchè senza passaporto, e tradotti a Ragusa.

La politica austriaca in Oriente.

Sotto questo titolo il *Fremdenblatt*, che di solito riceve le sue ispirazioni dai circoli vicini al ministero degli esteri, scrive il seguente notevole articolo:

„Saremmo noi giunti al punto di non poter comprendere una politica che non sia né slava, né turca, né magiara, né tedesca; ma esclusivamente austriaca? Siamo noi dunque, in Oriente, in presenza dell'alternativa o di appoggiare la mezzaluna o di fare gl'interessi della Serbia? E particolarmente noi austriaci tedeschi, saremo dunque costretti ad identificarci coi beg turchi, se vogliamo conservare la nostra nazionalità? Se questo fosse il caso, se la nostra missione in Oriente dovesse semplicemente consistere nel prestar mano forte alla Porta ottomana affine di opprimere i cristiani e gli slavi, di spalleggiare gli Osmani negli sforzi ch'essi fanno affine di soffocare lo sviluppo delle popolazioni cristiane, che già da secoli si studiano di prendere lo slancio nella via della civiltà e di crearsi un'esistenza degna dell'uomo; allora sì, avrebbero ragione quei nemici della nostra patria, per i quali l'Austria non è che una „Turchia occidentale.“

Ma, la Dio mercè, non siamo a questo punto, e la situazione è ben diversa. Una politica veramente austriaca è tuttora nel dominio delle cose possibili. Prima condizione di una sana e buona politica dell'Austria in Oriente, si è quella di rinunciare anzitutto a far prevalere gli interessi particolari delle varie nazionalità, siano esse tedesche, magiare o

slave. Di fronte ad una specie di lega tedesco-magiara, tendente ad opprimere gli slavi, il progetto stravagante d'indirizzo del signor Miletić e consorti sarebbe fino ad un certo punto fondato; giacchè, dal momento in cui tale lega passasse dalla difensiva all'offensiva, essa troverebbesi in piena contraddizione cogli interessi dell'impero, perocchè inciterebbe gli slavi a prendere un atteggiamento ostile alla monarchia.

Quanto a noi, siamo ben persuasi, che servendo di puntello alla Turchia, l'Austria-Ungheria darebbe opera „di cuor leggero“ a rovesciare una delle basi fondamentali della sua grandezza e potenza. Vi fu un tempo — per fermo già lontano — in cui si sostenne non essere possibile di alienarci le simpatie delle popolazioni del corso inferiore del Danubio. Eppure fu appunto ciò che vedemmo avverarsi. L'Austria che impugnò sì spesso la spada per respingere le invasioni ottomane e per proteggere con mano possente i primi germi della civilizzazione d'occidente sul Danubio inferiore; l'Austria non viene più salutata come l'unica speranza, come l'ancora di salvezza delle popolazioni oppresse della penisola dei Balcani, e ciò per il solo motivo ch'essa non mostra più il coraggio di agire.

In Italia ed in Germania, la nostra politica ha portato il suo frutto; là, noi non possiamo più riparare quanto abbiamo per lo addietro negletto; ma in Oriente ci è ancora possibile di prendere sotto la nostra protezione gli elementi vitali, che sorgono di mezzo alle rovine ed alle macerie. Prestando il nostro appoggio ai turchi, lungi dall'opporre un argine alle aspirazioni della „grande Serbia“, noi ne favoriamo con ogni mezzo lo sviluppo. L'Austria chiudendo l'orecchio alle grida d'angoscia che s'innalzano dalle provincie della penisola dei Balcani, costringe quelle popolazioni oppresse a rivolgero tutte le loro speranze, tutti i loro voti dalla parte della Serbia. Che ne conseguirà? O la Turchia riporterà una vittoria decisiva, o riuscirà a por termine per molte generazioni a tutti gli sforzi dei serbi per giungere all'indipendenza; ovvero la Bosnia e l'Erzegovina si emanciperanno mediante il soccorso della Serbia dalla sovranità dell'a Porta ottomana, e noi vedremo formarsi una grande confederazione serba; o finalmente i torbidi attuali non cesseranno guari, i sollevamenti susseguiranno gli armistizi, fino al giorno in cui la Russia, spiando il momento in cui serbi ed osmani abbiano esauste le loro forze in lunga serie di combattimenti, porrà termine a così miserando stato di cose; ed, appearing come l'angelo salvatore degli Slavi, riunirà sotto le ali dell'aquila moscovita tutta la successione turca. Non è mestieri far pompa di lunghi commenti per dimostrare come la realizzazione di ciascuna di queste tre eventualità sarebbe diametralmente opposta agli interessi dell'Austria-Ungheria.

Non pertanto, malgrado tutti gli errori commessi, conchiude il nuovo *Fremdenblatt*, oggidì ancora non è troppo ardua impresa il far concorrenza

ai serbi ed ai russi nella penisola dei Balcani; basta a tal uopo che noi abbiamo il coraggio di essere veri austriaci. Soltanto per un errore dell'Austria, la Serbia potrà divenire una potenza pericolosa; e solamente per i servigi che da noi si prestassero alla Porta ottomana verrebbe appianata la via all'influenza della Russia nella penisola dei Balcani. Senza rinnegare tutto il suo passato, senza rinunciare al suo avvenire, la Russia non può frapporsi ostacoli, quando, fedeli alla missione del nostro impero, come speranza e sostegno delle popolazioni oppresse del corso inferiore del Danubio, noi ci adoperiamo alla rigenerazione dell'Oriente. È questa la vera missione dell'Austria. Gli avvenimenti della Bosnia e dell'Erzegovina sono per noi un serio avvertimento, per farci ritornare alle nostre antiche tradizioni, veramente austriache. Ove poi non sia possibile di creare, unitamente alla Porta ottomana, un'ordine di cose sano e regolare nella penisola dei Balcani, bisognerà avere il coraggio di tentarlo suo malgrado, od anche senza di essa, ove ciò si appalesi assolutamente necessario“.

Sto hiljada bjegunaca.

Pod ovim naslovom, bečka *Presse*, drugi poluzvaničan list, donosi slijedeći znameniti članak:

„Skoro sto tisuća kršćanskih bjegunaca prešlo je od početka kolovoza iz Bosne i Hercegovine preko granice. Trideset tisuća nalazi ih se u Crnojgori, ostali nalaze se na austrijskom zemljištu; a za sve, za onih trideset tisuća u Crnojgori, i za onih sedamdeset tisuća u hrvacko-slavonskoj Krajini i u Dalmaciji ima Austrija nabavljati kruh. Ona se do sada pobrinula za najnužniju opskrbu ovih nesretnika, pa se neće ni nadalje ugibati čovječjoj zadaći, koja ju je zapala, dokle god nepogje za rukom umiriti ustale predjele i dok se bjeguncem nebude moglo dati jamstvo za siguran povratak u njihovu domovinu.“

Ovimi umjerenimi brojkami, ovimi golimi činjenicama označen je pravi položaj stvari na ustaškom pozorištu i glavna zadaća diplomacije kod njenih rasprava sa Portom mnogo istinitije mnogo razumljivije, nego li množenju uatiskanah araka punih duhovitih političkih nagagjanja, koje je cijelokupna evropejska publicistika velikom revnosti i ne malim upotrebljenjem ostroumlja od dva mjeseca objelodanila. „Presse“ je tečajem ovoga vremena opetovano, ali skoro i sama megju svimi austrijskim listovi, pokazivala na poplavu naših granica bježećom rajom, i svaki put u Berlinu, Petrogradu i Londonu mimogredce uzbudila pozornost velikih listova. Ali do skora zaboravilo se opet na ovu themu, jerbo se, akoprem nije nikakova novost u našem petstoljetnom austro-ugarskom ljetopisu turskih bojova, neda nikako prosgujivati po na polak sličnom predidućem slučaju u savremenoj povjesti zapada. Mi preporučamo još jednom na početku spomenute brojke: „skoro

POBLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Stojan se ispravi koliki je visok, lice mu dogje blede, usne mu zadrktaše:

— Kaži kapetanu, sutra!.. Siromah sam čovek, deda Milo, al do sada nisam nikoga slagao, pa ne ću ni kapetana!.. Sutra ću doć!..

— Kapetan je zapovedio večeras! pa ako ne ćeš a mi da te vezemo... Mrtav a živ moraš pred gospodina kapetana!.. Evo se skoro po sela podiglo pa ti i kuću opkolismo, no sinko nemoj sam sebe da ubijaš, hajde dok nisam vikao da i drugi dogju.

— Idi, Stole, ugušujući teško jecanje reče majka.

— Sutra! povtoravaše na novo Stojan, kaži kapetanu sutra! A pre me ni mrtva ni živa ne će videti!..

Al kad je Milo pošao korak bliže njemu, i kad je Stojan čuo žubor oko svojih vrata, nije se mogao

dalje uzdržati; hitro kao što samo planinac ume, skoči, skide sa čiviluka dugu pušku a veliki nož zadede za pojas; deda Milo drhtaše od straha, nije se on nadao tolikom uporstu, a u selu je i nečuvano bilo da se kogod usudio protiviti kapetanovoj volji, bar od kako je Milo biro, tako se što nije dogodilo.

— Jes čula, majko, mene da vežu! vikaše razljućeni Stojan. — Jesam li hajduk ja, ili lopov?.. Zar nisam ja sin Ilije Grbića poštenoga težaka? Ne plaćam li i ja porezu baš kao i on?.. Pa šta hoće ovo pseto kapetansko?.. Da me veže!.. He, he, smejaše se gorko Stojan... Mene da vezete gadne ulizice!..

U tome se otvoriše kućna vrata, a kroz otvorena vrata se pomoliše dva tri lica, megju njima beše i Avram.

— Kapetan zapoveda! reče brat Avram, predaj se!..

— Sutra!.. Odgovori Stojan.

— Drž ga, deda Milo! složno momci! vikaše Avram, a s polja opet malo poizdalje obodravaše kmet Jova:

— Pucajte, šta čekate!.. Zar oćete da vas pobije?..

Deda Milo ohrabren pogje bliže Stojanu, ali od jednog snažnog udara Stojanove pesnice pade jaučući na zemlju; a kad ostala gomila jurnu u kuću, Stojan uze ašov što je tu kod ognjišta ležao, zahvati žara, i prosipaše živu vatru na nezvane goste, posle baci ašov na zemlju i udarivši kundakom brata Avrama u rebra, pojuri nečuvanom snagom na ostale koji se bojažljivo uklanjahu pred razdraženim lavom.

— Pucajte ljudi!

Ali Stojana je gusta pomrčina uzela već u svoje zakrilje; u podnožju planina čuo je još samo kukanje svoje stare majke i divlju psokvu svojih gonitelja; samo jedan Marinko beše zadovoljan što cela lomajava na tome progje...

— Dobro te umaće! a kako ste nagli još bi ga i nagrđili, onaka krasna momka!

A kad je vidio brat Avrama kako se siromah previja, nasmeja se starac:

— A ko je tebe terao na juriš, stara oklepiano? Zar ti ne beše bolje sediti ovde pop strejom u zavetrini?.. E baš ste junaci! nije vajde! podsmevaše se starac, ali badava, malo vas beše na broju, šta je to dvajestinu na jednoga! trebalo je da pozovete još dva tri sela u pomoć!.. Ha! ha! ha!

sto tisuća kršćanskih bjegunaca, od ovih više od dvije trećine na austrijskom zemljištu, ostali u Crnojgори, ali i ovi upućeni konačno na blagodarnost Austrije, našim veleštovanim drugovom u Njemačkoj, Englezkoj i Ruskoj na blagohotno uvažanje. Oni se i onako rado zadube u akademička razglabanja theze o držanju i zadaćah naše monarhije kod sadanje faze istočnoga pitanja. Ovdje imaju oni posve drugu istinitu, najbrutalnijom ozbiljnosti napred dolazeću zagonetku, koju je pozvana riješiti diplomacija vlasti, i koja se barem nas u Austriji i Ugarskoj posvema drugčije tiče, nego li doktrinarno razmišljanje, bi li ojačanje slavenskoga elementa na jugu eventualno našem carstvu bilo probitačno ili ne.

Mi smijemo sigurno pretpostaviti, da će ovi ozbiljni publicistički glasovi — bilo da su se izjavili načelno za bezuvjetno uzdržanje status quo u Turskoj, bilo da odobravaju smiješe teorije „Timesa“, da se od mrtve ruke u Carigradu mora malo po malo odcijepiti, što se odcijepiti daće — biti složni u jednoj točki — da bezobzirce priznaju velikog gostoljublja, koje Austrija vrši. Ako su oni do sada bili složni, da priznaju podpuno lojalnu politiku, kojom naš kabinet pazi ne samo na neutralnost naprama Porti, nego kojom je uslijed svoga moćnoga upliva u Cetinju i Biogradu znao zapriječiti, da lokalizirani ustanak ne postane općenitim, to će oni morati takogjer priznati, da se neoboružani bjegunci na granici nisu mogli odpraviti i natjerati u ruke divljih, neuređenih čopora baši-bozuka, t. j. na smrt. Čitavim civiliziranim svijetom bila bi prošla vika gnjeva, da je Austro-Ugarska povrijedila najelementarnije dužnosti čovječnosti i zatvorila svoje granice ženam, djeci i starcem, mirnim i neoboružanim, koji su bili od kuće i kućišta protjerani od Moslima, podtaknutih na osvjetljiva bjesnoću. Kad su jednom došli na naše zemljište, nije bilo moći nesretnike predati smrti od gladi, a isto tako neda se gledati, da se u Crnojgори uslijed oskudice bjegunaca stvore neodrživi odnošaji i time izazove jedva svladana pogibelj oružanoga umješanja koeževine.

Nu što da se sada, kad već imademo taj dar, učinimo? Da sve bjegunce trajno uzdržavamo kano državne amirovlenike, toga nam za cijelo nedopuštaju naša srestva. Da ih kano u prijašnjih stoljećih naselimo kao naseljenike, toga više nemožemo, jerbo nam fali zagorje a sigurno i dobro mnijenje o radinosti i snosljivosti takovih naselbina. Oni se moraju i hoće povratiti opet na svoja stara selišta, čim bude zemlja umirena i dano im jamstvo, da nakon svoga povratka neće odmah štetovati na tijelu i životu, da neće biti bez obrane i zaštite predani na milost i nemilost osvete svojih neukrotivih muhamedanskih susjeda. Konferencija diplomata u Mostaru imati će malo raspravljati o željah i tegobama nistaša, koji ratuju, pošto ovi bons offices vlasti do sada sasvim odbijaju, ali stvar bjegunaca zanimati će povjerenike ozbiljno i ovi će po starom običaju od Porte zahtijevati jamstva, da im bude slobodno bez pogibelji vratiti se. U Carigradu imati će namah pri ruci najobsežnija obećanja i ona će u za-

ključnom zapisniku konferencije crno na bijelom izgledati vrlo lijepo. Ali u istinu sultan i njegovi ministri kraj najbolje i najpoštenije volje nisu u stanju, da u Bosni i Hercegovini preuzmu ikoje jamstvo za sjegurnost kršćana, koji su neprtili si srdžbu ili makar samo sumnju svojih muhamedanskih susjeda. Okorjeli, na rat priviknuti muhamedanci, koji iznose više od trećine ukupnoga pučanstva, znadu predobro, da se u sadanjem ratu za njih radilo o bivstvovanju ili nebivstvovanju, da bi oni, da su podlegli, od baštine svojih otaca bili kano prosjaci mogli putovati u tuginstvo (!) te izvršuju sada pravo odmazde čitavim divljačtvom i barbarskom oštrinom onih predjela, u kojih se krvna osveta smatra najvećom i najsvetijom dužnosti. Dokle veliki vezir svakomu za oružje sposobnomu urognom muhamedancu nebude mogao o bok staviti dva pouzdana žandara, koji će mu paziti na svaki korak, dotle bit će ništetna i prazna sva obećanja, koja daće Porta povraćajućim se bjeguncem. Kad bi ih Austrija na takova obećanja htjela poslati opet preko granice, to bi napokon efekt bio jedva drugi, nego li da je granicu u početku odmah zatvorila i uzkratila utočište.

Diplomacija mora pronaći bolje srestvo. Upravo one vlasti, koje su Porti za umirenje zemlje ponudile svoje dobre usluge i učinile joj već dobre usluge u Biogradu i Cetinju, moraju se i za to skrbiti, da se u pogledu bjegunaca pronagje prava pomoć i da se za njihovu zaštitu tako dugo dok strasti još vriju, pruže i materijalna jamstva, koja se nemogu nikako odpuštiti.

Politički pregled.

U Českoj obavljati će se opet dojučega mjeseca izbori u rajhsrat, agitira se već na svih stranah, osobito pako u onih kotarih, gdje se je bojati, da bi protivna stranka mogla dobiti većinu. Nu da bi staro-ili mladočesi namjeravali poslužiti se ovaj put svojimi mandati, na to niko nemisli. Mladočesom samo je do toga, nebi li im moguće bilo dokazati, da se je tečajem vremena povećao broj njihovih privrženika. S toga staročeski listovi sada već opominju svoje pristaše, neka budu na oprezu; osobito pri biranju izbornika neka brižljivo bdiju, da se ta častna zadaća povjeri čestitim, svijestnim i pouzdanim muževom, koji se nedaju ni laskanjem ni prijetnjom odvratiti od svojih kandidata. Nema dvojbe, da će izborna borba u Českoj i ove godine biti dosta žestoka.

Što će biti s kršćanskimi bjeguncima, kojih već ima do sto tisuća u Austriji i Crnojgори, pita bečka „Presse“ ne bez razloga. Austrija se je pobrinula za najnuždniju potrebu tih nesretnika, a vršiti će još i u buduće humanitarnu svoju zadaću, dok se nepovrati mir u stalim provincijam i dok se bjeguncem neza-

jamči siguran povratak. No ovo je vrlo važno pitanje, koje će evropska diplomacija imati riješiti, i koje se Austro-Ugarske više tiče nego li pitanje, „da li je za Austriju probitačno ili ne, ako se ojača slavenski živalj na jugu.“

Ali kako da zajamči porta ovakov povratak? Ona će doduše obećati sve, ali izvesti neće moći ništa. Diplomacija mora pronaći posve drugo srestvo. Dok su strasti razuzdane, moraju se za zaštitu bjegunaca pružiti i najpotrebitija materijalna jamstva. Drago nam je konstatovati, što i „Presse“ već priznaje, da Porta nije kadra dati kršćanom kakvo jamstvo za sjegurnost života i imetka, ali mi ujedno nerazumjemo, kakva bi „materijalna jamstva mogla kršćanom diplomacija za njihovu buduću bezbjednost pružiti.“

Francuzki ministar vanjskih poslova Decazes sastao se je prije nekoliko dana u Švajcarskoj s knezom Gorčakovom; razgovor ovih državnika nije bio bez politične važnosti.

Dne 14. o. m. izvijestio je Decazes o tom razgovoru ministarsko vijeće. Ministar vanjskih poslova izjavio je potpuno svoje osvjedočenje, da je čvrsta volja ruskoga cara pobijati svaku politiku, koja bi bila pogibeljna za evropski mir. Napokon uvjeravao je još Gorčakov Decazes, kako ruska vlada želi, da Francuzka učestvuje kod uređenja svih pitanja, koja se pojavljuju.

U taboru francuzkih liberalnih konservativaca pripravlja se neki okret. „Rep. francaise“ iztiče, da se sva konservativna politika mora promijeniti, a ne samo osobne naklonosti prema ovoj ili onoj ustavnoj formi. Thiers je prvi prihvatio republiku, pa nije do sada prestao biti konservativan republikanac; on je još konservativac uzprkos mnogim republikanskim očitovanjem, koja su imala na razvitak republikanske stranke velik upliv. Ali ovu konservativnu politiku g. Thiersa valjalo bi posve obnoviti i reformirati. Sada treba, veli „Rep. franc.“ promijeniti ne samo formu, van i načelo.

„Agence Havas“ imala je dopis iz Carigrada u kojem tvrdi dopisnik, da neće Srbija i Crna Gora ništa učiniti, dok im se ne kaže. Ovomu prigovora „Journal de St. Petersburg.“ veleći, da se može kosmolička revolucijonarna struja lako poslužiti osnovanimi tužbami kršćanskoga pučanstva u Turskoj. Još se manje slaže „Journal de St. P.“ s nazorom dopisnika, kao da su se vlasti sada preplašile hercegovačkoga ustanka, a radi toga da nastoje izolirati ga. Vlasti su, primjećuje petrogracki list, odmah s početka gledale, kako bi uvjerile pučanstvo, da se neće za nj sretno svršiti taj nejednaki rat, ali njihova politika odmah je za tim išla, da se od turske vlade

— Bre nije on udario na mene, reče Gjole koji se sa Milićem i Jovicom sad tek iz zasjede ostaloj gomili pridružio — a ne bi majci okusio više kačmaka, ne!

— Ta pored tebe je i prošao! Hej stara laščino, reče ljutito kmet Jova — a ti se nisi ni mrdnuo sa oba tvoja druga, nego se dublje uvukoste u onu jarogu samo da on vas ne vidi.

— Što jest, jest kneže Jovo, ali je pomrčina, pa sam se bojao da ga neću pogoditi; a vere mi i meni je glava mila, a znaš nisam je rad tako tek na svo izgubiti...

— Kako na suvo? kad znaš da je od kapetana zapovest!.. Hej budalo!..

— Pa kapetan neka ga hvata kad mu baš tako potrebuje — rekoše neki iz gomile — a nama baš nije ni ukolko od potrebe.

— Jest, kneže Jovo, što bi se mi mrazili s onakim momkom, kad ćemo i sutra zajedno živeti? Treba će nekad i on nama i mi njemu; a ne da se krvimo kao vuci. Reče čiča Marinko zadovoljan što ove noći nije poginuo.

Megju tim nebo je sve mračnije bivalo, munje

su sevale, a treskovi se sa strahovitom lomjavom razbijahu o neplodno kamenje gorostasnih planica; vazduh je čisto stenjao, a krupne kapi počеше padati iz oblaka.

— Najbolje je da se svratimo u mehanu, reče čiča Marinko, pa da se malo i prihvatimo, znam da je ostalo od kapetanove večere, a za vino ćemo lase... E baš nas umori pas, jedva stojim na nogama... A kako ti kneže Jovo?... Hajd, hajd ulaz' te u mehanu da smirimo jedno desetinu oka, kud je sve otišlo nek ide i to na opštinski račun.

I tako svi ugoše u mehanu, samo Jova osta i btede da ide kapetanu na raport; ali ga pandur nije pustio.

— Sad nemožesh, kneže Jovo, gospodin kapetan spava... Nego se nagji tu u mehani ako te ustraži da si mi na ruci...

.*.*

Smiljina majka znala je pomalo bajati, od očiju, od uroka, gušobolje, crvenog vetra i t. d. pa su je često prizivali ljudi u nevolji; n. pr. razboli se devojka, svi kućani viknu:

— Ništa drugo nego je urekoše! no brže ša-

ljte po babu Nedelju — tako se zvala Smiljina Majka — dok se nije detetu pozlilo.

A Nedelja je opet rado svakome pomagala u kolko je ona sirota umela; tako jedan put desilo se da se nekoga Čigrića dete poboli od očiju; šta nisu ljudi probali i kako se nisu mučili; previjaj, s' vodom s' belim vinom, petroželjom, te daj ovo, te daj ono! ali sve beše badava, dok ne dogje baba Nedelja.

Ona lepo iščupa belome golubu iz levoga krila jedno perce, odkine krajičak jedan od brezove metle; zevne u tri puta, pa onda lagano davajući bolesniku po licu prevuče perce preko očiju; tako to u tripit uradi — pa kao da si rukom skinuo!..

O tome te može celo selo uveriti... Pa i ona sama je verovala u tu svoju moć, a ne kao neki naši popovi, čitaju a ne veruju; vele: treba sirotinji deliti, a ovamo baš od ote sirotinje uzimaju...

Dakle, naš stari Milovan znao ja za tu slabost Nedeljine, pa je njoj poslao svoju babu da je pozove kao bajagi da mu nauče pati od crvenoga vetra, i istina dete beše u vatri i buncalo je toga večara, ali to beše mali nazeb.

(Slijedi.)

zahtjevaju ozbiljne reforme, kojima bi se za buduće oduzeo povod svakomu nezadovoljstvu.

Bonapartiste nedaju mira. Rouher je odputovao u Arenburg, da prisustvuje velikom bonapartističnom vijeću. Bonapartistički listovi nenadaju se ničemu dobru od toga vijeća, bojeći se, da će predložiti Duval, neka im se obali potpora. U vojarnah dijele se zabadaiva bonapartistički listovi „Ordre“ i „Pays“, bonapartistička propaganda radi u opće svom snagom. Admiral Laronciere pozvan je također u Arenberg, a tamo su valjda otišli i E. Ollivier i Cassagnac.

Ustavna je stranka zaključila, da se mora u sjednici stalnoga odbora prisiliti Buffet, neka se razkrsti s bonapartisti ili neka prije roka sazove narodnu skupštinu. U toj se skupštini nada ustavna stranka, da će uslijed obrata orleanskih princeva imati odlučnu većinu.

Papinski nuncij u Madridu upravio je na španjolske biskupe okružnicu, koja dokazuje, da se vatikan na novo mijesha u ustavne poslove španjolske. Novinarstvo pretresa neumorno tu okružnicu, koja će biti i u ministarskom vijeću predmet rasprave. Spomenutom se okružnicom čini presija na madridsku vladu za obnovu konkordata. Vidjeti ćemo, kako će o toj stvari odlučiti novo ministarstvo. „Epoca“ priopćuje još i drugu okružnicu, koja je još puno ozbiljnija, nego li prva. U njoj se izričito kaže, da nema ni vlada, ni kortesi, ni koja druga gragjanska državna vlast pravo vrijeđati ili mijenjati koji članak konkordata bez potrebne dozvole papinske stolice. Ovoga načela valja se držati kod svakoga ugovora.

Francuzka narodna skupština, koja će se mjeseca studenoga otvoriti, mogla bi biti dosta živahna. Već raspravljanje nutarnje politike dati će povoda burnim prizorom; ali biti će osim opravdanja nekih prefekta još i drugih pitanja, koja bi mogla uzrujati misli francuzkih zastupnika. Među ove poslove spada i pitanje o skrutinju. Već za posljednjega zasjedanja povelu se u novinah žestoka debata o načinu biranja; bilo je tom sgodom dosta polemike među konservativnim organi i to najviše s toga, što se je pojavilo i praktično pitanje. Svaki je naime zastupnik uvažio, koji bi način izbora bio za njega najpovoljniji, da bude opet izabran; budući da su dakle imali mnogi jedino osobnu korist na misli, moralo je doći do nesporazumka i među članovi jedne te iste stranke.

Uvrijalo se je doduše, da je sva ta debata bila bezuspješna, pošto je vlada pristala uz protivnike skrutinija listina; jer ona nije htjela, da se posluži „revolucionarnim“ načinom biranja. Ali sada se je položaj ponešto promijenio. Buffet neće da popusti od izbora po okružjih; ali Thiers izjavio se je za skrutinij listina, a učiniv to, mora biti osvjedočen, da mu neće manjkati sila za boj s vladom. Ako je kod ovakvih okolnosti Buffetu mio položaj, neće mu preostati drugo, nego da se neotimlje kakovu pomirenju; jer se već na mnogih mjestih tvrdi, da je u sadanjoj periodi skrutinij listina najbolje srestvo, kojim bi se postići moglo pomirenje.

Ako Buffet nepopusti, morati će odstupiti; budući da su i Bonapartiste za skrutinij listina.

Domaće.

L' *Avvisatore* di mercoledi pubblica le liste elettorali dei maggiori censiti che hanno diritto di voto nell' elezione di un deputato al Consiglio dell' Impero. Il termine per i reclami contro le stesse spira col giorno 6 ottobre.

Nello stesso tempo l' *Avvisatore* pubblica una notificazione che fissa il giorno 10 novembre p. v. per l' elezione del deputato al *Reichsrath* dei comuni foresi di Spalato in luogo del d. r. Lapenna.

Sua Maestà l'Imperatore ha incaricato S. E. il sig. Luogotenente di esprimere il sovrano ringraziamento alle rappresentanze comunali di Zara, Traù e Scardona per le condoglianze umiliate alla Maestà Sua in occasione della disgrazia toccata a S. M. l'Imperatrice.

Il giorno 7 corr. si è costituita la nuova amministrazione comunale di Solta composta dai signori: Pietro degli Alberti, podestà — Michele Bezić, Sinovčić Luca, Kalebčić Giovanni e Purčić Antonio, assessori.

L'apertura della prima sessione ordinaria della corte d'assise presso l' i. r. Tribunale circolare di Ragusa avrà luogo la mattina del 29 novembre p. v. alle ore 9 nella sala dei dibattimenti del Tribunale.

A presidente della corte fu destinato l' i. r. presidente del Tribunale sig. Giuseppe Valenčić ed in di lui sostituto l' i. r. consigliere provinciale sig. Giovanni de Bersa.

L'apertura poi della seconda sessione ordinaria della corte d'assise presso l' i. r. Tribunale circolare di Spalato seguirà la mattina dell' 8 novembre p. v. alle ore 9 nella sala dei dibattimenti del Tribunale.

Furono destinati a presidente della corte l' i. r. presidente del Tribunale sig. Natale Paladino ed a sostituti del presidente gl' ii. rr. cons. provinciali sig. ri Antonio Tommasco e Giuseppe Alačević.

Književna vest.

26 septembra izađe iz stampe deseta sveska

„SRBADIJE“

a odmah će se svima pretplatnicima razaslati. Osim ostalih slika doneće ova sveska „lik Mihe Ljubopratniha i popa Bogdana Zimoniha“, vođa hercegovačkih, „lik Stojana Boškoviha“ profesora velike škole u Beogradu, „i dve slike sa hercegovačkog bojišta“, rađene po skicama očevica.

Cena je listu na godinu 6 for. na po godinu 3 for. a na četvrt godine 1 for. 50 nov. Sve sveske koje su do danas izašle mogu se još dobiti.

Svaki pretplatnik dobija uz doplatu od 1 for. veliku bojadisanu sliku „Ustanak Takovski god. 1815“. (Oslobođenje Srbije pod Milošem Obrenovićem).

Pretplata se šalje na ovu adresu:

„Administration der Srbadija“ Wien
III Ungargasse N.ro 2.

POZIV NA PRETPLATU

na

KRATKI SVEGA SVIJETA

„ZEMLJOPIS“.

Po zakonskom i postojećem propisu školskom, naše bi učione morale imati poseban Zemljopis i Prirodopis, kako bi naša učeća se mladež mogla pribaviti što osnovnijeg znanja u ovim i ovakovim naukovnim zadaćama, dočim mimogrednost samo trenutnog čitanja po čitankama ovakovih predmeta nemože nikako usloviti ono znanje, koje bi moralo i moglo biti uslovom suvremenosti današnjeg napredka školovanja, kakono se daje opaziti kod naprednijih učiona. Ovo gledište ponukalo me još lane napisati kratki svega svijeta Zemljopis i Prirodopis, po najizvrstnijim piscima našeg suvremenog doba. I jedan i drugi predmet, još prošle godine, bio je upućen Visokohvaljenom C. K. Pokrajinskom Školskom zadarskom Vijeću na pregled, i ono je po izreki zakonske ograde odnosno upotrebe teksta blagovolilo pod 3 Aprila ove 1875 god. Br. 623 izreći ovu ocjenu: „Povraćajući g. Šariću njegova dva rukopisa (t. j. Zemljopis i Prirodopis), biće dužnost toga Kotarskog Školskog Vijeća, dati g. Šariću na znanje, da se Pokrajinsko Školsko Vijeće sa zadovoljstvom uvjerilo preko njegova dva rukopisa o njegovoj prilježnosti, kojom se on oko nauke zanima“.

Iz ove visoko uvažene ocjene, svak se može uvjeriti, a osobito naši učitelji i njihovi učenici, kao i svaki ljubitelj znanja i nauke, da za ovaj Zemljopis, koji je kao spomoćno sredstvo škola i školova-

nja namjenjen, da neće za budi što svoje novce potrošiti, već da će ih upotrebiti za djelo, koje će mu vremenom donijeti znatne koristi i dobitka. Ovome Zemljopis, veća nije cijena od 35 nov.; pretplata traje do 15 dođućeg Oktobra. Novci u naplaćenom pismu i naručbine per „sivalsa“, šalju se meni u Kute, Erceg-Novi (Boka-Kotorska). Ko naruči 10 knjiga, dobija jedanajstu na dar; ko 20, dobija tri itd. po sarazmjernosti brojeva.

Kuti, 18 Rujna 1875.

Jovan Šarić.

Najučtivije se umoljavaju sva bracko-srbsko-hrvacka uredništva, da ovaj poziv jednom u cjelosti, a više puta u izvodu blagovole u svojim listovima preštamovati, a na to nas i književna i bračka ljubav duži.

На знање.

Сва она господа и браћа, која су или од мене или од г. Драга Достинића примила „Народни Пријатељ“, најучтивije се умољавају, да би доброту имали што пређе новце послати преко поштанско дознаке; јер треба знати, да још ни штампарски потрошак није исплаћен, а ништа писцима није жалостније, већ кад морају покрај труда и штампарјама дуговати.

Онај пак брат и родољуб, која би желпо имати или распродавати „Народни Пријатељ“, тај може учинити код мене наручбину, и биће му у коликогод буде комада per rivalsa наручбна што пређе извршена. Ко наручи 10 комада, једанајсти добија на дар; ко 20 комада, добија 3 комада или новце и тако на свако десет све више по броју комада добија вишка.

Кути, 7 Септембра 1875.

Јован Шарић.

Različite vijesti.

(*Materinska ljubav*). Pred nekoliko dana preminula je u Parizu princeza Domenica Ciarelli od žalosti, što joj je njezino dvoje mužke djece pomrlo. Pred nekoliko godine preminuo joj je mlađji sinčić i njezina žalost bijaše tako rekuć bazkrajna. Stariji sinčić, dječak od osam godina videć kako mati tu-guje nad smrću bratovom, dogje u čas, kad se je od mrtvog brata pazitelj odmaknuo, k njemu i rećo mu kao da će ga mrtvac čuti: „Domenico! Majka neće, da te odnesu crni ljudi. Neimadu te odnijeti, — ja ću namjesto tebe u lijes leći i tako će se majka umiriti.“ I dječčić učinil, kako je rekao; silnim naporom izvadi iz lijesa mrtvog brata i odnese u svoju postelju, a nakon što je to učinio, leže u lijes i zaklopi pokrovac. Nekolika sata, dok je lijes u kući bio, mirovao je u njem dječak, nu kad je lijes u crkvi blagosivau, počeo jecati, jer se je već počeo gušiti. Bezkraina radost sina razeviljenoj majci; jer je mislila, da joj je Domenico samo zamro bio, nu kad tamo, izvadiše iz lijesa starijega sina, a i taj bijaše slab samo za izdahnuti. Promjena bijaše strahovita i užasna, kad je mali za nekoliko časova, netom što je majci kazao, kamo je Domenico stavio, takogjer preminuo. Otdad je princeza ginula i ginula i nebijaje srestva, da pozaboravi na ljubljenu izgublenu gječicu, dok nije od teške žalosti umrla.

(*Pogibeljne igračke*). Neki dan umrlo je u Geri naglo jedno dijete, koje je nekoliko časova do pred smrt bilo posve zdravo. Među hranom, što je ozgor izbacilo, nagjeno je sićana. Ubogo dijete igralo se je igraćkom, naličenom zelenom bojom, u kojoj je bilo arsenika. Slični slučajevi dogagaju se po svijetu, te upućuju roditelje i pjestovatelje djece, da budu pozorni, što daju djeci u ruke.

(*To može samo Amerikanac*). Neki Hugh Donabne iz Brightona okladio se je, da će 1100 englezkih milja puta pješice u 1100 satih proći. Poslije 827 milje otrudio je upravo goropadno. Uzanj idu tri liječnika i moraju mu davati umjetna srestva, da bude isto krepčiji. Omršavio je, oči su mu upale, pogruo se je i noge mu klecaju, nu on je odlučio, da će izvesti, što si je u glavu upilio, ili poginuti. Iz Bostona, Lowella i drugih susjednih gradova došlo je mnogo ljstva, da vidi strahovite muke, na koje se taj čovjek od svoje volje stavlja. Često puta padue u nesvijest i zamre. Svoju milju učini za 15 minuta i odmah počine spavati. Poslije 40 minuta bude ga al ga je mućno probuditi. Amoniak mu meću pod nos, taku ga, boļu iglami, a kadšto moraju mu uz uho izpaliti malu pušku, da ga tregou iz tvrda sna. Svako je uvjeren, da će nakon koje milje zaspati i da ga neće ništa probuditi.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviskom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jestinija, a na mjesec stoji
samo f. — 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarije. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 78.

Zadar 29 Rujna 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Costantinopoli, 28 settembre. I consoli delegati d'Austria, Germania e Italia sono giunti a Mostar venerdì (23 corr.) di sera. Gli insorgenti dimandano un armistizio, affinché le bande possano consultare fra loro sui punti di lagnanza e sui desideri da manifestarsi e presentarli a Server-paša ed ai consoli. Fra le altre, desiderano gl'insorti che sia accettata in giudizio la testimonianza dei Cristiani; che sia lasciata la scelta dell'autorità di polizia locale agli abitanti dei singoli luoghi; che sia stabilita un'imposta fissa percentuale; chiedono peraltro per l'introduzione delle riforme la garanzia delle grandi potenze. Essendo quest'ultimo petito per ora inammissibile, deliberarono gli ambasciatori delle tre potenze del nord, di demandare ai loro consoli, che con Server-paša s'accordino sopra una proposta di pacificazione da rimettersi ai rispettivi ambasciatori. L'ambasciatore francese si unì a questo passo entro i limiti del non intervento; quelli di Inghilterra e Italia considerano la missione dei consoli come finita; presero però nota del concluso degli ambasciatori delle tre potenze del nord *ad referendum*.

Vienna, 28 settembre. La *politische Correspondenz* porta che nell'odierna seduta del comitato finanziario della delegazione austriaca il ministro delle finanze austriaco fece la seguente esposizione: La probabile chiusura dell'anno corrente avverrà con un aumento complessivo di cinque milioni nella riscossione delle imposte in confronto del preventivo. Il preventivo dello Stato pel 1876 non è ancora definitivamente stabilito; ma per l'aumento delle spese può prevedersi un deficit di 26 milioni, dei quali 18 sono coperti e per il resto dovrà farsi un'operazione di credito. Il ministro delle finanze dichiarò che l'occorrenza richiesta dall'amministrazione della guerra fu minutamente esaminata e la situazione finanziaria presa in riguardo convenientemente, la quale non è tale che spese riconosciute necessarie nell'interesse della posizione dell'impero, debbano essere evitate.

Zara, 24 settembre.

Il discorso con cui S. M. l'Imperatore ripose ai presidenti delle Delegazioni, è ora oggetto di commenti per parte di tutta la stampa nostrana ed estera.

Sua Maestà ha parlato degli avvenimenti

dell'Oriente, dei movimenti nella Bosnia e nell'Ercegovina ed ha parlato in modo da far abbastanza chiaramente travedere che le migliori relazioni non intercedono fra la nostra monarchia e l'impero turco.

Sua Maestà non ha nemmeno con una parola ricordato la Turchia; ha espresso la convinzione che la pace sarà ridonata alle provincie a noi finite, ma non dalla Turchia, bensì dalle tre Potenze alleate.

Dopo queste parole sovrane, non è più lecito di dubitare che, qual si sia dovesse essere l'esito della insurrezione, lo stato della Bosnia e dell'Ercegovina sarà di molto migliore di quello che non lo era sino al presente.

Noi non sappiamo quanta fede si possa prestare al telegramma che il *Correspondenz bureau* ci comunica come notizia ufficiale da Costantinopoli.

Se è veritiero, gli insorti si sarebbero mostrati disposti a venir a patti.

Ora quindi sarebbe il vero momento per la diplomazia. Ora vedremo quanto ella saprà fare per quelle popolazioni cristiane, alla completa emancipazione delle quali si oppose per paura dell'ignoto, per tema d'ingolfarsi nel caos delle complicazioni orientali.

Sarà essa senza cuore, come si usa chiamarla?

Noi speriamo di no, ma non ne siamo ancora sicuri.

„Pokret u turskih pokrajinah.“

Poslje onoga, što je Schmerling u svojem govoru o istočnom zapletaju natuknuo, moralo se je s velikom znaličnosti očekivati na govor, kojim će sam vladar otvoriti delegacije i spomenuti dogogjaje u susjednoj carevini. Što je spomenuo, probudilo je odmah neobičnu senzaciju. Mi ćemo bez zanosu nastojati, da one riječi objektivno razložimo.

Megju vladari i prijateljstvo i nesporazumak običaju se izjaviti jednom riječi, pa ni ova riječ nikada neblisti vrlo: „Pijem u zdravlje momu prijatelju Iksu ili Ipsilonu“; kada ovako izusti koji car, onda je to do glave prijateljstvo, bar za ono vrijeme, u koje zdravica pada. — Radujem se, gospodine poslanice, što ste vi pozvani dobre odnošaje megju vašim suvenenom i menom zastupati i gojiti, ovo je obična za ono stanje, gdje se megju susjedi nerodi rat. Godine 1859 pozdravio je Napoleon baruna Hübnera: žao mi je, što s vašim dvorom nisam u najboljem sporazumku. Na to je sva Europa znala, da će grmljavina topova na ovaj pozdrav odzdraviti. Uljudnost i hladnoća označuju ljubav i navješćuju ratove.

Prama ovomu običaju prosugnjut će careve riječi, probudit će senzaciju, da se spominje „pokret“ u turskih pokrajinah, koji se na prvom mjestu dojima mnogostručnih odnošaja monarkije. Vlada turska nastoji dokazati, da je u Bosnoj i Hercegovini običajna agrarna pobuna bez svakoga političkoga znamenova-

nja; ona uvjerava, da je pobunu već utrnula. Austrijski car govori o pokretu, pa ako i neoznačuje izrično, da je to politički pokret, daje mu tim vrlo političko znamenovanje, što ga skapča s megjunarodni odnošaji naprama svojoj monarkiji. Sasvim drugim očima smatra on ustanak, nego li turska vlada, i već to znamenuje, što onaj Napoleonov pozdrav: žao mi je što s vašim dvorom nisam u najboljem sporazumku.

Kad bi megju monarkijom i Turskom vladao dobar sporazumak, nebi u carevu govoru bilo ni spomena o pobuni u Bosnoj i Hercegovini. No i spomeniv ga napokon, uz dobar sporazumak, našla bi se koja prijateljska riječ naprama Turskoj, reklo bi se, da će joj poći za rukom, da mir u svojem krilu povraća. Turska megjutim, o kojoj se radi, niti se nespominje, kamo li da bi o njoj visila nada u održanje mira. Pače niti se neveli, da će se mir održati; nego ukazuje se temeljita nada, da se ipak mir održi, premda pokret vlada, ukazuje se temeljita nada po srdačnom prijateljstvu s dvijema velikima susjednima carevinama i po prijaznom odnošaju naprama ostalim državam.

No neiduć u tako sitno razlaganje carskih riječi, ovaj cijeli passus careva govora ne manjom ozbiljnosti smatra dogogjaje u našem susjedstvu. Mi nenapisasmo uzalud, da je hercegovacki ustanak ostavio šume i gude, te prešao u vladalačke palače.

Moguće je, da se obistini nada, koju carski govor rezervirano izriče, te će se ovaj put ustanak zadaviti i mir održati, premda iz Srbije dolaze ratoborni glasovi, te moramo misliti, da se je istočno pitanje tako zaljuljalo, da se neće obustaviti, dok se neriješi. Al dusi, ovaj put probugjeni, više tsnuti neće. Što je Europi bila u prošlom deceniju Italija i Njemačka, to će u ovom i budućem biti Turska. Austrija ima iskustvo, kako su nju iztisluli iz Italije i Njemačke. Po onom obrazcu neka sudjeluje na istoku. Nema li te snage i viještine, onda je najbolje po nju, da se kani svakoga zadirkivanja. U osbiljnosti carskoga govora kanta se zrcale sve brige, koje u svojoj tami sakriva istočno pitanje.

(Obz.)

Garibaldinci u Hercegovini.

Veliki patriota italijanski, zauzimajući se velikijem umom svojijem za budućnost Italije i slobode, propovjedaše narodu svome i učaše ga u jednom od poslednjih spisa njegovijeh, ti „Inicijativi“ da se ne oslanja ni na zapad, ni na sjever, nego da traži sebi saveznika preko jadranskoga mora na balkanskom polnostrvu.

Na tu svrhu on je stavljaio na srce vladi i narodu italijanskome stvar Hrišćana, koji još pod jarmom turskim steuju, a izrično naglašavaše kao dužnost Italije ujedinjene da ova ne samo podpomaže nego da upravo podtiče i nastoji oko obrazovanja jedne jugoslavenske nezavisne države.

Ovom prilikom mi vidimo da riječi velikoga apostola slobode nijesu bile sjeme koje je na stijenu palo.

Sva štampa italijanska najsimpatičnije prati dogogjaje u Hercegovini, a ima listova italijanskih koji tako pišu u korist ustaša (mle-

tački „Tempo“ i tršćanski „Citadino“) kao da su srpski listovi.

Osim što general Garibaldi pokreće u Italiji skupljanje priloga u korist ranjenika srpskih, časna starina Mauricio Kvadro, najprisniji drug Macinov i njegov zamjenik, zauzimlje u Rimu predsjedništvo odbora koji će iste priloge sabirati.

A Garibaldinci hrle na ove strane da se bore za slobodu srpsku.

Odmah pri prvijem pokretima čulo se da među dobrovoljcima ima Garibaldinaca, i oduševljenje srpsko koje ih je dočekalo čini te neprestano pridolaze ostaci hrabrih boraca za slobodu italijansku, ma da se pripravlja poznata neprilika kapetanu Maneskju, jednom od hiljade slavnijih od Marsale.

Taman su ovijeh dana ovuda prošli dva kapetana: Karlo Picaferi i Luciano Montalti, suviše Gjužepe Jone, Andrea Frakaroli, Agostino Defendente, Alessandro Kandiani, Jovan Gandini, Aroldo Luigi konte od Čikonje, Enriko Bosi, Petar Kjapa, Jakov Majlardi i Felice Miljo, sve mladi, ugledni i inteligentni ljudi, ponajviše iz Milana.

Oni su okrenuli preko Grahova, odakle će se pridružiti legiji dobrovoljaca pod Ljubibratićem.

Mi smo im ovgje imena zabilježili, a nadamo se da će nam iz stana ustaškoga saopćiti spisak imena sviju dobrovoljaca, koja treba povjeriti istoriji srpskoga preporogjenja na vječnu blagodarnu uspomenu.

Ako kakva ledena ruka ne zadrži razvoj ovoga ustanka, sva je prilika da će sve više dobrovoljci pridolaziti. Za to bi se trebalo za njih osobeno postarati. U koliko smo izvješteni Garibaldinci su uzor discipline, postojanstva i trpljenja. Mogla bi se jedna osobena četa obrazovati od ovijeh dobrovoljaca pod upravom jednoga vogje, tako da uzbude sa svijem od ostalih ustaša odijeljena. Jer u stanu vojničkom najpotrebitija je jednakost, a kad bi smo htjeti izjednačiti u svemu kontu Čikonju na priliku sa jednim našijem Ubljaninom, bilo bi što god ne samo neprirodno nego i nemoguće.

Jasno je da ovi dobrovoljci u veliko moralno potpomažu ovaj ustanak, za to ih najtoplije preporučujemo vogjama ustaša.

Konstatirajući ovo bracko saučesće italijanskoga naroda za stvar srpsku, ne možemo zatajiti nadu našu da će i Njegovo Veličanstvo Viktor Emanuil biti prijatelj srpskom properogjenju i oslobogjenju od jarma turskoga.

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Baba ode kao što joj je Milovan kazao, stade se pred dobrom Nedeljom prenemagati, i moljati, tako vešto pretvarajući se, da joj i suze na oči dogjoh:

— Ajde veli, drugo, pomoz ti Bog i ovoga i onoga sveta! lelekaše baba.

A Smilja sirota bojeći se da na ovako mračnoj noći ne ostane sama, molila je majku da bar ove noći ne ide od kuće, veli:

— Majko, u boga je zdravlje! no pričekaj do u jutru, pa onda idi i pomoz sirotom detetu...

Ali baba ne popuštaše.

— Baš će umreti siroče! veli, no kumim te bogom i tvojom jedinicom, pomoz sad! a gledaću da i ja ne ostanem u dugu... Tako je baba pomagala, a suze joj tekoše niza zbrčkano lice...

Nedelja se sirota prevari.

— Odoh Smiljo, te ako Bog da, da mu pomognem, a ja ću Smiljo sad doći...

Htede sirota Smilja nešto progovoriti, ali već dockan, mati je ogrnula zubun, a glavu je brzo sa belom platnenom maramom umotala, pa ode...

U to ime sa hercegovačkih visina kličemo iz svega srca: „Živjela ujedinjena Italija!“
(Glas Crnog.).

Politički pregled.

Po novijih vijestih iz Bukarešta bilo je u ministarskom vijeću zaključeno, da se sazove svih šest divizija, a ne samo jedna, kako smo jučer javili. Nu svaka će se divizija vježbati sama za se u svojem okružju. Knez Karlo prisustvovati će svim pojedinim vježbama. Na ovaj će način biti u Rumunjskoj spremnih do 16000 momaka. Ministar vanjskih poslova bio je doduše proti ovom koncentriranju vojske, kako vele, koli s političkih, toli gospodarskih razloga; ali je koncentriranje živahno zagovarao ministar rata sa stanovišta potrebnoga uzgoja vojnika. Knez sam je pristao na mnjenje posljednjega. Za odsutnosti ministra vanjskoga ureda povjereni su njegovi poslovi ministru financija.

Prije još, nego je srpska skupština prihvatila adresu većine, pisao je „Journal des Debats“: „Mir Evrope nemože zavisiti od milosti zemlje, koja nema u istinu nikakova interesa ni prava razloga, da ga poremeti. Srbija uživa skoro potpunu političnu neodvisnost. Turska se ni najmanje nemješa u njezine unutarnje poslove. Kakav bi dakle uzrok mogla navesti Srbija, da sudjeluje kod bosanskoga i hercegovačkoga ustanka? Zajedništvo vjere? Poznato je, da porta u tom pogledu, ostavlja podanikom svojim potpunu slobodu i da je tolerancija baš načelo turske vlade. Potrebu administrativnih reforma? Priznajemo, da su opravdane tužbe proti zloporabam turskih oblasti. Ali hoće li si valjda Srbija prisvojiti pravo nalagati porti program reforma? Ništa nema, čim bi mogla Srbija opravdati svoj čin, ako bi navijestila rat Turskoj.“ Zbilja!!

Iz Carigrada pišu, da se u službenih krugovih jedva već spominje ustanak, a ipak se Turska svom revnošću pripravlja i sprema, kao da bi htjela sutra već navijestiti rat. Zastupnici vlastih prigovarali su porti, što koncentrira svoju vojsku na srpskih granica. Ovakova strategička srestva nemogu oni nikako odobriti, jer se tim pobugjuje i sve više razdražuje ratobornost Srbalja, a kada bi već htjela Turska da se zarati sa Srbijom, trebala bi do dvjesto tisuća vojnika, kojih bi uzdržavanje ogromna bila žrtva za tursku državnu blagajnu. Ali sultanovi ministri neće da uvažavaju.

— Sad će ja, Smiljo, nije daleko!...

Taman ona izmače iz kuće, a Milovan lagano pa na vrata; uze lepo za uzicu, pa ugje baš kao zmija u kuću. Lice mu se sve razvuklo od nsiljenog smešenja...

— Ne boj se, sinko! ne plaši se! ja sam, tvoj čiča Milovan!... Tvoja dobra majka, prija Nedelja, ode sad baš mojoj kući, te ako bog da, da što pomogne bolesnome detetu, ja viš ne trpim veresiju, no dogjoh da vratim i ja njenoj jedinici... Da, da Smiljo! ljudi smo, pa treba jedan drugome da se nagjemo na nevolji...

Sirota Smilja se zbunila, nije znala šta će da progovori, zgurila se pored vatre pa je kao poplašena koštica gledala u gadno lice čiča Milovanovo; htela bi da beži, ali je Milovan vešto preprečio put od vrata; i približujući se njojzi sve se više prenemagaše, čudne poglede bacajući po čagjavoj kolebici.

— Smiljo, dete moje! Nisam bio rad, ali šta ću moram ti kazati: Stole ti je zlo prošao.

Smilja ga pogleda, i prebledivši kao krpa duboko uzdahnu. Htela je sirota da pita, ali ne nmede baš ni reč ce progovoriti, čutala je, i užasnuta, uzverenim pogledom posmatraše pritvornoga glasonošu.

— Jest, jest, dete moje, on je psuovao kapetana i samoga knjaza, pa su ga sad vezali, pa će ga okuju, da ga prate u Zaječar, pa posle na večitu robiju u Topčider...

Smilja je kršila ruke i gorko jecajući brisala

ovakove razloge. Turska bi rada dokazati, da je uvijek spremna „braniti oružjem svoje pravo i svoju neodvisnost.“

I zbilja nastavlja porta svom revnošću oboružavati se. Vrhovni zapovjednik drugoga vojnoga sora, Yaver paša, prispio je u Vidin, a u Rumeliji sazivlju se i redifi trećega razreda. U Niš i Sofiju šalje se neprestano vojska. Pripovjedaju pače da je i bagdadska posada krenula put Dunava i da će se za koji dan po rumeljiskih željeznicah odpremiti prema sjeveru.

U oči ovakovih priprava neće ni Srbiji preostati drugo, nego da čini, što je potrebno za obranu njezina zemljišta. — Već prije nekoliko dana čitali smo u jednom srpskom listu, da će biti teško izbjeći ratu, zaključila skupština što joj drago, a radila vlada, kako joj volja, jer rat da će sigurno izazvati Turci.

„Ruskij Mir“ pozivlje na potporu hercegovačkoga ustanka, a tom prilikom piše meglu inim: „Kažu da smo Slaveni; je li u istinu spadamo ovom velikomu plemenu, je li u istinu naša braća stenju pod jarmom muslomanskim? Za naše poštenje bolje bi bilo, da možemo na ta pitanja niječno odgovoriti. Kako će suditi budući povjestničar o Rusih sadanjskoga vijeka, koji su ostavili obranu svojih suplemenika negdašnjim prijateljem Turske? Među nesretnimi Hercegovci naći će se muževa svih narodnostih i ljudih, ali neće naći nijednoga sina velike slavenske monarhije, neće čitati o djelovanju nijednoga ruskoga odbora ili društva. Narodu nesmetaju diplomatske kombinacije, koje smatraju potrebnimi za uzdržanje evropskoga mira.“

Thiers je upravio pismo na Jul. Simona, u kojem se očituje o sadanjem položaju, pa onda o dnevnih pitanjih. U tom raspravlja takogjer vijesti o njegovu razgovoru s knezom Gorčakovom; ruska politika, veli Thiers, radi u bitnosti za mir, a ruski državni kancelar naročito je naglasio, da evropskomu miru neprijeti nikakova pogibelj uzprkos hercegovačkomu ustanku i srpskoj ratobornosti. Napokon izjavio je knez Gorčakov, da je pogibelj u klerikalizmu, koji gospoduje u francuzkoj vladi i narodnoj skupštini.

Thiers dovršuje svoj list uvjeravajući, da su svi državnici, s kojima je govorio, očitivali, da se može mir u Francuzkoj kao i u Evropi zajamčiti samo onda, ako se učvrsti umjerena republika.

U Madridu razpravljaju sveudilj okružnicu papinskoga nuncija na španjolske biskupe.

je sa belim rakavom krupne suze što su joj niz lice padale.

— Ali Smiljo, produžavaše Milovan — kapetan je milostiva srca čovek...

Smilja podiže oči gore; u tome trenutku beše neiskazano lepa, plamen koji je na ognjištu svetluca, osvetljavaše to blede lice na kome se nada zablistala. — Oh! protepa jadno devojče — oh, moli ga čiča Milovane! moli dobroga kapetana.

I ona sirota ljubljase ruke nevaljale koji je došao da je za nekoliko prljavih groša, proda...

Njene suze su padale na njegovu gadnu ruku, ali ga ne umilostiviše, nego sa pritvornom blagosti, sa onim nametanjem što je samo okorelim nevaljalcima osobina upotrebio je taj zgodan trenutak njene žalosti te ako na taj način uzmogne postići svoju gadnu namernu.

— Ti ga moraš moliti, ti dete moje!... I to ga moraš sad moliti, sad odmah!... Jer će sutra biti dockan. No ajde brže; spremi se, a uveren sam da će ga tvoje lepe suze umilostiviti... dodade porugljivim smešenjem, koje mu se trenutno, oko razvucenih usnica zaigralo.

Ona se trža, pogleda ga sumnjivim pogledom, pa onda pokri svoje lice sa ručicama i onda briznu plakati.

— Hajde, Smiljo, hajde sa mnom dete, nava-ljivaše Milovan — jer će ga siromaka još ove noći onako vezana u Zaječar pratiti; pa će tamo na sva-

„Imparcial“ piše: Madridski zastupnik vanjskoga suverena upravo je na vjerozakonske oblasti u Španjolskoj okružnicu, koja je u opreci s politikom vlade; pače nalazi se u njoj takovih mislih, kojimi se podupire ustanak u našoj domovini. Što da se učini s papinskim nuncijem? Demokratska vlada dala bi mu jednostavno kao poslaniku tugjega suverena putne listove, a pred obični sud pozvala bi prelate, kada bi, podupirući držanje nuncija, povrijedili zakon. — Vlada mora u ovom slučaju energično postupati, kako to zahtjeva narodna čast i njezin ugled. Kada se sastanu kortesi, mora se u ustav uvrstiti ustanova, kojom bi se zapriječio povratak ovakova sukoba.“

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Boka, 16. rujna.

Na 30. kolovoza (11. rujna) tek. naš g. Vladika preduzeo je bio put posjete kanonike na selo Krushevcu. Granica i silaznište čeno jest Kamena na obali morској, i tu joj neke kuće pripadaju; nenešena je nad površinom mora oko 600 do 700 stopa.

Iz jutra u 6 uri, 12 uglednih Krushevčana u svečanom руху, са заставом причekali су га на Каменима и поздравили из прагија.

Сваки који је имао прилику изаћи с Камена до на Крушевицу, судиће да је г. Владика савим било немогуће или баш претрудно попети се на Крушевицу. Зашто су све неки степен, као кад се усази на „Кулу“ Краљевића Марка у Цариграду и гласовити звоник у Млетцима св. Марка; разлика је само та што су овдје насуте пјеском и камењем и човјек по њима ходићи ласно би се могао спотакнути, — и кад би га ова срећа допала, чутила би му ребра до смрти.

Он је овај неуредни и вилонити пут здраво и лако прелазно, и већ кад се био приближио к парохијалној цркви св. Архангела Михаила, изашао му је на сусрет капелан у онаком начину, као што је дужан био. Пошто нам је улегао у цркву и овршио оно што се њега тицало, и док се капелан с дијаконом приуговљивао за литургију; отворио је живо „слово“ народу које је било китна смисла и пробудило је у слушаоцима рјетко чувствовање.

После читања св. Јеванђеља, поздравио га је капелан приличним говором, које ће бити достављено велеврстном нашем „Земљаку“.

Одма за сввршетком литургије, прегледао је учиницу и потресао уши родитељима, какву би срећу и унапредовање с временом поцерила њихова дјеца, — кад би их редовно и марљиво шиљали. За

kojake muke udarati; ne znaš ti dete kakav je to strašan sud?

Smilja plakaše gorko.

— Nikad čika Milovane, nikad! Ne umem moliti, nisam još ni videla veliku gospodu... Oh smiluj se, čika Milovane!... kukaše jadno devotice.

Ali Milovan ne popuštaše, uzeo je siroticu za ruku pa je silom za sobom vukao.

— Ti moraš gospodina kapetana moliti, samo ga ti možeš u njega izmoliti, niko drugi! Ti...

Htede i dalje govoriti, ali ga glas izdade, umuče kao zaliven, ruka mu klону i bled kao mrtvac, ukočenim očima gledaše na otvorena vrata.

Onde je Stojan sa širokim svojim plećima zakrillio prolaz čagjave kolebice, o ramenu mu je visila duga puška, a desnu je naslonio na veliki noz, što mu je za pojasom zadeven stojao i oštrim pogledom posmatraše nitkova.

Kad je Stojan ostavio svoju kolebicu, on jurne onako razdražen u planinu; a to je on često činio, moglo bi se reći svaki put, kad je suviše raspoložen ili neraspložen; tu je on u hladovini rapavoga stena hladio vrelu krv raspaljenih grudi, pa tako je i ove noći bilo; ugje kojekakvim stranputicama, koje je u svako doba poznao, slobodno napred korajajući, sve dublje i dublje u gustu planinu; gromovi se sa strahovitom hуkom lomiše o kamenite stene,

тим се упутио у капеланов стан; сиромаш капелан кад је то видно, побједио је као да је од грознице пол године мучен био; не зато што је гвоздена и неуљудна срца, нег због тога што његов кватир заузима дужине аршиња 7, ширине 5, у ком обитава шест особа, пак му је пожељко било онако висока госта примити у ону спужалину.

За сфру се сјело управо на подне у школској згради, по обједу одма изишао је на платеју у хлад пред цркву, и прелубезно се својим духовним стадом разговарао, уљевајући му науку моралности у свему што би га довело срећи и напредку. Не само да се имамо радовати што нам је дијецан врли пастир, него и томе што је при његовој посјети каноничној одабрао вреднога и разумнога у сваком смислу г. прота Гаврила Рудовића, који је достојан ове почаст.

Дијецана благо поступање, отечески и мудри совјети, проузроковали су големи утисак на овај народ; много би му мило било, кад би га чешће у својој средини вађао.

На 5 сати по подне одпратили смо га преко наше границе у Вијелу рђавим путем далеско, нек с којим нам је дошао.

Премда је напред напоменуто о рђавом путу на Крушевицу и о узвишености над морем, ипак зато ни најмање негуби своју цијену.

Посред сриједице папе се једним пасом врло плодна земљишта; у стихи водној богата је, тако и у дрвеној изобилује, у свему облику њеном извањем узгледа је романтичног.

У неко време била је и широко гњездо, гдје су се легли ваљани капетани поморски.

Усвојава и ову почест Крушевица, да се у кој родно славни Цапа Шишто V.

Domaće.

S. M. i. e. r. apostolica ha incaricato S. E. il sig. luogotenente di esprimere il sovrano ringraziamento alla rappresentanza comunale di Cattaro per le condoglianze nmliate alla Maestà Sua in occasione della disgrazia toccata a S. M. l'Imperatrice.

S. M. i. e. r. ap. ha elargito dalla Sua cassetta privata per sussidii in Dalmazia un ulteriore importo di f. 840, dei quali; per restaurare la cappella della B. V. in Zastrazisce f. 200, per restaurare le chiese a Zlopolje ed a Krivac f. 300, alla religiosa famiglia dei P.P. Francescani in Castelnuovo f. 100.

Sulla base del § 9 dello statuto della commissione centrale pei monumenti artistici ed istorici, il ministero del culto e dell'istruzione ha nominato a conservatori di detta commissione per la Dalmazia

noć je ječala kao očajnik kome sa usijanim gvožđjem kidaju nemislivosti dželiti meso sa izmučenih kostiju; kamen je odjekivao, a provalije hujahu tako strahovitim glasovima, rekao bih da se u utrobi same zemlje biju užasni bojevi.

Kad je Stojan stigao do „Gazarove pećine“, tu stade da se malo od nepogode zakloni; nad njime se naklopila stena koja je visoko u magli večito krila svoje sumorno čelo, a ispod njegovih nogu spuštala se jedna provalija kojoj niko nije na dno zavirio; dogju nestašni pastirčići, odrone od stene kamen, dokotrljaju ga baš na ivicu strahovite provalije, pa ga posle svi složno gurnu u bezdanicu; tu posle rado znali slušaju, paze, šta se u tome večnome mraku dogadja. Isprvi mah čuju krševitu lomjavu, posle potmulo hujanje, za tim kao neko šuštanje i — više ništa. Čekaju da čuju pād odronjenog kamena, ali zaludu sve je nemo, samo po neki orao izleti iz večitoga mraka, a oni nestašni gagjaju ga vešto iz ruke s kamenom, pa kad pogogjen orao na drugu stranu okrene svoj let, a oni se onda glasno smeju.

Tu nad otom provalom, zaklonjen od kiše naslonio se Stojan na svoju dugu pušku, i razmišljajući gledaše u tamnu noć; s časa na čas mu je munja osvetljavala blede lice, a studen vetar mu je hladio razdrljene grudi;

— Šta li će ti psi od mene? Pitaše sam sebe

il professore ginnasiale Michele Glavinic in Spalato ed il consigliere luogotenenziale in pensione d.r Luigi Mery in Zara.

Siamo pregati di dichiarare che il cav. E. Petricioli non ha accettato di far parte di quel comitato elettorale autonomo che si è costituito li 24 corr. per agire nell'elezione di un deputato al Consiglio dell'impero pel collegio dei maggiori censiti.

Attingiamo a fonte competente che il nostro Teatro stà per aprirsi fra giorni ad un ciclo di rappresentazioni offerte dalla drammatica compagnia Checchi e Bozzo, ora a Modena.

Il drappello artistico è per noi nuovo, pregio questo cui andrebbe congiunta una bella fama.

Che l'eco non sia bugiarda, ci sarebbe arra il fatto, di cui non abbiamo ragione a dubitare, che all'espiro del corr. anno la signorina Amalia Checchi sarebbe scritturata, quale prima attrice, in una delle compagnie del cav. Bellotti-Bon, il primo attore Raffaele Rigatti, entrerebbe nelle file di madama Pezzana-Gualtieri ed il brillante Antonio Bozzo in quelle del cav. Morelli.

Schiudiamo quindi il cuore alla speranza di passare presto dalle prose, per quanto ridenti, della vendemmia, alle poetiche emozioni della scena.

(Avv.)

Stimiamo necessario di avvertire i nostri negozianti di bestiame, che nel territorio amministrativo della Luogotenenza di Trieste l'introduzione dalla Dalmazia di animali cornuti e di prodotti animali può seguire soltanto verso produzione dei certificati di provenienza e di sanità.

A cominciare dal 20 corr. venne attivata l'illuminazione di un nuovo fuoco sopra il faro recentemente costruito sull'isola Pelagosa. L'apparato illuminante è lenticolare di primo ordine ed a luce fissa bianca variata con lampi bianchi ogni 30 secondi.

Al fanale semplice collocato sull'estremità del molo di borra del porto di Gelsa venne sostituito un piccolo fanale lenticolare a luce fissa bianca, sostenuto da un candelabro di ghisa dipinto in verde. Il fuoco è elevato metri 6.1 dal livello del mare ed è della portata di almeno 4 miglia. Con forti venti di borra non è possibile di accendere il fanale.

Različite vijesti.

(Obilato računanje). Poznato je, kako krčmari većoj gospodi na putu često računaju. Na postaji u Witenbergu na prugi od Berlina, mislio je krčmar,

siromah Stojan — nikoga nisam porobio, upalio; ama baš nikom ništa na žal učinio nisam, pa opet gle kako me gone!... E baš su podli ti ljudi, taj nevaljali svet... Očajnim glasom reče Stojan, sutra ću da idem pred kapetana. A sada?...

Stojan učuta, a noć je sa grmljavinom pratila njegove burne misli.

— Mogao bih ih sve poubijati baš kao pse, al neću. Sin Ilije Grbića ne sme biti ubica!... A posle Smilja?... Jadno siroče!... Moram je videti, moram govoriti još ove noći s' njome, jer ako od ovih podlih ljudi o momu gonjenju čuje, misliće da sam zlikovac... Idem, pa što bog hoće!

Reče Stojan i pažljivo, uzanom stazicom što je provala od stene odvajala, ugje skore bez šuškanja u drugo ždrelo, koje je takogjer, samo mnogo preče u selo vodilo, i s' brzim korakom, sa kamena na kamen skakajući dogje o najbolje vreme u selo; blizu popinoga plota postoji, prisluškivao malo da ga ko ne opazi pa čuvši jecanje svoje divotne devotke, brzo kao tigar u nekoliko nečujnih skokova doleti na vrata — čuje posle Milovanog glas, pa kad je kroz ključanicu video kako je nitkov uhvatio za nežnu ruku vuknući je kapetana — nije se mogao više kriti nego otvori vrata i stavši na prag sa svojim dubokim glasom viknu na uprepašćenoga Milovana: Mitkove.

(Slijedi.)

da mu je prelijepa sгода pomoć se, ako obilati je o-
peruša kralja švedskog, koji se je vraćao kući. Kralj
je doduše s pratinjom ostao samo za dimerom, nu do-
mišljati krcmar naraćunao je silosiju i za samo raz-
svijetljenje 100 talira! Koliko je drugog bilo, može
si svako misliti. Po kraljevu nalogu platio je bla-
gajnik sav račun bezstidnih krcmara, al je račun po-
slan njemačkomu caru i krcmaru bijaše za nekoliko
dana s postaje eseliti.

(*Prilična spletkar, al se, naopako suržila.*) U Mari-
nih Varih sastadoše se dvije gospogje i sklopiše de-
belo prijateljstvo, kako se samo u kupalištu na bar-
mak sklapa. Jedna imala kćer na udaju, druga ne-
ćaka, koji je tetku veoma štovao, al uvijek trebao
puno novaca. Tetki pade dakle na um, kako bi lije-
po bilo, da nećak uzme prijateljičinu kćer, uz koje
će biti i novaca. Stvar pogje da nemože bolje. Gos-
pogjica Emilija M. bijahu za nekoliko nedjelje zaru-
čeni i vjenčat će se oko polovice kolovoca. Zaručni-
ku je obećao buduću tati 10,000 for., kako neće da-
kle milovati zaručnicu, koja je povrh toga i dražest-
na i ljubi žarom prve ljubavi. Na bijes je trgovanje,
tast dogje u neugodan položaj, da neće moći dati

obećava miraza. Što sad? Cijela obitelj smislija i mu-
druje i izmudrova, neka se u sgodnoj prilici razardi,
neka hini, da je u srce uvriježena itd. Zaljubljeni
zaručnik molit će joj se i moliti, nu ona neka ga
nesaslusluhe. Njega će ljubav još grdnio moriti i u
mukah zaboravit će na miraz, samo da neostane bez
supruge. I zbilja, zaručnica tako i učini. Jedan dan,
kad je on kod nje sjedio, pade joj klupko. On se
prigu, da joj ga digne, al mu pade s glave mala
vlasulja. To bijaše tanabnoj čudi zaručnice strahota;
pade u nesvijest i kad dogje k sebi, neće od zaru-
čnika ni riječi. Sutra dan dogje on opet u posjete,
nu ona ga neće to neće. Njemu se to učini čudno-
vato i nanjao je valjda cijelu spletku, te će ju i
odbiti. Namjesto da ide po treći put k nesmiljenoj,
predade odvjetniku, neka tuži zaručnicu, odnosno
njezina oca, da mu naknade štetu, što je imao zbog
zarnka, od kojih je djevojka bez razloga odustala.
Šteta je sastojala od 16 for., za karte o zaručak i
od 300 for., što je platio za stan, namijenjen sebi i
ženi. Cijela stvar ode time naopakim putem skroz
proti namjeri i sud obsudi zaručnicu, odnosno njezi-
na oca, da ostavljenu zaručniku imadu platiti kvar.

Tako ostado ona zbog spletkenja bez supruge i
ruglu izvržena, a roditelji će za to platiti 316 fo-
rintih.

(*Udaja od straha.*) U okolici grada Dubna u
Poljskoj raznio je megju puk, da je ruška vlada
prodala za velike novce nekakvu arabskom knezu
šest hiljada djevojaka i da će ih wilom dati po-
hvataati i odpremiti. Djevojke tvrdo povjerovaše vije-
sti, pojagmiše se od straha za mužkarci i počese
se udavati bez obzira, kako i za koga. Redarstvo
je stiglo lažca, koji je uz mnogo zlo valjda i gdje-
što dobra pronzročio, te ga predalo sudu.

(*Seljačka logika.*) Iz Előpataka išli su sakupljeni
ondje naravoslovci na razne strane po okolici. Na
jednom mjestu morali su proći strahovito ružan put
i kočijaš imao je dosta muke, da konji uza stranu
nezapnu. Kad je pregnuo najgore mjesto, okrenu se
k veleučenoj gospodi: „A gospodo! mora da Vam
se dobro plaća za ovaj put? — „Nebi li još što“,
odgovoriše mu i upitaše ujedno: „A kako Vam na
um pada to pitanje? — „E, ta ja bi prisegao, da
se razuman čovjek po ovom putu badava nestresa!“

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Manj trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je
u kratkoj vrijeme vrstnošću atekla opće priznanje, od
njeke se doba krivotvori po njekojih tvrdkah; s toga
znaj p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvor-
na pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta
odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjego, u opće
buva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Mo bi prije uzvjerovao, da će
se novim izumom pčuvati ake navrzivaću iglu; jednostav-
nom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u
sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova spr-
vica stoji s naputkom samo 25 nvc. manja vrst 4 nvc.

Prasak-ajajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni pra-
sak, koji podpuno odgovara svemu imenu. Predmet iz-
drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi m-
ljami, treba da se nešto namaze ovim prasakom, pa od-
mah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobič-
no brzo. 1 kutija s uputom 25 nvc.

Laštilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može
svako jako lako najkrasnije olatiti, svako ostarjelo i
potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za
cijelu garnituru, 60 nvc.

Kruplja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olatiti i ob-
noviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potfebito
zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nvc.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć
trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za
srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari
iz pagfonga mogu se urešiti. 1 zamot 25 nvc.

Regulator svim uram jest uregjena suncana ura s
kompasom na svakoga vrlo korisna, što se mogu po
ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom.
fin 25 nvc.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno
napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje
vrsti 30, 40, 50 nvc., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvc. do
1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne
torbe 25, 40 do 50 nvc.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmje-
šano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 fanta) 30 nvc.

Svako treba da *naga čuva od vlage*, jer to prija
zdravlju. Uporabom Meuzgerove kožne priredaje, koja
kožu mekša i nepronica ovom čini, ni najmanje se neosje-
ća mokrića, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve-
ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliki korist pružaju *nova strojne tuška* (olov-
ka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako ne-
lomi. 1 komad u drvu 10 nvc., u košti 15 nvc. s dr-
žalom i nožićem 90 nvc. 1 napunjeni tok dostatan za 3
mjeseca 10 nvc. 1 komad Union-radigummi, za tuhu i
ornilo 5 nvc.

Prstani sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom.
25 nvc.

Prasak sa pranje, da se adrži lijepo bijelo rublje.
Porabom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novao,
najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego o-
bičnim pranjem 1 zamot, 1 funta, 20 nvc.

Čarobno crnilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo
napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku;
samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga
arnila 20 nvc.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepo-
godni od zamrljanja. Dvoje 5 nvc.

Najnoviji prasak sa krgju, zajamčeno, sredstvo
odstranjuje svaku mrlju od hrge na platnu, svili i dru-
gih tkaninah, kao što i na željeznih i ocaltih predmetih.
1 zamot 35 nvc.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože u-
mekša i poput zrcala ulasti. 1 boca mala 25 nvc., velika
45 nvc.

Zidka klja, Najpotrebitije u svakoj kući, jer si
možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijeloj godinu
a rabi se studena 1 boca velika 20 nvc.

Nepromični krevelni ulošnjaci bez vonja, da se
ukloni promoč kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad
80 nvc., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorjem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu
dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam po-
zor velečienjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina,
mala i velika, u svaka struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten *saponin eter* odstranjuje u nje-
koliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanino bez
iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelova-
njem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i
odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje
rukavica. 1 boca s uputom 40 nvc.

Pariski univerzalni lijev, da se može nesamo sta-
klo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerasdruživo
sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo
s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u
svakoj kući nužnoga sredstva tek 10 nvc. Isti lijev, kao
tijek, vrlo izdasan, 1 boca 30 n

Munjerite zubne kefice, kojim čes si održati zube
čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine
ili drugih ljekarija (samo čistom vodom) Radi što veće
prodaje cijena je komadu 60 nvc.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku
svojom udobom, jeftinošću i jamčnim zatvorom, prve
vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili mono-
gramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *opahovo ulje*, da se vla-ju očuvaju svje-
ži, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave
škoda. Čast mi je ovim obavjestiti veleučenoj p. n. op-
ćinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako
čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvc., velika 45 nvc.

Nova hvalata buha dobiju se po 20 n. komad.
Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se
mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što
i najdublje erte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlašten otrov na propast svim miše-
vom, štakorom, lisicim i krtovom. Prodaje se uz jam-
stvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka naj-
dalje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo
nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 ku-
tija uz naputak 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja*
arnike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vasište
i širve, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vre-
me da na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće hra-
stice na glavi. Kao lijek rabi se za omočine, izvitke,
trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu
opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi,
osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prištedi bra-
šenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brustla, ko-
jimi možeš u čas vrlo lake i bez truda nabrusiti svaki
nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvc.

Najbolje bocke vode-satarnice mrlja stoji 1 bo-
ca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju
od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvc

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi žepnim *rećali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta po-
većavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živi-
nice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upo-
trebiti na pr. kupuješ li brašno, voće, sočivo, mirdolje,
tkanina, kod razgloba, prirodnih izraživanja itd. 1 kom.
nvc. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ni-
ateom tjeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj
neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, zoharom,
moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvc.

Prikladno začepilo plutov. Ovom se spravom mo-
že svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nvc.
1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom mo-
že svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odče-
piti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišna kabanica iz neprokisna nepohabljiva l-tka
bez sava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravlje-
na tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o-
krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42
palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1
više. Moći se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužem-
skimi;

ČUVAJ SE OBMAME!

Megju mnogimi oglaš narečito ob urah hjekeji su
osobito bogato nareženi, samo da zamamo pokrajinske
stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svojoj koristi kupiti
takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Uro
kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili za-
mjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje
jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* sa-
mo da bude veće *prodaje*. Nemoj dakle niko da se mi-
neš toli lijepe sgrade dobiti si toli potrebit i nuždan za
svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i e-
mailiranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvc. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom
fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obskrbljena
fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim
okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim
djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoraško ure od tuča sa staklenim poklopcem i štalkom,
jako lijepo f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji
neda odisto zaspati, stoji s tokom (etu) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim
jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno, a finimi voru-
zicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti *bočki*
satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dne-
vni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem
po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi naličkami ili točnimi kolesci, uz 5godišnje
jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji
se doslele proizvedoše.

1 časomer valjkovač (Cy-
linder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim poklopcem,
savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-
gubimi kolesci, ovi vrijedili
prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), slajno iz-
raženim s leđevim sta-
klom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o-
sobito finimi, mučno izve-
denimi filigran-kolesci f. 20

remontoir bez ključa f. 12.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrakim
leđevim staklom, da se
mogu kolesca vidjeti, ne-
otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30

Gospogijneki satovi finim, fe-
legantnim, po f. 12, 13, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje
tu nisu navedene, prodavaju se cij-
nije nego drugdje. Dobro uregjena ura suncanica s kom-
pasom, žepnoga lika, po kojoj se može uređiti svaka me-
hanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talini-zlata,
najnovijega *ukusnoga načona*.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem,
pocem su načonom pačinjene na prevazu, a zlatna jim žu-
tina uztraje.

1 komad, kratko po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri po-
zlačenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 3.50,
i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih savjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-
meta, stoji 60 novčića do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" pò godinè . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 79.

Zadar 2 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Metković, 30 settembre. La mat-
tina del 28 s'invio da Klek per Mostar
un grande convoglio di armi, munizioni
e bagagli della truppa regolare, scortato
da due battaglioni di nizam sotto il co-
mando di Mehmed Ali. A Utovo fu scon-
trato il convoglio da un corpo di 800
Cristiani, comandati da Pavlović, e vi
fu fiero combattimento fino a notte,
quando i Turchi, abbandonato il con-
voglio in mano agl'insorti, ripiegarono
sopra Papratnica. Ai 29 di buon matti-
no tentarono i Turchi di aprirsi il pas-
so; ma combatterono di nuovo fino a
notte, senza poter farsi strada verso Sto-
lac. Oggi i Turchi ancora non hanno
potuto proseguire per Mostar, pare anzi
che siano stati rigettati sopra Klek.

Belgrado, 30 settembre. Con odier-
no ukaz del Principe, la skupština è tra-
sferita da Kragujevac a Belgrado.

Cetinje, 1 ottobre. I Cristiani di
Nevesinje assalirono il castello dei beg
Ljubović, la più potente famiglia turca
dell'Ercegovina. Osman beg Ljubović e
i sei suoi fratelli perdettero la vita nel-
la difesa.

Da Belgrado si annunzia il trasfe-
rimento colà della skupština da Kragu-
jevac. La guerra è inevitabile.

Altro della stessa data. Martedì e mer-
coledì la truppa turca moveva da Klek,
ma ambe le volte venne battuta e re-
spinta dal corpo comandato da Peko
Pavlović.

La strada da Ragusa a Trebinje è
occupata dagl'insorti.

In Albania è scoppiata la rivoluzio-
ne. Presso Vallona quattro grossi villag-
gi arnati maomettani si scontrarono col-
la truppa turca, che riportò gravissimi
danni. Quattro legni da guerra giunsero
sotto Vallona.

Ragusa, 2 ottobre. I Cristiani in-
sorti, capitanati da Pavlović e Ljubibra-
tić, assalirono un doppio numero di Tur-
chi fra Utovo e Gradac. Caddero 200
Turchi e 50 Cristiani; 13 di questi fe-
riti furono trasportati qui, ove vengono
curati. Il bottino fatto dai Cristiani fu
grande, specialmente in danaro.

A Nevesinje furono uccisi dagl'in-
sorti i sei fratelli Ljubović, rinnegati.

(Altri telegrammi in 4.ª pagina.)

Nova mijena bosanko-hercego- vackog pitanja.

Carigracki brzojav 28 rujna, što smo ga
objelodanili talijanski u posljednom listu, glasi
ovako: „Konsuli izaslani od Austrije, Nje-

mačke i Italije došli su u Mostar u petak
veče (23 tek.). Ustaše pitaju primirje, da se
mogu dogovoriti megju sobom sve čete o
žalbama i željama, koje će očitovati i pri-
kazati Server-paši i konsulima. Megju osta-
lim žele da se primi u sudu svjedočba kr-
šćana; da se mjesno redarstvo ostavi na
izbor stanovnika pojedinih mjesta; da se o-
predjeli osjekom postotni porez; i da se ob-
vežu o tome velike sile. Počem je ova po-
sljedna tražba za sad nemogućna, odlučise
poklisari triju sjevernih sila povjeriti njiho-
vijem konsulima da se dogovore Server-pa-
šom o jednom predlogu pomirbe, koji bi se
podnio poklisarima. Francuski poklisar pridru-
žio se tome u granicama neumješavanja, a
engleski i italijanski smatraju da je konsulsko
povjerenstvo svršeno, no su svakako uzeli na
znanje i izvjestili o zaključku sjevernih triju
poklisara.“

Ova brzojavka nosi sobom pečat nevje-
rojatnosti što se pomirbe tiče, jer ako je i-
stina da su ustaše tražili primirje da ozna-
če svoje tegobe i želje, kako se je moglo
reč da su ih naprijed izrazili? Ako su ih
već izrazili, onda primirja ne treba. Teško
vladi koja se uzda u mistifikovanja!

S druge strane želje, koje su nastali i-
zrazili i koje su u brzojavki nabrojene, već
su odavna uzakonjene u Sultanov „Hatuma-
jum“ a Zubčanima zaludu i podjamčene.

No pjevao kako mu drago carigracki
brzojav, mi pouzdano znademo da su ustaše
odbili svaku nagodbu i da se izjalovio posao
konsula što se pomirbe tiče. Ustaše odbija-
juć predloge pomirbe, zaključče da će se biti
do posljedne kapi krvi, jer nema na svijetu
srestva koje bi pojamčio vršidbu ugovorenih
olakšica, gdje je svaki turčin kršćaninu Sul-
tan. Ustaše su pregnuli mrijeti ili slobodno
živjeti: sela i kuće opaljene, nejakim spol,
starci i djeca prognani u inozemstvo, pro-
pao rod zemlje, sva živč, svako nužno sre-
stvo da se može prezimjeti. Šta dakle preostaje
nesretnicima? ili panuti junački puškom u
ruci na bojnu poljanu, ili se izložiti srbi
svojih dušmana, koji i kad ih ne bi odma
isklali, a no bih ih pustiti lipsati od gladi i
studeni.

Iz posljedne stavke brzojava vidi se da
zapadne sile drže se strogo načela neumje-
šavanja, a na protiv toga da sjeverne sile
bi se htjele do zgrade i umješati. Ovo je sva-
kako važna novost jer pušta gonetati o mi-
slima triju cara. Zato cijenimo da je pitanje
bosansko-hercegovačko uljegno u novu, ako
i ne u posljednu mijenu.

Što će konsuli sjevernih sila predložiti
Server-paši? da se bjegunci predadu turci-
ma na milost i nemilost? To nije moguće,
to bi bilo nečovječno. Da Sultan dopusti i
ovlasti careve da oni silom uguju u njegovu
zemlju da vrše uvjete pomirbe? To bi bilo

poniženje, na komu neće Porta nikad pristati.
Šta preostaje dakle? Samouprava ustalijeh
zemlja.

Oko ove tačke sljedovati će zagovara-
nja. Naravno je da će Server-paša povuko-
vati i duljiti, dok obide moželi ugušiti usta-
nak. Nije sumnje da će posljedni uspjeh sra-
vnjanja zavisiti o uspjehu ratnome, jer nužda
samouprave ustalijeh zemalja skopčana je u-
vjetom je li ili nije Sultan kadar ugušiti bu-
nu, je li ili nije kadar podjamčiti hoće li ona
opet buknuti. Zato je vjerojatno da će se
ove žime zagovaranja produžiti.

No ako je istina što nam javljaju da su
ustaše zaključili stali na obrani, izbjegavali
svaku svršiteljnu bitku, napadali čas simo
čas lamo karavane, tajine, odvojene čete i
tvrge turske, posluživši se zgodnim kršovi-
tim predjelima, maglama, bezpolicama i ki-
šami, mi i nedvojimo da će proljećem osva-
nuti i bolja zora našoj nesretnoj braći po-
slije tolike muke i žrtve.

No dakako da treba obuzdati nestrplji-
vost, ugrejanost, neslogu, što su žalibože
značajne naše mahne. Nikad nije izgledalo
bolje prilike! Stoji u razboritost ustaša da ne
upanu opet krvavijeh ruku u staru grobnicu.

Ragusa, 28 settembre.

Darvi relazione precisa sugli ultimi av-
venimenti sarebbe impossibile, perchè rapporti
ufficiali mancano affatto riguardo le partico-
larità, e solamente il consolato turco di qui
sa dire che nelle due settimane decorse vi
furono 5 combattimenti nell'Ercegovina e nella
Bosnia, e che soltanto in uno, presso Goran-
njako i turchi furono superiori, con perdite
peraltro rilevanti. Saggiunge però che gli al-
tri quattro combattimenti furono di poca en-
tità. Credendo anche a questa fonte turca, gli
insorti di certo non avrebbero in complesso sca-
pitato, ma confrontando le notizie di fonte
turca con quelle di fonte cristiana, indi tenen-
do la via di mezzo, risulta una diagonale del
tutto a vantaggio degl'insorgenti.

Cominciando dall'Albania superiore, dove
intorno al forte Beran vi fu una battaglia,
che durò tutto il giorno, si sa che i Turchi
con una numerosa sortita volevano sbloccare
il forte; ma verso sera dovettero retrocedere,
protetti dal cannone, con perdita di cinquanta
uomini, e quindi di cinquanta schioppi a re-
trocarica, con cui s'armarono gl'insorti, la-
sciando ai musei la loro šara e diljka. I Cri-
stiani avranno anche avuto perdite, ma non
così rilevanti.

Al confine serbo poi pop Žarko fa furori,
perchè riuni due grosse bande sotto il pro-
prio comando, che scorazzando fra Nova Va-
roš e Višegrad, distruggono tutto quanto loro
si oppone. Tutti i rajà in quei paraggi si
sollevarono, e chi vi si rifiutava, aveva la
casa abbruciata al paro delle turchie. I tabor
turchi accampati a Prieopolje mossero contro
di loro; ma vennero respinti con rilevantis-
sime perdite. Il numero dei morti ometto di
riferire, perchè mi pare esagerato. Non desi-
stettero però i Turchi dall'intento, e, riunite

le due armate di Priepolje e Popljevlje con alla testa Selim-pascià, mossero contro gl'insorti di Žarko. E qui immaginatevi il cozzo; le tenebre sole poterono dividere i combattenti, ed appena allora i Turchi, sbaragliati e completamente battuti, si ritirarono in disordine a Priepolje. Il jatagan decise la vittoria pegli insorti, perchè coi cannoni e cogli eccellenti schioppi, i turchi erano superiori. Questi si sgomentano tosto che vedono il famoso handžar, cui però non sanno manovrare tutti gli insorti, se non i montenegrini, e i confinanti al Montenero. Nelle due bande riunite di Žarko vi sono molti montenegrini che vivono in Serbia addetti ai lavori pubblici o privati; perciò appunto il Karadak (Montenegro) è temuto dal soldato turco, cui invade il terrore al pensare solo di dover esporsi all'handžar montenegrino. Qui mi vien a proposito quello che udii raccontare da marinai reduci da Costantinopoli. Essi dicono che hanno veduto l'imbarco di truppe turche nei vapori per Klek, ma che nessuno vi andava di buona volontà, bensì spintovi piangente, come se andassero tutti al sacrificio. L'altro giorno poi che si sbarcava un migliaio d'uomini a Klek, non volle uscire dal battello nemmeno la metà per paura degli agguati. Questo fatto fece spargere la notizia telegrafata, che i Turchi fossero stati costretti a rimbarcarsi; ma se non lo furono in quella volta, è molto probabile che lo siano, un'altra. Anche la nostalgia incomincia ad impossessarsi di quella gente, venuta dall'amine pianure dell'Asia nelle dirupate gole ercegovesi.

Al confine del nostro distretto Marte tace da qualche giorno dopo la disfatta dei turchi a Glavski dol. E soltanto fu rotto il silenzio, quando sabato scorso una piccola caravana di 20 cavalli carichi di provvigione passò inosservata agli insorti, cioè, alle guardie di questi, che scambiarono qualche schioppettata col buljuk (compagnia), che da lungi marciava fra il primo convoglio ed il secondo, il quale peraltro non s'arrischiò di passare, ma ritornò a Drien. In questa scaramuccia caddero due turchi ed alcuni feriti furono portati via, mentre dalla parte degli insorti vi fu uno gravemente ferito e tre altri leggermente, che a quest'ora guarirono. Ieri poi venne la notizia che la strada nuova di Trebinje è minata in diversi punti con dinamite, e che la truppa degli insorti a Glavski dol distaccò un corpo per difendere Banjani villaggio minacciato da un corpo di basibozuk capitanati dal famoso Čengić; un altro distaccamento poi mosse verso Klek comandato da Pavlović e Ljubibratić, come vi ho annunziato.

Scutari, 18 settembre.

So che le mie corrispondenze vi giungono tarde, ma almeno supplirà il dettaglio e la verità di quanto vi scrivo e — ciò che più importa — avrete contezza di fatti che nascono ai confini orientali del Montenero, che, succedendo in luoghi lontani ed appartati, quantunque sieno degni di storia, passano senza che il mondo ne abbia sentore.

Prima di tutto vi dirò che la tanto attesa truppa turca non solo non arrivò ancora, ma oggi si afferma che ebbe un'altra destinazione, e che a grandi giornate marcia per Nis, dove si vuole ad ogni costo concentrare un corpo di 50.000 uomini per tenere in suggestione la Serbia.

A Kolašin, in difetto di truppa regolare, si è organizzato a spese dei *beg* e *spahi* un corpo di *baschibozuk*, feccia di fuorusciti arnauti, greci, zingani, qui conosciuti sotto il nome di *Tocka* e *Gega*, sfuggiti al capestro e al palo. Capo di questa banda di briganti organizzata è il *bimbaša* agà-Mekić, rinnegato serbo, uno dei feudatari rimasti al verde. Ora che gli *asker*, truppa regolare, e i *redif*, specie di *landwehr*, temono, anzi si rifiutano di

entrare in azione contro le bande degli insorgenti cristiani, i *baschibozuk* sono l'unica difesa non solo dei *beg*, esautorati dalla Porta, o impoveriti dall'ozio, o molestati dagli insorgenti, ma anche dal dominante padiša.

Questo sciagurato Mekić, vecchio settuagenario, appena capace di reggersi a cavallo, comanda questo corpo di scellerati, che raggiunge la cifra di circa 10.000 uomini, banda sfrenata, che provoca e porta l'eccidio e la distruzione tra i distretti cristiani non insorti, sotto pretesto d'impedire la sollevazione e prendere ostaggi a garanzia materiale della condotta del *rajà*. Così p. e. i tranquilli e quasi inermi abitatori intorno il fiume *Bjelajica* furono aggrediti la sera del 9 corrente, avaleggiati del meglio che avevano, senza aver potuto far la minima opposizione. Più di mille capi di bestiame furono asportati per dar cibo ai *baschibozuk*, che devono vivere a spese del *rajà* tranquillo, ritenendo i Turchi siccome insolidali tutti i Cristiani. È la vecchia tassa di tappa; di più il barbaro modo di esazione.

Gli infelici aggrediti non hanno potuto essere soccorsi dagli insorgenti di Vasojević, dappoiché questi si erano recati verso Berane per attendere i *baschibozuk* di Ručevce, che minacciavano di un attacco i villaggi montani. La baldanzosa banda turchesca, non rispettando il confine montenegrino, cercò di penetrarvi perseguitando i fuggiaschi *rajà*, che entravano coi vecchi, donne e bambini di raggiungere la frontiera. Allora s'impegnò un combattimento colla guardia montenegrina, che difendeva lo stretto passaggio. I turchi furono respinti, lasciando dodici morti ed una parte del bottino, e portando in trofeo tre teschi di alcuni uccisi vegliardi, che erano impotenti a raggiungere il territorio montenegrino.

Il giorno 12 il *bimbaša* Mekić intraprese un'altra escursione verso Prosjensko. Il giorno avanti si era accampato presso Strinčine sul fondo dell'agà Mušović, altro rinnegato serbo, terrore di quell'infelice paese. Primo atto doveva essere il massacro dei monaci e l'incendio del convento di Dobrilovina. Senonchè il padre guardiano Michele Dožić vedendo il pericolo, suonò a stormo e raccolse in una forte posizione circa 120 cristiani, che si erano colà uniti per raccogliere il grano turco. Il combattimento tra forze così dispari durò sei ore, e sarebbe certo finito colla peggio dei cristiani, se verso sera non fosse giunto al monaco un impreveduto soccorso. Ristan Šarac arrivò con ottanta insorgenti nel momento stesso che il monaco Dožić aveva riportata una grave ferita al braccio sinistro, nell'atto che in quella mano portava un grande erocefisso. I turchi perdettero le loro posizioni e furono respinti verso Kolašin. Se la notte non fosse sopraggiunta, tale era la confusione avvenuta tra i *baschibozuk*, che sarebbero stati distrutti. I turchi fecero gravi perdite specialmente nel proprio stato maggiore. Perirono i *beg* Amzaga Mušović, signorotto di Strinčine, e Feiza Kaljić, degeneri figli degli eroi di Kosovo. Nella loro fuga i Turchi, per sfogare la bile da cui erano invasi, uccisero alcuni Cristiani, che erano arruolati al loro esercito.

Il giorno stesso una parte dei *baschibozuk* attaccò il villaggio di Vasojević inferiore. I capi degli insorgenti Cemović e Saičić colla loro falange difesero le posizioni avanzate del villaggio, indi dopo un combattimento con armi da fuoco, diedero di piglio ai handžar e misero i turchi in fuga, prendendo due pezzi di campagna, e venti prigionieri che furono internati, e che serviranno di garanzia a che il convento di Dobrilovina resti incolume. I turchi perdettero venti uomini e quaranta restarono fuori di combattimento. Degli insorgenti perirono tre ed alcuni feriti. Questi ultimi per difetto di cura e mantenimento dovranno soccombere.

Nella parte superiore di Vasojević, appartenente al Montenero, si trovano una quantità di cristiani rifugiati dal territorio di Kolašin e Berane, nudi, famelici e per lo più infermi. Il governo del Montenero presta loro dei soccorsi, ma sarà difficile che possa sobbarcarsi ad una spesa così colossale al di là di questo mese. Sento che il numero dei rifugiati già a quest'ora arriva a 50.000 da Kom sino a Grahovo.

„Neutralnost“.

Odmah iz početka, čim se je ustanak u Hercegovini i Bosni pojavio, austro-ugarska monarhija očitovala se prema njemu *neutralnom*. Prema tomu upućene su naročito pogranične oblasti u vojnoj Krajini i Dalmaciji, da se vladaju strogo *neutralno*. No kako, u Dalmaciji, tako i u Krajini postupaju nekoje oblasti prema ovom ustanku načinom, koji se s pojmovi *neutralnosti* na pristo neda složiti. Nečemo vjerovati, da to biva od zle namjere ili kaznjive svrhe, već smo usuprot skloni misliti, da dotične oblasti ili oblastni pojedinci nijesu podpuno svijestni o tom, kakva im prava daje, kakve li dužnosti nameće odnošaj *neutralnosti*.

Što je *neutralnost*? Jest državopravni i sunarodni odnošaj koje države prema dvijema ratujućima vlastima, po kojem ona ostaje u prijašnjem prijateljstvu ili miru prema tim vlastima, nepačajući se u njihov rat nikojim načinom, niti neposredno, niti posredno. Odtuda slijedi, da oblasti i oblastne osobe stanovite države, ako se ova očituje *neutralnom*, nesmiju ništa poduzeti i ništa propustiti, čim bi se izravno ili neizravno poslužilo ma kojoj svrsi koje-god ratujućih stranaka.

Može biti, da koju oblast ili oblastnu osobu smućuje okolnost, što ustaši nijesu vlast, što oni usuprot predstavljaju samo revolucionarni elemenat države, prema kojoj austro-ugarska monarhija živi u „susjednu prijateljstvu“. No pojedine niže oblasti i pojedine oblastne osobe nijesu pozvane, da na svoju tuđu državu i sunarodno pravo, da na svoju tjeraju politiku. Njim je dovoljno znati, da se je naša monarhija prema ustanku očitovala *neutralnom*, a one nijesu vlastne ispitivati, je li to monarhija učinila s toga, što ustanak smatra posve nutarnjom stvari turske države ili što zahtjeve i težnje na oružje ustale raje drži opravdanimi. Niže oblasti i pojedine oblastne osobe imaju tek dužnosti *neutralne* države vršiti i ništa više.

Koje su i kakve su to dužnosti, kaže sam, gore precizirani pojam *neutralnosti*. Recimo, austro-ugarska monarhija očitovala se *neutralnom* s toga, što prema turskoj državi hoće i na dalje da ostane u „susjednu prijateljstvu“. Da to „susjedno prijateljstvo“ uzdrži, austro-ugarska monarhija neće ništa prepustiti, što bi bilo protiv „susjednu prijateljstvu“. No odtuda još podnipošto neslijedi, da austro-ugarska monarhija i njezine niže oblasti imaju, da bi se „susjedno prijateljstvo“ uzdržalo, raditi za tursku državu, njezinim interesima i svrhama u prilog. Jer čim bi austro-ugarska monarhija uzradila za interese i svrhe turske države, ona bi prestala biti *neutralnom*, ona bi postala strankom.

Kada prema ovim distinkcijam *neutralnosti* uočimo, što nam se je do sada o djelovanju ponekih nižih oblasti i oblastnih osoba u Krajini javilo, moramo na žalost konstatovati, da te oblasti i oblastne osobe svojih prava i svojih dužnosti neshvaćaju. Samo da nekoje primjere iztaknemo. Poglavarsvo grada Kostajnice baca pribjegle ustaše u tamnicu i na zahtjev turskih oblastnika preduzima protiv njim formalnu inkviziciju. Jučer pak dojava nam žica iz Stare Gradiške, da Turci hodaju po naših selih, premećući dojedine krajiške kuće. To su čini i proeusti, koji čudnim načinom osvjetljuju zvaničnu svijest nižih oblasti u Krajini. Prema takvim činom i propustom nema već govora o *neutralnosti* države, pošto niže oblasti tjeraju

„courtoisiju“ dotle, da je podobna samo suverenstvo države kompromitirati. Ili može biti ne, dok pojedine, svoje dužnosti nesvjestne niže oblasti i oblastne osobe u Krajini dopuštaju Turskoj, da u području austro-ugarske monarhije nekojim načinom vrši jurisdikciju!

Godine 1848., kad je u Ugarskoj bio ustanak, Turska držala se je, kao i sad Austro-Ugarska, neutralno. Pošto je taj ustanak bio savladan, mnogi magjaskih patriota pobjegli su u Tursku. Austrijska vlada tražila je opetovano od Turske, da joj magjarske bjegunce izruči, a Turska, premda je prema Austriji živila u najboljem prijateljstvu i premda je država, u kojoj nije ni traga političkoj slobodi, odbila je traženja austrijske vlade svaki put bezuvjetno. I gle sada čuda, da neredimo, sramote: oblasti prosvijetljene, liberalne, ustavno vladane monarhije, oblasti krajiške, nijesu u stanju, dovinuti se i do onoga stepena humanitarnoga i liberalnoga shvaćanja, na kojem je despotska Turska već pred 26 godina stajala, nego eto prakticiraju svoju neutralnost tako naopako, da prema Turskoj vrše ulogu pokornih sluga.

Krivo shvaćenom i krivo vršenom neutralnosti od strane nekih krajiških pograničnih oblasti javna je svijest u zemlji u toliko već smućena i uznemirena, te nam nije na um, nego Nj. Preuzvišenost, zapovijedajućega generala zamoliti, da svoje organe u Krajini ozbiljno uputi o granicah, gdje „susjedno prijateljstvo“ i „dužnost neutralnosti“ prestaje. Mi se nadamo, da će Njeg. Preuzvišenost znati, svojim organom pojmove „neutralnosti“ i „loyalnosti“ temeljito razložiti, te im utvrditi, da su na posve krivu putu, ako misle, da na račun državnoga suverenstva mogu ikakvih zasluga steći. (N. N.)

Adresa srpske skupštine

Adresa srpske skupštine ovim riječima govori o bosansko-hercegovačkim dogadjajima:

„Vaša Svjetlost! Kad skupština vidi u svojoj središnji svoga plemenitog vladara i kad vladar stajajući se neumorno oko unapređenja mile, nam otadžbine u ovako ozbiljnom i teškom vremenu očekuje rodoljubive potpore, onda je i narodno predstavništvo gotovo, da se odzove V. Svjetlosti onim rodoljubljem i odanošćem, koje se od narodne skupštine s pravom očekuje i koje je narod srpski vazda osvjeđavao prema slavnim domaćim Obrenovićima.“

Gospodaru, zaista je težak položaj, u kome se danas Srbija nalazi. Narod naš na granici, kao što i V. Svjetlost napominje, uznemiren je u svome domaćem spokojstvu. Prikupljanje goleme vojne snage na granici našoj, od strane otomanske porte, koja zauzima prijetajući položaj prema Srbiji, otrže nam jedan dio braće naše od svojih polja i ognjišta i prinudi ga, da sa oružjem u ruci mrti na bezbjednost naše zemlje kako na zapadnoj, tako i na istočnoj granici njezinoj.

Narod srpski, koji je ovu milu domovinu mačem i krvlju odkupio, dobro se opominje onih riječi „Vaše Svjetlosti“, u proklamaciji od godine 1872: „da bi grješno bilo izgubiti i najmanju tekovinu naših otaca a malo ponosno, kad nebi ništa privredili“. Te su riječi ostale duboko urezane u srce svakog Srbina. Dobro je, da se sjetimo ovijeh riječi u sadašnjem trenutku.

Vrijeme je ozbiljno, ali je, Gospodaru, ne manje ozbiljna i volja srpskoga naroda, da se nagje na visini svoga položaja. Za to skupština u ime srpskog naroda ovim svečano izjavljuje, da je narod naš gotov, da zaštiti svoju otadžbinu, da odbrani svoju slobodu i da očuva tekovinu velikoga Miloša i naših djedova.

Nema one žrtve, koju Srbija u to ime podnijela nebi na sveti oltar naše domovine. Na glas Vaše Svjetlosti narod je gotov, da kao jedan čovjek stane na branik svoje drage domovine.

Gospodaru, vjekovječne patnje pridonose našu braću u Bosni i Hercegovini, te nastadoše, da se s oružjem u ruci bore za svoja čovječanska i narodna prava. Prolijevanje krvi njihove vrijegja naša braćka osjećanja. Njihov očajni glas nalazi plemenitog

odziva i u ostalom svijetu. Mi ne možemo, mi ne smijemo biti ravnodušni prema njihovoj slobodi.

Skupština je proniknuta najdubljim osjećanjem zahvalnosti, što vidi, da će Vaša Svjetlost nastojati sa svojom vladom, da se uznemireni krajevi konačno uspokoje i našoj patećoj braći stalno zadovoljenje pribavi, i na ovom patriotskom putu može V. Sv. potpuno računati na narod srpski. On je gotov da i u to ime stavi na raspoloženje V. Sv. sva srestva, koja bi potrebna bila, da se ovaj veliki zadatak sretno izvrši.

Narodna skupština izjavljuje u ime naroda srpskog i ovjke gotovost svoju na žrtve, uvjeren, da će Vaša Svjetlost sa svojom vladom rukovoditi ovo veliko djelo načinom, koji će biti najshodniji, da se Srbija odzove svome pozivu sa ponosom i čašću.

Narod je srpski vazda pojmio potrebu sluge, pa i sad vidi, da je to osnova snage i bućnosti srpske.

Na svršetku narodna skupština molí Boga, da izlije blagoslov na Vašu Svjetlost i na našu dragu otadžbinu i da učrsti desnom srpsku, kojom će Srbini nositi visoko zastavu slobode, i vogjen slavnim Obrenovićima na sve strane uskliknuti: Živio kuzar srpski! Živio narod srpski!

Ove je riječi *Glas Crnogorca* pozdravio kako slijedi:

Dugo i željno očekivanu adresu srpske narodne skupštine primili smo većas u svojoj opširnosti.

Mi je očekivalo na tanko pretresati. Ispovjedamo da nas ona zadovoljava.

Skupština priznaje ozbiljan i težak položaj Srbije i smatra ga sa dva gledišta. Prvo: što se na granicama Srbije prikuplja golemo vojno snaga turska, koja prijeti Srbiji, i drugo: što su braća njezina u Bosni i Hercegovini ustala na oružje za svoja čovječanska i narodna prava.

I u jednom i u drugom slučaju skupština svečano izjavljuje, da je narod srpski gotov na svaku žrtvu i da knezu stavlja na raspoloženje sva srestva, koja bi potrebna bila, da se veliki narodni zadatak sretno izvrši, s tim uvjerenjem, da će knez sa svojom vladom rukovoditi ovo veliko djelo načinom najshodnijim, da se Srbija odzove „svome pozivu sa ponosom i čašću.“

A šta je poziv Srbije? Na svaki način da ne može biti to, da pomogne diplomatskom nastojanju, da se Bosna i Hercegovina umire, što će reći, da Bosna i Hercegovina padnu u dosadanje robsko stanje. Na svaki način, da ne može ni to biti, da istom diplomatskom nastojanju, u boljem slučaju, pomogne, da Bosna i Hercegovina dobiju neke reforme ili povlastice, pošto je izvjesno, da je to gola obmana, koja niti se može ispuniti, niti se narod u Bosni i Hercegovini hoće s tim zadovoljiti.

„Poziv, pravi i jedini, Srbije, to je, da sa Crnom Gorom oslobodi sve srpske zemlje u Turskoj.“

A koji je najshodniji način, da Srbija izvrši taj poziv svoj na ponos i čast svoju?

O tome ne može razmišljanja ni sumnje biti, jer je samo jedan, a taj je — rat s Turskom.

Što skupština izričito to ne kaže, to može imati svoga opravdanoga razloga; kao i to što napominje odnošaj Srbije s Crnom Gorom, ali da je jedino tom mišlju skupština zadahuta bila, kad je adresu sastavljala, mi potpuno vjerujemo, jer i adresa govori da je skupština proniknuta najdubljim osjećanjem zahvalnosti, što vidi, da će knez sa svojom vladom raditi, da se uznemirena Bosna, Hercegovina i Stara Srbija konačno uspokoji i stalno zadovolje, a one se konačno uspokoji i stalno zadovolje samo onda mogu, kad postanu slobodne.

Što skupština izjavljuje ovo uvjerenje o vladi, to svjedoči, da je vlada kneza Milana u tome potpuno suglasna sa skupštinom, a ne može se upravo ni pomisliti, da bi ona mogla imati drugu misao i njom izići na suprot misli i volji narodne skupštine, narodu samome i u Srbiji i van Srbije.

Naš prijatelj, koji nam je adresu telegrafao, kaže, da je u Biogradu adresa primljena sa oduševljenjem i da su izgledi najbolji.

Mi vjerujemo to, i vjerujemo, da je ne samo u Biogradu i Srbiji sa oduševljenjem primljena, nego da će na istu način primljena biti u svemu narodu

srpskom i njemu brackijem narodima i na posljedku i od svijeh prijatelja slobode, prijatelja naše pravde stvari, i to prosto i jedino iz uzroka, što svak čeka i svi očekuju, da će sad Srbija neodložno pristupiti velikom djelu narodnom zajedno s Crnom Gorom, kojoj je do sada nalagao bracki odnošaj, solidarnost, rad zajednički i sigurnost uspjeha da čeka Srbiju, t. j. ovu izjavu skupštine, s kojom se Srbija, vlada i knez srpski postavljaju u položaj, da mogu slobodno raditi.

Sad ne treba ni časa više oklijevati.

Očekujući, što se Srbija zbog skupštinskog uvjerenja nije mogla prije odlučiti, da je Turskoj vremeo, da, kao na granicama Srbije, tako i oko Crne Gore prikupi veću vojsku. No Crna Gora nema straha od toga, niti je to zadržava u njenoj odlučnosti. Narod crnogorski napustio je sve radove svoje poljske, nudio se odevno ali i dragovoljno u veliku materijalnu služu. Činio je to s najvećom utjehom i u potpunom uvjerenju, da će poći na ono polje, koje je vjekovima natopao krvlju svojom, da — ako Bog da — naš naraštaj ubere s njega najdragocjeniji plod — slobodu svoga naroda.

Politički pregled.

Iz Hercegovine donosi „Pol. Cor.“ vijest, da se ustaše nenadaju više podpori od Srbije i Crnogore. Iz razgovora s konzuli saznali su ustaši — veli „Pol. Corr.“ —, da dotične vlasti neće sudjelovati u boju proti turskomu gospodstvu. Pojedini konzuli nisu samo uvjeravali ustaše, da se uzalud uzdaju u posredovanje vlastih, kao i u pomoć, koju su očekivali od Srbije i Crnogore. „Možda da bi ustaši bili već dali izraz toj obsjeni, da posljednji uspjeh njihova oružja nije u njih probudio nadu, da bi mogli biti u stanju i preko zime odoljeti turskoj sili. S ovoga stanovišta nadvladali su se sada na toliko, da nisu nikakvim načinom izjavili svoje ogorčenje radi prevarene nade. Ustaše neće da polože oružja, niti da se razkrste sa Srbijom i Crnomgorom, te misle, da će u proljeće drugačije raditi vlasti, pa i Srbija s Crnomgorom.“ Nam se čini, da ustaši nisu nikada mnogo držali do onoga, o čem su ih konzuli uvjeravali.

„Journal de St. Petersburg.“ donosi poduži članak o adresi, koju je većina narodne srpske skupštine prihvatila. Knez Milan i njegov narod morali su, veli spomenuti list, u sadanje doba mnogo izkusiti. Narod, pozvan k parlamentarnomu životu, od kojega se nadaju najboljemu uspjehu, uwigja sada, da ovaj život nosi često veliku odgovornost i da bi se zemlja mogla njegovom uporabom upropastiti. Narod uwigja, da mu nalaže i dužnosti, koje se često vrlo teško izpunjuju, pošto ima ljudih izvan zakonodavne skupštine, koji se daju zvesti zlo shvaćenom ljubavlju prama domovini, tužeći se na veleizdaju, kada se neradi. — Nu knez i skupština spojili su se u dobar čas, da se opru kobnim obmanam. Sada se je već nadati, da Srbija neće sići s puta umjerenosti.“

Englezki listovi jednako se zanimaju hercegovačkim pitanjem. „Daily Telegraph“ piše njegov dopisnik iz Trebinja, da su se vogje ustaša izjavili spremnima obustaviti svako neprijateljstvo i sporazumiti se sa Servom-pašom, ako paša pristane na ove uvijete: Neka bude primirje, dok traje dogovaranje, a Trebinje neka se samo za jedan dan obskrbljuje hranom. Napokon bi povjerenstvo već unapred imalo zajamčiti ustašem, da će porta prihvatiti ove uvijete. Konzuli uputili su se u Bilek, da se dogovaraju s drugimi vogjami ustaša.

Što se tiče namjera Turske u pogledu reforma, pišu „Timesu“, da su tarski državnici, pa i sam sultan osvjedočeni, da se ne može više uzpostaviti prijašnje stanje u Bosni i Hercegovini, već da treba temeljitih promjena. Najveći obzir da je nakanila vlada

uzeti na udaranje porca, kao i na odnošaje među muhamedanskom vlastelom i kršćanskom rajom: porti da je ovom prilikom ozbiljno do toga stalo, da se dosadanja vlast turskih begova u Bosni skrši. Mnoge reforme, koje su se uvagjale u drugih turskih provincijah, nisu mogle u Bosni i Hercegovini ni najmanje napredovati, budući da im se je muhamedansko pučanstvo uvijek tvrdokorno opiralo. Ako se potvrde ove vijesti, to bi porta spremala proti begovom odlučan udarac, pa bi sada mogla tim laglje uspijati, što je u Bosni koncentrirala dosta vojne sile. — Nam se čini, da je dopisnik „Timesa“ odveć dobar čovjek.

Domace.

La seconda sessione ordinaria della corte d'assise presso l'i. r. tribunale circolare di Cattaro verrà aperta la mattina del 22 novembre p. v. alle ore 9 nella sala dei dibattimenti del tribunale.

Venero destinati a presidente della corte l'i. r. presidente del tribunale signor Gaetano Frari ed in di lui sostituto l'i. r. consigliere provinciale sig. Edoardo barone de Billemborg.

Col giorno 16 del corr. comincerà il nuovo anno scolastico 1875-76.

Col 1.º di questo mese venne attivato il servizio di diligenza presso gli uffici di S. Giovanni, Postire, Pučišće, Neresi, Selza, Bol sull'isola Brazza, presso quelli di Verbosca Gelsa, S. Giorgio sull'isola Lesina, presso l'ufficio di Comisa sull'isola Lissa e finalmente presso l'ufficio di Grohote sull'isola Solta.

Lunedì, 27 settembre, ebbe luogo una seduta del consiglio scolastico prov. in cui, oltre a parecchi argomenti d'interesse personale, furono trattati anche i seguenti:

Lettura ed approvazione del protocollo della precedente seduta; comunicazione di dispacci ministeriali; libri per le scuole popolari con caratteri ciriliani da concedersi gratuitamente; parere su diverse istanze e ricorsi; conferenza distrettuale dei maestri di Zara; parere sopra alcuni libri slavi da introdursi nelle scuole; domande d'ammissione all'esame d'abilitazione pel magistero delle scuole popolari; piani di lezioni per le scuole medie nell'anno scolastico 1875-76; fissazione dei libri di testo nelle scuole medie per l'anno 1875-76; nomine di supplenti maestri nelle scuole medie; protocolli conferenziali degli istituti medii; istituzione di nuove scuole a Dervenik di Macarsca ed a Sutvara (scuola regolare in luogo dell'esistente ausiliaria); impiego della dotazione straordinaria di f. 18,000 per l'anno 1874; locali scolastici per le scuole di Ervace, Baškovoda, Ragusa vecchia, Brist; mobili scolastici per le scuole di Gradiška, Castellastua, Budua, Kistanje, per la scuola femminile di Sebenico, e fortepiano per la scuola di Zara.

D'ora innanzi verrà ripresa la toccata a Curzola dei battelli a vapore che percorrono la linea dalmato-albanese.

La toccata di Orebić, in causa della quale ebbe a cessare quella di Curzola, sarà conservata.

Il sig. Antonio Cosmacendi, proprietario d'una fabbrica privilegiata di rosoli ed altri liquori, ha ottenuto il permesso d'intitolarsi, nei liquori da lui fabbricati, fornitore della corte imperiale e reale austriaca.

Annunzia l'Avvisatore che anche per questo anno vennero destinati dall'i. r. governo f. 300 per gli escavi di Vido (Narona), che saranno eseguiti sotto la direzione del prof. Michele Glavinic, conservatore dei monumenti storici ed artistici e direttore del museo di Spalato.

Al primo di settembre si è costituita la nuova amministrazione comunale di Dobrota, composta dei signori: Diodato Ivanović, podestà — Tommaso Ma-

rović, Stefano Radimiri, Vito Radimiri, ed Antonio Radončić, assessori.

Per sopraggiunte circostanze il fuoco del faro marittimo sull'isola Pelagosa, di cui venne annunciata l'attivazione nell'ultimo nostro numero, sarà fino nuovo avviso, a luce fissa bianca variata con lampi bianchi ogni minuto primo, anziché ogni 30 secondi, com'era stato pubblicato.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Cetinje, 2 ottobre. Un corpo di 500 insorgenti di Banjani e Rudine vennero in aiuto a Džambet, che colla sua banda era da cinque giorni circondato dai Turchi presso Stolac, e fu liberato. Molti Turchi perirono.

Il noto sanguinario Abduramun con un centinaio di Turchi assalì i Cristiani a Gjurgjevo sul fiume Tara; ma vi trovò la morte con 24 de' suoi.

L'igumano Dožić coi Cristiani di Kolašin assalì Štitarica: 60 case rimasero incendiate e molti Turchi perirono. Intanto altri Turchi uscendo da Kolašin s'abbatterono nella avanguardia dei Cristiani, che con grave loro danno li respinse.

Costantinopoli, 2 ottobre. L'agente della Serbia, Magazinović, il quale in nome del suo governo aveva portato reclamo sulle violazioni del confine, ebbe dal granvisir formali assicurazioni, che verranno dati gli ordini più severi per allontanare qualsiasi lesione dei confini; con che l'agente si dichiarò pienamente soddisfatto.

Husein Avni-pascià ministro della guerra fu dimesso dal suo posto, e in suo luogo fu nominato Riza-pascià.

Oggi è uscita un'irade imperiale, colla quale venne ordinato, che la popolazione agricola, pacificamente intenta al suo lavoro, sia tosto sollevata della recente imposta addizionale di un quarto della decima. Contemporaneamente a questa popolazione vengono condonate le restanze d'imposta fino all'anno 1289 (eg.) Da questa misura sono eccettuati gli appaltatori delle imposte sopra piegeria delle classi benestanti e i debitori dello stato. Diverse comunità devono essere rappresentate nel consiglio provinciale da persone, che godono la fiducia della comunità. I desideri espressi da queste entro i limiti della legge e della ragione, devono essere accolti con riguardo. Le annuali radunanze sono autorizzate a mandar deputazioni a Costantinopoli per esporre i loro desideri. Oltretutto di tempo in tempo verranno chiamate a Costantinopoli delle persone notabili delle varie comunità. Le informazioni in questa maniera raccolte serviranno di base alle riforme da introdursi per il benessere e la prosperità generale. Appositi agenti e controllori assicureranno la commisurazione e riscossione delle imposte giusta le leggi. Presentemente si studia per trovare un sistema, che sia atto a soddisfare alla popolazione e col cangiare la decima in imposta fondiaria, garantirle un trattamento giusto. Si è occupati inoltre di trovare un procedimento fiscale uniforme relativamente alle tasse, ed è deciso di attivare queste riforme come anche altre di polizia secondo che lo permetteranno le circostanze.

Različite vijesti.

(Filozofija smijanja). Englez George Vassey napisao je djelo: „The Philosophy of Laughter and Smiling.“ S česa je o smijanju pisao, tomu navodi više razloga, a među njimi, zašto se nebi i smijanje uzelo na filozofičko rešeto, gdje su već sve ozbiljne stvari morale kroz sito. Ko pomisli, da je Vassey možda prijatelj smijanja, vara se ljuto. Smijanje je ružna navada, a krivi su joj ponajvećma roditelji i pjestinje, jer dijece škaklju. Da se djeca razumno odhranjuju, nebi ih se primila ogavna navada smijanja i pjestinje ludo sude, kad misle, da je djetetu ugodno, kad se od škakljanja smije. Djetinji je njemu smijeh: „samo spasmodična i prisiljena kontrakcija i dilatacija pektoralnih mišica i pluća, proizvedena škakljanjem i sličimi ludimi šalami.“ On zaključuje, da luda navada smijanja u nas potječe od prisiljenih, ludih i krivih asocijacija, koje nam se u djetinstvu nametnu. Jedno poglavje govori samo o tom kako smijanje ponizuje i škodi. Razumni se ljudi vrlo rijedko smiju. Kamo sreće, da se ljudi zadovolje podsmjehnut se samo, namjesto, što izkrivljuju i dreće lice carikanjem i grabotnim smijehom. Opisuje kako takov smijeh čovjeka nagrđuje, nešteti pisac i malo će mu ko dati krivo, osim da je koji čitatelj već odviše pokvaren, te bez smijeha nemože tako rekuć već ni živjeti. Nu pravedan je Vassey te navagja, kad je smijeh lijep i kad čini čovjeka dražestnim. Takov smijeh mora uvijek biti sitan, tanahan, ne smijeh, već podsmijeh a po uzroku i prigodi može biti „moleći podsmijeh“, „podsmijeh nade povjerenja“, „ljubezni majčin podsmijeh“, „radostni podsmijeh djeteta“ itd. „Veseli podsmijeh prijatelja“, „podsmijeh razmišljanja“ spadaju takogjer u vrsti, koje kritik smijanja ljubi. Smjer je Vassey, da etičkom i estetičkom svojom filipikom smijanje suzbije, nu kako je svijet lake čudi i nepriklon drugoj filozofiji, mogao bi baš protivno položiti, dignuti naime velik smijeh na filozofiju smijanja.

(Založeni suprug). Jedan bečki trgovac, koji je izgubiv za kracha sav imetak, tražio zaslugu, dobio je kod jedne gospoje, koja se izdavala za učiteljicu engleskog jezika, mjesto tajnika uz mjesečnu plaću od 90 for. Ovih dana odputila se tobožnja učiteljica sa svojim tajnikom u Požun, gdje se nastanila u prvom hotelu već iznosili veliku svotu, iz čeznu gospoju učiteljicu i ostavi svoga tajnika sama bez novaca. Konobar koji je već višest puta bio od sličnih ljudi prevaren, zahtijevao je sada od tajnika da ili plati ili ostane u gostioni. U skrajnjoj nuždi obratio se gospodinu tajnik na svoju suprugu u Beču. Ova, ganuta njegovom molbom, nadogje u Požun i izbavi iz ruku konobarovih svoga založenoga supruga.

(Zanzibarski sultan) boraveć u Parizu, dao je Parizanom dobar nauk o čovječjem dostojanstvu. On je bio u operi, gdje mu se osobito dopao balet. Za stanke pozvali su ga, da posjeti prostorije iza pozorišta. On upita prisutne, što oni o tom misle. Ovi mu izjaviše, da iza pozorišta može iz blizine motriti vesele uimfe, kojim se malo prije toli jako diveo, da u garderobi može uvidjeti, kakove sve pripravi čine francuzke gospoje, prije nego se javno pokažu, kako si mažu i liče obraz, usta, vlasi itd. Seyid mislo je jedan čas, a za tim zapita, da li Europejci, koji pohagjaju te gospoje, rado slušaju, ako se onda o tom govori. Prisutni odgovoriše, da ne, ali mu priznaše, da bi svaki Europejac vrlo rado učinio takov posjet. „Ali“, reče Seyid, „ja neću, da se o meni kaže, da sam nešto učinio, za što bi morao žaliti, da se je saznalo.“ — Afrikanski knez nebi u ostalom kući donio visoki pojam o parizkoj čudorečnosti, da čita listove, koje mu svaki dan šalju gospoje sa fotografijama. Na sreću upućen je njegov tumač, da mu nepriopćeje njihova sadržaja. Seyid je u ostalom jako zadovoljao sa dočekom, koji su mu priredili u Francuzkoj.

Србин и Српкиња

КАЛЕНДАРИ ЗА НАРОД

за преступну годину

1876.

Изилазе из штампе о крстову-дне.

Који желе оба Календара имати: било за свој рачун било у комисију, нека се „што пре“ обратe на потписаног.

Цена је: „Србину“ 25 новч. или 3 гроша, а „Српкињи“ 10 новч. или 2 гроша. Ко поручи 100 ком. за готов новац добија 30 %.

Без поручбине не пиле се више никоме.

У Земуну, у августу 1875.

Србин—Милош Грабовачки.

Pretp. u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretp. je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretp. ta počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 80.

Zadar 6 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Belgrado, 4 ottobre. In seguito a comunicazione fatta dal Principe in persona alla skupština in seduta segreta, è caduto il ministero.

Cetinje, 5 ottobre. Gl'insorti Banjani e Rubjani assalirono Ljubinj. Lo scontro coi Turchi fu assai grave; i Turchi perdettero circa 100 uomini; gli insorti ebbero 11 morti e 37 feriti, e fecero gran bottino di cavalli.

Dopo la rotta data ai Turchi a Klek, gl'insorti si ritirarono a Popovo.

Altro della stessa data. Nel fatto di Stitarica perirono molti Turchi. Lo stesso giorno fu incendiato Bihor presso Berani e quei di Vasojević combatterono a Buc (?) con vantaggio, avendo avuto soli 7 feriti.

Qui si ha da Belgrado, che ieri nella prima seduta tenuta ivi dalla skupština, il Principe fece una comunicazione segreta, dopo la quale è caduto il ministero.

Vienna, 6 ottobre. Nella seduta di ieri la Delegazione austriaca votò l'occorrenza ordinaria del *budget* della marina secondo la proposta del governo, ad eccezione di f. 12,000 del tit. 6 e della prima rata per la costruzione della nave a casamatta *Drago* di f. 343,600. Nello straordinario furono cancellati f. 847,200 pel corazzamento della nave a casamatta *Tegethoff*, la metà dalla quarta rata per lavori d'asciugamento nell'importo di f. 250.000.

Londra, 6 ottobre. Il governo della China accondiscende ad uno scambio di comunicazioni diplomatiche fra i capi dei singoli dipartimenti e i rappresentanti esteri.

(Altro telegramma in 3.a pagina.)

U Zadru, 6 listopada.

Dvoje su vrsti vijesti najnovije, što nam s istoka dogjoše: novi sukobi megju Kršćanim i Turcima i pad srpskoga ministarstva.

Vijesti s bojnog polja sve naliče jedna na drugu, ko jabuka na jabuku: Turci pobiveni i oplijenjeni. Ako i pobjede nisu odlučne, ako i plijena nisu ogromna, ali opet sve se to dalje potvrgjuje, da turska snaga nije vrijedna ustanku odoljeti, a kamo ga udušiti.

Iz Biograda vijest, da je ministarstvo palo, ne znači ino, do toga samo, da će prestati neizvjesnost u politici srpske kneževine. Hoće li nadvladati ratni ili mirni pravac, to se do sada ne zna; dok ovo pišemo pročulo se samo, da će nastupiti ministarstvo *konzervativno*. Iz ove jedne riječi u sadašnjim okolnostima ne može se prosuditi smijer kojim će novo ministarstvo krenuti.

U nagoviještanja nikakova nećemo se upuštati; samo nam se čini, da o skrajnjem ishodu kršćanskoga ustanka u Turskoj ne odlučuje srpsko ministarstvo, nego ustrajnost samoga ustanka. Zato i cijenimo važnije vijesti koje dolaze s bojišta, nego li one iz kojih mu drago kabineta.

Od kada je go. Server paša stigao u Mostar, javio je u Carigrad, da je ustanak prestao. Takava je vijest danomice iz Carigrada ponovljena, ali se i danomice lažnom pokazuje. Može li ta igra trajati bez prestanka? — Mislimo da ne može; pa se stoga nadamo, da će joj se s koje god strane učiniti kraj.

Dogodilo se ovo kako mu drago, tvrdo je naše uvjerenje, da će stvari u Bosni i Hercegovini okrenuti na bolju ruku. Stoga i cijenimo, da je glavni uvjet sretnomu riješenju golemoga zamršaja ustrajnost ustanka, nego li pravac, kojim može krenuti novo srpsko ministarstvo.

Treba čvor presjeći.

Dvostruke se vijesti megju sobom križaju, jedne iz Carigrada, koje kazuju, da su evropski konzuli našli napokon ustaške vogje, saznali od njih želje naroda, pa da bi moglo doći do primirja i mira; druge pako iz Biograda javljaju o preselbi narodne skupštine iz Kragujevca u Biograd i većem premahu, koji je zadobila ratoborna struja.

Hoće li Srbija sbilja rat, želi li potaći ustanak, da nepolaže u korice izvučena mača, o tom se neda mnogo umovati. No što se javlja iz Carigrada, da bi ustanak legao pod cijenu, da se nekakve olakšice i poprave u stanju raje pod jamstvom evropskih vlasti uvedu, mi smatramo poslje tolike buke i vike, poslje tolike prolivene krvi, poslje tolike u Europi privolje ustanku — mi to smatramo kukavim riješenjem, pače i više, riješenjem, koje će se opet što skorije pomrsiti, jer Turčin nezna popravljati i Europa nemože tuj ništa jamčiti, osim da svoju upravu ustroji u Bosnoj i Hercegovini.

Turska je odsugjena na smrt, kojoj uteći nemože, pa kad već umrijeti mora, bilo bi najjednostavnije, da odmah umre. Zašto čekati na nove ustanke, na novo proljevanje krvi. Ako se rekne, da Europa nije složna, kojim bi životom nadomjestila smrt Turske, u tom se vjerojatno Europa nikada složiti neće, a ipak će tursko pitanje riješiti sama jedina životna narav odnošaja i okolnosti.

Europa zna slijedeće lijekove turskoj bolesti: ili Bosna s Hercegovinom sačinjavaju vazalnu državu, kano Srbija; ili Bosna pripada Srbiji, Hercegovina Crnojgori; ili Rusija zauzima uz Carigrad sve njegove dependencije; ili Austrija osvaja Bosnu i Hercegovinu, ostalo pušćajuć svomu udesu i vremenu.

Ima li Rusija ambiciju, koju joj podmiću, mi ne znamo; al je očevidno, da danas nema snage, da ju izvede, i proti ukupnoj Europi i volji balkanskih naroda neće te snage nikada imati. Njezina krila, jedno sjedajuć na Hindukuš, drugo na sredozemno more, potrla

bi joj tijelo. Njoj treba slobodan prolaz kroz Bospor, a to si može osigurati preko male Azije. Nek drugi lome Tursku u Europi, nju će zapasti tim lašnje mala Azija, slažući se posve naravno u njezine srednjo-azijske osnove.

Je li vrijedno, sve ako je moguće, od Bosne i Hercegovine stvoriti posebnu državu, jaku za umrijeti, slabu za živjeti, živjeti naravno onim životom, koji je u današnje doba jedini dostojan napora, jedini bogat napredkom i kulturom? Nebi li Bosna i Hercegovina, s toliko nesložnim življima, s nedozrelimi faktori, stagnirala u razvoju ili raje nerazvoju, nebi li kunjala u svom mrtvilu, nebi li dolazila u sukob sa Srbijom i Crnogorom, nebi li bila sva prepletena mrežom intriga i napokon pala u ruke kojega god svojih susjeda? Je li ju u to ime vrijedno stvoriti?

Što bi Srbija učinila od Bosne, što li Crnagora od Hercegovine, recimo, da ih nekim čudom zadobiju? Nebi li svaka njih imala goleme nevolje i zapreke, dok bi sgladila sve različenosti, sve neravnosti nova položaja? Nebi li svaka njih poželjila, ojačena, postati prednjom, napokon jedinom vlasti jugoslavenkom? Nije li tuj izvor spletkam, koje bi sve skupa naturile u ruke jačih susjeda? Je li u to ime vrijedno dijeliti Bosnu i Hercegovinu?

Hoće li Rusija i Njemačka dati Austriji, da se na istok širi? Može li se Njemac i Magjar, koji ravnaju monarkiju, pogoditi o Bosnoj i Hercegovini? Hoće li Nijemac trošiti i krv liti, da Ugarska zadobije dvije pokrajine; ili obratno Ugarska trošiti i krv ljevati, da ju Cislajtanijska opasne Dalmacijom, Hercegovinom i Bosnom? Nebi li Njemačka za ovaj prirast tražila skupocjenu nagradu?

Mi sve ovo natuknismo, neka se bar nasluti, ako i nepronikne u duboko dno težkoga problema, što se zove istočno pitanje. Nigdje se neusuglujemo na pitanje staviti odgovor. Al bilo je i težih na svijetu problema, i gdje je najtanji um već otupio, tu se je zaoštrila britka sablja i presjekla čvor, koga su već držali nerazpjetivim. I bilo je dobro. Tako će dobro i ovdje biti. (Obz.)

Glas Crnogorca ima slijedeći članak:

Istorija Crne Gore, koja je istorija neprekidne junačke borbe i neobičnoga trpljenja muka svakijeh, teško da ima prilike slične današnjoj, u kojoj se Crna Gora nalazi.

Svuda oko nje rođena braća njezina kolju se, očajno se kolju za slobodu svoju, za kojom su im suze presušile, pa sad i poslednju krv prolijevaju, bez koje su postali prosjaci prezdeni i zanemareni od svakoga i sa kojom, — zadobiju li je, — hoće da postanu opet narod onaj koji je, — napredan, snažan i slavan.

Kad je pala i propala stara i velika država srpska, Crna Gora je ostala u ruševinama i garištu njenom jedina živa žeravica. U novije vrijeme razgorila se ona u bukeći plamen na oltaru ugašene slobode srpske, koji je ne samo nade svega, još robujućega, naroda srpskoga oživio, nego i njoj Crnoj Gori, osobite i velike dužnosti dao. Ona valja da ispunjuje ove, i ona ih mora ispuniti. Opšti ustanak naroda našega u Turskoj stavlja je

dan pred te dužnosti. I to je jedna strana značajnog i teškog položaja njezinog.

Druga je strana — prebjeg hiljada čeljadi hercegovačke, stare, nejake i nemoćne, i hiljada stoke njihove u Crnu Goru. I ako se ova druga strana današnjega teškog položaja Crne Gore manje važna čini, ona je vrlo mučnija i teža no prva. Za prvu treba krvi, treba junačkih mišica, gotovosti i viteškog pregnuća, a toga Crna Gora ima i s tijekom raspolaze u svaki čas. Ali da se sačuva i održe ove hiljade porodica, koje su, goli i bosi, prebjegli u Crnu Goru, treba imati srestva, i treba, to je očevidno, više nego što ga Crna Gora ima.

Tu su, sad više ne mali broj, ranjenici, kojima treba lijeka i nege, postelje i odjeće, suhote i toplote. Zima je na pragu. Tu su, kao što rekosmo, hiljade nejači hercegovačke gole i gladne, koje treba zaodjeti i naraniti i pod krovove smjestiti.

Crnogorci, vazda i u mucu junaci, dočekali su bracki nesretnu braću svoju. Sva čeljad hercegovačka podjeljena je i smještena u kućama njihovijem i spremljeno im zimnice, koliko je god ima. I vlada je u to ime upotreblila sve mjere, i potegla sva srestva, s kojima raspolaze.

I sve je to još malo za ovoliku gorostasnu potrebu. Zbog toga se vlada kneza Nikole obratila vladi susjedne prijateljice, Austrije, za pomoć i našla je. Vlada Nj. V. cara austrijskog ne samo da je poslala ljeknike za ranjenike koji su u Crnoj Gori, nego je odredila da se daje i toliko brašna, koliko će potrebno biti za izranjenje prebjegle hercegovačke nejači u našoj otačbini. Ovo čovjekoljubivo djelo vlade austrijske naći će priznanja kod svega svijeta, a od strane Crne Gore predusretnuto je i priznanjem i blagodarnošću najvećom i sa potpunim i iskrenim uvažanjem kao nov i najjasniji znak prijateljstva, koje postoji megju Austrijom i Crnom Gorom i prijateljske naklonosti, koju Austrija stalno Crnoj Gori ukazuje.

Ovako velikom pomoći i u ovako vanredno teškoj okolnosti, carska austrijska vlada zadobila je za uvijek zahvalnost naroda crnogorskoga, koji će je zuati hraniti i negovati, kao što će i svome plemenitom i mudrom Gospodaru priznatelan biti, koji je znao i mogao zadobiti pravo i iskreno prijateljstvo moćne susjedne Austrije otačbini našoj.

Politički pregled.

Položaj u Biogradu biva sve to teži.

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

Al dalje nije mogao ni reći progovoriti, uze ga za gušu, pa ga u divljoj svojoj jarošći lupi o direk jedan, kojim je sleme bilo poduprto, tako silno, da se drvena kućica zatresla, a čiča Milovanu pocuri krv i na nos i na usta.

— Knda je vučeš, vuče grabljivi?... Pitaše Stojan ne puštajući nitkova iz ruku... I nju da umorite hoćete, nevaljali skotovi vi! i nju da date vašem kapetanu! I s njenog lica da skine svežu rumen, i njene grudi da zaore brazdom mrzosti svoje!... Nevaljali psi!...

— Za tebe Stole! jecaše zagnusljivim glasom čiča Milovan — za tebe da molimo...

— Za mene?... I nju vučeš da moli kapetana za mene?... E sada znam sta si s' njome hteo, skote nesrećni!... vikaše Stojan od jarošći ugušenim glasom, a oči mu sevalahu kao u ranjenog tigra... Nju!...

I škrepeći zubi lupi ga svojom snažnom pe-

Srpska vlada radi neumorno. Biograd je u neprestanu savezu nesamo s Kragujevcem već i s Bukureštom i Atenami. Iz svega se vidi, kako biogracki dopisnik „Vat.“ javlja, da neodvisne države na balkanskom poluotoku snuju kakovnu zajedničku akciju, koja bi dojdućega proljeća mogla mnogoga iznenaditi. Za ovu godinu, poimence za ovaj čas popušta vojno oduševljenje. Istina je, da Srbija nije još dovoljno oboružana i da joj mudrost nalaže, neupuštati se za sada u rat s Turskom.

Samo se pita, neće li porta Srbiju prisiliti na rat prije, nego Srbiji bude milo.

U bečkih diplomatskih krugovih nije ništa poznato, da je porta poslala Srbiji ultimatum. Nije takogjer ništa poznato o kakovoj okružnici, kojom bi porta bila prijavila, da se sprema proti Srbiji. Turski poluzvanični list „Bas-siret“ javlja samo, da je srpska vlada na novo uvjerila portu, da će povećati kordon na granici, da zapriječi ustašem prelaz u Tursku.

Njemački listovi raspravljaju jednako o poznatoj izjavi službenoga „Reichsanzeigera“. Neodriču „Reichsanzeigera“, da sa svoje strane ima pravo, ali za to takogjer tvrde ih iznova izjavljuju svoje simpatije za ustaše. U tom pogledu prednjače „National Ztg.“ i „Post“, obadva to lista oficijozna. Bečka „Neue Fr. Presse“ hoće već da svisne od jada, što nemože da ih poturči. Ako je Njemačka, veli „Post“, dala Turskoj topove, za to nemože i neće ona Turskoj dopustiti, da te topove upotrijebi na utvrgjenje robstva.

„Journal de St. Petersburg“ konstatira, da sada i Turska priznaje potrebu reforma, poimence je veliki vezir izjavio, kako su nužne reforme u svih stranah države i za sve narode u Turskoj. Sav svijet, veli službeni ruski list, podpirati će ovakove namjere; s toga bi se tugji kabineti morali uzdržati od svake diplomatske presije i posvjedočiti svoje pouzdanje u sultanove namjere; s toga bi se tugji kabineti morali uzdržati od svake diplomatske presije i posvjedočiti svoje pouzdanje u sultanove namjere. Diplomatična akcija mora se ograničiti na pomoć za pomirenje ustanka, kao i na to, da se nagju shodne uredbe. Zadaća je velika, ali nepremašuje sila diplomacije. Po sadašnjoj krizi poboljšati će se položaj na istoku i to sudjelovanjem tugjih kabineta i turske vlade.

Čudnovato je, da ovako piše list ruske vlade.

U Francuzkoj zanimaju se sveudilj načinom biranja. „Rep. Franc.“ spominjući vijest, da je ministarstvo tvrdo odlučilo učiniti skrutinij listina pitanjem kabinetskim, piše, da će javno mnjenje strogo osuditi ovu kaznjivu

snicom u grudi, tako divlje i s takom žestinom da se Milovan bled i iznemogao stropoštao onesvešćen na zemlju.

Stojan ga pogleda još jedanput sa prezrivim pogledom, pa onda ga uze za suknenu gunju te ga izbacila iz kuće.

— O Smiljo! reče Stojan, i strašno ljubeći uplašeno devojčice pretište je na svoje široke grudi.

— O Smiljo, srce moje! čedo nevino... Šta hoće ovi ljudi od nas?...

Kad je Smilja od prepasti malo k sebi došla, ona podiže svoje velike isplakane oči Stojanu...

— Šta si učinio, Stole? pitaše ga žalostivim glasom devojčice — šta će ova hajka na tebe? O Stole, da znaš kako mi je strah!

— Ne boj se, Smiljo, ja nikako zlo učinio nisam!... Oni su zlikovci! I posle lepo sve ispriča ožalošćenju derojci, sve po redu kako je bilo.

— A sad zbogom, Smiljo! ja moram odlaziti, dok me nisu osetili; nisam rad da idem vezan pred kapetana; a u jutru kad svane sam ću mu otići.

— Stole, sad nemoj ići, ostani tu dok se majka ne vrati, meni je strah, ja ne smem sama da ostanem.

I ona se sirota većma priljubi k njemu, bojeći se da je ne ostavi... A Stojan je u njenom

politiku. Neznamo, veli, što bi se više protivilo moralu nego li očitovanje izraženo napram zemlji, kojoj već dosaguje provizorji, da će tek onda dobiti stalne institucije i stalnu vladu, kada se ministarstvu budu pružila srestva, da izkrivi pravo glasovanja. „Mi znamo dobro“, veli „Rep. Francais“, da sada svi prefekti i podprefekti imaju nalog, pripravljeni kandidature i da se koješta radi, što nije u redu. U ostalom neće mnogim zastupnikom, koji bi se dali podmititi, mnogo hasniti preporuka ministra Buffeta.

O Rouheru pišu, da je dobio prijašnji svoj upliv na caricu i mladoga princa, razjasniv im u sgodno vrijeme da politika „mladih“ nema nikakova izgleda na povoljan uspjeh. Rouherova osnova smijera na to, da se svimi mogućimi srestvi nastoji uzpostaviti monarhična većina od 24. svibnja. On je toga mnjenja, da se za sada odustane od svake dinastične propagande, nu da se sve više probugjuje mržnja proti republici i strah od radikalizma, a napokon da se sklopi savez s rojalisti i nabražnjaci. Rouher je uvjeren, da Bonapartistom kod shodne prilike neće biti teška zadaća prevariti svoje saveznike, pa si pozivom na narod osigurati situaciju.

Maršala Mac Mahona hvale sada francuzki državnici kod svake sgode. Prije nekoliko dana istaknuo je Buffet njegove zasluge, a 28. rujna bio je opet ministar financija, koji je kod banketa u Isle-Adamu u svojem govoru naveo, da se ima zahvaliti maršalu, što su se vlasti definitivno konstituirale i što se je uzpostavila ravnoteža u proračunu. Blagostanje u Francuzkoj sve se to više razvija. Neizravni porez iznosi za sedamdeset milijuna više, nego što je bio proračunan. Na ovom blagostanju, reče ministar, ima se Francuzka zahvaliti politici maršala Mac Mahona, koji zna pribaviti štovanje zakonu, uzdržati disciplinu i učvrstiti ustav.

U Madridu se nadaju, da bi se gragjanski rat mogao najdulje za mjesec dana dovršiti. Don Carlos želio bi doduše rat nastaviti, ali njegovi generali i savjetnici posve su drugoga mnjenja, te su odlučili, pristati uz uvjete, što im ih iz Madrida stavljaju. Don Carlos kao da je u ostalom sam osvjedočen, da njegova stvar neće moći uspjeti i za to je nakanio izdati manifest, u kojem će kazati, da su ga razni razlozi i veleizdaja prisilili, obustaviti za sada rat, ali da će ga na skoro opet nastaviti.

Na bojištu nastao je nov život. Od 14. do 17. rujna činilo se je, da su Karlisti na svih strana bili poraženi, nu napokon da su s velikim naporom odbili navalu vladinih četa.

zagrljaju zaboravio na sve opasnosti što su ga u njenom naručju mogle postići; sad su mogli celo selo podići, mogli su ga biti, vezati, u bi se on s mesta makao... Al niko ne dogje, sve beše mirno, nemo oko njih, samo je kao izdaleka tutnjila grmljava, al to oni nisu u mračnoj kolebici ni čuli, tu sa samo dva zaljubljena srea kucala, tu su se sa uzdrkatalim glasom šaputale najsvetije zakletve — o vernosti i ljubavi.

— Neka mi je ceo život mračan kao ova noć, ako ikada na drugu pomislim!

— Nikada neće za drugoga poći, Stole moj!

Možda bi još govorili; ali su glasovi izumirali u poljubcima, a uzdisaji isprekidano se razdvajahu od uzburanjenih prisiju, posle se u tami spajahu ujedno i lebdile srećni oko zaljubljenih.

Vetar i kiša osvestiše nesrećnoga Milovana, on se diže kaljav i žalostan pa pogje lagano, vukući se sve pored plotova, stenjući i prenemagajući pravo sudnici, a kad ga je Milisav opazio, u prvi mah se od njegova izgleda uplašni, a posle se stado grohotom smejati.

— E, stara drtino, ma ko tebe tako uredi?... Da, da; po ovakoj noći ima i vestica, tako mi bar izgledaš kao da te je ona najmatorija svu noć jašila...

Onako žestokih sukoba nije davno bilo; za-
robljeni se i nespominju jer na nijednoj strani
nisu nikoga pomilovali.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Cetinje, 6 ottobre. Si riceve da
Belgrado, che la skupština esprimendo
fiducia ed attaccamento al Principe, si
dichiarò per la guerra colla Turchia,
dopo di che il ministero ha dato le sue
dimissioni. Il nuovo ministero non è
ancora formato.

Domaće.

S. M. i. e. r. apostolica ha conferito a Spiridio-
ne Vukšić dalla Župa del distretto di Cattaro la
croce d'argento del merito colla corona ed a Tom-
maso Cagalj capovilla di Zagvozd del distretto d'I-
moschi la croce d'argento del merito.

Sua Maestà i. e. r. Apostolica ha elargito dalla
sua cassetta privata per sussidi in Dalmazia un ul-
teriore importo di fior. 750 dei quali, per costruire
la canonica di S. S. f. 200; per restaurare il chio-
stro dei RR. PP. Cappuccini di Castelnuovo f. 100;
per restaurare il chiostrino dei RR. PP. Francescani in
Cattaro f. 100; per ampliare la cappella nel villag-
gio di S. Steffano f. 200; per restaurare l'ikonostas
della chiesa di Trebešin f. 50.

Važniji kazneni slučaji dojavljeni u Dalmaciji
mjeseca kolovoza o. g.: pokrajinskomu sudu u Za-
dru, 1 umorstvo, 2 obojstva, 1 silovanje, 3 otmice,
5 paleža, 17 zlobnih ošteta; okružnomu sudu u Splje-
tu, 1 ubojstvo, 1 čedomorstvo, 1 uzrokovano po-
metnuće, 2 uvrijede Veličanstva, 2 javna nasilja i
zloporabe uredovne vlasti, 1 krivotvorje novca, 1
palež, 6 zlobnih ošteta; okružnomu sudu u Dubro-
vniku, 1 umorstvo, 1 krivotvorje javnih vijerovnih
papira; 2 paleža, 1 zlobna ošteta; okružnomu sudu
u Kotoru, 1 ubojstvo, 3 zlobne oštete

Književnost.

Trebinjski sud i hrišćanske vještice.

(Iz istinog zgozjaja 1846. te godine).

Ti, vladiko, znaš duboke knjige,
Nahodi li u njima vještice?

Gorski Vienac.

Adem Beg, Trebinjski mudir ¹⁾, na mekanjoj

-- Pušti me, gospodinu; stenjao je nesrećni
Milovan, a krv mu je pri svakom naprezanju lopila
iz usta.

— Umreću, Milisave; reče slabim glasom.

— Nećeš, stara oklepanio! Ne umire se to bez
sikire... Pričekajde idem da te javim gospodinu;
i sa svim lagano na pristima ugje pandur u kape-
tanovu sobu.

Kapetan beše u onome blaženom dremežu u
kome pred zatvorenim očima izlaze oni obrazi i slike
o kojima smo dugo vremena budni sanjali; kad su
vrata škrinula, on se trže i pogje u napred da za-
grli onu živu sliku o kojoj je malo pre sanjao, ali
kada vide svoga pandura on zastade na pred sebe,
pa ga nekako više zlovoljno nego strogo zapita:

— Dogje li Milovan?

— Dogje gospodine! i evo ga gde pred vra-
tima čeka.

— Odma nek ulazi!... I ona...

— Koja, gospodine?... Sa Milovanom niko nije
došao, a i on jedva ide, mora da je siromah sa neka
stene pao?

— Neka on ulazi!

Milovan ugje gologlav i pognren u kancelariju.
Sveća je na astalu vrlo malenu svetlost po sobi pro-
stirala, a pored toga kapetan beše dremovan i ra-

šilti sjegjaše u skrletli ćurku ogrnut i uz bojali ²⁾
čibuk pušeći, zanio se bijaše u nekakve krupne mi-
sli, pak će zavikati na svoje momke: Ima li koji
tamo? dogji! — Dotrča mu na vrata kavaz Šaban:
Evo sam, Beg efendija, zapovijedaj! — Hajde, do-
zovi mi kadiju, muftiju ³⁾ i sve ljude od idare i da-
vi ⁴⁾ meldžiza, pak adži oli efendiju, adži Jusufa,
a opose staroga Mula ⁵⁾ Sali, i reci mu neka donese
sobom sva tri naša azretli čitaba ⁶⁾, Tevrat, Indžil i
Koran ⁷⁾. — Šaban otide a kafidžija donosi Begu te
priskruje kafu iza kafe, a kadikad reći će u sebi:
vela ala nalet šajitana ⁸⁾!

Evo od pozvanih dolaze jedan po jedan, i kad
svi dogjoše pozdravi ih Beg: Selam aleć ⁹⁾, a oni
njemu, stavivši ruku na prsi: Aleći musulam! — i
svakoga će za zdravlje upitati, a oni zlo voljno:
Vala Beže! mi koji smo ovdje živi smo na broju,
ali nismo rahat ¹⁰⁾, jer si čuo za našu domaću pogi-
biju: pomrieše nam malahna djeca, i mnogim se od
na kuća izkorienila i svi smo se kao ždraljevi o
oluji uzmutili, da ni sami ne znamo šta ćemo. Kla-
njamo i avdes uzimamo, što nikad ovako; hodže
nam zapise prave te ih djeci oko vrata vješamo;
mrčimo ih zemljanim loncem po čelu i za ušiju, i
svakojakim travama mažemo, ali spram božje sablje
ništa ne pomaga.

Adem Beg. Baš sam zato vas i sazva, da se
štogod o ovoj našoj nesreći porazgovorimo, ne bi
smo li s božjim emerom ¹¹⁾ ka kve čare ¹²⁾ našli i
ovome pomoru ušli u trag. Gdje je više ljudi više
je i pameti, kao manje muke težkoj gredi na dosta
ramena. Da nu ti, muftija, koji si ovjge najstariji
pa zato i najpametniji a svaki ti je dan božja knjiga
u rukama, govori i kazuj, što bi ti rekao?

Muftija. Ama, moj Beže! šta ću ti zboriti, šta
li o našem zlu kazivati, kad svi mi koji smo ovjge
i ko nije ovdje znamo, da našu djecu izjedoše vla-
ške vještice. To čitabi kazuju, to svak zbori pa i
ja, i to ti je živa živcata istina, kao što se sad o-
čima gledamo. Nije ni nama ljudima a kamo li jad-
nim majkama lasno pregorjeti svoju djecu. Da je
božjom voljom, ne bi nam ni polu muke bilo. Svet
je obećio oči u nas, svak nas kune i u kam zatuca,
ne daj Bože da ni deseta kletva na nas ne prione.
Sad o tvojoj duši a bogme i o našoj, ako ne uči-
nimo ono što su naši stari u ovakom pomoru ra-
dili. Je li, braćo turci, ovako ali nije?

Svi jednogrlice. Aferim efendija! svaka ti riječ
iz usta izvire kao iz božjega čitaba, pa i ta. Mi smo
svemu tome krivi, nego udarajmo i vladajmo se po
Tevratu i po Koranu. Davimo pasji milet u riekui
pod gomilom, dokle nam nisu trag utrlji, kao što i
hoće dok mi ovako drieljemo.

Adem Beg. Evo me s vama a vi budite sa
mnom, radimo sve što treba, ali ne zagazimo stran-
puticom, da ne bismo ljutoj guji stanuli na rep;
jer vi dobro znate što je mahmita i zadržta raja.
Ako im počnemo majke i žene daviti, svaki će za

sejan pa tako ništa nije na starcu neobičnoga pri-
metio, i ako se Milovan trudio da svoju nevolju sa
svakim micanjem pokaže.

— Šta bi, stari ugursuze, a gde je?..

Milovan se teško nakaslija i u tome se još već-
ma zgrčio a ruku je pritisknuo na grudi, kao da htjede
kazati: ovde me boli.

— Šta čutiš mečko! kao da si nauman meta-
nisati?..

— Jao, gospodine! ječao je čiča Milovan...

— Šta ti je, stara klepetušo?

— Ubi me pas!

— Ko? stara gatalico!... Ko te je ubio? kako
te je ubio? gde te je ubio?... Kad eto vidim lepo
da si živ?... A čisto bih voleo da nisi, kad si se
bez nje vratio.

— Jao gospodine!... Nikad joj više ne odoh
dokle god onoga buntovnika ne obesiš!... E, baš
me ubi!..

— Šta, zar ga nisu uhvatili? zar ga još nisu
vezali?... E sad vidim da je sav Kamenac sa ba-
bama naseljen!.. Zovni mi Milisava!

— Da zovem, gospodine!

I slenjući i previjajući otvori čiča Milovan vra-
ta, a Milisav ugje unutra.

svoju prije život dati, a karadag nam je na kutn-
jemu pragu, dolećet će im u pomoć i nezvani. Neka
nam Sali efendija najprije kaže, ima li vještica ¹³⁾ i
što o njima u indžilima piše, pa kako vidimo da
je za nas najbolje, onako ćemo i raditi.

Mula Sali (podsmješljivo). Mašala, mašala! mu-
dra razgovora, a čudna pitanja! Turske mi liepo
vjere i božjega mi sifata ¹⁴⁾ pa i ove siede brade!
ne bi naša djeca zborila. Kakvo je to pitanje: ima
li vještica? Učio sam u knjigama, a slušao od sta-
rih adžija i kadija, da svaka vlahinja kad pregje
40 godina preda se nečastivomu te postane vje-
štica, ili dajbudi zlokobnica ili magjonica. Prava vje-
štica ima krst pod nos, svaka zlokobnica po neko-
liko brčnih dlaka, a magjonica namrskana čela i
krvave pečate po obrazu. A da su najviše pohlepne
na ludu djecu, zar ne znate i očima ne vidite, s
njima ne vidjeli, Bog udielio! Sad neka se jedan od
vas nagje koji će mi reći, da ovo nije istina; onda
ću ja reći, da sam ja svu djecu počio i na moju ih
dušu mičem. Zbori koji. (Sljedi.)

¹⁾ Pretur. ²⁾ Šareni. ³⁾ Zakonodavac. ⁴⁾ Politični i ju-
ridični. ⁵⁾ Književnik. ⁶⁾ Svete knjige. ⁷⁾ Stari zavjet, novi,
i muhamedov. ⁸⁾ Bog s nama a anatema djavola. ⁹⁾ Od Boga
vam pozdrav. ¹⁰⁾ Veselo.

¹¹⁾ Zapoviedi. ¹²⁾ Lieka.

¹³⁾ Ima, kneže, takovih roguša.

Pod oblak će ustrijeliti orla.

Gorski Vienac.

¹⁴⁾ Božje mi pravde.

Različite vijesti.

(Deputacija pred krvnikom). Englezki listovi
donašaju opise o veoma dostojnoj deputaciji pred
nekim krvnikom. U Englezkoj svetkovao je neki dan
krvnik N. slavu svoje 25 godišnje službe. Pri stolu
je obitelj i nekoliko prijatelja, te je sve veselo. Kad
je družtvance bilo već kod šampanjca, skoči u sobu
služkinja, blijeda od straha, da su u gornjem spratu
tri gospodina i da žele govoriti s domaćinom, a da
ona nezna, odkle su u sobu došli. Svetčar ode s ci-
jelim društvom u gornji kat i za njima služinčad. U
tamnoj sobi nagjoše zaista trojicu. Krvnik i gosti
čude se, nu jedan će nenadanih gostih predanj i
proslovit svečano: „Sir! Zadruga lupeža počasti nas
poslanstvom, da Vam čestitamo vrijedno slavlje, da
Vam naše veleštovje izkažemo i da Vas zamolimo,
da i u buduće ljubeznom svojom čovječnošću i ne-
dohitnom viještinom prikraćujete neugodne osijećaje
u ovoj žalostnoj dolini svim ubogim žrtvama, koje
okrutna pravica na vilešala goni, te da ih brzo i si-
gurno spremate u bolji život!“ Svršiv predade sve-
čaru — lijepu srebrnu vijesala. Velepočasćeni
jubilar odgovori s mijesta ozbiljnim dostojanstvom:
„Gentlemen! Duboko tronut nježnim dokazom Vaše
povnje, nemogu nasmoći riječih, da Vam potpuno
izrazim moje čuvstvo. Gentlemen! Izvolite biti uvije-
reni, da ću, ako mi Vas koji bude na viješanje pre-
dan, učiniti svoju dužnost najvećom točnošću i njež-
nošću“. Po gospodarevu nalogu dogje sad vino i
čudnovati gosti napiše se stojeć. Članovi deputacije

— Šta je Milisave, zar onoga psa još nisu
uhvatili?

— Nisu, gospodine! Utekao im je u planinu...

— Nije u planinu... Nije brate Milisave, nego
je došao kod one proklete devojčure, te me ubi,
bog ga ubio...

— Dakle ona je hajdučki jatak?... dosetio se
kapetan... Dobro! dobro, sutra će i ona sa svojom
starom bajalicom lepo vezana u Zaječar... Idi mi
zovi kmet Jovu.

Milisav ode do Jovu, a kapetan nastavi zado-
voljan sa svojom novom dosetkom svoj govor.

— Što nije ovde bilo, to će biti u Zlotu... Da,
da čedo moje! malo ćemo se promučiti pa će s time
slagje pasti... A ti čiča Milovane idi sad knči, pa
se lepo utopli, meti na nos vreću ciglju, pa će sve
to za dan za dva proći... Jel te po nosu udario
nesrećnik?..

— Po grudima gospodine, jao i pobogu!..

— Onda idi u varoš pa kaži apotekaru da ti
da što god na laksir... A ja ću ono drugo i bez
tebe svršiti... Ajde...

U tome dogje i kmet Jova.

(Sljedi.)

zamoliše, neka im bude dozvoljeno, da odn, kako u i došli, na okna, jer bi inače povrijedili pravila svoga ceha, pak još u ovako svetčanu momentu. Naravno da nebižao prigovora i gentlemani pozdraviše se s društvom veoma uljudno, te odoše kroz prozore. Svečarevi gosti pozaboraviše se ogledajući lijepu šna viješala, odoše zatim u sobu, gdje su blagovali i — vagjoše ju skroz pustu.

(Jedan, koji sam javlja svoje samoubojstvo.) Ovo je dodoše rijedak slučaj, ali on se, kako javlja „B. K.“, sbilja dogodio u Szarvasu. Liječnik M. imao je jednoga pomoćnika, koga se jedan ukor tako kosno srca, da je porabio sa stijene pištolju, odtrčav u dvorište i tu ju izpružio u usta. Kuglja zapela mu u grlo, ozlediv ga samo malo. On se uzprkos tomu bacio na zemlju, očekujući smrt. Budući da nije niko prisustvovao tomu tragikomičkomu činu, ustane opet sa zemlje, potrdi u liječniku i viču: „Gospodine, ja sam se ustrijelio!“ baci se opet na zemlju. Tom sgodom megjutim pade mu kuglja iz usta, on počeo malo krviti, ali inače mu „samoubojstvo“ nije ništa škodilo.

(Pariško novinstvo). Broj pariških novina je ogroman, a bio bi još ogromniji, da nepostoji obšadno stanje. Neprogje skoro nijedan tijeđan, da ministar putnih posla nedobije molbe za izdavanje novina. U Parizu izlaze 754 razna dnevna i nedjeljna lista; od tih bavi ih se 48 politikom, 63 pravoslavljem a 53 bogoslovjem, 56 ih namijenjeno je zabavi, 25 ih je u opće poučnoga sadržaja, 10 ih raspravlja poglavito geografska i historička pitanja, 53 bave se literaturom, filozofijom, ethnographijom i bibliografijom, 11 fotografijom, 8 arhitekturom, 6 arhaeologom, 17 glashom i 1 dramatičkom umjetnosti, 78 raspravlja o pitanjih industrije i rukotvorstva, 69 o pitanjih lučbe i medicine, 24 o pitanjih vojske i brodovlja, 120 pitanjih općenito znanstvenih, i 21 o modi, a od tih 4 izključivo o frizuri.

Ringraziamento.

Quantunque immersi nel più acerbo dolore per la perdita dell'ottimo ed indimenticabile nostro padre **Giovanni Galzigna** q.m Giovanni spirato nel Signore il giorno 4 corrente, rendiamo di cuore i più sentiti ringraziamenti a tutti quei generosi che vollero lenire il nostro dolore, sia per prestata assistenza, sia per averne accompagnata la salma all'eterna dimora.

Ma particolarmente ringraziamo al nobile e zelante don Ignazio Murvar, che per quattro interi mesi ha assistito il povero paziente con impareggiabile premura, confortandolo mai sempre con dolci parole.

Arbe 5 ottobre 1875.

La vedova **Elisabetta** ed i figli **Giovanni, Luigi, Cristoforo, Vincenzo** ed **Antonio**.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekotjih tvrdkah; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjeg, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuć iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s nuputkom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-sjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji podupno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečisti, star i s nebrisičim mrljama, treba da se nješto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nvč.

Laštilo. Neocenjeno kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nvč.

Kruglica-čistilica, izvrstno sredstvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nvč.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uređjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. fin 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč. Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nvč.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nelomi. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radirgummi za tuhu i crnilo 5 nvč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vuno. 12 kom. 25 nvč.

Prasak sa pranje, da se udriži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i sbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistriju oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktički su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa hrvgju, zajamčeno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrvgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoč kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svračam pozor velenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. *poslaštani saponin eter* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariški univerzalni lijev, da se može nesamostalno, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nvč. Isti lijev kao tijeć, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim ćeš si udružiti zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkom i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vslasi očuvaju svjež, i a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit velenjenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinja, svjež, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova hvatala tuha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* priredila za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdulje erte. 12 komada 24 n.

Previsnje posteljen olov na propast svim miševom, štakorom, hrskom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz nuputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vslasište i živce, te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijev rabi se za omećine, izvitke, trganje u udi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britee, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Enervoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnima večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupujuć li brašno, voće, sočivo, miodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad nistećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijediti se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno začeplilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepliti. 1 kom 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko očepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce očepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva l-tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o-krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod uzamjenja s tužemskimi.

Dovoljni dokaz osobito spokojnosti mojih p. n. štovanih naručitelja pruža službeni poštanski izkaz g. 1869: 10,000 pošiljka i g. 1870 već 23,000 pošiljka od podpisana razaslanih. Ovomu se broju neprimaknu nijedna ovdješnja trgovina.

ČUVAJ SE OBNAME!

Megju mnogimi oglasi naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *nesnatu cijenu* samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mi-neš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.
1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.80, 4.50.

1 najbolje uređjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevi hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili točnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-linder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s ledcovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dugubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno izrađenim s ledcovim staklom f. 15.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim ledcovim staklom, da se mogu kolešca vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospogjinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uređjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne verzice iz talni-zlata,

najnovijima uzasnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicami nezaostaju u ničem, počem su načonom pačinjene na prevanu, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 87, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novčića. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pò godine . . . 5:—
„ mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —:75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravnistva i Urednistva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravnistvo i Urednistvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 81.

Zadar 9 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 7 ottobre. La delegazione del *reichsrath* accolse immutato il *budget* del ministero degli esteri, dopo che il ministro Andrassy tanto in riguardo al libro rosso, quanto alla politica esterna fece delle dichiarazioni che in sostanza suonano come quelle date nei comitati. Andrassy espresse in questa circostanza la persuasione, che le questioni di politica commerciale discusse fra le due parti della monarchia troveranno una soluzione soddisfacente per tutti i fattori interessati. La delegazione ungherese votò il *budget* degli esteri secondo la proposta del comitato.

Costantinopoli, 7 ottobre. La Porta stabilì che incominciando da 1.º di gennaio del 1876 per la durata di cinque anni segua l'ammortizzazione dei censi del debito dello Stato per metà in danaro e per l'altra metà in obbligazioni, fruttanti il cinque per cento.

Belgrado, 7 ottobre. Jeri dovrebbe aver ricevuto il governo una nota collettiva delle grandi potenze il cui contenuto si riferisce alla relazione della Serbia colla Porta ottomana.

Cetinje, 8 ottobre. Le bande riunite di Sočica, Bogdan e Hadžić nel numero di 1100 insorgenti assalirono Drno. Più di 100 case furono incendiate; circa 200 Turchi caddero morti e feriti; rimasero preda degli insorti 800 animali minuti, 500 bovini e 150 cavalli; gl'insorgenti perdettero 13 compagni tra morti e feriti.

Al 5 corr. fuvi uno scontro a Zubci, ove rimasero uccisi 14 Turchi e 2 Cristiani feriti. Il giorno seguente la truppa turca da Trebinje fece una sortita sopra Zubci, ma dovette ritirarsi in disordine pei gravi danni sofferti nello scontro.

L'insurrezione acquista forza, e fra gl'insorgenti regna grande entusiasmo.

Vienna, 9 ottobre. Si dice che il nuovo gabinetto serbo siasi formato come segue: Kaljević interno e presidenza, Pavlović estero, i professori Bošković culto e Marković giustizia, il maggiore Zdravković costruzioni, il colonello Nikolić guerra, e Janković finanza.

Belgrado, 9 ottobre. Il nuovo gabinetto è costituito come segue: Kaljević presidenza ed interno, Nikolić guerra, Zdravković costruzioni, Bošković culto ed istruzione, Marković giustizia, Janković finanze, Pavlović esteri.

Risano, 9 ottobre. Giungono profughi in massa; i feriti implorano assistenza; il comitato locale è nell'impos-

sibilità di prestarla per difetto di mezzi; annunziate il bisogno di pronto soccorso e al governo e ai patrioti

(Altri telegrammi in 4.ª pagina.)

Zara, 9 ottobre.

Il telegramma da Cetinje pubblicato nell'ultimo nostro numero sugli avvenimenti della Serbia, non è che un sunto della notizia che ci era stata trasmessa dal telegrafo e che noi, perchè il giornale non ritardasse, non avevamo potuto pubblicare per intero.

Quella notizia nel suo pieno tenore suonava così:

Il principe si presentò alla *skupština* ponendo, in seduta segreta, la questione di fiducia. La *skupština* unanime manifestò la sua fiducia nel principe. Questi quindi interpellò la *skupština* se volesse la guerra col Turco; la *skupština* si dichiarò per la guerra, e rinnovò la stessa dichiarazione, dopo che il principe aveva sviluppate le ragioni per le quali egli non accondiscendeva alla guerra. In seguito a ciò il principe si ritirò dalla sala ed il ministero diede le sue dimissioni.

Abbiamo stimato conveniente di presentare nell'intero suo tenore questa notizia, perchè fosse chiaro il significato che deve attribuirsi alla caduta del ministero Ristić-Gruić.

Il ministero non condivideva l'opinione della *skupština* in tale riguardo; ha cercato di premere su di essa mediante il principe, e non essendoci riuscito, si è dimesso; dicono gli uni. Il principe — dicono gli altri — non approva la politica a metà bellicosa del ministero; si è rivolto alla *skupština* e la *skupština* a chi voleva pace, rispose guerra. — Comunque sia, non essendo stata sciolta la *skupština*, ma bensì chiamato il suo presidente a formare un nuovo gabinetto, il gabinetto da esso formato, i nomi dei di cui membri si leggono più sopra, dovrebbe aver per scopo di dar esecuzione ai desideri della rappresentanza nazionale.

Indipendentemente poi da queste conclusioni, a cui per conseguenza logica si arriva, o le personalità politiche della Serbia hanno mutato tendenze da un giorno all'altro, o i nomi di Kaljević, il capo degli *omladinisti* radicali, di Pavlović, che nei tempi andati per le sue aspirazioni liberali era stato costretto a rinunziare alla cattedra di diritto civile da lui coperta all'università di Belgrado, di Bošković, professore all'università pur lui e pur esso costretto per eguali motivi ad abbandonare la Serbia e rifugiarsi in Austria, i nomi di questi corifei principali della *mlada Srbadija*, del partito giovane serbo, non possono significare altro che: guerra al Turco.

Ecco in poche parole il significato che

noi attribuiamo al nuovo gabinetto. Se ci ingannassimo, significherebbe che in quest'ultimi tempi gli uomini della Serbia hanno del tutto mutate le loro tendenze e che oramai in quel paese non dalle persone degli altri partiti, ma solo da quelle dei conservativi a la Marinović e Stefanović si può giudicare quale sarà il loro programma politico.

Učiteljska Skupština.

I.

U prošastu srijedu, 6 o. m., otvorila se u Zadru prva učiteljska skupština pokrajinska. Megju ostalim srestvima, po novim učionskim zakonima odregjenim na promak pučke učione, zabilježene su i učiteljske skupštine, kotarske svake godine i pokrajinske svake treće godine. Skupštine su kotarske do sada već održane, nu žalibože u potaji, pa novine nisu mogle o njima iznašati opširnih izvještaja. Ova je pokrajinska skupština slučajno postala javnom, stoga je vrijedno, da o njoj na dulje općinstvo zadržimo, neka se učionskim sustavom поближе upoznade, i neka se javno mnjenje učiteljima pridruži u promicanju narodne prosvjete.

Kako je to pristojno bilo, ova je prva pokrajinska skupština otvorena osobitom svečanošću, kojoj je pristvovala i N. P. g. Namjesnik. Skupštinu je otvorio presjednik joj od Vlade odregjen g. Stjepan Buzolić, ravnatelj c. k. učiteljišta u Arbanasim uglagjenom besjedom, kojom pokle se zahvalio na udjeljenoj mu časti, pokazao je važnost djela na koje pozvani učitelji stupaju. Evo od prilike kako smo mogli svatiti njegove riječi: „Ne radi se o osobnom poslu nego o općem dobru, o stancu kamenu narodne budućnosti, o uzgoju mladje naraštaja, na kom svijet ostaje. Mudri jedan pedagog kaže, da nema stvari na svijetu, koja više novca stoji što uzdržavanje neznanosti; pa zato možemo i mi reći da nema koristi veće narodima što pučki nauk. Pučka je učiona zgrada pri kojoj svak doprinasza kamićak svoj. Nakon 14 svibnja g. 1868, kada je u Austriji postavljen novi temelj pučkim učionama, svak o njima radi, a najtegotniji dio rada ostaje na učiteljima. — Zastupnici učitelja raznih kotara, dogjoste da riješite namijenjenu vam zadaću i da vršite svoja prava. Zakon ne nalaže samo dužnosti učiteljima nego i prava udjeljuje u tolikoj mjeri, u kakvoj nigdje što u domovini našoj, u Austriji biva. Učitelj nije samo pozvat, da upravlja učionom, nego da i svoje mnjenje daje o svem što na učionu spada, da svoju kaže i o pravu i o dužnosti, što mu pripada po zakonu, pa da o tom i svoje osobne predloge čini. Na tom temelju sakupljeni ste kao odaslanici pučkoga učiteljišta, te vas kao takove pozdravljam: dobrodošli!“

Ovdje sada navještjuje predmete skupštini zabilježene na pretresivanje pa zaglavljuje:

„Pitanja su ova važna, te prije nego stanemo o njima pretresati, iskažimo našu čut odanosti i harnosti radi skrbi pokazane učioni Našemu Vladaru Caru i Kralju Frani-Josipa Prvom usklikom: živio!“ Pokle je tri put skupština uskliknula, presjednik izjavljuje sjednicu otvorenu.

N. P. g. Namjesnik pozdravi sakupljene

učitelje izjavivši im uvjerenje, da će oni marljivošću i naputkom družine, koja ih je izabrala, napredovati u promicanju pučke nauke, o kom je imao sjajnu prigodu da se osvjeđoči pri putovanju N. V. po Dalmaciji. Po tom ostavi dvoranu.

Evo dnevni red što je učiteljskoj skupštini naznačen od strane učionskoga pokrajinskog vijeća:

I. Posebni dogovor pravnih članova skupštine u oči otvora, da se sporazume o postupanju u sjednicama.

II. Presjednik najmenuje svoga zamjenika;

III. Izbor perovogjâ;

IV. Izbor stalnoga odbora;

V. Otkle potiče da u mnogo pučkih učiona pismo učenika nije prilično krasopisnim pravilima; a otkle da štičenje u višim razredima malo zadovoljno, jer niti je točno, ni pravčno, ni smisljeno? — Koji bi se lijek tomu našao?

VI. Što ima raditi učiona da uzgoj mladeži bude kakovi je propisan u §. 1. zakona državnoga o učionam dneva 14 svibnja 1869?

VII. Što ima raditi svaki učitelj, da obitelji dobiju ljubav i poštovanje prema učionu, te da šalju svoje sinove dobrovoljno i točno na nauk i bez usilnih srestava?

VIII. O važnosti, o metodi i o knjigama, što da se uporabe u poučavanju talijanskoga jezika gdje je on učevni predmet obvezni u pučkoj učionu uz učevni jezik slovinski, počamši od drugoga razreda gdje ih ima četiri ili tri, ili gdje su tri učitelja, a u opće nakon dvije godine pokle je dječak počeo pohagjati učionu.

IX. Predlozi učitelja pravih članova skupštine.

Pridržavši došastim člancima skupštinsko poslovanje, ne može nam se s manjim, da najprije što ne rečemo o predmetima, koje je školsko vijeće prikazalo skupštini na pretresivanje.

Uzmimo najprije oni pod brojem V. dnevnoga reda: Otkle je nevaljalo pisanje i štičenje u mnogim učionama i koji je tomu lijek. Ovim upitom, najblažije rekavši, učionsko vijeće nije kucnulo na prava vrata. Ako mi sustav učionski razumjemo, školsko je vijeće od svojih nazornika obaviješteno o nedostatku pisanja i štičenja u mnogim učionama. Ako je učionskomu vijeću trijeba uteći se učiteljima da mu uzroke i lijeke tomu nedostatku naznače, to onda nazornici, koji su o nedostatku obavijestili, ili nisu htjeli ili nisu znali ni uzroka propitati ni lijeka vijeću predložiti. Mi ne znamo, niti tvrdimo, da je to tako, to će vijeće najbolje znati; ali izvanština postupanja navodi na takovu slutnju. Stoga nam se

čini, da bi na ovi upit imali odgovoriti kotarski nazornici, svaki za svoj kotar, a za sve nazornik pokrajinski.

A kako bi učiteljska skupština i odgovorila? — Od trista učitelja osamnajstoricah na skupštini. Među tim odnosno malim brojem učitelja ili nema takovih, kojim učenici ne znaju ni štiti ni pisati, ili ih ima: ako ih nema, što će oni na upit učionskog vijeća odgovoriti, kad uzroka može biti mnogo i raznih, a koliko uzroka toliko i lijeka? — Ako među osamnajstoricom ima učitelja, kojim se mogu opaziti na učenicima naznačene mane, ta, bogme nije učionsko vijeće moglo imati namjeru, da mu se ti na skupštini krivcima ispovjeda. Stoga se i ne čudimo, što pretresivanje ob ovom poslu, kako će štoci vidjeti, nije išlo pravim redom; jer to i nije mogao biti predmet pretresivanja.

Nu neka niko ne misli, da mi ovo pišemo iz neke svrabi zadijevanja i prekaranja, izložiti ćemo naše mnjenje, kako je moglo to pitanje pristupiti na skupštinu. Da je učionsko vijeće od svojih nazornika obaviješteno, ne samo o stvari nedovoljna uspjeha u pisanju i štičenju, nego i o raznim uzrocima nedostatka i o dotičnim lijekovima; moglo je onda učionsko vijeće učionskoj skupštini naznačiti i uzroke i mnijene lijeke, te upitati, kako da se pojedini, poznati uzrok ukloni; koji bi između predloženih lijekova najkrepčiji bio u pojedinom slučaju. Ovomu bi bili mogli sakupljeni učitelji odgovoriti, ili bilo il ne bilo u njihovim učionama opažene mane, bili bi mogli odgovoriti onom prisnom, praktičnom vještinom, koja nazornicim uvijek pristupiti može dobro došla na pomoć. Što učitelji učinili nisu, barem ne na sva usta, to ćemo mi učiniti, uputiti učionsko pokrajinsko vijeće na svoje nazornike; oni su dužni najtočnijega, najdopunjijega odgovora na upit pod br. V. postavljen učiteljskoj skupštini.

Još od lani vlada namjerava pripremiti i predložiti reichsrathu zakon o preustroju npraviteljnih političkih oblasti u carevini. O tom preustroju razna su mnjenja izjavljenja, a vlastito poznati Kaiserfeld napisao je znamenite članke, koji su pak bili tiskani u posebnoj knjižici. Ako svak i ne bude imao njegove nazore o načinu, kako se ima ti preustroj izvesti, svaki svijestan i pošten čovjek dužan je pohvaliti i poduprijeti njegovo mnjenje u ovoj točki izrečeno: „Preustroju ovomu ima biti ta zadaća, da utvrdi u državi upravu, slobodnu od gospostva i upliva političkih stranaka.“

U to vreme se u Zlotu desila komisija, što je iz Beograda poslata da izvidi mnoga nasilja što je u svojoj razuzdanosti počinio načelnik Tripković; u njoj behu ljudi poštena karatera, a stigla je baš u isto vreme kad i kapetan Raja u Kamenac; otuda on i nije mogao znati šta se u Zlotu dogagja, a da je znao on bi preinačio svoj plan, on bi za svoje uživanje izabrao onaj drugi kraj svoga sreza.

Kad je stigao pred sudnicu, ljudi su ga istina lepo dočekali, zdravili se s njime, ali nekako usiljeno, hladno... To je kapetanu palo u oči, naročito što su Zločani sami Vlasi, a naši su Vlasi, jako laskavi kad su na nevolji, a u protivnome položaju krajoje su neuljudni i pakosni.

— Šta je to?... pitaše strogim pogledom kapetan: gde vam je kmet Prvul? gde su oni drugi? Zar vam nije Živko javio da ću doć?..

— Apuj gospogjine, Živko ni je kazuvao, ali ima tamo jedna komisija dela Beligrad...

— Kakva komisija, vlaška budalo.

U tome prigje Živko pandur bliže kapetanu, te mu razjasni da je još sinoć stigla komisija i da je već odpočela svoj rad; te vesti su gospodina kapetana nemilo iznenadile, ali su Smiljanu izbavile.

Kapetan se nije još dobro ni pozdravio sa ko-

Ragusa, 5 ottobre.

Pare che l'appressarsi della stagione invernale non sgomenti minimamente gli insorti, e neanche li turbino le voci poco favorevoli che corrono circa l'intervenzione serba e montenegrina. I due principati, a quanto vengo assicurato, non hanno punto smessa l'idea della guerra, ma soltanto differitone l'epoca; e intanto verrebbe alimentata l'insurrezione durante tutto l'inverno. Con questo progetto pongono alcuni in relazione la fermata dei consoli pacificatori a Mostar per tempo indeterminato; ma è evidente che essa sta in nesso diretto coll'accrescimento di numero delle bande degl'insorti, i quali sono ora anche meglio provvisti. La tattica di molestare incessantemente le guarnigioni turche, già incominciata, sarà proseguita durante tutto l'inverno. Sembra che alcune bande d'insorti cercano di far parlar di sé nella vicinanza dei consoli. Ed infatti alcuni di essi erano a Trebinje quando successe la carneficina dei Turchi a Glavski Dol, e quando i consoli si ritirarono a Mostar, allora appunto nacque il grande fatto d'armi a Prapatnica fra Utovo e Gradač sotto la condotta di Peko Pavlović e Ljubibratić, da me già preveduto nella mia del 28 settembre.

Già da varii giorni i viaggiatori colla diligenza da Ragusa a Klek avevano avvistato insorgenti nelle gole di Klek e Neum, che attendevano lo sbarco di truppe turche colle proviande e munizioni; il grosso poi delle bande stava accovacciato nelle alture di Prapatnica. Giunti i piroscafi, coi soldati turchi dovette usarsi violenza per obbligarli a sbarcarsi e di gran malavoglia si posero in marcia per Mostar. Gli insorgenti furono avvisati e li attesero. Da tutti i dati risulta che vi erano due battaglioni o poco più; perchè si vedevano dieci bandiere, quindi dieci compagnie, ognuna delle quali (buljuk) ha una propria bandiera. Quando le truppe turche furono avvistate dal comando degli insorti, a Ljubibratić parve troppo grosso il corpo per attaccarlo e consigliava l'astensione, mentre Peko Pavlović con altri sottocomandanti sosteneva doversi dare l'attacco. Prevalse quest'ultimo consiglio e quando i Turchi si approssimarono al tiro, si fece la scarica; indi Ljubibratić e Pavlović imbrandite le scimitarre, precedendo gli altri, piombarono su di essi. Quì il jatagan ha fatto la parte sua, che risulta dagli effetti, senza ch'io ve la descriva. Durante la mischia gl'insorti s'accorsero della truppa di Stolac coi bašibozuk, che marciava alle loro spalle per prenderli in mezzo. I condottieri non si lasciarono prevenire, e divisero la banda

misarima, a kmet Jova stize sa vezanom devojčicom, a za njima je sa isplakanim očima išla mati Smiljina.

Kad ih je video kapetan, on je probledio, a posle dogje crven da si jedva mogao razlikovati čelo od alevoga fesa.

Komesari se zgledaše začugjeno, a presednik komisije, čovek u godinama, pogleda u kapetana, pa ga onda sa svim ozbiljno, kao što mu činu i godinama priliči, zapita:

— A šta je ovo dete skrivilo, gospodine kapetanu?...

Kapetan se u zabuni nakašljao, premišljajući šta će da odgovori, pa onda mcajući reče:

— Gospodine, znate, nećete mi verovati, ali se već i seoska mladež počela kvariti!.. Oh ta prokleta civilizacija!.. Eto, a znam da sumnjate da je i ova ovde, što je vidite sa svim nemoralna!.. Eto, ja siromah hvatam ajduke, a oni se eto, kod nje prikrivaju pa još i svu noć ašikuju!..

Stari gospodin pogleda Smiljanu puno blagosti i sažaljenja, vide u njenim očima krupne suze, usne joj drkću, rekla bi sirota nešto, ali joj se stegoše grudi, pa ne imade glasa da i jednu progovori.

— Održite joj ruke, reče gospodin komisar kmetu Jovi — a ti sinko neboj se ništa! Ti si dobro

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Nastavak).

— Ti, Jovo, reče kapetan, čim u jutru svane, poslaćeš mi stražarno u Zlot onu devojkicu što se usudila da prikriva buntovnika!.. Jesi li me razumeo?... Sutra sa zorom u Zlot...

— Jesam, gospodine!

— A ti Milisave spremi konje i kola; na sat pre svanuća oću da se krećem odavde; ti ćeš kočijašiti, a Živko neka još noćas ogjaši i neka javi kmetovima da idem.

Dobro, gospodine!

— A šta ćemo sa onim buntovnikom?... pitao je kmet Jova.

— Što god ima ljudi, hoću reći baba u Kamenicu, podigni na oružje pa ga vežite i doterajte u Zlot, ako budem tamo, a ako ne budem, upravo u Zaječar.

I tako se svi razigjoše.

in due, gli uni attaccarono la truppa di Stolic, mentre gli altri restarono con quella di Klek. All'approssimarsi della notte, Pavlović diede il segnale di ritiro sui monti, che fu eseguito in perfetto ordine sempre tirando sul nemico. Raccolti che furono gli insorti ove erano stati condotti per passare la notte, si accorsero della mancanza di 6 compagni che furono inutilmente attesi; altri 24 furono feriti, dei quali 17, feriti gravemente, vennero trasportati a Ragusa, dove loro prodigate sono tutte le cure possibili, specialmente dal comitato delle dame. Dei turchi sono caduti dal jatagan 84, lasciando la testa sul luogo della battaglia, oltre a molti uccisi e feriti dall'armi da fuoco. In quest'incontro gli insorti s'impadronirono di 152 carabine, di molte sciabole e revolver e di denaro. Fra i Turchi uccisi vi è un militare graduato, per lo meno un Bimbaši.

Una lettera capitata dal campo dice tornare a lode degli insorti la battaglia del 29 settembre, perchè il numero dei turchi era tanto prevalente, da stimarsi il decuplo del loro.

A Nevesinje il rinnegato Osman Ljubović con sei fratelli perirli in una sortita a cavallo, fatta contro il rajà che circondava la kula: tutti e sette furono tagliati a pezzi.

Austro-ugarska vanjska politika pred delegacijami.

Izjave što ih je grof Andrassy dne 1. o. m. učinio u sjednici financijskoga odbora austrijske delegacije, daju, u savezu sa izvješćem političkoga odbora ugarske delegacije, zanimivu sliku austro-ugarske politike u Istoku, te ćemo u kratkom izvadku navesti glavne momente.

U rečenoj sjednici, kojoj su od vanjskoga ministarstva prisustvovali grof Andrassy, financ. ministar Holzgethan i odsječni načelnik barun Hofman, izvješćivao je dr. Schaup o proračunu vanjskoga ministarstva, te spomenuo, da se je dosad uvijek prije rasprave rečenoga proračuna, raspravljalo o političkom položaju. To da je ove godine tim nužnije, što su se na južnoj granici države dogodili zamršaji, a ove godine nema ni „crvene knjige“; priznaje megjutim da je ministar opravdao što je izostala, te moli ministra vanjskih posala, neka razloži odnošaje austro-ugarske monarhije k drugim vevlastim a osobito naprama Turskoj.

Grof Andrassy najprije ponavlja opet što je rekao ugar. delegaciji glede izostanja crvene knjige; naime, da bi o vanjskoj politici mogao samo u općenitih potezih u njoj govoriti, i da ustmeno može više kazati. Prosvjeduje, da je crvena knjiga izostala iz bojazljive tajanstvenosti ili iz namjere sakriti

opasne osnove. U ostalom on nesmatra crvenu knjigu kao načelno ukinutu, jer može uvijek nadoci slučajeva, gdje će interes države zahtijevati, da se predloženjem sličnih spisa izazove rasprava o pojedinim pitanjima. Valjano kontrolu pruža delegacija u svojoj formi i u svojem užem krugu, i razjasnjenja, koja joj daje ministar, mogu biti obsežnija, nego u crvenoj knjizi, a svaki, koji timi razjasnjenja nije zadovoljan, može predložiti pitanje na pretres plenumu delegacije.

Prelazeć na drugo pitanje izvjestitelja glede razjasnjenja o političkom položaju — nastavlja ministar — odbor će priznati teškoću, u kojoj se on (ministar) nalaz obzirom na okolnost, da pitanje nije samo „viseće“, nego se upravo sada kriza najžešće rasplamtala, s toga svaka izjava vrlo je teška te se on mora ograničiti na općenite oznake. Vlada Nj. Velič. djeluje u ovom pitanju trostrukim pravcem, jer se našla naprama trim faktorom, s kojima se moglo polučiti sretno riješenje u interesu opće potrebe mira. Ovi faktori bili su ustaše, susjedne zemlje graničeće sa pobunjenim zemljištem, i Turska. Vlada je samo u najintimnijem sporazumku sa evropejskim silama, imenito sa š njom posebno liiranim oba-dviema sjevernim vlastima, glede susjednih zemalja svom odlučnosti radila, da ih suzdrži od učestništva; u Carigradu radila je o tom, da od strane Turske prepriječi svako izazivanje, koje bi bilo moglo mir narušiti, i treće naprama ustašam imala je pred očima to, da se ponavljanje sličnih dogagjaja učini nemogućim.

U tom pravcu je carska vlada sa prijateljskim vlastima u Carigradu predložila svoje dobre usluge, te je megju zavagijene stupila kao posrednica. Tomu nastojanju pošlo je dosad za rukom opći mir uzčuvati od svakoga poremećenja, i savjet dan u ovom smjeru, poslušali su i Turska i susjedne zemlje. Glede trećega pravca, naime glede mjera, da se slični dogagjaji neponove, vlada je ograničena ugovori i odnošaji ustanovljenimi ovimi ugovori.

Reasumirajući dosadanje djelovanje, konstatuje ministar, da je evropejski mir dosad sačuvan od svakog poremećenja, i raširenje borbe prepriječeno. Zato, da će se interesi monarhije u svih odnošajih neoštećeni sačuvati, misli ministar, da može na se primiti svu odgovornost.

Na pitanje dr. Schaupa, da li su radi rečenih zamršaja poprimljene vojničke mjere i u kojem obsegu, odgovara Andrassy, da se u takovih eventualnostih može misliti dvojaka politika; takova, da se za svaki dogogjaj može vojska mobilizirati, da se bude osigurani na pram svim eventualnostim, i druga, koja

sa jednim pakosnim pogledom ne isprati; u njegovim grudima se borise štasti i osveta.

— Izvol' te sesti, gospodin kapetane, ponudivši gosta sa stolicom. Reče presednik komisije — imaćemo malo i posla; vi mi u mnogome možete pomoći u smotrenju opravdanja ili okrivljena gospodina načelnika. On je vidite gospodine, i kulu ovde u banju na tugjoj zemlji sa tugjim znojem podigao...

— Lažu, gospodine!.. Nevaljao je ovaj svet, nepošteni su ljudi!.. Blago onome koji živi u Beogradu a ne megju ovom stokom...

— Gospodine, umerite se!.. reče presednik komisije, i htjede i dalje nešto o Tripkovićevoj kuli govoriti; ali u tome neko zaknca na vratima.

— Slobodno! reče presednik.

A Stojan koji je pred vratima kancelarijskim naslonio svoju dugu pušku i belu veliku šubaru, ugje gologlav u sobu, i pravo kao što slobodnom i poštenom čoveku priliči, stade pred kapetana.

Čutao je poduže gledajući svu gospodu što su se tu s kapetanom nalazili, pa onda pristupi jedan kozak bliže i jasnim glasom pitaše kapetana:

— Ti si me, gospodine, noćas u nevreme zvao, i evo sam ti došao da čujem kakva je ta moja kri-

u tom kulminira, da državi upriliči takov položaj, da sama njezina riječ bude dovoljna na vagi, da ju zaštiti od iznenagjenja.

On je za ovaj drugi pravac, te može uvjeriti, da u vojničkom pogledu dosad nije ništa učinjeno, van jedino što je nužno za obranu granice i čuvanje neutralnosti, te da u tom obziru nije bilo vanrednih troškova; jedini trošak prouzrokovan monarkiji ustankom, jest gostoljublje, koje nije mogla uzkratiti bjeguncem. Strast, kojom se na obje strane bori, nalagala je monarkiji dužnost čovječnosti, da neuzkrati utočišta prebijeglim obiteljim. Radi toga će vlada svakako morati svoje zahtjeve staviti delegaciji, ali za ovaj čas nemože znati koliko će u to ime tražiti.

Glasovi o mnoštvu dobrovoljaca iz Srbije i Crnegore, da su pretjerani, ali da je učinjeno sve, da se zapriječi učestvovanje pučanstva „en misse“.

Politički pregled.

„Polit. Cor.“ izpravlja prijašnje svoje nazore o zahtjevih ustaša. Ti se zahtjevi, veli sada „P. Cor.“, mogu samo do neke granice smatrati pravim programom ustaša. Konzuli priznali su sami, da su se razgovarali samo s nekojimi vogjama. Sada se o tom radi, da se sastanu zastupnici svih četā i da se konačno dogovore o zajedničkom programu. Ova bi se skupština držala u kojem mjestu na austrijskoj ili crnogorskoj megji. Što se tiče pojedinih zahtjeva, priznaju u diplomatskih krugovih, da su u istinu umijereni i pravedni, jer ustaši traže s veće strane samo ono, što je porta na papiru već obećala. U pogledu primirja nemisli „Pol. Cor.“, da će biti kakvih zaprjeka; ali je, veli, teže naći shodan način, kojim bi vevlasti zajamčile, da će se ispuniti obećanja porte.

Iz Biograda pišu „D. Ztg.“, da postoji u istinu tajna adresa narodne skupštine, o kojoj se je mnogo već pisalo. U toj se adresi dozvoljuje vladi podpuni vojni proračun u iznosu od tri milijuna dukata. Skupština pozivlje vladu, neka patriotski podupire ustanak u Bosni i Hercegovini; ako bi tim načinom došlo do rata, ima se skupština odmah raspustiti, pa imenovati stalan odbor desetorice. Ovaj odbor ima u sporazumku s vladom voditi rat proti Turčinu.

G. Ristić nije primio biograckih trgovaca, koji su bili došli moliti ga, da dozvoli moratorij. Mi to podpuno odobravamo. Moratorij uništio bi vijeresiju Srbije, koje joj ovaj čas više nego ikada treba.

Thiers se je sa svojega puta vratio u Pariz. Sav dan dolazili su prijatelji i znanci, da ga pozdrave. U Parizu pripovijedali su

vica sa koje se dvadeset pušaka diglo da me kao aenoga psa biju i vežu?..

Kapetan je griskao brkove u muci, ali zato opet okrenuvši se komisiji reče nabasito:

— To je taj zlikovac što se vlastima ne pokorava... Ja sam ga sinoć zvao zbog nekakvog spora što ga sa kmetom iz Kamenca ima, da mi dogje... al je on umesto da se pokorj i da pozivu sljeduje, bacao na ljude živu vatru, a na birova Milu palio je i pušku, nego ga na sreću nije pogodio... A krv bi pala... Je i tako kneže Jovo?..

— Jeste gospodine, tvrdio je kmet, pucao je na brat Avrama i na Milu birova.

— Nisam, gospodo! Reče kratko Stojan i prezirući pogleda u Jovu kmeta... Ja nisam!

— Pa gde su ti ljudi? pitaše presednik komisije kapetana a kapetan se sa značajnim pogledom okrete Jovi.

— Ima li koji ovde od njih?

— Tu je brat Avram, gospodine, i Mila birova, a Milovan osta na domu sav isprebijan.

— Idi ih zovi, kneže Jovo — i opet pogleda nešto mu kazujući.

(Sljedeći.)

dete, znam ja to, tebe su opanjkali gospodinu kapetanu.

Smiljana briznu plakati, a vrele suze joj padaše na belu ruku poštenoga gospodina.

Posle se diže i htjede siroče nešto za svoje opravdanje da progovori, ali ne nmede ništa, do samo što kroz plač jecaše:

— Nisam gospodine!.. Ja nisam!..

Ona jadna nije znala šta govori i nevest bi sudija baš, u tome izrazu našao pravu krivicu; ali stari gospodin beše čovek pun iskustva i nauke, pa je u svakome zvuku što je na njenim pobledelim usnicama zadrktao, poznao glas nevinosti:

— Idi kući, sinko! ti nisi kriva pa gledaj da nikada i ne skriviš.

— Neće, gospodine, reče blagodarna mati, ona mi je dobar kao dobar dan! ali su ljudi zli!.. i ona strašljivo pogleda u kapetana.

Stari gospodin je i taj pogled jadne matere razumeo, ali kao razborit čovek čutaše, samo što do date sa svojim blagim glasom:

— Idite s mirom kući!..

One ga jadne poljubiše u ruku pa izigjoše mirno iz kancelarije, a kapetan nije mogao a da ih bar

skoro izključivo o dočeku Thiersa u gradu Pontalijeru — na granici Francuzke i Svajcarske; bijaše to najoduševljenija ovacija. Čitav grad, zastupstvo i pučanstvo izagje u susret bivšemu presjedniku republike. Ovacija sa svimi govori i čestitkama dovršena je tek o ponoći. Preko dvije tisuće osoba sastalo se je na kolodvoru, da pozdrave obljubljenoga i štovanona starca. Članovi zastupstva predali su mu adresu, u kojoj očituju želju, da narodna skupština poprimi skrutinij listina, kako je Thiers predložio. Za koji dan opet će Thiers odputovati, a povratiti će se u Pariz tek polovicom mjeseca studenoga, kada politični i parlamentarni život na novo započne.

O politici Rusije u istočnom pitanju donosi „Pokrok“, organ Staročeha, članak, u kojem očituje, da te politike neshvaća. Od vlade carice Katarine ruska je politika uvijek nastojala, da ostane u doticaju sa Slaveni u Turskoj, s kojima Rusiju spajaju razni interesi. Slaveni na balkanskom poluotoku smatraju već od davna ruskoga cara svojim osloboditeljem; ovakovo čuvstvo obuzimalo je i ruski narod na toliko, da je za cara Nikole smatrao narodnim rajom onaj boj, kojim su se imali osloboditi kršćani u Turskoj. Za vlade cara Nikole ruske su čete navaljivale na Stambul, a sada se pišu samo ruske note na korist kršćanske raje, koju nesmiljeno Turčin guli. Politikom prijašnjih vlada zadobila je Rusija simpatiju svih Slavena, ali sadanja ruska politika mora svakoga osvjedočiti, da se svako mora samo na se oslanjati, dok Rusija shvati slavensku svoju misiju. Obziri, koji priječe Rusiju, da aktivno posreduje u istočnom pitanju, nisu poznati. Moguće, da su to odnosi u Srbiji, s kojih konservativna Rusija nepodupire Ristića i njegov kabinet; ili su to obziri na njemačku politiku Njemačke i Austrije, koji Rusiji nedopuštaju, da neodvisno radi. — Bilo već kako mu drago — u Englezkoj drže se metingi na korist Hercegovaca, francuzki narod simpatizira s ustaši, iz Italije i drugih zemalja dolaze dobrovoljci, Austrija hrani uboge bijegunce, ali o kakovoj izdašnoj podpori od strane ruskoga naroda do sada se nečuje baš ništa.

Rusija nalazi se na razkršću sa svojom sadanjom politikom u pogledu istočnoga pitanja. Ustaši mogli bi pobijediti uz svu letargiju Rusije i bez njezine pomoći: ili će si nesretne te zemlje osigurati bolji obstanak posredovanjem svih vlastih, megju kojima biti će i Rusija. U svakom ovih slučajeva izgubiti će i Rusija svoj upliv kod južnih Slavena, ako nebude mogla dokazati, da je učinila za srpske Slavene više, nego koja druga vele-vlast evropska.

Njemački listovi nisu se dali zastrašiti člankom „Reichsanzeigera“ u pogledu odnosa Njemačke prema dogogjajem u Bosni i Hercegovini, te nastavljaju i sada svoje izjave u svrhu čovječnosti. Megju timi listovi valja na prvom mjestu spomenuti „National Zeitung“ i „Vossische Zeitung“ koji jednako zagovaraju nesretnu raju. „Voss Ztg.“, kaže naročito, ako Turska nije kadra, da dobro postupa s kršćanskimi svojim podanici, „onda se Turci, ti razbojnici, moraju iz Evrope iztjerati.“

Domaće.

U srijedi je otvorena prva učiteljska skupština dalmatinska. Skupštinu je otvorio njezin presjednik m. p. g. pop Stjepan Buzolić, upravitelj učiteljišta, pokle je g. pokrajski nadzornik Pavišić u otpustu. Prisustvovao je otvoru preuzv. g. Namjestnik, učion-ski izjavitelj g. F. Danilo, i prisjednik odbora zemaljskoga g. K. Ljubić. Pokle je presjednik pozdravio skupštinu, a ova na njegov poziv kliknula srdač-ni živio N. C. K. A. Veličanstvu, počelo je pretre-sivanje raznih predloga na dnevnom redu, o kojima ćemo naše štiocce drugim putom obavijestiti.

S. M. ha conferito il titolo e carattere di consigliere dei conti, con esenzione dalle tasse, al re-vidente contabile della Direzione provinciale di finanza in Zara, Bartolommeo Bernardi, in ricogni-zione dei distinti servigi da lui prestati.

Il tribunale d'appello ha conferito un posto di ascoltante gratuito nel suo raggio giurisdizionale al praticante giudiziario Giorgio Buza.

Ai 26 settembre p. p. il numero dei rifugiati dall'Ercegovina nel Montenero ascendeva a 5634.

Il numero poi dei rifugiati sul suolo dalmato ascende, giusta le ultime notizie, a 6494 nel distret-to politico di Ragusa, a 1207 nel distretto giudizi- di Metković ed a 134 nel distretto politico di Cat-taro.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Vienna, 9 ottobre. Ambe le dele-gazioni votarono oggi l'ordinario della spese dell'armata giusta le proposte dei comitati, respingendo la somma propo-sta pei cavalli dei capitani di compa-gnia, e l'austriaca anche quella per la riorganizzazione dello stato maggiore e la chiamata degli ufficiali di riserva. La delegazione ungherese evase anche lo straordinario, compresa la spesa pei nuo-vi cannoni.

Costantinopoli, 9 ottobre. La ban-ca ottomana protestò formalmente con-tro il pagamento dei coupons entro cin-que anni, attendendo istruzioni dai co-mitati di Londra e di Parigi. Si atten-de dal governo una nuova spiegazione, per cui la metà dei coupons sarebbe pagata tosto, l'altra metà entro cinque anni.

Belgrado, 9 ottobre. È arrivata la principessa Natalia e fu ricevuta solen-nemente; lo spozalizio seguirà martedì o mercoledì. La gazzetta ufficiale an-nunzia che l'imperatore delle Russie diede al Principe nuovo segno di bene-volenza coll'aver incaricato l'aiutante generale Sumavakoff a sostituirlo per as-sistere come testimonio allo spozalizio.

Cetinje, 9 ottobre. Il capo Radan con 200 insorgenti assalì presso Dabra un convoglio turco di munizioni scorta-to da due compagnie di truppa regola-re. Una parte delle munizioni e 40 fu-cili a retrocarica rimasero preda degl'in-sorti; che ebbero 10 tra morti e feriti. I Turchi ebbero 80 morti e sareb-bero forse periti tutti, se da Vatnica non fosse venuta altra truppa in loro soccorso.

Različite vijesti.

(Amerikanski Bonaparte). Potomci Jeroma Bonaparta iz ženitbe sa gospodičnom Pattersonovom, koja je Napoleon I. proglasio nevaljanom, lijepo us-pjevaju u Americi. Dragutin, Josip Bonaparte u Bal-timore, unuk Jeroma i gospoje Jelisave Patterson-Bonaparte i drugi nećak Napoleona I, postao je ne-davno članom prizivnog sudišta u Marylandu. Vele, da je on staromu caru sličniji nego li ikoji član nje-gove obitelji. Njegova baba, Jelisava, imade 90 go-dina i potpunoma je zdrava.

(Muka sudbenim procjeniteljem). U Beču zapli-jenjene su sbog mjenbenoga duga nekakovu vlastni-ku nestalna zvijerinjaka „pokretnine“. „Prvi stupanj ovrhe“ obavio je sudbeni podvornik s malo muke, popečatio naime gajbe. Dužnik neplaća, vjerovnikom se boće novaca, mora dakle doći dalje do „drugo-

ga stupnja“. Procjanitelji dogjše po svojoj službi, te sve jedan drugoga gleda, koliko je ovo, koliko ono zvi-jero „vrijedno, ako se prodaje u Beču“. O lavu, o tigru i o još nekoliko zvijeradi kazaše hajde neka-ko, što su vrijedne, nu kad dogjše do krokodila, ostavi ih mndrost. Zakon nalaže, da se prije prodaje mora obaviti procjena, vjerovnici i sud moraju se dakle starati, da nagju „vještaka“ za procjenu krokodila, boji bi mogao najzad doći pod „treći stupanj ovrhe“ i „po javnom bilježniku biti javno prodan najboljemu nudiocu“.

(Kako plaćaju Englezi goveda za razplod). Carlo Dunbara u Stirlingsschire goji plemenitu krat-korogu pasminu za razplod, te je dobio za 39 glava 240.000 for. Za jednoga bika platili su mu 30.000 for., a za jednoga tja 44.000 for.

(Ugodni suputnici). Nekakova sirotinja i klatež ujedno želio se je odvesti u New-York, a nije imao ni novčića. Dugo je vrebao simo tamo oko željezni-ce, dok mu jedan put neposluži sreća, te je našao na teretnih kolih otvorena vrata. Brže bolje skoči u nje i smota se u kut, sav izvan sebe od radosti. Malo kasnije dogjše slugo i turnuše u kola dvije gajbe, a u svakoj tigra i zaklopiše u časnu vrata, te kukavac nemogaše iz kola utedi. Čim je vlak po-šao, poče zvijerad skakati po gajbah, kriviti se i kidati štape, eda pobjegnu. Na koncu iztrže ženka vrata, izagje van i nagje nesretnjaka, koji se je muke povezo. Kako mu bijaše pri duši, netreba spominjati. Po čudu sretno je prošao, kao da mu se je ista divlja zvijer nevolji domislila i pomilovala. Njušila je simo tamo oko njega, gorkala ga njuškom i lizala, te se vratila na otvorena vrata u kavez. Prem se je zvijer pokazala osobito krotkom, ubogi mladić došao je na mjesto na pol mrtav od straha i sav nkočen, te je jedva došao k rebi. Tako New-York Herald.

НА ЗНАЊЕ.

Одсудно је доба настало. Наша се браћа у Босни и Херцеговини кржаве с диндусманом сво-јим. Нужда је голема. Сиротиња је превладала, и док се људи боре „за крет часни и слободу злат-ну“, дотле нам жене и нејака деца кукавно дне проводе на туђем земљишту, те далеко од огњи-шта својих изчекивају помоћи од оних, који су најпре позвани, да им помогну. Сваки је Србин дужан да учини своје, јер нам је ово сада најве-ћа брига. Испред ове бригае и потребе нечезавају све друге, јер се овде тиче живота хиљада њих, јер се тиче будућности читавог једног колена.

Дружина „Зора“ увек се је отликовала, кад-год се је тичало дужности прама народу испуња-вати. Она и данас неће да заостане, ма да јој не стоје незнам каква средства на расположењу, и она је рада да учини — своје.

„Из ових се је разлога књижевни одбор срп-ског академичког друштва „Зоре“ побуђен на-„шао, да намене сав чист приход од књиге, коју „издаје, херцеговачкој и босанској нејачи.“

Јављајући уједно, да је књига ушла у штам-пу, и да ће за најкраће време изаћи на свет, ми све „наше и народне пријатеље опетовано умоља-вамо, да се, имајући пред очима цел, у коју је књига намењена, у толико живље постарају око скупљања на претилату. Ми друге користи од то-га не ћемо имати, до само једне а та је, да ће нам бити слатко уверење, да смо и ми у одсудном овом часу принели штогод на олтар народни.

У Бечу 18 (30) септембра 1875.

У име књижевног одбора српског академ-друштва „Зоре“:

ЛАЗО ИЛИЋ

заменик преседников.

Тод. Стефановић Билоски

благаяник.

Саво Диклић, члан одбора.

Avviso.

Si può comperare un *Illiri-cum Sacrum* del Farlati. Per in-formazioni rivolgersi alla Reda-zione.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s povisikom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod svijh c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 82.

Zadar 13 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradiska-vecchia, 11 ottobre. Ieri e l'altrieri forti combattimenti sul fiume Verbas e sul passo Ercegovstô. I Turchi, respinti oltre il fiume, perdettero 60 uomini; presso Ercegovstô battuti, si ritirarono a Kobas, lasciando sul campo 70 morti. Le perdite degl'insorti sono quasi insignificanti.

Ragusa, 12 ottobre. Mille insorti condotti da Sočica incendiarono Drina uccidendo circa 100 Turchi e conducendo seco 200 capi di bestiame.

La sortita dei Turchi da Trebinje sopra Zubci fu respinta. Sotto la condotta di Radan 200 insorti incontratisi con un convoglio turco di provvigioni in parte ne fecero bottino, uccidendo 50 uomini della scorta. In ogni fatto per una decina d'insorti.

Vienna, 12 ottobre. La Delegazione del Reichsrath votò lo straordinario della guerra, accettando tutte le proposte del comitato. La spesa per le nuove artiglierie fu accordata senza discussione; parimenti il bilancio del 1873; e fu votata l'indennità pei sorpassi nel 1870 e 71 sotto il titolo „Confini militari“.

Učiteljska Skupština.

II.

Drugo pitanje, što je učionsko vijeće postavilo učiteljskoj skupštini pod br. VI. dnevnoga reda glasi ovako: „Što ima raditi učionica da uzgoj mladeži bude kakav je propisan u §. 1 zakona državnoga o učionama, dneva 14 svibnja 1869?“

Neka naši štoci budu mogli s nama zajedno prosuditi vrijednost ovoga upita, ovdje im pred oči stavljamo glas toga §. 1:

„Pučkoj učionici zadaća je: odgojiti djecu čudoredno i bogoštovno; razviti u njoj umnu djelatnost; udijeliti joj znanje i vještinu potrebitu daljemu izobražavanju za života, i postaviti osnov uzgoju vrijednih ljudi i vrijednih građana.“

Prispodobimo li smisao ovoga § s onim upitom, to će svakomu biti jasno da se na dva načina moglo na upit odgovoriti: su malo i su mnogo riječi. Su malo riječi moglo se odgovoriti sa bibličkim: *serva mandata*, obsluži zapovijedi. Ako učitelj izvršuje točno zapovijedi učionskoga zakona, ako se drži tvrdo zapovijedi pedagoške i metodične nauke, koju je primio u učiteljsku; to doisto ima dostignuti cilj učionama postavljen u zakonu. Nebi li ga mogao dostignuti, onda sam zakon nije sebi dosljedan, ili mu nauka pedagoška i metodička ne odgovara. Moželi to ko pomisliti, je li o tom bilo skupštini pretresivati? Je li bi se htjelo onomu upitu na dugo odgovoriti; onda bi se imali navesti svi učionski zakoni i sve pedagoške i metodične nauke. U kratko recimo, da je ovaj upit bio posve obširan, neopredijeljen, neodgovoriv na učiteljskoj skupštini, gdje se o svakom predme-

tu skupština može baviti po jedan, dva, najviše tri sata.

Ovaki je upit ne praktičan, kako se iz prije rečenoga vidi; pa je čuditi se učionskomu vijeću kako ga je skupštini predstavilo. Čuditi mi se toliko više, što ako niko, to pokrajinski nazornik, koji u njem sjedi, imao bi biti vješt i učiteljima, i učionama, i skupština, te znati, što i kako se ima o čem ih upitati. Ko bi nam pak ustvrdio, da je učionsko vijeće uprav htjelo od skupštine onaki jedan odgovor, kakovi smo mi gori nacrtali, mi bi mu rekli, da ni učionsko vijeće ni mi nismo, da lakardije pravimo. Mi cijenimo na suprot, da je učionsko vijeće namjeravalo u smjeru § 1 učiniti praktičan predlog; ali oni koga je pristojalo sastaviti ga, a to mislimo pokrajinski nazornik, nije začetoj namjeri odgovorio. Ščega nije odgovorio, nama nije dalje ispitivati.

Nu da ostanemo pri svojoj, da pokažemo, što nama nije do ukora i pregovora, nego do stvari; i ovdje ćemo nahreniti kako je imao biti udešen upit pod br. VI. na § 1 gore navedeni. Ovo se moglo učiniti na razne načine: ili na pr. uzevši jednu učevnu struku, te upitati može li se, ili kako se može s njom dostignuti u § naznačeni cilj; ili su se mogle navesti stanovite okolovštine, te upitati, kako bi se uza nje postigao isti cilj. Ovako ili inako još bio bi mogao upit postati konkretan, stvaran; te mu se moglo odgovoriti nešto opredijeljena, a da se i ne zapliva u široko more raznovrsnih učionskih zakona i u bezkrajnu pučinu pedagoške i metodičke nauke.

Sljedeći upit pod br. VII. nešto je opredijeljeniji nego li predšasti, ali nije ni on tako zaokružen, kako bi mu se moglo bilo točno i uputno odgovoriti. „Što ima raditi učitelj, da obitjeli dobiju ljubav i poštovanje prema učionici, te da šalju svoje sinove dobrovoljno i točno na nauk i bez usilnih srestava?“

U ovom su upitu uklopljena dva upita, koja ne stoje tako tijesno skupčana megju sobom, da bi iz odgovora na prvi, slijedio odgovor na drugi. Kada bi se na prvi sami obazreli, onda bi rekli, da je i ovaj neopredijeljen. Što da radi učitelj? I ovdje je glavni odgovor: obsluži zapovijedi. Da bi se nešto suzio, bilo je pitati, kako da se ponaša učitelj, te je zbilja u ovom smislu i svačen na skupštini. Napose je pak upit: što da radi učitelj da (roditelji) šalju svoje sinove dobrovoljno i točno na nauk. Može se dati, da roditelji imaju ljubavi i poštovanja prema učionici i ne gledajući na ono što radi učitelj; može se dati da imajući i ljubavi i poštovanja ne šalju sinove dobrovoljno i točno na nauk. Svakako je bilo, dva upita razlučiti i postaviti ih nezavisno jedan od drugoga, a u prvom označiti pobliže učitelju rad, o kom se zahtijevao odgovor.

Zadnji upit postavljen učiteljima pod br. VIII. ponešto je zamrsen. O važnosti uopće poučavanja u talijanskom jeziku, nije bio upit koji spada na pučke učitelje, nego na državnike ili na znanstvenjake; a o toj važnosti u učionama gdje je obveznim predmetom postanu, tu su već drugi odlučili, niti učitelji šta imaju da odluče. I upit o metodi rastao bi se u maglu, kada bi mu se odgovorilo, da se talijanski jezik uči općom metodom za žive, strane jezike. Nešto stvarna i konkretna

ostaje samo u pitanju knjigama, ali je i ta strana upita posve u zapezeta. Pokle nema megju učevnim knjigama za pučke učione nijedne koja bi hrvackim jezikom učila talijanski; to se moglo odgovoriti da je nema, a kakva bi imala biti nije trebalo ni odgovarati; jer je to skupčano uz metodu kojom se živi, strani jezik ima predavati. Sve ostalo pak, čim je onaj upit završen, nahrenava na upit druge vrsti, koje učionsko vijeće nije postavilo: imaju li se u pučkim učionama učiti strani, živi jezici, u kojoj mjeri, i kojim redom. Ovo bi bio pedagoški upit na svom mjestu, nu uprav taj postavljen nije.

Pokle smo ovako pretresli pitanja postavljena učiteljskoj skupštini na dnevni red; ostaje nam da vidimo, kako im je skupština odgovorila. O tom ćemo u sljedećim člancima.

Bitka na Glavskom Dolu.

„Bitka na Glavskom Dolu“ najkrvavija je poslije grahovske — ovimi je riječmi pop Mile, — piše jedan naročiti izvjestilac bečkog jednog lista, bivši austrijski častnik — završio svoje pripovijedanje o boju od 18. rujna na Glavskom Dolu, sravnivši ga s bojem na Glavovu u početku 60-ih godina.

Još u subotu 18. rujna bijaše se Dubrovnik grozničavo uzbunio glasom o nekom povećem boju izmegju ustaša i Turaka blizu Trebinja. U nedjelju 19. rujna već se po krugovih ustanku prijateljskih pripovijedalo o velikoj pobjedi, koju su ustaši dobili na Glavskom Dolu.

Ja odmah pobitim na pozorište, do Brena na kolih. Iduć za tim dalje pona četiri sata, nešto već i po pomrčini, stigom oko 8 sati u stan banjanske čete ili „drožine“, kako oni nazivlju.

Kod kapele na Glavskom Dolu nalazio se glavni stan. Izpod dva drveta pored vatre sjegjahu u naokrug nasljedni vojvoda banjanski Maksim Bačević, glavni vođa crnogorskih dobrovoljaca Peko Pavlović, poslije kapetani banjanski, i to pop Mile Ivović, za tim Cvjetko Pejović, Bako Buvišić, Rade Aleksić i Vuko Filipović. Iz ovog kruga unaokolo sjegjahu najstariji izmegju ustaša i pojedini mlagji ljubopitnici, svega u skupu do 30 na broju.

Pored vatre, u krugu vojvoda i kapetana, prema Bačeviću i Pavloviću, budem po preporuci pisma, koje sam sobom donio, pozvan da sjednem. Na desno preda mnom pop Mile, na lijevo Pavlovićev brat Krsto. Iz predanog pisma znali su u glavnom stanu, šta sam htjeo. Najprije Peko Pavlović pripovjedi po nešto o boju dan prije. Tad pop Mile izpriča svoj opis dosta potanko. Zamolim da mi se dopusti da u jutro smijem pregledati bojište, što mi svakako bje dozvoljeno. Tad kao kiša padahu na me jeduo za drugim različita pitanja o Turcima, o konsulib, o velikih vlastih. Svaki moj odgovor dade povoda čitavoj debati. Po gdješto usudih se i ja zapitati. Odgovaralo mi se s velikom smotrenošću. Izmegju ostaloga nisam mogao, jer mi je savjest tištalo, da ne zapitam, za što poginulom neprijatelju sijeku glavu i nos. I na to mi je odgovoreno tako strašno jasno, da vam moram o toj epizodi zasebice pisati. Istom oko pol noći u nedjelju 19. rujna bijaše kraj mojoj audienciji kod vođa strašne banjanske ustaške čete.

Da prenoćim, bih na jedno pol sata daleko mjesto odveden k drugoj jednoj ustaškoj četi, koju su predvodili vojvoda Ljubibratić i oba kapetana Luka Petković i Rade Pavlović i koja je u boju od 18. o. mj. bila preduja straža proti Trebinju.

Ljubibratić me je za ovaj mah nemanje uljudno primio kao i u manastiru Doži prije tri nedjelje, ali se

pokaza mnogo mučaljiviji, a u opće nebijaše za razgovor. Pod vedrim nebom u jednoj rupi izmegju stijenah prostre mi slame pored svoje postelje i na nekoliko minuta po mome dolasku zaželi mi laku noć!

Vlažna noćna hladnoća probugjivaše me megu tim svaki čas, a posljednji put oko pet sati u jutro. I već sam Ljubibratić ustane, a ja odoh razgledati bojište. Oproštaja radi pohodio sam na brzo u glavnom stanu Maksima Bačevića i Petra Pavlovića, a za tim me Krsta Pavlović s nekoliko drugih ustaša odvede na bojno polje.

Glavski Dol je zaseok, koji se sastoji od nekoliko gomila koliba, koje su na četvrt sata jedna od druge raztorene. Leži ponajviše kao u dolini, kroz koju se ukrštava više planinskih putanja i pruža nekoliko podugačkih doljaca. U naokolo svud je brdo do brda. Jedno brdo, koje se uza Glavski Dol uzdiže, vlada svima pedaljima. Doline, koje izmegju ovih brda leže, upravo su kao neki kotlasti dolovi, koje više ili manje poviške kobilice jedan od drugoga razdvajaju. Zemljište je puno jaruga, pa u svezi s gustimi prastarimi šumarcima teško je i samim ondašnjim ljudima tuda prolaziti. To sve u skupu pravi Glavski Dol s njegovom okolicom kao neki prirodni obkupan stan, pri čem unutrašnja brda sačinjavaju upravo grad, a spoljašnja tvrđine.

U ovaj prirodni klaninski grad digoše se 18. rujna po podne posada i stanovništvo iz Trebinja. Uspjeh kod manastira Dužia 30. kolovoza Turke je očividno zanio, te su ovu ekspediciju s inače nepojmljivom lakomnošću preduzeli. Kao da idu na hajku na vukove, pojahaše age i begovi na konjima rahat u planine. Regularna vojska s dva ili četiri topa razturi se po prirodi zemljišta u više malih četa bez ikakve međusobne sveze i bez jedinstvena zapovjedništva. Kao ono gerile prije tri nedjelje na ravnu blizu manastira Duža, što bijahu napred već izgubljene, tako je sada i turska vojska s regularnim ratovodstvom bila u ovih brdih izgubljena.

Ustaši, istom s pljenom svojim iz Žabice i s druma dubrovačko-trebinjskog došavši u Glavski Dol i od svojih straža izviješteni, da idu Turci iz Trebinja, zauzmu visove po brdih proti Trebinju, pa dignu na istih na vrat na nos sebi prisobrane od navaljanib stijena te čekahu Turke, ne paleći puške, dok se ovi nerasturiše po planinskom labirintu.

Poslje kratke borbe iz pušaka juriša zatim jedna ustaška četa za drugom, svaka na najbliži turski odjel sabljama i handžari. Age i begovi na konjih progjoše najgore. Njih su po doljacah njihovi konji izgazili i pomlatili. Regularna turska infanterija bijaše pri prvom jurišu s posjednutih visova pored sve žive vatre prinugjena natrag se povući.

Povlačenje se na skoro izmetnu sasvim u pravo bjeganje. Čitave čete nizama bacahu oružje i moljahu milost. Ustaši ih sve posjekoše. U najvećem neredu bježeći prema Trebinju sva je turska ekspedicija gonjena do Bavara, a ustaši posjekoše sve, koje god sustigoše. K svemu ovomu još oko 6 sati kod Poljice, kud je Turcima išla pruga za povlače-

nje, stiže iz Zubaca i prednja straža Ljubibratićeve čete, koju predvogađu dobrovoljci Hubmajer i Petrović (nekadašnji austrijski častnik, te zadaše Turcima što je još zaostajalo.

Iz Glavskoga Dola koračajući s mojom s pratnjom s visa na vis prema Trebinju mogao sam po čauricah izpucanih turskih fišeka i po zaostavšoj hartiji od ustaških fišeka s priličnom točnošću predstaviti si sliku o toku, mijena i intezivnosti borbe. Na pojedinim visovima našao sam čitave gomile čaurica od izpucanih turskih fišeka, ali odmah tu i posjedeze nizame, a to je znak, da banjanski ustaši isto tako moraju grozni biti u borbi kao što su odvažni.

Mrtva tjelesa ponajviše bez glave ležahu nepokopana. Na svakom koraku nailazio sam na glave posječenih nizama, poregane na vršcih po stijenama natakute na grane, ili prosto gdje leže, kako su se odkotrljale, kad su posječene. Sve glave bijahu bez noseva — pogled, koji i onoga, koji je bio vojnik, obuzima grozom. Lješine i glave pobrojiti nisam bio u stanju: po skupnom utisku moralo je na bojištu ostati preko 100 Turaka.

Ja sam ne jedan put smrti u oči gledao. Ne jedan put sam podnosio strahote rata. Ali sad sam se sgrozio. Zanat ratu u njegovom najgroznijem obliku svuda me je na bojištu u Glavskom Dolu poneražio.

S Glavskim Dolom ustanak je skinuo gladke rukavice. Sa svakom borbom, koja se dalje bude dogajala, uveličavat će se strahota na obje strane megu borci. Dokle li će diplomacija igrati se žmire s ustankom u Hercegovini?

Kako ratuju Hercegovci.

Mnogima je čudo što se po novinama javlja da je poginulo sto i toliko Turaka a tek nekoliko Hercegovaca, no i da nespominjemo da kad bi ginulo toliko Hercegovaca koliko i Turaka, da onih prvih već do sad nebi ni bilo, navešćemo jedno pismo jednoga Čeba, češkom listu jednom, iz koga se daje uviditi zašto Hercegovaca negine toliko koliko Turaka. Pismo to glasi: „Do juče posle podne nisam Boga mi, znao šta će to reći ratovati po brdu i vrleti. Mi ležasmo prikriveni po gudurama i provalijam, koje su se uspele neba pod oblake na drumu iz Kotora u Trebinje. Javljeno nam je, da će tuda proći jedna četa turska, koja prati mnogo hrane, što no Hercegovci vele, tajine. Mi dobismo zapovest, da tome na put stanemo. Brda nad putanjom, kuda Turci moraju proći strašno su isprovaljivana. Milina i strah te poduzima kad pogledaš na te gorostasne pukotine, iza kojih stojiš, kao iza sazidanog šanca, te lepo možeš da nasloniš pušku pa da je opališ na zlotvora, koji ispod tebe gmiže. Još odavna sam opazio da se koji drugovi nešto neobično pripravljaju, a sve u tišini, i bez ikakve komande. Gledah ih de se po stenju veru, gore dole, te jedni mere, a drugi golemo kamenje jedno na drugo navaljuju, te ga tako nagnu, da ga moraju jakim ko-

nopcima da vežu da se dole ne sjurva. Ja se po tome pope na vrh brda, gde zatekoh vogju Bogdana Zimonića u velikom poslu. Div taj, jer tako izgleda junački vogja, baš je zamicao konopac oko jednoga grdnog kamena a ja ga zapita:

„Pobratime, na što je to?“

„Na propast prokletoj Turadiji.“

„Dakle ovo će se kamenje pustiti na Turke.“

„I smlaviti ih“, dodade Zimonić.

Ja se stresoh od tih reči; Bogdan pogodi šta sam pomislio, te me udari rukom po ramenu i reče:

„Mi se borimo protiv sile, koja, kad nas uhvati, na kolac nas natiče, koja naše žene sramoti, koja našu decu baca u vatru naših koliba. Trebali prema takvom zlotvoru imati milosti?“

Mi se po tome spustismo u jednu jazbinu, gde se naša rezerva prikrila. U kraju u jazbini primetih gde je na jednom mestu vise ogrtača nahucano izpod kojih se čulo tiho stenjanje.

„Šta je to?“ zapitah vojvodu.

„To je eto tursko junaštvo.“

Ja podigoh ogrtač, ali i sam mi iz ruku pade, kada primetih голу žensku glavu.

„To su, odgovori mi potmulim glasom Zimonić a oči mu vatrom planuše, to su tri brišćanske devojke, koje su uhvatili Turci jutros, kad su tele da prebegnu preko, pa ih osramotili i gole nage svukli i bilo bi ih to zverje poklalo, da nenaigjismo mi i spasosmo ih. Mi smo se svi zakleli, ovu sramotu naših sestara grdno osvetiti i mi ćemo održati zakletvu.“

U taj mah puče prva puška, pa druga, pa treća. Od dole udariše plotunom na nas. „Evo ih viknu pun radosti Zimonić, na posao brate!“ Kako da opišem taj prizor što se po tom desi. Strašan urlik diže se iz brda, sto puta se glas odbija po brdama i jarugama, te strahota još veća biva.

„Uzmi bimbašu na nišan!“

Onda se i ja razabra, skidem svoju ostragušu s legja, nasloni je na rame i naperi na tursku četu.

Baš u taj mah pade jedan turski oficir s konja. To je jamačno bimbaša. Odapeh i ja. Pucanj iz moje puške pomeša se s ostalim. Videh gde oficir, na koga sam nišanio, zadrma se i pade. Sada me vatra obuze kao ono u vrućici. Brzo napunih pušku, u minutu puko sam više od deset puta i to mi se sporo činjaše. I Turci pucaše na nas, jedna mi kugla skide kapu s glave, a baš uza me bori se smrću drug moj, čija me krv obli. Smrt toga junaka, mlada, zelena, Crnogorca, učini, te sam tako razbesnio se da se neda reći. Dvadeset sam puta morao u minutu poći. Tu jedared prasnu nešto jače i strašnije nego kad grom pukne. Prva stena spuštana je dole. Divlji urlik pomešan se jankom ču se sa putanje, ali ipak pucnjava neprestade. U to prasnu po drugi, pa i to treći put, a za tim kliknu vojvoda: „Dole, na andžare.“

Ja neznam kako sam sišao dole, znam samo to da sam i ja andžar istrkao, i da sam dole s njime po ljudma i oružju seko. Sav sam bio krvav od pete

PODLISTAK.

Seljaci

Pripovjetka iz seoskog života

iz godine 1857.

(Svršetak.)

Kmet Jova izigje na polje, pa pošto ja malo na brzu ruku šaputao sa Milom i brat Avramom uveče ih u kancelariju.

— E, kažite vi sve po redu kako je to bilo — pitaše ih presednik, a brat Avram je sve po redu počevši od Jovine krmače pa do kapetanovoga dolaska kazivao; ali ga je u govoru Stojan često prekidao.

— Nije istina, Avrame! ja nisam udario sikirom krmaču!

A kad Avram dodade kako su ga na lep način pred kapetana zvali, Stojan se nije mogao uzdržati; nego ga pogleda gnjevno i gromkim glasom reče:

— Lažeš Avrame!

— A je li ovaj mladić pucao na vas? pitaše predsednik.

— Jeste gospodine reče brat Avram, a Mila je nešto ćutao.

— Kaži da jeste... prišapnu deda Mili kmet Jova.

— Jeste gospodine, reče deda Mila.

— A možete li se zakleti na to vaše kazivanje?..

Na to presednikovo pitanje se obojica učutaše. Ali se Jova primače bliže njima, pa im lagano šapnu:

— Kažite, možemo! a ja znam da vas neće zaklinjati; kaži Avrame da se možeš na to i zakleti.

Avram koje što je mrzio na Stojana, a koje što je kmetu bio u mnogome obvezna, reče nesigurnim glasom:

— Možemo, gospodine!

A kad presednik komisije zapovedi da se zapali sveća i da se zemaljski zakonici postave na sto, počem pri ruci nije imao sv. pisma — preblediše oba nitkova kao na smrti.

— Dignite tri prsta u visinu, reče strogo presednik komisije — pa će te zamnom govoriti što vam ja kažem.

Avram diže drkću ruku više glave i deda

Mila je hteo to isto učiniti, ali se u taj mah zaljulja, i pade na zemlju onesvešćen; a kad je k sebi došao reče slabim glasom:

— Gospodine... nije pucao! Tako me bog pomogao, nije!..

— Vi Srbi! Vi! stari ljudi! Pa ta tako podlo lažete?... Reče pokornim glasom presednik... Ko vas je naveo na to, ha?..

— Kmet Jova mi je pripremio da ako tako ne kažem, da će me isterati iz službe, pa da će posle njegova sinovca Disu poljaka namestiti za birova; i da ću se zameriti i samome kapetanu ako ne kažem kao što mi on zapoveda.

I brat Avram je priznao da je krivo svedočio.

Kad je gospodin presednik sve to saslušao on pogleda prezrivo na kapetana i na Jovu, pa se onda okrete mladome Stojanu pa mu tiho primeti:

— Sinko, svaki gragjanin dužan je vlastima se pokoravati, a oni koji su u vlasti, odgovorni su za svoja dela pred zakonom... Idi sad kući i radi svoje poslove, a ti ga kmete nemoj više goniti, vi ste ljudi, vi ste komšije treba da budete braćamegu sobom! Danas ti si kmet, sutra će biti on...

Stojan se uljudno zablagodari poštenome go-

do glave. Udari me neko po glavi. Pored mene je stajao Zimonić, te mi reče:

„Ja sam, brate, zadržao nešto kundak, koji je tebi namenjen, ali opet te je dobro dobio. Sam nam je Bog pomogao. Zadržali smo 40 mazgi i 60 konja s ranom. Turci u Trebinju neće svoju braću u gledati a orlovi će se noćas nablagovati.“

Presjednik međunarodnoga odbora za bosansko-hercegovačku sirotinju, srpski mitropolit *Mikajlo*, izdao je alijedeći proglas:

„Braćo! Svuda je dopro glas nevolje, što snage sirotinju Hercegovine i Bosne; pa i do vas dopro je odjek tužnih glasova, kojim srpski narod u Bosni, Hercegovini i Staroj Srbiji vapije za pomoć u velikoj pogibiji svojoj.“

Ovaj viteški — no varvarskom otomanskom silom — potlačeni narod kroz duge vijekove snosio je sve muke i patnje, kao što su trpjeli i mučenici hrišćani od neznabožaca. Sve, što je zvijerska čud turska mogla peželjati, i divlja duša njegova smisliti radi ugušenja pravoslavnoga slavensko-srpskoga naroda na balkanskom poluostrvu — sve je to kao hujica izliveno nad glavom jadne turske raje, koja u očajanju više puta ustajala, da se brani; ali neuspjevaše za to, što neprijatelju pomagahu Evropa, te zbog toga sirotinja i izgubi vijeru u pravičnost Evrope, a sačuva još samo, kao svijetlocanje mrtvačkog kandila, nadu na milost božju i uzdanje na svoju sretniju i slobodniju braću u Srbiji i Crnoj Gori.

Dosta i sinji bi kamen proplakao od težkih i nečuvanih jada i nevolja u Bosni, Hercegovini i Staroj Srbiji! I zar vama, braćo, da regjamo i pričamo ta zla, te groze i užase, kada ih u krupnih crtah nalazite obilježene u putničkim crtah po divljačkim afrikanjskih predjelih!

Hoćete li, da vam ih samo nekoliko pomenemo, što se doskora pa i danas, na očigled prosvetlene Evrope dogadjaju? Globe i nameti svakojake vrste dotjerahu raju — nekadašnje gospodare zemlje — do prosjačkog štapa, oguliše ju do gole duše, i to ne samo sada, no i u obično mirno doba, te je već s toga tražila više puta spasenja u bijezanju i raseljivanju. A ubijstva, apšenja i dogogodišnja robija u mračnih, podzemnih tamnicah „gdje se legu zmije i jakreki“, bezčasćenje žena i pokolj nejake djece na materinskih grudih — to su pojavi i dogogjaji u Bosni i Hercegovini na dnevaome redu.

Ali o užasa! Evo nedjela, što ih ni zvijerovi, ni sami divljači nebi učinili. Turci u Bosni i Hercegovini u drugoj polovici 19. vijeka, uprkos hrišćanskoj civilizaciji i na oči hrišćana silnih i moćnih, uprkos svakomu ljekomu osjećanju, nabijaju žive ljude na kolje i živu raju privezuju na ražanj i peku, pa kad ovim do očajanja dovedena raja ustaje, možda posljednji put, na oružje, da učini kraj svojim patnjama ili da junački izgine — onda zar ostali silni i prosvetljeni hrišćanski narod da čute?

spodinu pa je otišao svojoj kući. Kapetan i kmet Jova ostadoše posramljeni, ali ne mogoše dugo izdržati prezirni pogled gospodina presednika nego izigjoše napolje.

— Milisavo preži kenje, reče kapetan.

— Pa još jednu rakiju gospogjine, nugjaše ga Prvul iz Zlota.

Kmet Jova pogleda u kapetana krišom, a kapetan u zemlju.

Komisija se sa svojim uspešnim radom premetila u Zaječar i onde je dalja izslegjenja činila.

Kad se to po okrug proćulo ljudi ohrabreni pogjoše sa žalbama; pa i same opštine dogjoše pred komisiju sa svojim osnovanim tužbama protivu načelnika i gospodina Raja. Samo što je u tome Kamenac zaostao a to je zbog kmetova, jer su oni sa kapetanom u dosluku bili. Ali kad bi nekako baš na same Duhove, a Stojan pozvao u svatove sve najčestitije ljude u selu: tu je čiča Ilija, tu učitelj, tu kum i stari svat, sve izabrani ljudi; To se čiča Ilija malo zagrejan diže iza sovre.

— E braćo, jeli smo i pili smo, a sve u zdravlje naših kmova i dobrih prijatelja, a sad jednu da nazdravimo našem mladom domaćinu i njegovoj mladi... Zdrav si Stole sinko, sa tvojom mladom

I zar ovaj mučenički narod u Bosni i Hercegovini i Staroj Srbiji nije zaslužio u svojoj nesrećnoj sudbi toliko isto učešća, koliko i Jelada, kad joj one prije 50 godina pritekoše u pomoć Englezka, Francuzka i Rusija? Srpski je narod više nego ma koji drugi izdržao borbe braueći Evropu od silne otomanske poplave. Srpski je narod vijekovima prolijevao krv svoju na svih poljih, gdje se za hrišćansku prosvijetu i crkvu vodila borba protivu varvarstva.

Sijetite se braćo i sestre — uživajući sreću i slobodu u mirnoj svojoj zemlji — svih tih okolnostih! Sijetite se i pokrenite se na učešće u našoj grdnoj nesreći, bilo u ime sajedničkog porekla, bilo u ime hrišćanstva i svete pravoslavne crkve, bilo na posljedku u ime čovječtva.

Srpski je narod Bosne i Hercegovine odsudno ustao na oružje, da ili izvojuje sebi narodnu slobodu i čovječanska prava svoja, ili da junački izgine i da se sahrani pod razvalinama svoje domovine. A megju tim dok se borba nesvrši, svaki dan ginu stotinami njegovih najboljih sinova, a biljadami ranjenika i nejači kuka i traži skloništa u šumi ili na tugi zemljištu u Srbiji, Crnoj Gori i Austro-Ugarskoj. Pomozite braćo, pomozite kao srećna istinita djeca hrišćanske slobode i prosvijetle!

Vama se braćo obraćamo, koji imate osjećanja spram sirotinje, koji želite dobro nevoljnoj svojoj braći, koje boli srce za braću, koja se očajnički izlažu da spase sebe od uništenja. Pohitajte i to što skorije ko i čime može u pomoć. Pohitajte, dok ih dušmani nisu ogromnom silom svojom sasvim utamanili! Pohitajte i pružite bracku ruku pomoći, jer što je za borbe tih krajeva turska sablja, to je za starce i nejač po planini i tugi zemljama oštira zima, koja nastupa i odsustvo zalagaja hljeba. Ljubav hrišćanska prema čovjeku i spram cijelog čovječanstva u opće izkazivala se mimo politike u sve vijekove i u sva vremena u raznih vidovih dobrotvorstva i sačustva, jer je to nalagalo hrišćansko milosrdje. Neka vam osobito sada budu na umu riječi spasiteljeve: „sve, što učinite ma kome od mlađe braće moje, to ste učinili meni“.

Presjednik međunar. komiteta za sirotinju, mitropolit srpski:

Mikail.

DOPISI „ZEMLJAKU“.

Iz Padjena, 8 listopada.

Tu skoro se i ovdje svečano zatvorila naša novopočeta učiona. Vrli naš učitelj Miloš Bogunović htjeo je javno pokazati, koliko se napredka učinilo u četiri mjeseca svoga ne umornog predavanja, pozvao je roditelje povjerene mu dječice, a u isto vrijeme sve odličnije osobe obadvaju sela t. j. Padjena i Očestova na ispit djece.

I presvjetli naš vladika Knežević, koji se ovdje desio na učtivi poziv učiteljev prisustvovao je pri i-

Smiljom, da bog da lepo da u ljubavi i slozi dugo poživite; bog vam dao od srca poroda i svakoga izobilja da bogda...

Mlada Smiljana porumenivši prigje mu ruci i poljubi ga, kao što priliči dobroj domaćici, a čiča Ilija je ovako nastavio svoj govor;

— Nu braćo! mnoga sela i mnogi ljudi, pa evo i ova naša deca, današnji ženici, zakukaše sa nepravde što za ovo kratko vreme poćiniše, a sve u ime zakona, kapetan Raja i načelnik Tripković, a ovaj naš grbavi Jova u svakome njegovome zlu i opaćini, beše im desna ruka; ako je trebalo koga u selu oglobiti, on im je pomogao; treba li koga osramotiti opet on, i sve on, pa on!... No braćo i prijatelji, evo u Zaječaru vele da je došla nekakva komisija, da tu baš na izvoru upozna terete, muku i suze sirotinjske, nu velju da idemo da se požalimo: dok se dete ne zaplače mati ga se ne seća... Ja tako braćo, a kako vi?...

— Tako je čiča Ilija, rekoše u jedan glas i Petar Šundić i Stevan Jončić... Nikake drugče no da se tužimo!

Čiča Marinko stari mehandžija ostavi malu sešku koju je na krilima milovao, pa skinavši svoj mastar ves s glave reče veselo.

stome. Ispitivati se počelo u 8 sati iz jutra a svršeno je bilo u 2 sata pos. pod.

Jamčim vam gosp. čitatelji (a možda su se neki od vas očevitno osvjedočili) da napredak djece nije se mogao veći učiniti, pošto djeca kroz 4 mjeseca lijepo i razgovetno čitati, a iz svojih knjižica i ispisivati znadu. Pri svršetku ispita, za izraz svojega zadovoljstva gosp. Vladika, obdario je 53 djece svakome košuljicu i filarice (cipele), a učitelja (znajući da mu je jedna plata, 17 fior. mjesečno) sa nekom novčanom svotom; ukupno djece i učitelju preko 120 fior.

Gospodinu Vladiki najsrdačnije blagodarimo u zimajući u obzir, da ovoj jadnoj siromašnoj dječici udijeljen dar puno važi u njihovoj potrebi; a obodriće ih to više na pohagjanje učione. Mi srdačno blagodarimo i našem učitelju, i s njim se od srca radujemo što u to malo vrijeme počeli su ga obilaziti naši najmiliji gosti; kroz to se vidi da iskreno i duševno svoju dužnost vrši. Čast i dika mu budi.

Iz Kninske Krajine, 3 oktobra.

Nisam vam dosad ništa htjeo pisati o pokretu, koji se uzduž granice naše pojavio, jer sam uvijek držao, da će se na samom Tiškovcu ograničiti; ali sad, kad na dalje pogje i svakim danom sve to veći mah uzima, nemogu smanjim učiniti, a da vam koja ne saobćim. Samih 17 ustaša odvažna duha na 14 prošlog mjeseca atabori se na Sedlu, više Tiškovčke karaula; u kojoj bijaše 60 dobro oružanih Turaka, te zorom istog dana navale i obsjednu karaulu. Turci iz karaula odvrćali su ustašima posćane pozdrave; ali ovi ne htjedoh se sa svog mjesta maknuti dok ne prispje iz Grabovske strane nekoliko Turaka, koji čim začuše za ustaške puške pobjegnu bezobzirno natrag. U tom i Turci iz karaula u mrak umaknu a ustaši onda zapale karaulu i na razvalinama razaviju krstaš barijak trobojni. Pošto su ustaši uspjeli da karaulu zapale, na 15 istog mjeseca oko podne pogju preko sela Tiškoveca u Padujicu, nebili tamo zastavili pobjegle Turke. U tom uspjeli nisu nego tek dana 17 kod starih talijanskih Pila. Njih u broju 36 zastanu 85 Turaka te se s njima na mjestu pobiju. U tom boju pade mrtvih 10 Turaka t. j. 6 od ustaške ruke a 4 od straže ustaške. Ranjenih dosta od strane Turaka a od ustaša samo jedan. Zarobe u toj prigodi ustaši jednog begovskog konja i nekoliko oružja. Zatim naraste broj ustaša do 150 i otidu put Trubara i na 19 sept. u Dolovih blizu Trubara nagrajšu na 320 Turaka. Bog i krst dade te i tu ustaši pobjede; jer u sukobu ne osta od ustaša nijedan ranjen ni ubijen, a od Turaka 67 mrtvih i 50 ranjenih.

Na 24 sept. sastane se blizu Suba 285 ustaša, te pod vodstvom Goluba Babića junački navale na 1360 Turaka. Boj je trajao od podne do mraka. Ustaše pridobiju Turke, koji su izgubili 175 drugova nebrojivši muoge ranjene. Po taj način razbijeni Tur-

— I treba, braćo!... Tako ne bio čiča Marinko, ako i ja s vama ne pogjem!... Obućiću lepo moje starinske trgovačke, čojali haljine, a imam na domu i ves nov, pa neka vide ta gospoda u Zaječaru da i u siromašnome Kameucu ima gazda i trgovaca!... A ne, globi, udri, vezuj, i to sve nas sirote Kamenčane!... A u Zlotu i u Podgorcu, e tu su mirajji i načelnik i kapetan... znam i za što, al neću da kažem, da ne reku posle ljudi: Marinko je laparav kao baba. Jok, boga mi, a umem ti ja ćutati kao zakovan, nego ću pred komisijom opet zato kazati, kako su i kapetan i načelnik primali mito u Podgorcu i Zlotu... Jel tako, popo? pitaše čiča Marinko popa, koji je takogjer tu u svatovi ali sa svim neveselo kao nbijen sedio.

— Tako je, čiča Marinko! reče kao malo i usiljeno popa.

— A tako ne bio Marinko, ako ti uzplaćam bir, samo ako ne pogješ s nama tužbu... A ako budeš i ti čovek, svake ću ti nedelje i praznika kuvati kavu.

— Pravo je! rekoše svi.

1874.

Dj. Jakšić.
(Otačbine.)

ci otisnu se k vodi Krei; al ih i tamo dočeka četa Popa Ilije Bilbije i drugih dvaju popova. Ova četa pobije 40 Turaka; zapali tursku karaulu na Osredinu i sve begovske žitnice; zaplijeni 40 vreća žita, i zajedno poslje sa Babićevom četom odagna 10 Kulinovičkih goveda i 170 ovača i koza; a od ostalog turskog blaga dogje do šaka ustaških do 120 glava sitnoga blaga. U ovom boju poginuoše 4 ustaša i 2 ranjena ostadoše. Na 23 sept. ustaška straža, koja je postavljena po shodnim mjestima raščerala je Turke i iz Risovačke karaule, koja je više Strmice, te je i nju ognju predala.

Turci, koji su poslje boja od 24 sept. umakli, zapale Manastir Žerman i sve kuće, staje i sjena donjih i gornjih Cvjetničana hristjanskih. Bitka je ova u mnogo Turke ogorčila pak zato u prevelikom broju se nevjernim Trubaranima dana 30 sept. dogju u Tiskovac da pograbe sirotinjsko žito, i da popale i posječe svo što nagje živo. I doista od Dulera do Trubara popališe sve kuće, zgrade, sjena, crkvu Tiskovačku da je užas bilo gledati, a posjekoše dvoje nevine dječice i jednu ženu što su kod kuća zastali. Zorom dana 1 oktobra počese isti Turci nagoviti konje da natovare još nepožnjevano i požnjeveno žito, no ustaši ih u tom poslu smetu. Turci videći odvažnost ustašku udare u bijeg i al na Pilah opet nagju četu Goluba Babića; a još dalje drugu, te obe skupa navale na bježeće Turke. Nakon žestoka boja Turci stadoše mjesto žita kupiti i tovariti svoje mrtve i ranjene te s njima odleze kao bjesomučni k Trubarskim planinama. Turskih glava palo je mrtvih u tom sukobu, kao što zarobljeni jedan Trubaranin pripovjeda, 106 a oko 200 ranjenih. Od ustaša sam jedan pogibe, a dvojica lagano ranjena. Veseli ustaši poslje ove znamenite pobjede okupljaju se sad, da jednom narodu iz Tiskovca, koji je i bez kuća i kućišta ostao a tako i onom iz Mračaja, koji je na ju-načke noge ustao, dadu ruku pomoći izvući i osigurati ono žito što je nepožnjevano ostalo i kog Turci nemogoše odagnati. Govore se, da je u boju od 24 sept. poginuo Tojir Beg Kulinović, a koga su Turci najviše uhvanja imali. Ako se obistini javiće Vam.

Prigodom ovom preporučjem svim čovjekoljubivim odborima neka ne kasne slati pomoć starcima, ženama i djeci, koji su u ovu krajinu pribjegli.

Politički pregled.

O položaju na balkanskom poluotoku donosi „Köln. Ztg.“ iz Beča članak, u kojem nastoji dokazati, da negrozi nikakova pogibelj evropskomu miru. Što se tiče slučaja, da bi mogla Srbija prekršiti mir, misli dopisnik „Köln. Ztg.-a“, da u Srbiji nevlada više prijašnja ratobornost, pa da se ni prijašnje požrtvovanje bogatijih Srbalja više neopaža. (?) Od kada se je biogradska vlada uvjerila, da koncentriranje turskih četa na srpskih granicah nije opasno, nije u tom pogledu više ni reklamirala. Tuzila se je, veli dopisnik, samo na povredu granica od turskih četa, koje su progonile ustaše i što su turske čete s neutralnoga zemljišta, s otoka na rijeci Drini, pucale na srpske stanovnike onkraj Drine.

Da ja porta imala volju — ovako zaključuje dopisnik „Köln. Ztg.-a“, — navijestiti Srbiji rat, nebi bio odpušten ni Mithad paša ni bivši ministar rata Husein Avni paša. Mahmud paša je odlučno proti ratu, pa je opetovno nijekao, da bi strategične operacije kod Niša i Vidina imale ofenzivan značaj. Pripisao je takogjer, da je Srbiji teško zapriječiti dobrovoljcem prelaženje u Bosnu. „Porta nema ni na kraj pameti, da povrijedi autonomiju kneževina, zajamčenu ugovori baš u sadanje vrijeme, gdje se sama pozivlje na ugovore i to na korist cijelokupnosti svojega zemljišta. Dok je Mahmut paša na kormilu, neće porta, po mnjenju dopisnika, ništa učiniti, čim bi se osujetile namjere vlastih, koje hoće, da ustanak ostane lokalizovan.“

Iz Beča pišu „Timesu“, da se je ondje držala skupština poslanika, da se dogovore o primirju u ustalih provincijah. Inicijativu po-

primile su sjeverne vlasti; a francuzki poslanik pridružio im se s tim uvjetom, da se u tom poslu ostavi prvi korak Turskoj, ako je ikako moguće. Englezki i talijanski poslanik izjavili su, da će počekati dalji naputak. U Petrogradu misle, da jamstvo, koje ustaši zahtijevaju, nije takova zapreka, koja se nebi dala svladati; a sjeverne vlasti da neće ni onda ostaviti svojega stanovišta, kada bi Englezka i Italija bila protivna mjenja.

Petrogradski „Golos“ donosi opet zanimiv članak pod naslovom „Turski Slaveni i evropske države“. Zahtjevi turskih kršćana, sa držani u poznatoj spomenici, dokazuju, veli „Golos“, da su duboko poniženi od te „porte“, koja su g. 1856 proglasili evropskom državom. Konzuli mogu doduše izraditi mnogo praktičnih predloga. Ali da li će ovi predlozi i konferencije imati kakova uspjeha? Neće li se valjda stvar dokončati tako, da će Turci, dok konferencije budu trajale, i ubijati i proganjati ustaše, a napokon da će turske vlasti kazati vevlastim: Vaša je misija dovršena, onih, za koje radite, neima više! Pogledajte samo sve te glave, kojima su urešene naše tvrgjave — to su oni; pogledajte one junake, koje smo nabili na kolce — to su oni. Ona četa prosjačkih žena i gladne djece, to su im udove i sirote. Zavile bi se u crninu, ali im siromaštvo nedopušta, da zadovolje evropskim običajem.

„Strašne vijesti dolaze sa svih strana... Odgovornost vlastih, koje su započele diplomatsko svoje djelovanje, biva svaki dan veća. Sada su se konzuli sami ošvjedočili o strašnom položaju turskoga pučanstva, sada neće se moći kao g. 1856 izjaviti o napredku i blagostanju u Turskoj. Ovakove vijesti držao bi svijet danas priesnom laži. Već to, što su konzuli izaslani na bojište, dokazuje dovoljno (? Ur.), da evropske vlasti simpatizuju sa zakonitim zahtjevi Slavena. Nu konzuli su skoro dovršili svoju zadaću, a Turska se hvasta novimi pobjedami.

„Nastaje tu nehotice pitanje, po kojem se načelu ravna politika vevlastih.

„Po načelu neposredovanja! Ali ovo načelo zahtjeva, da nebuđu ni Srbija ni Crnagora prisiljene, da nerade ništa! Ovakovo bi načelo bilo posve ovlašteno usljed politike, koje su se držale vevlasti napram Italiji g. 1859 i napram Germaniji g. 1866. Talijani i Nijemci sjedinili su se. Niko im nije bio na putu. Kakovo je to dakle prokletstvo na narodih slavenskih? Zašto za nje nevaljaju načela međunarodnoga prava, koja je na korist Nijemaca branio Bluntschli? Zar to nisu narodi? Ne — oni nisu narodi, već samo gradivo za tuđe narode. Oni još nikada nisu imali nepristrane neutralnosti, da negovorimo o kakvu prijateljstvu. Oni se neostavljaju vlastitoj svojoj brizi. Kadagod se razglasi, da se ustauak širi, onda se odmah čuje vika sa svih stranah.

„Ima li išta naravnijega, nego da se kod ovakvih okolnostih pospješi na balkanskom poluotoku postanak poluodvisnih država, kao što je Srbija i Rumunjska? Iskustvo je dovoljno dokazalo, da je to najbolji put, kojim bi se kršćani oslobodili, a uz to se uzdržala celokupnost turske i evropski mir. Sustav poluodvisnih država na balkanskom poluotoku stvorio bi federaciju, sličnu Švajcarskoj, koja nikomu nebi bila pogibeljna.“

Iz Carigrada pišu, da je porta odbila predlog poslanika austrijskoga, njemačkoga i ruskoga. Po ovom se je predlogu imala u Mostaru držati konferencija megju zastupnici vlastih i Serverom pašem, da se nagju administrativna srestva, po kojih bi se moglo udovoljiti potrebam ustaloga pučanstva. Porta nije nikako htjela pristati na to, da se izređenje tih mjera stavi pod jamstvo vlastih, kako su zahtjevali poglavice ustaša. Ignjatijeov predlog, kakovim se može smatrati predlog spo-

menutih poslanika, nije bio porti po volji, jer se je bojala, da bi tim načinom stradao ugled sultana, pa da bi se u sgodan čas moglo na taj slučaj pozivati i pučanstvo u drugih provincijah, kada bi se diglo na oružje. S toga je baš dobio Server paša nalog, da se neupušta s konzuli u nikakovo dogovaranje.

Što će dalje biti, nije odlučeno. Članovi konsularnoga povjerenstva dobili su megjutim od vlastih nalog, da ostanu za sada još u Mostaru i da počekaju, kako će se stvari dalje razviti.

Iz Petrograda javljaju, da je vlada na molbu slavenskoga odbora dozvolila, da se po čitavoj ruskoj državi pobiju dobrovoljni pri-nesci za bosanske i hercegovačke ustaše. Do sada je sabrano 16.000 rubalja.

U Bugarskoj tuže se na samovolju, koja se posvuda pojavljuje, kada se turska vojska zove na oružje. Pučanstvo mora hraniti i uzdržavati vojsku, buduće da vlada nije baš ništa očinila, da obskrbi svoju vojsku svim, što treba. Kada se Bugari tuže, odgovaraju im jednostavno: „Vojska se za to pozivlje na oružje, da potlači ustanak kršćana, njim se pritužite, a ne nam!“ Čerkesi, koje je Turska takogjer pozvala na oružje, plijene i haraju užasnim načinom usrijed uboga i mirna stanovništva.

Ruska politika napram Turskoj dosada je prilično tamna. Neki berlinski list dokazuje s nekim zadovoljstvom, da ruska vlada negoji politiku slavenske ideje i da su se državnički ruski već odrekli zadaće, da ovrše namjeru Petra Velikoga. „Težište ruske politike nalazi se sada u Aziji; ova politika neda se više obustaviti. Dobiv Kivu, osvojila je Rusija Kokand, a za koje vrijeme osvojiti će takogjer Kašgar, Afganistan i Herat. Prvi koraci u tom pogledu već su učinjeni. U ovih provincija otvorit će se nova vrela ruskim financijam. Kada bi usuprot Rusija osvojila turske provincije, tim bi samo oslabila, ni gospodstvo na crnom moru nebi nadoknadilo Rusiji štetu, što bi ju imala osvojiv slavenske turske provincije.“ — Pitanje je, li u Rusiji zbilja ovako sude.

ЗАХВАЛА.

Оној Господи, која су се удостојали лично или духом саучествовати погребу моје матере **Екатерине**, најтоплије благо дарим

У Задру, 11. Листопада 1875

С. Љубиша.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 postotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovano, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 83.

Zadar 16 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Trieste, 14 ottobre. La marea fu sì alta questa mattina, che la parte più bassa della città rimase sotto acqua per circa un piede ed ogni comunicazione rimase interrotta; verso mezzodì l'acqua incominciò a ritirarsi.

Belgrado, 14 ottobre. Il foglio ufficiale annunzia, che il rappresentante dell'Austria alle feste nuziali, conte Hunyady fu ricevuto dal Principe in udienza particolare, nella qual occasione il Principe esprimeva il ringraziamento di tutta la nazione serba per l'alto onore e per questa nuova dimostrazione di benevolenza da parte dell'Imperatore.

Monaco, 14 ottobre. Il progetto di indirizzo, in cui viene biasimato il ministero e chiesto dal re il suo allontanamento, dopo violenta discussione, venne accolto con 79 voti contro 76.

Berlino, 14 ottobre. La „National-Zeitung“ annunzia, che Bismarck, per divieto assoluto dei medici, non accompagnerà l'Imperatore nel viaggio d'Italia.

Cetinje, 15 ottobre. Un corpo di più che 2000 insorgenti sotto il comando di Lazzaro Sočica dopo di aver nell'Ercegovina superiore costretto i Turchi, superstiti alle varie rotte, a ritirarsi nelle fortezze, discende nell'Ercegovina inferiore in rinforzo agl'insorgenti per continuare la guerra.

Altro della stessa data. Ieri l'altro sopra Beran presso il fiumicello Bučac fu una forte battaglia. Più di 2000 Turchi di truppa regolare e bašibozuk assalirono gl'insorgenti. La lotta ha continuato da mezzogiorno a sera, quando agl'insorgenti sopraggiunse un rinforzo dai villaggi superiori; i Turchi allora dovettero ritirarsi in fortezza, lasciando 86 morti, fra i quali due bimbaša Izmail e Ali. Gl'insorti ebbero quattro morti e dodici feriti.

Zara, 16 ottobre.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul nostro territorio cresce a dismisura. Da Stagno e da Slano ci scrivono che colà i rifugiati superano il numero della popolazione e che un centinaio e più di famiglie si trovano senza tetto.

Oltreacciò nel molto bestiame che fu introdotto in Dalmazia si sviluppò la peste bovina, la quale lo decima già nelle comuni di Ragusa, Ragusavecchia e delle Bocche e minaccia di estendersi al restante della provincia.

Intanto? Intanto i Turchi si mostrano

capaci, non già di domare l'insurrezione, ma di distruggere col fuoco tutti i villaggi Ercegovesi, accrescendo così ogni giorno più il numero degli infelici che cercano rifugio sul nostro territorio.

In una parola, la Turchia altro non ha mostrato di saper fare se non a forza di vandalismo e di crudeltà, addossare il mantenimento di buona parte dei suoi sudditi all'Austria.

L'Austria, certo, deve esercitare i suoi doveri di umanità fino all'ultimo estremo; ma noi crediamo che ciò appunto le imponga il dovere di pretendere che in un modo o nell'altro questa faccenda sia finita o di deciderla ella, oggi che è oramai evidente come la Turchia sia incapace di governare.

Ragusa, 12 ottobre.

Dopo l'ultima mia non successe nulla di rilevante nelle nostre vicinanze, ma bensì a Dobor e Foča dove gli insorti ebbero la meglio, facendo bottino di un centinaio di cavalli carichi di viveri e munizioni, nonché impossessandosi di grande quantità d'armi. Ma queste cose non si sanno qui precise; e quello che si può dire si è, che i Turchi tacciono su questi fatti, il più gran segno che non hanno di che lodarsi; perchè se un combattimento rimane indeciso, o gli insorti si ritirano in vista di una preponderanza numerica, i Turchi cantano vittoria.

Le bande di Pavlović e Ljubibratić si trovano ora qualche miglio distante da Osojnik, villaggio sopra Ombla. Alcuni corrispondenti dei vari giornali dell'interno ed estero la settimana scorsa fecero una gita al campo e restarono fino il giorno veniente. Essi riferiscono che furono accolti molto cordialmente; che a loro fu ammanito un pranzo discreto con zuppa, alessa ed arrosto; che bevettero buon caffè; che di sera a loro furono servite sardine di Nantes, bottiglie di Bordeaux e buon tabacco; ma che stettero male coi letti, perchè non ebbero altro sotto di sé che paglia. L'impressione da essi ricevuta è stata eccellente, e vedrete nei giornali mondiali quanto prima la descrizione delle accoglienze e le più gran lodi. Il vojvoda Ljubibratić la scorsa settimana fu a Ragusa per due giorni. I corrispondenti dei giornali gli offrirono un pranzo che riuscì splendido, lo pregarono che si lasciasse fotografare col suo seguito, composto di 6 Ercegovesi, il che fu anche eseguito. Al dopo pranzo il vojvoda visitò i feriti qui rifugiatisi. Il loro gaudio alla sua vista è indicibile, alcuni di essi, quantunque ancora deboli e fiacchi e colle ferite aperte, volevano ad ogni costo seguirlo, e soltanto l'imperiosa persuasiva del duce li arrestò fino alla definitiva loro guarigione. Non sono però tutti rimasti ai nostri lazzeretti; la maggior parte di essi furono trasportati a Grahovo dietro loro ardente richiesta per farsi curare probabilmente dagli empirici, o per nostalgia, perchè non si possono vedere se non sui monti.

I consoli pacificatori restano a Mostar, e il console germanico barone de Lichtenberg richiamò colà anche la famiglia. Venerdì p. p. una banda d'insorti, che da Zubci marciava

verso Klek per unirsi a Ljubibratić e Pavlović, volle di notte tentare un assalto a Carina; ma avvisati i Turchi dell'intenzione loro, si misero in guardia bruciando fieno per avviso alla truppa accampata a Drien. Si sentì a Bergatto qualche tiro di cannone e molte schioppettate, e così finì la battaglia, che probabilmente i Turchi spaccieranno per vittoria. Sul nostro territorio, specialmente a Breno, v'è un fermento non indifferente, perchè i Turchi uccisero e deformarono un brenese che andava in Ercegovina per affari di commercio. Così parimenti fu trucidato un nostro suddito da Oslje che si portò da un amico a Prapatnica per festeggiare il krsno ime di Miholjdan. L'esasperazione contro i Turchi prodotta da questi fatti è grande, e se l'autorità non si frappone succederanno vendette e rappresaglie.

Non ha guari mi pervenne la notizia che le bande riunite di Ljubibratić e Pavlović stabilirono i quartieri d'inverno a Zubci e Sutorina, come luoghi più sicuri e più prossimi al nostro territorio ed quello del Montenegro, per ricevere più facilmente vettovaglie ed altre provvigioni.

Učiteljska Skupština.

III.

Nadovezavši gdje smo u prvom članku skupštinu ostavili, prelazimo s njom zajedno na dnevni red.

Presjednik imenuje svojim zamjenikom g. Maroevića, kotarskoga nazornika u Kotoru; te pozivlje na izbor dvaju perovogja.

Izabrani su perovogjam gg. Midžor i Marasović. Onda u stalni odbor skupštine odabrani su gg. Bazolić, Nektić, Granić i Žagar.

Ovim su iscrpljene prve tri točke dnevnoga reda, za kojim dolazi četvrta.

Presjednik dijeli ovu točku na dva dijela: 1. uzroci loša pisanja; 2. uzroci loša štivenja; te stavlja prvi dio na pretresivanje.

Žagar, izvjestitelj nahodi loša pisanju glavni uzrok nemarnost učitelja, a zatim nezgodne klupe. Predlaže da se tomu doskoči, uzamši u porabu naputak i naredbu bivše hrvacke kancelarije o nauku pisanja.

Granić brani da učitelji nisu krivi, nego kratko vrijeme podijeljen nauku.

Maroević misli da je kriva metoda, učiti djecu štiti i pisati na jedan put, i priporučuje pisanke Greinerove.

Midžor ovo bi zadnje želio da se uzme kao predlog i da se o tom glasuje.

Žagar zahtijeva prvenstvo za svoj predlog.

Presjednik veli da je prije potrebno upoznati učitelji s naredbom koju je *Žagar* predložio, na što ga on pozivlje.

Daniilo V. Uzroke bi razne naznačiti mogao točno sami pokrajinski nazornik, koga žalibože pri skupštini nije; jer uzroci ne mogu biti svude jednaki. Učitelje ne smatra nemarne, nego možda nevjeste krasopisanju, stoga što je kratko vrijeme opredijeljeno nauku krasopisnomu; predlaže da se umnože satf toga nauka po učionam i u učiteljištu.

Petravić misli da djeca loše piše što im se zarađa dade pera u ruku; on bi ih prije vježbav olovkom.

Lovričević je tomu protivnik, jer tvrde olovko štete ruku, a meke su odveć skupe; on bi volio vježbanje na crnoj dasci sedrom.

Maroević potvrđuje *Daniilov* predlog, ali uz to i *Greinerove* pisauke, koje i *Granić* hvale.

Hrdalo bi htio od učitelja više nastojanja oko djece, kada pišu.

Danilo brani učitelje, a odmeće nešto krivnje na dječiju živahnost.

Presjednik svagja sve što je do sada rečeno i što se može reći na četiri točke: a) učitelj, b) učenik, c) sam predmet, d) ratila; te će učiniti tim redom svoje predloge: 1. da na prijamnom ispitu za učiteljište budu djeca ispitana u krasopisu.

Danilo je tomu protivnik, jer ako mnogi loše pišu, ppsve bi tijesan ostao izbor pitomaca za učiteljište; to pritvrguje kao shodan svoj predlog.

Presjednik stavlja na glasovanje predlog Danilov, da se raširi obuka u krasopisu na učiteljištu i pučkim učionam. Predlog je primljen.

Presjednik predlaže: 2. da nazornici bilježe učitelje nevjeste krasopisu, neka se pozovu na svršni tečaj. Predlog je primljen.

Presjednik slijedi svojim predlozima: 3. da se prve godine rabe samo pisaljke i tablice; — 4. da se u drugoj godini cijelim satom ne piše; — 5. da se u višim razredima uvede taktiranje; — 6. da se uče u 5 i 6 razredu uz latinsko pismo i cirilisko; — 7. da se u 7 i 8 godini uče nemačka slova; — 8. da se ženskinje uče pisati ona slova, koja se budu učile vesti; — 9. da se ljevoroči uče lijevom rukom pisati; — 10. da učionske vlasti opskrbe siromašnu djecu potrebitim ratilima pisanju; — 11. da se uči krasopis 3 sata na nedjelju u 1, 2 i 3 godini, u ostalim po 2 sata; — 12. da pisanke budu istosmjernicama i dvostrukim pravcem nacrtane u 1 godini, pa onda bez istosmjernica, te s jednim pravcem, pa najzad bez pravca; — 13. da se u 3. razredu na učilištu učenici vježbaju pisanjem na crnoj dasci; — 14. da pisanke budu s primjerima na glavi svake strane; — 15. da klupe budu primjerene dječinoj dobi; — 16. uresno je pisanje isključeno iz krasopisnoga nauka u pučkim učionama.

Nakon kratka pretresivanja i neznatnih popravaka, gdje bi napomenuto, da su neki od presjednikovih predloga zaklopljeni u već primljenom Danilovu predlogu, a da neki ne spadaju na dnevni red, bili su primljeni predlozi: 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 i 16; a predlozi: 5, 6, 7 i 12 odbačeni; i tim je završena jutrenja sjednica dana 6 listopada.

Na večernjoj sjednici istoga dana došao je na dnevni red drugi dio V. točke: „otkle to, da je štićenje u višim razredima malo dovoljno, jer niti točno, ni pravično, ni smisljeno.“

Presjednik otvara raspravu.

Hrdalo izvjestitelj navagja uzroke te, učenici da štiju prem malo i da učitelji prekidaју učenike u štićenju; — predlaže da se djeca vježbaju u štićenju kod kuće, i da učitelj ne pušta jednoga štiti dugo vremena, nego mijenja.

Nekić nahođi glavni uzrok zla čitanja u učiteljima; žao mu je što nije prisutna pokrajinskoga nazornika, koji najbolje znađe za uzroke. Da se uklone on predlaže: 1. neka se nabave učiteljima dobre

pedagogičke knjige, navlastito *Upravitelj* i *Rukovodnik*; — 2. neka se ustanovi savršni tečaj postepeni, za svaki stepen učitelja, i za one koje neznaju čitati i za one koji ne poznavaju slovnice; — 3. da se od vladine strane ne podupire štampanje nevaljalih knjiga, nego neka se podupiru učitelji darom dobrih knjiga; — 4. da kotarski nazornici nastoje, da se učitelji nazavrše; — 5. da kotarski nazornici budu strukovnjaci, izabrani između učitelja; 6. da se zavede učionski list pedagogični; — 7. da se uzmuže kotarske knjižnice, ali knjigama izabranim od vještih pedagoga; — 8. da se uzmuže potpore u učiteljištu.

Presjednik opaža da mu se čini suvišan prvi predlog uza šesti.

Granić da je važniji prvi, nego šesti, a da su predlogom drugim učitelji ponizeni.

Maroević pristaje uz prvi i šesti, čini se i njemu drugi učiteljima poniziv.

Stavljeni su na glasovanje Nekićevi predlozi. Prvi je primljen, i drugi izostavivši riječ *čitati*, trećega on poteže na se a ostali su svi primljeni.

Presjednik veli da je uzrok zlu štićenju što se gleda više da se mnogo štije, nego da se dobro štije, stoga on predlaže, da se u štićenju od stavke jedne ne prelazi na drugu, dok učenik nije dobro prvu prošio.

Nekić misli da je predlog suvišan, jer zaključen u primljenim predlozima.

Granić podupire presjednikov predlog.

Maroević se slaže s Nekićem.

Presjednik poteže na se predlog.

Žagar nahodi uzrok zlu štićenju u oskudici knjiga, predlaže da se siromašnoj djeci po selima dijeli veće knjige, a ne onoj u gradu.

Maroević. Ima siromaha i u gradu.

Na glasovanje Žagrov predlog pao.

Maroević ga ponavlja preinačena, da u dijeljenju knjiga za siromaha bude uzet veći obzir na siromašnije sela.

Korlaet, da se povisi svota za sirotinske knjige.

Na glasovanju pao je Maroevićeg predlog a primljen Korlaetov.

Sjednica je tim završena.

Iz ovoga na kratko nacrtana pretresivanja prvoga upita, postavljena učiteljskoj skupštini, uvidjeti će štioći istinitost naših opazaka u prvom članku učinjenih. Upit ne oprediljen otvara put svakoj stranputici. To su već i sami učitelji opazili, pa opetovno zavapili, što nije prisutna pokrajinskoga nazornika, da im uzroke naznačenim manom otkrije, kako bi im sigurnije potražili lijeka.

Nu ako smo se učionskomu vijeću zamjerili na njegovim upitima, nemožemo ni skupštini omučati, da se ona upuštala na pretresivanje i glasovanje predloga takovih, koji nisu upravno na samu stvar išli. Za danas ovim budi dosta zahranivši potanju rasudu o

skupštini, kad izložimo, što je u ostalim sjednicama pretresivano.

Hercegovačko-bosanski ustanak.

Neprogje ni polak čedna: odkada smo označili novu „miroljubivu“ mijenu istočnoga pitanja, i već nas dogagjaji ovlašćuju uzvrditi, da se ona nije nimalo mogla uzdržati — upravo kako sami predviđismo.

Nemareć za intrigue propalica i mekušaca u Srbiji, nemareć za zdvojenje babe diplomacije, okolnosti se same sobom odkotrljahu dalje, dokazavši još jednoč bitni značaj današnjih odnošaja, koji neopozivno zahtijevaju, da se zamašno i korjenito razkrči istočno pitanje.

Junački borci u Hercegovini i Bosni, imajući jasan cilj pred očima, nesbuniše se kolebljivim stanjem vanjskih okolnosti, nego nastaviše smijelo vojevati, te evo održaše novih pobjeda prvi kod Ljubinje, Drna i u Zubcih, drugi kod Slabinje i Vrbasa.

Bugari, o kojih smo pogriješno mislili, da oklijevaju i čekaju na Srbiju, dovršivši posljednje priprave, digoše već odlučno zastavu ustanka na Balkanu, pozivajući sav narod u bojno kolo, a prema onomu, što se o pripravah njihovih znade, doskora ćemo čuti, da su se tomu pozivu odasvuda odazvali, te da plamen ustanka buktu po čitavom poluotoku balkanskom.

Knez Srbije, nemogavši svojim bezprimjernim iznenagjenjem skupštine polučiti namumljene svrhe, morade se pokoriti njezinoj odlučnosti i većoj sili okolnosti te sam uviditi značaj situacije, i tražiti oslonu na mlađih liberalcih, koji jasnije predstavljaju težnju omladine srpske, koji su iskrenije zauzeti za širu unutrašnju slobodu, te koji su odriješiti zahtijevali rat.

Megjutim Turska, kod svega pada Husseinova, i kod svih glasova, da kani povući svoju observacionu vojsku s granica Srbije, neprestaje — kako sama bečka „Nova Presse“ javlja — šiljati čete u Vidin i Niš.

Tim je položaj danas jasnije označen nego dosada, i mi smo za dva koraka bližje sukobu, koji se izčekuje. Novo ministarstvo u Srbiji pozdraviti će radostno svi prijatelji slobode kršćanskoga Istoka, što će politika njegova biti jasnija i iskrenija, naročito u pitanju o budućem odnošaju Srbije prema susjednomu suplemenomu narodu. Bugari će, po svoj prilici, imati više povjerenja u ovo ministarstvo, nego u prijašnje, koje je, za vrijeme regenstva, često podleglo uplivu prećerane stranke srpske, — a ova će okolnost biti od

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

I.

Ljubomirova mladost.

Ljubomir, sin nekoga prostoga ratara u Poljanicah, polazao je marljivo seosku učionu. Dječak se je rado učio i bio pazljiv i poslušan. Ostavivši školu znao je Ljubomir pročitati svaku knjigu, štampanu latinicom i cirilicom, a tako i svako pismo, sastavljeno u svom materinskom jeziku, umio otcu svomu napisati bez svake pogreške pismo stricu u gradu, a kad je bilo štogod na brzu ruku proračunati u glavi, nebijaše mu nužno brojiti na prste.

Ljubomir nebijaše marljiv i pomnjev samo u učionu. Dočim su poslje škole drugi dječaci, skupljajući se po ulicah, u selu i na meraji pred selom trčali, skakali, hrvali se i igrali kao bezposlice, žuri se Ljubomir, nestajući nigdje i nezajnuć u ništa, doma, da u vrtu ili u polju što igda više radi. Tako su ga njegovi roditelji priučili zarana raditi, poslovať, djelovati, pak mu to prešlo u narav i srce ga vuklo za radom. Ta nijedna majka nerodi lijenca, nego ga uzgoji. Sve je više prianjao Ljubomir za poslom, od

kad ga bješe počeo njegov otac uzimati sa sobom kao pomoćnika pri svakom ratarskom ili težačkom poslu, te ga uz to opominjao, kako je blagoslovljena radena ruka, kako je živa istina naša poslovica: „Ko radi, Bog nebrani!“ i druga: „Bog daje težaku, a ne ležaku, i rataru, a ne bezposličaru!“

Da se radino dijete radnjom zabavi i a posla uvježba, na posao privikne, dade mu otac u vrtu dobru gredicu odmjeriti na lijepu i zgodnu mjestu, neka ju obdijelava, a što na njoj zavrijedi, neka i uživa. Ljubomir je ogradio svoju gredicu okolo naokolo ribizom (crvenim grožđicom) i ogrozdom, a na leji složić do složića sve zasijao i zasadio svakojakim povrćem, naimo, peršunom, crvenim i bijelim lukom (češnjakom), salatam, mrkvom (merlinom), kupusom (zeljem), koljem, krastavci, dinjami i lubenicami i. t. d. a po okrajcih složića zasadi Ljubomir jagode i svakojako mirisno cvijeće. Kad su zazrele jagode, vezao ih je Ljubomir u kitice i poklanjao otcu i majci, stricu i strinici, uicu i ujni, a što je preostalo dijelio bi sa sestrom i sa svojim mlagjim bratom Jankicom, koji mu je pomagao pljeviti i zalijevati povrće. Procvjetalo svijede vezao bi takogjer naš mali vrtlar svake nedjelje i svakoga svetca u kite za stariju svoju seku Dragoilu, a povrće davao

bi majci za kuhinju. Majka mu je za uzdarje svaki put davala po koji novčić, a to ga je sve veoma poticalo na rad i pomnju.

Kad nebi htjela koja biljka naspijevati na složiću, eto jada i žive muke, skoro da se nije jadio Ljubomir, što je u učionu ikad i čuo, kako se uzgaja i njeguje cvijeće, povrće i drveće, kako se obdijelava, obragjuje zemljište, kako se u opće postupa pri poljskom gospodarstvu. On je dakako kao dijete još bio malo toga izkusio, pak se jedio, kad mu nije sve mahom bujno raslo. — Kad je prestao pohagjati svagdanju školu, marljivo je posjedivao negjeljom i praznikom opetovnicu, da se uvježba dobro čitati, pisati i računati.

Nu Ljubomir htjede još i više toga znati, nego što bijaše učio u seoskoj učionu. Mjesto da se po nedjeljah i svetcih po dovršenoj opetovnici s drugimi dječaci iz sela tepe kojekuda dagnuće kao šteta niz vodu, uzimao je knjigu u ruku, da zimi u toploj sobi, ljeti pako u vrtu kod svojih složića sjednuvši pod sjenasto drvo čita, te da tako sam se uče iz mudrih knjiga omudri, vještini i umjetnim postane. Niko se nije rodio vještatom i umjetnikom, nego naukom i obukom, trudom, makom i nastojanjem osposobi se nauči i oljudi. (Slijedi.)

velikoga uticaja za uspjeh velike predstojeće borbe. (Obz.)

Dogadjaji u Biogradu.

„Graničar“ donosi sliku o sjednici narodne skupštine od ponedjeljka 4. o. m., prigodom odstupanja Ristićeva kabineta. Radi njezine osobitosti moramo ju doslovce priopćiti, da se razumije dosadanj i budući položaj Srbije prema ustanku. Izviješće ovo glasi:

Knez je upravo u dvanaest sati o podne u pratnji jednoga svog rođaka i pobočnika Koste Protića došao na karuci pred veliku školu. Pred njim stigao u skupštinu ministar Ristić, i kako je ušao u dvoranu i sjeo za ministarski stol, saopćio je svojim drugovima kako stvari stoje, te su odmah svi otišli u pobočnu ministarsku sobu. Megjutim je tamo stigao i knez. Poslje kratkoga savjetovanja dade knez pozvati predsjednika skupštine Kaljevića i saopćio mu, da bi rad bio, da se sjednica pretvori u tajnu. Kaljević se vratio u skupštinu, i pošto je sekretar svoje čitanje dovršio, javi Kaljević, da sjednicu pretvara u tajnu. Knez, nalazeći se u ministarskoj sobi s ministri, zahtijevao je od ovih, da ga samog puste u skupštinu (ovo je unikom u svijetu!) no ministri nikako nisu htjeli na to pristati, i tako knezu nije ostalo ništa, nego ući s ministri pred skupštinu. Ušavši unutra, knez sjede na svoju prestolnu stolicu, ministri za svoj stol. Svečana, osbiljna tišina. Knez ustane i reče: „Meni su sinoć ministri podnijeli ostavku, a ja sam za shodno pronašao, uvažiti je.“ Čim je to knez izrekao, ustanu svi ministri sa svojih stolica, i bez s bogom i oproštaja izigju na polje iz dvorane. Kad su ministri otišli iz dvorane, opet knez nastavi ovako: „Ovo je istina jedinstveni pojav, da vladalac bez svoje vlade izilazi pred skupštinu, no današnje vanredne prilike mogu i ovaj pojav opravdati. Ja se nalazim pobugjen staviti na vas ova pitanja: prvo: imate li vi povjerenja u mene? Skupština, iznenadno pritisnuta ovakim zamannim pitanjem nije mogla drugo što odgovoriti, nego: „Imamo!“ Kad je skupština to odgovorila, knez stavi pred uju ovo drugo pitanje: „Jeste li vi za rat?“ Skupštinarima na to jednoglasno odgovore: „Jesmo!“ Neki odgovore: „Vašoj svijetlosti poznato je to iz pismena, koja smo vam predali.“ Na to knez odgovori, da on nije za rat, i stane u podužem govoru razlagati, zašto nije, navodeći nesgodne okolnosti i razne druge teškoće. Na to mnogi skupštinarima odgovore: „Ta mi smo sve to čuli još u Kragujevcu. G. Ristić govorio nam je o tom puna četiri sata!“ Kažu, da je knez na to odgovorio: „E, pa dobro, kad hoćete rat nek vam bude, ja s ovim ministarstvom neću da ratujem“ — i izigje na polje, ostavivši skupštinu u najvećoj zabugjenosti.

Skupštinarima ostaviše za tim i sami dvoranu, i izigjose na polje. Na svima se mogla opaziti turobnost, ogorčenost. Jedini knez veselo je pušio cigaru.

U cijeloj vatoši nastupila je taj dan neopisana zabugjenost. Po sokacima moglo su se svuda vidjeti gomilice ljudi turobna, ogorčena izgleda, izčekujući da vide šta će da bude.

Poslije podne išlo je do 30 skupštinaru samo-me knezu u dvor. Knez ih je pustio pred se. Skupštinarima predstavio, u kakvu je opasnu situaciju bačena zemlja ostavkom ministarstva i da skupštinarima nemogu nositi na sebi odgovornosti za posljedice, koje mogu nastupiti nehiđ toga. Knez im je odgovorio, da je morao uvažiti ostavku ministara, jer su mu ovi ministri već dosadili svojim pretenzijama, svodeći njegovu vladalačka prava na najmanju mjeru. Što se tiče ratnog razpoloženja, knez se čudi nekim skupštinarom, kako su oni sada ratoborni, kad zna da nisu to bili prije nekoliko dana. U opće knez je uzeo prema skupštinarom bagatelizirati ton, i ovi se prališe nezadovoljni od njega.

Poslije sašli k Ristiću i s njim su se razgovarali.

Što se tiče sastava novoga ministarstva, knez još od prekjueh radi na tom poslu, ali nekako neće da mu ide od ruke. Zvao je k sebi Nikolu Ristića i ponudio je ovomu sastav ministarstva, ali Nikola, iskrena kaplarska duša, odgovori: „Stojim u svako doba na službi i pokoravam se zapovijesti

Vaše Svijetlosti, ali ja neumijem vladati sa skupštinom: moje je da vladam bez skupštine!“ Osim Nikole, s kojim se ustavni knez Milan nije mogao pogoditi, pozvao je k sebi Cenića i Filipa Hristića, po i ovi su odbili trenutnu počast.

Jučer u jutro imali su skupštinarima sastanak u velikoj školi. Tu je došlo do ozbiljnih i zamašnih scena. Podpredsjednik javi, da se sjednice, skupštinske dotle neće držati, dok ih predsjednik nezažakaže. Na to se digue čitava graja u skupštini. Mnogi ustashe na stolove, pa govoriše razdraženo proti tomu, kako se sa skupštinom postupa. Miliša poslanik reče upravo: treba to sve kolcem potći! Dragutin Riznić reče: ne treba se dati za nos vući ni od koga! Mnogi skupštinarima govoriše, kako ih je već sramota, što se toliko vrijeme šalabaza i narodni novac harči a ništa se neradi. Neki govoriše, da se neće ni s mjestu maći, dok nevide na čemu su.

U cijeloj varoši vlada neopisana uzrujanost. Knez još nikako nemože da sastavi ministarstvo. Sad se čuje, da je pozvao k sebi i Kaljevića i Piročanca, a takogjer se i to govori, da je namio povjeriti sastav kabineta Milutinu Garašaninu. Neki opet tvrde, da kabinet neće biti sastavljen, dok ne dogje Marinović iz Rumunjske.

Klika ovoga posljednjega pronosi po Biogradu glas, da je Ristić s toga pao, što se odričilo, da je on radio „na prevratu“ u Subiji. Glupost ovog tvrgjenja pada na prvi mah u oči, niti je nužno Ristića braniti od te bijede. Ristić i prevrat, — to se dvoje neda zamisliti.

Politički pregled.

Carigracki list „Turquie“ priopćuje neki dodatak k sultanovu fermanu, u kojem se navagjaju razne zloporabe u turskoj upravi i pravosugju. „Administrativni i sudbeni poslovi, veli „Turquie“, vrše se vrlo mlitavo, a stranke nemaju nikoga, na koga bi se obratile sa svojim tužbama, čim mnogo štetuju. Ista mlitavost vlada u redarstvenih i kaznenih poslovih; mnogi optuženici zatvoreni su duže vremena, nego li zakon propisuje, a mnogi se zatvaraju iz puke sumnje. Dočim bi imali činovnici po svojoj dužnosti suditi svakomu nepristrano, dokazano je, da podupiru jednu ili drugu stranu. Gragjanski činovnici uvijek su u dogovoru, kako da tlače pučanstvo. Zakupnici desetine nastoje svimi silami, da utjeraju više poreza, nego li je propisano.

„Ovakovim načinom zadovoljuju jedino privatnim svojim interesom na užtrb poljodjeljaca. Gdje gdje su opet zakupnici krivi, da usjev elementarnimi dogadjaji propada, jer neodmjeruju porez onda, kada je žetva dovršena. Po sustavu, koji je sada u krijeposti, imaju se birati kajmakani iz sredine vrlih činovnika, koji su već obavljali slične poslove. Ali toga se pravila ne drže u svih vilajetih. Zakupnici i oružnici postupaju proti seoskomu pučanstvu, kako nedopušta ni zakon ni pravo.“

Sve ove grijehe izbraja eto sama turska vlada; pa ipak još ima ljudi, koji zamjeravaju ustašem, kad traže, što je pravo. „Journal de St. Petersburg“ priopćujući ovaj spis, kaže, da je zbilja sultanu stalo do toga, da na put stane svim zloporabam. Nu oficijozni ruski list priznaje, da u tom pogledu neće pomoći puke naredbe upravljene na činovnike, koji su vikli raditi po svojem. Ovo znaju i u Carigradu, pa da je dotična naredba prvi korak na putu, kojim je pošla sultanova vlada, da uvede potrebne reforme. — Blaženi, koji vjeruju.

Financijsko gospodarstvo turske vlade izazvalo je katastrofu, koja bi mogla imati za Tursku nemilih posljedica. Od nove godine plaćati će se naime od državnoga duga samo polovina kamata u gotovu, druga polovina u petpercentnih obveznica. Obećava se doduše, da će se poslije pet godina opet plaćati sve kamate a dotične obveznice da će se onda odkupiti. Nu uz sve to obećanje ne drže ovo sredstvo ničim inim, nego državnim bankrotom. Hercegovacki ustanak zadao je turskim finan-

cijam posljednji udarac. Hoće li to biti zadnja katastrofa?

U oči sastanka njemačkoga cara s kraljem talijanskim razjašanje „Opinione“ na novo talijansku politiku. Poluzvanični ovaj list talijanske vlade naglašuje, da Njemačka ima s Italijom zajedničku misiju, djelovati naime pomirljivo u svih evropskih sukobih, osobito pako u pitanju istočnom. Obadvije države hoće naime, da mirom osiguraju plod svoje politike. U ostalom nezna „Opin.“, da li će se o ovom predmetu povesti govor za boravljenja njemačkoga cara u Milanu. — Što se tiče klerikalne stranke, priznaje „Opinione“ sa zahvalnošću, da se u Njemačkoj uvažuju razlozi, s kojih se Talijanska drugim oružjem služi, nego li Njemačka i što neide njemačka vlada za tim, da talijanskoj propisuje, kako da u tom pogledu postupa.

U Parizu držalo se je ovih dana ministarsko vijeće pod predsjedništvom Mac Mahona, u kojem se je raspravljala posljednja kriza. U toj se je sjednici jedan ministar tužio na republikanske novine, kojim je riješenje te krize služilo u tu svrhu, da pobijaju Buffetovu politiku i da konstatuju dvojak pravac u sadanjem kabinetu. Što da učinimo sada? upita maršal, nesreća ta već se je sbila.

Kako „Moniteur univ.“ javlja, u istom je vijeću zaključeno, da se u buduću, dok traju praznici komore, moraju držati samo onakovi govori, koje ministarstvo prije odobri. Ovim načinom misle, da će se izbjeći sličnim sukobom. Članovi kabineta moraju dakle šutiti, jer bi se drugačije moglo posumnjati o Buffetovoj nepogrješivosti.

Domaće.

Il Tribunale di appello ha conferito nel suo raggio giurisdizionale un posto di ascoltante al praticante giudiziario Enrico Colombani, ed al diurnista Isacco Tolentino il posto di controllore vacante presso l'ufficio di conservazione delle ipoteche di Zara.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina e dalla Bosnia sul suolo dalmato ascendeva giusta l'ultimo *Avvisatore* a 1086 nel distretto politico di Knin, 6898 nel distretto politico di Ragusa e ad 178 in quello di Cattaro.

I tipografi-editori Vitaliani e Janković pubblicarono il Rammentatore dalmato pel 1876, corredandolo di alcune tavole sui nuovi pesi e misure e di numerosi annuari commerciali e industriali. Meglio questo, che certe storie, offerte al pubblico nel lunario del 1875.

Camera di commercio e d'industria di Ragusa e Cattaro.

Protocollo della seduta 28 agosto 1875.

Presidente il signor Luigi Serragli;

Commissario ministeriale sig. Paolo cav. de Rascetar, i. r. consigliere aulico.

Presenti essendo 13 membri, viene aperta la seduta alle ore 10 1/4 a. m.

Prima di passare alle materie in dicte dall'ordine del giorno, il Presidente si fa interprete della comune soddisfazione che s'ensi alfine compiute le elezioni per la rinnovazione della metà della Camera, e avendo accettato la nomina i neoletti si possa oggi procedere a quella delle cariche. Invita quindi gli astanti a formare la scheda per

1.o l'elezione del Presidente.

Dallo spoglio delle schede risulta rieletto il sig. Luigi Serragli all'unanimità, meno un voto.

Ripetesi la stessa operazione per

2.o l'elezione del Vice-presidente

e viene pure all'unanimità, meno un voto, rieletto il sig. Giovanni M. Radoničić.

3.o La formazione della commissione economica ha luogo anch'essa per ischede, e risultano eletti i signori Matteo Pavlović e Baldassare Givović.

Il Presidente rivolge quindi al consesso le seguenti parole:

„Sono infinitamente grato ai miei onorevoli colleghi della prova di fiducia di cui mi hanno onorato, e sono grato altresì al ceto commerciale che mi ha favorito dei suoi voti. È questa la migliore ricompensa che io potessi ambire per 30 anni di servizi prestati a questa Camera come segretario, come membro, come presidente e come deputato.

„Forte della vostra approvazione, o signori, io continuerò a propugnare la libertà del commercio e l'istruzione delle classi industriali facendo astrazione da ogni politica preoccupazione, nel convincimento che le Camere di Commercio non debbano mai deviare dallo scopo della loro istituzione, la cura cioè degli interessi economici.

„Io spero che la fraterna concordia regnerà fra noi come per lo passato e che Voi mi sarete sempre generosi del vostro appoggio e della vostra indulgenza.“

Viene poi dal segretario preletto il

4.o *Parere sulle facilitazioni proposte sul tonnellaggio dei vapori* da rassegnarsi all'eccelso Governo marittimo; che invitava le Camere di Commercio a pronunziarsi sull'iniziativa della Camera di Fiume. Dichiarò questa di aderire pienamente a che sieno trattati col solo quarto del tonnellaggio normale e una sol volta al porto di ritorno i vapori che percorrono le coste austro-ungariche e colla facoltà di deviare dalla linea per toccare porti italiani, sperando che questa facilitazione contribuirà all'attivazione delle desiderate comunicazioni dirette coll'Italia. Prendesi occasione di pregare l'eccelso Governo che sia in pari tempo proposta ai fattori legislativi l'abolizione della tassa sanitaria per bastimenti che toccano un porto senza prendere pratica allegando casi di odiosa applicazione di questa tassa.

L'elaborato viene unanimemente approvato.

5.o *Proposta di aumentare il tirocinio dei tenenti di un anno.*

Letti i rapporti favorevoli delle Amministrazioni comunali di Dobrota e Orebić basati sul consulto dei più autorevoli armatori e capitani marittimi, si rassegna alla votazione del consesso una proposta all'eccelso Governo marittimo onde il tirocinio degli aspiranti al tenentato che hanno fatto lo studio nautico sia prolungato da due a tre anni, e per quelli che non hanno fatto tale studio da quattro a cinque, motivando il bisogno di una maggiore esperienza ora che la navigazione si estende sempre più a mari lontani e che l'affluenza a questa professione va sempre crescendo. Dimostrasi in pari tempo l'opportunità che sia libero agli aspiranti di passare uno degli anni normali in una marina estera, italiana, francese, inglese, nordeuropea o nordamericana, perchè i giovani abbiano il modo di meglio istruirsi e di fare viaggi più lontani.

La votazione è unanime per l'assenso.

6.o *Evasione di consulto ministeriale sulle condizioni di una convenzione commerciale colla Serbia.*

Nel rapporto preparato in risposta alla domanda dell'eccelso Ministero, dicesi non aver più questo circondario alcuna relazione di commercio colla Serbia. dacchè questo prese le vie danubiane; potrebbe in parte ricondursi se le strade dell'Ercegovina non fossero impraticabili. Citasi l'esempio della strada di Trebigne non ancora compiuta.

Coll'approvazione di questo rapporto chiudesi l'ordine del giorno e passa il Presidente alla comunicazione degli atti più interessanti pervenuti od evasi dopo l'ultima seduta.

Nuove sollecitazioni ottennero dall'eccelso Governo marittimo che venissero tolti gli ostacoli al nettamento del porto di Ragusa. Non consta però che siensi presi in considerazione i suggerimenti della Camera per prevenire un sollecito interrimento.

Rendonsi informati i signori membri della pubblicazione di un nuovo volume di rapporti consolari che fu rimesso alla Camera.

Si dà notizia di un rapporto all'eccelso Ministero del commercio perchè il Giudizio distrettuale continui a risiedere a Orebić sede dell'Associazione marittima di Sabbioncello.

A proposito della comunicazione data dalla Camera di Trieste dei protocolli sessionali per l'erezione di una Banca marittima, informasi della ma-

la riescita di quelle proposte, non avendo l'eccelso Ministero trovato di appoggiarle.

Decise l'eccelso Governo marittimo dietro i reclami di questa Camera che le autorità portuali determinino la portata di ogni singolo traghetto su alcune basi di peso.

Informasi della scuola di ricamo artistico di Vienna che dietro partecipazione dell'eccelsa Luogotenenza accoglierebbe una Dalmata, non però a spese dello Stato. Riconosciuta dagli astanti la difficoltà di tale istituto in tali condizioni, si conviene di non dare corso a questo avviso.

Avverte altresì l'eccelsa Luogotenenza avere eccelso Ministero del commercio delegato un intelligente industriale, il signor Leopoldo Stockhammer, a percorrere la Dalmazia per studiare in qual modo potrebbonsi aumentare le sue capacità produttive.

Il signor Mattarelli opinò che sarebbe opportuno venisse il signor Vice-Presidente dimorante a Dobrota avvertito dell'arrivo del suddetto delegato, e a questo raccomandato di sentirlo in quanto riguarda gli interessi speciali del distretto di Cattaro. Il Presidente promette di assecondare a suo tempo questo consiglio, indi dichiara chiusa la seduta alle ore 11 ³/₄ a. m.

Književnost.

Trebinjski sud i hrišćanske vještice.

(Iz istinog zgođaja 1846. te godine.)

(Svršetak.)

Adži mustafa. Ovako ti se, efendija, poklanjam. Da nas je trista, opet je bez tebe ništa. Riječi ti se u zlatu kovale a jezik posvetio! Dok su naši stari bili i gospodovali, drugčije su nam ptice pjevale; a danas je kod našega mudira nekakva nova mudrost, hoće da razgagja a da ne pogagja. Kad je kurjak pitao ovcu: hoću li te klati? Ja znam, da su dva put naši stari u mome životu, kad je pomor u djecu bivao, bacali vlahinje u rijeku; pa koja bi potonula, znali bismo da nije vještica, a koja bi povrh vode plutala, svaku smo kamenovali, gdje i dan danas leže pod prokletom gomilom; a nas kao da je Bog svakojeđa udrio metlom po glavi! Od koga se bojimo? Zar ćete gledati da nam vlaške vještice zoblju svaki dan djecu kao zdrele trešnje, je li?

Adem Beg. Mašala, mašala (jedko), mudra mi vašega razgovora! Mi smo nekad sve ono radili što smo sami hteli, dok nije megju nama počeo suditi carski kanun (zakonik), a sad? Sad ja ne smijem dopuštati da se to radi. Eto vas, eto vam vlahinja, i eto rijeke, pa bujrum!; ma ja otesam skut pred Bogom i pred carom: ko što djelje pred njim pada. A što ti govoriš, kadi efendija?

Kadija (podugo misli). Svaki narod ima svoj zakon, a svačiji je s neba došao. Musi (Mojseu) na Sionsku goru, Isa peganberu (Hristu) na Jerusalm, a nama na svetoj kabli (Meka), a čak posle carski kanuni; pa zato — meni se čini — da ima biti stariji pa i bolji zakon božji nego carski. Ja, sudim i po božjemu šerijatu, i po carskome kanunu; po prvomu, mogu se svi oni koji zlo čine ubiti — glavu za glavu, oko za oko, ruku za ruku i t. d., a po posljednjemu, ne može. Ama evo vas svih ovdje s glave ljudi, koji znate čuvati obraz pred ljudma, a čistu dušu na oni svijet ponijeti, pa kako god rečete tako će suditi, evo me, držeći objema rukama za vaš štap.

Adem Beg. Ano kad je tako, velite li svi, da sudimo po šerijatu, ali ćemo po kanunu?

Svi namjerni. Ada kako no po šerijatu? Koja ne bude vještica i pustit ćemo je živu, a koja bude, ostati će mrtva pod gomilom kao što je i zaslužila. Bolje je da ih mi utučemo, nego da nas naše kadune svaki dan kordekaju i poprijeko gledaju, a imaju i razlog, po duši! — Nego sutra u jutro sve poluvječne i stare vlahinje na rijeku, a svaki turčin ko pušku nosi neka se na mjestu nagje.

Sazvaše sve hrišćanske domaćine na okolo Trebinja stanujuće, i narediše da svaki svoju ženu ili majku sutra dan rano na rijeku dovede, i pridodade

¹⁾ Zapovijedajte.

im Derviš Asan: Znadite, vlasli! ako i jedne cigle vaše vlahinje ukrijete i ne dovedete na rijeku, valā-bilā-talā! za svaku ćemo jednoga od vas pod gomilom; a zar ne znate, da je vaš život u našim rukama?

Kod turskih kuća peku se pite, napravljaju se baklave, mjesu se prijesnaci, zamješavaju se u medu gurabije, prigaju se ušticipci; svak veseo očekivajući sutrašnje pozorište. A raja? to nije muka pogoditi, nego „mački je do igre a mišu do plača“.

Sutra dan, sunce iza brda a svaki svoju ženu skua na rijeku, i svaka od njih po jedan konop okolo pása, a posle njih evo i turaka da pozorje gledaju. Narediše turci, da svaki hrišćanin svoju po redu baca u rijeku, veleći im: koja u vodi potone, nek svak svoju iz vode konopom poteže i doma vodi; a koja ne utone nego nad vodom ostane, dajte je ovamo nama. — Od 73 žene nagjoše se 11 koje ne potonuše ¹⁾ i svaku predadoše turcima ²⁾.

Znajući hrišćani raja kakova smrt očekiva žalostne im matere i sestre, kroz plač zapomagaše i s kapama u ruci zamoliše: Aman, naše age i begovi, za carski ljeb i za vaše lijepo gospocko zdravlje! ne ubijajte nam ovoliko nevoljnog roblja! Ima drugog prečeg a i za nas i za vas lijeka.

Adem Beg. Stan' te malo, braćo! da čujemo šta će kazati; ako je i raja, nije marva.

Svi hrišćani. Vomit ćemo ih s ove stope u manastir, i zakumit ćemo igumna i sve kaludjere, da se obuku kao da će leturgiju služiti i nad našim ženama trostruka denija držati, pa najpotle nad njima očitati će iguman evanđelje. Koja god poljubi krst i evanđelje, neće moći više nikad nikome ni milome ni mrznome zlo uraditi, nego ostanuti čiste duše kao od majke rojena.

Velika graja sad se diže izmegju turaka; mladji na ovo ne pristaju, nego hoćedu da se kamenuju, a stariji i pametniji krote ih. Najposlje, skoči Adem Beg, i svi koji su u sudu bili pristadoše, ženama život oprostiše i spremiše ih u manastir. No pri odlasku reći će im, da svak čuje

Adem Beg. Čujte me dobro, vlasli! Turske mi lijepe vjere i tako mi babove duše! ako se po danas vaše ženetine ne okane naše djece, za svakoje ćemo naše dijete jednoga od vas na kolac nabiti. Sad idite i po vašemu zakonu radite.

Otidoše 11 Trebinjskih domaćina sa toliko njihovih žena u manastir Duži, i učiniše sve kao što su i rekli; i vraćajući se kući, zahvaljivahu Bogu na milost ustima Davidovim:

Teški vapaj žalostnika

Do Boga se brzo čuje,

Podpomaže nevoljnika,

Brza obrana i štiti mu je.

Psaltir.

Trebinje na Cvijeti 1875.

Vuk Vrbović.

¹⁾ Naravno je stvar, da su ove 11 slučajno za neki trenutak ostanule nad vodom zato, što položaj padanja u vodi i ženske haljine pomogaoše im.

²⁾ Zlo se trpi od straha gorega,

Ko se topi hvata se za pjenu!

Nad glavom se podmašaju ruke.

Gorski Vlasina.

Različite vijesti.

(Slijedeću mističnu popričje). donosi „M. H.“: Danas u jutro dovezao se jedan fijaker pred groblje u Kerepesu; iz kola izagjoše jedna ubava, u crno zavita gospođa i jedan u crno odjeveni mladić. Sudeći po obrazu i odjelu, bio bi čovjek pomislio, da će posjetiti il grob kakovog ljubljenog mrtvaca ili pako da će radi nesretne ljubavi počiniti samoubojstvo. Polagano, dostojanstveno i držeć se izpod ruku stupahu oni prema groblju. Iznenada izrgnu se mlada gospođa iz ruku mladića i zada mu poštenu pljusk. Mladić posegnu na to za njenim chignonom, dočim je opet ona gazila po njegovom ciliudru. Izmegju obojice porodi se žestoki boj, megjutim do skora se boljemu domisliše i razatadoše se jedan lijevo, drugi desno. Na bojištu nastade opet duboka tišina, samo fijaker, koji je ovaj prizor motrio filozofskim mirom, poviknu mrmljajući: Vi ste pravo sneće!

(Noemova barba na dionice). Adventiste u Masahusetu očekuju, da će potop biti još prije konca ove godine. Poglavlaca te sekte naumio je radi toga ntemeljiti dioničko društvo za sagrađenje jedne velike barke, u kojoj bi se pristaše te sekte mogli spasiti kad nastupi potop.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godine . . . 3: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Švaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 84.

Zadar 20 Listopada 1875.

God. III.

Notizia elettorale in 4.a pagina.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje 17 ottobre. Sette capi di villaggi ercegovesi, che si erano sottomessi a Server-pascià, commissario del Sultano per la pacificazione del paese, ieri furono a Popovo da Sefket pascià appiccati. Tutta la popolazione di Popovo ha emigrato in Dalmazia. — Pacificazione! Riforme! Prosperità! — L'esacerbamento giunse al colmo, e si raffermò la risoluzione di combattere a morte.

Oggi i cristiani di Nikšić assalirono i castelli turchi con tre cannoni di legno, dei quali il rimbombo si ode oltre il confine.

Vienna 19 ottobre. Nella camera dei deputati il ministro delle finanze presentò il bilancio pel 1876 accompagnandolo con una lunga motivazione. Le spese ascendono a fior. 402,869.876, quindi per fior. 21,587.827 più alte che l'anno corrente. Il deficit presumibile pel 1876 raggiunge la somma di f. 24,927.923, di fiorini 15,735.773 superiore a quella di quest'anno. Il ministro delle finanze espone un dettagliato quadro dell'azienda finanziaria del 1868 in poi. Nell'estinzione di debiti, nella sovvenzione di ferrovie, nell'ornamento, nelle mosse dell'armata del 1870, nell'esposizione mondiale del 1873 furono impiegati 288 milioni di spese straordinarie, dei quali 121 milioni furono coperti con proventi straordinari e 167 milioni cogli introiti ordinari. Per l'estinzione del debito pubblico furono impiegati 107 milioni, mentre non furono emessi che soli 39 di rendita. Ad accrescere durevolmente gl'introiti devesi provvedere già fin d'ora. Il primo mezzo e ciò è l'attuazione della riforma delle imposte. Coll'Ungheria sono in corso le trattative per una moderata imposta sugli oli minerali e per la riforma dell'imposta sull'acquavite sullo zucchero; ma su queste non si può far assegnamento pel prossimo anno. All'incontro la proposta del ministro d'una nuova legge sulle tasse e sul bollo importa un aumento di 4 milioni; e vi sono disponibili 11 milioni nominali di rendita da emettersi. — A vari punti il discorso del ministro fu applaudito.

Shanghai, 19 ottobre. Le differenze fra l'Inghilterra e la China furono combinate in via diplomatica, e l'ambasciatore inglese è già in viaggio di ritorno da Pekino.

Narodni jezik i zastupstvo u Beču.

Leži nam pred očima program, kojeg je izdao gosp. Lujo Mery, kandidat na zastupništvo veleposrednika.

Gosp. Mery kao stari i iskusni čovjek završuje svojim navagjanjima na jeziku, zna da je to čvor sve raspre dalmatinske, pak otkrito i čedno veli, da prije svega treba iskorjeniti hrvacko-srpski jezik iz javnog života, i on se zauzima za svoje jednomišljenike te spasonosne zadaće.

Megju ostalijem razlozima navagja i to, da je on svakad prosvjedovao protiv uvodu našeg jezika u upravu i obuku, usprkos propisa i običaja. Na čast mu!

No bilo kako mu drago, mi moramo ipak biti veoma harni gosp. Mery, da je nas obavjestio gdje leži zec, a čovjek obavjesteu polu spasen.

Treba nam ispovijedati, da smo se mnogo čula u našem optimizmu dali varati, i mislili da je još moguće neko sporazumljenje i neki *modus vivendi* megju nama. I do duše mi smo povjerovali starome Petroviću kad je Saboru rekao sa predsjedničke stolice: *Dalmacija je zemlja slavenska i bilo bi ludost to ponijekati.* Mi smo povjerovali Lapenini kad je rekao: *progjite se sjedinjenja sa Hrvackom, a mi ćemo vam potpisati bijeli list na komu vi možete zapisati kakve uvjete hoćete za razvitak vašeg jezika i narodnosti.* Mi smo povjerovali Filipu, kad je tražio rok od pet godina, da se uvede cijela ravnopravnost obaju jezika. Mi smo naposljetku povjerovali Bajamontu kad je sa zbornice saborske povikao: *Slaveni makar sutra, Hrvati nikad.*

Pak usprkos sviju tih lijepih riječi, evo danas pred očima programa, koji teži na to da opet užene u torove, konjušnice i kuhinje naš narodni jezik.

Može bit da megju veleposrednicima automaške stranke ima ljudi koji će osuditi iskrenost gosp. Mery, a neki možda i samu stvar, pak da će u svojoj razboritosti naći kao opasno ono što taj kandidat smatra svojim najprvim zadatkom. No u toliko stoji neosporno da se nami radi o velikome pitanju: *bivati ili ne bivati.* Jer nema dvojbe da jedan narod moralno ne biva, kad mu je ponijekan i potlačen prvi uvjet svog bića, jezik.

Znadi dakle, puče i narode, da ako bude zavisilo od gosp. Mery, biti će za tebe zločin, ako budeš govorio, pisao, djecu svoju nastavljao, pak možda i Boga molio u tvoje jeziku; zločin ako budeš zahtijevao da ti se sudi i da upravljen budeš tvojim jezikom; zločin ako potražiš da ti se porezni dug napiše srpsko-hrvacki i primnica isplate; jer ti po njegovu načelo ne bi imao pravo znati ni što si dužan, ni što plaćaš, ni za koje razloge i uzroke si osugjen u životu, u po-

štenju u dobrima, što turčin ni raji ne zanijeće.

Bože moj je li ovo moguće? Hoćeli zbilja moguće postati? U jednoj ustavnoj zemlji u sred devetnaestog vijeka, ima ljudi koji ovu našu domovinu, siromašku ali dičnu, napućenu skroz i skroz slavenskim narodom, hoće da srestvom jezika preobrate u jedan južni Tirol.

Prem da ne bi bilo lako gosp. Mery, kad bi i izabran bio, svoj program oživotvoriti, mi ipak priznajemo, da bi mogao dosta škoditi barem u naprednom razviću one ravnopravnosti za kojom je uvijek težila narodna stranka, o čemu su živi svjedoci nje listovi i novine. Zbog toga je od prijeke nužde, da se slože birači narodni i da ovu opasnost sa svoje otačbine odbiju.

Šta će reći povjesnik našeg doba? Reći će: — četiri sto hiljada hrvato-srba dalmatinskih nijesu zahtijevali da njihov jezik bude jednostavno i isključivo upotrebljen u nauci i upravi, kao što bi imali pravo zahtijevati po zakonu prirodnome i državnome, već su se zadovoljili zahtijevati da njihov jezik bude ravnopravan onome u kojemu se po navadi mletačke vlade ugojilo ono trideset hiljada njihove braće; ali ovo trideset hiljada, mjesto da prime blagodarno taj skromni zahtijev velike većine, hoće silom dovesti tu veliku većinu do takvoga poniženja i sramote da zaborave i pljunu na svoj značajni jezik.

A kad povjesnica bude takvi čin zapisala na vječitim svojim listovima, onda će svak moći zaključiti, *da Bog može zaboraviti i oprostiti, ali narod nikad!*

Birači, budi vam ovo poputnica na biralište!

L'Avvisatore dalmato di sabato porta il seguente comunicato:

Il movimento insurrezionale, che da parecchio tempo regna nelle limitrofe provincie turche, si è negli ultimi giorni sempre più avvicinato ai nostri confini, lungo tutta la linea da Metković fino al nord di Knin, ed ha messo in una certa inquietudine la nostra popolazione, che ha tanti e molto rilevanti interessi da quella parte del confine.

Per tutelare il principio di neutralità e per mantenere l'ordine pubblico, il governo, a quanto rileviamo, ha disposto che alcuni punti principali al confine, quali Vrgorac, Imoschi, Sinj ed Aržano, sieno provvisti d'una guarnigione di truppe.

Per quanto concerne poi l'ultimo nominato luogo, riguardo a cui si erano di questi giorni sparse le più inquietanti notizie, possiamo assicurare, che dei conflitti ci furono nella immediata vicinanza del nostro confine, senza che però essi si fossero estesi sul nostro territorio.

Turska bankrotira.

Mudrost evropske diplomacije nemogaše dobiti jače čuske od one, koju joj zadade, prem nehotice, sama sultanova vlada. Dok ta jadna diplomacija, vogjena „istočnim Mefistom“ upreza svu snagu, dok nabija obruče

na razsušenom sudu, nebi li još pridržala izmišćene duge i dužice, proglašuje turska vlada, da je ta posuda ma skroz prazna, da se više ma baš ništa neda iz nje izvaditi. Europa hoće, da uzdrži Tursku, ma bilo po što po to, a ova eno sama javlja, da nema uvjeta za svoj obstanak. Kad privatan čovjek nemože plaćati svojih dugova, nad njegovom se imovinom otvara stečaj, pače gdje koji zakoni bacaju ga u tamnicu, ako se pronagje, da je ma u čem svojom krivnjom došao do insolventije. Državu nemogu doduše drugi kazniti za ovakav slučaj, nu najveća je za nju kazna — razsap, ili znamenito razklimanje svih državnih odnošaja. Drugačije nemože biti ondje, gdje se radi o novcu, pa tako mora biti i u Turskoj. Vlada ove države izjavi pred nekoliko dana, da je, želeć učvrstiti povjerenje (sic!) svojih vjerovnika, odlučila od sada kroz pet godina plaćati samo polovicu kamata državnih dugova u gotovom novcu, a drugu polovicu u obveznicah. Tim je de facto izrečena tako zvana redukcija kamata, što se više ili manje približava bankerotu državnom.

Ko je iole pozornije pratio državno gospodarstvo Turske — ako so ovdje u opće i smije govoriti o gospodarstvu — nemože ga nimalo zateći ova odluka, koja bijaše neizbježivom. Tamo se je ovih posljednjih dvadeset godina trpao dug na dug, uglavljivali zajmovi uz strašne uvjete, a niko niti nepomisli, kako će se te uzajmljene glavnice vraćati, kako li ogromne kamate plaćati. Sultan prosipavaše miliune i miliune, pače i ostala gospoda punila si žepove, te za kratko vrijeme postajali bogataši. Tereti se navaljivali ogromni, narodi kršćanski nemilo globili, a kraj svega toga blagajne bile uvijek prazne, a tako zvani državnici turski niti nesanjahu o tom, da bi trebalo uvesti red u gospodarstvo, regulirati podavanja i dizati poreznu snagu državljana.

Postupak turske vlade u ovom poslu tako je neobičan i anomalan, kao što je anomalan i obstanak toga truleža u Europi. O tom se može svako najbolje uvjeriti, navedemo li u kratko, kako se je Turska zaduživala.

Do god. 1854 nije Turska imala nikakova državnoga duga. Te godine bude ona „primljena“ među evropske države, pa taj znameniti događaj nemogaše bolje proslaviti nego zajmom od 3 mil. funti sterlinga (računajući jedan funt sterl. po 10 fr. srebra), za koji založi onaj danak, što joj ga plaća Egipt. Slijedeće već godine uzajmi opet 5 mil. funti sterlinga; obveznice ovoga druga prodava-

vane su po kursu od 102 1/2 %. Jamstvo uzeše za ovaj dug zapadne vlati evropejske. Godine 1858. uzajmi opet 5 mil. funti sterl., a založi vjerovnikom zanj carinske dohodke carigracke. G. 1860. uglavi novi zajam od 2.036.000 funti sterl., a založi zato carinske dohodke grada Smirne, Sirije, Soluna (Salonika) Janine i Larisse. Već g. 1862. napravi novi dug od 8 mil. funt. sterl. a u залог dade dohodak monopola duhana i soli, zatim prihode od koncesija i biljege. Od g. 1863. do 1865. uglavljena bijahu nova dva zajma u iznosu od 12 mil. funti sterl., a založeni vjerovnikom suvišci jur založenih dohodaka pa neki prihodi Rumelije. Od g. 1865. pa do svršetka g. 1874. uglavila je turska vlada trinaest novih zajmova, iznosećih ukupno 33,836.000 funti sterl. ili 1.123,555.555 franaka založiv zato desetinu dunavskih pokrajina, otoka arkipelskih, pokrajina Sirije, Alepa, Janine, Trebisunde, Bruse, Kutahie i Bosne, dohodke Bagdada, suviške poreza na ovce, dohodka vilajeta dunavskoga i vilajeta adrianopolskoga i solunskoga itd. Založilo se sve, što se samo moglo i dalo. Kamate ovih dugova nisu dakako jednake, od zajmova željezničkih plaćaju se 3%, od zajmova uglavljenih u ine svrhe više, pa ima i dugova, od kojih se plaća 9% u ime kamata. I tečaj (cours) izdanih zadužnica nije jednak, varira među 97 1/8 % i 42 1/8 %. Osim ovoga silnoga u inozemstvu uzajmljenoga novca ima Turska i takozvanih „domaćih“ dugova iznosećih 40 mil. medjidia (11 medjidia = 10 funti ster.); kod ovoga duga već prije obavljena bijaše redukcija kamata od 6 na 4%. A osim svega ovoga moramo još spomenuti viseći dug od 15 mil. funti sterl., od kojega same kamate iznose 1,800.000 funti sterl. Danas mora Turska plaćati samo u ime kamata svih ovih dugova 5,900.000 funti sterlinga t. j. preko 60 mil. fr. srebra, ili preko 70 mil. franaka, dakle više od polovine ukupna svoga prihoda. Ovim brojevom netreba nikakova komentara.

Na ovaj korak t. j. reduciranje kamata prisili tursku vladu dvoje: nepouzdanje evropskih kapitalista pa bosansko-hercegovački ustanak kao i s ovim u savezu stojeće naoružanje proti Srbiji. Peštanski i bečki Turci u velikoj su neprilici kako da izvinu ovaj bankrot. Kad se radi o gubitku novčanom, ona gospoda postaju vrlo skrupolozna. „P. Lloyd“ na primjer veli, da se ovom koraku Turske ma upravo niko nije nadao. „Turska je, veli isti list, nedržec se postojećih ugovora sasma jednostavno plaćanje kamata državnoga

duga u gotovom na polovicu reducirala, svoje momentane izdatke na ove svrhe za polovicu umanjila i takovim načinom poznato poštenje Turske (sic!) obežbastila.“

Naravska je stvar, da ovi prijatelji još ni sada nevide potrebe, da se zdrava uda ovoga tijela otmu truležu, kakov je turska država. Oni se još uvijek nadaju, da će Turska i ovu katastrofu preživjeti, pače tješe glavničare evropske, neka nesdvoje, neka i na dalje ostanu prijatelji Turskoj, od koje su do sada toli lijepe koristi vukli, davajuć joj svoj novac uz lihvarske kamate. Na čast jednim i drugim ovaka utjeha.

Nas nije briga ispitivati potanje, koji su uzroci Tursku doveli do bankerota. Ovaj je tu i on grožno ilustrira gospodarstvo ove države.

Uregjene financije, dobro promišljeni i pravedno uređeni porezni sustav, to se danas smatra uvjetom obstanu i napredku svake države. Turske su financije potpuno razklimate, mjesto uređena porezna sustava, tamo se globi i harači jedna raja, a niti polovica toga nedolazi u blagajnu državnu. Kraj ovaka sustav, kraj duga od preko dvije i pol milijarde forinti, a kraj dohodka od kakvih 180 mil. for. nemože se ta ruševina dugo ni, ovako držati.

Ustanak bosansko-hercegovački zadade ljutih rana Turskoj ne samo na bojnopolju nego i na polju financija; uztrajnost i hrabrost naše junačke braće donijeti će i ostalo; oni pa s njimi i Evropa riješit će se do skora trula organizma, koji danas još zovu neki turskom državom.

Politički pregled.

Službena „Wiener Abendpost“ smatra dosta važnima izjave „Köln. Ztg.-a“ o odnosu među Austro-Ugarskom i portom, koji se je razjasnio odstupom Huseina Avni paše. „W. Ab.“ navagja ono mjesto iz „Köln. Ztg.“, gdje se kaže, da je osobito prijazan odnosaj Mahmud paše napram Beču i da je prije svega jedino to sigurno, da raja može više dobiti potporom vlastitih, nego li silom oružja. „K. Ztg.“ naglasila je takogjer, da se može jedino slogom triju carstva i njihovim držanjem u istočnom pitanju doskočiti zlu stanju, koje postoji.

„Golos“ nenada se ničemu od obećanih reforma u Turskoj, već hoće, da se odmah pomogne. Osobito naglašuje „Golos“, da treba

djelavao polje, ali i iz petnih žila opirao se svakomu novotarenju. Osobito duboko orati to nije htio pod nipošto „neću!“ pak zamao dalje govoriti i razlagati. Kad bi Ljubomir otu stao razlagati, kako je koristno orati duboko, otac bi nztvrdio: „Pogle su naši stari obdjelavajuć svoje polje kruhom se lijepo branili u našem selu, a i ja sebe i svoju obitelj isto tako radeć hranim, neće biti s gorega ostati pri starom načinu.“

Nekim srećnim slučajem dobije Ljubomir od nekoga razboritoga posjednika zemljišta u susjedstvu dvije knjige o zemljodjelstvu, da ih prouči i pročita. Jedna od tih knjiga već stara, a druga nštampana prije nekoliko godina. „Evo sad imam sve, što trebam,“ pomisli Ljubomir radujući se blagu književnom, i već isti dan po dovršenom poslu pri večernjem počinku uze staru knjigu preda se i počeo čitati. Ali pročitavši prva poglavlja šta nagje u staroj knjižurini? O kiseliku, ugljeniku i o dušiku rasprave, o čem niko živ u selu ni pojma nije imao, niti po imenu samo iste stvari poznavao. E — razrogaćlo oči naš naprednjak. — Ljubomir je premetao dalje listove iste knjige i čitao opisane razne vrste žita, komušaka ili komuškovica, korenjača, trgovinskih bilina, livaskih travá, opis gospodarskog oragja, poljodjelstvenih obavljanja, domaćih živina itd., dakle za njega ništa nova. Kako valja njivu shodno obgjelati, obraditi, da plodnijom bude, to je Ljubo-

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

II.

Ljubomirova mladost.

U djelatnike eno našega Ljubomira uvijek uz svoga oca pri poslu i gospodarstvenoj radnji, pomaže oca koliko i kako može. Zato, što je bio toliko radin i pomjiv mnogi ga je susjed prolazeći pohvalio. Kad bi prošao koji susjed uz poslenike povikao bi: „Kume Radovane! srećan si čovječe, da sve pjevaš od veselja, kakva imaš sinka momčuljka, taj će ti jednom biti raden i težak, da mu para tražiš!“ i kad bi se na to otac Ljubomirov nasmiješio, i veselo susjedu odzdravio, bio je dječak srećan, sve su mu se grudi širile od radosti, a srce u njeđrih skakolo od veselja.

Štogaod je više Ljubomir poznavao, što se i kako radi obdjelavajuć polje, tim je više želio saznati uzrok, zašto ovo i ono upravo i onako i ovako treba i valja činiti, a ne drugačije. O tom pitaše dječak svoga oca, koji mu obično odgovaraše: „Jerbo naši stari tako postupahu, a i mi inače nečinimo, nego kao stari, tako mi ostali, pletemo kotac, kao i otac, pak valjda tako valja, valjda je tako dobro.“ Isto tako odgovaraše i učitelj u opetovnici, kad ga je Ljubomir zapitao o toj stvari, jer i učitelj bijaše

glede poljodjelstvenoga znanja ograničen na staru domaću navadu, kako je od vajakada onje bio običaj orati, kopati, sijati, saditi, presagijvati i. t. d.

Osokoli se naš Ljubomir, pak bajd župniku i i zamoli ga, da mu razjasni stvar i da ga obuči u gospodarstvu. Župniku se zakrijesi oko od radosti vidivši revnost dječakovu. Nu nebudući župnik imao polja, nego samo vrt i voćnjak, gdje se uz cvijeće zasagijvahu potrebite povrtiline, mogao je za naukom pohlepnoga dječaka samo u vrtlarstvo poučiti, a kad ga je dječak stao zapitkivati o ratarstvu i poljodjelstvu, priopći mu duhovni pastir ono, što je o tom čitao, i što mišljaše, da će dječak moći shvatiti i razumjeti. Sad je već znaličnost našega Ljubomira više bila podmirena, kad mu je župnik raztumačio sastojine tla ili zemljište i njihov upliv na uzrast i uspjeh bilina i imenovao uzroke, zašto treba jedno zemljište više, drugo manje gnoja (djubreta) ili zašto ovo ili ono zemljište treba sasma drugim gnojiti; zašto se duboko oruće pospješava i anapregjuje bujni uzrast bilinski itd. Na kao što najbolja obuka nemože pravo uspjeti, ako se s njom neposredno ne skopča uporaba, tako bje i ovjge, osta teorija bez prakse, riječ bez djela, savjet bez primjera. Pokušati ono, što mu bješe župnik rekao, kako se upotrebljava gnoj i kako valja duboko orati, nemogaše Ljubomir, jerbo mu se otac tomu opirao. Otac je Ljubomirov po staroj svojoj navadi revno i pomno ob-

čim prije novčanih žrtva. „Mi smo već više puta iztaknuli, veli „Gl.“, da je izdašna potpora novčana, koja bi se pružila Slavenom, jedino srestvo, kojim bi se pomoglo potrebnim, a ujedno osigurao barem neki upliv na tečaj diplomatskih dogovora. Ovim načinom podupirala bi se ruska vlada u svojim bezdvojbjenih težnja, koje za tim idu, da se poboljša sudbina ustalih provincija.“

U ostalom, misli „Golos“, da će se morati s vremenom one dvije sada ustale provincije sjediniti u suverenu državu; jer će samo onda dobiti čvrst temelj za njihov razvoj. U protivnom slučaju moći će ustanak na novo buknuti; onda bi se mogao iz njega poroditi evropski rat, kojemu se ne zna za svršetak.

„Perseveranza“ razjašnjuje u podužem članku, zašto se car Vilelmo sastaje s talijanskim kraljem u u Milanu, a ne u Rimu, dokazujuć, da se tim neumanjuje važnost toga sastanka. Drugi talijanski listovi donose mnoge vijesti o pripravah, koje se posvuda čine za doček njemačkoga kralja. Najviše spremaju se u Milanu; trg stolne crkve, biti će divno razsvjetljen. Gracko poglavarstvo platiti će za to mjerniku Tosi-u sedamdeset i pet tisuća lira!

Španjolska vlada upravlja je po vijestih iz Madrida u novije vrijeme na vatikanu notu, u kojoj kaže, da će uzdržati u krijeposti konkordat izuzev onaj dio, kojim su se stvorila nutarnja prava i međunarodne obveznosti. U toj se noti navagja takogjer, da s raznih državnih razloga nije bilo moguće uzpostaviti katoličko jedinstvo, koje se nemože smatrati nepromjenljivim načelom, premda je u konkordatu navedeno, da vlada nije konkordat povrijedila, već da je bila prisiljena štovati vjerzakonsku toleranciju. Madriske novine očituju, da vlada nije nikada učinila takovu ponudu, kojom bi se bila obvezala, da će opet potpuno uzpostaviti konkordat.

„Journal de St. Petersburg“ donio je u posljednje vrijeme Bog zna već koliko članaka o reforma, što ih je „nakanila“ porta uvesti u svojoj državi. To udvaranje Turskoj dozlogrdilo je već „Ruskomu miru“, te ovaj list u svojem broju od 9. o. čita „Journalu de St. Petersb.“ ostru lekciju. „Ruski mir“ veli, da je mislio, da će „Journal de St. P.“, ovaj novi organ turski, ipak shvatiti, kako je neshodna njegova farizejska igra s Turci baš sada, gdje svakim danom rastu simpatije ruskoga naroda za nesretne kršćane u Turskoj.

mir badava tražio u staroj knjizi. „Ovo je stara knjiga, u novoj ću za cijelo naći, što tražim,“ misljaše Ljubomir. Odloživ staru knjigu, prihvati novu u ruke. Čitao je iz nove knjige sve na dugačko i široko naštampano o poljedjeljskoj lučbi, o lučbenih srodnostih, o lučivih (lučnih solih) i krematih, čitao je o životoslovju, o moći ili snazi i sili proizvođači i drugom koječem takovu, što sve skupa nije razumijevao, sve mu to bilo nejasno, neponjatno, nedosećno. Dalje prevrću listove naigje na slike, koje predstavljahu svakojako poljodjelstveno orugje, poljodjelstvene strojeve, pak sve to raztumačeno. Pri koncu knjige hvale se i u zvijezde koju skupocjena i umjetna srestva gnojenja ili djubrenja. Obuku tražio je naš Ljubomir, kako ima poljodjelac ili ratar (težak) priugotivljati, priregjivati, da se uzmogno po tom razno orugje i razni strojevi (mašine) uspješno rabiti ili protrebljavati; dalje je tražio, kako ima ratar najprije naravni gnoj, što ga može jevtino smoci, pomazati, s njim dobro gospodariti i shodno ga upotrebljavati, prije nego bi mu nužno bilo kupovati guano i druge vrsti umjetno načinjena gnoja ili djubreta, takova napotka nenagje Ljubomir ni u drugoj knjizi. Kad je pozajmljene knjige povratio vlasniku, pak mu očitovao prostodušno, da u knjigah nije našao, što je tražio, reče pametni zemljodjelac, da se u tih knjigah nalazi opća priprava pouka, koja je neobhodno potrebna svakomu, ko je rad da bude

„Ali uzprkos našemu posvjedu — ovako nastavlja „Mir“ — kojemu su se megjutim pridružili i drugi ruski listovi, vrijegja „Journal d. St. P.“ neprestance bezprimjernom drzovitošću javno umijenje Rusije, naše narodno čuvstvo kao i naše najsvetije političke tradicije, koje vežu ruski narod s vladajućom dinastijom.

„Postupak ovoga lista, koji smatraju u inozemstvu organom ministra vanjskih poslova, činio nam se je s početka samo nesprenim, ali sada smo se uvjerali, da se njim narod razdražuje. Cinizam, koji je u tom listu zavladao, premašuje sve granice. „Journal de St. Petersb.“ piše od nekoliko dana tako sladko o turskih „namjerah“ i o turskom veledusju, kao da svoje napatke dobiva neposredno iz sultanova harema. Ovaj list nije ni najmanje iznenagjen, što u Bosni i Hercegovini gnijiju turskom rukom osakaćena tjelesa tamošnjih kršćana, što gledaju cijele čete slaven-skih obitelji — već je iznenagjen neizmerno dobrimi idejama turskih savjetnika, koji su po njegovu umjenju „vrlo naklonjeni drugačije bezpravnoj raji.“

Završujući svoj članak „R. Mir“ poziva „Journal de St. P.“ posve odlučno, neka o tvoreno očituje, da je organ „visoke porte“, koji nije s ruskim ministarstvom vanjskih poslova u nikakovu savez ili neka obustavi svoj turkofilski način pisanja, kojim ogorčuje i razdražuje rusko javno umijenje, kompromitirajući ga pred čitavom Evropom.“

Turska vlada obratila se je na bivšega ministra i vogju liberalca, Gladstona, s molbom, da dogje u Carigrad i podupire vladu svojim savjetom pri preustrojenju porezničtva, pa da joj naznači vrela nova dohodka. Nudila mu je, kako tvrde, petdeset tisuća turskih funtih na godinu kao nagradu. Ako je ova vijest istinita, dokazuje ona na novo, da porta sama nije u stanju popraviti poremećeno gospodarsko i financijsko stanje turske države. Nu preostaje još pitanje, jesuli u Carigradu takova šta pomislili? Gladstone će jedva biti sklon, da propini ovu misiju.

U Londonu imali su vlasnici turskih obveznica od g. 1858. i 1862. 13. o. m. privatnu skupštinu. Presjednik naznačio je u svojem govoru, da je svrha meetingu prisiliti portu, da ukine svoju odluku o neplaćanju kamata, da se drži sultanova fermama, pa ispuni obećanje potpisano od velikoga vezira, po kojem se je imao uzpostaviti sindikat za zajam od g. 1858. Više govornika izjavilo se je, da će sve jednako braniti svoju pravo na

uvršten megju znanstveno naobražene zemljodjelce ili ratare. Kad je to čuo naš Ljubomir, kao da si ga polio hladnom, mrzлом vodom i mukom umuknuo — da bi samo pisao dalje. Poplasi se, jerbo je mislio, bez toga pripravnoga znanja neće moći postati vrlim i valjanim zemljodjelcem. Bješe prečuo riječ „znanstven“ ili ju valjda nije niti razumio, ali uz to je dobro poznao i shvatio, da knjige, što ih je čitao, još nisu za njega, da im još nije dorasao.

Onda bje Ljubomir upravo navršio svoju 16. godinu. Skoro za tim pred žetvu igjaše mladje sa svojim oteem u gradić Žeravinac, gdje se obdržavao marvinski sajam, na koji je i otac pošao da kupi kravu muzaru za pripašu. Poznati bijahu stačovnici Žeravina i obližnjih sela kao izvrstni stočari.

Idući onamo na sajam vigje Ljubomir, kako su njive i livade oko gradića sasna i očevito bolje obdjelane, te se je zato moglo očekivati, da će i boljim plodom roditi, nego li njive i livade u njegovu selu. Goveda stajahu poredana u Žeravinu na sajmu, ljepota vigjeti! Ljubomir se začudi i upita oca: „Odkud i kako je to, da je orgje na polju i na livadi sve bujnije i bolje nego kod nas, i goveda daleko ljepša i uglednija nego naša? Po mom umu nije ovdje zemljište ni za dlaku bolje, sjenokoše ne leže zgodnije, a pasmina goveda ista kao i u našem selu.“ Otac mu odgovori na to namrgogjenim licem: „Lako je Žeravinčanom; oni naplavjuju svoje sjeno-

turski državni imetak, založen u svrhu zajma. Napokon poprmljena je resolucija, da se ima prosjedovati proti odluci velikoga vezira od 6. o. m. i da se na novo imenuje odbor za vlastnike obveznica od g. 1858.

U srednoj Aziji kao da se pripravljaaju novi važni dogagjaji. Ruski listovi pišu barem bez okolišanja, da bi najnovija ekspedicija pukovnika Lomakina u najboljem slučaju mogla prodrijeti i do Merva. Svoju nadu, da bi tako zbilja moglo biti, obrazlažu time, što mervski Turkomani već više godina drže u sužanjstvu priličan broj Rusa i što se susjedni narodi neprestano bune proti Rusiji. Ovakovu stanju, vele, mora se učiniti konac. Na Egzleze, koji su se radi toga dosta uzrujali, ta stvar, kažu, nespada, pošto su sami ustanovili sjevernu granicu Afganistana kao megju svojega bezposrednoga upliva, a Merv leži izvan ove granice.

Domáce.

Il numero dei rifugiati dall'Erzegovina ascendeva sabato, giusta l'Annunziatore, ad 11478 nel Montenero, a 334 nel distretto di Cattaro ed a 7000 in quello di Ragusa.

Scrivono da Kuja che in seguito a quattro continni giorni di pioggia, il Kerka ha fortemente allagato la borgata ed i contorni. La strada regia può transitarsi col mezzo di ordinarie barchette.

La peste bovina si è sinora manifestata nelle località di Gruda, Obod, Popović, Radovčići, Ljuta, Lovorno, Pridvorje, Mihančići, Drvenik, Poveljebrdo del comune di Ragusa vecchia, Kostur, Martinović, Čibocha, Borgo Ploče, Čelopezi del comune di Ragusa, Gomila, S. Stefano, Trebešin, Ratiševina, Podi del comune di Castelnuovo e Pobjegje del comune di Župa.

Di bel nuovo è ammessa la corrispondenza telegrafica privata in cifre sì dalla che per la Turchia.

La terza sessione ordinaria della corte d'assise per l'anno 1875 presso l'i. r. tribunale provinciale di Zara verrà aperta la mattina del 15 novembre p. v. alle ore 9 nella sala dei dibattimenti dello stesso tribunale. Venne destinato a presidente della corte l'i. r. presidente del tribunale provinciale sig. Federico cav. de Paitoni, ed a sostituti i sigg. consiglieri provinciali Giovanni Dominis, Michele Kapović e dr. Giuseppe Marcocchia.

koše (livade) siju mnogo djeteline i hrane marvu svoju u štali. Pri tom uzrastu im goveda veća i snažnija. — Pot kola vozi, a zob blato gazi, moj sinko! I buduć da hraneć marvu u štali dobivaju više djubreta, pak mogu svoje njive često i dobro gnojiti, eto ti poradi toga ovdje sve raste i uspijeva bolje nego kod nas.“ — „Pak zašto se naši seljaci neugledaju u primjer gragjana Žeravinčana?“ pitaše bezazleno Ljubomir.

„Ludove! zar još neznas, što doma kod nas pojima svako dijete: da se kod nas na selu nemože uraditi, što ovdje? Zašto? Jerbo nije moguće i sad jezik za zube, muči!“ odgovori paprasito otac povrijegjen u svojim predsudnih nazorih. Ljubomir se nemogaše uzdržati, te opet zapita: „Zašto se nebi dalo to kod nas zavesti i učiniti, što ovdje biva s tako lijepim uspjehom?“ „Jerbo nije moguće; na jedan kalup neudara se čizma i opanak!“ odgovori otac očevito razljućen i zlovoljan te se odvrti od zapitkujućeg sina. Ljubomir stisnu zube i umuća, a nezaboravi, što je rekao otac o načinu gospodarenja u gradiću. Srestva, upotrebljena poljogjeldi Žeravina, da se podigne uzgoj goveda i pomnoži rod i plod njihova zemljišta, da se povod ostroumnu dječaku, te je zaključio, da se poljodjelstvo i stočarstvo najnje skupčano moraju megjusobno podupirati, podpomagati, ako se želi, da jedno i drugo napreduje, da se razvija i da uspijeva. (Stijedi.)

Oggi ebbe luogo l'elezione del deputato del collegio dei maggiori censiti della Dalmazia pel Consiglio dell'impero. Si presentarono all'urna 383 elettori, dei quali votarono pel candidato del partito nazionale d.r Giuseppe Antonietti 226 e 157 pel controcandidato Giuseppe Piperata.

Različite vijesti.

(Turski generali). Pariški „Figaro“ donosi neke potankosti o više turskih častnika, koji su u svoje vrijeme u Belgiji učili vojničke nauke. Bilo je koncem god. 1852, kada su u Bruselju u vojnički tečaj primili pet turskih kapetana. Oni su došli iz otoman-

ske vojne akademije i bili su po svom djelovanju ovako razregjeni: Achmet effendi, Kiamil-effendi, Negjib-effendi, Ahfiz-effendi i Hayreddin-bey. Nakon jednog mjeseca izjavi Achmet, da se nemože naučiti, što nije bio niko bijen. „To se ovgje nedogađa“, odgovori mu jedan sučćenik. Turčin izbulji oči i poviknu: „Što, zar se ovgje netučće po tabanib?“ — „Nikada.“ — „A što je s onimi, koji neće učiti?“ — „Oni padnu na ispitu.“ — „To je meni svedjedno“, reče Achmet, „dogjem li kući, postati ću ipak za pojednikom eskadrona.“ On je prekrstio noge i mirno prespao svoje četiri godine. Sad je general. — Što se tiče drugog, Kiamila, on je nakon tri mjeseca umolio generala Chepeliëra, koji je utemeljio školu, neka ga premjesti u školu za pješake, „jerbo spe cijalni nauči da su mu odviše teški.“ Tursko poslanstvo privolilo je na to i Kiamil dogje u školu pješačku, gdje je ostao dvije godine. Na ispitu nije mogao ništa drugo izmucati nego ove riječi: „Što znate o topografiji?“ — „Topografiji?“ A! Da... postaviti vjetrnice, lanac, profesore, kapetane Liagne! To bijaše sve njegovo znanje. On je sada pukovnik topništva, možda već i general. Ove potankosti pri-

povijedao je jedan njegov drug. Ostala trojica dadoše se sbiljski na nauke. Negjib, koji sada upravlja vojničkom ekspedicijom proti hercegovačkim ustašama, ima po prilici 45 godina, velik je i čini se da je egipatskog porijekla. Jednoga dana pljunuo je u školi jednomu učeniku u lice; kad su ga silili na dvoboj, našao se u najvećem čudu. Kod dvoboja ranjen je u usta. Kad je odlazio 1858 iz Belgije, povede sobom nekakvu ogromnu ženetinu, koja je dvorila u nekoj kaveni.

(Umirovljeni častnici). Po proračunu ima u Austro-Ugarskoj na miru 330 generala. Među njima je 29 feldcajmajstora i generala konjaničtva, kojih trojica dobivaju samo po 4 5000 for., ostali pako svi po višoj od 5000. Penzioniranih podmaršala ima 129, generalmajora 172. Na mirovine treba generalom 1,314.677 for. Štopskih je častnika u miru 1908, a troši se na nje 2,220,935 for. Nadčastnika, častnika naime od kapetana do poručnika ima u miru 5110, te je za nje potrebno 2,618.578 for. Svi troškovi za umirovljene častnike i za nemoćne vojnike proračunani su za dođđu godinu okruglom svotom od 10 milijuna.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstaoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekotih tvrdkah; a toga zna p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstraňuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjege, u opće čuva, ljepša i omagluje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzjervovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuć iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prašak-sjajac. nov. lučbeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah saja. Ovaj prašak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštice. Neosjenjivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lakorajnije olaštiti svako ostajelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nov.

Kruglja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prašak često vrlo dobro služi, srebrac trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom poploćene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 samot 25 nov.

Regulator svim uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mekaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da noge čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicavom čini, ni najmanje se neosjeda mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrši posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju nove strojne tuške (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako melomi. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radirgummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prašak sa pranje, da se udriči lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 samot, 1 funta, 20 nov.

Čarobno crnilo prikladno za šahu i zbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su gačo-brani, koji čuvaju gaće u nepogodi od samljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prašak sa hrgju, zajamčeno, sredstvo ostraňuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željernih i ocalnih predmetih. 1 samot 35 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput srebra ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka ključa. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova ključa drži po cijele godine a rabi se studena. 1 boca velika 20 nov.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor volecijenjenih vanjskih klijelja na moj naručevni odajek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku sasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašteni saponi eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčutljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariški univerzalni lijep. da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdrživio sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim oči si udrižati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komada 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamaćnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahovo ulje, da se vlašću očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavjestiti volecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hvatala buha dobija se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlasten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja ornike, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce. te tim unapreguje rast vlašiu vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-saturnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnima većali. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupuješ li brašno, voće, soćivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi / novo izumljenom gamad ništećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ognijediti se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno saćepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno saćepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odćepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo saćepljene boce odćepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokiana nepohabljiva latka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglaš narećito ob urah nje koji su osobito bogato narećeni, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo; isti se dobivaju uz slijedeću nesamotu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mišes toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narećenim tućevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narećena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim razbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etu) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna faćona, ujedno s finimi verućicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ores svakoj dvorani jesu glasoviti bećki satovi sa šetaljkom uz dvodnevi hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narećenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili toćnimi kolećci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlaćen f. 10.50
1 isti s lećcovim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.
1 isti s dvojakim pokrovcom, 1 isti najnoviji s dvostrukim savonett f. 13.50
1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubimi kolećci, ovi vrijedili prije f. 40. sada f. 18.
Kotvice (Anker), sjajno iz-Gospojinski satovi fini i e-ragjenim s lećcovim staklom f. 15.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.
1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beću, Praterstrasse N.ro 26.

Z E M L J A K

Pretplata počima na 1 i na 15 svakoga mjeseca i prima se koji Upravništva i Uredništva u Zadru i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po 10 novč. a za oglase po 6 novč. na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka* ne prima pošiljke, ako nisu oprošćene poštarine. Pisma su nikakova ne povraćaju.

God. III.

Noi facciamo appello al di Lei noto patriottismo, e allo zelo e interesse da Lei dimostrato pel benessere d'ogni classe di persone, il che ci è pegno sicuro ch' Ella accoglierà di buon grado la nostra preghiera, e con ciò s'acquisterà diritto a tutta la nostra gratitudine e dell'intera numerosissima classe dei marittimi a cabotaggio e pescatori nazionali, cui avrà

contribuito a beneficiare, togliendoli dalla miserevole condizione in cui presentemente versano.

Zlarin, 17 ottobre 1875.

Già da questo scritto si può rilevare il contenuto del memoriale, che essendo alquanto lungo non pubblicheremo per intero. Intanto le nostre comuni della costa non tardino di rivogliersi al ministero nel senso indicato dal comune di Zlarin; non tardino ripetiamo, giacchè le trattative coll'incaricato italiano hanno già incominciato a Vienna. Sarebbe forse consulto rivogliersi al ministero del commercio telegraficamente, raccomandando la riserva della pesca costiera e del cabotaggio per gl'indigeni.

Car Wihelm u Milanu.

Car njemački, skanjujući se već odavna, da odvrati posjet Viktoru Emanuelu, sad se već nalazi u Milanu, gdje su ga dočekali i gdje će ga podvoriti svom sjajnosti, koju Milan i Italija razviti mogu.

Poslje francuzkoga rata Bismarkova se je politika sva u to slegla, da Francuzku osami u Europi. Samo onda bio je siguran izgled, da se Njemačka svikne hegemoniji i gospodstvu Pruske, ako stalan savez evropskih vlasti oduzme svaku nadu Francuzkoj, da se može u rat upustiti, i njemačkim federalcem, da se mogu oprijeti sili Bismarkovoj.

U to ime oprostilo se je u Berlinu Austriji, što je već gotova bila Napoleonu u pomoć priskočiti, tu su joj dapače prvi prijateljstvo i savez ponudili. U to ime gledali su ovaj savez pojačati pomirbom Rusije i Austrije. U to ime nastojali su u ovu politiku povući i Italiju.

Pomoćom i savezom Njemačke zadobila je Italija Mletačku i doprla u Rim. Ipak neima sumnje, da Italija veće simpatije goji za Francuzku nego za Njemačku, jedno što je Francuzka započela jedinstveni pokret Italije, neimajuć odatle ni kakve koristi, kano što ju je imala Pruska, a zatim s onoga razloga, koji je Moltke javno u njemačkom parlamentu priznao, da se je u Evropi posvuda diglo štovanje, al nigdje ljubav prema Njemačkoj. Viktor Emanuel bivajući u Berlinu, priznao je otvoreno Wihelmu, da bi on god. 1870 skočio proti Njemačkoj, da je za vremena imao na okupu vojsku od sto tisuća.

Došlo kad mu drago vrijeme, da se Francuzka s Njemačkom opet ogleda, simpatije Italije biti će za Francuzku, osim da bi u Fran-

cuzkoj vladala stranka s težnjom, da Italiju raztrga i uzpostavi papinsku državu. U ovom slučaju bi Italija morala radi svoga jedinstva pristupiti u tabor proti Francuzkoj. Kad je ono francuzka narodna skupština zaogrnila ultramontansku kabanicu, išao je Viktor Emanuel u Berlin.

No kasnije sve se to bolje uvigjalo, da politika narodne skupštine neima korena u Francuzkoj. Zao će biti državnikom francuzkim, što se je Italija otela uplivu Francuzke. No restauracija na staro kano što se neda izvesti u Francuzkoj, tako su uvidili francuzki političari, da se neda izvesti nit u Italiji, ako se neželj uzdignuti proti sebi Italiju i Prusiju.

Odkako je Broglie odstupio i stvorila se većina za republikansku vladavinu, a tim prestala bojazan od ultramontanske politike, od to doba ohladilo je prijateljsvo megju Italijom i Njemačkom. Zato se i jest toliko put navješćivao i opozivao polazak cara Wihelma u Milan.

Tim više je ohladnilo, što talijanska vlada nikako neće, da još u jednom obziru ide na ruku politici Bismarkovoj.

Pravo ili krivo, Bismark najvećega protivnika svojoj politici i jedinstvu Njemačke nazire u katoličkoj crkvi, kojoj je glava rimski papa. Zašto nazire, pokazuju najbolje njemački biskupi, bavarski sabor i zlovolja, koje po svih katoličkih pokrajinah Njemačke prama Pruskoj od starih vremena vlada. Zato i traži slomiti moć katoličke crkve i oslabiti katoličku svijest u njemačkom narodu.

Svi megjutim njegovi napori i, progoni u Njemačkoj samo su polovični sve dotle, dok slobodnu riječ svemu svijetu progovara rimski papa. Slobodnu riječ pako rimskomu papi može oduzeti samo talijanska vlada. Viktor Emanuel, koji je radi jedinstva Italije toliko ucivilio rimsku stolicu, štuje ipak slobodu pape, te ju osobito za volju Njemačke nemože i neće ugušiti.

Moralna sila papinska prokušana je tolikimi vjekovi i svjećekimi dogagjaji. Interes Italije zahtijeva, da se ova moć nedokine, već u njezinu korist upotrijebi, najviše uprav proti Njemačkoj. Italija spada u romansko, u koljeno staroga gospodujućega svijeta, nad kojim se sve to više nadkriljuju i podižu germanski narodi. Sve moralne sile moraju se sabrati i okrenuti proti ovom nadkriljivanju. U to ime dobro je, da Italija postigne savez, ne pako uništenje pape, kojemu bi se radovala Pruska.

Mi neznamo, je li sbilja bolest, kako ja-

vljaju, a ipak sumnjaju, spriječila Bismarku, da neide u Milan. No da je i on s carem Wihelmom, ovih odnošaja nebi mogao razbiti. (Obz.)

Politički pregled.

Biogradske novine javljaju, da je knez Milan u posebnoj audijenciji primio 14. o. m. c. kr. vrhovnoga obrednika, grofa Hunyadya, kojega je Nj. Veličanstvo, car austrijski, odaslalo k vjenčanju srpskoga kneza. Službene „Srpske Novine“ bilježe u ime srpskoga naroda s dužnom zahvalnosti ovaj „novi dokaz carske naklonosti i visoke časti izkazane našemu svijetlomu vladaru Srbije Milanu Obrenoviću“.

Položaj srpskoga kneza smatra „Pol. Correspond.“ sada povoljnijem i čvršćim, nego li je bio onda, kada su mislili, da će popustiti ratobornoj skupštini i ministarstvu. Rusija i Austro-Ugarska, veli „Pol. Cor.“, doprinijele su najviše, da se podupre i učvrsti knežev položaj; a ovu podporu da je knez Milan svojim ponašanjem u najkritičnije doba „potpuno zaslužio“.

Bavarski kralj upravio je pogodom otkrića Maksimilijanova spomenika na liberalca Pözla vlastoručno pismo, u kojem megju inim kaže: „Bavarski je narod podigao spomenik mojemu nezaboravnomu otcu, kralju Maksimilianu. Tim je bavarski narod posvjedočio svoju vijernu ljubav i privrženost, kojom se odlikuje povijest domovine. Potrebno mi je, da se prije svega na dan otkrića toga spomenika zahvalim na onoj uspomeni posvećenoj dragomu pokojniku. Vijernomu narodu iz pune duše moja hvala. — Ove riječi bavarskoga kralja probudile su veliko zadovoljstvo u liberalnih krugovih.“

Knez Bismark nije njemačkoga cara odpratio u Italiju. Navodi se, da su mu to liječnici zabranili.

Mnogi misle, da je usljed toga put njemačkoga cara u Italiju izgubio ono znamenovanje, koje su mu prije pripisivali, nu tješe se tim, da su prijateljski odnošaji megju Italijom i Njemačkom dovoljno učvršćeni.

Njemački sabor otvoriti će se 27. listopada.

U Francuzkoj doživili su konačno nekih promjena u upravi, ako i jesu dvojbene. Ozloglašeni prefekt lyonski Ducros postao je ravnateljem građanske uprave u Algiru. Ducrosa su se riješili, ali na njegovo će mjesto

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

III.

Ljubomir-ova mladost.

U gostioni (krčmi), gdje se Ljubomir s otcem svratio bio, sjegjaše više zemljodjelaca iz okolnih sela, razgovarajući se prijateljski, i kako svako živ rado govori o svom poslu, radu i zanatu, tako se i ovi razgovarahu o zemljodjelstvu. Tom prilikom čuje Ljubomir, kako se oko Žeravince i po okolini mnogo toga drugčije radi nego u Ljubomirovu selu, u Poljanicah.

Slučajno se desio ondje i neki putnik. Ovaj se umiješa u razgovor zemljodjelaca opisujući, kako se obdjelava polje u njegovoj postojbini i reče napokne odprto prisutnim, da kako oni obdjelavaju svoje polje, nije vrijedno ni pušljiva boba, da nevalja baš ništa; da u cijeloj okolici još nije nigdje vidio njive, koja bi obdjelana, bila, kako se obdjelavaju njive u njegovoj postojbini. Kad se za tim povede riječ o ngaru čistom i neki zemljodjelac dokazujuć, kako je potrebno ostavljati zemljište na ngaru, neka se odmori i oporavi, reče: Kao što čovjeku treba spavati, da može živjeti, tako mora i njiva odpočivati, da neizmogne roditi plodom, „nasimja se strani putnik govorećemu u brk i nazva to, što pak misli da je potrebno ostavljati polje na

ngaru, da se odmori, bezumjem i ludorijom, dodavši: „Proizvođača sila zemljišta odpočiva samo zimi; ali kad okopni snijeg, dapače već pod snježnim pokrivačem probngnju se u zemlji ležeće bilinske klice i oživljuju na novo; to je dokaz, da zemljište ne može počivati, nego neprestano hoće da proizvagja i ragja, a to i može sve dotle, dok mu neuzroanika za to potrebna proizvagjajuća snaga i sila. Snaga i sila, što se plodom izvlači iz zemljišta mora mu se gnojem (djubretom) nadomještati, povraćati.“ Ratarom pade mrz na obraz, ponikoše nikom, te se od jeda i ljutine počeo česati iza ušiju, kao da su najedanput onšljivili: mrzko im bijaše, što im stranac očita čitljin, kao da bi se oni imali nešto od njega naučiti.

Nu strani putnik opovrže svako riječicu, koju izustiše proti njegovim nazorom i to tako dosljedno i temeljito, da su napokon morali svi nmuknuti. Čistu obrazu netreba mnogo vode umivajuć, a tako i istini netreba koš dokazati. Ljubomir je pazio na svaku riječ, nijedna mu se neizmače, svaku je zapamtio, štogod su težaci sa stranim putnikom preslovili i štogod im je ovaj rekao. Izprva mu se učinilo, kao da se strani putnik prpošno razmeće kao pijevae (pijetao) na tugjem bunštu; nu presta dvojiti malo pomalo, čim je čuo načela i uprave ponjao izvedene iz prirode (naravi), kojimi stranac razoruža otpor prisutnih zemljodjelaca, koji se osnivaše na pukoj predsudi.

Došavši doma sa sajma sijedaše se Ljubomir dalje vremena strana putnika u Žeravincih i njegovih velevažnih riječih. Sijedaću se toga pomislio je često mladić, kako nebi s gorega bilo, kad bi mogao on sam svojim očima vidjeti, kako se drugdje obdjelava polje, kako postupa pri poljskom gospodarstvu. Kad što ga obuze živa želja propotovati zemljami, gdje se po onom, kako stranac pripovijedaše zemlja teži i obdjelava bolje, nego u Poljanicah.

IV.

Ljubomir putuje.

Zanimajuć se poljedjelstvenimi radnjami i mučen znatiželjnošću, prevali naš Ljubomir svoju 18. godinu. Eno ti mu neki dan iznenada dođe stric iz Zagreba, glavnoga grada trojedruice, konu je Ljubomir — kao što već prije rekomo — u ime svoga oca kadšto pisao pisma. Stric bijaše ugledan građanin i trgovac u glavnom gradu, te zate potovao čovjek po svom poslu po svijetu na sve strane. Tako putujući u svom trgovačkom poslu, povuklo ga srce posijetiti i rogjake, kojih već puno godina nebiše vidio.

Obradova se svojta trgovčeva neočekivanomu posjeta, i kad je stric pripovijeda, kako je putovao po stranim zemljah i gradovih, i što je putujući vidio i izkusio, pazio Ljubomir na svaku riječ i sve mu se srce u nijednih pračkalo kao ribe po vodi. Slušao je strica, da nebi bio mogao požornije slušati svih sedam starih grčkih mudraca. Pri tom je po-

doći bivši državni podtajnik u ministarstvu unutarnjih poslova Welche, koji je mjeseca ožujka izgubio ovo mjesto radi svojih bonapartističnih simpatija. Ovom promjenom promijenile su se dakle samo osobe.

Francuzki listovi sveudilj raspravljaju posljednju financijsku naredbu portinu.

„Franz. Corr.“ veli, da se Decazes već nekoliko dana dogovara s poslanikom engleskim i turskim; zaključak porte od 7. o smatra se kao gotov čin, ali se ide za tim, da se sultanova vlada ozbiljno pridržuje, da točno ispunji sve dužnosti, što ih je preuzela.

Francuzki ministar vanjskih poslova predložio je u tu svrhu, neka porta u savezu s parižkim i londonskim kabinetoj potpiše zapisnik, kojim bi se napram njim kao i drugim vlastitim nekim načinom obvezala. Ovaj su predlog uzeli lord Lyons i Ali paša ad referendum. Ako ga prihvati engleski kabinet, onda će Englezka i Francuska nagovarati sjeverne vlasti, neka ga kod porte podupiru.

Iz Carigrada razturaju vijest, koja je više naivna, nego li zanimiva. Sadašnji turski ministar pravosugja, Mithad paša, razložio je naime, ako je istina, šejk-ul-Islamu, kako je opasan sadašnji položaj i nastojao skloniti ga, da odustane od dosadašnjih ustanova korana i tim načinom da učini mogućom reformu pravosugja. Usljed toga podnio je šejk-ul-Islam porti osnovu, kako bi se dala izvesti zahtijevana reforma. Ministarsko vijeće proučilo je „zrelo“ predloženu osnovu, pa zaključilo prije svega, da se mora ukinuti svrgljivost sudaca, koja je jedina kriva sadašnjim manjim sudstvom u Turskoj. To su dakle te turske reforme.

Još jedna vijest vrijedna je, da ju spomenemo. Sultan je poslao bivšega poslanika u Beču, Kalila pašu, kao posebna povjerenika u Hercegovinu. Kalil paša odputovao je već 11. o. na mjesto svojega opredjeljenja, te će imati izvijestiti sultana o tom, što je vidio. Turko-filski listovi hvale Kalila pašu kao čovjeka, kojemu su posve dobro poznati odnošaji turske države i koji se je prilično spoznao s evropskom kulturom. Stoga misle, da bi mu moglo poći za rukom izmiriti ostale provincije. — Turko-fili neće valjda već ni lude dječce obmahnuti.

Da je Canovasovo ministarstvo u noti, upravljenoj na papinsku stolicu, obećalo, da će uzpostaviti konkordat u Španjolskoj, nepotvrđuje se. U posljednoj noti Canovasova ministarstva, upravljenoj na vatikan, kaže se među inim ovo: Ministar žali, što je pitanje

mislio na riječi stranoga putnika u Žeravincu, pak poželio živom željom, vidjeti strane zemlje i samo što nije zamolio strica, neka ga uzme sa sobom, kad već ide po svijetu.

Ljubomirov stric spazi brzo, kako mu je sinovac uzrujan. Dopade mu se prostodušni mladić. Domislivši se brzo, reče stric iznenađen: „Ljubomire! bi li sa mnom putovao?“ Neočekivano pitanje sbuni jako mladića. Poniče sav i obori oči dolje, a u licu sad porumeni sad poblijedi od veselja i od straha. Od veselja vidivši, da bi mu se mogla njegova davnja želja ispuniti, od straha pako, što bi mu valjalo tako brzo ostaviti roditelje, braću i sestre, očinski dom, omiljeni vrt sa lijam i cvijećem, pak i domaće poljane, gajove, dubrave i šume, te poći među strane ljude, skojimi nemogaše niti u svom materinskom jeziku govoriti.

I Ljubomirove roditelje iznenadi nemalo stricova pouzda. Oni misljahu istina, da se je samo šalio s njihovim sinom; nu kad je stric uvjeravao, da se nošali, pa izjavio, kako će biti korisno za Ljubomira, bude li mogao vidjeti svojima očima što i kako se radi po svijetu; kad napokon stric posvijedoči, kako se po nekih zemljah europskih zemljište obdjelava i stoka odbranjuje, da se sakriju Poljanci; — onda pade na um i Ljubomirovu oću, što je govorio strani putnik u Žeravincu, i malko promislivši reče svomu sinu: „U ime božje! kad želiš, sokole, putuj sa strikom; neće ti škoditi.“ Ali

o konkordatu jedno vrijeme prijetilo, da će poremetiti postojeći dobri sporazumak među vaticanom i Španjolskom i primjećuje, da ne može unaprijed kazati, kako će se ovo pitanje riješiti. Nu ministarstvo nastojati će, da se izbjegne svakoj razmirici. U pogledu slobode bogoštovja, koje će se pitanje u koristih sigurno potaknuti, nastojati će ministarstvo, da se sporazumije s vaticanom unutar onih granica, koje će dopustiti nataruji donošaji zemlje. U toj noti navagja se takogjer potreba, da se uzdrži vjeronakonska sloboda, a napokon izražuje se nada, da će i vatican uvažiti odnošaje, koji neobstoje samo u Španjolskoj već u čitavoj Evropi.

Domaće.

Ci affrettiamo di pubblicare il seguente scritto:

Ringrazio agli amici, ai conoscenti, alle Comuni ed alle Società per le congratulazioni inviatemi nell'occasione della mia elezione a deputato al Consiglio dell'Impero.

Gli elettori maggiori censiti che vollero onorarli della loro fiducia, accettino assieme ai miei ringraziamenti l'assicurazione, che le mie deboli forze, come furono finora, saranno sempre anche nell'avvenire dirette a promuovere gli interessi del paese e ad far cessare le discordie che potessero funestarlo.

Zara, 22 ottobre 1875.

Dr. GIUSEPPE ANTONIETTI.

Nella elezione del 20 corr., di cui già abbiamo annunziato l'esito complessivo, il dr. Giuseppe Antonietti ottenne 102 voti a Zara, 52 a Spalato, 38 a Ragusa e 34 a Cattaro, mentre il contracandidato cons. Piperata ne ebbe 62 a Zara, 47 a Spalato, 14 a Ragusa e 34 a Cattaro.

Il ministro dell'interno nominò a segretario di Luogotenenza in Dalmazia il commissario distrettuale Costantino Galasso.

Giusta le ultime notizie il numero dei rifugiati dalla Bosnia nel distretto di Knin ascendeva a 1147 e quello dei rifugiati dall'Ercegovina nel distretto di Ragusa a 7990.

La presidenza della direzione provinciale delle finanze ha nominato pel servizio degli uffici d'im-

mati se opiraše iz petnih žilah. „Pa tako neizkusan mladić da putuje tako daleko! kuku lele! Kako bi mu se mogla lako dogoditi nesreća, mogao bi oboljeti, pak bi pao u tuge ruke, te bi možebit morao skapati.“ I ako upravo nebi bilo tako, roditelji su već vremešni, a Bog zna, što nosi dan, što li noć, mogće je, da ga roditelji već i nevide. Napokon sin im je desna ruka pri poslu, pa kuda bez njega? Otac opravdže sve prigovore majčine, koja se iz same ljubavi opiraše.

„Nemaj ti, zeno, uzimati stvar tako s tupa kraja,“ reče otac, „Ljubomir će putovat s' mojim bratom i on će paziti na dijete kao i mi; a osim toga dijete je svagdje u ruci božjoj bio doma bio u stranom svijetu i ako je božja volja, da ga više nevidimo na ovom svijetu, a mi ćemo se gore u nebu sastati, gdje se već nećemo rastati.“

Pa napokon ako i moram mjesto njega najmiti jednoga slugu više, i to nas neće ošteti, jerbo sam uvjeren, Ljubomir se neće prazan povratiti doma iz tujega svijeta, nego će donijeti puno korisna znanja i iskustva, pak ko da žali putui trošak, kad znamo, obilno će se naknaditi, ako ne upravo sutra ili prekosutra, ali svakako s vremenom; ta znamo, kad posijemo žito danas, nemožemo mahom sutra srp u ruke, pak hajd žeti, nego valja strpljivo čekati, dok Bog oplodi našev rosom i kišom i ogrije žarkim suncem te izklije, ponikne, uzraše, izvlata,

posta e depositi giudiziari in Dalmazia in ricevitore della IX classe di rango il controllore Matteo Katić, in controllori della X classe di rango gli aggiunti steurali Pietro Pinelli e Giuseppe Sošcar, in aggiunti steurali della XI classe di rango gli attuali praticanti steurali Antonio Montana e Carlo Fattori.

Il consiglio scolastico provinciale ha accordato al maestro effettivo presso il ginnasio superiore di Ragusa Antonio Vučetić la conferma stabile nel magistero, riconoscendogli in pari tempo il titolo di professore.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Ragusa, 23 ottobre. Jeri il corpo di Ljubibratić attaccò senza successo il forte di Presjeka, sull'ingresso della pianura di Trebinje.

Oggi 1500 Turchi fecero una sortita da Trebinje contro gli insorti. Questi finsero una ritirata finchè raggiunsero una posizione favorevole, di dove attaccarono i Turchi, che rimasero battuti e furono costretti alla fuga verso Trebinje, lasciando sul campo 150 morti e molti feriti. Gli insorti ebbero circa 20 uomini feriti posti fuori di combattimento.

Vienna, 23 ottobre. Nel club della sinistra parteciparono Gomperz e Skene, in conseguenza di informazioni personali dirette, che il governo ha deliberato di dare la disdetta della convenzione supplementare coll'Inghilterra.

Parigi, 23 ottobre. L'incasso delle imposte nei nove mesi precedenti quest'anno supera di 100 milioni l'incasso degli altri anni nello stesso periodo.

La voce sparsasi verso la chiusura della borsa aver l'agente diplomatico della Serbia abbandonato Costantinopoli, secondo le informazioni dell'ambasciata turca, sarebbe senza fondamento.

Londra, 23 ottobre. Le incessanti piogge e gli uragani causarono grandi inondazioni e naufragi.

Milano, 23 ottobre. L'Imperatore

izklasa se i sazrije i do ruke dogje. Na ovu se u miri ponješto poplašena mati.

Stric našega Ljubomira pusti brata i snahu da izgovore, što im je na sreću i na umu, pak onda izjavi i on svoje mnenje ovako: „Kakogod što rukotvorac ili zanatlija izučivši zanat mora putovati po svijetu nastojeći se naobraziti u svom zanatu i u svojoj mestriji, tako bi isto valjalo i potrebito bilo, da i ratarski sinovi idu po svijetu kao pčele po cvijetu, učeći se gospodariti i polje obdjelavati, kako bi se vremenom postali amni, viješti i valjani zemljodjelci. Mnogi zanatlijski djetići ode iz doma i postojbine neviše i neuk u svojoj struci a povrati se poslije nekoliko godina pojedši u tujem svijetu iz mnogo pečih kruha kao viješt majstor, o kom se veli: ima zlatne ruke! Da zanatnici naši uvijek sijede doma, teško bismo zadovoljni bili njihovim poslom, njihovom rukotvorinom. Kakogod što dosad nije mogao kalfa postati majstorom, dok nije proputovao po svijetu, isto tako trebalo bi nedopuštati mladim zemljodjelcem, okučiti se i osobno početi gospodariti, dok nebi mogli dokazati, da su više godina radili u viješta i amna gospodara, zemljodjelca kao radnici. Moje je mnenje, da što su zanati pretekli poljodijelski obrt u našoj domovini az sve to, što naši zanatlije još nisu onako naobraženi kao po drugih krajevih svijeta, to se je ipak postići moglo samo putovanjem zanatlijskih djetića ili kalfa.“

(sljedi).

(Ženski djaci). Neki dan sastade se u Beču petnaest djevojaka u svetčan komers. Bilo ih je iz Englezke i Švajcarske, a sve su djaci. Premda mnogo osbiljnije od običnih djevojaka, one niježnosti, što je ženi prirođjena, nemože se zatajiti, premda su ju hotice nastojale tajiti. Nekoliko bečkih djevojaka djaka pozvalo je drugarice Englezkinje i Švajcarske u Beč i tuj amazonke znanosti proslaviše komers, koji se je malo razlikovao od djačoga komersa. Pjevalo se, raspravljalo i smijalo do u kasno po noći i ko ih je gledao, morao je megju njimi zaboraviti, da je megju djevojkami.

Digitized by Google

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ po godine „ 5:—
„ mjesec „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jertinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1. i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod svih e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma su
nikakova no povraćaju.

Br. 86.

Zadar 27 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje, 25. oktobra. Ai 22 fuvvi
uu grave scontro a Zubci, ove perirono
circa 200 Turchi; gl' insorgenti sotto la
condotta di Peko Pavlović perseguiro-
no la truppa turca fino alla pianura di
Trebinje.

Il giorno 21 a Vasojević si combattè
da mattina a notte, ove pure i Turchi
furono sconfitti. Si attendono particolari
più precisi.

A Scutari s'azzuffarono 40 beg coi
zaptie (gendarmi) e vi furono 13 tra
morti e feriti. Da questa città sono par-
titi 3 battaglioni di truppa regolare per
l'interno dell'Albania, ove dovrebbe es-
sere scoppiata una rivolta.

Costantinopoli, 26. ottobre. Le no-
tizie qui giunte al corpo diplomatico, in
parte anche confermate dai telegrammi
della Porta, constataono, che i basibozuk
in Bosnia saccheggiarono diversi villaggi
cristiani facendo carneficina degli abi-
tanti e che in Ercegovina parecchi Cri-
stiani, già assoggettatisi, per ordine del-
l'autorità, sono stati appiccati. La Porta,
che su questi fatti non ricevette alcun
rapporto dal governatore della Bosnia,
in via telegrafica ne chiese a lui spie-
gazione e gli ordinò, nel caso fossero
vere le notizie, un'inquisizione e rigo-
rosa punizione dei colpevoli.

Furono nominati ambasciatori Sa-
dyk pascià a Parigi, Kabuli pascià a
Pietroburgo, e Mahmud Damat ministro
del commercio.

All'occasione della più recente vio-
lazione dei confini, l'agente serbo con
vivi rimproveri dichiarò, che se la Porta
vuol guerra, lo dica espressamente, e
non continui a provocare senza cessa
la Serbia. Dopo d'allora i confini serbi
non furono violati e le relazioni tra la
Serbia e la Porta sono buone.

Zara, 27. ottobre.

La stagione cattiva si avvicina; le pio-
gie si succedono; nessuna meraviglia quindi,
se le notizie dal campo dell'insurrezione di-
vengono ogni giorno più rare.

Anche quelle poche, però, che arrivano,
sono tutte favorevoli agli insorgenti.

Le truppe turche si dimostrano ogni dì
più impotenti a venir a capo di questa rivolta,
che col sistema ora adottato di non avventu-
rarsi mai in aperta campagna e di molestare
a colpo sicuro la truppa con guerriglie, si
mantiene nelle sue posizioni, perdendo assai
poco delle sue forze.

Intanto si aumenta sempre più il numero
dei rifugiati nel Montenero e nell'Austria. A

quasi 10.000 giungono quelli ricoverati nel
distretto di Ragusa.

L'Austria vorrà ancora a lungo soffrire
ch'ella abbia a mantenere i sudditi della Tur-
chia e che la Turchia ogni giorno di più im-
palando, appiccando, tagliando a pezzi quegli
infelici che crederanno di poter fidarsi delle
parole d'onore dei di lei commissari, accre-
sca il numero dei rifugiati? Noi non lo cre-
diamo.

Tisza ministar-presjednik.

Imenovanjem Kolomana Tisze za ministra
presjednika Ugarske postao je istinit glas,
koji se je već dugo raznosio, pače i više, po-
stalo je činom, što su oduošaji zahtijevali i
upravo nalagali. Tisza je već i prije bio u
sobilji glava i duša ministarstva, zašto da ne-
bude po imenu, Barun Ventheim bio je samo
podturen, da se s jedne strane deakovska stranka
po malo priuči gospodstvu Tisze, s druge pako
da se Tisza dublje ugubi u isповјest i poli-
tiku nagodbe među Austrijom i Ugarskom.

Sgodno će biti, da u kratko spomenemo
okolnosti, koje su dovele Tiszu na čelo vlade.

Prvi ugarski sabor, sazvan iza absolu-
tizma, razpao se je u dvije stranke. Jedna je
iskala, da se prije svega prizna zakonitost za-
kona od g. 1848., a onda će Ugarska priznati
skupne poslove s Austrijom. Ovu je ravnao
Deak. Druga je nijekala skupne poslove s Au-
strijom, priznajući samo kralja ugarskoga, ne-
razbijajući si glave za cesara austrijskoga, u
sreću pako svojem bila je tvrdo uvjerena, da
se Austrija i Ugarska nagoditi niti mogu niti
trebaju. Pošto se je Teleki pred sam sabor
ustrijelio, stao je Tisza na čelo ovoj stranci.

Deak je, složiv se s Ugarskom proti
Schmerlingu sve slavenske zemlje monarkije,
i proti Austriji Pruska s Rusijom sporazum-
na, svoju politiku sretno izveo, uglavio na-
godbu o skupnih poslovih i ustavu monarkije
i postavio Ugarskoj ministarstvo, kako ga za-
htijevale zakoni od godine 1848.

Tisza sa svojom strankom stane na ot-
por proti nagodbi, no osjećajući, da se Ugar-
ska može koristno s Austrijom nagoditi, a po-
evropskoj konstelaciji da se i mora nagoditi,
nije više nijekao kao u prvom saboru skupne
poslove. Tražeći veću vlast Ugarske nad vla-
stima austrijskom, perhoreščinao je zakonitu re-
dovitost delegacija, videć u njih zametak cen-
tralnomu parlamentu, te je u program uzeo,
da se Austrija i Ugarska o poslovih, koje ugo-
vore skupnima, mogu od vremena do vreme-
na, od potrebe do potrebe sporazumijevati i
pogagjati.

Dvojimi zatim izbori potvrdi Ugarska dea-
kovsku politiku. Sve to veće trvenje nastane
među magjarskim i inimi narodi. Europa je
u svoj koncert uzela dualističnu monarkiju.
Bez Austrije Ugarska nebi našla ni prijatelja
ni saveznika, a sama teško bi plivala kroz
burne dogagjaje, koji su Europom potresali.

Tim propustljiviji postao je Tisza. Svake
godine, kojom bilo sgodom, on je svoj pro-
gram oglašivao, svake godine primicao se je
bliže deakovskoj stranci.

Deakova stranka, temeljnu politiku ima-
jući temeljnu, nije znala naći temeljite poli-
tike nutarnje. Premda su najintelligentniji ljudi

što ih Ugarska ima, u nju spadali, ipak ona
nemogase stvoriti valjana sustava i ravnila u
ni jednoj skoro struci državnoga života. Preu-
strojavalo se je i tamo i amo, no sve se to
više dizahu tužbe na upravu, sustvo, nastav-
u, trgovinu, obrt, ratarstvo. Sva megjutim
golema nesposobnost izagje istom onda na vi-
dik, kad je na vidik izašlo, da niti financija
neima, da Ugarska gleda u oči bankrotu.

Ljudi su po ljučkoj naravi samo dotle složni,
dok ih vežu lijepe nađe. U rasulu javnih po-
sala stade se rasipati deakova stranka. Jedni
užeše na druge krivnju bacati, drugi opet za
vlastu i gospodstvom gramziti. Ugarska pade
u štovanju Europe, koja je stala o njezinu ob-
stanku sumnjati.

Ghyczy, starac mnogo iskusan, Ugarskoj
vjeran sin, od davnine drug i prijatelj Tiszi,
prvi izreče sud, da se deakovska i Tiszina
stranka imaju složiti i spojiti, ako neće, da
Ugarska padne u ruke konzervativcem i stupi
na put, koji vodi u centralizaciju monarkije.
Godinu dana kasnije stupi na ovo stanovište
i Tisza, pristane u ministarstvo, a sad mu je
presjednik.

Deakovske stranke nije svladala držav-
pravna opozicija. Nju je svladala i razorila
nesposobnost za vladanje. Tu je nesposobnost
upotrijebio Tisza, da se odrekne državopravne
opozicije i u svoju ruku poprimi konmilo ze-
mlje. Pod njegovom rukom složno rade dvije
stranke, koje su nedavno bile ljute protivnice.

Mi nebi rekli, da su se Ghyczy i Tisza
ugledali u hrvacku narodnu stranku, koja je
taj isti proces prije njih doživila. Al su oni
uradili na dlaku, pače još i više nego narodna
stranka. Narodna je stranka znamenito refor-
mirala nagodbu; Ghyczy i Tisza, salazeć s
najviše grane od godine 1861. sve, na niže,
dospjeli su pure et simple pod jaram deakov-
ske nagodbe.

Izuzam šaćicu doktrinara na skrajnoj lje-
vici, kojih sve to više nestaje, sav se magjar-
ski narod tomu raduje, te mjesto da Tiszu i
Ghyczya bijedi izmišljotinami, od njih očekuje
spas Ugarske.

Mozebit je ova nada izprazna. Ako se
neispuni, biti će tomu krivo, ne prestup Tis-
zin na stanovište deakovske nagodbe, već ne-
sposobnost u vladanju. A za njim će onda na-
stupiti, ne Tranyi ili Ernest Simey s Patayem
i Csikyem, već Senyey i konzervativci, napo-
kon ljudi, koji nevjeruju, da Ugarska ima snage
i sposobnosti biti samostalnom državom.

(Obz.)

Trattato coll' Italia e la Dalmazia.

Ecco il memoriale relativo del Comune
di Zlarin:

Eccelso i. r. Ministero! — Il trattato di com-
mercio e navigazione concluso fra l'Austria e l'Ita-
lia, di data 23 aprile 1867, pacificava i marittimi
italiani a cabotaggio agli austriaci nel navigare e
trafficare lungnesso tutto il litorale austro-ungarico,
e viceversa accordava l'esercizio d'un eguale diritto,
quello, cioè, della navigazione e traffico lungo la costa
orientale d'Italia sull'Adriatico ai naviganti nostrani.

L'applicazione pratica di quel patto posta tosto
ad effetto, dei benefici di cui gl'italiani non indugia-
rono di approfittare durante il lungo periodo di ben
note anni, fu seconda per i naviganti a cabotaggio
austro-ungarici di luttuosi risultati; nè poteva essere

altrimenti. La parificazione completa e incondizionata degli italiani ai nostrani nel cabotaggio lungo la costa austro-ungarica, non ostante il beneficio di un eguale diritto concesso ai legni nostrani della navigazione lungo la costa italiana sull'Adriatico, avvenne in circostanze tali che, sebbene non paia, anzi sotto lo specioso titolo di parificazione apparisce imparziale e conforme ai principi di equità e di giustizia, tutti i vantaggi possibili ne ritrassero gl'italiani, e i nostri pochissimi.

Diffatti valga a dimostrare l'asserto il rammentare qualmente l'Italia, non appena si vide unita sotto una sola dinastia nel 1861, si diede con un ardore febbrile, con una mirabile tenacità di propositi a promuovere il benessere morale e materiale della nazione. La costruzione di ferrovie nello spazio di quattordici anni avvenne colà in proporzioni grandiose ed acquistò uno straordinario sviluppo.

Senonchè le ferrate e la loro direzione vennero a pregiudicare grandemente la numerosissima classe dei di lei naviganti a cabotaggio e a minacciarli nella loro esistenza. E lo prova la ferrata che da Padova si diparte a Rovigo, e, oltrepassato il Po, si dirige per a Bologna passando per Ferrara e Ponte Lagoscuro, quindi da Castel Bolognese, presso Bologna, si bipartisce in due tronchi, di cui l'uno percorre il tratto di paese fino a Ravenna e Porto Corsini, dove s'arresta toccando Lugo, e l'altro per Faenza e Forlimpopoli, Cesena e Rimini prosegue traverso le Marche, le Romagne e gli Abruzzi, sempre marina marina toccando successivamente Pesaro, Fano, Sinigaglia, Ancona, Peschera, Ortona ecc., fino al paesello di Rodi alla base superiore del promontorio Gargano, donde devia internandosi alquanto per Poggio Imperiale e oltre per Ostro fino alla città di Foggia. Di là, lasciata da banda Manfredonia, riprende la direzione al mare lunghezza le Puglie, toccando Barletta e molti altri luoghi fino ad Otranto, donde costeggiando trasversalmente nella direzione di scilocco va a Taranto. Oltre a quel lunghissimo tronco che attraversa in direzione longitudinale la costa della penisola bagnata dall'Adriatico, v'hanno parecchie linee trasversali, che dall'Adriatico corrono al Mediterraneo, cioè quella delle Marche, che da Falconara, presso Ancona, va a Roma e indi a Civitavecchia; l'altra degli Abruzzi, che da Pescara s'avvia per Aquila a Frosinone e Velletri, e la terza nelle Puglie, quella di cui superiormente si fece cenno, cioè che da Foggia va a Castellamare presso Napoli.

La rapida trasformazione ivi avvenuta in un periodo di tempo relativamente breve, ha portata una rivoluzione nei mezzi di comunicazione per le persone e le merci, e ne veniva di necessaria inevitabile conseguenza, che la navigazione e traffico indigeni fatti dalle moltissime barche a cabotaggio di tutti i paesi lungo la costa italiana sull'Adriatico, ne venne pregiudicata.

Senonchè per tutto questo cabotaggio italiano della costa orientale, la cui posizione era divenuta

precaria, venne in buon punto il trattato 23 aprile 1867. Parificati que' stranieri ai nostrani nel diritto del cabotaggio lungo il litorale austro-ungarico, essi ne approfittarono largamente e ne trassero grandi vantaggi, avendo trovato in che occupare la loro attività ed essendo stati spinti dall'esiguità del traffico, che loro era dato di fare in patria a riversarsi sui nostri lidi allettativi e dalle buonissime condizioni create a loro favore dal detto trattato ed altresì dagli eccellentissimi nostri numerosi porti, di cui eglino assai difettano.

Al contrario le nostre barche a cabotaggio non potevano ritrarre alcun beneficio dalla parificazione, essendo quell'industria stata rovinata per gli stessi indigeni. Arroge a ciò il difetto di porti lungo tutta la costa italiana orientale e specialmente nelle Puglie che annoverano il solo porto di Brindisi; e da ultimo, l'impossibilità in cui le nostre barche (quando anche trovassero di che trafficare colà) versano, di cimentarsi alla perigliosa navigazione attraverso l'Adriatico per approdare in Italia nel periodo da novembre a tutto marzo, essendo di piccola mole, mal atte quindi a battere il grosso mare, e sfornite di quegli attrezzi ed ormeggi di straordinarie proporzioni che sono impreteribilmente necessari per scansar disastri terribili sotto le piazze di commercio italiane.

Dopo tutto, a riprova convincentissima di questa incontestabile verità, sta il fatto che né barche a cabotaggio dalmate, né dal litorale ungarico-croato, né istriane non esercitarono il cabotaggio (fatta qualche rarissima eccezione) lungo il litorale italiano dell'Adriatico, in tutti i nove anni vigenti il trattato.

Per tutto ciò i vantaggi della parificazione furono tutti a prò degli italiani, e quasi nullo ne fu il beneficio pegli austriaci, i quali anzi ne furono grandemente danneggiati nell'esercitar il cabotaggio in patria dal concorso fatto loro dai primi, che s'affollarono ne' porti austriaci. Oltracciò eglino si trovano in più favorevoli condizioni dei nostrani, avendo barche più capaci, corrispondenti alla natura della loro costa, con equipaggio pari a quello delle nostre, e quindi spese minori, e possono accettare un nolo a condizioni tali che ai nostrani non metterebbe conto di accettare. Così il materiale in ferro e legno destinato per le ferrovie dalmate per questa ragione è trasportato da barche italiane, che fanno una terribile concorrenza alle austriache.

A conferma valga il notare, come la mancanza di affari avendo ingenerato un fondato timore ne' nostri proprietari di barche a cabotaggio, parecchi s'indussero ad alienarle, vendendole agli italiani; gli altri avviliti disperando di veder migliorata la loro sorte, vivono una vita stentata, talchè saranno costretti a smettere affatto l'esercizio di codesta industria a loro pochissimo profittevole, non solo ma a distruggere le loro barche per mancanza di acquirenti, per dedicarsi a qualsiasi altra arte, onde ritrar quindi i mezzi di sussistenza. E l'annientamento del cabotag-

gio sul litorale austriaco, è indubbio qualora gli italiani ulteriormente si volessero parificati ai nostrani.

La statistica delle costruzioni e delle riparazioni di barche a cabotaggio sugli squeri di Pirano, Rovigno, Ika, Lovrana, Fiume, Segua, Traù, Milna e Curzola di questi ultimi anni prova il progressivo rapido diminuir di esso; indizio sicuro di sconcerto, causato dalla scarsità di affari, segno di mancanza totale d'alacrità, di vita, d'energia, cui soltanto un felice andamento nel traffico è atto a produrre.

La navigazione a cabotaggio dovrebbe seriamente impegnare le cure dell'Eccelso Governo. Solo questa può educare quella grande quantità di buoni marinai, donde si riforniscono la Marina di guerra, la navigazione a lungo corso e a vapore, talchè un giovane che non abbia fatto quel tirocinio, non può essere un bravo marinaio. Parecchi anni or sono avendo un deputato del corpo legislativo francese interpellato il Ministro, quali provvedimenti quel Governo avesse adottati nell'interesse del cabotaggio, pregiudicato dalla costruzione di ferrovie in Francia, ebbe l'assicurazione che il Governo se ne preoccupava assai, che aveva stanziato rilevanti somme per incoraggiare quella numerosissima classe di cittadini e fatto depositare grosse partite di carbone in parecchi porti nazionali, per farle trasportar esclusivamente dalle barche a cabotaggio, onde con tal mezzo dar loro occasione di lucrare.

Se pertanto il governo francese aveva così operato, mosso da nobilissimo scopo di dar pane ai propri sudditi trovatisi a mal partito in seguito a trasformazioni inevitabili, reclamate dall'epoca, quali le ferrovie, ed altresì nell'interesse di tutta la classe dei naviganti e in quello dello Stato, non è da dubitare, che anche il Governo nostro sia per procedere in questa bisogna con senno e avvedutezza ed umanità per conseguirne lo stesso fine.

Ciò deve attendersi molto più, dopo che le ferrovie e in Dalmazia ed Istria si vanno con alacrità costruendo, il quale avvenimento arrecherà nuovi imbarazzi al cabotaggio, sottraendone i guadagni e limitandone il traffico.

Del danno inevitabile non si ha da rammaricarsi, ed è unico partito in siffatte congiunture cercare di renderne meno gravi gli effetti e da ultimo l'accocciarvisi, poichè sarebbe stoltezza il lamentarsene; ma ben è da dolersene e da deplorare il danno che deriva dal poco accorgimento degli uomini di stato, che conclusero il primo trattato, per beneficiar altrui e secoloro dividere quell'utile che soli si ha diritto di fruire.

(Continua).

Politički pregled.

Iz Biograda tuže se „Pol. Coresp.“, kako turska vlada kuezu Milanu otežćava položaj. Što je Server paša u Popovu dao pogubiti šest kršćanskih poglavara, koji su se na vjeru

POBLISTAK.

Uzorni ratar.

V.

Ljubomirova mladost.

Za ovim svrnu stric drugamo i reče dalje: „Štahi je zato teško rastaviti se sa sinom, jer o kakvu rastanku ni sanjala nije, na takva šta nikad nije ni promislila. Na napokon mi tu govorimo na dugo i široko, akoro bih rekao svagjamo se kao vrebci se tugje proso, a nezoamo, bit li nebit li što iz Ljubomirova putovanja. Ta mladić još se nije ni izjavio, bi li htio sa muom putovati? Dok je stric govorio s roditelji, Ljubomir se žestoko borio sam sobom.

Doma je gledao poznate poljane mile postojbine i pomislio, kako je svaki božji dan postrt stol kod otca i majke za objed, užinu i večeru, a sad da pogje u nepoznate tugje zemlje, gdje je za cijelo na putu gdjejoja pogibelj i oskudica, gdje tugja ljubav, što reče naš pijesnik Preradović, ljubi svoje. Na Ljubomir nebijaše strašljivac. Živo je želio vi-

djeti i naučiti se što koristna, pak ta želja nadjača sve razmišljaoje. „Idem s milim svojim stricem,“ reče momak odvažno i odlučno. „Bog će vas, dragi moji roditelji, uzdržati i mene čuvati, te čemo se opet ovdje vidjeti; i kad se povratim, moći ću onim, koji duže i sijede u za pečku kao kvočke na guije zdu, pripovijedati, kako je i što biva po svijetu.“ Što Ljubomir reče, to i učini. Spremi se brzo za put i već ureče dan odlazka. Rastajući se prolishe se muge suze. Ljubomir udaljiv se malko od doma, pa osvrnuv se i vidiv, kako mu majka stoji na cesti i lomi ruke jadajući i tugujući, mišljaše, da mora skočiti s kola, jerbo ga pri rastanku nešto stienulo za grlo, kao da će ga udaviti. Megjutim ga stric pomalo umiri, te putujući i gledajući razne nove, do-sele nevidjene predmete, zamisli naš mladi putnik domala druge misli.

VI.

Ljubomir hoda po raznih zemljah; vraća se doma; počima kušati gospodarstvo popravljati.

Putnici stigoše srećno preko Beča, Praga i Drazgjanah u Hamburg. Ondje se zadržu stric Ljubomirov samo nekoliko dana. Po tom se ukreše u

brod polazeći odande u Ameriku put New-Yorka (Njujork — Novi-Jork). Zadržav se podalje u tom velikom gradu, odputi se stric s Ljubomirom u nartarnost američanskih slobodnih država, potražujući nekoga zemljaka, koji se bijaše izelio prije nekoliko godina iz Česke, te se naselio u novom svijetu. Dugo propikujući i potražujući doznadoše najposlje, da se je traženi preselio u neku susjednu državu. Sad im neosta drugo, nego putuj nekoliko dana, dok nagjoše naseljenika napokon u kolibi sagrajenoj od neotesanih stabala. Čovjek plakaše od radosti kao malo dijete vidivši trgovca, staroga znanca, i kad ga ovaj zapita: zašto se je preselio onamo u pustoš, ostavivši svoj prvašnji udobni stan, gdje je od prije živio u drugoj državi? pripovijedaše naseljenik tužan i žalostan, kako je trpeć neopisane muke okajao već odavno, što je ikad poželio preseliti se iz svoje mile domovine onamo u novi svijet. Došavši u Ameriku, gdje nije poznavao himbo i prevare, što se dogagja kupujući zemljišta, bje kupio gospodarstvo od nekoga čovjeka, koji mu je prodao tugje imanje. Skoro za tim, eto ti pravoga vlasnika, komu prevareni morade ustupiti imanje, a nedobi za to nikakve odštete. Buduć da mu jedva još samo toliko preostalo imanja, da bi se bio možebit mogo

vratili kući, i što su Turci već šesti put povrijedili srpsku granicu, ogorčilo je Srbe jako. Srpski zastupnik u Carigradu, Magazinović, dobio je od svoje vlade nalog, neka kod porte službeno konstatira posljednju provalu turskih četa na srpsko zemljište i neka proti njoj energično reklamira.

Službena „Prov. Corresp.“ pišu o boravljenju njemačkoga cara u Milanu veli, da se može svim pravom smatrati vrlo važnim historičnim događajem ne radi novih odluka, koje bi se ondje mogle stvoriti, već kao svečani izraz i potvrda velikih čina, koji su se dovršili posljednjih deset godina za čitavu Evropu, osobito za Njemačku i Italiju i na kojih se činih osniva novo uređenje evropskih odnosa.

Thiersov govor u Arcachonu, koji smo već spomenuli, tolike je važnosti, da nam je iz njega važnija mjesta priopćiti. „Bordosko pučanstvo, reče Thiers, davno mi je već poznato; ono mi je bilo u kobno vrijeme svjedok pred Francuzkom i povjesti. Kada mi je pošlo za rukom uzpostaviti mir i red, težio sam jedino za tim, da oslobodim francuzko zemljište. Na drugo šta nijesam mogao ni misliti. Za to je trebalo milijarda, ja sam tražio šest, a narod mi ponudi četrdeset.

Kada je bilo dovršeno djelo oslobodjenja, uvijetala se je potreba, da se utemelji stalna vladavina. Nije mi nikada bilo ni na kraj pameti, da smatram francuzki narod osobnom svojnom, kao što su mi prigovarali moji neprijatelji. Ja sam samo učinio shodne predloge za novi ustav. Tu me je dne 24. svibnja ostavila narodna skupština, a ja sam bezodvlačno predao vladu svomu nasljedniku. Za republiku valja da je bilo potrebno dokazati, da ju nemogu uništiti ni muževi od 24. svibnja. Kada su namjeravali uzpostaviti monarhiju, morala se je sama većina očitovati za republiku. Ovu republiku od 25. veljače valja sada izvesti i učvrstiti.

U tu svrhu potrebno je, da Francuzka muževno i razborito postupa; stranke nesmiju novim razdorom pomnožavati obstojeće zaprieke i poteškoće, jer bi Francuzku mogla stići još veća nesreća, nego li je bila prijašnja. Radikalce predstavlja si svijet gorini, nego što jesu; kada bi došli na kormilo, sigurno bi drugačije postupali, nego li se od njih očekuje. S druge strane bi morala uprava udariti drugim pravcem, te bi se morali odstraniti oni činovnici, koji ni danas još neće da štiju republiku. Svašta se mora promijeniti, a politika Francuzke mora u buduću biti politika neintervencije. Francuzka kao republika neće biti izolirana, dok se nebude miješala u tuđe poslove. Francuzka treba i želi mir.“

golih ruku povratiti u Europu, šta mu je bilo moguće drugo činiti, nego kupiti istina jeftino ali neobdijelano, parložno zemljište, koje mu je valjalo tek izkrciti i obdijeliti u znoj i lica mukom, trudom i naporom, da se prehrani i oda zla obrani. „Od vlastitoga iskustva svijetovao bih svakoga, koga srce povuče seliti se iz Europe u Ameriku,“ reče naselbenik suznim očima, „neka nemisli, da je ovdje opleten plit kobasicami, da ovdje pečene jarebice padaju iz neba, da se ovdje sjedi na pletenu stolu i gospočki živi, neka se niko neda varati. Štoga se pripovijeda, piše i piskara o tom, kako se srećno živi u Americi, sve je to ponajviše laž i varanje, sve je to obajena, i svijetka vrtoglavica. Kodog ima svoje muke i truda, svoga imanja, neka netraži kropa nad pogodom, neka lijepo ostane u domovini svojoj, neka radi i kruhom se brani. Vo. lim platiti porez, namet, doplatak, pa živiti sigurno zaštićen zakonom kao u zavijetanju i na prasunju, nego neobterećen nikakvom daćom nebiti ni čas siguran od divlje zvijeradi, tepaća i zasjedajućih razbojnika, haramija i lupeža. Da sam ja privrijegjenu, skuckanu i prižlegjenu u domovini novce upotrijebio poboljšavaju svoje poljsko i domaće gospodarstvo, danas bih živio mnogo bolje i udobnije, a nebih mo-

Napredni klub bečkoga rajhsrata držao je 19. o. m. prije plenarne sjednice svoju sjednicu, u kojoj je prihvatio ovaj predlog: „Neka se imenuje odbor trojice, koji bi se u ime kluba stavio u sporazumak s ostalimi klubovi i s vladom i učinio shodne predloge, da zastupnička kuća u pogledu trgovačko-političkoga pitanja osobito pako u pogledu carinskoga cijenika i odpovjedanja trgovačkih ugovora nedogje opet u nepovoljan položaj, koji bi vrijegjao i kuću i izbornike.“ Ovaj je predlog prihvaćen jednodušno.

Iz Biograda oprovrgava se vijest, da je ondje bilo premetačine kuća. Zatvoren je samo suradnik „Istoka“, koji je priopćivao u „Grančaru“ pogrgijive članke proti knezu Milanu. Skupština je sada prionula uz miran rad. Megju inim raspravlja predlog o ukinuću oružništva u Biogradu. U obrazlozbi toga predloga veli se, da je taj institut pogibeljan za javnu sigurnost; pod njegovim patronatom da su se počinili razni zločini: razbojništva, tatbine i druge pretuzakornosti. U posljednjoj sjednici raspravljao se predlog, da se ustroje kotarski uredi i sudovi. Vlada je u načelu poprimila taj predlog, nu predložiti će u tom pogledu skupštini posebnu osnovu.

Pišu o turskih financijskih naredbah kaže „Times“ pravo, da je svaki kupac turskih papira morao poznavati pogibelj, kojoj se je izvirgavao. Samo onaj mogao je misliti, da će porta zadovoljiti svojim obveznostim napram svojim vjerovnikom, koji nije posve ništa znao o financijskih odnosajih Turske. Dobit starijih zajmova davno je već isplaćena glavnicom kasnijih zajmova. Sada, veli „Times“, nije više govor o tom, da li će Turska učiniti potpun bankrot, već kada će ga učiniti. G. 1855. prorokao je Gladstone u parlamentu financijsku sudbinu turske države. Uzprkos tomu nije Turska održala riječi svojim vjerovnikom. Diplomatična srestva nemogu joj sada više pomoći; vlasti, pri najboljoj volji nemogu tu ništa više učiniti.

O djelovanju konzula nema nikakvih vijestih. Kako „L'Independance“ doznaje, izjavili su se konzuli, da porta, ako i savlada sadanji ustanak, može pitanje hercegovačko samo onda riješiti, ako uvede skroz i skroz radikalnu reformu uprave. Ustanak naperen je ponajviše proti nevaljaljoj upravi kao i proti potlačivanju, kojemu su izvršeni ubogi krsćani od strane bega i aga. Dosta već opustošena zemlja mora posve propasti s nasilja, koje ondje vlada. Jedan konzul, koji je mnogo godina proživio u Turskoj, uvjerava megjutim, da je Hreegovina za Tursku posve izgubljena.

Put njemačkoga cara u Milan shvaćaju francuzki listovi dosta ravnodušno. „Moni-

rao mučiti muke, kakve ovdje sad podnositi moram! Žalibože kasuo je, kajati se po tragu; k tomu nemogu no zahvaliti Bogu, te sam i ovako prošao; mnogi od onih, koji su se sa mnom iz Europe ovamo preselili, skapali su i propali ovdje od nužde i nevolje.“

Ljubomiru je to bilo dosta, što je naseljenik izjavio, premda mu se dopadahu zemljišta američka i vlasteoski domovi, od kojih izgledaše neki sagragjeni kao kod nas vlasteoski dvorovi, nu zgražao se pomislivši, da ondje, gdje sad već stoje lijepi, krasni domovi, možebit su prvi naseljenici, skapali od jada i nužde. Nije ga vuklo srce, da se naseli u Americi. Dulje vremena ostadoše naši putnici u novom svijetu. Tek kad je stric svršio sve svoje trgovačke poslove, a megjutim Ljubomir mnogo koješta korisna vidio i naučio se, opet se zavezoše na debelo more i doploviše natrag u Europu, te se izkrcaše na englezkoj obali. Ondje se veoma dopade našemu mladomu putniku. Budući u Englezkoj ratarstvo i stočarstvo jako razvijeno, nemogaše se Ljubomir sit nagledati onih strojeva, kojima se obdijelava polje i lijepe narve: konja, goveda, svinja i t. d. Dapače i najobičnije poljsko oruđe bijaše za njega čudo, kad je vidio, kako je sve lijepušasto i shodno načinjeno i kogod ga uzme u ruku, probitje mu se njim raditi.

teur“ priznaje, da bi ovaj sastanak vladara prije nekoliko godina bio mnoge uznemirio, a javno mnjenje da bi nalazilo u njem povoda mnogoj bojazni. Nu dan danas svi su evropski organi u tom složni, da je milanski sastanak njemačkoga i talijanskoga vladara dogagjaj, koji znači samo mir. I „XIX. Sijecle“ priznaje, da politika obadvajuh vladara odgovara faktičnim potreboćam i interesom njihovih naroda. U ovakov odnosaj morala bi bila Francuzka stupiti prama Italiji, ali je to, kaže „Sijecle“, napoleonska politika zane-marila.

Domaće.

Col giorno 1.º novembre p. v. entreranno in attività le corse postali rurali fra Cattaro e Ljuta e fra Cattaro e Stolivo verso contemporanea soppressione dell'ufficio postale di Perzagno.

L'ufficio giuridico internazionale di Milano ha minato in suo rappresentante pel circondario di Zara, l'onorevole avvocato Dr. Simeone Bujas.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ascende, giusta l'ultimo *Avvisatore*, a 9307 nel distretto politico di Ragusa, a 1000 nel distretto giudiziario di Metković ed a 397 nel distretto politico di Cattaro.

Abbiamo ricevuto il seguente scritto:

Rispettabile Redazione!

Nel numero 84 dello „Zemljak“, sotto il titolo „Narodni jezik i Zastupstvo u Beču“ si discorre del mio programma di candidatura al seggio di Deputato al Consiglio dell'Impero in Vienna, attribuendomi proponimenti i più ostili alla coltura della lingua-slava in Dalmazia, tali da meritarmi il risentimento della nazione.

Il mio programma è un documento stampato, e portata delle più semplici intelligenze, che non si lascia fraintendere dalla fantasie dell'articolista, il quale ha lavorato sulla tela di Penelope.

Ben lungi pertanto dall'occuparmi di codesta fantasie, mi limito a respingere l'odiosa invenzione.

Appellando all'imparzialità della rispettabile Redazione, spero vedere ospitata questa mia dichiarazione nel prossimo numero del suo giornale.

Zara, 24 Ottobre 1875.

Devotissimo
Dr. Luigi Mary.

I nostri lettori non avranno a male, se abbiamo dato luogo a questo innocente sfogo del candidato, nostro avversario, il cui programma, quantunque a portata delle più semplici intelligenze, fu da tutti i maggiori cen-aiti respinto.

Ljubomir odpoće ozbiljno razmišljati, zašto se je odlučio sa stricem putovati; pojmio je jasno i razgovijetao, da se mora upoznati, kako se teža i obdijelava zemljište po stranih zemljah ne samo gledajuć i prodajuć zija, nego zasukavši rukave i radec sam, da može dočuvati doma upotrijebiti sve, što je čuo, vidio i izkusio. Budem li uvijek samo sjedio na kolih,“ reče stricu, „te promatrao oranice njive, sjenokoše, konje, krave, ovce provozeće se, opažavam dakako, da su njive plodnije, da je marva lijepša i plemenitija nego kod nas u Poljanclah; ali kako to postaje tako, opet neću saznati. Da uzmo-gnem to doznati, moram se ovjgje baviti dulje vremena. Striče! vi rekoste pri našem polazku iz doma „sli težački valja da putuje, kao što putuje kalfa.“ Dobro sam upamtio vaše riječi, i tako ću činiti. Vrijeme, što ga probavam u tugijem svijetu, nek mi bude vrijeme nauke i obuke. Najmit ću se u kojega valjana zemljodjelca kao sluga, ako mi, striče, to dopustite.“

(sljedi).

Il ministro del commercio ha spedito al museo patriottico di Ragusa una collezione di vetrami di Reiche & comp., una simile dei nipoti Schreiber, una collezione, composta di 16 pezzi, di vasi d'argilla (dalla Spagna, dalla Turchia e dal Marocco), 6 tabelle delle parti che compongono una lampada, non-45 lampade a petrolio dei fratelli Brünner.

Različite vijesti.

(Nagjen grad). Rуска vojska našla je u stepi na istoku od bivalniškoga mora razvaline grada, za koji se prije nije znalo. Taj je grad morao biti veoma prostran i imućne morao imati stanovnike. Nekolika minareta sagrađena po arabsku, dobro se još drže. Častnici prepisahu nekoliko natpisa i poslaše učenjakom. U sred grada nagjose ostapke obilata vodovoda. Među pukom uzdržao se je glas, da je ovaj predjel nekoć bio veoma plodan i navođenjen velikimi kavali iz Atreka.

(To su plivačice). Neki dan odpijala je gēna. Beckwith s londonskoga mosta do Greenwicha, al ju je pred nekoliko dana nadkrilila gēna. Emily Parker. Ova je doplivala s istoga mjesta do Blackwalla, dakle blizu sedam engleskih milja i to u jedan sat i 35 časova. Bila se je okladila za 50 šterlina i dobila okladu. Istom joj je 14 godina, al se ipak na njoj nije vidjelo, da je umorena, kad je iz vode izišla. Smiješće se rekla je, da bi mogla još jedan put toliko plivati. Njezin brat Harry Parker na glasu je po svoj Englezkoj kao veliki plivač.

(Vesela tamnica). U nekoj talijanskoj tamnici činio je ravnatelj upravo grdne zloporabe. Obtužen je zbog velika pronevjerjenja, nu parnica teče sporo i malo se o njoj čuje. Po gradiću pripovijeda se meglutim, da je ravnatelj svoj položaj umio veoma izdašno po se upotrijebiti. Kaznjene je puštao na posao po vani; svaki si je zaslužio po franak na dan i to mu se je spravljalo među prištednje, na koji bi god izišao, dobio bi onogo manje, nego li bi ga išlo. Tako je ravnatelj radio godine i godine. Više kaznjehika potražilo se je na sebična ravnatelja, al je svaki jednostavno odbit. Ko bi vjerovao kaznje-

niku, kad tuži ravnatelja. Nu i na još prepredeniji način umio je ravnatelj doći do novaca. U mesopustu drže se u gradiću u kasni maskirani plesovi. Dobroživni ravnatelj dozvoljavao bi svojim kaznjenicom, da idu maskirani na ples pod maskiranim stražarom. Za jednu sezonu morao je svaki platiti 100 franaka, bogatiji i više. Na prvi glas o sablazujiva postopanju ravnateljevu sgražalo se malo i veliko nad njim, mnoge pako gospogje popadaše u nesvijest čuvši, da su lijepe i vesele krabulje, s kojima su se zabavljale, bile većim dijelom iz kaznionice.

(To je Amerikanski). U manjem nekom gradu u Americi prikazivana je neki dan Dumasova „Gospogja s kamelijama“. Poslije zadnjeg čina diže se još jednom zastor i nekakav gospodičić u crnu odijelu stupa pred općinstvo, te će reći: „Gospogje i gospodo! Upravo sad vidjeste svršetak nesretne gospogje s kamelijama. Eto vam, Margerita Gastier nabi bila umrla, da bude uzimala Jobsonove pastille za prsa. Stoga mi je čast ovjge razdijeliti adrese, gdje se to čudotvorno sredstvo svagdje dobiva!“

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovina poskladena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratke vrijeme vrstacem atekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdkai; s toga znaš p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice same u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustek, pjeg, u opće čuva; liječi i omekšuje brt. 1 bočica fr. 1.50

Sve je magično! Ko bi prije uvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhavajuću; jednostavnim, vrlo, smjehom spravom moše i slabo oko ma i u sumraku navrti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s napukom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac, nov, lučeno sastavljeni kovni prasak, koji podpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivim mrljama, treba da se pješto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovak prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštilo. Neopćeno kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrajnje olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garituru, 60 nov.

Kruglja-cistilnica, izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito alatkom i srebrenom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreći trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločeno stvari, koje su boju promijenile. Svari iz pagfonga mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., i kom veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno voštilo lakova sjaja, s kanečkom izmješano, da se koža pčvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svatko treba da *noge čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i neopćonjavom čini, ai najmanje se nepošćea mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgova. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (elovka); prišti se dosadno rezanje, a siljak se lako nelomi. 1 komad u drvu 10 nov., u koži 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radirgummi za tihu i ornilo 5 nov.

Pratni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prasak sa granje, da se udri lijepo bijela rublje. Porabom ovoga prasaka prišti se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obicnim prasajem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i szbilju. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo ovaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gačo u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak sa hrđu, zajamčeno, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalkih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kovni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Židka krlja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer ai mekša sve sam popraviti; ova krlja drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

N-promični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Čimci se o sviti na skladištu predmetih posklaju besplatno. Ujedno svačam pozor volecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručovni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zaslijecajuca, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. br. *provlauteni sagonni ater* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bad koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojih djelovanjem sve alične stvari, jer niti najčistijije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariski univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo spojiti, već i razma spojiti na pr. drvo s kojom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijev kao tijelo, vrlo izdašan, 1 boca 30 nov.

Muzičke zubne kečice, kojim čes si održati zube čiste, bijele, bez vonja i adrave bez svake zubne tjestine ili drugih lijekarija (samo čistom vedom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svjnom udubom, jeftinošću i jamčnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grubom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je vrhovo ulje, da se vlači očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučene priprave škode. Čast mi je ovim obavijestiti volecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepočajena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 23 nov., velika 45 nov.

Nova hvalata buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju; da se mogu jednim perom načiniti paitanje krasopisap, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Pripretnja poklaska otvora na propast svim mševom, stakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka; najdulje do 8 dana bez traga; ova novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorna ulja *arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlastite i živce. te tim usupreguje iast vlasia vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće brastice na glavi. Kao lijek rabi se za omekšine, izvrtke, trganje u dihi, setavac, ozlede itd. Potanje u priboru opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kanečkom, da se koža nepohabi, osobito dobro za kosjaku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britev, kojom se prišti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje berbe vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Enorionir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih latak. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *šepnima večali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živine u čistoj pitkej vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupuješ li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrti svoj gamadi i nove izumljenom gamad nišćom tiječi. Ova nesamo da gamad brz zatire, već joj neda ni ugnijediti se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno sačepiti. 1 kom 60 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo sačepiti. boca odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva i laka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Čimci se o sviti na skladištu predmetih posklaju besplatno. Ujedno svačam pozor volecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručovni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zaslijecajuca, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi ogjeni naročito ob. urah njekeji su osobito bogato nareženi, same da zamame pokrajinske stanovnika. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupju neprazdovljiva jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili smjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo i isti se dobivaju uz najjeftiniju namenu cijenu, samo da bude *veće prodaje*. Nemoj dakle niko da se misne toli lijepe sgode dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim, tučevim štitom i emaliranim kasetom fr. 230

1 isti s finim emaliranim, ponekajnovim štitom fr. 1.90

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 ura velike lika, jako, lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato isklesana i bilom obokobljena fr. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim prćeljem i pravo pozlaćenim okvirom, isti fino izrezekanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i staklom, jako lijepe fr. 2, 2.60

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50

1 najbolje uređena englezka putna ura s budnikom, koji neda oditi zaspati, stoji s tokom (ctui) f. 5

Dobro upravljeni švicarski, žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna fačona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50

Kao prvi, urez svakoj dvorani jesu glasviti bečki satovi sa šćaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz šćneval hod a bogato nareženim 30 palca dugim ornarićem po f. 22, s bilom po f. 32

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi silhaljkami i točnim kolešci, uz dvogodišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkavac (Cy-linger-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 10.60

1 isti pozlačen f. 11

1 isti s dvojakim pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.30

Američki duplex-sati s dvojgubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18

Kotvice (Anker), sjajno izraženim s ledeovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijelije nego drugdje. Dobro uređena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može uređiti svaka mehanicka ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni zlata, najnovijega ukusnoga fačona.

koje za pravini zlatnimi veružicama nečastađu u ničem počem su fačonom pšćinjeno, na preraru, a zlatna jim šćtina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mletackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 80, 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, s vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 60, f. 1, 1.50; 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novčića do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
„ pò godine . „ 5:—
„ mjesec . . . „ 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za pareke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 87.

Zadar 30 Listopada 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Ragusa, 29 ottobre. Corre voce che dopo vivo combattimento gli insorti abbiano respinto le truppe turche dirette ad approvvigionare Nikšić.

Pietroburgo, 29 ottobre. La gazetta ufficiale pubblica un articolo in cui è detto che deve essere posto un fine alle sofferenze dei Cristiani della Turchia e che le Potenze devono metter in opera la loro autorità e chiedere delle riforme a Costantinopoli.

Cetinje, 30 ottobre. Un corpo di 200 insorgenti attaccò Gacko, facendo grande bottino di bestiame; circa 1000 Turchi mossero loro dietro per raggiungerli e distruggerli; tuttavia gl'insorgenti non si lasciarono ritogliere la preda, ed uccisero molti Turchi, decapitandone 16; essi ebbero 4 morti e 18 feriti.

Altro della stessa data. Un corpo di 1500 uomini di truppa regolare e 500 baschibozuk, uscendo da Berane, attaccò gl'insorgenti presso il fiumicello Buč. La battaglia durò tutto il giorno; la sera i Turchi si rifugiarono in città. Rimasero sul campo 93 di truppa regolare, e 58 baschibozuk; degl'insorgenti 4 morti e 12 feriti. In questo scontro fu ferito il distinto maestro di scuola del Montenegro Milutin Bojović, il quale nella presente guerra ebbe morti due fratelli ed il padre ferito.

Zara, 30 ottobre.

Le vittorie degli insorti continuano. Da Ragusa annunziano ufficialmente che la truppa turca dopo sanguinoso combattimento non è riescita ad approvvigionare Nikšić, il che vuol dire, per lo meno, che fu dagli insorti battuta e respinta.

Mentre così l'insurrezione si mantiene sempre vittoriosa, una voce autorevole, quella del giornale ufficiale di Pietroburgo proclama, che alle sofferenze dei Cristiani della Turchia deve essere posto un fine.

La Russia con questa dichiarazione esce dalla riserva mantenuta finora. Noi dobbiamo quindi a buon diritto attenderci che adesso comincerà la seria azione delle Potenze. La Turchia ha dimostrato di essere incapace a domare la rivolta. Le Potenze quindi non hanno altro a dire alla Turchia se non se: la nostra sicurezza e la sicurezza della pace europea esigono che sieno sottratti al vostro giogo dei popoli, che voi non siete capaci di tenere sotto di esso.

E tutto lascia a supporre che finalmente glielo diranno.

U Biogradu, 18/22 oktobra.

Kad bogovi koga hoće da kazne, oni mu odzmu pamet, — veli starodrevna poslovice. Ponašanje Turaka prema Srbiji daje povoda zaključku, da alah hoće da ih kazni, jer kada to ne bi bilo, onda za cijelo ne bi neobuzdana obijest u Turaka mogla imati tako veliku nadmašnost nad svim ostalim duševnim silama. Ta obijest upravlja im cio način djelovanja, koje se sada sastoji poglavito u uznemirivanju posjeda i osoba na srpskoj granici. Iz dana u dan stižu vijesti o turskim nasiljima. Čas se veli, da su napali stražu, ranili ili ubili po kojeg stražara, čas opet da su udarili na ovo ili ono selo, zapalili ga, porobili što su mogli, pa pobjegli. No ja ću sa općeg opisivanja da pregjem na regjanje pojedinosti. Na Radaljskom otoku u Drini bijahu zasijani kukuruzi težaka iz Radalja na srpskoj obali Drine. Turci upotrijebe sada vrijeme kukuružnje berbe na svoju korist, te stanu brati srpske kukuruze. Srezka vlast opominjala ih je na red, ali bez uspjeha. Na doziv Radaljane, neka se okanu branja njihovih kukuruza, odgovorili su iz pušaka. U narodu je usljed toga velik gnjijev, koji se svaki čas može prebaciti u djelatnost. Da bi se održao na granici mir, čini dotična vlast velika naprezanja. Kakvi će biti svršetak tomu, vidićemo. — Iz Karanovca se javlja, da su Turci 19. o. m. sagoreli selo Banjaku; a zatim da ih je njih stotina udarilo na varošicu Rašku. Cijela je okolica uzrujana. — U kruševačkom okrugu kod Suha Brda ubiše istoga dana karaulskoga zapovjednika Novicu Djuriškovića i raniše mu druga stražara Petra Janičijevića. — Iz Užice brzojavljaju, da su Turci istoga dana zapalili karaulu na Vučjoj Poljani i ubili jednoga stražara. Preko noć su napali na karaulu Radaškovinu. Po tom su prešli granicu, pucali na stražare kod karaule Spužska Česma, koju su svu izrešetali. Broj tih turskih napadača iznosio je oko 250 momaka, koji su svi bili iz redifa i nizama. S jutra dan našlo se je puna torba čaurica od turskih ostraguša, jedna mala puška i dvije šibke. — Noću 20. o. m. udariše Turci na sela Milatković i Bijelo Polje. Boj je trajao i sjutra dan. Turci kao da su se bili spremili baš u pravi rat, jer su povukli sa sobom i topova. — Iste noći došlo je do sukoba izmegju Turaka i srpske narodne vojske na Gorju i Goriof, na srpska vojske ih je suzbiła. Kad je ogranuo dan, prestanu Turci od puškanja, ali se ulogore baš do same granice prema Srbima. Turaka je bilo 1200-1400, i to sve bašibozuci, koje je redovna turska vojska iza legja dodavanjem praha i olova podpomagala, a komordžije iz redovne vojske igjahu za bašibozuci, pa su kupili ranjene i mrtve, te ih prenosili na njihovu stranu. Od Srba poginuo je jedan težak, koga su Turci na spavanju uhvatili i glavu mu odrubili. U Milatkoviću izgorelo je dvije kuće i spaljena je karaula kod Gorja. Od Turaka poginulo je 20 po kazivanju očevidaca; koliki je broj ranjenih, ne zna se. — Taki se sukobi na srpsko-turskoj granici svaki čas pojavljuju. Kakve će im biti posljedice, teško je pogoditi, no može se misliti. To drzko ponašanje Turaka izaziva nuždu, da cijela linija duž granice mora biti vojskom čuvana, jer inače došla bi Srbija u najveću opasnost. Zato je vlada i morala narediti, da narodna vojska

iz okruga Biograckog ide na Drinu u Šabackom okrugu, a vojska iz Valjeva na Loznicu; narodna vojska pak iz okruga Jagodinskog odlazi u Aleksinac, da izmeni vojsku, što se tamo nalazi. Iz toga kretanja vojske vidi se, da vojena sila ostaje na granici, šta više ona se umnožava. Ako bi slučajno došlo do ozbiljnoga sukoba izmegju srpske vojske i Turaka, što usljed neobuzdanoga turskoga držanja može vrlo lako biti, to možemo još naprijed znati, da će srpska vojska svagda pobjedu održati, jer pobjeda svagda stoji, pri urednoj srazmjernosti sila, na onoj strani, gdje pokraj vojene izvješćanosti vlada u vojsci još i oduševljenje za stvar, za koju se krv lije. Tako oduševljenje zagrijeva srca u svih narednih vojnika, da ih je milina pogledati, a još veća milina slušati im svirku i pjevanjku, kojom sebe na granicu prate. Svaki o sebi drži da je drugi Miloš Obilić. —

Samo to, što Srbija zadržava oko svojih granica svu tursku snagu, te ova ne može napadati na naše ustaše u Bosni i Hercegovini, to samo ovima je od neizkazane koristi. A šta bi bilo, kad bi srpska vojska preokračila granicu? Već i strane novine uvigjaju, da sudbina cijeloga pokreta kao i mira na avemu istoku zavisi od držanja Srbije. Ova, kao što neće zaboraviti na braću svoju, tako neće ni bez sigurna računa metnuti na kocku i svoju i njihovu buduću sudbinu; neće jamačno iz žive vatre svojim prstima kestenje vući za drugoga. Srbija, koja ima u sebi sva srestva obstanka i razvitka, u stanju je da vodi samostalnu, upravo narodnu politiku; i kad god su joj na čelu ljudi dorasli za svoj položaj ne će nikada postati igračka tugja, ni orudje tугje politike.

Ragusa, 26 ottobre.

L'approssimarsi ed il cominciare della cattiva stagione pareva che spaventerà gli insorgenti e che li ridurrà a ritirarsi nelle loro capanne, se ne hanno, o a chieder pace. Ma niente di tutto questo. In parte v'era una determinazione per ceder la pace, e ciò fra alcuni villaggi di Popovo; ma che ne avvenne? Quello che a quest'ora sanno anche le più lontane regioni del mondo conosciuto. Sette capi di Popovo, chiamati knezovi, vedendo l'approssimarsi d'un triste inverno, fidando del proclama di Server-paša benigno pacificatore dell'Ercegovina a nome del Sultano, si portano a Trebinje e si sottomettono al Governo, persuasi giusta il proclama, che loro sarà perdonato tutto e che potranno senza angherie ritornare alle loro case. Invece gli infelici, per comando secreto di Sefket-paša, scortarono il fio colla loro testa, la quale venne recisa. Come un lampo si sparse questa trista novella per tutta l'Ercegovina, e quelli che tentennavano fra la guerra e la pace, si decisero di morir piuttosto da valorosi in campo di battaglia, ed a quest'uopo ridussero le loro famiglie nel distretto di Ragusa, ed essi si fecero ad ingrossare le file dei combattenti. Arrivati a Duga ed unitisi in fratellevole accordo cogli altri insorti, attaccarono i Turchi di colà e ne uccisero una cinquantina. Dei feriti poi ve n'erano molti, perchè si vedevano i sani portar sulle spalle il ferito. Da quello che raccontano gli stessi insorgenti che par-

teciparono alla battaglia, la fortezza di Duga coi suoi cannoni proteste i Turchi, perchè altrimenti sarebbero stati tutti vittima del handžar. Gli insorgenti ebbero qualche perdita, ma relativamente assai lieve.

A Zubci poi da qualche giorno s'attende un scontro, perchè Seftet-paša allestiva la spedizione verso quelle parti per sforzare il passo di quelle roccie e liberare possibilmente la Sutorina. Infatti giovedì 21 c. m. mosse egli da Trebinje con 1500 uomini a quella volta. Pavlović e Ljubibratić intanto non dormivano, ma colle loro schiere accovacciate fra quei dirupi li attesero ed allettarono nelle gole. Venuto il momento, acconcio, fecero la scarica, senza che i Turchi sapessero donde venissero attaccati, e poi continuò il fuoco da ambe le parti, finchè si passò al jatagan. Il cozzo durò tre ore, finchè i Turchi pigliarono il partito di ritirarsi, lasciando sul campo 250 morti e feriti, e come è naturale, anche 150 schioppi con munizioni ed anche denari che si ritrovavano nelle saccoccie dei singoli, nonchè qualche orologio ed amuleti, che i Turchi tengono legati al collo per superstizione tenendo per fermo di restar sotto la loro egida illesi: 52 teste furono tagliate dai tronchi. I feriti Turchi furono portati via. Continuamente approdano vapori turchi a Klek con truppa viveri e munizioni. Uno di questi vapori pare si sia sommerso nella direzione di Traste, donde i nostri soldati poterono vedere la catastrofe. Ma questo fatto ancora non si conferma.

Es Kninske krajine, 20 oktobra.

Posljo bitke kod starih talijanskih Pila, o kojoj sam vam u posljednjem dopisu mom javio (b. 82), oko 30. ustaša iz čete Goluba Babića i Popa Ilije Bilbije uputu se 10. tek. k' Mračaju više Strmice naše i dana 11. zorom njiču na 600. Turaka, koji ih iza dobrih meteriza dočekaju. Obori se živi eganj a obe strane i poslje duge borbe od skoro dva sata Turci navale jurišem na ustaše. Ovi potegnuše se natrag; jer su uvidjeli, da tolikoj sili turskoj ne mogu odoljeti i ako su njih preko 20 već bili pogubljeni a do 26. ranili; a od ustaša sam jedan na mjestu ubijen i drugi ranjen. — Turci kad vigoše da nemaju ustaša, okrenu k megji našoj, gdje je načelana bila žandarmarija Strmička, runda seoska, i kolona, te na 1/4 milje u našem zemljištu ubiju i glavu posjeku jednomu jadniku iz sela Plavna, koji se u Strmici sa radnjom bavio, te naš farmu radi ljubopitstva bez oružja ikakvog sa Strmičanima k megji pošao. Na istom mjestu i zemljištu našem ubiju kneza Mračajskoga i još jednog iz strane njihove rane. — Ta turska drzovitost da na austrijskom zemljištu, austrijske podanike ubija, ovdje je neizrecivo ogorčenje probudila. Mi koji smo ovdje na granici i na

pogibelji od turaka, nadamo se i uvjereni smo da vlada austrijska zna cijeniti i uvažavati svoje vjerne podanike, koji su na sami jedan mig gotovi za nju i u vatru i u vodu, pak svi propali. Ona će naravno, kao vlada naša, zato od Turske zadovoljenje tražiti; jer inače, strah me, dapače tvrdo držim, kao što se govorka i čuje, da će Plavanjci po sebi istraživati i izvojevati. Plavanjci je doista teško i mučno, da im Turci sjeku i odnose glave njihovih mirnih seljana i to na zemljištu našem, pak zašto nebi bilo čuda do oni to tursko varvarstvo i drzkost osvetom ne pedipsaju. Čujem, da se već nekoliko Plavanjaca usljed toga četi pridružilo i da će ih do malo dana veća sila biti, ako vlada naša ne pronagije način, kojim će ih za označeni turski prestup ublažiti. — Čujemo uz to, a baš iz položaja ovog očima vidimo, da se ustaške čete i bese i gole i gladne od dana na dan sve to više umnožavaju ter neko iz osvete za svojim prisnim rođakom, neko za krst častni, neko za slobodu zlatnu — ele svi u jednu protiv Turčina sakupljaju se, da ga obore čim se zgodno vrijeme akaže.

Trattato coll' Italia e la Dalmazia.

Continua il memoriale a riguardo della pesca:

Quanto è poi all' esercizio della pesca nel trattato all' articolo 18 essa fu esclusa affatto dalla pacificazione colle parole testuali: „È fatta eccezione „alla stipulazione del presente trattato (cioè, riguardo al cabotaggio) per quello riguardo l' esercizio „della pesca internazionale.“ Talché è evidente che i due Stati contraenti non vollero accordarsi reciprocamente nessun favore a beneficio dei propri sudditi marittimi per quello che s' attiene all' esercizio della pesca nazionale, ossia intesero che gli austriaci abbiano a pescare lunghezzo il proprio litorale; nè possano a tal' uopo recarsi alle coste d' Italia, e parimenti che gli italiani abbiano a pescare lunghezzo il proprio nè possano recarsi in Austria, donde s' inferisce che nel caso concreto i pescatori chiogetti sono tenuti ad esercitare la pesca alle coste d' Italia nè possano punto nè poco, portarsi nell' acque del litorale austriaco per praticarviela, o che l' esercitarla in quest' acque com' essi fanno, è un' infrazione alla stipulazione del trattato internazionale. Ciò risulta dal protocollo finale 23 aprile 1867 del detto trattato di commercio e navigazione e dal trattato postale dove, dopo premesso che i plenipotenziari d' Austria e d' Italia avevano convenuto sopra ulteriori avvertenze, dichiarazioni e stipulazioni messe al protocollo, è che s' intendevano formar parte del trattato stesso, dice: „Articolo XVIII. del trattato di commercio e „navigazione: 1.º Avuto riguardo alle particolari circostanze locali, ed in considerazione d' antiche consuetudini sarà, in via di eccezione, reciprocamente „concessa agli abitanti del litorale austriaco ed italiano del mare Adriatico, la pesca lungo le coste „dell' altro Stato, restando però riservato ai soli abi-

„tanti della costiera l' esclusivo diritto di pesca entro „la distanza di un miglio marittimo dalle spiagge. „Resta inteso che dovranno rigorosamente osservarsi „le discipline per la pesca marittima vigenti in ogni „uno dei due Stati, e particolarmente quelle che „vietano l' esercizio della pesca in un modo nocivo „alla propagazione della pesca.“ Pel disposto, adunque, dell' articolo 18 del trattato, i sudditi dei due Stati devono esercitare la pesca nell' acque del proprio Stato, e in via di eccezione possono recarsi ad esercitarla in quelle dell' altro, quando, cioè, lo richieggano circostanze locali e non antiche consuetudine, però fuori della periferia della lega marina. Con ciò in que' luoghi del litorale austriaco, dove si verificassero le suaccennate condizioni, e la presenza dei chiogetti fosse ammissibile, essi in via di eccezione, sarebbero parificati ai pescatori austriaci, non comunisti, semprechè pescassero con reti innocue, e fuori del raggio della lega, entro cui il diritto di pescare è riservato ai rispettivi abitanti della costa. Anzi l' innocuità del modo di pescare è posta, come condizione sine qua non nel trattato, per cui pescando essi con metodi micidiali, proscritti dalla legislazione austriaca, eo ipso sono esclusi dal beneficio di pesca anche fuori della lega marina.

Ora i chiogetti sono quelli che praticano la pesca lunghezzo il litorale austro-ungarico, cioè, nell' Istria, e Fiume, e in Dalmazia a Zara e Spalato, i quali senz' altro pel fin qui detto dovrebbero esser espulsi da ogni dove e a buon diritto. Che se si nutrissero dubbi da parte di Esso Eccelso Ministero intorno alla perniciosità di tale sistema di pesca ed attrezzo all' uopo usato, voglia adirne la descrizione, e si convincerà di leggeri dover tornar fatalissimo all' industria peschereccia l' esercizio della pesca quale vi viene praticata dai chiogetti.

Le tratte, reti a sacco, usate dai chiogetti, (detta pesca a due barche o a cocchia) sono comprese nella categoria degli strascini. L' attrezzo eh' è assai grande, con sacco proporzionato e che, consta di maglie minutissime, ha la sua parte inferiore aggravata di grossi piombi e di grossa gomina. A ciascuna delle due estremità di essa tratta viene attaccata una fune, indi gettata in mare, le due barche intente a siffatta sorte di pesca, tenendo ciascuna a bordo un capo della fune, vanno procedendo a vela di pari passo, e strascinando la tratta. Tale pesca si esercita sia dappresso terra che lungi ed in alto mare, su fondo molle, o aspro o roccioso indifferente. Se non che la parte inferiore della tratta, onusta com' è di grossi piombi, avanzando rapidamente, perchè strascinata dal rapido avanzar delle due barche spinte innanzi dal vento, radendo il fondo del mare lo perturba, sterpendone l' erba che serve di pastura e ricovero ai pesci, ed agitando le sabbie, entro cui il pesce depone le uova, e queste vengono danneggiate e disperse. Nè ciò basta, perchè coglie i pesciolini, per quanto piccoli, i quali non possono, per la densità delle maglie ond' è composto il sacco, sguizzar oltre, come appunto avviene

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Postisthu preradio Mihat Stojanović)

VL.

Ljubomirova mladost.

Stric kao da je to jedva dočekao, odobrilo odluku sinovčevu, nalazeći tim više hvale vrijednom revnost vrloga mladića, što mnogi mladi ljudi, čim se usude prekoračiti megju svoje domovine, to čine samo, da mogu pregnuti slobodno za zabavom, kojom prilikom znadu potrošiti ne samo majčine ljubimcem tukute novčice, nego stave na kocku i zdravlje i život i pošteno ime i svesebiće. „Na,“ reče stric, „da ostaneš u Inglezkoj, nebih te svijetovao. Ovdje su služinski odnosi osobiti, i teško da ćeš ovdje kao težak naći službu. Osim toga, ovdje se u Inglezkoj teža polje — kao i sve što biva ovdje poput tvornice, jerbo su ta sva skoro veliki posjedi i sve, se daje u zakup; u kratko da rečem, ovdje nećeš postići, što namjeravaš. Ali nestrini se; dok dogjemo preko Kanala (morska užina, izmegju In-

glezke i Njemačke) na kopno, nastojat će, da ti se namjera oživotvori.“

Ljubomir bijaše zadovoljan onim, što mu stric predloži, ali uza to i čvrsto odlučio, nepovratiti se prije doma, dok nebude vrijedan izdicati se kao valjan, uman, vješt, i savršen zemljodjelac.

Tako je i bilo.

U Belgiji, kamo su stigli poslje nekoga vremena, imade Ljubomirov stric trgovačkih znanaca i prijatelja. Posređujući jedan od ovih izradi, te Ljubomir bude primljen kao težakki sluga u bijekoga uglednoga zemljodjelca. Ondje se rastade stricem, komu predaše pismo na svoje mile roditelje, u kom se opravdavaše zašto je ondje zaostao.

Ljubomir naviknu brzo svojoj službi. Uztrajno izvede svoja nakanu i odluku, da se upozna točno s poljodjelstvom u svih njegovih strukah, pri svem tom, što nije poznavao jezika, one zemlje, niti običaja, dakako samo izprva, jerbo što se nemože, kad se samo osbiljno hoće. Čvrsta volja našega mladića i osbiljno nastojanje pobijediše svaku zapreku. Skoro tri pune godine osta Ljubomir kod svoga gospodara, to akoprem je to kratko vrijeme, da se izorpi sve gospodarsko znanje, koje je obsežnije, nego

mnogi i pomisliti mogu, ipak našem Ljubomiru uz revnost i ljubav prema svom zvanju i poslu pogje za rukom, upoznati se sa belgijskim ratarstvom (obdjelavanjem polja) ave, na vlasti sa svakim pojedinosti. A kako je on postupao pri tom?

Ljubomir se nije zadovoljio, radiu ka crv za korom i raditi požurno i svojski, što god bi mu gospodar naložio i povijerio; negb je uz to nastojao saznati i uzrok, zašto se mora praviti onako raditi a ne inače, da se postigne stanoviti uspjeh, i što bi škodilo, ako bi se ovaj ili onaj posao i rad obavljao drugčije ili upravo i neobavljen ostao. Dočim su sluge, njegovi drugovi radeći ili na ništa ili na šald lakrdiju mislili, nepazeći, hoće li gazda biti zadovoljan njihovim dijelom, pazio je Ljubomir uvijek jako dobro što je gazda pregledajući rad govorio, jeli čemu zabavljao, prigovarao, i čemu. Znateljčan težak naš pitaše često i sam: „Gazda, je li ovo dobro, kako sam pradio?“ i kako bi ga gazda uputio, po tom se točno ravnao, kao što treba da čine svi mlagji naprma svojim starijim.

Kad su po svršenu poslu počivali i odmarali se ostale slugo ili za zabavom gramzili, nastojao Ljubomir približiti se svomu gazdi, navrećući mu

nella pesca ai cogoli, avendo maglie un poco più grandi. È incredibile, per chi non ne sia pienamente informato, e non abbia da vicino osservato il metodo di pesca usato dai chioggiotti, quanto micidiali ne sieno gli effetti, fatali alla propagazione della specie col cogliere i pesci piccoli e colla dispersione dell'uova, dannosi alla conservazione del pesce più grande, cui distruggono le sode di pastara e ricovero, e fatalissimi alla pesca di sardelle in ogni sito, e soprattutto ne' luoghi vicini a terra e alle valli. Perciò è da deplorare che il governo nostro non si sia indotto ad espellere i chioggiotti, non solo dalla Dalmazia, ma anche dall'Istria e da ogni altro punto del litorale austro-ungarico, quando nel 1866 eglino divennero sudditi italiani, e più ancora è da deplorare che continui pacificamente a tollerarli, non ostante il chiaro disposto dell'appendice e protocollo finale all'articolo XVII. del trattato 23 aprile 1867 di commercio e navigazione concluso fra l'Austria e l'Italia, in virtù del cui sono esclusi que' pescatori dal beneficio dell'esercizio della pesca fra noi, perchè esercitanti con attrezzi e metodi pregiudizievole alla propagazione della specie, e proscritti dalla tuttora vigente legislazione austriaca sulla pesca, e nominatamente dal Regolamento Dandolo 15 aprile 1808 sotto il nome di strascini; dal decreto governiale 27 aprile 1830 n.ro 7476-1590, circolato col capitano 28 giugno anno stesso n.ro 8054-1997 sotto la stessa denominazione di strascini; dal regolamento di pesca 6 maggio 1835 pubblicato colla notificazione governiale 22 luglio a. a.; dalla notificazione governiale 10 giugno 1840 n.ro 11040-1920, da posteriori disposizioni date in singoli casi, dal capitano e dalla pretura per l'iscrizione di que' pescatori colti in contravvenzione; e dalla notificazione governiale 11 marzo 1847 n.ro 5558-574, e che soffra per tal modo la rovina di quell'industria importantissima, non danno immediato dei propri suditi, che sono distolti dal dedicarsi in più vaste proporzioni, alla pesca, perchè superchiosi e preceduti degli stranieri, senza essera al caso d'appropriar del beneficio del disposto dell'ora accennato trattato pescando a Chioggia, o in altro qualsiasi punto del litorale italiano sull'Adriatico, dove mai finora né dalmati, né italiani esercitarono la pesca né saranno per esercitarla per l'avvenire, per molte ragioni, fra cui non ultima, né la meno importante, la mancanza di porti. E se chioggiotti erano esclusi anche fuori della lega dalle coste quando erano sudditi, tanto più lo dovrebbero essere ora che appartengono ad altro Stato.

Per tutto il fin qui detto, poichè col giorno 23 aprile 1876 va a scadere la durata del trattato 1867, e poichè il governo nostro sta già, e buona pezza, rivedendone le disposizioni e con quello d'Italia sta per accordarsi intorno ai cambiamenti, modificazioni e aggiunte che fossero consigliate dalla novennale esperienza fattane, e rese necessarie nell'interesse dei rispettivi sudditi, la scrivente amm. comunale rappresentante una popolazione marittima di circa 5000

abitanti cultori di terre ed esercenti la pesca, fra cui quella di agombri, sardelle e di coralli, risiedente in questa borgata di 2000 abitanti con 43 barche da navigazione tra trabaccoli, brazzeri e lenti, della capacità complessiva di 472 tonnellate, dieci barche da pesca di corallo, tutti i di cui figli atti al lavoro, cioè, dai 14 ai 60 anni ed oltre, in numero di 500 sono dedicati alla navigazione, in questo supremo momento, in cui lo Stato nostro sta per riconfermare il fatto internazionale coll'Italia, e stanno per stabilirsi i destini della navigazione a cabotaggio e della pesca per nove anni, dalle disposizioni del qual patto pendono le sorti e l'avvenire de' marittimi e pescatori di tutto quanto il litorale austro-ungarico, con la presente si rivolge ad E.S. Eccelso Ministero vivamente pregando che dopo accurato esame delle cose superiormente discorse, e in base ai motivi esposti si degni indilatamente, stante l'importanza ed urgenza dell'oggetto, comunicarne il contenuto all'Eccelso I. R. Ministero degli esteri ed instare presso di E.S. perchè nella revisione del trattato 23 aprile 1867 e sanzione d'un rinnovato patto coll'Italia ne rapporti che debbano regolare le relazioni commerciali marittime e di pesca fra i cittadini di due Stati voglia far suo pro delle ragioni per noi esposte, ed escludere affatto le barche di navigazione a cabotaggio italiane del beneficio di esercitarle pel litorale austro-ungarico, nel qual caso si intende dovrebbero essere esclusi da eguale beneficio rispetto all'esercizio del cabotaggio sul litorale italiano i nostri, ossia, che sia tolta in questo rapporto la parificazione; medesimamente che i pescatori chioggiotti sieno esclusi dal beneficio di pescare nell'Austria-Ungheria, i quali pur troppo, come ebbe a dichiarare il Ministro italiano in seguito ad interpellanza mossagli testè in quel parlamento da un deputato, ritraggono dall'esercizio della pesca sul nostro litorale parecchie centinaia di migliaia di franchi l'anno.

Alla scrivente non consta che alcuna voce finora si fe' udire che rappresentasse all'Eccelso Governo i giusti lagni in questa solenne occasione, e la miserevole condizione della classe de' marittimi a cabotaggio e pescatori, ed è perciò che la scrivente prega inoltre che, se E.S. Eccelso Ministero non volesse star pago alle cose per noi discorse, nè procedere in questa grave bisogna in base al voto di un piccolo comune marittimo di questo regno, voglia interpellare l'Eccelso Luogotenenza e Giunte provinciali dell'Istria e della Dalmazia, le spettabili comuni di commercio ed industria di Rovigno, Lussinpiccolo, Zara, Spalato e Ragusa, le autorità dello stato municipale e commerciale di Fiume e i comuni marittimi del litorale austro-ungarico. La scrivente non dubita che le relazioni ch'E.S. Eccelso Ministero sarà quindi per eruire confermeranno quanto fu detto in questo scritto, donde emergerà, essere fondato il malcontento della derelitta e negletta classe de' marittimi e pescatori nazionali, causato dai diritti

dal governo nostro accordati a stranieri della medesima classe.

Dal canto nostro non possiamo che ripetere l'eccitamento ai nostri comuni di associarsi a quello di Zlarin nella bisogna discorsa nel suo memoriale, e raccomandare ancora una volta la massima sollecitudine, poichè il Commissario italiano a Vienna ha già incominciato le trattative per la conclusione del nuovo patto. Siamo sicuri peraltro che il nostro governo con tutto impegno proteggerà gl'interessi dei propri marini, sia riguardo a pesca che a navigazione. Un sintomo favorevole a questo riguardo è la recente pubblicazione dell'i. r. governo centrale marittimo di Trieste, il quale nel bel lavoro dell'idrografo sig. Antonio Gareis ebbe una conferma di quanto espose il comune di Zlarin.

Politčki pregled.

Novi ugarski ministar-presjednik, Kol. Tisza, predstavio se je 21. o. financijskomu odboru zastupničke kuće. Ova sjednica bijaše i s drugoga razloga dosta zanimiva. Čitalo se je naime izvješće odbora, a tom je sgodom Wahrmann oštro kritizovao financijsku politiku vlade, a napose ministra Szella; Wahrmann je prigovarao vladi, što drži sve tajno u pogledu financijskoga položaja, zahtijevajući, da se u tom pogledu postupa iskreno i da se točno naznače ostanak zajma. Szellova osnova, da se naime konvertiranje dugova izvede velikom kakovom operacijom, nije takogjer govorniku po volji; porezi da se neće moći svi utjerati, a zemlja da nije u stanju uzdržavati dvije vojske. Napokon predloži, neka se delegacijam izrazi negodovanje radi povišenja zajedničkih troškova.

O imenovanju Kol. Tisze za ministra presjednika piše „P. Lloyd“, da se za tu čast nije mogla naći sposobnija osoba već radi uzdržanja dobrih odnosa među Austrijom i Ugarskom, Tisza, veli „Pest. Ll.“, u stanju je oprijeti se uspijehom svim neovlaštenim tužbama i nepravednim zahtijevom s ugarske strane, te razjasniti Ugarskoj prave njezine interese. S druge strane pak ni najveći neprijatelji Tiszini nemisle, da će Tisza biti preveć popustljiv napram Austriji.

„P. Naplo“ iziće, kako g. Tisza ima povjerenje krune i naroda, u svojih rukuh pako vlast, kakove nije u Ugarskoj imao niko još izuzev Košutha. Takove vlasti, veli „P. Naplo“, u istinu treba muž, koji je preuzeo zadaću spasiti svoju domovinu.

„Naplo“ je podpuno uvjeren, da će novi ministar-presjednik postići svoj cilj. Što se srestva tiče, kojimi će se morati poslužiti, da

govor. i zamoliti ga, sad u jednom sad u drugom tačkicom poslu, a stavili gospodarstvenih, koje još nije jasno shvaćao, razgovijetno pojmao i dobro razumijevao, ali je bio u ozbiljnom stanju. Vako je! Ljubomir mnogo znao toga, i sam u postojbinu nije što vidio, što čuo bio, ali što se kod njega doma drugdje obavljalo, i svakom priliku morao priznati, da se u Belgiji s svakoj stranicu mnogo bolje gospodari, nego u Poljanicah. Sad htjede Ljubomir još vidjeti, kakovo je zemljodjelstvo (ratarstvo) i po drugim zemljah, osobito u Poljanicah, da se upozna s raznim načinima postojanja, obavljavajući polje. Srdacno se opredeli sa svojim ljubeznim gazdom i odputova u zemlju na Rajnu i Majnu, proputova nasavskom i hesenskom pokrajinom, dok napokon stize u Saske, gdje mu se jako napredno držanje zemlje osobito dopade.

U Belgiji i u Poljanicah, kamogod bi dopao, o mahom utupio i služiti i dugo se vremena svagdje bavio, gdje god bi se uzdalo, moglo naučiti, progje dobrih eviših godina, odakle je odputovati iz Poljanicah, ni ne bi se moglo vidjeti, ali bi se go koješta koristna naučio, pavuće ga srce, da se

povrati u svoju postojbinu, vuklo ga, da gonilo ga stalo, da vidi opet svoje mile roditelje, i kad mu je povrh toga stiglo još pismo iz doma, u kom mu jaraše, kako je oboljela majka i da želi svom dšom, da sinka još jednom ogrli, tad već ne bijaše sila, koja bi ga zadržala, da nekrene put mile postojbine. Ostavi službu poveljnu i ugoda i pohrli k svojim milim u Poljanice.

Mati je Ljubomirova, istina, ozdravila, ali estada svendilj slabijaka i nemoćna. Otac Ljubomirov vidivši to, želeći provesti dane svoje starosti u miru, odlučivši naskoro, predati sinu cijelo svoje gospodarstvo, sinu, koji je u tugjem svijetu dozreo bio mežem od oka, Ljubomir došavši doma primi od oca gospodarstvo, očevoj se nekom valjanom djevotkom iz sela, koja njim upućivana i vogjena posta ljubeznom, naskoro, vrlom i valjanom domaćicom i dobrom majkom.

Perdijom, što ju dobio uz nju, isplati braći i sestram, što ih je išlo od očinstva i materinstva, na svoje mile roditelje ljubljao, počitovao (štovao) i njegovaše, on kao zahvalan sin, dok god su živili. Kad je Ljubomir primio gospodarstvo, neoklijesaše, upotrebljavati (upotrebljavati) u tugjem svijetu

stečeno znanja. Sve novotarije pokušavaše on u malom i ako se nagje zapreka gledač na položaj, na podneblje ili na zemljište, mahom se okani pokusa. Samo ono, što je pokušavši u malom uspijelo, nastavljao je u većem obsegu. Što je pokušavao u velikom, budući to činio obzirno, umno i promišljeno, uspijevaše sve dobro i lijepo tako, da su susjedi u Poljanicah, pazivši s nepouzdanjem što Ljubomir pokušava, napokon ipak morali odobriti, te se učedomu težaku, kako ga nazivahu, čudili. Uspijevši Ljubomir onim, što je pokušavao, steče pouzdanje susjeda. Bližnji srodnici, bližnja svojta posijecavaše ga večerom, da ih obuči u zemljodjelstvo. Nu pri tom neostade; jerbo Ljubomir umijede jako dobro pripovijedati sad ovo sad ono o svom putovanju po svijetu, da se skupljahu pomalo većinom susjedi u tolikom broju, da već nije bilo mjesta u njegovoj sobi za tolike goste.

Kako je Ljubomir shodnimi popravci svoga poljskoga gospodarstva podigao ovo do uzornoga gospodarstva i kako je njegovim naptukom i primjekom selo Poljanice postalo uzornom općinom u gospodarstvu, čitat ćemo u slijedećih člancih.

(slijedi.)

izvrši svoju veliku zadaću, misli „Naplo“, da će Tiszina vlada inaugurirati prije eru prisilja, nego li eru slobode.

„Ellenör“ dokazuje obširno, da se sada prvi put, odkada u Ugarskoj postoji parlamentarna vlada, vogja većine nalazi na čelu kabineta. „Nemzeti Hirlap“ naglašuje, da Tisza nemože nikada biti, što je bio prije osam mjeseci: vogja ili član opozicije, napere protiv nagodbi. Njegove politike da je za uvijek nestalo kao i svake dvojbe i bojazni, koja je bila spojena s tom politikom.

Opozicionálni listovi pišu o novom ministru presjedniku dakako malo povoljno.

O uzroku, s kojega je pao Husein Avni paša, bivši ministar rata u Turskoj, donosi „Golos“ zanimiv dopis iz Carigrada. Cilj politike Huseina paše bijaše prinukati sultana na privolu, da Turska može provaliti u Srbiju i Crnogoru i uništiti autonomiju ovih kneževina. Husein paša nadao se je, da među vevlastmi neće biti sloge u pogledu istočnoga pitanja, a vevlasti da će priznati pretežitost turskoga življa i gotove čine. Nastojao je, da dobije sultana na svoju ruku; ali sultan nije ovaj put pristao na nazore svojega ljubimca. Mehemed Ali paša bio je imenovan glavnim guvernerom u Arbanaskoj i zapovjednikom vojničkoga shora, koji je imao posjesti Crnogoru.

Ejaul paša, vjieran privrženik bivšega ministra rata, dobio je isti nalog u pogledu Srbije.

Ova osnova bijaše Osmanliji posve po volji; ali ju Srbi otkriše zastupnikom vevlastih. Diplomacija priopći to sultanu, a Mahmud paša, koji je privikao slušati savjete generala Ignjatijeva, odlučio, odstraniti Huseina pašu. Čim Husein paša ostavi Carigrad i otigje u koju provinciju, izgubiti će i njegovi privrženici svu nadu, znajući dobro, da je u Turskoj uvijek onaj krivcem, koji je odsutan. Ova važna promijena, vele, da je prinukala generala Ignjatijeva, da pogje u Livadiju.

U ustalih turskih provincijah vlada neizmijerna bijeda i nevolja među kršćanskim pučanstvom. Dokaz je tomu poziv, što ga je upravio iz Dubrovnika na ruske listove član međunarodnoga odbora za bijegunce iz Bosne i Hercegovine, Božidarović. „Za Boga, veli u tom pozivu, pomozite čim brže. Svaki dan gledamo stotine, da tisuće ubogih ljudi, koji skoro od glada umiru. Ovgje se neradi samo o pomoći, već o spasu. Vrativ se iz Metkovića vidio sam kod Slana stotine obiteljih, gdje leže po pustih, golih pećinah puna tri tjedna bez tople hrane, pila i krova. Pomozite nesretnikom! Pišite, apelirajte na dobro srce ruskoga naroda. Zar se je ohladila u srcu Rusa ljubav prema slavenskomu narodu? To nije moguće! Pomozite dakle golim i gladnim nesretnikom, pomozite onim, koji nemaju ni imetka, ni domovine, nego u užasnom svojem položaju izčekuju pomoć izvana, osobito od Rusije.

Čudno je, da su Srbiji mnogi ruski listovi jednako neprijazni. Među timi su naročito „Golos“ i „St. Petersburg. Ztg.“ U posljednjem svojem članku tvrdi ovaj drugi list, da Srbi nemaju sposobnosti, da bi mogli igrati rolu slavenskoga Piemonta. U Srbiji, gdje ima 1,150.000 stanovnika, kultura je još na nizku stepenu, a politički i državni život nalazi se u srpskoj kneževini u podpunu rasulu. Među prošlostu i sadašnjostu, veli „St. P. Ztg.“, nema u Srbiji nikakove neposredne sveze; parlamentarni ustav uveden je prerano, a skupština nesluži kao parlament u tu svrhu, da se ustavnost konsolidira.

U Srbiji dvije su stranke: konservativno-liberalna (Marinović i Garašanin), koja drži nužnom reviziju ustava i radikalna, koja bi željela, da se dosta liberalni ustav još više raširi u smislu radikalnom. Petrogradski list ipak priznaje, da obadvije ove stranke

nastoje o tom, kako bi učvrstile blagostanje Srbije, ali se neslaže s putevi, kojima te stranke idu.

U Londonu imali su 22. o. m. vlasnici turskih zadužnika od g. 1855., 1858. i 1871. skupštinu. Palmer očitovao je kao presjednik, da je njegova kuća prosvjedovala protiv svakomu ukinuću garancija za zajmove, što ih je izdala. Veliki vezir nije se na taj prosvjed obazro; s toga je Palmer predložio, neka se izabere odbor, koji bi zajedno s kućom Dent-Palmerovom i društvom učestvovao kod dotičnih dogovaranja englezke vlade. Na to je Rose konstatirao, da je i parizka skupština vlasnika turskih papira izrazila želju, da se zajednički postupa s kućom Dent-Palmerovom i to na ovom temelju: Protiv turskim financijskim naredbama ima se prosvjedovati kao i protiv njihovu samovoljnomu izvedenju. Imaju se zatražiti dovoljna jamstva za buduće redovito isplaćivanje kamata. Da ta jamstva ostanu u krijeposti, za to se ima pobriniti međunarodno povjerenstvo iz Englezke, Francuzke i Italije, a ovo povjerenstvo ima se sastaviti po načelu povjerenstva za tuniški zajam. Povjerenstvu pridijelili bi se takogjer zastupnici Rusije, Austro-Ugarske i Njemačke, kada bi bilo shodno i potrebno, da budu svi turski zajmovi zastupani.

Ovomu bi povjerenstvu pripala takogjer zadaća, da točno raspita sve dohodke turske države i položaj raznih zajmova i da ustanovi, koliko bi imala plaćati Turska na račun tih zajmova.

Skupština prihvatila je ovu Palmerovu resoluciju.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Kotor, 19 listopada.

„Iza tmine i sunce ogrije“ veli neumrla naš pjesnik junačke Crnogore; iza neizvjesnih nagaganja, stiže među nas dični upravitelj ove naše Gimnazije g. Luko Zore.

Da je naš zavod pod njegovom upravom u ovo malo doba znatno napredovao, izlišna bi bila svaka riječ, pošto se je o tom svaki uvjerio. Napredovao je ne samo u nauci nego i u uzgojenju i naša je mladež dobila korisnijih i vrijednijih znanja u svome materinskom jeziku, a poboljšala prirodno i moralno svoje biće uz dične primjere. Jučerašnji nam dan pruži jasan primjer, koji potvrđuje naše uvjerenje. Evo ga:

Jučer je spadao imendan vrlo upravitelju g. L. Zore i mladež dične naše gimnazije najsvečanije proslavi taj dan. Priredi naime svome milom upravitelju sjanu bakljadu. Narod ostavi svoje stanove da se mlo nasiti dičnog prizora, i nebo, koje se je do tada crnim i gustim oblacima pokrivalo, razvedri se, rekbi, da i ono bude dionikom toga veselja. Mnogi učenici s bakljama u ruci stajahu pred njegovim stanom, vojnička glazba svirala a međutim učenici VIII. raz. Forti i Popović i VII. raz. Nardelli otidoše u stan g. upravitelja i tu u ime svojih suučenika učenik Forti pozdravi ga u našem jeziku po prilici ovako:

„Mi trojica imamo čast da Vas danas u ime „svijeh suučenika naših pozdravimo prilikom Vašeg imendana i da Vam ovom zgodom izjavimo naša „čustva. Vami je, poštovani Gospodine, poznata ljubav i odanost koju za Vas njegujemo zbog Vaših „izvrsnih vrline. Vi nas rukovodiste i danas rukovodite, kako ćemo koristiti ne samo ovome gradu nego još i našem narodu. Blagodarnost nas dakle potiče „da Vama i svakome pokažemo šta naša mlada srca „osjećaju i izbrasmu ovaj mil dan, da Vam izjavimo „naše vruće želje. Čestitamo Vam dakle ovaj „sretni dan i želimo da Vam svemoguća Bog podijeli svaku „sreću i dugotrajni život na korist učeće se mladeži. „Živjeli!“

Na to g. upravitelj ganut odgovori:

„Ja vam puno zahvaljujem i rado primam ovaj „novi dokaz ljubavi mojih učenika. Vi međutim „nastoje da budete utjeha i radost vaših roditelja a „vremenom i koristni vašim sugrađanima; a ja ću

„upotrebiti sve moje sile da što bolje bude cratiti „povjereni mi mili zavod. Budite zdravi i zahvalite „puno vašim suučenicima“.

Dok glazba svirala mnogi od najedličnijih „gagjana posjetiše g. upravitelja, i pošto se glazba „dovršila pogjode s njime na prigotovljenu večeru us koja su se razne napijalice podizale.

Ovako se svršila taj veseli dan, koji se tako lano neda zaboraviti.

Domaće.

Il numero dei rifugiati dalla Bosnia nel distretto di Knin ascendeva, giusta l'ultimo *Avvisatore*, a 1174, e quello dei rifugiati dall'Ercegovina nel distretto di Ragusa, a 9517.

Scrivono da Traù all' *Avvisatore* in data 22. corr.: Un luttuoso avvenimento, accadde ieri sulla linea dei lavori ferroviari, in questo distretto alla baracca Nr. 5.

Un vagono da carico condotto sopra la rotaia da due operai, dopo aver percorso lentamente una parte del suo cammino, prese ad avviarsi con tale velocità, che tornarono vani tutti gli sforzi fatti per arrestarlo dai due operai, che lo montavano.

Trasportato con moto sempre più accelerato, al giungere del vagono alla testa delle trincee, uno dei due operai cadde dal medesimo di fianco, riportando leggieri contusioni, il secondo, però, certo Stefano Kugman dal distretto di Sinj, celibe, d'anni 22, venne balzato in avanti fuori del vagono e da questo schiacciato, miseramente perì.

Scrivono da Ragusa al *Nazionale*, che l'onore ha rimesso a S. A. il principe del Montenegro, da 20-30.000 rubli per i poveri Ercegovesi rifugiati nel suo principato.

Venne ricollocato al suo posto il segnale marittimo galleggiante sulla secca in metri 3.8 d'acqua esistente nel canale di Zlarin, fra l'isola Zlarin e gli scogli Sorelle.

Leggiamo nel *Nazionale*:

Fannogli onore, e di ciò fanno bene.
Dante.

Abbiamo veduto esposto il ritratto a litografia del d.r Antonio Smirić, che i funzionari della procura di finanza dalmata fecero imprimere nell'occasione in cui egli veniva insignito del titolo e carattere di consigliere aulico. Il d.r Smirić era certo più che degno e della onorificenza, che gli fu impartita dal sovrano, e della testimonianza di stima e di affetto, che gli fu resa da quegli studiosi della ragione delle leggi, che hanno la fortuna di averlo a capo. Accume e vastità di mente, forza d'immaginazione, finezza di gusto, tenacità di volere sono doti diverse, che in lui si trovano unite e dominate dall'amore del vero e del bello. L'amore del vero è la filosofia, quella quale il d.r Smirić informa la scienza delle leggi — scienza vasta e quasi universale — cui egli indirizzò tutti i suoi studi. E in questi da molti anni porge diuturne prove di singolare perizia. L'amore del bello lo spinge ad educare ed amare quella delicatezza di sentimento e di affetto, di cui il cielo gli fu cortese applicandolo allo scrittore. Egli sa dar forma elegante alle astrattezze speculative. Nei suoi scritti, la scienza più austera — che si vien dal Monti rappresentata come una eruda e feroce dea — per le „voci alpestri e rudi“ di cui suole far uso — piglia abito e splendore di eloquenza. Facciamo voti perchè a tanta sapienza venga offerta opportunità di giovare maggiormente alla patria.

È uscito in questi giorni a Milano, un interessante lavoro del Sig. GIORGIO PERROT; *Gli Slavi meridionali. Bosnia, Ercegovina, Croazia, Slavonia, Confini Militari*. Un volume di 80. illustrato da una Carta Geografica, e 54 disegni del vero di Teodoro Valerio. Trovasi in vendita presso il libraio G. Woditzka in Zara al prezzo di fior. 1.

Pretplata u Dalmaciji i po svj
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 107 —
 „ po godine . . „ 5:—
 „ mjesec . . . „ 1:—
 van Carevine s povisikom po-
 štarskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretplata je na godinu
 za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
 samo f. — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 15
 svakoga mjeseca i prima se koji
 Upravništva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju č. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštariue. Pisma su
 nikakova ne povraćaju.

Br. 88.

Zadar 3 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje, 1 novemb. L'altieri dopo
 lunga lotta col corpo d'insorgenti di
 Lazaro Sočica, s'arrese il forte Bezuj di
 Piva, presidiato da 50 uomini di truppa
 regolare. Gl'insorgenti presero in con-
 segna il forte con tutte le munizioni e
 provvigioni che vi si trovavano; i Turchi,
 che s'erano resi sulla parola, vennero
 trattati bene e licenziati. I Cristiani eb-
 bero 12 feriti.

Ragusa, 2 novemb. Il presidio del
 forte Bezuj si è reso a Lazaro Sočica,
 consegnando armi, munizioni e provvi-
 gioni agl'insorgenti, i quali ebbero 12
 feriti.

Vienna, 2 novemb. L'estrema si-
 nistra vuol sostenere il § 3 della pro-
 posta Wildauer, quantunque la sinistra
 abbia deciso di lasciarlo cadere.

Buda-Pest, 2 novemb. Oggi dopo
 mezzodì morì improvvisamente nel mi-
 nistero del commercio Edoardo Horu.

Politički pregled.

Odnosaji među Srbijom Turskom sada
 su, kako iz Carigrada uvjeravaju, „vrlo dobri“;
 premda je već toliko puta bilo sukoba među
 srpskim i turskim četami na granici. Po-
 sljednji put prešlo je do 1400 bašibožuka preko
 srpske granice te su u Srbiji gospodarili po-
 svoju. Srpski agent u Carigradu dobio je de-
 pešu iz Biograda o tih događajih, koje je
 prepis predao porti. Dotični agent kazao je
 tom prilikom porti, ako joj se hoće već rata,
 neka to kaže otvoreno, mjesto da draži Sr-
 biju neprestanim izazivanjem na njezinoj me-
 gji. Uslijed toga obećao je veliki vezir, da će
 se bašibožuci odmaknuti od srpske međe —
 Konstatirano je, da su bašibožuci popalili i
 poharali mnoga sela u Bosni i poubijali ne-
 dužno pučanstvo. I u Hercegovini dala je
 turska oblast objesiti nekoje ustaše, koji su
 se pokorili turskoj vladi. — Porta je naložila
 bosanskomu guverneru, neka ju izvijesti o tih
 događajih.

Posljednja povreda srpske granice pro-
 budila je veliku pozornost i u diplomatskih
 krugovih. Iz Berlina javljaju „Timesu“, da
 su vlasti potaknule kod porte pitanje, nebi li
 bilo shodno, da turska vojska čim brže ostavi
 srpsku granicu. Srbija da bi sigurno kod sa-
 danjih okolnosti radila po primjeru porte.
 Vjerojatno je svakako, da su vlasti upozorile
 portu, neka se pobrine za to, da se nepona-
 vljaju više događaji, koji bi mogli imati va-
 žnih posljedica.

Njemački je car, vraćajući se u Berlin,
 iz Botzena upravio na taljanskoga kralja de-
 pešu, u kojoj kaže, da se vidi prinukanim
 zahvaliti se čim srdačnije kralju za pažnju za
 njegova nezaboravnoga boravljenja u Milanu.
 Ovaj sastanak, veli car, ima historičnu važnost,
 pošto su on i kralj providnošću božjom po-
 stavljeni na čelo zemalja, koje su poslije to-
 likih bojeva dobile svoje jedinstvo.

Kralj Viktor Emanuel zahvalio se je nje-
 mačkomu caru očitujući, da neće nikada za-
 boraviti toga miloga posjeta. Obadva, reče,
 mogu si čestitati na tom događaju, „Jednaka
 situacija među vladari i narodi mora učvr-
 stiti svezu pravoga prijateljstva, koja već s
 drugih razloga postoji“.

U Francuzkoj se sada mnogo govori.
 Thiers je u Arcahonu razjasnio politično svoje
 stanovište, a bonapartista Rouher kazao je u
 Ajacci-u, šta misli i šta namjerava njegova
 stranka. Poluzvanični „Français“ nije za-
 dovoljan ni s jednim ni s drugim govorom. „Šta
 će, piše „Fr.“, ta gospoda sa svojim govorima,
 svojim tužbama i nadama? Francuzka hoće
 mir. „Moniteur univ.“ piše oštro o govoru Rou-
 herovu, koji je drzovito utvrdio, kako je uje-
 dno sa svojom strankom nastojao, da naknadi
 Francuzkoj štetu, nanešenu joj četvrtim ru-
 nom. Bivši razcar zaboravlja, veli „Mon.“, na
 velike svoje političke pogreške. Nepristoji se
 za Rouhera, činiti maršala Mac-Mahona od-
 govornim za stvari, za koje bi morao najviše
 odgovarati sam bivši ministar-presjednik.

Uvjeravaju, da će se ministarsko vijeće
 dogovarati o položaju, što ga je pripremio vladi
 bonapartistični manifest. Bilo je radi toga već
 konferencija među ministri Buffetom i Du-
 faurom, a obadva ministra složila su se u
 tom, da se više nemože dopustiti, da bona-
 partistični govornici neprestance napadaju u-
 stav, vladu, maršala Mac-Mahona i svu Fran-
 cuzku.

Megjutim je ministarsko vijeće u tom
 pogledu zaključilo, da se narodnoj skupštini
 ostavi slobodna akcija.

Austro-ugarski poslanik u Carigradu u-
 pozorio je portu na posljednje događaje u
 Bosni i Hercegovini, pa sada javljaju, da su
 bašibožuci dobili zbilja nalog, da se odmaknu
 od srpskih granica; bilo je tomu već skrajnje
 vrijeme. Do tri tisuće bosanskih uskoka, koji
 su boravili u Austriji, povratili se nedavno
 preko Une kod Divuše u svoju domovinu, da
 se poprime običnoga posla.

No Turci ih dočekaše i zlostaviše. Koji
 dosegoše, pobjegoše u goru Motajicu, gdje se
 pripravljaју na odvažan otpor. Dokle turske
 oblasti sa bjegunci tako nečovječno postupaju,
 o izmirenju nemože biti govora. Napokon će
 ipak velike vlasti morat posredovati. General
 Ignjatjev radi već o tom, da se porti pošalje
 kolektivna nota.

O ustanku u Bugarskoj priopćuju tur-
 kofili ove vijesti. Prije 28. kolovoza prijavio
 je neko staro-zagorskomu kajmakanu, da se
 u gradu nalaze dva agenta centralnoga bu-
 garskoga odbora, koji rade da pobune narod
 proti vladi. Kajmakan odmah odredi istragu,
 na što se do sto ljudi odmetnu u goru. O-
 ružnici dadoše se za njimi u potjeru i kod
 Elhova dogje do sukoba. Oružnici tom prili-
 kom jeduoga ustašu uhvatiše, a drugi potra-
 žiše utočišta u šumi. Turci saznajući za tim,
 da u selu borave dvojica ustaša, navalise na
 nje iznenada i upališe štagalj, kamo se ustaši
 bijahu sakrili. Obodvojica izgoriše.

Iz Ruščuka javiše odmah u Carigrad, da
 se je u podunavskom vilajetu bojati bune.

Ustanak je buknuo i u povladivskom o-
 kružju. Ali iz Drinopolja krenuše odmah o-
 namo dva tabora redifa i dvije škadrone kon-
 janičtva, koji bunu odmah ugušise. Mnogo je
 ljudi zatvoreno, jer su turske oblasti ušle u

trag daleko raširenoj uroti. — Kako vladini
 list „Bassiret“ javlja, došlo je i do krvava
 sukoba. Više od dvije što ljudi da je za-
 tvoreno.

Prestolni govor, kojim je otvoren njema-
 čki sabor, nije u političkom pogledu zname-
 nit. Govor je pročitao ministar Delbrück. Na-
 brajaju se u njem zakonske osnove, koje će
 se saboru predložiti. O onih zakonskih osno-
 vah, koje su u zemlji probudile neko zado-
 voljstvo, govori se vrlo malo kao i o viših
 tražbinah za vojnički proračun, za porezne
 predloge. Novelu kaznenoga zakonika spomi-
 nje prestolni govor takogjer samo u kratko.
 Novelom imaju se odstraniti neke mane kaz-
 nenoga zakonika, koji se ujedno ima nekojimi
 nuždanim ustanovami popuniti. Napokon uvje-
 rava prestolni govor, da su politički odnosaji
 uzprkos stagnaciji u trgovini i obrtu povoljni,
 a mir je zajamčen.

Irska narodna stranka radi neumorno, da
 si izvojuje bolji obstanak.

Prije nekoliko dana davao je član par-
 lamenta Sullivan račun svojim biračem, kojom
 je prilikom utvrdio, da se Disraeli nalazi na
 čelu velike ali slabe stranke, koja samo s to-
 ga još postoji, da u najvažnijih pitanjih ništa
 neradi. Za nekoliko godina neće se Torijesi
 moći uzdržati na kormilu, a whigsi neće ih
 nikako moći zamijeniti. Ovi bi morali dobiti
 barem sto mjesta u parlamentu, kada bi
 htjeli doći do vlade, a bez potpore irske na-
 rodne stranke neće postići svoj cilj. „Protiv-
 nič naš, reče Sullivan, znaju za to, njim je
 poznato, da je budućnost u naših rukuh, premda
 im je teško pripoznati ovu istinu. Prije
 nego progje pet godina, u zastupničkoj kući
 neće biti samo sudbina Irske već i sudbina
 britanske države u rukuh narodne stranke, ako
 naši ljudi budu valjano vršili svoju dužnost.“

Učiteljska Skupština.

VI.

U br. 83 ostavili smo skupštini na svršetku druge
 sjednice, kojom je zaključeno pretresivanje o V točki
 dnevnoga reda. Treća je sjednica dne 7 listopada izjutra
 tekla ovako:

Presjednik otvoriv sjednicu pozivlje perovogje
 da štiju napisnik jučeranih dviju sjednica.

Danilo pri prvom zapisniku predlaže da se na-
 dostavi kako su neprisutni učitelji opravdani i da se
 njegov predlog jučerani uvrsti na svoje mjesto.

Midžor perovogja opravdava, da je aklopljen u
 predlozima presjednikovim.

Danilo zahtjeva da bude odojepljen i posta-
 vljen na svoje mjesto.

Iza kratke rasprave skupština odlučila da bude
 tako i potvrdi zapisnike.

Na dnevnom redu je VII točka: „što ima raditi
 učitelj da roditelji dobiju ljubav i poštovanje prema
 učionici i da šalju dobrovoljno i točno djecu bez usil-
 nih srestava.“

Presjednik otvara raspravu.

Boschi oduljim razloženjem zaključila, da se
 učitelj ima ponašati prema djeci očinskom ljubavi.

Žagar misli da to, bez usilnih srestava, ne
 hasoj.

Petravić misli da je trijeba da učitelj djeluje
 na roditelje, koji svej ne poznaju korist učione;
 pa predlaže: da učitelj sakupi nedjeljom roditelje da
 ih poučava o potrebi i koristi nauka, te da gleda
 nek mu u tom i župnik pripomaže.

Žagar veli da to nije moguće svude izvesti. Maroević. Župnik i tako član učionskoga vijeća, ali se ova vijeća malo pašte.

Danilo misli da je trijeba domaći uzgoj poboljšati, a to nastojavši bolje na nauk ženskinja.

Nekiću su to teorije, o u sadašnjem stanju bez usilnih srestavu nema ništa; samo žalibože što ih učionska vijeća neupotrebljavaju.

Maroević najkrivlja su tomu mjesna vijeća.

Žagar i kotarska.

Korlaet predlaže, da se učionske globe dadu utjeravati poreznim uredima, jer općine nisu za to.

Presjednik stavlja na glasovanje Petravićev predlog podijeljen ovako: da učitelj ima djelovati na roditelje; — da mu u tom župnik pripomogne.

Na glasovanju prvi dio propao, drugi primljen.

Presjednik nakon duga govorenja čini ova tri predloga: 1. Da se ustrojavaju zaklade školskoga novčića, kojim da se siromašnoj djeci pomože; 2. Neka list koji se ima ustrojiti bude posrednikom među učionom i obitelji; 3. Neka učitelji postupaju razborito s dječicom.

Danilo predlaže o prvom predlogu da se zastavi među posebne.

Maroević pristaje i pritvrguje.

Prvi je predlog primljen.

Radimiri opaža, da drugi predlog ne vrijedi; jer sami roditelji neznaju štiti.

Presjednik. List će djelovati i na one koji neznaju štiti preko onih, koji znadu.

Drugi je predlog primljen.

Presjednik razjasnjava svoj treći predlog, navagajući metode i načine kako imaju učitelji učiti djecu.

Korlaet oskudica je u srestvima i knjigama, neka vlasti starije joj doskoče.

Presjednik stavlja na glasovanje svoj predlog koji je primljen; Korlaetovi su odasli među posebne.

Nakon kratka odmora prelazi se na VI točku dnevnoga reda: „što da učini učiona neka odgoj djece odgovori zahtjevu § 1 carevinskoga zakona 14 svibnja 1869.“

Presjednik otvara raspravu.

Niko ne uzima riječ.

Presjednik stane na dugo i široko razlagati o prvom dijelu onoga §, to jest o uzgoju pobožnom, te tu postavlja na prvi red dotičnu dužnost župnika.

Žagar neće sa župnicima rata.

Nekić i Maroević podupiru Žagra.

Petravić. Župnik je i tako dužan učiti djecu u vjeronauku.

Granić bi htio riješiti učitelja od svakoga doticaja sa župnikom.

Radimiri. Neka učitelji vrše svoju dužnost, dalje nek se ne pačaju.

Nekić se slaže s Granićem.

Midžor. Učitelj je dužan zamjeniti župnika u predavanju vjeronauka.

Granić nastoji da se dužnosti razluče.

Danilo pritvrguje.

Midžor i Nekić takogjer.

Korlaet predlaže da se o tom prekine pretresivanje i da se o tom ne vijeća, jer ne spada u dnevni red.

Predlog je Korlaetov primljen.

Presjednik prosljeđuje o drugim dijelima § 1 razložiti, te predlaže da poučna metoda bude zorna i induktivna.

Predlog je primljen; za tim završena sjednica.

Dne 7 listopada poslije podne na VI sjednici dolazi na dnevni red VIII točka: „o važnosti, metodi i knjigama poučavanja talijanskoga jezika u pučkim učionama gdje je obavezan.“

Danilo izvješćuje. O važnosti talijanskoga jezika gdje je obavezan, nema govora, jer su mu vlasti obavezom zapoznale važnost; o metodi i knjigama nije šta reći osobita, jer metoda i knjiga imaju biti kao za ostale žive jezike. Predlaže da se preko VIII točke preigje na dnevni red.

Korlaet neće da prelazi na dnevni red preko takova pitanja. Nauk talijanskoga jezika u našim učionama, jest protu zakonit, pa predlaže da budu učione uređene po § 19 temeljenoga zakona. (Odobranje).

Predlog je primljen.

Pokle je izcerpljen dnevni red postavljen od strane učionskoga vijeća, prelazi se na posebne predloge.

Nekić staonoga odbora izvjestitelj.

Danilov predlog da državna vlada bude na skupštini zastupana osobitim povjerenikom, primljen.

Korlaetov predlog da porezni uredi pobiraju učionske globe primljen.

Danilov predlog da se preuredi usavršujući tek iznešen je tu predlogom odbora, pokle nije stvar važna, a vele bi se vremena na njoj potrošilo, da se o tom predlogu ne pretresa.

Danilo obrazloži svoj predlog, da se stavina pretresivanje.

Korlaet podupire predlog.

Presjednik nastoji da se odustane.

Nekić ostaje pri predlogu odborovu, koga je skupština i primila.

Lovričevića predlog da se učiteljima udjeljuje prednjam od dva ili tri mjeseca na plaću primljen.

Žagrovi predlozi: 1. da se učiteljima omjeri plata po XI razredu; 2. da im se udjeljuje mirovina nakon 30 godina službe, primljeni.

Tim je četvrta sjednica završena.

Europa upire oči na Balkan.

Jer sada dolaze puno rijegje vijesti o ustanku bosanskom i hercegovačkom, ima ih, koji misle, da je ustanak posve usahnuo, poplašen tim, što se Srbija i Crnagora, usilovane Europom, moradoše odreći želje, da mu u pomoć priteku.

prama ratarstvu, te su morali ostavljati poradi narve zemlju na ugaru.

Ljubomir se je mogao brzo osvjedočiti, da, dok se neuklone s puta spomenute zapreke, uspješna napredka u ratarstvu nebude, niti se može postići. Zapreke bijahu velike, ali ih se vrlo naš ratar nije poplašio, nego ih pomalo uklonio s puta postupajući umno, mudro i trijezno, svojim primjerom, svojom krepkom voljom i čeličnom uztrajnošću.

PRVO POGlavJE.

I.

Ljubomir jako promiče u Poljanicah ratarstvo.

U Poljanicah bijaše većih i manjih posjednika, n. pr. Petar je imao 80 lanaca, Pavao 50, Kuzma 30, Damjan 18, Mirko 12, Dujan 8 itd. Kad se Ljubomir povratio iz tugja svijeta, bijaše u polju i još više megja, udarilo sve u diobu, i nagje u Poljanicah puno novih kuća i novih tobožnjih gospodarstva. Ljubomirov je otac imao oko 60 lanaca zemljišta: oranice, sijenokoše, šume, vrta, pašnjaka i. t. d. Knća nekoč gazdinska, imućna, posjedujući 80 lanaca ili jutara zemlje (jutro 1600 □ hvati), plug volova (8 komada), 8 ili 6 vozačkih konja, 10

Ovo je bludnja. Ustanak nije usahnuo, jer još nisu usahnula niti zla, iz kojih je on potekao, niti oni ciljevi, kojim on služi. Samo velika sila mogla bi ga udaviti, a te sile bankrotirana Turska nemože razviti. Rijegjim vijestima s ustalačkoga pozorišta krive su silne kiše, koje neprijaju ratovanju. Do proljeća nadajmo se mnogim glasovom o ratovanju, al možemo izvjestno znati, da će ustanak sve do proljeća tinjati.

A pravo napisa ovih dana urednik Falk, onaj isti, koji je u delegaciji ugarskoj izvješćivao o vanjskoj politici, da su oči cijele Europe uprte na Bosnu i Hercegovinu, što će s njom započeti turska vlada i europska diplomacija, kako misli izkoreniti uzroke, koji su vjekovne ustanke kršćanskoga roblja proizvodili.

Samo krivo sudi, ko sudi, da su oči cijele Europe zato uprte na Bosnu i Hercegovinu, što bi iko vjerovao u coprije turskih obećanja i u preporod turske vlasti i sile. Europa je obratno osvjedočena, da će turska vlada još prije i lašnje prevariti raj, koja je smjela prevariti evropski novčarski svijet, od koga se jedinoga nadala produženju svoga života, kano što je Europa i o tom skrojila već gotov sud, da Turska niti može niti treba doživiti preporod svoje vlasti i sile.

Jesu li njezine oči uprte na Bosnu i Hercegovinu, balkanski poluotok i Bospor, biva po onoj slutnji, koja očekiva znamenitu u svječkoj povjesti katastrofu, kako će se razvaliti trula sgrada cijelim svojim životom barske i nasilne države, pa što će iz sredine njezinih razvalina izniknuti, čija vlast, s kakvim zadatci i ciljevi, s kojima promjenami i posljedicami za sustav, na kojem danas počiva Europa, imajući tri jasno odlučena plemena, od kojih svako nastoji jedinstvom umnožiti svoju snagu, svoju vrijednost, svoje prirodne osebine. Zato Europa upire oči na balkanski poluotok.

Mi se neupuštamo u gatanja, da razmrsumo potajne spletke, koje se iz Carigrada pletu preko Londona, Pariza, Berlina, Beča i Petrograda. Ali bi morali reći, da biva po običajnom redu naravi, ako Rusija radi o postignuću onoga cilja, koji je uspio u Italiji i Njemačkoj, pa u toj težnji odabire puteve koji se ni shvatiti ni odobriti nemogu.

(Obz.)

Domaće.

Le elezioni degli elettori sinora seguite nel collegio elettorale Spalato-Lesina riescirono nella maggior parte in senso nazionale.

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Postisthu preradio Mihat Stojanović)

VII.

Ljubomir kušajuć, poboljšati ratarstvo nailazi na razne zapreke.

Što je Ljubomir u malom pokušavao poboljšavati, činio je po njivah blizu svoga poljskoga gospodarstva. Ondje mu nije niko smetao i što je trošio za pokuse, nije nadilazilo njegova imetka; on se je pružao, koliko mu je dugačak bio pokrivač. Nu čim je naš poduzetnik u većem počeo pokušavati po udaljenih poljih, eto ti mu puno zakačaka i zapreka svake vrsti. Kao najznatnije zapreke slobodna i boljšega okorišćenja zemljištem pokazahu se: Razkomadanje zemljišnoga posjeda, male, razkomadane njive, eva ovoga, a ona onoga; druga zapreka bijaše, što su razdijeljene bile njive na tri reda sa čistim ngarom, a malo se sijalo marvinske krme, goveda se tjerala na pašu, tako i ovce i svinje po ngaru, pri čemu su mnogi usjevi pojedinaca morali stradati od marve; napokon bijaše malo gnoja (djubreta), a to s toga, što je skotovodstvo bilo nerazmijerno na-

najmanje 6 krava muzara, čedu (gelicu) konja, stado ovaca 100-200 komada, čopor svinja 150-200 glava, a sad se podijelila braća i stričevići, te iz jedne kuće postale četiri, i sve se razdijelilo na četvero. Nu tim razejepkanjem zemljišta, da ostalo ni nespominjemo, nije se zemljodjelstvo ojačalo, nego je oslabilo. Dokazana je iskustvom stvar, kako je teško obejepkano polje i koliko skuplje stoji nego obragjujuć veće komade. Gdjegod koji posjednik zemljišta ima na okupu više svojih njiva, sjenokoša i. t. d., laglje ih i bolje obragjuje, nego kad mu je zemljište razejepkano i razkomadano. Svaki pojedini posjednik zemljišta bolje bi prolazio, da mu je sve njegovo zemljište na okupu, makar ga i manje dobio ili makar bilo i slabije od naravi.

Već su naobraženi i prosvijetljeni zemljodjelci priznali, koliko više vrijedi zemljište skupljeno u jednom komadu. Oni dakle nežale u novije vrijeme ništa žrtvovati, samo da skupe svoja zemljišta. Mnogi daju u promjenu dobro, plodno zemljište za slabije, ako samo može skupiti ujedno svoj posjed, uvjeren i osvjedočen, da će dobro gospodariti, dobro i shodno obdjeljavajući svoju zemlju oploditi ju i tako svoj cilj krasno postići.

Kod Poljanica bijaše stotinami megja i posje-

L'elezione del deputato al Consiglio dell'Impero ha luogo ai 10 del corrente.

Giusta l'ultimo *Avvisatore* il numero dei rifugiati dall'Ercegovina ascende nel distretto politico di Ragusa a 9638, a 425 in quello di Cattaro e ad 17465 nel Montenero.

Sua Maestà i. e. c. apostolica ha elargito per sussidii in Dalmazia un ulteriore importo di fior. 550, dei quali:

per restaurare il convento e l'adiacente chiesa dei Padri francescani di Traù a Drid sull'isola Bua. f. 300.
per restaurare il convento dei PP. Domenicani di Traù „ 200,
per restaurare l'ospizio delle Terziarie dell'ordine francescano della provincia di S. Girolamo in Traù „ 50.

La commissione esaminatrice dei maestri per le scuole popolari generali e civiche per la Dalmazia si è costituita, ed ha la sua sede nell'edifizio dell'i. r. scuola di pratica in Zara.

Gli esami verranno tenuti nel giorno 22 e successivi del p. v. mese di novembre.

Izšla je 31. svezka *Práva*. Evo joj sadržaja: Osnova novoga kaznenoga zakonika. — V. M. Pravna moć nagode sklopljene među tužiteljem i jednim od suparača, koji je usljed iste tužbe odgovorio, i naprama ostalim. — M. L. Zakon vinodolski (nastavak). — A. Kuzmanić. Živi ukopani. — Sgogjaji. Gragjanski. Kazneni. — Književnost. — Narodne poslovice. — Vijesti.

Dai 28 di ottobre in poi le stazioni telegrafiche di Knin e Verlicca restano aperte anche durante la notte.

Il ministro del culto e dell'istruzione ha nominato per il periodo fino alla fine dell'anno scolastico 1877-78 a direttore dell'i. r. commissione esaminatrice delle scuole popolari generali e civiche in Zara l'i. r. ispettore scolastico provinciale d. r. Luigi Pavičić, a sostituto di lui il direttore dell'i. r. istituto magistrale di Borgo Erizzo Stefano Buzolić ed a membri della commissione i capomaestri dell'istituto magistrale Matteo Nekić e Vincenzo Danilo, i maestri della scuola di pratica Giuseppe cavaliere de Stauber, Giuseppe Scarpa e Giovanni Čabrić, nonchè il maestro effettivo del ginnasio di Zara Giovanni Čipčić.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro della scuola popolare maschile di Macarsca il maestro della scuola popolare di Sebenico Stefano Stazić.

dnika u polju. Uza to, što je teško bilo obdijelavati tako razejepkano zemljište, bijaše još i posebnih poteškoća, od kojih svaka mnogomu posjedniku zadavaše trista jada. Kad su naime zemlje razejepkavane, previdilo su brežuljasto površje zemljišta, ili se nije umjelo obzirati na to, te tako bijahu podijelili skoro sve njive nizbrdice. Dok su pojedine njive još bile široke, bilo je još kojekako; mogli su posjednici široke njive orati popreko i tako predupregjivati, da se zemljište neodplavljuje, da zemlje nenosi kiša u potoke. Nu kad su se svremenom njive diobom podjeljene suzile, moralo se mjesto popreko, uzduž orati s brda niz brdo. Mnoga se njiva tako suzila, da nisi mogao na njoj okrenuti plugom i zubačom, a još mauje okrenuti na ujoj kola s gnojem, a da neoštetiš susjedno zemljište. Postadoše njive njivski jezičke, a između takovih jezičaka bijahu prilično široke megje, pa ko bi takovu prešao, susjed bi udario nožem i sjekirom na njega, kao na konjokradicu i lupeža. Po razorih i uz megje, obrasle travom i trnjem, tekla je voda prosto. Kad je bila povodnja s proljeća, kad kopni snijeg i led, kad se je zemljište razkvasilo, ili kad bi pala nagla kiša, odplavila bi voda mnogo sipke zemlje, i kad-što bi takovom prilikom po obroncima ostao gol ka-

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestra dirigente della scuola popolare femminile di Blata la maestra provvisoria della scuola popolare di Castelnovo Luigia Coda.

Poslovanje kod grackih Pretura i kotarskih Sudova u Dalmaciji postupkom o sitnicah za prvo polugodište 1875: parnica ukupno raspravljenih 14510, dovršenih nagodbami 4536, oglušnima odsudami 1362, konačnim odsudami 546, na ini način 5020, neriješenih 3146. Ništovnih se žalba prijavilo 21, kojih 17 bijahu odbijene i 4 pripuštene.

Važniji kazneni slučaji dojavljeni u Dalmaciji rujna mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 4 ubojstva, 1 razbojstvo, 1 silovanje, 9 paleža, 6 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 2 umorstva, 2 pokušana umorstva, 1 ubojstvo, 2 razbojstva, 1 silovanje, 1 krivotvorje novca, 1 uredovna zlopodoba, 2 paleža, 6 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 3 paleža, 1 zlobna ošteta; okružnomu Sudu u Kotoru, 1 čedomorstvo, 1 palež.

Il fanale sullo scoglio Babac, è stato trasportato circa 47 metri più verso la punta dello scoglio e trovati ora alla spiaggia, sulla punta più sporgente verso il villaggio di Pasmari.

L'apparato lenticolare di VI ordine viene issato sopra una grua di ferro separata dalla casa del guardiano, dalla quale dista circa 47 metri.

A cominciare dal 31 ottobre 1875 il fanale sarà illuminato a luce fissa bianca, anziché rossa come sinora.

Il fuoco è elevato metri 6.6 dal livello dell'alta marea e sarà visibile con atmosfera chiara alla distanza di circa 10 miglia. Esso illumina un arco di 253 gradi, compreso fra G.T. e Sc $\frac{1}{2}$ Lev.

Književnost.

Za nužno počitujem javiti svim ljubiteljima narodnosti, da sam se uz moje sadašnje teške zvanične poslove zauzeo da na svijet izdam, u cirilici, obširno i bezpristrasno kroniku sviju glavnih bojeva i zgotjaja od početka pa do svršetka Hercegovacke bune, naznačujući tačno dan, mjesto, stvarni uspjeh pojedinih bojeva i napadanja ustasa na Turke i obratno. Uz ovo pravi i glavni uzrok ustanka, vladanje raje i postupanje turske vlade, kao muke i patnje cjelokupnog hercegovackog naroda sva tri zakona; a mimogredno na svoje mjesto moje shodne i vrlo zanimljive primjetbe.

Knjiga do danas uzrasla okolo šest pečatnih tabaka obične osmine, a kolika će još prirasti do svršetka bune ne znam.

Moji mnogostručni poslovi, a pri tom moja duboka starost neće mi dopustiti da ovu knjigu u svoje vrijeme pečatanu vidim, nego nudim svakoga poje-

men, a zemlju bi voda odplavila u potok. Tako nepametnim dijeljenjem ne bijaše moguće po obroncima ležeće njive poboljšati i oploditi. Mnogi za napredkom težeći susjed našega Ljubomira skapljao je istina s teškom mukom plodna zemljišta, crnice zemlje, da popravi izrovano zemljište po obroncima; nu zaman trud i muka! — jer čim pade prva kiša, opet sve odnese voda nevidom.

Nu ni to ne bijaše jedini znak, kako se neviješti bili Poljančani komadajući svoje zemljište, to se je vidjelo i iz tolikih putina, što su ih načinili bez svake nužde po polju, što nebi bilo potrebno, da je zemljište pametno podjeljeno, a po tom je otagoćeno obdijelavanje polja u opće i na pose te davaše povoda mnogim razpram i svagjam u općini. Bijaše ti tu svakojakih poteškoća, kara, mržnje, svagje, pravdanja, tužakanja, natezanja, osvete i vražde. Sad je bilo zabranjeno u polje ići ili tjerati marvu, sad slobodno, sad potrica, sad svagja za put ili megju i nikada konca ni kraja.

Okaniše se Poljančani svega toga. Jednostavno i jednako počeoše obdijelavati svoja polja i to zajedno i u isto vrijeme: krčiše, gnojiše, oraše, sijaloše, sve zajedno. Tako nije niko nikomu nanosio kvara. Nu kad Poljančani počeoše sijati i marvinsku

dinog sunarodnika ili društvo, ako bi zaželio o svom trošku pečatati ju, neka mi se čas prije izvoli preko pošte javiti; ja ću mu je za priličnu cijenu i poduslovno ustupiti*).

Trebinje, 6/18 oktobra 1875.

Vuk Vrčević.

Različite vijesti.

(Krvnik će pod krvnikove šake). U Kološvaru ubio je krvnik iz zasjede nekakova ciganina gajdaša i već priznao pred sudom, da ga je ubio. Doskora moglo bi se dakle u Kološvaru dogoditi čudo, da krvnik dogje pod krvnikove šake.

(Amerikansko blago u Londonu). Bostonski listovi raduju se iz svega maha, što je mesarsko blago iz Amerike sretno došlo u London i dobro prodano. To bijaše prvi pokušaj trgovanji, koje može veoma unosno biti Amerikancem. Blago, 160 glava, dogje posve zdravo i ode po vrlo lijepe cijene. Trgovci bijahu mnogo na kocku stavili tim pokušajem, osobito gdje je novi englezki zakon zbog pošastih veoma strog, nu sad, kad uspiješe, trgovat će u veliko i uredno.

(Zaplijenjene zastupničke dnevnice). Nedavno dogje blagajni ugarekoga sabora u dva dana sedam poruka od suda, da su sedmorici zastupnika zaplijenjene dnevnice.

(Glasovit na svoj način). U Parizu preminuo je glasoviti igrač biljara, Berger. Načinio si je lijep imetak ne što je mnogo dobio na igri, nego što je učio okronjene glave i najveće velikaše igrati. Među njegovimi djaci bijaše i Napolen III.

(Sunce naka tjeru strojeve). Čudnovata i nova misao, al možda se i izvede. Mouchot, profesor matematike u Toursu, predao je francuzkoj akademiji stroj, koji kapi sunčanu toplinu, da tjera parne makine. Njegov aparat sastoji od koničkoga reflektora, komore za gas i kotla pocrnjenih straua. Odbojna ploha zrcala nagnuta je prema osi aparata pod kutom od 45 stupanja, traci se dakle blizu koncentriraju, dakle najvećom intenzivnošću. Traci padaju od zrcala na kotao i griju ga. Za osam minuta zavrije 5 litara vode na ovaj mali stroj, što je akademiji poslao. Osim toga stroja načinio je Mouchot drugi veliki, koji u Toursu tjera parni stroj od snage jednoga konja, dakako dok sunce sjaje. Akademija odredila je Dumasu, Bertranda, Faye, Hervé Mongona i Lessepsa, neka taj izum prosude.

(U dvoru svetoga oca). Ima svega skupa 537 osoba. Glavne su osobe majordomo kardinal Antonelli, zatim predsjednik komore, poslije njega tajnik, zatim kućni nadzorik, guverner, glavni kancelar i pet komornika. U sekretariatu ima dvadeset osoba, 15 ih upravlja s palačom, a 8 ih je u tiskarni. Papa ima na svoju poslugu sedam sluga. Apostolska komora sastoji od predsjednika, 23 couriera i 6 nižih osoba. Kardinal Antonelli i glavni kancelar imaju suita od 48 osoba. U švicarskoj gardi i u papinu oružničtvu ima svega skupa 200 momaka.

* Nadamo se, da ovaj poziv neće ostati bez rodoljubnog odziva, što bi djelo u dobru čas izašlo, i što ga svanični položaj a osobito poznata književna vrhuna slavnog spisatelja po sebi preporučuju. Ured.

krmu, nemogaše se ići s koli po njivah kako je komu volja bila. Vlastnik, koj bijaše zasijao svoju njivu dijetelinom, nije trpio, da ko prolazi s koli po njegovoj njivi, nu susjed po staroj navadi nehtjede kvara plaćati, pak eto opet kara i tužakanja, svagje i mržnje, osvete i čnda. Kuće i zemljišta mijenjahu gospodare. Odatle često postajahu nove raspre i svadnje za ovo ili za ono. Takove stvari nedogagjaju i nenalaze se samo u Poljančana, nego još i danas skoro po svih obćinah.

Ovdje opisane posljedice nespretna komadanja zemljišta predoči Ljubomir zgodnom prilikom osbiljno skupljenim susjedom, opominjuć ih svojski, neka se slože i zemljište svoje sijedine, pak onda obziruć se na površje tla neka pravilno u brackom dogovoru podijele na velike komade. Ljubomir dokaza braći i susjedom odaševljeno govoreć, kako je nepredno imati svoje zemljište na okupu; kako je lak o tada nadgledati svoju zemlju i jevtino obdijelavati i kako skače cijena zemljišta na okupu. Po proračuna, koliko će samo svaki pojedini posjednik zemlje dobiti, kad nebude toliko poljskih puteva i megja, koji bi postali suvišnimi kad bi se zemljište pravilno podijelilo. (slijedi.)

Књижевна вест.

Изаšla је из штампе десета свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст. — Rique Dame. Новела Александра Пушкина. — Успомена Јована Грчића-Миленка. Песме Бене Павловића. — Пунин и Бабулин. Новела Ивана Тургенјева (Продужење). — О постанку човечијег рода. Хекел. Превео Станиша. (Свршетак). — Књижевне приповетке. Скупио Вук Врчевић. (Продужење). — Књижевна преглед. Критика на дело Дучићево: Црна Гора, од Симише. Критика на Грујићеву, Чолак-Антићеву и Путикову Војену организацију од Симише. (Продужење). — Лука Вукаловић. — Стојан Бошковић. — Наше слике.

Слика: Мића Љубибратић вођа херцегова-

чки. — Поп Богдан Зимоних вођа херцеговачки. Херцег-Нови (Castelnovo) у Босни Которској. — Манастир Дужи у Херцеговини. — Стојан Бошковић. — Херцеговци у заседи. — Турски зулум у Херцеговини 19. јула о. г.

Цена је листу на годину 6 фор. а на четврт године 1 фор. 50 нов. Претилата се шаље на ову адресу: Administration der „Srbadija“, Wien, III. Ungargasse Nr. 2.

Једанаеста свеска, која ће донети неколико слика из Херцеговине, изаће 26. октобра. Све свеске, које су до сад изашле, могу се још добити.

Svjetlo Svjetlo Svjetlo

lijepo dobro jeftino

Najnovije petrolejke, najbolje ustrojene sa plamenom leptirastim, (jedan plamen svijetli za 6 svijeća), neporecivo najljepše razsvjetljenje pa ipak 50 po-

stotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jako jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

- 1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.
- 1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.
- 1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.
- 1 salon-svijetiljka, bogato urešena, polufina fr. 4, 5, 6, 8, 10.
- 1 zidna svijetiljka za staje, predsoblja itd. nvč. 90, fr. 1.20.
- 1 svijetiljka viseća za staje, predsoblje, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.
- 1 viseća svijetiljka za tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.
- 1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.
- 1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU
NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena Pasta-Pompadour, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekojih tvrdkama; a toga znaš p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanom skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omilajuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrzivajuć iglu; jednostavnom, vrlo ujetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s napukom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prašak-vjajao. nov. lučeno sastavljeni kovni prašak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nešto namaže ovim praškom, pa odmah zasja. Ovak prašak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Lasitilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Kruglja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nov.

Srebrni prašak česte vrlo dobro služi, srebrno trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom poploče stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se osrebriti. 1 samot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uređena suncana ura s kompasom za svako vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne brava, izvrstno napravljene, sjegurne prsti razbojstva. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Ivrstno voštilo lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da može čuva od vlage, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronocavom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrasi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju nove strojne tusto (olovka); prišti se dosadno rezanje, a šiljak se lako nalom. 1 komad u drvu 10 nvč., u kosti 15 nvč. s dralom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radingummi sa tuhu i ornilo 5 nvč.

Prateti sa kurja oka iz angora-vane. 12 kom. 25 nvč.

Prašak za granje, da se udži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prišti se svreće, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 samot, 1 funta, 20 nvč.

Čarobna ornilo prikladno za šalu i zbilju. Pismo napisano ovim ornilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga ornila 20 nvč.

Praktični su gačo-brani, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prašak za hrgju, sajamčom, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 samot 35 nvč.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zroala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Zidka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoć kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanom skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor volećijenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku sasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten saponn eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovak novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariski univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p. n. da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući uzidnoga sredstva tek 10 nvč. Isti lijep kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim čiš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lijekarija (samo čistom vodom) Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni pečati, koji prednjače oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom. prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je orahova ulja, da se vla i očuvaju svježi, a sjedi ili blijedi da potamne; sve lučene priprave skode. Čast mi je ovim ubavje-tit volećijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinja, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad. Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crto. 12 komada 24 n.

Previsnje potlačen otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadanja to se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena ulja orničke, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapreguje rast vlasu vrlo kratko vreme ča na mjestih pljesivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omecine, invitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n. Najbolja tjestina za britve, kojom se prišti bršenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satarnice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježnu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč

Sve nevidivo bude vidljivo!

novimi šepnima večali. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova večala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mirotije, tkanine, kod razgloba, prirodnih istraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt stroj gamadi! novo izumljenom gamad nišćom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tyrdno začepiti boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neprokisna nepohabljiva i tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaka. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

Dovoljni dokaz osobite spokojnosti mojih p. n. stovanih naručitelja pruža službeni poštanski izkaz g. 1869: 10,000 pošiljka i g. 1870 već 23,000 pošiljka od podpisanoga razaslanih. Ovomu se broju neprimaknu nijedna ovčijesnja trgovina.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi ogłasi naročito ob urah njekoji su osobito bogato nareženi, samo da zašame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uređjeni satovi, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću neznanu cijenu samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mišes toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

- 1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitiom i enaliranim kazalom fr. 1.30
- 1 isti s finim emailiranim porculanovim štitiom fr. 1.60
- 1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.

1 ura velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitiom fr. 2.50, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 ura s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i istalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 6.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna façona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakog dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa setaljkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkami ili točnimi kolešci, uz 5godisnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s ledeovim staklom f. 1 remontoir bez ključa f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-

gubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), sjajno iz-

ragjenim s ledeovim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje

tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uređjena ura suncanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-

kanička ura, stoji samo 25 nardića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga façona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su façonom paćijenje na prevaru, a zlatnim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba. f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mlijetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021. 8), 3.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80. f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 novč. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" pò godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s' poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1. i. na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod svih c. k. poštarskih ureda.
Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.
Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 89.

Zadar 6 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 4 novembre. Il treno se-
rale da Praga sulla ferrovia Francesco-
Giuseppe presso Schwarzenau in conse-
guenza d' un malizioso asporto delle
spranghe del binario uscì di carreggiata
e si rovesciò; vi furono cinque morti e
nove feriti.

Buda-Pest, 4 novembre. Presentan-
do il nuovo gabinetto nella Camera dei
deputati, Tisza accentuò che la politica
del governo rimarrà immutata; per la
revisione dell' accordo commerciale c' è la
legge di mezzo; la comunanza del ter-
ritorio doganale è desiderabile; la que-
stione della banca è una questione eco-
nomica e non politica; il governo de-
sidera di schivare ogni conflitto.

Berlino, 4 novembre. Il giudizio
urbano aprì il concorso sulla sostanza
Stroussberg.

Londra, 4 novembre. L' agente di-
plomatico inglese a Perok sull' isola Ma-
lakka fu assassinato sul territorio malese.

Pietroburgo, 4 novembre. Viene
smentita l' esistenza d' una nota circola-
re russa alle potenze segnatarie del trat-
tato di Parigi; stante il buon accordo
fra le potenze un simile passo sarebbe
stato del tutto senza motivo.

Versailles, 4 novembre. L' Assem-
blea nazionale deliberò di prendere lun-
edì in seconda lettura la legge eletto-
rale; nei circoli diplomatici si tiene per
probabile lo scrutinio per circondari.

Vienna, 6 novembre. La *politische*
Correspondenz pubblica una corrispon-
denza da Pietroburgo che confuta le no-
tizie sparse dai giornali riguardo ad ar-
mamenti della Russia, che non sarebbero
che movimenti di dislocazione dopo lun-
ghi esercizi militari.

Versailles, 6 novembre. I *bureaux*
dell' Assemblée si sono costituiti; 8 dei
presidenti appartengono alla sinistra e
centro sinistra, 7 alla destra.

U Zadru, 6 listopada.

Mi smo već u našem predzadnjem broju
su malo riječi naznačili vrijednost onog članka
o ustanku u turskim pokrajinama, što su ga
tuskoro ruske službene novine donijele na
čelu lista.

Taj članak mi ga danas u svojoj cijelo-
sti u našem listu priopćujemo zajedno sa
tumačenjem koje mu nadovezaju *Narodne*
zagrebačke Novine i sa razlaganjem što ga
je izazvao u poluslužbenom bečkom *Frem-*
denblattu.

Ako se iz članka ruskih službenih no-
vina do očevidnosti razabira, da pravo dje-

lovanje Rusije u korist istočnih kršćane sada
uprav počimlje, to se iz službenih i polu-
službenih austrijskih dađe punim pravo zaklju-
čiti da ni Austrija neće za Rusijom zaostati.

Hercegovački a donekle i bosanski u-
staše pokazali su redku krijepest: uztrajnost. Ta
će ih krijepest spasiti i, sva je prilika, slo-
bodu njihovoj domovini donijeti.

Ragusa, 1 novembre.

Il crudo inverno, l' imperversare dell' in-
temperie, il ghiaccio, il gelo, le piogge non
hanno in Ercegovina l' efficacia che avreb-
bero altrove. Marte altrove tacerebbe, e gli
Ercoli ed Achilli lenirebbero le cure e gli af-
fari intorno al focolare cantando sul mono-
cordo le gesta proprie e degli invitti commi-
lioni. L' insurrezione ercegovese pare che an-
che *sub Jove frigido* si mantenga attiva, e di
tratto in tratto ci manda qualche notizia dei
fatti suoi. Ai 30 p. p. un corpo di 200 vo-
lontari assalì Gacko, dove i Turchi indigeni,
con una guarnigione assai scarsa, calcolavano
di passare una comoda invernata. Il condot-
tiero degli insorti fu il valoroso Miličević, ed
il primo risultato dell' impeto fu ratto d' in-
numerevole greggia. I Turchi per non apparire
almeno infingardi, in numero di 1000 uomini,
parte truppa regolare, parte bašibozuk e
volontari, marciarono fuori per raggiungere
l' ardito drappello. Siccome gl' insorti caccia-
vano innanzi a sé l' armento, così la loro
marcia era tarda, e poterono esser raggiunti
dai Turchi. Allora si sviluppò un forte com-
battimento che finì con buon risultato per gli
insorti, perchè essi ottennero l' intento di con-
durre e porre in salvo gli animali rapiti; per-
dettero per altro 4 uomini, che rimasero uc-
cisi sul campo, ed ebbero 20 feriti che tra-
sportarono tosto a Grahovo. Dei Turchi cad-
dero molti e 16 teste furono recise.

Contemporaneamente inferiva la lotta
presso Beran. Quest' ultima fortezza di primo
rango ebbe l' ordine di disperdere gl' insorti
presso Buc. A questo scopo 2000 turchi, com-
presi i bašibozuk, fecero una sortita ed at-
taccarono il quartier generale di Buc. La
battaglia durò tutto il giorno e le tenebre sole
poterono dividere i combattenti. I Turchi con
gravi perdite si ritirarono nel forte senza ot-
tenere l' intento, e lasciarono sul campo 200
uomini numerati e spogliati dagli insorti. In
quest' occasione caddero nelle loro mani più
di 200 fucili, molti revolver, spade, orologi,
denari, amuleti, capotti ed altri vestiti. Da
fonte autentica appresi che gli insorti ebbero
una cinquantina di feriti e di morti, che il
telegramma restringe a soli 16. Si distinse in
questo fatto d' armi, la famiglia Bojović, di
cui un figlio, maestro nel Montenegro, rimase
ferito, due altri fratelli uccisi, ed il padre fe-
rito talmente, da disperare della sua guari-
gione. Egli ha tre ferite di bajonetta sul corpo
ed una palla di revolver all' occipite.

Questa guerra disperata non finirà così
presto perchè gl' insorti hanno perduto tutto e
non hanno dove ritornare.

Rusija okreće.

Službeni list ruske vlade, „Vladin vije-
stnik“, donosi u broju od 29. listopada o. g.
slijedeću znamenitu izjavu o odnošaju Rusije
prema bosansko-hercegovačkomu ustanku:

„Važni dogogjaji na balkanskom poluo-
toku nenagjoše Rusiju samu, nego sa drugim
dvojema državama zajedno pripravnu, da e-
vropski mir sačuva, bez ikakve političke se-
bične misli i namjere pritajene. Tomu savezu
mogu pristupiti sve vlasti, koje mira iskreno
žele. Rusija ipak nije simpatija, koje je za
slavenske kršćane gojila, ovomu savezu žr-
tvovala. Žrtve, što ih je Rusija potlačenim
Slavenom u Turskoj prinijela, tako su velike,
da je Rusija vlastna, stupiti sa svojim sim-
patijama pred čitavu Evropu.

„Uvigjajuć veliku pogibelj, koju bi bor-
ba, da je u nju Srbija i Crnagora upletena,
donijela kako po ove, tako i po Tursku, Ru-
sija prva podiže svoj glas na zaštitu nesret-
nih Hercegovaca, koji su prekomjernim po-
rezom i tlačenjem na krajnost izazvani. U
dogovoru s Njemačkom i Austro-Ugarskom
Rusija je, da bi intervenciju u Turskoj od-
klonila, Tursku pozvala, da se s ustaši na-
godi. Francuzka, Taljanska i Englezka po-
dupriješe tu namjeru. Turska obeća, uvesti
poboljšica za slavenske kršćane. Sultan iz-
dado iradu, kojom odredi polakšice i ravno-
pravnost megju kršćani i muhamedanci.

„Ali pošto se je dokazalo, da prijašnje
slične odluke sultanove, iznugjene od jamče-
ćih vlastih, nijesu nikada bile izvedene, te je
stoga nestalo prema njim povjerenja, moraju
kabineti gledati, da učvrste povjerenje, bez
kojega Turska ozbiljno naumljenu reformu
nemože izvesti. Na svaki način mora žalostno-
mu tomu stanju kršćanskoga pučanstva u Tur-
skoj jedan put biti kraj.“

Držimo ovu izjavu službenoga ruskoga
lista dosta važnom, da ju na ovom mjestu
priopćimo.

Prvi dio izjave dokazuje, da i vrlo ve-
liki, vrlo silni, imaju vrlo slabih strana. Ru-
sija traži povjerenje i simpatiju slavenskih
plemena, naročito slavenskih kršćana na
balkanskom poluotoku. Tražeći povjerenje,
Rusija priznaje, da ga je izgubila. Pa i zbil-
ja, neda se tajiti, da se je javno mnijenje u
slavenskih kršćanah balkanskoga poluotoka
pogledom na Rusiju od bosansko-hercegovač-
koga ustanka ovamo sasvim okrenulo. Narod
u Srbiji i Crnoj gori bijaše za rat proti Tur-
skoj. Megju državama pako, koje su Srbiji i
Crnoj gori stale na put, da se s Turskom
nezarate, u prvom redu bila je Rusija. Kano
što bosansko-hercegovački ustaše, tako i na-
rod u Srbiji i Crnojgori nisu nikada ni jed-
noga časa povjerovali, da bi porta, kad bi i
htjela, bila kadra, izvesti u Bosni i Herce-
govini reforma takovih, koje bi kršćanom
mogle ljudih dostojan život osjegurati. Megju
listovi pako, koji su te turske reforme najja-
če zagovarali, koji su ustaše jednako upuć-
vali, da nemaju nikakva razloga, nevjerovati
obećavanju Nj. Veličanstva sultana, u prvom
redu bijahu listovi ruske vlade. Je li u sla-
venskih plemenah, a naročito slavenskih krš-
ćanah u Turskoj bilo kakva povjerenja pre-
ma Rusiji, ovaj postupak ruske vlade nije bio
podoban, da ga objači.

Ustaši su trpili i šutili. I srpski su listovi trpili i šutili, koje stoga, što im slobodna izjava nije na volji, koje stoga, što se Srbiji i Crnoj gori nije moglo svigjati uputnim, da se sasvim razkrste s Rusijom. Tim žešće udarili su na Rusiju javni organi češkoga naroda. Predbacujući Rusiji, da slaven-ski ustanak na balkanskom poluotoku izdaje, brineći se više za muslomane u Kokandu i Kašgaru, nego za Hercegovce i Bošnjake, česki su listovi dirnuli u Ahilovu petu Rusije, u Poljsku, uzevši dokazivati, kako Rusija, prenoseći svoje težište u Aziju, nema prava, da Poljsku drži zaplijenjenom, poljski narod prignječeni. Je li ova diverzija českih listova bila razlog, ili barem jedan onih razloga, koji su Rusiju privoljeli, da u hercegovačko-bosanskom pitanju okrene drugim pravcem, to tvrditi mi se dašto ne bismo usudili. Mi ćemo ovdje samo konstatovati, da je Rusija pogledom na hercegovačko-bosanski ustanak po izjavi službenoga lista ruske vlade počela sada u druge žice udarati.

„Jour. de St. Petersbourg“, „Peterburž-kije Vijedomosti“, briseljski „Le Nord“, i kako se još zovu oficijozni listovi ruske vlade, pozivali su sve do jučer jošte raju, neka vjeruje svemu onomu, što joj se iz Carigrada obećava. „Vladin vijestnik“ pako izjavljuje danas, da slaven-ski kršćani nemogu imati i da nemaju povjerenja u turske reforme; jer da se do sada jošte ni jedno sultanovih obećanja nije držalo. Što znači to? Može biti, da to razjašnjaju dogagaji u Popovu polju i Pounju. Rusija je vidjela, da joj je zalud, hvaliti turske reforme i pozivati raju na izmirenje, dokle Serverpašini namijestnici u Hercegovini viješaju, njegovi vojnici i bašibozuci u Bosni strijeljaju i na kolac natiču kršćane, koji se na dobru vjeru vraćaju kući.

Ruska vlada na usta svoga službenoga organa očituje sada, da će zajedno s drugima, s njom sdruženimi vlastmi, nastojati o tom, „da objaše povjerenje prema odlukam sultanovim“. Kako će to ruska vlada započeti, kako li će ona učiniti, „da žalostnomu stanju kršćanskoga pučanstva u Turskoj bude kraj“ — idemo da vidimo. Carigracki dopisnici nekih listova boje se, da u Livadiji, gdje car Aleksandro zimuje, nije ništa ni manje ni više zaključeno, nego raditi o tom, da se od Bosne i Hercegovine ustroji polunezavisna država, poput Srbije ili Rumunjske, ili da se obadviije ove zemlje povjere upravi crnogorskoga kneza. To je želja raje, ali da je i namjera Rusije ili čak vlastih, koje su s njom u savezu, mi bismo se usudili, o tom

jako podvojiti, te ćemo radje počekati na same čine.

Il *Fremdem-Blatt*, che notoriamente riceve le sue ispirazioni al nostro ministero degli esteri, in proposito della nota del giornale ufficiale di Pietroburgo, sulle intenzioni della Russia a riguardo dell'insurrezione di Bosnia ed Ercegovina, pubblica il seguente articolo:

„Nella questione orientale è avvenuta una fase inaspettata e molto significativa. Il *Monitore* del governo russo, nella forma la più ufficiale pubblica una nota la quale dichiara, che la Russia, finora pronta a cooperare in alleanza cogli altri due imperi alla conservazione della pace europea, non è punto disposta a sacrificare a quest'alleanza le sue simpatie per gli Slavi cristiani della Turchia. Codesta simpatie non sono esclusiva proprietà della Russia; esse esistono anche altrove, e non si è mai avuto riguardo di manifestarle apertamente; soltanto non si è ad esse sacrificato fino ad ora l'accordo cogli stati alleati e molto meno i riguardi dovuti alla pace europea. Senonchè le simpatie russe acquistano ad una volta una forma palpabile, mentre si concentrano nel preciso postulato, che „in qualunque caso“ la triste situazione della popolazione cristiana in Turchia deve una volta finire. Il diritto di esprimere sotto questa forma le proprie simpatie la Russia le deduce dai grandi sacrifici da essa fatti per la popolazione cristiana oppresse dai Turchi. Questa è sicuramente un'asserzione, la quale per apparire plausibile agli occhi d'Europa abbisogna di gravi e convincenti prove. Ma se si parla una volta di sacrifici, certamente la Russia da questo lato non è né la sola né la prima. Noi nell'Austria-Ungheria, specialmente nei tempi recenti, potremmo ancora con maggiore diritto parlare di sacrifici, che noi abbiamo fatto e facciamo tuttavia per gli Slavi oppressi ed insorti sulla penisola balcanica. La differenza tra noi e la Russia è questa, che la Russia da' suoi sacrifici trae conseguenze diverse da quelle che noi, abbiamo tratto finora, ma che egualmente e forse a più buon diritto potevamo trarre. Imperciocchè le conseguenze tratte dalla Russia tendono direttamente ad esercitare una volta un'efficace pressione sulla Porta a favore dei suoi sudditi cristiani slavi; dopochè tutte le promesse, finora ottenute dalla pressione delle grandi potenze dal Sultano, di miglioramenti per Slavi cristiani, non sono state mai per più lungo tempo mantentate. La Russia dichiara che l'esercitare questa pressione è affare dei gabinetti; ma dal tuono del contenuto della sua dichiarazione risulta chiarissimo, che qualora gli altri gabinetti si facessero riguardo di esporre alla Porta così esplicitamente le loro intenzioni, come non ebbero alcuna difficoltà di fare a Belgrado e a Cetinje; il generale Iglatjev allora vestirebbe a Co-

stantinopoli lo smesso paletot di Menčikov, senza che questa volta le potenze europee e meno di tutte l'impero germanico, fino al rischio di un *casus belli*, trovassero in ciò una lesione dei riguardi internazionali.

La Russia perciò può essere sicura, che tutte le potenze „sinceramente amanti della pace“ dopo più o meno lunga riflessione, seguiranno la sua iniziativa, e faranno ora a Costantinopoli quello che avrebbero dovuto fare con un procedimento collettivo tosto dopo andato a vuoto l'esperimento coi consoli. Noi non possiamo neppur pensare che le potenze potrebbero agire diversamente, ora che la Russia è posta innanzi e si presenta, ammantata da eroe europeo, imponendo agli Slavi cristiani, non meno che alla Porta, mentre le altre potenze, forse a render più bello il quadro della mediazione, si accontentano della parte modesta e secondaria di confidenti. Noi dovremmo perfino deplorare se esse ora non lo facessero, come deploriamo che non l'abbiano fatto, prima di quello che la Russia si fosse spinta innanzi. Imperciocchè noi fin da principio eravamo convinti, e noi l'abbiamo ripetuto ogni qualvolta abbiamo discusso sull'attuale fase della questione orientale, che non è né equo, né utile, nell'interesse della pace generale, esercitare una pressione unilaterale sugli Slavi cristiani, sia nella Turchia, sia fuori. Noi abbiamo sempre rilevato, che la Porta non merita, ne può pretendere i riguardi avuti sempre per lei, dopo che per di lei propria colpa le complicazioni sulla penisola balcanica sono diventate così acute e così minacciose per i vicini. Con tutto ciò e ad onta di ciò si è lasciato fare alla Porta e si è avuta per essa un'ingiusta ed intempestiva tolleranza, mentre d'impetto degli insorgenti ai riguardi della pace europea si sono posposti i doveri di giustizia e d'umanità.

Ora tutto in una volta esce la Russia fuori dall'alleanza dei tre imperatori e getta nella bilancia le sue simpatie per gli Slavi cristiani. Questi hanno per la Russia maggior valore che l'alleanza, e ora a prendere o a lasciare; e noi, noi abbiamo perduto la bell'occasione dell'iniziativa. La Russia con tutta la disinvoltura d'un cavaliere entra in mezzo dell'opera di mediazione, così miseramente strascinata innanzi, e, senza chiamare alcuno a consiglio, detta la sua volontà alla Porta: „La triste condizione della popolazione cristiana della Turchia deve ad ogni costo finire.“ Almeno dalla nota del *Monitore* ufficiale non si rileva, che il dettato sia lavoro comune delle cancellerie di Stato dei tre imperi. Forse domani si assicurerà dall'altra parte, che la Russia, appena dietro cortelligenza e consenso delle potenze amiche, ha indirizzato alla Porta una così seria parola. Ci sembra già di udire le melate voci uffiziose, senza che per questo noi presteremo loro fede. Eppure fu già prima scritto, assicurato e creduto che l'Austria-Ungheria abbia la prima sollevato la voce sul Bo-

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Postisthu preradio Mihat Stojanović)

PRVO POGlavJE.

I.

Ljubomir jako promiče u Poljanicah ratarstvo.

Susjedi slušahu pozornio, što je Ljubomir valjano razlagao i dokazivao. Svi mu odavno moradoše dati pravo u svem, ali samo razboritiji pristaoše uz njegov predlog bezavjetno. Slabići mrzeći svako novotarjenje, nepristajaoše uz taj predlog iz svakejake izlišnih uzroka. N. pr. Janko, susjed, mišlio je, sastavljati zemlje cijelih općina, pak ih onda opet dijeliti na veće komade, nedozvoljava se. „Izkušio sam“, reče „prije nekoliko godina, šta to troška i truda stane, kad čovjek želi promijeniti samo s kim god koj komad zemljišta, te traži, da se provede u gruntovnici. Kad promislim što sam potrošio onom prilikom prepisujuć zemljište, morala bi naša općina razmjerno platiti svotu, koje nije moći ni skuckati, zato mislim, iz toga brašna nebude kolač!“ Kum Mato sumnjaše opet o tom, da li će susjed, koji su

uvijek svoja zemljišta bolje gnojili i obradivali, htjeti ih dati u zajednicu i zamjeniti. Stanko i Milovan rekoše opet, kako valja trpiti mjeriti, a jedan pat sjeti, tako valja i ovu stvar, valjaha, dobro sarseliti, promozgati, promotriti, pak obda tek — ako je moguće — učiniti. Ljubomir pesti protivnike, neka kažu, što misle, su mabom ih sve opovrgne i njihove sumnje razprši snagom istinite, krepke riječi, kao što sunce razprši zna jesenske maglušine. On govoraše ovako svojim susjedima seljanima: „Što je napkoč prije 1848. god. bilo, toga već danas nebude. Bijaše, žalibože, vrijeme, kad se je sa mnogih strana malo obziralo na to, da se poboljšava zemljišni posjed, dapače zapriječivali su se pokusi k napredku i neznahjem i sebičnosti vlastela i težaka, gospode i prostaka. Prošlo je vrijeme zajejene. Ratarstvo, zemljodjelstvo, smije se sada i može se slobodnije kretati i gibati. Skibuto je kmetstvo i nevoljništvo sa grudve zemlje, što ju posjedujemo kao slobodni državni građani. Zemljodjelstvo podpiraju i najviše vlasti državne. Služaja se savjetirazumnih ljudi, a tako i gospodarskih društava. Priznaje se, kako je napredno skupljati zemljišta u veće komade, da, ovo se i postići nastoji i jako olakšava pružajuć svakejake polakšice. Nebrinite se dakle poradi toga, niti ćemo mi pri svojoj namjeri naći na napreke, niti ćemo imati velika troška, van ako ga

sami sebi nametemo. Stalo je samo do toga, da se bracki složimo, a složna bracka, napredna kućal

Kad se bracka over slože,

I odve plivati može;

A nesloga kad zavlađa,

Isto perje na dno pada!

Mi, koji smo se složili, mogli bi smo, istina, buduć u većini, skupiti svoje zemlje, a da ostali i nepristajaju na to; dozvoliti bismo sigurno dobili, te izveli, što smo namislili. Na bracko nećemo odpoćmati spasonosno djelo razdorom, avagiom, krvarom i neprijateljstvom nego u slozi, u miru i ljubavi početi. Zato vas molim, koji još niste odlučni, pristajte uz nas.“ Drugoga protivnika opomenu Ljubomir, kako i najbolje gnojena njiva znađe izhlapiti i izgubiti snagu. Pri tom reče, kako je osvjedočen, da dijeleć sigurno neće nijedan razboriti susjed metati na vagu (kantar) svaki šipetak zemlje mjeret mak na konac, nego će se dobro obzirati na dobitak za opće dobro, te neće zazirati i koju žrtvicu primijeti, ako je potrebno izvoditi svoju namjeru. Pri koncu avoga govora avjeravaše Ljubomir, kako dijeleć zemljište po njegovoj već načinjenoj osnovi nikomu se neće učiniti nepravo, niti se neće zakibuti, ko je možebit svoje zemlje bolje radiljavio, nego ostali posjednici.

Ljubomir je postigo svoju svrhu pametno govo-

sforo a difesa degli infelici Ercagovesi; e noi leggiamo ora nel Monitore dell'impero russo, che Russia d'accordo con Germania ed Austria-Ungheria ha intimato alla Porta di aggrinzarsi cogli insorgenti!

Comunque sia però, fu felicemente scelto il momento di sottoporre la Porta ad una efficace pressione, per la cessazione della rivolta e la conservazione della pace, così felicemente come il momento di render libero il Mar nero. Non è presumibile una coalizione europea per porre un veto all'iniziativa russa. Non è neppure a pensarsi che sul modo di appianare questo episodio della questione orientale, possa sorgere fra la Prussia e l'Austria-Ungheria differenza di serie, che l'impero germanico sia costretto a dichiararsi pro o contro l'uno o l'altro dei due stati vicini. La Turchia stessa impotente sta in bilico fra una vela ed una aperta bancarotta, mentre il capitale europeo defraudato del suo coupon la sta di fronte senza misericordia colle tasche chiuse. La Turchia sarà quindi ora più che mai pronta a condiscendere ed accettare anche contro voglia gli ordini che le verranno imposti. Non è a negarsi perciò, che lo scioglimento della questione, come fu ora posta in campo dalla Russia, potrebbe dar occasione a seri timori in Europa. Ma all'Europa verrà conservata la pace e il prestigio della Russia crescerà in Oriente e in Occidente. Questo, sia che occulti agli altri l'invidia o la stizza, è veramente un colpo da maestro dell'Ottavio della Neva.

Politicki pregled.

Iz Biograda pišu „Nar. Listovom“, da je ministar Pavlović izjavio u skupštini u ime kneza, da je knez Milani svojom riječi zamolio zastupnikom inostranih vlastih, da će uzdržati mir. Kada bi skupština protivno radila i zaključila, smatrao bi knez, da su ti zaključci proti njemu napereni. — Sadanje srpsko ministarstvo valja da će ostati.

Francuzki ministar nastave Vallon otvorio je 23. listopada novo zasjedanje nastavno-ga vijeća i prijavio mu, da će prije svega izraditi pravila, koja su potrebna usljed novoga svenučilišnog zakona. Slobodnoj obuci, reče ministar, moraju se pružiti sve pravde olakšice, ali i državnoj obuci mora se pružiti potpora, koju treba, da se može sve više širiti. Onda istom moći će se mirno izdekvati uspjeh, kakovu se zakonodavac nada od svojega dijela.

Gambetta uvjerava u posebnu listu, da će republikanci kod novih izbora dobiti si veliku većinu. Buduće narodne skupštine moraju se po Gambettinu mišljenju držati liberalne politike. Financije moraju se preustroji-

ti i ustanoviti općenita obveznost na vojničku službu; narodna obnuka valja opet povratiti državi, a nove socijalne razrede izmiriti s društvom. Napokon se Gambetta nada, da će se podijeliti amnestija svim osobama, koje su učestvovala kod komune.

U Rusiji udomaćio se socijalni pokret podupiran ruskom emigracijom, već na toliko, da je ministar nastave u svoje vrijeme morao potražiti pomoć umjerenih živalja. „Golos“ donosi sada o „ruskih socijalistih“ uvođan članak, koji je u svakom pogledu zanimiv. „Gol.“ se prije svega tuži, da se u tom pogledu nepostupa otvoreno, kako bi trebalo. Predmet, o kojem govorimo, piše „Gol.“, ob- stoji u istinu. Nauk, koji se širi po raznih inostranih spisih, ogromno napreduje i uspijeva usred mladeži, koja ga onda sve više širi po svem narodu.

Više stotina ljudi pozatvorano je, a krivci spadaju k svim razredom pučanstva, te ih ima u svakoj dobi; propaganda baca svoje mreže u najudaljenija mjesta. Dopisnik „Timesa“ tvrdi, da velika čest izobražena općinstva podupire socijalistične težnje, a to ponajviše s političnih razloga. „Golos“ suprotiv misli, da je samo velika apatija ruskoga pučanstva kriva, ako se ovakav nauk širi; jer se pučanstvo nebrine za stvari, koje ne spadaju izključivo u njegov djelokrug. Naše općinstvo nastavlja „Gol.“, nepozna još svoje interese kao ostalo evropsko društvo, gdje svaki razred pučanstva zna, kakovi su mu interesi.

„U tom pogledu zadaca je novina, da prekree put pravim nazorem. Varao bi se, ko bi onaj „socijalistični pojav“ smatrao dokazom općega nezadovoljstva ili liberalnoga pokreta. Ko bi ovakvim načinom govorio, podkapao bi najzakonitije i najbitnije težnje zdrave česti ruskoga društva. Ima u nas nezadovoljnih živalja, koji su se pojavili prvi put onda, kada su uvedene reforme. Drije su vrsti nezadovoljnika, jednim su nedovoljne dosadanje reforme, a drugi opet misle, da ih ima previše. Ali ni jedni ni drugi nemaju pošta sa socijalističnim pokretom. Ko god pozna spise ruskih agitatora, taj mora uvidjeti, da je narodu ruskomu raditi s drugimi ciljevi, s drugimi nazori.

„Ovakvi agitatori misle, da će preustrojiti sav svijet i stvoriti nov svijet na razvalinah dosadanjega društva. Njim nije dosta, ako se izvedu i do skrajnosti svekolike reforme. A što hoće ti ljudi? Washington im nije ništa, a Garibaldi im je ostatak prošlosti; nisu posve zadovoljni ni s parizkom ko-

reć i dokazujuć. Svršiv svoj govor, izjaviše svi sjedi, da pristaju da to, da sjedine sve svoje zemlje, pak ih onda podijele na veće komade, kako će svako sve svoje zemljište imati na okupu.

Kad je ljubomira tako složio sve sujedne, razloži način postupanja, koga će se imati držati po njegovu nacrtu, kad sve zemlje skupa sjedno, i zemlje općenke i zemlje pojedinačne i kad budu cijeli taj posjed zemljišni dijeli, izmagna sebe, napokon način, po kom će postupati rukovodjuć onim, koji će moćebiti slobodi kome zemljište, nego su prije posjedovali.

Ljubomirova oshova o tom glasila je ovako: „Da bismo pravilno podijeliti posjed našega zemljišta moramo prihvatiti da nemamo megja i putina, što ih sad vidimo gdje na stotine prosijecaju poljana našu. Čim sve otarićemo, sjenokoše (livade, čaure) i pašnjake smatramo kao cijele komade zemljišta, eto su nam već sve naše zemlje bez svakoga troška složene u jedno ojelino. Na sad ćemo sve komade tako podijeliti, kako će svaki posjednik i gospodar dobiti onoliko zemljišta na okupu u jednom komadu, koliko je po raznih stranah i kutovih naše okolice otprije posjedovao.

Prije nego se podijeli posjed u polju, mora se sve lijepo podijeliti na papiru.

Potom se nam jako glasilo posje- u polju i manje

troška uzbrkivati. Dijeleć i proračunavajuć površinu mjera pojedinih komada na papiru lijepo će nam poslužiti katastralni zemljovid što se nalazi u općinskom uredu. Neki doći tko od nas izdžen mjerik, moramo potražiti vješta mjerika, te mu trud naplatiti.

Općini, koja želi u ovom poljskom gospodarstvu (katarstvu) uspješno napredovati, treba osobito puteva i koloska stozina načojenih, kojimi se nemora čovjek trajotomno voziti, nego sigurno i bez pogibelji. Mi se, žalibože, nemožemo pohvaliti, da su naši poljski putevi bolji od susjednih općina. Buduće, da će nam po onom, kako ćemo razdijeliti svoje zemljište, svi poljski dosadašnji putevi biti sugisni, a mjesto toga moramo nove poljske puteve tako pro- sjeći i napraviti, kako će moći zadovoljiti svakomu zahtjevu, to nam je prije svega pronaći i složiti se u tom, gdje su nam potrebni poljski putevi i kako ćemo ih sagraditi. Kad se utom složimo dočavši na distac, onda će mjerik nacrtati puteve na zemljovidu smijerom, kako mu se neće.

Iztražujuć smijer tih puteva moramo se osvr- tati na površje zemljišta, na to, gdje je moguće sa- graditi put i na zapreke, na koje bi mogli naći gra- deć put, gdje je, ravno, gdje brjig, gdje dubina, kako ćemo na sve strane, svakim smijerom moći lako i ugodno voziti se s varom u polju i iz polja. Kad

munom... Budi radikalac ili natražnjak, ipak si u očijuh ruskih agitatora čovjek, kojemu nema spasa.“ „Golos“ zaključuje obširni svoj članak željom, da se najveća pažnja i njega posveti obrazovanju naroda, jer bi se moglo posve lako dogoditi, da bi narod za kojih dvadeset godina bio naobražen u ovom novom duhu.

Domaće.

Il neoistituto i. r. Giudizio distrettuale di Zavechia comincerà la sua attività ufficiosa col giorno 1 febbrajo 1876.

Sua Maestà i. e. r. Apostolica ha elargito per sussidi privati in Dalmazia un ulteriore importo di f. 600, dei quali a favore dei RR. PP. Francescani di Pridvorje di Canali f. 300

A favore del RR. PP. Francescani di Kuma di Sabioncello f. 300

Gol. 1.º novembre venne soppressa la stazione postale di Lisane ed aperta invece ai Ponti di Bribir una nuova stazione di posta.

Sua Maestà i. e. r. Apostolica ha conferito la croce d'oro del merito colla corona all'assessore comunale di Traù Niccolò Lubin in riconoscimento della lunga sua operosità nell'interesse pubblico.

Il Luogotenente di S. M. L. e R. Ap. in Dal- mazia ha nominato commissario distrettuale provvi- sorio l'aggiunto di concetto Gustavo Rubelli de Sturm- fest e praticante di concetto l'assolto studente le- gale Giuseppe cavaliere de Seifert.

Različite vijesti.

(Moderna službenica). Londonski „Punch“ na- ruga se lijepo neki dan englezkim služkinjama. Prad gospođa dogje služavka da bi u knu stupila te će gospođi: Madame, ja predlažem, da neću morati kod stola dvoriti. — Ne, gospođice. Meni treba so- barica. — Madame, ja predlažem nadalje, da neću postelja pospremati. — Gospođa se začudi al ne- htjede se odati te reče: Nipošto. — Ja se nadam, da neću ni vrata otvarati. — Naravno da nećeš, od- vrati gospođa. Ja uzimjem služavku samo da mogu u nju gledati, nu predlažem, da će Vam i taj pa- saž biti premušan.

(Strahovit otac). U Tržbiču u Českoj ubio je pestolar Pater vlastite svoje troje djece. Svadio se je sa ženom te u ludilu ili u nevoljnom gnanju popao sjekiru i poubijao a časa djece.

osnačimo pateve poljske na papiru, počet ćemo di- jeliti zemljište počev od kuća u selo. Gdje je dosad bilo od koje kuće tuge zemljište, te se često megja- ši svagjali i parčili, to treba dokinuti, i da, možemo svakomu posjedniku zemljišta otvoriti prostor za o- dušak, kako će moći svaki posjednik od svoje kuće sve svojim zemljištem na oraniću, na sjenokošu, u vrt, u voćnjak, u sad, u vinograd, u šumu; podijelit ćemo od pojedinih domova počamši od najbli- zine svakomu svoja zemljišta, što koga polag po- sjeda ide.

„Dalje komadati i cijepati zemljište moglo bi se tek jako obzirno, da se nebi s vremenom opet sve pobarkalo i poremetilo, te pojednalo, kao što je i dosad bilo. Po njivah na obroncima brežuljaka i bregova presjeći ćemo komade poprsko, da svakomu posjedniku bude moguće, orati svoje njive istim smi- jerom i dovoziti se do njih, a ostaviti ćemo velike avenale kao bedom proti poprskavi, kako neće moći nagle kiše odronjivati sipko zemljište, i taj ćemo be- dem s vremenom zasadiu ledinom, jak ćemo pomoći i tomu zlo diti oztnk. Takovi bedemi, takove ograde bi se lijepo zasadiu orahom, kestenjem i dru- gimi voćkama. Svaki komad zemljišta morao bi sizati širinom svojom do poljskoga puta da se osigura po- sjedniku prost pristup u svako doba godine k svomu zemljištu. (Sufed.)

Књижевна вест.

Изашла је из штампе десета свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текот. — Rique Dame. Новела Александра Пушкина. — Успомена Јована Грчића-Миленка. Песме Вене Павловића. — Нуни и Бабури. Новела Ивана Тургењева (Продужење). — О постанку човечијег рода. Хекел. Превео Станиша. (Свршетак). — Књижевне приповетке. Скупно Вук Врчевић. (Продужење). — Књижеван преглед. Критика на дело Дучићево: Црна Гора, од Симише. Критика на Грујићеву, Чолак-Антићеву и Путикову Војну организацију од Симише. (Продужење). — Лука Вукаловић. — Стојан Бошковић. — Наше слике.

Слика: Мића Љубибратић вођа херцегова-

чки. — Поп Богдан Зимонић вођа херцеговачки. Херцег-Нови (Castellnuovo) у Боки Которској. — Манастир Дужи у Херцеговини. — Стојан Бошковић. — Херцеговци у заседи. — Турски аулум у Херцеговини 19. јула о. г.

Цена је листу на годину 6 ф. а на четврт године 1 ф. 50 нов. Преплата се шаље на ову адресу: Administration der „Srbadija“, Wien, III. Ungargasse Nr. 2.

Једина свеска, која ће донети неколико слика из Херцеговине, изаће 26. октобра. Све свеске, које су до сад изашле, могу се још добити.

Svijetlo Svijetlo Svijetlo

lijepo dobro jeftino

Најновије петролејке, најбоље устројене са пламеном лептирастим, један пламен свијетли за 6 свијећа, непорециво најљепше разsvjetljenje па ипак 50 po-

stotaka prištednje prama svakom drugom gorivu. — Da se nikakve konkurencije bojati nije, sastavljene su cijene jake jeftino. Za najbolju vrstnoću jamči se.

1 kuhinjska svijetiljka potpuna sa staklom i stinjem nvč. 45, 60.

1 kuhinjska svijetiljka zidna ili viseća, potpuna nvč. 85, fr. 1.20, 1.50.

1 lijepa svijetiljka za sobu, sasvim potpuna, 1 1.20, 1.50, 1.80.

1 salon-svijetiljka, bogato uređena, polećna fr. 4, 5, 6, 8, 10.

1 zidna svijetiljka za staje, predsobla itd. nvč. 90, fr. 1.20.

1 svijetiljka viseća za staje, predsobie, itd. nvč. 90, fr. 1.50, 2.

1 viseća svijetiljka sa tvornice, radionice, poslovnice, fr. 2, 2.50, 3.50.

1 viseća svijetiljka za blagovane sa pomicalmi, najfinija fr. 5, 8.

1 svijetiljka viseća za blagovane, najfinija vrst, tuč pozlaćen f. 15, 20, 25.

BAZAR FRIEDMANN, Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompador*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdih; a toga zna p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta sa lice same u podpisnom skladištu. Ova pasta odstraňuje brzo svaki lični osip, tuštaka, pjega, u opće čuva, ljepla i omagluje brat. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije usvojio, da će se novim izumom očuvati ake navržavaju iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumrak navrti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s napukom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-afajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivimi mrlijama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah nasa. Ovak prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Laštilo. Neocenjeno kućno sredstvo, kojim može svako lako i najkrasnije olaštiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru. 60 nvč.

Kruglija-cistilnica, izvrstno sredstvo za olaštiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebitu slataram i srebrnaram. 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak često vrlo dobro služi, srebrno traja svaki kov u nekolicini časova; pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su beja promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 samot 25 nvč.

Regulator rotni uram jest uređena sunčana ura s kompasom za svakega vrlo korisna, što se mogu po ovoj stvarnoj uri ave drugo mehaničke upraviti. 1 kom. 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veća vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. na putno torbo 25, 40 do 50 nvč.

Isvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kausokom ismješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *nogo čuva od vlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom *Mozgerove* kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicavom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gasilo u vodi, te svrati posve ma odgovara. 1 boca 60 nvč.

Veliku korist pružaju *nova strajna sušica* (olaxka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako neolom. 1 komad u drva 10 nvč., u kosti 15 nvč. a držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radirgumini za tihu i ornilo 5 nvč.

Pratni za kurja oka iz angora-vano. 12 kom. 35 nvč.

Prasak sa pranje, da se udrii lijepo bijelo rablje. Porabom ovoga prasaka prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rablje više čuva nego obicnim pranjem. 1 samot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šahu i zbilja. Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijem oku; samo onaj ga može očitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga sraila 20 nvč.

Praktični su *gedo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa argju, sajamčom, sredstvo odstraňuje svaku mrliju od hrge na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalkih predmetih. 1 samot 35 nvč.

Engleski kečni lak, kojim se svaka vrst keče umekša i poput srebla ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka kija. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš svo sam popraviti; ova kija drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promeh kod djece, bolesnika i redilja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisnom skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor volecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecaćuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

ČUVAJ SE OBMAME!

Čudesa su novije dobe

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štikom i emahranim kazalom fr. 1.30

1 isti s istim emahranim porculanovim štikom fr. 1.80

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.

1 uru velika lika, jako lijepo isvedena, s porcul. štikom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omagčenim pročeljem i pravo poslaćenim okvirom ili fino izrežukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 3, 6, 8, 10

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i staklom, jako lijepo fr. 2, 2.80.

1 ura velike vrsti fr. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređena engleska putna ura s budnikom, koji nečta odisto zaspati, stoji s tokom (etni) f. 5.

Dobro upravljeni švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna faćona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakeg dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa četaličkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormaricem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijim nihaljkami ili točnim kolešci, uz 5godisnje jamstvo za dobar hod; sve su najpouzdaniji satovi, koji se dosle proizvedose.

1 časomjer valjkovac (Cy-Engleski umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri slađen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 ista dvojakini pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplek. sat s dugubim kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker) sjajne iz- ragenim s leđevim staklom f. 15.50

Svakostrane ure, pa i one, koje tu nisu navedene, pređavaju se cije-nije nego drugdje. Dobro uređena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-hanička ura, stoji samo 25 nvč.

Satove veružice iz talijan. zlatn. najnovijega ukusnoga faćona.

koje sa pravimi zlatnimi verzicami nesaostaju u ničem, počom su faćonom paćinjene na prevazu, a zlatna jim žu-tina ustraje.

1 komad, kratke po n. 70, 80, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratah verzica miljetakih f.

1 komad ispih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50, 4, 5, 6, 8, 10.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih verzica, u vatri po-slaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih dvratnih verzica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.80, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih savjetnika s 6 razlikih bijontario-prad-meta, stoji 60 novč. do f. 1.

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Za izdavanje i uregjenje IVAN DANILO.

Tiskom I. Woditzk-e

IVAN DANILO upravitelj.

Digitized by Google

ZEMLJAK

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka* ne prima pošiljke, ako nisu oprošćene poštarine. Pisma su nikakova ne povraćaju.

Br. 90.

Zadar 10 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Bagusa, 10 novembre. I Turchi di Plava e Gusinje volevano incendiare i villaggi circonvicini e distruggere il ponte in Sutjeska; gl'insorgenti li aggredirono e ne uccisero 104. La truppa turca diretta attraverso Prevlja ad abbruciare Cecun e Bojovica fu dagli insorgenti sconfitta: questi ebbero 12 morti e 26 feriti. Gl'insorgenti di Gacko presero ed incendiarono la torre di Sutjeska: 5 Turchi perirono gli altri si diedero alla fuga. Un'altra compagnia assalì un convoglio

Zara, 10 novembre.

Ci va di mezzo l'interesse austriaco, che quanto prima cessi lo stato anormale, che da parecchio tempo regna nelle provincie a noi limitrofe.

Kategoričan je, ~~to~~ ova ruska note, ~~to~~ izjavljuje Europi, da slavenske dave simp-
tije Rusiji prvo mjesto osiguravaju n istočnom
pitanju, Turskoj pako, da je nastalo osbiljno

18.	Накнада к биру и за кнѣжарину.	10800
19.	Завод богословни у Задру:	
20.	Четири професора по 840 ф.	3360
21.	Послужитељ:	200
21.	Лични додаци; 4 професорима по 200 ф.	800
22.	Стипендија: 40 ђакова по 275 ф.	11000
23.	Кнѣжарина	100
24.	Правителѣв ректору	300
25.	„ „ „ пјесачу	200
		15960
	Стотарина:	
26.	Влашци у Задру:	1890
27.	„ у Котору	600
28.	Кофушница и кола влашци у Задру	126

29. Станарина жупницима који немају куће црквоне	1884
	4500
30. Црквоне потребоће	2000
31. Припомоћи жупницима	2500
32. " протопоповима	510
	3010
33. Поправа црквених кућа	3000
34. Наднице и путбине (?)	2000

Уредни трошак. 59395

Ванредни трошци.

35. Црквоне нове грађевине	30000
36. Потпора жупницима	6000

Ванредни трошак. 36000

Свега трошка.

Потрошак године 1875. 95395

83800

Дакле за годину 1876 више

од којих: 11595

1. Што се је подигао од 250 на 275 ф. трошак за 40 ђакова у сјеменишту 1595
2. За нове жупничке куће:
 - a) У Кастеласти. 4500
 - b) У Книнекомпољу. 2000
 - c) У Обровцу. 3000
 - d) У Полачи. 2000
 - e) У Плавну. 2000

13500

3. За нове цркве:
 - a) У Скрадицу. 4844
 - b) У Стрмици. 5000
 - c) У Главци. 2000
 - d) У Дубровнику. 8000

82844

Обло 30000

Примјетити је да је Високо Намјестништво далматинско било предложило 22 предмета нових грађевина трошком ф. 60564, али збогштедње уведене на годину 1876 министарство је слимиле предмете на 9 а трошак на половину (30000 обло).

У Бечу Листвопада 1875

С. Љ.

Nell'ultimo numero abbiamo riportato un articolo del *Fremdenblatt*, oggi riportiamo questo del *Neues Fremdenblatt* sul noto articolo della gazzetta ufficiale russa, affinché i nostri lettori conoscano le diverse apprezzazioni, a cui esso ha dato motivo:

La nota del *Monitore russo* offre ampia occasione peggli avversari dell'alleanza dei tre imperatori, non meno che peggli avversari dell'Austria al dileggio e alla derisione; e noi dobbiamo pur troppo confessare, che il contegno dei giornali di qui, soliti a ispirarsi al ministero degli esteri e gli stravaganti commenti dei ben informati corrispondenti di Vienna dei giornali germanici sono poco atti ad impedire l'effetto. Per l'altro abbiamo detto il nostro parere sul pericoloso ottimismo della *Wiener Abendpost* e più che vi pensiamo sull'aspettorazione del gabinetto di Pietroburgo, tanto più ci riesce chiaro esser dessa ben altro che una riprova dell'accordo esistente fra i tre gabinetti imperiali. I commenti dei corrispondenti officiosi di qui e di Berlino, si trovano, a

vero, in contraddizione fra loro, ma con ciò appunto levano ogni dubbio, che nell'ufficio degli esteri di qui e di Berlino da principio non si seppe né qui né colà come prendere la nota russa. In particolar modo è caratteristica l'altalena sulla quale si pone colle sue osservazioni il ben informato corrispondente di Vienna della *Gazzetta di Karlsruhe*. Il galantuomo trova che la nota russa può avere una doppia interpretazione e poi dice: „O gli altri due stati imperiali, d'accordo nell'affare colla Russia, hanno a questa per qualche motivo abbandonato l'iniziativa; o la Russia, senza preventivo accordo, si è posta innanzi da sé, per ravvivare l'impallidita sua aureola.“ Per il momento è difficile il dire delle due spiegazioni quale sia la vera. Sarebbe certo molto interessante, se la pressione sulla Porta contenuta in quella nota, fosse l'effetto di precedente accordo; ma ancor più interessante sarebbe, se la Russia avesse creduto di poter far senza de' suoi alleati in simile affare. — Senz'altro gli è o un lupo o un agnello! — Bella spiegazione e ancor più acquietante assicurazione! — Per troppo tutto vuol significare che si abbia dinanzi un lupo, che non per un semplice scherzo siasi vestito della pelle di agnello. La sorpresa prodotta dalla nota e qui e a Berlino dimostra a sufficienza che la Russia pose in azione la sua molla senza precedente cointelligenza colle altre due potenze del nord. Questo contegno dà tanto più da pensare, che giusta concordi notizie di fonte austriaca e di fonte germanica, nell'ultima settimana la Russia dichiarò ripetatamente che una garanzia della Porta sarebbe superflua ed impossibile. E passai verosimile, che la Russia, mentre ad un tempo consiglia amichevolmente la Turchia a cedere, e impegna gli Slavi cristiani a fidarsi delle antiche simpatie, voglia fare il gambetto all'insistenza de' suoi alleati presso il governo turco per ottenere delle garantigie reali e positive. Il giuoco è molto fino, alla russa, tuttavia assai trasparente. Ecco il caleolo che si fa a Pietroburgo: se la Porta si pacifica coi rajà, vale a dire, se questi sotto l'amichevole pressione delle potenze si dichiarano soddisfatti delle riforme proposte nell'irade, la questione orientale è di bel nuovo per un lustro aggiornata. Però dopo cinque o sei anni vien essa certamente a galla di nuovo, e fino allora avrà la Russia apparecchiato l'occorrenza per ricevere l'eredità degli Osmani sul Bosforo, senza tema di seria opposizione. In un mezzo decennio il processo di decomposizione della Turchia avrà fatto tali progressi, per poter con un leggerissimo urto di fuori rendere per sempre impossibile la signoria dei Musulmani in Europa. Lo stesso tratto di tempo sarà però anche bastante a riattaccare di nuovo Serbi, Montenegri, Bosnesi ed Ercegovesi agli interessi della Russia. E se noi pur c'ingannassimo sul numero degl'anni, necessario al processo di dissoluzione della Turchia, cinque anni tuttavia basteranno a ricominciare lo spettacolo, che ora da mesi ci tiene in inquietudine, per terminare con tutta probabilità di nuovo a danno dell'Austria, come sembra lo debba presentemente. Codesto giuoco si ripeterà finché l'Austria avrà perduto tutte le simpatie dei rajà, e le mine della Russia avranno raggiunto il loro scopo; finché avviene la grande catastrofe, e la Russia non

abbia bisogno che sporgere la mano per raccogliere il frutto della sua secolare, conseguente politica.

Possibile, che noi veggiamo troppo nero. Nessuno sarebbe più contento di noi se ci si dimostrasse che noi siamo in errore e che la politica russa non abbia secondi fini. Se questa dimostrazione è possibile, sta nel conte Andrassy a darcela. Se a lui riesce di persuadere il gabinetto di Pietroburgo, a far cadere la sua opposizione contro una guarentigia collettiva dell'Europa per le riforme sulla penisola balcanica, allora crederemo che la Russia abbia abbandonato il pensiero di una politica particolaristica nella questione d'Oriente per poter pescare nel torbido a proprio piacere.

L'Austria-Ungheria nel corso dell'estate ha fatto grandi sacrifici per conservare la pace. Per dimostrare ai suoi alleati che essa non perseguita alcun interesse speciale, e che è ben lontana dal voler approfittare delle simpatie degl'insorgenti, essa non ha soltanto chiuso rigorosamente il confine in Croazia e Dalmazia, ma perfino aperto ai Turchi sul proprio territorio la via, per render loro possibile di trasportare in Ercegovina le truppe necessarie a domare prontamente l'insurrezione. L'Austria con questo contegno ha fatto propriamente trascolare i propri sudditi slavi e danneggiato gravemente il suo prestigio in Oriente, che dovrebbe ritenersi perduto, se essa ora non fosse in istato di sforzare la Porta a riforme reali. I nostri alleati, la Russia e la Germania, hanno l'obbligo di appoggiarci con tutta la loro autorità, affinché possiamo corrispondere alla responsabilità morale che ci siamo assunti verso gl'insorgenti coll'aiuto che abbiamo prestato alla Porta. Per il momento, però, è finché dura la politica di serraglio, non vi è che un solo mezzo per introdurre nelle provincie turche a noi vicine uno stato sopportabile agli uomini. Questo mezzo è: *guarentire le riforme da parte delle potenze*. E dovere del nostro ministro degli esteri d'innalzare questa pretesa.

Politčki pregled.

Odpor za proračun bečke zastupničke kuće drži skoro svaki dan svoje sjednice razpravljajući državni proračun. 3. o. m. pretresao je potpore, koje se traže za razne komunikacije i željeznice. Dr. Herbst izjavio je kao izvjestitelj, da se neće moći izaići sa svotom od 14,269.200 for., koju je vlada preliminarala, već da će se morati ova svota barem za četiri milijuna povisiti.

Austro-ugarska vlada pritužila se u Carigradu zbog kršćana, koji su se iz Dalmacije vratili po njezinu nagovoru u Hercegovinu. Grof Zichy, kako „Allg. Ztg.“ pišu, rekao je velikomu veziru, da kršćani kod ovakvih okolnosti, neće moći ostati u Hercegovini, na to da mu je veliki vezir odgovorio, neka se izsele, onda će se naseliti Čerkesi.

O odnošajih u taboru hercegovačkih ustaša donosi „Golos“ nekoje zanimive vijesti. Njegov izvjestitelj tvrdi, da Turci neće moći odoljeti junačtvu Hercegovaca. Svi do zadnje-

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihai Stojanović)

PRVO POGLAVJE.

Ljubomir jako promiče u Poljanicah ratarstvo.

Dijeleć zemljište nećemo se nimalo osvrnuti na dosadašnje poljske puteve, koji će se zamijeniti novimi. Između oranica nalazeće se sjenokoše (livade) sad razcepkane, sjedinit nam je u veće komade; samo ćemo ih morati tako podijeliti, da svaki komad siže do puta ili do oranice svoga gospodara, da ovaj može koristiti se ili naplavom, ili cijevljenjem (drajnažom) ili drugim načinom, kako bi mogao zemljište svoje oploditi po svojoj volji i želji. Nema ti boljega, nego je: Svoja kućica, svoja voljica; svoja

zemljica, svoja voljica! „Općinsko zemljište leži među zemljištem općinara razkomadano i razasuto kao kumova slama. Kad bi mi sad razdjeljivao zemljište htjeti preskočiti općinske zemlje, nebi se dalo izvesti razdjeljenje, zemljišta kako smo to zamislili i odlučili. Da to predupredimo, potegnut ćemo općinsko zemljište u skup dijeleći, a mjesto toga odmjeriti ćemo općini zemljišta toliko, koliko joj ide sve skupa eno tamo prema Dorovu na općinskoj megi prema Boravi. Općinske šume nećemo dijeliti, ona ostaje imovina cijele općine, a nam dosad bivšim krajišnikom pripasti će lijep komad šume. To je naša glavica, naša lijepa imovina za svaki slučaj.“

Komade zemljišta moramo sjediniti na gromade; ali svaka gromada biti će jednaka. U Poljanicah ima zasad 6 cijeloselaca, 12 poluselaca, dobro što još neimamo četvero — i osmoselaca, kako bi moglo biti po najnovijih zakonih. Dijeći mi ćemo sve posjednike udariti na jedan kalup i reći, imx 24 posjednika. Broj 24 odlučivat će dijeleć zemljište; zato

ćemo učiniti svaku gromadu stajajuću se iz 24 komada jednaka. U općini nastojati ćemo, da podijelimo cijelo naše zemljište na 24 velika komada. Ako bi nam štogod preostalo, to ćemo ostaviti kao naknadu za one posjednike, kojim bi se pri diobi nanijela nepravda, a što bi preostalo, onim ćemo poboljšavati one komade, koji dijeleć izpadnu najslabiji.

„Dijeljenje u polju daje se bitno olakšati i naprediti, kad mjerim najprije razdijeli zemljište olovkom na karti, na mapi, po tom proračunu četverokuća pojedinih komada, pak onda tek predzmjere diobu u polju.“

„Svaka će kuća pri ovoj diobi dobiti nešto više zemljišta, kad se osvrnemo na poljske puteve, na međe i suvišne nvratine, na zemljište, što po naših poljih leži pod trnjem, šipragom, ili obraslo korovom, u neka svako nastoji, da se to izakreči i oplodi, te neće nikoga zaboljeti glava, neće nikomu biti nepravdo.“

„Poslje razcepkanja razdijelit ćemo zemljište,

ga oduševljeni su za svetu svoju stvar. Među ustaši vlada najbolji red i zapt, a nemanjka im ni živeža ni hrane. U Zubcih imaju svega dosta; hrana dolazi neprestano, niti se zna, odakuda. Ovaj se pojav daje jedino time razjasniti, što i katoličko pučanstvo učestvuje kod ustanka podupirući ga, gdje god samo može. Stanovnici obavljaju po danu svoje poslove, a čim nastane noć, nose ustašem sve, čega im treba.

„Times“ pišu ovako o poznatoj izjavi ruskoga službenoga „Vijestnika“: Rusija je otkrila ponešto svoje namjere u pogledu Turske. Mora se priznati, da Turska nije ispunila svojega obećanja, da će naime uvesti red u svojoj državi. U Hercegovini su kršćani žrtva intolerancije muhamedanskih svojih sugrađana. Fanatizam turskih činovnika u provincijah priječi izvedenje svake reforme. „Times“ smatraju glavnom idejom ruskoga članka tu, da vlasti moraju revidirati pariški ugovor i raspitati stanje turske države. Englezka može svemu mirno gledati u susret; sada je glavna vojna sila u Njemačkoj. Englezka netreba se bojati, da bi mogao Carigrad postati ruskom lukom, nemože dakle biti proti kakvoj konferenciji.

Pita se samo, što će ta konferencija, može li ozbiljno misliti na uzdržanje Turske? Morala bi prije svega učiniti konac nevaljalomu financijskomu gospodarstvu porte, a to bi moglo biti samo onda, kada bi se sva financijska mjesta predala Evropejcima, ali ovo ne bi bilo drugo van likvidacija. Na ovaj način neće Turska dobrovoljno pristati, a kada bi i došlo do toga, našlo bi se odmah kojekakvih poteškoća. Ima li Rusija pred očima samo moralan pritisak na portu, onda bi depeše, koje bi odaslale u Carigrad, koristile više nego li sva konferencija. Hoće li Rusija, da se radikalno riješi istočno pitanje, — na to nije Englezka pripravljena, pa će za to čekati, došlo što došlo.

„Daily News“ primjećuju, da Rusija dobro zna, kada joj je govoriti, kada li šutiti, očitovanje službenoga lista dolazi valjda u sgodno vrijeme. Rusija zna, zašto baš sada kaže ustalim kršćanom, da imaju bolju potporu, nego li sultanovo obećanje. Do sada je porta odbijala svako moralno posredovanje vlastih, ali dogagjaji su dokazali, da porta nije u stanju uzpostaviti mir u ustalih provincijah. — Ali kako da osiguraju vlasti kršćanom u Turskoj bolji položaj? „Daily News“ ne zna na to odgovora.

U Galiciji negovori se sada o inom, nego o carskoj naredbi od 23. listopada, kojom se nkada „iznimno stanje“ galičkoga zemaljskoga školskoga vijeća. Poljaci su se uvijek nadali, kako „Pr.“ pišu iz Krakova, da se neće dirati u statut zemaljskoga školskoga vijeća u Galiciji. Pošto su se prevarili u toj svojoj nađi, i pošto je nadležnost galičkoga školskoga vijeća sužena, nije teško pogoditi, kako o toj stvari pišu poljski listovi. Ograni-

čenje nadležnosti školskoga vijeća iznenadilo je sve krugove, te se je već pripovijedalo, da će Poljaci izstupiti iz rajhsrata.

O samoj demisiji ministra dra. Ziemalkovskoga razno pišu poljski listovi. „Czas“ potvrđuje vijest, da Nj. Veličanstvo car nije primio ostavku i da mu je naročita želja, da dr. Ziemalkovski i u buduće djeluje na korist zemlje i države. „Dzienik polski“ ima opet vijestih iz Beča, da to pitanje nije još riješeno. U ostalom nisu ova dva lista još u tom složni, da li dr. Ziemalkovski može kod sadanjih okolnosti u opće ostati u kabinetu ili ne.

Izjava ruskoga „Vladina vijestnika“ o istom pitanju djelovala je u Carigradu osobito na Mahmuda-pašu vrlo nepovoljno. Govorilo se je odmah o novoj krizi i da će Mahmud paši biti nasljednikom Husein Avni paša. „Kelet nepe“ donosi vijest iz Beča, da su se Novikov i Schweinitz češće sastajali u vanjskom uredu i sastavili kolektivnu notu, u kojoj se točno naznačuje položaj sjevernih vlastih napram pitanju o turskih reformah, a vlastim pridržava kontrola izvedenja obećanih reforma. — Na koji će se način pružiti potpora turskim kršćanom, za sada se još ne zna.

O situaciji u Srbiji pišu „Levant Herald“ iz Biograda, da je položaj kneza Milana povoljniji i čvršći, nego li onda, kada su mislili, da će raditi u smislu ratoborne većine narodne skupštine. Konservativna stranka u Srbiji zadovoljna je, što se je knez proglasio za mir, a s toga je i odlučnija, nego do sada. U novom kabinetu ima konservativna stranka dva člana, Paulovića, ministra vanjskih poslova i Zdravkovića, ministra javnih radnja. Knez sam nalazi u konservativnoj stranci najveću potporu. S druge se strane nemože tajiti, da su Austrija i Rusija mnogo doprinijele, da se uzdrži i učvrsti položaj kneza Milana. Izkazana mu čast bila je u tu svrhu vrlo uspješno sredstvo.

Talijanski parlament otvoriti će 15. o. svoje zasjedanje. Glavno pitanje, kojim će se komora baviti, biti će preventivne bilance za g. 1876., a ministar-presjednik želio bi, da se to pitanje riješi do konca godine, jer bi se rado uklonio privremenu proračunu. Da svoju svrhu čim sigurnije postigne, predao je ministar financija dotičnim izjaviteljima sve preinake, po kojih će moći svoj rad pospiješiti. Do 19. studenoga biti će izjavitelji sa svojom zadaćom gotovi, te će se moći u kratko vrijeme podnijeti centralnomu odboru.

Službena „Wiener Abendpost“, primjećuje k članku ruskoga „Vladina vijestnika“: „Ako se uzme taj članak u cijelom njegovu savezu, onda će se se teško moći opravdati komentari, što ih je izazvao u jednoj česti evropskih novina. U tom članku nije ništa, što bi bilo n opreci s dosadanjem akcijom triju carskih vlastih, već se njim na novo potvrđuje pravac i svrha te akcije. U njem se ujedno iziće važnost te akcije za dobro shvaćene interese por-

te kao i kršćanskoga pučanstva u Turskoj. Spomenuti članak može se dakle smatrati interpretacijom sadanjega diplomatskoga dogovaranja, ali nikako objavom nove faze političnoga položaja i promjenjenoga držanja Rusije napram novomu stanju stvari u Turskoj.“

U Berlinu, čini se, da nije baš ugodno dirnula ruska izjava. „Schles. Ztg.“ pišu n. p. iz Berlina, da se petrogracki kabinet boji da ne izgubi svoj upliv kod slavenskih živalja, ako ih ostavi turskomu nasilju, kao što je već izgubio svoje simpatije kod Grka dvoumnim svojim držanjem u bugarskoj crkvenoj razmirici. Da uzdrži protektorat nad svojim suvjercima u Turskoj, ruska vlada hoće, da se u čini konac žalostnomu položaju kršćanstva.

Dočim se s nekim nemirom izčekuje riješenje stvari na istoku, dolaze s drugih strana Evrope vijesti, koje se u opće smatraju jamstvom mira.

Kod izbornoga banketa u Cologni, držanoga 31. listopada, govorio je talijanski ministar-presjednik Minghetti o općem položaju te naglasio, da su posjeti austrijskoga i njemačkoga cara nov dokaz, da jedinstvo Italije nije pogibeljno ni za evropski mir ni za slobodu papinstva. U pogledu posjeta njemačkoga cara, očitovao je Minghetti da nema nikakova uplija na talijansku crkvenu politiku, kojoj je sada kao i prije glavni temelj, da se razluči od crkve.

Zanimiv je članak organa francuzke vlade „Moniteur Universella“, koji sa zadovoljstvom konstatira odlične odnose Francuzke prema svim inostranim vlastim. Tu, veli, nema nikakova dvoumja, nikakova nesporazumka. Narodi i vlade priznaju miroljubivi značaj naše diplomacije; u svoj Evropi vlada duh pomirljivosti.

Pitanje o izborih po okružjih nije još u francuzkom ministartvu riješeno, kamo li da je riješeno jednoglasno, kao što se je prije pogovaralo. Vlada neće dakle stupiti pred narodnu skupštinu tako složna, kako je Buffet kroz duže vremena naglašivao.

Domace

Oggi il collegio elettorale dei comuni foresi di Spalato-Lesina elesse a deputato al Consiglio dell'Impero con 98 voti contro 67 S. E. il sig. Giuseppe Brunone barone Fluck.

Con questa elezione il paese una seconda volta solennemente sconfessa gli uomini ed il programma dell'Avvenire di Spalato colle loro esagerazioni e le loro intemperanze.

Il contro candidato del bar. Fluck era il sig. Pietro degli Alberti, podestà di Solta. Il sig. degli Alberti è gentiluomo troppo conosciuto per poter sottoscrivere alle esagerazioni di coloro, che all'ultimo momento portarono fuori il suo nome, allo scopo di conseguire i voti degli elettori di Solta.

zgodniji i nidesniji. Dok se samo budemo osvjedočili, kako je napredno obdjeljivati polje u velikom komadu, sigurno će svaki susjed nastojati izmjenom povećati svoj komad u skupi.

„Oni posjednici zemlje, koji će nešto kvarovati gledajući na vrijednost zemljišta, nagradit ćemo iz općinske blagajne. Katastralnomo procjenom povišena je vrijednost svih zemljišta. Svaki domaćin ima n ruci arak, u kom je zabilježen čisti proračunani prihod, ovaj ćemo sa 4% učiniti glavnicom, koja će predstavljati vrijednost dotičnoga komada zemljišta, i to ćemo zvesti u glavni naš diobeni zapisnik. Novo razcijepanje, razkomadanje naših zemljišta pregledat će i ispitati državnik, mjerilnik, zatim pako doći će komisija, koja će procijeniti svaki komad, razdijeliti u razdjela, to će se sravniti sa gore spomenutom procjenom i tako će se sve izravnati i dovesti na čisto, da nikomu ne bude krivo. (Slijedi.)

a to ćemo žrijebajući učiniti. Da bi se ostavilo pojedincu udionikom na volju, svaki bi posego za najboljim zemljištem, onda, nema ni govora o diobi. Na svako se mora zadovoljiti srećkom, koju žrijebajući povuče.

„Da se dijele niko neošteti, mi ćemo svakomu posjedniku pripadajući komad sjediniti u srećku. Ako bi dijele postalo 240 komada, onda će svaki polusjedilac dobiti 20 cijepaca. Mi ćemo se udionici sastati i odrediti, koji komadi ili cijepci iz raznih mjesta idu skupa pod jednu srećku. Najboljoj cjeplu u jednomu ataru dodat će se po redu najslabija u drugom, i tako će se postupati, dok složimo 10 cijepaca za prvu srećku. Tako ćemo postupati i odregujući ostale srećke. Vrstajući cjeplu ili komade zemljišta držat ćemo se katastralne procjene zemljišne. U Poljanicah ima četiri razreda zemljišta. Ako po diobi od 240 cijepaca padnu 48 u prvi, 96 u drugi, 48 u treći a 48 u četvrti razdjel, onda će svaki po

lusaćac imat dobiti 2 cjeplu 1. razreda, 4 drugog, 2 trećeg i 2 četvrtog razreda. Nu budući da nisu oranice jednoga razreda posve jednake, onda će morati posjednici sporazumno odlučiti, koje cjeplu valja sjediniti iz raznih razdjela, da se izravna cijena zemljišta. Tako će se postupati i kod sjenokosa. I tako je najpravednije, jerbo pristranost kakva nije ta moguća, budući da nijedan udionik nemože znati unapred koja će ga srećka zapasti.

„Prije žrijebanja morat će se svi udionici pismeno obvezati, da će svaki biti zadovoljan sa srećkom, koju izvuče. Zatim će se popisati sve cjeplu, svi komadi zemljišta odregjeni za jednu srećku, 24 lista smotati u trubu, metnuti u pokrivenu posudu, izmiješati capkajući posudom, i tad vući srećke na očigled svih udionika.

„Po žrijebanju ostaje opet svakomu slobodno, promijeniti se ili drugčije nagoditi sa ovim ili onim susjedom, gdje je za koga i koji komad zemljišta

Il ministro del culto e dell'istruzione ha accordato al maestro provvisorio presso il ginnasio di Sinj padre Nicolò Ivanović la conferma stabile nel magistero, riconoscendogli il titolo di professore.

Vennero stabiliti i giorni 27-29-30, novembre corrente per l'elezione suppletoria di 8 membri effettivi della camera di commercio ed industria di Zara.

Leggiamo nell' *Avvisatore*:

Dal budget dello Stato per l'anno 1876, presentato giorni sono dal ministro delle finanze alla camera dei deputati, togliamo i seguenti dati relativi alla Dalmazia:

Nello straordinario per costruzioni di strade in Dalmazia sono per quest'anno preventivati f. 90.000, mentre nel budget del 1875 erano stati stabiliti soltanto f. 21.400.

Per nuove costruzioni di canoniche e chiese per gli scopi del culto cattolico sono preventivati f. 74.000; nel budget del 1875 ne erano stati stabiliti 60.000 soltanto. Oltreccì 6000 f. sono preliminari quest'anno per restaurare il duomo di Zara.

Per nuove costruzioni per gli scopi del culto greco-orientale sono preliminari f. 30.000; nel budget del 1875 ne erano stati stabiliti 20.000 soltanto.

Al titolo scuole nautiche troviamo per la Dalmazia preventivata la cifra di f. 10.756, superiore di 1.256 f. a quella stabilita nel budget del 1875.

Troviamo poi preventivati f. 4.307 per l'acquisto della torre di S. Rainero in Spalato.

Per nuove costruzione dipendenti dal ministro del commercio (servizio di porto e sanità marittima) sono quest'anno preventivati f. 224.100, 44.100 di più di quanto era stato stabilito nel budget del 1875.

Ricorderemo inoltre che sono preventivati 400.000 f. per la regolazione del Narenta e 18.000 per promuovere l'istruzione popolare.

Il numero dei rifugiati dall'Ereogovina nel distretto politico di Cattaro ascendeva giusta le ultime notizie dell' *Avvisatore* a 726, ed a 10.081 quello dei rifugiati nel distretto politico di Ragusa.

Bibliografia

Dr. Emanuele Hannak. Statistica della monarchia austro-ungarica per le scuole medie. Versione italiana sulla quarta edizione tedesca col consenso dell'autore, di Giuseppe Mazzoleni, docente presso l'i. r. scuola nautica di Ragusa. Aggiuntavi una breve geografia della Dalmazia. — Zara. Spiridione Artale, libraio tipografo-editore 1876. — Con questo frontispizio uscì da pochi giorni alla luce un libretto di 100 pagine in ottavo. Bel formato, copertina elegante, cucitura forte, carta passabile, caratteri nitidi fanno onore all'editore, il quale nelle sue pubblicazioni cerca di spingere l'arte tipografica da noi sulla via del progresso, in cui è rimasta alquanto indietro degli altri paesi civili. Mentre di tale premura rendiamo la debita lode all'editore, dobbiamo compiangere lo studio, la spesa e la fatica, che egli sacrificò al libretto, il contenuto del quale sta troppo al disotto del suo bel formato.

Dr. Emanuele Hannak... Statistica... Scuole medie... Quarta edizione tedesca... Versione italiana... tutto questo può darsi, di questo vi sono tracce qua e là, ma il libretto non è quello che dice il frontispizio.

Il dr. Hannak ha compilato due opere di statistica austriaca per le scuole medie, una per le classi superiori e l'altra per le inferiori. La seconda, nella sua quarta edizione, cui dovrebbe corrispondere il libretto regalatici dal sig. Artale, è un volumetto di 140 pagine delle quali le prime 55 contengono un "riassunto prescritto dai piani d'insegnamento, della storia austriaca del medio evo con rilievo dei momenti caratteristici della storia speciale dei singoli paesi e delle loro

relazioni colla storia delle altre parti della monarchia". A questo riassunto nel libretto è sostituito un "Prospetto storico della monarchia austro-ungarica, ordinato cronologicamente, dall'anno di Cristo 967 al 1846, il quale contiene in 74 linee 31 data storica, senza che vi si trovi, però, né l'epoca in cui i regni di Ungheria, Dalmazia, Croazia e Slavonia pervennero alla dinastia d'Absburgo, né quella in cui gli Stati prima posseduti da questa, divennero con quei regni un tutto indivisibile, né tampoco quella in cui questo complesso di regni e paesi divenne Impero austriaco. Che cosa ne dirà il dr. Hannak, che consentì alla versione; che cosa i maestri delle scuole medie, che tenteranno forse con quella scorta riassumere la storia austriaca, a noi poco importa; a noi basta far conoscere al pubblico il contenuto del libro, e perciò passiamo alla parte geografica.

Pag. 5.... È un'impresa impossibile pagina per pagina raccogliere tutti gli errori di traduzione; imperciocché sono tanti, che a descriverli tutti occorrerebbe un libro non più piccolo di quello che esaminiamo; ma poichè abbiamo scritto pag. 5, aggiungeremo, che la parola tedesca *Buchten* = seni, è voltata in italiano *Porti*, e dopo nominate Trieste e Fiume, aggiunto fra parentesi, propriamente *rade*, quasi a correggere l'autore e giustificare l'aggiunta fatta dal traduttore di Pola e Lissa. E sì che la mente dell'autore nel nominare *Buchten* era chiara, coll'aggiunta fra parentesi dopo Fiume fatta da lui stesso della parola *Quarnero*, il quale certo non è porto. Questa osservazione serva di primo indizio quanto il traduttore conosca di lingua tedesca.

A giudicare il grado di tale conoscenza, omettendo di citare le singole pagine, noteremo ancora che parlando dei monti, *Gipfel* = cima, sommità, vetta, traduce *gruppo*; — *Wald*, che in senso geografico è sempre selva (Selva Nera, Selva Ercinia) traduce *bosco*; e così *Haide*, prato; — *Uralpe*, *Urgestein*, Alpi d'origine, rocce d'origine; — *Tiefenfurchen*, biforcazioni; — *Hinsenkung*, inclinazione; — *Senkung*, pendio; — *malerischen Felsenpartien*, pittoresche posizioni; — *Kamm*, ceppo; — *Gebirge*, monte; — *Glaubersalz*, sal di saturno; — *Seeabflüsse*, versanti di laghi; — *Zeller-See*, lago di Zeller; — *einzel*, rispettivo; — *Tiefland*, pianura; — *Flachland*, bassopiano; — *Kraut*, erbaggi; — *Gegend*, provincia; — *Bauernwirtschaft*, economia rurale; — *ambesten*, particolarmente; — *Block*, blocco; — *Verwertung*, apprezzamento; — *grossjährig*, maggiorasco; — *Reichsrath*, consigliere di Stato; — *ausschlüssig*, speciale; — *Erforder-niss*, esazione; — *Mauten*, dogane; — *Rechts gebühren*, diritti di legge; — *Senke*, *Gesenke*, avvallamento, e *Steingut*, stoviglie di maiolica, sono nomi propri geografici!

Questa ignoranza del vero significato di singole parole, o l'ommissione delle parole ignorate, perverte il senso dell'autore, o toglie ogni senso alla frase. Dopo aver enumerato le specie di cereali coltivate nell'impero, l'autore soggiunge: "Le granaglie principali in complesso sono l'orzo e la segale, in Galizia poi sono l'avena e l'orzo." Per tutto questo il traduttore invece gli fa dire: "Considerato rispettivamente, il prodotto principale della Galizia è costituito dall'orzo e dall'avena."

Così dopo aver numerato le provincie e parti di provincie, ove i Tedeschi abitano *compatti*, l'autore soggiunge: "divisi poi si trovano essi in una gran parte della Slesia e del pianoro moravo, e sui margini della Boemia." Il traduttore invece: "Essi in una gran parte della Slesia stanno divisi dai *Gesenke* moravi e dai margini della Boemia." — Simile ommissione fu applicata ai pesci, ai carboni fossili, ai metalli nobili, ai contributi per le spese comuni, al ministero ungherese ecc. ecc.

Abbiamo detto di non volere, né potere esporre tutti gl'innumerabili errori di traduzione, dipendenti da ignoranza della lingua tedesca; ci permetteremo però di citare ancora qualche fra i moltissimi, che mostra inoltre scarsa conoscenza della lingua italiana. — "Le Alpi Nord-Est, cioè, le sue diramazioni; — gruppo di Graz o Alpi di Mar (fiume); — su di esse (Alpi) giace il passo...; — sulla continuazione meridionale delle Alpi... le si uniscono...; — i monti Uskoki, sulla Sava; appartengono all'Austriaco ungherico impero; — inclinazione formata dall'Elba; — la loro parete meridionale sulle sorgenti dell'Oder... si unisce ai Carpazi; — i monti... scorrono lungo la riva destra del Thurocz; — la piccola pianura... più amena... sulle parti che poggiano sul bosco; — Danubio. Delle 385 miglia di tutto il suo corso, 179... corrono il territorio...; — Il Traun scaturisce da molti versanti di laghi; — la maggior parte dei laghi... giace... sul punto dove...; — i maggiori laghi stanno sul punto di passaggio delle Alpi al basso piano; — clima mite, sopportabile e proficuo allo sviluppo delle piante; — la quantità delle piogge; — isole più importanti, dove giace sparsa la nazione germanica sono le circostanze di Budweis; — il minor numero di isole per la lingua tedesca; — Vivono sparsi nella Transilvania, la Galizia, la Bukovina e l'Ungheria; — alle ortaglie... appartengono... il zafferano, il paprika... la cucurbita...; — i migliori buoi sono quelli del Salisburgo; — allevamento del pollame domestico; — Mezzi alimentari. A questi spettano: i molini, le offellerie, le officine da prestina, e la fabbricazione delle paste; — la produzione della birra... la fabbrica di acquavite; — i telegrafi appartengono in parte allo Stato e parte serve all'esercizio ferroviario; — Allora la forma di governo era dualistica. Nei paesi ereditari assoluta, essendochè le Diete degli stessi (specialmente dall'epoca del Governo di Maria Teresa) erano soltanto Diete di postulato, né avevano parte alcuna al governo. Nelle provincie della corona ungherica erano limitate al parlamento ungherico, il quale invigilava all'indipendenza di diritto ed amministrativo dell'Ungheria. — I lettori ci perdoneranno la trascrizione di questo brano più lungo, nel quale ai saggi grammaticali abbiamo unito un'amenità stilistica della traduzione. Approfittando della loro pazienza aggiungeremo ancora questi due: "La Sava... coll'influenza dell'Unna forma il confine dello stato." — "La Vaag... presso Gutta si unisce al Danubio. Dopo l'influenza nel Danubio (ha per confluente sulla sponda sinistra) la Neutra." In questi non sono le cognizioni linguistiche, grammaticali o stilistiche che si lasciano desiderare, è il senso comune che vi manca.

Dopo aver dimostrato con prove alla mano, che il traduttore, consentito dal dr. Hannak alla sua statistica, non conosce né la lingua da cui traduce, né quella in cui traduce, lasciando dubitare perfino sul suo senso comune; omettiamo la critica della III parte del libro, che non è affatto la traduzione della quarta edizione tedesca, come dice il frontispizio; come abbiamo ommesso di occuparci delle frangie, aggiunte qua e là dal traduttore al testo.

Il fin qui detto ci dispensa pure dall'esame dell'aggiunta d'una breve geografia della Dalmazia, e chiudiamo consigliando l'editore di aver pazienza per questa volta, e d'apparecchiarsi ad una seconda edizione che corrisponda fedelmente al testo del dr. Hannak, non privo di merito, e di non assumersi per l'avvenire l'edizione di manoscritti, dei quali non abbia anticipatamente riconosciuto il valore.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godinu . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —:75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 91.

Zadar 13 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje, 10 novemb. Sono del tutto infondate le voci di certe trattative fra il Montenero e la Turchia, che furono accolte anche da qualche giornale della Serbia. Il Montenero, che cerca il riposo non nel sepolcro ma nel portar a compimento le tendenze nazionali, ne ha trattato ne tratterà su ciò col Turco, ora poi meno che mai.

Altro del 12 novemb. Milovan Stanković e Filip Vojnović con 42 compagni irruperò sul tenere di Plevlje e per alcuni giorni abbruciarono le case turche. Jeri, però, furono assaliti e circondati da due tabor di *nizam*. Vedendo che erano perduti, esplosero i fucili ed impugnato il coltello assaltarono i Turchi per farsi strada. Nell'assalto morirono Stanković e Vojnović e 15 compagni; 11 ne rimasero feriti, gli altri si salvarono.

Gradiška Vecchia, 12 novemb. Presso Makovac gli insorti assalirono i Turchi e loro presero le vettovaglie e 70 schioppi. Jeri ci fu forte scontro presso Stapari, non se ne conosce però ancora l'esito.

Cetinje, 13 novemb. Mercoledì scorso 8 tabor di truppa turca, che scortavano delle proviande da Gacko a Goransko, furono assaliti da 3000 insorti sotto il comando di Lazar Sočica. Dopo sanguinoso combattimento i Turchi furono respinti, lasciando sul campo circa 300 fra morti e feriti. Si attende un nuovo combattimento. In aiuto di Sočica accorse anche Peko Pavlović colla sua banda.

Vienna, 13 novemb. Il semi-ufficiale *Tagesbote* porta un *communiqué*, giusta il quale il gen. Mollinary occuperebbe quanto prima con 3 divisioni la Bosnia e l'Ercegovina. Le Potenze, annuente il Sultano, avrebbero a ciò autorizzato l'Austria.

Politčki pregled.

Iz Dubrovnika pišu, da je Ljubobratić nekoliko dana boravio u Cetinju, da se ongi dogovori o daljih operacijah kao i u pogledu provizorne vlade za Hercegovinu. 3. o. ostavio je Ljubobratić Cetinje i povratio se k svojem sboru. Za koji dan moglo bi opet doći do okršaja među Turci i ustaši.

Konzularni zastupnici u Dubrovniku dobili su nalog od svojih vlastih, neka razvide, jesu li kršćani u Popovompolju pogubljeni po zapovjedi turskih oblastih. Skoro svi konzuli prijavili su već svojim vladam, da su ti nesretnici zbilja pogubljeni po nalogu turskih autoriteta.

Iz Biograda pišu „A. Allg. Ztg-u“, da

bi radi posljednjih dogogaja na srpskoj megji moglo lako doći do ozbiljnih sukoba. Srpska je vojska narodna, a kod takovih okolnostih da se vlada i knez moraju podvrći javnomu mnjenju. Narod je sve to više nezadovoljan i proti skupštini i proti knezu. U istom Biogradu, u tom lojalnom i dinastičnom gradu, da nema pravoga oduševljenja za kneza, premda su zvanični listovi nastojali dokazati, da se je pučanstvo biogracko neizmjereno radovalo, kada se je knez vjenčao. Na južnoj i južno-zapadnoj granici vlada još puno veće nezadovoljstvo. Kako misle u Biogradu, dokazuje i to, što je neki gragjanin nazdravio „Srpskomu kralju „Nikolu I. Njegušu“.

O rumunjskom ministru Boresko-u pripovijedaju, da mu je za njegova boravljenja u Parizu bila i ta zadaća, da se dogovori s francuzkom vladom, nebi li shodnije bilo, kada bi se mjesto naslova „Sjedinjene knezevine“ poprimio naslov „Rumunjska“, kojim bi se načinom još uže spojile obadvije knezevine, pa bi se takogjer učvrstila dinastija kneza Karla. Vlada francuzke republike, vele, da je u savezu s drugim vlastmi spremna zadovoljiti tomu zahtjevu više s obzira na želje tamošnjega pučanstva, nego li hohenzollernskoga princa.

Berlinski list „National. Ztg.“ nije ni najmanje zadovoljan s očitovanjem taljanskoga ministra-presjednika, da milanski sastanak vladara nema nikakova upliva na taljansku crkvenu politiku. Cavourova poznata izreka o slobodnoj državi nije sigurno ništa nova. „Mi nebi prigovarali“, veli narodno-liberalni njemački list, kada bi Minghetti dokazao, da je u Italiji sve drugačije i da su vatikan i kvirinal u najboljoj slozi; ali je drugačije. Cavour je u svoje vrijeme učinio, što je mogao; neka se sada radi, što sadašnjost zahtjeva! — Odtuda se vidi, da bi Prusi željeli upotrijebiti Taljansku za orudje proti katoličkoj crkvi.

Iz Petrograda otislo je u Cetinje više odaslanika, a da je car Aleksandro poslao knezu Nikoli 30.000 rubalja za ranjenike i bjegeunce iz Hercegovine, spomenuli smo već. Sve ovo smatraju za dokaz prijateljstva ruske vlade prema Crnojgori; nu u Biogradu, vele, da se tomu baš peradnju. Odnosaji među Srbijom i Crnogorom nisu više tako prijateljski kao prije nekoliko mjeseci. Kažu da je malo-ne posve obustavljeno političko općenje među dvorom biograckim i cetinjskim.

U Londonu pripravlja se na novu političku sezonu. Ministri vraćaju se u London te drže svoje sjednice, u kojih će se ustanoviti program budućega zasjedanja. Konservativci drže tajno svoje rasprave, jer neće, da se vežu za budućnost. Ima više zakonskih osnova, koje će se u ovom parlamentu razpravljati. Radi se takogjer o tom, da se ispravi sustav mjestne uprave.

Ragusa, 8 novemb.

Da tutte le parti delle due insorte provincie si profondono voci su un certo proposito o, come volete chiamare, decisione degli insorgenti di passar l'inverno guerreggiando. Quest'è un proposito da disperati, che non attendono salvezza se non dalla liberazione delle due provincie Bosnia ed Ercegovina. E non può essere altrimenti, quando i Turchi stessi,

appena una villaggio si sottopone, impalano, strozzano, squartano i poveri cristiani di nulla colpevoli se non se d'esser uomini che aspirano alla libertà. Non vi relazionano fatti di cui dubito anche un tantino, vi accuso soltanto un avvenimento che fa orrore, successo il 1 di novembre p. p. a Nikšić. Un cristiano disarmato si trovava nelle adiacenze di Nikšić. Colto dalla pattuglia turca, venne tradotto nella fortezza, dove i Turchi, fatto uso brutale dell'infelice, gli estrassero gli occhi, indi lo impalarono collocandolo su un merlo dei bastioni. Quest'atto di barbarie turca è stato più violento degli altri consimili, se si riflette che il giorno innanzi Lazar Sočica, vojvoda d'un drappello d'eroi, dopo accanito combattimento espugnò il forte Bezuj nel distretto di Piva, e s'impadronì di 50 asker col loro comandante insieme a molta munizione e vettovaglie. I prigionieri turchi furono tosto lasciati liberi, ma il comandante non volle approfittare della libertà, temendo qualche grave castigo e restò fra gli insorti, anzi chiese il battesimo che gli fu anche amministrato da un *pop* compartecipe alla vittoria. In questo fatto gli insorti ebbero 5 morti e 18 feriti, che furono tosto trasportati a Grahovo. Per altro sento dire che a Cetinje sarà concentrato fra poco l'ospedale generale nel vasto casamento da una pezza fabbricato colà.

Ljubibratić jeri è ritornato da Cetinje dopo una sosta di 12 giorni in quella capitale. Egli si è portato colà allo scopo di attivare quanto prima un governo provvisorio per la Bosnia e l'Ercegovina il cui progetto è stabilito e la sua attivazione comandata quanto prima da imperiose circostanze. Il governo provvisorio conterà di 9 membri, tre avranno le finanze, tre la guerra e tre l'interno e l'estero. Un tale governo farà appello all'Europa civile e chiederà appoggio, assumerà una parte del debito turco che spetterebbe alle due provincie in proporzione e si metterà coi gabinetti delle potenze in diretta corrispondenza. Fra i detti nove membri vi sarà un capo, che sarà probabilmente Ljubibratić. Chi sa che in questo modo non si muova la neghittosa diplomazia e non provveda qualche espediente per quel povero popolo. Basta; se saranno rose, fioriranno.

U Srbiji.

„Staro oslobogjenje“ kragujevačko od 31. listopada javlja, da je nekoliko ustaša iz pop Zarkove čete već u Kragujevu, i da govore, kako bi, čekajući na komandu „od ozgo“, rahat (komodno) skapali u logoru bez hljeba.

I jedan dopisnik česki iz pop Zarkovog tabora tuži se, kako čitamo u „Graničaru“, na vladu i vlasti srpske, da nepostupaju s dobrovoljici pošteno. „Mi smo, veli, svu korist iz dosadanih bojeva ustupili Srbiji, pa za to sve (— mimogred napominjem, da smo srpskoj vladi poslali u gotovom 2000 lira zlata —) nedobismo, osim nekoliko starih nepotrebnih pušaka, baš ništa.“

„Pančevac“ može uvjeriti svoje čitaoče, da se u Srbiji nesijedi, već živo i ozbiljno djela. „Opreme se, veli — jake čini, sve što je za brzi i skori rat nužno, to se sprema i nabavlja. Po kazivanjih najviših lica ovako neizvjestno stanje u Srbiji, nemože i nesmije dugo trajati, njemu se mora što prije kraj u-

činiti, i to samo ratom, drugčije neide. Ako po nesreći bude ipak izpalo inače, od svega toga bude „šuć muć“; onda nećemo mi ni naši čitaoci biti prevareni, nego Srbija i njen narod, njena vlada i njen knez“.

Koliko puta se nisu javljale te priprave; ta Srbija je od posljednjih petnaest godina bila uvijek spremna i do zubi naoružana, čekajući samo sgodu, da odpočme svoju misiju, a kad je sгода došla, tad se uvijek ponavljalo, da nije priprava. Pa ovo zadnje je sbljla bila istina prava, te i danas Srbija, kako nesumnjivi izvori dokazaše, sbljla nije spremna za rat, a javlja se, da je to izrekao i general Sumarakov, pošto je pregledao vojnu spremu. Spremiti se pako na vrat na nos za tako ogromno poduzeće, hoće se, vremena i velikoj državi, a kamo li malenoj Srbiji.

Zašto nije spremna ni povoljnim oružjem snabdjevena, to bi se moglo prilično nagagjati iz onih interpelacija u narodnoj skupštini, iz kojih se zreali grdna korupcija u svoj javnoj upravi. Nije moći dakle tuj samoga kneza Milana kriviti, što Srbija neide u rat. Prije nego je knez Milan došao na srpsko prestolje, pisalo se i uvjeravalo po svem svijetu, da je Srbija svaki čas spremna uhvatiti se u koštac s Turskom. Mi smo svegjer ta uvjeravanja nekóm mjerom primali, pa su nam dogogjaji dosada žalihože dali pravo.

Hercegovnačko-bosanski ustanak

Da su Turci stare laže, s kojimi poštepi ljudi nemogu imati sbora ni dogovora, svjedoči opet jedan dopis „Ruskoga Mira“ (svijeta) iz Mostara, koji ovako glasi:

„Šaljem Vam ovo pismo preko Dubrovnika, pošto nije moćno dati ga na poštu u Mostaru, jer bi ga sakrili ili uništili. Ljubomir, činovnik portni. Javljam vam uznemirujući dogogjaj, koji se dogodio nekolo dana poslije posljednjeg poboda konzula. To djelo potpuno karakterizuje vladanje tursko i koliko im se može vjerovati.

To, što nam javljaju, saopćeno mi je od g. Jastrebova, Doznanca Holmesa, ruskog, francuskoga i engleskoga komisar. G. Dozon, dak mi je osim toga pročitati svoje izvješće o tom. Ovo kazujem s toga, da bi nvidili, da su fakta, za koja vam javljam, na dostavjenih podataka osnovana.

Ruski, francuski i engleski konzuli označili su ustašom Grabovicu za mjesto sastanka zarad dogovora. Skupilo se tu do 300. ustaša. Pri povratku, kad su se spustili konzuli sa nevėsinsjkoga platca u Trusino, po sata od Grabovine, primijete oni, tursku kolonu, koja se kretala lijevo od njih. Konzuli se ču-

diše prisuću turske vojske na tom mjestu, koje je prema njihovoj misiji moralo se držati za vrijeme njihova dogovaranja kao neutralno, te su već htjeli da pošlju kavaza, da doznadu šta to znači, kad gledaju drugu kolonu koja je išla njim na susret.

Englezki komisar, Holmes, obrati se na turskoga generala, koji je jašio pred kolonom, s pitanjem kuda je namio? — Tako. Tamo amo, bez opredijelene svrhe. Tražim ustaše. Taj čudnovati odgovor zadivio je konzule. Kad su došli u Stolica, pitani su jednoga tropskoga oficira, ko je bio taj general, koga su oni sreli i kud je pošao sa svojim odjeljenjem.

— To je bio Ali paša, odgovori naivno pukovnik. On je otišao, da udari na ustaše u Grabovici. — Kad je primijetio, da taj odgovor učini silan utisak na konzule, turski oficir nagne, da se ukloni. Po tom su ga konzuli, i drugo šta upitali, ali on nehtjede ni na šta odgovoriti, uvideći, no dočkan, šta je izrekao.

Konzuli su odma sastavili kolektivnu žalbu i poslali ju Server-paši, koji je odgovorio, da je to djelo nesorazumka. „Ali-paša došao je onaj čas iz Carigrada, ništa nije znao o tom, gdje su g. konzuli, i jedino nesretni slučaj kriv je, što se pokazao na onom mjestu, kuda su jahali konzuli“, to se kazalo u pismu Server-pašinom.

Megjutim došao je glas s nevėsinsjkoga vlsa, da je mjesto Grabovica sa još druga dva od Taraka spaljeno, i da je pri tom nekoliko ljudi ubijeno i ranjeno. Konzuli od svoje strane pak stanu za tim, da doznadu, da li je ta bezobraznička ekspedicija bila djelo slučaja, i eva šta su doznali.

Dva dana prije ekspedicije, Ali-paša došao je u Stolica. Odmah po tom došao je u taj grad iz Mostara Ahmed-Hamdi-paša, gubernator Hercegovine, koji je prije polazka imao razgovora sa Server-pašom. Ahmed-Hamdi-paša, kad je agovorio sa Ali-pašom, vratio se u Mostar, a sutra dan bila je rečena ekspedicija.

Ruski konzul javio je ovo odmah. Dva dana poslije pitani su o tom iz Carigrada telegrafom Dozon i Holmes. Obojica su potvrdila telegram ruskoga konzula i učinili svoje prestavke i izvode.

Izvod g. Dozona bio je: „Mi smo sasvim slučajno odjahali prije, nego što je urečeno. Da su se Turci pojavili u onaj mah, kad smo mi tamo bili, ustaši imali bi puno pravo posumnjati na nas, i potući nas.“

Holmes kaže za taj postupak turski: „To je gadno i grozno djelo, koje je moglo imati po nas fatalne posljedice.“

Misli se i to, da su Turci i sami mogli potući konzule i obještiti ustaše. Čudan posao! Jedan vogja ustaški rekao je na sastanku s konzuli jednomo od njih: „Ta šta nam vi govorite! Šta nam vi savjetu-

jete. Da im se živi u ruke predamo! Znamo mi to! Samo ako neodete, viditi ćete sve će biti popaljeno!“

Server-paša kad je zapitan o tom iz Carigrada, odgovorio je ma što, i tako to bilo pa nije.“

„Zastava“ ima u br. od 5. o. m. ovaj dopis iz Biograda:

„Skupština se dakle razišla svojim kućam. Knez je „pri svem tom, što su okolnosti ozbiljne“, pustio ih da ideću kućam. Može se misliti, kako ih je knez blamirao onom istinom u zvaničnim novinama. Izgleda, kao da samo knez pojmi težinu situacije, i da je proniknut tom mislju mnogo jače od skupštine. Megjutim i jeste tako, on je bar bio, da izigra tu biporepozicionu skupštinu.

U posljednje doba i nebijaše ništa u javnih sjednicah o ratnom pitanju. Dokle se zna, da Turci provaljivahu granicu — nije li moralo zvomiti kao najgroznija ironija, kad skupština u tih momentih riješava najsićušnja svoja kućevna pitanja.

Slučajno je onomad prodrli, ali samo od česti, struja iz tajnih sjednica i u javnost. To je bilo prilikom Jevremove interpelacije o tom, da li se misli još držati vojska na granici, kad to politične okolnosti neištu? Ova je interpelacija upravo „sablazna“, što reke „V-dan“, jer je najornji bezobrazluk iskat, da se smanji vojska na granici, u onom trenutku, kad Turci provaljuju granicu srpsku. Na ovu prodrljivu interpelaciju, koja je i u samoj skupštini izazvala gnušanje, potpisan je i Adam i pop Krupežević i Paja Vuković i ostale komunske, ili bolje smetenjačke „vojvode“. Kako vam sad izgleda, kad čitate njihove novine i vidite, kako očajno istu rat i podstrekačaju vojsku na granici protiv vlade, i pozivaju ih, da se — vrate svojim kućam.

Što se tiče sadanje situacije, ona je kao i prije zamršena. Čeka se kakav „dens ex machina“, da prebriše sve kratkovide načune. Koliko doznajem, u posljednjih tajnih sjednica nije baš ratno pitanje tako očajno stajalo. Zanj se založila i vlada i — većina skupštinska! Govori se, da je pri pitanju da li skupština ostaje pri svojim zaključkih u pogledu rata, što ih je donijela pod bivšom vladom? — glasalo 61 za, a 49 proti.

Ovaj posljednji broj sastoji se iz komunaca, reakcije i nekoliko „izmet-liberalada“, kao što je Šima Neštorović i Aleksandar Nikolajević.

U ministarstvu su svi ministri za akciju, obim Gjoke Pavlovića i Zdravkovića. Naročito Teša, Milovan i Stojan jesu odudno za akciju. I kad su svoju boju pokazali u tajnih sjednicah, govore, da se knez veoma razljutio, naglašujući, da od akcije nema ništa, jer strane sile nedopustaju.

Skupština pak, razumije se s jezina većina, kaže se u skupštini sa ministarstvom. Ovo pak znači ozbiljna sprema.

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga prebradio Mihal Stojanović)

PRVO POGLAVJE.

Ljubomir jako promiće u Poljanicah ratarstvo.

Sve troškove pri tom poslu platit će me svi akupa, koliko spadne na svakoga pojedinoga posjednika, kako je već čiji posjed veći ili manji.

Snajedi pristadoše na Ljubomirov djobeni paert. Zaključiše jednoglasno, moliti vlasti, da bi im se to dozvolilo, a Ljubomir obreče sastaviti molbenicu. U ovoj je on opisao, kako je puno naprednije obdijelavati složeno i skupljeno zemljište u veće cjepke i komade, nego li razcejpkano i raztrešeno, i to je on tako jasno razložio da je vlast, odobrila osnovu djobenu i dozvolila Poljančanom, da mogu svoju namjeru oživotvoriti.

Ljubomir bija oklevao, pripremiti sve što treba. Brzo se nagie vješt mjeruik, to obavio svoj posao revno i qhzirno. U kratko, sve se učinio, kako je zamišljeno i osnovano. Pri tom je vlast krepko podupirala Poljančane, jerbo, vladi bijaše ozbiljno do na predka, u poljskom gospodarstvu.

Skoio po dlobi uvidiše Poljančani, kako je pametno Ljubomir uradio, te mu bijahu svi zahvalni, vidivši, kako se lijepo napreduje poljskim gospodarstvom, kako sve laglje i naprednije ide od ruke nego do sele!

Kad su susjedne općine vidjele, što je i kako je u Poljanicah, ugledaše se i one u dobar primjer, i učinise isto tako, pak se ne kažu, nego lijepo i krásno napreduju, da bolje nemože biti.

II.

Ljubomir nastoji nagovoriti snajede svoje, kako bi kolnike svojski popravili i uz njih nasadili voćke.

Priprosti susjedi u Poljanicah mišljahu, kad su skupili svoje zemljište na velike cjepke ili komade, sad je svršen posao, i ništa im po novoj dlobi nepreostaje, nego svojski orati, sijati i žeti. Inače mišljaše Ljubomir. Za njega bijaše dosad učinjeno glede blagostanja malo, samo prvi korak. On bijaše čvrsto odlučio, nepočinuti, dok od Poljanica nepostane vrt. Sve je u tom polako napredovao.

Ljubomir je osvjedočen bio, da općina, koja želi napredovati u poljskom gospodarstvu, treba neophodno shodno izvedene kolne, poljske puteve, polagpučke poslovice: Put kola vozi, a zob blato guzi!

Istina, poskrhilo se u Poljanicah da se prosi- ieku shodno novi poljski kolnici, ali ih nrediti valjano

za vožnju, to je još bilo potrebno. Na to se oha- zreo Ljubomir za rana. Svaki poljski put kolnik bijaše širok 2 hvata, da kola uzmagnu lako njmo kola. Čim se žrijebanjem razdijelilo zemljište, već je bilo nužno voziti se novim putem, jerbo svaki susjed pohrli stare putine, koje mu pripadoše, izkrciti i oploditi. Tjerao se klin klinom.

Smjerom, kojim su potegnuli nove puteve, izravnaše površje prosijecajući brežuljke i napopunjav provale i jame. Dok nepade kiša, moglo se proći s koli novim izravnim putem. Nu kad je nastalo moćvarno vrijeme, razbiše se duboke kolotečine, i do mala razvališe jame, i kolike puteve nije dalo proći s koli. Što biva svuda, gdje nemože voda ojecati s puta, to i ovdje; počese ljudi nklanjati se putu blatnom i po obližnjih njivah počinise kolotečine, kao da prave drugi kolnik, i tako po malo stade glib i voda po oranicah.

Ljubomir svrati pozornost snajeda u skupštini općinskoj na tu okolnost i reče: „Brado! naši pregi neosvrtaše se ni malo na poljske puteve. Voda je tekla, kadgod je našla odtok i sapirala zemljište, dok po malo postadoše jame, provale, i jazi (turske riječi). Mi ljudi radeći o napredku, nasmijemo dariti njihovim tragom, nego se moramo postarati za svoju hasnu, i puteve poljske valjano načiniti i učvrstiti.

Valja nam prokopati uz puteve šance (grabe, jarke), kako, će moći otjecati voda s puta.

Samo je pitanje, kakva je to sprama, kad se svoja volje razturuju? Ovo je doista užas: svojevrijedi su svi sa granice odpušteni. Neki su došli već i u Biograd. Ali našoj policiji i ovdje su dosadni, ma da ovdje već nisu u nogo velikom veziru. Govori se, da ih je od svojevrijeda dosta i pod policijsku bravu bačeno. Lijep Pijemont!

U konaku reakcija radi živo, da bi podmetla nogu kabinetu. Javno mu se podmeće, da se združio sa demagogijom protivničkom, a u konaku konzultiraju se. Treba spasti još samu mogućnost akcije, a ovaj kabinet nosi takvu karakteristiku, on znači: još nije sve izgubljeno. Čim bi reakcija došla, potonula bi i sama nada na akciju Srbije.

O ustaskih potrebah u bosanskoj krajini.

Raspisao je bosanski ustaski odbor ovaj poziv:

„U ovoj provinciji Turske, koja leži između Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, već odavno ustaske četa krstare i boj biju s Turci po planinama: Vučijaku i Motajici prema Kobašu do Bređa; u Presari i Kozari prema Staroj Gradišci, Jasenovcu i Dubici; u Pastirevu prema Kostajnici; na suhoj megji prema Novom i Glioni; na „tromegji turskoj i kaur-skoj“ između rijeka: Glinice i Korane; u Grahovu, Staretni, Crnojgori i Vrhovinah prema Kninu i Obrovcu, a između bosanskih varoši: Bišća, Petrovca, Kulenvakupa, Ključa i Lijevča.

U svih ih prostranih planinah i njihovih okolinah sad ovdje, sad ondje, sad tiše, sad žešće, jednako se krv proljeva sa „ugnjetačima“ narodne slobode i čovječanskih prava. A da će se ova mučenička borba i dalje voditi i širiti, po primjeru braće Hercegovaca i istočnojužnih Bosanaca, to se viditi može i od tuda što se je već do sada iz samih ovih krajeva preko sto hiljada duša u Austriju izselilo, kao i iz toga što mi sultan i predstavnici Europe još neujamčavaju narodu željenu samoupravu njegovu. Stoga ovaj izseljeni narod kao i oni članovi naroda što su ostali u otadžbini u borbi i van borbe, nemaju miriti se, dok gogj neskinu sa sebe sramni i teški jaram barbarskih carigradskih krupnja, i dok sva uprava otadžbine naše u ruke naroda hrišćanskoga nepragje. Odluke druge nema do ili oslobogjenje od Taraka ili junačka smrt i izseljenje.

Natrag se nema kuda, a napred se mora i može.

Položaj je posve mučenički, ali se izdržati treba, pa ma se borba i preko zime oteglja.

No da bi ovaj svet posao produžili i pravedne svoje težnje postigli, danas im je, pored ostalih namirnica, najnužnije: 1000 dobrih suknehih graničarskih gupjeva (haljina) i tolike šakšira; 1000 opanaka i toliko kožnih torba za munjicu.

Imamo kamasa djece, njim ćemo očvrstati po te šamice, nećemo truda, nećemo se pokajati. Što mislite, zar ćemo ostati na pol puta, kad smo djele započeli, valja da ga i dovršimo; kad smo osnovali, treba i izpučiti, a riječ je u našega naroda, ko zadre, mora i izdržati! Ko pa ubije, mora ga i za plot zavuci! Ko počme, mora i dočeti!

Predlog Ljubomirov nije se dopao mnogom ljeptom seljaku, nu, kad im je Ljubomir obširno razjasnio cijelu stvar i predlog njegov većina odobrila i prihvatila; svi se složise u tom, da prave put po naputku Ljubomirovu. Sve se može, kad se hoće! Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari! Tako bijaše i ovdje. Slozi se susedi načasne krasne poljske puteve, i kad su gotovi bili, svako im se od njih radovao i govorio: Hvala Ljubomiru, Bog da plati!

Na pri tom zahtijevao Ljubomir još više. Nije htio propustiti zgodnu priliku, nego je kovao gvozdje, dok je vruće. Putevi iz Poljanica do obližnjih sela i do glavne ceste, kojom se išlo u obližnji grad, gdje je bilo znatno tržište žitom, bijahu posve nevaljali, a timbi putevi vozilo se ne samo žito, nego i drva za gorivo i gragju iz gore i vapno (kreč) i mnogo toga.

Ljubomir smatraše spomenute puteve važnim i da bi ne samo sramota nego i šteta bila za inače napredno Poljanišano, kad nebi nastojali sve ih ure-

Podmiriti astase sa ovimi namirnicami znači dati života samomu ustanku i jaku činjenicu za ostvarenje velikih težnja narodnih, jer time će i sebe i svoju municiju i oružje u kršnih i hladnih planinah i dolinah od hladne i vlažne nepogode sačuvati i borbu produžiti moći.

Nemogući se sami sa ovimi važnim namirnicami snabjeti, priuždeni smo u ime čovječnosti i narodnoga oslobogjenja, najbrackije moliti sve imućnije srpske, hrvatske, slavonske i ostale čovječanske sinove i kćeri, da nam ova neobhodna potreba narodna što skorije i što brackije nabave i preko poznatih odbora i ljudi dostave.

Nadajući se brackom i čovječnomu odzivu ostajemo u tvrdoj nadi, veći: nek propadne civilizacija i sav moral dosadanji, ako već nijesh naučili ljude, da bar na ovakoj užasnoj nevoji, braci bracki u pomoć priteču, da potlačene sugrađane narodne i ljucke spasavaju. Nek propadne i samo mnogobrojno svojim, ako i u ovoj zgodnoj prilici, usljed tolike prolivene krvi mučeničke, nepomogne braci svojoj stresti sa sebe težki jaram turski!

Pod Kozarom i Motajicom 20 oktobra 1875.

Odbor bosanskih ustaša u Krajini.

Domace.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suo lo dalmato ascendeva giusta l'ultimo *Avvisatore* a 10393, nel distretto politico di Ragusa, 772 nel distretto politico di Cattaro e 1038 nel distretto giudiziario di Metković.

Il numero poi dei rifugiati dalla Bosnia nel distretto politico di Knin ascende a 1200.

L'*Avvisatore* smentisce la notizia che il vajno lo si sia sviluppato nella truppa turca a Klek. Non si tratterebbe che di alcuni casi di dissenteria ed anche questi senza caratteri allarmanti.

Trovandosi presentemente infette di peste bovina nel circondario comunale di Castelnuovo le località di Magaca, Ratševina, Savina, S. Stefano, Mojdeš, Podi, Trebesin, Igale e Kombar, cioè la maggior parte dei villaggi che vi appartengono, venne dichiarato infetto tutto il detto circondario comunale, e costituito in un solo circondario dell'epizootia, a senso del § 28 della legge 29 giugno 1868 sulla peste bovina.

Il ministro della giustizia ha nominato a procuratore di Stato in Cattaro il sostituto procuratore di Stato in Zara Francesco Zupar.

dri i načiniti, kao što treba. "Prije svega nastojao najgori put popraviti. Da to postigne, reče skupljenim susjedom: „Bratće! Sigurno svaki se putnik raduje, kad po kišovitu vremenu sa blatna puta dogje do glavne, kamenite ceste. Svako hvali dobru cestu, a proklinje onu, gdje zapadaju kola do glavičina u glib i u blato, u jame i baretime, gdje se lome osvine i taru točkovi, te se putnik, pati, muči i strada. I mi grdimo put do ceste, a nećemo da pomislimo, da smo upravo mi sami sebi krivi, što onaj put nije, kao što valja. Mi smo naučili popraviti, kao što treba, svoje poljske puteve, zar ćemo zaboraviti na one, kojimi smo okopani sa ostalim svijetom? To ne smije biti, nemožemo biti nedosljedni, to bi bio razanj bez pečenke, god bez kolača, štala bez krave, polje bez pluga, sjekira bez držalice, čast i gostba bez napitka. Na nas sad već gledaju susjedna sela, kojim smo u mnogom obziru prednjaci. Oni će nas nasljedovati i glede puteva, a nam će to sve pasti u prilog, mi ćemo imati najveću korist. Vi znate, kakav nam je put do gore u planinu, od kud dovozimo gragju i drva za gorivo i vapno (kreč itd.) Da znadu naši konji i voli, imali bi šta pripovijedati, kako se mučimo onim putem do planine i nazad. Šta, zar nećemo i to učiniti za svoju hasnu, kad smo već toliko toga učinili. Nećemo govoriti susjedna sela: „Poljaničani su pametni i mudri ljudi, što oni čine, i mi ćemo.“ Dakle šta nam je drugo čini-

Il ministro del culto e dell'istruzione ha nominato a direttore della i. r. scuola reale inferiore di Zara il direttore dell'istituto magistrale in Capodistria Stefano Scarizza.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato a maestra effettiva della scuola popolare femminile di Lissa la maestra della scuola popolare femminile di Scardona Filomena Marinović.

Različite vijesti.

(*Šestdeset i dva sata u mrtinom strahu*). O provali vode prije nekoliko dana u Narjino ugljevno okno (Marieu-Koblen Schachte) kod Litice u Ceskoj, donose plzenski listovi potanje vijesti. U ovaj čas kad je voda u rudnik navalila (to se je sbilo u ponedjeljak u 4 sata ranu 25. listop.), nalazio se je u njem jedan nadstojnik sedam radnika i dva dječaka, koji se zadržavaju u prednjem prostoru. Ovi sespasiše kroz vadilište u ostalih osam osoba, netom što saču silan šum prodiruće vode, poteče također iz rova u vadilište, nu nemogaše do njega — jer je bilo zatvoreno vodom. Čim to nadstojnik Zyka Franjo opazi, zapovjedi radnikom, da idu odmah natrag u rov, čija gornja strana bijaše prosta od vode, jer je u vis kopana. Tu oduze radnikom donešeni hljebe i razdijeli ga im potocije za više dana, na to naloži radnikom, da iz raznih komada drva načine krat, pred koji zatim svi kleknuše, moleći za oslobogjenje iz njihova strašna polazaja. Megjutim se na polju najvećom brainom preduzelo raditi o njihovu spasenju. Sisaljke su radile neprestano danju i noću, da izvuku vodu iz rudnika. Utorkom rano oko 3 sata opaze, nesretnici u rudniku zatvoreni, na opću veliku radost, da voda nestaje. Bijaše to prvi trak nade za spasenje. Nesretnici se opet ohrabise. Sisaljke radjahu neprestano, te se je u srijedu jutrom u 8 sati prigodom mjerenja pronašlo, da je voda u rudniku samo 5' duboka. Odmah se spuste u rudnik nadglednik Šidek, nadstojnik Kudrna i šest radnika, pregaze vodu, i prokopaju se do jadrnika, koji najvećom uzdržanosti očekivahu svoj spas. Sastanak bijaše vrlo tronut, a od zatvorenih rudara bijahu mnogi tako oslabili, da ih se je iz njihova akrovišna do rudnika moralo nositi. Neopisivo bijaše radostno klicanje, kad se iznad rudnika pokazase spasiitelji sa spasičnim; žene i djeca potonjih, koja su prebivala dan i noć pri rudniku u najvećoj uzdržanosti, formalno je radost prevladala bila. Spasene se donijeli u toplu sobu za maktine, tamo ih umotali u tople gunjeve i nahranili i napojili, tako da su se za kratak čas oporavili. Spaseni imaju ponajprije svoj život zahvaliti Zykihoj prisutnosti duha i opreznosti, nadatje voditeljstvu ruda, koje nije štedilo ni truda ni troška, da se postradali što prije spase. Ovi su puna 62 sata prolebili između života i smrti. Povjetenstvo, što je na mjestu nesreće neprestano probavilo, sastojalo se iz rudničkoga nadpovjerenika Kopeckoga, rudničkoga savjetnika Titla, rudničkoga mjernika Bejsrova, c. kr. okružnoga povjerenika Hnekera i iz rudničkoga ljeknika dra. Glasera. I vitez Trojan, c. k. savjetnik namjestništva bio je tamo. — Ovo preporučamo našoj gospodi

ti, nego predujati, a sve na svoju korist, zato, dragi susjedi i prijatelji! neostajmo na pol puta, nego napred! Ko radi, Bog nebita! i što ko dijela, predanj pada! Ta eno vidite, već su se neko općine povele za našim primjerom. Saoničani, Medvežjani, Orliječani, Kostromančani i dragi. Mialim nećemo nam podnijeti obraz, da sad na pol puta stenemo, i li poćemo natrag uzmicati. Nebojte se, nam će bit pri tom lako. Imamo u selu siromašnih ljudi, koji nemaju mnogo zemljišta, nego živu od nadnice. Sad su smireni simeki usjevi; naši nadničari nemaju posla i zasluge. Hajdemo ih zabaviti, neka zasluge koju traku. A što se kebeljita, što kimata glavom? Možebit se plašite, morat će se razpisati novi općinski namet u to ime. Nebojte se. Natreba nam za to ni prebijena novčića. Mi ćemo bez pare i dinara za dvije godine načiniti put do glavne ceste, a poslje i do svih sasjednih sela. Dvojtiti nemojte o tom, nego čujte. Mi ćemo općinsko zemljište dati pod zakup, i već se je našlo ljudi, koji će nam platiti lijep zakup. Iz toga ćemo se pomoći, da nas nijednoga nezaboli glava. Kamenje, što ga izkopamo krće svoje njiye, bit će nam lijepo gradiivo. Za desetak godina imat ćemo uz dobre poljske puteve i ceste do obližnjih mijesta i do glavne ceste, a poljane naše vjast će nam napredkom. Nadam se u Boga, napredovat ćemo. Što mislite? (Slijedić.)

za primjer, ako se od česa bože sačuvaj, dogodi, da budu morali rukovoditi vagienje u bunar palih radnika.

(Kruna cara Dušana.) Iz Biograda javijuju „Graničaru“: „Dne 21. o. m. donesena je amo kruna Dušana, koju je netko našao kopajući jendek u Pristini. Kruna je ponizka, pokrivena, s obilim svodovi sa četiri strane, u srijedi ugnuta, sa krstom od draga kamenja. Sva je od suboga zlata, dvije oke i po težaka, iznutra postavljena svilom, a s polja sva obtečena dragim kamenjem. Sa strane ima držke, za koje je Dušan krunu hvatao, kad ju je na glavnu metao ili s glave skidao. S prijedla na kruni nalaze se izrezani anđeli, koji krunu drže, a sa strane je krst, na kojem se piše: c(a)r s(r)pski. Ova je kruna jučer donijeta amo iz Stare Srbije i nalazi se u Danila Živkovića, duhandžije na terazijah, koji je gotov, da ju proda srpskomu muzeu je za 9000 dukata. Našim stručnim starijarom ostavljamo da presude: da li je ovo zbilja prava kruna Dušana, ili se možda našao kakav rodoljubni „švindler“, komu su dapašnje prilike dobro došle, da bez velike muke dogje do 9000 dukata.“

(Junakinja djevojka). Godine 1838. upali se djevojački zavod u Limoges u Francuzkoj i sve poteče kao bez glave iz sgrade. U jedan mah opaziše, da je u kući ostala malešna djevojčica. Dok su mnogi boga vapili za ubogo dijete, skoči lijepa djevojčica u noćnoj odori i razpletih kosah u kuću podviknuv: „Ja ću ju spasiti!“ Svi ostadoše zapanjeni i nemogoše ni dahnuti, dok se sretno nepokaza junakinja djevojka s djetetom u naramku. Za nekoliko dana sosa joj kralj Louis Philip zlatnu kolajnu za njezino junačtvo, a kapetan francuzke vojske, koji je sam gledao djevojačino junačtvo, zaprosi ju i isprasi. Kapetan je sad — predsjednik francuzke republike — a junakinja je ime madame Mac-Mahon.

(Pravo englezki). Nedavno dogoše tri Engleza na saksonsku tvrjavu Königstein. Kad bijahu na najvišem bedemu reče ih jedan, mlađi od 21 godine, da će za okladu skočiti i doći dolje živ. Čim iznisti i prije nego li mu ko odgovori, zaskoči se pred vojnic i svoja dva druga preko zida i ostade dašto mrtav. Nema dvojbe, da se je hotio sam skončati, te mu se je baš na Königsteinu osobito svikla lijepa po

njegovu sgoda. Zakopan je na mjestu, gdje se je smaknuo.

(Zanzibarski sultan) naučio se je mnogo svačesa na putovanju kroz Evropu. Prije nego li se je kući vratio, ntemeljio je još iz Evrope veliki red, a sad je izdao u javnost i svoj budžet. Maugo se iz budžeta dodade nevidi, nu ipak i to malo je zanimivo. Prem proglašuje proračun pod imenom državnoga proračuna, smatra on sav državni dohodak svojim vlastničtvom. Skoro svi dohodci dolaze od carina nu te su iznajmljene Jairan Saju, trgovcu iz Bombaja, i to iznajmljene zbog toga, jer nu je sultan strahovito zadužen. Sajo, imao bi na godinu davati 6,000,000 for, najma, al ih nedaje, već samo otpisuje stari sultanov dug. Do pred nekoliko godine nosilo je sultanu trgovanje s robljem kakovih 100,000 for, nu od kad nesmije svojih državljana prođavati, presahnuo nu je to izdašno vrelo. Privatni posjed nosi mu kakovih 50,000 for. i to mu je sve na potrošak, dok ne naplati Jairana. U ostalom kaže proračun, da će sultanu dugovi biti dođduće godine posve plaćeni.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekotih tvrdkah; s toga znaš p. n. stav. općinstvo, da se može dobiti prava izvor na pasta sa lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustek, pjega, u opće čuva, ljepša i omilajuje brst. 1 lončić fr. 1.50

Sve je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navršivaju iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u snježnu navrti a najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji a napukom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac, nov. lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisiivimi mrljama, treba da se njego namaže ovim prasakom, pa odmah sjaša. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo i kutija s uputom 25 nov.

Lasillo. Nećejenivo kućno srestvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olatiti svako ostarjelo i potamnjelo pokopstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna na cijelu garnituru, 60 nov.

Kruglica-čistiilica, izvrstno srestvo za olatiti i obnaviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebno alatarom i srebrnarem 1 komad 5 nov.

Srebrni prasak česte vrlo dobre služi, srebrni traljao svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfona mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svjetla jest uređena sunčana ura s kompadom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravit. 1 kom. fr. 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne brave, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veća vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Isvrstno voštilo lakova sjaša, s kačukom ismješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da noga čuva od vjega, jer to prija zdravlja. Uporabom Metagerava kožne priredaje, koja kožu mekša i nepronicaom čipi, ni najmanje se neosjećaju mokriha. ma se i duže gazilo u vodi, te svaki posvećeno odgovara. 1 boga 60 nov.

Veliku korist pružaju nove stroje tisko (olovka), prirediti se dopadaju, tenanje, a biljak se jako njez. 1 komad u drvu 10, avc, u kosti 15 nov. s drzalom i nožicom 30 nov. 1 napuštati tok dostatan za 3 mjesec 10 nov. 1 komad. Unio-radiljgummi na tubu i ornilo 5 nov.

Prasak za kurja oka iz angora-vuna. 12 kom. 25 nov.

Prasak za pranje, da se udži lijepo bijelo rublje. Poradom ovoga prasaka prirediti se vrheme. posao i novac, najviše jako koristi, tim, da se rublje više čuva nego: običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Čarbeno crnilo prikladno za šala i zbilju. Pismo napisane, ovim crnilom ostaje trajno i najbistrijem okaj; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični sv. gace-bravi, koji čuvaju gace a nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak za brgu, sajamcem, srestvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svili i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocailnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski košmi lak, kojim se svaka vrst kože ukrašava i poput zrcala ulašti. 1 boga mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidna kija. Najpotrebitije a svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova kija drži po cijelo godine a rabi se studena i boga velika 20 nov.

Nepremični krevetni uložnjaci bez vonja, da se aklovi promoć kod pjese, bolestnika i radilja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena Što se navedeno stvari i krivotvoro, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prava. Cjenici se o svih na skladište predmetih poskićuju besplatno. Ujedno avradam pozor volećijenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, a svaku struku zasijećajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten *saponi eter* odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkrijuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boga s uputom 40 nov.

Pariski univerziteti lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživu sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga srestva tek 10 avc. Isti lijep kao tječe, vrlo izdašan, 1 boga 30 n.

Munjevitne zubne kefice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i adrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji predaju oblatkam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili menogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahova ulja*, da se vlašci očuvaju svježi, a sijedi ili blijedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim upavjestiti volećijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepaćijenjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova hvatala buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim parom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito srestvo, da se unište kurja oka najdalje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno srestvo nadkrijuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz napatu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja ornike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce. te tim unapreguje rast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omečene, izvitke, trganje u udihi, šakarac, ozlede itd. Potanje u priložena opisu. 1 boga 1 fr.

Kožna tjestina s kačukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjaka sprava i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojom se prirediti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-zatornice mrlja stoji 1 boga 10 n.

Razvijač odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lačaka. 1 boga 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi *sepnimi pečali*, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u ostrupitkoj vodi, pa se mogu sva većala upotrebiti na pr. kupulje, li brašno, voće, sočivo, mirdolija, tkanine, kod razgleda, prirodnih izražavanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for. 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamadi nistećom tječi. Ova nesaño da gamad brzo zatire, već joj neda ni ognijenditi se. Rabi se proti stjenicam, šeharom, moljoem, buham itd. 1 boga velika 30 nov.

Prikladno sačepilo platnom. Ovom se spravom može svaka boga baze neprođatno sačepiti. 1 kam. 30 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s poltgom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo sačepiti baze odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kisne kabanice iz neproklana nepohabljiva l-tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena na tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okrenuta nalik najboljšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 19.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moji se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Megu mnogimi oglaš naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svojoj korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesu su novije dobe

izvrstno uređjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uzlijeđenju *nesamog cijena*, samo da bude veće prodaje. Nemoj dakle niko da se mišes toli lijepo sgode dobiti si toli potrebiti i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tačevim štitom i maliranim kapalom fr. 1.30
1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom, sa 20 avc. više.

1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkičena i bilom obokrljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim aviočakim rebarakim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i staklom, jako lijepo f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uređena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto naspasti, stoji s tokom (etaf) f. 5.

Dobro upravljeni aviočakim žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi verzicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svako dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetaljkom uz dvodnevi hod f. 13.50, uz 8dnevni hod a bogato nareženim 30 palca dugim ozmaršćen po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi ziheljkami ili tečajim kolešci, uz 8godinje jamstvo za dobar hod; ova su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovav (Cy-) Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50, sebiti finimi, mušon izvedenimi iligran-kolešci f. 20

1 isti u vatri zlačen f. 10.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

1 isti s leđevim staklom f. 12.50

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" pò godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 92.

Zadar 17 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje, 15 novembre. La gran bat-
taglia che si attendeva a Piva avvenne
ai 12 corr. Selim e Sefket paša con die-
ci battaglioni di truppa regolare accom-
pagnavano le munizioni per Goransko.
Un corpo d'insorgenti di 4000 uomini
sotto i condottieri Sočica, Peko, Zimo-
nić, Bačišić e capitano Vule Hadžić sulla
Muratovica aggredirono i Turchi e li
sconfissero totalmente dopo una lotta di
due giorni. I due pascià con una parte
della truppa approfittando della notte
fuggirono. Fino a 500 teste furono ta-
gliate e circa 800 Turchi tra morti e
feriti furono posti fuori di combattimen-
to, e molti fatti prigionieri, che tre gior-
ni dopo furono posti in libertà. Gl'insor-
genti fecero bottino di tutte le provvi-
sioni: 20 cavalli carichi di munizioni,
50 tende e 300 fucili a retrocarica; per-
dendo 50 morti e 96 feriti. Fra i morti
gl'insorgenti contano il capitano Vule
ed altri sei ufficiali.

Pietroburgo, 16 novembre. Nel
„Monitore ufficiale“ è uscito un articolo,
che combatte i timori della stampa sulla
questione orientale. L'Europa mai si è
trovata in condizioni sì favorevoli per
sciogliere pacificamente qualsiasi più dif-
ficile questione. I tre potenti Imperi col-
l'assistenza delle altre potenze si occu-
pano della pacifica soluzione delle tur-
bolenze ercegovesi. Non v'è alcun pe-
ricolo per la pace europea, poichè es-
sa poggia sicuramente sulla fiducia re-
ciproca e sull'accordo delle grandi po-
tenze.

Ragusa, 17 novembre. Selim e Sefket
pascià con dieci battaglioni mercoledì
passato scortavano le munizioni da Gac-
ko a Goransko e furono scontrati da
3000 insorgenti sotto il comando di Laz-
zaro Sočica. I Turchi ebbero circa 300
tra morti e feriti; gl'insorgenti 5 morti
e 20 feriti. Dipoi i Turchi si trincerar-
ono e gl'insorgenti tagliarono loro la
strada. Venuto in aiuto a questi Peko
Pavlovič, la battaglia continuò giovedì
e venerdì. Il risultato fu che i Turchi
oltre 500 teste tagliate perdettero 800
tra morti e feriti e più di 100 prigio-
nieri, rilasciati poi dopo tre giorni. Il
bottino caduto in mano degl'insorgenti
consiste in 20 cavalli carichi di muni-
zione, 50 tende e 300 fucili; i pascià
di notte sen fuggiti a Gacko colla trup-
pa superstita. Degl'insorgenti furono 96
feriti e 50 caddero morti, tra quali il
capitano Vule Hadžić ed altri sei uffi-
ciali.

Zara, 17 novembre.

Il combattimento fra gli insorti e le
truppe turche che ci viene segnato dal tele-
grafo, fu senza dubbio il più sanguinoso che
conta la rivolta e può riguardarsi come una
battaglia formale, se si rifletta che vi devono
aver preso parte in complesso per lo meno
8000 combattenti, numero considerevole avuto
riguardo alle condizioni topografiche dell'Er-
cegovina, che non permettono lo sviluppo di
grandi forze.

Gli insorti anche in esso riportarono una
splendida vittoria, che non potrà che ec-
citare maggiormente la diplomazia a por fine
a tanta iattura, ora che l'impotenza del Turco
a domare l'insurrezione deve essere anche
a lei del tutto evidente.

Uno dei modi di farla finita è indicato
nel *communiqué* del *Tagesbote*, di cui l'al-
tr'ieri ci venne per telegrafo trasmesso il
tenore.

L'*Augb. All. Zeitung* pur essa accenna
alla possibilità che le Potenze si appiglino
a quella misura.

In ogni modo è fuor di dubbio, ed il
nuovo articolo della gazzetta ufficiale russa
lo conferma, che la diplomazia lavora per
sciogliere questa questione.

Tutto lascia sperare che questo sciogli-
mento non si farà molto attendere e che i
desideri di quelle infelici ed eroiche popo-
lazioni saranno finalmente soddisfatti.

Pouzdane vijesti iz Beča javljaju da je
Turska gotova upustiti Hercegovinu Crnojgori,
ako ova pripozna Sultanovo suzerenstvo. Pi-
tanje je hoće N. S. Knjaz Crnogorski koji je
suveren, taj uvjet primiti. Mi se usugljujemo
misliti da neće.

Pišu nam iz Beča pod 12 o. m.:

Juče je bio primljen od N. V. Cara za-
stupnik Ljubiša. Tom prilikom N. V. udosto-
jilo opomenuti se na ugodnom utisku što ga
osjetio za vrijeme njegova putovanja po Dal-
maciji i na avjedočanstva privrženosti i lojal-
nosti tom prilikom od naroda dalmatinskoga
izražena, uvjerivši istog zastupnika da mu mno-
go na srou leži ta zemlja i da će se starati
za njeni napredak u svakoj struci dobrosta-
nja i uzgojdb.

Pišu nam iz Beča pod 13 tek.:

Dojduće sedmice raspravljaje mistarsko
vijeće pitanje o prenosu stolice sustvene s O-
rebića na Trpanj. Ako se zaključi prenos, u
tom slučaju ministarstvo će odvojiti Orebić i
pridružiti ga Sudu korčulanskome, o čemu ne
treba ni glasa ni dozvole saborske.

Skupština odgogjena.

Knez Milan odgodio je srpsku skupštinu
za mjesec studeni, i dao je skupštinarom zgo-
du, da se na važni dan, Mitrov dan, koji je
onomadne iztekao, nagju kod svoje kuće.

Ovomu dogagaju mogu se navesti raz-
ličiti uzroci. Poslje onoga samovlastnoga u-
mješanja u odluke skupštine, koje je proizvelo
odstup Ristićeva ministarstva i deprimiralo
ratnu struju u skupštini, važnost je skupštine
spala na drugi red, niti bi njezino odgogjenje
moglo imati velikoga značenja.

Osim toga kneževoj politici, kako se
je ona dosada pokazala, moglo je samo go-
diti, ako se dađe razvitku stvari vremena i
ako se ne sasvim ponizna skupština odkloni,
pa makar za vrijeme, izpred njegova pogleda.
Ministarstvo kneževu, budi iz sličnih uzroka,
budi da dobije vremena, da se snagje u go-
milah poslova, u koje je zapalo moglo, je samo
želiti, da mu se dađe malo slobodna vremena.
Pa i sami skupštinari, naročito oni, koji su
birani samim narodom, većinom su gospodari
ili trgovci, te im je bilo od znatne potrebe,
da na Mitrov dan osvanu kod kuće, pošto se
zna, da na ovaj dan zaključuju Srbi svoju na-
rodno-gospodarstvenu godinu.

U ostalom skupština se i poslje pada
Ristićeva ministarstva nije bila sasvim odrekla
svoje starije želje za ratom, te se nije razpu-
stila, nedržav još nekoliko tajnih sjednica, u
kojih je nanovo, akoprem ne već tako odrje-
šito, dala izraza svojoj želji. Uvjeravaju nai-
me, da je bilo drugo glasovanje i da se je
većina od 61 glasa proti manjini od 49 iz-
javila za rat. U ovoj nemaloj manjini nalaze
se radikalci uz konzervativce; ovaj se pojav
učinio čudnovatim i neshvatljivim. On ipak
veoma jasno pokazuje buduću ulogu radika-
lizma u Srbiji, koji će po svoj prilici imati
odsudna upliva na budućnost njezinu.

Megjutim zima, koja je nastupila, unosi
svoj veliki uticaj na situaciju i odlaže široke
planove s dnevnoga reda; te bijeli plašt, koji
počima razastirati se po zemlji, izgleda na
skupštini kao crno velo, koje u opće potamnju-
je njezinu važnost i značenje.

Dok to biva, diplomacija je poduzela na-
novo svoj vez i pletivo. Nevjerujuć puno u
svakojaka nagagjanja, koja se sada iztiču i
po kojih Rusija bi kanila izvesti na proljeće
neke planove na balkanskom poluotoku i to
tim, što bi poturila u akciju Srbiju, Crnogoru
i Bugare, mi mislimo, da će ona u dogovoru
sa svojim saveznicima iznuditi sada od Porte
neki jadni „modus vivendi“ za turske kršćane,
te tim učiniti kraj nesnosnoj situaciji. Zima
je velika sila i od grdna upliva na dogagjaje
ljucke, i ona je i sada pružila svoju pomoć
samo — velikim silam. (Obz.)

Novinski glasi o ruskoj izjavi.

„Politika“ u svom 302 broju donosi ovaj članak:
„Ruski listovi su prije nekoga vremena oče-
vidno dobili nalog, da opet trguju sa slavenskim
simpatijama — ovim izrazom moramo obilježiti po-
našanje im. Dokle su najmjerodavniji ruski listovi,
osobito oni, koji u bližem odnošaju k vladi stoje,
kroz nekoliko mjeseci svuda izjavljivali, da je Ru-
siji više stalo do prijateljstva sa velikim silami, nego
li do jugoslavenskih težnja za oslobogjenjem; dokle
se tuže na slobodoumne i komunističke pokrete u
Srbiji i tamošnji parlamentarni sistem kao „kamen
spoticanja“ označuju, o kojih se rusko prijateljstvo
mora razbiti; dokle su se dosad odriicali jugoslaven-
ske „braće“ i najglednijim načinom izjavljivali proti
drugim slavenskim narodom, osobito proti narodu

Česke: učinjen je u jedared i u tom obziru po sve primjetan obrt. Do sada je diplomatski organ ruske vlade „Nord“ ostao dužan odgovor „Pokroku“ i „Politici“, koji su neumjerno napadali mu dostojno odbili i namajstorili ga. Očividno je polemika, koju je „Nord“ sa znanjem pokrokovca tjerati počeo, u ruskih diplomatskih krugovih nezadovoljstvo izazvala, te su mu ovi nalog dali, da tako dalje nepostupa. Prema tomu i drugi ruski listovi se sada tope u uvjeravanju prijateljstva prema južnim Slavenom, i pošto nemogu drugih djela u korist ovih da nabroje, to marljivo navagaju sve novčane poklone ranjenikom i bjeguncem, ma da i na tom polju gorostasna Rusija, koja broji 70 milijuna duša, načini mnogo više od majuše Crne gore.

Danas i zvanične novine ruske uvjeravaju, da Rusija „neće svoje simpatije prema slavenskoj braći žrtvovati trocarskomu savezu“. Ne može se lako točno presuditi, u koliko ovaj savez takvu žrtvu zahtijeva. Ali mi se sjećamo, kako je u svoje vrijeme „njemački rajhsancajger“ (zvanične novine), nenailazeći na proricanje, o njemačkoj vladi u pogledu istočnoga pitanja izjavio, da ona ovu stvar silam, koje imaju u djela, ostavlja i da će ih podpomagati u koracih, koje one za nužno nagju. Ako se dakle megju silam, kojih se stvar najviše tiče: Austrijom i Rusijom u pitanju oslobogjenja Jugoslavena razno mišljenje pojavilo, to je Rusija pomoću svoga staroga saveza sa Berlinom, teško od oba saveznika majorizovana i prisiljena bila, da pomenute žrtve prinese. Ruska vlada kao da s početka još nije ni najmanje volje imala, da svoju slavensku misiju u Evropi izvrši. Zastavu svetoga boja proti nevjerniku, koja se više puta, pa i za Nikole I. s onakom vikom razavila, kao da je zub vremena izgrizao. Koji su razlozi u prvom redu mjerodavni bili, sa svim je sve jedno. Bilo da je ruska diplomacija toga mišljenja, da bi oslobogjenje jugoslavenske države vremenom bez ruske zaštite više biti moglo, nego što to sebična politika želi; bilo da ruska vojska pri svojoj organizaciji i općoj vojnoj dužnosti nije u položaju, da se lati jugoslavenskoga pitanja, bilo da su na Navi iz unutarnjih ili spoljnih razloga naumili, da težište države u Kokand premjesti i da se odreknu odlučne uloge u evropskom koncertu: svakojako je pojav potpuno jasan, da Rusija svoj slavenski poziv neće ili ne može da vrši.

Ruske državne novine samo potvrđuju ovu činjenicu, kad sasvim uzaludan pokušaj čine, da još jedared „slavenske simpatije“ iz arhiva iznesu. Kad se zvanični organ poziva na korake, koje je ruska vlada učinila, da „opasnost umješanja Srbije i Crne Gore predupredi“, to je svakako zasluga, koju u protoslavenskih krugovih osobito u Carigradu ne samo u ovom trenutku s radošću priznaju, no koju će i u buduće uzajamnom uslugom vratiti. Ali to je potpuno jasno, da Rusija s ovim korakom nije kod Slavena zahvalnosti stekla. Što je ona mir održala, to nije u svakoj prilici zasluga. Ima zapleta, koje, kao gordijski čvor mačem riješiti valja, ima megjunarodnih

položaja, gdje održanje varljivog, mirnog stanja još više opasnosti i krvavije ratove pripravlja. Od Rusije se, dokle se još nije odrekla svoga slavenskoga poziva, mogla potpora jugoslavenske braće očekivati, ali najmanje, što se zahtijevati moglo, to je, da joj se od te strane neprave smetnje. U isti mah pozivati se na simpatije slavenskih kršćana i na diplomatsku intervenciju u Biogradu i Cetinju, to je contradicijio in adjecto (proturiječnost). Ova zvanična izjava potpuno je kadra, da sve dosadanje tužbe, koje su iz slavenskih krugova proti sadanjoj ruskoj politici podizane, potpuno opravda.

Ove tužbe nisu oslabljene uvjeravanjem ruskih državnih novina, da „žalostno stanje kršćanskih naroda u Turskoj mora prestati“.

Taka uvjeravanja ponavljaju se već pedeset godina i nikad se ne obistinje. Turske reforme su tema, zadatak, koji je već na čisto izveden, jer je dokazano, da su te reforme nemoguće, što prijatelj i neprijatelj priznaje. Ako se na prilik u opet pozivaju na sultanovu iradu, koja naređuje ravnopravnost kršćana i muhamedanaca, to ovoj stoji na putu činjenica, da po načelih korana, koji je u isto doba državni zakonik i sveto pismo, takva ravnopravnost nije moguća. Žalostno stanje kršćanskih naroda u Turskoj može se samo tako popraviti, ako se neposredna vlada sultana sazrenom savezom i dankom zamijeni. Za tim idu u ovom trenutku težnje jugoslavenskih naroda. Tim bi se formalna cijelokupnost turske države očuvala, civilista sultanova bi se održala i spoljnim zajmodavcem realna garancija dala. Rusija bi po svom slavenskom i protutarskom programu bila baš obavezana, da bar ovaj prelaz svojski podpomaže, ako se već nisu na Navi toliko snažni osijećali, da povjerenju jugoslavenske braće odlučnim načinom zadovolje.

Tako dakle posljednju rusku izjavu i poziv, da je Slaveni iz blata izvuku, treba sa srdžbom odbiti. Da su carevi još kao do poljsko-moskovskog mira u Andrusovu samo veliki knezovi Moskve, to danas ni jedno slavensko pleme nebi od njih šta iskalo. Pošto su pak dobili staru slavensku prestolnicu Kijevu i pošto je Ivan grozni prisvojio sebi naslov „cara svijeta Rusi“, koji je naslov zadobio etnografski temelj: pošto su oni poljsko-slovensku veliku državu, koja je još u 15 stoljeću narodnu obranu i oslobogjenje Srba i Bugara od turskoga jarma kao svoju misiju smatrala i osmanlijam kod Kocima i Beča velike udarce zadala, zauzeli; pošto su oni ovo naslijeđe pravdali, kao da hoće da ujedine slavenski svijet! to je sadanji ruski vladavinski sistem pravi izdajni čin, koju treba ozbiljno i odlučno žigosati. Posljednja riječ ova politike glasi: „U Aziju!“ — Moramo primijeti: da je politika u daljih brojevih bliže o ruskoj izjavi sudila.

O držanju Rusije u istočnom pitanju obzirom na izjavu ruskoga vladinoga vjestnika piše „Nat. Ztg.“ ovako:

Djakovgaj i Žaravinae. Sad se probudilo i ostala sela, i sve pogje najboljim napredkom, i svakom u onoj okolici odlično. U taj primjer ugledaše se i brglani i dolčani, i desni i lijevi susjedi. Nije kola bez kolovogje, ni kositbe bez kosbaše! Ljubomir htjede, da se putem pozn, kud valja poći i kad snieg zavije stazu. Da to postigne i da mu izgledaju putevi prijazniji, nagovori i sklonio svoje Poljančane; naka zabade uz (put, dram ili cestu) redove štabala. Svaki posjednik zemljišta morade uz put zasaditi na uvratinah svoje njive po koncu na razmak kao što valja vočke: jabuku, krušku, trešnju, višnju, baden, oskurušu, kesten, orah itd. Već druge godine tla vidiš ljepeta, uzduž cijeloga puta vočke ljepša od ljepše, sve krasno uspjevaše i pri nastojanju gospodara zemljišta, okoristiše se ljudi voćem, da su se i sami čudili. Pjeva naš narod: „Ništa na svijetu ljepšega nij, nego gorica, kada rodila ja bi još dodae, — nego voćkica, kada rodila“.

Napredovanje općine poljančke primjetila je brzo višja državna oblast i odlučovala dostojno istu općinu svakom prilikom, i tako se na daleko raznio dobar glas o Poljančanin, i svako ih je štovao i cijenio, a bolji dobar glas, nego zlatan pas! Dolazili

„Mi smo od svoje strane uvijek zastupali misao, da se od prvoga učinjenoga koraka u Carigradu neda tako lako započeta akcija bezuspješno riješiti, a da se velevlasti nebi naškodilo ugledu i položaju velevlastih. Ko misli, da će se velevlasti zadovoljiti iradami, taj se vara. Bilo bi čudnovato, da se očekiva od istočnih vlasti, neka se pokore naredbi Mahmud-paše, isceniranoj tobože sa nekom samostalnošću i bez pitanja ovih, kojega nestalni značaj je poznat. Na to je slijedio odgovor od strane Rusije i što je tražila, je samo ono, što se i očekuje: realno izvedenje reforma. Pa ipak vlada zbog toga koraka Rusije još i sada velika uzrujanost po Evropi, tu niču i vjernu se svakojake predmnijeve, a o čvrstoći sporazumka istočnih sila, koji „Vlad. vjestnik“ označi „savezom“, svendilj se dvoji. Austrija se u pogibelj stavlja itd. I onaj glas o predstavljanju Ignjatijevih kod sultana pokazuje, da se Ruska kreće samo u pravcu po velevlasti držanom, te se ta vrućica hvata raznih glava, samo zbog budućih mogućnosti, jer imade tobože pojava i za ozbiljno riješenje istočnoga pitanja u širem smislu. Sada se možda prvi put, odkad istočno pitanje postoji, vidi Turska, da je izolirana i volji velevlasti posve izručena, te im se, ili bolje reknut Rusiji se nevjernuje, da bi hotjela uzdržati mir, i propustiti toli lijepu priliku, da se nekoristi. U Austriji se poragja stara sumnjičavost, da bi ju mogla Rusija preteći, prevariti kod dijeljenja baštine; na zapadu se njuše svakojake spretne podmetnute mine, koje kad budu eksplodirale, donijeti će Ruskoj svakako, makar uz plaćenu pomoć Njemačke, najveću korist. Proti ovakovim „mogućnostim“ mi se nemožemo ni nećemo boriti. Da je vrlo zgodno vrijeme za riješenje istočnoga pitanja, vidjelo se je jur od početka, nu, ako se čovjek više prepusti u svojem političkom sudu vodstvu pozitivnih čina, nego li samih mogućnosti, to će uviditi iz opetovano naglašene volje istočnih sila, da se nemisli istočno pitanje riješiti barem u koliko je s njim skopčano rasulo Turske. Zato velimo, da se Ignjatijeva audijencija kod sultana abila pod sasvim drugimi pretpostavami, nego li ona, skopčana sa uspomenom Menčikova paletoa.“

Politički pregled.

Službena „Wiecer Abendp.“ od 10. studenoga piše na čelu lista: Od nekoga vremena donose domaći i inostrani listovi vijesti, koje uznemiruju javno mnjenje, osobito pako trgovački svijet. Iz neznanstva odnošaja, može biti takogjer u namjeri, da se poremeti sporazumak trih vlastih, možda i u toj nakani, da se djeluje na burzu, pripisuje se audijenciji, što ju je imao ruski poslanik u Carigradu kod Njeg. Veličanstva sultana, važnost dogagjaja, koji bi imali biti pogibeljni evropskomu miru. Napram tomu dovoljno će biti, ako se na temelju pouzdanoga poznavanja po-

su ljudi iz udaljenih sela i općina, samo da vide svojim očima, šta je i kako je oko Poljanica i kogod je vidio njihovo njive, sjenokoše, puteve obrubljen redovi štabala, sve same vočke, njihove vrtlove, njihovu snaznu i čila marvu (stoku, blago) kouje, goveda, ovce, svinje, živad, svako ih je pohvalio. Mnogi stranac ugleda se u lijep primjer i došavši doma, lati se odvažno po bače, s poslom kako bi zlu doekočio, što je krijo, izpravio, opalo podigo, neuredno uredio, sknadio i uljudio. Tako dobar primjer svojom neodoljivom silom pripomože priobraziti cijeli predjel i sjeme napredka u poljskom gospodarstvu ukorjeniti se, uzraste i donese plod. Nu Poljanice ostadoše prednjakom, a Ljubomir osta u Poljanicah kolovogja u svem, i svakim su danom bolje napredovali.

III.

Ljubomir skloni seljane, pa uredo seoski trg i načine uredne staze pored kuća po svih ulicah.

U Poljanicah stajaše veća strana kuća porodana okolo prostrana ledinka (tratinjaka). Isti seoski trg (pijaca) ležao malko ponizko, nebijaše nasut,

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihaj Stojanović)

PRVO POGLAVLJE.

II.

Ljubomir nastoji nagovoriti susjede svoje, kako bi kolnike svojski popravili i uz njih zasadili vočke.

Kad čuše susjedi, šta je i kako je, svi pristadoše uz to, i svi rado obetaše pripomoći, da se potrebito gradivo, kamenje izveze na put. Ljubomir nije časa počasio, ngovarati sa nadničari i sirotinjom. Ovi bijahu zadovoljni, što su dobili priliku radom svojim štedod zaslužiti. Brzo su sklopili ugovor, pak se prihvatise posla, i za dvije godine, da vidiš puteve, sve se voziš kao po dlanu cestom kamenitom. Sve se lijepo i krasno može, kad se bracka srca slože! Slijedećih godina na predlog Ljubomirov napravise se putevi isto tako do obližnjih sela: Kjan-kova, Mikuljevaca, Gondinca, Sikoljevaca, Šamće, Štiparka, Černe i preko luga do na glavnu cestu n

ložaja očituje, da od početka akcije na istoku nisu ni Rusija, ni Austro-Ugarska, pa ni Njemačka, ni general Ignjatjev, grof Zichy ili barun Werther učinili kakova koraka bilo kod sultana, bilo kod velikoga vezira, koji nebi odgovarao zajednički ustanovljenim naputkom i uz koje nebi pristali i drugi kabineti.

Ministarstvo dogovara se s grofom Alfredom Potockim, nebi li preuzeo mjesto galickoga namjestnika; a zamjenik bio bi mu ministarjalni savjetnik Zaleski, koji je već prije služio kod namjestništva u Lavovu. — Prigodom rasprave Wildanerovala predloga odkazali su Poljaci ministarstvu svoje prijateljstvo. „N. F. Pr.“ konstatira tom prilikom, da nije nikada mnogo držala do poljskoga prijateljstva.

Položaj u Francuzkoj morati će se za koje vrijeme već razjasniti. Orleanisti hoće, da gracke načelnike imenuje vlada, a u pogledu obsadnoga stanja da netreba smetati, dočim je Lavergnieva frakcija za izbor po okružjih. Kada dogje do rasprave nutarnjih poslova, misle, da će biti proti Buffetu tri frakcije lijevice i bonapartisti, na buduć da će za njega glasovati jedna čest lijevooga središta, moglo bi se lako dogoditi, da će Buffet i ovaj put pobijediti.

O članku ruskoga „Vladina Vijestnika“ piše sada i pariški „Moniteur“ dokazujući, da nije bila osnovana bojazan, koju je taj članak u nekih krugovih probudio; članak taj da je u potpunom suglasju s dosadašnjom politikom ruske vlade. Kada je porta prije dva mjeseca obećala reforme na korist Hercegovaca, primila je ruska vlada s pohvalom inicijativu porte; ali ruski su listovi odmah naglašivali, da Evropa neće bezbrižno gledati, kako će porta izvesti obećane reforme. Sada je došlo vrijeme, gdje ruska vlada misli, da bi shodno bilo, velikoga vezira na te reforme sjetili. Čemu dakle ta uzrujanost, koja se je pojavila u nekojih evropskih novinah?

Kako da se osigura dobar sporazumak među Rusijom i Francuzkom, o tom piše obširnije „Golos“, koji veli: Njemačka se nije obogatila francuzkimi milijardami. Pruska se je vlada pobrinula doduše, da ima izdašnu zakladu za razvitak vojničke sile u slučaju rata. Ako ko pita, što su narodu koristile te milijarde, odgovor mu mogu biti one mnoge tužbe na gospodarski položaj njemačke države, koji se je pogoršao, odkada su milijarde u zemlji. Ali Francuzka se je oporavila i ojačala; ona je financijski mogućnija nego li prije; pa i francuzka politika razvija mirno, razborito djelovanje, koje se nikakovimi spletkami neda svesti s pravoga puta.

U ovom smislu, veli „Gol.“, biti će francuzka politika Rusiji simpatična. Zemlja, koja je svojom moćju toliko godina evropskomu miru opasna bila, služi sada interesom mira. S

nego jamav, i kad bi padale kiše, bijaše sve sama kaljuža, puna smrdljive vodarine. Ono malo ledinka na tom mjestu prorovale svinje, pogazila goveda, zagadila živad. Nigdje nebijaše drveta zasagjena izpred kuće, koje bi štitilo kuću od kiše, od vjetrova i od požara u zlu slučaju. A zar nije lijepo ljeti na spariini po dovršenu poslu sjesti pod lipinu ajenku ili pod koje drugo granato drvo i počivati, plandovati, odmarati se?

Naš Ljubomir vikao redu i čistoći, nemogaše snositi gnjusobna seoskoga trga. Namjeravajući, ukloniti to zlo, taj gad, tu gnjusobu i nečistoću, reče zgodnom prilikom skupljenim seljanom: „Ko od nas nepozna je razliku između trga u gradu Žeravinu i onoga našega buništa? Ondje je trg lijepo taracan kamenom, pak makar kako padala kiša, hodi čovjek subom nogom po njem kao po sobi, a u nas ovdje jame i kaljuže, te kad pada kiša propadaju noge u blato do gležnjeva. Zato i izgleda Žeravinac lijepo i veselo a naše Poljanice kao podoranac i umusanac, kao kakav prolupica naprama čisto odjevanu gragjaninu.

Neki mudar čovjek reče: „Sudim o stanovnicima

toga će imati veliku važnost dogovaranje bivšega predsjednika republike s ruskim državnim kancelarom. Rusija nije za to, da se ograniči broj njezinih prijatelja. Čim se više rašire prijateljske naše sveze, tim će za nas biti bolje, tim ćemo biti slobodniji od raznoga ograničavanja u našoj politici. Mi ćemo se od sve duše naše radovati, kada se naša politika bude u najvažnijih stvarih slagala s politikom francuzkom.“

Francuzke se novine dašto vrlo raduju ovakovim izjavam ruskim, a „Memorial dipl.“ donosi osobito simpatičan članak o budućnosti i zvanju Rusije.

Grčki ministar - predsjednik Komunduros predstavio je sebe i svoje sudrugove komoram govorom, u kojem je iztaknuo, da neće navigirati političkoga programa. Poznaju nas, reče, svi kao ministre, zastupnike i gragjane. Svakomu su poznata naša načela i politično osvjedočenje kao i nazori o potrebah zemlje. Kasno smo se sastali, a s toga nećemo imati kada, da raspravimo sva važnija pitanja. Predložiti ćemo dakle komori samo one zakonske osnove, koje nam se čine najsilnije, a prije svega zakonsku osnovu o promjeni poreznoga sustava, o ustrojenju gospodarske banke, o sazivu jedne česti pučanstva na vojničke vježbe, kao i o utemeljenju vojne blagajne. — Ako preostane vremena, doći će još druge stvari na dnevni red.

Englezki vjerovnici turske države imali su posljednjih dana više sjednica; da se dogovore, kako bi imali postupati. 5. o. m. dogje deputacija, na čelu joj Palmer i drugi, u vanjski ured, da predstave ministru vanjskih poslova svoju stvar. Najviše nastojali su govornici da dokažu, kako je dužnost vladi, pobrinuti se, da se neukine sigurnost za zajam od g. 1854., buduć da sačinja čest zajamčenoga zajma od g. 1855. Spomenula se je tom sgodom potpora, što su ju službeno pružili Palmerston, Clarendon i Russell porti, da može sklopiti zajmove, kojim sada prijeti nemala pogibelj.

Lord Derby odgovori, da su potaknuta pitanja teška i zamršena. Derby priznaje, da je položaj Turske sada takav; da se nemože ništa očekivati, govorilo se i činilo, što je komu volja. Englezka vlada da se je držala nepromjenljiva pravila, koje je za tim išlo, da se nemiješa u poslove tuzjih državnih zajmova. Ovgje, reče, nastaje pitanje, ima li se kod turskih zajmova uvažiti posebno ili iznimno stanje. Mi smo u istinu zajamčili zajmove Turskoj, ali to nije nikakav izniman slučaj, jer smo isto učinili i za Grčku. Mi smo vojevali za Tursku; ali se ni tim neopravdavaju kakovi iznimni zahtjevi, pošto smo vojevali i za Španjolsku, a možda i za druge zemlje.

kojega mjesta po tmi, kakve su im kuće, i kako im je okolo kuća, je li sve uredno, čisto i spremljeno u kući, u dvorištu i vrtu. Kad sam o tom osvjedočen, netreba mi dalje propitkiivati, jesu li ljudi uredni ili nisu. Vidi se kozi na rozib, kakva je, a na muževoj rubici, kakva mu je župa! „I ja sam toga mnjenja. Ako nam je stalo do našega dobra glasa, koji smo već ponešto stekli, moramo i svoj trg urediti, sknaditi i poljepšati. To ćemo moći bez velika troška pčiniti. Eno vidite ona dva brežuljka na našoj tratinu, one na trgu razkopati ćemo, i tako napuniti jame i rupage. Izravnavati tako prostor ograditi ćemo živicom, te neće moći marya i živad prodirati unj, a tako ćemo i selo poljepšati. Za živicu preporučam murve (dudove), a poslje ćemo viditi, zašto upravo ove. Tako ogragjen prostor predat ćemo učiteljevoj skrbi, da tu na jednoj poli podigne cjeplionjak, na drugoj vrt za zelenje.

Tržišta i onako nije u našem selu, a ovako će imati svaki susjed pred očima vrt i voćnjak, pak će mnogoga živ primjer opametiti i spotaknuti, kako će i sam raditi u svom vrtu doma. Između ograde i kuća ostat će prostor 5—6 hvati širok za stazu i

Završujući svoj govor reče Derby: „Netrebam Vam ni kazati, da vlada ima toplih simpatija za korporaciju, što ju deputacija zastupa, pa mi je posve jasno, da je postupak turske vlade velike štete nanio mnogim. Mi smo nakanili učiniti u tom pogledu sve što je moguće i podupirati one, koji su se u tom poslu na nas obratili.“

Domace.

Col giorno 15 corr. venne attivato il servizio di diligenza presso l'ufficio postale in Stagno. Il peso massimo degli articoli è fissato a 10 funti (5 chilogrammi.)

Ecco la lista dei giurati per la terza sessione ordinaria della corte d'assise, che ebbe ad aprirsi presso il locale i. r. tribunale provinciale la mattina del 15 corrente.

Giurati ordinari: Muhar Giovanni, Zara; Radnić Giovanni, Dorniš; Versić Francesco, Castelvenier; Knežević Niccolò, Sebenico; Inchiostri Vincenzo, Sebenico; Dračar Giovanni, Knin; Belamarić Antonio, Sebenico; Copani Carlo, Zara; Mandel Emanuele, Zara; Cristo Giovanni, Zara; Malešević Giovanni, Benkovac; Raimondi Giovanni, Sebenico; Boniciolli Giovanni, Selve; Galzigna Antonio, Arbe; Knežević Pietro, Scardona; Tomčić Antonio, Zara; Portada Niccolò, Pago; Radović Marco, Benkovac; Cumin Domenico, Zara; Ljubičić Niccolò, Knin; Stupin Marco, Prvić; Vlatković Matteo, Smilčić; Katić Alessandro, Knin; Palčić Giuseppe, Pago; Mazzoleni Paolo, Sebenico; Santini Giovanni, Torrette; Bettoschi Giovanni, Zara; Ziačić Steffano, Sebenico; Lovrović Simeone, Selve; Viličić Giovanni, Dorniš; Maršović dr. Girolamo, Sebenico; Miović Giovanni, Benkovac; Fumiš Antonio, Knin; Sablić Spiridione, Knin; Marčetić Pietro, Zara; Bilager Michele, Zara.

Giurati supplenti: Toniatti Antonio, Frazzese; Filippo, Zarić Antonio, Barić Matteo, Vuković Giovanni, Medin Andrea, Messa Giuseppe, Deacetis Giuseppe, Berettini Pietro, tutti naturalmente da Zara.

Fra i crediti speciali pell'anno 1876 chiesti dal ministro del commercio alla camera dei deputati per costruzioni ferrovie sono compresi anche 4.733.000 f. pella ferroria Siverić-Spalato e Perković-Sebenico.

S. Santità il pontefice Pio IX permesso che il parroco *pro tempore* di Salona possa portare il titolo di arciprete.

Različite vijesti.

(Tužba na otčinstvo.) Neki dan zagovarao je Aleksander Dumas uslijed slučaja sa urarom Maragonom u Parizu veoma žestoko, neka se načini zakon, po kom će obilnu odštetu morati dati, ko dje-

kolnik. Kolnik ćemo mahom taracari kamenom, a stazu obložiti kamenitim pločama. A što nebi, kad nam je dao Bog izobilje kamena, te ćemo u svako u svako doba, il' sunce ajalo, il' kiša padala moći prolaziti subom nogom od kuće do kuće, pak ćete vidjeti, kako će izgledati naše Poljanice kao kakav gradić. Izpred svake kuće zasadit ćemo po nekoliko murava, ovgje, onje po gdje koju ajenastu lipu, orah, jabuku, krušku, kesten itd. na prasinju uz kuću s jugoistočne i južne strane vinove loze, kajsijske i breške maljuge (mala štabalca), pak ćemo tako gole stijene (dovare) kućne zakloniti prijatnim zelenilom: vidjet ćete ljepotu, kako će to izgledati.“

Susjedi se nemogaše opirati, poznavši, kako je shodno urediti seoski trg i pristadoše rado uz ono, što im je Ljubomir predložio, i skloptaše se svi složno i za kratko vrijeme obavise posao. A što se nemože kad se hoće, makar se i nemože uvijek, kako bi se htjelo, ipak se dade učiniti, kako se može!

Za Poljanice se učinilo više, nego se je i očekivati moglo.

(Sljedi.)

vojku zavede. Takov zakon postoji odavno u Englezkoj, al se je nanj velika graja digla poslije slijedećega slučaja: Mlada gospođa u interesantnih okolnostih dogje jednoć pred sudca Thompsona u zapadnoj strani Londona, te zaiska odštetu od nevjer- nika, koji ju je ostavio. — „Kako se zove krivao?“ upita sudac. — „Evo mu karte.“ — Jedva što je pogledao u kartu, upre sudac oštro oči u tužiteljicu, te će ju upitati: „I Vi poznate toga gentlemana?“ — Na žalost i predobro. — „A je li ovgje u dvo- rani?“ — Gospođa razgleda sve, koji bijahu u so- bi, te odgovori: „Nije.“ — „A jeste li posve sigurni za svoju tužbu?“ upita ju sudac jošte englezkom ozbiljnošću. — „Potpuno.“ — „Lijepo, obzujena ste dakle na tri mjeseca u tamnicu, jer ste lažno tužila. Što mi dadoste, to je moja karta, a ja Vas nepo- znam, kao što eto ni Vi mene.“ — Gospođa poč- je jecati i plakati te priznade, da je kartu na ulici na- šla i htjela ju upotrijebiti u fatalnu svom položaju.

(Kako sve sakupljaju spisatelji gradivo.) Ne- davno došao je k jednomu od poznatijih pariških dramatičkih pisatelja sudbeni odaslanik s izjavom, da mu je žao, što ga mora buniti, ali da mu je na- loženo sudbeno, da zaplijeni njegovo pokućstvo. Pisac primi tu vijest s posmjehom i pokaza odaslaniku najprijaznije sam sve pokućstvo, kano: stolove, or- mare, stolice itd. Kad je bilo sve konfiscirano i sa- stavljen zapisnik, htjede sudbeni odaslanik otići, ali ga zaustavi pisac i reče: „Sada pak, gospodine, bu- dite tako prijazni i recite mi, kako je velika svota, koju dugujem i radi koje ste mi zaplijenili pokuć- tvo?“ — „285 franaka 15 centima“, odgovori oda- slanik. — „Evo ih“, nastavi pisac i urudi svotu za- čuženomu činovniku, koji poviknu: „Ali, gospodine, zašto mi niste platili, kad sam stupio u vašu sobu? Bili biste si prištedili troškovo plijenitbe!“ — „Vi ćete mi oprostiti“, nasmjehnu se pisac. „Ja pišem ovaj par jedan komad, u kom se ima predstaviti plijenitba pokućstva. Buduće da bi ja rado vjerno pred- staviti, a ja nisam nikada priustvovao takovomu činu, to sam hotio, da vidim, kako se ona službeno izvodi. Ta me fantazija stoji do duše jedno petnaest fran- ka, ali ia ne žalim svoga novca!“

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

za
gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine imenom **mofo** ili **talmi-slati**, naknaguje pravi nakit, poć u taj novi fabri- kat pravom i bojom i faćonom odgovara. pa us to se postiza- va, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pra- voga za sam faćon platiti; tim se može sve najnovie i moderno nabavljati što oćeće. I vještaka može ovaj proizved prevariti, tako je dobro paćinjen.

Novi nakiti.

modernoga faćona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slići, pravomu nakitu na prevanu, s pa- ćinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva faćon.
Naprsnjaća, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjaća i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medaillon fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.
Ženski ćešlj s novozlatnim ukrasom. n. 80, fr. 1, 1.50, 2, 3. — Prsteni prevarljivi s različnim paćinjenim kamenjem, 1 k. n. 30, 40, 50, 60, 80, f. 1.
Cijela garnitura putaca za košulje i narućke, najljepše zivedenih, n. 50, 80, f. 1, 1.50. — 1 Svezak, savjesaka k uri, vrlo lijepe sastavljenih, n. 60, 80, f. 1

Pravi zlatni prsteni s kameni f. 1.50, 2, 2.50. — 13 lotne, punoćirane srebrne verućice u ognju pozlaćene, kratke, f. 8.50, 4. — 13 lotne pune, duge verućice ovratnice fr. 6, 7. — 13 li srebr. medaillon, u ognju zlaćeni i oćakleni f. 2.50, 3.

Najjaćnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u- loćen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, paćinjen u bri- ljantni iz posve fino brućenoga lećca, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji paćinjeni nepoznatljivo.
1 naprsnjaća f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6.
— 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krići i arca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vjećno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi uprićen. Ovaj je nakit elegantijom menadkriliv, a radi duće jako obljubljen; nosi li koja gospođi- na garnitura ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, sadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaća n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 verućice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i doćmiv

jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama knu- ževska lica, nu takov je nakit, moderno prenaćinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaća i naušnica fr. 2.50, 3, 1 garnitura naj- finije vrsti, f. 4.50, 5, 6, 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6, 1 krićić za ogri- licu f. 1.80, 2.20, 3, 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogri- lica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrućen poput kocke, pa tim se i osobito doćmivlje, to je ipak za nećijenu. 1 garnitura naprsnjaća i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.65, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.02.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši faćon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaućuka.
1 naprsnjaća n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1.

— 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke verućice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narućke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. ćešalj n. 20, 40, 60, 80.
Pomenuta se roba doćiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanom skladištu. Cijenici se svih na skladi- štu se nalazećih predmeta dorućuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimio.

Bazar Friedmann.

Beć, Praterstrasse 26.

K bećkoj svijetskoj izloćbi

pruća bezdvojbeno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beću Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i svićarskih sati toćno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih troćodišnjom pismenom jamćevinom uz slijedeće upravo za ćudo jećtine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lanćić i medaillon od talmi zlata i jamćevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjaći i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lanćić i medaillon od talmi zlata i jamćevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jedno- stavnim zaklopcem, lanćićem, medaillonom i jamćevnim pi- smom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvo- strukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lanćićem, medaillonom i jamćevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lanćić i medaillon od talmi zlata i jamćevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guil- loschiranjem, sa lanćićem, medaillonom i jamćevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstrijem u ko- danom talmizlatu; ti satovi tu prednost imadu pred drugimi, na se mogu brez ključa naviti; uz takov sat doćije svako vaćić i medaillon i jamćevno pismo.

Samo fr. 15 ili 18 ćisto mala urica za ota- spogje od pravoga sre- bra pravo pozlatita, s lanćićem preko vrata od talmi gaz- i jam. pismom.

Samo fr. 13 pravni srebrni cilindar sat na skok s jakim kristalnim staklom, s lanćićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 22 najfiniji srebrni Anker sat s 15 ru- bina s najfinijim lanćićem i medail- lom od talmizlata.

Samo fr. 24 srebrni remontoir sat, navija se bez ključa, s lanćićem i medaillonom od talmizlata.

Samo fr. 30 do 36 zlatni cilindar sat b. 3 s lanćićem i medaillonom od talmizlata i jamćevnim pismom.

Samo fr. 45—70 zlatni Anker sat lanćićem i medaillonom od talmizlata i jamćevnim pismom.

Samo fr. 24, 26, 28 mala zlatna urica za gospogje uz lanćić, medaillon od talmizlata i jamćevnim pismom.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
„ „ „ sa zlatnim obrućem . . . od for. 13—14
„ „ „ na skok . . . od for. 13—18
„ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
„ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
„ „ „ sa krist. staklima . . . od for. 14—17
„ „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
„ „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
„ „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
„ „ „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
„ „ „ emailiran . . . od for. 30—36
„ „ „ sa zlatnim poklopcem . . . od for. 35—40
(mantel) . . . od for. 35—40
„ „ „ email, sa diamanćima . . . od for. 38—48
„ „ „ sa krist. staklom . . . od for. 36—45
„ „ „ dvostr. zaklopcem 8 . . . od for. 40—48
rubina . . . od for. 40—48
„ „ „ email, sa diamanćima . . . od for. 50—65
„ „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velećijepi parićki sat od tući sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzverdske porećanske email. zidne ure, jamći se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lanćići od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanc for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nadaće :

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka narućbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jećtiniće.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onima prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek pune samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jećtino davati.

Opomena od prevare!

Svijetaka izloćba pruća svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naroćito po- dali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje m ja već više putih oprećnim učinio p. n. općinstvo, da pokaću vjećtinu u njihovih i onako izkazanih prevaranćijah; doćim stanovnici pokrajina upozo- reni njihovimi bućnima i laćnim oglašima pohagjeju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oći dobre, to doćiju nevaljale škrićke, i tako budu za skupe novce na najnećestitiji naćin prevareni. Najznamenitiji je u tih varanćija dućan igrakaćka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinu svoga nevaljela postupanja, svaki ćas mijenja firmu, pa da većma prevareni općinstvo, proćlasuje se izključivim prodavaocem i neopstojećie tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj ko- risti šćovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bećke svijetske izloćbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im ćeporućam stoga gori naznaćenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjećtinu cijenu, još k tomu i 3-godićnju garanciju pruća.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s povisikom po
staškoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštariño. Pisma su
nikakova ne povraćajn.

Br. 94.

Zadar 24 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 23 novembere. Il consiglio comunale deliberò di presentare una petizione al Reichsrath per la riduzione dell'esercito.

Buda-Pest, 22 novembere. La camera dei deputati votò al ministero un fondo di disposizione di fior. 200.000.

Roma, 23 novembere. Ad un'interpellanza nella camera dei deputati sulle aggressioni commesse contro lavoratori italiani in Dalmazia, il ministro risponde che i fatti furono troppo esagerati, che il governo austriaco ha ristabilito l'ordine e che ora vi sono più lavoratori di prima.

Ragusa, 24 novembere. La notte di giovedì passato gl'insorgenti fecero saltare in aria colla dinamite il forte Presjeka, che proteggeva la strada dal piano di Zubei per Trebinje.

L'altrieri una parte della guarnigione di Trebinje partì per unirsi all'esercito di Rauf pascià contro gl'insorgenti che assediavano Goransko.

Zakonska osnova o poljskih štetah.

Evo nastaje na zdravlje treća godina da zakonska osnova o poljskih štetah šeta iz Beča u Zadar a iz Zadra u Beč i da joj se ne daje nikako do kraja doći.

Vlada je našla za dobro da tu zakonsku osnovu podvrgne na pretres i ispit neke osobite vještačke skupštine, prije neg je donese na Saborsku raspravu. No ta skupština žalibože niti se je do danas među sobom složila niti se je saglasila s vladinim nazorima.

Kad promislimo od kolike je važnosti taj zakon po Dalmaciju, duboko žalimo u opće to rastezanje, po kojemu se povukuje tri godine ta spasenosa zakonska osnova, a osobito pak sažaljevamo kad promislimo na uzrok toga nesaglasja.

U Dalmaciji opstoji do duše nekakvi pravilnik o poljskih štetah, ali, Bože moj, kakav je taj dobrosretniji pravilnik? Postupnik je formalno veoma dug, natrpan sijasetom sitnarija i bezposlica, koje otežu posao do takve krajnosti da se oštećeniku dosadi i dotuži. Isti propisi o dokazima ne stoje već u sporogje napretku zakonodavstva u opće, a naredbe materialne ostavljaju dosta prostora i slobodne ruke samovolji.

Kad promislimo da u ovoj našoj otčubini i onako ljudi zanemaruju, zapuštavaju i balale radnju zemalja, jedno zbog jestastvenih šteta, kao suše, poplative, tuče; a drugo za to što im nijesu vrtovi i vinogradi sačuvani od štete — kad promislimo da će-

sto s poljske poharice ljudi se krvave i do zločina dogju — kad promislimo da je naš seoski narod osvetljive čudi i naprasne, i da mu je svakad pri ruci gruzje — ne možemo da duboko ne sažalimo da nije još u Saboru do rasprave došla ta zakonska osnova, pak i da ne umolimo visoku Vladu da se na to bez dužeg odlaganja požuri.

Mi pače cijenimo da je bilo izlišno a možebit i neumjesno da se ta osnova podvrže nekome predhodnomu pretresivanju. Izlišno, jer je sam Sabor nadležan ocijeniti, kako u svojoj cijelosti tako i u pojedinostim, tu zakonsku osnovu. U Saboru sjede zastupnici od sve zemlje, među kojima ljudih u toj situaciji iskusnih, nepristranih, kojima su poznate vanredne i različite okolnosti svoje domovine, koji ljube seoski puk a mnogi ga i predstavljaju. Neumjesno, jer su u onoj skupštini, koja se do danas barem desetak puta kupila da ocijeni tu zakonsku osnovu prije neg je Vlada u Sabor donese, sjedili osim ljudih vladinih i zemaljskoga Odbora, takogje osobe zadarske i obližnjih mjesta, koje su naravno svoje mnjenje udesili po okolnostima rodnog im mjesta, a budući da su veleposjednici, možebit i to da su pazili više da ograde sebe same od štete, nego da procijene čud pravnu i pravičnu toga zakona.

Pak do kakvog je zaključka došla većina te skupštine *ad hoc*? Da se uzdrži neka starodavna izvjetrepa naredba, pa kojoj kad se krivac štete otkriti ne daje, da svo selo plati u njegovo ime oštećeniku poharicu!

Takvi propis, koji se jedva opravdati može u iznimno-ratnome stanju, zbog svoje nepravedne i surove čudi, teško da će ikad biti od Vlade primljen i Saboru na pretres donesen, a i kad bi to moguće bilo opet smo duboko uvjereni da ga Sabor naš nikako glasovao nebi.

Od kad svijet postoji, postoje u pravnom znanju dvije poslovice, jedna glasi: bolje da devedeset i devet krivaca kazni izbjegu nego da bude kaznjen pravi. Druga obratno glasi: bolje da devedeset i devet pravih budu kaznjeni, nego li da jedan krivi kazni izbjegne. Pa ko bi danas ovu drugu volio primiti kao načelo kažnjenog zakonovorstva? Koje bi srce, koji li razum do toga došao? Ne bi li ta sustvena nakaza bila najponiženija svjedočba naših društvenih odnosa? Takvi zakoni nijesu nikad bili kadri iskorigeniti zlo, pače su više demoralizovali i jaz otvarali među gradovima i selima, pak se zato i nadamo da će Bog nas osloboditi od takvih propisa.

Istina je da u Dalmaciji žalibože u vremena ajdučine, krvarine i bracke vrazde, bila je proglašena neka slična naredba, no je ona svoju nezavidljivu krepost imala na samoj hartiji, jer su se isti oštećenici stigjeli tražiti da sud rubari nedužne seljane. Ta je

naredba donijela sobom sumnju da su neki vlasnici starih i osušenih loza i maslina sami sebi kradimice štetu činili, tek da im je selo plati. Nevjerojatni ali svakako mogući dogagjaj!

No danas kad je ajdučina prestala, kad poredak u zemlji caruje, kad je seljanin pozvat na uživanje zakonitih prava, kad bira zakonodavce, kad sam sjedi u poroti i u općini, kad mu je blizu škola, sud, župnik, zendar; sad kad je Sabor uzakonio poljske stražare i ronđe, ograničio koze; sad velim ratni i iznimni zakoni ne smjedu se ozbiljno ni pomisliti kamo li predlagati.

Da su u pomenutoj komisiji sjedili ljudi od sve pokrajine, što zbog daljine i troška nije moguće bilo, mi smo uvjereni da bi prevladao pri toj raspravi razum i praktično čuvstvo.

Mi priznavamo da žalibože opstoj neki antagonizam među grackim vlasnicima zemalja i seljanima, i da s toga biva šteta ne samo iz nemarnosti no takogje iz zloće. No koji je lijek tome? Družiti se seljanima, kumovati, bratimiti se i ljubiti; počitovati jedan drugome jezik, narodnost, običaje, dolaziti u doticaj, tek da seljaninu oprijene u ljudnosti i prosvjeta, tek da se uvjeri da nijesmo jedan drugome zlotvori i protivnici, no braća i sugragjani, koji dijele među sobom dobre i zle danke, koje grije jedno sunce a poji jedna voda.

Surovi zakoni kopali bi dublji jaz tomu antagonizmu, kojemu treba svakako doći kraja moralnim srestvima. X.

Gornji članak, što nam dolazi iz vrlo izkušnog pera, mi smo ga tiskali, da se i našem protivno mnijenje u ovom važnom poslu čuje.

Naše smo pak mnijenje, što se tiče ustanove da selo plati štetu kad nije poznat štetnik, razložili u broju 57 *Zemljaka* o. g., gdje među ostalim rekosmo:

„Mi neznamo razloga s kojeg bi ta ustanova imala prestati. Zemlja to zaista ne traži, u tom smislu nije se, što je nam poznato, nikad glas podigao u domaćim novinama, a u Saboru još su se strožije mjere zahtjevale.

Ali prigovara se da se taj propis ne slaže s duhom općeg zakonarstva.

Ako nam se reče da se ne slaže sa gragjanskim zakonom, po kojem ko je u krivnji taj je dužan da naknadi štetu, tad i mi smo tu. Ali opći duh zakonarstva! Kad uprav po tom zakonarstvu privatno dobro valja da ustupa mjesto javnomu dobru, a država u ime javnih obzira pravo ima da posegne čak za imovinom pojedinca, pa da ju razvlasti, na primjer za željezničke radnje.

No ima prigovor, koji se u prvi mah čini nepobjedljiv, a taj se oslanja na onom propisu po kojem bi od sele o poljskim štetami u prvoj molbi sudile Općine. Kako to, selo da bude odgovorno, a da sudi Općina, koja ipak selo predstavlja? Nije li osnovana sumnja da

će općinsko Opraviteljstvo biti pristrano te osuditi nedužna, samo da selo od naknade oslobodi?

Da vidimo. A o zlobnim štetama ne treba ni govoriti, jer tu prije treba sud svoju da izrekne, a kad ju je izrekao, drugo ne preostaje no da se na molbi oštećenika, pri nepoznatim zlotvorima, osudi selo u kojem se šteta dogodila na naknadu. Tu pristranosti ikakve nemože biti.

Kad ipak blago štetu počini, rijedko je kad, gdje se nebi znalo čije ju blago počinilo. Po selima svačije se blago pozna. Gdje blago nije u šteti bilo zatečeno, kako će Opraviteljstvo moći bez svjedočanstva da kaže Petru ili Pavlu: tvoje je blago štetu počinilo, samo da oslobodi selo. Pa kad bi i reklo, nema li zar druge i treće molbe? A gdje je blago zatečeno, zar će Opraviteljstvo Pavlu pripisati vlasništvo blaga, ako Paval to vlasništvo poriče te kaže da blago njegovo nije. A to da bude pristrano u korist sela, kad u tom slučaju, selo bi u samomu blagu, čiji se gospodar ne bi poznavao, imalo ne samo naknadu već i preko naknade!

Ne, taj prigovor ne valja; pače taj prigovor najbolji je dokaz da bi Opraviteljstva, eđa se dužnost naknade ne bi svalila na selo, što revnije nastojala da pronagu u svakom slučaju krivca. A to nije pristranost, već je to dužnost.

Izborni red u Francuzkoj.

Možda je bilo koristno po republiku, što je sadanja narodna skupština Francuzke, izabrana doduše u izvanrednih okolnostih, ali posve slobodno, imala većinu monarhičnu. Monarhična većina izabrana je vladu mišljenja monarhičnoga i kroz više godina išla za tim, da osnuje monarkiju. Uzalud. Niko ju nije priječio u nastojanju. Priječila je sama sebe, i što netjeđe dopustiti Thiersu, morala je stvoriti pod Mac Mahonom -- morala je osnovati republikansku vladavinu.

I tim je svršila svoju zadaću. No prije nego se razila, morala je stvoriti izborni red. Prekrat poslije Sedana prekinuo je nit svim prijašnjim zakonom. Od sto godina svaka francuzka vlada proizagje iz prevrata i svaka si je ustavne zakone skrojila, na kojih se mišljaše držati. Održati se se nemogaše ni jedna. I vlada od 4. rujna god, 1870 oktrojirala je izborni red. Izbori su proti njoj izpali.

Narodna skupština prije svoga raspusta htjela je dati zemlji zakoniti izborni red. Dva načela stupiše u oprjeku. Vlada je izradila

osnovu, koja Francuzku dijeli u izborne kotare od sto tisuća stanovnika, te svaki kotar bira jednoga zastupnika. Republikanci proti ovoj osnovi postaviše drugu: Francuzka ima toliko departamenta; na svaki departament dolazi tolik broj zastupnika, okupni broj stanovništva onoga departamenta bira ne po jednoga zastupnika, nego od jednoč sav onaj broj zastupnika, koji na departament dolazi.

Premda je Gambetta silno radio za svoj izborni red, premda je sigurno računao, da će za njega biti većina, vlada je održala pobjedu ne s vrlo velikom većinom. Za vladu su glasovale sve one frakcije, koje su srušile Thijersa. Odlučila je orleanska frakcija, koja je pomogla republikancem stvoriti sadanju republikansku vladavinu i vladu. Čudnovat sustav skupštine! One frakcije poduprle su vladu, koja je potporom republikanaca do vlasti došla.

Nam nisu poznate okolnosti Francuzke, da bi mogli stalno prosuditi, je li bilo vrijedno za republikance, da se toliko upiru za svoj izborni red. Mislimo ipak, ako je u Francuzkoj ovladalo republikansko mnijenje, da ga neće moći izopaciiti i prepriječiti izborni red, kakov je vlada zasnovala i skupština prihvatila. Zato valjda i jest Thijers izjavio, da je njemu svejedno, koji izborni red skupština prihvati. Po jednom i drugom izabrati će se narodno zastupstvo republikansko, jer je republika jedina moguća forma vlade.

Po izbornom redu, kakav je sada zakonom ustanovljen, biti će po svoj prilici buduće zastupstvo šarenije, nego li bi bilo po izbornom redu Gambettinu. Svaka stranka zemlje naći će priliku, da po svojoj važnosti bude u saboru zastupana. Po republikanskom izbornom redu mjerile bi se ponajviše stranka republikanska i bonapartistična. Mi bi rekli, da je po mirni razvitak Francuzke bolje i sposobnije, da nedogje do ovih skrajnosti, kojih bi naravna posljedica bila prevrat ili imperealistični ili republikanski. Skrajnosti ubijaju Francuzku, nedopuštajući joj do konsolidirane vladavine. Ako novi izborni red megju bonapartiste i republikance baci u skupštinu nekoliko orleanaca, da ih razstavi od gladiatorskoga dvoboja, biti će on punozasluzan za razvoj ustaljene vladavine u Francuzkoj.

Svakako je vrijedno biti vrlo znaličnim na buduće izbore u ovoj zemlji, koja je sa svojom prekrasnom snagom vrlo potrebna Europi.

(Obz.)

POBLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihat Stojanović).

PRVO POGlavJE.

VI.

Učitelj u Poljanicah potaknut Ljubomirom prima se obučavati mušku mladež u vrtlarstvu i poljogjelstvu.

„Namjeravajuć seljane skloniti, da učitelju poboljšaju plaću, da obučava naše dječake u svih strukah gospodarstvenih, već sam predložio uređujući trg, da damo učitelju vrt, neka ga obdjelava i njim se koristi, i što privrijedi svojim trudom i svojom revnošću, neka i uživa. Učitelj će obdjelavajuć onaj vrt imati priliku našu mladež praktično poučavati, a to je veliki dobitak za mladež....

„Ljubomir smatraše u obdjelavanju vrta obdjelavanje polja na višem stepenu. On bijaše podpunno uvjeren, kako dječak mora poznati obdjelavajuć vrt, kako je napredno duboko kopati zemlju, nasprot razkrstit će se s presudom već usisanom s majčinih mlijekom, da nije moguće neprestano koristiti se zemljištem, obragjivati ga, sijati i plod skupljati. Pa

ko živ božji ikada ostavlja vrt na ugaru?.... Ljubomir očekivaše pouzdanu, kad bude seljačka mladež valjano obučena u vrtlarstvu, da će nestati travurine po seljačkim tobožnjih vrtovih, i sve će prostorije zasagjene biti povrtljem. Prvom zgodnom prilikom opisa Ljubomir skupljenim snajedom, kako je potrebno po pučkih seoskih školah predavati djeci nauku o poljodjelstvu. Reče megju ostalim: „Pristustvovao sam onomad mnogobrojnoj skupštini težačkoj i onogje čno, što su govorili glede visokih i srednjih škola, nu o pučkih učionicah ni spomene.

„U svojoj priprostosti mislim ja visoke su škole treća, srednje druga, a pačke učionice prva karika, baš prvi kolobar u lancu sveopće narodne prosvjete, osobito glede poljodjelstvene obuke. Neka u ime božje i u sto dobrih časova uči bogotaš, vlastelin zemljodjelstvo u akademiji, budući upravni činovnik u srednjoj školi, valjda se pristoji svačako, da seljački sin obučen bude barem ponešto u pučkoj učionici u poljodjelstvu. Kao temelj toj obuki, (braćo, bez nje nema napredka), noka bude vrtlarstvo. Kad se dječak nauči u vrtu poznavati, kako je napredno obdjelavati, shodno zemljište, eto će biti izvučen na stazu, kojom će hodeć postati valjan zemljogjelac (težak).

„Obodren dobrim primjerom drugih i čitajue

Londonska „Times“ izrazuje se na slijedeći, njoj neobičan način o najnovijoj fazi turske krize:

„Zanimiva je istina, da je može biti prvi put, što su naputeći dani ruskomu poslaniku u Carigradu, generalu Ignatievu, istovjetni sa onimi, koji su poslani sir Eliotu. U svojem dugom razgovoru sa sultanom, dokazao je zastupnik caru, da rasulo uprave, nezadovoljstvo pučanstva i stanje financija, zahtijevaju neodložne reforme. Naš vlastiti poslanik predstavio je to isto prije dva mjeseca sultanu. On nije činio nikakove prijetnje, a čini se, da im se i general Ignatiev uklanjao. Sultan je pozvan, da u svojoj kući napravi red — to je sve. Turska politika Rusije i Englezke je dakle ovaj jedan put jednaka.

Moći će se ova suglasnost nazvati površnom, te bi lako bilo postaviti machiavelističku teoriju na ovo zadocnjeno nagovaranje generala Ignatieva i očividnu nemogućnost, da se zaustavi desorganizacija turske carevine. Ipak ima dobra razloga vjerovati, da Rusija zbija želi odkloniti krizu, i lako je uviditi, zašto bi Porta, u koliko to može, morala raje mir uzpostaviti, nego li katastrofu pospješiti. Svi narodi rade po zahtjevih svojih interesa u najširem smislu. Mi nemožemo vjerovati, da bi tako oštrouman državnik, kao što je knez Gorčakov, htjeo sada izazvati krizu.“

„Times“ reproducira zatim diplomatski pokret istočnih stvari prije i poslije krimskoga rata, pa nestavlja:

„Ova razmatranja vode nas samo na komadić puta. Posjed Carigrada probugjuje u isto vrijeme druga pitanja. Mi mislimo, da je Rusija sada dalje od toga cilja nego pred krimskim ratom. Ona zna, da mi nebi ni sada, kao ni onda dopustili, da ova toli važna luka dogje u njezine ruke. Nu ona ima i s drugimi odnošaji računati, a ovi su strašniji, nego su bili pred dvadeset godina. Razdioba vojničke sile promijenila se korjenito od 1854., i u razmjeru sa drugimi državami, Rusija je slabija nego onda bijaše. Ona stoji nasuprot pobleprijim težnjam i neobhodnostim, kojih tada još ne bijaše. Orijaške sijene njemačkih osvajanja dopiru do najmaglovitije daljine. Još tijeskobnije su nužde Austrije.“

„Times“ sudi, da je austrijski interes još prije god. 1866 zahtijevao da brani Carigrad. Tim revnije da mora sada pratiti petrogracke osnove.

„Što za nas u Carigradu stoji na kocki — nastavlja „Times“ — neznatno je naprama opasnosti, koja tuj čeka Anstriju. Sve kad bi Carigrad i postao ruskom lokom, to bi mi još bili u stanju, obraniti tvrdnu točku naše istočne države, dok vladamo suezkim kanalom i dok je Perzija neodvisna. Nu Austrija je u mnogo manje sretnom položaju. Ona nebi mogla nikada dopustiti, da Carigrad i južna Turska dogju u ruke Rusije. Uzajamna surevnjivost i obostrane potrebe Austrije i Rusije pružaju s toga i u sadanjem kritičnom stanju Turske jaka jamstva mira. Nijedna od njih neće, da odmah naruši troćar-

pončne knjige može se ono naknaditi i dopuniti, česa nije kao dijete u školi naučio.

„Da nezaostanemo glede obuke naše školske mladeži, predlažem evo ovo: Budući se učitelj izjavio pripravnim, da će naše gječake obučavati ljeti teoretično i praktično u vrtlarstvu i voćarstvu, po nedjeljah i sveteih (praznicih) u biljoslovju, a dječca se već i onako po novoj školskoj osnovi uče prirodoslovje i zemljopis, pjevanje i gombanje ili tjelovježbu. Trudan, mučan, je to posao, obučavati gjeću, za koji se iziskuje cijela muževna snaga, i učitelj mora sve svoje duševne i tjelesne sile izključivo posvećivati svomu uzvišenomu zvanju, ako je rada uspješno djelovati kao odgojitelj i učitelj. Veselo srce kućine prede veli naša poslovice. Mi ćemo našega učitelja a nastojat tako nagraditi, kako će pri vladajućoj skupoci moći bez skrbi za jelo, odijelo i stan i. t. d. i bez brige za budućnost veselim srcem, vedrim licem i bodrim duhom učiteljevati. Naš učitelj ima sad opim stana i ogrijeva 300 fr. god. plaće. To je premalo u sadašnje skupo vrijeme, kad promislimo, što se sve zahtijeva od učitelja i kako veliku i težku zadaću ima učitelj riješiti. Mi ćemo u svojoj općini razporezati mjesto dosadašnjih 10% školske pristojbe 15%, pak ćemo dati učitelju uz ostale pristojbe 600 fr. godišnje plaće, a učiteljici ženske škole 400 fr., koja će

ski savez, a svako zna, da ovaj savez nebi preživio jednostrane navede na gospodstvo Porte. Jednog dana možda će se sporazumiti, da ovo djelo zajednički izvedu, nu dosada teško je i same početke takovomu sporazumku nazrijeti.

Za ovaj čas sve je čitavi metež. Turska po staje slabija, a oko njezina središta vladaju razpre na širokom zemljištu; ali da se obori preko noći, nastalo bi sijaset opasnosti, da će Rusija po naravi stvati ragje još čekati.

Lako je dakle pojmiti, zašto je moglo biti po sve izkreno, kad su gjenaralu Ignatievu dati miroljubivi naputci, kao što ih je i naša vlada dala sir Eliotu. Megjutim nemože se trpiti, da Turska ostane u njenom sadanjem stanju. Zastupnici triju velevlasti, kako se javlja, držali su sastanke, koji su doveli do zaključka, da se Turska pita, kakova jamstva je u stanju dati, da će izpuniti obećane reforme. Takov zaključak bio bi sasvim u suglasju s načinom pisanja službenoga lista (ruskoga), pa budući Turska nemože dati nikakvih garancija, to moraju zahtjevi (velevlasti) imati ozbiljne posljedice. Megjuto Rusija radi ipak u svom vlastitom interesu, dočim govori i radi, tako miroljubivo kao Englezka.

„Times“ od 8. o. m. donosi u sredini svojih brzobjavnih depeša i u formi, koja za poznavalec englezkih novina nedopušta dvojbu, da je to objava (communiqué), ovaj paragraf s napisom „Turska“: „Jedan dopisnik piše nam iz Berlina 5. t. m., da konferencije, držane u Beču po zastupnicih triju sjevernih volevlasti, stvorile zaključak, da se Turska zapita, može li ona jamstvo pružiti, da će sada u istinu držati obećanje toliko pnt naglašenih administrativnih reformi. Ovakov apit bilo nastmeni bilo pisumeni, morao bi svakako uticati na položaj Turske sve kad se i nebi austrijske čete držale u pripravi, da zapremu Bosnu i Hercegovinu. Čini se, da je Ruska obavjestila zapadne sile o namjeravanom koraku triju velevlasti“. U uskoj svezi s ovom objavom stoji svakako i gornji članak istoga lista o istočnom pitanju, koji razlaže, da interesom Englezke iz daleka toliko neškoditi prodiranje Rusije na jugu koliko interesom Austrije.

Politički pregled.

U zastupničkoj kući sastali su se 17. o. „privrženici umjerene carinske politike“ na dogovor. Predložio se je skupštini točan program, izragjen od posebnoga u tu svrhu izabranoga odbora petorice. Skupštini prisustvovali mnogi članovi, koji su podpisali interpelaciju u carinskom i trgovačkom pitanju.

U sjednici naprednoga kluba predložio je zastupnik dr. Kopp zakonsku osnovu „novele k zakonu o braku“, koja ide na to, da

našu žensku školsku mladež obučavati u ženskom ručnom poslu i u kućanstvu. Nećemo moći nikako pravo napredovati, dok se naša ženska mladež ne bude valjano uzgajala i obučavala. Djevojčice školanke postat će danas sutra supruge, majke i domaćice, a majka je svaka svojoj djeci prva odgojiteljica i učiteljica, koja polaže prvi temelj za svu buduću domaću i školsku nauku i obuku, a uz to valja promisliti, da je istinita ova rieč našega naroda „Muž u kući drži svojim ramenom jedan kućni ugao, a žena domaćica tri ostala!“

„Znate li šta, dragi susjedi! mi imamo još jedno srestvo, kojim ćemo našu školsku blagajnu pomnožiti: Ja, istina još nemam djece sposobne za učenje; ali da se promakne, očekoristna svrha, evo vam prednjačim dobrim primjerom i u tom, i pišem u tu svrhu kao dobrovoljan prinesak 20 stotinjaka godišnjih. Dajte i vi, što ko može.“

Većina susjeda poplašila se i zablenu očividno vidivši, kako je Ljubomir darežljiv — za takova šta nije se znalo u Poljanicah. Mnogi seljani, komu djeca polazahu učionu, morade često biti opomenuti, da plati školsku pristojbu, a gle! Ljubomir nemajuć djece sposobne za školu, prinosi dobrovoljno 20 stotinjaka godišnjih. To bijaše nečuveno i nedoživljeno u Poljanicah.

preinači nekoje ustanove općega gragjanskoga zakonika u pogledu ženitbe.

Iz Carigrada javljaju, da će porta, čim dogje novi ministar vanjskih poslova, Rašid paša, upraviti okružnicu na velevlasti, u kojoj će ustanoviti jamstva za izvedenje reforma.

U Englezkoj kao da se je u istočnom pitanju udarilo novim pravcem. Važan je u tom pogledu najnoviji članak „Timesa“, u kojem se očituje, da će Austrija i Rusija morat posredovati. Pošto porta nije kadra, da svlada ustale provincije, moraju joj susjedne vlasti priskočiti u pomoć. Radi se samo o vremenu, kada se ima posredovati. Hercegovina i Bosna odlučile su nemirovati prije, dok nedobiju isti položaj kao Srbija i Rumunjska.

Najglavnije je pitanje, kako bi moguće bilo, da Austrija i Rusija megju se razdijele protektorat nad timi zemljama. Austrija nemože pristati na to, da Rusija bude pravi suveren u Srbiji i Bosni. Najbolje bi bilo, pišu „Times“, kada bi austrijska vojska zauzela ustale provincije. Onda neka obadvije vlasti jednako nastoje, da se riješe poteškoće, koje čine istočno pitanje. Englezka se neće miješati u te stvari, pošto se sada jedino radi o sjevernih provincijah evropske Turske, a ne o Carigradu; u ostalom je za Englezku od velike važnosti samo savez s istočnom Azijom.

U Bugarskoj vlada velika nevolja. Na mnogih se mjestih Bugari strašno proganjaju. Turski listovi digli su na nje čitavu hajku. Carigracki „Bassiret“ donosi tendenciozne vijesti, koje javljaju, da su se Bugari urotili proti Turkom, da namjeravaju poubijati sve Turke, a učitelji, svećenici i drugi da su im u tom pogledu prvi vogje. Na ovaj način Turci sami sile Bugare na boj. Okolo Gatrova bježe već sada mnoge obitelji, nekoje u gore, druge u Rumunjsku, a ostale u sela, u kojih još neobitavaju Turci. Gatrovo nije još nikada imalo turske posade, a dan danas ima ondje do četiri stotine Turaka. Kamo ovi dogju, mora im pučanstvo dati sve zabadava.

Koliko stradaju Bugari, evo jednoga primjera: Iz Sredce uputi se nekoliko poreznika u sela, da pobiru porez u gotovu novcu, dočim gospodar sela pobira za se plodnine. Budući da u selu nije bilo novca, prituži se starijina porezniku, koji ga radi toga dade svezati. S drugimi su stanovnici postupali još mnogo gorje. Napokon otigje neki starac u Sredce, da se prituži vladiki, a ovaj se s njim uputi k paši; ali taj se na vladiku razljuti, prigovarajući mu, da buni narod. Tri dana kasnije pozove paša preda se nekoliko poljođelaca, a od to se doba nije nijedan više po-

Megjutim djelovaše silao taj primjer, kako se nije ni očekivalo. Mlagji s Ljubomirom sporazumljeni seljani, osobito oni, koji su imali za školu sposobne djece, povadiše takogjer svoje kese i upisaše po 5, 10 i 15 stotinjakâ, a nekoliko ih i po više, stari seljani nedadoše se posramiti, pak i oni posegoše u kesu i svaki zapisa ponešto. Tako skupiše oko 300 stotinjakâ godišnjih. Zar se nemože, kad se hoće?

Ljubomir bijaše putujući po tujem svijetu skupio i poznao razne vrste kamenja. Ovoj sbirci dodao domaće vrste. Ovu sbirku prepusti Ljubomir učitelju, neka se njom koristi u školi i pri tom je savjetom, rječju i gjelom podupirao učitelja.

Učitelj se pokaza brzo vrijednim, što mu je plaća povećana. On brzo preobrazi seoski trg, ono staro buniste i kaljužište u lijep vrt pun povrtline i voćakâ, pri čemu je pitao za savjet vrtlara u Žeravincu, koji mu je u svem bio ba rukâ i pomoć pružao.

Poslije škole vodio je učitelj učenike u vrt, gdje ih je obučavao praktično, kako se kopa, gnoji (gubri), sije, sadi, pljevi, zalijeva, presagjuje, cijepi (kaleni) i. t. d.

Djati dosele jedva silom natjerani polazili školu kojekako, a sad ih nemogaše niko i ništa obustaviti, da neidu u školu, otkad se odpočelo vrtlarstvom. Što je Ljubomir očekivao, i zbilja se dogodi. Do mala

vratio. Što se je s njimi sbilo, može se lako slutiti.

Trgovačka konvencija megju Austrijom i Rumunjskom nije jošte sklopljena, budući da rajhsrat i ugarski sabor nisu još dali svoju privolu. Megjutim povelu je Rumunjska dogovaranje o trgovačkoj konvenciji i s Rusijom, pa se u Bukareštu nadaju, da će se ugovor još ove zime predložiti rumunjskim komoram. I Francuzka se je u posljednje vrijeme požurila, da sklopi s Rumunjskom trgovački ugovor. Zapraka neće biti nikakvih, ako prizna „Rumunjsku“ kao državu, što se je do sele ustručavala učiniti.

Kako je poznato, izaslao je sultan svoga pobočnika Hajdar beja u Hercegovinu, da ga izvijesti o ondješnjem stanju. Hajdar bej povratio se je u petak iz Hercegovine, te je odmah podnio sultanu svoje izvješće. S ovim je valjda u savezu vijest, da je general Negjib paša, koji je bio zapovjednik u Hercegovini, pozvan u Carigrad.

O velikom veziru Mahmudu paši javljaju, da mu se zdravlje vraća; sultan mu je iz osobite milosti stavio na razpolaganje svojega liječnika. U subotu imali su kod njega konferenciju poslanici Zichy i Ignatiev.

U Berlinu kao da se pripravlja u novu buru. Sabor njemački načinio si je praznike neimajuć posla, a savezno se vijeće bavi megjutim s novelom kaznenoga zakona, koja će sigurno izazvati u saborn žestoku borbu. Nadaju se u Berlinu, da će se vratiti k redarstvenoj državi, a tim da će nastati kriza i sukob. Savezno vijeće poprimiti će po svoj prilici osnovu po predlogu pravosudnoga odbora, koji samo hoće da se odstrani institut jamstva mira. Ovo je i Bismarkovo mnjenje.

Domaće.

Il ministero del commercio ha approvato l'istituzione di dodici ii. rr. uffici di saggio in Dalmazia colle seguenti sedi e sfere d'attività:

Zara: tutti gli oggetti indicati nell'ordinanza sul saggio del 19 dicembre 1872:

Benkovac, Cattaro, Curzola, Imoski, Knin, Lissa, Makarska, Ragusa, Sebenico, Sinj, Spalato: misure lineari; misure di capacità per i liquidi e per corpi asciutti, pesi di commercio e bilancie, sagome per legna ed eventualmente per botti.

Al prossimo completamento dell'armata per l'anno 1876 sono chiamati nella I classe d'età i giovani nati nell'anno 1856, nella II quelli nati nel 1855 e nella III quelli nati nel 1854.

bijaše ovdje i ondje po seljačkih vrtovih spaziti po koju malu leju, po koja gredion, po koji složak, što su ih dječaci iz one kuće, školani, izkopali i zasađili presadnicami dobivenimi od učitelja; i već poslije nekoliko godina, kad seljakinje domaćice hjechu poznale vrijednost povrtline, i naučile se od toga kuhati ukusno jelo, sve se Poljanice preobraziše u lijep vrt, komu je bilo tražiti para po svih susjednih selih.

Nedjeljom i svetcem (praznikom) poslije službe božje i po svršenoj školi opetovnici, kad je bilo vrijeme povoljno, izlazio bi učitelj sa svojim učenicima, kojim se pridruživala i odrasla mladež u polje i na sjeno-koše, da se upozna s raznim biljem, koje raste u polju megju žitom kao travurina ili haluga, po livadâh pako sladke i kisele trave. Sve su to skupljali. Pri tom tumačio je učitelj svojim učenicom koristne i škodljive vlastitosti iliti svojstva svake biljke. Da se i usušene mogu razpoznati, vadili su i izkapali biljke s korenom u cvijetu i poslije sa sjemenom, pak su ih lijepo slagali u bogačicu, te su ležale kao u kajizi. Artija bogačica izvlačila je svu vlagu iz biljaka, i tako se one nisu pokvarile. Već dojdneće jeseni nebijaše u Poljanicah nijednoga za školu sposobnoga dječaka, a da nije imao malu sbirku usušenih domaćih bilina.

(Slijedi.)

Sua Maestà ha approvato l'istituzione d'un i. r. ufficio d'imposte e depositi giudiziali a Zadar, coll'abbinamento al primo di quell'ufficio daziario e riunita agenzia portuale sanitaria, ed al secondo dell'ufficio daziario.

Il numero dei rifugiati dall'Erzegovina nel distretto di Ragusa ascendeva giusta l'ultimo *Avvisatore* a 11:068.

Sull'estremità maistro del maggiore degli scogli *Sestrica*, in faccia all'imboccatura di *Porto Tajer*, è in costruzione un faro marittimo, il quale riceverà un apparato lenticolare di quarto ordine con *lucifera bianca* variata da lampi alternativamente *bianchi e rossi* ogni minuto.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato: maestro effettivo della scuola popolare di S. Eufemia l'attuale maestro provvisorio Simeone Sforzina; maestra effettiva della scuola popolare femminile di Perasto l'attuale maestra provvisoria Diana Gnalo; maestro effettivo della scuola popolare di Cannosa il maestro della scuola popolare di Terstenik Spiridione Panlović-Lučić; maestro effettivo della scuola civica di Ragusa l'attuale maestro supplente Baldassarre Kosić; maestro effettivo della scuola popolare maschile di Ragusa l'attuale sottomaestro Giovanni Subor; maestra effettiva della scuola popolare di Pasmari l'attuale maestra provvisoria Francesca Caraković; e maestri effettivi della scuola popolare maschile di Cittavecchia Giovanni Fabio, maestro della scuola popolare di Verbovca, ed Andrea Kovačić, maestro della scuola popolare di Pučišće.

Književnost.

(Iz *Vijenca*.)

III. knjiga „Narod. biblioteke“ Dragutina Prethera.

„Hoćeš ljudim ugoditi,
„Reči, što mogu razamiti.“
Narodna poslovica.

Slavni Tomaseo besjedeći o najpokonoj oporuci Kraljevica Marka, kojom dokonča svoj zemaljski život, ovijem riječima zaključuje: Ovaj čovjek hoće da sebi zadobije sve, što je neumrlo, isto oko i junačku desnicu. — Gospodin Ljubiša takogjer hoće da sve neumrlosti zadobije, neumrlost političnu, neumrlost juridičnu, neumrlost književnu. Treća knjiga „Narodne Biblioteke“ što izlazi nakladom tiskarnog zavoda Dragutina Prethera u Dubrovniku, koja je ove dane svjetlost ugledala, sadrži: „Pripovjesti crnogorske i primorske, skupljene, složene i pregledane od Stjepana Ljubiše.“ — Ja ne živem u blatu politike, no mislim, da ona, koja teži, da utemelji prava svake narodnosti, podužee je, kojem će se dičiti za vjeka sadašnje stoljeće i da će ostati slavno ime onizijeh, koji su se borili za tu svetinju. Ako je i raspra među narodnjacima o srestvima, kako taj žugjeni cilj dostignuti, promislimo, da „koliko ljudi, toliko čudih“ i da „svemu svijetu isti Bog ugodio nije“: ipak slava sviem oniziama, koji su svegjer vjerni ostali narodnoj zastavi. Nek osobniji od mene sude o vrijednosti gosp. Ljubiše kao zakonodavca, ja moram da se ograničim govoriti o njem kao o književniku; puška moja do daljega ne domeće. On je među spisateljima našim, koji su se sretno uvjerili da knjižestvo mora biti savezom ljubavi među neukijem i izobraženijem narodom i da jezik prostog puka nije toli siromašan, kako neki misle. Prije nego preziremo siromašni narod, tražimo ga upoznati, a upoznamo li ga zaista (ako od Boga prokleti nismo) zaljubiti ćemo ga. Pripovjesti u ovoj knjizi skupljene su iz usta puka, u mjestima gdje dotik inostranskih jezika i inostranskih pojmova nije pokvario bistru pamet i čistu jugoslavensku riječ. Odmoriti se duša i razum, kad se dočepaš knjige, gdje misli na svu silu zavite, ne uzvišu-

ju se po neograničenim prostorima maglovitijeh visina, po kojem se gubi ljucka misao i gdje divlje strasti ne zauzimlju mjesto naravnih čutjenja. Iz narodnih pjesama, poslovića, priča i pripovjesti moramo naučiti uzorita svojstva našeg sladkog jezika, kratkoću jasnu, i prostu, hitrost njegova sastavljanja. Po slogu poznati ćeš odma, kakva je duša spisateljeva. Živahan je slog u pripovjestima gospodina Ljubiše, a vatrena je duša njegova, upaljena ljubavlju naroda svojega; to moraju poznati i isti protivnici njegovi.

A tu je krijepost stekla, jer je od djetinstva općio s prostijem narodom; upoznao se je s njegovim nevoljama, njegove je jade jadovao, njegovim se radostima veselio. Da je svegjer živio, kako žive od kad je postao predsjednikom dalmatinskog sabora, nebi nam zaista bio priopćio pripovjesti, koje današnje čitamo. Nije moja namjera do sada tanko po tanko pretresam mu književnu radnju, koja se ne samo odlikuje bogastvom čistoga jezika i jasnosti narodnog skladanja, no zanimiva je takogjer sa povjesničkog gledišta za ono doba o kojem i pripovjeda i zbog narodnih priča, predanja, običaja o kojem se zabavlja. Kao svaki proizvod čovječanskoga uma, i u njem imade manja, među kojem mislim da je najveća, da jezik preveć na bokoljsko narječje zanosi. Al ja samo na to kanim da ovo djelo općinstvu objavim; svakome čitatelju pako slobodna rasuda.

I. A. K.

Različite vijesti.

(*Opor grad*). U magjarskom gradiću Mako dao je podžupan silom zatvoriti članove povjerenstva, koje je uslijed molbe grackoga zastupstva iztraživalo, kako su ukončavani vojnici. Pučanstvo se je veoma uzlovoljilo zbog toga i pregnulo na nemire. Zastupstvo i poglavarstvo dugo su već u zagjevici te je nedavno prvo uzkratilo posljednjemu budžet zbog nesavjestna upravljanja grackim dobrom.

(*Dobra šala o turskoj redukciji kumata*). Nekoliko putnika dosjetilo se je neki dan tumačiti najnoviju tursku redukciju na svoju korist. Došav k blagajniku da kupe kartu za prevoz na turskom parobrodu u predgrajje carigracko Kadikeni nehtjede njih petnaestorica platiti više od polovice pristojbe. Blagajnik nehtjede im dašto dati kartu, preni su oni posve ozbiljno obećavali, da će za drugu polovicu dati bone, koje će platiti za 5 godina skupa s kamatami. Napokon odoše putnici s broda preko mostnice u Kadikeni neplatiti ni pare. Dva priglednika karta i jedan redarstvenik staviše im se na put, nu oni rinuše svu trojicu s malo muke s puta, te progjoše smijne se grohotom. Da činovnik nebude zbog njihove šale na kvara, ponudiše sutradan društvo „Azizie“ potpunu vozarinu, nu ovo je nehtjede primiti.

(*Brojevi su najrječitiji*). Mnogi njemački listovi raduju se i hvastaju se, koliko je došad po Njemačkoj globa nametnuta oporim katoličkim biskupom, svećenikom, novinarom itd. Od prilike, ragje manje nego li više, računaju, da su obisugjeni na 1,200.000 marka globe (600.000 for.) ili na 50.000 dana zatvora. U ovaj iznosak marka nisu uračunati gubice, što ih svećenstvo morale pretrpjeti po zakonu, što no ga protivnici katolika cinčki prozvaše „Brotkorbgesetz“. Brojevi su najrječitiji, nu „Culturkampf“ traje još uvijek.

(*Dobrotvornost Nj. Veličanstva cara i kralja*). Nviggja se najbolje iz statističkoga pregleda darova. Vlada je u prošloj upravnoj godini dao 1,572.000 for. u ime potpore. Permanentni darovi iznose 834.000 for., prinosci za javne dobrotvorne zavode i gragjenja crkva 212.000 forinti, za promicaje znanosti i umjetnosti 143.000 forinti.

БЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

за 1876 године.

изшао је у нашој паклади и стаје само 40 новч.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу овакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25% рабата. Нарупби не извршујемо тачно с платом у натов.

Панчево, 1 новембра 1875,

Књижара Браће Јовановића.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА

за 1876 год.

Уредно Панта Поповић.

Цена је само 30 нов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); 3) Славуј, песма по Ј. Арапу од Мите Поповића; 4) Ђурђев дан; 5) Лађа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Пешту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Ђулајићу од Мате Поповића; 8) Гарибалдова кућа на Капрери (са сликом); 9) Понадија се новампирили, приповетка; 10) Голуб писмоноша (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповедница из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стинца (са сликом); 14) Божић; 15) Сечевњев друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пешта; 18) Телеграми; 19) Лествице за жиг; 20) Жребања свију аустро-угарских ерешака.

Садржина ова препоручује га свакој ерпекој кући. Он се у свима ерпеским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари и растурачи „Панчевца“ добијају 25% рабата.

Панчево, новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

Сто неуспокојује, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit,

za

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talami-zlato), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i fačonom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovio i modernu nabavljati što češće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

modernoga fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjaca, sine, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjace i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedeno, f. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.
Narukvice, sine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medaillon sine n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I rještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, uložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjenom briljant iz posve fino brušenoga leđa, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.
1 naprsnjaca f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulju f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i sroa sa ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit.

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegantijem nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogja na garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjaca n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokokoo-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno pronačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjaca i naušnica fr. 2.50, 3, 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6, 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfini, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnik igala f. 3, 4, 5, 6, 1 krizić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3, 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmilje, te je ipak za nečijenu. 1 garnitura naprsnjaca i naušnica n. 30, 50, 80, 1 ogrlica n. 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.50, 2, 1 par vlasnik igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.62.

Moderni crni nakit,

fini izveden, najlijepi fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjaca n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1 — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrsti samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se kod
Upravištva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravištvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 93.

Zadar 20 Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 18 novembre. Alla Camera dei signori fu presentato il bilancio del 1876 votato dalla Camera dei deputati. In questa Camera la legge sulla sorveglianza scolastica fu rimandata al nuovo comitato scolastico da eleggersi; la legge sulla gendarmeria, e quella sulla modificazione della legge per la riforma delle imposte furono prese in terza lettura.

Costantinopoli, 18 novem. Giusta telegramma di Server pascià, ai 14 corr. fuvvi a Muratovica un forte combattimento, in cui sarebbero stati disfatti gli insorgenti lasciando sul campo 600 morti, fra i quali molti montenegrini.

Rangoon, 18 nov. Le autorità inglesi avrebbero scoperto una cospirazione tendente ad impossessarsi dell'arsenale, incendiando la città. Numerosi arresti fra i Birmani sospetti di partecipazione.

Parigi, 18 nov. Nelle sezioni fu eletto il comitato per la legge sulla stampa: 11 della sinistra contrari e 5 della destra favorevoli al progetto. Si crede che la legge sarà lasciata cadere; il governo aveva intenzione di farne questione di gabinetto.

Cetinje, 18 nov. I Turchi inaspriti per la rotta avuta a Muratovica, si appaiechiano a dare un colpo decisivo alle bande degl'insorgenti. Il comandante in capo della Bosnia Rouf pascià con gran massa di redife di bašibozuk, raccolti dalla Bosnia e dall'Ercegovina, muove contro il corpo di Lazzaro Sočića e di Peko Pavlović, che assediano la fortezza di Goransko. Le bande degl'insorgenti si raccolgono in un esercito che conta già 6500 uomini, bene provvisto di buone armi e di munizioni. Si attende una grande battaglia.

Altro della stessa data. Quelli di Ozrić hanno assalito il castello del beg con un cannone di legno. I Turchi, accorsi in aiuto da Nikšić, truppa e cittadini, sebbene muniti di due cannoni, dovettero ritirarsi colla perdita di 16 morti e molti feriti; i Cristiani ebbero 1 morto e 4 feriti. Anche a Zupci si diede l'assalto ai castelli dei beg, che vi si tengono chiusi; i Turchi ebbero 25 morti e molto più feriti.

Vienna, 20 novembre. L'Arciduca Francesco, duca di Modena, è morto oggi verso le 5 della sera.

Il Cardinale principe arcivescovo Rauscher va di ora in ora mancando di forze.

Zara, 20 novembre.

Pubblichiamo più sopra un telegramma da Costantinopoli, che ci viene trasmesso dal *Correspondenz bureau*, e giusta il quale i Turchi, anzichè essere stati totalmente battuti a Muratovica, avrebbero sconfitti gli insorti.

Sono le solite menzogne, che hanno la sfortuna di giungere anche sempre in ritardo, talchè è tolta fin la più lontana possibilità che alcuno abbia a prestarvi fede.

Due mesi fa avevano telegrafato ai quattro venti che l'insurrezione è del tutto domata; ciò non ha impedito che essi da allora spedissero sempre maggior truppa per domarla.

Non ci arrivano; sono anzi di solito sconfitti. Ciò però non toglie che si proclamino sempre vincitori.

La gran brava gente che sono i Turchi, ed ancor più brava la diplomazia europea che non sa decidersi a farla finita!

Ragusa, 15 novembre.

Mal si opposero coloro i quali coll'inoltrarsi del crudo inverno, credevano che le contrade insorte sarebbero ridotte a tranquillità, tanto più che l'approdo de' vapori turchi si moltiplicava a Klek, dove venivano sbarcati soldati, armi, munizioni, e vettovaglie. Oggi si può dire che l'insurrezione è veramente nella sua forza, se si pensa ai suoi primordi, quando gli Ercegovesi, induriti dalla secolare schiavitù, brandivano, in mancanza di armi, nodosi rami di quercia. Oggi hanno essi armi abbastanza ed armi buone, e munizioni, e viveri, e quel che più monta, ordine e regola, e soprattutto numero maggiore nella compartecipazione ai succedentisi fatti d'armi. Infatti chi sapeva pel vojvoda Tripko Džaković e per la sua banda, di cui si ebbe sentore soltanto 8 giorni fa? Quest'uomo, capo degl'insorgenti del distretto di Sarane e perciò anche chiamato Saranački vojvoda, venerdì 5 corr., venne alle prese coi Turchi, i quali, questa volta prendendo l'offensiva, attaccarono il villaggio Prencan, dove teneva raccolta la sua banda il mentovato comandante. Fu terribile il cozzo, che durò dalla mattina a mezzodì, perchè si trattava per gli insorti di difendere con tutta l'anima i loro focolari. I Turchi non potendo ottenere l'intento di superarli e disperderli, si ritirarono con una perdita di 50 uomini e gli insorti ebbero 5 morti e 15 feriti. Fra i morti insorti in questo fatto d'armi si annovera Simo, padre del vojvoda Tripko. Il giorno successivo cioè sabato 6 corr. con forze raddoppiate i Turchi assalirono il detto villaggio e sotto la protezione della nebbia mattutina ottennero di circondare un altipiano donde il Tripko accompagnato da soli 18 comilitoni comandava l'esteso combattimento. I 19 eroi si difesero accanitamente, finchè poterono resistere alla forza numerica preponderante; quando questa superchò, caddero tutti 19, parte morti, parte feriti. Il duce Tripko ferito da due palle e caduto al suolo, si difendeva col jatagan e non morì prima di

avere atterrato 6 turchi, che lo volevano tagliare a pezzi. Questo episodio dell'insurrezione servirà a vieppiù persuadere che gli insorgenti sono spinti alla difesa dalla disperazione.

La strada di Trebinje, di cui i fogli viennesi scrivevano che è sgomberata dagli agguati, fu non ha guari visitata da una pattuglia d'osservazione degli insorgenti, che s'impadronì di 10 mule cariche di vettovaglie e munizioni.

I consoli pacificatori hanno ben materia da scrivere ai loro governi, ed adesso che sono attornati dall'epidemia del vajuolo nero*), che invase le truppe ottomane, sotto l'incubo del male asiatico le loro relazioni non potranno che sollecitare la soluzione del sanguinoso dramma, la quale oramai non può essere che favorevole ai Cristiani. È incredibile l'entusiasmo di cui sono ispirati quest'infelici verso i propri fratelli della Dalmazia, ai quali conserveranno eterna gratitudine pei soccorsi ricevuti.

Ruska izjava i ustanak.

U prvi mah, pošto je izašla izjava službenoga lista ruske vlade o istočnom pitanju, zavladała je u Europi velika smetnja i smutnja, kanda ruske vojske već gramze proti Carigradu. U generalu Ignjatievu već su vidjeli drugoga Menčikova, koji je u putnom haljetku nosio na visoku portu ruski ultimatum, da se ili prihvati, ili se poslanik vraća u Petrograd, ostavljajući za sobom rat.

Ova skrajnost prevrнула je od nekoliko dana u protivnu skrajnost. Gasioci lete sa svih strana, te uvjeravaju, da se je ruski list samo našalio, da je hotio više prevariti ruski narod, nego uznemiriti Tursku i Europu; što Ignjatiev radi, ne samo radi u sporazumku s poslanici njemačkim i austrijskim, nego dapače i s englezkim. Sir Eliot ima iste napatke, koje i general Ignjatiev. Izjava ruskoga lista nevjridi ništa, kanda nije ni izašla. Politika trajnoga saveza nije se nit najmanjim vjetrićem zaljulala kamo li promijenila. Sve ostaje pri starom.

Jedna i druga skrajnost nesluži istini, već interesu Rusije, koja je izdajući onu izjavu po svoj prilici računala na ovakav preket javnoga mnijenja. Rusija je dala osjetiti, da je njezina najstarija riječ na Bosporu, i htjela je saznati, dok nije vrijeme ratu, što bi ko u Europi započeo, da sbilja nadogje vrijeme ratu. Svojom izjavom priučava ona Europu onim dogagjajem, koji se njom navješćuju.

Osobito odkad je Turska proglasila bankrot, sav ju je svijet na smrt osudio. Koga se njezina smrt najizravnije tiče? Izuzam naroda Turske, tiče se najizravnije i najbliže Rusije i Austrije. U to, da bi Tursku naslijedili njezini narodi, malo ko vjeruje. Predati nasljedstvo Rusiji, boje se kano groma osobito Englezka, koja carigracku luku najljepšom i najvažnijom na svijetu smatra. Zato su odanle nagovarali Austriju, neka uzme Bosnu i Hercegovinu, neka zatvori Rusiji put do Carigrada. Austrija je manje opasna, makar i u Carigradu sjedila. No ko će pomisliti slučaj, da Austrija dopre do Carigrada?

*) Questa notizia venne smentita dal foglio ufficiale.
(Nota della Redazione.)

Zato je Rusija već na pole igru dobila. Ko je jednoč izrekao, da Turska nemože više živiti, za njezin život rata voditi neće. Sama Austrija pošla je tako daleko uz Rusiju proti Turskoj, da uzmaći više nemože. Idući dalje ili će se morati sporazumjeti u dijelbi s Rusijom, ili će sve Rusiji prepustiti.

Ruska izjava, savjeti generala Ignjatjeva velikomu veziru i sultanu, poznati su ustašem tako dobro, kano i Europi. Znađu za njih u Srbiji i Crnojgори. Tuj su oni bez sumnje proizveli onaj čarobni ustisak, koji po svoj Europi. Želje i nade dvostruko će uzplamtiti, hrabrost dvostruko razpaliti. Ustanak će tim lašnje zimu prekuburiti i ruskoj akciji za proljeće vrata širom otvoriti.

Već ovaj sigurni rezultat osigurava ruskoj izjavi historičku znamenitost; već radi njega ruska izjava nije šala, kako bi ju sad neki rad okrstili. Ko zna, kakva će izjava na proljeće za njom slijediti; ko zna, kojim će se čudom onda Europa začuditi? Ko zna, neće li general Ignjatjev reći: mi smo vam lijepo o jeseni svjetovali, da ovimi reformami umirite kršćanske narode, vi toga učinili niste, a rekosmo vam, da tako duže ostati nemože i nesmije!

Riečju, pošto je svršeno talijansko i njemačko pitanje, dolazi red na istočno. Austrija još ima vremena da ga pomogne riješiti u svom interesu.

Mi pak s punim uvjerenjem izričemo, da se ustanak mora preko zime preturiti. Pa ne samo to. Valja ga do proljeća tako organizirati, da se prava sila predstavi Turskoj i Europi. Pošto je Europa do sada pristala, da se Bosnoj i Hercegovini dade autonomija pod turskom, pristati će, da im se dade autonomija i bez Turske. Samo treba imati pušku u ruci.

(Obz.)

Politički pregled.

Poljskim listovom nije pravo, što dr. Ziemialkowski nije odstupio, čim su se ograničile povlastice galičkoga školskoga odbora. Ziemialkowski ostaje u kabinetu na naročitu želju Njeg. Veličanstva Cara. Kako „Czas“ tvrdi, zaškao je ministar Ziemialkowski takogjer mnjenje poljskih zastupnika i onih, koji spadaju skrajnjoj frakciji u klubu. Niko se nije našao, ko bi galičkomu ministru bio svjetovao, da uztraje kod svoje demisije.

Mladočesi imali su ovih dana skupštinu u Pragu, u kojoj su zaključili, nastojati u saboru energično za tim, da se ustroji česko sveučilište. U posebnoj resoluciji čine se Staročesi odgovorni za posljedice pasivne politike; ujedno se sumnjiči u njoj način, kojim se bore

Staročesi, a naglašuje potreba, da se zajednički radi na nepolitičnom polju.

O Bismarkovoj politici napram istočnomu pitanju pišu „Bresl. Ztg.“ iz Berlina: Jedni tvrde, da Bismark podupire težnje Rusije, na koliko neprekoračuju granice austrijskih nazora o jamstvu za izvedenje turskih reforma. Bismark neće, da izkušava prijateljstvo Austrije, već bi želio ostaviti posljedice diplomatske posredovanja u Turskoj odgovornosti Rusije. Na ovakav postupak da nuka njemački kabinet težnja Francuzke za aliancijom, a ne manje i težnja Englezke.

Drugi opet tvrde, da će njemački kancelar podupirati rusku politiku na istoku, čim slavensko pitanje u ostalih provincijah izgubi revolucionarni značaj. Ruska vlada da neće sigurno započeti kakovu diplomatsku akciju prije, nego se nedogovori s kabinetskom berlinskim; a tim se neizključuje, da će se u vrijeme prijaviti austrijskoj vladi inicijativa Rusije i da će se i ona pridružiti zajedničkim mjeram proti porti.

Vrhovni predsjednik Alzacije i Lotaringije prispio je u Berlin. Misle, da bi moglo doći do važnih promjena u pogledu centralne vlade u spomenutih provincijah i da će se raširiti oni organi, koji imaju u Berlinu svoje sjedište. Pogovara se, da će te provincije dobiti posebno ministarstvo.

Iztražno povjerenstvo talijanske komore za Siciliju uputilo se je ovih danah u Rim i Palermo, pa će prije svega iztražiti provinciju, a za tim sam grad. Povjerenstvo ima zadaću, da razpita stanje otoka u administrativnom, pravosudnom, gospodarskom i socijalnom pogledu.

O unutarnjem položaju Španjolske donosi „Köln. Ztg.“ dopis, kojemu je sadržaj u mnogom obziru zanimiv. Opozicijske stranke neće valjda učestvovati kod izbora u kortese. Umjereni republikanci stoje s veće strane uz Ruizu, Zorilla i Castelara, docim su federaliste vijerni privrženici Pi y Margalla i Figuerasa, a svi se nadaju, da će prije ili kasnije do vojničke pobune, do tako zvanoga pronunciamenta. Skoro je sigurno, da ova stranka neće birati. Od radikalaca prešlo ih je mnogo u republikanski tabor, a ostali su vijerni monarhiji, što će i ostati, ako bude vlada pružila dovoljna jamstva za nepristranost i neodvrsnost.

Članovi ustavne stranke, kojim su na čelu Sagasta i Serano, neznaju do sada, kakovo će zauzeti stanovište. Serano se je doduše prošloga mjeseca dogovarao s kraljem, a mnogi su tomu razgovoru pripisivali veliku političku važnost. Sagasta nedolazi u Madrid, valjda s toga, što nebi rado odlučio, kako da radi, a

njegovi su privrženici i prijatelji u nemaloj neprilici. Nepomirljivi „moderados“ jedva će učestvovati kod izbora, mrzeći ministra unutarnjih poslova radi toga, što je bio ministar pod Sagastom. Najrevniji biti će kod izbora razboritiji „moderados“, kojim je na čelu grof Toreno, načelnik grada Madrida. Ovoj je stranici do toga, da zadrži vlast u svojih rukuh, bilo već koje god ministarstvo.

Po vijestima iz Carigrada zaključila je srpska vlada, da će se povući natrag s granica, ako ovako (9) Papićka vlada. Pošto je srpska vlada sa... su turske čete kod Niša dobile zapovjed odtisnuti se od srpskih granica, odredila je, da se jagodinska brigada sprema na odlazak.

Knez Milan držao je dne 11 o. šmotru nad onom vojskom, koja je imala krenuti prema granici, a tom se je sgodom posvetilo sedam zastava. Knez Milan govoreći vojsci reče, da narodna vojska radi promjenjenih političkih odnošaja neće prema granici krenuti.

O pokretu u Bugarskoj pišu iz Carigrada „Golosu“: U Slivni i u drugih bugarskih mjestih zatvoreno je ovih dana nekoliko ljudi. Iz svega se vidi, da su tamošnji učitelji ustrojili propagandu proti Turkom na korist hercegovačkoga ustanka. Da nisu inostranci izvjestitelji upozorili vladu na tu urotu, mogla je nastati za Tursku velika pogibelj, budući da je urota bila po čitavoj Bugarskoj razprostranjena.

Bugare potlačuju već od g. 1870. Turci i Jermeni, grčki fanarioti i čerkeski naseljenici, a baš za to su Bugari u svako doba pripravnici latiti se oružja. Najnovija zatvaranja još su više ogorčila Bugare, tim više, što turskoj oblasti, poimence Mladoturci, vrlo okrutno postupaju sa zatvorenim kršćanima.

I muhamedansko pučanstvo na Balkanu nezadovoljno je s postupkom oblasti te se čini, da prija kršćanom, samo da se riješi nesnosnoga jarma. Bugarski Turci imaju veliku vojničku dužnost, koja upropašćuje njihove obitelji i imetak. Ako u Bugarskoj bukne buna, vlada se neće moći pouzdati u njihovu pomoć i podporu.

I na otoku Kandiji čini se, da nije sve u redu. U Carigradu ima po svoj prilici revolucionaran odbor, koji se brine, da se čim prije rašire sve vijesti naperene proti Turskoj: ovaj odbor mora da je u neprekidnom savezu s ustašima.

U pogledu posljednje turske irade pišu „Golosu“: Veliki vezir Mahmud paša i Riza paša htjeli su u provincijah, gdje su kršćani u većini, imenovati mudire (podprefekte) i kajmakane samo kršćane. Ali se neznaju, da li će biti sultan s tim zadovoljan. Mladoturaskoj

POBLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihut Stojanović)

PRVO POGLAVJE.

IV.

Ljubomir nagovori svoje susjede seljane, da osiguraju svoje kuće i gospodarske zgrade od požara.

Povrativši se Ljubomir s puta iz tugja svijeta, nenagje u Poljanicah osigurano od požara nijednu zgradu. Istina nekoliko je susjeda, među ovimi i Ljubomirov otac, bilo osiguralo svoje zrade, čim su se sklopila društva za osiguranje; nu budući da kroz više godina, nije bilo požara u selu, a oni sve više uplaćivali za osiguranje, pomisliše napokon, da plaćaju banbadava, i prestadoše uplaćivati. Nu Ljubomir primivši gospodarstvo od svoga otca obnovi osiguranje svih svojih zgrada.

Požar buknu u Poljanicah i spali i utamani više kuća i gospodarstvenih zgradah, te se tako pruži Ljubomiru zgodna prilika, dokazati susjedom, kako je blagotvorno i korisno, osiguravati se proti požaru.

On reče: „Niko nije siguran od požara i nesreće. U najčvršću kuću udari grom; štagalj i sjenik lako zapali nesmotrena služinčad ili pakostan zločinac, a u kući i okolo kuće puno je toga, što se lako upali. Provali vatra u susjeda, pak ode i naš krov.“

„Komu nije poznato žalostno stanje pogoreleca, kad ma je graditi, a nema novca? Teško je i žalostno ostati bez svoga krova, kadšto usred zime, valja kuburiti, prosjačiti, drugim dosagjivati, a poteško je potepati se od jednoga do drugoga tugja praga. U najnovije vrijeme sklopila su se društva i utemeljila glavnice za svaki nesrećni slučaj, i vlada ih podupire. Svako ima dakle priliku osigurati se sa svojim imanjem. Plaća, kako svi znate, na koliko se osigura, pak koga desi nesreća, pruža mu se pomoć. Zlo godište, roda ište, a nesreća prijatelja. Danas tebi, sutra meni! Svi moramo za jednoga, a jedan za sve — raditi, pak smo svi osigurani.“

Jedne godine plaća se više, druge manje, kako već kad više ili manje uplatnika postrada. Može li biti tomu prigovora?

Kuće i zgrade drvene postradaju laglje i više, zato se plaća više za njih, a za zgrade od kamena i opeka, crijepom pokrivene plaća se manje. Braćo! promislite, kako eno onomad postrada cijelo selo i

Ljaukovo, siromasi ostadoše u zimno doba bez krova i zimine, novaca nemaju, zadužuju se, jerbo moraju kuće opet sagraditi, a da su im kuće bile osigurane, zar nebi bili prošli daleko laglje? Promislite sve to, i pristupite u kolo onih, koji se osiguravaju, kao što sam i ja učinio.“

Poplašeni požarom, i poučeni o osiguravanju megjusobnom, nepočašise časa, da pristanu uz Ljubomira, i svi dadoše osigurati svoje kuće i gospodarske zgrade od požara.

V.

Često pada ljeti tuča oko Poljanica i čini velik kvar. Ljubomir govori, kako se daje osigurati i od tuče, i kako valja pri tom postupati.

Požar nebijaše jedina nesreća i nedoskutica u Poljanicah. Dogje i druga nevolja, pade tuča skoro pred žetvu, kad je klasje po njivah počelo dozrijevati i sve potuče, u crnu zemlju pozabija, i to srećom samo jedan kotar, nu svakako postradaše mnogi pri tom svojom ljetinom. Ljubomir pregleda sa susjedi kvar učinjen tućom i reče tom prilikom: „Sad već ima i u našoj državi družinā, kod kojih se može osigurati i od tuči i poplavice. To ćemo, braćo, i u

stranci na čelu je Husein paša, koji se neustrašivo javno proglašivati, da je islam u stanju podneti boj sa čitavom kršćanskom Evropom. Husein paša nije sada u nikakvoj javnoj službi, pa se ipak vojska ravna po njegovoj volji. Husein paša uvjeren je tako rekuć, da će dojednoga proljeća stajati na čelu vojske i da će obsjesti Srbiju.

Financijska kriza tako je djelovala na Turke, da su skoro zaboravili na Bosnu i Hercegovinu i što biva u drugim provincijah. Svi osjećaju posljedice, a neki su postali gotovi prosjaci. Vjeresije nestalo je, a Turci nerado se odriču razkošja, kojemu se priviknuli. Nezadovoljstvo je tim veće, što na sultanovu dvoru žive onako, kao da nema nikakve krize. Novci, koji su bili opredjeljeni za građenje bagdadske željeznice, troše se za boj s ustašama. Da se urede financije, tomu treba novaca, a ti se mogu dobiti jedino u inozemstvu, gdje više nikakve vjere nemaju u administrativne sposobnosti Turaka; za to nove financijske operacije neće Turskoj tako lako poći za rukom.

Domaće.

Il luogotenente di Sua Maestà I. e R. apostolica in Dalmazia ha nominato praticante di concetto l'assolto studente legale Adalberto Gyuto di Szepes-Martonos.

Il regio governo di Zagabria, a causa della peste bovina in alcune località dei distretti politici di Ragusa e Cattaro, ha assolutamente vietata l'introduzione ed il transito nel e rispettivamente pel territorio amministrativo del prelodato governo degli animali bovini, pecorini e caprini e dei loro prodotti, provenienti dai suddetti distretti.

Dagli altri luoghi di questa provincia è permessa l'importazione degli indicati animali e prodotti soltanto per la via di mare e verso l'obbligo di produrre i certificati d'origine e di sanità.

Trovandosi presentemente infette di peste bovina varie località delle Comuni politiche di Župa, Krtole, Mula, Cattaro e Dobrota nel distretto politico di Cattaro, furono in conformità al § 28 della legge sulla peste bovina, i detti circondari comunali dichiarati infetti per intero, e riuniti a costituire un solo circondario di epizozia.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ascendeva giusta l'ultimo *Avvisatore* ad 10736, nel distretto politico di Ragusa ed a 965 in quello di Cattaro.

Per breve vovra istituito un ufficio postale a Lečevici, che sarà per ora limitato al solo servizio

ciniti. Nu da se uklonimo svake godine suviše troškova popunjeno zemljište; da se uklonimo svakom pretjerivanju navodeći cijenu plodova, a da se ipak oštećenom nismo mogli dati primjerena naknada i ošteta postupati ćemo evo ovako pri tom.

Sklopit ćemo društvo, umoliti vladu, da nam to dozvoli, pak ćemo sami svoja polja osigurati. Članovi društva uplaćivati će, priloge po razmjeru zemljišnoga posjeda, i iz istih uplatah osnovat ćemo udruženje, glavnica.

„Evo kako ćemo postupati, kad tuča ošteti koji kraj: Mi u našem selu sijemo po oranica prvoga razreda ovako, — prve godine ozimnu pšenicu i raž, druge godine ječam i zob, treće djetelinu.

Pročijanjeno je na 1 jutro po 1600 □°

Ozimne pšenice 20 mjerová po 2 stotinjaka,

„ raži 20 „ „ 1 fr. 50 nv.

Ječma 22 „ „ 1 „ 20 „

Zobi 24 „ „ — „ 80 „

Djeteline 48 centi po — „ 50 „

Uzmimo, tuča je ozimni usjev posve, ljetni u polu uništila, onda bi seljak, naš susjed, dobio za jutro pšenice 40 stot., raži 25 stot., ječma 10 stot., zobi 8 stot. Tako i kod livada osvrtao bi se na čisto, suho sijeno i naknada bi se odredila.

delle lettere. Un pedone, due volte alla settimana, manterrà la comunicazione fra detto ufficio e l'ufficio postale di Traù.

Književnost.

Šta je to bilo? — nije ništa!

Šta j' to bilo? — nije ništa!
Jevropo, sitne stvari,
Sitne stvari — grozne stvari,
Nježno čustvo to ne mari.
Samo pjesnik srce steže
Da zagudi u leleku,
Zabilježi jade gorke
Drugom svijetu, drugom vjeku.
Šta je bilo? — nije ništa
Zagun' te se velesilni,
Vašoj sreći treba mira,
Vama treba glas umilni.
— Dodijale raji muke,
Usudi se škrinut' zubi,
Gola prsa, prazne ruke,
Al slobodu smrtno ljubi.
Ljudi traže komad mača
Da raskinu lance zlosti.
Žene, djeca u svijet bježe
Šat' gdje nagju čovječnosti.

Pa šta j' bilo? — Šta da bude.
Jedna majka nosi čedo, —
Strava grozi, nada bljedi,
Bljeda je majka, čedo bljedo.
U svijet bježe, milost traže,
Halahaha! — milost! raji!
Nevinašce ruke širi,
Daljina se divno sjaji.
„Tu su blizu dobri ljudi,
Eno crkve, eno kula!“ —
Tako s' tješa jedna majka,
Pa je dušom odanula.

De, pa šta je? — Oh Jevropo,
Pred očima tvojim biva —
Okreni se da ne glediš.
Njezne živce da pošteđiš.
— Šava teče, na put staje,
Široka je — duboka je —
Jadna majka pred njom stala,
Na nebo je pogledala.
E pa stiže bjesno Ture
Željno gledat' arpske bole.
Šta će, trže majci čedo,
Presječe ga na dvije pole;
Presječeno tijelo rine.
Ladnoj Savi u dubinu.
Pa mu prija, pa mu godi
Kako pliva krv po vodi,
Kako majka vrišti, plače,

„Svota naknada razporezala bi se na svrhu godine na sve udionike osim oštećenih u koliko su kvarovali, i ovi podmirili.“ I na taj predlog Ljubomir prestat' dođe njegovi susjedi Poljančani, utemeljiše društvo, i sami se osiguraše proti tuči i vodi. Lijep napredak u poljaskom gospodarstvu, u koji se primjer mogu sve općine ugledati, pomislivši na pučku riječ: Pomozi si, čovječe, pak će ti i Bog pomoći!

VI.

Učitelj u Poljanicah potaknut Ljubomirom prima se obučavati mušku mladež u vrtlarstvu i poljogjelstvu.

Ljubomir općedi i razgovarajući se sa svojim susjedi upozna sve njihove predaude proti poljodjelstvenomu napredku i osvjedoči se, da samo zato oni onako krivo smatraju stvari, što nisu obučeni i dobrim primjerom obodreni. Čovjek neuk i nevježa samomu je sebi nevolja najteža! Ljubomir je znao od vlastitoga iskustva, kako je potrebno mladež poučavati, da joj se izbija iz glave svakojaše produde i tlapnje. Već na svojoj leji u vrtu izkusio je i zamjetio puno toga, što kao djeteta nije mogao shvatiti i ponjati, na poslije u zrelijoj dobi sve mu

I za čedom svojim skače.
Nesta krvi, nesta plača
— Iz vode se ne povraća.
Tu se Ture malo smije,
I' onda — bilo pa i nije.

Šta j' to bilo? — nije ništa!

Bilo što od vajkad biva,
Nježno čustvo nerad' gleda
Ta sitnija žalostiva.
Velesilni čeka' mogu
Prosvećenim krv ne godi,
Jevropa treba mira,
A braća su — u slobodi.
Pa i pjesnik ima kada
Da zagudi u leleku,
Pribilježi gorke jade
— Drugom svijetu — drugom vjeku...

Zmaj Jov. Jovanović.

Različite vijesti.

(*Najprije nesreća, kasnije sreća*). Lutrijašu gotova nesreća, ako mu izmudrene brojeve ko promijeniti kod stavljanja, a megjutim se igra zatvori, te ih nemoguće nanovo postaviti. Takova nesreća zagrđi neki dan nekoga činovnika kod temiškarskoga suda. Poslao je slugu, neka mu stavi brojeve 16, 17 i 71, nu kolektant napisao namjesto 71 broj 21. Igrač nije odmah promjene opazio, a kad ju je opazio i kao bez glave upao u kolekturu, ne bijaše već moguće popraviti strahovite pogriješke. Palo je i krupnih, nu nesreći ne bijaše pomoći. Igrač je sve drhtao od jada, nu kad u večer gledati izvučena brojeva, — crvene se 16 i 17, a uza nje ne 71 već 21. Sbog neoprostive pogriješke kolektantove dobi igrač 4800 fr., te se je valjda ipak udobrovoljio.

(*Delegacije*) su ove godine votirale više nego li ikoje dosad. Zanimivo je prisposodobiti koliko su dovolile za svaku godinu, odkad postoje. Za god. 1869. donovile 24,397.000 fr., za 1870. g. 23,837.000 fr., za 1871. god. 31,359.000 fr., za 1872. god. 28,393.000 fr., za 1873. g. 29,316.000 fr., za 1874. g. 29,217.000 fr., za 1875. god. 29,019.000 fr., te napokon za 1876. god. 32,607.000 fr.

(*Daće kršćana u Bosni*). Evo koliko plaća je jedna knuća bosanskih kršćana u Bosni na godinu: Gazda 1 fr. 53 n., žena 33 n., muško djetelo 1 fr. 33 n., od svakog vola 1 fr. 33 n., krave 1 fr., teleta 50 n., ovce 66 n., koze 25 n., kokoši 10 n., pjevca 15 n., guske 33 n., race 25 n., purana 33 n., debela prasca 1 fr. 50 n., krmače 1 fr., malog prašića 30 n., koka jahača 1 fr. 66 n., kobile za plod 1 fr. 20 n., truke pčela 1 fr. 33 n., za zirovinu 90 n., kotla rakijske 50 n., oko duhana 50 n. i 1/2, spahiji, kućnog vrta 5 fr. 50 n., ognjišta 50 n., vladiki 50 n., knezu seoskom 50 n., Gavrinu pare (?) 40 n., čauškerije (panduro) 50 n., kršćenje 33 n., vjenčanje od 2—5 dukata, pokop 1 fr. Od svega prirodo, kao žitarica, krumpira, bostana, krastavica itd. 1/2 spahiji, 1/3 caru i 1/4 seljaku.

se razjasnilo, te je puno k tomu doprinijelo, što je iz očinskoga doma u tajji svijet ponešene predaude brzo zabacio, i zamijenio ih sdravimi nazori. Zato je obgrtao Ljubomir svoju najveću pozornost na obuku mladeži. Stari se seljani drže kruto načela, makar je i krivo kao srijemska ljevča: „Tako su radili i naši stari, pak se krupom (bljebom) hranili,“ i „pletu kotac kao i otac!“ Nu što zaprečivaše tvrdoglavoost starih, valja da mlagji, sa kojih svijet ostaje, izvedu i oživotvore. Često govoraše on mlagjim susjedom: „Mladež može i u pučkoj školi malim troškom ono se učiti, što se u gradu volikim troškom uči, ako je samo seoski učitelj čovjek od oka. Nu pučka škola treba sposobna, dovoljno naobražena učitelja. Ovakovi učitelji dali bi se naći, samo kad bi seoske općine htjele promisliti, da umao, vješt i valjan poslanik traži i dobra plaću, te kad bi htjeli svoje učitelje bolje plaćati nego do sad. Mi imamo valjana učitelja, koga samo moramo bolje platiti, pak će on naše dječake učiti ne samo čitati, pisati i računati, nego i što drugo, što čovjek svaki kao zemljodjelac treba znati, i što svakom u životu koristi.

(*Stijeli*.)

ПАНЧЕВАЦ КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА за 1876 год.

Уредио Панта Поповић.

Цена је само 30 нов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); Славуј, песма по Ј. Арау од Мите Поповића; 4) Бурђев дан; 5) Лађа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Пешту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Булијију од Мате Поповића; 8) Гарибалдова кућа на Капрери (са сликом); 9) Попадија се повампирили, приповетка; 10) Голуб писмоноша (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповедница из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стипеа (са сликом); 14) Божић; 15) Сечењинев друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пешта; 18) Телеграми; 19) Лествице за жиг; 20) Жребања свију аустро-угарских срећака.

Садржина ова препоручује га свакој српској кући. Он се у свима српским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари и растурачи „Панчевца“ добијају 25 % рабата.

Панчево, новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

ВЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

за 1876 године.

измислио је у нашој паклади и стаје само 40 новч.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу свакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25 % рабата. Нарупби не извршујемо тачно с платом у натов.

Панчево, 1 новембра 1875,

Књижара Браће Јовановића.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugom robom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

за

gospodu i gospogje.

Овај накит, изведен с нове kovine (именом ново или талми-слато), наклањује прави накит, подем тај нови фабрикат правому и бојом и факоном одговара, па уз то се поставља, да сав предмет нестоји ни четвртине, што се мора код правог за сам факом платити; тим се може аво најновије и модерно набављати што чеће. I вјештака може овај производ проварити, тако је добро паоинжен.

Novi nakiti.

modernoga facona, sgotovljeni a novoga zlata, kojemu je zlatne žutina trajna, pa tim i sliči, pravomu nakitu na prevaru, a paoinjenim kamenjem i caklinom, kako to sahtjeva facon.

Naprsnjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.

najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

Cijela garnitura, naprsnjače i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedeno, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, fr. 1.

najfinije izvedeno, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.

Medailoni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1, 1.50.

Najvrijetnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaј je nakit prav. u ložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, paoinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji paoinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6.

— 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srca na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Vječno mirisavi nakit.

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaј je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospogjina garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica fr. 2.50, 3, 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6, 1 medailon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6, 1 krizić za ogrlicu f. 1.50, 2.20, 3, 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaј je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmilje, te je ipak za necijenu. 1 garnitura naprsnjača i naušnica n. 30, 50, 80, 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.05, 2, 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.02.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši facon, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1.

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbenu najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filiale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravih englezkih, kao i svičarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz slijedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi englezki srebrni cilindar sat sa kristalnim kastom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi englezki najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailliran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15:50 pravi englezki u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostavnim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 pravi englezki od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrsti, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevnim pismom.

Samo fr. 17 pravi englezki srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevnim pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi englezki Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kodanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, na se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako vačić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina	od for. 10—12	Zlatni Anker finiji, zlatni poklopac	od for. 45—60
„ „ „ sa zlatnim obručen		Srebrni Anker sat sa dvstr. poklop.	od for. 24—28
„ „ „ na skok	od for. 13—14	„ englezki Anker sa kristalnim staklom	od for. 18—25
„ „ „ za gospogje	od for. 13—18	„ Anker za vojsku, dvostrukim poklopcem	od for. 25—36
„ „ „ sa dvostrukim zaklop.	od for. 15—17	„ Anker remontoirs	od for. 28—30
„ „ „ sa kristl. staklima	od for. 14—17	„ remontoirs sa dvstr. poklop.	od for. 35—40
„ Anker sati sa 15 rubina	od for. 16—19	„ „ sa krist. stakli	od for. 30—36
„ „ finiji sa srebrnim poklop.	od for. 20—23	„ Anker remontoirs za vojsku	od for. 38—45
„ „ sa dvostrukim zaklopcem	od for. 18—23	Zlatni Anker sa dvostr. poklop.	od for. 55—58
Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina	od for. 30—36	„ sa zlat. zaklop. f. 65, 70, 80, 90 100—120	
„ za gospogje sa 4 i 8 rubina	od for. 25—30	„ sa krist. staklom	od for. 45—75
„ „ emailliran	od for. 30—36	„ „ za gospogje	od for. 40—48
„ „ sa zlatnim poklopcem		„ „ „ sa krist. staklom	od for. 45—60
„ „ (mantel)	od for. 35—40	„ „ „ sa dvostr. poklop.	od for. 50—56
„ „ email, sa diamanima	od for. 38—48	„ remontoirs	od for. 70, 80, 90—100
„ „ sa krist. staklom	od for. 36—45	„ „ sa dvostr. zaklop. od f. 100, 110, 112—150	
„ „ dvostr. zaklopcem		Zlatni remontoirs sati, plitki, staklom for. 80, 90, 100	
„ „ rubina	od for. 40—48	„ „ dvostr. zaklop. for. 100, 100, 320—350	
„ „ email, sa diamanima	od for. 50—65		
„ Anker sat sa 15 rubina	od for. 35—44		

Samo for. 6 velelijepi pariški sat od tuči sa bilom pod staklom, ures za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:80 ili 2 fr. najfinije švarzvardeke poredanske emaill. zida ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lanci for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamijenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare! Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje sam ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnimi i lažnim oglašima pohagaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriļke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavacem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koristi štovanoga p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz najjeftiniju cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
„ po godine . . . 5: —
„ mjesec . . . 1: —
van Carevine s' poviškom po-
starskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 95.

Zadar 27. Studenoga 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZENLJAKU.“

Bukarest, 27. novembra. Nel di-
scorso, con cui aperse la Camera il prin-
cipe constatò come siasi di molto mi-
gliorato lo stato economico della Ru-
menia e come sieno favorevoli le rela-
zioni cogli altri paesi. Gli avvenimenti
che si succedono da quella parte del
Danubio sono dai Rumeni osservati con
viva attenzione.

Zara, 26. novembra.

Sia permesso anche a noi di dire due
parole nella polemica che si agita fra il *Nazionale*
ed il *Dalmata* a proposito dell'utra-
quismo che sarebbe stato di recente con un'or-
dinanza ministeriale introdotto nel preparandio
di Borgo Erizzo. Forse arriveremo a troncare
un diverbio, che non ha ragione alcuna di
protrarsi, se si riflette al motivo per cui fu
mosso.

Il *Nazionale* dissaprova l'innovazione che
il ministero avrebbe introdotta col disporre
che nel preparandio di Borgo Erizzo siano
lingue d'insegnamento e l'italiana e la slava.

Il *Dalmata* invece trova di doverla appro-
vare pienamente.

E l'uno e l'altro non hanno motivo al-
cuno di scaldarsi, giacchè ciò che essi chia-
mano innovazione, esisteva già da quattro an-
ni a questa parte e fu soltanto di recente con-
fermato dal ministero.

Spieghiamoci. Sino alla fine del 1870 ci
erano due preparandi per maestri: uno qui in
Zara con lingua d'insegnamento l'italiana, e
l'altro a Borgo Erizzo con lingua d'insegna-
mento la slava.

Essendoci però poche scuole popolari in
lingua italiana, nasceva che i maestri, esciti
dal preparandio di Zara trovavano difficilmen-
te ove impiegarsi, e dall'altra parte quegli
esciti dal preparandio di Borgo Erizzo, perchè
abilitati ad insegnare unicamente in lingua
slava, si vedevano percluso l'accesso alle scuole
in lingua italiana.

Per rimediare a questo inconveniente, ven-
ne nel 1871 soppresso il preparandio di Zara,
e dal Consiglio scolastico provinciale d'accor-
do col ministero della pubblica istruzione con-
temporaneamente disposto, che nel preparandio
di Borgo Erizzo lingue d'insegnamento do-
vessero essere entrambi e la slava e l'italiana
ed alcune delle materie avessero ad inse-
gnarsi in questa, altre in quella lingua, affine
di rendere possibile agli allievi di detto isti-
tuto di poter esercitare il magistero in qual-
siasi scuola della provincia, qualunque ne fos-
se la lingua d'insegnamento.

Tale stato di cose durò dal 1871 tutto
fino alla riorganizzazione generale dei prepa-
randi avvenuta l'anno scorso con ordinanza

ministeriale, che impone una sola sia la lin-
gua d'insegnamento. Quando il Consiglio sco-
lastico deliberò che nel nostro preparandio tale
lingua sia per l'avvenire la slava, il ministero
facendo con una seconda ordinanza eccezione
alla prima, disponeva che l'insegnamento con-
tinui in ambe le lingue.

Quindi si potrà discutere se sia o non
sia nelle nostre condizioni necessario che i
nostri maestri popolari sieno posti in condi-
zione di poter esercitare il loro magistero qua-
lunque delle due lingue sia lingua d'istruzio-
ne nelle nostre scuole, se l'utraquismo nel pre-
parandio sia consigliabile e la sua applica-
zione possa giustificarsi; ma sia qual si vo-
glia il giudizio che su ciò si possa portare,
resta sempre il fatto, che tale stato di cose
non è appena ora che viene imposto, ma è
da quattro anni che vige.

Ragusa, 22. novembra.

Non occorre di soffermarsi sui fatti, per
quanto importanti, annunziati li 12 corr. dalla
Sava, dove gli insorti si resero padroni di vet-
tovaglie in abbondanza e di un centinaio di
fucili; nè di tessero le lodi a Milovan Stan-
ković e Filip Vojnović, pei fatti eroici di Plje-
valjsko; ma per tutti gli altri vi esporrò i
sanguinosi combattimenti che durarono per ben
tre giorni dal 10 ai 12 inclusive c. m. fra
Gacko e Goranjsko, fortezza di primo ordine.
Lazar Sočica era il comandante supremo deg-
li insorti; a lui subordinati erano i capitani
Pavlović, Zimović, Bavičić e Hadžić. I Tur-
chi erano capitanati dal paša Selim e Sefket,
ed in numero di 4000 accompagnavano vi-
veri e munizioni da Gacko a Goranjsko. So-
čica coi suoi 3000 li attaccò e respinse; fece
una strage di oltre 400 Turchi, e tagliò la
via a Goranjsko. Questo nella prima giornata,
cioè mercoledì. Intanto Peko Pavlović arrivò
coi suoi leoni dai monti e così pure Zimović.
I Turchi rinforzati da due altri battaglioni
volevano sforzare il passo. Intanto sopra-
giunse la notte, e all'indomani venerdì si rin-
novò la lotta. Selim paša con una parte del-
l'armata di notte si era ritirato a Gacko; restò
quindi Sefket sul teatro. Ebbi occasione di
parlare con un ufficiale turco che partecipò
alla pugna. Egli dice che oltre 2000 Tur-
chi perirono e che perdettero tutta la provi-
sione e 30 cavalli di munizione, 100 tende
ed alcune cassette di schioppi a retrocarica
che erano sotto le tende, oltre a quelli che
vennero presi ai morti Turchi. V'era an-
che denaro ed oggetti preziosi. Di insorgenti
si deplora la perdita di un centinaio che ri-
masero morti e circa 200 feriti. Fra i morti
si annovera anche il vojvoda Vule Hadžić e
6 ufficiali ossia stotinaši, centurioni. Immagi-
natevi la gioia nel campo degl'insorti!

Da notizie poi che giunsero sabato 20
c. m. si sa che Selim paša venne accusato di
tradimento e che sarà decapitato e che Rauf
paša governatore della Bosnia intende pren-
der la rivincita per la disfatta a Muratovica,
così chiamasi precisamente il luogo del com-
battimento, e raccoglie gran truppa per mar-
ciare contro Sočica e Pavlović, che finora han-
no raccolto circa 7000 armati ben agguerriti.

Si attende quindi quanto prima un terribile
scontro.

V'erano anche altri cozzi a Zubci e presso
Nikšići con favorevole risultato per gli insor-
ti, ma perdono d'importanza e si eclissano
in faccia alla brillante vittoria dei cristiani a
Muratovica. Corre voce che il Montenegro
quanto prima entrerà nella tenzone con 10.000
uomini che si raccolgono a Grahovo.

Times o istočnom pitanju.

Neima ni jednoga znamenitoga lista u
Europi, koji bi o riješenju današnjih zapletaja
u Turskoj svoju misao toliko prevrtao, koliko
„Times“.

„Times“ govori u ime silna naroda; al
nit silni englezki narod nemože svega, što bi
hotio i što bi u njegovu interesu bilo. Zato i
glavni mu zastupnik u novinstvu nesmiye go-
voriti apodiktčno, ovako ili onako mora da
bude. U svakoj novoj fazi, u koju stupi pi-
tanje orijentalno, preporuča „Times“ nova sre-
stva, nov smjer, udešen prama onoj novoj fazi.

Kroz svekoliko ipak tetubanje englezkoga
organa vidjeti mu je tri stalne točke, koje si
je u ovom pitanju utvrdio: prvo, Turska se
ne može održati; drugo, Rusija nesmiye ba-
štiniti Turske osobito Carigrada; treće, Au-
strija ima zauzeti Bosnu i Hercegovinu.

Da se Turska držati nemože, dokazuje
financijski joj bankrot u Carigradu, i vojnički
bankrot u Hercegovini.

S Carigradom Rusija bi dobila sigurna
vrata u Europu i Indiju, zato nesmiye bašti-
niti Carigrada.

Austrija da zauzme Bosnu i Hercegovinu,
mogla bi se popriječiti Rusiju na putu u Ca-
rigrad, a nebi postala toli silna, da bi mogla
groziti englezkim putevom u Aziju.

Zato je englezki organ odmah, čim je
hercegovački ustanak zadobio evropsku važ-
nost, navaljivao na Austriju, neka prekorači
Savu i Unu, neka zauzme Bosnu i Hercego-
vinu. Austrija nije poslušala ovaj savjet.

Megutim englezki list neda se tim sbu-
niti. Premda je ruska štampa podstigla svu
oštrinu znamenite ruske izjave, koja je toliki
trepet porodila u Europi, ipak englezki organ
sve dotle nenada se dobru, dok nevidi austrij-
sku vojsku u Bosnoj i Hercegovini. Istom on-
da moglo bi mu odlahnuti sreću.

Zato u posljednje vrijeme ovako dokazuje:
ruska izjava ako i nesmiye odmah na rat,
toliko ipak znaменуje, da kukavnu raju u
Bosnoj i Hercegovini valja osloboditi od tur-
skoga zuluma i na tom temelju povratiti mir
u onoj žalostnoj zemlji. Nebude li to sigurno
i čim prije, Rusija će naći priliku, da se obori
na Tursku. Kukavnu pako raju osloboditi i
mir osigurati može samo Austrija, ako u ime
Europe posjedne Bosnu i Hercegovinu, kano
što je za krimškoga rata posjela Vlašku i
Moldavsku.

Za čudo, od svih predloga englezkoga
lista, što smo do sada čuli, ovaj jedini u au-
strijskoj štampi nagje odziva, pače u Beču se
misli, što „Times“ ovdje predlaže, da je po
svoj prilici vjetrić iz njemačke državne kan-
celarije.

Izašao taj predlog iz glave englezkoga
lista, ili iz njemačke državne kancelarije, ako
se želi obustaviti strašno mrevarenje po Bo-
snoj i Hercegovini, ako se želi izvesti reforme,

koje obećaje turska vlada, ako se želi osnovati sigurne odnose u onoj zemlji, ako se želi obuzdati turska divljač i udahnuti raji pouzdanje, onda se mora prihvatiti onaj predlog. Sve drugo, što god poduzme Europa, ne vodi cilju. Turska će prisiljena obećavati kao i dosad, a raja joj izmučena iskustvom, ne može i neće vjerovati.

Da Europa na zulume i pokret u Turskoj gleda onom apatijom, kojom je gledala sva prošla vremena, raja bi žalila, ali bi mučala i trpila. No sva Europa, a ne sama Rusija, uvjerava, da ovako duže ostati nemože i nesmiye, da kršćaninu treba povratiti ljucku eksistenciju. Ima li Europa ozbiljno ovaj cilj pred očima, onda mora htjeti najsgodnije sredstvo, koje tomu vodi. Govoriti o potrebi boljega stanja, a nečiniti ništa zanj, samo povećava i ogorčava ono zlo stanje.

Okupacija Bosne i Hercegovine po Austriji možda nije idealno riješenje sadanjega pokreta; al ovo je jedino, do kojega se Europa izpod gomile svojih rivalnosti i splekata odvažiti može, bez bojazni, da bi joj se mir narušio.

Istina je, Austrija se je dva put vrlo opekla sličnom okupacijom. Provaliv proti Rusiji u Vlašku i Moldavsku, ona je pripremila provalu Francuzke u svoju Italiju; zauzevši s Pruskom Šlezvig i Holštajn, ona je pripremila provalu Pruske u Česku. Ove nauke preporučuju opreznost.

No problemu istočnoga pitanja Austrija se oteti nemože. Koleso, koje se već kotura nizbrdice, neda se sustaviti. Ili valja njim ravnati, ili će ono pogaziti. U ovoj pako stvari čini se, da bi Europa išla Austriji na ruku. Što više, znadu li njezini državnici raditi za vremena, sam narod u Bosnoj i Hercegovini ići će joj na ruku. Ovaj dakle slučaj razlikuje se od onih, koje smo naveli vrlo, i to u njezinu korist.

Nesretnici, koji su u naše krajeve prebiegli, zadaju nioi silne troške i neprilike. a

ne postoji, i sve što mu ostaje da učini, to je da privole narod da se vrati kućama. Kao njegov stari poznanik, ja sam mislio da treba da mu kažem da ustanak zaista još postoji i neka se o njemu ne vara. Ma da nisam mogao o sebi laskati da će on to javno priznati, baš ako n sebi i veruje da je tako kao što sam mu kazivao, ipak on mi je bar otvoreno i opširno razlagao planove i uzdanja svoja, i nije odricao da stvar ima svoje teškoće.

Šta on namerava da čini, to je: prvo, da reformiše medžlis tako, kako će u njemu hrišćanski interesi bolje zastupljeni biti; da se građanski zakonik štampa na srpskom i na turskom jeziku, kao i zakon o izboru članova za medžlis, tako da narod jasno razume svoja prava; da se izmene propisi o kulučenju na drumovima, tako da niko ne će biti dužan da radi van okruga u kome je; rešenja sudska da se izdaju na srpskim i na turskom jeziku, i da ih na obojima članovi potpisuju; da se postave tajni nadzornici za svu administraciju, imena kojih će znati samo vlada u Carigradu i oblasni guverneri; da se okine sadašnja sistema konskripcije konja, a ako bi za javnu službu trebali konji, neka o tome bude slobodna pogodba; da se desetak preobrati u porezu od zemlje; da se postave i Hrišćani i Turci za nadzornike poreznika i za poreznikare; da se i spahija i seljak obvežu da ugovor o držanju zemlje pod zakupom prave na pismeno i da se kod vlasti potvrđuje; i na posletku da se i policija popravi tako, da bude megju zaptijama i Hrišćana. Još me paša nveravaše, da se veći deo ovih mera već izvršnje.

Može biti da će strogo izvršenje ovih mera u mnogome ukloniti uzroke nezadovoljstvu. Vredno je dakle videti, kako će mere te da se izvrše pod neposrednom upravom komisara, koji ima vlast ne samo da smisli reforme, nego da ih odmah i u život zavede. Vredno je videti šta će učiniti Server-paša već i s toga, što megju turskim administratorima nema čoveka, koji bi bio liberalniji, i koji bi imao boljih namera. Što on ne uzmože ili što on ne ushte da učini, nije prilike da će učiniti vojnički starešina mjesne uprave. Medžlis je u Mostaru pre neki dan pozvan bio da potpiše predstavku Porti, kako je sadašnja turska npravna sistema vrlo dobra. Podneoše

nestalo, to će se naredba o ukidanju tu lako i izvršiti. Ali samo pre nekoliko dana, i to posle ukidanja one konskripcije, dolazila je ovamo jedna seljačka deputacija, te je u ruskom konzulatu ostavila spomenicu, u kojoj se žale kako sa svojim konjima moraju da rade za vladu, i kako nit su u stanju da se oslobode, nit da dobiju brane za sebe i za konje, i kako su najposle, da ne bi samo od gladi pomrli, ostavili svoje konje pa utekli da život spasu. To su ovde dnevni dogagjaji, koji pokazuju u koliko su i najbolji ljudi turskoj upravi u stanju da preduzmu reforme u najboljim prilikama.

I u tome i leži teškoća. Ljudi, koji su vrlo dobro obavješteni o turskim odnosima, tvrde, da ma kakve mere da se preduzmu, opet se ništa popraviti ne može, jer sam personal nesavladljiva je prepreka da se pravda čini.

Nije mi slobodno da imenujem one autoritete, koji mi potvrđuju presudno moje mišljenje — da se narod listom nije digao iz političkih pohuda, već što mu je dodijalo nasilje spahija i proterivanje verozakonsko, i što mu je dodijala nemogućnost da muslomanska vlast Hrišćanima pravo sudi. Da je turska sistema neizbežno škopčana s nepravdom za Hrišćane, a u opšte i za muslomansku sirotinju, o tome su sva mišljenja saglasna. Uzalud je reformisati sistem, koja je trula do samoga korena. Sistema ta treba da se sa svim zameni drugom, a nemoguće ju je zameniti materijalom, koji bi se u carevini turskoj našao. Kad bi se medžlisi sastavili samo od Hrišćana, to bi na svu priliku imalo za posledicu gonjenje Muslomana. Kad bi se politička vlast od Muslomana prenela na Hrišćane, posledica bi bila da se u Bosni digue ustanak muslomanski, opasniji nego što je ovaj sad u Hercegovini. Ma kakve bile reklamacije usled političkih prizreaja, ja opet presudno kažem, da komisari velih sila, koji su ovde tvrde, da ako bi se baš uspehom turske vojske ustanak privremeno i ugušio, nema izgleda da će se i uzroci ustanka ukloniti, osim stranim umešanjem, koje bi neprijateljske stihije držalo u primirju dosta dugom, da se narod navikne na pravičnost, koja je u ovoj zemlji sa svim nepoznata, — strano umešanje, koje bi silom sprečilo da se razne stihije ne kolju. zadovoljavajući

prije pripisiti politički značaj ustanka u Hercegovini i njegov razvitak. Službeni list turske vlade „Turquie“ piše uslijed toga na prvom mjestu: Bečki kabinet držao se je u ovom pitanju vrlo korektno. Austrija ne samo da nije poticala na ustanak, već je nastojala da se uguši. Kada se bečkomu dvoru pripisuju čini i namjere, kojim nije nikada bio kriv, onda se može slabo poslužiti carskoj vladi, kojoj se je Austro-Ugarska kao najvjerniji saveznik izkazala kod sadanjih okolnosti.

Iz Berlina pišu poluzvanično „Köln. Ztg.“, da bi Austrija mogla okupirati ustale provincije, ako Turska nesavladat ustanak; jer Austriju da ta stvar kao susjednu državu najviše interesira, a uz to doprinosi takogjer najveće financijske žrtve da štiti svoju granicu i uzdržava bjegunce. Megjutim nije dosta, da na austrijsku okupaciju pristanu samo velike vlasti, nego mora na to i Turska privoljeti.

Diplomatični dopisnik „Köln. Ztg.“ naglašuje, da je njemački „Staatsanzeiger“ naznačio dovoljno politiku vlade u pogledu istoga pitanja. Ona neima neposredna interesa, već joj je do toga, da se uzdrži mir sporazumkom Njemačke i njezinih saveznika. Razmirica među Austrijom i Rusijom uvela bi i Njemačku u vrlo nepovoljan položaj; jer si baš berlinski kabinet pripisuje tu zaslugu, da je mnogo doprinio do izravnauja razmirica, koje su duže vremena obstojale među Bečom i Petrogradom.

U Rumunjskoj imaju opet ministarsku krizu. Bečka „Presse“ piše, da je knez Karlo primio demisiju Boeresco-a, ministra vanjskih poslova. Što mu je dalo povoda, da da ostavku, nije još jasno. Sudeći po uspjehu, šta ga je Boeresco postigo sa svojom trgovačkom politikom u Beču i Parizu, mnogi se čude odluci rumunjskoga ministra. Neda se tajiti, da se u posljednje vrijeme kadkad navaljivali nanj francuzki listovi, koji su po svoj prilici iz Bukarešta dobivali naputke. Ali je poznato i to, da je njegovim nastojanjem versajlska vlada pristala na to, da se mjesto „podunavske knežovine“ rabi u diplomaciji ime „Rumunjska.“ Porta je bila protiv tomu, pa se je stoga razbilo dogovaranje među portom i Rumunjskom o poštarskom dogovoru.

Mac Mahon dao je pozvati k sebi Leona Say-a i umolio ga, neka zadrži listnicu financija. Položaj, reče mu maršal, da je važan i svetčan, a on smatra pitanjem poštenja, da ga sve sadanje ministarstvo podupire za vrijeme izbora. Leon Say, koji je nakanio odstupiti, odgovori Mac Mahonu, da će se posavjetovati sa svojim prijatelji od lijeve. Dogovaranje raznih parlamentarnih grupa, kako bi se sastavila listina senatora, ostalo je bez uspjeha. Casimir Perier i Ricard predlagali su sporazumak s desnim središtem, a Aumale i Joinville očitivali su, da će opet stupiti

mladež prekrasno napreduje učeći vrtlarstvo i prirodne znanosti. Da pokaže djelom, kako mu je to drago i mило, često se je nedjeljom pridružio izlazećim u polje. Kad bi on tako s učiteljem i s učenicima prolazio selom, poskakali bi i mladići na noge, te pohitili za njimi, dapače i pogđjekoj vremešan susjed pridružio bi se povorki; jerbo Ljubomir bijaše ljubezno i prijazno se ponašajuć steko ljubav i privrženost cijeloga sela; staro i mlado cijenilo ga je i štovalo; ništa se u selu nije začimalo, a da nebi njega pitali za savjet, pa budući da je opće poznato bilo, kako on mudro i pametno zna svakoga savjetovati, svakoga poučiti i uputiti, zato je svako hrlio k njemu i za njim prijanjao, makar kojim prilikom, samo da čuje njegovu obuku.

Mjeseca srpnja nedjeljom po dovršenoj obuci u opetovnici i nastavnoj školi pogje cijela povorka u polje. Ljubomir s učiteljem na čelu društva mnogobrojna. Dječaci, mladići i muževi bjehu se udružili, kako će slušati pametne riječi pametnih ljudi.

u parlament, ako ih izaberu njihovi birači, ali ne usljed izbora sadanje narodne skupštine.

Pismo, što ga je don Karlos upravio na kralja Alfonza, vrlo je zanimivo. U njem kaže među inim, da je revolucija, koju Alfonso zastupa, odgovorna za sramotu, koja je postigla Španjolsku. Bez revolucije veli, nebi bio buknuo ustanak na otoku Kubi, pod mojom vladom nebi revolucija nikada bila ojačala. Zakonito pravo onoga, koji zapovjeda, jedino je, koje može bez nasilja reformirati, bez slabosti popuštati, bez srditosti kazniti, a bez strasti vladati. Ali se radi o cijelokupnosti domovine, a tu moraju braniti svi njezini sinovi. Kada je domovina u pogibelji, nestaje stranaka i svi nisu drugo van Španjolci. Dogje li do rata s Amerikom, nugjan ti primirje, dok bi trajao rat.

„Ali valja dobro uvažiti, da je samo vanjski rat uzrok primirja, koje ti nugjam i da ostajem kod svojih prava na krunu i siguran sam, da ću se njom okruniti. Moje hrabre vojnike nemogu postati u Kubu, nu braniti ću svoje provincije i kantabričko Primorje. Ako primiš moju ponudu, imenovati ćemo zastupnike radi daljega uregjenja stvari. Odbiješ li ju, onda će svijet biti svjedok, da je katolička Španjolska veledušno učinila svoju dužnost. Ili voliš tražiti ovo primirje od neprijatelja, koji ti se grozi? Pokori se, ako imaš te odvažnosti, ali Kuba će ipak biti za domovinu izgubljena. Tebi neće preostati drugo, nego sramota, da si se uzalud pokorio!“

Alfonzo zahtjeva, da mu se don Karlos bezuvjetno preda.

Domaće.

Jučer je izišao na jav sljedeći poziv. Njegov sadržaj i njegov cilj ne trebaju naše priporuke, a da se ne dojmju svakoga rodoljubnoga srca, te da blago djelo podupre svim svojim, bilo i malim silama.

Njezino Veličanstvo presajna Carica i Kraljica, sljedeći glas Svoga plemenitoga srca, oglasila je tunomadne sa premilostivom Svojom odlukom od 7 t. m. jedan poziv za postignuti raširenje zavoda za odgojenje kćerih častničkih u Hernalsu kraj Beča, uzemši povoda od predstojeće slave, koja će spominjati dan, u koji bi isti ustanovljen od velike Carice Marije Terezije.

Dobročinstveno je bilo djelovanje ovoga zavoda, koji baš sada dovršuje stotinu godina svoga postojanja.

Mnogi častnici vidiše oblakšate svoje skrbi za uzgoj vlastitih kćerih primanjem istih u taj zavod, gdje udioništvujuć pri potpunome odgoju, stekoše si uvjete obezbjegjenog života.

Ali broj od 70 bezplatnih mjesta, na

koje je ograničen rečeni zavod, već nije dostatan za sve to veće potrebe.

Nu, kako 100 godina nazad, tako i danas čuvstvo važnosti i blagodatni takvoga zavoda govori k srcu jedne Carice, koja priznaje, da je domoljubna dužnost koliko god moguće razširiti ga e da bi se mogla i u buduće postići svrha, naznačena mu pri njegovu utemeljenju.

Ova ruka, koja je vavijek blagodatna bila, gdje god bijaše potrebno priteći u pomoć bližnjega i pridonjeti k svemu, što je lijepo i plemenito, odredila je bogati dar i za ovu pobožnu svrhu.

Riječ, što ju sa visokoga svoga prijestolja upravi blaga i milosrdna Carica, našla je na svim stranama širokoga Carstva, u svim slojevima puka, najbrižljiviji i najživiji odziv.

Pridružimo se daklen i mi tome dijelu sa onim domoljubljem, što su i po moru i po suvu slavno dokazali toliki naši junački sinovi.

Narod dalmatinski blagosivati će svaki novčić što će se dati za raširenje jednoga zavoda, u kojemu i sinovi naših hrabrih častnika i dalmatinskih materi primaju blagodatni potpunoga odgoja.

Najmanji dar odgavara plemenitosti zadržati; najneznatniji prinosci, koji će biti sabrati u Dalmaciji i inuda, sastaviti će brzo dostatne svote za ustanoviti više bezplatnih mjesta.

Upravljam ovu moju riječ na plemenito čuvstvo gospode, na materinska srca gospoja ove viječne kraljevine molbom, da bi udijonistvovali pri plemenitome i domoljubnome poduzeću sa prilozima, koji će biti primljeni sa vrućom blagodarnošću, ma koliko maleni bili.

Svote, za koje će se po dužnosti izdati namirnice i koje će preko novinah razglašene biti, mogu se upraviti meni, ili pak predsjedništvu namjeništva, iliti uredništvu *Objavitelja Dalmatinskoga*, ili najposlije kotarskim poglavarima pokrajine, koji su pripravnici, sudijelovati za ovu svrhu.

Zadar, 26 studenoga 1875.

Agata barunica Rodić.

Dai giornali di Vienna rileviamo, che nella discussione del comitato pel budget, al titolo *Ministero del culto*, il rispettivo referente esprime il suo rincrescimento, che il governo intenda coprire le due sedi vescovili vacanti in Dalmazia, ad onta che nell'anno scorso la Camera avesse espresso il desiderio ch'esse fossero sopresse.

Il ministro del culto, d.r. Stremayr rispose, che per regolare questa faccenda nel senso dei desideri espressi dalla Camera, si dovettero iniziare delle trattative colla Santa Sede. Non si può attendere il risultato di queste trattative, che potrebbero durare molto tempo, e si deve aver riguardo ai desideri delle popolazioni, coprendo intanto le due sedi vacanti.

Ci scrivono da Vienna in data 23 corrente:

„Oggi il ministero ha presentato alla camera

oe, pak da opet brzo odlete u polje i skupljaju dalje leteć neumorno od cvijetka do cvijetka. Pčelar megjutim spremiv roj u novu frnku, otvoriv zamoljen Ljubomirom jednu trnku. Svi naši putnici veliki i mali poletiše vidjeti i zavirivši u otvoren pčelac začudiše se jako. Po saću šetahu mnoge pčele gore i dolje. Svaka je znala, šta ima raditi. Nesmetajuć i nesbunjujuć jedna drugu, gradile su pčelice neprestano. U trnki nije nijedna snijela ljenčovati i bezposličiti. Takovu bi radenice mahom bacile na polje iz pčelca. Kad bude trnka opet zatvorena, reče Ljubomir slušajućim dječakom: „Djeco! učite se od pčele biti pozorni, uredni, štedljivi i umjereni.“ Ostavivši vrt i pošavši dalje, reče Ljubomir zamišljen u ono, što je promatrao, učitelju: „Izpitivao si tvrde, do duše, da živine vodi nagon. Neka, dopustimo to! Nu, zar da čovjek, stojeći na čelu svih živućih stvorova na zemlji nemože vogjen pameću i razumom prostim, slobodnom voljom ono činiti, što nerazložno živine čine, vogjene prirodnim nagonom?“ (Sljedi).

dei deputati la ricerca d'un credito suppletorio, pei seguenti titoli di spesa in Dalmazia:

Per la strada da Cattaro verso il Montenegro f. 60,000
Per la residenza vescovile e seminario greco di Zara. f. 50,000
Per la scuola civica di Sebenico e unitovi corso d'agricoltura f. 4,800

In tutto f. 114,800

Dal resoconto delle discussioni del comitato pel budget della Camera dei deputati, rileviamo che nello straordinario per costruzioni di strade nel distretto di Cattaro quel comitato, dietro proposta del referente d.r. Giskra, ha approvato, in luogo della cifra complessiva di 74000 fl. chiesti dal governo e dei 27.000 fl. preliminari per eventuali crediti suppletivi, le seguenti poste parziali: per terminare la strada Scagliari-Cerljeni-Brig 10.400 fl.; per terminare la strada Cerljeni-Brig-forte Trinità 6000 fl.; per proseguire i lavori sulla strada Cattaro-Scagliari fior. 18000; e per la strada dal forte Trinità al confine montenegrino fl. 50.000; in complesso fl. 84.000.

Giusta l'ultimo *Avvisatore*, il numero dei rifugiati dall'Ercegovina nel distretto politico di Cattaro ascende a 1075 ed a 1006 quello dei rifugiati dalla Bosnia nel distretto politico di Knin.

Il regio governo britannico ha nominato a suo agente consolare a Lissa il sig. Antonio Topić.

Il consiglio scolastico provinciale ha nominato maestro effettivo della scuola popolare di Derna il maestro della scuola popolare di Stretto Antonio Duisin.

Пишу нам из Котора 10 новембра:

Непријатеља народа нашег ван, пак, јаох жалости, и у самој Далмацији, вишесте по новинама и на рајхерату да влада много троши на Боку. Нећемо рећи да није трошила вазда и данас троши много на тврђаве и т.д., али на путеве толико корисне за обрност и трговину посве мало.

Неговоримо, не дај боже из какве зависти према остале Далмације, него само констатирати, да ми у Боки нигдје баш нигдје још правог пута немамо. Другдје ето свуда уводе се и дилиџенце, а ми ни приличног пута за коњика ни пјешака немамо. О дођите, господо браћо, који томе не вјерујете, дођите пак прођите сувим крај мора од Каменара до Новог, пак ће вам се срце заплакати, видећи како јадни народ по пјешку големе гати, а зими од тешке навале мора пење се јадан по брежуљцима и преко туђих баштина прелази, који у Нови ради трговине или честих посала на суд или опшину иде. А тај пут је баш поштански пут. Залуду се толико пута понављала молба од наших заступника, да се једном пут овој потреби градити почне.

Ово су јади за које сваки смо дан очевидци. А вапаји долазе од Паштровића. Пут од Будве до Сушепана почео се био градити, и народ се право томе обрадовао; али у сред радње и на најгрђем мјесту од једном престаде радња. — Те сада грђа мука него по староме путу. Кажу да је узрок томе неслога инженијера али ми патамо.

А хоћели Бока јадна доживити пут покрајински од Грбља кроз Кртоле што га је земаљски одбор закључио?

Različite vijesti.

(*Kraljica Isabela pred sudom*). Bivša španjolska kraljica Isabela dogje dne 13. o. pred prvu komoru pariškoga civilnoga suda, da položi prisegu u jednoj pārnici. Neki Blanchard preuzeo je dobavljati sve jelo i piće za kraljičin stol uz stanovitu paušalnu plaću. Poslovi mu se valjda nisu predobro naplaćivali, jer je jedno jutro odmaglio, ostaviv nešto preko 27.000 franaka duga. Vjeronici pomisliše, da mogu solidarno s njima tužiti španjolsku kraljicu, te utvrdiše o njoj, da je negdje obrekla platiti stvari, koje uzme Blanchard. Kraljica to poreče i izkazala se, da je Blanchardu od mjeseca do mjeseca redovito plaćala, što ga je išlo. Na koncu dogje ipak do prisega, te je kraljica pred sudom prisegla, da ona nije pri-

mila jamstva za Blanchardove naručbe. Vjeronici su odbijeni.

(*Dobar odgovor na neslanu šalu*). Amerikansko-mu prijatelja Mark Twaina ukrade neko kišobran. On posumnja, da mu ga je ukrado kakov dječacić, te se stoga u novinah našali, da će dati 200 dolara onoma, ko mu pošalje kišobran i uz kišobran tata, al ne živa. Za nekoliko dana dobi Twain doista škripanja i u njoj kišobran i mrtvo tijelo nekakova dječaka. Izvan sebe od straha, koje je zlo skrivio, prijavio redarstvu što se je dogodilo i redarstvo imade mnogo posla, dok je saznalo da je ono mrtvo tijelo uzeto iz mrtvarnice bolnice u Cambridge kod Bostona, te da je neko spistelja hotio ljucki izplatiti za neslanu šalu.

(*Na uboga će najšudnovatija nesreća*). Jedan radnik u Pešti oslijepio je od toga, što mu je s velika zrcala, koje je neko preko ceste nosio, odbio sunčani trak u oči. Ubogi čovjek ima ženu i šestoro djece. Zamolio je, da ga uzmu u gracko obožništvo. Oblast će izdati naredbu, da zrcala, kad se po cesti nose, moraju biti zastrta. Tako piše „Ung. Ll.“

(*Novice o Bonapartah*). Neki dan dogje pred pariški civilni sud tužba trgovca Dardela proti princu Napoleonu zbog 7026 franaka na hranu i stelju za konje dok je Pariz bio obsjednut. Krmu je naručio glavni konjušnik, nu tajnik princova nije odobrio cijela računa već samo 1100 franaka. Među konji, koji su tad izbavljeni od mesara, nalazio se je i princ „bojni konj“. Dok je tužitelj o tom konju govorio htjelo je općinstvo popucati od smijeha. Konje je kasnije princ prodao, al krmu za nje neće da plati za cijelo vrijeme, već samo za vrijeme od 3. do 15. rujna, jer su konji rekvirirani bila za generala Trochua i za redarstvo, a tajaik nesriznaje cijela računa. Za koji dan slijedit će osuda.

Књижевна вест.

Изашла је из штампе једанаеста свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст. — *Pique Dame*. Новела Александра Пушкина (свршетак). — Пунин и Бабурин. Новела Ивана Тургенјева (свршетак). — Књижевне приповетке. Скупно Вук Врчевић (продужење). — Опште образовање. Предавање Милорада II. Шапчанина. — Нови век. Од Колба. Предео Станиша. — Пјеталице. Скупно их у Херцеговини Вук Врчевић (продужење). — Књижевна преглед. Критика Грујићеве, Чолак-Антићеве и Путникове војне организације, од Синише (продужење). — Мирамаре. — Сима Андрејевић Игуманов. — Наше слике. — Разне белешке. — Библиографија.

Слике: Сима Андрејевић Игуманов. — Друг из Дубровника у Хрцеговину. — Устаници у Хрцеговини. — Херцеговачка раја на далматинској граници. — Петар (Пеција) Петровић. — Херцеговачка нејач уклонила се од турског зулума. — Дубровник.

Дванаеста свеска изаће што пре и донеће из међу осталог једну шпанску новелу од Аларкона и ликове вођа устаничких Луке Петковића и Милослава Хубмајера.

Претплата се из Аустро-Угарске шаље на ову адресу: Administration der „Srbadija“, Wien, III. Ungargasse Nr. 2, а из Србије на књижару Велемира Валожића у Београд.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1876 год.

Уредио Панта Поповић.

Цена је само 30 пов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); 3) Славуј, песма по Ј. Арау од Мите Поповића; 4) Бурђев дан; 5) Лађа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Пешту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Булајићу од Мате Поповића; 8) Гарибалдова кућа на Капрери (са сликом); 9) Понадија се повампирили, приповетка; 10) Голуб писмоноша (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповедница из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стинеа (са сликом); 14) Божић; 15) Сечењинев друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пештра; 18) Те-

леграми; 19) Лествице за жиг; 20) Жребца свију аустро-угарских срећама.

Садржина ова препоручује га свакој ерпекој кући. Он се у свима ерпским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари и растурачи „Панчевац“ добијају 25 % рабата.

Панчево, новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

ВЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

за 1876 године.

измтао је у најпој паклади и стаје само 40 пов.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу свакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25 % рабата. Наручиоци извршујемо тачно с платом у натов.

Панчево, 1 новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

Sto neuspokojuje, prima li se od p. n. naručitelja natrag se zamjenja drugomrhom na dokaz stroge točnosti.

Jeftin nakit

за

gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom novo ili talmi-slati), naknaguje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravom i bojom i fačonom odgovara, pa ni to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam fačon platiti; tim se može sve najnovije i moderno nabavljati što česće. I vjestaka može ovaj proizvod prevartiti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti.

modernog fačona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatna žutina trajna, pa tim i slici, pravom nakitu na prevartu, s pačinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtjeva fačon.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprsnjače i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedeno, fr. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, fr. 1.
najfinije izvedene, fr. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, fr. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, fr. 1, 1.50.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vjestak se tim može prevartiti. Ovaj je nakit prav, n. ložen u srebru, sa zlatnim podlogami i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4. Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlje-tački fačon, fr. 1.40, 1.80, 2. Naprsnjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naručke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Patei ovratnikom n. 5, 10.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga iadijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obljubljen; nosi li koja gospogja na garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorauu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprsnjača n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.
1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k url za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojmiv

jest novi rokoko-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, pa takov je nakit, moderno prenačinjen, a intenzumjetan i lijep.

1 garnitura naprsnjača i naušnica fr. 2.50, 3, 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6, 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6, 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3, 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmilje, te je ipak za nečlenu. 1 garnitura naprsnjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.05, 2, 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.02.

Moderni crni nakit.

sno izveden, najljepši fačon, i jako trajan od stakla, jeta, lince, turopa roga i kaučuka.

1 naprsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvojje putaca za naručke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimir.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" po godine . . . 5:
" mjesec . . . 1:
van Carevine s povisikom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproštene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 96.

Zadar 1 Prosinca 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 30 novemb. Il deputato Brandstädter (Stiria) ha deposto il mandato.

La novella alla legge sul bollo fu votata con qualche emendamento.

Buda-Pest, 30 novemb. Tisza rispose all'interpellanza sulla questione doganale conformemente alla notizia del „Pester-Lloyd“ in senso conciliativo.

Berlino, 30 novemb. Gorčakov è arrivato dalla Svizzera, ha conferito per un' ora con Bismark, e poi visitò il principe Reuss, ambasciatore germanico a Pietroburgo. Più tardi ebbe Bismark udienza dall'imperatore.

Il senato d'accusa del giudizio urbano conchiuse di aprire inquisizione contro Arnim per tradimento dello Stato.

Costantinopoli, 30 novemb. Il vapore del Lloyd „Trebisonda“, l'altrieri di notte naufragò presso Varna; i passeggeri e la ciurma si sono salvati.

Belgrado, 30 novemb. È imminente un cangiamento di ministero. Della formazione del nuovo gabinetto venne incaricato Hristić, che ritornò dal Montenegro.

Gradiška-vecchia, 29 novemb. Jeri la banda degl'insorgenti del monte Motajica sotto il comando di Risto Tesić e Simo Stefanović s'incontrò coi Turchi presso Mali Vakup; ne uccise quattro e ne ferì parecchi, conquistò cavalli, armenti e granaglie e incendiò la villa di Agji Dervišaga Gusić.

Politicki pregled.

Vijesti o intervenciji Austrije u Turskoj oprovrgavaju se i s pruske strane. Berlinska diplomatska korespondencija piše u tom pogledu: „Rusija ima dosta posla u Aziji, pa neće sigurno htjeti, da se na dnevni red stavi i istočno pitanje. Ako se ruski listovi zauzimlju za slavenske kršćane u Turskoj, onda je ta stvar posve naravna; ali kada u istom smislu pišu njemački listovi, onda to nema baš nikakova smisla. Turska je uzprkos svemu još kadra, da savlada hercegovački ustanak (?), jer sada već ima u Bosni do 80.000 momaka; čemu treba dakle ondje i austrijske vojske?“

Knez Bismark došao je sa svoga imanja u Berlin, ali njegovim dolazkom nije se situacija promijenila. Megjutim nisu prilike za novu kaznenoga zakona ništa povoljnije; sama „Köln. Ztg.“ misli, da nebi značilo drugo, van da se narodno-liberalnoj stranci šalje svileni vrpca, kada bi državni kancelar silom hotio, da se poprime politicki paragrafi rečenoga predloga. Dobro je primljena u saboru prva rasprava proračuna, osobito očitovanje Camphausenovo, da će muževi, koji su na vladi, morat odstupiti, ako bi megju njimi i saborom nastala kakova načelna opreka. Lasker je u ime narodno-liberalne stranke odmah izjavio, da takove opreke u gospodarskoj politici nema.

U francuzkoj narodnoj skupštini čitao se je tek 22. o. po treći put izborni zakon. Ricard je bio prije već predložio, da se čitanje odgodi, budući da je odbor imao raspraviti više od četrdeset izpravaka. Buffetu nije bio ovaj predlog po volji, te mu je više puta prigovarao; ali predlog je ipak prihvaćen. Ovom se sgodom posluži ljevica, pa nastojaše, da se sporazumi s liberalci desnoga središta u pogledu Riverova predloga odnosno izpravka, po kojem bi se napose imali birati zastupnici samo u onih okružjih, koja imaju manje od 75.000 stanovnika. Vladini listovi nastojali su dakako, da osujete ovu nakanu ljevice. Što će biti sa zakonom o tisku, nemože se za sada još za sigurno utvrditi.

U njemačkom saboru bio je 22. o. i knez Bismark prisutan. U svojem govoru žalio je knez, što mu zdravlje nije dopuštalo, da bude prisutan kod otvorenja sabora. Što se tiče poreznoga pitanja, slaže se s ministrom Camphausenom u tom, da se nesmije dirati u prava sabora, koji odlučuje, imaju li se troškovi pokriveni novimi porezi ili matrikularnimi prinesci. Što se nije uvela radikalna porezna reforma, nije, reče Bismark, nikakav razlog, s kojega bi se imali zabaciti porezni zakoni. Državni kancelar misli, da bi se moglo prihvatiti i plaćanje na odbitak. Radikalna reforma poreza da je velik i težak posao, koji se još otežava partikularizmom pojedinih država.

Manjim državama da se nesmiju natovariti matrikularni prinesci. Po njegovu je mišljenju neizravan porez najpovoljniji za državu; izravan porez da je nepraveden. U Francuzkoj i Englezkoj da obstoje popajviše neizravni porezi, a radi toga da pučanstvo neosjeća toliko poreznoga tereta. Državni kancelar nemisli, da je potrebno učiniti tu stvar važnim parlamentarnim pitanjem; radi se tu o prvom koraku za reformu poreza. Ovim pitanjem da se može pospješiti ustrojenje državnih ministarstva; odgovoran kolegij da nema baš nikakova smisla. Državni ministri da su samostalni i da nemogu pojedincem ostaviti odgovornost. Pojedina državna ministarstva da se stopram razvijaju.

Država bi izgubila svoju sposobnost za akciju, kada bi sadanji red mogao ustupiti kolegijalnomu sustavu. — Burzovni porez da je jednostavan čin pravednosti, pokretne i nepokretne da moraju plaćati biljevinu. Ako kuća odbije ovaj pokus za reformu poreza, vlada će ga morati dojdue godine opet ponoviti; barem to smatra knez Bismark za svoju dužnost. O kabinetskom pitanju reče, nemože ovdje biti ni govora. Bismark preporuča kući zakon o pivarini, jer bi se tim načinom postigao isti dohodak u sjevernoj kao i u južnoj Njemačkoj.

Sabor je uputio dotične predloge na odbor za proračun.

Parizki „Union“ doneseci vijest o smrti modenskoga vojvode piše: Što je još u Evropi preostalo od pravih legitimista, svi koji su za pravo i pravednost, koji počinju načelo vladarskoga ugleda, što se je u prognanstvu dostojno uzdržao, svi ti moraju žaliti smrt Franje V. Od smrti cara Nikole nije sigurno nijedan suveren toli plemenito, očito i uztrajno gojio mržnju proti revoluciji, kao pokojni modenski vojvoda. Ovaj za Frohsford i Estelle žalostni gubitak, probuđuje u nas francuzkih

rojalistih, tim veću žalost, a mnogobrojne molitve prate pred prestol previšnjega veliku dušu, koja će ondje dobiti nagradu za najviše svoje kršćanski ispunjene dužnosti“.

Najnovija „Timesova“ izjava o ustanku.

Već nam predleži članak, u kojem ovaj svjetski list zahtijeva, neka Austrija oružanom rukom posreduje u Bosni i Hercegovini. Evo mu sadržine:

„Hercegovinu“, veli „Times“, nemože od katastrofe ništa drugo spasiti, van da ju tuga vojska posjedne. Svaki dan biva to više jasno, da turske čete nisu kadre ustanak savladati. Da je Selim paša 11. o. m. pretrpio poraz, to se neda tajiti. Ovaj poraz Turaka iznova je osokolio ustaše. Za koji tjedan nastati će čiča zima, a kako su Turci zlo i odjeveni i hranom obskrbljeni, oni će od zime više patiti nego ustaši, koji u Crnoj gori mogu vazda naći sigurna utočišta. Zima će Turke sasvim satrti. Sultan nemože Hercegovinu spasiti. Ona nije više u njegovoj vlasti, kao da je kakva konferencija velikih vlasti o njezinoj sudbini već odlučila. Ali još uvijek je vrijeme, spasiti vojsku, koja, bila i kako trajava, ipak zaslužuje bolju sudbinu, nego da od zime i gladi propadne. Turska bi po se najpametnije učinila, kad bi svoje čete iz Hercegovine što prije uzmakla“.

„Ali, nastavlja „Times“, Hercegovina nemože se prepustiti sama sebi. Jer kako su kršćani i muhamedanci krvni neprijatelji, nastao bi odmah opći pokolj. Bila bi, kaže „Times“ dalje, ludost i zločinstvo, pustiti ove dvije vjerske stranke, da se megju se unište. Što obadvije trebaju, jest stroga pravedna vlada, koja bi fanatizam držala na uzdi tako, da bi svakoga kršćanina ili muhamedanca, koji nebi život drugoga poštovao, dala objesiti. S drugimi riječmi, na mjesto turske vojske, mora stupiti tuga vojska. Posredovanje nebi za Portu bilo ništa novo. U Siriji su jednoč francuzke čete povratile mir, premda je Porta proti tomu prosvjedovala, a godine 1854 je Austrija sporazumno s Turskom i zapadnimi vlastmi posjela podunavske kneževine.

„Austrija, tako završuje „Times“, nemože ništa bolje učiniti, van da opetuje politiku od god. 1854. Porta bi dašto prosvjedovala, te iz početka valja, nebi ni htjela svoje čete uzmaknuti. Ali država, koja živi samo donle, dokle joj se život neodkaze, mora se odrješito pozvati, neka negubi vremena, upiruć se o svoju nezavisnost. Intervencija mora se izvesti sudjelovanjem velikih vlastih, ali će po našem mišljenju sve na skoro uvidjeti, da je intervencija postala prijemkom potrebom. Taj posao mora poduzeti Austrija, što se njezino zemljište hvata ustalih pokrajina i što je ona po tom država, u koju Hercegovina najviše vjeruje.

„Austrija nema velikih častohlepnih osnova, ona nema suvišnih sila, da ih troši za osvajanje. S druge strane zahtijeva čudoredno pravo na intervenciju, da ju vrši civilizovana država. U Beču moraju se brzo na djelo odlučiti; jer vremena nevalja više gubiti. Što će slijediti poslje austrijskoga posredovanja, to je doduše sasvim neizvjestno, ali je jasno, da se Hercegovina nemože povratiti k osmanli-

skomu gospodstvu; jer se zla turske vladavine nemogu izliječiti. Predlog, da Porta kršćanina imenuje gubernatorom, jest obmana bez ikakve koristi. Ničim neće se mir povratiti, van uništenjem turskoga autoriteta, a bila bi neiskrenost htjeti Portu o tom varati. Kad jednom budu Hercegovina i Bosna pod sigurnom pazkom Austrije, vlasti neka na tenanu uvažavaju položaj i poskrbe za potrebe budućnosti“.

Predlog „Timesa“ je u redu, ali grof Andrassy neće da nanj pristane. Glavni organi u Beču i Pešti, koji javno mnijenje u Austro-Ugarskoj kuju, očituju, da Austro-Ugarska nema u Hercegovini i Bosni ništa tražiti, ona nema ni novaca ni ljudi, da ih troši na „polubarbarske zemlje i narode“.

Svakako je megjutim važan ovaj članak englezkoga lista svojim sudom, što ga izriče o odnošajih u Hercegovini i Bosni, te o muslimanskoj vladavini. „Times“ u ovom članku iznova naglašuje, da je Hercegovina i Bosna za Portu izgubljena i da je sve, što se god poduzima, da se muslimansko gospodstvo u ove dvije turske pokrajine uzdrži, uzalud. „Ničim neće se mir u Hercegovini i Bosni povratiti, van uništenjem turskoga autoriteta“, „koji živi samo donle, dok mu se život ne odkaže“. Kad se uzme na um, da je o dogovajih i odnošajih u Bosni i Hercegovini „Times“ od svih europskih listova može biti ponajbolje obaviještena, pošto ondje ima više dopisnika, koji su isto toliko vješti, koliko i nepristrani, sudu „Timesa“ nemože se nipošto odreći veliko znamenovanje. A da je upravo englezki list, koji dan na dan navješćuje propast muslimanske vladavine u Europi, to je jošte znamenitije.

O najnovijoj fazi diplomatskih rasprava ob istočnom pitanju donosi oficijozna „Presse“ slijedeće vijesti iz Berlina: „Njemački izvanjski ured prati vrlo pozorno i prilično objektivno razvijanje odnošaja na istoku. Ovdje se smatralo pitanje bosansko i sve što nanj spada, za stvar, ticajuću se ponajprije Austro-Ugarske i Rusije. Dok su ove dvije države složne — a do sele se sloga nije pomutila — dotle pristaje Njemačka uz obje. To valja i sad, kada se diplomatska borba k vrši približava, i posljedice se iz iste izvagjaju. Kakovu će konkretnu sliku iste dobiti, za sada se još nemože ustanoviti, na toliko je jasno, da se velesile neće zadovoljiti samimi obećanjima reforma na papiru, nego da zahtijevaju materijalnije jamstvo. Irada sultanova, kako kažu dijelo Ignatievo, je sada od nizke cijene, te ju smatra i Rusija za nedostatnu, kako je razjasnio poznati communiqué u državnom

„Vijestniku“. Čini se, da u Petrogradu nisu uvijek stajali na tom stanovištu. Odmah kako je irada izdana, koja je u bitnosti samo opetovanje prijašnjih turskih obećanja, bili su oficijozni petrogradski listovi n. pr. „Journal de St. Petersburg“ prepuni hvale zbog tih preustrojstvenih namjera, te su se pričinjali, da su zadovoljni s obećanjima u iradi. U Beču se je nepovoljnije sudilo o tom spisu. Znalo se je predobro, kako su ta obećanja reforma iluzorna i neizvedivo preustrojstvo daće i pravosugja kod ovakova stanja stvari u Turskoj, a osobito u pobunjenih pokrajina, sve dokle god se provedenje istih prepušta dvoličnoj dobroj volji otomanskih oblasti i fanatičnomu i nasilnomu muhamedanskomu pučanstvu. Ove dvojbenosti su se pripočile drugim silami i odobrene su po ruskom carskom dvoru u Livadiji. Ignatiev je bio tamo pozvan. Rečena objava (communiqué) smatra se neposrednom posljedicom toga razgovora s njim i izrazom nove ruske taktike, kao i uzrokom mnogih uzrujanih vijesti na europskim burzama. Nadalje se je među velevladstima pobliže ustanovile reforme, koje će se Protiv preporučiti na izvedenje, a ujedno i pitanje sankcije istih i jamstva za izvedenje. Budući su glede toga velevladstima potpuno složne, kao i glede cilja i srestva, da se to izvede i mir uzpostavi u podrovanom dijelu europske Turske, konstatiralo se je to odmah govorom cara Vilima, na deputaciju koja mu je podastirala saborsku adresu ovdje u Berlinu, isto tako i u Beču i Petrogradu jasnimi izjavami zato zvanih službenih organa.“

Domaće.

Sua Maestà ha conferito il titolo di direttore dell'archivio delle mappe all'archivista delle mappe in Zara, Giovanni Courade.

Sua Maestà ha conferito la croce d'oro del merito all'ufficiale dei telegrafi Pietro Muslavić in Zara in riconoscimento delle sue lunghe, fedeli e zelanti prestazioni nel pubblico servizio.

Književnost.

Odgajanje srca.

(Napisala gospođa Ellis, ponasio učitelj Petar Vuletić).

Poglavje prvo.

Odgajanje žene.

Kogod poduzima rasmatrati važni predmet o odgajanju žene, mora prije svega da nvažiti utjecaj, koji ona može imati na blagostanje budućeg naraštaja.

Odgajanje uzeto u svom širem smislu, pošto nije drugo nego kao neka priprava k životu, treba u istinu da vazda započne sa ženom, jer ako je pravo i općenito da ljudi budu odgojitelji dječaka koji su doprili do neke stanovite dobe, naravno je i ne ophodno potrebno, da ih majka, ili koja žena na mjesto nje preteče u toj zadaći; to jest, do majka morabiti pravom učiteljicom i uzgojiteljicom kroz prve godine, kakono dječacim gojenicima, tako i odgojiteljima.

Neodkloniv je uvjet ljuckoga života, da se žena brine oko djetinstva, jer se u njem svakako ragjaju prvi utisci, usljed kojih uobrazava se čestokrat čudoredni značaj, koji potla toliko djeluje na tečaj svega života.

S toga je vrijedno da ovaj predmet bude dobro proučen i shvaćen kakono najglavniji izvor društvene dobrostanja.

Toliko se je pisalo o uzgoju žene, te prije nego počnem razlagati o ovom predmetu, primorana sam izjaviti da nisam naumila da ga razviđim s gledišta one obuke, koja se podijeljuje u učionama. To na me nespada nego u toliko u koliko se može odnositi na one promjene na koje bi ju javno mnjenje dandanas hotilo svesti, to jest na neki stalniji, temeljitiji sustav uzgoja žene, u poglavitiem točkama sličnijim obuci čovjeka.

Osorni i tužljivi način kojim se običaje izazivati i raspravljati tako važno pitanje, doisto izazivlje da se prosvjeduje proti onim, koji bi hotjeli baciti ukor na upravitelje javnih učiona. Jer baš su ovi koji bi posve radostnim srcem poprimili osnovu stalnijeg i savršenijeg uzgoja ženskoga, kakono oni, koji da se odzovnu svojoj zadaći, jesu takogjer obvezani da popune ovaj dio uzgoja, koji općenstvo pita i zahtijeva. Njihova je korist da se pobrinu za to, jer drugčije nebi morale obstojati ni javne učione ni rukotvornice. Bilo bi dakle nepravedno koriti ih s toga što nepopunjaju obuku s one strane, koja nije potrebna, i kojoj nemogu se uhvati da će uspješno do kraja doći.

Kadno roditelji budu osjećali potrebe da pitaju i potaknu temeljitiji sustav uzgoja za svoje kćeri, nema dvojbe da se taj neće udijl i drage volje poprimiti. Na prije moraju se i roditelji uvjeriti, da se sustav uzgoja nemože u jedan mah ni pripravititi ni ostvariti; dapače treba ga povjeriti jednomu ravnanjućemu, mudrom upraviteljstvu, djelujućemu na prostranu temelju, kojega nijedna uredba nema više potrebe što javne učione.

Izvršno je i dostojno javne pohvale, da se javno mnjenje počima izrazivati o onom što se cijeni pravednim i dobrim. Ali se čestokrat sgagja, da strijele ukora naperene proti krivim i manjkavim zavodima, pogagjaju osobe koje nipošto nezaslužuju ukora. Učitelji, mjesto da budu okrivljeni zbog mana ženskoga uzgoja, prčto je lakouman, malovrijedan, bez svake

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihat Stojanović).

PRVO POGlavJE.

VII.

Ljubomir se pridružuje učitelju i njegovim učenicima, kada izlaze u polje u božju, prostu narav.

Izlavši iz sela u polje, stade Ljubomir na nekom brežnjiku gledajće poljane šireće se pred očima putujućih te reče: „Izmegju talasajućega se žitnoga stabalja, koje već počima žućeti, jerbo se bliža (približaje) doba žetve, rado gledam zelen krumpira, kupusa (zelja), repe i djeteline. Na bacivši oko dalje preko ove poljane, eno gledajte, kako je neugodno viditi gole njive ležeće na ugara. Pa ipak rado bih onamo pohrlio, te pogledao iza ugara ležeće, cvjetajuće sjenokoše (livade). Bih li se njimi zadovoljio i njihovom ljepotom? Nebih nikako! Čovjek se vara, dokgod je živ na tom svijetu. Ono cvijeće, što se iz daleka čini onako krasno, promotrivši iz bliza nije ništa drugo nego zamladci otrovna bilja. Što svako živ, nepoznavajuć poljaničke livade smatra za sladku travu, kad se dogje blizu, vidi se, nije drugo nego livade obrasle mahom, kaljauze pune konjogri-

za, zabnjaka, gorčaka i drugih takovih travurina. Lijepi susjedi takove sjenokoše uz ugar! Dokaz je to, kako su naši seljani još lijeni i nevješti, neumjetni ljudi. Taj ukor kosnuo se srca pritornih susjeda. Oni bijahu posjednici onih zločestih sjenokoša i onoga ugara, i mahom se dosjetiše, kamo šiba Ljubomir.

Silazeć dolje s brežuljka i pošavši dalje izmegju strni razorom, stade Ljubomir iznebaha. „Eto vidite!“ reče „sliku radinosti, pomnje i nastojanja.“ Uz putinu, kojom su išli trčahu mravi amo tamo. Travom obrasav krtičnjak bijaše mravinjak. „Malimi jamicami ulaze i izlaze radene životinjice, skupljajuć sebi ziminu. Zaista primjer i obrazac neumorne pomnje, kojemu se mora čovjek čuditi.“ I obrativši se mladeži reče uzvišenim glasom: „Djeco! učite se od mravka biti radini, pomnjivi i marljivi.“

Od mravinjaka ne daleko, na južnom obronku sunčase se pred svojom škuljom ljepušast hrčak. Ljepušasta životinjica upotrebljavaše svoje šapice čistec glavu i lice češljajuć i gladeć svoju šarenu kožicu kao što običavaju činiti mačke, kad se umivaju, pak se običaje reći od šale: „Gle! umiva se mačka, doći će gost.“ Kamogod je hrčak mogao dospjeti po sebi, po svojoj dlaki jezikom, sve je olizao, očistio i ugladio.

Na blizu u teknućem preko šljunka potočicu žaborećem pračkala se crvenvoljka krilci, da okupa svoje dvobojno perjice.

Ljubomir pokazujuć pratom onamo, reče dječaci-

kom: „Djeco, učite se od hrčka i od crvenvoljke ili crvendaca ljubiti čistoću.“

Zamamljen vedrim ljetnim danom, ostavi Ljubomir poljane Peljaničke naumiv se povratiti preko Gondiraca, gdje je imao obaviti neki posao. Većina njegovih pratilaca slijediše ga. U Gondircih skupila se mladež na meraju (ledinu, tratinu seosko) provodeći objestne igre i ludorije. Jači obaraše slabijega brvajuć se i jačajuć, gazeć se nogama i kaljajuć jedan drugoga. Lude zabave! Kričali su i derali se kao goropadni, nebi čno groma u oblaku. Ongdje se valjaše jedan bačen od svoga protivnika u kaljužu, ovgje pobježe drugi iz društva sav ukaljan i zaprljan, o grebenim licem, kao da se s mačkama grebo, pode rane odjeće i kuuć i psujuć kao bezbožnik, da drvee od kletve sahne a trava vene. Ljubomir, koji je bio stao sa svojom pratnjom, da vidi, što radi zapuštena i bez nauke i obuke ostavljena mladež, pošavši dalje reče poljaničkim dječakom: „Zaista, eto vam živo razuzdanosti i razvrtačenosti. Promotrite samo onoga ukaljanog i odrapanoga dječaka, što odjuri doma plačuć, kričuć i psujuć; nije li opreka hrčku, što smo ga vidjeli u polju i crvenvoljki, što se kupae u potočicu. Moji dragi! još prije godinu dana i vi ste se se onako hrvali i ludorije zbijali kao divljaci. Pa gle šta se je s vami dogodilo! Biste li se htjeli vi danas tako nespretno i ludo igrati? „Nipošto! mi bismo se stidjeli!“ povikaše dječaci.

praktične kreposti, zaslužili bi češće da budu držani kao mučenici poništavajuće nevolje, što moraju nepristopno djelovati ono što bi hotjeli izvršiti plemenito i dobro. Društveni zahtjevi u tom su pogledu toliko strogi, da ovaj uzgoj, kako je rukovogjen u engleskim učionama, nemože biti nego svegijerna borba, koju su učitelji primorani održavati, da avladaju poteškoće koje postoje bez razloga, neprestan napor da izerpe iz najnepovoljnijih okolnosti što je moguće više koristi; a sve to tolikom manjom utjehom, pošto nezadovoljstva ni njih, ni što je gore, roditelje, niti učenice. Ipak bi odgajanje morala biti najvažnija, najplemenitija, najzadovoljavajuća zabava pameti ljudekvoj.

Namjerom da se olakoti uvagjanje boljeg sastava, treba svjesno razmatrati predmet s raznih gledišta. Tako ćemo se po svoj prilici moći uvjeriti, da zlo na koje se dandanas podiže tužba, ima svoje žile u prvoj dobi, postalo iz krivog uvjerenja da nevrijedi uzgajati djevojčice toliko koliko dječake, ili drugim riječima da vas novac koji se može raspoložiti za njihov uzgoj, bude bolje uložena za uzgoj dječaka. S toga, ako svi sinovi jedne te iste obitelji nemogu biti obučavani s nekim troškom u prvoj dobi, sami će muškarci izerpi korist za koju su se roditelji postarali, a od kćeri dogoditiće se što se dogodi. Tako se sgagja da se mnogobrojne učione za muškarce, i u njima doista dječaci bivaju dobro obučani u temeljitim početnim, gdje pako ženskinje šilju u mnogo kasnije u učionu. Pripravne učione za ženskinje bile bi po nesreći skopčane s velikim troškom za obitelji srednjeg stališa, osobito kad bi bile mnogobrojne; djevojčice dosljedno drže se kod kuće većim dijelom i povjerene su skrbi učitelja, koji, bili koliko ti drago izvrsni u svakome pogledu, moraju se boriti sa mnogim poteškoćama proizlazećim iz krivih nazora roditelja, spojenim bezkonačnim prekidivanjem zbog kućnih ili društvenih uzroka. Osim toga moramo uvažiti veću poteškoću za djevojčice da budu obučavane u kući, onu to jest, što moraju biti osamljene u nauku i u radnji, gubeći tako sva korist krepiue koja si dječaci prisvajaju nalazeći se sakupljeni u razredim među sudrugovima iste dobe i stališa, podvrženim istim dužnostim.

Jedino to, što su dječaci mnogo godina u razredim radili, prije neg su pošli u višu učionu, podjeljuje im doista vrsnoću koju si djevojčice uzgajene na domu nemadu prilike prisvojiti, pa bile i u mnogo, sestara; jer naravno svaka ima vlastite zadatke primjerene njezinoj dobi i odnosno nahode se same u svojim nancima. Tako dočim su dječaci stupili na onaj stepen natjecanja, koji rek da sačinjava veliku borbu života i u mnogo pogleda i s raznih uzroka dobili osim nauka, neku krepiu značaja, djevojčice se nisu naučile ni da se podvrgnu općenitoj sudbini, i zato život im pruža mnogo nevolja;

VIII.

Ljubomirovim nagovorom obučavaše kćerke poljaničke učiteljica u šivanju, pletinji i kuhanju.

Ljubomir, koj je putujući po stranom svijetu zaboravio bio na domaće stanje u svojoj postojbini, začudi se došavši doma, kako su mu sestre uvešte u ženskom ručnom poslu i u kuhanju. Vidio je u tugjem svijetu, kako se seljačke kćerke zanimaju kad im je lazno, šivanjem, predenjem i kako znadu dobro kuhati, a uz to su uvijek čisto obučene kao lutke. Ljubomir se bješe istina priviknuo prostu, ali ukusno sgotovljenu jelu, ali ni toga nije našao u očinskom domu.

U duši je svojoj bio uvjeren, kako je svakoj domaćici neobhodno potrebito naobraziti se u ženskih ručnih poslova i u kuhanju: kako je za žensku glavnu prava ženska krijepost, biti čistom dušom i tijelom, odjećom i kućom; kako, čistoća u kući uzdržaje zdravlje ukućana; zato je i gledao izabirajući za sebe ženu, drugaricu u životu, na vještinu i čistoću. I nije se prevario u svom izboru. Našao je, što je tražio, i bijaše srećan u svom braku. — Nu njegovi susjedi bijahu u tom nesrećni. Njihove žene i kćeri sjegjahu po kišovitu vremenu i zimi svršivši kućne poslove prednu kukavno; nošahu kukavne i prljave košulje i odjeće, a tako i svuda po knći vijaše se smeće i gad, i kad bi Ljubomir slučajno

koje su dječaci naučiti prezirati ili nadvladavati jur od malenih nogu. Osim ovih pripravnih učiona obstoje za muškarce i druge, udešene sredajim stališima i ograničenim srestvima, gdje si u mnogo slučajeva gojenci prisvajaju neko izvrsno početno uzgajanje, koje im nepriječi, da si i u napredak prisvoje sve plemićke načine i navade. Ove su učione od velike koriste za one obitelji kojim bi veći trošak nanio štetnih posljedica; ali kćeri takovih obitelji nenživaju baš nigda takove potpore, jer bi se cijenilo da je štetna za djevojčice takova smjesa raznih društvenih stepena. Svakako gdje se god hoće da nagje poteškoća, svi cijenimo da način obuke koji pruža dječakom temelje dobra uzgoja nemože biti po isti način shodan za djevojke.

Bez da okrivimo i koju vrstu učitelja, a mnogo manje one svjesne učiteljke koje vrše svoju trudnu, očajničku i zlo nagragjenu zadaću u nepogodnim okolnostima domaće škole, treba ispovjediti, da su djevojčice većim djelom posve površno uzgajene do časa dok se pošlju u učione, koje se zovu savršujuće. Baš, kažem površno uzgajene polag mnenja koje sada preotimlje mah glede ženskog uzgoja. Ove će djevojčice biti ljubežljive, uljudne i posjedovati će sva ona svojstva koja čine ženu dobrom i prijatnom; ali u naukovnim predmetima, u onim koji bi njih postavili u stanje da polože dobro kakav ispit, čestokrat posve su zaostale.

(Sljedi).

Različite vijesti.

(*Bolest velikoga vezira*). Tečajem cijela mjeseca listopada svetkovahu Muhamendanci veliki svetac Ramazan. Dvadeset i devet dana, što taj svetac traje, nesmiye pravi musliman po danu od sunca do sunca ma ni duhana okusiti. Svaki dan mora nekoliko sata moliti i obavljati ine pobožnosti. Veliki je vezir, čisti pravovjerac, postio i molio na dlaku a još k tomu obavljao sve državne poslove. Od vjeka običaj je u Carigradu, da ministri u svetom tom vremenu jedan drugoga zovu na jutroju, gostbu, koja se arabski zove iftar. Naravno je, da se na iftaru malo obilnije jede, jer svaki zna, da se za desetak dva deset sati mora obskrbiti. Ovog ramazana nisu pako na iftare pozivali samo ministri već i padišini sinovi Jusuf-Izzedin i Djellal-Eddin, pače i sultanija majka. Odronjeni veliki vezir morade u svakom iftaru obilnije zahvaćati, koje dakle čudo, ako ga je iznenada zaboljelo.

(*Čemu može biti chignon*). Neki dan nestade nekakovu postolara u Beču banka od 50 forintih. Posumnjao je odmah na svoju služkinju, al n nje nemogaše nikako banke naći. Najzad pade mu na um, nebi li ju u chignon bila sakrila, te kad je chignon razgledavao, nagje ju zbilja.

(*Vječnja je u Beču*). Svake godine sve to manje. God. 1870. palo je jedno vjenčanje na 71 stanovnika, god. 1871. na 75 stanovnika, 1872 god. na 78, 1873. na 86, 1874. istom na 98 stanovnika, a ljetos je još mnogo nepovoljnije. Da su nepovo-

zatekao susjede pri objedu, gadilo mu se gledajuć, kakvo im je nečisto jedeće posugje, a jelo kao za svinje sprékano.

Opazivši to odlučio priugotovivši potrebite pripreme zaokupiti domaćine, svoje Poljaničane, s kojimi je već toliko toga obavio. U to ime govoraše u nekoj skupštini, kad su se svi domaćini skupili bili: „Dragi susjedi, posvuda sam se u našem selu osvjedočio, kako su vaše kćerke nevješte u ženskom ručnom poslu; neznaju šivati, presti, pletiti, kuhati, a još manje kuhati, krub mijesiti, prati i. t. d. Neboge neznaju često, šta da rade po zlu vremenu. Eno vam skoro svakom dao Bog punu kuću mrsna i postna smoka, pa kako se hranite? Jako kukavno, jerbo vam vaše žene, vaše planinke, kuharice, neznaju niti zaprašku čistito načiniti, a kamo li valjau ručak skuhati. Zaista je prava nesreća za seljačke kćeri, što nemaju prilike da se nauče šivati, pletiti i kuhati jednostavna jela, prati, u kući sve držati čisto i uredno. Sa onim mrsnim i postnim smokom, što se potroši po imćnih seljačkih kuća, mogla bi vješta kuharica za najveće obitelji sgotovljati jelo, da se sve prsti ližu. Nu buduće da seljakinje naše neumiju valjano kuhati, troši se mnogo smoka preko godine u kući, a ipak se skoro nikad nepojede čestit zaloga. Bolje je umjeti, nego imati pravo se veli. U tom se neće poći na bolje, dokgod domaćinom nepukne izmegju očiju te nvide, da moraju dati

ljne okolnosti uzrok o tom netreba ni najmanje dvojiti.

(*Uljudne molbe gospodi tatam*). U Kološu ušao je neko u dućan lutrijaša Egenya i odnio preko 1000 for. novca i mnogo riskonta. Egeny zamolio je su-tradan nepoznatoga gospodina tata u listu „M. Polgar“, neka mu izvoli poštom vratiti barem riskonte, koje gospodinu tatu ni onako neće biti za korist. — U Beču zamolio je neko još uljudnije nekakova tata, neka mu; ako znade što je čuvstvo, povraiti kešu za duhan, jer je to draga uspomena, a neka si pridrži i haljinu i novce u ukradenoj haljini, te neka izvoli na poštenje moliteljevo biti uvjeren, da mu neće ništa učiniti, ako na njem baš i vidi svoju haljinu.

Ringraziamento.

Al reverendissimo clero secolare, alle inclite autorità civili, militari e municipali; al personale insegnante delle scuole civiche e popolari; ai cittadini di ogni ceto; ai conoscenti ed amici, i quali nel giorno 29 corr. accompagnarono la salma dell'or defunta nostra genitrice e rispettivamente suocera **Caterina Pauličević nata Vusio** all'estrema dimora, od in qualsiasi modo lenirono l'acerbo nostro cordoglio, porgiamo i più vivi ringraziamenti e li assicuriamo della nostra profonda e perenne riconoscenza.

Sebenico, 30 novembre 1875.

La figlia *Maddalena Pauličević-Granič*.
Il genero *Giacomo Granič*.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1876 год.

Уредно Панта Поповић.

Цена је само 30 нов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); Славуј, песма по Ј. Арапу од Мите Поповића; 4) Бурђев дан; 5) Лажа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Пепту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Булајићу од Мате Поповића; 8) Гарибалдова кућа на Канперу (са сликом); 9) Понадија се повамширили, приповетка; 10) Голуб писмонопа (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповедаца из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стинеа (са сликом); 14) Божић; 15) Сечењив друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пепта; 18) Телеграми; 19) Лествице за жиг; 20) Жребања свију аустро-угарских срећака.

Садржина ова препоручује га свакој ерпекој кући. Он се у свима ерпекским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари и растурачи „Панчевца“ добијају 25% рибата.

Панчево, новембра 1875.

Књижара Браке Јовановића.

svoje kćeri učiti se ono, što treba znati svakoj domaćici, a nepuštati, da uzrastu bez svake obuke, i samo znadu štokako, presti, kopati, žeti, krave muziti, a od kuhanja ni traga ni glasa.

„Dobro uzgojiti kćerku, kako će vješta i umjetna biti u svakom ženskom poslu, priviknuti uz to biti pomnijom, prilježnom, urednom i čistoću ljubecom, bit će joj to veći miraz (prerija) kad se bude udavala, nego da ima najviše novčine. Novaca brzo nestaje iz nevješte ruke, koja nije vrsna radom steći novca, a ono, što se čovjek nauči u svom djetinstvu i u svojoj mladosti, i dobra svojstva, koja si čovjek prisvoji, nemogu se izgubiti, i to je u životu pravo blago i imanje.

Da bi samo ovu živu istinu uvažili i k sren primili oni, koji novce sgrću i gomilaju, a uz to puštaju, da im djeca, osobito kćerke uzrastu kao divljake u šikarju, misleć, ako samo mogu dati uz kćer koju stotinicu, kadšto i po tisućicu, da je sve dobro — zet će se naći. Varaju se ljuto, koji tako misle. Svako živ, dakle i ratar, težak, zemljodjelac voli pojesti dobro, valjano sgotovljeno jelo, nego koje-kako sprékano; dapače ratar i treba rađe težko dobro, okreпно jelo, a samo ono je prijatno zdravlju, što čovjek pojede u slast.

(Sljedi.)

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom **Novo ili talni-zlato**), naknagjuje pravi nakit, počem taj novi fabrikat pravomu i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i modernije nabavljati što čvršće. I vjestaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro pačinjen.

Novi nakiti,

modernoga načona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevaru, s pačinjenim kamenjem i otklonom, kako to zahtjeva način.

Naprnsjača, fina, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.
najfinija, 1 kr. n. 1.50, 1.80, 2, 2.50.
Cijela garnitura, naprnsjače i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50 4, 5.
Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, f. 1.
najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.
Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, f. 1.20, 1.50.
Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, f. 1. 1.50.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.
I vjestak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u-

ložen u srebru, sa zlatnim podlogama i iglom, pačinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga ledca, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji pačinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. igla za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke u. 1.0, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mljevački način, fr. 1.40, 1.80, 2. Napinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za naruke 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Putci ovratnikom n. 5, 10.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriliv, a radi duhe jako obiljubljen; nosi li koja gospoginja garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvoranu, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsjača n. 80 do f. 1, 1.20 2.50.
1 par naušnice n. 80, f. f. 1, 1.20 1.50.
1 narukvica n. 50, 60, 80, f. 1, 1.50.
1 ogrlica n. 60, 80, f. 1, 1.50, 2, 2.50.
1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i dojni

jest novi rokokoo-nakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenačinjen, u istinu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti, f. 4.50, 5, 6, 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji par f. 1.3, 4, 5 vlasnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50, 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmilje, te je ipak za najcjeniju, 1 garnitura naprnsjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.5, 2. 1 par vlasnih igala n. 15, 25, 30. 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.02.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnice n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 80, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za naruke, n. 15, 20, 30, 40. — 1 ženski česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisanoj skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekolicini tvrdkih; s toga znaj p. n. štov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjeg, u opće čuva, ljepša i omaglinje brst, i lošić fr. 1.50

Šee je moguća! Mo bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhivajuć iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac, nov, lučbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivim mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i luči svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nov.

Laistilo. Neocjenivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olastiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Kruglja-cistilnica, izvrstno sredstvo za olastiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebitu zlatarom i srebrnarom 1 komad 5 nov.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne protiv razbojstva. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov. 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno *poštito* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da *naga čuva od rlage*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicavom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svaki posvećma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju *nove strojne tuške* (olovka); prišteti se dosadno rezanje, a šiljak se lako nemi. 1 komad u drvu 10 nov., u kosti 15 nov. s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tuhu i ornilo 5 nov.

Prsteni za kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prasak za pranje, da se udriji lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka prišteti se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego obionim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljavanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji *prasak za hrđu*, sajamcem, sredstvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski kožni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijelo godine a rabi se studena i boca velika 20 nov.

Nepromični krevelni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoč kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad 90 nov., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno zvracem pozor velecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odajek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovrhuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlaštena sapona eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariski univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamom, stiva, drvo itd. brzo i nerazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nužnoga sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao liječ, vrlo izdavan, 1 boca 30 n.

Munjevitne zubne kešice, kojim će si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lijekarija (samo čistom vodom) Radl što veće prodaje cijena je komadu 60 nov.

Lizivni pešeti, koji prednjače oblatak i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamacnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahovo ulje*, da se vla- i očuvaju svježi, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim obavjestiti velecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova kvatla buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previšnje povlašten otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputa 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlasiste i živce, te tim unapreguje iast vlasu u vrlo kratko vreme ča na njestih plješivih, a odstranjuje dolazeće brastice na glavi. Kao lijek rabi se za omećene, izvitke, trganje u udih, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojim se prišteti brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebna u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi žepnim *većali*. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razgloba, prirodnih izraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ništećom tiječi. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnijezditi se. Rabi se proti stjenicam, zoharom, meljeom, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom. 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva laka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena na tako, da se može nositi i po lijepu vremenu. jer okrenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moji se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tuženjskim.

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno zvracem pozor velecijenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odajek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovrhuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

ČUVAJ SE OBMAME!

Među mnogimi oglasima naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatnu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se minek tili lijepe sgrade dobavit si tili potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se salove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo nareženim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 isti vrsti s bilom fr. 2.60

Svaki s budnikom za 20 nov. više.
1 uru velika lika, jako lijepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narežena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finim veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakoj dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato nareženim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkjama ili točnim kolesci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer) f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.
1 isti s dvojakim poklopcem, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50
1 isti s dvojakim poklopcem, savonett f. 13.50

Američki duplex-sati s dvojakim kolesci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Ketvice (Anker), sjajno izrađenim s leđevim staklom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s leđevim staklom f. 10.50

1 isti najfin. vrsti f. 14
1 isti najnoviji s dvostrukim leđevim staklom, da se mogu kolerica vidjeti, ne-otvoriv ure f. 10.50

1 isti; najfinija kotvica f. 13.30.
Gospogjinski satovi fini, i elegantni, po f. 12, 15, 18, 20.

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijenije nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mehanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravim zlatnim veružicama acaostaju u ničem, počem su načinom pačinjene na prevaru, a zlatna jim žutina uztraže.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.
1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.
1 komad dugih ovratnih veružica mljevačkih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021, 80, 3.
1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.
Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-predmeta, stoji 60 nov. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća
BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretpłata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" pò godine . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine s poviškom po
starskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpłata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpłata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo *Zemljaka*
ne prima pošiljke, ako ni
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 97.

Zadar 4 Prosinca 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Gradisca vecchia, 3 decembre. La banda degl'insorgenti del Motajica ha disperso i Turchi accampati presso Sribac tra lo Svinjara e Ercegov stolac, distruggendone i ben fortificati trinceramenti ed abbruciando quanto vi trovarono di salmerie; i Turchi se ne fuggirono senza neppure tentare la difesa.

Cetinje, 4 decembre. L'esercito degl'insorgenti per motivi strategici deliberò di lasciar passare Rauf pascià a Goransko ed attaccarlo nel ritorno, quando si sarebbe trovato con forze divise. In conseguenza di tale deliberazione Peko Pavlović colla sua divisione si diresse a Plano, Sočica a Piva e Zimonić a Gacko. Peko attaccò tosto battaglia coi Turchi a Plano, ai quali vennero in aiuto prima le truppe regolari da Bileć e più tardi altri tre battaglioni, diretti da Rauf pascià da Goransko per Bileć. Dopo lunga sanguinosa lotta i Turchi disfatti si ritirarono a Plano. Un battaglione di truppa regolare fu completamente distrutto, rimasero sul campo più di 350 Turchi decapitati e in tutto ne sono caduti più di 1000. Gl'insorgenti fecero bottino di 350 fucili a retrocarica e di 800 animali grossi e minuti di vettovaglia. Per avventura miracolosa degl'insorgenti vi furono soli 8 morti e 47 feriti.

Sui monti dell'Ercegovina è caduta abbondante neve, tuttavia gl'insorgenti non rimangono inoperosi affinché il movimento si conservi nella miglior forza durante l'inverno.

In questo momento giunge notizia per la via di Grahovo, che vi fu combattimento e a Piva e a Gacko.

Vienna, 3 decembre. L'odierno *Fremdenblatt* dichiara infondate le assicurazioni del *Times* essere andate a vuoto le trattative tra l'Austria e la Russia circa il da farsi in Oriente. La proposta dell'Austria fu a Pietroburgo accolta in principio; ma lo stabilire il dettaglio attende l'arrivo nella capitale dell'Imperatore Alessandro e dal gran cancelliere Gorčakov.

Bukarest, 3 decembre. La Germania ha partecipato ufficialmente alla Rumenia di essere disposta a concludere una convenzione commerciale.

Versailles, 3 decembre. La commissione eletta per la proposta di scioglimento dell'assemblea consta di nove membri della destra e sei della sinistra, tutti d'accordo per il più sollecito scioglimento.

Vienna, 4 decembre. Il ministro delle finanze presentò alla camera dei

deputati un progetto di legge per la liquidazione e scioglimento delle casse di anticipazione; lunedì incomincia la discussione sulla legge del bilancio.

Costantinopoli, 4 decembre. Mustapha Fazit pascià, fratello del Kedivè è morto. Ohannos Effendi Carasangi fu nominato segretario generale del ministero degli esteri.

Versailles, 4 decembre. L'assemblea ha stabilito di procedere all'elezione di 75 senatori giovedì prossimo. La commissione pel scioglimento si è accordata col governo che la elezione dei delegati municipali avvenga ai 9, quella dei senatori ai 23 gennaio, dei deputati ai 20 febbraio, e la riunione della nuova assemblea agli 8 di marzo dell'anno prossimo.

Sela i poharice.

U našem 94. broju tiskali smo jedan članak u kojem pisac žestoko navaljuje na ono povjerenstvo koje je izpitilo zakonsku osnovu o obrani poljskih dobara, što ju vlada kani Saboru predložiti.

Pisac navaljuje na povjerenstvo s toga što se ono izjavilo da se uzdrži i nadalje postojeća naredba; po kojoj kad se krivac štete otkriti ne dadé, svo selo u njegovo ime plati oštećeniku poharicu.

Mi smo već onda tome članku nadostavili nekoliko redaka, što smo prije o toj stvari pisali bili i u kojima smo branili mnijenje piščevomu protivno.

Ajde sada da njegove razloge potanje izpitamo.

Gospodin pisac prije svega sumnjiči članove toga povjerenstva da buduci veleposjednici može biti da su pazili više da ograde sebe same od štete no da procijene čud pravnu i pravničku toga naregjenja.

Taj bi se prigovor, uvijek neosnovan, mogao gdje gdje valjda i uvažiti, da ne bi bilo poznato, da je upravo naše seosko pučanstvo ono koje žele da se ta naredba ne ukine, kad ne bi svak znao da se protiv te naredbe nije nikad ijedan glas podigao u Saboru, gdje su želje i potrebe zemlje predstavljene, pače da svaki put kad se povelja riječ o poljskoj sigurnosti, još su se strožije mjere zahtjevale ili bar da se ona strogo vrši.

Kad ta mjera ne bi poljskoj sigurnosti bila nuždna, kad bi ju javno mnjenje obzirom na naše okolnosti ne bi smatralo opravdanom, za cijelo, to javno mnijenje, kako je kod nas živo, listom bi se bio protiv nje diglo i tražilo da se ukine.

Šta to znači, šta znači da na tu naredbu nije svoj glas podiglo nigda javno novinstvo? Znači li valjda, da nema u Dalmaciji no samo oni članovi povjerenstva koji ju smatraju potrebitom?

Prema tomu od uzgredne je važnosti

druga piščeva opazka da ta naredba ne odgovara duhu zakonarstva, jer najpreće je da zakon odgovori potrebami, a ako su, kao što kod nas, iznimne, i iznimnim potrebama zemlje, za koje je stvoren. Ma da i u tom pogledu moglo bi se primjetiti, da i ako se taj propis ne slaže sa građanskim zakonom, po kojem ko je u krivnji taj je sam dužan da naknadi štetu, ipak ne može se reći da ne odgovara općemu duhu zakonarstva, koje u mnogim prilikama dopušta da se prava pojedinaca žrtvuju općemu dobru.

Ali netreba više te žrtve, povikuje najzad pisac, danas kad poredak u zemlji caruje, kad seljak sjedi u poroti, kad ga tolike nove učione izobražavaju, kad mu poljske straže čuvaju polja. No pomalo; sve je to tek zavedeno; kad te nove ustanove budu svoj upliv podpuno dokazale; kad bude-mo imali pred očima sve one dobre posljedice koje se iz njih očekaju, kad jednom riječi ne bude više potrebe one izvanredne mjere, oh tad slobodno neka se ona ukine.

Ali ukinuti ju prije no što bi ko bio kadar dokazati da nije više potrebna, pače kad se svejednako za njom vapije, mudro i razborito nebi za cijelo bilo, ma odgovaralo nekim lijepim pravnim teorijami.

Zara, 7 decembre.

I fatti che ripetutamente ci vengono in pochi giorni segnalati dalla Sava, dimostrano chiaramente che l'insurrezione dei Cristiani nella Bosnia è viva ed attiva non meno che in Ercegovina, se anche in diverse proporzioni. La qualità dei fatti dipende dalla natura dei luoghi; ma lo spirito dominante è per tutto eguale, come eguale è la legittima pretesa degl'insorti, di non voler essere più oltre trattati peggio che bestie dall'inumano tiranno.

Di questa parità di sentimenti e di azioni degl'insorti, corrispondente all'eguale giogo portato sinora, terrà certamente conto la diplomazia, respingendo le fantasie riformatorie del sultano, che dei Cristiani slavi farebbe tre categorie diverse, in modo che il massimo numero si rimanesse ancora ag-giogato all'efferate voglie degli Osmanli.

Dal Kom al Velebit, dalla Tara alla Sava deve cessare la schiavitù dei bianchi, più atroce di quella che soffersero i negri. La popolazione slava di quel territorio ne è l'antica posseditrice, e vuole passare ad un regime civile quale godono tutti i circostanti suoi confratelli.

Il Dalmata ha la virtù — che non fummo noi i primi a constatarla — di non comprendere mai nulla. Se avesse compreso il nostro articolo a proposito dell'utraquismo nell'istituto magistrale di Borgo Erizzo, avrebbe rilevato che noi per nulla affatto non siamo venuti in aiuto alle sue teorie, ma abbiamo soltanto cercato con una nuda esposizione dei

fatti di porre in chiaro un quesito che veniva e da lui e da altri frainteso.

Oltreacciò poi il *Dalmata* ha il raro pregio di non farsi intendere. Noi almeno non siamo giunti a raccapezzare il nesso logico di quell' ammasso di parole, scucite e contraddittorie fra loro, ch' ei ci dicesse.

Vi abbiamo compreso due cose soltanto. La prima, che il *Dalmata* è proclive ad insolentire, anche contro chi lo tratta colle migliori forme; e ciò non fa onore all' uomo. La seconda, ch' ei, quantunque sia al caso di constatare ad ogni momento la verità di quanto noi esponemmo, preferisce di spargere il dubbio sulle nostre asserzioni; e ciò non fa onore nè all' uomo nè al giornalista.

Il telegrafo ci aveva annunciato che il dep. Manfrin al parlamento italiano aveva interpellato quel ministro degli esteri sui fatti avvenuti nel luglio decorso nella nostra provincia fra gli operai che lavorano alla linea ferroviaria.

Noi stimiamo conveniente di riportare dal resoconto stenografico la dichiarazione fatta dal dep. Maldini in seguito all' interpellanza del Manfrin, nonchè la risposta a questa del ministro Visconti-Venosta:

Maldini. Mi ha fatto molta impressione la interrogazione dell' onorevole Manfrin, poichè in essa egli accennava alle persecuzioni cui vengono assoggettati in Dalmazia gli operai italiani pel solo fatto di essere italiani.

Ora, se ciò fosse, sarebbe codesta una questione molto grave, come tutte le questioni che hanno carattere internazionale; in specie poi trattandosi di una provincia dove frequenti sono le nostre relazioni commerciali. Io crederei inoltre di avere mancato al mio dovere di deputato, se trovandomi quasi presente a quei fatti, io avessi aspettato tanti giorni, o lasciato che altri movesse una consimile interrogazione, innanzi di domandare io stesso ragione di quei fatti all' onorevole ministro degli affari esteri, non perchè dessi siano accaduti, non avendo egli in ciò veruna colpa, ma per chiedere bensì che cosa abbia fatto per evitare che si rinnovino e per ottenere la dovuta soddisfazione.

Come è mia abitudine, contratta fino dai primi anni della mia carriera marittima, quando io mi reco all' estero, mi sento affatto estraneo ai partiti interni che possano esistere in quei paesi nei quali mi trovo: quindi ho adottato sempre un grande riserbo quando mi sono trovato all' estero ed in specie nelle provincie dalmate, che sono così divise e tormentate dai partiti. Quest' anno poi mi sono recato colà con una maggiore riserva degli anni precedenti. Io vi andai, lo dichiaro francamente, male prevenuto. Le informazioni che l' onorevole Manfrin ha portato dinanzi alla Camera, io pure le aveva vedute riportate in articoli di giornali, ed esse mi avevano impressionato moltissimo, tanto che credetti mio obbligo di prevenire di tale mio viaggio tanto il presidente del Consiglio dei

ministri, quanto l' onorevole ministro degli affari esteri, affinchè ad ogni buon fine il Governo del mio paese sapesse che in quella provincia austriaca eravi un membro del Parlamento italiano.

A me spiace che l' onorevole Manfrin non mi sia stato compagno in quella gita; poichè se a me ha occorso qualche settimana, a lui forse sarebbero bastati pochi giorni, per convincersi come tutti quei fatti furono molto, ma molto esagerati, presso a poco come li ho veduti narrati in un giornale della capitale di quest' oggi, dove è detto che in quei fatti vi furono più di 100 tra morti e feriti, più di un migliaio gli operai italiani messi in prigione, e che quasi tutti gli altri dovettero fuggire l' ingrata terra!

Ora, in quell' epoca il massimo degli operai non ammontava se non a 650; per conseguenza era affatto impossibile che più di mille fossero stati messi in prigione.

Io mi sono subito accorto, appena giunto in Dalmazia, come i fatti fossero immensamente esagerati dal giornalismo: mi avvidi puranco che tutti quei fatti ebbero origine da una causa puramente speciale (fate bene attenzione, onorevoli colleghi, a quello che dico): una causa speciale non mai una causa generale; e in terzo luogo mi accorsi che di questi fatti speciali, i partiti si sono serviti come un' arma contro le autorità locali, e forse di personalità contro taluni agenti stessi del nostro Governo.

Evidentemente non entrerei ora nell' esame minuzioso dei vari partiti che si trovano in quella provincia; però sappia l' onorevole Manfrin che in Dalmazia nessun partito e forse neppure una qualche individualità pensa ad un' unione con l' Italia.

Qui l' on. Maldini delinea a tratti generali il programma dei partiti esistenti in Dalmazia, e poi continua:

Ciò che ora interessa sapere si è che quel partito, che io ho chiamato *autonomo*, non è d' accordo tra i vari suoi fautori, per causa di una questione di interesse affatto locale, che sarà ben nota all' onorevole ministro degli affari esteri, il trasporto cioè della capitale da una città all' altra della Dalmazia. I fatti parziali avvenuti in quella provincia hanno dato argomento ai periodici che sostengono questo trasporto di capitale di enunciare i fatti stessi in modo che gli Italiani dovessero naturalmente allarmarsi di ciò che succedeva in quella provincia, come doveva certo avvenire qualora i fatti avessero avuto per causa l' odio tra la razza italiana e la slava, ed in questo modo vedere di scalzare, anche con un intervento estero, le autorità provinciali di quel paese, le quali sono ritenute contrarie alle aspirazioni di quel partito municipale.

I fatti ai quali ha alluso l' onorevole Manfrin, io dissi, vennero esagerati. Con ciò non metto in dubbio che alcune risse vi sieno state; ma tutte furono indipendenti affatto da questioni di razza, e queste risse, o signori, pensateci bene, hanno avuto luogo sempre nei giorni di sabato od alla domenica oppure in giorni festivi. Voi intenderete facilmente ciò che voglia significare questa particolarità in un paese dove con una massa di operai abbondano i vigueti e vi

si fa un vino molto succoso, che monta presto al capo.

Per maggiormente convincere la Camera, esporrò alcuni dati che tolgo da una statistica che ho potuto procurarmi. Se i fatti avessero avuto origine da odio di razza, è evidente che questa statistica sarebbe negativa piuttosto che positiva, cioè in aumento.

Ecco quello che ho potuto raccogliere: il numero degli operai al 27 giugno di quest' anno, poichè il fatto grave avvenne il 29 di giugno, giorno festivo, il numero degli operai italiani ammontava a 665; il 17 agosto, cioè dopo che cessarono tutte le risse, e che le cose ritornarono nello stato tranquillo di prima, il numero degli operai era disceso a 567; per conseguenza, vi fu una diminuzione di 98 operai, dei quali 32 erano stati licenziati dagli imprenditori, altri si erano allontanati volontariamente, non a cagione delle risse, ma per altri motivi, per cui all' incirca una cinquantina era rimpatriata definitivamente, forse per causa degli avvenimenti che erano accaduti in quelle località.

Se non che il 20 settembre il numero degli operai (io l' ho qui ripartito fra tutti i distretti giudiziari della Dalmazia), ammontava a 711, con un aumento di 46 sul numero esistente il 27 giugno, e di 144 sul numero esistente al 17 agosto.

Questa mi sembra che sia la migliore dimostrazione per la mia tesi, poichè se vi fossero stati odi di razza, gli operai un poco alla volta se ne sarebbero andati, o quanto meno con un agglomeramento maggiore di operai sarebbero avvenuti fatti ancora più gravi, che nessuno di noi fortunatamente ha potuto riscontrare in nessun periodico.

Io non aggiungerò nemmeno che scassanti e più comuni della Dalmazia hanno creduto opportuno di mandare una protesta al ministro degli affari esteri dell' impero austriaco per giustificarsi e dimostrare che tutti questi fatti avvennero, non per odi di nazionalità, ma per circostanze particolari che del resto io conosco nei loro più minuti dettagli, ma che è superfluo venga qui a narrarli alla Camera, poichè voi sapete benissimo come le risse possono avvenire in qualunque luogo, in specie dove avvi un grande agglomeramento di operai.

Il numero degli operai nella Dalmazia, estranei a quella provincia, che lavorano in quelle ferrovie, è di 2637; per conseguenza ve ne sono 2000 i quali appartengono alla Carniola od alla Croazia, epperò in numero ben maggiore degli italiani.

Parlando di quest' argomento mi credo ora in dovere di accennare alla Camera qualche altra circostanza che gli onorevoli miei colleghi ascolteranno con vera compiacenza, essendo questioni che si riferiscono a controversie internazionali, e nelle quali, direi quasi, è impegnata la dignità della nazione.

Tutta la pesca in alto mare, dinanzi alle coste dalmate, viene esercitata da pescatori italiani; vi sono relazioni continue di commercio tra l' Italia e la Dalmazia, poichè quel paese manca di molte cose di prima necessità, che vengono quasi tutte dalle Puglie, o da Ancona, o dal litorale veneto. Vi è una discreta colonia italiana sulle coste della Dalmazia e

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihaj Stojanović).

PRVO POGLAVJE.

VIII.

Ljubomirovim nagovorom obučavaše kćerke poljaničke učiteljica u šivanju, pletniji i kuhanju.

„Zar nije velika nevolja, kad ima čovjek domaćicu i upraviteljicu kuće, koja o kućanstvu ne zna ništa kao ni zadnja služkinja; kad ne zna žena u kući skubati valjane juhe (čorbu), ne zna umijesiti i izpeći krub, nego kad umijesi i izpeće, nemožeš ga zagriziti i progutnuti. Nemora li se domaćin ljutiti i na svoju nevještu i neuku ženu zamrziti, pak što pomaže tu i najnasalniji miraz, najveća prelija? Bez svake dvojbe, nema ti srećna života sa nevještom ženom.

„Nu, bilo bi nepravedno kriviti kćerke naših seljana, što su nevješte, te neznaju šivati, plesti, neu-

miju kuvati i valjano gospodariti, osobito bismo griješili, kad bismo ih zato prezirali. Nisu one tomu krive. O kako bi se one sve to rado i veselo učile, da im se samo namakne prilika. Zar nebi rada svaka djevojka imati lijepu rublju, lijepe košulje, čarape, ponjave (čaršave) i drugu pleteninu, i kad koja vidi štogod takoga lijepa, često joj se izmakne živa želja iz ustiju: Ju da mi je imati tako! da sam srećom i ja tomu vješta! A tako je i sa kuhanjem i drugim ženskim poslovima u kući, i kojagod dobije priliku vidjeti, kako se radi ovo ili ono, jagmi se svaka, da štogod nauči.

„Moji dragi susjedi! dajte uvažite, što vam govorim, gledajte nastojati kako će se vaše kćerke naučiti ručno djelo i druge domaće ženske poslove i osposobiti za valjane, vješte, umne i radine domaćice.

„Otecevi! vrijeme je došlo, u kom i vaše kćerke priuštiti moraju da se uče kuhati, kako neće brčkati jelo prigotavljajuć, nego uredno i valjano kuhati, pri čem ćete i bolje živjeti i puno smoka prištediti, što se sad zaman trati i propada.

„Opetujem još jedan put, ne što nebi htjele

vaše kćerke, nego što su nenuke i nevješte, uzrok je, što se u domaćemu gospodarstvu slabo napreduje.

Veća strana seljakinja mora kupovati rublje, čarape i drugu svoju odjeću, što bi si same mogle nađinjati i svojom se rukotvorinom odijevati. Kako se po seljačkih kućah obično kuha jelo, to je od davna tako nasljedjeno, od babe prihvatila majka, kćerka i unuka. Kad se već prababe u staro vrijeme, gdje nije bilo ovakove skupoće, kao što sad vlada, nisu hvalile sa svoje nevještnosti u kuhanju, kako će sad ko moći hvaliti nevještu i neuku unuku?

„Otecevi! uvažite dostojno, na što vas nuka vrijeme, i nAPOPUSTITE, naknaditi, što je dosad zanemareno; dajte učiti svoje kćerke šivati, presti, plesti, kuhati, valjano gospodariti u kući. Mali trošak, što ćete ga imati pri tom, obilno će vam se naplatiti, kućanstvo će se vaše kao preporoditi, kad vješte ženske ruke budu obavljale kućne poslove u smućnici, u kuhinji, u vrtu i. t. d.

Susjedi slušajte pozorno, što Ljubomir govoraše. Mlajim se vidjelo na licu, da to odobravaju, dočim se stari mrgodiše. Kad je Ljubomir prošao govo-

vi è poi un continuo andirivieni di viaggiatori italiani lungo quelle coste.

Or bene, voi comprendete che tutte queste cose producono un ammasso di interessi che nel tempo stesso sviluppano pure talune questioni e controversie in ispecie relativamente alla questione della pesca e della nostra navigazione.

Ora, essendo informato dell'andamento di quasi tutte coteste questioni, posso dichiarare alla Camera come in primo luogo noi abbiamo degli egregi agenti consolari in quella località, fra i quali godo annoverare quegli che risiede nella capitale della Dalmazia, cioè il nostro agente consolare il signor cavaliere Brattanich, il quale è senza dubbio in una posizione difficilissima, essendo nativo del luogo e trovandosi quindi in mezzo a tutti i vari partiti della Dalmazia, ai quali egli è sempre estraneo nell'esercizio delle sue funzioni.

Or bene, io ho sempre veduto e sentito ripetere da tutti che quel nostro agente consolare di Zara sostiene gli interessi italiani nel modo migliore che per noi si possa desiderare; e credo che questa mia asserzione sarà certo confermata dall'onorevole ministro degli affari esteri.

Ma vi ha di più; il Governo locale della Dalmazia, cioè l'autorità provinciale di quella provincia procura sempre di risolvere le varie questioni che sorgono tra gli interessi italiani ed i dalmati, di risolverle con premura e, dirò anzi, con simpatia, onde dare alle medesime una soluzione la più giusta, la più soddisfacente.

Visconti-Vanosta, (ministro per gli affari esteri). Io ringrazio l'onorevole deputato Manfrin della cortese interrogazione che ha voluto rivolgermi, perchè egli mi porge l'occasione di ridurre alle sue vere proporzioni dei fatti i quali furono veramente esagerati dalla stampa in un modo singolare. Ma sotto questo rapporto l'onorevole deputato Maldini ha singolarmente abbreviato ed agevolato il mio compito.

Certo, signori, quei fatti furono deplorabili; e quando si tratta di nostri connazionali all'estero, quando si tratta della loro sicurezza, e della protezione che loro è dovuta, non avverrà mai che io ne parli leggermente. Ma, infine, questi fatti, come ha testè dimostrato l'onorevole deputato Maldini, il quale potè raccogliere sui luoghi stessi le informazioni, questi fatti, considerati isolatamente, hanno assolutamente, ed ebbero sempre il carattere di quei litigi e conflitti che avvengono talvolta dove si trova un gran numero di operai insieme, ed in concorrenza di lavoro e di salari.

La Camera si renda conto delle ragioni di questo conflitto, si renda conto dello stato di cose in cui si produssero questi fatti, i quali furono la conseguenza di una corrente di animosità popolari che si stabilì in data circostanza fra operai agglomerati insieme, diversi di lingua, di paese, di costumi e fra i quali regnavano, per di più, altre cause di rivalità. Si volle associare questa animosità popolare a un antagonismo esistente fra i due elementi nazionali che compongono la popolazione della Dalmazia; si è voluto dare a questi fatti delle proporzioni politiche

e collegarli colla situazione politica di quel paese; l'onorevole deputato Manfrin ha creduto d'entrare in questo ordine di questioni. Quanto al Governo, io debbo dichiarare che esso giudicò di dover rimanere affatto estraneo ad ogni questione relativa alle condizioni interne della Dalmazia od ai partiti che ivi possono esistere.

Noi abbiamo creduto che fosse conveniente e conforme ai riguardi che si debbono fra loro le nazioni, specialmente trattandosi di uno Stato col quale vi sono le più amichevoli relazioni, come è l'impero austriaco, di mantenere queste considerazioni di un ordine politico affatto estranee alle pratiche che abbiamo potuto fare, sia presso il ministero degli esteri in Vienna, sia presso le autorità locali in Dalmazia. Noi, potevamo, nei limiti dei doveri e dei diritti internazionali, insistere solo sopra due punti in cui la questione si poteva riassumere, vale a dire dal momento che vi furono delle violenze e dei colpevoli, questi colpevoli furono arrestati e deferiti alla giustizia del loro paese? Secondo, si sono prese tutte le misure necessarie per evitare il rinnovarsi di simili disordini, e perchè sia garantito agli Italiani il pacifico esercizio di quei diritti che sono loro assicurati dalle convenzioni esistenti? Noi non potevamo nelle nostre comunicazioni col Governo austriaco considerare le cose sotto alcun altro punto di vista.

Qui l'on. ministro fa l'elogio degli agenti consolari italiani in Dalmazia e poi continua:

I fatti deplorati non ebbero più a rinnovarsi; e questa è la prova che le autorità austriache presero delle misure efficaci.

L'onorevole deputato Maldini ha citato delle cifre; ed io posso confermare ufficialmente che nel mese di settembre il numero degli operai italiani che lavoravano su quella linea ferroviaria era maggiore del numero degli operai italiani che si trovavano colà prima dei disordini avvenuti. Ciò dunque prova che quegli operai si sentono efficacemente protetti ed assicurati. Nell'avvenire, se occorrerà, il Governo italiano non dimostrerà minor sollecitudine, ed esso ha ogni ragione per credere che le autorità austriache sieno animate dalla migliore volontà di mantenere l'ordine con un pieno sentimento d'imparzialità a riguardo dei nostri connazionali.

Ho detto testè, che avrei parlato anche di due incidenti che furono grandemente esagerati dalla stampa, e che si riferiscono alla sicurezza della nostra navigazione sulle coste d'Austria.

Nel primo caso si trattò di una rissa fra alcuni marinai italiani e alcuni uomini del popolo a proposito di una fonte a cui i marinai italiani attingevano dell'acqua per gli usi di bordo.

Il secondo fatto fu quello d'un piccolo bastimento italiano che di nottetempo, e da mano ignota, fu tinto con alcune pennellate di bianco, cosa che fu considerata sia come uno sfregio, sia come un indizio ed una minaccia di future vendette.

I giornali citarono questi due fatti, che per sé certo non avevano molta importanza, e si esagerarono

fino a far credere che potesse essere pericoloso per naviganti italiani il frequentare le coste della Dalmazia.

La Camera di commercio di Zara indirizzò al nostro agente consolare nella stessa città una protesta contro queste voci sparse nei giornali, temendo che esse potessero recare grave danno al commercio marittimo della Dalmazia, commercio che, dice il presidente della Camera di commercio di Zara nel suo indirizzo, avrebbe al contrario bisogno di essere sempre più animato verso quel paese, cui, per posizione topografica, devono principalmente tendere i nostri scambi.

Da ciò dunque si vede, in un modo abbastanza autorevole, che la miglior parte di quella popolazione desidera anzi che le comunicazioni commerciali e marittime fra l'Italia e la Dalmazia prendano tutto il loro sviluppo. Ciò toglie ogni significato generale ai fatti particolari che ho testè accennato.

Maldini. Io oggi parlai per una dichiarazione e perchè credeva che l'onorevole Manfrin desiderasse anzitutto di conoscere intera la verità in questo argomento, e siccome io la conoscevo, così sono venute a dirla alla Camera, perchè non si creda che quella provincia, colla quale l'Italia ha tante relazioni, sia popolata di barbari, anzichè continui ad essere la terra dell'ospitalità, come lo furono sempre le provincie dalmate.

Politički pregled.

U sjednici zastupničke kuće od 26. p. m. odgovorio je ministar trgovine Chlumecky na interpelaciju trih ustavnih klubova u carinskom i trgovačkom pitanju. Prije svega priopći ministar, da je ministar vanjskih poslova već 18. listopada o. g. bio pozvan, neka odkaže trgovački ugovor s Englezkom i naknadnu konvenciju; trgovački ugovor s Francuzkom ima se odkazati prije konca ove godine, a njemačka se vlada ima skloniti, da privoli na reviziju trgovačkoga ugovora, sklopljenoga s njemačkim državama. Ovomu će se pozivu čim prije zadovoljiti. Vlada namjerava po izjavi ministra trgovine predložiti zastupničkoj kući nov carinski cijenik, a to može učiniti tek onda, kada se postigne potrebni sporazumak s Ugarskom i kada se pronagje temelj za nove ugovore s Francuzkom i Njemačkom.

Ministar uvjerio je kuću, da će se kod novih trgovačkih ugovora uzeti pravedan obzir na potrebe domaće obrtnosti; osim toga obećao je još, da će se apreturini postupak urediti onako, kako to zahtjeva domaća obrtnost. Ministar Chlumecky izjavio je, da su njegova očitovanja upravljena ujedno na adresu grofa Hohenwarta i drugova. — Kuća primi s velikim odobravanjem na znanje ministarovo očitovanje i zaključila na predlog Herbst, da gospodarski odbor ima čim prije izvijestiti o tom odgovoru.

riti, reče jedan seljak: „Nemožemo tajiti, naše kćerke šivaju štokako, plesti naznaju nikako, jerbo se nisu učile, a kuhati, ni pogotovo. Ali, kako je moguće tomu pomoći? Pošiljati kćerke u grad, to je skupo, a jela, što se kuhaju u gradu, nemožemo mi seljaci kuhati: nismo toliko imućni, da bismo mogli to činiti.“

Ljubomir, očekujući taj prigovor, odgovori brzo: „Lako ćemo se pomoći! Bez velika troška i nemožuć žensku djecu davati kamogod iz kuće, mogu se djevojčice učiti valjano prestu ne samo na prostoj preslici nego i na kolovratu, mogu se učiti šivati, plesti i kuhati.“

„Gdje?“ zapitaše seljani. „U gospogje supruge našega učitelja,“ odgovori Ljubomir. „Ona je častna kći, učila se šivati, plesti prestu i kuhati od svoje majke i u školi u Karloven, a poslije u Zagrebu, našem glavnom gradu. Ona je vješta gospogja i vrlo domorodka, te će se rado prihvatiti toga posla. Ja sam s njom već o tom govorio i već smo ugovorili učevnu osnovu. Vaše kćerke, koje još polaze učionicu, svaki će dan popodne, od 3. do 5. ure

učiti se ženske ručne poslove od nje. Odrasle djevojke, kojim se valja učiti kuhati i u opće kućanstvo, imati će redom donositi, što treba za kuhanje: brašno, mlijeko, jaja, grah, sočivo, kupus, repu, kumpir i t. d., meso i t. d. One će u 10 ora pred podne doći u kuhinju, ondje će po nalogu gospogje učiteljeve pred njom sgotovljati jelo jednostavno ali ukusno; sgotovljeno jelo blagovat će u učiteljevu domu, za njegovim stolom i pri tom se učiti, kako se postupa ne samo u kuhinji nego i pri stolu. Za svakim takovim objedom dogovorit će se, šta će se kuhati dojučer, a pri tom će se uvijek obzirati na imovinu i stanje one djevojke, koja će buduć dan imati donijeti, što treba sgotovljajuć objed. Kao što uvjerava gospogja supruga učiteljeva, za šest tjedana moći će se svaka djevojka naučiti ukusno prigotovljati jednostavna jela kao što treba. Za ovakvu obuku bilo bi najprikladnije vrijeme kasna jesen, jerbo onda svaka djevojka ima vremena, a i svaka je kuća svega punija nego u drugo doba godine. Što nauči jedna kćerka iz kuće, ono će od nje naučiti brzo i lako sve druge nukućanke, i maj-

ka i strina, i soka i snaša, i tako će se najlaglje postići žugjena svrha. „Hoćete li pristati na to?“ Ko će se protiviti tako pametnoj i mudroj predlogu i savjetu, i svi se seljani izjaviše pripravnimi na to, te domalo dobi gospogja supruga učiteljeva pune ruke posla, skupiše se u velikom broju djevojke i djevojčice iz sela oko nje. Male učahu plesti, veće šivati i prestu na kolovrat. Buduće jeseni odpoče učiteljica obučavati djevojke u kuhanje. Učitelj je lijepo spremio svoju povrtlinu: grah (pasulj), sočivo, leću, kupus, kelj, mrkvu, repu, peršin i t. d., pak je gospogja učiteljica krasno pripomagala svojom povrtlinom. Kad su seljačke kćerke vidjele, kako se kuhaju i gotove jela, u brzo su kod kuće pokazivale, što su naučile. One se takogjer osvjedočiše, kako je dobro prigotovljen kelj sladak, pak počeo sijati i saditi po domaćem vrtu svakojaku povrtlinu. I ista služinčad i prosta seljačka svjetina primjeti brzo razliku između kuhanja njekašnjega i sadašnjega. Sa svih strana pohrli služinčad u Poljanice, da se barem, kao što govorahu, dobro hrane. (Sljedi).

U Bugarskoj imenovana je posebna komisija, sastojeća iz više članova, kojoj je zadata, da sasluša do sedam sto bugarskih obtuženika. To su, kako pišu, ponajviše mladi ljudi od 17 do 25 godina, među njimi svećenici, kalugjeri, učitelji i t. d. Poluzvanični turski list „La Turquie“ uvjerava barem, da nema među njimi nijednoga polodjeljica ili posjednika. Ovi mladići da su s veće strane pohagjali slavenske škole i sjemeništa (To će im baš biti najveći zločin), a cilj njihove agitacije, da je bio naperen nesamo proti Turskom, već i proti Grkom, kao zajedničkim neprijateljem Slavena.

Iz Bukurešta pišu o sudbini zatvorenih Bugara ovo: Bugari se proganjaju na svih stranah. Na tisuće Bugara čami u turskih tamnicah, a danas se već zna, kakova ih čeka sudbina. Mnogo ih je već odpremljeno u Varnu, odakle će ih odvući u Diarbekir. Ovo je tvrgjava u kurdistsanskoj pokrajini u turskoj Aziji. Ko u nju ugje, onomu može se s Dante-om uzviknuti: „Lasciate ogni speranza!“ U toj se tvrgjavi zatvara cvijet i sva nada bugarskoga naroda. Daleki svoj put prisiljene su nesretne žrtve obaliti pješice, a uz to još u željezu. Ako ko iznemogne na putu, zlostavljaju ga bez milosrgja gladni vojnici, dok se opet nedigne ili dušu neizdahne. Koji na dalekom putu nepoginu, te čeka podzemna tamnica; ako im se nije mogla dokazati kakova krivnja, onda mogu slobodno prolaziti gradom bez novca i kruha.

Diarbekir ima do 40,000 stanovnika; a tu nesretni Bugari moraju gledati, da nepoginu od gladi. Izvan grada nesmije niko, a jao onomu, ko bi se približio grackim zidinam, na toga pucaju bez obzira. Uz to im je bojati se neprestano, da neuvrijede kojega Turčina, koji bi ih mogao bez ikakove odgovornosti zlostaviti ili ubiti. Turčinu je svaki Slaven čovjek bez ikakova prava, a kamoli kršćanski uznik! S takovom nesretnom žrtvom može svako postupati po svojoj želji i volji!

U pogledu izbora francuzkih senatora nada se „Figaro“, da je u narodnoj skupštini osiguran izbor šestdesetorice senatora. Od ovih spadaju dvadeset i dva desnomu središtu, trinaest lijevomu središtu, a tri onoj frakciji, koja se pozivlje na narod. „Constitutionel“ nemisli, da bi se mogao obaviti izbor 75 senatora prije 12. prosinca, a istom šest tjedna kasnije da bi se mogao obaviti izbor ostalih senatora; a to bi bilo po svoj prilici početkom mjeseca veljače. Zastupnička kuća mogla bi se dakle sastati početkom mjeseca ožujka i započeti svoje djelovanje ujedno sa senatom, koji se sastaje jedan mjesec kasnije u smislu propisa ustavnih zakona.

Domaće.

Il ministero del commercio ha approvato l'istituzione di poste celeri fra Sebenico e Traù, che funzioneranno 3 volte alla settimana in comunicazione con quelle già esistenti fra Traù e Spalato.

Giusta l'ultimo *Avisatore*, ascende a 11216 il numero dei rifugiati dall'Ereagovina nel distretto di Ragusa ed a 1006 quello dei rifugiati dalla Bosnia nel distretto di Knin.

Važniji kazneni slučajevi dojavljeni u Dalmaciji listopada mjeseca o. g.: pokrajinskomu Sudu u Zadru, 2 umorstva, 1 ubojstvo, 1 uvrijeda Veličanstva, 1 otmica, 3 paleža, 14 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Spljetu, 1 umorstvo, 4 ubojstva, 4 razbojstva, 1 otmica, 2 krivotvorja novca, 1 zloporaba u redovne vlasti, 1 zloporaba i zavedenje na nju, 2 paleža, 1 zlobna ošteta; okružnomu Sudu u Dubrovniku, 1 razbojstvo, 1 uvrijeda Veličanstva, 5 zlobnih ošteta; okružnomu Sudu u Kotoru, 1 ubojstvo, 2 zlobne oštete.

Izšla je 32 svezka *Prava*. Evo joj sadržaj: *Carrozza F.* Ob osnovi novog anstrijskog kaznenoga zakonika. — *M. L.* Zakon vinodolski (*svršetak*). — *A. Kuzmanić.* O znacima smrti nepouzdanim. — Sgojaji: Gragjanski. Kazneni. — Književnost. — Narodne poslovice. — Vijesti.

Il ministro del culto o dell'istruzione ha nominato capomaestri dell'i. r. istituto magistrale femminile in Ragusa il professore ginnasiale e provvisorie dirigente del soppresso ginnasio reale di Sebenico Lorenzo Borčić ed il maestro dirigente della scuola popolare di Sinj Natale Korlaet.

Književnost.

Odgajanje srca.

(Napisala gospođa Ellis, ponakio učitelj Petar Vuletić.)

Poglavlje prvo.

Odgajanje žene.

(Nastavak.)

Stavimo jedan slučaj, najkrašnji valjda, ali koji nam pruža pojam koliko je moguće ovršiti u učionam utemeljenim naročito za djevojčice. Čini se da su ove učione sada izvršene ukorn, radi svoje manjkavosti; a ja ću dokazati, kako one neće moći pa, bilo i pod najvršnjim i najavjesnijim učiteljijem, povratiti domnu djevojčice temeljitije i valjanije uzgojene, dok društvene okolnosti budu ostale kakove su sada.

Položaj djevojčice površno uzgojene, kadno počima postojati ženom, jest slijedeći: nju pošlju kada joj je petnaest godina u savršujuću učionu, što ona je naravno skopčano velikim troškom zbog mnogo učitelja i drugih na takvu učionu pripadajućih stvari. Trebajući velika troška za ovo usavršenje, teško je da srestva očeva dopuste mu da iztraje više od tri godine, a čestokrat ove su godine ograničene na dvije napokon i na jednu, osobito kad obitelj ima više kćeri za uzgoj. Kroz ovako kratku vrijeme učitelji su podvezani podjeljivati vas onaj nauk koji se čini da ih može staviti u stanje da dobro žive u društvu; ali ovaj nauk tako rukovogjen nemože drugo biti nego neka površna smjesa znanja. Pošto skrb roditelja zahtjeva da se sve nauči, trebatiće prije svega obučavati ih u povjesti, ali posve kratko vrijeme dopustiti će da se jedva naučiti život gdje kojega kralja francuskoga, ili da se baci pogled na kraljevanje kraljice Ane i tako dalje. Trebat će ih obučavati u jeziku francuskomu, jer premda su ga mnoge djevojčice učile posve manjkavo kod kuće, zahtjeva se da posjeduju, kad ostave učionu, naglasak pariški, kakono se zahtjeva da poznaju jezik njemački i kad ga ni mrve nisu učile kod kuće. O glazbi neima ni govora, malo se haje imadu li ili ne naravnu sposobnost; glazba je bezuvjetno naložena. Treba ih obučavati i u risanju, bar onoliko koliko je dosta da umognu poniti kući dva nacrtu da ih pokažu prijateljicama i znanicama. Neće se jezik latinski nego talijanski jer je potrebit za pjevanje. Napokon malicak nove književnosti, a os to slušanje predavanja aviju učitelja. A za sve ovo valja trošiti. Ala troška! Misli otac, nije moguće držati na naaku ova djevojčicu više od dvije, možda i od jedne godine, kadno bi kod kuće bile još četiri ili pet kćeri za uzgoj. Od ove dragocjene godine moraju se oduzeti tri mjeseca za praznike; treba obzirati se i na zdravlje, pošto je djevojčice slabašni stvor, kojeg se nesmije zapustiti. Sve ovo je predmetom ozbiljnih promišljanja a obitelji, ali se nemože na ino da se nepošilju na nauk ove djevojčice da se dokonča odgoj koji ne bijaše nikad dobro započeo, pošto čestokrat one nisu vrijedne da napišu niti da pročitaju gdje koju stranu napisanu dobrim jezikom tako da ngode slušaocima. Valjda ćemo se čuditi, ako oni koji su obvezani da podijeljuju ovakov uzgoj u sličnim okolnostinam, nakon dugog razmišljanja, zaključuju, da mogu samo dati neki površni pojam, na brzu ruku, od onoga što bi morali predavati? Petnaestogodišnja djevojčica takoj malo pripravljena da nastavi njezinoj dobi primjeren uzgoj, nemože se povratiti na početke, jer bi se tako u dobi od sedamnaest godina našla na stepenu na kojem bi morala biti u dobi od

dvanaest godina, a u sedamnaestoj godini ona mora savim ostaviti nauk. U takovim okolnostim djevojčica bit će napredna a čudorednog i čijelesnog gledišta, bit će stekla u sedamnaestoj godini razvoj, lijepotu i čarstva žene; bit će dakle dosta napredna s ovog gledišta da se prilagodi onoj vrsti obuke koja bi joj bila potrebna. S toga što će morati činiti učitelji? Neznam ko zaslužuje veće sažaljenje, oni ili djevojčice; doisto nije moguće koristiti ih ako potla dvi ili tri godine povrate kući ove djevojčice s nekim površnim uzgojem. Nadvojbeno je, da, ako se hoće da žene budu uzgojene kao ljudi, trebat će ih obučavati u početnim uzgoja, kakono se obučavaju dječaci. To je nemoguće učiniti kad su doprle do neke stanovite dobe, bez da se neupotrebi neki vanredni osobni napor, pošto je malo djevojčica koje bi imale anagu, vrijeme i sastava da mu odole.

Stoga ako se to cijeni nuždnim, ako je općinstvo u opće istoga mnjenja da žene moraju biti uzgojene kao ljudi, nahodim samo jedno jedino sredstvo da se poluči ovaj cilj i jest taj: da se zavedu po svoj zemlji učione gdje bi se djevojčice naučile malo stvarih, ali savršeno. Ako ojenimo da je temeljit uzgoj baš potrebit, ostavimo mu dakle prvo mjesto, toliko da može dobro ulicati na nju kroz prve godine i da tako udari temelj savršenoj obuci.

Dobro se razumi, da sada ove učione budu od opće koristi, morat će odnosno malo zapasti, doslijedno morat će se izostaviti mnoge stvari, da se mjesto ustupi boljim i korisnijim; što će mnogo smanjiti trošak, jer neće biti treba mnogo učitelja, predavanja kojih skupo zapadaju. U ovim učionam djevojčice koje ne imadu naravne sposobnosti za glazbu, moći će, izostaviv ju, poštediti mnogo vremena koje bi bilo izgubljeno, i ako, prošav neko vrijeme, neki roditelji nebudu u stanju da šiljaju svoje kćeri u dopunjujuće učione, moći će ih držati u učionam pripravnim i dokončati njihov uzgoj s onim temeljitim i priprostitim sastavom obuke.

(Slijedi.)

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1876 год.

Уредно Панта Поповић.

Цена је само 30 нов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); Славуј, песма по Ј. Арању од Мите Поповића; 4) Бурђев дан; 5) Лађа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Пешту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Булајију од Мате Поповића; 8) Гарibalдова кућа на Каперел (са сликом); 9) Попадија се повампирила, приповетка; 10) Голуб пиомоноша (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповеданица из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стипса (са сликом); 14) Божић; 15) Сечењев друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пешта; 18) Ти леграми; 19) Лествице за жит; 20) Жребања свију аустро-угарских срећака.

Садржина ова препоручује га свакој српској кући. Он се у свима српским местима код наших познатих комисионара добити може. Книжари и папирари „Панчевац“ добијају 25% рабата.

Панчево, новембра 1875.

Книжара Браће Јовановића.

ВЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

за 1876 године.

изашао је у нашој паклади и стаје само 40 новч.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу свакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25% рабата. Нарупбе не пвршујемо тачно с платом у наточ.

Панчево, 1 новембра 1875.

Книжара Браће Јовановића.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10: —
" po godinu . . . 5: —
" mjesec . . . 1: —
van Carevine, s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

ZEMLJAK

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 98.

Zadar 8 Prosinca 1875.

God. III.

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Cetinje, 7 decembre. Ai 3 corrente
fuvvi uno scontro sul fiume Sekulara
nel paese dei Vasojević; la lotta durò cin-
que ore e i Turchi vi perdettero 80 uo-
mini. La guarnigione turca di Beran,
temendo che gl'insorgenti non varcassero
il fiume Lim, assalì Buče. I Cristiani so-
stennero l'assalto e dopo lungo, sangui-
noso combattimento respinsero i Turchi,
che si ritirarono in fortezza, lasciando
sul campo più di 300 uomini; gl'insor-
genti ebbero 47 tra morti e feriti. In
questo fatto fu ridotto in cenere un vil-
laggio turco.

(Altri telegrammi in 3.a pagina.)

Politčki pregled.

Iz Beča javljaju „A. A. Ztg.“, da je po
privatnih varšavskih listovih naložilo rusko
ministarstvo rata ravnateljstvom željeznica, da
budu pripravna na odpremu većih vojničkih
sborova. Jednoj željeznici da je pače obećana
posebna državna potpora. Poljski listovi tvrde,
da su galičke željeznice dobile nalog, da točno
pregledaju sve mostove, da li će biti dosta
čvrsti za prevoz konjaničtva i topništva. Au-
strijska vlada da je sklopila konvenciju s ru-
skim ministrom rata, po kojoj može petdeset
tisuća momaka ruske vojske prolaziti Ga-
licijom. Mladi vojnički častnici da su čvrsto
uvjereni o intervenciji u Turskoj. — Bilježimo
ove vijesti kao dokaz, da situacija nije jasna,
dok se one mogu raznositi.

Iz Bruselja priopćuju „Daily telegr.“ ne-
koje austrijske predloge, kako bi se imale
ukloniti postojeće poteškoće u Bosni i Her-
cegovini. „Osnova grofa Andrassya o refor-
mah, koja bi se imala predložiti porti i na
koju nije htjela pristati Rusija, nosila je ove
ustanove: Svi kršćanski podanici jednaki su
s muhamedanskimi podanici i u pogledu o-
brambene dužnosti. Porez imaju u kršćanskim
kotarima i selih pobirati kršćanski poreznici.
Za pravne slučajeve, gdje su stranke raznih
vjeroispovjestih, ima se imenovati jednak broj
kršćanskih i muhamedanskih pomirujućih su-
daca.“ Ako porta neuzhtje ove predloge po-
primiti, onda će se s njom morati drugačije
govoriti. Ova posljednja izjava nije tobož Ru-
siji bila po volji, budući da je porta željela,
da se izbjegne posve, po čem bi se moglo
činiti, da je izvršena kakovu pritisku. I onu
osnovu i ovaj dodatak držimo mi pukim no-
vinarskim zanovetanjem.

Drugi englezki list već je razdijelio Tur-
sku, Carigrad, Rumeliju i Crnogora sačinjati
će jednu državu pod ruskim protektoratom,
Englezka će anektirati Egipat, a Austrija do-
biti će sjevernu čest balkanskoga poluotoka
izuzev Srbiju. Koješta se može napisati.

Rasprava proračuna u rajhsratu započeti
će valjda po izjavi predsjednika zastupničke
kuće ove subote. Rasprava biti će po svoj
prilici vrlo obsežna, pa zato će se rasprava
drugih predmeta morati odgoditi. Uzprkos
tomu povede se u zastupničkih krugovih go-
vor o tom, kako da se poslovi urede, da se
može čim prije raspraviti očitovanje vlade u

carinskom i trgovačkom pitanju. Očekuju nai-
me, da će zastupnik Dermitzer, kao izabrani
izvjestitelj, čim prije predložiti svoj referat
gospodarskomu odboru, a ovaj da neće ote-
zati sa svojim zaključkom. U tom bi se valjda
slučaju pretrgla rasprava proračuna, pa bi se
uzeo u pretres predlog gospodarskoga odbora
o pitanju carinskom i trgovačkom, a zatim bi
se odmah nastavila rasprava proračuna.

U sjednici taljanske komore od 30 stu-
denoga upitao je zastupnik Petrucelli vladu,
koja je srestva poprimila, da obrani interese
taljanskih vlasnika turskih zadužnica. Mi-
nistar vanjskih poslova odgovori, da mu je
žao, što se je interpelant poslužio izrazi, koji
u diplomatskom jeziku nisu obični. Porta je
učinila neke predloge, kako da se plate kuponi
kao i u pogledu jamstva, kojimi se ima osi-
gurati plaćanje tih kupona. Predložila je ta-
kogjer, neka se ustroji sindikat, koji bi kon-
trolirao prihod i razdijelio ga onako, da se
izravnaju interesi.

Taljanska se vlada radi toga dogovara
s ostalimi vlastimi, pa će uvijek nastojati, da
se taljanskim posjednikom turskih zadužnica
pruže ista jamstva kao i vjerovnikom inih
država.

Francuzka narodna skupština riješila je
konačno 14 članaka izbornoga zakona u smislu
konservativnom. Svi izpravci zabačeni su. Pri-
mljen je jedino predlog, da se ograniči sa-
movolja vlade, po kojem se ima stvoriti zakon
za promjenu izbornih kotara. Istoga dana,
kada je govorio Cassagnac, zabacio je Buffet
politiku, koja se osniva na većini od 25 ve-
ljače i proglasio tako rekuć većinu od 24
svibnja „na temelju ustava.“

Poduzetnik suezkoga prokopa Lesseps
smatra drugačije prijekup dionica suezkoga
prokopa, nego li njegovi zemljaci. Njemu su
pred očima samo njegove dionice, njegovi dio-
ničari i uspjeh njegova poduzeća. Njemu je
barem milo, da se je Englezka okanila svo-
jega neprijateljstva proti interesom dioničara
i utemeljitelja i da postoji sada jaka solidar-
nost među francuzkimi i englezkimi kapitali
u svrhe čisto industrialne. Valjda će Englezi,
veli Lesseps, sami poprimiti njegovo stanovi-
šte, kada se uvjere, da neće moći tako lako
obratiti tu stvar na političku svoju korist.

Način, kojim je Francuzka nastojala, da
dobije kakav upliv u Egiptu, nije bio takav,
da bi Francuzkoj bio mogao pribaviti kakove
simpatije. Prije nije bio podkralj u stanju, da
izmakne francuzkomu uplivu, ali od g. 1870-
71 nije mu više bila po volji francuzka poli-
tika, a u pitanju sudbene reforme prvi put je
Egipat pokazao, da bi želio osloboditi se fran-
cuzkoga upliva. Englezka je imala dakako
na misli istočno pitanje, kada si je htjela osi-
gurati suezki kanal.

Ragusa, 29 novembre.

Dall'ultimo strepitoso fatto a Muratovica,
che, come è noto, riesci a favore degli insorti,
che che ne dicano i Turchi, soliti a vender frot-
tole, e strombazzare le disfatte per vittorie,
non successe nulla di rilevante nelle provincie
insorte, se si eccetui che la fortezza Presieka
fu mandata in aria colla dinamite per opera
precipua d'un volontario francese. Questi ap-
partiene al corpo di Ljubibratić. Questa mano

d'insorti è stanziata nelle gole di Zubci, ma
per ora acefala, perchè Ljubibratić, come già
saprete, ritornando da Cetinje, cadde da ca-
vallo e si fratturò non indifferentemente il brac-
cio sinistro, talmente che è costretto a guar-
dar la stanza a Castelnovo ancor per qual-
che giorno. Le sue veci degnamente sostiene
il sotto comandante Luca Petković, che con-
duce i Zubčani insieme a Tripko Vukalović;
mentre il corpo volontario italiano che resta
di guarnigione a Sutorina è capitanato dal
bravo conte Faella. Il volontario francese si
distinse quindi a Zubci coll'essersi clandesti-
namente di notte approssimato al forte con
alcune cartucce di dinamite, le quali alloggiate
ed indi accese per mezzo della micchia fecero
un tale effetto, che si sconsigliò il forte e di
lui non resta più che macerie. I Turchi del
presidio, parte feriti parte illesi, sotto il velo
della oscura notte fuggirono a Trebinje. Il
rimbombo della catastrofe fu così orribile che
si sentì a Canali ed a Castelnovo, e perfino
a Meljine ed a Kombur ne giunse l'eco.

Ad onta che i Turchi annunzino a tutte
le parti del mondo che la strada di Trebinje
sia sgombra di agguati, si può asserire il con-
trario. La signora Vrčević, che ora abita a
Ragusa, ebbe a spedire la settimana scorsa
un mulo carico di roba e denari a Trebinje.
Parte di tal carico apparteneva al sig. Laza-
rević correferente del sig. Vrčević al vice-
consolato di Trebinje. Una banda di hajduci
assaltò e depredò tutto il carico assieme al
cavallo. Il sig. Lazarević risentitosi per que-
sto incidente e forse anche perchè la posta
del vice-consolato fu involata, si partì alla
volta di Vienna per riferire il fatto, che è molto
da deplorarsi che sia avvenuto.

I Turchi fanno gran preparativi per ven-
dicare la disfatta di Muratovica, ed a tale uopo
raccolgono sotto le armi molta gente. Ma an-
che Sočica e Pavlović non dormono. Di giorno
in giorno s'aspetta il terribile urto. *) Sočica
per abbreviare i giorni di resistenza al forte
Goranjsko, tutti i prigionieri che caddero nelle
sue mani a Muratovica, lasciò liberi, ma in-
ternati nel forte Goranjsko, affinchè partecipino
al consumo delle poche vettovaglie che ancor
là rimangono.

Englezka i Egipat.

Ismail paša, egipatski podkralj, treba mno-
go, vrlo mnogo novaca. On žive razkošno, kao
ma koji istočnih vladara. Uz to pak podiže
on i umnaža srestva kulture n svojoj zemlji,
kao ma koja zapadna država: sadi sladoraču,
pamuk, gradi ceste, željeznice, ureguje rijeke.
Sve to stoji više novaca, nego što ih redo-
viti dohodci Egipta mogu namaknuti. Povrh
toga, da bi raširio granice svoje države, vodi
Ismail paša rat sa barbarskimi plemeni, što
njegovu državu okružuju. Sreća ga služi u
tom da nemože bolje. Već danas može se on
takmiti sa svojim suverenom sultanom; jer se
njegova država pružila čak do aequatora. Bude
li mu sreća do kraja prijazna, Ismail paša
stvorit će državu, koja, imajući u ruku pre-
laz od zapada na istok, mora steći svjecku
znamenitost.

*) Vedi nostro telegramma da Cetinje nel numero pre-
cedente. (Red.)

Gradeći budućnost svoje države, Ismail paša i troši na račun budućnosti. Za to se on i nerijetko nalazi u novčanih neprilikah. Rat s Abisinijom izcerpio je sva njegova sredstva. Ovoga mjeseca valja mu platiti *coupone* državnih zadužnica. Novac za to potrebiti mogao je on doduše namaknuti zajmom, ali su glavničari tražili 12 postotaka kamata, dočim je Ismail paša mislio, da može ponuditi samo 10 postotaka. Domisljat, kako jest, našao je on drugi način, da zadovolji svojim dužnostim.

Od suečkoga prokopa, koji je 17. studenoga 1869. svetčanim načinom predan svjetkomu prometu, Ismail paša ima u rukuh 176.000 dionica. Njemu je pošlo za rukom, sklonuti Englezku, da te dionice kupi. Posao je već gotov i treba još samo da ga englezki parlament odobri. Da englezki parlament neće svoje privole uzkratiti, to je izvjestio. I tako će Ismail paša dobiti za dionice 40 milijuna forintih, te se novčanih neprilika riješiti.

Ova trgovina među Englezkom i Egipatskom nema megjutim samo financijske važnosti. Vijest, da je Englezka prekupila od Ismail paše dionice suečkoga prokopa, pobudila je u Evropi upravu senzaciju. Takve operacije s englezke strane nije niko očekivao. Englezka bila je iz prvoga početka poduzetna za prokop suečke uzine sasvim protivna. Golemo to djelo izvela je Francuzka, koja mu je dala i svoju tehniku i svoju glavnicu. Francuzka priložila je na društvenu glavnicu znatnu svotu od 344 milijuna franaka. Francuzka se je nadala, dapače, ona je bila uvjerena, da će ona i vladati novim morskim putem, koji spaja zapad s istokom.

No Englezka, uvidivši veliku važnost ovoga prokopa po svoju trgovinu i svoje posjede u Indiji, okrenu brzo prokopom otvorene odnose na svoju korist. Kroz prokop mogu prolaziti samo lagje plitke. Englezka pogradi takovih lagja brže bolje, koliko ih je trebala. Već prve godine, kako je prokop bio prometu predan, progje englezkih brodova krozanj osam puta više od francuzkih. Ovaj razmjer rastao je poslje svake godine progresivno na korist Englezke. Francuzka, poražena u velikom ratu s Njemačkom, nije više mogla ni misliti na to, da se s Englezkom u brodarstvu i trgovini preko suečkoga prokopa za prvenstvo otima.

Ovako je, što dalje, tim jasnije bivalo, da je Francuzka sastavila sredozemno more sa crvenim na korist Englezke. Ova, nalazeći se tako reknut u faktu posjedu prokopa, nije trebala da mari za njegove imovne i pravne odnose. Englezka ipak, preakupljujući sada od egipatskoga podkralja dionice prokopa, polaže znamenite novčane žrtve, da postane i

prvim gospodarom prokopa. Tako englezki listovi tumače svrhu trgovine englezkoga kabineta, a tako shvaćaju taj čin i u Francuzkoj i u Rusiji.

Što je Englezka prinukalo na pazar, o kojem Evropa, kako se vidi, ni slutila nije? Svakako i ponajprije obzir na njezin indijski posjed. Englezka je postala i velikom i bogatom po Indiji, od Indije ona živi. Već u interesu svoje trgovine Englezka je morala gledati da si osigura najkraći i najjeftiniji put, koji onamo vodi. Englezka nebi se ipak na žrtve, koje joj nameće prijekup dionica suečkoga prokopa, bila tako naglo odvažila, da joj se nečini, da se odnosi evropskih vlasti, a naročito odnosi na jugo-istoku Evrope moraju na skoro prelomiti. Englezki listovi drže, da je Turskoj kacnuo smrtni čas. Javno mnijenje u Englezkoj ozbiljno vjeruje, da su se istočne tri države evropske pogodile, kako će Tursku podijeliti.

Tako naglo, tako iznebuške učinjeni prijekup dionica suečkoga prokopa dokazuje, da se i englezka vlada toj vjeri podaje. S Turskom nema više nikakve financijske trgovine. U Londonu su to dobro uvidjeli, odkako je šaka Hercegovaca bila vratna, da portu do tjeru do bankrota. S toga se u Englezkoj počinju već i odricati Turske. Kada već sve polazi po zlu, Englezka, spekulativna kako jest, nehotiči pri diobi baštine „mrtvoga čovjeka“ ostati najkraćih rukava, mislila je, da mora unaprijed segnuti za dijelom, koji joj se čini najprilicniji, a to je Egipat.

Proti ovomu englezkomu shvaćanju položaja može prigovora biti ponajprije s turske i ruske strane. Englezki prijekup dionica suečkoga prokopa najbolje je i najpreče sredstvo, da se Egipat proglasi neodvisnim od porte. U Carigradu neće o tom ni časa dvojiti, što taj čin ima po Tursku značiti. No i Rusiji mora on biti vrlo neugodan; jer ju rječi upućuje, da je Englezka spremna svimi silami braniti proti njoj svoj posjed u Aziji.

Svakako se englezki prijekup dionica suečkoga prokopa može smatrati najvažnijim svjetkim događajem novijega vremena, ne sam po sebi, već po onom, što tek navješćuje. On je po našem mnijenju znamenitiji korak k riješenju tako zvanoga istočnoga pitanja od svega onoga, što je od evropske diplomacije u tom pogledu do sada pokušavano. Skorim vremenom moraju na istoku nastati sasvim nove, po budućnost kršćanskih naroda samo povoljne konstelacije. Daje to slutiti velika smetnja i žurba, koja se sada usljed englezke ove diverzije u evropskoj diplomaciji opaža. Englezka, koja je do sada najviše priječila riješenje

istočnoga pitanja, stiče si sada zaslugu, da to riješenje sama odlučnim pravcem okreće.

(N. N.)

Dopis Times-a iz Mostara.

(Nastavak v. br. 95 Zemljaka.)

Kakva treba da bude ta intervencija, ti svi ne odregnuju jednako, niti je svi umivaju na jasnoj zaludnosti turskog naprezanja da se uguši ustanak. Ali je osnivaju na tome faktu, što turska građanska uprava ne može nikako da se složi s pravdom i mirom. Server-pašine reforme ostaju samo projekti, kao što je i hatti-humajun, jer nema ljudi, koji bi ih izvršili. „Status quo ante“ biće „status quo post“, i koliko god puta ustanak ugušimo, toliko će puta nov ustanak buknuti.

Jedan član komisije hoće da veruje, da bi sudovi, sastavljeni od delegiraca velikih sila, s policijom dovoljno jakom pod njihovom isključivom kontrolom, bili sa svim dovoljni.

Drugi jedan član veruje, da je nužna okupacija vojskom kakve prijateljske sile, kao što je slučaj bio s Libanom. Drugi neki članovi opet međa su naklonjeni kakvom radikalijem rešenju. Ali odbivši sve razlike, svi su u suštini ipak jednog mišljenja — bez strane intervencije nema mira.

Da se ustanovi kneževina, ona se opet ne bi mogla držati bez oružane strane pomoći, pa ma ko da bude knez. A to je već strana intervencija. Ali po nesreći zločesta politika portina i nije postavila kakvo drugo moguće rešenje. Svakda se do sada isključno oslanjala na muslimanske stanovnike, tako da sad već ništa i nema, na što da se osloni, po čem nije ostavila ni malo osnove, na kojoj bi raja svoju lojalnost podigla. Ma kakve promene da Porta smišlja, pa opet mora ostaviti održavanje reda onome narodu, gonjenje koga i načinilo je, od zemlje ovo što vidimo. Tako se sve opet vraća na ono isto zločudo stanje.

Od kako su vam ovo napred pisao, doznao sam za novu jednu meru, kojom vlast turska obilazi i upravo potire samu svoju reformu o konskripciji konja. Vlast sada istina ne traži više od seljana konje za izvesni neki rok službe. Ona traži sad od aga, da joj pošlju toliko i toliko konja. Aga sa svoje strane pošlju gde god samo koga konja uhvate, ili nađe, pa ma čiji bio. Vlast je tobož obećala da će na svakog konja da plati dnevno neka izvesna suma; ali kako u neposrednoj okolini konja već više i nema, to im ih valja dovladiti čak iz Bosne, tako da često konj putuje dva dana, dok dogje na mesto gde treba da posluži. Ovde u Mostaru dok se konj uredi, progje najmanje jedan dan, i jedva najposle treći dan otići će, da rečemo s tovarom u Stolac. Na povratku ne računa se da radi, niti kad čeka na nov tovar, pa mu se hrana i ne izdaje, tako da zarad dva dana što radi s teretom konj provede deset dana i u tih deset vlast se stara sama za dva da

pak erpimo iz istih knjiga i časopisa ono, čim ćemo se moći okoristiti u svojim okolnostih pri svom gospodarstvu.

„Ko želi knjige čitati, mora ih kupovati. Pojedincu bi teško bilo kupiti svaku korisnu knjigu, koja se štampa, ali cijela općina lako će kupovati. I u našem je selu običaj, da na dan proštenja potroši svaka kuća osim svega drugoga po 1—2 akova (vijedra) vina. Neka, dragi moji susjedi, obali svaki domaćin taj trošak samo na polak, i koja je kuća dosad takovom prilikom trošila po 2 vijedra, te bilo vidjeti dosta pijanih ljudi, bilo svagje, kara i razbijenih glava, neka troši 1 vijedro i tako razmjerno u polak manje, pak što tako prištedimo, to ćemo prodat i za dobivene novce u bratinskoj zajednici od dobrovoljnih princeka kupovati korisne, dobre knjige i časopise. Mi ćemo i odsele slaviti proštenje u našem selu; ali takovom prilikom netreba da ko zapija pamet, pak ćemo se često sastajati na čitanje mjesto na pijančovanje, pak će nestati mnogo jada i mnogo hrgje iz naših seljačkih kuća, gdje je mnoga žena prigodom slave i goste od svoga vinom natručenoga muža zlostavljana. Što mislite susjedi, bili se dalo takova što postići? Složimo se i u tom, nećemo se nikad pokajati.

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihat Stojanović.)

PRVO POGLAVJE.

IX.

Ljubomirovim nastojanjem dobiše Poljančani sibirku dobrih knjiga o poljodjelstvu i prirodoslovju.

Ljubomir je već kao dječak izkusio sam na sebi, kako je korisno čitati dobre, poučne knjige, te se tako duševno i strukovno naobražavati i usavršivati. Da promakne u svom selu opću pučku naobraženost i prosvjetu, prepusti on svoju malu knjižnicu i sibirku sliku učitelju, neka se koristi tim obučavajuć djeću u školi. Namjeravajući oslađiti i susjedom svojim čitanje, uzimaše Ljubomir pred skupljenim seljaci po dovršenu poslu knjigu u ruku, te čitaše prisutoim bolja mjesta iz knjige o zemljodjelstvu ili iz prirodne povjestnice, i ono, što slušaoci nisu razumjeli, tumačio im je i razjašnjivao. Susjedom a osobito mlagjim (na kojih svijet ostaje) dopadaše se predavanja Ljubomirova. Za kratko vrijeme

počeše ga moliti, da im čita, kad je on kao ti zaboravio, a to je samo činilo, da ih spotakne na bolji posluh.

Kad je jedared čitao Ljubomir o tom, kako je korisno i hasnovito sijati marivasku krmu (hranu), djetelinu, graboricu i druge vrsti, te su oni seljani, koji ozbiljno nagibahu za napredkom, priznali, kako je poučna knjiga, iz koje im čita, mišljaše Ljubomir, sad je vrijeme, da počme izvoditi svoju namjeru. U toj namjeri reče Ljubomir skupljenim: „Ima puno lijepih knjiga o poljodjelstvu (ratarstvu) i o prirodoslovju. Ko je rad stapati stazom napredka, a na toj stazi neposrtati, nego brzo i sigurno napredovati, i tom namjerom traži naputak, naći će ga čitajući pažljivo knjige, u kojih je popisano iskustvo misaonih i obzirnih, promatrajućih poljedjelaca, koji su priopćili suvremenikom sve to i budućemu naraštaju lijep temelj položili.

„Dobre knjige nisu pisali šuše i goliše, nevjaže, nego ljudi strukovnjaci i vještaci. U njih se nalazi iskustvo, koje je tim, što je uštampano, poštalo općim dobrom. Mnogi ljudi mnogo znaju. Dajte, koristimo se, što drugi znaju, t. j. čitajmo dobre, poučne knjige i časopise gospodarske, kojimi se šire najnoviji izumi i otkrića o poljodjelstvu ili ratarstvu.

na hrane. Kad već najposle gazda od konja dobije dozvoljenje da se kući vrati, onda mu Turci dadu parče hartije da s njome otiđe u Travnik ili u Višegrad daprimi pare. Ali dok bi tamo otišao, seljak bi pojeo i potrošio više nego šta bi imao da primi, baš kad bi siguran bio da će zaslužene novce zaisa i primiti. Ali s timre on ni najmanje osiguran nije, pa s toga najobičnije seljani i dižu ruke od svojih konja, ostavljajući ih vladi i skapavanju.

Činovnici turski nemaju ni pojma o reformi ni o običnom poštenju. Oni po pravilu, od najvećega do najmanjega, zakidaju od svačega što kroz njihove ruke progje. Jutros sam otišao u telegraf da opravim depešu jednu. Navalično platim s novcem od 20 groša, i kako je taksa 10 groša, to mi je valjalo povratiti deset. Ali moj mi telegrafista vrati samo pet. Po načinu, na koji mi je u oči gledao, uveren sam da me je sa svim s namerom ošteti, računajući da ja kao stranac ne poznajem novac. I sami doktori, koji su većinom Jevropljani, ne mogu da dognu do svoje plate drukčije nego preko Jevreja. Jače sam jednoga vidio, koji je dobio zapovest da otiđe nekuda, i koji je s teškom mukom na ime 7000, što mu kasa duguje za staru platu, primio svega 300 groša, a to mu je jedva dovoljno da plati račun, gdje se ovde hranio. Vojničkom jednom apotekaru, kome nisu izdali platu za 25 meseca, dali su svega 25 dinara na ime puna troška, određivši ga nekuda u nantrašnost. Liferanti za vojsku sa svim su propali. Nikome se nije ni pare platilo. A vojska se među tim jednako šalje ovamo, gde je svakim danom sve teže hrane dobiti i nabaviti srestva za transport.

Ovo ću moje pismo da završim primerom jednim kako se deli pravda u Hercegovini, za koju nam tako često kažu da nema ni malo ozroka što se buni. Pre nego što sam ostavio Dubrovnik, vidio sam žrtvu jednu, te turske pravde, čoveka koji tek što je otpušten iz tamnice, u kojoj je tri godine u teškoj gvozdju ležao. Što mi je on pričao, to sam danas čuo potvrđeno i još s nekim novim pojedinostima, i to sam čuo iz istih pouzdanoga izvora, za koji se površ svega ne može reći da drži stranu Srbima. Mladić jedan iz okoline trebinske u svagj nabije agu pa uteče u Crnu Goru. Turci odmah bace u tamnice sve njegove muške srodnike, na broj njih šest. Mučili su ih svakojakim mukama da im prinude priznanje, da su učesnici u ubijstvu. Dvojicu su mešnuli u sanduke mrtvačke pa pustili da se kotrljaju niz brdo; drage su obesili tako, da im je glava stajala u jednoj rupi, na spodu tamničnom, i sav teret tela ležao na ramenima, a površ svega zabadali su im pod nokte drvene klince. Mladić, koga sam u Dubrovniku video, opisivao mi je kako su mu podnoktice udarali, u svima pojedinostima, da se čoveku zgrozio i smati kad sluša. Otac begundev umro je u tamnici. Jednoga su mu brata od strica Turci izveli iz tamnice pa obesili pred džamijom baš na pet dana pre nego će konsulska komisija doći u

Ljubomir bješe nadmašujući svoje snsjede duševno i budući mu već mnogo toga srećno pošlo za rukom, steko najveće poštovanje cijele općine, te se sad već niko nije usudio, opirati se onomu, što je predlagao, premda su se gdje koji u sebi jedili, te napokon odlučise svi jednoglasno utemeljiti općinsku knjižnicu, te tako mauje piti, a više dobrih knjiga nabavljati, a učitelja pozvaše, neka im bude knjižničar.

Ljubomirov podhyat urodio dobrim plodom. Od prije običavahu se momci poljački nedjeljom i svetcem po podne klatariti kojekuda, pokadšto potajno se kartati, kockati ili se drugčije nedostojno zabavljati. Na odkad općina utemelji svoju knjižnicu, sastajahn se za lijepa vremena a sjenki stabala, a zimi i za ružna vremena u školi ili u općinskoj kući, pak su pozorno slušali, što bi jedan između njih čitao iz knjige uzajmljene iz općinske knjižnice.

Tako se širila polagano, ali sigurno i temeljito duševna naobrazba u opće, a strukovno poljodjelstveno znanje napose među pučanstvom poljaničkim.

Brzo se je osjetila blagotvorna moć prosjete: sinovi se ponašahu pristojno, a očevi uvidise očevdan napredak u tom, u gospodarstvu poljskom i domaćem i u svem. Nu i učitelj je u takovih okolno-

Mostar. A obesili su ga da bi zadovoljili razdražene hašibozuke, nitkove, koji, da bi pokazali kako vole od vremena na vreme da uživaju krvave prizore, samo pre šest dana spemahu se da pokolju sve Hrišćane u Mostaru. Od ovoga su plana odustali samo za to što ih jedan pametan aga ubjegjvao, da bi se takav pokolj svršio time, što bi austrijska vojska zauzela Hercegovinu.

Eto ova je sistema, na kojoj Server-paša misli da osnuje svoje reforme i gde se nada da će naći materijala, koji bi harmonički sudelao na utvrđenju otomanske vlade!

Domace.

Il numero dei rifugiati dal' Ercegovina sul suolo dalmato ascende, giusta l'ultimo *Avvisatore*, ad 11.871 nel distretto politico di Ragusa e a 1258 nel distretto politico di Cattaro.

Scrivono da Sebenico, che la procedura penale contro i prevennti del selvaggio atto di pubblica violenza commesso a danno dei due coniugi cragnolini è già bene avviata e che in confronto di 8 dei malfattori è già raggiunta la piena prova della loro reità.

Il Consiglio scolastico provinciale ha accordato al maestro effettivo presso il ginnasio superiore di Spalato Agostino Antonio canonico *Grubišić* la conferma stabile nel magistero riconoscendogli in pari tempo il titolo di professore.

Diamo luogo volentieri alla seguente:

Lettera aperta

al sig. Antonio dr Puović.

Pregiatissimo collega!

La malattia non è guarita sofferta dal signor G. Cindre era una febbre remittente complicata a congestione cerebrale.

Sebbene la diagnosi in sulle prime presentasse delle difficoltà, tuttavia, con quel senuo pratico che tanto La distingue, Ella ha imberciato nel segno e la cura da Lei adottata, a mio avviso, non poteva essere più razionale, meglio diretta e più efficace ad un tempo. EccoLe, egregio collega, la chiesta dichiarazione in omaggio alla verità, dinanzi alla quale qualunque considerazione deve tacersi.

Se i giudizi sul conto nostro non sono sempre esatti, nè sempre ispirati da benevolenza, non Le rechi sorpresa: la nostra via è seminata di spine, ed il medico, per quanto onoratamente la percorra, trova e troverà pur troppo ad ogni piè sospinto dei contraddittori. È codesto un triste privilegio al quale dobbiamo rassegnarci.

Accolga egregio, Dottore, le proteste della sincera mia stima.

Traù, 26 novembre 1875.

D.r Hranuelli.

stih znatno napredovao u svom dalnjemu naobraženju, u revnosti i plemenitom svom nastojanju, sreća je cijele općine rusla; štogod se je dalje i više širila prosvjeta u selu, raslo je i blagostanje seljačko. Svako se živ čudio lijepomu napredku Poljaničana, i svako morao priznati živu istinu, da bez čestita uzgoja mladeži i bez sveopće pučke prosvjete nema pravoga napredka ni duševnoga ni materijalnoga.

DRUGO POGLAVJE.

I.

Opisuje se kuća i zgrade oko kuće, što ih je Ljubomir primio od svoga oca. Ljubomir mora graditi sve nanovo. Kako se je k tomu pripremao i kakvo je izabrao gradivo.

Ljubomir brižan za opće dobro nije zaboravljao na vlastitu kuću i vlastito gospodarstvo, nego je u svakom obziru kao uzoran ratar i gospodar prednjačio svojim susjedom. Kad je primio od svoga oca gospodarstvo, našao je kuću trošnu i opalu, a tako i sve druge zgrade oko kuće, sve loše i odraue, stare i opale. U kući samo jedna soba skupa i

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Cetinje, 7 decembre. Dopo la splendida vittoria di Plana, giovedì scorso 2 corr. gl'insorgenti assalirono sul fiume Trnovica Rauf-pascià, che con sei battaglioni da Gacko si diriggeva per Bileć. Durante il lungo e sanguinoso combattimento al comandante degl'insorgenti Baković venne in aiuto coi suoi l'eroe di Plana, Peko Pavlović, non ché Zimonić e Drago Kovačević coi Cristiani di Crkvička Ubla, e così la vittoria degl'insorgenti fu completa. Dei Turchi è perito un numero non inferiore a quello di Plana; e i Cristiani ebbero 10 morti, fra i quali il valoroso capitano di Oputna Rudina, Rade Babić, e 30 feriti. L'esercito turco disfatto si raccolse a Bileć, di dove Rauf pascià si portò a Trebinje.

Altro della stessa data. Nella battaglia di Plana è rimasto sul campo un pascià turco di cui non si sa il nome, ma fu riconosciuto per tale dal suo uniforme ricamato d'oro assai riccamente.

Altro della stessa data. Mentre si scrive e si parla tanto delle famose riforme turche, i Turchi commettono atti della più eferata barbarie. Oltre delle tre donne maltrattate e ferite a Zubci, hanno tagliato a pezzi altre sei di Vasojević presso il fiume Lim e una di queste col bambino lattante insieme; altre due fugarono dal coltello dei sanguinari precipitandosi e trovando la morte nel fiume. A Sekulare furono maltrattate e rapite altre cinque donne. Di fronte alla rabbie turca, che pare con tali eccessi tenda alla distruzione dei Serbi, l'Europa deve inorridire, e comprendere come la nazione non può non commuoversi ed insorgere contro un tale nemico!

Književnost.

Odgajanje srca.

(Napisala gospođa Ellis, ponašio učitelj Petar Vuletić).

Poglavje prvo.

Odgajanje žene.

(Nastavak.)

Zavodeć ove učione ozbiljne obuke, imati ćemo jošter priliku da se osvjedočimo ob onom što bi nam toliko bilo stalo poznati, to jest, jedali društvo baš

kuhinja i smočnica, sva slupano od drveta po staroj navadi, a na kući ni dimnjak ni valjana prozora ni čestitih vrata, nego sve neuredno i nevaljalo. U sobi ni čestita stola ni stolice, ni klope ni klupice, a od spremišta i ormara ni govora, i po zidovih zaudarani klini, na koje vješahu ukučani svoju odjeću i dva tri nesgrapna sanduka za rublje.

Blizu kuće pod jednim krovom konjušnica i govedarnica, malo dalje oderana ovčanica, svinjak i kočinjak za živad, sve gore od gorega. Buduće da u konjušnici i govedarnici (staji, štali) nije bilo prozora, stajahu ljeti štalska vrata uvijek odjažena, otvorena danju i noćju. Muhe, obadi i komarci mogli su bez svake zapreke uljetati k marvi i mučiti kukavno blago, a zimi čamila marva u mračnoj štali kao sužnji u tamnici. Kakav je život i za životnje bez čista zraka i božje svjetlosti? Zaišto tužan i žalostan.

Tavan kući i štali bijaše sjenik slamnjak i pljevinjak, a to je jako pogibeljno, da bukne požar.

Poznavši, kako mu je neobhodno potrebno graditi novu kuću i nove staje, Ljubomir se mahom prihvati posla.

(Sljedi).

ozbiljno govori, kad zagovara pravo žene na neki savršeniji uzgoj; moći ćemo takogjer opaziti kakva prednost društvo podijeljuje ženi duboko uzgojenoj pored onih koje su samo uzgojene površno i slabo. Ljudi će imati osobito priliku da pokažu ovu prednost izbirajući samo iz onog stališa svoje drugarice, zanemarivajući druge, kojim odgoj nebi bio u stanju održati kakav rasudni ispit.

Da se govori ozbiljnije, potanje, potpunitije o uzgoju, pošto su težnje sadašnjeg društva postale opširnije i ozbiljnije, treba imati pri pameti neki društveni čin, koji danomice postaje ozbiljniji. Ovaj sastoji u nuždi, da se uzgojem ženskim nagje lijeka dvima okolovštinama, sasvim različitim; to jest: življenju žene udate i neudate. Za jednu zahtijevaju se sve one čutljivosti i sve one udvornosti koje ukrašuju kakav društveni krug; nakit i ukusnost odjela, svojstva potrebna skladnomu primanju i pohagjanju, razgovor lak i hitar, čut posve nježna, volja, koja te znađe ljubko priginjati, gipkost duha, koja se zna prilagoditi svakom slučaju bilo i neudanom, napokon sva ona svojstva koja čine ženu ljubezljivom. Za drugu pako zahtijeva se krepčina značaja, oštroumnost, znanje umjereno, odvažnost u odlukama i sposobnost spojena s odvažnom voljom da dobro vrši svaku radnju. Svravnjavajući ova dva značaja nema se razumjeti da se mora cijeniti da jedan nadilazi drugi, niti da umna svojstva takovih žena moraju biti različita u jezgri. Ali mi se čini, da tako rekнем, da snaga značaja ima biti različita da se uzmognu dobro podnositi oba ova položaja: prva, čutljivo i ukusno, i u isti mah nježno i ljubezno; druga, krepko, odvažno i vrijedno. Velika poteškoća naše dobe stoji u spajanju ovih nejednakih svojstva nužnih dvama raznim položajima, i ova poteškoća uznemiruje dub sviju onih, kojim je povjeren uzgoj ženski. Takova promjena u mnenjim, odnosnim položaju žene, za koji odgojitelji moraju se pobrinuti kako bolje mogu, proizlazi iz priprosta čina i jest: da, zbog jednog ili drugog, a valjda zbog raznih spojenih uzroka, društvo englesko nepruža samo obilnost žena, ali u njem se vazda povećaje broj onih koje se neudaju. Otprilike brak bijaše smatran kao naravni cilj života žene, a uzgoj je ciljao da ju pripravi za ovaj položaj; sad je drugčije, postojeći mnogo žena koje su na to odredjene da se bore same svijetom i njegovim poteškoćama i da se u mnogo slučajeva pribave kakav pošten žitak ručnim djelom i umnim naporom. Kad bi se žene samo morale naći pripravljene za bračni život, našle bi se podvezane da čekaju čas udaje do kasne dobe da uzmognu promijeniti način življenja; drugim riječima, da nauče kakav zanat ili umjetnost, ili da se prilagode okolovštinama, s kojim nisu nikad ni pomislile. Kad bi pako svakoj bez razlike bio podijeljen dubok, temeljit i praktičan uzgoj, one koje bi ostale neudate nebi u ničemu trpile. Dok ih društvo bude hotjelo podpomagati nabaviv im kakav koristan posao, uživati će neodvisnosti, dostojnije ne navidosti nego sažaljenja, i bit će osigurane proti strašnoj napasti, da se udaju samo na to, da uzmognu dobiti stan i žitak. Da se poluči taj uspjeh, osim mnogo stvari koje može dati uzgoj, od neobходне су потребе и многе друге. I ove imaju se stranom nametnuti društvu, koje bi moralo primati među svoje uzvišeniје i častnije slojeve ove žene koje su kadre same sebe uzdržavati. Sadaње društvo u istinu dopušta ženi svaki posao spojen djelom ljubavi i revnosti; s toga je ovlašćuje da nosi prilično odjelo, razdrpaо шешир, да чува болестнике у каквојгод болници као која ти драго болестничарка, да похађа тамнице срамоте и kukавне биједи, без да изгуби иста од свог значаја; што јур саčinја неки племенити чин живота друшћенога. Али нетом жена почима примати плаћу, била јој колике ти драго потреба, било колико ти драго племенито да се уклони на тај начин понисујућој одвисности; нетом она промјени у новач своју радњу и сабрани неки мали приштедак набављен ујезиним трудом, јуначица претвори се у радилцу, и као таква мора да заузме своје мјесто у друштву. Није радња по себи самој да чини тако тежким и неутјешљивим неодвисни живот жене, него жиг радоје постауле занатом, јест hladно саžалjenje родбине и пријатеља, који цијене да се помизнују опћећи особом спадајућом сталишу који се цијени да је kukаван, јер је приморана да самој себи прискрби житак. За све ово одговора једино друшћтво, које треба да преиначи своја мненја, ако želi

da žene blagorogjene uzmognu polučiti kakvo pošteno sredstvo neodvisnoga življenja. U navedenom pitanju radnje ženske sadržaju se tolika promatranja i toliki zadatci, da, nsprkos svemu onomu što бје rečeno i pisano u том pogledu, ostaje još mnogo да се učini prije nego se dopre do potanjih zaključaka. Najveća poteškoća koja se pomalja onomu koji razmišlja o том predmetu jest: da do sada јур žene blagorogjene i dobro uzgojene trpe najveće s oskudice radnje; ne bo да nisu vrijedne ili voljne raditi, nego s toga što nema radnje за нје primjerene. Svi znamo да су били učinjeni plemenite pokusi да се obkobre probitačnim i pristojnim radnjam žene nabodeće се u takovim okolovštinama; ali да добију она мјеста vazda су се morale natjecati s ljudima, који су их zauzimali, i који су takogjer били потребни i можда sposobniji, а i не brojimo mnogobrojne tražioce. Nečini ми се да је ово sredstvo dobro s kojimi да се poboljša ovaj dio društva, tim više, јер čim би се oduzela мјеста ljudima, činilo би их се izseliti u većim broju i povećao би се tako nerazmjер još opstojeći među oba spola. Kad би се ova poteškoća mogla nadvladati, mnogo puta bez dvojbe било би prokrčeno ženam на probitačnu i častnu radnju, primjerenu i onim, које би dobile виши uzgoj i takav да učini njihovo življenje korisnim drugomu а dovoljnim sebi. Međ radnjam ove vrsti odgojivanje zasloženje да bude stavljeno u prvi red, јер би оно u raznim svojim strukama pružalo ženam široko polje да budu poučaješćene u mnogo većem broju nego su sada; i zavedenje početnih učiona за дјевојчице било i s ovog uzroka posve је корисно. (Sljedi.)

Dopisivanje Uredništva.

Zagreb. Naklada „Vienna“. Pošljite nam 450.

Različite vijesti.

(Što se sultanu mili). U listu „Economiste Francais“ opisuje neki Eschbach absolutnu vladavinu sultana i pripovijeda o sultanovih zabavah slijedeće: „Da se pozabavi, pušta sultan, neka se pred njim bore atleti ili neka se tuku otnovi i pjelti ili počasti kojega komornika, neka se s njim poigra partiju „triktraka“ ili „dame“. Sad se је dao на slikanje; jedan put neće drugo van samo predjele, drugi put samo „genre“, do časa opet samo bojeve. Među slikami bojeva najvoli onim, gdje Turci pobiše Austrijance, na kopit neće slike, на којој nije mnogo Austrijanaca poginulo, а svi Turci čitavi. U prvаnje vrijeme kad би dobre volje bio, hrvao се је rado sa svojim komornicima i jedan između njih lijepo је zabijelio hrvnu se s padišom. Bijaše to čovjek, koji је u surovij ljski imao pravu jezgru pridvornika. Много puta protjeran iz palače stekao је opet ljubav gospodarevu, nu kako i neće, kad се niko nije umio onako sladko podsmjehnuti, kad би ga sultan ljucki grnuo u rebra. Много се је puta od ndaraca pošemerio i zavagao, al ostao svijestan, pred kim је i kako će najbolje. Smiješno koprecanju toga čovjeka smijao се је sultan iz svega grla, а Nevres dobio би svaki put, kad би ga gospodar bacio, ili koju dragocijenost, ili novaca, ili novu čast. Nevres paša bio је по redu ministar trgovine, financija i nastave. Jedan put bio је sultan osobito dobre volje i bacio svoga ljubimca niza sve stepenice. Ubogi dvorica nagrdio се је i ogulio на много мјестал, — al је zato i dobio krasnu palaču. I tako dogje Nevres paša pod energičnim impulsom svoga gospodara brzo do častih i do imetka. Kad се pijetli tuku, svaki ima ime jednoga vladara. Prije poslije njega rata širio се је по sultanovu kokošinjaku Napoleon III., poslije Sedana nestade ga u jedan mah. Abdul Aziz nagjewa pievcom i svoje ime i to naravno samo onakovim, kojim се oči najvećma krese, koji су најчвршћih noguh i koji се najvećma šepire i goropade. Po Peri pripovijeda се, да су за побједитеље pijetle одрегјени посебни redovi, на то će бити samo ružna šala.“

(Amerikanski). „Newy. Hdsztg.“ douese neki dan slijedeću karakterističnu vijest: „Dne 28. listopada izrekoše porotnici, да је John Dollan, koji је 22. kolovoza provalio u Noevu tvornicu kefa на Greenwich-Sreetu i ubio gospodara James H. Noa, kriv umorstva prve vrsti, а sudac Barrett obsudio је krivca на вјеšала. Dollan bit će dne 10. prosinca obješen, kad i ubojica Staudermann, koji је dne 19. listopada на smrt obsugjen. Dne 28. listopada obsugjena су на smrt dva crnca, sto sn nekakova kучарca porobili i ubili, te će бити obješeni dne 17. prosinca. Lijepo је čuti, kako је hitro sud u jednoj nedjelji obsudio četiri ubojice i razbojnika, te би се по тој bitrini i strogosti moglo misliti, да nam се је susstvo lijepo poboljšavati počelo i да imamo ne-

podmitljive porotnike — да nisu sva četiri obsugjenika били gotovi prosjaci“.

СРВИН КАЛЕНДАР ЗА НАРОД

за преступну годину

1876.

Издање Милоша Грабовачког.

Година седма.

Овај календар изписао је из штампе и има ову садржину:

I. део: Опште знамените године, српске знамените године, помрачење сунца и месеца, плацета владалица, знамените планете, месечне четврти, сунце, неке планете и месец, дванаест неб. знакова, покретљиви празници, четири годишња времена, календар за год. 1876. за уплату вађевине, месечне месечне, и дневно излагање и залажење сунца.

II. део. 1. Календарски тумач. 2. Светозар Марковић. 3. Сирмах, приповетка Ј. Суботића. 4. Бихнер о моралу и религији. 5. Прва земунска задруга за потпомагање и штедњу, и белешка свију овакових задруга. 6. Различити и песме. 7. Књижевна вест. 8. Вашари и пијаци. 9. Пошта.

Овај календар удешен је за све заводе (вађевине) за нед. уплату, а за вашарнице, вашари и пијаци, поште и телеграфије, са свим тачно обележеним.

Цена је на 100 ком. фор. 25 или 300 гроша. Ко поручи за готов новац добија 30 % рабата.

Који жели овај календар имати, нека се што пре обрати на потписаног.

У Зему, новембра 1875.

Србин—Милош Грабовачки.

ПАНЧЕВАЦ КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА за 1876 год.

Уредио Панта Поповић.

Цена је само 30 нов.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1) Општинама (права и дужности њене); 2) Београд (са сликом); Славуј, песма по Ј. Арау од Мите Поповића; 4) Бурђев дан; 5) Лађа у ваздуху (са сликом); 6) Пут у Цепту на суд; 7) Правда и лукавство, песма по Булајићу од Мате Поповића; 8) Гарibalдова кућа на Капрери (са сликом); 9) Попадаја се повампирили, приповетка; 10) Голуб писмоноша (са сликом); 11) Чудотворно оцило, приповедница из народа; 12) Гума дрво (са сликом); 13) Стипца (са сликом); 14) Божић; 15) Сеченијев друм на Дунаву (са сликом); 16) Сајмови и тргови; 17) Пешта; 18) Телеграм; 19) Лествице за жиг; 20) Жребања свију аустро-угарских срећака.

Садржина ова препоручује га свакој српској кући. Он се у свима српским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари ерастураци „Панчевца“ добијају 25 % рабата.

Панчево, новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

ВЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

за 1876 године.

изписао је у нашој наклади и стаје само 40 новч.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу свакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25 % рабата. Нарупнице извршујемо тачно с платом у натов.

Панчево, 1 новембра 1875,

Књижара Браће Јовановића.

Pretpлата u Dalmaciji i po ...
 Carevini stoji:
 na godinu . . . f. 10:
 " po godinu . . . 5:
 " mjesec . . . 1:—
 van Carevine s povisikom po-
 stuskoga troška.
 Za paroke i pučke učitelje u
 Dalmaciji pretpлата je na godinu
 za f. 2, jeftinija, a na mjesec stoji
 samo f. — : 75 novč.
 Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
 svakoga mjeseca i prima se koji
 Upravništva i Uredništva u Zadru
 i kod sviju e. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
 10 novč. a za oglase po 6 novč.
 na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
 mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
 su oprošćene poštarine. Pisma su
 nikakova ne povraćaju.

Br. 99.

Zadar 11 Prosinca 1875.

God. III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 9 decembre. Giusta la *Wie-
 ner Abendpost* l'arciduca Alberto pella
 occasione della festa di S. Giorgio sa-
 rebbe stato incaricato da S. M. l'Impe-
 ratore di portare all'Imperatore delle
 Russie la croce di cavaliere dell'ordine
 militare di Maria Teresa.

Pietroburgo, 9 decembre. Alla festa
 dell'ordine di S. Giorgio lo Czar fece un
 brindisi alla salute degl'Imperatori d'Au-
 stria e di Germania, e disse: Io sono
 contento di poter constatare che l'intima
 alleanza fra i nostri Stati e le armate,
 fondata a difesa degl'interessi comuni
 dai nostri predecessori, sussiste oggi inal-
 terata ed ha per iscopo soltanto la con-
 servazione della tranquillità e della pace
 di Europa. Io ho piena fiducia che col-
 l'aiuto di Dio riescirà ai nostri comuni
 sforzi di conseguire quello scopo pacifico
 che abbiamo dinanzi agli occhi, cui la
 intera Europa desidera e di cui tutti gli
 Stati hanno bisogno.

L'arciduca Alberto ringraziò a nome
 di entrambi i Monarchi, assicurando che
 essi dividono i sentimenti manifestati
 dall'Imperatore russo.

L'Imperatore infine portò un *toast*
 alla salute dell'arciduca Alberto e del
 principe Carlo di Prussia.

Vienna, 11 decembre. Il ministro
 dell'istruzione Stremayr nella camera dei
 deputati con un brillante discorso ac-
 compagnato da vivi applausi espose quan-
 to gravi siano le difficoltà che s'incon-
 trano nell'amministrazione del culto, con-
 statò che l'autorità dello Stato negli af-
 fari ecclesiastici già da parecchi anni si
 è rilevata, e si difende contro il rimpro-
 vero di dare in pratica un'interpretazione
 più mite alle leggi; dichiarò finalmente,
 che la grande estensione dei lavori pre-
 liminari non permise di compiere l'in-
 tero complesso delle leggi confessionali.

La *Politische Correspondenz* rileva,
 che la risposta della Russia al progetto
 austriaco per la pacificazione delle pro-
 vincie turche è partita per Vienna. La
 notizia che Andrassy avesse diretto una
 nota circolare alle potenze europee sulle
 riforme necessarie a pacificare i Cristiani
 dalle provincie turche è senza fondamento.

Zara, 11 decembre.

Nella Camera dei deputati è incomincia-
 ta la discussione sul bilancio.

Si può sin d'ora prevedere con sicurez-
 za che, su per giù, saranno accolte tutte le
 proposte del comitato.

È meglio quindi vedere che cosa abbia
 il comitato proposto.

Esso, impressionato dal *deficit* che que-
 st'anno il bilancio presenta, dalla prospettiva
 del prestito messa innanzi dal governo e più
 ancora dalle condizioni economiche che anco-
 ra si risentono dell'ultimo *krach* finanziario,
 ha lesinato sopra ogni partita ed ovunque ha
 potuto cancellare, ha cancellato senza remis-
 sione, specialmente per ciò che riguarda nuo-
 ve costruzioni di strade e di fabbriche.

In ciò egli non ebbe riguardo ad alcuna
 provincia; tagliò dappertutto ove solo ha po-
 tuto tagliare.

Qualcuno di questi tagli incolse anche la
 Dalmazia; però delle proposte governative ri-
 guardo alla Dalmazia, abbondanti quest'anno,
 ne rimasero in piedi parecchie.

Quelle che furono cancellate o quelle che
 si attendevano e che non furono comprese
 quest'anno nel bilancio, sarebbe inutile, viste
 le disposizioni della Camera, se nella discus-
 sione fossero presentate dai nostri deputati.
 Esse sarebbero senz'altro respinte; e per que-
 st'anno convien limitarsi a desiderare che la
 Camera non lesini più di quello abbia lesi-
 nato il comitato.

È a sperarsi però, che migliorandosi le
 condizioni economiche, simili proposte, fra cui
 annoveriamo la costruzione di tutte le nostre
 linee ferroviarie, saranno comprese nel *budget*
 del prossimo anno.

Ragusa, 6 decembre.

La fortezza Goranjsko è approvigionata
 e per lungo tempo. Gli insorti per vedute stra-
 tegiche lasciarono i viveri e munizioni nella
 fortezza con tutta la colonna condotta da Rauf
 paša. Si deve credere che gli insorti in faccia
 alla grande preponderanza numerica dei Tur-
 chi non volessero esporsi ad un colpo deci-
 sivo; ma abbiano creduto, che a questo verrà
 un tempo più opportuno, e intanto si divisero
 in tre corpi. Gli uni sotto Pavlović marcia-
 rono contro Plana, gli altri sotto Sočica con-
 tro Piva ed i terzi sotto Zimonić contro Gacko.
 Pavlović appena giunto alla destinazione
 venne alle prese coi Turchi, i quali rinforzati
 dalla truppa regolare di Bileć e da 3 batta-
 glioni che Rauf paša aveva spedito per rin-
 forzo a Bileć, non poterono resistere all'im-
 peto di Pavlović e soffersero un totale ester-
 minio. I Turchi superstiti fuggirono nella Pla-
 na, un battaglione fu del tutto distrutto, e pe-
 rirono in tutto oltre 1000 Turchi. Gli insorti
 s'impadronirono di 400 fucili e di un mi-
 gliaio di teste di bestiame. Anche i Cristiani
 soffersero gravi perdite, perchè ebbero, come
 si rilevò più tardi, 50 morti e 100 feriti. Non
 si sa ancora nulla circa i combattimenti a
 Gacko e Piva*), ma quanto prima sentiremo
 anche di lì qualche notizia.

Il mucchio d'insorti a Zubei resta pas-
 sivo e dopo il minamento del forte Presjeka,
 non si fa che parlare del coraggioso francese
 che l'operò. Ljubibratić è ancora a Castel-
 nuovo ammalato; il grosso della sua banda si

*) Vedi nostri telegrammi del N.ro precedente.

(Red.)

unì a Pavlović, ma il comandante ne è Luka
 Petković. E Ljubibratić pare che ritorni a Bel-
 grado e con lui ritornano tutti i serbi. Pare
 che Ljubibratić intenda formare una banda ai
 confini serbi e sostituire quella di Pop Žarko
 che si sciolse per mancanza di mezzi.

Da tutte le parti calano qui ed a Cat-
 taro generi per gli insorti. Il vapore „Mes-
 sina“ portò a Cattaro da dirigersi pel Mon-
 tenegro 6000 colli mandati dal comitato in-
 ternazionale di Parigi consistenti in letti, co-
 perte, gamelle, lana, lino, pane, e ciò per i
 profughi Ercegovesi.

Un delegato degli Stati Uniti d'America
 a nome del presidente Grant si portò non ha
 guari a Cettigne per offrire in credito cannoni
 e fucili. Ad onta della neve che coprì l'Er-
 cegovina, Marte infuria.

Faza istočnoga pitanja.

Poslje one živahne rasprave u europej-
 skom novinstvu o ruskoj izjavi, koju je za-
 vršila „Times“ s poznatim predlogom, da au-
 strijska vojska s privolom i sporazumkom ve-
 levlasti posjedne Bosnu i Hercegovinu, zavlada
 je neka tišina, koju probija samo kadkad
 po koje krešveo izmegju Turaka i ustaša i
 po koja zakučasta nejasna izjava kojega po-
 luzlužbenika.

To je i bilo naravno prama izjavam ofi-
 cioznih listova jednodušno uvjeravajućih, da
 su tri sjeverne velevlasti ozbiljno prihvatile
 ovo pitanje i zametnule konačne dogovore glede
 njegova riješenja. Kriza bijaše, tako uvjera-
 valu, na vrhuncu, i samo se još čekalo, da
 se Rusija i Austrija sporazume. Da su se ti
 dogovori i sbilja vodili, nema nikakove su-
 mnje. Da li su imali povoljnoga rezultata i pro-
 blem istočnoga pitanja k riješenju primakli?

Na to pitanje sad nemože se ništa iz-
 vjestna odgovoriti, to je tajna dotičnih kabi-
 neta, nn ako poluzvanična naglašavanja imadu
 u dvoličnoj slici uputiti svijet o stanju stvari,
 mnogo je vjerovatnije, da dogovori nisu uro-
 dili željenim uspjehom. „Times“ je dapače is-
 kreno izbrbljala, da su se dogovori megju Au-
 strijom i Rusijom razbili. Poluzlužbeni „Jo-
 urnal de St. Petersburg“ držao je u koristi
 Rusije, da „Timesa“ oprovrgne, ali ne izrav-
 no, da se dogovori s Austrijom nisu razbili,
 već naglašujući, da je ukupna Europa kom-
 petentna da riješi istočno pitanje. Taj diplo-
 matički jargon ipak upućuje, da se Austrija i
 Rusija nisu sporazumile, te da će od držanja
 drugih velevlasti zavisiti riješenje istočnoga
 problema.

Od austro-ugarskih poluzvaničnih listova
 nemože čovjek mnogo pametan postati, jer ovi
 su u vječitom protuslovju, ne samo ugarski s
 austrijskimi, ma koliko da su složni u misli
 i volji, da Austrija neojača umnožanjem sla-
 venskoga elementa, te su za uzdržavanje Tur-
 ske, već si protuslove megju sobom i najsluž-
 beniji listovi, zastupajući ex professo vanjsku
 politiku monarkije, kao „P. Corr.“ i „Montags
 Revue“, koji često jedan drugoga u laž na-
 tjeravaju. U jednom su se ipak početkom pro-
 šle nedjelje složili, naime kategorično odbija-
 juć, da se ikad i radilo o vojničkoj okupaciji
 austrijskoj Bosne i Hercegovine.

Što se Magjara i ustavovjernačke klike tiče,
 može im se iskreno vjerovati, da oni neže-
 le

aneksije ovih pokrajina i kad „Ung. Ll.“ piše: „Hoćemo li još jednu Srbiju? Neznamo li zar kakov upliv imaju male države na naše „narodnjake“? Hoćemo li još više predstraža za Rusiju i panslavizam na našoj granici? Za nas Magjare je neobhodno, da Turska ostane nepovrijeđena“ — može se bez i najmanje dvojbe biti uvjereni, da govori iz srca svih Magjara, i da „Nova Pressa“ toj izjavi aplaudira u ime Niemaca, koji kao i Magjari ne žele viditi Bosne ni samostalno, ni sa Srbijom ili sa Austrijom sdružene. Njihovu gospodstvu konvenira najbolje, da slavenska raja ostane i dalje u robstvu. Što su oni u tom mnijenju izolirani u svijetu, i izloženi prikoru povijesti i prosvjete ovoga vijeka, to oni cinčki ignoriraju.

Da li tako misle i pravi austrijski krugovi?

Politički pregled.

U zastupničkoj kući raspravljalo se je 3. o. m. pitanje, koje je već nekoliko godina bilo predmetom živahne diskusije, osobito u saboru galičkom i moravskom. Ovo se pitanje tiče lihve. Degeneracija maloga posjeda u Galičiji. Moravskoj i drugih provincijah raste neizmjereno, jer su se lihvari baš vrlo dobro na svoju korist ustrojili. Seljaka, koji treba pomoći, svežu tako, da im nemože nikako izmaknuti. U nekih kotarih ustrojavali su štedionice, predumovnice i druga gospodarska društva, samo da se čim bolje na put stane lihvarstvu; ali sve uzalud.

A što je tomu uzrok? Šcoski posjednici nepoznavajući odnošaja, nemaju nikada simpatija prema takovim društvom, a mnogo ih je, koji nemaju ni snage ni uztrajnosti, da se izbave iz mreže bezdušnih lihvara. Ovo stanje biva svake godine to gorje, te je u gospodarskom i socijalnom obziru vrlo škodljivo.

Prije godinu dana predložio je galički zastupnik Rydzovski, neka se vlada pozove, da dobro prouči navedene odnošaje i shodna sredstva. U parlamentarnih se je krugovih živahno raspravljao ovaj predlog, koji je napokon upućen na pravosudni odbor; ovaj je sada podnio izvješće, po kojem se najviše pripisuje lihvarstvu, što su manji posjednici tako zaduženi.

Ali u tom se izvješću nije priznalo, da je tomu žalostnomu stanju glavni uzrok ukinuće zakona o lihvi, već se tvrdi, da je tomu kriv niži stepen naobraženja, nestašica poslenosti, pijanstvo i. t. d. Nu ipak se u izvješću navagjaju nekoja sredstva, po kojih bi se moglo tomu zlu doskočiti. Dr. Rydzovski predložio je još druga pozitivna sredstva, a drugi galički zastupnik dr. Kabat zahtijevao je pače, da se opet uvedu zakoni o lihvi, te da se pi-

tanje o lihvi riješi s kazneno-sudnoga stanovišta.

Rasprava nastavila se i 4. prosinca, te spada u istinu megju najzanimivije ovoga zasjedanja.

Pitanje o suezkom prokopu jednako raspravljaju evropski listovi. „National. Ztg.“ javljaju iz Pariza, da se ondje o tom govori i radi, da bi najbolje bilo, kada bi taj prokop kupile sve vlasti i proglasile ga neutralnim. „Pol. Corr.“ pišu takogjer iz Pariza, da se Englezka nebi protivila neutraliziranju suezkoga prokopa, a Rusija i ostale vlasti da bi se takogjer slagale s takovim riješenjem toga pitanja. — Megjutim su sve ove puke kombinacije, za koje će Englezka malo htjeti znati.

Čete egipatska podkralja osvojile su dva mjesta sultana zanzibarskoga, pa su ondje iztaknule tursku zastavu. „Pall Mall Gazette“ pripisuje brzopjenu vijest sultana zanzibarskoga, u kojoj sultan veli: „Kažite englezkomu narodu, da su Egipćani sa četiri broda i četiri sto vojnika naglo navalili na nekoja mjesta na sjevernoj strani Zanzibara, osvojili trgjavice i razoružali moje čete“.

Do sada nezna se, s kojega se je razloga sve to sbilo; nu misli se, da sav dogagjaj nije drugo, nego opak izgred, kojemu se tim više čude, pošto je poznato, da je egipatski podkralj vrlo prijazno primio zanzibarskoga sultana, kada ga je zadnji put posjetio. — Nadaju se, da će vlasti posredovati.

Cassagnacov govor, koji smo ovih dana spomenuli, dao je povoda istragi, koja je sada već dovršena. Obtuzen je samo „Gaulois“, koji je prvi donio taj govor, a tim je obtuzen i Cassagnac kao suradnik rečenoga lista.

U Srbiji imaju opet ministarsku krizu. Povod su joj, kako „Pol. Cor.“ piše, posljednji trgovačko-politički predlozi, koji se osnivaju na prohibitivnom sustavu. Knez Milan nije htio privoljeti, da se te osnove predlože narodnoj skupštini, a usljed toga dao je Kaljević i njegovo ministarstvo ostavku. Do sada nije još primljena, ali nema dvojbe, da će ju knez napokon ipak primiti. Knez je najprvo pozvao k sebi Hristića, koji se je baš povratio iz Crnogore; s toga misle, da će valjda njemu povjeriti, da sastavi novi kabinet. Hristić je više konservativac; ministar nije bio još nikada, ali su mu se obično povjeravale inostrane misije. Ako sastavi kabinet, misle, da će mu biti članovi „mlado-konservativci“, koji se baš ustrojavaju kao stranka.

„Mladokonservativci“ hoće prije svega, da se ustav revidira u naprednom smislu, a skupština da sastoji iz dvije komore. Ovim načinom namjeravaju zapriječiti upliv demagogiji. Napokon brane mladokonservativci liberalnu trgovačku politiku u smislu modernih načela, zakon o tisku uz jamstvo za nepovre-

divost osobnoga poštenja, te zastupaju vanjsku politiku, koja u svem odgovara realnim interesom Srbije. Uz ovakav program prijanja mlagja inteligencija s posjednici. Iz tih živahja sastojalo bi dakle Hristićevo ministarstvo. Dobro je opetovati, da ovu pohvalu piše „mladim konservativcem“ „Pol. Corresp“.

Njemački „Reichsanzeiger“ javljajuć dolazak kneza Gorčakova u Berlin, primjećuje, da je tim oživilo diplomatsko općenje. Sporazumak megju tri sjeverne vlasti postoji kao i do sada, a ova sloga posvjedočila se je na novo kod razgovora megju Gorčakovom i Bismarkom, kojemu je prisustvovao i austro-ugarski poslanik. „Voss. Ztg.“ veli, da su te najnovije konferencije diplomata u Berlinu držane ponajviše radi posljednjega okreta u pitanju suezkoga prokopa. Dogovaranje megju Austrijom i Rusijom radi reforma u Turskoj neće biti bez uspjeha. Rusija da je već u načelu pristala na učinjeni predlog.

DOPIS „ZEMLJAKU“.

Цетинье, 21 новембра.

(P.) Додавши у јуначку престолницу Црногорску, десим се на Ваведенску свечаност женског Цетинског Института, који је данас славно свечаност годишњу у помоћ страдајуће браће Херцеговаца.

У очи истог празника храм је „ваведенија“, који се у истом институту налази, био свечано освјетљен, гди се вечерне богослужење у одговарању воспитаница свршило, а на сами празник свршена је божанствена литургија овдашњијем свештеником и дворскијем ђаконом на којој су хармонично дјевојнице одговарале. У овом се храму при свакој литургији као и данас спомињао цар руски Александер Николајевић и царица Марија Александровна и цео царствујући дом као благодјетели овога завода, заиста дивна милина! за славенско јединство и узајамност која нам обећаје лијепу будућност. После службе приређен је био објед његовој свјетлости књази и књагињи од управитељке господине Надежде Петровне Пацевих, на који је присутна била и свијетла књагиња Милена као покровитељица женске просвјете у Црнојгори. При обједу наговорно је г. митрополит Иларион здравцу сходну свечаности и подигнућу овога завода, после које га се ишло у салон господине управитељке, гди је вучена лутрија на различне финне израђене ствари, које су дјевојнице у вјесбању свог рада направиле. Напредовање овог института у последње вријеме јако се признало, са којем управља вриједна и родољубна господинца са сестром господинцом Александром, које се неуморно труде са напредовање овога завода, који ће лијепе користи Црнојгори дати у женској просвјети, да се јуначкије црногорске у сво-

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga prevadio Mihat Stojanović).

DRUGO POGLAVLJE.

I.

Opisuje se kuća i zgrade oko kuće, što ih je Ljubomir primio od svoga otca. Ljubomir mora graditi sve nanovo. Kako se je k tomu pripremao i kakvo je izabrao građivo.

Često čušaše Ljubomir, kako se tuze susjedi na novu gragju, kako je slaba kako i neiztrajna. Nu tomu nebišaše kriva gragja, nego izbor gragje i priprema. Svaka stvar traži svoje pravo vrijeme i vješta poslenika. Gaz ili maz, blato, izkapali su seljani onaj isti dan, kad su to trebali za gragju, slabo su maz za opeke gazili, nego brže bolje tiskali u kalupe, i na brzu ruku pravili opeke (ciglje), koje su u ciglani žežene sve izpucale i lako se lomile. Ljubomir opazi brzo pogrešku. Starajnu se dobiti dobru maz

za opeke, dao je potrebitu shodnu zemlju već u jesen izkopati, i pokle ju je dovoljno natopio vodom, dao ju je izgraziti valjano, najposlje shrpiti na gomile, koje je učvrstio i zalupao, te ostavio, neka mraz i snijeg učine, što treba, kao i kiša i zrak. Do dojdnećega proljeća bijaše mag s vlagom skupčana, nestade u gomili šupljina; u kratko reći maz ili gaz sleže se u sebi, da voda nije mogla više probijati gomilu. Kad je poslje udarajuć opeke ili cigle više zemlje mazi potrebito bilo, dade Ljubomir i u proljeće kopati zemlju, samo je ostavljao ugaženu lečati u polju nekoliko tjedana, da se zemlja dotjera i postane sposobnom za opeke. I glede paljenja cigljana našao je Ljubomir velike pogreške. Ili gdje koji ciglar nije razumijevao, kako se ciglje valjano slažu u cigljani i kako se otvara promaja, ili su mnogi štedili gorivo ili slamu ložeć cigljane, pak su mnogo opeke samo napolak izpečene. Ljubomir pomiješa u maz za opeke praha od kamenitoga uglja, i tim je prištedio mnogo goriva. Njegove su ciglje dobro izpečene i laglje bile nego druge, a svaka, kad bi ju držeo k snu, bronjila kao lonac, da neredem kao zvono.

Kako su ondje običavali praviti mulj, i to se nedopade Ljubomiru. Mjesto da ugašeno vapno (kreč) spremi u jamu i pokrije zemljom ili pijeskom, dok prestane ikrati se, običavahu tek zagašeno vapno, često još vrelo miješati s pijeskom, te su tako sklepesanim i na brzu ruku načinjenim muljem zidali. Što su tako postupali bijahu im zidovi, nepostojani — danas zidano, sutra srušeno! Nema ti tu spoja i čvrsta sveza, a gdje zidajuć neima toga, tu mora zid pucati, kruniti se i osipati. Kad je zid dobro svežao i spojen, ako se i slegne, nepuca lako.

Ljubomir nvaži sve te okolnosti, zato dade, želeć da mu se sazida čvrst i stalan zid, postupati praveć i žežuć opeke kao što valja; ugašeno vapno dade mahom spremi u jame i pokriti zemljom. Pijesak odregjen za mulj dade izpirati vodom, da mu u pisku nezaostane ništa primiješana blata i maznih sastojina, koje inače smetaju čvrst, svež zidajuć. Najposlje započe se zidanje i gragjenje u proljeće, a kasno u jesen avršu, te se je zid preko ljeta lijepo osušio iznutra i s polja.

Susjedi mišljahu: odprije, u staro vrijeme rasla je i usjeći se mogla u šumi čvršća gragja (japija),

ме элементу васпитавају, гдје их већи број има из Далмације, Дубровника, Боке и Приморја.

Надамо се да ће ове младе васпитаниће у својима мјестима, од велике користи бити, ако по свршеним течајима за учитељице постану за женско образовање, на којој је сврхи и четински институт подигнут.

Domace.

Il numero dei rifugiati dall' Ereegovina sul suo lo dalmato ascendeva giusta l'ultimo *Avvisatore* ad 11.975 nel distretto politico di Ragusa ed a 1428 del distretto politico di Cattaro.

Il segnale marittimo galleggiante sulla secca *Drasemaki* o *Berghofer* in scirocco dell' isola *Morter* venne provveduto di un apparato acustico a campana.

La secca esistente fra l' isola di *Selve* e lo scoglio *Asinello* venne segnalata mediante un' asta di ferro sormontata da un pallone a giorno con banderola. Quest' ultima si eleva circa 4 metri dal livello del mare.

Sul basso fondo in continuazione della punta a scilocco della valle di maistro presso Zara, venne costruito, in metri 3.4 d' acqua, un segnale in pietra bianca a forma di garofolino, con nucleo quadrangolare alla base.

Sul faro di capo Gomena, penisola di Sabioncello, venne posto in luogo del fanale sinora colà esistito, un nuovo fanale, lenticolare illuminante un arco di 390° restando la luce fissa bianca, come per lo innanzi.

Domani 12 corr. alle ore 3 p. m. (tempo permettendo) alla riva Francesco Giuseppe la Banda cittadina eseguirà il seguente programma: 1. Marcia, del m.o *Zink* — 2. Sinfonia nell' opera „Poeta e Contadino“, m.o *Suppè* — 3. Scena ed aria nell' opera „La Pia de' Tolomei“, m.o *Donizetti* — 4. „Julien Taus“ waltzer, m.o *Gungl* — 5. Gran marcia dell' incoronazione nell' opera „Il Profeta“, m.o *Mayerbeer* — 6. „Nur feurig“ polka celere, m.o *Kopitzky*.

S. M. i. e. r. Apostolica con sovrana risoluzione del 20 novembre a. c. si è graziosissimamente degnata di conferire al maestro superiore in pensione Antonio Kurelić in Ragusa la croce d' oro del merito in ricognizione della sua meritoria operosità nell' istruzione popolare.

Il ministro della giustizia ha nominato l' aggiunto del giudizio distrettuale di Sinj Alberto conte Panović a giudice distrettuale a Verlika, l' aggiunto del giudizio distrettuale di Deroiš Vincenzo de Medici a giudice distrettuale a Pago l' aggiunto del giudizio distrettuale di Benkovic Venanzio Cippico

dočim današnji dan novih zgrada grede, vijenci i rožnice brzo gnjiju i uprhnu, dočim po crkvah, manastirih (samostanah) i dvorovih, što su ih naši stari gradili, poslje stotine godina još je drvena gragja na mnogih mjestih čvrsta i čitava kao od čelika. Ljubomir nije propustio, zasnjeđujući susjedom seljakom, da se varaju. „Dragi moji susjedi!“ reče, „nije tomu krivo drvo, nego je krivo, kako se njim postupa pri izboru gragje i kako se priregjuje gragja. Naši stari birali su drvo za gradnju po suhah, otvorenih šumah. Stabla su podsijecali mjeseca prosinca, mahom su gragju iztesali, te na prostu mjestu metnuli na zrak, kako se nebi drvo zaptilo, i tek kad se je podpuo osušilo, upotrebljavali su gragju, znali su, kako bijel u drveta crv toči, te po tom drvo gnjije, i kad već natrone biljel, prhne i gnjije i dalje, zato su oni svu bijel do čvrsta drveta tesali, do prave srčike. Otdud je stara gragja čvršća i jača.

„Mi današnji dan nepazimo izbirući gragju niti na to, gdje je rasla, da li u močvari ili na brijevu, u šikarju ili na prostu, otvorenu mjestu u šumi. To je velika razlika. Drvo uzraslo na mokru zemljištu

a sostituto-procuratore di Stato in Zara; ha poi trasferito l' aggiunto del giudizio distrettuale di Imoschi Giuseppe Rossi-Sabatini dietro sua domanda nella stessa qualità al giudizio distrettuale di Curzola e nominato ad aggiunti giudiziari gli ascoltanti Carlo Nagy per Knin, Casimiro Abelić per Pago e Pietro Valles per Imoschi.

Književnost.

Odgajanje srca.

(Napisala gospođa *Ellis*, ponakio učitelj *Petar Vuletić*.)

Poglavlje prvo.

Odgajanje žene.

(Nastavak).

Pošto sam se osobito zabavila predmetom o ženskom uzgoju, i imala zato prilike da po bližje opazim poteškoće o kojim govorim, primorana sam ispovijediti moje mnjenje to jest; da, ako će žena dobro vršiti svoje dužnosti, mora biti uzgojena tako da bude više razumna nego nanečna, više korisna i ljubezljiva — nego li oponašajuća mužkarca u svom ponašanju. Uvažavajući kako se posve malo može učiniti, u sadašnjim okolnostima da se rukovodi njezino odgajanje kako je rukovogjeno odgajanje ljudi u višem učionam i zavodim, čini mi se da najbolje što se može obaviti kroz tako kratko vrijeme jest: da se predaje onoliko koliko je moguće, ali tako da se otim pobudi želja za daljnim naukom.

Ali potla svega ovoga pomalaju se drugi nazori o pravom položaju žene i o društvenim dužnostima, tako usko spojeni uz njezina svojstva, da još nije pošlo za rukom dokučiti kako ona može biti vrijedna da zauzme svoje mjesto u svijetu, i što je više, da se ponaša dobro, ako njezin uzgoj nije poglavito obraćen na to da joj se srce uzgoji. Napokon, stavimo si ovo pitanje: čemu su opredijeljene žene i čemu se moraju pripravljati? Ljudi imaju svoje mjesto u društvu, a tako ga imaju i žene.

Nesmisao je prisposobljavati ih da se pronagje ko je veći ko li manji, a tako i tvrditi da se od ljudi zahtijevaju veće moći duševne nego li od žena.

Na svakako te njihove moći moraju biti različita stepena i upravljenje na razne ciljeve, drugčije propao bi posve sustav, sklad, čestitost i lijepost naše društvene uredbe.

Ako promotrimo ženu u sebi istoj te promislimo čemu je opredijeljena, uđilj vidimo kako svojstva koja zahtijeva njezin stališ, jesu baš ona koja proizlaze iz srca, iz čustva, iz ljubavi, porodičnih se iz načela njoj u srce ucijepljenih; tako da je teško dokučiti, kako ona, ako joj nisu dobro uzgojene ove moći, može upotrebiti za kakvu dobru svrhu ono znanje muško, koje se sada cijeni toliko korisno po njezin uzgoj. Pošto zaprjeke koje toliko otegočuju napredak žene u javnoj službi proizlaze iz njezine, što joj manje ili veće nisu bile po volji negoli iz poteškoća s tom službom spojenih. Na kopnu, o osobito u Francuskoj, vidimo koliko žena može postati korisnom uz trgovačku klupa i pisaci stô, a u isti

buja u bijel, u liko i korn, a malo ima srčike, nije tvrdo i čvrsto, a na sve te okolnosti neobziru se mnogi, nego misle, drvo je drvo, pak grade bezobzirce. Drveće za gragju podsijecaju mnogi kroz cijelu godinu, kad im treba, bilo zimi ili ljeti, svejedno. Ako se pokadšto gragja i usiječe u pravo vrijeme, ostavlja se kadšto cijele mjesece u kori u šumi po vlažnih mjestih, te onje leži kao zaboravljena, dok se jedva jednom oteše i odveze na mjesto, gdje se želi, što graditi. Kupuju se i uzimaju slaba stabla, koja su jevtinija, pak s njih jedva oguli kora, da se samo negubi ni palac, i da je gradeć manji trošak.

„Naši sadašnji graditelji vele, tako se kući i šteti. Ja to smatram inače, i velim, tako se upravo raipava. Jevtino meso, čorba za plot! Ko šteti klinca, izgubi podkova! Gradeć nevaljalom i slabom gragjom, mora se tesaru platiti kao da gradi od najbolje i najčvršće, a za kratko vrijeme, daj popravljaj i krpaj na novo. Samo jevtino, makar bilo od danas do sutra! Tako se sad traži. — Dobro i jevtino neraste na jednom drvetu! Mnogi misle, rasap je upotrebljavati samo srčikn drveta kao gragju, a bijel ste-

mah koliko može biti čestita, lijepo odjevena, lijepa, vesela i ljubezljiva; koliko povjerenje ona udahnjiva onim koji sujom opće, jer lakoća i bitrina s kojom okretno njezine ručice znadu izbirati, nabavljati i premicati svakojaki predmet, pružaju nam dokaz o njezinoj sposobnosti.

Nije radnja po sebi istoj koja toliko ogorčuje život plemkinja nahodećih se u tismim klancima, niti bi njihova amoa nesposobnost bila povodom da se teško mogla ponamjestiti na mjestu i višja od onih koja zauzimlju žene francuske. Recimo ragje da se vrijegja njihovo sebeljubje, da je žienuto njihovo moralno čustvo, i da čustvo njihova poniženja postaje tako tegotnim, da bi ragje u mnogo slučajeva voljele umrijeti od glada, nego živjeti u tako ponizujućim okolnostima.

A to stoga jer njihova čudoredna narav nije pripravljena na to da ih podnese, jer mnogo osjećaju društvene predsude, i baš stoga nemogu biti dosta čestite u kakvom poslu, kad ovaj nije od onih posve malih koje naše društveno stanje ostavlja ženam.

Necijenim da takova tegotna sposobnost visokorogjenih žena engleskih može biti ikako popravljena, da ih pretvori u tolike književnice, a cijeni mnogo manje, da bi se tako ova sposobnost mogla nadomjestiti čustvim plemenitijim i uzvišenijim, takovim koja bi im podijelila snagu, da vrše svoju dužnost veselim srecem i ljubavju, baš stoga što je dužnost. Nauk i temeljita obuka staviti će ženu u stanje, da se podigne na višji stepen poslova, dostojan društvenoga uvažanja, ali misao da će se ponositi nabaviv si žitak radnjom, vazda će moriti srce onoga koji nije shvatio čudoredno dostojanstvo plemenite neodvisnosti. Odatle slijedi da u mnogim slučajevima od nužnije obuke postaje poštenje načelâ, veća sila duha, veća stavnost u odlukama, veće sebesavlđanje i veće avaženje onoga što je dobro i pravedno; a sve ovo se nemože polnčiti naučiv samo pu bilo i potpuno kakva osobitu struku umnoga znanja.

Kad bi se moglo uglaviti ženu s kakvim god srestvom da svaku poštena radnja može biti dostojna cijene kadno je svjesno obavljena i upravljena na plemenite svrhe; da radnja neponizuje; da nasuprot danguba i lijenost ponizuje više nego ikoji posao; da je poštenje načelâ koje sačinjava najtvrgji temelj poštenih djela i iskrenost govora dostojno cijene više nego sve ono što pribavlja neko kratko časno zadovoljstvo; kadno bi se žena mogla uzgojiti tako, da kad stupi megju svijet, bude opojena ovakovim i drugim sličnim čustvima, ona bi vršila svoju dužnost bez sjene onog oklevanja, onog nezadovoljstva, koje se sada pripisuje nedostatku temeljitosti u raznim strukam obuke u kojim je ona niža od čovjeka.

Ali ne samo što se poveća njezina čestitost i važnost u svijetu, i što joj postanu ngodne i primjerene neizbrojne prilike da si neodvisno priskrbi žitak, neijepljujuć takova načela u njezino srce, morat ćemo takogjer uvažiti položaj žene u njezinim naravnim i neizbježivim odnošajima sa budućim naraštajem; koji, kad ga dogje red, mora utjecati na došasti, i tako napred tja do konca svijeta.

(Slijedi).

savati. A zar je bolje, graditi danas kojekako, kak za njekoliko godina, hajd nanovo krpi i popravljaj? Zar nebi bolje i probitačnije bilo, kad bi se gradeć upotrebljavala samo čvrsta gragja zdravih stabalâ, a što nevalja za gragju, s onim u ogrijev? Upravo u naše vrijeme, gdje se toliko nastoji, da se ljudi oduče, pokrivati zgrade i kuće slanom i šindrom, nego erijepom, limom ili crnim kamenom, škrljavcem, treba se starati, da se čvrsta gragja, (grede, vijenci i rožnice) nabavlja.

„I to mi se čini rasipati kad se žegnâ opeke spori i tobože šteti gorivo. Dobro nepečene ciglje nisu za ništa. Bolje je i skupo plaćati dobre opeke, nego graditi črepićem od danas do sutra.

„Sad vidite, dragi susjedi, kako sam postupao gradeć kuću i ostale svoje zgrade glele izbora gradiva.“

Susjedi zahvališe Ljubomiru što ih je obučio i naputio glede gragjevine i slijediše njegov dobri primjer. Blago onomu, ko se koristi tugjim iskustvom, opameti tugjim primjerom, omudri tugjom stetom!

(Slijedi.)

Različite vijesti.

(Buna pred sudom). U Ferara kod Jakina u Italije sudila je porota nekojim Ferarjanom zbog pokušana razbojstva i umorstva i zbog učinjene teške ozlede, te ih i osudila. Čim čuše riječ „krivi“, skočiše na stražu i pokušahu, da se oslobode. Lupežom pomogaoše prijatelji, koji su tobože samo slušali i da do časa nebanuše carabinieri, koji su pred kućom stražu čuvali, lupeži i njihovi pomoćnici razoruzaše stražare, pomlatiše valjda porotnike i utokom svi do jednoga.

(Gladan duh). U Gjuli preminu starica, s kojom se je sve selo šaljilo. Treći dan poslije njezina pokopa lupase nešto kod njezine prve susjede i prijatelje, udovice „Boris neni“. Starica pomisli, nije li vatra ili druga nesreća i otvori vrata, nu malo da nepade mrtva u kuću, jer se pred njom stvorila dugačka bijela sablast. Mudra starica dosjeti se odmah, da to nemože biti van duh pokojne prijateljice „Jaczi nene“. Prekriživ se tri puta, apita ubogu dušu, što joj prijeći pokoj na onom svijetu. „Gladna sam, dra-

ga seko, pogiboh“. Kako druga nebi drugi pomagla: starica ode na tavau i donese pokojnici veliku praseću lopaticu. Pregladnjela duša strpa darak brže bolje u skute te ode. Dojduću večer eto je opet i tako nekolike nedjelje, dok se starica nije zabrinula, da će joj i samoj ponestati jela. U toj nevolji ode k popu, eda joj pomogne. Poznajući on staricu pri zdravoj pameti, posla k njoj u večer dva čovjeka, neka proždrljivu dušu u zapečku počeka. Ta dva obaviše dobro posao, uhvatiše sablast i svakoše ju, te nagloše, da je „Jaczi neni“ sita i posve mirna, nu da se je ciganka Anesa namečila na jeftinu svinjetinu!

(Taj nije tašt i zna valjda, što je biti načelnik). U Fridersingu u Bavorskoj nehtjede neki seljak nipošto primiti mjesto općinskoga načelnika. Izbornici, prijatelji i oblast udariše nanj, da mora primiti, nu on im odgovori, da neće nipošto, makar morao prodati sve svoje i odseliti. Što reče i neporeče; za nekoliko dana prodade posjed sestri i ode u obližnju općinu k nekomu gospodaru za slugana.

Do koji dan izlazi iz štampne knjiga

БОЖИЋ

ДАР ДОБРОЈ ДЕЦИ,

Трећи течај

Уредно Чика Стена.

Све наше општине, школеке управе и родољубе, који су вољни да школску децу о божићу књижевним даром обрадују, молимо лено да нам одмах јаве, колико желе имати ових књига, како би смо им за времена послати могли.

Ваљана, сасвим нова садржина и малена цена од 10 н. препоручују књигу свакоме. Преодавци добијају 25 проц. рабата.

Наручбине извршујемо с поштом у натов.

Панчево, у новембру 1875.

Књижара браће Јовановића.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU

NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena *Pasta-Pompadour*, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekojih tvrdkah; s toga znaš p. n. stov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisanoj skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tusteke, pjegice, u opće čuva, ljepša i omlaguje brst. 1 lončić fr. 1.50

See je moguće! Ko bi prije uvjerovao, da će se novim izumom očuvati ake navrhivajuć iglu; jednostavnim, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrti na najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nvč. manja vrst 4 nvč.

Prasak-sjajac, nov. lucbeno sastavljeni kovni prasak, koji potpuno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste kovine nečist, star i s nebrisivim mrljama, treba da se nešto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo. 1 kutija s uputom 25 nvč.

Lastilo. Neocenjeno kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkрасnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nvč.

Kruglja-čistilnica, izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobhodno potrebito zlatom i srebrnom. 1 komad 5 nvč.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom popločene stvari, koje su boju promijenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti. 1 zamot 25 nvč.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve druge mehaničke upravititi. 1 kom. fr. 25 nvč.

Američke patentirane, sjegurne *brave*, izvrstno napravljene, sjegurne protiv razbojstva. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nvč., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nvč. do 1 fr. 1 veliki komad sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nvč.

Izvrstno *voštilo* lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nvč.

Svako treba da *noje čuva od ruge*, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svaki posvećma odgovara. 1 boca 60 nvč.

Veliku korist pružaju *novi strajne tuške* (olovka); prištedi se dosadno rezanje, a šiljak se lako nedomi. 1 komad u drvu 10 nvč., u koži 15 nvč. s držalom i nožićem 90 nvč. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nvč. 1 komad Union-radingummi za čuhu i ornilo 5 nvč.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nvč.

Prasak za pranje, da se udrži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga praška prištedi se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nvč.

Carobno crnilo prikladno za šalu i zbilju Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nvč.

Praktični su *gačo-brani*, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nvč.

Najnoviji prasak sa hrgju, zajamčeno, sr stvo odstranjuje svaku mrlju od hrgje na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željeznih i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nvč.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zrcala ulašti. 1 boca mala 25 nvč., velika 45 nvč.

Židka klja. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova klja drži po cijele godine a rabi se studena i boca velika 20 nvč.

Nepromični krevetni ulošnjaci bez vonja, da se ukloni promoci kod djece, bolestnika i roditelja. 1 komad 90 nvč., fr. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvore, to upozorujem, da se mogu samo u podpisanoj skladištu dobiti prave. Cjenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju bezplatno. Ujedno svraćam pozor velećenjenih vanjskih žitelja na moj naručevni odsjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecajuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašten i saponni eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčuljivije boje neosteti i odmah se susi bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nvč.

Pariski univerzalni lijev, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i nerazdrzivo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p., da bude jedno tijelo. 1 omot toga u svakoj kući nuždnoga sredstva tek 10 nvč. Isti lijev kao tiječ, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevitke subne kefice, kojim ćeš si udržati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih ljekarija (samo čistom vodom). Radi što veće prodaje cijena je komadu 60 nvč.

Listovni perati, koji prednjače oblakom i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamačnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30. 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je *orahova ulja*, da se vlaš i očuvaju svježi, a sjedi ili bljedi da potamne; sve lučbene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit velećenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepačinjena, svježa, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nvč., velika 45 nvč.

Novi hvatala buha dobiju se po 20 n. komad. *Regulator-pera* prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, kao što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Previsnje postlacen otrov na propast svim miševom, štakorom, hrčkom i krtvom. Prodaje se uz janstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se uništi kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadnja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena *ulja arnike*, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašite i živce, te tim napreguje iast vlasu u vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće hrastice na glavi. Kao lijek rabi se za omečine, izvitke, trganje u dihi, šetavac, ozlede itd. Potanje u priloženu opisu. 1 boca 1 fr.

Košna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina sa britve, kojim se prištedi brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojimi možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nvč.

Najbolje bečke vode-satornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježu mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nvč.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi šepnini većali. koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupujući li brašno, voće, sočivo, mirodije, tkanine, kod razglaba, prirodnih izraživanja itd. 1 kom. nvč. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ništećom tiče. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ugnječiti se. Rabi se proti stjenicam, zoharom, moljcem, buham itd. 1 boca velika 30 nvč.

Prikladno sačepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nvč. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepljene boce odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kišne kabanice iz neprokisna nepohabljiva i tka bez šava, engleski proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer o krenuta naliči najljepšemu kaputu gornjaku. 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Molim se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

prva austro-ugarska naručevna kuća

BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

ČUVAJ SE OBMAHE!

Među mnogimi oglašaj naročito ob urah njekeji su osobito bogato nareženi. samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svoju korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni *satovi*, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću *neznatu cijenu* samo da bude veće *prodaje* Nemoj dakle niko da se mičeš toli lijepe sgođe dobiti si toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narešenim tučevim štitom i emaliranim kazalom fr. 1.30
1 isti s finim emaliranim porculanovim štitom fr. 1.60
1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nvč. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.60, 3.20
1 ista, fino narešena, bogato izkićena i bilom obskrbljena f. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omašćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezuckanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8.

Dvoranske ure od tuča sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena engleska putna ura s budnikom, koji neda odisto zapasti, stoji s tokom (etui) f. 5.
Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi veružicami od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakog dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 13.50, uz 8dnevni hod u bogato narešenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihalkjama ili točnimi kolešci, uz 5godianje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cylinder-Chronometer f. 9.50
1 isti u vatri zlačen f. 10.50
1 isti s ledeovim staklom f. 10.50

1 isti pozlačen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovom, savonett f. 13.50

1 isti pozlačen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-

gubimi kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kotvice (Anker), slajno iz-

ragjenim s ledeovim staklom f. 15.50

Englezki umjetni satovi s o-

sobito finimi, mučno izve-

denimi filigran-kolešci f. 20

1 re.nontoir bez ključa f. 12.50

1 isti najfin. vrsti f. 14

1 isti najnoviji s dvostrukim

ledeovim staklom, da se

mogu kolešca vidjeti, ne-

otvoriv ure f. 10.50

1 isti, najfinija kotvica f. 13.30.

Gospogjinski satovi fini, i c-

legantni, po f. 12, 15, 18.

Svakovrstne ure, pa i one, koje

tu nisu navedene, prodavaju se cije-

nije nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčanica s kom-

pasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka me-

kanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, počem su načonom pacinjen na prevazu, a zlatna jim žutina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljetackih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.5021, 81, 3.

1 komad pravih 13 lot srebrnih veružica, u vatri po-

zlačenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50,

i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-

meta, stoji 60 novč. do f. 1.

Pretpлата u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:
" po godine . . . 5:
" mjesec . . . 1:
van Carevine s poviskom po-
starskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretpлата je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. — : 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretpлата počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni
su oprošćene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 100.

Zadar 15 Prosinca 1875.

God. III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Versailles, 14 decembre. Nella se-
duta d'ieri furono eletti nove della si-
nistra a senatori, oggi uno. Stando al
Moniteur Buffet rimane al ministero; se
però dovesse abbandonarlo, Mac-Mahon
si sceglierebbe un ministero extraparla-
mentare.

L' *Union*, organo legitimista, disap-
prova il contegno di Larochette. Il club
dell'estrema destra esprime parimenti la
sua disapprovazione a Larochette ed a-
gli altri alleati della sinistra.

Politički pregled.

U rajhsratu dovršena je u subotu raspra-
va predloga Rydzovskoga u pogledu lihvar-
stva. Od ministara nije se niko u raspravi
umiješao. Ali kako je izvjestitelj, dr. Veiss,
iztaknuo u zaključnom svojem govoru, nema
dvojbe, da će ministar pravosudja dr. Glaser
nastojati, kako bi se zakonodavnim putem za-
priječilo lihvarstvo.

Ovaj put govorili su opet najviše zastup-
nici iz Galicije. Dr. Hönigsman nemisli, da
bi se puku pomoglo, kad bi se opet uveo za-
kon o lihvi. Uzroke nevolji nalazi on u in-
dolenciji puka. Kovalski i Krzeczynovič usu-
prot zahtjevali su, da se za Galiciju u pogle-
du lihvarstva odmah uvede iznimno stanje.

Kod glasovanja primljen je predlog od-
bora, neka vlada uvaži preinaku gragjanskoga
zakonodavstva s izpravkom Rydzovskoga. Ry-
zdovski je naime predložio, da se eventualno
uvaži i preinaka kaznenoga zakonodavstva,
kojom bi se moglo doskočiti lihvarstvu. U po-
nedjeljak započela je, kao što smo već javili,
rasprava proračuna za g. 1876., koja valjda
neće dugo potrajati. Dok bude trajala raspra-
va proračuna, radići će ipak pojedini odbori,
poimence odbor gospodarski i onaj, koji ima
riješiti pitanje o reformi porca. Željeznični
odbor neće moći prije nastaviti svoga posla,
dok mu pododbor nepodnese izvješće.

U konfesionalnom odboru predložio je
Veber novu novelu k materijalnomu ženitbe-
nomu pravu.

Kriza u Srbiji neće se valjda dovršiti
tim, ako knez Milan povjeri senatoru Hristiću,
da sastavi nov kabinet. Premda je Hristić u
osobnom savezu su najviše spominjanim srp-
skim državnikom Marinovićem i premda ga
štuje stranka konservativna, ipak će mu biti
teško, da za pojedina mjesta kabineta nagje-
sposobnih ljudi. Kada bi u istinu i svladao
ove poteškoće, nebi mogao uz sadašnju na-
rodnu skupštinu upravljati. Pita se pako, da
li će se knez Milan kod sadašnjih težkih o-
kolnosti odvažiti, da raspusti narodnu skup-
štinu. Skoro bi bilo vjerojatnije, da toga neće
učiniti; onda će pako i novi kabinet teško
nizdržati se. — Tako se u Srbiji mijenja vla-
da za vladom. Jednu ruši vanjska diploma-
cija, drugu pak srpski narod.

O osnovi, o kojoj kažu, da ju je pogle-
dom na riješenje istočnoga pitanja izradio mi-
nistar grof J. Andrassy, pišu iz Beča, „St.
Petersburger Zeitung“: Izradak austro-ugar-
skoga ministra vanjskih poslova drži se vrlo

tajnim, dokle uzanj nepristann Rusija i Nje-
mačka. Uzprkos tomu raspravljaju se u ovdje-
šnjih diplomatskih krugovih razne kombina-
cije. Radi se o imenovanju posebne meĳuna-
rodne komisije, koja bi zajamčila turske re-
forme. Ova bi komisija imala dakako puno
veću vlast, nego li prijašnje konzularno po-
vjererstvo. Kada Turskoj nebi poslo za rukom,
da ustanak ugaši, imalo bi se novo povjeren-
stvo neposredno dogovarati s ustaši, da im
pruži ono jamstvo, koje im je prije uzkra-
ćivalo.

Kada bi se ovim načinom povratio mir
i red, onda bi istom započela prava zadaća
novoga povjerenstva. U sva mjesta onih pro-
vincija, gdje ima kršćana i muhamedanaca,
odaslale bi se stalne delegacije, koje bi dje-
lovale kao posebno sudište u svih poslovih,
koji su u savezu s reformami, što ih sultan
hoće da izvede. U turskoj državi stvorila bi
se na ovaj način neka posredujuća oblast,
koju bi radi njezina meĳunarodnoga značaja
mogla podnositi porta. Ovako bi sva kršćan-
ska Evropa uticala u dotične turske poslove.
Nezna se još, šta će tomu reći Mahmud-
paša. Rašid-paša, bivši poslanik u Beču, vele,
da pristaje na ovu osnovu, a kada bi postao
velikim veziirom, čemu se nadaju, misle, da bi
se spomenuti program mogao izvesti.

Pruska upela je sve sile, da poznanjske
Poljake ponijemči. Dašto da se Poljaci brane,
koliko god mogu. U novije doba protvaraju
se i poljska mjestna imena u njemačka; pa
ovako se već postupa i s imeni okružja, koja
će valjda za koje vrijeme takogjer dobiti i-
mena onih osoba, koje su se posljednjih go-
dina najviše zauzele za njemačku kulturu.

Još više vrijegja poljske domorodce, što
se domaći učevni zavodi rabe za političku pro-
pagandu. Nije poljskoj školi već svrha, da se
djeca valjano odgajaju, već da nauče njemački
jezik. Ne samo u gimnazijah i realkah, već i
u početnih školah uvagja se jezik njemački
kao nastavni jezik; materinskom se jeziku po-
svećuju jedva dva sata u tjedan, a to još on-
da, kada su djeca umorena drugom obukom.
Učitelji, pa bili i Njemci, koji su svojim na-
činom prigovarali ovakovu postupku, morali
su već mnogi ovim ili onim načinom stradati;
ima ih dosta, koji su Poznanjsku morali osta-
viti, da drugdje nastave svoje djelovanje.

Parizki listovi jednako pripravljaју svo-
je stranke za buduće opće izbore. „Rep. fran-
cais“ očituje opetovano, da će se boriti proti
zvaničnim kandidacijam; republikanci nesmiju
dati svoj glas nikomu, koji je u kakovu sa-
vezu s vladom. „Gazette de France“ opet ho-
će, da se Buffet podupire u otporu proti sva-
komu umješanju ljevice u vladinu politiku, a
„Univers“ zahtjeva, neka se biraju u narodnu
skupštinu sami odlučni katolici; kandidati mo-
raju biti za potpunu slobodu katoličkih sveu-
čilišta i za ukinuće gragjanskoga braka.

Njemački listovi posve su zadovoljni s
raspravom novele kaznenoga zakona u nje-
mačkom saboru. Laskerov govor ugodio je sva-
komu; odvažno branio je Lasker slobodu go-
vora i bezobzirno kritizirao natražnjačke težnje
vlade, koja se je skoro već uvjerila, da je
njezina stvar izgubljena. Državni kancelar, ho-
teći spasiti vladin predlog, imao je tešku za-
daću i vidjelo se je, da se jedva riješio te
zadaće.

Poluzvanični listovi manje su zadovoljni
s uspjehom spomenute rasprave. „Nordd. Allg.
Ztg.“ kaže, da sabor nije shvatio svoje odgo-
vornosti.

Bismarkov organ „Nordd. Allg. Ztg.“ lju-
ti se ne malo na kombinacije englezkih li-
stova o istočnom pitanju. Položaj bi bio puno
jednostavniji, veli „Nordd. Allg. Ztg.“, kada
bi se o tom manje pisalo, brzojavljalo i la-
galo. Svako bi morao znati, da sastanak ca-
reva u rujnu g. 1872. nebi bio imao pravo
na ono znamenovanje, koje mu se je pripisi-
valo od svih evropskih novina, kada se nebi
bile te vlasti sporazumjele u najvažnijih pi-
tanjih. Pitanja, koja su obstojala g. 1872., ob-
stoje i sada. Na to dakako nemisle ljudi, koji
bi sve rado znali, a koji svojim vijestmi vrlo
često služe svrham, kojih nisu kadri da shva-
te.“ Tobože.

Претрес државног прорачуна г. 1876.

У сједници државној дана 9 децембра
т. м. од заступника на Царевинском вијећу,
повела се подужа расправа о трошку држа-
вних путова. Пошто су биле одобрене све
своје предложене за пут од Котора до Бу-
две и од Тројце до Црногорске границе, у-
стане да говори заступник Љубиша овако:

С превизијом царском одлуком године
1836 био је примљен као државни пут онај
што води с Будве на тремећу преко при-
морја општине Паштровске. Тај пут је дуг
двје немачке миље и тиче мјеста Бечик,
Пржно, Режевиће, Кастеластву, Буџарицу и
С. Стефан.

Након 20 година и услед хитних и
врућих жалба навластито од стране ц. к.
војничтва које станује у тврђавам Спири-
дона, Копа, Пресјеке, Кастеластве и С. Сте-
фана, било је наређено да се процијени трошак
тога пута, но на жаост, не знам с какви-
јех узрока, та процијена није се г. 1856 у-
чинила већ само за једну половину, то јест
с Будве на С. Стефан.

Након других четрнаест година дође
наредба да се једном тај добросретњи пут
направи, али цијене г. 1856 нијесу већ ста-
ле у споредје са промијењеним околностима.
Требало је повисити те цијене на 24 по сто,
али опет нико приступио није на дражбу,
пак ондашњи главари општински, више из до-
мољубја него из какве користи, предузму
тешку радњу.

Године 1874 славни одбор финансијални
предложи своту од 45,000 ф. за тај пут и
ово високо вијеће прими је и одобри. Али
прошле године нехтеде одобрити друге сво-
те, него изволи наредити да једна техничка
вјештачка комисија пође доље и очима ви-
ди ствар и да она размисли што су тамо жа-
либоже инженијери замислили.

И абиља прошлог лета високо мини-
старство унутарњих посала посла тамо др-
жавнога вијећника г. Ванијека и инженијера
Федера, који послје подужег испита пре-
дложе да комад тога пута, онај с Будве на
Бечик, мора се одма свршити трошком од
фор. 103,627, од који су се већ потрошили
55,492 ф. а још треба потрошити ф. 48,139,
много више што се је држава обвезала у-
говором са оним предузетницима.

На темељу таквог извјешћа, висока влада предлаже да се свакако тај комад пута направи с трошком од ф. 48,139 раздијеленим у двије године, тојест прве године фор. 21,000, а друге 27,139.

Али ваш финансијални одбор предлаже да се за г. 1876 тај пут забаци, не мислећи да би кроз ту годину пролази мостови и андови ограђени с трошком од преко 55 хиљада фиорина, не мислећи да оставља војну посаду у Паштровићима без суходог саопћења Будвом, не мислећи да је држава обвезана тај пут као свој пут направити кад ли тад ли, не мислећи да постоје приватни уговори међу државом и преузетницима, не мислећи да је боље потрошити још 47 хиљада фиорина, но пустити да пропау оне грађе које су коштале ф. 55,000.

Тај пут није опћински, није земаљски, је пут којег је држава произвољно узела и нарекла својим путем, па је и зато држана да га гради, као своју ствар, много више кад је поставила тамо један батаљон војске, и у Кастеластви поштарски уред.

Дакле кад је држава дужна оградити тај пут и платити предузетницима све штете за дангубе, питам јели разборито забаталити један комад пута који је већ коштао 55,000 фор. а до двије године мјесто 48,000 потрошити 103,000. Ја не знам ко ће на себе примити ту одговорност; ја чисто нећу.

Но има још. Налази се славни одбор у противурјечју кад каже у своме извјешћу: — због штедње која не свакако треба ове године, не можемо започети никакву нову грађу, али свакако морамо продужити грађе започете. — Но добро! Пут с Будве на Шћепан није нова грађа, но стара, коју треба продужити, једно зато што би се другаче изгубило фор. 55,000 већ потрошених, а друго што треба намирити и накнадити предузетнике.

За те разлоге предлажем да се одобри владин предлог и да се укњиже за љетост ф. 21,000 за докочати пут до Бечића.

Извјеститељ одборов Гискра жестоко се противи — Истина је, каже он, да је комисија предложила ф. 47,000 за довршити започети пут до Бечића, али је нашла да се има забашити основа коју су учинили мјерачи од Бечића до Шћепана, јер по тој основи трошак би изнио фор. 400,000, а нама не треба колског пута преко Паштровића него да се може јашити. Сад дакле кад се не може никакко без нове основе градити пут од Бечића до Шћепана, не треба градити ни од Будве до Бечића већ за калуђере онога манастира. Није добар разлог бацити 48 зато што су се бацили 55.

Бока се не може жалити, ми смо јој дали 74,000 за пут од Котора до Будве којим се није могло јашити, и за нови пут до црногорске границе, а свој чешкој земљи не дадосмо ни паре. Најпосебе рече да војничкој посади која је присутна на планини, не треба пута у приморје.

Министар брани Љубишин предлог.

Пресједник вели да будући расправа затворена не може пустити Љубишу да говори већ за поправку чина.

Онда Љубиша рече да Гискра није истину рекао кад је казао да ће се топрљетос моћи јашити путем с Котора на Будву и да посади паштровској не треба саопћења Будвом. Пут за јахање међу Котором и Будвом оградно је још генерал француски Мармонт прије нег се Гискра родио; а једанаести Батаљом ловаца који је ономадје тамо пошао из равница Светог Пелтена има своју команду и своје спреме у Будви, пак кад пуха бура и југ прекине му се саопћење.

Љубишин предлог остане у мањини. За њ гласоване средина и десница. Против сва љевница и сви Пољаци. (90—58.)

Домаче.

Говеди, 9 corr., il consiglio scolastico provinciale tenne una seduta in cui, oltre a diversi argomenti di interesse privato, furono trattati anche i seguenti: lettura ed approvazione del protocollo della precedente seduta; dispaeci ministeriali pervenuti dopo l'ultima seduta; nuova ripartizione dei circondari scolastici nel comune di Kunà; consulta della presidenza del consiglio scolastico locale; remunerazione da fissarsi al docente di religione per le scuole popolari di città in Spalato; locali scolastici per Zavaravceh, Bianca, Trappano, Pašman, Ždrelac e Vodić; legato Radović; visita delle scuole nei distretti di Cattaro, Macarsca, Knin, Lesina; sul rifiuto d'alcuni candidati ad accettare i posti loro offerti di maestri nel distretto; aggiunte quinquennali; proposte di nomine a docenti effettivi nelle scuole medie e proposte di trasloco; regolazione del personale insegnante nella scuola reale inf. di Zara e nel ginnasio-reale di Curzola; domanda perchè un libro di fisica sia adottato a testo nelle scuole medie slave; domanda di adozione d'una čitanka a libro di lettura nella seconda classe ginnasiale; legato Maričić.

La prima società enologica dalmata in Spalato diede quest'anno ai suoi azionisti un dividendo di 7 per cento. Dalla relazione con cui la direzione della società presentò il bilancio, rileviamo ancora che il vino della società fu assoggettato all'esperimento del

zada visok zid kao zaklon kuće od požara, i taj zid dao je nabacati muljem valjanom i uztražnim, da ga nije mogla kiša sapirati. Mulj dao je ovako praviti: 1 cent gašena vapna (kreča) dao je pomiješati s 3 centa kroz gusto od žice načinjeno rešetlo prosijana pepela od kamenitoga ugljena, mrkoga ugljena ili od treseta, i kad se je ta smjesa dobro izmiješala, dodavao je 1 funt pepelinske vode od 33% razrije-gjene sa 3 funta obične vode i opet svu mjesu valjalo je promiješati. Ovakav mulj osušio se za 8 dana i tako stvrdnuo, da mu nije moglo ništa naškoditi, ni zrak, ni voda, ni žega ni ljeta zima.

Љубомир градио је не само ваљано и сходно, него и јефтито. Шодно, јербо се је градећ осигуравао проти пожару и тату, будуће је могао сва врата на кући изнутра закључати, и својој је служини јак олакшао настајање око марве; а јефтито, јербо је све имао под једним кровом.

Од куће и стаја удалено у врту градио је Љубомир појату са сјеником за сјено, дјетелину, сламу, плјеву и. т. д., опет под једним кровом.

Кућа стоји окренута својим pročeljem праманлиц. Са ошроке улице улази се с коли на велика врата а пјесике на враташца у двориште. На прва враташца десно улази се у вртић, на друга у осво-

passaggio dell'equatore, e fu riportato nell'Adriatico senza subire alcuna alterazione.

La società si apparecchia di spedire i suoi vini all'esposizione di Filadelfia.

Da uno dei medici-chirurghi che furono dal nostro Governo, dietro richiesta di S. A. il principe Niccolò, spediti nel Montenegro, l'Avvisatore riceve la seguente lettera, datata Savnik (nel distretto di Drobnjak), 22 novembre p. p.:

Destinato da S. A. il principe Niccolò a Savnik, che è il punto più a nord est del Montenegro, ai 11 di ottobre impresi il mio viaggio per colà in compagnia di un giurista, che il principe graziosamente mise a mia disposizione, e che essendo del paese, mi ha qui di molto resa più facile l'esistenza. In questo viaggio, arduo anzichè, impiegai 4 giorni. Un giorno mi fermai a Župa presso il d.r Tomić.

Savnik è sito in posizione molto aggradevole; il clima ne è mite e la popolazione assai affabile. Fui accolto con molta gioia, sendo io il primo medico, che sia giunto in questa regione. Dai luoghi i più distanti mi arrivano ammalati per domandarmi consigli che io dò loro volentieri assieme ai medicamenti di cui dispongo.

Qui io trovai tutto meglio di quanto mai me lo avessi potuto immaginare. In questa scuola tramutata in ospedale, ebbi finora in cura 25 feriti, dei quali 5 ritornarono già sani alle case loro. Lo stato di salute di questa e della rifugiata popolazione turca è assai buono, ad onta che in ogni casa sia acquartierata una famiglia turca, e che sia assai sensibile la mancanza di viveri.

Per parlare della difficoltà della mia missione ricorderò, che io qui, essendo solo, devo tutto fare da me ed eseguire le operazioni senza assistenza di sorta, e che è giuoco forza che faccia a meno di tutte quelle comodità che può offrire un ospedale nei nostri paesi. Le difficili comunicazioni con Cetinje fanno sì che devo adattarmi a far senza le comodità del telegrafo e della posta. In cinque settimane ho potuto due volte ricevere spedizioni postali, ed una lettera dalla Boemia impiegò 22 giorni per giungermi. Una volta poi caduta la neve, io sarò per mesi separato dal mondo. Ad onta di ciò, lo ripeto, io qui vivo piacevolmente e spero di passar bene l'inverno.

Il numero dei rifugiati dall'Ercegovina sul suolo dalmato ascende, giusta l'ultimo Avvisatore a 1349 nel distretto politico di Cattaro ed a 1143 nel distretto politico di Metković.

Il ministro del commercio ha nominato l'ingegnere Lodovico cav. de Wolff ad ispettore di assaggio pel V. distretto di saggio (Dalmazia) colla sede in Zara.

La presidenza dell' i. r. direzione provinciale delle finanze per la Dalmazia ha trovato di nomi-

gjeni (boltani) hodnik, iz koga se upravo penje po kamevitih stubah udobno načinjenih i shodno udešenih u goruži kat, a lijevo su vrata u kuhinju, gdje je jedno i družinska soba. U kuhinji se nalazi u jednom uglu ognjište za kuhanje i uz ovo peć za pečenje kruha (hljeba). Kuhinja je boltana prostrana i kamenom taracana pa obokrljena svim potrebitim pokućtvom. Police i ormari puni kuhinjskoga posuđa, i sve čisto, meda bi mogao lazati, jerbo žena Ljubomirova, valjana domaćica, nije trpila za živu glavu nikakve nečistoće. Prozore prama dvorištu staklene izvadili bi ljeti i zamijenili ih drvenimi okvirima obloženimi komarnici, kako nebi mogle muhe, mušice i komarci alijetati u stanje. Iz kuhinje ulazilo se u krmienicu. Tu se sijee sječka, tu se ljeti na rašlje vješa zelena djeteljina i druga krma, kako se nebi užegla; a zimi suha djeteljina, sijeno, slama, pljeva i. t. d., a za poiske ili hranjenike tu se prireguje napoj i suha hrana. Ondje ima i mali kazan s poklopecem i cijevlju, koja siže u zatvorenu bačvu, gdje se gomolje: krumpir, repa i. t. d. parom kuva za marvu. Krmnica je boltana i prigragjena na dva razgijela poradi vatre. U glavnomu zidu lijevo nalaze se nalazna vrata, desno prozor na kom je gvozdena rešetka. Iz krmnice su uz glavni zid vrata, na koja

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga preradio Mihat Stojanović.)

DRUGO POGLAVJE.

II.

Ljubomir gradi prikladno i jeftino. Građevna osnova. Kako je unutra razdijelio zgrade.

Ljubomir je zna od iskustva, kako je laglje nadgledati marvu (blago) kad su staje uz kuću pri ruci. Oči gospodareve goje marvu! veli poslovica. zato je tako i osnovao graditi. Visoki krovovi na kućah i stajah naših seljaka još su iz one dobe, kad se je mogla usjeti gragja u šumi bez pare i dinara, već najviše ako bi seljak dao šumaru lijepu pečenku, odojće i koju bocu šljivovice ili vina, pak je sjeko šumu, koliko je trebao. Nu sad je nastalo drugo doba. Ljubomir je proračunao pri tom, kako su skupa drva, da bi ga stao visok krov s gragjom više nego zid; zato odluč, podići zidove visoko, nasuprot dati napraviti gragju krovnu s nizko. Ljubomir je građio po vlastitoj osnovi kuću na kat, od

nare presso gli uffici delle imposte e dei depositi giudiziari in ricevitori nella IX classe di rango i controllori steurali Giovanni Kusmić e Nicolò Bonacčić; in controllori nella X classe di rango il ricevitore daziario Vincenzo Selem, gli assistenti controllanti Giovanni Kurtović ed Andrea Marchi, e l'aggiunto steurale Pietro Giuricicević; in aggiunti nella XI classe di rango l'assistente daziario Paolo Vasiljević ed il praticante steurale Antonio Carli.

Književnost.

Odgajanje srca.

(Napisala gospođa Ellia, ponakio učitelj Petar Vuletić).

Poglavlje prvo.

Odgajanje žene.

(Nastavak).

Razgledajući kakvu djevojačku učionu, nije moguće da ti nepadnu na pamet neke misli koje su prošle kroz pamet Felicite Hemans-ove kadno napisala one prelijepo stihove o *nekoj djevojačkoj učionu u vrijeme molitve*. Sudbina ove pjesnice, kao žene, ne bijaše od najčestitijih, i bacajući daleko pogled u budućnost onih mladih djevojčica, nagagja načinom njoj osobitim o njihovu vjerojatnom budućem življenju:

„Sudbina je vaša, muklo suze ronit,
Vesele u licu, krit u srcu žalost,
Izude ljubavi zalud sijat sjeme,
Rodno svakojakim sukrovnim bogastvom.
Sudbina je vaša, preko mrkle noći,
Božanstvenom vatrom ugrijane bljeti
Nepokojni krevet bjednog bolesnika,
Gojeći u njedrim nestizivu nadu.“

U djevojačkoj učionu nalazimo sve različnosti djelatnog života, sve raznice značaja u početnom razvijanju. Ondje vidimo slabe i nježne uz zdrave i jake, nalazimo djevojčicu kojoj na licu posve rano je unjnost raztrla svoju koprenu, no češće vidimo izraz živahnosti, veselja, mladinačke okretnosti, a uz ovu hitrinu zamjetbe, čuljivost, lakoća govora, gibljivost čustva, koja se udi prilogoguje kratkočasnim poticajima. Ovi i sijaset drugih likova života djevojačkoga pokazuju nam se i čine nam se kao da se giblju bez ikog opredijeljenog cilja. Bile koliko ti drago dobre namjere onoga, koji ravna i obučava, ko može reći kakva će biti budućnost ovih bića. Kad ju se pak razgleda u djelu, kakvu promjenu prizora neviđamo svakidan? Djevojčice prije vesele i živahne da se skončaju bdijuć uz bolesnikovu nevoljnikovu postelju; druge, od kojih braća i sestre s rade očekuju potporu i ravnanje; one kojim više prija sreća, morat će podnositi trude i društvene dužnosti mnogobrojne obitelji; a suviše morat će se hrvati s kakvom nepogodnom čudi ili s kakvim pre naglim duhom da mu uzpregnu zanose. Svaka na zemlji ima svoj zadatak, valjda vazda puna truda i moralnih nevolja i nijedna nemože si predstaviti da će moći živiti izključivo za se.

se dolazi u hodnik, kojim se pronosi krma marvi. S desna su u zidu prozori zimi stakleni, ljeti zatvoreni komarnici. S lijeve strane u hodniku ulazi se u konjušnicu, u kojoj su jasje i valov; u govedarnici valovnjača, jasje govecke; u ovčarnici obložen zid onizko daskami s malimi jaslami, u kočinjaku za živad prigradci za pnrre (čurke, tuke), guske, patke, kokoši, a zid tanak; napokon u zadnjem razdjelu svinjacje, u kom su drveni razgradci, kočanje, svinjsko krtozište i kopanja, iz koje krmci jedu svoju hranu i piju napoj i požara s valovom, gdje se hrane hranjenici za zaklanje. Hodnici su taracani ciglom i kamenom. Svaki razdjel ima rešetkama zatvorene prozore i po jedna vrata, koja se čisteć štale otvaraju. U svakoj štali visi na ovratku gvozdena šipka, kojom se svaku večer zatvore vrata, kako nebi mogli tati ili lopovi unći se do marve. Konjušnica je pomoštena drvenimi pomostnicami ocjedito, da mokraca otjecati može lako olukom na polje do u gnojnicu (djbrenjak). Pri strani u konjušnici postelja je za slugu konjara. Govedarnica ocjedito taracana, kako nebi mokraca pod marvom ostajala, nego bi se ma-

Od raznih sudbina koje je Bog opredijelio onim veselim i plemenitim stvorovima koje smo vidjeli u učionu, morat će shjedovati veliki dio čestitosti ili nevolje, dobra ili zla drugih bića koja će ih nastupiti. Iz prvih njega, iz prvog uzgoja koji će one podijeljivati, proizaći će čovjek državni mudar svjetom, ili učenjak točan u svojim računim, protuha drzovitih pregnuća ili svećenik osvjedočavajuće riječnosti. I ako u službi koju oni budu prigrlili, njihova se djela oslanjala budu na pravim ili krivim temeljem, na istini ili laži, zavisit će većim djelom od temelja koji su udarili njihovom značaju ove živahne djevojčice, kojih okretnost prstice vidimo da ugodno prebiru prigodnici, ili da posjedaju u perivoju pred-sjeni stabala ovejčavajuć se cvijećem i veselo pjevajuć, ili napokon umorene od plesa usnu pod sjenom razbucanih svojih vlasi.

Da vidimo i tamniju stranu okvira, razgledajmo čovjeka razuzdana, koji s početka bijaše diječak sebičnjak; igrača, koji drugih puta bijaše dijete ponešeno za slijepim igran varalica, s prva samo mlohav proti napastim, pak postao ruglom svojeg mjesta, umet svoje kuće. Svi ovi bit će bili pod uzgojiteljicom rukom, pod ljubeznim i bdijućim okom gdje koje one vesele djevojčice koje vidimo da tako bezbrižno bacaju se u naručje svijeta. Slučaj biva isti ako su uzgoj i njega bili manjkavi. Zanimarenje može doprići da istog uspjeha do kojeg dopira neshvaćene njege, jer ako naravni ravnatelj djetinstva zaboravljaju na svoju dužnost, narav prisvaja si svoja prava i strast i sebičnost zavladaju svojom žitvom. Nemađu se samo na mužkarce odnositi ova razmatranja, nego i na ženskinje, koje buduć čeri takovih matera i sestre takove braće, postat će potla majkam slična naraštaja.

Ali neustavljajmo se na ove nevolje!

Obratimo raje pogled zori čestitijih dneva, kadno uzgoj srca bude stupao istim korakom uzgoja pameti, i kadno žene budu znale prilično zastupati svoje mjesto u uzgoju mladeži, tako da se u jednom naraštaju za drugim ucijepi vazda veće dostojanstvo i poštenje značaja, i da svaki postane čestitijim, plemenitijim, boljim od prvashnjeg. (Slijedi).

Različite vijesti.

(Čim se sve ljudi varaju). Po Budimpešti počeli su pred nekoliko dana po krēmah i po kavanah nekakovi nepoznati ljudi tajno nuditi prave havanasmotke pod vrlo jeftine cijene. Mnogi se nagjoše, koji bi jeftino pušili prave havane i pokupovaoše tih koji po jednu, koji i po više škrinjica. Kad dogjoše kući, imadoše se nad čim naveseliti, — lupeži im prodadoše u lijepih kutijah pod amerikanskimi nadpisi domaće smotke od dva novčića.

(Ženitbe među rodom). Po Ugarskoj ima glupih i nijemih strahovito mnogo, a neobično mnogo među židovi. „Pest. L.L.“ piše, da neprogje gotovo dan, da u ministarstvo za nastavu nedogje po koja molbenica, da se gluha i nijema djeca prime u zavod u Vacu. Između stotine takovih molbenica osamdeset ih je od židova! Neki dan dogje ministarstvu molbenica, kojom jedan izraelćanin moli, neka mu

hom ocjeggivala u oluk i tako na svoje opredijeljeno mjesto.

Ovčarnica je taracana. Pokle se gnoj očisti, tarac se pospe na stopu zemljom a po tom slamom steljom. Zemlja upija mokracu ovčju, i poslje se nosi na gnojište (djubrište).

Konje, goveda i ovce rastavlja samo četiri stope visoka drvena ograda. Nu kočinjak za živad rastavljen je posebno zidom. U davaru načinjene oduške i loknje, zatvaraju se ljeti staklom, uzanimi prozori, a zimi ostavljaju otvorene, da nebude prostor zagnušljiv. Sve su staje osvognjene (boltane).

Svinjac razdijeljen od kočinjaka za živad zidom ima pod svodom (boltom) dva razgradka i dvije kočanje sve od drveta i daskami razgragjeno. Između glavnih razdijela nalazi se hodnik. Šupljina između pomosta i štale naspe se zemljom, koja upija mokracu marvinaku i mijenja se, i tako mokracom natopljena zemlja iznosi se na gnoj.

U gornjem kutu ugje se najprije u prostrano predkućiste, trijem, na kom je dvostruk prozor ogragjen rešetkom. Iz trijema lijevo ulazi se u Ljubomirov

se četiri gluha i nijema sina prime u zavod! „P. L.L.“ nenavagja uzroka, s česa je u židovah toliko gluhe i nijeme djece, nu po iskustvu, što je drugdje, imenito u Beču i u Hrvackoj stečeno, glavni je, a valjda i jedini uzrok zlu: što se rod među se ženi. Gdje je god običaj, da se rogjaci uzimlju, nazadoje potomstvo i čim dalje tim gore. Po zabitnih selih n Alpah i drugdje po gorah ima dosta primjera, koje je zlo, ako se krv nemiješa, a žalibože i u nekojih predjelh blagoslovljene inače Podravine. Ko je prijatelj čovječanstvu, imao bi dakle puk odvraćati od pogubna običaja, ženit se ili udavati u obitelji, a kad uztreba, nebi se mario lecati, da zaljubljenim mladim ili djevojkam ravno kaže, što ih čeka, ako većma poslušaju plemeniti u sebi glas srca, nego li zapovjedni glas dobrostive, al i stroge naravi.

(Strog nadbiskup). Turinski nadbiskup zabranio svomu svećenstvu polaziti krēme, kavane i druga javna mjesta, a kad ih koji dogje za poslom u Turin, mora u sjemenište na konak i na hranu. Proti toj odredbi digoše svećenici otpor moleć, neka se ukine nadbiskupov nalog. Navagjaju za razlog, da im se u sjemeništu previše računa.

(Izgubili mlad). Neki dan vozili su se na dvojica kola iz Temišvara seljački svatovi u predgragje Fabriku. Po pjevanju i po kriki njihovoj znao je svako, da su se ljucki natrusili i to žene kao i mužkarci. Kad izigjoše iz grada na cestu, potjeraše konje što ikad brže, da čim prije dogju kući. Bilo se je već smrklo kad na jedan put opaziše, da im najznamenitije osobe nema, što će dakle van okrenuti te mladu putem iskati. Nekoliko stotina koraka iza kola nagjoše je gdje uz cestu u lokvi — spava. Drazestuo čeljadeseć izskočilo je iz kola, kad su naglo zakretala, i ostalo mirno u jarugi misleć valjda, da i ondje može prospavati pirovno pijanstvo. Nježni vjerenik, obradovan što je našao krasnu ženčicu, udari ju nekoliko puta pod rebra, nu ona se nebudu; svatovi ju dakle digoše iz blata i bacioše u kola te hjež dalje, da nezakasne za večeru.

(Divljak). U moročkoj šumi u šomogjskoj županiji nagjen je neki dau divlji čovjek. Bio je sa svim gol i po svem tijelu runjav kao gorsko zvijere. Kad je opazio, da mu se ljudi primiču, skočio je naglo kao mačka na drvo, skakao od ogranka na ogranak i zamaкао u šikarju. Tako javlja posve ozbiljno list „Somogy“, nu vijesti mu lje niko neće vjerovati, prem joj još dodaje, da je onaj divljak valjda neki ubojica, koji je pred dvadeset godina ntekao izpred kazne u šumu.

До који дан излази из штампне књига

БОЖИЋ

ДАР ДОБРОЈ ДЕЦИ,

Трећи течај

Уредно Чика Стева.

Све наше општинске, школске управе и родољубе, који су вољни да школеку децу о Божићу књижевним даром обрадују, молимо лепо да нам одмах јаве, колико желе имати ових књига, како би смо им за времена послати могли.

Ваљана, савеним нова садржина и маљена цена од 10 н. препоручују књигу свакоме. Преподавци добијају 25 проц. рата.

Наручбине извршујемо с поштом у натов.

Панчево, у новембру 1875.

Књижара браће Јовановића.

stan obiteljski, sastojeći se od dvije prostrane sobe, iz kojih se gleda na ulicu i na dvorište. Pokućstvo je jednostavno: ali je sve uredno i čisto, te mlo pogledati. Uz stan, zidom rastavljen, pruža se nad štalami prostrana žitnica (hanubar).

Prvi je razdio do stana smoćnica. Mali, rešetkama zatvoreni prozori s jedne i s druge strane u glavnom zidu načinjeni razavjetljuje cijeli prostor i kroz njih ulazi promaja u žitnicu, a nad ovim je prazan tavan i sve tako osigurano od požara; u istoj žitnici nabacane su tavanice iznutra dobrim muljem.

Štagalj, što ga je Ljubomir dao sagraditi dalje u dvorište od glavne zgrade kako nebi bilo pogibelji od požara, sastojaše se od gumna i dva stogovišta i od sjenika, slamnjaka i pljevnjaka. Da prištedi gragje drvene dade Ljubomir i tu načiniti zidove visoke. Sve je on shodno i lijepo udesio, da je bila milina vidjeti. Razum caruje! Sve je spremljeno na svoje sigurno mjesto. U ulazu spremno je Ljubomir kola, saonice i. t. d.

(Slijedi).

Jeftin nakit za gospodu i gospogje.

Ovaj nakit, izveden s nove kovine (imenom **Novo ili talni-zlato**), naknadjuje pravi nakit, po čemu taj novi fabrikat pravomu i bojom i načinom odgovara, pa uz to se postizava, da sav predmet nestoji ni četvrtine, što se mora kod pravoga za sam način platiti; tim se može sve najnovije i modernije nabavljati što česće. I vještaka može ovaj proizvod prevariti, tako je dobro paćinjen.

Novi nakiti.

modernoga načona, sgotovljeni s novoga zlata, kojemu je zlatnu žutina trajna, pa tim i slični, pravomu nakitu na prevanu, s paćinjenim kamenjem i caklinom, kako to zahtijeva način.

Naprnsnjača, finu, 1 kom. n. 40, 60, 80, fr. 1.

najfinija, 1 kr. fr. 1.50, 1.80, 2, 2.50.

Cijela garnitura, naprnsnjača i naušnice n. 80, fr. 1.20, 1.60, najfinije izvedene, f. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.

Narukvice, fine, 1 k. n. 50, 80, fr. 1.

najfinije izvedene, f. 1.50, 2, 3, 3.50.

Najkrasnije ogrlice, 1 k. n. 90, fr. 1.20, 1.50.

Medailloni fini n. 20, 40, 60, najf. n. 80, fr. 1, 1.50.

Najsjajnije izvedeni briljantni nakit.

I vještak se tim može prevariti. Ovaj je nakit prav, u-

loženi u srebru, sa zlatnim podlogama i iglom, paćinjeni su briljanti iz posve fino brušenoga leda, kojim neće sjaja nikad nestati, pa i drugi su dragulji paćinjeni nepoznatljivo.

1 naprnsnjača f. 4, 5, 6. — 1 par naušnica f. 4, 5, 6. — 1 par putaca za košulje f. 2.50, 3.50 do 4.50. — 1 k. ogrlica za gospodu f. 1.80, 2.80, 3, 4. — Briljantni prsteni od zlata fr. 1.20, 1.50, 2, 3, 5. — Krizi i srea na ogrlice fr. 2, 3, 4.

Najkrasnije veružice k uram za gospodu, kratke n. 50, 80, f. 1, 1.50, 2. — Najkrasnije veružice ovratnice, fini mlječki način, fr. 1.40, 1.80, 2. Napinjača za gospodu n. 20, 40, 60, 80. Putci za narukvice 1 dvojica n. 20, 30, 40, 60, 80. Puci ovratnikom n. 5, 10.

Vječno mirisavi nakit

iz naravnoga indijskoga bilja, koji će naravnim mirisom uvijek dihati i po novoj je modi upriličen. Ovaj je nakit elegancijom nenadkriljiv, a radi duha jako obiljubljen; nosi li koja gospogja na garnituru ovoga nakita, pa dogje li u dvorau, zadahnuti će ova za čas.

1 naprnsnjača n. 80 do f. 1, 1.20, 2.50.

1 par naušnica n. 80, f. f. 1, 1.20, 1.50.

1 narukvica n. 50, 60, 80, fr. 1, 1.50.

1 ogrlica n. 60, 80, fr. 1, 1.50, 2, 2.50.

1 veružice k uri za gospodu, mirisave f. 1.40.

Elegantan, moderni i gojmliv

jest novi rokokonakit, što ga u sredovjeku nosili sama kneževska lica, nu takov je nakit, moderno prenaćinjen, u istu umjetan i lijep.

1 garnitura naprnsnjača i naušnica fr. 2.50, 3. 1 garnitura najfinije vrsti f. 4.50, 5, 6. 1 medaillon f. 1.50, 2, 2.50; najfiniji, par f. 1, 3, 4, 5 vlatnih igala f. 3, 4, 5, 6. 1 krizić za ogrlicu f. 1.80, 2.20, 3. 1 narukvica sjajna, f. 5, 6.50, 7.50. 1 ogrlica, sjajna, fr. 3.50, 4.50, 5.50.

Crni kockasti nakit.

Ovaj je moderni nakit obrušen poput kocke, pa tim se i osobito dojmljivo, te je ipak za nećijenu. 1 garnitura naprnsnjača i naušnica n. 30, 50, 80. 1 ogrlica s 1, 2 i 3 niza f. 1, 1.5, 2. 1 par vlatnih igala n. 15, 25, 30, 1 diadem n. 60, 80, fr. 1.62.

Moderni crni nakit.

fino izveden, najljepši način, i jako trajan od stakla, jeta, lave, turova roga i kaučuka.

1 naprnsnjača n. 20, 30, 50, 80, f. 1. — 1 naušnica n. 25, 35, 50, 80, f. 1. — 1 narukvica, n. 30, 50, 60, 80, fr. 1. — 1 ogrlica n. 50, 80, f. 1. — 1 kratke veružice ovratnice n. 30, 60, fr. 1. — 1 putac za košulju n. 4. — Dvoje putaca za narukvice, n. 15, 20, 30, 40. — 1 žensk. česalj n. 20, 40, 60, 80.

Pomenuta se roba dobiva uz ove cijene i ove vrste samo u podpisano skladištu. Cijenici se svih na skladištu se nalazećih predmeta doručuju besplatno. Jedan je primjerak po svakoga zanimiv.

Bazar Friedmann.

Beč, Praterstrasse 26.

JEDINO SKLADIŠTE ZA AUSTRIJU NOVIH IZUMA.

Opomena.

Moja trgovini poskićena **Pasta-Pompadour**, koja je u kratko vrijeme vrstnoćom stekla opće priznanje, od njeko se doba krivotvori po nekotih tvrdkah; s toga znaj p. n. čitov. općinstvo, da se može dobiti prava izvorna pasta za lice samo u podpisano skladištu. Ova pasta odstranjuje brzo svaki lični osip, tustoke, pjoge, a opće čuva, ljepša i omaguje brst. 1 lončić fr. 1.50.

See je moguće! Ko bi prije uzvjerovao, da će se novim izumom očuvati ako navrhavajuću iglu; jednostavnom, vrlo umjetnom spravom može i slabo oko ma i u sumraku navrsti u najtanju iglu bez napora, a ova sprava stoji s naputkom samo 25 nov. manja vrst 4 nov.

Prasak-sjajac, nov. lučeno sastavljeni kovni prasak, koji podupno odgovara svomu imenu. Predmet iz drage ili proste krvine nećist, star i s nebrisivimi mrljama, treba da se nješto namaže ovim prasakom, pa odmah zasja. Ovaj prasak čisti i lašti svaku stvar neobično brzo 1 kutija s uputom 25 nov.

Laštilo. Neocjenjivo kućno sredstvo, kojim može svako jako lako najkrasnije olašiti svako ostarjelo i potamnjelo pokućstvo itd. 1 bočica s uputom, dovoljna za cijelu garnituru, 60 nov.

Krugica-čistilnica, izvrstno sredstvo za olašiti i obnoviti svaki potamnjeli kovni predmet neobično potrebitu zlatarom i srebrnarom. 1 komad 5 nov.

Srebreći prasak često vrlo dobro služi, srebreć trajno svaki kov u nekoliko časova, pa valja osobito za srebrnom pokućstvom stvari, koje su boju promjenile. Stvari iz pagfonga mogu se usrebiti 1 zamot 25 nov.

Regulator svim uram jest uregjena sunčana ura s kompasom za svakoga vrlo korisna, što se mogu po ovoj stavnoj uri sve drugo mekaničke upraviti. 1 kom. fin 25 nov.

Američke patentirane, sjegurne **brave**, izvrstno napravljene, sjegurne proti razbojstvu. 1 komad manje vrsti 30, 40, 50 nov., 1 kom. veće vrsti 70, 90 nov. do 1 fr. 1 veliki kom. d sa 2 ključa 1 fr. 1 kom. za putne torbe 25, 40 do 50 nov.

Izvrstno **poštito** lakova sjaja, s kaučukom izmješano, da se koža utvrdi. 2 kutija (1 funta) 30 nov.

Svako treba da **naga čuva od vlage**, jer to prija zdravlju. Uporabom Metzgerove kožne prirednje, koja kožu mekša i nepronicačom čini, ni najmanje se neosjeća mokrina, ma se idulje gazilo u vodi, te svrsi posve ma odgovara. 1 boca 60 nov.

Veliku korist pružaju **novi stajne tiske** (olovka); pristide se dosadno vezanje, a šiljak se lako nelemi. 1 komad u drvu 10 nov., u koži 15 nov., s držalom i nožićem 90 nov. 1 napunjeni tok dostatan za 3 mjeseca 10 nov. 1 komad Union-radigummi za tihu i crnilo 5 nov.

Prsteni sa kurja oka iz angora-vune. 12 kom. 25 nov.

Prasak sa pranje, da se drži lijepo bijelo rublje. Porabom ovoga prasaka pristide se vreme, posao i novac, najviše pako koristi tim, da se rublje više čuva nego običnim pranjem. 1 zamot, 1 funta, 20 nov.

Carobno crnilo prikladno za šala i zbilju Pismo napisano ovim crnilom ostaje tajnom i najbistrijemu oku; samo onaj ga može čitati, ko je upućen. 1 bočica ovoga crnila 20 nov.

Praktički su **gačo-brani**, koji čuvaju gaće u nepogodi od zamrljanja. Dvoje 5 nov.

Najnoviji prasak sa hrđu, zaujamčom, sr stvo odstranjuje svaku mrlju od hrđe na platnu, svilu i drugih tkaninah, kao što i na željezasti i ocalnih predmetih. 1 zamot 35 nov.

Engleski košni lak, kojim se svaka vrst kože umekša i poput zreala nlašti. 1 boca mala 25 nov., velika 45 nov.

Zidka ključ. Najpotrebitije u svakoj kući, jer si možeš sve sam popraviti; ova ključ drži po cijele godine a rabi se studena i boja velika 20 nov.

N-promični krevetni uložnjaci bez vonja, da se ukloni promoh kod djece, bolesnika i roditelja. 1 komad 90 nov., 1. 1.20, 1.50, 1.70.

Opomena

Što se navedene stvari i krivotvori, to upozorujem, da se mogu samo u podpisano skladištu dobiti prave. Cijenici se o svih na skladištu predmetih poskićuju besplatno. Ujedno svraćam pozor volecionjanih vaujakih žitelja na moj paručevni odjek, to je jedina trgovina ove vrsti, što se svaka naručbina, mala i velika, u svaku struku zasijecaćuća, ovršuje odmah i jeftino. Preporuča se dakle mnogobrojnim naručbinam.

C. kr. povlašteno saponia eter odstranjuje u nekoliko hipova svaku bud koju mrlju sa svake tkanine bez iznimke. Ovaj novi proizvod nadkriljuje svojim djelovanjem sve slične stvari, jer niti najčudljivije boje neosteti i odmah se suši bez vonja. Preporuča se i za čišćenje rukavica. 1 boca s uputom 40 nov.

Pariski univerzalni lijep, da se može nesamo staklo, porculan, kamen, stiva, drvo itd. brzo i acrazdruživo sljepiti, već i razno spojiti na pr. drvo s kovom, staklo s porculanom i p. da bude jedna tijela. 1 omot toga u svakoj kući: uzdužna sredstva tek 10 nov. Isti lijep kao tijeć, vrlo izdašan, 1 boca 30 n.

Munjevite zubne kešice, kojim ćeš si održati zube čiste, bijele, bez vonja i zdrave bez svake zubne tjestine ili drugih lijekarija (samo čistom vodom). Radi što veće p odaje cijena je komadu 60 nov.

Listovni pečati, koji prednjače oblakam i vosku svojom udobom, jeftinoćom i jamaćnim zatvorom, prve vrsti s kakovom god tvrdkom, grbom, imenom ili monogramom. 500 kom. fr. 1.30, 1000 kom. for. 1.60.

Najbolje je **orahova ulja**, da se vla i očuvaju svjež, a stijedi ili blijedi da potamne; sve lučene priprave škode. Čast mi je ovim ubavje-tit volecijenjeno p. n. općinstvo, da imam skladište nepaćinjena, svjež, dvojako čišćena orahova ulja. Mala bočica 25 nov., velika 45 nov.

Nova keatala buha dobiju se po 20 n. komad.

Regulator-pera prirediva za svaku ruku i hartiju, da se mogu jednim perom načiniti najtanje krasopisne, k.o što i najdublje crte. 12 komada 24 n.

Prečišćene poslasten otrov na prodaj svim miševom, štakorom, hrčkama i krtovom. Prodaje se uz jamstvo. 1 velika limenica 1 fr.

Korjenito sredstvo, da se unište kurja oka najdulje do 8 dana bez traga; ovo novo izumljeno sredstvo nadkriljuje sva dosadanja te se prodaje uz jamstvo. 1 kutija uz naputu 40 n.

Jedino skladište u Austriji nekrivotvorena **ulja arnike**, koje čudotvorno goni glavobolje, jača vlašiste i živce, te tim unapreguje rast vlasu vrlo kratko vreme ča na mjestih plješivih, a odstranjuje dolazeće lra-stice na glavi. Kao lijek rabi se za omećine, izvitke, trganje u udihi, šetavac, ozlede itd. Potauje u prilaznu opisu. 1 boca 1 fr.

Kožna tjestina s kaučukom, da se koža nepohabi, osobito dobro za konjsku opravu i dr. 1 limenica 60 n.

Najbolja tjestina za britce, kojom se pristide brušenje. 1 kutija 25 n.

Potrebita u svakoj kući, nova patent-brusila, kojim možeš u čas vrlo lako i bez truda nabrusiti svaki nož, škare i dr. 1 kom. samo 35 nov.

Najbolje bečke vode-zatornice mrlja stoji 1 boca 10 n.

Encrivoir odstranjuje umah svaku svježju mrlju od crnila s rublja i drugih lataka. 1 boca 25 nov.

Sve nevidivo bude vidivo!

novimi **šepniti većati**, koja 10, 20, 30 do 100 puta povećavaju svaku stvar, da se mogu jasno gledati i živinice u čistoj pitkoj vodi, pa se mogu ova većala upotrebiti na pr. kupuješ li brašno, voće, soćivo, mirođije, tkanine, kod razgloba, prirodnih iztraživanja itd. 1 kom. nov. 40, 60, 80, for 1, 1.20, 1.30.

Smrt svoj gamadi! novo izumljenom gamad ni-stećom tijeći. Ova nesamo da gamad brzo zatire, već joj neda ni ognijezditi se. Rabi se proti stjenicam, žoharom, moljoem, buham itd. 1 boca velika 30 nov.

Prikladno začepilo plutom. Ovom se spravom može svaka boca brzo i neprodušno začepiti. 1 kom 50 nov. 1 kom. najbolje vrsti za tvornice for. 1.20.

Englesko odčepilo s polugom. Ovom spravom može svako dijete bez muke i tvrdo začepiti bocu odčepiti 1 kom. vrijedi fr. 1.

Kiēne kabanice iz neprokisna nepohabljiva i tka bez šava, englezki proizvod. Ova je kabanica napravljena tako, da se može nositi i po lijepu vremenu, jer okreputa naliči najljepšemu kaputu gornjaku 1 komad 42 palca dug stoji fr. 10.50, svaka daljnja 2 palca for. 1 više. Moli se, da se ovaj proizvod nezamjenja s tužemskimi.

ČUVAJ SE OBMAJE!

Među mnogimi oglaš naročito ob urah njekoji su osobito bogato narećeni, samo da zamame pokrajinske stanovnike. Čuvaj se dakle svaki u svojoj korist kupiti takove ure, gdje se kupcu nepruža dovoljna jamstva. Ure kupljene od mene primaju se po želji ili natrag ili zamjenjuju na dokaz najstrože solidnosti.

Čudesa su novije dobe

izvrstno uregjeni **satovi**, koji se prodaju uz dvogodišnje jamstvo: isti se dobivaju uz slijedeću **nesnatu cijenu** samo da bude veće **prodaje** Nemoj dakle niko da se mi- neš toli lijepe sgođe dobavit i toli potrebit i nuždan za svaku kuću predmet.

Za sve se satove jamči kao kod urara.

1 jako ukusni sat s lijepo narećenim tućevim štitom i enaliranim kazalom fr. 1.30

1 isti s finim emailiranim porculanovim štitom fr. 1.60

1 iste vrsti s bilom fr. 2.80

Svaki s budnikom za 20 nov. više.

1 uru velika lika, jako liepo izvedena, s porcul. štitom fr. 2.80, 3.20

1 ista, fino narećena, bogato izkićena i bilom obskrbljena fr. 3.20, 4.50

1 uru s najfinije omaćenim pročeljem i pravo pozlaćenim okvirom ili fino izrezukanim švicarskim rezbarskim djelom, sve s bilom po f. 5, 6, 7, 8

Dvoranske ure od tuća sa staklenim poklopcem i stalkom, jako lijepe f. 2, 2.60.

1 ura velike vrsti f. 3.30, 4.50.

1 najbolje uregjena englezka putna ura s budnikom, koji neda odisto zaspati, stoji s tokom (etui) f. 5.

Dobro upravljani švicarski žepni satovi s dvogodišnjim jamstvom, veoma ukusna načona, ujedno s finimi veružicama od novoga zlata f. 4.50.

Kao pravi ured svakog dvorani jesu glasoviti bečki satovi sa šetajkom uz dvodnevni hod f. 12.50, uz 8dnevni hod u bogato narećenim 30 palaca dugim ormarićem po f. 22, s bilom po f. 32.

Englezki žepni satovi.

s najfinijimi nihaljkami ili toćnimi kolešci, uz 5godišnje jamstvo za dobar hod; ovo su najpouzdaniji satovi, koji se dosele proizvedoše.

1 časomjer valjkovac (Cy-Englezki umjetni satovi s o-linder-Chronometer f. 9.50

1 isti u vatri zlaćen f. 10.50

1 isti s lećevim staklom f. 10.50

1 isti pozlaćen f. 11.

1 isti s dvojakim pokrovom, s kavonett f. 13.50

1 isti pozlaćen f. 14.50

Američki duplex-sati s dvo-gubim kolešci, ovi vrijedili prije f. 40, sada f. 18.

Kovčice (Anker), sjajno iz-ragjenim s lećevim staklom f. 15.50

Svakovrstne ure, pa i one, koje tu nisu navedene, prodavaju se cijene nego drugdje. Dobro uregjena ura sunčana s kompasom, žepnoga lika, po kojoj se može urediti svaka mekanička ura, stoji samo 25 novčića.

Satovne veružice iz talni-zlata,

najnovijega ukusnoga načona.

koje za pravimi zlatnimi veružicama nezaostaju u ničem, poćem su načonom paćinjene na prevanu, a zlatnimi žu-tina uztraje.

1 komad, kratke po n. 70, 90, f. 1.20, 1.50.

1 komad, najfinija izradba, f. 1.50, 2, 2.50 i 3.

1 komad dugih ovratnih veružica mljećkih, f.

1 komad istih, najfinija izradba f. 2.50, 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. srebrnih veružica, u vatri pozlaćenih f. 3.50, 4, 5.

1 komad pravih 13 lot. dugih ovratnih veružica f. 5.50, i 6.50.

Medailloni najljepše vrsti nov. 50, 80, f. 1, 1.50, 2, 3.

Medailloni iz 13 lot. srebra f. 2.50, 3, 4, 5.

1 svezak satovnih zavjesaka s 6 razlikih bijouterie-pred-meta, stoji 60 nov. do f. 1.

prva austro-ugarska naručevna kuća
BAZAR FRIEDMANN u Beču, Praterstrasse N.ro 26.

Pretplata u Dalmaciji i po svoj
Carevini stoji:
na godinu . . . f. 10:—
" po godine . . . 5:—
" mjesec . . . 1:—
van Carevine s poviškom po-
štarskoga troška.
Za paroke i pučke učitelje u
Dalmaciji pretplata je na godinu
za f. 2, jevtinija, a na mjesec stoji
samo f. —: 75 novč.
Svaki list pojedini stoji 8 novč.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na 1 i na 15
svakoga mjeseca i prima se koji
Upravništva i Uredništva u Zadru
i kod sviju c. k. poštarskih ureda.

Za priopćena pisma plaća se po
10 novč. a za oglase po 6 novč.
na svaki redak.

Upravništvo i Uredništvo Ze-
mljaka ne prima pošiljke, ako ni-
su oproščene poštarine. Pisma su
nikakova ne povraćaju.

Br. 101.

Zadar 19 Prosinca 1875.

God. III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Vienna, 16 decembre. S. M. ha no-
minato il dr. Liszt a procuratore generale
presso la suprema corte di cassazione.
La camera dei deputati tenne seduta
mattina e sera, votò il bilancio del com-
mercio, secondo la proposta del comita-
to e incominciò a discutere il bilancio
dell'agricoltura. Il sig. ministro dell'in-
terno presentò un progetto di legge per
riforma dell'amministrazione sanitaria.

Vienna, 18 decembre. La camera
dei deputati votò le rimanenti poste del
bilancio giusta le proposte del comitato,
non che la legge di finanza per l'anno
venturo in terza lettura. Il ministro del-
le finanze presentò un progetto di legge
sulla tariffa massimale pel trasporto di
passeggeri e merci sulle ferrovie. La
trattazione sulle risoluzioni proposte du-
rante la discussione del bilancio fu ag-
giornata alla seduta dopo le ferie nata-
lizie, la quale però non fu stabilito quan-
do sarà tenuta.

Buda-Pest, 16 decembre. Nella Ca-
mera dei deputati Simonyi interpellò se
il governo abbia intenzione di occupare
militarmente le parti insorte della Tur-
chia, e qualora sì, quali sono le potenze
che coll'Austria-Ungheria deliberarono
questa occupazione.

Cetinje, 16 decembre. Presso Nik-
šić vi fu un grave scontro fra gl'insor-
ti da una parte e le truppe colla po-
polazione della città dall'altra, in cui
perirono il comandante militare e il mu-
dir di Nikšić con altri 48 turchi, e mol-
ti furono feriti; il resto si rifugiò in for-
tezza. Gl'insorgenti ebbero 16 tra mor-
ti e feriti.

Altro della stessa data. Una parte
della guarnigione di Goransko tentò una
sortita contro gl'insorgenti, ma dovette
ritirarsi lasciando 26 uomini decapitati
sul campo.

Altro del 17. Un corpo d'insorgenti
diretto per il passo Duga a riunirsi a
Sočica s'imbattè in un corpo di truppa,
che dal forte Nozdara passava ad un
altro forte, e, dato l'attacco, ne uccise
36, raccogliendo 27 fucili a retrocarica.
Gl'insorgenti ebbero due morti e quat-
tro feriti, ed operarono la riunione avu-
ta in vista.

Ragusa, 18 decembre. Forte batta-
glia presso Nikšić tra gl'insorgenti e la
guarnigione ingrossata dalla popolazione.
I Turchi ebbero oltre molti feriti 48
morti fra i quali due capi militare e po-
litico della città; gl'insorgenti ebbero
16 uomini posti fuori di combattimento.

Altro scontro presso Goransko, ove
gl'insorgenti provocarono alla sortita una
parte delle truppe stazionate nella for-
tezza e ne uccisero 26, gli altri s'affret-
tarono a ricovrarsi nel forte.

La banda degl'insorti di Poljane,
recandosi per Duga ad unirsi a Sočica,
si scontrò con un drappello di truppa
turca in marcia da un forte nell'altro, e
attaccatolo uccise 36 nizam impadronen-
dosi delle loro armi, e compiendo poi
l'unione avuta di mira; ebbe però due
morti e quattro feriti.

(Altri telegrammi in 4.a pagina.)

Zara, 18 decembre.

A Costantinopoli i progetti di riforme
della amministrazione si succedono spessi
l'uno a l'altro e l'uno all'altro si rasso-
migliano.

Promesse e belle promesse quante si
vogliono, ma riservato ai Turchi di attuarle;
il che vuol dire — ed oramai anche la
diplomazia lo ha compreso — che non sa-
ranno attuate mai.

Ed è perciò che dall'altra parte la di-
plomazia si arrabbatta a cercar un modo con
cui, pur mantenendo le provincie insorte sotto
il turco, garantire al povero *rajà* una esi-
stenza migliore di quella vissuta sinora.

Noi però dubitiamo forte che ci riesca.

Il *rajà* ha subito il turco, ma non ha
potuto mai conciliarsi con esso; ha sofferto
le catene, ma ha odiato sempre il tiranno.
Ed ora lo odia più di prima, ora che la de-
vastazione e rivi di sangue hanno scavato
un profondo abisso fra l'uno e l'altro.

Questo abisso la diplomazia non arriverà
a colmarlo con palliativi. Tanto è ciò vero,
che mentre essa crede di esser prossima a
ristabilire la pace nell'Oriente, nell'Ercego-
vina e nella Bosnia si combatte con mag-
gior accanimento di prima. Si combatte e si
vince dalla parte degli insorti; si combatte
e si perde dalla parte del turco.

Questo ultimo fatto indica quale sia la
sola soluzione possibile di questa sanguinosa
vertenza.

Il turco è incapace a dominare financo
colla forza. Non domini quindi; non comandi
nella Bosnia e nell'Ercegovina.

A ciò tutto indica che si deve arrivare
ed a ciò si arriverà, essendo questa la so-
luzione imposta dalla forza delle cose, dal
corso degli avvenimenti, che non hanno po-
tuto essere stornati prima, che non potranno
essere fermati adesso da un'irade imperiale
o da una nota diplomatica.

Ragusa, 18 decembre.

Rauf paša sta accovacciato a Trebinje
colle reliquie della sua brigata, tanto attesa

colà con espansione e trepidazione d'animo.
È vero che egli ottenne l'intento di gettare
viveri e munizioni nelle fortezze assediate, ma
giuocherei la testa che Rauf avrebbe voluto
piuttosto perdere le fortezze che soffrire le
disfatte che gli cagionò il passaggio da Go-
ranjsko a Trebinje; poichè dopo quella di
Muratovica, nome fatale per i Turchi, non
meno completa fu quella di Trnovica fra Gacko
e Bileć. La brigata di Rauf fu in questi fatti
totalmente distrutta. Dei 6 tabor che condu-
ceva, coloro che non furono dispersi o uc-
cisi dal capitano Bačović colla sua banda,
dovettero scontrarsi con quelle venute in aiuto
sotto il comando di Pavlović, Zimonić e Ko-
vačević. Rauf paša dopo accanito combatti-
mento trovò salvezza in una precipitosa fuga,
e gli avanzi della sua brigata ne imitarono
l'esempio dirigendosi sopra Bileć e sopra
Trebinje.

Sul campo rimasero più di 1000 Turchi
e gli insorti s'impadronirono di molte armi e
munizioni. Ebbero anch'essi per altro rilevanti
perdite. Testimoni oculari del fatto decantano
l'eroismo dei capitani e specialmente di Peko
Pavlović il quale, siccome nel fatto di Mura-
tovica durante la mischia venne a singolar
tenzone con un colonello turco e lo vinse,
così in questo di Trnovica, con un coraggio
senza pari, si cacciò nel grosso dell'esercito
asiatico, mietendo intorno di sè quelle vittime
del cieco fanatismo religioso, sul quale si ap-
poggia l'oppressione più selvaggia.

La quale si dimostra ora nel suo più
crudo aspetto, collo sfogo sugl'innocenti della
rabbie di tante sconfitte patite. Incapaci di so-
stenere l'impeto degl'insorgenti, i Turchi si
gettano sulle loro donne e sui fanciulli. Indi
le notizie di una donna prossima al parto trap-
passata colla spada, di una puerpera tagliata
a pezzi col bambino, di altre donne e fanciul-
li, che per non cadere nelle mani dei Turchi
si gettano nelle acque del fiume, e di altre
raggiunte da essi, stuprate e battute, o con-
dotte in ischiavitù. Guerra simile non vide
l'Europa da cinque secoli a questa parte, da
quando per la prima volta comparve in que-
sta regione e la conquistò il barbaro Ottomano.

E la banda di Sočica dov'è? Essa è po-
sta a guardare Goranjsko, il qual forte quan-
tunque per ora approvvigionato, non può tar-
dare di cadere in mano degli insorti, perchè
difficilmente Rauf paša o chi altro arrischierà
una seconda spedizione a sbloccarlo. Intanto
agl'insorti ed alle loro famiglie provvede l'Eu-
ropa intera. Francia, Russia, Svizzera, Italia,
America garreggiano pel sostenerli con ispe-
dizioni di danaro, di viveri, di robe. Non è
quindi meraviglia che qui le signore del co-
mitato di soccorso lavorino colle proprie mani
vesti e biancheria per gli infelici; non è me-
raviglia se dal più povero villaggio di Dal-
mazia giunga l'obolo in aiuto ai fratelli al
comitato centrale di Zara. In una guerra sì
desolante la carità pubblica e privata non è
mai troppa. A proposito di carità, la pasto-
rale recentemente diretta ai profughi a nome
del metropolita di Mostar, fu pubblicata per
cura del console turco di Ragusa!

U Glasu Crnogorca čitamo:

U poslednje vrijeme zadobili su hercego-
vački ustaši tri sjajne pobjele. I po uspjehu
oružja i po značaju svome one su velike.

Na Muratovici i sa turske i sa ustaške strane bila je prikupljena do sada najveća snaga u ovome ustanku. I ustaši su tako pobili tursku vojsku, da je ona, izgnivši 1400 momaka, mnogo oružja i skoro sav tajin i džebanu bez obzira pobjegla. Sam vojskovođa Šefket paša i sin mu dopanuli su rana i jedva živi izbjegli. I tijekom je vojska ustaška izdržala probu, da i sa najvećom — donde — silom turskom može se boriti i — pobjediti.

Posljedice ove pobjede najbolje pokazuju veliki značaj njezin. Ona je ushićenjem, novijem oduševljenjem i životom ispunila savkoliki narod naš, ona je pojačala simpatije slobodoumnoga svijeta prema ustanku, ona je prostrujala jevropsko javno mišljenje, ona je tako jako odjeknula u tihijem kabinetima miroljubijeh velesila, da su se silno prenuli, ona je naposljedku tako jako uzbunila nemoć tursku, da je gnjevno i srč iz starijih kostiju pokrenula i poslala Rauf pašu sa dva put većom vojskom na Goransko.

To je dalo ustašima priliku, da, kao što su na Muratovici pokazali snagu svoju, sada pokažu i vještinu svoju. Predviđajući po svoj prilici, da bi ih mnogo žrtava stalo, a bez uspjeha, ako bi toliku silu tursku čekali pod Goransko, oni su se na tri strane podjelili, da na povratku čekaju tursku vojsku. Plod je toga sjajna bitka u prošli četvrtak na Planu i druga, odmah sutra na Trnovici. Bitka na Planu osobito je važna. Ustaši su tu zasvjedočili veliko junaštvo i izdržljivost kao i predvoditelj njihov Peko Pavlović hrabrost i vještinu. Dok su se bili sa prvim Turcima, udari na njih nizam iz Bileća. Još ove ni svladali nijesu, a pridogje iznenada jedan pa drugi tabor od Goranskoga. Razvio se žestok, krvav boj i taman Turci da obrnu pleća, kad im priteče u pomoć i treći tabor nizama i udari Pekovoj vojsci iza leđa. No vještini držanjem i hrabrošću ustaši ipak razbiju tursku vojsku i učine juriš na posljednji tabor sa golijem noževima u ruci i unište ga svega da mu ni glasnik nije utekao.

U bitci sljedećega dana sastala se opet ustaška vojska ona iz Plane pod Pekom i ona sa Gacka pod Bogdanom Zimonićem sa vojskom banjanskog vojvode Maksima Bačovića. Samo je Lazar Sočica ostao u Pivi, da drži one položaje.

Predočavajući ove najnovije velike uspjehe ustaške vojske i položaj njezin, vidimo pred sobom ustanak veliki, snažni i silni. A kako su ustaši odlučni i spremni da i preko sve zime produže ratovanje, i da ga ne prekidaju, dokle god ne izvoju svoju slobodu ispod nečovječne vlade turske, onda je ovo ustanak koji ne može i neće ostati bez najvećijeh posljedica.

PODLISTAK.

Uzorni ratar.

(Iz njemačkoga prevadio Mihat Stojanović).

DRUGO POGLAVJE.

III.

Kako je upotrebljavao Ljubomir dvorište; kako uredio gnojište.

Kad je Ljubomir primio gospodarstvo, bilo je cijelo dvorište sve sama kaljuža, izrovano i uagrgjeno. Od velikih vrata na dvorištu pak do kućnoga praga morala se o kišovitu vremenu prostirati slama, inače se nije moglo od blata prolaziti, a kad bi se stela slama razgazila, izgledaše sve kao kaljuža puna mazi. Pred štalskim vratima stajalo je gnojište (djubrenjak) i gnoj (djubre) se razprostirao po svem dvorištu, a kad bi padala kiša, nosila voda gnojni sok na ulicu i odande u bližoji potok. Po dvorištu, gdje je bilo suhe zemlje stajahu i ležahu gospodarstvena orugja: plug, zabača, drljača, valjka, jarmovi, kolica, nosila na polju na sunce, kiši i vjetru nago-

Ne samo pravedna stvar, nego i sama ovakva snaga ustanka zadobiva sebi pomoć braće i simpatije svijeta.

Ovakav ustanak Turska ne može ugušiti. Ona ne raspolaže s toliko snage u Hercegovini. A s vojskom koju je pokrenula sa srpske granice na ove strane zadaće bez sumnje više muke narodu hercegovačkom, ali ga pokoriti ipak neće.

Ovakav ustanak neće dopustiti ni velikim silama, da teže, još manje da rade na ugušenju njegovom.

Kad je izvjesno, da Turska ne može postaviti stanje, s kojim bi se njezini hrišćanski narodi zadovoljili; kad se zna, da su sva obećanja njezina prazna obmana i da se njezine oglašene reforme na mogu ostvariti pa i da se ostvare, da one nijesu to, što narod može zadovoljiti; kad sav svijet vidi, da Turci danas gdje govore da žele mir sa Hrišćanima, zlostavljaju i sjeku nevine žene i djecu; kad ne može sumnje o tome biti, da i hrišćanski narodi u Turskoj imaju prava na slobodu kao i svi drugi sretni narodi i kad je jasno i očividno, da Hercegovci hoće da se bore za tu slobodu svoju i da ginu do posljednjega čovjeka, — onda je li moguće i pomisliti, da bi velike sile imale sreća i odvažnosti, da pruže Turskoj svoju ruku, da Turska njom uguši ovaj narod plemeniti i vrijedni i tisne ga na novo u ropstvo, koje je žig sramote i nazadnjaštva na licu Jevrope?!

Mi imamo uvjerenje, da žrtve do sad prinšene na oltar slobode narodne, neće poći u ništa. Snaga, koja je održala ustanak do sada, neće malaksati ni popustiti. Pravda će pobjediti nepravdu, likovaće sloboda nad ropstvom!

To je put, kojim je ustanak udario i to je oblik, kako naprijed spomenusmo, koji je proletašnji pokret sada dobio. Pozdravljajući ga, mi radosno i sa pouzdanjem izlazimo opet sa javnom riječi, da ga zastupamo postojano i pred svakim, jer nam je sada razbio strahovanje, koje smo osjećali onda, kada smo prestali sa člancima i ispunio nas pouzdanjem jakim.

„Nova Presse“ imade od jednoga, kako ona veli u ovom pitanju sasvim pouzdana dopisnika, slijedeća priopćenja o najbližoj diplomatskoj akciji trijuh velevlasti:

„Akoprem još nije stigao ruski odgovor, da se odobrava izradak, u kom je grof Andrassy razvio svoje predloge o reformi, to se ipak očekuje, da će takov stići već za koji dan. Pojediniosti tih predloga dakako da još nisu poznate; međutim sasvim je nedvojbeno, da je pri tom našega ministra vanjskih posala vodila misao, da neditajući u vlast turskoga suverena, unutar granica izvedivosti, omogućiti

milano bez svakoga reda. Zdenac iliti bunar bijaše već pokvaren, oštećen, podronjen.

Takova nereda niti je htio niti mogao naš Ljubomir trpiti. On se je držao riječi našega naroda: „Pozna se dobar konjar po svojih konjih, volar po volovih, žena po muževoj rubini, a kućni gazda po uređenom i sknagjenom dvorištu.“

Ljubomir nije časa počasio, da uredi svoje dvorište, još prije nego je dao sagraditi novu kuću. Najprije dade izvesti sav gnoj s dvorišta, jame napuniti zemljom i svakojakom ruševinom, te ispravna cijelo dvorište, brežuljke razkopa, jame izpuni, kod je postalo površje raso. Dvorište je ogradio od ulice zidom. Za kolnik je dao od velikih vrata kroz cijelo dvorište načiniti tarac i zasadio po naznačenih mjestih lipe i voćke, a zdenac dao načiniti na smrk. Na označenom mjestu dao je sazidati valjano gnojište kao što bi valjalo, da ga ima svaki zemljodjelac. Nije mogla kiša poplavliti njegova gnojišta. Naprma sredini bijaše ono sedlasto, a okrajci ogragjeni. Na dvije naprama stojeće uzke strane četverokutnoga gnojišta, upravo naprama oluku, izvedenom iz štala, stajahu rastovima platinami pokrivene jame gnojne,

trajnu pomoć upravnim zlom u kršćanskim pokrajina Turske. Sadržaj njegovih predloga označuje se mnogo jezgrom, nego li su one reforme, koje pripravlja veliki vezir Mahmud-paša u svrhu, da predusretne tugji savjet. O praktičnom uspjehu njegova postupka s pravom se vrlo dvojiti. Upravo ta okolnost, što tri velevlasti idu na posao većma paze na odnošaje, oduzet će njihovoj diplomatskoj akciji svaki začac povrijede. Samo se po sebi razumjeva, da bi onda prisposoba sa radikalnijim osnovami vezira morala ispasti na korist onih prvih. Ali da se i drugoj strani, dijelomice još u ustanku nalazećoj se raji, ucijepi povjerenje u bolju budućnost, sadržavaju oni predlozi o reformi stanovite točke, koje involviraju buduće zajedničko jamstvo vlasti, da će se one izvesti. Time odpao bi raji svaki razlog, da uztraje u otporu. Time bilo bi polučeno sve, što razborito ona može očekivati. Ali ako bude ona ipak volila slušati zle savjete, to će se vlasti odlučiti na to srestvo, da ustale predjele potpuno izoliraju, t. j. da im oduzmu svaki izgled na ma kakovu pomoć. Austrija u povećanju Srbije ili Crnogore nebi mogla nikad nazirati jamstvo po mir u onih zemljah. Ona nebi mogla intervenciju nikada inače uvažiti, nego kano srestvo koje se imade poprimiti u izvanredno nuždih okolnostih. Rasulo osmanskoga carstva smatralo bi se ovdje napokon najpogubnijom prijetnjom europskomu miru“.

Senatski izbori narodne skupštine.

Po zakonu ima francuzka narodna skupština prije nego se razigje izabrati 75 članova senata. Ostalih 150 senatora izabrati će drugi faktori, koje zakon ustanovljuje. Tim izborom bavi se skupština u ovaj par.

Sastav skupštine, u kojoj su zastupane četiri stranke, nijedna njih neimajuć absolutne većine; premda je republikanska mnogo brojnija nego svaka druga pojedince, bio je vazda kriv, što je skupština težkom mukom zakone i zaključke stvarala. Da se zadobije većina, trebalo je najprije uglaviti sporazumak megju strankami, posao vrlo mučan kraj velike takmice i zavisti, kojom su se pazile i gonile. Jedanput je pobjedu odlučio savez skrajnje desnice s ljevicom, jedanput ove s desnicom, najčešće pako savez megju strankami monarhijskimi.

Ako je bila muka promjenljivimi savezi zakone u opće stvarati, lako je pomisliti, koji težki posao zadaje stvar osobna; izbor u senat, koji će ne samo uz skupštinu odlučivati buduću sudbinu Francuzke, a ovu bi sudbinu svaka stranka na svoju ruku otkrojiti. htjela, nego i pojedinim ljudem osigurava politički

gdje se je sljevala mokraća i osoka iz gnoja, kad bi padala kiša. Okolo gnojišta zasadio je Ljubomir krošnjaste baneme, da zakloni gnoj od sunčane žge. Prokopao je šamac kroz dvorište, da mu kišna voda nikada nemože posaditi. Sasvim otrag u dvorištu dao je uzidati oveliku jamu za smeće, a koju su bacali smet i svakojake travarine iz vrta, i blizu bunjišta bijaše u zabitnom kutu sklonjen zahod. Sve je dvorište ogragjeno tarabom ovisokom, a ponešto i zidom. Do pojate smjestio Ljubomir drvotnik za drva, što ih treba kuća za ogrijev, a onje nije bilo pogibelji od vatre, jerbo je pojata bila zidana visoko. Što je trebalo drva svakoga tjedna za kuhinju, nošena su pod pojatu, onje izpiljena i pocijepana. Red je duša svakomu poslu!

IV.

Kako je Ljubomir napredovao u poljodjelstvu.

Sagradivši kuću, uredi Ljubomir vrt. Ogradio ga marvinom živicom. Pol vrta zasadio voćkama sve lijepo po redu; drugu polu zasijao povrtnom svake vrsti. Kuća bez vrta kao golglav i bosonog čovjek

ugled i upliv, koji bi mogao kod izbora u narodnu skupštinu propasti. Nekoliko dana bacaju se napisani glasovi u urnu; ali samo polagano i sporo vuku se iz nje imena, koja su zadobila savršenu većinu. Pa za pravo čudo ova su imena do sada u velikoj većini republikanska.

Za pravo čudo s toga, što su monarhične stranke uglavile među sobom liste, s kojih su mal ne do kraja izbrisali republikance. Premda je ova ista skupština zavela republikansku vladavinu, premda je Francuzkoj dala ime republike, opet je htjela iz prvoga zakonodavnoga tijela zemlje posve izturiti muževe, kojim je republika jedino i čisto načelo.

Ali i tom je sgodom izašlo na vidik, što bez prestanka navagja Thiers, kad preporučuje republiku, da monarhijske stranke mrze republiku i republikance, al još više mrze se među sobom. Legitimist ragje će podnositi republiku, nego orleansku ili cesarsku monarkiju i obratno. Pošto su uglavila imena, koja će u senat birati, pred sam izbor sve tri su stranke iz liste brisale nekoja uglavljena imena, da svoja ušuljaju. Tako se je dogodilo, da od dvjestjednoga imena, što su do sada zadobila potpunu većinu, osamnaest pripada republiku, samo tri monarkiji.

Prevarna ova izdaja uzplamt će još veću među njimi nevjeru i mrzost, te će svaka njih, prezrijevši do sad republikansku stranku, za dalji izbor tražiti s ovom savez. To će osigurati potpunu pobjedu republikancem.

Prvi uspjeh svagdje, pa i u Francuzkoj mnogo odlučuje. Narod će i po ovom primjeru uviditi, da same prirodne okolnosti nalažu usprkos svakoj spletki republikansku vladavinu, i reći će sam sebi, da qui ljudi, koji se među sobom varaju, nezaslужuju narodne vjere, te će po svoj prilici i one senatore, koje on ima birati, tražiti među republikanci.

Zadobiju li pako republikanci većinu u senatu, tim će ju lašnje zadobiti u narodnu skupštinu. Tuj će se boj voditi ponajviše među njimi i cesarevci. Orleanci svojom himbenosti izgubili su svaku vjeru. Legitimiste poštuju narod, al ih grof chamborski tura u trešelj srednjega vijeka. Za budućnost mogu se otimati samo republika i cesarstvo, al na cesarstvu još uvijek zija rana sedanska. Dok ona zacijeli, uvidit će Francuzka, da republika nemora biti jedno isto s konventom i komunom. Mirni razvoj, stečen republikom, razagnavši strah od kaosa, bacit će u zaborav cesarstvo, koje se je u dva puta predstavilo narodu kao luka spojenja i zvijezda vojničke slave.

Francuzka ima veliku i neizercpljivu snagu u sebi i moralnu i materijalnu, samo je ova snaga sapeta razdorom i neizvjestnom sudbinom njezine vladavine. Razbiju li buduću izbori ovu neizvjestnost, Francuzka će vedrim

svojim čelom stupiti u kolo aktivnih država, uzbudjujući nadu svih naroda, koji imaju volju i životnu snagu za napredak. (Obz).

Politički pregled.

Iz Beča pišu časopisu „Turquie“, da austrijski kabinet iskreno nastoji o riješenju sadanjih zamršaja na istoku, kojim bi se zadovoljilo svim interesom i zahtjevom, a ujedno evropski mir osigurao. Imenovanje Rašida paše ministrom vanjskih poslova smatra „Turquie“ jamstvom za uspjeh toga nastojanja. Rašid paša znao je kao turski poslanik u Beču uzdržati potpunu slogu među obadvama kabinetima. „On je došao u Carigrad s tom nakanom, da učini konac dosadanjem stanju načinom, o kojem se je dogovorio s grofom Andrassyem“.

Talijanska komora raspravlja sada takogjer proračun za buduću godinu. Kod rasprave o državnih dohodcima čule su se mnoge tužbe u pogledu poreza. Ministarstvo je pozvano, neka revidira zakonske osnove o kućarini. Ministar-presjednik pristao je sam na ovu resoluciju. Vlada će buduću godinu podnijeti komori predlog o reformi kućarine. Nekoji su se tužili, da je udaren prevelik porez na talijanske brodove, koji usled toga nemogu da se natječu s inostranim brodarstvom. a drugim nije opet po volji, što kardinali i papinski dvorski činovnici neplaćaju nikakove dohodarine. Ministar odgovori, da će se od njih dohodarina pobirati, pošto se jo za to izjavilo i porezno centralno povjerenstvo.

„Golosu“ ovako pišu o odnošajih u Bugarskoj: „Ovdje se sbivaju strašne stvari. Razbojstva, umorstva i drugi zločini dogagjaju se dan na dan, a to sve u veliko, valjda za to, da se Bugari prisile na bunu. Da Bugari imaju oružja, bili bi turski fanatici već davno postigli svoju svrhu. Najveću nevolju zadaju Bugarom oni Čerkesi, koji su se među njimi naselili. Ovi ljudi počinjaju razna zla, pa vele, da im je sve dopušteno. Čerkesi postupaju ovako ponajviše po nalogu mladoturske stranke, koja bi svimi silami željela izazvati sveti rat.“ Misli naime, da bi se ovim načinom najlaglje još spasila Turska.

Iz Berlina pišu „Pr.“, da se državni kancelar knez Bismark na novo dogovara s nekojimi konservativci, da sazna, što bi mu ustupili, kada bi im ponudio svoju potporu. Nu ovo dogovaranje nemože imati nikakova uspjeha. Konservativna stranka neda se tako lako stvoriti, pošto je sam državni kancelar tu stranku razbio. Na toliko je to dogovaranje zanimivo, što se iz njega može zaključiti, kakove želje vodi državni kancelar za najbližu budućnost.

S konservativci, misli dopisnik, nemože državnik kancelar pobiti liberalce. On bi se

morao izmiriti i s ultramontanci, a ti se neupustaju u nikakove znatnije koncesije.

Liberalizam u Njemačkoj, veli, može odoljeti svakomu nasrtaju, znao bi se braniti, a konačno bi ipak ostao u većini.

Berlinski dopisnik „A. A. Ztg-a“ misli, da će knez Gorčakov, došav u Petrograd, pobliže proučiti turske predloge o reformah u Turskoj, što ih je ovih dana donesao Hagenau u Petrograd. Čim se sve tri vlasti sporazume o riješenju istočnoga pitanja, priopćiti će se zajednički njihov predlog i ostalim vlastim, da se postigne zajednički postupak svih evropskih vlada, koje imaju kakova upliva u Carigradu.

Sv. otac papa primio je prvih dana ovoga mjeseca u posebnoj audienciji nekoga diplomata, koji spada k poslanictvu jedne katoličke države. U razgovoru, koji je duže vremena trajao, reče papa među inim; „Vi ste živili više godina u gradu, u kojem stanuju zajedno papa i kralj. Ovaj je položaj abnormalan, ali ne na toliko izvanredan, kao što je prije mislilo.“

Kasnije povede se govor i o suezkom pitanju, a sveti otac reče, da su si Englezi stvorili drugi Gibraltar i da zapovjedaju u crvenom moru. To da ih je moralo stajati mnogo novaca. Tečajem razgovora izjavio se je papa o raznih evropskih vladah; pohvalih naročito belgijsku vladu, reče, da ne zna, zašto ju nazivlju „katoličkom“, pošto su i belgijski liberalci dobri katolici.

U poslanici Granta, presjednika sjeveroamerikanskih država, kojom je onomadno otvoren kongres, spominje se razvoj zemlje odkada je utemeljena unija i preporučuje se zastupnikom promjena ustava, na koliko se imaju uvesti slobodne škole bez obzira na spol, boj i vjerazakon; da stanovite sekte plaćaju škole, zabranjuje se, a na imetak orkveni udara se porez. Kako poslanica kaže, odnošaji napram inozemstvu u opće su povoljni. U poslanici predlaže se, neka se gragjanom unije zabrani i u tugjih zemljah posjedovati robove.

Pogledom na Kubu konstatira poslanica, da sveudilj traje ustanak, bez obzira na zakone civilizacije i čovječnosti te nema nade, da bi se skorih dana dokončao. Vlasti morati će se dogovoriti o tom, što zahtjeva njihov interes i njihova dužnost.

Presjednik se nada, da će Španjolska učiniti konac tomu sukobu; ali dosada bijaše uzalud njezino nastojanje. Položaj nije se u ničem promijenio. S druge strane nisu ni ustaše bili u stanju, da dogju do gragjanske organizacije, koja bi se mogla priznati. Priznanje to nebi se u ostalom ni slagalo s faktičnimi odnošaji. Nije moguće ni izvedljivo, da se ustašem priznaju prava ratujuće stranke. Ako nedogje do izmirenja, učiniti će parlament tečajem zasjedanja potrebne predloge.

Po žetvi pri lijepu, pogodnu vremenu dade Ljubomir podvodne njive prokopavati, gdje nužno bilo upotrijebio je i cijevljenje (drajzažu) kako mu nebi voda davila zemljišta i pretvarala u kaljužine, po kojih ništa nemože rasti i uspijevati.

Na ogrintane, mahom obrasle sjenokobse ili Nvade u nizini, gdje je često sita, šaš i ševar podudarao, uvezio je stranom u jesen, stranom zimi, gdje već bilo koje mjesto močvarnije na stopu do dvije stope krupna pijeska iz potoka. Pijesak je otamnio mah, močvar isušio, zemljište ugrijavao, te tako pospješio, da je porasla dobra, pitka trava, a nestalo šaša, site i ševara, zabokročine i tresetnjače. Gdje je bilo po livadi brežuljaka, dao je ove razkopati i zemljom onom ispuhiti jame i lokve. Mjesta golišava, plješiva; čelava, zasijao je Ljubomir uzkopavši zemljište travnim sjemenom. Na zgodnih mjestih udesio je takogjer vodn iz bližnjega potoka, kako bi mogao, kad treba naplavlјјati svoje suhe sjenokobse, pak da vidiš, kako je znači nagijakati, bujno uzrasti trava po njegovih livadah, sve su se čudili njegovi susjedi, i kad su vidili, da to nije nikakva vračarija (co-

prija) nego umno postupanje, činili su i oni, onako, pak se nisu pokajali.

Ljubomir je počeo dublje orati svoje oranice, nego su dosele orane. Vidivši susjedi, što čini, počeli su ga kuditi, a Ljubomir odgovori onim, koji su ga kudit: „Mnogi ratar misli, da se oruće doboko njiva neoplogjava. To bi moglo biti, kad bi ratar tako doboko orao, kako bi mrtve, neplodne zemlje previše zahvaćao i s rahlom usipkanom zemljom pemiješao, ili kad bi po njivah, gdje je podanak pijesak, ovaj uzorao, a crnicu, sipku zemlju poronio i strpao dolje. Nu kad se obzirno poznajne zemljište duboko ore, onda je korist i probit osigurana.“

„Kad se oruće pusti lemeš (braće gvožđe), pač lac dublje, nevidi se po boji, zemlje razlika, jerbo raztoplјјena sastojine gnoja (djubreta) probijaju iz sipke uzorane zemlje i dublje u zemljište, u podanak, i kad se ovakovo zemljište smiješa s gornjom sipkom zemljom brzo se oplodi. Poslje se svake godine ide dublje s istim uspjehom do dubljine, koja je potrebna.“

„Na duboko uzoranoj njivi može se gnoj (djubre) valjano zaorati i zemljom pokriti, da ma snaga nehlapi. Na doboko uzoranom zemljištu osigurane su biline, osiguran usjev od velike vlage, koja znače često oštetiti korenje bilinsko, te se voda spusti dolje do podanka, a poslje opet, pri suši izhlapljuje i kao rosa krijepi biline. Iz duboko uzoranih njiva neizhlapljuje vlaga prenašlo, a toplina danju doseglu u sipku zemlju, dulje se u njoj zadržu, nego u zemljištu plitko uzoranom. U duboku zemljištu nalazi korenje više prostora, širiti se i hranu upijati, a kad nastane suša, bolje prokaže biline u dublje uzoranom zemljištu.“

„Protivno se dogagja, kad je njiva plitko uzorana; vlaga nemože duboko probijati; zastane oko bilnog korenja, a ovo od toga brzo potuži, čim mokrina dulje potraje. Ako kiše nije dugo potrajala, izčezne brzo vlaga; plitko uzorana zemlja osuši se brzo i biline venu. Na njivi plitko uzoranoj polegne stru, kad duhne vjetar, a zemljište razmočeno, jerbo bilje nemože se u onakovu zemljištu duboko koreniti.“ (Sljedi).

Poslanica preporučuje, da se zakonito uredi ekspatriacija i pitanja, koja se tiču promjene narodnosti. U pogledu financijskih pitanja morali se popuniti predlozi, učinjeni u prijateljskom zasjedanju.

Domace.

Sua Maestà ha elargito dalla Sua cassetta privata per sussidi in Dalmazia un ulteriore importo di f. 1260, dei quali: alla casa di ricovero di Bol f. 200, alla fabbriceria della chiesa di Stagno grande per tacitare il debito contratto pella fabbrica della chiesa f. 1000.

Il numero dei rifugiati dall' Ercegovina sul suolo dalmato ascende, giusta l' ultimo *Avvisatore* ad 12671 nel distretto politico di Ragusa ed a 1450 nel distretto politico di Cattaro.

„BRZOJAVI ZEMLJAKU“.

Londra, 18 decembre. Lord Derby in un discorso tenuto a Edimburgo esprime la persuasione, che fino all' anno nuovo non sarà regolata la questione orientale, essendo difficilissima. L' acquisto delle azioni del canale di Suez non significa che l' Inghilterra assunse il protettorato dell' Egitto, ma che si assicurò la via per le Indie non facile a chiudersi dalla gelosia delle potenze.

Buda-Pest, 18 decembre. In risposta all' interpellanza Simonyi il presidente dei ministri dichiara, che sull' occupazione militare della Bosnia e dell' Ercegovina il governo ungherese non ebbe occasione di dichiararsi nè per il sì nè per il no. Del resto il ministro degli esteri d' accordo colle potenze europee procurerà colla pronta pacificazione delle provincie insorte di allontanare il pericolo che venga turbata la pace europea.

Costantinopoli, 18 decembre. Il sultano promise all' ambasciatore inglese che le riforme verranno attuate prontamente e puntualmente.

Versailles, 18 decembre. Furono scelti senatori il ministro Vallon e il vescovo Dupauloup; ne rimangono ancora da eleggere due.

Različite vijesti.

(*Čudnovata dozvola za lov*). Prince Walesu, nasljedniku velebritanske krune, dozvolila je državna vlast na otoku Cejlona, da može jednoga slona uloviti. To je ondje osobita čast i koliko se drži do jednoga slona a dosljedno i do dozvole, da ko može slona uhvatiti, vidi se najbolje iz teksta pisma, koje je prince izdano. Pismo glasi:

„Dozvola za lov na slona. Po ordonanci 13. od 1869. godine dozvoljuje se ovim Njegovoj kraljevskoj visosti Albertu Edvardu prince Wales i njegovim lovcem te njegovoj pratnji, da mogu od današnjega dana nedjelju dana ići u lov na slonove i ništa dulje, i to samo u kotar trivkomalski u istočnoj pokrajini, te uhvatiti samo jednoga slona, i to pod sljedećimi uvjeti, koji ako se neodrže, dozvola je ova izgubila vrijednost te će se uzaptiti uhvaćeni slon i bit će još drugih pedepsa, koje propisuje zakon. Uvjeti su:

1. Slon se mora uhvatiti u odregjeno vricme i nesmiije biti niži od tri lakta.
 2. Slon, koga misle lovcu uhvatiti, nesmiije se ubiti.
 3. Prije nego li lovcu pogju u lov, mora ova dozvola vidjeti i potpisati kotarsko nadzorništvo.
 4. Najkasnije šesti dan, pošto se uhvati slon, mora se kotarskom nadzorništvu predati točan opis: koliko mu je godina, koliki je itd.
 5. Ako uhvaćeni slon lipsa, ova dozvola gubi odmah vrijednost, a isto tako, ako bi ga koja druga osoba uhvatila, ne ona na koju dozvola glasi.
- Uhvaćeni slon mora se dovesti pred ovdašnju

vladu, da ga upiše u svoje knjige i kako je uhvaćen. Okružni nadzornik u Trinkomalju 11. studenoga 1875. Vladu agent.“

(*Grozna nesreća*) dogodi se ovih dana u Gruthu (stolnubiogradskoj županiji). Desetljetni sin tamošnjega seljaka jahao je na polje, te si je iz lakomlje čvrsto svezao ular (oglavnik) za nogu. Dalje putem mu se konj poplaši, baci ga vukući ga preko jaruga i šikarja. Tijelo dječakovo bude na komade raztrgano, te je konj, vrativ se večer kući, donio

samo još jednu nogu dječakovu na oglavniku svezanu. Kod toga prizora pade mali dječakova u nesvijest, te i sad leži na smrt bolestna.

(*Laskav odgovor*). Neki gospodin začudio se nedavno u Parizu opaziv u jednoj sbirki rukopisa i svoj rukopis. „Ja nisam glasovit, nit se nadam, da ću ikad biti,“ reče vlasniku sbirke. „Ko zna,“ odgovori mu preuljudnim glasom revni lovac autografa, „ta može Vam sam dogoditi, da proždrete vilice ili da izigjete na glas — grdnim zločinom.“

K bečkoj svijetskoj izložbi

pruža bezdvojbno najbogatije skladište svake vrsti satova tvornica satova

Jos. Hawelke

u Beču Taborstrasse br. 10 (kod pauna) filijale Florisdorf br. 53, koja svoje od više tisuća komada jako skladište najfinijih pravilnih engleskih, kao i švicarskih sati točno regulira i da prkosi svakoj konkurenciji prodaje ih trogodišnjom pismenom jamčevinom uz sljedeće upravo za čudo jeftine cijene:

Samo fr. 10 pravi engleski srebrni cilindar sat sa kristalnim kaskom, kazalom minuta, uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom, finije for. 12, 14.

Samo fr. 19:50 pravi engleski najjači i u vatri pozlaćeni kronometer sat sa dvostrukim zaklopcem, fino emailiran uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15:50 pravi engleski u vatri pozlaćeni kronometer sat s jednostrukim zaklopcem, lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 pravi engleski od kovana talmi zlata sat, cilindar, najnovije vrste, sa dvostrukim kristalnim staklom, kroz koje se cio stroj viditi može, s talmi lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 14 sat od talmi zlata sa dvostrukim zaklopcem, savonette, na skok i s kristalnim staklima uz lančić i medaillon od talmi zlata i jamčevinom pismom.

Samo fr. 17 pravi engleski srebrni Anker-sat sa kristalnim staklom i najfinijim guilochiranjem, sa lančićem, medaillonom i jamčevinom pismom.

Samo fr. 15 ili 18 pravi engleski Prince of Wales remontoir sat, jakoga kalibra, sa kristalnim stakli, nikelstojem u kodanom talmizlatu; ti satovi tu prednost imaju pred drugimi, na se mogu brez ključa naviti; uz takov sat dobije svako vačić i medaillon i jamčevno pismo.

Kao takogjer

Srebrni cilindar sati sa 4 rubina . . . od for. 10—12
 „ „ „ sa zlatnim obručem . . . od for. 13—14
 „ „ „ na skok . . . od for. 13—18
 „ „ „ za gospogje . . . od for. 13—18
 „ „ „ sa dvostrukim zaklop. . . od for. 15—17
 „ „ „ sa kristl. staklima . . . od for. 14—17
 „ „ Anker sati sa 15 rubina . . . od for. 16—19
 „ „ finiji sa srebrnim poklop. . . od for. 20—23
 „ „ sa dvostrukim zaklopcem . . . od for. 18—23
 Zlatni cilindar br. 3 sa 8 rubina . . . od for. 30—36
 „ za gospogje sa 4 i 8 rubina . . . od for. 25—30
 „ „ emailiran . . . od for. 30—36
 „ „ sa zlatnim poklopcem . . . od for. 35—40
 „ „ (mantel) . . . od for. 38—48
 „ „ email. sa dijamantima . . . od for. 36—45
 „ „ sa krist. staklom . . . od for. 40—48
 „ „ dvostr. zaklopcem 8 rubina . . . od for. 50—65
 „ „ email. sa dijamanti . . . od for. 35—44
 „ „ Anker sat sa 15 rubina . . . od for. 35—44

Samo for. 6 velelijepi parizki sat od tući sa bilom pod staklom, ured za svaku sobu.

Samo for. 1:50, 1:30 ili 2 fr. najfinije švarzvardeške porelanske email. zidne ure, jamči se na tri godine da dobro idu. Svi moji satovi prve su vrsti, pa netreba zamijenjivati sa falsifikati.

Lančici od talmi zlata kratki fr. 1, 1:20, 1:5 1:30, 2, 3, 4, 5, 7. Za vrat, dugi f. 1:50, 2, 2:50, — 4, 5, 6, 7.

Srebrni lančici for. 3, 3:50, 4, 5, 6 do fr. 11.

Nada je:

Uz pošiljku novca unaprijed ili pošt. poduzeće

bavlja se svaka naručbina za 24 sata, a roba koja neprija, dragovoljno se zamijenjuje. — **Neregulirani satovi 2 for. jeftinije.** — Cijenici badava.

Ure se zamjenjuju.

Svi su satovi prve vrsti pa ih netreba zamijeniti sa onimi prostijih vrsti.

Urari i prodavaoci ura

nalaze kod mene veliko skladište svih vrsti uvijek puno samo mnogo prodajemo moguće mi je tako ih jeftino davati.

Opomena od prevare!

Svjetska izložba pruža svim onim trgovcem igrarija priliku, koji su se naročito podali na vladajuće sada varanje sa satovi, i na koje sam ja već više putih opreznim učinio p. n. općinstvo, da pokažu vještinu u njihovih i onako izkazanih prevarancijah; dočim stanovnici pokrajina upozoreni njihovimi bučnimi i lažnim oglašima pohagjaju njihove dućane, pa mjesto do neba hvaljenih ura, koje su na oči dobre, to dobiju nevaljale škriljke, i tako budu za skupe novce na najnečestitiji način prevareni. Najznamenitiji je u tih varancija dućan igraćaka Praterstrasse br. 16, koji da sakrije golotinju svoga nevaljala postupanja, svaki čas mijenja firmu, pa da većma prevari općinstvo, proglašuje se izključivim prodavocem i neopstojeće tvornice sati (u Peryu). U vlastitoj koristi štovana p. n. općinstva preporučam svim posjetiteljem bečke svijetske izložbe, koji su nakani kupovati sati, da si istieh poizaberu, pa im preporučam stoga gori naznačenu tvornicu sati **Taborstrasse br. 10**, koja uz nejeftinu cijenu, još k tomu i 3-godišnju garanciju pruža.

Z E M L J A K

Izlazi subotom i srijedom.

Pretplata počima na svakoga mjeseca i prin. Upravnistva i Uredništva kod sviju e. k. postarskil. Za priopćena pisma 10 novč. a za oglaš. po na svaki redak. Upravnistvo i Uredništva mijaka ne prima pošiljke, ako su oprošćene poštarine. Pisma su nikakova ne, povraćaju.

Br. 103.

Zadar 29 Prosinca 1875.

God. III

BRZOJAVI „ZEMLJAKU.“

Castelnuovo, 25 decembre. Ieri i **Turci** **crussero** contro Zubei. Furono però dagli insorti respinti e battuti. Gli insorti ebbero 2 morti e 5 feriti; i **Turci** 21 morto e 32 feriti. Gli insorti presero 800 capi di bestiame fra buoi, cavalli e pecore.

Ragusa, 29 decembre. Ai 25 gl' insorti con mine resero impraticabile un tratto di strada di Trebinje. Ai 26 Raupascià con 6000 asker intraprese da Trebinje l'approvvigionamento di Nikšić; a lui unironsi a Gacko altri 25 tabor di truppe. In questo incontro attendesi una grande battaglia. La notte dello stesso giorno gl' insorti asportarono le provviste turche, depositate a Carina ed incendiarono i magazzini.

Achmet Muhtar pascià, nuovo comandante in capo, arrivò ai 27 da Costantinopoli a Klek con due tabor di truppa e 300 mule da soma.

Gledajmo na račune!

Uzimam pero da pišem o važnome ali u isto vrijeme netomilome poslu, to jest, o državnom financijskom položaju.

Zastupnička kuća carevinskog vijeća držeci sjednice dan i noć, dovršila je 18 t. m. proračun državni godine 1876.

Po tomu proračunu, država izdala će g. 1876 f. 403,160,570 primiti g. 1876 „ 372,702,342

dakle manje f. 30,458,228

Ovaj će se manjak stranim pokriti:

a) višim dohotkom povišenog danka na pristojbe i pečat (karta bulana) za f. 4,000,000

b) od novih izdatih obveznica državnog duga u granicama za-kona god. 1867 „ 11,000,000 „ 15,000,000

skupa

ima još manjka f. 15,458,228.

Hoćeli ministru Pretišu poč za rukom okriti taj manjak bez zadužiti se, ne znamo, li cijenimo da je stvar teška.

Vlada je bila predložila f. 403,869,876

li financijski odhod nije ozvožio no „ 403,160,570

akle je pristedio f. — 709,306.

Poslanici primiše tu predloženu štednju i gvozdenom rukom odbiše sve predloge povišenja. Među sijaset takvih predloga bio je primljen jedino jedan bar. Tinti, kojim se je povisila od 138,000 prečija ministarstva poljodjelnog za obdjelovanje zemlje.

Svršetkom godine 1873 imali smo gotovine u državnoj blagajni 18,761,773, no godine 1873 imali smo 13,000,000 više troška no dohotka, i tako moradosmo najviši dio te gotovine potrošiti.

Ako se za kakovi vanredni slučaj godine doiduće (1877) manjak ne umnoži, ljetošnja nevolja dala bi se lako popraviti.

Država plaća godišnje f. 11,000,000 pripomoći društvima (parobrodima, željeznicama i t.d.). Mnoga su od tih društava rgjavno upravljena, a kad bi bila bolje upravljena možebit da bi imala koristiti i barem manje štete. Počem je država dužna pojemeni dohotak naknaditi tjem društvima, a ima pravo uzeti pod svoju račun njihovu upravu kad nije plodna, onda bi bilo najbolje da vlada prišvoji to pravo.

Kad mi ne bi bili dužni naknagjivati Bog zna kakve štete tjem društvima, i kad bi se kakogod sbrisala ta svota od forinla 11,000,000, mi bi brzo doveli u ravnojese sje obične troške s običnim dohotcima bez povišenja poreza ili bez zajma.

A sad pogledamo kako stoji Dalmacija u tom financijskom državnom položaju.

Prije svega viggjimo što Dalmacija dava državi i koliko od države prima:

Dava:

Pošte	f. 128,500
Brzjava	„ 63,350
Dobara crkovine (demanium)	„ 98,000
Carine	„ 160,000
Potrošarine	„ 100,000
Soli	„ 66,000
Duhana	„ 440,000
Pečata (karte bulane)	„ 130,000
Poreza (tasse)	„ 18,212
Pristojbe	„ 150,000
Lutrije	„ 17,000

Nameta:	
zemljarine	f. 333,000
kućarine	„ 155,000
obrtarine	„ 57,000
dohodarine	„ 46,000 „ 591,000

Skupa f. 1,962,062

Dalmacija dava dakle državi nečista dohotka milion, devetstoisdeset i dvije hiljade i šesdeset i dva florina. Velim nečista, jer bi trebalo još odbiti od te svote ono što država troši za kupovati sò i duhan, dakle najmanje f. 100,000.

Prima:

Uprava politična	f. 247,972
Putovi	„ 161,735
Vode	„ 3,422

Trijebljenje ajdućine	f. 14,650
Žendarmenija	„ 349,258
Katolička crkva	„ 3,760
Pravoslavna „	„ 83,177
Srednje i pomorske škole	„ 156,942
Pučke škole	„ 17,879
Školska uprava	„ 20,455
Pravda (sudovi)	„ 600,000
Poljodjelstvo	„ 20,840
Pomorstvo i zdravlje	„ 20,000
Nove luke i pristaništa	„ 270,000
Pošte	„ 207,800
Brzjav	„ 176,475
Mirovine (pensije) i milostinje	„ 263,000
Uprava financije	„ 274,360
Blagajne	„ 25,000
Straža financije	„ 180,000
Divone ili carinski uredi	„ 100,000
Odvjetništvo financije	„ 20,000
Za pregled zemljarine	„ 113,900
Domobranstvo (Landwehr)	„ —

Skupa f. 3,712,625

Prima dakle tri miliona sedam stolina i dvanaest hiljada šesto i dvadeset i pet florina, a dava

„ 1,962,062

Dakle prima više f. 1,750,563 milion sedamsto pedeset hiljada i pedeset i tri florina.

Taj svoti moralo bi se dodati još 1) trošak za domobranstvo, koji budući ukupno nabrojen za svu državu, ne nalazi se obaška za Dalmaciju ni u računu g. 1874 ni u priračunu godine 1876, zato ga treba od prilike naznačiti u svoti od f. 150,000

2) kamate na 5 miliona što zapada željeznica 5% „ 250,000

Ovgje pak i ne brojimo f. 139,847 što su se lanih potrošili za glad i f. 40,000 za presusiti neka blata, ni f. 250,000 što će iznijeti kamate 5 miliona za uregjenje rijeke Neretve i presušenje onoga polja.

f. 400,000

Treba i to primijetiti da Dalmacija ne prima ni jedinog novčića za ukupne troške sve države, dakle ni novčića za vojsku, za kamate državnog duga, za vanske posle, za cjelokupno računarstvo, za carski dom; a lako ni za središnje troškove ove polovine carstva; dakle ne za sva ministarstva, ne za ostale središnje zavode i urede; no na protiv prima neka stipendija u velike bečke škole, primiće novca od vojene posade u zemlji, ima češće pohagjanje Lloydovih parobroda od pripomoći što ovo društvo dobiva svake godine od države.

Kad bi se sve to proračunilo, tu bi bilo dosta miliona.

Gledalu što smo ovdje primijeli dr-
pćih financija i napose naših dal-
ih vidi se, da je našim manjak su-
rno vele veći nego državnim; te da
bi se državni manjak i ukinuo, naše
krajinske financije još nebi mogle izrav-
ali prihode s troškovima. Pri raspravi pro-
računa sa dvje razne strane zastupničke ko-
more razni su se predlozi činili kako bi se
državni manjak ukinuo.

Dr. Pražak s desne strane misli, da bi
federalistična uredba države pomogla; jer bi
svaka pokrajina upravlja bolje svojim finan-
cijama, nego se izdaleka, iz Beča, svima
upravlja; i svaka bi za se trošila, a ne za
druge.

S lijeve strane zastupnici, zadržavši da-
našnji sustav, htjeli bi zaštediti na pripomo-
ćima što se davaju crkvama i u opće siro-
mašnjim pokrajinama, naime u Dalmaciji htjeli
bi da se ukinu biskupije, da se oveće gra-
dnje zaustave itd.

I jedan i drugi takovih predloga, ako
bi ponešto državi i pomogao, Dalmaciji bi
pao na štetu. Dalmacija nije u stanju te bi
od dana do dana financijski bila ostavljena
sama sebi. To bi značilo najmanjom u jedan
mah utrošiti danke, koji su i tako teški
dosta. Kada se nebi iz viška ostalih pokra-
jina Dalmaciji pripomagalo, neka bi se i uki-
nuli neki trošci, ona nebi mogla nikako smoci
sve što joj se hoće.

Ali ni štednjom na crkvama i popovstvu,
na javnim radnjama i na pripomoćima poljo-
djelstvu država nebi svoj manjak izravnila,
a da i bi, Dalmacija bi šletovala, pa ostala
u nazadku. Naše popovstvo promiče prosvjetu
u zemlji; javne radnje otvaraju izvore no-
voga dobitka, napredak poljodjelstva umno-
žava prihode; svi su ovo uzroci, koji dje-
luju da se godinu za godinom snizi manjak
u našim pokrajinskim financijama.

Oboji dakle predlozi, koji se ističu na
popravu državnih financija, Dalmaciji bi bili
jednako na štetu. Dalmaciji je potrebito vrhu
svega, da se uzdrže sadašnje njezine sile,
ne umnožajući odveć danjak; jer joj dana-
šnju silu istrošiti, znači dovesti je na pro-
sjački štap. Našoj je zemlji trijeba umnožati, u-
snažiti, obnoviti financijsku moć, a to uprav
djeluje prosvjeta i svestrani napredak.

Vlada, koja na to smjera, ona svaća, što
se Dalmaciji hoće, pa ona ima tražiti, kako
će se državni manjak ukinuti, a da od Dal-
macije u tom pomoći nikakove ne pita; nego
pače pomoći joj daje, da ju pridigne i na
korist privede, na njezinu osobitu korist, te
onda će biti na korist i državi.

Financijsko pitanje političko je pitanje;
pa će Dalmacija svjesna svoga bića pružiti
ruku onomu, koji upravo svaća njezine po-
trebe i gleda da im zadovolji. Naše potrebe
nisu jedne koje i česke, ili nemačke; stoga
ne možemo mi pristavati ni uz njihove fi-
nancijske predloge. Prosvjeta i čudorednost
narodna, razvoj narodne snage kako mo-
ralne, tako i materijalne, uvjeti su pod koji-
ma Dalmacija može do svoga cvijeta doći.
To su uvjeti, po kojim je Dalmacija do sada
ravnila svoju politiku; za tim će težiti i u
naprijeda, jer su jedini njezina spasa. Spra-
ma gore navedenim financijskim predlozima
mi imamo dvje narodne poslovice; prama

prvom: „Ko ima masla.... recimo, i noge
maže“; prama drugomu: „Lako je štediti
na tugjoj.... recimo koži“. — Gledajmo
dobro na račune, pak ćemo se lako razu-
njati gdje smo. X.

Ragusa, 20 decembre.

Continua il giuoco, griderebbe il littore
de' pubblici giuochi, così anch' io esclamo: la
carnificina perdura, il sangue scorre a rivi e
la diplomazia procede a troppo lento passo.
Scaramucce ebbero luogo nei passati giorni
presso Goranjsko, a Gacko e nelle adiacenze
di Nikšić, ma oltre a quello che il telegrafo
ci annunziò, nulla si sa in dettaglio. Però quei
fatti hanno tale importanza che non si pos-
sono disconoscere nemmeno dai più severi
scrutatori dello stato delle cose nelle provin-
cie insorte, e la ragione si è perchè il fuoco
viene alimentato di continuo, affinchè scoppì
a primavera più violento ed annichilante. Ed
infatti già s' arruolano militi volontari sotto il
comando di Barbieux, che intende fare una
banda cosmopolitica e cominciar l'azione da
Sutorina colla prima rondinella.

Ljubibratić, di cui recentemente vi dicea
che si raffreddò con Cetinje e che ritorna in
Serbia per una azione ai confini serbi, ha cam-
biato pensiero. Egli sta a Grebci raccogliendo
una nuova banda. Grebci sono al di sopra di
Ombla presso Ragusa. A cambiar divisamento,
pare che abbia influito il senatore montene-
grino Vrbica, che era qui giorni sono. Quel
che più importa di questa nuova banda si è
che cattolici e greci fanno causa comune.
Domenica scorsa fuvvi messa di campo per i
cattolici celebrata dal Musić parroco di Ra-
sno, e liturgia ortodossa servita da Melen-
tije monaco greco. Amb i sacerdoti sono fra
i rivoltosi, Melentije dal principio della rivoluz-
ione e Musić da alcuni giorni, dopochè liberò
dalla prigione di Trebinje alcuni, suoi parro-
chiani. Così la contrada di Popovo si solleva
di bel nuovo e Ljubibratić è garante del
buon esito.

Ancora una vittima. L' altro jeri un Bren-
nese fu ucciso sul territorio turco, inerme e
pacifico viaggiatore. Si trovò nell' agguato teso
da un gruppo d' insorti presso Trebinje ad
alcuni soldati turchi, dei quali tutti erano evasi,
meno uno che si diede anch' egli a fuggire.
Il caso volle che s' imbattè in un Brennese e
ritenutolo per un insorto, gli si avventa ad-
dosso e lo stramazza al suolo portandogli var-
ie gravi ferite, in forza alle quali soccombet-
te. Gli insorti poi raggiunsero il turco e lo
tagliarono a pezzi per vendicare il Brennese.
I nostri turcofili sparsero dapprima voci al-
larmanti, indicando gli insorti come autori del
fatto e così suscitarono per momento i poveri
Brennesi che vollero in massa andar vendicare
il proprio terrazzano. Una compagnia di sol-
dati dovette marciare verso Breno per tran-
quillare quei petti ardenti di vendetta, ma fu
questa una meteora che tosto scomparì e una
momentanea procella che prima di incrudire
si sedd.

Stillman, quel conscienzioso inglese che
molto giovò alla causa dell' insurrezione, e che
corrisponde alla „Times“, dopo d' essersi sot-
tratto alla prigionia turca a Podgorica ad onta
del passaporto, si trova presentemente fra Ra-
gusa e Cattaro.

Il comitato internazionale di Parigi per
mezzo del suo incaricato Veselicki consegnò
a questo comitato delle dame 2000 fior. Si
attendono quattordici medici e sei mediche
russe pel Montenegro.

Contadinaggio nel territorio del- l'ex-repubblica di Ragusa.

Il comitato per lo svincolo del contadi-
naggio di Ragusa ha elaborato il seguente
progetto:

*Legge del..... vevole pel territorio della fu repub-
blica di Ragusa, con cui le contribuzioni e prestazioni
di lavoro dei contadini vengono dichiarate svincola-
bili verso indennizzazione.*

Col consenso di ambe le Camere del Consiglio
dell'impero, trovo di ordinare come segue:

§ 1. Nel territorio della fu repubblica di Ragusa
(presentemente dei distretti giudiziari di Ragusa, Ra-
gusa vecchia, Stagno, Orebić e del Comune di La-
gosta nel distretto di Curzola) le obbligazioni esi-
stenti dei contadini (*kmeti*) e prestazioni di lavori ai
proprietari del fondo (*padroni, gospari*) per la pos-
seduta casa rustica o villana, come pure l'obbligo
dei contadini di prestare il cosiddetto *poklon* ai pro-
prietari del fondo per l'orto, esistente presso la casa
villana, o per altre superficie di fondo soggette a
questo contributo, e i contro obblighi dei proprietari
al contadino, corrispettivi a queste prestazioni, sono
svincolabili verso indennizzazione in danaro, a ri-
chiesta dell'una o dell'altra parte.

§ 2. Alla trattativa ed alla decisione sopra que-
sto svincolo sono chiamati quegli ii. rr. capitanati
distrettuali, nel circondario dei quali è situata la re-
lativa casa rustica o villana.

§ 3. Rimane libero ad ogni contadino instare
presso l'i. r. capitanato distrettuale per lo svincolo
dei suoi obblighi verso il proprietario, accennati nel § 1.

§ 4. Nell'istanza dev'essere indicato:

- a) il nome e il luogo di dimora del contadino e
del proprietario;
- b) il numero coterizionale della casa e il nome
del luogo in cui essa è situata;
- c) la particella catastale su di cui si trova la casa,
e la sua estesa;
- d) le particelle catastali dell'orto e del pezzo di
terreno, colle loro estese;
- e) la precisa quantità di prestazione di lavoro a
cui era obbligato il contadino;
- f) la qualità e quantità dei contributi in natura
(*poklon*) da prestarsi annualmente al proprietario.

§ 5. Ad ogni proprietario di fondi rimane libero
di instare, giusta i §§ 3 e 4, per lo svincolo de' suoi
diritti verso un unico, o verso più, o verso tutti i
contadini a lui appartenenti.

Nel caso che venga richiesto lo svincolo di più
o di tutti i contadini, le insinuazioni sono da com-
pilarsi e prodursi per ogni singolo luogo.

§ 6. Queste insinuazioni devono essere presen-
tate entro il preclusivo termine di tre anni da quando
entra in vigore la presente legge; altrimenti la trat-
tazione delle insinuazioni presentate più tardi avverrà
senza le facilitazioni espresse nel § 21.

§ 7. Sopra le insinuazioni sarà indetta udienza,
con invito di comparire alle parti interessate, e i
giornali d'intimazione alle parti sono da annettersi
agli atti.

Contemporaneamente è da pubblicarsi un editto
con cui vengano eccitati tutti coloro i quali preten-
dono un diritto di pegno sugli immobili soggetti alla
trattativa di svincolo, di insinuare entro 90 giorni
presso l'i. r. capitanato distrettuale i loro eventuali
diritti, altrimenti la procedura prescritta da questa
legge verrà condotta a termine senza riguardo agli
eventuali diritti di pegno non insinuati.

§ 8. In questa trattativa deve prima di tutto
tentarsi di ottenere un combinamento spontaneo sulle
seguenti basi:

- a) che la piena proprietà della casa coll'orto o
pezzo di fondo passi nell'attuale contadino;
- b) che l'importo da pagarsi per lo svincolo dal
contadino al proprietario del fondo sia capitalizzato
e sia contrattata ed annotata la necessaria precisa
determinazione riguardo ai termini di pagamento, e
al censo nonchè riguardo alla eventualmente richiesta
sicurtà;
- c) che nel caso in cui non vi esista alcun acces-
so dalla pubblica via o strada, alla casa villana e
al pezzo di fondo, e può essere praticato l'accesso

soltanto attraverso i fondi del proprietario, questo accesso coll'indicazione della relativa particella catastale e della misura esattamente determinata dell'accesso, sia rilasciato al contadino e compreso nella somma dello svincolo;

d) che se fossero stati insinuati diritti di pegno sugli immobili da svincolarsi, l'importo dello svincolo sia depositato in giudizio col trasporto sopra di esso dell'oppignorazione; in quanto non fossero state combinate altre disposizioni col consenso dell'insinuatosi creditore oppignoratorio;

e) che nel caso in cui il contadino volesse rilasciare al proprietario del fondo la casa villana posseduta coll'orto o pezzo di fondo, venga stabilito l'importo dello svincolo colle relative condizioni di pagamento;

f) che dal giorno del conchiuso, colui che acquista la realtà debba pagarne le pubbliche gravezze;

g) che il conchiuso combinamento venga iscritto nei libri pubblici.

Se le insinuate pretese di pegno sul possesso d'un proprietario non possono essere soddisfatte pienamente coll'importo dello svincolo, allora non può avvenire un combinamento senza l'assenso dell'insinuato creditore oppignorante.

§ 9. Nel caso d'un conchiuso combinato da ambe le parti, a ciascuna per sé deve estendersi un atto del combinamento avvenuto, colla sottoscrizione e col sigillo d'ufficio, e le cedole d'intimazione devono conservarsi negli atti.

§ 10. Se non si ottiene un combinamento l'i. r. autorità deve continuare la procedura.

Nel caso una parte, o il suo insinuatosi procuratore o legittimo rappresentante non comparisca, la procedura si deve continuare colla parte comparsa, ed emettere la relativa decisione. Tuttavia alla parte non comparsa è riservato il diritto d'insinuarsi, verso prova di un impreveduto ed insormontabile impedimento di comparire, per la riassunzione della procedura. Questa istanza però dev'essere presentata entro 14 giorni dopo la cessazione dell'impedimento. Sopra di essa decide l'autorità, di svincolo, e contro la concessione di riassumere la procedura non è ammesso ricorso.

§ 11. Prima d'incominciare la procedura, dall'i. r. capitanato distrettuale di Ragusa devono essere stabiliti i prezzi normali per gli oggetti naturali contribuiti in *poklon* dai contadini, giusta i prezzi mercantili sulla piazza di Ragusa calcolati in media dal periodo dal 1.º gennaio 1865 fino al 1.º di gennaio 1875, comunicato il risultato all'i. r. capitanato distrettuale di Curzola e da ambedue i capitanati pubblicato.

Per le annuali prestazioni di lavoro dei contadini, con riguardo alle controprestazioni dei proprietari viene stabilito un importo annuo di svincolo di cinque fiorini.

§ 12. Nella procedura aperta per lo svincolamento, che l'i. r. Autorità presso la quale viene tenuta, può stabilire se vuole per Comuni, è da indicarsi ogni singolo oggetto possibilmente nella serie aritmetica dei numeri consecutivi coll'indicazione dei numeri delle case, dei possessori di esse, dei proprietari del fondo, dei numeri catastali delle particelle della casa colla relativa estensione, dei numeri delle particelle dell'orto o pezzo di fondo colla relativa estensione, del pezzo di fondo eventualmente necessario per farvi l'accesso col relativo numero di particella ed estensione, del computato importo annuale delle prestazioni del contadino, e annotarsi la contribuzione annuale nel ventuplo importo come capitale d'indennizzazione del proprietario.

In questa procedura deve contemporaneamente evuirsi se l'oggetto da svincolarsi sia soggetto a vincolo fideicommissario. In questo caso deve praticarsi il deposito giudiziario del capitale di svincolo.

§ 13. Se in questa procedura per parte delle singole parti venisse fatta qualche eccezione basata sopra titoli di diritto privato, la procedura di svincolamento deve intanto sospendersi, ed ogni reclamante indirizzarsi a produrre la sua petizione entro il termine imperitibile di giorni 30 contro il proprietario per la parziale o totale liberazione della casa villana o dell'orto presso di essa dalle prestazioni e contributi in natura al proprietario presso quell'i. r. giudizio distrettuale nel cui circondario giace la casa

villana e di produrla tanto più sicuramente, e legittimarsi presso l'autorità di svincolo d'averla prodotta, che altrimenti, senza riguardo alle prodotte eccezioni, si procederebbe alla decisione dello svincolo sulla base dell'insinuazione avvenuta.

Avvenuta la legittimazione d'aver prodotto la petizione, la relativa procedura di svincolo rimane sospesa fino a che sia passata in giudicato la decisione giudiziale.

§ 14. Nelle questioni avviate in base al § 13 hanno da esse applicate le prescrizioni della procedura sommaria.

§ 15. Chiusa la procedura di svincolamento, sopra ogni singolo caso di svincolo deve emanarsi una decisione ed intimarsi ad ambe le parti verso ricevuta da conservarsi.

Questa decisione deve contenere:

- a) l'indicazione dell'autorità deliberante;
- b) la denominazione delle parti, cui riguarda la procedura e del loro domicilio;
- c) l'esatta indicazione dell'oggetto assoggettato alla procedura, del luogo ov'esso è situato, della particella catastale e sua estensione; e la precisa determinazione della via d'accesso alla casa villana, e all'orto o pezzo di fondo;
- d) l'indicazione degli obblighi del contadino verso il proprietario assoggettati alla procedura;
- e) il computato importo del valore delle annue prestazioni del contadino al proprietario;
- f) la determinazione del ventuplo importo delle prestazioni annuali del contadino al proprietario qual capitale di svincolo;
- g) la determinazione che il capitale di svincolo dev'essere pagato in venti eguali annue rate col censo del 5 per cento all'i. r. ufficio d'imposta del relativo luogo per il proprietario in rateazioni trimestrali, sotto comminatoria dell'esecuzione amministrativa, che però al contadino rimane libero di fare anche maggiori pagamenti e così ottenere un affrancamento più sollecito;
- h) la determinazione che in base alla decisione il contadino ha acquistato la piena proprietà della casa villana, dell'orto o pezzo di fondo e dell'eventualmente assegnata via d'accesso, e che ad ambe le parti resta libero di far trascrivere nei pubblici libri la decisione passata in giudicato, verso la contemporanea iscrizione ipotecaria dell'importo di svincolo dovuto al proprietario assieme ai censi;
- i) l'indicazione del numero corrente del protocollo, della data della decisione, e della firma e del sigillo d'ufficio.

§ 16. A ciascuna delle parti, entro 30 giorni dopo l'intimazione del deciso, rimane libero il ricorso contro lo stesso da insinuarsi e presentarsi presso l'autorità di prima istanza; scorso il detto termine senza ricorso, la decisione passa in giudicato ed acquista forza esecutiva.

A richiesta di una o dell'altra parte si deve attestare d'ufficio sul suo esemplare del deciso che esso è passato in giudicato.

§ 17. Il prodotto ricorso cogli atti di procedura deve rimettersi all'i. r. Luogotenenza, la quale decide in seconda istanza.

§ 18. Contro un deliberato dell'i. r. Luogotenenza che approva la prima decisione non è ammissibile alcun ricorso ulteriore.

§ 19. Nel caso di decisioni divergenti si ammette il ricorso all'i. r. ministero dell'interno, come terza istanza, entro 30 giorni dall'intimazione del deciso di seconda istanza, ricorso che parimenti deve prodursi alla prima istanza.

§ 20. L'i. r. ministero decide inappellabilmente dietro la produzione degli atti delle istanze precedenti e dietro gli eventuali rilievi trovati necessari.

§ 20. Tutti gli atti relativi alla procedura di svincolo, le prodotte scritture cogli allegati, le iscrizioni e cancellazioni nei pubblici libri richieste all'atto, i combinamenti e le deliberazioni presso l'autorità, le decisioni, i ricorsi, le attestazioni di ricevuta di rateazioni di svincolo non sono soggette a bollo né a tasse.

§ 22. I relativi i. r. uffici centrali devono computare separatamente gli importi introitati nello svincolo, riscuotere puntualmente occorrendo a mezzo d'esecuzione le rate di svincolo coi censi, e gli importi

riscossi estradare agli indicati aventi diritto verso quietanza.

Se gli importi degli aventi diritto sono gravati da un'oppignorazione o da un sequestro giudiziario, per estradarli è necessario l'assenso dell'oppignoratorio e rispettivamente dell'i. r. giudizio.

§ 23. L'i. r. capitanato distrettuale deve comunicare ogni anno ai rispettivi i. r. uffici d'imposta una specifica degli svincolamenti avvenuti nel distretto in via di combinamento o di decisione passata in giudicato, coll'indicazione dei creditori e dei debitori, dei pagamenti da farsi dai debitori e dei diritti di ritirarli dei creditori.

Sulla base di queste specifiche gli i. r. uffici di imposta, ciascuno pel suo distretto, devono piantare per comuni un registro di prenotazione per debitori, un registro di ricevuta per creditori e tenerli in evidenza secondo le prescrizioni.

§ 24. Quando un debitore ha adempiuto pienamente al suo obbligo dietro combinamento o dietro decisione, l'i. r. ufficio d'imposta può estradare al debitore una quietanza finale di tutto l'importo di svincolo pagato, se già all'atto del combinamento non fu quietanzato il pagamento, o non fu riservato al creditore l'immediato ricevimento e particolare quietanzamento al debitore.

§ 25. Gli i. r. uffici d'imposta devono estradare ai debitori libretti di prenotazione sul loro debito di svincolo, e riportare in esso gli importi pagati.

Eguale sono da consegnarsi ai ereditori libretti di ricevimento, e riportare in essi i pagamenti effettuati.

§ 26. L'i. r. governo ha da emanare le necessarie ordinanze esecutive di questa legge.

§ 27. Dell'esecuzione della presente legge sono incaricati i miei ministri dell'interno, della giustizia e delle finanze.

Говор

заступника Љубише у посланичкој кући, у сједници 15 Децембра при расправи прорачуна министарства финансије.

Нећу употребити много ријечи, нећу подијети предлога, нећу подизати тужбу, већ су се задовољити ако околности које ћу набројати, буду кадре обратити позорност Њ. П. госп. министра финансије на економично стање оног мјеста које имам част заступати у овој високој скупштини.

Кад је с трапа 25 година Аустрија ушла у царински њемачки сајуз, ондашња влада знала је врло добро да би требало оградити један хинешки зид уз дуж динарекијех планина кад би се хтело Далмацију у тај сајуз смотати, и да најогромнији тротак не би био кадар запријечити (криомчарење) контробанде.

Најпростија разум био би посавјетовао да једно такво земљиште, као што је Далмација мора се прогласити слободном луком, као што се је послије чисто мањим разлогом прогласила читава Истрија, у чему се је ондашња влада показала с пужде млостива.

Мјестити тога у Далмацији нста влада започела је год. 1850 агитацију против уласка те земље у царински сајуз; она је поставила неку своју компетенју, која је прогласила Далмацију у царинском послу иностранством, и октропсала неку чудновату царинску тарифу.

Док је Далмација могла своје плодове, као вино, уље, слану рибу, износити у бившу краљевину ломбардо-млетачку на по царине, уживала је неку накнаду међу износом својих плодова и износом туђих. У то вријеме уље и вино пуљешко на млетачком тргу нису могли нашим од штете бити, јер су онда Пуљези бивали у Млетцима странци а ми домаћи. Но данас су се ствари жалбоже тако промијениле да смо ми постали у Млетцима туђинци а Пуљези својта. Тако она накнада о којој сам мало прије говорно, већ опстоји у мањој мјери, а терети грацки који товари наша вина пуља у свим градовима цизлајтанским ту накнаду са свијим уништују. Тако долази да оно мало наших плодова, који су једини нам износ, бивају свудкуд сматрани као странг плодови.

Сад кад се ради склопити с краљевином Ита-

лије нови трговачки уговор, морам живо препоручити Г. Г. министрима финансије и трговине, да учине како би далматински плодови у Италији били примљени на најпогоднију царинску мјеру, а то им чини неће тешко бити, кад се промисли да данас мукте и бесплатно Талијанци бродаре по нашем приморју, рибају и друге радње воде, великом штетом наше трговачке морнарице и наших рибара.

Но ако је било немогуће окружити Далмацију гвозденим обручем како би силнице ушла у царински сајуз аустро-њемачки, што ћу да речем о Боки, об ономе маломе земљишту, које лежи за тако рећи у чељусти Хрцеговине, Црногорје и Албаније, које се не тиче осталом Далмацијом, по сукопутник мора прећи преко туреке Суторине кад иде из Котора у Дубровник. Ако је на овом свијету мјеста које има право бити проглашено слободном луком, то је чисто и неоспорно Бока которека.

Но мјесто слободне луке и у Боку се увела она чудновата тарифа царинска о којој сам мало прије говорио; укинула се дација прелаза или транзита; хтеде се раздвојити Боку гвозденим плетером од Хрцеговине, Црногорје и Албаније, и тако се је подигао без користи неки зулум и поуцао се народ на крпомчарење. И заиста та је царина зулум кад држава прима годишњег дохотка око 10 тисућа флорина, а троши за царинске уреде и страже готово 12 тисућа. Пострава се с тим крпомчарење, јер почем се је укинула дација прелаза или транзита, сва трговина аустријанска прелази у Хрцеговину, Црногору и Албанију без икаквог терета, пак неби ни све финансијске страже које се нелазе у Цизајланију биле кадре препречити да та трговина уђе онст крајинице у Боку, кад би је хтио ко збиља унијети.

Кад је Бока имала срећу видјети први пут у којој Н. В. Цара и Краља, Бокешке су општине једногласно потражиле да се Бока прогласи слободном луком. Ја и не двојим да се та молбеница на нахои у рукама Њ. Пр. министра финансије. Сад кад се приближава вријеме да се прегледа нагодба с Угарском, сад кад се одасуд подигло питање о царини, ја би згријешно да не препоручим вруће Пр. г. министру ту молбу, једини спас моје домовине.

Ја се нећу данас упуштити у теоретичној расправи јесу ли слободне луке корисне или штетне, много више кад се овђе не ради о једној луци већ о једном земљишту; но се свакако надам да највиши противници слободних лука неће ми моћи одрећи ово: да ако је слободна лука штетна једном мјесту где постоји, штетнија је онима којим је само у сујестству. Кад су спомене слободне луке у Трсту, на Ријеци, у свој Истрији, како би се могло самој Боци то одрећи?

Треба ми јошт говорити о једној другој царини и о једној другој чудноватој тарифи. Французи за кратко вријеме свог господарства у Далмацији, уведоше код нас намет на потрошарину (октруа), но су га они били барем ограничили на затвореним мјестима. Неки чиновници уеудине се, на примјер у Боки, распростријети тај намет на цијеле ванеке општине, и ја знам људих из тију општина који су били кажњени као преступници јер нијесу платили потрошарину, коју им није закон, но чиновник наметнуо. Бива да су неке општине слободне тога намета, другима им га је наметнуо чиновник, тако да је тежа та разлика но исти намет.

Но има јошт! Тарифа те потрошарине тежа на нужну храну, као на хлеб, на вино, на сочиво, на тијесто, на жито, а не на дивљач, на кокошке, на љуто воће, на чоколату и т. д., пак је отерећен тежак, мриар, аргатар, а не богата особа која се храни ђаконијама.

Ја нећу ући у поситну расправу, да не досадим овој високој Скупштини, но ћу само то навести, да она роба што се у Бечу кукује у тако зване пазаре, по 27 повчића за комад или лакат, код нас долази преко флорина, због чега за нас Бокеле све је једно купити робу аустријанску или енглеску, кад је царина једнака.

Јошт једна друга околност приекаче да позлиједи то жалосно стање. Та царина плаћа се у аустријанском сребру. Овај особити новац код нас је врло риједак, пак га порезници морају куповати на злу цијену плаћајући у малим мјестима дво-

струки а кадгод и трооструки прид преко цијене Бечке берее.

Године 1867 у сједници 10 Јулија с овога н-ега мјеста уеудно сам се упитати ондашњег министра финансије како то бива, пак сам предложио или да се та наредба укине, или да се допусти плаћати царину у карти дневним придом, или барем да се провиде државне благајнице сребром, како би га свако могао куповати на цијену бечке берее. Министар Беке узрије прије нег ми на упит одговори. Од тад су се измјенили друга четри, и ниједан ми не одговори. Мислим да ме неће нико с разлогом прекорити да сам захита, ако данас послије десет година питам одговора својем упиту.

Ја сам се радовао читајући јуче у једне мјесне новине напредак у аустријанском пучанству. По сам врло печалан видећи да је једина Бока у назадак остала. Которски срез сваке године губи од свог пучанства, јер је селидба на дневном реду. Мислим да краљевина Виртемберска дава соразмјерно мање изсељеника но Бока! Преко тога двије трећине људих од радње находе се у Америци или на мору. Пољодјелство обатаљено, рибане пропуштено, трговина пропала послије укинућа дације прелаза. Ја незахтејам да се тај мрзки порез о-нет уведе, но велим да једино слободна лука може Боку спасити и ускренути њено старинско до-б्रो стање.

А будући да преко оних 100 хиљада флорина што прима држава, два пут толико готово приреза примају покрајина и општине, тако је лако разумјети колико је тежак тај намет сиромасу. Жива је дакле нужда да се та тарифа о потрошарини, стара и неправедна, поправи и прегледа.

Знам да су Њ. П. министра од кад се је примио листине финансијне знабушиле околности ванредне и непријатне, и да није имао ни времена ни ћефа да се обазре на малу и далеку земљу која ме је овђе послала, но се надам у његовој разборитости да сад неће то изоставити, сад велим кад то озбиљне околности захтејају.

О соли пак госп. је Љубиша рекао што сједи:

Прођоше двадесет година од кад је висока влада одредјелила неку количину соли бијеле на једној цијени за солидбу рибе. То је захтејвала невоља, јер риба посољена тмастом сољу није се могла продати у Трсту и Млечима на оној цијени што се продавала риба посољена бијелом сољу.

Но је висока влада ограничила на 19,000 ц. ф. то количество и захтејвала да свака општина каже наприје колико јој треба бијеле соли за солидбу рибе.

Општине нијесу могле прорећи колико соли треба, јер обилато рибане зависе нешто од јесте-стевених а нешто од непознатијех узрока. Догодило се да је многе године била та количина довољна а многе оскудна, кадгод била је доста трећина а кадгод три пут више, а гђеђе и више.

Тако се је случило прошастог лета. Количина одредјелена на тој сврси потрошила се с обилатог рибане у прва два мјесеца, пак је требало брзојавно добити јошт 5000 фунта као за мјалоет. Но и то није било доста пак су рибари морали солити рибу уловљену тмастом сољу или је јошт живу продавати у безцијену.

Тражило се да рибари купе наприје неколико соли. Но су наши рибари сиромаси, који немогу улагати новца у со у надању да ће рибане бити изобилно, но је већи дио од њих принуђен продавати данинице један дио рибе да купи с њом соли да посоли други дио.

Рибане је у Далмацији таква радниост да јој треба доћи у помоћ и заштату, другче потопити ће у руке талијанске.

Многе општине, највиши дио с отока гђе је рибане живо, потражиле су да се дигне ограничење количине, и земаљски одбор подупр је ту прошњу и врућом препоруком спровео в. влади.

Данас кад се води расправа о соли, препоручујем Њ. Пр. Министру финансије да се удостоји ту молбу услишити, наредивши да се у јавним магацима пађе вада толико бијеле соли на снижену цијену, колико би било довољно за солидбу рибе.

Politički pregled.

„Schlesisches Kirchenblatt“ јавља, да је аустријска влада накланяла разлучити аустријску чест вратиславске дијецезе од пруске. Папа и надбискуп др. Förster да су већ на то пиволли, само се је у послједње још вријеме договарало с папјнским нунцијем. Намјерују устројити у Чешини посебну бискупину и утјеловити јој једну чест оломушке надбискупје.

Финансијално стање портино свеудилј још жалостно. Владини чиновници недобивају већ више мјесечних никакве плаће, а с некима се пак чиновници и војничкима частници погагјају, неби ли примли половину плаће, која им припада.

Berlinska „National. Ztg.“ donosi podu-ži članak, u kojem kritizira Derbyjev govor u Edinburghu, koji smo ovih dana spomenuli. Nat. Ztg. iziće, da se sa svih strana jednako zahtjeva stalno izmirenje ustalih provincija u Turskoj. To je prva zadaća vlastih. — Ali najnoviji ferman ne drže nigdje u Evropi dovoljnim, da bi se njim mogla osigurati budućnost Turske. Ako vlastim nepogje za rukom, da nečim drugim nadoknade taj program, što bi sve vlasti odobrile i svom snagom podupirale, onda će istočno pitanje opet neriješeno ostati.

Ostane li Ljubibratić sa svojim četami još mjeseca ožujka pod oružjem, nema govora, da će se to pitanje moći odgoditi.

U francuzkom ministarstvu zavladała je razmirica. Buffet nastoji da dokaže, da se protiv čuvstvom, koja su se pojavila kod izbora u senat, mora oprijeti, a ministri pravosugja i financija dokazuju opet, da nije moguće, pa ni probitačno opirati se duhu vremena. Kada bi vlada postavljala svoje kandidate ili kada bi postupala kao stranka u predidućoj borbi, onda bi se, vele, samo kompromitirao ugled maršala Mac Mahona. Koja će stranka nadvladati?

Ljevica francuzke narodne skupštine opet je ovih dana posvjedočila veliku svoju umjerenost i valjanu disciplinu. Radikalni član narodne skupštine, Naquet, predložio je naime, da se amnestiraju svi, koji su osugjeni radi političkih zločina. Republikanci izjavili su se odlučno protiv tomu predlogu. Mnogi bi se bili radovali, kada bi bili barem nekoji republikanci glasovali za taj predlog.

Grčka zastupnička kuća povjerila je odboru devetorice tužbu protiv Bulgarisovu ministarstvu s tim nalogom, da odbor saslušati obuzene ministre i da, izvjestiv komoru, učini shodan predlog. Ministar-presjednik Bulgaris dogje prvih dana ovoga mjeseca s obuzenimi sudrugovi, koji borave u Atenah, pred odbor. Pozvani, da se brane, odgovoriše megjutim ministri, da će to učiniti u svoje vrijeme i pred nadležnom oblasti. Na taj način nepriznavaju Bulgaris i drugovi nadležnost odbora, koji je komora izabrala. Odsutne ministre Deligianisa i Grivasa imaju saslušati grčki glavni konzul u Parizu i k. državni odvjetnik u Santa Mauri.

U komori su još uvijek složne frakcije Komundurosa, Zaimisa i Deligiorgisa, premda im Trikupis čini velikih neorilika.

I Grčka ima sada svoju borbu. Za jedne prijašnjih vlada postigao se je sporazumak s rimskom kurijom u pogledu imenovanja latinskoga biskupa u Atenah, a papa je megjutim imenovao biskupa. Ujedno upravio je papa Pio IX. po savjetu kardinala Antonelli-a i Franchi-a vlastorno pismo na grčkoga kralja, u kojem se je zahvalio, da može opet imenovati rimsko-latinskoga nadbiskupa u Atenah. Ali radost sv. oca nije dugo trajala. Po najnovijih vijestih zabacio je kabinet Komundurosov imenovanje nadbiskupa s razloga, što drži, da je rimska kurija tim imenovanjem zahvatila u prava grčkoga ministarstva bogostvoja.

189

da je
anstrijsu
Zapad
to pi-
crjen
anjer-
upijui
madbi

ilj j
viša
pal
nebi
a.

odu-
ovor
nuli.
je-
vin-
stih.
Ev-
rati
za
oro-
na-
opet

tami
ora,

a je
proti
ora u
gja i
e. pa
Kada
kada
borbi,
ugled
nad-

e opet
umje-
an na-
naime,
i radi
su se
se bili
epubli-

je od-
u mi-
asluša
učini
algaris
otruže-
pred
e me-
e vri-
način
žnost
e mi-
ušati
zavni

keije
rem-

edne
mak
la-
gju-
pa-
lli-a
oga
opet
A-
jala.
Ko-
oga.
jem
bo-

lj.

